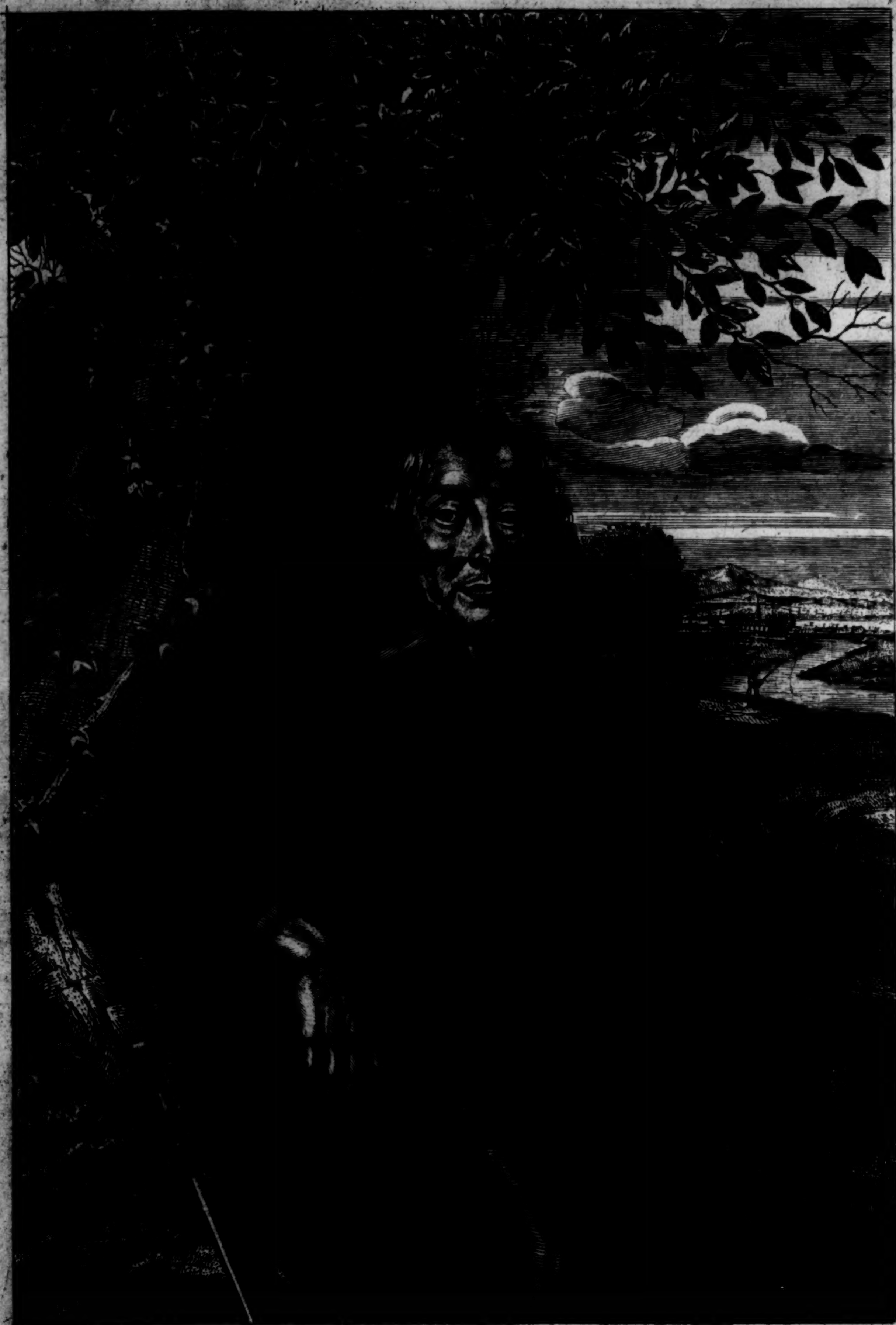

Henrici Mori Cantabrigiensis S. S. T. D. Effigies. A. Æ. 61.
Salomon Pro. c. 4. v. 23.
Præ omni Custodia Serva cor tuum quia ex ipso sunt Vitarum Egressus.
M. Antoninus Med. lib. 10.
O Chara Anima quando una eris et nuda et Simplex.
S. Paulus. 1 ad. Cor. c. 16.
OMNIA VESTRA FIANT IN CHARITATE.

HENRICI MORI CANTABRIGIENSIS OPERA THEOLOGICA,

ANGLICE quidem primitùs scripta,
Nunc verò
Per Autorem *LATINE* reddita.

Hisce novus præfixus est de
SYNCHRONISMIS APOCALYPTICIS TRACTATULUS,
CUM
Luculenta demonstratione necessariæ & inevitabilis
INTELLIGIBILITATIS
Visionum Apocalypticarum calci ejusdem Tractatûs adjecta.

Dan. Cap. 12.
Expurgabuntur, dealbabuntur, & explorabuntur multi, & impiè agent impii, nec intelligent ulli impii, sapientes aurem intelligent.

Siracid. Cap. 39.
Qui ad meditandam Supremi Legem animum adjecit, is antiquorum omnium sapientiam exquirit, intelligendisque vacat Vaticiniis.

LONDINI,

Impensis *Gualteri Kettilby*, sub Signo Capitis Episcopi in D. *Pauli* Cœmeterio.
MDCC.

DEDICATIO.

JESU NAZARENO
CRUCIFIXO DEI FILIO,

Qui nos in Ecclesiam Sanctam & inculpatam,
Et quæ nullam haberet maculam aut rugam
Pretioso SUO Sanguine
Redemit;
COMMUNI HUIC Humani Generis SERVATORI
Ac præstitutæ LUCI GENTIUM,
ÆTERNÆ utiq; PATRIS SAPIENTIÆ
In B. Virginis Utero INCARNATÆ,
Servorum *ILLIUS* omnium indignissimus
HENRICUS MORUS
Hæc sua Scripta THEOLOGICA
Séq; ipsum pariter suáq; adeò omnia,
CORPUS, ANIMAM, VITAM
L. M. Q. D. D.
Fidóq; EJUS commendat PATROCINIO,
Suppliciter EUM Orans,
Ut faxit hæc OPERA sua
In ILLIUS cedant Gloriam
Et ECCLESIÆ SUÆ Emolumentum;
Utq; PROMISSORUM SUORUM memor
Præpotenti SPIRITUS adventu
TENEBRARUM REGNUM debellet
Virésq; frangat PECCATI ac DIABOLI,
ECCLESIAMQUE SUAM repurget
Ab omni IMMUNDITIE
SUPERSTITIONIS, IDOLOLATRIÆ & PROFANITATIS
SATANICÆQUE SÆVITIÆ,
ÆTERNAMQUE in Terris stabiliat
JUSTITIAM ac PACEM;
Et FELICISSIMA illa SECULA acceleret
Jam olim per os prædicta
Sanctorum SUORUM PROPHETARUM,
Ut VERA sic JEHOVÆ NOTITIA
Totum ORBEM TERRARUM repleat
Sicut AQUÆ operientes MARE.

Amen.

SCRIPTORUM
In hoc
VOLUMINE THEOLOGICO
Contentorum Syllabus.

A D

SCRIPTORUM

In hoc

VOLUMINE THEOLOGICO

Contentorum Syllabus.

AD
Lectorem Præfatio.

I. Tractatus nostro hoc Theologico *volumine contenti cum multas easq; admodum prolixas* Præfationes *haberent, equidem Lectoris tædium optime me sublevaturum putavi, si abscinderem universas, unicamq;* Generalem *earum loco substituerem totiq; volumini præfigerem. Quod tamen sic faciendum duxi, ut quæ necessaria sint, de singulis breviter monere nusquam omitterem. Sed, & ea è dictis præfationibus excerperem, novis quibusdam, ubi opus esset, subinde intermixtis, inq;* Præfationem generalem *quam commodissimè fieri poterat concinnatis.* De Theologicis hoc Volumine in genere, quæ monenda censuerit Author.

Quantum ad occasionem scripta mea Latinè transferendi, styliq; rationem & similia, cum ad utrumq; volumen tam Philosophicum *quam* Theologicum *perinde pertineant, ea ad* Præfationem generalissimam *differenda censui, volumini* Philosophico *præfigendam.*

Quod autem volumen hoc Theologicum *in Latini luminis oras prius emiserim quam* Philosophicum, *justâ id suâ, ut spero, non caret Apologiâ. Equidem fateor tractatus meos Philosophicos, hos in hoc volumine contentos & temporis & naturæ ordine præcedere, ut qui prius scripti sunt & generaliora hisce argumenta tractant. Siquidem in illis libris* existentiæ Dei, Animæq; immortalitati *demonstrandæ* mysterioq; creationis Mosaico *enucleando opera præcipuè data est. Ego verò artis methodo methodum prudentiæ hic præferendam judicavi, Ordinisque concinnitati ac elegantiæ manifestam Ecclesiæ utilitatem. E re autem Ecclesiæ plus fore existimo ut istiusmodi scripta in lucem prodeant quæ Christianam Religionem demonstrant ac confirmant, quam quæ ea solummodo tractant in quibus omnes Religiones consentiunt. Cujusmodi sunt Dei rerumq; incorporearum Existentia ac animæ humanæ Immortalitas & similia. Ut taceam majorem quidem earum etiam rerum certitudinem è sacris Scripturis plenè recteq; intellectis, quam vel ex limpidissimis Philosophiæ fontibus hauriri posse. Quod ego certè adeo expertus sum, ut planè sentiam experientiam hanc, magnum illum Philosophandi ardorem qui me admodum juvenem invaserat, si maturius mihi obtigisset, maxima ex parte fuisse extincturam. Qui enim fieri potest ut is qui veritati Evangelicæ clarâ ac luculentâ methodo propositæ ac demonstratæ, solidisq; ac irrefragabilibus vaticiniorum interpretationibus mirificè munitæ ac corroberatæ plenam fidem habet, aut de Deo ejusq; providentia aut de Angelorum ministerio & existentia, animæq; humanæ immortalitate in posterum unquam dubitet. Committere igitur non potui quin ea scripta quibus me in fide Christianâ confirmatissimum persensi Latinè prius transferenda curarem prodsq; in lucem emittenda.*

Quod quidem eo diligentius feci, ut, quam primum, emendandi in his ipsis scriptis loca paucula ederе, perficiendi illustrandive mihi inde occasionem arriperem. Quædam enim mihi exciderant sed paucissima quæ ex clarissimi Medi *Hypothesi potius quam propriâ emanarunt, quæ mihi haud satis attento inter scribendum se insinuaverant. Aliaq; sunt quæ vaticinia minimè spectant, quæ, ut quorundam hominum ingenium est, in sequiorem rapiebantur partem, quæ proinde aut mutavi aut delevi. Quippe qui is sum, qui cum omnibus, quantum possum, prodesse studeo; offendere volo neminem.*

Sed enimvero si in eis rebus quæ apertè veræ sunt clareq; demonstratæ major solito ardor tantam aliquando lucem comitatus sit, videaturq; cuiquam stylum meum aliquibus in locis nimiâ armasse asperitate & vehementiâ, equidem vellem tam tenem Animam ac prudentem apud seipsam considerare an non sint in mundo homines æque pravi, atq; ego descripsi, & an non ipse per charitatem judicare debeat me nullos alios indigitare quàm eos ipsos; cumq; sint tales quales ego descripsi an minus severe eos tractasse oporteret? Et si ipse ex eorum numero non sit cur participatum ire vellet

ipsorum peccata justas eorum improbando correptiones ac vituperia. Contra quæ nulla ratio colorve est, nisi plane insensati facti sint qui hanc pœnam merentur. Quæ insensibilitas plus deploranda ac deflenda est quam quod exponuntur fidelis Chirurgi explorationibus, cujus artis ratio atq; methodus vel invitum ipsum coegerit, ut, ad vivum eos, quantum poterat, lancinaret, illi vero qui principia in impietatem digesserunt, ipsamq; Religionem *formaverunt deflexeruntq; in subsidium & conspirationem cum fœdissimis moribus propositisq; mere mundanis, minimè mirum est; dum possunt ex tam leviculis rationibus putare seipsos* Templum domini, filios Altissimi, ipsasq; Cœli delicias, *si parem ab hominibus honorem autument sibi deferri oportere, seq; debere porro (quanquam in tam perversis viis incedunt) pari pompâ & securitate proficisci, atq; olim filii Israel ex Ægypto, de quibus dicitur, quod ne canis quidem linguam suam adversus eos movebat. Atq; hæc de* Theologico *hoc volumine in genere dicta sunto.*

De Mysterio Pietatis.

2. *De singulis jam partibus aliquid breviter prælibemus: primoq; de* Mysterio pietatis; *cujus titulum plenamq; inscriptionem si rectè intellexeris totius Tractatûs scopum ac rationem facile deprehendes. Expectare igitur meritò poteris, ex eo quod* Explanationem Mysterii pietatis *eam appello, expositionem quidem non merè verbalem sive declarationem quid per illud significetur vel in eo doceatur, sed tam ordinatam veritatum repræsentationem, ut totius scopo rectè intellecto partium singularum ratio eò pertinentium manifestò appareat. Finis verò ad quem omnes Mysterii Christianitatis partes digitum intendunt, est* Divinæ vitæ Triumphatus *ejusq; ad debitos suos gradus subvectio. In cujus exaltatione Deus maxime glorificatur & magnificatur quàm locupletissime; non autem in tenebricoso illo ægreq; intelligibili* Potentiæ irresistibilis *exercitio. Per quod nulli alii actus Devotionis in nobis excitari queunt, quam timor quidam atq; stupor, quales misellas pecudes & attonitas invadere solent in tempestatibus & tonitruis, magnisq; ac violentis torrentibus quibus ipsæ, nesciunt quò, deportantur.*

Nuncupavi porro, Veram ac fidelem Repræsentationem æterni Evangelii, *&c.* Veram *appello, utpote cui nullas humanas inventiones vel deductiones immisceri sino, eis solis contentus quæ expressè in scripturis declarantur. Quorum veritatem credo me evidentia irrefutabili demonstrasse in tertiâ parte hujus Tractatûs. Addo verò* fidelem, *ut qui absq; omni partium studio, eam scripsi, nihil ingerens ex affectu sensuve ullius mundani commodi, nec ex spiritu contentionis, aut inani gloria, sed liberè loquens & ex animo, nullâ habitâ ratione personarum & partium, minime mecum instituens aut demulcere hos aut illos irritare sed nuncium meum sic enarrare quemadmodum hominem decet, qui sibi conscius sit, brevi se mandati præstiti rationem in altero mundo esse redditurum: Atq; quemadmodum profiteor me omnia hæc sincero corde transegisse, ita nihil dubito quin ipse eventus testimonium sit perhibiturus id verum esse quod sum professus.*

Etenim cum alii per Hypocriticam *quandam adulationem* externæ personæ *Christi omni obligatione ad* Divinam vitam *se exuant (qui est* mysticus *ille* Christus *in nobis) gratiamq; Dei in Evangelio ad licentiam & libidinem pervertant; alii vero contra, (sive id fiat ex vi melancholiæ quæ cogitationes introrsum revocat, sive ex scandalo propter abusum* personalium *officiorum Beati servatoris, cum observarerint plerosq; Christianos externam religionis formam pro peccati pallio adhibere, sive deniq; ob Articulorum quorundam fidei Christianæ obscuritatem)* Infideles *plane facti sint, nullam* historiæ *Christi in universum fidem habentes ipsiusq;* personam *rejiciant, mysterium Christianitatis rem omnino intra nos autumantes, nec ullum aliud habere objectum quàm quod in nobis aut agit aut agitur; Ego certe enixissimo studio & evidentiâ irrefragabili Testimoniorum tum Rationis tum Scripturæ demonstravi & veritatem & necessitatem tam* externi *quam* interni *Christi, & manifesto eis ante oculos exposui mirandam Dei sapientiam ac bonitatem in formando tam habile Instrumentum, quam est* exterior *Christianitatis* Oeconomia *ad renovandas animas nostras in gloriosam Imaginem filii sui qui* Dei vita *est certumq; nobis pignus beatæ Immortalitatis. Præterea nullus est Christianæ fidei Articulus nec ullum particulare miraculum quod aut servatori accidit aut per ipsum factum est aut faciendum, quod occurrit in Evangeliis aut usquam alibi in novo Testamento cujus plenam solidamq; rationem non reddidi, usq; adeo ut ausim dicere quod nemo sit qui rationis usum habeat, quin libere fassurus sit se nulla vera argumenta producere posse contra religionem Christianam, qualis in ipsis sacris Scripturis exhibetur. Et quid obsecro est, si hoc non sit,* fidelem Repræsentationem *Evangelii facere?*

Quod non temere nominavi, Æternum Evangelium Domini ac servatoris, *&c. ad id confirmatus ex eo loco* Danielis *qui Christianam Religionem* צדק עלמים Justitiam

æternam nuncupat, sive Religionem æternam, quemadmodum recte interpretatur Grotius. Quæ religio notam suam Characteremve sumit à Passione Messiæ & abinde incipit, manereq; debet usq; dum ille visibiliter redierit in nubibus Cœli ad finem imponendam huic rerum terrenarum Scenæ. Fui porro huc impulsus ex destinato studio oppugnandi impudentem illum Euthusiasten de quo tam multa locutus sum in subsequenti Tractatu, qui seriam videtur navasse operam Christianiti antiquandæ quatenus fundatur super personam semper beati servatoris; nempe crucifixi illius Jesu, ut aliud introducat Evangelium: Fingitq; se proinde Angelum illum in medio cælo volantem illudq; prædicantem omni genti & tribui, & linguæ, & populo.

Præter generalem vero hanc rationem ac titulum, etiam de particularibus quibusdam locis lectorem monere haud alienum fore censeo; ut de fusiori Animalis vitæ descriptione, de prolixiori delineatione Paganismi, de Parallelismo Servatorem inter & Apollonium, de Mahometismo etiam ac Familismo, ejusq; fœtu squalidiori Quakerismo.

Et quantum quidem ad vitam Animalem, putabam me non posse nimis accuratè agere in ea describenda cum tam commodè inserviat ad meliorem intelligentiam Divinæ. Cujus natura ac proprietates quò clarius ac distinctius à quopiam concipiuntur, quoq; majorem earum experientiam gustumq; magis sapidum habet, eò majori voluptate perleget quæ scripsimus, intelligetq; Rationabilitatem, certusq; erit de Veritate & soliditate Religionis Christianæ. Etenim Divina vita profundissima quasi Basis est & fundamentum totius hujus Mysterii Pietatis, quod tractamus.

Præterea, perfectior intelligentia naturæ vitæ Animalis judices nos facit magis idoneos multarum superstitionum Paganicarum, in quibus licet ipsi argutis suis defensionibus ab Atheismi crimine crassiorisq; Idololatriæ se expedire possent, præstareq; unum fuisse æternum Numen, (difiniatur quam Philosophicè potest) quod eorum cultûs præcipuum erat ultimumq; objectum; est tamen hinc manifestum vel optimos ex ipsis Animalis vitæ limites non excessisse. Quippe qui Deum coluerunt in his barbaris Religionibus ex sensu solummodo earum rerum quæ Animali vitæ gratificabantur: & si copiosiùs depinxi quàm fœdè ac sordidè id fecerint, spero judicatum iri me non frustra hos labores suscepisse, cum tam clare inde appareat, quam justam victoriam Christianitas contra Paganismum reportavit.

Et quod perpetuum illum Parallelismum spectat quem feci inter Christi vitam ac Apollonii, præter voluptatem quam percipere poterit lector ex descriptione Characteris & actionum tam præclaræ personæ quam erat ille Paganus, (quem sui Compagani aut æquipararunt beato nostro Servatori aut prætulerunt, quiq; non vanus ac leviculus Euthusiastes erat, elato stylo affectataq; eloquentia turgidus, sed egregium Justitiæ, Castitatis, & Generositatis exemplum, & qui talia miracula edidit, qualia nihil præter Magiam opemq; Potestatum invisibilium, quibuscum fœdus icerat, efficere potuisset) præter voluptatem, inquam, quam inde percepturus est, accedet etiam commoditas clarioris & distinctioris cognitionis rectæ Ideæ Personæ reverà divinæ, ex hujus utiq; ementitæ detectione, quæ tamen externâ specie tam prope accedebat ad veram. Etenim quamvis illæ res meliorum Gentilium oculos perstrinxerint, ut Hieroclis & aliorum, ita ut illam reputarent personam æquè Sacram ac ipsum Servatorem; nihil dubito tamen quin ex hoc Parallelismo, collationem probaverim vanam fuisse ac temerariam, palamq; fecerim omnibus, qui rectè judicare possunt quid vere Divinum sit, Christum Servatorem tantum excessisse characterem Apollonii (quanquam valdè probabile est, Philostratum libertatem sibi indulsisse addendi plura miracula ac perfectiones, quam quarum iste sibi unquam conscius erat) quantum Apollonius ipsa bruta animalia excedebat. Ac proinde hunc meum Parallelismum magni spero usûs fore ac momenti, utpote quo doceantur homines rectè distinguere inter Divinam vitam ac Animalem, etiam tum cum Animalis vita ornamentis quam fieri potest splendidissimis vestita nobis exhibetur. Cujus rei Apollonius exemplum est illustrissimum.

Et tametsi ad nullum faciat curiositatis judicii exercitium Mahometem grandemq; illum Euthusiasten ab Amstelodamo tanquam duos audaces ipsius Christi Corrivales in scenam introducere, in conspectum tamen eos trahere non est omnino supervacaneum, quanquam ob id solum, ut de propriis ipsorum vultibus condemnentur. Nam & id etiam facit ad confirmationem Religionis nostræ, quod nullos habeat Competitores sive Æmulos nisi qui primo aspectu culpabilitatem suam prodant ac vilitatem. Quod facilius fit in Mahometismo, cum eorum successus ac victoriæ audaces ipsos fecerint, minusq; curantes quomodo turpitudinem suam mundo exponant. Familismus verò monstrum est magis varium, obscurum, & ab hominum conspectu abditum. Qui tamen in cæcis suis cavernis non cessat mussitare se jus habere ad imperandum universæ

terræ, tandemq; fore ut sibi locum cessuri sint & Christianitas *&* Mahometismus. *Atque idcirco defectus meritò censeri potuisset, si hoc monstrum è spelunca sua in apricum non extraxissem, ut cum semel mundus ipsum aspexerit satiatos se tam horrido spectaculo statim exclamarent, nisi Deus ex irâ suâ ipsos tradidit in reprobum sensum propter abusus solidarum veritatum Evangelii.*

Equidem fateor tam amplas excursiones, frequentesq; expostulationes cum Familistis *&* Trementibus *sive* Quakeris *non posse magno esse meo* Tractatui *ornamento; sed potius onerosas; istiusmodi præsertim hominibus qui scripta legunt propter voluptatem magis quàm bonum aliquem fructum, propterq; privatam potius oblectationem quàm publicam eorum utilitatem, quam nec ipsi intendunt, nec facile eam observant aut sapiunt in institutis aliorum. Verùm cum Ecclesiæ Christianæ Bonum publicum scribendi hunc Tractatum scopus mihi esset ac mensura, sufficit mihi proprium propositum fideliter prosequi, gratificationem nihil morans nitidiorum & elegantiorum ingeniorum, quæ profectò tam fastidiosa sunt ac delicata, ut ad ulcus accedere nollent, quamvis levi suo tactu ipsum possent sanare nec ad hominem ægrotum appropinquare, quanquam vel umbræ suæ projectu morbum ejus possent depellere: Me vero minimè pœnitet hanc operam insumpsisse, cum adeo fundamentalis detectio vesaniæ ac dementiæ harum Sectarum non possit, uti spero, non esse admodum efficax ad prævertendum in posterum ipsarum propagationem, ut diutius penes dolosos ipsorum ductores non sit per fucata verba hominibus simplicibus probèq; animatis imponere, efficereq; ut talem factionem imprudentes foveant, cujus profundissimum arcanum est obstinata contra* Personam Christi *rebellio, Christianæq; religionis perfecta abrogatio.*

Atq; hæc quidem sufficere poterunt ad excusandum fusiorem illam harum rerum tractationem. Quam defensionem facile admissum iri confido, cum hæc methodus adeo naturalis sit ut alii qui eandem provinciam susceperunt eidem planè sibi insistendum judicaverint, ut Adamus Borelius *in suo,* Universi humani generis Legislatore. *Quod profectò Institutum quod is ingenti, ut videtur & laudabili zelo vastoq; molimine aggressus est, spero, me* hoc Tractatu *rationibus brevioribus nec minus firmis absolvisse. Id vero præcipuè discriminis est, quamvis scopus utriq; nostrum idem sit, inter illius rationes measq; in probando Christum esse* totius humani generis Legislatorem sive Principem, *quod is solâ vi miraculorum ac vaticiniorum quinque primis libris Novi Testamenti commemoratorum hanc fidem primò hominibus extorqueri velit, quippe qui* parvi sive mediocris judicii *ac* ingenii homines *nullo alio argumento moveri posse existimat: quibus ille itaq; solis erudiendis* Legislatorem *suum videtur destinasse. Ego vero doctis pariter atq; indoctis meas Lucubrationes institui, ac proinde non tam ea quæ ad vulgi captum accommodatiora quàm quæ omnino vera videri possint & cuivis homini excitatioris & exercitatioris ingenii firma atq; solida, in medium proferenda censui. Unde fit ut Religionis Christianæ per omnes suas partes* Rationabilitatem *quasi in* Idea *primùm explicuerim, cui* Rationabilitati *statim subjungo omnium Christianorum literatorum juxta atq; illiteratorum per tot sæcula constanter adhibitam fidem. Realem autem existentiam excellentiamq; personæ* Jesu Nazareni *ex prophanis posteà autoribus vaticiniisq; Veteris Testamenti* Messiæ *characteres continentibus cum indubitatis eventibus comparatis ita demonstro, ut certissimum simul efficiam vitam Christi maturè scriptam fuisse, & eâ ipsâ ætate quâ testes oculati earum rerum quæ scriptæ sunt, vixerunt. Quod præcipuum & fere unicum fundamentum est, cui totum opus* Borelianum *innititur, cuiq; demonstrando maxime omnium insudat.*

Quod quidem ego satis demonstrasse mihi videor exoticis hisce argumentis & quæ ex ipsis quinq; Novi Testamenti libris non petuntur. Neq; enim, ut ingenuè fatear quod res est, mihi in mentem tunc veniebat insitorum argumentorum ex eis ipsis libris accersendorum. Quæ tamen minime contemnenda sunt, quæq; ob eam causam, è Borelii Legislatore *(cujus videndi vir illustrissimus præstantissimusq; Dominus* Franciscus Mercurius Helmontius *cum* Ragleiæ essem, *potestatem mihi fecerat) in librum septimum hujus Tractatûs transferenda inserendaq; curavi.*

Ex instituto etiam Borelii *erat de doctrina præceptisq; Christi quam copiosissimè agere, nos verò ea parcius tractamus nisi quatenus ad tres illos* vitæ Divinæ *ramulos referenda sunt,* Humilitatem, Puritatem, *&* Charitatem, *nec, tametsi in* ratione reddenda actionum *&* miraculorum *Christi satis copiosi sumus, illustrandæ tamen* præceptorum Rationabilitati *(quanquam id haud alienum futurum fuisse concedo) quicquam operæ impendimus. Neq; enim animam inducere potui, ut crederem præcepta Christi cuiquam visum iri rationi minus consona, si ipsorum sensum non pervertat. Videri quidem possunt primo aspectu severa & difficilia, sed ea severitas non est major quam quæ requiritur in curatione morborum corporis.* Ut

Ut valeant homines ferrum patiuntur & ignes.

Et teipsum abnegare & mortificare teipsum nullius rei in te est aut abnegatio aut mortificatio vel occisio prӕterquam vitiorum tuorum, ex quo tibi proveniet ineffabile gaudium & quies: Nec difficultates in hisce rebus subeundis, adeo grandes sunt quin subsidia multò sint majora, modo fides tua sit sincera. Cuinam enim libidini valedicere gravari poteris illius causâ qui & propriӕ ipsius vitӕ valedicere non gravatus est tuâ? Et quodnam prӕsens est gaudium quod non lubenter perdas si fӕlicitatem illam futuram credas quӕ te manet in altero mundo? Quomodòve committere poteris ut fornicationem non vites dum consideras quod tam fœdo indulgendo vitio vilem meritricem facis Sancti Spiritûs Rivalem. Cujus templum corpus tuum est si sis Christianus, cujusq; templum fieri non potest si tibi tam periculosam libertatem indulgeas; cum nihil sit quod operationes Spiritûs ӕque extinguit ac frӕnorum relaxatio hujusmodi illicitis cupiditatibus. Verùm rationes prӕceptorum Christi tam obviӕ sunt quantum ad speculationem, quantumq; ad experientiam tam fideles, ut supervacaneum fore credam huic argumento diutius insistere, pro certo hoc cuiq; asserens veritatem eorum & soliditatem optimè ab eo intelligendam esse ex usu vitӕ ad eam normam institutӕ.

Atq; hӕc fere sunt, quӕ de Mysterio Pietatis *Lectorem monere operӕprӕtium putavi.* Mysterium Iniquitatis *in duas partes dividitur,* Idæam Antichristianismi & Synopsin Propheticam. *Quas utrasq;* εἰδεχθεῖς ἀπὸ τοῦ προσώπου *quàm plurimis fore prӕvideo, & ex ipsis titulis valde displicituras.*

Idæa Antichristianismi: *Equidem utraq;* vocabula *tam miserè prӕconceptis offensionibus ac prӕjudiciis onusta sunt, ut* ipse *etiam* liber *facile prӕjudicari possit anteq; quam perlectus sit condemnari nisi debitis maturisq; prӕmonitionibus, quò benignius excipiatur, viam prӕmuniam.* De Idæa Antichristianismi.

Sciat igitur Lector hanc Idæam *quam ipsi prӕsento, non vanum esse, Aereum ac* Platonicum *Chimӕricumve Figmentum, quemadmodum quidam omnem Idӕam existimant, nec hunc meum de* Antichristianismo *Tractatum rudem esse, inurbanam, omnisq; charitatis expertem formam Phraseologicam convitiandi ejusmodi rebus vel personis quӕ non solum innocentes sunt, verum etiam sacrӕ: sed è contra naturam* Antichristianismi *tam justè sciteq; hâc* Idæa *esse circumscriptam, eâq; tam aptè limitatam ut reverà frӕnum sit linguis labiisq; eorum qui nescientes quid verè* Antichristianum *sit quid non, in proterva qualibet ànimi intemperiè omne id in Religione sic appellitant quod ad suos sensus ac imaginationes non quadrat. Prӕterea cum hic Tractatus scriptus sit per modum* Idӕæ, *hoc est, cum abstracta sit descriptio seu delineatio Naturӕ Antichristianismi absq; omni applicatione ad ullam certam personam personasve cujusmodicunq;, quam obsecro Rusticitatem, Inurbanitatem charitatisve defectum prӕ se ferre potest hoc propositum, nisi agreste quid ac inurbanum existimandum sit vitia definire* in abstracto, *eaq; per partes & objecta sua describere, & per quascunq; circumstantias quӕ ad clariorem perfectioremq; eorum cognitionem faciant, modo cum fide id fiat & peritia. Atq; equidem an falsimoniӕ quicquam ego in re quaquam per universam hanc meam Antichristianismi descriptionem adhibuerim, summâ ausim confidentiâ idonei cujusvis nulloq; prӕjudicio laborantis lectoris judicium ac conscientiam appellare. Verùm cuicunq; rei Antichristianismi notam inussi ea ex suâ natura talis est, sive sic appelletur, sive non, Quam accuratam definiendi rationem si omnes imitari velint nihil profecto magis tenderet ad pacem orbis Christiani, stabilemq; ac firmam promotionem verӕ Christianitatis in singulis Nationibus.*

Cӕterum, esto, inquient aliqui, quod nihil falsò vel fraudulentèr administratum sit in provincia quam suscepimus, ipsa tamen susceptio quantumvis justa atq; utilis, an non aliquod in se habet ignobile, illiberale *ac* inglorium *cum stylus toties tingendus sit calamusq; contaminandus* Antichristi & Antichristianismi *nominibus, quas voces rudis ac imperiti vulgi halitus ӕquè rancidè olet atq; suas cepas ac allia, quasq; illi adeo conspurcarunt immodestis suis ac hiulcis eboatibus citra omnem scopum ut indignas reddiderint quӕ per labia nunc transeant viri cujusvis liberalis ac ingenui. Ad quod respondeo, ingenuè me fateri* Titulum Dissertationis *ob hanc ipsam causam merito minus plausibilem videri posse. Etenim,* verum *nihilominus est,* propriumq; nomen *illius* Argumenti *quod tracto, cui soli, si rudis hic populus edoctus fuisset vocem appropriare, nunquam profecto tantam nauseam movisset contraxissetve prӕjudicium, quantam nunc videtur movisse ac contraxisse. Speroq; veniam saltem si non gratiam mereri, quod tam sedulò navavi operam quo debitum eos propriumq; vocabuli usum edocerem.*

Verùm, si quis ulterior subsit sensus huic objectioni, quasi ignobile ac illiberale *esset infraq;* generosum *animum detectioni oppugnationive* ipsius *etiam* Antichristianismi *se ingerere, equidem non possum quin profitear, cum bona objectoris venia, existimare me minime eum intelligere quid sit* Antichristianismus *aut saltem quid ego per ipsum intelligam, quibusve cum rebus in hac* Idæa *descripserim. Ille enim* Antichristianismus *quem ego oppugno mundiq; conspectui expono nihil aliud est quam* realis Impietas, *crassa fraudulentia ac impostura & perquam truculenta ac nusquam æquiparanda crudelitas adversus insontia Christi membra, atq; id omne (quod infinitis modis crimina aggravat) sub specie ac prætextu* Pietatis ac Religionis, *immò Religionum omnium sanctissimæ, ipsius utiq;* Christianitatis. *Hæc igitur si non solum* inurbana *sunt &* illiberalia, *sed &* ferina, belluina *vel potius* diabolica, *potestne illiberale esse aut inurbanum animitùs & ex professo ea impugnare.*

Vel ut distinctius agam magisq; particulatim pro duabus hominum conditionibus. Eos primum rogo qui conscientiam habent, fidemq; Christianæ Religioni adhibent, quatenus in sacris Scripturis est tradita, Eos, inquam, rogo quàm illi ignobilem ac ingloriosam rem reputent illud oppugnare quod apertè ac manifestò verbo Dei adversatur, præceptisq; Jesu Christi: omnive opere adniti illud demoliri quod ipsum finem illius Evangelii supplantat frustraturq;, adeoq; ex diametro fœlicitati illius Regni *repugnat. Proculdubio quicunq; judicare potest hujusmodi institutum minus honorificum esse, ejusdem eum Spiritûs esse oportet cum illa hominum Societate quos*
Johan. 5. 44. *servator olim justissimè reprehendit hisce verbis.* Quomodo vos potestis credere quum gloriam alii ab aliis captetis & gloriam quæ à solo Deo proficiscitur non quæ-
Johan. 12. 43. ratis, *quemadmodum & dictum est alio loco,* Dilexerunt enim gloriam hominum potius quàm gloriam Dei.

Jàm verò quantum ad eos qui rem tam nobilem ac gloriosam esse existimant ad omnes religiones se indifferenter habere, vel potius fidem adhibere nulli, qui ne communis *quidem* Christianitatis *sensu tanguntur, talis nimirum in qua omnes qui se Christianos appellitant, consentiunt, etiam hos, nisi* communis Humanitatis *sensum porro exuerunt (quo nihil fingi potest magis barbarum ac inurbanum) hos, inquam, rogo, quid peccati esse possit contra leges vel* summæ Generositatis *si quis profiteatur displicentiam suam ac Inimicitiam contra ejusmodi rerum constitutionem quæ apertè ac manifesto non solum* legi Christi *perspicuisq; Scripturæ documentis adversatur sed &* indispensabilibus *& indelebilibus* Naturæ *regulis ac* Rationis, *&* communibus *adeo universimq; agnitis humani generis* Privilegiis. *Esto quod ipse vix credas Deum esse multoq; minus quicquam post hanc vitam fore, quodq; proinde conscientiam habeas ad quamlibet religionem liberam quantumvis impiam ac ineptam, & irridere possis imperiosas Sacerdotum Imposturas post tua ipsis præstita obsequia. Verùm, certusne tamen esse potes* liberos *tuos tales fore,* uxoremve *ingremio tuo si forte talis in præsens sit, sic esse permansuram? Audesne præstare* Intimum *tuum sic mansurum qui tibi vitâ tuâ charior est? Immo verò* teipsum *semper talem fore, nec tam potenti ictu Deum conscientiam tuam vulneraturum, ut convertendus sis ad veram Dei cognitionem filiiq; ejus Jesu Christi? Nunc igitur semel tibi dico & per compendium, contexturam hanc* Antichristianismi *quem ego oppugno, Meram esse* Tendiculam Retéve *quod tibi ponitur tenditurve ad* vitam adimendam tibi ipsi, Intimo tuo, Uxori, liberisq;. *Nemo horum cum cognitione & judicio profiteri se potest fidelem Dei servum ejusq; Christi quin eo ipso obnoxius sit sanguinolentæ sævitiæ hujus Monstri* Antichristianismi.

Sed pone propriam tuam conscientiam nondum esse expergefactam, potesne adeo omni Charitate *expers esse, vel (dum* Generositatem *tam canorâ voce crepas) adeo infra bruta animalia degenerare, ut non affectus sis immò verò miserè & intolerabiter afflictus, dum* uxorem *tuam vides è gremio tuo per vim abreptam,* Amicos *tuos ac* liberos *è brachiorum tuorum amplexu avulsos, moxq; in squalidum carcerem conjectos, & post tristem ac fastidiosam moram in suis fœtidis cellulis, in conspectum populi eductos ad maxime contumeliosam ac cruciabilem mortem, quæ in ullos unquam malefactores solet inferri.* Nec intimos tuos amicos *solùm intelligo* charosve parentes *ac* liberos, *sed & ipsam* uxorem *tuam ad vivicomburium sic educendam (tanquam si Saga esset aut viri per venenum interemptrix) atq; etiam tunc cum gravida sit, fœtu ex utero prorumpente per sævam torrentium flammarum obstetricationem, cùm interim omnis hæc crudelitas in ipsos adhibeatur quia nolunt contra Deum peccare propriamq; conscientiam. Quæ* Sancta Spiritûs sensibilitas *teneraq; divini Numinis Reverentia, quanquam tu pro crassa tua Philosophia* Imbecillitatem *in ipsis eam judicare possis (tamen cum talis nævus sit qui nullam vel tuo ipsius judicio dedecoris*

maculam

maculam præ se gerit, quinimo qui maxime decorus sit in eis qui fortunâ prosperâ utuntur, quiq; summam commiserationem moveat intimamq; condolentiam in rebus afflictis & adversis) ne minimo quidem momento minuere potest charitatem tuam atq; affectionem erga calamitosos tuos amicos in hac conditione, cum & personalis ipsorum pulchritudo & amabilitas, prudensq; ac scita demerentium morum obligatio constansq; fidelitas & utilitas in omnibus officiis ac negotiis tam profundum tibi amoris & existimationis characterem impresserint ut oppidò quam difficulter sit unquam obliterandus.

Potestne igitur tam barbaræ rerum constitutionis oppugnatio, quam hæc est, tamq; ad tuum ipsius sensum & judicium gravis & intolerabilis sub quoquam prætextu ignobilis *haberi sive* ingloriosa, *& non potius summè* Generosa *&* Heroica? *Quinimò è contra tutò pronunciare possumus, qui non animitus execratur atq; abhorret istiusmodi deformem ac detestabilem rerum faciem qualem in hac* Idea *descripsi, non solùm in* Irregenitorum *statu esse,* Divinæq; vitæ *prorsus* expertem *& ex consequenti æternæ exortem salutis, sed & infra* humanam naturam *eum subsedisse, & non solum* inurbanum, *sed &* stupidum *ac* vecordem *aut ingenii deniq; prorsus* ferini *apertè evasisse.*

Jam verò quantum ad Synopsin Propheticam, *equidem minime me latet quam multifariis hominum* Præjudiciis *hoc etiam scriptum sit obnoxium (ut qui Tractatus est qui interpretandis vaticiniis* Danielis *præsertim atq;* Apocalypseos *totus impenditur) Inter cætero verò* duo *præsertim emicant, Unum est eorum qui omnia ejusmodi studia admodum vana ac frivola existimant, quippe qui apud seipsos jam statuerunt Vaticinia omnia gryphos esse ænigmataq; inextricabilia omnisq; certæ solutionis omnino incapacia. Alterum eorum est qui in ea sunt opinione quod vaticiniorum sensûs pervestigatio,* Apocalypseos *præsertim ac* Danielis, *ad nihil aliud tendat nisi ad factiones ac confusionem ad turbas ciendas ac tumultus in orbe Christiano viamq; sternendam ad subversionem Regnorum Rerumq; publicarum & ad ruinam & exitium ipsius Ecclesiæ Christi. His duobus permagnis præjudiciis me oneratum censeo, verùm nullus dubito quin ab utrisq; aspirante cœptis Deo, plenè me perfectèq; sim liberaturus.* De Synopsi Prophetica.

Quod igitur ad primum attinet, neminem esse credo apud quem Dei timor quicquam valet, quem non puderet in tali sententia persistere, cum ad Prophanitatem Impietatemq; *tam propè accedat, immo ad* apertam *adversum Divinum Spiritum* Blasphemiam, *quasi is istiusmodi res sanctis Prophetis dictasset quæ nullum sensum haberent, nec ab ullo unquam Lectore essent intelligendæ. Ecquid magis* scopticum *adversus* Divinam inspirationem *dici potest quam hoc? quodq; majori dolo atq; astu ipsa Christianæ Religionis fundamenta subruat? Verùm non opus est ut nimis sollicitè confutando errori insudemus, qui ab omnibus hominibus cujuscunq; sectæ, qui seriò Religionem colunt tam universim est condemnatus. Nam obscurissimos Vaticiniorum Libros (*Apocalypticos *intelligo &* Danielis*) commentariis suis illustrare conati sunt,* Pontificii, Protestantes, *& qui ex* neutra *se* parte *profitentur; unde universi sanè harum Visionum* Intelligibilitatem *communi quasi suffragio confirmarunt. Cæterùm quæcunq; ipsis insit obscuritas præsentem hanc nostram operam eo acceptiorem esse debere ego quidem existimo, quod tantum ad claram certamq; eas interpretandi rationem contribuerim, tam firma ponendo fundamenta ac principia; ut si quis ea diligenter observet Historiamq; inveniat, intra harum legum limites applicabilem, fieri profectò non possit ut vero Vaticiniorum sensu excidat, non magis certè quam* Græci Latinive *Autoris rectâ expositione, quandiu ad regulas* Grammaticas *notaq;* Dictionariorum Interpretamenta *recurrit.*

Quas leges cum ipse tam strictè accuratèq; observaverim, totum equidem mundum appellare ausim an Ratione *planè* demonstrativa *sensum earum visionum, quas suscepi explicandas, non explicaverim, liberèq; profiteor rem eam me invenisse haud ita arduam, certòq; persuasus sum nullam tam eximiam Ingenii præcellentiam doctrinæve copiam, quam integritatem cordis mentemq; præjudiciis liberam ad hujusmodi res intelligendas requiri. Nam si Spiritus ille Vitæ in homine semel resuscitatus sit,* Regenerationis *suæ virtute sive* novæ Nativitatis *non videbit modo oculis sed & manibus palpabit horum Mysteriorum veritatem.* Non intelligent ulli impii, sapientes vero intelligent, *ii scilicet qui animum suum ad hujusmodi res intelligendas appulerint, qui interim tam prudentes futuri sunt ut nihil præjudicare velint eis de rebus quarum accuratius examinandarum nondum eis data sit opportunitas.* Dan. 12. 10.

Jam verò quantum ad alteram objectionem; quod sensûs horum Danielis *atq;*

Apocalypseos *Vaticiniorum investigatio ad tumultus tendat & seditiones in Orbe Christiano, equidem id temerè admodum imperiteq; dictum est. Nolo sanè inficiari, quin quemadmodum dicitur de* Philosophia, *quod* superficiaria *illius* delibatio *hominem fortean sibi minùs caventem, in* Atheismum *possit præcipitare, ita levior in hæc Vaticinia inspectio inclinare queat aliquos ad* Fanaticam *quandam Instabilitatem vanumq;* de quinta Monarchia *insomnium carnalibus temerariæ suæ Imaginationis commentis maxime congruâ. Veruntamen, ut plenior* disciplinæ Philosophicæ *haustus impias istas animæ sordes iterum diluit, ita nullus dubito quin* penitior sensûs harum Divinarum Prædictionum investigatio *majorem animi sobrietatem homini sit conciliatura, radicitusq; evulsura omnes illos inanes prætextus ad* Innovationes *atq;* Schismata. *Ac proinde operam quam in pleniorem penitioremq; Inquisitionem in sensum harum Visionum Propheticarum impendi veniam saltem spero apud homines mereri posse, si non ipsorum approbationem tanquam debitum suum præmium vindicare; quandoquidem id quod tantopere ad pacem ac sobrietatem facit non potest quin optimo jure debitæ approbationis præmium apud homines vindicet.*

Dico igitur, si negligentiori investigatu istiusmodi horum Vaticiniorum Interpretationes formatæ sint quæ periculum incommodumve aliquod secum traherent, major emicuit necessitas ut unus aliquis pluresve accuratiori perscrutatione in verum ac genuinum ipsorum sensum penetrarent, ne Divina *illa* Veritas *quæ in* bonum *Ecclesiæ revelata est per errorem in* damnum *ejus ac ruinam verteretur. Ut certè talis opinio de modo introducendi* quintam Monarchiam, *qualem quidam imaginati sunt & amplexi, multas turbas noxasq; in res orbis Christiani inferre possit. Fundamentum cujus erroris cum malis ipsius consequentiis septimum nostræ* Co-expositionis Consectarium *penitùs tollit, ut nihil de aliis locis dicam.* (Lib.2.cap.5. sect.5.) *Funestâ porrò edocti sumus experientiâ quàm vesanas Applicationes* Euthusiastæ *faciunt* Bestiæ decacornis *&* Meretricis Babylonicæ *dum per cæcum suum falsumq; zelum Magistratum quemlibet legitimum* Bestiam, *& Ecclesiam quamlibet ritè ordinatam* Meretricem *illam imaginantur, ut celebratissimus ille eques* Romanticus *per inflammatam animi rabiem læsamq; Imaginationem, proximam, quæ occurreret* Molam alatam *pro* Gigante, innocuosq; ovium Greges *pro tot* Armatorum hominum exercitibus *adoriebatur.*

Is vero qui animum ad illud adverterit quod tam manifestò demonstravi, media *scilicet* Synchrona *necessariò simul finiri, nostramq;* Anglicanam Reformationem *eminentem fuisse prædictionis* Resurrectionis Testium *completionem* Speciminalem *non potest in æternum ab ea dementia non liberari seq; sufficienter reperire munitum adversus omnes istas vesanas sectas qui his temporibus tam magnificè se efferunt, magisq; speciatim adversus altivola illa* Trementium *&* Familistarum *insomnia qui sub prætextu* neminem cognoscendi secundum carnem *tam facile omni nostræ Religioni valedicunt quæ ad* Personalia *Christi* Officia *refertur. Nam si* Protestantium Reformatio *ut in aliis locis ita præsertim hic in* Anglia Resurrectio *erat* Testium, *prout certissimum est eam esse, æquè profectò certum est firmumq;* Familismum *&* Quakerismum *mera esse* Enthusiastica deliria, *ex eo quod rejiciunt despectuiq; habent ea omnia quibus tam plenè tam expressim universimq; testimonium perhibetur, ab hac* nube Testium *vel potius ab his* Testibus *in* cœlum ascendentibus in nube. *Cujus Vaticinii Impletionem præstantissimo maximéq; ordinato modo contigisse autumo in* Anglicana *nostra* Reformatione *ubi* Testis Ecclesiasticus *altissime omnium inter Reformatas Ecclesias in cœlum hoc Propheticum ascendit. Quod justæ reprehensioni inservire potest Sectæ etiam* Presbyterianæ, *quotquot scilicet ex ipsis inviderunt ei hanc Residentiam aut etiamnum invident.*

Et rursus, quantum ad Trementes *&* Familistas, *qui adeo* Gigantei *sunt sibiq;* sufficientes, *si ita fas sit loqui,* Religionistæ, *eamq; horum Testium Testimonii partem quæ* remissionem peccatorum in sanguine Christi *& Justificationem liberationemq; per merita illius Passionis complectitur, aspernantur & contemnunt, quam insubidi ruditerq; superbi hac in re sint palam est ex eo, quod liberatio Testium ex servitute* Romani *illius* Pharaonis *planè attribuitur transitioni ipsorum per* Mare Rubrum, *& notissimum est primos Protestantes Reformatores exordium sumpsisse ab* articulo justificationis *hoc ipso in sensu. In quo quidem* Egyptii *mystici subversi sunt Equi Equitesq; & submersi. Quo nullus dubito quin* Epinixion *illud, Apoc.* 15. *alludat quemadmodum magis particulatim suo loco probavi.* (*Vide* Lib.1.c. 4.sect.5 & lib. 2.c.12.sect.2.)

Quamobrem manifestum est quantam vim hoc habere debeat ad reconciliandos omnium Sectariorum *animos cum* Nationalibus *suis Ecclesiis, quippe quarum fidei confessio Institutaq; eadem sunt quæ* horum Testium *qui per specialem providentiam in*

Cœlum

Cœlum sunt accersiti & per Divinæ illius prædictionis Impletionem Testes *demonstrati* Dei *atq;* Veritatis; *Et similiter quam utile sit ad pacem & stabilitatem omnium Rerum publicarum Regnorumq; Protestantium, utpote qui inde tam certi esse possunt cui Religioni ipsis sit adhærendum, periculumq; subesse ne perinde sit atq; contra flumen luctari (nisi Reformatarum Ecclesiarum peccata ad tempus castiganda tanto malo viam aperiant) immò adversus Deum ipsum belligerare, siquis superinducere conaretur istiusmodi opiniones Praxesve contra quas ab his declaratis Dei testibus Testimonium sit perhibitum.* Neq; enim sapièntia est, nec prudentia, nec consilium contra Dominum. Prov.21.30.

Enimvero in hujusmodi rerum circumstantiis Deus, qui corda hominum occupare solet & ipsorum oculos pro suo libitu illustrare, ita populum illuminare potest ut plus videre valeant quam professi ipsorum Prophetæ, quorum visus occæcari potest quod Injustitiæ præmium in ipsorum manibus inveniatur, hoc est, quod Mundanarum Utilitatum aucupium conscientiam eorum judiciumq; vastaverit. Tunc enim ipsorum conditio à Balaami *conditione in asini equitantis non multùm abluderet quam ille nunc ex hac parte nunc ex illa baculo contundebat, ut in ea semita eam contineret, quæ maximè directò ad privatum suum propositum, ad propriam scilicet cupiditatem explendam duceret. Asina verò cum plus sibi à stricto Angeli gladio quam à furiosis Prophetæ Verberibus metueret, brevi ex cursu ad murum se apprimit pedemq; atterit sedentis. Nulla enim vis humana mortalem Animantem cogere potest adversus vim terroremq; Dei contraire.*

Quamobrem magni profectò momenti est ut ii qui in Imperio sunt significationis Vaticiniorum non sint ignari quo se certò à lapsu in hanc θεομαχίαν *sustineant nec suas res ita unquam administrent ut quicquam adversus Divinæ providentiæ cursum moliri videantur, sed ad* eam Cynosuram *potius* Gubernacula dirigant. *Quam ignorantiam servator Judæis videtur exprobrare,* Hypocritæ, cœli terræq; faciem discernere scitis, hoc autem tempus quî fit ut non discernatis? *Tantum abest ut veri Vaticiniorum sensûs investigatio tumultuum causa sit in Rebus publicis Regnisve, cum è contra recta ipsorum intelligentia undequaq; tantopere tendat ad firmam eorum stabilitionem atq; pacem. Quæ in istiusmodi Religione firmiter fundari nequit quæ* veritati Divino etiam fato præmunitæ *in rebus summi, quod fingi potest momenti, apertissimè repugnat.* Luc. 12.

Nec certe horum Vaticiniorum intelligendorum utilitas intra Reformatarum Ecclesiarum limites coercetur sed & in universum orbem Christianum redundat. Quemadmodum videre est in accuratiori meâ Explicatione perditionis Bestiæ & combustionis Meretricis. *Nam secundum nostram Interpretationem prædictio Interitûs hujus quartæ Bestiæ* benignum *videri debet* promissum *potius quam* comminatio. *Quod utiq; ejusmodi est; Eam nempe, quemadmodum ad tempus desiit, ita post certam temporis periodum in æternum esse desituram. Jam verò temporaria cessatio sive abolitio Bestiæ in eo tantum consistebat, quod Imperium puram & Apostolicam Christianitatem Idololatriis nondum coinquinatam amplexata erat & tuebatur. Quamobrem æterna ejus abolitio sive Interitus nihil aliud futurus est quam illius in æternum ab omni* Idololatria & Antichristianismo *firma stabilisq;* purificatio. *Quod nuncium sane neutiquàm infaustum esse potest ulli Imperatori ullisve sæcularibus Imperii Regibus ac Principibus, utpote qui ab Idololatria (quæ Imperium Bestiam constituit) & à dolosa Tyrannide & usurpationibus Pontificis Romani unâ operâ sint liberandi.*

Quantum verò ad Hierarchicam Papæ ejusq; cleri potestatem *(quod & talem* Presbyteratum *qui debitæ observantiæ erga sæcularem Principem in rebus indifferentibus doctrinam haud satis edidicerit per Analogiam perinde est perstricturum) quantum, inquam, ad* Hierarchiam Popalem *quæ (prout* Rex *semper beatæ Memoriæ* Jacobus *aculeatè sanè sed admodum justè eam taxavit)* sub larvata simulatione curæ spiritualis animarum, regna exhaurit Orbemq; Christianum cæde & sanguine miscet, *huic potestati fateor, Visiones* Apocalypticæ *aliquanto, sicut par est, sunt severiores. Hæc enim potestas, (exceptis eis rebus in quibus cum* primæva *Ecclesia conveniat) cum nihil in se contineat præter* fraudum & imposturarum cumulum, *præter* Superstitiones & Idololatrias, *præterq; sævas &* Antichristianas Crudelitates, *Visiones sane* Apocalypticæ *Visiones Dei non essent nisi tam impiæ &* Satanicæ, *(ut vocatur in Epistola ad Ecclesiam* Thyatirensem) Politiæ *male ominarentur. Ut tamen si libere mihi liceat profiteri quod sentio, si improba illa rerum malarum moles ejecta esset & abolita, falsaq; illius mercimonia, ubiq;, quemadmodum hic in* Anglia *erant, interdicta, hujusmodi sane purificatio proculdubio* Præfat. Monitor ad Cæsar. &c.

dubio impletura esset prædictionem combustionis *Meretricis* Babylonicæ *per ignem secundum primarium illarum Visionum sensum scopumq;, Ecclesiaq; & quicquid in ipsa decorum sit aut utile servari possit ab omni ulteriori severioriq; castigatione; modo ne in illis quæ reliqua sint novam quandam* Antichristianitatem *exerceant totamq; Religionem in* externa sola forma *quantumvis irreprehensibili collocent, negligentes interim indispensabiles* vitæ Divinæ *leges, honestamq; ac laudabilem* Moralitatem. *Tam parum cuiquam rationis suppetit cur sibi male metuat à recto sensu* Apocalypseos *in hisce Visionibus, nisi rebus* Regni peccati *faveat* Dominioq; Diaboli *in Mundo.*

Quod autem quidam me vehementius accusaturi sint, tanquam si libertatem mihi assumpsissem ab omni Charitate alienam, quod ea Vaticinia quæ ab antiquis Interpretibus intellecta sunt de Antichristo *adeoq; ab ipsis Pontificiis de eodem etiamnum intelliguntur, tam amplæ Orbis Christiani Portioni quam est* Ecclesia Romana *applicuerim; ad hoc libere & ingenuè respondeo, & tanquam in illius conspectu cui omnium mortalium corda nota sunt nudaq; patent,* me nihilo majorem capere voluptatem in hos Antichristianos characteres deprehendendo in Ecclesia Romana quam si tot maculas pestilentiales in cognatorum meorum charissimorumve amicorum corporibus detexissem; *adeo ut hac in re ne vel minimi quidem defectûs charitatis ipse mihi sim conscius.*

Sed enimvero si charitatis leges tam strictè observandæ sint (ut certè sunt) eam observandi rationem teneamus quæ ita communi omnium suffragio comprobata est ut in tritum abierit Proverbium; Charitatem scilicet à propriis Laribus incipere oportere, *pariq; curâ Protestantium Ecclesiis in eis rebus quas cum veritate tuentur prospiciamus atq; Pontificii etiam in falsitatibus Imposturisq; obtrudendis, suæ parti prospiciunt. Meliori igitur jure fidelitati meæ erga veram Christi Ecclesiam quam ulli Charitatis defectui erga Romanam imputari debet, quod communem illam Protestantium Assertionem de magno illo* Antichristo *optimis quibusq; rationibus munitam in medium denuò proferam. Quæ quidem cum mihi tam solida visa sit & irrefragabilis veritas, summi profectò charitatis defectûs erga pretiosam primorum Reformatorum memoriam,* Testium *illorum quos Divina Providentia è* mortuis excitavit, *mihi conscius essem, nisi, quam contentissime possum; eniterer ad suffulciendam eorum existimationem in re tanti momenti, ubi certè errasse videri non possunt sine extrema sui ipsorum ignominia damnoq; irreparabili causæ Protestantium.*

Etenim ut nulla doctrina est, in qua nos & Pontificii *dissentimus, quæ sit verior, ita sanè nulla omnino est quæ ullatenùs tam potens sit ad omnes ipsorum adversus nos assulturas propulsandas quàm hæc est quæ Ecclesiam ipsorum* Babylonii *Civitatem esse statuit, ex qua expressim Dei populo* præcipitur ut exeant, ne participes sint peccatorum ejus & ex plagis ejus accipiant. *Quod sapiens ille Princeps* Jacobus *semper beatæ memoriæ Rex optimè novit, integrasq; proinde primitivas Reformationis sententias conservavit, vel potius Regali suo calamo exornavit expolivitq; quod etiam fecerunt duo illi egregiè religiosi ac eruditi Præsules* Andreades & Jewellus *multiq; alii pii doctiq; nostræ Ecclesiæ Episcopi. Neq; hic prætermittam quam explicitè ipsa Ecclesia* Anglicana *hanc rem in* Homilia de periculo Idololatriæ, *alteraq;* contra Rebellionem *definiverit. Quos illustres* Testes *in tanti momenti veritate inurbanum esset & injustum insimulare defectûs charitatis ejusdemve eos habere suspectos.*

Et quod ad me attinet, equidem non possum quin porro addam (cum eâ sim sententiâ, cumq; tantopere confirmatus sim ab illis Heroicis *Exemplis, quorum quantum ad summam rei in hisce meis Propheticis Interpretationibus vestigia premo) quod utiq; me infidum existimaturus essem, non solum erga* veram Christi Ecclesiam, illiusq; Regni incolumitatem *quam charitas nunquam est proditura, sed etiam erga* ipsam Ecclesiam Romanam *charitate frigere, nisi hanc adversus eam prophetandi libertatem adhiberem vel potius prophetias interpretandi in justam illius reprehensionem & emendationem.*

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.

Dictum illud de eo perinde verum est qui amici ulcus celat quando ad sanationem faceret ejus detectio, atq; de eo qui celat suum proprium.

Quod si Charitatis defectus sit, verba paucula duriora, quantum libet vera, adversus eam eloqui, quanta illa demum futura est Barbaritas eam maximis Fortunæ calami-

calamitatibus, quibus res humanæ obnoxiæ sunt, exponere? Ut si quis effræni furori rapinæq; inundantis Turcæ eam proderet, Numquam hoc Benevolentiæ charitatisq; futurum esset adeo demeritorium specimen? Et tamen hoc ipsi proculdubio ii præstant qui cubito ejus pulvillos consuunt blandeq; ei palpant, appellitando sororem meam & matrem meam nec adeo grandes in ea contendendo errores esse & peccata; cum interim apertè rea sit omnium illorum peccatorum quæ Apoc. (9. 20.) recensentur, Quæ sunt προσκύνησις δαιμονίων καὶ εἰδώλων, φόνοι, φαρμακεῖαι, πορνεῖαι, κλέμματα. Idololatriæ multifariæ, sevæ cruentæq; persecutiones, Adjurationes Magicæ Incantationesve, impurus cœlibatus. Piæ fraudes impiæve Astutiæ cum impenitentiâ omnibus superaddita. Propter hæc peccata Locustæ Equitesq; Euphratæi, Saraceni utiq; atq; Turcæ Ecclesiam Orientalem vastarunt; Et tamen à charitate alienum habendum est Latinam Ecclesiam, quæ majori horum Maleficiorum reatu tenetur, ea de re monere.

Non quod ego existimem in fatis esse ut Turcæ universam Ecclesiam Occidentalem unquam inundaturi sint armisve subacturi, sed quod nullus dubitem quin expurgatio Ecclesiæ à crassis suis Idololatriis sævisq; hominum innocentum Persecutionibus, tanti periculi à cervicibus nostris amoliendi tutissima sit certissimaq; Ratio. Quantum verò ad vaticinia Apocalyptica, ancipitem ea fateor super hac re habere aspectum. Divino autem fato constitutum esse ut Roma Pontificia Idololatrica, Regina æternùm non sedeat manifestissimum est. Ecclesiam vero universam fere Occidentalem ipsamq; adeo Romam sine cæde sine flammis solâ Divini Spiritûs ope Christiani Orbis Principes sincerosq; Antistites eò impellentis tandem reformatum iri nequaquam abnuunt Oracula. Quod ut desperandum non est, ita ab omnibus bonis vehementer est exoptandum.

Quod si hoc adeo optabile sit an non perinde est optabile ut persuaderi possit Ecclesia Romana se tali Reformatione indigere? Ecquid vero est quod eam indigentiæ hujus magis convicturum sit quam quod immania illius flagitia tam conspicuè depicta sint (ut sunt certe) in illis Visionibus quas in hoc Tractatu explicavimus; immo pungenter admodum & Satyricè à Dei Spiritu descripta, in eum finem ut Christianus Orbis ex profundo hoc sopore ac veterno excitetur. Hujusmodi enim aliquam oportet esse vehementem & aculeatam Increpationem quæ retrahere possit & revocare Ecclesiam à tam inveteratis erroribus, radicatis in consuetudine, & in dulci Lucri fascino & illecebra fundatis; quod nulla spes est ullis levibus conditionibus relictum iri. Quam quidem luminis vim è vero horum vaticiniorum sensu enitentem obnoxia hæc Ecclesia plane agnoscit se persentisсere, ex eo quod seipsam, quantum potest à redargutoriis eorum perstrictionibus abscondit, hominesq; subornat qui arte quanta possunt maximâ deformitates ipsius pallient, defendantq; ab ipsa ardores urentes, ac penetrantes splendores harum veracium Visionum falsis suis & adulterinis glossematis. Quod tamen facinus à charitate est omnium alienissimum maximaq; injuria quæ ei inferri potest, ut tam altum hoc pacto soporem illi concilient, quo irresistibili Dei irâ opprimatur, justoq; ipsius zeli exponatur furori.

Quamobrem an non magis è re illius foret si desisteret in posterum in istiusmodi coactis & incredibilibus depravatæ scripturæ Interpretationibus perfugia quærere, malasq; illas technas missas faceret ut reformet seipsam ad illud exemplum quod tam manifestò à Divinis Oraculis approbatum est in sensu non solum credibili sed apertè vero. Ratione enim plane demonstrativâ verum esse constat è secundo Consectario nostræ Co-expositionis, Ecclesiam ante quadringentos circiter annos à nato Christo non factam fuisse Antichristianam; sicuti ex Ratione etiam Exterioris Atrii ad Interius eam symmetram fuisse usq; ad ea fere tempora. Quæ puriora Ecclesiæ sæcula exemplare erant Anglicanæ nostræ Reformationis. Quibus addas, quod jam insinuavi, dictam Reformationem eminentem fuisse Vaticinii de Resurrectione Testium completionem Speciminalem, adeo ut Rectitudo illius confirmata sit ab illis perinde Visionibus quæ Restitutionem Ecclesiæ præfigurant atq; ab eis quæ significant primævam illius puritatem.

Interea vero loci manifestum est tantum abesse ut recta Visionum Apocalypticarum Intelligentia rebus Christiani Orbis sive Reformati sive non Reformati quicquam obsit ut nihil excogitari possit quod ad communem omnium salutem magis tendat conducatq;.

Quod quidem futurum esset, tametsi illud esset Vaticiniorum Apocalypticorum ingenium ut funestas omnino & truculentas clades ac calamitates Christiano Orbi minitarentur; modo clarè constaret ob quæ præsertim peccata, tanta illi mala inten-

intententur; ut certè æquè manifestò ex Visionibus Apocalypticis, *si non manifestiùs de* culpæ *genere constat quam* de pœna, *nempe de* Idololatriis *sævisq; hominum innocentium* Persecutionibus. *Potestne igitur intempestivum esse aut inutile de præcipuo fonte ac origine tantorum malorum Christianum Orbem præmonere, ut per maturam resipiscentiam præcaveri possint ac præverti. Comminationes enim Divinæ Hypotheticæ sunt sive stylo* simplici *ac* vulgari *sive* Prophetico Symbolicove *denuncientur. Sensus utiq; utrobiq; idem est.*

Visionum Apocalypticarum Ratio Synchronistica.

Idololatrias autem innocentumq; hominum sævas injustasq; persecutiones duo illa gravissima esse crimina quæ in orbem Christianum Pontificium à Spiritu Sancto intenduntur, nemo, opinor, qui seposito omni præjudicio libellum nostrum de Visionum Apocalypticarum Ratione Synchronistica *legerit Tabulasq; perlustraverit, unquam potest dubitare. Quem igitur Tractatum, reliquis nostris scriptis Theologicis hoc Volumine contentis præfixi. Utpote qui persuasus sum, postquam quis prima hæc Vaticiniorum (eorum scilicet quæ ad Ecclesiam Christi pertinent) intelligendorum rudimenta imbiberit, quod non solùm* Synopsin *nostram* Propheticam *(ad cujus promptiorem intelligentiam quodammodo sunt necessaria) sed quicquid uspiam rerum Apocalypticarum in* Mysterio Pietatis, *aliisve è sequentibus Tractatibus occurrat & fructu optimo, & summa quidem cum voluptate lecturus sit pariq; intellecturus facilitate, clareq; tandem percepturus magnam illam quam de fœlicissimo Ecclesiæ statu in terris olim futuro spem concepimus, non levibus quidem aut commentitiis sed veris solidisq; Fundamentis inniti.*

Reliqua hujus voluminis opuscula.

Atq; hæc de Mysterio Pietatis *&* de Mysterio Iniquitatis *dicta sunto. Quæ sequuntur* Opuscula *non est ut multùm eis immoremur, præsertim cum quæ jam dicta sunt hîc etiam locum aliquem habere possint. Utilitatem* Expositionis septem Epistolarum ad septem Ecclesias *Epilogus illi additus satis explicat. Usus vero* Tractatuli de veris Fidei fundamentis *satis ex se manifestus est, occurritq; in proximè subsequenti Tractatu,* Antidoto *scilicet* adversus Idololatriam. *Cujus Tractatûs soliditatem eo alacrius Lectori prædicare possum quippe quod tametsi nuper ab acerrimo Adversario docto sanè ac versuto impugnatus sit repertus est planè inexpugnabilis. Qui tamen adjunctâ* Appendice *fortior adhuc factus est atq; munitior.*

Solum jam superest Divinorum Hymnorum Heptachordon *quod ut Devotionis potius quam Poeseos specimen edo. Rogatu amici cujusdam versus primùm Anglicè composui, eâq; quam ille à me vehementer efflagitavit styli sensûsq; simplicitate; nec multum nitoris addidit* Latinitas. *Edendos tamen curavi, ut quæ conjungendi cum* Historia *sensum Religionis nostræ* Mysticum *haud incommoda Exempla fore sperabam. His autem* Carmina *paucula superaddidi quæ Anglicè sparsim occurrunt in scriptis meis Philosophicis, hîc à me Latine reddita. Quod hoc consilio feci, ut, si quid humanitùs acciderit illaq; Provincia ab alio aliquo suscipienda sit Versiones istas in parato habeat, nisi forte, quod facile fieri potest, ipse elaboraturus sit elegantiores.*

Scripta Autoris inter se collata.

Atq; sic percurri dicam an pervolitavi per reliqua hæc scripta mea Theologica *de quibus jam invicem comparandis Lectorem pauca, quæ ipse forsan observaturus sit, monendum duxi. Primum est, mihi non unâ quasi vice clarissimam illam maximéq; distinctam Visionum Propheticarum Intelligentiam obtigisse, sed per occasionem me potius quam datâ operâ harum rerum Notitiam acquisivisse. Neq; enim mihi conscius sum me hoc genus Peritiæ affectasse sed fere nolenti volenti eam tantâ mihi cum claritate & facilitate se insinuasse ut non possim sanè quin ea certò pleneq; intelligerem quæ alii adeo obscura sibi videri volunt ac incerta. Atq; hic ausim profectò cujuslibet appellare conscientiam ac judicium, modo omni seposito præjudicio & cum Timore Dei perlegere vellet ac perpendere octo postrema Capita libri primi* Synopseos Propheticæ *an non expositio nostra in cap. 13. & 17.* Apocalypseos *certitudinem habeat plane Mathematicam & de qua nemo qui mentis compos sit postquam intellexerit possit dubitare. Cui si addat* Grotii, Riberæ, novæq; *cujusdam* Interpretationis *Confutationes quæ libro secundo occurrunt quæq; primis quinque Capitibus continentur, clare quidem deprehendet Divina Oracula* non adeo Nasum esse cereum ut quidam libenter sibi fingunt, sed ad unum certum sensum oppidò quam rigidè ac inflexibiliter determinari, *huncq; sensum nos certò assecutos esse in dictis illis duobus Capitibus* Apocalypseos.

Quod in expugnabile est Propugnaculum contra omnes Præstigias & Incursitationes Pontificiorum. *Quippe postquam tam clare constiterit de sensu horum duorum Capitum, frustra litigabitur de cæteris. Quanquam non dissimulandum est* Expositionem

sitionem septem Epistolarum ad septem Ecclesias *pari fere certitudine niti, uti ex ultimo illius capite constat, perindeq; esse si quis dubitaret de septem illarum Epistolarum* scopo Prophetico, *nempe an sit ejusmodi Prophetia, qualem esse contendimus (cum universa illic notanda, nominibus ipsis non exceptis, eò planè colliment) ac si hæsitaret de structura Animalis* Casu *facta sit an* Providentiâ *cum omnes illius partes ad unum finem, quæ est perfectio vitalium functionum Animalis, tam manifestò destinentur. Reliquaq; profectò Vaticinia quæ interpretati sumus si non pari ex se certitudine, satis luculentâ tamen, si prædictorum Vaticiniorum certitudinem adjungamus, & concinnitate & firmitudine mihi exposita videntur, submissoq; hìc corde Patri Domini nostri Jesu Christi Cœli terræq; conditori gratias ago, quod hæc sui Regni Mysteria tam clare mihi patefecerit, nec cuiquam harum rerum invideo jactabundam suam ac securam Ignorantiam.*

Quibus igitur de rebus cum tam firmiter persuasus essem, quamq; immensi momenti futurum esset ut tam claræ Veritates in hominum venirent notitiam, equidem omnium Mortalium me nequissimum censuissem si Mysteria tanta ac tam utilia Orbi Christiano celassem. Quod etiam effecit, ut duram hanc Latine *transferendi hæc mea scripta Theologica provinciam data occasione tam alacriter susciperem,* Divinæ *hac in re, uti sperabam,* Providentiæ Nutui *Obsecutus. Consultius enim judicavi si omnibus externæ vitæ periculis & incommodis caput offerrem ; quam si domesticæ illius Furiæ, læsæ scilicet & inquietæ Conscientiæ spiculis ac vulneribus animam exponerem.*

Cæterùm, tametsi, quod dicturus eram, summâ maximeq; distinctâ claritate hæc mihi Mysteria innotuerint, id tamen haud factum est semel, sed detinebar aliquandiu veteris Hypotheseos speciositate, nec Resurrectionem Testium *adhuc contigisse putabam. Qua de re abunde jam certus sum, satisq; valida suo loco adhibui argumenta quibus alii itidem ea de re certi esse possunt. Hoc tamen præstare non ausim, quanquam quædam sat scio me expunxisse, nulla usquam in meis scriptis prioris Hypotheseos manere vestigia. Quin & satis ampla occurrere memini,* Myster. Pietatis, *lib.* 5. *cap.* 7. *quæ ex instituto integra reliqui, propter moralem suam utilitatem. Atq; hoc primum est quod Lectorem monere volui.*

Alterum est ingens illud discrimen inter Apologias in Mysterio Pietatis *pro* Idololatria Paganica *factas, &* Pontificiæ Idololatriæ *tum in* Idea Antichristianismi, *tum in ipsa adversus* Idololatriam Antidoto, Exagitationes. *Ubi opportunè Lector potest observare quàm libero cogitationum æstu ego semper Philosophatus sim, plenamq; Idololatriæ notitiam me uno similiter haustu non accepisse sed omnes hujusmodi res per datas occasiones paulatim in animum instillasse. In* Mysterio Pietatis *de nihilo sollicitus eram præterquam de* Divina providentia *&* Christianæ Religionis veritate *in genere defendenda. Atq; hoc opere abunde contentus nunquam, quod sciam, ulteriùs in Theologicis Speculationibus progressurus fuissem, (utpote qui eas res in usum vitæ potius quam in inanem contemplationis oblectationem prosequendas semper censui) nisi miram* Pontificiorum *industriam ac diligentiam in corrumpendis suâ superstitione hominibus observassem & singularem eorum de successu, ac si ipsorum Religio mox quasi post-liminio reversura esset, jactationem & confidentiam. Quæ res effecit ut fere coactus omnes cogitationes meas ad id unum intenderem, ut* Pontificiæ Religionis *naturam ac conditionem penitus intelligerem. Quod quidem studium* Tractatum de Mysterio Iniquitatis *peperit &* Antidotum adversus Idololatriam. *Et certè hic rursus opportune monendus est Lector, quam dissimile veri sit hominem qui* Idololatrias Paganicas *Apologiis tam aptis scitisq; deauraverit, ex metu ullo plebeio ac superstitioso (sed puræ solius ac defæcatæ Rationis vi convictum)* Idololatrias Pontificias *tantopere posse abhorrere. Fateor enim me stabilem & determinatam Idololatriæ naturam, postquam huic rei penitiùs rimandæ operam dedissem, multo accuratius quàm cum istas Apologias excuderem, tandem intellexisse, omninoq; jam censere res tanti momenti, ubi de Dei honore hominumq; salute agitur, non temulento ac lubrico Juvenitioris Ingenii dulcori ac eloquentiæ relinquendas esse, sed ad rigidissimam Rationis normam esse expendendas, ac nutu & autoritate Divinorum Oraculorum dirigendas definiendasq;. Quicquid verò incommodi ex blandiusculis istis ac leviculis Apologiis in* Mysterio Pietatis *profecturum sit, facile ei, ut spero, in sequentibus Tractatibus medebitur firmissimarum Rationum Scripturarumq; luculentè expositarum soliditas ac severitas.*

Cæterùm nec alienum forsan erit aliorum etiam hujus generis scripta cum his nostris parumper comparare. Tertio igitur, observare poterit Lector quam nullo partium studio, summâ *vero* fide & simplicitate *in* vaticiniis Interpretandis *versatus* Aliorum scripta cum illis comparata.

E *sim,*

sim; quippe qui nullo adversæ partis odio amori sive defectu, nimiave erga nostros benevolentia inductus de via deflexi, sed utrisq; perinde quæ grata ingratave esse possint ingenuè liberéq; declaravi. Etenim ut tandem abolitum iri Religionem Romanam *ex Divinis Vaticiniis pronuncio, ita nullam esse necessitatem ut* Urbs Romæ *ferro flammisq; vastetur, (sicut vulgò narrant de combustione Meretricis)* Bestiave *aliter peritura sit quam quoad* Belluinam *suam* sævitiam *fœdamq;* Idololatriam *ex eisdem Oraculis planè aperteq; definio. Utq; haud ita pridem factam* Reformationem Testium *esse* Resurrectionem *vehementer contendo Intervallumq; Ecclesiæ* Sardianum *ejus durationem significare, ita eum minùs perfectum esse rerum statum ex Interpretatione Epistolæ ad Ecclesiam* Sardianam *rursus statuo, plusq; eos innuo zeli carnalis quam vitæ verè Christianæ habere, gravemq; aliquam calamitatem ista Epistola prædictam nisi resipuerint, ipsis imminere nentiquam eos celo. Quinimo & in ipsa Expositione illius Epistolæ & in libri Epilogo eos hisce de rebus clarè libereq; moneo. Eosq; etiam atq; etiam denuo hic rogo ut dicta mea serio & cum timore Dei apud seipsos perpendant & considerent.*

Quartò deniq; , cum adeo effrænis futura prædicendi pruritus plurimos eo confidentiæ impulerit ut eventus Visionibus Propheticis præfiguratos ad certum annum determinarent tanquam ad eam ἀκρίβειαν in Vaticiniis prænotatos, turpiterq; frustrati fidem sic & sibi ipsis & ipsi vaticiniorum interpretandorum studio apud multos abrogaverint; Ego sanè non solùm nihil ipse ad certum annum præfinio, sed apertè etiam definio nihil jam superesse in Visionibus Apocalypticis *nondum impletis; nec unquam profectò fuisse, quod ad tam præcisum tempus ab aliis possit definiri, ita ut nullus locus jam reliquus sit turbulentis hominibus & temerariis ad res novas, quasi dato divinitùs signo, moliendas, Visionem enim de* Testium Resurrectione *impletam jam esse affirmo diesq;* 1260 *quantum ad omnem usum Propheticum, omnino exiisse. Qua de re ex quo primùm ei anquisitius pressiusq; contemplandæ animum adjeceram plusplusq; indies factus sum confirmatior. Adeo ut Ruinæ Antichristi quam vocant, taliumq; Eventuum qui eam maturaturi sint, appropinquatio à nullis aliis Indiciis conjectari possit quam ex* profectu veræ sinceræq; Pietatis illibatæq; morum integritatis in Ecclesiis Reformatis, *quemadmodum fusiùs edocui in Epilogo* Expositionis Epistolarum ad septem Ecclesias.

Verùm enimvero, quanquam nihil de Die Annove *gloriosi adventûs Domini nostri Jesu Christi ejusq; claritate, quâ iste* Homo peccati *delendus sit definio, facere tamen non possum quin audacter constanterq; affirmem eum suo tempore deletum iri, felicissimamq; rerum scenam statim successuram.*

Erit erit *proculdubio tempus & elucescet* tandem *ille dies ubi* Justitiæ sole exorto Ægyptiacæ *tenebræ ac Caligines penitùs dissipabuntur. Ubi omnes Ecclesiæ sordes atq; scoriæ* Divini amoris ardore *absumentur & expurgabuntur. Ubi omnis morum immanitas fœdæq; Superstitiones & Idololatriæ in* stagnum *amandabuntur* Ignis atq; Sulphuris. *Ubi deniq;* Calvinismus, Lutheranismus, Papismus *& quicquid uspiam sectas sapit & opinionum animorumq; dissidia in unum (qui instar omnium est) verè Catholicum & Apostolicum quoad vitam pariter ac doctrinam colliquesient* Philadelphianismum. *Quæ tempora ut Deus acceleret cordaq; Principum ac Populorum Christiani Orbis eò inclinet bonorum omnium Votum esse debet & expectatio.*

VISIONUM

VISIONUM APOCALYPTICARUM RATIO SYNCHRONISTICA TABULIS SYNCHRONISTICIS

Universas Apocalypseos Visiones Propheticas continentibus eximiè illustrata;

CUM

Luculenta Demonstratione necessariæ & inevitabilis

INTELLIGIBILITATIS

Visionum Apocalypticarum Dissertationis calci adjecta.

Per HEN. MORUM, Cantabrigiensem.

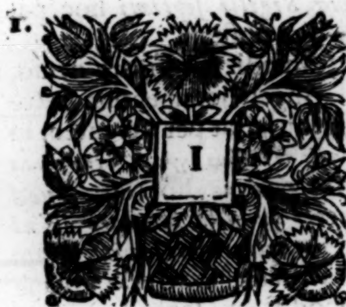
Jul. Scal.
Nullam majorem afferre solet ignaris inscitia voluptatem quàm expeditum fastidiosumq; contemptum.

LONDINI,
Typis *J. Macock*, Impensis *Johan. Martyn* sub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* sub Signo Capitis Episcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.
MDCLXXIV.

VISIONUM APOCALYPTICARUM RATIO SYNCHRONISTICA.

CAP. I.

Axiomata Synchronistica & de Latitudine Epocharum.

1.

Ncipiemus ab Axiomatis *Synchronisticis* quæ tantæ claritatis sunt, ut instar communium sint sententiarum in rebus Mathematicis.

Axioma. 1.

Synchrona sunt quæ ab eodem tempore incipientia indeque perpetuò continuata in idem tempus desinunt.

Axioma. 2.

Quotcunq; Synchrona inter se fuerint idem eorundem omnium Principiorum tempus, idemq; finium esse intelligitur.

Axioma. 3.

Isochrona sunt quæ tempore sunt æqualia.

Axioma. 4.

Omnia Synchrona Isochrona sunt sed non vice versâ, omnia Isochrona Synchrona.

Axioma. 5.

Isochrona tamen quorum aut Principia aut Fines coincidunt Synchrona omninò sunt.

Axioma. 6.

Quæ uni alicui tertiò Synchrona sunt inter se sunt Synchrona, omnibusq; quotquot fuerint, quibus illud tertium sit Synchronum.

Axioma. 7.

Quod in Principii unius alicujus Synchroni tempus desinit, à Finisve tempore incipit, idem in omnium suorum Synchronorum Principiorum tempus commune desinere vel à Finium communi tempore incipere necesse est.

Hæc sanè tam manifesta sunt abstractè Mathematicéq; sumpta ut ne explicatione quidem ullâ, nedum demonstratione indigeant.

2. Quantum verò ad tempus Initiorum Finiumq; Visionum Synchronarum summoperè notandum est id nequaquam tam præcisè ac Mathematicè intelligi oportere; Non ita certè ut momento punctove temporis circumscribatur, non horâ, non die, non Anno; sed modo longè laxiori intelligendum est, & pro naturâ Visionis ex Historiarum circumstantiis definiendum. Ut vel ex uno illo exemplo (*Apoc.* 17. *v.*12.) cuilibet constare potest. Ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. Hoc enim est Initium sive Epocha Bestiæ *quæ erat & non est & tamen est*, quod cum ea hora vel tempore coincidit, quo decem Reges (quod paulatim fiebat) regna sua accipiunt. Hoc verò nec diei nec anni spatio coercetur, sed in aliquot annorum seriem excurrit.

CAP.

CAP. II.

Synchronorum Apocalypticorum plena ordinataq; Propositio.

1. ATq; hæc pauca quidem Axiomata sufficiant, ad quæ in particularibus Visionum Synchronismis demonstrandis, quoties opus fuerit, possit recurri. Priusquam verò ad illas demonstrationes descendamus primò operæ pretium fore judico de *principali filo* Ordinis Visionum Apocalypticarum pauca prælibare & deinde *Universalem Synchronismorum Tabulam* non demonstrare quidem (id enim postea faciam per partes) sed ordinatim duntaxat describere ac proponere, ut Mathematici Propositiones vel Problemata suis Demonstrationibus solent præfigere.

2. *Principale* autem *filum* Seriei Ordinisve Visionum Apocalypticarum citra controversiam statuenda est *Visio septem Sigillorum* quæ directè apertéq; ab initio ad finem totius stadii Apocalyptici procurrit, totumq; tempus quo res transigendæ hoc vaticiniorum libro præfiguratæ sunt, à carceribus ad metam comprehendit. Quod facile intelligetur prompteq; agnoscetur, si quis ipsum Textum Apocalypticum consuluerit. Manifestum enim est Cap. 6. v. 1. Visionem primi Sigilli, *Sessorem* utiq; *Equi albi* ipsum esse Initium rerum prædicendarum & *quinq; proxima Sigilla continuato ordine subsequi, Visumq; uniuscujusq; Sigilli illud esse quod immediate post ejus apertionem commemoratur vel representatur.* Ac proinde cùm statim post apertionem Sigilli septimi Cap. 8. v. 1. *Angelorum septem tubicinum Visio exhibeatur* palam est eam ipsam septimi esse Sigilli Visionem, *spatiumq; Sigilli septimi* hoc pacto in *septem partes dispesci*, quæ *septem Tubarum tempora* dici possunt.

3. Septimæ verò sive ultimæ Tubæ tempus ad finem usq; Mundi pertingere nemo, opinor, potest dubitare. Præsertim si magnificum illud Angeli juramentum rectè intellexerit. Cap. 10. v. 5. Ubi sublatâ ad Cœlum suâ manu jurat per viventem in perpetua secula, Ὅτι χρόνος οὐκ ἔτι ἔσαι, ἀλλ' ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν καὶ τελεσθῇ τὸ Μυστήριον τοῦ θεοῦ ὡς εὐηγγέλισε τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις τοῖς προφήταις, hoc est, *Quod tempus non erit deinceps nisi in diebus vocis septimi Angeli quando futurum est ut clangat peractumq; fuerit Mysterium Dei ut suis servis Prophetis nuntiavit.* Nam quod ἀλλ' ἢ non ἀλλὰ legendum sit sensus imperfectus & vacillans, lecto ἀλλὰ, planè innuit. Ab ἀλλ' ἢ verò in ἀλλὰ, lapsus erit facillimus. Quod si ἀλλὰ legendum esset, & particulam καὶ exterere ut redundantem & τελεσθήσεται non τελεσθῇ simul legere oporteret, legendo verò ἀλλ' ἢ, quod idem est atq; εἰ μὴ, naturalis sensus in solidum restituitur.

4. Jam verò ut *Sigillum septimum* in *septem Tubarum* Intervalla dividitur, ita porrò haud obscurum est, *Tubam* etiam *septimam* in *septem Tonitruorum* intervalla dividi. Quod sane mihi satis constare videtur ex eo quod v. 3. occurrit. Nempe quod commemorantur septem Tonitrua tanquam Tubam sextam immediatè subsequentia quemadmodum planè ex rerum ordine apparet.

Hæc enim Visio statim annectitur Tubæ sextæ Cap. 9. commemoratæ. Et verò, cùm hoc decimo capite Visiones *Libri Sigillati* claudantur, Novaq;, atq; ea alterius generis Visionum series subindicetur. *Libri* scilicet *aperti*, Visiones *Sigillati* septem hisce *Tonitruis* claudi consentaneum est, eaq; non solum esse *in* Tuba septima, sed eam *totam* occupare, nequid extremæ scenæ desiat. Ut omittam quam congruenter ultimum Tonitruum cum Terræ conflagratione coincidat.

5. Non est igitur quod dubitemus, quin Tuba ultima in septem Tonitrua divisa sit, similiter atq; Sigillum ultimum in septem Tubas. Unde insignis hæc oritur totius hujus Principalis Visionum Apocalypticarum fili Tripartitio, nimirum in *sex prima Sigilla*, in *sex primas Tubas*, & in *septem Tonitrua*.

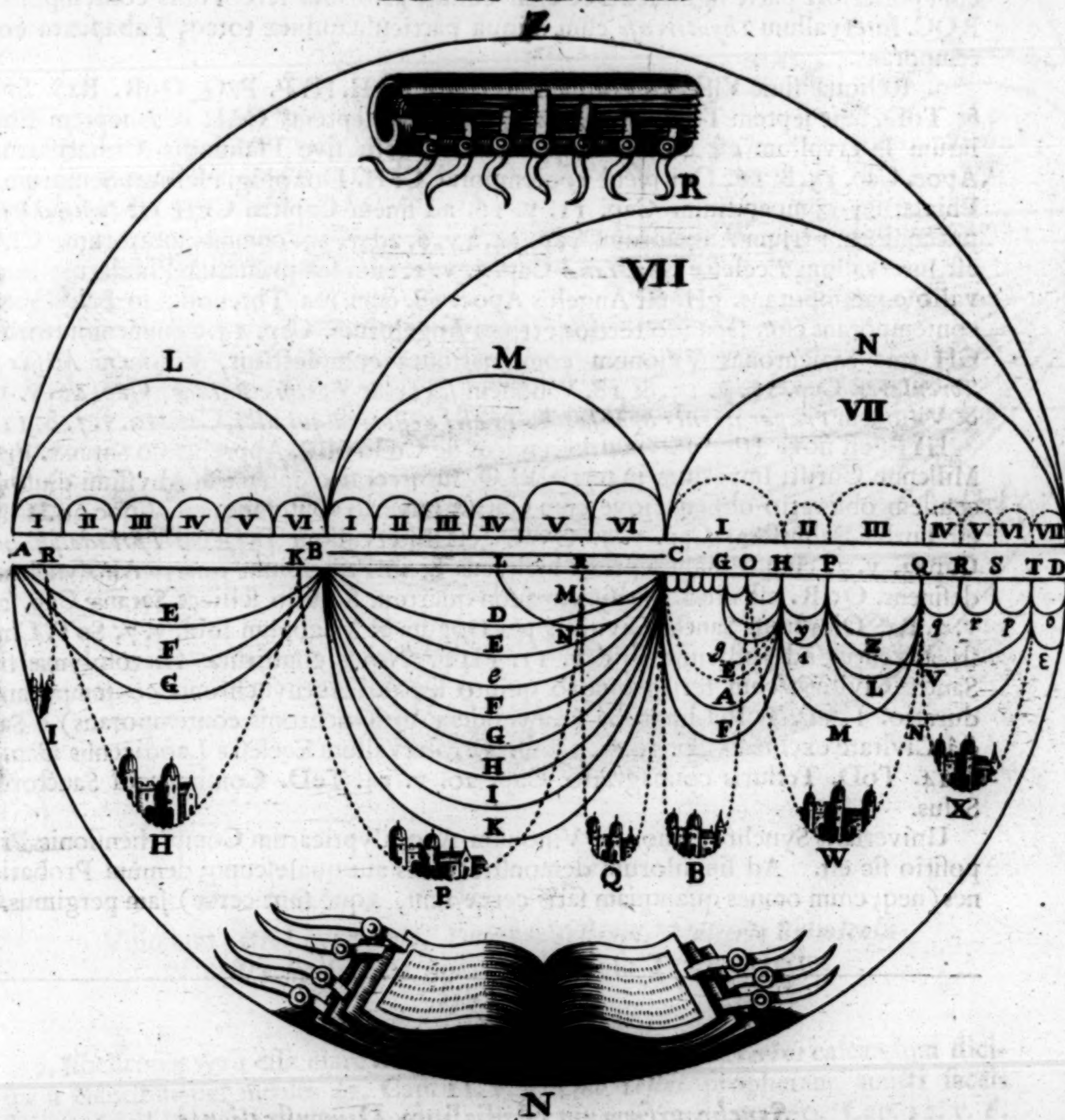
Quæ Visiones unæ post alteras eo ordine quo recensui collocatæ *totam temporis Apocalyptici lineam* occupant ab initio ad finem pertingentes. Atq; hic opportunum erit multumq; ex usu nostro, monere, Visa omnia Apocalyptica, quæ ad primam partem hujus lineæ pertinent, appellanda esse πρόμεσα, *Antemedialia*, quæ verò ad alteram, μέσα, sive *Medialia*, quæ ad tertiam vel ultimam, Μετάμεσα, seu *Postmedialia*, quæ verò & ad primam & secundam aut ad secundam tertiamq; sive ultimam quoquo modo spectant *Mixta* esse vocanda.

6. Atq; hæc de generali ordine Visorum Apocalypticorum. Universalem jam Synchronismorum Tabulam Lectori ante oculos quantâ possumus perspicuitate, proponemus,

nemus, tam plenam certè & accuratam ut nullam Viſionem propriè Propheticam à me ſperem prætermiſſum iri.

Eſto igitur Filum illud principale totius Schematis Apocalyptici AD. in tres partes diviſum. AB. BC. CD. totuſque Semicirculus AZD. Prophetiam *Libri Sigillati*, Semicirculus verò AND. Prophetiam *Libri Aperti* contineat. Particularium verò Semicirculorum ALB & BRD prior ſex prima Sigilla, poſterior ſeptimum complectitur, quod & ſeptem Tubas continet. Quarum ſex primas Semicirculus BMC, ſeptimam Semicirculus CND includit diſtributam demum in ſeptem Tonitrua ordinatim numeris, I. II. III. IV. &c. diſtincta, ſicut factum etiam eſt in Sigillis Tubiſq;.

VISIONUM APOCALYPTICARUM TABULA GENERALIS.

Atq; adhoc *Sigillorum, Tubarum, Tonitruorumq;* filum ſive ſeriem omnes reliquæ Viſiones non tantum *Libri Aperti* ſed & *ſeptem Eccleſiarum* aliquo modo annecti applicarive poſſunt per Synchroniſmos aut *perfectos proprieq; dictos*, aut per *imperfectos & partiales*, quemadmodum monebimus percurrendo ſingulos.

7. Incipiemus autem à *Viſionibus Antemedialibus*, ubi AEB eſt mulier parturiens ſole amicta ſtelliſq; duodecim coronata. Apoc. cap. 12. v. 1. AFB. Atrium Templi & Altaris ſymmetrum. Cap. 11. v. 1. AGB. Prælium Michaelis cum Dracone de Puerperio Mulieris. Cap. 12. v. 4, 7, 8. AJR Eccleſia *Epheſina* ſive Intervallum *Epheſinum* cum primo Sigillo ex parte contemporans. Cap. 2. v. 1. RHK. Intervallum *Smyrnæum* quod cum parte poſteriori primi Sigilli, & cum ſecundo, tertio, quarto & quinto prioriq; parte ſexti contemporat. Cap. 2. v. 8. 8. Se-

8. Sequuntur Visiones Mediales, ubi BC est cœtus 144000. Servorum Dei Signaculo Dei vivi munitorum. Cap. 7. v. 3. LNC. Intervallum quo ponuntur tres illi Angeli Apoc. 14. v. 6. usq; ad versum 13. cum posteriori parte Tubæ quartæ & cum quinta sextaq; contemporans. MC. Intervallum Angeli cum Threnodia Cap. 18. BDC. Atrium exterius asymmetrum, à gentibus 42. menses calcatum. Cap. 11. BEC. Duo testes amicti saccis & prophetantes lugubriter dies 1260. ibid. BeC. Iidem Testes occisi & jacentes in platea Urbis magnæ per tres dies & dimidium. BFC. Mulier in Deserto ibi alenda dies 1260, seu per tempus tempora & dimidium temporis. Cap. 12. v. 6. & 14. BGC. Bestia septiceps cum decem cornibus cujus plaga lethalis est sanata, Cap. 13. v. 3. BHC. Bestia bicornis sive Pseudopropheta Bestiæ decacornis Instaurator. ibid. v. 11. BJC. Cœtus Virgineus 144000. Signatorum Agni, Cap. 14. v. 1. BKC. Urbs illa magna Meretrix Babylon bestiæ septicipiti decacorni (*quæ erat non est & tamen est*) insidens. Cap. 17. v. 3, 8. KPR. Intervallum *Pergamenum* cum posteriori parte sigilli sexti & cum quinq; prioribus fere Tubis contemporans. RQC. Intervallum *Thyatirense* cum aliqua particula quintæ totaq; Tuba sexta contemporans.

9. Reliquæ sunt Visiones Postmediales. Ubi CAH. HYP. PzQ. QqR. RrS. SpT. & ToD. sunt septem Tonitruorum *Antisynchrona* septem, CAH verò septem Phialarum Intervallum est cum præfixo Cantico Mosis sive Psalmodia Citharistarum. Apoc. Cap. 15. & 16. Cui plenè contemporat CFH. Doxologia scilicet Seniorum & Phialarum compendium. Cap. 11. v. 16. ad finem Capitis. CEH est δευτεροπλήρωσις præconiorum trium Angelorum. Cap. 14. à v. 6. ad v. 13. commemoratorum. CBO, est Intervallum Ecclesiæ *Sardianæ* Cap. 3. v. 1. cum sex primarum Phialarum intervallo contemporans. gH. est Angelus Apoc. 18. cum sua Threnodia in Babylonem, contemporans cum secundo tertioq; trium Angelorum. Cap. 14. commemoratorum. GH tres Synchronas Visionum combinationes complectitur, Visionem *Messis* & *Torcularis*. Cap. 14. v. 15. & 18. Visionem *sextæ* & *septimæ Phialæ*, Cap. 16. v. 12. & Visionem *Præparationis Sponsæ*, & *Prælii Sessoris Equi albi*, Cap. 19. v. 7. & 11.

HYP. est nova Hierosolyma descendens de Cœlo HiP. Apprehensio Satanæ. PzQ. Millenne Christi Imperium in terris. PLQ. Incarceratio Satanæ in Abyssum ejusq; in eandem obseratio obsignatiove cum Christi Imperio contemporans. Apoc. 20. HMQ. est Turba Palmifera. Cap. 7. 9. OWQ. est Intervallum Ecclesiæ *Philadelphianæ*. Cap. 3. v. 7. cum Phiala septima incipiens & in Principium quarti Antisynchroni desinens. QqR. est illud Antisynchronon quartum Solutio scilicet Satanæ Cap. 20. v. 3. RrS Obsidium Sanctæ Civitatis per Gogum & Magogum ibid. v. 7. SpT. Christi adventus ad Judicium ibid v. 11. PUT. Novæ constitutæ Hierosolymæ sive Sanctæ Civitatis cum tertio quarto quinto sextoq; Antisynchrono contemporantis duratio. PNT. Turba improba (cum eisdem Antisynchronis contemporans) è Sanctâ Civitate exclusa. Cap. 22. v. 15. QXT. Intervallum Ecclesiæ Laodicensis Cap. 3. v. 14. ToD. Telluris conflagratio. Cap. 20. v. 14. TeD. Consummata Sanctorum Salus.

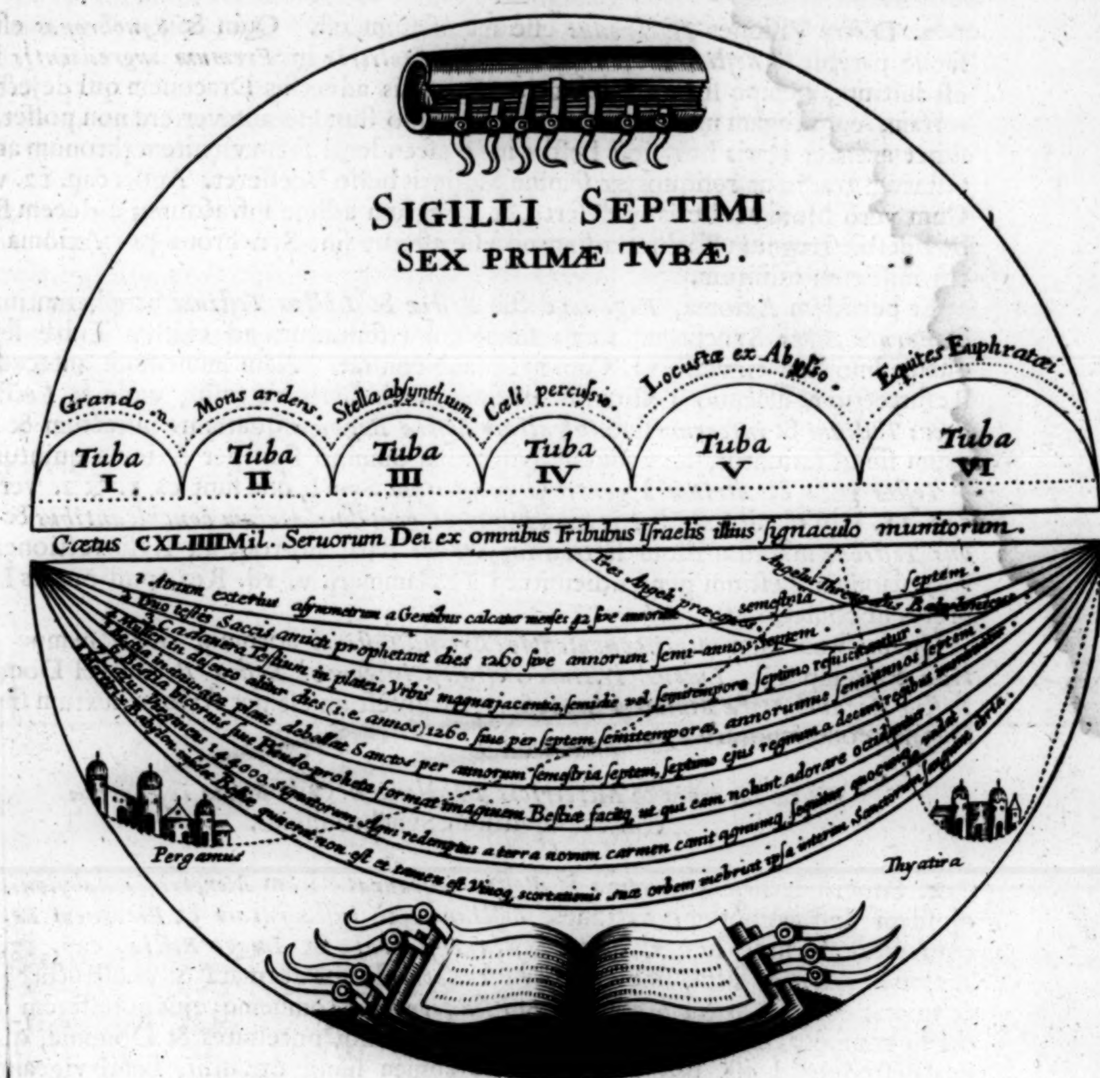
Universalis Synchronismorum Visionum Apocalypticarum Comprehensionis Propositio sic est. Ad singulorum demonstrationes aut qualescunq; demùm Probationes (neq; enim omnes quanquam satis certæ sunt, æquè sunt certæ) jam pergimus.

CAP. III.

Synchronismorum Medialium *Demonstrationes*.

1. INcipiemus à Visionibus *Medialibus*, quippe quorum Synchronismi maximè omnium illustres sunt, maximéq; perspicui. Inter reliquos verò præcellunt *Atrii exterioris*, *Duorum Testium* sive *Prophetantium* sive *Occisorum*. *Mulieris Eremicolæ* & *Bestiæ septicipitis instauratæ* Synchronismi, propterea quod illæ Visiones ex ipso Textu planè deprehenduntur *Isochronæ*. Quæ certè & non contemnenda Probabilitas est eas esse etiam *Synchronas*, & ad Synchronismos earum investigandos satis opportuna Invitatio.

VISORVM MEDIALIVM TABVLA.

Visionum *Atrii exterioris*, *Duorum Testium*, *Mulieris Erimicolæ* & *Bestiæ septicipitis instauratæ* ex ipso Textu detectus *Isochronismus*.

2. Isochronas verò esse clarè constat ex eo quod *Atrium exterius* calcandum dicitur à Gentibus per menses 42. Cap. 11. v. 2. *Duo Testes* prophetant amicti saccis dies 1260. ibid. v. 3. *Mulier Eremicola* alitur in deserto dies 1260. Cap. 12. v. 6. vel per tempus tempora & dimidium temporis, v. 14. *Bestia* post plagam lethalem *curata* bellum gerit, blasphemat & dominatur in omnem tribum linguam & gentem per menses quadraginta duos Cap. 13. v. 5. Tempus autem tempora & dimidium temporis omnes exponunt de tribus annis & dimidio. Quin & ex ipso Textu facilè demonstratur, siquidem mora mulieris in deserto & per tempus tempora & dimidium temporis & per 1260 dies numeratur. Tres verò Anni & dimidium æquantur quadraginta duobus mensibus sicut utriq; diebus mille ducentis sexaginta. Palam est igitur Tempus tempora & dimidium temporis, Menses 42, & dies 1260. idem tempus denotare, & proinde has quatuor Visiones esse *Isochronas*. Quidni dicam has quinq; Testium dividendo in *lugubriter prophetantium* & *Occisorum*; cum tres dies & dimidium idem esse quod tria tempora & dimidium, fusè alibi

 proba-

probaverimus. Vide Myster. Piet. lib. 5. cap. 15. Synops. Prophet. lib. 1. cap. 4. Sect. 11, 12. & lib. 2. cap. 12. in ver. IX.

Supra dictarum Visionum Synchronismus demonstratus.

3. Dictas Visiones *Isochronas* esse manifestum est. Quin & *Synchronas* esse sic facilè patebit. *Bestiæ* enim *instauratæ* & *Mulieris* in *Eremum ingredientis* idem est initium, nempe statim à Victoria Michaëlis adversus Draconem qui dejectus in terram, cum fugam mulieris in desertum effuso flumine antevertere non posset stans super arenam Maris huic ipsi Bestiæ inde ascendenti suam virtutem thronum ac potestatem tradit ut reliquos ex semine Mulieris bello lacesseret. Apoc. cap. 12. v. 13. Cum verò Mora Mulieris in deserto, & Integrum adhuc infractumq; à decem Regibus Bestiæ Regnum Isochrona sint, necesse est, ut sint Synchrona per Axioma Synchronisticum quintum.

Et per idem Axioma, *Regnum* dictæ *Bestiæ* & *Luctus Testium* prophetantium ut & *Eorum Mors* Synchrona sunt; simul enim finiuntur, ad exitum Tubæ sextæ; quemadmodum ex versu 14. Cap. 11. planè constat. Nam immediatè antecedit & Resurrectio & ascensio Testium & decimæ partis Civitatis casûs, unde & *Luctus* & *Mors Testium* & *integrum* sive *infractum Bestiæ Regnum* quatenus infractum & integrum simul finiuntur, ac proinde Synchrona omnino sunt per Axioma quintum.

Testes verò & *Atrium à gentibus occupatum* Synchrona sunt ex 1. & 2. versibus cap. 11. Ubi planè innuitur idem tempus & *gentibus Atrium conculcantibus* & *duobus Testibus* miserum illum statum *lugentibus* dari, porroq; ad Resurrectionem & Ascentionem Testium gentes dicuntur irâ inflammari. v. 18. Res apud omnes Interpretes in confesso est.

Quamobrem cum *Atrii conculcatio Luctui Testium* eorumq; *morti* nempe *Politicæ* contemporet, *Luctus Testium infracto integrove Bestiæ Regno* vel Dominio, *Bestiæ Regnum Moræ Mulieris in Deserto*, manifestum est per Axioma sextum singula singulis contemporare.

Bestiæ bicornis & *Meretricis Babylonicæ* cum *Bestia instaurata* contemporantium Synchronismus.

4. Supersunt *Bestiæ bicornis* & *Bestiæ instauratæ* item *Meretricis Babylonicæ* & ejusdem Bestiæ contemporationes, *Bestiam* verò *instauratam* & *Bicornem Bestiam* contemporare inde liquet, quod *Bestia Instaurata* sit *Imago Bestiæ*, cap. 13. per *Bestiam Bicornem* facta, hoc est, per *Pseudoprophetam* formata & constructa, quam & animat & regit *Bestia bicornis* sive *Pseudopropheta* omnemq; ejus potestatem exercet in conspectu ejus adeo ut necesse sit ut utriusq; potestates & Dominia, quatenus Bestialia, id est, Idololatrica & Tyrannica simul oriantur, simul vigeant, & simul moriantur sive ex parte sive in solidum. *Bestiam* verò *Bicornem* & *Pseudoprophetam* eundem esse plane constat ex cap. 13. v. 14. & cap. 19. v. 20. Ubi ultimus Exitus, consummatumve exitium *Bestiæ instauratæ* & *Pseudoprophetæ* describitur. Integrum verò nec dum à decem Regibus imminutum Bestiæ instauratæ Imperium ac Pseudoprophetæ Dominium ad Visiones has *Mediales* duntaxat pertinent, ultimus exitus in *Postmediales* Visiones excurrit, ut suo loco videbimus.

5. *Bestiæ instauratæ* & *Meretricis Babylonicæ* contemporatio sic patet, *Bestiæ* scilicet *instauratæ* quatenus instauratæ, i. e. Idololatricæ factæ *Meretrix* insidet, idq; simul atq; instauratur; sed & decem cornua, i. e. decem Reges regna sua accipiunt dum Bestia instauratur & potestatem suam Bestiæ tradunt usq; ad præstitutum tempus quo tandem osuri sunt Meretricem & retracturi suam potestatem (quo compages Bestiana dissolvitur) & corpus *Meretricis* usturi Cap. 17. sive id speciminaliter fiat sive totaliter. Prius ad has *Mediales* Visiones attinet, ad *Postmediales* posterius. Præterea cum *Meretrix* idem sit quod *Bestia bicornis*, & Bestia *quæ erat & non est & tamen est*, idem quod *Imago Bestiæ*, quemadmodum in Co-expositione nostra abunde demonstravimus, inde etiam liquidò patet *Meretricis* & *instauratæ Bestiæ* contemporatio.

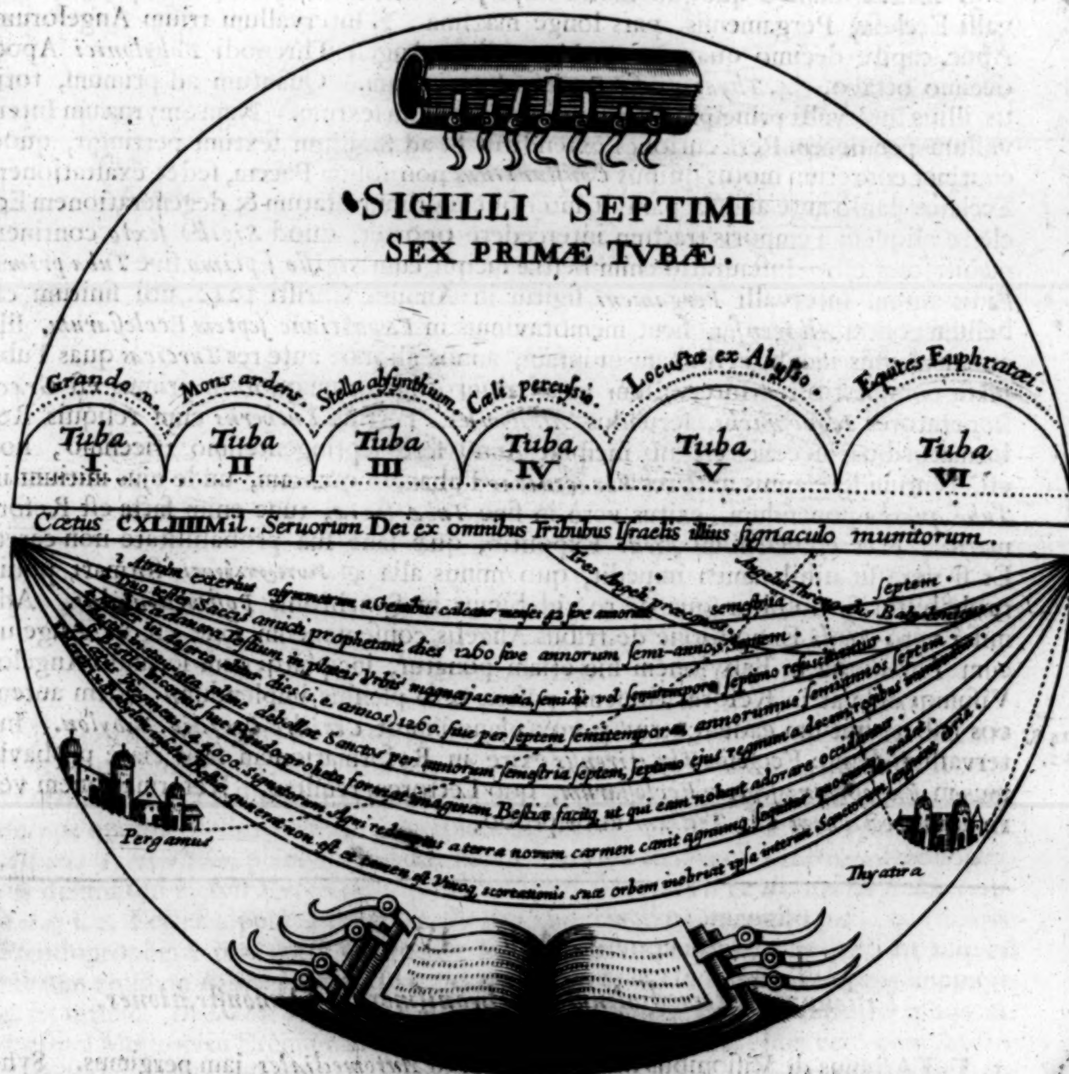
Cœtûs Virginei *cum* Meretrice *adeoq; omnium* Medialium *Visionum* libri aperti *inter se contemporantium Synchronismus.*

6. *Cœtûs* verò *Virginei Signatorum*, cap. 14. & *Meretricis Babylonicæ* contemporatio

ratio ex ratione ἀντιστοιχίας maximè omnium est obvia. Nam *Bestia bicornis*, quod dixi, & *Meretrix* idem sunt, & è regione hi *Virgines* opponuntur *Signatis Bestiæ* cap. 13. i.e. *Characterem Bestiæ* manu vel fronte accipientibus, ut si *Patris nomen* frontibus inscriptum habere dicuntur. Quemadmodum igitur *Bestia* suos habet servos per totum suum regnum ita & *Agnus* intelligitur habere per idem Intervallum suos eisdem oppositos, qui quatenus eis oppositi sunt hic tantùm considerantur, hoc est, sub ratione perpetuæ ἀντιστοιχίας, unde utrorumq; liquet contemporatio.

7. Itaq; cum *Cœtus Virgineus* cum *Meretrice* contemporet, *Meretrix* cum *Bestia instaurata*, *Bestia instaurata* cum *Bestia bicorni*, manifestum est hæc quatuor Universa inter se contemporare. At eadem Bestia contemporabat cum præcedentibus Synchronis. Ergo omnia inter se contemporant per Axioma sextum, hoc est, 1. *Atrium exterius* à gentibus conculcatum. 2. *Duo Testes* in sacco & cilicio prophetantes. 3. *Cadavera Testium* per tres dies & dimidium in Platea magnæ Civitatis jacentia. 4. *Mulier Eremicola*. 5. *Bestia instaurata*. 6. *Bestia bicornis* sive *Pseudopropheta*. 7. *Meretrix Babylonica*. 8. Et *Cœtus Virgineus* signatorum Agni prorsus inter se contemporant. Atq; hæc sunt Synchrona *Medialia* Prophetiæ *Libri aperti*.

VISORUM MEDIALIUM TABULA.

Duorum Synchronorum Libri Sigillati *cum octo Synchronis* Aperti *contemporantium Synchronismus.*

8. Duo adhuc restant quæ sunt *Libri Sigillati*; *sex primæ Tubæ* scilicet & *Cœtus* 144000, *servorum Dei ex omnibus Tribubus Israëlis collectorum & Dei Sgnaculo munitorum.* Quæ visa præcedentibus contemporare sic probamus. Sex *primas Tubas* cum initio *Sigilli septimi* incipere ex supra dictis manifestum est. Cap. 2. Sect. 2. *Cœtum* verò *Virgineum* Apoc. cap. 14. & *Cœtum Israëliticum* Cap. 7. eundem esse Cœtum hinc planè constat, quod utriq; Signati sint, quod in fronte sint signati, quod Nomine Dei vel Patris, quodq; deniq; idem sit Cœtûs utriusq; Numerus (nempe 144000) qui planè Symbolicus est. Cœtus igitur uterq; cum reverà idem Cœtus sint incipiunt cum Sigillo septimo (uti patet ex Cap. 7. Apoc. v. 2. & Cap. 8. v. 1. 2.) ac proinde cum *sex primis Tubis*; cumq; idem sint Cœtus necessario in eundem terminum desinunt. *Cœtus* autem *Virgineus* Synchronus est *Luctui Mortive duorum Testium* Sect. 7. ideo *Cœtus Israëliticus* eisdem Synchronus est. *Luctus* autem *Testium* desinit in finem Tubæ sextæ, ac proinde *Cœtus Israëliticus* in eundem desinit. Atq; sic *primæ sex Tubæ* & *Cœtus Israëliticus* Synchrona sunt *Luctui Mortive Testium*, ac proinde Synchrona inter se reliquisq; omnibus Synchronis Medialibus *Libri aperti* per Axioma sextum. Atq; hæc de Synchronis Medialibus *perfectis.*

Medialium Mixtorum *seu quoquo modo* imperfectorum *Synchronismi.*

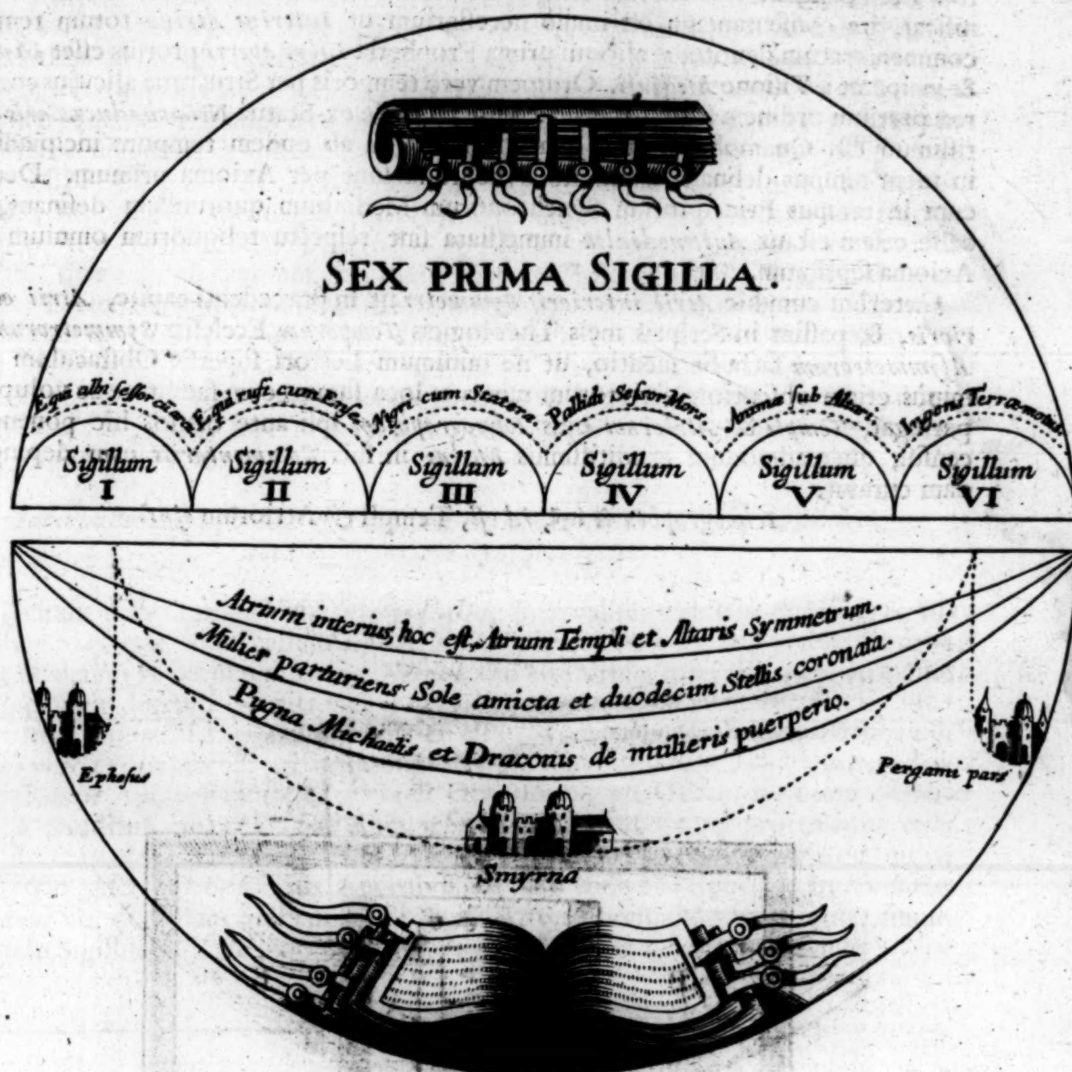
9. *Mixta* illa sive quoquo modo *imperfecta Medialia* Synchrona sunt. 1. Intervalli Ecclesiæ Pergamensis pars longe maxima 2. Intervallum trium Angelorum. Apoc. capite decimo quarto. 3. Intervallum Angeli Threnodi *Babylonici* Apoc. decimo octavo. 4. *Thyatirensis Ecclesiæ* Intervallum. Quantum ad primum, totius illius Intervalli principium fiximus intra Sigillum sextum. Nam Smyrnæum Intervallum per decem Persecutiones extenditur & ad Sigillum sextum pertingit, quod continet eos rerum motus quibus *Constantinus* non solum Pacem, sed & exaltationem Ecclesiæ paulò ante afflictæ paravit, inter quem primum statum & degenerationem Ecclesiæ aliquem Temporis tractum intercedere oportet, quod *Sigillo sexto* contineri manifestum est. Instauratio enim Bestiæ incipit cum *Sigillo septimo* sive *Tuba prima.* Finis autem Intervalli *Pergameni* figitur in Annum Christi 1242. ubi finitum est bellum contra *Albigenses*, sicut memoravimus in *Expositione septem Ecclesiarum.* Ille autem Annus incidit in Tubam quintam, annos aliquot ante res *Turcicas* quas Tuba sexta complectitur. Intervallum verò trium Angelorum quorum primus est *Græci* Imperatores *Iconomachi*, secundus *Albigenses*, Tertius *Lutherus* cum reliquis Reformatoribus, necesse est ut incipiat Anno ferè septingentesimo tricesimo, hoc est, centum ferè annis ante res *Saracenicas* Tubamve quintam, unde ejus initium in *Tuba quarta* ponendum, exitus verò in fine *Tubæ sextæ*, tunc enim facta est Reformatio. Hæc est clarissimi *Medi* Expositio, quæ sanè suâ probabilitate non caret. Et si vera sit nihil tamen impedit, quo minus alia κτ' δευτεροπλήρωσιν formari possit probabilior & nobilior qua de re videbimus in Synchronis *Postmedialibus.* Admissâ verò *Medi* Expositione de tribus Angelis consentaneum sane est ut Angelus cum Threnodia in Babylonem hic etiam ponatur, incipiatq; cum secundo Angelo, Visumq; desinat in Reformationem, postea verò plenius implendum. Idem autem
Apoc. cap. 14. 8. & cap. 18. 2. eos habere initium eadem utriusq; vox plane innuit *Cecidit Cecidit Babylon.* Intervallum deniq; Ecclesiæ *Thyatirensis* exire in Reformationem satis clarè probavimus in *Expositione septem Ecclesiarum*, quo Lectorem remitto. Reformationem verò *Resurrectionem* esse *Testium* alibi probo.

CAP. IV.

Visionum Antemedialium Synchronismorum Demonstrationes.

1. HActenus de Visionibus *Medialibus.* Ad *Antemediales* jam pergimus. Synchrona igitur perfecta *Libri aperti* Antemedialia tria sunt. 1. Atrium Templi & Altaris Symmetrum. 2. Mulier sole amicta & stellis duodecim Coronata. 3. Draconis cum Michaële pugna de Mulieris puerperio, ejusq; contra eam insidiæ: *Libri* verò *Sigillati* unicum. Sex prima utiq; Sigilla. Atrii

VISORUM ANTEMEDIALIUM TABULA.

Atrii Interioris Symmetri, Mulieris duodecim stellis Coronatæ, & Prælii Michaëlis cum Dracone, *cum* sex primis Sigillis *contemporantium Synchronismus.*

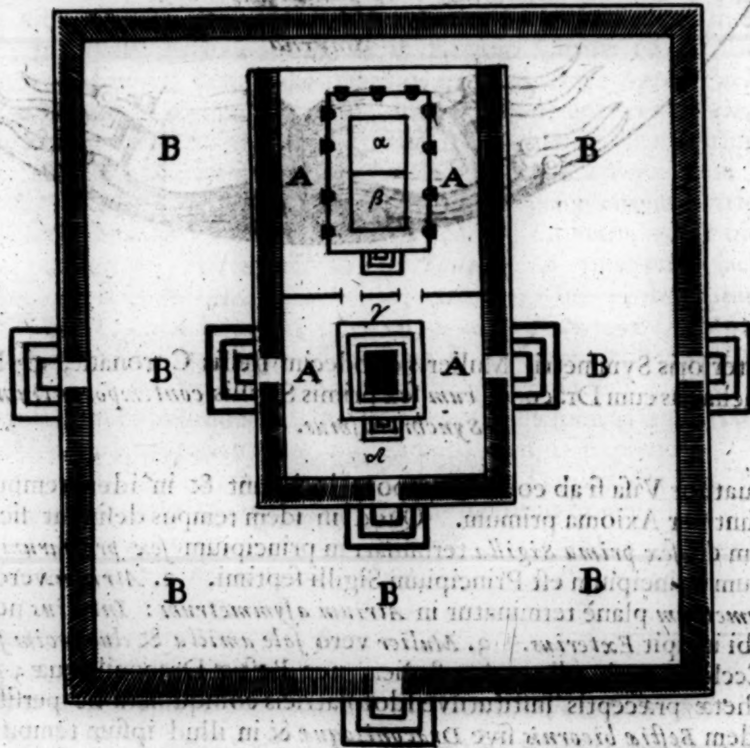
2. Hæc quatuor Visa si ab eodem tempore incipiunt & in idem tempus desinunt Synchrona sunt per Axioma primum. Quod in idem tempus desinunt sic probatur. 1. Manifestum est *sex prima Sigilla* terminari in principium *sex primarum Tubarum*, quippe quarum Principium est Principium Sigilli septimi. 2. *Atrium* verò *Templi* & *Altaris Symmetrum* planè terminatur in *Atrium asymmetrum*: *Interius* nempe *Atrium* desinit ubi incipit *Exterius*. 3. *Mulier* verò *sole amicta* & *duodecim stellis coronata*, i.e. Ecclesia purè adhuc Apostolica, nec Bestiæ Draconiloquæ; c. 13. sive Pseudoprophetæ præceptis institutisve Idololatricis coinquinata sic persistit usq; ad initium ejusdem *Bestiæ bicornis* sive *Draconiloquæ* & in illud ipsum tempus impingit. 4. Et ultimò, *Draconis cum Michaële pugna & Insidiæ contra Mulierem* ipsum ingressum Mulieris in Eremum attingunt. Apoc. c. 12. v. 13, 14. Jam verò cum *Mulier Eremicola*, *Bestia bicornis Draconiloqua Atrium exterius asymmetrum* & *sex primæ Tubæ* Synchrona sint, principiorum horum omnium idem est tempus per Axioma secundum, & proinde quatuor hæc Visa Antemedialia in idem tempus desinunt.

3. Et ab eodem pariter tempore incipiunt, nempe ab ipsâ Apocalypseos Epocha, primisve

primisve Ecclesiæ exordiis. Primum enim ab eo tempore incipit Sigillum. Ab eo usq; tempore Mulier erat duodecim stellis coronata, soleq; amicta. Ecclesia nempe Apostolorum doctrina, Deiq; verbo illustrata. Draconis etiam sive Satanæ insidiis impetita & Angelorum ministerio adjuta, Dei calamo deniq; commensa sive Symmetra. Etenim ut *exterius Atrium* tempus Ecclesiæ calamo Dei incommensuratum significat, ita consentaneum est immò necessarium ut *Interius Atrium* totum tempus commensuratum denotet; aliòqui prima Prophetia *Libri aperti* prorsus esset ἀκέφαλος & inciperet à Visione *Mediali*. Ordinem verò temporis per Structuræ alicujus corporeæ partium ordinem stylo Prophetico notari posse ex Statua *Nebuchadnezzaris* notissimum est. Quamobrem cum quatuor hæc Visa ab eodem tempore incipiant & in idem tempus desinant manifestò Synchrona sunt per Axioma primum. Deniq; cum in tempus Principiorum Synchronorum Medialium quorundam desinant, necesse etiam est ut *Antemedialia* immediata sint respectu reliquorum omnium per Axioma septimum.

Cæterùm cum hîc *Atrii interioris Symmetri* ut in præcedenti capite, *Atrii exterioris*, & passim in Scriptis meis Theologicis *Temporum* Ecclesiæ *Symmetrorum* & *Asymmetrorum* facta sit mentio, ut ne minimum Lectori supersit Obstaculum quo minùs etiam obscuriora scriptorum meorum loca summa cum facilitate ac voluptate perlegat, *Templi* & *Atriorum* ejus *Ichnographiam* ipsi ante oculos hîc ponendam censui, quemadmodum eruditissimus *Medus* in suis *Commentariis* eam depingendam curavit.

Ichnographia τοῦ ἱεροῦ, *id est*, Templi & Atriorum *ejus*.

Ubi

Ubi α β ipſum *Templum* eſt ſive ὁ Ναὸς. α. *Sanctum Sanctorum.* β. *Sanctum.* γ δ. *Altare Holocauſti.* Αγ. Αδ. *Thyſiaſterium* ſive *Altarium* in quo Altare ſtabat. AAAA *Atrium Interius.* Totum hoc ſpacium omnia hæc comprehendens cum per calamum *Johanni* ab Angelo datum (Apoc. 11.) menſuratum eſſet *Symmetrum* dicitur; utpote quod calamo illi congruum erat vel homogeneum, juxta illud Ariſtotelis πᾶν τὸ μέτρον συγγενὲς' Hoc autem denotat primævum illum ſtatum Eccleſiæ quo nondum ad cultus Idololatricos degeneraverat, nec à *Verbo Divino* legitima illa omnium Rituum *norma* ac *menſura* defecerat. Hæc ſunt illa *Tempora* Eccleſiæ quæ nos tam frequenter vocamus *Symmetra*; quæ hîc, tanquam enormis illius Criminis Idololatriæ immunia, à Spiritu Sancto approbantur. Reliquum autem ſpacium nempe BBBBBBB quod eſt *Atrium exterius* quaſi rejectaneum ac prophanum repreſentatur, utpote de quo dicitur, *Ejice foras*, quippe quod conculcandum foret à *Gentibus*, i. e. Novo quodam *Gentiliſmo* ac *Idololatria* conſpurcandum contra Dei Verbum, quæ *vera* eſt omnium, uti dixi, Rituum Chriſtianorum *menſura*, ad quam cum hæc Eccleſiæ tempora minimè quadrent rectè appellantur *Aſymmetra.* Tam aptè denotant hæc *duo Atria* duos illos diſſimiles Eccleſiæ ſtatus: Sed & ordinem non ſolùm *Dignitatis* ſed *Temporis* etiam ſignificant. *Interius* enim *Atrium* ante erat quàm *Exterius*; Eademq; inter *Atrium Interius* & *Exterius* (nempe 2 ad 7, ſiqua *Villalpando* fides) atq; inter *Tempora* Eccleſiæ *Symmetra* & *Aſymmetra* eſt Ratio. Quod ſuo loco notabitur.

Intervallorum Epheſini & Smyrnæi *cum* ſex primis Sigillis *partialiter contemporantium Synchroniſmus.*

4. Reſtant duo tantum Viſa *Antemedialia*, Intervallum Eccleſiæ *Epheſinæ* & Intervallum *Smyrnææ*, Intervallum *Epheſinæ* Eccleſiæ à prima Apocalypſeos Epocha incipit & deſinit in decimum Annum *Neronis* qui eſt Initium Intervalli *Smyrnæi*, Illic enim incipiunt decem Perſecutiones, Intervalli *Smyrnæi* Character peculiaris. De exitu autem Intervalli *Smyrnæi* jam dictum eſt in Synchronis *Medialibus*. Sect. 9. c. 3. *Epheſini* verò exitus neceſſario intra Sigillum primum reperitur; ſiquidem *Sigillum* illud *Johannis* Apoſtoli morte & generali Oraculorum per Orbem terrarum obmuteſcentiâ clauditur, ac proinde ad Annum ferè Chriſti centeſimum protenditur, cum annus decimus *Neronis* in annum Chriſti ſexageſimum tertium incidat; Adeo ut, ſi Reſurrectio Aſcenſiove Chriſti Apocalypſeos ſtatuenda ſit Epocha; Intervallum *Epheſinum* vix dimidiam quidem primi Sigilli partem occupet. Vide Doctiſſimum *Medum* in Sigillum primum, noſtramq; *ſeptem Eccleſiarum Expoſitionem.*

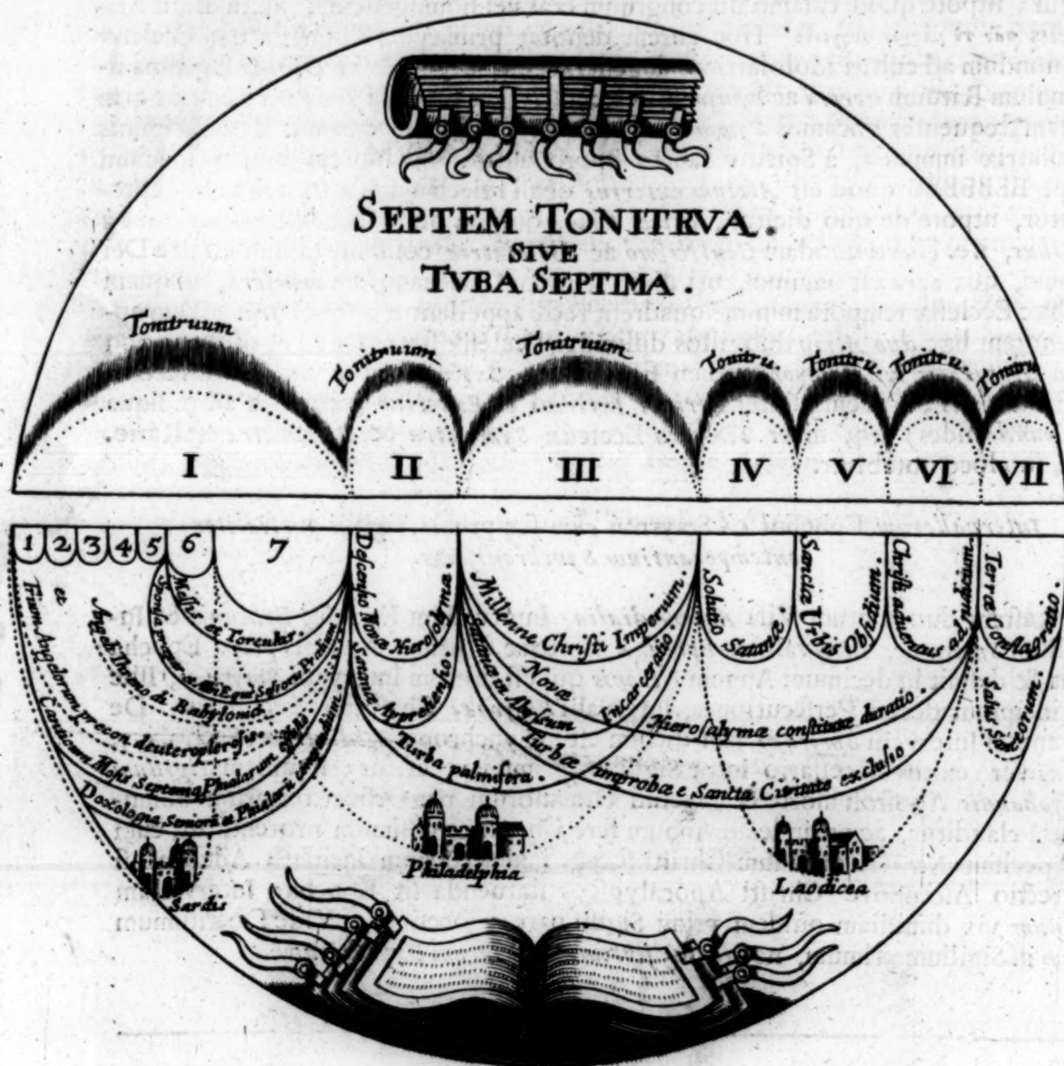
CAP. V.

Poſtmedialium *Viſionum Synchroniſmorum Probationes.*

1. VEnimus jam ad Viſa *Poſtmedialia*, quæ omnia clangoris *Tubæ Septimæ* Intervallo comprehenduntur. Quod ſpatium *Septem Tonitrua* in Prophetia *Libri Sigillati* implere ſatis ſuprà confirmavimus. cap. 2. ſect. 4. Quid verò ſingula *Tonitrua* ipſa ſignificent, non tantum mihi aſſumo ut quoquam modo definiam. Hunc verò inter alios uſum habere poſſe, ut ſint diſtincta Intervalla, quibus totidem Principalia Viſa Antiſynchrona in Prophetia *Libri aperti* reſpondeant vix quenquam puto addubitaturum, nempe ſi totidem Viſa unâ ſerie à Principio hujus Intervalli ad finem procurrentia, in hac etiam Prophetia inveniri poſſint. Quæ quidem me repeririſſe minimè dubito, eaq; eſſe quæ ſupra recenſui. 1. *Effuſionem* ſcilicet *ſeptem Phialarum.* 2. *Novæ Hieroſolymæ de Cœlo deſcenſionem.* 3. *Chriſti Regnum millenne in terris integrum firmumq; cum prima incipiens Reſurrectione.* 4. *Solutionem Satanæ.* 5. *Dilectæ Civitatis obſidium per Gogum & Magogum.* 6. *Chriſti adventum ad Judicium incipientem cum Reſurrectione Univerſali.* 7. *Et Terræ deniq; conflagrationem.* Hæc ſunt ſeptem *Antiſynchrona principalia* ſeptem Tonitruis pari paſſu è regione reſpondentia. De quibus nullam ſpero fore difficultatem poſtquam *primum Antiſynchronorum* ſextam Tubam immediatè conſequi confirmavero.

Septem

Visorum Postmedialium Tabula.

Septem Phialarum *cum* Primo Tonitruo *contemporantium Synchronismus.*

2. Quod sic expedio. Primùm, ostendendo quam infirma sint argumenta eorum qui maximam partem *Phialarum*, quinq; putà, sexve primas ante *Tubam Septimam* collocant. Tota enim argumentorum vis huc demum redit; quod ipso ferè initio Tubæ septimæ dicuntur *Regna Mundi facta esse regna Domini nostri Christiq; ejus quodq; regnaturus sit in secula seculorum*, Apoc. cap. 11. v. 15. Quod tamen fieri non potest ante Bestiam perditam, cui perdendæ Phialæ inserviunt, nec tamen Thronus ejus ante quintam effusam tenebrescit. Ergo *sex* saltem effunduntur ante *Tubam septimam*. Ad quod breviter respondeo, voces illas è Cœlo cap. 11. v. 15. Faustas duntaxat esse acclamationes *ad resurrectionem ascensionemq; Testium*, pignus scilicet *Imperii* Christi *Universalis* clangente *Tuba septima* obtinendi, non quidem in ipso initio illius Tubæ, sed post *septem Phialas* intra hanc *Tubam septimam* effundendas, quas in ipso initio Tubæ omnes effundi nemo cogitaverit. Equidem rem tantam tamq; moliminosam tantillo tempore peragi posse incredibile est. Bestiam verò in ipso initio hujus Tubæ perditum iri, ex versu 6. cap. 10. falsò colligunt, dum ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν reddunt, cum *cœperit clangere*, uti etiam καὶ τελεσθῇ, omittendo καὶ, vertunt *consummabitur* Mysterium Dei, quasi simul atq; cœperit Angelus clangere omnes illæ præclaræ prædictiones de *Universali Regno* Christi essent implendæ, cum tamen

tamen ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν καὶ τελεσθῇ τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ rectissimè reddatur (quod & suprà notavi) *Quando futurum est ut clangat & consummatum fuerit Mysterium Dei* nempe in plenâ perditione Hominis peccati & erectione Universalis Regni Christi. Accisum autem erat & minutum etiam à decem Regibus, Regnum Bestiæ sive Antichristi in *Resurrectione & Ascensione Testium*, ita ut Regnum ejus quantum ad illius plenitudinem & *Integralitatem* (ut sic loquar) cum *Tuba sexta* exierit.

3. Nulla igitur solida est ratio cur *sex primæ Phialæ* sub *Tuba sexta* collocentur. Nos verò intra *Tubam septimam* omnes collocandas esse sic probamus. Primò magis congruum est, sicut *septem Tubæ Sigillo septimo*, *septemq; Tonitrua Tubâ septimâ*, ita ut *septem Phialæ* extremorum Tonitruorum alterutro includantur, non autem in diversa distrahantur, schemaq; *Apocalypticum* tam difformi luxatione deturpent.

Deinde *septem Phialæ* dicuntur septem *ultimæ* Plagæ, quibus consummetur ira Dei cap. 15. 1. Ad quam *Tubam* igitur rectius referri possunt quàm ad *ultimam*. De omnibus enim dicitur quòd *ultimæ* sint, sicq; appellari, respectu *sex Tubarum*, Adversarii etiam fatentur. Finiri igitur nullæ earum debent ante finem sex Tubarum. At quinq; saltem si non sex finiuntur ante finem Tubæ sextæ, juxta horum Hypothesin. Aut igitur ultimæ non dicendæ sunt, (quas tamen sic vocat Spiritus S.) aut post sextam Tubam collocandæ.

Tertiò denique, Apoc. cap. 15. Manifestum est primum illius capitis versum *Titulum* quasi esse, immò *merum* Titulum *Visionis Phialarum*, quæ amplissimis circumstantiis postea per totum illud caput caputq; decimum sextum deducitur. Introducitur autem Visio cum Hymnodia & gratiarum actione Citharistarum ob insignem aliquam victoriam vel liberationem Populi Dei à servitute planè Ægyptiaca, hoc est, quorundam, procul dubio, populorum regnorumve à *Romani Pharaonis* jugo, *non* autem *omnium*; quod & ipsum Canticum innuit, v. 4. ut & hoc eximium esse *specimen* Judicii Divini adversus *Ægyptum Mysticam*, *majorisq*; Regni Christi *amplificationis pignus*.

Post verò hanc Hymnodiam *Mosaicam*, v. 5. ubi ea verba occurrunt, καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, expressè dicitur *Templum Tabernaculi Testimonii in Cœlo apertum esse*, septemq; Angelos plagas septem habentes inde exire. Deinde autem cap. 16. septem suas Phialas ordine effundunt. Ubi in septima mentio fit *vocis è Throno exeuntis*, v. 17. qui Thronus idem est quod *Arca Testamenti*. Statim verò insequuntur *fulgura, & Tonitrua, & Voces, ingensq; Terræ motus, & immanis grando*.

Atq; hinc manifestum est ante magnam aliquam victoriam liberationemve Populi Dei ab *Ægyptiaca*, i.e. *Pontificia servitute* hanc Hymnodiam non cani, & nullam ante cantatam Hymnodiam egressumq; Angelorum è Templo Phialam effundi. Dicit enim καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, nempe post cantatum hoc *Epinicion*.

4. Hymnodiam verò hanc cantari, & Angelos è Templo egredi post sextam Tubam liquidò mihi videtur constare ex cap. 11. à versu 11. ad finem capitis. Ubi res gestæ rebus horum duorum capitum viz. 15. & 16. planè ex-amussim respondent. Ibi enim à versu 11. ad vers. 14. mirifica narratur liberatio Populi Dei sub figura *duorum Testium* occisorum in *Ægypto* (quod cum Cantico illo *Mosaico* cap. 15. optimè convenit) & ad vitam resurgentium ascendentiumq; in Cœlos ingenti interim clade in *Ægyptum* inflictâ. Quibus statim subjungitur v. 14. Væ secundum abiit, id est, Tuba sexta. Hujusmodi autem cladem aliquam in Hostes victoriamq; supponit Hymnodia Citharistarum, imò planè commemoratur, cap. 15. v. 2. Statim verò atq; clangit Angelus septimus, præter acclamationes illas è Cœlo de futuro Christi successu, *Doxologia* continuò sequitur *Seniorum* (quæ *Hymnodiæ* sive ἐπινικίῳ *Citharistarum* respondet) usq; ad versum 19. Quemadmodum verò cap. 15. *Citharistarum Hymnodiâ finitâ* statim mentio fit *apertionis Templi Tabernaculi in Cœlo*, ita & hîc statim post *Doxologiam Seniorum* dicitur, *Et apertum est Templum Dei in Cœlo*. Quod proculdubiò dictum est datâ operâ, ut intelligamus idem utrobiq; significari, indeq; colligamus Angelos *non exire*, nec Phialas effundere *nisi post Tubam sextam*. Porro ut Cap. 16. in effusione Phialæ septimæ vox dicitur audiri *de Templo Cœli à Throno*, ita hîc *Arca Testimonii Domini*, quæ est ejus *Thronus*, conspici; & quemadmodum illic *Fulgura fieri, & Tonitrua, & Voces, & Terræ motus, Grandóq; Talentaria*, ita & hîc & *fulgura, & voces, & terræ motus, & grando magna*. Quæ certiora esse possunt Visionum eodem spectantium Indicia sive Vestigia? Manifestum igitur est omnes *Phialas* post *Resurrectionem Testium* imò post *Doxologiam Seniorum* quæ cum *septima Tuba* incipit, effundi. Quod oportebat demonstrare.

Reliquorum sex Antisynchronorum *cum sex reliquis* Tonitruis *contemporantium Synchronismus*.

5. Jam verò cum tam clarè constet *Effusionem Phialarum Antisynchronon* esse *primi Tonitrui*, de sex reliquis nulla erit difficultas. *Descensionem* enim *Novæ Hierosolymæ à Cœlo* continuò sequi planè innuitur cap. 21. v. 9. ex eo quod Angelus ultimæ putà Phialæ effusor, quâ Bestiam, i. e. *Bestianam Politian* perdidit, *Novam Johanni* ostendit *Hierosolymam* descendentem cælitùs à Deo. *Novam sanctamq; Politian*, æquissimam, justissimam, puréq; *Apostolicam* (sicut & *Nova hæc Hierosolyma* numero *Duodenario* in solidum undiq; nititur) cælitùs à Deo descendentem, i.e. ab hominibus cœlesti ingenio præditis, Divinóq; Spiritu imbutis constitutam. Per Descensionem igitur Novæ Hierosolymæ, æquissimarum legum, vitæq; ac doctrinæ Apostolicæ ad amussim congruentium, in magno aliquo Concilio verè Sancto vereq; Oecumenico, quos *Spiritus Sanctus cælitùs* in eos delapsus dirigat, celebratissimam intelligo sanctionem. Hæc est ipsa *descensio sanctæ Urbis de Cœlo*; *Antisynchronon* utiq; secundum. Hanc autem continuò excipit *Imperium Christi Millenne*, Judiciumq; statim juxta has leges exercetur. Atq; hoc est *Antisynchronon* tertium. Apoc. cap. 20. v. 4.

Post

Post Millennii verò exitum *Satanam è carcere suo solutum iri* apertè indicatur. v. 7. Quod est *Antisynchronon* quartum.

Aliquanto verò post eò res devenit ex hac *Satanæ solutione* ut *dilecta Civitas* obsideatur à *Gogo* & *Magogo*. Ut sancti utiq; in angustias redigantur ab Idololatris ab Injustis atq; Impiis, v. 9. Quod est *Antisynchronon* quintum.

Interponit verò se Christus veniens ad Judicium, qui pro Tribunali sedens universos judicat, bonos malosq; vivos pariter atq; mortuos in Universali scilicet Resurrectione, v. 11, 12, 13. Quod est *Antisynchronon* sextum.

Sententiæ deniq; *Executio* in malos apertè memoratur, v. 14, & 15. supraq; præinnuitur in calce versus Noni: Hæc est *Telluris Conflagratio*, quod est *Antisynchronon* septimum. Quodq; apertissimâ ratione respondet *Tonitruo septimo* Physicè propriéq; sic intellecto, quemadmodum & *Resurrectio ultima* & *universalis* sic intelligitur, non autem *Ethicè* aut *Politicè*. Vides quam naturali nexu omnium horum *Antisynchronorum* ordo cum suis *Tonitruis* inter se cohæreat.

Synchronorum cum Antisynchrono *primo sive septem Phialis tum plene tum ex parte contemporantium Synchronismus.*

6. Videamus jam de Synchronis *Antisynchronis* his septem subnexis, primóq; de Synchronis *Antisynchroni* primi. Quorum perfecta quidem duo sunt *Doxologia Seniorum* cum *Phialarum compendio* & *Præconiorum trium Angelorum deuteroplerosis*. De priori constat ex suprà dictis sect. 4. Idem verò sibi ipsi æquale esse manifestum est. De *deuteroplerosi* autem ambigi potest an sit admittenda, de admissæ æqualitate cum septem Phialis minimè potest, siquidem tres illi Angeli non sunt tres singulares Personæ sed trium cœtuum istiusmodi hominum successio. Admitti verò hanc δευτεροπλήρωσιν, etiam suppositâ priori Impletione & Interpretatione & posse & debere mihi hinc constare videtur, ex eo quod multo sit illâ alterâ concinnior. *Deuteroplerosis* enim hæc incipit post tempus ἀντιστοιχίας, cœtûs Virginei ut & Visio hæc sequitur eundem Cœtum. Altera verò Expositio retrahit hanc Visionem trium Angelorum versus initia temporum Cœtus Virginei, quod duriusculum videtur. Præterea prior Interpretatio ut quæ aliquanto anteit Reformationem, immensum nimis Intervallum relinquit inter exitum Præconii trium Angelorum & vocem de Cœlo. c. 14. v. 13. dicentem, *Beati mortui qui in Domino moriuntur, &c.* ubi planè innuitur primam Resurrectionem instare fructumq; Testimonii fidelium Martyrum Christi adversus Antichristum mox in terris ob pacem & securitatem Ecclesiæ Evangelicæ eorum opera restitutam uberrimo modo perceptum iri. *Deuteroplerosis* autem hæc in ea usq; tempora res deducit, nempe ad ultimam usq; Phialam ubi Potestas Bestiana funditus subvertitur.

7. Imperfecta *Antisynchroni* primi Synchrona sunt. 1. Intervallum *Sardianum*, quod incipere cum *Phialarum effusione* & in Phialam ultimam desinere in *Expositione septem Ecclesiarum* clarè ostendo, *Sardin* verò *Canticum Lætitiæ* significare, quod præclarè cum *Hymnodia Citharistarum* & *Seniorum Doxologia* convenit. Sed non opus est hæc repetere. 2. Secundum est, *Angelus cum Threnodia in Babylonem*, Apoc. 18. (Quamvis enim plurium ibi Angelorum fiat mentio, unius tamen Angeli videtur aut continuata aut subinde resumpta Narrationis summa) quem cum secundo tertioq; trium Angelorum contemporare manifestum est ex versu 2. c. 18. propter *idem Præconiorum* initium & in finali Babylonis exitio enarrando moram. 3. Tertium est, Visio *Messis & Torcularis* quæ cum *sexta septimaq; Phiala* contemporat, utpote quarum exitus idem est, consummata scilicet Bestiæ perditio. *Messisq;* & *Sextæ Phialæ* (quæ spem præbet convertendorum Regum Orientis) natura congener non obscurè innuit idem utriusq; esse initium. 4. Eademq; ratio est de *Sponsæ præparatione* & *Equi albi Sessoris prælio.* Nam præparatio Sponsæ convertendis illis Regibus Orientis respondet, & exitus *prælii Sessoris Equi albi* est plena potestatis Bestianæ abolitio quemadmodum & Phiala ultima. Itaq; *præparatio Sponsæ* & *Prælium Sessoris Equi albi* sextæ septimæq; Phialæ contemporat.

Synchronorum Antisynchrono *secundo tertioq; tum singulis tum Conjunctis contemporantium Synchronismus.*

8. *Antisynchroni* secundi unicum perfectum sive adæquatum Synchronum est, *Apprehensio* scilicet *Satanæ* catenæq; ipsi quasi injectio; quam ipsa rei natura docet *Descensioni Novæ Hierosolymæ*, i. e. optimarum legum constitutioni contemporare.

VISORUM POSTMEDIALIUM TABULA.

SEPTEM TONITRUA SIVE TUBA SEPTIMA.

Antisynchroni tertii unicum etiam est Synchronum perfectum, *Incarceratio Satanæ in Abyssum*, quæ est inviolabilis legum millennis Imperii observatio: *Tu reges eos sceptro ferreo &c. Incarcerationem Satanæ* millenni Christi Imperio firmo vegetoq; contemporare, tum ex rei natura tum ex versu 3. cap. 20. Apoc. planissimè constat. Unde etiam manifestum est *millenne Imperium* Christi non incepisse ante Tubam septimam; Quoniam ex ipsa natura Visionum tum *Antemedialium* tum *Medialium* planè constat Satanam per totum illud tempus liberum fuisse ac solutum. Vide Clavem Eruditissimi *Medi*, ubi hoc Argumentum per quam solidè fuséq; tractatur.

Antisynchronorum deniq; secundi tertiiq; simul sumptorum unicum hoc statuimus Synchronum, *Turbam* nempe *Palmiferam*, quam malui cum Regno Christi firmo vegetoq; finire, quam in langorem, soluto Satanâ, *Laodicenum* producere. *Palmiferorum* enim Descriptio, cap. 7. v. 9, 10, *&c.* isti conditioni haud ita convenit nec altiori eorundem exordio.

Intervalli Philadelphiani *cum* Phiala septima Antisynchronoq; secundo ac tertio *contemporantis Synchronismus.*

9. *Phialæ* verò *ultimæ* ac *secundi tertiiq; Antisynchroni* Synchronum statuimus Intervallum *Philadelphianum*, etiamsi res versuum 13, 14, 15, & 16. cap. 16. (quod certè

certè ratione omnium verisimillima fit) rebus ultimæ Phialæ adnumeremus. Subest enim *Iconismorum Metallaxis* quam suo loco explicavimus. Intervallum autem *Philadelphianum* sic contemporare ex eo patet, quod Christus huic Ecclesiæ promittit se eam conservaturum adversus tentationis horam toti orbi eventuram. Apoc. 3. 10. Quod planè arguit Ecclesiam hanc in *ultima Phiala* extituram esse, inter magnos eos rerum motus ac mutationes quæ figurantur ingenti illo terræ motu sub ea Phiala. cap. 16. v. 18, 19. Sed & in ipso initio hujus Phialæ extituram porrò liquet, cum id quod primum omnium commemoratur in Epistola ad eam Ecclesiam, sit parvis suis copiis ingentis successus promissio. Quo mihi innui videtur, partem hanc fore exercituum *Sessoris Equi albi*. Quos *septimæ Phialæ* contemporare supra probatum est. Ante hoc tempus verò à paucis illis nominibus *Sardianis Philadelphianos* distingui, nulla satis firma suppetunt argumenta.

Philadelphianum verò Intervallum in quartum *Antisynchronon* impingere ex rei natura innotescit. Soluto enim Satanâ laxatur ardor *Philadelphianus* & in teporem *Laodicenum* incipit flaccescere, quanquam externa forma *Philadelphiæ* ad finem usq; Mundi persistit.

Novæ Hierosolymæ durationis Turbæq; ex ea improbæ Exclusionis *cum* Antisynchronis *tertio, quarto, quinto, sextoq; contemporantium Synchronismus.*

10. Nam & *Antisynchronorum* tertii, quarti, quinti, sextique Synchronum est *Novæ Hierosolymæ constitutæ duratio.* Obsidetur enim à Gogo & Magogo sub *Antisynchrono* quinto nec ante septimum infertur *conflagratio.* Quamdiu autem Civitas manet tamdiu ex eâ excluditur *Turba apertè improba & Idololatrica.* Apoc. c. 22. v. 15. Satis clarè igitur constat de duobus hisce *Antisynchronorum* tertii, quarti, quinti, sextiq; Synchronis.

Intervalli Laodiceni *cum quarto, quinto atq; sexto* Antisynchrono *contemporantis Synchronismus.*

11. *Antisynchronorum* quarti quinti atq; sexti unicum est Synchronon, Intervallum scilicet *Laodicenum.* Quod necessariò incipit ubi *Philadelphianum* desinit, extenditur autem usq; in sextum *Antisynchronon.* Tum quod solenne ibi Christus judicium exercet, quod & nomen *Laodiceæ* innuit, sicut in *Expositione septem Ecclesiarum* notavi, tum quod Terra non concrematur ante septimum.

Antisynchroni septimi Synchronon.

12. Solum jam superest *Antisynchroni* septimi Synchronum, *consummata* scilicet *Salus Sanctorum*, ipsorumve in Cœlos Remigratio. Quod tametsi obscurius subindicetur, nolui tamen omittere. Subindicatur autem cap. 20. v. 15. ubi planè supponitur, eos qui in *Libro Vitæ* scripti inveniuntur, non conjici in stagnum igneum, cum igitur *tota Terra* tunc ardeat *Sanctos* in *Cœlum* recedere necesse est, ne eodem cum impiis obruantur incendio. Idem etiam significari suspicarer versu primo Capitis proximi nisi elegantissimam *Lemmatosynechiam* esse censerem, & *Politice* exponi debere, quanquam externus cortex novam Terram novumq; Cœlum loco veterum igne peremptorum indicare videtur, Cœlestem scilicet Patriam ubi nullum Mare sed Pax & quies æterna. Omnium verò apertissimè traditur in Epistola ad *Laodicenses* Apoc. 3. v. 21. *Qui vicerit ei dabo mecum in meo sedere solio, ut ego quoq; victor consedi cum meo Patre in ejus solio.* Dei Patris verò solium Cœlum est. Vide *Expositionem septem Ecclesiarum.* Addemus tandem non nihil de *Epocha* Visionum Apocalypticarum deq; vera & authentica temporum numerandorum mensura & postea concludemus.

CAP. VI.

De EPOCHA *Visionum Apocalypticarum deq; Vera & Authentica Temporum numerandorum Mensura.*

1. MIrum (idq; meritò, si ita res haberet) aliquibus videtur, nullam certam *Epocham* à Spiritu Sancto vaticiniis Apocalypticis apponi, sed omnia, ob incertum exordium, quantum ad temporis rationem fluctuare permitti, cum tamen Visa principalia, quibus multa alia Synchrona sunt & ad quæ reliqua omnia tanquam aut antecedentia aut consequentia referri possunt certis temporum numeris definiri videantur, nec tamen ulla Epocha præfigi. Contra planè atq; factum est in Hebdomadum Danielis Vaticinio, ubi Epocha ab exitu mandati ad condendam civitatem expressim vaticinio apponitur. Hìc verò à quo principio exordiendum sit, utrum à *Nativitate* Christi, an ab illius *Passione* Anno 33. an verò ab *Excidio Hierosolymitano* Anno 70. an deniq; ab ipso tempore quo hæc *Johanni* facta est *Revelatio*, puta Anno 94. Viri Eruditi ad hodiernnm usq; diem dubitant. 2. Mihi verò admodum incredibile videtur Spiritum Sanctum in *Systemate Prophetico* cætera tam perfecto compositoq; rem tanti momenti omittere voluisse; Ac proinde & præfixisse *Epocham* & *talem* quidem, quæ rerum prædicendarum naturæ maximè conveniat, & *tali demum loco* extare qui ei rei maximè sit opportunus, affirmatissimè contendo, Capite scilicet decimo septimo Apocalypseos, quod clavem quasi continet totius hujus compaginis Vaticiniorum. In hoc loco opportuno & congeneri extat planè *Epocha* eorum Visorum (*Medialium* scilicet) quæ certâ temporis mensurâ definiuntur; nec id solum, sed & *utilis* admodum & quæ *rerum prædicendarum naturæ* maximè *convenit*. *Utilis* quidem, cum ea tempora denotet quibus Ecclesia incipit in Ritus Idololatricos Paganicosq; apostatare, de quibus temporibus moneri Christianorum magis intererat, quàm à quo anno *Antemediales* Visiones ineant. Magisq; consentaneum erat eis Visionibus Epocham præfigi quarum tempus apertis memorationibus definitum est, cujusmodi sunt *Mediales*, quàm eis quarum duratio numeratione aut nulla aut admodum obscura significatur. Ejusmodi autem sunt Visiones *Antemediales*.

3. *Epocham* verò hanc quam innuimus *rerum prædicendarum naturæ maximè congruere* dico, propterea quod satis laxam habet latitudinem, ut & res ipsa, exordium utiq; dictæ Apostasiæ, quod per hanc *Epocham* indicatur. Neq; enim uno anno patefacta est hæc Apostasia, sed paulatim serpsit, emersitq;, nempe intra spacium quo *decem Reges regna sua accipiunt*. Atq; illud ipsum spatium est hæc Epocha in Apocalypsi satis apertè significata. Cap. 17. v. 12. *Et decem cornua quæ vidisti decem Reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam Reges unam horam accipiunt cum Bestia*, i.e. Circa eadem tempora quibus Imperium Romanum in decem Regna dividitur repullulascit etiam in eo sub novis Nominibus pristina Idololatria Paganica, itaq; fit *imago Bestiæ*, sive *Bestia quæ erat non est & tamen est*. Cap. 13. 14. Cap. 17. 8.

4. Acceptio autem non dicam, sed captatio horum Regnorum incipit ab Anno 365, anno illo ominoso & mirabili ob ingentem illum terræ motum quo aquæ marinæ tanta in terram mole inundabant, ut naves ædium culminibus inhærentes reliquerint. Quo prodigio Barbarorum in Romanum Imperium statim inundantium significabatur Irruptio. Acceptio verò Regnorum in Annum 455. desinit, ita ut totum hujus Epochæ spacium nonaginta ferè annos compleat. Hæc certè notabilis est hujus Epochæ Apocalypticæ laxitas. (Vide Josephi Medi Apostasiam novissimorum Temporum. Part. 1. cap. 14.) Quæ & alteri difficultati lucem est allatura. Interea loci non abs re erit notare etiam eos qui nullam in Apocalypticis peritiam affectant aut profitentur, unanimiter ferè statuere Relapsum Ecclesiæ in ritus Idololatricos annis circiter 400. post natum Christum contigisse.

5. Qualem Epocham, quibusq; eam Visionibus Spiritui Sancto visum sit præfigere, satis jam liquet. Restat ut videamus, quænam sit vera ac Authentica harum Visionum (*Medialium* scilicet) à sua communi Epochâ per partes temporis dimetiendarum ratio. Nempe, an spatium durationis mensurandum sit per *partes septimas*, quas *Tempus Tempora* & *dimidium Temporis*, & *tres Dies* & *dimidium* innuere videntur, an verò per partes *millesimas ducentesimas sexagesimas*, quas 1260. dies innuunt, an deniq;

deniq; per *quadragesimas secundas*, quas Menses 42. indigitant. Quantum ad me ego nullus equidem dubito, quin per primas numerandum sit, parsq; durationis *septima* sit mensura vera & Authentica per quam singularum *Visionum Medialium* duratio sit metienda. Quod sic statuo ob has Rationes sequentes.

6. Primò, cum *semi-tempus* pars sit septima Temporis temporum & dimidii temporis, palam est primam & antiquissimam mensuram hujus spatii Visionum *Medialium* apud *Danielem* esse *partem septimam*. Quòd autem idem tempus solvitur in partes *quadragesimas secundas*, & in partes *millesimas ducentesimas sexagesimas* id fieri videtur ornatûs tantummodo gratiâ, ut & per menses & dies numerari possit, & ut Tempus & Tempora & Dimidium Temporis tria omnino Tempora & dimidium continere *pleniùs* possit constare. Vide Synopsin Propheticam lib. 1. Cap. 4. Sect. 11.

Deinde per *septimas* has partes, rejectis *millesimis ducentesimis sexagesimis*, & *quadragesimis secundis*, ut quid in reliquis fieri oportet nos doceat, datâ operâ videtur Spiritus Sanctus duorum Testium Mortem Luctumq; numerare, dum ait occisos Testes, post tres dies & dimidium (ubi dies idem quod tempus est) i.e. post *septem semi-dies* vel *septem semi-tempora*, resurrexisse. Dico sic formatam esse eam Testium Visionem, ut Numeratio temporis eorum tandem fieri possit per *partes septimas* & secundum eum sensum terminari. Quod igitur perinde verum est de reliquis Synchronis Medialibus. Numerationem verò per partes *Millesimas ducentesimas sexagesimas* sola affectat humana curiositas; Minimè verò eam suggerit Veracitas Divina, quæ utilia non curiosa hominibus solet impertire.

Deniq; valdè ineptum videtur atq; absonum, cùm ipsa Epocha horum Synchronorum *tantam* habeat *latitudinem* & *tam laxam*, ut ipsum Intervallum ab Epocha deductum per partes tam *minutas* mensuretur; Epocha enim quanquam minor parte, per quam totum Intervallum mensuramus, esse potest, nunquam tamen potest esse major, & tamen duplo major erit & amplius, si annorum Mensibus, nonagecuplò vel minimùm sexagecuplò, si annis spacium metiamur. Et nisi annis metiri licuerit, vix quisquam, credo, de mensibus contenderit, sed facilè recurret ad *semi-tempora*. *Semitempore* verò vel *Semidie* verâ & Authenticâ mensurâ dicti spatii constituto, ut manifestum est Resurrectionem Testium jam præteriisse, nempe post *septimum Semidiem currentem*; ita post *septimum excursum*, & intrà, *currentem octavum* (qui ab extrema parte dictæ Epochæ ordiendo, ad millesimum octingentesimum trigesimum ferè annum excurrit) res quintæ Phialæ à *Josepho Medo* descriptæ si contigerint, *Deuteroplerosis* esse poterit *Resurrectionis Testium*; quanquam prima, maximéq; propria illius Visionis Impletio, & quæ Effusionem Phialarum antecedit, jam præteriit, nunquam denuò, propter Phialarum Effusionem integro distinctóq; ordine nunquam rursus effundendarum, repetenda.

7. Atq; hæc breviter de *mensura numerandæ Durationis* Synchronorum *Medialium*, ac principali unicáq; Apocalypticarum Visionum *Epocha* à Spiritu Sancto notata, totoq; adeò ordine Visionum Synchronistico, qui multùm memoriam adjuvabit.

Cæterùm, addam prætereà *Versiculos* aliquot, quo certius ac facilius hunc Visionum Ordinem memoriæ infigas, paucos quidem eos, ut qui Novenarium non accedunt, sed huic rei ut spero apprimè utiles. *Monostichia* duo, duo *Disticha*, *Tristichum* autem unum.

Monostichium Septem Ecclesiarum seriem continens.

1. *Eph.* 2. *Smyr.* 3. *Per.* 4. *Thya.* 5. *Sar.* 6. *Philadelphia*, 7. *Laodicea.*

Ecclesiam *Ephesinam*, *Smyrnæam*, *Pergamensem*, *Thyatirensem*, *Sardensem*, *Philadelphiensem*, & *Laodicensem*, quæ septem Intervalla totum tempus Apocalypticum, complent, satis apertè hoc *Monostichion* indicat.

8. *Filum* autem *illud principale Apocalypseos* quod idem tempus percurrit, seriémq; Visorum omnium *Libri Sigillati* sustinet, duo *Disticha* unumq; *Tristichum* delineant.

Distichum prius sex prima Sigilla continens.

1. *Albo est Arcus Equo.* 2. *Rufo Ensis.* 3. *Libra Nigello.*
4. *Pallenti Mors.* 5. *Ara Animis.* 6. *Concussio Mundo.*

Primi Sigilli Visum est *Equus Albus* cujus sessori arcus in manu est &c. Secundi, *Equus rufus* cujus Sessor Ensem habet magnum &c. Tertii, *Equus niger* cum Sessore manu

manu stateram tenente &c. Quarti, *Equus pallidus* cujus Sessor est Mors, ejusq; Comes Infernus. Quinti, *Animæ interfectorum* ob Testimonium Jesu sub Altari vindictam petentium, Sexti Σεισμὸς μέγας *ingens Mundi motus* ita ut Sol tenebresceret, Stellæ in terram caderent, Montesq; dimoverentur. Hæc sunt sex prima Sigilla hoc Disticho contenta. Septimum verò facilè memineris septem esse Tubas, quarum sex primæ hoc disticho continentur.

Distichum posterius sex primas Tubas continens.

1. Grando, 2. Mons Ardens, 3. Lampasq; Absynthina, 4. Cœli
Tertia pars percussa, 5. Locustæ, Eques Euphrateus.

Primæ Tubæ Visum est *Grando* & Ignis mixta cum sanguine. Secundæ *Mons magnus ardens* in Mare missus &c. Tertiæ, *Stella ardens* ut *Lampas* in fluvios lapsa, cui nomen *Absynthium* &c. Quartæ, *Tertia pars Solis, Lunæ, Stellarumq; percussa* &c. Quintæ, *Ingens agmen Locustarum* copiosè descriptum Apoc. 9. cum Caudis Scorpionum, & Rege cui Nomen Abaddon. Sextæ, *Innumerus Equitum ab Euphrate Exercitus*, quorum mirabilis locuplesq; eodem capite est descriptio. Hæ sunt sex primæ Tubæ, quas hoc Distichon complectitur. Septimam verò septem Tonitrua continere facile recordaberis.

9. Quorum Antisynchrona, quæ brevitatis causâ, septem Tonitrua etiam appellare poteris, hoc, si lubet, Tristicho comprehendantur.

Tristichon septem Tonitrua complectens.

1. Post Phialas, 2. Vrbs de Cœlo, 3. Millenneq; Regnum,
4. Vinclis exutus Satanas, 5. Gogi atq; Magogi
Obsidium, 6. Christi Interventus, 7. Præmia Pœnæ.

Primi Tonitrui Visum sunt *septem Phialæ*, quarum sex primas altero *Monostichio* mox recensebimus. Secundi, *Nova Hierosolyma descendens à Deo de Cœlo.* Tertii, *Millennè Christi Imperium* integrum vegetumq; Apoc. 20. memoratum. Quarti, *Solutio Satanæ* è carcere suo, ibid. Quinti, *numerosus Gogi & Magogi exercitus* castra Sanctorum & dilectam Civitatem circumiens, ibid. Sexti, *Christi adventus ad judicium*, ibid. Septimi, *Hominum impiorum* Dæmonumq; in *stagno sulphureo*, quæ est mors secunda, *perditio*, consummataq; Sanctorum Salus.

10. Solus jam restat Ordo Phialarum, quas primum *Tonitruum* continet, quarumq; sex primas hoc *Monostichium*.

Monostichium alterum, quo sex primæ Phialæ continentur.

1. Terra, 2. Mare, 3. Fluvii, 4. Sol, 5. & Thronus, 6. atq; Euphrates.

Hæc sunt sex primarum Phialarum Objecta. Prima enim Phiala in *terram* effusa *ulcus* parit. Secunda in *Mare*, *cruorem* facit tanquam mortui. Tertia in *Fluvios* immissa eos vertit in *sanguinem*. Quarta in *Solem* efficit ut igni homines urat. Quinta in *Thronum Bestiæ*, ut regnum ejus obtenebrescat. Sexta in *Euphratem*, ut exsiccatâ aquâ ejus, via præparetur Regibus ab Oriente. Septimæ verò Phialæ objectum Aërem esse (in quem eâ effusâ, maximus post homines natos terræ-motus contingit, Grandoq; Talentaria) absq; hoc artificio memoria tenere non gravaberis.

11. Interea loci satis te percipere spero *principalis illius Fili Apocalyptici Visa* eorumq; ordinem, septem octove versiculorum ope animo firmiter infigi posse. Quibus reliqua Visa facili negotio *ordinatim* adhærebunt propter ipsam rerum *cognationem* aut *oppositionem* apertam. Visa enim *Antemedialia*, sex primis Sigillis Synchrona, & Ecclesiæ *Apostasian* præcedentia, cum puriorem illius statum repræsentent, facilè tibi occurret ea esse, *Atrium interius Symmetrum, Mulierem Sole amictam, stellisq; duodecim coronatam*, cumq; tam crudeliter persecutionibus Paganicis impugnata esset, *Prælium deniq; Michaëlis cum Dracone.*

12. Tempus verò sex primarum Tubarum cum sit Tempus *Apostatantis* Ecclesiæ, quo tamen tempore *vera Ecclesia* nunquam desinebat esse, facilè Visa ipsis Synchrona divides in ea quæ aut partem Ecclesiæ corruptam sive Idololatricam, aut quæ Ecclesiam mixtam vel quatenus mixtam, aut quæ incorruptam partem & sinceram repræsentant.

præsentant. Primi generis sunt hæc tria, *Meretrix Babylonica*, *Bestia bicornis* quæ & *Pseudopropheta* & *Bestia Decacornis Instaurata*. Secundi generis duo, *Atrium exterius* sive *Civitas Sancta gentibus calcata*, & *Mulier Eremicola*. Tertii hæc tria perfecta Synchrona. *Cœtus Israëliticus*, *Cœtus Virgineus*, *Duo Testes* sive *lugubriter Prophetantes* sive *Occisi*. Imperfecta verò duo, *Visio trium Angelorum*, & *Visio Angeli Threnodi Babylonici*.

13. Tempus deniq; *septem Tonitruorum* quanquam magis varium sit, singulorum tamen Synchrona ut quorundam conjunctorum optima ratione cum ipsis cohærent. Ut Tonitrui primi quod septem Phialas continet (quæ plenario Bestiæ exitio inserviunt) duo Synchrona perfecta viz. *Doxologia Seniorum & Phialarum compendium*, & *Deuteroplerosis trium Angelorum* manifesta aut cognatione aut Identitate cum *primo illo Tonitruo* cohærent. Ita imperfecta tria. 1. *Angelus Threnodus Babylonicus*, qui cum secundo trium Angelorum incipit. 2. *Messis & Torcular*. 3. Et *Præparatio Sponsæ* & *Prælium Sessoris Equi albi* quæ cum Phiala sexta ineunt. Hæc omnia optimè cohærent cum effusione Phialarum, quæ Bestiam penitus perdunt. Ut *Apprehensio Satanæ* cum *Descensione Novæ Hierosolymæ*, quod est secundum Tonitruum. *Satanæq; Incarceratio* cum *Millenni Christi Imperio* quod est tertium Tonitruum. Et *Turba Palmifera* cum secundo & tertio simul. Quartum, quintum & sextum Synchrona non habent Singula, cum tertiò conjuncta habent duo. *Durationem scilicet Novæ Hierosolymæ constitutæ*, & *Impiæ & Idololatricæ Turbæ Exclusionem*. Ultimum deniq; Tonitruum unicum habet Synchronum, *Consummatam Sanctorum Salutem*, sive in Cœlum Remigrationem, quod ex opposita ratione facile cum illo connecti intelligitur.

14. Qui memoratos versiculos animo firmiter infixerit & Synchronorum naturas aut cognatas aut oppositas vel paululùm consideraverit, equidem vix dici potest quam nullo cum negotio Universas Visiones Apocalypticas ordinatim ac fideliter memoriâ retenturus sit, quantaq; cum voluptate sensum earum sit percepturus in eisq; versaturus absq; omni onere ac tædio. Quod ex eo solo plerumq; oriri solet, quod hic liber Apocalypticus ad instar sylvæ videatur inviæ & Labyrinthææ, congeriesve confusa & perplexa Visionum sine omni ordine aut ratione congestarum, cum tamen revera compages sit tam ordinata ut nihil in omnibus Artibus aut Scientiis magis exactum inveniendum sit magisve perspicuum & luculentum & de quo certius judicium ferri possit quantum ad summam rerum, cujusve memoria fælicius aut jucundius retineri. Quod eo consilio dico, ut omnes bonos ad hoc genus studii extimulem, ut Mirabilia Divinæ Providentiæ mecum contemplari possint, pariterque ei qui Throno insidet gratias agere atq; Agno qui regnat in secula seculorum.

CAP. VII.

Necessariæ Intelligibilitatis Vaticiniorum Apocalypticorum ex rebus notissimis & apud omnes in confesso aut certis in se clareq; demonstrabilibus luculenta in genere demonstratio.

1. ATq; hìc meritò opere hoc *Synchronistico* mihi defunctus viderer nisi quod opportunum valde multumq; è re nostra fore censeam, per *Tabulas* has *Synchronisticas* vafris quorundam Tergiversationibus Hypocriticisq; suffugiis obviare; queritantium scilicet Vaticinia Apocalyptica ita invia esse & obscura, ut nemini operæ pretium esse possit eis intelligendis laborem insumere, sannisq; & derisionibus (ut est res superciliosa fastuq; plena affectata Ignorantia) aliorum in hoc genere studia excipientium. Ego verò ut morbum hunc curem aut saltem maleolentem ejus odorem nasutiorum naribus offundam, quo crassam hujusmodi hominum hypocrisin perversamq; vafritiem percipiant, etiam *necessariam* quandam *Intelligibilitatem*, hoc est, non *incertam* & *precariam*, sed *apertam* & *inevitabilem*, qualem quis vel invitus agnoscere cogatur Vaticiniis Apocalypticis inesse, è rebus notissimis & apud omnes in confesso aut certis in se clareq; demonstrabilibus perspicuè luculenteq; demonstrabo.

2. Notissima autem hæc cum jure postulari possint, (ut quæ verissima sunt)

debeantq; concedi, *Postulata*, brevitatis causâ, à Mathematicis nomine mutuato appellabimus.

Postulatum. 1.

Quorum primum est, Tempus ab initio Ecclesiæ Christianæ ad finem usq; Mundi dividi posse in tres partes, ita ut prima pars finiatur circa Annum à nato Christo quadringentesimum. Secunda pars extendatur ad Annum ab eo tempore circiter millesimum ducentesimum sexagesimum. Tertia, illinc ad finem Mundi Diemve novissimum.

Postulatum. 2.

Secundum est, Mediam hanc partem 1260. annis consistentem subdividi posse in partes septem æquales, viz. in tres *annos annorum* & dimidium annorum annum, i. e. in annorum *semiannos* septem, vel in annorum *semestria* septem, quæ 42. menses annorum constituunt; ut certum quoddam temporis spacium apud Danielem dividitur in *Tempus Tempora* & *Dimidium Temporis*, i. e. in *tres annos* & *dimidium*, in quo omnes Interpretes consentiunt. De annis autem simplicibus non intelligendum esse sed de annis annorum abunde demonstravimus Myster. Piet. lib. 5. cap. 15. Est igitur *Annorum Semestre* vel *Semiannus*, vel *Semi-tempus* spacium annos 180 continens, ut *Olympias* annos quatuor, *Lustrum* quinq;, *Indictio* quindecim, *Seculum* centum.

Postulatum. 3.

Tertium est, per *primam* hujus Temporis tripartiti *partem*, nempe per tempora ab initio Ecclesiæ ad annum fere quadringentesimum, Ecclesiam ritibus Idololatricis nondum contaminatam fuisse sed statu puro fere ac Apostolico mansisse, saltem quantum ad atroces ullas ac enormes deviationes à mensura Apostolica Deiq; verbo, sed admodum interim enixè allaborasse ut id tandem eveniret, quod Christus, cum in vivis erat, propheticè prædixerat. *Ne formidate, parvum Ovile, nam visum est Patri vestro vobis dare regnum.* Quod tum primum factum est cum *Constantinus Magnus* conversus esset ad fidem Christianam, quo & Imperium Romanum Christianum evasit. Hoc autem *instituto* & *consilio* quasi *gravida* erat Ecclesia Christiana, nempe ut Christianam fidem per totum Imperium Romanum propagarent. Quam ob causam omnibus modis oppugnabantur à Diabolo & sævissimis Persecutionibus, Incarcerationibus, Cruciatibus & crudelissimis mortis generibus affligebantur. Quæ ob spem victoriæ præmiiq;, invictâ patientiâ tolerabant. Hic hujus temporis erat status, intra quod *Constantini Magni* contigit Conversio. Quibus de rebus nostrove earum narrandarum modo an naturalis sit & appositus nulla subesse potest dubitatio.

Postulatum. 4.

Quartum est, Circa initium *partis mediæ* Temporis tripartiti, dum Imperium Romanum in multa regna & principatus propter Barbarorum irruptiones frangebatur, incepisse Ecclesiam Ritus Idololatricos fovere eaq; profiteri atq; agere, quæ *Divino verbo neutiquam quadrabant*, atq; in his Paganicis superstitionibus eo usq; tandem processisse ut præter Invocationem Sanctorum, Imaginum etiam cultum, & adorationem Eucharistiæ stabilirent, variosq; ritus Paganicos ita imitarentur, ut antiquus *Paganismus* rursus in Imperium Romanum introductus videretur & deturpata Christianitas *veteris Ethnicismi* speciem referre: Dum *viri pii* & *doctrinæ Apostolicæ tenaces* miserum hunc Ecclesiæ casum *lugebant*, *omnigenasq;* ærumnas & calamitates mortemq; adeo ipsam (alii immanissimis cædibus ac Lanienis, Alii vivicomburiis) ob testimonium suum adversus has corruptiones & impietates invicto animo patiebantur, Potestate utiq; Sacerdotali sive Ecclesiastica turpissimos hos ritus sub *Infallibilitatis* prætextu, legibus stabiliente, & *civilem instigante potestatem* ad severiter animadvertendum in eos qui eosdem nolint observare; Deo autem interea loci partim ob antiquas partim ob novas Idololatrias malorum Iliadem in Imperium Romanum immittente.

Nam ingens facta est & repetita Barbarorum in Imperium Romanum irruptio ab Anno 395 ad annum 406, qui ferro & igne Romanum Orbem immaniter vastabant ac populabantur. Anno verò 410. ab *Alarico Gothorum* Rege *Roma* capta est spoliata & incensa, iterumq; à *Genserico Vandalo* circa Annum 455. Quin & mox Occidentalis Cæsareatus extinctus est in *Augustulo*, Civitasq; postea Romana, cum

sub *Regibus Ostrogothicis* Consulatu, Senatu, aliisq; solitis Romanis Magistratibus ornata floruisset statim à bello per *Belisarium Narsetemq;* contra *Ostrogothos* gesto finitoq;, in ignobilem Ducatum, illa quæ modo *Italiæ* Regina erat, depressa est, *Ravennæq;* sub *Exarchatu*, facta tributaria.

Sed ut majora adhuc mala in Imperium Romanum ingruebant. Primùm enim *Saraceni*, *Turcæ* deinde, utriq; *Idolorum hostes* infensissimi innumeris copiis in Orbem *Pagano-Christianum* & Idololatricum, ipsi interim falsæ & impuræ Religionis propagatores, tanquam flagella à Deo immissa, irruebant. Prior illa Plaga ab Anno 830. ad Annum 980. & porro, *Romano* Imperio incubuit. Posterior ab anno fere 1300. modo notabiliori ingruens ad captam *Constantinopolin* extenditur & ultrà. Diræ profectò hæ plagæ erant in Ecclesias Orientales.

Sed intra hanc mediam stadii Apocalyptici partem in *septimo* scilicet *semi-tempore* sive *Annorum Semestri septimo* notabilis clades accidit Ecclesiæ etiam *Occidentali*, sive *Romanæ*, multis Regnis populisq; communionem ejus repudiantibus per factam haud ita pridem Reformationem; adeo ut ipsi *Pontificii* manum Dei justam ea in re agnoscerent, ut videre est in Historia *Concilii Tridentini*.

Inter magnas autem has rerum mutationes Providentiam Divinam aut dormivisse, aut vacillasse, neminem spero ita impudentem fore ut affirmet; sed incolumitati ac saluti suorum, occultis saltem aliquibus viis, fideliter prospexisse: quin & apertè aliquando id fecisse, magnificè gloriatur S. *Augustinus*; ipsosq; etiam Paganos, ementito nomine Christiano, contra ferocitatem ac violentiam Barbarorum se munivisse.

Et postremò, in hac adulteratâ & Idololatrica Ecclesia veram Christi Ecclesiam latuisse, ut septem olim millia *Israëlitarum* (qui *Baalim* nec genibus accidebant nec oribus osculabantur) in turba Israëlis Idololatrica, extra omnem est controversiam. Huncq; fere aut statum fuisse mediæ hujus partis cuniculi Apocalyptici, aut me naturali miniméq; coacto sermonis genere eundem descripsisse, nemo qui vel primoribus labiis Historiam degustaverit potest inficiari.

Postulatum. 5.

Pars verò *tertia* & *ultima* cum tota ferè futura sit, brevius absolvetur. Inivisse verò, cum magna *Reformatorum Lætitia* gratiarumq; actione Deo, ob excussum *Romani* Pontificis jugum plusquam *Ægyptiacum* nemo potest dubitare. Pontificisve mancipia animo jam exulceratissimo factos esse adversus prosperitatem Reformatorum, omniaq; miscere voluisse bello & seditionibus, conatibus verò suis eos excidisse manifestum est. Multaq; Regna ac populos per aliquàm multos jam annos in Fide reformata stetisse stabilitos. Pluresq; *Pontificis* Emissarios ob perfidiam propositaq; nefaria adversus Principes reformatos meritas pœnas luisse, totosq; adeo exercitus pontificiis partibus faventes, aliquando fuisse fusos.

Quin &, quod dolendum est, quanquam Ecclesiæ reformatæ à ritibus Idololatricis pulchrè se repurgaverint, refrixisse tamen apud ipsos pristinum Zelum & charitatem, plusq; cumulandis opibus quam regno Christi amplificando intentos esse, & de inutilibus opinionibus quam de vita immaculata magis solicitos. Quibus rebus fit, ut iræ Divinæ obnoxii sint, magnasq; calamitates expectare debeant, nisi resipiscant. Testimonia tamen eorum adversus Idololatrias Pontificias in Cœlo rata esse certissimum est, statumq; Ecclesiæ in terris purum tandem fore ac gloriosum, ex multis è veteri Testamento Vaticiniis clarissimè constat. Quod & *Ligatio* & *Incarceratio Satanæ* per mille annos, quam adhuc futuram esse certissimis demonstrationibus evinci potest, apertè supponit, ut & abolitionem Potestatis Pontificiæ Idololatricæ. *Politiâ* verò illâ *Idololatricâ* solutâ, *Novam Politiam* æquissimis Legibus, summeq; Christianis consistentem, formatum iri per *Concilium* aliquod verè *Oecumenicum*, valde profectò est consentaneum. Quas per mille saltem annos strictè observandas Divina apertè indicant oracula. Postea verò statum Ecclesiæ, ut sunt res humanæ, mutationibus obnoxiæ in pejus inclinaturum esse, nec tamen iterum in pristinas sordes Idololatricas relapsurum; sed ne in infinitum earundem rerum fiat repetitio, Christum anteà ad Judicium venientem, præsenti rerum Scenæ finem esse impositurum, more etiam humano loquendo, admodum verisimile est, ex Divinis autem Oraculis certissimum. Atq; hæc status Ecclesiæ per partem stadii Apocalyptici tertiam sive ultimam brevis esto descriptio.

Postulatum. 6.

Sextum est, Librum Apocalypseos, cum incipiat cum Visionibus quæ ad res Ecclesiæ primitivæ spectant, ut omnes fatentur, & istiusmodi etiam Visiones exhibeat quæ statum Ecclesiæ in terris gloriosissimum adventumq; Christi ad judicium præfigurant, (quæ ad primam & ultimam Stadii Apocalyptici partem referuntur) omninò consentaneum esse Visiones etiam continere quæ spectant ad mediam, adeoq; librum esse qui Visiones complectitur, quæ res *saltem Ecclesiæ* à principio ad finem usq; sine ullis hiatibus aut lacunis repræsentant.

Postulatum. 7.

Septimum & ultimum est, Eas Vaticiniorum Interpretationes quæ ex analogia *styli Prophetici* sensuque *Schematum* & *Iconismorum Propheticorum* usitato & approbato fiunt, Visionibus ad res gestas & tempora, nulla vi aut coactione, applicatis, Intelligibiles saltem censeri debere, quidni dicam & veras?

Generalis Tabulæ Perlustratio.

3. His sic præmissis, *Tabulas* Visionum Apocalypticarum *Synchronisticas* singulas jam breviter perlustremus, ut videamus quàm *necessaria* Visionibus singulis insit *Intelligibilitas*.

Et certè dum primam sive *generalem Visionum Apocalypticarum Tabulam* contemplamur, videmus planè nihil occurrere nisi quod ex *Postulatis* primo secundo & sexto perquam facilè intelligitur; Tripartitio scilicet totius temporis Apocalyptici & variarum Visionum à principio usq; ad finem continuatio. *Tripartitionis* partium singularum *Synchrona* in particularibus Tabulis considerabimus.

Visorum Antemedialium *Tabulæ Perlustratio.*

4. Ut primò in Visorum *Antemedialium* Tabula. Quæ si cum tertio Postulato comparemus, quod nil nisi res indubitatas in se continet, continuò deprehendemus *Mulierem sole amictam stellisq; duodecim coronatam*, Ecclesiam significare Christo soli, qui sol est justitiæ, ac duodecim Apostolis addictam, eorumq; doctrinæ adhærentem. Quod autem *parturiens* figuratur, immò *masculum paritura*, qui ad Dei thronum attollendus sit, id innuit, eam maximis laboribus & sævissimis tolerandis doloribus Persecutionum eniti, ut Imperium aliquando fiat Christianum, adeoq; tandem ut *Imperatores* habeat *Christianos*. Quod primùm contigit in *Constantino Magno*, egregio Ecclesiæ *filio masculo* & ad *Thronum Dei*, id est, *Imperatorium* sublato. *Puritas* autem *Ecclesiæ*, eis temporibus, significatur etiam per *Atrium interius Symmetrum*, quippe cujus Fidei mensura erat *Verbum Dei*, Christiq; Doctrina ac Apostolorum. Nec ullis *Paganicis* superstitionibus & *Idololatricis* adhuc erat contaminata, quod in *Atrio exteriori* fit, quippe à *Gentibus conculcato*, hoc est, per *Idololatricum* quendam *Gentilismum* conspurcato. *Labores* autem & *Persecutiones* Ecclesiæ, & conflictus cum *Homicida* Diabolo ejusq; asseclis nempe Paganis, figurantur in *Prælium Michaëlis* cum *Dracone*, qua de re nemo, quod sciam, dubitat, minusq; dubitabit, si *Cabbalistici* illius Aphorismi me minerit. *Non humiliatur Militia Terrestris in terra, nisi prius humilietur militia Cœlestis in Cœlo.*

Gaulmin. in Lib. de Vita & Morte Mosis Notar. lib. 1.

Quò igitur collineant *Synchrona* hæc tria *Libri aperti Antemedialia*, facile cernitur; sed & eodem tendunt Visa quædam *Libri Sigillati*. *Equi* enim *albi Sessor* cum *arcu* in manu, cui data est *corona*, puta *Imperatoria*, nempe sub *victoriæ conditione*, idem innuit quod *mulier paritura Regem masculum*.

Hoc etenim est *quò tendit & in quod dirigit arcum*, *Metamq;* plenè *attingit* in *Sigillo sexto*. Ingens enim illa *Mundi Concussio*, stellarumq; casus, rerum Paganicarum mutationem significat, Victoriamq; *Constantini* adversus Satanæ Vexilleferos, quod nemo non fatetur. *Clamor* autem ille *animarum sub Altari* pro Vindicta, Sigillo quinto, persecutionem illam longè omnium acerbissimam sub *Dioclesiano* & deinceps, & imminentem Dei ultionem proximo nempe Sigillo futuram. Hæc tam clara sunt ut ferè pigeat notare, sed priorum trium Synchronorum sensum egregiè confirmant, ob rerum affinitatem.

Quod

VISORUM ANTEMEDIALIUM TABULA.

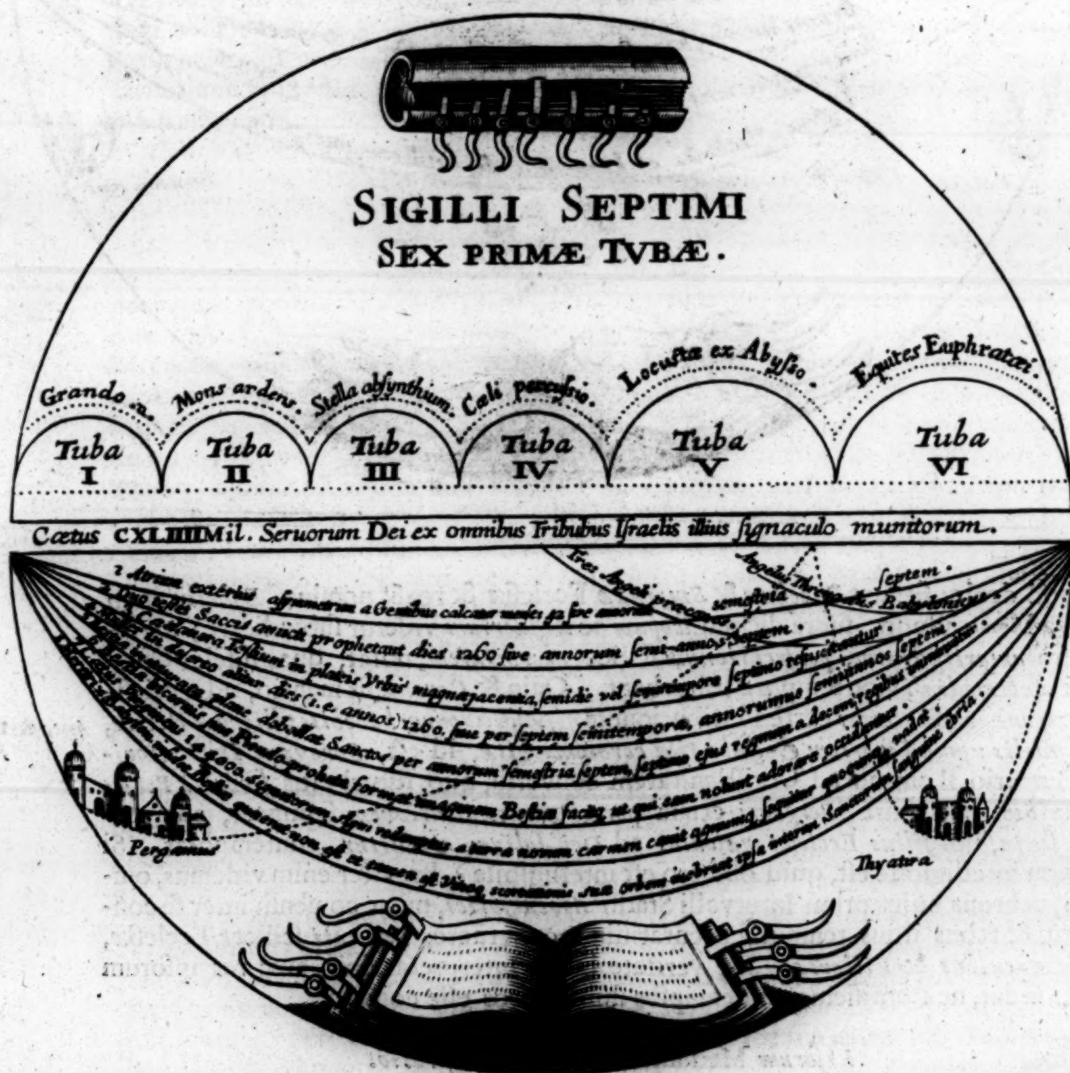
Quod deniq; faciunt *Ephesinæ* & *Smyrnææ* Ecclesiæ & res & nomina. *Ephesus* enim quod ad ἔφεσις alludit, supra dictum *scopum* ac *desiderium* videtur subindicare; *Smyrna* verò *amaritudinem*, *persecutionum* scilicet *acerbitatem*, notat, quas fideles Christiani *Antemediali* hoc tempore tolerabant. Quin & *Coronæ* fit mentio, ad Ecclesiam *Smyrnæam*, & *decem* certè Persecutionum. *Afflictionem habebitis dierum decem, Esto fidelis usq; ad mortem & dabo tibi coronam vitæ*, id est, *Coronam Imperatoriam*, Imperio Romano ad Christianitatem converso, quo futuri estis *securi à Persecutionibus* Paganicis. *Pergami* etiam *pars*, quæ *exaltationem* significat, cum *Sigillo sexto*, ubi *filius Ecclesiæ masculus* ad *Dei solium attollitur*, contemporat. Si hoc non intelligibile est, quid obsecro est intelligibile? Breviter enim videmus, omnia Synchrona hujus primi Intervalli Stadii *Apocalyptici*, miro consensu inter se convenire, & rebus illius temporis accuratissimè congruere, *Puritati* scilicet Ecclesiæ, *Persecutionibus* & *Victoriæ*. De veritate hujus Interpretationis, cum res ipsorum minùs lædat, ne Pontificios quidem ipsos dubitaturos esse confido. Apoc. 2. 10.

Visorum Medialium *Tabulæ Perlustratio.*

5. *Medialium* Visorum Tabulam jam consideremus, & Synchronorum inter se & cum rebus illius Intervalli congruentiam. Primò, per Postulatum quartum constat, Ecclesiam

Ecclesiam ab initio hujus Intervalli *Idololatricam* esse factam, i. e. Imperium Romanum ad Christianitatem conversum, ritus denuò resumpsisse Idololatricos, & *Gentilismo* se denuò contaminasse. Quod igitur *Atrium exterius* à gentibus conculcatum planè denotat. Synchr. 1. Deinde, Potestatem *Ecclesiasticam* sive *Sacerdotalem*, sub *Infallibilitatis* prætextu fœdos errores introduxisse, Religionemq; *Ethnicam* adeo *ad vivum* in ritibus suis *expressisse*, ut Imperium Romanum planè Christiano-Paganicum, sive *Bestia instaurata* videretur; i. e. *Imago Veteris Idololatrici Imperii*, quamvis non idem ipsum Imperium, & tamen idem cum sit tam *turpiter Idololatricum* & eisdem ferè modis licet non eisdem nominibus quibus antea. Quæ res plane significantur per *Pseudoprophetam* qui format *Imaginem Bestiæ* Synchr. 6. & per *Meretricem* quæ insidet *Bestiæ, quæ erat, non est, & tamen est*. Synchr. 8. Tertiò, Querelas piorum, ipsorumq; oppressiones, & Afflictiones miseraq; mortis genera, hæc facta esse per malignas instigationes *Idololatrici Sacerdotii* apertè significatur per Synchrona, 2, 3, 6, & 8. per Visiones *Testium Lugentium* & *Occisorum*, per *Meretricem ebriam sanguine Martyrum*, per *Bestiam bicornem quæ facit ut qui Imaginem Bestiæ nolunt adorare occidantur*. *Tres* etiam *Angeli* & *Angelus Threnodus* contra Idololatriam hujus Intervalli testimonium perhibent & Bestiæ ruinam comminantur. Quartò, veram Ecclesiam Christi in hac fœda Apostasia non periisse, innuunt Synchrona 2, 3, 4, 7. nempe *duo Testes saccis amicti* & *Politicè* mortui. *Mulier in deserto*, & *Cœtus Virgineus*. *Tres* etiam *Angeli* & *Angelus Threnodus*.

VISORUM MEDIALIUM TABULA.

Intervallum autem hoc septem *Semidierum* vel *semitemporum* Idololatricum & Apostaticum *incepisse* circa ea tempora quibus Imperium Romanum in multa Regna frangebatur manifestum ex eo est, quod initium *Bestiæ quæ bajulat Meretricem* quæq; ipsa dicitur plena *nominibus Blasphemiæ*, i. e. *Idololatriæ* idem ponitur quod *decem Regum* Apoc. 17. 12. *Idololatricum* autem esse multis Iconismis manifestò declaratur, nempe quod Imperium *Imago sit prioris Bestiæ Idololatricæ* Cap. 13. quod *Bestia* plena sit *nominibus Blasphemiæ*, quod regatur à *Meretrice quæ Terræ Incolas suæ scortationis vinò inebriat*. Cap. 17. Equidem non possunt esse clariores Idololatriæ Iconismi quam isti sunt.

Quin & res quintæ sextæq; Tubæ huc consonant, cum enim *Grando* Barbarorum irruptionem in Imperium Romanum tam bellè figuret, *Mons ardens in Mare projectus* Romam captam & incensam, *Stella Absynthium dicta* amarulentum Cæsareatus Occidentalis occasum, sive exitum. *Cœli percussio* Romæ antiquis suis Magistratibus orbationem, Consulatu, Senatu reliquisq; minime dubium esse potest quin *Locustæ Saracenos*, *Turcas* verò *Equites Euphratæi* significent, cum Imagines utriusq; cum Ingenio moribus factisq; istarum Gentium tam aptè etiam congruant. Divinam verò interim vindictam cæco impetu non ferri *cœtus Servorum Dei illius Signaculo munitus* apertè docet.

Quam immanes autem Plagæ hæ Orbi erant Christiano, notissimum est. Causa verò ob quam Deus has plagas inflixerit planè declaratur. Apoc. 9. 20. *Et reliqui hominum qui his plagis occisi non sunt non destiterunt à suis Actionibus ne Dæmonia venerarentur & simulachra aurea*, argentea ærea, &c. Quinta igitur saltem sextaq; Tubæ *Idololatriam* etiam hujus Intervalli innuunt. Nam δαιμόνια sive δαίμονας, Animas separatas bonas pariter atq; malas significare Criticum neminem latet, uti nec eum latere oportet, stylum Apocalypticum *obliquo* potius & *figurato* Sermone gaudere quam *directo* & aperto. Versus autem vicesimus primus *Homicidia* etiam notat i. e. sævissimas persecutiones in eos qui Idololatriam cum ipsis noluerint committere.

Quin & conditio Ecclesiæ *Pergamensis* & *Thyatirensis* idem confirmat. Etenim quanquam in Epistolis ad Ecclesiam *Ephesinam* & *Smyrnæam* Idololatriæ nulla fit mentio tanquam si Ecclesia eo morbo tunc temporis infecta esset, in Epistolis tamen ad *Pergamensem* & *Thyatirensem* Christus manifestò conqueritur de *esu Idolothytorum*, *mortemq; Martyris Antipæ* & *Jezebelem Propheticidam* commemorat, ut taceam ipsam vocem *Thyatira* ad θυατήρια sive *Martyrum Vivicomburia* alludere. Tam homogenea sunt medii hujus Intervalli temporis Apocalyptici Synchrona tamq; apertè *Idololatriam Ecclesiæ Sanctorumq; persecutiones* ubiq; figurant.

Cum autem hoc ipsum Intervallum Ecclesiæ propter *Sanctorum Invocationem*, *Imaginum cultum* & *Eucharistiæ adorationem* per Postulatum quartum, Idololatricum sit (omnes enim istos ritus reverà Idololatricos esse in *Antidoto adversus Idololatriam*, ejusq; *Appendice* luculentè demonstravimus) & *Homicidii reum* ob sævissimas persecutiones adversus Christi *cœtum Virgineum*, qui Idololatriam nolunt committere, criminaq; hæc tam clarè Iconismis Propheticis repræsententur, quomodo fieri potest quin omnes hæ Visiones *Mediales* perspicuæ sint admodum & intelligibiles?

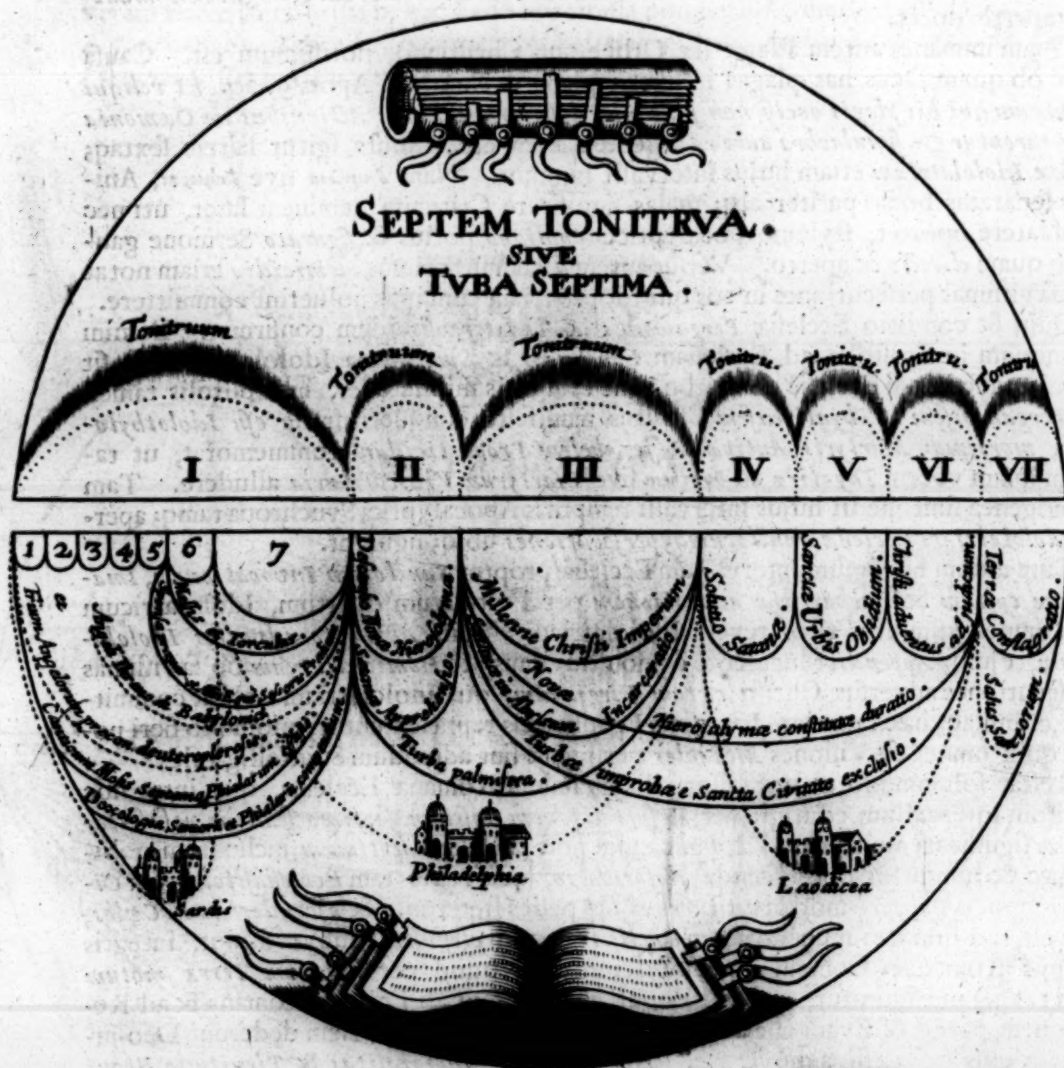
Restat solummodò ut notabilem illam cladem Romanæ Ecclesiæ, quæ intra hoc medium Intervallum contigit per *Resurrectionem Testium septimo semidie resuscitatorum* significari moneamus. Evenit enim post *semidiem septimum* inchoatum nobilis hæc & nunquam obliviscenda *Reformatio*, qua *Testes* tam *Ecclesiastici* quam *Civiles*, modo *Politicè* mortui *revixerunt*, in pedes steterunt, & *ascenderunt in Cœlos*, hoc est, ad honores muneraq; tam *Civilia* quam *Ecclesiastica* subvecti sunt, integris Regnis Romanam Communionem deserentibus, quod per *magnum Terræ motum* (c. 11. 13.) præfiguratur, quo tot Populi abrupti sunt ab Ecclesia Romana & ad Religionem puram & Evangelicam conversi. Reliqui verò gloriam dederunt Deo judiciaq; ejus justa esse agnoverunt. Atq; hìc sanè *Integralitas* & *Plenitudo Regni Bestiæ* à decem Regibus ante hac minimè accisi finitur, in hoc Annorum semestri septimo. Synchr. 5. Vide Apoc. c. 17. v. 17. Quàm pulchrè omnia hæc *Synchrona Medialia* cum medio curriculi Apocalyptici spacio conveniunt satis videmus. Perlustremus jam breviter Visa *Postmedialia*.

Visorum Postmedialium *Tabulæ Perlustratio*.

6. In Tabula igitur *Visorum Postmedialium*, si comparentur cum eis rebus quæ Postulatum quintum continet. *Lætitiæ Reformatarum Ecclesiarum* de Pontificis jugo excusso apertè respondet *Canticum Mosis servi Dei* c. 15. & *Doxologia seniorum*

rum c. 11. 16. Immò ipsa Notatio Nominis *Sardis* huc consonat, quod Periti linguarum Orientalium *Canticum Lætitiæ* significare autumant. Deinde Effusio *Phialæ primæ* quæ homines characterem Bestiæ habentes tetris *ulceribus* afficit, *exulceratos animos* mancipiorum Pontificis & inquietos, novasq; res adversus Ecclesias reformatas sed inauspicatò & cum suo damno molientes ad vivum repræsentat. Effusio verò *Phialæ secundæ* quâ Mare factum est *cruor* qualis solet esse mortuorum satis apertè significat confirmatum Ecclesiarum reformatarum statum, ab Ecclesiâ Romanâ penitus revulsarum, & quantum ad res ejus prorsus *mortuarum*, omnémq; in hoc Mari, nempe in Regnis & Ditionibus Reformatorum, piscandi spem omnino esse extinctam, Effusio deniq; *tertiæ Phialæ* qua *fluvii* facti sunt *sanguis cædem Emissariorum* Pontificis justorumve Exercituum in Reformatorum regna immissorum satis apertè significat. Cæteras Phialas Phialarumq; Synchrona in Phialarum Tabula considerabimus.

VISORUM POSTMEDIALIUM TABULA.

Quod verò ad vitia maculasq; attinet Ecclesiarum reformatarum quibus Divinæ iræ se reddunt obnoxios, fateor nihil eâ de re in Vaticiniis libri aperti clarè indicari. Sed cum status Phialarum *status* videatur *conflictûs* inter partem Reformatam & Pontificiam, Templumq; dicatur *fumo impleri* dum Phialæ effunduntur, status certè hic *obscurus & involutus* optimè consistit cum *imperfectione* statûs Ecclesiarum Reformatarum, *vitiisq;* ob quæ Divinæ vindictæ fiunt obnoxiæ. In Epistola verò ad Ecclesiam

siam *Sardensem* apertè notatur *Imperfectio* hæc & *Vitiositas*, & *Comminatio* adjungitur nisi resipiscant, quod eos maturè facturos animitùs opto speroq;.

Statum verò Ecclesiæ *purum* tandem & *gloriosum* fore in terris plane significatur per *Descensionem Novæ Hierosolymæ de Cœlo*, per *Millenne Regnum Christi* in terris, *Satanâ* interim non solùm *apprehenso & ligato*, sed & in *Abyssum incarcerato*, foribus in eum obseratis per mille annos obsignatisve. Cui consonat etiam *Philadelphia*, quæ *fraternum Amorem* significat; Epistolaq; ad eam Ecclesiam summas illius laudes tanquam Ecclesiæ perfectissimæ & immaculatissimæ continet. Potestatem verò *Pontificiam Idololatricam* ante abolitum iri *septem Phialæ*, plagæ novissimæ, in *Bestiam* infundendæ infligendæve satis indicant, quin & ex natura rei fœlicia illa tempora eas præcedere oportere manifestum est.

Postea verò statum Ecclesiæ in pejus inclinaturum esse, *solutio Satanæ Sanctæq; Civitatis obsidium* haud obscurè innuunt: ut & *Laodicea*, cujus Ecclesiæ status quam tepidus tandem sit, quamq; *Philadelphianæ* dissimilis, quantum ad internum Amoris zelum vigoremq;, in Epistola ad eam Ecclesiam satis copiosè ostenditur. De Christi verò adventu ad Judicium Terræq; conflagratione ne minima quidem est obscuritas.

Septem Phialarum *Tabulæ Perlustratio.*

7. Superest ut Tabulam *septem Phialarum* breviter jam contemplemur. Partem autem eam quæ res præteritas spectat jam attigimus. Reliquæ sunt quatuor Phialæ postremæ, quarum Interpretationes & intelligibiles & probabiles dari posse styli Prophetici proprietas facile te docebit. Qualis Iconismus *Sol* sit ex *Alphabeto Prophetico* prompte intelligitur, nec ad unum solummodo astringi, ex Figura illa Prophetica quæ *Henopœia* appellatur. Quartæ igitur Phialæ effusio in *solem* significat aliquam mutationem factum iri in uno aliquo magno Principe aut pluribus, quæ ingens damnum illatura sit *Papatui*: dicuntur autem homines uri propter τὸ πυρῶδες *solis* (nempe quod is eâ solâ ratione nocere solet) & in eas angustias redigi, ut ad *blasphemias*, i. e. *Idololatricas* suas preces, sed frustra, se recepturi sint, uti ingeniosè exponit illam phrasin *Abrahamus Peganius*. *Quintæ* verò *Phialæ* effusio in *Thronum Bestiæ*, *Romanam Urbem* (de bicorni enim Bestia agitur) funestâ aliquâ calamitate afflictum iri apertè significat. Urbs enim septicollis Thronus sive sedes Meretricis est. C. 17. 9.

Jam verò *sextæ Phialæ* effusio in *Euphratem*, cum tam manifestum sit per *Equites Euphrataeos Turcas* significari, admodum profectò consentaneum est ut aliquam mutationem, quæ in magnam jacturam & terrorem Pontificiis cessura sit, in *Imperio Turcico* futuram notet; rebus *Turcarum* sic constitutis ut via præparetur *Principibus Orientis* ad fidem Christianam puram & Apostolicam aut conversis aut convertendis, inter quos & *Judæos* fore valde est probabile. Per *Messem* verò & *Sponsam præparatam*, quæ huic *Sextæ Phialæ* contemporant, eandem, quam & ipsa significat, rem significari autumo.

Effusionem verò *Phialæ septimæ* in *Aërem*, quam tam immanis *Terræ-motus* comitatur, *magnamq; Civitatem in tres partes divisam grandinemq; de Cœlo Talentariam* sic intelligo in genere; Immensas utiq; fore in omnibus falsis Religionibus rerum mutationes (*Aër* enim Diaboli Regio est, quippe cujus ille dicitur Princeps;) *Magnam* verò *Civitatem* omnium fere populorum universitatem significare. *Tripartitionem* verò distinctionem in eos qui *Infideles* sunt militantq; sub *Dracone*, in *Pseudocatholicos* qui militant sub *Bestia* & *Pseudopropheta*, & in *verè Evangelicos* qui doctrinæ *Apostolicæ* adhærent. Populos verò *Infideles* appellari *Civitates gentium*, eosq; verorum *Evangelicorum Boanergium voce* attonitos & convictos *cadere*, i. e. resistere non posse quin veritati cedant. *Refractarios* verò *Pseudocatholicos*, *Babylonis* nomine notatos, *Talentariæ grandinis* casu decorticari ut arbores Tempestate grandinosâ, omniq; potestate exui, ita ut Potestas Pontificia funditus pereat. Pauca hæc notasse satis sit. Reliqua *Phialæ septimæ* facilius intelliguntur, obiter notando *Iconismorum* esse *Metallaxin*, *magnumq; exercitum* in *Civitatem magnam* mutari, nec *Civitatis divisionem* in tres partes per *Terræ motum* fieri, sed per *Lemmatosynechian*.

SEPTEM PHIALARVM TABVLA.

Septimæ autem hujus Phialæ interpretationem confirmat ejus Synchronon, *Prælium* ſcilicet *Seſſoris Equi Albi.* Quod planè *Prælium* eſt *Sermonis Dei* qui bellum gerit cum *Regibus Terræ eorumq;* *exercitibus*, qui ſunt *Civitates gentium*, & cum *Beſtia* quîcum eſt *Pſeudopropheta*, qui ambo non convertuntur ſed capiuntur & vivi conjiciuntur in ſtagnum ardens ſulphure. Poteſtas utiq; eorum *Idololatrica* penitus abolêtur. Reliqui verò, id eſt, Exercitus Regum terræ, *Infidelium* ſcilicet, occiduntur *gladio Sermonis Dei* (Apoc. c. 19. 21.) id eſt *convertuntur*, ut *Civitates gentium* antè *cadere Boanergium voce* dictæ ſunt. Cum autem *Equi albi Seſſor* dicatur *Torcular iræ Divinæ calcare* (c. 19. 15.) Capite verò 14. v. 20. *ex Torculari ſanguis manare uſq;* *ad equorum frænos*, nullus dubito, quin eadem res utrobiq; ſignificetur, ingens utiq; Evangelicæ veritatis in *Judæos* & *Infideles* Victoria.

Id ſolum jam ſupereſt, ut *trium Angelorum* & *Angeli Threnodi Babylonici Deuteroploroſes* (nam de Phialarum compendio eadem ratio eſt quæ de ipſis Phialis) leviter attingamus. Per primum igitur Angelum intelligo ſeriem *Doctorum Evangelicorum* unius Dei cultum contra *Idololatriam Pontificiam* cum zelo & ſcientia acriter urgentium, à prima Phiala ad initium ſextæ pertingentem. Secundum verò Angelum, hoc ſenſu intellectum, ſextæ Phialæ contemporaneum facio, qui ob propinquitatem caſus *Babylonici* eam quaſi jam cecidiſſe pronunciat. Eò enim reş Phialæ ſextæ ſummopere & efficaciter ſpectant. *Tertius* verò *Angelus ſeptimæ Tubæ* contemporaneus

ejuſmodi

ejusmodi Doctores innuit, qui summo zelo & vehementia omni populo inculcant iram Divinam in eos qui characterem Bestiæ accipiunt, partibusq; Pontificiis se addicunt, & in hoc seculo effusum iri & in æternum. Angelum verò *Threnodum Babylonicum* eadem fere nunciare puto quæ secundus Angelus, sed *Threnodiam suam* extendere usq; ad finem Phialæ septimæ.

8. Atq; hæc breviter dicta sint & in genere, quibus *Intelligibilitas* Vaticiniorum Apocalypticorum demonstretur. Quod facile fit ex *Postulato septimo*, & recursu ad *Iconismorum Propheticorum Alphabetum*, quem perpetuò, ubi opus est, fieri suppono, uti etiam ad *Schemata Prophetica*, quorum utrorumq; usum & exempla in *Synopsi Prophetica* propono & explico.

Et certè quantum ad *Medialia* & *Ante-medialia* Vaticinia & quotquot à *Post-medialibus* impleta sunt, ipsa *congruentia* Apocalypticorum Vaticiniorum cum *Eventis styloq;* *Prophetico* satìs fidem facit ea, & eo ordine disponi debere, & valdè *intelligibilia* esse. Sed & *necessitatem* inesse huic *Intelligibilitati*, quandamq; quasi *inevitabilitatem*, *Synchronismorum certitudo* ex insitis Visionum characteribus demonstrata, apertaq; *Epochæ* Visorum Medialium (cap. 17.) successionisq; Capitum Bestiæ indicatio porrò evincunt. Quibus enim obsecro de rebus, præterquam eis quas indicavimus, per totum terrarum orbem eo temporis Intervallo possunt illa visa *Medialia* intelligi? Quæ *Meretrix Babylon*? quæ *Bestia bicornis* præter eam ipsam quam innuimus? Potestatem scilicet Sacerdotalem, præsertìm Romanam, terræ Incolas scortationis suæ vino inebriantem. Quin & ipse Spiritus Sanctus *Meretricem hanc* super septem *Romæ* montes sedere apertè docet, atq; eo ipso Ecclesiam illam, (suffugia quærant, quam volunt, argutissima,) planè esse *Idololatricam*. Quod & verum esse manifestissima ratio demonstrat. Nec tamen potest non mirificè oblectare pios, dum humanas ratiocinationes vident divino suffragio tam clarè comprobatas.

9. Quod eos verò attinet qui hæc studia tanto contemptu excipiunt ac fastidio, propterea quod nihil certi in eis statui posse existiment, sed omnia vaga esse, obscura & lubrica, querelam hanc certum est nullo niti fundamento, nisi quod aut fato quodam, aut suâ culpâ, animo sint ab hujusmodi studiis averso, dum mentes tamen eorum aliis fortean non magis certis Notionibus, longèq; minus utilibus refertæ turgent. Eos verò qui suâ interesse putant Vaticinia Apocalyptica nunquam posse intelligi, si fingunt quod optant, minus quidem demiror. Interea loci, quicquid sit, nimis quàm manifestum est viros quamplurimos eosq; doctos fateri se hæc non intelligere, nec sperare se unquam intellecturos. Quæ quidem dum considero, ad eorum ferè accedo sententiam, qui harum rerum intelligentiam non tam celsitudini cuidam ingenii, copiæve scientiarum, quam Divinæ gratiæ tribuunt. Atq; equidem omnino sic sentio, non tam mentem requiri multis artibus & scientiis excultam, mundanâq; munitam prudentiâ, quàm animum sincerum, ac præjudiciis liberum, Intellectumq; humilem, simplicem, ac planè Infantilem, qualem describit in sua Doxologia beatus Servator. *Ago tibi gratias, Pater, Cœli Terræq; Domine, qui hæc sapientes peritosq; celaveris, & patefeceris Infantibus. Ita Pater, quoniam sic tibi placitum est.*

Magni Myſterii Pietatis
EXPLANATIO,
SIVE
Vera ac fidelis REPRÆSENTATIO
ÆTERNI EVANGELII
Domini ac Servatoris noſtri
JESU CHRISTI,
Dei Filii, Unigeniti, Hominúmq; Principis ac Angelorum.

Per *H. M.* D. D.

---

1 Tim. 3. 16.

Et ſine Controverſia magnum eſt pietatis Myſterium: Deus conſpicuus factus eſt in carne, juſtificatus eſt in ſpiritu, conſpectus eſt ab Angelis, prædicatus eſt gentibus, fides illi habita eſt in mundo, ſursùm receptus eſt in gloriam.

Act. 1. 10, 11.

Et cùm eſſent intentis in Cœlum oculis, eo proficiſcente, ecce, viri duo adſtiterunt illis albo veſtitu.

Qui & dixerunt, viri Galilæi, *quid ſtatis intuentes in Cœlum? Hic Jeſus qui ſursùm receptus eſt à vobis in Cœlum, ita veniet, quemadmodum conſpexiſtis eum proficiſcentem in Cœlum.*

Gal. 1. 8.

Etiamſi Angelus à Cœlo aliud atq; hoc Evangelium prædicaverit, Anathema eſto.

LONDINI,

Typis *J. Macock*, Impenſis *Johan.* Martyn ſub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* ſub Signo Capitis Epiſcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.

MDCLXXIV.

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. I.

CAP. I.

1. *Quatuor præcipuæ* Myſterii *proprietates.* 2. *Prima proprietas*, Obſcuritas. 3. *Secunda*, Intelligibilitas. 4. *Tertia*, Veritas. 5. *Quarta*, Utilitas. 6. *Naturæ* Myſterii *aliquanto plenior Deſcriptio.* 7. *Totius Tractatûs Diſtributio.*

1. Yſterium unumquodq; legitimum his quatuor ſaltem gaudet Proprietatibus. Eſt enim pars ſcientiæ, Primò competenter *Obſcura*, recondita & abſtruſa; hoc eſt, Non eſt eò uſq; abdita difficiliſq; explicatu, quin, in Secundo loco, ſit ad modum debitum *Intelligibilis*. Tertiò, Non eſt ſolùm *Intelligibilis*, hoc eſt, iſtiuſmodi quam quis mente complecti poſſit ſine ulla rerum repugnantia, ſed *certò evidentérq; Vera.* Quartò & ultimò, Non eſt aliena aliqua inaniſq; ſpeculatio, ſed *Veritas* admodum *fructuoſa* & *utilis*: bene adjici etiam poteſt, ad *finem aliquem Religioſum.*

2. *Obſcuritas* autem hæc abſtruſáq; ejus ratio Myſterium reddit non ſolùm *auguſtum* magìs ac *venerabile* eis hominibus quibuſcum communicatur, ſed illud etiam abſcondit ab eorum oculis qui indigni ſunt qui ejus participes fiant. Unde quidam *Critici Myſterium* derivârunt à voce *Hebraica* מסתר quæ eſt à סתר *abſcondere.* In quo quidem quoad ſenſum bellè collineatur. Alii verò, majori cum peritia rerum Grammaticarum, agnoſcunt μυςήειον eſſe Græcum vocabulum nativum, indidémq; illius rationem petunt, nempe à μύειν, περ. τὸ μύειν τὸ ςόμα, quoniam ii quibuſcum communicatur *ſilentium tenere* obligantur, nec illud indignis & inidoneis hominibus impertiri. Et ad hunc ſenſum *Chryſoſtomus* Myſterium interpretatur, τὸ ἀπόῤῥητον κ̀ θαυμαςὸν κ̀ ἀγνούμενον, *Materiam mirabilem, incognitam, nec facilè teméreve cum aliis communicandam.*

3. Nec certè omnino communicari poſſet ſi nullo pacto poſſet intelligi. Quamobrem *Intelligibilitas* hoc inſuper Myſterio requiſitum adjicit, quòd indè ſit *communicabile* eis qui ritè præparati ſunt ad illud recipiendum. Quamobrem Etymologiarum Magiſtri hanc etiam rationem vocis μυςήειον reddiderunt, quòd ſit ſcilicet, à μύειν, quod eſt *docere* & *erudire* hominem in rebus ſacris, quouſq; ille idoneus ſit ad audiendum. Atq; hinc etiam fit μύςης *myſta*, Scholaris vel Inceptor in Divinis Myſteriis, talis qui non niſi leviter tinctus vel imbutus eſt cognitione hujuſmodi rerum ſacrarum.

4. Cæterùm poſtea clarior homini obvenit manifeſtatio, pleniórq; ſatisfactio; túncq; qui modò μύςης erat, jam ἐπόπτης evadit ſive ἔφορος, cùm magìs firmiter nunc perſuaſus

perſuaſus ſit de illa *Veritate* quam non niſi obſcurè antea perceperat. A qua claritate rei repreſentatæ ac certitudine neceſſariò oritur plenus liberq; mentis *Aſſenſus* abſq; omni addubitatione vel hæſitantia; cùm vulgatum illud verbum opportunè hîc expleatur, *Viſionem eſſe quæ firmam rei facit fidem.*

5. Verùm ut nè arida ac jejuna *fides* ſit ſine omni affectu ac complacentia in illius objecto, idcirco etiam addidimus, Myſterium hoc non ſolùm certò *verum* eſſe, ſed & apprimè *fructuoſum* & *utile*; quod tametſi vox μυςήειον ipſa non innuat, eſt tamen aliud in eadem lingua ejuſdémq; ſensûs vocabulum quod apertè id indicat. Eſt autem τελέτὴ, i. e. *In ſacris Myſteriis initiatio*; cujus *utilitatem Platonicus* quidam, nec ſine verbali alluſione, perquam optimè deſcribit ad hunc modum. Σκοπὸς τῶν τελετῶν ἐςιν εἰς τέλος ἀναγαγεῖν τὰς ψυχὰς ἐκεῖνο, ἀφ' οὗ τὴν πρώτην ἐποιήσαντο κάθοδον, ὡς ἀπ' ἀρχῆς. Quæ ſententia ſi transferre eam velimus in linguam magìs familiarem, ſic ſonat. *Quòd ſcopus utiq; finiſq; omnium Myſteriorum religioſorum eſt reſtitutio lapſi hominis ad priſtinam beatitudinis conditionem, reductiòq; illius ad ſublimem illam ſtationem quam ille tunc primùm deſeruit, quando propriam ſuam voluntatem, voluptatémq; vitæ Animalis voluntati Dei præferebat, vitæq; illi ac ſenſui qui reverà eſt divinus.*

6. Quamobrem, nè nimium diu in limine hæreamus, breviter & in genere concludimus, Myſterium eſſe partem Divinæ ſcientiæ mediocriter ſaltem *Abſtruſam*, ex quo ſit *Venerabilior*, & *Intelligibilem* ut fiat *Communicabilis*, & *Veram* ac certam ut *firmum* pariat *Aſſenſum*, & admodum deniq; *Utilem* & efficacem ad perficiendas hominum animas, eáſq; reſtituendas ad eam fœlicitatem ex qua olim exciderunt; ut *Utilitas* rei quæ tam propè eos tangit æquè poſſit *affectus* eorum ſibi attrahere atq; veritatis evidentia illigare ipſorum intellectus, atq; ità totus homo ferri in fervidum amplexum earum rerum quæ ipſi exhibentur per religionis ſuæ cognitionem.

7. Quæ generaliori hoc modo propoſuimus, magìs particulatim jam tractabimus, pleniúſq; proſequemur quatuor eas primarias Proprietates in *magno illo Pietatis Myſterio* quam *Chriſtianitatem* appellamus, Tractatum diſtribuendo in quatuor has partes Principales. Quarum Prima pauliſper *Obſcuritati* noſtræ Religionis inſiſtet, Secunda ejus *Intelligibilitati*, Tertia *veritatis Certitudini*, Quarta ingenti illius *Utilitati*. Quibus tandem addemus quas conſiderationes maximè opportunas fore judicabimus de ſecundariis Proprietatibus quæ ex his primariis oriuntur.

CAP. II.

Chriſtianitatis Myſterio convenire, ut ſit mediocriter ſaltem obſcurum *ad excludendos ventri mundoq; deditos.* 2. *Quemadmodum & ad eludendos conatus inobſequentis eruditionis & induſtriæ.* 3. *Et ad oblectandos & perficiendos homines pios verbóq; Dei obedientes.* 4. *Gratificationes inſignes quæ Animabus ſpeculationi deditis ex* obſcuritate *Scripturarum obveniunt.*

1. NON mediocrem quidem eſſe *Obſcuritatem* in Chriſtiana Religione facilè evincitur tum è cauſis tum ex effectis hujus *Obſcuritatis*. Nam præterquam quòd ex communi Myſterii natura Chriſtianitas debet competenter *obſcura* eſſe & abſtruſa, ut indè *venerabilior* fiat & ab omni contemptu remotior; non poſſumus non videre quàm ſpecialis præterea in re ipſa congruitas ſit, ut tam ſanctum támq; immenſi momenti Myſterium, quàm eſt Religio noſtra, abſtruſum ſit & obſcurum. Divina enim illa Sapientia, quæ omnia juſtè ordinat, pretioſas illas veritates modo adeò expoſito & obvio communicare non debet, ut indigni æq; facilè ac digni ipſas percipere poſſint; ſed leves homines & voluptatibus mundóve deditos negligere, permittens unicuiq; merces ſecum domum reportare, pro ratione precii quod in communi foro perſolvere voluit: Cúmq; tantam valeant operam inſumere rebus vilibus & leviculi momenti, non oportet profectò eam ſe abſtinere à plectendo hos contemptores Margaritæ tam inæſtimabilis, æternâ illius jacturâ. Quàm enim manifeſta Hypocriſis eſt ſi quis ſe liberatum putet à Pietatis ſtudio, per querelas ſuas de difficultatibus illius Myſterii & ambiguitatibus, cùm tamen nè decimam quidem partem laboris ac ſtudii quod in res vulgares viléſq; hujus mundi impendere ſolet, in ipſum unquam hactenus impenderit?

2. Atq;

2. Atq; certè hoc pacto tum levi ac dissoluto *Voluptuario*, tum etiam *Mundano* nimis anxio ac solicito merita rependitur gratia; sed nec iis solis, *Obscuritas* enim hujus Mysterii de quo loquimur talis est ut universa Naturæ ac Geometriæ scientia ad profunditatem illius nunquam penetrare possit, ejúsve præstantiam sapere, nec omnimoda Linguarum peritia rectè illud interpretari, nisi verus ille Interpres magnúsq; *Mystagogus*, ipsius utiq; Dei Spiritus, dignetur illud nobis aperire, ipsúmq; mentibus nostris ità penitùs insinuare ut fidem gignat in nostris cordibus, adeò ut corda nostra nihil hæsitent dum externâ voce veritatem illius profitemur. Nam quod *ipsam literam* sacrorum Oraculorum attinet, Deus per ipsam non tam manifestò mentem suam exposuit, ut videri possit, baculum, quod dicitur, è manu propria cessisse, sed etiamnum humilem dirigit cordísq; simplicis hominem, dum scrutatorem superbum in hoc obscuro Veritatis campo inextricabilibus erroribus patitur defatigari. Quamobrem *immorigera* tum *Eruditio* tum *Industria* arceantur à plena certáq; hujus Divini Mysterii cognitione, æquè ac animus *Mundanus* ac *Voluptuarius*. Quemadmodum & beatus noster Servator pronunciavit in pia illa Doxologia, *Confiteor tibi, Pater, Domine Cœli & Terræ quòd absconderis hæc à sapientibus & intelligentibus, & ea detexeris infantibus. Etiam Pater, quia ità placuit tibi.*

3. Nec *impii* solummodò frustrà sunt per hujus sacri Mysterii *Obscuritatem*, sed magna profectò gratificatio fit *piis*. Etenim animus humanus cùm ex sua natura rebus cognoscendis ità deditus sit, cúmq; Intelligentia una sit è præcipuis illius facultatibus, non potest non esse ipsi valde oblectabile & jucundum nobilissimas mentis dotes in Divinissima Objecta collocare, admodúmq; congruum & decorum ut ejusmodi exercitiis consecrarentur. Ut taceam, præsentem de veritate addubitationem, sanctas animas magìs adhuc pias & à Deo pendentes facere, solo utiq; illo tuto ad veritatem fideliq; Duce. Ex quo fit ut tantum nos abesse oporteat ab obmurmurando contra Divinam Providentiam, propter sacrarum Scripturarum Obscuritatem & ambiguitatem, ut eò magìs ob id mirari debeamus illius sapientiam, cùm tot támq; graves causas detexerimus cur divina Oracula debeant esse *Obscura*. Quippe quòd impios & prophanos homines procul hinc arcet & excludit, debitam Mysterii Reverentiam tuetur, & condignis deniq; Mystis multùm prodest magnoperéq; gratificatur.

4. Etenim, quid obsecro majorem in modum Homini gratificari potest (cujus ipsa natura *Ratio* est, Privilegiúmq; proprium *Sermo*) quàm ex Artium, Linguarúmq; peritia, per mentis sagacitatem, sedulámq; comparationem unius loci Sacrarum Paginarum cum altero, elaboratè eruere aut saltem clariorem reddere Divinam aliquam veritatem è Scripturis ad inopinatam suiipsius oblectationem generalémq; utilitatem Ecclesiæ? Quandoquidem charissima ejus Animæ facultas, summáq; naturæ suæ gloria plenissimo hìc agunt jure, & in tam laudabilem finem, ut non opus sit limitibus, sed infinitum esse possit gaudium & exultatio, cùm in eo cor triumphet in quo modus non facilè exceditur, in honore scilicet Dei, Bonóq; illius populi publico. Quæ omnes Animæ gratulationes in prosperis suis Divinarum veritatum prosecutionibus omnino perderentur, vel præverterentur, si in sacris Scripturis omnia tam plenè planéq; ac methodicè descripta essent ut Lectio nostra & Intellectio pari ubiq; passu procederent. Quam ob rem ut mens humana spirituali quasi quadam Agriculturâ condignè exerceretur & occuparetur, Deus Scripturam non fecit tanquam Hortum humano artificio excultum, ubi Ambulacra plana sunt & regularia, Arbores secundùm genera separatæ, & ordinatim sitæ, Fructus maturi, Herbæq; efflorescentes, omniáq; plenè visui nostro exposita; sed potiùs tanquam Agrum rudem & incultum, ubi certè habeamus Solum abditáq; rerum pretiosarum semina, nihil tamen ad ullam Pulchritudinem, Ordinem, Perfectionem vel maturitatem absq; propria nostra industria perduci possit; nec sanè cum ea, nisi ros illius Gratiæ super eam descendat, absq; cujus benedictione spiritualis hæc cultura nihilo meliùs successura est quàm Agricolarum labor sine sole & pluvia.

CAP. III.

1. Obscuritas *Christiani Mysterii ab effectis probata, qualia sunt* Judæorum *Rejectio* Messiæ *sui.* 2. *Sectarum multitudo inter Christianos.* 3. *Opinionum earum differentiæ de* Trinitate. 4. *De* Creatione. 5. *De* Anima humana. 6. *De* Persona Christi. 7. *Et de* natura Angelorum.

1. HActenus Christiani Mysterii *Obscuritatem* arguimus ab illius causis, quibus evicimus oportere illud esse obscurum, ac proinde quòd ità esse valde sit verisimile. Verùm illius effecta adeò manifesta sunt ut si vel breviter ea indigitemus, necessariò extra omnem controversiam positum erit reverà sic esse.

Exempla jam pauca proferamus in medium. Cur *Judæi* nondum conversi sunt? vel potiùs quid est quòd primitùs *Messiam* suum repudiârint, nisi quòd Scripturarum Prophetiæ adeò obscuræ erant ut falsam de eo notionem præconcepissent, déq; illius conditione in qua esset appariturus? Expectabant enim illum tanquam potentem Principem futurum, qui regnum restituturus esset Israëli, Victoriámq;, Pacem, Prosperitatem, ac Dominium, super gentem Judaicam suâ operâ accumulaturus, Cui opinioni, credo, *Mosaicæ* Oeconomiæ vilitas, sub qua vixerunt, (quæ perpetuò ipsis proponebat mundana commoda tanquam Obedientiæ suæ præmia) illos illigaverat. Promissa enim illa cùm aut figurativa essent & Allegorica, aut miscerent aliquid de statu secundi adventûs Messiæ cum primo, cúmq; avidus eorum oculus omnino fixus esset in id quod secularem fœlicitatem maximè promittere videbatur, nullum alium sensum præter eum ipsum in scriptis illis Ænigmaticis illi profectò observare potuerant. Quæ tamen satìs clara erant omnibus quos Deus ad eorum Intelligentiam præparârat, quíq; ad electionem Gratiæ pertinebant. Potuit verò, si ità sapientiæ illius visum fuisset, omnia tam manifesta facere, ut nihil opus foret hodie Judæorum vocationem expectare, sed longè antehac in unum nobiscum corpus coaluissent. Verùm ipsorum rejectio in majorem nobis cedit Veritatis Religionis nostræ confirmationem & certitudinem, cùm eam vel ex eis ipsis monumentis demonstrare possimus quæ ab apertis nostris Inimicis custodiuntur. Et prætereà, nemo majori cum Ratione requirere potest ut totus Israël simul confluxurus fuisset ad Christum quamprimùm apparuit, quàm ut secundus Adventus conjungendus fuisset cum primo, primúsq; retro reducendus ad seculum post lapsum Adami proximum; nec id certè meliori jure, quàm ut Autumnus in Æstatem & utriq; in Ver tanquam in unum cumulum conjicerentur. Consilia Dei simul sunt ac semel, sed ipsorum completiones lentè maturescunt debitóq; ordine & tempore.

2. Cæterùm, tametsi *Judæos* missos faceremus, nósq; contineremus intra eorum limites qui aut sunt aut haberi volunt *Christiani*; eorum certè opiniones ac Sectæ & fuerunt & etiamnum sunt tam numerosæ, ut vel ipsa memoratio tam manifestæ Veritatis sufficere possit ad evincendam *Obscuritatem* illorum Oraculorum ad quæ omnes provocant. Exempla producam solummodò in rebus majoris momenti, quod satìs certum pignus erit innumerabilium dissensionum in minoribus.

3. Quamobrem, ut nihil dicam de Mysterio illo maximè arduo *Trinitatis* in divino Numine, (ubi difficilis illius Problematis Speculatores curiosi primò dividuntur in *Trinitarios* & *Anti-Trinitarios*, deinde *Trinitarii* in *Heterusianos*, *Homusianos*, & *Homæusianos*,) videbimus eos profectò dissentientes, non solùm in Personarum distinctione sed & in ipsa Divina Essentia. Dum Alii affirmant Deum esse infinitum, alii finitum, Quidam Spiritum, alii Corpus, Tertii non solùm Corpus sed & figurâ humanâ præditum. De qua Opinione *Anthropomorphitæ Ægyptii* tanto cum zelo & confidentia contenderunt ut Episcopum *Alexandrinum*, præ mortis metu, ad subscribendum huic ipsorum tam crassæ imaginationi cogerent.

4. Rursus de *Creatione Mundi*, Alii affirmant Deum fecisse ex materia sibi coæterna nec ab ipso dependenti; Alii ex nihilo eum creâsse; Alii non fecisse omnino, sed factum esse ut quidam statuunt ab Angelis, ut alii à Diabolo.

5. De *Anima humana*, Quidam asserunt, quòd subsistit agítq; antequam veniat in corpus; Alii in corpore solo; Alii nec in eo, ut qui reverà tenent Animam non esse, sed ipsum corpus per seipsum omnia peragere. Quod quidam tenent aliquando resurrecturum esse, Alii nunquam, sed totum Christianitatis Mysterium in hac vita perfici.

6. De

6. De *Christo*, quidam arbitrabantur eum ſolum Deum eſſe in humana ſpecie ſe exhibentem; Alii hominem ſolum, Alii utrumq;, Alii neutrum.

7. De *Angelis*, quidam affirmant eos corpora eſſe Ignea vel Aëreа, alii Spiritus puros, alii Spiritus corporibus Aëreis vel Igneis indutos; Alii quòd nihil horum ſint, ſed *momentaneæ ex Deo Emanationes*; alii deniq; quòd ſint nihil aliud quàm *Divinæ quædam Imaginationes* in hominum mentibus. Quod nullo pacto admitti poteſt, niſi quis fortè ferre poſſit ſanctum Patriarcham *Abrahamum* eò uſq; per ætatem deliràſſe, ut tenero opimóq; vitulo, tribúſq; panibus ſubcineritiis tres divinas Imaginationes exciperet, quæ ipſum in tabernaculo ſuo inviſerant. Cæterùm pro certiſſimo habendum eſt, tam levia ac enormia gloſſemata quàm hæc ſunt nihil aliud arguere poſſe, quàm obliquam in ipſum Textum, omnémq; omnino Religionem, contumeliam, interpretémq; Chriſtianum non eſſe, ſed aut Atheum aut ſaltem Infidelem. Quamobrem ut hujuſmodi animas temerarias polluti perversíq; ſui Ingenii dictatis relinquamus, conſiderabimus potiùs pauculas quaſdam ſed maximi momenti difficultates, in quibus quidam homines aliàs, intra ſuam profectò Sphæram, ſatis intelligentes, ſatíſq; ſtrenui Autoritatis ſacrarum Scripturarum aſſertores, à reliquis pleriſq; Chriſtianis diſſentiunt.

Prima difficultas eſt, *De Trinitate Perſonarum in Unitate Deitatis.*
Secunda, *De Divinitate Christi.*
Tertia & ultima, *De ſtatu Animæ poſt mortem.*

Quæ quidem Theoremata quamvìs ſint, fateor, ſubtilis ſpeculationis, videntur tamen tam neceſſaria & eſſentialia, duo priora præſertim, Religioni Chriſtianæ, ut è re fore putaverim ea ſiccâ mentione non præterire, nec ſanè multa dicere in tam profunda plenáq; Myſterii materia.

CAP. IV.

1. Trinitatem *è Schola* Platonis *non eſſe introductam per Patres in Eccleſiam.* 2. Platonicæ Trinitatis *deſcriptio*, differentiæq; *Hypoſtaſeôn.* 3. *Deſcriptio* Unitatis *earum.* 4. *Cúrq; omnes tenentur debitum Adorationis Objectum.* 5. *Irrefutabilis Rationabilitas* Trinitatis Platonicæ, *quam tamen declinabant Patres, planè demonſtrat Trinitatem è ſchola* Platonis *non fuiſſe introductam in Eccleſiam.* 6. *Quod porrò evincitur ex conſenſu notionis* Platonicæ Trinitatis *cum verbis phraſiq;* Scripturæ. 7. *Si Chriſtiana Trinitas è* Platonis *Schola petita fuiſſet, non tamen ſequi, quòd Myſterium ſit Paganicum.* 8, 9, 10. Trinitatem *eſſe, multis probatur ſacræ Scripturæ Teſtimoniis.*

1. JAM verò quod primum attinet; *Trinitas*, inquiunt illi, in genere contra ipſam objectantes, nihil aliud eſt, niſi Paganicum quoddam atq; Ethnicum figmentum è Philoſophia *Pythagoræ* aut *Platonis* accerſitum, & doctrinæ Eccleſiæ per antiquos Patres inſertum, quorum pleriq; erant *Platonici.* Ad quod reſpondeo; Quòd non eſt omnino veriſimile, Patres à ſchola *Platonis* Trinitatis Myſterium mutuatos eſſe, quemadmodum facilè intelligetur poſtquam, quantùm præſenti Inſtituto inſerviturum ſit, *Platonicæ Triados* doctrinam explicaverìmus. Quæ breviter ſic eſt.

2. Tres ſunt, inquiunt illi, Hypoſtaſes in Deitate, verbi gratia, Τἀγαθὸν, νοῦς, ψυχὴ, hoc eſt, *Bonum*, ſive *prima & quæ ipſa ex ſe exiſtit Bonitas*; *Intellectus*, ſive *Mens æterna*, & *Anima* deniq; ſive *Spiritus.* Suum verò Τἀγαθὸν, appellant etiam *Platonici* Τὸ ἓν. Omniáq; tria ad hunc modum diſtinguunt.

Τἀγαθὸν	Τὸ πρῶτον ἓν
Νοῦς	Ἓν πάντα
Ψυχὴ	Ἓν καὶ πάντα.
Bonum.	*Primum Unum.*
Intellectus.	*Unum Omnia.*
Anima.	*Unum & Omnia.*

Si intelligentiam hîc noſtram paululùm ſublevare velimus Imaginationis adminiculo, *Primum* poſſimus comparare cum ſimplici puróq; Lumine; *Secundum* cum

lumine in colores variegato, quemadmodum fit in Iride; *Tertium* cum illis Luminis Radiis (totum enim lumen est) qui recipiunt & deferunt hos colores ad terram usq;, eósq; imprimunt & reflectunt ab immoto aliquo stagno aquæve conceptaculo. Rursus, prima Hypostasis est κατ' οὐσίαν τἀγαθὸν, κατ' αἰτίαν νοῦς. *Essentialiter Bonum, Causaliter Intellectus.* Secunda est κατ' οὐσίαν νοῦς, κατ' αἰτίαν ψυχὴ, κατὰ μέθεξιν τἀγαθόν. *Essentialiter Intellectus, Causaliter Anima, Participativè Bonum.* Tertia est κατ' οὐσίαν ψυχὴ, hoc est, Ἔρως καὶ δημιουργία, κατ' αἰτίαν ὕλη καὶ κόσμος, κατὰ μέθεξιν νοῦς καὶ τἀγαθόν. *Essentialiter Anima*, hoc est, *Amor* & *Operatio*, *Causaliter Materia & Mundus, Participativè Bonum & Intellectus.*

3. Nunc verò quantùm ad *unitatem* trium Hypostaseôn, illius perfectionem optimè per gradus intelligemus. Ut, primò, quòd vita propria atq; energia, si ità fas sit loqui, uniuscujusq; Hypostaseôs intra seipsam non coërcetur, sed ad instar vocis alicujus soníq; audibilis in silenti nocte, per universam Deitatem perpetuò resonat, vel quemadmodum fit in Cantico trium Partium dum canitur, Cantatores singuli totâ fruuntur Harmoniâ.

Verùm hoc, fateor, propiùs ad imaginem accedit *Communitatis* quàm *Unitatis*. Ac proinde gradum alterum faciamus, affirmemúsq;, Quemadmodum Corpus & Anima concipiuntur unum hominem constituere, & Corpus hoc individuum individuáq; hæc Anima constituere hunc individuum hominem; ità & tres Hypostases concipi posse unam individuam constituere Deitatem, cùm & ipsarum unitas mutuáq; suiipsarum actuatio infinitis vicibus perfectior sit quàm in ulla re alia quacunq; fingi potest. Quódq; quemadmodum motiones Corporis ab humana Anima percipiuntur, Animæq; humanæ impressiones in corpus ab ipso itidem perciperentur, si ullam haberet in seipso percipiendi facultatem; ità ex arctissima hac & ineffabili trium Hypostaseôn unitate mutuáq; Actuatione singulæ ipsarum peculiares Energiæ ab omnibus invicem perfectè percipiuntur. Vitáq; Primæ modis adeò infinitis & ineffabilibus Secundæ gratificatur & utrarumq; Tertiæ ex immutabili necessitate naturæ & congruitate, ut manifestum sit eas non nisi unam habere posse voluntatem, quod est Cor ipsum, Centrum sive Radix Deitatis, puta, *Æterna & ex seipsa genita Bonitas.*

Tertiò verò & ultimò, Hæ tres Hypostases non solùm *unæ* sunt ex *unitate* hac mutuæ *Actuationis* quæ *separabilitatis realis* capax videri potest, sed est etiam *realis* quædam in ipsis *Unitas* atq; *Identitas*, cùm distinctio inter ipsas, quemadmodum loquitur *Tatianus*, κατὰ μερισμὸν fit οὐ κατ' ἀποκοπὴν, ad instar Radiorum Solarium ratione Solis; vel si malles, ut se res habet in Centro, Radiis & superficie Globi, quem repugnat concipi absq; ipsis, vel in facultatibus Animæ respectu Animæ ipsius, quæ ab ipsa æquè inseparabiles sunt quàm ipsa est à seipsa.

Cum igitur omnium Unitas, Emanatióq; Secundæ & Tertiæ è Prima adeò naturalis sit, necessaria & inevitabilis (Prima enim sine Secunda non magìs esse potest, nec Secunda sine Tertia, quàm Sol absq; suis radiis Animáve absq; suis facultatibus) nullus restat scrupulus, inquiunt illi, quin hoc rectè appellare possimus *Divinum Numen* sive *Deitatem*, cùm Secunda Tertiáq; è Prima Radice tam inevitabiliter emergunt & ab ipsa adeò sint inseparabiles. Ac proinde nihil hîc est quod propriè creatura dici potest, quandoquidem Creatio *libera* est actio & *in tempore*, Emanatio hæc *necessaria* & *æterna*. Quodsi creatura non sit, quid obsecro esse potest nisi Deus?

4. Cúmq; ex his tribus omnia sint quæ facta sunt, ínq; earum manibus rerum omnium sint Gubernacula, nihil minus quàm *divina adoratio* ipsis de jure competere potest. Quanquam enim aliqualis esse possit excellentiæ earum submissio vel diminutio in ipsarum descensu à prima, tamen cùm omnes rectè habeantur Creatores nostri & Gubernatores, nullam quidem ex ipsis oportet Divino cultu excidere.

5. Hoc summarium est compendiosissimum doctrinæ *Platonicorum* de *Trinitate divini Numinis*. Quæ quidem, quemadmodum in seipsa satìs rationi consona videtur, ità nec obnoxia audaculis illis cavillationibus quas nimis temeraria Ingenia contra sacrum *Trinitatis* Mysterium expromunt; Urgentes contra distinctionem Personarum sine Essentiarum differentia, illas non nisi tres *Logicas* notiones esse uni *singulari* ac *individuæ* naturæ attributas; Contráq; tres Essentias ejusdem naturæ, videri eas superfluam quandam esse ac gratuitam ejusdem rei Repetitionem, ingénsq; illud chasma Deum inter mundúmq; creatum æquè hiulcum hoc pacto esse atq; antea; Omninóq; concipi non posse quin cùm ultima Hypostasis ejusdem prorsus naturæ sit cum prima, ipsa etiam esset prolifica & sic in infinitum: Quòd necesse sit ut hi tres omnes Dii sint, si quisquam ex ipsis sit Deus, cùm ejusdem prorsus generis sint omnes, contrà quàm in *Platonica* Triade fit ubi prima sola Hypostasis est αὐτόθεος, quem-

quemadmodum quidam ausi sunt etiam affirmare de Trinitate Christiana. Nunc igitur dico, cùm omnia tam facilia támq; irreprehensibilia sint, in speculatione hujus Mysterii *Platonicâ*, videtur profectò planè impossibile, si antiqui Patres hanc *Trinitatis* Notionem à *Platonicis* mutuati fuissent, quin eam insuper juxta hunc faciliorem modum magísq; plausibilem voluissent explicare.

6. Verùm objicies, Quòd, tametsi hoc genus explicatio videri potest in se rationi magis consona, possit tamen fortean non tàm aptè Scripturarum locis quadrare, indéq; fieri quòd Patres, quamvìs Mysterium in genere à *Platone* accepissent, particulatim tamen illud ad mentem *Platonicorum* non explicuerint. Verùm enimverò non hoc solùm certum est, nullum esse Scripturæ locum qui cum suprà descripto Mysterio digladiatur, sed etiam multos esse qui magna cum probabilitate pro eo produci possint. Manifestum enim est, quòd, quemadmodum Secunda Hypostasis in *Platonismo* vocatur, Νοῦς, Σοφία, & Λόγος, ità etiam in *Christianitate* appellatur Λόγος & Σοφία tanquam si *Sapientia* & *Intellectus* illius utrobiq; character proprius agnosceretur. Possent etiam satìs verisimiliter in sensum suum trahere id quod Christus loquitur Johan. 14. 28. *Pater major est quàm ego.* Quódq; de Spiritu profert cap. 16. 14. *Ille me glorificabit, quia de meo accipiet quod renunciabit vobis.* Quamobrem, dico, cùm Patres ex omni parte tam blandè invitarentur ad introducendam *Platonicam* Trinitatis notionem in Ecclesiam, quòd proculdubio, si ipsi *Platonici* fuissent Mysteriúmq; ex ista schola accersivissent, facere non potuissent quin eam in Ecclesiam introduxissent.

7. Secundò, Concedamus antiquos Patres *Platonicos* fuisse, Mysteriúmq; Trinitatis indè in Ecclesiam Christianam introduxisse; non tamen continuò sequitur quòd sit propterea *Paganicum Ethnicúmve* Mysterium, cùm *Pythagoras* & *Plato* illud non acceperint à *Paganis* vel *Ethnicis*, sed à doctis *Hebræorum*, quemadmodum multi Autores asserunt, ipsósq; *Hebræos* à longa temporum serie recepisse tanquam divinam Traditionem; talísq; *Platonismus* agnoscitur apud *Iamblicum* qui ipsum appellat φιλοσοφίαν θεοπαράδοτον. Et proculdubiò nisi magna aliqua ratio subfuisset, homines tantæ & tam profundæ scientiæ quantæ erant *Pythagoras*, *Plato*, *Plotinus* aliíq;, propagando illi mysterio & enucleando nunquam tantum operæ impendissent.

8. Tertiò & ultimò, Dico non solùm impium esse sed & vanum & ineptum Paganismi titulo dedecorare illud Mysterium, quod tam apertè eis qui nullo laborant præjudicio, descriptum expositúmq; est in sacris Scripturis. Nam ipsa forma Baptismi præscripta à Servatore satìs evidenter denotat tres divinas Hypostases. De *Patre* nulla est controversia. De Divinitate *Filii* pleniùs differemus in secunda difficultate quam proposuimus. Quòd *Spiritus* non est mera Potentia, Proprietas vel Attributum Dei, sed Hypostasis, quidam, qui satìs immunis est omni Ecclesiarum Traditionúmq; servitute, & (quemadmodum ipse autumat) admodum strictus fidúsq; sacræ Scripturæ assectator, satìs apertè agnoscit, dum eum facit Angelum aliquem creatum, qui titulum Sancti Spiritûs gerit, diviníſq; illis omnibus fungitur muneribus quæ sancto Spiritui attribuuntur.

Sed non opus est ut per cujusquam errorem veritatem tueamur, cùm ad seipsam sustentandam ipsa sibi sufficiat, ac proinde nullis aliis auxiliis utemur quàm quæ ipsa Scriptura nobis offert. Atq; hîc Baptismi forma aliquid argumenti nobis suppeditat quo evincamus, Spiritum Sanctum non esse *Attributum* sed *Hypostasin.* Etenim cùm Βαπτίζεσθαι εἰς τὸ ὄνομα sit, seipsum tradere Disciplinæ, Regimini & Autoritati hujus vel illius *Personæ*, sensus maximè naturalis & incoactus esset, concipere *omnes tres* commemoratos in forma esse *Personas*, cùm tam manifestò nobis constet de duobus quòd sint.

Cæterùm alia sunt Scripturæ loca quæ rem clariorem reddent. Rom. 15. 13. *Utinam verò Deus spei impleat vos omni gaudio & pace credendo, ut spe abundetis* ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου *per potentiam Spiritûs sancti.* Nunc igitur si Spiritus sanctus mera Potentia esset non Persona, quàm ridicula hæc esset Tautologia? Sensus enim esset, *per potentiam sanctæ Potentiæ.* Rursus, Johan. 16. 13. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, &c. Ἐκεῖνος & τὸ πνεῦμα conjuncta pessimam faciunt Syntaxin, nisi *Personalitas* sit in sancto Spiritu, quod ex eo quod sequitur admodum est evidens. *Non enim loquetur à semetipso, sed quæcunq; audierit loquetur.* Accipere ab uno ídq; cum aliis communicare per modum audiendi & loquendi, cuinam illud competere potest præterquam *Personæ* vel *Hypostasi?* Huc etiam adjicere potes quod occurrit Marc. 13. 11. *Quicquid datum fuerit vobis illo momento, id loquimini; non enim estis vos qui loquimini, sed Spiritus Sanctus.*

Nunc verò quòd hæc Hypostasis non sit Angelus creatus inter alia argumenta ipsa

ipsa Christi conceptio videtur nobis demonstrare, cùm multò magìs congruum sit ut ille qui olim aquis incubabat, creavitq; mundum, sanctum illum Fœtum formaret in matrice Virginis, quàm ut Angelus quisquam creatus animum ad hoc opus appelleret. Etenim hoc pacto Christus non fuisset *filius Dei* sed *Angeli* quantùm ad nativitatem suam in Tempore.

9. Præterea, unus hic individuus spiritus repræsentatur in Scriptura tanquam ubiq; paratus ad sanctificandum, ad regenerandum, ad varia dona gratiásq; Ecclesiæ distribuendum; per Prophetarum ora dicitur locutus, & καρδιογνώστης τῶ esse sive intimorum cordis perscrutator. Baptismus etiam & benedictiones ipsius nomine impertiuntur. Ipsum deniq; in rebus dubiis attestamur, quæ divini cultûs pars est. Quæ omnia rectiùs de eo intelliguntur quem propriè *Dei spiritum* appellamus, quàm de ullo particulari *Angelo creato.*

10. Unum solummodò locum superaddam, qui rem extrà dubium positurus est eis qui de ipso Textu nihil dubitant. 1 Johan. 5. 7. *Nam tres sunt qui testificantur in Cœlo, Pater, Sermo, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt.* Ecquid scribi potest manifestius ad probandam Divini Numinis *Tri-unitatem*? Quantùm verò ad eos qui suspicantur sententiam suppostitiam esse, equidem mihi illud negotium non facessam ut opinionem illorum refellam, cùm id pensi à nupero quodam Interprete tanto cum judicio & soliditate jam absolutum sit, ut nihil præter præjudicium & pertinaciam efficere possit ut quisquam non convictus à tam clara demonstratione decedat. Quamobrem cum de veritate hujus primi Articuli circa divini Numinis *Tri-unitatem* satìs certi simus, pergamus nunc ad proximum qui est de *Christi Divinitate.*

CAP. V.

1. *Quòd genuinus sensus Capitis primi Johannis* Divinitati Christi *evidens perhibet testimonium.* 2. *Pressio magìs particularis circumstantiarum illius capitis in eum finem.* 3. Johannem *usum esse voce* λόγος *in sensu* Judaico *vel* Cabbalistico. 4. Trinitas, Christiq; Divinitas *probatæ à divino cultu ipsi debito, & ex eo quòd sacrificium pro peccato factum sit.* 5. *Quòd negare* Trinitatem & Divinitatem Christi, *vel unionem nostram cum Deitate ejusdem generis facere cum illa Christi, est Christianitatem subvertere.* 6. *Inutilitas & protervitas fictæ & affectatæ* Deificationis *Enthusiastarum; quámq; perniciosa illa sit Religioni Christianæ.* 7. *Providentia Dei in præparando gentes per* Platonismum *ad faciliorem receptionem* Christianitatis.

1. QUòd Christus non sit ψιλὸς ἄνθρωπος sive *mera Creatura*, sed divina Hypostasis, aut *verè*, *realiter* & *Physicè* (non *Allegoricè* & *Moraliter*) cum illa divina Hypostasi conjunctus qui λόγος appellatur, si homines nollent obfirmatas suas præconceptiones secum adducere, sed facilem nativúmq; sensum Textûs auscultare, initium certè Evangelii S. *Johannis* huic controversiæ statim finem imponeret. Appello enim quemlibet, supposito quòd unio humanæ naturæ Christi cum λόγῳ vera sit, quonam ea aptiori, significantiori, magísve rem ipsam condecenti modo exprimi potuisset quàm jam expressa est in ipso prædicti Evangelii principio. Quamobrem in alios sensus illud interpretari, nihil aliud est quàm seipsos deludere, ipsáq; Scripturâ abuti, dum animi ipsorum tam fœdis præoccupantur præjudiciis. Cujus violentiæ, quam in sacras paginas adhibent, ipsi tam facilè sibi conscii esse non possunt, cùm plenum se jus nactos esse putent distorquendi ipsas in quamlibet partem potiùs quàm ut eas in eo situ jacere sinant quo tam manifestò digitum intendunt in hujusmodi Mysterium quod hi impossibile esse arbitrantur apertéq; sibiipsi repugnare. Ità enim temeraria ipsorum cæcáq; ratiocinatio prædeterminavit, & de *Trinitate*, & de *Divinitate Christi*. Eis verò qui nulli parti addicti sunt hic Textus eam habet in se evidentiam, ut non possit non abunde fidem eorum confirmare.

2. Cur enim omitteret *Evangelista* modum & circumstantias *Nativitatis* Christi, *quatenus homo est*, nisi quòd intentus esset *æternæ ipsius generationi* narrandæ, *quatenus est Deus*? Cúrve eum non appellaret eo nomine quod ipsi datum erat in sua circumcisione, vel nomine *Christi* sive *Messiæ*, qui persona erat quæ expectabatur *in tempore*, nisi quòd cogitationes ejus retrò ferebantur *ad id ipsius quod ab omni erat*

erat Æternitate? Neq; profectò concipi potest quòd hîc nuncuparetur λόγος vice *Jesu* vel *Christi*, nisi magnum aliquod subesset Mysterium à doctis ope *Judaicorum* Interpretum detegendum, qui sæpenumerò loquuntur de verbo Domini tanquam de *Hypostasi* à Deo distinguenda, sed tali tamen per quam Adamum creavit reliquásq; creaturas. Et quod me attinet, equidem nullus dubito quin Philosophi *Græci*, uti *Pythagoras* & *Plato*, non solùm suum λόγον nacti sint, sed & totum suum Trinitatis Mysterium è Divinis Traditionibus apud *Judæos*. *Philo Judæus* frequenter de hoc principio in Deitate loquitur, λόγον θεοῦ ipsum appellitans vel τὸν θεῖον λόγον· aliquoties θεὸν, aliàs πρωτόγονον θεοῦ υἱὸν· mundiq; creationem illi attribuit, quemadmodum & sanationem morborum animi & purgationem Animarum à peccatis: adeò ut hic Author optimus esse possit Commentator in primum hoc caput *Johannis*.

3. Quamobrem cùm sit hæc λόγου notio apud *Judæos*, cui Mundi creationem & gubernationem attribuebant; cùm idem & hîc fiat, quid verisimilius esse potest quàm quòd *Johannes* eum ipsum λόγον indigitet qui est *Creator* & *Gubernator* omnium? Quod vel ipsa Phrasis rerúmq; ordo porrò confirmant. Nam proculdubio hoc ἐν ἀρχῇ in *Evangelio* idem est quod illud ἀπ' ἀρχῆς in prima *Epistola Johannis*. Et quid ἀπ' ἀρχῆς significet eadem Epistola explicabit, cap. 2. 14. *Scripsi vobis, Patres,* ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς, *quoniam nôstis eum qui est æternus*. Christúsq; per Prophetam *Isaiam* appellatur אבי עד *Pater æternus*. Hic enim sensus est maximè proprius vocis עד, quemadmodum apparet ex Isaiæ 57. 15. *Hoc dicit excelsus & sublimis* שכן עד *habitans æternitatem*. Neq; incongruum est ut idem ipse *Dei Filius* sit & *Pater ac Gubernator* omnium creaturarum. Propheta *Michæas*, cap. 5. de Christo vaticinans, eum ad hunc modum describit, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος, *Emanationes ejus à principio, à diebus Æternitatis*. Quod cum eo optimè convenit quod Christus profitetur de seipso, Johan. 8. πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγώ εἰμι. Nam si Johan. 8.58.
ante *Abrahamum* erat, nulla esse potest questio quin ante omnia etiam fuerit; nec nisi optimo jure id ipsi attribuendum sit quod apud Psalmistam occurrit, πρὶν τὰ ὄρη γεννηθῆναι σὺ εἶ, *Priusquam montes fierent aut formaretur Terra & Orbis, à seculo & usq; in seculum tu es Deus*.

Jam verò quantùm ad rerum ordinem, postquam Evangelista bis asseruerat quòd λόγος erat in Principio, ut nemo errare possit putaréq; illud intelligendum esse de *principio Ministerii*, quatenus erat *Messias*, enarrat porrò juxta doctrinam *Judæorum*, quòd *omnia per eum creata sunt*; & versu decimo, ut nullum relinquatur subterfugium, asserit insuper *quòd etiam ille ipse Mundus qui per eum creatus erat, ipsum non noverit*; quod excludit prorsus omnes morales & mysticas interpretationes, planéq; ostendit ipsos homines impios, quanquam ipsorum impietas non sit, ejus esse creationem & consequenter universum mundum præterea. Authórq; ad Hebræos novum hujus veritatis Testem se adjungit, illud Psalmistæ citans de Filio Dei, *Tu initio, Domine, terram fundâsti, & opera manuum tuarum sunt cœli*.

4. Cæterùm aliud adhuc superest Divinitatis Christi Argumentum quod nihil attinet probare, quum ipsum adversarii sponte concedant. Estq; *cultus divinus* Christo debitus, quem ego sanè nemini deberi arbitror præterquam soli Deo. Colere enim eum qui non est Deus, est in antiquos Paganorum ritus relabi, qui hominum cultores erant & mortuorum sacrificia comedebant. Nam *Jupiter*, *Belus*, *Bacchus*, *Vulcanus*, *Mercurius*, *Osiris* & *Isis*, reliquiq; Paganorum Dii quid erant nisi meri homines quorum beneficentiæ præclaráq; facinora Divinos honores post mortem à superstitiosa posteritate extorserunt? Quamobrem Christus non debet esse merus homo sed Deus, hoc est, *realiter* & *Physicè* uniri debet cum ipsa *Deitate*, quam ipsi oportet præsentem esse non per modum nudæ *Assistentiæ*, sed per modum *Informationis*, ut, *quemadmodum corpus & Anima unus homo est, ità Deus & homo unus sit Christus*. Verùm si nulla esset *Trinitas*, sed una sola *Hypostasis* in *Deitate* ac *humanitate* Christi ad hunc modum conjunctis, quomodo sacrificium fieri possit pro peccato, cùm nemo esset præter seipsum cui possit offerri? Aut quomodo ab alio mitti possit, cùm nemo alius sit qui eum mittat? Nec Filius Dei è sinu Patris dici possit pati, sed ille ipse qui iratus est sacrificium fieri ad propitiandum seipsum. Quæ quidem res admodum absurdæ sunt & incongruæ.

Sed objicies, quòd Absurditas hæc etiamnum manet in secunda Hypostasi. Etenim annon illi peccatum æquè contrariatur ac Primæ & Tertiæ, & consequenter annon illa etiam est æquè irata? Ac proinde cùm illa passa sit in natura nostra, manifestum est eum mactatum fuisse ad propitiandum seipsum. In qua difficultate solvenda, lubens profectò admittam omnes tres Hypostases æquè peccato iratas fuisse, eásq; similiter pari commotas misericordiâ erga peccatores. Qui misericors affectus erga

erga genus humanum in Deitate erat ante incarnationem & mortem Christi. Sed Declaratio formalis, visibilísq; Consignatio hujus Reconciliationis facta est per *Jesum Christum*, juxta rationem quâ revelatur in Evangelio; cujus transactiones rerúmq; ministrationes nostrâ gratiâ susceptæ nihil aliud sunt quàm *suavis quædam divinæ sapientiæ condescensio blandáq; suiipsius demissio & attemperatio in hoc Mysterio ad humanæ naturæ facultates proprietatésq*, ut accommodo hoc artificio lucrifaciat nos firmitérq; devinciat ad amorem & obedientiam. Atq; ea propter, cùm omnes tres Hypostases pariter irascerentur peccato, paritérq; proclives essent ad condonandum peccatori, illæ conjunctim talem Rationem declarandæ hujus condonationis adinvenerunt, quæ & suam maximam displicentiam atq; odium contra peccatum ostendere posset, simúlq; summâ vi agere in ipsum peccatorem ad permovendos illius affectus ad sincerum dolorem ac pœnitentiam. Quamobrem divina Commachinatio hæc erat; Ut æternus utiq; Dei Filius esset incarnandus, & ad demonstrandum Dei odium contra peccatum mactandus faciendúsq; sacrificium expiatorium pro peccatis totius Mundi. Quo nullum quidem præstantius machinamentum excogitari potest ad permovendos hominum animos ad abhorrendum peccatum & ad amandum illius legem qui ità redemit nos, & per proprium sanguinem in gratiam nos reconciliavit cum suo Patre. Ad quem, (cùm sit, ut ità dicam, Deitatis caput rerúmq; aliarum omnium, habeátq; ex paterno jure primam potestatem puniendi & condonandi peccata) Pacificatio hæc ex ipsa rei natura quàm aptissimè dirigitur. Nam unum idémq; est atq; si Pater-familias Gentísve Princeps, quamvis ipsi in animo sit veniam indulgere alicui reo, tamen nè nimis pronus videretur ad misericordiam, itáq; subditos ad rebellionem animare, consilium iniret cum maximo natu filio, ut ille apud ipsum sit admodum vehemens intercessor, in gratiam rei, quanquam ipsi filio non minùs displicet crimen illius pro quo intercedit, quàm suo displicet Patri. Eadem prorsus ratio est de Intercessione *Christi* apud æternum Patrem, nisi quòd erat majori cum animi ardore & agone, (etiam ad mortem usq;) momentíq; longè majoris. Cæterùm ut talis Intercessio & Pacificatio conflari posset è solitaria scena unius Personæ, planè est impossibile.

5. Quamobrem *Divinitatis Christi* Negatio, vel *Trinitatis* videtur planè Religionis Christianæ subversio: Neq; ea solùm, sed & *Fanatica illa* Species *Protervitatis* ac *Superbiæ* in aliquibus *Enthusiastis* qui *suam unionem* cum Deo ejusdem generis esse volunt cujus est *illa Christi*. Hoc enim pacto verè essent Deus, divináq; Adoratio ipsis competeret. Sin minùs, indicium est eos non esse Deum, ac proinde nec ipsum Christum esse. Quorum utrumlibet Religionem nostram confundit & destruit. Cæterùm si roges quænam differentia sit inter Christi unionem nostrámq; cum Divinitate, illud paulò suprà innui. In una Divinitas est *Forma informans*, in altera *Forma assistens* solummodò: In una est tanquam *lux* in corpore *lucido*, in altera tanquam *lumen* in corpore *pellucido*. Divinitas in Christo est tanquam lux in Sole, Divinitas in ejus membris tanquam lumen solis in Aëre.

6. Atq; hâc distinctione debitáq; distantiâ servatâ, quam quidem protervi altéq; inflati *Enthusiastæ* non observant, relinquitur ipsis adhuc satis spacii satísq; animationis quâ contendant, ut ad minimum tam boni sint quàm præ se ferunt, longéq; meliores, (sat scio) quàm reverà sunt; cùm utplurimùm nulla alia inveniatur differentia hos inter maximéq; vulgares Christianos, quàm quòd ipsorum linguæ majori verborum tumore sermonísq; æstu exturgescant, mentésq; pluribus vanis imaginationibus, enormibúsq; deliriis impleantur; cùm alteri è contrà modestè loquantur conformitérq; Apostolicæ fidei, & minori cum strepitu honestiùs vivant. Cæterùm cùm nulla minor unio cum Deo quàm *Realis* & *Physica* Deificatio sufficiat ad bonos eos reddendos, indicium est eos, homines esse pessimos, superbiámq; communi sensu ac ratione ipsorum intellectus spoliâsse. Annon enim ille Spiritus qui creavit formavítve omnia satis potens est ad reformandas reducendásq; mentes nostras ad perfectissimum gradum *Humilitatis, suiipsius Abnegationis, Dependentiæ à Deo, Amoris Proximi, Obedientiæ erga Magistratum, Fidei, Temperantiæ & Sanctitatis* absq; ulla majori *Hypostatica* Unione nobiscum, quàm cum ipsa Terra, Mari, Sole, Luna, & Astris reliquísq; naturalibus partibus Creationis, quas tamen ille omnes formavit regítq;? Quamobrem concludimus, quòd, *Asserere Unionem veri cujusvis Christiani cum Deo ejusdem esse generis cum illa Christi, dogma est temerarium, inutile, nulláq; ratione nixum, sed istiusmodi quod repugnat Christianæ Religioni eámq; funditus subvertit.*

Vide plura super hac re lib. 9. c. 1. sect. 6. & c. 2.

7. Vidimus quàm necessaria & essentialis Christianitati sit hæc doctrina *Divinitatis Christi*, & consequenter *Trinitatis* sine qua illa altera rectè concipi non potest.

Ac

Ac proinde non solùm frivolas illas cavillationes & contumelias, quæ sacro huic Mysterio infamem Paganismi notam inurere volunt, culpamus & aversamur; sed etiam summopere magnificamus submisséq; adoramus Divinam Providentiam, quòd hæc Veritas tamdiu viva conservaretur támq; sedulò expoliretur ab eis Paganis qui præcipuum illius usum ignorabant, & in quem finem Doctrina illa tradita esset antiquis Patriarchis, Prophetis sanctisq; antecedentium seculorum sapientibus, sive in *Ægypto* sive in *Judæa*, unde *Pythagoras* & *Plato* eam acceperunt, præparabántq; eas Mundi Regiones, ubi ipsorum Philosophia locum aliquem habebat, ad faciliorem receptionem Christianitatis. Sed cursim hoc alibi etiam attigimus.

CAP. VI.

1. *Opinionis* Psychopannychitarum *periculum & Inconsolabilitas.* 2. *Quæ urgent è 1 Cor. 15. in medium posita.* 3. *Ad Responsionem Paratus ac Præmunitio nos* primò *monens de natura* Styli Prophetici. 4. Secundò, *de vagula tremuláve inspiratarum Mentium vibratione.* 5. Tertiò, *de Ambiguitate vocum in scriptura, & particulatim de vocibus* ἀνάστασις & ἔγερσις. 6. Quartò *&* ultimò, *de conditione* Corinthiorum *qui nullum præmium post hanc vitam fore jam crediderant.* 7. *Responsio ex ultimo & penultimo* Prolemmate. 8. *Ex primo ulterior Responsio.* 9. *Quemadmodum & è secundo & tertio, ubi ipsorum Objectioni, è vers.* 32. *plenè satisfit.* 10. *Respondetur argumento è Servatoris Citatione ducto adversùs Sadducæos*, Ego sum Deus Abrahami, &c.

1. PRogredimur nunc ad tertiam & ultimam difficultatem *de statu Animarum separatarum*, quas *non dormire* asserimus, hoc est, non carere omni operatione ac sensu vel gaudii vel pœnæ, sed cognitionem habere perceptionémq; suæ conditionis sive bona sit sive mala. Quem Articulum æquè certò verum autumo atq; priores duas, quanquam non usq; adeò indispensabilem; & quamvis ad salutem necessarius non sit, maximopere tamen expedire ut teneatur. Quandoquidem non potest non frigidam suffundere zelo nostro ac fervori in Religione dum nobiscum reputamus fore, ut in fine vitæ magnum illud & exoptatum præmium in multos centenos si non aliquot millenos annos differendum sit & protelandum, *per longum sub sepulchri aggeribus stupidúmq; ac inconsolabilem Animæ somnum.*

Præterea, si tali hebetudini ac subsidentiæ Animi indulgeamus, ut contenti simus in tam longum tempus vitæ functiones intermittere altúmq; dormire, hoc certè tandem efficere potest ut anima in tam stupidam deprimatur diffidentiam, ut non creditura sit se unquam esse evigilaturam; sed Mysterium Christianitatis intra angustos hujus vitæ limites concludi, quemadmodum *David Georgius* aliiq; *Enthusiastæ* crediderunt, quibus *pluralitas uxorum* multò magis placebat quàm ullus fidei articulus qui tales promittebat voluptates quæ in carne carpi non possint.

2. Verùm nobis hîc res non est cum hominibus hujusmodi vanis ac Fanaticis, sed cum *maximè devotis severioris Rationis filiis*, qui dictare non prætendunt sed demonstrare è Scriptura *Animæ obdormitionem*; confidenter suggerentes, quò faciliùs homines in suam trahant sententiam, contrariam opinionem non esse *Christianam* sed *Paganicam*, derivatam à Philosophia *Platonis* (quam Græci Patres imbiberant) & indè introductam in Ecclesiam Christi. Ad quorum primum respondeo, quòd demonstrationes Adversariorum nostrorum pro Animæ obdormitione nihil sunt præterquam propriæ ipsorum imaginationes & insomnia super Textum sacrum perperàm intellectum. Est certè præter institutum nostrum diu huic argumento insistere. Dabo tantummodò specimen infirmitatis reliquarum ipsorum rationum proponendo & refellendo eas quæ videntur omnium firmissimæ. Præcipua eorum demonstratio petitur è perpetuo tenore 15 Capitis primæ ad *Corinthios*, sed magis particulatim è versu 32. *Si secundùm hominem adversùs bestias pugnavi Ephesi, quæ mihi utilitas si mortui non excitantur?* Hinc pro certissimo concludi putant, animam ante Resurrectionem corporis nullius rei fruitionem habere, quippe quòd alioquin ipsa recordatio earum rerum quas passus est Paulus pro Christo solatio ipsi esse potuisset postquam è corpore exiverat.

3. Sed ut huic difficultati copiosiùs satisfiat, præmittamus quædam ad viam præmuniendam.

Prolemma primum. muniendam. Ut primò, *Sermonis Schemata apud Prophetas hominésq; divino Numine afflatos* utplurimum esse hujusmodi, quæ *sensum maximè percellant fortissiméq; feriant imaginationem*, dum res describunt repræsentationibus sive imaginibus quàm maximè fieri potest *sensibilibus*, *palpabilibus*, & *particularibus*. Juxta quam figuram Resurrectio generalis illustratur excitatione hominum è pulvere terræ, eorúmq; exitu è Sepulchris; cùm tamen multa eorum millia sepulturâ caruerint, ossibus eorum in superficie terræ putrescentibus; aliáq; millia multa nulla alia sepulchra præter aquarum voragines pisciúmq; ventres invenerint.

Prolemma secundum. 4. Secundò, Scriptores sacros animi sui conceptus scribere non solere tam strictâ ac scholasticâ Methodo ut accuratè semper ac precisè ad unum titulum respiciant; sed liberâ quadam imaginationis vibratione nunc hoc nunc illud tangere, prout moventur & actuantur ab illo Spiritu qui plus mentibus ipsorum unâ vice suggerit quàm lingua eorum otium habet & facultatem ordinatè & distinctè eloquendi; acrioríq; cum attentione occupari in evincendo præcipuum maximéq; utilem scopum sui Sermonis quàm in satisfaciendo curiositatibus hominum circa minutiores minúsq; necessarias rerum circumstantias.

Prolemma tertium. 5. Tertiò, Multas voces in Scriptura laxum habere & ambiguum sensum, & propterea intelligendas esse prout loci circumstantiæ rerúmq; verisimilitudo determinaverint. Atq; hæc ipsa vocabula ἀνάστασις & ἔγερσις hujus generis esse; Ut quæ aliquando significant *resuscitationem corporis* è sepulchro, aliquando *Vivificationem* solummodò corporis, sive alicujus ad vitam revocationem. Aliàs verò ἀνάστασις unum idémq; est quod Judæorum תחיה, quemadmodum observat *Grotius*, quod nihil aliud significat nisi *vitam æternam*, sive *beatam Immortalitatem*. Alii significationem ulteriùs extendunt idémq; faciunt ἀνάστασιν & ἔγερσιν, quod est διατήρησις, hoc est, *existentiæ conservationem*. Et certè cùm mors tam periculosus videatur transitus, in eóq; versemur discrimine, nè in *Lethæum* somnum aut in puram putam *Non-subsistentiam* illabamur, Divina conservatio, cùm novum quasi vitæ statum inchoemus, non ineptè hìc appellatur ἀνάστασις, ut quæ *novam* quodammodo nobis donat *subsistentiam*, in pedes rursus nos erigens; ἔγερσις verò, ut quæ nos *vigiles* præstat & immunes periculo æternùm obdormiscendi, omnésq; amittendi vitæ functiones. Quem sensum vocabuli nuperus Interpres dextrè confirmat comparando ἐξήγειρά σε, Rom.9.17. cum העמדתיך Exo.9.16. quod Septuaginta reddunt διετηρήθης. Ratio modúsve cujus διατηρήσεως sive conservationis perquàm aptissimè significatur voce ἔγερσις, quæ impulsum concussúmve innuere potest, talem utiq; quo utimur ad prævertendum vel fugandum Syncopen, Animíve deliquium. Estq; Deus magnus ille Author vitæ atq; motûs; quemadmodum loquitur Apostolus.

Prolemma ultimum. 6. Quartò & ultimò, *Corinthii* cùm populus essent insigniter voluptatibus carnis dediti, nullam esse quæstionem quin loci Illecebræ aliqua etiam è membris Ecclesiæ *Corinthiacæ* seduxissent, ipsáq; itidem fecissent Κορινθιάζειν. Jam verò cùm nihil sit quod æquè extinguit omnem spem ac præsagium vitæ futuræ quàm sensuales carnaléśq; voluptates, admodum verisimile est hæc membra corrupta, ex propriis animi sensibus, Fide excidisse quantùm ad Articulum de præmiis expectandis post hanc vitam, itáq; cum *Hymenæo* & *Phileto* vel cum *David-Georgianis* hujúsq; seculi *Nicolaitis* genuinum sensum Resurrectionis sive beatæ Immortalitatis in Interpretationes aëreas ac Mysticas perverso studio extenuâsse; quo prætextu ostentare se possent tanquam Christianos reliquis magìs spirituales & intelligentes, & tamen interim minori cum timore morsúve conscientiæ quàm reliquos, omnigenam licentiam sibi indulgere, libertatémq; fruendi illecebrosissimâ quaq; hujus mortalis vitæ voluptate.

7. Quamobrem præsenti Argumento respondeo in genere, ex hoc ultimo proximéq; præcedenti *Prolemmate*, Quòd scopus Apostoli in hoc 15. capite ad Corinthios est demonstrare quòd vita sit post mortem corporis beatáq; Immortalitas omnibus in Christum credentibus expectanda. Cujus rei certissimum pignus dedit Deus excitando Christi corpus è Sepulchro, vivúmq; eum exhibendo discipulis suis. Quod signum quidem est quod rem perquam commodè repræsentat & obumbrat. Cùm beata Immortalitas in eo præcipuè consistat, quòd *corporibus cœlestibus*, æthereis ac Paradisiacis vestiendi tandem sumus per Christum, quæ ipse omnibus suis donabit novissimo die.

8. E primo respondeo, Quòd tametsi sanctus *Paulus* tali Phrasi utitur quæ Imaginationem in terram defigit solummodò ibíq; detinet, quemadmodum patet ex similitudine seminis quam adhibet, humo conditi ibíq; putrescentis (neq; enim homines in aquas sementem faciunt;) tamen in quocunq; elemento animæ corporáve Sanctorum

ctorum inventæ fuerint sive Terra, sive Aqua, seu deniq; Aëre; Immo verò quamvìs concederemus, cum quibusdam, multas sanctorum hominum Animas in Aëreis vivere vehiculis eo temporis intervallo quod inter ipsorum mortem diémq; judicii intercedit, tamen nullum majus istis indè accidet incommodum, quàm vel eis ipsis qui tunc vivi reperientur in carne. Neutri enim excludentur à fruitione corporum suorum glorificatorum.

9. E secundo tertióq; respondeo, Facile fieri posse ut Sanctus *Paulus* tres animi conceptus haberet, cùm de hoc Mysterio scripsit, alternis vibrationibus recurrentes. Unum scilicet magìs simplicem & generalem de vita & subsistentia Animæ terreno hoc corpore exutæ; Alterum magìs specialem de beata Immortalitate: Tertium deniq; maximè omnium determinatum qui rationem & modum exhibebat hujus Beatitudinis, in eo utiq; eam consistere, quòd corporibus glorificatis tandem vestiendi simus. Atq; ex hoc generali Responso etiam alterum magìs particulare dirigam in versum 32. hujus capitis. Ubi εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται vel sic exponi potest, *Si animæ justorum defunctorum cœlestia sua ac glorificata corpora non sint habituri:* (nam tametsi concederetur eas vivere interim agereq; in vehiculis aëreis, tamen cùm ille status ac Regio, quemadmodum & Terra, communis sit malis juxtà ac bonis, nullum hoc pacto obtenturi essent peculiare præmium ob eos labores ac ærumnas quas in hac vita subiissent:) Vel saltem sic, (qui sensus est longè tutissimus,) nempe ut intelligatur in genere *de vita ac subsistentia Animæ post exitum suum è corpore*, juxta ultimam significationem vocis ἔγερσις in Prolemmate tertio. Atq; ità vis argumenti *Psychopannychitarum* maximè præcipui penitus enervatur.

10. Sed & alia Scripturæ loca sunt quæ ad idem propositum perperàm applicant. Ut responsum Servatoris ad *Sadducæorum* quæstionem de resurrectione, *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob. Deus non est Deus mortuorum sed viventium.* Hinc Adversarii nostri concludere volunt, Animas defunctorum non vivere. Quippe quòd si viverent, Servatoris argumentum invalidum esset pro Resurrectione mortuorum. Nam si Abrahami Spiritus etiamnum vivus esset, Deus illius Deus esse posset, quamvìs corpus ejus nunquam resurgeret. Sed huic difficultati facilè satisfit ex secundo Prolemmate, cùm per id, Prolemmáq; tertium resurrectio hìc intelligi possit de *vita futura* sulummodó. Cúmq; opinio *Sadducæorum* esset quòd nec Angelus sit, nec Spiritus, nec ulla vita futura, beatus Servator non tam accuratè præciseq; responsionem restringit ad particularem illam circumstantiam beatæ Immortalitatis, quæ consistit in fruitione glorificatorum corporum; sed magìs laxè respondet de subsistentia Animarum hominum defunctorum, quòd & sunt & vivunt, quódq; propterea sunt *Spiritus* in rerum natura. Atq; sic admodum scitè dextréq; refellit universam doctrinam *Sadducæorum* hâc sententiâ è *Pentateucho* eorum citatâ peritéq; ad præsentem quæstionem applicatâ.

CAP. VII.

1. *Responsum generale ad ea Scripturæ loca quæ nullius rei fruitionem fore innuunt, ante Resurrectionem.* 2. *Responsum particulare ex* Hugone Grotio *ad id quod occurrit 2 Cor. Cap. quinto.* 3. *Paratus ad Responsionem quam ipse author molitur, per explicationem Græcæ vocis* ἐπενδύσασθαι. 4. *Illius Paraphrasis in sex primos versus prædicti capitis.* 5. *Hujus Paraphraseos ulterior confirmatio.* 6. *Imbecillitas Argumentorum* Psychopannychitarum *notata.*

1. TErtia ultimáq; ratio probandi animæ obdormitionem sumitur ex hujusmodi Scripturæ locis quæ videntur horam mortis immediatè cum die Resurrectionis conjungere. Ut in 2 Cor. 5. ubi Apostolus videtur innuere, quòd nihil temporis intercedat inter solutionem hujus nostri terreni Tabernaculi & indutionem cœlestis, quæ cùm non sit ante diem Judicii, indicium est animam ante illum diem in nulla alia esse conditione quàm obdormitionis ac somni. Et similiter se res habet 2 Tim. Cap. 1. & Cap. 4. In priori loco loquitur *de Deposito quod Deo concredidit usq; ad illum Diem*; orátq; ut *Onesiphorus* gratiam inveniat *in illo die*: In posteriori verò agit de *corona Justitiæ quam Dominus justus ille Judex daturus est ipsi die illo*; tanquam omnia differenda essent usq; ad illud tempus. In meo verò Judicio Cap. 1. v. 12. Cap. 4. v. 8.

admodum

admodum infirma est hæc argumentandi Ratio; nempe, ex eo quòd sanctorum Animæ magnum illud præmium non recipiunt ante diem judicii, eas idcirco concludere nihil interim recipere omnino, immò verò pejori esse conditione quàm erant in hac vita, ut quæ jam nullum habent sensum, nec ipsæ sibi consciæ sunt quòd existant. Eorum certè opinio multo hac tolerabilior mihi videtur, qui tametsi eas extemplò ad cœlum usq; in currus suos æthereos non tollant, permittunt tamen ipsas ad minorem à terra distantiam aëreis suis vehiculis moveri vitæq; muneribus fungi. Sed cùm dies ille novissimus, dies sit tam immensæ Pompæ ac Apparatûs támq; tremendæ Gloriæ ac Majestatis, minimè mirum haberi debet si Apostolus tam frequenter hujus temporis mentionem faciat ad fortiùs movendos hominum animos, dum intermedium interea spacium alto præterit silentio: Nam hac ratione tanquam magìs propinquum exhibetur, ut fit in objectis visûs, quæ è longinquo sita, multò propiùs abesse videntur oculo, rebus omnibus intermediis, quæ in visum cadunt, sepositis ac remotis.

2. Jam verò quantùm ad secundam ad Corinthios, Cap. 5. Duæ sunt viæ solvendi illam difficultatem. Una est *Hugonis Grotii*, in qua & è nostris Interpretibus nuperus quidam ísq; doctus insistit, interpretans (atq; equidem scitè) versum Tertium, (Εἴγε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα) ad hunc modum: *Si modò inventi fuerimus in numero eorum qui etiamnum terrenis hisce corporibus vestiti erunt, non ipsis per mortem spoliati.* Quam interpretationem ipsa præcedens vox ἐπενδύσασθαι multò adhuc facit probabiliorem, quemadmodum & subsequens illa Phrasis ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν quâ utitur Apostolus in consimili loco. Hæc Expositio omnem prorsus tollit vim Argumenti *Psychopannychitarum* ab hoc Textu desumpti: Etenim cùm Apostolus videatur loqui tanquam si continuò post solutionem hujus Terreni, Cœlesti statim Tabernaculo essent vestiendi, (quod præcipuè colligitur è versibus secundo & quarto) id tantùm ex hac Hypothesi dicitur, quòd adventus Domini fieri posset etiam dum illi adhuc carne vestiebantur.

3. Cæterùm cùm hæc interpretatio videri possit sapientiæ Apostoli nimiùm derogare, quasi sententiâ pendulâ esset & incertâ an dies Judicii suâ ætate posset contingere, quod quidam homines nullo pacto ferre poterunt; alteram proponam, ut penès ipsos sit optio utram malint amplecti. Videtur sanè illa prior specialem habere præcellentiam in proprio sensu duorum istorum vocabulorum ἐνδύσασθαι & ἐπενδύσασθαι; & si hìc rectè apud nos res successerit, nullus dubito quin reliqua absq; omni obstaculo sim expediturus. Hoc igitur primò præmittendum est de sensu duorum istorum vocabulorum, Quòd quemadmodum δύσασθαι significat simpliciter *vestimentum induere*, ità ἐνδύσασθαι aptè significare potest *interius aliquod induere vestimentum.* Nam ἐν facilè potest significare *intrà*, in compositione, quemadmodum facit *In* vox latina, in *Inducula*, *Indusium*, *Interula*; quæ omnia vestimentum aliquod interius significant: duóq; priora utplurimum derivantur ab ἐνδύειν vel ἐνδύσασθαι in propria hac vocabuli significatione. Et quemadmodum ἐνδύσασθαι significare potest, *interius vestimentum induere*, ità ἐπενδύσασθαι potest etiam significare, *additionem vestimenti interioris ad vestimentum exterius.* Ità enim significabit ἐπὶ in compositione, tanquam si sensus esset ἐπιθεῖναι πρὸς τὸ δύσασθαι τὸ ἐνδύσασθαι Non contentos esse exterius solummodò vestimentum gestare, sed & interius aliquod porrò induere, quemadmodum in hyeme semi-indusium addimus vel subuculam. Quòd si hìc *Criticismus* videatur nimis elaboratus, esto ἐνδύσασθαι idem quod δύσασθαι, & ἐπενδύσασθαι idem quod futurum foret ἐπιδύσασθαι. Quod tum in genere solummodò significaret ulterioris vestitûs additamentum, sive intrà sive extrà, sed quod exponendum esset pro rerum circumstantiis.

4. Hoc modo ad propositum præmuniti brevem tandem instituemus Paraphrasin in sex illos primos versus Cap. 5. secundæ ad Corinthios (quos contra nos urgent) ad hunc putà modum.

2 Cor. c. 5. 1. *Scimus enim, si terrestre hoc corpus nostrum ac mortale dissolutum esset, cœleste nos continuò habituros, cujus Author ac fabricator est Deus.*

2. *Estq; ob hanc ipsam causam quòd adeò suspiramus vehementérq; expetimus vestiri cœlesti nostro corpore intra hoc terrestre.*

3. *Nempe ut sic vestiti, quando exuimus terrestre nostrum corpus nudi non inveniamur, nec relinquantur animæ nostræ ad fluitandum in crudo Aëre.*

4. *Etenim nos qui sumus in his terrenis corporibus vehementer suspiramus tanquam onerati; nec tamen ità quasi cuperemus omni omnino corpore spoliari, aut quòd vellemus ilico, antequam Deo visum fuerit, his terrenis corporibus liberari; sed ut intrà habeamus vestitum magìs spiritualem & cœlestem, ut mortalitas absorbeatur à vita.*

5. Neq;

5. *Neq; ad hunc statum pervenimus propriis nostris viribus, sed Deus est qui in nos agit,* (quod modò dixi) *in corpus juxtà ac Animam, formátq; nos in hanc conditionem per operationem sancti sui Spiritûs quem dedit nobis tanquam pignus æternæ illius Beatitudinis quam expectamus.*

6. *Ac proinde nos semper bono animo sumus, nullâ unquam prorsus re dejecti. Etenim sive manemus in terreno hoc corpore, est certè tolerabile, cùm nostrum usitatum sit & naturale domicilium; sive eximus ex eo, quod magìs est optabile, id utiq; tunc continget quod magnam nobis creabit voluptatem, cùm profecturi tunc simus ad Dominum, interno nostro homine tam commodè vestito ad iter & accincto.*

5. Quòd hic genuinus sensus sit horum versuum versus capitis proximè præcedentis decimus sextus porrò confirmabit, ubi Apostolus ait, *Quòd etiamsi externus noster homo corrumpitur, internus tamen renovatur indies*; hoc est, Quanquam *terrestre* illius corpus sit in languescenti conditione & ad interitum vergenti, *spirituale* tamen ac *cœleste* novas acquirit vires, & magìs magísq; indies effloreseit. Jam verò cùm Resurrectio & cœlestis corporis acquisitio eadem res sit, esset certè pretium operæ inquirere in mentem Apostoli, Philip. 3. v. 11. ubi indefessos suos profitetur labores & conatus ad assequendam Resurrectionem mortuorum. Quo in loco statim sequitur, *Non quòd jam acceperim aut jam perfectus sim.* Nam si hoc internum ac spirituale corpus non innueret terrestri involutum, nihil opus erat ut diceret Philippensibus se illud nondum accepisse vel assecutum esse. Sed præsenti difficultati satìs antea factum est quàm ad hunc locum devenimus.

6. Vidimus jam quàm imbecilli demonstratores sint *Psychopannychitæ* contra vitam & operationem Animæ hoc terrestri corpore exutæ in appellationibus suis ad sacras Scripturas. Videbimus nunc quàm improbabilis sit eorum calumnia in hanc opinionem quasi inventio esset Paganica, derivata omnino, prout illi aiunt, è Schola *Pythagoræ* & *Platonis*, & indè in Ecclesiam introducta.

CAP. VIII.

1. *Opinionem de vita animæ ejúsq; operatione immediatè post mortem, non petitam esse à* Platone *per Patres, ut qui præexistentiam ejus omiserunt, opinionem sanè in se admodum probabilem.* 2. *Talémq; quæ valde verisimilis videtur è multis Scripturæ locis; ut ex eis quæ producuntur à* Menassa Ben Israël *è* Deuteronomio, Jeremia, *&* Jobo. 3. *Et porrò ex eo quòd Deus requievit die septimo.* 4. *Quòd Patrum proclivitas ad sentiendum illum Angelum qui toties Patriarchis apparuit, Christum esse, ulterior esse potuit invitatio ad hanc fidem.* 5. *Alia loca è novo Testamento quæ videntur innuere præexistentiam animæ Christi.* 6. *Plura ejusdem generis è S. Johanne.* 7. *Vis aliqua superaddita ultimis argumentationibus ex opinione* Socinianorum. 8. *Quòd Servator admisit aut saltem non improbavit opinionem* præexistentiæ. 9. *Scopus præcipuus præcedentium locorum è Scripturis citatorum, viz. quòd vita Animæ ejúsq; operatio post mortem non est è* Platone *opinio Paganica, sed Christiana veritas quæ evinci potest è Scripturis.*

1. VErùm minimè difficile fore arbitror demonstrare quòd impossibile sit ut perversa hæc eorum sententia sit vera. Nam si antiqui Patres, ex eo quòd adeò versati sint in scriptis *Platonis* opinionem hanc de vita Animæ ejúsq; post mortem subsistentia, in Christianam Religionem introduxissent, præexistentiam certè illius (quæ tam explicita celebrísq; *Platonicorum* est doctrina) nullo pacto omittere potuissent; præsertim cùm illud dogma clavis sit quibusdam Providentiæ Mysteriis quæ nulla alia tam dextrè potest reserare, cúmq; in se adeò Rationi sit consona, nihílq; ullius momenti contra eam possit produci. Etenim annon manifestum est, Animam, cùm sit indivisibilis & immaterialis substantia, non posse generari? Nunc verò si à Deo creatur in omni efficaci actu libidinis, præterquam quòd in genere durum est ut Deus immaculatas Animas in polluta corpora præcipitet, planè abominandum præterea videtur ut per suam tam specialem actionem, quàm est creatio, sanctam suam Majestatem Adulteriis, Incestibus & execrandis hominum concubitibus cum Brutis Animalibus censendus esset immiscere. De hoc plura vide in Tractatu meo de Animæ Immortalitate, lib. 2. cap. 12. & 13.

Sed

Sed inſtabunt porrò dicéntque, Non ipſam Irrationabilitatem opinionis eſſe ſed ejus cum ſacris Paginis diſcrepantiam ad eámq; normam inflexibilitatem quæ coëgit eos præexiſtentiam Animæ miſſam facere, cùm tamen interim vitam, operationémq; cum ejus poſt mortem ſubſiſtentia mordicùs retinebant.

2. Cæterùm proculdubio non difficilis illis futura fuiſſet provincia etiam ex ipſis ſacris Scripturis cauſam ſuam probabilem reddere. Cui propoſito & *Judæi* nonnihil contribuere potuiſſent è veteri Teſtamento. *Menaſſeh Ben Iſraël* multa loca citat in hanc ſententiam: ut Deuteronom. 29. 14, 15. ibi ſubinſinuans cùm Deus fœdus feriret & cum præſentibus & cum abſentibus, poſterorum *Judæorum* Animas tunc fuiſſe in rerum natura, quantumvìs non illic præſentes in legis promulgatione. Nam Paciſcentium diviſio in abſentes & præſentes naturaliter innuit utroſq; eſſe, quamvìs hi hìc ſint, alii verò aliis in locis. Hic Textus ſeriò urgetur à pleriſq; Judæis ad confirmandam προΰπαρξιν animarum, quemadmodum notavit *Grotius* in ipſum locum. Item *Jerem.* 1. verſ. 5. prædictus Rabbinus reddit, *Antequam formâſſem te in ventre indidi tibi ſapientiam*, legendo, ידעתיך in *Piel* non in *Cal*. Addemus & tertium locum, *Job.* 38. 19, 21. *Nôſti te jam tum natum fuiſſe, numerúmq; dierum tuorum* eſſe multum? *Tum*, viz. *ab initio Creationis*, vel quando lux creata erat (intellectualium ſive immaterialium rerum Symbolum.) *Septuaginta* etiam apertè reddunt ad eum ſenſum. Οἶδα ἄρα ὅτι τότε γεγέννησαι, ἀριθμὸς δὲ ἐτῶν σου πολύς. *Ego novi quòd tum natus eras, quódq; numerus annorum tuorum eſt multus.* Author libri Sapientiæ (qui tametſi non ſit Canonicus eſt tamen Scriptor admodum venerabilis) ſatìs articulatè eloquitur ſuper hac re, cap. 8. v. 19, 20. ubi agit de anima *Salomonis. Eram autem puer eximiâ ingenii indole præditus, bonámq; animam ſortitus. Vel potius cùm eſſem bonus in corpus introivi impollutum.*

3. Allegare præterea potuiſſent, quàm malè conſiſtat hæc quotidiana Animarum Creatio cum quiete illa quam Deus die ſeptimo celebravit, ut qui tunc creditur totum Creationis opus finiviſſe.

4. Porrò cùm ea eſſet proclivitas in antiquis Patribus, ad credendum in iſtis Angelorum apparitionibus quæ Patriarchis olim contigerunt, ipſum Chriſtum ſæpenumerò fuiſſe qui apparuit, hoc etiam ipſos invitare inſuper potuiſſet ad retinendam doctrinam de *præexiſtentia Animarum*, ut opinio de Chriſto tunc apparente magìs integra eſſe poſſet & determinata; quemadmodum & futura eſſet apud illos qui tenent *Melchiſedecum*, qui *Abrahamo* benedixit, fuiſſe Chriſtum. Quam opinionem *Cunæus* tanquam veram amplectitur. Nec poteſt *Calvinus* eam tanquam à veritate alienam rejicere, modò ſuis ipſius verbis ſtare velit, quæ occurrunt in Lectionibus in *Danielem*; quæ hæc ſunt: *In eo nihil eſt abſurdi quòd Chriſtus aliquam ſpeciem humanæ naturæ exhiberet antequam manifeſtatus erat in carne.* Quódq; Angelus qui ducebat Iſraëlitas in terram Canaan Chriſtus erat, videtur planè aſſeri 1 Cor. cap. 10. v. 9. *Neq; tentemus Chriſtum ſicut quidam eorum tentârunt & à ſerpentibus perierunt.* Chriſtus verò non nudus Deus eſt, ſed complexum quid ex humana natura & divina. Perpende etiam Hebr. 11. 26. Quæ quidem loca inſinuare videntur quòd anima Meſſiæ ſancti ſeminis jam olim erat Patronus ac Protector, ſpecialémq; relationem habebat ad Judæos præter cæteras omnes nationes. Ac proinde quando veniebat in mundum (i. e. naſcebatur, educabatur & verſabatur inter Judæos) eò
Johan. c. 1. magìs propriè dici poterat venire ad ſuos, quanquam ſui eum non agnoverunt nedum acceperunt.

Atq; profectò Animam *Meſſiæ* in rerum natura fuiſſe antequam noſtram carnem ſumpſerat, ſenſus maximè facilis ac naturalis illius loci (1 Johan. 4. 2.) videtur etiam inferre: Πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν. Videtur hìc S. Johannes *Cabbaliſtam* agere, quemadmodum in multis locis Apocalypſeos, hoc eſt, in lingua loqui doctorum è Judæis; ſenſus enim genuinus eſt, *Quicunq; ſpiritus profitetur Jeſum eſſe Meſſiam profectum in carnem ſive in corpus terreſtre, ex Deo eſt*; Quod ſupponit eum fuiſſe antequam in illud venerat, vel huc è cœlo profectus erat. Quæ *Judæorum* doctrina eſt & adeò accuratè ad eorum ſenſum enarrata, ut nec ipſi eam exprimere potuiſſent locutione magìs naturali & emphaticâ. Ac proinde prout ipſi illi Patres ſuggerere poterant, res præternaturalis ac violenta eſſet ullum alium ſenſum huic Textui imponere.

5. Rurſus, cùm optimè fieri poſſit, ut ille, etiam ante generationem hominum & terrarum Orbis inhabitationem, *Meſſias* eſſet electus, (ut ità loquar) & unitus inſuper cum Divino λόγῳ, cœleſtiq; gloriâ ac pulchritudine reſplendens inter Angelos in Cœlo; Hæc Hypotheſis rationem reddet admodum facilem & genuinam multorum locorum novi Teſtamenti quæ aliter valde obſcura videntur. Quemadmodum

admodum illud Philip. 2. v. 6, 7, 8. Multorum enim mentes excruciavit, quì fieri possit, ut ex eo quòd homo fiat, suiipsius exinanitio in æternum & *immutabilem Deum* cadat. Ad quod tamen Textus digitum videtur intendere. Potest autem admodum propriè competere Animæ Messiæ, qui etiam verè Deus erat per unionem Physicam cum Deitate. Similiter Johan. 17. v. 4, 5. *Ego te glorificavi in terra, opus consummavi quod dedisti mihi, ut facerem. Nunc igitur glorifica me tu Pater eâ gloriâ quam habui apud te priusquam hic mundus existeret*, hoc est, Reduc me, Pater, rursus ad teipsum ut eâ gloriâ iterum fruar quam apud te habui in cœlis, antequam homines nati essent, atq; hic terrarum orbis formatus. Hic est genuinus sensus horum duorum versuum. Nam quòd hoc intelligendum est de *Humanitate* Christi, adeò usq; persuasus est *Grotius*, ut indè ille coactus sit reddere, ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸ κόσμον εἶναι, *quam habiturus eram*, vel *ad quam destinatus eram*, antequam Mundus existeret. Sed præsens hæc interpretatio nihil opus habet tali distortione ac vi verbis factâ, sed valde naturalis est & spontanea.

6. Postremò, Johan. 6. 38. *Quia descendi è Cælo ut faciam non voluntatem meam sed voluntatem ejus qui misit me.* Et cap. 3. 31. *Qui è Cælo venit, supra omnes est.* Et adhuc explicatiùs, cap. 16. 28. *Exivi à Patre & veni in Mundum, & iterum relinquo mundum & proficiscor ad Patrem.* Sed omnium explicatissimè, cap. 3. 13. *Nullus enim ascendit in Cœlum nisi qui descendit è Cœlo, nempe filius hominis qui est in Cœlo*, i. e. Cujus mens & conversatio ibi est, quamvìs personalis ejus ac visibilis præsentia sit super terram, quemadmodum & *Grotius* interpretatur hæc ultima verba. Quibus omnibus addere poteris Johan. 6. 62. *Quid si igitur spectaveritis Filium hominis ascendentem eò ubi erat priùs?*

7. Hæ scripturæ quas citavimus tam validè premunt vergúntq; versùs descensionem è Cœlo localem æquè ac ascensionem in Cœlum, ut quidam indè existimaverint Christum præter ascensum ejus post Resurrectionem, corporaliter raptum fuisse in Cœlum mandatáq; à Deo ibi accepisse, indéq; postea missum fuisse ad prædicandum Evangelium. Sed proculdubio tam notabilis res per Christum in carne transacta nunquam prætermissa fuisset à cæteris tribus Evangelistis, nec tam obscurè per hunc levitérq; subindicata.

8. Verùm, cùm hic Evangelista altiùs volaret, quàm ut coërceri posset intra fines illius temporis quod post Christi incarnationem occurrit, admodum facile factu fuisset Patribus, præexistentiæ patrocinium suscipere descensûsq; Animæ Messiæ in terrestre corpus, sententiámq; magna cum probabilitate defendere ex eis Scripturæ locis quæ citavimus. Et, ut nihil deesset ad causæ evictionem, potuissent porrò addere, hanc de præexistentia Animæ opinionem saltem non reprehensam fuisse à Servatore, si non esset ab ipso probata; quemadmodum apparet ex Johan. c. 9. ubi rogatus à discipulis utrùm cœcus ille an Parentes peccaverint, ut cœcus nasceretur, (quæ quæstio planè supponit præexistentiam ante hanc vitam) videtur quidem admittere, certissimum est eum non reprehendere, hanc Hypothesin. Non certè magìs quàm Marc. 8. 27, 28. vel Matth. 16. 14. ubi cùm discipuli ipsi dicerent quòd quidam eum *Eliam* esse putarent, alii *Jeremiam* aut certè unum aliquem è veteribus Prophetis; iterum ille admittit aut saltem non contradicit opinioni Judæorum de præexistentia vel transmigratione Animarum (quemadmodum & ipse *Grotius* agnoscit illud de *Jeremia* ad παλιγγενεσίαν referri) sed pergit ad rogandum eos quemnam ipsi eum esse existimarent.

9. Concludo itaque, cùm argumenta sint adeò plausibilia ad probandam Animæ præexistentiam non è ratione sola sed & ex ipsis Scripturis petenda, si antiqui Patres è schola *Platonis*, Ethnicâ hac ac Paganicâ opinione (ut adversarii eam amant appellare) *de capacitate Animæ ad agendum vivendúmq; post mortem corporis*, imbuti fuissent, impossibile fuisse ut posteriorem illam partem omitterent de præexistentis Animæ vita antequam in corpus descendat; quæ ipsissima res est ad quam omnia ea quæ hactenus dixi collineabant. Nam hinc clarè constat priorem illam partem non esse inventionem Paganicam.

CAP.

CAP. IX.

1. *Argumenta è Scriptura quòd anima non dormiat post mortem, ut* 1 *Petr.* 3. *cum ejus explicatione.* 2. *Authoris Paraphrasis cum Interpretatione* Calvini *comparata.* 3. *Nihil opus fuisse* Calvino *ut Apostolum* solœcismum *committere supponeret.* 4. *Duæ viæ ità interpretandi Apostolum ut &* solœcismus *Grammaticus &* Purgatorium *evitentur.* 5. *Secunda via interpretandi.* 6. *Secundum argumentum è Scriptura.* 7. *Tertium ejusdem generis cum priori.* 8. *Explicatio illius pressáq; applicatio.* 9. *Locus quartus.* 10. *Quintus ex* 12 *ad Hebræos, ubi Deus* Pater *appellatur* Spirituum. 11. *Sextum Testimonium è verbis Servatoris,* Matth. 20. 28.

1. CÆterùm ut utilis hæc & lætabilis doctrina de vita Animæ ejúsq; subsistentia post hujus corporis naufragium firmiùs stabiliatur, superaddam ulteriùs manifestissima quæque, quæ in Scripturis occurrunt, illius rei argumenta. (Nam quantùm ad ea quæ à Ratione petuntur, remittam vos iterum ad supradictum Tractatum lib. 2. cap. 16, 17 & 18.)

Est autem illud è 1 Petr. 3. v. 18, 19, 20. meo quidem judicio non infimæ notæ testimonium, si præjudicium & violentia à genuino sensu non distorqueat, quem hunc esse quivis facilè deprehendere potest: *Nam & Christus semel pro peccatis passus est, justus pro injustis, ut nos ad Deum adducat; mortificatus quidem vel interfectus quoad corpus sive carnem, vivus tamen & incolumis quoad animum sive spiritum; per quem etiam ad animas separatas sive spiritus in carcere profectus prædicavit, qui immorigeri olim erant, nempe in diebus* Noæ.

2. Solidus ille Scripturarum Interpres *Johannes Calvinus* locum in genere exponit juxta hanc Paraphrasin, hoc solo excepto, quòd pro *vivus quantùm ad animam vel spiritum*, ille legit, *spiritu vivificatus*, per spiritum innuens spiritum Dei. Sed manifestum est, *Antithesin* eo modo magìs aptam esse & accuratam quo nos locum exposuimus. Et ζωοποιεῖσθαι æquè rectè redditur *vivum esse* ac *vivificari:* quemadmodum σεμνοποιεῖσθαι non significat *gravem fieri*, sed *gravem* vel *modestum esse.* Præterea tum ζωοποιέω tum ζωογονέω apud *Septuaginta* Interpretes, significant non solùm *vivificare* vel *resuscitare mortuum*, sed *vivum servare*, ad quem sensum nos exposuimus ζωοποιηθείς

Est etiam aliud leve discrimen inter nos, quòd ille mallet φυλακὴν translatum iri, *speculam* sive *turriculam*, ubi excubias agunt, quàm *Carcerem.* Quod nos facilè admittere possumus, qui hunc locum contra obdormitionem Animæ post mortem proferimus. Cùm verò ipse agnoscat alterum sensum bonum esse, nos à communi Translatione nihil variavimus. Maxima discrepantia est quòd ille ἀπειθήσασιν poni opinatur pro ἀπειθούντων, *Dativum* pro *Genitivo* absoluto, sed nos eum hìc relinquimus ad componendam istam litem cum Grammaticis. Manifestò interim apparet quòd pius doctúsq; Interpres multo tolerabilius putabat admittere Apostolum falsam scripsisse Syntaxin quàm doctrinam corruptam, cùm stulta illa Pontificiorum opinio de Purgatorio pejor in Religione Solœcismus sit quàm in *Græco* Sermone *Latinismus*, casúsve incongrui positio in *Grammatica.*

3. Hoc verò cùm nimis laxum sit principium & quod nullo modo satisfacturum sit Adversariis, supponere utiq; sacros Scriptores σολοικίζειν in sermone quoties verborum sensus nobis non arridet, consultius ipsi fuisset aliam aliquam viam tentâsse magìs laudabilem ad liberandum nos à periculo Purgatorii. Et quantum ego video, duæ quidem sunt quarum utralibet nos satìs præmunitura sit contra incursus Pontificiorum.

4. Prima sit, observando quandam sensûs latitudinem in vocabulo ἀπειθῆσαι. Nam ut *Aristoteles* notat in *Metaphysicis* lib. 4. cap. 12. particula [α] in compositione non significat solùm privationem perfectam, sed etiam τὸ φαύλως ἔχειν ἢ τὸ μικρὸν, unde optimè interpretari possumus ἀπειθήσασί ποτε, *qui olim non tam obedientes credentésve fuerunt quàm eos fuisse oportebat*; quíq; tam mali fuerunt, ut justè punirentur in corporibus, ínq; diluvio perirent; & tamen ità boni, ut altiorem tandem vitæ æternæ gradum consecuturi essent per prædicationem Christi apud mortuos. Quemadmodum & iterum insinuatur in subsequenti capite hujus Epistolæ vers. 6. Quamobrem supponentes duos tantummodò status, unum scilicet *Inferni*, *Paradisi* alterum, dicimus quòd illi ἀπειθήσαντες, in gradu infimo erant Paradisi, in quo custodiebantur

bantur tanquam in inferiori aliqua Mansione quæ ipsis erat quoddam quasi carceris genus arctæq; custodiæ (dum animi ad altiora tam vehementer aspirabant) usq; dum magna illa facta esset accessio ipsorum fœlicitati per Christi adventum concionémq; quam apud illos habuit. Atq; hic est ille ipse sensus ad quem *Calvinus* collineat in expositione sua super hunc locum.

5. Sed & adhuc restat altera Interpretatio quam secundo loco proponemus, quæq; nos æquè certò à Purgatorii periculo liberabit quàm illa prior, nec ullam immutationem requirit in præcedenti Paraphrasi. Admittemus igitur has immorigeras Animas fuisse in Inferno, non quidem in infima Regione, sed in tolerabilioribus ejus partibus: Nec tamen omnino indè sequitur, ex eo quòd Christus in spiritu se illis tum exhibens prædicabat ipsis, eósq; præparabat per lætum Evangelii nuncium ad futuram gloriam, abduxítq; eos secum postea in triumpho in Cœlum, tanquam opimum spolium è Diaboli faucibus ereptum, quòd etiamnum ulla sit ex Inferno Redemptio, multóq; adhuc minùs quòd ullum sit Purgatorium. Hoc enim solummodò spectabat Animas eorum qui subitò è medio sublati erant in Diluvio, solennémq; crucifixionis Servatoris pompam, ejúsq; ascensionis, qui etiam in media morte Mortis Principem subruit & devicit, & in Ascensione sua magno cum Triumpho has Passionis suæ Primitias secum reportavit, eásq; Patri obtulit in altissimis Cœlis. Verùm ex hoc etiamnum expectare ut continuetur quotidiana vel annua liberatio ex Inferno vel Purgatorio æquè sine causa concluderetur, atq; si ex eo quòd in celeberrima Principis alicujus Coronatione omnes carcerum fores confestim reserarentur in aliqua Civitate, facinorosi homines ac malefici indè inferrent, eas per totum illius imperium similiter patentes fore.

Atq; sic videmus quàm tutus etiam, facilis hic obviúsq; hujus loci sensus sit, quem è re fore judicavi è doctiorum curiosiorúmq; Interpretum excarnificatione eripere, ut liberum suum suffragium conferre possit ad confirmationem tam utilis Articuli quàm qui præ manibus est. Nam si Christus mortuis prædicavit, manifestum est illos in concione quæ tanti eis futura erat momenti, non indormivisse.

6. Rursus, 2 Cor. 5. v. 8. *Confidimus autem & probamus potiùs migrare è corpore & ad Dominum ire habitatum.* Hîc ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος planè innuit migrationem è mortali hoc corpore non illius mutationem in corpus immortale. Ac proinde tutò concludere possumus quòd alacritas hæc & promptitudo Apostoli ad moriendum supponit fruitionem præsentiæ Christi post mortem ante generalis Resurrectionis diem. Alioqui, cur est ut cuperet mori magìs quàm vivere, nisi quòd expectaret fidem visu statim perfectum iri, quemadmodum subindicare videtur versu præcedenti. Verùm absq; controversia melior est illa quæ per solam fidem est fruitio quàm nulla; quod tamen necesse est contingere si Anima operari non potest extra corpus.

7. Huic consimilis probatio ulteriórq; veritatis confirmatio est illud ad Philip. c. 1. v. 21, 22, 23, 24. ubi Apostolus iterum professus fortitudinem suam ac animi promptitudinem ad magnificandum Christum in corpore tum per vitam tum per mortem, eodem ferè argumento utitur quo antea. *Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum. Et certè in carne si vixero, erit mihi operæ pretium. Quid verò eligam ignoro. Coarctor enim utrinque, desiderans migrare & esse cum Christo: nam id longè optimum est. Sed permanere in carne magìs necessarium est propter vos.*

8. Genuinus cujus loci sensus citra controversiam hic est: Quòd quamdiu victurus esset, vita ejus Christi vitæ consimilis futura erat, innocens scilicet, sed multis fortunæ asperitatibus & afflictionibus circumsepta, cùm repetita Domini Jesu stigmata in corpore suo ipsi portanda essent; quodsi trucidandus esset, tunc semel unóq; ictu veritatem sanguine suo ac Martyrio consignaret, nec solummodò omnes futuras molestias evitaret (in quibus tamen ferendis Amor Christi ejúsq; opitulatio & spes splendida æterni præmii semper eum sustentabat) sed quod maximum illius lucrum futurum erat atq; commodum ad fruitionem ejus præsentiæ perveniret, ad quam tam immenso rapiebatur desiderio. Quodsi esse cum Christo esset in sinu ejus obdormiscere, & nè conscium quidem esse illius præsentiæ apud quem est, impossibile esset ut Apostoli affectus tanto impetu ferrentur in eum statum, vel ut judicium ejus determinaret πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον εἶναι, tam multò præstare ut sic esset; præsertim cùm mora illius in carne tam necessaria esset *Philippensibus*, reliquísq; Ecclesiis; cúmq; ea quæ jam passus erat & passurus in hac vita non minùs illustre testimonium perhibitura essent veritati quàm mors ipsa.

9. Quartò, Illas S. Petri loquendi formulas quæ occurrunt 2 Petr. 1. 13. *Justum enim arbitror quamdiu sum in hoc Tabernaculo excitare vos per commonefactionem;*

Quum sciam brevi futurum ut deponam hoc Tabernaculum meum, &c. atq; itidem vers. 15. μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον eódem alludere valdè est verisimile; quasi anima exiret è *corpore* tanquam è *Tabernaculo*. Omnes hæ locutiones mihi equidem videntur manifestò indicare quòd non sit ulla adeò necessaria unio Corpus inter atq; Animam quin extra illud atq; intra æquè liberè possit operari. Quemadmodum homines nihilo magìs stupidi, somniculosi, & insensiles, vestes exuendo, evadunt, vel domibus exeundo, sed potiùs magìs expergefacti, agiles, & in sensationem magìs excitati & erecti.

10. Quintò, Hebr. 12. Ibi Deus appellatur *Pater spirituum, corrector ac castigator Animarum*, quatenus distinguuntur à carne & corporibus. Et postea, vers. 22. Apostolus longè nos evehens supra considerationem corporeæ nostræ conditionis adducit nos tandem, *ad montem Mysticum Sion, Civitatem Dei vivi, ad cœlestem Jerusalem & Myriadas Angelorum, ad conventum & concionem Primogenitorum qui conscripti sunt in Cœlis & judicem universorum Deum & Spiritus justorum perfectorum.* Nunc igitur rogo, quænam perfectio esse possit in spiritibus horum hominum justorum, si stupido & insensili obruantur somno, quámq; dissentanea ac incongrua repræsentatio sit confertissimi hujus Theatri in Cœlis è *Sanctis Angelisq;* constituti, si tanta ipsorum pars quanta est piorum hominum defunctorum animæ, somniculosè nutantes reperirentur in frequenti hoc conventu, vel potiùs plusquam Lethæo somno consopiti? Quod sanè ut in se valde absonum est, ità profectò repugnat omnino magnificentiæ repræsentationis quam Author in hoc loco mihi videtur moliri.

11. Sextò, Matth. 10. 26. Vita animæ à corpore separatæ manifestò ibi asseritur à Servatore nostro. *Et nè timete vobis ab eis qui trucidant corpus, animam autem non possunt trucidare: sed timete potiùs eum qui potest & Animam & corpus perdere in Gehenna:* i. e. Qui potest si velit vitam perdere vel extinguere tam corporis quàm Animæ in Igni infernali, juxta opinionem quorundam quorum sententiam protuli in *Tractatu de Animæ Immortalitate* lib. 3. cap. 18. vel miserè punire & affligere tam corpus quàm Animam in Inferno, cujus cruciatus morte ipsâ sunt pejores. Nam ut ἀπολέσθαι & *Perire* significant *admodum miserum* esse, ità ἀπολέσαι & *Perdere* facilè significare possunt *valde miserum reddere.* Jam verò quantùm ad priorem partem versûs [Animam autem non possunt trucidare] manifestum est quòd possint si anima vivere non posset à corpore separata. Nam trucidare corpus quid aliud est quàm ipsum vitâ privare? Quamobrem, si Anima per mortem corporis vitâ privetur, manifestum est quòd & illa occidi vel trucidari possit. Quod adversatur Servatoris assertioni.

CAP. X.

1. *Argumentum insigne à statu Animæ Christi atq; Latronis post mortem.* 2. Grotii *explicatio Promissi Christi Latroni facti.* 3. *Significatio* τοῦ καταβαίνειν εἰς ᾅδου. 4. *Quomodo Christus cum Latrone potuerint esse & ἐν ᾅδῃ & in Paradiso simul.* 5. *Quòd Parabolæ* Divitis *ac* Lazari, *&* Dispensatoris *injusti supponunt animam immediatè post mortem vitâ ac sensu frui.*

1. Restat adhuc & aliud, ídq; insigne argumentum è Scripturis petitum. Animæ Servatoris Latronísq; cum eo crucifixi immediatè post mortem corporis vivebant & subsistebant. Quemadmodum apparet è Luc. c. 23. v. 42, 43. *Dixitque, Jesu Domine, memento mei quum veneris in regnum tuum. Tum dixit ei Jesus, Amen, dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.* Quasi sic responderet, Tu quidem à me petis, ut sim tui memor cùm in regnum meum venero, sed in tam longum tempus ego te non differam, noli modò diffidere de inopinatæ bonitatis erga te meæ copia. Pro certo enim tibi dico, quòd hoc ipso die mecum eris in Paradiso. Néq; ulla relinquitur evasio qua Interpretatio hæc eludatur. Cùm *Syrus* Interpres ut notat *Grotius*, punctum interponat inter [dico tibi] & [hodie] Græcáq; omnia exemplaria, prout affirmat *Beza*, σήμερον jungant cum ἔσῃ, unúmq; ex ipsis habeat ὅτι inter λέγω σοι & σήμερον interstertum, ità ut omnis locus intercipiatur subterfugiis.

2. *Grotius* hunc locum admodum ingeniosè interpretatur, ubi supponit Christum, Latronem, cùm *Judæus* esset, juxta Hebræorum doctrinam alloqui, qui statum

ſtatum piè defunctorum appellârunt גן עדן *Hortum voluptatis* vel *Paradiſum.* In quo tametſi non fruebantur conſummatâ illâ Beatitudine quam in die Reſurrectionis expectabant; perfundebantur tamen interim magno quidem gaudio & ſolatio, tanto ſanè ut nemo putaretur eò pervenire poſt mortem niſi qui animam haberet bene purificatam antequam è corpore exiret. Hujuſmodi autem animas comparat τοῖς πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, *ſpiritibus juſtorum perfectorum*, quorum mentio ſuprà facta eſt ex Authore ad *Hebræos*, Cap. 12. Ac proinde ſatis gravis cauſa erat, inquit ille, ut Servator diceret latroni, [hodie] hoc modo ipſi notum faciens, quòd in longius tempus non eſſet differendus, juxta ſuorum Rabbinorum doctrinam, tametſi vitam facinoroſam degiſſet, ſed ex hac ſua ſincera pœnitentia ſtatim cum Chriſto in Paradiſo ipſi eſſet intrandum, etiam intra eum ipſum diem quo eum allocutus eſt Chriſtus.

3. Neq; nobis opus eſt cum S. *Auguſtino* multùm inſudare illi articulo Symboli Apoſtolici, κατέβη εἰς ᾅδου, ità explicando ut conſentire poſſit cum Chriſti præſentia in Paradiſo per ſpacium illud quod inter mortem ejus reſurrectionémq; interceſſit. Nam ᾅδης in genere, quemadmodum hic Interpres evincit, nihil aliud ſignificat præterquam inviſibilem Animarum ſtatum à corpore ſeparatarum: neq; ipſum reſtringit vox κατέβη ad deſcenſum in Infernum. Nam quantùm ad hanc Phraſin, καταβαίνειν εἰς ᾅδου, quoniam dicitur de tota Chriſti perſona, quemadmodum & de aliorum qui in ſtatum mortuorum intrant, per defixionem Imaginationis in illud quod maximè craſſum eſt & ſenſibile, viz. in deſcenſum corporis in Sepulchrum, facilè adducimur ad utendum eâ, tametſi ſignificare volumus receſſum totius perſonæ tam animæ quàm corporis è numero viventium: Quemadmodum *Jacob* facit Geneſ. 37. 35. ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου· cùm tamen filius ejus non eſſet ſepultus, ſed à feris diſcerptus & devoratus, utì ille exiſtimabat. Quamobrem ſenſus eſt, Dum corpus meum deſcendit in ſepulchrum, animâ tamen meâ ad filium meum proficiſcar in regionem mortuorum.

4. Rurſus, quanquam καταβαίνειν utplurimum ſignificat deſcendere vel ire deorſum, ſignificat tamen aliquando ſimpliciter ab aſpectu hominum evaneſcere; ſæpeſæpiùs verò, prout fit in aliis vocabulis, ità in hoc, κατὰ nullam omnino habet ſignificationem, ſed καταβαίνειν idem prorſus eſt quod βαίνειν. Cujus infinita ferè exempla facile eſſet producere apud Septuaginta Interpretes, niſi quòd ſupervacaneum fore exiſtimo. Quamobrem κατέβη εἰς ᾅδου aptè reddi poteſt (non quidem, *deſcendit in Infernum*, ſed) *in regionem ivit animarum ſeparatarum*, ſive ſpirituum hominum hac vitâ defunctorum. Quódq; ᾅδης generalem hunc habet ſenſum *Grotius* planè evincit, non ſolùm ab illo ſuprà citato loco Geneſeos, ſed ex uſu vocabuli apud multos Authores Græcos, veluti *Diphilum*, *Sophoclem*, *Diodorum Siculum*, *Joſephum*, *Platonem*, & alios. Illud *Plutarchi* valde notabile eſt ubi exponit verſum illum *Homeri*.

Ψυχὴ δ' ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἄϊδόσδε βεβήκει.

Ἀϊδόσδε] hoc eſt, inquit ille, εἰς τὸν ἀειδῆ καὶ ἀόρατον, εἴτε ἀέρα θείη τις εἴτε ὑπόγειον τόπον, *In obſcurum & inviſibilem, ſive Aërem quis ſtatuat, ſive aliquem ſubterraneum locum.* Idémq; Author alibi, τὸ ἀειδὲς καὶ ἄχρωστον τοῦ ἀέρος ᾍδης ἐπίκλησιν ἔχειν. Per id ipſum innuens Aërem eſſe inviſibilem illam Regionem mortuorum in quam expirantium hominum ſpiritus proficiſcuntur. Et in confeſſo eſt apud omnes, cùm cætera elementa, ignis, aqua ac terra viſibilia ſint, Aërem tamen & Ætherem prorſus eſſe inviſibilem. Ac proinde ᾅδης optimè in ſe complecti poteſt tum *Infernum* tum *Paradiſum.* Unde & manifeſtum eſt Chriſtum eodem tempore & ἐν ᾅδου & in Paradiſo eſſe potuiſſe quemadmodum quiſpiam poteſt eſſe in *Anglia* & *Londini* ſimul. Et promiſſum ejus latroni de celeri ac immediata fruitione illius beatitudinis fuit quaſi quædam ad univerſum mundum à Cruce Proclamatio, quòd humanæ Animæ vivunt ac ſubſiſtunt extra hæc terreſtria corpora. Quod porrò demonſtravit ſuum reſumendo corpus & aſcendendo cum eo in cœlum in conſpectu diſcipulorum ſuorum.

5. Quam veritatem mihi planè videtur ſupponere etiam in Parabola *Divitis* & *Lazari* & injuſti *Diſpenſatoris.* Nam ex eo quòd Dives ab *Abrahamo* petit ut *Lazarum* mitteret ad fratres ejus ad certiores eos faciendos de miſera ſua conditione, quanto nimirum teneretur dolore ac cruciatu; Manifeſtò ſupponitur quòd animæ impiorum vexantur & cruciantur etiam ante diem Judicii, immò verò immediatè poſt ipſorum mortem. Quódq; piorum animæ continuò poſt earum exitum ex hac vita, æternis fruuntur gaudiis, quemadmodum declaratur per tranſportationem Animæ *Lazari* in ſinum *Abrahami* & per Servatoris applicationem Parabolæ injuſti Diſpenſatoris,

 ſpenſatoris,

spensatoris, dum nos indè hortatur ut bona nostra temporalia liberaliter cum pauperibus communicemus, ut quum vita hæc ejúsq; voluptates defecerint ad sempiterna admittamur gaudia.

Sed non opus erat ut eis locis insisteremus quæ magìs obnoxia sunt cavillationibus & subterfugiis lubricorum nostrorum Adversariorum, cùm tot támq; clara & irrefragabilia Scripturæ Testimonia pro præsentis veritatis confirmatione jam protulerimus. E quibus manifestò constare potest, non Paganismum esse sed solidam & inculpabilem Christianitatem asserere, Quòd animæ defunctorum non dormiunt, sed vivunt, intelligunt, vidéntque, ac percipiunt, quali post mortem conditione collocentur, sive bona illa sit sive mala.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. II.

CAP. I.

1. *Pergit ad partem Christianitatis magis intelligibilem, ad cujus clariorem intelligentiam Propositiones quædam præparatoriæ ponendæ sunt.* 2. *Utì primò,* Quòd Deus est. 3. *Brevis illius Assertionis Ratio ex ejus Idæa petita.* 4. *Confirmatio ulterior ex ordinaria illius concatenatione cum rationibus reddendis cæterarum rerum omnium. Ut primò, existentiæ disjunctarum mutuòq; independentium particularum materiæ.*

1. EXegi tandem Itineris nostri partem maximè tenebricosam & dubiam, quásq; potui rationes, de rebus in Christianitate maximè obscuris & abstrusis, in medium protuli. Incipimus nunc intrare in Regionem magis luminosam & amæniorem, faciliorémq; veritatis prospectum, illucescente nobis jam die, Auroræq; splendore montium cacumina deaurante; unde ulteriorem jam clarè prospicimus pleniorémq; *magni* illius *Mysterii* in quod inquirimus, Revelationem: Quam Dei Spiritus in manifestis sacræ Scripturæ monumentis ità ratificabit & confirmabit, ut apud eos qui acumine pollent & judicio, eam credam in posterum extra omnem controversiam collocatum iri, quantum ad Mysterii attinet *veritatem.* Verùm intereà loci contemplanda nobis est *Rationabilitas* illius & *Intelligibilitas* è præcipuis quibusdam maximéq; confessis Aphorismis Rationis liberæ ac Philosophiæ; qui intellectus nostros in præsenti hac veritatis prosecutione non minùs oblectabunt & demulcebunt, quàm jucundæ Radiorum Solarium reflexiones à montium summitatibus reverberatorum ante-lucani viatoris oculos demulcent. Nos verò recensebimus tantummodo, non multùm insistemus probationi harum conclusionum, utpote quæ ejusmodi sunt, quæ aut jam plenè & irrefragabiliter à nobis demonstratæ sunt in aliis nostris scriptis (vide Tractatum *de Animæ Immortalitate* & *Antidotum adversùs Atheismum*) aut adeò in se evidentes sunt, ut simplex ipsarum perceptio demonstrationis vicem possit explere.

2. Prima earum ac præcipua est, *Quòd Deus existit,* i. e. *Ens infinitâ Sapientiâ, Bonitate & Potentiâ præditum.* Quod materiam corpúsve esse non posse manifestum est, vel in maximam, quam Imaginatio assequi potest, tenuitatem comminutum. Ac proinde necesse esse ut sit Spiritus, omnipræsens, pervadens & penetrans omnia. Quæ conclusio naturalibus animæ nostræ facultatibus adeò consentanea est, si modò nobis semel cum ipsis major esset usus & familiaritas (quidam enim homines optimæ suiipsorum partis notitiâ planè exciderunt) ut aliud quodvis vel contra vel citra hanc sententiam admodum inadæquatè, perversè, duriterq; in cogitationibus nostris jacere perciperemus.

3. Nam cùm impossibile sit, quin aliquid *à se* existat, Annon Rationi longè magis

magis consonum est, ut illud *à se* sit cujus ipsa natura & Idæa idem indicat implicátque, quàm ut non solùm hoc non sit omnino, sed ut aliquid *à se* existat cujus tamen natura nihil tale infert vel involvit. Quamobrem ea facillima est & facultatum nostrarum dictatis maximè congrua Philosophandi ratio, quæ Dei existentiam admittit. Hoc enim instructi Principio rationem possumus reddere præcipuorum objectorum quæ sub contemplationem nostram cadunt. Nam siquis ausit asserere quòd materia *à se* existit, ejus assertio omni caret fundamento, nec ullam illius rationem reddere potest, cùm nihil tale contineatur in ejus Idæa. Quodsi asserat Deum existere, rogétq; eum quispiam quomodo id fiat? in promptu responsio est, ipsam utiq; Idæam Dei talem ejus naturam repræsentare quæ non possit non esse. Etenim Idæa absolutissimæ & perfectissimæ Essentiæ non potest mentibus nostris talem eam non repræsentare quæ maximè absolutam ac perfectam σχέσιν habeat sive habitudinem ad existentiam. Unde continuò sequitur, si propriis nostris facultatibus fidem habere velimus, Deum reverà existere. Alioqui, cùm facultates nostræ nos doceant necessariam existentiam ipsi competere, nos tamen interim affirmaremus eam ipsi non competere (quod manifestò verum est si omnino non existit) quæ est crassissima apertissimáq; contradictio.

4. Quanta verò esset ea in quovis homine vecordia & insania, negare libera suæ rationis dictata in re non solùm adeò in se manifesta sed ità utili insuper & jucunda in contemplatione operum Naturæ illiúsq; materiæ corporeæ ex qua facta sunt? Nam quantùm ad existentiam ipsius substantiæ materiæ hærere multùm non possumus in investiganda illius causa, quamvìs existentiæ suæ rationem nullam in sua Idæa contineat. Etenim tametsi unaquæq; ipsius particula à reliquis independens sit & separabilis, ac proinde magna penuria Materiæ potuisset esse in Universo nimiáve illius copia; neutrum tamen horum accidit. Sed quì factum sit ut tantum omnino materiæ talísq; qualis est producta fuerit, veram jam invenimus sufficientémq; causam, Omnipotentem scilicet Deitatem, quæ quidlibet efficere potest quod nullam implicat contradictionem. Atq; hujusmodi est materiæ productio ejúsq; emissio in existentiam.

CAP. II.

1. *Quòd peritæ operum Naturæ formationes existentiam Dei demonstrant.* 2. *Quòdq; illæ agnitionem* generalis Providentiæ *etiam ab irreligiosis* Physiologis *extorserunt.* 3. *Esse etiam particularem Providentiam sive inspectionem Dei in unamquamq; personam* individuam: *Quæ est secunda nostra assertio.*

1. VErùm progredimur jam ad illud quod eximium magis est atq; admirabile, ad *Formationem* scilicet *materiæ* in tam varias rerum viventium formas, in quibus tam excellens accuratáq; sapientia ac peritia detegitur, ut prorsus sit impossibile ut merus materiæ motus absq; aliquo intellectuali moderatore unquam eam reducat ad tam perfectam pulchritudinem atq; ordinem. Appellare verò primam harum rerum omnium causam *Naturam* potiùs quàm *Deum*, est aut imperitè, aut perversè lepidéve sermocinari. Nam si *Naturam* faciunt principium cæcum omniq; scientiâ destitutum & perceptione, quomodo illa tam constanter tueri potest perfectam illam rationem atq; artificium quod in corporibus omnium Animalium observamus? Quodsi in ipsa admittere volunt cognitionem ac peritiam, est certè non nisi frivola & morosa controversia, utrùm nempe primum rerum omnium Principium *Deus* habendus sit an *Dea*, *Deitásve* an *Natura* appellanda. Illi verò facilè intelligere possunt qui non datâ operâ cæcutiunt, eum esse ordinem rerúmq; constructionem in operibus Naturæ, ut prima ipsorum origo non possit non esse *Intellectualis* sive *Rationalis*, *omniáq; ad finem optimum*, *maximámque*, *quæ fieri potest*, *utilitatem ac fœlicitatem Creationis dirigi.* Adeò-ut quas in Idæa Dei invenimus Perfectiones, hoc est, infinitam *sapientiam* & *bonitatem*, easdem etiam inveniamus à Naturæ objectis nobis reflexas, possimúsq; indè summa cum religione ac voluptate & confirmare innatam illam notionem quam habemus de Deo, mentésq; pariter nostras ab inextricabilibus erroribus laboribúsq; liberare, dum acquiescimus tam plenæ sufficientíq; causæ earum rerum quæ tam exquisito artificio fabrefactæ nobis ante oculos indies occurrunt in Universo.

2. Atq;

2. Atq; profectò speciebus rerum tam pulchrè prospectum est & accuratè, ut agnitionem extorserit *generalis providentiæ* etiam eis hominibus, quorum si intellectuales facultates permisissent, vita certè ipsorum atq; mores vix ipsos sustinuissent à subsidendo dilabendóve in fœdissimos stupidissimósq; Atheismi gradus. Verùm cùm res viderent in Natura formatas ità ut sunt, non potuerunt diffiteri quin originem suam duxissent à Principio *Intellectuali*, qui Deus est, assignantes quidem ipsi ineffabilem quandam Beatitudinem in contemplando seipsum suámq; sapientiam in formando mundum variáq; in eo creaturarum genera; sed fingentes interim eum tam fataliter sedi suæ affixum, ut inclinare se non possit vel eò usq; demittere ut singularium hominum sive Individuorum vitam morésve notet vel observet, manúmve porrigat aut ad remunerandum eos aut ad puniendum. Quæ quidem opinio videtur vel ex crassa deploratáq; ignorantia rationis multorum infortuniorum quæ particularibus creaturis in hoc mundo obveniunt, vel ex tenero quodam rerum suarum sensu ac prospicientia oriri; utpote qui sibi valdè prætiment ab ullo alio Deo quàm quem sibi polliceri possunt nihil acturum esse supra vel contra ordinarium cognitúmq; Naturæ cursum. Quam Hypothesin illi certissimum pignus fore autumant futuræ Impunitatis.

3. Mihi verò videtur planè impossibile, ut Ens tam excellens omnibúsq; numeris absolutum quàm est ipsa Deitas, ignoret quicquam quod sciri non repugnet. Ac proinde secunda nostra Assertio erit, *Quòd particularis exquisitáq; Providentia est, ad unamquamq; rem individuam in mundo personámq; pertingens.* Cùm æquè facile sit Deo *omnia pervidere* atq; *unum* quodvis singulare, quippe cujus *perceptio infinita* est, & quæ propterea nec distrahi potest nec defatigari. Jam verò cum & *Bonitas* ejus & *Potentia* non minùs sint immensæ, necessariò sequitur, nihil esse quod vel vilissimæ creaturæ accidit in tota Creatione, quin *Divinæ Bonitati* congruerit id ipsum vel efficere vel saltem permittere. Quanquam enim in præsens durum videri potest illi particulari creaturæ, potest tamen tandem in majorem illius cedere utilitatem, vel existimari, ad minimum, aliquid conferre ad *Bonum universi*, quemadmodum *Marcus Aurelius Antoninus* magno cum judicio subinde nos monet in suis *Meditationibus*; levémq; eum Philosophum & superficiarium judico, qui hanc causam tueri non potest contra universas Atheorum suspiciones & cavillas.

CAP. III.

1. *Assertio tertia*, Quòd sunt Spiritus sive substantiæ immateriales Particulares, *& de ipsorum generibus.* 2. *Ipsorum existentiæ demonstratio, & præsertim eorum qui latiori sensu* Animæ *appellantur.* 3. *Differentia inter* Animas *vel* Spiritus hominum *&* Angelorum; *quódq; Idololatria Paganica Sagarúmq; Ceremoniæ probant Dæmonum existentiam:* 4. *Ut & Dæmonum existentia existentiam bonorum Angelorum.*

1. TErtia mea assertio est, *Quòd sunt Spiritus, sive substantiæ immateriales particulares.* Quæ quidem veritas facilè elucescit, ex eo quod jam adeò firmiter demonstratum est. Nempe quòd est *unus omnipotens, omniscius & infinitè benignus Spiritus qui appellatur Deus*; qui cùm agat juxta suam propriam naturam, dubitare non possumus quin creaverit innumerabiles Spirituum multitudines ad seipsis fruendum suóq; Creatore. Qui sunt aut *purè immateriales* nullam habentes communionem cum materia, quos *Græci* iterum dividunt in Νόας & Ἑνάδας, in *Mentes*, *Intellectúsve* puros, & *Unitates*: aut sunt tales (quamvìs secundùm ipsam essentiam vel substantiam sint immateriales) qui *vitaliter* cum *materia* uniri possint ab ipsáq; affici. *Hos Spiritus*, ob defectum aptioris nominis, *Animas* appellamus, (noto vocabulo ad majorem sensûs latitudinem abutentes, cum bona *Criticorum* venia) quippe quòd omnes materiam vitaliter actuant, sive *Ætherea* sit sive *Aërea*, sive deniq; *Terrestris*. Utrùm verò sit & *media Spirituum species* inter *Animas* & *Intellectus puros*, meritò quis dubitare potest; tales utiq; qui differunt ab *Intellectu* ex eo quòd immediatam habeant potentiam movendi materiam, & ab *Animabus* quòd cum materia vitaliter non jungantur sed agant solummodo ut *Formæ assistentes*, quales *Aristotelici* suas Orbium motrices fingunt *Intelligentias*.

2. Quantùm ad existentiam trium priorum ordinum, argumentum illius jam indicavimus

dicavimus non contemnendum, quod & omnes ſpirituum ordines indifferenter attingit. Ultimus verò ordo non cadit ſolummodò ſub cognitionem Rationis magìs abſtractæ, ſed & ſub ipſam experientiam. Nam quòd ſit ſpiritus in humano corpore nobis evidens eſt, quoniam invenimus tales in nobis operationes, quæ, ſi eas preſſiùs conſideratiúſq; examinemus, materiæ competere non poſſunt. Hic ſpiritus qui ità agit in nobis *Anima* nuncupatur. Quòd verò Principium aliquod huic conſimile & Analogum ſit in Aëreis vel Æthereis *Geniis*, actiones conditionéſq; quorundam ex ipſis fidem faciunt. Nam ſi eorum natura talis non eſſet qualem nos deſcripſimus, hoc eſt, ſi non inhabitarent vitalitérq; actuarent vehicula corporea, quî fieri potuit ut peccarent unquam eſſéntve lapſi? Non fit enim niſi ex conjunctione horum duorum Principiorum *Spiritûs* & *vehiculi* ut unquam introduci poſſet ulla interna Tentatio, Diſtractio, vel Confuſio in ullis ordinibus *Geniorum* vel *Angelorum*. Subſtantiæ verò puræ, ſimplices & abſtractæ videntur prorſus impoſſibiles ac proinde impeccabiles. Quamobrem admodum probabile eſt, omnes Angelos lapſos quos vulgò *Dæmonas* vocamus, eſſe ex quarto ordine Spirituum quos modo deſcripſimus.

Vide Tractatum de anima Immortalitate, lib. 2. c. 2. 4, 5, 6.

3. Qui *Spiritus Geniorum* ſive lapſorum ſive nondum lapſorum inſigniter differunt ab his *hominum ſpiritibus*, in eo quòd non ſunt capaces informandi humanum vel terreſtre corpus, ac proinde ſupra ipſos ſe gerunt efferúntq; tanquam ſuperioris Ordinis Eſſentiæ; præq; faſtu ac contemptu uſq; à primo ſuo lapſu aut vi aut fraude miſerum abjectúmq; humanum genus variis illaqueârunt ſuperſtitionibus cultibúſq; Idololatricis ſibi præſtandis. Quod tamen efficere non potuiſſent niſi ipſi homines perinde ac illi lapſi fuiſſent. Quamobrem ſuperſtitiones Paganicæ Sagarúmq; Hiſtoriæ evincere poſſunt Dæmonas eſſe, taliſq; eſſe naturæ, qualem nos indicavimus.

4. Et credo ſanè, hoc probato, neminem dubitaturum quin ſint etiam boni Angeli qui præliari poſſint contra malos eíſq; moderari. Deus enim non ſinet magnum hujus univerſi *Automaton* adeò imperfectum eſſe, ut ipſe cogendus ſit perpetuò pedem efferre ſéq; eis rebus ingerere quas nobilior aliqua Creationis Pars præſtare poſſit, nec ea inter ſe committet quæ toto genere differunt. Prætereà illi Philoſophi qui maximo cum judicio de his rebus ſcripſerunt, nón facilè concludunt, ullas alias eſſentias intellectuales creatas eſſe quàm quæ capaces ſint unionis vitalis cum aliquo ſaltem vehiculo. Quod ſi verum eſſet cauſæ noſtræ nihil officeret, cùm admiſſio trium priorum ordinum nihil faciat ad noſtrum propoſitum. Deniq; improbabile eſt, cùm lapſus Angelorum à libero profectus ſit principio, quin quemadmodum quidam ceciderunt, ità alii ſtationem ſervaverint, ſempérq; proinde fuerint, ab eo uſq; tempore quo illi lapſi ſunt, & *boni* & *mali* Angeli in mundo, eo nempe ſenſu quo ego explicavi naturam Angelorum vel Geniorum ſive bonorum ſive malorum.

CAP. IV.

1. *Aſſertio quarta*, Angelorum lapſum ex eo factum eſſe quòd Animali vitæ ſe totos dederint, deſeruerintq; Divinam. 2. *Quinta*, Hunc lapſum eorum puriſſima ipſorum vehicula mutâſſe in vehicula magìs craſſa & fæculenta. 3. *Sexta*, Vehiculorum mutationem Vitæ extinctionem non fuiſſe. 4. *Septima*, Animas humanas immortales eſſe, agereq; & vivere poſt mortem. *Cui rei fidem facit lapſorum Angelorum actuoſitas.* 5. *Intimiq; Organi Perceptionis Homogeneitas.* 6. *Scopus finiſq; externorum organorum ſenſûs in hoc terreſtri corpore.* 7. *Poteſtas Animæ ad organizandum ſuum vehiculum.* 8. *Et Perfectio deniq; divinæ Providentiæ.*

1. ADdimus quartò, Angelos hos ante lapſum duplex vitæ principium in ſe habuiſſe, *Divinum* unum, alterum *Animale*; eorúmq; lapſum in hoc conſiſtere, quòd deſiſtentes ab obſequio erga *Divinam vitam*, *Animali vitæ* totos ſe addicerent abſq; modo ac menſura.

2. Quintò, *Quòd hæc rebellio effectum habuit in ipſa eorum vehicula, mutavitq; pura eorum ac Ætherea corpora in magìs fæculenta ac terreſtria*; (intelligendo *terreſtria* in tam lato ſenſu quàm facit *Carteſius*, qui totam *Atmoſphæram* complectitur.) Amiſerunt igitur Manſiones illas magìs ſplendidas pro obſcuro hoc ac caliginoſo Aëre ubi vagantur, habéntq; nunc in pollutis ſuis vehiculis minus Cœli quàm vel

vel infima Animarum regeneratarum quæ hæc terrestria Tabernacula incolunt. Idq; ex Propheta de ipsis verissimum est, *Occidisse utiq; ipsis solem in meridie.*

3. Sextò, *Corruptionem Perditionémve horum vehiculorum æthereorum ipsis vitæ extinctionem non fuisse, sed exclusionem tantummodò à vita ac voluptatibus supremi Paradisi quibus fruebantur in cœlestibus illis vehiculis.* Etenim quòd etiamnum vivunt, moventur & agunt, ex eo manifestum est quòd totus terrarum Orbis famâ reboat ipsorum flagitiorum ac facinorum.

4. Septimò, Quòd *Animæ humanæ, quæ æquè immortales sunt* (cùm sint Spiritus) *ac illæ lapsorum Angelorum, vitâ non privantur post mortem hujus corporis.* Nam quemadmodum Animæ lapsorum Angelorum à tenuiori ad densius crassiúsve descenderunt, absq; sensûs vitæq; jactura; ità animæ nostræ ascendunt à crassioribus ad puriores & tenuiores habitationes, cum pari si non majori securitate agendi & vivendi post mortem corporis.

5. Quod faciliùs credemus, si consideremus, quàm contemptibilis vilísq; res sit Organum illud quod ultimum maximéq; immediatum instrumentum est deferendi ad animam quicquid in exteriori hoc Mundo percipimus (& quod maximopere notandum est) in quo solo Anima ullum omnino habet sensum sive perceptionem earum rerum quæ ad illius Notitiam appellunt. Quod (si non sit *Animales Spiritus* intra cerebrum) fieri posse fateor cum *Cartesio*, ut sit *Conarium*, quo nec Aqua, nec Aër, nec Æther, nec ullum aliud elementum videtur esse magìs simplex & homogeneum. Adeò ut aptitudo & commoditas non videatur in natura organi sita esse, sed in eo quòd anima per eas leges quibus in corpus introducta est, *Centrum suæ perceptionis* ibi collocavit. *Vide Tractatum de Immortalitate Animæ, lib.2.c.7. Sect.16,17, 18.& cap.8. per totum.*

6. Quod minutum *Centri perceptionis* Animæ Tabernaculum, cùm tam crassæ sit consistentiæ, (quâ minùs *passibile* fit & *alterabile,*) valde conveniebat, ut fabrica esset tam accurata externorum Organorum Oculi, Auris, Nasi aliarúmq; Partium ad corroborandum istos motus & impressiones quas transmittunt; ità ut satìs fortiter ferire possint *Conarium*, aut saltem per Organa perrumpere & penetrare usq; ad *Animales Spiritus* in cerebro, supponendo eos intimum maximéq; immediatum *Organum perceptionis.* Quòd verò Conformatio externorum Organorum sensûs talis sit ut mirandum in modum adaptata sint ad dictum finem, adeò in confesso est apud *Anatomicos*, ut nihil opus sit illius insistere probationi: Quemadmodum & apud *Medicos*, nullum ex organis externis sensum ullum in se habere vel perceptionem, non magìs sanè quàm *Otacusticon* aliquod aut vitrum *Dioptricum.* Unde manifestò apparet quàm parùm Rationis habeat illorum desperatio qui opinantur, postquam anima exuta est organico suo corpore, eam nullius rei sensum habere posse vel perceptionem. Accurata enim illa Organizatio ad nihil aliud tendit, nisi ad attemperandum vel adæquandum vim motûs crassitudini consistentiæ Conarii, difficultatíq; eò transeundi per nervos. Cujus igitur Organicæ Conformationis nullus potest esse usus in anima à corpore separata, cùm *Perceptionis centrum* quasi nudum collocetur in *tenero* magìs & *passibili* elemento, qualis est Aër, Æther & similia. Adeò ut maximum omnium futurum sit miraculum, si anima post mortem obdormiverit, cùm minimo quovis momento impelli possit & excitari.

7. Pretereà, non est à ratione alienum statuere, & ipsam & alios spiritus, quamvìs nulla habeant Organa fixa & à Natura formata, posse tamen ad magìs distinctam plenámq; Objectorum perceptionem, elementum in quo sunt, in temporariam *Organizationem* compingere, ídq; pari cum facilitate & celeritare atq; nos pupillam dilatamus & contrahimus, humorémq; Crystallinum in oculo reducimus vel promovemus.

8. Et nè Animarum humanarum naturam solùm spectare videamur sed & voluntatem Dei ejúsq; Propositum, nemo unquam adhuc nomen suum inter Philosophos professus est qui Immortalitatem Animæ negavit eo sensu quo ego pro ea contendo, quin particularem providentiam priùs negaverit. Quam tamen ego impossibile puto ut quisquam neget, modò diligenter & sine partium studio in rem ipsam velit inquirere. Ac proinde septima hæc Assertio optimo jure retineri potest, nempe, *Quòd Animæ humanæ immortales sunt, quódq; agunt vivúntq; post mortem.* Quo de Argumento recentiùs pleniúsq; scripsi in Tractatu de Animæ Immortalitate ad quem remittendus est lector. *Lib. 2. Cap. 17, 18.*

N CAP.

CAP. V.

1. *Octava Assertio*, Politiam esse inter Angelos Animásq; separatas tam bonas quàm malas; Duóq; proinde distincta *Regna*, unum *Lucis*, alterum *Tenebrarum*. 2. *Perpetuásq; inter ipsa inimicitias & bella.* 3. *Nona*, Infinita esse examina Spirituum Atheorum tum Aëreorum tum Terrestrium in perfectam ignorantiam atq; odium omnis veræ Religionis demersorum.

1. Octava Assertio est, *Unumquemq; Angelum sive bonum sive malum æquè verè personam esse ac hominem quemlibet, cùm & vitâ, sensu, & intellectu, sit præditus.* Ac proinde omnes similiter *capaces esse Gaudii & Doloris*, & propterea *legibus coërcibiles*. Cúmq; opitulationes mutuæ illud adipisci possint quod nequit solitudo, necesse porrò est ut sint *Sociabiles*, & in corpora Politica redigantur, legibúsq; pareant, aut ob spem præmii, aut ob pœnæ metum. Ex integra igitur Naturæ Angelicæ massâ (accensendo etiam huc, juxta sententiam *Philonis*, Humanas Animas in quibuscunq; inveniantur vehiculis) oriuntur, post ipsorum lapsum, *duo distincta Regna*, unum *Tenebrarum*, (cujus leges non ultrà quàm ad res *Animalis vitæ* pertingunt) alterum *Lucis*, quod est *verum Dei regnum*. Atq; hìc *vita Animalis* subjicitur debitúmq; præstat obsequium, dum *Divina* imperat exercétq; dominatum; Quemadmodum *Divina vita* in altero regno sub pedibus conculcatur, soláq; *Animalis* dominatur rerúmq; potitur.

2. Jam verò, cùm vita intima, primáq; Origo motûs in utroq; regno adeò contraria sit, manifestò sequitur, quòd perpetuæ futuræ sint inter hæc duo regna inimicitiæ & bella usq; dum pars altera plenam nacta sit victoriam. Quod & adhuc faciliùs concipiemus, si admittamus quod & rationi maximè consonum est. *Regnum* utiq; *lucis* à cœlo usq; ad terram pertingere; hoc est, Quemadmodum in eadem Terræ superficie Animalia inveniuntur, ferocia ac mansueta, innocua & venenosa, hominésq; boni ac mali, pii & impii; ità etiam in eisdem Aëris Regionibus, utriusq; generis Spiritus vagari, bonos cum malis, *Regni tenebrarum* subditos, cum subditis *Regni Lucis*. Huic Aëreorum Angelorum Ordini Philosophi veteres Animas adnumerabant hominum defunctorum, tam proborum quàm improborum, nisi ad extraordinarium quendam planéq; Heroicum puritatis ac perfectionis gradum pervenissent; tum enim opinabantur eas ad regiones illas magis sublimes & Æthereas attolli.

3. Nonò, *Infinita esse Spirituum Atheorum agmina vel examina tam Aërea quàm Terrestria ad Tenebrarum Regnum pertinentia, quæ aut absolutè Deum esse negant aut saltem particularem providentiam.* Divinámq; vitam tanquam fastidiosam quandam infestámq; Imaginationem omníq; præterea præmio destitutam considerant. Et si quam homini in hac vita voluptatem conciliat, eodem numero eam habent quo illas quæ hominibus mente captis & Melancholiâ laborantibus contingunt, quorum Imaginatio multas, quod dicitur, stultorum Paradisos ipsis creat, quibus se oblectent. Idémque, inquiunt illi, facit Religiosa hæc Insania eis qui ipsâ tenentur, cùm nec ullum objectum reale habeat, nec fructum alium præterquam quo Imaginatio falsa superstitiosas ipsorum mentes illudat. Et tametsi hi Rebellatores, rerum naturalium, Mathematicarúmq; subtilitatum satìs gnari esse possint, & in omnimoda astutia scientiáq; Politica versatissimi; tamen cùm omnis rerum divinarum gustus & cupiditas in ipsis penitus extincti sint aut consopiti, neq; ipsi quidem excogitare quicquam possunt nec ullas approbare rationes ab aliis excogitatas ipsísq; oblatas, quibus ab eo statu Rebellionis & tenebrarum, in quo siti sunt, ad verum Dei vivi cultum revocari valeant. Immò verò probabile est eos præ duritie cordis eò audaciæ confidentiæq; prorupisse, ut se satìs instructos viribus esse autument ad confligendum cum potestatibus *Regni Lucis*, summámq; rerum glorientur penès ipsos olim fuisse & etiamnum ad ipsos jure pertinere, & aliquando in ipsorum manus esse relapsuram; suum Principem jactantes fratrem esse natu majorem, sed in has rerum angustias dejectum per invidiam minoris. Quod furiosum olim erat commentum *Euchitarum*, *Ophitarum*, vel *Satanianorum*.

CAP.

CAP. VI.

1. *Assertio decima*, Quòd ruina erit *Regni Tenebricosi* consummatissima, idq; modo quodam supernaturali, & in ipsas externas eorum personas. 2. *Undecima*, Gentem humanam initium habuisse & finem aliquando esse habituram. 3. *Quod & Terrarum Orbis Conflagratio testificatur.*

1. TUM verò, loco decimo, Admodum rarum est & inusitatum ut tam obstinata & irreconciliabilis oppositio, quàm quæ reperitur inter duo illa regna de quibus loquimur, non finiatur tandem insigni aliquâ clade, alterutrâ parte plenam reportante victoriam. Sed præterea jus perspicuum atq; æquitas illius causæ quam Potestates *Regni Lucis* defendunt, non solùm hoc, apud eum qui sedet Judex, obtinebunt, ut finis tandem suis laboribus & conflictationibus imponatur; sed & ab eorum parte certissimus stabit successus, idq; non solùm in sensu quodam tacito, Mystico & Allegorico, (cujus hi Spiritus Athei nullum habituri sunt sensum vel perceptionem, ut qui omnia resoluturi sunt in *Naturam*, *rerum Politicarum peritiam*, *bonàmve fortunam*, fortassis in aliquas *extraordinarias Stellarum virtutes* & influentias quæ aureum iterum seculum in Scenam introducant; Tam parùm poterit Justitiæ Regnum in terris homines insigniter impios & obduratos convincere) sed per præpotentem quandam miraculisq; plenam *Pompam* ac *Comparentiam*, quâ in ipsis externis sensibus confundentur consternabuntúrque, cùm nihil aliud jam reliquum sit in quod Divina Providentia operetur, quippe quòd divina vita, sensúsq; Conscientiæ jamdiu in ipsis extincti sint, ratióq; ipsorum penitus consopita, quantum veram Dei cognitionem spectat, & universa Religionis officia.

2. Undecimo, *Generationes hominum initium habuerunt & finem aliquando sunt habituræ.* Quòd initium habuerunt communi omnium Philosophorum, Poetarum, & Historicorum consensu comprobatur. *Aristotelici* quidam dissentiunt, sed ob rationes tam infirmas, ut operæ pretium minimè fore judicem ipsos confutare. *Cartesius* verò ipsiúsq; Philosophia huic opinioni adeò favet ut necessariò ipsam inferat. Præterea, *Naturæ Historia* idem videtur confirmare ex eo quòd Tellus jam non tam perfecta pariat Animalia quàm primitus produxerat. Quemadmodum notat *Lucretius* lib. 2. de *Rerum Natura*.

Jámq; adeò fracta est Ætas; effætáq; Tellus
Vix animalia parva creat, quæ cuncta creavit
Secla, deditq; ferarum ingentia corpora partu.

Quod quemadmodum certissimum est signum Ætatis jam affectæ in Tellure, ità etiam Juventutis illius primiq; ortûs argumentum est perspicuum.

5. Cæterùm, præter Philosophicum illud axioma, *Quicquid oritur moritur*, Quòd generatio tandem cessabit super Terram antiqua illa *Confragrationis Mundi* fama ulterius perhibet Testimonium. De quo funesto fato *Sibyllæ* jam olim cecinerunt, idémq; *Pythagoras* & *Heraclitus* sunt testificati, quos etiam *Ovidius* secutus est: & *Stoici* itidem, (homines sanè qui satis tardi sunt ad credendum res miras magnásve è parvis levibúsve argumentis,) in suam hoc assumpserunt Philosophiam; addentes porrò, humanas Animas ad illud usq; tempus substituras esse, sed in extrema hac conflagratione tandem perituras. Alii magis benignum hujus ignis usum fore præsagiunt, ut qui putant per eum purgandam esse Terram magisq; fertilem reddendam, eóq; modo præparandam esse ad fœliciorem habitationem; tanquam si divina *Nemesis* admodum amicum aliquod consilium in gratiam totius Creationis foveret, etiam tum cùm maximè crudelis & severa videtur contra aliquam illius partem; nec in hoc Justitiæ solummodò actum exerceret, sed & peritæ Agriculturæ, exurendo scilicet sterile solum cùm omnibus in eo reptantibus Animalculis, ut Ager indè fiat fertilior; juxta illud *Virgilii* in *Georgicis*.

Sæpe etiam steriles incendere profuit Agros,
Atq; levem stipulam crepitantibus urere flammis:
Sive indè occultas vires ac pabula terræ

Pinguia concipiunt; ſive illis omne per ignem
Excoquitur vitium atq; exudat inutilis humor.

Sed tam immane facinus prohibeat Deus, ut mortalis quiſquam eò uſq; audeat & deſipiat, ut profiteatur ſe intelligere tam profundum Providentiæ Myſterium.

Summa quò ego collineo hæc eſt: Opinionem eſſe non *Chriſtianorum* tantummodò ſed & *Ethnicorum Judæorúmque*, fore tandem totius terrarum Orbis conflagrationem finémq; impoſitum iri præſenti huic rerum Scenæ. Quod dogma maximo mihi futurum eſt uſui in defendenda noſtra Religione contra utroſque.

CAP. VII.

1. *Aſſertio duodecima*, Quòd viſibilis erit & ſupernaturalis liberatio filiorum *Regni Lucis* in mundi Conflagratione. 2. *Ratio Aſſertionis.* 3. *Aſſertio decima tertia*, Quòd noviſſima vindicta ac liberatio ſic inſtituentur quemadmodum maximè conducet ad Triumphum *Divinæ vitæ* ſuper *Animalem*. 4. *Unde maximè conſentaneum eſt ut* Regni Lucis *Princeps* Anima *potiùs eſſet* humana *quàm* Angelus. 5. *Aſſertio ultima, quæ & prioris conſectarium eſt, breviſq; generalis naturæ Chriſtianitatis Deſcriptio.*

1. DUodecima Aſſertio eſt, *Non ſolùm fore ſenſibilem ac palpabilem cladem & ſubverſionem Regni Tenebrarum*, (talem utiq; quam ipſi maximo cum ſuo malo perſentiſcent, horrendo deſtructionis turbine circa capita ipſorum circumſtrepente, & manifeſtâ Dei Irâ erumpente & involante in externas eorum perſonas) *ſed conſpicuam etiam liberationem alterius Regni ex hac tempeſtate ignea & ſulphurea*, è perferoci Dei furore, & è fremitibus atq; exæſtuationibus Naturæ contra Impios accenſæ & extimulatæ. Quis enim animo concipere poteſt horrorem, fœtorem, & confuſionem, flammarum ignis crepitationem, ſonora illa murmura ac mugitus conturbati maris, æſtuantis fumorúmq; globos emittentis ad modum aquæ in ingenti bullientis Lebete, terribiles ululatus diróſq; gemitus Spirituum illorum rebellium, qui præter generalem eorum omnium deletionem quibus anteà oblectabantur, ineffabilibus inſuper corporis cruciatibus prementur cum incogitabili animi vexatione conjunctis, dum *Amor ſuiipſius* (quod intimum ipſum eſt *Animalis vitæ* centrum) ipſam Inferni Abyſſum ſe præſtat, ut qui ſumma cum indignatione & vindicta contra ſeipſum efferveſcit & accenditur, eò quòd, cùm tam multæ occaſiones ſe obtulerint fundamenta jaciendi melioris conditionis, tam miſerè tamen proſpexiſſet propriæ ſaluti & fœlicitati; convictus tandem, quòd ſpecialis providentia bonorum hominum rebus invigilet, quódq; Juſtitia æternum reportatura ſit præmium. Nam in illo die renovabunt vires ſuas pii omnes ac fideles, evehentúrq; longè ultra ictum horrendi illius fati, hoc eſt, aſcendent ſurſum in æthereis illis vehiculis curriculíſve cœleſtibus, (de quibus & veteres loquuntur Philoſophi) atq; ità intrabunt in Immortalitatem ac quietem æternam.

2. Quodſi non eſſet viſibilis hæc *Poteſtatum Regni Lucis* liberatio, adverſi regni Poteſtates, quantumcunq; paterentur, id omne cæcæ & inevitabili Fortunæ imputarent, æquè ac Terræ motus ac Inundationes partiales, particularéſq; conflagrationes, quæ oppida olim ac Regiones deſtruxerunt, ac proinde malam ſuam conditionem, gravem quidem calamitatem exiſtimarent, pœnam verò vel ſupplicium nullo modo. Quod probabilius videbitur ſi conſideremus quòd ipſi *Epicurei* atq; *Athei* finalem mundi deſtructionem aliquando fore agnoſcunt; quemadmodum notari poteſt apud *Lucretium*, qui de Terra, Mari, ac Cœlo ſic præcinit & præſagit.

Tres ſpecies tam diſſimiles, tria talia Texta
Una dies dabit exitio; multóſq; per annos
Suſtentata ruet moles & machina Mundi.

3. Decima tertia Aſſertio eſt, Quòd hæc palpabilis & viſibilis differentia, quam Providentia Divina bonos inter atq; malos interponet, ità inſtituetur vel ità jam inſtituta eſt, ut *non ſolùm manifeſta ſit futura Atheorum & Epicureorum convictio & confutatio*,

confutatio, atq; indubitata revelatio existentiæ Dei ejúsq; in Mundum Imperii ac Principatûs, *sed & speciali modo dirigetur ad illustrandum augendúmq; honorem ac Triumphum* Divinæ vitæ super *Animalem*. Quæ per tot dolores, afflictiones, & tentationes, per tot impiorum contumelias ac dicteria, crudeléśq; ac barbaras persecutiones, tandem cum omibus illis qui ipsi adhæserint, in thronum attolletur collocabitúrq; æternæ Pacis ac Gloriæ.

4. Atq; ut hoc majori cum arte fiat, illa Sapientia quæ optimum ad modum cuncta disponit, omnia illa declinanda censuit quæ *Animali vitæ* adeò pulchra ac pretiosa videntur; Cujusmodi sunt externa hujus mundi Pompa ac Potestas, Ordinis sublimitas, eximia ac singularis rerum naturalium Peritia, Pulchritudo, Nobilitas, Robur corporis, & alia quæcunq; quibus *vita Animalis*, separatim à *Divina*, se oblectat, quæ per seipsam potest præstare. Omnia hæc, inquam, prætereunda erant in delectu illius personæ cujus auspiciis magnæ illæ victoriæ contra *Regnum Tenebrarum* erant patrandæ. Quemadmodum scriptum est, *Non in fortitudine Equi voluntatem habet nec in tibiis viri delectatur. Diligit Jehovah timentes ipsum, sperantes in misericordia ejus.* Quod illustrationis solummodò gratiâ profero. Est enim in se manifestò verum, Deum suam propriam gloriam, hoc est *vitam divinam* sive suiipsius Imaginem in creaturis suis elucentem, omni naturali perfectioni præferre. Ità igitur rem geri oportebat in electione Principis *Potestatum Regni Lucis*, quemadmodum fieri potest apud Regem aliquem, qui generali Nobilium luxuriâ, rebellione ac perfidiâ ad iram provocatus, ut ostendat quàm parvi ipsorum ordinis altitudinem præ vera virtute æstimet, unum ex infimis Plebeis eligat, singulari tamen prudentiâ, fide ac fortitudine præditum, eúmq; à se proximum honore ac potestate in regno administrando collocet. Ad eundem planè modum Omnipotens, prætermissis superiorum ordinum Angelis, ut magna illius de *Divina vita* existimatio clariùs appareret, magísq; fieret conspicua, delectum faciendum censuit ex ordine Animarum humanarum & in unam aliquam ex ipsis imperium esse conferendum, quæ illi muneri à mundo condito destinata insignes victorias reportatura sit contra *Regnum Tenebrarum* & redemptura tandem omnes quos Diabolus captivatos tenuerint, in gloriosam libertatem filiorum Dei.

Psalm. 147. 10, 11.

5. Postremò igitur (ut tandem præparatorias nostras Assertiones finiamus) *præcipuum Christianitatis Mysterium in hoc consistit*, quòd sit sapientissimum Providentiæ Inventum post hominum lapsum atq; Angelorum, ad contundendum superbiam, & ad eludendum frustrandúmq; omnes technas ac molitiones Diaboli & sociorum ejus, & ad reducendum omnes pœnitentes animas ac regeneratas ad eam gloriam ac beatitudinem cujus jus perdiderint olim ejúsq; fruitione exciderint. Vel, si malles, breviter, magísque, fortean, significanter, sic; *Christianitas est illa divinæ Sapientiæ ac Providentiæ periodus in qua* Animali vitæ *insigniter insultatur & triumphatur per* Divinam.

CAP. VIII.

1. *Qui nè speculativus quidem Christianus est indicium esse communi eum sensu carere ac ratione.* 2. *Naturam* Divinæ *atq;* Animalis vitæ *statúmq; mundi ante & in adventu Servatoris priùs inquirendum esse quàm progrediamur.* 3. *Cur Deus non statim* Divinam vitam *ad eam attollat gloriam quæ ei deberi videtur.* 4. *Primum Responsum.* 5. *Secundum Responsum.* 6. *Tertium Responsum.* 7. *Quartum & ultimum Responsum.*

1. EJusmodi jam Conclusiones posuimus aut ex se adeò evidentes, aut Ratione demonstrabiles, aut deniq; sapientissimorum qui unquam extiterunt virorum (etiam eorum quorum nihil intereràt ut Christianitas vera esset) autoritate adeò comprobatas, ut, cùm maximæ ejus difficultates in has facillimè resolvantur, manifestò appariturum sit, non solùm ineptitudinem quandam esse ad omnem omnino Religionem, sed & communis sensûs laudabiliúmq; hominis facultatum defectum, quo impediatur quispiam nè *speculativus* saltem Christianus evadat.

2. Duo jam tantummodò supersunt quæ ad ulteriorem præparationem nobis ante oculos sunt proponenda, antequam ad particularem distinctarum Christianitatis partium

tium ad antecedentia Theoremata applicationem progrediamur, Unum est de *Animali vita* ac *Divina*, alterum *de conditione Mundi & antea & in eis temporibus quibus* Princeps Regni Lucis *magnum illud inceptum aggressus est redimendi hominem lapsum è servitute Diaboli.*

3. De primo nonnulli forsan proclives erunt ad quærendum, Quid sit hæc *Animalis vita* & quidnam *Divina*, ut hæc de illa tanta cum pompa ac splendore triumphare debeat? Et quî fit, si una adeò longè majoris pretii sit apud Deum quàm altera, ut non statim illam sine tam longis exorsis ac laboriosis ambagibus in thronum attollat, ipsi debitum suum honorem donans sine mora, & errantibus lapsísq; Animabus fœlicitatem illam cujus sunt capaces, absq; tanta & tam fastidiosa molestia?

Cujus posterioris quæstionis, vel potiùs audacis & imperitæ Expostulationis rusticitas & inurbanitas proritat me, præter leges Methodi, ad eam expediendam ante priorem: præsertim cùm nihil ad responsionem requiratur præterquam quod in ipsa expostulatione supponitur, nempe quòd *Divina vita* longè præstantior sit ac pretiosior quàm *vita Animalis*.

4. Verùm, quàm maximæ sit præstantiæ hæc *Divina vita*, si rectè tamen eam intelligamus, illud ex ipsa quo nos privamur, nihil est per seipsum nisi sublimis quædam ac nobilis mentium nostrarum modificatio quâ ineffabiliter boni beatíq; evadimus, capacésq; fruendi Deo, summo, quod concipi potest, Bono. *Divina* verò *vita* in ipso Deo est impassibilis, nec turbari quoquam modo potest nec diminui, nec ullâ ratione incommodari: Eáq; vita in nobis, Divina nimirum illa animarum nostrarum modificatio, quando in nobis non est, non est omnino, ac proinde cùm non sit, nullam subit calamitatem, nec certè quando est in nobis, ullum sentit aut dolorem aut voluptatem, ullámve gratificationem aut displicentiam. Est enim ipsa anima quæ sentit omnia, eáq; est quæ percipit hunc *Divinum sensum atq; vitam.* Nullus verò sensus percipit seipsum, alioqui tot essent personæ quot sunt sensus. Quamobrem ipsa *Divina vita* non læditur, non perturbatur, nec torquetur ullâ impatientiâ vel expectatione illius honoris ac Triumphi qui ipsi destinatur.

5. Secundò, Ille status ad quem beatorum Animæ tandem perveniunt, quæ est *Divinæ vitæ* coronatio cum Immortalitate & Gloria, est certè conditio tam præstans & excellens ut valde justum sit & consentaneum ut nullum liberum Agens unquam eò perveniat nisi per competentem mensuram tribulationum & miseriarum quibus exploretur sinceritas illius affectûs quem debet tam pulchro ac amabili objecto. Et tametsi viæ Providentiæ sint aliquantùm laboriosæ ac molestæ, quibus animas hominum ad hunc quietis portum ac tranquillitatis reducit; tamen cùm tam certò & tam eximiè remunerandi tandem simus, nisi nostri ipsorum Amor nos occæcat, facere non possumus quin fateamur quòd totius rei progressus admodum congruus esset & decorus, quódq; res ità gestæ sint quemadmodum eas gestas esse oportebat, prout notat *Aristoteles* de Historia Poëtica, ubi laboribus & calamitatibus exercitata virtus semper tandem victoriam consequitur ac gloriam. Quamobrem Philosophus *Epicorum* Poëtarum lectionem *Historiographorum* lectioni præfert, propterea quòd Poëtæ *Epici* res ità describunt quemadmodum eas fieri oportet, Historiographi verò quemadmodum factæ sunt, quæ sæpenumero videntur non tam rectè factæ esse quàm oportuit. Sed stulti & Infantes, juxta vulgatum Proverbium, rerum dum moventur & perficiuntur, inidonei sunt spectatores, nesciunt enim quò tendant. Nec mirum est si mundus stupidus ac imperitus in contemplanda Providentia multùm animo consternetur usq; dum magnus ille *Drammatista* Omnipotens Deus periodum perduxerit, prope ultimam rerum *Catastrophen*. Tunc enim pro certo cœlum terráq; reboabit hac acclamatione sive *Plaudite*, *Verè est fructus justo, utiq; est Deus judicans in terra.*

Est autem morosi & impatientis animi, quod nec expectare nec approbare velimus in pleno Providentiæ cursu illam Methodum, quam accuratissima maximíq; judicii Ingenia in magnam sanè facultatum nostrarum gratificationem etiam in Historia ficta adhibuerunt; tanquam si humana Inventio Sapientiâ Divinâ justior & perfectior esse possit. Quamobrem, iterum affirmo, Quòd *patiens ac perseverans Virtus currum suum Triumphalem tandem conscendet, & per amplum hujus mundi Theatrum vehetur cum splendidissima pompa ac gloria.*

6. Tertiò, Non solùm condignum tantæ remunerationi pretium per longam hanc explorationem & probationem adscribitur, sed & *peculiares quædam virtutes* admodum nobiles ac laudabiles per eam *exercentur*, quæ absq; hac occasione æternùm potuissent obdormiscere. Cujusmodi sunt *Heroica fortitudo*, *Patientia invicta*, sedula

sedula *vigilánsq;* *Prudentia*, prompta & subtilis *Inventio*, & perspicua solidáq; Rationis disquisitio ac directio contra perversas suggestiones, apertioresve declarationes *Sophistarum Regni Tenebricosi*. Præterea in magis sensibili schola sumus profundæ *Humilitatis* ac subjectionis nostræ voluntatis voluntati Divinæ in rebus omnibus, opportunitatémq; habemus in nos conjectam tantarum probationum obsequii nostri in temporibus *Sterilitatis* & *Desertionis*, ut ipsa *Fidelitatis* nostræ recordatio non possit non efficere ut longè nos indè chariores Deo factos deprehendamus, & ut ineffabile in animis nostris excitetur gaudium & solatium, quòd hujusmodi occasiones habuerimus ostendendi fidelitatem nostram ac constantiam erga eum quem anima nostra tantoperè amat. Quamobrem ex eo quòd res tam lentè ac gradatim progrediantur, naturalis quædam videtur nostræ Beatitudini fieri accessio. Id verò à Deo expectare ut unâ vice animam in eum statum compellat, in quem adeò naturaliter tempore succedente maturescere debet, perinde est atq; expetere ut Tempestates anni una in alteram in unum cumulum præcipites conjiciantur, utq; nec gemmæ sint nec flores, (quanquam & illi peculiarem suum usum habent, & pulchritudinem, atq; fragrantiam) sed ut toto anno Autumnus sit, quemadmodum in consimili causa suprà respondimus. Sed *Divina Sapientia Bonitatis* suæ *optima* est *dispensatrix*, quæ ad omnes Naturæ facultates exercendas *Monstra* pariter ac *Hercules* in Mundum introducit, ut fortitudo aptum in quo vires suas experiatur, adinveniat Objectum. Ac profectò nisi ipsum tenebrarum Regnum aliquo modo utile esset & aliquale præpotenti *Divinæ Sapientiæ* ac Bonitatis *Principatui* præstaret *Homagium*, equidem ausim pronunciare, quòd nè uno quidem momento substiturum esset, sed statim foret è rerum universitate exterminandum.

7. Quartò & ultimò, Cùm nihil præter nosmetipsos quicquam damni capiat, (si modò nos damni quicquam capiamus) ex hac Beatitudinis nostræ dilatione, quemadmodum jam demonstravimus, cúmq; nos lapsi simus & à Deo nostro defecerimus, omnino justum est ut ob id ipsum pœnam non mediocrem subeamus, ut Divinæ illius perfectionis, quæ à nobis recuperanda est, honor non lædatur minuatúrve tam vili sordidáq; prostitutione & tam facili subitáq; reditione in gratiam. Quanquam enim Deus per filium suum reconciliatur nobis semel, illud tamen nos non eximit à subeundo debitam pœnarum seriem antequam integrum Reconciliationis nostræ fructum possideamus. Neq; nova est hæc doctrina sed talis quam ipsi Apostoli docuerunt, nempe, *quòd per multas tribulationes & afflictiones nobis intrandum sit in regnum cœlorum*. Et, *Quem diligit Dominus castigat & flagellat quemcunq; filium recipit*. Quamobrem nulla erit recuperatio pristinæ nostræ fœlicitatis nec ulla efficax reditio in gratiam cum Deo nisi per constantem & durabilem methodum disciplinæ & probationis. Adeò ut sufficientem causam videamus cur Providentia omnem illam Beatitudinem Fidelium cujus tandem participes futuri sint, semel non adducat, sed per aliquos anfractus & ambages (quemadmodum Expostulator temerè ipsas appellitat) eos circumducat, antequam omnia finita sint & completa.

CAP. IX.

1. *Quid sit* vita Animalis *in genere, quòdq; bona sit in seipsa*. 2. *Amor suiipsius* Passionum Animalium *radix, quòdq; ipse per se utilis sit & innocuus in Creaturis*. 3. *Ut & ipsius Partes*. 4. *Nobiliores* Animales Proprietates *in Brutis, ut sensus Gloriæ*, στοργὴ *& Astutia*. 5. Politicum *Regimen inter Apes*. 6. *Inter Grues & Cervos*. 7. *Et inter Elephantos*. 8. *Conclusio, Quòd sapientia* Politica *cum omnibus suis ramulis* Vitæ Animalis *pars sit*.

1. JAM verò ut redeamus ad id de quo in primo loco agere debuimus, *Animalem vitam* intelligo & *Divinam*, & ut declaremus quid sint, non ratione quidem spinosâ ac Philosophicâ sed quantùm ad usus vitæ illiúsq; Gubernationem inserviat; dicimus primò in genere: *Animalem vitam* illam esse quæ in Brutis æquè cernitur atq; in Hominibus, quæq; summatim consistit in exercitio sensuum omniúmq; earum Passionum quas natura ipsis insevit, sive ad bonum uniuscujusq; particulare, sive ad speciei conservationem. Quod meliùs intelligetur, si in aliquibus instemus, in quibus ut in reliquis Sapientiæ Divinæ in Natura vestigia facilè deteguntur.

guntur. Unde pariter apparebit, nullum malum bonúmve ſimpliciter eſſe in *Animali vita*, ſed uſum indebitum, immoderatámq; Animi oblectationem in hujuſmodi motionibus ſolùm eſſe Peccatum. Quod manifeſtum eſt in externis ſenſibus. Sed nos præcipuè, quanquam breviter, conſiderabimus *Paſſiones* brutorum Animalium.

2. Radix generalis harum omnium proculdubio eſt *Amor ſuiipſius*, qui quamvis peſſimè ſonet (ſicut ſanè debet in ſequiorem partem acceptus) apud homines, eſt tamen legitima & perquam neceſſaria vitæ proprietas in quolibet bruto Animali. Illa enim cùm non ſint prædita laxioribus illis & liberioribus Intellectûs Rationíſq; facultatibus, ſi intenſus ille amor quem unumquodq; erga ſeipſum gerit directus fuiſſet æqualiter in reliquas creaturas, qualis indè perplexitas animíq; diſtractio oriretur in ſingulis Animalibus, cùm ſolicitudo atq; cura ipſis ità reduplicaretur ab externis conſiderationibus reſpectúq; aliorum, ut unumquodq; compelleretur ſuas res negligere, immemórq; eſſe ſecuritatis propriæ ac fœlicitatis; aut ſaltem minùs capax redderetur ei proſpiciendi, ex eo, quòd animadverſio ipſorum alibi defixa eſſet & in eas creaturas quibus propter diſtantiam loci & ſimilia incommoda, opportunè ſuccurrere nullo pacto poſſent. Atq; ſic eorum affectus æquè infructuoſi aliis reperirentur, atq; inutiles ſibiipſis, dum eò non diriguntur nec ibi concentrantur ubi plurimum boni præſtare poterunt, nempe in ſemetipſis. Quibus tamen ad opitulandum ſemper maximè inſtructa ſunt & parata, utpote quæ ſibi præſtò ſunt maximè ſuíſq; caſibus præſentiſſima. Quamobrem juſtiſſimis de cauſis fit, quòd unumquodq; Animal fortiſſimum erga ſeipſum Amorem gerit, quippe quòd ſuis rebus faciliùs proſpicere poteſt quàm alienis, aut quàm ab aliis ipſius poteſt proſpici & auxilium ferri.

Nec tam præſentes alibi cognoſcere Divos.

Quamobrem nulla eſt vitioſitas in *Amore ſuiipſius* quatenus eſt merus *animalis affectus*, ſed eſt legitimum Vitæ Principium à Deo Naturæ inſitum ad Bonum commodúmq; Creaturæ.

3. Cúmq; *Radici* nullum ſubſit venenum, *Rami* in ſeipſis puri ſunt & innocui. Qui quidem *Rami* ſunt omnes *paſſiones Animales*, cujuſmodi ſunt *Ira*, *Timor*, *Dolor*, *Gaudium*, omnes neceſſariæ corporis Cupiditates, quæ ad ejus conſervationem tendunt, quales ſunt *Fames* & *Sitis* & *dormiendi appetitus*. Nec ſanè hìc ſubſiſtit *Amoris ſuiipſius* effectus & influentia, in proſpiciendo utiq; *Individuis*, ſed ſapientia illa quæ in Natura operatur ità res comparavit, ut hæ brutæ Creaturæ quando *propriam ſuam voluptatem* atq; oblectationem maximè quærunt, facinus tunc edant *Univerſo* quidem omnium *utiliſſimum*, utpote quod conſervationi inſervit earum *Specierum* Animalium quæ adeò perfectæ ſunt, ut durare in mundo non poſſint abſq; hoc genere propagationis quæ fit per unionem *Maris* ac *Fœminæ*.

Non eſt inſtituti noſtri accuratam inire enumerationem *Animalium Affectuum*, multóq; minùs eorum uſum declarare, in quo Divina Providentia æquè manifeſtò apparet atq; in Anatomica Partium corporis diſſectione; ac proinde Teſtimonium perhibet, omnes in ſuo genere bonos eſſe, utpote qui in Naturam Animalem inſiti ſunt per tam ſapientem & benignum Artificem.

4. Nos ſolummodò mentionem faciemus paucarum è nobilioribus Paſſionibus quæ obſervantur in aliquibus Brutis: Quales ſunt, *Gloriæ Laudíſq; ſenſus*, *Affectus naturalis erga fœtus*, quem Græci στοργὴν appellant, *Aſtutiæ uſus* & ſubtilitatis in conſulendo propriæ ſaluti, *Realis eorum atq; efficax ratio Politica* quâ bono publico proſpiciunt, & obſcura deniq; quorundam actuum *Religionis Imitatio*. Nullas prolixas excurſiones faciemus ſuper his capitibus quæ propoſuimus, nominabimus tantummodò quædam Animalia tanquam obſides illius veritatis quam innuimus. Exempli causâ, *Laudis* ineſſe *ſenſum* brutis, & *gloriæ* ac victoriæ manifeſtum eſt in *Pavonibus*, *Elephantis*, *Equis* & in *Gallis Gallinaceis* generoſis ac pugnacibus. *Naturalem* ipſis ineſſe *affectionem* erga fœtus omnia ferè Animalia teſtificantur; *Reciprocæ* verò *affectionis* pullorum erga eos qui ipſos pepererunt, exemplum eminentiſſimum eſt in *Ciconia*, unde ἀντιπελαργεῖν eſt pii filii officium præſtare erga grandævum Parentem. Eſt & aliud *Gratitudinis* genus valde conſpicuum in aliis Animalibus, in *Canibus* præſertim, qui in defendendo vitam Dominorum ſæpenumero periculo expoſuerunt ſuam, & tam altum ex eorum morte conceperunt dolorem ut ſpontaneâ fame contabuerint, mortémq; voluntariam hoc pacto ipſi ſibi tandem conſciverint. Adeò ut hæc ipſa bruta ad *perfectionem* illam *Phariſaicam* perveniſſe videantur quæ ulteriùs non pertingit quàm ad *amorem Amicorum*, & ad benefaciendum eis qui ipſis benefecerint. Quantùm ad *Aſtutiam* peritiámq; ſibi proſpiciendi & ſartam tectam

conſervandi

conservandi propriam suam cuticulam, quamvis instare possimus in multis aliis, ero tamen contentus mentione unius tantummodò Animalis ob dolos & versutias admodum celebris, Vulpem intelligo.

5. Quantúmq; ad *ordinem Politicum* atq; Regimen, illius perfectio in *Apum Republica* non solùm apud magnos Physiologos notatur, sed vulgariter nota est etiam cuilibet Rustico qui alvearia habet in suo horto. Ubi observare potest quomodo una aliqua Apis bombitatione suâ tanquam tubæ clangore reliquas ad opus excitat, quàm scitè aptéq; tota societas diversa mellificationis suæ munera inter se distribuit, quàm severi Fucorum sunt punitores, ejicientes ipsos ex alvearibus. Quàm fideles ac morigeræ sunt *Regi suo* vel *Duci*, moventes se prout ille se movet, & sustinentes eum corpusculis suis quoties defessus est volando. Quàm peritè sibi cavent nè ventorum violentiâ à se invicem dissipentur, arripiendo scilicet minuta lapidum fragmina in pedes quibus levia eorum corpora saburrentur magisq; stabilia fiant. Quod etiam memoriæ proditum est de *Gruibus*, quamvis in quem finem magna sit inter doctos dissensio; quibusdam affirmantibus hos lapides unguibus eos gestare ad explorandum *aqua* sit an *arida* supra quam volant, quasi distinctione sonitûs demissorum lapidum utra sit facilè internoscant. Ego verò faciliùs dijudicatum iri existimem per visum, ac propterea in eam pronior sum sententiam quòd hi lapides eidem inserviunt usui cui Apum lapides inserviunt.

6. Quod verò magis *Politicum* in *Gruibus* videtur, hoc est, nempe quòd *unum* habent *Præfectum* sive *Ducem*, qui dum super terram quietem capiunt, toti agmini invigilat, lapidem in pede tenens, ut si fortè somnus oculis ejus obrepat, lapsus lapidis eum possit exsuscitare. Reliqui interim dormiunt capitibus sub alis repositis. Si quid verò periculi immineat, præfectus clamore signum dat, atq; sic omnes simul avolant. Hanc præfecturam sive præeundi officium per vices suscipiunt tam in aëre quàm in terra, & ille qui jam primam aciem ducit, rostróq; primus aërem findit, stato mox tempore ad agminis tergum se recipit. Quod etiam non sine admiratione notari solet de Transitu *Cervorum Siculorum* per illud fretum *Siciliam* inter & *Calabriam* situm, novorum Pascuorum investigandi gratiâ singulis ferè æstatibus repetito; Qui sequitur, caput imponit clunibus illius qui proximè antecedit; Ille igitur qui jam universis præit, mox in tergum totius agminis se recipit, ut primùm se senserit defatigatum, & in ultimi clunes caput suum reponit. Hoc faciunt per vices, atq; ità cornuum pondus non magno sanè impedimento est ipsorum transfretationi.

7. Illud etiam admodum *Politicum* est quod *Apollonius* in itinere suo ad *Indos* de *Elephantis* fluvium trajicientibus observavit. Minimi primo loco incedebant, itáq; reliqui pro magnitudine ordinem servantes sequebantur, maximis ultimo in loco trajicientibus. Quem ordinem cùm *Damis* ejus discipulus & Itineris comes, improbaret tanquam rudem & ineptum, magister ejus *Apollonius* veram ei rationem hujus rei exposuit, enarrans illi, in fuga fuisse à venatoribus actos, cúmq; jam recederent, oportere fortissimos quosq; juxta disciplinam militarem ultimos incedere. Præterea si maximi primo loco ambulâssent, ipsorum corporum pondus viam profundiorem facturum fuisse magisq; difficilem & incommodam minimis subsecuturis.

8. Quamobrem manifestum est, sapientiam *Politicam Animalis vitæ* partem esse, omnésq; illas virtutes quæ sub ipsa comprehenduntur, cujusmodi sunt *Justitia Politica*, *Temperantia*, *Fortitudo*, *Sensúsq;* *amicitiæ* ac *gloriæ*, cum multis aliis affectibus qui in *Politico genio* continentur atq; deprehenduntur in multis aliis brutis æquè ac in Elephantis reperiri. Sed non licet nimium expatiari.

CAP. X.

1. *Esse juxta* Plinium, *Religionem etiam quandam in brutis*; *ut in* Cercopitheco. 2. *In* Elephanto. 3. *Confutatio opinionis* Plinii. 4. *Passionem quandam esse posse in Cercopithecis & Elephantis è Solis Lunæve aspectu, consimilem illi Venerationis affectui in homine*; *Idololatriámq; proprium fructum esse* vitæ Animalis. 5. *Hujus rei detectio ex consuetudine* Indorum. 6. *Quorum Idololatria in cultu Solis & Lunæ originem duxit ab illa* animali Passione. 7. *Nihil mali esse in ipsa passione nisi nos in Insensibilitatem quandam primæ invisibilis causæ demergat.*

1. ULtima affectio quam nominavimus erat *Religio*, vel potiùs quædam quasi umbra illius. *Ægyptii* ortum Lunæ sub Imagine *Cynocephali* repræsentant, qui talem habet cum illo Planeta consensum ut in Interluniis hoc Animal visum perdat cæcúmq; permaneat usq; dum Luna lumen suum recuperaverit. Fluxus etiam menstruus Fœminæ semper contingit in coitu Lunæ cum Sole. Unde *Ægyptii* Sacerdotes custodiebant hæc animalia in Templis suis ad accuratiorem observationem cursûs Lunæ, ipsáq; Hieroglyphica constituerunt, quibus ortus Lunæ significetur; pingentes utiq; *Cercopithecum* hac positurâ, stantem scilicet in posteriores pedes erectum, pedésq; anteriores Cœlum versùs tollentem, cum rostro ad Lunam directo. *Pliniúsq*; planè affirmat eum novam lunam exultatione adorare. Quod tamen fateor me non majorem Adorationis actum existimare, quàm adulationes blandásq; assultationes canis ad reditum sui domini, multifariásve illas incurvationes corporísq; ad pedes ejus prostrationes. Unde *Critici* conantur rationem reddere Græci vocabuli προσκύνησις, quod *Adorationem* significat.

2. Idem author, inter alias *Elephanti* proprietates hanc etiam connumerat, *Religionem* scilicet, syderum solísq; ac lunæ venerationem. Asseritque, in *Mauritania* singulis noviluniis postquam luna cœperit elucere, Elephantes ad fluvium *Amilum* se recipere, ubi post solennem purificationem aquæq; conspersionem, salutato demum sydere in silvas iterum revertuntur.

3. Quòd duo magna illa mundi luminaria præpotentem habeant in corpora sublunaria influentiam, admodum est manifestum, quódq; peculiariter in quædam agunt præ aliis, & tamen absq; omni suspicione Religionis in his in quæ sic agunt. Quænam enim Religio esse potest in *Heliotropio* quod caput suum cum cursu Solis eum ad modum circumtorquet? Qualísve est illa adeò antelucana devotio in Gallo, quem tamen *Proclus* fingit, Hymnos suos matutinos *Apollini* sive Soli, quum primùm radios illius senserit, summo diluculo cantare? Et quænam est deniq; devotio illa vespertina in corvis cornicibúsve quos observare possumus summitatibus arborum procerarum insidere, rostris ad solis occasum conversis? Generalis illa vita atq; motus in mundo habet, (quod dixi) particularem suum affectum pro natura Animalis in quod incidit. Atq; ità lunæ præsentia, quæ tanta cum exultatione à *Cercopitheco* recipitur, cum tam solenni Religionis specie ab *Elephanto*, à *Cane* tamen diu & prolixè adlatratur; quemadmodum & Sol atrocissimis incessitur maledictis à quodam *Libyæ* populo ob immoderatum suum calorem. Nemo tamen est, opinor, nisi admodum levi ac temerario ingenio, qui concessurus sit hoc genus *Simiarum* atq; *Elephantum* actionibus ac gestibus suis *Lunam* magìs adorare, quàm *Canem* suis latratibus ei convitiari vel blasphemare.

4. Veruntamen non negabo quin in Simiis & Elephantis & in aliis hujusmodi brutis Animalibus quæ ad humanam perfectionem propiùs accedunt, fieri possit ut aspectus Solis & Lunæ excitet aliquando novum quoddam & insolitum sensationis vel impressionis genus; confusum aliquod & attonitum phantasma, ex amore, metu, & admiratione conflatum, maximè affine illius Passionis quam in nobismetipsis *Venerationem* nuncupamus. Tantam utiq; vim habent notabiliora Naturæ objecta in infirmos *sensus animales*. Ac proinde quamvìs Religio non sit, Idololatria tamen facilè esse potest genuinus *Vitæ Animalis* fructus, prout satìs aptè dextréq; detegitur in cultu *Solis* & *Lunæ*.

5. Etenim quod *Cercopitheci* atq; *Elephanti* illi in *Mauritania* faciunt, idem fit ab Idololatris in duabus *Indiæ Orientalis* insulis, *Tidor* & *Ternate* appellatis, ubi Hymnos canunt orienti *Soli*, noctúq; *Lunam* invocant incrementi liberorum gratiâ, pecorúmq; & fructuum terræ, opinantes hæc duo luminaria maxima esse mundi Numina,

mina, Solémq; marem esse, Lunam fœminam, atq; hos duos peperisse *Stellas*, quas etiam tanquam quosdam minorum Gentium Deos æstimant.

6. Quòd investigârunt causam aliquam primam à qua Ordo, Oeconomia ac Regimen mundi dependerent superiorum animæ facultatum sagacitati acceptum est referendum. Quòd verò *Solem* cum *Luna* primam illam causam tam ineptè constituerunt, id factum est ex *bruta admiratione* crassâq; stupefactione *sensuum animalium*. Quæ *animalis propensio* horúmq; objectorum vis & attractio ad vivum depinguntur apud *Jobum*. *Si vidi Solem quando splendebat & Lunam cum claritate incedentem: Et seduxit se in abscondito cor meum & osculata est manus mea os meum. Etiam hoc fuisset iniquitas judicata, quia abnegâssem Deum altissimum.* Quamobrem, uti suprà dixi, quanquam *Religio* non est, *Idololatria* tamen rectè judicatur fructus hujus *Passionis animalis*, quæ est veneratio Objectorum gloriosorum insolitámq; admirationem Spectatori incutientium. Cap. 31. 26, 27, 28.

7. Non quòd quicquam subsit incommodi, si admodum sensibiliter percellamur illustrissimis Naturæ Phænomenis, sed quòd minimè deceat eò usq; in ipsa demergi, eísve adhærescere, ut ulteriùs non progrediamur, nec perveniamus ad *Illius* cognitionem qui *Invisibilis* est, nec externis corporis oculis unquam cerni potest. Alioqui tantum abest ut admiratio animíq; emotio ex aspectu nobiliorum in Mundo Objectorum quicquam mali in se habeat, ut usitata sit potiùs proprietas Philosophici Ingenii ac Religiosi, magnámq; secum adducat tum voluptatem tum utilitatem. Estq; proculdubio aliquis usus & commodum in omnibus *animalibus affectionibus*; ac proinde si quas ex ipsis relinquamus, nisi fiat nobilioris alicujus boni adipiscendi gratiâ, nos statim eo ipso magìs mutilos & imperfectos reddimus.

CAP. XI.

1. *De* vita media *cujus radix est ratio, & quid ipsa* Ratio *sit.* 2. *Præcipuæ hujus* mediæ vitæ *partes.* 3. *Quòd* vita media *operatur, secundùm eam vitam cui immergitur, sive* Animalis *sit sive* Divina. 4. *Illius gnavitas quando in* Animalem vitam *immergitur circa res & contra & citra Religionem.* 5. *Quousq; ea progredi potest in actionibus religiosis.*

1. A*Nimalis vitæ* naturam satìs jam illustravimus; Antequam ad *divinam* pergamus, operæ erit pretium paulisper considerare *mediam* quandam vitam, vel facultatem Animæ humanæ, *Divinam* inter atq; *Animalem* positam. Cui si fas est nomen imponere è generali principio communíq; illius Radice, rectè eam possumus appellare *Rationem*. *Quæ potentia quædam sive facultas Animæ est, quæ aut ab innatis suis Ideis communibúsq; notionibus, aut ex certitudine suorum sensuum, aut è narratione ac traditione aliorum, convolutum cognitionis glomum sibi ulteriùs quasi retexit vel deglomerat, intellectualem suæ lucis orbem in majus spacium extendens, detegendo discernendóq; arctas illas connexiones ac cohærentias conceptuum quos ipsa apud se de rebus efformatos invenit, atq; ità inferendo unum ex alio multifarias deducit conclusiones tum ad speculationis voluptatem tum ad necessitates usúsq; vitæ.*

2. Ab hac singulari facultate, communíve radice scientiæ amplificandæ, multi quidem rami germinant, nos verò quosdam tantummodò è præcipuis nominabimus. Quales sunt, *Rerum Naturalium peritia*, *Arithmetica* & *Geometria*, *Facultas loquendi*, sive simpliciter *Grammaticè*, sive etiam *Rhetoricè*, *Educatio civilis*, & *promptitudo disserendi juxta modum quendam exteriorem in rebus Religionis*.

3. Hæc brevis est *vitæ mediæ* descriptio, quæ neq; *Animalis* est nec *Divina*, sed reverà est (quod Astrologi de Planeta *Mercurio* nugatoriè imaginantur) talis quale illud est cum quo conjungitur, seu bonum sive malum sit, seu *Divinum* sive *Animale*.

4. Nam si Ratio in *vitam Animalem* absorpta sit non cessat ibi operari, sed omnes illius operationes eâ vitâ tinguntur in quam est immersa; Adeò ut admodum diligens futura sit, aut in inveniendis concinnandísq; scitis aliquibus rationibus acquirendi divitias, aut in jocosis aliquibus technis ad adipiscendas voluptates, aut in consiliis ineundis ad satisfaciendum ambitioni, aut deniq; ut tota sit occupata in

quærendo victu, parandóve quæ ad vitam sint necessaria. Nec nudæ actionis limitibus coërceri se sinit, sed secundùm cujusq; genium, seipsam prodit in facultate sermonis atq; Eloquentiæ: Quosdam idoneos reddens ad scribendum Tractatus Politicos, mirâ rerum humanarum peritiâ confertos; Alios excitans ad spinosas conclusiones efformandas deducendásve in rebus Religionis; Alios deniq; extimulans ad excogitandum quàm plurimas possunt Cavillationes contra Religionem sub qua nati sunt, immò verò contra universam Pietatis Professionem, & ad omni opere enitendum quo fiat ut fides in Deum ejúsq; providentiam pro re stolida ac ridicula apud homines æstimetur. Aliquando sociam sibi asciscit *Poëticam* ut potentioribus illecebris hominum mentes teneat in legendo conceptus suos quos illa cum ipsis communicat. Hinc tot tristia animúmq; in dulcem quendam dolorem colliquefacientia Elegia, in inopinatam mortem pulcherrimæ alicujus Fœminæ; Tot triumphalia Carmina super crudelibus barbarísq; victoriis sanguinolento Marte acquisitis; Tot impuræ Cantilenæ ad putidissimam illam Deam, terrestrem *Venerem*; Tot deniq; temulentæ cantiunculæ ad exstimulandos homines ad enormem *Bacchi* usum à bibacibus Poëtis eructatæ.

5. Nec tamen hoc totum est quod *Ratio* præstare potest atq; *Imaginatio*, dum *Animalis* tantummodò *vitæ* afflatu atq; instinctu aguntur (modò paululum accedat Educationis aptáq; corporis temperies;) sed operam insuper dabunt componendis sacris *Hymnis* in honorem *Sanctorum*, *Beatæ Virginis* præsertim, etiam ipsius *Christi* & sanctæ & individuæ *Trinitatis*; describendis porrò Paradisi voluptatibus & divitiis, quanquam ipsi illic nunquam adhuc fuerunt, nec fortè ibi unquam sunt futuri. Et si hæc leviora videri possunt, utpote *Poëtica*, de eis etiam quæ magìs realia apparent & solida, quæq; prosaicâ Oratione, & cum gravitate magìs compositâ peraguntur, ardentes intelligo prolixásq; preces, conciones longas & fervidas, multo zelo atq; eloquentiâ armatas ornatásque, de his etiam pronunciandum est quòd & oriri possunt & sæpenumero oriuntur à nullo altiori principio quàm nos descripsimus, quódq; effectus esse possunt earum facultatum quæ in homine *purè Naturali* inveniuntur.

CAP. XII.

1. *Insignis aberratio, ac hebes jacénsq; gustus* Hominis *purè* Animalis *in rebus ad* Divinam vitam *spectantibus*; *Quódq;* radix *hujus vitæ est* Fides *in Deum cum obedientia conjuncta.* 2. *Tres rami ab hac radice*, Humilitas, Charitas, Puritas, *& cur vocentur* Divinæ. 3. *Descriptio* Humilitatis. 4. *Descriptio* Charitatis, *& quomodo civilis Justitia, Probitásq; moralis eminenter in ea contineantur.* 5. *Descriptio* Puritatis, *quomodóq; eminenter in se contineat quicquid Moralis* Temperantia *&* Fortitudo *præ se ferunt.* 6. *Verissima* Fortitudinis *Descriptio.* 7. *Et quàm eximium ejus exemplum erat Servator.* 8. *Stupendæ fortitudinis Servatoris ulterior repræsentatio.* 9. *Moralem etiam Prudentiam necessariò comprehendi in* vita divina. 10. Divinam vitam *optimam esse clavem ad reserandum Christianitatis Mysterium, sed illius præstantiam concipi non posse nisi ab eis qui illius fiunt Participes.*

1. Et nunc certè *Animalem vitam* ad tam altum gradum eveximus addendo ipsi hanc *Mediam Naturam*, ut cuipiam forsan mirari subeat in qua tandem re delectum sim facturus, quæ pretiosior videri possit aut optabilior, nisi fortè in aliqua *Miraculorum editrice Fide*, quâ Dæmonas possimus ejicere, & montibus mandare ut removeantur & deportentur in medium mare. Tantum verò abest ut tale aliquod privilegium reperiatur in quo naturalis hominis Spiritûs tumor atq; fastus se sit oblectaturus, ut è contrà magis verendum sit nè, postquam *hanc vitam* descripserim, ille nullum omnino ipsius gustum sit habiturus vixq; intellecturus sit quid velim: Et si intellexerit, eam tamen considerabit tanquam aridam & insipidam notionem absq; omni fructu & voluptate. Verùm utcunq; res successerit, ipsam tamen ei declarabo quàm perspicuè potero, & ut nihil sit defuturum, *radicem* illius primo in loco cursim breviterq; tangam. *Quæ est fides obedientialis firmáq; fiducia in vero Deo Creatore atq; Origine Rerum omnium.* Ab hac fide Angeli Apostatæ lapsúmq;

lapſúmq; genus humanum deſciverunt. Anima verò *Meſſiæ* ſemper erecta ſtetit, per profundiſſimas vadans tentationes quibus humana natura onerari poteſt vel impeti.

2. Sed *Sancta* hæc ac *Divina vita* eis qui oculos ad videndum habent, maximè erit perceptibilis in ſuis Ramulis, quanquam & illi etiam *Animali homini* appariturі ſunt admodum marcidi & contemptibiles. Sunt autem hi rami numero tres, quorum nomina quantumvis trivialia & vulgaria, rectè tamen intellecta talem ſenſum ſecum important ut nihil majoris momenti pronunciari poſſit aut *hominum* linguis aut *Seraphinorum*. Sunt autem breviter hi ipſi, *Charitas*, *Humilitas*, & *Puritas*; Quæ ubicunq; inveniuntur, certa & infallibilia ſigna ſunt & indicia aut *Angeli nondum lapſi* aut *Animæ regeneratæ*.

Has *Divinas* appellamus *Virtutes*, non tam quòd ſacra *æternæ Deitatis* attributa aliqualiter imitantur, quàm quòd propriæ ſunt iſtiuſmodi Creaturæ cui ſuam Naturam impertit in quantum capax eſt, ſive Creatura illa *Homo* ſit ſive *Angelus*, atq; ſic evadat aut θεάνθρωπος aut θεοδαίμων, hoc eſt, θεάγγελος. Hujuſmodi enim Creatura (& *Chriſtus* hujuſmodi creatura erat gradu qui concipi poteſt maximo) conſpicuas in ſe habet has tres *Divinas* Virtutes, *Humilitatem* ſcilicet, *Charitatem* & *Puritatem*.

3. Per *Humilitatem* intelligo talem Spiritum ſive proprietatem per Divinam Gratiam nobis vel alii cuivis intellectuali Creaturæ inſitam, per quam intimo ſenſu & affectu, quicquid habemus, ſumus, aut agere poſſumus, Deo attribuimus Authori & Donatori omnis boni & perfecti muneris. Hic eſt ſummus ſanctitatis gradus & veriſſimum acceptiſſimúmq; Sacrificium quod offerre poſſumus Deo, nempe tam liberè ac medullitùs agnoſcere quòd quicquid habemus, ab eo prorſus profectum ſit. Unde fit ut nihil omnino nobiſmetipſis arrogemus nec cum contemptu aliis dominemur. In hac gratia comprehenditur ingenua quædam gratitudo (quod eſt liberrimum nobiliſſimúmq; Juſtitiæ Genus) hoc eſt, Plena abrenunciatio omnis à ſe dependentiæ, firmáq; ac profunda ſuiipſius ſubmiſſio Divinæ voluntati in omnibus, & diſplicentia aut ſaltem Inſenſibilitas ad hominum plauſus omnémq; Mundanam gloriam.

4. Per *Charitatem* intelligo amorem quendam Intellectualem per quem *Divinas perfectiones* deperimus. Quales ſint illius *Bonitas*, *Æquitas*, *Benignitas*, etiam *Sapientia* ejus, *Juſtitia* & *Potentia*, quatenus benevolè gratioſéq; actuantur & modificantur ſupradictis Attributis. Aſſeróq; inſuper, verè transformari in has *Divinas perfectiones*, quantum cum humana Natura communicari poſſunt, & ex ſincero ipſarum ſenſu in nobis ipſis amare & admirari Deum in quo modis adeò infinitis & immenſis inveniuntur, veriſſimam ſummámq; illius Adorationem eſſe; & acceptiſſimam tandem Divini Nominis celebrationem maximámq; glorificationem quam humanæ Animæ præſtare poſſunt ſuo Creatori. Sed per hanc transformationem Animarum noſtrarum in Divinam Imaginem Intellectualis amoris, mentes noſtræ non ſolùm attolluntur Deum versùs Religionis ardoribus ac Devotionibus, ſed deſcendunt etiam pleno liberóq; flumine tenerrimorum affectuum erga ſocias creaturas, dum gratulamur ipſis ſuum bonum tanquam ſi noſtrum proprium eſſet, nóſq; calamitatum perinde miſeret ac ſi nos ipſi pateremur, ac pro viribus deniq; peritiáq; fœlicitatem earum promovere conamur, miſeriam verò quàm longè poſſumus, ab ipſis propellere. Atq; hoc eminenter in ſe complectitur quicquid aut *Juſtitia Civilis* aut *Moralis Probitas* ſibi proponere videtur. Quomodo enim eos injuriâ afficere poſſumus, pro quorum proſperitate ac incolumitate non tæderet nos mori?

5. Per *Puritatem* intelligo debitam moderationem ac Regimen ſuper omnia gaudia & voluptates carnis, dum tam ſtrictis loris vigiliſq; oculo in doloſa illius invitamenta & illecebras intenti ſumus, & tam firmâ fide ſinceróq; affectu in cœleſtem illam Pulchritudinis Ideam in mentibus noſtris erectam defixi, ut nec dolores corporis nec *Animalis vitæ* voluptates unquam nos deprimere ſinamus infra Spiritualem noſtram Beatitudinem, omniáq; illa oblectamenta quæ *Vitæ illi* quæ reverà *Divina* eſt competunt. Atq; in hoc manifeſtò continetur quicquid *Moralis Temperantia* præ ſe fert vel *Fortitudo*. Nam ille vulgò ſatis temperans habetur qui cerebrum à craſſa ſtupiditate corpúſq; à morbis ſalvum & incolume ſervare poteſt. Verùm hæc *puritas* ipſam *Divinam vitam* reſpicit, requiritq; talem moderationem in omnibus rebus quæ carnem ſpectant, ut corpora noſtra ſemper manere poſſint Templa impolluta idoneáq; habitacula quibus Dei Spiritus inhabitet, inibíq; operetur ſive per viam Illuminationis, ſive Sanctificationis & Ani-

mationis Instinctúsve ad interiora sanctitatis munera. Et quantùm ad *Fortitudinem* manifestum est, cùm hæc Animæ Puritas mortificaverit prorsus penitúsq; edomuerit omnes enormes cupiditates voluptatésq; corporis, quòd Mors longè minùs formidabilis, ut & hæc mortalis vita multò minoris momenti nobis postea videbitur.

6. Sed *Fortitudo* omnium longè maxima est quando *Amor* ipsâ morte fortior invenitur, etiam in penetrantissimo acerbissimóq; illius sensu. Cúmq; non tam imbecillitas insensibilitásq; corporis, nec etiam *plenus impetus ac furiosus ardor, ac tempestas naturalium Spirituum*, dolorem mortémq; tolerabiliores reddunt, sed ipsius animæ *nuda fortitudo ac constantia* id efficit, animata tantummodò & armata inextinguibili amore *Divinæ vitæ* & proposito inflexibili omnia peragendi quæ ab illo principio ipsi imponantur.

7. Exemplum hujus *Fortitudinis* admirabile est in beato Servatore; tantúmq; transcendit fortitudinem illam vulgò cognitam, & Poëtarum Historicorúmq; calamis ubiq; celebratam, quantum illorum Heroum fortitudo excedit agrestem ferocitatem & audaciam Ursorum, Luporum & Leonum. Nam quòd quis audeat in arenam cum Morte descendere, quando igni æstúq; agitatorum Spirituum totus exardet, non multùm abludit ab imagine eorum præliorum quæ inter pocula contingunt, ubi, ex eo quòd sanguis eorum per nimiam vini ingurgitationem incaluerit, duellatores non persentiscunt lethalia illa vulnera quæ corporibus invicem infligunt. Pugnare verò frigente adhuc animo, nec dum præ ira exardescente, illa demum vera fortitudo est; eóq; major quo Incœpti Occasio nobilior reperitur, minúsq; furoris & passionis partibus inerat, quando primùm inter eos convenit de pugna diéque. Alioqui animas mactant temerario choleræ Paroxysmo, aut saltem immani illi Tyranno, qui ipsis dominatur, *Superbiæ*, quam, ut illi honestiorem rei colorem superinducant, *Honoris sensum* appellitant; absq; quo si esset, meliori postea inito consilio, ipsi sibi facilè gratiam facerent & laboris & periculi pugnæ.

8. Cæterùm ut loquamur de fortitudine magis legitima & laudabili, quod est cum hoste congredi in aperto campo, ubi animi eorum ità accenduntur & inflammantur Tympanorum strepitu & clangore Tubarum (quæ certè possint hominem vel mediocris Spiritûs usq; ad insaniam ferè efferare) æstimatur tamen facinus admodum forte ac honorificum, si quis in hoc turbine ac tumultu Spirituum suorum gladium suum occisorum sanguine saginat, hostémq; ex omni parte demetit mactátq; tanquam victimam Patriæ atq; Amicis, uxorem intelligo & liberos reliquósq; ipsi sanguine vel affinitate conjunctos. Quod tamen factum meritò comparari potest animositati ac furori Luporum ac Tigridum quæ satis ferociter defendunt fœtus suos per innatam suam audaciam atq; confidentiam absq; ullo externo adminiculo & artificio quibus ipsorum animi accendantur. Verùm fortitudo & strenuitas semper benedicti nostri Principis ac Servatoris cum nulla re conferri potest, utpote quæ omnia transcendit quæ excogitari possunt vel nominari. Quænam enim comparatio institui potest inter eam animositatem quæ inspiratur à belli pompa, vel certaminis singularis, ab æstu & ardore naturalium Spirituum, à furore & odio adversùs inimicum, vel erga amicum amore, & talem fortitudinem, quæ omnibus *Animalis vitæ* commodis destituta, immo verò maximis illius incommodis onerata, ut penetrantissimo mortis sensu, Timore, Agoniâ, & Horrore, persistit tamen nihilominùs, & ex humili sui submissione Voluntati Divinæ, tenerrimóq; affectu erga amabilem illam *Divinæ vitæ* Imaginem per omnia dura perrumpit cum infracta constantia, ídq; (quod certè commemorari non potest absq; summa admiratione animíq; stupore) non ad redimendum vindicandúmve malè tractatum Amicum, sed ad servandum liberandúmq; Inimicum malevolum?

9. Vidimus jam quàm eminenti modo, *Justitia, Temperantia* & *Fortitudo* in *Divina vita* comprehenduntur, quæ *vitam mediam* sibi asciscens sive facultates Rationales, necessariò etiam in anima firmissima jaciet verissimáq; *Prudentiæ* fundamenta. Hæc enim *Divina vita* & lux est & purificatio Oculi mentis, unde Ratio evadit verè illuminata in rebus omnibus *Divinis* ac *Moralibus*. Quod Mysterium quamvìs satìs pro rei dignitate declarari non possit, breviora tamen quædam intimamina obsidum vices explere poterunt illius veritatis. Exempli causâ; Ex eo quòd superbiam amovet, suiipsius quæsitionem & intemperantiam, manifestum est, quanti sit momenti *Divina vita* ad regenda ac moderanda judicia nostra & intellectus in rebus universis.

Vide plura super hac re lib. 8. c. 11.

10. Omni

10. Omni quo poteram opere annisus sum clarè ante hominum oculos exponere præstantiam illius vitæ quam nuncupamus *Divinam*. Sed impossibile est ut verbis deferatur in eam animam quæ non aliqualem illius sensum experientiámq; jam antea habuerit. Quam certè si habeat, clavis illi erit ad reserandum Christianitatis Mysterium optima quæ inveniri potest; atq; in hoc lumine clarè perspiciet quàm decora res sit atq; justa, ut hæc vita quæ reliquas omnes tam immensis intervallis antecedit atq; superat, tandem post longas tentationes & conflictus de omnibus triumphet. Quódq; in hunc finem Jesus Christus deberet venire in mundum, qui est author & consummator hujus nobilissimi maximéq; Heroici Incœpti.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. III.

CAP. I.

1. *Lapsum animæ à* Divina vita, *suiq; immersionem in materiam accelerare partum* Cain *in* Eva *Mystica è Paradiso expulsa.* 2. *Quòd maximè fundamentalis error animæ lapsæ sit partus* Cain, *quòdq; indè etiam oriundus sit* Abel *in Mysterio, Paganicæ Idololatriæ* vanitas. 3. Polytheismi *&* Atheismi *crimen in Paganos omnes à* Salomone *intentatum: Et quantoperè conveniat ut eorum audiatur defensio ad meliùs intelligendum Mundi statum ante adventum Christi.* 4. *Defensio ipsorum, Quòd non nisi unum Deum colunt, nempe* Solem, *scitè à* Macrobio *tractata.* 5. Brachmanes Indiæ *Solis cultores. Exceptio* Apollonii *apud ipsos & de falsa illius vanâq;* Pythagorismi *affectatione.* 6. *Ignorantia* Indorum *Magorum Dæmonûmq; qui eos erudiebant.* 7. *Concessio, quòd illi reliquiq; Pagani cultum terminarent in unum supremum Numen quod ipsi* Solem *esse existimabant.*

1. Postquam satìs clarè jam, utì sperò, *Divinæ vitæ* naturam illustravimus exposuimúsq; omnibus (qui idonei ea de re sunt judices) ut & naturam *vitæ animalis*; faciliùs nunc pleniúsq; intelligemus in quo consistat *Defectio* tum rebellium Angelorum tum hominis lapsi. In eo enim consistebat, quòd reliquerunt Divinæ vitæ legem, seq; totos dederunt *vitæ Animali*, perbacchantes in ea omnimodísq; voluptatibus indulgentes sine modo & mensura. Cujus effrænatæ libertatis hoc videtur calamitosum esse effectum, quòd Anima hominis tandem penitus oblita sit sui Creatoris, depressa prorsus & immersa in infimas hujus mundi corporei sordes atq; fæces. Illa enim in ipso facultas, quæ Gaudii corporei capax est (quæ est *Eva Mystica*) adeò ferox & effrænis evasit, ut nobiliores illos ac delicatiores animi sensus exederet prorsus planéq; extingueret, atq; adeò intimè hominem amore & dependentiâ cum materia conjungeret, ut postquam anima ejus Deum deseruerat verum illius Dominum ac maritum, crassæ huic fabricæ Corporeæ (externum intelligo ac sensibile universum) per vivam quandam adhæsionem tam arctè se agglutinaret, ut in hac intima ardentissimáq; conjunctione, id, in Mysterio, præstiterit, quod, in litera, legitur de *Eva* postquam expulsa erat è Paradiso. *Peperit primogenitum suum Cain.* Cujus partus in sensu Mystico nihil aliud est quàm falsa illa opinio, quam ratio Nominis subindicat. קניתי איש את יהוה *Possedi virum sive maritum qui est ipse Jehovah*, juxta facillimum maximéq; naturalem sensum Particulæ את.

Vide Cabbalam Philosophicam in Genesin, cap. 2 & 3.

2. Hic igitur primus est maximéq; fundamentalis error humani Generis lapsi, quòd *Corpus* sive *Materiam* solum illum verúmq; *Jehovam* faciunt, solam illam verámq; *essentiam* primámq; *substantiam* unde omnia sunt, agnoscúntq; *nullum Deum* præter *mundum hunc visibilem & sensibilem.* Ac proinde hic non subsistunt sed naturaliter progrediuntur

progrediuntur porrò ad partum *Abel*, quod *Josephus* interpretatur πένθος *dolorem.* Cui proculdubiò Anima humana in hac conditione valde est obnoxia, sed vocabulum æquè aptè potest significare *vanitatem*, & utplurimum significat; Quod optimè quadrat ad illud Apostoli de Paganis eorúmq; Religione, quòd *vani facti sunt in Ratiocinationibus suis.* Atq; ità id evenit de quo Author pii illius libri qui inscribitur *Sapientia Salomonis* tam Tragicè conqueritur.

3. *Etenim* vani *sunt omnes homines natura, in quibus inest ignoratio Dei, & qui ex iis, quæ spectantur bonis, eum qui est* (τὸν ὄντα, *Jehovam*) *non potuerunt intelligere; nec ex operibus consideratis ipsum opificem agnoverunt: sed aut Ignem aut Ventum, aut celerem Aërem, aut Astrorum orbem, aut violentam Aquam, aut Lumina cœli rectores Mundi Deos esse putaverunt.*

Hæc accusatio admodum pressè urgetur in universum Paganismum. At verò æquum est ut paululum spacii ipsis permittatur quo seipsos defendant, ut veritas ex eo opportuniùs detegatur firmiúsq; stabiliatur, & naturalis humani generis status ante adventum Christi in Mundum, pleniùs intelligatur, quæ res ipsa est quæ jam est præ manibus, ultimúmq; argumentorum quæ per modum præparationis ad præcipuum nostrum Institutum proposuimus.

Crimen quod ipsis hìc intentatur est *Polytheismus*, quod necessariò *Atheismum* in se concludit. Nam uno plures Deos asserere, est asserere nullum. Quamobrem cùm Pagani *Polythei* sint in Professione, per indubitabilem consequentiam etiam *Athei* deprehenduntur.

4. Verùm hìc quidam ex eis talem pro seipsis Apologiam instituunt, affirmant utique, quòd illi agnoscunt unicum supremum Numen, solem scilicet. Quódq; diversi illi cultus qui Diis exhibebantur, ad hunc unum dirigebantur, quanquam sub diversis nominibus propter diversas influentias & virtutes quas in ipso observabant. Hæc est ipsissima *Macrobii* defensio, quam ille sub personam *Vettii Prætextati*, admodum scitè ac peritè tractat; à proprietatibus nempe Naturæ, vel à Nominum allusionibus, vel à similitudine Statuarum & Imaginum, vel à Ceremoniarum conformitate, vel deniq; ex Oraculorum testimoniis, non minùs sexdecim Paganorum numina (quæ vulgò videbantur distincta) ad hoc unum *Solis* reducens, nempe *Apollinem, Bacchum, Martem, Mercurium, Æsculapium* & *Salutem, Herculem, Isidem, Serapidem, Adonidem, Attinem, Osiridem, Horum, Nemesin, Panem, Jovem, Saturnum.* Nec dubito quin similibus contorsiunculis anfractuosísq; Ingenii & Imaginationis flexuris reliquorum Deorum cultus ad ejusdem Numinis cultum reducere potuisset, cùm & in ipso limine sermonis hujusmodi ominis verbum ex Antiquorum oribus desumptum illi exciderit, nempe Ἓν τὸ πᾶν· quod si diligenter excutiatur non potest non demonstratum dare, Paganorum cultum terminatum fuisse in unum supremum Objectum; Quem *Macrobius* quidem vult esse solem. Concludítq; omnia in pleniorem hujus sententiæ confirmationem, duplici Citatione; Una est brevis Invocationis ab Ethnicis Theologis usurpatæ, cujus forma sic est: Ἥλιε παντοκράτορ, κόσμου πνεῦμα, κόσμου δύναμις, κόσμου φῶς, i. e. *O Sol omnipotens, mundi Spiritus, mundi Vis, mundi Lux*; Altera est ex Hymnis *Orphaicis.*

> Κέκλυθι τηλεπόρου δίνης ἑλικαυγέα κύκλον
> Οὐρανίαις στροφάλιγξι περίδρομον αἰὲν ἑλίσσων
> Ἀγλαὲ Ζεῦ, Διόνυσε, πάτερ πόντου, πάτερ αἴης,
> Ἥλιε παγγενέτορ, παναίολε, χρυσεοφεγγές.

> *Audi qui longè vagantis vorticis volutantem lumina Circulum*
> *Cœlestibus axibus circumcurrentem perpetuò rotas*
> *Illustris Jupiter, Dionysi, Pater maris, Pater terræ,*
> *Sol omnium Genitor, omniformis, splendore aureo resulgens.*

In quibus versibus Generatio & Regimen rerum omnium attribuuntur Soli, qui (ut magis consentaneum videri possit) agnoscitur sensum habere & Intellectum, quemadmodum videre est apud eundem Autorem, *Saturnal.* lib. 1. cap. 23. Quod etiam asseritur cap. 18. ubi probat *Bacchum* & *Solem* eundem esse. Hanc enim rationem Nominis Διόνυσος reddit, quòd sit quasi Διὸς νοῦς *mens Jovis*, intelligendo per *Jovem* Ζῆνα φυσικὸν, *Jovem naturalem*, qui est Aër vel liquida pars Universi, quemadmodum *Theon* explicat in Scholiis suis in *Aratum.* Atq; hìc *Macrobius* asserit, quòd *Jupiter* significat cœlum. *Physici Solem, mundi mentem dixerunt: Mundus autem vocatur Cœlum, quod appellant* Jovem.

5. Quòd *Sol* vero supremum Numen sit Ethnicorum, ulteriùs evinci potest è Ceremoniis & cultu quem *Indorum Brachmanes* ipsi præstabant, qui & Sacerdotes *Solis* nuncupabantur, quos utiq; *Apollonius Tyaneus*, industrius ille Paganismi instaurator, tantis effert laudibus, tantóq; Magis Babyloniis præfert, & *Ægyptiis Gymnosophistis*, omnibúsq; omnino per totum terrarum Orbem sapientibus. Cæterùm circumstantiæ ejus apud ipsos Exceptionis & Hospitii, prout rem narrat *Philostratus*, argumento est eos solummodò insigniores fuisse Magos & Præstigiatores quàm in reliquo terrarum Orbe inveniebantur, non reverà sapientiores, quemadmodum nobis, qui verum Deum colimus, necessariò est concludendum. Quid enim aliud colligere possumus à nigro illo adustóq; Assecla, cum Anchora aurea in manu, Cunuláq; corniculata è fronte ejus explendescente, qui *Damidi* & *Apollonio* dum in via erant obvium profectus est, institutúmq; eorum per modum Divinationis ipsis prædixit, eósq; postea duxit ad Magos? Quid ab illo monte perpetuò fumante, continuísq; nubibus crassísve nebulis circumcincto & involuto, adeò ut hi Sophi nullo pacto inveniri possent absq; ope nigelli alicujus hujusmodi viæ ducis, ab ipsismet missi, nec habitatio eorum à quoquam intrari, quamvis nec fossæ essent nec milites quibus propelleretur? Quid à modo receptionis hujus præfervidi Græci qui tantum terrarum orbis partem peragravit ut eos investigaret? Quem convivio acceperunt ubi Vinum ac Bellaria ad mensam deferebantur absq; ullius mortalis manuum ope? Quid ab ipsorum Hymnis ac Phreneticis saltationibus in circulum quibus Divinum Soli cultum præstabant, humum virgâ ferientes, qua terra ad instar fluctuum maris sub ipsorum pedibus undaret dum ad hunc modum saltabant, cantabántq; Hymnos matutinos putatitio suo Numini apparenti supra Horizontem? Quid inquam aliud colligi potest ab istis universis, quàm conventiculum fuisse Magorum ac Præstigiatorum? Quanquam negare nolo quin esse possent Sacerdotes, omnium quidem consummatissimi, de quibus Paganismus eis temporibus gloriari poterat. *Apolloniiq;* maximè idonei præceptores, cujus propositum fuit summa cum cura & diligentia ritus Paganicos instaurare, atq; eo pacto Christianitatis incrementis obsistere.

Atq; proculdubio Diabolus Paganismum quàm exoptabilem poterat atq; amabilem reddidit per insignia illa ornamenta Ingenii atq; morum aliarúmq; mirabilium perfectionum quæ reperiebantur in illo Homine. Sed cultus ille quem Soli præstitit quanquam eum demonstrat satis peritum atq; Orthodoxum *Hierophantam* in superstitione Paganica, Ignorantia tamen ejus in rebus Philosophicis manifestum est argumentum eum non fuisse genuinum *Pythagoreum*, sed eo nomine ac Professione astutè abusum esse ad institutum suum Paganicum fœliciùs promovendum.

6. Equidem Dæmones illi quibuscum *Apollonio Indorúmq; Magis* tanta erat familiaritas, aut admodum invidi mihi fuisse videntur, aut valde ignari, vel saltem *Philostratus*, qui eorum Historiam scripsit. Nam in aperiendis suis Mysteriis, talia eorum oribus excidunt, quæ planè repugnant partibus maximè Essentialibus Philosophiæ *Pythagoricæ* ipsiúsq; adeò veritatis. Sed quantùm ad hanc Opinionem quòd Sol supremum Numen sit, cùm hi Spiritus lapsi æquè illius beneficio utantur atq; nos mortales (quemadmodum & *Homerus* videtur indigitare.

Ὤρνυθ' ἵν' Ἀθανάτοισι φόως φέρῃ ἠδὲ Βροτοῖσι.

Oriebatur ut Immortalibus lucem ferat & Mortalibus)

cúmq; in tam abjectum gradum à Deo vero defecerint, non est veri dissimile quin & ipsi hoc objectum cultûs sui faciant, utpote, cujus ope, Bono maximè sensibili se frui sentiunt, & ab extremis illis tenebris quas triste rerum Fatum tandem ipsis superinducturum est, conservari.

7. Quibus omnibus bene pensiculatis tutò concedere possimus id cui probando *Macrobius* adeò allaborat. Quòd utiq; cultus Ethnicorum terminatus sit in unum supremum Numen quem peritiores *Mystagogi Solem* esse statuerunt, & ab Oraculo *Clario* edocti erant eum appellare *Jao*, tanquam si verus ille esset *Jehovah*.

CAP.

CAP. II.

1. *Supradictam Concessionem nihil facere ad causam* Paganorum *cùm plures uno sint Soles.* 2. *Non solùm* Unitatem *sed nec reliqua Divina Attributa cadere in Solem.* 3. *Opinionis* Cardani, *qui intelligentiam luci Solis attribuit, confutatio.* 4. *Aliud genus defensionis Paganismi quæ prætendit,* Ethnicos *unum Deum coluisse cui nullum indiderant nomen.* 5. *Detectio ex sua ipsorum Religione, Deum hunc innominatum non esse Deum verum sed Mundum materialem.*

1. CÆterùm facilè demonstratur nihil ad eorum causam facere hanc Concessionem. Etenim quamvis in *unitate* hujus numinis maximè sibi placeant ac triumphent, ut qui putant unicum in mundo esse Solem; quemadmodum vox Latina *Sol*, & Græca * Ἀπόλλων subindicant (immò verò *Macrobius* hanc notionem adeò deperit, ut contendat *Apollinem Delphicum* non sic appellari à loco cultûs sui sed à δελφὸς voce Græcâ antiquâ quæ significat *unus*, unde & ἀδελφὸς dirivetur quasi jam *non unus*) nobilis tamen atq; ingenuus Philosophiæ Genius non abducetur captivus araneis hisce vinculis Superstitionis & Criticismi in verbis. Ac proinde rerum naturalium peritiores audacter tot indigitant *Soles* quot cernuntur in Firmamento *Stellæ fixæ*, quemadmodum cum omnium admiratione clarè demonstratur in illa nunquam satìs laudata Philosophia *Renati Descartes.* Quâ quidem, si rectè plenéq; intelligatur, inveniri non potest firmius propugnaculum contra & *Paganismi* stoliditatem, & Prophanitatem *Atheismi.* * Vide lib. 5. cap. 16 sect. 5.

2. Sed non solùm obvium hoc *unitatis* attributum huic Paganicæ Deitati deest, sed multa alia præthereà, quæ tamen necessariò includuntur in notione Dei. Cujusmodi sunt *Spiritualitas, Immensitas, Omnipotentia, Omniscientia* & similia. Nam radiorum ejus reflexio Demonstrationi est *Lucem* esse *corpus*, ac proinde nisi omnia corpora lumen essent aut saltem pellucida, Sol *immensus* esse non potest cùm ab excurrendo ulteriùs per alia corpora prohibeatur. Atq; hinc nec *omnipotens* est, nè in ea ipsa quidem quâ maximè excellit proprietate. Neq; enim utrumq; Terræ latus illuminare potest simul, nec faciem propriam liberare ab importunis illis maculis quæ ad instar spumæ alicujus vel muccaginis etiam ingratiis Divinæ suæ potestatis ac Numinis ipsi subinde insident; quemadmodum *Sheinerus* & *Cartesius* diligenter observârunt. Tantúmq; abest ut sit *omniscius*, ut nullam omnino habeat cognitionem, cùm materia vel corpus nullius sit capax cogitationis, quemadmodum à Schola *Cartesiana* rectè statuitur, & à me plenè demonstratur in libro *de Immortalitate Animæ.*

3. *Cardanus* verò intelligentiam huic Luminari attribuens scribit potiùs ut *Sacerdos Solis* (& certè tum ipse tum pater ipsius Magiæ suspecti erant) quàm ut *homo Philosophus*, ac solidâ ratione præditus. Sed nè accusatio videatur incredibilis, propria ipsius verba in medium proferam. *Cúmq; Sol luceat intellectu*, inquit ille, *qui ei est tanquam Anima; si ab ea secedere posset intellectus, nona liter luceret Sol quàm Terra.*

In quo planè intellectum & lumen visibile idem facit. Quod si esset, sequeretur tamen nihilominus Solem nihil cernere posse in tenebris, ac proinde eum non esse *omniscium*: Cicindelámq; ac Candelam junceam magìs idoneas testes esse eorum quæ noctu peraguntur quàm Sol esse potest. Nam si lux visibilis & Intellectus idem sint, quælibet recèns accensa Lampas vel Teda statim fiet Intelligentia. Adeò vana est hæc Hypothesis, quòd *Sol sit supremum mundi Numen.*

4. Sunt autem aliud genus Patroni Paganicæ superstitionis, qui defensionem cautiùs instituunt, affirmantes tantùm in genere, Quòd illi varii ritus qui adhibebantur in colendis particularibus Numinibus, dirigebantur ad unam supremam causam rerum omnium, quamvis pro ea quæ sunt prudentia non sint ausi eam nominare. In cujus rei argumentum afferunt, Primò, Quando invocabant aliquod particulare Numen quod ipsis opportunum erat eo tempore invocare, Sacerdotes postea Invocationem universarum Deitatum in genere addidisse, quemadmodum *Servius* notat in illud *Virgilii.*

Diiq; Deæq; omnes studium quibus arva tueri.

 Secundò,

Secundò, Quòd omnes Dii erant σύμβωμοι, hoc est, Altaria eis erant extructa & consecrata universis in genere, cum hujusmodi Inscriptionibus,

DIS DEABUSQUE OMNIBUS.
&
DIBUS DEABUSQUE OMNIBUS.

& similia.

Tertiò, Quòd omnes unum commune Festum habebant, quod vocabatur Θεοξενία vel potiùs Θεοξυνία, quemadmodum notat *Seldenus*.

Postremò, *Ægyptii* cùm essent populus ob *Polytheismum* magìs infamis ac Religionum varietatem quàm ulla alia gens sub Cœlo, Sacerdotes tamen eorum observabantur Ceremoniarum suarum quoddam compendium facere in cultu certarum quarundam Sphærarum vel Globorum, quorum unus erat in unoquoq; Templo, sed secretò custoditus, & clam oculis vulgi. Quippe quòd Sacerdotes cognitionem unitatis Objecti suorum cultuum tanquam Arcanum ad seipsos solos pertinens reservabant.

5. Sed quòd unum hoc cultûs objectum non erat *Deus verus* sed *Mundus materialis*, ipsa figura quâ usi sunt non obscurè videtur significare. Et notavi suprà Mundum & Jovem in Philosophia Paganica unam eandémq; rem esse. Et *Plutarchus* porrò apertè asserit de *Ægyptiis*, Ὅτι τὸν πρῶτον Θεὸν τῷ παντὶ τὸν αὐτὸν νομίζουσι, *Quòd mundum sive universum idem atq; Deum principem primúmve rerum omnium causam*, esse existimant. Hunc *Ægyptii* colebant sub nomine *Serapidis*, qui rogatus à *Nicocreonte* Rege *Cypri* quis Deus esset, hoc sciscitanti oraculum edidit.

Εἰμὶ Θεὸς τοιόσδε μαθεῖν οἷον κ' ἐγὼ εἴπω,
Οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαςὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμμά τε τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Talis sum Deus intelligendus qualem ego dico,
Cœlestis mundus caput est, venter verò mare,
Terra mei pedes sunt, aures autem in æthere jacent,
Oculúsq; cuncta eminens lustrans est splendida lux Solis.

Ex qua Hypothesi facillimè intelligitur quænam mens sit Ænigmaticæ illius Inscriptionis in Templo *Sais* urbis in Ægypto. Ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς, καὶ ὂν καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. *Ego sum omne id quod erat, est, aut futurum est, & nemo mortalis unquam adhuc meum peplum subduxit.* Venerandum profectò Ænigma, cui nè unum quidem granum veritatis subest, nisi nihil sit in rerum Universitate præter *materiam modificatam*. Verùm hoc modo Mundum Deum facere, est reverà agnoscere esse omnino nullum. Ac proinde hoc genus *Monotheismi* Paganorum æquè crassus est *Atheismus* ac eorum *Polytheismus* suprà probatus est.

CAP. III.

1. *Ultimi Paganicæ Superstitionis Patroni, qui agnoscunt Deum* mentem *esse æternam à materia distinctam, résq; omnes* Manifestationes *esse* Attributorum *illius.* 2. Manifestationes *ejus in* mundo externo. 3. Manifestationes *intra nos, putà in* Passionibus. 4. *Nobiliores ejus* Emanationes *& communicationes cum* interna mente: *quódq; Pagani veteres* Nomina Personalia *affixerunt hisce diversis virtutibus ac* Manifestationibus. 5. *Ratio cur has distinctas virtutes sive potentias totidem Deos Deásve constituerint.* 6. *Ratio cur coluerint* Genios *&* Heroas.

1. ULtimum optimúmq; genus Patronorum Paganismi illi sunt qui profitentur unam æternam Spiritualem & Intellectualem Essentiam Gubernatricem & Moderatricem rerum omnium, Qualem *Plutarchus* Sacerdos Paganus definit Deum. Νοῦς οὖν ὁ Θεὸς χωριςὸν εἶδος, τουτέςι, τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης καὶ μηδενὶ παθητῷ συμπεπλεγμένον. *Deus igitur Mens est sive Intellectus, Forma vel essentia abstracta*, hoc est, *omni prorsus Materiâ*

teriâ immunis, & cum nulla re passibili connexilis. Quem ille sic describit ad mentem *Socratis, Platonis* & suiipsius. Subtilissimi igitur ingeniosissimíq; Paganorum defendunt se ad hunc modum.

Agnoscimus, inquiunt illi, unam esse æternam Deitatem, infinitè sanctam & benignam, omniscìam, omnipotentem, primam causam & originem rerum omnium in mundo, tum immaterialium tum materialium, nihilq; omnino esse in mundo quod non sit *Manifestatio* præsentiæ & Attributorum hujus unius Deitatis. Nósq; proptereà considerare vastam hujus latè patentis Universi Capacitatem tanquam augustissimum sanctissimúmq; quoddam Templum hujus divinæ Majestatis, quæ unamquamq; illius partem implet & possidet. Quandoquidem quælibet apparentiæ ad externos nostros sensus, quilibet motus & excitationes intra propria nostra corpora, quælibet in mentes nostras impressiones, nihil aliud sunt nisi tot *Manifestationes* aut Sapientiæ, Bonitatis, Potentiæ & Justitiæ, aut saltem Iræ & Indignationis hujus unius Dei ad cujus patefactiones sive apparentias, ubicunq; emicuerint, nos parati sumus submississimè adorare.

2. Sive igitur oculi nostri rutilantiori illo Solis splendore percelluntur, sive magìs placidam mitémq; Lunæ contuemur pulchritudinem, scintillantiúmve stellarum Lucis sincerioris contemplatione occupamur; sive recreamur lenissimis suavissimísq; refrigerantium Aurarum spirationibus, aut attoniti subsistimus ad Cataractæ magni alicujus fluvii horrendum murmur, aut altitudinem miramur insuperabilis alicujus inaccessibilísq; rupis montísve, aut jucundo quodam horrore & titillanti frigore totum corpus percurrente silentem aliquam sylvam sacrúmve & umbrosum Nemus contemplamur; sive Cœli facies arrideat nobis hilari Cæruleo renidens, sive vultu magìs torvo ac minaci nos intueatur, caliginosis piceísq; nubibus fulmen & tonitru in terram intentantibus; sive Aër frigidus sit, vegetus & salubris, sive præfocanter calidus, contagiosus & Pestiferus, adeò ut dum hiantiori ore auras vitales captamus, subitam & inevitabilem mortem haurire cogamur; sive deniq; terra firma stet ac immobilis artíq; faveat & industriæ Opificis, sive ipsis ædificiorum nostrorum fundamentis propter magnas Soli concussationes nutationésq; à terræ motibus, quos & horrendi ab infrà mugitus terribiliáq; murmura comitantur, ruinam minitetur; Quicunq; casus notabiles nobis accidunt sive in bonum sive in malum, hi sunt illi *Joves* & *Vejoves* quos nos colimus, qui certè nobis non multi sunt sed unus Deus, qui solus potestatem habet salutis ac mortis, ac proinde à quacunq; parte hujus magnifici illius Templi, *Universi* scilicet, vocem suam emiserit, corda nostra pariter atq; oculi statim eò diriguntur cum Timore, Amore ac Veneratione.

3. Nec sanè hîc subsistit nostra devotio, vel potiùs huc solummodo ad extrà vagatur, sed & notabiliores illas alterationes & commotiones quas intra nosmetipsos invenimus *illi* etiam attribuimus, cujus *Spiritus, Vita,* ac *Potestas* implet omnia. Ac proinde eas ipsas *Amoris* passiones atq; *Iræ*, à quorum priori pendet omnis illa naturalis dulcedo affectionis quæ invenitur aut in hominum amicitiis aut in amoribus fœminarum, quemadmodum à posteriori magnus ille splendor pompáq; Belli: Has cum reliquis animæ passionibus tanquam *Manifestationes* quasdam illius præsentiæ consideramus qui ubiq; operatur in nostrum aut *solatium* aut *pœnam* aut *explorationem.*

4. Nec præterire possumus nobiliores illius communicationes cœlestésq; emanationes in mentes nostras: Quales sunt *Sapientia, Justitia, Ordo Politicus,* & id genus reliqua. Quæ omnia cum prioribus illis & aliis innumerabilibus, quæ brevitatis causâ missa facimus, Religio Majorum nostrorum in Deorum Dearúmq; *personas* formavit, Sapientiam vocantes *Minervam*, Justitiam *Dicen* vel *Themin*, Ordinem Politicum, *Eunomiam.* Ad amorem referebantur *Cupido* ac *Venus*, ad Iram *Mars* & *Eumenides.* Illa vis quæ terram quatit, dicitur *Enosicthon.* Mare *Neptunum* appellant, Aërem *Junonem*, Solem *Apollinem*, Lunam *Dianam*, Tellurem *Vestam*, Frumentum *Cererem*, Vinum *Bacchum*, & sic de reliquis.

5. Cujus profectò nulla alia Ratio reddi potest quàm quòd antiqui superstitionis Paganicæ Autores vel Inventores adeò Enthusiasticè afficiebantur singularum *divinarum virtutum* sive *manifestationum* in mundo contemplatione, ut cum admiratione secum reputantes quàm magni unaquæq; earum sigillatim considerata sit momenti, singulis separatim immorandum decreverint in religiosis suis cogitationibus & meditationibus, excellentiásq; Divinas non confundendas esse ac obscurandas uno generali & promiscuo cultu, cùm tanti æstimarent unumquodq; Dei attributum ut per se solum sufficere putarent ad constituendam Deitatem. Ac proinde intellexerunt per *personales* has appellationes sive masculinas sive fœmininas (Deus enim, inquiunt

inquiunt illi, est ἀῤῥενόθηλυς) unam & eandem Deitatem sub hac vel illa suiipsius manifestatione in mundo, juxta quam nomen proprium ipsi tribuebant, tanquam si nova esset diversáve *persona*; cùm tamen apud ipsum res non aliter se habeat, quàm in appellationibus Oceani, qui nomen mutat pro mutatione Regionum quas alluit.

Εἷς μὲν ἐὼν πολλῇσιν δ' ἐπωνυμίῃσιν ἀγηρῶς,

quemadmodum *Dionysius* notat in *Geographico* suo Poëmate.

6. Et si rationem etiam habuerunt Religiosi cultûs *Geniorum* vel *Spirituum*, sive istiusmodi quorum apparitio adeò horrida erat & terrifica ut ingentem pavorem hominibus incuterent, seu talium quorum benigniorem aspectum comitabatur jucunda quædam admiratio & gaudium, hos illi consideràrant tanquam aliquas eminentiores manifestationes illius unius æterniq; Numinis quod per omnia percurrit, Vitam omnibus & Essentiam suppeditans, quem idcirco appellabant Ζῆνα vel Δία, i. e. *Jovem*; Quem triplicem faciunt *Cœlestem*, *Marinum* & *Infernalem*; duos posteriores eorum vocantes, alterum *Neptunum*, alterum *Plutonem*. Cùm tamen sit *unus æternus Spiritus*, inquiunt illi, quem in his tribus veneramur, quorum regnum & dominium est super omnia, quamvìs illius administratio differat pro natura ac merito illorum qui gubernantur. Eadémq; afferri possunt ad defensionem illius cultûs quem defunctis *Heroibus* præstamus, per quorum nobiles personas defæcatioréscq; Spiritus *Divinæ excellentiæ* illustriùs solito transluxêre. Nam reverà non tam eos colimus quàm Deum per ipsos translucentem, ut is qui se incurvat Solem versùs vel Lunam per vitrum Fenestræ lucentem, adorationem suam non destinat animóve intendit vitro sed cœlestibus illis Luminaribus. Nec nos corpora incurvamus versùs illa Luminaria sed Deum versùs, qui per omnia se nobis exhibet præsentem.

CAP. IV.

1. *Ethnicorum* Festa, Templa, *&* Imagines. 2. *Eorum Apologia pro Imaginibus.* 3. *Significantia Imaginum* Jovis *&* Æoli; 4. *Etiam* Cereris, 5. *Atq;* Apollinis. 6. *Paganorum defensio à* significantia Imaginum, *earum usum non magis Idololatricam esse quàm librorum in omnibus Religionibus; fuisse verò in usu etiam in Gente* Judaica. 7. *Responsum Paganorum ad eos qui dicunt, impossibile esse ut Deus per externam Imaginem repræsentetur.* 8. *Ethnicis invidendum non esse si quid fortè solidi subsit eorum Apologiæ; & quare.*

1. JAM verò pro variis apparentiis hujus unius Deitatis quæ seipsam ubiq; exerit, Majores nostri varios Religiosos ritus & ceremonias instituebant. Multa *Festorum* & *Sacrificiorum* genera decernebant, *Templa* ædificabant, extruebant *Altaria* cum variis Inscriptionibus, *Imagines* erigebant proprias, & hujus vel illius *Divinæ Virtutis* apprimè significativas, quæ statis temporibus locísq; ab ipsis erat colenda. Quibus religiosis consuetudinibus sub quibus eramus nati, nosmetipsos subjecimus, nec eo, quantùm quidem nos opinamur, obnoxios fecimus ulli justæ suspicioni aut imputationi Idololatriæ.

2. Neq; enim nos coluimus istas Imagines quæ sic erectæ erant, non sanè magis quàm aliæ Gentes Sacra Legis suæ vel Religionis Volumina colunt, quoties vel ex ipsis orant, vel ea prælecta audiunt, vel deniq; eis in juramentis exigendis utuntur. Nam Religio illa quæ præstatur non præstatur libro, sed illi cujus liber ille esse dicitur, illi quem orant, & per quem jurant. Atq; istæ Imagines nobis vices præstant illorum sacrorum librorum apud alios, cùm admodum scitè exprimant circumstantias exertionis illius *Divinæ Virtutis* quam nos stato aliquo tempore adoramus. Ut videre est in Imaginibus *Jovis*, *Æoli*, *Cereris*, *Apollinis* & reliquorum.

3. *Jupiter* enim, qui apud ipsos Deus erat Tonitrui, ut sceptrum Regium in sinistra gestabat, ità dextra fulmine onerabatur, juxta illud Poetæ.

——*Cui dextra trisulcis*
Ignibus armata est.

Æolus ventorum Deus stabat ad os Antri, vestimento lineo cinctus, Fabri ferrarii follibus

ſollibus pedibus ejus ſubjectis. Ad dextram ſtabat *Juno* nube tecta, coronam ipſius capiti imponens, ut quæ regnum ſuum illi dederat. Ad ſiniſtram ſtabat Nympha, umbilico tenus in aquam immerſa, quam *Juno* ipſi in uxorem addixerat. Quæ Imago eſt repræſentatio ſignificantiſſima Naturæ & cauſarum Ventorum, atq; adeò facilè intelligenda, modò notemus per *Junonem* Aërem ſignificari, ut nihil opus ſit ulteriori explicatione.

4. *Ceres* effingebatur ad ſimilitudinem Fœminæ ruſticæ, bovi inſidentis & habentis in dextra vomerem ſeminúmq; calathum à cubito pendentem, in ſiniſtra falculam & flagellum. *Juno* Aëris nubiúmq; Dea ab uno erat latere, *Apollo* ſive Sol ab altero, ad ſignificandum, niſi calor Solis pluviæq; tempeſtivæ laboribus Agricolæ ſubveniant, nihil germinaturum.

5. Figura *Apollinis* ſive Solis ſic erat. Imago ejus juvenilem habebat vultum, dextrâ pharetram tenebat Sagittis gravidam Arcúmque, ſiniſtrâ Lyram. Sub pedibus erat monſtrum terribile in forma Serpentis tria habentis capita, viz. Lupi, Leonis, & adblandientis Canis. In capitis vertice aureus erat Tripos, & circa tempora duodecim gemmarum corona. Cujus quidem ſimulachri ſignificatio, quanquam primo aſpectu abſtruſa videri poteſt, tamen ſi pauliſper rem perpendas, aptè admodum repræſentat naturam *Solis*, *temporiſq;* quod dependet à Sole, & *Cognitionis* quæ dependet à tempore. *Arcus* & *Sagittæ* nihil aliud ſignificant niſi radiorum jactus à tam longinqua diſtantia. Unde appellatur ἑκηβόλος Ἀπόλλων apud Poëtas. *Vultúſq; juvenilis* nihil aliud præterquam indeficientem illius vigorem, quem ætas non omnino minuit. *Lyra* ejus ſignificat Planetarum circa eum Choreas, acſi in medio eorum ſedens fidibus caneret, aut ſaltem juxta alteram Hypotheſin, tanquam ſi ipſe chorum duceret Lyram digitis increpans, reliquíq; Planetæ ipſum ſequerentur. *Duodecim gemmæ* ſignificant duodecim ſigna Zodiaci quibus circumcingitur. *Triceps Draco* Tempus denotat in triplici ſua Ratione, Præteriti, Præſentis, & Futuri. Tempore *præterito*, quemadmodum notat *Macrobius*, adinſtar rapacis Lupi, rerum memoriam devorante; *præſenti*, ob actum inſtantem valido fervidóq; exiſtente, ut Leo; & *futuro*, ad imaginem blandientis Canis, jucundâ ſanè quantumvìs incertâ ſpe animos noſtros demulcente. Et *Tripos* deniq; aureus triplex Objectum deſignat Scientiæ quam tempus ſapientibus affert, qualem *Homerus Calcantem* deſcribit *Apollinis* Sacerdotem.

Ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Qui novit præſentia, futura & præterita.

Adeò ut manifeſtum ſit, quàm maximè videatur enormis & alienus harum Imaginum uſus, quòd idem tamen erat earum qui eſt ille librorum. Ut quæ animos noſtros excitabant (& fortaſſis cum majori acceſſione Religionis & admirationis) in ſenſum & conſiderationem illius *Divinæ Virtutis* quæ à nobis erat colenda vel adoranda.

6. Quamobrem admodum injuſta eſt illa criminatio quæ nos inſimulare velit Idololatriæ propriè ſic dictæ, tanquam ſi ipſa Idola coleremus. Nam quantùm ad nudum Imaginum uſum in divino cultu (cùm ſit ea in ipſis quam adduximus utilitas) nihil profectò dubitamus quin in ſe licitus ſit, ubi nullum eſt Dei præceptum quod eum prohibeat. Atq; certè ubi præceptum illius ſuper hac re eſt expreſſiſſimum, ut in Gente *Judaica*, notiſſimum tamen eſt apud omnes, quòd & illic etiam erat religioſus uſus Imaginum, quemadmodum patet in Cherubinis qui Propitiatorium tegebant, & in Serpente æneo quem eos ſpectare oportebat in deſerto, nam per ipſum exerebat Omnipotens Salutiferam ſuam virtutem in eos qui ſerpentibus igneis puncti eſſent. Hujuſmodi enim effecta à Natura non ſunt, nec ab arte, ſed ab ipſa Religionis efficacia, quemadmodum ipſum vocabulum *Teleſma* manifeſtò indicat. Jam verò videtur quidem nobis res planè incredibilis ut Deus quicquam præcipiat quod in ſe abſolutè malum eſt; ac proinde indubitabile eſt Imaginum uſum in divino cultu in ſe non eſſe malum. *Vide plura lib. 8. c. 15.*

7. Neq; illud quod præcipuè & uſitatiſſimè affertur contra uſum Imaginum in cultu Religioſo (viz. Impoſſibile eſſe Deum repræſentare per figuram ullam externam) nobis quidem videtur ullius eſſe momenti. Neq; enim nos concedimus has Imagines deſtinatas eſſe ad Deum figurandum vel repræſentandum, ſed ad ſenſibiliter ſolummodò exhibendum oculis effecta & objecta earum virtutum & attributorum quæ nos in eo adoramus. Et certè ſi concederemus, habemus tamen quo noſmetipſos poſſimus defendere. Nam ſi nobis non utendum eſt Imaginibus in divino cultu, quia

quia illæ naturam Dei non possunt sic exhibere ut ipse in se est, ne omnino quidem nobis de ipso cogitandum est, quando eum colimus, cùm illæ cogitationes quas de ipsius Natura ac persona formamus (quanquam fortasse non omni carent veritate) non majorem tamen similitudinem conformitatémve cum illo gerunt quem colimus, quàm Imaginatio hominis cæci à nativitate gerit cum gloriosa Imagine Solis. Sentit profectò jucunda præsentiæ illius effecta in corpus suum, sed oculi ejus nunquam eum viderunt, nec mens ipsius potest concipere quàm illustris sit aspectu.

8. Ad hunc ferè modum, maximè ingeniosum, cautum & subtile genus Paganorum seipsos defendunt. Neq; nos oportet id ipsis invidere, si quid fortè solidi firmíve ipsis occurrerit in hac sua defensione. Nam Christianitas innatâ suâ excellentiâ adeò splendet, ut nihil nobis opus sit alias Religiones deteriores quàm reverà sunt, fingere, ad augendam illustrandámve illius eminentiam. Præthereà, quò tolerabiliorem antiqui Paganismi statum fuisse detexerimus, eò faciliorem provinciam sustinebimus contra homines profanos & Atheos, quibus si concederemus providentiam per tot secula penitus neglexisse omnes gentes Terræ, excepto parvo illo Judæorum manipulo, illi certè nobis vel invitis indè concluderent, nec ullam super ipsos fuisse providentiam, cùm sit res incredibilis, ut ulla omnino sit providentia in rebus summi momenti, quin latiùs se diffundat quàm in tam angustam mundi partem, quàm quidam opinantur. Quòd verò Ethnici non adeò in solidum destituti sunt omnibus mediis perveniendi ad veram Dei cognitionem Sanctus *Paulus* videtur abunde declarare in Epistola ad *Romanos*; quódq; eorum conditio non tam horrificè desperata erat, videri potest fortean insinuare in mitiori illa loquendi formula quâ usus est in oratione sua ad *Athenienses*, ubi ait, *Deum ad tempora eorum Ignorantiæ connivisse.* Sed ferè oblitus eram propositi, quod non est Apologias texere pro Ethnicis, sed quas illi Idololatriis suis excusationes prætexunt refellere, quod jam faciam, ídq; perquam breviter.

CAP. V.

1. *Responsio ad ultimam Paganorum Apologiam, ut primò, Quòd paucos eorum respicit.* 2. *Quódq; hi pauci è numero fuerunt potiùs* τῶν Σεβομένων *quàm meri Pagani.* 3. *Imaginum cultum expressim à Deo in lege Mosis esse prohibitum.* 4. *Quòd obscurant potiùs quàm adjuvant Divinarum Virtutum conceptionem.* 5. *Magnum esse periculum nè cultum ad Deum directum intercipiant.* 6. *Curiosos & quibus minùs satisfactum sit, ad* Theologiam Polemicam *esse remittendos.*

1. PRimò igitur considerare debemus, ea ferè omnia quæ allata sunt ad Paganorum defensionem, ad admodum paucos eorum spectare, cùm maxima eorum pars Idololatræ fuerint in sensu crassissimo, quemadmodum manifestum est è querelis *Davidis*, Psal. 135. ut etiam ex Epistola *Jeremiæ*, aliísq; locis, quæ saltem insinuant Paganos, non verum Deum sed Dæmonas ipsos, simulachris, utì illi per errorem credebant, illigatos adorâsse.

2. Secundò, Quæstio est an pauci illi, quales fuerunt *Pythagoras*, *Socrates*, *Plato*, *Plotinus*, *Plutarchus*, aliíq; consimiles, recensendi sint inter Paganos cum propiùs ad naturam accesserint & conditionem τῶν Σεβομένων, imbutiq; fuerint cognitione illius unius Æterni Spiritûs qui Creator est rerum omnium & Gubernator, quam scientiam imbiberunt colloquendo cum Judæis, aut saltem colloquendo cum eis qui cum ipsis collocuti fuerant. Quódq; ad illius cognitionem pervenerint ex hujusmodi arcana Traditione sive *Cabbala* cum ipsis communicata, ex eo manifestum videtur quòd viri hi Sancti inter Ethnicos & Divinorum Mysteriorum periti, docuerunt etiam *Triunitatem* æquè ac *Immaterialitatem* Divini Numinis. Primos eorum intelligo & præcipuos, quales erant *Pythagoras* & *Plato*. Quod Dogma cùm supra captum esset humanum, & tamen ad Christianitatem adeò utile & accommodatum, argumento mihi est evidentissimo illud ipsorum propriam non fuisse Inventionem, sed eos illud accepisse, aut ab eis qui ipsi homines *Inspirati* erant, aut saltem qui id receperant ab iis qui erant Inspirati.

3. Tertiò, Ipsa simulachrorum fabricatio & incurvatio coram ipsis res est expressim Dei populo interdicta in ea Religione cujus Deo complacuit seipsum Inventorem

torem præstare & Formatorem. Quod satis evidens est signum, aliquam subesse vitiositatem Idolorum usui in Divino cultu.

4. Quartò, Allegata illa Imaginum utilitas ad erudiendum populum & ad ipsis ante oculos exponendum naturam illius Divinæ Virtutis quæ ab ipsis sit adoranda, equidem res est quæ in magna versatur controversia. Nam cùm præsentia tam mirabilis Objecti coram oculis externum sensum adeò fortiter feriat, impeditura est potiùs internam operationem animi, quâ magis puri ac genuini conceptus de Deo formentur, quàm ullam opem ad eos rectè formandos allatura. Et quemadmodum memoria nimis sæpe perditur ex scriptorum chartarúmq; usu, ità potentia imaginandi sive concipiendi, quantùm ad res divinas, corrumpi potest vel debilitari ex his falsis fulcris & adminiculis externarum Repræsentationum.

5. Quintò & ultimò, Magnum est periculum, cujus & sensu ad vivum tangi videtur Divina Zelotypia, nè Reges hi Vicarii, ac Repræsentativi Divinæ Majestatis, quemadmodum illi hos esse volunt, *perfidi* inveniantur erga *supremam Potestatem*, intercipientes sibiq; retinentes omnes illas preces & gratiarum actiones, omnes illas immolationes ac sacrificia quæ à populo offeruntur. Nam imperita multitudo Sacerdotem videns sacrificantem & universum populum preces suas effundentem cum oculis in Idolum fixis, loco aliquo edito collocatum, sculptúmq; in omnia membra, omniáq; vitæ ac sensûs organa tanto cum artificio, ut ab aspectu viva aliqua persona esse videatur; facilè, inquam, inducetur per ingenii sui infirmitatem imperita multitudo eam reverà talem esse opinari, ac proinde adorare eam tanquam vivam & potentem Deitatem, talem utiq; quæ illis potest pro libitu suo aut prodesse aut nocere; prout *Grotius* rectè observat ex S. *Augustino*.

6. Cæterùm si hæc nostra responsio ulterioribus Objectionibus & Replicationibus videbitur obnoxia, disputaces ad *Scholasticorum* spinas, & *Theologiæ Polemicæ* fidiculas remitto, dum ipse interim utiliùs occupor in formando istiusmodi accusationem in universum Paganismum, tam claram ac evidentem, ut Ingenia inter ipsos omnium subtilissima & versutissima vim illius nunquam potuerint eludere.

CAP. VI.

1. *Nova & irrefutabilis accusatio contra Paganismum, eos scilicet Divinas virtutes non coluisse ultrà quàm quod ad* vitam *spectabat* animalem, *quemadmodum nobis demonstrant eorum* Dijoves *&* Vejoves. 2. Jupiter *altitonans*, Averruncus, Robigus, *&* Tempestas. 3. *Et jucundum spectaculum Dei sui* Panis; *Quid significetur per ejus* fistulam *&* Nymphas *circa eum saltantes*. 4. *Quid per opinionem quòd filius erat* Mercurii, *quidq; per adamatam suam Nympham* Syringem, *uxorem* Echo, *filiámq;* Iamben. 5. *Interpretatio* cornuum, corporis hispidi, faciei rubicundæ, barbæ prolixæ, pedum caprinorum, *&* vultûs ridentis.

1. GRave illud crimen *Atheismi*, *Polytheismi*, & *Idololatriæ* quod in Ethnicos illatum erat jam audivimus, & quibus artibus ingeniiq; subtilitatibus conati sunt seipsos defendere, prætendentes in varietate suorum cultuum non esse nisi unum æternum Numen quod adorant, pro diversis utiq; manifestationibus *Illius* præsentiæ qui operatur omnia in omnibus. Accusatio quam ipsis jam intentamus non est, fateor, adeò atrox, sed tamen omni specie destituta excusationis sive defensionis, quâ se illius immunes esse evincere possint. Est autem breviter hujusmodi; Quòd tametsi admitteremus eos coluisse unum æternum & incorporeum Numen infinitè sapiens, bonum & potens, est tamen manifestum, quòd ipsum adorabant in istiusmodi solummodò sui *Manifestationibus* quæ ad *Animalem vitam* maximè pertinebant, hoc est, in talibus quæ aut maximè horrendæ ac terribiles aut maximè ei gratæ & jucundæ erant. Hinc fit, prout suprà monui, quòd suos habebant *Vejoves* pariter ac *Dijoves*, qui ambo non nisi unus erat *Apollo* sive *Sol* qui est visibilis *Diespiter* sive *Lucetius*. Verùm propterea quòd aliquando per præfocantem illum æstum quem in Aëre producit, pestem luémq; excitat, celebrabatur etiam sub titulo *Vejovis*, cujus templum olim videbatur Romæ, ut & simulachrum illius, manu sagittas tenens ad nocendum paratas, quemadmodum videre licet apud *A. Gellium*.

2. Horror etiam tonitrui urgebat eos ad colendum *Jovem* sub notione vel ti-

tulo ὑψιβρεμέτῃ vel ἀρχικεραυνῷ, *Jovis altitonantis*, quemadmodum eum appellant *Latini*. Ipſáq; ſacra Scriptura non ſe abſtinet à nuncupando Tonitruum Dei vocem. Supradictus *Criticus* addit huic Ἀπόλλωνι ἀποτροπαίῳ (quemadmodum *Græci* eum vocarent) *Averruncum* & *Rabigum*, quorum poſteriorem ait propitiandum eſſe ad incolumitatem Segetis, priorem ad noſtriipſorum ſalutem & ſecuritatem. Prior verò videtur potiùs Titulus generalis, ad quamlibet Divinam Virtutem pertinens, quæ propitianda eſt ad averruncandum malum, quàm ad unam aliquam particularem Iræ Divinæ in mundo *Manifeſtationem*. Cujuſmodi eſt *Tempeſtas Marina*, quam *Romani* particulare Numen fecerunt poſtquam eorum Conſul *Cornelius Scipio* ex periculo evaſerat.

Te quoq; Tempeſtas meritam delubra fatemur,
Cùm penè eſt Corſis obruta claſſis aquis.

3. Illæ Inſtantiæ quæ ad voluptates ſpectabant & gratificationes *vitæ Animalis* innumeræ ferè ſunt. Aliquas verò in medium proferre oportet ut rectiùs judicemus de reliquis. Et videtur ſanè quòd ipſorum Deus *Pan*, per quem, ut & illius nomen denotat, *Univerſum* intelligebant, admodum jucundum eis erat ſpectaculum, ut patet tum ex illius pictura, tum ex aliis fictionibus quas de eo habebant. Cur enim pingebatur cum *fiſtula in manu, ridentiq; vultu?* Cur *Nymphæ* intelligebantur ad muſicos illius ſonos circa eum tripudiare? niſi quòd agnoſcebant omnia in Univerſo ordinata eſſe ſumma cum congruentia & harmonia, adeò ut inhabitatrices illius, hoc eſt, Animæ rerum vivarum omnium, (quæ Nymphæ ſunt quarum hìc facta eſt mentio) perculſæ ſingulæ ſenſu illius quod unicuiq; maximè gratum eſt ac jucundum, exultare fingantur ac tripudiare præ gaudio. Mundum verò materialem & viſibilem per *Panem* eos intellexiſſe manifeſtum eſt tum ex eis quæ ſcribunt de illius Nativitate ac Amoribus, tum ex aliis quibuſdam quæ in Imagine illius obſervantur.

4. Dicitur enim eſſe filius *Mercurii* vel *Hermetis*, qui eſt Divinus λόγος. Λόγος Dei ἐνδιάθετος, *Verbum Dei internum*, quemadmodum Mundus eſt λόγος προφορικὸς, *Verbum externum* ſive *Sermo prolatus*. Jam verò cùm *Univerſum* unicum ſit, *Pan* rectè eximitur à turba illa Amaſiarum, quibus Dii alii implicari fingebantur, cùm nemo ſit quam ille amet præterquam reflexionem ſuiipſius à mentibus humanis quæ eum contemplantur. Hæc, quando Natura illius veriſſimè fideliſſiméq; reflectitur, Ordóq; rerum ac Providentiæ fines rectè intelliguntur, eſt adamata ſua Nympha *Syrinx*, quando rudiori quodam modo magíſq; confuſo, uxor illius *Echo*, è qua nata eſt *Iambe* fœmella garrula & ridicularum hiſtoriolarum fabularúmq; anilium plena, ut & ſcommatum & cavillationum perverſarúmq; repræſentationum earum rerum quæ in mundo obſervantur. Per quam filiam *Panis* putatitiam intelligi poſſunt falſæ Philoſophorum Sectæ vanæq; Gentium ſuperſtitiones quarum per omnia ſecula permagna ſemper extitit copia, quæ tametſi ignaris placere poſſint, peritioribus tamen non poſſunt non vanæ aut impiæ videri.

5. Sed ex Imagine ejus maximè manifeſtum eſt quòd *Univerſum* per eum intelligebant. Quid enim ſignificari poterat per *acuta ejus Cornua Cutiſq; hiſpiditatem*, niſi particularum effluvium aut radii ſaltem ab omnibus corporibus excurrentes quæ agunt ad diſtantiam? Quod maximè conſpicuum eſt in luminaribus cœli quæ tam longè à nobis diſſita ſunt, & quæ tamen videmus, quemadmodum & alia viſûs objecta, virtute Pyramidis cujus baſis eſt in ipſo objecto, cuſpis in oculo noſtro. Hæc in genere ſunt *Panis* Cornua; *lucidáq; faciei rubedo* eum in æthere colorem denotat: Ut & *prolixa barba* Solis Lunæq; profuſum lumen; & *veſtitus* è *maculoſa* pelle Pardalis, ſtellas, & terram fortean ac mare, unum Inſulis alterum Floribus variegatum. Quòd verò *partim homo* eſt *partim brutum*, id comprehenſionem ſignificat omnium animalium tum irrationalium tum rationalium. Quòd autem *caprinis pedibus* inſiſtit, ſpecies utiq; rerum ſubſiſtere non poſſe abſq; proclivitate ad libidinem, cujus Caper notiſſimum eſt Symbolum. Quòd deniq; *ridens* pingitur, ſignificat totum mundum rem eſſe ludicram, quemadmodum etiam docet lepidus ille Propheta *Mahometes*, cujus ſuffragio adjungere poſſumus & illud Poëtæ qui vitam humanam ludum facit Comicum:

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος καὶ παίγνιον, ἢ μάθε παίζειν
Τὴν σπουδὴν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.

Scena univerſa vita ac luſus eſt, aut diſce ludere
Res ſerias miſſas faciens, aut perfer dolores.

Sed hoc leviter ſuprà tetigimus. Ad particularia Numina jam properamus.

CAP.

CAP. VII.

1. *Ut mundus sive* Universum *colebatur sub nomine* Panis, *ità & partes illius sub nominibus* Cœlii, Junonis, Neptuni, Vulcani, Plutonis, Opis, Bacchi, Cereris, *&c.* 2. *Quòd* Nox *etiam Numen factum est, cúrq; illi gallum sacrificabant, cum consimili ratione aliorum sacrificiorum.* 3. Manifestationes *interiores quæ ad* vitam *spectant* Animalem, *speciatim* Iræ *atq;* Amoris, *qui sunt Paganorum* Mars *&* Venus. 4. Minerva, Mercurius, Eunomia, *&c.* manifestationes *ad* vitam mediam *relatæ.* 5. *Religionis* Græcorum *consensus cum* Romana *&* Ægyptiaca. 6. *Eorum cultus fluvii* Nili, *&c.* 7. *Quòd Religio reliquarum Gentium Terræ ejusdem erat naturæ cum* Romana, Græca, *&* Ægyptiaca, *nec ultrà se extendebat quàm ad* vitam Animalem. 8. *Quòdq; cultus hominum defunctorum eodem innixus est fundamento.*

1. QUemadmodum enim universale hoc Divinæ Potentiæ specimen, *Mundum* intelligo, Numen unum integrum constituerunt, ità & illius partes in tot particularia Numina diviserunt. Quid enim erat eorum *Uranus* sive *Cœlius*, nisi Cœlum hoc aspectabile? Quid *Jupiter* & *Juno* nisi *Aër* & *Nubes*? *Neptunus* Mare erat; *Vulcanus* (Numen illud claudicans) Ignis; qui dicitur claudicare quòd sine ligneo tanquam Baculo progredi nequeat, quemadmodum notat *Phornutus*, per baculum pabulum innuens sine quo nec progredi nec sustentari potest. Per *Plutonem* intelligunt partes terræ interiores ex quibus aurum & argentum aliæq; res pretiosæ effodiuntur. Per *Opem* & *Bonam Deam* exteriores partes soli in genere quæ necessaria vitæ suppeditant tum hominibus tum brutis. Huc etiam accensendi sunt *Bacchus*, *Ceres*, *Pomona*, *Flora*, & id genus Deitates; ut ad *Cœlium* referenda sunt Sydera Cœlive exercitus, & speciatim *Sol* & *Luna*, illustrissima illa Paganorum Numina. Quorum posterius occurrit sub nomine *Dianæ*, prius *Apollinis* & fortean *Vestæ*. Illius enim Templum rotundum erat, Ignísq; perennis & inextinctus in medio Templi custodiebatur à virginibus *Vestalibus*. Quo denotatur Solem in medio mundi esse, & nomine illius Ἑστία (quod est ab ἵστημι) eum esse immobilem juxta accuratiorem illam Hypothesin.

2. Nec certè videntur solummodò *Cœlestium luminarium* oblectationem ac voluptatem satìs grato sensu percepisse, sed & solatia & utilitates *Noctis*, tenebricosæ illius Telluris umbræ, intra cujus nigricantia velaria omnes Animantes membra sua ad somnum suaviter componunt. Quamobrem & *Noctem* Deam statuerunt, *Latonam* etiam eam appellantes, ipsiq; gallum sacrificabant, quemadmodum nos docet *Ovidius* in Libris *Fastorum*, propterea quòd turbator erat illius quietis ac silentii quod *Nox* ægris fessisq; mortalibus præstabat. Ità Canem sacrificabant *Dianæ* ob importunos illius latratus contra Lunam; Caprum *Baccho* ob arrosas vites, *Cererìq;* Suem ob erutas Segetes. Hujusmodi occasiones obviæ infinitam introduxerunt numerum ceremoniarum quas operæ pretium non erit hìc percurrere. Cùm ipsa natura Numinum quæ Pagani coluerunt satìs evidens sit indicium scopi sensûsq; Religionis ipsorum, eámq; se non extendisse ultra *vitam Animalem*.

3. Eminentissimas *Exteriorum manifestationum* Divinæ potentiæ in Mundo recensuimus, pauca jam exempla proferemus *Interiorum*. Et maximè notabiles, opinor, sunt eæ duæ naturales passiones *Iræ* atq; *Amoris*. Quas potestates illi adorant sub nominibus *Martis* & *Veneris*. *Scholastici* eas appellant *Irascibile* & *Concupiscibile*, ad quæ duo reducunt reliquas animæ Passiones. Sed his non est immorandum.

4. Sunt etiam aliæ interiores Deitates (si fas sit ità loqui) quales sunt *Pallas*, sive *Minerva*, *Mercurius*, *Eunomia* & consimiles. Quæ omnes ultra *mediam*, de qua locutus sum, *vitam* non pertingunt, fructúsq; sunt & effectus humanæ rationis seipsam exercentis in Naturæ cognitione. Belli disciplinæ, Justitiæq; Politicæ, in peritia artes factitandi & Mercaturæ, in Inventione Litterarum, Musicæ & Architecturæ, & (si sic placet) in omni Genere Mathematicarum Scientiarum: (cujus exemplum habemus in præcepto Oraculi quod jussit eos cubum duplicare) quas, cum in nobis esse possint absq; omni sensu *Divinæ vitæ*, tutò opinor appellare possumus perfectiones *Animales* sive *Naturales*. Nam quantùm ad eum qui in his maximè omnium versatus sit, illi tamen nihilominus competere potest illud Apostoli, *Animalis homo non capit quæ sunt Spiritûs Dei.*

5. Quòd Romanorum Religio in qua præcipuè hactenus institimus, ultra *vitam Animalem* se non extenderet, satìs jam manifestum est; ab ipsis verò *Græci* nihil ferè differebant, quandoquidem βωμὸς τῶν δώδεκα θεῶν, (*duodecim Deorum Ara*) duodecim ex eis numinibus dedicabatur consecrabatúrq; quæ ab ipsis Romanis colebantur, quæq; nos jam recensuimus. Et quantùm ad *Ægyptios* manifestum est etiam, quòd eorum Religio nihilo erat melior, si non pejor, cùm *Serapis* apud ipsos idem sit qui *Pan* sive *Universum*, juxta concessionem proprii sui Oraculi, *Osirisq;* & *Isis* nihil aliud quàm *Sol* & *Luna*. Numina sanè quæ vix in ullorum Paganorum cultibus religiosis omittuntur. Equidem verum est populum quendam in *Africa* Solem execrari propter immoderatum suum calorem; sed eò fortius est argumentum ubi radiorum illius solatia sentiuntur, (& ubi obsecro Gentium non sentiuntur?) populum rudem æquali cum affectu ei benedixisse & adorâsse.

6. Fluvius *Nilus* magnum erat Numen apud *Ægyptios*, ut & *Ganges* apud *Indos*, cùm utriq; solum inundationibus suis tam mirificè impinguarent. Divinitatem *Nili* superstitiosè agnovit etiam vagabundus ille Græculus *Apollonius*, cùm res sacras faceret intra conspectum strepitúmq; frementium illius Cataractarum postquam *Gymnosophistas* inviserat. Sed quod ipsos Incolas attinet, minimè mirum est eos in Deorum numerum tantum retulisse Benefactorem, cùm & eas res colerent quæ ex ejus donis ac beneficiis victitabant. Hujusmodi enim erant illæ animantes, Aves, Bestiæ, & Reptilia quibus illi divinum Honorem deferebant; immò verò addere poteris Arbores Herbásque, Allio Cepâq; non exceptis, quemadmodum omnes in magnam sanè ipsorum contumeliam solent objicere.

7. Quæ de *Roma* diximus, *Græcia*, & *Ægypto*, æquè demonstrari possunt de Religione omnium præterea mundi Partium, ut de *Arabia*, *Persia*, *India*, *China*, *Tartaria*, *Germania*, *Scythia*, *Guinea*, *Æthiopia*; & in orbe recèns detecto, ut in *Virginia*, *Mexico*, *Peru* & *Brasilia*. Sed res tædii esset nec pretium operæ per tam numerosam Inductionem in una tamdiu oberrare chorda, consultiúsq; est parciùs agere quàm expatiari in re tam copiosa ac confessa. Quicunq; illos Scriptores legerit (quorum satìs magna est copia) qui eum certiorem facere possint de hisce rebus inquirendis, pro certo inveniet, Religionem Ethnicorum non excurrisse ultra *Animalis vitæ* objecta. Et tametsi sub variis nominibus vagari possint, esse tamen easdem res ubique, scilicet *Iram Amorémq;* sensualem, aut saltem talia quæ huc inserviunt, ut *Frumentum* atq; *Vinum*, aliáq; quæ requiruntur ad humanæ vitæ aut necessitates aut voluptates. Quibus addas & virtutes illas quæ generalem in ista habent influentiam, ut *Sol*, *Luna*, *Stellæ*, *Ignis*, *Aqua*, *Aër*, & similia.

8. Hisce rebus Inanimatis superadjicere porrò possimus Personas illustres, ejusmodi scilicet quas non potuerunt non agnoscere insignes suos esse Benefactores. Quales fuerunt illorum *Legislatores*, *Reges* & *belli Duces* qui cum successu multa præclara prælia eorum causâ sustinuerint; & primi deniq; *artium Inventores*, ulliúsve utilis fabricæ ad humanæ vitæ commodum. Quamobrem subtilissimi Paganorum cultûs Patroni, eludant quàm bellè possunt *Idololatriæ* crimen vel *Polytheismi*, nunquam tamen hanc diluent accusationem, Quòd eorum Dei-cultus in Paganicis suis Ceremoniis nihil aliud erat quàm superstitiosa potestatis illius agnitio, quæ & gratificari valet & gravare spiritum hominis merè animalem vel naturalem.

CAP. VIII.

1. Judaismum *etiam nihil aliud respexisse quàm gratificationes* Animalis vitæ, *prout apparet ex illorum* Festis. 2. *Quòd tametsi* populus *humili hac conditione tenebatur*, Moses *tamen Typorum suorum significationem novit*, *illámq;* *Immortalitatem quæ revelanda erat per Christum*. 3. Sabbata *eorum non se extendisse ultra res hujus vitæ*. 4. *Nec* Annos Sabbaticos *&* Jubilæos. 5. *Nec* Tubarum Festum. 6. *Nec* Festum Tabernaculorum. 7. *Nec* Pentecosten. 8. *Nec deniq;* Festum Expiationis.

1. ET certè ut absolutissima Religionis Christianæ Transcendentia pleniùs intelligatur, non possum hîc præterire, *Judaismum* cum *Paganismo* magnopere consentire in hac ipsa re qua de jam agimus. Quanquam enim *Judæi* in hoc admodum

dum rectè se habebant & Orthodoxè quòd cultum dirigebant ad unum illum solúmq; verum Deum qui cœlum fecit & terram, quíq; Author est & donator omnis boni muneris, cultúmq; hunc præstabant absq; omni Idololatricæ superstitionis offensione & scandalo: Deus tamen sub hac *Oeconomia Mosaica* Judæorum populo nihil amplius videtur apertè polliceri quàm præsentia hujus naturalis vitæ commoda & gaudia; nec aliud quicquam comminari quàm illius calamitates & incommoda; ut manifestò apparet *Deuteronom.* 28. ubi *Benedictiones* ob obedientiam legi *Mosis* præstitam, & *Maledictiones* ob inobedientiam fusè & copiosè describuntur.

2. Quæ tamen non sic dico quin facilè credam *Mosem* ipsum intellexisse Mysterium Immortalitatis promissúmq; illorum æternorum gaudiorum quæ revelanda erant per Messiam in plenitudine temporum, quemadmodum & significationem omnium illorum Typorum qui ad eum spectabant. Et *successores* porrò *illius* in illa gente, viros puta Sanctos & Prophetas non mediocrem habuisse hujus Mysterii cognitionem. Sed hoc est quod ego volo, Maximam utiq; partem sive vulgus *Judæorum* sub humili hac abjectáq; conditione clausum fuisse & obseratum, legémq; *Mosaicam* in sensu suo externo ultra hunc scopum non collineâsse, quemadmodum apparet ex omnibus illorum Festis, cùm nè unum quidem ex eis ad quicquam aliud spectat, quàm ad fructus atq; commoda hujus præsentis vitæ.

3. Nam quod *Sabbata* attinet, erant solummodò Creationis hujus mundi aspectabilis commemoratio. Quam fidem etiam *Sadducæi* amplectebantur æquè ac alii, quanquam interim negabant, aut Angelum esse aut Spiritum, quippe quòd nulla de hujusmodi rerum Creatione in externa *Mosis* litera facta sit mentio. Ac proinde Angelorum apparitiones considerabant solummodò tanquam temporarias quasdam è Deo Emanationes, quæ continuò cessabant, simul atq; ille dispareret.

4. Et quantùm ad *Annum Sabbaticum*, ut & *Annum Jubilæum* qui celebrabatur ad finem septies septem annorum, præterquam quòd non sunt sine reflexione super creationem mundi qui consummatus est Die septimo, quo & Deus ob id ipsum requievit, illæ præthereà rationes quæ super hac re in textu *Masaico* recitantur, ultra res hujus præsentis vitæ non pertingunt. Nam quod *Sabbaticum Annum* attinet, præceptum de eo sic est: *Sex annis seminabis terram tuam & congregabis fruges ejus. Anno autem septimo dimittes eam & requiescere facies ut comedant pauperes populi tui, & quicquid reliquum fuerit edant Bestiæ agri; ità facies in vinea & oliveto tuo.* Et quantùm ad *Jubilæum*, admodum evidens est usum habuisse secularem, ad manumissionem servorum & ad restitutionem terrarum primis suis dominis, qui per necessitatem coacti erant eas vendere. Ista igitur Festa instituta sunt ratione habitâ Boni secularis sive Politici.

5. *Tubarum* quidem *Festa* ac *Neomeniæ* videntur ad altiorem usum assurgere, ad convocandum utiq; populum ad legem audiendam. Verùm suprà expressim notavimus *benedictiones* & *maledictiones* legis esse tantummodò temporales. Et quantùm ad *Sacrificia* sive *Gratiarum actionis* sive *Propitiationis* omnia referebantur ad bonum malúmq; hujus vitæ quam in carne degimus.

6. *Festum Tabernaculorum* institutum est in memoriam habitationis filiorum Israël in Tabernaculis vel Tentoriis, quando Deus eos eduxerat è terra *Ægypti*: quemadmodum & *Pascha* Repræsentatio erat magìs particularis modi & circumstantiarum liberationis è manibus *Ægyptiorum*, quemadmodum videre est Exod. 12.

7. In *Pentecoste*, qui est Dies quinquagesimus post Pascha, duos *panes Elevationis* offerebant; quemadmodum secundo post *Pascha* die *manipulum Spicarum*, Primitias Messis suæ: adeò ut illæ solennitates fructus terræ tantummodò respicerent.

8. Et postremò quantùm ad *Expiationis Festum*, in quo Caper emissarius peccata populi cum malis ob ea meritis in desertum deportabat, cùm hæc mala & calamitates, prout sæpiùs dixi, in lege *Mosaica* denunciata, non sint nisi rationis temporalis, manifestum est hanc particularem Ceremoniam in Religione *Mosis*, quantum literam spectat, non extendisse se ultra voluptates ac miserias hujus mortalis vitæ. Quandoquidem illud soli Christo reservatum est, nempe ut ille certissimum lætissimúmq; nuncium afferret æternorum illorum gaudiorum, quorum in cœlis participes erimus cum illo cujus erat *mortem abolere, & vitam ac immortalitatem in lucem producere per Evangelium*, ut loquitur S. *Paulus*. 2 *Tim.* 1. 10.

CAP.

CAP. IX.

1. Judaismi *præstantia præ* Paganismo. 2. *Authores Religionum Ethnicorum quinam erant.* 3. *Quàm naturaliter humanum Genus lapsum, sub superstitiosam Tyrannidem cadat Diaboli.* 4. *Manifesta hujus Tyrannidis effecta in Gentibus* Americanis. 5. *Quòd falsa illa ac enormis Resignatio in* Trementibus *eos naturaliter exponit Tyrannidi Satanæ.* 6. *Cæcorum impulsuum affectationem præparationem esse ad Possessionem Dæmoniacam, & ad restitutionem vilissimarum superstitionum Paganismi.*

1. QUid igitur dicemus? nullúmne est ideò reale discrimen *Judaismum* inter & *Paganismum*? Immò verò magnum. Nam tametsi utriq; in hoc consentire videntur, quòd neuter eorum quantùm ad suum finem ulteriùs pertingat quàm ad gratificationes *Vitæ animalis* (cùm incredibile planè sit ut eorum animæ, qui eò usq; demersi sunt ut nihil ultra præsentem hunc rerum statum prospiciant, ad tam altum sanctificationis gradum emergant, quàm intelligitur per hanc *vitam*, quam nos appellamus, *Divinam*:) *Judaismus* tamen præstantiam habet præ *Paganismo* longè maximam. Primò, Quòd absconditi illi tandémq; detecti Evangelii Thesauri tam accuratè præfigurantur & adumbrantur in Typis *Mosaicis*, ut quivis certus esse possit quòd per eos præsignificabantur. Secundò, Quòd cultus Dei secundùm ritus *Mosis*, magìs purus est vacuúsq; omni suspicione Idololatriæ, quod omnino non fit in Religione Ethnicorum, quemadmodum satìs suprà declaravimus.

2. Postremò, Quòd ipse Deus author ac institutor erat Religionis Judæorum, cùm Ethnicorum ritus inventi sint & instituti aut ab Angelis, quemadmodum quidam volunt, hujusmodi nempe qui præfecti erant & custodes distinctarum Gentium & Regionum (qui si boni erant, terrarum Incolæ, ut videtur, ab ipsis desciverunt primáq; eorum Instituta corruperunt tam multis abhinc seculis ut cognitio eorum nunquam ad nos pervenerit;) aut ad summum à meliori genere Spirituum lapsorum, aut ab hominibus Politicis vafris ac versutis, aut ab impuris & malignis Dæmonibus. Et certè quousq; historia lucem nobis præfert, omnes Religiones Mundi, exceptis illis quas *Moses* & *Christus* instituerunt, meliores non habent Authores quàm qui sunt trium posteriorum Generum; quemadmodum facile est colligere ex eis quæ jam dicta sunt; nimiúmq; multas suspicor, institutas fuisse ab impurissimis è tota Turba lapsa & malignissimis.

3. Nam cùm Genus humanum adeò demersum sit & à Deo lapsum per tentationem Diaboli, ille ad instar Avis rapacis prædam sequitur, ibiq; venatur semper ubi maximè abundant prædæ, super filios hominum alas librans, quos postquam ad terram dejecerit, nec ibi eos dimittit, sed cùm semel ipsos apprehenderit atq; occupaverit, quàm diutissimè potest sub sua potestate custodit: Cùm id ipsi quasi sorte contigerit, ut æquè naturaliter hominibus dominaretur atq; homines improbi circumveniunt & dominantur sibi invicem; Potentiores utiq; & subtiliores imbecillioribus & imperitioribus.

4. Cujus quidem rei Terræ orbis noviter detectus exemplum videtur amplissimum, cùm pauci in *America* loci sint qui non reperti sunt Serpenti veteri modis quidem crassis & visibilibus subjecti, utpote quorum Ritus religiosi ac Ceremoniæ æquè distorti erant, deformes ac perversi, magísq; sanguinolenti ac crudeles quàm ad quos *Sagæ Magiq;* in nostris regionibus tenentur. Est enim horum Apostatarum Spirituum institutum ac propositum ut Naturæ legis reliquiæ luminísq; Rationis in homine penitùs obliterentur, Genúsq; humanum ipsorum in integrum fiant Mancipia, oblivíscantúrq; nobilitatis suæ conditionis ac naturæ, & submittant se ipsorum cujuscujusmodi mandatis, quæ tamen utplurimum talia sunt quæ nullos nisi mente captos, brutásve pecudes deceant.

5. Ac proinde periculosum est falsúmq; genus Resignationis in eis, qui, ut extraordinarii in religione profectûs speciem præ se ferant, omnibus humanitatis & Rationis Regulis, sub prætextu exercitii seipsos abnegandi, valedicunt. Nam propriam suam ad hunc modum voluntatem procul ablegantes in rebus bonis ac laudabilibus spacium, faciunt Diabolo ad intrandum possidendúmq; eorum tum animas tum corpora, & ad adigendum eos ad actiones maximè viles ac sordidas, ad maximè inurbanas & ridiculas, immò verò ad maximè improbas, impiásq; quibus humana Natura

tura

tura obnoxia esse potest. Quod nimis verum esse ipsa docet experientia in illa Fanatica *Trementium* secta, qui sub obtentu crucifigendi dictata Rationis & Humanitatis & cujusq; rei ad quam Spiritum suum ferri sentiunt, Dei lampadem in seipsis extinguunt: atq; hoc modo in tenebris relicti deridiculum fiunt & ludibrium Satanæ sive Diaboli, jurati illius humani Generis hostis, *Dæmonésq; Delusores*, tanquam tot *Ignes fatui*, eos circumducunt in hac cæcarum errationum nocte quam suâ sponte ipsi sibi superinduxerunt, ex eo quòd noluerint uti illo Talento quod jam eis Deus dederat, sed à seipsis illud abjecerint, tanquam rem pollutam ac profanam.

6. Hoc verissimum est de multis eorum ex suis ipsorum confessionibus; Aliáq; his similia manifesta sunt in quamplurimis sive ipsi fateantur sive non: Sed quicquid illi prætenderint, certissimum est, Quòd ille Spiritus qui à Scripturis eos abducit, ab usu Rationis, à communi Humanitate, à sua Fidelitate erga Christum qui pro ipsis mortuus est quémq; Deus exaltavit supra omnes omnino Potestates ac Principatus sive inter homines sive inter Angelos; Ille spiritus, inquam, qui seducit eos ab officiis adeò inviolabilibus ut hæc sunt, nullus alius est quàm ille ipse qui hominem seduxit in Principio, & nunc rursus eum reducere tentat ad servilem abjectámq; subjectionem suo imperio, eum penitùs privando omnibus illis tenerioribus Animi sensationibus, legitimísq; Rationis suggestionibus naturalísq; Conscientiæ, laudabilibúsq; educationis suæ consuetudinibus, ut cæcis solummodò impulsibus agatur quorum nulla reddenda est ratio, ut hoc pacto faciliùs ab ipso intretur & possideatur, rapiatúrq; ad quamlibet turpitudinem ac improbitatem, ad crudelitatem quamlibet & obscœnitatem absq; luctâ atq; mora; & ut lege Christi extinctâ & antiquatâ, turpissimæ maximéq; barbaræ Religionis Formæ Gentilium denuò restituantur. Nam virulenta illa hujus Sectæ inimicitia atq; odium contra Ministros Evangelii non obscurum est argumentum quòd aguntur Invidiâ Diaboli, cujus regnum jam partim cecidit & magìs magísq; indies cadet per manum Servatoris: Cujus Triumphos ut videamus quàm sint justi, non tam levi brachio excutiendus est Paganismus quàm nos eum hactenus excussimus; sed magìs saturis coloribus nobis depingenda est belluina sanguinolentáq; Satanæ Tyrannis super nationes Terræ in execrabilioribus suis Ritibus & Ceremoniis, quarum detestabilitas demonstrat nullum eos alium habuisse Institutorem quàm ipsum Diabolum.

CAP. X.

1. *Dominium Diaboli usurpatorium in mundo, quòdq; Christus venit ut eum ejiceret.* 2. *Amplitudo Dominii Diaboli ante adventum Christi.* 3. *Gens* Judæorum *lux mundi, & quam influentiam habere possent in alias Gentes dum Paganismus regnabat.* 4. *Si Hemisphærium nostrum quicquam tolerabilius erat* Americano, *id imputandum esse Doctrinæ Patriarcharum,* Mosis, *ac Prophetarum.* 5. *Quòd* Judæorum *influentia tam exigua erat ut omnes nationes præter ipsos Idololatræ essent, quamplurimæ verò etiam obscœnas crudelésq; superstitiones exercerent.*

1. QUòd regna Terræ sunt, vel potiùs erant in manu Diaboli, ità ut in quemcunq; ipsi libuisset, ea potuerit conferre, magna erat illius apud Servatorem nostrum Gloriatio, cùm tentabat illum ad procidendum ante ipsius pedes ad eúmq; adorandum. Estq; dignum observatu, Servatorem Titulum ejus non duxisse in controversiam, quanquam illud ei negabat Homagium. Immò verò videtur agnovisse præsentem illius possessionem ac Dominium in mundum, dum eum illius Principem vocat, quantumvìs usurpatorem, & talem à quo ipse ad liberandas gentes venerat. *Nunc redemptio est mundi hujus* (ità enim κρίσις significat Johan.12.31.
quemadmodum notavit *Grotius*) *nunc princeps mundi hujus ejicietur foras*; *& ego, si exaltatus fuero à terra, omnes traham ad meipsum.*

2. Jam verò quàm absolutum & universale ejus Dominium erat ante adventum Christi in mundum, facilè intelligemus si consideremus eum unum Hemisphærium habuisse integrum, *Americam* scilicet cum Insulis adjacentibus. Atq; hujus in quo nos degimus, & quod complectitur tres illas magnas Continentes *Europam, Asiam,* & *Africam* (excepto paululo illo Terræ quod ille hominum manipulus, Dei utiq; populus, possidebat) quænam pars illius non erat?

3. Hæc

3. Hæc igitur Fidelium familia per omnia secula fuit, quemadmodum Servator loquitur, *lux Mundi*, quanquam nunquam sanè tam visibilis ac diffusa quàm post illius adventum. Nec dubitandum est, quin viri sapientes è multis Nationibus collocuti olim cum *Judæis* sive in *Palæstina* sive in *Ægypto* deportarent secum aliquid quo meliores reddere possent leges ac Ritus earum Regionum in quibus postea ad tempus aliquod commorati sunt. Adeò ut, si Tyrannidis Satanæ, aut impuritatis Institutorum suorum ac Ceremoniarum nec tot sint nec tam immania & abominanda in hisce partibus Mundi quàm in altero Hemisphærio exempla, nulli quidem tolerabilitati illius Malitiæ atq; Improbitatis imputandum sit, sed efficaciæ illius Lucis cujus præsentia sæpenumerò ac manifestatio tam grata & congrua est animæ humanæ, ut tametsi educata fuerit & enutrita in vanis ac impuris superstitionibus, & sanguinolentis & ferinis Ritibus falsæ barbaræq; Religionis, tamen utprimum forma purior sit proposita, confidenter consentiat cum illa quæ est melior, & sine mora, Potentiæ resistat & *pravæ Consuetudinis* & *maligni Domini* simul.

4. Hoc autem non eò dico quasi existimem Cognitionem Dei in Antiquis *Patriarchis*, *Mose* & *Prophetis*, tantam habuisse influentiam in Incolas hujus nostri Hemisphærii, ut exempla nobis hìc non suppetant earum rerum abominabilium quæ inter Nationes occurrebant; sed si videri possimus fuisse in conditione aliquanto tolerabiliori quàm erant *Americani*, quòd illud imputari non deberet ulli moderationi vel indiligentiæ illius osoris & contemptoris humani Generis, sed Divinæ Providentiæ, & Veritatis viribus, cujus lumen ad tantam distantiam & post tot reflexiones & refractiones non tamen omni carebat effectu.

5. Quanquam profectò nec tantæ erat efficaciæ ut crassam Idololatriæ superstitionem populorum finibus usquam arceret. Verùm multis in locis ea lux adeò in integrum deerat, ut *Bestialitas*, *Obscœnitas*, & execrabilis *Crudelitas* additæ essent aliis partibus nefariis suarum superstitionum. Infinitum esset omnia quæ possimus exempla in medium proferre. Quædam verò necesse est ut producamus tanquam reliquorum obsides; nec refert quo ordine, sed quâ maximâ possimus brevitate, nominando tantummodò eorum abominationes non autem in illis insistendo.

CAP. XI.

1. *Ritus nefarii* Cybeles *Matris Deorum*. 2. *Eorum* Bacchanalia. 3. *De* Priapo, *& cur Asinum ei sacrificabant*. 4. Lupercalia *cur per homines nudos celebrata*. 5. Floræ *solennia*, 6. *Atq;* Veneris, *quòdq; obscœna ipsa* Venus *erat quam adorabant*. 7. *Quòd ipsorum* Venus Urania *sive* Regina Cœli *etiam nihil aliud est nisi libido terrestris, quemadmodum apparet ex illius ceremoniis*. 8. *Quòd hæc* Venus *Luna esse existimatur. Lascivæ illius & obscœnæ Ceremoniæ.*

1. PRima quæ memoriæ occurrit mater est Turbæ illius deificatæ, *Cybelen* intelligo, Deorum matrem. Cujus rituum celebratio tantum habuit nequitiæ ac turpitudinis, ut magis ingenuos è Romanis puderet officium illud sustinere. Sacerdotes vestimentis variegatis induti saltationes inhonestas ac Mimicas peragebant, capita distorquentes admodum deformiter, temporáq; musica manuum ictu in pectora ad Tympanorum Tibiarum Cymbalorúmq; modulos notantes, molliter ad hunc modum domatim per plateas tripudiabant, mendicantes à populo nummulos in usum *Cybelis* matris Deorum. Unde appellabantur *Metragyrtæ* æquè ac *Menagyrtæ*. Erant autem tam fœdæ pecudes sordidiq; potatores, ut nefaria illorum facinora occasionem dederint vulgato illi Diverbio, *Circulator Cybelcius*, quo intelligebant hominem nequam & omnino dissolutum ebrietatíq; prorsus ac omnimodæ Turpitudini deditum.

2. *Bacchanalia* nominare non possum quin cogitationes vestræ me antevertant, ubi ut videtur (éstq; querela gravis illius scriptoris *T. Livii*) tametsi Titulus solennitatis ad *Bacchum* referatur, finis tamen illius atq; exitus desinere solebat in libidinem promiscuam atq; *Venerem*; immò verò in violentiam *Martiam* pugnásq; ac frequentia Homicidia. Nam noctis opportunitates, & virorum fœminarúmq; diversarum ætatum atq; ordinum confusa permixtio libidinísq; per vini intemperantiam incitatio effecerunt ut omnes limites transilirent Pudoris ac Modestiæ, adeò ut per vim

vim quotquot possent vitiarent; & de præda concertantes vulnerarent & occiderent se invicem, cùm rugitus & gemitus animas efflantium, ejulatúsq; fœminarum per vim vitiatarum audire non possent propter strepitus & tinnitus Tympanorum & Cymbalorum quæ per totum id tempus perstrepebant. Ità ut videri possint Romani æquè ac *Sicyonii* Διόνυσον χοιροψάλαν coluisse. Sed ut illud sine interpretatione prætereamus.

3. *Priapus*, quàm impurum ille erat Numen! Cujus Imago adeò obscœna est, quemadmodum videre est apud Poëtas, ut nullus castus Calamus eorum descriptiones velit repetere; quamvìs sanè hæc ipsorum delineatio nudum tantummodò sit testimonium veritatis circa abominandum hoc Idolum. Huic impuro Numini asinum sacrificabant. Cujus rei rationem *Ovidius* in *Fastorum* libris satìs copiosè exponit; sed historia adeò lasciva est ut suffecerit leviter duntaxat & per compendium eam notare.

Deus hic, ut videtur, perditè amabat *Lotidem* Nympham; quam in Gramine (cum reliquis Deabus ruralibus nocte Lunaribus radiis illustri) jacentem altúmq; ibi dormientem, furtim ille meditabatur vitiare. Verùm cùm jam proximè aberat à perpetrando facinore, *Sileni* Asellus tam inconditè rudit ac sonorè, ut Nympham è somno excitaret, Priapúmq; suo totum exueret Proposito, expectatâ voluptate eum prohibens, simúlq; per hunc casum omnium ruralium Numinum derisioni exponens.

Omnibus ad Lunæ lumina risus erat.

Ac proinde Pagani Asinum sacrificabant *Priapo*, reiterantes utiq; Dei vindictam in hanc Bestiam, quæ tantum illi intulerat incommodum.

4. Rationem aliquam hujus non dissimilem idem Paganorum Vates reddit illius discursitationis hominum nudorum in *Lupercalibus*, quæ celebrabantur in honorem, vel potiùs in dedecus, *Panis Lycæi*, *Fauni* vel *Sylvani*. Nihil enim est aliud quàm elusæ & frustratæ Libidinis ejus commemoratio. Nam dum *Hercules* cum uxore *Omphale* in lucum se recipiebat, formosâ sanè fœminâ ac pulchrâ splendidéq; vestitâ, hic Deus ruralis fortè fortunâ eam videns libidinis ardore correptus est. Diligenter igitur observavit ubi essent pernoctaturi, furtímq; ac sine strepitu in illud Antrum se noctu ingessit in quo illi cubabant. Ubi, cùm *Hercules* & *Omphale* vestes mutuò commutâssent, atq; hic in uxoris vestimentis, uxor verò in illius Pelle Leonina dormiret, id certè Deum libidinosum in tam infelicem errorem induxit, ut præter pudorem pœnas etiam in corpore contuso penderet, & ad Antri latera miserè alliso, in quæ iratus Heros eum rejecerat, exonerans se liberánsq; à tam fœdo & incongruo Lecti socio. Atq; hæc ratio est cur *Sylvanus* suas ceremonias peragi voluit per homines nudos, in detestationem utiq; illius fraudis & erroris qui vestimentis subesse possunt.

Veste Deus lusus fallentes lumina vestes
Non amat, & nudos ad sua sacra vocat.

Tam lascivi sunt Ritus, & tam frivola antiquorum Paganorum Theologia!

5. *Flora* nomen est quod castius & innocentius sonat, sed tamen nec illius solennia peragebantur absq; impudica lascivia, lusúq; inurbano, cùm improba scorta pararentur ad discurrendum nuda, spectatorum oculos pascentia obscœnis gesticulationibus ludicrísq; meretriciis.

6. Dea *Venus* non citiùs nominari potest quàm suspecta haberi; ídq; meritó. Nam tametsi *Plato* & *Plotinus* duplicem agnoverunt *Venerem*, unam *Cœlestem*, alteram *Popularem* ac *Corpoream*, illa tamen distinctio in genuino suo sensu inveniebatur tantummodò inter melioris notæ Philosophos; populo interim Religionem suam versùs inferius illud Numen dirigente, quemadmodum apparet ex Epithetis quæ illius nomini addebant & ex ceremoniis quas ipsi præstabant. Nam Ἀφροδίτη περιβασίη, quam *Argivi*, ἑταίρα, quam *Athenienses*, & καλλίπυγος, quam *Syracusani* colebant, nulla alia potestas esse potest quàm Libidinis Domina vel Præses, quemadmodum sensus impudicorum illorum Epithetorum planè demonstrat. Atq; illa *Venus* quæ colebatur *Cypri*, quòd ejusdem erat generis, inter alias Ceremonias Phallus qui ostendebatur argumentum est evidentissimum.

7. Erat quidem *Urania* sive *Venus cœlestis*; Regina cœli vocatur in Scripturis, *Venus Mylitta* apud Authores prophanos (*Mylitta* significante γενέτειραν; tanquam si esset à מילדתא) quæ colebatur tum in *Africæ* partibus quibusdam tum in *Babylonia*; sed ipsius nominis ratio, quam jam exposuimus, quemadmodum & natura

Ceremoniarum manifestò ostendunt, eam fuisse tantùm popularem illam *Venerem* de qua suprà locuti sumus. Sedebant enim in Templo ejus Fœminæ adolescentes in locis per lineas quasdam filáve distinctis, quæ peregrinus quilibet, qui eorum corporum usum petierat, rumpebat, atq; ità seorsim à cæteris abducebat eam cum qua rem habere maximè optaverat, posteáq; nummum illi dabat pretium operæ consuetum. Atq; post hoc superstitiosum genus fornicationis permittebatur ipsi nubere cui voluerit. Nobiliores fœminæ residebant prope Templum in Vehiculis ad Tentoriorum speciem coopertis. Unde abominatio vocabatur *Succoth Benoth*, ipsáq; Dea, *Benoth*, brevitatis gratiâ. Ex quo *Critici* magna sanè cum probabilitate deducunt Latinum vocabulum *Venus*.

8. Hæc *Venus*, cujus cultus adeò celebris erat in multis locis, à quibusdam censetur Luna esse; ut à *Philochoro*, qui affirmat viros ipsi veste muliebri indutos sacrificâsse, mulieres verò veste virili. Qui quidem Planeta rectè dicitur *Regina Cœli*; & sub titulo *Hecates* est etiam Maleficarum *Venus*, quemadmodum *Seldenus* notat. *Astarte* etiam idem Numen est ab impuris Sacerdotibus cultum, viris morum turpium & effœminatorum. Abominanda turpitudo hujus Deæ libidinis ad vivum apud *Eusebium* depingitur in vita *Constantini*. Nemus erat & delubrum extra publicam viam spurco *Veneris* Dæmoni in parte verticis montis *Libani* in fruticeto positum. Erat hîc malitiæ Schola omnibus lascivis, ubi viri non viri muliebri morbo Dæmonem placabant. Atq; erat prætereà, quemadmodum ille ait, conciliabulum vel conceptaculum omnium improbarum Personarum, virorum ac fœminarum libidini & turpitudini deditarum, ubi adulterium committebant, fornicationem & peccatum Sodomiticum cum impunitate. Quippe quòd quemlibet honestæ integræq; famæ virum fœminámve pudebat se eorum cœtui ingerere.

CAP. XII.

1. *De famosis eorum* Eleusiniis, *quàm fœda erant & obscœna.* 2. *Magnificentia Rituum, magnáq; eorum frequentatio.* 3. *Quòd Fundamentum hujus superstitionis nihil aliud erat quàm quædam obscœnitatis species turpi & ridiculæ* Cereris *&* Baubûs *Historiolæ innixa.* 4. *De fœdissimis superstitionibus in* Tartaria, Malabar, Narsinga, *totâq; continente* Americana.

1. QUòd tam nefariorum facinorum perpetratio reperta sit sub tam infami Titulo quàm præ se ferebat hoc spurcum Numen, minùs mirandum meritò videri potest: sed & istiusmodi solennia quæ maximam famam assecuta sunt ob suam sanctitatem & Mysteria, à sordido hoc turpitudinis genere non inveniuntur libera & immunia. In uno exemplo instabimus pro omnibus, in sacris utiq; *Eleusiniis* in *Cereris* honorem institutis, quam quivis expectaret se præbituram honestam modestámq; è rure Matronam, cùm tamen quædam in illius templo spectacula (quàm sancta illi voluerint sua haberi Mysteria!) Lupanaris potiùs quàm loci sancti erant insignia. Quam ob causam, opinor, *Socrates* & *Demonax* noluerunt hisce sacris initiari.

2. Veruntamen sive id delusorum Dæmonum ope factum sit sive Sacerdotum technis atq; fraude, (qui tam inopinatas exhibuerint coruscationes lucisq; vibrationes ac tonitrua animos præsentium percellentia, præter alia inexpectata spectacula, quæ obtulerint eis qui jam ad αὐτοψίαν pervenirent factiq; essent ἐπόπται,) hæc sanè solennia in tanto indè erant pretio ut aliquando tricies mille hominum frequentiâ celebrarentur. *Claudianus* in *Raptu Proserpinæ* solennitatem horum rituum admodum graphicè describit.

Jam mihi cernuntur trepidis delubra moveri
Sedibus ac clarum dispergere culmina lumen
Adventum testata Dei; jam magnus ab imis
Auditur fremitus terris Templúmq; remugit
Cecropidûm——

3. Sed enim verò magnificæ huic Poetæ descriptioni dejectissimum pudorem incutere

cutere debet aculeatum illud antiqui Patris dicterium in hanc fœdam eorum ſuperſtitionem ſtrenuè ac viriliter vibratum. *Tota in Adytis Divinitas, tota ſuſpiria Epoptarum, totum ſignaculum linguæ, ſimulachrum membri virilis revelatur.* Huic *Tertulliani* adjicere poſſumus ex *Theodoreto*, vel potiùs (prout quidam volunt) errorem *Tertulliani* corrigere. Nam exhibebant, inquiunt illi, *Epoptarum* oculis, τὸν κτεῖνα non τὸν φαλλὸν. Verùm cùm Ἰακχαγωγία pars eſſet hujus ſolennitatis, *Tertulliani* error non eſt tam enormis quàm quidam eum facere volunt, ſed populorum oculi utrorumq; ſpectaculo ſtolidè demulcebantur.

Τὸν κτεῖνα μὲν ἔχει ἡ Ἐλευσίς, inquit *Theodoretus*; *Clemenſq;* illius rationem reddit, Quippe quòd *Ceres* poſt longos ſuos labores erroréſq; in inveſtigando *Proſerpinam*, cùm feſſa eſſet ac triſtis, ſedebat in hac animi ſolicitudine ſuper lapidem quendam, *Græci* vocant πέτραν ἀγέλαστον, *Ovidius* reddit, *Saxum triſte.*

Hîc primùm gelido ſedit mæſtiſſima ſaxo,
Illud Cecropidæ *nunc quoq; triſte vocant.*

Dea verò cùm in hac miſera ac afflicta eſſet conditione, vetula quædam Ruſtica, inquit *Clemens*, *Baubo* nomine, potum illi obtulit: Verùm Dea, ut quæ tota in mœſtitiam immerſa erat, dum recuſat bibere, ἀνασύρεται τὰ αἰδοῖα ἡ Βαυβὼ, τέρπεται δὲ τῇ ὄψει ἡ Δηώ. Et poſteà, ut videtur, majori cum alacritate poculum hauſit.

4. Tam fœda ac impura erat Paganorum Religio omni ex parte! Cujus ceremoniæ ſordidæ nec calamis ſcriptæ nec ſanctorum Patrum oribus prolatæ unquam fuiſſent, niſi quòd neceſſitas ipſorum modeſtiæ vim intuliſſet. Neq; certè ipſe diutiùs vos detinebo in tam fœtulento argumento, quanquam poſſim ulteriùs in hoc luto proficiſci vel potiùs provolvi, enarrans vobis pollutas *Canduæ* conſuetudines in *Tartaria*, ubi ſorores, filias, immo verò proprias uxores peregrinis proſtituunt in honorem cultúmve ſuorum Idolorum. *Calecutiæ* etiam in *Malabare*, ubi rex cum ſummo Sacerdote officiis contendit eúmq; quaſi cogit voluptatum primitias carpere è nova ſua ſponſa. Eſt etiam in eâ Civitate Templum Simio dedicatum, Animali notæ ſalacitatis. *Narſingæ* porrò, ubi fœminæ corpore quæſtum faciunt ad nummos corrogandos ad Idolorum ſuorum uſum. Totius deniq; continentis *Americanæ*, ubi præterquam quòd communis eorum libido Veneríſq; uſus nullos novit limites, filias ſuas prætereà offerunt Sacerdotibus conſtuprandas, teneros pueros Sodomiticæ turpitudini dedicant, in *Portu veteri* præſertim & *Punæ* in *Peruvia*. Ubi Diabolus eò uſq; prævaluit in hac beſtiali ſuperſtitione (ut refert *Purchaſius* ex *Cieza*) ut pueri conſecrarentur ad miniſtrandum in Templo, quibus ſacrificiorum tempore & ſolennium Feſtorum homines principes ac nobiles abutebantur ad deteſtandam illam Turpitudinem. Et ubiq; ferè in regionibus montanis ſub ſanctitatis ſpecie hoc nefandum vitium Diabolus introduxerat. Nam unumquodq; Templum unum & alterum alebat virum ſi non plures qui muliebri veſtitu ornati incedebant, ab ineunte etiam ætate ſic aſſueti, ut & voce fractâ & effœminatâ loqui alióſq; fœminarum mores in re qualibet imitari, quibuſcum ſub ſanctitatis & Religionis prætextu, eorum Magnates Feſtis Principalibus nefarium illud commercium exercebant. Sed de Paganicæ Religionis fœditate & ſpurcitie ſatis ſupérq; jam dictum eſt.

CAP. XIII.

1. Sanguinolenta Satanæ Tyrannis in crudelibus ſuis ſuperſtitionibus. Primorum juvenum Lacedæmonis *ad Aram* Dianæ *flagellatio. 2. Sacrificia* Bellonæ *ſive* Deæ Syriæ *facta cum Sacerdotis ſanguine. Sanguis ægrotorum voto in oblationem deſtinatus in* Cathaia *&* Mangi, *cum aliis nefariis & contemptuoſis Satanæ contumeliis. 3. Aliæ faſtuoſæ duræq; tractationes in* Siam *&* Pegu. *Homines ad mortem uſq; compreſſi ſub rotis currûs Idoli in regno* Narſingæ *&* Biſnagar. *4. Fœdæ ac difficiles peregrinationes in* Zeilan, *cum punctionibus & inciſionibus carnis peregrinatoris. 5. Flagellatio, Terræ manducatio, oculorum evulſio in* Nova Hiſpania, *cum diſtortis ſordidiſq; Ceremoniis in* Hiſpaniola. *6. Intolerabilis ſuperſtitioſarum caſtigationum ſeveritas in* Mexico *&* Peru. *7. Barbaras has ſordidáſq; conſuetudines Demonſtrationem eſſe odii contemptûſq; Diaboli in Genus Humanum.*

1. CUM ſatis jam vobis ante oculos malam rerum adminiſtrationem Principis hujus mundi in effrænatis impuræ libidinis exorbitationibus expoſuerimus, reliquum eſt ut crudeles illius inſolentias & malignas & contumelioſas tractationes, quibus humanum Genus, ab eo adeò vile habitum, exercuit, conſideremus; quam appellare poſſumus ſanguinolentam Diaboli Tyrannidem in homines. Sunt autem hujus exempla non pauca. Nos verò non omittemus etiam talia quæ citra homicidium ſita ſunt, & tamen manifeſta ſunt argumenta illius Invidiæ & contemptûs quem erga homines concepit. Ut Flagellatio illa primorum Juvenum *Lacedæmonis* ante conſpectum amicorum & conſanguineorum ad Aram *Dianæ*. Quæ conſuetudo erat tam barbara, ut *Theſpeſion* Gymnoſophiſtarum princeps eam Græcis vitio verteret apud magnum illum Paganiſmi inſtauratorem *Apollonium*. Qui certè *Lacedæmonios* aliter purgare non poterat, quàm dicendo, eos illud utiq; elegiſſe, quod futurum erat tolerabilius: Deam enim *Scythicam* humani ſanguinis effuſionem, hominúmve mactationes ad ſuam aram rigidè exegiſſe.

2. Sacrificia *Bellonæ* fieri ſine Sacerdotis ſanguine non ſolebant. Quæ ceremonia præſtabatur à ſuis *Deæ Syriæ* in *Ignium feſtis*. Ubi etiam juvenes furore ſuperſtitioſo correpti, virilia ſibi in honorem Deæ exſecabant, curſitabántq; continuò poſtea per urbem, illud manu tenentes quod à corpore abſciderant, in domum aliquam mox abjecturi, ut hoc pacto ipſos obligare poſſent ad parandum ſibi ſuum muliebrem ornatum ac veſtitum quem ſic meruerant. Ægroti in *Cathaia* & *Mangi* (quemadmodum *Paulus Venetus* commemorat) docebantur vovere proprium ſanguinem in oblationem Idolis ſi valetudinem recuperarent. Et quod minus quidem doloris habuit, ſed plus deſpicientiæ & contemptûs, Sacerdos congregationem dimiſſurus, conſpergere eos ſolebat ſanguine, luto, glebæ fruſtulis, fimóq; vaccino.

3. In *Siam* Religioſi ordines perquam duris ſubduntur legibus, cùm capitale ſit cum fœmina colloqui, vinúmq; bibere non minus crimen quàm quod lapidatione penſatur. Illa etiam magna eſt populi vilificatio & deſpectus in *Pegu* (prout *Purchaſius* ex *Gaſp. Balbio* refert) qui aquam in qua Sacerdos ſe laverat, bibebant. In Regno *Narſingæ* & *Biſnagar* Idolum eſt ad quod viſendum longas inſtituunt peregrinationes, & quando coram ipſo comparent, vinctis manibus accedunt, vel funibus cervicibus circumjectis, aut cultris brachiis cruribúſve infixis, aut deniq; carnem abſcindunt & in Idoli faciem projiciunt. Idolo verò in ſolennibus Proceſſionibus foras provecto ferventiores illius cultores in via procumbunt, itáq; rotarum currûs compreſſione mortem voluntariam ſibi conſciſcunt, quemadmodum & *Balbius*, & *Odoricus* & *Linſchotenus* ſcribunt. Alia hujus generis exempla addere poſſim, ſed nolo nimiùm in propoſitam Methodum peccare, cùm in præſens de nullis aliis Satanæ crudelitatibus loqui ſtatuerim, quàm quæ citra Homicidium ſunt poſitæ.

4. In *Zeilan* incredibilis tædii peregrinationes ſuſcipiunt. Nam multa centena milliaria emenſi, tandem vadare coguntur per viginti ferè milliaria continua in fætulento cœno, præter ſcanſionem montis multa ſanè milliaria alti, funium adminiculo & uncorum, ac dumorum ruborúmque, quas prenſitare eos oportet, ut aſcendant. Et poſtquam acclivitatem montis ſuperaverint, conſcenderíntq; ejus ſummitatem, oculóſq; Pedis illius impreſſo veſtigio qui antiquus eorum fuit Legiſlator refecerint, pungendo tandem incidendóq; propriam ſuam carnem pœnas conſummant.

5. In

5. In nova *Hispania* veniam deprecabantur ab Idolis, flagellando seipsos in nudos Humeros, & tollendo terram eámq; comedendo. In *Peru* in humum ante Idola jacebant prostrati, ferventioribus ex ipsis ab evellendo proprios oculos se non abstinentibus, cæcâ utpote superstitione eò commotis. In *Hispaniola* quando sacrificabant, soliti sunt consecratum hamum in guttura detrudere ad revellendum quicquid in ventriculis suis jacebat. Quo peracto circa Idolum sedebant in circuitu, situ desormi, inclinatis in alterum humerum cervicibus, cruribúsq; decussatis, orantes eo corporis gestu ut sacrificium acceptum sit apud Numen quod placabant.

6. Sacerdotes ac Religiosi in *Mexico* è lecto solebant exurgere sub mediam noctem, & postquam igni thus injecerint ante os Idoli, in locum spaciosum se recipere ubi multæ lampades ardebant, ibíq; scalpellis & subulis ad os ferè suras percutere, sua tempora ungentes cum sanguine. Virilia etiam sibi per medium findebant in furiosa affectatione istiusmodi castitatis quæ nullum unquam habitura est premium. Flagellabant etiam se funiculis nodosis, ut taceam longas eorum & macerantes penéq; enecantes inedias. Hisce miseris Ceremoniis utebantur etiam in *Peru*, ubi urentibus urticis nuda corpora castigabant, durísq; silicibus humeros contundebant.

Hæ ac consimiles Paganorum pravæ ac malignæ consuetudines, quæ apud Scriptores occurrunt, quásq; humano Generi Satanas imposuit, evidens demonstratio est magni illius contemptûs atq; odii quo flagrat contra nos. Jam verò propiùs ad rem accedemus, continuóq; nos accingemus ad probandam confirmandámq; illam accusationem quam beatus Servator, qui ad demoliendum illius Dominium venit, justissimis de causis huic Usurpatori instituit. Nempe, *quòd Homicida fuit à principio.* Quod evidentissimum est ab execrabili illa consuetudine homines ipsi, sub quacunq; ratione vel titulo, immolandi. Quæ abominanda consuetudo in plerisq; mundi partibus olim viguit, prout satìs clarè evincent Historicorum Testimonia.

CAP. XIV.

1. *Homines Diabolo Sacrificati, in* Virginia, Peru, Brasilia; Guianæ *&* Pariæ *Incolæ comedebant etiam sacrificatos; Sacrificiorum Ritus in* Nicaragua. 2. *Famelici Dæmones sitimq; sanguinis profitentes in* Florida *&* Mexico. 3. *Mactationes puerorum in* Peru, *Ritúsq; suffocationis pueri ac puellæ sub aquis in* Mexico. 4. *Captivos sacrificandi mos apud* Mexicanos. 5. *Immensus numerus istiusmodi sacrificiorum in* Mexico, *& de Saltationibus per urbem in pelle viri recens excoriati.* 6. *Et in* Nova Hispania *in Pelle Fœminæ.*

1. HUjus rei notitia satis recens est apud *Americanos*, quòd utiq; *Virginiæ* Incolæ liberos suos sacrificabant Diabolo, quemadmodum & in *Peru* pro *Inguæ* salute ac prosperitate, ac felici bellorum successu. Idem etiam faciunt in *Brasilia*. *Guianæ* populus & *Pariæ* aliarúmq; regionum adjacientium non solùm homines sacrificant, sed quidam eorum eis postea sacrificiis vescuntur. Sacerdotes *Nicaraguæ*, ut *Purchasius* refert ex *Gomara*, post mœsti cujusdam ac lamentabilis soni Ceremoniam térq; repetitam circa Captivos circumambulationem, ex improviso in eos involant, subitóq; ipsis pectora rescindunt cultris è silice formatis, móxq; post distributionem corporis captivi Regi, summo Pontifici, & ei qui eum in bello cepit, caput arbori imponunt, sub qua alios etiam viros puerósq; sacrificant.

2. In *Florida* Diabolus illius incolis apparet conqueritúrq; quàm magnâ laborat siti, quam tamen nihil restinguere potest nisi sanguis humanus. *Acosta* refert de *Mexicanis*, quòd Sacerdotes Regi nunciare solebant, Deos suos præ fame ferè enecari. Cujus vocis sententia erat, extemplò eos oportere bellum movere in vicinos ut captivos possint abducere in Deorum Sacrificia.

3. In *Peruvia*, in novi *Inguæ* inauguratione ducentos pueros sacrificabant aut decollantes ipsos, suásq; facies eorum sanguine ungentes, aut sub aquis eos suffocantes, posteáq; sepelientes cum certis quibusdam Ceremoniis. Et *Mexicani* in Festo quod super Lacum Navigiolis celebrabant, soliti feruntur sub aquis suffocare puerum ac puellam ut isthoc pacto Diis Lacûs se possent associare, cúmq; eis versari. *Peruviæ* verò Incolæ sacrificabant etiam Virgines è Monasteriis, quemadmodum idem Author refert. Et sæpenumerò *Indorum* nobiles, nec rarò sanè ipsi plebeii, sacrificare

ficare solebant filios suos primogenitos ad redimendam propriam suam vitam, si Sacerdos ipsis renunciâsset quòd morbus mortem minitaretur.

4. *Mexicani* quidem, nisi *Acosta* in eorum causa nimis facilis æquúsq; sit, Captivos solummodò suis Idolis sacrificabant. Sed devictorum hostium sanguinis supra modum prodigi erant, cùm & sacrificia sæpiùs repeterentur, & ad minimum quadragenos vel quinquagenos unâ vice sacrificarent; cogentes eos ascendere in summitatem alti Aggeris in Templi atrio extructi, ubi summus Sacerdos (quemadmodum socii illius vel ministri) horrido ac diabolico modo vestitus, ad pavorem populo incutiendum, pectus captivi mira cum dexteritate aperiebat, manu cor evellebat Solíq; adhuc fumans exponebat, cui & hunc calorem vaporémq; cordis offerebat, posteáq; cor in Idoli faciem projiciebat, pedísq; ictu corpus hominis mactati de scalarum Templi gradibus deturbabat.

5. Adeò prodiga erat humani sanguinis hæc abominanda eorum Religio, ut quibusdam diebus quinq; millia ampliùs hominum sacrificarent, & in aliquibus locis supra viginti millia, prout refert *Acosta* è Narrationibus *Indorum*. Est autem una præ cæteris crudelitatis species fœda ac horrida quæ in usu erat apud *Mexicanos*, qui captivum excoriabant & hominem alterum illius vestiebant pelle, quem oportebat ità ornatum saltare & tripudiare per omnes domos ac fora civitatis ad nummos emendicandos pro Idolis; qui verò dare recusabant, illis, pro more, cruentâ pellis extremitate alapam impingebat.

6. Hoc satìs enorme est, illud verò in *Nova Hispania* enormius. Ubi fœminam excoriabant virúmq; operiebant illius pelle, quem per plateas sic vestitum saltare oportebat duobus diebus continuis. Tam malignè perverséq; truculentum ac Tyrannicum erat Diaboli imperium in *novo* Orbe Paganico; nec tamen eum multò tolerabiliorem inveniemus in *veteri*; Nam & illic eum deprehendemus *sanguinarium Homicidam* in plerisq; illius partibus.

CAP. XV.

1. *Immolatio puerorum Idolo* Moloch *in valle* Hinnom. 2. *Hanc non fuisse simplicem* Februationem, *sed realem* Combustionem. 3. *Consuetudinem hanc è* Syria *manâsse ad* Carthaginem *usque*. 4. *Plura illius rei Argumenta*; *Errórq; eorum qui* Saturnum Israëlem *appellatum sentiunt à* Grotio *correctus*. *Quódq;* *Oblatio* Isaac *per* Abrahamum *nulla omnino erat occasio horum execrabilium sacrificiorum*. 5. *Immolationes hominum in* Britannia, Lusitania, Gallia, Germania, Thracia, *&* Mona *Insula*. 6. *In multis etiam locis* Græciæ, *ut in* Messene, Arcadia, Chio, Aulide, Locris, Lacedæmone. 7. *Quòd nec* Romani *liberi erant ab his barbaris sacrificiis*. 8. *Quibus insuper addas* Cimbros, Lituanos, Ægyptios, Rhodi *Incolas*, Salaminis *&* Tenedi, Indos *deniq;* *&* Persas, *&c.*

1. Famosa est *Syria* vel potiùs turpiter infamis ob crudele illud Numen *Ammonitarum Moloch*, cui filios suos sacrificabant exurentes eos in igne. Hoc ut in aliis locis ità & in valle *Hinnom* perpetrabatur, sic dictâ à rugitu seu lamentis puerorum dum exurebantur, vel à possessoribus illius agri, filiis nempe *Hinnom*. Vocatur etiam *Tophet* à Tympanorum pulsu quibus utebantur ad obruendos extinguendósq; miserorum infantium qui sacrificabantur, planctus & ejulatus. Quidam in ea sunt opinione quòd *Februatio* tantummodò erat, Purificatio, vel Consecratio Liberorum, non ipsorum *Immolatio*. Sed *Seldenus* abunde illam sententiam confutavit; ad quem curiosos remitto. *De Diis Syris* Syntagm. 1. cap. 6.

2. *Gaffarellus* quidem, quanquam concedit Colonias quasdam *Persicas* sedem in *Samaria* capessentes filios sacrificâsse *Adramelecho* & *Anamelecho* Diis *Sepharvaim*, nullo tamen pacto vult admittere pueros *Molocho* sacrificatos fuisse, sed februatos solummodó. Hoc autem facit in *Judæorum* gratiam quos tam execrabilis speciei Idololatriæ nollet esse reos. Veruntamen extra omnem controversiam positum est, filios filiásq; Dæmonibus eos sacrificâsse, Psal. 105. Et *Josephus* ipse de *Achaso* agnoscit, Ὅτι ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα κατὰ τὰ Καναναίων ἔθη, Quòd filium suum in Holocaustum obtulit juxta superstitiosas *Canaanitarum* consuetudines. Vide *Grotium* in Cap. 18. Deuteronomii; ubi satìs manifestò probat Infantes reverà *Molocho* sacrificatos fuisse,

quanquam

quanquam non negat quin procedente tempore fieri posset ut hujus crudelis consuetudinis rigor in tolerabiliorem usum mutaretur, in traductionem scilicet puerorum inter duos Ignes; seculis utiq; recentioribus hujusmodi σοφὰ φαρμακὰ invenientibus, ad mitigandam antiquorum rituum immanitatem. Nec veri est dissimile, quin antequam hæc crudelitas penitùs abrogata esset, rarior inceperit illius esse usus, tandémq; in simplicem abiret *Februationem*. Quæ optima, quòd sciam, ratio est qua *Salomonii* honor suffulciri possit, ipséq; vindicari à crimine tam fœdæ barbaræq; Idololatriæ, quanquam multis annis regnabat ante *Achazum*.

3. Hanc consuetudinem sacrificandi suos liberos è *Syria* emanâsse in *Europam* pro certo affirmare non possum. Sed valde verisimile est, *Carthaginienses* indè istam duxisse consuetudinem, cùm ex illa gente essent Colonia. *Lactantiúsq;* ipsis hanc crudelem superstitionem imputat, quòd nempe apud illos in more erat *Saturno* homines sacrificare, quódque, cùm victi essent ab *Agathocle Siciliæ* rege, suspicarentúrq; Deum suum ipsis irasci, ducentos Nobilium filios sacrificabant semel. Hæc abominanda eorum consuetudo immolandi suos liberos etiam ab *Ennio* olim notata est.

Pœni sunt soliti sos sacrificare puellos.

4. *Cretenses* etiam æquè ac *Syri Saturno* sacrificabant, quomodocunq; illi eam acceperint consuetudinem. Sed ulterius argumentum est Carthaginienses suos ritus à *Syris* hausisse; nempe quòd nomen Dei cui sacrificabant appellabatur *Amilcas*, quemadmodum *Seldenus* notat ex *Athenagora*, (quod quàm proximè accedit ad *Moloch* sive *Milcham*) & prætereà quòd illi etiam utebantur *Tympanis* ac Tibiis ad obruendos celandósq; rugitus ac ejulatus eorum qui sacrificabantur. *Porphyrius* ex *Phœnicum* Annalibus nobis enarrat *Phœnices* hunc *Saturnum Israëlem* appellâsse, qui & Rex eorum erat antiquus, quíq; unigenitum suum filium ad liberandum regnum suum ab instanti belli periculo, sacrificavit. Filii etiam nomen affirmat fuisse *Jeoud*, quod magnam habet affinitatem cum voce Hebraica יחיד ἀγαπητὸς, *Unigenitus*. Totáq; narratio videtur depravatam quandam Imaginem gerere Historiæ *Abrahami* sacrificantis filium *Isaac*, quanquam *Grotius* aliâ sit sententiâ & fortean ex vera rei conjectura; cùm error esse possit in Exscriptore aliquo, qui in Ἶλ incidens, quod nomen Regis erat qui filium sacrificabat, (Ἶλον τὸν καὶ Κρόνον, ut habet *Philo Biblius* ex *Sanchuniathone*) putavit usitatam contractionem vocis Ἰσραὴλ, cùm & Phœnicum Rex appellaretur אל (quod *Syri* usurpant pro אל) ut *Enochus* nomen gerebat יהוה quemadmodum *Grotius* pleniùs nobis edisserit in Deuteronom. 18. Verùm tametsi illa ratio quam *Seldenus* è *Porphyrio* recitat vera esset, ego tamen non video quî sit opus ut hæc occasio ullam influentiam in remotiores *Europæ* partes haberet, cùm *Peruviani* absq; ulla hujus generis invitatione satìs prodigi essent sanguinis filiorum suorum in sacrificando eos Diabolo. Cæterùm si exempli *Abrahami* fama in *Europæ* partes emanâsset, nulla indè ipsis conflari possit excusatio, sed major potiùs exprobratio criminis tum ipsis tum maligno ipsorum Magistro Diabolo, ex eo quòd cùm Deus recusaret sibi præstari tam exaggeratum rigidúmq; Homagium (ad quod jus plenum & indubitatum habebat) id tamen horum manus revincire non valeret nec ab offerendo nec ab acceptando tam cruenta sacrificia.

5. Quamobrem, absq; ulla hujusmodi animatione vel æmulatione credo *Spiritus Apostatas* contemptu & crudelitate ubiq; plenos sponte suâ hujusmodi execrabiles ritus in plerisq; veteris orbis partibus instituisse. Ut hìc in *Britannia* ubi solebant captivos sacrificare ad prædicenda futura, quemadmodum commemorat *Tacitus*. Idémq; affirmat *Strabo* de *Lusitanis* qui in eundem finem suos captivos sacrificabant *Marti*; *Diodorus* idem scribit de *Gallis* & *Suetonius* de *Germanis*; *Eusebius* etiam de *Thracibus*, qui homines immolabant ut certiores indè fierent de futuro belli successu. Et *Tacitus* de *Mona* Insula, haud procul à nobis dissita, ait, Quòd sedes erat *Druidum* qui insignes erant hominum Immolatores, quæ sacra in lucis peragebant. *Lucos sævis superstitionibus sacros*, ille Author appellat.

6. Nec certè *Græci* liberi erant à cruenta hac superstitione. Nam *Aristomenes Messenius* trecentos homines *Jovi Ithemio* sacrificabat. *Arcades* pueros immolabant *Jovi Lycæo*, & *Chii Incolæ* virum *Diomedi*. *Locri* jussi erant ab Oraculo ad pestem sedandam mittere quotannis ad *Trojam* duas Virgines, quæ primò jugulatæ concremabantur postea in sacrificium *Palladi Trojanæ*. Et *Iphigeniæ* macellatio (sub nuptiarum celebrandarum prætextu) per manum Sacerdotis ad aram Dianæ in *Aulide*, res est notissima & à *Lucretio* ad vivum depicta, cum hoc Epiphonemate in fine Narrationis.

Tantum

Tantum Relligio potuit suadere malorum.

Lacedæmonii etiam hominem immolabant *Marti*; Idémq; fecisse *Græcos* universos *Phylarchus* affirmat.

7. *Plinius Romanos* liberos fuisse ab istis sævis impiisq; superstitionibus gloriatur. Verùm si eos semper sic fuisse intelligat, inanis invenietur jactatio. Sacrificabant enim olim homines *Saturno*, & *Jovi Latiali*; quemadmodum *Tertullianus* & *Lactantius* notârunt. Et usitatissimus apud eos mos erat tradendi homines Bestiis devorandos in festis suis solennibus quæ huic vel illi Numini celebrabant. Præterea dicuntur sacrificâsse quotannis *Romæ* duos *Græcos* duósq; *Gallos* è binis utrisq; marem ac fœminam. Et per totam *Siciliam* & *Italiam* illa barbara sacrificia admodum erant frequentia etiam juxta ipsius *Plinii* testimonium, nec abrogabantur *Romæ*, ante sexcentesimum vel septingentesimum annum ab urbe condita.

8. Recensere hìc possimus plures Nationes execrabili hac impietate pollutas, ut *Cymbros*, *Lituanos*, *Ægyptios*, *Rhodi* Incolas, *Salaminis*, *Tenedi*, & *Cypri*, quemadmodum etiam populum *Laodicææ*. Quibus addas *Indos*, *Persas*, *Arabas*, *Albanos*, aliósque; sed hi quos jam nominavimus sufficere possint, tanquam exempla plena & notabilia rerum pessimè turpissiméq; administratarum à Satana in usurpato suo Imperio in filios hominum.

CAP. XVI.

1. *Quatuor adhuc restare breviter tractanda quibus pleniùs instructi simus ad clariorem Mysterii Christiani intelligentiam. Quorum primum sunt Paganorum* Catharmata. *Eorum usus è* Cæsare *demonstratus.* 2. *Utì etiam è* Statio *& ex Interprete* Aristophanis. 3. *Quòd omnes hominum Immolationes expiatoriæ reverà erant* Catharmata. 4. *Secundum,* Apotheoses *sive Divini honores in defunctos homines collati. Multorum nomina è* Diodoro *recensita.* 5. *De* Baal Peor; *quódq; omnia ferè Paganorum Templa erant Sepulchra. Prosapiæ Deorum notatæ à* Lactantio *ex* Ennio. 6. *Exempla quædam Legislatorum in numerum Deorum relatorum.*

1. SAtìs plenè jam claréq; Paganarum Superstitionum *Impuritatem* & *Crudelitatem* vobis ante oculos exposuimus. Quatuor tantummodò restant quæ leviter tangenda sunt, quod postquam fecerimus, equidem credo viam tunc sufficienter à nobis paratam fore ad facilem perspicuámq; repræsentationem totius Rationis fabricæq; Christianæ Religionis exhibendum, quatenus è sacris Scripturis enotescit.

Primum eorum quatuor, quorum mentionem facturus eram, sunt καθάρματα Paganorum, hoc est *Purgamenta*, *Piacula*; sed *Græca* vox magìs propria est & accommodata, quæ mactationem hominis significat, talem utiq; quâ Pagani usi sunt ad expianda sua crimina & ad servandos seipsos ab ira & vindicta Deorum. Hæc ratio apertè agnoscebatur *Gallis*, apud quos hæc ἀνθρωποθυσία admodum frequens erat, quemadmodum *Cæsar* observavit. *Pro vita hominum nisi vita hominis reddatur, non posse Deorum immortalium Numen placari arbitrantur.* Ac proinde *in gravioribus morbis, præliis, periculis homines pro victimis immolant, aut immolaturos vovent.* Quemadmodum *Ortelius* verba citat è *Cæsare*.

2. Hoc Sacrificii genus quoniam utplurimum factum erat è vilissima fæce Plebeculæ, è Mancipiis vel Captivis, aliisve personis admodum contemptibilibus; Apostolus, ut ostenderet quàm vili apud homines æstimabatur, conditionem suam illustrabat locutione ab hac consuetudine mutuatâ, ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, 1 Cor. 4. 13. Ad hunc etiam ritum *Papinius Statius* alludit ubi introducit *Menecei* matrem eum ad hunc modum alloquentem:

Lustralémne feris ego te, puer improbe, Thebis
Devotúmq; caput, vilis seu mater, alebam?

Hoc etiam notatur à *Servio* in *Virgilium*. Nihil autem esse potest accommodatius aut ad explicandam locutionem Apostoli aut ad apertiùs testificandum Ritum hunc Paganicum

Paganicum quàm quod *Hugo Grotius* addit in locum ſupradictum, è Scholiis in *Plutum Ariſtophanis.* Καθάρματα ἐλέγοντο οἱ ἐπὶ καθάρσει λοιμοῦ τινος ἢ τινος ἑτέρας νόσου θυόμενοι τοῖς θεοῖς, τοῦτο δὲ τὸ ἔθος καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπεκράτησεν. h. e. *Homines qui Diis ſacrificabantur ad purgandam civitatem vel populum à peſte alióve gravi morbo vocabantur Catharmata, quæ conſuetudo etiam apud Romanos vigebat.* Et in alteram Comœdiam Scholiaſtes *Athenienſes* etiam aſſerit hanc obſervâſſe conſuetudinem ſolitóſq; fuiſſe pauperem aliquem miſerúmq; Homuncionem in eum uſum eligere. Ἔφερον γάρ τε καὶ Ἀθηναῖοι λίαν ἀγεννεῖς καὶ ἀχρήστους, καὶ ἐν καιρῷ συμφορᾶς τινος ἐπελθούσης τῇ πόλει, λοιμοῦ λέγω, ἢ τοιούτου τινός, ἔθυον τούτους ἕνεκα τοῦ καθαρθῆναι τοῦ μιάσματος, οὓς καὶ ἐπονόμασαν καθάρματα. i. e. Athenienſes *enim parabant viles quaſdam ac inutiles perſonas, & in tempore calamitatis alicujus civitati ingruentis, Peſtem intelligo & ſimilia, hoſce ſacrificabant, ut hoc pacto purgari poſſint vel expiari eorum ſcelera; quam ob cauſam hi homines* Catharmata *appellabantur.* Quod *Latinè* ſonat *Piacula* vel *Purgamenta.*

3. Quin & alia huc afferre poſſimus Teſtimonia, ut illud ex *Suida* in vocem κάθαρμα, aliáq; præterea, ſed in cauſa tam facili hæc debent ſufficere. Etenim *Sacrificia* omnia *expiatoria* quibus Deorum iram ſedare inſtituebant, quoties ἀνθρωποθυσίαι erant ſive hominum mactationes, (quod per totum terrarum orbem nimis frequenter factum eſt) hi homines qui ſic ſacrificabantur erant reverà *Catharmata* propriè ſic dicta.

4. Secundum quod eram notaturus, ipſorum ſunt ἀποθεώσεις, quo ritu nullus certè erat frequentior apud Paganos, cùm nè unus quidem è Diis, ut habebantur, immortalibus eſſet, cui mortalis aliquis defunctus non erat cognominis ejuſdémq; cum illo cultûs particeps. *Diodorus* inſtat in *Sole, Saturno, Rhea, Jove, Pane, Cerere,* & aliis quorum Genealogias, Inventa, præclaráq; facinora Hiſtoricus ille particulatim proſequitur in primo libro *Bibliothecæ* ſuæ *Hiſtoricæ.* *Belum* etiam nominat *Neptuni* ac *Libyæ* filium, tanquam Ducem *Ægyptiacæ* cujuſdam Coloniæ quam duxit in *Babylonem.* Cui ſimiliter contigit atq; innumerabilibus aliis qui inſignes erant patriæ ſuæ Benefactores aut populi quîcum converſabantur. Templa ſcilicet aráſq; ſibi extructas ſuæq; memoriæ conſecratas habebant, & ſacrificia Ritúſq; religioſos inſtitutos quibus tanquam immortales Dii colebantur.

5. Et quantùm ad *Baal Peor* cui *Iſraël* ſe adjunxit, Pſalm. 106. ubi dicuntur ſacrificia comediſſe mortuorum, *Beda* Textum ad hunc ſenſum exponit: *Initiati ſunt & ſacrificaverunt* Baal qui colebatur in *Phegor.* *Belus enim fuit Pater Nini,* &c. Atq; hæc eſt ratio cur vocantur זבחי מתים *ſacrificia mortuorum,* utpote quæ offerebantur Animæ defuncti *Beli.* *Clemens Alexandrinus* in Ethnicorum opprobrium objicit *Templa* eorum ferè omnia nihil aliud fuiſſe niſi *ſepulchra* præclarorum quorundam virorum, quorum memoria immortalitati conſecranda prima erat occaſio religioſarum illarum ſolennitatum ac Ceremoniarum quæ ipſis inibi præſtabantur. *Lactantius* etiam ex *Ennio* & *Cicerone* planè demonſtrat partem maximam Deorum Paganicorum, hujuſmodi utiq; quales è *Diodoro* jam recenſuimus, homines olim fuiſſe in terris vitam agentes, profértq; ex *Ennio* Genealogias ipſorum, conſilia, & res geſtas in hac vita. *Cicero* in libris de Legibus diſcrimen quoddam ponit inter Paganorum Numina, ubi de rebus Religionis ſic ſtatuit, *Divos & eos qui cœleſtes ſemper habiti ſunt colunto, & eos quos in cœlo merita locaverunt,* Herculem, Libenum, Æſculapium, Pollucem, Caſtorem, Quirinum.

6. *Romani* enim colebant *Romulum* ut *Babylonii Belum,* quemadmodum & aliæ Nationes in Deorum numero eos collocaverunt qui primi Leges ipſis Ritúſq; religioſos ſtatuerunt, ut *Scythæ Zamolxin* & *Chinenſes* Reges ſuos, & particulatim Legiſlatorem ſuum *Confuſium.* *Minoi* etiam, *Æaco* & *Rhadamantho* propter ſingularem ſuam juſtitiam quâ claruerunt dum in vivis erant, à *Græcis* is decretus eſt honos ut judices in altero mundo eſſent apud mortuos. Sed de hoc ſecundo argumento ſatis jam dictum eſt.

CAP. XVII.

1. *Tertium notandum*, Mediatio nempe Dæmonum. 2. *Hæc superstitio leviter tacta ab Apostolo in* θρησκεία τῶν ἀγγέλων. *Quódq; Dæmones defunctorum hominum animæ sint juxta* Hesiodum. 3. *Ut & secundùm* Plutarchum *&* Maximum Tyrium. 4. *Authoris conclusio ex his præmissis.*

1. TErtium quod observandum erat, sunt Paganorum δαίμονες. Per δαίμονας verò sive Dæmonas intelligo Deos ipsorum medioxumos, vel potiùs eos spiritus qui erant Mediatores (si fas sit eos sic appellare) suprema inter Numina atq; Homines. Juxta hunc sensum intelligendum est illud *Platonis* in suo *Symposio*. Θεὸς ἀνθρώπῳ οὐ μίγνυται, ἀλλὰ διὰ δαιμονίων πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους. *Deus cum homine non versatur, sed quicquid sit commercii & colloquii Deos inter ac homines id omne à Dæmonibus peragitur.* Idémq; Philosophus planè disertéq; asserit, quòd hi δαίμονες preces recipiunt atq; oblationes quas homines faciunt, eásq; Diis præsentant, reportántq; secum ab ipsis munera ac mandata quæ illi aliquo tandem modo cum hominibus communicant. Sed nec hæc solius *Platonis* opinio est sed plerorumq; Philosophorum antiquorum qui quicquam ausi sint definire de rebus Religionis, ut *Zoroastri*, *Thaletis*, *Pythagoræ*, *Celsi*, *Plutarchi*, *Apuleii*, & reliquorum ferè omnium. Immò verò hæc opinio adeò naturalis est, ut inveniatur apud rudes *Americanos*, qui profitentur suos *Zemes* non alios esse quàm Mediatores ac Nuncios à summo Deo qui æternus est & invisibilis; quemadmodum *Petrus Martyr* refert in prima Decade lib. 9. de Incolis *Hispaniolæ*.

2. Ad hanc Ethnicorum doctrinam obiter spectâsse videtur Apostolus, Colos. 2. v. 18. ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, prout *Grotius* etiam notavit in eum locum. Neq; enim differentia vocabulorum ἄγγελος & δαίμων ullam in rebus ipsis differentiam arguit, cùm & vox Græca δαίμων idem prorsus significet quod ἄγγελος, quemadmodum & *Philo* observavit. Et utrumlibet vocabulum animæ competit à corpore separatæ, ut idem Author agnoscit. Verùm δαίμων significat etiam Animam corpori adhuc inexistentem juxta *Xenocratem* ab *Aristotele* laudatum. Ὁμοίως δὲ καὶ εὐδαίμονα οὗ ἂν ὁ δαίμων ᾖ σπουδαῖος, καθάπερ ὁ Ξενοκράτης φησὶν εὐδαίμονα εἶναι τὸν τὴν ψυχὴν ἔχοντα σπουδαίαν· ταύτην γὰρ ἑκάστῳ εἶναι δαίμονα. *Quòd similiter ille* εὐδαίμων *beatus est qui bonum sortitus est* δαίμονα *sive Genium; quemadmodum* Xenocrates *ait eum beatum esse bonúmve Genium habere qui bonam habet animam; Animam enim cujusque, illius esse Dæmonem vel Genium.* Sed sensus magìs proprius & ad quem maximè in hoc loco respicimus est ille *Platonis*. Cujus suffragio & illud *Hesiodi* addere possumus ex *Plutarcho*. Αἱ δὲ ἀπηλλαγμέναι γενέσεως ψυχαὶ καὶ σχολάζουσαι τὸ λοιπὸν ἀπὸ σώματος, δαίμονές εἰσιν ἀνθρώπων ἐπιμελῆς καθ' Ἡσίοδον. i. e. *Animi verò postquam generatione defuncti sunt ac soluti, & hujus mortalis corporis oneribus liberati, Dæmones evadunt diligentésq; humani Generis Inspectores juxta* Hesiodum. Unde fortè & ratio nominis deducenda est, quasi δαίμων esset à δαίω *divido*, cùm idem significet quod *Anima separata*, & à corpore quasi *divisa*.

3. *Plutarchus* etiam ipse huic *Hesiodi* sententiæ subscribit. Quòd utiq; Animæ à corporibus suis liberatæ *Dæmones* fiunt vel *Genii*, quódq; huc & illuc passim vagantur in terris, ut qui observatores sunt ac remuneratores actionum humanarum. Et tametsi ipsi *Actores* non sint, quòd tamen *Adjutores* sunt & Animatores eorum qui agunt, quemadmodum homines grandævi juvenilibúsq; exercitiis jamdiu defuncti, Civitatis Juventutem in ludis suis atq; exercitiis inter se amant committere, dum ipsi interim otiosi sedent spectatores ac judices. Ad hunc modum sanè *Plutarchus* in libro *de Genio Socratis*, & *Maximus Tyrius* in suis *Dissertationibus* fusè copioséq; disserunt, conantúrq; probare quòd δαίμονες sive *Genii* nihil aliud sunt quàm Animæ hominum qui ex hac vita migraverunt, quíq; etiamnum hujusmodi negotiis utplurimum oblectantur, quibus oblectabantur in hac vita.

4. Ex quibus consequitur, Qui erant *viri boni*, atq; amore & charitate erga genus humanum pleni, post mortem *bonos* evadere *Genios*. Quantóq; major eorum charitas est animúsq; liberior & diffusior, eò ampliorem habituros esse Provinciam, & Ditionem Inspectionémq; magìs universalem, aut saltem eò magìs ad id munus idoneos fore, modò sufficientem Potentiam atq; Autoritatem Divinitùs sortiri possent, teneróq; illi (quem fovent erga Gentem humanam) nobilíq; amori

parem.

parem. Et ex eo quòd ipsi olim in carne erant eáq; experiebantur quæ ad nostram pertinent conditionem, tantò magis apti commodiq; erunt mediatores rerúmq; nostrarum Administratores. Tam consentanea rationi est hæc Paganorum opinio de *Geniorum suorum intercessu*, ipsorum verò cultus res admodum temeraria, cùm nullum solidum sit tam fœdæ superstitionis fundamentum.

CAP. XVIII.

1. *Paganorum* Heroës, (*quod quartum erat ultimúmq; notandum*) *aut Deo aut Deâ aliquâ prognati, quorum posterius ridiculum esse si non impossibile.* 2. *Prius non omnino incredibile.* 3. Francisci Pici *opinio de Poëtarum* Heroibus *à Diis oriundis, quòd revera geniti essent impuris aliquibus Dæmonibus, cum* Josephi *suffragio eò spectanti.* 4. *Possibilitas rei illustrata ab exemplo Equarum à vento gravidarum ut multi affirmant Authores.* 5. *Historiæ applicatio, ulteriórq; confirmatio à modo* conceptûs *ad mentem* Harvæi. 6. *Exempla hominum Heroicâ hac genitura celebrium citra tempus* μυθικὸν vel Ἡρωικόν.

1. Quartum & ultimum eorum quæ propositurus eram sunt *Heroës* Paganorum, qui similiter sunt δαίμονες, hoc est, *defunctorum hominum* Animæ. Sed speciale aliquod erat in eorum *Nativitate* vel potiùs *Conceptu*, utpote qui putabantur prognati à Dea aliqua viro compressa, vel à fœmina aliquo compressa Deo. Unde *Plato* rationem reddere conatur nominis Ἥρως, tanquam esset ab ἔρως *amor*, quippe quòd *Heroës* geniti essent Deo aliquo vel Deâ mortalis alicujus amore captis. Hujusmodi erat *Æneæ* generatio, sicut olim opinata est Antiquitas, quem *Venus* peperit *Anchisæ*; & *Achillis*, qui *Thetidis* erat ac *Pelei* filius. Verùm ut Deæ, hoc est, Spiritus fœminarum vices explentes, liberos parerent, quanquam sint eis de rebus Historiolæ aliquammultæ quæ pro veris narrantur, nec res fortean prorsus sit impossibilis, mihi tamen admodum incredibilis videtur.

2. Cæterùm *Genios* vel *Spiritus* quos Antiquitas *Deos* appellabat fœminas ità impregnare potuisse ut absq; viri ope liberos parerent, mihi non omnino videtur incredibile. Et pleriq; *Heroum* hujus generis fuisse feruntur. Cùm major pars eorum qui maximè celebres erant, *Jovis* essent filii Nothi quos ille è diversis fœminis quarum amore captus erat, deviâ quâdam ac erraticâ libidine procreavit. Dicitur enim ex *Alcmena* generâsse *Herculem*, *Pelasgum* ex *Niobe*, *Sarpedonem* ex *Laodamia*, *Dardanum* ex *Electra*, *Amphionem* ex *Antiope*, *Minoëm* & *Rhadamanthum* ex *Europa*, ex *Leda Castorem* & *Pollucem*, & ex *Danaë Perseum*. Quatuor illius ultima adulteria scitè comprehenduntur Disticho ab Epigrammatista, cum rationibus technísve quibus usus est in aggrediendo has fœminas.

Ζεὺς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, χρυσὸς, δι' ἔρωτα
Λήδης, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης.

3. Quod non potui me abstinere quin recitarem, cùm prima transformatio ibi nominata, *Jovis* scilicet in *Cygnum* conversi (quando rem habebat cum *Leda*) mihi in memoriam revocaret *Ludovici* historiam, Dæmonis familiaris illius Sagæ cujus res *Franciscus Picus* tam copiosè describit, quem illa confessa est quanquam in reliquis corporis partibus humanâ specie, pedibus tamen anserinis rem cum ipsa habuisse. Sed illud quod notatu maximè dignum est in illo Dialogo est ingeniosa illa *Pici* conjectura de istis Poëtarum fabulis, prout quidam eas æstimari volunt. Ille enim in ea est opinione quòd notabilis quædam veritas eis subesse possit quantùm ad *Heroum* Generationem: quódq; apud rudem Antiquitatem, quando Diaboli Dominium latiùs liberiúsq; se extendebat, genúsq; humanum magìs fatuum erat & imperitum, reverà tunc erant, idq; frequenter hujusmodi congressus coitúsve venerei impurorum spirituum cum fœminis, juxta eam consuetudinem quam ad hunc usq; diem Sagæ profitentur se observare, præsertim in Conventiculis suis Genialibúsq; Conviviis Nocturnæ illius Solennitatis quam *Ludum Dominæ* vocant. Antiqui *Ludum Dianæ* vel *Ludum Herodiadis* appellabant. Ubi Sagæ sicut ipsæ confitentur, edunt, bibunt, Choreas agunt, eáq; cum impuris Dæmonibus perpetrant quæ honestus

nestus pudor ac verecundia vetat nominari. Qui lusus ac lasciviæ antiquis illis temporibus talem aliquando sortiebantur effectum, ut fœminæ, uti *Picus* autumat, gravidæ factæ sint à Dæmonibus sive Geniis qui Ethnicorum olim Dii existimabantur. Unde viri celebres ac illustres orti sunt, & qui non solùm putabantur, sed reverà erant ex stirpe Deorum prognati, secundùm eam utiq; opinionem quam ipsi habebant de Diis. *Josephus* Author quidem gravis priscorum Gigantum generationem ad eum modum factam fuisse agnoscit, quibus ascribit omnem illam impietatem & injustitiam quæ in mundum irrepserant ante Diluvium *Noe:* Πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας καὶ παντὸς ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὴν ἐπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν, quemadmodum ille scribit primo libro *Antiquitatum Judaicarum. Multi enim Angeli Dei fœminis coëuntes, liberos genuerunt insolentes & injurios omnisq; bonitatis contemptores, propter propriarum virium fiduciam.*

4. Et tametsi hoc incredibile aliis videri potest, res tamen multò magìs mirandæ asseruntur de conceptu fœminæ absq; ope maris etiam in perfectissimo genere Animalium. Ut illud quod *Virgilius* affirmat in *Georgicis* de quibusdam vivacibus strenuísq; Equabus quæ à vento conceperunt.

Ore omnes versæ in Zephyrum stant rupibus altis
Exceptántq; leves auras; & sæpe sine ullis
Conjugiis, vento gravidæ (mirabile dictu!)
Saxa per & scopulos fugiunt.———

Quod *Silius* etiam *Italicus* breviter sed ad vivum exprimit de Equabus suæ Patriæ, *Hispanicis* scilicet.

Et venerem occultam genitali concipit aurâ.

Quæ nè fortè suspiceris pro ea quâ sunt levitate & credulitate à Poëtis solummodò enarrari, tibi porrò affirmare possum quòd & S. *Augustinus* & *Solinus* Historicus idem tradunt de Equorum progenie in *Cappadocia*. Immò verò, quod adhuc magìs ad nostrum facit propositum, *Columella* & *Varro* viri rerum Rusticarum expertissimi eandem rem asserunt tanquam certam probéq; cognitam veritatem.

5. Quamobrem cùm agnoscendum sit *Aërem liberum* accendendo spiritus horum Animalium eósq; actuando sale quodam volatili, ipsa implere posse tantâ vitæ gaudiíq; copiâ, ut matrices ipsorum faciat germinare, ut sic dicam, posteáq; maturos fructus edere; Cur non & *Spiritus Aëreus* transformans seipsum in figuram viri, illius vicem cum effectu poterit supplere? quandoquidem, quod & ipsæ Sagæ confitentur, acriorem altiorémve voluptatem excitare valet quàm quivis vir potest, atq; ità corpus solvere in transmissionem ejusmodi principiorum & particularum quæ sui confluxu in matricem vitales inveniantur & prolificæ. Quod eò faciliùs admitti potest si consideremus Semen maris nec materiam nec formam ipsi Fœtui contribuere, sed ad instar Silicis & Chalybis fomitem tantummodò accendere, quemadmodum super hac re philosophatur *Guilielmus Harvæus*. Adeò ut nihil opus esset Paganorum Diis, cùm rem cum mulieribus habituri essent, tam multis uti ambagibus quàm vulgò homines existimant, ut primò scilicet partes *Succubi* agerent, deinde *Incubi*, hoc est, ut primo semen viri reciperent, transformando se utiq; in figuram fœminæ, posteáq; semen in fœminæ matricem transfunderent, postquam seipsos mutaverint in formam viri. Propterea quòd non sit materia seminis, sed gratus contactus motúsve fermentationem quandam spirituosúmq; vigorem Conceptûs loco imprimens, qui fœminam facit prolificam. Tanta sanè est Probabilitas aliquid veri subesse illi famæ de ortu antiquorum *Heroum*, quanquam eorum tempora propter historiæ incertitudinem vocatur ab Historicis χρόνος μυθικὸς æquè ac Ἡρωικός.

6. Sed tam alta hæret suspicio in mentibus hominum esse quidem aliqua hujus generis eventa in mundo, ut ausi sint quædam proferre exempla intra Historici temporis limites à probatis scriptoribus celebrata, ut *Alexandri* & *Scipionis*, quos multi opinati sunt filios esse *Jovis*. Et *Diogenes Laërtius* comptam sanè & elegantem Historiam nobis enarrat de *Perictione* matre *Platonis*, quam ab *Apolline* impregnatam fuisse asserit, quod & confirmat trium distinctorum Scriptorum testimoniis, *Speusippi, Clearchi* & *Anaxilidis*.

CAP.

CAP. XIX.

1. E principiis quæ posuimus historiisq; Religionum Gentium quas in medium protulimus facile esse rationem reddere rerum omnium quæ ad Servatorem spectant à Nativitate *usq; ad* visibilem *ejus* reditum ad Judicium. *2. Christianitatem* Summam *esse &* Perfectionem *rerum omnium laudabilium vel tolerabilium quas ulla unquam in terris Religio complexa est. 3. Assertio confirmata enumeratione certarum quarundam partium. 4. Quòd Religio nostra ad* Gentes *videtur magis præcipuè dirigi quàm ad ipsos* Judæos. *5. Enumeratio principalium Capitum in Historia Christi, quorum rationem reddere instituit.*

1. OMisisse jam nihil nos opinor quod alicujus momenti esse poterit ad præsens Institutum, cùm ad viam præmuniendam ejusmodi jecerimus fundamenta quæ satìs instructos nos reddituta sunt ad solidam rationem offerendam earum rerum omnium quæ in historia Christi occurrunt, quæcunq; ipsi contigerunt, quæcunq; per ipsum facta sunt aut olim facienda, à *Nativitate* usq; ad *Visibilem* ejus *reditum ad Judicium*. Etenim præterquam quòd nulla illic effecta commemorantur adeò miraculosa ut excedant efficaciam *invisibilium illarum Potestatum* quas nos demonstravimus in mundo existere, ità & *Rationabilitas* præterea uniuscujusq; rei facilè illustrabitur ex eis quæ indicavimus de Christianitatis natura atq; scopo, nempe ut *Divina vita* in terris quantum fieri potest promoveatur, iiq; qui illius facti sint participes ad æternam perducantur beatitudinem. Intereà verò loci ut mundus redimatur ex Dominio & Tyrannide Diaboli, Christiq; cultus introducatur tanquam legitimi *Proprietarii* omnis *Primatûs* in cœlo atq; in terra. Idq; non externâ vi aut violentiâ sed mirandâ Dei sapientiâ quæ in Evangelio revelatur, quippe in quo tam blandæ sunt condescensiones amicæq; suiipsius demissiones ad facultates humanas, & tam illecebrosæ pariter ac honestæ humanorum affectuum inescationes obligationésque, ut quum primùm ipsum audiverint, facilè ingenuos captivos abducturum sit in sui obedientiam, cum gaudio in cordibus lacrymísq; in oculis præ gaudio obortis, toto homine quasi colliquescente in facilem tenerúmq; consensum cum hac *nova lege Gratiæ*, inter hos jucundos sensus *Amoris*, *Doloris*, & *Lætitiæ*; ut nihil dicam de justo illo contemptu & indignatione quibus corripientur contra illas Religiones quibus antea illigati erant, aut ob infirma earum & egena Elementa, aut ob abominanda sacrificia & Ceremonias.

2. Quicquid enim defectûs sit in qualibet Religione Christus illud abunde supplet. Ubi verò Ritus earum execrabiles sunt & detestabiles, ibi apertè adversatur tum fœdis *obscœnitatibus* tum sævis *crudelitatibus* Satanæ. Quæ verò propensiones in humano genere proclivitatésve erant magìs innocenter naturales, istis quidem gratificatur veriori sublimiorìq; modo quàm unquam ipsis hactenus gratificatum est in ullis terræ partibus. Adeò ut reverà *Christianitas* non sit solummodò *Judaismi* complementum & perfectio, sed & universi *Paganismi*, cum *summa* & *substantia* earum rerum omnium quæ in ulla unquam Religione ullius momenti erant, Christi Evangelio comprehendatur. Quod idcirco reservabatur ad ultimas temporum periodos, tanquam ἀνακεφαλαίωσις vel *Recapitulatio* omnium quæ antecesserunt, quemadmodum loquitur Apostolus in Epistola ad *Ephesios*, *Ut in pleni temporis dispensatione summatim recolligeret vel repeteret* (sic enim significat verbum ἀνακεφαλαιώσασθαι) *omnia in Christo, tum quæ in cœlis sunt tum quæ in terra.*

3. Nam quantùm ad illa quæ *in cœlis sunt*, sive objecta sint Paganorum *cultûs*, cujusmodi erant eorum ἀποθεωθέντες, *homines in Deorum numerum relati*, atq; *Heroës*, sive *fiducia* quam collocabant in *Diis suis medioxumis* ínq; mediatione & intercessione *suorum Dæmonum*, seu quæcunq; *spes obscura* quam habere possent quòd & ipsis aliquando *Deorum vita* adipiscenda esset in cœlis post mortalis hujus corporis dissolutionem; omnia hæc compendiosiùs, & tamen veriùs, planiùs, plenioríq; jure comprehenduntur in Christo. Quemadmodum & illa quæ in *terra* sunt, ut *Judæorum sacrificia* & Paganorum καθάρματα, tam multi támq; curiosi *Ritus* ac *Ceremoniæ Expiationis* & *Purificationis*, hæc omnia aptiùs & efficaciùs continentur in *Baptismi* Sacramento, & in *celebratione Mortis Domini* Servatoris quàm in ullis Ritibus Nationum.

4. Ac profectò omnia tam peritè gnaréq; ad Ethnicorum Religionem collineantur

in

in actionibus rebúsq; ad Christum pertinentibus, ut eis potiùs destinatus videri possit & præstitutus quàm ipsis Judæis, quamvìs prima ipsis facta sit optio utrùm eum recipere vellent an repudiare. Ità ut consilium Dei manifestum sit æquè ex *forma rationéve* Religionis Christianæ atq; ex illius *effectis*. Atq; hæc sufficiant ad subindicandam in genere naturam & constitutionem Christianitatis.

5. Verùm rem in genere sic perstrinxisse nos non erimus contenti, sed pergemus porrò ad rationes magis particulares, applicando fundamenta quæ posuimus ad notabiliores res omnes quæ in historia Christi continentur, quas ad hæc capita referemus. Ad illius utiq; *Nativitatem*, *Vitam*, *Crucifixionem*, *Resurrectionem*, *Ascensionem*, *Ἀποθέωσιν*, *Intercessionem*, *Principatúmq;* in homines & Angelos. Ad *Spiritûs sancti missionem* in Apostolos, horûmq; omnium successum in mutando statum mundi, & subvertendo regnum Diaboli. Ad *visibilem illius reditum ad Judicium* ad vindictam sumendam de impiis & ad perficiendam Redemptionem Fidelibus, coronando omnes eorum labores adversósq; casus quos subierunt gloriâ & Immortalitate, eósq; restituendo ad gaudia illa Paradisiaca quorum jam olim perdiderant jus quibúsq; prorsus exciderant per dolos ac invidiam Diaboli. De hisce omnibus eo quo proposuimus ordine & quàm maximâ fieri poterit brevitate, agemus.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. IV.

CAP. I.

1. *Christum è Virgine nasci non est res* Impossibilis. 2. *Nec id solùm sed &* Rationabilis *est propter* Heroas *Paganorum.* 3. *Vtq;* externa *hæc* Nativitas *symbolum esse possit* æternæ *illius* Filiationis. 4. *Tertiò, Propter propriæ illius Personæ* sanctitatem, *& ut* Continentia *indè &* Castitas *mundo commendetur.* 5. *Postremò, ut impleantur quædam sacrarum Paginarum* Prophetiæ *quæ* Messiam *indigitant.*

1. DE *Nativitate Christi*, déq; rebus cujusmodicunq; quæ per miraculum aut ipsi contigerunt aut ab ipso factæ sunt, spero me satis solidam rationem redditurum si quidem earum non solùm *Possibilitatem* sed & *Rationabilitatem* ostendero. Et certè non est omnino impossibile ut *virgo* filium pariat, dummodò mentem sensúmq; illius vocis rectè intelligamus, quæ fœminam significat quæ rem nunquam habuit cum viro. Nihil enim repugnat quin concipiat ab alia aliqua abdita causa, ac proinde *Omnipotentia* saltem *divina* de facili illud efficere potest. Utrum enim factu difficilius est, omniáne creare ex nihilo, efficeréq; ut Plantæ & Animalia è terra sponte nascantur absq; ope maris aut fœminæ, an Matricem virginis ità præparare, ut possit sine ope viri concipere? Quamobrem negare hujus rei *Possibilitatem* est planè negare existentiam Dei in mundo.

2. Verùm hoc non solùm *Possibile* est, sed & *Rationabile.* Nam præterquam quòd in genere Personæ convenit tam extraordinariæ, quàm est Servator noster, ut comitaretur in adventu miraculosis indicationibus suæ Eminentiæ, est & præterea conceptûs ortúsq; ejus per vim supernaturalem facti peculiaris quædam ad eas sive Historias veras sive vehementes Paganorum suspiciones Adaptatio: Qui tam facilè credebant celeberrimos eorum *Heroas*, quorum memoria tamdiu apud ipsos florebat, adeóq; sacra erat ut divinos ipsis honores præstarent, non ex mortali prosapia sed ex stirpe Deorum fuisse oriundos, quemadmodum suprà notavimus. Quod quidem modo verissimo eminentissimóq; factum est in *Nativitate* Servatoris.

3. Rursus, Christus extra corpus consideratus, cùm non sit mera humana Anima, sed *verè*, *vitaliter*, & *realiter* unita cum λόγῳ, est reverà per unionem *æternus filius Dei.* Jam verò cùm id futurum esset quod S. Johannes narrat in principio sui Evangelii, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, *Verbum caro facta est*; Ille qui natus est *Mariâ* (*Josephi* sponsâ) cùm ille, inquam, verus & genuinus Dei sit Filius à Patre genitus ab omni æternitate, eúmq; etiam præstituto tempore in hunc mundum gignendus esset; quis tam idoneus cui ascriberetur illius procreatio quàm ille qui & Author erat æternæ ejus Generationis? Ac proinde virgine gignendus erat, & viâ quâdam supernaturali concipiendus, ut *visibilis* ejus *humanitas* æquè ac *interna Divinitas* justam præ-

beret

beret occasionem cur appellaretur *filius Dei*, unúmq; alterius esse posset quasi quoddam *Symbolum*.

4. Tertiò, Vidimus quàm undiquaq; abominabili *obscœnitate* & spurcitie scateret superstitio *Paganorum*. Ut nihil dicam de uxoria carnalitate *Judæorum*, déq; illa Impuritate quæ ab omnibus Nationibus (nisi fortè ubi superstitio eas in fœdam obduraverit *Bestialitatem*) in actibus venereis agnoscitur: quandoquidem utplurimum eas partes quas Natura istis usibus destinavit, ab oculis hominum occultabant, quippe quòd pudebat eos agnoscere se tam vili abjectóq; sensûs generi subjectos. Ut Christus igitur nasceretur juxta communem hunc generationis modum planè indecens erat, nè quid indè videri posset incitamenti addere hominibus ad ea ad quæ tam insano impetu pleriq; omnes suâ sponte feruntur, nihil obstante fræno illo pudoris quo Natura ipsos videtur retrahere velle & cohibere; Eóq; adhuc magis, cùm & ipse in mundum venerit ut summum humano generi exemplare esse posset *Puritatis*. Quam ob causam etiam à toro nuptiali abstinuit, vitámq; virgineam verbis factísq; commendavit. Quod certè potiori jure quàm quivis alius facere potuit, cùm ipse pignus esset sincerorum illorum cœlestiúmq; ac æternorum Gaudiorum longè firmius quàm unquam antehac mundo est revelatum. Quamobrem partim ut contrairet Paganismi impuritatibus, partim ut Sectatores suos ad debitam æstimationem invitaret *Continentiæ* & *Castitatis*, tanquam quæ magnam vim habeant ad animam purificandam, efficiendúmq; ut eas demum voluptates sapiat quæ sunt reverà *Divinæ*; ipse carnem nostram non dignatus est assumere isthoc modo, qui cum crassissimarum corporis voluptatum sensu conjungitur, nec postquam eam assumpserat, propriis illius gaudiis frui, nè legitimâ quidem illâ sub conditione Matrimonii, quippe qui eo fine in mundum venerat ut vile & contemptibile reddat quicquid summi pretii est, dulcissimíq; saporis apud *hominem naturalem*.

5. Quartò & ultimò, Cùm *è Virgine nasci* unus sit è characteribus *Messiæ*, quemadmodum vel prima illa de ipso Prophetia, sensu magìs proprio & emphatico, (quòd utiq; *semen Mulieris* (quatenus *ipsi* opponitur, vel potiùs excluditur, *viri* semen) *contriturum esset caput Serpentis*) videtur innuere; ut & explicatior illa allusio vivúsq; Typus apud Prophetam *Isaiam* de virgine filium concipiente cujus nomen esset *Emanuel*, accuratissimè præfigurare: Hoc, inquam, non parum addit ad congruitatem hujus miraculosæ conceptionis Christi in virginis matrice. Quæ omnia junctim considerata plus satìs sunt ad sufflaminandum blasphemas illas suspiciones stolidorum impiorúmq; hominum ad eósq; convincendos quòd non ad tegendum lapsum aliquem moralem in matre Christi factum sit, ut is à sancto Spiritu genitus diceretur, sed quòd ità reverà erat, atq; sic à Divina sapientia consilióq; determinatum. Cujus potissima erat Ratio (ut ego quidem judico) ipsa Animæ Servatoris *Sanctitas*, pervicáxq; propositum vilificandi pollutas corporis voluptates, & retrahendi hominum mentes ad studium *Puritatis*, qui insignis ramus est *Divinæ* illius *vitæ* quam ille venit in hunc mundum ut excitaret.

CAP. II.

1. *Quòd quemadmodum* Virginitas *matris Christi* Puritatem *mundo commendabat, ità & ejus* tenuis *conditio* Humilitatem, *ut & aliæ circumstantiæ* Nativitatis *Christi*. 2. *De salutatione Angeli* Gabrielis *& de* Magis. 3. *Historiam Itineris ipsorum fidem corroborare*, rationémq; *non esse sed* stupiditatem, *quæ tam ægrè admittit* Angelorum ministerium. 4. *Institutum ejus de continuando* Parallelismo, Christi *vitam inter &* Apollonii Tyanei. 5. Apollonii *prosapia & nativitas* vitam Animalem *quàm rancidè oleant*. 6. Angelorum cantilena *& musicorum* Olorum saltatio *in partu* Apollonii *comparatæ*.

1. JAM verò quemadmodum ejus è *Virgine* nativitas *Puritatis* erat commendatio; ità quòd natus sit è tam tenuis fortunæ virgine quàm erat Sponsa Carpentarii commendatio rursus est *Humilitatis*. Est enim notatu dignum, Christum datâ operâ vilificâsse & pro nihilo habuisse quicquid in pretio est præcipuéq; charum *vitæ Animali*; & hujusmodi sunt ea omnia quæ ad honorem nostrum faciunt & existimationem apud homines. Quorum sanè minima non censetur *Parentum nobilitas*. Sed

&

& aliæ *Nativitatis* circumstantiæ ad eundem collineant scopum. Etenim simul ac venisset in hunc mundum, ipse specimen præstitit illius præcepti quod postea docebat alios. *Vilissimum* utiq; *locum sibi delegit in hospitio.* Et quanquam hæres erat rerum omnium & destinatus Princeps Angelorum atq; hominum, extrudebatur tamen è medio ipsorum & cogebatur lectum habere in stabulo inter bruta animalia. Verùm in hac humili conditione dum tam fœdè negligitur à superciliosis mortalibus, Angeli tamen cœlesti cantilenâ illius celebrant *Nativitatem*, lætum illius nuncium communicantes, non quidem cum *sapientibus* aut *nobilibus hujus mundi*, nec cum *eruditis Rabbinis Rectoribúsve populi*, sed cum hominibus qui *abjectam* sed *innocentem* vitæ rationem colebant, cum pastoribus utiq; greges suos noctu custodientibus. Quæ omnes *Nativitatis* ejus circumstantiæ, videmus quàm rationabiles sint, quámq; aptam rerum optimarum significationem habeant ac decoram.

2. Neq; Angeli *Gabrielis* salutatio super hac re, illiúsq; ad *Mariam* prædictio, inutile quoddam est & supervacuum *Urbanitatis* specimen. Verùm erat quodammodò necessarium, ut quod ipsi eventurum erat ei prædiceretur, nè exanimaretur modesta virgo dum animadvertebat ventrem intumescere, illiúsq; rei causam penitus ignorabat. Idémq; dici poterit de *Magorum* Itinere, quòd non frustrà Historiæ insertum sit ad speciem pompámve, sed cùm fama expectationis *Messiæ Judæorum* circa ea tempora, in totum ferè Orientem emanâsset, quòd hi *Genethliaci* quibus solenne erat seipsos in nativitatibus, mirísq; mundi eventis exercere, inter astra aspicienda, detegentes ut ipsis videbatur, stellam novam illiúsq; motum observantes, ducebantur hoc pacto ad ipsum locum in quo jacebat *Judæorum* Infans Rex, ubi & ipsum coluerunt non quidem ut filium Dei sed tanquam unum aliquem quem putabant aliquando fore præpotentem hujus seculi principem. Ac proinde ut ipsum ad sibi patriæq; suæ favendum devincirent, tam maturum ipsi honorem præstiterunt.

3. Quanquam verò nihil ampliùs quàm quod dictum est, ii intendebant, tamen cùm tam celebre facinus esset, non potuit non promovere eorum fidem qui ad Evangelii professionem vocandi erant. Quin & erat præterea prælusio quædam ac præfiguratio promptitudinis alacritatísq; *Gentilium* præ *Judæis* ad recipiendum Christum tanquam eorum *Principem* & *Redemptorem*; quemadmodum & prælibatio illius gloriæ quæ tandem Christo obventura erat propter magnam illam submissionem suiipsius & nusquam æquiparandam *Humiliationem*. Adeò ut nihil possit circumstantias Historiæ illius *Nativitatis* incredibiles reddere, nisi *ministerii Angelorum* mentio inibi facta. Quod tamen nemo cavillari potest nisi qui nullos prorsus credit esse Angelos neq; bonos neq; malos. Neq; quisquam potest tam incredulus esse, nisi qui ineptas stupidi sui Ingenii suggestiones perpetuis omnium ætatum omniúmq; Gentium testimoniis præferat. Quæ semper novas subinde habuerunt Instantias *Apparitionum* & *Confœderationum* cum *malis Geniis*, recentésq; occasiones irrogandi eas pœnas quas contra *Sagas Magósq;* impios lege olim constituerant.

4. Transeundum mihi nunc esset ad secundum caput quod proposui, nisi quòd abstinere me non possim quin leviter saltem circumstantias tangam Nativitatis famosi illius Corrivalis nostri Servatoris, *Apollonii* scilicet *Tyanei*. Cujus historia à *Philostrato* scripta, quanquam eam tanquam rem mixtam, partim utiq; veram partim falsam, considero, tamen, cujusmodicunq; sit, cùm designata esset pro summæ perfectionis exemplari, cúmq; *Pagani* eum hominem Christo nostro æquarent, operæ pretium duxi quàm rancidè tota illius historia *Animalem vitam* redoleat, quámq; difficilis res sit sive in *actionibus* sive *scriptis* imitari illud quod reverà *sanctum* est atq; *divinum*, obiter ostendere. In quem finem, brevem ego historiarum utriusq; in præcipuis earum partibus instituam *Parallelismum*, ut & *Gravitas Divinitásq;* unius & ridicula alterius *levitas* & *carnalitas* dispici faciliùs possint & discerni.

5. Quemadmodum vel in primo hoc quod occurrit planum est & manifestum, quod & uno verbo absolvi potest. In eo enim quòd *Philostratus* scribit quàm antiquâ ac illustri Prosapiâ quámq; opulentis parentibus oriundus esset *Apollonius*, eúmq; Originem duxisse à Civitatis *Tyanæ* fundatoribus ubi erat natus, an non hoc id ipsum est quod omni melle suavius est & jucundius *homini naturali*, taléq; quod nulla *Sancta* & *Divina* Anima in ullo habitura esset pretio? Huic affine est quòd mater ejus à famulis suis deducta in pratum quò per visionem remissa erat, dum servulæ inibi sursum deorsum vagabantur fasciculos corollásq; è floribus componentes (O rem elegantulam delicatam & pompaticam!) ipsáq; ludibunda jacebat in gramine, in levem tandem somnum labitur, Oloribus interim in orbem se circa eam collocantibus, móxq; saltantibus & alas complodentibus canentibúsq; tam arguto dulcíq; accentu ut tota vicinia jucundissimâ ipsorum melodiâ perstreperet, quippe qui in-

ſpirati quodammodo gaudióq; abrepti videbantur proper molles afflatus ſuaviter frigefacientis Zephyri. Quæ dum fierent Heroina ſomno excitata continuò pulchrum enixa eſt puerum, qui ſecundùm Patris nomen appellabatur *Apollonius*.

6. Amœnitas hiſtoriæ quàm grata eſt carni & ſanguini quámq; conſentanea! Verùm quàm ridiculum eſt illud Tripudium cornicinúmq; Olorum canor, ſi cum cœleſti ſanctorum Angelorum melodia in nativitate Chriſti comparentur? Illud enim quamvìs verum eſſet, non eſſet tamen niſi ludicrum quoddam Prodigium, lepidáq; præſignificatio, *Apollonium* hunc, hominem fore monadicum & ſingularem, nec uſitati moris & ingenii, inſervítq; ſolummodò famæ illius fovendæ latioríq; nominis celebrationi. Hæc verò gravis & ſeria indicatio eſt *Bonitatis Divinæ* Amoríſq; ſanctorum ejus Angelorum erga homines, prædictióq; illius *pacis* & *gratiæ* quæ ipſis adminiſtranda erat per *Jeſum Chriſtum* qui tunc erat natus. En, inquit primus ille Angelus, cujus glorioſa præſentia magno ſplendore perterritos paſtores circumfulſit; *En*, inquit ille, *ingentem ego vobis nuncio lætitiam toti populo futuram. Vobis hodie ſcilicet natum eſſe Servatorem qui eſt Chriſtus Dominus.* Continuóq; poſtea derepente extitit cum hoc Angelo cœleſtium copiarum multitudo Deum laudantium & dicentium, *Gloria in ſupremis Deo, & in terra pax: erga homines benevolentia.*

CAP. III.

1. *Quicquid per miraculum Servatori accidit vel ab ipſo factum eſt uſq; ad ejus* Paſſionem, *impoſſibile videri non poſſe illi qui* Deum *tenet &* Angelorum miniſterium. 2. *De* deſcenſu Spiritûs ſancti vocéq; de cœlo miſsâ *in illius* Baptiſmo. 3. *Cur Chriſtus omnimodis aſperitatibus & Tentationibus ſe expoſuerit.* 4. *Et particulatim cur tentatus eſſet à Diabolo, cum reſponſo ad objectionem de Diaboli audacia qui auſus ſit* Dei filium *tentare.* 5. *Quomodo dici poſſet omnia ipſi terræ Regna monſtrare.* 6. *Ipſius quadraginta Dierum* Jejunii *ratio*; 7. *Ut &* Transfigurationis *in monte. Tres primæ rationes.* 8. *Quid ſibi id voluerit quòd* Moſes *&* Elias *receſſerint Chriſtúſq; relictus ſit ſolus.* 9. *Ultima ratio illius* Transfigurationis, *Quòd utiq; erat in confirmationem illius* Reſurrectionis *&* Immortalitatis Animarum. 10. *Teſtimonia de cœlo circa Perſonæ Chriſti Eminentiam.*

1. Dictum eſt de *Nativitate Chriſti*. Progredimur nunc ad illius *Vitam*; in qua conſiderabimus ſolummodò ea quæ ante *Paſſionem* illius aut *extraordinariis* quibuſdam modis *ipſi* acciderunt, aut *ab ipſo* per miraculum ſunt patrata. Inter quæ nihil reperietur impoſſibile illis qui *exiſtentiam Dei* agnoſcunt, *& actuoſam Diabolorum malitiam miniſteriúmq; Angelorum.* Cæterùm id quod inſinuare vellem maximè, eſt competentia illa ac congruitas rerum omnium ad tam *ſanctam divinámq;* Perſonam. Quod ut diſtinctiùs appareat monſtrabo ſemper poſtea differentiam inter verum hoc Perfectionis ſolidæ exemplar, Chriſtum utique, & falſum illud ſpecimen ementitæ ſanctitatis, in illo Impoſtore *Apollonio*, quem recentiores *Ethnici* tanto honore ſunt proſecuti.

2. Præcipua quæ Chriſto, viâ extraordinariâ, ante *Paſſionem* ejus obtigerunt, hæc tria ſunt. 1. *Deſcenſus Spiritûs ſancti ſuper eum in forma Columbæ quando baptizabatur,& emiſſio vocis de cœlo* dicentis, *Hic eſt meus chariſſimus filius qui mihi acceptus eſt.* 2. *Diaboli Tentatio in jejunio ejus*; &, 3. *Illius Transfiguratio* in monte.

Quantùm ad primum, ſatis gravis certè cauſa erat illius miraculi. Etenim cùm Deus apud ſeipſum inſtituiſſet dare aliqua *Divinæ vitæ* initia in mundo per filium ſuum *Jeſum Chriſtum*, cur non cohoneſtaret principia illius Miniſterii per inſigne aliquod miraculum, per quod homines excitari poſſent ad obſervandum eum agno-

Johan. 1. 32. ſcendúmq; ipſum eſſe *Meſſiam* à Deo miſſum. Prout *Johannes Baptiſta* profeſſus eſt ſe ea de re certum eſſe ex hac ipſa Indicatione. Cúmq; aliquam extraordinariam oporteret eſſe apparitionem, hâc columbinâ quæ poterat eſſe aptior? quippe noto *Manſuetudinis* & *Innocentiæ* Symbolo, inſeparabilium illorum ramulorum *Divinæ vitæ* atq; Spiritûs. Et ubi opportuniùs quàm cùm Jeſus tam inſigne ſpecimen dabat ſuæ *Manſuetudinis* atq; *Humilitatis*, ut pateretur ſe lavari tanquam ſi *pollutus* eſſet, cùm tamen *luce* purior eſſet & *nive*, & in *forma* inveniri *diſcipuli Johanni* cùm tamen poſſet & ipſum & mundum reliquum univerſum Myſteria Dei edocere? Quod

notari

notari potest in æternam ignominiam quorundam nimiùm sibi placentium *Enthusiastarum*, qui opinantes se aliquid extraordinarii nactos esse intùs, laudabilia Ecclesiæ instituta contemnunt & aspernantur. Quod *Superbiæ* eorum argumentum est infallibile, quemadmodum & hoc *Humilitatis* Servatoris. Cæterùm dum hic seipsum humiliabat, Deus interim eum è contrà æquè altè extulit, superaddens huic muto spectaculo articulatam è cœlo vocem, ut eo certiores faceret adstantes quòd hic ipse *Messias* esset *verúsq;* *Dei filius*.

3. Quod *Diaboli* porrò *tentationem* spectat quâ Christum tentavit, idem ferè significat quod cæteræ vitæ ipsius asperitates. Etenim cùm *Regnum Satanæ* per *Dei Regnum*, quæ Ecclesia est, diruendum esset patiendo, & devincendum, Christus Servator seipsum sistit exemplum tolerandarum omne genus Tentationum & afflictionum maximarúmq; difficultatum quæ occurrere possunt: In modum utiq; sapientis fortisq; Imperatoris, qui milites animat, ex professa animi promptitudine & alacritate paria ubiq; sustinendi cum eis, quibus imperat. Quod *Polyænus* refert stratagema fuisse *Iphicratis*, qui cùm opportunum fore videbat milites educere ad invadendum hostem perquam frigidâ ac pruinosâ nocte, eorúmq; observabat aversationem propter acerbitatem tempestatis, vestitúsq; tenuitatem, confestim se tenuiùs vestivit quàm ii qui vestitu utebantur vel maximè tenui, nudísq; pedibus à tentorio ad tentorium itabat ut seipsum sic ostenderet militibus; quod ità sanè eos animabat, ut sine mora se ad incœptum accingerent sub ductu tam fortis & sapientis Imperatoris.

4. Atq; ea propter Christus similiter ut animaret Sectatores suos, prævivit ipsis in omne genus difficultatibus; non solùm in paupertate, in ignominia, in constanti rejectione omnium voluptatum, divitiarum & honorum hujus præsentis seculi, ut cui incumbebat fidem stabilire melioris; sed & traditus etiam erat ut tentaretur à Diabolo, nè nos exanimaremur in ejusmodi conflictibus, nesciremúsq; quomodo oporteret nos gerere quando ipsis illigamur. Etenim quòd tam securè transveheretur in Aëre per manum Diaboli ad instar innocuæ alicujus Avis unguibus accipitris abreptæ, nec tamen interibi animo deficeret, quid illud esse potest nisi eminentissimus effectus ejus *Fidei* in Deo vivente quæ est ipsa *radix* origóq; intima *Divinæ vitæ?* Idem dici potest de *miraculoso* ejus *jejunio*. Ipse enim respondens Tentatori professus est hominem non solùm ex pane vivere sed per *fidem in illo verbo quod sustentat omnia*. Illud etiam observatu dignum est quod *Grotius* notavit in locum; Triplicem scilicet hanc tentationem quâ Diabolus Christum tentavit usitatissimam esse maximéq; validam quâ genus humanum aggreditur: *Egestatem* putà, *confidentiam Prædestinationis* & *spem splendoris humani*, (præsertim apud eos qui è molliusculis carnis illecebris & cupiditatibus se expediverint.) *Utilitas* verò tentationis Christi est, quòd accuratè antè per eam erudiamur quonam modo nos oporteat conflictare. Quamobrem Historia illius tentationis oppidò quàm decora est & rationi consona! Nec sanè quòd Diabolus Dei filium adoriretur, narratio eò minùs redditur credibilis. Nam verisimillimum est eum nondum fuisse certum quòd talis erat, eo nempe sensu quo nos intelligimus eum esse Dei filium. Quæstióq; est, utrùm omnes etiamnum Diaboli persuasi sint talem esse, qualem nos meritò eum credimus. Cæterùm ex propria curiositate, ut periculum faceret quis esset, æquè ac ex maligno proposito pervertendi si posset, ad hunc modum in eremo eum aggressus esse videtur.

5. Omnium mundi Regnorum ipsi à præalto monte ostensio nonnihil videtur in se habere difficultatis. Etenim si præstigiosa solummodò erat Regnorum terrenorum gloriæ repræsentatio, quid opus erat ejus transportatione in summitatem montis aut saltem montis tam enormiter alti? Quòd si realis eorum erat contuitus, vel altissimus in mundo mons non eò usq; ampliabit nostrum prospectum ut vel unum mediocre Regnum sub visu nostro claudat. Verùm ad hoc respondeo; Versutum hunc præstigiatorem commoditate usum esse tam editi loci ut Repræsentationes ejus magìs ad vivum exhiberet, efficerétq; ut viderentur verisimiliores. Nam cùm prospectus tam magnus oculo videretur, terrámq; Planum quoddam rotundum rudis opinetur imaginatio, facilè sperabat vetus hic circulator se Carpentarii filium tam amplo spectaculo deludere posse, ipsíq; persuadere, id quod tam magnum erat, etiam totum esse, præsertim cùm ejus visum ità perstringeret ut totus Horizon plenus videretur pomposis vanitatibus Potestatum Principatuúmq; Mundanorum.

6. Quod ad longum & solenne Christi jejunium attinet, recessúmq; in solitudinem per quadraginta dies post signum cœlitùs datum quòd erat Messias Dei filius; hoc certè admodum decorum erat commodúmque, ut sic acueretur populi desiderium ad recipiendum eum post ejus reditum, & ad majorem conciliandam autoritatem

tatem doctrinæ quam eos erat docturus, & ad inculcandum deniq; successoribus suis ex suo proprio exemplo, quàm consentaneum sit ***Animalem vitam*** inediâ expugnare, omnésq; corporis voluptates penitùs subigere, antequam munus suscipiant erudiendi alios in Divinis rebus, quæ spectant ad æternum animæ statum. Cùm tamen nunc dierum quantò cujusq; cutis effertior sit, & à carne, sanguine & spiritibus naturalibus distentior, quantóq; acriorem habeat mundanarum rerum appetitum, tantò impatientiùs expectet tempus ascendendi in suggestum, ad exercendam vocem ac pulmones, & ad exhibendum se indè idoneum alicujus muneris Ecclesiastici Candidatum: quanquam Christus è contrà hoc officium prædicandi regnum cœlorum non antè exercebat, quàm omnes opes, pompas ac voluptates terræ despexerat. Quemadmodùm verò Sapientia illius in subeundo solennem hanc ***abstinentiam*** & ***solitudinem*** detegitur, ità & ejus ***Humilitas*** in non affectando ullam inibi innovationem, sed in imitando exemplum ***Mosis*** & ***Eliæ*** qui in monte postea cum eo sermones serebant in ejus ***Transfiguratione***. Quod est tertium ultimúmq; ***Accidens memorabile*** quod Servatori obtigit ante ejus ***Passionem***, & quod commemoratur non ad efferciendum Historiam sed ut res ponderosæ admodum rationis ac profundæ.

7. Servator sibi assumit tres ex primoribus Apostolis, ***Petrum***, ***Jacobum*** & ***Johannem***, ut spectatores essent & testes earum rerum quas visuri erant in monte quò eos deducebat, ubi transfigurabatur coram eis, ***vultu ejus resplendente ad instar Solis, & vestimentis candescentibus ut Lux***; ubi & ***Moses*** atq; ***Elias*** sermones habebant cum ipso de Morte ejus & gloriosa Resurrectione. Quod quidem colloquium, primò, egregium erat ***Corroborativum*** vel ***Cardiacum*** quo animaretur Servator ad ingentes suos dolores constantiùs perferendos. Deinde, ***Judæis*** quibuscunq; qui ad Christianismum convertendi essent, magna sanè erat satisfactio veritatisq; evictio, ex eo quòd constaret ***Mosem*** & ***Eliam***, hoc est, Legislatorem ipsorum & Prophetarum principem coadjutores fuisse Christo in nova hac Religione quam ille erat erecturus in terris. Et tertiò, Mandatum erat particulare (etiam tum cùm ***Moses*** & ***Elias*** coràm erant) ut omnis nunc obedientia Christo præstetur tanquam dilecto Dei filio, missos faciendo ***Mosem*** & ***Eliam***, cùm in ipso omnia sint perfecta. ***Extitit*** *Luc. 9. 34.* ***enim nubes quæ illos obumbravit & ex nube vox dicens, Hic est filius meus charissimus, hunc audite.***

8. Et ipsa profectò visio Repræsentatio erat illius quod erat eventurum. Etenim postea ***Moses*** & ***Elias*** evanuerunt, Discipulisq; ejus, postquam expergefacti fuerunt à Christo & de humo surrexerunt, (ceciderant enim proni præ timore,) oculos tollentes neminem videbant præter solum ***Jesum***.

9. Quartò & ultimò, Admodum idoneum erat efficáxq; argumentum ad convincendos homines de ***Animæ Immortalitate***, & ad ingenerandum ipsis magìs stabilem inconcussámq; fidem in Resurrectione Christi è Sepulchro: Quam ob causam Christus discipulis mandabat ut nemini narrarent visionem, sed ut custodirent ipsam in usum tempúsq; opportunum, hoc est, usq; dum Christus resurrexerit è mortuis, ut tunc addi posset tanquam ulterior illius mysterii ***Vitæ*** ac ***Immortalitatis*** in corpore glorificato perfruendæ confirmatio, contra stupidam illam Atheorum hominum infidelitatem qui humanam Animam existimant, nisi carne & sanguine vestitam agere non posse.

10. In primo ultimóq; horum memorabilium Accidentium quæ recensuimus, illustrissimum est è cœlo Testimonium de excellentia personæ Christi. Cui, ut nihil notabile omittatur, adjiciemus etiam illud quod occurrit Johan. 12. ubi Christo precante, ***Pater glorifica nomen tuum***, vox è cœlo missa est dicens, ***Et glorificavi & rursus glorificabo ipsum.***

CAP. IV.

1. *Quæ miraculosa Accidentia in* Apollonii *vita hisce Christi videantur similia. Superstitiosa ejus à carne & vino* Abstinentia *ex siti gloriæ prædicendi res futuras.* 2. Apollonius *Astrologiæ judiciariæ Magister, & de septem ejus annulis cum nominibus septem Planetarum inscriptis.* 3. *Miraculosa Testimonia* Apollonio *perhibita ab* Æsculapio *&* Trophonio *quàm infirma & obscura.* 4. *Magnum de eo* Brachmanum *Encomium. Ejusq; præcellentia ab adblandienti Leone agnita. Horum omnium Testimoniorum vanitas ridicula.*

1. PErtransivimus jam res præcipuas quæ modo extraordinario Christo acciderunt ante ejus *Passionem*. Antequam progrediamur, promissi memores, strictim cursímq; ea attingemus quæ similia videri poterunt in vita *Apollonii* vel modo quovis parallela. Cùm *miraculoso jejunio* Christi quod ille in tam serios gravésq; fines sustinebat, ad quod & vi Spiritûs rapiebatur, nihil in celebrato illo Philosopho, modò id nominis meritus sit, conferendum video præter *Abstinentiam à carne atq; vino perpetuam ac voluntariam*. Cui quidem inutili superstitioni color profectò fucúsq; superinductus est admodum aspernabilis; inanis utiq; affectatio gloriæ è prædictione rerum futurarum, quæ certè facultas est quæ summoperè oblectat titillátq; *hominem naturalem*: Ipsiúsq; affectatio levitatem Spiritûs *Apollonii* apertè demonstrat ac superbiam; ut & eorum, qui ipsum in hac scientia erudierunt, *Indorum* nempe *Brachmanes*. Qui cùm interrogâssent *Damidem* nunquid peritiæ haberet in *Divinatione?* illéq; ingenuè responderet omnia sua studia & cognitionem non ultrà pertingere quàm ad ea quæ ad communem vitam utilia sunt aut necessaria, falsè hominem deriserunt.

2. Cæterùm, *Philostratus* de *Apollonio* scribit tanquam de homine qui totum se *Divinationis* studio & *Astrologiæ Judiciariæ* addixerat. *Iarchámq;* Principem *Brachmanum* septem illi annulos dedisse cum nominibus septem Planetarum inscriptis, *Apolloniúmq;* libros quatuor ea de Arte scripsisse. Quæ quidem res demonstratio est crassæ ipsius in Natura ac Philosophia ignorantiæ, & pravi trivialisq; Ingenii character; quódq; nihil omnino reverà *Divinum* in eo reperiebatur, quanquam Pagani illum adoraverunt pro Deo. Etenim qui submittunt se ad istiusmodi artes, indicium est nullam ipsis solidam inesse scientiam, multóq; minùs principium aliquod *supernaturale* quod ipsis assistat, sed prædictiones ipsorum planè esse *Diabolicas*, aut ipsos saltem esse meros *Impostores* & *Circulatores*, nullúmq; prorsus auxilium extraordinarium sortitos.

3. Alterum addam duntaxat Parallelismum posteáq; progrediar. Est autem ille *Testimoniorum* de Eminentia Personarum utriusque, quorum par est inæqualitas & differentia atq; ipsarum Personarum. Quandoquidem Christo testimonium perhibuit audibilis de cœlo vox, Deo apud mundum asserente, quòd *hic illius esset filius charissimus*, postulantéq; ut ipsi debitam præstarent obedientiam. Cùm è contrà *Apollonii* eminentia à nemine commendabatur præterquam ab *Æsculapii* manibus & *Trophonii*, cujus & antrum intravit, cúmq; eo (uti hominem decebat *Necromanticum*) diu confabulatus est, ut & cum *Achille* ad ejus Sepulchrum, qui & negotium illi concredidit instaurandi annuos suos honores atq; ritus in *Thessalia*. Hæc verò ipsius commendatio à neutro erat immediata, sed per ipsorum Sacerdotes, qui moniti, unus per insomnium, alter per obscuram aliquam vocem in Templo (cujus nullus erat testis præter ipsum Sacerdotem) res magnas prædicabant de *Apollonio*.

4. Adjicere huc possimus & testimonium *Brachmanum* celebrium illorum *Magorum*, quibus cùm *Apollonius* tantopere applauderet, ipsi eum vicissim paribus extulerunt encomiis, dignúmq; eum in suis comitiis statuerunt qui & vivus & post mortem pro Deo coleretur. Immò verò omnia in lancem conjiciamus nè quid desit ponderi. Leo quidam cicur in *Ægypto* videbatur etiam illius divinitatem agnoscere, accedens ad eum in templo sedentem & ad illius pedes humiliter se prosternens. Qui, dum *Apollonius* populo narrabat ut hic erat antiquus ille *Ægyptiorum* Rex *Amasis* in corpus Leoninum ingressus, statim gemere incepit ac plorare, vicémq; suam deflere perquam acerbiter, ut qui hoc pacto in tam tristi casu opem petebat ab *Apollonio*. Quæ res cùm ipsi cordi esset, Leonem mittendum curavit *Leontopolin Ægypti* civitatem, ibiq; jussit custodiri in eum modum qui Regalem ejus animam maximè condeceret.

condeceret. Quàm obscura, confusa, & ridicula sunt omnia hæc testimonia de eminentia versuti illius Impostoris? Tam vile ac evanidum est consilium omne humanum contra gloriam principatúmq; Christi veri filii Dei.

CAP. V.

1. *Tria generalia Notanda in miraculis Christi.* 2. *Cur silentium eis sæpe imperaret, in quibus miracula sua operatus erat.* 3. *Cur Christus nunquam frustrà esset in tentando ullo miraculo.* 4. *Atheorum vanitas qui Imaginationis viribus omnia miracula imputant.* 5. *De cibis evanidis & delusoriis* Sagarum *&* Magorum.

1. PErvenimus jam ad ea quæ per miraculum à Jesu facta sunt in vita ejus, quorum pleraq; ad hæc quatuor capita referri possunt: Ad *famelicæ* scilicet *Multitudinis Saturationem*, *Sanationem Ægrotorum*, *Mortuorum Excitationem*, & *Ejectionem Dæmoniorum*. In quibus omnibus observare poteris,

Primò, Quæ in eo erat edendi miracula facultas, eum in objectis exercuisse cognitis & familiaribus & quæ frequenter apud homines occurrunt. Nam hujusmodi sunt *Fames*, *Ægrotatio*, *Mors*, & *à Dæmoniis Possessio*, sive *Fascinatio*. Quod tamen non eò dico quasi utraq; idem prorsus esse existimem, sed quòd multi hoc pacto à Dæmoniis corripiantur, & fortean omnium frequentissimé.

Secundò, Christum hanc facultatem nusquam exeruisse ex levitate aliqua vanáq; ostentatione, sed prout necessitates hominum dabant se opémq; flagitabant. Quandoquidem omnia illius miracula perpetuum erant exercitium *Amoris* ejus & *Misericordiæ* erga genus humanum.

Quibus etiam addere possumus in tertio loco, quod & universis in genere convenit, propositum utiq; Deum per ea glorificandi, & jaciendi fundamenta, gradúsq; populo faciendi, ad fidem in ipsum, ut eum agnoscerent verum esse *Messiam*.

2. Quam persuasionem ille nolebat nimiùm accelerare, nè *Passionem* suam præverteret; nec nimis è contrà Passionem suam deproperare, antequam debita illa opera præparatoria perfecisset quæ ipsi erant perficienda. Quod aliquando eum retrahere videbatur à faciendis miraculis nimiùm in propatulo, veluti à mutando aquam in vinum inter nuptias. Et postquam saturâsset multitudinem, abscondit seipsum nè Regem eum facerent: Et sæpenumerò quando privatim per miraculum homines sanaverat, seriò ipsis interdixit nè cuiquam narrarent. Quod eò fecit ne nimis properè ac præmaturè homines in eum crederent, quemadmodum paulò antè innui, & ut custodiret seipsum à furore Pharisæorum usq; dum *Passionis* tempus jam appropinquaret. Intereà loci Miracula ejus & Doctrina in mentes hominum gradatim erant instillanda ad præparandum eos ad pleniorem fidem post *Resurrectionem* ejus à mortuis.

3. Prolixum nimis esset uniuscujusq; particularis miraculi historiam recensere multáve super eo disserere. Quod ad hunc modum in genere monuimus maximè considerandum est & notatu utilissimum. Neq; opus est ut quicquam addamus ad faciendam fidem apud eos qui tam fœdi non sunt *Infideles* ut nec *Deum* credant, nec ullum prorsus *Spiritum* existere. Quantùm ad alios illi facillimè intelligent Christum, cùm junctus sit cum *æterno verbo quod sanat omnia*, etiam absentes sermone suo sanare posse, aut Angelorum ministerio, quos oportebat eum semper comitari. Neq; mirum est Christum nunquam frustrà fuisse in ullo conatu vel præsagio, cùm tam vivo modo unitus esset cum æterna Dei Sapientia, cúmq; voluntatem unam, unúmq; cum eo spiritum haberet, nec interturbatus esset distractúsq; ullis excursionibus impetuosísve impressionibus *propriæ* voluntatis.

4. Leves ludicriq; *Athei* naturali vi Imaginationis omnia imputant, magnoperéq; sibi placent in abutendo illis locis Evangelii quæ Christum impeditum fuisse à faciendis miraculis per *Infidelitatem populi* videntur asserere: quemadmodum dicitur in Evangelio S. *Marci*, quòd *nulla magna miracula facere poterat propter ipsorum incredulitatem.* Verùm *Naturalis* ea non erat sed *Moralis* Impossibilitas. Animum illuc non potuit inducere cùm irritatus esset tam justâ indignatione contra propriam patriam quæ eum adeò habuit despectui. Cæterùm, dicite seriò, obsecro, O animæ

Marc. 6 5,6.

perquam

perquam miserè cæcæ ac vecordes! Quomodo naturalis potest vis Imaginationis sanare absentes? Ut nihil dicam de præsentibus qui à morbis ægrotant ordinariis, quales sunt Lepra, Paralysis & Hydrops. Quis unquam istos curavit per meram Imaginationem? Quomodo igitur recuperabit Imaginatio Visum etiam eis qui nati sunt cæci? Quomodo excitabit mortuos in quibus nulla prorsus est Imaginatio? ut in filia *Jairi*, & *Lazaro* qui in Sepulchro per quatriduum jacuerat? Potéstne Imaginatio saturare quinq; hominum millia quinq; panibus & duobus piscibus? quatuórve millia præter fœminas & infantes septem panibus & paucis pisciculis? etiam tum cum fame ferè enecti erant per recessum triduo continuo in desertum?

5. Quas quidem res tametsi reverà efficere non possunt, eas tamen aliquo modo imitantur *Sagæ Magique*, nempe in conviviis suis. Quorum cibi observantur tam parùm virium naturæ sufficere, ut relinquant sæpenumerò eos qui de ipsis participant æquè debiles & languidos atq; si nihil prorsus comedissent (quemadmodum *Bodinus* refert de Magicis hospitiis Nobilis illius, *Aspremontensis*, cujus hospites simul atq; pauxillum spacium à domo ejus equitâssent, parùm abfuit quin deficerent humíq; caderent homo simul atq; eques præ fame) esséq; præterea tam fugitivæ consistentiæ, ut plerunq; inter mensam auferendam evanescant. Cum è contrà in utrisq; illis Servatoris miraculis reliquiarum fragmentorum canistra multa reservarentur.

CAP. VI.

1. *De* Ejectione Dæmoniorum *per Christum*. 2. *Cur plures essent solito* Dæmoniaci *temporibus Servatoris*; *Prima Ratio*, *Quòd minus tunc esset diligentiæ ac peritiæ in curandis* Furiosis *ac* Lunaticis. 3. *Secunda*, *Quòd major esse posset Diaboli potestas ante adventum Christi quàm postea*. 4. *Non solùm* Excommunicationem *sed* Apostasiam à Christo *subjicere posse hominem Tyrannidi Satanæ*, *quemadmodum usu venisse videtur in multis audentiorum* Sectarum *hujus seculi*. 5. *Diversorum symptomatum Dæmoniacorum apud ipsos, Enumeratio*. 6. *Ejus generis plura*. 7. *Profana Mimicáq; maximè Solennium Accidentium in Historia Christi per ipsos Imitatio*. 8. *Ulterior solutio præsentis difficultatis è Rationibus præmissis*. 9. *Tertium quartúmq; Responsum*, *à curationis fama confluxúq; Dæmoniacorum in unam Regionem*. 10. *Quintum*, *ab ambiguitate vocis* δαιμονιζόμενοι. 11. *Sextum & ultimum*, *Quòd nihil absurdi sit concedere majorem numerum propriè dictorum Dæmoniacorum fuisse temporibus Christi quàm aliàs*, *propter finem utilem eorum*, *tunc temporis*, *copiæ*.

1. QUantùm ad Servatoris expugnationem *ejectionémq*; *Dæmoniorum* ex hominibus; quemadmodum quidem mortuorum excitatio pignus erat & præfiguratio illius potestatis quam sibi datam esse professus est, coronandi utiq; eos qui credunt in ipsum vitâ ac immortalitate in novissimo Die; ità & hoc admodum proprium erat præludium ad cladem illam internecinam quam Satanæ regno ab eo dari oportebat, utpote cui incumbebat, istum ex locis omnibus tandem exterminare. Nihil hîc durum videri potest iis qui credunt esse *Spiritus* (& certè nulli nisi stolidi homines ac profani corporeísq; voluptatibus nimiùm dediti hujusmodi rebus omnem demunt fidem) nihil, inquam, durum difficiléve videri potest in hoc genere miraculi, nisi *personarum multitudo* tunc temporis Dæmoniis correptarum, vel *multitudo Dæmoniorum* in una persona correpta cujus nomen erat *Legio*.

2. Quod verò ad primum spectat, multa super ea re produci possunt responsa, quorum tamen nullum cariturum sit suo usu ac pondere. Incipiemus autem ab eis quæ minoris videantur momenti. Ubi non omittemus notare, illam Dæmoniacorum *copiam* in temporibus Christi, præ quàm in sequentibus seculis observata est, ex differentia inter illam peritiam ac diligentiam quæ tunc temporis adhibebatur circa *furiosos* homines ac *Lunaticos* in *Judæa* & adjacentibus Gentium Regionibus (unde pars eorum non parva veniebat) & eam quæ nunc dierum in usu est, proficisci potuisse. In quæstione est, inquam, utrùm illis locis & temporibus tam bellè perspectum esset hominibus *Maniacis* in cohibendo eos domi & intemperiem eorum moderando ad quàm maximam poterat mitigationem. Quanto enim ea fortior est, tanto efficacius est malis spiritibus ad corpus hominis ingrediendum invitamentum. Etenim dum sui compos esse desinit, eò faciliùs alter aliquis illius

illius fit Dominus. Quemadmodum ille qui per potûs vim ac tyrannidem suus non est, multos inventurus est Dominos circa seipsum occupatissimos, omnes scilicet pueros in oppido gregatim eum sectantes illiúsq; intemperiem augentes & irritantes ludicris suis injuriis, Simiarum petulantiam excedentibus. Sed in hac re non est immorandum.

3. Secundò, non adeò mira res est ut major esset copia *Dæmoniacorum* Christi temporibus quàm nunc est, propterea quòd post receptam Christianitatem potestas Diaboli magna ex parte sit suppressa. Manifestum est enim, ubi Paganismus dominatur, Personas hominum magis subjectas esse crudelitatibus Diaboli. Quemadmodum apparet ex eis quæ in Historiarum monumentis occurrunt de Incolis multarum Regionum: veluti in *Madagascar*, ubi Diabolus Incolas in ipsis corporibus affligit. In *Florida* terrefacit eos horrendis apparitionibus carnémq; ipsis abscindit in suis accessibus. *Guianæ* Incolæ ad livorem usq; atq; vibices ab ipso cæduntur. Et *Brasilienses* tam miseris modis ab eo excruciantur, ut parùm absit quin præ metu statim emoriantur quoties de ipso cogitent. Quòd *Judæi* Apostatæ eo ipso illius potestati subjecti fierent, ipsorum *Rabbinorum* erat opinio. Et Christiani Primævi Satanæ traditi cum magno suo malo senserunt illius flagelli severitatem. Quæ omnia pro sufficienti argumento esse possunt, Christianitatis professionem cultúmq; veri Dei, juxta eam Rationem quam ipse instituerit, esse & personarum nostrarum munimentum, ac protectionem contra crassas corporeásve Diaboli incursiones & aggressuras.

4. Addíq; porrò potest, Non solùm eos qui justè *excommunicantur per Ecclesiam*, illius obnoxios esse Tyrannidi, sed & illos etiam qui *suâ sponte Ecclesiam deserunt*, Dominúmq; Redemptorem suum abnegant per sacræ Historiæ Evangelii Abnegationem, Personaliúmq; officiorum Christi; etiam *illius* qui crucifixus est *Hierosolymis* inter duos latrones. Quemadmodum manifestò apparet in quibusdam perditarum & vertiginosarum Sectarum hujus seculi, inter quas, ausim dicere, majorem numerum propriè dictorum *Dæmoniacorum* inveniri posse quàm aut Christus aut Apostoli ejus dicuntur curavisse.

5. Cuinam enim rei obsecro, majori cum ratione, quàm horum fallacium Dæmonum Incolatui, attribui possunt enormes illæ *extases* in quibus reperiuntur? In terram lapsus pro mortuis? Altæ corporum intumescentiæ orísq; rabidi spumæ? Morum neglectus ac sordes? atq; ab omni honesto ordine & humanitate aversatio? Mimici deniq; gestus ridiculæq; corporum positura? Dum unus in foro publico cum naso incedit in altum erecto, passísq; brachiis & horribili voce ac fremitu fanaticas aliquas Comminationes enuncians. Alius verò hunc prope à pedibus insequitur passu molli & submisso cum capite deorsum pendulo paulúmq; porrecto tanquam si nares illius stillarent sanguinem, manibúsq; umbilicum comprimentibus quasi torminibus afficeretur. Alii verò ad instar brutorum Animalium quadrupedant, volutantes etiam sese subinde ac resupinantes porcorum more & canum. Alii expectatâ potestate, cui vacabant, correpti in summis pedum digitis citatissimo cursu propelluntur, galeris interim in capite inversis nec tamen decidentibus, brachiísq; directò sursum extensis Indicibúsq; in Zenith collineantibus, atq; hoc in tam longum temporis spacium ut nemini vulgari homini eos liceret imitari, utpote ab aliquo Dæmone sic agitatos.

6. Hisce adde spectrorum turbas, diros horridósq; ejulatus ac clamores, vesanas extaticásq; Cantiones dementésq; Choreas, nudorum discursitationes per oppidum in templa ædésq; privatas, violentas ac irresistibiles concussiones & tremores quibus Natura magnoperè debilitaretur, ipsáq; corpora dolores indè sentirent: Hócq; omne prætereà factum esse à *Potestate* vel *Spiritu* quem ipsi professi sint à seipsis esse distinctum, quíq; voce distinctâ & audibili intra ipsos loqueretur, ipsorúmq; brachiis manibúsq; uteretur ad cædendum eorum caput corpúsque. Qui oppidò quàm absurda imperaret, multos quidem macerans, nonnullos etiam enecans inediâ, in omnes verò omni in re tyrannidem exercens æqualem ferè illi quam Diabolus exercet in miseros *Indos*.

7. Quòd serperent, quòd incurvato incederent corpore, quòd pulverem lamberent, quòd comederent papiliones nihilóq; vescerentur præterquam Analectis Ossibúsq; qualia canibus prodigimus, & caulibus ac foliis Brassicarum abjectitiis, quas Forariæ fortè in humum projecissent sparsisséntve; hæc sunt minora servitia imperioso illi Dæmoni ab ipsis præstita. Cæterùm novus hic hospes, dum legitimæ Naturæ voci eò usq; contradicit ut non patiatur hominem viginti quatuor horarum quietem per viginti quinq; dierum spacium sibi indulgere; dum eum ad ductum & auspicia

damnat

damnat muscæ cujuslibet stupidæ quæ ipsi venerit in conspectum, adjudicátq; ad crus tenendum tamdiu támq; prope ignem (muscâ interim rem omnem moderante) ut à genu usq; ad pedem tam miseris modis ambustum esset, ut post quadrantis anni spacium vix posset sanari; hæc profectò severiora sunt magísq; rigida hujus Infernalis *Ergodioctæ* imperia. Huc accedit, quòd interna hæc vox & aliquando externa audibiliter subinde aliqua pronunciaret Scripturæ loca in ridiculum illius abusum & Prophanationem; neq; id solùm sed & miserum cogeret mancipium quem captivâsset notabiliora quædam Accidentia in Historia Christi, in personæ illius derisionem & contemptum, imitari. Cujusmodi sunt Mors illius, Triumphúsq; Hierosolymis. Quorum priorem *Jacobus Milnerus* imitabatur, & *Johannes Tolderveius*; posteriorem *Jacobus Naylor*, cujus equus à duabus fœminis modo triumphali ducebatur, laboriosè per lutum ambulantibus dum intrabat *Bristoliam*, Fanaticis suis comitibus ipsi interim cantantibus & repetitò acclamantibus, *Sancte, Sancte, Sancte,* & *Hosanna.* Sternebant etiam alicubi viam vestimentis. Tam vesanos ludos delusæ hæ Animæ facere cogebantur in oblectationem *Aëreorum illorum Lemurum* qui agitabant eos & actuabant.

8. Equidem expatiari possim in hac materia; verùm brevis hæc subindicatio suffecerit ad quemlibet eò perducendum (modò ullam credat fascinationem esse malorúmq; Dæmonum in hominibus incolatum) ut de facili non diffidat quin præsentis hujus seculi intemperies ejusmodi fuerit (& etiamnum est fortassè) ut si persona esset aliqua venerabilis qui verbo suo liberare homines posset ab hac potestate quâ tam multi ex ipsis adeò insanis modis agitantur, reperiretur planè uberior seges *Dæmoniacorum* in hisce temporibus quàm in temporibus Servatoris, multiq; alii præter *Johannem Gilpinum Johannémq; Tolderveium* agnoscerent se fuisse malo Dæmone correptos. Cæterùm hanc saltem ex hac nostra digressione lucrati sumus, nec inscitam observationem, quæ succedanea potest esse illi ad quam maximè collineavimus; Quòd utiq; si unum seculum sit tam longè præ aliis *Fanaticum*, valde verisimile sit, quòd & aliud posset esse æquè longè præ aliis *Dæmoniacum.*

9. Tertiò, Istiusmodi *Furiosi* & *Epileptici* homines quemadmodum & *Dæmoniaci* non tam multùm essent in sermone hominum nisi per miraculum curati essent, quod cùm non accidat in aliis seculis, indè fit ut nec tanto cum affectu támq; expressâ observatione notentur vel commemorentur. Quartò, Servatore à loco ad locum itinerante famâq; ante motus suæ personæ longè latéq; prævolante, in proclivi erat, aut ut ipse obviàm iret, aut ut ad ipsum ducerentur è regionibus Gentium circumcirca longè plures hoc genus homines, quàm aliàs ullo in tempore observari quovis modo potuissent, quamvìs par eorum numerus esset in aliis mundi partibus & Ætatibus.

10. Quintò, Illi δαιμονιζόμενοι ità in Scripturis appellati, nihil necesse est ut sic appellari intelligantur sensu strictissimo, quandoquidem *Furiosi, Lunatici, Epileptici,* omnésq; omnino homines extraordinariâ aliquâ melancholicâ intemperie laborantes censebantur à *Judæis* & vocabantur *Dæmoniaci, populo* æquè prono existente ad ascribendum *Naturales* morbos *Diabolo*, quàm *Medici* sunt ad ascribendum intemperies vexationésq; *Diabolicas Naturæ.* Cæterùm Christus morbos *suo verbo* curabat (ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ) permittens populo eos, quibus ipsis visum sit, nominibus appellare. Quemadmodum ille qui medicamentum *Catholicum* nactus est, non admodum laborat vel de nomine vel de natura morbi. Sed extra controversiam est, fuisse tunc temporis *Dæmoniacorum* satìs magnum numerum propriè dictorum. *Luc.* 4. 39.

11. Sextò & ultimò, Supponamus omnes fuisse *Dæmoniacos* propriè dictos, quódq; major eorum numerus esset temporibus Christi & illis terræ partibus quàm unquam aliàs extitit ullo in tempore, quid illinc incommodi est, Providentiâ res sic dispensante in tam bonum Propositum? quemadmodum & ipse Christus innuit in illius causa qui natus est cæcus, ubi profitetur nec ipsum nec ipsius parentes in culpa fuisse quòd natus esset cæcus, sed voluntatem Dei ità statuisse, ut daretur occasio Christo eò illustrius edendi miraculum. Nec deerat tunc quicquam præter divinam permissionem ad faciendos tot *Dæmoniacos*, quemadmodum nihil ampliùs requirebatur quàm permissio Christi ut *Dæmones Gadareni* porcos invaderent præcipitésq; proruerent in medium mare. Et certè captiosos admodum esse oportet qui tam liberum imperium Deo omnipotenti non permittant, ut asperitates aliquas paucis aliquibus creaturarum suarum imponat in commune bonum reliquarum, præsertim cùm hæ ipsæ creaturæ infinitò pejora de ipso meruerint quàm quæ ille ipsis infligat, & compensentur præterea peculiari aliquo commodo propter ea quæ perpessi sint. Ex his responsis unum aliquod aut saltem multa simul sumpta plus satìs sunt ad diluendam hanc primam difficultatem.

CAP. VII.

1. *Historiam* Dæmoniaci *cui nomen* Legio *nihil habere in se incongrui.* 2. *Quod hi Agmen erant* Regni tenebrosi, *qui Regionem* Gadarenorum *frequentabant, quódq; sive principem eorum solum sive multos ex agmine hominem possedisse supponamus, nihil inibi sit absurdi.* 3. *Quî factum sit ut tam multi Dæmones circa unum misellum hominem se congregarent.* 4. *Ratio cur Christus* Dæmoniaci *nomen rogaret, usúsq; insignis mandatæ literis historiæ.* 5. *Numerositas Dæmonum detecta ex sua porcorum invasione.* 6. *Aliæ rationes cur Christus ipsis permitteret intrare in greges* Gadarenorum. 7. *Christum contra legem nec misericordiæ nec justitiæ peccavisse in hac permissione.*

1. SEcunda difficultas de furioso illo *Dæmoniaco*, qui tam multos in se habebat *Dæmonas* ut *Legionis* nomine se insigniendum par esse putaret, utpote qui possidebatur ab impurorum spirituum multitudine; quanquam primo quidem aspectu rei cujusdam enormis & incredibilis faciem gerere videtur, invenietur tamen, si penitiùs examinetur, admodum sanè vera gravísq; Historia, cùm omnia inibi naturæ rerum consona deprehendantur, *divinámq;* Servatoris *personam* condecentia:. Cujus erat Diabolum debellare ejúsq; regnum demoliri, quemadmodum & ab illo aliquatenus jam factum hodie conspicimus. Ut sit hujusmodi Dæmonum exercitus in uno loco alienum videri non debet illi qui animum inducere potest ut viso credat & sermoni juvenis illius cujus oculi aperiebantur ad preces *Elishæ*, unde montem statim vidit equis curribúsq; igneis plenum, Prophetam undiq; circumvallantibus. Neq; reverâ quicquam est incommodi ut multitudo *Dæmonum* sive *Spirituum* sit intra unius hominis corporis ambitum. Quanquam fieri potest ut adeò multi è Legione ipsum non intrarent, sed præcipuè actuaretur ab eorum principe, cùm & hic à Christo singulari numero increparetur, illéq; pariter responderet tanquam unus vice multorum. Quod æquè aptè intelligi potest de iis qui prope eum erant ipsúmq; insequebantur, malignámq; aliquam influentiam, ut fieri potest, per modum *obsessionis* in Dæmoniacum immittebant, quàm de iis solis qui in ipsum intraverant eúmq; propriè possederant.

2. Videtur enim ex ipsorum petitione ad Christum, quòd agmen erant *Regni tenebrarum*, quibus in usu erat oberrare & pervagari per *Gadarenorum* Regionem, è qua minimè ipsis adlubescebat emigrare, cùm illæ partes *Infernalibus Potestatibus* magìs essent obnoxiæ, ut quæ Judæis Apostatis abundabant, qui cùm *sancto fœdere* excidissent subjecti eo ipso facti sunt *Tyrannidi Diaboli*. Quamobrem nihil necesse est ut concedamus integram Legionem Dæmonum in hoc *Dæmoniaco* fuisse, sed multitudinem tantummodò competentem vel unum aliquem principem è Legione. Quanquam absq; omni vi ipsorum naturis factâ multi eorum hospitari possunt in unius hominis corpore. Quandoquidem hi spiritus contrahere se queunt ex usitata sua extensione in ambitum longè angustiorem, & fortean in integrum se subducere è propriis vehiculis, ut alieno corpore utantur. Atq; hoc pacto quamplurimi possunt uniri cum humano sanguine & spiritibus.

3. Neq; id sanè durum videri debet quòd tam ingens numerus occupatus esset circa unum misellum homuncionem; Etenim militaris illa vox *Legio* nobis admodum aptam facilémq; suggerit hujus quæstionis solutionem. Quòd scilicet hoc non accidit *primariò*, sed ex *consequenti*, cùm hujus tenebrosi agminis dux tam crebrò hunc hominem ex consuetudine frequentaret. Ac proinde hujus numerosæ turbæ *obsessio* facta tantùm est *per accidens*, tanquam si Imperator aliquis moram faceret sui oblectandi causâ in cæco aliquo & solitario in agris tugurio, minimè mirum esset videre domum militum multitudine circumsessam, utpote qui Imperatorem potiùs expectant, quàm voluptatem ullam aut commodum sibiipsis ibi commorando quærunt, cùm nulla sit tam numerosæ multitudini proportionata præda. Locus tamen ab ipsis non potest non graviter infestari & inquietari. Non absimiliter se res habuit apud miserum hunc *Dæmoniacum*: Fieri non potuit quin penè suffocaretur turbâ ac tumultu hujus *Infernalis Legionis*.

4. Neq; dubitandum est quin Christus noverit quàm fortis ac numerosus esset hic *Dæmonum* exercitus, ac proinde, ut major ipsi gloria, eiq; qui eum miserat, indè redundaret, numerositatem suam eos cogit profiteri, rogando *Dæmoniaci* nomen.

Eratq;

Erátq; magis consentaneum ut potestas Christi demonstraretur ipsiúsq; personæ divinitas, integrum fugando Dæmonum exercitum qui ad unum Dæmoniacum spectaret, quàm ut tot essent *Dæmoniaci*, quot hic recensentur *Dæmones*, in quos potestatem suam ostenderet. Victoria enim nihilo indè minor est (cùm nec Dæmones quicquam infirmiores sint quando humanâ carne armati non comparent) multúmq; incommodi quod humano generi illinc accidere potuisset, evitabatur. Ut nihil dicam de clamore & tumultu qui indè in mundo orituri essent, quæ Christus semper datâ operâ declinabat. Cæterùm ut hæc historia literis mandaretur æquè ac res ipsæ patrarentur, par erat ut Ecclesia eò fortiorem haberet fidem in Dei filium qui etiam tunc cùm in carne erat tam insignes victorias contra *tenebrarum Regnum* reportabat, in fugam vertendo multa Dæmoniorum millia simul.

5. Cujus veritatem admodum dextrè confirmabat Christus permissu earum rerum quas impuri Spiritus tantopere desiderabant, nempe ut introirent in gregem Porcorum, qui, ut monet Scriptura, ad duo erant circitèr millia. Quod non obscurum est numerositatis Dæmoniorum argumentum apud ipsos qui non amant cavillationibus indulgere, cùm impuri hi Spiritus, quemadmodum *Trismegistus* & *Psellus* observant, magnopere sibi placeant in madore Sanguinis Brutorum æquè atq; Hominum, ac proinde in ipsorum etiam hospitentur venis & arteriis. Cúmq; malitia ipsis æquè jucunda sit atq; impletio alterius illius fœdi appetitûs, minimè mirum est quòd unusquisq; hujus *tenebrosi agminis* miles promptissimè se accingeret ad arripiendam sibi prædam, atq; ità dividentes inter se spolia, turpi malignóq; suo animo singuli satisfacerent, intrando porcos eósq; præcipites proruendo in medium Mare. Quod tamen illi nunquam efficere potuissent nisi id ipsis Christus permisisset. Nec certè malè hic suas apud se rationes instituit in concedendo permittendóq; ipsis facultatem exequendi propositum. Quanquam enim illi id cupiebant in malum finem, ut sic utiq; inflammare possent *Gadarenorum* animos contra ipsum; ille tamen planè circumveniebat eos honesto astu & consilio, cùm è re sua prævideret illud futurum esse facinus, magis quàm eorum.

6. Hoc enim pacto turpitudo malignáq; *Dæmoniorum* virulentia planiùs demonstrata est. Unde & Christi misericordia erga *Dæmoniacum* pleniùs est illustrata, & ex Porcorum jactura *Gadarenorum* etiam indoles detecta, Abstinentia *Mosaica* contra *Judæos* illius Regionis, *Apostatas*, tempestivè suffulta, porcina hominum natura ænigmaticè perstricta, *Divina Christi potestas*, prout dixi, qui solus cum tam numerosis *Infernalium Spirituum* cohortibus congredi potest, mundo manifestata, oráq; hujusmodi levium frivolorúmq; *Allegoristarum* obturata, qui Dæmonia quæ Christus ejecisse dicitur non *reales substantialésve Spiritus* faciant, sed *pravos* tantummodò *affectus*, quemadmodum observavit etiam *Calvinus* in ipsum locum. Quamobrem nihil omnino levitatis, Injuriæ, aut Incredibilitatis est per universam hanc Historiam, sed omnes illius circumstantiæ sobriæ sunt, justæ, ac utiles.

7. Etenim non tenebatur Christus porcorum jacturæ præcavere cùm ipsorum interitus in tam publicum bonum destinaretur, tantiq; momenti, ut certiores nos faceret de immensâ illius potestate qui olim sessurus est Judex consummatámq; capturus vindictam de omnibus *Infernalibus Potestatibus* simul; Utq; intelligamus quòd, tametsi ille tantâ abundet misericordiâ erga genus humanum, ut vitam suam pro mundo deponeret, ut per fidem in seipsum eos servare possit ab æterna pernicie; nulla tamen effœminata animi mollities, ulláve intempestiva brutorum Animantium commiseratio illius manus cohibitura sit à sumendo supplicium de infidis & obduratis hominibus. Sed quemadmodum hic Dæmonia & Porci immersi sunt in fundum Maris, ità & *flammarum Diluvium* infundendum sit in terras in extremo Judicio, quo terrestria Animalia omnia simul cum Diabolis & damnatis Animabus igni urantur inextinguibili.

CAP. VIII.

1. Aquæ in vinum Conversio à Christo facta. 2. Præda piscium miraculosa. 3. Nummulariorum è Templo efflagellatio. 4. Ambulatio ejus super mare, ventorúmq; increpatio. 5. Ficûs maledictio. 6. Sensus illius miraculi. 7. Rationes cur mentem suam tam Ænigmaticè expresserit. 8. Quòd tum Prophetæ tum ipse Christus (ut in Ceremoniis quibus Christus usus est in sanando cæcum à nativitate) διὰ τύπων loquebantur, id est, per actiones Typicas. *9. Quæ figurarentur in ceremoniis quibus Christus usus est in sanando cæcum, ut in luto attemperando cum sputo. 10. Ulterior pleniórq; interpretatio totius illius operis. 11. Breves quædam stricturæ super vaticiniis Christi.*

1. PRæter illa miracula quæ referri possunt ad quatuor illa genera quæ notavimus, sunt etiam singularia quædam exempla & naturæ inter se differentis. Cujusmodi sunt, *Aquæ conversio in vinum, Præda piscium miraculosa, Nundinatorum è templo ejectio, Ambulatio super mare, & Ventorum increpatio.* Quibus omnibus hoc commune est cum reliquis, Quòd ex nulla vanitate aut ostentatione ederentur, sed ex Amoris principio charissimíq; affectûs, cùm semper invitaretur præsenti aliquâ necessitate ad suam ostendendam miracula edendi facultatem. Quemadmodum in aquæ conversione in vinum in nuptiis *Canæ Galilææ* celebratis, quam ille præstitit, tum matris instinctu & solicitatione (quanquam reluctanti animo propter invidiam Pharisæorum qui mortem ejus machinabantur) tum ex sensu humanitatis, cùm tantopere de vino laborarent (majori, ut fieri poterat, multitudine Jesu gratiâ ad Nuptiale convivium confluente quàm expectabatur) immò ausim dicere ex perquam amabili mirabilíq; Spiritûs tenore, & qui personæ ipsius *divinitatem* condeceret. Quid enim Divinius esse potest affinéve magìs Deo, quàm cùm ipse voluptatum hujus vitæ vinculis prorsùs liberatus esset, nuptialísq; tori inexpertus, ut seposito tamen omni fastu & supercilio, alienarúmq; infirmitatum exprobratione, necessarium matrimonii usum foveret & suffulciret, legitimis eorum desideriis, qui ab hisce rebus se expedire non possunt, in consuetis naturalibúsq; corporis oblectamentis perhumaniter gratificans?

2. Miraculosa Piscium præda quam cepit *Simon* postquam rete laxaverat ad jussum Servatoris, partim *compensatio* erat longi eorum laboris qui totam noctem laborantes nihil ceperant, partim felicissimi illius successûs, quem habiturus erat *Petrus* postquam factus sit piscator hominum, *præfiguratio.*

3. Miraculum illud *efflagellationis Nummulariorum* è Templo (ità enim *Grotius* illud vult æstimari, quandoquidem id Christus præstitit, quemadmodum ille scribit, *nullâ vi externâ, solâ divinâ virtute venerabilis*) quanquam primâ facie videri potest illaudabilis passionis plenum ac furoris, provocatio tamen admodum justa erat, & *principium* unde hic zeli æstus effluxit omnium optimum; Charus scilicet affectus erga despectos *Gentiles* (quorum atrium sive locum divini cultûs Judæi per insignem contemptum prophanabant) & justa adversùs *Judæos* indignatio, qui ex stolida quadam superbia & opinione, quòd semen erant *Abrahæ*, quamvìs reverà Diaboli filios se præstiterint, miseros *Gentiles* aspernabantur & contemnebant, pro quibus tamen Christus *mortuus* est: Erátq; sanè facinus Amoris plenum Heroicíq; affectûs, eorum jura sic tutari dum *vivebat*, ac defendere.

4. Inambulatio ejus super mare eâ re facta est ut ad discipulos veniret, qui laborabant & remigabant contra ventum fluctúsque, cùm verisimillimum sit eum nullam habuisse opportunitatem Cymbæ, quo ad discipulos veheretur. Et postremò quantùm ad ejus ventorum marísq; in ingenti tempestate increpationem, manifestum est quòd necessitas ipsi extorsit hoc miraculum, quippe quòd navigium fluctibus cooperiebatur, propéq; aberat ut discipuli, prout ipsi censebant, mari immergerentur, quod fecit ut è somno eum excitarent & clamarent, *Serva nos Domine, perimus.* Tam nativæ, tam appositæ, ac decoræ sunt omnes Christi actiones & miracula!

5. Unica jam restat Instantia, eáq; ferè, si fas sit ità loqui, *Monadica*, Exemplum cui nihil est consimile per universam Evangelii Historiam. Est autem Ficui Imprecatio. Cujus rei sensus multos sanè exercuit habuítq; perplexos, quemadmodum & ipsa narratio scandalum posuit nonnullis; tanquam si hæc actio non solùm levitatem

levitatem aliquam præ se gereret sed & ridiculam quandam ferocitatem, cum aliqua etiam specie Injustitiæ, si modo Injustitia adversùs arborem fieri potest. Ecqua enim erat ratio cur malediceretur arbor ob id quòd fructus non ferret, etiam tum cùm anni tempestas ferendo fructui non erat idonea? Equidem hoc videtur admodum enorme ac præposterum. Verùm si res rectè intelligatur, nihil profectò magis grave est, magisq; sobrium, & quod plus in se habet ponderis ac Mysterii.

6. Quod ad me attinet, nullus dubito quin genuinus hujus rei sensus hic sit; (& ad vivum sanè id quod significat repræsentat) Acceptissimum utiq; exoptatissimúmq; fructum æternæ Justitiæ non inveniendum esse in *Judaica Oeconomia*: Immò, addam ulteriùs, illam arborem nunquam destinatam fuisse ad hujusmodi fructus ferendos, sed ficulnea tantummodò folia externæ & *Ceremonialis* Justitiæ, & superficiariæ cujusdam *legalisq; Moralitatis*. Perfectiores verò fructus *Spiritûs regenerationis* non erant inibi inveniendi; quanquam Christus in mundum venit ut exprobraret ipsis hujus rei defectum, itáq; finem imponeret Religioni *Judæorum*, ità ut marcesceret prorsùs & ad nihilum recideret, quemadmodum & hodie factum deprehendimus. Quæ consideratio inter alias, quæ in sacris paginis occurrunt, manifestiùs confirmat quod in eventu verum esse invenimus, nimirum juxta æternum Dei consilium Christum præcipuè Gentibus decretum fuisse, fractâq; *Judaismi* testâ in qua fovebatur ad tempus, sub tot umbris typísque, volatum illinc sumere oportuisse, posteáq; alas per totum terrarum orbem expandere.

7. Verùm hoc Mysterium, cùm minùs profundæ mentis hominibus durum videri posset & asperum, ea erat ingenii Servatoris dulcedo & suavitas (ut qui ab omni offensione erat alienissimus) ut nec illis scandalum vellet ponere, nec Judæorum aures rudi monito radere, *Mosaicámve* apertè taxare *Oeconomiam*, quam gens illa in tanto pretio habebat & reverentiâ, ac proinde arcanam hanc veritatem ænigmatico hoc tantùm miraculo monumentis mandandam curavit.

8. Atq; sic διὰ τύπων loqui æquè ac διὰ λόγων non Prophetis solùm solenne erat, sed & ab ipso Servatore usurpatum, etiam in aliis causis pariter atq; in hac. Ut in ratione sanandi eum qui natus est cæcus, Johan. 9. ubi ceremoniæ quibus utitur, admodum absurdæ videntur atq; alienæ eis qui earum mentem non intelligunt. Si quis verò sensum ipsarum rectè perceperit, non possunt non agnosci mirum in modum ad illud institutum aptæ ad quod adhibebantur. Non ad sanandum quidem cæcum (quid enim potest lutum sputúmq; aquæve paululum è piscina, ad recuperandum visum homini qui natus est cæcus?) sed ad illustrandam, per Mysterium, grandem aliquam veritatem quæ ad Jesu personam spectaret.

9. Qualis est illa, quòd Dei erat filius *æternúsve Sermo*, quo Deus mundum creavit hominémq; formavit è limo terræ; In cujus rei adumbrationem lutum cum sputo temperat, ut qui jam correctionem aggreditur emendationémq; operis manuum suarum. Quò *Erasmus* planè videtur alludere in Paraphrasi sua in hunc locum, *Ejusdem autem*, inquit ille, *Autoris est restituere quod perierat, qui condiderat quod non erat*. Nec prætermittenda est altera veritas perquam maximi profectò momenti, quæ ad vivum in hac *Typica* sanatione depingitur; Quòd debemus utiq; mentium nostrarum renovationem expectare & regenerationem ab illa potestate quæ nos creavit; quódq; nemo potest ad Christum venire, tanquam ad *visibilem* personam, nisi Pater, hoc est, *æterna Divinitas* eum attraxerit, vel quemadmodum loquitur Apostolus ad *Corinthios*, *Quòd nemo Jesum potest Dominum dicere nisi per Spiritum Sanctum*. 1 Cor. 12. 3.

10. Hoc igitur est quod dico, Christum, dum lutum cum sputo temperat, æternam sic Deitatem adumbrare quæ creavit omnia; Quódq; primò in cæcum operatur, eúmq; mittit postea ad piscinam *Siloam* (per quam proculdubio intelligitur *Shilo* sive *Messias*) hoc prædictas veritates nobis planè figurare. Illos nempe qui ad Christum veniunt fideliterq; ipsi adhærent, ad id præparatos esse ipsiq; sic datos à Deo; atq; per fidem in eum purgari & purificari ab omni cæcitate & immunditie, opitulante illo Spiritu, qui promittitur omnibus credentibus in eum, quemadmodum & ipse Christus pronunciavit, *Qui credit in me, ex ejus ventre fluent aquæ perennis flumina*. Johan. 7. 38. Quod ille intelligit de *Spiritu*, cujus proinde & hæ aquæ *Siloam* aptum est Symbolum & figura, cùm tam signatè denotent vel ex ipso nomine, prout jam innui, purgantem sanantémq; Spiritum Christi, qui ille *Shilo* est sive *Siloam*, quo lavandi sumus & purificandi ab immundo illo terrenóq; sensu quem in statu Naturæ primáve Creatione, antequam Regenerationis opus in nobis aut inchoatum esset aut peractum, infeliciter hausserimus.

11. *Miracula* Christi perlustravimus; cursim jam strictímq; illius dispiciamus *vaticinia*.

vaticinia. In quibus, id maximè notatu dignum est, quòd sint admodum pauca. Quod ego tanquam reprehensionem & opprobrium in naturalem illum in humano genere divinandi prædicendíq; futura pruritum considero. De quo Impostores utplurimum maximè gloriantur, & ad quod Gens quædam *Americana*, longè præ aliis *Athea*, tam vehementer feruntur, ut sæpenumerò ex isthoc studio ad insaniam usq; incalescant. Cæterùm paulum ex ore Servatoris excidit per modum vaticinii, nisi quod quodammodò necessarium esset ut prædiceretur. Cujusmodi erat illius *Passio*, & *Resurrectio*, *Urbis excidium* & *Judicium generale*. Exercuit etiam divinandi facultatem in congressu cum fœmina *Samaritana*. Verùm adeò seria erant & intenta illius ad eam alloquia, ut famis sensum planè perdiderit; quippe qui plus studio promovendi ejus conversionem & compatriotarum oblectabatur, quàm vel delicatissimis bellariis quæ ipsi in mensam possent apponi. Prædixit etiam quisnam esset qui eum erat proditurus; sed eo consilio ut demonstraret, proditionem illius aliásq; omnes calamitates, cùm prævidérentur, potuisse etiam evitari, séq; eas proinde suâ sponte sustinuisse. Quò etiam spectat & illa prædictio, *Et ego si à terra evectus fuero, omnes ad me traham:* quemadmodum & *ea* de bono Pastore vitam suam pro ovibus deponente, & mox addente, *Atq; alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ovili*, quo Gentiles subindicat, qui introducendi erant & lucrifaciendi per illius mortem. Quæ manifesta est demonstratio, Christum voluntariò, ex sincero suo amore erga genus humanum passum esse, antéq; prævidisse, quàm efficax Instrumentum futura esset illius Passio ad convertendas Gentes ad veram Dei cognitionem.

Johan. 12 32.

Vide lib. 7. *cap.* 17 *Sect.* 8.

CAP. IX.

1. *Miracula* Apollonii *cum* Christi *miraculis collata.* 2. *Illius in convivio Magico Exceptio per* Iarcham *reliquósq;* Brachmanas. 3. Hydropici *&* *à cane rabido morsi curatio.* 4. *Civitatis* Ephesi *à peste per eum liberatio.* 5. Dæmonii *ejectio è ridibundo quodam* Dæmoniaco, *plorantisq;* Spectri *fugatio super montem* Caucasum *nocte Lunâ illustri.* 6. *Liberatio* Menippi *à sponsa sua* Lamia.

1. Actiones Christi jam percurrimus, illas nempe quæ extraordinariæ erant & miraculosæ; progrediemur jam ad illius *Passionem*, postquam brevem collationem instituerimus inter maximè celebrata facinora *Apollonii* & Miracula Servatoris, secundùm ea capita quibus jam institimus. *Miraculosam* nempe *populi Saturationem*, *Sanationem Morborum*, *Dæmoniorum ejectionem*, *Excitationem mortuorum*, *&* *rerum futurarum Prædictionem*.

2. Quod ad primum attinet, nullum illius memini exemplum in vita *Apollonii*, sed solummodò scripsisse *Philostratum*, quòd ipse *Apollonius* cùm *Medorum* Rege à *Brachmanibus* excipiebatur convivio miris modis parato, ubi *Tripodes* importabantur collocabantúrq; in medio absq; manûs ullius hominis ope, *Solúmq;* itidem insternebatur herbis odoriferis ac floribus, paníśq; & vinum, ac fructus & *tragemata* scutellis per aërem transvehebantur, imponebantúrq; mensis absq; ullis ministris qui ipsa apportarent. Quæ Historia cùm tantam cum narratiunculis de *Sagarum* conventiculis affinitatem habeat, cúmq; *Iarchæ* suorúmq; fratrum *Brachmanum* conversatio tam plena contemptu esset & insolentiâ contra Regem primarióśq; illius comites, fratrem intelligo filióśque, hoc sanè cuivis fidem facere potest illos homines nihil à *Magis* discrepâsse, charissimúmq; illorum alumnum ac discipulum *Apollonium* alium non fuisse quàm *Veneficum* & *Necromantem*, quod & Magica *Achillis* manium per eum Excitatio ulteriùs confirmat.

3. Quantùm ad ejus sanationes, plures tribus non memini. Quarum prima naturæ morúmq; vim potiùs referre videtur quàm miraculi; quippe quòd juvenem *Hydropicum* solis temperantiæ præceptis in *Æsculapii* templo curavit. Altera curatio erat cujusdam à cane rabido morsi, qui tantâ indè intemperie laborabat ut latraret, quadrupes incederet, humíq; procumberet in morem Canis. Sed tam propè accedit ad fascinationis speciem, erátq; *Apollonius* tam gnarus & accuratus in eis dignoscendis detegendísque, quæ loci Incolæ (qui *Tarsus* erat) eum edocere non poterant, ut colorem scilicet villositatem aliásq; qualitates canis; quemadmodum & ubinam esset; ut magna suboriatur suspicio illum ipsum qui curavit morbum, eundem etiam inflixisse,

inflixisse, vel potiùs ejus *Dæmones* familiares. Atq; sic verisimile est canem æquè ac hominem fuisse effascinatum. Venit enim à ripa fluvii (ubi tremens steterat tanquam si febri laboràsset) simul atq; *Damis* ipsi in aurem insusurraverat quòd *Apollonius* ipsum paucis vellet. Qui & populo porrò narrabat, dum canem recreabat demulcebátq; manu, Animam *Telephi* è *Mysia* in eum intravisse. Quæ conjecturæ nostræ ulterior est confirmatio. Sed verò omnes Historiæ circumstantiæ aut ludicræ sunt & ridiculæ, aut tandem impiæ. Ut in eo, quòd effecit, ut canis hominem curaret lambendo eum, ipse verò canem curavit precando *Cydnum* fluvium, canémq; in flumen projiciendo.

4. Cæterùm celeberrima sanatio quam fecit, illa erat quâ *Ephesum* civitatem à peste liberavit. Cùm verò jam palàm sit qualis vir esset *Apollonius*, purus putus scilicet *Magus*, non possum non suspicari quin hujus curationis ratio eadem sit quæ prioris, totáq; civitas, tam dirum morbum, quàm est vorax pestilentia, à manu Diaboli passa sit, ut majorem indè gloriam strenuo illi Paganismi *Hyperaspistæ* acquireret *Apollonio*, cujus esset, ad famæ suæ incrementum, à tam insano malo civitatem liberare. Hujus verò nostræ opinionis duo sunt non contemnenda argumenta; Unum populi per eum in Theatrum convocatio, animatióq; ad obruendum jactis lapidibus mendicum pannis annísq; obsitum, quem illis persuadebat esse *Pestem*; cùm tamen esset, ut videtur, δαίμων πολεμιαῖος, *pestiferus Dæmon*. Quemadmodùm apparuit ex oculis ejus dum lapidabatur, & ex canis villosi præstigiis, Leonem magnitudine æquantis, sub acervo lapidum inventi; cùm tamen populus eum ibi videre formâ priori, pannosi utiq; mendici, expectaret. Alterum argumentum est quòd cives *Ephesini* Imaginem erigebant *Herculi Apotropæo* in eo ipso loco quo mendicus lapidatus est. Quod indicium est Idololatriam Paganicam in fundo fuisse hujus tam belli instituti. Quamobrem duas has ultimas Curationes tanquam à suspectis principiis profectas considero, miraculáq; tanquam facta in *Objecta* absona & inepta.

5. Quantùm ad Dæmonum ejectiones nullum memini exemplum præter unum, erátq; in juvene quodam è *Corcyra* qui ridibundus erat *Dæmoniacus*, ex quo *Apollonius Athenis* per multas repetitas comminationes & impetuosa maledicta, ejecit tandem malum spiritum, qui in signum sui discessûs fecit ut ingens statua deturbaretur à regio vestibulo in Civitate, magno cum strepitu ac fragore. Ad hunc censum referri etiam potest, quanquam sanè haud ità propriâ reductione, adjuratio *Spectri* quod ipsi suísq; viæ comitibus apparebat itinerantibus nocte, in monte *Caucaso*, splendore Lunæ illustrissimâ. Quod quidem *Spectrum* ipsis anteibat nunc in una forma nunc in alia: Sed multis & vehementibus increpationibus, multísq; convitiis, contumeliis & execrationibus coactus tandem est Dæmon disparere & discedere, lugens ploránsq; quòd tam inciviliter tractatus esset ab *Apollonio*.

6. Hisce addere possimus historiam *Menippi* & *Lamiæ* quæ in forma pulchræ adolescentulæ amorem solicitabat *Menippi*, ipsíq; tandem persuasit ut se duceret in uxorem. Verùm *Apollonius*, cùm convivio Nuptiali interesset, præstigias detexit, & increpando sponsam convitiandóq; effecit, ut totum, quantum memini, ædificium, (quod haud procul à *Corintho* situm supponebatur) supellex saltem, (certus sum) opésq; illius, mobilia omnia, tapes, aurea vasa & argentea, immò verò ipsi asseclæ, famuli munificésq; hujus bellæ matronæ simul evanescerent. Atq; ipsa sic sola relicta, coacta est fateri se fœdum esse cornivorúmq; *Dæmonium*. Adeò aut frivola aut exorbitantia sunt omnia miraculosa facinora *Impostoris* hujus *Deificati*. Omnia verò objecta miraculorum *Servatoris*, quod initio notavi, magìs obvia erant & familiaria. Quod eò certius est argumentum tum *Innocentiæ* ac sinceritatis *Personæ illius*, tum *Veritatis Historiæ*.

CAP.

CAP. X.

1. *Sponsæ cujusdam Romæ è mortuis excitatio per* Apollonium. 2. Divinationes *ejus & particulatim per insomnia.* 3. Divinationes *ab externis aliquibus accidentibus in Natura.* 4. Domitiani *necis per* Stephanum *patratæ, ab* Halone *Solem coronante prædictio.* Astrologia *&* Meteorologia *Paganicæ superstitionis tegumenta & conversationis cum* Dæmonibus. 5. *Hujus rei detectio ex illius prædictione per* Halonem *cum* ecstaticis *suis* maniacisq; *motionibus* Ephesi, *comparata.* 6. *Generalis è toto* Parallelismo *factorum* Christi *&* Apollonii *Conclusio.*

1. Celebre illud facinus *Romæ*, quæ excitatio erat fœminæ adolescentulæ ad vitam, quæ ferebatur ad Rogum, solidum profectò futurum fuisset miraculum, si ullum omnino reverà fuisset. Sed enim cùm tempus non notetur, quamdudum utiq; esset mortua, verisimillimum est non majus effluxisse, quàm quod *Ecstasi* animive defectui competat. Verùm quandoquidem cognitio Diaboli ultrà se extendit quàm illius potestas, facilè certiorem facere potuit *Apollonium* quàm tempestivam nactus esset opportunitatem ementititium edendi miraculum. Excitatio verò *Lazari* per *Servatorem* postquam quatriduum fuerat mortuus, fidem facit sufficientem duobus illis alteris hoc genus miraculis, vera fuisse ac realia. Hæc igitur *Romæ* recèns nuptæ sponsæ ad vitam revocatio, ad prædictiones divinationésve *Apollonii* referri potiùs debent quàm ad Miracula, quæ præ istis admodum erant pauca. Exempla verò quædam in medium proferemus, neq; enim operæ pretium esset omnia recensere, neq; sanè hæc quæ proferimus nimis ampliter commemorare, sed nominare solummodò, breviterq; perstringere.

2. Hujusmodi erat detectio impuræ libidinis novercæ *Timasionis* in *Ægypto*, & prædictio fœdi facinoris Eunuchi cujusdam in Concubinam quampiam Regis *Babylonis*; quemadmodum & *Pharionis* conservatio, *Alexandriæ*, ab extremo supplicio cum aliis Latronibus subeundo, quibuscum ducebatur ad patibulum; detinendo scilicet carnificem longis alloquiis usq; dum nuncius in equo, cursu citatissimo equitans, divinationem *Apollonii* clarâ innocentiæ *Pharionis* demonstratione confirmâsset. His addere poteris divinationes per *insomnia*, ut illam de piscibus supplicantibus, qui Delphini orabant favorem; quod ille in *Eretriensium* commodum interpretatus est pro quibus intercedebat apud Regem *Babylonis*. Aliámq; quâ divertebatur à proficiscendo *Romam* antequam *Cretam* invisisset; quippe quòd fœmina pretioso Diademate coronata, quæ se *Jovis* dixit esse Nutricem, amplexata eum esset in somno, orans ut apud ipsam paulisper commoraretur antequam iret *Romam*. Quam fœminam ille intellexit esse *Cretam*, ubi *Jupiter* natus est & educatus.

3. Erant autem & aliæ Divinationes multæ quas videbatur ab externis aliquibus Accidentibus in Natura colligere. Cujusmodi erat illa è pipilationibus passerum (in media concione quam habebat apud *Ephesios*) ad quas sermonem abrupit ut indicaret illis hominem juvenem haud longè illinc frumenti saccum in vico effudisse. Illáq; de Leæna quam venatores in *Babylonia* occiderunt, dum *Apollonius* iter faciebat in *Indiam*, quæ cùm octo catulos in ventre haberet, ille indè annum fore octóq; menses ominatus est antequam domum redirent. Tertia erat ab horribili tonitru *Romæ* in Eclipsi, ad quod ille attollens in cœlum oculos, *Res admodum mira est*, inquit, *si hoc futurum sit frustrà.* Verùm mens ejus postea satis nota erat ex eventu. Poculum enim *Neroni* è manu excussum est tunc bibenti, fulminis ictu, dum mensæ assidebat. Quarta erat è partu monstroso *Syracusis*, cùm fœmina ibi nobilis enixa esset filium cum tribus capitibus. Quod ille interpretatus est de tribus *Romanis* Imperatoribus *Galbâ*, *Othone*, & *Vitellio*.

4. Quinta ultimáque, quam memorabimus, *Halo* est quæ observabatur circa Solem in *Græcia*. Quod meteorum cùm rotundum sit ad instar *Coronæ*, multúmq; Solis lumen obscuret, *Apollonii* prædictio erat hominem quendam *Stephanum* nomine (quæ vox *coronam* significat) occisurum esse *Domitianum* Imperatorem. Quod verò ad me attinet, ego in eâ sum sententia, observationem prodigiorum æquè parùm adjumenti afferre hominibus in hujusmodi accuratis prædictionibus, quàm aspectuum astrorum. Prætextus verò solummodo hos esse & tegumenta vilioris alicujus Artis vel potiùs impiæ cujuspiam Superstitionis sceleratæq; familiaritatis cum *Apostatis Spiritibus*.

5. Quod quidem notabilis circumstantia Eventi hujus postremæ Divinationis cuilibet demonstrare potest qui nullo laborat præjudicio. Etenim dum *Domitianus* trucidabatur *Romæ*, *Apollonius*, *Ephesi*, totius illius negotii peractionem æquè clarè videbat ac si fuisset *Romæ*. Et in ea illa hora quâ perpetrabatur facinus, *Stephanum* ad facinus animabat, & prorsum exiliens retrorsúmq; oculísq; patulis & exertis terribiliter circumspectans, Tyrannum jussit percuti, tanquam si ipsi rei præsens interfuisset eámq; promovisset. Quæ *Maniaca Ecstasis* & horrida, argumentum est eum tunc à Dæmone fuisse correptum, qui hujusmodi rerum scenam in animo ipsius excitaret, ac proinde veri esse simillimum Dæmonem illas, etiam antequam evenissent, ipsi prænarrâsse.

6. Quamobrem ut breviter concludamus de factis extraordinariis *Christi* & *Apollonii*; In unis nihil est nisi quod solidum sit ac necessarium, nisi quod magnum præ se gerat pondus & utilitatem, & quod à *Divino* inculpatóq; Principio sit profectum: In alteris nihil nisi quod sit temerè affectatum, leviculum, & frivolum, aut *Infernale* deniq; & Diabolicum; nè illo circa *Pharionem* quidem excepto, quod tamen speciem præ se fert maximè omnium plausibilem. Illa enim Divinatio nihilo præstat eis quæ à Sagis vulgaribus fiunt. Illéq; justitiæ actus, qui innocentis erat à morte vindicatio, (quæ certè in se bona est) ad vilissima tamen proposita est detortus, nempe ad fidem conciliandum insigni illi *Paganismi Instauratori*, sedulóq; *Suffultori Regni Diaboli*.

CAP. XI.

1. *Collatio* Ingenii *sive* Spiritûs Apollonii *cum illo Christi*. 2. Apollonii Spiritum *usq; ad* Animalis *quidem* vitæ *summitatem evectum fuisse, sed non altiùs*. 3. Superbiam *fortissimam fuisse tenebrarum Catenam quâ* Apollonius *tenebatur, cum enumeratione quorundam illius speciminum*. 4. *Totam ejus vitam nihil aliud fuisse quàm superbiæ exercitium & inanis gloriæ, cùm per audaciam suiq; venditationem se in gratiam apud maximos quosq; quócunq; iverit, ingereret*. 5. *Exceptio illius apud* Phraotem *Regem* Indiæ, Iarchámq; *principem* Brachmanum. 6. *Ut immiscuit se rebus Imperii Romani*; *Conversatio illius cum* Magis Babyloniis, Ægyptiisq; Gymnosophistis; *déq; plausibili ejus sermone & eloquentia*. 7. *Quòd honoris famæq; sensu inescatus tam actuosum se præbuerit instrumentum pro* Regno tenebrarum. 8. *Quòd, tametsi* Brachmanes *Deum eum pronunciârunt, nihilo tamen præstaret speciebus nobilioribus Bestiarum*.

1. MIraculorum & *Vaticiniorum Christi* & *Apollonii* Parallelismum jam perfecimus, nostrámq; super eis in medium protulimus sententiam: Cujus censuræ æquitas veritásque, ut manifestiùs omnibus appareant, utriusq; breviter comparabimus *Ingenium Spiritúsve temperiem*.

2. Quam fateor in *Apollonio* fuisse, quò quidem *Animalis vita* unquam pertingere potest, nobilissimam. *Animalis* verò *vita* vel ad summum evecta gradum à salutari Dei cognitione multùm abest, neq; quicquam est ampliùs quàm quòd, in communi, *Bestiis*, *Diabolis*, & *Hominibus* quodammodò competat. Hæc igitur agnoscemus fuisse in *Apollonio*, *Politicæ* scilicet *justitiæ* sensum perquam generosum, severámq; professionem *Temperantiæ*, magnámq; *Scientiæ* affectationem, præsertim *rerum futurarum*. Quantùm verò ad *Justitiam Politicam Pacémq*; *civilem* ac concordiam, quæ ipsi toties cordi esse videbantur & ad quæ tam vehementer hortabatur civitates quócunq; ivisset, nihilò certè istis inferiora recipiuntur ac foventur in *ipso Regno Diaboli*, quòd, si à seipso dissideret, stare non posset. Et quod vehementem *Scientiæ affectationem* spectat, manifestum est illam merum esse *Naturalis vitæ* ramusculum, talémq; qui etiam Apostatis spiritibus competat, imò verò multò magis ipsis quàm cuivis vulgari viro bono ac honestò: Cúmq; *Apollonii* Temperantia ultra hoc quod tam vile est & abjectum non collinearet, quàm longè obsecro, ab illo deficit, quod reverà *Cæleste* est, atq; *Divinum*? Hoc igitur de eo observatu dignum est; quòd si uno se expediverit *Animalis vitæ* laqueo, id certè factum est, ut alteri firmiùs arctiúsq; se illigaret.

3. Sed fortissima tenebrarum Catena quâ captus esset, est *Superbia*, quæ tametsi

è subtilioribus tenuioribúsq; annulis concinnata sit, diutiùs nos captivos tenet quàm quævis alia. Hoc est quod illius vitæ Historiam magis dedecorat quàm ulla alia cujusmodicunq; *Immoralitas.* Ad quid enim nisi ad hoc reduci potest fastuosa illa ac ridicula supplicatio, quam *Antiochiæ* ad *Apollinem* effudit, ut Plebem scilicet illius loci converteret in Cupressos, ut vento eorum Ramos invadente, sic saltem possent aliquem edere sonum, cùm jam planè muti essent nec ullo modo habiles ad sermones serendos cum tam gravi sagacíq; Philosopho? Cuinam rei præterquam huic imputari potest magnificum illud responsum quod *Pontis custodi* dedit quando transibat in *Mesopotamiam*, rogatus quas merces secum attulisset? Ad quod ille continuò respondit se apportâsse secum, *Justitiam*, *Temperantiam*, *Fortitudinem*, *Continentiam*, *Tolerantiam*, *Magnanimitatem* ac *Constantiam*, superaddidit etiam reliquis *Modestiam.* Verùm malè collocata est illa virtus in tam gloriosâ expansione suarum laudum. Ad quod deniq; nisi ad hoc referri possunt illius cavillationes ad graves sobriásq; quæstiones quas rogabatur à Præfecto præsidiorum in confiniis *Babylonis*, ubi ità elatè arrogantérq; se gessit tanquam si Rex esset omnium Regionum quócunq; pervenisset?

4. Cæterùm quid opus est particularia recensere, cùm tota illius vita nihil aliud esset quàm magnificus quidam elatúsq; incessus in hujus mundi Proscenio, aut laboriosior quædam perambulatio & succussatoria ab una terrarum orbis Gente ad aliam, ad honorem sibi plausúmq; erogandum, corrigendo consuetudines Paganorum lapsósq; eorum ritus instaurando, partésq; agendo irrefragabilis Reformatoris ubicunq; placuerit. Quæ sanè res est carni & sanguini suavis admodum & jucunda. Quibus addas audaces illius Principum ac Magnatum visitationes, quantâ maximâ fieri poterat cum confidentia & propriarum virtutum ostentatione; cùm seipsum mensuram præstaret æstimationis aliorum; adeò ut consuetum honorem noluerit facere *Bardani Babylonis* Regi antequam certior factus esset virtutes ejus illud meruisse. Apud quem, quemadmodum & apud alios Principes, de rebus Politicis disserebat, nihil detrectans præsentem juris administrationem. Et certè inopinata hæc illius audacia nusquam ferè carebat successu, cùm nescio quo fato vel virtute, per sui venditationem, in gratiam se ubiq; ingesserit, aspernando tum pompam tum personas maximorum Principum. Adeò ut semper quasi socius esset familiaris summorum Regum atq; Imperatorum, ut qui ubiq; capti erant maximâ admiratione ipsius sapientiæ. Ac proinde *Bardanes* introducitur tandem in historia oppidò quàm blandè tractans contentissiméq; exorans *mendicum Philosophum*, ut in palatio suo dignaretur hospitari, ostendens ipsi omnem splendorem pompámq; Regni sui, magnósq; illi offerens acervos *Auri Gemmarúmque.* Quorum prius tametsi repudiabat, non poterat tamen à posterioribus manus abstinere, sed acceptabat lubens, sub obtentu quòd mira aliqua virtus Philosophica in ipsis lateret, quódq; idonea futuræ essent oblatio Diis Immortalibus postquam redierit in patriam.

5. Similiter *Phraotes* Rex *Indiæ* dicitur maximo cum honore eum excepisse, lavatúmq; secum deduxisse ad Regium suum Balneum; Convivióq; postea eum recipiens proximè seipsum collocâsse supra suos nobiles. Ut honorem præteream quem apud *Iarcham* habuit, reliquósq; *Brachmanas*, quibus Rex *Indiæ* in ejus gratiam scripserat. Ubi in congressu cum sapientibus illis collocabatur in *Phraotis* Cathedra Regia, interdictus etiam nè surgeret ad ingressum Regis *Mediæ*. Quicum (in epulis illis quarum jam feci mentionem) cùm lis quædam orta fuisset, Rex tandem adeò cum eo redibat in gratiam, ut summâ & ferè incivili precum contentione ab Rege sollicitatus esset, ut se in reditu apud Aulam suam inviseret in *Media*.

6. His superadde, quàm curiosè se rebus Imperii Romani immisceret. Quàm prolixa haberet colloquia Politica cum *Vespasiano.* Quantum conspirationibus faveret contra *Neronem* & *Domitianum.* Quàm doctè apud *Magos Babylonios* dissereret; de quibus *Damidi* narravit, eos non adeò perfectos esse quin & suis opus haberent præceptis atq; monitis, ut & fassus est nonnihil se ab ipsis etiam didicisse. Quàm verò insubidè cavillaretur litigarétq; cum Gymnosophistis, qui tametsi tanti *Arioli* non erant, non minori tamen erant. virtute præditi quàm aut *Brachmanes* aut ipse. Postremò, quàm plausibili sermone & quàm magnâ uteretur eloquentiâ, quippe qui multis in locis orationes habebat admodum flexanimas, & exhortationes ad probitatem vitæ & observationem utilissimarum legum & institutorum, talium utiq; quæ ad pacem Civilem facerent populíq; securitatem.

7. Ex quibus omnibus manifestum est naturalem sensum *Honoris* & *Generositatis* alam fuisse & spiritum quo *Apollonius* tantus factus sit suis temporibus *ardelio*; cúmq;

cúmq; excelsæ & magnanimæ indolis esset aptæq; natæ ad res altissimas affectandas, *tenebrarum Regnum* eâ re illum inescâsse, Instrumentúmq; fecisse ad res suas promovendas; *Paganismum* utiq; per eum quàm maximo poterat ornatu condecorans, ut sic cum ipsa *Christianitate* quoad fieri posset, de principatu contenderet. Et ut nihil prorsus huic *Christi* æmulo deesset, *Indorum Brachmanes* eum tantæ eminentiæ pronunciârunt, ut & vivus & post mortem haberi & coli pro Deo mereretur, quemadmodum suprà commemoravi.

8. Quòd si accuratior de ipsius personæ præstantia examinatio instituatur, invenietur sanè tam procul abesse ut Deorum numero sit accensendus, ut nihil quicquam ampliùs in ipso agnoscendum videatur, quàm quod è genere erat nobiliorum Brutorum, hoc est, quàm quòd fuit *purus putus homo naturalis*, ornatus solummodò tectúsve vestis victúsq; Pythagorici larvâ, magicæq; virtutis edendi miracula; quemadmodum demonstrari potest ex tota Historiæ ejus textura, utpote in qua nihil occurrit, quod sapit olétve quicquam supra *Animalem vitam* positum: unde tutò concludere possumus nihil in eo fuisse *Divini*.

CAP. XII.

1. *Christi Spiritus spiritui* Apollonii *quàm sit contrarius.* 2. *Historiam* Apollonii *sive vera sit sive falsa exquisitam arguere vitæ Christi perfectionem, singularémq; præstantiam illius* Divini *in eo* Spiritûs *quem nemo* Paganus *aut* re *aut* imaginatione *potest assequi.* 3. Spiritus Christi *quàm contemptibilis sit homini* merè naturali, *quámq; charus & pretiosus coram Deo.* 4. *Ut* Humiliationes *singulæ Christi per privilegia &* exaltationes congruas *& miraculosas compensatæ sunt à Deo.* 5. *Profundissima illius* Humiliatio, Passio *scilicet in Cruce, summâ* exaltatione *compensata.*

1. QUamobrem vitam inveniemus Servatoris, *Apollonii* vitæ prorsus contrariam, cùm nihil de ipso commemoretur quod carni & sanguini sit plausibile. Nullus Prosapiæ splendor, nulla flumina Eloquentiæ, nullus Magnatum favor, nulla cujusvis rei tanquam sibi peculiaris aut de qua seorsim glorietur, affectatio. Sed cùm ubiq; affectus esset contumeliis & despectus, non cessabat tamen à benefaciendo hominibus absq; ullius hominis plausu. Cúmq; ipsa vita atq; spiritus actionum *Apollonii* generosus quidam sensus esset gloriæ, per quem ipsi Diabolus imponebat, ità id quod perpetuò in Servatoris actionibus spirabat, *passibilis* erat, *benignus, profundúsq; Spiritus Humilitatis*, qui *Divinæ vitæ* character omnium est certissimus.

2. Adeò ut sive Historia *Apollonii* in integrum vera sit, sive partim vera, partim falsa, sive in integrum falsa, mihi perinde est. Etenim si vera sit, grande hoc Divinæ virtutis exemplare, prout à *Philostrato* supponitur, infinitis spaciis deficit à veritate *Divinæ vitæ* in Christo manifestatæ, cùm nihil omnino inveniatur in *Apollonio* quod sit reverà *Divinum*. Quòd si figmentum sit sive in integrum sive ex parte, quàm excellens est illa *Divina* in Christo *præstantia*, quámq; amabilis & illustris pulchritudo illius Imaginis, cujus vel doctissimorum consummatissimorúmq; Paganorum calami & penicilli, nè unum quidem lineamentum ducere possunt, nec vel minimam umbram stricturámve dare quæ ad ejus ullatenus accedat similitudinem?

3. Atq; equidem, ut fateamur quod res est, quî fieri potest ut homini *merè naturali* unquam in mentem veniret, quòd *humilis quædam* ac *passibilis, internâq; benignitate diffluens quasi & liquescens, & seipsam affligens seq; resignans Divinitas*, in ulla persona hospitetur, vel si contingeret, quòd majoris quicquam pretii hic Spiritus haberet quàm ille qui hominibus videtur excelsus magis ac generosus? Verùm proculdubio hic Spiritus plus valet apud Deum quàm quæ in mundo sunt cætera universa; & quicunq; hunc injuriâ affecerit, non absimile est atq; si *ipsius Dei pupillam tetigerit*. Atq; adeò illi proinde cordi erant res Servatoris (in quo hic spiritus tam singulari modo præter alios reperiebatur) ut semper ejus *ærumnas* ac labores condignis *Triumphis*, & voluntarias *submissiones* & humiliationes suiipsius, æqualibus *exaltationibus* compensaret.

4. Atq; ad hanc rationem, humilia ejus abjectáq; *Natalia* Angelorum Chori à

cœlo melodiâ decoravit, ut & Homagio Sapientum ab Oriente qui dona ipsi obtulerunt tanquam recèns nato Principi. Itâ & longum ejus in deserto jejunium virtute non solùm curandi morbos sed & mutandi aquam in vinum compensatum est & saturandi per miraculum multitudines hominum in eremo. Quemadmodum & repudiatio omnis pompæ ac gloriæ hujus mundi, (quæ ostendebatur ipsi à vertice montis) transfiguratione propriæ personæ in summitate montis *Tabor*, in tantam sanè gloriam quantam omnes splendores hujus mundi exæquare nequeunt, cùm *facies ejus radios emitteret sicut Sol, & vestimentia candescerent ad instar lucis*. Et postremò, transportatio ejus à loco in locum per manum *Satanæ* ut innocentis Agni in unguibus Aquilæ, hæc etiam tentatio potestate palpabili in *Regnum Satanæ* compensata est, ac virtute ejiciendi *Dæmonia* fugandíq; multa millia Diabolorum simul, quemadmodum commemoravi de *Dæmoniaco*, cujus nomen erat *Legio*.

5. Verùm, honor omnium maximus qui illi contigit, ex altissimis doloribus ipsi emicuit, ex acerbissima utiq; *Passione* in Cruce. Quæ tam gloriosâ *Resurrectione*, & *Ascensione Sessioneq;* ad Dextram Dei, ejúsq; supra omnes Principatus ac Potestates sive in cœlo sive in terra exaltatione ad plenum remunerata est, quippe qui caput factus est & princeps Angelorum juxtà atq; hominum, donatúsq; potestate coronandi omnes credentes *gloriosâ Immortalitate* die novissimo. De quibus omnibus ordine agemus, ostendendo unumquodque, in suo loco, quàm decorum sit quámq; rationi consentaneum.

CAP. XIII.

1. *Vis ineffabilis* Passionis *Christi aliorúmq; ejus demerentium officiorum ad mundum sibi lucrifaciendum revellendúmq; à Principe tenebrarum.* 2. *De præcedaneis illius doloribus, déq;* Crucifixione. 3. *Quàm necessarium esset ut Christus esset tam* passibilis, *támq; vivo doloris sensu in ejus* Passione *in cruce penetrabilis, contra Blasphemiam quorundam impudentium* Enthusiastarum. 4. *Ipsorum ignorantia in* Divina vita, *quódq;* illi *soli triumphandum esset in persona Christi, nihil adjutæ auxilii* Animalis *sive* Naturalis. 5. *Si Christus intrepidè mortem subiisset & cum pauxillo doloris sensu, quòd actum fuisset & de* solennitate *& de* utilitate *illius* Passionis. 6. *Miranda accidentia quæ comitabantur ipsius* Crucifixionem *præfigurationes fuisse futurorum in mundo* Passionis *effectorum in animos hominum.* 7. *Nihil tamen impedire quo minùs possint alias etiam habere significationes.* 8. *Tertia & ultima Ratio dolorum Tragicorum* Passionis Christi, *ex eo quòd totius mundi peccata portabat.* 9. *Cavillationes captiose quorundam nimium opinionibus indulgentium* Sophistarum *qui injustum esse prætendunt apud Deum innocentem sontium loco punire.* 10. *Fundamentum falsum omnium frivolarum ipsorum subtilitatum.*

1. PRimùm igitur, quantùm ad ejus *Passionem*, est, inquam, contemplatio admodum delectabilis, observare, quomodo humilis hic candidúsque, ad tantum, quod descripserim, imperium potiundum *Candidatus* in hoc suo negotio promovendo se adhibuerit, suæ non solùm potentiæ facultatísq; suos protegendi, sed & charissimi affectûs sincerissimíq; Amoris erga suum populum, quòd tam horrendos dolores ipsorum gratiâ potuerit sustinere, infallibile edens specimen. Cúmq; ipsi orbis terrarum Regna sibi lucrifacere incumberet, assereréq; è manu Diaboli, quàm nullis aliis prorsus consiliis technísve usus sit, quàm quæ propriam suam indolem ante oculos hominum demerentémq; benigni sui Ingenii pulchritudinem exponerent, ad pudefaciendam utiq; confundendámq; deformem illam detestabilémq; malignitatem *Æmuli* sui injustiq; Regnorum suorum *Usurpatoris*. Quamobrem ille moribus contraibat rationibúsq; Satanæ, non solùm in *Humilitate* ac *Puritate* perpetuáq; per totam vitam Beneficentia, sed ut ingentem disparitatem ac discrepantiam inter veterem illum *Tyrannum* & gratiosum hunc *Principem* qui ipsi successurus erat, ostenderet; cùm Diabolus, quemadmodum memoravimus, miseris suis mancipiis intolerabiles pœnas infligeret, cogendo eos propriam suam carnem sauciare & incidere, membráq; sibi per furorem & vecordiam exsecare, flagellis urentibúsq; urticis seipsos verberare, acutísq; silicibus vulnerare & contundere, & eò usq; jejunare & macerare

cerare seipsos ut in deserto morerentur præ inedia, colláve ab acclivi rupe præruptóve aliquo loco se præcipitantes frangerent, utì de ipsis refert *Acosta*; ut prætercam infinitos *immolatorum* hominum numeros; Christus è contrà tantum ab hujusmodi fœda Tyrannide crudelíq; aliorum tractatione abest, ut ad quietandos animos nostros de meritò suspecta ira sui Patris, totum hoc onus in se susceperit, ut nos scilicet sibi lucrifaceret & ad perfectiorem promptiorémq; obedientiam sanctis suis præceptis præstandam ex tanto & tam conspicuo beneficio obligaret. Cùm Sceptri illius pondus atq; vis in *Amoris sensu* præcipuè sit percipienda, quo nullum fortius vinculum excogitari potest etiam ad *naturalem Ingenuitatem* deviuciendam. Verùm *Serpentis veteris* potestas in timore ac terrore exercebatur & contumelioso malignóq; despectu totius generis humani. Quamobrem, cùm hæc magna sit indè utilitas lucrifaciendi corda hominum eáq; alienandi à *Regno tenebrarum*, Deíq; imperio subjiciendi, quòd Christus tantos dolores & ærumnas nostri causâ sustinuerit, equidem minimè mirum est ipsis se lubenter submisisse, quanquam suprà quàm dici potest graves essent atq; intolerabiles.

2. Ac profectò quid potest esse gravius quàm viva illa Repræsentatio acerbissimæ illius *Passionis* (nisi ipsa *Passio*) ubi nimirum in Olivarum monte inter contentissimas ad Deum preces in tanta constituebatur agonia, ut facies ejus sudore manaret guttis consimili sanguineis in terram delabentibus; ut mittam subsannationes inimicorum malignas, sordidásq; in vultum excreationes cum crudelibus verberationibus & sanguinolentis. Quarum rerum consideratio ad quaslibet hominem asperitates tolerandas adigere possit, quibus fidem suam posset ac gratitudinem erga tam charum ac benignum *Servatorem* demonstrare. Quid igitur effectura est diræ ipsius Tragicæq; *Crucifixionis* contemplatio? Ubi tam *Divina persona*, imò verò ubi ipse *Dei filius* in carne manifestatus dedecorosè inter duos latrones positus in sancta sua & *immaculata Humanitate* adeò ad vivum penetrabatur præsenti sensu realíq; mortis agoniâ, ut præ illius pondere ac gravamine cogeretur exclamare, *Eloi, Eloi, Deus mi, Deus mi, cur me dereliquisti?* Atq; hic profectò totum mundum meritò possit *Jeremiæ* verbis è cruce appellare, *Aspicite & videte an sit ullus dolor par dolori meo quo me affecit afflixitq; Jehovah in die æstûs iræ suæ!*

3. Qui quidem dolor *Passióq;* nisi tam realis tantúsq; fuisset quantus commemoratur, quàm tenuis, obsecro, ludicráq; res futura fuisset Mysterium Christianitatis! Quàm profani igitur & execrabiles sunt misellì isti homunciones qui in dedecus Christi illud vertere voluerint, quod reverà est Evangelii gloria; tanquam si Servator minùs esset perfectus ex eo quòd adeò *passibilis* esset dolorísq; *sensu penetrabilis?* Verùm manifestum est audaces hos insolentésq; *Enthusiastas*, qui de *perfectione* adeò gloriantur, ut aut seipsos aut cæcos ipsorum ductores Christo æquiparandos putent, imò verò & præferendos, manifestum est, inquam, tantâ eos laborare ignorantiâ ut prorsus nesciant in quo vera *Perfectio* consistat.

4. Etenim jam declaravi, Id solum in persona Christi quod reverà *Divinum* erat, Triumphum debuisse habere ac victoriam, nihil adjutum ullâ omnino re quæ pretiosa laudéve digna communi mundi judicio existimetur. Et *vera* sanè illa *Perfectio* & apud Deum approbanda invenitur solummodò in illo quod *Divinum* est, non in illo quod *Naturale* est sive *Animale*, tale utiq; cui merè carnalis homo applauderet. Atq; hujusmodi est *Stoicismus* & *Spartanismus*, potestas quidem ac vis quam homines impii Apostatæq; Angeli æquè, vel etiam magis affectant, quàm homines sancti & regenerati. Estq; multò majus exercitium fidei atq; obedientiæ erga divinam voluntatem dolores sustinere & afflictiones, quando tam profundè penetrant, támq; vehementer pungunt, quàm ubi coactâ nescio quâ exertáq; *Generositate Strenuitatéq;* Spiritûs ullóve alio naturali vel artificiali cujusmodicunq; adminiculo adjuti contra illorum sensum obnitimur, atq; in hoc æstu animi stomachóq; nostras partes ità agimus, tanquam si invincibiles quidam essemus invulnerabilésq; *Athletæ*.

5. Si ità se res habuisset cum Christo in sua morte, actum profectò prorsus fuisset de *Passionis* illius solennitate. Immò verò nulla futura fuisset *Passio*, nec ullam incussura Passionem eis qui ejus lecturi essent Historiam. Cùm verò afflictiones ejus Tantæ essent támq; reales quàm fuisse commemorantur, instrumentum erit ad attrahendos versùs ipsum hominum oculos cordáque, omnium sanè efficacissimum quod mundo poterat exhiberi. Cujus & ipse satìs gnarus erat atq; conscius, ídq; dum erat in vivis apertè prædicabat: *Et ego si à terra evectus fuero, omnes ad me traham.*

6. Quæ *Passionis* illius Eventa, miraculosa ista *Accidentia* quæ eam comitabantur, videntur præmonstrâsse; Quid enim aliud erat illa veli Templi à summo usq; ad imum Hierosolymis diffissio? Quid illi terræ motus in remotioribus *Judææ* locis,

&

& laceratæ disruptæq; Rupes, quàm auspicatum signum, quomodo terrenæ mentes lapideáq; hominum corda, tempore procedente, quatiendæ essent luctúq; ac dolore frangendæ propter illius afflictiones qui *Servator* est *Universi*? Imò verò quid ipse Sol (qui mundi naturalis vita est atq; anima) quid illius *deliquium* defectúsq; significabat, nisi triste hoc *Crucifixionis* Christi spectaculum tantam passionem omnium ingenuorum hominum animis incussurum esse, cordáq; ipsorum tanto amore & affectu erga *Universi Servatorem* liquefacturum, ut lubenter mortem cum eo oppetituri sint, ut possint etiam cum ipso vivere æternísq; in cœlo gaudiis perfrui.

7. Hæc verò non eò dico, tanquam si alias horum Prodigiorum significationes vellem excludere. Nam & illæ possunt suam habere veritatem atq; usum æquè ac hæ, & quædam ex ipsis præsertim præ cæteris. Quemadmodum *illa Eclipseos Solis*, quæ significare etiam potest veram mundi Lucem, illum utiq; qui à Propheta *Sol justitiæ* dicitur, tunc passum esse; *Illáq; Fissionis veli Templi*, quæ proculdubio rescissionem *Mosaicarum* Legum & Ceremoniarum denotabat, abrogationémq; officii summi Sacerdotis, cùm Christus jam parietem intergerinum sustulisset, omníq; fideli accessum liberum impetrâsset ad Patrem, morte nempe suâ, quâ nos reconciliavit Deo.

8. Quod nobis & tertiam offert rationem, cur hæc Christi *Passio* tam Tragica deberet esse, ut reverà erat, ejúsq; pondus ac gravamen adeò intolerabile. Divinam enim tunc iram sustinebat pro peccatis mundi in eum effusam, ut qui *percussus erat*, quod ait Propheta, *ob defectiones nostras, & iniquitates nostri omnium ipsi imponebantur*, hoc est, *universale Sacrificium* pro toto humano genere factus est. Quod superbus sibiq; nimiùm placens *Enthusiastes*, qui se tam bene habere imaginatur, ut omnem externam Religionem contemnat, (nisi eam fortè quam ipse adinvenerit) dum non satìs per otium considerat, impudenter blaspheméq; pro homine imbelli ac delicato eum traducit qui summum suâ sponte dolorem subiit, qui unquam in ullum mortalem hactenus est inflictus, quíq; pondus sustinuit omni *Ætnâ* gravius, majúsq; quàm quod ullius *Atlantis* humeri possunt sufferre.

9. Atq; æquè parùm equidem ad rem faciunt captiosæ cavillationes quorundam *Leguleiorum*, ut ità dicam, ac *Rabularum* in Rebus Theologicis. Qui quanquam Personæ Christi satìs quidem videntur favere, illiúsq; dolere vicem quòd tam infeliciter inciderit in Latronum manus ac Sicariorum, in nihilo tamen majori pretio illius mortem habent quàm eorum qui cum ipso diem obierunt, sanguinémq; ejus æquè communem ac profanum æstimant atq; malefactorum qui cum illo crucifixi sunt; cùm Divina Ira, quemadmodum illi statuunt, illius *Passione* non propitietur, quippe quòd injustum sit ut homo innocens vice sontium puniretur. Quænam verò injuria, obsecro, fit illi qui lubens aut *debitum* aut *crimen* alterius in se suscipit, debitúmq; solvit luítve supplicium, modò is penès quem est exigere utrumlibet aut remittere, conditionem accipiat?

10. Verùm hujusmodi inepti & captiosi rerum Religiosarum tractatores, qui tantam insumunt operam ut obscuritatem eis rebus offundant quæ ex se satìs faciles sunt ac manifestæ, merentur potiùs ut contemptui habeantur ac despectui quàm ut ullo eos dignemur responso. Etenim omnes eorum subtilitates, frivolæq; & infructuosæ captiones falso huic innituntur fundamento, Quòd nempe suprema Dei bonitas benignæq; suiipsius demissiones & applicationes ad affectus humanos, expendendæ sint ad scrupulositates Juridicas, minutásq; leges & angustas, quæ spectant ad ordinarias rerum transactiones quæ fiunt inter homines. Sed fruantur hæc jactabunda Ingenia elaboratæ suæ ignorantiæ fructu, dum nos interim sensum obvium facilémq; sacrificiorum in omnibus Religionibus considerantes, certiores eo pacto facti erimus de naturali illius significatione in nostra Religione propria.

CAP.

CAP. XIV.

1. *Sacrificia in omnibus Religionibus propitiationes fuisse Iræ Deorum.* 2. *Ac proinde Sacrificium Christi è Religionum sensu potiùs interpretandum esse quàm legum secularium.* 3. *Incommodum magnum quod acriora quædam Ingenia Christianæ Religioni afferunt, quâmq; miserè subtilitatibus suis, allectantem ejus venustatem deturpent.* 4. *Ingens* Passionis Christi *utilitas cum sanguinolenta* Satanæ Tyrannide *comparata.*

1. Quàm generalis esset sacrificandi consuetudo apud omnes Gentes terræ adeò notum est ut nihil opus sit ea in re insistere. Quódq; Sacrificia existimabantur propitiationes Iræ Deorum & peccatorum expiationes, veritas etiam est tam conspicua ut à nemine negari possit; Unde fit ut hæc Sacrificia, de quibus nos agimus, appellata sint ἱλαστικὰ, ἁγνιστικὰ, καθαρτικὰ, Latinè *Placamina, Februa,* Piamina. Multa de hoc genere occurrunt apud *Grotium* de *Satisfactione Christi* cap. 10. Ubi non solùm per multas locutionum formulas exempláq; rerum evincit, Sacrificia antiquorum Ethnicorum iram Deorum propitiâsse; sed etiam (quod ad rem propiùs accedit) supplicia eorum qui hoc modo reconciliabantur purgabantúrque, in eam bestiam translata fuisse quæ mactaretur. Ad quod probandum multas adhibet Autorum Citationes, atq; inter cæteras hasce duas. Unam ex *Catone,*

Cùm sis ipse nocens, moritur cur victima pro te?

Alteram ex *Plauto,*

Mén' piaculum oportet fieri propter stultitiam tuam,
Ut meum tergum stultitiæ tuæ subdas succedaneum?

2. Quamobrem cùm hic sensus sit eorum Sacrificiorum de quibus nos agimus, in omnibus Religionibus per totum terrarum orbem; multò quidem magìs convenit mortem Christi, (qui se dedit in expiationem peccatorum totius mundi) juxta eum sensum, qui germanus ac domesticus est mysteriis Religionum, quàm secundùm implicatas scrupulositates perplexásq; ac alienas subtilitates Legum secularium, interpretari.

3. Quantùm verò ad innovatrices illas Animas ac pragmaticas, quæ acrimoniâ ingenii sui venustum ac amabilem Christianitatis nitorem exedunt & erodunt, ut *aqua fortis* vel potiùs *aqua Stygia* politis metallis imposita, qualem illi ab eo inituri sunt gratiam, quem tanto se studio atq; amore prosequi prætendunt? Cùm tamen maximè gratæ & illecebrosæ circumstantiæ quibus se mundo exhibuit, adeò vitiatæ sint ac sideratæ rudi ipsorum fœdoq; halitu, ut quotquot inficere possint errorum suorum contagio, Christianitas ipsis non nisi aridus marcidúsq; ramusculus futura sit, quanquam in se Paradisus sit planè aromaticus; ubi sensus affectúsq; humani gratâ Objectorum congruitate ità oblectantur, ut ferè ecstatico quodam æstu in amorem abripiantur ac obedientiam erga eum qui paradisiacis hisce deliciis eos excipit. Et quisnam obsecro Paradisus humanæ Animæ contingere potest optatior, quàm dulcis ille dolor atq; gaudium quæ ex hac consideratione germinant? Quòd utiq; ipse *Dei filius* tam tenerum affectum erga mundum gereret, ut vitam pro ipsis deponeret, & tam infamem ac dolorosam mortem obiret quâ peccata expiaret, eósq; in gratiam reduceret cum suo Patre.

4. Cæterùm nec unum hoc illi erat simpléxve adjumentum ad sibi acquirendum mundi imperium. Etenim non tantùm summus illius amor erga genus humanum hoc pacto demonstratus est, sed etiam crudelis execrabilísq; natura veteris illius Tyranni eò clariùs enotuit. Quippe quòd cùm Diabolus, qui per injustam usurpationem imperium mundi in manus suas attraxerat, (Tyrannidem exercens quàm maximâ poterat crudelitate contemptúq; generis humani) humanum etiam sanguinem sitiebat, & in plerisq; orbis terrarum partibus, prout suprà memini, requirebat *hominum mactationes,* (quod à nulla alia causa oriri poterat quàm ex truculenta quadam superbia malignóq; nostri contemptu;) novus hic ac gratiosus Princeps, à Deo ipso missus, Christus Jesus, tantùm aberat à requirendo ullum hujusmodi vile atq; ab-

jectum homagium, ut ipse è contrà factus sit pro nobis *Sacrificium*, seipsum semel præstans unum insigne & in plenum sufficiens κάθαρμα sive *Piamen*, ad expianda peccata totius humani generis & ad reconciliandum mundum Deo.

CAP. XV.

1. *Objectio contra* miraculosam Solis Eclipsin *in* Passione *Servatoris ex eo quòd in aliis Historiis non reperitur.* 2. *Responsum; Mirandum hoc* Accidens *æquè facilè omitti potuisse à multis Historiographis quàm alia consimiliter mirabilia, cujusmodi erat* caligo Solis *circa* Julii Cæsaris *obitum.* 3. *Præterea longè fortiores rationes subesse cur Historici* caliginem Solis *omitterent in* Passione Christi, *quàm illam circum obitum* Julii Cæsaris. 4. Grotium *verò affirmare Eclipsin hanc etiam apud Paganicos Scriptores reperiri, ut &* Tertullianum *ad eorum* Archiva *provocâsse.* 5. *Ipsum Textum eam Eclipsin universalem fuisse non innuere, unde Historia prorsus libera fit ab omnibus cavillationibus.* 6. Apollonii *ad* Domitiani *Tribunal citatio, graviúmq; ipsius ad* Damidem *&* Demetrium *ad patiendum adversa Philosophiæ causâ exhortationum Ludibria.*

1. Vidimus quàm *rationabilis* sit *Passionis* Christi Historia. Neq; quicquam est, quod sciam, quod illius *credibilitatem* potest imminuere nisi fortè miraculosa *Solis Eclipsis*. Non quòd ipsa Eclipsis in se sit *incredibilis*, sed quòd incredibile videri possit tam miraculosum támq; latè conspicuum Naturæ *Accidens* scriptis à nemine mandatum fuisse præterquam ab ipsis Evangelistis, cùm humanitas bonæq; literæ in eis temporibus ubiq; ferè florerent, nec deessent Historici qui hujusmodi res literarum monumentis commendarent. Hæc objectio magnam sanè primo aspectu præ se fert difficultatis similitudinem, videbitis tamen tandem eam in nihilum prorsus exire.

2. Primùm igitur, alia consimilia *Accidentia* notemus quæ evenerunt, æquéq; mundo fuerunt conspicua: Quemadmodum fuit sensibilis illa obscuritas languórq; Solis circa *Julii Cæsaris* tempora, utì etiam in temporibus *Justiniani*. Et sanguinea deniq; obfuscatio vultûs illius Luminaris per totum continuum quatriduum temporibus *Caroli Quinti*; Res in seipsis æquè notabiles atq; hæc Eclipsis in *Passione Christi*, omnésq; ut verisimile est, à similibus causis profectæ. Verùm hujusmodi harum causarum moderatio, ut effectum cum *Passionis* Servatoris tempore coincideret, hoc sanè miraculosum erat & per providentiam specialem ordinatum. Jam verò rogo de prima observatione obscurati Solis, per annum integrum sic durantis, concomitantísq; *Julii Cæsaris* mortem, cùm tot essent in subsequentibus seculis usq; ad *Suetonium* Historici, *Livius* scilicet, *Strabo*, *Valerius Maximus*, *Valerius Paterculus*, *Philo*, *Mela*, *Plinius*, *Josephus*, *Plutarchus*, *Tacitus*, quotnam ex ipsis obsecro monumentis mandaverunt hoc tam insigne Prodigium? Nullum invenio Historicum laudatum præter *Plinium*. Qui fortè id ex *Ovidio Virgilióq;* sumpserat. Qui Poëtarum more sibi valdè placentes in memoriæ mandando res mirabiles, & magnificando viros Principes, hoc Naturæ *Accidens* in honorem *Julii Cæsaris* commemorant.

Ille etiam extincto miseratus Cæsare *Romam*
Cum caput obscurâ nitidum ferrugine texit,
Impiáq; æternam timuerunt secula noctem;

Quemadmodum habet *Virgilius* in suis *Georgicis:* Et *Ovidius* similiter in libris *Metamorphoseôn.*

———*Solis quoq; tristis Imago*
Lurida sollicitis præbebat lumina terris.

Quæ quidem Solis conditio ut narrat *Plinius*, per annum integrum durabat. Nec absimile est quod *Cedrenus* refert in *Justiniani* temporibus accidisse. Cæterùm erant viginti ferè non incelebres Scriptores à *Justiniano* usq; ad *Georgium Cedrenum.*

Remittere igitur hic vellem Cavillatorem ad hos *Historicos* ut eos evolvet observetq; apud quàm paucos eorum Prodigium hoc quod in *Justiniani* temporibus accidit, commemoratur. Idémq; dici potest de illo quod contigit in temporibus *Caroli Quinti.* Atq; tunc si deprehenderit adeò insigma *Accidentia* non notari à multis Scriptoribus, qui tamen ea notandi mandandiq; literis habebant opportunitatem, equidem pervellem ut apud se consideret, hujusmodi rationes quæ efficere potuerint, ut ipsi talium Prodigiorum scriptionem omiserint, in eos etiam aptè quadrare posse, qui scriptionem omiserunt illius, quod in *Servatoris Passione* contigit, seq; oportere contentum esse cùm ab ipsis scriptum inveniat, quorum maximè intererat illud scribere; à tribus nempe fidelibus ejus sectatoribus, *Matthæo*, *Marco* & *Luca*, qui sinceriorem erga personam Christi reverentiam gerentes quàm illi Principum Adulatores, *Virgilius* utiq; atq; *Ovidius*, erga defunctum *Julium*, miraculosam hanc Eclipsin in illius honorem monumentis mandârunt, quemadmodum illi longam illam Solis obscurationem in honorem venerati sui *Cæsaris*.

3. Neq; rem totam hoc exhaurit. Etenim possum ulteriùs addere, Fortiores esse rationes, cur omnes extrà quàm qui Sectatores essent Christi, commemorationem illius Eclipseos in ipsius *Passione* contingentis omitterent, quàm ut illi Scriptores de quibus loquimur, continuam illam Solis præterirent obscuritatem quæ per integrum annum observabatur circa exitum Regni *Julii Cæsaris*. Nam & ipsa rei novitas *Cæsaris* temporibus majorem animis hominum passionem poterat imprimere, cùm obscuritas Solis in *Passione Servatoris* (quanquam non dubito quin tanta esset ut ob defectum solaris luminis Stellæ apparerent eo modo quo æstivis noctibus assolent) facilè posset negligi à terræ gentibus, ut quæ jam notaverant Lucem Solis istiusmodi hebetudinibus & obfuscationibus, ídq; per longum tempus, esse obnoxiam. Adeò ut quanquam luridus hic & cadaverosus Solis aspectus in *Passione Christi* longè major esset, quàm in *Cæsaris* obitu, cùm tamen esset multò brevior, ut qui non ampliùs tres horas durabat, videri posset ipsis minùs considerandus, præsertim cùm nescirent quid portenderet. Atq; equidem postquam rescivissent, minus ipsis futurum fuisse animi illud literis tradendi manifestum est, cùm pro nova Religione faceret, ipsorum superstitionibus contrariâ. Adeò ut vel illa sola consideratio, ratio sufficiens videri possit cur notabile hoc *Accidens* ab *Historiographis* tam *Judæis* quàm *Ethnicis* posset prætermitti.

4. *Grotius* verò ex *Phlegonte* Scriptore *Paganico* magìs directum ausus est depromere Responsum, Quòd utiq; dictus Author affirmat, ducentesimæ secundæ *Olympiadis* anno quarto (qui annus est quo passus est Christus juxta communem opinionem) tantam Solis fuisse Eclipsin, quanta unquam erat maxima, nocte ex inopinato homines opprimente ad horam Diei sextam (qui est meridies) tenebrísq; adeò ingruentibus ut Stellæ apparerent ad eam diei horam. Mentionem etiam unà facit ingentis terræ motûs in *Bithynia*, ex eóq; ruinas egisse maximam partem Nicææ. Citantur etiam & alia ad hunc sensum ex altero Scriptore *Paganico* apud *Eusebium*, quem *Grotius* statuit esse *Thallum*. Quæ quidem Testimonia rata haberi debent atq; firma usq; dum impugnatores veritatis narrationum Evangelistarum, aut per *Chronologiam* apertè probaverint Christum illo anno non esse passum, aut per calculum *Astronomicum* naturalem fuisse Eclipsin Solis eo anno quo passus est, tam horridam scilicet ac funestam quàm *Phlegon* descripsit. *Phlegon* verò dum nulli loco illam adjudicat affigitve, eam subindicat fuisse universalem, ac proinde minimè naturalem. *Tertullianus* etiam apud *Paganos* sermoniacans super hac re, ad eorum *Archiva* provocat de illius veritate. Et quantùm ad me equidem nullus dubito quin res vera sit etiam in eo ipso sensu quo de ea loquimur, nempe quòd Eclipsis erat universalis, quicquid sit de testimoniis *Thalli* & *Phlegontis*.

5. Cæterùm cùm ipse Textus non necessariò hoc supponat, possumus cum *Calvino* ad *Judæam* restringere, Deo per miraculum illis solummodo partibus lucem Solis intercipiente, interjectu scilicet conspissati alicujus corporis, aut excitando nigram aliquam caliginosámq; Nebulam, hujusmodi utiq; quam olim in terra *Ægypti* excitaverit. Scriptura enim cum quolibet horum sensuum satìs convenit. Tam parùm occasionis reliquum est Cavillatori & Infideli. Adeò ut *Credibilitas* & *Rationabilitas* præcipuarum Circumstantiarum *Passionis Servatoris* sufficienter sint demonstratæ.

6. Cum qua, nihil occurrit in *Apollonii* vita, quod conferri possit, nisi fortè illius ad Tribunal *Domitiani* citatio. Ubi postquam *Domitianus* eum à crimine quod illi intentabatur absolverat, is tamen ostentationis gratiâ, ut aliquod egre-

giæ suæ Magicarum rerum peritiæ specimen ederet, in medio Curiæ evanescit, in magnam sanè consternationem *Imperatoris* & reliquorum Judicum. Verùm interea loci dum tantus est hujusmodi præstigiarum artifex quibus se à periculo conservet, facit profectò ut omnia ejus magnanima Præcepta quæ tanta cum gravitate cum *Damide* & *Demetrio* communicat (quibus eos animet ad quodlibet patiendum Philosophiæ causâ) hypocritica sint & ridicula. Adeò Histrionica & ludicra sunt singula in *Apollonio* si conferantur cum solida illa veritate ac præstantia quæ invenitur in *Christo*.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. V.

CAP. I.

1. *De* Resurrectione Christi *quàmq; defixus ejus esset oculus in illud eventum.* 2. *Præcipua* Resurrectionis *Christi utilitas.* 3. *Mundus miraculis Christi motus ad pressiùs considerandam* Divinam *personæ ejus* qualitatem, *quò magis eum contemplabatur eò aversabatur magis.* 4. *Unde perperàm interpretabantur eludebántq; vim omnem ac evidentiam miraculorum ejus.* 5. *Crassa eorum ignorantia divinitùs exprobrata per* illius *excitationem è mortuis* quem *illi adeò vilificaverant & contempserant.* 6. *Christi* Resurrectio Immortalitatis *humanæ confirmatio.*

1. EGimus de *Christi Passione*, venimus jam ad *Resurrectionem* & *Ascensionem*; Primóq; ad illius *Resurrectionem*, de qua observatu dignum est, quòd Servatoris oculus in nihil magis quàm in eam erat defixus; cùm & de ea vaticinatus sit in vita sua in Parabola de destruendo templo & instaurando illo denuò intra tres dies, intelligens utiq; *templum sui corporis*; & similiter in applicatione mirandi illius *Accidentis* quod *Jonæ* contigit. *Ut enim fuit* Jonas *in ventre Ceti tres dies & totidem noctes, ità futurus erat filius hominis in terræ meditullio tres dies & totidem noctes.* Nec foràs eliminari passus est *Transfigurationem* suam in *Monte* ante illius *Resurrectionem*, ut quæ non erat satis efficax ad fidem ingenerandam animis populi, antequam & hoc ipsi contigisset; Ut omittam invidiosam illam Circumstantiam, *Mosem* & *Eliam* evanuisse, *Christúmq;* mansisse solum.

Johan. 2. 19.

Matth. 12. 39, 40.

2. Jam verò magna illa utilitas tam stupendi *Accidentis* in hisce tribus præcipuè consistit,

Primò, *In eo quòd insignis quidam sit Triumphus Divinæ vitæ in persona Christi.*

Deinde, *Quòd tam certum sit pignus beatæ Immortalitatis.*

Et tertiò, *Quòd tam firmum sit sigillum claráq; demonstratio veritatis* integritatísq; omnium Miraculorum quæ Christus in vita sua edidit.

3. Christum Servatorem illustrissimum fuisse *Divinæ vitæ* exemplum quod in mundo unquam apparuit, à nemine negai potest nisi ab eo qui cæcus sit nullósq; habeat oculos ad contemplandum hujus generis splendorem. Verùm ut impendiò magis illuderetur Mundi Judicium confunderetúrque, Deus huic *Divinæ præstantiæ* per multa aderat & inaudita miracula, ut eò attentiùs vigilantiúsq; considerarent hanc tam sanctam & amabilem personam. Sed quò magis, ut videtur, eum contemplabantur, tantò eum aversabantur magis, cùm totus mundus tam profundè in *vitam Animalem* lapsus esset (ipsis *Judæis* non exceptis) ut nullam notitiam haberet saporémve *Divinæ*. Immò acri quadam adversùs eum laborabant antipathiâ, quemadmodum *Sapiens* hanc rem satis graphicè describit. *Nostra cogitata arguit nobis, ab*

Sap. 2. 14, 15.

ab aspectu gravis; quippe cùm ejus vita sit aliis dissimilis, & dispar institutum. Justorum exitum beatum prædicat & patrem gloriatur Deum.

4. Quamobrem cùm tam inveteratum odium adversùs ipsum foverent, omnia quæ ediderat miracula, omniaq; quæ ipsi per miraculum acciderant, nihil aliud poterant præstare nisi quòd majorem in modum acuerent contra ipsum venenatum eorum Invidiæ aculeum. Unde admodum ipsis in proclivi erat perperàm singula interpretari & eludere, *Dæmoniorum ejectionem* fœderi imputando cum *Belzebub* inito, Diabolorum Principe; *Testimonium è cælo*, quòd Dei erat filius, malorum *Spirituum* delusioni, conantium eos denuò in Idololatricos cultus inducere; *Saturationem multitudinis* in deserto, Artis *Magicæ* præstigiis, & *Excitationem hominum è mortuis*, naturæ morbi alicujus *Lethargici* vel *Ecstatici*, qui efficere potest ut quis vitâ sensúq; cassus videatur per integrum quatriduum. *Eclipsis* sanè *Solis* mira res futura fuisset si in ipso Sole fuissent tenebræ. At recordari poterant ex aliorum saltem narrationibus mirum in modum obscuratum fuisse, etiam per annum integrum, circa obitum *Julii Cæsaris*, atq; ità considerare hanc in *Christi Passione* obscurationem, tanquam fortuitam quandam rerum *coincidentiam*, vel delusores aliquos Dæmonas causari, qui lucem Solis in gratiam insignis illius *Magi* interciperent, quem illi dignum esse judicârant qui inter duos consimiles crucifigeretur malefactores.

5. Verùm ille, quem isti Transgressoribus adnumerabant, & pro omnium hominum vilissimo habebant, quippe qui abs re nulla commendabatur quæ *Animali vitæ* grata sit & plausibilis (quemadmodum est *Nobilitas*, *Vis eloquentiæ popularis*, *Honores*, *Opes*, *Autoritas*, *splendida Educatio*, *Pulchritudo*, *Urbanitas* & *conversationis Amœnitas*, cum id genus reliquis) ille, inquam, nihil obstante generali hoc ipsius despectu apud homines, in summo apud *eum* honore erat qui Judex est infallibilis, *cujus viæ non sunt sicut viæ nostræ, nec cogitata ejus sicut nostra cogitata.* Cæterùm ut nostros sensus ac judicia conformare posset ad suos, is *Jesum Christum* excitabat è mortuis, *passibilem illam contemptibilémq; Divinitatem* quæ in ipso hospitabatur, ad meritam sic victoriam triumphúmq; perducens; cæco exprobrans mundo fœdam suam ignorantiam illius vitæ quæ sibi charissima erat summóq; in pretio; illum utiq; vivificando quem isti per invidiam occiderant, viámq; præparando quâ *is* ab universis coleretur *qui* despectus fuerat ab universis, factúsq; *Mundi Recrementum*, quamvìs *illius* Ingenium, Vita atq; Indoles majoris esset pretii quàm reliqua in mundo universa.

6. Neq; profectò est hæc *Christi Resurrectio* particularis solummodò honor insignéq; Testimonium personæ Christi perhibitum, quæ tam splendidum erat *Divinæ vitæ* habitaculum, sed certissimum præterea pignus est beatæ *Immortalitatis* eis omnibus qui adnitentur illius exemplum sequi, quòd utiq; *eorum labor non inanis futurus sit in Domino.* Ac proinde non dicitur surrexisse *solus*, sed in signum *generalis* illius utilitatis quam habitura esset illius *Resurrectio*, monumenta quorundam recèns defunctorum sanctorum spontè aperiebantur, ipsíq; in civitate sancta apparebant multis. Quæ res Typus erant palpabilis, Propheticáq; beatæ illius *Immortalitatis* quam Christus paravit omnibus eis qui in eum credunt fidelémq; ipsi præstant obedientiam, Præfiguratio.

1 Cor. 15.58.

CAP. II.

1. Resurrectionis Christi *usus ultimus, confirmatio scilicet totius Ministerii ejus.* 2. *Qui fieri poterat ut Pontifices illi ac Proceres populi, qui milites pecuniâ corruperant ut famam spargerent discipulos Christi corpus ejus suffuratos esse, non converterentur potiùs ad fidem.* 3. *Quomodo evinci possit Christum reverà surrexisse à mortuis, nec fuisse alicujus Impostoris Dæmonis delusionem.* 4. *Primum secundúmq; Responsum.* 5. *Tertium Responsum.* 6. *Responsum quartum.* 7. *Quintum Responsum.* 8. *Responsum sextum & ultimum.* 9. *Nihil ex eo, quòd apparebat & disparebat pro libitu, argui posse, quin cum eo ipso corpore surrexerit quod in sepulchro jacuerat.*

1. ULtimus *Christi Resurrectionis* usus est confirmatio totius *Ministerii.* Nam proculdubio *Judæi* eum considerabant tractabántq; tanquam *Magum* & *Impostorem*, qui tametsi miras res patrâsset dum in vivis erat, nihil tamen dubitabant, quin

quin si semel in *Judicio* reus ageretur, condemnaretúrq; & extremum pateretur supplicium, ità res cum eo successura esset ut cum aliis Malefactoribus, omnísq; ab eo molestia finem cum ejus vita esset habitura, quemadmodum in aliis hoc genus rebus usuvenire observatur. Alioqui magnum futurum esset Providentiæ vitium sive defectus, genúsq; humanum vix subsistere valeret propter immanes Magorum Sagarúmq; infestationes. Cæterùm Deus cum extraordinaria sua & miraculosa potentia interveniens, itáq; *Jesum* à mortuis excitans, certissimum dabat consternantissimúmq; testimonium contra *malignam Judæorum* crudelitatem, (modò eam liceat *malignitatem* dicere quam Amor candórq; Christi, in mediis suis doloribus acerbissimis, *nudam* appellabat *ignorantiam*) quod unquam poterat excogitari. Nam *Judiciales* eorum transactiones hoc pacto non solùm per rationem extraordinariam redduntur suspectæ, & injustitiæ insimulantur, sed modo eò usq; miraculoso, ut manifestum sit *neminem* alium quàm *ipsum Deum* eorum esse *Accusatorem*, perinde ac *Justificatorem Innocentis* quem illi morti tradiderant, & tam miserè mactaverant ut nihil præterquam ipsa Dei manus eum revocare posset ad vitam. Famam igitur tam notabilis *Accidentis* cùm *Judæorum* Proceres accepissent satísq; noscerent, si fidem obtineret apud homines, quòd apertè demonstraret, omnia quæ Christus dixit fecitq; in vita sua, recta esse atq; rata, & ab irrefragabili *principio* profecta; nè populus pro *Messia* eum nunc reciperet, quem ante tres dies crucifixerat, pecuniâ milites conduxerunt qui ad sepulchrum ejus excubias egerant, ad disseminandum in vulgus, discipulos ejus eum noctu suffuratos esse, dum ipsi dormiebant.

2. Cæterùm hîc fieri potest, ut quispiam roget, quî factum sit ut *Pontifices* hi atq; *Proceres Judæorum* cùm tam plenè certiores facti essent à militibus, qui Christi Sepulchrum custodierant, eum à mortuis resurrexisse, ipsi ad fidem non essent conversi, persuasíq; *Jesum* reverà *Messiam* esse promissum. Sed enim nos meritò existimare possumus, id quod maximè efficax erat ad attrahendos alios ad fidem in Christum, nullam tamen vim ad eos lucrifaciendos habere potuisse, ídq; partim quia altiùs se in dira illa & sanguinolenta induerant consilia Tragicásq; molitiones adversùs *Jesum* quàm alii fecerant; cúmq; acriorem sensum haberent honoris & existimationis apud populum quàm favoris Dei amorísq; veritatis, in desperabundo hoc poterant obduratóq; animi statu, *supra calceos supra ocreas*, (quod proverbialiter dicitur) apud seipsos submurmurare, & cuilibet periculo se potiùs exponere quàm pudori illi ac dedecori quod comitaturum putabant agnitionem tam *detestabilis Erroris*; partim verò, quia, tametsi hoc *Accidens* mirum sanè videri posset, ipsi tamen existimare poterant illud majus non esse quàm quod maligni *Spiritus* possunt efficere, qui se mutare nôrunt in splendorem Angelorum lucis, ac proinde quòd non erat nisi fortior aliqua Tentatio ad explorandam fidem eorum & obedientiam erga legem *Mosaicam*. Quid enim non existimaturi essent potiùs quàm seipsos inventuri *tantæ* reos *ignorantiæ*, ut non agnoscerent promissum *Messiam*, postquam in mundum advenerat, *tantiq;* porrò *criminis*, ut *illius* essent interfectores *quem* vox è cœlo declaraverat *dilectum esse Dei filium*?

3. Verùm ex hac solutione, (fortè dicturi estis) æquè magna oritur difficultas atq; prior, *Quonam scilicet modo nos certi esse possimus Christum reverà surrexisse è mortuis*; Quippe quòd delusorii *Dæmones* sepulchrum ejus aperire poterant eúmq; indidem surripere ac postea apparere in illius forma, corpus ejus usurpantes, quod ostenderent *Thomæ*, aut mutantes propria sua vehicula in similitudinem carnis & ossium, ità ut nullius hominis sensus discrimen possit internoscere. Ad hoc verò multa quidem responderi possunt, quorum

4. Primum est, *Illud, quod Objectio vel Evasio esse potest in qualibet causa, nullius esse posse momenti in ulla.* Quid enim est quod reverà unquam contingit, ad cujus similitudinem tam propè non accedat malignorum *Spirituum* imitatio, ut nostri sensus facilè possint decipi?

Secundò, Quanquam hanc in se habent potestatem, nego tamen eos exerere eam posse ubi & quousq; ipsis placuerit, ac proinde Deum noluisse ipsis permittere fidem tam irrefragabilem conciliare toti Christi *Ministerio* per ultimum hoc miraculum, nisi Christus reverà *Messias* fuisset. Cùm verò *Messias* esset, nulla erat ipsorum delusio, sed transactio realis per illam manum quæ est *omnipotens*.

5. Tertiò, *Omnia ad amussim ità quadrabant ac si resurrexisset è mortuis.* Custodes terræ-motum videbant, lapidémq; devolutum ab ostio Sepulchri per manum Angeli de cœlo, *Petrus* inspectabat & cernebat lintea separatim jacentia, corpúsq; *Christi* ibi deesse. Apparebat verò alibi discipulis, sermones cum eis serebat, edebat cum eis & bibebat, illi carnem ejus manibus tractabant digitósq; ipsorum in ejus

ejus vulnera immittebant. Quæ major hâc demonstratio esse poterat eum resurrexisse è mortuis? ac proinde ab hominibus nullo præjudicio laborantibus necesse est ut ità fuisse factum agnoscatur, quantalibet sit possibilitas ut res aliter se haberet.

6. Quartò, Res illæ miraculosæ quæ aut ipsi contigerunt aut ab ipso factæ sunt, dum in vivis erat, cùm tam *reales* essent, sicuti erant, necessariò fidem gignent in animis liberis nec quóquam præ partium studio propendentibus, illud *Accidens* fuisse similiter *reale*. Quid enim istuc tam mirum est, si *Divina* illa potentia Christum è mortuis suscitaverit, quæ & ipsi facultatem dederat suscitandi *Lazarum* è Sepulchro, postquam inibi per quatuor dies jacuerat? Ut taceam alia ejus miracula evidentiáq; illa Testimonia de cœlo quòd erat filius Dei. Quanquam enim aliquod spacium relinqui poterat tergiversationibus suffugiísq; cæcorum *Judæorum*, iis tamen qui sunt judicio pio ac libero, *Resurrectione* Christi comparatâ cum eis quæ supernaturaliter aut ab ipso facta sunt aut contigerunt ipsi in *Vita* ejus ac in *Passione*, illa sanè mutuò ità se constringunt corroborántq; ut nullus omnino locus relictus sit *Incredulitati*.

7. Quintò, Præterea Testimonium Angelorum qui dixerunt *Mariæ Magdalenæ*, *Joannæ* & aliis Christum surrexisse, nec rectè eos quærere vivum inter mortuos, ipsiúsq; Servatoris vaticinium de *Resurrectione* sua tertio Die, non potuit non confirmatissimam rem reddere suis discipulis, aliísq; omnibus quorum intererat cognoscere veritatem, quiq; in eum antea crediderant, unde & vehementes facti sunt illius Asseveratores Testésq; coram mundo.

8. Sextò & ultimò, Cùm omnia hæc modo hoc extraordinario & supernaturali contigerint Viro, qui se *Messiam* esse profitebatur, & eo ipso etiam tempore quo vaticinia *Judaica Messiam* venturum prædixerant, inexpugnabilis sanè est demonstratio quòd hic ipse erat, quódq; proinde omnia quæ fecit dixítque, ipsíve obtigerunt, non Illusiones *Dæmonum* erant, nec *Præstigiæ*, sed transactiones *Reales* ac *Veræ*.

Vide lib. 7. cap. 4.

9. Neq; certè id, quòd apparuerit & disparuerit pro libitu venerítq; ad discipulos foribus etiam clausis, ulla ex parte infirmat veritatem *Resurrectionis* ejus vitalísq; informationis illius ipsius corporis quod jacuerat in Sepulchro. Etenim stupendæ quidem virtutis specimen in se residentis edidit, dum *transfigurabatur* in monte; subindicans se illud secum circumgestare quod in *Vitam* valebat absorbere *Mortalitatem*, quanquam semper ferè intùs cohibebatur, ad instar lucis in laternam cæcam inclusæ. *Divinitas* igitur illius cum interna sua exaltata humanitate, *Animam* intelligo, ipsius corpus rursum occupabat, illúdq; vitaliter ità irradiabat, ut æquè naturaliter cum eo unita esset atq; quivis Angelus cum proprio suo vehiculo, aut Anima quælibet Hominis aliúsve cujusvis Animalis cum corporibus suis. Nec magìs mirandum erat Christum corpus suum rarefecisse in tenuitatem disparentem & evanidam, quàm quòd Angeli *Spiritúsq;* sua vehicula in visibilem palpabilémq; consistentiam condensent, eâdem numero materiâ etiamnum utrobiq; permanente.

CAP. III.

1. *Christi* Ascensio *firmum pignus operationis Animæ in* tenuiori vehiculo. 2. *Animæ separatæ vim ac potestatem nos metiri non debere ex ejus operationibus in terrestri hoc corpore.* 3. *Vitam Animæ in terris insomnium esse si conferatur cum ea vita in quam expergiscitur in* Cœlesti *suo* vehiculo. 4. Animæ separatæ *vis & activitas in proprium vehiculum, à motione spirituum per eam factâ in hoc corpore illustrata; nihilq; indè commodi impiis accedere post mortem.*

1. QUamobrem nulla omnino firma occurrit objectio contra *Christi Resurrectionem*. Est autem æquè *utile intelligibiléq;* Mysterium illius *Ascensio*. Neq; enim minùs certi sumus ex *illius* in cœlum *Ascensione* de vita atq; *activitate* Animæ extra hoc corpus terrestre, quàm ex *Resurrectione illius* de ejus *Immortalitate*. Etenim quanquam valde sit verisimile, corpus Christi in sua *Ascensione* terram reliquisse organizatum, terrenísq; qualitatibus modificatum, tamen vix concipi potest quin, dum subtilem *Aërem* purúmq; *Ætherem* transibat, illis se assimilaret Regionibus per quas ipsi erat transeundum, tandémq; evaderet perfectè *cælestis* & *ætherea*, quicquid terrenum erat aut fæculentum in puram lucem absorpto & gloriam.

2, Nec

2. Nec durum videri potest cuilibet qui attentiùs hæc considerat, quòd Anima liberata à terreno hoc Gurgustio tantam habitura sit vim & activitatem in *tenuius vehiculum*, cùm admodum sit verisimile illius subtilitatem multùm collaturam esse ad hanc activitatem ac vigorem. Cujus tametsi parvam duntaxat in principio scintillam nacta sit, vis tamen animi excitata indè & accensa, poterit pro libitu, totum ferè vehiculum in *æthercam flammam* convertere. Neq; enim judicium capere debemus, quid factura sit fatalibus illaqueationibus hujus terreni Carceris liberata anima, ex iis quæ inibi facit; non certè magìs quàm judicare possimus de captivi alicujus *Athletæ* robore atq; activitate quando liber est, ex eis quæ agit in vinculis duráq; servitute constrictus; vel de ipsius Animi agilitate, firmitate Rationis, & perspicacitate quando vigilat, ex illius stupore aut confligentium inter se maléq; cohærentium cogitationum pugna & tumultu, quando dormit.

3. Tota enim hominis vita in terris noctu & interdiu nihil aliud est quàm *obdormitio* quædam & *Insomnium*, si conferatur cum illa Animæ *Evigilatione* quæ in recuperatione contigit sui *ætherei* sive *cœlestis* corporis. Quod tametsi sit (nisi ipsi fortè visum fuerit per occasionem illud formare in speciem aliquam Organizatam) una simplex & uniformis Lux quam appellare possimus *Stellam Æthercam*; quemadmodum *Ficinus* eas minoris puritatis, *Stellas Aëreas* nuncupat; omnes tamen nobiliores vitæ functiones meliùs in hoc *Cœlesti* corpore peraguntur quàm in *Terrestri*, cujusmodi sunt *Intellectio*, *Volitio*, *Imaginatio*, *Visio*, *Auditio*, & id genus reliqua. Idémq; de *Animæ Passionibus* statui potest, cùm sint puriores, jucundiores delicatioresq; quàm *contingere* possunt, aut saltem ad aliquod tempus nobiscum in hac vita *manere*.

4. Quod affirmavi de corpore *æthereo*, uniformi hoc congeneriq; *Orbe Lucis*, temerè dictum videri non potest eis qui naturam immediati Organi sensûs intelligunt in eis corporibus quibuscum nunc unimur. Quod suprà jam monui *animales* esse *Spiritus* aut *Conarion*, quod æquè improbabile est sedem esse sensûs, quàm vel *Aërem* vel *Ætherem*, eorúmq; utrumlibet æquè improbabile inobsequentem fore potestati Animæ, quàm *Animales Spiritus* in hoc statu *Conjunctionis*. Ac proinde cùm negari non possit quin anima eos aliquo modo moveat in corpore, nullam video difficultatem quin à corpore liberata agere possit in consimilis tenuitatis vehiculum, ità sanè ut formare ipsum queat & transfigurare in quamcunq; libuerit speciem; Cùm naturale illud incantamentum quod vegetas illius vires ac facultates consopiverit, dum erat in corpore, vim suam perdat quando est extra. Quod tamen nihil commodi allaturum est impiis, quandoquidem ipsorum hinc evigilatio futura est in dolores magìs acres atq; acutos ínq; magìs inquietam ac ferocem Gehennam. *Vide Tract. de Immortalitate Animæ, lib. 2. cap. 2.*

Cæterùm intereà loci manifestum est, tametsi concedamus corpus æthereum ἀνόργανον esse & planè homogeneum, nihil id obstare quò minùs Anima sensûs & intellectûs operationes possit exercere, ut os sic obturemus quibusdam Philosophis qui animam, nisi in corpore organizato, operari posse perquam strenuè negant. Quòd verò etiam corpus cœleste organizatum sit, in sequenti capite nos apertè profitemur.

CAP. IV.

1. *Christi* Sessio *ad* dextram Dei *&* figuratè *&* propriè *exposita*. 2. *Sensum ejus proprium nullam supponere humanam speciem in Deitate*. 3. *Tametsi Deus sit infinitus & ubiq; præsens, posse tamen esse* Specialem *ejus* Præsentiam *in Cœlis*. 4. Christúmq; *concipi sedere ad dextram hujus* Præsentiæ *sive* Divinæ Shechinæ.

1. AD *Ascensionem* Christi oportet addere *Sessionem* ejus ad *dextram Dei*, ejus Ἀποθέωσιν, & *Intercessionem* deniq; apud Deum pro Ecclesia. Et quantùm ad primam, nulla ibi est difficultas, sive locutionem intelligamus *figuratè*, quod videtur facere *Calvinus* (tum enim per ejus *Sessionem* ad *dextram Dei* nihil aliud significatur nisi quòd Deo proximus sit in Regni sui administratione, & quasi dextra illius ad tenendum sceptrum super Angelos juxtà atq; homines, ad contundendos impios tanquam virgâ ferreâ & ad recipiendos justos ad favorem) sive eam *propriè* accipiamus, quemadmodum alii volunt intelligi. Nihil enim est incommodi agnoscere corpus Christi glorificatum in specie esse humana, háncq; *organizatam Lucem* æquè firmiter sedere posse in *æthereo Throno*, quàm corpus terrenæ carnis & ossium in *Throno ligneo* vel *eburneo*.

2. Neq;

2. Neq; certè loquendi illa formula (*ad dextram Dei*) quicquam secum importat absurdi, tanquam si Deus ipse substantia esset humanâ formâ prædita, dextrámq; haberet ac sinistram reliquásq; humani corporis partes. Nam ex ipsis verbis Textûs, Marc. 16.19. ϰαὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, potest quis æquè commodè probare multas eum habere dextras, atq; omnino ullam. Quod planè demonstrat *Anthropomorphitas* nulla colligere posse argumenta ex hujusmodi Scripturæ locis pro insulsa sua opinione & ridicula.

3. Cæterùm tametsi Deus infinitus sit, & ex consequenti ubiq; præsens simul, nihil tamen impedit quo minùs *specialis* aliqua illius *Præsentia* in uno magìs loco esse possit quàm in alio; quò si quis accessum haberet, verè is dici posset cum Deo ipso coràm versari. Concedemus igitur *Divinam Shechinam* peculiarémq; gloriam visibilem Dei, quam nulla Creatura imitari queat, in cœlis residentem, quam *Præsentiam* ille, si libeat, manifestare potest in multis locis simul; Verùm ubicunq; manifestetur, signum est maximè certum & infallibile, *ipsum Deum* ibi esse modo quodam *speciali*. Quæ ineffabilis & inimitabilis *Gloria*, magni certè est momenti; ut sanctæ utiq; Animæ Angeliq; mandata illinc possint accipere tanquam ab ipso ore Dei, & recreari mirabili hoc *Splendore* majorem sanè in modum quàm nos mortales *Solari lumine* recreamur, ut *Oraculum* eis sit quod sciscitari queant ab eóq; responsa claræ & indubitatæ certitudinis reportare, & Divinum deniq; cultum honorémq; præstare *externam* versùs *substantiam* quasi, *visibilémq; Præsentiam Dei*.

4. A dextro latere hujus *Gloriæ* possit *Christus* in humana forma collocari, tanquam ad dextram Patris sui qui eum misit in hunc mundum, ad quem etiam orabat *oculis in cœlum sublatis*, & ad quem dixit se reversurum, quando terra ipsi erat relinquenda; & apud quem porrò *Stephanus* eum stantem videbat, séq; confirmantem in Martyrio suo, sive visiva illius facultas mirabilem ac stupendum in modum corroborata esset ad cernendum tam distans objectum, sive objectum ipsum non esset tam distans quàm falsæ opiniones vanorum quorundam Philosophorum illud videntur repræsentare. Quantùm verò ad me equidem existimo, si vera Philosophia semel enotuerit rectéq; fuerit intellecta, nihil æquè atq; illam ad faciendam fidem Christianitati esse conducturum.

CAP. V.

1. *Christi* Apotheosis *cultúsq; ab Idololatriæ suspicione vindicatus, cùm is* Deus *sit* propriè dictus *per suam realem Physicámq; unionem cum Deo.* 2. *Realis & Physica Animæ Christi cum Deo unio cùm sit possibilis, multæ Rationes prolatæ ad probandum, Deum reverà eam effecisse.* 3. *Vana superficiariorum* Allegoristarum *subterfugia notata.* 4. *Ignorantia eorum demonstrata, Christiq;* Apotheosis *confirmata ab* Immortalitate Animæ *&* Regimine mundi Politico. 5. *Quicunq; se Christo adæquet, eo ipso se indicare Mendacem esse & Impostorem.*

1. QUamobrem nihil durum est nec incongruum in *Sessione Christi* ad dextram Dei Patris, modò Mysterium commodè explicetur. Illius Ἀποθέωσις rationi æquè consentanea invenietur si rectè intelligatur. Per Ἀποθέωσιν verò intelligo *Residentiam ejus in cœlis Diviniq; honoris receptionem & Adorationis ab Ecclesia.* In quo nihil suspectum esse potest nisi fortè aliquod Idololatriæ periculum subesse posset etiam illic ubi is verè Deus est qui colitur. Apologiam Gentilium suprà commemoravimus, & quousq; illi rei essent hujus erroris in colendo Lib. 3. c. 3. Creaturas sub obtentu quòd eminentiores saltem erant Manifestationes unius illius *æternæ Deitatis*, quam adorabant. Verùm immediatum Objectum nostri cultûs non est simpliciter *Creatura*, sed *Deus* propriè sic dictus, quandoquidem is æquè realiter ac Physicè unitur cum Deo atq; Anima nostra cum corpore. Jam verò quemadmodum *homo* verè dicitur *Corpus*, sive substantia corporea, propter realem sive Physicam unionem Animæ *cum corpore*, ità & *Christus* verè ac propriè dicitur *Deus* propter integræ illius humanitatis conjunctionem cum *Deo*. Hæc est ratio admodum facilis intelligendi hoc Mysterium, neq; ullam in se contradictionem involvit aut repugnantiam, non certè magìs quàm naturalis unio Animæ atq; corporis; quandoquidem Deus æquè facilè invenire potest idonea media realiter & vitaliter uniendi

Animam

Animam *Messiæ* cum seipso, quàm uniendi humanam Animam cum terrestri corpore.

2. Jam verò hoc quod in potestate Dei erat ut faceret, nos eò certiores esse possumus eum fecisse aut saltem aliquando facturum esse (nolo enim anticipare, & præflorare tertiam Tractatûs partem antequam eò perveniam) si illius consideremus congruitates. Exempla Paganicarum Apotheoseon suprà recensui, quomodo Divinos præstarent honores hominibus qui inter ipsos vixerant, & in ætatibus suis notabiles fuerant Benefactores & Gratificatores *Animalis vitæ*, sive *voluptatum* ipsius fuerint promotores sive *utilitatum*. Cujusmodi fuerunt eorum *Legislatores*, auspicati *belli Duces*, vel felices *Inventores* quarundam rerum utilium ad communes vitæ necessitates. Hinc factum est ut *Venus*, *Mercurius*, *Zamolxis*, *Mars*, *Bacchus*, *Ceres*, aliiq; in Deorum numerum relati sint. Jam verò cùm tam ingens & singularis utilitas accessura esset humano Generi ex adventu *Messiæ* in mundum, cúmq; ille supplicium passurus esset pro peccatis populi, atq; sic per suam mortem, potestatem mortis debellaturus, Cœlíq; portas aperturus omnibus credentibus; nè vehemens illa ac naturalis, & excusabilis saltem, propensio in genere humano ad exhibendum summos quos poterant honores suis maximè *Heroicis Benefactoribus*, frustrà posset temeréve ipsis ingenita videri, neu magna illa *Humiliatio* & dedecorosa *Crucifixio*, quæ *Messiæ* subeunda erat, non satis ampliter compensari, nec illud quod rerum omnium amabilissimum est & tamen in hominum oculis despicatissimum, *Divinam* intelligo *vitam*, etiam per honorem cultúmq; externum æquè altum atq; quo usquam gentium *vita Animalis* affecta sit, exaltari, ídq; legitimè atq; extra omnem reatum Idololatriæ; debebat profectò Deus quando *Messias* mittendus erat in mundum, suam propriam naturam ità cum ipso communicare, vel ità *realiter* & *Physicè* seipsum cum eo unire, ut aptum idoneúmq; fieret *Divini cultûs* Objectum. Cujusmodi tum demum est, cùm non *Morali adhæsione* nec *Instituto Politico*, sed *naturali* & *reali unione* cum *Divino* λόγῳ verus propriéq; dictus evadit Dei filius.

3. Videmus igitur ex quàm solidis causis quámq; rationi consonis exaltatus sit *Messias* ad tam altum honoris gradum; utpote quem Deus *caput supremum* constituit super *Angelos* pariter atq; *homines*. Intelligo autem de ipsa *Persona* Christi æquè ac de ipsius *Natura*. Nugaces enim & superficiarii *Allegoristæ* agnoscunt *Divinam naturam* sive *Essentiam rectam*, quemadmodum quidam amant appellare, esse supra omnia. Quòd verò circa notitiam *personæ* Christi adeò delicias agunt & tergiversantur, id certè factum est aut ex *ignorantia* in ipsorum intellectu, aut ex corde *infideli* quod omnem fidem abrogat Historiæ Christi, utpote in qua asseritur, *Angelorum existentia & Animarum humanarum Immortalitas*.

4. Jam verò si Angeli existant, Animæq; humanæ subsistant agántq; extra terrena sua corpora, necesse est insuper (quemadmodum in *Assertionibus præparatoriis* jam demonstratum est) ut in aliquem ordinem Regiménq; Politicum redigantur, ac supremum proinde aliquod Caput habeant sibi præfectum. Quem Scriptura hîc planè asserit esse *Christum*, qui salutis nostræ princeps est bellíq; dux ad opitulandum, dirigendum, animandúmq; omnes copias *Regni Lucis* ad seipsos defendendos asserendósq; alios ex *servitute Regni Tenebrarum* Tyrannidéq; Diaboli.

5. Quamobrem siquis ex inopinato surgat capútq; efferat, venditans se ipsi Christo esse æqualem, equidem eo ipso convincitur ignorantiæ in *Pietatis Mysterio*, deprehenditúrq; mendax esse quispiam & Impostor, vel fortean Bestia est Porcúsve ex *Epicuri* hara, *immortalitatem Animæ* negans, eíq; fundamento omnem suam despicientiam contemptúmq; *personalis notitiæ* Christi Servatoris superstruens, eum pariter existimans atq; cæteros omnes, penitùs mortalem; ac proinde annis abhinc sexdecies centenis & ampliùs ex integro periisse.

CAP. VI.

1. *Objectio contra Principatum Christi in* Homines *atq;* Angelos *à vilitate ordinis humanorum* Spirituum *cum* Angelicis *ordinibus collatorum petita.* 2. *Responsum ad objectionem quatenùs lapsos Angelos spectet.* 3. *Vis Objectionis ulteriùs adacta, circa Angelos non lapsos, cum Responso.* 4. *Responsum ulterius, ex eo quòd Angeli non sunt idonei qui sacrificium fiant pro peccatis Mundi.* 5. *Nec exemplum vitæ hominibus in carne degentibus.* 6. *Capacitates Christi adeò universales fuisse ut planè is maximè idoneus esset qui Caput* Princépsq; *fieret omnium* Intellectualium Ordinum. 7. *Christi* Intercessio *ejúsq; ad illud officium habilitas.* 8. *Quæ res in Religione* Paganica *emendatæ sint & consummatæ in* Nativitate, Passione, Ascensione, *&* Intercessione *Christi.*

1. CÆterùm porrò objici potest, tametsi consentaneum sit, ut Angeli *Spiritúsq;* humani sive in corpore sive extra corpus reducantur in Politicam aliquam formam, Regiménque, videri tamen admodum incongruens incompeténsq; ut unus aliquis ex infimo gradu omnium *Ordinum Rationalium Creaturarum* Principatum in omnes obtineret, in Angelos & Archangelos & in omnes Principatus & Potestates quascunq; sive in cœlo sive in terris.

2. Verùm ad hoc respondeo, Quòd etiamsi superiores Ordines *Intellectualium Creaturarum* multò plus roboris habere possint naturalísq; Intellectûs in se quàm homo habet, potest tamen *Humanitas* Christi, quantùm ad *Humilitatem* sanctámq; *Adhæsionem Deo*, quantùm etiam ad *Suiipsius Resignationem Fidémq;* in eum qui rerum omnium est *Radix*, quantùm porrò ad *Amorem* charissimúmq; affectum erga *Creationem universam*, & ut summatim dicam, quantùm ad res quascunq; quæ ad *Divinam vitam* pertinuerint, ipsis nihilo esse inferior. Verùm quod lapsos Angelos attinet, sint quidem, quàm fieri potest *omnium Artium* subtilitatúmq; Naturæ *scientissimi* peritissimíque, sint quàm volent *Potentes* ac *Gigantei*, etiam eò usq; ut montes evertere possint turrésq; decutere uno ictu, Christus tamen ipsis infinitò præstat in *Divinis* illis perfectionibus quas enumeravimus. Immò verò *Principium* habet ultrà quàm illi habent, longéq; supra ipsorum *orbem* remotum; quemadmodum & *Homo* Principium habet ultrà quàm habet *Bestia*. Ac proinde nihilo magis mirandum est Deum, Dominum eum constituisse super rebelles hos *Titanas*, quàm hominem Imperium habere in Leones, Elephantos, Cetos, aliáq; magna & monstrosa Animalia.

3. Verùm dicetis, Quanquam justum videtur ut Diabolus eò quòd injustè usurpaverat, exuatur imperio, illúdq; detur Christo; nulla tamen apparet Ratio, cur Angeli *non lapsi* illius Sceptro subdantur, quippe qui ex sua natura altioris Ordinis sunt quàm ipse, nec ullam commiserant pœnam per Rebellionem aut contumaciam adversus Deum. Ac proinde rationi futurum fuisse magis consonum, si univisset seipsum *Hypostaticè*, quod aiunt, cum *Angelo* aliquo, potiùs quàm cum *natura Humana*. Sed enim, O homo, tu quis es, qui adeò tibi sapere videris, ut dignum te putes qui leges ponas Deo? An non illi licet seipsum ac sua dispensare prout lubet? Præterea cùm tanta esset Angelicorum Ordinum defectio, qui & humanum genus tentàrunt fecerúntq; sui criminis participes, eorum omnium prætermissio, in conferendo tanto honore quantus in Christum collatus est, non erat certè nisi justa increpatio, meritúsq; despectus in omnes eorum ordines jactus simul, cùm & *sanguis Angelicus*, si fas ità loqui, fœdo Perduellionis reatu esset contaminatus.

Porrò, cùm defectio & rebellio *Apostatarum Angelorum* nihil aliud esset quàm vesana quædam & effrænis voluptatibus affectibúsq; *Animalis vitæ* suiipsorum addictio, cúmq; Christianitas, (quemadmodum jam definivimus) nihil aliud sit quàm Triumphus *Divinæ vitæ* in *Animalem*; Equidem hic triumphus, contemptus, & insultatio in *vitam Animalem* eò accuratiùs peragitur, quantò magis in unoquoq; loco eæ res, quæ maximi vulgò æstimantur, prætermittuntur tanquam viles & contemptibiles; totúmq; Mysterium restituendæ lapsæ Creationis Deo, ab hujusmodi autore perficitur, qui illud susceperit nudus vacuúsq; ab inani Pompa inutilium istarum Circumstantiarum, *Celsitudinis* putà *ordinis*, *Nobilitatis Prosapiæ*, *Mundanæ Autoritatis*, *Roboris Pulchritudinisq;* corporis, *subtilitatis Ingenii*, *Peritiæ rerum Naturalium Sermonisq; gratiæ* ac Eloquentiæ, aliarúmq; rerum quarumcunq; quæ tanto sunt in pretio

pretio apud hominem merè *Naturalem* vel *Animalem*. Adeò ut ob hanc ipsam rationem *Angeli* excludendi essent ab hoc munere.

4. Quartò verò & ultimò, si *Angelus* quispiam se offerre voluisset hujus cum *Servatore* Honoris *Competitorem*, quæstio illa *Zebedæi* filiis proposita pudorem ipsi meritò incutere potuisset de hac sua competitione. *Nescis quid petis, potésne idem bibere poculum quod ego bibiturus sum, & eodem Baptismate quo ego baptizandus sum baptizari?* hoc est, Potésne vilem illam ac ignominiosam mortem crucis pati? Hoc Angelus certè non potest, quippe qui si in hunc mundum cum humana carne gigni posset eósq; dolores sufferre quos *Messiæ* anima tulit, *Angelus* sanè non esset, sed *Anima humana*. Sed respondebitis fortè, tametsi Angelus mortem pati non possit in humano corpore, eum esse tamen ità capacem cruciatûs ac supplicii ut Sacrificium fieri satis commodè possit expiatorium pro peccatis Mundi. Verùm ego hîc rogo, quomodo nos, quorum tantoperè interest ut rem resciscamus, hanc passionem Angeli rescire possimus? Etenim quanquam Transactiones humanæ Angelis sunt spectaculum, Angelorum tamen Transactiones ab hominibus cerni non possunt propter vehiculorum tenuitatem. At *Angelum* dices hunc *piacularem*, etiam datâ operâ se visui nostro exhibiturum. Sed enimvero quàm *nugatoria* ac *Phantastica* hæc res apparitura fuisset cum *reali* certáq; Christi Servatoris *Passione* comparata? Matth. 20. 22.

5. Præterea, si Angelus hoc officium suscepisset, non potuisset nobis esse tam idoneum vitæ exemplum quàm Christus, qui homo erat eisdem obnoxius infirmitatibus quibus nos ipsi sumus, quíq; reverà sensit quicquid pertinet ad naturæ nostræ imbecillitatem. Etenim *Passiones* illius *Animæ* non magis imminutæ erant & abolitæ per unionem ejus cum *Deitate* quàm *passibilitas* materiæ per *unionem* cum *Anima*. Quamobrem cùm Christus citra culpam ac peccatum tanta cum fidelitate per omnia carnis gravamina vadaret, quæ majora sunt quàm quibus *Angelici Ordines* exponuntur, spectaculum id certè erat perquam magni momenti tum Angelis tum hominibus. Quid verò *Angelus* facturus esset vel passurus nobis hominibus paris momenti esse non poterat.

6. Quamobrem is qui tam universalis erat capacitatis ut esse posset Exemplum boni, malíq; Redargutor omnibus *Ordinibus Intellectualium Creaturarum*, quæ peccabiles sunt & mutabiles; & tam generalis charitatis & commiserationis erga omnes Animas rationales ut ignominiosissimam acerbissimámq; mortem subire sustineret, quo à sua rebellione & confœderatione cum *Regno tenebrarum* ad *Dei Regnum* ipsas reduceret; hæc, inquam, persona, cujus virtutis Influentia tanta est in omnes, digna est profectò quæ caput omnium fiat, juxta illud quod & de seipso declaravit, *Mihi data est omnis potestas & in cœlo & in terra.* Unde manifestum est neminem ipso majorem esse præter solum Deum, ad cujus dextram sedet intercedens pro Ecclesia sua.

7. Atq; hoc ultimum est eorum quæ proposui; Illius utiq; *Intercessio*. In qua nihil necesse est ut diu immoremur, cùm nulla omnino in ea sit difficultas, sed admodum magna congruitas, talísq; quæ nulli Angelo competere possit quemadmodum suprà indicavi. Quod & Author ad *Hebræos* expresse notavit Cap. 4. *Non enim habemus Pontificem qui nostris infirmitatibus affici non possit, sed qui sit in omnibus similiter periclitatus, citra peccatum.* Quem igitur necesse est oppidò quàm misericordem fore ac potentem pro nobis *Intercessorem* apud *Patrem*, non solùm ad Remissionem peccatorum, sed ad omnia subsidia roboris gratiæq; impetranda, quæ Ecclesiæ suæ in terris militanti sint necessaria.

8. Atq; sic vidimus, quomodo in *Nativitate*, *Passione*, *Ascensione* & *Intercessione* Christi comprehendatur plena & irreprehensibilis completio quatuor illarum partium præcipuarum Religionis Paganicæ quæ ad eorum spectant *Heroas*, *Catharmata*, *Apotheoses*, & *Intercessiones* δαιμόνων sive *Deorum Medioxumorum*. Nam quod illi in hisce rebus quasi palpando naturaliter prætentabant, in eóq; errabant, illud omne hîc emendatur legitimúmq; redditur & laudabile, imò verò meritorium & efficax tum ad præsentem tum ad futuram felicitatem, in Christo utiq; Jesu, cujus per manus omnia negotia *Deum* inter atq; *homines* transire oportet, si gratiam expectamus & successum. Quæ quidem rerum accommodatio per Divinam sapientiam excogitata, permagni profectò momenti fuit ad persuadendum Gentibus ut Evangelii veritatem amplecterentur, quippe eò invitati ex rationibus solidis, quò cæca eorum propensio ipsos per hallucinationem olim & errorem naturaliter ferebat.

CAP. VII.

1. *Nihil esse in* Apollonii *Historia quod propriè respondet* Resurrectioni *Christi è mortuis.* 2. Exitum *illius ex hac vita pro ejus esse* Ascensione. *De qua rumores erant varii, sed in hoc uno consentientes quòd non moriebatur in Lecto.* 3. *Exceptio ejus ad Templum* Dianæ Dictynnæ *in* Creta, *ejúsq; in cœlos accersitio per virginum chorum in aëre canentium.* 4. *Modi exitûs* Apollonii *ex hoc mundo incertitudo ex ipsius* Philostrati *confessione collecta.* 5. *Ille ad* Dianæ Dictynnæ, *si verus sit, nullam tamen esse Demonstrationem magnæ ullius præstantiæ in illius persona.* 6. *Exitum illius ex hoc mundo clandestinum suspicionem movere posse suis admiratoribus eum cum corpore simul atq; anima abreptum fuisse in cœlos.* 7. *De* Apollonii *statua* vocali, *déq; ejus versuum dictatione novitio cuidam Philosopho* Tyanæ *de* animæ Immortalitate. 8. *De Umbra illius apparente* Aureliano Imperatori. 9. *De Christi apparitione* Stephano *in Martyrio suo,* Saulóq; *dum proficiscebatur* Damascum.

1. DE *Nativitate, Vitâ, Morte, Resurrectione,* & *Ascensione* Christi jam diximus; pergemus tandem ad tria illa ultima quæ proposuimus, postquam breviter quid in *Apollonio* consimile sit Christi *Resurrectioni* & *Ascensioni* consideraverimus. Est enim perpetuò levis saltem aliquis respectus & allusio in illius vita ad notabiliora *Accidentia* in vita *Servatoris.* Nihil verò invenire possum quod pro *Apollonii* è mortuis Resurrectione habendum sit nisi fortè elapsus illius è manibus *Domitiani.* Quod quidem periculum tantum erat ut omnes homines eum haberent pro mortuo. Verùm quàm nugatoria ea res esset, quámq; merum ostentationis Magicæ specimen, jam suprà notavi.

2. Realis igitur illius exitus ex hoc mundo habendus est pro ejus *Ascensione,* quemadmodum & elapsus ejus ex capitali illo periculo pro ejus *Resurrectione.* Rumores verò de illius exitu varii sunt. Quidam enim affirmant adfectâ jam ætate, ut qui octoginta aut centum annos natus erat, Ephesi diem obiisse. Quod tamen non est verisimile, cùm *Philostratus* profiteatur se maximam orbis habitabilis partem peragrâsse illius sepulchri inquirendi gratiâ, nec tamen ullam ea de re famam auditionémve usquam accepisse. Tam gravis verò ac Divina persona quàm putabatur *Apollonius,* non potuit non cohonestari pompâ funebri sacróq; aliquo Monumento, (cùm tam celebri nomine esset per totum terrarum orbem) ubicunq; contigerit mori. Quamobrem probabilissimum est eum mortem, quod aiunt, in lecto non obiisse, sed in aliqua solitudine, sive mors non opinantem eum inibi oppresserit, sive ipse ex consulto sibiipsi mortem ibi consciverit, ut olim *Empedocles* qui seipsum in *Ætnæ* flammas conjecit ut haberi posset, quem *Apollonius* se esse professus est coram *Domitiano,* immortalis scilicet Deus.

Ὀυ μάν με κτανέεις ὅτι ἄ τοι μόρσιμός εἰμι.

3. Alii referunt, in *Rhodo* Insula templum *Minervæ* ingressum *Lindi* coram populo de subito disparuisse, neminémq; scivisse quò abiret. Alii affirmant ex hac mortali vita excessisse *Cretæ,* ubi dum ad *Dianæ Dictynnæ* Templum appropinquabat, fores sponte se aperuerunt, ità ut custodes magnâ indè admiratione percussi sint. Qui & suspicabantur eum sacrilegum aliquem *Incantatorem* ex eo quòd feroces Molossi ipsi adblandirentur majori cum affectu & familiaritate quàm eis qui ipsos alebant. Quamobrem Æditui vincula *Apollonio* injecerunt ad salvum conservandum Thesaurarium. Cæterùm circa mediam noctem is seipsum liberabat, cúmq; custodes nominatim inclamâsset, nè eum putarent se clanculùm velle surripere, ad fores templi abibat, quæ, ut dixi, suâ sponte se aperiebant, & postquam intraverat, sponte se rursus claudebant: post quæ continuò auditæ sunt voces è cœlo tanquam puellarum suaviter canentium, claréq; emodulantium versiculos aliquot ad hunc sensum, *Veni de terra, veni, salta huc in cœlum, exsili de terra in altum.*

4. Verùm quantùm ad Historiam exitûs *Apollonii* ex hoc mundo duo observatu digna sunt; Primum est, *Philostratum* suæ narrationi fidem abrogare variando ad hunc modum alternandóq; Historiam. Etenim cùm profiteatur se in magno habuisse negotio hanc in rem inquirere, eámq; explorare, séq; maximam orbis habitabilis partem

partem peragrâsse ut se faceret certiorem, nec tamen determinaverit quænam ex his tribus narratiunculis esse posset probabilior; equidem indicium est eum de veritate nullius earum certum fuisse, sed illius exitum talem esse posse qualem ego suprà subindicavi.

5. Alterum est, quòd tametsi supponamus ultimam harum trium historiarum quæ maximè gloriosa videri potest, esse pariter verissimam; *Apollonii* tamen existimatio multùm obscuratur, quòd noctu è mundo excesserit, quamvis agnoscerenius noctem Lunâ illustrem suo fuisse itineri destinatam. Etenim tunc Mysterii profundissimi (si modò Mysterium sit & non merum Figmentum) quod hic latere potest, summa hæc est.

Quòd utiq; hæ Adolescentulæ, Nymphæ scilicet *Dianæ*, accersiverint duxerintq; secum *Magnum* hunc senem ad fruendum illis ludis ac voluptatibus quas hujusmodi ludicri *Spiritus* unà cum vetulis Sagis aliisq; ejusdem sodalitatis, in longè remotis solitudinibus sub patula aliqua quercu, vel in summitate acclivis alicujus montis lucis umbrosisq; arboribus circumsepta mutuò sibi solent creare, (quæ solemnitas ab antiquis dicebatur *Ludus Dianæ*, quemadmodum jam notavi ex *Mirandulano*) ubi per gratiam specialem, propter eximia officia *Tenebrarum Potestatibus* ab ipso præstita, collum ipsi per ludum jocúmq; de aliquo præcipitio luxare possent, frangentes sic nucis putamen ut nucleo fruerentur, vel alio quovis modo scito & eleganti eum rugosis squalidísq; *Mortalitatis* vestimentis exuere, ut sic factus nudior quàm cùm ad Tribunal *Domitiani* apparebat, in intimiores amplexus exciperetur à municipibus *Regni Tenebrarum*, eáq; præmia reciperet quibus dignus putabatur tam fidelis sedulúsq; *illius Regni* minister. Quæ tamen alia non erant, nisi quòd gradu fortè differebant, quàm quæ alii *Magi, Incantatoré sq;* solent recipere. Tam vana sunt, tam frivola ac vulgaria, omnia quæ in *Apollonii* vita occurrunt, si conferantur cum eis quæ commemorantur in vita Christi.

6. Cæterùm quomodocunq; factus sit illius ex hac vita exitus, non est veri dissimile quin magnum ipsius personæ honorem conciliaret quòd tam clandestinus esset & secretus. Cúmq; Paganico suo Zelo spurios *Abstinentiæ* obtentus, *Castitatis*, *contemptûs Mundi*, aliarúmq; specierum plausibilium *Moralitatis*, præter ipsa *Miracula* (si ità fas sit appellare) quæ per assistentiam *Potestatum Regni Tenebrarum* edidit, superaddidisset, abesse certè non poterat, quin à quibusdam putaretur cum corpore simul & Anima in cœlos fuisse subvectus, ut *Enochus* olim & *Elias*, beatámq; obtinuisse ἀποθέωσιν inter Deos. Cujus rei fiduciâ quidam statuas ipsi erigebant, quemadmodum refert *Philostratus*, & nominatim, Tyanæ, oppido ubi erat natus.

7. *Grotius* ex Ecclesiastico aliquo Scriptore narrat Statuam illius fuisse quandam quæ loqueretur, quippe ab assistente aliquo *Dæmone* actuatam; sed verò & os ejus statim fuisse obturatum per potentiam Christi, & illius Evangelii prædicationem. Dictabat etiam versiculos quosdam novitio cuidam Philosopho *Tyanæ*, (de *Animæ Immortalitate*) qui eum per decem continuos menses obnixè oraverat ut se ea de re certiorem faceret. Quos versus ille recitabat condiscipulis suis, gestu Phrenetico, è somno exsiliens asseveránsq; præsentem adesse *Apollonium*, quanquam præter ipsum nemo eum cernebat. Unde quis meritò conjiceret nihil aliud fuisse quàm confusi cujusdam Insomnii continuationem, quod ille explebat somnum inter & vigiliam. Cùm res haud ità insolens sit apud homines, etiam dormientes, pluribus respondere quæstionibus quàm huic novitio Philosopho proponebantur à suis condiscipulis.

8. Verùm realis illius apparitio *Aureliano* Imperatori videtur probabilior. Nam cùm Copiæ illius, ut scribit *Vopiscus*, contra *Tyanam* irent, cúmq; Cives portas oppidi clauderent contra ipsum, bilem *Imperatori* id factum ità movit, ut voto temerario se obstringeret nè canem quidem se relicturum vivum in Civitate; Cæterùm *Apollonii* Umbra ipsi apparens in Tentorio eúmq; dehortans à tanta Crudelitate mentémq; per minas ipsi meliorem induens prævertit calamitatem, ità ut capto oppido, votum suum in internecionem solummodò canum per jocum interpretaretur. Verùm severiter mandabat militibus, ut civibus parcerent. Quæ quidam Historia si vera non erat, scitè tamen peritéq; formata est tum ad honorem suffulciendum recens *Deificati Apollonii*, faciendo eum tam tempestivum nativi sui oppidi in tantis angustiis liberatorem, tum ad sartam tectam conservandam *Imperatoris* existimationem apud milites, ut qui sic videbatur per Deos Immortales absolutus à rigido illo voto tradendi totum oppidum cædibus & direptionibus militum.

9. Hæc sunt ferè præcipua quæ mihi usquam occurrunt de *modo* exitûs *Apollonii* ex hac vita, déq; *effectis* falsò creditæ illius *Divinitatis* postquam exiverat. Verùm,

præter

præter Historiæ incertitudinem, manifestum est admodum miseras obscuráſq; illius esse indicationes si conferantur cum demonstrationibus quæ pro reali Christi *Apotheosi* producuntur. *Stephanus* enim dum lapidabatur, ad magnam sanè Spiritûs sui corroborationem in Martyrio cœlos apertos videbat, Christúmq; stantem ad Dextram Dei insigni gloriâ ac Majestate. Atq; *Paulus* dum *Damascum* proficiscebatur ad persequendos Discipulos Christi, ab hoc suo vesano Instituto dimotus est per *gloriosam Apparitionem* Christi è cœlo. Circumfulsit enim circa ipsum Lux ingens, &
Act. 9. 4. audita est vox de cœlo dicens, *Saule, Saule,* cur me persequeris? Videbant etiam ejus itineris comites Lucis coruscationem, & attoniti erant, audiebántq; vocem de cœlo quanquam illius mentem non intelligebant, cùm eam non tam articulatè distinctéq; audirent, quàm is cuja res tum maximè agebatur. Quæ duæ sunt insignes profectò demonstrationes veræ ac legitimæ *Apotheoseos* Christi, cum quibus nihil occurrit in *Apollonii* Historia quod sit comparandum. Addam tamen & tertiam,
Apoc. c. 1. v. 1. eámq; illustrissimam; *Revelationem* nempe factam *Johanni* de rebus Ecclesiæ à suis temporibus ad finem usq; mundi, quo nullum præclarius optari potest *Apotheoseos Christi* argumentum.

CAP. VIII.

1. *Usus Parallelismi hactenus continuati* Christum *inter &* Apollonium. 2. Mahometes, David Georgius, H. Nicolai, *magna profitentes* Prophetæ *in scenam introducti, Autoriſq; Apologia quòd sic fecerit.* 3. *Incredulitatem circa Historiam Christi, quandámq; in* Morali Mythologia *dexteritatem præcipuas esse dotes in* Davide Georgio *&* H. Nicolai. 4. *Si ulla unquam in mundo crediderint extitisse miracula, rationem reddere eos debuisse, cur eis non haberent fidem quæ de Christo commemorantur, mundúmq; erroribus eripere, miracula edendo ad confirmandam Doctrinam suam.* 5. *Si verò crediderint nulla fuisse nec ulla unquam fore, planè se produnt* Atheos *fuisse &* Epicureos. 6. *Sceleratum* Satanæ *consilium apud hanc sectam in ornando stylum suum* Phrasi Scripturali, *quanquam magìs* Infideles *erant quàm vel ipsi* Pagani. 7. *Infidelitatem crassam horum duorum* Impostorum *meritò quempiam inducere posse ad suspicandum, duos eos fuisse astutos potiùs prophanóſq;* Veteratores, *quàm simplices veréq; mente emotos* Enthusiastas. 8. *Ubi fides extincta sit, omnes* Ecstaticas *Hortationes ad virtutem justè suspectas esse posse à naturali temperie potiùs provenire quàm ab ullo* Principio Divino.

1. Extendimus jam *Parallelismum* quousq; porrigi possit lineâ ex parte *Apollonii* deficiente. Verùm quamdiu Materia permittebat pretium operæ putabam continuare collationem, ut excellentia personæ Servatoris eò clariùs appareret tam illustri *Pseudomante* illius facto competitore, útq; toti mundo palàm esset casum non fuisse nec fortunam, sed incomparabilem personæ Christi dignitatem, & ponderosas Providentiæ Circumstantias, tam amplum illi perhibentes testimonium, quæ fecerunt, ut mundus *Christiani* facti essent potiùs quàm *Apolloniani*, hoc est, ut *Evangelium* potiùs amplecterentur quàm persisterent in *Paganismo*, quantumvìs ad elegantissimum defæcatissimúmq; modum *reformato*, ídq; à nobilissimo generosissimóq; viro qui unquam *purè* audiit *Paganus*, à celeberrimo utiq; *Apollonio*.

2. Verùm, ut in integrum sibi campum habeat, devictis cujusq; modi hostibus & fugatis, non abs re fore puto, paulò longiùs digredi, notaréq; alios paucos qui partes æquales cum ipso aut etiam superiores sibi vendicant. Horum autem præcipui sunt hi tres, *Mahometes*, *David Georgius* & *homo* ille *Deificatus* ab *Amstelodamo*, quem certè non ausim in *Album* referre nisi præfando priùs veniam, pro tali re quæ tam propinquam videatur gerere similitudinem contumeliæ & contemptûs erga *beatum Servatorem*. Verùm, *Duessa* antequam vestibus ornamentísq; sit euxta, *Unæ* se æquiparabit, ut notissima se habet fabula apud *Spencerum*. Audáxq; ignorantia quorundam alios cogit multam operam impendere explanandis evincendíſq; eis rebus quæ cuilibet qui nullo laboret præjudicio utplurimum veræ deprehenduntur vel primo aspectu. Quod genus *Suscepta* quanquam sanè non magna sunt Ingenii hominis argumenta, sunt tamen illius fidelitatis sinceríq; Amoris erga veritatem, quod impendiò magìs est præstabile.

3. Primùm

3. Primùm igitur paucula de duobus posterioribus *Davide Georgio* eóq; altero ab *Amstelodamo* disseramus, duobus illis arcani ænigmaticiq; oris *Prophetis*, qui tot Mysticis ambagibus subdoléq; formatis salutationibus Mundum ad se pelliciunt, totum Evangelium nihil aliud facientes quàm unam longam prolixámq; *Fabulam*, & se soles omnium *Inspiratos Illuminatósq*; reputantes, ob id tantummodò, quòd se opinentur rectum illius adinvenisse ἐπιμύθιον. Adeò ut eorum præcellentia præ cæteris in his duabus præcipuè rebus consistat, in *obfirmata Infidelitate* circa historiam Christi quatenus ulla de eo miracula tradit, & in *dexteritate* eam *interpretandi* per *Moralem* quandam *Mythologiam*. Per quod sanè, *Evangelium* penitùs abrogatur, magísq; fundamentaliter subvertitur quàm *Lex Mosaica* per *Evangelium*. Nunquam enim extitit Christianus adeò impudens ut *Mosis* negaret miracula, & ex consequenti Historiæ *Instrumenti Veteris* veritatem, quod tamen hi faciunt in Novo. Ex quo judicium capi potest quid facturi sint etiam in Vetere: Omnium enim verisimillimum est eos credidisse nulla in ullo seculo miracula usquam gentium extitisse.

4. Quòd si credant fuisse aliquando miracula, ostendant rationes cur suspicentur ea quæ commemorantur de Servatore esse fabulam, ipsíq; miracula edant ad demonstrandum nobis, nos fidem adhibere falsitati, Deúmq; ipsos misisse cum istiusmodi speciali Legatione cujusmodi ipsi prætendunt. Si nulla possunt facere miracula, Deus ipsis non est testis sed ipsi de seipsis solummodò testificantur, ac proinde meri sunt *Fanatici*, & cerebri intemperie laborantes *Enthusiastæ*, nihil habentes quo impellerentur ad tam audax & monstrosum Inceptum quàm sit antiquatio Christianitis & abrogatio officiorum *Personæ* Christi, præter superbiam & furorem inflammatorum suorum spirituum, & Phantasticam de seipsis opinionem quasi Deus ipsos plus illuminaverit quàm mundum reliquum universum.

5. Si verò juxta impulsum illius Spiritûs *Infidelitatis*, qui in ipsis est, nulla fuisse nec ulla unquam in mundo fore credant miracula, sed omnia juxta ratas constantésq; Naturæ leges ferri, in hoc se produnt tantùm abesse ut sint *Illuminati* extraordinarii, ut è contrà magìs cæci stupidíq; sint quàm quivis homo vulgaris, qui timore Dei non destituitur, &, quod quidam eos esse suspicantur, occultum quoddam celatúmq; genus *Atheorum* vel *Epicureorum*. Hoc verò ego ausim dicere, si stylum eorum nudaveris omnibus *Scripturalibus* loquendi formulis, omnibúsq; allusionibus ad Historiam Christi, veterísq; Instrumenti, nihil te inventurum in hisce Autoribus quod altiùs surgat quàm Fides *Epicuri*, *Democriti*, vel *Lucretii*, cùm nihil expressim asserant quod *Moralis* quivis *Paganus* non sit asserturus, immò verò nec tantum quidem quantum nobilioris notæ *Pagani*, qui *Animæ* tenuerunt *Immortalitatem*.

6. Cæterùm hoc est sceleratum Diaboli apud hanc *Sectam* consilium, quòd stylum eorum sermone scripturali exornet, ut sic possint quasi insignia *Regni Lucis* gestare, atq; eo dolo corrumpere milites Christianos, & à fidelitate sua erga Christum seducere, eósq; labefacere ac proruere in servitutem *Regni Tenebrarum*. Adeò ut magno illo fidei fulcro in pretiosis Evangelii promissis sublato, necesse sit ut cor ipsis deficiat in hora Tentationis, útq; gradatim ad plenum disponantur consensum cum qualibet transitoria voluptate quam naturalis homo sapit, sive in opibus sive in honoribus sive in carnis cupiditatibus explendis, ídq; sub quacunq; lege mundus iste sit ipsis propositurus. Tantum igitur abest ut isti duo *præfervidi homunciones à Delphia* & *Amstelodamo* se tam insignia præstent mundi *Luminaria*, quàm ipsi gloriantur, ut sint majorem in modum mentibus occæcati quàm multi *Paganorum*, qui tenuem aliquam coruscatiunculam hauserant spei mundi futuri, *Spirituúmq*; *existentiam* & *edendorum miraculorum Facultatem* crediderunt.

7. Quæ consideratio inducere quempiam possit ad credendum hos, (quod dixi) non simplices quidem fuisse, veréq; mente emotos *Enthusiastas*, sed potiùs versutos quosdam vafrósq; *Veteratores* & *Impostores*, qui cùm reverà *Epicurei* essent, quanquam aliquantò subtilioris contexturæ filique, *Ecstatico* suo & *Enthusiastico* Ingenio ad decipiendum totum Christianum Orbem abuti poterant, avocantes ipsos à Christo ad sui admirationem; quod satìs magnum ipsis esse posset emolumentum nec voluptas minor; & sub prætextu docendi magìs recondita Evangelii Mysteria, cuniculis Evangelium subruere, auferendo substantialem illius Historiam, & vulgaria integendo vitæ præcepta, (qualia quivis *Paganus Moralis* de virtute tradere potest) ornatu Mystico *Nativitatis*, *Mortis*, *Resurrectionis*, & *Ascensionis* Christi, & faciendo deniq; totum *Christianitatis Mysterium* nihil aliud, nisi quandam scitè confictam *Fabulam* ad obvias quasdam veritates *Morales* illustrandas, ejusmodi planè quæ ab omni ferè *Atheo* & *Epicureo* agnoscantur, quarúmq; usus non ultrà se extendat quàm ad commodè moderandas voluptates ac gaudia hujus præsentis vitæ.

8. Equidem

8. Equidem non inficior quin frequens *Scripturalium Allusionum* & *Locutionum* usus in eorum scriptis, excitare possit in hominibus *probè animatis* sensum quendam ultra eorum intelligentiam ac perceptionem qui ipsa scripserint. Sed enim ubi fides in Christo extincta sit & promissorum eorum quæ ille mundo tam clarè per *Resurrectionem* suam & *Ascensionem* manifestavit, equidem id argumentum infallibile esse censeo *Divinam vitam* itidem esse extinctam, fieriq; ex aliqua corporis, animæve aut spirituum impuritate, ut quis infra hanc fidem subsidat, omnésq; illius virtutes aut *complexionales* tunc esse aut merè *Morales*, talésq; quæ in Bestiis cicuratis inveniantur, meliorísve ingenii Brutis. Hanc certè verisimillimum est summam fuisse illius *Illuminationis* quæ in hisce duobus magnis invenienda sit *Gloriatoribus*, quæ si cum illa in Christo conferatur, vix eam rationem habitura est quam flamma fœtidæ lampadis ad præfulgidum Solis splendorem. Adeò ut nisi à seipsis fuissent & ab aliis beato Servatori aut æquiparati aut prælati, ego certè hanc inter ipsos collationem instituere nunquam dignatus fuissem, ullámve eorum in scriptis meis usquam facere mentionem.

CAP. IX.

1. Mahometes *multò orthodoxior in præcipuis Religionis Articulis quàm supradicti* Impostores. 2. *Altus ille gradus in quo hic* Pseudopropheta *se collocat. Iter ejus in cœlos Angelo* Gabriele *eum comitante. Bestia* Alborach, *ejúsq; inclamatio in via à duabus fœminis, reiq; per Angelum interpretatio.* 3. *Adventus ejus ad Templum* Hierosolymis, *Reverentiáq; ei illic habita ab omnibus Prophetis sanctísq; Dei nunciis qui unquam in mundo extiterunt.* 4. *Politicus sensus visionis hucusque, callidus ac versutus.* 5. Mahometes *manui Angeli* Gabrielis *innixus ad cœlum scandit super scalam* Divinæ Lucis. *Transitus ejus per septem cœlos, & commendatio suiipsius* Christo, *in septimo.* 6. *Salutatio Creatoris cum stupendis illius circumstantiis.* 7. *Quinq; dona specialia ipsi à Deo data in illo congressu.* 8. *De versutia naturali in* Enthusiastis *subtiliq; eorum superbia ubi videri volunt maximè humiles. Mira vis* Enthusiasmi *apud rudem populum.* 9. *Et stupendus illius successus in* Mahomete. *Alii* Enthusiastæ *æquè elati ac* Mahometes. *Sed non æquè prosperi, & quare.*

1. Tertius *Pseudopropheta* capútq; Gentium est *Mahometes*, qui tametsi fortè non sit tam inculpatis moribus homo, aut saltem non tam cautus, quàm hi duo de quibus proximè locuti sumus, sed carnis voluptatibus magis apertè illaqueatus (nisi fortè falsa de eo sparsa sit fama) quàm fuerunt isti duo *Sadducæi*, & ad fruendas illas voluptates magis idoneus; tamen, (sive *fors* sit sive *consilium Politicum*) videtur magis *Orthodoxus* in præcipuis Religionis Articulis quàm isti, ut qui non solùm existentiam Dei, Angelorum & *Spirituum* tenebat, sed etiam Immortalitatem Animæ, Judiciúmq; publicum futurum, in quo unusquisq; *remunerabitur secundùm id quod patraverit in carne, sive bonum sit sive malum.*

2. Successus hujus *Ambitoris* rerum magnarum in mundo tam stupendus fuit, ut paulò diutiùs in eo insistere, quàm in duobus prioribus è re fore judicaverim. Primò igitur notabimus in quàm altum gradum se collocet, conabimúrq; postea perlibrare eum, & ad debitum suum locum reducere.

Si igitur proprio illius Testimonio fidem velimus adhibere, inveniemus eum tanto in honore apud Deum & *cœlestes Potestates*, ut in altissimos cœlos evectus sit, saltem per *visionem*. Verùm ille *Historiam* de seipso narrat tanquam si esset realis *Transactio*. Quòd scilicet aliquando circa mediam noctem Angelus *Gabriel* illius pulsabat fores, dixitq; iter ipsi suscipiendum esse in cœlos, quippe quem *Omnipotens* paucis volebat. Quódq; Angelus secum adduxerat bestiam ut lac candentem, cui Nomen *Alborach* Asino quidem majorem, sed minorem Mulo, quem Angelus jussit *Mahometem* conscendere; Bestiâ verò calcitrante & repudiante sessorem, rogavit eam Angelus cur id fecerit, cùm nunquam hactenus receperit, nec unquam recepturus sit in dorsum virum præstantiorem *Mohomete*. Respondit verò *Alborach* se non admissurum nisi hâc lege ut promitteret se, ingressum ipsi, in Paradisum impetraturum: Quod postquam *Mahometes* promiserat, conscendit, Angelúsq; bestiam per habenas duxit

duxit usq; dum pervenissent *Hierosolyma.* Jam verò dum in via erant itinerantes *Mahometes* vocem audiit cujusdam fœminæ eum clarè inclamantis, *Mahometes, Mahometes!* verùm Angelus jussit nihil responderi. Cùm autem paulò ulteriùs progressi fuissent, altera fœmina eum similiter inclamavit, Angelus verò ipsi rursus mandavit ut taceret. Postea verò rogavit *Mahometes* Angelum, quænam hæ fœminæ essent ? ad quod Angelus respondit, primam promulgatricem esse *Judaicæ* Legis, secundam Christianæ, quódq; si ille primæ respondisset, omnes *Mauri* futuri fuissent *Judæi*, si secundæ, *Christiani.*

3. *Mahometem* porrò postquam ad portum Templi *Hierosolymis* pervenerant descendisse à bestia *Alborach*, & cum Angelo venisse in Templum, ubi omnes Prophetæ & nuncii Dei qui unquam in mundo extiterunt, ibant ei obviàm eúmq; salutabant, dicentes, *Salve venerabilis Nuncie ac Propheta Dei.* Postea verò comitantes eum insigni cum pompa ad sacellum *Mihrab*, multâ adhibitâ reverentiâ petiisse ab ipso ut pro eis omnibus oraret. Quod postquam præstiterat, rogâsse eum insuper, ut ipsorum memor esset postquam Dei venisset in præsentiam. His peractis, omnes discessisse, Angelúmq; ac *Mahometem* solos relictos fuisse in Templo.

4. Per quod callidum versutúmq; Figmentum *Mahometes* proculdubiò nihil aliud significabat, neq; ad aliud quicquam collineabat, quàm ad suiipsius *justificationem*, quòd *tertiam sectam* instituisset à Religione *Judæorum* & *Christianorum* distinctam; & ad *commendationem* suiipsius toti mundo tanquam *Prophetæ maximi* qui unquam hactenus apparuit in terris. Verùm nondum ad summum Visionis apicem pervenimus.

5. Angelus verò & *Mahometes* egressi postea è Templo scalam invenerunt è *Divina Luce* concinnatam, quæ à terra ad cœlum pertingebat, per quam ambo, *Mahomete* Angeli manui innixo, eò ascendebant, transeuntes per *septem Cœlos*; Primum ex *Argento* puro, ubi *Adamus* erat; Secundum ex *Auro*, ubi *Noah*; Tertium è certa quadam *Gemma* pretiosa, ubi erat *Abrahamus*; Quartum ex *Smaragdo*, ubi *Josephus*; Quintum ex *Adamante*, ubi *Moses*; Sextum è *Carbunculo*, ubi *Johannes Baptista* inveniebatur; Septimum è *cœlesti Luce*, ubi erat *Jesus Christus.* Omnes hæ personæ venerabiles *Mahometem* peramicis salutationibus charísq; amplexibus exceperunt, eíq; se commendabant. Verùm in septimo cœlo *Mahometes* videtur se commendare *Christo.* Infinitos numeros, Figuras monstrosas, immensásq; magnitudines Angelorum, quibus hanc suam visionem exornat ad majorem incutiendam admirationem sectatoribus suis, datâ operâ omisi, tanquam res nimiùm viles ac fastidiosas. Nec verò adhuc ad finem itineris perventum est.

6. Angelus igitur *Gabriel* valedicit ipsi in cœlo hoc septimo, narrans ei non licere sibi ulteriùs cum illo progredi. Verùm Deum solum nunc futurum esse viæ ducem. *Mahometes* igitur pergens in itinere per vestigia incredibilium *summitatum* ac *sublimitatum* ferebatur, per multam aquam profundámq; nivem *vadans*, adeò ut vires ipsi prorsus defecissent nisi eum refecisset vox, dicens, *Mahometes!* veni huc & saluta *Creatorem* tuum. Quamobrem sonum hujus vocis sequens tam *ingentem* vidit *Lucem*, ut ab ipsa ferè occæcatus esset. Dei enim Facies integebatur velamentis *Cœlestis Luminis* milliaria septuaginta crassis; ad quod ille appropinquavit intra duarum sagittationum spacium, nec tamen videre poterat faciem Dei propter ardentes splendores radiósq; *Gloriæ* qui è lucidis illis velamentis effluebant. Deus verò ad recreandum eum manum ipsi imposuit, quæ oppidò quàm frigida sentiebatur.

7. In hoc congressu *Legem* accepit à Deo, & *Arcana* mirabilia multa, maximè verò omnium gloriatur hâc nocte in ipsum collata esse dona quinque, quæ nemo hactenus habuerat nec post eum unquam est habiturus, viz.

Primò, Quòd Deus eum tum fecerit primum maximéq; Principem Creaturam in cœlo atq; in terra.

Secundò, Quòd futurus esset maximè præstabilis maximéq; honorabilis inter filios *Adami* in Die Judicii.

Tertiò, Quòd generalis futurus esset mundi Redemptor.

Quartò, Quòd habiturus esset omnium linguarum peritiam.

Quintò & ultimò, Quòd victoriosus futurus esset bellíq; spolia reportaturus.

8. Videmus quàm altè seipsum *Mahometes* extulerit, quantúmq; versutiæ Politicæ cum Fanatico hoc Figmento sit intermixtum. Vesania enim *Enthusiastica*, quemadmodum nunquam à summo quodam superbiæ genere disjungitur, nè tunc quidem cùm videtur maximè humilis, (etenim dum nihil sibi attribuit, sed omnem suam scientiam agnoscit potentiámq; immediatè esse à Deo, id profectò nihil est aliud quàm ostentatio quædam altioris alicujus generis potentiæ magísq; infallibilis viæ scientiæ

quàm cæteri mortales habeant, cujus quidem rei hæc visio *Mahometana* viva admodum est Imago) ità etiam sæpenumerò eam comitantur inopinatæ fraudis dolisq; circumventiones, tales sanè quæ non facilè in mentem veniant viro vulgari ac sobrio. Per quod *Enthusiastes* apud rudem populum, si non prorsus sit mente emotus, sed actuoso ingenio, & sponte oblatas nactus opportunitates, mira profectò patrare possit in mundo, taliáq; quæ nemo sobrius aut præstare queat aut ausit unquam tentare. Atq; talis est hujus *Mahometis* conditio, qui in medio Dementiæ suæ *Fanaticæ*, effrænis lusûs ac Festivitatis, Libidinis insatiabilis ac Ambitionis, & Rapturarum Poëticarum, Martiiq; furoris, fundamenta jecit immensi illius Imperii quod totus mundus etiamnum attonitus admiratur. Ad quod primus gradus erat *Enthusiastica* illa insania quæ eum animabat ad cogitandum aut saltem profitendum se ultimum maximúmq; *Prophetam* quem Deus unquam in mundum sit missurus. Nam intrepida hujus rei inculcatio multis extemporarii Ingenii adinventionibus, ad resarciendum suum honorem ubi illius imposturæ detectæ essent adjuta, negotium certè expediebat cum successu apud rudem illam gentem quicum illi res erat.

9. Quantùm verò ad superbiam quæ *furorem Fanaticum* comitatur, equidem fateor alios fuisse quorum mentes istis fidiculis æquè distentæ erant atq; illius, *Davidem Georgium* intelligo, *Amstelodamensem* istum, & Doctorem *Peruvianum* aliósq; qui eundem Titulum atq; Officium cum illo affectabant, & fortean cùm penitiùs illo insanirent (saltem ex eis aliqui) firmiùs credebant se *magnum illum Prophetam* quem Deus missurus erat in mundum, quàm ipse *Mahometes.* Cæterùm cùm *Mahometes Enthusiasmum* haberet magis morigerum, & quod caput rei est, meliores opportunitates venandi suam prædam, ut cui res erat cum rudi & illiterato populo, successus ejus non solùm eorum successum excedebat, sed tam admirabilis erat, ut verum quemvis Prophetam potuisset cohonestare, Mundóq; commendare.

CAP. X.

1. Mahometem *verum non fuisse Prophetam, è crudelibus sanguinolentisq; suis Præceptis detectum;* 2. *Ut & ex insatiabili ejus Libidine;* 3. *Et ex enormitate Imaginationis rerúmq; Ignorantia. Quis sensus esse possit nigræ maculæ Cordi ejus per Angelum* Gabrielem *exemptæ.* 4. *Ejus affectatio miraculorum, ut nubis ipsum obumbrantis dum Heri sui mulos agebat.* 5. *Truncus arboris findens se ut viam cedat impingenti Prophetæ. Conferta arborum congregatio ad defendendum ab eo Solem,* Lunæq; divisio. 6. *Res hactenus recensitas de* Mahomete, *sumptas esse ex* Johanne Andrea Abdallæ *Sacerdotis* Mahometani *filio, viro gravi serióq; Christiano.*

1. Cæterùm Prophetam eum verum non fuisse sed merum *Enthusiasten Politicum* vafri ac versatilis Ingenii, cum aliquot micis Dementiæ ac Phreneseos mixti, tum ex depravatis illius Moribus, tum ex rerum Ignorantia & Imaginationis enormitate facilè potest deprehendi. Ad primum refero ejus crudelitatem in condendo leges quibus omnes trucidandi essent qui statim ad illius Religionem non converterentur. Quod præceptum occurrit & in *Alcorano* & in *Zuna. Occidite homines quousq; omnes* Mauri *fiant.* Utq; majori cum zelo hanc agerent *Tragœdiam*, nec tamen sibiipsis à morte metuerent, tantum gaudium in hujusmodi exitu è vita ipsis promisit (præter celerem Ingressum in Paradisum, comessationésq; inibi cum Creatore) ut lubenter Paradisum vellent relinquere rursusq; venire in carnem, ut capaces fierent perfruendi tanti gaudii quantum hoc genus mors secum hominibus affert.

2. Præterquam verò quòd tam *crudelis* erat, erat etiam insatiabiliter *libidinosus*, quemadmodum colligi potest ex multis illius factis, ut ex eo quòd *Zeydino* servo uxorem abstulit, cùm tamen ipse domi haberet non pauciores novem, *Zeydinus* verò non nisi unam solam. In libro *Azear* & *Assameil* quindecim dicitur habere uxores & summopere propter virilitatem laudari, quòd cum omnibus rem habuerit unius horæ spacio. Adulterium etiam commisit cum *Marina* quapiam, Puellâ *Judæâ*, quæ ipsi dono data erat quindecim annos jam nata, cúmq; deprehensus esset in illo facinore ab *Axa* & *Hafeza* duabus ex præcipuis suis uxoribus, & ob id increpitus, juravit

ravit ipsis se cum ea nunquam deinceps rem habiturum. Sed cùm *Libido* ejus fortior esset jurisjurandi obligatione, duæ uxores eum iterum inveniebant illicitum illum ludentem ludum. Quam ob causam *Mahometes* ampliavit matrimonii leges, licitúmq; fecit omnibus suis Sectatoribus cum Ancillis rem habere. Dicitur etiam cùm jam septem uxores haberet *Axam* duxisse sex annos natam, & cum ea concubuisse, cùm nata amplius octo annos non esset. Deniq; nullos postea limites libidini suæ posuit, sed populum docuit sibi licere cum quibuscunq; voluerit concumbere, quanquam ipsos interea intra certum modum coërcebat. Qua quidem in re non tam humanus erat ac facilis quàm *David Georgius* qui permisit hanc libertatem omnibus suis Sectatoribus æquè ac sibiipsi. *Vide Enthusiasmum Triumphatum, Sect. 34. Art. 9.*

3. *Imaginationis* ejus *enormitas* rerúmq; *Ignorantia* manifestæ sunt ex multis locis: quemadmodum ex eo quòd *Mariam* Matrem *Jesu*, sororem facit *Mosis* & *Aaronis*, asserítq; Stellas catenis aureis suspendi, ipsarúmq; maximas majores non esse magno aliquo monte, quódq; affirmat Deum super * Tauri cornu terram stabiliisse, illiúsq; capitis vibrationem causam esse terræ-motuum: hoc *Mahometes* tradit in libro *Zuna*; ubi etiam docet, quando quis sepultus sit, duos Angelos nigros ad eum accedere, eúmq; cogere seipsum erigere in genua, atq; sic exteriori corporis parti animam ad instar *Indusii superpellitiive* induere, quo facto, eum examinare utrùm in legem *Mahometis* credat, cum multis aliis ejusdem farinæ interrogationibus. Id etiam admodum scitum est illius Figmentum. Cùm quatuor utiq; annos natus erat Angelum *Gabrielem* manu eum tenentem ponè montem quendam duxisse, atq; ibi acutâ novaculâ pectus ejus discidisse ipsíq; cor exemisse, & postquam à nigra quadam macula emundavisset, reposuisse rursus in locum suum. Sed enimverò manifestum est ab eventu, Angelum cultro suo incisorio, ratione efficacissimâ ad prævertendum tot támq; enormia Adulteria ob quæ *Mahometes* adeò erat infamis, neutiquam usum esse. Vel fortasse fieri potest, ut illius rei sensus sit, eum exemptâ hâc nigrâ maculâ & abstersâ factum fuisse prorsus impeccabilem, sensu nimirum *Fanatico*, quòd, faciat scilicet quæcunq; voluerit, non possit tamen peccare, non sanè quamvìs cum sua matre concumberet, suúmve trucidaret patrem. Quæ vesana opinio est quorundam *Enthusiastarum* in hisce nostræ ætatis temporibus.

* *Vide Johan. Andr. confus. Secta Mahometana cap. 5.*

4. Immensum esset omnes hujus Prophetiæ ineptias recensere, quarum quæ cum Judicio maximè conjuncta sit, est *miraculorum affectatio.* Etenim qui miracula nec reverà habet nec ea potest fingere, quâ, obsecro, fronte potest ille se Prophetam profiteri? Primi miraculi, quod sibi attribuit, mentionem jam fecimus, quod cordis illius erat à nigra macula emundatio, quæ homines facit obnoxios incursitationibus Diaboli, quemadmodum *Mahometani* opinantur.

Secundum illi obtigit septendecim annos nato, quando nubes in morem Canopei eum obumbrabat die torrido, dum itinerabatur cum Camelis Heri sui: Hisce addere potes illius ab Angelo salutationem in spelunca, Lapidúmq; & Arborum Animaliúmq; Brutorum ad eum Alloquia, cum hac compellatione, *Salve Mahometes Dei nuncie*; quemadmodum & *Illacrymationem* aridi trunci Palmæ ad discessum ejus & exilium à *Mecha*.

5. Verùm tria miracula eáq; omnium maximè notabilia adhuc restant. Quorum primum est, Trunci Arboris diffissio ad *Mahometis* in ipsum impactionem, dum meditabundus incedebat, cum oculis religiosè in cœlum sublatis. Arbor enim sponte se fidit in duas partes, ut sancto Prophetæ liberum transitum præberet, postquam verò transiverat, in unum statim partes rursus coaluêre.

Secundum est, conferta simul arborum congregatio ad defendendum ab eo Solem, earundémq; rursus ad illius jussum, cujusq; ad locum proprium recessio. In *Zuna Mahometes* magìs particulatim affirmat, quòd die quodam cùm ex lege Naturæ necessaria, alvus ei exoneranda esset in aperto quodam campo, duabus mandavit arboribus ut ad se accederent ad defendendum ab ipso calorem Solis, quod illæ continuò præstabant radicibus earum è terra evulsis, quódq; postquam jusserat redire, arbores statim obsequebantur, infigebanturq; rursus terræ in suis utræq; locis ut antea.

Cæterùm, ultimum maximéq; insigne miraculum (quod æquè illius *Ignorantiam Naturæ* arguit atq; *Imaginationis enormitatem*) est certè *Lunæ* in duas partes ab eo facta *Divisio* protrusióq; unius partis in unam Manicam, alteriúsq; in alteram, earúmq; mox eductio è partibus collo proximis, & in unum rursus postmodùm ferruminatio, redintegratæq; Lunæ tandem in eundem Cœli locum remissio, unde suarum precularum vi eam descendere coëgerat. De quibus omnibus miraculis summatim observandum est, quòd quemadmodum quædam ex ipsis non sunt possibilia, ità nulla,

nulla, nè affirmantur quidem coram testibus fuisse facta; quódq; deniq; ipsorum pleraq; oppidò quàm fatua sunt & ridicula.

6. Commemorantur hæc ferè omnia apud hominem admodum gravem piúmque, & verum, quantum ego conjicio, sincerúmq; Christianum, *Johannem* utiq; *Andream* filium & successorem *Abdallæ* Sacerdotis *Mahometani*, virum sanè Religionis Legísq; *Mahometanæ* consultissimum, qui post conversionem suam ad Christianitatem, librum scripsit, (idq; ut mea fert sententia multo cum candore ac judicio) de Impostura *Mahometismi*, ex quo collegi quæ hîc recensuimus, possimúsq; plura addere tum ex ipso tum ex aliis Scriptoribus; Verùm hæc sufficient ad demonstrandum *Mahometem* talem esse hominem qualem ego ipsum descripsi, & ad efficiendum porrò ut ex hujusmodi collationibus rectiùs intelligamus, magísq; vivido sensu sobrietatem, dignitatem & irreprehensibilem propriæ nostræ Religionis soliditatem sapiamus.

CAP. XI.

1. *Tria magna* Apotheoseos *Christi* Consequentia. 2. *De* Missione Spiritûs sancti, *Apostolorúmq; facultate faciendi miracula.* 3. *Circumstantiæ descensûs* Spiritûs sancti *in ipsos in* Die Pentecostes. 4. *Circumstantiarum hujus miraculi solida* Rationabilitas. 5. *Sensus earum* Symbolicus. 6. Flatus violentus *quid significaret, ruens repténsq; domum.* 7. *Quid* Linguæ *igneæ & dispertitæ.* 8. *Multorum aliorum* Miraculorum *aut* accidentium *Apostolis aut ab ipsis* factorum *recitatio.* 9. *Congruitas & cohærentia totius Historiæ miraculorum Christi ejúsq; Apostolorum à successu illustrata.*

1. Postquam longiusculâ sed necessariâ Digressione, falsas illas & insalubres vias, per quas *Mahometes*, *David Georgius*, *Fanaticúsq;* illius *Gregalis* ab *Amstelodamo* homines volunt ducere, perlustravimus, restat jam ut ad veram illam viam fidelémq; ductorem *Jesum Christum* redeamus, cujus per *Resurrectionem*, *Ascensionem*, & *Apotheosin* cùm pertransiverimus, progrediemur jam ad ultima illa tria quæ proposuimus, quæ omnia *Consequentia* sunt illius *Apotheoseos* admodum congrua & naturalia, nempe *Sessionis* illius, *Mundiq; Administrationis* ad *dextram Dei Patris*: Sunt autem hæc, *Spiritûs sancti Missio* in die *Pentecostes*, *facultásq; edendi miracula Apostolis Discipulísq; donata*; *Magnus molitionum ipsorum in Mundo successus*, dum hac mirificâ potestate muniebantur; & *Visibilis* deniq; *Christi reditus in mundum ad judicandum vivos & mortuos.*

2. Horum primum, quæ *Missio est Spiritûs sancti facultatísq; Apostolis edendorum miraculorum donatio*, id certè non solùm *æquum* erat ut præstaretur, utpote quod ante promissum erat à Christo dum cum ipsis versabatur in terris, sed etiam *necessarium* ut fieret quanquam non fuisset promissum, ut, quando foras prodibant ad prædicandum Evangelium Nationibus, non viderentur prorsus ridiculi & contemptibiles, in proponendo res adeò vanas & incredibiles (quemadmodum mundo erant apparituræ) talésq; quæ aliquam speciem dedecoris & opprobrii præ se ferrent. Dum ipsis hominem commendabant pro *Dei filio*, quem tamen *Judæi* pro malefactore crucifixerant inter duos latrones. Proculdubio nisi extraordinaria aliqua vis eis adstitisset, potuisséntq; ea facere quæ planè sunt supra Naturæ leges, derisi fuissent ubiq; Gentium & exsibilati undique, quócunq; venissent. Cùm verò supernaturalem hanc assistentiam habuerint, & propria ipsorum fides eò firmiùs in ipsis indè radicabatur (dum experiebantur *Jesum* prorsus se præstare totum id esse apud *Patrem* quod se profitebatur fore;) erántq; præterea adeò mirum in modum animati & corroborati per sensibilem hanc præsentiam *Deitatis* ipsos ubiq; concomitantem, ut nulla pericula nec contumeliæ, immo verò nec ipsius mortis timor ac cruciatuum cohibere ipsos posset à reddendo apertum mundo Testimonium earum rerum omnium quas illi viderant, pro certóq; cognoverant de crucifixo *Jesu Dei filio* & humani Generis *Servatore*.

3. Vidimus jam in genere quàm necessaria esset Apostolis supernaturalis hæc assistentia. Notabimus jam particulatim quàm congrua saltem ac decora prima illius esset exhibitio, in die utiq; *Pentecostes*. Apostoli cum aliis discipulis cùm in cœnaculo *Hierosolymis* convenissent, cúmq; unâ mente unáq; fide essent, & expectatione

Promissi *Spiritûs Sancti*; supradicto die *Pencecostes supervenit ipsis repente de cœlo sonus quasi vehementis flatûs ruentis totámq; domum replentis ubi sedebant. Conspectæq; sunt eis dispertitæ linguæ instar ignis qui eorum unicuiq; insidebat. Repletiq; sunt omnes Sancto Spiritu & diversis loqui linguis cœperunt prout Spiritus eis dabat effari.* Act. 2. v. 2, 3, 4.

4. Deo supposito ac Providentiâ Angelorúmq; Ministerio ac *Spirituum*, nihil omnino hîc impossibile est nec incredibile. Notabimus verò & *circumstantiarum congruitatem*, quæ aut scito alicui sensui *Symbolico*, aut *utilitati* minimè amittendæ inserviant, quod & ipsum diem facere judico, eorúmq; hoc *Pentecostes* die *in unum* locum *Conventionem*. Etenim earum rerum quæ sic unicuiq; ipsorum per miraculum contigerunt intuitus & observatio, fortior est confirmatio fidei universorum, testésq; indè magìs idonei fiunt toti mundo eorum quæ ipsis per miraculum obvenerunt. Erátq; *Pentecostes* dies tempus accommodatissimum quo hæc contingerent, propter magnum populi concursum eo die futurum.

5. Nec tamen id excludit sensum illum S. *Augustini* magìs *mysticum* & *symbolicum*, Quòd scilicet quemadmodum *Lex scripta Judæis* data est die quinquagesimâ post *Pascha*, ità *Lex Spiritûs* quæ cordibus hominum inscribenda erat mirandum ad hunc modum hîc inchoata est eodem Die per prædicationem Apostolorum super quos Spiritus descendit viâ adeò extraordinariâ. Nec alter ille sensus de *unitate loci Moralem* illam *Grotii* significationem excludit. *Deus dona sua promisit unitati.* Istud etiam quòd sedebant ἐν τῷ ὑπερῴῳ, aut significationem habet *Moralem*, aut, quæ quicquam valeat, *nullam*; Alioqui quò à terra quispiam est remotior nihilo est Deo propinquior, præsertim intra olfactum *Atmosphera*. Quam speculationem Philosophicam *Apollonius* multa cum gravitate verborúmq; apparatu persequitur, ubi *Damidem* edocet inter itinerandum in *Caucaso* monte (quem finitimi spectabant tanquam sanctum aliquod *Deorum domicilium*, ut & alii montes ob eandem opinionem θεῶν ὀχήματα appellantur) quòd utiq; nihilo propinquior quisquam esset Religionis ac virtutis cognitioni quamvìs in altissimum *Athon*, *Olympum*, universósve mundi *Caucasos* evectus esset, nisi res divinas ac Religiosas contempletur non tam in *puro* ac *subtili Aëre* quàm ex *repurgato spiritu* ac sincero.

6. Illa verò quæ præcipuam habent significationem sunt *Violentus ruens flatus*, *Linguæq; igneæ dispertitæ.* Quorum duorum prius Symbolum est vis illius externæ quam illaturus erat mundo Deus in introducendo in eum *Filii sui* notitiam. Nam proculdubio stupenda illa miracula quæ per Apostolos facta sunt, externos hominum sensus adeò fortiter feriebant, ut quodammodo vi cogerentur agnoscere manum Dei cum ipsis fuisse, doctrinámq; quam docebant esse veram. Cujus cognitio tandem unà cum miraculorum fama totum mundum replevit, quemadmodum & sonus de cœlo ac violentus ruens ventus totam replêrunt domum ubi sedebant. Certum est Pontifices maturè conquestos esse quòd Apostoli totam *Hierosolymam* doctrinâ suâ repleverant.

7. Posterius verò, *Linguæ* scilicet *igneæ dispertitæ*; species quidem ipsarum *ignea* explorantem, penetrantem, colliquefacientem & purificantem vim Spiritûs innuit, quemadmodum & ipsarum *dispertitio* Sermonis vivi effectum, quod eorum prædicationem comitabatur, quem meliori jure appellare possumus τὸν διαιροῦντα λόγον, quàm *Stoici* jejunam suam *Rationem*. Hic enim est qui *penetrantior est quovis gladio ancipiti, & pertingit usq; ad divisionem Animæ simul ac corporis compagúmq; ac medullarum, & cogitationes & conceptus cordis dijudicat*; quemadmodum observari potuit in Sermone *Petri* prædicato. Vel, ut usq; adeò *Mysticis* sensibus & *Spiritualibus* non indulgeamus, διαμεριζόμεναι γλῶσσαι, *Linguæ* hæ *dispertitæ* symbolum solummodò externum esse possunt internæ illius facultatis ipsis donatæ loquendi diversis linguis, quanquam eas nunquam erant edocti. Quod quidem donum usûs erat admodum sobrii ac necessarii (utì & omnia erant miracula quæ edebantur vel à Christo vel ab Apostolis) cùm ipsi prædicare deberent diversis nationibus quæ tunc *Hierosolymis* habitabant, & proficisci postea in diversas Regiones ad convertendum homines ad fidem. Hebr. 4. 12.

8. Hæc est solida ratio quæ reddatur omnium cirumstantiarum magni illius miraculi partim in Apostolos partim ab Apostolis facti post Christi *Ascensionem* in cœlos. Quæ divina vis semper postea eis assistebat in omnibus eorum peregrinationibus ac laboribus in Evangelio, quemadmodum videre est in *Actis Apostolorum*. Ubi non solùm invenies ipsos hac edendi miracula facultate præditos, verùm etiam per [a] preces manuúmq; impositionem conferentes eam aliis, in Ecclesiæ utilitatem; ubi eos videbis sanantes [b] ægrotos, [c] claudos in pedes erigentes, facientésq; ut ambulent, suscitantes

a Act. 8. 15.
b Act. 5. 15.
c Act. 3. 6, 7.

[d] *Act.* 9. 40. [e] *Act.* 5. 16. [f] *Act.* 5. 15. [g] *Act.* 4. 31. [h] *Act.* 8. 39. [i] *Act.* 5. 19. & 12. 7, 8. [k] *Act.* 6. 15. [l] *Act.* 7. 55. & 9. 3, 4.

suscitantes [d] mortuos, [e] Dæmonia ejicientes, omniáq; rursus miracula maximè notabilia repetentes quæ Servator edidit. Etiam nonnulla quæ ipse nunquam fecit. Cujusmodi sunt linguis locutio, & per meram corporis [f] umbram sanatio, quæ aliquantò mirabilior videtur quàm illa per tactum fimbriæ vestimenti Christi facta. Quibus addere potes, quæ per miraculum ipsis acciderunt, ut domicilii in quo erant inter preces & supplicationes, (terræ-motûs instar) per sensibilem præsentiam *Divinæ* virtutis eos ubiq; concomitantis [g] succussio; [h] Transvectio eorum per aërem Angeli manu ab uno loco in alium; Visitatio ipsorum per [i] Angelos in carcere, qui & aperiebant carceris fores faciebántq; ut vincula sponte ipsorum corporibus exciderent; Vultuum [k] Transfiguratio in splendorem Angelicum, Christíq; [l] apparitio è cœlis in fulgore illustri magìs & relucenti quàm est Sol circa meridiem, quemadmodum contigit *Paulo* proficiscenti *Damascum*. Quarum rerum credibilitatem, quemadmodum & Resurrectionis ac Miraculorum Christi, ipse successus planè arguit.

9. Videtur enim prorsus impossible ut Christus, homo omnibus illis perfectionibus destitutus quæ plausibiles sunt carni & sanguini; qui nec vi eloquentiæ armatus erat, aut Philosophiæ peritiâ, aut autoritate dignitatéve mundanâ; nec fortunæ Nobilitatísq; subsidiis munitus, (sed è contrà ex eo, quòd vitam degebat, exemplúmq; se præbebat morum, qui aut contemnuntur à naturali homine, aut odio habentur, incommodatus ac præpeditus) quíq; adhuc magìs invisus contemptibilísq; factus est, propter mortem ignominiosam quam inter duos infames malefactores subiit: Equidem nisi vis alta extensúmq; de cœlo brachium rem Christianam promovisset, hoc est, nisi idem Christus hujusmodi, quæ commemorentur, miracula ipse patrâsset, nisi à mortuis surrexisset, ascendisset in cœlos, atq; Spiritum indè in Apostolos effudisset, donassétq; ipsos facultate tam mirabilia patrandi opera quàm quæ reverà patrabant, impossibile inquam prorsus fuisset, ut Christianitas eum habuisset successum, quem ad hunc usq; Diem eam in mundo habuisse cernimus. Adeò ut tota Christi Historia admodum congruens sit & cohærens, talísq; qualis juxta ipsam rei naturam debet esse quandocunq; Messias venerit in mundum.

CAP. XII.

1. *Tria insignia effecta* Missionis Paracleti *per Christum, ab ipso prædicta, Johan.* 16. Paracletus ubi venerit, *&c.* 2. *Expositio* Grotii *in locum.* 3. *Fundamentum illius expositionis.* 4. *Brevis indicatio genuini sensûs loci per Autorem.* 5. *Vaticinium Christi impletum, agnitúmq; non solùm à* Christianis *sed & à* Mahometanis. 6. *Substantiam* Mahometismi Mosem *esse &* Christum; *Unius Dei perquam fervida eorum Professio.* 7. *Agnitio miraculorum à* Christo *factorum &* Apostolis, *summiq; Privilegii in Christum collati.* 8. *Quam vim in ipsos habeat ea veritatis Christianæ portio quam jam sunt amplexi, & quæ porrò spes sit plenæ ipsorum Conversionis.*

1. IMmensæ profectò operæ res esset amplum illum successum, quem Christi *Passio, Resurrectio, Ascensio,* Spiritúsq; sancti *Missio* in mundo habuit, particulatim prosequi. Cæterùm universalissima, latissiméq; patentia effecta silentio præterire non possumus, præsertim illa tria de quibus & ipse vaticinatus est, Johan. 16. *Quòd utiq; Paracletus ubi venerit mundum arguet de peccato, & de justitia, & de judicio.*

De peccato, quoniam mihi fidem non habent.
De justitia, quoniam ad patrem discedo, nec me videbitis ampliùs.
De judicio, quoniam princeps hujus mundi judicatus est.

2. Cujus summa, prout *Grotius* forensi sensu locum interpretatur, admodum latè se extendit, agnoscitúrq; æquè apud *Turcas* ac *Christianos*. Eruditus enim expositor Christum supponit Spiritum mittere tanquam *Advocatum*, qui causam ejus acturus esset adversùs mundum (& certè vox παράκλητος id significat & nihil ampliùs) atq; ità mundum convicturus, Primò, de grandi *Infidelitatis* crimine trucidationéq; veri eorum Prophetæ, imò expectati *Messiæ*. Hoc propriè spectat ad *Judæos* qui eum crucifixerunt, & senserunt profectò Divinam vindictam ob tam atrox facinus, cùm Urbs ipsorum excisa esset, Templúmq; dirutum, ipsíq; dissipati factíq; fæx populi in omnibus mundi locis.

Secundò,

Secundò, De *æquitate* benignáq; transactione justi Dei cum Christo, qui cùm injustè passus esset, ejus injuriam resarsit faciendo eum cœlestis gloriæ participem, propter opprobrium & contumeliam quam tulerat in terris.

Tertiò & ultimò, De *judicio* sive justitia partem inter atq; partem, quódq; proinde, quemadmodum Diabolus *Judæos* instigavit ad Christum vitâ suâ exuendum, ità per modum *Retaliationis* Christus Diabolum præsenti Imperio Dominióq; in mundum exueret, per destructionem utiq; *Idololatriæ*, cultúsq; Apostatarum spirituum abolitionem; quanquam sanè claudicare hic aliquantulum videtur τὸ ἀντιπεπονθὸς cùm membra sint adeò heterogenea.

3. Expositio tamen nihilominus satìs ingeniosa apparebit, modò consideremus id quod ille pro fundamento posuit suæ Interpretationis. Quòd utiq; *Peccatum*, *Justitia* & *Judicium*, ἁμαρτία, δικαιοσύνη, κρίσις, *Hebraicis* respondent vocabulis, חטא צדק משפט; primo, חטא significante publica judicia de criminibus, alteris verò duobus judicia privata, unum ex æquo & bono, quod est צדק δικαιοσύνη, alterum certam ex lege formulam habens quod est משפט κρίσις. Quod proculdubio istiusmodi leges complectitur quæ ad jus *Possessionis* æquè spectant ac *Retaliationis*, ad quam *Grotius* tam speciatim collineat in sua citatione Levit. 24. 20. Diabolus igitur cùm merus esset *usurpator* nullúmq; jus haberet ad mundi Imperium ac Dominium, actio erat in illius usurpationem, atq; sic interpretatio erit irreprehensibilis. Et certè quòd Actio hujusmodi sit, manifestum est ex eo quòd Christus Dei filius rerum omnium sit hæres, quemadmodum & ipse alicubi innuit, & Apostolus etiam disertis verbis declarat. *Hebr.* 1. 2

4. Sensus igitur suprà citati Textûs breviter hic est, Quòd Spiritus qui dicitur *Paracletus* sive *Advocatus* ubi venerit, convicturus sit mundum de *Christi Veracitate*, déq; *Infidelitate* ac *Crudelitate Judæorum* qui eum crucifixerant, qui verus erat Propheta, non deceptor necdum deceptus; & de *Æquitate Dei* qui ejus jam compensârat labores ac ærumnas quas apud *Judæos* passus erat, recipiendo eum ad seipsum eúmq; coronando immortali gloriâ; & de *Judicio Dei* adversùs Diabolum, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται, Deum sententiam contra ipsum jam tulisse, quòd scilicet ejiciendus sit ex usurpato suo Imperio, quódq; omnes Paganicæ formæ cultûs abrogandæ sint & abolendæ.

5. Hoc quidem *Paracletus* sive *Dei Spiritus* Apostolis superveniens eísq; & Ecclesiæ modis adeò miraculosis per tot secula assistens, tam irrefragabili evidentiâ verum præstitit, ut non solùm totus Christianus Orbis de eo certus sit, sed & immensum *Turcarum* Imperium omnésq; *Mahometani* ubicunq; terrarum disseminati. Adeò ut tota quodammodo terra impleta sit hujusce rei famâ ac fide. Quod certè notare operæ pretium fore putavi nè minùs amplus hic successus videri posset quàm reverà erat.

6. Quanquam enim *Mahometani* Christiani non sunt sed Pagani in sensu nimis quàm vero, manifestum tamen est magnam partem literæ ipsorum Legis, *Mosem* esse & *Christum*. Et in confusionem crassæ cujusq; Idololatriæ ac Polytheismi, profitentur *unum solum Deum*, Cœli ac terræ creatorem, maximáq; vis ac pondus Religionis eorum huic principali innititur articulo. Cujus quidem consideratione adeò abrepti sunt atq; accensi, ut in Templis magnam partem temporis impendant in clarè emodulando unam hanc veritatem, *La illa ilella*, *La illa ilella*, hoc est, *non est nisi unus Deus*; quemadmodum referunt Historici. Verùm hoc nihil amplius est quàm quod ipsi *Judæi* credunt, nec fortassean ex tam probis fundamentis. Sed enimvero ulteriùs aliquanto progrediuntur, tanquam si ambitiosi essent consolidandi imperfectum illum Titulum quem quidam eis tribuit, ipsos appellans *Semichristianos*.

7. Etenim partim in *Alcorano* partim in *Zuna* commemoratur, *Christum Jesum à Spiritu sancto conceptum esse, virgineq; Mariâ genitum, Evangelium viam esse ac lucem & salutem hominum, eósq; qui obediunt illi non damnatum iri. Christum cognovisse ipsa humanorum cordium cogitata, mortuos suscitâsse, insanabiles hominum morbos curâsse, visum cæcis restituisse, mutósq; fecisse loqui. Apostolos Christi*, Matthæum, Petrum & Paulum *leprosum quendam* Habib Araiar *appellatum* Antiochiæ *sanavisse, & suscitâsse Regis filiam à mortuis, visúmq; pariter restituisse infanti qui natus erat cæcus*. Et postremò, tres præeminentias *Alcoranus* tribuit *Christo* quas nulli alii Prophetæ tribuit, non *Abrahamo*, non *Mosi*, & nè ipsi quidem *Mahometi*. Prima est, quòd cum Anima simul ac corpore in cœlum subvectus esset, ubi expressim additur in *Zuna* quòd & rediturus sit illinc ad judicandum mundum judicio recto. Secunda, quòd appellandus esset *Verbum Dei*. Tertia, quòd *Sanctus Dei Spiritus*

esset

esset nuncupandus. Hæc legere poteris diffusiùs tradita apud *Johannem Andream*, in sua *Confusione Sectæ Mahometanæ*, ut etiam apud alios. Ex quibus porrò addere poteris, *Turcam* tantâ existimatione venerationéq; habere S. *Johannis* Evangelium, ut in corporibus id gestent dum proficiscuntur in militiam, tanquam amuletum quoddam quo sclopetorum ictus defendant vel eludant.

8. Hoc notatu dignum putavi; partim ut is honor qui *Christo* debetur non detur *Mahometi*; (De quo optimum quod enunciari potest hoc certè est, Quòd utiq; ille non adeò usquequaq; Evangelii Mysterium, nec per suam ignorantiam, nec per fraudes Politicas, nec per ullas fanaticas vertiginosásq; Levitates pervertit depravavítque, quin tantum substantiæ virtutísq; ejus superfuerit quantum ictu gladii adjutum, satìs potens fuit ad concidendam crassiorem illam Idololatriam Paganicam, ad castigandos inobedientes Hypocriticósq; Christianos, & ad demoliendum externum Diaboli Dominium in Mundo:) Et partim, ut dispicere possimus, quanta spes sit, opportuno tandem tempore (postquam præcipua Orbis Christiani scandala sint ablata, (cùm & tam bellè jam sit per splendidam suam quam fovet de Servatore opinionem præparatum) quòd universum Imperium *Turcicum* derepentè evasurum sit Christianum: cùm id quod vanum falsúmq; apud ipsos est, meliori non innitatur fulcro, quàm fatuis ineptisq; Visionibus, falsóq; allatis Miraculis, absurdísq; fabulis versuti, cerebrosi impuríq; Impostoris; cùm è contrà Fides pura Christiana Evangelio comprehensa tam solida sit, tam sincera támq; rationi consona, ut nemo sit qui mentis est compos, quin clarè ipsi constare possit de illius veritate.

Vide cap. 16. *Sect.* 5.

CAP. XIII.

1. *Triumphum* Divinæ vitæ *non tam amplum esse hactenus, quàm ruinam externi Imperii Diaboli.* 2. *Conspicua illius eminentia temporibus primitivis.* 3. *Reale ac crudele Christianorum Martyrium sub decem persecutionibus demonstrationem esse quòd eorum Resurrectio non sit* Allegorica. 4. Beatæ Immortalitatis *in Evangelio promissæ per Allegoriam* Elusionem *vel* Abolitionem, *maximam esse contra Christum* Blasphemiam *quæ potest excogitari.*

1. VIdetis quàm amplus sit successus *Adventûs Servatoris* in mundum ratione externæ ruinæ Regni Principis hujus mundi, veteris illius usurpatoris in filios hominum. Jam verò si ex me quæritis, quantus *Divinæ vitæ* Triumphus fuerit per totam hanc victoriam; Equidem fateor quòd meritò quispiam optare possit ut major esset quàm sit, ut fuisset amplior, diutiúsq; durâsset. Aliquid tamen per totum hoc tempus etiam hac ex parte præstitum est.

2. Fides enim in Deum per Dominum nostrum *Jesum* Christum, firmáq; persuasio circa vitam futuram, hujúsq; fidei effectus, qui est ipsa natura spiritúsq; Christi habitantis in nobis, consistens è *Puritate, Humilitate* & *Charitate*, hæc sana salubrísq; constitutio multùm erat in Primitivis Ecclesiæ temporibus, etiam tum cùm nullum subsidium auxiliúmq; ab humanis viribus habebant, immò verò cùm crudeliter ab ipsis tractabantur, quippe qui eligebant potiùs ablegari in exilium, in carcerem, tormentis subjici, & quodlibet mortis genus subire, quàm abnegare eum qui pretiosissimo suo sanguine eos redemerat, paraverátq; ipsis æternæ felicitatis locum apud semetipsum in Cœlis.

3. Hîc *Fides Divináq; vita* admodum conspicuas reportabant victorias, conspicuósq; Triumphos agebant, quippe quæ in totius mundi conspectu crudelem Diaboli malitiam despicatui habebant, ipsiúsq; mortis terrorem, larvâ etiam quàm maximè horrendâ indutæ; quemadmodum innumera videre est exempla sub Paganis Imperatoribus in *decem illis Persecutionibus* sanguinolentis. Quæ quidem Historia non potest quin quemlibet faciat abominari hujusmodi leves perfidósq; *Allegoristas* qui intercipere spem volunt futuræ vitæ, attenuando talia loca in Scripturis quæ ejusmodi sensum præ se ferunt, in sensum *præsentarium*, *Moralémq;* ac *Mysticam* Interpretationem; tanquam si Evangelium & pretiosa promissa inibi contenta non ultrà quàm ad hanc vitam quam hîc degimus in terris, pertingerent.

4. Quod summum est quod excogitari potest in *Jesum* Christum opprobrium ac Blasphemia, tanquam si *Proditor* potiùs esset quàm *Servator* humani Generis, majorémq;

jorémq; in modum humanum sitiret sanguinem quàm isti *Indorum* Dii de quibus locuti sumus qui ejusdem tam prodigi erant in suis Sacrificiis. Et verò quasi amor non esset charissimúsq; erga nos affectus, qui fecit ut vitam deponeret pro nobis, sed odium inveteratum malignúmq; consilium efficiendi, ut Myriades hominum mactarentur spontéq; sacrificarentur præ fidelitate atq; amore erga eum qui eos ad hunc modum prodiderit. Quamobrem quicunq; novum Testamentum ità interpretatur ut certitudinem præmii ac pœnæ post corporis mortem eludat ac subvertat, is profectò aut purus putus est Infidelis aut horridè Blasphemus.

CAP. XIV.

1. Corruptio Ecclesiæ ex quo Christiana Religio, Religio facta est Imperii. 2. Quòd nec tunc cessabat esse vera vivaq; Ecclesia quanquam abscondita in Eremo. 3. Tametsi Divina vita *valde tunc abjecta erat, Personas tamen Servatoris* Christi, *Virginis* Mariæ, *&c. locupletissimè fuisse cultas; 4. Apostolósq; ac Martyres summis officiosissimisq; blandimentis ad antiquam rationem Paganicorum Rituum exceptos. 5. Conditio* Christianitatis *post generalem Apostasiam comparata cum illa* Unæ *in deserto inter* Satyros. *6. Tametsi hic Ecclesiæ status diu fuerit, non tamen sic fore in perpetuum; dúmq; sic est, reales tamen Christi Inimicos etiam pulverem illius pedum lambere. 7. Vesani ludi quos hi Simii Satyriq; faciunt cum Christiana veritate. 8. Quantum desciverit Christianus Orbis à præceptis exemplóq; Christi in Bellis movendis effundendóq; sanguine. 9. Quòd tametsi Providentia ad* Paganicum *hunc* Christianismum *ad tempus connixerit, facere tamen non potest quin Ecclesiam tandem ad* puritatem pristinam *restituat. 10. Plenam verò hujus rei probationem nimis prolixam fore pro hoc loco.*

1. PRimitivæ Ecclesiæ conditionem qualis erat antequam facta esset Religio Imperii, strictim cursimq; attigimus; Quæ futura esset postea mutatio vel ex ipsis causis quivis poterat præcipere. Etenim postquam non solùm persecutionis metus ablatus erat, sed magni etiam honores externaq; commoda Ecclesiæ additi, vel pessimus quisq; maximéq; Atheus è Paganis promptissimus paratissimúsq; foret ad Christianam Religionem amplectendam; & si qui ex Ethnicis non accipiebant conditionem, non est dissimile veri quin ii essent quibus maximè erat Religio quid facerent, quantumvìs sub cultu erroneo educatis. Adeò ut rete tunc plus cœni limíq; traheret quàm bonorum piscium. Hortúsq; Dei qui antehac nihil habebat nisi salubres herbas florésque, herbis nunc erraticis noxiisq; tota obtegeretur. Vel, si malles, vera Ecclesia quæ antea ut Civitas in monte, omnibus facta erat conspicua, abscondita nunc esset, & dispersa in vasta Romani Imperii Eremo, quod tametsi nomine tenus Christianum erat, vitâ tamen ac moribus evaserat plusquam Paganicum.

2. Cæterùm nè res minoris faciamus, quàm reverà erant, Primò, vera Ecclesia Christiana *abscondita* solummodò erat non *perdita*, quemadmodum se res habet ad hodiernum usq; diem. Est enim etiamnum in eremo & ad instar *illius vocis in eremo clamantis*, conqueritur testatúrq; contra ferinos, sensuales abominabilésq; vitas sævósq; mores in ea mundi parte quæ appellatur Christiana. Semper enim fuerunt & etiamnum sunt in magna hac rudíq; massa Christianitatis aliqui, qui verè regenerati sunt integréq; per Dei manum in amabilem Christi Imaginem formati, qui testimonium perhibent de fœdis ac detestabilibus exorbitationibus eorum qui adeò impudenter imperioséq; gloriantur se solos veros esse Christianos, cùm tamen reverà non sint omnino Christiani, hoc est, nulla *vera* Christi *membra*, utpote qui nihil habent *illius Spiritûs*, quemadmodum & eorum opera manifestò declarant.

3. Et secundò, Quanquam fatendum est ipsam *Divinam vitam* quatenus Ecclesiæ est communicabilis, multùm, quod aiunt, infra foros fuisse gravitérq; suppressam, ex quo primùm *Christianitas* & res *Politica* simul conjunctæ pari quasi passu incesserunt; tamen postquam Ecclesia adeò opulenta facta esset pompísq; splendida, opes sanè suas admodum liberaliter in honorem expendebant non solùm *Servatoris* in quo *Divina vita* adeò præcellenti modo habitabat, sed etiam *beatæ illius Genetricis*, sanctorúmq; *Apostolorum* ac *Martyrum*, qui & magna profectò erant *Divinæ vitæ* exempla. Cúmq; hæ Generationes istiusmodi essent à quibus nihil melius Deus posset expectare,

 illius

illius providentia meo quidem judicio, sapientèr permisit ut tam profundè se immergerent in studium *externi cultûs* non solùm *Christi* sed & fidelissimorum suorum *Sectatorum*, ut illud ad aliquem modum expleri posset etiam in *Martyribus*, quod de *Christo* prædictum est; *Itaq; partem ei dabo inter magnos, cúmq; potentibus spolia participabit, quoniam objecerit animam suam morti.* Ac proinde *Martyres* qui tantam partem tulerunt in ærumnis afflictionibúsq; Christi, permittebantur etiam ad aliquem usq; modum participes fieri illius gloriæ ac honoris qui exhibetur magnis Principibus & Imperatoribus post discessum ex hac vita, hoc est, Imagines habere ac Templa erecta, ipsorúmq; nominibus consecrata. Atq; hoc profectò facit ut non sim ità attonitus ad illum Providentiæ eventum, quæ tantum ossibus Martyris *Babylæ Antiochiæ* olim *Episcopi* virtutem permisit, ut os possit obturare *Apollini Daphneo* cùm *Julianus* illud denuò aperire multis opimis Sacrificiis tentâsset. Ut taceam multa alia memorabilia miracula quæ per reliquias *Sanctorum* ac *Martyrum* in diebus illis facta erant.

Esai. 53. 12.

4. Hactenus igitur mundus *Paganus* ex quo tempore Christiani facti sunt, admodum religiosè officiosi fuerunt juxta veterem rationem Paganismi, venerabundè genuflectentes perblandéq; solicitantes multis sacris ritibus & ceremoniis, non *Christum* solum sed & beatam *Virginem*, omnésq; sanctos *Martyres* & *Confessores*, promptè admodum liberéq; ipsis omnem externam impertientes reverentiam, & sacella diésq; consecrantes honori ipsorum ac memoriæ. Adeò ut *personalis* cultus *Divinæ vitæ*, quatenus in *Christo* residet, in *beata Virgine*, in hoc vel illo *Sancto* vel *Martyre*, æquè accuratè peragatur, ac cultus excellentium illarum dotum *Animalis vitæ* in antiquo Paganismo, quas illi colebant in *Belo*, in *Baccho*, in *Cerere*, *Apolline*, *Venere* alisq; personis eminentibus apud Ethnicos, qui insignes fuerant *Animalis vitæ* in Homine Gratificatores.

5. Equidem meo judicio, descriptio illa apud *Spencerum*, exceptionis *Unæ* apud *Satyros* in Deserto, ad vivum Christianitatis conditionem repræsentat ex quo Ecclesia ex *Horto* facta primùm est *Eremus*. Saltabant, ludebant, subsaltímq; tripudiabant circa eam, externis abundantes genuflexionibus & gesticulationibus obsequiosis. Illa verò interim nihil ipsis inculcare poterat *Divinæ Legis vitæ* quam illa cum ipsis communicatum venerat. Imago rei adeò viva est, versúsq; tam amœni, ut sperem tædio non fore si aliquot ex ipsis præcipuos recitavero. Quemadmodum ex *Enneasticho* undecimo; ubi *Satyros* facit suam ruditatem deponere atq; asperitatem, quantum poterant, ad recreandam attonitam Virginem post graves suas calamitates.

In Poëmate quod inscribitur Ælvarum Regina. lib. 1. cant. 6.

Rugatam frontem & minitantia cornibus ora
Abjiciunt, Rurisq; rudis deponitur horror.
Quin & testantur suavi sua gaudia rictu.
Utq; animum recreent, mæstos abigántq; timores,
Hanc colere hi sua crura docent inflexa retrorsum.

Et rursus in sequenti *Enneasticho.*

Dum capit hos teneræ miseratio digna juventæ
Percellitq; animos claræ admiratio formæ,
Insolito toti languescunt prorsus amore.
Submissè & sese prosternunt gramine molli,
Cœlestisq; pedes lambunt, blando ore, puellæ.

13.

Signa voluntatum ex humili hoc gestu illa capessit,
Componitq; lubens animum ad præsentia fata.
Intrepidam sic se viridi de cæspite tollit,
Candentes profértq; pedes sine suspicione.
Illi omnes læti, ut volucres sub vere recenti,
Deducunt, lepidas circà celebrando choreas,
Clamorémq; cient & rustica carmina dicunt,
Arboreisq; viam sternentes frondibus, illam
Ecce, coronatam nitidâ, venerantur, olivâ.

14.

Personat interea tam alacri cava Tibia cantu,
Ut sylvæ ingeminent tremulis tinnitibus Echo.

Ipsi autem terram feriunt pedibúsq; fatigant
Lascivos imitando citatis saltibus Hœdos. &c.

Verùm inter omnem hanc alacritatem agilitatémq; corporis, in repetitis suis Ceremoniis obsequiosísq; Gesticulationibus, *Una* nihil poterat internæ illius Legis vitæ ipsis inculcare, sed totus eorum zelus in externam impendebatur Adulationem Idololatricam. Quemadmodum Poëta conqueritur *Enneasticho* 19.

Hoc fato freta infelix felixq; Puella
Sustinet illorum stupefactos pascere ocellos;
Et nè ipsi miseræ infortunia prisca recurrant,
Longo apud hunc populum versatur tempore agrestem.
Hæc ergò interea nudum ipsi pandere verum
Conatur, cultum sibi cùm præstaret inanem,
Fœdum illam faciens simulachrum Idololatriæ,
Verùm dum illa suo à cultu zelum arcet ineptum,
Illius, heu! stupidum miseri venerantur Asellum.

6. Cæterùm quamvis jam diu sic factum sit, videtur tamen incredibile ità fore in perpetuum: Et verò dum ità se res habent ut sunt, *Divina* tamen *vita Personalem* suum jam agit *Triumphum*. Et etiamnum Inimici Christi, etiam dum tales sunt, (& profectò omnes nondum regenerati homines sunt tales, tono quantumlibèt elato vocitentur Christiani) ejus pedum delambunt pulverem, submittúntq; se ac prosternunt nominibus eorum hominum, quorum vitas, si rursus in terris essent, (cùm ipsorum vitis ità sint contrariæ) inexpiabili odio prosequerentur, personásq; contemnerent ob vilitatem, pedibúsq; proculcarent; immò verò fieri potest, ut majori cum contumelia ac crudelitate, quàm unquam hactenus sit factum, eos denuò cogerent truculenta sua subire Martyria.

7. Adeò ut mirum sit spectaculum observare quàm absurdos ac ridiculos, *Satyri* hi, *Cynocephali* ac *Cercopitheci*, (universam intelligo humani generis massam, qui nullâ aliâ præterquam *Animali vitâ* sunt animati) fecerint ludos, per multos centenos annos in Deserto, cum pretiosa Evangelii veritate; quot modis Sophisticis griphísque, quot infructuosis subtilitatibus ac tricis, quàm crassis contradictionibus ac Repugnantiis, *Scholastici Polemiciq;* Theologi mundum adimpleverint; quæ superfluæ onerosæq; Ceremoniæ, qui recèns formati ad illaqueandos hominum Animos Articuli, quæ sibi placentium Sectarum rerúmq; partes ac divisiones; quæ vario artificio cœlatæ Formæ, belléq; confictæ Curiositates adinventæ sint & efformatæ, aut à superstitiosis *Ecclesiasticis* aut à carnalis ingenii *Politicis*.

8. Et tamen si hæc rei summa esset, quanquam sanè satis perperàm vel sic habet, *Scena* solummodò *Comica* esset, præ eo quod jam facta est. Tandem enim infelix Simius Calcearii cultro suum sibi concidit jugulum. Orbísq; Christianus madens jacet, versans se volutánsque, per nescio quot secula, in proprio suo sanguine. Cujus rei ratio est, quòd in longa hac turbidáq; contentione pro *Religione externa*, magnáq; illius ostentatione, *Interna vita* spiritúsq; Christianitatis, quæ consistit in *Humilitate*, *Charitate* & *Puritate*, omittitur aut excluditur, *Superbiaque*, *Libido*, & *Avaritia* primæ factæ sunt omnium nostrarum Actionum motrices. Adeò ut tametsi *Christi* nomen præ nobis geramus ex eóq; simus denominati, corda tamen nostra realésq; cultus sint oppidò quàm crassè *Paganici*; dum ipsas animas nostras cum omnibus suis facultatibus affectibúsq; etiam pessimi Tituli Numinibus Paganorum consecramus: Cúmq; id severiter expressímq; à Servatore nobis mandatum sit, ut amemus inter nos, nihilominus tamen tanquam per contumeliam destinatúmq; contemptum, ut ostendamus quàm planè desciverimus denuò in Paganismum, mutuum potiùs sanguinem in libamentum *Marti* effundere volumus, quàm inviolabile ac indispensabile præceptum *illius* custodire *quem* nos tamen interim proprium nostrum *Dominum* profitemur ac *Principem*.

9. Ad hunc profectò modum semper-vigili visum est Providentiæ oculo, connivere quasi ad tempus, ad *Christianismum* hunc *Paganicum* æquè ac in antecedentibus seculis ad antiquum *Paganismum*. Cæterùm proculdubio melior aliquando futurus est rerum status, tótq; gloriosæ de Christo, etiam in hoc mundo, implendæ Prophetarum Prædictiones in tam fastidiosam scenam non desinent, ubi tam parum rerum bonarum est, tantáq; colluvies malarum ac turpium. Sed enim Domini Spiritus ossa hæc arida afflabit, actuabítq; hanc externam Religionis formam vitâ ac virtute,

 squamæq;

squamæq; ab illius oculis decident, omnisq; furfuris sordiumq; ascititiarum decident de illius cute, caróq; ejus erit ut caro teneri Infantis, viresq; acquiret & sanitatem, inculpatámq; pulchritudinem & amabilem ad aspectum. Hæc quando evenient, erit tunc *Divina vita* in summo suo Triumpho & Exaltatione in terris, præstantissimúsq; hic Ecclesiæ status ad bene longum tempus durabit; * verùm impii rursus impetent justos, Christúsq; ad judicium visibiliter rediens dirimet litem.

* Apoc.20.v.7, 8,9, &c.

10. Hæc est verissima fidelissimáq; interpretatio in genere (quantum ex Prophetiis Historiisq; Ecclesiæ judicare possum) quæ de illo potest fieri temporis Intervallo quod inter Spiritûs Sancti per Christum in Apostolos effusionem intercedit, ejúsq; reditum rursus ad Judicium. Sed enimverò cùm prolixa nimiùm res esset magis particulatim probare quod asserui, nec præsenti, quod præ manibus est, negotio essentiale, necessarium minimè duxi ut in ullos operosos conatus demonstrandi veritatem conclusionis me induerem. Remittam potiùs eum qui dubitat ad perdoctas lucubrationes incomparabilis illius Divinorum vaticiniorum Interpretis, *Josephi Medi*, ut sibi in eis perlegendis satisfaciat; Cujus rerum tractandarum rationes eâ fiant cum cura ac cautione, eâ intelligentiæ claritate & severitate rationis, eâ judicii perspicuitate ac nusquam æquiparandâ modestiâ ac serenitate, ut horum studiorum prosecutiones, quæ propter vesanos & ridiculos præfervidorum fanaticorúmq; Ingeniorum errores ac hallucinationes in multum inciderant odium & infamiam, non parvum, ut video, honorem existimationémq; sibi rursus asciverint ex bene ordinata cohærentiq; methodo & irrefragabilibus ratiociniis hujus gravis ac venerandæ Personæ. Cujus rationibus innixus non diffugio quin apertissimè fatear putare me, manifestò constare, tum ex *Daniele* tum ex *Apocalypsi* quòd in orbe Christiano rerum scena succedente tempore multùm immutabitur, idq; in melius.

Et quandoquidem nihil est quod æquè momentis rationum *Josephi Medi* contraponderet atq; autoritas splendórq; meritò celebrati nominis doctissimi *Hugonis Grotii* qui visiones *Apocalypticas* in diversum planè sensum interpretatus est (cujus expositionis ingeniositates elegantulæq; concinnitates mihi ipsi penè eò usq; imposuerant ut crederem fieri posse, ut aliquis istiusmodi sit etiam Apocalypseos sensus, cujusmodi is est, ad quem ille collineat) ut manifestò de summa rei constet, dabo operam ut utriusq; *Expositiones* ante Lectoris oculos fideliter proponantur. Quem spero inclementiùs non laturum, si persona tam pia, tam docta, tantóq; prædita judicio quàm erat *Josephus Medus*, & in materia ad quam videri potest selectus per Deum ac Naturam & separatus, & ad quam ipse præcipuè summa cum cura, studio ac Religione animum appulit, clariùs longiúsq; viderit quàm *Hugo Grotius*, qui satis amplam sanè laudum segetem aliunde habet, quiq; per negotia Politica exquisitioribus perscrutationibus tam abstrusi Mysterii non poterat vacare.

CAP. XV.

1. Grotii *rationes quibus probare velit* Dies *non significare* Annos *apud Prophetas, proposita & refutatæ.* 2. *Demonstrationes quòd* Dies *aliquando* Annos *significant.* 3. Medi *Opinio, quòd novum Vaticiniorum Systema à prima usq; Epochâ incipiat à capite* 10. *v.* 8. *illustrata & confirmata.* 4. *Quid significetur per* Tres Dies & Dimidium *quibus Testes jacent occisi.* 5. *De* Bestia *ex* Abysso. 6. *De* Resurrectione prima. 7. *Præsentis argumenti conclusio ex evidentia veritatis* Synchronismorum Medanorum.

1. Præcipua præsumptio quam fovet *Grotius* contra doctrinam *Medanam* ex hujus rei fiducia est quòd *Dies* nunquam significant *Annos*. Quod si probare posset, equidem penitùs enervaret inutilémq; redderet totam Interpretationum *Apocalypticarum* structuram à *Josepho Medo* concinnatarum. Verùm ille affirmat cum confidentia quanta potest maxima, * *Dies etiam apud Prophetas dies esse non annos ut quidam somniant:* Annititúrq; id probare, (simulatq; se planè fecisse) ex verbis Angeli apud *Danielem*, c. 8. v. 14. [*Atq; ille mihi ità dixit, Ad vesperomatutina bis mille & trecenta. Deinde expiabitur Sacrum*] comparatis cum vers. 26. [*Illud quoq; de vesperomatutinorum visione effatum verum est*] hoc est, inquit ille, *nihil habet in se obscuri*, sed planum est ac perspicuum. Unde porrò infert, manifestum esse

* Grot. in Apoc. cap.2.10.

esse ubique, quod *Dies* nunquam habent sensum ullum absconditum sed significant simpliciter *Dies* non *Annos*. Ubi, meo quidem judicio, admodum imperitè ratiocinatus est hic tam eruditus Interpretator. Quamvìs enim concederemus, *verum*, hoc in loco significare *planum* ac *perspicuum* absq; omni Figura vel Ænigmate, non statim sequitur quòd ubicunq; *Dies* nominatur intelligendum sit juxta hunc magìs usitatum propriúmq; sensum. Quod responsum satìs solidum esset, quamvìs ipsa vox יום vel ימים hîc usurparetur. Verùm hîc non usurpantur, Textus verò sic se habet: עד ערב בקר אלפים, hoc est, *ad bis mille vesperomatutina*, sive *bis mille νυχθήμερα*. Cæterùm alibi, ut cap. 12. v. 11, 12. ימים ibi ponitur. Ac proinde ex eo quòd Dies, ubi describitur per naturales suas partes *Auroræ* atq; *Vesperi*, naturaliter significat non figuratè, concludere porrò ità significare etiam ubi sic non describitur, admodum mendosa esset illatio. Quibus potes addere ex eo quòd Angelus dicit *Danieli*, Visionem hanc *vesperomatutinorum*, id est, *Dierum*, esse perspicuam, manifestò innuere, quòd visiones *Numeri* Dierum aliquando perspicuæ non sunt sed obscuræ, annósq; possunt significare, alioqui hæc monitio frustrà fuisset: Quemadmodum profectò & ipsa hæc per dies numeratio, quandoquidem magìs è re ipsa fuisset vaticinium declarâsse per tot annos, nisi quòd datâ operâ factum sit ut vaticinia *Danielis* magìs fierent obscura, ut sic ab istiusmodi oculis absconderentur, quibus Divinæ sapientiæ visum sit eorum sensûs perceptionem præcludere. Hoc verò summum est quod *Grotius* potuit contra expositionem *Dierum* per *Annos* opponere.

2. Nos è contrà videamus quid pro ea dici possit. Primò, manifestum est quòd descriptiones Temporis Propheticæ aliquando certas quasdam affectant ambages & obscuritates quibus se abscondant, quod nec ipsi Adversarii negare possunt. Alioqui *Daniel* tres annos & dimidium planiùs dicere potuisset, quàm *Tempus & Tempora & Dimidium Temporis*. Quamobrem cur non & *Anni* significari possunt per *Dies* æquè ac Tempus ac Tempora Annos significare, præsertim cùm sit scita quædam Analogia in hac re, quandoquidem utriq; mensurantur completo Solis circuitu, Annuo alteri, alteri Diurno? *Dan. 7. 25. & cap. 12. 7.*

Porrò, videmus planè Deum ipsum in multis Scripturæ locis reverà *Dies* facere compendiosas *Annorum* repræsentationes. Ut Num. 14. 34. *Unoquoq; Die in annum verso*. Et Ezekiel. 4. 6. *Me tibi totidem Dies pro totidem Annis dante*. Quibus addere potes *Judæorum* Doctores olim hoc pro principio sumpsisse in interpretandis Vaticiniis, *dies* utiq; *annos* posse significare. Quod profectò admodum prope rem attingit, quantùm ad *Apocalypsin*, cujus autorem Adversarii lubenter agnoscunt non abhorruisse à *Cabbalismo*.

Tertiò, Urgebo eum ipsum Textum contra Grotium quem ille tam mirum in modum pervertit ad suum sensum, Dan. 8. 26. ubi Angelus dicit *Danieli* quòd *Visio matutini & vespertini temporis est vera*, sive plana ac perspicua. Quæ proculdubio significatio est *Danieli*, quasdam Prophetias ipsi impertitas, ubi Tempus numeratur per Dies, non esse perspicuas, sed considerandas esse tanquam ænigmaticas & figurativas. Sed & mentio hîc temporis *vespertini* & *matutini* planè ostendit *Dies naturales* sive *νυχθήμερα* ordinaria intelligi oportere; Et tamen Angelus nihilo minùs hanc suggerit cautionem. Unde & adhuc manifestius est *Dies* in vaticiniis utplurimum significare *Annos*.

Quartò, *Cornu parvulum*, Dan. 7. quod regnat ad *Tempus & Tempora & dimidium Temporis*, evidens est, non esse *Antiochum Epiphanem*, quippe quòd hoc *Cornu parvulum* pars sit *quartæ Bestiæ*, scilicet *Romanæ*, *Antiochus* verò pars Imperii *Græci*. Manifestum enim est à cap. 8. v. 21. cùm Cornu magnum primus sit Rex, quatuor subsequentia Cornua ejusdem esse Regni, sub cujus extremum *Antiochus Epiphanes* exsurgit, ut apparet vers. 23. Hæc adeò manifesta sunt ut nihil fieri posset manifestius. Quamobrem *Cornu parvulum* cap. 7. pars est *Romani* Imperii, Potestas inibi cujus Regnum trium annorum & dimidii spacio circumscribi non potest. Verùm hi anni resolvendi sunt in 1260 dies, atq; hi 1260 dies rursus in totidem annos, aut nullus omnino sensus eruendus est hujus vaticinii. Hoc verò jam nobis præstitum est in Apocalypsi, ubi Mulier in deserto dicitur ibidem habitare ad Tempus & Tempora *Cap. 12. 14. Vers. 6.*
& dimidium Temporis, æquè ac mille ducentos sexaginta dies, quod planè demonstrat hujus solutionis soliditatem.

Quintò, Illi numeri *Danielis* cap. 12. vers. 11, 12. *dierum* nempe *mille ducentorum nonaginta*, & *mille trecentorum triginta quinque*, cùm ad nullam omnino rem applicari possint in significatione Dierum, cúmq; tam exactè ultima Tempora indigitent in Annorum significatione, *Dies* in scriptis Propheticis aliquando *Annos* significare ulterior est demonstratio. *Vide Med. De Numeris Danielis.*

Sextò,

Sextò, Videtur admodum improbabile, cùm dies singularis, temporis sit spacium quod tam parùm momenti habeat ad ejusmodi res transigendas quæ prædicuntur in Scripturis, ut Spiritus Dei, Temporis enumerationem per *Dies* institueret, cùm multò compendiosiùs ea fieri posset per *Annos*; præsertim cùm infra Divinam Majestatem sit hujusmodi minutias tricásve captare, nulláq; sint eventuum exempla quæ observata sunt tam accuratè ad *diem* respondisse, ubi intervalla per *Dies* mensurata sunt
Apoc. 11. 9, 11. in Vaticiniis, quæ aliquem annorum numerum potuissent explere. Quàm incredibile igitur est ut dimidium Diei traheretur in computum, quemadmodum fit in *occisis Testibus*, si Dies intelligantur & non major aliqua Temporis mensura?

Septimò, Manifestum est & apud omnes in confesso, *Dies* Hebdomadum Danielis esse *Annos*. Hîc sudat æstuátq; *Grotius*, valdéq; cupit evadere si modò possit, fingendo peculiare quoddam privilegium vocis שבוע, ut illa utiq; significet annorum Hebdomadem, nisi fortè Dierum mentio addita sit ad sensum aliò determinandum. Quod certè attonitum me reddit dum video hominem aliàs adeò ingenuum, tam falsas ac temerarias suppositiones comminiscentem. Equidem ausim dicere vix quenquam mihi fidem habiturum esse nisi verba illius in medium producam, quæ sunt hæc,
Grotius in Dan. 9. 24. *Ubi de dierum Hebdomade agitur solet adjici dierum nomen*; cùm tamen non sint nisi duo exempla ubi ימים additur ad שבוע. Unum Dan. 10. v. 2, 3. quod ex consuetudine non fit, sed ut major Lux accendatur intelligentiæ præcedentis vaticinii Hebdomadum annorum, ex hac scilicet discriminatione, innuítq; quòd & illæ suâ naturâ dierum Hebdomadas significarent. Alterum Ezek. 45. 21. ubi scribitur ימים שבעה redditúrq; ἑπτὰ ἡμέρας à *septuaginta Interpretibus*, tanquam si legissent שבעה *septem* dies, non Hebdomadas dierum. Verùm enimvero contrà planè ac ille pronunciavit שבוע sive *Hebdomas* absq; omni additione semper significat *Hebdomadem dierum*, nisi schemate Prophetico *Dies Hebdomadis*, *Annos* significent, quemadmodum hîc fit apud Danielem. Vide Genes. 29. v. 27, 28. Exod. 24. v. 22. Levit. 12. v. 5. Num. 28. v. 26. Deut. 16. v. 9, 10, 16. 2 Par. 8. 13. Jerem. 5. v. 24. In his omnibus locis שבוע significat Hebdomadem Dierum absq; additione ימים. Neq; ullum extat exemplum ubi hujusmodi habet additionem præter illa duo ab ipso allata quorum reddidimus rationem.

Octavò & ultimò, Synchronismi *Medani* Apodicticè veri sunt cuilibet homini qui ingenii sat habet & patientiæ ad perlegendos eos ad eósq; intelligendos. Cæterùm juxta hos Synchronismos Duratio *conculcationis Atrii exterioris*, *Vaticinationis Testium lugubris*, *Mulieris in deserto*, *Decacornis Bicornisq; Bestiæ*, *Servorum Agni signatorum*, *Meretricis Babyloniæ*, & *Sex* deniq; *primarum Tubarum*, Duratio, inquam, horum omnium intra spacium trium annorum & dimidii circumscribitur, si mille ducenti sexaginta dies, dies tantummodò sint & non anni, quemadmodum vult *Grotius*. Quod tamen impossibile est, præsertim si consideremus quòd *Bestiæ* in figurato Prophetarum sermone *Res publicæ* sint sive *Regna*, non *Personæ*, taléśq; propterea quæ tam brevis ævi concipi non possint ut tres annos tantùm durent ac dimidium. Quibus adjici potest præcipuas res Apocalypseos intra hos *Synchronismos* comprehendi, meritóq; quemvis mirari posse, quòd nulla *annorum* fiat mentio in toto hoc libro, præterquam *Millennii*, sed solorum *Mensium* aut *Dierum* & *Dimidii Diei*. Quæ non obscura profectò est indicatio, annorum computationem sub his vocibus abscondi ubi definitum Tempus significant. Quamobrem luce clarius esse existimò, *Dies* in scriptis Propheticis aliquando significare *Annos*. Nec quicquam rationis video cur non *Tempus* æquè ac *Res* & *Actiones* Symbolicè à Prophetis exprimi possit.

3. Maximæ objectiones quæ afferri possunt contra *Medi* Methodum in interpretanda Apocalypsi, quantum ego video, sunt aut contra Divisionem Apocalypseos à quarto capite ad finem usq; libri, in duo visionum Propheticarum *Systemata*, unum *Imperii* fatum complectens, alterum *Ecclesiæ*, & ab una Epocha incipientia utraque, aut certè contra Interpretationem Temporis trucidationis *duorum Testium*, aut deniq; contra suppositionem quòd Bestia ex Abysso (cap. 11.) eadem sit quæ Bestia ex Mari (cap. 13.)

Quódq; potissimùm contra primum urgetur hoc est, unum utiq; è præcipuis signis inchoationis novæ seriei vaticiniorum eum fefellisse. Etenim cùm concludere velit è cap. 10. vers. 11. Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι, παλινδρομίαν esse, sive ejusdem rursus Temporis spacii percursionem à carceribus ad metam; utì & è vers. 8. *Atq; eadem vox quam de cœlo audiveram rursus mecum locuta est*, quod respondere putat eis quæ occurrunt cap. 1. v. 10. & cap. 4. v. 1. quorum prius est inchoatio vaticinii *septem Ecclesiarum*, posterius, *septem Sigillorum*. Objicitur contra signum secundum quòd defectuosum

defectuosum sit, propterea quòd hæc vox non conjungitur cum mentione Tubæ, quemadmodum illæ duæ quibuscum illam comparat. Equidem fateor si tubæ mentio adjecta fuisset, inchoatio vaticinii de novo admodum manifesta futura fuisset & conspicua. Immò verò nimis quàm conspicua pro libello vaticiniorum ad quæ obscuranda Dei sapientia tanto usa est artificio. Verùm hæc semi-indicatio satis erat hujusmodi hominibus quos Deus dignos fecisset (tempúsq; idoneum putâsset) quibus aperiretur Mysterium.

Videntur verò mihi aliæ esse indicationes inchoati de novo *Systematis* vaticiniorum, quæ magna ex parte hujus possint compensare defectum. Quas tamen breviter tantummodò subindicabo. Ut primò, extraordinariam Majestatem illius Angeli qui *apertum* vaticiniorum *Libellum* habet in manu; quandoquidem ejus descriptio non multùm absimilis est illius qui *Libellum obsignatum* habebat, Apoc. cap. 4. & 5. Et dein *novus* hic vaticiniorum *Libellus*, aut novâ saltem modificatione distinctus, videtur ex sua natura *novum* innuere *Systema* vaticiniorum genere distinctum æquè ac volumine, cùm unum putà res *Imperii*, alterum res *Ecclesiæ* contineat. Quæ res quantumvis naturâ differentes, cùm tamen parallelæ sint tempore, equidem consentaneum est statuere *secundum* vaticiniorum *Libellum* ad eandem Epocham porrigi cum *primo*. Quod, tertiò, ulteriùs significatur per juramentum Angeli qui jurat, *Tempus non fore amplius, sed Mysterium Dei finitum iri ad septimæ Tubæ clangorem.* Quæ enunciatio, quòd *Tempus non erit amplius*, proculdubio intelligitur de Tempore & Temporibus & dimidio Temporis, quæ tunc exitura sunt cum Tuba sexta, & quæ indigitabantur per *Danielem* servum & Prophetam Dei. Quæ ratio est cur addita sint illa verba, *Sicut annunciavit servis suis Prophetis.* Et postremò, ut & adhuc certior esse possis, vaticinium de novo incipere à prima usq; Epocha, non est levior hæc sola ac generalior * Tubæ septimæ mentio, quæ est ultima Periodus *Libelli obsignati*, sed & illius in septem || Tonitrua distributio, cujusmodi erat * Sigilli septimi in septem Tubas. Atq; potens hic illustrisq; Angelus, tametsi non sit unus è septem propriè sic dictis, (atq; hîc solummodò dicatur ἄλλος ἄγγελος) tamen cùm sexto immediatè succedat, est certè aliquo modo septimus pro hac vice, quandoquidem & rugitum suum videtur continuare per totum spacium quo *septem Tonitrua* voces suas edunt. Quorum ultimum, verisimile est, Tonitruum fore propriè dictum, *Finalem* scilicet *Mundi conflagrationem, Tellurisq; incendium à fulmine & fulgure.* Et certè postquam *Sigillorum* vaticinia ad hanc ultimam *Catastrophen* pertinuerint, oportet profectò admodum esse scrupulosum qui dubitare potest an *aperti Libelli* vaticinia de novo incipiunt à prima usq; Epocha *Revelationis*.

Apoc. 10. 6, 7.
*Vers. 7.
|| Vers. 3.
*Cap. 8. 1, 2.

Quibus omnibus adjici potest, Synchronismos *Medanos* non dependere ab hac hypothesi, sed è contrà ipsos evidentiâ quidem irrefragabili evincere, plus esse quàm Hypothesin, necessariam utiq; veritatem è demonstratione dictorum Synchronismorum emergentem.

4. Quantùm ad *tres dies & dimidium*, quibus Testes dicuntur jacere occisi, vix quisquam nunc dierum est adeò imperitus, quem non pudeat opinari hos dies, dies esse naturales, Testésq; hos duos, duos esse homines particulares. Verùm objectio contra eos urgetur qui *tres annos & dimidium* esse agnoscunt, quemadmodum *Medus* facit, qui sit probabile ut ad extremum halitum *Bestianæ potestatis* verissimi maximéq; Apostolici Christiani deteriori futuri sint conditione, quàm usquam fuerunt hactenus. Verùm ad hoc respondeo, *Medanorum* Synchronismorum veritatem ab hoc minimè dependere, quódq; illius hac in re conjectura non usq; adeò abhorret à vero. Apoc. 11. 9, 11.

Cæterùm ingenuè fateor meliorem adhuc restare respondendi rationem, nimirum, *Hos tres dies* ac *dimidium*, idem esse quod *Tempus* & *Tempora & Dimidium Temporis*, hoc est, *Tria Tempora* ac *Dimidium*. Est enim extra controversiam quòd יום sæpenumerò nihil amplius significat quàm χρόνος vel καιρός. Jam verò quòd ità hìc significat, præterquam quòd adeò improbabile sit ullum usquam Eventum responsurum esse Interpretationi, *Testésve* unquam alio ullo modo occisum iri, quàm quo jam sæpe diúq; occisi fuerint, ipsa mentio præterea *dimidii Diei dimidio Tempori* respondentis perblandè nos invitat ad credendum; cùm porrò nec verisimile sit providentiam curiositatem computandi per Anni dimidium affectare velle; quæ res est, cujus nullum occurrit exemplum in divinis Vaticiniis. Hi tres dies igitur & semissis, primò vertendi sunt in *tria Tempora & Dimidium*, ac deinde *hæc tria Tempora & Dimidium* in *tres Annos & semissim*, ac postremò hi *tres Anni & semissis* in *mille ducentos sexoginta Dies* Propheticos. Quæ ambages ac circuitus non omnino sunt improbabiles, si consideremus quàm operosa involucra sint desinataq; obscuritates in hoc libro

libro *Apocalypseos*; ut, verbi gratiâ, in *Numero Bestiæ* novæq; *Hierosolymæ*; quod leviter mox attingemus. Ut prætercam magnam utilitatem horum trium Dierum & Dimidii ad determinandum verum Numerum Temporis & Temporum. Quomodo enim certi esse possumus quot illic Tempora designentur, præsertim cùm sit עדנין apud Danielem, quod est *pluralis* numeri non *dualis*, ac proinde proclivius videtur ad innuendum plura quàm duo Tempora, ac minimùm Tria, unde fierent quatuor Tempora & Dimidium. Hi vero tres Dies & semissis aut corrigunt aut prævertunt errorem, determinando hoc Tempus & Tempora ac Dimidium Temporis ad Tria Tempora ac Dimidium. Quod equidem fateor me nihil dubitare quin verus sit sensus Mysterii.

Apoc. 11. 7. Nec certè quòd dicantur occidi, ὅταν τελέσωσιν, ullum infert damnum nostræ Interpretationi. Non enim rectè redditur, *postquam peregissent*, neq; necesse est ut reddatur, *dum finem faciunt* suarum Testificationum, tanquam hoc eventurum esset circa earum finem. Sed probè admodum exponi potest, *dum peragunt*, dum suum testificandi officium exequuntur usq; ab initio 1260 dierum ad eorum finem. Nec verò realis illa est sed apparens tantummodo absurditas quam hæc Interpretatio videtur secum adducere, tanquam si Testes vaticinari possent dum cadavera eorum jacent in plateis, utpote jam mortuorum. Etenim manifestum est eos, eo in sensu quo dicuntur mortui, vaticinari etiam potuisse centonibus amictos, immò verò necessariò id fecisse, hoc est, Testificationes suas præstitisse in luctu ac squalore. Mors enim eorum non est alia quàm mors *Politica*, ex eo nempe quòd omni Imperio ac potestate mundanâ privantur. Nam hujusmodi eorum est Resurrectio, scilicet *politica*, cùm ad Honorem suscitentur rerúmq; Regimen, prout ipse *Medus* agnoscit. Quamobrem nihil absurdi est nec in *sensu interno* nec in *externo* cortice hujus Vaticinii.

Sensus enim *internus* is est quem dixi; at verò cortex *externus* pulchro admodum formatus artificio ad instar Imaginis *Nebuchadnezaris*, ubi solummodo propter decorum Typi tota Imago repræsentatur tanquam stans dum pedes percutiuntur, cùm tamen id quod significabatur per Caput, per Pectus ac Brachia, & per Ventrem & Crura, *Babylonicum* scilicet, *Persicum* & *Græcum* Imperium, jam præterierat. Pariq; hic modo in hoc Testium Typo, *decori gratiâ*, si non per necessitatem (ut crassæ evitetur apparentia Incongruitatis, nec videantur Testes vaticinari dum cadavera eorum jacent in plateis,) tempus mortis eorum, quod tamen reverà totos 1260 dies pervadit, integitur, contrahitúrq; in *hos tres dies & semissim*, nec apparere permittitur ubi in rebus ipsis significatis reverà existit; quemadmodum è contrà, illæ Imaginis partes repræsentabantur tanquam stantes, postquam res quas significabant, desivissent existere. Quod schema nihilo durius est in uno loco quàm in altero, & verò in hoc Testium Typo magis utile ac necessarium.

Apoc. 11. 7. 5. Quantùm ad *Identitatem Bestiæ* è *Mari* & *Bestiæ* ex *Abysso*, nullus scrupulus
Apoc. 13. 1. superesse posset, si Interpretatores ἐκ τῆς ἀβύσσου, è *Mari* reddidissent, quemadmodum & illius sensûs admodum est capax; quandoquidem ἄβυσσος & θάλασσα idem sæpè significant in Scripturis; ut Job. 38. 30. & cap. 41. 31. ἀναζεῖ ἄβυσσον ὥσπερ χαλκεῖον, & Psalm. 106. v. 9. ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ· ut & Esai. 63. 13. Jon. 2. 6. & aliis locis.

Quamobrem Divinæ visum est sapientiæ, rei obvelandæ tantummodo causâ, Phrasin variare; quemadmodum & totus hic vaticinorum liber multis obseptus est iisq; destinatis, quanquam non insuperabilibus obscuritatibus & difficultatibus ad custodiendum hunc Thesaurum in abscondito usq; ad tempus præstitutum: Vel usurpatur fortassean vox ἄβυσσος hoc in loco pro θάλασσα, ut sensus non determinetur ad *Bestiam Decacornem*, sed ut facultas saltem daretur interpretandi de *bicorni Bestia* alteri illi contemporariâ.

6. Cæterùm nusquam omnino majorem difficultatis speciem induit liber hic Apocalypticus quàm in *prima Resurrectione*, cap. 20. At verò simul notandum est nullam illic subesse difficultatem nisi talem quæ saltem æqualiter ursura sit eos qui millennium inchoant à Temporibus *Constantini*. Adeò ut hoc nullum præjudicium esse possit *Medi* Interpretationibus & Synchronismis. Etenim, tametsi viâ Allegoricâ procedamus cum quibusdam, intelligamúsq; *primam hanc Resurrectionem* in sensu *Politico*, qualem modò de Testibus adhibuimus, hæc certè via faciliùs accommodatur ad *Medanos* Synchronismos, quàm ad alteram Hypothesin. Nec profectò multum incommodi esset si eam admitteremus ut veram, cùm illæ Phrases quæ tandem literalem impletionem habituræ sunt, usurpentur sæpe in sensu figurato, quemadmodum observare possumus in *Lacu Ignis*, in quibusdam descriptionibus *adventûs Dei*

ad

ad particularia *Judicia* exequenda, in *ſex Tonitruis* & ſimilibus. Quæ Locutiones omnes literalem tandem phyſicámq; completionem ſunt habituræ.

Verùm enimverò quamvìs ſenſus *Reſurrectionis* figuratus ferri poſſit in hoc loco ac tolerari, ut tamen ingenuè fatear quod res eſt, ego eum non auſim aſſeverare omni ex parte eſſe verum. Rationes meas in ipſa Textûs expoſitione indicabo, qui ſic habet. *Tum ſellas vidi, in quibus conſeſſum eſt, illiſq; judicium datum eſt; itémq; vidi animas decollatorum propter Jeſu Teſtimonium, proptérq; Dei ſermonem; & qui neq; Beſtiam aut ejus Imaginem venerati ſunt, neq; notam in ſuam frontem aut manum acceperunt, ii vixerunt & cum Chriſto mille annos regnârunt. Reliqui mortuorum non revixerunt donec tranſacti forent mille anni. Hæc eſt prima Reſurrectio, felix ſanctúſq; eſt is qui eſt primæ Reſurrectionis compos. In eos ſecunda mors poteſtatem non habet, quin erunt Dei & Chriſti Sacerdotes & cum eo regnabunt mille annos.*

Nullus unquam erat liber qui majori cum Artificio ſcriptus eſt quàm hic liber *Apocalypſeos*, tanquam ſi unumquodq; verbum penſitatum antè fuerit in bilance quàm in chartam conſcriptum. Quod ex aliis æquè locis manifeſtum eſt atq; ex hoc. In quo videre mihi videor duplicem proponi prædictionem, *Reſurrectionis* utiq; *propriè dictæ*, quæ eſt *veritatem per mortem ſuam teſtificantium*, & *Politicæ* præterea *Reſurrectionis, veræ & Apoſtolicæ Eccleſiæ ſuperſtitis adhuc in terris.* Priores ſunt οἱ πεπελεκισμένοι, poſteriores qui Beſtiam non ſunt venerati,&c. qui ſi non diſtincti eſſent ab alteris ac diverſi, ſatius fuiſſet omiſiſſe καὶ atq; legiſſe, οἵτινες οὐ προσεκύνησαν, vel τῶν μὴ προσκυνησάντων, &c. Quamobrem hæc prima eſt indicatio, duos ordines hominum hîc deſcriptos eſſe; Unos qui mortem paſſi ſunt pro Evangelii cauſa, Alteros adhuc ſuperſtites, verùm ſtrenuos *Beſtiæ* impugnatores. Eſt verò & ſecunda intimatio in verbis ſubſequentibus, καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν, *vixerunt* & *regnârunt*. Videtur Dei Spiritus datâ operâ elegiſſe vocem ἔζησαν potiùs quàm ἀνέζησαν, nè putaretur nimis apertè vergere versùs ſenſum *Reſurrectionis literalis*, atq; ità nimis violenter urgere lectorem ad intelligendum utroſq; ordines ſuprà diſcriminatos expectatores fore *realis* ac *literalis* Reſurrectionis etiam hâc vice. Hanc, inquam, ob cauſam utitur voce ἔζησαν, quæ quatenus reſpicit τοὺς πεπελεκισμένους ex ſua natura innuit Reſurrectionem *literalem*, quatenus verò alteros reſpicit non ſane *literalem* Reſurrectionem, ſed ſolummodò quòd vivent regnabúntq; in terris cum Chriſto, quæ eſt ipſorum *Moralis* ac *Politica* vita ac Reſurrectio. Hi qui πεπελεκισμένοι ſunt, regnabunt cum *Chriſto in cœlis*, illi alteri cum *Chriſto in terris*, cùm univerſalis ille Princeps ſit utriuſq; Eccleſiæ: Ac proinde neq; cœli neq; terræ hîc ſit mentio, ut ſenſus accommodari poſſit ad eorum imperii poſſeſſionem cum Chriſto ſive in *cœlis* ſive in *terris*, pro diſtinctis utiq; capacitatibus perſonarum. Eadémq; adhibetur cautio in temporis præfiguratione; De quo nihil eſt neceſſe ut ſtatuamus illud ſignificare *mille annos literaliter*, ſed *ad minimum mille annos*; nec tamen plures, pro certo, quàm ſunt *dies* in *annis mille*, nec fortean tam multos. Significatio verò eorum potiùs ſymbolica eſt, quemadmodum & *decem dierum* cap. 2. v. 10. *Feretiſq; decem dierum afflictionem*, hoc eſt, *extremum afflictionis*, ultra quod nihil ſupereſt, quemadmodum & nullus *numerus* eſt ultra *Decem*. Per quod igitur intelligi debet mors. Atq; id in cauſa eſt cur ſtatim ſubjiciatur, *Eſto fidelis ad mortem uſque, & tibi dabo coronam vitæ*. Ità hi *mille anni* in terris ſymbolum ſunt ſtabilis durationis Eccleſiæ ad finem uſq; mundi; quòd nullum Imperium florebit ultra ipſius Regnum, quippe quòd mille *Cubus* eſt, cujus radix eſt decem. Applicatio verò illius ad Regnum filiorum Reſurrectionis cum Chriſto in *cœlis* inconcuſſam indicat ſtabilitatem infinitámq; durationem illius cœleſtis etiam Regni, ultra quod omnino eſt nihil.

Reliqui verò *mortuorum* οὐκ ἀνέζησαν. Quòd vox ἀνέζησαν hîc uſurpatur non ἔζησαν, id planè reſpicit τοὺς πεπελεκισμένους, innuítq; eorum Reſurrectionem *realem* eſſe ac *literalem*, quò alii pervenire non poterunt donec mille anni tranſacti forent in terris. Poſt quæ planè dicitur *generalem* futuram eſſe *Reſurrectionem*, omnéſq; mortuos ſurrecturos (verſ. 12, 13, 14.) Quamobrem cùm *Generalis* hæc *Reſurrectio literalis* ſit ac *Realis*, nimis quàm durum eſt ac violentum hanc *primam* intelligere *Reſurrectionem*, qua de mentio ſit verſu quinto, Myſticam ſolummodò eſſe ac figuratam. Verùm ſi *literaliter* intelligamus id quod ſequitur, ſenſum habet oppidò quàm naturalem ac facilem. *Felix ſanctúſq; eſt is qui eſt primæ Reſurrectionis compos* (quod ſic in ſingulari numero, quiſpiam meritò putet datâ operâ enunciari, ut nemo hoc intelligat de ſucceſſivo Eccleſiæ corpore per mille annos in Terris exiſtente) ἐπὶ τούτων ὁ θάνατος ὁ δεύτερος, *in eos ſecunda mors poteſtatem non habet*, ſtagnum ſcilicet igneum (v. 14.) in quod *Hades* ſive tota *Mortalitatis Regio* conjicitur, universâ Terrâ

conflagrante;

conflagrante; verùm Beati illi qui partem habent in *prima Resurrectione.* Optimè enim ipsis jam prospectum est, satísq; sunt securi, quandoquidem *corpora* sua *cœlestia* nacti sunt quæ pro certo ipsos ex funesto hoc fato eximent. Etenim hi omnésq; alii quos Deus postea participes facturus est beatæ hoc genus Resurrectionis, naturaliter à *secundæ mortis* ictu sunt tuti. *Quin erunt Dei ac Christi Sacerdotes & cum eo regnabunt*, non τὰ χίλια ἔτη, sed certitudinis distinctionísq; gratiâ, simpliciter χίλια ἔτη, hoc est sanctæ erunt, sacræ, divinæq; Personæ vivéntq; cum Christo in immutabili æternóq; suo Regno in cœlis in secula seculorum.

Hunc ego judico maximè facilem, maximéq; naturalem sensum hujus loci, *Personaléq; Regnum* Christi in *Terris* sanctorúmq; Martyrum, opinionem esse admodum temerariam, absurdam & periculosam, neq; ad quicquam idoneam, præterquam ad æstus & tumultus tum *Imaginationis* tum *Actionis.* Neq; equidem necessarium existimo ut *primæ Resurrectionis filii* nobis omnino appareant, cùm cœlestia eorum corpora in quæ vivificantur, naturaliter sint invisibilia, ac proinde miraculi instar, ut nos ea videamus, nec magìs necessarium quàm earum animarum ad visum exhibitio, quas Christus secum Triumpho in cœlum deduxit post suam Resurrectionem, quas tamen ille mundo conspiciendas non exhibebat. Et verò si hîc faceret, meliorem facti finem excogitare non possum, quàm *Josephus Medus* in medium jam protulit, ut sit utiq; in signum nutúmq; *Judæis* ad promovendam eorum conversionem; sed de hisce rebus nihil ausim asseverare. Hoc solum pro persuasissimo habeo, si orbis Christianus semel purgatus esset omnibus suis Idololatriis, fatuísq; & repugnantibus opinionibus, impiísq; usibus ac consuetudinibus, ingens profectò futurum esset miraculum, si *Judæi* ab amplectenda Religione Christiana coërceri possent aut inhiberi.

7. Quamobrem ut breviter concludamus; Cùm Synchronismorum *Medanorum* veritas, quatenus argumentum præsens respiciant, adeò sit *Apodictica*, nihílq; ullius momenti contra ipsos objicii possit, *Dierúmq;* numeri ac Mensium quorum ibi fit mentio, necessariò *Anni* exponendi sint, cúmq; juxta hanc Hypothesin nullus alius possit esse sensus *Mulieris in Eremo*, *Babylonis civitatis magnæ*, *Bicornis Bestiæ*, *Bestiæq; Decacornis*, quàm is quem *Medus* proposuit; manifestum sanè est Ecclesiam Christi in conditionem degenerem lapsuram fuisse per mille ducentos sexaginta annos, æquéq; evidens, futuram esse ex hoc lapsu Instaurationem; cùm nullus adhuc factus sit locus *promisso Millennio*, Persecutione, Ecclesiæ vestigia premente usq; ad tempora *Constantini*; post quæ mille ducenti sexaginta Dies erant successuri, unde palàm est *Millennium* nondum advenisse. Quemadmodum porrò apparet ex eo quòd Tubæ septimæ sit *Synchronum*, quódq; *Testium Resurrectio* futura sit postquam per 1260 dies aut saltem per ultimos tres dies & dimidium mortui jacuerint; & ex eo quòd *Agni Nuptiæ* initium sumunt ab *incendio Babylonis*, ut *Turba palmifera* à victoria sua super infestam *Bestiam.* Hæc posteriora tam clara sunt ac perspicua ut nihil opus sit ipsis immorari. De *Resurrectione Testium* alibi accuratiùs agimus.

Et sanè magnum est hujus *Synchronisticæ* Architecturæ *Medi* Privilegium, quòd nulli superinædificetur Hypothesi, sed innatis solummodò ipsarum *visionum Apocalypticarum* characteribus; cùm è contrà *Grotiana* Methodus ità dependeat à Chronologia Scriptionis *Apocalypseos*, ut nisi *Johannes* has *Revelationes* receperit temporibus *Claudii* (quod tamen est contra communem omnium tum antiquorum tum recentium Scriptorum sententiam) tota expositionum illius fabrica in humum sit collapsura. Ad quod superaddi potest, quòd nullum is habet in Prophetico hoc *Labyrintho* nec *Ductorem* nec *glomum*, immò verò nè illum obvium quidem sed fallibilem; ipsum utique, quo jacent, vaticiniorum ordinem: sed cogitur aliquando retrò ire prout putaverit se res historicas commodiùs posse applicare; Adeò ut nullum omnino *viæ ducem* nactus sit ex ipsa *Apocalypsi.* Cùm è contrà *Medus* lege illâ certâ ac demonstrativâ *innatorum Synchronismorum* dirigatur limitetúrque, quos ipse ex ipsis *Apocalypseos* visceribus sibi eruit. Quorum veritatis potest & hæc una esse generalis post-Confirmatio, quòd eæ res quæ *Synchronæ* inveniuntur, *naturalem* etiam inter se *connexionem* habent & complicationem, quemadmodum ille qui vel leviter oculos in *Synchronismorum Schema* conjecerit ipsásq; rerum naturas notaverit, facilè deprehendet.

CAP.

CAP. XVI.

1. *De quatuor* Animalibus *circa* Thronum Majestatis *ante* Sigillorum Vaticinium *descriptæ.* 2. *De* sex primis Sigillis *secundùm* Grotium. 3. *De* sex primis Sigillis *secundùm* Medum. 4. *De* Atrio interiori *& de* pugna *Michaëlis* cum Dracone, *secundùm* Grotium *&* Medum. 5. *De visionibus* septem Tubarum. 6. *De propinqua cognatione ac colligatione septem illorum* Synchronorum *quæ* sex primis Tubis *sunt contemporanea.* 7. *Errores & defectus* Grotianæ *Interpretationis illorum* Synchronorum. 8. *De* Numero Bestiæ. 9. *De Synchronis* Tubæ ultimæ *contemporantibus.* 10. *Quàm necessarius sit ductus hujusmodi Synchronismorum qui ex ipsis eruantur Visionibus, probatum ex erroribus* Grotii *qui illorum ope caruit.* *Authoris Apologia quòd* Medum Grotio *prætulerit, cum Indicatione sui Instituti quòd se hisce rebus immiscuerit.*

1. CÆterùm ad pleniorem demonstrationem præstantiæ Methodi *Medanæ* præ illa quâ usus est *Grotius*, nonnullas utriusq; Interpretationes inter se comparabo. Universas enim considerare prolixum nimis esset ac laboriosum; quædam verò ex utrisq; specimina in medium producere admodum utile si non & necessarium. Primùm igitur, in primis *sex Sigillis*, addam etiam in primis *sex Tubis*, *Grotius* scenam omnium Visionum in *Judæa* collocat, easdémq; terminat in *Civitatis excidio.* Qua de re hoc in genere notandum est, Applicationes illius utplurimum nimis quàm *tenues* esse, magísq; quàm pro horum vaticiniorum ingenio *pusillas.* Ipsáq; vaticinia si nullum alium haberent sensum, optimè omitti potuisse, quandoquidem, quicquid in ipsis utile foret Ecclesiæ, Beati Servatoris ore multò apertiùs jam fuerat prædictum; ac proinde non esse verisimile, ea obscurioribus suis præfigurationibus tantum in Apocalypsi spacium fuisse occupatura. Verùm descendemus porrò ad particulares Interpretationum defectus & incongruitates; Primóq; *Sigillorum* cum sessione Majestatis ipsis præfixâ. Ubi *Grotius* quatuor *Animalia*, Leonem, Vitulum, Hominem, & Aquilam, *Petrum* facit, *Jacobum*, *Matthæum*, & *Paulum*; Apoc. 4.
Quod præterquam quòd in genere figmentum est sine omni fundamento excogitatum, ipsæ præterea applicationes, quantùm ego video, non sunt adeò consentaneæ. Cur enim *Petrus* qui præ timore Dominum suum negabat, *Leo* potiùs habendus est quàm *Paulus*, cujus ardor æstúsq; proculdubio non minor erat quàm alterius? Et cur *Paulus* Aquila potiùs quàm Vitulus, qui certè in Ministerio *Bovis* instar laborabat, Bovíq; trituranti seipsum comparat, 1 Cor. 9. 9? Et quanquam longa quidem suscepit Itinera, non tamen per Aërem volabat, nec sanè ibat velociùs sive in terra sive in mari, quàm alii viatores. Et cur deniq; *Matthæus* Homo magìs censendus est quàm omnes reliqui, potiúsq; quàm *Jacobus* Frater Jesu qui peculiari Titulo *filius hominis* appellabatur.

Quamobrem, *Medi* Expositio hìc longè videtur solidior, ut quæ confessum habet Fundamentum; Castrametationem utiq; populi *Israëlis*, qui in quatuor distribuebatur partes, & unaquæq; pars sub *vexillo* erat sive *Insigni*: Qui ad orientem siti erant, *Leonis*; qui ad Occidentem, *Bovis*; qui ad Austrum, *Hominis*; qui ad Boream, *Aquilæ*. Adeò ut gloriosa hæc Divinæ Majestatis sessio illustretur ordine Castrametationis *Israëliticæ*. Quibus in medio erat *Tabernaculum* tanquam Thronus Dei, circáq; illud Tribus *Israëlis* sic dispositæ quemadmodum dixi. Quæ est infinitò solidior expositio quàm illa *Grotii*, quemadmodum distinctiùs intelliges in aperiendis quatuor primis Sigillis. Quorum applicationes in *Medi* interpretatione ad *Animalia* singula, mira cum congruitate adaptatæ sunt. In *Grotiana* verò applicationes sunt admodum ineptæ ac frigidæ. Ille enim satìs idoneam se arbitratur reddidisse rationem cur *Leo*, hoc est, *Petrus* invitet ad visendum spectaculum *Sessoris Equi albi*, quia *Petrus* primus erat qui Evangelium prædicabat, unde primæ hìc ei loquendi vices deferuntur, ut ille autumat. Cùm tamen minimè constet eum primum fuisse eorum qui tam expeditè linguis loquebantur, Act. 2. per quas illi omnes proculdubio prædicabant Evangelium. Apoc. 6. 1, 2.

2. Quòd hìc *Equi albi Sessor* Christus est, utriq; consentiunt. Sed cur primum *Animal* Præco esse debeat hujus spectaculi, rationes *Medanæ* longè commodiùs demonstrant, quemadmodum mox deprehendes. Præconem *Sessoris Equi rufi Matthæum* facit, quoniam legitur Matth. 24. 7. *Consurget enim gens contra gentem &* Vers. 3, 4.

regnum contra regnum. Sed hoc *Matthæi* vaticinium non est, sed *Servatoris.* Visionem impleri fingit in bello inter *Beræenses* Incolásq; *Philadelphiæ*; sed nullum distinctum tempus nominat, nec Principem ullum qui hujus *Equi rufi* possit esse Sessor.

Vers. 5. Præconem *Sessoris nigri equi Paulum* facit, quippe cui prædixit *Agabus* hanc ipsam famem fore quam hîc significari imaginatur *Grotius.* Sed hac ratione *Agabus* potiùs debuit esse Animal quàm *Paulus.* Ut taceam *Agabum* aliis præterea Christianis hanc famem prædixisse pariter atq; *Paulo.* Impletio hujus Visionis juxta *Grotium* in regno *Claudii* contigit.

Vers. 8. Præconem *Sessoris equi pallidi* facit *Jacobum*, quoniam ille divitibus mortem comminatur cap. 5. verùm ipse agnoscit per *mortem* hîc intelligi *Pestem*, cùm comminatio apud *Jacobum* belli sit & cædis, nempe excidii incendiiq; *Hierosolymorum*, quemadmodum & ipse illius capitis versum tertium interpretatur. Vides quàm exilibus filis applicationes horum quatuor Animalium hisce quatuor hactenus Visionibus alligentur. Ut præteream (quod etiam valde inconcinnum est) ipsius utiq; ordinis in quo primùm proposita erant perturbationem (cap. 4. v. 7.) ubi primum erat Leo, secundum Bos, tertium Homo, & quartum Aquila; Quæ debebant respondere primo, secundo, tertio quartóq; Sigillo sine ulla ordinis perturbatione; cùm tamen hîc secundum Animal applicetur Sigillo quarto, tertium secundo & quartum tertio.

Apoc. 6. 9. Quintum *Sigillum* interpretatur de vindicta cædis Martyrum, quemadmodum & *Medus* facit; sed restringit visionem ad *Stephanum* & *Jacobum* & ad paucos alios nescit quos. Atq; hoc pacto nullam relinquit visionem ad præfigurandum *decem sanguinolentas persecutiones* quæ momenti erant plus decies millies majoris quàm ad quod ille collineat.

Vers. 12. Sextum *Sigillum*, quod mentionem facit *Terræ motus*, *Eclipseos Solis* atq; *Lunæ*, *lapsûs stellarum*, &c. exponit *literaliter* de hujusmodi prodigiis planè contra rationem Propheticarum Interpretationum, & absq; Historiarum applicatione ad fidem rei faciendam. Talis est inconcinnitas & insignificantia *Grotianæ* Interpretationis sex primorum Sigillorum. Longè verò aliter se res habet apud *Medum*.

3. Primò enim, applicatio quatuor *Animalium* ad quatuor prima *Sigilla* & *ordinata* est, admodúmq; *propria* & articulata. *Leo* enim ex parte *orientali* Castrorum *Israëliticorum*, applicatur *Christo* Principi ab *Oriente*, pluribus in sensibus quàm quibus mihi visum est insistere; utpote qui ordinarii sunt & obvii. Præterea natura *Leonis* rei per visionem significatæ convenit, nempe *Victoriæ Sessoris Equi albi.* Idémq; fit in reliquis. Etenim eodem modo *Bos* ex parte Castrorum *occidentali*, applicatur *Trajano* ab *Occidente*; *Homo* ex parte *australi*, *Septimio* ab *Austro*; & *Aquila* ex parte *boreali*, *Maximino* ab *Aquilone.* Naturæ etiam visionum *rebus* conveniunt quæ sub illis Imperatoribus contigerunt. Ingentes *cædes* sub *Trajano*, *Adrianóq;* ejus successore indigitantur per *Bovem.* Accurata *justitiæ administratio*, diligénsq; rerum curatio, annonæq; provisio in *Septimio* & *Alexandro Severo*, per *Hominem*, cui numerandi facultas & metiendi, administrandíq; justitiam adeò est propria; & extraordinaria deniq; *Famis*, & *Ensis*, *Pestisq;* *grassatio* sub *Maximino* per *Aquilam carnivorum*, quæ defunctorum cadaveribus vescitur.

In summa, sex primorum Sigillorum sensus hic est: Ille immaculatæ justitiæ Princeps, *Equi albi Sessor* cum sagittis arcúq; in manu ad aliquod quàm maximi momenti collineat, (nec quicquam minus sanè quàm quod sectatoribus suis promisit, etiam *Luc.* 12. 32. tum, cùm fortunâ abjectissimâ utebantur, *Nè formidate, ô parvum ovile, nam visum est Patri vestro vobis dare Regnum.*) scopúmq; attingit in *sexto Sigillo*, ubi Imperium Diaboli Paganicum immane quantum conquassatur, ex eo quod *Constantinus* factus sit Christianus. Sed ad adornandum Temporis curriculum ad illam usq; tempestatem Propheticis aliquibus characteribus, *Rufi*, *Nigri*, *Pallidiq;* *Equorum Sessores* introducuntur: utì etiam opportunissimè *Animarum Martyrum clamor* sub altari; quo magis speciatim denotatur regnum *Diocletiani*, *decennalisq;* tunc incipiens illa nusquam æquiparanda *Christianorum persecutio*, *quinto* scilicet sub *Sigillo*. Post quod Imperii assertio in Christi manus per subversionem Paganicarum Potestatum immediatè sequitur, *sextiq; Sigilli* materia est Propheticis illustrationibus admodum aptis præfigurata. Adeò ut omnia in Methodo *Medana* ut sunt facilia, naturalia & distincta, ità valde magni sunt ponderis dignáq; quæ Spiritus Dei, sanctiq; illius Prophetæ prædicant.

Neq; sanè quicquam habet *Grotius* quo alteri videatur præstare, nisi fortè interpretatione *Sessoris Equi nigri.* Quem si Historia eò flecti potuisset, *Medus* lubenter

de fame similiter exponere voluisset. Verùm, meo quidem judicio, nihil severitatem Justitiæ significantiùs depingit quàm nigredo: Sive ipsam animi temperiem spectaveris in qua residet, quæ gravis est, tristis, rigidáq; melancholia; sive illius, in rebus criminalibus executionem, quæ est mors, cujus funestum *Hieroglyphicum* est nigritudo. *Niger* igitur *Equus* cum *bilance* Sessorem arguit severiter justum, frugalem & de futuro sollicitum, quíq; curabit sedulò, 1. Ut si una Chœnix Tritici denario væneat, tres Hordei væneant denario; *Apoc.* 6. 6. 2. Ut homines honestis laboribus victitent, non furtis nec rapinis. Chœnix enim significat ἡμεροτροφίδα unius diei victum, & denarius mercedem unius diei. 3. Ut nulla fiant furta nec latrocinia, (sed mensurata rerum emptio) quamvìs tanta annonæ caritas foret ut diei labor ultrà quàm victum nihil sit suppeditaturus. 4. Prospiciet ipsis ut habeant saltem Chœnicem pro denario, útq; frumenti pretium victúsq; necessarii, diei mercedem non excedat. Et similiter de vino ac oleo cavebit, nè ulla inibi fraus fiat vendendo emendóve, nec ulla rerum vastatio conculcatióve ab effræni milite.

4. Ad Tubas jam pergendum esset; Verùm malo hìc paulisper subsistere, visionésq; illas priùs tractare quæ hisce *sex Sigillis* contemporant, súntq; * *Pugna Michaëlis* cum *Dracone*, ‖ *Templúmq;* ac *Altare Dei mensuræ Angeli commensurabilia.* (* *Apoc.* 12. 7. ‖ *Apoc.* 11. 1.) *Medus* interpretatur hanc pugnam septicipitis *Draconis* ac *Michaëlis* de conflictu Ecclesiæ Christi cum crudelitate Paganica usq; ad *Constantini* Tempora ac *Theodosii*. Qui quemadmodum Synchronus est, ità & magnam insuper cognationem habet cum visionibus *sex primorum Sigillorum*. *Sagittarius* enim in *Equo albo* ad hoc eventum collineat toto hoc cruento prælio, quod attingit tandem assequitúrque, in *sexti Sigilli* completione.

Grotius verò visionem refert ad *Simonem Magum*, *Petrúmq;* qui precibus suis ex aëre eum præcipitem deturbavit. Ad quod ille supponit acclamationem illam Angelorum factam qui spectatores erant *Cacomagici* hujus *Petauristæ*, eúmq; è fenestris cœli prospexerunt, dum præcipitabatur deorsum in terram. *Apoc.* 12. 10. Sed quàm pusilla hæc res est ac ludo risúq; digna, præ effecto illo quod *Medus Sigillo sexto* assignat, quod & exitus erat illius pugnæ, scopúsq; ad quem *Sagittarius* in *albo Equo* collineabat per omnes labores afflictionésq; *Sanctorum*?

Illud de Templo Dei sive *interiori Atrio* Templi *Grotius* ad hunc solummodò sensum interpretatur: Quòd utiq; sic mensuratur ad significandum *Adrianum* in eo non esse ædificaturum, quanquam in terra circa illud ædes exstruxit, civitatémq; *Æliam* juxta suum nomen nuncupabat. *Apoc.* 11. 1, 2. Nullum verò expressum Testimonium affert interiori Atrio nihil fuisse inædificatum. Nec sanè si ità erat, digna res esset quam Divina notarent vaticinia. Nec verisimile est ità cordi fuisse providentiæ illum locum, quem Deus penitùs rejecerat, instaurationémq; illius impedivit * globis igneis è fundamento erumpentibus, ut de illius prophanatione sollicitus esset. (* *Vide lib.* 7. *cap.* 9 *sect* 10.) Proculdubiò tam divina Prophetia quàm est hæc Apocalypseos, res tam pusillas minutásq; non curat. Præterea, ex eo quòd Angelus *Johannem* jubet metiri non solum Templum & Altare, sed etiam homines in eo adorantes, indè planè innuitur alium illius rei sensum esse quàm *Grotius* investigabat, eúmq; esse certò quem *Medus* invenit; *Interius* scilicet hoc *Atrium*, quod mensurari dicitur Ecclesiam Christianam puram significare, antequam adulterata esset quodam quasi *Pagano-Christianismo*. Quæ Ecclesiæ conditio manifestam etiam habet cum aliis rebus Synchronis cognationem; *Apoc.* 12. 11. ut cum obfirmata *Draconis* per Sanctos impugnatione, támq; seria suæ Religionis Professione ut eum propriis suis vitis præferrent.

5. Progrediemur nunc ad *Tubas*. Visionem illam *Primæ Tubæ*, *Grandinem* scilicet & *Ignem* cum *sanguine mixtos*, *Grotius* (omnino extra viam Expositionis Propheticæ) interpretatur ad sensum Moralem; *Apoc.* 8. 7. de duritie utiq; cordis, iráq; sanguinolenta: quod ille *Judæis* applicat, cùm tamen grando ignísq; Symbola sint vindictæ hostilis in alios, non iræ intùs ardentis, propriósq; corrodentis animos; ac proinde hæc grando ignísq; dicuntur cladem inferre *gramini* & *arboribus*. Quamobrem *Medus* multò aptiùs ad infestationem Romani Imperii applicat, ab anno 395 ad 406, partim per *Alaricum* & *Gothos*, partim per Nationes Barbaras sub *Radagaiso*, & partim deniq; per *Vandalos* & *Alanos*. Hæ sunt Boreales Tempestates turbinésq; Grandinis cum igne & sanguine quæ in Romanum Imperium ingruerunt.

Visionem *secundæ Tubæ*, *Montem* scilicet *igne flagrantem* dejectum in mare, *Grotius* exponit de Turre *Antonia*, *Vers.* 8. cujus tamen lapsum nulla comitabatur flagratio, ac proinde is mavult intelligi de excursitationibus iratorum militum è Turre in Populum Hierosolymæ. Quæ certè pusilla res est si conferatur cum urbe capta & incensa ab *Alarico*, ex quo continua sequebatur Imperii vastatio usq; ad illius dilace-

rationem

rationem in decem Regna; Quæ *Medi* est Expositio in hac visione. Altera verò malè convenit illi præsertim locutioni, *Tertiáq; navium pars corrupta.* Quod innuit, mare hîc majus quid sonare quàm unius urbis incolas turbámve populi in unum vicum collecti. Ut prætereum librum hunc vaticiniorum qui res toties *numeris* indigitat, hîc, ut aliàs, per τὸ τρίτον μέρος Imperium Romanum intelligere.

Vers. 9.

Vers. 10. *Tertiæ Tubæ* visio est *Stella illa magna in tertiam fluviorum partem delapsa, Lampadis in morem ardens*, Cometa, putà, *Lampadias* propriè sic dictus. Hoc *Grotius* applicat ad *Ægyptium* illum Impostorem cujus facta est mentio in *Actis*, & apud **Josephum.* Sed præterquam quòd τὸ τρίτον, *pars tertia*, iterum hîc denotat Imperium *Romanum*; Stella hæc major est, meo judicio, quàm quæ Erronem istum *Ægyptium*, faciléq; detectum proculcatúmq; deceptorem condeceat. *Medi* Interpretatio multò est accommodatior, qui ad extinctionem *Occidentalis Cæsareatûs* rem applicat, qui admodum humilis factus erat & obscurus in illis nullius notæ Imperatoribus, *Avito*, *Majorano*, *Severo*, *Anthemio*, *Olybrio*, *Glycerio*, *Nepote* immediatis antecessoribus *Augustuli*, sed prorsus lapsus est & extinctus in hoc ærumnarum, amaritudinum, tristissimorúmq; infortuniorum Principe quem *Odoacer* Rex *Herulorum* è Throno suo evulsit, Anno 476.

Act. 21.38.

* Antiq. lib. 20. cap. 6. Bell. Jud. lib. 2. c. 23.

Vers. 12. *Quartæ Tubæ* visio, *Eclipsis* scilicet *tertiæ partis Solis*, *Lunæ* ac *Stellarum*, pergit porrò in rebus ad urbem Romam pertinentibus, significátq; illam Lucem quâ fulgebat sub *Ostrogothorum* Regibus extinctum iri, quódq; Majestate Regiâ esset spolianda, immò verò Consulatu, Senatúsq; authoritate. Quod sinistrum fatum admodum graphicè præfiguratur per obscurationem *Solis*, *Lunæ* & *Stellarum*, quemadmodum *Medus* rationibus irrefragabilibus probavit, perindéq; applicavit historiam. *Grotius* de captis solummodò quibusdam oppidis in *Galilæa* aliísq; locis per *Vespasianum*, déq; cæde *Judæorum* interpretatur. Quæ certè laxa est admodum dilutáq; Interpretatio si cum *Medana* conferatur.

Apoc. 9. 1, 2, 3. *Quintæ Tubæ* visio *Claviger* est *putei Abyssi*, atq; *Locustæ.* Quos *Grotius* ad *Eleazarum* refert filium *Ananiæ*, (quanquam & ipse fatetur tempus non convenire) & ad factionem *Zelotarum.* Quos ille *Locustas* istas esse cum Scorpiorum caudis opinari non potest, nisi ex generali illa ratione, quòd *Raptores* erant ac *Vastatores*, quódq; lentè malum infligebant, ut venenum Scorpii Triduum enecationi hominis impendit. Cæterùm minimè constat *Zelotarum* malum adeò speciali modo lentum existimandum esse; quandoquidem ab eis orta Calamitas diutiùs non durabat quàm hujusmodi barbara solet militum effrænium & indomitorum violentia. Neq; certè quinq; menses excedit juxta ipsius *Grotii* computum. Sed enimverò ille suum computum nè adnititur quidem Historiâ comprobare. Præterea, quomodo Coronæ aureæ *Zelotis* possunt competere? Nam quòd *Grotius* sic exponit ὡς στέφανοι χρυσοῖ, quasi ὡς jactationem tantùm esse innueret Coronarum & victoriarum, non reales Coronas, id sanè absq; omni fundamento dictum est, potéstq; ex propria ipsius expositione consimilium locutionum confutari; τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν & ὀδόντες ὡς λεόντων, per quæ ipse agnoscit realem mollitiem, voracitatémq; in hisce Zelotis intelligi. Illud de *aculeo in caudis*, Scorpiorum similibus, *Introibant ut defensores, exibant raptores*, est sanè ingeniosum, sed nequaquam solidum. Nam si formam velis mores ipsorum figurare, introibant æquè *Raptores* atq; exibant. Quippe anteriores harum *Scorpio-locustarum* partes *rapinam* perfectiùs repræsentant quàm posteriores.

Vers. 5.
Vers. 7.

Vers. 8.

Visionis hujus *Medana* applicatio ad *Mahometem* & *Saracenos* mirabiliter naturalis est usquequaq; & accurata. Malum itaq; *quintæ Tubæ* est falsum illud Luminare, Pseudopropheta *Mahometes* per iram Dei in terram immissus. Cujus doctrina est ille *fumus putei Abyssi*, ejúsq; Sectatores *Saraceni*, *Locustæ* de quibus hîc fit mentio. Ut qui, 1. Ex *Arabia* venerunt quemadmodum Locustæ *Ægyptiacæ*, quæ *Ægyptum literalem* infestabant. 2. Et admodum *Numerosi* erant prout Locustarum agmina esse solent. 3. Morámq; suam faciunt μῆνας πέντε, quod menses quinos reddere poteris. Quæ allusio est ad consuetam durationem Locustarum, (Plin. 11. 29.) respondétq; in sensu Prophetico quinis annorum mensibus, hoc est, centum & quinquaginta annis quibus hæ Locustæ *Italiam* infestabant, & bis centum ac quinquaginta annis quibus *Saracenicum* Regnum durabat. Adeò aptè quini menses ad ipsos applicantur. 4. Ut & *aureæ Coronæ* ad multitudinem victoriarum eorum, ut qui subdiderunt *Palæstinam*, *Syriam*, utrasq; *Armenias*, *Asiam* minorem, *Persiam*, *Indiam*, *Ægyptum*, *Numidiam*, *Portugalliam*, & *Hispaniam*, intra octoginta annorum spacium. 5. *Arabes* unde oriundi sunt *Saraceni*, crines constringebant tiarâ vittâve ad morem fœminarum. 6. Alarum sonitus harum *Locustarum* qui erat ut sonitus

Apoc. 9. 9.

nitus curruum multorum equorum ad pugnam currentium, major est quàm pro Zelotarum factione significatio, sed aptissimè ingentes celerésq; victorias *Saracenorum* denotat. 7. Quemadmodum & *venenatæ Scorpiorum caudæ* eleganter indigitant venenum veteris Serpentis sub falsa Religione *Mahometismi*. Etenim omnes illæ *Potestates* quæ non sunt sub *Regno Lucis*, partes sunt Potestatum *Principis Regni Tenebrarum*, hoc est, Diaboli. 8. Quemadmodum & hîc planè indicatur ex eo quòd Rex super ipsos *Angelus* sit *putei Abyssi*, quanquam tantum præ se ferunt zelum colendi illum * *unum* verum Deum qui *fecit Cœlum & Terram*. Hæc falsa eorum affectatio perstringi videtur in ipso nomine sui principis *Abaddon*, alludendo ad עבורא & אבדי ut *Medus* monet, quem illi coluerunt tanquam Creatorem mundi, quum tamen reverà ejus potiùs perditorem colerent, ut hæc Prophetia voce hâc *Abaddon* insinuat. *Vers.* 11. * *Vide cap* 12. *sect.* 6.

Illa verò *Grotii* allusio in *Apollyon* ad Ἀπόλλων magìs expressa est, sed nostro multò accommodatior instituto quàm ipsius; quandoquidem Ἀπόλλων secundùm *Chrysippum* est ab ἀ & πολὺς vel πολλὸς, ac proinde significat, *unus*; quemadmodum & *Adad*, Deus *Assyriorum*. Quod nomen non ità celatur in *Abaddon* quin illud scindendo in אב & ארון, & demendo terminationem nihil significantem, & solvendo duas ד quæ tam arctè coërcentur per *Dagesh*, אדד statim se prodat, ad confirmandam Paronomasiam. Qui אדד igitur necessariò est *Assyriorum* Ἄδαδος, βασιλεὺς θεῶν, utì eum appellat *Philo Byblius*, potuítq; cum *Homero*, pari jure vocare πατέρα θεῶν, cùm idem sit qui *Apollo* & *Jupiter*, quorum Tituli apud *Orpheum* in Hymnis sunt παγγενέτωρ, πατὴρ πόντου, πατὴρ ἀνής. Atq; אב *Hebraicè Principatum* æquè significat ac *Paternitatem*, ut apparet in regali illa appellatione *Abimelec*. Quamobrem אב ארון idem est quod Ἄδαδος πατὴρ vel Ἄδαδος βασιλεὺς, supremus *Adad*, Pater & Princeps omnium; & *Paronomasia* tam manifesta ac canora in אב ארון & *Abaddon* ut eundem ferè habeant sonum. Unde palàm est quòd non sit de nihilo, quòd Propheta hoc nomen *Abaddon* præ nominibus * aliis elegerit quæ magìs tritæ erant vastatorémq; significant æquè atq; hoc, cúrq; interpretari maluerit ἀπολλύων, quàm ὀλοθρευτὴς vel ἐξολοθρεύων, ut scilicet Hypocriticam indigitaret *Saracenorum* ostentationem *Monotheismi*, uniúsq; Dei cultûs, quem tamen illi præstant per invidiam præcipuè & oppugnantiam adversùs Christianam Professionem *Trinitatis*, dum tamen ipsi interea sub *Vastatore* militant, & etiamnum sunt æquè verè Pagani ac *Assyrii* olim *Græciq*; qui *Adadum* coluerunt & *Apollinem*. *Vide lib.* 3. *cap.* 2. *sect.* 1. *Macrob. Saturnal. lib.* 1 *cap.* 23. *Ut אשמודי משחית alisque. *Vide cap.* 12. *sect.* 6.

Sextæ Tubæ visio sunt *Equites Euphratæi* quos *Grotius* ad exercitum *Romanum* applicat qui obsidebat *Hierosolyma*, quem ille lubenter vult nominari *Euphratæum*, ex eo quòd quædam è copiis Romanis, illæ scilicet è *Syria* castrametabantur prope *Euphratem*. Sed cur totus, obsecro, exercitus indè nominaretur *Euphratæus*? Deinde, quatuor Angeli, quî fieri potest ut illi aptè referantur ad *Vespasianum*, *Titum*, *Mucianum*, & *Tiberium Alexandrum*, quandoquidem hi quatuor æqualis ordinis non erant, nec autoritatis coordinatæ, unúsq; solummodò ex ipsis Imperator erat Exercitûs? Quòd verò & alii pari jure connumerari potuissent atq; quidam ex his quatuor, ex eo apparere potest quod ipse scripsit in versum 16. Præterea, nullam reddit rationem Temporis, *Diei* utiq; *Mensis & Anni*, nec numerositatis eorum, Δύο μυριάδες μυριάδων, ídq; *Equitum*. Interpretatur porrò ipsorum *Loricas igneas*, *hyacinthinas* & *sulphureas* de Sagorum militarium coloribus, tanquam si illa facta essent è filis coloris ignei, violacei & pallidi sive sulphurei, quæ res multò vilior est & abjectior quàm ut in tam sacro notetur vaticinio. Applicatio *Falaricarum* ad ignem, fumum & sulphur ex equorum oribus manantes ingeniosum est si consideretur per se solum. Cum *Medi* Interpretatione mox eam comparabimus. Verùm Pedes, quem Romani collocabant aliquando ponè Equitem ad expeditionem, præsertim cùm non sederet vultu retrorsum ab Equite averso, nec per caudam Equi laberetur sed à latere descenderet in terram, equidem admodùm ægrè præstat *Amphisbænæ* similitudinem; ut mittam ipsam *Amphisbænam* illius sensu merum esse figmentum. Interpretatio etiam de cultu Dæmoniorum & simulachrorum aureorum argenteorúmq; ad sensum *Mysticum* magìs languida est ac diluta quàm expositio *Literalis*. *Vers.* 14, 16. *Vers.* 14, 15. *Vers.* 15. *Vers.* 16. *Vers.* 17. *Vers.* 20.

Sed in unoquoq; horum particularium, *Medi* Interpretatio concinnitatem habet irreprehensibilem, cùm quatuor Angelos apud fluvium *Euphratem* ad quatuor *Sultanias* Imperii *Turcici*, *Bagdad*, *Cæsaream*, *Aleppo*, *Damascum*, cis ultráq; *Euphratem* sitas referat. Cùm calculationem ineat Temporis, *Diei*, *Mensis* & *Anni*, (i.e. 396 annorum) ab Inauguratione *Togrulbecci* Principis *Turcarum* usq; ad captam *Constantinopolin*, quod justum est 396 annorum intervallum. Cùm Myriadas Myriadum Equitum ad notam Turcicorum Exercituum numerositatem applicet, qui cùm *Vers.* 14. *Vers.* 15. *Vers.* 16.

Persæ

Persæ facti sint longâ in illa Regione commoratione, vocantur etiam *Persæ* in Historia *Græca*. Adeò ut *Pedites* juxta hanc allusionem *Equites* etiam sint, פרס Equitem significante æquè ac *Persiam*. Quæ Nominales allusiones usurpantur etiam apud *Danielem*, ubi Hircus *Ægeadum* Reges, hoc est, *Macedonum* repræsentat.

Vers. 17. *Loricas igneas*, *Hyacinthinas*, & *Sulphureas* de aspectu interpretatur quem habere videntur inter displodendos sclopos in prælio, quod facit ut tota ipsorum pectora ad tempus appareant ignea, mox coloris Hyacinthini ob fumum, maximè verò permanens objectum sensûs est ipse sulphuris fœtor. Quæ quidem Repræsentatio intelligenda est de ipsis haud longè dissitis. Hæc pulveris *Pyrii* inventio (ab illa prævisa providentia quæ *Johannem* inspiravit, nec frustrà in his visionibus indigitata, sed ut indè certiores simus, de temporibus ad quæ pertineant) iterum subindica-
Vers. 17. tur ex eo quòd Equorum Capita Leoninorum dicuntur similia. Cujus *Grotius* brevem hanc reddit rationem, *Rictus equorum sanguinolenti qualis Leoni post devoratas pecudes.* Quasi hi etiam carnem ederent, ad oblinendas sanguine maxillas. Sin minùs, ubi est Imago illa Leonina in his magìs quàm in aliis? In eam igitur ego pronior sum sententiam, Capita eorum comparari cum Leonum capitibus propter terrorem sonitûs, horrendi ad instar rugitûs Leonis, quando Equites junctim displo-
Vers. 17: debant in hostem. Nam statim sequitur, *Exq; eorum oribus manabat ignis & fumus & sulphur.* Omnia hæc exhalabantur ex Leoninis eorum faucibus simul. Ad quod *Grotiana* Falaricarum applicatio non est conferenda, ut quivis, qui earum naturam considerat modúmq; jaculandi, vel primo intuitu facilè deprehendet.

Medi etiam expositio serpentinarum caudarum equorum impendiò magìs elegans
Vers. 19. est magísq; utilis. Αἱ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλάς· hoc est, *Caudæ equorum erant tanquam si fuissent serpens dimidiatus illîc affixus, indéq; capite pendulus eminuisset.* Quæ Imago est tristissimi illius Eventi *subsequentis* eorum in homines victoriam. Cùm Diabolus tunc, vetus ille *Serpens*, paratus sit ad sermones serendos cum eis ad eósq; seducendos ad *Mahometismum.* Et postremò Interpretatio
Vers. 20. *Dæmoniorum cultûs & Idolorum* in sensu proprio, ejúsq; rei applicatio ad residuum Romani Imperii, Papali Superstitione & Idololatriâ contaminatum, equidem optarem ut in eos tam aptè non quadraret quàm reverà quadrat.

Harum duarum Tubarum ultimarum applicationes tam particulatim accuratæ sunt & exquisitæ, ut tametsi necessariò Synchronismorum vi non inferrentur, admodum tamen difficile esset de ipsis dubitare. Quod meritò appetitum cuivis acuere possit intelligendi sensum *Tubæ septimæ ac ultimæ*, quæ ex canoris consistit Laudibus ad
Apoc. 11. 15. Deum in cœlis, quòd *facta sint Mundi regna Domini nostri ejúsq; Christi qui regnabit in omnem perpetuitatem.* Hæc *Grotius* interpretatur de libertate quam Christiani nacti erant profitendi Religionem suam *Hierosolymis*, etiam tum cùm *Judæi* illinc agebantur in exilium. Cæterùm visio proculdubio multò grandior est quàm pro re tantilla. Ἐγένοντο αἱ βασιλεῖαι τοῦ κόσμου. Valde durum est interpretari κόσμος & βασιλεῖαι in plurali numero de *Judæa* sola. Et præterea, quomodo hîc regnat Christus in omnem perpetuitatem cùm subditi illius misera jamdiu facti sint *Turcarum* mancipia?
Vers. 17. Si *magnam suam potestatem* illìc adeptus sit regnúmq; inierit, eam rursus perdidit, si modò *Grotii* sensus sit verus. Sed enim manifestum est hanc *Tubam septimam* ad
Vers. 19. emersionem Ecclesiæ ex sua Apostasia pertinere, ex eo quòd *Templum Dei apparet Arcáq; fœderis in cœlo.* Quæ figura est illius potestatis Politicæ quam homines puri ac Apostolici eis temporibus habituri sunt. Templum enim Ecclesiam significat in statu suo puro, dum *Angelicæ divinæve* mensuræ erat *symmetra*, vers. 1.

Cæterùm, apparitionem Arcæ fœderis in cœlo comitantur *fulgura & sonitus ac tonitrua & terræ-motus & grando magna.* Quemadmodum etiam innuitur per ip-
Vers. 14, 15. sum titulum Tubæ septimæ, cùm sit væ-Tuba impiis & incredulis: convenienter sa-
Apoc. 10. 3. nè *septem Tonitruis* quæ implebant *Tubæ septimæ* spacium dum magnus ille ac illustris Angelus rugit sicut Leo, meritóq; putatur Servatorem Christum repræsentare, Leonem tribûs *Judæ*, qui semel excitatus, nunquam cessabit prædam persequi usquedum omnia sub pedes ejus redegerit, nè morte quidem ipsâ exceptâ.

6. Sed redeundum est jam ad eas res quæ *sex primis Tubis* sunt *Synchronæ*. Quæ visiones tametsi plures sunt quàm ullæ aliæ visiones *Synchronæ*, habent tamen omnes admodum propinquam cognationem manifestámq; colligationem inter se. Summa conditionis eorum temporum quæ indigitant, est *Apostasia* sive *Degeneratio* Ecclesiæ, quæ tamen nunquam tam corrupta supponitur quin aliqui in ea essent puri ac Apostolici Christiani. Ac propterea ad repræsentandum duo genera professorum Christianitatis, duo itidem genera sunt visionum: Illis utiq; de *meretrice Babylonica*, *Bestia decacorni*, ac *bicorni*, ad *Degenerationem* Orbis Christiani spectantibus;

tibus; illis verò de *duobus Testibus* in saccis *lugentibus*, de *Cætu Virgineo*, de *Signatis Agni*, ad eos qui puritatem suam custodiebant in Ecclesia. Hæ omnes sex primis Tubis contemporant, è quibus ira Dei in Imperium Romanum efflatur, uti par est, propter eorum Apostasiam, quemadmodum & æquum est ut Deus tunc temporum protegat suos. Atq; ea propter *cætus Agni* notantur obsignantúrq; in frontibus ut à communibus conserventur calamitatibus. Generalis porrò hæc *Apostasia* in Ecclesiam irrepere non potuisset nisi Ecclesiasticæ & Seculares potestates conspirâssent, unde factum ut *bicornis* pariter *Bestia* sit atq; *decacornis*. Contra quas opponuntur duo *lugentes Testes*, alter personam *sinceri Sacerdotis* sumens, alter *Magistratûs fidelis*. Cúmq; hæc Apostasia multùm consistat in inani superstitione crassâq; *Idololatria* quæ juxta linguam Scripturæ, *Fornicatio* appellatur, Imago hujus statûs admodum graphicè exhibetur per visionem *Meretricis Babylonicæ*, cui ex adverso apponitur *Cætus virgineus*. Apoc. 7. 3. Apoc. 17. Apoc. 14. 4.

Duæ adhuc supersunt visiones quæ propriè ad duorum generum alterutrum referendæ non sunt, sed ad utrumq; singulæ, scilicet, *Mulier in deserto*, & *Atrium exterius Sanctáq; Civitas à gentibus conculcata*. Quæ visiones & *pietatem* & *prophanitatem* simul subindicant: cùm *pars* verè *pia* Ecclesiæ significetur per *Mulierem*, sed per *Desertum Sævitia* ac *Bestialitas* reliqui orbis Christiani, utpote qui *Animali vitæ* toti erant dediti. Per *Atrium exterius Sanctámq; Civitatem* notatur *Sanctitas Christianæ Ecclesiæ* à reliquo mundo separatæ. Per ejus verò *conculcationem à Gentibus* cultûs Paganici imitatio per generalem orbis Christiani Apostasiam introducti. Unde palàm videre est quàm forti vinculo, ex ipsarum rerum natura, octo hæ visiones *Synchronæ* contineantur ad unúmq; Tempus religentur. Apoc. 12. 6. Apoc. 11. 2.

7. Consideremus jam *Grotii* errores & defectus in eisdem interpretandis. Ut in visionibus *duorum Testium* & *Atrii exterioris*, *Sanctæve Civitatis à Gentibus per quadraginta duos menses conculcatæ*, hoc est, inquit ille, *per tres circiter annos & dimidium*. Hanc Civitatem ille de *Ælia* ab *Adriano* extructa interpretatur: Quæ proinde ob hanc rationem non est æstimanda tanquam sancta, quemadmodum reverà *Hierosolymorum* civitas ità esse cessabat postquam *Judæi* cessaverant esse Dei populus. *Conculcationem Sanctæ Civitatis* interpretatur de extructione inibi Templi *Jovi Capitolino*. Quasi verò Templum illud, non ampliùs tres annos steterit ac dimidium. Sed circumscribere vult hosce annos initio ædificationis Templi & *Barchochebi* seditione, sed nullam affert Historiam ad confirmandum hoc suum commentum. Et sanè si efficere posset ut *Barchochebi* tempus huc quadraret, nihil tamen istoc pacto proficeret, nisi Templum etiam posset diruere ad trium annorum finem & dimidii. *Duos Testes* vult esse duas Ecclesias in *Ælia*, unam *Hebraicè*, alteram *Græcè* loquentem, tanquam si Dei Spiritus dividere vellet hosce in duas partes (qui unam fidem profitebantur unóq; erant Animo) nullâ re præterquam externo sermone distinctos. Corpora horum interfectorum Testium in *magnæ urbis foro per tres dies & dimidium jacentia*, de oppressione interpretatur & persecutione per *Barchochebum*, quæ certè admodum erat brevis, si trium dierum ac dimidii spacium non excesserit. Nec verò probabile est Divinum vaticinium, præcisam dimidii diei, vel trium dierum ac dimidii rationem affectare velle in tam generali rerum præfiguratione quàm est Apocalypsis. Præterea quàm dissimile veri est ut *Hierosolyma*, quæ jam omnem suam gloriam potestatémq; perdiderat, appellaretur nomine *magnæ Civitatis?* Vers. 8, 9.

Præcipua quæ homines movere potest ad ità sentiendum ratio, est illa Locutio, quasi *Dominus ibi crucifixus esset*. Verùm respondeo, Dominum nostrum in *literali* sensu non fuisse crucifixum nec *Sodomæ* nec *Ægypti*, ad quam ὅπου immediatè referri videtur; nec verò in sensu *spirituali Hierosolymæ* magis quàm in reliquo Romano Imperio. Quamobrem hæc Civitas nihil aliud est quàm degener Ecclesiæ *Apostaticæ* Politia, ubi Christus persecutionem subit, (quemadmodum *Paulo* conquéritur) in veris suis vivísq; Membris. Ubi porrò Christus secundùm *Spiritum*, hoc est, *Divinam vitam*, meritò dicitur πνευματικῶς, crucifixus esse non solùm tempore præterito, sed ἀορίστως, indefinitè, erat, est, erit crucifixus quamdiu hæc Apostatica Potestas viguerit. Etenim tempus præteritum in prophetia frequens est pro futuro. Cæterùm si cui minùs sapit sensus hic *Mysticus*, hujus loco illum Josephi Medi substituam, quem nemo, *literæ* quantumvis addictissimus, unquam poterit evadere, Quòd utiq; per πλατεῖαν *intelligitur* totius Romani Imperii ambitus, intra quem Christus etiam *literaliter* est crucifixus. Vide *Medum* in ipsum locum.

Quantùm ad visionem *Mulieris duodecim Stellis coronatæ* (qui numerus puram Apostolicámq; Ecclesiam significat) moram illius in deserto per 1260 dies ille de Apoc. 12. 6.

 extinctione

extinctione interpretatur Ecclesiæ, saltem ad externam speciem, *Romæ* per *Simonis Magi* miracula ac præstigias (quæ tamen suspecta est Historia) ejúsq; manifestatione solummodò rure pagísque, qui ad instar deserti sunt si cum celeberrimæ Civitatis populositate conferantur. At verò Tempus 1260 dierum ad nullam Historiam adaptat. Ut taceam hanc Interpretationem dependere ab Interpretatione alia dura

Vers. 5. admodum & difficili, ut intelligatur [*& raptus est ejus filius ad Deum ejúsq; solium*] de disparentia Ecclesiæ per seductiones *Simonis*. Cùm tamen ad *solium Dei ferri* proculdubio significet *imperium indipisci* magistratúmq; fieri, quemadmodum & אלהים significat *Magistratus*. Quod & subindicatur etiam in antecedente parte versûs, nempe quòd *Gentes omnes Sceptro ferreo esset recturus*.

Apoc. 17. 3. In visione *Meretricis insidentis Bestiæ coccinæ* cum capitibus septem decémq; cornibus, & verò, si velis, *Bestiæ è Mari ascendentis*, cap. 13. (nam cùm eædem sint etiam ex *Grotii* sententia, meritò debent conjungi) hanc *Bestiam* is Idololatriæ peccatum facit. Quod tamen omnino extra viam est interpretandi schemata Prophetica, ubi *Bestiæ* Regna vel Imperia significant, ut patet ex *Daniele*. *Decem* tamen *Cornua* decem Reges esse agnoscit, in quo rectè fecisset, si agnovisset etiam corpus aptum quod ipsa gestaret. *Septem* Capita septem facit Cæsares, *Claudium*, *Neronem*, *Galbam*, *Othonem*, *Vitellium*, *Vespasianum*, *Titum*. At verò si Cæsares capita sint, oportet plura esse capita quàm septem. Etenim quatuor fuerunt Cæsares ante *Claudium*, & triginta, ut opinor, post *Titum*, qui non erant Christiani. Verùm *Claudius*, inquit ille, primus est qui Doctores Christianos in exilium misit. Quod tamen facinus tantillæ notæ erat, ut prima persecutio affixa sit *Neroni*; reliquæq; novem notabiles persecutiones post *Titum* ortæ sunt, novissimâ ipsarum grassante paulò ante *Constantinum* magnum. Adeò ut magìs justa sit ratio ut hæc Bestia plura quàm triginta Capita haberet quàm septem sola.

Apoc. 13. 2. Porrò, In *Bestia*, quam *Johannes* Propheta *Pardali* corpore assimilat, pedésq; innuit habere *ursinos* & os *leoninum*, is *Claudium*, qui modò unum è *capitibus Bestiæ* erat, jam vult illius esse *corpus*; & *Domitianum*, qui novissimo septem Cæsarum recentior erat, ac proinde propter ordinem, caudam potiùs referebat, *os* esse *Bestiæ*, & cap. 17. *Bestiam* ipsam. Tantum est violentiæ ac incohærentiæ in consarcienda hac falsa Hypothesi. Illud etiam durum est, meo quidem judicio, quòd unum statim è capitibus, quæ modò Cæsares erant, *Capitolium* faciat Romanum, quamvis lethaliter vulneratum dicatur, ídq; per *ictum Gladii*, & lethiferum vulnus esse sanatum. Quæ mihi quidem videntur impropriè admodum coactéq; ad Montem Turrémve applicari. Prætendit etiam se rectè tempus adaptâsse quadraginta duorum mensium quibus Bestiæ bellum erat gerendum; sed ad nullam nos remittit historiam. Et *Helvicus* secundam Persecutionem decimo Regni *Domitiani* anno affigit; unde non tres anni erunt & dimidium, sed sex anni integri quibus ipse bellum gesserit contra Sanctos.

Apoc. 17. 8. Cæterùm præcipuum perperàm interpretandi artificium impenditur in cap. 17. Apocalypseos. Ubi *Bestiam quæ erat, & non est, & ascensura est ex Abysso & in perniciem abitura*, ille iterum applicat ad *Domitianum*, nihil pensi habens singulare caput in *Bestiam integram* transmutare. Verùm Descriptio paulò accuratior est vers. 10. *Septem capita septem Reges sunt, quinq; ceciderunt & unus est, alius nondum venit, & cùm venerit paululùm duraturus est. Bestia autem quæ erat & non est, is est octavus, & ex septem est, inq; perniciem abit. Decem autem quæ vidisti cornua, decem Reges sunt, qui Regnum nondum adepti sunt, sed potestatem, ut Reges, eâdem horâ adipiscentur cum Bestia.*

Quinq; hic *Reges qui ceciderunt*, sunt, inquit *Grotius*, *Claudius*, *Nero*, *Galba*, *Otho*, & *Vitellius*; Quæ quàm inepta sit opinio suprà demonstravi. Et *unus est*, hoc est, inquit ille, *Vespasianus*, in cujus regno supponitur, non probatur, quòd *Johannes* scripsit has Visiones. *Alius nondum venit*, *Titus* scilicet. *Et cùm venerit paululùm duraturus est.* At verò *Galba*, *Otho*, & *Vitellius* ad multò minus Tempus durabant. *Bestia quæ erat & non est*, nimirum *Domitianus*, qui Imperator erat dum *Vespasianus* Pater à *Roma* aberat. Qui profectò si reverà erat, nec per blanditiem & assentationem solummodò ità appellitatus, applicatio satis est commoda. Tunc enim aliquando de eo verum erat, *quòd erat & non est, sed futurus iterum est Imperator*. *Is octavus est.* *Domitianus* certè *octavus* est capútq; adeò distinctum ac notabile, quippe qui regnabat diutiùs quàm ullus ex suis antecessoribus, ut is eâ re interpretationem prorsus subvertat. Erit enim hoc pacto Bestia *ocliceps* non *septiceps* contrà ac fert visio. Quod igitur illa verba [*& ex septem est*] datâ operâ corrigunt, ostendúntq; octavum non ità esse octavum quin septem solummodò Capita sint

Bestiæ.

Bestiæ. Quod ænigma *Grotii* interpretatio nunquam poterit solvere. Ut taceam, si ἐκ τῶν ἑπτά ἐστιν significet, *filius est alicujus è septem*, quòd minùs esset ambiguum dixisse, ἀπὸ τῶν ἑπτὰ, vel potiùs τῶ ἑπτῶ. Neq; enim filius erat omnium septem sed solius *Vespasiani*. *Decem cornua decem Reges sunt qui regnum nondum sunt adepti.* *Vers. 12.*
Hoc ipse *Grotius* exponit de *Ostrogothis*, *Wisigothis*, *Vandalis*, *Gepidis*, *Longobardis*, *Herulis*, *Burgundionibus*, *Hunnis*, *Francis*, *Saxonibus*. Hæc sunt decem cornua *Domitiani* (Grotius enim *Domitianum* vult hanc esse Bestiam) enascentia & agentia aliquot pòst seculis quàm *Domitianus* esse desierat. Quæ est Interpretatio ità enormis itáq; contra omnem rationem ut nihil esse possit magìs absurdum.

Visionum quæ sex primis Tubis contemporant ultima quam nos attacturi sumus, est *Apoc. 13. 11.*
Bestia Bicornis. Quam *Grotius* contra universam Propheticæ Interpretationis Analogiam exponit de *Arte Magica*, non de ulla *Politia* sive *Ecclesiastica* sive *Civili*. Cornua *agninis* similia duæ sunt virtutes Christianæ, quas imitantur *Magi*; *Temperantia* scilicet in cibo potúque, & *Abstinentia* à venere. Verùm abstinentiâ à venere communis est aliis Religionibus cum Christiana: Et verò abstinere à carne vinóq; omnino nullum est præceptum Christianum. Tractio porrò illa violenta *Umbræ Achillis Statuæq; Apollonii* ad consarciendam Expositionem τὸ, λέγων ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, intelligendo per εἰκόνα *Umbram Achillis* (quod præter usum est vocabuli) *Vers. 14.*
vel *statuam Apollonii* à Sectatoribus suis erectam; atq; hinc è vestigio & eodem quasi halitu, interpretando τὴν εἰκόνα (postquam tam sæpe significaverat aut *Achillis umbram* aut *Apollonii statuam*) de *Imaginibus in genere*, est certè Scripturam in Imaginem ceream convertere, eámq; formare in quamcunq; nobis placuerit speciem.

8. Cæterùm, est & adhuc ulterior solidiórq; *Grotiani* Erroris evictio è ratione *Numeri Bestiæ* petita. Illa enim proculdubio Bestia est * bicornis ad quam Numerus 666 rectè possit applicari, quem adaptare vult *Grotius* ad *Ulpium* notum *Trajani* Imperatoris nomen, quod ille legit ΟΥΛΠΙΟΣ, literam C. Senarii loco ponens. Sed enimvero si consideremus quòd *Numerus nominis Bestiæ* dicitur, *Trajanus* hoc pacto *ipsa* fiet *Bestia*. Quod est contra Schematum Propheticorum legem, ubi *Bestia particularem* aliquem hominem non significat sed *corpus Politicum*. Et contra priorem suam insuper Expositionem Bestiæ quæ secundùm ipsum aut Idololatria est aut Magia. Quamobrem Λατεῖνος multò tolerabilius est, hac ratione, quàm hoc de ΟΥΛΠΙΟΣ commentum. Ut taceam dici *numerum Bestiæ* nullâ factâ nominis mentione. Ut & *numerum hominis* absq; omni significatione quòd ad illius nomen pertineat. Quod planè innuit ulteriorem aliquem scopum esse quàm allusionem ad ullius hominis nomen, vel ad nomen ullius Politiæ. Sensùs verò τὸ, ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου *Vers. 18.*
ἐστὶν, est, quòd numerus est humanus, talis utiq; quem etiam homines tractent quíq; humanâ arte possit numerari. Verùm, ut videtur, aliqua peritia requiritur in eo tractando, propterea quòd dicit, *Hîc sapientia est, qui intelligentiâ præditus est computet numerum Bestiæ*. Quòd si nihil aliud esset quàm Literarum *numeralium* alicujus nominis additio, perexiguum profectò hoc esset peritiæ specimen. Tota peritia vel potiùs fors casúsve esset *nomen* invenire, nulla verò omnino esset peritia in calculando nominis numero. Veruntamen textus ait, *qui intelligentiâ præditus est calculet numerum Bestiæ*, ipsúmq; numerum ponit qui calculandus est vel numerandus. Qui tamen numerus numerari non potest more humano, (quanquam ille sanè mos innuitur) nisi per *Radicis extractionem*. Ac proinde proculdubiò *Potterus* noster veram invenit solidámq; solutionem hujus Ænigmatis.

* *Apoc. 13. 17. Ubi Bestia, est bicornis scilicet Bestia, non Imago Bestiæ, ad quam hic numerus pertineat.*

De quo nemo quisquam facere poterit quin sibi satisfaciat, nisi aut ignorantia aut præjudicium eum minùs reddiderit capacem, si consideraverit; Primùm, in genere, quàm opulenta visum est Divino Spiritui Mysteria numeris obvolvere & abscondere. De qua re multa occurrunt eáq; præclara exempla in Creatione Mundi in sex dies distributâ. Cujus Mysterii intelligentia non aliter acquirenda est nisi per naturas potestatésq; numerorum, quemadmodum satìs evidenter demonstravi in *Cabbalæ meæ Philosophicæ defensione*.

Et deinde in secundo loco (ut propiùs accedamus ad Propositum) si id notaverit quod supradictus author urget perquam appositè, Alios utiq; Numeros in Scriptura necessariò ad hunc modum numerandos esse, per extractionem nempe *Radicis* aut *Quadraticæ* aut *Cubicæ*, ut dignoscamus præcisas Dimensiones rerum sic numerandarum; ut lapidum illorum quorum fit mentio 3 Reg. 7. 10. qui dicuntur esse quidem alii octo, alii decem cubitorum. Quam necesse est summam esse *Cubicam* cujusq; lapidis, quemadmodum ille manifestò demonstravit. Numeros etiam *Quadratos* notari, evidens est ex Ezekiel. 48. 20. *vicies quinquies mille per vicies quinquies mille*. Sed ut propiùs adhuc ad rem quæ præ manibus est accedamus, Summa

cubica

cubica novæ *Hierosolymæ*, stadiorum scilicet duodecim millia, in Apocalypsi describitur. Cujus nullus sensus esse potest in numerandi ratione nisi inveniendo illius perimetrum. Quod nullo pacto fieri potest nisi extractione *Radicis Cubicæ*. Mensura etiam muri, nempe, *Centum quadraginta quatuor cubiti*, nullo modo ad ipsum applicari potest si eam consideremus tanquam numerum linearum. Nam multò minor esset quàm pro ejus perimetro, multóq; quàm pro altitudine major. Quamobrem mensura crassitudinis altitudinísq; muri indicatur, quæ est Radix centum quadraginta quatuor, nimirum *duodecim*.

Cap. 21. 16. Vers. 17.

Tertiò itaque, applicatio Numeri 144 ad Civitatem sanctam, cùm tam manifestò appareat in radice illius, *duodecim* scilicet, qui est Numerus peculiari quodam modo ad res præcipuas *novæ Hierosolymæ* significandas consecratus, cúmq; Chiliarchiæ, sive Cohortes, ut ità dicam, Agni supputentur per hunc numerum sub ipso initio illius Capitis quod immediatè sequitur mentionem *numeri Bestiæ*, confectáq; sit è duodecies duodecim Chiliadibus tota multitudo, quemadmodum apparet cap. 7. quàm certum inquam argumentum est hoc & inexpugnabile, computationem *Numeri Bestiæ* similiter fieri debere per illius Radicis extractionem? atq; ἀντιστοιχίαν æquè esse inter 144 & *666*, quàm inter 12 & 25; & denique, quemadmodum 12 numerus est puræ Apostolicæq; Ecclesiæ, ità & 25 numerum esse Ecclesiæ lapsæ & Antichristianæ?

Hæc est perspicua & in nullam partem inclinans ipsius rei ratio in *Abstracto*, quoscunq; sit perstrictura. Sed enimvero tam planè apertéq; *Romanam Hierarchiam* perstringit, ut non queat quispiam quin stet attonitus ad tam luculentam accuratámq; providentiam. Etenim dexter hic doctúsq; Scriptor ex Historia nimis quàm manifestum effecit, *viginti quinque*, Characterem esse æquè essentialiter in *Hierarchiam Romanam* intextum, atq; *duodecim* in novæ *Hierosolymæ* statum. Atq; sex illa *Principalia* quibus sancta Civitas illustratur in Apocalypsi, scilicet,

1. Duodecim portas,
2. Duodecim Angelos in portis,
3. Duodecim Tribus portis inscriptas,
4. Duodecim Fundamenta cum Nominibus inscriptis,
5. Duodecim millia stadiorum, solidam Civitatis mensuram,
6. Duodecim fructuum Arboris vitæ genera,

habere etiam ex-amussim ἀντίστοιχα sua in *Romana Hierarchia* ac civitate, viz.

1. Viginti quinq; Portas, sive literaliter, sive mysticè sumptas pro Ecclesiis ad baptizandum.
2. Viginti quinq; Angelos, hoc est, Pastores.
3. Viginti quinq; Titulos sive Parœcias.
4. Viginti quinq; Cardinales.
5. Viginti quinq; millia stadiorum, cujus Cubi Perimeter circuitus est Romæ, ut Perimeter Cubi duodecies mille stadiorum circuitus Hierosolymæ.
6. Viginti quinq; Articulos fidei, qui credentibus esse debeant pro cibo Arboris vitæ.

In hisce rebus Essentialibus & in multis aliis præterea ille evidenter sanè demonstravit quàm exactè applicabilis sit radix *666* ad Hierarchiam Romanam. Ad cujus Tractatum te remitto, ut pleniorem indè haurias satisfactionem. Quâ profectò carere non poteris, modò præjudicio liber sis, & vel mediocri rerum Geometricarum & Arithmeticarum peritiâ instructus.

Præcipua Objectio maximéq; obvia contra illius interpretationem est, numerum *666* non esse perfectè *quadratum*, quemadmodum est 144. Quærent enim, si 25 numerus sit qui intenditur, cur expressus Bestiæ Numerus non esset potiùs *625*, perfectum utiq; quadratum numeri 25? cúrve non alius quivis numerus inter *625* & *676*, æquè ac *666*? Ad quod breviter respondeo, Quòd, quemadmodum res non significabatur per *Radicem* sed per *Quadratum*, eam celandi causâ; ità ob eandem rationem nec per *Quadratum perfectum*, cùm tam streperus sit Tinnitus ipsius radicis in illius cauda. Quod vaticinii completionem impedire potuisset eósq; ad nimiùm sibi cavendum ab affectatione Numeri 25 (ut qui tam notabilis pars esset numeri Bestiæ) excitare, mundóq; nimis maturè detegere ejus numerandi Mysterium. Et quantùm ad numeros inter *625* & *676*, quæro cur non *666* æquè ac quivis ex reliquis? Vero enim Quadrato ob causas tam graves semel prætermisso, quilibet modesti judicii homo integrum deinceps fore Scriptori concedat quoslibetcunque è reliquis eligere.

Verùm præterea, ut nulla huic Mysterio desit perfectio, Numerus *666* insignes

secum

secum affert significationes, eiq; rei ad quam applicaretur admodum congruas. Cujusmodi est illa, v. 9. quam notavit *Medus*; venenum utiq; *sexti* Capitis Idololatricum totum corpus hujus Antichristianæ Bestiæ pervadens, illò significari. Illud etiam *Grotii* ingeniosum est, *Senarius numerus res hujus mundi significat, ut Septenarius res seculi melioris.* Adeò ut hac ratione tam *Externum* quàm *Internum* hujus numeri Bestiæ mundanum sit, carnale ac sensuale. Nam & *Radix*, viz. 25, eandem naturam innuit, cùm hujus *Radicis Radix* sit *quinque*, sensualitatis Symbolum stupidæq; adhæsionis objectis externorum sensuum, qui sunt præcipuæ animæ facultates quæ demulcentur, recreantur, exercentúrq; in Religione Romana. Illinc Religio illa incipit illícq; desinit, quemadmodum fit in hoc numero, qui generatur ex *quinq;* in seipsum ducto, rursúsq; desinit in *quinque.* Hic est *circuitus* superstitionum eorum exercitiorum quæ non pertingunt ad emendationem *interni*, sed sunt solummodò infructuosa, quanquam admodum effascinatoria, oblectamenta *externi hominis.*

Et postremò, Ipsa ratio suprà laudati Autoris non solùm ingeniosa est, meo quidem judicio, sed æquè solida, de propiori scilicet accessu *Radicis 666* (connumerando etiam fractionem) ad 26 quàm ad 25, ut uterq; horum numerorum obtentum habere possit, cur is vera *Radix* censeatur. Etenim hoc pacto numerus 666 magis exquisitè apertéq; repræsentat Hierarchiam *Papalem.* Per *Radicem* utiq; 25, Cardinales viginti quinq; à Papa tanquam Capite supra ipsos posito distinctos; per 26, viginti quinq; Cardinales cum Papa conjunctos, utpote qui quoties ipsi placuerit, prætendit se quoq; unum esse è Cardinalibus. Verùm ille aliam insuper addit rationem hujus Numeri, quæ temerè non est rejicienda; Quòd scilicet, quemadmodum 144, qui est pefectum *Quadratum*, figuram præstat Areæ Hierosolymæ, ità maximè perfecta figura è 666 eandem habet rationem Longitudinis & Latitudinis quæ figura Areæ Romæ. Hæ argumentationes videbuntur fortean nimis quàm remotæ ac alienæ iis hominibus qui nè primis quidem rudimentis Arithmeticæ atq; Geometriæ imbuti sint, aut saltem, antiquissimam optimámq; sapientiam numerorum symbolis absconditam fuisse (quod de *Pythagoræ* schola pervulgatissimum est) nondum observârint. Cæterùm, si quis seriò apud se consideret quàm exiguus sensus eruendus sit à Philosopho, è sex Dierum Creatione, Deiq; requietudine in septimo, absq; hac clave Naturæ Numerorum ac Figurarum, adducetur profectò vel invitus confiteri, unam esse supremam sapientiam quæ semper Ecclesiæ, sacrísq; Scripturis ab extremo ad extremum invigilavit, cui in abstrusissimis illius Mysteriis visum est eam adhibere obvelandi methodum, quæ *Numeralis* est, vel, si ità fas sit loqui, *Cabbalistica.*

9. Ultima *Synchrona* illa sunt quæ contemporant *Tubæ septimæ*, incipiúntq; à fine sextæ, finiuntúrq; Die Judicii propriè sic dicti, quod aut ad *Infernum* ducit aut *Paradisum.* Hæc *Synchrona* sunt, *Ligatio Satanæ*, *Beatum millennium*, Regnúmve Christi cum sanctis in Terra, *Sponsa Agni*, *Nova Hierosolyma*, & *Turba* deniq; *Palmifera.* Cognationem rerum hoc *Synchronismo* comprehensarum jam suprà notavi. Grotianas solummodò præcipuarum ex ipsis Expositiones, hìc in medium producam. *Sponsam Agni* ille de familia ac comitatu *Constantini* interpretatur; ubi insignem committit Parachronismum. Etenim manifestum est, quòd huic Sponsæ nubendum esset Christo post devastationem Urbis per ignem. Quemadmodum apparet tum ex ordine harum visionum, tum ex cap. 19. v. 2, 3. Incendium verò Romæ per Totilam factum est post tempora *Constantini.* Initium millennii *Grotius* affigit Edicto cuidam *Constantini*, quo de *Eusebius* loquitur, & in quo ligationis Satanæ fit mentio. Bellam sanè hoc præ se speciem fert, quemadmodum & Interpretatio regni Martyrum cum Christo, de honore ipsis præstito ad sua sepulchra. At verò notandum est quàm brevi is honos in probrum Idololatricum mutatus sit, quódq; insuper mille illi anni juxta illius computum ante trecentos annos & ampliùs exierint; à quorum tamen exitu solutio Satanæ suum capit initium. Quod respectu millennii μικρὸν χρόνον, i. e. exiguum tempus appellare non possumus, cùm tertiâ illius parte non sit minus, & certè nullus integer est sensus, nisi intelligatur illius respectu exiguum.

Apoc. 19. 7.

Apoc. 20.

Sed præterea, quod & adhuc pejus est, dum solutionem Diaboli interpretatur de incursione Familiæ *Ottomanicæ* in orbem Christianum, nobis in mentem revocat insignium victoriarum *Saracenorum*, qui æquè veri Diaboli erant ac ipsi *Turcæ*, & tamen Christianum orbem multùm infestârant ante annum 800. Adeò ut juxta hunc computum Diabolus solutus esset in medio millennio. Solutúsq; jam extiterit integrum ferè millennium. Quod igitur respectu *millennii* non potest esse μικρὸς χρόνος. A falsa hac hypothesi dependet etiam ejus opinio, quòd *Constantinopoleos* obsidio

obsidio per *Turcas* sit *sanctæ Civitatis* per numerosos *Gogi* ac *Magogi* exercitus circumcinctio. Quippe ipsi Græci *Constantinopolin*, *novam Sionem* appellitant, ut notavit *Grotius*. At verò manifestum est expositionem hanc meram esse hallucinationem; propterea quòd *sancta* ac *dilecta Civitas* in vaticinio non capitur, Deo de cœlo interveniente per ignem, & per finale judicium totam rerum scenam abolente. *Turcæ* verò hanc *Sionem* ceperunt & per ducentos annos eam pacificè possiderunt.

Concludam cum *Nova Hierosolyma*, *Agni Sponsâ*, viro suo ornatâ, quam *Grotius* interpretatur de Ecclesia Catholica nunc splendidiori factâ ornamentis, curâ sumptúq; Principum, ipsi paratis. Qui sensus, si quid ego video, non est omnino probabilis. Cùm nuptiæ significarent potiùs adductionem alicujus populi ad Christum, qui antea ipsi unitus non erat, aut saltem manifestationem populi qui antea latebat, quàm ornatio externa eorum qui jam notus sunt professúsq; Christi populus. Huc accedit, quòd tempora quæ *Grotius* indigitat *Novæ Hierosolymæ* maximè sunt dissimilia, utpote quæ Ecclesia est ad *Apostolicam* rursus *Symmetriam* reducta, aureóq; Angeli calamo commensurabilis, quæq; omnino ex *Duodenariis* consistit, ad ostendendum quàm purè sit Apostolica, nullum fundamentum habens nec structuram præter Christum & Apostolos. Integra enim ejus soliditas, *Longitudo*, *Latitudo*, & *Altitudo*, est *duodecim millia stadiorum*. Latitudo etiam muri & altitudo mensuratur per *duodecim*. Adeò ut nihil omnino sit in *nova* hac *Hierosolyma* nisi quod purum sit & Apostolicum. Res verò ità se non habet in Ecclesia illa tam sumptuosè ornata ad quam *Grotius* respicit. Quibus addas, quod de ea dicitur, In ea templum non vidi, cùm unaquæq; Ecclesia Templum sit sub Hierarchia Romana.

10. Examinare etiam poteram, Expositiones *Phialarum* aliorúmq; Locorum in quibus consimiles potuissem detegere lapsus & errores. Ea verò quæ in medium produxi sufficiunt ad ostendendum in quàm præternaturales, distortas, immò verò rectè dixerim, impossibiles rerum applicationes ii conjiciuntur, qui absq; ductu Synchronismorum ab innatis ipsarum visionum characteribus desumptorum Apocalypsin conantur interpretari. Ut è contrà, hujus viæ ducis adminiculo quàm facilis ac naturalis sensus reddi possit uniuscujusq; Visionis, quámq; ex-amussim respondens Historiæ rerum ac eventis, ut manifestum est in expositionibus *Josephi Medi*. Quem *Hugoni Grotio* ex nulla malevolentia despectúve illius miraculi suæ ætatis quantùm ad eruditionem & ingenuitatem ad hunc modum prætuli; sed solummodò ex amore veritatis: quemadmodum ipsum *Grotium* fecisse planè sum persuasus in suis concinnandis Interpretationibus; sed & præterea (quod in majorem illius laudem cedit) ex admodum profundo sensu fructuum pacis, & ex spiritu mansuetudinis, candoris & humanitatis, in quibus virtutibus eum credo supra multos alios excelluisse. Atq; equidem nisi ipse mihi conscius essem, eundem illum spiritum, ad aliquem saltem modum, me instigâsse ad detegendos illius errores, qui ipsum instigavisset ad committendos, sensum pacis intelligo boniq; publici Ecclesiæ; mallem profectò in illius erroribus, humanitate comitante, spirituq; mansuetudinis versari, quàm in istiusmodi veritate, quæ necessariò conjungatur cum feritate, amaritudine spiritûs, ac furore. Verùm enimvero, quemadmodum veritas illa, quam ego defendo, longè superior est illius erroribus, ità sanè spero quòd Instituti mei benignitas, postquam *Medanarum* Interpretationum Apocalypseos utilitatem consideraveris, æquè ac earum veritatem, illius benignitate nullatenus inferior sit apparitura.

CAP.

Cap. XVII.

Quòd ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει *non arguit res plerasq; in Apocalypsi ad excidium* Hierosolymæ Romámq; *Ethnicam pertinere.* 2. *Magna utilitas hujus Libri ad evincendam Providentiam particularem Angelorúmq; existentiam, & ad præcipuos quosdam Christianitatis Articulos confirmandos.* 3. *Quàm præstabile instrumentum sit contra enormitates ac furores* Enthusiastarum. 4. *Quàm opportunè* Judæorum *ora &* Atheorum *illo obturentur.* 5. *Speculum esse quo naturam Apostasiæ Ecclesiæ* Romanæ *contemplemur.* 6. *Et ad quod* Reformatæ *Ecclesiâ se examinent, an ipsæ penitùs ex hac Apostasia sint emersæ, cum Autoris scrupulo ea de re.* 7. *Quidnam* ἐθελοθρησκείας *& Idololatriæ nobis etiamnum adhærescere videatur.* 8. *Instructio ulterior nobis oblata è visione* interfectorum Testium. 9. *Periculosi errores ac Proposita quorundam præfervidorum meditatorum super quinta Monarchia.* 10. *Appropinquationis Millennii maximè utilis consideratio, & quomodo tempus retardari possit si non prorsus amitti per Infidelitatem eorum ac Hypocrisin ad quos potissimùm spectat ea felicia secula accelerare.*

1. ET profectò utilitas Apocalypseos ità expositæ quemadmodum *Medus* eam exposuit, inæstimabilis est. Visiones enim tam perfectè aptéq; applicantur ad Historias confessas hâc viâ quâ ille incedit, ut is qui vaticinia nolit credere impleta iis in rebus quas ille producit, impletionem ullorum omnino vaticiniorum credere non possit: Cùm è contrà si applicationes majoris momenti non essent nec clariores aptiorésq; quàm sunt istâc viâ quam sibi *Grotius* elegit, Liber hic vaticiniorum omnino foret inutilis, cùm penès neminem esset, nisi qui suprà quàm dici potest, sit sedulus, tam mancis, imperfectis, immò, quemadmodum jam dixi, *impossibilibus* Interpretationibus acquiescere. Quamobrem vindicatio methodi *Medana* in interpretando hoc libro est reverà ipsius libri in eam autoritatem assertio atq; usum, quem eum habere oportet in Ecclesia. Est enim quædam stabilis constánsq; Lux omnibus Ecclesiæ seculis, maximè verò novissimo, destinata.

2. Neq; verò Locutiones illæ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, & ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς, & ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ veritatem quicquam quam nos declaravimus infringunt, ullóve modo arguunt res omnes in Apocalypsi aut ad *Hierosolymæ* excidium aut ad *Romam* Ethnicam pertinere. Nam quod ad prius attinet, valde supervacaneum videtur ut multæ visiones in eam rem impendantur cùm Servator tam clarè de ea antea vaticinatus esset, & cum omnibus utilibus circumstantiis quæ possint expeti. Quàm vana igitur est Imaginatio, tot hìc impendi Visiones in hoc libro quæ non solùm obscuriores sint, quàm Servatoris vaticinia, sed adeò in se obscuræ ut nè nunc quidem ullo modo tolerabili, applicari possint ad cognita Eventa, ac proinde necessariò Ecclesiæ prorsus sint inutiles? Quippe quæ nec præmonere eos poterant de re ulla antequàm eveniret, nec monumentum esse Divinæ Providentiæ postquam evenerat. Apoc. 1. 1. & c. 22. 6, 10. c. 22. 7.

Et quantùm ad posterius, Visiones, inquam, sunt satis planæ & expressæ de *Roma* Ethnica, ejúsq; sanguinolenta Persecutione Ecclesiæ in prælio *Michaëlis* cum *Dracone.* Prima etiam *sex Sigilla* ad illud Tempus pertinent quo *Roma* erat Paganica; quorum sextum significat maximam illam rerum mutationem ad commodum Ecclesiæ, Imperio facto Christiano. Quamobrem nullus est defectus Visionum de *Roma Ethnica*, nec ullæ de ea visiones nisi quæ valde erant significantes ac utiles. Cujusmodi sunt universa *sex prima Sigilla* & visio *Michaëlis* & *Draconis.* Quæ Ecclesiam animant ad patientiam sub decem illis cruentis Persecutionibus, ex fiducia, quòd victoriam tandem contra infestos suos Inimicos sint reportaturi. Et quid expeti poterat ampliùs, quod in generalibus hujusmodi vaticiniis significetur? Immò addo porrò, computare eos potuisse propinquitatem liberationis suæ è situ Animalium quæ præcones erant *primorum quatuor Sigillorum*, observando utiq; à qua mundi parte tales Imperatores venirent qui maximam gererent similitudinem cum Equorum Sessoribus *rufi*, *nigri*, & *pallidi*, cúmq; persecutio ingruebat maximè, spes eorum tunc fuisse luculentissimas, eventúmq; maximè propinquum, quemadmodum apparet ex facili Interpretatione *quinti* & *sexti Sigilli*; adeò ut satis visionum sit de *Romano Imperio* dum erat Paganicum quatenus ad rem Ecclesiæ pertinerent.

Et cur, obsecro, visiones non essent de *Imperio* postquam factum sit *Christianum*, rursúsq; paganissaverit sub Christianitate, atq; in hac Apostasia crudeliter oppresserit

rit ac persecutum sit vera Christi membra? Cur non & hic rerum status prædiceretur æquè ac ille prior? Ad hoc, duo tantùm responderi possunt; Nimirum, aut Ecclesiam nondum factam esse Apostaticam, aut illas voces ταχὺ & ἐν τάχει planè significare scopum Apocalypseos eò usq; se non extendere. Prius equidem pervellem Responsum ut esset solidum. Verùm ea de re hic non est disceptandi locus. Posterius admodum infirmum censeo atq; ineptum, & à ratione profectum tam ridicula, quàm illius futura esset, qui audito talem Comœdiam vel Tragœdiam agendam esse post semiquadrantem horæ, (quod ego quidem puto citò esse satis) statim inferret, omnes actus ejus scenásq; quadrantem horæ non esse excessuras. Et ut suffragia etiam ipsorum Adversariorum ad usum nostrum adhibeamus, ipse *Grotius* interpretatur, ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς, non de tota serie visionum, sed de quibusdam solummodò & particulatim de excidio Hierosolymorum. Atq; alias coguntur exponere de ejusmodi eventis quæ ante annos abhinc non ampliùs ducentos evenerint, & de ejusmodi etiam quæ ante mundi finem non sint eventura. Quæ demonstratio est ineptitudinis hujus objectionis contra *Medanam* Methodum hujus libri interpretandi. Cujus sensum in genere cùm ab omnimodo præjudicio liberaverimus, insignem jam illius consideremus utilitatem.

2. In primo igitur loco, clarissima est, ut mea quidem fert sententia, & manifestissima demonstratio, quæ humano Intellectui offerri potest, specialem esse super Ecclesiam Dei Providentiam, Angelósq; esse hujus providentiæ ministros; si consideremus communicationem fuisse vaticiniorum de rebus Ecclesiæ ac Familiæ Dei per ministerium Angelorum servis suis ac Prophetis apparentium à temporibus *Abrahami* Fidelium Patre ad hoc seculum usq; & porrò; veritate Eventorum aut in rebus adhuc durantibus, aut in indubitatis rerum præteritorum Historiis planè ante oculos nostros jacente ad hunc usq; diem. Quod indicium est hosce Prophetas, qui dixerunt se colloquia habuisse cum Angelis, cum propriis suis Imaginationibus colloquia certè non instituisse, sed reverà cum cœlestibus illis Incolis fuisse collocutos. Quemadmodum proculdubiò contigit *Abrahamo*, Gen. 18. Ubi Angelus illi dicit, *Quòd in eo omnes orbis Nationes sunt felicitandæ*, per Christum scilicet qui oriun-
Dan. 8. 16. dus erat ex illius semine. Nec sanè *Daniel* quando erat ad fluvium *Ulai* cum propria sua umbra confabulatus est, sed cum Angelo, prout ipsa Eventi veritas probat. Qualis etiam erat *Gabriel* qui vaticinium *septuaginta Hebdomadum* ipsi impertivit. Quo nihil esse potest cum evento magis accuratè congruens. Quibus addere potes
Cap. 10. illos Angelos qui illi apparuerunt in ripis fluvii *Hiddikel*. Quarum prædictionum Eventa partim jam transacta sunt, partim etiamnum transiguntur sub *Tempore, Temporibus* & *dimidio Temporis*, quæ etiam penè jam si non prorsus effluxerunt. Perio-
Cap. 12. dúsq; sunt ultimorum Temporum indigitatorum per illos Numeros, 1290 dies, & 1335 dies, quorum ab Angelo fit mentio in ripis fluvii *Hiddikel*, quemadmodum rectè, ut ego quidem sentio, solidéq; interpretatus est *Josephus Medus*. Quæ generalis rerum significatio in vaticiniis *Danielis* magis particulatim magísq; plenè deducitur in Apocalypsi S. *Johannis*. Qui itidem planè profitetur se sermocinatum fuisse cum Angelis. Cúmq; illius visiones eventis adeò ex-amussim congruant, manifesta demonstratio est tum *Providentiæ Dei* continuatæ super Ecclesiam, tum *Angelorum Existentiæ*. Qui primus est ille insignis fructus atq; usus hujus libri Apocalypseos, Quòd utiq; ille qui legit, accuratámq; applicabilitatem visionum ad Eventa rectè observat, nec de *Existentia Dei* sanctorúmq; *Angelorum*, nec de *speciali* illius *Providentia* super Ecclesiam possit dubitare.

Apoc. 1. 18. Possim etiam addere, nec de *Animæ Immortalitate*, cùm Christus tam manifestò *Johanni* apparuerit eúmq; allocutus sit his verbis. *Nè metue, ego sum primus & ultimus qui vivo & fui mortuus, & jam sum vivus in perpetua secula. Amen. Et habeo claves inferorum atq; mortis*, hoc est, potestatem suscitandi vivificandíve homines die novissimo. Ad quod addere potes descriptionem generalis Resurrectionis, cap. 20. Quæ res cùm dictæ sint à Propheta cujus visiones hactenus tam accuratè rerum eventis responderunt, non potest non esse *Resurrectionis* Christi, nostræq; propriæ *Immortalitatis* irrefragabilis demonstratio: Quinimo totius veritatis Christianismi, & speciatim duorum illorum sublimium Articulorum de *Divinitate Christi* & *divini Numinis Tri-unitate*. Nam cùm adeò universim agnoscatur ab Ecclesia Dei, Evangelium & Epistolam S. *Johannis*, atq; hunc librum *Apocalypseos* eundem habere Autorem, quemadmodum ipsa materia stilúsq; ulteriùs arguit (cùm locutio ac materia propiùs ad notiones accedat antiquæ Cabbalæ Judæorum, ut, v. g. in usurpatione vocis λόγος de Christo, in eis omnibus) non potest non esse magna fidei confirmatio, cùm persona tam præcellenti Divinæ revelationis dono cohonestata tam

expressus

expressus sit illius sancti Mysterii Assertor, quod pro certo reperitur in Principio ejus Evangelii. Cui igitur etiam ii cum reverentia fidem adhibere debent qui haud adeò de facili hujus rei aptos conceptus sibi possunt efformare. Quandoquidem à ratione alienum omnino non est, ut quis tam insigniter inspiratus quàm erat S. *Johannes*, aliquid haberet sibi impertitum, quod vulgarium Ingeniorum intelligentiam excedat. Adeò ut necesse sit, ut *Superbia* hîc mater sit *Infidelitatis*. Atq; hæc prima maximéq; generalis utilitas est quæ ex divinissimo hoc libro Apocalypseos capi potest, extendítq; se, fateor, ultrà quàm rerum ordo hoc loco requirat. Veruntamen ego is sum qui non possum quin dissertationis *utilitatem* propositæ Methodi *perfectioni* atq; elegantiæ præferam.

3. Cæterùm, in secundo loco, est alius præterea hujus usus præstantissimus, etiam contra illos quos aut simulatio, aut studium affectatióq; hujusmodi rerum peritiæ effecit, ut aut apparerent aut reverà essent viri vecordes admodum mentéq; emoti. Neq; enim improbabile judico quosdam homines lubenter se posse in hanc viam ingerere, séq; illîc, ex destinato consilio res suas hoc pacto promovendi, ostentare. Quæ pessima est, meo quidem judicio, Sacrilegii species maximéq; execrabilis quæ excogitari potest. Quantò verò in sensu ac interpretatione visionum hujus libri magìs simus versati, eò magìs idonei erimus ad eludendum mala proposita istiusmodi *Enthusiastarum* & *Impostorum*, qui, cùm rerum ad Regnum Christi pertinentium prorsus sint ignari, præ se tamen gerere volunt tanquam si ipsi magni illi essent Imperii ejus Instauratores, Inceptorésq; Beati Millennii Regníq; Spiritûs in terris. Quorum fraus atq; improbitas ex solidè concinnatis Synchronismis *Josephi Medi* facilè detegitur.

Hæc verò loquor potissimùm magni illius *Familistarum* Prophetæ gratiâ, quem toties nominavi; cujus Impostura ex Apocalypsi facilè refellitur. Cùm enim Ecclesia per aliquot secula duraverit *Symmetra*, hoc est, *Angeli calamo commensurabilis* (quæ secula antè erant quàm Ecclesiæ Apostasia) evidens est, Fidem praximq; Ecclesiæ Catholicæ tunc temporis approbatam esse & ad regulam Dei conformatam; ac proinde ab hominibus non esse reprobandam nec reformandam ulteriùs quàm in statum primitivum, quando Symbolum in sensu aperto ac literali, absq; omnibus suffugiis allegoricis intelligebant agnoscebántq; *Cleri* ac *Populi* distinctionem, & in locis ad cultum publicum separatis conveniebant. Quod testimonium ex hoc divinitùs afflato Propheta S. *Johanne*, irrefragabile est contra eos universos qui personam Christi abdicatam volunt, illiúsq; Divinitatem cum Triunitate Divini Numinis negant, Mediatorium illius officium abrogant, & nullam distinctionem populum inter atq; Clerum statuunt, Ecclesiásq; demoliendas esse contendunt, cum multis aliis hujusmodi vesanis Fanaticísq; professionibus atq; molitionibus. Quæ proculdubio abominabiles habitæ fuissent in eis seculis, quibus Ecclesia erat *Symmetra*. Quæ usq; ad quadringentos circiter annos à nativitate Christi durabant, quemadmodum ex ingeniosa *Medi* collectione, è proportione exterioris Atrii Templi ad interius apparet, quæ juxta *Villalpandum* erat ut 7 ad 2. Ac proinde 1260 dies *Apostasiæ* supponunt 360 dies *Puritatis* Ecclesiæ Apostasiam hanc antecedentis. Qui additi ad annos à *Nativitate* Christi ad illius *Passionem*, annos faciunt prætèr proptèr quadringentos. Vel si ab his ipsis Temporibus, (quibus Apostasiæ periodus ad finem jam ferè perducta est) retrorsum computes, & 1260 demas à 1660, quadringenti anni rursus tibi remanebunt. Ad quod usq; Tempus Visiones Apocalypticæ fidem praximq; Ecclesiæ Catholicæ tanquam approbatas, nobis præstant, coram Deo. Quod certè ego tanquam aptissimum Instrumentum considero ad repellendum furorem talium *Reformatorum*, quales illi sunt *Enthusiastæ* quorum feci mentionem, & tanquam demonstrationem, quòd magnus ipsorum zelus, exaggeratúsq; & affectatus sermo nihil impedit quò minùs meri sint *Dæmoniaci*, nequaquam verò homines divinitùs inspirati.

Verùm, ut in eis Temporibus quibus *Messias* personaliter venturus erat in mundum, multi Impostores instigati à Diabolo, surrexerunt ad decipiendum populum *Judæorum* eósq; in multas miserias ac calamitates induxerunt, ità nunc appropinquante tempore quo Christus appariturus sit in *Oeconomia Spiritûs* & interfecti Testes resurrecturi essent ac regnaturi, multæ itidem falsæ Oeconomiæ ingerent se cum furore, audacia, ac tumultu, assimulabúntq; veram illam Oeconomiam singulæ. Quod malum, eludendo obliterandóve præcipuum Apocalypseos scopum, supponendóq; omnes res inibi contentas intelligendas esse vel de Hierosolymorum excidio, vel de Roma Ethnica, nunquam prævertetur (hoc enim non dissimile foret atq; si quis violento incendio paululum aquæ aspergeret, quod effecturum est ut

ignis majorem in modum fureret) sed appellendo animos nostros ad penitiorem sensus harum Divinarum Visionum intelligentiam, ut eò magis idonei simus ad regendum hominum zelum divertendúmq; à tanto ad quod incitari possint damno Ecclesiæ inferendo; ut Triticum non comburatur simul cum Zizaniis, sed quod purum est atq; Apostolicum conservetur.

Atq; sic in rebus *Civilibus*. Cùm ipsa potestas *Civilis Magistratûs* ejúsq; securitas à vesanis præfervidísq; hominibus periclitetur, qui rapinâ ac sanguine *quintam* erigere volunt *Monarchiam*, omniáq; Regimina Politica, quousq; aut Enthusiasticus ipsorum æstus instigaverit, aut invitaverit opportunitas, eorúmq; conatus secundaverit, evertere funditùs ac deturbare, (prætendentes omnem Autoritatem omnésq; ordines ac gradus in *quarta* hac *Monarchia* contaminatos esse ac prophanos, séq; ipsos illos pastinatores esse quos oportet omnia complanare, omniáq; Regimina mundana frustillatim frangere, ut Christus *quintus* ille *Monarcha* advenire possit & millenne suum Imperium in terris auspicari) Christianorum profectò Gubernatorum maximè interest sive *Ecclesiasticorum* sive *Civilium* in sensu horum vaticiniorum tam bene esse versatos, ut satis instructi esse possint ad os obturandum clamosis hisce *Fanaticis* etiam per ea sacra Oracula, quæ illi adeò pervertunt ac abutuntur, & ad ostendendum eis nullam prorsus earum rerum quas illi tam vanè sibi imaginantur, probationem suppetere; prout pro certo non suppetit, quemadmodum jam demonstravi in Expositione quarti quintíq; versûs Capitis vicesimi Apocalypseos; Doctrinámq; fuisse Apostolorum, Praximq; Ecclesiæ dum erat *Symmetra*, morem gerere Magistratui, pacificéq; sub eo vivere quantumvis esset Paganus; multóq; magis obediendum esse eis qui sunt Christiani: *Superiorem* & *Inferiorem* tam naturales esse in *Populo* quàm caput ac pedes in *Corpore humano*; Ac propterea neminem Regimen politicum posse vilificare quin id præ vesania faciat, improbóve aliquo consilio captivandi tandem alios subjiciendíq; jugo propriæ suæ libidinis ac furoris: Reges esse ac Gubernatores etiam sub renovato rerum statu in Millennio, quemadmodum apparet Apoc. 21. v. 24. Nullámq; Regiminis formam malam esse posse ubi Gubernatores regunt secundùm bonas Leges. Et postremò, statuere quicquam essentialiter malum quod in se indifferens est, atq; sic à Christo & Apostolis relictum, peccatum esse fundamentale contra legem novæ *Hierosolymæ*, cujus fundamentum & structura consistit in *duodenariis*. Verùm enimverò, si quis cùm convincere eos debeat per ea quæ vera sunt, eorum conaretur furorem, falsa glossemata obtrudendo, supprimere, proclivissima profectò ea via esset ad eos magis inflammandos animandósq; ad contemptum eorum qui ipsos debent regere atq; instruere. Etenim præfiguratio Apostasiæ Ecclesiæ ejusdémq; deinceps Instaurationis, (quæ fieri potest sine ulla saltem temporalium Potestatum ac Principatuum Immutatione) res adeò manifesta est ut nullâ ratione queat celari.

4. Tertius usus Apocalypseos, Responsio est ad objectionem admodum tortuosam à Judæo juxtà atq; Atheo vibratam. Etenim cùm res tam perperàm per tot continua Ecclesiæ secula successerint, ut mundus iterum quodammodo factus sit Paganicus, cúmq; *Turca* etiam tantam Ecclesiæ partem absorpserit, nulla profectò vera Religio esse potest nec Providentia in mundo, inquiet Atheus: Et *Judæus*, Messiam saltem nondum venisse, cùm Idololatria omnes ferè Nationes occupaverit, quæ ipsum profitentur. Verùm ad utrosq; respondemus, Nihil omninò hîc contigisse quod à Deo antea non erat prævisum, planéq; prædictum in his Visionibus *Apocalypticis*. Ut ea præteream, quæ modo magis generali adumbrata sunt apud *Danielem*. Quod igitur argumentum potiùs est pro Providentia quàm contra eam, demonstratióq; magis fidelitatis vigilantiæq; *Messiæ* super Ecclesiam suam, quàm quòd nullam adhuc in mundo Ecclesiam sibi collegerit. Manifestum enim est Christum sanctarum illarum Visionum esse Authorem, magnásq; illas clades, quæ Ecclesiæ acciderunt sive à *Turcis* sive ab aliis, ipsi propter suam Apostasiam à puritate Apostolicæ fidei ac Praxeos, obvenisse.

5. Quartus usus, ísq; maximè insignis, Apocalypseos est, ut sit purum speculum in quo, & Apostasiam Ecclesiæ, viámq; ad ejus instaurationem pariter contemplemur. Apostasia Ecclesiæ modo quodam generaliori per numerum nominis Bestiæ significatur, cujus *Radix* cùm sit 25, (quemadmodum & *Radix* numeri Ecclesiæ Apostolicæ 12) Apostasiam eorum subindicat in genere consistere in addendo *radici* & *fundamento* Christianæ Religionis Articulos supernumerarios propriæ suæ inventionis & formationis, ut qui contenti non erant Essentialibus & Fundamentalibus fidei Articulis, qui clarè apertéq; traditi sunt à duodecim Apostolis, faciléque, sine omni disputatione ac controversia sacris intelliguntur Scripturis contineri. Notavi etiam

suprà

suprà à *radice* numeri 666 (quæ est 25, quæq; iterum resolvi potest in 5) Apostaticam eorum Religionem ad gratificandos recreandósq; externos sensus præcipuè esse formatam; ibi eam incipere, ibidémq; desinere, & diviniores sinere magísq; cœlestes animi motus sepultos jacere & consopitos. Sed & adhuc magìs particulatim indigitatur hæc Apostasia per *Quadratum* 666, tanquam si venenum *sexti capitis* Bestiæ, illius putà *rufi* sanguinolentíq; *Draconis*, hoc est, crudelis *Persecutio* & *Idololatria* per totum corpus Apostaticæ Ecclesiæ disseminaretur: Cujus pars præcipua necessariò est *Bestia Bicornis*, quæ totum Romanum Imperium admodum vivam effecit *Imaginem Bestiæ*, (cujus lethale vulnus sanaverat) hoc est, antiquæ Potestatis Paganicæ. Verùm de hoc dictum est satìs, cùm argumentum sit ad quod alii nimis avidè aures sint arrecturi, alii verò nimis obstinatè, & absq; omni ratione ac deliberatione statim repudiaturi. Apoc. 13.

6. Cæterùm speculum hoc Apocalypticum non solùm Pontificiis inservit, sed & universis Christiani Orbis Ecclesiis ad vultus suos contemplandos, & ad considerandum, quantum etiamnum illìc inhæreant, quantúmve emerserint ex hoc lapsu atq; Apostasia, utrúmve penitùs ex ea emerserint necne. Magnus enim profectò animo meo injectus est scrupulus super hac re, ídq; ex ratione 1260 dierum in quibus Mulier dicitur esse in deserto, Testésq; centonibus amicti lugere. Quantùm ad quorum dierum Epocham, maturrima omnium quibus insistit *Josephus Medus* est 365, scilicet à morte Juliani, quæ 1260 dies in annum 1625 terminat. Et tamen multos antè annos quàm hoc tempus effluxerat, eadem erat Ecclesiarum differentia quæ nunc est. Quod manifestum indicium est Mulierem tunc non fuisse nec dum esse è *deserto egressam*, sed veram Ecclesiam etiamnum abscondi in hisce Ecclesiarum divisionibus, totúmq; hactenus, quantùm ad externam rerum faciem, nihil aliud fuisse quàm vastam quandam Eremum.

Præterea, quod Ecclesiarum divisiones attinet, quæ factæ sunt antè centum circiter annos, quæ statim hujus vel illius Reipublicæ Ecclesiæ evaserunt, si istæ alterationes tunc factæ fuissent juxta rationem purè Apostolicam, suscitatio Testium planissimè fuisset, eorúmq; in cœlum evocatio, etiam multos antè annos quàm dies 1260 effluxerant. Quæ sanè non obscura est subindicatio res nondum rectè se habere, Testésq; nondùm esse suscitatos, nec Mulierem ex Eremo egressam.

7. Quamobrem præ humilitate debita ac modestia suspicantes nosmetipsos ex generali hac Ecclesiæ Apostasia, in quam Spiritus Dei eam lapsuram prædixerat per 1260 annos nondum prorsus emersisse, videamus si quo modo possimus investigare quænam hujus lapsûs reliquiæ etiamnum inter nos maneant. Quas credo eò promptiùs nos esse agnituros, quantò majorem habituræ sint affinitatem cum ea Ecclesia quam nos merito judicamus manifestò esse Apostaticam. Nunc igitur quæro, Annon unum est ex erratis fundamentalibus in illa Ecclesia, quòd res quasdam fundamentales faciunt quæ reverà non sunt, humanásq; suas inventiones sic miscent cum infallibilibus Dei Oraculis, imperioséq; eas populo obtrudunt? Hoc etiam ad vivum nos tangit in re Ceremoniarum. Sed enimvero, annon incertæ inutilésq; opiniones æquè puræ putæ Ceremoniæ sunt ac Ceremoniæ ipsæ, contra quas indomitorum equorum more nos adeò recalcitramus nec sine roncho diffugimus? Immò porrò addere possum, difficile esse nosmet ab altera illa nota Bestiæ purgare, Antichristiana nimirum Persecutione in rebus Religionis, ídq; ob rerum discriminationes quas Christus ipse nunquam posuit, sed nos solummodò eas fingimus atq; imaginamur.

Rursus, quantùm ad Idololatriam, notum alterum *Bestiæ* characterem, annon & illum possumus apud nosmetipsos invenire? Avaritiam solummodò non intelligo, quam Apostolus vocat Idololatriam, sed confidentiam illam erigendi *Imaginationes*, si non *Imagines*, de Deo, aliquas certè magìs horridas ac terribiles, quàm illæ sunt quæ stabant in maximè pollutis Templis Paganorum (statua *Saturni* proprios liberos dentibus membratim discerpentis, misericordiæ præ istis symbolum haberi debet) dum intereà loci lugentes Testes tum ex *Mose* tum ex S. *Johanne* testimonium perhibent, Quòd natura Dei alia prorsus sit res. *Deus amor est, & qui in amore manet in Deo manet & Deus in eo. Jehovah, Jehovah, Deus misericors & exorabilis, ad iram tardus, ad clementiam & auxilium propensus.* Et tamen quàm violenti conatus sunt ad erigendum hoc Idolum falsámve Imaginem in cujusq; Templo, quod aliàs Amori Dei ac refocillanti ac consolabundæ habitationi sancti illius Spiritûs deberet consecrari? Illa porrò Imago Dei cæca est, & Paganorum Cupidine pejor, quam leves quidam stultulíq; Opinatores in suam ipsorum gratiam erigunt. *Quòd utiq; Deus nullum peccatum videt in suis electis*, peccent quàm volent gravissimè crassissiméque; cùm tamen interea Scriptura expressim affirmet, *Jehovam in cœlis habentem solium*

suis oculis aspicere, suis luminibus hominum genus probare. Et purioribus eum esse oculis quàm ut scelus videat facinúsve possit aspicere. Ut præteream ipsas opiniones quæ per curiositatem humanam in rebus religionis formantur, quantumvis alioqui sint innocuæ, Idola fieri, eadémq; effecta habere quæ habent Idola, hoc est, animum consopire, adeóq; stupefacere, ut officiorum *indispensabilium*, motuúmq; *Divinæ vitæ* sensum perdat; præterea, ornare nosmetipsos hujusmodi opinionum curiositatibus, electitiam quandam sanctimoniam esse & Adorationem cultúmq; Dei juxta proprium nostrum appetitum ac imaginationem. Quod profectò perquam pauxillum distat ab Idololatria.

8. Et postremò, summatim magísq; compendiosé. Consideremus naturam Testium occisorum à Bestia ex Abysso. Quos, res puerilis esset duas esse personas opinari, quandoquidem vaticinari dicuntur per 1260 annos prout rectè statuit *Medus*. Egóq; addo insuper, etiam mortuos esse alio sensu, eo ipso tempore quo dicuntur vaticinari, quemadmodum * suprà notavi admodúmq; parùm addubitationis subesse posse puto illi Interpretationi. Dispiciamus igitur quid sint hi duo Testes. Et certè propter locutionum Propheticarum opulentiam atq; copiam, ad unam aliquam significationem singularem eos restringendos esse non censeo, sed has binas saltem res adumbrare: *Vetus* scilicet *novúmq; Testamentum*, quæ hîc per prosopopœiam duo Testes vocantur, vel *Magistratum* & *Ministerium*: quandoquidem illæ res per quas describuntur, allusiones sunt ad *Mosem* & *Aaronem*, & ad *Zerobabelem* atq; *Jeshuam*. Concinnitas prioris Interpretationis à sola illa obvia allusione ad *Latinam* vocem *Testamentum* non dependet, sed etiam ulteriùs confirmatur à *Græca* μαρτύριον. Cùm μαρτύρια frequenter leges vel Instituta Dei significent, reddatúrq; etiam pro בריה διαθήκη. Ut omittam *vetus novúmq;* Testamentum, quamvìs ità non appellarentur, esse tamen reverà Mundo duos eximios Divinæ mentis Testes.

* Cap. 15. Sect. 4.

Quamobrem, facientes nunc, more Prophetico, hos duos libros personas duas, eos dicere possumus *vivos* esse vel *occisos*, aut in *Politico* sensu aut in sensu *Morali*. *Vivi* nimirum essent in sensu *Politico*, si penès ipsos solos esset Imperium in negotiis transigendis tum *Ecclesiæ* tum *Reipublicæ*. Ità ut nullæ essent Injunctiones tanquam *indispensabiles* in rebus Religionis, nisi quales ipsi planè determinent, multóq; minùs ullæ quæ ipsis adversentur. Et similiter, in rebus *Civilibus* omnis *Oppressio Tyrannísq;* inhiberetur. Quamobrem dum humanæ Inventiones imperium obtinent in Ecclesia loco divinorum Oraculorum, dúmq; enormis oppressio Tyrannísq; in Christi membra prævalet, hoc est, dum homines se arbitrantur potestatem, opes, ingenium, rerúmq; peritiam habere, ad conculcandum solummodò populum, non ad eis succurrendum regendúmq; ad realem eorum utilitatem, & ad nobilitandum eorum animos quousq; sint capaces, potiùs quàm ad mancipia stupida efficienda ac mastigias, eruendo ipsis oculos, eósq; in equos molarios transformando, ut eò faciliùs cogerentur laborare sudaréq; ad dominorum explendas cupiditates ac libidines: ubicunq; res ad hunc modum geruntur, *Bestia* ibi ex *Abysso duos Testes interficit* in *Politico sensu*, lege Dei interim protestante contra malas rerum administrationes, tum in *vetere* tum in *novo Testamento*, quemadmodum cuilibet manifestum esse potest, qui illa scripta perlegerit.

Testes porrò *vivi* essent in sensu *Morali*, si indispensabilia illa vitæ præcepta per ipsos testificata converterentur in nobis in vitam atq; mores. *Verbum* enim *externum* non est nisi *litera mortua*, sed tum demum propriè vivum est, quando illa vita in nobis gignitur de qua illud testificatur. Quæ si negligatur, ipsorúmq; regula, quatenus *Politiam Ecclesiasticam* respicit, declinetur; agántq; homines tum in rebus *Politicis* tum in *Privatis* juxta regulas hominum, eorúmq; inutilia instituta, atq; sic *indispensabilia* Dei præcepta vili pendant, quis est tam cæcus quin videat *duos Testes* de quibus loquimur planè esse *occisos*, *vetúsq;* ac *novum Testamentum* nihil aliud esse, nisi duo vitâ cassa cadavera, jacentia insepulta quidem, (comburere enim ea nolunt eorúmq; cineres in urnam condere, reconderéq; sub terra propter metum populi) sed inutilia & inertia, nullámq; vim habentia ad enormem impiúmq; mundum coërcendum, qui aliam sibi sumpserunt legem electitiam, à falsa & Antichristiana Ecclesia formatam ac procusam, nihil repugnantem, immò verò apprimè faventem omnibus illis pompis ac vanitatibus contra quas in ipso Baptismo apertè sumus sanctéq; jurati. Unde dicitur quòd *terræ Incolæ gaudebant, triumphabant donáq; inter se mittebant ob occisos Testes*, utpote quorum mors tantopere ad effrænem fruitionem rerum omnium mundanarum ac carnalium conducebat. Verùm effecit interim ut Ecclesia nihilo tolerabilior fieret quàm *Sodoma* & *Ægyptus*, quàm terra *Tyrannidis* ac *Bestialitatis*, Civitas *fœdæ libidinis* ac *Oppressionis*.

Apoc. 11. 10.

Vers. 8.

In

In qua (ut ad alteram pergamus allusionem) *Moses* & *Aaron*, *Zerobabel* & *Jeshua*, sanctus & legitimus *Magistratus* ac *Ministerium* occiduntur, hoc est, excluduntur ab omni *Politica Potestate* per *Bestiam ex Abysso*, ἐκ τῆς ἀβύσσου. Quod quatenus significare potest *Mare*, potest etiam intelligi de *Bestia decacorni*: quatenus verò *puteum profundum in terra*, qualis ille erat è quo *fumus* ascendit & *Locustæ*, *bicornem Bestiam* potest denotare, quæ dicitur ascendisse ex *terra*, magisterq; est illius sapientiæ quæ *terrena* est, *animalis*, & *Dæmoniaca*, quámq; comitatur zelus amarulentus & crudelis, contentionésq; ac rixæ circa vanas & inutiles *Opiniones* ac *Ceremonias*. Apoc. 13.11.

Hoc credo nos satìs proclives fore ad agnoscendum adversùs alios, eos nempe qui in eis regnis habitant, ubi *Papatus* tantopere dominatur. Verùm è re nostra magìs esset, examinare etiam quid perperam factum sit Domi. Neq; enim sequitur ex eo quòd *Numerus Bestiæ* non invenitur super nos, quòd partes Bestianas nulla ex parte agimus. Nec maculæ purpureæ sunt sed ipse morbus qui enecat. Verùm similiter se res habet, atq; si quis non satìs peritus distinguendi Oves inter atq; Capreas, moneretur illas in certo quodam Pascuo quæ talem super ipsas Notam Figurámve inustam haberent, Capreas esse. Inscita profectò atq; insubida res esset nisi cogitaret *Notam* hanc Figurámve non adeò Capreæ esse essentialem, quin ubi alio in loco in Animal incidisset sic formatum parísq; magnitudinis & vocis consimilis Capreæ, auderet statim pronunciare hanc etiam esse Capream, quamvìs supradicta nota deesset. Quamobrem seposito omni partium studio, liberè consideremus, utrùm nos puræ simus adhuc Oves necne.

Si *Testes* apud nos *occisi* sint in sensu tum *Morali* tum *Politico*; si nomen sequamur vel autoritatem ullius hominis, eíq; morigeremur magìs quàm manifestis Scripturis; si contenti non simus tali fide de qua ex ipsis planè constet, quæq; Ecclesiæ fides esset etiam tum cùm erat *Symmetra*; si per fœdum crassúmq; *Antinomianismum*, pérq; doctrinam, quòd superfluum sit aut impossibile ut quis bonus sit, vitámq; juxta Christi præcepta instituat, Scripturam impediamus quò minùs in nobis viva fiat, & miscendo opiniones nostras imperioseq obtrudendo aliis, totius Religionis fidem apud quosdam in discrimen vocemus, aliósq; è loco & autoritate, quæ per naturam rerúmq; ordinem ipsis in sortem cederent, excludamus, quantumvìs sinceri cordis eximiæq; vitæ Christianos, secundùm illud exemplare *antiquum* & *symmetrum*: profectò cùm ad hunc modum transgressi simus sanctum Primævum Apostolicúmq; numerum [12] per nova nostra additamenta, & persecutionem insuper addamus, æquè certò sic aut evadimus aut manemus partes *Bestiæ* atq; supradicta Caprea Caprea est cui nulla nota aut character erat inustus.

Nec antè unquam à crimine Occisionis Testium liberati erimus quàm omnem seposuerimus æstum fastúmq; in præferendo nostras ipsorum opiniones, quibus ponderosiora vitæ præcepta irrita faciamus, mandatáq; Dei rescindamus nostris traditionibus, illigantes populi affectum rebus inutilibus, eósq; assuefacientes frigere ad indispensabilem Christi legem. Quod reverà est *Testes occidere* eósq; penitus demortuos jacere sinere in plateis. Dúmq; illi qui rerum gubernacula tenent ea sibiipsis tenent, suámq; affectant, animi causâ, ostentare & exercere potestatem, obliviscentes veram normam Regiminis esse solatium populi, eorúmq; animorum nobilitationem (ut sint liberi, scientes, fidelésq; Christiani ac subditi) nec recordantes quæcunq; quisquam habeat, ipsi data esse ut alienis utilitatibus per ea inserviat, non ut proprias exsatiet cupiditates: dum hujusmodi, inquam, errores peccatáq; inveniuntur, sive in *Ministerio* sive in *Magistratu* supremo aut subordinato, ad quem usq; gradum inveniantur, ad eundem usq; gradum *Moses* & *Aaron*, *Zerobabel* & *Jeshua*, *Novum Testamentum* ac *Vetus* occiduntur ejiciunturq; mortui in plateas, omnísq; Potentia (in quamlibetcunq; formam se verterit) nihil aliud evadit nisi lusus *Leviathanis* in marinis fluctibus, qui ante se Profundum, ollæ ritu, ebullire facit, canáq; post se relinquit ac spumea vestigia, glorians in Potestate sua ac Titulo, quòd sit Filiorum Superbiæ Rex.

9. Quamobrem, *Millennalis* illa felicitas de qua quidam tam canorè sermocinantur, non quidem consistit in demoliendis omnibus Gradibus Ordinibúsq; *Superioritatis* in Ecclesia vel Republica, quippe quæ res naturales sunt ac necessariæ; sed in rebus rectè administrandis in utraq; per illos hominum *Ordines*. Qui si omnia componere vellent ad *Regulam Apostolicam*, & ejusmodi erigere disciplinam quæ indispensabilem *Dei vitam* fovere posset, non autem ineptas inutilésq; inventiunculas temerariorum ac fallibilium Hominum promovere; Et unusquisq; pro suo gradu officia præstare, quibus subveniatur succurratúrq; populo, ità ut vir quisq; probus ac virtuti

virtuti deditus posset pro suo loco juxta modum Christianum vivere, eúmq; non tristem sordidúmq; sed lætum alacrémq; & solamine plenum; Tributa proculdubio Honorum ac Titulorum hujusmodi hominum Ordinibus optimo jure debentur, & in utilitatem cedunt perinde atq; in ornamentum *Universo*. Est igitur planè *Fanaticus* quidam Furor vel *Satanicus* in istiusmodi hominibus qui sub prætextu introducendi quintam Monarchiam, quemadmodum illi appellant, Ordines omnes, Gradúsq; subvertere volunt in Ecclesia & Republica; quasi ira hominis divinam posset operari justitiam: Cùm nec illæ Dignitates ipsæ ullam in se habeant prophanitatem, nec Personæ fortean quæ ipsas possident minùs sanctæ sint quàm illi qui eos de gradu deturbare satagant. Nam si suiipsius ditatio per ruinam aliorum jus cuipiam acquirat ut pro sancto habeatur, nobilissimi certè Latrones maximum sibi facturi sint viæ compendium ad introitum in *Sanctum Sanctorum*. Sed hujusmodi *Zelotæ*, quàm miseri futuri sint è servitute Redemptores, nimis quàm Tragicè præfiguratur per illam Judaicam Factionem *Hierosolymis*, longè sanè intolerabiliorem Civibus quàm ipsi erant hostes qui eos obsidebant.

Jacob. 1.20.

Quamobrem expectatio inhiatióq; quintæ Monarchiæ in hoc sensu, nihil aliud esse potest quàm sitis prædæ ac sanguinis, dum multi homines eò excitantur secreto stimulo veteris Serpentis, per invidiam adversùs Ecclesiam Christi, sperantes se posse hoc pacto Evangelium eradicare, destruendo scilicet stabilitam Autoritatem, & Ministerium expilando, ut sic introducere possint fœdam superstitionum Fanaticarum & Athearum prophanitatum colluviem. Quod malum prævertendi certissima, meo quidem judicio, ratio est, reductio Ecclesiæ per eos qui autoritatem habent ad hujusmodi formam quæ purè sit Apostolica. Etenim tunc rerum constitutio tam sacra erit & irreprehensibilis,ut perterrefactura sit procúlq; submotura improbitatem atq; audaciam ejusmodi hominum qui aliter per conspicuam intermixtionem rerum falsarum, impiarum atq; idololatricarum animari possint ad involandum in universa simul, & ad omnia frustulatim discerpenda. Quò accedit quòd secundo remigaturi sint flumine,fluxúsq; divinæ vindictæ eos porrò sit provecturus. Qui subinde in Ecclesiam fluxurus est usq; dum vera, sinceráq; fiat Reformatio. Nulla enim unquam expectanda est stabilitas antequam illa civitas extructa sit cujus non solùm fundamentum in *Duodenario* ponitur, verùm etiam illius Portæ, Tribus, Angeli, Latitudo muri & Altitudo, totiúsq; Civitatis soliditas nihil sint aliud præterquam perpetua per omnia *Duodenarii* Repetitio, hoc est, antequam Ecclesia appareat quæ est *purè Apostolica* tum in *Vita* tum in *Doctrina*.

10. Quæ tempora cùm adeò propinqua sint, quemadmodum apparet ex ratione vaticiniorum, magna profectò debet esse animatio unicuiq; ad spectandum illorsum, & ad excutiendum stuporem illum soporémq; Lethargicum, qui mundum tamdiu occupavit, quasi nunquam se meliùs res esset habitura. Hic enim *Infidelitatis Articulus*, inter alia, Testes tamdiu in morte, juxta omnes illos sensus supradictos detinuit. Quamobrem unusquisq; seipsum reformet, & hortetur animétq; proximum suum ad testificandam lætam illam testificationem de *Potentia Dei* ad devincenda subjugandáq; omnia genera peccati. Hæc enim Tempora per rapinam ac violentiam non accelerantur, sed per incrementum Justitiæ in terris. Ad cujus realem celerémq; promotionem nihil magìs efficax est quàm persuasio, Quòd Deus nunc in hisce ultimis temporibus majorem solito gratiam opémq; suppeditaturus sit eis qui fideles esse volunt in suo fœdere, quódq; Justitiæ opus multò majori cum facilitate profectus suos facturum sit quàm hactenus, & successu infinitò meliori.

Quamobrem consultissimum est, ferrum ferire dum candet, donáq; præsentia capere hujus diei salutis, nè fortè cùm hujusmodi prædictiones gratiæ conditionales sint, id nobis accidere possit quod olim contigit Israëlitis, quorum cadavera conciderunt in deserto per fastidiosam moram, longámq; ipsorum circumductionem, qui aliter in propriis suis personis promissam terram intrâssent. Ità profectò ego non video quin sit possibile vel probabile, prædictionem mutationis Ecclesiæ in tam excellentem statum malâ rerum administratione retardari posse, eorúmq; hominum infidelitate à quibus magìs speciatim Deus expectat ut se pro strenuis gerant operariis in alba hac messe Apostolicæ puritatis & sanctitatis; nec se à magna illa *Babylone* separatos credant, ut *Babylonas* sibi pusillas magísq; tolerabiles ædificent, quanquam in perpetuum non tolerandas; sed omni opere enitantur, ut in unam sanctam Dei civitatem explendescant & coalescant. Cæteroqui non video quin successus talis futurus sit qualis eorum sint conatus quorum res maximè agitur. Et sanè varietas rationis numerandi temporis periodum per *Dies*, *Menses* & *Semi-tempora* videtur hujusmodi quid comminari. Ac proinde juxta hanc laxiorem computandi rationem

per

per *Menses* ac *Semi-tempora*, sublatere potest reservatio moræ in triginta, immò in centum vel ducentos annos longiùs quàm aliàs Deus intenderat gloriosam hanc *Oeconomiam* auspicari. Verùm enimverò certitudo Eventorum, aliorum vaticiniorum ordine antecedentium, nisi promissum hoc conditionale sit tam *Judæis* quàm *Christianis*, demonstratio est, fieri non posse quin aliquando sortiturum sit effectum.

Hæc est ratio fidelissima quam ego reddere possum, de statu Christiani Orbis ab effusione usq; Spiritûs Sancti in Apostolos ad reditum Christi in spiritu ad renovandam lapsam Ecclesiam in veram Sanctitatem ac Justitiam, in *Resurrectione Testium*, *Regnoq; Sanctorum in terris per mille annos.* Quorum sub exitu Dies erit Judicii propriè dictus, quem post longam hanc sed non admodum alienam, ut spero, Digressionem, si quidem Digressio sit, quàm accuratè potero jam pertractabo.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. VI.

CAP. I.

1. *Tria Principalia consideranda in Christi reditu ad Judicium, viz.* Visibilitas *illius personæ*, Resurrectio mortuorum *&* Mundi conflagratio. 2. *Loca Scripturæ ad probandam illius personæ* Visibilitatem. 3. *Futuram tunc esse* Resurrectionem mortuorum *non in* Morali *sed in* Naturali *sensu, ex evidentissimis locis Scripturæ demonstratum.* 4. *Testimonia è Scriptura ad probandam* Mundi Conflagrationem, *ut è cap.*3.*Epist.*2.Petri. 5. *Interpretatio versuum duodecimi & decimi tertii.* 6. *Demonstratio quòd Apostolus ibi* Conflagrationem Mundi *describit.* 7. *Opinionis eorum confutatio qui interpretari volunt descriptionem Apostoli de incendio* Hierosolymæ. 8. *Adventum Christi toties in his duabus Epistolis Petri memoratum de ejus ultimo Adventu ad Judicium intelligi debere.* 9, 10. *Ejusdem assertionis ulterior Confirmatio.* 11. *Alia loca indigitata quæ probare possint* Conflagrationem.

IN *reditu Christi ad Judicium* tria consideranda sunt, tanquam admodum arctè connexa cum eo & complicata. 1. *Personæ* nimirum *illius Visibilitas* Pompáq; Adventûs; 2. *Resurrectio Mortuorum*, & 3. *Mundi Conflagratio.* Sed enim cùm de his omnibus dubitetur apud quosdam qui tamen profitentur se sacrosanctam Scripturæ Autoritatem minimè negare, producam primò, talia Scripturæ loca quæ manifestò hos articulos asserant, & deinde demonstrabo quàm rationi consentanea sit assertio.

2. *Visibilis* ac *personalis* Reditus Christi ad Judicium, quamvìs è multis locis probari possit, ego tamen contentus ero paucioribus. Et ingenuè equidem fateor me minimè dubitare quin cap.24. Matth. à vers. 30. ad 32, (ubi *filius hominis* dicitur *venire in nubibus cœli cum multa potentia atq; gloria, Angelósq; suos emittere cum Tuba vocalissima)* valde expressum sit hujus rei Testimonium. Versum verò 29, descriptionem puto statûs mundi, præsertim Imperii *Romani* usq; ad apparitionem *signi filii hominis.* Utrùm verò hoc *signum filii hominis* sit ipse filius hominis veniens in nubibus, an aliud aliquod signum in cœlo multò ante adventum ejus exhibendum, ad conversionem Judæorum, non tantum mihi hìc assumo ut definiam. Hanc verò temporis periodum à Christo hìc obscuriùs magísq; mancatè descriptam esse, nemo mirari debet qui meminerit futurum tunc fuisse ut hæc omnia mox pleniùs *Johanni* revelarentur per Angelum à Christo missum, quemadmodum constat ex *Apocalypsi.* Quod de tribus his versibus 29, 30, & 31, intelligendum moneo. Verùm à 32 ad versum 36, Servatorem credo primum suum argumentum de Excidio *Hierosolymæ* resumere, ac proinde, cùm intra conspectum esset Templi ac Civitatis, usum esse pronomine ταῦτα, *hæc*, in suo utiq; de ipsis vaticinio. Sed in versu 36, prædictionem

ctionem prosequens de fine mundi, ait, περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, de *illo* vero die. Atq; ità salubria vigilantiæ præcepta tradit Ecclesiæ ad finem usq; hujus Capitis. Qui quidem sensus optimè convenit cum subsequenti Capite, quod interpretatione maximè facili ac naturali totum intelligendum est de ultimo judicio. Cæterùm à versu 31. illius Capitis usq; ad finem, etiam illi qui detorquere volunt priorem partem Capitis ad alium sensum, agnoscunt de die ultimo intelligi oportere. Atq; illîc visibilis Christi pompa venientis ad judicandum mundum manifestò describitur, viz. *Sessio ejus super Thronum, cum sanctis Angelis eum circumstipantibus.* His adjicere poteris testimonium duorum Angelorum albis vestibus indutorum, qui discipulis dixerunt, qui fixis oculis in cœlum spectabant versùs Christum, dum ascendebat, Quòd utiq; eodem modo illinc aliquando descensurus esset quo ipsi eum viderant in cœlum ascendere: Ut & illud S. Pauli ad *Thessalonienses*, *Nam ipse Dominus cum præconio, cum summi Angeli voce, cúmq; Divina Tuba descendet de cælo, & mortui in Christo resurgent primùm; Deinde nos viventes, qui erimus superstites unà cum eis rapiemur in nubibus obviàm Domino, in aërem, atq; ità semper cum Domino erimus.* Hæc loca, tam manifesta sunt pro visibili apparitione personæ Christi in adventu suo ad Judicium argumenta, ut nulla tolerabilis Allegoria eorum vim eludere possit. *Matth.25.31. Act.1.v.11. 1 Thess.4.16, 17.*

3. Futuram esse *mortuorum Resurrectionem* (*naturali* non *morali* sensu) eodem tempore, evidens est ex verbis eis ultimis quæ citavi. Etenim an quisquam gentium est, nisi planè insaniat, qui interpretari ausit raptum nostrum ad Christum in aërem, in sensu *morali?* Si scriptum fuisset [*in cælos*] id certè eludere facilè potuissent, pro suo more, dicendo, in *cælestem essentiam*, vel in *cælestem naturam* mysticè intellectam. Verùm eóne quisquam proruptur us est impudentiæ, ut aëream levitatem ac vanitatem phantasticam suorum Mysteriorum *Incredulitatis* statim non agnoscat, cùm secundùm hanc Analogiam necesse sit ut cogatur dicere, nos in *Resurrectione* obviàm ituros esse Christo in *Essentiam Aëream* mysticè intellectam? Sed enim æquè falsum glossema est doctrinam Resurrectionis 1 Cor. 15. traditam ità interpretari, ut naturalis Physicúsq; illius sensus excludatur. Cùm manifestum sit talem mortem, talémq; nostri Resurrectionem ibi tractari, quæ arguatur à morte & Resurrectione Christi, qui dicitur mortuus esse ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, *pro* peccatis nostris. Quod impossibile est mysticè interpretari. Lege à primo versu usq; ad versum undecimum, manifestam invenies historiam. Ex qua Apostolus concludit beatam fore Resurrectionem gloriosámve Immortalitatem Corporis juxtà atq; Animæ, quam Christus daturus est omnibus verè credentibus die novissimo. Quemadmodum & ipse semel atq; iterum pollicitus est cap. 6. Evangelii S. Johannis [*& ego suscitabo eum novissimo Die*]. Multa alia loca ad hunc sensum in Scripturis occurrunt, quæ sciens prudénsq; prætereo.

4. Tertia & ultima est *Conflagratio Mundi*, de qua illud S. Petri irrefragabile ego existimo Testimonium. *Veniet autem Domini dies ut fur noctu, in qua cæli cum stridore interibunt, elementa ardentia dissolventur, & tellus & quæ sunt in ea res, conflagrabunt.* Explicationem hujus vaticinii *Josephus Medus* proposuit, permagna profectò cum cautione & judicio. Cui quidem ego lubenter in solidum suffragarer, nisi quòd hanc ignis cladem, ultimam credam fore visibilem vindictam quam Deus sumpturus est de obstinatis filiis *Adami*, utpote quos tunc est relicturus ut volutentur simul cum Diabolis in intolerabili cruciatu & confusione. *2 Pet.3.10.*

5. Atq; propterea ego exponendum censeo, Καινοὺς δὲ οὐρανοὺς versu 13. *Veruntamen*, vel *Attamen nihilominus*, ante hanc Terræ conflagrationem, *nos expectamus novum Cœlum novámq; Terram*, (sensu *Politico*) *in qua Justitia est habitatura.* Nec verò voces illæ, vers. 12. προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας, *expectantes properantésq;* adventum diei Dei, quenquam satis munire possunt ad restringendum vaticinium ad sensum *Moralem*, tanquam si altæ solummodò essent elatæq; locutiones significantes aliquid in nostra potestate, & quod à nobis possit præstari. Etenim προσδοκᾷν καὶ σπεύδειν possunt esse vel ἓν διὰ δυοῖν, nec amplius quicquam denotare quàm μετὰ σπουδῆς προσδοκᾷν, hoc est, magno cum studio & diligentia expectare; vel si pro duabus rebus diversis sumpseris, satis sic consistet sensus cum nostra Interpretatione. Nam cùm Dies Domini Dies sit magni gaudii & amplissimarum remunerationum piis, æquè ac exitii impiis, suppositóq; insuper eum non venturum antequam Justitia regnum suum habuerit in terris, satis commodè quidem propriéq; moneri possumus ut per preces nostras morúmq; probitatem deproperemus acceleremúsque, quantum in nobis est, adventum utriuslibet.

6. Verùm quòd per nullam hujusmodi Mysticam Interpretationem terra potest à

Conflagratione per ignem visibilem ac palpabilem eximi, manifestum est citra omnem addubitationem ex 5, 6, & 7 versu hujus Capitis. Ubi Apostolus contra tritum illud perfugium munimentúmq; Atheorum, *Identitatem* scilicet ac *Immutabilitatem* Legis Naturæ & Ordinis cursúsq; *Universi*; *quòd omnia utiq; nunc se habent ut habuerunt à principio, sempérq; ità habitura sunt, quódq; propterea Deus per nullam viam extraordinariam unquam exiturus sit ad Judicium*; Contra hoc, inquam, Apostolus insigne illud Divinæ vindictæ exemplum opponit in immittendo inundationem in veterem orbem terrámq; obruendo immenso aquarum Diluvio. *Qui verò nunc sunt*, inquit ille, *Cœli atq; Terra reservantur igni ad Judicii & impiorum hominum exitii diem*. Nunquid aquæ in Temporibus *Noæ* naturales erant, quando disceptatio Deo erat cum omni Carne; & erit ille ignis, quo perdendus est hic mundus, spiritualis? Levi verò ac temulento animo homines, quorum corda infidelitate obtenebrantur, nihil pensi habent quàm deformes distortásq; Scripturæ Interpretationes effingant, modò flectere eam possint vel ad minimam speciem consensûs ac conformitatis cum propria ipsorum Imaginatione ac Incredulitate.

7. Equidem novi, qui per hanc Cœli Terræq; conflagrationem, urbis *Hierosolymæ* Excidium intelligi volunt. Verùm descriptio multò major est quàm pro tantillo opere, nec facilè intelligi poterat ab iis quibus intendebatur in solatium, cùm mundi Conflagrationi tam adamussim quadraret, alteríq; tam dispar esset eventui. Præterea manifestum est ex argumento *illusorum* contra adventum Christi vers. 4. (quòd scilicet *omnia eodem in statu manent ab orbe condito*) hunc Adventum Christi ab iis non intelligi (& consequenter nec ab ipso *Petro*) de incendio Urbis in bello (hujusmodi enim res sæpenumero contingunt, poterántq; non improbabile judicare etiam *Hierosolymam* tempore procedente incendi posse) sed de ultimo illo ac glorioso Adventu Christi ad judicandum totum terrarum orbem, quod Judicium *Telluris Conflagratio* sit comitatura.

8. Et profectò si quis seposito præjudicio liberè secum velit pensitare materiam præcipuam harum duarum Epistolarum, nihil aliud esse inveniet præterquam exhortationem, ut omni opere ad perfectionem firmámq; radicationem in omnibus virtutibus Christianis enitamur, ob spem præstantissimæ illius mercedis quæ nobis dabitur in illustri adventu Domini Jesu: Quemadmodum videre est in hac secunda Epistola, Capite primo. *Ità enim vobis largè suppetet aditus ad æternum Regnum Domini nostri ac Servatoris Jesu Christi*: Quod respondet illi loco in prima, ubi promissum sic describit, *Immortalem, impollutam & immarcescibilem hæreditatem nobis in cælis repositam*; & sic porrò ad versum usq; decimum tertium. Quos versus proculdubiò nullum defæcatum Ingenium unquam intelliget de liberatione ab ulla temporali calamitate multóq; minùs ab excidio *Hierosolymæ*, à qua illi dispersi *Judæi* satìs longè remoti erant, æquè sanè longè ac sunt *Pontus*, *Cappadocia*, *Asia*, *Galatia*, & *Bithynia*. Ut taceam, tam sedulam inculcationem tam funesti argumenti de fatali sanctæ Urbis excidio calamum hujus venerabilis Apostoli haud ità condecere, nec adeò ad stomachum fuisse eorum ad quos scripsit, ut qui *Judæi* natione erant æquè ac *Christiani*. Quarum rationum neutra permittere poterat ut tam horrendum urbis excidium læta ipsis esset aut consolabunda contemplatio, cùm & Lacrymas Servatoris oculis ad majorem temporis distantiam elicuerit. Magnáq; præterea ejus solicitudo, ut hasce res post obitum suum * memoriâ recolerent, indicium est illud, in quo tantopere insistit, majoris momenti esse ac diuturnioris durationis, quàm quod spectare possit ad Civitatis incendium.

2 Pet. 1. 11.
1 Pet. 1. 4.
* 2 Pet. 1. 12, 13, 14, 15. c. 3. 1.

9. Argumentum porrò, quo has res imprimere vult animis, assensibúsq; eorum ad quos scripsit, quòd utiq; ipse gloriosæ transfigurationis Christi testis erat oculatus, quando persona illius apparebat in eo splendore qui corpus condeceret glorificatum, tale scilicet quali ipse appariturus est in reditu suo ad judicium; hoc certè rationi adhuc magìs consonum esse ostendit, illam δύναμιν ϗ παρουσίαν, *illum præpotentum Adventum* Christi quo de ibi fit mentio, esse ultimum illius adventum in gloria, quando *transfiguraturus est corpora nostra humilia ut conformia fiant ejus corpori glorioso, pro vi illa efficaci quâ potest etiam subjicere sibi omnia*. Hic igitur præcipuus Christianæ fidei articulus in quo Christianorum omnium res potissimùm vertitur, id erat quod Apostolus tam vehementer soliciteq; urgebat, ipsísq; ante suum discessum inculcabat, ut quod præcipuum eorum erat fidei ac patientiæ fulcrum; quódq; ille, à speciali experimento, quod ipse inter gloriosam illam Transfigurationem in monte fecerat (ubi *Moses* & *Elias* sermocinabantur cum *Christo*, quod certissimum Immortalitatis Animæ erat indicium) nullum esse scitè concinnatum Figmentum, sed certam veritatem confirmabat, tum ex eis quæ is illic sibi ante oculos

2 Pet. 1. 16, 17, 18.

posita

posita vidit, tum etiam ex eis quæ narrata audiit in sancto illo conventu, ubi de *Passione* Christi disserebatur & de opidò quàm gloriosis illius consequentiis. Quarum maxima omnium est ultimus ejus ad judicium reditus, quando consummaturus est felicitatem omnium credentium æternâ gloriâ & Creationem restituturus ad perfectum illum statum à quo lapsa erat, & obstinatos puniturus igni æterno. Quæ quidem cùm absq; *seriei Temporum* circumstantia declararentur, admodum proclive erat illis tribus Auditoribus in monte opinari ea perquam brevì eventura, ac proinde quærere, an non oportebat *Eliam* venire priùs, juxta quæ illi edocti erant à Scribis ex *Malachia* Propheta. Nisi fortè ipsa apparitio Eliæ illiúsq; iterum discessus contra eorum expectationem ac voluntatem, in illam quæstionem eos conjecerint.

10. Cæterùm, gloriosum illum adventum præpotentémq; Christi præsentiam, quam ille tam solicitè ipsis confirmare satagit, non esse adventum ejus ad excidendam *Hierosolymam*, apparet porrò è versu decimo nono hujus Capitis; ubi, post- 2 Pet. 1. 19.
quam operam dedit eis stabiliendis in fide magni illius articuli, (à resplendenti transfiguratione personæ Christi, cujus rei ipse in monte *Tabor* testis erat oculatus, ut & auribus Testis illius vocis de cœlo, *Hic est filius meus dilectus*) nec non Promissi illius pretiosi quod ab eo præstabitur in Die novissimo, (cujus præclari muneris capessendi, gloriosi scilicet Judicis vivorum & mortuorum, pignus erat visibile ejus Transfiguratio) ipsísq; præterea vaticinia veteris Testamenti tanquam *Lucernam in obscuro loco lucentem*, quâ aliquò usq; pedes suos dirigere possint, commendavit; subinsinuat tamen insuper clariorem eos habituros esse firmiorémq; certitudinem magnæ hujusce veritatis, *die tandem illucescente & Lucifero oriente in cordibus eorum.* Quod certè admodum durum est ad ullam rem aliam applicare præterquam ad clariorem persuasionem, per *Dei spiritum in ipsorum animis*, de veritate hujus Promissi æternæ Remunerationis, coronæq; beatæ Immortalitatis donandæ, in Christi reditu ad judicium, novissimo Die. Hæ aliæq; consimiles rationes faciunt ut mihi prorsus incredibile videatur, per cladem hanc igneam, *Hierosolymorum* incendium non autem *Terræ conflagrationem*, per illustrémq; Christi adventum toties in hisce Epistolis commemoratum, vindictam ejus in *Judæos*, non ultimum verò illius reditum ad judicandum universum Terrarum orbem intelligi oportere. Quæ suppositio est, ut ego quidem existimo, styli hujus Apostoli ponderi ac gravitati longè convenientior.

Atq; hæc obiter, ad asserendum præstantissimas has duas Epistolas in illum magis naturalem magísq; solennem ac utilem sensum quo semper hactenus, nisi ante pauxillum tempus, intelligebantur. Quanquam fatendum est versum septimum ultimi Capitis secundæ Epistolæ eos nondum depravâsse. Cùm revera impossibile sit ut illum aliter quàm de mundi *conflagratione* interpretemur. Qui solus nostro proposito possit sufficere.

11. Multas alias huic accumulare possimus sententias tunc in Prophetis tum in Apocalypsi & alibi, quæ eódem spectant quò hæ Epistolæ *Petri*; ad probandum utiq; finale aliquando fore Judicium Dei per ignem; quemadmodum & alia Scripturæ loca quæ indicant notabile aliquod supplicium reservari Diabolis quod tandem aliquando ipsis sit infligendum. Etenim quando quânámve datâ occasione opportunius inchoari poterit, quàm ad *Conflagrationem* mundi? Horribilem quendam cruciatum ipsis reservari manifestum est è Mat. 8. 29. *Huccine venisti vexatum nos ante tempus constitutum?* Et 2 Pet. 2. 4. (ut & Epist. Jud. vers. 6.) ubi Diaboli dicuntur custodiri æternis vinculis sub tenebris ad magni Diei Judicium. σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκε, In tartarearum tenebrarum catenas præcipitatos conjecit, id est, in Regiones inferiores caliginosi Aëris tanquam in tenebrosum carcerem, usq; ad magnum illum *Consessum* inclusit; quemadmodum quidam exponunt, & sanè cum judicio. Cum quibus locis si ultimam illam maledictionem comparaveris severámq; sententiam Servatoris adversùs impios, *Facessite à me, execrabiles, in ignem sempiternum Diabolo ejúsq; Angelis paratum*, admodum facile indè erit inferre, qualénam futurum sit hoc finale supplicium, & quando & quomodo incepturum. Cæterùm non opus est ut hisce rebus immoremur, cùm id quod præ manibus erat satis jam firmiter demonstravimus.

CAP. II.

1. *Congruentia ac necessitas visibilis reditûs Christi ad Judicium.* 2. *Alia argumenta illius reditûs ad judicium ad eos convincendos qui miraculosam illius credunt* Nativitatem, Transfigurationem, Ascensionem, *&c.* 3. *Argumenta adversùs eos librata qui proniores sunt ad Infidelitatem, ex historiis desumpta, ubi ejusmodi res contigisse inveniantur ad aliquem usq; gradum, quæ expectentur in visibili Christi adventu.* 4. *Quòd ante judicia extraordinaria prodigia frequenter apparuerunt, per Angelorum ministerium, ut ante insignes* Pestilentias. 5. *Uti etiam ante Regionum vastationes per bellum.* 6. *Ante absorptionem* Antiochiæ *per Terræ-motum.* 7. *Ante Incendium* Sodomæ *&* Gomorrhæ. 8. *Et ante excidium deniq;* Hierosolymorum.

1. RESTAT jam ut ostendamus, has tres præcipuas circumstantias adventûs Christi ad judicium, (quas Religionis nostræ probavimus mysterio contineri) in seipsis congruas esse & rationi consonas. Quod primò præstabimus, de *visibili Pompa* & *illustri adventu Personæ Christi in Aëre*, sanctis suis Angelis ipsum comitantibus dum descendit tanquam cum strepitu belli, inflatóq; classico, Archangelo ante ipsum vocalissimâ Tubâ bellicum canente, dum cœlestes copiæ militari incessu progrediuntur. Nam proculdubio apparatu maximè formidabili ac glorioso apparebit, atq; in hoc solenni terribiliq; ordine audacem, prophanum, Atheúmq; mundum aspectabit, qui nullo alio pacto convinci volunt Deum esse ullámve Divinam Providentiam, sed vultu supercilioso & sermonibus illusoriis omnem spem futuri præmii prorsus contempserunt, pióśq; omnes tanquam imbecillo ingenio homines aut mente captos deriserunt. At verò tunc fidelium corda immenso replebuntur gaudio, dum adeò lætum contuentur adventum illius, quem nihil longius ipsorum animis videbatur quàm dum viderent; qui remuneraturus est omnes eorum injurias, dolores ac contumelias condigno honore ac beatitudine. Immò dicere possim, Christum seipsum vindicaturum ab omnibus illis irrisionibus & opprobriis quæ audaces ac prophani homunciones ex propria ipsorum sensualitate immaniq; superbia per singula secula in eum conjecerunt, placentes sibi ipsis, aliisq; porcis Epicureis consimilis impietatis cum seipsis gratificantes per impia sua dicteria scommatáq; adversùs eum qui summum erat exemplum Divinæ perfectionis quod unquam extitit. Immò addo insuper, quodammodo necesse esse, ut sit hujusmodi *personalis reditus* Christi in gloria ad judicandum mundum secundùm sua promissa, ut maledici hi non animentur ad connumerandum eum cum istiusmodi Impostoribus quales erant *David Georgius* ac *Mahometes*, qui tametsi brevius spacium Sectatoribus suis præfixerint, nullus tamen antè de ipsis audietur nuncius quàm comparuerint ante ejus Tribunal, de quo loquimur.

2. Et quantùm ad eos, qui credunt personam Christi etiamnum subsistere, eúmq; modo tam miraculoso in hunc mundum esse genitum, tam gloriosè in monte transfiguratum, tam mirabiliter suscitatum è mortuis & modo deniq; tam conspicuo in cœlos ascendisse, duobus interim Angelis veste albâ indutis affirmantibus ad eos qui ipsum intuebantur, eum eodem planè modo quo ascendit rursus esse reversurum, quid istuc obsecrò magis mirum est, ut reverà sic rursus sit rediturus, quàm quæ hi agnoscunt de ipso jam verè enarrari? Et quàm consentaneum est ut suum in mundum Imperium principatúmq; retineat, cùm nemo quisquam sit qui tam carè emerit quàm ipse, acerbissimâ scilicet suâ *Morte* ac *Passione*? Et qui tam misericors est Mediator propter humanam suam Naturam, is eò æquior futurus est Judex. Finem verò aliquando futurum esse plenamq; cessationem generationis hominum in terris, id jam suprà, tantùm non demonstravi; quanquam profectò satis sit ostendere nullam in ea re esse incongruitatem vel incompetentiam. Etenim illud sufficere debet ad inhibendos homines modestos ab investigando vel amplectendo hujusmodi nugatorias Allegorias, quibus Scripturarum Testimonia in Articulo tanti momenti quanti hic est, eludi possent.

Act. 2. v. 10.

Vide lib. 2. cap. 6. sect. 2.

3. Et quantùm ad eos qui majorem in modum Infideles sunt, & supradictam adventûs Christi descriptionem ad Judicium tanquam rem admodum improbabilem si non impossibilem considerant, equidem nihil est præterquam mera ipsius Atheismi socordia ac stupiditas quæ efficere potest, ut talia opinentur. Admisso enim semel,

Angelos esse æquè ac Homines, gloriosi hujus Christi Adventus cum sanctis Angelis admissu æquè facilis & naturalis est ac ingentis cujusvis exercitûs Pompa Martia, magnive Consessûs celebritas. Quòd verò Spiritus sunt sive Angeli, quódq; hominibus apparere possunt in qua Aëris regione ipsis libuerit, innumerabilia nobis exempla Historia sufficit. Et quantum obsecro (quod ad miraculi rationem attinet) differt hic pompaticus Christi Adventus in nubibus ab illis præliorum simulachris ingentiúmq; exercituum congressibus in Aëre, quorum famâ omnia ferè secula omnésq; Historiæ, tam sacræ quàm prophanæ perstrepunt? Armorum crepitus Tubarúmq; clangor de cœlo admodum frequenter auditus est, quemadmodum *Plinius* aliíq; Historici referunt. *Virgilius* & *Ovidius* has res commemorant versibus sanè prodigiorum solennitati congruentibus.

> *Armorum sonitum toto Germania cœlo*
> *Audiit*——*Georgic.* lib. 1.

Et *Ovidius* super eodem argumento.

> *Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes*
> *Terribilésq; tubas auditáq; cornua cœlo.*

Adeò ut prædictio Apostoli de visibili Christi Adventu ad Judicium, cœlestibus copiis etiam comitantibus & Archangelo Tubâ ante eum canente, tantum absit ut sit impossibilis, ut aliquem saltem ad gradum mensurámq; jam in mundo extiterit, quanquam profectò stupenda illa prodigia infinitò minora sint *Diei Judicii* gloriâ ac terrore.

4. Præterea, si res parvas magnis comparare liceat, ut certè licet, præsertim cùm analogia sit tam perspicua, Quodnam judicium particulare notabilémve vindictam immisit Deus in mundum, quam sensibile Angelorum ministerium non sit antegressum? Copiosam hîc facere possim inductionem: Verùm ego me infra modum continebo. Ante vastantes pestes belláq; quàm frequentes hæ sunt apparitiones? Multorum primi generis mentionem facit *Cardanus*. Ante pestem *Galarati* apparuit juveni cuidam, dum illuc nocte pluviâ equitabat, plaustrum igni tectum, quod ei gradu quàm vellet citato equitanti, semper tamen erat ex adverso. Rusticorum etiam vocem audivit dicentium, *Cave, Cave.* Hoc spectrum eum comitatum est usq; ad Templum S. *Laurentii*, quod extra oppidi portam situm erat. Ibíq; in terram subsidêre Plaustrum, Boves, Rustici, Ignísq; simul. *De rerum varietate, lib. 14. cap. 69.*

Idem Author mentionem etiam facit mirabilioris Prodigii ante Pestilentiam in *Peru*, super ripas fluvii *Consote* prope *Carthaginem*; ubi apparuit quibusdam mulierculis ibi, ut mos erat, lavantibus, homo admodum proceræ staturæ cum ventre dissecto & exenterato, cúmq; duobus infantibus in brachiis suis. Hic ipsas alloquebatur, dixítq; omnes fœminas Christianas morituras esse, & maximam etiam ipsarum partem. Hoc spectrum cernebatur etiam equo insidens in montium jugis, ventóq; celeriùs cursitans. Ingens pestis subsecuta est, quæ universos ferè loci Incolas peremit. *Idem lib. 15. cap. 81.*

Illud etiam ex *Fincelio* admodum notabile est. Apparitio scilicet duodecim vel quindecim virorum in *Marchia*, ingentibus horrendísq; staturis, in Segete, falces manibus tenentium, magnóq; opere avenas demetentium, adeò ut ipsi falcium ictus distinctè ad multum spacium audirentur; cùm tamen intereà loci, nullæ avenæ desectæ essent. Populus ipsis apprehendendis operam dedit, verùm illi celeriùs currebant quàm ut possent capi, & nihilominus demessioni segetis æquè sedulò insudârunt in fuga atq; antea. Gravissima pestis hoc etiam excepit Prodigium. His adjicere possim quod credibili auditione accepi de hujusmodi rebus hîc in *Anglia* contingentibus. *Vide Henning. Grotii, Magic. de spectris, lib. 1. sect. 124.*

5. Cæterùm progrediar potiùs ad alterum genus Prodigiorum quæ bella spectant. De quibus *Machiavellus* planè confitetur, quemadmodum & *Cardanus*, ante magnos rerum motus, Bella Urbiúmq; excidia, mira sæpenumerò apparuisse prodigia; & particulatim præliorum simulachra in Aëre, qualia cernebantur supra *Aretium* ante adventum Regis *Galliæ* in *Italiam*, quemadmodum ipse *Machiavellus* testificatur. Et *Cardanus* ulteriora etiam nobis sufficit exempla, ut illud de *Mexico*, ante illius cladem, ubi consimilia Prodigia contigerunt. Crux etiam visa est à *Mexicanis* in Oriente, homóq; adeò proceræ staturæ ut caput ejus cœlos attingere videretur, quod valde eos territabat. Scribit etiam de *Pictis* in *Anglia*, ante ipsorum interne- *Vide Machiavel. de Republica, lib. 1. cap. 56.* *Cardan. de Rerum varietate, lib. 15. cap 78.*

internecionem, spectatos fuisse igneos exercitus in Aëre contra se invicem prælliantes, ínq; confiniis *Pictos* inter atq; *Scotos* auditum esse etiam meridie tantum armatorum Equitum strepitum se invicem incursantium, ut miseri Rustici vix mentis compotes essent præ consternatione Animi ac timore.

Vide Johan. Garib. de Phænomenis, System. 2.

6. Illud etiam terribile erat Prodigium quod funestam illam præcessit *Antiochiæ* ruinam per terræ-motum. Spectatum est supra magnam illam civitatem *Spectrum* in aëre vastæ magnitudinis, habitu quidem muliebri, sed vultu horribili, adeò ut perterrefecerit omnes qui eum intuebantur, præsertim cùm flagellum vibrabat quod tenebat manu; tam sonori illius erant ictus ac tremendi. Hoc duravit per quindecim noctes continuas ab hora secunda usq; ad quartam mense Maii, Anno 349.

7. Verùm, nihil ad rem nostram magìs accommodatum est quàm *Sodomæ* ac *Gomorrhæ* per ignem de cœlo subversio, quæ finalis mundi Conflagrationis compendiosa est repræsentatio. Ante enim vindictam de duabus illis impiis Civitatibus sumptam, tres Angeli Abrahamo apparuerunt propositúmq; ipsi revelârunt. Duo itidem *Lotum* inviserunt, manúq; quasi vi prehensâ ipsum extraxerunt ex horrenda illa perditione.

8. Multa alia huc accumulare possim exempla, sed solâ adjectione unius illius maximéq; eminentis Instantiæ de Excidio *Hierosolymorum* contentus ero, ubi *invisibiles Potestates*, Angelos intelligo, inventæ sunt agere modo quidem *sensibili* admodum ac *palpabili*. Quod deprehenditur non solùm per flammantem illum gladium qui Civitati per integrum annum impendebat, & per subitaneum lumen, quod noctu circa Altare Templúmq; circumfulsit, adeò ut omnia splenderent ut in Die, pérq; spontaneam porrò apertionem Portæ Templi orientalis quæ tam gravis erat ac ponderosa (quippe quæ ex ære erat confecta) ut conjunctas viginti hominum vires ad eam claudendam requireret, (quibus adjicere potes vocem illam à sacerdotibus auditam dum noctu Templum ingrediebantur, tempore *Pentecostes*, Μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν, *emigremus hinc*) sed præcipuè, & quod maximè ad rem nostram facit, per illa ἅρματα καὶ φάλαγγας ἐνόπλους διαΐττούσας τῶν νεφῶν, per *illos currus armatásq; militum Phalanges* quæ circùm circà in Aëre sub occasum Solis è nubibus exsilire cernebantur, & numerosis suis Turmis omnia loca implere. Quamobrem cùm hujusmodi particularia judicia cum visibili comitatu Angelorum Dei peracta sint, rem miram existimare poterimus, si, tunc cùm universum orbem judicaturus est, majori solito cum gloria in cœlestibus copiis sit apparriturus, millies mille ipsi ministrantibus & centies millies mille stantibus coram eo, prout loquitur Propheta? Quod vaticinium, quamvìs ad breviores Temporis Periodos fortean referri possit, illius tamen plenissima proculdubiò maximéq; propria completio in ultimo futura est judicio.

Joseph. de Bello Judaico, lib. 7. cap. 12.

Dan. 7.

CAP. III.

1. Resurrectionem Mortuorum, *quò magis rigidè definitur juxtáq; singulas Circumstantias minutiásq; à Theologis traditas, eò magis gratam fore auribus Atheorum.* 2. *Quòd valde verisimile est Resurrectionem* notione scholasticâ *sumptam magnum illum fuisse lapidem offendiculi duobus illis Enthusiastis* Delphiæ *&* Amstelodami, *eósq; exstimulâsse ad vertendum totum Evangelium in Allegoriam.* 3. *Incurabilis* Enthusiastarum *conditio.* 4. *Atheorum Objectio prima contra* Resurrectionem scholasticam *proposita.* 5. *Secunda Objectio.* 6. *Tertia & ultima Objectio.* 7. *Ipsorum Objectiones absolutam Impossibilitatem* Resurrectionis scholasticæ *minimè demonstrare; cum Autoris proposito ipsis respondendi juxta alias Rationes.*

1. VEnimus nunc ad secundam rem propositam, *Resurrectionem* scilicet *mortuorum*, ad quam ausim dicere Atheum aures arrecturum majori solito attentione, avidéq; doctrinam imbibiturum modò proponatur cum circumstantiis maximè curiosis quibus vel rigidissimi Theologorum eam volunt describi; & præcipuè his duabus, Quòd utiq; habituri simus eadem *numero* corpora in quibus hîc viximus in terris; Quódq; illa ipsa corpora humo hàc illàc disjectâ exsultura sint è sepulchris. Hanc doctrinam Atheus oppidò quàm suaviter amplectitur, tanquam pignus, prout is nimiùm præfidenter opinatur, falsitatis vanitatisq; reliquorum omnium articulorum Religionis Christianæ. Quamobrem dum summum Christianitatis scopum adeò citra

citra rationem esse imaginatur atq; incredibilem; sub bello hoc prætextu, toto se statim onere liberat, integréq; seipsum dedit præsentis vitæ voluptatibus.

2. Nullúsq; dubito quin hic sit magnus ille lapis offendiculi in quem duo illi cæci Enthusiastæ, *Delphiæ* & *Amstelodami* (de quibus toties locutus sum) impegerunt & illiserunt seipsos, scopulus per quem fidei suæ fecerunt Naufragium; *Resurrectionem* vertendo *extremúmq; Judicium* in *Allegoriam* merè *Moralem*, ultimámq; opinando Tubam ipsorum esse Doctrinam, Christúmq; in ipsis venisse ad judicandum vivos & mortuos; & beatam deniq; Resurrectionem tantopere celebratam & expectatam tamdiu, nihil aliud esse quàm in eandem vitam suscitari ac fidem cum his Fanaticis; nam sic eos appellare oportet; Lubentérq; eos rogare volo quid significetur per Resurrectionem *injustorum* si hæc sit *justorum* Resurrectio? Vel si hæc *ad vitam* Resurrectio sit, quid significetur per *Resurrectionem ad condemnationem*?

3. Sed enimvero vix consentaneum est quæstiones ullas *Enthusiastis* proponere, utpote qui, sub prætextu Inspirationis, rationis usui nuntium remiserunt, obstinatósq; Imaginationis propriæ conceptus pro certis & indubitatis Revelationibus imperiosè mundo dictant. Ac proinde hac ratione minor de illis spes est quàm de ipsis Atheis, qui proponendo suas objectiones occasionem hominibus præbent inveniendi responsum. Verùm ubi homines magno cum fastu ac supercilio veritatem negant sub obtentu Spiritûs, nulla redditâ ratione, hæc ignorantia vel potiùs insania omnino est incurabilis.

4. Relinquentes igitur hujusmodi homines plenæ perfruitioni propriarum Imaginationum, Atheorum objectiones audiamus contra hunc Articulum sic propositum quemadmodum suprà definitum est. Sunt autem præcipuè tres.

Prima est contra *Numericam Identitatem* corporum nostrorum in Resurrectione. Quippe quòd *Anthropophagi*, inquiunt illi, sive *Cannibales* perpetuò carne humanâ nutriuntur, quin & inter sese alteri alteros devorant. Ut maximam igitur contra hanc Assertionem Instantiam proferamus: Quomodo is homo inquiunt illi, qui ferè perpetuò carne humanâ cibatus est tandémq; ipse hominibus fit cibus, idem habere potest corpus in Resurrectione? Relinquetur enim æquè carne nudatus atq; cornix erat plumis, postquam aves rostris evulsas sibi singulæ abstulissent quas ad se nôrunt pertinere. Ut taceam periculum perdendi propriam suam carnem, (si quam habet carnem de proprio) ex eo quòd ipse devoratus sit ac digestus in corpora ac carnes aliorum. *Objectio prima.*

5. Secunda Objectio dirigitur contra humanorum corporum suscitationem ex ipsorum sepulchris. Atq; sic se habet: Hoc supponit, inquiunt illi, omnes homines sepultos esse, cùm tamen Myriades in mari suffocatæ sint, & à piscibus devoratæ. Præterea infiniti Numeri, qui juxta consuetum gentis suæ morem sepulti sint, habuerunt tamen non nisi multesimam corporum suorum partem terræ commissam; pauxillos scilicet cineres in urna, reliquo corpore, in ipsa concrematione super pyram, in aërem exhalante. Quod quodammodo etiam contingit in eis qui sepeliuntur in Terra. Corpus enim ibi putrefit, & colliquatur in fumos ac vapores, quos calor Solis exhaurit elicítq; in Aërem. Pars fortassis in Herbarum germina insumitur, quæ aut super terram putrefiunt, aut depascuntur equis, quibus honesta in sortem non cedunt funera, sed in apricis campis putrescentes jacent, aut ab aliis devorantur Animalibus quæ tandem istoc modo putrefiunt. Adeò ut anima, si corpus suum quæsitum iret, certiorem fortean nuncium de eo acceptura esset in Aëre quàm in terra. Tam incredibile est ut circumscriptum custodiatur in tam angusta Terræ parte quàm est sepulchrum. *Objectio secunda.*

6. Postremò, ut ipsum jugulum causæ concidant, ipsa Principia enervare conantur, profundissimáq; hujus assertionis de *Identitate corporum* in *Resurrectione* subvertere fundamenta; objiciendo, ipsum finem illius implicare contradictionem. Etenim cùm ea ipsa sit ratio, ut corpus utiq; quod particeps erat illegitimarum voluptatum vel laudabilium vigiliarum ac laborum animæ, pœnas etiam illius vel præmia participaret, hîc illi urgent, corpus non esse *idem numero* corpus per totam hominis vitam, non certè magis quàm fluvius idem fluvius est; sed consumi & instaurari, præsentésq; spiritus, sanguinem & carnem transitu ferri, πάντα ῥεῖ, ut loquitur *Heraclitus*, nováq; indies per cibum fieri supplementa. Nósq; propterea *idem numero corpus* non habere magis quàm eadem numero vestimenta, sed vetera utrobiq; obteri, & acquiri nova; Verùm in vestimentis semel, gradatim in corporibus. Quamobrem tanto studio contendere, ut suscitetur *idem numero* corpus quod sepultum est, ídq; justitiæ gratiâ, est profectò, inquiunt illi, contendere ut quanta *Objectio ultima.*

maxima potest fiat Injustitia. Etenim hoc pacto Senis corpus punietur propter peccata illius corporis quod habuit in Juventute.

7. Hæc horúmq; similia sunt argumenta eorum qui religionem subvertere volunt ex hac bella occasione quemadmodum illi existimant, éstq; aliquid quò collineant, quod ad aliqualis incongruitatis & incredibilitatis detectionem in hac materia tendere videatur; summa verò rei numeros omnes perfectæ impossibilitatis non explet. Mihi autem tantilli videtur momenti, ut eos responso nunc, sub illis rationibus istáq; Hypothesi cui illi insistunt, non sim dignaturus. Paulò altiùs volatum capessam, ut *dum via sursum sit*, quod ait Sapiens, *immunis sim à laqueis deorsum*. Id verò quod respondeo intelligi volo dictum ad Atheum & Infidelem, permittens aliis qui substantiam jam credunt, imaginationes suas ac circumstantias variare prout ipsis libuerit. Quantùm verò ad hos alteros, rigidè profectò me oportet ac custoditè cum ipsis transigere, nec nimis longum syrma trahere ne ipsi illud calcibus premant.

CAP. IV.

1. *Responsum ad primam & ultimam Cavillationem è principiis Scholæ* Platonicæ, Animam *scilicet* Hominem *esse, Corpúsq; nihil percipere.* 2. *Responsum ad secundam, rectè interpretando quid significetur per suscitationem è sepulchro in generali ipsius notione.* 3. *Quòd nullum argumentum est è Scriptura pro* eodem Numero *corpore, sed potiùs contrà.* 4. *Atheorum Objectio à voce* Resurrectio *desumpta, diluitur, vocisq; sensus explicatur tum* Hebraicæ *tum* Græcæ. 5. תקומה & תחיה *quid significent in generali illo sensu qui applicari potest tam ad* Injustorum *Resurrectionem quàm* Justorum.

1. RESpondeo igitur primò, juxta sententiam præstantissimi generis Philosophorum, quòd, *Animus cujusq; is est quisque*, itémq; quòd Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει. Solum animum esse qui audit, qui videt, quiq; voluptatibus fruitur, ac cruciatur doloribus. Corpus verò nihil omnino percipere, non certè magìs quàm Tunicam hominis verberibus ornatam. Atq; hoc sanè Responsum primæ ultimæq; Cavillationi omnem occasionem præscindit. Cur enim soliciti sunt homines de *eodem numero* corpore, nisi quòd certi esse volunt sese easdem numero esse Personas? Cùm verò certissimum sit nullam esse stabilem Hominis Personalitatem præterquam quæ in ipsius sit Anima (nam si corpus *Numericæ huic Identitati* essentiale esset, homo adultus non eandem haberet *Individuationem* quam habuit quando baptizatus est) manifestum est si eadem sit anima, eandem omnimodè eum esse personam, mutationémq; corporis differentiam *Personalitatis* magìs realem non efficere quàm facit mutatio vestimentorum. Et curnam homines tantoperè contendunt, ut *idem numero* corpus præmiorum Animæ pœnarúmq; fiat particeps, nisi quòd corpus imaginantur voluptatis dolorisq; capax? Sed enimverò turpissimè errant per Naturæ rerum imperitiam, cùm corpus nullius omnino capax sit sensûs, & cogitationis; quemadmodum non solùm optimi è *Platonicis*, sed & præstantissimus ille Philosophus *Cartesius* definivit, abundéq; demonstratur in Tractatu meo * de *Animæ Immortalitate*.

Responf. ad objectionem primam & ultimam.

** Vide lib. 2. cap. 2, 4, 5, 6.*

2. Hoc igitur evicto, Respondeo porrò ad secundam Cavillationem de Resuscitatione hominum ex ipsis sepulchris in quæ erant conditi; Locutionem scilicet solummodò Propheticam esse & Symbolicam (quanquam non diffiteor quin ad literam id quibusdam possit contingere) nihilq; ampliùs significare quàm sic. Quòd utiq; iidem homines qui moriuntur ac sepeliuntur, in propriis suis personis æquè verè apparituri sunt in die Judicii, atq; si illa ipsa corpora quæ humo mandabantur statim à suis animabus rursus fuissent actuata, éq; suis sepulchris exsiliissent: & ut Instantiam proferam, erunt æquè verè eædem personæ atq; erat *Lazarus* quando surrexit corpore simul atq; Animâ è sepulchro. Universalis verò illa Locutio de Resuscitatione hominum è sepulchris, non est nisi Propheticum Schema sermonis ad sensus nostros fortiùs feriendos, quemadmodum suprà notavi in Expositione Capitis 15. primæ Epistolæ ad *Corinthios*, contra *Psychopannychitas*. Et propterea quantò major sit absurditatum accumulatio contra illam Circumstantiam, tantò magìs, utilem illam nostram Interpretationem confirmabit.

Responf. ad objectionem secundam.

Vide lib. 1. cap. 6. sect. 3.

3. Has

3. Has ſuppetias contra Atheos attulit Philoſophia. Sed reſpondeo porrò quantùm ad ipſam Scripturam (quæ ſola certa eſt veritatis Religionis noſtræ menſura, cujúſq; ſolius ſententiæ auſim ſtare, minimè exiſtimans me teneri ad quamlibet probandam Opinionem, quàm ſuperbia, præcipitantia, incuria ignorantiáve Doctorum fallibilium mundo obſtruſerit) quòd utiq; Atheos auſim provocare ad producendum ullum locum Scripturæ ex quo evincere poſſint Myſterium *Reſurrectionis* ejuſdem *numero* corporis Reſuſcitationem involvere. Locus omnium accommodatiſſimus videtur ille Job. 19. Quem, quâ jam ſunt peritiâ recentiores Interpretes, de Reſurrectione omnino non intelligunt. Caput verò decimum quintum primæ ad *Corinthios* tantum abeſt ut hanc curioſitatem aſſerat, ut è contrà manifeſtò definiat non eſſe idem corpus, ſed, *quemadmodum Deus frumentorum calamis grana dat prorſus diſtincta ab eo quod ſatum eſt*, ità in Reſurrectione daturum eſſe animæ corpus omninò differens ab eo quod ſepultum eſt. Jam verò ſi non ſit idem corpus, quid opus eſt ut recondat ſe in terram ut rurſus indè exeat? Quamobrem manifeſtum eſt Apoſtolum, prout ſuprà dixi, ſtylo illic *Prophetico* ſcribere ac *Symbolico*.

4. Verùm Atheus adhuc inſtabit ulteriúſq; objiciet, Quòd ipſa vox *Reſurrectio* innuit idem corpus eſſe reſurrecturum. Id enim ſolum quod *cecidit* propriè dici poteſt *reſurgere*. Sed præfacilis eſt Reſponſio, cùm Objectio fundetur ſolummodò in ignorantia ſignificationis vocabuli quod interpretari debemus ex linguis Originalibus *Græcâ* ac *Hebraicâ*, non autem è *Latina*; quanquam nec vox *Latina* ſemper ſupponit Individualem Reſtitutionem illius rei quæ cecidiſſe dicitur vel periiſſe ut in verſu illo *Ovidiano*,

Victa tamen vinces ſubverſáq; Troja reſurges.

Hoc verò non tam propè ad noſtrum propoſitum accedit. Conſideremus potiùs Græcam vocem ἀνάςασις cujus vices *Latinè* ſupplet *Reſurrectio*, ac proinde æquè lato ſenſu accipi debet atq; illa. Jam verò ἀνάςασις tantum abeſt ut ſignificet, aliquibus in locis, *Reproductionem* vel recuperationem ejuſdem rei quæ antea extitit, ut nullum omnino *Reiterationis* ſenſum præ ſe ferat. Ut Matth. 22. 24. ϰ̀ ἀνας ήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ ἀυτȣ͂. Et Geneſ. 7. illîc ἐξανάςασις & ἀνάςημα ſignificant ſolummodò *ſubſtantiam viventem*. Ac proinde ἀνάςασις ſignificatione activâ ſecundùm hunc ſenſum nihil aliud erit quàm donatio vel continuatio vitæ vel ſubſiſtentiæ alicui rei. Vox *Hebraica* quæ reſpondet voci ἀνάςημα eſt יקום, quam Interpretes reddunt *ſubſtantiam viventem*. Unde תקומה juxta hanc Analogiam optimo jure habere poteſt eandem ſenſûs latitudinem quam תחיה, cùm utræq; voces ſint quæ redduntur per vocem *Reſurrectio*. Verùm abſolutè ac per ſe ſignificant ſolummodò *vivificationem* vel *erectionem in vitam*, vel quòd quippiam fiat *Creatura vivens*.

Veruntamen, cùm homines Creaturæ ſint quæ aliquando vixerunt rurſúſq; aliquando ſint vivificandæ, faciendæq; ſenſibilia ac viſibilia ἀνας ήματα in die Judicii, idcirco תקומה & תחיה plerumq; exponuntur per vocem [Revivificatio], atq; ἔγερσις & ἀνάςασις in hujuſmodi ſenſu intelliguntur qui vitæ *recuperationem* innuat.

5. Jam verò *Judæorum* Doctores, quemadmodum notavit *Buxtorfius*, inter has duas voces admodum Criticè diſtinguunt, addicentes vocem תחיה ſignificandæ *Reſurrectioni Juſtorum*, alteram verò *Impiorum Revivificationi*, quanquam iterum aliquando eaſdem voces confundunt. Id verò quod maximè ad noſtrum propoſitum fecerit, eſt notare, in qua ſignificatione harum vocum, ipſa res ſignificata *Injuſtis* pariter competat atq; *Juſtis*. Atq; equidem quantum ego exiſtimare poſſum, illud ipſum eſt quod *Paulus* Apoſtolus enarrat, 2 Cor. 5. 10. *Nam nobis omnibus comparendum eſt ante Chriſti Tribunal, ut ferat quiſq; præmium ejus quod in corpore fecerit, ſive boni ſive mali.* Cæterùm tam impii quàm juſti etiam antequam ſic compareant, reverà vitam habent ac exiſtentiam, quanquam, quantùm ad nos, ἐν ᾅδῃ ſunt, *mortui*, *diſparentes*, & *inviſibiles*. Πάντες δὲ ἀυτῷ ζῶσιν, Luc. 20. *Omnes verò vivi ſunt* ac viſibiles *Deo*; etiam mali æquè atq; boni. Quamobrem *Reſurrectio* ſive *Revivificatio* (nihil amplius enim illud vocabulum ſignificat) quæ utriſq; ſit communis, hæc eſt: Quòd ſcilicet palpabilia ac viſibilia fiant ἀνας ήματα compareántq; in generali illo *Conſeſſu* in ultimo Die. Tunc enim univerſus Mundus boni pariter atq; mali non ſolùm vivi erunt Deo, ſed etiam ſibi invicem vivi ac viſibiles. Atq; hæc eſt illa ἀνάςασις ſive *Revivificatio* quæ omnibus eſt communis. Quódq; hæc ſententia ſolida ſit vel hinc apparere poteſt, quòd *Lucas* dicendo, *omnes enim vivunt Deo*, planè innuit reſpectu noſtri eoſdem eſſe mortuos. Quamobrem quatenus *mortui* eſſe dicuntur, eatenus dici poſſunt *revivificari* vel *ſuſcitari è mortuis*;

 quod

quod de animabus humanis dicitur fieri per *artem Magicam*, propterea quòd coguntur *apparere*. Diabolus verò non dicitur suscitari è mortuis quia nunquam propriè dici potuit vivus fuisse inter nos, vel inter nos vixisse.

CAP. V.

1. Objectio contra Resurrectionem ab Activitate Animæ extra corpus cum Responso primo. 2. Secundum Responsum. 3. Speciales significationes vocum תקומה *&* תחיה *quarum prima ad* Injustos, *altera ad* Justos *pertinet. 4. Vitam quæ in terra degitur vel in hac inferiori Aëris Regione, veriùs mortem dici posse quàm vitam. 5. Modus recuperandi corpora cœlestia in Die novissimo. 6. De Completione Promissi Christi ea in re.*

1. PRogredi porrò jam deberem, nisi quòd hîc, nec invitus quidem interpellandus sim unâ adhuc Objectione, quæ hæc est: Si humanæ Animæ vivunt agúntq; extra sua corpora ante Resurrectionem, quid opus est ullâ corporis Resurrectione? Ecqua enim necessitas esse potest ullorum omnino corporum si ipsorum Animæ vivunt agúntq; absq; eis? Sed respondeo,

Primò, Quòd certitudine prorsus infallibili certi esse non possumus, quin Animæ tam bonorum quàm malorum post mortem *aëreo* utantur *corpore*, in quo si qua fides sit Historiis, apparuerunt aliquando post discessum ex hac vita. Quódq; agere possint in his *aëreis vehiculis*, cogitare & intelligere æquè commodè atq; alii Spiritus, non est omnino incredibile nec impossibile, cùm facultates humanæ Animæ nihilo sint inferiores facultatibus quorundam ordinum Spirituum; quippe qui tam perspicuam rerum intelligentiam non habent quin judiciis & opinionibus inter se dividantur. Siquidem alii hujus Sectæ Philosophorum sunt, alii illius, quemadmodum isti qui Patri *Cardani* apparuerunt seipsos professi sunt *Avenroistas*.

Vide Tract. de Immortalitate Animæ, lib. 3. cap. 17.

2. Verùm secundò, si concederemus animas defunctorum omni omnino corpore spoliari, & posse nihilominùs agere, meritò tamen concipere possumus, id quod adeò intimam aliquando unionem cum crassissimis corporum habuit, habere certè semper admodum vehementem propensionem, complacentiam naturalem, essentialémve aptitudinem ad conjunctionem cum aliquo saltem corpore. Quam quidem vim sive facultatem, quanquam pro certo affirmare non possumus adeò inflammabilem esse, ut anima nunquam non in vitalem unionem cum aliquo genere vehiculi excitetur, tutò tamen possimus pronunciare, quoties naturali illi capacitati satisfit, majorem animæ accedere perfectionem, majorémq; gaudiorum vigorem: quandoquidem operationes illius indè fiunt magìs sensibiles & vividæ. Ac proinde ingens illud *Cœlestis*, *Ætherei*, *Immortalis*ve corporis præmium, quod nobis donabitur novissimo Die, quàm maximi profectò est momenti ad perficiendam felicitatem Animarum fidelium, sive eas supponamus interim absq; corporibus vivere, sive vivas esse in vehiculis solummodò aëreis. Quarum posterior, si ad stirpem usq; excutiatur, maximè irreprehensibilis apparebit opinio, miniméq; hominum contradicentium cavillationibus obnoxia. Utra verò harum magìs vera sit, viris gravibus ac sapientibus determinandum relinquo.

Ibid. lib. 3. cap. 1.

3. Hoc offendiculo è via submoto, progrediemur jam ad speciales significationes vocum תקומה & תחיה. Quarum prior dicitur ἀνάστασις κρίσεως, *Resurrectio ad condemnationem*; Posterior ἀνάστασις ζωῆς, ἀνάστασις δικαίων & simpliciter ἀνάστασις, *Resurrectio vitæ*, *Resurrectio Justorum*, & simpliciter *Resurrectio*, quemadmodum fit 1 Cor. 15. & alibi. Quamobrem תקומה sive ἀνάστασις quatenùs ad impios pertinet, nullum ulteriorem habet sensum *Revivificationis* quàm juxta generalem illam rationem quam explicavimus; ἀναστάσεως κρίσεως, *Resurrectione ad condemnationem* innuente tantùm quòd resuscitandi sunt, cogendiq; die hoc generalium Citationum, ad audiendam illam æternæ mortis sententiam, comparere, *Facessite à me execrabiles in Ignem perpetuum, Diabolo ejúsq; Angelis paratum.* Cæterùm תחיה prout propriè ad *justorum Resurrectionem* refertur, vocatúrq; ἀνάστασις ζωῆς, ulteriorem in se includit magísq; particularem *Revivificationem*; in eam utiq; vitam quam *primo lapsu* perdidimus, in vitam illam *Paradisiacam*, in *Æthéream cœlestémq;* vitam quæ recuperari non potest nisi recuperando cœlestia illa ac glorificata corpora quæ Christus nobis datum iri promisit in suo Adventu.

4. Nam

4. Nam fæculenta hæc Tellus & vaporibus pollutus Aër quæ ipsa regio est mortis, ubi omnes voluptates, gaudia ac triumphi hujus præsentis vitæ à rictûs risûsq; Lemurum Choreæq; mortuorum imagine non multùm abludunt, hæc impura, inquam, elementa nullum tam commodum sufficere possunt Animæ habitaculum, ut vel minimum quicquam appropinquare queat ad perfectionem illius Felicitatis quam possessura est, cùm Christo visum fuerit nostra hæc vilia corpora in gloriosi sui corporis similitudinem mutare, atq; sic nos restituere ad fruitionem *cœlestis* illius vitæ quam nos infeliciter primo nostro lapsu perdidimus. Ad quem finem Christus in mundum venit, quemadmodum ipse profitetur Johan. 6. v. 40. *Hæc est ejus qui me misit voluntas, ut quisquis Filium videt in eúmq; credit, vitam adipiscatur æternam, & ego illum ultimo Die exsuscitem.*

5. Atq; sic proculdubio erit in Adventu illius ad judicium, ut illi utiq; qui tunc eum vident firmitérq; in eum credunt, ardenter amant vehementérq; exoptant illius adventum, inventuri sint in seipsis tam vivam calidámq; motionem, partim per gloriosum accessum illius personæ numerosíq; ejus comitatûs, partim per mirabiles secretásq; *Divinæ Præsentiæ* operationes in ipsa corpora juxtà atq; Animas emanantes, ut Fides accensa erit tam irresistibilis, tam exultabundum Gaudium, Animúmq; mirificè raptans Amor, ut erumpentes simul in corpus & in ipsum inundantes, totum cujusmodicunq; sit, in flammam puram ac ætheream sint conversuri. Atq; sic in cœlestibus his curriculis *Eliæ* instar in cœlos ascendent ad Christum, obviámq; illi ibunt in Aëre, jungéntq; se cum illius copiis quócunq; se promoverint, & qui tunc facti erunt ἰσάγγελοι, vehiculis ipsorum per virtutem ac potentiam Christi, ejúsq; Divinitatis operationem, in puram, Paradisiacam, Angelicámq; naturam transformatis.

6. Atq; sic promissum suum implebit *exsuscitandi* nos novissimo Die, eò quòd ad hunc modum nos revivificat restituítq; ad eam vitam & gaudium quibus excideramus, quòd in eam gloriam rursus nos collocat quam in nobismet ipsis deleveramus extinxeramúsq; in opacis his nostris corporibus, quódq; ad pristinum illum felicitatis statum nos evehit, ac Paradisum superiorem, in quam ingredi iterum ac possidere non possumus nisi evadendo in solidum *Ætherei* ac *Cœlestes*.

CAP. VI.

1. *Resurrectionis Mysterium ab omnibus objectionibus tum* Atheorum *tum* Enthusiastarum *se liberâsse.* 2. *Animam fruitionis cœlestis corporis non esse incapacem.* 3. *Idq; summum maximéq; congruum esse præmium quo illa donari possit.* 4. *Nec donum hoc majus esse quàm quod Christus possit tribuere demonstratum ex eis quæ fecit cùm esset in terris.* 5. *Omne judicium illi commissum esse à Patre.* 6. *Plura Argumenta ad eundem sensum.* 7. *Quousq; sua* Resurrectionis *defensio se extendat.*

1. ATque nunc sanè spero me Mysterium *Resurrectionis* ab omnibus quibus involvebatur præjudiciis putatitiísq; difficultatibus adeò extricâsse, ut universum mundum tutò ad certamen provocare possim, *Atheum*, *Infidelem*, rerúmq; novarum affectatorem *Enthusiasten*, si ullam formare possunt contra ipsum objectionem quam cum ratione possint adhibere, quæq; non sit obstinatum solummodò cæcorum stupidorúmq; suorum Intellectuum dictamen.

2. Nam pretiosa hæc Immortalitatis corona quâ Christus tunc nos coronabit, nec supra ipsius potestatem est, quò minùs eam nobis daturus sit, nec supra capacitatem nostram, quò minùs eam nos simus recepturi. Etenim tentamina, Alarúmq; ut ità dicam, eluctantium evibratiunculæ in facultatibus Animæ humanæ, etiam in hoc mortis ac incarcerationis statu, quantumvis præpeditæ, tales tamen sunt, támq; nobiles ac Divinæ, tum in speculationibus tum in affectibus piis, præsertim cùm spiritus nostri plus solito puri sunt propiúsq; ad defæcationis genus quoddam æthereum accedunt, ut illi qui harum rerum experientiam habuerint, diffidere quidem non possint, quin si Angelici corporis adjumentum haberet Animal, ipsius operationes nihilo eorum operationibus inferiores essent futuræ. Quæ & demonstratio est illam æquè capacem esse hujusmodi corporum atq; illi sunt; & dignitatis insuper ac valoris, aptitudinísq; ac congruitatis hujus tam ampli præmii non obscurum argumentum.

3. Ipsa enim Philosophia testificari potest, quòd pro majori spirituum puritate motus passionésq; animi mutantur, fiúntq; magìs sancti ac Divini, cogitata nostra ac conceptus magìs clari, Amor erga Deum ardens magìs ac sincerus, Benevolentia erga homines magìs libera ac generalis, omnésq; Animæ facultates in præcinctu magìs ad obtemperandum præstantissimis quibusq; præceptis ac suggestionibus Rationis ac Religionis. Quàm immensi igitur momenti est hujusmodi habere corpus quod non solùm perpetuò consensurum sit cum optimis animæ motionibus, sed virtute cœlestis suæ puritatis mentem naturaliter ad ejusmodi cogitata, motiones & affectus, qui Deo maximè accepti sint, ipsámq; animam maximè oblectent, inclinaturum? Quæ consideratio sublimem illam Rationem quæ in Religione nostra reconditur, evidenter demonstrat: In hoc utiq; glorificati corporis promisso, tanquam maximi præmii vehementissimarum nostrarum colluctationum, obedientiæ ac laborum in hac vita. Nihil enim præterquam Divina Inspiratio aut aliqua infallibilis Philosophiæ Methodus humanæ menti unquam detegere potuit tam immensi momenti Mysterium.

4. Verùm, dubitare an Christus nos vestire possit hujusmodi corporibus, totúmve hominem, in quibuscunq; corporibus inventi erimus, in illam Immortalitatem atq; vitam, quæ nobis in transformatione vilium nostrorum corporum in ejus gloriosi corporis similitudinem accidit, vivificare; est certè aut oblivisci aut non credere quantam is habuerit potestatem quando in terris erat. Quomodo per solum suum verbum, æstum maris tranquillaverit, tempestatésq; ac ventos jusserit silere; quomodo panes paucos paucósq; pisces ità inter edendum multiplicaverit, ut multa hominum millia eis saturaret in Deserto; Quod insigne erat specimen potestatis transformandi materiam in quamcunq; modificationem ipsi liberet. Ut prætercam ægrorum curationes, non eorum solùm qui præsentes erant & in eum crediderunt, sed etiam absentium. Quibus potes addere suscitationem mortuorum, quod propiùs ad propositum nostrum accedit, utì & eorum Resurrectionem qui cum ipso surrexerunt, ad significandum vivificam virtutem *illius* qui & ipse per miraculum surrexit è sepulchro.

5. Per quæ mirabilia opera planè demonstravit illud verum esse quod de seipso professus est, *Sicut enim Pater habet vitam in seipso, sic dedit & filio vitam habere in seipso*; hoc est, potestatem vivificandi, exsuscitandíq; à mortuis. Quemadmodum videre licet ex contextu Johan. 5. v. 26. Nec id solum, sed dedit etiam illi potestatem puniendi, æquè ac remunerandi, quemadmodum sequitur versu proximo, *Eiq; autoritatem dedit etiam judicium exercendi quoniam filius hominis est.* Ille utiq; filius hominis, qui post *Passionem* suam, *Resurrectionémq;* è mortuis omnem omnino potestatem habiturus erat sibi traditam sive in Cœlis sive in Terra. Quod à nobis facilè credi debet, quandoquidem tam immensam habuit virtutem etiam in infimo suæ *humiliationis* gradu, quando ultrò citróq; ambulavit, afflictus, despectus, & neglectus, comitatus solummodò paucis contemptibilibus piscatoribus, alisq; hujusmodi infimæ conditionis homuncionibus, & tamen etiam tunc eorum oculos aperuit, qui nati erant cæci, & ad distantiam ægros sanavit; nulláq; adjutus suffultúsve visibili pompâ vel potestate, uno oris sui verbulo integram fugavit Diabolorum legionem simul. Quid igitur ille non facturus est quando rediverit in maxima gloria quâ *visibilis Divinitas* potest apparere? Quando cœli implebuntur copiarum suarum claritate, omnésq; mundi nationes attonitæ stabunt ad tremendum adventûs ejus splendorem.

Vide Tract. de Anima Immortal. lib. 3. c. 18. sect. 15.

6. Annon ille igitur, qui in abjectissimo suo statu, ad vitam revocare potuit fide sensúq; cassum corpus, eos poterit vivificare qui in glorioso illius adventu adeò implentur Fide, Amore, Gaudio, Desiderio & Admiratione, ut affectuosæ ipsorum Animæ propria sua corpora, si fieri possit, relinquere gestiant, ut accedant propiùs suúmq; homagium præstent suo tamdiu expectato Servatori & Redemptori? Annon Divina illa ac omnipotens potentia circùm circà ab ipso emanans, ità tunc cooperabitur cum inflammatis illis affectibus, ut ipsa corpora eorum excitatura sit in facultatem naturaliter ascendendi ad ipsum, ac sese cum ipso conjungendi? Eritve illi, obsecro, difficile carnem Aëremve in purum ignem atq; ætherem convertere, & ejusmodi facultatem in Anima expergefacere quæ eum naturaliter possit vitalitérq; actuare, qui Aërem mutavit in carnem, defunctúmq; Lazari cadaver tam aptè præparavit ad reunitionem cum Anima, ut quarto pòst die quàm sepultus erat, è sepulchro eum suscitaret? Quamobrem hæc *Resurrectio*, *Vita* & *Immortalitas* de qua loquimur, cùm nec potestatem Christi excedat, quò minùs eam nobis daret, nec natura nostra illius sit incapax, restat ut pro certo concludamus eâ nos aliquando perfruituros,

fruituros, utpote quam Christus & per seipsum & per Apostolos suos tam clarè nobis expresséq; promisit.

7. Atq; hæc sanè sufficiant ad defensionem Doctrinæ *Resurrectionis* adversùs *Atheos* & *Infideles*, quatenus sacrâ Scripturâ tribúsq; Symbolis continetur. Cum quibus apertè affirmo *idem corpus* resurrecturum, nósq; tunc fore æquè realiter & ad sensus nostros, & ad alienos, easdem personas corpore juxtà ac Animâ, atq; eramus in hac vita. Scholasticam verò *ejusdem numeri corporis* notionem sciens prudénsq; declinavi, quòd sit extra præsentis nostri Instituti scopum; non quòd eam impossibilem judicarem, utì suprà obiter monui. Addóq; præterea, me minimè difficile putare è natura nutritionis penitiùs cognita & perspecta, ut planè quis demonstret etiam in ipsis *Anthropophagis*, qui à pueritia ad extremam usq; senectutem humanâ carne vescuntur, sat tamen materiæ superesse posse ex eo corpore, quod quisq; eorum in vita sua gestaverit, à carne humana quâ quotidie nutriti sunt distinctæ, ad concinnandum cuiq; corpus in Resurrectione ex *eisdem numero Atomis* quibuscum singuli in hoc statu vitaliter erant uniti. Cæterùm quod dixi, hoc planè extra propositum meum erat, qui *Fidem Christianam* non *opiniones hominum*, in hoc Tractatu defendendum suscepi.

CAP. VII.

1. Cæcilii *contra* Resurrectionem *mundiq;* Conflagrationem *Dicteria. Ad illa contra* Resurrectionem *jam responsum esse.* 2. *In quo sensu Christiani magis sobrii intellexerint mundi* Conflagrationem. 3. Conflagrationem *in eorum sensu possibilem esse à combustibilitate partium terræ probatur.* 4. *Utì etiam ab igni actuali in multis montibus invento, ut in* Ætna, Helga, *&* Hecla. 5. *Multa hujus generis exempla apud* Plinium. 6. *Exempla* Vulcanorum *apud* Acostam. 7. Vulcani Guatimallæ. 8. Vulcani *sine fumo vivum habentes ignem in fundo.* 9. Vulcani *qui flammam fumúmq; per aliquot millenos annos emiserunt.* 10. Fontes calidi, *scaturigines* picem resinámq; *emanantes*, Thermæ *quædam* ignem *ad distantiam concipientes.*

1. TErtia res, quam proposuimus, in Christi reditu ad judicium comprehensa, est *Mundi Conflagratio*, Doctrina æquè incredibilis plerisq; Ethnicorum atq; ipsa *mortuorum Resurrectio*, & comparatio utriusq; cum se invicem, eandem ipsis reddidit modo adhuc magìs ridiculo incredibilem. Ut videre est ex scommate illo quod *Cæcilius* in Christianos jacit apud *Minucium Felicem*. *Quid? quòd toti orbi & ipsi mundo cum syderibus suis minantur incendium, ruinam moliuntur? quasi aut Naturæ Divinis legibus constitutus æternus ordo turbetur, aut rupto omnium elementorum fœdere & cœlesti compage divisâ, moles ista quâ continemur & cingimur, subruatur. Nec hâc fumosâ opinione contenti, aniles fabulas astruunt & annectunt. Renasci se ferunt post mortem & cineres & favillas.* Nescio quâ *fiduciâ mendaciis suis invicem credunt. Putes eos jam revixisse. Anceps malum & gemina dementia, Cœlo & Astris quæ sic relinquimus ut invenimus interitum denunciare, sibi mortuis & extinctis (qui sicut nascimur sic interimus) æternitatem repromittere.* Verùm aculeus geminus hujus ancipitis dicterii facilè evellitur. Illéq; de *Resurrectione* jam evulsus est: Quandoquidem manifestò ostendimus, illud Mysterium nihil ampliùs includere, quàm quòd eadem individua persona revivificabitur corpore pariter atq; Animâ, vitæq; æternæ beatitudine donabitur. Eadem verò individua persona nullam supponit necessitatem *ejusdem numero corporis* scholasticè intellectam, quemadmodum fusè demonstratum est.

2. Ipsum spiculum mucróve hujus scommatis contra *Conflagrationem*, est etiam error præsumptitius æquè ac ille contra *Resurrectionem* (quanquam profectò ego neutrius nego possibilitatem) & in hisce ipsis verbis latet. *Ipsi mundo cum syderibus minantur incendium, ruinam moliuntur.* Equidem tam horridus strepitus atq; fragor (quamvìs quidam è Paganis Philosophis, ut *Lucretius* & *Seneca*, eum admittere non reformidârint) meritò tamen sagaciores poterat ab assensu deterrere. Cæterùm *Conflagratio* mundi juxta Christiani Mysterii veritatem, modestioribus credibilioribúsq; terminis circumscribitur, cùm ad Cœlum stellatum omnino non spectet,

ſpectet, niſi hoſce cœlos ſtellatos appellari vultis qui ſunt Cometarum Stellarúmq; cadentium receptacula. Adeò ut tota clades comminata à magis ſcitis gnaríſq; Chriſtianis in globum terreſtrem ſolummodò intentetur & circumjacentem Aërem cum univerſa illorum ſupellectile quæ comburetur conſumetúrque. Veruntamen *Aër* & *Terra* non ceſſabunt adhuc eſſe Terra Aërque, ſed cum ejuſmodi alterationibus quas horrendum illud incendium in ipſis operatum fuerit.

3. Quòd hoc poſſibile ſit, multa tum in *Terra* tum in *Aëre* inveniuntur quæ nos inducere poſſunt ut credamus. Etenim quidnam terræ eſt quod non ſit combuſtibile? Exterior pars ceſpititia conſuetum eſt foci pabulum. Ipſiq; lapides per ignem in cretam calcémve convertuntur. Montéſq; *Pyrenei Galliam* inter atq; *Hiſpaniam* ignem ità conceperunt (ſive id Fulmine factum ſit ſive à Paſtoribus) ut è Fodinis, Auri Argentíq; quaſi flumina manarent per aliquot dies continuos. Ex quo accidente quidam volunt hos montes nomen ſuum ſortitos fuiſſe, à πῦρ ſcilicet ſignificante ignem. Præterea multæ ſunt minerarum fodinæ in terra quæ non ſolùm vim ignis patiuntur ipſiq; cedunt, verùm etiam eum quodammodo cupiunt ſibíq; avidè arripiunt, ut *Naphtha*, *Sulphur*, & *Bitumen*. Ut multa genera taceam Carbonum, ingentéſq; Sylvas atq; Eremos qui ità ſunt combuſtibiles ut merus ardoris Aëris exceſſus aliquando eas incenderit, quemadmodum multis locis contigit Anno 1474.

4. Hiſce omnibus adjicere poſſumus quàm multis in Terræ locis actuales inveniantur ignes, Foci ab ipſa Natura accenſi, tanquam ſi illa Larem haberet familiámve aleret ſub terra multíſq; è montibus uteretur pro caminis: Cujuſmodi ſunt *Veſuvius* in *Italia*, *Ætna* in *Sicilia*, *Helga* & *Hecla* in *Iſlandia*, montes certè adeò terribiles ob Tonitrua, flammarum eruptiones, & ejaculationes disjectionéſq; Lapidum, Cinerum, fœtoris atq; fumi, ut qui liberiùs imaginationibus indulgent, *Infernum* hîc opinentur quodammodo anticipari. Quæ profectò ſententia paulò plauſibilior eſſet ſi apparitiones æquè verè ibi videri dicerentur atq; frequenter dicuntur apparere.

Plin. Natural. Hiſtor. lib. 2. cap. 106.

5. *Plinius* plura nobis hujuſmodi ſuppeditavit exempla, ut *Chimæram* montem *Phaſelidis* in *Pamphylia*, *Hephæſtianos* montes in *Lycia*, *Cophantum* in *Bactriana*. Prope *Heſperium* montem in *Æthiopia* campi noctu toti lumine coruſcant, quemadmodum & certum quoddam ſolum in *Babylonia*. *Nymphæus* mons *Apolloniæ* ignem ejaculatur & materiam bituminoſam cujus furor pluviâ intenditur, quemadmodum & flamma ignivomorum illorum montium in *Lycia* & *Pamphylia*. *Æolia* illa Inſula, *Hiera*, per dies aliquot continuos ſimul cum circumjacente mari, tota conflagravit. Quod ille refert tanquam veritatem cognitam ac compertam, Exemplúmq; haud longè diſſitum. Concludit verò cum incendio alti illius vaſtíq; montis in *Æthiopia* θεῶν ὄχημα appellati, hoc eſt, *Currus Deorum*; tanquam maximè inſigni hujus generis exemplo, ſuperaddens cunctis breve hoc Epiphonema: *Tot locis tot incendiis rerum Natura Terras cremat.*

Joſeph. Acoſt. Hiſtor. Ind. lib. 3. cap. 24.

6. Et tamen hi *Vulcani* non minùs frequentes ſunt in *America*, quemadmodum *Acoſta* ſcribit, eóſq; deſcribit in genere ad hunc modum. Quòd ſcilicet rupes ſint cuſpidéſve altiſſimorum montium in ſummitatibus planitiem habentes in ejúſq; medio puteum, vel hiatum magnum qui deſcendit uſq; ad calcem montis, Res profectò, utì ille ait, aſpectu admodum terribilis. Ex iſtis hiatibus evomitur fumus & aliquando ignis & aliquando neuter; quemadmodum fit utplurimum in *Vulcano Arequipæ*, utì etiam in illo *Mexicano*, prope *villam Angelorum*, qui fumum ſolummodò ac cineres emittit per vices, nunquam verò ignem. Et tamen Incolæ verentur nè aliquando erupturus ſit totámq; Regionem concrematurus.

7. *Vulcani Guatimallæ* magis horrendi ſunt. Anno 1586, tota ferè Urbs *Guatimallæ* collapſa eſt terræ-motu. Hic *Vulcanus* noctu & interdiu per ſex continuos menſes è vertice tunc ejecerat & quaſi evomuerat ingentia flammarum flumina. Inſignis ſanè inſtantia illius copiæ *combuſtibilium* quæ Natura in Theſauris ſuis habet recondita. Quemadmodum & obſervari poteſt in *Vulcano* de *Quitto*, qui tantam copiam cinerum ejecit, ut ad multas undiq; leucas eò loci, lucem Diei obſcuraret.

8. Sunt etiam & alia Genera *Vulcanorum* qui nunquam ejiciunt nec fumum nec flammam nec cineres, ſed in fundo cernuntur ardere igni vivido acríq; qui nunquam extinguitur. Hoc avaro impoſuit Sacerdoti, fecitq; ut putaret nihil aliud eſſe quàm acervos auri igni colliquatos, quos ille ſperabat extrahi poſſe cacabum ferreum demittendo cum catena. Verùm Inventum ejus igni ferendo non erat par, Cacabo & Catenâ colliqueſcentibus ſimul atq; ad fundum montis appropinquâſſent.

9. Cæterùm

9. Cæterùm maximè omnium mirandum est illud quod *Acosta* notavit de quibusdam *Vulcanis* qui per aliquot centenos, immò verò millenos, annos perpetuò ejecerunt fumum, flammas ac cineres. Visibilia hæc exempla particularium incendiorum Terræ, notabiles sunt subindicationes, quòd in secretis Providentiæ fodinis tanta recondita sit materiæ combustibilis copia ut ad universalem illam sufficere possit Conflagrationem de qua loquimur, quando utiq; venerit ille vindictæ Dies qui hisce Iræ thesauris est usurus.

10. Plura huc addere possimus argumenta Ignium subterraneorum eorúmq; pabuli è terræ-motibus, calidisq; fontibus desumpta. Cujusmodi quidam sunt in *Peru*, ut idem Author refert, qui eò usq; calent ut manum quis in eis tenere non possit ad tempus repetitionis unius *Ave Maria*. Infiniti horum numeri sunt in Provincia *Charchasiæ*. Mentionem etiam facit in eodem loco, diversorum fontium ac scaturiginum quæ Picem ac Resinam emanant. Quod tamen nequaquam tam mirum videtur quàm *Thermæ* illæ in *Parmæ* territorio, quas *Fallopius* commemorat, quarum aquæ ad distantiam ignem concipiunt. Et quantùm ad Fontes calidos, frequentiores sunt in his cognitis Terræ partibus quàm ut quicquam omnino opus sit eis immorari. Vide *Plin. lib.* 2. *cap.* 103.

Joseph. Acost. lib. 3. *cap.* 17.

CAP. VIII.

1. *Cometa igneus Soli par qui post mortem* Demetrii *apparuit. Cometæ siccitatis Præsagia, sylvæ incensæ postquam illi apparuerant.* 2. *De Stellis cadentibus. De Cometæ cauda quæ fluvium exsiccavit.* 3. *Vini dolia exhausta hominésq; in atomos dissipati fulmine.* 4. *Ignem Tonitralem aliquando inextinguibilem esse, ut ille sub* Macrino *Imperatore, atq; is qui* Legionis Fulminatricis *precibus est impetratus.* 5. *De fulmine conglaciatorio, déq; transmutatione uxoris* Loti *in statuam salis.* 6. *Subversio* Sodomæ *per ignem de cœlo. Diluvia & Terræ-motus universales probabilitatem innuere* Diluvii *etiam* ignei. 7. *Plinium inter maxima recensere miracula Diluvium hoc igneum nondum contigisse.*

1. QUantâ materiæ copiâ instructa sit Tellus ad universalem hanc Conflagrationem vidimus; consideremus jam quid Cœlum Aërve possit suppeditare. Ubi reliqua Meteora ignea missa facientes, pauca solummodò proponemus exempla *Cometarum*, *Stellarum cadentium*, atq; *Fulminis*.

Per *Cometas* intelligo eas solas Stellas novas quæ sublunares sunt, & è materia combustibili actu inflammatâ. Cujus generis unus erat tam vastæ magnitudinis, qui apparuit post mortem *Demetrii*, ut ad aspectum Sole minor non reperiretur, Noctémq; splendoris sui ignei claritate in Diem converteret. Cæterùm ut magis in genere agamus de hoc Meteoro, *Cardanus* aliiq; Philosophi signa eos esse volunt aut causas insignium siccitatum. Et certè utraq; meritò possunt haberi, ii præsertim qui sunt sublunares: quippe quòd hujusmodi ingentia corpora ignea haud facilè possunt nutriri sine magno humidi nativi Aëris dispendio. Quod tempestatem insalubrem etiam facit ac pestilentialem. Quantùm verò ad siccitates, observatum est postquam hi Cometæ apparuissent, annum factum esse adeò supra modum calidum, ut segetum spicas in agris torrefaceret & adureret, totas sylvas concremaret, fontésq; exsiccaret ac fluvios; quemadmodum factum est annis 1477, & 1539.

2. *Stellæ cadentes* vel tales sunt quales *Virgilius* describit in *Georgicis*;

Sæpe etiam Stellas vento impendente videbis
Præcipites cœlo labi, noctisq; per umbram
Flammarum longos à tergo albescere tractus.

(quæ Meteora, tametsi noctu rei magnæ speciem præ se ferunt, utplurimum tamen nihil damni inferunt, nisi fortè fortunâ in *Ariciæ* agros inciderent, cujus solum adeò fuit combustibile ut è cujuslibet prunæ lapsu ignem conciperet) vel ex eo genere Cometarum sunt qui ipsi aliquando *Stellæ cadentes* fiunt: Quod *Scaliger* affirmat contigisse suis Temporibus: & *Fromondus* ex *Sennerto* scribit, caudam Cometæ Anno 1543. decidisse, lapsámq; in fluvium, omnem ejus aquam absorpsisse.

3. Cæterùm

3. Cæterùm nullius ignei Meteori effecta aut tam frequentia sunt aut tam horrenda quàm effectum *Fulminis*. Ad quod procreandum *exhalationes* è terra sulphureæ non nihil contribuunt, quemadmodum & *vapores* humidi ad generandum pluviam. Quod ex magna Tonitruorum crebritate circa *Vulcanos* de quibus locuti sumus, satis patescit.

Unum effectum notabile quod *Plinius* commemorat, consimile est illi caudæ Cometæ. Unum enim genus fulminis esse affirmat quo dolia exhauriantur intactis operimentis. Nec multùm ab hoc abludit illud quod supradictus Author narrat ex *Wolfango Meurero*, quòd Minister quidam à *Lipsia* proficiscens ad *Torgam* ità fulmine consumptus sit, ut nè unum quidem frustulum ipsius videndum reliquum esset, toto corpore in vapores & exhalationes dissoluto, vagísq; ventis abrepto & difflato. Spississima solidissimáq; corporis contextura durare non potest quando acris hic penetránsq; ignis illam impetit. Hoc enim Meteorum ex tam subtilibus, lævibus ac furiosè agitatis consistit elementis, ut irresistibiliter pertransitura sint quócunq; proruperint, omnésq; atomorum congeries disjunctura, prout *Lucretius* optimè illa describit.

Quæ facilè insinuantur & insinuata repentè
Dissolvunt nodos omnes & vincla relaxant.

4. Verùm & illud inter cætera valdè profectò observatu dignum est de Fulmine, quòd utiq; illius ignis aliquando sit inextinguibilis, quemadmodum contigit in Temporibus *Macrini Imperatoris* quando Theatrum ictu fulminis percussum est etiam eo ipso die quo eorum *Vulcanalia* celebrabantur. Atq; hujusmodi ille ignis erat qui de cœlo cecidit Temporibus *Aurelii* propter preces Legionis Christianæ, quæ ab hoc effectu vocabatur posteà *Legio Fulminatrix*. Hujusmodi ignis bene largus imber, qui adeò pervicax est atq; importunus, quæ terræ pars est tam incombustibilis quin is eam sit perdomiturus?

5. Nollem hìc inserere mirum illud & inexpectatum Fulminis effectum quo mollia corpora ac fluida indurat conglaciátq; (quod & *Seneca* & *Cardanus* notant; Alter instantiam producens dolii vini in glaciem fulmine conversi, Alter Messorum quorundam in *Lemno* Insula, quibus fulmine percussis, dum cœnabant sub quercu, corpora facta sunt tam dura, rigida solidáq; quàm si totidem statuæ fuissent, quæ easdem actiones imitarentur quas inter cœnandum vivi peragebant, cùm unus videretur edere, alter poculum ad os attollere, tertius bibere, &c.) nollem, inquam, hujus rei mentionem hìc inserere, nisi quòd aliquam lucem afferre possit & credibilitatem mirabili illi transmutationi uxoris *Loti* in statuam salis; Fulmine, ut videtur, quod tunc cecidit attemperato, ex parte, ad talem effectum in illiúsq; Fœminæ refractariæ percussionem vibrato, ut non solùm Divinæ iræ contra inobsequentem curiositatem, sed & modi diræ illius vindictæ in *Sodomam* & *Gomorrham* effusæ atq; in adjacentes Civitates, monumentum esse posset. Quòd scilicet cum fulmine esset ac fulgure de cœlo, quemadmodum Textus testatur, & cui *Solinus Tacitúsq;* consentiunt, non autem subterraneis solis ignibus è Terra erumpentibus, & terræmotuum absorptionibus Civitates illas deglutientibus, ut *Strabo* videtur insinuare.

6. Hæc *Sodomæ* per ignem de cœlo subversio, cujus Historiæ fidem adhibent tum *Ethnici* tum *Christiani*, possibilitatis Conflagrationis Terræ tam amplum est pignus, ut, tametsi alias hujusmodi Instantias de civitatibus fulmine deflagratis ex *Plinio* aliisq; possim superadjicere, unico tamen hoc notabili exemplo contentus ero. Cúmq; tam copiosos divitésq; igneorum principiorum in Natura Thesauros satis jam ostenderim, breviter nunc quæro Curnam fieri non possit ut principium hoc aliquando ità erupturum sit & inundaturum ut aliquando universalis quædam Ignis, æquè ac olim Aquæ, in terram rabies futura sit ac debacchatio? Occultæ enim Naturæ Causæ ac Principia interdum parciùs operantur, interdum liberiùs, interdum verò, tanquam si rupissent omnes leges limitésque, insanis modis debacchantur. Quemadmodum observare licet in *Torrentibus* & *Terræ-motibus*, qui aliquando intra paucorum milliarium ambitum continentur, aliquando sunt quodammodo universales, quales illi erant *Terræ-motus* qui contigerunt annis 367, & 1289. Ità Torrentes aliquando ità contracti sunt ut vix privatum pratum tegant, aliquando tam ampli ut tota oppida inundent, & aliquando deniq; adeò expansi ut aut universales sint aut saltem immensa Regna ac Continentes cooperiant. Hujusmodi fuerunt Diluvia *Deucalionis*, *Ogygis*, atq; illud *Noachi*. Videmus similiter in historia quas particulares clades Elementum igneum, aut fulminationibus è Cœlo, aut è Terra eruptionibus, in has Ædes, in illud Oppidum, imò in integras Regiones intulerint. Quid igitur

igitur obſtat quin illius furor tandem eò uſq; ſit prorupturus, ut meritò appellari poſſit *generale ignis Diluvium?*

7. Equidem hoc *Plinio* tam longè videtur abeſſe ut ſit impoſſibile, ut is è contrà apud ſe perpendens quantâ hujus Elementi copiâ mundus ſit refertus, quámq; id facilè ſeipſum per omnia diffundat, in eam olim eruperit vocem, *Excedit profectò omnia Miracula, ullum diem fuiſſe quo non cuncta conflagrarent.* *Plin: Hiſtor. Natural. lib. 2. cap. 107.*

CAP. IX.

1. *Conflagratio probata à Pronitate Naturæ & immenſa Chriſti poteſtate.* 2. *Copiarum* Satanæ *à ſuperno Armamentario deorſum per eum depulſio.* 3. *Præcellens Potentia ac Peritia Copiarum Angelicarum Chriſti.* 4. *Efficacia illius* Fiat *in* ſpiritum Naturæ. 5. *Ineffabilis corroboratio ejus Animæ per unionem ſuam cum Deitate, modúſq; operationis in Elementa mundi.* 6. *Dei oculum in Terram defigi, atque, prout ſe res dederit, eum Actorem eſſe poſſe æquè ac ſpectatorem, modò ritè invocetur.* 7, 8. *Incendii Terræ per Chriſtum facti brevis deſcriptio, cum tremendis illius Effectis.*

1. ILlud igitur quod Natura ex ſe videtur adeò perpetuò comminari, nunquid nobis creditu difficile eſſe poteſt, Chriſtum atq; copias illius Angelicas glorioſas, qui poteſtatem habent ſupra naturam, idem poſſe efficere, quando viſum erit illi quem Deus *viſibilem mundi Judicem* conſtituit? Recolite enim apud voſmetipſos quale Imperium, quando erat in carne atq; in infimo ſuæ Humiliationis gradu, in elementa habuerit, quámq; poteſtatem in eos obtinuerit, quibus tam diu permiſſum erat in craſſiori hoc mundo elementari dominari, quorúmq; Dux nuncupatur Princeps Aëris. Recordamini ut uno oris ſui verbulo integrum *Regni tenebroſi* Legionem procul à ſe ablegavit. Quid igitur eſt quod ille efficere non poſſit in hoc ſuæ Exaltationis ſtatu, quando rediturus eſt ad Judicium cum ineffabili illa Majeſtate ac gloria? Quando deſcenſurus eſt cum clangore Tubæ & cum fulgidis ſuis cohortibus terram aſpectaturus, totámq; cœli Teſtudinem impleturus innumeris ſuis *legionibus Lucis.* Quarum quidem præſentiæ eradiantes ardores, ad fumos vaporéſq; montibus excutiendos ſuffecerint, & ad igneum illud principium quod in Terræ viſceribus conſopitum latitat, expergefaciendum in voracem flammam.

2. Sed enim, præterea, deſcendendo ad hunc modum, *Uſurpatorem veterem tenebroſáſq;* illius *Legiones* à ſuperno *Armamentario* depellunt, atq; nunc omnes illius machinas contra ipſum dirigunt ac moliuntur, omnémq; materiam incendiariam, & Pyrobolis concinnandis aptam, in ipſum effulminantes inſumunt. Hoc enim illud Tempus eſt de quo *Diphilus* Tragœdus eſt vaticinatus.

Ἔσται γὰρ, ἔσται καινὸς αἰώνων χρόνος
Ὅτ᾽ ἂν πυρὸς γέμοντα θησαυρὸν σχάσει
Χρυσωπὸς αἰθήρ· ἡ δὲ βοσκηθεῖσα φλὸξ
Ἅπαντα τὰ ᾽πίγεια καὶ μετάρσια
Φλέξει μανεῖσα.

Erit enim, erit novum ſeculorum Tempus
Quando Theſaurum igni refertum aperiet
Aureolus Æther. Flamma verò vorax
Omnia quæ in terra & in ſublimi ſunt ſita
Cremabit furens.

Et certè ſi hîc ſatis Materiæ jam non eſſet quæ in maximè dira ac formidabilia igneorum Meteororum genera formari poſſit, talia utiq; quæ certam cladem ſint illatura; Illud tamen *Verbum* quod creavit omnia, tantum materiæ facilè poteſt in hujuſmodi modificationem mutare, quantum qualéq; omnium efficaciſſimè tam gravi vindictæ ſumendæ inſervierit.

3. Verùm nullus dubito quin cauſæ ſecundæ ſint, citra Omnipotentis Numinis virtutem creatricem, quæ ſatis idoneæ ſint ad hujuſmodi Providentiæ miniſteria

 obeunda;

obeunda; Quales certè innumerabiles refulgentium Angelorum Legiones meritò esse videntur. Quorum peritia atq; Imaginationis in Naturæ Elementa vis longè longéq; proculdubio major est quàm ut nos possimus concipere; cùm ipsorum facultates, præsertim aliquæ, tantum nostras excellunt, quantum nostræ istas brutorum Animalium quæ nè minimum quidem sensum conceptúmve habent nostræ facultatis artísve quam in rebus agendis adhibemus.

4. Qualem igitur virtutem facultatémq; inesse putatis harum cœlestium copiarum Duci atq; Principi Jesu Christo, qui etiam in carne, quod sæpiùs inculcavi, potestatis suæ in Elementa Mundi tam præclara specimina edidit? Hujus igitur *Voluntatis Imaginationisve* merum *Fiat* in *spiritum Naturæ* operans sive propinquiùs sive remotiùs, non potest quin sufficiat, modò ipsi ità visum fuerit, ad universam illam particularum coalitionem, ex qua coagulum compagésve cujusq; terrenæ substantiæ orta sit, solvendam, ad eásq; in hujusmodi flammam convertendas cujusmodi terram olim fuisse nonnulli augurantur; vel ad actionem ità moderandam & eò usq; Tellurem incendendam, & cum tali partium modificatione, quæ aut præsenti aut futuro suo Proposito maximè convenerit.

5. Hoc effectum supra virtutem Divinæ Animæ Jesu inhærentem positum non videbitur, si ineffabilem ejus corroborationem per stupendam illius unionem cum Deitate consideremus, Obedientiámq; *spiritûs Naturæ* elevatis excitatísq; Animæ facultatibus, potestatémq; hujus *spiritûs* in *subtilem mundi Materiam*, & vim deniq; *subtilis materiæ* ad disjungenda omnium rerum coagula, & promptitudinem rursus harum particularum dissolutarum ad coalescendum denuò in talem formam in quam regularis *spiritûs Naturæ* activitas ipsas sit compositura. Tota enim hæc res nihil aliud est quàm sublimior quædam ac *divinior Magiæ species* per excitationem *spiritûs Naturæ* operans in mutabilia mundi Elementa, nec cujusquam profectò rei *Creatio* aut *Annihilatio*.

6. Adeò ut retinentes nosmetipsos citra *nudam* Deitatem, considerantésq; solummodò causas secundas partim naturales partim liberè agentes, inter quas oppidò quàm sublimis præcellentérq; Divina Anima *Jesu* est Princeps, potestatem detexerimus quæ multò plus potest quàm nos de Telluris conflagratione declaravimus. Et certè cùm vel hoc suffecerit, quàm supra modum certi esse possumus de facilitate
2 Pet. 3. 5. hujus Incepti, ex eo quod S. *Petrus* suggerit de absoluta potestate *Verbi* Dei per
Sapient. cap. 1. v. 7. quod omnia sunt & qui perpetuus est operum suorum spectator? *Nam Domini spiritus orbem replet*, inquit Sapiens, *& omnia continens notitiam habet vocis*. Atq; æquè verum est omnia ejus patere aspectui; Tellurémq; semper præsentem esse ante oculos Dei. Quamobrem is qui perpetuus est Inspector, numnam difficile est concipere, quòd tandem, post solennem aliquam Temporis periodum, speciali aliquo modo in actionem se efferre voluerit, si fuerit opus, eóq; ritè sit invocatus?

7. Quamobrem postquam fideles ab omnibus Terræ partibus congregati fuerint & ad Christum Servatorem sursum evecti, conjunctiq; cum illius *Legionibus Lucis*, nullis tunc relictis in terra & inferioribus Aëris partibus præterquam qui obduratè tenebroso Regno adhæserint (Quod nunc extrinsecè magìs tenebrosum quàm unquam hactenus fiet, piceis nubibus universam cœli faciem contegentibus subitámq; inducentibus noctem Terræ Incolis etiam sub meridiem:) In tristi hoc, tacito, torvóq; cœli aspectu, is, qui in carne exauditus est, responsúmq; accepit per tonitru,
Johan. 12. 8. (postquam precatus erat, dicens, *Pater glorifica nomen tuum*;) per eandem in qua etiamnum est sempérq; futurus cum æterno Deo gratiam, tam universale tunc tonitru fulgúrq; excitabit, ut futurum sit ut illius strepitus super omnes terræ partes audiatur, ardentes Cometas Stellásq; cadentes depluat, ignémq; effulminet adeò inextinguibilem, ut certissimam cladem, ubicunq; ceciderit, sit illaturus. Adeò ut solo supra modum incalescente, subterraneæ illæ materiæ combustibilis fodinæ ignem sint concepturæ. Quæ internas incendendo Telluris exhalationes horrendum ciebunt sub solo murmur, ità ut terra tonare videatur contra raucos streperósq; cœlorum fragores, omniáq; impleantur funestis Tonitruorum reboatibus. Terræ-motus Ignísq; eruptiones ubiq; erunt Gentium, Urbésq; integræ ac regiones absorptæ vastis hiatibus latísq; divulsionibus humi. Nec certè Mare Terram poterit ab universali hac Conflagratione defendere, non magìs quàm Ignis olim eam valuit servare à latè se diffundente Diluvio. Ignea enim hæc vindicta tam sitibunda erit ut maximam Maris partem sit exhaustura, nec voracem illius sitim restinguet aqua, sed majorem in modum excitabit. Hujusmodi enim Natura est quorundam Ignium ut Historiæ passim testificantur.

8. Quamobrem magnus Oceani alveus siccus relinquetur, omnésq; fluvii convertentur

tentur in fumum ac vapores, adeò ut tota terra unâ integrâ ineffabilis ſpiſſitudinis nube involuta erit, quæ caliginem pluſquam *Ægyptiam* creabit viſcidam & tactui palpabilem. Quæ ſuperaddita ſuffocanti huic æſtui ac fœtori exterius hoc conſummabit *Infernum*; ſupplicii locum non prophanis ſolummodò Atheis, & Hypocritis, ſed & ipſi Diabolo ejúſq; Angelis paratum. Ubi pœnarum Ratio pro animorum eorum ferocitate augebitur, perverſarúmq; Conſcientiarum iniquitate.

CAP. X.

1. *Præcipuæ Fallaciæ quibus fit ut homines poſſibilitati* Conflagrationis Terræ *nullam adhibeant fidem.* 2. *Conflagrationem non ſolùm* poſſibilem *eſſe ſed & ra-*tionabilem. *Prima Ratio ad rei fidem faciendam.* 3. *Secunda Ratio, Naturalis* Compagium *omnium particularium* Conſeneſcentia, *quódq; hujuſmodi Terra ſit, quæ proinde areſcit, déq; ſoliditate aliquid perdit, unde & propiùs accedit ad Solem.* 4. *Terram igitur aut ſecundùm curſum Naturæ aut ſpeciali Providentiæ Decreto combuſtum iri.* 5. *Rationi maximè conſonum eſſe poſteriori viâ id effectum iri, propter obdurata Atheorum corda.* 6. *Vindictam verò adhuc ſignificantiorem fore ſi poſt miraculoſam Fidelium liberationem ſumatur.*

1. SPero me tandem eò uſq; profeciſſe ut cuilibet *poſſibilitatem* Conflagrationis Mundi plenè perſuaſerim eo utiq; in ſenſu quo explicavi. Atq; equidem nihil ego novi quod retinere poſſit hominem ab aſſentiendo rei tanquam *poſſibili*, niſi ſtupida illa fallacia quâ nihil fieri poſſe concludimus, præterquam quod nos aliquando factum vidimus, aut noſmetipſos efficere poſſe imaginamur. Atq; hæc ratio eſt quæ facit ut Athei nullam credant Creationem, nempe quòd ipſi nihil niſi ex præjacenti materia efficere poſſint. Solitúſq; ac ratus rerum curſus tam profundam impreſſionem ſenſibus noſtris indit, ut admodum difficulter imaginari poſſimus eas unquam mutatum iri. Quod facit ut quidam homines nunquam de morte cogitent, præſertim ſi nunquam hactenus ægrotaverint, perblandâ rei *Impoſſibilitate* propter diuturnam vitæ durationem, in ſpes ipſorum irrepente, quaſi nunquam ſint morituri. Ac propterea magnus ille Monarcha uti hinc coactus eſt Monitore, qui ſingulis matutinis ipſi diceret, Μέμνησο ἄνθρωπος ὤν, *Memento te eſſe mortalem.* Quàm de facili igitur iſtiuſmodi immutabiles Naturæ leges comminiſci poſſumus quæ terram ſartam tectam à tali Interitu de quo loquimur conſervare poſſint, cùm in tam propitiam opinionem ac bene ominantem de propria noſtra vita ac fortuna imprudentes ducamur, ut de ſtatûs noſtri mutabilitate poſtquam ad mediocre tempus in eo ſemel ſtabiliti ſimus, nunquam ſanè ſomniemus? Quamobrem unumquemq; ſpero qui vulgarem hanc fallaciam obſervaverit, facilè ſibi tantum rationis ſuæ uſum recuperaturum, ut Conflagrationem Terræ *impoſſibilem*, ex eo quòd ignoret quî *ipſe* poſſit comburere, aut ſemper duraturam incombuſtam, quòd *hactenus* manſit incombuſta, non ſit concluſurus.

2. Cæterùm, illud ad quod ego præcipuè collineo hoc eſt, ut demonſtrem ſcilicet hominis Chriſtiani Fidem de rebus eſſe non ſolùm *poſſibilibus* ſed & *rationabilibus.* Quod aliquem uſq; ad modum jam probavi, multifarios illos detegendo igneorum combuſtibiliúmq; principiorum theſauros in cœlo atq; in terra. Quibus inſuper addo:

Primò, Quandoquidem Providentia omnes res particulares corporeas ordinat verſátq; *Numero*, *Pondere* ac *Menſurâ*, rationi conſentaneum eſſe ut duratio præſentis hujus rerum ſcenæ *numeretur*, hoc eſt, numerum annorum habeat fixum & circumſcriptum, ità ut tandem futura ſit *Pauſa plena*, vel *Periodus*, ultimum aliquod *Exiit* ac *Plaudite*, huic *Tragico-Comœdiæ*.

3. Secundò, Omnes corporeas compages particulares initium habentes, (excepto corpore glorificato) finem etiam *naturaliter* & *ex ſe* eſſe habituras. Id verò quod finem habiturum eſt, eſt etiam ſenio obnoxium. Et quantùm ad me, equidem non dubito quin Terra hujuſmodi ſit naturæ gradatímq; conſeneſcat, ſuccedentibus ſeculis magìs magíſq; arida futura ac ſterilis. Unde & pumicea magìs evaſura eſt ſuæq; ſoliditatis nonnihil deperditura. Etenim corpus quod poroſum eſt humorémq; poteſt imbibere quò humidius eò ſolidius eſt, quóq; ſolidior terra eſt, eò *Vide lib 2. cap.6.ſect.2.*

eò faciliùs suam à Sole, dum circa eum rotatur in communi hoc Planetarum vortice, servatura est distantiam. Quamobrem cùm Terræ distantia ità minuatur quemadmodum observant *Astronomi*, nisi quòd ab aliis causis provenire possit, periculosum esset symptoma atq; indicium eam ad senium festinare tandémq; exhaustum iri. Quantóq; magìs exhausta erit, tantò adhuc propiùs ad Solem propelletur juxta Philosophiam *Cartesianam*, aut saltem aliquam aliam Naturæ legem æquè efficacem. Adeò ut tandem partim præ nimia sua ariditate, partim propter accessum ejus adeò propinquum ad fontem caloris, non solùm saltus sylvæque, quod jam aliquando contigit, sed & subterraneæ Sulphuris aliúsq; materiæ combustibilis fodinæ ignem sint concepturæ totiq; planè Terræ facturæ incendium.

4. Dico igitur Terram, in extrema Periodo, ad hunc modum combustum iri; ídq; aut secundùm cursum Naturæ (cujus generis exitii concomitantia præcipua hæc sunt, Quòd utiq; propter diuturnam intemperiem ac languorem aut prorsus inhabilis futura sit aut miserè admodum habilis ad sustinendum aut homines aut pecudes per multa antè continua secula quàm penitus labefactata sit hâc mortiferâ febri & exusta; & verò post hanc mortem cladémq; multò minùs habilis, quandoquidem tunc non nisi *caput mortuum* futura sit propter longam exhaustionem vitæ ac virium Soli ante tentam hanc Conflagrationem) aut certè speciali magìs ac solenni Providentiæ decreto, Conflagrationis suæ Periodum decurtante. Ex quo si quod commune bonum rerum universitati contigerit, equidem Dei filium potentésq; ac illustres illius copias in tam præclaro utilíq; facinore occupari haud dedeceret. Etenim an non tota terra Domini vinea est particularísq; agellus in quo is agriculturam suam peritè possit benignéq; exercere?

5. Tertiò & ultimò, Cùm tot sint obduratè rebelles *Spiritus* tam inter Angelos Apostatas quàm inter homines qui eò usq; à Deo defecerunt ut vix ullum illius sensum in animis suis retineant, qui particularem providentiam audacter negant, strenuéq; imaginantur, si Deus sit, quòd tamen nullarum particularium creaturarum res observet curétve, qui irrident Religionem scommatísq; eam excipiunt, vitámq; Dei filii, quam in terris vivebat, tanquam vile ac contemptibile pusillanimitatis, abjectíq; spiritûs exemplum considerant; qui omnes veros ejus Sectatores pro stultis habent morbóq; Hypochondriaco laborantibus, propriásq; suas libidines legem sibi in rebus omnibus statuunt, ac proinde nullum conscientiæ morsum sentiunt quantamcunq; injustitiam commiserint aut crudelitatem, aut qualicunq; *Bestialitati* ac turpitudini se dediderint: Hi, inquam, cùm nullo interno conscientiæ sensu imbuti sint, verùm universi, nè Diabolis ipsis exceptis, in corporibus vel vehiculis satìs acri sensu prædіti, quàm consentaneum est, immò verò quàm necessarium ut turbo igneus, vindictæq; tempestas in externas ipsorum personas intonet, útq; cruciatus corporeus eos ad vivum usq; penetret, eáq; omnia quibus se oblectaverint ruinâ collabantur ac pereant, útq; suffocentur ipsi vexentúrq; *infernali* æstu ac tenebris quarum nullum noverint finem?

6. Hæ considerationes quas in medium produxi, *Conflagrationem* Mundi non solùm *possibilem* faciunt sed etiam admodum *rationabilem*, præsertim si supponatur cum illa circumstantia, quòd *naturaliter* nempe non contingat, (quippe quòd illi tunc communem tantùm eam existimaturi essent calamitatem) verùm è contrà etiam per *eum*, cujus persona legésq; adeò vilificantur contemnuntúrq; ab omnibus potestatibus *Regni tenebrosi*, visibiliter infligatur, idq; ad ulteriorem convictionem & aggravationem, postquam coram oculis conspexerint *supernaturalem justorum* liberationem. Sic enim promissum illud apertè præstatur ac comminatio Servatoris, quòd utiq; discrimen positurus sit olim oves inter atq; hædos, unis dicturus, *Adeste beati Patris mei, possidete paratum vobis regnum ab orbe condito*; alteris verò, *Facessite à me execrabiles in ignem sempiternum Diabolo ejúsq; Angelis paratum.*

Vide lib. 2. cap. 6. sect. 2.

Math. 25. 34. 41.

CAP.

CAP. XI.

1. Recapitulatio *sive* Synopsis *partis* intelligibilioris *Christiani Mysterii, cum indicatione illius utilitatis.* 2. *Fundamenta inexpugnabilia hujus Mysterii,* Existentia Dei, Lapsabilitas *Angelorum atq; hominum,* Naturalis *hominum* subjectio Diaboli *in conditione lapsa.* 3. *Dei Sapientia ac Justitia in permittendo hæc ad tempus.* 4, 5. *Plures permissionis hujus Rationes.* 6. *Lapsus hominum atq; Angelorum probatus.* 7. *Bonum ex hoc lapsu emergens.* 8. *Permagna* Divinæ vitæ *Pretiositas.* 9. *Conflagratio Terræ.* 10. *Bonum quod ex contentione inter* Regnum lucidum ac tenebrosum *emergit.* 11. *Deum aliquando speciali modo assistere debere* Regno Lucis, *& in via humanis facultatibus maximè accommodata.* 12. *Ac proinde in mundum mittere venerabile aliquod exemplum* Divinæ vitæ *cum miraculosis attestationibus. missionis tam sacræ Personæ.* 13. *Hanc Personam, propter magnos dolores qui eis obveniunt qui ad* Divinam *rursus anhelant* vitam, *apportare secum debere pignus palpabile condigni præmii, Beatæ putà immortalitatis vel infimis ingeniis per Resurrectionem suam è mortuis & in cœlum ascensionem manifestatæ.* 14. *In humani generis defectione à Tyrannide Diaboli caput aliquod esse oportere, cujus qualitates contrariæ sint qualitatibus veteris Tyranni, ipsúmq; potestatem præterea habere restituendi nos ad ea omnia quibus privati sumus sub usurpatore.* 15. *Omniáq; porrò notabilia religiosorum affectuum apud Gentes objecta modo magis legitimo ac probato in hoc Capite comprehendi.* 16. *Quòd hæc Christianitatis Idea Divinam bonitatem ità condecet, itáq; convenit mundi conditioni, ut nemo sapiens piúsq; dubitare possit, quin aliquando Divina Providentia eam in actum sit productura; Quódque, si* Messias *jam venerit scriptáq; novi Testamenti secundùm* literam *vera sint, ea jam in actum sit producta.*

1. SAtis plenè jam, opinor, *Rationabilitatem* Christianæ Religionis in sua Idea illustravimus, pleniùs fortasse quàm opus erat priùs quàm aggressi essemus probationem plus esse quàm meram Ideam. Contrahemus jam per modum *Recapitulationis* partem hanc magìs *Intelligibilem* in formam minorem, ut debita illius symmetria, partiúmq; proportio commodiùs conspici possit. Quod & memoriam nostram recreabit & adjuvabit porrò judicium, quippe qui magìs facilem sic habituri sumus opportunitatem robur solidum contemplandi pulchrámq; totius structuræ congruentiam.

2. Atq; ausim hìc profectò ad certamen provocare quemlibet vel malignissimè gnarum ac peritum, si ullam realem invenire potest objectionem contra fabricam tam *intelligibilis* Veritatis, cujus fundamentum super quod extruitur non minùs firmum est quàm hæc *Axiomata* quæ nullo pacto possunt negari, *Deum scilicet esse, & perfectam particularémq; Providentiam. Esse etiam Angelos ac Spiritus humanos realiter à suis corporibus distinctos,* & utrosq; perinde lapsûs esse capaces. Quæ quidem nos demonstravimus partim in præsenti hoc Tractatu, partim in * scriptis aliis: Et universum hìc mundum appello an ea quæ scripsimus ejusmodi non sint quibus nihil solidi possit opponi. Præterea, *Lapsum hominum pariter atq; Angelorum esse* Divinæ vitæ *derelictionem & adhæsionem* Animali absq; omni fræno ac limite. Quo fit ut lapsi Angeli vel Dæmones æquè ac ipse homo quantùm ad internam vitam *mera bruta* evaserint omni tactu sensúve *Divinæ bonitatis* destituti. Ac proinde *ipsorum Imperium in genere, brutorum imperio planè simile esse,* secundùm *libidinem* utiq; ac *potentiam,* ubi fortiores infirmioribus cum superbia ac insolentia imperitant. Atq; ità Diaboli cùm hominibus gradu aliquo sint superiores, magìs ingenio polleant ac viribus quàm illi, equidem per *Naturam* eis in sortem cedit ut in genus humanum Tyrannidem exerceant, utpote qui tandem cum ipsis Diabolis ejusdem criminis facti fuerunt participes, æquéq; contra Deum rebelles atq; illi.

Vide lib. 2. cap. 1, 2, 3.

* *In Antidoto adversùs Atheismum, & in Tractatû de Anima Immortalitate.*

3. Et certè non est nisi sapientiæ quoddam genus ac justitiæ in magno illo Judice ac *Dramatista,* Deo omnipotenti, hæc permittere ad Tempus. Ac proinde maxima pars terrarum orbis debebat ad Tempus Religione cultúq; Dæmonum exerceri, qui insani erant enorméśq; *vitæ* merè *Animalis* commendatores filiis hominum sine ullis finibus aut limitibus; dum ipsi interea illud Tributum à malè tractatis mortalibus recipiebant quod maximè eorum superbiæ & Tyrannicæ indoli conveniret, hoc est, cultum

cultum Religiosum & obedientiam absolutam, quemadmodum probavi multis exemplis ex Historia allatis.

4. Nec mira res est, ut Deus hæc omnia silentio tam diu ferret, partim ex eo quod jam significavi, & partim, quoniam is extra omnem omninò ictum realis alicujus injuriæ est situs, & ex eo porrò, quòd *Objectum* hujus enormis furoris tum hominum tum Diabolorum in quo sibi tantopere placent, non est nisi effectum *unius illius Potestatis* unde omnia sunt, vel minutula aliqua quasi lacinia aut umbra *Divinorum attributorum*. Universos enim *Animalis vitæ* ramusculos bonos esse ac laudabiles in seipsis, solúmq; immoderatum eorum Amorem usúmq; rem esse culpabilem satis clarè demonstravimus. Magna igitur illa Rebellio Angelorum pariter atq; hominum nihil aliud est quàm phrenetica quædam circa magis obscuras, evanidas, magísq; ignobiles operationes manifestationésve illius Potestatis quæ in omnia se penetrat, & quâ omnia subsistunt ac moventur, temulentia ac deliratio.

5. In humili hoc abjectóq; statu tenetur *Regnum tenebrarum*, qui vel omnis suæ contumaciæ ac Rebellionis ingratiis ipsum pulverem semper lambunt pedum illius à quo defecerunt. *Neq; enim vis ulla est nec consilium contra æternum Deum, sed voluntas illius stabit in omnibus.* Illa igitur cuncta complectens *Sapientia* non circumventa erat nec ex inopinatò oppressa rebelli hâc spirituum turbâ, sed passa est eos introducere tenebras è quibus ipsa elicitura esset magis mirabilem ac gloriosam Lucem, permisítq; primùm ipsis tabellam coloribus quibusdam fuscis oblinere super quos illa apud seipsam statuerat speciem postea delineare maximè omnium illustrem pulchrámq; quam humanus oculus ad contemplandum potest expetere.

6. Quòd verò lapsus sit hominum atq; Angelorum valdè est manifestum. Humani generis lapsus tam conspicuus est ut non solùm Philosophi nobiliores, quales erant *Pythagorei* ac *Platonici*, verùm etiam ipsæ sanctiones legum ac pœnarum constitutiones, generalésq; hominum confessiones de pronitate sua ad vitium ac improbitatem abundè testificantur. Quódq; impii sunt *Spiritus* sive *mali* Genii æquè ac *boni*, Paganorum Religiones, & confessiones *Sagarum* ipsorúmq; effecta in Dæmoniacis satis valida sunt argumenta.

7. Jam verò, quod dixi, Sapientia illa quæ omnia ordinat suaviter, nè minimis quidem modis, malo hoc Angelorum hominúmq; lapsorum incepto frustratur vel eluditur, sed illud tanquam idoneum fomitem ac materiam unde gloriosior *Divinæ vitæ* Triumphus, flammarum instar sit erupturus, considerat. Notúsq; ille *Pythagoreorum* Aphorismus, qui nulla Principia in pusillos fines posuerunt, huic rei perquam optimè convenit, Τὸ χέρον ἕνεκα τοῦ βελτίονος, *Deterius utilitati usuiq; inservit melioris.* Ipsúmq; proculdubio *tenebrarum Regnum*, majori *regni Lucis* utilitati ab illo qui gubernat omnia, admodum dextrè subordinatur. Siquidem debitum universis ipsorum facultatibus exercitium præbet (in gratiam nempe *Divinæ vitæ* quam Deus jure merito rebus omnibus præfert) utì & felicissimam insuper victoriam ac Triumphum. Adeò ut seculorum periodus ità finire debeat, (tam accuratâ Providentiâ res administrante) quemadmodum valdè lepida ac jucunda *Tragico-comœdia.* Hæc humana ratio expectabit, supposito quòd sit Deus ac Providentia, (ut sunt pro certissimo utriq;) præsertim si una Animarum ac *Spirituum* qualitas melior sit ac pretiosior quàm alia. *Divinâq; vita* tandem perfectio omnium amabilissima.

8. Quod vel tactûs fidem æquat apud omnes eos qui semel ejus perceperint excellentiam ac dulcedinem. Et ignorantia certè cæcorum, nullius argumenti vim habere debet contra scientiam eorum qui vident. Etenim una Anima, Angelus vel Spiritus (quanquam idem esse possunt substantiâ, quemadmodum omnes res corporeæ eâdem sunt materiâ) tantò differre potest ab altero quantò Aurum, Adamantes, & Uniones à communi limo lutóve differunt, vel perfectissima Pulchritudo à monstro maximè deformi ac horrido. Illud igitur quod vile est rejicietur, quod verò pretiosum est ac nobile eligetur in die illo quo Dominus gemmas suas collecturus sit ac repositurus.

9. Quódq; aliquando futurus sit hujusmodi vindictæ visibilis dies, in quo tota Terra per iram Dei conflagrabit, non solùm communis fama per omnia secula locósq; divulgata de *finali mundi conflagratione*, Rationésq; naturales in Philosophia, verùm etiam ipsa necessitas alicujus universalis, palpabilis & sensibilis supplicii de hominibus impudenter prophanis atheísq; sumendi admodum validum argumentum est cur credamus.

10. Magnum igitur illud Bonum quod oritur ex hac defectione hominum atq; Angelorum est *activitatis* intellectualium creaturarum in mundo acrior intensio, quò emanationes *omnimodæ vitæ* magis ad vivum possint sentiri, dum omnes facul-

tates

tates ac passiones Animarum ac Spirituum provinciâ magìs difficili ac variâ excitantur & occcupantur, majoríq; cum æstu vitæ atq; motûs, cúmq; attentiore vigilantia, sensúq; magìs sapido acquisitarum perfectionum, quàm si nulla hujusmodi facta fuisset pugna luctáq; inter *Regnum tenebrarum* ac *lucis*.

11. Nunc igitur quanquam primâ quidem specie Deus videri potest *Regnum tenebrosum vitámq; animalem* è carceribus aliquanto antè emitti permisisse laxarívе ad cursum quàm *Divinam*, debet tamen opportuno tempore per modum aliquem oppidò quàm efficacem, ità excitare, animare & assistere *Divinæ vitæ* contra *Potestates tenebrarum*, ut admodùm conspicuas aliquando victorias contra usurpatam Satanæ Tyrannidem in filios hominum, possit reportare. Quamobrem *Divina Sapientia* quæ secundùm potentiam absolutam non agit, sed secundùm naturæ rerum congruentiam, humanum genus à servitute Diaboli liberare, eósq; ab enormitatibus *Animalis vitæ* ad amplectendam *Divinam* revocare debet, hujusmodi quidem ratione quæ humanis facultatibus maximè sit accommodata.

12. Et quid, obsecro, excogitari potest, quòd magìs naturaliter operari queat in humanam indolem ad exsolvendum eum è servitute Satanæ, efficiendúmq; ut *vitam* amplectatur *Divinam* quam dereliquerat, quàm ut aliquod valdè conspicuum illius exemplum in gravi aliquo ac venerabili viro exhibeatur, qui maximè seriò humanum genus ad insistendum suis vestigiis ac moribus hortaturus sit, cujúsq; Doctrina per sensibilia de cœlo Testimonia, ad exornandam exaltandámq; illius personam esset commendanda; quo palàm fiat eum charissimam esse prolem, voluptatem unicam, ipsissimásq; delicias æterni Dei, cum hujusmodi vocali significatione ex ipsis nubibus, *Hic est filius meus dilectus, audite eum?* Breviter, quàm ut *Nativitas*, *Vita* ac *Mors* ejus adornanda esset ejusmodi miraculosis ac supernaturalibus circumstantiis quibus manifestum esse possit omnibus qui datâ operâ non cæcutiant, *hunc hominem verum esse ac infallibilem Dei nuncium?*

13. Cæterùm, cùm hoc tantò tristius futurum fuisset nuncium, quantò forent persuasiores illud esse verum, Quòd utiq; relinquere deberent omnes enormes voluptates *Animalis vitæ*, ac pressè arctéq; se astringere ad *Divinam*: Necessarium porrò erat ut de condigno præmio certiores fierent ob tantos labores qui ipsis sustinendi essent, in mortificando castigandóq; suas naturales & assuetas cupiditates, & coërcendo sese intra viam angustiorem. Ac proinde consentaneum erat ut illa veritas quæ ità obscura plerisq; hominibus & incredibilis videtur, etiam crasso aliquo modo vel maximè mediocri captui fieret manifesta. Præmium intelligo *beatæ Immortalitatis* post hanc vitam, & recuperationem Cœli vel Paradisi quam Gens humana perdiderat. Cujus certitudo nescio quo meliori modo ipsis detegi possit quàm per Testimonium cujuspiam quem nos certi simus esse infallibilem, quíq; expressim affirmet se illinc fuisse profectum, rursúsq; illinc post mortem esse rediturum, nec id solùm affirmet hominibus, sed demonstret insuper, etiam ad externum aspectum, suscitatione scilicet è sepulchro suo postquam planè apertéq; mortuus fuerat, & ascensione in cœlos ubi caro & sanguis habitare non possunt. Quæ *Immortalitatis Animæ* conspicua quidem demonstratio est, atq; æquè sensibiliter vel tardissimo captui accommodata, atq; si homo quispiam, de cujus fide ac veracitate populus certò esset persuasus, ab alto aliquo monte descenderet, ubi nemini ex illius loci incolis adhuc fuisse contigerat, narrarétq; ipsis, quàm amœnæ sylvæ nemoráq; ibi essent, & quàm omni genere deliciosorum fructuum plena, adeò ut vera esset terrestris Paradisus, quódq; locus non tam præruptus esset & inaccessus quàm illi opinabantur, & cum eo illuc reverteret rursus in ipso conspectu eorum qui in quæstionem rem vocarent. Hæc consideratio ipsam internam eorum rationem penetraret, rémq; ipsam apud ipsos, acu, quod dicitur, tangeret. Neq; enim eò usq; lapsi sunt qui vel in infimum lapsi sunt gradum ut omnem sensum proprii sui commodi perdiderint, cupiditatémve sempiternæ Beatitudinis, si qua fortè spes tantæ rei ipsis effulserit.

14. Atq; hoc profectò sufficeret ad efficiendum ut humanum genus jugi Tyrannidis Diaboli tæderet. Verùm in omnibus defectionibus oportet caput esse aliquod. Et nulla sanè persona tam idonea est ad hujusmodi Inceptum quàm is qui remunerari noverit suos Sectatores, cujus virtutes Tyranni vitiis eminenter sint oppositæ, cujúsq; imperium postquam inauguratus sit, consuetis naturalibus populi propensionibus innocuis minimè omnium adversetur.

Quamobrem, quum Diaboli imperium infame sit ob ineffabilem superbiam, insolentiam & crudelitatem in humanum genus (quemadmodum fusè detectum est in sanguinolentis sacrificiis & contumeliosis hominum tractationibus quantùm ad superstitiones,

stitiones, de quibus nemo dubitare potest quin nullum alium habuerint Autorem quàm ipsum *Satanam*) caput hujus legitimæ defectionis debet esse eximiè benignus, clemens, misericors, mirificéq; humani Generis amans. Humilis porrò admodum & demissus, tantúmq; abesse à requirendo istiusmodi abominabilia & sanguinolenta Homagia cujusmodi sunt hominum mactationes, ut ipse potiùs è contrà vellet propriam suam vitam lubenter eorum gratiâ deponere. Quod necessariò ineffabilem sibi affectuum sectatorum suorum conciliationem procreabit, excitabítq; in ipsis vehementiorem detestationem Tyrannidis Diaboli. Cæterùm, quandoquidem Amor inefficax est, ubi benefaciendi facultate destituitur; Princeps hic magis consummatè perfectus erit, si inveniatur non modò tam benignus ut lubenter vellet, si res ità tulerit, vitam suam pro subditis suis deponere, sed etiam facultate polleat servandi eos ab omnibus illis incommodis quibus adversa potestas ipsos illaqueavisset. Cujus quidem merces nihil erat aliud quàm æterna mors. Ac proinde par erat ut potestatem haberet à Deo donandi vitam æternam, & coronandi nos beatâ Immortalitate in Die novissimo, servandíq; à generali illa clade quæ, procedente tempore, rebelles Angelos æquè ac impœnitentes hominum animas est oppressura.

15. Postremò, naturalibus illis ac innocuis propensionibus humani generis hoc caput, de quo agimus, gratificabitur, si illiusmodi in ipso sint proprietates quæ eorum opinionibus, consuetudinibus, & desideriis in re Religionis conveniant. Novimus verò ex Historia, Ethnicos admodum pronos fuisse ad suspicandum eos qui eximii eorum fuerint benefactores ex stirpe plusquam humana fuisse oriundos, & tam altum erga eos habuisse gratificationis sensum, ut in Deorum numerum post mortem referrent Divinósq; ipsis honores præstarent. His adde opinionem de necessitate suorum καθαρμάτων & ἀνθρωποθυσιῶν ad placandam iram Deorum; déq; Deorum suorum Medioxumorum utilitate. Quamobrem si Divina Providentia has etiam addiderit gratificationes in Electione Capitis quod constituturus est ad oppugnandum demoliendúmq; Regnum Satanæ, res eò adhuc magis perfectè adaptabitur accommodabitúrq; humanis facultatibus, quæ postquam ineptissimis erroribus diu sint ludificatæ, facere non possunt quin ingenti abripiantur gaudio ad aspectum veri & legitimi sui Objecti. Atq; sic Nationes invenient talem Principem ac Ducem, quem quantò attentiùs intueantur & aspectent, tantò majori illius amore erunt inflammati; Sapientiâ Divinâ demittente se in hoc consilio ad omnimodas blandarum solicitationum artes quibus miserè lapsum humanum genus lucrifacere possit reducere̍q; à *Tyrannide Satanæ* ad *regnum Dei*.

16. Hæc brevis est *intelligibilioris* partis Christianitatis *Recapitulatio*, cujus formam rationémq; talem esse judico, ut ausim cujusvis judicium appellare, an non ità digna sit Divinâ sapientiâ ac bonitate, itáq; commodè adaptata naturæ rerum presentíq; hominum conditioni in terris, ut fieri non possit quin Providentia aliquando mitteret in mundum talem Principem ac Redemptorem populi sui à captivitate Diaboli, qualem nos descripsimus; qui postquam æternæ vitæ promissa eis qui ipsum fideliter sectaturi sint, declaravit, legitq; hoc pacto sibi milites contra copias *Regni Tenebrarum*, mundum nobili hoc maximíq; momenti conflictu exerceret, & post debitum tempus probationis Fidei, Perseverantiæ, Constantiæ, Amoris atq; Obedientiæ eorum qui ipsi adhæserint, rediret rursus visibili cum pompa secundùm Promissa, victoriam donans, pacémq; ac beatam Immortalitatem suis, irámq; effundens & vindictam extremúmq; Exitium in contumaces & contemptuosos suos Inimicos. Hæc forma, inquam, Providentiæ atq; inventum in Idea sua consideratum ità rationi consentaneum est, ut nemo sapiens piúsq; sit quin aliquando id reapse fore in Mundo facilè sit assensurus. Cæterùm nunc probare conabor reapse jam esse, hancq; Providentiæ periodum incepisse in adventu Jesu Christi filii Dei ac beatæ Virginis, hoc est, Religionem nostram Christianam, (quatenus spectat Personam Christi,) quemadmodum ego eam in præcipuis illius partibus proposui & explicavi, non esse *meram Ideam* sed *realem* & actualem *veritatem*. Quod spero sufficienter demonstratum iri si probavero, Expectatum *Messiam* jam venisse, scriptáq; Novi Testamenti esse vera. Etenim nihil tunc propositum nostrum frustrari potest nisi quis eò dementiæ prorupturus sit ut *literalem sensum* eorum scriptorum pervertat, miraculáq; omnia ibi commemorata in *meram* mutet *Allegoriam*.

CAP.

CAP. XII.

1. *Præcipuum Authorem hujus* Mysticæ dementiæ, *quæ verum & literalem* sensum *Scripturæ abrogat, esse H. Nicolai, in cujus igitur doctrinam personámq; accuratiùs est inquirendum.* 2. *Amarulenta ejus convitia, magnúsq; despectus ac contemptus ministrorum Evangelii Christi qui docent secundùm literam, cum malis ejus rei consequentiis.* 3. *Ratio cur ipsos ità vilificet; Ejúsq; præceptum sectatoribus, nè doctores ullos consulant præterquam* Seniores suæ Familiæ, *immò nè* dictata *quidem propriarum conscientiarum, sed ut totos se dedant* Seniorum *suorum ductui; simplicium Animarum per impiam hanc technam à Servatore suo defectio irrecuperabilis.* 4. *Exaggeratæ suiipsius magnificationes suiq;* servitii Amoris *præ Oeconomia* Mosis, Johannis Baptistæ *& ipsius* Christi. 5. *Quòd ejus* Servitium Amoris *tertia est* Oeconomia, *nempe* Spiritûs, *talisq; quæ excellat* Oeconomiam *Christi, cum aliis suæ Doctrinæ Encomiis, veluti,* clangorem *esse* ultimæ Tubæ, Descensum novæ Hierosolymæ *de* cœlo, Resurrectionem mortuorum, *& gloriosum* adventum Christi ad Judicium, *æternámq; impiorum condemnationem in Igni* Infernali. 6. H. Nicolai *pro suo tempore & post eum, per successionem,* Familiæ Amoris *natu maximum ipsum Christum esse descendentem de cœlo ad mundum judicandum, verúmq; Pontificem maximum in æternum in* Sancto Sanctorum.

1. CUM igitur hoc unicum restet obstaculum quo minùs prosperè hac in re procedamus, cúmq; disseminatio hujus *Mysticæ dementiæ* ab existimatione & autoritate illius nimis quàm valdè venerati Enthusiastæ *H. Nicolai Amstelodamensis proveniat,* necessitatem hîc mihi imponi video subsistendi paulisper, detegendíq; enormes ejus doctrinas & absurdas, tum ad liberandum ab errore seductos ipsius admiratores, tum ad confirmandam * publicam meam de ipso Censuram; ut nè videar vel minimo quidem modo temerarius fuisse vel injurius. Utq; commodiùs progrediamur; primò, eum vobis exhibebo in summo suo apparatu ac splendore, proprii styli testimoniis exornatum, talémq; qualis ipse coram mundo cupit videri; & postea examinabo siquid subsit fundamenti, rationísve cur quis credat eum esse talem. Et postremò argumenta producam quibus eum demonstrabo id non esse quod præ se fert.

* *Enthusiasm. Triumphat. sect.* 40.

2. Utq; hîc ipsius splendor apparere possit æquè grandis atq; ipse discupit, primò, audietis quàm misellæ reculæ sint omnes qui non inveniuntur suæ sectæ, si modò fidem habere velitis ipsius de eis censuræ. Nimirum, * *Nullam cognitionem esse Christi nec Scripturæ extrà quàm quæ sit in sua Familia: Absq; suo* servitio Amoris *omnia Dei servitia, Sapientiam ac Doctrinam è Scriptura, per quantumlibet peritos doceatur, non esse nisi effascinationem & cæcitatem.* || Et *quotquot diffidunt opponúntq; sese suo* servitio Amoris, *terram sapere ac Diabolum. Nullámq; esse remissionem peccatorum extra suam communitatem.* * *Pro certóq; omne id falsum esse & mendacium, seductionem & deceptionem, quicquid non Deificati nec illuminati homines ex imaginatione vel opulentia suæ scientiæ & eruditionis è Scripturis producunt, instituunt, prædicant docéntque. Omnes Doctores ac discipulos extra suam communitatem, falsam esse Christianitatem, synagogam vel scholam Diaboli, imò nidum Diabolorum omniúmq; impiorum Spirituum.* Ac de ipsorum scientia per compendium pronunciat & semel; *Eam utiq; falsam esse Essentiam, Diabolum, Antichristum, Spiritum illum impium, Inferni Regnum,* ac *Majestatem Diaboli.* Nihilo præstabilior quàm sic est maximè sobria maximéq; accurata ratiocinatio è sacris Scripturis, simpléxve Historiæ Christi omniúmq; illius Promissorum Intellectio in Animabus quantumlibet sinceris & religiosis, nisi sint ex sua beata *Familia Amoris,* quibus, ut videtur, per sortem contigit solis esse è toto mundo *Illuminatis.* Super hac re plura occurrunt in *prima* ejus *Exhortatione* cap. 15 & 16. Qui deformis infestúsq; character quem Christianis omnibus, præterquam eis qui è propria sint Familia, inurit (qui tamen reverà (quemadmodum mox intelligetur) non sunt Christiani) non potest non exacerbare animos professis suis sectatoribus eósq; supra modum irritare contra Evangelii *ministerium Literale.* Quod tamen satìs clarè nobis exhibet Historiam Christi, promissa ejus, ac præcepta. Neq; quicquam est sensûs Mystici quod verum sit, quin *literaliter* in Textu descriptum inveniatur. Adeò ut

* *Vide Introduct. cap.*8.96. *& cap.* 1. 10.
|| *Vide vaticinium spiritûs Amoris, cap.* 10. 7.
* *Exhortat. c.*7.4 *cap.*16, 17.

 tota

tota ipsorum gloriatio non sit nisi de *Allusionibus* ac *Phraseologiis.* Nec producere quicquam possunt quod non apertè jam in ipsa litera nobis ante oculos jacet. Ac proinde si quod habent *selectum* inter seipsos *secretum* est certè *Infidelitatis* quoddam Mysterium vel *Incredulitatis*, audax & absurda Præsumptio, *Historiam non esse veram.*

3. Quæ Præsumptio eos facit omnes Scripturæ peritos tam confidenter sub ignorantia concludere, cùm nemo eorum hactenus tam nasutus fuerit ut vel minimam in *vetustate Literæ* odoraretur falsitatem. Ac proinde nè *Novitii* ipsorum illaquearentur distraherentúrve per fidem simplicem perspicuámve doctrinam vulgarium Christianorum, hortatur eos non auscultare nec credere ulli alii ministerio vel informationi, præterquam quæ administretur per *Seniores* suæ *Familiæ Amoris*, ipsis præcipiens ut intellectus suos totos * dedant natu maximo Familiæ, nullísq; aliis autem accommodent præterquam suæ Sectæ Doctoribus. * Immò verò non permittit ipsis nè *lumen* quidem *animi sui internum* consulere, nec seipsos judicare, judicarive à propriis suis conscientiis, sed solummodò à *Senioribus Familiæ Amoris*, de quibus nè minimam suspicionem eos habere oportet aut erroris aut perfidiæ. Quæ maxima Tyrannis & servitus est quæ humanæ Animæ imponi potest, nec obscura indicatio quòd ea approbaturi sint ac persuasuri quæ planè sunt contra *Scripturam*, *Rationem* & *Conscientiam.* Atq; hac technâ multi innocui simplicésq; Agni ex ovili Christi rapiuntur, & in densissimas remotissimásq; sylvas, & tenebrosissimas specus & cavernas, ultra famam, deportantur ab albo hoc Lupo devorandi, qui gratiosis suis sermonibus, flexanimis persuasionibus, molliq; blandiloquentiâ amore totâ inunctâ & aromatizatâ, hosce parvulos, qui ori suo salivam movent maximè, ad magnam sui admirationem primò pellicit, & postea ad æternam eorum perniciem, extinguit prorsus in ipsis omnem illam Fidem quam habuerint in *Persona* ac *Promissis* semper beati *Servatoris.*

Cap. 12. 37.
* *Cap.* 13. 9. & 14. 1.
* *Cap.* 20. 12, 13.

Quod quidem is efficit intercludendo omnes suppetias quas *Rationis* usus *Scripturarúmq;* peritia afferre possit, ejusmodi ea conviciis lacerans, quæ suprà commemoravi, (cùm mollissima contumelia quam in ea conjicit, sit *imaginatio scientiæ*,) verùm seipsum magnificans, suúmq; *servitium Amoris*, hoc est, Doctrinam suam supra quicquid hactenus filiis hominum apparuerit, quemadmodum jam intelligetur.

Vide Evang. ejus cap. 37.

4. Anteponit enim seipsum *Abrahamo*, *Mosi*, *Davidi*, & universis Prophetis. *Johanni* etiam *Baptistæ*, immò verò & personæ ipsius *Christi.* Etenim concedit sanè Ministerium Patrum in fœdere Circumcisionis usq; ad *Mosem* fuisse anteriorem partem veri Tabernaculi; *Mosémq;* in figuris atq; umbris exhibuisse veram Essentiam veri Sanctuarii Dei in Spiritu; *Davidiq;* ac *Prophetis* ostensam esse veram Essentiam in spiritu sui visûs; *Johannem* porrò *Baptistam* præparationem fuisse per pœnitentiam ad introitum in *Sanctum* veri Tabernaculi, hócq; *Sanctum* veri Tabernaculi esse ministerium Christi in Fide. Sed enimverò *Sanctum Sanctorum*, sive *maximè Sanctum*, id sibi ipsi reservat suóq; *Amoris servitio.* In quo, uti ille gloriatur, est perfectio vitæ, vaticiniorum omnium à mundo condito completio, justum Dei judicium, Thronus Christi ante quem omnia necessariò sunt manifestanda, perfecta Deitatis Essentia, & vera requies Electorum Dei. Appellat porrò suum *Amoris servitium Diem novissimum*, & *perfectionem* ac *Coronidem* omnium operum Dei. Quibus innuere vult illud *æternum* esse *Diem septimum* sive *Sabbatum.* Et tamen idem vult esse *Diem* etiam *octavum*, tanquam si affectaret Diem festum ultra illum Dei ipsius Diem, Tempúsq; ultra Æternitatem.

Cap. 38. 3.

5. Rursus, in suo *vaticinio spiritûs Amoris*, summo se iterum loco collocat in enumeratione trium principalium Ministeriorum, Ministerii scilicet Legis sub Deo Patre, Ministerii Fidei sub Christo Servatore, & Ministerii sive *servitii Amoris* sub Spiritu sancto. Cujus officii affectationem ille didicit à Præceptore suo *Davide Georgio*, quemadmodum notatur ab ipsis qui de his Enthusiastis scripserunt. Missa hìc facio minora ejus doctrinæ encomia, veluti, Quòd sit *Tuba ultima*, *firmissimus* ille *sermo Propheticus*; Quòd ejus *Dies Amoris* sit *novus ille Dies quem fecit Dominus*, *abundans claritate plenúsq; æterno gaudio*, *Nova Hierosolyma descendens de Cœlo*, & *Hæreditas rectæ Perfectionis.* Concludemus cum illo quod scribit in *Revelatione Dei*: *Ecce statim in hoc Die apparet Regnum Dei cælorum ejúsq; justitiæ, Divina Majestas ejúsq; gloria, salus Christi & æterna vita in perfecta claritate cum magno triumpho & gaudio; Resurrectio etiam mortuorum, purificatio Terræ, Gentium benedictio, justum Dei Judicium, gloriosus Christi Adventus cum omnibus suis Sanctorum myriadibus, Æternáq; Condemnatio impiorum in Igni Infernali.* Quid igitur amplius expectare potes quàm quod impletur in ejus *servitio Amoris*? Aut quæ

Revel. Dei cap. 29. v. 3.

major

major esse potest persona quàm is qui tam gloriosam exorditur Oeconomiam in terris? Observemus igitur quemnam seipsum faciat in media hac gloria ac apparatu quem ante hominum oculos exponit.

6. Equidem quasi parùm esset è mortuis esse suscitatum unctúmq; Spiritu sancto, gloriatur præterea *Deum in ipso habitationem suæ gloriæ suiq; sancti nominis obsignavisse.* Et alibi, *se Deum factum esse cum Deo & consubstantiatum cum Divino Numine.* Et expressim in *Evangelio suo*, cap. 34. declarat, ut *Deus se hominificavit cum ipso, ipsúmq; Deificavit cum sua Deitate in Tabernaculum vivum, in Domicilium habitationis, in sedem sui Christi è semine Davidis.* Ut *Tribunal Christi revelatum est de cœlo à dextra Dei,* útq; *in eodem Tribunali Christi sedet quidam* (seipsum intelligit) *in habitaculo Davidis qui justè judicat, æquitatem meditatur, requiritq; justitiam, Deúmq; per eum judicaturum esse totum ambitum orbis terrarum.* Hic (in *Introductione ad speculum justitiæ*) *est verus Messias, æternus Pontifex maximus in Sancto sanctorum, nobilis Rex Israëlis & Judæ, qui sedem Patris occupat, pacificus Princeps sempiternus super domum Jacob secundùm Promissa.* Verùm inquies, hoc intelligi non potest de *H. Nicolai* sed de *Christo*, quemadmodum aliàs scripsit, *In sua communitate Amoris verum esse judicem Jesum Christum Dominum nostrum ac Regem, qui justum exercet judicium Patris secundùm veritatem.* Verùm intelligere nos porrò oportet hunc Christum qui sedet super thronum Patris *Davidis* esse Patrem natu maximum *Familiæ Amoris*, quemadmodum apparet ex suo *Evangelio*, cap. 31. sect. 14, 16. Quæ loca collata cum his quæ jam commemorata sunt planè indicant, *H. Nicolai* hunc Christum esse super thronum *Davidis* pro suo Tempore; &, quod adhuc pejus est, seménq; nunquam finiendæ insaniæ ac Blasphemiæ, Enormem utiq; hanc præsumptionem, quòd maximus natu Familiæ ipse Christus sit de cœlo regressus ad judicandum mundum cum Æquitate, in suos posteros derivatum iri in perpetuum. Utq; adventus hujus Christi videri possit magìs gloriosus magísq; ipsis Scripturæ locutionibus congruens, Angelis comitatus advenit æquè ac Sanctis, dum quidam ex illius Senioribus exornantur resplendenti Titulo *Seraphinorum*, ut videre licet in *Legendo* de vita ejus, quod inscribitur, *Mirabilia Dei*, utì etiam in suo *Speculo Justitiæ*.

Evang. cap. 38. *Cap. 12.* *Exhortat. cap 20. 13.*

CAP. XIII.

1. *Examinatio Rationum omnium quæ occurrunt cur Fanaticus hic gloriator tantoperè se magnificet.* 2. *Nullas esse ejus rei Rationes nec è* Materia *quam tradit, nec ex* Eloquentia Scripturali, *nec ex suis animi* Rapturis *&* Allegoriis *petendas.* 3. *Ineffabilis vis & utilitas* Literæ *præ illa* Allegoriarum *in* Crucifixione, Resurrectione, Ascensione *Servatoris ejúsq;* reditu ad Judicium. 4. *Quòd facultas allegoricè interpretandi Scripturas nullum donum speciale sit divinum, sed aut naturalis imaginationis aut educationis fructus.* 5. *Nullas eum occasiones habuisse magnificandi se ex editis* miraculis. 6. *Nec ex eo quòd* Perfectionis *aut specialis aliquis* Præco *esset aut* Exemplum. 7. *De Imperfectione illa quæ radicatur in Impuritate* Astralis *Spiritûs & effrænis Tumultûs Imaginationis in hominibus Fanaticis.*

1. CÆterùm satis jam narratum est ad ostendendum singularem illam existimationem quam hic *Enthusiastes* & de seipso habuit & in aliorum animos insinuare voluit de sua Persona ac Doctrina. Examinemus jam quodnam jus rationémve ipse habuerit tantum sibi assumendi, aliíve tantum ipsi attribuendi habere possint. Et ut omnimoda quæ excogitari possint argumenta in medium protrahamus; elatam hanc de se opinionem, quasi tam singularis esset persona, aut è *Materia* quam tradit hauriri oportet, aut ex ejus *Eloquentia*, aut ex animi *Raptibus* quibus teneretur in scribendo suas Revelationes (quemadmodum eas censeri cupit) aut ex *allegoricis* suis *Mysteriis*, aut ex sua *Perfectionis* Evangelizatione, aut deniq; ex eo quòd *Scripturæ* de ipso *vaticinatæ* sint tanquam de Persona in qua omnia sint implenda.

2. Jam verò quantùm ad præcipuam *Materiam* quam apertè tradit & in propatulo, est certè *præstantia Amoris.* Quæ Christianitati veritas est tam essentialis

Vide lib. 8. cap. 2. & 13. támq; manifestò in Evangelio inculcata, ut nullus verus sit Christianus cui non sit admodum conspicua. Adeò ut nihil opus sit novo aliquo præceptore qui in hac Divina gratia nos erudiat, multóq; minùs Prophetâ aliquo divinitùs inspirato ad docendum id quod tam clarè jam omnibus patet. Ac proinde si quid novi subsit in hac *Amoris* doctrina, istiusmodi Amoris genus esse oportet quod Christianis prorsus sit novum, veris utiq; Christianis, non autem *Gnosticis*, scholæq; *Simonis Magi* qui æquè magnificè de se locutus est atq; hic Impostor quoquo modo potuit. Et quod *scripturalem* ejus *Eloquentiam* spectat, animíq; *Raptus* & elevationes in scribendo sua cogitata, quòd hujusmodi res frequenter à *Natura* oriuntur (ut deteriora taceam adminicula) corporisq; *Temperamento*, abundè declaratum est in *Enthusiasmo Triumphato*, quemadmodum & de dexteritate *allegoricè* Scripturam interpretandi; Quod quàm distortè tamen ac monstrosè ille fecerit mox annotabimus.

Vide Enthusiaf. Triumphat. sect. 19. usq; ad 39.

3. Intereà loci observatu dignum existimo quàm vertiginosi omníq; judicio destituti illi homines sint, qui tantoperè mystico sensu oblectantur ejusmodi partium Historiæ Christi quæ maximam utilitatem habituræ sint si secundùm meram literam intelligantur: Cujusmodi sunt ejus *Passio*, *Resurrectio*, *Ascensio*, *Sessio ad dextram Dei*, &*Reditus ad Judicium*, quando mutaturus est hæc vilia nostra corpora in similitudinem sui corporis cœlestis. Nam si hæc omnia faceremus meras imagines alicujus rei in nobis præstandæ; *Crucifixionem* scilicet, *mortificationis* veteris hominis, *Resurrectionem*, *resurrectionis nostræ ad novitatem vitæ*, & *Ascensionem* in cœlos sessionémq; ad dextram Dei, *introitûs nostri* in *Essentiam cœlestem*, regníq; & imperii inibi nostri cum Christo in spiritu, & *Reditum* ejus deniq; *ad Judicium*, *moderationis* ac *gubernationis naturalis* nostri ac terrestris *hominis* cum æquitate & Justitia; (quæ ipsæ allegoriæ, aut aliæ vix tam commodæ, profundissima sapientia est maximéq; divina Revelatio quæ reperitur in admirando hoc Propheta:) Hujusmodi, inquam, allusiones & similitudines nullam majorem vim haberent nec efficaciam ad urgendum nos promovendúmve ad eas perfectiones assequendas quas repræsentant, quàm si historia Christi mera esset fabula. Verùm si hæc omnia non consideraremus quidem tanquam *Imagines*, sed pro *Argumentis* è vera Historia deductis uteremur, haberent sanè ad bonos nos efficiendos vim prorsus inenarrabilem. * Etenim hoc pacto quivis ingenuus animus in pœnitentiales lacrymas totus liquesceret dum secum recolit, quomodo Dei filius ex mero amore ac commiseratione erga ipsum pro ipso esset crucifixus, ac proinde lubenter submitteret se omnibus doloribus cruciatibúsq; mortificationis ex genuino gratitudinis sensu erga suum Servatorem. *Et ex credita *Resurrectione* Christi è mortuis eò plùs animaretur ad prosequendam eam Resurrectionem quæ est ad sanctitatem vitæ, cùm certus sit de æterno laborum suorum fructu per beatam Immortalitatem. Cujus & *Ascensio* Christi in cœlum ulterius pignus est, & *Sessio* ad dextram Dei validior invitatio ad alienandum animum suum à desideriis terrenis adjiciendúmq; rerum supernarum meditationi. * Et postremò certa spes obtinendi illam coronam gloriæ quam Christus justus judex ipsi tribuet die novissimo (glorificatum illud cœlestéq; corpus intelligo) obligatio erit maxima quæ excogitari potest ad expendendas vires naturalis sui corporis in illius obsequium, ipsúmq; exponendi omnimodis asperitatibus, immò ipsi morti si opus fuerit, in honorem sui Servatoris; & ad illud possidendum interea in sanctitate quantâ potest maximâ, per gratulabundam observationem Præceptorum illius à quo expectamus corporis nostri Redemptionem.

*Vide lib. 8. cap. 16.

*Vide lib. 8. cap. 13.

*Vide lib. 8. cap. 18.

4. Quamobrem cùm *literalis* sensus historiæ Christi tam potens sit atq; efficax ad bonos nos efficiendos, indicium est, magnæ quidem inscitiæ ac levitatis esse, meras allegorias & allusiones, quæ nullam omnino in se vim habent impellendi nos ad pietatem ac virtutem, adeò deperire, ullóve modo suspicari rem esse adeò *spiritualem* ac *divinam* Scripturas allegoricè posse interpretari. Nihil enim hîc *Divinum* est præterquam firmus noster assensus ipsis sacris veritatibus quæ traduntur in Evangelio, sive *Vita* sint sive *Historia*. Etenim hoc donum est reverà spirituale. Verùm quòd concipimus unam alteram repræsentare posse, hoc tantùm est naturalis Imaginationis nostræ agilitas; aut ex usu & educatione nobis obveniens dexteritas: qualis non dubito quin in S. *Paulo* fuerit qui educatus est *Pharisæus* ac proinde in eorum *Midrash* sive sensu Mystico *veteris* Testamenti bene versatus, quod fecit ut adeò pronus esset ad hujusmodi applicationes in *novo*. Hæc verò non tam specialis Inspiratio erat peculiarísve *spiritualis* acquisitio præ reliquis Apostolis, quàm muneris sui pristinæq; *Educationis* specimen, quæ eum allusionibus & Allegoriis in interpretando legem assuefecerat. Adeò ut multùm sanè me misellarum harum Animarum misereſcat, quæ allusionibus istis & allegoricis reflexionibus, tanquam speculationibus omnium selectissimis,

Vide lib. 10. cap. 13. sect. 5.

selectissimis, ità abripiuntur oblectantúrque, ut se illuminatos indè sentiant longè supra captum aliorum mortalium; plus sibi placentes in variè depictis coloribus Iridis, quàm in sincera luce quæ illinc reflectitur. Quam tamen omnes veri Christiani manifestò vident sentiúntq; in illius Naturæ simplicitate absq; ullis hujusmodi nubilosis refractionibus, nôrúntq; reliquum non esse dictamen Spiritûs sed merum Imaginationis ministerium quæ illustrandis divinis perceptionibus opem suam affert. Et tamen tenue hoc Acetarium cibus est præcipuus quo hic Pseudopropheta suos pascit Sectatores, maximáq; Demonstratio quâ probari volunt quòd sit modo adeò extraordinario vocatus & inspiratus.

5. Quantùm enim ad miracula, nunquam ulla edidit, quemadmodum videre est in libro de ejus vita, qui inscribitur *Mirabilia Dei*, ubi nihil miraculosi commemoratur nisi propheticum quoddam insomnium in quo videtur terrefactus, unà cum religiosis quibusdam locutionibus postquam ex eo excitatus erat. Quibus addas felicem ejus elapsum è manibus Persecutorum, qui cùm fortean tam vigilantes non fuissent quàm par esset, Historia ità rem narrat quasi percussi essent cæcitate. Et deniq; ingeniosas ejus quæstiones & responsiones Sacerdoti vel *Confessario*, quando puer erat; ubi præcipuam doctrinæ suæ summam tam plenè enunciat ut videatur æquè sapere annos octo natus atq; unquam postea, quanquam ad satìs grandem ætatem vixerit. Cæterùm quilibet qui vel minima ex parte rerum gnarus sit, facilè potest discernere illam Dissertationem neutiquam pro vera Historia sed pro Fabula potiùs spirituali fuisse procusam. Adeò ut hæ res, quàm libet pusillæ sint, nulla tamen sit certitudo de earum veritate.

6. Jam verò quod illum Titulum spectat, quòd eminentissimus sit *præco Perfectionis*, admodùm inanis est gloriatio. Etenim sive per *perfectionem Amorem* intelligit, qui est *perfectio Legis*, non potest clariùs commodiúsve prædicari quàm in novo Testamento per Christum & Apostolos prædicatur (* Et quæ obsecro comparatio fieri potest inter hujusmodi *Amoris doctorem*, qui postquam Dei filius per signa & miracula declaratus erat, per intimam commiserationem erga genus humanum propriam vitam effuderit, & mollem obscurúmq; homuncionem, qui nihil novit præter affectata verba sermonésq; delicatulos coram mundo proferre?) sive magìs generalem prætendit Perfectionem in Divinis charismatis vitâve illa sancta cujus radix est *Fides in Deum* ejúsq; in Christo promissa, ramulíq; *Charitas*, *Humilitas* & *Puritas*, mox profectò apparebit, quantùm ad Fidem veram, eum omninò ab ea defecisse, factúmq; esse arborem emercidam, mortuam & eradicatam. Et in præsens manifestum etiam est ex suis scriptis (ut nullas ipsi intendamus accusationes ex alienis) quàm longè absit, ut sit perfectus in *Charitate*, *Humilitate*, aut *Puritate*. Quodnam enim luculentius signum est *defectûs Charitatis* quàm concludere omnes homines, qui ex ipsius *Communitate* non sint, Synagogam esse Satanæ, filiósq; Diaboli? Et quæ major *superbia* quàm seipsum *Abrahamo*, *Mosi*, *Christóq*; præferre, simularéq; tanquam si ipse Deus esset, judicatum veniens orbem terrarum cum suis Myriadibus Sanctorum & Seraphinorum? Et postremò, quæ evidentiora symptomata libidinis & *impuritatis* quàm subsidere excideréq; omni sensu ac præsagio vitæ futuræ? Ut taceam querelas ejus in suo *Speculo justitiæ*, de hujusmodi hominibus qui insinuarent se ad notandam detegendámq; eorum libertatem; * strenuásq; ejus animationes contra pudorem ac modestiam in viris fœminísque, honestámq; eorum aversationem ab istiusmodi factis quæ verecundia ordinaria vetet nominari. Quæ meo quidem judicio admodum fœdæ sunt maculæ in isto *Speculo*, ac si oris sui halitum in ipsum efflâsset mulier aliqua menstruosa.

* *Vide lib. 8. cap. 2. sect. 3.*

* *Vide speculum Justitiæ lib. 3. cap. 26.*

7. Cæterùm, est adhuc præterea subtilior quædam *Impuritas* à qua quisquis non est liber, puderet certè eum, si infirmitatem suam resciseret, se profiteri *perfectum*; éstq; ea *Impuritas Astralis Spiritûs*, in quo effrænis Imaginationis sedes est & dominium. Hinc sunt isti *Syderei Planetariive Præcones* ac *Vates*, qui ipsi primò tacti afflative, omnes alios consimili *Impuritate* laborantes *Fanatico* suo contagio afflant & inficiunt. Illi in quibus *mortificatio* plenum suum opus nondum habuerit, naturalísq; ipsorum Temperamenti intima nondum emundaverit, de præfacili percutiuntur obruuntúrq; hujusmodi *Enthusiasticis Tempestatibus*; usq; dum perfectior purificatio ipsos commiserit tuto præsidio *Intellectualium Potestatum*. Jactet igitur se hic *Pseudopropheta*, quàm magnificè volet, de gloriosa sua resurrectione è mortuis, manifestum est eis qui ipso sunt perfectiores, quòd per eam quidem mortem nondum pertransiit quæ ad inconcussum veritatis Regnum eum deducere potuisset, & in immotam tranquillitatem serenámq; quietem mundi Intellectualis intromittere. Ubi turbidi flatus procellæq; *Astralis Spiritûs* cessant, nec *Imaginationis* violentia fideles

Repræ-

Repræsentationes Æternæ Rationis pervertit. Deus enim non est in his *Turbinibus*
3 Reg. 19. 12. *Fanaticis*, non certè magis quàm erat olim in *Tempestuoso Vento*, *Terræ-motu*, aut Igni qui transibant coram Propheta *Elia*. Verùm divina veritas invenienda est in tacita illa & exili voce quæ *verbi Æterni* est *Echo*, non furioso quidem *Imaginationis corporeæ* impulsu nobis impacta, sed suaviter illabens à Patre Luminum apud quem nulla umbra est Immutationis. Hæc acquisitio erat extra hujus Gloriatoris ictum sita, qua de is nè minimum quidem habuit sensum vel præsagium; ac proinde totus erat deditus calidis præfervidisq; impressionibus seductæ Imaginationis in *Astrali Spiritu*. Qui mirificè elatus exaltatúsq; in hoc falso lumine vim habet per verba scriptáve inflammandi alios, dementandíq; eodem æstu strepitúq; suarum extra se raptu Imaginationum, ità ut Rationis è *Temperie corporis non oriundæ* vox tacita & exilis nunquam distinctè possit audiri.

CAP. XIV.

1. *Nullum esse de* H. Nicolai *nec de doctrina ejus in sacra Scriptura vaticinium. Illud Angeli prædicantis æternum Evangelium sine ratione ipsi applicari.* 2. *Ut & locum illum Johan.* 1. 21. *quòd utiq; sit* ille Propheta. 3. *Vesana ejus Applicatio Act.* 17. *v.* 31. *ad seipsum.* 4. *Prava Adaptatio* 1 *Cor.* 13. *v.* 9, 10. *& Hebr.* 6. *v.* 1, 2. *ad doctrinam hujus novi Prophetæ.* 5. *Argumentatio pro Autoritate* Servitii Amoris *à serie* Temporum *&* Oeconomiarum, *cum Responso.* 6. *Oeconomiam* Familiæ Amoris *planè adversari* Regno Spiritûs. 7. *Authorem non oppugnare* Regnum Spiritûs *de quibus* Cabbalistæ *etiam loquuntur, sed tantummodò affirmare, quòd illa Oeconomia non tollit* personalia Christi officia, *nec externam venustatem* Divini cultûs. 8. Regnum *hoc* Spiritûs *si promovendum sit ministerio unius cujuspiam Personæ, non sequi tamen* H. Nicolai *eum esse, cùm aut merus sit allucinans* Enthusiastes *aut quid pejus.*

1. Atque ea propter occæcati flatu pulveréq; hujus Fanaticæ Tempestatis eò dementiæ propelluntur, ut delirum hunc hominem tam sanctam esse ac Divinam existiment Personam, ut in sacrarum Scripturarum vaticiniis indigitetur. Sed enimverò loca quæ afferunt, tam inscitè inepteq; applicantur, ut eos mirum in modum quasi capite obnuptos esse deorsúmq; detentos prævalido aliquo fascino & incantamento ulterior sit confirmatio. Etenim quàm vana res est & nugatoria hominem hunc, *Angelum* illum facere qui æternum Evangelium prædicat, cùm tamen Angelicum illud præconium septingentis saltem vel octingentis antè annis peractum sit quàm hic homo viveret, juxta consensum omnium eorum Interpretum qui solidam ac bene cohærentem rationem vaticiniorum S. *Johannis* reddere sunt conati? Cæterùm hoc plus est quàm cui nobis sit opus allaborare (& fortean quàm effici potest) ut confutemus utiq; hanc Assertionem demonstratione Chronologicâ. Sufficit, ut notemus, quòd dictum sit gratis, quòd mera Imaginatio sit, nullâ confirmata ratione nec argumento, cùm tamen è contrà, adversùs eam oppidò quàm evidens sit Ratio; quippe quòd hic vir quem tantoperè venerantur, vilificator potiùs sit *æterni Evangelii* quàm ejus prædicator, quemadmodum mox apparebit suo in loco.

Apoc. cap. 14. *v.* 6.

2. Secunda eorum conjectatio, quòd præfiguratus sit in Scripturis fundatur in illo S. Johan. 1. v. 21. ubi eum volunt esse *illum Prophetam*, viz. Prophetam quendam eminentem, distinctum ab *Elia* & *Christo*. Verùm quàm infirmum hoc sit argumentum perquàm facilè discerni potest. Primò enim, si hujusmodi aliquis eminens Propheta futurus esset, distinctus ab *Elia* & *Christo*, non statim sequitur quòd hic is sit. Et tum dein, hæc Judæorum expectatio nullum Divinum est Testimonium. Et verò tertiò, expectabant eum *Judæi* quemadmodum quidam notârunt Interpretes, ante adventum *Eliæ*, ut *Eliam* ante adventum *Christi*. Alii intelligunt per illum Prophetam, Prophetam *Jeremiam* qui nuncupatur ὁ θεοῦ προφήτης, *Ille Propheta* Dei. Et postremò, inter reliquos præstantissimus ille *Criticus* piúsq; Interpres *Castellio* simpliciter reddit, *Propheta*. Cùm sensus sit, *Esne saltem tu Propheta?* Vide *Castellionem* in locum. Tot, ecce, sunt enervationes hujus absurdi Figmenti, quòd is prædictus sit in hoc Scripturæ loco.

Vide Grotium in locum.

3. Sed & tertium locum producam, eúmq; à seipso electum, Act. 17. ubi Deus dicitur

dicitur *statuisse Diem quo justè judicaturus est orbem terrarum per eum virum quem definiit, Fide ejus rei palàm factâ omnibus per illius ex mortuis suscitationem.* Effrons hic *Enthusiastes* non dubitat sibi ipsi hunc locum applicare, quasi is vir ille esset inibi prædictus. Cùm tamen clarè constet locum intelligendum esse de *Persona Christi* quem Deus corporaliter suscitaverat è Sepulchro in pignus palpabile ratámq; confirmationem, quòd mundus per eum judicabitur secundùm Scripturas, Matth. 25. 31. Cæterùm supponentes locum ità intelligendum esse, quemadmodum Fanaticus hic gloriator eum vult intelligi, videamus qualisnam sensus futurus sit cum præcedenti versu continuatus, qui erit hujusmodi, *Deum scilicet nunc omnibus ubiq; hominibus denunciare, ut resipiscant, quippe quòd mille quingentis annis hinc elapsis, suscitaturus sit H. Nicolai è mortuis, sensu morali, qui mundum judicaturus est per suam Doctrinam.* Quàm *Gyrgathæa* hæc insania est hujusmodi sacræ Scripturæ Expositiones, sub prætextu sublimioris Inspirationis quàm unquam hactenus in mundo extitit, venditare? Exhortatio Apostoli sensum haberet æquè enormem ac luxatum, atq; si quis vehementi voce populum inclamaret in *Pauli* ambulantem, ut in pedes quantum queunt se conjiciant, confestímq; è Templo excurrant, quippe quòd mille hinc & quingentis elapsis annis in capita hominum sit ruiturum. Act.17. v.31.

4. Ut nulla omittam loca quæ afferunt, addam insuper 1 Cor. 13. v. 9, 10. *Ex parte enim cognoscimus & ex parte vaticinamur, postquam autem advenerit quod perfectum est, tunc quod ex parte est, ut inutile, delebitur.* Et Hebr. 6. v. 1, 2. *Quapropter omisso rudimentorum Christi sermone ad perfectionem tendamus, non jacientes rursum fundamentum resipiscentiæ ab operibus mortuis & Fidei in Deum, Baptismatum doctrinæ ac manuum impositionis, & Resurrectionis mortuorum & judicii æterni.* Ex his duobus locis colligere solent, quòd Doctrina Christi est imperfecta, quódq; perfectior doctrina ventura erat, quæ est, inquiunt illi, doctrina *Hen. Nicolai.* Quod tamen argumentum æquè infirmum est & frivolum quàm blasphemum. Manifestum enim est in priori loco non comparari Doctrinam aliquam in terris introducendam cum doctrina Christi & cognitione Apostolorum, sed conditionem cognitionis Christianæ Ecclesiæ in hac vita cum illa quam habitura est in cœlis: Ac proinde dicit, *Nunc ex parte cognosco, at tunc cognoscam quemadmodum & ipse sum cognitus.* Quid! numnam S. *Paulus* innuit, se nihil clarè ante tempora H. Nicolai intellecturum? O insaniam & impudentiam vertiginosorum horum Interpretum! Quantùm verò ad locum posteriorem, Quid? nunquid nos volunt amittere symbolum Christianum sub prætextu novæ doctrinæ quæ sit perfectior? Immò, volunt proculdubio; quemadmodum mox planè apparebit. Verùm quàm impudenter hac Scripturâ abutantur ad execrabilem hunc finem, evidens est ex subsequenti versu, *Atq; id nos faciemus si quidem permiserit Deus,* hoc est, Ipse Apostolus tradet illam doctrinam Perfectionis cujus facit mentionem versu primo. Ac proinde nullum est vaticinium de doctrina *H. Nicolai,* sed exquisitior de Sacerdotis Christi præstantia declaratio, quæ longior est & accuratior quàm quæ brevi Symbolo queat comprehendi. Verùm ad quàm misellas technas adiguntur delusi hi Fanatici, cùm meliora his argumenta non habeant pro erroribus suis rebellibus adversùs Christum suffulciendis?

5. Examinationem rationum quibus inducantur ad credendum virum hunc Fanaticum tam grandem eminentémq; Prophetam cum paulò elegantiori speculatione Sectatorum suorum, quâ suffulcire volunt magnam illam opinionem quam de ipso conceperunt, quæ & ab ipsomet alicubi indicatur, concludam. Nimirum, Ipsam temporum seriem ac Providentiæ magnis illis professionibus quas is de suo facit ministerio, testimonium videri perhibere. Etenim quemadmodum ad Tempus erat *Ministerium Legis* sub *Deo Patre,* & *Ministerium* postea *Fidei* sub *Christo filio,* ità & *Spiritum sanctum* suas habere debere vices & *Ministerium.* Et quodnam *Ministerium* illud esse potest præterquam *Ministerium vel Servitium Amoris*? Ad quod respondeo, si hoc seriò loquuntur & cum ratione habita ad tres *Hypostases* semper beatæ *Trinitatis,* manifestum esse, quòd hoc *Mysterium* non communicabatur cum mundo sub Lege *Mosis,* sed custodiebatur absconditum sub arcana *Cabbala* apud viros sapientes ac Prophetas, tunc demum publicandum, postquam Christus venerit, ad meliùs intelligendam aptiúsq; commendendam doctrinam ipsius unionis cum *æterno Verbo.* In adventu igitur Christi, cum quo plenitudo Divinæ sapientiæ communicanda erat cum hominibus, distinctior cognitio *Deitatis* clariórq; confirmatio *Immortalitatis Animæ* (quæ præcipui sunt antiquæ *Cabbalæ* ramuli) erat etiam impertienda. Verùm nusquam dicitur, nec certè potest concipi, quòd Deus *Pater* distinctim à *Filio* & à *Spiritu* sancto Legem dedit *Mosi,* sed actus erat, (quemadmodum omnes actus sunt

sunt ad extrà) integræ *Deitatis*; nec verò *Pater* nec *Spiritus* sanctus excluduntur in Oeconomia Evangelii, sed gloria eorum agnoscitur æqualis, & majestas coæterna. Nec porrò fieri potest ut Ecclesia unquam cesset esse sub *Fide Jesu Christi*, ità ut alia aliqua succedens Religio eam sit expulsura. Etenim *Fides* promissorum visibilis adventûs Christi ad Judicium remunerationísq; verorum suorum membrorum coronâ æternæ vitæ ac gloriæ, necessariò debet manere usq; dum ipsa *Promissa* sint *impleta*. Quæ non nisi phantasticè & umbraticè impleri concipiuntur in *Servitio Amoris*.

6. Præterea, quemnam obtentum habere potest illa Oeconomia ut se venditet pro Ministerio *Spiritûs*, in qua homines inhibentur à fidem adhibendo internis propriorum Animorum manifestationibus (in quibus solis propriè dici possunt à Deo doceri) urgentúrq; ad dedendam omnem suam lucem propriásq; conscientias ut regantur flectantúrq; ad voluntatem *seniorum* ejus Familiæ? Hoc non est divinitùs inspirari sed à solis doceri hominibus, & ad instar frusti alicujus inanimi marmoris per manum statuarii formari & exsculpi. Adeò usquequaq; dissimilis est *Oeconomia Spiritûs*, huic *Servitii Amoris Oeconomiæ*. Ut præteream, Rapinæ speciem esse furtique, illud tanquam proprium suæ ipsorum Familiæ addicere quod tamen uniuscujusq; verè credentis in Christum est peculium, ut qui proculdubiò assistentiam habet Spiritûs sancti, quemadmodum fusè probavi in sequentibus partibus hujus Tractatûs.

Vide lib. 8. cap. 8 & 9.

7. Verùm enimverò siquis ausit affirmare, Post emortuam hanc Religionis Formam externámq; adulationem *personæ* Christi, quæ per nimiùm multa secula perduravit, successurum esse generaliorem dominatum *Spiritûs vitæ* experimentalísq; cognitionis interni illius Sceptri ac Potestatis, subjicientis sibi omnes Inimicos sub pedibus suis, mundúmq; renovantis in veram justitiam ac sanctitatem, hoc illud est quod ego nullo modo oppugno, immò verò ut liberè fatear quod res est, fatalem equidem habeo immutabilémq; propensionem ad credendum illud esse verum, hócq; esse posse *Regnum* illud *Spiritûs* quod *Cabbalistæ* olim præsagierunt, quódq; incipit cum Resuscitatione Testium in Apocalypsi S. *Johannis*. De quibus rebus jam locutus sum. Verùm intereà loci hoc non est speciale opus unius cujuspiam hominis, sed ad imaginem erit Visionis * Ezekielis, ubi *Spiritus à quatuor Regionibus cœli veniens ossa afflat, nervis, carne, cutéq; jam intecta. Et ecce revixerunt, steterúntq; super pedes, valdè magnus exercitus*, agmen ordinatum, qualem oportet esse Christi Ecclesiam. Nam interna hæc vis Spiritûs non abrogabit nec destruet (quemadmodum hi *Satanici* Impostores prætendunt) externam Religionis Christianæ fabricam, quæ personæ Christi spectat officia, Capitis Ecclesiæ suæ; sed emendabit eam & corroborabit, faciétq; magis irreprehensibilem, & suprà quàm dici potest pulchram: ut major erat splendor in illis suscitatis corporibus postquam Spiritus vitæ in ipsa intraverat quàm quando mera erant inanima cadavera.

Vide lib. 5. cap. 17. sect. 8.

** Cap. 37. v. 9, 10.*

8. Ad hæc, tametsi crederemus hanc Oeconomiam Christi in Spiritu, specialiori quodam modo unius alicujus ministerio promovendam esse, non omninò sequitur quòd *H. Nicolai* is sit; nec id solùm, sed & nullus dubito quin manifestum sim facturus impossibile esse ut sit ille. Quod sufficienter me præstiturum spero si ipsum nulla ex parte eum esse quem se esse prætendit, sed merum solummodò allucinantem Enthusiasten, si non pejus quid, demonstravero. Quæ ultima pars est mei Propositi. Atq; hoc, quantum ego existimo, plenè evincitur probando eum omnia officia personæ Christi antiquâsse quatenus homo est, & spem omnem intercepisse ejus visibilis reditûs ad judicium in nubibus cœli, remunerationísq; omnium verè credentium gloriosâ coronâ vitæ in cœlesti corpore die novissimo. Quæ quidem res adeò manifestæ sunt in Scriptura, ut Scripturam ipsam oporteat autoritatem suam perdere si illæ semel perdant suam fidem, quemadmodum manifestum est ex eis quæ jam diximus in hoc præsenti Tractatu. Ac proinde qui hæc negat palàm est eum non esse hominem divinitùs inspiratum, sed Ministrum & negotiatorem pro Diabolo.

CAP.

CAP. XV.

1. ***Quòd personalia Christi officia non sunt antiquanda: Sacerdotem esse in æternum, demonstratum ex multis sacræ Scripturæ locis. 2. Officium judicis affixum esse etiam*** **humanæ** ***illius Naturæ, probatum ex multis Scripturæ testimoniis. 3. Loca adducta ad excludendam Christi humanitatem, cum Responsis ad ea. 4. Locus ultimus maximéq; plausibilis quem adducunt, cum Responso ad eundem.***

1. JAM verò quòd *humana* Christi *persona*, si fas sit ità loqui, non sit abjicienda, evidens est (ut nè repetam quæ aliàs attuli) ex tota Epistola Autoris ad *Hebræos*. Etenim is qui ibi dicitur Sacerdos in æternum, est ille ipse homo qui crucifixus erat *Hierosolymis*, qui dicebatur *per omnia fratribus esse similis, ut misericors esset & fidelis Pontifex in iis quæ apud Deum agenda forent ad expiandum peccata Populi. Nam ex eo quòd perpessus fuit cùm tentatus est, potest & iis qui tentantur succurrere.* Patétq; ulteriùs, quòd hic ipse est quo de loquimur, ex eo quòd *nasci dicitur non ex tribu Levi sed ex tribu Judæ*, cap. 7. 14. & tamen inibi declaratur *Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisidechi.* Totum caput lege; nihil clariùs asseri potest quàm æternum Sacerdotium hujus hominis, *qui populum sanguine suo lustrans extra portam supplicium pertulit.* Quæ hujusmodi sunt particularia quæ necessariò æternum Sacerdotium humanæ Christi Personæ affigant. *Hebr.2.v.17, 18.*

Rursùs, ex eo quòd dicitur non nisi semel pati, manifestum est *literaliter* intelligendum esse de *humana* ejus *persona. Cúmq; omnis sacerdos pergat quotidie Ceremoniis fungi, & eadem sæpe sacrificia facere quæ peccata adimere nunquam possunt, Ille uno pro peccatis functus in perpetuum sacrificio consedit ad Dei dextram,* &c. Et tamen adhuc pleniùs in antecedenti Capite, *Non enim in manufactum sanctuarium ingressus est Jesus, quod veri sanctuarii exemplar foret, sed in ipsum cœlum ut nunc Deo coram appareat pro nobis. Neq; ut sæpe seipsum offerret, quemadmodum Pontifex ingreditur sanctuarium quotannis adhibito sanguine alieno: alioqui fuisset ei sæpe patiendum supplicium ab orbe condito: sed nunc semel sub seculorum exitu ad obliterandum suo sacrificio peccatum, factus est manifestus. Et quemadmodum hominibus semel moriendum est, deinde subeundum Judicium: ità Christus semel ad multorum tollenda peccata oblatus, iterum sine peccato conspicietur expectantibus se ad salutem.* Quibus addere potes illud *Petri*; *Siquidem Christus quoq; semel pro nobis passus est, justus pro injustis, quò nos ad Deum adduceret.* Et 1 Johan. 2. 1. *Filioli mei, hæc vobis scribo ut non peccetis, quòd si quis peccaverit Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum; Qui & piaculum est peccatorum nostrorum, nec solùm nostrorum sed etiam totius mundi.* Et si sic erat in Temporibus Johannis, cur non semper? *Hebr.cap.10. v.11.* *Hebr.9.v.24, 25, 26, 27, 28.* *1 Pet.3.18.*

Præterea, Rom. 5. 6. *Christus enim cùm nullis adhuc viribus essemus, præstituto tempore pro impiis mortuus est.* Non dicit, *per* impios sed *pro* impiis. Quod proinde *allegoricè* exponi non potest, nisi admodum insensatè; non certè magìs quàm versus 10. *Si enim hostes cùm essemus, reconciliati sumus Deo per ejus filii mortem, multò magìs reconciliati servabimur per ejus vitam.* Nunquis reconciliatur per *vitæ Divinæ, mystici* utiq; in nobis *Christi*, mactationem? Quamobrem manifestum est quòd in temporibus S. *Pauli* humana Persona Christi ille Pontifex erat qui propitiatio erat apud Deum per sui ipsius sacrificium; nec verò Deus declaravit usquam quòd adhuc eum exuerit, vel unquam exuturus sit suo munere, usq; dum venerit ad Judicium, quando *apparebit secundâ vice absq; peccato ad salutem*, quemadmodum dictum est ex Autore ad *Hebræos*, hoc est, quando suum piaculum secum non adducet, *corpus* sciliet *terrenum*, mortale & crucifixionis capax, sed apparebit tanquam gloriosus Judex ad perficiendam salutem omnibus qui verè in eum credunt, lætúmq; ejus expectant adventum, quo tempore corporum nostrorum redemptionem consummabit nósq; transferet ad æternum suum Regnum in cœlis.

2. Atq; hoc Judicis officium *humanæ* ipsius *Personæ* quasi signatis Tabulis confirmatum esse, manifestum est ex eo quod ex Actis Apostolorum recitavimus, nempe, quòd *Deus palàm fidem fecit omnibus quòd judicaturus sit orbem terrarum per virum Jesum ex eo quòd tam miraculosè eum è mortuis suscitaverit.* Qui & ille ipse filius hominis est qui apparebit super Thronum suis Angelis constipatus, Matth. 25. Et nemo profectò negabit quin is qui sedet ad *dextram Dei* venturus sit ad judicandum *Act.17.v.31.*

 dum

dum vivos ac mortuos. Verùm est hic ipse crucifixus Jesus, qui *pro lætitia sibi proposita sustinuit, contempto pudore, crucem, & ad dextram solii Dei consedit*, Hebr. 12.2. Cui veritati S. Paulus etiam testimonium perhibet in Actis. Ubi ille ipse Jesus *quem Judæi tradiderant negaverántq; coram Pilato*, dicitur *receptus esse in cælos usq; ad tempora restitutionis omnium, de quibus jam olim locutus est Deus per os omnium sanctorum suorum Prophetarum*. Hoc utiq; innuit quòd in ultima completione periodorum Temporis apparituris sit rursus, finiturúsq; Pietatis mysterium & perfecturus tandem Populo suo salutem juxta quod promisit Johan. 6. *Nemo potest ad me venire nisi pater qui me misit eum trahat, quem & ego suscitabo ultimo die.* Quod proculdubio intelligendum est de ipsius *humana Persona*, propterea quòd ob eam ipsam causam Judicem eum constituit vitæ atq; mortis; quemadmodum apparet Cap. 5. v. 26. *Sicut enim Pater habet vitam in seipso, sic dedit & Filio habere vitam in seipso. Et auctoritatem ei dedit etiam judicii exercendi quoniam filius est hominis.* Jam igitur cùm dicit, Nemo potest venire ad me nisi Pater eum trahat, manifestum est per Patrem intelligendam esse *invisibilem Deitatem*, cujus operationes & præparationes intra animam hominis, eum habilem faciunt ad se jungendum cum *humana* Christi *Persona*, visibili utiq; Capite Ecclesiæ Dei: alioqui si per Christum hîc intelligeretur *æternum Verbum*, sensus equidem minimè esset commodus. Illud enim est quod trahit, non id ad quod trahitur, hoc in loco. Porrò, ubi ait quòd suscitabit eum die novissimo, evidens est, non *Moraliter* nec *Mysticè* intelligendum esse, sed *Literaliter*; alioqui differri non posset usq; ad ultimum diem, sed perficiendum esset in hac vita. Nec intelligi potest de die *Servitii Amoris*, tunc enim sensus esset, eos qui ante sexdecim centenos annos in Christum crediderint, futuros nunc esse *Familistas*, vel potiùs alios aliquos eorum loco. Quæ profectò Promissa insipida sunt & ridicula. Quamobrem hicce filius hominis est cui Deus etiam dedit potestatem exercendi judicium. Atq; ille ipse proculdubiò est qui repræsentatur super magnum Thronum candidum, à cujus conspectu terra cœlúmq; fugerunt, Apoc. 20. *Et vidi mortuos parvos & magnos stantes in conspectu Dei, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est qui est liber vitæ, judicatiq; sunt mortui ex eis quæ scripta erant in libris, secundùm opera ipsorum: & reddidit mare mortuos quos habebat, mors quoq; & Infernus reddiderunt mortuos quos habebant, & judicatum est de singulis secundùm opera ipsorum. Infernus autem ac mors conjecti sunt in stagnum ignis.* Infernus (i. e. ᾅδης) Regio hîc est mortuorum; Totáq; fabrica ac Phraseologia materiæ hîc contentæ tam planè supponit Judicium esse de defunctis, sive mari immersi fuerint, sive sepulchris conditi, sive aliis cujusmodicunq; circumstantiis hanc mortalem vitam reliquerint, ut veritas hæc de visibili Christi adventu ad judicium nullis inventis allegoricis celari possit aut eludi.

Act. 3. 13. 21.

3. Nec habent certè inconsiderati nostri Adversarii quicquam quod afferant pro contumaci suo contemptu *humanæ Personæ* Christi, nisi Scripturæ locum unum & alterum quos illi oppidò quàm perperàm interpretantur. Cujusmodi sunt Hebr. 11. v. 26. Ubi Moses *majores dicitur ratus esse divitias*, Christi *probrum*, *quàm* Ægypti *thesauros*. Et cap. 13. v. 8. *Jesus Christus & herì & hodie & idem est in sempiternum.* Ex quibus locis talem sibi solummodò animo figurant Christum qui temporibus *Mosis* æquè erat atq; nunc, idémq; erat semper ab orbe condito sempérq; est futurus. Verùm montes hîc, quod dicitur, è grumis planè excitant. Simplex enim ac genuinus sensus prioris nihil aliud est quàm quòd *Moses* tales contumelias tulit quales Christus fidiq; Christi Professores ferunt: quod exemplum *Mosis* pro argumento adhibet ad *Hebræos*, ad confirmandam ipsorum patientiam. Nisi fortè locum interpretandum putes ex illa suppositione, quòd Christus præfectus esset *Israëlis* etiam ante suam Incarnationem. Cæterùm prior sensus facilior videtur & plausibilior. Et quod locum spectat alterum, nihil aliud est quàm exhortatio ad Perseverantiam, à constantia Christianorum Præsidum ac Rectorum, qui in fide perstiterant usq; ad finem; unde eos monet Apostolus quòd fides etiamnum eadem sit, Christíq; assistentia eadem nunc quæ tunc eis fuerat, sempérq; futura est eadem omnibus verè credentibus. Quod certè totum id exhaurit quod sententia illa innuit, *Jesum Christum eundem herì esse & hodie & in sempiternum.* Etenim vocem *herì* interpretari *ab Æterno* admodum durum est & phraseologiæ Scripturæ adversum. Psalm. 90. *Nam apud te mille anni habentur pro hesterno Die præterito.* Et Job. 8. *Nam nos quidem hesterni sumus nec scimus quicquam.* Quod verissimum est de novis his novitiis Scripturarum interpretibus.

2 Cor. 5. 16. 4. Cæterùm ultima eorum maximéq; plausibilis Citatio est ex Epistola ad Corinthios. *Itaq; nos deinceps neminem novimus, secundùm carnem. Quòd si Christum*

secundùm

secundùm carnem cognovimus, at nunc jam non novimus. Hinc plenam sibi factam esse copiam existimant exauctorandi *humanam Personam* Christi ex hoc *Pauli* exemplo. Sed error eorum ex inscitia Idiomatis Hebraici exortus est, in hoc Scripturæ loco. Etenim quemadmodum notavit præstabilis ille Interpres *H. Grotius*, verba reddenda sunt, *Immò tametsi noverimus Christum secundùm carnem*, hoc est, Tametsi ipse cum aliis Christum noverim secundùm carnem versatúsq; sim cum eo hîc in terris, immò cognatione aliquantò propinquiùs cum eo conjunctus, quemadmodum quidam, ut videtur, *Corinthii* gloriabantur, tamen deinceps, inquit ille, ad hunc modum eum non cognosceremus, sed tanquam cœlestem Principem; apud quem ille in maxima est gratia qui maximè propè renovatus sit ad Imaginem illius vitæ. Vel absq; hoc Hebraismo; Obliqua potest esse monitio ad personas prædictas, rationémq; habere potiùs exhortationis ad ipsos quàm declarationis de seipso; quam illi eò certiùs cogerentur sibi ipsis assumere, quantò evidentiùs constaret *Paulum* nunquam novisse Christum secundùm carnem. Quòd hujusmodi sensum aliquem habet ac non illum adversariorum, ex præcedenti versu est manifestum, ubi *humanam* Christi *Personam* in Sacerdotali suo officio expressim agnoscit. Propterea quòd asserit *eum esse unum illum hominem qui mortuus est pro omnibus* (non occisus per omnes prout suprà notavi) *ut vivi non jam sibi ipsis vivant sed ei qui pro ipsis est mortuus & revixit.* Quod nullum habet sensum nisi intelligatur de *humana Persona* Christi. Et vers. 20. apertè profitetur seipsum nuncium esse crucifixi *Jesu*, magnive Angeli fœderis legatum. *Itaq; cùm pro Christo Legatione fungamur, ut Deo per nos adhortante, quæsumus pro Christo, reconciliamini Deo. Qui peccati ignarum pro nobis peccatum effecit, ut in eo nos fieremus Justitia Dei.* Quorum nullus esse potest sensus probus qui *humanam* Christi *personam* ab officio Sacerdotali excluserit. Abundè igitur demonstravimus *Personam* Servatoris non esse exauctorandam, sed in æternum Sacerdotem esse secundùm Scripturas.

CAP. XVI.

1. *Quòd* H. Nicolai *in scriptis suis exauctorandam esse* Personam *Christi planè docet. Ut ubi affirmat, quicquid docetur à Scripturæ peritis falsum esse. Omnésq; res Biblii non esse nisi Præfigurationes eorum quæ ad* beatæ suæ Familiæ *conditionem spectant.* 2. *Aliæ citationes ad idem propositum, ejúsq; execrabilis Allegoria* Paschatis *à Christo cum discipulis celebrati, quo veram illius cognitionem Historicam conatur abolere.* 3. *Multa Loca ubi Sacerdotale Christi officium evidenter tollit.* 4. *Alia quæ gloriosum tollunt illius reditum ad Judicium & Resurrectionem mortuorum in sensu vero ac Apostolico.* 5. *Cur in hac Controversia voce* Persona *potiùs usus sit quàm* Natura.

1. ÆQuè evidens jam faciemus, quòd hic Pseudopropheta, quo de loquimur, eum exauctorandum esse censet, quo clarè eum apud mundum falsitatis & imposturæ convincemus. Idq; præcipuè ex propriis ipsius scriptis. Ex quibus primùm istiusmodi Loca producemus quæ modo generaliori id, ad quod tendimus, inferant. Quod certè talia Loca faciunt, quæ expressè declarent, *Quicquid docetur de Christo extra Communitatem Amoris, falsum esse.* Unde planè apparet, Articulos Symboli Apostolici *literaliter* intellectos *falsos* esse juxta sententiam inspiratæ hujus Communitatis. Etenim hi Articuli docentur ab eis qui non sunt è Familia *H. Nicolai.* In *prima exhortatione* cap. 5. ille planè declarat, veram fidem in Jesum Christum inveniri non posse apud ullum populum in terris qui extra *Communitatem Amoris* versantur. Et cap. 16. sect. 15, 16. nos monet, *Præsumptionem esse contra Deum contráq; ejus Sanctos, quòd quisquam ex* Literæ *peritia vel ex imaginatione scientiæ tantum sibi assumat ut pro Doctore se gerat vel prædicatore, instituátve quicquam, vel immisceat se ulli Dei cultui nisi sit illuminatus Senior è Familia Amoris.* Et sect. 17. affirmat, *Omne id falsum esse ac mendacia, seductionem & deceptionem, quicquid docetur ab aliis ex Scripturæ peritia.* Rursus in Evangelio suo cap. 32. ibi asserit, *Qui extra* Familiam Amoris *existunt, omnes res Christianitatis eis esse in Imaginibus, Figuris & umbris, in similitudinibus, Parabolis & Libellis sigillatis:* ubi mens ejus facilè intelligitur ex cap. 30. sect 17. *Figuras enim*

umbrásq; has facit verarum & spiritualium rerum, quæ olim per Jesum Christum evenerunt, visæ sunt, auditæ & prædicatæ, quæq; manserunt tanquam monumenta verarum & spiritualium rerum quæ procedente tempore eventuræ erant, nempe per hunc divinitùs inspiratum Ministrum. Quo *Historia* Christi mera sit *Allegoria* Propheticáq; Præfiguratio eorum quæ implentur in *Oeconomia Communitatis Amoris.* In qua omnia implentur in Christo quicquid de ipso scriptum est, prout is planè asserit, cap. 11 sect. 10. Et copiosiùs declarat in suo *vaticinio spiritûs Amoris*, cap. 13. *Neminem ex naturali suo Scripturæq; consulto intellectu ullum omnino habere lumen vel notitiam Christiani Mysterii, immò verò ejusdem adeò expertem esse, ut nè minimum illius apicem intelligat. Loqui quidem potest ex verbo scripto sed nè hilum intelligere juxta veritatem, sed totum opertum est & sigillatum coram eo in similitudinibus, Imaginibus, Figuris & Parabolis.* Ubi iterum facile est inferre, egregium hunc Prophetam nullos articulos Christianæ Fidei veros esse tenere eo in sensu quo *Scripturæ consulti* eos docent. Quod planè est negare Historiam Christi merósq; *Infideles* nosmetipsos profiteri. Ex quo spiritu *Infidelitatis* singulas ferè clausulas *Symboli*, tam distortis allegoriis elusit, ut hujusmodi hominibus, qui fanatico illius afflatu dementati non sint, nec ad meliorem de ipso fovendam opinionem quàm meritus sit effascinati, necessariò appariturus sit *Infidelis*.

Postremò, In sua *Introductione*, cap. 9. sect. 35. Ibi iterum audacter affirmat, *Pro certo mera esse mendacia quicquid* literæ *periti instituunt vel exponunt, quantumlibet claro sint intellectu, si nondum reformati sint* per *Amorem* ejúsq; *servitium.* Et in subsequenti sectione planè declarat, Scripturas non docendas esse nec exponendas *Historicè*, sed tanquam Præfigurationes Promissorum quæ implentur in suo *servitio Amoris.* Unde manifestum est eum nullam habuisse fidem *Literæ* Scripturæ nec miraculosæ Historiæ Christi & prædictionibus de ipso quibus Fides nostra alligetur *humanæ* ipsius *Personæ*. Ad quam abolendam summâ, quæ fingi potest, utitur diligentiâ, tanquam si non simplex studium, sed inspirata quædam invidia odiúmq; planè *Satanicum* adversùs honorem *Personæ* Christi, eum in omnibus suis scriptis agitaret.

Cap. 12. *Sect.* 14. 2. In quem finem, opinor, illa cautio est in *Introductione*, *Ut nemo cor suum alliget ulli rei externæ quæ ipsi inserviat ad rectitudinem vitæ.* Nam omnium rerum externarum nulla huic fini aptiùs inservire potest quàm *humana* Christi *persona*, qui passus est pro nobis redemítq; nos ab ira ventura, modò nos fideles in suo fœdere maneamus. Illa etiam Loca ubi ait, *vitam piam esse ipsum Servatorem, neminémq; Christum noscere posse eúmve confiteri, nisi illius* forma *sit in eo*, hoc est, vita illius vel imago, videntur eò dirigi ut *externam* Christi *Personam* allidant. Quemadmodum & id quod profert cap. 22. *Quòd nullum aliud scilicet fundamentum jaci potest quàm ille Jesus Christus, qui ab æterno erat, est, & in æternum est futurus.* Quo nullus dubito quin intendat humanæ illius Personæ exclusionem, cujus computus non nisi sexdecim centenos antè annos aut eò circiter incepit. Sed maximè mirabilis Techna quâ eum exauctorare nititur, est *mystica* illius Expositio celebrationis *Paschatis* Christi cum discipulis. Quam perfacilè intelligemus modò notemus quid ille per *Carnem* in scriptis suis significet. Per *Carnem* verò intelligit *Literam* vel *Historiam*. In *vaticinio spiritûs Amoris*, cap. 13. v. 4. *Quapropter omnes illi longè profectò errant qui secundùm proprium intellectum* (*ex terrestri essentia vel ex carne vel litera*) *veritatem Dei judicant, quæ cœlestis est & spiritualis:* vide etiam Introduct. cap. 14. sect. 20.

Introduct. cap. 13. 17.

Nunc igitur si legas Evangelium ejus, cap. 21. sect. 3, 7, 8, 10. item cap. 22. sect. 5, 6. & cap. 25. sect. 1, 2, invenies breviter (immensum enim esset allegoricas has ambages perscribere) rectam *Paschatis* celebrationem cum Christo esse, ut ille (*Christus* scilicet *secundùm carnem*, ipsissima ejus verba sunt) *mactetur*, hoc est, *ut Christus secundùm literam vel Historiam aboleatur ut recipi possit solummodò secundùm spiritum.* Quod magnum illud arcanum est hujus *Sectæ Familistarum.* *Ecce* inquit, *hæc est recta Pascha cum Christo rectáq; cœna quam Fideles sincerìq; discipuli Christi cum Christo celebrant, nimirum quòd discedant ad eum planè modum cum Christo ex carne* (hoc est, ut Christus secundùm *Historiam Literámve* crucifigatur mactetúrve in eis, id est, nullius pretii fiat, prorsúsq; rejiciatur tanquam *mera Fabula*) *& in spiritum transeant* (hoc est, *spirituale* Mysterium Christi, ἐπιμύθιον sive *Morale* Fabulæ) *& ex morte ac mortalitate* (hoc est, ex *litera mortua*) *in sempiternæ Immortalitatis vitam æternam.* In quo strepero sermone ac sonoro, nè ullum tibi pollicearis tam diuturnum durabiléve mercimonium, nihil significatur nisi status *Perfectionis* quem hi *Familistæ* sibi hìc fingunt in terris, éstq; sempiternus in nullo alio sensu

sensu quàm *successione*, quòd sibi promittant ipsorum Sectam in perpetuum duraturam. Ac proinde addit, *unde peccatum omnisq; pernicies devincitur*; nimirum, per hunc statum *Perfectionis*, in quo peccatum omnisq; status destructilis absorbetur. Etenim cùm ad summum pervenerint, nulla superest rerum mutatio, quamvis eorum personæ sint mortales juxta propriam ipsorum doctrinam. Hæc *Paschatis Allegoria* tam scæva est, tam perversa ac distorta fictio, ut nisi Autorem ipsius immenso modo *Fanaticum* existimarem, eam equidem comitatam obliquo scommate ac dicterio contra Historiam Christi suspicarer, effectúmq; esse animi Athei & derisorii. Nemo enim *Atheus* suum hìc ingenium exercere posset magìs vafrâ subdoláq; malitiâ quàm is videtur fecisse. Quod eò aliquando me inclinat ut eum credam non fuisse simpliciter Fanaticum, sed aut *Atheum* aut à *Dæmone possessum*, cùm ille tamen interim nesciret cujus esset ὑποφήτης.

3. Atq; sic, in genere, prælibavimus præcepimúsq; quàm sedulò hic Author conetur Christi personam extrudere. Prosequemur jam hanc Materiam in duobus præcipuis Capitibus. *Officio* scilicet *sacerdotali*, *visibiliq; Adventu* ad *Judicium* in *humana* sua *Persona*. Cui annectitur gloriosæ *Resurrectionis æternæq; vitæ* Promissum in simplici veróq; sensu absq; omni ænigmatica elusione & æquivocatione. Quòd nè flocci quidem facit propitiationem per personalem Christi Passionem factam, meo quidem judicio, nimis quàm apertè demonstrat cap. 13. sect. 8. *Documentalium sententiarum*, ubi nè cogi possit agnoscere utilitatem illius Advocati apud Patrem, *Jesu utiq; Christi justi qui Propitiatio est pro peccatis nostris*, eum qui per vim tentationis peccat insontem pronunciat, ut virginem, Deuteron. 22. cui quis vim intulerit, invitámq; compresserit, ut nullus sic usus esse possit Sacrificii Christi, cujus mortem Personalem & officium Sacerdotale ad hunc finem is nunquam commemorat. Prout porrò observare licet, *Exhortat.* cap. 20. à sectione 19 usq; ad finem capitis. Ubi tametsi supponit offensiones hominis lapsúsq; quotidianos perquàm graves ac terribiles ipsi ante oculos versari, ob háncq; causam valdè contristari corde, peccati aculeos sentire, mortísq; spicula, & Inferni condemnationem, atq; sic multo angore animi & afflictione exerceri: nulla tamen omnino applicatio est *Sacrificii Christi in cruce*, nec auxilium ullum aut solatium exhibetur, per illius Passionem, quanquam hic locus erat maximè opportunus qui occurrere potest, ubi illius rei fiat mentio. Et cap. 24. in precibus quas illìc effundit, cùm eum mediatione Christi qui dolores mortis in cruce pro nobis sensit, oporteret uti, suppositìtio tantùm utitur Dei promisso ac fœdere quod fecerit cum *Familia Amoris*, sect. 3. & 7. vide eum etiam in *Beatitudines*, sect. 6. Et minimè quidem mirum est tam altum esse silentium de Reconciliatione per Christi crucem factâ, cùm tam apertè affirmet sect. 34. Quòd *vera Essentia in Amore illa pax sit Deum inter atq; hominem* (cujus fit mentio Ephes. 2. 14.) *verúmq; Testamentum quod fixum manet in æternum.* Et in *Exhortatione* cap. 12. 44. *Remissio peccatorum* obtinetur *submittendo se tantùm Familiæ Amoris.* Idem utiq; quod *David Georgius* venditabat de sua Doctrina. *Quapropter dilecti mei filioli nè vertamini nec divertamini à Familia Amoris; cùm in ea ipsa sit sedes gratiæ ad æternam peccatorum remissionem, omnibus eis qui ipsi adhærent, & ad pacem & tranquillitatem vitæ universis qui ipsi se submittunt.* Per hujusmodi lapsus & omissiones, qui non admodum tardi sunt intellectûs mentem illius facilè possunt odorari. Quæ tamen etiam adhuc magìs patescit ex aliis locis *Evangelii* sui, cap. 13. ubi *æternum Sacerdotium* super Christi *Personam* non collocat, verùm *Regium hunc Sacerdotem*, nullam omninò *Personam* facit, sed rem; statum scilicet vel conditionem suiipsius & suorum Sectatorum hìc in terris. Ac proinde hunc Mysticum Christum illìc nuncupat, *Sabbatum Domini, Diem septimum in Paradiso, Perfectionem*, &c. Et cap. 22. *Introitum* Christi in *cælos* ejúsq; visibilem illuc *Ascensionem, Sessionémq;* ad dextram Dei & *Spiritûs sancti missionem* in Die *Pentecostes* (quod reale effectum erat æterni ejus Sacerdotii & Intercessionis apud Deum pro Ecclesia) nihil aliud facit præterquam illius *adventum secundùm Spiritum* ex *Essentia cælesti* in ipsorum mentes animásve in quas spirituales suas cœlestésq; virtutes demiserit.

Quamobrem mysticus hic Christus unicus est ille Pontifex maximus quem ille agnoscit, nec eum aliter quàm hoc sensu mystico ac spirituali æternum verúmq; Dei Christum esse admittit. Vide locum. Cujus certus eris me genuinum reddidisse sensum, si comparaveris cum cap. 26. sect. 10, 11, 12. ubi apertiùs affirmat, Quòd sit *Recta Essentia Amoris*, (Christus secundùm Spiritum (quem verum Lumen appellat) *qui Pontifex maximus sit qui manet in æternum ad Dei dextram in cælesti Essentia.* Quæ locutio [*cælestis Essentia*] *moraliter* apud eum *mysticéq;* semper significat aliquidq; intra nos innuit. Et tamen quæ ejus est impudentia. Id quod occurrit

currit Act. 1. v. 11. huc allegat, ubi Christus dicitur in *cœlum* ascendere *literaliter* & *naturaliter* intellectum, discipulis oculos suos in eum defigentibus dum ascendebat. Atq; sic videmus quantâ industriâ, immò verò quantâ vesaniâ & temeritate *humanam* Christi *Personam* officio Sacerdotali ubiq; excutiat. Et quemadmodum *cœlum* vel *Sanctum sanctorum* intra nos esse vult, ità & illius *Sacrificium* & *Passionem* intra nos pariter esse statuit, *Introduct*. cap. 8. 38. *Ubi nunc sunt ulli*, inquit ille, *qui cœnam Christi celebrant, ubi frangant, distribuant, comedántq; panem* (quod verum corpus est Christi) *in Christi commemorationem, quòd utiq; passus sit in nobis propter peccatum mortem crucis, atq; sic mors illius sit publicata usq; dum venerit in gloria?* Ubi manifestum est quòd crucifixionem Christi mysterium esse vult in nobis, insinuaréq; insuper, nobis impositum esse officium. Nam Corpus & Caro Christi Christus est secundùm Historiam. Qui Christus secundùm carnem mactandus est in nobis si quidem *Pascham* ritè celebremus. Atq; sic nobis publicanda est illius mors usq; dum venerit in *gloria*, hoc est, in *Spiritu*.

4. Et certè non alius est gloriosus illius *adventus ad Judicium*, apud hanc Sectam, quàm hic mysticus & spiritualis adventus; Quæ secunda erat pars, quam prosequendam proposui, quámq; non dubito quin facturus sim meridianâ luce clariorem. Hujus rei tot sunt Testimonia & tam apposita, ut maximè nobis cavendum sit nè nimis simus in illius Demonstratione copiosi. *Revel*. Dei cap. 7. ibi *illuminati* ejus *Seniores* unà cum sua *Familia Amoris* cœli sunt, in quibus Christus filius Dei gloriosè ovantérq; venit ad Judicium, ut regnent cum Deo ejúsq; Justitia in terris in æternum. Quod mundi finem planè excludit, illúmq; Christi Adventum quem expectant omnes Christiani. Et cap. 15. sect. 6. affirmat in *octavo* hoc Die, qui *dies* est *Spiritûs Amoris, omnes mortuos, qui defuncti sunt in Domino Jesu Christo, surgere è mortuis, omnésq; generationes Cœli atq; Terræ judicari in Judicio Dei cum Æquitate*.

Rursus, in *Introductione* cap. 1. ait, *Hunc verum ac gloriosum Deum, qui Resurrectio est & vita, Sanctos suos è sinu suo revelare, ubi (ex quo tempore obdormierunt) requieverunt, usq; ad hunc Diem Amoris, quippe qui in ultimis his temporibus in Resurrectione justorum, manifestandi erant cum Christo in gloria ad justum Dei judicium in terris*. Et cap. 12. ibi etiam affirmat: *In hoc Die Amoris apparere veniréq; ad nos modo vivo ac glorioso omnes Sanctos Dei qui præteritis temporibus mortui sunt & obdormierunt in Deo*. Et cap. 22. ibi etiam narrat, *Quomodo in certa firmáq; spe æternæ vitæ sincerè fideles requieverint in Domino Jesu Christo usq; dum apparuerit illius adventus qui nunc in hoc Die Amoris ex cœlesti Essentia revelatur, cum quo Jesu Christo priores Fideles Christi qui obdormierant, requieverant vel mortui erant in ipso, nunc etiam manifestantur in gloria, suscitati è mortuis in eum finem ut vivi cum eo regnent super ejus inimicos*. Quibus addere potes, quæ scripsit cap. 16. in *vaticinio Spiritûs Amoris; Fugam capessite, Fugam capessite, imò facessite hinc è via ô vos Dei hostes ejúsq; servitii Amoris, & Domino Sanctisq; ejus locum cedite. Nec tamen sic fugietis Dei vindictam*. Nam porrò addit, *Dominus venit ad litem dirimendam, Familiam Amoris inter reliquúmq; Mundum, unde terra jam movetur, contremiscunt cœli, & elementa præ ardore colliquescunt, signúmq; adventûs filii hominis apparet in cœlo, cum quo rumore ruentiq; strepitu Potentiæ Dei & Sanctorum ejus, ultima Tuba continuò clangorem suum edit, per quem inflatum vehementis ejus clangoris pérq; comparentiam adventûs Christi, mortui suscitabuntur surgéntq; ad judicium Dei*, qui postquam Sanctorum suorum sanguinem vindicaverit, quem impii effuderunt in terra, puram hanc Familiam in pacificam ejus possessionem induit, ut in eam imperium exerceant judicéntq; cum justitia nunc jam dehinc in omnia porrò secula. Adeò ut impletio omnium vaticiniorum in *Familismi* Triumphum desinat, quod id ipsum est de quo & *David Georgius* gloriabatur. Vide etiam cap. 15. sect. 5.

Postremò, in Evangelio cap. 35. 8. *Ecce in hoc ipso Die*, (Amoris scilicet) *Resurrectio mortuorum Domini evenit per comparentiam Adventûs Christi in majestate sua secundùm Scripturas*. Et paulò pòst, sect. 9. *In qua Resurrectione mortuorum, Deus nobis ostendit, quòd tempus jam impletum sit, quo mortui ejus (vel mortui qui obdormierunt in Domino) surgunt in hoc Die Judicii sui apparentq; nobis in Divina gloria, qui etiam vivent deinceps in nobis cum Christo in æternum, regnabúntq; cum eo in terra*. Cujus sensus manifestus est: Animas ante tot centenos annos defunctas vivere rursus in his qui sunt è *Familia Amoris*, & regnaturas esse in æternum in eis cum Christo mystico in terra. Quod planè excludit alterum illud Judicium vel Resurrectionem in sensu *literali*, prout suprà monui. Deniq; cap. 14. sect. 15. *Ob hanc causam spes nostra nunc in hoc Die plurimis quidem mundi Incolis perquam*

quam parùm nititur, sed spem nostram cum gaudio multò magìs ponimus in adventu mortuorum, qui moriuntur in Domino vel in eo mortui sunt, quòd scilicet illi in sua Resurrectione è mortuis vivo modo advenient, nobisq; ibunt obviàm. Etenim omnes mortui Domini, membráq; Christi jam vivent surgêntq; cum suis corporibus, uósq; ipsis nosmetipsos aggregabimus, ipsiq; nobis, in unum corpus in Jesu Christo, in unam amabilem Amoris Essentiam, undq; erimus concordes in amore pacéq; Jesu Christi.

5. Atq; hæc de exauctoratione *humanæ personæ* Christi apud *Familistas* dicta sunto; quàm *humanam Personam* toties appellavi, potiùs quàm *Naturam*; non quòd ego omnino aliter sentiam de Hypostatica Christi unione cum æterno verbo quàm Ecclesia Catholica sentit, quemadmodum planè apparet ex aliis locis hujus præsentis Tractatûs, ut lib. 1. cap. 5. sect. 1, 4, 5, 6. & lib. 10. cap. 6. sect. 1. sed quòd obviàm ire volui tergiversationibus & æquivocationibus Familistarum, qui quanquam humanam personam Christi (per quam ego illius *Naturam* humanam Orthodoxè sumptam intelligo) tam apertè exauctorare deprehenduntur, strenuè tamen negarent se ullo modo abjicere vel exauctorare humanam Christi *Naturam*, subintelligentes utique, quamlibet humanam naturam cum Divina natura conjunctam, vel *Deificatam*, prout illi amant loqui, agnoscentes apud se hanc humanam esse Christi naturam ubicunq; extiterit. Cui subterfugio ut viam præcluderem, *Personam* dixi non *Naturam*, quo significari volebam particularem illam naturam humanam quæ ad solum Jesum Christum spectat. Quod monuisse operæ pretium duco, ut nemo hanc Locutionem eo solo consilio, quod dixi, adhibitam, in sequiorem partem interpretetur.

CAP. XVII.

1.*Perversa Interpretatio illius Articuli fidei qui est de* vita æterna. 2.*Incredulitas ejus circa Animæ Immortalitatem probata à violenta ejus distorsione appositissimorum testimoniorum ejusce rei ad suam* Oeconomiam *&* Ministerium *hîc in terris.* 3.*Interpretatio* cœlestis corporis 2 *Cor.* 4. *memorati, &* cœlibatûs Angelorum *ad significationem cujusdam statûs hujus præsentis vitæ.* 4. *Quòd* H. Nicolai, *æquè ac* David Georgius, *nullos esse Angelos tenuit nec bonos nec malos.* 5. *Plures demonstrationes eum animam humanam tenuisse mortalem.* 6. *Quàm aptè his reliquis suis Doctrinis Personæ Christi exauctoratio conveniat.* 7. H. Nicolai *quantumlibet se magnificet, multò inferiorem esse meliori genere Paganorum. Irreverentia ejus erga divinam Majestatem si modò quicquam seipso tenuit Divinius.*

1. JAM verò, quod loco omnium ultimo occurrit, quantùm ad fidei Articulum de *vita æterna*, illius apud ipsum expositio sic est: *Confitemur quòd eadem vita æterna est vera lux hominum, quòdq; Deus fecit elegitq; eum, hominem utique, ad hoc, ut viveret scilicet in eadem Luce in æternum.* Ubi per [*eum, hominem utiq;*] intelligit humani generis successionem, quemadmodum quilibet deprehendere potest qui vel mediocriter versatus sit in illius scriptis. Et per *æternam vitam* verámq; lucem hominum intelligit *lucem Amoris* ejúsq; *servitium*, quod ille præsagit mansurum esse in æternum. Quódque igitur appellat *Domicilium habitationis Dei, æternam requiem Sanctorum, sempiternam solidè fundatam Hierosolymam, verum & imperturbatum Regnum, plenum Divinæ Potentiæ, Gaudii, omnisq; cœlestis Pulchritudinis, in quo laus Domini cum plenitudine æternæ vitæ vivâq; dulcedine cantatur ab æterno in æternum.* Hujusmodi mellitis carminibus jucundísq; incantamentis solet grandis hic Impostor parvulos suos consopire in æternam oblivionem perfectámq; incredulitatem circa pretiosa illa æternæ Beatitudinis Promissa nobis per Christum facta, *qui mortem abolevit, & vitam ac Immortalitatem in Lucem produxit per Evangelium.* *Evang. Regni cap. 34. & 37.*

2. Etenim quòd apud istum nulla alia sit vita præter hanc, nec ulla Animæ Immortalitas beatáve Resurrectio quæ in eo consistit ut cœlesti & spirituali corpore induatur juxta apertum literalémq; sensum Scripturæ, crassa ejus abusio duorum locorum, quæ hoc planè probant (1 Cor. 15.) [1 Thessal. 4.] evidenter demonstrat: quæ ille vesanè distorquet, quemadmodum & reliquam Scripturam, ad meram prædictionem sui *Servitii Amoris*; in quo ille vult omnia quæ ad Diem novissimum ac

Resurre-

Resurrectionem spectant impleri, ut certi esse possimus nihil restare quod expectandum sit præter illam. Nam in hoc, *ultima Tuba clangit*; *Christus apparet in cælis ad judicium profectus*; *illi ipsi Sancti qui olim mortui sunt & obdormierunt in Domino, nunc suscitantur in gloria*, *idq; cum ipsorum corporibus viviq; nobis obviàm veniunt*, juxta illud 1 Thessal. 4. *Et postremò hi suscitati Sancti, hoc est*, Familia Amoris *regnabunt ad hunc modum cum mystico suo Christo in omnem perpetuitatem.* Quæ, obsecro, Scripturæ Interpretatio magis accuratè magisq; radicitùs omnem expectationem evellere potest *personalis adventûs* Christi ad Judicium, spémque beatæ Immortalitatis per Resurrectionem mortuorum inibi inclusam, quàm hæc ab audaci hoc Scriptore ficta? Quam eò certiores esse possumus eum intendere, quantò Applicationes illius miseriorem in modum sint coactæ, nec tamen meliores hisce probationes habeat ad ratificandum suum *Servitium Amoris.* Etenim si hæc loca putâsset id significare, quod omnes Christiani ea significare putant, nunquam imaginari potuisset ullam omnino ipsis inesse vim ad stabiliendam suam Doctrinam. Sed enimverò cùm sensus orthodoxus ipsi videretur prorsus incredibilis, hinc factum est ut tam confidenter crediderit se rectum invenisse sensum. Si bonâ utiq; fide agat, nec Scripturam pro mera fabula reputet, quam integrum illi esset abuti prout libuerit.

3. Observare enim possumus eum eâdem uti industriâ in eludendo vim ejusmodi locorum, quæ *immortalem statum* post hanc vitam planè probant, etiam illìc ubi è re sua non esset sic facere, si animam humanam teneret immortalem. Ut 2 Cor. 5. ubi promissum cœlestis vel spiritualis corporis manifestò proponitur, quemadmodum ex ultimis versibus proximè præcedentis capitis adhuc pleniùs apparet: at tamen hos *Familistas* non pudet illud exponere de *Sancto sanctorum* in vero Tabernaculo, juxta eorum affectatam loquelam, per quod intelligunt *Perfectionem Amoris*, statum quendam in hac vita, prout videre licet in libro, cui titulus est, *Mirabilia Dei.* Et in *spirituali terra pacis*, Illud quod scriptum est Luc. 20. 35. de filiis Resurrectionis, quòd utiq; *nec uxores ducunt nec dantur nuptum*, *sed similes sunt Angelorum Dei*, ille applicat ad statum *familiæ Amoris*, ínq; hac vita statuit impleri. Quæ allegoria tam dura est ac perversa, ut nihil præterquam obstinata incredulitas circa sensum *literalem* impellere quenquam potuisset ad tam insubidam ineptámq; expositionem comminiscendam. Ut prætercam inhonestam illam insinuationem quam secum affert, *communitatis uxorum*, eam ipsam doctrinam quam *David Georgius* etiam dicitur disseminâsse.

4. Qui porrò tenuit, Angelos & Dæmonas nihil aliud esse quàm homines bonos vel malos, vel eorum virtutes & vitia; In cujus vestigiis discipulus ejus *H. Nicolai* admodum diligenter insistit, quemadmodum apparet ex ejus *Revelat. Dei*, cap. 14. Ubi *Justitiam* facit *veros Spiritus* sive *sanctos Angelos*; prout aliàs etiam dicit, quòd *ille qui septem mortalia peccata in se habet*, possidetur à septem maximè horridis, maximéq; perniciosis Diabolis; innuens reliqua vitia Diabolos etiam esse, sed non adeò perniciosos. Insinuátq; porrò in eodem loco, *septem Diabolos* è *Maria Magdalena* ejectos septem illa fuisse *mortalia peccata.* Et pro certo novi peritissimos scientissimósq; hujus *Familiæ*, liberè professos esse existimare se nullos esse nec Diabolos, nec Sagas, nec Angelos præterquam qui intùs in nobis sint. Quæ quidem si pro veris haberentur, necesse esset aut Scripturas abjicere, prorsúsq; repudiare, aut eas omnino *Allegoricè* interpretari, ad sensum merè *Moralem* vel *mysticum*, quemadmodum hi *Enthusiastæ* fecerunt.

5. Quamobrem cùm *existentiam* credant nec *Angeli* nec *Spiritûs*, necesse est ut nec *Animæ* credant *immortalitatem.* Et quòd nihil horum credant ulterior hæc est Evidentia, quòd ille nunquam exhortatur quenquam ad sanctitatem ex hac ratione (quod tamen maximè potens est argumentum ad reducendos homines ad bonam frugem quod proponi potest) neq; sanè utitur unquam in literali suo sensu ejusmodi locis Scripturæ quæ beatam Immortalitatem post hanc vitam includant. Bellè id præterea convenit cum hac Hypothesi quòd sectatores suos animet ad consentiendum cum qualibet superstitione quamtumlibet impurâ ac Idololatricâ, potiùs quàm ut seipsos periculo exponant. Et quidam certè notârunt eos hanc Rationem hujus rei attulisse, nempe ut *Dei Templum non destruatur.* Per quod intelligunt humanas suas personas, quas in morte corporis illi prorsus perditum iri supponunt. Et ut nullus supersit scrupulus quin hæc sit ipsorum opinio, cum mentione cujusdam loci *Epist. 6. cap. 10.* in ejus Epistolis concludam, quem *Familista* quidam peritissimus mihi ostendit tanquam omnium appositissimum ad probandum, Autorem tenuisse *Animæ Immortalitatem.* Cujus tamen sententiæ, qui rem penitiùs rimetur, nullam volam inveniet nec vestigium; quamvìs bella ibi daretur ipsi occasio ex textu, quem illìc tractat,

[Eccle-

[Ecclesiast. 12.] *de spiritûs reditu ad Deum qui eum dedit*, apertè profitendi sententiam suam super hac re, si modò Animam *immortalem* tenuisset: cùm tamen is è contrà per *spiritum* hîc intelligat non *Animam quidem humanam* sed *Spiritum Dei* distinctum ab Essentia humana, quo Deus cum Humana Essentia conjungitur; fieríq; posse innuit ut hic *Spiritus* nec cum *Humana Essentia*, utpote qui nondum in ea sit excitatus, nec cum *Deo* uniatur; ac proinde nos monet tanquam de officio nostro, ut *spiritus hic* etiam in hac vita, ad Deum redeat qui eum dedit; rem pro solita sua sensûs mystici insulsissimâ affectatione *Moraliter* interpretans; cùm Textus proculdubio de *naturali* hominis *spiritu* animáve sit intelligendus, qualem omnes homines habent, non solùm *Regenerati*. Hæc igitur omissio declarationis suæ pro *Animæ immortalitate*, cùm tam opportuna esset, illíq; ad quem scripsit tam utilis sibíq; decora, mihi videtur non obscura demonstratio, quòd animam crediderit *mortalem*. Quæ obdurata illius opinio effecit ut omnes fidei articulos in leves inanésq; Allegorias solveret, itáq; negaret *Resurrectionem Christi*, æquè ac aliorum qui in ipsum credant; cúmq; securus esset, ut ipsi videbatur, quòd is etiamnum non subsisteret, nullum alium Christum somniare poterat, qui caput Ecclesiæ esset, præter *mysticum illum*, cui ille tantoperè insistit, *Rectam* scilicet *Amoris Essentiam*, quæ omnium est *Perfectio*. Et certè si nihil porrò expectandum sit post hanc vitam, ipse ausim eum pronunciare æquè grandem Prophetam ac vel ipse vel sectatores ipsius eum cupiunt existimari.

6. Datâ igitur illius Hypothesi, sibi ipsi profectò satìs bellè consonat, in amovendo *humanam* Christi *personam* tanquam rem quæ ante mille sexcentos annos perierat, & in *depangendo Deitatem* in suam propriam personam *ità vastis ac sonoris ictibus*, ac si totum mundum audire vellet & intelligere, quòd is æquè Deus esset atq; ille Christus qui passus est *Hierosolymis*, quódq; omnes illi qui *Perfectionem Amoris* assecuti fuerint, tales pariter essent, ut abundè hoc pacto compensare posset jacturam unius illius qui mortuus est in cruce postquam in manus lapsus erat immisericordium peccatorum. Hoc, inquam, bellè cohærens ipsius est insomnium: Et quòd insomnium sit & nihil ampliùs, partim jam demonstravi, & demonstrabo adhuc clariùs in præsenti hoc Tractatu.

7. Intereà loci oppidò quàm manifestum est, tametsi seipsum tam *Seraphicis* elogiis exornet, propriámq; personam tam splendidis titulis decoret, tanquam si nihil adhuc in mundo unquam extiterit tam sanctum támq; Divinum; quòd tamen reverà multò sit inferior meliori genere Paganorum; quippe qui nihil ampliùs est præterquam *Enthusiasticus Sadducæus* aut *Fanaticus Deista*, si id sanè sit. Etenim demiror qualem ille Deum sibi fingat erga quem cœlestem Senatum tam rusticè se gerere facit, ut hujusmodi sermonis formâ apud eum utatur, *Revel. Dei*, cap. 21. *Age igitur, ità sanè sit, O Deus, permittantur tibi primæ vices declarandi tuum jus.* Verùm non est mihi in animo, me ulteriùs in hanc abyssum Satanæ immergere, ex qua Deum precor, ut unumquemq; sincerum Christianum quàm maturrimè eripiat.

CAP. XVIII.

1. *Noxa magna & periculum quæ mundo ab hoc Pseudopropheta contingant.* 2. *Ferocitas quàm probabile est fore hujus Sectæ; (quando tempus inservierit;) & Aviditas exequendi sanguinolentam illius visionem.* 3. Familismum *esse machinamentum Satanæ quo subvertere conatur Christianitatem.* 4. *Qualem rerum faciem verisimile sit futuram, supposito quòd* Familismus *summâ rerum potiretur.* 5. *Rationes quæ moverent Autorem tam accuratam hujus* Imposturæ *detectionem instituere.*

1. EX descriptione quam hactenùs fecimus, facilè computare possis quàm ingens malum mundo contingat ab hoc falsarum *Revelationum* captatore, ubicunq; incantamenta ejus ad possidendum hominis animum locum sint habitura. Nam primò, admiranda illa Dei sapientia in externa Religionis Christianæ fabrica, quatenùs personam Christi spectat, mirifica Amoris conciliatrix *Passio*, gloriosa *Resurrectio* & *Ascensio*, consolabilis *Intercessio*, lætúsq; ad *Judicium Reditus*, quando Immortalitas perficienda est in cœlesti gloria, totum hoc simul abripitur, & unà cum illo æternæ

æternæ vitæ certitudo. Et prætereà, ut nihil desit ad perfectionem tam prodigiosi mali quod in hac Familia alitur, inveniri quidem porrò potest quasi quædam *Pandoræ pyxis* humano Generi etiam in hac vita, nisi benignior Providentia illud præverterit. Etenim cùm plenam habeant, quod dixi, ab infallibili suo Propheta dissimulandi licentiam, & æquivocationibus utendi, consentiendíq; cum qualibetcunq; Religione externâ; ad ingentes numeros clàm multiplicari possunt cum magno Imperii ubi versantur vel Reipublicæ periculo. Edocti enim ab illuminatis suis Senioribus nihil expectandum esse post hanc vitam, quàm maximis præsentis mundi oblectamentis & gaudiis avido & salivoso ore facilè imminebunt. Cujus possessionem ac Dominium Propheta eorum ipsis tam magnificis verbis, támq; Enthusiasticâ grandiloquentiâ promisit, ut facere nequeant quin ad violentam aliquam rerum molitionem ad primam quamq; occasionem quâ tutò se uti posse speraverint, inflammentur. Et quàm plenum jus putas eos se habere existimaturos ad involandum in omnia dum caput suæ Factionis ipso Christo nihilo inferius esse arbitrantur, veniente ad judicandum terrarum orbem in justitia?

2. Quamobrem si acerbus aliquis inter ipsos homuncio, imperiosi animi & pervicacis, superbiâ effertus & melancholiâ, profundéq; in doctrinam hujus Sectæ baptizatus, per fanaticum suum æstum, ingenii dotes, sermonísq; facultatem eò honoris emerserit ut pro natu maximo illius *Familiæ* habeatur, idem continuò & suâ opinione evadit & eorum, Deus ipse rediens ad judicium, omnésq; illius copiæ *Sancti* & *Seraphini*, si quando opportunitas eos armaverit ad exequendum suum propositum. Atq; tunc censebunt illud implendum esse quod præfiguratur in illa visione hominis loricati & armati catenáq; ferreâ cincti, cujus manus & crura ad cingulum usq; sanguine madebant, cum gladio etiam in sinistra rubro, & sanguine tincto, & cum altero in dextra qui ignis prorsus erat gliscens, coruscans, & crepitans admodum terribiliter, multásq; flammulas emittens. Quod dirum spectrum hanc vocem in sequentibus sectionibus edit; *Ultio, ultio, ultio. Celeriter, celeriter, imò verò admodum celeriter. Væ, væ, væ, omnibus inimicis Domini sanctisq; ejus, & omnibus inimicis familiæ Amoris.* Tantas Dei delicias se gloriantur, ejúsq; Providentiæ, támq; miserum finem apud seipsos omnibus eis qui non sint è beata ipsorum Familia præsagiunt! Deus pro misericordia sua oculos hominum aperiat, ut horrendum Diabolici hujus Impostoris propositum discernere possint, & seipsos ex his subtilibus Satanæ delusionibus expedire.

3. Etenim si quid ego in me habeo sensûs & præsagii, conspiratio est ad debellandum subjugandúmque, si fieri potest, universum orbem Christianum, & ad cultum Christi radicitùs extirpandum, fidémq; extinguendam omnium ipsius promissorum, sub prætextu majoris sanctitatis & perfectionis quàm in Christiana Religione reperiatur; quanquam hic Familismus talis sit qualem esse abunde demonstravi. Vide ejus vaticinium *spiritûs Amoris*, cap. 11. item cap. 14. sect. 8, 9. & cap. 16. sect. 3, 4, 7, 8. & cap. 19. sect. 4, 5, 7, &c. Quibus in locis, suis confidenter promittit sectatoribus, plenam victoriam eos tandem reportaturos, i. e. *Familismum* Christianitatem è mundo extrusurum.

4. Quod quidem quoniam illi tam efflictim evenire cupiunt, supponamus paulisper evenisse, eósq; per Christianum orbem summâ rerum potiri, computemúsq; apud nosmetipsos, qualia futura sint hujus rei consequentia. Proculdubio tametsi singulæ paginæ hujus divini Autoris (prout illi eum volunt æstimari) tam confertim depictæ sint dulcisonis repetitionibus *Amoris* & *Amabilis*; eventus tamen hujusmodi victoriæ in maximè ferinam desiturus est Tyrannidem quæ in hac terrestris orbis scena unquam hactenus est conspecta, ipso *Mahometismo* longè deteriorem. Primùm enim futuræ vitæ spe omni abscissâ, quilibet, quantùm poterit, eò liberiori acrioríq; impetu feretur ad explendas suas libidines, indulgendásq; sibi vel maximè superfluas voluptates hujus vitæ præsentis. Unde illi qui inermes sunt, absq; omni commiserationе proterentur ad satiandos appetitus superbi & injuriosi oppressoris. Et deinde quantùm ad pacem in rebus Religionis, ob quam præcipuè rationem hic blandiloquens Impostor mundo se commendare studet, Interpretationes Scripturæ quibus ille suam apud homines stabilire conatur autoritatem, tam vesanæ sunt ac fanaticæ, támq; ab omni sensu & ratione dissonæ, ut in eis perpetuæ contentionis semina inseverit, nisi illud malum remedio ipso morbo deteriori prævertatur, hoc est, projectissimâ conscientiæ servitute fidéq; implicitâ quòd Propheta eorum infallibilis sit, nullâ factâ examinatione vel addubitatione. Quæ vilissima abjectissimáq; degeneratio est quò humanus animus detrudi potest, & cui maximè ibi allaboratur ubi Religio gentis maximè corrupta est & falsa. Verùm quòd hæc posterior futura sit

conditio,

conditio, nimis quàm verisimile videtur tum ex necessitate rei, tum ex ejusmodi indicationibus quæ in scriptis ejus occurrant, quas ego jam produxi. Quibus addere potes illud in *Revelatione Dei.* Ubi planè prohibet nè quis spiritus examinet, per *rationem* vel *scientiam*, vel *Scripturæ peritiam*, sed per *veram viventis Deitatis Essentiam.* Quæ verba sanè magnifica sunt, sed quæ nihil aliud significant quàm nos ad *viventem Deitatem* nunquam antè pervenire quàm in rebus Religionis juxtà cum illo sentiamus. Ac proinde omnem Rationis informationem intercipiens, immediatum expectat assensum, hoc est, assensum talem ut nos omninò nesciamus cur assentiamur. Quo nihil insanius esse potest nec furiosius, aut saltem versutiam magis sapiens ac imposturam, promptámq; contumeliam, contra omnes dissentientes, tanquam illi à *vivente Deitate* prorsus essent alienati. Sed illa Religio proculdubio falsa est in suo fundamento quæ in se inquiri non patitur per Rationem; uti Ille optimè de *Mahometismo* pronunciat, *Meritò suspecta merx est quæ hac lege obtruditur nè inspici possit.* *Revel. Dei cap. 18. Sect. 10, 11, 12.* *Grotius de Religione Christiana, lib. 6.*

5. Videmus quàm efferata res sit & exorbitans cæcus hic Enthusiasmus, ipsum Inferni vehiculum, quod ad Atheismum rapit & Prophanitatem, currúsq; triumphalis Diaboli. In quo proculdubio *deificatus* hic Pseudopropheta abripiebatur, quanquam is fortean illud nesciebat, sed gloriabatur in dedecore suo, & magnoperè sibi placebat in fœda hac sua captivitate. Conditionem cujus Spiritûs qui sit & quorsum tendat, quantum ego mihi sum conscius, tanta cum diligentia detexi, ex nullo alio principio quàm ex isto Amore ac fidelitate quam crucifixo meo Servatori ac Principi debeo, & ex charitate & commiseratione quam habeo erga membra consocia illius corporis quæ est Ecclesia. Etenim nequeo profectò quin in dolorem & lachrymas totus solvar dum considero quàm facilè decipiantur multæ simplices Animæ, Fanaticæq; Eloquentiæ fascino in hanc absurdissimam persuasionem captiventur, quasi major solito Divinitas resideret in hac Persona, quem ego certò scio quasi Epicurum esse alterum in Enthusiastem conversum, hominémq; infra Evangelii lucem æquè altè sublapsum, atq; misellum quemvis Paganum qui nè fando quidem quicquam de ipso unquam inaudiverit. Ac proinde spero omnes illius Admiratores qui eò usq; in ejus sectam baptizati non sint ut *Pascham* ipsius celebraverint Christúmq; mactaverint secundùm *carnem*, hoc est, secundùm *Literam* & *Historiam*, atq; sic infideles prorsus evaserint, accepturos in bonam partem quòd tam fideliter fraudem detexerim, ut illi nullatenus deinceps favere possent tam horrendæ Imposturæ. Et quantùm ad eos qui mactaverint Dominum vitæ, quos tamen non admodum multos esse spero, cur illi inclementiùs hanc meam sermonis libertatem laturi sint, equidem nullo pacto apud meipsum possum comminisci. Etenim ipse, eorum loco, ausim pronunciare, quantùm ad hoc, quòd eum ad hunc modum mactaverint (quod & S. *Petrus* dixit in alia causa) eos fecisse sanè ex ignorantia per præstigiosa incantamenta magni hujus Impostoris, & propterea errorem suum citiùs agnoscere non posse quàm veniam impetrare, per eum qui reverà mactatus est & sacrificatus pro peccatis mundi, & è mortuis suscitatus ad confirmandam nobis spem beatæ Immortalitatis post mortem corporis. Qui profectò non potest non esse nuncius admodum lætus omni populo qui recto sinceróq; animo sint. Atq; hæc de *Rationabili* Religionis Christianæ *literaliter* intellectæ structura, Imposturáq; *Familismi* dicta sunto.

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. VII.

CAP. I.

1. *Argumentum tertiæ partis Tractatûs hujus esse Christiani Mysterii* Realitatem. 2. *Quòd ipsa Religionis Christianæ* Rationabilitas, *à virisq; probis ac sapientibus ab eo tempore quo inceperit ad hunc usq; Diem* constanter adhibita Fides, *manifesta veritatis Demonstratio esse potest eis qui non sint nimis* Sceptici. 3. *Levium & inconsideratorum Ingeniorum ab omnibus Argumentis è vaticiniis deductis aversatio, cum præcipuis eorum Objectionibus contra ipsa.* 4. *Vaticinia de Messia in vetere Testamento nec* suppofita *esse à Judæis nec* corrupta. 5. *Responsum ad objectiones de* Obscuritate *Vaticiniorum*; 6. *Ad eámq;* à libero Arbitrio. 7. *Quòd omnia vaticinia non sunt è fortuito tumultu æstúq; humanarum Imaginationum, sed ex Revelatione Divina, ex instantiis irrefragabilibus probatum.* 8. *Ratio particularis cur veri fuerint Prophetæ apud Judæos, cum exemplis quibusdam verorum Prophetarum in aliis locis.* 9. *Notabile vaticinium à* Vanino *agnitum de trucidatione* Julii Cæsaris *in Senatu.*

1. PErvenimus jam ad tertiam partem Tractatûs, in quo creperum hujus magni Mysterii Diluculum, cui explicando allaboravimus, in pleniorem Lucem emicabit, progressúsq; *Veritatis Justitia* profectui non erit absimilis, quæ magis magísq; elucescit usq; ad Diem adultum.

Possibilis ut & *Rationabilis* Idea Christianitatis quam hactenus repræsentavi, non est nisi *seminalis* quasi *forma* Plantæ sub humo in semine abscondita; verùm nunc eam tanquam ad externos sensus exhibebimus, germinantem frondésq; emittentem in communem omnium conspectum, demonstrabimúsq; hanc *possibilem Ideam* ad *realem* jam pervenisse *actualémq; existentiam* in Universo.

Quæ cùm tanti momenti res sit, non festinanter nimis nec confusè coacervatéq; eam tractabimus, sed distinctè & explicatè; nec tamen ullos gradus faciemus, qui pompæ magìs inserviant quàm usui & pleniori demonstrationi illius veritatis ad quam probandam adnitimur.

2. Et certè ipsum primum gradum quem facturus sum vel potiùs quem jam partim feci, spero cuilibet homini, nullis præjudiciis laboranti, haud parvi momenti appariturum. Declaravimus amplè satìs & intelligibiliter quàm egregiè *rationabilis* sit Religionis nostræ fabrica, quàm decora & quàm bene inter se cohærentia omnia illa sint quæ Christus commemoratur aut fecisse aut passus esse. Adde igitur ipsius rei *Rationabilitati*, constantem illius perpetuámq; *Traditionem* pro vera, quódq; sic esse, tam seriò per multa secula sit credita, ut tum docti tum indocti, tum nobiles tum ignobiles vitam suam deponere parati fuerint, imò verò de facto deposuerint,

fuerint, in illius rei Testimonium; & nemo quisquam est opinor, nisi nimis quàm Scepticus sit, quin hæc consideratio ejus assensum sit elicitura. Etenim fama earum rerum quæ seriò affirmantur constantérq; creduntur à sapientibus emunctóq; judicio hominibus, cum ratione in quæstionem vocari non potest, nisi res ipsæ quæ affirmantur, rationi sint absonæ, vel nimiùm artificiales & nimis eleganti scitóq; Rationis apparatu ornatæ ac munitæ. Quòd res ipsæ *rationi* admodum consentaneæ sunt, suprà jam satìs demonstravi. Et quàm parùm oleant artificium elaboratum aut *Dialecticæ* aut *Rhetoricæ*, quemlibet ausim appellare qui ipsas recognoverit. Quamobrem si quis in Infidelitate sua persistat, impedimentum certè non est in Mysterio ipsi oblato sed in seipso, ut qui minimè cupit illud esse verum, sive ex superbia id fiat, & quòd admodum gravatè laturus sit se veræ Religionis hactenus ignarum inveniri, sive ex amore aut voluptatum aut commodorum hujus præsentis vitæ quem Christiana fides naturaliter limitat & coërcet.

Verùm progredimur ad id quod fortiùs pressurum est magísq; coacturum. Quòd Judæi per multos centenos annos eum expectârunt & etiamnum expectant, quem *Messiam* suum appellant, nemo est qui nescit; quemadmodum etiam quòd hoc nomen *Messias* idem est quod Χριστὸς, unde & Religio nostra denominata est *Christiana*. Quamobrem si hunc *Messiam* jam advenisse probavero, *Jesúmq;* quem nos colimus illum Christum esse, partis tertiæ hujus mei Tractatûs pensum sic absolvam; probato scilicet Christianitatem (cujus *Ideam* hactenus descripsi) non esse *meram Ideam* sed veritatem *realem*.

Quod primùm adnitar efficere è *Vaticiniis*, deinde ex *Historia*. Quorum utrorumq; collatio tam validum erit argumentum, ut hominibus nullo præjudicio laborantibus fieri non possit quin perfecta demonstratio sit apparitura.

3. Equidem novi quosdam tam impatienti ac superficiario spiritu, ut vel ipsum nomen ac mentionem vaticiniorum abhorreant, utpote qui sibi conscii sunt se non tanto abundare otio ut eorum vim excutere possint. Verùm si cum ratione contradicere volunt, oportet eos aliquas ex quatuor his Objectionibus pro causa sua afferre. Ea scilicet aut frequenter supposititia esse, aut saltem à versutis aliquibus Politicis ad inserviendum Civili alicui proposito corrupta. Aut adeò obscura, ut nulla certa mens sensúsve eorum ullo modo erui possit. Aut si id possit fieri, non infallibiliter tamen præmonstrare res sic prædictas certò esse eventuras, cùm tanta sit rerum mundanarum ab actionibus humanis dependentia. Aut denique, ut ipsum jugulum causæ impetant, affirmare, nunquam fuisse nec futura esse unquam ulla vaticinia ab extraordinaria Inspiratione profecta, sed quosdam homines admodum fervidas habere Imaginationes, eósq; dum mens ipsorum multùm in rerum futurarum meditatione occupatur, quæ ipsis visa sint maximè vera, effutire, prædictionésq; eorum, utì contingit in Insomniis, interdum veras inveniri, interdum falsas, Famámq; earum quas contigit veras esse falsam illam persuasionem animis hominum ingenerâsse, quòd utiq; veri extiterunt Prophetæ in mundo.

4. Hujusmodi profectò Considerationes, mirum in modum Animis levibus atq; Atheis gratificantur; verùm si altiùs penitiúsq; inspiciantur, nullam omnino vim invenientur in se habere.

Etenim quantùm ad primam Objectionem, manifestum est, quòd nullum hìc locum habere potest si consideremus quanta cum Religione ac veneratione *Judæi* etiam externam literam divinorum illorum Oraculorum quæ ipsorum fidei concreditæ sunt, tuentur & custodiunt. Ad hæc, Ridiculum est suspicari eos aut supposuisse aut adulterâsse hujusmodi vaticinia quibus nos hìc usuri simus, cùm talia sint, quæ manifestò contra Religionem Judaicam militent. Quod certè præclarum est Christianitatis Privilegium quòd in defendenda sua causa tanta cum fiducia appellare potest ea ipsa monimenta quæ in Adversariorum suorum manibus semper fuerunt custodita. Nec profectò potest *Christianus*, si velit hæc vaticinia adulterare, quin è vestigio detectus foret & deprehensus à *Judæis*. Unde nec Atheus nec Paganus ullas hujusmodi malas technas cum ratione suspicari possunt.

5. Quod verò ad *obscuritatem* vaticiniorum spectat & ambiguitatem, nego omnia suo merito existimari obscura. Præterea, etiam eorum quæ aliquo modo obscura dici possunt, Locutiones ac Verba in unum sensum aptiùs flecti possunt quàm in alium. Et ubi hujusmodi est aliqua ambiguitas, ille sensus existimandus est verus qui ità esse judicatus est ab hominibus nullo præoccupatis præjudicio, quíque, cunctis perpensitatis, facillimus maximéq; proprius apparet. Cujus responsi vis per exempla meliùs intelligetur, postquam eò descenderimus, quàm per præceptum generale.

6. Tertia

6. Tertia objectio à nullis urgeri potest nisi à talibus qui liberi arbitrii facultatem nimiùm admirentur, & cum Idololatrica ferè veneratione suspiciant: Obliti interea quòd quædam vaticinia conditionalia non sunt sed absoluta, qualia proculdubio omnia illa sunt quæ tam immensi mundo momenti sint quàm est Adventus *Messiæ*. Qui, si conditionalis fuisset, nihil meritò putandum est eum potuisse impedire præter peccatum. Quod in hac causa æquè absurdè adhibetur atq; si quis concluderet invalitudinem Ægri arcere Medicum, cùm illius potiùs adventûs sit occasio. Atq; unus certè finis Adventûs Christi, quemadmodum abundè jam demonstravi, est ut sit sacrificium pro peccato, mundúmq; renovet in Justitiam.

7. Ultima difficultas maximè perversa est atq; lubrica, sed talis tamen quæ facilè subdomari possit, si consideremus quàm exquisitè ac particulatim multa præfigurata sint in vaticiniis, & quòd ii plerunq; qui vaticinati sunt, miracula etiam ediderint, aut aliquid miraculosum & extraordinarium ipsis contigerit; quòd * Angelorum visionibus potiti sint & supernaturalibus potestatibus sint adjuti. Præclarum cujus rei exemplum est vaticinium illud viri Dei è *Judæa* ad Aram in *Bethele*, quod manûs *Jeroboami* exarefactio ac restitutio comitabantur, & fissio Aræ cinerúmq; effusio in signum quòd vaticinium erat verum. Quod tamen tam accuratum erat, & ad minutiores circumstantias determinatum, ut & nomen etiam illius nominet qui ultionem facturus esset super Aram in *Bethele*, *Josias* utique; quanquam hæc prædictio rei erat intra trecentos illinc annos non eventuræ. Ità *Esaias* vaticinatus est de *Cyro*, nomine, déq; eis quæ Deus destinaverat facienda per eum in gratiam populi sui, antè centenos aliquot annos quàm *Cyrus* natus esset. Et *Daniel* tam accuratè translationem prædixit Imperii ab *Assyriis* ad *Medos Persásque*, & deinde ad *Alexandrum Macedonem*, cujus successores ex parte *Lagi Seleuciq*; posteri forent, quantáq; mala per eos *Judæi* essent passuri, ut *Porphyrius*, postquam Historiam *Græcam* cum *Danielis* vaticinio comparaverat, nullam aliam evadendi rationem excogitare potuerit, quàm prætendendo Vaticinia scripta fuisse post Eventum. Quod sanè tam frivolum est subterfugium, ut nullo illud dignaturi simus responso.

* Vide lib. 5. cap. 17. sect. 2.

3 Reg. cap. 13. v. 1, 2, 3. &c.

8. Etenim cùm Deus sit, cúmq; *Judæi* specialiori modo sub quadam quasi *Theocratia* viverent, populúsq; essent quibus solenne erat Prophetas habere nunciósq; divinitùs inspiratos, cur istuc tam mirum *Porphyrio* videretur aut cuilibet alii, quòd Deus per sanctos suos Angelos *Danielem* Prophetam moneret tam præcisè ac particulatim de rebus futuris quæ ad populum suum peculiarem tantoperè attinebant? Quippe quòd etiam in eis locis de quibus minorem videtur Providentia curam gerere, insigniores rerum publicarum Regnorúmq; mutationes per Sacerdotes atq; Magos istarum Regionum prædictæ fuerunt. Quemadmodum *Moteczumæ Mexicanorum* Regi contigit antequam *Hispani* eas orbis partes invasissent, ut videre est apud *Acostam* aliósq; Scriptores. Et *Valens* Augur, apud *Varronem*, ut primùm urbs *Romæ* condita erat, dicitur prædixisse eam ad duodecim centenos annos duraturam. Quod & ità evenit.

9. Ipseq; *Vaninus*, profanum illud ingenium, non eò usq; *Epicureâ* incredulitate infatuatus est quin agnosceret, immò verò affirmaret, non sine seria provocatione ad omnes Historias tam antiquas quàm recentiores, si non omnes magnæ rerum mundanarum mutationes miraculoso aliquo modo prædictæ fuerunt. Quin & ipse unum memorabile exemplum profert vaticinii in tabulam aheneam insculpti in Sepulchro *Capys* inventam, de cæde *Julii Cæsaris* in Senatu. Qui tamen *Capys*, Rex *Italiæ* vixit mille circiter annis ante *Julium Cæsarem*. Adeò ut nisi quis supra modum stupidus sit, necesse sit ut fateatur omnia vaticinia non è delirationibus & evagationibus agitabilis Imaginationis, sed ex altiori aliquo magísq; infallibili Principio proficisci, multóq; magìs consentaneum esse, quoties eventa magni momenti vaticiniis respondent, ut Providentiæ id potiùs quàm Fortunæ imputemus. Equidem novi *Vaninum* omnia referre ad cœlestia corpora & influentias Stellarum. Verùm quàm absurda ac puerilis hæc ejus opinio sit, suo loco demonstrabo.

De admirandis naturæ arcanis, lib. 4. Dialog. 52.

Vide cap. 14. sect. 2, 3, 4, &c. & cap. 15, 16, 17.

CAP.

CAP. II.

1. *Sensus genuinus* Vaticinii Jacobi. 2. *Ex illo deductum consectarium, Quòd* Messias *jam advenit.* 3. *Non contemnendam futuram fuisse vim in hoc vaticinio quamvis verba ipsius in alios etiam sensus flecti potuissent; nunc verò cùm nullius alius interpretationis tolerabilis capacia sint, demonstrationem certam esse*, Messiam *jam venisse.* 4. *Præcipuæ* Judæorum *Interpretationes propositæ.* 5. *Quòd nec* Moses *nec* Saul *intelligi possunt per* Shiloh. 6. *Nec* David. 7. *Nec* Jeroboamus, *nec* Nebuchadonasor. 8. *In captivitate* Babylonica *Sceptrum sequestratum potiùs fuisse quàm penitùs ablatum; cum ulteriori indicatione ineptitudinis sensûs vaticinii si applicetur ad* Nebuchadonasor. 9. *Suffugium ipsorum in* עד כי *notatum & refutatum.* 10. *Variæ significationes vocis* שבט, *ipsorúmq; illinc expositiones.* 11. *Responsum ad eas in genere.* 12, 13. *Responsum ad effugium quo interpretantur* שבט tribum. 14. *Responsum ad Interpretationem quâ* שבט *baculum alituræ significat.* 15. *Responsum ad Interpretationem quâ virgam correctionis significat.* 16. *Responsum conjunctim ad ambas has ultimas Interpretationes.* 17. *Quòd varietas Expositionum demonstratio sit nullas earum ipsis satisfecisse.*

1. CUM satìs jam de vi istiusmodi argumentorum quæ è vaticiniis deducantur certi simus, pergamus porrò, eáq; adhibeamus ad rem probandam quæ præ manibus est. Quòd utiq; *Jesus*, quem nos colimus, ille ipse est Christus. Quod præstabimus producendo primùm talia Vaticinia quæ *tempus adventûs ejus præfiniant* & circumscribant, & dein talia quæ *characteres notásq; Personæ* manifestiùs indicent.

E primo genere est antiquissimum illud & eminentissimum vaticinium grandævi *Jacobi*, & in lecto jam moribundi. *Non recedet sceptrum à* Juda *nec Legislator è medio pedum ejus, usq; dum* Shiloh *venerit & ad eum erit populorum congregatio.* Gen. cap. 49. v. 10.
Ut deductio hinc nostra evidentior esse possit, percurramus primò breviter verba Vaticinii.

Sceptrum] Vox *Hebræa* est שבט, quam *Septuaginta* Interpretes exponunt Ἄρχων, *Aquila* σκῆπτρον, *Symmachus* ἐξουσία, *Onkelos* שלטן. Quæ omnia idem significant, *Principatum* scilicet, *summámve potestatem Politicam.*

A Juda] Per *Judam*, ipsâ sacrâ Scripturâ nobis exemplo præeunte, intelligi potest non solùm Tribus *Judæ* præcisè sumpta, sed etiam quæcunq; accessio vel cooptatio facta sit in illam Tribum, quemadmodum apparet ex *Malachia*, cap. 3. v. 4.

Nec Legislator] מחוקק *Septuaginta* reddunt ἡγούμενος. Vox naturaliter significat *Imperatorem* vel *Legislatorem.* Credo eos qui eam reddiderunt, *Dux*, non aberrâsse à mente Septuaginta Interpretum. Significet igitur מחוקק eum qui Leges vel mandata populo dat. Qui admodum genuinus est sensus vocabuli, quemadmodum omnes agnoscunt, & qui maximè propinquam habet cognationem cum vocabulo præcedenti juxta morem usitatam in Scripturis, repetendi bis eandem rem sub verbis parùm significatione differentibus. Cujus rei Exempla sunt innumerabilia.

E medio pedum ejus] מבין רגליו. Septuaginta vertunt ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, hoc est, ex semine *Judæ*, eo sensu quo jam applicata est vox *Juda*; hoc est, quòd *Juda* habiturus est Principem, Rectorem, vel Potestatem Politicam de proprio, vel gubernabuntur seu regentur per eos qui è sua stirpe sunt oriundi.

Usq; dum Shiloh venerit] hoc est, Usq; dum venerit *Messias*; quemadmodum omnes antiqui Interpretes *Judæorum* semper hunc locum exposuerunt, utpote qui judicia habuerunt nullo partium studio corrupta. Dissenserunt tantummodo illi, æquè ac alii, circa notationem nominis *Shiloh*, ut videre est apud *Martinium.* Quidam שילה poni volunt pro שילו, quod idem est quod בנו, quandoquidem שיל significat filium, unde est שליה *secundina.* Alii *Shiloh* nomen esse volunt ejusdem formæ cum קישור & קימוש, exponúntq; *Salvator, Pacificus*, à שלה. Septuaginta videntur legisse שלו, quod illi reddunt, ᾧ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ, usq; dum ille venerit, *cui res tantæ & tam splendidæ reservantur.* Alii, quemadmodum & Translatio vulgaris, legunt שילוח missus. Quæ quidem lectio præ reliquis omnibus semper mihi placuit. Et suffragium huc etiam contulit incomparabilis vir *Hugo Grotius* in ipsum locum. * *Vide lib.* 4. *cap.* 8. *sect.* 8, 9, 10.

Et ad eum erit populorum congregatio. Expectationem, Obedientiam, vel *confractionem.*] Vocabulum יקהת significare potest *Congregationem,* Nullus ex his sensibus est qui vaticinio non conveniat; verùm secundus tertiúsq; facilioris rationis Criticæ sunt capaces.

2. Ex brevi hac ac legitima verborum expositione manifestum est, naturalem ac genuinum *Vaticinii Jacobi* sensum hunc esse, nempe, *quodcunq; Tribubus* Israëlis *contigerit,* Tribum *tamen* Judæ, *& quæcunq; pars Tribuum in unum cum ea coalitura sit, idémq; nomen ac Titulum habitura, politicâ potestate seu imperio Gentilitio nunquam privatum iri usq; dum venerit* Messias. Hic, inquam, maximè facilis est ac naturalis sensus hujus vaticinii, talísq; qui semper à propriis suis Interpretibus exhibitus sit donec funestus ille error in trucidando *Messia* suo, judicia ipsorum pervertisset. Quamobrem, quantùm ad ea tempora ubi nondum sontes facti sunt, dúmq; idonei fuerunt judices, ipsos *Judæos* appellamus si vaticinium *Jacobi* non planè prædicit, quòd Politica potestas vel imperium Gentilitium *Judæorum* non cessaturum sit donec venerit Messias. Cæterùm manifestum est illud cessavisse. Ac proinde *Messiam* pro certo advenisse.

3. Qua de re Vaticinium hoc nos satìs certos redderet quamvìs aliæ præter hanc Interpretationes tolerabiles forent; cùm consentaneum sit, ubi varii verborum sensus esse possint, eum verissimum concludere qui facillimè maximéq; suâ sponte emanat, itáq; facere videtur omnibus qui nullo laborant præjudicio. Cæterùm ut adhuc certiores esse possimus de veritate illius sensûs Prophetiæ qui jam propositus est, quanquam tum *Judæi* tum alii, omnes ingeniorum suorum nervos intenderunt ad alios sensus excogitandos, in nullos tamen inciderunt nisi qui supra modum vani sunt ac stolidi.

4. Non abs re erit præcipuos eorum gustandos propinare. Primùm igitur, Illi qui nolunt *Messiam* intelligi per *Shiloh, Mosen* intelligunt aut *Saulum* aut *Davidem* aut *Jeroboamum* aut *Nebuchadonasor.* Primò, *Mosen,* quippe quòd quando missus erat ad liberandos filios Israëlis ex *Ægypto, Juda* illi tradidit Sceptrum, quanquam is erat è tribu *Levi.* Deinde, *Saulum,* utpote qui coronatus est in *Shiloh.* Tertiò *Davidem,* innuendo scilicet quòd Sceptrum erat in *Juda* atq; illic mansurum usq; ad tempora *Davidis,* cujus sub regno accessio quorundam populorum facta est ad illius Dominium. Quartò, *Jeroboamum,* ut qui is erat qui coronatus est in *Shiloh,* & Sceptrum præterea à *Juda* abstulit. Quintò, *Nebuchadonasor,* quoniam ille Sceptrum abstulit à *Juda* Populúmq; abduxit captivum & *Hierosolymam* Templúmq; evertit solóq; æquavit. Sed ad hæc omnia breviter responderi potest,

5. Ad illud de *Mose,* Quòd ille Sceptrum à *Juda* auferre non potuit, cùm *Juda* tunc nullum habuerit. Nam omnes Tribus simul tunc sumptæ nullum erant Regnum corpúsve Politicum, multóq; minùs una aliqua ex ipsis, sed servi abjectissimi, miseráq; Tyranni *Pharaonis* mancipia. Ad illud de *Saulo,* Quòd Rex creatus non sit in *Shiloh,* sed in *Mizpeh.* Quódq; *Saulus Benjamita* Sceptrum à *Juda* auferre non potuit, cùm nullum adhuc haberet, quod antè notatum est. Ut præteream ridiculum illum sensum Adventûs *Shiloh,* cùm *Shiloh* Locus sit juxta hanc Interpretationem, non Persona; & quàm frigidè extrema vaticinii clausula ad *Saulum* applicetur.

6. Ad illud de *Davide,* pari ferè ratione responderi potest quâ ad antecedens; Quòd utiq; *Juda* ante tempora *Davidis* quamvìs primas teneret honoris ac senioritatis, nullum tamen vibrabat Sceptrum in reliquas Tribus, nec ullam particularem ac distinctam jurisdictionem habebat præ cæteris. Quódq; admodum inscitum est atq; ineptum, si legamus totum Vaticinium, (quod proximè antecedentibus versibus tam magnificè loquitur de virtute ac fortitudine Judæ) admittere illud tam derepentè ità flaccescere humíq; repere, ut *Judam* solummodò primas non perditurum honoris sui ac senioritatis prædicat usq; dum venerit *David.* Et præterea, quod adhuc duriorem hunc sensum facit, verba naturaliter innuere videntur, quòd *Juda* Sceptrum perditurus sit simul atq; *David* vel *Shiloh* venerit, quamvìs primum id tempus sit quo illud acceperit. Verba, inquam, naturaliter id innuunt quanquam non necessariò. Sed ponamus non innuere, sed Regium Sceptrum, per hoc quidem vaticinium, manere posse apud *Judam* in multos pòst centenos annos, quod & factum est, ídq; etiam tunc cùm reliquæ Tribus ferè omnes perditæ essent, quàm frivolum tamen vel sic faciunt hoc *Jacobi* vaticinium, dum res minutiores tam magnificè illustrat, maximéq; notabiles quæ ad illam Tribum pertinent planè omittit? Et postremò, quòd accessio illa ad Jurisdictionem *Davidis* non tam aptè adæquat, justéq; explet sensum verborum יקהת עמים, quàm Congregatio illa ad *Messiam* quem *Judæi* expectant.

7. *Ad illud de Jeroboamo*, Quòd *Jeroboamus* non unctus sit Rex in *Shiloh*, sed in *Sichem* Civitate *Ephraim*: Quódq; hæc conspiratio non abstulit Sceptrum à *Juda*, sed occasionem potiùs dedit *Judæ* ut sit Regnum ex se integrum, taléq; quod non dissolveretur per multos centenos annos postea, cùm antehac non nisi pars esset Regni Israëlitici.

Et postremò, ad illud de *Nebuchadonasor*, Quòd illa Interpretatio admodum stolidum ac frivolum sensum vaticinio imponit, tanquam si sic se haberet, *Sceptrum scilicet non ablatum iri à* Juda, *usq; dum aliquis per vim illud abstulerit.* Quasi *Jacobus* ausus quidem esset vaticinari, *Judam* non eò usq; fatuum fore, ut ultrò Sceptrum suum cuipiam sit traditurus, quamvìs tam imbellis esse possit vel infortunatus ut illud manibus suis extortum sit amissurus. Quamobrem is, quo de hæc fit prædictio, plus debet *Judæis* esse, vel alius, quàm merus grassator seu deprædator, & rationem apud ipsos habere aut Regis aut Prophetæ, ídq; modo plusquam ordinario. Alioqui sensus admodum frigidus erit & ineptus, tanquam si diceret, *Sceptrum non auferetur antequam auferatur.*

8. Præterea, Sceptrum non tam auferebatur in Captivitate Babylonica, quàm sequestrabatur ad tempus, ipsis interibi à Deo per os Prophetarum certioribus factis, quòd redituri essent intra spacium septuaginta annorum. Adeò ut *Interregnum* potiùs esset quàm Regni vel Politiæ Judaicæ *abolitio*. Quam quidam mansisse inter ipsos volunt tenui aliquo gradu etiam in illo Captivitatis suæ intervallo, ut qui habebant רשי גלות αἰχμαλωτάρχας suos, qui potestatem haberent in Populum *Judæ*. Hoc verò plus est quàm pro quo operæ pretium esset enixiùs contendere. Promissum Dei per ora Prophetarum suorum, reducendi eos intra annos septuaginta, exiguáq; captivitatis duratio præ fruitione postmodum sequentis libertatis, per se sufficiunt ad efficiendam captivitatem suspensionem solummodò non ablationem sceptri à *Juda*. Quibus omnibus adjicere potes connexionem absonam hujus partis vaticinii cum proximè antecedenti, ubi *Juda* tam magnificè propter virtutem suam ac fortitudinem laudatur, cui tamen statim subjicitur (juxta hanc Interpretationem) Sceptrum ejus nunquam ablatum iri, donec aliquis eum devicerit illúdq; abstulerit, quod ut videtur *Nebuchadonasor* fecit. Qui quidem sensus maximè incongruus est atq; insipidus qui excogitari potest, prout partim suprà insinuavi.

Cæterùm si vaticinium interpretaris, quemadmodum veteres *Judæi* illud interpretati sunt, de *Messia*, cohærentia admodum perfecta est & perspicua. Quòd scilicet strenuus hic Bellator *Juda* nunquam Sceptrum suum penitus amissurus sit usq; dum specialis ille Dei nuncius, gentiúmq; expectatio, *Messias* scilicet, advenerit, qui longè universaliori Bono inserviturus sit quàm quod ad parvum illum mundi manipulum *Judæos* pertineat.

9. Proximum suffugium quod quærunt & invenisse se arbitrantur est in עד כי, dum imaginantur quòd עד significare hìc potest (ut interdum facit) in *æternum*: Verùm accentus *Athnah* in רגליו, quæ idem valet quod *colon* in Latino sermone, viam ipsis intercludit ad hoc diverticulum.

10. Ultima ambiguitas, quam prætendunt, voci שבט inest, quam significare dicunt aut *Tribum*, aut *Baculum*, *opitulationis* scilicet, seu *sustentationis*, aut *virgam castigationis* & *afflictionis*. Sumendo pro *Tribu*, vaticinium sic institui potest,
Quòd tribus Judæ nunquam auferetur donec Messias venerit; vel sic, *Quòd Tribus* 1.
Benjamin, quicquid fit de reliquis tribubus, nunquam auferetur à Juda, &c. Si su- 2.
matur pro *Baculo*, sensus hic est, *Quòd Juda in quacunq; Captivitate aut oppressione* 3.
fuerit, sustentabitur tamen alicunde & aliquo modo levabitur donec venerit Messias.
Si sumatur pro *virga*, *Quòd virga castigationis & afflictionis nunquam auferetur à* 4.
Juda donec Shilo venerit.

11. Quibus respondeo, primóq; cunctis in Genere. Quòd cùm שבט & מחוקק ad hunc modum in vaticinio collocentur, támq; naturaliter sibi invicem respondeant, tametsi מחוקק æquè frequenter significaret Scribam, atq; eum qui potestate politicâ vel imperio præditus sit, nimis quàm coactum tamen foret ità exponere in hoc loco, cùm vox שבט adeò naturaliter sensum alterum indigitet, & etiamnum adhuc coactiùs si consideraveris מבן רגליו *ex semine ejus*, quæ res est quæ parùm habet momenti in inferioribus istis officiis Scribæ & Expositoris Legis. Quibus addere potes quòd מחוקק nunquam sic exponitur in Scripturis per Septuaginta, sed semper aut Βασιλεὺς aut ἄρχων aut ἡγούμενος. Adeò ut, tametsi legitimum vaticinii sensum in ipsius initio eludere possint, pars tamen subsequens & seipsam & partem alteram etiam tueatur à violentia & injuria. Nam oportet planè esse מחוקק, hoc est, Politicam potestatem in *Juda*, donec *Shiloh* venerit, quicquid per שבט significatum fuerit.

 12. Verùm

12. Verùm ut singula leviter tangamus; ubi porrò notandum est, *Tribum Judæ*, non ipsius *Personam* subjectum esse vaticinii. Sensus igitur primæ Interpretationis hic erit: Quòd *Juda* non auferetur à *Juda* donec venerit *Shiloh*. Quod valde profectò ridiculum est. Veruntamen quoad ejus fieri potest, Tribus *Judæ* etiam à Tribu *Judæ* est ablata, ac proinde *Shiloh* jam venit. Nam universa Tribus *Judæ* in frustula discerpta est & inter Nationes per omnes Terræ partes dissipata. Vel si contra rationem *Personam Judæ* objectum vaticinii supponere volunt (cujus tunc sensus erit, Tribus *Judæ* ab eo non auferetur donec venerit *Shiloh*) Patriarcha magis determinatè locuturus fuisset, dicturúsq; שבטו non שבט, alioqui לא יסור שבט naturaliter significat, nulla omninò Tribus ab eo auferetur, cùm tamen decem in captivitatem abductæ sint, nec adhuc unquam redierint. Præterea, si שבט reddi possit *tribus ejus*, illa etiam ipsi reverà ablata est & perdita, cùm sub illius imperio non sit, hoc est, sub Regimine Politico *Judæ*, qui instar Imperatoris est cujus exercitus planè est devictus, & in captivitatem abductus, & alieno prorsus imperio subditus. Nec quicquam refert quòd nomen illius etiamnum gerunt, cùm illius non sint sub potestate. Equidem Patriarchæ in lecto moribundi mens rebus admodum pusillis occupabatur, si nihil amplius huic vaticinio subsit quàm præ se fert hæc prima Interpretatio.

13. Et secunda certè, sumendo iterum שבט pro Tribu, eisdem objectionibus obnoxia est cum prima, ejúsq; ineptitudo paulò adhuc crassior magísq; conspicua. Etenim admodùm hìc evidens est, quòd לא יסור שבט מיהודה necessariò significabit, *nè Tribus quidem auferetur à Juda*, &c. Est enim haud absimile atq; si quis diceret, Non auferetur Ovis ex Ovili usq; dum venerit *Damætas*. Verùm si post adventum *Damœtæ* unica reperiretur Ovis relicta, alter ille Pastor proculdubiò ludificatum se putaret si pollicitator iste apud ipsum prætenderet, ex eo quòd Ovem unicam in Ovili servaverit, promissum se servâsse. Quippe quòd inepta esset falláxq; defensio allegare, se promisisse Ovem non ablatam iri, quódq; illìc Ovis sit quæ nondum est ablata. Adeò ut manifestum sit quòd per שבט una particularis Tribus, *Benjamitica* putà, non potest intelligi, ac proinde nulla omnino. Nam reliquæ omnes per *Salmanassar* in perpetuam abductæ sunt captivitatem.

14. Ad tertiam Interpretationem respondemus, *Jacobum* hìc unicuiq; filiorum suorum benedictiones *peculiares* distribuere. Hæc verò omnibus communis est ac proinde *Judæ* non affigenda. Et deinde admodum pusillam rem esse inter tot illustres prædictiones & encomia *Judæ*, quòd nunquam ad tantas redigendus sit angustias quin vivere possit & subsistere, quanquam in statu humili & abjecto, & ab aliis populis dependenti. Adeò ut hic sensus Vaticinii valdè frivolus sit ac dilutus.

15. Et quarta quidem æquè prava est, si non pejor. Primò enim, ut antè, quod commune est omnibus Tribubus, & verò ad alias potiùs tribus pertinet quàm ad *Judam* (decem intelligo Tribus à *Salmanassaro* abreptas) hic *Judæ* tanquam proprium addicitur, idq; in magnorum encomiorum medio ac benedictionum. Totum vaticinium de *Juda* perlege, & primo statim aspectu deteges hujus assumenti discrepantiam si hic sensus sit hujus partis vaticinii. Præterea, vaticinium juxta hunc sensum verum esse non possit. *Juda* enim florentissimum erat Regnum vel Respublica per multos centenos annos, quemadmodum constat ex Historia.

16. Et postremò, ut his duabus ultimis Interpretationibus conjunctim respondeamus; Vox שבט simpliciter posita, ut hìc est, & absq; ullis additis circumstantiis quæ sensum ejus determinent, nunquam significat aut baculum *sustentationis* aut virgam *castigationis*. Adeò ut pari jure exponere possint *grallam*, atq; utrumlibet. Nam שבט פסחים pro certo significabit *grallam*. Ac proinde eandem sumendo libertatem quam illi sibi assumunt, sensus hujus Vaticinii sic institui potest: *Gralla non recedet à* Juda *nec Scriba è medio pedum ejus usq; dum* Shiloh *venerit*; hoc est, *Judæ* nunquam deerit scriba Grallator, id est scriba claudipes, scriba utiq; qui claudicantes, tortuosas & perversas legis Expositiones, ad capitalis ipsorum erroris defensionem excogitaturus sit, usq; ad secundum adventum *Messiæ*.

17. Brevia hæc vobis specimina proposui ineptarum illarum Evasionum quibus utuntur *Judæi* ad occultandum planum ac perspicuum sensum hujus Vaticinii *Jacobi*. De quo notatu dignum est, quemadmodum illorum Expositiones valde vanæ sunt atq; sic omnino nobis videntur, ità manifestum esse quòd nec sibi ipsis per eas satisfaciant, ex eo quòd tantam earum multitudinem excogitaverint. Quid enim eos urgere potuit ad novam excudendam Interpretationem nisi quòd vetus parùm ipsis satisfecerit? Et certè tametsi per vim vaticinio factam, quàm plurimas poterant, jam extorserunt, cui tamen omnium potissimùm adhærere debeant, planè nesciunt.

CAP.

CAP. III.

1. *Vaticinium* Haggæi. 2. *Naturalis ſenſus Vaticinii.* 3. *Quòd Templum ſecundum nullâ aliâ ratione glorioſius eſſe potuit primo, niſi quòd* Meſſiam *reciperet.* 4. *Quòd* Herodis *Templum hîc intelligi non poterat.* 5. *Reſponſum ad ſubterfugium de Templo* Ezekielis. 6. *Vaticinium* Malachiæ *ulteriorem vim addere huic* Haggæi. 7. *Quòd Propheta nullum aliud Templum intelligere poterat præter illud quod tunc exiſtebat.*

1. CÆterùm ſi tolerabilem aliquam Evaſionem in hoc vaticinio invenire potuiſſent, neq; ſic tamen opus ſuum abſolviſſent, cùm aliæ ſint perſpicuæ prædictiones quæ eódem collineant; ut apud *Haggæum, Sic enim ait* Jehovah *exercituum, Propediem erit cùm ego cœlum, terram, mare ſiccúmq; commovebo, cunctáſq; Gentes commovebo, & expectatio veniet Gentium omnium, iſtámq; ædem replebo gloriâ, ait Jehovah exercituum. Meum eſt argentum, meum eſt aurum, inquit Jehovah exercituum. Major erit iſtius poſterioris ædis gloria quàm prioris, dicit Jehovah exercituum. Et in loco iſto dabo pacem, inquit Jehovah exercituum.* *Hagg. cap. 2. v. 6, 7, 8, 9.*

2. Cujus vaticinii ſenſus naturalis hic planè eſt. Propheta populum animat hortatúrq; ad operandum & ædificandum Templum, propterea quòd, tametſi non tam ſumptuoſum futurum erat quàm prius, in ornamentis Auri & Argenti, quæ tamen, ſi vellet, de præfacili contribuere poſſet Deus; (*meum eſt argentum, meum eſt aurum*) gloria tamen hujus poſterioris ædis major erat futura quàm prioris, ex eo quòd honoranda erat præſentiâ *Meſſiæ*, qui hîc vocatur expectatio vel *deſiderium omnium gentium.* Et quemadmodum alibi nuncupatur *Princeps Pacis*, itâ & hîc adventus ejus pacis dono illuſtratur. *Et in loco iſto dabo pacem, inquit Jehovah Exercituum.*

3. Jam verò *Judæos* rogamus, quâ ratione ædes hæc ſecunda glorioſior erat priori, ſi *Meſſias* in eam non ingreſſus eſt dum exiſtebat. Quòd contemptibilis erat ſtructura præ *Salomonis* Templo, fletus ſenum dum extruebatur plana erat demonſtratio. Præterea ipſi Rabbini agnoſcunt eam quinq; privilegiis quibus altera gaudebat fuiſſe deſtitutam: *Urim* ſcilicet & *Thummim*, *Shechinâ*, *Igni de cœlo*, *Arcâ fœderis*, & *ſpiritu Prophetiæ*. Evaſiones hîc *Judæorum* oppidò quàm miſeræ ſunt & deſpicabiles, viz.

4. Quòd tametſi hoc Templum in Principio non adeò glorioſum erat, tamen poſtquam *Herodes* illud reformaverat, magìs ſplendidum erat ac magnificum quàm Templum *Salomonis*. Quod non ſolùm falſum eſt, verùm ſi admitteretur pro vero, ſenſum tamen hujus Vaticinii non expleret. Etenim omnia illa externa Ornamenta illorum quinq; Privilegiorum ſuprà dictorum damnum compenſare non poterunt. Quibus addas, quàm ridiculum ſit tam puſillum inſtitutum extruendi Templum ſplendidum, tam exaggeratis magnificíſq; verbis prædictum eſſe, tanquam ſi futurum fuiſſet maximum quod unquam hactenus in mundo contigit miraculum (quod tamen præſtabatur per viliſſimum hominum *Herodem*) *Ego cœlum, terram, mare ſiccúmq; commovebo, &c.*

Et ſecundum certè ſuffugium, poſterius hoc Templum decem annis diutiùs ſtetiſſe quàm prius, etiam adhuc magìs frivolum eſt ac nugatorium. Ac propterea coguntur tandem relinquere hoc Templum, & tertio cuidam vaticinium affigere, Templo ſcilicet *Ezekielis*, quod nondum extructum eſt, tametſi hoc vaticinium ante bis mille ampliùs annos prolatum ſit. Cùm tamen Propheta dicat, *Propediem erit cùm ego cœlum, terram, mare ſiccúmq; commovebo.*

5. Verùm obſtinati *Judæi* adhuc inſtabunt urgebúntq; manifeſtum eſſe, quàm magnificum Templum ſit *Ezekielis*, & quàm clarè prædictum, tandémq; extiturum eſſe, ſéq; propterea non expectaturos *Meſſiam* ſuum ante illud tempus. Ad hoc verò breviter reſpondeo, Primò, fieri poſſe ut viſio hujus Templi nihil aliud eſſet quàm exhibitio Templi *Salomonis*, quale ſcilicet tunc erat cùm *Nebuchadonaſor* illud deſtruebat. Ad quam opinionem multùm inclinat *Grotius*. Secundò, ſi ſit aliqua magnificentior ſtructura, vaticinium non eſſe abſolutum, ut illud de *Meſſia*, ſed conditionale, quemadmodum videtur expreſsè indicari in ipſo vaticinio, Ezekiel. 43. *Verſ. 10, 11.*
Unde ego equidem credo Repræſentationem eſſe poſſe ejuſmodi magnificæ ſtructuræ quam *Judæi* erecturi fuiſſent in temporibus *Meſſiæ* ſi ipſum non repudiâſſent,

 quòd

quòd utiq; dirututi fuissent Templum *Herodis*, utpote quod per nefarias manus tam execrabilis viri extructum erat, & structuram *Ezekielis* erecturi. Hic naturalis exitus fuisset receptionis sui *Messiæ* apud *Judæos*. Verùm consilium *Jehovæ* ipsum stabit. Vel deniq; tota visio est sensûs merè *mystici* ac *spiritualis*. Quòd visio sanctarum aquarum ac mirabilis earum virtus, ut & arborum ibi commemoratarum (cap. *47.) non obscurè insinuat. Adeò ut nullum argumentum à Templo *Ezekielis* deductum vaticinii *Haggæi* vim enervare possit, cùm id in se ità perspicuum sit, alterúmq; ad sensum ipsi minimè repugnantem tot modis interpretabile.

*Vide Ezekiel. 47. v. 8, 9, 10, 11, 12.

6. Veritas cujus adhuc evidentior erit si addamus illud *Malachiæ*, *Ecce ego missurus sum nuncium meum, qui expediat viam ante me, & repentè veniet in Templum suum Dominus quem vos quæritis, & Angelus fœderis quo vos delectamini, ecce venturus est ait Jehovah Exercituum.*

Quod vaticinium præcedenti vaticinio omnino par est atq; simile, nisi quòd pleniùs describit personam *Messiæ*, quo certiores esse possimus utraq; de ipso esse intelligenda. Atq; Tempus hìc denuò satis apertè videtur prædefiniri; Quòd nempe venturus esset in illud Templum quod *Judæi* tunc habebant extructum, (quanquam haud diu tunc instauratum fuerat) & præsentiâ suâ cohonestaturus, antequam subvertendum esset solóq; æquandum.

7. Hic proculdubiò naturalis sensus est hujus vaticinii, valdéq; durum est supponere *Malachiam* ullum aliud Templum præter hoc in animo suo habuisse. Verùm hoc Templum ante plus mille sexcentos annos solo est æquatum; ac proinde aut tunc in Templum *Messias* ingressus est, aut vaticinium est falsum. Nunquam enim ab eo tempore ullum extitit Templum in quod ingredi possit, nec existit in præsens, nec unquam denuò extiturum est, saltem ante illius adventum. Quomodo enim *Judæi* ædificabunt sibi Templum antequam *Messiam* invenerint? Adeò ut necesse sit ut primò sit *Messias*, dein Templum, si sit omnino. Verùm proculdubiò hoc vaticinium *Malachiæ* Templum primò paratum supponit & jam extructum, *Messiámq;* præstituto tempore genitum iri in hunc mundum & in illud ingressurum. Quod proinde oportet esse Templum secundum.

CAP. IV.

1. *Vaticinium* Danielis. 2. *Expositio vaticinii.* 3. *Quòd dicta Expositio æquè facilis est & naturalis atq; Interpretatio ullius scripti cujusmodicunque; quámq; præstabile opus esset demonstrare è chronologia* Passionem Christi, *biduo triduóve post initium vel ante finem ultimæ* Hebdomadis *contigisse.* 4. *Summa sensûs totius vaticinii.* 5. *Circumscriptionem* Propheticarum Hebdomadum *non fieri per excidium Civitatis sed per impletionem illustrium illarum Prædictionum de* Messia, *nullámq; Epocham veram esse posse quæ in ipsas non terminetur.*

1. Ultimum vaticinium quod nos hìc allaturi sumus est ex *Danielis* cap. 9. Ubi prædictionem illam *Jeremiæ* dum in animo secum revolvebat, quòd utiq; septuaginta anni explendi erant in devastationibus *Hierosolymæ*, dúmq; enixè precibus apud Deum contendebat de salute ac libertate Populi sui, Angelo *Gabrieli* expressè mandatum est ut eum adiret atq; vaticinium hoc cum eo communicaret.

I. *Septuaginta septimanæ destinatæ sunt Populo tuo, tuæq; sacræ urbi ad finiendum peccatum, ad obsignanda delicta, ad ignoscendam culpam & ad inducendam æternam justitiam & ad obsignandam visionem ac vaticinationem, & ad ungendum sanctorum sanctissimum.*

II. *Scies igitur & intelliges ab edito mandato de reditu & de instauranda* Hierosolyma *usq; ad* Messiam *Principem fore septimanas septem & sexaginta duas, quibus redibitur, & vici ruinæq; instaurabuntur idq; in difficultate temporum.*

III. *Post duas autem & sexaginta septimanas perimetur Messias, sed non propter seipsum, Populúsq; Principis venturi urbem & sanctuarium depopulabitur, eritq; finis ejus cum inundatione, & ad belli finem desolationes sunt determinatæ.*

IV. *Confirmabitq; fœdus multis unâ septimanâ, sed in medio septimanæ sacrificium abolebit ac munus, & propter expansiones abominationum desolatum reddet etiam usq; ad consummationem eámq; præcisam quæ effundetur in desolatum.*

2. Hoc

2. Hoc tam illustre vaticinium est, & ad Propositum nostrum tam eximiè accommodatum, ut breves aliquot annotatiunculas ad singulos versus annectere è re fore judicemus. Ut eò manifestiùs sensus apparere possit, & si quæ sint Interpretationum diversitates, apertiùs constare, eas nullatenus principali illi veritati, pro qua nos contendimus, nocere.

I. *Septuaginta septimanæ*] hoc est, septimanæ vel Hebdomadæ Annorum. De quo sensu nullum est dubium nec apud *Judæos* nec apud *Christianos*. Et septuaginta hujusmodi septimanæ non tam præcisè sumptæ, ut illud quod prædictum est, antè evenire non possit quàm septuagesima septimana prorsus sit elapsa, nec partem aliquam subsequentis septimanæ excurrere; cùm computatio fiat per annorum septimanas non per annos, quemadmodum *Josephus Medus* rectè etiam observavit; ejusmodiq; sit Hypothesis, quam nemo jure possit cavillari.

Destinatæ sunt] נחתך, hoc est, *excisæ*, prout quidam volunt. Innuendo quòd statim post exitum harum Hebdomadum *Judæi* rursus abducendi sint in captivitatem. Verùm illa supervacanea est curiositas, & vaticinii sensui non adeò usquequaq; consona. Adeò ut meo judicio præsens Translatio ei præferenda sit.

Populo tuo tuæq; sacræ urbi] hoc est, sub exitum septuaginta septimanarum Populus *Judaicus* desinet esse Populus Dei, Civitásq; ipsorum esse sancta, Religione eorum naturaliter cessante ob aliqua ipsorum facinora, quò præstantior, secundùm Divinum Propositum, sit introducenda.

Ad finiendum peccatum, vel, *ad explendum*, *perficiendum* vel *consummandum peccatum.*] ità enim hîc significabit * vox כלא, videtúrq; maximè genuinus esse sensus in hoc loco: Quasi Angelus dixisset; Per septuaginta septimanas auferetur flagellum à populo tuo, quibus iterum corruptissimas suas vivendi rationes sectabuntur, peccata peccatis accumulantes usq; ad summum. Quod maximè insigniter fecerunt in occidendo Messiam suum.

* *Septuaginta vertunt* τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν.

Ad obsignanda delicta, vel *ad finem imponendum Piaculis Judaicis.*] Ità enim significabit vox חטאות: Et חתם, quod idem est quod obsignare, finem denotat rei impositum, per modum impletionis, & consummationis, utì sit prope finem hujus versûs, *ad obsignandam visionem & vaticinationem.* Vox חתם ibi usurpatur.

Ad ignoscendam culpam, vel *ad expiandam culpam.*] Ità enim כפר significat. Sensus verò idem ferè est utrobique.

Et ad inducendam æternam Justitiam] i. e. Talem legem vel Religionem quæ duratura sit in perpetuum, & juxta quam si vivamus, nostra futura sit Justificatio non opera Legis Mosaicæ, nec istæ oblationes & sacrificia.

Et ad obsignandam visionem & vaticinationem] i. e. Ad implenda consummandáq; Vaticinia, illustria utiq; illa maximiq; momenti vaticinia de *Messia*.

Et ad ungendum sanctorum sanctissimum] viz. Personam omnium quæ unquam vixerunt sanctissimam. Nam tametsi קדש fœminini sit generis, videatúrq; sanctitatem potiùs significare in *abstracto* vel Rem sanctam, *Judæi* tamen ipsi intelligunt de Persona; *Moses Gerundensis* de ipso *Messia*. Et adhibetur ad rem quamlibet significandam Deo consecratam, sive Ager sit, sive Homo, sive Pecus; Levit. 27. 28. Prætereà nihil opus est ut קדש nomen sit fœminini generis, sed idem planè quod קדוש *sanctus*, quemadmodum apparet ex *Levit.* 21. 7. *Num.* 6. 8. Aut saltem verba ibi legenda sunt קֹדֶשׁ, ac proinde rursus confirmant quod קדש ad consecratas Personas æquè pertinet ac Res. Si intelligendum fuisset de loco sanctissimo Templi, verisimillimum est quòd scriptum fuisset קדש הקדשים, & non קדש קדשים. Verùm si קדש קדשים significet hîc locum sanctissimum, Christus etiam erat ναὸς θεοῦ modo eminentissimo qui excogitari potest. Nam in eo tota divinitatis plenitudo habitabat corporaliter.

II. *Ab edito mandato de reditu & de instauranda Hierosolyma*] viz. A decreto vel mandato *Artaxerxis* anno septimo sui Regni, cujus mentio fit Ezræ 7. Quo *Ezræ* jus datum est constituendi Magistratus ac Judices super Populum, ut haberent potestatem vitæ ac necis inter seipsos, vivendíq; secundùm proprias suas Leges Politicas. In qua concessione fieri non poterat quin jus vel decretum extruendi ædificia *Hierosolymorum* includeretur. Ut taceam, prout rectè *Funccius* etiam arguit, libertatem hanc vivendi sub propriis suis Magistratibus verissimum esse maximéq; solidum sensum condendi Civitatem. Quibus addas vers. 18. expressam ibi dare facultatem expendendi in quoscunq; ipsis libuerit usus, liberalium illarum contributionum Residuum, quæ pro sacrificiis usibúsq; religiosis factæ essent. Unde manifestum est quòd jus vel facultas ædificandi Civitatem in illa concessione includebatur. Nec magnoperè curabat *Ezra* illud à Rege expressim emendicare quod prævidebat

videbat in rei majoris concessione involutum iri, talísq; quæ efficaciùs Regis animum inclinare possit, Rei scilicet Religionis; ut videre licet v. 23. Quamobrem hoc est proprium Decretum pro urbe reædificanda aut nullum. Nam aliorum Decretorum Tituli aut sunt de Templo ædificando, aut restringuntur ad extruendos muros Civitatis, quandoquidem ædes antea erat extructa, quemadmodum videre poteris legendo Historiam *Ezræ* & *Nehemiæ*, ad hunc ferè sensum argumentantur ii qui hanc Hebdomadum Epocham statuunt.

Usq; ad Messiam Principem] hoc est, Usq; ad manifestationem illius personæ quæ tam bene nota erat, támq; avidè expectata à *Judæis* sub nomine *Messiæ* sui, cùm vox illa nunquam absolutè usurpetur nisi de illo intelligatur.

Fore septimanas septem & sexaginta duas] id est, Sexaginta novem septimanas, cùm separationi horum numerorum nullum subsit mysterium, sed Hebraismus solummodo (intelligendus ex Ezekiel. 45. 12. & Genes. 5. ubi frequenter occurrit; utì etiam semel cap. 8. v. 3.) quemadmodum *Grotius* notavit in hunc locum. *Funccius* ad aliquod majoris momenti adnititur; Quòd utiq; status Reipublicæ *Judaicæ* magìs perturbatus foret per primas septem septimanas aut eò circiter, quemadmodum intelligere licet ex *Ezra* & *Nehemia.*

Vici Ruinæq; instaurabuntur, idq; in difficultate Temporum] hoc est, Non solùm Area *Hierosolymæ* ædificiis rursus replebitur, sed & urbis mœnia reædificabuntur, quanquam in turbatis incertísq; Temporibus, quemadmodum constat è supradicta Historia. Quippe quòd ædificatores cogebantur accincti esse gladiis æquè ac trullis instructi ad opus.

III. *Post duas autem & sexaginta septimanas*] Quæ continuò succedunt septimanis septem; hoc est, post sexaginta novem septimanas perimetur *Messias*, viz. supradictus *Messias* Princeps. Necesse enim est ut hic sit maximè naturalis illius sensus, &, quod paulò antè monui, *Messias* nusquam ità absolutè ponitur nisi in hoc loco. Unde proculdubio *Judæi*, ipsi, quem illi expectabant suum fore liberatorem, nomen *Messiæ* tribuebant.

Perimetur.] Si יכרת esset, significare posset *transfixum* vel *affixum*, quemadmodum *Funccius* illud significare velit: verùm est יכרת, quod significat decidere vel abscindere, non solùm à vita, sed, quod notat *Medus* noster, à Regno, quatenus quis Rex est. Et *Judæorum* respectu abscissus est juxta utrosq; hos sensus: Erat enim *Messias* Princeps quem proprius suus populus à vita abscidit & eo ipso à seipsis, quò minùs illi diutiùs esse possent populus illius, illéve eorum Rex. Ac proinde statim sequitur ואין לו, quod non est, sed *non propter seipsum.* Sensus verò est, Quòd abscissus erit *Messias* per manus populi Judæorum, quódq; is populus illius non erit. Hanc expositionem vocum ואין לו *Manasseh Ben Israël* adeò approbat, ut eam ibi adhibeat, ubi non est ità naturalis ac facilis, aut saltem tautologia est. Interpretatur enim de *Agrippa* ultimo Rege *Judæorum*, quem, inquit ille, *Vespasianus* triennio ante excidium Templi occidit, ואין לו, atq; ità Regnum diutiùs non erat *Agrippæ*, nec cujusquam ex illius Prosapia. Cæterùm interpretando de *Messia*, cùm supponatur quòd abscissus sit per manus populi *Judaici*, admodum facile est intellectu quòd is populus sit casus nominativus verbo subintellecto in ואין לו, quòd ille populus qui illum abscidit, populus ejus diutiùs non sit futurus propter immane hoc facinus quod patrârint. Adeò ut ex hoc facinore *Judæi* cessarent esse populus Dei, atq; sic eis à Deo derelictis, magna tandem illa ingruit ultio in subsequentibus verbis prædicta, Civitatem scilicet eorum ac Sanctuarium perditum iri per eos qui designati erant in populum *Principis Messiæ*. Etenim eum ad modum *Medus* interpretatur hunc locum, & oppidò quàm doctè ac peritè meo quidem judicio; vertendo utiq; עם נגיד הבא *Populus Principis futurus*, quo *Romanos* indigitat. In quo Imperio præcipuè Christus habiturus erat Ecclesiam suam ac Regnum. Estq; maximè sanè consentaneum ut quemadmodum *Messiah* antè erat idem qui *Messiah Princeps*, sic *Princeps* hoc in loco idem sit qui *Messiah*, cùm sensus adeò examussim quadret. Cùm è contrà si *Messiah* hìc non intelligatur per נגיד sed solummodò Princeps aliquis ac Populus in genere [populus Principis venturi] sensus nimis laxus esset ac dilutus, qui juxta *Medanam* Hypothesin constitutus multo magìs compactus est, filóq; magìs æquali.

Eritq; finis ejus cum inundatione] hoc est, Post excidium Urbis, Exercitus Romanus inundabit *Judæam.*

Et ad Belli finem desolationes sunt determinatæ.] *Grotius* interpretatur עד *pro*, & vertit, *Pro fine belli erit definita desolatio. Deus hunc exitum bello isti præfinivit, terræ vastitatem.*

IV. *Confir-*

IV. *Confirmabitque.*] *Medus* noſter ſic reddit, Confirmabit tamen nihilominus. Nam conjunctio ו vim habet ferè cujuſlibet conjunctionis varieq; reddi poteſt, prout ipſe ſenſus indicaverit. Senſúſq; maximè genuinus videtur is quem *Medus* dedit; Quòd utiq; tametſi *Iſraël* rejectus erat, Reliquiæ tamen ſecundùm electionem gratiæ lucrifaciendæ erant Chriſto per Evangelii illius Regni prædicationem. Quod peragendum erat ante & poſt ejus *Paſſionem*, per ſeipſum & per Apoſtolos ſuos. Hæc eſt illa καινὴ διαθήκη, novúmq; fœdus quod ipſam Inſcriptionem novi Teſtamenti adornat. Et Septuaginta ſanè hoc ipſo in loco reddunt διαθήκη, δυναμώσει διαθήκην.

Confirmabitq; fœdus] hoc eſt, quemadmodum dixi, Fœdus Evangelii. Vide *Funccium* in locum.

Multis] i. e. Aliquibus, iiſq; non admodum paucis: Ità enim vocabulum frequenter ſignificat. Quanquam verum etiam ſit quòd multi è *Judæis* converſi erant novúmq; hoc fœdus inibant intrà ſpacium hujus unius Septimanæ, quæ ſeptuageſima eſt vel ultima Hebdomada.

Sed in medio ſeptimanæ, vel *illius ſeptimanæ.*] חצי השבוע ſignificare poteſt vel dimidium unum Hebdomadæ, ut interpretatur Grotius; vel ſimpliciter in medio Hebdomadæ. In qua Interpretatione non opus eſt, ut *medium* mathematicè ſignificet partem mediam Hebdomadæ ab extremis æquidiſtantem, ſed partem quamlibet intra extrema. Adeò ut ſecundus ſextúſve annus Hebdomadæ dici poſſit in hoc ſenſu, ídq; verè, in medio eſſe Hebdomadæ. Unde Angelus fortean rectè exiſtimari poteſt nihil amplius voluiſſe per hanc locutionem, quàm quòd prædixit eventurum eſſe poſtquam ultima ſeptimana inceperit, & antequam exiverit.

Sacrificium abolebit ac munus.] *Meſſias* ſcilicet tunc paſſus antiquabit finémq; imponet *Judaicis* Sacrificiis & Oblationibus. Quippe quòd cùm is qui per ea præfigurabatur jam oblatus eſſet ac ſacrificatus, manifeſtum eſt illa altera quantùm ad jus ac efficaciam ceſſâſſe, hoc eſt, abrogata fuiſſe & abolita per excellentiam illius perſonæ quæ ſeipſum obtulit ſemel in ſacrificium & piaculum pro peccatis totius mundi. Modò Chronologia ſuffragatura ſit, nulla equidem ratio humana aptiorem inveſtigare poteſt excogitaréve interpretationem quàm hæc ſit de abolitione jugis ſacrificii per *Meſſiam.* Qui quaſi ſcopus eſt totius Vaticinii. Etenim ſignificare intra quam Hebdomadam *Meſſias* paſſurus eſſet, ex cujus morte *Legis* Moſaicæ *antiquatio* & *introductio æternæ Juſtitiæ* dependebat, res magìs conſentanea eſt & quam tam *præciſa* & *accurata* Temporis ratio condeceat, quàm *Templi excidium*; quod alii Interpretes per abolitionem ſacrificii volunt indicari. Præterea appoſitum magìs, magiſq; compendioſum fuiſſet Templum nominâſſe quàm Oblationes ac Sacrificia, niſi aliquod majoris momenti per hanc locutionem eſſet indicatum. Præcipuus igitur vaticinii ſcopus eſt accuratiùs præfinire tempus, ut *Manifeſtationis* ità & *Mortis Meſſiæ*, quæ nullus dubito quin hìc commodè poſſit inſinuari per hanc locutionem, & quod magìs in genere & indeterminatè in antecedenti verſu perſtringebatur per ejus *abſciſſionem*; quantùm quidem ad *tempus*, exquiſitiùs hìc definiri, & quemadmodum antea ad mortis ejus mentionem, ultio ſubnectebatur eis qui ipſum occiderint, ità hîc, ubi mors ejus iterum repetitur, eandem rurſùs ultionem repeti.

Et propter expanſiones abominationum deſolatum reddet.] Textus Hebraicus habet, ועל כנף שקוצים משמם. Quod cum *Joſepho Medo* ſic reddi volo, *Et præfectus alæ abominationum*, *depopulator erit*, i. e. præfectus exercitui Idololatrarum Gentilium, Romano ſcilicet exercitui. Vide *Grotium* in Matth. 24. v. 15. Quæ Interpretatio tametſi ab Interpretatione *Medi* paululùm differt, eam tamen meo quidem judicio multùm confirmat. Siquidem per multas citationes ex Autoribus planè evincit *Romanos* in vexillis geſtâſſe Imagines Deorum ſuorum, quæ *Hebraicè* dicuntur שקוצים. Unum illud è multis duntaxat proferemus quod occurrit apud *Tacitum*; *Fulgentibus Aquilis ſigniſq; & ſimulachris Deûm in modum Templi.* Tam apertè hæc ala abominationum intelligitur de exercitu Idololatrarum.

Etiam uſq; ad conſummationem eámq; præciſam] Leges, *Et uſq; ad conſummationem*, i. e. perfectionem hujus vaſtitatis.

Quæ effundetur in deſolatum] Lege, Effundetur vel durabit ſuper deſolatum; viz. כנף שקוצים, Romanus exercitus manebit circa *Hieroſolymam* uſq; dum ad extremam eam deduxerit calamitatem ac vaſtitatem. Vel extendet ſe ad inſtar aquæ effuſæ in deſolatum, eo in ſenſu quo Inundatio intellecta eſt verſu antecedenti. Nam, ut paulò antè inſinuavi, hæc non eſt niſi repetita prædictio ejuſdem ultionis ex eadem occaſione ſumenda, nempe ob occiſionem *Meſſiæ ſui*, quæ innuitur in iſta locutione, *ſacrificium abolebit & munus*, ut qui eo tempore ipſe mactandus erat vel ſacrificandus juxta æternum Dei conſilium.

. 3. Senſus

3. Sensus hujus Vaticinii quem nos exhibuimus, tam cohærens támq; quasi unius fili est, uniúsve generis, quanquam è diversis Interpretibus desumptus & concinnatus, ut nulla Interpretatio ulli omnino scripto magìs aptè ac naturaliter applicari queat. Adeò ut quemadmodum dixi, modò Chronologia faveat huic Interpretationi, certissimum sit eum verum esse sensum quem proposuimus. Et certè *Funccius* qui septuaginta septimanas planè expirare facit cum ultimo Servatoris halitu in cruce, si exitum ipsarum invenire potuisset vel uno anno tardiorem, tolerabilem si non laudabilem rationem hujus Vaticinii reddidisset juxta latitudinem sensûs וחצי השבוע suprà memoratam. Nec profectò res est adeò extra omnem spem posita, quin Chronologi annum saltem errare possint in suis Computationibus. Verùm quicunq; per industriam suam ac peritiam in Historia ac Chronologia Mundo demonstraverit, *Passionem* Servatoris duobus vel tribus annis ante finem vel post initium ultimæ Hebdomadæ contigisse, Inventio ejus pluris profectò erit Christianæ Religioni quàm aut *Venæ Lacteæ* aut *Circulatio Sanguinis* Medicinæ & Philosophiæ. Nam impletio hujus Vaticinii tam perspicua & perfecta apparebit, ut si *Porphyrius* rursus in vivis esset, cogeretur rursus pronunciare, quòd scriptum erat post eventum, hoc est, quòd *Judæi* excogitârunt Vaticinium ad confutandos seipsos.

4. Lætum igitur nuncium quod Angelus *Gabriel* cum *Daniele* communicat hoc est, *Judæos* utiq; redituros esse ex Captivitate, atq; ab Enunciatione Decreti cujusdam de reædificanda *Hierosolyma* formáq; ipsi indenda Civitatis, hoc est, de restituenda potestate vivendi sub propriis suis Legibus ac Magistratibus, ab eo deinceps tempore Deum ipsis septuaginta septimanas determinâsse, séq; per illud ferè tempus specialem suam protectionem ipsis esse exhibiturum, ipsiúsq; populum tamdiu eos esse mansuros, ut & Civitatem eorum sanctam, nec Oblationes & Sacrificia eorum antiquanda esse, nec Legem & Religionem abrogandam. Veruntamen intra illud tempus novam Legem ac Religionem esse inchoandam, quæ nunquam finem est habitura; & propterea *æterna Justitia* nuncupatur; & Judaica Sacrificia ac Piacula tunc cessatura esse, hoc est, nullam approbationem vel efficaciam habitura. Quippe quòd *Messias* ante illius Temporis exitum adventurus esset, (quem illi forent occisuri) & per mortem suam finem omnibus aliis sacrificiis impositurus, cùm illius sanguis sufficiat ad reconciliandum universum Mundum Deo. Sed enim, tametsi divinæ Providentiæ propositum hac in re sanctum sit ac salutare, *Judæi* tamen, cùm *Messiam* per malitiam ac invidiam sint crucifixuri (utpote quibus enormis impietas oculos occæcaverit) Populus, inquam, *Judaicus* ex favore Divino ejiciendus erit, nec erunt illi populus *Messiæ*, sed populus *Messiæ* postmodum futurus, *Romani* scilicet advenient, & Civitatem ipsorum ac Sanctuarium ad extremam usq; vastitatem depopulabuntur.

5. Hæc brevis est facilísq; totius vaticinii ratio, ex qua planè apparet, quòd prædictio excidii urbis non sit nisi appendix ad vaticinium principale, nec nisi obiter se inferat & tanquam effectum fœdi illius facinoris *Judæorum* in occidendo Principem suum; circumscriptio verò Propheticarum Hebdomadum per præcipua illa instituta facta sit propter quæ *Judæis* destinabantur, hoc est, quòd non finiendæ essent usq; dum *æterna Justitia* introducta fuerit, *vaticinia impleta* & *Sanctorum sanctissimus* unctus, hoc est, usq; dum *Messias* venerit, passus fuerit, resurrexerit, ascenderit in cœlos, Spiritum sanctum in Apostolos miserit & Christianæ Religionis fundamenta satìs firmiter jecerit. Quæ omnia in ultima Hebdomada peracta sunt. Post quæ Civitas demolienda erat per *Romanos*, verùm nihil opus erat tempus accuratè præfinire.

Cæterùm fama ac strepitus ejus demolitionis ità judicia & imaginationes turbavit multorum eruditorum virorum, ut admodum perversè ac per vim Extensionem Hebdomadum ad excidium usq; Civitatis pertraxerint, atq; sic obscuritatem creaverint minimè necessariam in tam præclaro veritatis Religionis nostræ testimonio. Etenim nulla sanè esse potest genuina & quæ omninò satisfactura sit Hebdomadum *Danielis* Interpretatio, nisi universæ, septem, sexaginta duæ, & septimana singularis, unæ post alteras statim subsequentes eâdem quasi continuentur lineâ, talísq; eligatur Epocha ut in exitu sexaginta novem Hebdomadum *Messias* mundo manifestetur, & perimatur Hebdomade septuagesimâ, fiátq; sacrificium pro peccato, atq; sic legem abroget Judaicam & Justitiam æternam introducat, &c. Ad quod Epocha ab anno septimo *Artaxerxis* Longimani bellè adnititur juxta computationem *Funccianam* & aliquatenus quadrat, quanquam non eò usq; quò quis meritò exoptare possit. Verùm sive ea sit sive alia aliqua, perinde est, modò sumatur ab aliquo mandato de instauranda Civitate & ad medium ultimæ Hebdomadis nos deducat. Quid autem nostras

Lydiatus

Lydiatus eximiâ Pietate & acerrimo Ingenio vir anno vicesimo *Artaxerxis* pro Epocha sumpto (in Opusculo Chronologico quod *Emendatio Temporum* inscribitur) hâc in parte præstiterit, maximum profectò Lectori pretium operæ fore censeo si velit experiri. Summa Methodi hæc est: Cùm initium Regni *Artaxerxis Longimani* septennio priùs statuat quàm *Funccius* (ut qui illud ponit Anno primo Olympiadis 79, *Lydiatus* verò anno secundo Olympiadis 77) palàm est Hebdomadas Danielis à decimo quarto *Artaxerxis* eundem exitum quem antea habituras, Anno nempe quarto Olympiadis 202. At verò cùm *Lydiatus* vicesimum *Artaxerxis* sumat pro Epocha Hebdomadum, manifestum est exitum tunc habituras sex annis tardiùs, Anno nempe secundo Olympiadis 204. Adeò ut si Christus passus sit postremæ Hebdomadis Anno ultimo, secundùm Epocham *Funccianam*, quod *Helvicus* innuit; Calculo à *Lydiati* Epocha inito, Passio in annum primum ultimæ Hebdomadis incidet. Reliquum igitur Methodi Artificium insumitur, in probando passionem Christi quadrennio ferè posteriùs contigisse quàm vulgò statuunt, Anno nempe 22 *Tiberii*, cùm alii decimo nono contigisse statuissent, & ex consequenti Passionem Christi exactè in medium Hebdomadis incidisse. Hæc inquam summa rei est, quibus autem rationibus eam confecerit, ipse apud *Lydiatum* vide.

CAP. V.

1. *Applicatio primi versûs vaticinii ad probandum quòd* Messias *jam venerit.* 2. Judæorum *Evasiones proponuntur ac refelluntur.* 3. *Applicatio secundi versûs vaticinii cum confutatione opinionum eorum Rabbinorum qui* Cyrum, Jesuam, *&* Zerobabelem, *vel* Nehemiam *suum* Messiam *faciunt.* 4. *Applicatio tertii versûs cum confutatione fictionis* Judæorum, *quâ* Agrippam Messiam *suum abscissum esse volunt.*

1. CONsummavi jam sensum vaticinii *Danielis*, idq; magìs accuratè quàm præsens hæc occasio requirebat, quod dico propter Epocham *Funccianam* præ cæteris electam quæ *Ezræ* septimo occurrit. Etenim tametsi tam præcisè ac particulatim non ageremus, satìs virium tamen haberet hoc vaticinium ad evincendum quòd *Messias* jam venerit.

Etenim ex primo versu admodum clarè liquet, quòd intra septuaginta Hebdomadas *Sanctorum sanctissimus* ungendus esset & *æterna Justitia* introducenda. Nunc igitur quæro ex *Judæis*, vel ex aliis quibuslibet, undecunq; Epocham desumpserint, an invenire possint ullam *æternam Justitiam*, *Legem* vel *Religionem*, quæ introducta sit ante Hebdomadum *Danielis* exitum, præterquam Religionem Christianam. At verò ex hoc vaticinio oportet aliquam Legem vel Justitiam *æternam*, intra hoc tempus introduci. Et dicant porrò mihi, Quid vel quisnas sit ille *Sanctorum sanctissimus* qui intra has Hebdomadas unctus sit, si non sit ille ipse *Christus* quem nos Christiani colimus? Ipsi *Judæi* agnoscunt secundum Templum unctum non fuisse. Ad personam igitur aliquam id pertinere necesse est; quem igitur oportet esse *Messiam* in subsequenti versu commemoratum. Quibus addere possim; Quomodò visio & Prophetia impletæ sunt? (quarum eminentissimæ ad *Messiam* spectant) quomodo, inquam, impletæ sunt & obsignatæ, intra spacium harum septuaginta Hebdomadum, si *Messias* non venerit?

2. *Judæi* nullam quidem omnino hîc viam habent evadendi nisi affigendo huic versui interpretationem coactissimam absurdissimámq; quæ unquam potest excogitari. Quasi sensus esset quòd illæ res quæ hîc prædicuntur, *post* septuaginta Hebdomadas sint eventuræ. Quanquam planè liquet ex distributione Hebdomadis in partes & expressa prædictione, quòd hoc in hac parte eventurum sit, illud in alia, præcipuum vaticinii scopum esse quæ ante illarum consummationem eventura sint præmonere. Qua de re adhuc magìs certi esse possumus si examinemus ineptitudinem alterius suppositionis eámq; ad ipsa verba Textûs applicemus, quæ sic se habent.

Septuaginta septimanæ destinatæ sunt populo tuo tueq; sacræ urbi, vel *excisæ populo tuo tueq; sacræ urbi,* לכלא פשע *ad finiendum peccatum* &c.] Si illæ res quæ sequuntur in hoc versu intelligendæ sunt tanquam quæ post septuaginta Hebdomadas sint eventuræ, quis sensus est præpositionis ל? Proculdubiò plures illius sensus esse

 non

non possunt quàm hi duo: Aut ille nimirum juxta quem Septuaginta reddiderunt τῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν, nempe, ut *peccatum finiatur*, prout versio *Anglicana* etiam reddidit, qui proculdubio verus est sensus, aut is saltem quo idem significat quod עד. Neq; ullus sensus inveniendus est præter hos duos qui à quoquam possit proferri.

Si prior, crassa hæc hinc ingruet absurditas; Quòd scilicet cùm trecentæ circiter Hebdomadæ ad perficiendas illas res in hoc versu commemoratas decurrerint, nec illæ hactenus sint effectæ, vaticinium tamen septuaginta solarum mentionem facit, earúmq; in quibus ipsi profitentur nihil earum rerum efficiendum fuisse. Quo nihil profectò concipi potest vesanum magìs magísve ridiculum.

Si posterior, Respondeo, quòd *Septuaginta* aliiq; præjudicii immunes Interpretes semper verterunt juxta priorem sensum. Immò verò quòd *Abarbanel* & *Manasseh*, qui aliàs hujus vaticinii sensum pervertunt, ad eundem tamen modum illud exponunt, concedúntq; quòd ל nunquam significat עד usq; dum vel usq; ad. Et postremò si sic significaret, sensus tamen vaticinii vel sic miserè mancus esset & imperfectus, si comparetur cum Eventu. Sensus enim esset, Septuaginta septimanæ destinatæ sunt populo tuo, usq; dum vel antequam *æterna Justitia* introducenda sit, *Sanctorum Sanctissimus* ungendus, *visio & Prophetia* perficiendæ, &c. Quod proculdubio supponit quòd intra paululum pòst spacium, saltem intra septuagenas Hebdomadas alteras hæ res perficiendæ essent, & tamen ter septuaginta Hebdomades elapsæ sunt post septuagenarum primarum exitum, nec tamen ullus nuncius est de hujusmodi rebus auditus. Quapropter luce meridianâ clarius est quòd res ibi intellectæ & indicatæ eventuræ erant intra illas septuaginta Hebdomadas expressim à Propheta *Daniele* memoratas.

3. Rursus, è secundo versu hujus vaticinii *Messiam* venisse sic demonstramus; quoniam scilicet à mandato, edito, vel decreto de reædificanda Urbe usq; ad *Messiam*, non sunt nisi sexaginta novem Hebdomadæ. Quamobrem quodcunq; finxeris decretum, tempus illud elapsum est, & multi centeni anni præterea. Quódq; hoc vaticinium intelligendum est de magno illo *Messia*, Principe eorum ac Redemptore, satìs planè apparet ex eo quod appellatur hîc à Daniele משיח נגיד & absolutè משיח, ut quod nomen ejus proprium est, cùm in aliis Scripturæ locis sit appellativum. Unde plus quàm conjectura est *Judæos* ex hoc loco nomen *Messiæ* sui sumpsisse, intellexisséq; de eo *Messia* quo de nos agimus. Verùm post infelicem istum errorem in repudiando *Messia* suo postquam advenerat, aliàs per vim interpretationes effinxerunt, Textui prorsus inapplicabiles: Quibusdam per *Messiam* intelligentibus *Cyrum* Regem, aliis *Nehemiam*, aliis *Jesuam* Sacerdotem, aliis *Zerobabelem*. Quorum commentorum nulla nè possibilia quidem sunt. Epocha enim à qua temporum rationem initam oportet, petenda est ab aliquo mandato vel decreto de reædificanda Civitate. Sic enim se habent verba, מן מצא דבר להשיב *A promulgatione Decreti de reditu & dc instauranda Hierosolyma.* Quòd is sensus sit מצא דבר manifestum est è cap. I. Esther. v. 19. יצא דבר מלכות, *promulgetur regium decretum*. Unde planè constat quòd דבר idem est quod *decretum*, & מצא illius *Promulgatio*. Quemadmodum intelligi potest etiam è Luc. I. ἐξῆλθε δόγμα Et ipsa Particula ל rem extra omnem ponit controversiam, quòd דבר, uti Septuaginta sæpe vertunt, significat ἐντολὴν, πρόσταγμα, non *prædictionem* vel simplicem *sermocinationem* de rebus, quippe quòd ל tametsi satìs eleganter verti possit, *de*, illa tamen præpositio totam illius vim non exhaurit, sed quemadmodum versio *Anglicana* habet rectiùs redditur, *ad*. Adeò ut nulli sint, communi sensu & vel mediocri linguæ *Hebraicæ* peritiâ præditi, qui non fateantur מן מצא דבר להשיב significare, *A decreto ad faciendum ut redeant & reædificent, &c.*

Ex quo valde manifestum est, quòd nullæ earum Personarum quas hîc *Judæi* offerunt, agnosci possunt pro *Messia* cujus mentio fit in hoc vaticinio. Non quidem *Cyrus*, quippe quem, si ad primum decretum applicaveris, quod suum erat, ratio vel primo aspectu absurdissima est. Nam sic numerandum esset ab edicto *Cyri* ad eundem *Cyrum*. Alia verò decreta post *Cyrum* sunt, ac proinde, si quicquam absurdius esse potest, sensus etiam adhuc erit absurdior. Est verò eadem ferè ratio de *Jesua* & *Zerobabele*. Nam illi erant ii ipsi viri qui immediatè *Cyri* decretum exequebantur. Et quod *Nehemiam* spectat, is nimium multis annis remotus est à decreto *Cyri*, & nimis pariter propinquus illi decreto quod anno septimo *Artaxerxis* promulgatum est. Hæc eò dico ut suffugium ipsis intercludam quod quærunt in partitione numeri hujus vaticinii in septem Hebdomadas & sexaginta duas Hebdomadas, quasi futuræ essent septem solummodò Hebdomadæ à Decreto ad *Messium*, hoc est,

est, quadraginta novem tantùm Anni. Verùm præterquam quòd manifestum est, quòd Chronologia ipsis hujusmodi subterfugium non accommodabit, est evidens præterea, quòd tametsi id faceret, merum tamen futurum esset subterfugium. Etenim nisi sexaginta duas Hebdomadas cum septem Hebdomadibus conjunxeris, sensus non erit integer; quemadmodum quivis facilè intellecturus est qui periculum fecerit. Et verò quòd *Messias* non venturus est intra primas septem septimanas ex eo liquet, quòd post septimanas sexaginta duas sit abscindendus.

4. Quod tertium erit argumentum (è versu tertio vaticinii) Messiam jam venisse. *Post sexaginta duas septimanas perimetur Messias*, hoc est, post initium ultimæ septimanæ & ante illius exitum. Nullum enim dubium est, cùm septuaginta Hebdomadæ in partes ad hunc modum dividantur ad indigitandum tempus adventûs & manifestationis *Messiæ* usq; ad illius mortem, quin ea omnia quæ in conspectu mundi acturus sit vel passurus, istis Hebdomadibus circumscribantur. Ac poinde tutò concludere possumus quod ante septuaginta Hebdomadas finitas abscissus erat *Messias*, hoc est, quòd abscissus erat vel peremptus ante mille sexcentos ampliùs annos, ante Excidium scilicet urbis, quemadmodum planè apparet ex Textu qui *Hierosolymorum Excidium* effectum facit illius necis. Et septimanarum numerus, quodcunq; decretum elegeris, necessariò finitur ante urbem captam, & propterea *Messias* peremptus erat, & consequenter in Mundum natus, ante tot annos elapsos.

Judæi hìc ut tam manifestam demonstrationem evadant, Historiolam narrant de *Agrippa* quodam ultimo eorum Rege & de *Mumba* filio ejus, quos illi dicunt *Vespasianum* Romæ occidisse tribus annis, ac dimidio ante Templi demolitionem. Hic igitur is est qui abscissus est à Regno Judææ ואין לו & diutiùs *illius non erat* nec Posteritatis ejus. Hoc est maximè speciosum Responsum quod hactenus commenti sunt, quanquam & ipsum, si examinetur, admodum invenietur infirmum. Primò enim manifestum est è monumentis Historiæ & Antiquitatis, *Agrippam* ultimum *Judæorum* Regem triginta ferè annos vixisse post Excidium *Hierosolymorum*. Et tunc dein, si supponeremus figmentum hoc verum esse, septuaginta Hebdomadum ultima aut finietur multis annis ante, aut excurret ultra necem *Agrippæ*, si feceris, prout fieri oportet, Decretum de reædificanda Civitate computationis Epocham, affixerísq; anno septimo aut *Funcciani Artaxerxis* aut *Scaligerani*, aut vicesimo saltem anno prioris *Artaxerxis* cum *Thoma Lydiato*. Quibus omnibus adjicere poteris quòd cùm משיח hìc ponatur absolutè, non potest quin intelligatur de *Messia* magno, quem *Judæi* expectabant & etiamnum expectant, cùm & ipsorum Rabbini sic exposuerint dum nullo præoccupabantur præjudicio. Quódq; maximè consentaneum est, eandem intelligi Personam per totum vaticinium commemoratam; qui primò præfiguratur sub Titulo קדש קדשים (quem proprii ipsorum doctores etiam interpretantur de *Messia*) per quem si Templum significatum fuisset, scriptum fuisset potiùs קדש הקדשים. Ut prætercam minimè constare quòd Templum unquam unctum esset sicut Tabernaculum. Ac proinde, cùm *Persona* uncta intelligatur in primo versu, quod optimè convenit cum statim resumpta uncti Principis mentione in secundo, oportet etiam משיח qui in secundo tertióq; versu occurrit, eandem esse Personam: Cúmq; in primo versu conjungatur cum illius mentione non solùm tam sacer Titulus quàm est *Sanctorum sanctissimus ungendus*, sed etiam *æternæ Justitiæ Introductio*, *peccatorum Expiatio*, & *impletio vaticiniorum*, manifestum est tam vulgarem Personam, quàm erat *Agrippa* (vel quicunq; alius qui nominari potest) vaticinio *Danielis* non posse adaptari, quippe quòd talia ibi prædicuntur quæ ipsi nullo modo competant; sed quæ, ut mox ex aliis vaticiniis constabit, unicè & examussim competunt magno *Messiæ* quem *Judæi* expectabant, propriíq; sunt characteres illius Personæ, quemadmodum plenè suo loco demonstrabimus.

CAP. VI.

1. *Quàm manifesta Argumenta sint tria illa*, Jacobi, Haggæi, *&* Danielis *vaticinia*, Messiam *jam venisse*. 2. *Quòd communis erat Judæorum opinio, Messiam circa ea Tempora venturum fuisse quibus nos eum venisse asserimus*. 3. *Vaticinium* Danielis Vespasiano *perperàm applicatum à* Josepho. 4. *Ulterior ex* Tacito *confirmatio quòd* Judæi *circa illa Tempora suum expectabant* Messiam. 5. *Alterum Testimonium ex* Suetonio.

1. Intereà loci ità manifestum est & perspicuum ex his vaticiniis *Jacobi* & *Haggæi*, quòd Messias jam venerit, ut quivis quantumvìs ab omni Commercio cum his partibus Europæis seclusus prorsúsq; nescius, qualisnam hìc sit rerum facies, modò intellexerit, Politiam *Judaicam* Templúmq; abolita esse, & opportunitatem habuerit legendi supradicta vaticinia, certus indè esse posset *Messiam* jam venisse in mundum: Quemadmodum etiam posset ex hoc vaticinio *Danielis*, quamvìs nihil omnino resciverit earum rerum quæ in Europa gestæ sint, modò notitiam haberet Epochæ decretorum, observarétq; Hebdomadas à quoviscunq; eorum antè multos centenos annos desiisse. Hæc tam clara sunt ac perspicua, ut supervacaneum esset quicquid superadjicere ad confirmandum eorum fidem.

2. Quod tamen quidam faciunt provocando ad Judicium propriorum suorum *Rabbinorum*, an non ipsi concluserint *Messiam* suum venturum fuisse circa ea Tempora quibus nos eum venisse affirmamus. *Nehemias* Rabbinus *Judaicus* qui quinquaginta annis vixit ante Christum, ex vaticinio *Danielis* apertè pronunciabat, quòd Adventus expectati *Messiæ* ultra quinquaginta annos differri non poterat; quemadmodum apparet ex *Grotio*, si is rectè ea in re edoctus erat à *Stoctoxo*. Verùm ex eo quod respondet ad *Sarravium*, proclivis quispiam esse potest ad concludendum, quòd propriis oculis ipsum locum usurpâsset: *Ostendit mihi istum locum olìm Hagæ* Stoctoxus. Quódq; hæc non unius duntaxat *Rabbini* erat opinio, verùm multorum è *Sapientibus* ipsorum sententia, manifestum est ex eo quod *Josephus* scribit: *De bello Judaico* lib. 7. cap. 31. Τὸ δὲ ἐπᾶραν αὐτοὺς μάλιστα πρὸς τὸν πόλεμον ἦν χρησμὸς ἀμφίβολος ἐν τοῖς ἱεροῖς εὑρημένος γράμμασιν, ὡς κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τῆς χώρας τις αὐτῶν ἄρξει τῆς οἰκουμένης. τοῦτο οἱ μὲν ὡς οἰκεῖον ἐξέλαβον, καὶ πολλοὶ τῶν σοφῶν ἐπλανήθησαν περὶ τὴν κρίσιν. i.e. *Id quod eos ad bellum excitabat maximè anceps erat vaticinium in sacris scriptis inventum, quasi circa ea Tempora unus quispiam è terra eorum Orbis futurus esset Imperator. Hoc Judæi accipiebant tanquam ad se propriè pertinens, multiq; ex sapientibus eorum circa hanc rem judicio vacillabant.* Ex quibus verbis planè apparet, quòd docti *Judæorum* & quodammodo universa *ipsorum* gens persuasi erant, quòd *Messias* quem illi noti tunc orbis Principem fore putabant, propè instaret. De quo tam seriò illi persuadebantur, ut vitas, libertates, templum, urbémq; ea de re in discrimen darent, quandoquidem id potissimum erat quod eos ad funestum illud bellum exstimulabat. Quorum firmitudinis in hac opinione ulterius argumentum est, quòd tam prompti erant ac proclives ad imaginandum hunc vel illum hominem circa ea tempora suum esse *Messiam*. Multi enim tunc erant qui ab eis ad tempus ità habebantur, ut *Herodes*, *Judas Gaulonates*, *Jonathas*, *Barchocab* aliique.

Vide Sarrav. Epist. p. 52.

3. Nec profectò nota illa *Josephi* in vaticinium, quod hanc fiduciam *Judæis* indidit, vocando χρησμὸν ἀμφίβολον, *vaticinium ambiguum*, illius perspicuitati quicquam derogat quantùm ad temporis designationem. Sed character Personæ ut videtur, non tam clarè exhibebatur, quin eum ignoraverint, postquam advenisset. Ac proinde necesse erat *Josepho*, ut oraculum diceret ambiguum. Sed enimverò ambiguum supra modum fuisset, si potuisset, quemadmodum ille supponit, faciliùs ad *Vespasianum* applicari quàm ad verum *Messiam*. Nam *Messias* illìc prædictus perimendus erat (*Vespasianus* non item) ídq; ante Hebdomadæ ultimæ exitum, cùm *Vespasianus Hierosolymam* obsideret quadraginta circiter annis póst. Ut mittam, quàm ridiculum sit solennia sanctáq; Prophetarum Oracula ad rem tam pusillam deprimere, ut cùm prædici oporteret unum quempiam è stirpe *Judæorum* magnum fore Principem Sceptrúmq; vibraturum super nationes (quæ prædictio semper tanquam decus peculiare considerabatur ac privilegium *Judæorum*) prædicatur solummodò peregrinus quis in *Judæam* venturus nec ob meliorem finem quàm ut Urbem expugnaret, & Templum demoliretur, ipsósq; *Judæos* servili jugo subjiceret, Imperator postmodùm

dùm Romanus eligendus, quemadmodum in multis aliis ante ipsum factum est. Utrùm metus & prætimescentia mentem *Josepho* ità perturbare posset ut hanc suam Interpretationem veram existimaret, (quanquam non sit nisi servilis quædam palpatio) equidem non disceptabo. Cæterùm sive is falsam eam existimaverit sive non, sic reverà esse, credo me extra omnem controversiam posuisse.

4. Verùm quod *Josephus* de opinione Gentis suæ commemorat, eos putâsse scilicet *Messiæ* sui adventum fore circa ea Tempora, idem in scriptorum olim Paganicorum Historiam se ingessit. *Cornelius Tacitus* tam propè accedit ad ea quæ *Josephus* scripsit, ut videatur sanè quasi quædam eorum tralatio. Quemadmodum, ubi loquitur de Prodigiis quæ Excidium urbis antecessêre: *Visæ per cœlum concurrere acies, rutilantia arma, & subito nubium igne collucere Templum. Expassæ repentè delubri fores, & audita major humanâ vox, Excedere Deos, simul ingens motus excedentium.* Et postea statim addit: *Quæ pauci in metum trahebant: pluribus persuasio inerat, antiquis Sacerdotum literis contineri, eo ipso Tempore ut valesceret Oriens, profectiq; Judæâ rerum potirentur: quæ ambages Titum & Vespasianum prædixerunt.* In quibus planè insinuat quòd opinio propè instantis Adventûs *Messiæ* tam fortis erat, ut contra omnia mala omina ac prodigia obniteretur eáq; vinceret, immò efficeret ut in sensum faustum interpretarentur; tanquam si *Excedere Deos*, nihil aliud esset nisi festinatio ad possidendas Gentium terras; Quod nullo alio sensu verum erat quàm quòd Christus, qui peculiaris Angelus custos, si fas sit ità loqui, *Judæorum* antea erat, factus sit postea totius Imperii Numen. Vel si malles, Deus, qui Topicus quodammodo antea erat & ad *Judæos* restrictus, manifestò ac propalàm factus sit postmodùm totius terrarum orbis Deus.

Tacit. Histor. ab excessu Neronis, lib. 5. cap. 13.

Vide lib. 6. cap. 2. Sect. 8.

5. *Suetonius* in vita *Vespasiani*, (cap. 4.) verbis disertis, hanc *Judæorum* expectationem veterem & constantem opinionem appellat. *Percrebuerat*, inquit ille, *Oriente toto vetus & constans opinio, esse in fatis ut eo tempore Judæâ profecti rerum potirentur. Id de Imperatore Romano, quantum eventu postea prædictum patuit*, Judæi *ad se trahentes rebellârunt.* Ex quibus verbis *Suetonii* intelligere possumus quàm constanter persuasi essent *Judæi*, illud tempus fuisse adventûs *Messiæ* sui, quódq; illius Rei fama intra *Judææ* limites non continebatur, sed in universum Orientem emanârat, & quòd totus deniq; Mundus attonitus stabat in expectatione magni Principis *Judæorum*.

CAP. VII.

1. *Cùm tam evidens sit* Messiam *venisse, continuò sequi* Jesum *eum esse.* 2. *Prophetas dum vaticinabantur de eminenti aliquo* Rege, Sacerdote *vel* Propheta, *interdum raptu suo Prophetico in istiusmodi locutiones ablatos fuisse, quæ magis propriè* ad Messiam *pertinerent quàm ad eam Personam quam inceperant describere.* 3. *Allusiones has duûm esse generum,* purè Allegoricas, *vel* mixtas. *Déq; usu* purè Allegoricarum *apud Apostolos & Evangelistas.* 4. *De Allegoriis hoc genus* mixtis, *déq; earum vi ad argumentandum.* 5. *Eminens illud vaticinium* Esaiæ *quod tam plenè personam Christi illustrat.* 6. Judæos *veteres illud de* Messia *suo intellexisse, recentiores hinc cogi duos supponere* Messias. *Anima* Messiæ *ad hoc munus ab orbe condito destinata, quemadmodum apparet ex* Pesikta. 7. *Novem characteres Personæ* Messiæ *supradicto vaticinio contenti.* 8. *Indicatio brevis quibus versibus vaticinii lateant.* 9. *Vaticinium hoc ad populum* Judæorum *applicari non posse, nec adæquatè ad* Jeremiæ *personam.* 10. *Specialia quædam loca vaticinii quæ nullo pacto ad* Jeremiam *sunt applicabilia.*

1. ABundè, opinor, demonstravimus tempus adventûs *Messiæ* jam exiisse, ac proinde, (cùm Prædictiones de ipso ac Promissa conditionalia non sint, quemadmodum suprà insinuavi, sed absoluta) manifestò consequi eum venisse. Ex quo immediatè inferre possimus, præsertim si tempus illius adventûs consideremus, *Jesum Christum* eum esse. In quemnam enim alium oculos animúmve defigere possunt? Verùm accuratè magìs procedemus ac gradatim, suspendemúsq; illationem usq; dum illa vaticinia proposuerimus quæ personam illius illustrant. *Qualisnam* utiq; *futurus sit, quæ facturus,* & *quæ tandem ipsi sint eventura.*

2. Quâ

2. Quâ de re nullum locupletius pleniúsve est vaticinium quàm illud *Esaiæ* cap. 53. Verùm antequam illud ullúmve aliud aggrediar, valde commodum erit, ad cavillationes omnes ac tergiversationes anticipandas, hypothesin quandam ponere quæ &, in se, rationi consona est, & approbata insuper, immò magni æstimata, in eis locis ubi res ipsos non attingit, à doctissimis *Judæorum.* Estq; hæc; Quòd scilicet, cùm eminens illa Persona, quem illi *Messiam* suum appellitant, tandem ipsos invisura esset in hac Terra, & quemadmodum ipsa nominis ratio innuit, (quod *unctum* significat) apex futurus ac flos trium illarum Functionum in quibus unctio adhibebatur, in *Prophetica* scilicet, *Sacerdotali* ac *Regia*; admodum consentaneum est admittere, Prophetas dum ab illapsu Divini Spiritûs movebantur & de prælustri aliquo vaticinabantur *Sacerdote*, *Propheta*, vel *Rege*, (cùm eos illa regeret Sapientia quæ omniscia est motúq; omni mobilior, & quæ ab extremo ad extremum pertingens potenter penetrat, ordinátq; omnia suaviter) ità agitatos fuisse ablatósq; ut in hoc fatidico raptu, quo correpti essent, sensus animorum verborúmq; ultra illam Personam proveheretur quam primò describere inceperant. Adeò ut juxta hanc Hypothesin, multa esse eáq; præclara vaticinia, quæ Personæ Christi characterem exhibent, quæ primò aliam aliquam personam respiciebant, quæ non nisi obscurior quædam umbra illius esset, sponte simus agnosciturі: Verùm post levem hanc perstrictionem ac transultum ad præcipuum quò collineant scopum ferri, ubi penetrant & infiguntur, ut sagitta metæ infixa.

3. Est verò Transultus hic vel allusio duorum generum, aut *perfecta* Allegoria aut *mixta.* Illam *perfectam* appello *Allegoriam*, quando omnes descriptiones quæ de prima Persona adhibentur, ipsi probè ac naturaliter conveniunt, sed intelligi tamen possunt (idq; fortean magìs accuratè) de aliqua illustriori persona olim ventura. Hujusmodi Allusiones usurpantur ab Apostolis & Evangelistis, cum insigni sanè confirmationis fidei fructu, utcunq; indè *Judæi* offendantur. Etenim nullus alius hujus rei sensus esse potest quàm hic; Quòd scilicet, aut interpretationes quas Prophetis imponebant, non erant Interpretationes *Judæorum*, ac proinde ad *Judæos* tunc persuadendos admodum accommodatæ (& argumento quidem est eas veras fuisse Interpretationes, ex eo quòd antè factæ essent, quàm *Judæi* præjudicio occæcati:) aut certè hæ expositiones suæ erant, hoc est, è suis propriis mentibus eas primùm eruebant. Quod tamen impossibile est ut fieret, cùm Allusiones sint solummodò, nisi cognitio certa earum rerum quæ Servatori Christo contigerunt, illos eo pertraxisset. Adeò ut argumenta illa allusoria validæ nobis sint confirmationes, quòd Historia Evangelii etiam eis in rebus quæ maximè incredibiles videntur, sit indubitanter vera. Unicâ ego contentus ero instantiâ (quamvìs plures afferre possim) de Christo scilicet è virgine nato. Certè nisi rescivissent reverà sic fuisse, aut saltem quòd Sapientes eorum, illud *Esaiæ* cap. 7. ad eum sensum interpretati essent, incredibile est illos hunc locum ad eam rem confirmandam unquam fuisse allaturos. Cúmq; nullum alium locum adhibeant præter hunc, qui solummodò allusorius est, manifestum est certitudinem Eventi fuisse quæ ipsos in hanc Interpretationem conjecit.

4. *Mixtam* appello *Allegoriam*, quæ partim *allusoria* est, ut quæ applicari potest ad aliquam personam inferiorem sive *Rex* sit, seu *Propheta*, sive *Sacerdos*, & dein ad *Messiam*; partim *simplex* & determinata, & quæ applicari non potest nisi ad *Messiam* solum; Prophetâ à Divino Spiritu ità agitato, ut in summa exæstuatione *Divini* illius ardoris in quo est constitutus, sensus animi verbáq; ultra eam personam excurrant, qui *Typus* est, & in tales penetrent circumstantias, quæ omninò veræ non sint nisi in *Antitypo.* Atq; hujus generis prædictiones de *Messia* æquè demonstrativæ sunt eis qui intolerandi non sint Cavillatores, atq; si Vaticinium *Messiam* solum respexissent, absq; ulla perstrictione transultúve ab alia aliqua persona ad *Messiam.*

5. His præmissis redeamus jam ad *Esaiam*, totúmq; pervolvamus Vaticinium, ut accuratiùs de eo judicemus. Cap. 53.

1. *Quis credet orationi nostræ, & Jehovæ brachium cui patefit?*

2. *Cùm creverit ille coram eo ut virgultum & stirps ex æstuosa terra, informis, indecorus, nullam ut in eo formam cerneremus quo eum appeteremus.*

3. *Contemptus & minùs quàm Homo: Homo dolorum ægritudinisq; gnarus, quasiq; aspectu aversandus, adeò contemptus ut eum esse non arbitraremur.*

4. *Sanè morbos nostros ac dolores ipse tulit, ac toleravit, & nos eum existimavimus vulneratum, cæsum divinitùs & oppressum.*

5. *Atq; ipse ob peccata vitiáq; nostra peremptus atq; contusus pœnas nobis salutares dedit, ejúsq; vibicibus sanati sumus.*

6. Omnes

6. *Omnes nos ut oves erravimus, suam quisq; viam secuti, & Jehovah in eum omnium nostrum crimen conjecit.*

7. *Mulctatus ipse oppressúsq; nè mutivit quidem; ut pecus dum ad cædem agitur, ut agnus ante suum tonsorem obmutescens, nè mutivit quidem.*

8. *Ex vinclis & judicio ereptus est, & generationem ejus quis ennarrabit? quippe quòd ex vivorum terra excisus est, accepto ob mei populi peccata vulnere.*

9. *Illiq; mortuo tributum est cum impiis & cum divite sepulchrum, quòd neq; violentiam fecerit nec fraudem habuerit in ore.*

10. *Libuit autem Jehovæ eum ægritudine contundere: quia si animam suam piaculo exposuerit, videbit semen suum diésq; prolongabit, & voluntas Jehovæ in ejus manu prosperè succedet.*

11. *Per animæ suæ laborem adipiscetur satietatem, cognitione sui justos reddet, justus ipse servus meus, multos; eorúmq; crimina feret.*

12. *Itaq; impertiar ei inter Magnates, cúmq; potentibus spolia participabit, quoniam animam suam profuderit in mortem, & sontibus annumeratus multorum peccatum tulerit, próq; sontibus interpellaverit.*

6. Antiquissimi sapientissimíq; *Judæorum* semper interpretati sunt hoc caput de *Messia* suo. Et *Rabbini* recentiores cùm de perspicuitate hujus vaticinii satis persuasi essent, rationémq; haberent autoritatis sapientum illorum Interpretum qui ipsos antecesserunt, coacti sunt, aliqui saltem ex ipsis, duos potiùs *Messias* agnoscere, unum *Josephi* filium, alterum *Davidis*, priorem *Messiam* ærumnosum, posteriorem victoriosum ac triumphantem, quàm Evidentiam hujus vaticinii negare. Ex quo etiam specialis Traditio memoratur in libro antiquo apud *Judæos* qui vocatur *Pesikta*, quæ assertionem nostram porrò confirmat, quòd utiq; illi hoc vaticinium interpretati sunt de ærumnis *Messiæ*; nimirum quòd *Messiæ* anima destinata erat (& lubenter accepit conditionem) ad patiendum ab ipso mundo condito. Traditio sic se habet: *Quòd scilicet, postquam Deus mundum creaverat, exeruit manum sub thronum gloriæ eduxitq; animam* Messiæ *cum toto suo satellitio, dixitq; ei, Num tu vis sanare ac redimere filios meos post sex millia annorum? Respondit, se velle. Rursus igitur ei dixit Deus, Numnam & supplicia perferes ad expurgandas eorum iniquitates (juxta illud quod scriptum est* (est ipsissima *Rabbini* applicatio) *Certè morbos nostros tulit) Respondit anima Messiæ, Perferam, idq; animo lubentissimo.* *Vide Halsium de Messia pag. 309. & Hornbeck lib. 6. cap. 1.*

7. Hoc sufficit ad fidem faciendam, quòd opinio erat antiquorum & nullo adhuc præjudicio laborantium *Judæorum*, hoc vaticinium intelligendum esse de *Messia*. Et certè, quod dixi, nullum unum est vaticinium quod adeò notis scatet ac Characteribus personæ illius uti hoc, quanquam æquè omnes non sunt conspicui; verùm ausim dicere hos novem saltem aliquo modo in eo contineri. 1. Ejus à *Judæis* rejectionem. 2. Sacrificium expiatorium eum fore pro peccato. 3. Resurrectionem ipsius. 4. Ascensionem. 5. Apotheosin. 6. Doctrinæ præstantiam. 7. Receptionem à Gentibus. 8. Abolitionem superstitionis ipsarum, Diviníq; cultûs inidoneis personis præstiti. 9. Et Regni deniq; illius perpetuitatem. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

8. Subindicabo jam breviter in quibus vaticinii versibus singuli insinuentur: *Rejectio* ejus à suis satis manifestò prædicitur vers. 1, 2, 3. *Passio*, sive quòd sacrificium futurum sit pro peccato, vers. 4, 5, 6, 7, 10. *Ascensio* & *Resurrectio*, vers. 8. 10. Ἀποθέωσις, vers. 9. *Ipsiq; mortuo tributum est cum impiis & cum divitibus sepulchrum*, hoc est, cum impiis divitibus, cum potestatibus terrenis, cum hominibus opulentis, potentibus & injuriosis, cum *Nimrodibus* illis mundanis quorum sepulchra ac monumenta postea magnifica facta sunt ipsíq; pro Diis habiti. *Quòd neq; violentiam fecerit nec fraudem habuerit in ore.* Ratio suprà quàm dici potest solida est. Nam si mundani Principes ac Imperatores Divinum cultum sibi præstitum habuerint post ipsorum mortem, qui tamen non erant nisi *magnifici Latrones* ut quidam appellat, résq; suas aut vi aut malo dolo administraverant; longè potiori jure debet *Messias*, *qui nullam fecit violentiam nec dolus erat in ore ipsius*, ad hunc honorem subvehi, Templa sibi extructa habere, & coli tanquam Deus. Versus duodecimus hunc sensum ulteriùs confirmat. *Itaq; impertiar ei inter magnates, cúmq; potentibus spolia participabit, quoniam objecerit animam suam morti.* Quæ spolia de nulla re tam aptè intelligi possunt quàm de hac Ἀποθεώσει, cùm illius mentio facta sit ob hanc rationem, quòd animam suam objecerit morti. Versus, alter alterum, ità se illustrant, ut nullus scrupulus esse possit, quantum ego existimo, quin hic verus sit ac genuinus sensus. *Præstantia doctrinæ* intelligitur ex vers. 11. qui successum Evangelii præmonstrat. *Receptio à Gentibus*, è vers. 10, & 11. Nam si Gentes non advenissent & adjunxissent se Ecclesiæ, parum satietatis adepturus fuisset per laborem Animæ suæ, *Characteres, 1. 2. 3. 4. Character 5. Character 6. Character 7.*

cùm

Character 8. cùm *Judæi* exclusi essent vel potiùs seipsos exclusissent. *Abolitio superstitionis* earum & illiciti cultûs quem præstabant personis inidoneis, in ipsarum Christi *Receptione* includitur. *Diuturna* deniq; *Regni illius duratio*, è vers. 8. Et *quis enarrabit generationem illius?* i. e. Perpetuitatem Regiæ suæ Personæ, & successionis Ecclesiæ quæ æternùm ipsi est adhæsura.

Character 9.

9. Accurata hæc est rationiq; maximè consona hujus vaticinii Explicatio. Cæterùm utcunq; sit, hoc saltem extra omnem Controversiam positum est, *Passionem* & *Glorificationem Messiæ* hîc præfigurari; atq; nisi hoc in genere intelligatur, nullum sensum commodum fieri posse hujus vaticinii. Nam ad calamitates *Judæorum* illud detorquere valdè durum est, immò impossibile, quemadmodum apparet ex vers. 8. *Ex vivorum terra excisus est, accepto ob mei populi peccata, vulnere.* Quamobrem non erat populus Dei qui percussus erat, sed una aliqua Persona propter eos percussa. Maximè tolerabilis applicatio vaticinii est ad afflictiones *Jeremiæ* de quo *Grotius* illud interpretatus est, Christum tamen non excludens; tótq; locis sensum tam commodè adaptavit ut non diffitear quin de *Jeremia* possit sensu primo minúsq; illustri intelligi. Applicationem verò ad Christum non esse merè allusoriam manifestissimum est, taliáq; prædici in hoc vaticinio quæ non nisi admodum manco & inepto sensu ad *Jeremiam* possint applicari.

10. Et certè ipsum initium hujus vaticinii multò magnificentius est quàm ut rebus *Jeremiæ* conveniat. *Quis credet orationi nostræ* &c? nihil enim est adeò creditu difficile in universis illis quæ Jeremiæ contigerunt. Rursus, vers. 5. *Ejúsq; vibicibus sanati sumus.* Ridiculum est vel adniti velle ea verba *Jeremiæ* applicare. Ille enim nullum erat sacrificium expiatorium ad sedandam iram Dei, sed quod ille passus est in damnum potiùs populi cedebat. Idq; æquè ineptè ipsi adaptatur quod occurrit vers. 8. *Et quis enarrabit generationem illius?* tanquam intelligendum esset de *Jeremiæ* longævitate, cùm tamen homines longè obscurioris notæ, ipso multò diutiùs vixerint. Tam frigida ac frivola est hæc Interpretatio. Nec nisi per vim potest illa Locutio, *Quippe quòd ex terra vivorum excisus est* (præsertim si consideremus mentionem sepulchri in proximo versu factam) ad alium sensum trahi, quàm de morte inferenda: Quæ tamen non erat *Jeremiæ* conditio. Sic versu 10. *Quia si animam suam piaculo exposuerit*; Interpretari hoc de *Jeremia* planè est desipere. Nam אשם significat aut *sacrificium pro peccato*, hoc est, piaculum, vel *peccatum ipsum.* At verò *Jeremias* nec peccatum erat, nec pro peccato populi sacrificium. Et postremò, ut taceam quàm inepta sit illa Locutio, *Impertiar ei inter magnates cúmq; potentibus spolia participabit*, ut applicetur ad minutum illum casum *Jeremiæ*, cap. 40. vers. 5. ubi magister Equitum dicitur ei dedisse viaticum & munus & sic eum dimisisse, ad iter nempe ità accinctum & instructum (nam & ipsa vox ארחה ostendit totum munus ferè rationem habere viatici, nec decebat sanè Prophetam quicquam ampliùs accipere, aut ditare se spoliis suorum popularium) ut taceam, inquam, quàm inepta sit locutio ut ad tam pusillam rem applicetur, verba subsequentia tam plena sunt & apposita [*Quoniam animam suam profuderit in mortem*] ut nihil levivius significare possint quàm actualem necem, nec ullum occurrit exemplum quo aliter significant. Ac proinde participatio spoliorum cum potentibus necessariò post mortem futura intelligitur, ejúsq; Apotheosin denotare. Manifestum est igitur tam ex confessione ipsorum *Rabbinorum* quàm ex verbis vaticinii, non esse solummodò allusoriam *Messiæ* præfigurationem sed expressam ipsius descriptionem ex ejusmodi circumstantiis quæ nulli alii præterquam ipsi competant. Et propterea, quod dixi, æquè validam esse atq; si de ipso solo tota foret intelligenda.

Cæterùm cùm omnes illius characteres hîc inclusi non tam pleni sint ac conspicui quàm in aliis locis, cúmq; illi qui maximè conspicui sunt tanti sint momenti ut nullum futurum sit operæ dispendium plures superaddere confirmationes, equidem eorum singulos ex aliis etiam vaticiniis pleniùs adhuc & luculentiùs demonstrabo.

CAP.

CAP. VIII.

1. *Plures demonstrationes è vaticiniis, Quòd* Messias *futurus erat sacrificium pro peccato.* 2. *Quòd suscitandus erat è mortuis*; 3. *In cœlos ascensurus*; 4. *Et colendus tanquam Deus.* 5. *Quòd futurus erat Lux eximia Gentibus*; 6. *Eisq; acceptissimus. Quid intelligendum per* [Et erit requies ejus gloriosa.] 7. *Quòd abolendæ per eum erant superstitiones Paganorum.* 8. *Regnúmq; ejus nullum finem habiturum.* 9. *Quòd hi cuncti characteres* Jesu *competunt quem nos colimus, & nemini præterea.*

1. PRima nota Messiæ, ejus erat *Rejectio*, quòd utiq; rejiciendus esset à *Judæis*. Verùm cùm illa loca quæ Trucidationem illius prædicunt, à fortiori hanc ejus Rejectionem arguant, nihil opus est ut ea de re quicquam speciatim superaddamus. Quòd *Messias* perimendus erat, faciendúsq; pro peccato sacrificium, præter plenam illam ac copiosam *Esaiæ* prædictionem, manifestum porrò est ex *Daniele* qui prænarrat fore ut post sexaginta novem septimanas *Messias* abscinderetur; cúmq; addat postea in medio septimanæ abolitum iri sacrificium, manifestum est mortem ejus & Judaicorum sacrificiorum atq; oblationum abolitionem in una futura fuisse septimana, & propterea mortem sacrificium fuisse quo oblationes *Judaicæ* antiquarentur. Nam satis notum est, Templum eorum atq; oblationes triginta ampliùs annos post passionem Christi durâsse; adeò ut intelligi non possit de externa Templi demolitione & prohibitione sacrificiorum, sed de tollenda eorum validitate ac efficacia, cùm Lex sacrificandi abrogata esset per transcendens illud sacrificium corporis *beati Servatoris* in cruce. Nihil enim excogitari potest præterquam hoc quod sacrificia *Judaica* in medio septimanæ possit abolere. Adjicere huc possumus Psal. 22. & Zachar. 12. 10. Sed quod jam allatum est satìs est ac supér. *Character 1.* *Character 2.*

2. Videamus jam potiùs quid prædictum de illius *Resurrectione* è mortuis. Et meo quidem judicio, illa admodum perspicua ipsius est prædictio, Psalm. 16. v. 8. Ubi David per Divinam quandam vim spiritu raptus longè sublimiora scribit quàm quæ ulli homini competere possint præterquam vero *Davidi*, *Messiæ* utiq; ipsi: *Jehovam mihi jugiter habeo propositum, quo mihi dextero non labesiam. Itaq; non tantùm animo ac mente lætor & exulto, verùm etiam caro mea habitat securè, quoniam tu animam meam non relicturus es in sepulchro, non es passurus ut pius tuus corruptionem patiatur, sed mihi vitæ semitam tu monstrabis, apud quem plena gaudiorum adest copia, cujus in dextra perennes sunt voluptates.* *Character 3.*

Hæc tam naturalis viváq; descriptio est cujuspiam è sepulchro antè suscitati, quàm passus sit corruptionem, & ascendentis ad præsentiam Dei in cœlis, ad æternam vitam fruendam, ut nihil esse possit enarratius: verùm ipse *David* nunquam suscitatus erat è sepulchro, sed caro ejus sensit corruptionem. Unde manifestò apparet, quòd vaticinium erat de aliquo alio, viz. de *Messia* cujus *David* erat Typus.

3. Ascensio Messiæ admodum graphicè præfiguratur Psalm. 68. *Currum Dei sunt viginti millia, etiam millia Angelorum, Dominus cum illis est ut in Sinai, in sanctuario suo. Ascendisti in sublime,* * *Captivitatem captivam abduxisti, dona pro hominibus accepisti etiam pro rebellibus ut Jehovah inter ipsos habitet.* *Character 4.* * *Vide lib. 1. cap 9. sect. 1, 2, 3, 4, 5.*

Si hoc applicetur Christo, sensus facilis est, præsertim si notaveris quonam modo Dominus inter eos esset in *Sinai*, quòd utiq; unus erat Princeps Angelus, quem quidam volunt esse Christum, qui sustinebat personam Dei, qui habere posset nomen *Adonai*; quemadmodum & Christus habet qui nuncupatur Angelus fœderis, Malach. 3. 1. Hujus loco hic ipse Christus est innumeris comitatus Angelorum turmis, dona recipiens à Patre suo quæ cum hominibus communicet, ut Deus inter ipsos habitare possit, ut ad fidem possint lucrifieri & in Ecclesiam ipsius cooptari.

4. Hoc vaticinium etiam ἀποθέωσιν illius planè indicat. Verùm sunt & alia loca quæ eam adhuc manifestiùs illustrant, ut Psal. 110. *Dixit Jehovah Domino meo, Sede ad meam dextram donec tuos hostes effecero scabellum pedum tuorum.* Et deinde vers. 4. *Jurat Jehovah non mutaturus sententiam, te Sacerdotem esse in æternum, ad rationem Melchisidechi.* Ipsi *Judæi* olim agnoscebant hunc Psalmum vaticinium esse de *Messia*. Primúsq; ac quartus versus tales sunt ut nullum alium sensum ferre possint, quàm quòd *Messias* major futurus esset *Davide*, & quòd Rex esset futurus, Sacerdos & Intercessor ad dextram Dei in æternum. *Character 5.*

Item Psalm. 45. 6. *Solium tuum ô Deus, in omnem permanet æternitatem, sceptrum æquitatis sceptrum Regni tui est. Justitiam amas perosus impietatem: propterea Deus, tuus deus, oleo te lætifico inunxit præ sociis tuis.* Hunc de quo hic Psalmista loquitur אלהים appellat, nec significare potest vulgarem aliquem Re-

 gem

gem vel Magistratum, quippe quòd dicit Thronum ejus esse עלם ועד hoc est, in æternum absolutè, quemadmodum R. *Moses Ægyptius* illas voces exponit. Quapropter jure meritò *Chaldæus Paraphrastes* hunc Psalmum vaticinium facit de *Messia*, cujus Ἀποθέωσις vel *Divinitas* planè exprimitur in istis versibus quos recitavi.

Unum superadjiciam locum è Propheta *Esaia*, cap. 9. v. 6. *Nam filius nobis natus est, filius nobis est datus, qui humeris suis Principatum gerat, qui nomine vocatur Admirabilis, Consiliarius, Deus potens, Pater æternitatis, Princeps pacis. Amplificationi illius principatûs & paci nullus erit finis in solio Davidis & in Regno ejus, ad id jure justitiâq; condendum & stabiliendum in omnem deinceps æternitatem, zelus Jehovæ exercituum illud est effecturus.* Nullus dubito quin hoc vaticinium aliquo modo referri possit ad *Hezekiam* eúmq; primo loco tangere; verùm præcipuus illius scopus est *Messias*. Et certè quòd ejus *Divinitas* inibi Regniq; æternitas illustratur, tum *Chaldæi Paraphrastæ* testimonium, tum *Septuaginta* Interpretum Tralatio, tum ipsæ deniq; vaticinii dictiones ac verba juxta Textum Hebraicum, satis evidenti sunt argumento. Illi enim vertunt ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אביעד שר שלום (*Et vocabitur nomen ejus, Admirabilis, Consiliarius, Deus potens, Pater æternitatis, Princeps pacis*) ad hunc modum; Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· tanquam si intellexissent de העלם הבא. Cujus expositionis nullus potest esse sensus si ad *Hezekiam* referatur, sed optimè convenit cum *Messiæ* ἀποθεώσει. Ut taceam Tralationem illam [*Amplificationi illius principatûs & paci nullus erit finis*] tam accuratè cum Hebraica veritate consentire, ut manifestum sit omnes locutiones quæ in vaticinio occurrunt, *Hezekiæ* competere non posse. Ipséq; *Grotius*, qui sensum singularum dictionum hujusmodi vaticiniorum ad eam personam extendere amat quam primò respiciunt, ingenuè tamen fatetur, eas magis aptè & perspicuè ad *Messiam* hic posse applicari. Quod cuivis æquo rerum æstimatori abunde possit satisfacere, illas de eo ipso esse intelligendas, præsertim si consideraverit, quòd antiqui *Judæi*, quos meritò existimare potest Prophetarum suorum indolem geniúmq; optimè intellexisse, longè ante inveteratum illud altercandi studium *Judæos* inter & *Christianos*, ità eas sint interpretati.

Character 6. 5. Sextus character Personæ, est ejus doctrinæ præstantia. Hæc subindicatur, prout dixi, Esai. 53. *Cognitione sui justos reddet, justus ipse servus meus, multos*; sed pleniùs illustratur Malach. 3. *Et repentè veniet in Templum suum Dominus* (quod produci etiam poterat tanquam aliud vaticinium de *Divinitate Messiæ*) *quem vos quæritis, & Angelus fœderis quo vos delectamini, ecce venturus est, ait Jehovah exercituum. Quis autem sustineat diem adventûs ejus, aut quis consistat quum apparuerit? Erit enim quasi ignis conflatoris & ut smegma fullonum; sedénsq; conflabit & expurgabit argentum & expurgabit Levitas, & tam puros reddet quàm est aurum aut argentum, ut Jehovæ munus offerant in justitia.* Quibus planè significatur puritas ac sanctitas illius Legis atq; Spiritûs quem *Messias* communicaturus esset cum seriis sincerísq; suis sectatoribus, quòd ipsos penitus purificaturus esset & expurgaturus ab omni sua vitiositate atq; Hypocrisi.

Et Rursus, Esai. 42. *Ecce meus servus cui adminiculor, quem mihi ex animi mei sententia delectum meo spiritu donavi; jus ille edet Gentibus. Non clamabit, non queritabitur, non voce suâ foris strepet. Quassatam arundinem non perfringet, languescens ellychnium non extinguet, jus ad veritatem perducet. Non languescet neq; fatiscet, quin jus in terris statuat, ab ejúsq; lege pendeant Insulæ. Sic dicit Deus Jehovah, qui cœlos creavit atq; distendit, qui terram ejúsque progeniem porrexit, flatum incolentibus eam hominibus, spiritum versantibus in ea dans. Ego Jehovah te cum justitia voco, prehensúmq; manu tueor, & humano fœderi Gentiúmq; collustrationi destino. Ad aperiendos cæcos oculos, ad vinctos & in tenebris habitantes ex ergastulo & carcere educendos.*

Et *Esai.* 49. *Audite Insulæ me, & attendite remoti populi. Jehovah me ex utero vocavit, ex ventre meæ matris meum nomen memoravit. Meúmq; os simile reddidit acuti gladii, me in umbra suæ manûs abdidit & positam ex me fecit sagittam, méq; in Pharetra sua recondidit.* Et vers. 5. *Itaq; dicit Jehova, qui me jam ab utero servum sibi formavit ad reducendos ad ipsum* Jacobæos, *quamvis Israëlitæ ei non sint allegendi, ero tamen in oculis Jehovæ gloriosus, eritq; meus Deus potentia mea. Dixitque, Parum est ut mihi sis servus in suscitandis Jacobidarum Tribubus instaurandisq; ruinis Israëlitarum; etiam te cæteris Gentibus lumen dabo ut pateat mea salus ad extrema Terrarum.* Mea salus ישועי cum allusione ad ipsum nomen *Esaiæ* ישעיה quod significat *salutem Domini*. Cui etiam alludi videtur in primo versu,

Ex

Ex ventre meæ matris meum nomen memoravit. Quod ſanè ità affine eſt nominis Jeſu, ut *Meſſias* videri poſſit præfigurari in ipſo nomine Prophetæ *Eſaiæ* æquè ac in illius Perſona; prout ingenuè fatendum eſt, utraq; hæc vaticinia aliquo modo ad *Eſaiam* ipſum primò pertinere. Cæterùm conſiderando quòd eminentiores eorum Reges ac Prophetæ Typi futuri eſſent *Meſſiæ*, quódq; oratio tam alta ſublimíſq; ſit, dubitari non poteſt quin in Divinis his raptibus ſpiritúſq; elevationibus mens linguáq; *Eſaiæ* ferretur ultrà quàm quod propriæ ipſius perſonæ competeret, & propterea per ipſam rei rationem transferri debeat ad *Meſſiam*. Siquidem perſpicuum eſt ex aliis locis, quòd venturus eſſet tandem unus quiſpiam maximè tranſcendens ***Princeps*** & ***Propheta*** præcellentiori modo gradúq; unctus quàm alius quiviſcunque, quem *Judæi* expectabant appellabántq; ſuum *Meſſiam*. Ac proinde ſimul manifeſtum eſt, quòd *Meſſias* eorum eximius futurus eſſet Doctor, Propheta vel Legiſlator.

6. Septimus Character eſt læta illius *receptio à Gentibus*; id quod & ultima hæc vaticinia etiam innuunt. Verùm alia inſuper adjungam. Ad hunc ſenſum *Judæi* ipſi interpretati ſunt antiquum illud Vaticinium Jacobi ולו יקהת עמים, Et *ad eum erit Gentium aggregatio*; Septuaginta, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν, Atq; ille *ſpes* vel *expectatio Gentium*. Eſtq; alterum illo adhuc antiquius, quod idem denotat, Promiſſum utiq; * Abrahamo factum quòd *is futurus eſſet Pater multarum Gentium, quódq; in ejus ſemine omnes nationes terræ eſſent felicitandæ*. De quo etiam alia vaticinia teſtificantur: Eſai. 2. 2. *Erit ergo in poſtremis temporibus ut mons ædis Jehovæ in vertice aliorum montium fixus ſit & elatus ſupra colles; & ad eum gentes omnes confluent.* Ipſi Doctores *Judæorum* agnoſcunt hoc intelligi de Temporibus *Meſſiæ*. Et cap. 11. 10. *Atq; illo tempore Iſæam ſtirpem, expoſitum populis vexillum, conquirent Gentes, eritq; requies illius glorioſa.* Vel Gentes quærent eum, modo nempe religioſo ſupplicantes ei, laudéſq; illi cantantes. Nam דרש ſæpenumerò illo ſenſu uſurpatur, ζητῆσαι τὸν Θεόν. *Eritq; requies illius glorioſa*, i. e. Et ſepulchrum ejus erit glorioſum; ità quidam vertunt, & ſanè non temerè nec ſine cauſa. Etenim נוח in multis locis ſignificat requiem mortuorum, Job. 3. v. 17. ושם ינוחו יגיעי כוח quod Septuaginta reddunt, Ἐκεῖ ἀνεπαύσαντο κατάκοποι τῷ σώματι, eſt in *Jobæa* deſcriptione ſtatûs mortuorum. Item Proverb. 21. 16. בקהל רפאים ינוח *In mortuorum congregatione requieſcet*, Ἐν συναγωγῇ γιγάντων ἀναπαύσεται. Verùm νεκρῶν præſtat. Nam רפאים & מתים idem ſunt, prout apparet ex Pſalm. 88. v. 11. Poſtremò Pſalm. 23. v. 2. מי מנוחות, *Aquæ requietum*, talem requiem innuunt qualis ſomnus eſt frater mortis. Nihil enim magis in proclivi eſt quàm procumbere ac dormire in umbroſis fluvii ripis. Quamobrem מנוחתו כבוד meritò ſignificare poteſt, *Dormitorium* ejus vel *ſepulchrum ejus erit glorioſum*, hoc eſt, Ad ſpeciem templi tandem exaltabitur, Diviníq; ipſi præſtabuntur honores, & orabunt eum Gentes ac venerabuntur, quemadmodum innuitur è verbis proximè præcedentibus. Sed enim, hoc plus erat quàm quo hoc vaticinium neceſſariò erat onerandum, quanquam ſatis veriſimile ſit illud in ipſo contineri.

Character 7.

* Gen. c. 12. 3. c. 18. 18. cap. 22. 18.

Multa alia ſunt loca quæ confirmationi hujus ſeptimi Characteris inſerviant. Cæterùm cùm ſatìs jam demonſtratus ſit, parúmq; controverſiæ de eo oriri ſoleat, ad octavum pergo.

7. Qui eſt *ſuperſtitionum Ethnicarum per Meſſiam abolitio*, hoc eſt, iſtiuſmodi cultuum quibus per Divinum jus eis non licebat uti, cùm tam craſsè errarent in Objecto. Hic tam manifeſtò includitur in duobus ultimis characteribus, ut nihil opus ſit aliis confirmationibus. Verùm ſi opus eſſet, illa quæ occurrunt in Pſalmo 2. & 110. ulteriorem facere poſſent fidem. Ubi ſcilicet *Meſſias* novus conſtituitur Rex & Sacerdos. Quod igitur novam innuit Religionem ac Leges, taléſq; quarum Gentes antea eſſent ignaræ, quibúſq; eas obedire jam cognitis, ſub pœna extremi ſupplicii, oporteret.

Character 8.

8. Poſtremus character eſt diuturna Regni *Meſſiæ* duratio. Pſalm. 89. v. 35. *Semel juravi per Sanctitatem meam Davidi non mentiturus, Ejus ſemen æternum fore ejúſq; ſolium ut Solem apud me. Utq; Lunam duraturum ſemper, ut teſtem in cœlo fidelem.* Item Pſalm. 45. v. 6. *Solium tuum ô Deus! in omnem permanet æternitatem, ſceptrum æquitatis ſceptrum Regni tui eſt*, &c. Quod vaticinium ſenſum explicat prioris, oſtendítq; quòd implendum ſit in ἀποθεώσει *Meſſiæ*. Vide etiam Pſalmum 72. quem *Hebræorum* Doctores agnoſcunt intelligendum de *Meſſia*; item Daniel. 2. 44. & cap. 7. 27. Hic character tam manifeſtus eſt ut nihil opus ſit illi diutiùs inſiſtere.

Character 9.

9. Hæ ſunt præcipuæ Notæ ac Characteres Perſonæ *Meſſiæ* per quos certò dignoſcere

ſcere poſſumus quiſnam ille ſit. Et quis obſecro is eſſe poteſt juxta hos Characteres niſi ipſe *Jeſus* quem nos Chriſtiani colimus? Quemnam enim pro *Meſſiatu* competitorem, qui *Judæus* exiſtens rejectus eſſet à *Judæis*, reperire poſſumus præter ipſum? Quis è mortuis reſurrexit aſcenditq; in cœlos niſi ipſe? Quis deniq; præter ipſum ad expurgandum mundum à vitiis, & ad illuminandas Gentes tam puram doctrinam tradidit? Is igitur eſt quem expectabant olim Nationes, eúmq; læto plauſu receperunt. Is eſt cujus gratiâ vanas impuráſq; ſuperſtitiones dereliquerunt, cujus doctrinâ ad veri æterniq; Dei notitiam pervenerunt. Et is deniq; eſt quem Deus propter acerbas ſuas ærumnas & afflictiones ſupra Angelos & Archangelos & univerſas cœleſtes copias exaltavit collocavítq; ad dextram ſuam, ut Sacerdos ſit & Rex ſuper Eccleſiam in omnem perpetuitatem.

CAP. IX.

1. *Uſus peculiaris argumentorum è vaticiniis veteris Teſtamenti ductorum ad convincendos homines Atheos & Melancholicos.* 2. *Applicatio vaticiniorum ad notos eventus ad evincendam veritatem noſtræ Religionis.* 3. *Veriſimile non eſſe quin æquè diu duraturum ſit Sacerdotium Chriſti atq; generationes hominum in terris.* 4. *Concluſio ex eis quæ hactenus allata ſunt.* 5. *Chriſtum non eſſe perſonam fictitiam probatum ex Hiſtoriis ſcriptorum Paganicorum, ut ex* Plinio; 6. *Et* Tacito. 7. *Uti etiam ex* Luciano; 8. *Et* Suetonio. 9. Joſephi *Teſtimonium ſuppoſititium eſſe, cum rationibus cur ſilentio præteriret quæ ſpectabant ad Chriſtum.* 10. Juliani *Propoſitum reædificandi Templum Hieroſolymis, cum miro ejus rei ſucceſſu, ex* Ammiano Marcellino.

1. NON mediocrem ſanè progreſſum jam fecimus in probanda *Realitate* Chriſtianæ Religionis, quòd plus ſit quàm *mera Idea*. Subſiſtamus hîc pauliſper & reſpiremus, contemplemúrq; apud noſmetipſos peculiarem uſum ac commoditatem hujus præſentis argumenti ad os obturandum audaci *Atheo* æquè ac ſuſpicioſo *Melancholico*. Etenim nimis quàm verum eſt, & quiſq; vir bonus ut res aliter ſe haberet, animitùs exoptat, recentiora Eccleſiæ ſecula bonâ fide cum mundo non egiſſe; verùm ultra omnes modeſtiæ & conſcientiæ limites, hiſtoriolas fatuas, & fictitia miracula populo obtruſiſſe, tanquam ſi in eorum manus tradita eſſet plebs ut deciperetur ab ipſis & luderetur. Quæ quidem Conſideratio quoſdam homines in fixam quandam & inconcuſſam incredulitatem circa totam rem Chriſtianitatis conjicit, efficítq; ut eam tanquam figmentum merum conſiderent ac fabulam. Illi enim etiam Primitivæ Eccleſiæ Genium ex eis quæ nunc dierum ante oculos fieri obſervant, metiuntur, atq; ſic univerſam Sacerdotum Tribum habent pro Impoſtoribus. Quæ cenſura quamvìs impensè ſit injuſta, difficile tamen admodum erit hoſce Cenſores convincere quin valde vera ſit, niſi ex tali aliquo argumento quale nunc nobis ante oculos jacet; Ex eo ſcilicet, Quòd antiqua veteris Teſtamenti vaticinia à Chriſtianis Sacerdotibus fingi non poſſent, quódq; *Judæi* ea nollent fingere cùm tam apertè contra ſeipſos faciant. Immò verò ii qui vel levem aliquam de *Judæis* notitiam hauſerint, agnoſcent ſtatim eos tam religioſè ipſi *literæ* horum ſacrorum Oraculorum addictos eſſe ut ſcientes prudentéſq; nè unum quidem apicem auſint mutare. Quapropter omnia illa vaticinia quæ nos attulimus realia ſunt, demonſtravimúſq; porrò, quàm perſpicuè Meſſiam ante multos centenos annos prædixerint venturum. Unde & eum jam adveniſſe manifeſtum eſt.

Vide Cap. 1. *Sect.* 4.

2. Quæro igitur ex *Prophano* quolibet vel *Melancholico*, quis ille *Meſſias* ſit ſi *Jeſus* non ſit ipſe? Immò verò appello ipſos, ſi ipſius Perſonæ characteres per proprios ipſorum ſenſus, juxta prædictionem infallibilium eorum Oraculorum, certò non ſunt dignoſcendi. Vaticinia dixerunt, Eum rejectum iri à ſuis. Roga *Judæos*, ipſi agnoſcent ſe eum rejeciſſe. Vaticinia prædixerunt, Eum abſciſſum iri ab ipſis vel occiſum. Roga *Judæos* qui non inficias ibunt quin ad mortem turpiſſimam eum condemnaverint, quamvìs id meritò ſe feciſſe in ſuam defenſionem contenderint. Vaticinia prædixerunt, Doctrinam ejus illuminaturam Gentes. Roga oculos tuos ſi Gentes non ſint converſæ à vanis & illegitimis ſuis ſuperſtitionibus ad notitiam unius illius Dei qui cœlum fecit & terram, Jeſúq; Chriſti quem ille miſit. Vaticinia præſi-

præfigurârunt *Resurrectionem* ejus à mortuis & in cœlos Ascensionem. Et interroga, obsecro, propriam tuam conscientiam si non credis hanc semper fuisse Christianorum fidem. Et consule propriam rationem si possibile fuit ut mors Christi totum ferè orbem ad se attraheret nisi ejus Resurrectio eam fuisset insecuta. Proculdubio ii qui in eum crediderant, post mortem ejus eum deserturi fuissent si è mortuis non resurrexisset. Sed ea de re pleniùs posthac agemus. Postremò, vaticinia prædixerunt, *Messiam* cultum iri tanquam Divinam aliquam Personam, & Divinos honores esse recepturum, quódq; Deus eum facturus esset Regem & Sacerdotem in omnem perpetuitatem. Interroga sensus tuos proprios, si non rem reperis ità prorsus se habere. Quot millia Templorum extructa sunt ipsiúsq; nomini consecrata? In quot Nationibus Regnisq; Terræ colitur is, tanquam filius Dei, precésq; ipsi offeruntur & in ejus nomine, laudésq; illi cantantur summâ, quæ concipi potest, solennitate & affectu?

3. Et quantùm ad durationem Regalis illius Sacerdotii; Per tempus haud mediocre id sanè jam permansit, per mille circiter & sexcentos annos, quemadmodum infallibiliter colligi potest ex Historia. Persona verò is est (utì ex antiquis *Judæorum* vaticiniis apparet) tam sacra sanctáq; & in quam Providentiæ oculi tam mirandis modis defixi sunt, infinitò suprà quàm in ullum alium virum qui unquam hactenus extitit, ut impossibile sit Testimonia ei perhibita ullâ temporum successione obliteratum iri; cùm nihil præter universalem Conflagrationem omnia Oraculorum Judaicorum & Christiani Evangelii exemplaria possit consumere. Ac proinde res est citra omnem verisimilitudinem, immò verò, dixerim, citra omnem possibilitatem ut hic cultus Regnúmq; Christi in terris unquam cessatura sint, donec terra ipsa Incolas alere cessaverit. Equidem non inficias eo, quin intoleranda Christianorum Impietas, quin ipsorum Infidelitas, Ferocitas & Impuritas, execranda Hypocrisis & aperta Prophanitas efficere possint ut hoc Christi Regnum admodum mobile sit & itinerans, ut ab una Natione transeat ad alium populum; verùm alicujus gentis populíve Religio semper Christianitas est futura. Sin autem, erunt tamen saltem sinceri Professores illius nominis in diversis Nationibus & Regnis, utì factum est in afflicto Primitivæ Ecclesiæ statu. Qui pro certo orbem Terrarum Christianâ Religione iterum imbuent, ídq; majori cum gloria ac puritate quàm unquam hactenus, nisi vindicta flammifera cœlitùs proruens intervenerit, Christúsq; in nubibus apparuerit visibiliter rediens ad Judicium.

4. Illud igitur quod ego hìc præcipuè urgeo hoc est; Quòd tametsi quispiam tam cautus sanè sit suspicáxve aut versutus, ut, ex eo quòd recentiora Ecclesiæ secula, tanto adulterationis & falsimonii reatu sint dehonestata, nullis omnino Ecclesiæ scriptis monumentísve credere vellet, nè sacrosanctis quidem Evangeliis Epistolísq; Apostolorum exceptis, sufficientèm tamen certitudinem haurire potest ex veteris Testamenti vaticiniis (quæ nisi egregiè fatuus esse velit rationísq; exsors, nullum prætextum habere potest suspicandi supposititia.) Quòd Christianitas *figmentum* non sit, sed *realis* veritas, modò vaticinia comparaverit cum eventis rerum quæ ipsi ante oculos jacent, cúmq; libera confessione eorum qui pro inimicis Christianæ Religionis se gerunt, Nationem intelligo *Judæorum.*

5. Ad firmiorem cujus rei faciendam fidem adhibere porrò potest ea quæ apud profanos Autores sparsim scripta reperiuntur. Etenim si cui lubet tam prodigiosè Melancholicum esse ac suspicacem ut dubitet utrùm unquam extiterit hujusmodi homo qui dictus sit *Christus*, ipsa Paganorum Historia, ea de re ipsum certiorem facere potest, cùm apud ipsos tam matura facta sit earùm rerum mentio, ut nullus subesse posset error circa existentiam personæ de qua loquuntur, utrùm scilicet in mundo unquam extiterit necne. Nam *Plinius*, *Tacitus*, *Lucianus*, & *Suetonius* florebant cuncti tam prope ea tempora quibus *Hierosolymorum* Civitas capta erat (*Plinius* scilicet circiter viginti, *Tacitus* triginta, *Lucianus* & *Suetonius* quadraginta circiter vel quinquaginta annis post urbem captam) ut certam non possent non habere à dispersis *Judæis* notitiam, utrùm *fictitia* esset Persona an *realis*, utpote qui sedulò adnixuri fuissent Religionem sibi adeò invisam, si fictitium omninò habuisset fundamentum, maturè suffocare. *Plinius* in Epistola sua ad *Trajanum* Christianos invenit seriò Religionem suam profitentes, nec mortis metu ab ea posse dimoveri. Quorum errorem improbum ac periculosum facilè confutare potuisset, si Historia Christi figmentum fuisset Poëticum. Verùm ille immotos eos invenit, nec isti malo medicari potuit: Quam constantiam ipsorum is vocat *pervicacem & inflexibilem obstinationem.* Quam sanè ridiculum est opinari obvenire posse hominibus in re ficta quam per temporis proximitatem levissima quævis pervestigatio facilè detectura sit, esse falsam; ídq; eò usq; ut constanter

ſtanter ſe exponant cruciatibus ac morti. In eadem etiam Epiſtola ſcribit ſe duas ancillas ad Torturam adduxiſſe, *Sed nihil aliud*, inquit, *inveni quàm ſuperſtitionem pravam ac immodicam.* Et de eis qui præ metu à Profeſſione ſuæ Religionis deſtiterunt, *Affirmabant*, inquit, *hanc fuiſſe ſummam vel culpæ ſuæ vel erroris, quòd eſſent ſoliti ſtato die ante Lucem convenire Carménq; Chriſto quaſi Deo dicere*, &c. Quod indicium eſt Chriſtianos maturè Chriſtum ſecutos fuiſſe, non ut merum aliquem, quantumvis eminentem, Præceptorem *Moralem*, & qui præſtantiſſima vitæ præcepta dederit, longéq; meliora quàm quivis alius unquam præcepiſſet; ſed perſonam illius reverà divinam tenuiſſe, & ob ſtupendas aliquas rationes ſanctè eum adoràſſe.

6. Verùm inquiſitio hæc & ſanguinolenta Perſecutio Chriſtianorum etiam ante *Trajani* tempora inceperat, in *Neronis* ſcilicet, qui ad occultandum abominabile ſuum facinus in concremando urbem Romæ, Chriſtianos perquam barbarè puniebat tanquam illi hujus ſceleris fuiſſent autores. Tacit. Annal. lib. 15. *Ergò abolendo rumori Nero ſubdidit reos & quæſitiſſimis pœnis affecit quos per flagitia inviſos vulgus Chriſtianos appellabat. Auctor nominis ejus Chriſtus, qui* Tiberio *imperitante, per procuratorem Pontium* Pilatum *ſupplicio affectus erat. Repreſſáq; in præſens exitiabilis ſuperſtitio rurſus erumpebat, non modò per Judæam originem ejus mali, ſed per urbem etiam quò cuncta undiq; atrocia aut pudenda confluunt celebrantúrque. Igitur primò correpti qui fatebantur, deinde indicio eorum multitudo ingens haud perinde in crimine incendii quàm odio humani generis convicti ſunt. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi; atq; ubi defeciſſet dies in uſum nocturni luminis urerentur.* Hæc Perſecutio vix triginta annis erat poſt Paſſionem Chriſti. Appello jam quemlibet, ſi poſſibile judicare poteſt ut illi, qui vixerunt tam prope illa Tempora quibus Chriſtus dicebatur crucifixus, ut accuratè poſſent in eam rem inquirere, appello inquam, ſi poſſibile poteſt judicare, ut illi vitas fortunáſq; ſuas odio & crudelitati Ethnicorum exponerent, niſi quòd pro certo reſciviſſent hujuſmodi hominem fuiſſe qui Hieroſolymis eſſet crucifixus. Quæróq; porrò, cùm tam ignominioſam mortem oppetiverit, annon rurſus impoſſibile ſit quin extraordinarium aliquod in Perſona Chriſti eſſet, quo illi, cum omnium mortalium odio, propriarúmq; vitarum periculo, poſt mortem ejus tam firmiter ipſi adhæreſcerent.

7. Ac proinde *Lucianus*, in *Peregrino* ſuo, meritò *Chriſtum* nuncupat τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἄνθρωπον τὸν ἐν Παλαιστίνῃ ἀνασκολοπισθέντα, *magnum illum virum in Palæſtina crucifixum.* Nam opinionem ſaltem ſectatorum Chriſti eloquebatur ſi non ſuam. Et doctrinam Chriſtianorum appellat θαυμαστὴν σοφίαν τῶν χριστιανῶν, *mirandam Chriſtianorum ſapientiam.* Quos ille affirmat Ethnicorum numinibus renunciare, τὸν δὲ ἀνεσκολοπισμένον ἐκεῖνον σοφιστὴν αὐτῶν προσκυνεῖν, & *crucifixum illum ſuum Sophiſtam*, i. e. magiſtrum, vel præceptorem colere. Et in *Philopatride* ſuo, ſi modò ſuus ſit (& ſanè ſi non ſit non multùm refert, cùm neceſſariò ſit ſcriptor aliquis ipſi coætaneus) ſunt quædam ſublimium quarundam ſpeculationum in Chriſtianitate intimamina, ut de *Trinitate*, de *Vita æterna*, de *Galilæi aſcenſu* in cœlum tertium; εἰς τρίτον οὐρανὸν ἀεροβατήσας, ὅπου τὰ κάλλιστα ἐκμεμαθηκὼς δι' ὕδατος ἡμᾶς ἀνεκαίνισεν, *Per aërem proficiſcens in tertium cœlum, ubi poſtquam præſtantiſſima quædam edoctus eſſet, per aquam nos renovavit.* Quam veriſimillimum eſt ſubindicationem aliquam eſſe aſcenſionis Chriſti in cœlos, aut ſaltem raptûs *Pauli* in cœlum tertium, quanquam narratio ſit depravata. Et verò *Critias* in illo Dialogo jurat νὴ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ πατρὸς, *Per filium è Patre.* Atq; is ac *Triephon* Divinam deridentes inter ſe Providentiam, ut quæ per Religioſos quoſdam ità exhibebatur, tanquam ſi res humanæ ſcriptæ eſſent in cœlis, alter alterum interrogat, *Critias* utiq; *Triephonem*, ſi res univerſæ, etiam *Scytharum*, illîc erant ſcriptæ. Ad quod *Triephon* reſpondet, πάντα εἰ τύχοι γε Χρηστὸς καὶ ἐν ἔθνεσιν, *Etiam res univerſæ, ſi quidem Chriſtus ſit inter gentes.* Quæ omnes Locutiones indicant quàm venerabilis de *Chriſto* diſſeminata ſit per Orbem Opinio, quódq; propterea extraordinaria aliqua dignitas ac præſtantia illius ineſſet Perſonæ. Cujus concluſionis utilitas ſuo loco patebit.

8. Intereà loci mentionem ſolummodò addam de eo factam apud *Suetonium* in vita *Claudii*, cap. 25. Ubi *Chreſtus* vocatur quemadmodum antea in *Luciani Philopatride* appellabatur Χρηστός. Judæos *impulſore* Chreſto *aſſiduè tumultuantes Româ expulit.* Quod maturrimum eſt Religionis noſtræ monumentum quod apud prophanos Scriptores reperiri poteſt; nec mirum, cùm tam prope ad *Paſſionem Chriſti* pertingat, unde Religio noſtra incepit. Nam regnum *Claudii* initum eſt annis circiter ſeptem poſt Paſſionem Chriſti & intra tredecim annos finitum. Et quòd Chriſtus

paſſus

passus sit sub *Pontio Pilato* ipse *Tacitus* testimonium perhibet, in eis quæ ex eo suprà recitavimus. Verùm accuratior harum rerum Chronologia expectari non potest nisi ab eis quorum magìs interest, ab ipsis scilicet *Christianis*.

9. *Josephi* testimonium longiùs se extendisset, si certi esse possemus ea quæ videtur de Christo scripsisse, per ineptam fraudem malefidorum quorundam *Superstitionistarum* aut lippientium *Politicorum* non fuisse supposita: qui Christianæ Religionis soliditatem nihil opus habere eorum fictionibus & mendaciis ad se sustentandam haud satìs prævidebant. Sed enim, quantùm ad me, ego minimè verisimile judico *Josephum*, cùm Christianus non esset, ad eum modum de *Christo* scripturum fuisse, ut alias rationes prætercam quæ afferri possint. Et propterea majoris compendii causâ lubens agnoscam ea quæ occurrunt in illius *Antiquitatibus*, de *Jesu crucifixo*, non sua esse sed ab aliis fuisse supposita. Quam omissionem partim illius prudentiæ imputo, partim integritati. Etenim cùm res *Jesu* tam accuratè cognosceret, nihil mali de eo per judicium ac conscientiam dicere poterat, nisi quòd erat *crucifixus*, quod illius culpa non erat sed eorum qui injustè ac crudeliter eum trucidârant. Nominare verò solummodò, nihílq; de ejus rebus gestis commemorare, manca profectò res fuisset ac frigida, honorificè verò de ipso loqui popularibus suis *Judæis* ingratum, ut & ipsis Paganis. Quamobrem cùm vilificare eum ejúsq; Sectatores & conviтiis proscindere, ut Paganici Historiographi solent, per *conscientiam* non posset, nec, cùm persuasus non esset eum fuisse *Messiam*, quàm eximia esset Persona, per *prudentiam*, declarare, restat certè ut verisimillimum sit, eum eò usq; astutiæ indulsisse, ut nullam omninò mentionem de ipso faceret. *Antiquitat. Judaic. l.10.c.4.*

10. Non nisi unum jam producemus porrò testimonium ex *Historiographis* Paganicis, ídq; ex *Ammiano Marcellino* de *Juliani* proposito reædificandi Templum *Hierosolymitanum*, ut *Judæi* illìc denuò possent juxta antiquum suum morem sacrificare. Quod quidem per invidiam potiùs adversùs Christianos factum existimabatur, quàm per ullam benevolentiam erga *Judæos*, & in contumeliam universalis illius & inæstimabilis sacrificii corporis Christi in cruce semel oblati, quod abolere debebat omnia *Judaica* sacrificia, & *Mosaicarum* Ceremoniarum usui finem imponere. *Ruffinus* & *Sozomenus* hanc rem fusiùs enarrant. Verùm nos eorum recitatione contenti erimus quæ *Ammianus* scripsit (lib. 23. proximè ab initio) qui cùm Paganus esset, sensu quàm poterat pulcherrimo, Imperatoris inceptum incrustat. Eventum verò satìs perspicuè est descriptum; quod quidem ejusmodi est quod Christianæ Religionis veritatem multùm confirmet. Julianus *imperii sui memoriam magnitudine operum gestiens propagare, ambitiosum quondam apud* Hierosolymam *Templum (quod post multa & internecina certamina obsidente* Vespasiano, *postea &* Tito *ægrè est expugnatum) instaurare sumptibus cogitabat immodicis: negotiúmq; maturandum* Alipio *dederat* Antiochiensi, *qui olim* Britannias *curaverat pro præfectis. Cùm itaq; rei idem fortiter instaret* Alipius, *juvarétq; Provinciæ Rector, metuendi globi flammarum prope fundamenta crebris assultibus erumpentes fecère locum, exustis aliquoties Operantibus, inaccessum; hócq; modo elemento destinatiùs repellente, cessavit Inceptum.*

CAP.

CAP. X.

1. *Plura argumenta, quòd tum* Judæi *tum* Pagani *agnoscebant* Christum *reverà extitisse, & miracula fecisse.* 2. *Harum allegationum vis vaticiniis de tempore Adventûs Christi Personæq; Characteribus superadditarum.* 3. *Characteres Personæ adhuc accuratiores esse, sed quibus antè non sit insistendum quàm Historiæ Evangelii veritas sit probata.* 4, 5. *Transcendentem Personæ Christi eminentiam ex eis quæ jam allata sunt & ex ejus Resurrectione, absq; recursu ad Evangelia posse demonstrari. Unde necessariò sequi, Quòd vita ejus esset scripta.* 6. *Vitam maturè scriptam fuisse, dum oculati Testes adhuc vivebant, per admodum validam demonstrationem probatum.* 7. *Æternam felicitatem per Christum, spem fuisse primorum Christianorum, probatum ex* Luciano & *S.* Paulo*: & de peculiari* αὐτοψίᾳ *veritatis in illius Epistolis.* 8. *Primum ac maturrimum Christianitatis sensum in illis scriptis contineri.* 9. *Impossibile esse, cùm æterna salus à cognitione Christi dependeret, quin Apostoli maturè curarent ut miracula Christi literis mandarentur.* 10. *Quòd non poterant Apostoli quin vitam Christi scribendam curarent ad erratiles conatus temerariorum prævertendos, ad satisfaciendum desideriis fidelium, & per Obedientiam Divino instigatui.* 11. *Æquè incredibile esse ut descriptionem vitæ Christi negligerent, quàm ut vir quispiam rerum mundanarum gnarus Testamenti scriptionem negligeret cùm scribendi haberet opportunitatem.* 12. *Cùm adeò incredibile sit quin vita Christi scripta esset, scriptáq; quædam inveniantur eandem complectentia, planè consequi ea ipsa esse.*

1. HÆC Testimonia è scriptoribus Paganicis ad abolendam ineptam illam & absurdam suspicionem de tota Christi Historia quasi mera Allegoria esset vel Fabula, abunde possunt sufficere: Quæ certè res est quam vel maximi illorum hostes nunquam ausi sint Christianis objicere, nec *Judæi* nec *Pagani*, nec recentiores *Athei*, nasutiores præsertim, quales fuerunt *Pomponatius* & *Vaninus*, qui non solùm personam Christi agnoscunt, verùm etiam illius miracula: tantùm referunt ad Stellarum influxus cœlestésq; Intelligentias, de quibus in proprio suo loco agemus. *Judæi* etiam agnoscunt ejus miracula, verùm addunt præterea *Magum* fuisse. Et ipse *Julianus Celsúsq;* qui scripserunt contra Christianos, nusquam eò impudentiæ provecti sunt ut negarent *Jesum Nazaræum* in *Judæa* olim vixisse & res miras illîc patrâsse, quanquam alter eorum ab ipso defecit, alter in eum nunquam credidit. Et *Hierocles* egregius ille Paganus moralis miracula Christi non negat nec Personæ præstantiam, sed contendit *Apollonium Tyaneum* cum eo saltem conferri posse. Et ut taceam *Tiberii* propositum conscribendi eum in album *Romanorum* numinum per senatusconsultum, quia hujus rei narratio est à Christianis, apud *Eusebium* scilicet ex *Tertulliano*, subjungemus magìs appositè quòd *Adrianus Severus* & *Heliogabalus*, quanquam incassùm eandem tamen rem postea tentârunt. Et particulatim de *Severo, Lampridius* Historiographus Ethnicus scribit, quòd utiq; hic Imperator cùm templum Christo erigere apud se instituisset, eúmq; inter reliquos Deos colere, prohibebatur à Sacerdotibus, *qui consulentes sacra repererant omnes Christianos futuros si id optatò evenisset, & templa reliqua deserenda.* Adeò ut admodum magnifica & venerabilis opinio de Christo vigeret etiam apud illos qui Christiani non erant.

2. Quæ testimonia ex Scriptoribus Profanis vel sola certè non mediocrem vim habent ad fidem faciendam illius rei pro qua jam contendimus, Christum utiq; olim in terris vixisse, personámq; fuisse admodum illustrem atq; nobilem, propter ea quæ ipsi inessent, quæ ab ipso facta sint, vel ipsi divinitùs contigissent. Quibus testimoniis si perspicua illa addas vaticinia quæ prædixerunt *Judæorum Messiam* venturum esse circa ea tempora quibus Christus dicitur vixisse, (in quo Christiani Ethnicíq; Historiographi conveniunt) characterésq; illos quos pro certo novimus ad eum pertinere, eosdem scilicet quibus satìs fusè jam institimus, impossibile est, nisi *Scepticismus* eò usq; invaluit, ut in morbum transierit æquè perfectum, atq; est dementia quælibet atq; stupiditas, quin plus de Christo quivis crediderit quàm pro quo impræsentiarum nos contendimus.

3. Et tamen Personæ illius characteres in vaticiniis exhibiti etiam adhuc accuratiores sunt, quàm quos hactenus attulimus, ad probandum eum reverà fuisse expectatum

ctatum *Messiam*; ut, verbi gratiâ, quòd oriundus foret è stirpe *Davidis*, è tribu *Judæ*, quòd oporteret eum è *virgine nasci*, & in oppido *Bethlemæ*, quòd *aperturus* esset *cæcorum oculos* & *claudos* facturus *ambulare*, aliáq; id genus miracula; quòd ejusmodi morte multandus esset quâ *manus pedésq; essent perfodiendi*; quòd *super veste sortem jacturi essent*, & *acetum porrecturi* ad sedandam sitim; quòd *oraturus esset pro eis qui eum crucifixerint*.

Verùm hæc Particularia cùm nullam vim antè habitura sint quàm Evangelii Historiam veram probaverimus, eorum usus differendus est usq; dum eam expediverimus difficultatem. In qua absolvenda his tribus probandis allaborare debemus. 1. Quòd vita Christi, ejúsq; Mors modo quodam serio ac perquisito ab aliquibus descriptæ sint; nec *Poëticè Allegoricéve*, sed *Historicè* quemadmodum *Plutarchus*, *Tacitus*, & *Suetonius* existimantur vitas scripsisse virorum illustrium & Imperatorum. 2. Quòd hæc scripta maturè exarata essent etiam dum in vivis erant oculati earum rerum testes quæ ibi referuntur. 3. Quódq; hæc Evangelia quæ nunc dierum apud nos recepta sunt, vera sunt exemplaria eorum quæ tam maturè essent scripta.

4. Prima quidem pars videtur mihi plenè demonstrari posse ex illo quod jam probavimus, absq; omni recursu ad Historiam Evangelii; Admodum transcendentem scilicet fuisse Eminentiam in Persona Christi, utpote cui & Tempus & præcipui Characteres expectati *Messiæ* tam accuratè conveniebant. Unde non poterat quin omnium oculos in se converteret, & valdè fervidos fidósq; sectatores sibi lucrifaceret, qui saltem orali traditione omnia quæ in ipso miranda stupendáq; viderant & observaverant pervulgaturi essent. Ex quo necessariò sequitur, quòd fieri non poterat quin vita mórsq; ejus per unius saltem alicujus calamum describendæ essent, præsertim cùm tam * certò constaret eum è mortuis resurrexisse.

* *Vide plura c. 16. sect. 4, 5. & cap. 8. sect. 2.*

5. Etenim cùm *Judæi* eum crucifixissent, nihil magìs invisum eis esse poterat quàm illa sectatorum suorum Narratio, quòd Deus per miraculum eum è mortuis suscitaverat; Quo Christus justificatus erat per specialem Providentiam ab omnibus eorum calumniationibus impiísq; ac falsis accusationibus, ipsi verò summi criminis quod in se cadere posse poterant putare damnati, trucidationis scilicet *Messiæ* sui. Quamobrem illius rei testificatio quæ eos redditura erat etiam in suis ipsorum oculis, si modò vera fuisset, adeò invisos & execrabiles, necessariò testificatores, apud ipsos, effectura esset admodum invisos ac odiosos, ipsósq; stimulatura, ad mala quàm poterant maxima contra illos machinanda. Unde impossibile est ut discipuli Christi tam enormem falsitatem etiamsi à mentiendo per conscientiam non abhorruissent, vellent defendere; verùm adhuc magìs impossibile, si eorum consideremus simplicitatem & innocentiam, quibus qualitatibus eos præ cæteris mortalibus imbutos fuisse nemo quisquam adhuc unquam dubitavit. Concludo itaq; Personam tam manifestò sacris antiquis vaticiniis præfiguratam, tam refulgentem stupendis virtutibus, & inauditis Providentiis splendidam; Personam, quæ propter miracula quæ edidit à *Judæis* infidelibus *Magus* habebatur, à Philosophis Ethnicis, Atheísq; effector miraculorum, & à propriis suis sectatoribus *Messias* expectatus prædicabatur & unigenitus Dei filius quem per miraculum è mortuis suscitavit postquam *Judæi* eum crucifixerant; Personam, inquam, tam mirificè decoratam, suprà quàm quisquam alius qui unquam usquam gentium extiterit, nec habere tamen vitam suam ac res gestas literis à quoquam mandatas, res est longè incredibilior quàm vel maximum miraculum quod unquam hactenus à quoquam literis sit traditum.

6. Jam verò in secundo loco, Quòd historia hæc vel narratio vitæ necísq; ejus satìs maturè scripta sit, dum oculati scilicet Testes earum rerum quas aut fecerit aut ipsi obtigerint, adhuc in vivis erant, si consideremus quantum esset operæ pretium hujusmodi Historiam maturè perfici, est etiam valde manifestum. Etenim non potuit profectò non videri res perquam maximi momenti, cùm discipuli Christum tam sanctam ac Divinam Personam crederent, fidelémq; suam ei adhærentiam unicam sibi fore æternæ vitæ fruendæ certitudinem. Quam præclaram veritatem de beata fruenda Immortalitate, illi evidenter edocti erant ex successu illo quem *Messias* habuit in terris, qui sanè erat omnium infaustissimus; quippe qui per contumeliam tam miserè tractatus erat & tam ignominioso modo crucifixus. Cùm tamen illi cum reliquis *Judæis* expectare possent, eum jugum Romanum cervicibus ipsorum excussurum esse, ac gloriosum victoriosúmq; Principem, cum magna ipsorum utilitate etiam in hoc mundo, futurum. Verùm videbant illi Providentiam, hanc viam declinare, & manu exertâ eum in aliud exaltare Regnum, suscitando è mortuis, & visibli pompâ recipiendo ipsum in cœlos. Quæ tam conspicua immortalitatis animæ erat Demonstratio & tam peculiaris utilitatis sectatoribus eximii hujus *Intimi* Omnipotentis,

 cùm

cùm & ipsis intrandum foret in alterum statum, ut conscientiæ vis sensúsq; proprii commodi in altera vita effecturi essent ut admodum solliciti evaderent & officiosi memoriæ *sui Divini Præceptoris* conservatores, qui tum viam ad beatam Immortalitatem tum ejus certitudinem ipsis tam apertè demonstraverat. Ad quod gratitudinis genus præstandum etiam adhuc constrictiùs obligabantur cùm adeò ipsis in proclivi esset *eum* considerare tanquam *donum Dei publicum* humano generi datum, nec restringendum ad illud præsens seculum sed ad omnem posteritatem transmittendum, nec claudendum intra parvum illum discipulorum manipulum quos post se reliquit, sed toti *Israëli* impertiendum: Nec diu ignorare poterant etiam Gentes in ipso partem habituras, præsertim post rejectionem à *Judæis*; quódq; sic futurus esset *lux ac salus omnium Nationum* à seculo in seculum secundùm effata Prophetarum.

7. Quòd hic maximè maturus Ecclesiæ sensus erat de cognitione Christi quantùm ad *æternam salutem*, ipsa rei Natura, quemadmodum jam insinuavi, manifestò demonstrat. Quam enim mentem? quem sensum elicere poterant ex illius per divinam virtutem à mortuis suscitatione, visibilísq; assumptione in cœlos, præterquam quòd conspicuum pignus sic foret futuræ felicitatis, quæ eis esset obventura, qui fideles illius discipuli fuerint & sectatores? Hæc proculdubio fides erat Apostolorum & omnium succedentium Christianorum, quemadmodum & ipsi Ethnici testificantur de ipsis, quanquam per modum derisionis. Ἀλλὰ κατηχούμενος πείθου παρ' ἐμοῦ, εἴπερ ζῆν χρήζεις εἰς τὸν αἰῶνα, *Verùm catechizatus, persuasus esto per me, si quidem æternam vitam indipisci cupias.* Huic argumento multùm insistitur apud Apostolum *Paulum* passim in suis Epistolis. In quibus tam præposterè nominandis quamvìs nimis præceps videri possim, ut qui jam in eo tantùm sum ut methodum eruam quâ demonstrari possit, admodum matura facta fuisse Christianitatis monumenta, etiam intra seculum oculatorum Testium earum rerum quæ monumentis sunt mandata; ego tamen nequaquam existimo me præposterè fecisse, si consideremus, quòd peculiaris quædam sit αὐτοδηλία in illius Apostoli scriptis, ea neutiquam supposititia esse seu fictitia. Quippe quòd, meo quidem judicio, extra vires humanas situm videatur inaffectatum illum imitari fervorem, naturalia illa & inexpectata sublimis seriísq; zeli schemata, Parentheticas illas ponderosarum rerum sensúsq; exundationes, exæstuantes, penè dixerim, ultra Logicæ cohærentiæ limites, & vividam illam ac vigorosam Passionem, spiritúsq; elevationem, idq; omne adeò citra omnem humani artificii suspicionem, ut non possimus quin firmiter credamus eum qui has Epistolas scripsit, penitùs persuasum fuisse, vel potiùs abreptum plenâ earum rerum fide quas scripserat. Equidem certus sum quòd ipse non possum quin firmiter credam, méq; nè minimè quidem ea de re addubitationis capacem inveniam. Qui tamen per naturam æquè sum melancholicus ac suspiciosus atq; alius quivis mortalis, prout per nimis quàm præcocia hoc genus argumenta demonstrare possem, si modestia mihi permitteret ineptias pueritiæ meæ ac errores, cum maturis ac deliberatis conclusionibus eorum, qui allaborârunt ut longè maxima Orbis ingenia existimentur, conferre.

Lucian. Philopatr.

8. Quamobrem cùm ipse tam plenè apud meipsum persuasus essem, nec in quenquam unquam hactenus eâ impudentiâ inciderim, quin fateretur Epistolas S. *Pauli* scripta esse alicujus qui seriò sinceréq; illas res tractabat, provocationem certè meam ad illas hoc in loco de sensu mentéq; primævæ ac Apostolicæ fidei non potui judicare intempestivam. Est enim evidens ex his Epistolis scriptorem vixisse intra seculum oculatorum Testium earum rerum mirabilium quæ aut factæ sunt à Christo aut illi contigerunt. Unde manifestò porrò apparet sensum Evangelii quem *Paulus* in his Epistolis declarat, primum fuisse maximéq; maturum sensum quem Apostoli de Christianitatis Mysterio conceperunt. Quòd Christi scilicet Passio Expiatio erat pro peccatis, quódq; nos purificandi sumus per fidem in ipsum, & quòd æterna nostra salus ab illius cognitione dependet.

9. Appello jam quemlibet, etiam omnium qui vivunt, maximè Scepticum, si res tam immensi momenti quàm hæc est, quæ ad communem humani generis salutem in altero statu spectat, ab eis qui & veritatem & momentum illius rei noverint, & obligationem habuerint ad eam curandam plusquam ordinariam, quorúmq; conscientiæ ipsis comminaturæ essent æternæ vitæ jacturam, nisi omnibus legitimis probatísq; modis uterentur ad firmiter radicandam, quàm efficacissimè poterant, sinceram certámq; tam salutiferi Mysterii cognitionem, frigidè potuit & negligenter promoveri? Et an possibile sit primos imaginari Christianos tam stupidos fuisse ac vecordes, ut non viderent quàm necessarium esset circumstantias *Nativitatis*, *Vitæ*, & *Necis* Servatoris, omniáq; miracula quæ fecit, maturè, dum infidelium hominum ac repugnacium ora obturari poterant, provocatione ad oculatos Testes earum rerum quæ de eo commemorentur, literarum monumentis commendare?

10. Et

10. Et certè si imaginari possemus hujusmodi supinam negligentiam vel aversationem in ipsis Apostolis, qui maximè idonei futuri erant harum rerum scriptores, aut ii saltem quos illi de singulis certiores fecerint, aliorum tamen (qui à scribendis hujusmodi rebus mirabilibus quæ in *Judæa* contigerunt, quanquam non satis edocti de earum veritate, manus abstinere non poterant,) præcipitantia ac temeritas eos compulsura esset ad conscribendam adeò maturam de rebus Christi Historiam; & ad præfigenda monumentis sua nomina, ad omnem errorem prævertendum. Ut importunitatem taceam recens conversorum Christianorum qui non poterant non esse oppidò quàm cupidi notitiæ earum rerum omnium quæ ad illam divinam Personam spectabant, cujus nomen nunc religiosè profitebantur, quémq; unigenitum Dei filium agnoscebant. Quocirca aut ipsi Apostoli aut saltem alii aliqui ab ipsis plenè instructi, non poterant quin narrationem facerent literisq; mandarent factam de *Nativitate*, *Vita* ac *Morte* Christi, multísq; illis memorabilibus inibi contentis, ad solatium confirmationémq; Proselytorum suorum, & ut vera esse posset harum rerum Descriptio ad omnem usq; Posteritatem transmittenda. Quibus demum addere potes, si possibile esset ut hæc omnia deficerent, (quod ego incredibile existimo) Providentiam tamen non defuturam nec supernaturalem Inspirationem quæ eos ad tempestivè ordiendum finiendúmq; tanti momenti opus impelleret.

11. Equidem, meo judicio, inexpugnabilis hæc Demonstratio est, Historiam Christi tam maturè scriptam fuisse aut ab ipsis Apostolis, aut ab eis quibus cum Apostolis summa erat necessitudo & familiaritas, quàm nos scriptam contendimus. Infinitóq; probabilius esse hoc non fuisse factum, quàm ut quis magnâ fortunâ multísq; liberis homo, rerúmq; mundanarum sciens, etiam tunc cùm facultatem habet scribendi Testamentum, illud tamen scribere negligeret, quod profectò nemo quisquam crederet nisi post obitum ejus testamentum inveniri non posset, nec tunc fortassis, sed suspicaretur potiùs aliquem flammis illud commisisse. Verùm si reperiatur taléq; appareat quale condeceret hominem id sapientiæ rerúmq; peritiæ fecisse, nemo de ipso dubitare poterit, cuja res ibi nullo modo agitur. Et certè si dubitet, pro stulto statim habebitur aut homine fraudulento, qui aliquid emolumenti sibi quærit in dubium vocando Testamentum.

12. Et valdè sanè consimilis est ratio in his monumentis Christianitatis de quibus agimus. Etenim secundùm manifestam rationis deductionem videmus impossibile esse quin tam maturè essent scripta. Et externum certè Eventum internis mentis nostræ demonstrationibus accuratè respondet. Sunt enim duæ Historiæ *vitæ mortisq;* Christi à duobus è suis Apostolis scriptæ, *Matthæo* scilicet & *Johanne*, tertia à *Marco* qui cum *Petro* Apostolo multùm versatus erat, & quarta à *Luca* cui multus usus & consuetudo erat cum S. *Paulo*, cujus acta unà cum Actis reliquorum Apostolorum ille commemoravit, finitq; narrationem ante *Pauli* discessum à *Roma* in *Hispaniam*. Unde concludi potest *Lucam* Evangelium suum scripsisse dum *Paulus* erat in vivis. Cujus factorum ipse testis oculatus erat, quemadmodum *Matthæus*, & *Johannes* omnium eorum quæ ipsi scripserunt, aut saltem plerorumque, reliqua accipientes ab aliis Apostolis qui, ipsis absentibus, rebus gestis interfuerant; aut ab ore ipsius Servatoris. Hæc conclusio ità manifesta est ut æquè ridiculum sit eam negare, atq; si quis supradictum negaret Testamentum. Quod nemo facere potest quin omnium clamoribus pro stulto explodatur. Etenim quando externa Eventa talia videmus, quæ perspicua & irrefragabilis Ratio non potuerit non concludere necessariò eventura, oportet aut *Stultitiam* esse aut *Fraudem* quæ quempiam faciat negare ea evenisse, postquam tam manifestò externis ipsius sensibus sint exhibita.

CAP. XI.

1. Nova methodus probandi vitam Christi scriptam esse temporibus Apostolorum. 2. Lucam, *&* Pauli *comitem fuisse in plerisq; suis Itinerationibus, Actorúmq; scriptorem & Evangelii secundùm* Lucam. *3. Argumentatio ex* Lucæ Johannisq; *Evangelistæ professione quòd* Jesu Nazareno *coætanei essent ad probandum duo illa Evangelia tam maturè esse scripta. 4. Eadem ferè argumentandi ratio ex nominibus* Matthæi *&* Marci *præfixis reliquis Evangeliis. 5. Objectio proponitur & diluitur. 6. Authoris gratificatio, quòd eandem rem quam methodo magis* exoticâ *tam firmiter probaverat, rationibus videat* insitis *luculentè denuò demonstrari.*

1. ATq; hactenus quidem ea ferè argumenta adhibuimus ad probandam vitam Christi tam maturè, quàm contendimus, scriptam fuisse, quæ extrinsecus sunt accersita. Est autem & altera eódem spectans minimè contemnenda argumentandi ratio, quæ ex lectis confusaneis quibusdam *Adami Borelii*, viri pii ac eruditi, chartulis primùm mihi innotuit, quæq; ex locis ipsorum scriptorum Evangelicorum, vero scopo Evangelistarum priùs supposito vel intellecto, est eruenda. Priori Methodo, proprio obsequens genio, usus sum; hanc aliunde mihi occurrentem, quàm brevissimè luculentissiméq; potero, jam proponam atq; absolvam. Huc autem res tendit ut argumentis quasi *insitis*, i. e. Dictis aliquibus quæ in quatuor *Evangeliis* (adde etiam si lubet & *Acta Apostolorum*) occurrunt, demonstremus omnes illos libros ætate Christi aut saltem ante Excidium Hierosolymitanum fuisse scriptos.

2. Incipiemus ab Evangelio quod *Lucæ* nomen præ se gerit. Cujus scriptor planè significat se vixisse ætate *Pauli* ac Apostolorum. Nam Actorum cap. 16. v. 9, 10. sic narrat. Et hujusmodi visum noctu *Paulo* occurrit. *Vir quidam aderat* Macedo, *qui eum his verbis hortabatur. Proficiscere in Macedoniam* ad succurrendum nobis. *Id visum simul ac ille vidit, in* Macedoniam *contendere cupivimus, affirmantes à Domino nos advocari ad illos in Evangelio instituendos. Ergo solvimus à Troade*, & sic porrò. Et cap. 27. & 28. tricies quadragiésve innuit se *Paulo* fuisse itineris comitem à *Cæsarea* usq; ad *Romam*, idem utiq; ille qui Actorum Apostolorum est scriptor. *Et conscensâ nave*, inquit, *Adramyttenâ secundùm Asiæ loca navigaturi solvimus*, v. 2. Et sequenti versu, *postridie ad* Sidonem *appulsi sumus, &c.* Et sic tricies quadragiésve in rebus quæ in communi omnibus vectoribus obtigerunt, se etiam cum reliquis connumerat. Unde manifestum est hunc *Actorum* scriptorem naufragio, quod *Paulus* cum reliquis passus est, his capitibus commemorato interfuisse. Actorum autem scriptor idem est qui scriptor Evangelii secundùm *Lucam*, quemadmodum patet ex ipso Actorum exordio [*Primum quidem librum feci de omnibus*, Theophile, *quæ* Jesus *& facere & docere instituit*, &c.] cum præfatione Evangelii comparato, viz. *Quandoquidem aggressi sunt multi narrationem contexere compertarum apud nos rerum, quemadmodum nobis tradiderunt qui ab initio & spectatores & administratores rei fuerunt, visum est etiam mihi qui omnia à capite diligenter consectatus sim, tibi ordine scribere, optime* Theophile, *ut quas auditione accepisti res, eas certò cognoscas.* Nihil proferre potuit hujus Evangelii Actorumq; scriptor, quo disertiùs testaretur se Apostolorum temporibus vixisse, atq; sic opportunitatem habuisse certam nanciscendi notitiam earum rerum quas scripsit.

3. Quemadmodum verò *Actorum* scriptor & *Evangelii* secundùm *Lucam*, Jesu *Nazareni* ætate se vixisse perhibet, ità scriptor *Evangelii* secundùm *Johannem*, cap. 19. v. 34, 35. *Sed unus militum lanceâ latus ejus pupugit & continuò exiit sanguis & aqua. Atq; hoc idem qui vidit, testatur, éstq; verum ejus testimonium, isq; vera se dicere scit, ut vos quoq; credatis.* Quid potest esse expressius?

Jam verò cùm hi duo *Evangelistæ* tam apertè asserunt se Christi temporibus vixisse, cúmq; ipsum Institutum conscribendi illos libros totum spiret pietatem sinceram, summámq; probitatem, non videtur sanè verisimile ejusmodi homines qui tam seriò Pietati operam navarent, si istis temporibus non vixissent, adeò turpiter voluisse mentiri, addo, aut tam stultos esse ut scriptorum suorum autoritatem enervare vellent tam splendido mendacio, cùm ista fraus latere non posset, nempe si seculo uno aut altero pòst isti libri primùm exiissent, & tamen præ se tulissent ab hominibus *Jesu Nazareno* coætaneis fuisse conscriptos. Quis enim non statim collecturus esset malo dolo rem agi, cùm impossibile prorsus videretur si tam maturè scripti fuissent,

ut

ut in lucem antea non prodirent, multorúmve Christianorum manibus non extarent cùm parva volumina sint, quanquam maximi profectò momenti, iterúmq; ac millies parvo cum negotio transcribi possent?

4. Estq; ferme par Ratio de Evangeliis secundùm *Matthæum* & secundùm *Marcum*, quatenus scilicet ipsorum nomina eis præfixa sunt. Etenim cùm *Matthæus* absolutè & simpliciter nominetur absq; omni ab aliis ejusdem nominis adjecto discrimine, palàm est eum *Matthæum* qui inter discipulos *Jesu Nazareni* recensebatur, intelligi oportere. Idémq; dicendum de *Marco*, quòd utiq; intelligi oportet de noto *Barnabæ* consobrino, (quorum mentio subinde occurrit in *Actis Apostolorum*) cùm nulla adjecta sit discriminatio quâ alius aliquis indicari significetur. Ea, inquam, Evangelia, alterum *Matthæi*, alterum *Marci* nomine insignita, in publicum illis cum Titulis dari non potuerunt, quin suspectæ fidei statim habenda essent ob supradictam rationem. Nemo enim est qui non statim quæreret, si *Marcus Matthæúsq;* illa scripserint Evangelia, cur Christianorum manibus antea non versarentur, cùm tam facili negotio transcribi potuissent, & cum multis communicari. Nunquam ergo pro *Matthæi Marciq;* Evangeliis accepta fuissent nisi intra tempus Apostolorum essent scripta. Et si serò post ea tempora ab Ecclesia aliqua viróve pio & earum rerum diligenti ac curioso scripta essent, nempe nè aliquando Narrationes traditæ corrumperentur succedentibus seculis aut prorsus exolescerent, proculdubio magis è re Ecclesiæ factum fuisset, si apertè fassi essent, librum recèns concinnatum esse ab ejusmodi viro qui summam fidem ac diligentiam in colligendis undiq; Ecclesiæ traditionibus adhibuisset, quas & ejusmodi esse vulgò esset notum, quàm ut ementito nomine etiam notissimarum Traditionum fidem in discrimen vocarent, & suspicionem moverent populo Ecclesiam secum bonâ fide non agere, sed fraudes ac imposturas meditari. Nulla igitur ratio excogitari potest cur *Marci Matthæiq;* nomina istis Evangeliis præfixa sint, nisi quòd ab eis ipsis Authoribus sint scripta.

5. Quod autem quidam hic objici posse putant de quinq; illis libris universis, quatuor scilicet *Evangeliis Actisq; Apostolorum* (quæ omnia tam apertè præ se ferunt tempore *Jesu Nazareni* Apostolorúmve fuisse conscripta) fraudem nimirum latere potuisse populo per subdolos suos Doctores persuaso, dictos libros, quanquam eâ ætate scripti erant, latitare tamen per aliquot centenos annos potuisse & nunc demum in lucem prodire; Quemadmodum & *Dianæ Ephesiæ* Sacerdotes populo persuaserunt simulachrum quoddam per Artificem ex materia vitiginea reverà factum, de cœlo à *Jove* delapsum esse, adeò ut universa *Asia* aliæq; Regiones id pro certissimo deinceps habuerint, quamvis initio apud prudentes facilè potuerit fraudis esse suspectum; hoc profectò minimè opportunum mihi videtur suffugium, sed valdè coacta & aliena comparatio.

Quod enim simulachrum illud attinet, propter antiquitatem illius, ut erat admodum vetustum, quodlibet ferè de illius ortu, quod manifestâ ratione confutari non posset, vafris illis *Dianæ* Sacerdotibus dabatur fingendi copia, modò nullâ insitâ absurditate oneraretur narratio, sed ejusmodi esset de qua testibus potiùs agi oporteret quàm rationis robore. Nam simulachrum sive aureum sive vitigineum ante aliquammultos centenos annos è cœlo lapsum fuisse, quid incommodi secum trahit repugnantiæve, quo eam falsam argui possit esse Fabulam? Majora istoc profectò effici possunt Dæmonum ministerio, sive bonorum sive malorum. At librum de *vita miraculisq; Christi*, summâ fide ab oculato teste aut ab eo qui ab oculatis testibus res acceperit conscriptum, (cùm res tanti sit momenti ut æterna nostra indè pendeat salus) per aliquot centenos annos, immò multo minore tempore, latitâsse, nec cum Christiano populo communicatum fuisse, tam incredibile est ut fungum esse oporteat, qui fidem istiusmodi fraudi sit habiturus. Unde manifestum est quòd quinq; illi libri Evangelici suprà memorati, qui planè se temporibus Christi & Apostolorum indicant esse scriptos, si non nisi multis annis pòst innotuissent, nunquam pro talibus ab Ecclesia fuissent accepti. Jam verò accepti sunt, unde clarè patet eos etiam intra eam ætatem innotuisse, ac proinde tam maturè scriptos esse.

6. Atq; hæc pars quidem præsentis methodi est, quâ *libros Evangelicos* etiam ætate *Jesu Nazareni*, ejusq; Apostolorum scriptos demonstrari volumus. Et certè mihi res pergrata est quòd domesticâ hâc methodo rursus demonstratum videam quod magis exoticâ suprà mihi videor tam firmiter demonstrâsse.

CAP.

CAP. XII.

1. *Præcipuus Historiæ Evangelicæ scopus.* 2. *Quòd quædam scopo hujus Historiæ adversa scripta sint, argumento esse eam & sincerè & maturè scriptam fuisse.* 3. *Historia Evangelica si humanum esset figmentum, discipulorum Christi character longè futurus fuisset nobilior.* 4. *Quæ dedecoris notæ apud* Matthæum *ipsis injustæ sint.* 5. *Quæ apud* Marcum. 6. *Quæ apud* Lucam *&* Johannem. 7. *Ex his breviter deducta conclusio.* 8. *Quæ occurrant apud* Evangelistas *& in* Actis Apostolorum *primo aspectu absurda.* 9. *Horum locorum vis ad evincendam* Historiam Evangelicam *tum summa cum fide tum maturè fuisse scriptam.* 10. *Loca apud* Matthæum *quæ ipsius* Jesu *gloriam obscurare videantur contra præcipuum* Historiæ Evangelicæ *scopum.* 11. *Quæ apud* Marcum. 12. *Quæ apud* Lucam *&* Johannem. 13. *Citatorum locorum ad fidem Historiæ Evangelicæ faciendam Applicatio.*

1. CÆterùm, nondum tota, quod dixi, exhausta est vis hujus Methodi. Superest pars altera, quæ nisi brevitati studeremus longè uberiùs se diffunderet. Nos autem argumentationem intra hos cancellos continebimus, ut ea primo loco proferamus quæ vix ultrà pertingere videntur quàm ut Historiam Christi in *Evangeliis* nullo humano ingenio confictam demonstrent, sed ità ut res gestæ erant, conscriptam: Dein verò ea quæ eam ætate Christi vel ante excidium *Hierosolymitanum* conscriptum esse magìs insigniter evincant.

2. Verùm ut horum locorum proferendorum vis rectiùs intelligi possit, oportet primùm præmonere, quis sit præcipuus & principalis scopus Historiæ Evangelicæ. Eum autem esse ut *Christi Nazareni*, tanquam Prophetæ summi adeóq; expectati *Messiæ* veríq; Dei filii, Divinâ voce ità cœlitùs declarati, existimatio ac gloria quàm diligentissimè amplissiméq; illustretur, evidentissimum est. Si igitur ea passim occurrunt quæ huic fini apertè videntur adversari, manifestum est indicium Evangelicæ Historiæ scriptores non pro libitu suo res confinxisse, istiusmodi enim proculdubio tunc omissuri fuissent, sed ità prorsus utì certò cognovissent eas gestas esse, fideliter narrâsse. Certò autem eas cognoscere non potuerunt, nisi non auditione tantùm sed oculatâ experientiâ edocti essent, aut ab oculatis testibus eas accepissent. Unde & hæc prima loca agnoscere licet aliquantum facere ad tam maturam Historiæ Christi conscriptionem evincendam.

3. Dico igitur primùm, si historia *Evangelica* humano Artificio conficta esset, non autem utì res se habebant, fideliter descripta, Discipuli sanè Christi, ut est humani ingenii amœnitas & elatio, meliori lætioríq; charactere descripti fuissent; cùm virum tam sanctum, tam sapientem, tantum Prophetam, immò ipsum Dei filium, ex sententia humana, magìs dociles saltem si non docti condecerent discipuli, meliúsq; morati ac fideles, addo & honestiùs nati & meliori vivendi ratione occupati.

4. Nunc verò, ut Piscatores omittam, *Matthæus* se publicanum fuisse ipse prodit cap. 9. v. 9. & alibi. Quin & discipulos à Christo ὀλιγοπίστους appellari multis in locis memorat; c. 6. v. 30. & cap. 8. 26. ut & *Petrum*, cap. 14. v. 31. Johannem etiam Baptistam interrogantem introducit num *Jesus* esset *Messias*, cap. 11. 3. *Petrúmq;* timidum narrat mari inambulantem, c. 14. 30. *Jesum* discipulos increpantem tanquam ἀσυνέτους, quòd tam tardo essent ingenio, c. 15. 16. item, cap. 16. quòd rudes tardíq; essent denuò ipsis exprobrantem. *Christum* porrò narrat *Petro* dixisse, *Abi ponè me, Satana*, v. 23. Discipulos non potuisse ejicere dæmonium, c. 17. 16. nec habuisse fidem ut granum sinapis, *ibid.* Eos prohibuisse Infantes nè venirent ad Christum, eóq; nomine ab eo fuisse reprehensos, c. 19. v. 13. Nescire quid petant, cap. 20. v. 22. Omnes discipulos relicto Jesu fugisse, quamvìs promisissent se eum nunquam relicturos, etiamsi ipsis moriendum esset, c. 26. v. 35. *Petrum* verò postea non solùm Christum abnegâsse, verùm etiam cum juramento dirísq; affirmâsse se non novisse hominem, v. 74. Quosdámq; è discipulis de Jesu resuscitato dubitâsse, cap. 24. 17. Hæc *Matthæus* aliáq; id genus plura.

5. *Marcus* autem memorat discipulorum cor fuisse obduratum, πεπωρωμένην, cap. 6. v. 52. Et rursus *Jesum* discipulis suis exprobrâsse quòd non intelligerent nec considerarent & adhuc haberent obduratum suum cor, cap. 8. v. 17. Quòd habentes oculos non viderent, & aures habentes non audirent neq; meminissent, v. 18. Disputâsse inter se quidnam sit ex mortuis resurgere, c. 9. 10. Contendisséq; in via quisnam

nam eorum reliquis major esset, v. 34. Non credidisse istis qui *Jesum* resuscitatum viderant, ídq; à *Jesu* ipsis fuisse exprobratum, cap. 16. v. 11, 13, 14.

6. *Lucas* verò narrat *Mariam* (quanquam olim ab Angelo salutatam eáq; de re monitam) miratam fuisse super verbis *Simeonis*, cap. 2. v. 33. Et nec *Josephum* nec *Mariam* intellexisse cùm *Jesus* duodecennis eis dixisset *sibi agenda esse Patris sui negotia*, v. 50. *Petrum* autem in monte existentem nescivisse quid dicebat, c. 9. v. 33. Et postea discipulos ignorâsse cujus essent spiritus, v. 55.

Johannes etiam scribit *Johannem Baptistam* dixisse se non esse *Eliam*, c. 1. v. 21. cùm tamen *Christus* eum esse noverit, *Matth.* 17. v. 12.

Et *Lucas* rursus in *Actis Apostolorum*, *Barnabam* narrat & *Paulum* exorto inter ipsos παροξυσμῷ ab invicem secessisse, c. 15. v. 39. Item *Paulum* aliósq; cum ipso impeditos fuisse à Spiritu sancto loqui in *Asia*, c. 16. v. 6. Quosdam verò discipulos nè audivisse quidem Spiritum sanctum esse, c. 19. v. 2. Et *Paulum* deniq; postquam increpitus esset, quòd convitiatus fuisset Pontifici maximo, dixisse, *Nesciebam, fratres, quòd is esset summus Sacerdos*, c. 23. 4, 5.

7. Quis voluntarius Historiæ Evangelicæ ex proprio cerebro fictor & concinnator, istiusmodi res de summi Prophetæ veríq; *Messiæ* discipulis principalibus commemorare voluisset, ac non omittere potiùs, atq; si quid hujusmodi fando accepisset silentio supprimere? Unde videmus quantâ fide ac simplicitate Historia Evangelica sit conscripta.

8. Quam fidem ac simplicitatem majorem in modum mihi illustrare videntur quædam in illa Historia occurrentia, quæ primo quidem aspectu aliquam absurdi falsíve speciem præ se ferunt; à quo maximoperè sibi caveret quivis hujusmodi rerum scriptor fabulosus & simulatitius, sed semper intra τὸ πιθανὸν diligenter & custoditè se contineret. Hujusmodi non pauca huc congeri possent, modò paululùm liceret digredi. Sed nonnulla utcunq; in medium proferre non gravabimur.

Qualia sunt ista apud *Matthæum*; Dixisse *Jesum Jairi* filiam non esse mortuam sed dormire, c. 9. v. 24. Granum sinapis minimum omnium seminum esse, c. 13. v. 32. *Judæis* signum non datum iri nisi signum *Jonæ*, c. 12. 39. Discipulis modò habeant fidem ut granum Sinapis nihil fore impossibile, c. 17. 20. Si vel duo *Jesu* discipuli in petendo consenserint, omnia ipsis datum iri, c. 18. v. 19. Nullum bonum esse nisi unum Deum, c. 19. v. 17. Facilius esse ut Camelus transeat per foramen acûs quàm ut dives ingrediatur in regnum cœlorum, v. 24. Qui *Jesu* causâ omnia reliquerit centupla recepturum esse (in hac vita, Luc. 18. 30.) ibid. v. 29. Discipulos quæcunq; oratione petant credentes, ea esse accepturos, c. 21. 22. *Jesum* fructum vitis quem bibebat cum discipulis, novum cum ipsis bibiturum esse in Regno Patris, c. 26. v. 29. Omnes qui gladium sumunt gladio perituros esse, v. 51. *Judæos* illius ætatis ἀπ᾽ ἄρτι visuros esse *Jesum* sedentem ad dextram Potestatis, & venientem in nubibus cœli, v. 64. *Jeremias* citatus pro *Zacharia*, c. 27. v. 9. Ambos latrones Christo convitiatos esse, v. 44.

Apud *Marcum*; *Jesum* curato surdo mandâsse præsentibus nè cui id dicerent, c. 7. v. 36. Juvenem quendam anonymum nudum aufugisse, qui Jesum in Passione secutus est, c. 14. v. 52. Qui Dei fidem habet, montem verbo posse transferre in mare, c. 11. v. 22. *Et qui non disceptârit in corde suo sed crediderit quæ dixerit fore, ipsi futurum esse quicquid dixerit*, ibid. v. 23. Horâ sextâ in Passione Christi extitisse per universam terram tenebras usq; ad horam nonam, c. 15. v. 33.

Apud *Lucam*; *Deum daturum esse* Jesu *Thronum Patris sui* Davidis, *eúmq; regnaturum esse super domum Jacob in æternum*, c. 1. v. 32, 33. Omnem mundanam felicitatem, pacem ac securitatem, Abramidis de nato Johanne promittit Pater *Zacharias*, v. 68, 69. &c. Πᾶσαν οἰκουμένην tunc temporis descriptam fuisse, c. 2. v. 1. Gaudium nunciatum omni populo *Judaico* ob *Jesu* nativitatem, v. 10. Eum esse populi *Israëlitici* gloriam, v. 32. Tunc temporis Redemptionem eluxisse *Hierosolymis*, v. 38. Tempore *Jesu* & deinceps *omnem vallem impleri, omnem montem & collem humiliari, distorta recta fieri & loca aspera in lævorem reduci, omnémq; carnem videre salutare Dei*, c. 3. v. 5, 6. Diabolum Jesu ostendisse in excelso monte omnia Regna τῆς οἰκουμένης (& eorum gloriam, Matth. 4. 8.) ídq; in puncto temporis, cap. 4. v. 5. Jesum præcepisse parentibus puellæ resuscitatæ nè cui Resuscitationem ejus renunciarent, c. 8. 56. Staturam suam augere uno cubito, ἐλάχιστον, pro re minima habitum, c. 12. v. 25.

Item in *Actis Apostolorum*; Discipuli *Paulo* dicunt per Spiritum nè ascendat *Hierosolymam*, c. 21. v. 4. & mox *Agabus* Propheta *Paulo* apertè per Spiritum pronunciat ei *Hierosolymam* eundum esse, *Judæósq;* illic ipsum esse vincturos & in manus

Gentium

Gentium tradituros, v. 11. Homines qui cum *Paulo* erant in itinere ad *Damascum* non audivisse vocem, lucem autem vidisse, c. 22. v. 9. Et tamen c. 9. v. 7. vocem quidem eos audivisse, vidisse verò neminem.

9. Hæc pauca notâsse sufficiat ad ostendendum quàm sine omni fuco fallendíve studio Historia Evangelica ab his Autoribus scripta sit, neminémque, nisi qui certò scit ea quæ scribit vera esse, ità nempe dicta factáve utì narrat, cupítq; se veracem haberi, istiusmodi res Historiæ admiscere velle, quibus fidem suam suspectam reddat; multóq; minùs eos, qui fictam meditantur Historiam, quam tamen tanquam veram credi volunt, unquam audere committere ut cùm integrum sit eis quidlibet fingere, ea affingant, quæ primâ fronte conspicuam falsitatem absurditatémve præ se ferre videantur, quo de tota Historia suspicionem moveant. Nihil igitur in causâ esse potest cur hujusmodi, specie quidem falsa absurdáve, reipsâ tamen vera ac solida in scriptis his Evangelicis occurrant, nisi quòd scriptores aut ipsi certò cognoscerent vera esse, aut vivos adhuc testes appellare possent de ipsorum veritate quando ea scripserunt. Quod de reliquis omnibus intelligendum dico præterquam de *Jeremia* pro *Zacharia* perperàm citato. Quod quidem, siquis cum *Augustino* σφάλμα μνημονικὸν statuat, nihil incommodi video. Qui fallere student, cautè & circumspectè se gerere oportet in rebus minutioribus ubi falsitas facilè detegi potest. Qui verò sibi conscius est nulli rei se studere nisi veritati, certóq; scit res ipsas quas narraturus est veras esse, haud ità mirum est, si omissiori sit animo in levioribus rerum circumstantiis, adeò ut lapsus firmitudinem hìc pariat rerum narratarum fidei, certúmq; sit pignus scriptorem fraudibus & imposturis minimè operam dare, sed de summa rei propriam conscientiam vivósq; adhuc Testes appellare audere. Tam intimè præsentem scopum attingit hæc, ut fortè videbitur, paulò divaricatior Digressio.

10. Redeamus verò jam in viam, propositámq; Methodum paulò strictiùs prosequamur, eáq; loca notemus quæ, cùm tam clarè constet illustrationem gloriæ Christi, tanquam Prophetæ summi veríq; Dei filii carne manifestati, præcipuum Historiæ Evangelicæ finem esse, gloriam tamen illius & existimationem planè diminuere videntur: Cujusmodi sunt hæc.

Apud *Matthæum.* Omittemus hìc mentionem de *Thamar*, de *Rahab*, de *Ruth*, de uxore *Uriæ*, c. 1. v. 3, 5, 6. & ad ea quæ ad ipsam personam Christi spectant nos proripiemus. Dicuntur igitur Diaboli in porcos intrâsse Jesu mandante & in aquis periisse, c. 8. v. 32. *Jesus* dicitur miratus esse, v. 10. Scribas quosdam secum cogitâsse, quòd blasphemaret, c. 9. v. 3. Publicanum sibi in discipulum dicitur elegisse, v. 9. Pharisæorum sententiam fuisse quòd per Principem Dæmoniorum ejiceret Dæmonia, v. 34. & c. 12. 24. *Johannem Baptistam dubitâsse* an *Jesus* esset *Messias*, c. 11. v. 3. Venisse eum edentem & bibentem, dictúmq; fuisse hominem voracem, vinosum, publicanorum & improborum amicum, v. 19. Civitates pœnitentiam non egisse ad *Jesu* prædicationem & miracula, v. 20. Vocatur filius fabri, c. 13. v. 55. *Jesum* Gentiles vocâsse κυνάρια, c. 15. 26. Abiisse, cùm ab eo signum de cœlo peterent *Pharisæi* & *Sadducæi*, c. 16. 4. Reprehendisse eum qui bonum ipsum vocabat doctorem, c. 19. v. 17. Fatetur suum non esse dare ut quis sedeat ad dextram vel sinistram ejus, c. 20. v. 23. *Jesum* sumptis secum *Petro* & *Zebedæi* filiis cepisse contristari & ἀδημονεῖν, c. 26. 37. Istisq; Discipulis dixisse, *Anima mea undiquaq; tristis est usq; ad mortem. Manete hìc & vigilate mecum*, v. 38. Dixisse porrò, *Si possibile sit, transeat à me calix hic; veruntamen non sicuti ego volo sed sicut tu*, v. 39. Magnâ deniq; voce in cruce exclamâsse, *Deus mi, Deus mi, quare me dereliquisti?* c. 27. v. 46.

Apud *Marcum.* *Jesum* ἰυθέως permisisse Dæmoniis ut porcos invaderent qui ad duo erant millia, c. 5. v. 13. *Jesum* interrogâsse quis eum tetigerit, & circumspexisse ut videret qui eum tetigit, v. 30, 31. Dicitur Faber, c. 6. 3. Nullúmq; miraculum *Nazarethæ*, propter ipsorum incredulitatem, nisi quòd paucos infirmos sanaverit, facere potuisse, v. 5. Jesum *misisse digitos suos in aures surdi difficulter loquentis, & spuentem tetigisse linguam ejus, suspicientémq; in cœlum ingemuisse, & postea dixisse*, Aperitor, c. 7. v. 33, 34. Suspirâsse rursus cùm *Pharisæi* signum è cœlo peterent, iterúmq; transfretâsse, c. 8. 12, 13. Curaturum cæcum, manu eum prehensum eduxisse vico, in ejus oculos conspuisse, eíq; manus imposuisse, & eum interrogâsse ecquid videret, cúmq; respondisset se homines ut arbores videre ambulantes, rursus ejus oculis manus imposuisse, tandémq; effecisse ut clarè distinctéq; videret, v. 24, 25. Item discipulos increpuisse nè cui dicerent se esse Christum, v. 30. Interrogâsse patrem pueri obsessi quantum sit temporis ex quo hoc ei fuit, c. 9. v. 21. Ficui maledixisse ità ut aresceret quòd nihil præter folia in ea invenisset, cùm tamen necdum esset tempus ficuum, c. 11. v. 13, 14. Diem novissimum ipsummet Jesum ignorâsse, c. 13. v. 32.

12. Apud

12. Apud *Lucam.* Multas mulieres *Jesum* fuisse secutas, eiq; de bonis suis ministrâsse, c. 8. v. 3. *Mosem* & *Eliam* dixisse *Jesu* exitum quem habiturus esset *Hierosolymis*, c. 9. v. 30, 31. In Parabola Lazari *Moses* & *Prophetæ* nominantur Christo omisso, quasi ipse major non esset *Mose* & Prophetis, c. 16. v. 29. Angelus *Jesum* confortat, c. 22. v. 43. *Cleopham* aliósq; sperâsse *Jesum* eum fuisse qui Israëlitas liberaturus esset, c. 24. v. 21.

Apud *Johannem.* *Jesum* matri suæ dixisse τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι; c. 2. v. 4. Noluisse Jesum in *Judæa* versari quia *Judæi* eum studebant trucidare, c. 7. v. 1. Eum interrogâsse de *Lazaro* sepulto, ubinam posuistis eum? c. 11. v. 34. Insidiis ipsi structis à *Judæis* noluisse ampliùs in propatulo versari, sed in locum desertum secessisse, v. 53, 54. *Jesum* dixisse, Nunc turbata est anima mea, & quidnam dicam! Pater serva me ex hac hora, c. 12. v. 27. Post datam à Christo *Judæ* offam Satanam eum ingressum esse, Christúmq; dixisse, *Quod facis citò fac*, c. 13. v. 27.

13. Hæc ferè loca sunt quæ in chartulis illis *Borelianis* producuntur tanquam ad imminutionem tendentia gloriæ & existimationis *Jesu Nazareni*, quem tamen summè honorare & hominibus commendare Scriptores hi *Evangelici* pro præcipuo suo scopo habuerunt. Et certè hoc saltem planissimè arguunt Historiam Evangelicam summa cum fide & simplicitate scriptam esse, ità ut res gestæ sunt, non autem pro libitu ex cujusvis cerebro esse confictam. Quàm enim aliena hæc sint ab omni humano artificio & dolo palàm est, nihilq; præter veritatem ipsam sibi certò cognitam ab his Scriptoribus extorquere potuisse ut hæc quæ principali suo scopo tam apertè adversari videantur, uspiam admiscerent. Certò cognitam verò veritatem habere non potuerunt per traditionem, præsertim post trecentos circiter annos, quo tempore, si unquam, tutum & opportunum erat hujusmodi Historias, Traditionum prætextu, concinnare. Nam detrivisset proculdubio ætas omnia quæ principali scopo minùs consentanea viderentur: ut præteream prorsus incredibile esse tam varios Christi sermones eósq; aliquando bene longos orali traditione transmitti posse, rerúmve tam variarum, tam minutarum, támq; primâ quidem specie inter se dissonarum, nisi statim atq; gestæ sunt, libris mandentur, memoriam posse conservari. Ex quibus meritò rursus proclive est concludere omninò fieri non posse quin Historia Evangelica, qualem extare videmus, statim à rebus gestis fuerit conscripta. Quod & ultimâ hâc ratione firmiùs adhuc evincemus.

CAP. XIII.

1. *Argumentum ultimum, Multas utiq; occurrere in* Evangeliis Actisq; Apostolorum *Prædictiones, quæ nisi dictorum librorum Scriptores ætate Christi vixissent, nunquam fuissent scriptæ.* 2. *Veluti apud* Matthæum; 3. *Apud* Marcum; 4. *Apud* Lucam; 5. *Apud* Johannem; 6. *In* Actis Apostolorum. 7. *De scriptore* Evangelii *secundùm* Lucam *&* Actorum Apostolorum *peculiare quippiam.* 8. *Eximia hujus ultimi argumenti vis quæ nullis objectionibus eludi potest.* 9. *Res gestas Christi maturè scriptas esse ex* Apocalypseos *scriptione argumentum.* 10. *Nostræ methodi &* Borelianæ *felix conjunctio ac conspiratio.*

1. ULtimi verò illius Argumenti vis breviter hæc est; Quòd utiq; si falsum sit Scriptores horum quinq; librorum (*Evangelia* secundùm *Matthæum* intelligo, secundùm *Marcum*, *Lucam* & *Johannem*, *Actáq; Apostolorum*) *Jesu Nazareni* ætate vixisse, sed centenis aliquot annis pòst (circa ea putà tempora quibus Imperium *Romanum* Christianitatem accepisset, Canónq; librorum sacrorum esset constituendus, cùm id seculum videatur huic rei maximè opportunum) nunquam profectò commisissent ut aut sic scriberent, aut talia, quæ simul atq; scripta prodirent, manifestò falsa viderentur, hoc est, maximoperè cavissent nè istiusmodi narrarent aut *Jesu Nazareni* aut *Apostolorum prædictiones*, quibus Eventuum discrepantiæ planè jam viderentur omnem abrogâsse fidem. Istiusmodi autem Prædictiones in singulis illis libris occurrunt, saltem cum illis serioribus temporibus, quibus libri sic scripti supponuntur, comparatæ; Quædam verò nec illâ quidem indigent comparatione.

2. Apud *Matthæum*; *Cùm autem vos insectabuntur in aliqua urbe, fugite in aliam. Amen dico vobis, non vos antè perlustraveritis urbes* Israëliticas *quàm veniat filius*

 hominis,

hominis, c. 10. v. 23. Cùm tam obviam sit adventum filii hominis intelligere de novissimo Die Judicii, quis fallax & suppositititius Scriptor unquam ausurus fuisset sic scribere trecentos putà annos post Apostolorum tempora, cùm tam certò constaret Apostolos Civitates *Israëliticas* jam perlustrâsse, nec tamen filium hominis eo sensu advenisse?

Rursus cap. 24. v. 29. *Protinus autem post illius temporis calamitatem sol obscurabitur, neq; luna suum splendorem emittet, & stellæ de cœlo cadent*, &c. *Amen dico vobis, non priùs hanc ætatem præterituram esse, quàm fiant hæc omnia. Cœlum & terra præteribunt, verba autem mea non præteribunt*, v. 34, 35.

Quis fraudulentus scriptor ac falsarius animum unquam inducere potuisset ut sic scriberet trecentis putà annis post ætatem *Jesu Nazareni*, aut vel paulò post Excidium *Hierosolymitanum*, aut quî potuisset stylum sic constituere ut proclive faceret omnibus existimare omnia illa evenire debuisse (obscurationem scilicet Solis atq; Lunæ, Stellarum casus, clangores tubarum Angelicarum, Adventum filii hominis in nubibus cœli, &c.) intra eam ipsam ætatem quâ *Jesus* vaticinabatur? A nullo igitur falsario hæc scripta sunt, sed ab aliquo Apostolo qui hæc ab ipsius Christi ore audierit, & sic ut audiverat scriptis mandavit, certò sciens ea à Christo dicta esse, rectéq; intellecta non posse non esse vera.

3. Apud *Marcum*; *Et docebat* Jesus *dicens illis, Nonne scriptum est, Domus mea domus precationis vocabitur omnibus Gentibus?* c. 11. v. 17. Quibus verbis proculdubiò etiam tunc aliquid Prophetici subesse innuit Christus opportuno tempore implendum. Quis verò scriptor mendax & fraudulentus post excisum Templum ex proprio cerebro hujusmodi sermonem Christo affingere voluisset, multóq; adhuc minùs aliquot centenis annis póst?

Item c. 16. v. 15. *Et dixit* Jesus *Apostolis, Ite in mundum universum & prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit; qui verò non crediderit, condemnabitur. Porrò signa eos qui crediderint hæc subsequentur; Per nomen meum Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si quid lethale biberint non nocebit illis, super ægrotos manus imponent & bene habebunt.* Nemo falsarius hæc ausus fuisset scribere de signis eos qui crediderint subsequentibus postquam ejusmodi miracula desiissent, quoniam Eventum ipsius repressurum fuisset audaciam, metuisséťq; nè statim manifestus deprehensus esset mendacii. Unde palàm est scriptorem hunc scripsisse quando istiusmodi miracula in Ecclesia vigebant, hoc est, ipsâ ætate *Jesu Nazareni* & *Apostolorum*.

4. Apud *Lucam*, c. 1. v. 67. *Zacharias autem Pater* Johannis Baptistæ *sancto Spiritu plenus vaticinatus est his verbis. Laudandus Dominus Deus* Israël, *qui visitavit & fecit Redemptionem populo suo. Et erexit cornu salutis nobis in Domo* David *pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum, qui à seculo fuerunt, Prophetarum suorum. Fore ut servaremur ab inimicis nostris & de manu omnium qui oderunt nos. Ut uteretur misericordiâ erga Patres nostros, ac memor esset sancti sui fœderis, præstarétq; jusjurandum quod juravit ad* Abraham *patrem nostrum, ac daret ut sine timore de manu Inimicorum nostrorum liberati serviremus ipsi cum sanctitate & justitia coram ipso cunctis diebus vitæ nostræ.* Proculdubio hoc *Zachariæ* vaticinium primâ specie secularem felicitatem promittit *Judæis* & securitatem ab inimicis, quasi *Jesus* is futurus esset qui à mundana servitute liberaturus esset *Israëlem*, quemadmodum & *Cleophas* aliiq; putaverunt, Luc. 24. 31. Ecquis igitur scriptor mendax & supposititius post *Hierosolymæ* excidium *Judæorúmq*; dispersionem in omnes Gentes, tam stolidus futurus fuisset, cùm quodlibet fingere ipsi integrum esset, ut istiusmodi vaticinium ori *Zachariæ* inderet, quando res planè contrà acciderant atq; illud videretur præfinire? Vaticinium verò stylo mystico & Prophetico rectè intellectum verissimum est, qui sensus à Spiritu sancto intendebatur, quicquid *Zacharias* ex privatæ mentis motu intellexerit.

Rursus, c. 2. v. 10. *Et dixit Pastoribus Angelus, Nè timeatis. Ecce enim annuncio vobis gaudium magnum quod futurum est omni populo. Quia natus est vobis hodie servator, qui est Christus Dominus, in Civitate David.* Et vers. 32. *Jesus* vocatur gloria populi *Israëlitici*. Quæ quidem verba sensu obvio magisq; literali videntur ingens aliquod bonum promittere universo populo *Judaico*, quasi *Jesus* istiusmodi *Christus* Dominus sive *Messias* futurus fuisset qui & gloria & columen totius populi *Israëlitici* esset, cùm tamen longè maximæ *Judæorum* parti summæ ignominiæ summiq; infortunii facta sit occasio; cùm & Excidium urbis, omnésq; quæ illud aut comitatæ sunt aut subsecutæ miseriæ, turpissimo illo *Messiæ* sui parricidio imputentur. Unde manifestum est neminem falsarium post excidium *Hierosolymæ Judæósq*; dispersos

dispersos istiusmodi alloquium Angeli ad pastores fingere voluisse, ac proinde scriptorem hujus Evangelii ante Excidium *Hierosolymitanum* vixisse, non aliquot centenis annis pòst.

5. Apud *Johannem*; *In novissimo autem Die magni festi stabat* Jesus *& clamabat dicens, Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, ejus ex ventre fluent perennis aquæ flumina. Id autem dicebat de Spiritu quem accepturi erant qui in eum crederent. Nondum enim erat Spiritus sanctus, utpote cùm Jesus nondum esset glorificatus.* Spiritus autem ille potissimùm hìc intelligitur per quem, post ascensionem Christi, credentes in eum varia miracula edebant, c. 7. v. 37.

Est autem & alius locus adhuc luculentior, c. 14. v. 12. *Amen Amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet, & majora hic faciet, quia ego ad Patrem meum vado.* Quis supposititiam de Christo meditans Historiam post trecentos ferè annos cùm miracula cessâssent, tam dissona admisceret & quotidianæ Experientiæ repugnantia? Verba igitur illa sunt verba scriptoris, qui & certò *Jesum* ità dixisse novit, & eâ ipsâ ætate vixit quâ hujusmodi vigebant miracula, præclara admodum ac manifesta (qualia ipse Christus edidit) eáq; per homines vivos facta non per defunctos Martyres, quæ & obscura erant nec huic generi accensenda.

6. In *Actis* deniq; *Apostolorum*; *His auditis compuncti sunt corde & dixerunt ad* Petrum *& reliquos* Apostolos, *Quid faciemus, viri fratres?* Petrus *ait ad illos, Delictorum pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisq; vestrûm in nomine* Jesu Christi *in remissionem peccatorum, & accipietis dona Spiritûs sancti. Vobis enim facta est repromissio & filiis vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscunq; advocaverit dominus noster*, c. 2. v. 37, 38, 39. Si scriptor hic centenis aliquot annis post Jesu ætatem vixisset, ac proinde mendax ac fraudulentus esset, nunquam scripsisset promissionem doni Spiritûs sancti factam esse omnibus qui longè sunt, quandoquidem tunc temporis eventum promissioni non responderet.

Huic tamen consimilis & paulò luculentior locus de donis Spiritûs baptismum statim subsequentibus occurrit, c. 19. v. 2. ubi *Paulus* ad discipulos quosdam *Ephesinos*, *An Spiritum sanctum*, inquit, *adepti estis cùm credidistis? Cui illi, Nos verò nè quidem an Spiritus sanctus sit audivimus. Quâ igitur ratione baptizati estis?* Johannis *Baptismate*, inquiunt. *Et Paulus*; *Johannes quidem pœnitentiæ baptismate baptizavit, vulgò monens, ut in venientem post se crederent, hoc est, in Christum Jesum. Hoc audito, illi in Domini Jesu nomen baptizati sunt. Cúmq; manus Paulus eis imposuisset, venit super eos sanctus Spiritus, linguisq; loquebantur & vaticinabantur. Erant autem in summa viri circiter duodecim.* Videmus hìc iterum planè asseri, quòd proprius quidam ac peculiaris effectus sit baptizationis in nomen *Jesu*, ut mirifica dona sancti Spiritûs in baptizato statim se prodant. Quamobrem nemo falsarius fictitiam Historiam concinnans post horum donorum cessationem, multóq; minùs post aliquot centenos annos quàm cessâssent, hujusmodi narrationes libro suo insereret, cùm præsens experientia fidem dictis sit abrogatura. Ac proinde manifestum indicium est hæc *Acta Apostolorum* ab aliquo scripta esse qui, cùm eâ ætate vixerit quâ hæc dona Spiritûs vigebant, certò novit ea baptismum comitari.

7. Quibus omnibus addas, cùm *Actorum Apostolorum* & *Evangelii* secundùm *Lucam* idem sit scriptor, cúmq; utriusq; scopus sit perfectissimam pietatem ac probitatem omnémq; honestatem ac simplicitatem veritatémve in dictis factisq; hominibus commendare, incredibile prorsus esse scriptorem tam pium ac serium, ut videtur, tam operosi totiésq; repetiti mendacii sibi velle esse conscium, quòd centies ferè in hoc libro *Actorum* subindicaverit se *Pauli* Apostoli fuisse in suis itineribus Comitem. Libros fingere aliorum nomine non est adeò insolens. Suam verò personam Historiæ supposititiæ intexere, omni credo carere exemplo. Id verò obiter dictum esto. Ad rem redeo.

8. Eximium profectò postremum hoc argumenti genus est, quo & veritas & antiquitas suprà dictorum quinq; librorum demonstrentur. Ex eo utiq; quòd talia in singulis reperiantur quæ, fieri non potest, quin falsarius quivis metueret nè omnem sibi abrogarent fidem. Nec ulla vim evadendi hujus argumenti suppetit ratio. Si quis enim objiciat eos simulare hac in re potuisse ac si sinceri essent, ut fides per hoc ipsis haberetur in re multò majoris momenti, nempe ut hoc pacto hominibus persuadere possent se ætate *Jesu Nazareni* vixisse & scripsisse, quo prædictiones & miracula quæ narrant, posteris probari posse sperarent, in promptu responsum est: Nam præterquam quòd impossibile sit, istâ simulatione persuadere hominibus fictitios suos libros tam maturè scriptos fuisse, & per aliquot centenos annos, aut per longum

 saltem

ſaltem tempus latitâſſe, cùm tam ingens tamen Eccleſiæ futura fuiſſe videretur ipſorum utilitas ſi ſtatim atq; ſcripti eſſent, innotuiſſent: Præterquam, inquam, quòd hæc Impoſſibilitas eis non potuerit non eſſe cognita, ut quæ tam craſſa eſt & conſpicua; nec ipſi quidem præterea abſtinere ſe valuiſſent, quin metuerent, ſi ſuprà commemoratas Chriſti prædictiones apud *Matthæum*, *Marcum* & *Johannem*, *Vaticiniúmq; Zachariæ* ità ſcripſiſſent quemadmodum eas jam ſcriptas videmus, nè omnem iſtoc pacto autoritatem Chriſto adempturi eſſent adeóq; ſcripta ſua prorſus inutilia reddituri, omnémq; fidem & reliquis vaticiniis ac miraculis per ipſos narratis omnino abrogaturi: Et ſi cui vaticinio eventum reſpondeat, effecturi, ut caſui potiùs imputetur quàm ſpiritui prophetico. Manifeſtum eſt, inquam, cùm ipſum finem ſimulationis ſuæ hâc ſcribendi ratione ſe fruſtraturos eſſe tam neceſſariò præviderent, ſcriptionem horum librorum ab hujuſmodi Falſariis non fuiſſe factam, ſed à quibuſdam qui ætate *Jeſu Nazareni* vixerunt, certóq; noverunt quæ ſcripſerint, vera eſſe, ſic utiq; *Jeſum* ſic *Zachariam* locutum eſſe, de eventu aut interpretatione nihil ſoliciti. Ità verò ſimulare ut ſimulandi finem perdas, ſtultiſſimum eſt, nec niſi apud ſtultiſſimos poſſibile.

9. Quod autem ad Chriſti vaticinia attinet, Matth. 24. commemorata, minimè mirandum eſt Oracula illìc tam confuſè & acervatim effundi, támq; obſcuris temporum diſtinctionibus, cùm ille Spiritus per quem Chriſtus locutus eſt, illius confuſionis uſum noverit, ſcirétq; ſe idoneo tempore omnia Fata & *Eccleſiæ* & *Mundi* pariter, quatenus pertineant ad Eccleſiam, per diſtinctas ſeries eſſe deducturum. Quod in libro *Apocalypſeos* eum præſtitiſſe manifeſtum eſt. Qui Liber tam divino Artificio conſcriptus eſt, & tam multis & inſignibus Eventis comprobatus & confirmatus, ut ſummæ profectò vecordiæ foret, eum ullius Falſarii opus eſſe poſſe ſuſpicari. Spiritum autem ſanctum res omnes Eccleſiæ à Temporibus Chriſti ad finem mundi propheticè præfigurandas curare voluiſſe, nec tamen res Chriſti & Apoſtolorum eâ ætate geſtas literis maturè mandandas, perquam ridiculum eſt opinari.

10. Quin & id factum eſſe nos duplici ratione, & illâ noſtrâ magis exoticâ & hâc *Borelianâ* ex ipſis ſcriptorum Evangelicorum viſceribus erutâ, firmiſſimè demonſtravimus. Ego enim per *exteriorem* meam illam Methodum evidentiâ irrefragabili evici, fieri non poſſe quin vita *Jeſu Nazareni* maturè, etiam intra ætatem quâ vixit, ab aliquibus fide dignis Autoribus ſit conſcripta, aut ab oculatis utiq; rerum geſtarum Teſtibus aut ab eis qui res geſtas ab eiſdem accepiſſent, ac proinde hujuſmodi fuiſſe quatuor vulgò notos *Evangeliſtas*. Jam verò ad majorem concluſionis noſtræ confirmationem, per magis *intrinſecam* hanc *Borelii* methodum porrò ſuperadditur, *Quatuor* illa *Evangelia*, ut & *Acta Apoſtolorum*, libros eſſe ſic ſcriptos ut ſatìs manifeſta in ipſiſmet appareant Indicia eos aliâ ætate ſcribi non potuiſſe quàm quâ vixit *Jeſus Nazarenus*; nec poſſibile eſſe ut ſint ſuppoſititii, ſed à talibus Autoribus quales præ ſe ferunt, bonâ fide exarati.

Unde ſumma rei huc aſſurgit; Manifeſtò ſcilicet conſtare aliquos libros de vita Chriſti rebúſq; geſtis Apoſtolorum, etiam ipſorum ætate ſcriptos fuiſſe, eóſq; quinq; quos Eccleſia recepit ut canonicos, eos inſitos habere characteres ut planè de ſe fidem faciant eos alio tempore ſcribi non potuiſſe. Adeò ut non *Scepticum* ſolummodò ſed & ſtupidum eſſe oporteat qui de re tam certa dubitare poſſit.

CAP. XIV.

1. *Alia argumenta, Quòd vita Chriſti ſcripta eſſet ab Apoſtolis vel diſcipulis, ex* Grotio. 2. *Reſponſum ad ineptam ſuppoſitionem quòd hæc monumenta ab Apoſtolis exarata omnia ſint combuſta.* 3. *Exemplaria non fuiſſe corrupta nec per incuriam nec per fraudem.*

1. ATq; duplex hæc quidem demonſtrandi Methodus abunde poteſt ſufficere ad probandam Hiſtoriam vitæ Chriſti tam maturè ſcriptam eſſe quàm ego affirmo, ídq; ab aliquibus è ſuis Apoſtolis iíſve qui ipſis erant coætanei, ſpeciatim, à *Matthæo*, *Marco*, *Luca*, & *Johanne*, quemadmodum & ſingulorum Evangeliorum Tituli indicant. Verùm eorum argumentorum mentionem non præteribimus quibus *Grotius* hoc in loco utitur; Quòd ſcilicet hæc Evangelia ſub his ipſis nominibus citantur

citantur à *Justino*, *Irenæo* & *Clemente* primis Ecclesiæ patribus. Quòd *Tertullianus* affirmat quorundam ipsorum autographa etiam suo tempore extitisse, quanquam centum ducentisve annis postquam erant scripta. Quòd universæ Ecclesiæ ea pro Authenticis habebant antequam ulla convocata essent super ea re Concilia. Quòd nec *Judæus* nec *Paganus* hoc unquam vocabat in controversiam. Quòd *Julianus* quanquam Christianitati inimicus, expressè confessus est hæc scripta quæ veniunt sub nominibus *Petri*, *Pauli*, *Matthæi*, *Marci*, *Lucæ* reverà eorum esse scripta. Et deniq; quòd æquè ineptum est atq; absonum de hoc dubitare, quàm in quæstione habere, utrùm illa Poëmata quæ sub *Homeri* & *Virgilii* nominibus veniunt, sint reverà ipsorum Poëmata necne. Quæ profectò argumenta non possunt non habere debitum suum pondus apud eos qui non sint prænimis pervicaces. Cæterùm credo me conclusionis veritatem satìs antè evicisse.

2. Contra quam non video quid vel perversissimum Ingenium excogitare possit aut objicere, nisi fortè dicturus sit quòd prima monimenta ab Evangelistis exarata omniáq; exemplaria ab ipsis fideliter desumpta combusta essent, quódq; hæc quæ nunc dierum habemus non sint nisi quædam Ecclesiæ Post-figmenta, scriptáq; ab ipsa ementita & suppositítia. Quæ æquè temeraria & stolida est Allegatio, atq; si quis filius, cui bonorum pars in Paterno Testamento assignatorum minùs placeat, quanquam Testamentum authenticum apparet ut quod maximè, prætenderet tamen verum Testamentum concrematum esse novúmq; hoc in ipsius damnum, suppositum, cùm nè minimum quidem apicem hujus accusationis probare possit. Immò verò ausim dicere quòd illa Allegatio impendiò sit stolidior quàm hæc. Quandoquidem hoc factu facile sit scriptum aliquod singulare comburere novúmq; postea ejus loco supponere. Verùm impossibile omnino erat inimicis Ecclesiæ prima illa vera Evangelii exemplaria, ut quæ proculdubio in custodia erant multorum millenorum hominum in diversis terræ partibus, unquam supprimere aut disperdere. Nam scripta cùm essent mole tam exiguâ & tam immensi momenti, quis, obsecro, Christianus qui vel legere sciret, exemplari carere voluerit? Ut prætercam, nulla in Historia esse hujusmodi rei gestæ vestigia. Nec potest profectò ullus Historicus de hoc genus factis testimonium perhibere. Quis enim ipsi præstare poterat, si tentâssent comburere, quòd universa essent combusta? Et si aliqua relicta essent, momento rursus multiplicarentur. Et satìs certi esse possumus quòd non nisi pauca tradituri essent, cùm eam veritatem quam complectebantur, tanto prosequerentur amore, ut eam propriis suis vitis præferrent. Ut omittam ex insitis horum scriptorum characteribus satìs constare eadem planè esse quæ olim ab Apostolis Apostolorúmve discipulis sunt exarata.

3. Est igitur absq; omni dubio verum, Exemplaria quæ nunc habemus Evangelistarum, transcripta esse à primis suis Autographis absq; omni interruptione. Solus scrupulus qui jam restat est de tertia ultimáq; conclusione, an possint alterari aliquo modo & depravari in tam longa temporis successione, sive id fortuitò fiat sive per pias Ecclesiæ fraudes. Ad quod primùm hoc respondeo, Incredibile esse quin Evangelia hoc periculum æquè evaserint, atq; scripta *Platonis*, *Aristotelis*, vel *Marci Tullii*, si ejusmodi solummodò alterationes spectemus quæ per incuriam transcribentium proveniant; & nemo tamen dubitat quin scripta eorum plenè nunc ipsorum mentes mundo impertiant, de eis rebus quas declarant, æquè plenè sanè & perfectè, ac ipsi primitùs eas per illa scripta expresserint. Et quantùm ad pias Ecclesiæ fraudes, respondeo, Ecclesiam magis simplicem fuisse & sinceram in temporibus Apostolorum & aliquot pòst seculis; intra quod temporis spacium tot exemplaria Evangelii extiterunt, & per terrarum orbem dispersa sunt, ut ea scripta, etsi maximè id vellent, adulterare tamen non possent. Nam quemadmodum jam dixi, cùm scripta ea mole essent tam exiguâ, & ex consequenti tam facilis eorum transcriptio, fieri non poterat quin exemplaria pro numero ferè Christianorum (eos intelligo qui legere scirent) multiplicarentur, transcriptióq; fieret, cùm scriptum tam sacrum esset, summa cum cura & diligentia; nam pro certo Christiani seriò dabant operam Religioni in diebus illis. Præterea, valde consentaneum est ut credamus, quòd specialis Providentia & casum & fraudem coërcere vellet à violandis tam sacris scriptis, in re qualibet quæ ullius futura esset momenti; & si nullius momenti futura sit, ecquid indè fiunt deteriora? Ut prætercam quàm naturaliter formido ac reverentia erga tam sacrosancta scripta eos inhibituræ essent à miscendo quicquam per fraudem cum ipsis, eáve corrumpendo. Ipsúmq; Eventum, verum esse hoc præsagium satìs præstat. Nam in eis perlegendis planè deprehendimus eam esse concordiam ac consensum unius partis cum altera, eúmq; congenerem rerum tenorem, ut certi esse

possimus

possimus nihil spurii aut adulterati in Textum unquam fuisse suffarcinatum. Multitudo etiam variarum Lectionum conclusionem nostram ulteriùs confirmat, quod & argumentum est magnæ illius exemplariorum copiæ quam dixi. Ut & harum variarum Lectionum collectio testimonium fidelitatis etiam recentiorum horum seculorum Ecclesiæ, summæq; illius Reverentiæ quâ tenebantur erga hæc monimenta; ex eo scilicet quòd nè varias ipsorum Lectiones interire paterentur, sed ad exercenda prudentiorum peritiorúmq; Judicia eas conservarent; Et postremò, ex perlectis his variis Lectionibus, nihil omnino, per ipsas, veritatis Religionis Christianæ deperditum esse (& ex consequenti nullum damnum cuiquam aut detrimentum factum, nisi iis, qui factiones & opiniones magìs sapiunt quàm realem Evangelicæ Pietatis vim ac virtutem) manifesta detectio, hæc etiam eam veritatem confirmat pro qua contendimus; Quòd Exemplaria scilicet Evangelii quæ quotidiè evolvimus, sint incorrupta, quódq; ea proinde quæ in ipsis continentur sunt certissimè vera, ut quæ scripta erant per calamos eorum qui sufficientem notitiam habuerint earum rerum quas enarrant, cùm & earundem oculati essent Testes aut saltem cum eis essent versati qui ipsas viderant, & utriq; tam illibatæ fidei & integritatis ut nihil per totum terrarum orbem par reperiri possit aut consimile.

CAP. XV.

1. *Plures characteres particulares personæ* Messiæ *in Vaticiniis.* 2. *Ut, quòd natus sit in* Bethlehem; 3. *Idq; à Virgine.* 4. *Ejus curatio claudorum & cæcorum.* 5. *Manuum ejus ac pedum perfossio.*

1. ATq; sic *Veritatem Evangelii* rerúmq; in eo contentarum irrefragabilibus demonstrationibus confirmavimus, & consequenter *Religionis Christianæ* Certitudinem ac *Realitatem.* Quo jam effecto, paucos aliquos Personæ *Messiæ* Characteres tempestiviùs superaddere possumus, tam sanè particulares atq; expressos ut meritò in admirationem nos rapere possit tam accurata Providentia in prædictionibus ac vaticiniis detegenda. Non multa quidem proferemus exempla, quoniam propositum nostrum jam absolvimus, & qui hujusmodi rerum copiam affectant, alios consulere poterunt qui ipsas uberiùs ac copiosiùs tractârunt. Nos ea tantummodò resumemus quorum mentionem suprà fecimus. Quòd natus sit in *Bethlehem*, è stirpe *Davidis*, idq; è virgine. Quòd cæcos videre claudósq; ambulare fecerit. Quòd manus pedésq; perfossi sint. Quòd super vestem ejus sortem jecerint; quódq; oraverit pro crucifigentibus. Hæc de ipso vera esse Evangelium planè testificatur, & quidem de ipso fuisse prædicta æquè manifestum est ex vaticiniis veteris Testamenti quæ hîc recitabimus.

Micha. 5. 2. 2. Et primùm, illud *Michææ*; *Et tu* Bethlehem Ephratah *parvulus es in millibus* Judah, *ex te mihi egredietur qui sit dominator in* Israël, *& egressus ejus ab initio à diebus æternitatis.* Hæc admodum particularis descriptio est Personæ *Messiæ* à loco Nativitatis; erátq; hoc confessum Principum Sacerdotum ac Scribarum glossema super hoc Textu, quemadmodum apparet, Matth. 2. v. 4, 5. Ad quod *Episcopius* adjicit *Chaldæi Paraphrastæ* & R. *Salomonis Jarchi* suffragium. Verùm id quod hanc prædictionem divinámq; Providentiam adhuc admirabiliorem facit, sunt impletionis circumstantiæ. Quippe quòd *Bethlehem* non erat oppidum ubi habitabant *Josephus* & *Maria*, nec eo tempore illuc suâ sponte ibant, nec sanè ex occasione ordinaria; sed *Augustus* (& certè non nisi aliquo speciali divinitùs instinctu) decretum fecerat ut totus orbis, hoc est, omnes sub imperio Romano, describerentur, h. e. ut eorum nomina in tabulas publicas conscriberentur. Quocircà omnes ibant ut describerentur, in suam quisq; urbem; unde factum est ut *Josephus* etiam à *Galilæa* iret ex Civitate *Nazareth* in *Judæam*, ad Civitatem *Davidis*, quæ vocatur *Bethlehem*, quoniam erat è domo & prosapia *Davidis*, ut describeretur cum *Maria* desponsa sibi uxore, quæ tunc prægnans erat. Unde, quemadmodum inferre vult *Grotius*, evidens est *Mariam* è familia *Davidis* fuisse, æquè ac *Josephum*, alioqui ad suæ stirpis vel familiæ Civitatem proficisci debuisset, & non ad *Bethlehem*. Verùm miranda Providentiæ manus quam hac in re omnes suspiciunt hæc est; Quòd utriq; ex hoc facto adeò toti mundo manifestum esset, Christum oriundum esse è stirpe *Davidis*,

natúmque,

natúmque, juxta vaticinium, in *Bethlehem*. Quod si verum non fuisset, *Judæi* facilè illud potuissent refutare. Cæterùm Christiani parati erant probare quod asserebant, provocando ad memorias publicas in Romanis Archivis custoditas, quæ videndæ erant, ut *Justinus*, *Tertullianus* & *Chrysostomus* affirmant, suis etiam seculis. Quod uno quidem flatu omnes istos ineptos & fabulosos Judæorum Parachronismos de tempore *Jesu* difflat atq; dissipat.

3. Proximus Character illius personæ est, quòd debebat *nasci è Virgine*. Quemadmodum factum esse affirmant Evangelistæ, duóq; vaticinia ità fore prædixerunt. Quorum primum est Genes. 3. ex ipsius Dei ore prolatum. *Semen* scilicet *fæminæ contriturum esse caput Serpentis*. Quod semen proculdubiò Christus erat, qui propriè appellari non poterat semen mulieris magìs quàm semen viri, nisi quòd præfiguratio esset, Christum è virgine, sine viri ope, nasci oportere.

Alterum vaticinium occurrit Esai c. 7. v. 14. *Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum, Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen ejus* Immanuel.

Hoc vaticinium, fateor, exponi potest, & summa quidem cum facilitate & perspicuitate, de certa aliqua puella, virgine putà, quam ipse Propheta *Esaias* ducturus esset in uxorem eo tempore quo *Achazo* Regi is vaticinium pronunciabat. Cujus primus sensus hic solummodò est, Quòd intra illud temporis spacium quo hæc virgo nuberet, pareret & infantem educaret, hoc est, intra tempus ejus infantiæ, *Syrorum* & *Israëlitarum* copiæ *Judæam* relicturæ essent re infectâ, nec tamen foret intereà loci ea rerum penuria quam *Achazus* metuebat, quod insinuatur istâ Locutione, *Butyrum & mel comedet, &c.* Nomen etiam infantis vocabatur *Emanuel*, *Deus nobiscum*, quippe qui adhibebatur ut signum specialis Assistentiæ ac Providentiæ divinæ super *Achazum* & Regnum suum.

Præterea, affirmare equidem non possum antiquorum quenquam aut recentiorum *Judæorum* hoc vaticinium unquam interpretatum esse de *Messia*. Cujus tamen rei nullum majus consequetur incommodum quàm hoc, Quòd utique, cùm primus illius sensus tam facilis sit & obvius & ipso Evento comprobatus, cúmq; nulli è *Judæis* unquam ausi sint illud *Messiæ* applicare, nihil præter certam notitiam quam Evangelista habebat Christum sic reverà natum fuisse, efficere potuit ut ipse illud huic nativitatis circumstantiæ applicaret. Hoc verò pro certo cognito, ut & illo magìs reconditæ disciplinæ Principio, apud *Judæos*, de ipsorum מדרש & de sublimiori plenioriq; sensu Historicis Propheticisq; Testamenti veteris locis adjudicando (quandoquidem omnia ipsis contigerunt in Typis) impossibile planè erat quin hæc interpretatio hujus vaticinii daretur, cùm perfectiùs magísq; propriè ad Christum pertineret quàm ad *Esaiæ* filium; cujus mater *virgo* solummodò erat antequam illius mater facta esset: verùm *Mariæ* mater *Christi* virgo erat & antè & pòst: & verò Prophetæ filius, *nominalis* tantùm *Emanuel* erat, Christus *reverà Nobiscum Deus*, utpote in quo *plenitudo Deitatis habitabat corporaliter*. Et postremò, ex eo quòd Propheta jubebat *Achazum* signum petere à Deo sive in profundo sive in cœlo desuper, manifestum est quòd per signum intelligitur signum aliquod prodigiosum & præter assuetam Naturæ legem. Ac proinde quando Propheta dicit, *Deus ipse dabit signum, Ecce virgo concipiet & pariet filium*, &c. manifestum est quòd hoc signum debet esse prodigiosum sive præternaturale. Quod nunquam plenè ac propriè impletum erat antequam verus *Emanuel* natus esset ex semper-beata matre virgine *Maria*. Nam Liberatio *Judææ* à duobus illis Regibus intra spacium Infantiæ pueri, signum non erat sed res ipsa significata, Typúsq; magnæ Redemptionis per Christum olim perficiendæ. Quod verò *Judæi* cavillantur de voce עלמה valde frigidum est & frivolum. Qui vel mediocriter linguam *Hebraicam* callent, satìs certi sunt עלמה propriè significare virginem, talem utiq; quæ virum nunquam sit experta. Quod apparet tum à derivatione vocis, tum à constanti usu ipsius significationis. Quibus potes addere hoc ipso in loco sic etiam reddi ab *Aquila* & *Jonathane*, & à *Septuaginta* interpretibus. Adeò ut hoc vaticinium mihi videatur magìs certò ad Christum in suo sensu maximè proprio applicari posse quàm aliud ullum quod è vaticiniis illis, quæ ad quenquam alium præterquam ad ipsum solum referri possent, unquam ab ipsis *Judæis* ad *Messiam* suum hactenus fuit applicatum.

4. Illud de claudis, surdis, & cæcis occurrit, *Esai*. cap. 35. v. 5. *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt: Tunc saliet, sicut cervus, claudus, & cantabit lingua mutorum*. Quæ verba quamvìs impletionem metaphoricam habere possint in diebus *Hezekiæ*, nulla tamen est controversia quin propria & realis eorum impletio ad *Messiam* referretur, quod aptissimè convenit cum illo quod immediatè præcedit, v. 4. *Ecce deus vester veniet, ille veniet & salvabit vos.* Et certè Deus nunquam

nunquam tam propriè dici potest ullo in tempore venisse quàm in persona semper-beati *Servatoris*, qui meritò nuncupatur *Deus benedictus in secula*, Rom. 9. 5.

5. Ultimum exemplum petitur è Psalm. 22. quem antiqui *Rabbini* liberè & apertè fatentur vaticinium esse de *Messia*. In quo particulares quædam Periochæ, res scilicet in ipsis significatæ, quantumlibet expressæ & præcisæ, nemini alii unquam contigerunt, cui illi hunc Psalmum ascribere possint, verùm examussim & ad literam contigerunt ipsi. Quemadmodum id quod legitur v. 18. *Vestimenta mea inter sese partiti, super veste mea sortem jecerunt.* Cui eventum exactè respondet Matth. 27. v. 35. Et rursus vers. 16. *Me circumvallat improborum caterva qui mihi manus ac pedes perfoderunt.* Nescio an possim insuper etiam addere è vers. 14. *Sicut aqua effusus sum*, illúdq; comparare cum *Johan.* 19. v. 34. Atq; id ex *Esaia* hìc memorare, dum in *Passione* Christi versamur, & *pro sontibus interpellavit*, cúmq; illo Luc. 23. 34. similiter conferre, *Pater remitte eis, nesciunt enim quid faciant.* Sed particularis prædictio primæ illius circumstantiæ planè admirabilis videtur, nempe ut ipsum mortis genus modúsq; tam accuratè describeretur à Propheta. Illud enim realiter omnino ac literaliter impletum est in illius crucifixione, in qua manus pedésq; malefactorum perfodiebantur clavis, quibus cruci affigerentur. Nec sanè debent lectiones variæ in כארי & כרו prædictionis hujus vim ac perfectionem quoquam modo delumbare. Nam postquam hoc ad rem suam quàm scitissimè possint accommodaverint, cogentur tamen nolentes volentes agnoscere specialem aliquam violentiam ac laniatum in manus pedésq; factum ex ipso sensu Textûs. Quòd verò ità omnino sit interpretandum quemadmodum vulgò interpretamur, suffragium doctissimorum ex ipsis *Judæis* ut *Jacobi Ben Chaiim*, Mosis Hadarsan, & Septuaginta interpretum abunde confirmat. Cui etiam Chaldæi Paraphrastæ expositio, *Aquila* & *Masora* nonnihil contribuunt. Quibus addere possumus quòd כארי solùm sine alterius vocabuli adjectione non est sensus integer, quódq; per scribarum indiligentiam, primò mutatio fieri poterat vocis כרו in כארו quæ utræq; eundem haberent sonum, & deinde כארו in כארי quæ consimili ferè modo scribuntur, cùm nullum fere discrimen sit inter ו & י præter literarum magnitudinem, neq; id sanè multum, unde sæpe admodum confunduntur. Hoc certè verisimilius est quàm ut integrum vocabulum omissum sit, quod qui כארי legunt supponunt. Illa etiam *Grotii* allegatio contra hanc Lectionem suo non caret pondere, nempe quòd Leonis similitudo ante tres tantùm versus adhibetur, ac proinde non verisimile esse, quòd tam continuò rursus usurpetur, præsertim cùm post quatuor versus iterum illius mentio fiat. Postremò ipsum Eventum huic criticæ controversiæ finem imponere debet apud eos qui nullo laborant præjudicio. Et certè quanquam pervicacium *ora* obturare non potest, mirabili tamen voluptate exhilarabit piorum hominum *corda* ac rationi deditorum tam accuratæ Providentiæ, quæ rebus humanis invigilat, contemplatio.

CAP. XVI.

1. *Evangelium Christi, si falsum fuisset aut fabulosum, eum successum* Hierosolymis *ex prædicatione Apostolorum non fuisse habiturum.* 2. *Præceptorum etiam severitas, aliæq; asperitates subeundæ, homines à Christiana Professione avertissent.* 3. *Uti & incredibilitas Resurrectionis Christi, nostræq; Remunerationis in conflagratione mundi.* 4, 5. *Vilitas etiam & contemptibilitas primorum Authorum homines abactura fuisset, nec quenquam habituri fuissent ipsis auscultantem nisi Resurrectio Christi firmiter ab ipsis fuisset probata.* 6. *De qua Apostoli abunde certi esse poterant, cùm facti esset tantùm notitia: nec omnino credibile esse eos, nisi de ea certi essent, illam voluisse declarare, propter pericula quæ indè essent subituri.*

1. POssim equidem plura *particularia* memorabilia ex hoc Psalmo aliisq; locis quæ ad accuratiorem Personæ Christi characterem describendum faciunt, notare. Sed Propositi mei limites jam excessi, ut qui me hisce rebus immiscere statui eò tantùm usq; quò sufficienter demonstrare possem illius Mysterii *Realitatem* de quo agimus. Quam postquam confirmaverimus unico insuper argumento, Objectioniq; uni & alteri responderimus, imponemus tunc finem huic tertiæ parti nostri Tractatus.

2. Ultimum

Ultimum igitur argumentum breviter hoc est, Quòd Religio adeò nihil ab hominibus adjuta, immò verò ipsorum tum opinioni naturali tum mundano commodo ità contraria, nunquam ad eum modum se per terrarum orbem disseminare potuit, si falsa fuisset & fabulosa, nec ullo fundamento vero & reali subnixa. Quàm latè autem se propagaverit ex Historia *Evangelii* & *Actorum Apostolorum* apparet, quemadmodum & ex Epistolis S. *Pauli*, etiam tum cùm maximi illius Adversarii, *Judæi* scilicet, in procinctu stabant in campo ad obsistendum; Quibus primùm necesse erat ut Evangelium prædicaretur, quiq; opportunitatem habebant diligenter inquirendi explorandíq; veritatem Facti, de re qualibet quæ affirmaretur ab Apostolis post *Passionem Christi* tanquam ab ipso facta, ipsíve alicunde obveniens, vel à seipsis patrata, postquam recepissent donum Spiritûs sancti juxta promissa, & miracula edidissent, quemadmodum & ipse priùs fecerat. Multa verò millia Judæorum conversa erant quos impossibile est ut cogitemus, saltem universos (& diligentiores exploratores magísq; nasuti ab errore reliquos revocare poterant) tam supinos fuisse ac incuriosos ut omnia minutiùs & scrupulosiùs non perscrutarentur in re tanti momenti quanti erat æterna ipsorum salus, & quæ tam præsentaneum damnum ac detrimentum illatura esset quàm erat jactura favoris omnium suorum populariium, ipsósq; necessariò ipsorúmq; proceres reos faceret criminis maximè nefarii quod ab ullis mortalibus committi poterat.

2. Cæterùm successus hìc non substitit, sed ex Judæa se extendit in omnes Romani Imperii partes, cùm innumerabiles ubiq; hominum multitudines lucrifactæ sint Ecclesiæ, donec tandem integræ Gentes, Regna ac Sceptra, &, ut verbo absolvam, universum Imperium *Romanum* factum esset Christianum. Hæc est ipsius *Historiæ veritas* quam nemo potest negare. Quódq; hæc *historia vera* esse non potuit nisi Religio Christiana vera etiam fuisset (res illas intelligo *miraculosas* quæ de Christo ejúsq; Apostolis commemorantur) demonstrari porrò potest tam ex *austeritate* quàm *incredibilitate* doctrinæ hujus Religionis, ut & ex *imbecillitate* & *contemptibilitate* eorum qui eam fundàrunt primùm & disseminàrunt. Etenim sive *præcepta* Christianitatis consideramus, quæ facienda sunt, sive *res credendas*; *Præcepta* sanè admodùm *stricta* sunt ac *severa*, admodum injucunda atq; ingrata carni atq; sanguini, taliáq; quæ *Vita animalis* nullo pacto sapere possit aut amplexari, nisi res aliqua extraordinaria adjuncta sit quæ per vim cogat ut ea admittamus. *Suiipsius negatio, Mortificatio*, Præcipitatio hominis in viam aut necessariarum aut difficulter evitandarum *persecutionum* & *afflictionum* ab extrà, præter renunciationem earum voluptatum quas nulla nobis externa potestas prohibet, nuncium esse non potest naturali homini quoquo modo acceptum. Ut prætercam scommata mundi & dicteria quæ proculdubiò insecutura essent Religionis mutationem. Quæ mutatio non poterat non videri etiam adhuc gravior & intolerabilior, propterea quòd perfectam esse oportebat atq; integram, ab ea utiq; superstitione in qua educati essent omninò immunem, cui in solidum debebant renunciare. Unde non potuit non augeri periculum eorum ac infamia.

3. In quibus tamen asperitatibus sustinendis nihil habebant quo se suffulcire possent præter fidem istiusmodi rerum quas meritò quis judicare possit maximè effecturas ut à Religione Christiana resilirent. Remunerationem intelligo post hanc vitam, non aliter ipsis confirmatam quàm per Resurrectionem cujuspiam è mortuis postquam triduum sepultus jacuerat. Quod ipsis exhibebatur tanquam pignus beatæ illius Resurrectionis quam illi qui doctrinam Christianam amplexi sint, obtenturi essent in conflagratione mundi terræq; conversione in cineres: Id quod humano sanè ingenio tam incredibile est, ut nemo nisi viâ aliquâ reali ac infallibili reverà sic esse convictus esset, ipsi fidem unquam esset habiturus, aut cohibiturus sese ab illo repudiando non sine scommatis additis & derisione; quemadmodum factum est ab *Epicureis* & *Stoicis*, Act. 17. v. 18. Quocirca citra omnem controversiam qui Christianitatem primi amplexi sunt, eam, nullis aliis rationibus moti quàm manifestâ oculatorum testium probatione, susceperunt, & affirmationibus ejusmodi hominum quos ipsi viderent admodum sinceros esse ac serios, quiq; ipsi virtutem magnæ illius potestatis Dei quæ Jesum Christum è mortuis suscitaverat, manifestò in seipsis residentem haberent, quâ & ipsi miracula edere poterant; quemadmodum commemoratur in *Actis Apostolorum*.

4. Jam verò quod primos spectat Autores hujus Religionis ac fundatores, quàm imbecilli essent ac contemptibiles quantùm ad res mundanas, indè planè apparet, quòd nec ob stirpis nobilitatem, nec ob humanarum Artium ac Scientiarum peritiam mundo commendabantur; nec ullam habebant potestatem secularem quæ ipsis assisteret,

steret, nec armorum vim quibus aut alios subdomarent aut seipsos defenderent, quanquam tantis ac tam imminentibus periculis perpetuò exponebantur. Ipse Servator ex humili erat familia, Carpentarii filius, inter duos latrones crucifixus tanquam nefarius malefactor. Quid igitur excogitari potest quod movere posset Apostolos ejus ac Discipulos ut ipsi post mortem ejus tam fideliter adhærerent, séq; ipsos omnigenis periculis, omnigenísq; afflictionibus, Verberationibus, Incarcerationibus, longis Itinerationibus, intolerandis cruciatibus, ipsíq; adeò Morti tam constanti animo exponerent? Quid efficere poterat, ut suam turbarent pacem, pacémq; aliorum omnium, si non aliquod admodum miraculosum subesset & quod dignum esset quod totius mundi expectationem excitaret? Quod nuncium afferre poterant diversis illis gentibus quò proficiscebantur, cujus ipsos non puderet, si nihil aliud allaturi fuissent quàm quòd *Judæi* quendam, *Jesum* nomine, *Josephi* Carpentarii filium, inter duos latrones *Hierosolymis* crucifixerant; virum sanè honestum ac justum? Fieri potest, responderent Gentiles, quod in majorem eorum cedit infamiam. Sed quid ad nos id attinet? Verùm hic vir erat ipse promissus *Messias*, fecítq; admodum stupenda miracula, Dæmonia ejecit, omne genus morbos sanavit, filiúsq; Dei per audibilem de cœlo vocem declaratus est. Quantùm ad miracula, adderent statim Gentiles, quorum mentionem facitis, res sanè mirandas accepimus ab eis aliquando factas qui Magi appellantur, nec ullam nos habemus illius personæ notitiam qua de vos loquimini quò discernere possimus an reverà tam bonus esset quàm vos eum fuisse prædicatis. Nam judicia hominum sæpenumerò partium studio laborant, & per affectus atq; amicitias pervertuntur. Mirum autem videtur nobis si reverà tam bonus fuit quàm vos eum facitis, declaratúsq; à nubibus filius Dei, quòd Deus passus sit eum inter duos latrones per tantam in cruce ignominiam mori. Quod indicium est, tametsi miracula fecerit, ea tamen ab istiusmodi tantùm *Potestatibus* profecta esse quæ Magistratui subjiciantur, quæq; propter fidelem illam Providentiam quæ rebus humanis invigilat, nihil efficere possint, postquam Magus prehensus sit, incarceratus & condemnatus. Certè si nihil amplius in Historia fuisset quàm hoc, videtur impossibile ut Christiana causa eum habitura fuisset successum, quem reverà habuisse deprehendimus.

5. Quamobrem proculdubiò primi Evangelii prædicatores ad hæc omnia addebant, & cum admiratione sanè & consternatione Audientium; Hunc *Jesum*, quem *Judæi* hoc modo crucifixerant, per mirificam Dei manum suscitatum esse è sepulchro tertio die; Post suam resurrectionem conversatum esse cum suis discipulis & sigillatim & conjunctim, visum esse ab ampliùs quingentis fratribus semel; In terris commoratum esse quadraginta dies, & postea conspectum visibiliter ascendere in cœlos. (*Act. 1. v. 3.*) Quæ quidem, ut erant supra omnem expectationem mirabilia, planéque, modò vera essent, non solùm innocentiam sed singularem Divinitatem Personæ Jesu arguebant; ità certè erant tam incredibilia, ut nemo ipsis fidem habere posset, præsertim cum tam præsentaneo periculo conjunctam, nisi ab eis narrata essent qui oculati essent testes & illibatâ vitæ integritate, aut in majus rei compendium, qui se veros esse Dei nuncios per signa aliqua vel miracula in ipso loco ad confirmandam veritatem suæ narrationis edita, demonstrarent.

6. Hæc igitur summa erat ipsorum nuncii; Quòd nihil erat nisi notitia Facti, quod ipsi pro certo verum esse cognoscebant, & seriò ac fervidè mundo declarabant absq; omni arte & eloquentia. Apostoli enim homines erant omnino illiterati, Piscatores, Publicani, & consimiles, neq; ulla arma habebant quibus homines ad fidem subigerent, præter simplicem, quanquam affirmatissimam & seriam, narrationem earum rerum quas ipsi pro certo nôrint, affirmabántq; ea cum constantia, ut pacem suam ac quietem, fortunas, vitásq; tanquam pignus veritatis rerum earum quas affirmârint, deponerent. Quod certè testimonium falsum esse non poterat, quippe quòd erat, utì dixi, de notitia facti, de *Resurrectione* scilicet *Christi*, in qua tam multos decipi impossibile erat: Nec in opinionem quidem cujusquam cadere potest, quòd aut contra proprias suas conscientias aliis decipiendis operam darent, aut sine sufficienti cognitione rem affirmare vellent quæ nihil præter odium & offensionem, præter carceres, cruciatus, ac mortem, ipsis esset conciliatura. Intereà verò loci per misella hæc ac contemptibilia Instrumenta, (quæ nec Politicâ autoritate adjuti erant (sed ab ea oppressi) nec Arte ullâ aut eloquentiâ instructi, (*Paulo* solùm excepto, qui neutrâ tamen utebatur) & per successionem eorum quos ipsi converterant, intra pauca secula totus ferè mundus Christianis scatebat omnium conditionum ac graduum, nobilibus pariter ac ignobilibus, literatis & illiteratis, quanquam eò nullo seculari commodo invitatis, sed è contrà miseriæ ac persecutioni perpetuò expositis.

expositis. Quæ omnia seriò perpensa, unà cum accuratissima congruitate & perspicuitate *vaticiniorum* de *Messia*, non possunt sanè quin demonstratio veritatis Religionis Christianæ, non minùs quidem certa quàm demonstratio quævis Mathematica, cuilibet æquo rerum æstimatori videantur.

CAP. XVII.

1. *Ad objectiones* Judæorum *contra adventum* Messiæ *Responsum.* 2. *Atheorum* Aristotelicorum *Evasio pompatica, supponendo omnia Miracula & Apparitiones Effecta esse* Intelligentiarum *corporumq; Cœlestium.* 3. *Hypothesios restrictio per* Vaninum *ad unam* Animam cœli. 4. *Intoleranda illius superbia ac vanitas.* 5. *Confutatio illius opinionis &* Aristotelici *Atheismi à motu Telluris.* 6. Vanini *subterfugium cum seipso collidi.* 7. *Quòd* Christianitas Judaismo *successerit, speciali Dei consilio factum esse, non Influentiâ Stellarum.* 8. *Summa* Cardani *fatuitas in calculando nativitatem Servatoris, cum demonstratione quàm absurda sit* Vanini *exultatio in impia sua opinione, quòd* Mahometes, Moses *&* Christus *syderei essent* Legislatores *& ejusdem planè Autoritatis.* 9. *Impudentiam & impietatem horum duorum Thrasonum Authorem coëgisse ad pleniorem detectionem* Nugalitatis *Principiorum* Astrologiæ.

1. Objectiones quarum mentionem facturi eramus, à duabus sunt partibus, à *Judæo* scilicet & ab *Atheo.* Illa à *Judæo* præcipuè hæc est; Quòd conditio temporum sub *Christo* cum Vaticiniis de Temporibus *Messiæ* non convenit. Non est ea pax & concordia, (nè in ipso quidem orbe Christiano,) nec in *Ecclesia* nec in statu *Civili*; neq; hactenus extirpata est *Idololatria*, neq; *Israëlitæ* in suam terram reducti & restituti. Quæ tamen omnia tanquam eventura in temporibus *Messiæ* erant prædicta. Unde manifestum est, inquiunt illi, *Messiam* nondum advenisse. Sed breviter respondeo, 1. Quòd Promissa Prophetica de adventu *Messiæ* absoluta erant, quemadmodum jam * suprà notavi; amplitudo verò effecti ipsius adventûs conditionalis, cùm homines sint *Agentes liberi*, non *fatales* rerum suarum *peractores*, quod nec ipsi *Judæi* negare possunt. 2. Quòd ipsa Evangelii natura atq; indoles eò tendit ut implerentur illa Promissa de universali pace ac justitia, incepitq; satìs auspicatò ac splendidè in primis Ecclesiæ temporibus, quantum quidem Ecclesiam ipsam spectabat. 3. Quòd, qualiscunq; relapsus aut impedimentum postea acciderit, res non sunt adeò in desperato quin procedente tempore emendari possint, quódq; illi, in illis diebus quando conversi fuerint ad Christum, poterunt, si id tunc ipsis adeò volupe futurum est, in terram suam redire. Sed enim, post hanc seriam eorum conversionem realémq; animorum renovationem in statum verè Christianum, vix equidem credo eos in tam puerili sensu permansuros ut hujusmodi res ullo pretio sint habituri, verùm inventuros se in spirituali terra *Canaan* jam esse constitutos, & in itinere suo ad illam *Hierosolymam*, quæ sursum est, quæq; mater est nostrum omnium, nec penes quemquam fore præter seipsos, eos exturbare è via.

Cap. 16. sect. 1.

* *Vide lib. 1. cap. 1. sect. 6.*

2. Altera Objectio vel potiùs Evasio saluberrimi illius usûs qui fieri potest de Veritate Historiæ Christi, ab illo genere Atheorum est qui *Aristotelici* amant appellari. Sunt enim duo Atheorum genera, *Epicureum* unum, alterum *Aristotelicum.* Primi negant omnes substantias *incorporeas* quascunque, omnésq; *apparitiones, miracula* ac *vaticinia* quæ easdem inferre possint. Qui quidem ex irrefragabili hac declaratione quam fecimus abunde jam sunt confutati. Alteri substantiis incorporeis non adversantur, nec Vaticiniis sanè, Apparitionibus aut Miraculis, etiam maximè illustribus, adeò ut non diffugiant quin agnoscant Historiam Christi, Resurrectionem ejus, suiq; ipsius exhibitionem post mortem, Vaticinia etiam de ipso, & quid non? Verùm habent sanè argutum hoc subterfugium quo se sartos tectos à recipiendo quicquam indè commodi, conservent, propterea quòd nullam talem Providentiam particularem esse statuunt qualem nos indè inferre volumus. Siquidem hæc omnia per influentiam cœlestium corporum perfici possunt ab *Intelligentiis* ad singulas sphæras pertinentibus actuatorum, modóq; naturali, ab eo qui in summo orbe residet, istiusmodi influentias derivantium, quæ secundùm certas Naturæ periodos novos *Legislatores* producant, facultatem ipsis indentes edendi miracula, eisq; opitulantes

opitulantes per apparitiones, & visiones Angelorum, facientes ut illic videantur esse ubi reverà non sunt, & ut appareant postquam esse desiverint. Cùm tamen interim nec Angeli sint nec Animæ separatæ, sed transitoria effecta sint hæc omnia virtutis cœlorum & configurationum cœlestium corporum, quæ paulatim defervescit: Unde stellarum influentiâ deficiente, una deficit simul Religio, alteráq; vigere incipit. Ad hunc modum *Judaismus* locum cessit *Christianitati*, & *Christianitas*, in multis Terræ partibus, *Mahometismo*, quippe quæ omnes *Leges* sunt è mutabili Naturæ cursu profectæ, non immediato Dei digitò designatæ, qui sedem in octava sphæra occupans, nullo modo particulari rebus humanis se intermiscet, sed ad distantiam tantummodò, cœlestium *Intelligentiarum* ope, virtutísq; Stellarum, generalia quædam Providentiæ specimina in terrestrium Creaturarum progenies transmittit.

3. Bella profectò speculatio, & quæ duos istos argutos in Philosophia fatuos *Pomponatium* & *Vaninum* apprimè condecet. Quorum tamen posterior elegantulo huic figmento non usq; adeò plenè & conformiter antiquæ Aristotelis doctrinæ seipsum videtur dedidisse; sed magnas cum rebus incorporeis inimicitias gerens, oppidò quàm avidè earum numerum minuere, quantum potest, conatus esse, magnoperéq; sibi applaudere, se hoc tandem assecutum, quòd una scilicet solummodò Cœlorum Anima æquè efficaciter atq; Intelligentiæ *Aristotelicæ*, ad hæc omnia obeunda sufficere possit. Atq; ea propter de istis subinde dubitat, hanc verò seriò affirmat & tanquam unicum illud Intellectuale & Immateriale principium supremúmq; Numen confirmat; sed tale quod non aliter operetur quàm modo naturali & per Periodicas cœlestium corporum Influentias. Ubi observare licet astutiam hominis ac subtilitatem, quámq; sedulò suæ prospiciat incolumitati, dum in supernis illis sedibus Deitatem incarcerat, nè ipsi damni quicquam suâ vicinitate inferret, & ut extra ejus telorum jactum pari spacio remotus esse possit atq; *Tellus* est à *Luna*. Tam cautus sanè consiliarius est in hujusmodi rebus, mala ac degener conscientia.

4. Hoc præcipuum est Arcanum quod *Amphitheatrum* illud celebratíq; *Dialogi* hujus stupendi Ingenii suppeditant, qui adeò titillatus est admiratione ac opinione suarum animi dotum & abreptus, ut in posteriori illo libro à jactando quidem seipsum Deum propter egregiam suam scientiam ac sapientiam abstinere non posset: Cùm tamen proculdubiò nemo quisquam fuerit, cujus suiipsius existimatio & arrogantia rationem ingenii dotum æquè excesserit atq; misselli hujus homuncionis suarum. Neq; enim apud ipsum quicquam memoratu dignum occurrit præterquam quod scævus ille & tortuosus scriptor *Hieronymus Cardanus*, quanquam paulò modestiùs, mundo antè divulgaverat. *Vaninus* illuc tantum addidit magìs rancidum gustum Impietatis ac Prophanitatis.

5. Equidem, attributionem tam nobilium Eventorum virtutibus Stellarum nihil aliud esse quàm putridas quasdam veteris Paganicæ superstitionis reliquias, aliàs insinuavi; satísq; manifestò demonstravi in * Libro de *Animæ Immortalitate*, nullam esse talem cœlestibus corporibus insitam Divinitatem, qualem & antiqua *Superstitio* affirmavit & recentiores quidam *Philosophastri* volunt imaginari. Atq; hîc evidenter probaturus sum contra gloriosum hunc *Thrasonem*; Remotionem Deitatis ad illam à Terra distantiam planè esse impossibilem. Vix enim nunc dierum sunt qui nomen suum inter Philosophos ausi sint profiteri, qui motionem Terræ non æquè promptè agnoscunt ac realitatem *Antipodum* & *Sanguinis circulationem*. Hoc unicum igitur hîc rogare velim *Vaninum*, An non admissurus sit Solem in illo cœlo esse in quo is suam inesse imaginatur *Cœli Animam*? Et an cœlum hoc non extensum sit longè ultra Solem, sedésq; sit hujus suæ cœlestis Deæ? Nemo omnium, opinor, est qui hæsitabit quin statim ipsius vice responsurus sit, Rem extra dubium ità se habere. Quocirca continuò indè inferam, Quòd, licèt imperita illius Imaginatio nos in *Universi* loco quàm volet humillimo versari concipiat, sex mensium tamen spacio æquè longè supra vel ultra solem subvecti erimus quàm nunc sumus infra eum depressi, & tamen imaginabimur nosmetipsos æquè tunc depressos atq; antea. Quod planè innuit Tellurem Lunámq; in liquido Æthere natare, qui cùm ubiq; sit, necesse est & hanc *Vanini* Deitatem ubiq; similiter esse; quanquam illius degener animus adeò miserè sibi metuebat à tam sancto vicinio, nec opinionem poterat tam *præsentis Numinis* ferre. Atq; sic sanè motus *Telluris* annuus omnem illam superstitiosam *vim* detrivit & *sanctitatem*, quam antiquus Paganismus dederat, & *Aristotelici* etiamnum Athei datam volunt *Soli*, *Planetis* atq; *Stellis*, & vel inviti cogimur per Naturæ lumen humanámq; rationem, verum illud Principium agnoscere, à quo omnes res miraculosæ proveniunt, Deum utiq; ubiq; præsentem, in quo vivimus, movemur & subsistimus.

* Vide Præfat. sect. 4 & lib. 2. cap. 14.

6. Præterea,

6. Præterea, suppone *Prodigia* omnia, *Apparitiones* & *Vaticinia* mediante influentiâ cœlestium corporum fieri, his *Intelligentiis*, vel *illâ Animâ* cœli operantibus per ea in personas hominum ad inspirandos eos, commutantibúsq; Aërem in *Repræsentationes* ac *Visiones* quæ cum ipsis colloquantur, hoc velamentum tamen angustius est quàm ut fatuitatem hujus miselli *Sophistæ* contegat, cùm suppositio hæc seipsam planè destruat. Agnoscit enim has *Inspirationes* & *Vaticinia* vera esse, quæ sic à Sydereis illis virtutibus derivantur. Est verò evidens, qui maximè illustres Prophetæ fuerunt, versatos fuisse cum Angelis, cúmq; eis collocutos, atq; rem sic fuisse literis etiam mandâsse. Ut exempli causâ, Propheta *Daniel* cum *Gabriele* Angelo collocutus est, Christus etiam sermonem habuit cum *Mose* & *Elia* in monte *Tabor*, & *Moses* cum Angelo Dei in monte *Sinai*. Præterea *Christus* qui tam mirificè inspiratus erat cœlitúsq; adjutus, plus semel atq; iterum pronunciavit, bonos beatum manere statum post hanc vitam; Quæ omnia supponendo paulisper Dictata esse ac Repræsentationes *Influentiarum Astralium*, ex *Vanino* quæro quî fit ut ipse sapientior sit iis quibus tam miraculosa obtigit Assistentia; ut is utiq; has Angelorum visiones resciret tales non esse quales illi qui viderant, eas fuisse retulerunt; *Mosémq;* & *Eliam* non Spiritus fuisse *Mosis* & *Eliæ*, sed transitorias solummodo Figurationes Aëris à cœlorum *Influentiis* excitatas? Ex ipso porrò quærerem an non censet *cœlestem Assistentiam*, (quæ juxta propriam ipsius opinionem homines certiores facere potest de rebus post mille annos futuris (hujusmodi enim erat prædictio necis *Julii Cæsaris* in Senatu, quantumvis rei admodum contingentis) certò eos edocere posse, quibus illi visum fuerit tam mirificè opitulari, utrùm *Animæ humanæ mortales sint an immortales*, quod longè cognoscibilius est *æthereis* illis *Potestatibus* quàm illud alterum. Quamobrem miserum hoc Figmentum quo se ab agnitione *Angelorum* vel *Dæmonum*, & à subsistentia Animæ post mortem à qua adeò abhorret, eximere velit, nihil ipsi prodest, sed eum magis temulentum arguit, magísq; levem ac vertiginosum, dum veritatem hujusmodi narrationum admittit, & genuinas tamen negat earum consequentias, quàm illi sint qui ipsis narrationibus omnem derogant fidem.

7. Quod verò objicitur de *Christianitate* exturbante *Judaismum*, & de *Mahometismo* in multis Terræ partibus exturbante *Christianitatem*, partim falsum est, partim nihil ad Propositum. *Christianitatem* exturbâsse *Judaismum* propriè dici posse, valde falsum est. *Judaismus* enim maturescebat potiùs & adolescebat in perfectionem *Christianitatis*, quàm suffocabatur, sufflaminabatúrve adverso quoquo flatu Sydererum earum *Influentiarum* quas ille somniat. Videmus enim ut res progressæ sunt uno continuato Propositi tenore ab *Abrahamo* usq; ad *Christum*, quemadmodum vaticinia ac Prædictiones in sacris Paginis planè testificantur. Deus promisit *Abrahamo*, in illius semine omnes Terræ nationes felices fore. *Jacobus* in lecto moribundus, Politiam Judaicam ac Religionem non defecturam prædixit donec *Messias*, *Judæus* ac filius *Abrahami*, advenerit, ad quem Gentium confluxus futurus esset; atq; sic in * aliis vaticiniis quæ jam recitavimus & applicavimus. Unde manifestum est manum consiliúmq; esse Dei, (ut qui sibi firmiter constat, cujúsq; Sapientia ac Providentia ab extremo ad extremum se extendit) quæ hanc rem olim inceperint promoverintque, non tumultus, adversôsve flatus variorum aspectuum cœlestium corporum quæ nunc extruant, nunc destruant, pro diversitatibus ac contrarietatibus Schematismorum suorum & Configurationum.

Vide lib. 5. cap. 17 sect. 2.

* *Lib. 7. cap. 5. 7, 8.*

8. Nec quicquam profectò aliud præter levitatem animi inanémq; gloriam *Cardanum* poterat ad tam temerarium ausum incitare; ut *Servatoris nativitatem* calcularet, cùm & annus ejus natalis tam incertus sit apud exercitatissimos Chronologos, ipsáq; Astrologia res ità prorsus absurda ac frivola, quemadmodum mox demonstrabimus. Nec ullum ingenii specimen est sed crassæ impietatis, *Mahometismi* ortum *Judaismi* ortui & *Christianismi* tam audacter æquiparare; tanquam si *Moses*, *Christus*, & *Mahometes*, *Astrales Legislatores* pariter essent omnes, & à Stellarum Influentiis similiter adjuti & inspirati. Opinio sanè quâ *Vaninus* tam mirificè oblectatur, ut loco stare nesciat dum hanc sententiam è *Cardano* commemorat, ità totus agitatur inebriatúrq; gaudio. Cæterùm hanc exultationem ejus admodum puerilem esse & nullo subnixam fundamento, tum ex eo apparet, quòd vaticinia, Divinas leges & Miracula *Stellarum influentiis* falsò attribuat, (qui superstitiosus sanè error est ex veri Systematis Mundani ignoratione profectus) tum etiam (id si verum esset) quòd *Mahometem* (qui versutus vir erat & purus putus Politicus, qui nec miracula edere poterat nec vaticinari) Legislatorem tamen imaginetur miraculosâ cœlorum vi excitatum, tali utiq; quæ Divinos Legislatores ac Prophetas ad vera edenda miracula instruat.

instruat. Quibus addere potes ridiculam pervicaciam hujus perversi Sophistæ, cui quantò plus concedimus earum rerum pro quibus tantoperè contendit, (quòd *Mahometes* scilicet etiam Propheta sit ἀσέμνευτος & ab *Anima cœli* illuminatus, quod juxta illius opinionem altissimum firmissimúmq; est Miraculorum Divinæq; Sapientiæ Principium) eò locupletius Testimonium habemus contra ipsius vecordiam, qui existentiam Dæmonum tam obstinatè negat & subsistentiam Animæ post mortem. Quæ apertè affirmantur etiam ab hoc tertio teste quem ipse introduxit. Ac proinde cùm ab ejusmodi veritatibus quæ à cœlestibus corporibus pro certo dictatæ sint, tantoperè abhorreat, nisi superbiæ excessus & arrogantiæ occæcâsset Judicium sensúq; eum privâsset; non potuisset sanè quin speciatim aculeato illo *Satyristæ* dicto sentiret se pungi.

O curvæ in terris animæ & cœlestium inanes!

Verùm lassato nimiùm, vagos insequendo ac flexuosos levium horum & fugitivorum Ingeniorum volatus mihi fatiscit Spiritus; Quorum temerariæ cogitationes, imaginationésq; subsultoriæ æquè quidem numerosæ sunt ac debiles & invalidæ contra firma & immota Fundamenta *Rationis* solidæ ac *Religionis*.

9. Oporteret jam ad quartam *Tractatûs* partem transire nisi quòd intolerandæ impudentiæ *Cardani* in calculando Servatoris Nativitatem consideratio, & nefaria *Vanini* super ea re exultatio (tanquam si Religio omnis nihil esset aliud nisi Influentia Naturæ & transitorius Stellarum Flatus) invitet imò cogat me provocétq; ad retegendam execrabilis ipsorum artis vanitatem, in qua conspirârunt ad blasphemandum Deum & ad reddendam Religionem contemptibilem hominibus atq; inutilem.

CAP. XVIII.

1. *Argumenta plausibiliora pro Arte Astrologica proposita.* 2. *Prima Rudimenta dictæ Artis.* Qualitates Planetarum *ipsarúmq; penetratio per terram.* 3. *Quòd Terra ipsis æquè pervia est atq; Aër, déq; divisione* Zodiaci *in* Trigonos, *&c.* 4. Essentiales dignitates *Planetarum.* 5. Dignitates *eorum* Accidentales. 6. *De duodecim* Domibus cœlestibus, *& de quinq; modis erigendi* Schema. 7. *Quàm necessaria sit accurata momenti temporis cognitio, veræq;* Longitudinis *&* Latitudinis *loci.* 8. Directio *quid sit, & qui præcipui* Directores *vel* Significatores. 9. *De* Apheta *&* Anæreta, *déq; tempore quando* Anæreta *fatalem ictum infligat.*

1. BRevem igitur hanc digressionem faciemus ut exponamus vobis ante oculos extremam ineptiam & futilitatem falsò nominatæ Artis *Astrologiæ*; Cujus præcipuæ rationes generales, particulariáq; Principia hæc sunt quæ sequuntur.

1. Primò, afferunt, Rem esse citra omnem fidem, tam innumerabilem Stellarum multitudinem, quarum lux non magni sanè momenti sit, nec positio ipsarum tam exquisita ut ornamento mundi multùm inserviat, in nullum alium finem factam esse quàm ut aspectentur. Quamobrem aliud aliquod Mysterium, inquiunt illi, subesse oportet, Stellásq; abditis quibusdam Influentiis esse præditas, ac peculiares suas virtutes habere singulas, æquè distinctas quidem atq; herbas florésq; campi, ipsorúmq; artem Astrologicam esse, quæ harum profitetur scientiam.

2. Rursus, Terra & Aqua cùm sint, ut videmus, corpora adeò simplicia, varias istas Naturæ productiones, absq; infinita hac varietate cœlestium corporum, Stellarum utique, diversísq; earum Influentiis in Terram fieri non posse. Hoc magnus eorum Hyperaspistes *Christophorus Heydonus* tanquam Principale argumentum in eorum causam perquam acriter urget.

3. Tertiò, manifestum esse, quòd *Luna* humidam habet Influentiam, quódq; in Pleniluniis plerorumq; Animalium Cerebra, Æturorum oculi, Conchyliúmq; viscera in majorem molem intumescunt, quódq; Noviluniis vicissim imminuuntur.

4. Quartò, Lunam etiam (quod non sine admiratione observamus) Fluxum Refluxúmq; Maris gubernare, ejúsq; Influentiæ effectus perinde quando sub *Horizonte* est à nobis cerni atq; cùm supra, quando propè à *Nadir* nostro abest atq; cùm propè

abest

abest à *Zenith*. Unde, inquiunt illi, manifestum est, cœlestia corpora non solùm vim aliquam habere atq; Influentiam præter lucem, sed & subtilem magìs, magísq; penetrantem quàm est ipsa Lux; quippe quæ viam sibi fodere potest per ipsam Terræ crassitiem, effectúmq; in parte ejus ulteriori sortiri. Quorum utraq; ut ut miranda, ab acu magnetica porrò confirmant, quæ stellam Polarem tam constanter spectat, etiam ultra Tropicum *Capricorni* posita; ubi *Polus Borealis* viginti trigintáve gradus infra Horizontem occulitur. Unde manifestum est, inquiunt illi, Influentiam stellæ *Polaris* per ipsa Telluris viscera penetrare, insignéq; argumentum est secretæ ac irresistibilis virtutis reliquorum corporum cœlestium.

Quintò, *Stationem*, *Directionem*, & *Repedationem* Planetarum rem esse tam miram & mysterio plenam, ut non verisimile sit quòd inæquales hæ motiones ederentur, nisi irregulares istæ hàc illàc excursiones, istæ retrogressiones progressionésq; opus aliquod alabratorium esset, quoddámq; nendi ac texendi fata fortunásq; rerum ac Personarum in mundo hoc inferiori, artificium. 5.

Sextò & ultimò, Experientiam Anniversariam nos docere, quòd accessus Solis mundum renovat, annuámq; facit Resurrectionem Plantarum & Insectorum, taliúmq; Animalium quæ ex putrifactione gignantur, nullúmq; alium patrem habeant, præter flammanti barbâ Solem. Itaq; unus hic Planeta si tam miranda perficit, reliquos proculdubiò planetas stellásq; fixas factas non esse frustrà, sed suas virtutes habere atq; operationes æquè ac ille, quorum efficaciam & influentiam, nostræ, inquiunt hi Stellarum Aspectatores, artis est, præcisè ac particulatim definire. Adjicere huc deniq; potes, si lubet, ex *Origano*, Fervorem *Caniculæ*, humidámq; Influentiam *Hyadum* & *Arcturi*. Hæ sunt generales Rationes maximè plausibiles quibus hi Impostores professionem suam suffulcire conantur. Verùm nunc præcipua principia particularia, primáve Rudimenta describemus hujus adeò adamatæ Scientiæ, quemadmodum illi eam existimatam volunt, atq; utrisq; tunc ordine respondebimus. 6.

2. Quamobrem, secundùm *Origanum* (quem præcipuè secuturus sum in his Astrologicis Principiis describendis, non omnibus quidem sed quotquot descripsisse sufficiat; nec ulla sum descripturus quæ ipsi pro Principiis non agnoscant, nec omissurus ulla quæ æqualis momenti sint cum his quæ describo.)

Primùm, ab ipsis docetur, *Planetas* maximam habere influentiam in terrestria corpora; verùm *stellas* simul *fixas* æquè ac illos virtutes habere adeò potentes ut ipsa Telluris penetralia permeent. E planetis *Solem* calidum esse, & humidum magìs quàm aridum, *Martem* calidum esse & vehementer aridum, *Saturnum* aliarum stellarum influentiam calidam impedire, summóq; gradu esse frigidum, quemadmodum & siccum. Ab his duabus qualitatibus quæ principiis vitæ contrariantur *Saturnum* vocari *Infortunam* majorem, *Martem Infortunam* minorem, quippe quòd calor vitæ non est contrarius, quamvìs ariditas sit. *Jupiter* etiam æstimatur *Fortuna* major, quoniam sufficientem humorem habet cum calore temperatum. Verùm *Venus Fortuna* minor, utpote cujus humiditas calorem ejus excedit. Ab hac distinctione *calidi*, *frigidi*, *aridi* & *humidi*, Planetæ etiam dividuntur in *Masculinos* & *Fœmininos*, *Diurnos* & *Nocturnos*, &c. Adeò ut si hæ suppositiones de *Ariditate*, *Humiditate*, *Frigiditate* & *Caliditate* corruerint, reliqua omnia simul cum ipsis sint corruitura.

3. Cæterùm illud Principium, ut ego quidem existimo, observatu magìs dignum est quod jam perstrinximus; nempe Stellarum Planetarúmq; Influentias liberè per terram transire. Prout in illo *Ptolemæi* Aphorismo innuitur, qui ab *Origano* citatur. *Masculescere* & efficaciores dici Planetas qui ab *Horizonte ortivo* vel *occiduo* deducuntur ad *Meridianum* supra vel infra terram, *effœminari* verò qui contrà. Quod planè indicat influentias eorum æquè facilè per Terram transire ac per Aërem. Alioqui proculdubiò illi Planetæ qui tendunt ab *Horizonte* occiduo versus *meridianum* sub terra, damno ac debilitatione, quantùm ad effectus, afficerentur. Illud etiam hac Hypothesi nititur, (*Tellurem* scilicet *Stellarum Influentiis* nulli esse impedimento;) Nempe quòd *Jupiter Consignificator* existens in domo secunda denotat divitias, & quò plures Planetæ in domo sexta sunt, eò magìs subjectum esse morbis qui nascitur. Stellásq; fixas & Planetas potentissimè agere in *Cardinibus* cœlestium Thematum, è quorum tamen numero *Imum cœli* est unum. Quæ quidem omnia Terram supponunt æquè perviam cœlestibus Influentiis atq; ipsum Aërem.

Ut omittamus alias *Signorum* divisiones in *Mobilia*, *Fixa*, & *Bicorporea*, in *Masculina* & *Fœminina*, &c. describam solummodò divisionem illorum magìs celebrem, in *Trigonos*. Ut in *Trigonum Igneum*, Arietem, Leonem Sagittarium; *Terreum*,

reum, Taurum, Virginem, Capricornum; *Aëreum*, Geminos, Libram, Aquarium; *Aqueum*, Cancrum, Scorpionem, Pisces.

4. Perbellas etiam res nos docent de *Dignitatibus* Planetarum, quæ sunt aut *Essentiales* aut *Accidentales*. *Essentialis dignitas* nihil aliud est nisi incrementum innatæ virtutis Planetæ ex eo quòd in hoc vel illo loco sit *Zodiaci*, quemadmodum *Origanus* definivit.

Prima *Essentialis* dignitas est *Domus* Planetæ. Exempli gratiâ, *Leo* est domus *Solis*, *Cancer*, *Lunæ*; & propterea quòd plura sunt *Signa* quàm *Planetæ*, in sortem reliquis cedit ut binas singuli habeant domos; cum tali aspectu ad domos *Luminarium* qui bonitatem vel malignitatem naturæ eorum maximè condeceat. Verbi causâ, *Capricornus* & *Aquarius* Infortunati *Saturni* domus esse debent, quoniam eorum aspectus *Luminarium* domibus est *oppositus*. *Sagittarius* & *Pisces* domus *Jovis* quia eorum aspectus ad supradictas domos *Solis Lunæq*; benignus est, utpote *Trinus*. Verùm *Mars Arietem* & *Scorpium* pro suis domibus habet, quippe qui cùm ipse sanè malignus planeta sit, domos suas habere debet ad domos *Solis* atq; *Lunæ* maligno aspectu sitas, nimirum in *Quartili*, &c. Et quemadmodum in suis esse domibus *Dignitas* est, ità in *Signo* opposito versari, nuncupatur *Exilium* habetúrq; pro magno Planetæ *Detrimento*.

Secunda *Essentialis* Dignitas est *Exaltatio*; utì *Aries exaltatio* est *Solis*, quoniam illius Efficacia tam conspicua est in Vere, & propterea *casus* ejus debet esse in *Libra*: Quæ è contrà *exaltatio* debet esse *Saturni*, cùm ille Planeta temperamento frigido sit, contrà ac fit in *Sole*. *Caput Draconis* etiam exaltatur in *Geminis*, quemadmodum *Albumasar* ex *Hermete* nos docet, & deprimitur rursus in *Sagittario*.

Tertia *Essentialis* Dignitas est *Triangularitas* sive *Triplicitas* quâ Planetæ quidam suorum Trigonorum constituantur τριγωνοκράτορες. *Sol* & *Jupiter* Trigoni *Ignei*; *Luna* & *Venus* Trigoni *Terrei*; *Saturnus* & *Mercurius* *Aërei*; & quia octo Planetæ non sunt sed septem solummodò, *Mars* solus est *Aqueæ* Triplicitatis *Trigonocrator*. Omitto quicquam dicere de ὁριοκρατορίᾳ sive *dignitate Terminorum*, qui ad duo *Luminaria* nihil spectant.

Carpentum, quod quinta dignitas est, non est nisi coacervatio quatuor præcedentium. *Persona* vel *Almugea* est quando eadem est Configuratio *Solem Lunámve* inter & alium Planetam, quæ est inter ipsorum domos. *Decanatus* est Præfectura Planetarum super singulos denos gradus signorum in *Zodiaco*. Ut *Martis* super primos denos gradus *Arietis*, *Solis* super secundos, *Veneris* super tertios; *Mercurii* super primos denos gradus *Tauri*, *Lunæ* super secundos, *Saturni* super tertios, & sic deinceps secundùm ordinem Planetarum, usq; dum omnes deni gradus *Zodiaci* peragrati sint.

Ultima Essentialis dignitas est *Gaudium*. Quod iis tantum Planetis competit qui duas habent domos, atq; tunc accidit quando Planeta collocatur in illa domo quæ naturæ suæ maximè conveniat.

Præcipuæ harum *Dignitatum* sunt *Domus*, *Exaltatio* & Triplicitas. Prima enim quinq; potestates habet, secunda quatuor, tertia tres. Verùm ὁριοκρατορία duas tantùm habet, & *Almugea* & *Gaudium* non nisi unam singulæ.

5. Dignitates *Accidentales* oriuntur vel ex eorum positura ad *Solem*, vel ex motu in suis orbibus, vel ex mutua sua Configuratione.

Respectu Positeræ ad Solem, aut sunt in *Cazimi*, aut *Combusti* sive ὕπαυγοι, aut à *Combustione liberi*, aut *Orientales* & *Occidentales*. Esse in *Cazimi* est corporaliter jungi cum *Sole*, impertitq; Planetæ quinq; fortitudines. Esse *combustum* sive ὕπαυγον est distare decem vel quindecim gradus à *Sole*. Hæc Positio quatuor vel quinq; *detrimentis* Planetam afficit. *Liberum* verò esse à *Combustione* quinq; fortitudines addit. *Saturnus*, *Jupiter* & *Mars* à *conjunctione* sua usq; ad *oppositionem* cum Sole *Orientales* sunt & lucrantur duas fortitudines; verùm ab *oppositione* sua usq; ad *conjunctionem* sunt *Occidentales* & duo patiuntur detrimenta.

Respectu motuum Planetæ sunt *Directi* vel *Retrogradi*, *Celeres* vel *Tardi* aut *Stationarii*. *Directio* quatuor habet fortitudines, *Retrogradatio* quinq; debilitates, *Statio* debilitates duas.

Configuratio sive *Aspectus* est *Sextilis*, *Quartilis*, *Trinus*, *Oppositio* & *Conjunctio*. *Conjunctio* benignorum Planetarum quinq; addit Fortitudines, malignorum Debilitates quinque. *Sextilis* & *Trinus* benigni aspectus sunt, *Quartilis* & *Oppositio* maligni, &c.

6. Cæterùm ut propiùs ad culmen Artificii ascendamus, describemus jam scitas istas quas fecerunt Cœli formationes in *Domos Duodecim*, in Astrologicorum suorum

Schematum

Schematum *Erectione* notatas. Prima domus incipit ab *Horizonte orientali* & numeranda est secundùm ordinem Signorum Orientem versùs, vocatúrq; *Horoscopus* & *Domus vitæ*. Secunda ἀναφορὰ & *domus Lucri*. Tertia θεὰ & *domus Fortunæ*. Quarta ὑπόγειον, *Imum cœli* & *domus Patrimonii*. Quinta ἀγαθὴ τύχη & *domus Liberorum*. Sexta κακὴ τύχη & *domus Ægritudinum*. Septima δύσις & *domus Nuptiarum*. Octava ἐπικαταφορὰ & *domus Mortis*. Nona θεὸς & *domus Religionis*. Decima μεσουράνημα *Cor cœli* & *domus Honorum*. Undecima ἀγαθοδαίμων vel *domus Amicorum*. Duodecima κακοδαίμων vel *domus Carceris*. Harum domuum singulæ suum habent *Consignificatorem*. Prima domus *Saturnum*, secunda *Jovem*, tertia *Martem*, quarta *Solem*, & sic deinceps juxta Ptolemaicum ordinem Planetarum. Secundùm quem etiam constituunt suos χρονοκράτορας vel *Alfridarios* tribuentes Planetis per successionem dominium septenne à nativitate. Primum utiq; septennium *Lunæ*, Secundum *Mercurio*, Tertium *Veneri*, &c.

Jam verò hæc *Schematis Erectio* distributióq; cœlorum in Domos duodecim, modis fit non paucioribus quinq; quemadmodum refert * *Origanus*. Primus est *Julii Firmici*, qui Circulos ità per polos *Zodiaci* ducit ut incipiendo à communi Sectione *Eclipticæ* & *Horizontis* Orientalis tota *Ecliptica* in duodecim partes æquales dispescatur. Secundus est *Aben-Ezræ*, qui *Æquatorem* dividit in duodecim æquales partes, (ut alter *Zodiacum*,) quatuor magnos ducendo Circulos per mutuas sectiones *Horizontis* & *Meridiani*, & per trigesimos gradus *Æquatoris* ab *Horizonte Orientali* numerandos. Tertius est *Campani*, qui Principalem *Verticalem* in duodecim æquales partes circulis dividit per communes intersectiones *Horizontis* & *Meridiani* ductis. Quartò, *Alcabitius* circulos ducit per Polos mundi, & certa quædam puncta æquidistantia in semidiurno & seminocturno arcu *Ascensionis* Eclipticæ. Et postremò *Porphyrius* duas orientales partes *Zodiaci Horizonte* & *Meridiano* supra infráq; interceptas, in trinas partes dividit æquales. Tot utiq; modi sunt ædes extruendi Castelláve in Aëre.

* De motibus, part.2.cap.11.

7. Ut *Erectio Schematis* Infantis fatum verè possit prædicere, tempus Nativitatis accuratè cognoscendum est. Nam unum gradum si peccaveris in tempore Nativitatis, totius anni errorem in prædictione progignet; si minuta quinque, errorem mensis, &c. In quem finem etiam necessarium est cognoscere *Longitudinem* & *Latitudinem* Loci.

8. Post *Erectionem* tam exquisiti *Schematis* præcipua vitæ humanæ Accidentia se prædicere posse prætendunt, ídq; vel per *Profectionem Annuam* & *Transitionem*, vel per *Directionem*. Ultimâ Principalis est, ac proinde nè aures vestræ miserâ ac prodigiosâ horum Præstigiatorum Barbarie nimium quantum onerentur, postquam primam è duabus prioribus, *Aspectibus* omninò niti notavero, *Transitionémq*; nihil aliud esse quàm Planetæ transitum per *Nativitatis* loca sive sua, sive aliorum Planetarum, sive *Horoscopi*, &c. animum postmodùm ad aliquantò pleniùs ex * *Origano* definiendam vobis naturam *Directionis* adjiciam. Quæ est *inventio arcus Æquinoctialis, qui circulis* Positionum *duobus intercipitur, trajectis per duo loca* Zodiaci, *quorum unum* Significator, *alterum* Promissor *occupat, & unà cum arcu Eclipticæ vel ascendit vel descendit in data Sphæræ habitudine respectu circuli Positionis sub quò alter eorum jacet*. Terminus à quo computatio fit est *Significator*, terminus ad quem *Promissor*. Ut si *Sol* dirigatur ad *Martem*, *Sol* significat dignitates, & *Mars* naturam earum dignitatum, & distantia temporis computatur per *Directionem*. Omitto omnes Planetas omnésq; Domos capaces esse *Directionis*, si accuratè Schema examinare velimus. Verùm præcipui *Directores* vel *Significatores* sunt, 1. Ἀφέτης, quem *Arabes* vocant *Hylech* ab חלך, *Latini Emissorem* vel *Prorogatorem vitæ*. 2. *Luna* pro affectibus animi. 3. *Sol*, etiam tunc cùm Ἀφέτης est pro conditione vitæ ac dignitatum. 4. *Horoscopus*, pro sanitate ac peregrinationibus. 5. *Medium cœli*, pro nuptiis & procreatione liberûm. 6. Κλῆρος τύχης vel *Pars fortunæ* pro incremento vel decremento Divitiarum.

* De motibus, part.2 cap.15.

9. Verùm præcipuus omnium est Ἀφέτης ut qui vitam ipsam respicit, qui ad Ἀναιρέτην dirigitur sive *Interfectorem*. Qui est aut aliquis, putà, Planeta qui præsens est in octava domo, ut *Saturnus* vel *Mars*, aut *Almuten* domûs octavæ vel Planeta cum *Almuten* conjunctus, vel *Almuten* Planetæ, vel deniq; *Almuten* Domini octavæ Domûs. Cæterùm magnum jam mysterium est, atq; id sanè Tragicum, quòd simul atq; Ἀφέτης ad locum Ἀναιρέτου venerit, hoc est, *Emissor* ad locum *Interfectoris*, væ tunc Infantulo quòd unquam sub tam inauspicato sydere natus sit; nullum enim tunc restat effugium, quin mortem moriatur. Nec sane * *Alcochodon* ejus vel *Almuten Hylegii* quicquam ipsi profuturus est postquam *Hylech* sive *Emissor* in Ἀναιρέτου seu cœlestis illius Lanii manus inciderit.

* Alcochodon *est stella virtutis ex qua de annis quibus natus secundùm Naturæ cursum victurus est, indicium sumitur, nisi ratione directionis vel alterius violenti & subiti casûs vita nati subitò abrumpatur. Vide* Origan. *de effect. part.* 13.

 Hæ

Hæ sunt maximè Fundamentales maximéq; solennes Nugæ seu Ineptiæ (nam sic appellari oportet) totius ipsorum Artis, ad eásq; jam reverà tales esse demonstrandas, postquam ad generales illas *Rationes plausibiliores*, quibus seipsos suffulcire volunt, respondero, seriò animum appellam.

CAP. XIX.

1. *Stellas Planetásq; suo usu non carere quamvìs nulla sit veritas in Astrologia.* 2. *Quòd Stellæ non sunt causæ varietatis rerum productarum in hoc mundo inferiori.* 3. Lunæ *humefactivam vim sensibilem nullum esse argumentum pro influentia reliquorum Planetarum & Stellarum.* 4. *Nec* Fluxum *ac* Refluxum *Maris, Directionémve Acûs ad Polum Borealem.* 5. Stationem & Repedationem *Planetarum argumentum esse adversùs Astrologos.* 6. *Influentiam* Caniculæ, Hyadibus & Orioni *attributam, suam non esse sed* Solis, Solísq; *Influentiam solummodò esse calorem.* 7. *Leves occasiones Inventionis illarum* Dignitatum *Planetarum quas* Exaltationes *vocant &* Domos, *quemadmodum &* Aspectuum. 8. *Inscitia Astrologorum in præferendo Planetas Stellis fixis ejusdem apparentis magnitudinis, & in Figmento* primarum qualitatum *Planetarum, earúmq; quæ indè ortæ sint.* 9. *Temeritas in assignando corporum cœlestium Influentiis tam liberum per terram transitum.* 10. *Absurda Divisio signorum in* Mobilia & Fixa, *ridiculáq; Effecta quæ attribuunt* Trigonis, *unà cum demonstratione Falsitatis illius Figmenti.* 11. *Confutatio* Dignitatum Essentialium. 12. *Quemadmodum &* Accidentalium. 13. Erectionis Thematum *subversio ac distributionis Cœlorum in duodecim Domos.* 14. *Inscita professio accuratæ cognitionis momenti partûs Infantis.* 15. *Confutatio* Animodar & Trutinæ Hermetis. 16. *Vt & Methodi rectificandi Nativitatem per* accidentia nati. 17. *Provocatio Autoris ad peritos, si non totam falsò nominatam Artem Astrologiæ fundamentaliter confutavit.*

1. QUamobrem, ad primum generalem obtentum, Quòd ipsa existentia Stellarum Planetarúmque, si Arti Astrologicæ nihil veri subesset, in nullum usum foret, respondeo, Quòd etiamsi certæ quædam in ipsorum singulis virtutes essent & Influentiæ, non sequitur tamen eas horum arte detegi posse: Et deinde, Quantumvìs nullæ virtutes essent in stellis fixis præter lucem & calorem, non indè concludi eas in nullum usum fore; Propterea quòd recentiores peritioréśq; Philosophi tot * Soles esse statuerunt. Quam Hypothesin Astrologos priùs confutare oportet quàm vim ullam valeant primo argumento inesse, evincere. Et quantùm ad Planetas iidem insinuârunt, eos etiam istiusmodi aliquem usum habere posse, cujusmodi habet nostra tellus, hoc est, matres esse posse aliquorum Animalium, quanquam nihil de eorum natura definiverunt, quò ipsorum opinio magìs innocua sit & irreprehensibilis; ut in se sanè est admodum probabilis: Propterea quòd Tellus æquè ac *Saturnus, Jupiter* & reliqui, circa *Solem* movetur & æquè Planeta est atq; ipsorum quisquam, quemadmodum præstantissimi Astronomorum nunc dierum non dubitant affirmare. Quod quidem primum hunc generalem Astrologorum obtentum prorsus enervat.

* *Vide lib.* 3. *c.* 1. *sect.* 6. *Item Immortal. lib.* 3. *cap.* 19. *sect.* 4, 5, 6.

2. Ad secundum respondeo, *Stellas* non esse nisi *Luminaria* quædam ejusdem Naturæ cujus est ipse Sol, sed aliquantò longiùs remotas, ità ut ejusdem ferè generis sit ipsarum etiam contributio. Et præterea nihil esse quod subtilem illarum Influentiam defendat excludátve, etiam secundùm Astrologorum sententiam; ac proinde etiamsi esset hæc inter ipsas varietas, tamen, cùm universa hæc varietas ad quodlibet Terræ punctum perinde pertingat, productum semper idem fore, nisi particulæ Terræ ab alia aliqua causa diversificarentur, quemadmodum reverà fit. Et Tertiò, nec ipsarum varietatem nec cœlorum influentias, si merè sint materiales, sufficientes causas esse rerum in hoc infimo orbe productarum. Quartò, materiam cœlestem ubiq; esse, Terrámq; in ea natare ut lignum in aqua, adeò ut nihil opus sit ad tam remotas & incognitas causalitates recurrere. Et postremò, universalem illum λόγον σπερματικὸν seu *Spiritum Naturæ* ubiq; pariter esse paratum ad formandam materiam in hujusmodi Figuras ac virtutes ad quas dispositio ejus maximè propendeat. Atq; hoc profectò satis est & fortean plus satis ad contundendam aciem argumenti supradicti Astrologorum *Hyperaspistæ*.

3. Equidem

3. Equidem agnosco *Lunam* in plenilunio suo res quasdam tumefacere. Quod effectum tum sensibile & palpabile est, tum etiam rationi consonum, propter proximitatem ejus, reflexionémq; Radiorum Solarium ab ipsius corpore. Qui cùm moderatæ tantùm virtutis sint, liquefaciunt Aërem ac vapores in magis insinuantem Humiditatem, nec eos dissipant quemadmodum directi ejus Radii faciunt interdiu. Quem effectum non dubito quin quivis alii Planetæ præstare possent, si ità collocarentur ut discus eorum appareret æqualis magnitudinis cum disco Lunæ, ipsáq; in locum alium amandaretur. Verùm ab hujusmodi & rationabilibus & palpabilibus effectis *Lunæ* concludere quòd alii etiam Planetæ Stellæq; fixæ æquè potentes affectus in nos habeant, quos tamen nec ratione nec experientiâ licet deprehendere, intoleranda est vesania.

4. Potéstq; quid consimile de *Fluxu* & *Refluxu* Maris responderi; Cujus Phænomeni rationem satìs probabilem *Cartesius* tradidit Princip. Philos. part. 4. Ellipsin scilicet cœlestis materiæ angustari per *Lunæ* corpus quod facit ut Æther celeriùs fluat: quæ perspicua & Mechanica est Phænomeni solutio, talísq; quæ sano sensu intellecta possit esse vera. Et deinde certâ experientiâ invenimus hunc *Fluxum* & *Refluxum* à cursu Lunæ dependere, ità ut nulla fraus hac in re subesse posset aut deceptio. Cæterùm ubi nulla ratio est nec sufficiens experientia, quòd hoc illius causa sit, alterum alterius causam fingere, à Rationis legibus porsus est alienum. Et ad *Magnetem* quod attinet Stellámq; *Polarem*, quod suprà dixi hîc repeto; nempe primùm minimè consequens esse, ex eo quòd quædam sint à cœlis effecta sensibilia, certa, & constantia, ut statim, quæcunq; libuerit effecta ab hac vel illa particulari stella procedere, citra omnem debitam Experientiam & Rationem nobis liceat imaginari. Et tum postea, non tam *cœli* Influentiam esse quàm *terræ Magnetismum* in quo hæc directio acûs versùs Boream consistit. Acus enim variat in certis quibusdam Meridianis & tria ferè milliaria à *Rosseburg* oppido prope ipsum Angulum ubi Mare *Finnicum* & sinus *Finnicus* junguntur, in medio multorum scopulorum in gyros se ducit, nec sic facere desinit per integri milliaris spacium. Quòd ulteriori demonstrationi est directionem Acûs à magnetismo Terræ dependere. Et certè si Eventa quæ Astrologi prædicere prætendunt tam firmiter ac manifestò eas causas quas ipsi afferunt, indigitarent, (hunc puta Planetam, vel illam Planetarum Configurationem Stellarúmve) quàm Acus Terræq; axis Boream, etiamsi nullam harum rerum rationem reddere possent, ego tamen facilè ipsorum artem probarem. Verùm cùm tam perspicuæ sint demonstrationes contra Artis Fundamenta, nec ulla pro ipsis experientia certa, hæ particulares Allegationes de *Luna* stelláq; *Polari* nihil omnino momenti ipsis addere possunt.

5. *Statio* verò & *Retrogradatio* Planetarum contra ipsos satìs præstabile est argumentum, ostenditq; quàm fatua & imaginaria res sit tota hæc ipsorum Ars quæ tam crassis erroribus nititur. Nam qui verum Mundi systema intelligunt satìs nôrunt ista Phænomena realia non esse sed duntaxat apparentia. Quod valdè turpem sanè hisce Astrologis inurit labem. Verùm hoc nobis iterum mox occurret.

6. Ad ultimum respondeo, Quòd nec *Canicula* nec *Arcturus* nec *Hyades* nec *Orion* ullos istiusmodi effectus existimantur habere cujusmodi ipsis attribuuntur, nisi tunc cùm *Sol* in talibus locis sit Zodiaci in quibus ipse absq; eorum ope eosdem esset producturus. Atq; idcirco mendosè id attribuunt istis stellis quod reverà virtuti caloris *Solis*, quippe propiùs ad nos accedentis aut diutiùs nobis imminentis, est acceptum referendum. Et quantùm ad rabiem *Canis* quæ jam multùm quidem deferbuit, quàm cicur Animal putas eum fore postquam Æquinoctiorum Anticipatio latibulum ipsi ad *Capricornum* usq; depressum assignaverit, si mundus utiq; tamdiu sit duraturus? Hæc certè ut schemata quædam Poëtica ferri possunt, (quale est illud *Virgilii*, qui quod ad *Solem* pertinet *Signis* attribuit,

> *Candidus auratis aperit cùm cornibus annum*
> *Taurus*)

verùm severitatem *legum Artis*, quæ propriè nos loqui jubent nec realem causalitatem rebus circumstantibus concomitantibúsve ascribere, nunquam poterunt sufferre. Cæterùm quod Solis efficaciam spectat, eam neutiquam negabo, nec tamen agnoscam aliter quàm quoad generalem Influentiam caloris, qui fovet excitátq; seminalia rerum Principia in perfectionem atq; *Actum*. Quod nihilo plus Mysterii habet quàm illa *Ægyptiorum* ancillarúmq; *Liviæ* ovis incubatio exclusióq; pullorum absq; ope Gallinæ, id quod Sol *Struthiocameli* ovis frequenter præstat in arena re-

 lictis.

lictis. Agnoscámq; præterea reliquas Stellas non frustrà esse sed ad debitam distantiam suos edere effectus. Quales nec ipse Sol potest postquam remotus sit ad Tropicum *Capricorni*, quo radii ipsius fiunt magis obliqui. Quàm nihil igitur putas eum effecturum si æquè longè amotus esset atq; ipsæ stellæ fixæ, quarum omnium Influentiæ simul conjunctarum Absentiam ipsius brumali Tempore supplere non possunt? Unde manifestum est quàm valde inepta sit illatio, remota scilicet Stellarum Planetarúmq; corpora in nos vim aliquam habere, propterea quòd *Sol* & *Luna*, qui tam propinqui nobis sunt, habeant, qui tamen si æquè longè distarent, Influentia eorum proculdubio æquè insensibilis futura esset atq; quinq; Planetarum stellarúmve fixarum.

7. Et tamen tam intoleranda est Impudentia Inventorum Astrologiæ, ut tales proprietates etiam aliis Planetis Stellísq; passim attribuerint, quarum attribuendarum rationem solummodo habeant, si omnino uspiam, in duobus *Luminaribus*. Ut exempli causâ, Quia sensibilem aliquam mutationem in Aëre & Terra circa introitum *Solis* in *Arietem*, observare poterant, illud certè signum *Exaltationem* Solis statuere tolerabilius erat Figmentum. Nunc verò hinc, *Exaltationis* loca etiam aliis Planetis decernere, ut *Taurum Lunæ*, *Libram Saturno*, erraticus quidem & temerarius est, ab una levi occasiuncula, ad res, ubi nihil est consimilis Rationis aut Experientiæ, transultus & excursio. Similiter, Quia data erat aliqua intimatiuncula quâ *Leonem*, *Solis domum* constituerent, cùm illius calor tunc maximè sit sensibilis, & *Cancrum* domum *Lunæ*, quippe quæ tunc nobis maximè verticalis est, reliquis hinc etiam Planetis domos impertierunt binas singulis absq; omni sanè verecundia & acumine; quandoquidem nulla est ratio nec effectum quod huc aptè quadret.

Et postremò, quantùm ad *Aspectus*, verisimillimum sanè est sensibiles varietates Phasium Lunæ in *Oppositione*, *Trino* & *Quartili*, primam dedisse occasionem notandi eos: Cúmq; res aliæ acciderent quanquam nihil prorsus à cursu Lunæ dependentes, nimirum ut septimus quisq; Dies in morbis acutis sit *Criticus*, útq; ad istas plerunq; vices maximi fierent tumultus & alterationes in ægro, *Quartilisq;* *Lunæ* Aspectus etiam contingeret post septem circiter dies à *Conjunctione*, & deinde post alios septem dies esset in *Oppositione*; Naturalis hic fermentationum circuitus in morbis acutis, ipsis profectò occasionem in his rebus dedit calumniandi *Lunam*, illiúsq; gratiâ opprobriis afficiendi aspectus *Oppositionis* & *Quadraturæ* in reliquis omnibus Planetis. Tam leves Indicatiunculæ, quàm hæ sunt, maximè solida sunt structuræ Phantasticæ Artis Astrologiæ fundamenta; contra quam aliquantò jam propiùs bellicas nostras machinas admovebimus, itáq; quassabimus & proteremus ut nè in Imaginationibus quidem hominum locum deinceps sit inventura.

8. Ut incipiamus igitur à primo Principiorum eorum quæ proposuimus; Quòd Planetas stellis fixis præferant (illos intelligo qui tam remoti sunt ut non majoris magnitudinis quàm illustriores Stellæ appareant) omni caret ratione; Cùm Planetæ non sint nisi inertis materiæ acervi, nostræ Terræ non dissimiles, nullúmq; lumen habeant præterquam quod à Sole mutuantur. Illa enim quæ videtur innata Lux *Lunæ* non est nisi Reflexio Radiorum Solarium à Terra. Quamobrem activitas eorum & Influentia meritò debet minor æstimari quàm stellarum fixarum, quæ non mutuatitio sed innato Lumine micant. Et quantùm ad pervicacem ipsorum penetrationem in ipsa Telluris viscera, hic certè error ex fictitia Lunæ influentia natus est, in Fluxum Refluxúmq; Maris, etiam tunc quando in ulteriori parte Terræ sita est. Ad quod cum aliis istiusmodi fallacibus Conclusionibus * jam Responsum est. Nunc verò quantùm ad qualitates Planetarum, ubi definiunt Solem calidum esse & humidum potiùs quàm aridum, sed *Martem* calidum & vehementer aridum, & *Saturnum* aridum & frigidum, quid non nobis obtrusuri sunt hi perfrictæ frontis Impostores dum istiusmodi nugas effutire audent quæ per externos nostros sensus facilè confutentur? Etenim an non ipse sensus nos docet *Solem* omnium Planetarum maximè calidum esse atq; aridum? Hujus sanè calor est non autem *Martis*, qui gramen florésq; arefacit, summitates montium exurit, miseréq; orbis terrarum torret incolas, quando corpora magis directis illius radiis exponunt. Quæ verò facultas nos unquam edocere potuit *Martem* tam torridum calidúmq; Planetam esse, *Saturnúmq;* adeò frigidum? Equidem is qui caput radiis ipsorum *Acronychis* qui maximè sunt potentes, exposuerit, professúsq; fuerit se plus frigoris ab uno plúsq; caloris ab altero sensisse quàm ab aliis cœli partibus, æquè vesanum se demonstraturus sit, atq; delirus ille senex qui affirmabat se quoties auscultaret cœlestium sphærarum concentum musicum audire. Omnes Planetæ corpora sunt opaca & cujuscunq; sint coloris æquè frigidi atq; terra. Neq; enim flava nec rubra argilla majorem emittit calorem quàm

* *Vide Sect. 4.*

quàm alba. Nec habet Solum quodvis ullam sensibilem Influentiam præterquam quæ naribus hauriatur, quæ interdum salubris grataq; reperitur, interdum verò ingrata. Cæterùm, qui fieri potuerit ut hi Stellarum Aspectatores ad eam usq; longitudinem suas proboscides producerent, ut differentes Planetarum virtutes odorarentur, equidem nullo modo intelligo. Quamobrem *Martem* definire calidum & aridum, *Saturnum* aridum & frigidum, &c. impudens est stultitia, apertáq; reliquarum qualitatum primarum Planetis assignatarum vanitatis demonstratio. Cúmq; ab his existimentur *Benigni* vel *Maligni*, *Masculini* vel *Fœminini* & similia, tota hæc pars falsò nominatæ Scientiæ Astrologorum nihil aliud est nisi odiosa Ineptiarum consarcinatio.

9. Ad secundum, quod terram adeò perviam facit Influentiis Stellarum & Planetarum; dico Primò, Principium esse quod omni probatione destituitur, quemadmodum jam evici. Et deinde si ipsis hoc concederem eos statim coactum iri illud rursus evomere, cùm totam ipsorum artem penitùs destruat. Nam radii influentiæq; Stellarum & Planetarum si per terræ corpus liberum habent transitum, tota Ceremonia *erigendi Schema* pro tali Latitudine vel Longitudine prorsus est supervacanea: immò verò, quantùm ad Cœlos, omnium mortalium Fata paria forent & consimilia. Quippe quòd abdita illa Influentia, quæ universa gubernat, ad omnia Terræ puncta ab omnibus cœli partibus se extenderet semel.

10. Tertiò, De Divisione Signorum in *Mobilia*, *Fixa*, & *Bicorporea*; *Mobilia Æquinoctialia* sunt *Signa* & *Solstitialia*. Quorum posteriora nomen *fixorum* merentur potiùs quàm *mobilium*. Et meo quidem judicio Tempestates anni æquè commodè dici possint iniri (Frigida putà) in *Sagittario*, & *fixa* esse in *Capricorno*, & (Calida) in *Geminis*, & *fixa* esse in *Cancro*, quàm iniri in *Capricorno* & fixa esse in *Aquario*,&c.Sed ad minutiora lubenter connivebimus. Illud de Igneis,Terreis, Aqueis, & Aëreis *Trigonis* magis dignum est notatu, nec possum sanè quin submissim rideam dum eorum effecta lego.Ut exempli gratiâ,in Arte medica,prout *Dariotes* refert,*Luna* & *Ascendens* in signis *igneis* virtutem *attractivam* corroborat, in *terreis* signis *retentivam*, in *Aëreis digestivam*, & *expulsivam* in *Aqueis*. Nunquis igitur dehinc ausurus sit medicinam præscribere præceptorum Astrologicorum inconsultu? Item in Agricultura memorabile illud est quod apud * *Heydonum* occurrit, qui rationem nobis explicat faciendi ut Planta aut profundiùs in Terram aut sublimiùs in Aërem germinet, serendo scilicet ipsum sub tali *Lunæ* Aspectu. Etenim si Luna sit in Triplicitate *terrea*, radix profundiùs in terram deorsùm penetrabit; si verò in *Aërea*, sublimiùs sursum in Aërem. Quod profectò secretum est selectissimum. Jam verò ut missam faciamus precariam hanc & arbitrariam divisionem Zodiaci in hujusmodi quatuor *Trigonos*, quorum unica hæc est occasiuncula, quantùm ego video, aptitudo utiq; *Leonis* ut una pars fieret Trigoni *ignei* cùm in illo signo *Sol* maximè ardeat (per quem angustum meatum cuncta quatuor Elementa in cœlum volaverunt, sedésq; in suis singula *Triplicitatibus* in *Zodiaco* magna sanè cum alacritate & agilitate capesserunt, saltûs ranarum ludum, quem vocant, imitantia, itáq; alia aliorum dorsa transilientia, ut dividendo se in tres æquales partes, unusquisq; Elementi *Triens* se *Trini* Aspectûs membrum consocium invenerit) ipse flos sanè joci ac medulla est, quòd nullus omnino sit hujusmodi in cœlo Zodiacus, vel si malles, nè cœlum quidem ipsum in quo egregii hi Artifices has suas *Triplicitates* constituant. Quippe quia cœlum hoc atq; hic *Zodiacus* quo de loquimur, vetus tantummodò error est *Ptolemæi* ejúsq; Sectatorum, qui cùm verum Mundi Systema nescirent, nec motionem terræ quæ *Anticipationis Æquinoctiorum* causas complectitur, Cœlum imaginati sunt supra cœlum stellarum, *Zodiacúmq;* qui non recedit ab Occidente in Orientem quemadmodum *Stellifer Zodiacus* facit. Atq; hoc sanè figmentum quod recentiora secula cum Cachinnis scenâ exploserunt, solum subjectum est horum celebratissimorum *Trigonorum* & *Triplicitatum* quæ proinde cum eo scenâ meritò exsibilantur. Quæ quidem detectio, manifesta demonstratio est universam Artem Astrologicam non nisi frivolis & imaginariis Principiis niti, quemadmodum ulteriùs declarabimus; Ac proinde illos Medicos qui peritiam suam commendare volunt ab hujusmodi vanis observationibus, aut *Impostores* aut *Fatuos* se planè profiteri.

* *Defens. Astrolog. Judic. cap.* 7. *p.* 186.

11. Quartò, Quantum ad *Essentiales* Planetarum *dignitates* attinet, cùm nihil aliud sint præter incrementum innatæ virtutis, ex eo quòd in hoc vel illo signo reperiantur, cúmq; hæc signa illius *Zodiaci* signa sint qui nullum habet cœlum, nec in rerum natura existit, manifestum est universam hanc *Essentialium dignitatum* doctrinam corruere. Sed & distinctas hujus inanis Figmenti partes oculis jam usurpemus. Quantùm igitur ad primam *Essentialem dignitatem*, Planetæ *Domum*, nemo est

qui

qui vel mediocriter emunctæ naris sit homo, quin statim illi suboleat quid sibi id velit quòd *Leo* factus sit *Solis* domus; non utiq; quòd signum illud majorem vim habeat calefaciendi, sed quòd *Sol* ipse circa Tropicum *Cancri* diu tunc manserit, atq; ità plus solito terram calefecerit tam diuturnâ in tam commodo positu morâ. Atq; hoc illud est, non ipsius in sua domo constitutio, quod calorem tantoperè adauget. Nam illi, ultra Tropicum alterum, terræ Incolæ proculdubiò frigescunt satìs. Idémq; dici potest de *Cancro* Domicilio *Lunæ*, quòd positura est non natura Loci quæ nobis auget virtutem ejus, minuit verò *Antœcis*. Ex tenui hac indicatiuncula à sensu, & ex erroribus rationis, citra omnem quidem rationem & sensum singulis reliquorum Planetarum domos decreverunt, operis regulam facientes, Benignitatem & Malignitatem *Aspectuum*: Quod merum Figmentum esse * jam notavi, cùm nullum Fundamentum habeat præter temerariam conjunctionem Dierum *Criticorum* cum *Aspectibus* Lunæ.

* *Vide Sect. 7.*

Quàm exiguum munus sit *Exaltatio* Astrologica, intelligi potest ex liberalitate *Albumazaris* qui inter Planetas etiam *Caput Caudámq; Draconis* ad eandem dignitatem promovit, quæ tamen nihil aliud sunt nisi Intersectiones Imaginariorum Circulorum *cursûs Lunæ* & *Eclipticæ*. Sed de hac dignitate satìs jam * dixi, ac proinde progredior ad proximum.

* *Vide Sect. 7.*

Quantùm ad Τριγωνοκράτορας sive Dominos *Trigonorum*; Magna profectò calamitas est quòd non octo omninò Planetæ sint, ut singuli *Trigoni* binos suos *Consules* habere possent, nec *Mars* solitariè in suo aqueo *Trigono* regnare. Verùm cùm *Trigonorum* ineptia satìs jam confutata sit, nihil opus est quicquam ulteriùs de hac dignitate addere. Privilegium etiam Ὁριοκρατόρων per primum generale argumentum abolitum est, cùm partes *Signorum* æquè fictitiæ sint atq; tota *Signa*. Et sanè quod *Carpentum* attinet, sive *Sedem Regiam* vel *Thronum*, cùm dignitas sit ex quatuor prioribus composita, manifestum est, partibus imaginariis existentibus, totum etiam merum esse nihil.

Quódq; *Persona* Planetæ sive *Almugèa* tantundem valet ex eo apparet, quòd *Aspectus* inanis est imaginatio, nullo solido Fundamento subnixa, quemadmodum plus semel jam insinuavi.

Itémq; Dominos *Decanatuum*, non nisi imaginarias habere provincias ex eo rursus manifestum est, quòd totus eorum *Zodiacus*, in quem omnes istæ nugæ coacervantur, est tantùm imaginarius, ordóq; assignationis eorum juxta falsam Hypothesin, secundùm utiq; seriem Planetarum in *Ptolemaico* Systemate.

Et postremò, *Gaudium*, ultima *Essentialium Dignitatum*, duas Falsitates supponit; Quòd Domus utiq; sunt in hoc fictitio *Zodiaco*, quódq; Planetæ sunt *Masculini* & *Fœminini*: Quæ suppositio jam confutata est. Adeò ut omnes hæ *Essentiales Dignitates* substantiâ & realitate omninò careant, particulariúmq; *Fortitudinum* earum recensio, tot quasi *Nullitatum* sit incassùm enumeratio.

12. Nec melior expectanda est ratio de *Accidentalibus Dignitatibus*. *Cazimi* enim, *Combustio* & *Liberatio* à *Combustione*, quàm ineptæ sunt Imaginationes, quámq; sibi ipsis repugnantes? Primùm enim non est rationi consonum, si naturam *Planetarum* noveris, *Solisque*, ac cœlestium *Vorticum*, statuere Planetam in *Cazimi* quinq; lucrari *Fortitudines*. Nam ultra *Solem* Planeta, ad quam maximam potest à nobis abest distantiam; Et *Saturnus*, *Jupiter* & *Mars* integrâ Diametro *Solis* Orbitæ plùs tunc à nobis distant, quàm cùm sint in *Oppositione* ad *Solem*, & *Venus* ac *Mercurius* dimidiâ ferè ipsorum *Orbitâ*. Præterea quomodo potest transire virtus eorum per corpus *Solis* vel nixum *Vorticis* contra Planetam atq; nos, nec tamen eludi vel consumi? Rursus si *Cazimi* citra *Solem* bonum sit, cur ultra *Solem* non est malum? Et si *Venus* vel *Mercurius* in corpore Solis tantum valent, quantò plus valent *Solis maculæ* quæ multò sunt majores? Quarum nullam unquam rationem in Dignitatum computationibus Astrologorum Ignorantia habere poterat. Postremò, Quàm insani & malè proportionati saltus hi sunt, ut *Cazimi* quinq; valeret *Fortitudines*, & tamen *Combustio*, quæ non nisi parvam à *Sole* distantiam innuit, quinq; oneraretur *Debilitatibus*? Et *Liberatio* rursus à *Combustione*, hoc est major à corpore *Solis* remotio, quinq; iterum lucraretur *Fortitudines*? Quæ res tam citra omnem rationem sunt & tam arbitrariæ, ut nulli, præterquam qui læso cerebro sint, fidem ipsis adhibere possint.

* *Vide cap. 18. sect. 5.*

Illud etiam insigniter ineptum est; Ut *Saturnus*, *Jupiter* & *Mars* à sua * *Conjunctione* cum *Sole* usq; ad *Oppositionem* duas haberent *Fortitudines*, & ab *Oppositione* ad *Conjunctionem* duas *Debilitates*. Nam in magna parte Semicirculi, qui ab *Oppositione* ducit ad *Conjunctionem*, multò propinquiores sunt terræ, ac proinde multò fortiores,

fortiores, quàm in Principio illius Semicirculi qui à *Conjunctione* ducit ad *Oppositionem*.

Præterea, quantùm ad *Dignitates* & *Debilitates* quæ Planetis conferuntur propter *Directionem*, *Stationem* & *Retrogradationem*, manifestum est quòd pro præcipuo haberent Fundamento Errorem de systemate mundano, ignorantiámq; annuæ motionis Telluris & inscitam applicationem quotidianorum quorundam Accidentium loquendíq; formularum apud vulgus. Et propterea quia, cùm res malè succedunt, retrò ferri dicuntur, cúmq; defatigati sumus tardiùs incedimus, vel subsistimus parumper respirandi causâ, cùm verò maximè vigemus viribus corporis celerrimè currimus, *Stationi* idcirco duæ *Debilitates* attribuuntur, *Retrogradationi* non pauciores quàm quinque, sed *Directioni* quinq; *Fortitudines*. Cùm tamen rationi magìs sit consentaneum ut *Statio* virtutem Planetæ rebus multò firmiùs imprimat quàm *Directio*. Cæterùm reverà Planeta nec *Stationarius* est nec *Retrogradus*, sed tantùm apparenter, ac proinde nec hæ *Debilitates* veræ sed imaginariæ.

Ultima *Dignitas* accidentalis est *Configuratio* sive *Aspectus*, cujus inania Fundamenta * jam exagitata sunt. Quibus addam insuper, Quòd valdè rationi absonum est statuere *Sextilem* & *Trinum* benignos esse, & *Quartilem* tamen, qui inter utrumq; interjacet, omnino malignum. Immò verò multò magìs consentaneum esset, existimare, si *Conjunctio* & *Sextilis* benigni sint, *Quartilem Trino* esse benigniorem, quippe quòd ab *Oppositione* longiùs amovetur, quódq; Planetæ in hoc Aspectu habiliores sunt ambo simul ad feriendam terram radiis magìs directis quàm si in *Trino* Aspectu essent. Ac proinde, ego nullam equidem rationem excogitare possum cur tam sinistram foverent de *Aspectu Quartili* opinionem, nisi propter acutorum morborum inquietudines, quæ ferè septimo quoq; die contingunt, quod & tempus est *Quartilis Aspectûs* Lunæ. Et propterea totum *Aspectuum* Mysterium in pravam hanc ac temerariam Applicationem retexitur.

* *Vide Sect.* 7.

Vidimus quàm nullius pretii sint omnes *Dignitates* Astrologicæ. Et tamen super ingentes has Artis suæ fictitiæ Inanias & nullitates, tota omnium suarum prædictionum fabrica, de quibus tantoperè gloriantur, superstruitur. Adeò ut certi esse possimus omnia vana esse & ridicula.

13. Quod *Domos* Nativitatis duodecim spectat, Divisio arbitraria est; *Erectioq; Schematis* tot diversis modis,& æquali tamen cum successu, demonstratio successum ab Arte non esse sed Fortuna. *Domorum* etiam *Configuratio* * septennésq; illi χρονοκράτορες sive *Alfridarii* satìs innuunt rem totam non esse nisi Figmentum falsâ illâ *Ptolmæi* Hypothesi subnixum; Quòd utiq; Planetæ Tellúsq; pro Centro *Solem* non habent. Verùm hoc totum non exhaurit quod contra hæc cœlestia Domicilia dici possit. Tellus enim aut pervia est omnibus Stellarum Planetarúmq; radiis tam infra quam supra *Horizontem*, aut illi soli qui sunt supra *Horizontem* in Infantem virtutes suas diffundunt. Si prius verum sit, omnes Nativitates pares sunt vel consimiles. Si posterius, cur plura habent domicilia quàm sex? & curnam subter *Horizontem* ulla? Serióq; porrò rogo, quæ mens, quis hujus rei sensus, ut *Horoscopus* & *Domus sexta*, cùm tanti momenti domi sint, subter *Horizontem* sint siti, præsertim cùm aliàs ipsis visum sit stellam vel Planetam *Verticalem*, maximam habere Efficaciam pronunciare? Nec potuit profectò quicquam aliud esse præter meram Imaginationem, quod eos ad faciendum *Horoscopum* induceret, *Domum vitæ*; nempe, quòd stellas indè oriri fingebant, & ex ea parte quasi in mundum nasci. Unde (quemadmodum notavi ipsorum esse in rebus cæteris morem) absq; omni rationis specie reliquas cœlestes *domos* finxerunt. Et ut adhuc certior esse possis nihil esse in his domibus (vel potiùs domos ipsas esse nihil) sunt tantùm distributio Imaginarii illius Zodiaci atq; cœli (quos (quod * suprà dixi) *Ptolemæi* error in mundum introduxit) in duodecim Sectiones Imaginarias, incipiendo ab Orientali puncto *Zodiaci*. Adeò ut Ars ipsorum perpetuò extruatur super purum putum nihil.

* *Vide cap.* 18. *sect.* 6.

* *Vide sect.* 10.

14. Jam verò quod ad accuratum Nativitatis tempus attinet: ut quis rescîscat ipsum momentum quo Infans nascatur, Curiositas, inquam, est nullius utilitatis. Nam primùm, si dura crassáq; Terra cœli radiis sit pervia, quàm facilè possunt tenuia illa Matricis integumenta perpetuò à Stellarum virtutibus penetrari? Quibus proinde etiam tunc Infans æquè exponitur atq; quando recens est natus. Sin minùs, cur non aliqua momenta postquam natus sit, ipsarum Influentiis æquè exponi potest ac eo ipso momento quo sit natus? Etenim an non possunt hæ Influentiæ quæ ipsa viscera Telluris metallina penetrant, per tenellam Infantis cutem absq; resistentia pertransire? Verùm supponendo hanc curiositatem non inutilem fore; Quàm difficilis & lubrica res est ad tam accuratam illius cognitionem quàm illi necessariam

esse

esse prætendunt, pervenire? Primùm enim oportet exquisitè cognosci loci Longitudinem (quæ res est suprà quàm dici potest ardua & incerta) alioqui perfecta temporis notitia nihil valitura est. Et tamen rursus hæc accurata temporis notitiæ affectatio ridicula videtur, cùm, quodnam sit proprium partûs momentum, non possimus certè determinare. Nascitur enim gradatim Infans, & pauci aut nulli exeunt, postquam apparere inceperint, spacio breviori quàm semiquadrantis Horæ. Quamobrem cùm caput Infantis stellarum influentiis exponatur, cur non totum corpus contagium illud cœleste pervaderet? Verùm suppone illud partûs momentum esse quo totum corpus primùm exit, quomodò hoc momentum cognoscetur? Per Horologium minutarium, inquies, quale *Tycho* habuit, *Heydonúsq;* se habuisse professus est, quod exactè minutum secundúmq; scrupulum Temporis illi ostendebat. Sed quàm pauci Nativitatum computatores de eodem gloriari possunt privilegio? Et si possent, in quem usum esset, cùm tam rarò contingat eos in eadem esse domo, multóq; minùs in eodem cubiculo ubi Fœmina fœtum enititur. Quamobrem Obstetricis narratio maximam ipsis quam habeant, affert certitudinem; & quot, quæso, Nativitates computatæ sunt etiam absq; illo adminiculo? Nec tamen abstinent à prædicendo confidenter Fata Fortunásq; hominum vel incerto tempore dato. Possunt enim, ut profitentur, datum tempus corrigere, reducerèq; ad verum Nativitatis momentum, ídq; tribus modis, per *Trutinam* utiq; *Hermetis*, per *Animodar*, & per *Accidentia Nati*. Quæ quàm audax sit & absurda gloriatio, nunc videamus.

15. Trutina *Hermetis* hoc fundamento nititur, Quòd gradus *Zodiaci* in quo *Luna* constituitur in tempore conceptionis, idem *Horoscopus* est *Nativitatis*. Sed quàm ineptum hoc est subterfugium? Quandoquidem exquisitum Conceptionis tempus æquè difficile est cognitu atq; illud Nativitatis? Et si cognitum esset, nulla tamen est certitudo temporis partûs, cùm aliæ citiùs aliæ tardiùs pariant, quemadmodum quævis Mater, Nutrix & Obstetrix satìs nôrunt. Nec ex eis ulla prætenderit se ad diem posse prædicere quando fœmina sit paritura.

In *Animodar* Nativitas aut *Conjunctionalis* est aut *Præventionalis*, hoc est, aut post aut ante *Conjunctionem Solis* atq; *Lunæ*. Si Interlunium præcedat tempus Nativitatis, gradus notandus est in quo contingit; si Plenilunium, ille gradus in quo *Luminare* illud est quod supra *Horizontem* est in tempore *Oppositionis*, Sol interdiu, Luna noctu. Gradibus ad hunc modum datis, inveniendus est *Almuten Almusteli*, qui Planeta est qui plurimas habet dignitates in illo loco *Oppositionis* vel *Conjunctionis*; Quæ sunt *Trigonus*, *Domus*, *Altitudo*, Ὁρικρατεία, & *Aspectus*. Tum gradus Signi notandus est in quo *Almuten* erat in tempore æstimatæ *Nativitatis*, &c. Nec enim opus est ut ulteriùs pergamus; satìs jam dictum est ad demonstrandum totam Methodum superstitiosam esse Ineptiam. Etenim cùm computatio debeat fieri per locum *Almuten Almusteli*, ejúsq; electio ex dignitatibus, Dignitatésq; nihil aliud sint nisi deliræ Imaginationes ac Vanitates, quemadmodum jam probavi, necesse etiam est ut correctio per *Animodar* vana res sit atq; futilis. Præterea non solùm *Picus*, adversarius Astrologiæ, quàm falsæ ambæ hæ Methodi, *Animodar* & *Regula Hermetis*, sint & inter sese collidentes, profitetur, sed & ipse *Origanus*, amicus Artis, consultius esse dicit auscultare narrationibus aniculæ cujuslibet Obstetricis quàm utrivis horum modorum fidem adhibere.

Vide Origan. part. 2 cap. 13.

Certissima via corrigendi Thema Nativitatis juxta *Origani* sententiam, est per *Accidentia Nati*, sive bona sive mala, ut sunt Honores, Donationes, Ægritudines, Carceres, Casus, Conflictus, &c. quæ tamen via vel primo Aspectu admodum lubrica est. Est enim saltem res dubia & incerta an sit ullum in homine liberum arbitrium. Verùm, quantùm ad me, equidem ausim paulò ulteriùs progredi, apertéq; profiteri, me existimare, ex *interno Sensu*, *Ratione* Sacrísq; Oraculis demonstrari posse, homines libero Arbitrio præditos esse. Unde necessariò sequitur, multa hominibus accidere præter *naturam* prætérq; fatum. Morbi igitur, Incarcerationes, Ignominiæ, & Dignitates nobis, aut nostris aut aliorum liberis Actionibus accersi possunt, ídq; citiùs vel tardiùs prout hominum virtutes vel vitia operantur. Quod omnem tollit certitudinem Computationis per *Accidentia Nati*.

16. Præterea, ipsa ratio Computationis admodum frivola est & ridicula. Cùm enim triplex sit, prout tradit *Origanus*, *Profectio annua*, *Transitio*, & *Directio*, harum nullæ quicquam aliud sunt præterquam meræ Imaginationes & Figmenta. Quid enim vanius esse potest magísve imaginarium quàm *Annua Profectio*, quæ *Horoscopum* supponit reliquásq; domos annis singulis triginta gradus moveri donec integra Periodus Duodecimo utiq; Anno finiatur? Nuncubi hujus natalitii Thematis Circuitus esse potest præterquam in propriis ipsorum Cerebris? Et tum postea, Prædictiones

vel

vel Correctiones per *Aspectus Cuspidis* Radicis fiunt cum *cuspidibus* præsentis Schematis pro hoc vel illo anno calculati. Quòd verò ipsi *Aspectus* nihil sunt, semel atq; iterum notavi.

Et quod ad *Transitionem* attinet, quid monstrosius est, quàm putare, Planetam transeundo per locum in quo ipse erat aliive Planetæ in Nativitate, tam notabiles alterationes in Persona nata efficere posse, tanquam si Planetæ odoratis soccis circuitus suos obambularent, aut fortiùs olerent in Nativitate aliqua quàm aliis temporibus, aliúsq; Planeta in pedum tractum incidens odore exultaret, idémve augeret eundem & renovaret? Et quid est quod adhærere potest his cœli punctis in quibus Planetæ inveniuntur in Nativitate? Cúrve tractus totus ejusdem non est odoris? Illéve odor non extinctus per aliorum Planetarum transitum? Sed enimverò quid est ad quod imaginandum Dementia & Effascinatio hominem non cogat, quo sua tueatur præjudicia? Et certè hos duos modos ipse *Origanus* lubens missum facit tanquam minùs sanos ac probabiles; verùm *Directionem* pro re magìs solidâ habet & eximia.

Quæ tamen reverà invenietur æquè frivola ac reliquæ. Nam quemadmodum in *Transitione*, ità etiam in *Directione* magna alteratio accidit quando *Planeta*, vel *Cuspis* vel *Aspectus* ad locum veniunt ubi talis *Planeta* vel *Cuspis* erant in Nativitate. Quando *Significator* ad locum venit *Promissoris* tunc pro certo se prodet effectum. *Promissor* enim concipitur tanquam immobilis, talísq; qui fixus stet expectétq; *Significatoris* adventum. Quæ demonstratio est Promissorem hunc aut spacium imaginarium esse aut nihil. Utrum verò horum putas sanctiùs promissis staturum? Immò & *Significator* si *Horoscopus* sit aliáve *Domus*, est etiam imaginarius, quemadmodum demonstravi. Et certè si *Planeta* sit, cùm moveantur Planetæ non ut Aves in Aëre vel Pisces in Aqua, sed ut suber flumine delatum, manifestum est hunc *Planetam* nunquam ad illam partem venire cœlestis Materiæ in qua *Promissor* erat in *Nativitate*, *Promissore* semper labente cum materia in qua natat: Ac proinde si quam post se virtutem reliquerit, oportet iterum in Imaginario spacio deponi. Quod inexpugnabile argumentum est, totum Mysterium *Directionis* esse Imaginarium.

Quamobrem si *Profectio annua*, *Transitio* & *Directio* tam vanæ sunt ut nihil *prorsum* significent, quomodo ab Eventis possimus (quamvìs de ipsis judicium & ex ipsis ratiocinatio satìs accuratè fieret juxta has leges Phantasticas) accuratam indicationem temporis *retrorsum* arguere? Si de regulis aliquibus *Naturæ* vel *Astronomiæ* gloriari potuissent quibus *Genituram* rectificare possent, aliquid profectò attulissent; nunc verò cùm eorum recursus sit ad propria sua Phantastica & fictitia Principia, nihil sanè omninò efficiunt.

17. Atq; sic equidem Sectionem octavam nonámq; antecedentis Capitis percurri antequam prævideram. Quíq; vel mediocriter versatus sit in solidis *Philosophiæ naturalis Astronomiæq;* Principiis, & vel minimam habeat ad firma mea ratiocinia indè deducta attendenda patientiam, non potest non agnoscere me universam Artem Astrologicam fundamentaliter confutâsse, séq; planè percipere bellos illos omnes Terminos, *Horoscopum*, *Cœlestes domos*, *Exaltationem*, *Triplicitatem*, *Trigonos*, *Aspectus benignos* & *malignos*, *Stationem*, *Retrogradationem*, *Combustionem*, *Cazimi*, *Significatorem*, *Almugeum*, *Almutinem*, *Promissorem*, *Aphetam*, *Anæretam*, *Trigonocratorem*, *Horecratorem*, & Alcochodonem, unà cum reliquis canoris ipsorum Nullitatibus universis, his nostris contra ipsas arietationibus, tanquam aridorum ossium struem, cum strepitu in Terram corruisse. Atq; hìc quidem non dubitarem pronunciare me omninò Hostem profligâsse ac debellâsse nisi quòd cæcum quoddam Castellulum video quò se fugitivi hi plerunq; solent recipere. Et certè ex Titulo admodum firmum esse oportet, quippe quòd illi *Experientiam*, vel *Eventuum Observationem* appellitant, quos prædictionibus suis accuratè respondere gloriantur.

CAP. XX.

1. *Fallax eventorum Allegatio prædictionibus respondentium.* 2. *Responsum ad Evasionem, Errorem in* Artifice *esse non autem in* Arte. 3. *Plures Confutationes importunæ ipsorum Præsumptionis, Quòd Ars eorum semper prædicat vera.* 4. *Certitudinem* Astrologiæ *ex eo non probari, quòd eventum aliquando prædictioni* Astrologi *accuratè respondeat.* 5. *Magna* Astrologiæ *affinitas cum* Dæmonolatria, *& de secreta Dæmonum operatione quâ prædictionum eventa maturent.* 6. *Propter secretam Operationem & Familiaritatem* Dæmonum *cum professis* Astrologis *fieri, ut nullum argumentum duci possit ab Eventis ad veritatem* Artis *stabiliendam.* 7. *Recapitulatio totius argumenti contra* Astrologiam. 8. *Justæ occasiones hujus Astrologicæ excursionis, & quàm bellè ostenderit ridiculam Conditionem trium illorum levium & elatorum ardelionum in Fide Christiana profliganda*, Apollonii, Cardani, *&* Vanini.

1. CÆterùm *Fortalitium* eorum hîc non tam firmum est quàm Impudentia insignis & planè ahenea, Quòd tanta nempe cum confidentia nobis persuadere volunt se virtute Principiorum *Artis* suæ quicquam unquam futurum prædixisse. Sunt multi sanè Divinationis modi ludicri, in quibus nemo seriò rem agit, & Prædictiones tamen personalésq; sciscitantium Descriptiones aliquando satis examussim congruunt. Quod tamen nemo mentis compos *arti* imputaverit sed *casui*. Nec quicquam aliud erat præterquam fallacia in Sacerdote *Neptuni*, qui spectatorem in admirationem marini illius Numinis rapere voluit, ex consideratione multorum Donariorum in templo ejus à voventibus suspensorum. Is verò cui sic studuit imponere, paulò nasutior erat quàm ut sic deciperetur. Deposcebat enim protinus Catalogum eorum qui æquè atq; hi *Neptuno* vovissent, & passi tamen essent Naufragium. Atq; ego similiter Syllabum deposco earum prædictionum quibus nullum responderit eventum. *Cardanus* in ea facultate Princeps existimatus conqueritur vix decem è quadraginta veras esse. Et *Picus* diligens hujus Artis explorator profitetur se propriâ suâ Experientiâ reperisse novendecim è viginti fuisse falsas, idq; in Prognosticationibus mutationum Cœli, ubi Agentes liberi non intermiscent se ad interrumpendas vel repellendas naturales Stellarum Influentias.

2. Verùm aberrationes omnes quas vel ipsi vel alii observaverint, magìs devotos Astrologiæ admiratores ad ingenuam agnitionem vanitatis suæ Artis nunquam poterant abducere. Defensio enim ipsorum est, Primùm, se ex Historia, è privatis narrationibus, & ex propria sua Experientia certos esse, Prædictiones aliquando præcisè ad Annum, immò ad Diem & interdum ad Horam impleri, rerúmq; Circumstantias tam particulatim describi ut *Fors* esse non possit sed *Ars* quæ tam accuratam rerum delineationem exhibeat. Deinde, Aliorum Professionem propriámq; ipsorum Observationem ipsis testificari siquando peccatum sit, quòd error in *Artifice* sit non in *Arte* ipsa. Postquam enim *Schema Astrologicum* denuò examinaverint, se Eventum invenire ibi significatum, & propriam ipsorum fuisse incuriam quòd id antea eos fugisset. Verùm ut ad posterius primò respondeamus, dico observationem hanc suam, universalem esse, neutiquam eos prætendere posse, quíq; Astrologiam callent maximè, lubenter agnoscere, eam esse plerunq; intricationem rerum & complicationem, ut admodum longum tempus requiratur ad debitum ferendum, juxta *Artem*, de proposita *Nativitate* Judicium. Ac proinde affirmo, cùm Repræsentatio Eventi tam dubia sit, si primâ vice rectè prædicere contingat, illos facilè sibi persuadere eam ipsam fuisse cœlestis *Thematis* mentem. Si quid erraverint, viam ulteriùs moliri usq; dum invenerint quod Evento respondeat. Qui tunc omninò sensus habendus est Artis, quanquam *Artifex* eum antea non deprehenderat. Nec ulteriori adhuc accuratioríq; inquisitioni rem exponent, nè fortè in discrepantiam aliquam iterum inciderent, vel potiùs ex obfirmata credulitate, si rectè res ceciderit, id pro certo fieri ex vero scopo firmísq; principiis adamatæ suæ scientiæ; Cùm tamen reverà Themata ipsorum nullam habeant in Repræsentationibus suis certitudinem, sed similiter hîc fiat atq; in pannorum sericorum coloribus alternantibus, vel in Imaginibus in strictas tabulas depictis, si ex hac parte intuearis hunc colorem, si ex altera alium videbis, ex hac parte pulchram virginem, ex altera videbis simium; vel deniq; quemadmodum in Oraculis *Apollinis*, qui meritò appellabatur *Loxias*, utpote cujus responsa ambigua, tam obliquis flexibus hàc atq; illàc se vertebant, ut nihil præter Eventum determinare posset, quid indigitarent.

3. Huc

3. Huc adjici porrò potest, quòd prætensio ipsorum *Schematum* (quantumlibet sint exacta) prætensio inquam rectè *semper* repræsentandi Eventa, impudentissima præsumptio sit maximéq; temeraria; Quippe quòd (quemadmodum jam insinuavi) Objecta prædictionum adeò mutabilia sint ex liberorum Agentium interpositu; quem idcirco necesse est seriem subinde *Causalitatis* in naturalibus hominum Propensionibus interrumpere. Unde fit ut cum ratione nemo ullas certas prædictiones à Stellarum significationibus expectare possit, nec certam ullam haurire experientiam an quicquam solidi huic Arti subsit necne. Et certè non potest quin cuilibet admodum audax videatur Suppositio, imaginari omnes qui uno prælio gladii acie cadant vel naufragium patiantur, eâdem Tempestate vel eâdem Peste simul auferantur, *Emissores* & *Interfectores* in sua habuisse Nativitate, necis tempori respondentes. Ipsi *Artifices* id affirmare non audent, ac proinde cautionem introducunt inobservatam recurrendi ad Eclipses, Cometásq;, ut generalis fortunæ Loci instituatur Calculatio; immò Parentum & Progenitorum, & Amicorum familiarium, qua tamen de re in celebratissimis Astrologorum Prædictionibus nulla fit mentio. Ac proinde cùm hæ & consimiles Considerationes omissæ sint, indicium est prædictiones ipsorum casu tantummodo repertas fuisse veras. Quamobrem turpissima quædam Impudentia est veritatem prædictionum Arti imputare, ubi ipsius Artis Regulæ neutiquam observantur; immò possum addere, ubi experientiâ manifestâ confutantur. Ità enim fit in Gemellis mutuò coalescentibus. Quorum natura eadem prorsus debet esse juxta Astrologorum Artem, cúmq; eodem momento orti sint idem etiam debet esse momentum mortis. Et tamen inseparati illi Gemelli in *Scotia* nati, qui ad vigesimum octavum ætatis annum vixerunt, dissentientes fratres sæpè reperti sunt, rixaríq; & concertare inter se, unúsq; eorum priùs altero mortuus. In respondendo cui instantiæ, meo quidem judicio, ingeniosus ille Miles auratus *Christophorus Heydonus* miserè hæret, se cum laude hinc expedire nescius. *Vide Defens. Judic Astrol. cap.11.*

4. Jam verò quantùm ad exquisitas Eventi Circumstantias, dico, Quòd ex accurata congruentia Eventi cum prædictione certitudinem Artis concludere mendosa sit Illatio. Nam & pariter verum est, eventum aliquando prædictioni, modis quàm perfectissimis, contrariari. Ac proinde hæc æquè valida esset Demonstratio Artem non esse, atq; illa altera est esse. Sed satìs facilè intelligitur utrumq; casu posse contingere. Rursus quantùm ad præcisam temporis rationem, verisimillimum est id casu evenire, quippe quòd (prout suprà probavi) nulla via sit rectificandi Nativitatem ad eam perfectionem quam illi prætendunt. Et quod particulares circumstantias attinet in quæstionibus Horariis, quid obstat quin illæ per celatam aliquam Prænotificationem intelligi possint, vel per technas aliquas fraudésve ab Impostoribus frequenter usurpatas? Quòd si Astrologorum Prædictiones ab his liberæ sint, & tamen quantùm ad tempus aliásq; Circumstantias exactæ reperiantur; & tam multæ insuper, ut minùs probabile videatur casui posse imputari: (quanquam & casus eam habet latitudinem ut difficile sit quicquam statuere casu non contingere quod vel quadruplo rariùs accidit quàm contrarium) non statim sequetur, eas aliarum rerum immunes fore, quæ tamen proculdubio pejores sint, horridiores, magísq; execrabiles quàm illæ alteræ. Qualis est *Dæmonum* consultatio *Spirituúmq;* *Familiarium* Impietas, quam sedulus ille Astrologiæ Patronus *Christophorus Heydonus*, agnoscit frequenter nimis sub hujus Artis pallio tegi.

5. Et certè, quantùm ad me, ego parùm quidem dubito, quin ipsa *Astrologia* veteris Paganorum *Superstitionis* quædam sit Appendicula, qui cœlorum exercitûs cultores fuerunt, quorúmq; Sacerdotes confœderationem inierunt cum Diabolo. Ac proinde nec mirum est si *Dæmonolatria* Astrologiæ superirrepserit, ambæq; denuò veterem suam familiaritatem mutuò renovaverint. Et proculdubio perquam lætum spectaculum est aëreis illis *Lemuribus*, istis osoribus contemptoribúsq; humani generis, nobiles videre hominum facultates, ad tam vile miserúmq; Mysterium dejectas illigatásque, quod ad Divinationem nihil valet nisi isti ἀπατεῶνες δαίμονες isti *maligni Impostores* suas etiam partes in scena agant. Neq; enim intellectu difficile est, quòd invisibiles hi *Insidiatores*, curiositati hominis, qui immiscere se vult & exercere in hac superstitione, ità se valeant insinuare, ut incitare possint (in Horariis putà quæstionibus) tales personas, talíq; in tempore ad sciscitandum hos Hariolos, ut secundùm præcognitas Astrologiæ regulas *Thema cœli* satis circumstantialiter repræsentaturum sit Personam sciscitantem, necessarios ejus, totámq; ejus conditionem, ac veram quæstionis solutionem sive de Ægrotationibus, Bonísve furto sublatis, sive aliis id genus quæstionibus quæ in *Dariotis Introductione* occurrunt, sit redditurum. Quod non potest quin mirificè novitium Astrologum amore & admiratione tam

Tt 2 stupendæ

ſtupendæ Artis oblectet inflammétque. Et quantùm ad Nativitates præciſáſq; prædictiones temporis Mortis cujuſlibet, & ipſarum fortean circumſtantiarum illius (quod aut ſolùm aut utplurimum in hujuſmodi contingit hominibus qui aut huic Arti addicti ſint aut devoti ſint ipſius admiratores) equidem admodum eſt ſuſpicandum, eaſdem *inviſibiles Poteſtates* ad effectum maturandum operam ſuam conferre, eóſq; ſic quorum infortunia mortéſq; prædicuntur, ad honorem Arti conciliandum miſerè debere occidi, ſacrificiáq; fieri libidini & ambitioni rebellium iſtorum Dæmonum; quorum ſecreto flagello ac dominio homines ſeipſos exponunt, quando ſe hujuſmodi ſuperſtitioſis curioſitatibus ingerunt: Quæ antiqui Paganiſmi appendiculæ ſunt, quáſq; veriſimillimum eſt ab iſtis ſuperbis & ludicris Spiritibus ad illaqueandum hominem per contemptum & ludibrium ad eúmq; ſubjugandum deceptionibus ſuarum technarum & illuſionum inventas eſſe & ſuggeſtas. Neq; enim alienum eſt cogitare per certas quaſdam magnæ Politiæ *Mundi inviſibilis* leges, jus eos poſſe contra hominem abſq; explicito contractu acquirere, ſi tam temerarius ſemel fuerit ut ſe Myſteriis *Regni tenebrarum* immiſceat, ipsiſve ſe exerceat, ullóve modo eis utatur. Curnam enim non æquè hîc atq; in Ceremoniis Magicis hoc contingat? (Sed nolo nimium excurrere.) Quapropter tutiſſimam ego viam exiſtimo, ut quiſq; qui nomen ſuum Deo dedit Chriſtóque, omninò ſe ab his ſuperſtitioſis curioſitatibus Aſtrologiæ abſtineat, nec ipſe ſe in eis exerceat, nec alios qui ſe in eis exercent, conſulat, nè quid damni ipſi indè eveniat, aliiſve quorum cauſâ hos Hariolos conſulit, cùm utriq; hac ratione *flagello inviſibili* ſe obnoxios reddant.

6. Dico igitur, cùm vagi hi *Dæmones* Aërei aut occultè ſe ſtudiis Actionibúſq; Aſtrologorum inſinuent, aut etiam converſationi ipſorum ac familiaritati apertiùs ſe offerre non graventur, quò Artem orali rerum præteritarum, præſentium ac futurarum revelatione cohoneſtent, tali quidem ratione quæ planè ſupra humanas facultates ſit poſita, quæro, inquam, unde conſtare poſſit, *Cardani* putà mortes & * *Aſcletarionis* aliorúmq; quos nominare poſſim, ſive à ſeipſis ſive ab aliis magis præciſè prædictas, per familiaritatem Dæmonum non prædictas fuiſſe ſed per pura puta Aſtrologiæ Principia? Et ſimiliter de quibuſcunq; honoribus aliiſve Eventis quæ obſervata ſunt omninò ſecundùm Aſtrologicas prædictiones accidiſſe, equidem rogo, quomodo probari poſſit *Aſtrologiam* hîc non fuiſſe tantùm pro *Perſona*, ſed reverà *Magum* ſub ipſa latuiſſe? Quantò Prædictiones accuratiores ſunt, tantò quidem major eſt cauſa ſuſpicionis.

* Sueton. in vita Domitiani. ſect. 15.

7. Nunc igitur ut concludamus; Cùm Principia *Aſtrologiæ* tam abſurda ſint & frivola, immò contradictoria & inter ſe collidentia, & ſuper falſas Hypotheſes, craſſóſq; errores de *Natura*, *Mundiq;* *Syſtemate* extructa; Cùm nullum debitum habeat Objectum propter liberorum Agentium interpoſitus, tum hominum tum Angelorum, quibus imaginaria illa ſeries naturalis ac neceſſaria cauſarum & eventuum perpetuò interrumpitur; Cùm nulla ſit ſufficiens Experientia ad evincendam Artis veritatem, quippe cujus Profeſſores, leges ipſius utcunq; fictitias ſatis religioſè non obſervârunt, unde ſi quid hactenus verum eſſe contigit, caſum eſſe oportet. Quod penitùs tollit ſua omnia Argumenta ab Eventis, ità ut Ars ipſorum omninò deſtituatur non ſolùm Principiis quæ falſa eſſe demonſtravi, ſed & ipsâ Experientiâ & Effectis, quæ hactenus fuerunt nulla. (Et certè nihil penſi habent fidenti voce pronunciare quòd hæc vel illa configuratio talem ſortitura ſit eventum, quamvìs nunquam id experti ſint aut raró admodum, ut neceſſe eſt contingere in conjunctione *Saturni*, *Jovis* & *Martis* quæ intra ſeptingentos annos non redit.) Cúmq; inſuper illæ Prædictiones quæ dicuntur Eventis conveniſſe tam paucæ ſint ut coincidentia fortuitò facta meritò exiſtimetur, &, ſi quid prædictum ſit magis plenè præciſéque, quantùm ad ipſas circumſtantias, æquè rectè ſupponi poſſit, immò longè rectiùs, ab occulta provenire inſinuatione vel viſibili converſatione cum *Erronibus* illis *Aëreis* quàm ab indicatione Stellarum; Et poſtremò cùm ea ſit affinitas frequénſq; Aſtrologiæ cum *Dæmonolatria* veteriq; ſuperſtitione *Paganica* Aſſociatio: Equidem oportet valde impuram habere faciléq; effaſcinabilem Imaginationis Paſſivitatem, ſiquis alligari poteſt ad fidem aut affectationem tam abſonæ Ineptiæ quàm eſt Aſtrologia, & tam propè ad Apoſtaſiæ & Impietatis crepidinem appropinquantis.

8. *Aſtrologicam* hanc meam excurſionem jam abſolvi, ad quam vehementer provocatus ſum per zelum juſtum, debitámq; deteſtationem nunquam æquiparandæ præſumptionis impiæq; protervitatis gloriabundi iſtius *Cardani*, qui aut ex enormi animi elatione & admirationis hominum ſiti, aut etiam ex maligno adversùs veram pietatem conſilio nobis vult perſuadere, Divinitatem Chriſtianæ Religionis ejúſq; ſacroſanctitatem ſuis imaginariis ſtellarum legibus ſubjici, fatúmq; Chriſti Dei filii

& à Spiritu sancto per miraculum geniti scriptum esse in ejus Nativitate, quam ille nempe se prætendit calculâsse: Tanquam si omnis illa Justitia, Mansuetudo potentiáq; edendi miracula, in Servatorem derivatæ sint in sua Nativitate per naturalem Influentiam *Configurationis* Cœlorum; nec ultrò vitam suam deposuerit pro mundo, quemadmodum ipse * profitetur, sed fato coactus, & Astrologici alicujus ἀνταιρέτου sive *Syderei Interfectoris* ictui expositus. Hanc, inquam, excursionem *Cardani* gratiâ feci; sed & præterea, ut condignam rependerem gratiam, vesano illi gloriatori, sibíq; immane quantum placenti Philosophastro, profano & vertiginoso *Vanino*, immenso sanè plausori & admiratori enormis hujus vanæq; suppositionis *Cardani*, quam is profectò ità deperit ut fundamentum ipsam faciat & superstructuram in universis scriptis suis impiis, *Basin* & *Coronidem* omnium improbarum suarum & perversarum doctrinarum contra veritatem sanctitatémq; Religionis Christianæ. Quibus duobus addere etiam potes *Apollonium*, (quanquam is multò antè floruit) Divinarum Revelationum gloriosum professorem, fervidúmq; languentis *Paganismi* Instauratorem, verùm perquam misellum simul affectatorem Prædictionum * Astrologicarum, unde facilè detegitur quem ad modum gradúmve ipse aut vaticinatus sit aut philosophatus. Et certè perquam bellum, meâ quidem sententiâ, spectaculum est videre hos tres tam sedulos Christianæ Religionis impugnatores tanquam tres elegantulos Fatuos *Astromanticis* suis leriis larvísq; perquam pueriliter ridiculéq; splendidos, propter ausa sua temeraria contra rem tam sanctam solidámq; quàm est Fides Christiana, idq; ex tam ineptis frivolísq; rationibus quàm quas ipsis suppeditet Astrologia, justo contemptui & derisioni hominum exponi.

* Johan. 10.18.

* Vide lib. 4. cap. 4. sect. 2.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. VIII.

CAP. I.

1. *Finis & utilitas Christianæ Religionis in genere.* 2. *Quòd Christus venit in mundum ut peccatum ex eo exterminet.* 3. *Ejus seria* Humilitatis *commendatio.* 4. *Eadem à Paulo Apostolo inculcata.*

1. Finivimus jam tertiam *Tractatûs* nostri partem, satísq; luculentè probavimus, Christianitatem non *rationabilem* solùm esse & *intelligibilem* rei alicujus *Idæam*, quæ digna sit cui Divina Providentia initium aliquando daret, ad instárve *Formæ esse seminalis* otiosè in semine latitantis sub terra; verùm eam se jam in *realem existentiam* emisisse, factámq; esse tanquam arborem adultam, quæ brachia sua longè lateq; extendit. Restat nunc ut consideremus *ramos* ejus *fructúsque*. Atq; ausim hîc profectò affirmatissimè pronunciare, hanc illam esse arborem cujus folia ad sanationem Gentium destinata sint, non ad prætextum palliationémve Peccati; fructúsq; ejus verè credentibus *Vitam* fore & *Immortalitatem*. Hæc brevis est comprehensio gloriosi finis magnæq; utilitatis Evangelii. Sed enim paulò explicatiùs in re tam immensi momenti agendum est. Intelligere sanè poteris ex eis quæ dicta sunt in prima parte de Natura *Mysterii Pietatis*, Evangelium *Machinamentum* quoddam esse ad attollendam *Divinam vitam* in eos Triumphos qui ipsi debentur, eíq; ab æterno per omniscíam Dei Providentiam sunt designati. Dispiciamus jam quàm idonea sit Evangelii *Dispensatio* ad hoc Propositum, hoc est, res illæ quæ in *eo narrantur*, quæ *de eo prædicuntur*, quæq; *ab eo præcipiuntur*, quàm aptæ illæ omnes ad hunc finem collineent atq; conspirent, partim suppeditando quàm efficacissima media, quibus Anima ad sublimiorem Justitiæ gradum etiam in hoc statu restituatur quàm per ullam aliam, quæ unquam hactenus extitit, restitui potuerit Oeconomiam, ex eóq; certiùs simul postea in beatam trajiciatur Immortalitatis statum; & partim exhibendo tam legitima fundamenta Divini cultûs Domino Jesu præstandi, in quo hæc vita qua de loquimur tam copiosè residet, quippe qui illâ inunctus est modo longè effusissimo præter socios. Ità ut hâc quidem ratione, quamvìs alterum illud Propositum tam parùm effecti sortitum sit apud homines, non possimus tamen quin agnoscamus *Divinam vitam* omnibus quidem suis pompis ac Triumphis non penitùs excidisse. Ordiemur verò à priore genere *virtutum* vel *potentiarum* hujus *Machinamenti*.

2. Quarum prima in hoc ferè consistit, *Quòd utiq; tam manifestò ac perspicuè declaretur in novo Testamento, Insignem illum Finem adventûs Christi in mundum, esse ut ex eo peccatum exterminet animásq; hominum purificet ab omni Immunditie ac Impietate.* Quemadmodum è multis locis apparet. 1 Johan. cap. 3. *Qui committit peccatum ex Diabolo est, quoniam à principio Diabolus peccat. In hunc finem filius Dei patefactus est*

est ut dissolvat opera Diaboli. Quisquis natus est Deo peccatum non committit, quoniam semen ipsius in eo manet; nec potest peccare, eò quòd ex Deo natus est. Rursus, Tit. cap. 2. *Illuxit enim gratia illa Dei salutifera omnibus hominibus, erudiens nos ut negatâ impietate & mundanis cupiditatibus sapienter & justè & piè vivamus in præsenti seculo, Expectantes beatam illam spem & illustrem adventum gloriæ magni illius Dei ac Servatoris nostri Jesu Christi. Qui dedit semetipsum pro nobis ut redimeret nos ab omni iniquitate & purificaret sibi ipsi populum peculiarem studiosum bonorum operum.* Item, *Ephes.* cap. 5. v. 25. *Viri, diligite uxores vestras sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum exposuit pro ea; ut eam sanctificaret, postquam purgásset lavacro aquæ per verbum: Ut sisteret eam sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut quicquam ejusmodi, sed ut esset sancta & inculpata.*

Multa alia loca huc adjicere possim, verùm unico insuper contentus ero testimonio ex ore beati Servatoris, qui profitetur *se non venisse ut dissolveret legem aut prophetas, sed ut impleret*; hoc est, ut ad altiorem perfectioremq; sensum proveheret & explicaret, quemadmodum ex universo scopo Sermonis in monte apparet. *Matth.* 5. 17. Quorum præceptorum observationem ille seriò à discipulis suis ac sectatoribus requirit, quemadmodum constat ex illa similitudine quâ dissertationem suam claudit, ubi declarat, quòd illi qui custodiunt & præstant sermones ejus, tuti erunt & muniti *Matth.* 7. 24. sicut is qui domum suam super petram ædificaverit; ii verò qui audierint sermones ejus nec tamen præstent, quòd futuri sint sicut is qui domum suam ædificavit super arenam, hoc est, super falsum & evanidum fundamentum. Et paulò suprà apertè profitetur etiam contra tales qui in nomine ejus vaticinati sint, Dæmonia ejecerint & ediderint miracula (quæ tamen res sunt majoris momenti quàm aut conceptio aut auditio prolixarum precum vel Sermonum) profitetur, inquam, eis, eò quòd hanc legem Justitiæ quam hic proponit non observaverint, se in die Judicii eos non nosciturum, sed jussurum à se facessere, ut qui operati sunt iniquitatem.

Atq; hoc quidem sufficit ad demonstrandum, Finem Evangelii Renovationem esse animorum humanorum in *veram* ac *realem* inhærentem Justitiam ac Sanctitatem, quam per Oppositionem ad *Animalem* vitam (quæ tamdiu in Mundo dominata erat non solùm in rebus *Civilibus* sed & in ipsis * *Religiosis* Ritibus Paganorum, quemadmodum fusè jam enarravi) denominavi *vitam Divinam*, partésq; ejus, ex quibus præcipuè consistit, enumeravi, *Humilitatem* scilicet, *Charitatem* & *Puritatem*. Quas proinde quàm expressim & particulatim Evangelium nobis inculcet, non alienum erit hîc ostendere. * *Vide lib.* 3. *cap.* 6 & 7.

3. Christus Servator Matth. 11. ad primam harum virtutum, seipsum pro exemplo proponens, solenniter nos invitat. *Venite ad me omnes qui fatigati estis & onerati, & ego reficiam vos. Tollite jugum meum super vos & discite à me quòd mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* Et Matth. 5. v. 5. *Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram*, est ab eodem ore editum Promissum. Quorum utrorumq; locorum sensus est, Quòd *Humilitas* & *mansuetudo* multam pacem gignit & tranquillitatem suiq; ipsius fruitionem etiam in hac vita, cùm è contrà superbia perpetuis offensionibus & impatientiæ hominem exponat. Præterea, homo superbus, est ipse quasi agger scopúsq; contra quem *Omnipotens* sagittas suas dirigit ut eum lancinet, vulneret atq; vexet; laceratissimus Divinæ vindictæ flagrio, ac Deridiculum Infortunii & Ludibrium. *Deus superbis resistit; demissis verò dat gratiam.* *Jacob.* 4. 6. Cæterùm non est mei Instituti hujusmodi loca facilia quæ prolaturus sum interpretari, sed tantummodò in Lectoris conspectum producere.

Cujusmodi multa sunt alia præterea, quæ testificantur de Excellentia hujus gratiæ *Humilitatis*. Servator enim rursus (Matth. 11.) harum præcipuè virtutum Humilitatis scilicet & mansuetudinis jus esse declarat ut Regni Dei Mysteria cognoscant. *Confiteor tibi Pater Domine cœli atq; terra, quòd absconderis hæc à sapientibus & intelligentibus & ea detexeris Infantibus. Etiam Pater, quia ità placuit tibi.* Et Matth. 18. Christus rogatus quisnam maximus sit in Regno cœlorum, advocat ad se puerulum sistitq; ipsum in medio ipsorum atq; ait, *Amen dico vobis, nisi conversi fueritis & statis ut puerulì, nequaquam ingrediemini in regnum cælorum. Quisquis igitur demiserit seipsum sicut puerulus iste, is est maximus ille in regno cælorum.* Et cap. 20, 25. *Scitis Principes Gentium in eas dominari, & qui magni sunt licentiâ uti in eas. Verùm non ità erit inter vos: Sed quicunq; voluerit inter vos magnus fieri, sit vester minister. Et quicunq; voluerit inter vos primus esse, sit vester servus. Sicut filius hominis non venit ut sibi ministraretur sed ut ministraret, darétq; animam suam in redemptionis pretium pro multis.* In quibus Periochis insinuatur nimis splendidum inutilémq; honorem, locum habere non debere in Ecclesia Christi:

Christi: Verùm si Officia sint alia aliis honorificentiora, quæ honorificentiora sunt utilitati publicæ magis inservire oportere præsertim in rebus ad Religionem pertinentibus.

Nam eódem etiam spectat quod occurrit Matth. 23. ubi superbia & Hypocrisis Scribarum & Pharisæorum taxatur. *Ligant enim onera gravia*, inquit Servator, *difficiliáq; portatu & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere. Omnia verò opera sua faciunt ut spectentur ab hominibus, dilatant enim Phylacteria sua & producunt fimbrias Palliorum suorum, amántq; primos accubitus in cœnis primósq; consessus in conventibus, & in foris salutationes, & vocari ab hominibus Rabbi. Vos autem nè vocemini * Rabbi, unus enim est Doctor vester Christus; omnes autem vos fratres estis. Et patrem vestrum, neminem vocetis in terra: Unus enim est Pater vester qui in cœlis est. Nec vocemini * Doctores, unus enim vester est Doctor, nempe Christus. Sed qui maximus est vestrum sit || minister vester. Qui se exaltaverit deprimetur, & qui sese demiserit exaltabitur.*

** Doctor infallibilis, imperiosus Pater vel Magister de sua autoritate obtrudens alias doctrinas quàm Christus docuit. || Quò quis inter vos majorem in Ecclesia dignitatem obtinebit, eò sciat sibi non plus imperii concessum, sed plus oneris injunctum.* Grot.

4. Hactenus Servator, idq; admodum copiosè. In cujus vestigiis Apostoli etiam insistunt. Rom. 12. 16. *Eodem animo inter vos mutuò estote affecti, non elatè de vobis ipsis sentientes, sed humilibus obsecundantes. Nè estote prudentes apud vosmetipsos.* Et Ephes. 4. *Precor itaq; vos, captivus in Domino, ut ambuletis ità ut dignum est, vocatione quâ vocati estis. Cum omni modestia & mansuetudine, cum animi lenitate, tolerantes alii alios per charitatem.* Et ad Tit. 3. *Suggere ipsis ut sese subjiciant Principatibus & Potestatibus, ut obtemperent, & ad omne opus bonum sint parati. Nè cujus famam lædant, ut sint à pugnis alieni, æqui, omnem exhibentes lenitatem erga quosvis homines.* Adeò ut videamus Religionem Christianam æquè protervitati *Inferiorum* occurrere atq; affectatæ Dominationi *Superiorum*. Tam expressim *Humilitatem* Mundo commendat Evangelium.

CAP. II.

1. *Christus Amorem & Charitatem tum per præcepta tum per proprium exemplum Ecclesiæ sedulò inculcat.* 2. *Misera Impostura falsiq; prætextus* Familiæ Amoris *quibus Donum hoc divinum sibi vendicent.* 3. *Absurditas* Familistarum *in rejiciendo Personam Christi, ut tam ignobili & carnali Ductori quàm est* Hen. Nicolai *adhæreant.* 4. *Nugatorem hunc nunquam verum ullum specimen dedisse amoris sui erga Genus humanum quemadmodum Christus ejúsq; Apostoli fecerunt.* 5. *Injusta ejus usurpatio* Tituli Amoris. 6. *Nunquam æquiparandæ Obligationes afflictionum Christi quas humani Generis causâ sustinuit.*

1. PRoximus *Divinæ vitæ* Ramulus est Christianus Amor sive *Charitas*, quâ nihil profectò diligentiùs inculcatur in novo Testamento. Christus eam reliquit pro suo, próq; Ecclesiæ suæ *Symbolo*, pro Tessera quâ distingui possint dignosciq; ad quem pertineant. Johan. 13. 34. *Mandatum novum do vobis, ut alii alios diligatis: sicut, inquam, dilexi vos, ut etiam diligatis alii alios. Ex hoc omnes cognoscent vos esse discipulos meos si charitatem habueritis alii in alios.* Tanquam si dixisset, Inaudire nonnihil fortean potueritis ex *Mose* de *diligendo Proximum suum ut seipsum*, Quod præceptum cùm eò usq; se non extenderit quò hoc meum intendo, cúmq; præterea id ipsum ad quod se extendit, abjiciatur jam prorsus atq; negligatur, ego nunc illud denuò instauro ratúmq; reddo, & eis sanè rationibus, ad eúmq; gradum & modum quo nunquam factum sit hactenus. Volo enim, ut vos sic mutuò diligatis, quemadmodum ego vos dilexi, hoc est, tam medullitùs ac sincerè ut parati sitis ad deponendas animas vestras alii pro aliis si quando opus ferit. Quod magis expressè apertéq; dicitur, cap. 15. 12. *Hoc est præceptum meum ut diligatis alii alios prout dilexi vos. Majorem hâc charitatem nemo habet, quàm ut quis animam suam ponat pro amicis suis.* Quod cum Christus pro Ecclesia sua præstiterit, præsertim eis Circumstantiis quibus præstitit, nunquam æquiparandum profectò specimen est veri ac sinceri Amoris, & ad dilectionem tum ipsius, tum nostri ipsorum invicem arctissima quæ excogitari potest Obligatio.

2. Quas quidem res dum seriò contemplor, equidem vix possum cum patientia crassam istam audacis illius *Enthusiastæ Amstelodamensis* imposturam animo recordari: Quippe

Quippe qui cùm nullum omninò hujusmodi Amoris qui aut *Moralis* aut *Divinus* meritò existimari possit, argumentum dederit, sed ingens tantummodo effuderit tumidorum verborum cum distortis Allegoriis levibúsq; ad historias sacras allusionibus profluvium; immiscens aspergénsq; subinde speciosum nomen *Amoris* (quanquam nihil rationis interim adhibet quâ ad rem ipsam incitari possimus) pro tanto tamen se efferre cupit hujus Mysterii magistro, ut ipsa Christianitas indè antiquanda sit, omnísq; ille honor atq; cultus qui Servatori debetur abjiciendus, omnia illius Officia tollenda, Passio ejus contemnenda immò deridenda, visibilis ad Judicium reditus anticipandus & eludendus, Resurrectioni & Ascensioni fides demenda, Promissúmq; æternæ vitæ in præsentem gloriam, gaudia & opulentas Beatitates, quibus ii frui finguntur qui judicium rationémq; huic vaniloquo Impostori submittunt, nugísq; Floralitiis, Chironomicísq; Tripudiis hujus suavis Sectæ, qui tam gloriabundè sibi titulum usurpant Familiæ Amoris, abduci se sinunt, penitus absorbendum. Cùm tamen hujus factionis Author, quemadmodum ego satis edoctus sum, ad Lenonem propiùs accedebat alterúmq; *Sardanapalum*, quàm ad idoneum sincerúmq; Mundi in tam sancto Mysterio Informatorem. Quippe qui propter suspectas in domo mulierculas infamis erat, splendidéq; vivebat ac delicatè suprà quàm sortem ordinémq; ejus condeceret; ob coccineam diploidem holosericam etiam notabilis, aliósq; huic congeneres habitus, utì etiam ob amplum suum augustúmq; speculum, in quo integram suam Deificatam humanitatem à capite ad calcem contemplatus, componénsq; prolixam barbam, & holoserica latera manibus demulcens, perquam magnifico profectò elatóq; gressu per admirationem suiipsius subinde incedere potuerit; quippe qui mundum suis putidis Imposturis tam facilem repererat & tam propitium. Ut prætermittam quàm ridiculus deniq; esset propter oraculorum suorum scriptatrices *Fœmellas* aliásq; multas id genus delicatas consuetudines, nè dicam impuras & obscœnas. Quæ quidem cuivis homini qui vel mediocri sagacitate sit præditus non possunt non significare, in Titulo hujus sectæ, qui se *Familiam Amoris* appellitant, nullum alium Amorem intelligendum esse quàm qui merè *Naturalis* sit & *Animalis*; quanquam hujus Amoris Mysterii præco tam altè se effert, adeóq; in sublime alas quassat ut minorem quempiam quàm *Apocalypticum* illum *Angelum* in medio cœli volantem & Evangelium *æternum* Terræ incolis prædicantem se imaginari non possit. Et certè verisimile est hoc Evangelium *Henrici Amstelodamensis* æquè diu duraturum ac generationes hominum, ut certum est æquè latè patêre ac genus hominum ac brutorum.

3. Audite ô Cœli, & ausculta ô Terra, dum adversùs rebelles Hypocritas justi causam ago & despicati. *Sic dicit Dominus Jehovah, Ecce ego fundo in Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, lapidem in fundamentum firmum, in quem qui crediderit non confundetur. Et ponam judicium ad lineam & justitiam ad trutinam, & subvertet grando mendaciorum suffugia, & aquæ inundabunt latibula ipsorum.* Quòd hic lapis angularis firmúmq; fundamentum * Christus sit qui passus est *Hierosolymis* pro certo edocemur ab eis qui reverà *Divino Spiritu* afflati erant, à beatis utiq; Apostolis. Quod suffugium mendaciorum ac latibulum aptissimè ad hanc latitantem *Familiam* applicari potest ex eo apparet, quòd Summa ipsorum Religionis nihil aliud sit quàm fallacium Allegoriarum & affectatorum vocabulorum fasciculus, per quæ subdolè cum hominibus agunt, & sub prætextu puriorum Mysticorum sermonum selectissimam utilissimámq; veritatem quæ unquam cum filiis hominum hactenus communicata est, è mundo eliminare satagunt. Veritatem intelligo Evangelii in nuda sua simplicitate expositam, quâ tam perspicuè erudimur quales nos esse oporteat, quid agere, quidq; demum expectare. Tempestas verò & Grando quæ opprimet ipsos, & Diluvium quod in abdita ipsorum illabetur habitacula, isti erunt torrentes *Rationis*, & irrefragabilis *demonstrationis*, qui à sinceris fidísq; Christi sectatoribus in ipsos irruent & irrumpent.

Esai. 28. 16.

* 1 *Pet.* 2. 6. *Rom.* 9. 32, 33.

Dicite igitur ô vos, qui fictitiis Inspirationibus adeò indulgetis, quorúmq; Imaginationes flatulento quasi turbine supra Oeconomiam Evangelicam vos abripuerunt, quare in Judæorum errorem incurritis ac pretiosum hunc lapidem angularem, firmúmq; fundamentum repudiatis, superq; fallacem arenam paludémve putridam quæ nullum pondus sustinuerit, ædificatis? Cur Christum in veritate suæ Historiæ abjicitis (maximè conspicuum sanè Divinæ Providentiæ pignus & Reconciliationis Dei cum hominibus, futuræq; Felicitatis quod unquam hactenus mundo est exhibitum) & pro ductore vobis eligitis merum Nugatorem Allegoricum, *Idolopupum* verbis quidem ornatum & locutionibus è sacra Scriptura surreptis, sed præcipuo suo scopo utilissimóq; sensu exutis & spoliatis?

Cur unigenitum Dei filium dereliquistis, & vosmetipsos tutelæ tradidistis ac consilio hominis merè carnalis omníq; verâ fide in Deum Christúmq; prorsus destituti, nec id solùm sed & omni solidâ scientiâ Rationéque ? Cur tam temerarii estis ac vertiginosi, ut fidem habeatis homini qui tantum testificatur de seipso, & tam inverecundus est Plagiarius ut nullas vobis merces offerat præterquam quas à vobis sit suffuratus, (si quidem ex Ecclesia Christiana vos esse profiteamini) eásq; ità veneno infectas & adulteratas ut eas recipere non possitis quin increduli circa veritatem Evangelii Christi fieri, ab eóque, cui tot illustria olim vaticinia, tot miracula per seipsum edita, cui stupenda è mortuis Resurrectio & audibiles de cœlo voces, dum in vivis erat, eum reverà unigenitum Dei filium fuisse locupletissimum perhibuerunt testimonium, deficere statim periclitemini ?

4. Quam adeò demerentem demonstrationem argumentúmve sinceri sui affectûs atq; amoris erga genus humanum vobis unquam dedit hic *Propheta Amstelodamensis*, ut vos eum tam præcellentem in hujusmodi Divino Mysterio Mystagogum venditetis, Christóq; & Apostolis non æquiparetis solùm, sed & præferatis ? Annon ille otiosam degebat vitam, desidémque, ac mollem, prout in aliis opulentis Tabernariis fieri solet, cùm è contrà non solùm ipse Servator sed & Apostoli duram *Asceticámq;* vitam vixerint plenam periculis & afflictionibus etiam ab extrà ? *S. Paulus* pro reliquis eloquatur. Fuerunt enim omnes in eadem ferè conditione constituti, meritóq; possent cum inflatis his Fanaticis Professoribus in eisdem ferme verbis expostulare. *Ministri Christi sunt ? (desipiens loquor) ego sum ampliùs, in laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis supra modum, in mortibus frequenter; A Judæis quinquies quadragenas unâ minùs, accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, noctem & diem in profundo egi. In Itineribus, in periculis fluminum, periculis à meis Gentilibus, periculis à Gentibus, periculis in civitatibus, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis inter falsos fratres : In fatigatione & ærumna, in vigiliis sæpe, in fame & siti, in jejuniis sæpe, in frigore & nuditate*, &c. Quibus omnibus adjicere poteris malignas & cruciabiles mortes quas pleriq; eorum tandem sustinuerunt; atq; hoc omne, ex fideli amore erga Dominum suum ac Magistrum Jesum Christum, & ex charissimo affectu erga humanum genus studióq; ipsorum boni ac salutis. Verùm quid istuc est, obsecro, quo hic *H. N.* ità mundum devinxit ut omnis Religiosus Honor ac Reverentia quæ personæ Christi debeatur, illius causâ abjiciendi sint, audáxq; hic Impostor per tumidos suos prætextus, (quasi is nempe Caput Paterq; hujusmodi Familiæ sit, quam *Amoris Titulo* insigniri oporteat, cúmq; hac sua familia Deus sit Christúsque, & *Cherubini* ac *Seraphini*, *Angeli* & *Archangeli* suis jam occupati officiis judicandi vivos ac mortuos & colligendi electos ab omnibus Angulis Terræ) constanti Christianorum Fidei silentium imperet ?

2 Cor. 11. 23, 24.

5. Cæterùm meâ quidem sententiâ, vel primo aspectu demonstrat se omni prorsus carere *judicio*, si non *malitiâ* abundare, *hic vivorum ac mortuorum Judex*, dum inter *domesticos Fidei* & *Familiam Amoris* vel minimum molitur discrimen aut dissidium : Ut prætercam crassam ejus & impudentem injustitiam in vendicando sibi ipsi illud honoris symbolum quod per sanguinolentam victoriam alter meritò reportavit. Etenim, quod modò dicturus eram, quid hic H. N. præstitit ut hunc Titulum mereretur, nisi quòd multas Fanaticas & confusaneas affectatitii sermonis Rhapsodias scripserit à sacra Scriptura per abusum mutuati, sensúmq; ejus perverterit finémq; supplantaverit per improbas suas elusiones vanásq; Evasiones Allegoricas, atq; sic sub prætextu inchoandi sublimiorem Religionis ac Justitiæ Oeconomiam quàm unquam hactenus extitit, reverà *Sadducismum*, *Epicurismum*, & *Atheismum*, veræ Religionis loco perquam perfidè introduxerit ? Hic luxuriosus ejus *Enthusiasmus* unà cum cohonestatione *Familiæ* per coccineæ suæ diploidis splendorem, summa prorsus est, quantum ego video, quâ subnixus Æmulum se sistat aut Competitorem veri illius Divini Amoris Magistri, quâve proprios suos sectatores devinciat.

6. Equidem fateor *Servatorem* nullos conscripsisse libros cùm res trivialis sit & ferè pædagogica, multóq; infra tam nobilis Personæ Divinitatem. Verùm brevis illa sententia quam pretiosissimo suo sanguine scripsit, *Sicut ego vos dilexi ità etiam diligite alii alios*, plus valet quàm multa voluminum millia scripta licèt verissimâ sincerissimáq; Eloquentiâ quæ ab ullius unquam Oratoris calamo stillaverit. Nec certè is unquam ullis sumptuosis vestibus conspicuus erat nisi quando vel invito injuriosi Milites ei chlamydem coccinam per contemptum & ludibrium induerant : Nec resplenduit unquam ullis coloribus nisi è tinctura proprii sanguinis in solenni sua ac tremenda *Passione*, quando tam crudeliter virgis cæsus est, quando per angorem

animi sanguine sudabat, quando clavis affixus est cruci, lanceâq; sanguinem & aquam è latere ejus emisit. Quos omnes ineffabiles & intolerandos cruciatus innocuus hic agnus Dei ob nullam suam culpam passus est (Quæ enim gratia esset, tanquam factiosum Impostorem aut nefarium Malefactorem pati?) sed ex sincero affectu ardentissimóq; Amore ergà genus humanum, ut posset per hanc suam acerbam *Passionem* & gloriosas illius consequentias, *Resurrectionem* & *Ascensionem*, nos Deo lucrifacere. Et nunc sanè totus mundus judicet an possibile sit ut sit quisquam Author, professúsve hominum Informator in illo reverà *sancto* ac *Divino Amore*, qui cum *Domino Jesu* sit conferendus, qui Amoris erga nos sui dedit hanc nunquam æquiparandam Demonstrationem.

CAP. III.

1. *Occasio quâ* Familistæ *Amoris Titulum sibi vendicaverint.* 2. *Fervida Apostolorum præcepta ad Amorem insequendum, qualísq; ille sit Amor.* 3. *Nos Deum diligere non posse nisi & diligamus proximum.* 4. *Expositio quinti sextíq; versûs, 1 cap. 2 Epist. S.* Petri. 5. *S.* Pauli *vehemens Charitatis commendatio*; 6. *Accurata illius Descriptio.* 7. *Charitatem summam esse Divinitatis participationem, illúdq; quo Dei filii evadimus. Quàmq; injurii hi* Fanatici *sint qui Ecclesiam Christi hoc Titulo spoliant, eúmq; tanquam sibi proprium attribuunt.*

1. A*Udite igitur me vos Justitiæ Sectatores, vos qui Jehovæ estis studiosi, spectate ex qua rupe excisi, ex quo lacûs cavo excecti estis.* Intuemini eum quem transfixistis, cujúsq; sanguis Ecclesiæ suæ est semen, cujus Sponsa è latere suo desumpta est, ut *Eva* olim è latere *Adami*. Agnoscite originem vestram, & recolite apud vosmetipsos pretium Redemptionis vestræ, inæstimabilem utiq; sanguinem Agni immaculati *Jesu Christi*. Cujus quidem sensus & consideratio firmissimum glutinum est quod excogitari potest ad uniendum nos cum Servatore & cum nobis ipsis invicem. *Esai. 51. 1.*

Cæterùm cùm Ecclesia à tam longo tempore se factionibus & persecutionibus, bellis sanguinisq; effusioni & omni generi Inimicitiarum & Hostilitatis adversùs se invicem dediderit, cùm illi qui sincerum Evangelii Mysterium bonâ fide cum populo communicare debebant, temerariis suis perversisq; additamentis, suis adulterationibus, subtilitatibus, inanibúsq; commentis adeò perplexum reddiderint, ut nihil aliud evaserit nisi controversiarum officina scholáq; contentionum, ex qua nihil audiatur præter altercationes & rixas circa inutiles Opiniones, nihil hinc exortum sit præter odium, superbiam & factionem, immò perquam barbaræ persecutiones & homicidia, cùm buccinam inflaverint ex eis ipsis locis sacris quæ erecta sunt ad prædicandum Evangelium Pacis, & præ Antichristiana quadam vesania classicum cecinerint adversùs eos qui Deo reconciliati sunt per sanguinem *Jesu Christi*, qui debet esse commune totius orbis Christiani glutinum & coagulum, ad continenda corda eorum in firmam unitatem & concordiam; Cùm, inquam, ad hunc modum vacuum *Davidis* Tabernaculum dereliquerint, istúcne tam mirum est si peregrinus eò interim se clàm ingesserit, illúdq; aliis abeuntibus possederit? cúmq; pretiosissimum illud Legatum moribundi Domini, *Amorem* scilicet *mutuum* tam turpiter abjecerint, ecqua injustitia est si alienus quispiam de humo tollat illúdq; in conspectu eorum, manu vibret explicétq; in æternum ipsorum dedecus & ignominiam? hoc est, ut verbo absolvam, si ista *Pseudofamilia Amoris*, amabilem istum Titulum occupaverit, quem ii meritò aut repudiasse aut jus ejus perdidisse existimari possint. Quantùm ad me, equidem nescio quam aut pro ineptis Opinionibus, aut nefariis Christiani Orbis facinoribus Apologiam instituam. Hoc autem pro certo scio, *vexillum* super veram Christi Sponsam *Amorem* esse; Amorem symbolum esse ac tesseram omnium membrorum ejus fidelium; Amorem atq; Pacem Legatum esse novissimum discipulis Christi à moribundo suo domino ac magistro relictum, Hæreditatem inviolabili jure descendentem in veros Dei filios in perpetuum; Amorem esse impletionem Legis, singulásq; ferè Evangelii paginas scriptáq; Apostolorum implevisse; cúmq; de Fide loquuntur, nullam aliam intelligendam esse Fidem, quàm quæ operetur per Charitatem & Amorem.

2. Ex multis illis repetitionibus & inculcationibus sanctæ hujus & cœlestis virtutis spicilegium facturus eram quarundam, quas pro dono vobis offerrem, ut indè possit constare, quàm fervidum Evangelium Christi sit quámq; copiosum in urgendo hoc indispensabili officio. Pergimus igitur addimúsq; eis quæ jam citavimus hæc subsequentia loca. Galat. 5. 6. *Nam in Jesu Christo nec circumcisio quicquam valet nec præputium, sed fides per charitatem operans.* Quòd si circumcisio nihil valet sine fide per charitatem operante, quid valebit baptizatio, vel rebaptizatio ullâve alia externa Ceremonia absq; vera fide, cujus vita & spiritus charitas sit, ad quam Apostolus nos dirigit? Et postea, v. 13 & 14. *Vos enim ad libertatem vocati estis, fratres, tantùm nè libertatem arripite ut datam carni occasionem, sed ex charitate servite alii aliis. Nam tota Lex uno verbo completur, Diliges proximum tuum ut teipsum.* Ubi hæc Lex charitatis tam cautè & circumspectè describitur ut abusus hujus Tituli ad libidinem & Libertinismum planè excludatur, adversùs illos qui loquuntur multùm de Amore, verùm Libertini sunt interim in corde. Quæ quidem cautio iterum admodum sobriè prudenterq; adhibetur à S. *Johanne*, Epist. 1. cap. 5. v. 2. *Per hoc cognoscimus nos diligere filios Dei quum Deum diligimus & mandata ejus servamus.* Quæ manifesta Demonstratio est, quòd ille Amor ad quem S. *Johannes* tam copiosè nos hortatur in sua Epistola, purus Amor est atq; Divinus, talísq; quem nemo se exercere certus esse possit, nisi omnia Dei mandata servet. Etenim carnalis etiam homo diligere potest filios Dei, quippe quos experitur innocuos, pacificos, & beneficos, vel ex eo quòd ipse sit temperamento bene sanguineo ac benigno. Verùm hæc dilectio in homine qui præceptis Dei religiosè non obtemperat, merè *animalis* est & *naturalis*, nec ex communicatione *Divini Spiritûs* profecta, quem omnes Regenerati participant, sed ex Temperamento, quod dixi, & Amore suiipsius, qui cuilibet rei à qua naturale percipit solatium adhærescit. Ac proinde si quis filius Dei aliquantò spinosior reperiatur & asperior, in adversando, reprehendendo, vel fortean non consentiendo pravis aliquibus actionibus vel consuetudinibus hujus benigniori temperie hominis, corruptus ejus sanguis statim effervescet contra Dei filium, odiúmq; pro amore reponet.

3. Quemadmodum verò beatus hic Apostolus unicéq; à Servatore dilectus tam studiosè precavit, nè amor ille quem is mundo commendat tam abjectus sit ac demissus ut syrma quasi in cœno traheret, ità certè admodum sapienter Hypocrisi occurrit elatorum quorundam Animorum Religioni deditorum, qui se amore Dei ejúsq; cultu adeò abreptos prætendunt, cùm tamen officiorum erga proximum plena ipsis abrepserit oblivio. Ac proinde ad calcem præcedentis Capitis apertè pronunciat, *Siquis à se Deum amari dicit & tamen fratrem suum odit, mendacem esse. Qui enim fratrem suum quem vidit non amat, Deum quem non vidit, quo pacto potest amare? Atq; hoc ab eo præceptum habemus ut Deum qui amat, suum quoq; fratrem amet.* Quod officium secundæ Tabulæ cùm difficillimum sit, & per Hypocrisin humanorum cordium maximè periclitetur evadi atq; eludi, ejus etiam inculcatio maximè frequens est apud Apostolos. Paulus ad Ephes. cap. 4. v. 31. *Omnis acerbitas & odium & ira & clamositas, & maledicentia; deniq; omne vitium tollatur ex vobis: Ac este alii in alios benigni, misericordes, condonantes inter vos, quemadmodum Deus vobis in Christo condonavit. Quapropter estote imitatores Dei ut chari filii, & cum charitate vitam agite, quemadmodum Christus adamavit nos & seipsum pro nobis dedidit, in oblationem victimámq; Deo ad suavem odorem.* Et ad Colos. 3. 12. *Induite igitur ut Dei electi, sancti amatiq; affectum misericordiæ, benignitatem, modestiam, mansuetudinem, patientiam, alius alium ferentes & invicem condonantes si quis habet quod de aliquo expostulet; quemadmodum Christus vobis condonavit, sic vos quoq; facite. Sed super hæc omnia induite charitatem quæ perfectionis vinculum est; vigeatq; pax Dei in vestris animis ad quam estis in uno corpore vocati,* &c. *Petrus* etiam in prima sua Epistola Catholica; *Animos vestros veritati obediendo purificate per Spiritum, ad fraternum amorem non fictum, & sincerà mente inter vos impensè amate.* Et Epistola secunda, cap. 1. *Vos verò in hoc omni studio incumbite acquirentes in fide vestra virtutem, in virtute scientiam, in scientia temperantiam, in temperantia patientiam, in patientia pietatem, in pietate fraternum amorem, in amore fraterno charitatem.*

1 Johan. 4. 20.

1 Pet. 1. 22.

4. Aureæ hujus divinarum gratiarum catenæ cohærentia tam mirabilis est ut, tametsi præter meum scopum sit de locis quæ profero quicquam dicere, hunc tamen absq; aliqua interpretatione præterire non possim. Verùm tam plenè harum virtutum inter se totiúsq; catenæ cum præcedenti Textu connexionem non intelligemus, nisi

nisi ipsa prima sententiæ verba paulò aliter exponamus. Apostolus in præcedentibus versibus commemorat, quemadmodum *Deus omnia præviderit ad vitam ac pietatem pertinentia, per cognitionem filii sui Jesu Christi, qui nos suâ gloriâ ac virtute vocavit, & propter quem ille nos eximiis maximisq; promissis donavit, ut mundanam cupiditatis corruptelam effugientes Divinæ participes Naturæ fiamus.* Et tunc ingeritur quod recitavimus, καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ. Quod rectiùs redditur, *Et propterea sine mora,* &c. Ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν ἀρετήν. *Grotius* vult ἐν redundare; ut & Tralatio *Anglicana.* Quantùm verò ad me, ego quidem tantum abesse existimo ut ἐν redundet, ut illud putem potiùs sententiæ essentiale, datâq; operâ interpositum, ut majus quoddam Mysterium intelligamus quàm simplicem tot virtutum unius ad alteram additionem, ità ut nulla absit. Quod solum est quod expressim significari possit, si ἐν esset omissum. Sed enim cùm hæc propositio *causalitatem* significet, plus est quàm nuda harum *Divinarum Gratiarum* enumeratio. Nam docemur insuper quàm naturaliter oriantur una ex alia, quódq; *causalem* habeant una ab alia, per totam seriem, dependentiam.

Sensus igitur sic est; Cùm Deus pro sua parte, omnia paraverit ad ipsorum salutem, consimilémq; *Fidem* pretiosam cum ipso Apostolo obtinuerint, eos sine mora dare operam oportere ut per efficaciam *Fidei* suæ, *virtutem* etiam acquirant, hoc est, robur animi ac fortitudinem. Præclara enim ac nobilia promissa animum excitant confirmántq; in aggrediendis illis difficultatibus quas ii debent subire, qui promissa cupiunt obtinere. Et certè hic difficultatum aggressus & conflictus, quæ in hominis Christiani via inveniuntur (dummodo merus non sit de re Christiana confabulator, sed actor strenuus sedulúsq; sectator præceptorum exempliq; Jesu Christi) gignet profectò in eo non *verbalem* sed veram *scientiam*, hoc est, *experientiam* sanctam in semitis Dei. Atq; per hanc experientiam docebitur, quomodo carnalia ista ac mundana desideria ac cupiditates sæpenumerò hominem decipiant & de via seducant, occæcando illius Judicium importunis suis suggestionibus, & extinguendo, aut saltem stupefaciendo religiosores illos diviniorésq; animi sensus quoties efflagitationibus suis auscultatum sit avidísq; appetitionibus satisfactum. Ac proinde hæc *Scientia* vel *Experientia, Temperantiam* gignit, hoc est, magìs rigidum obfirmatúmq; consilium cohibendi subjugandíq; omnia mundana & carnalia desideria & obstinatè aurem obturandi contra omnes ipsorum inverecundas mendicationes efflagitationésque.

Quas res si quis seriò ad gradum modúmq; debitum aggreditur, deprehendet proculdubiò seipsum, pensum suscepisse admodum arduum & intolerandum, nec ullum occurret remedium præter *Patientiam,* quam tamen inveniet ità extra suam potestatem positam, ut coactus fuerit in genua ante Deum cœli procidere, ipsúmq; efflictim rogare ut se in hoc certamine ac conflictu contra domesticos suos inimicos confirmet, assistat & corroboret, útq; spiritum suum in tanto angore ac cruciatu suffulciat. Unde manifestum est quòd *Temperantiæ* leges strictè & religiosè custodire non possimus quin *Patientia* necessariò indè sit emersura, nec custodiri in hoc spiritu *Patientiæ* absq; invocatione agnitionéq; divinæ Assistentiæ, quod quidem indubitatus est propriè dictæ *Pietatis* fructus.

Nec possumus profectò animos nostros ad hoc *Pietatis* genus seriò & sincerè appellere, quin precibus nostris suspiriisq; ad Deum, Responsa accepturi simus, & præter propriam nostram expectationem, supráq; fidem aliorum, gloriosa. Et propterea, postquam victoriam per Divinam gratiam quæ nobis sufficit, & tam lætum triumphum super cupiditates nostras nacti simus, reperientes tunc animas nostras altissimo gratitudinis sensu erga Redemptorem nostrum ac benefactorem abreptas, qui retributionibus nostris ipse neutiquam indiget, affectuum nostrorum flumen naturaliter deorsum erga Ecclesiam suam derivabimus, Sanctósq; in terra versantes, & eos qui virtute præstant, aut qui saltem eò se sincerè suspirare prætendunt. Atq; hic propriè dicitur *Amor fraternus,* qui affectus nostros ad eos defert qui ejusdem nobiscum sunt Religionis. Qui *fraternus Amor* non solùm ex hac *gratitudinis* Ratione erga Deum oritur, sed etiam ex ipsa *temperie* & conditione *Animæ* ad hunc modum purificatæ: juxta illud quod S. *Petrus* insinuat, quòd postquam animas purificaverimus obediendo veritati per spiritum, hujusce rei finis atq; exitus futurus sit *Amor fraternus.* Alioqui ad quod inserviret hujusmodi Purificatio? *Psalm.* 16. 2, 3.

Num Invidia, num Odium, num Libido, num Ambitio, num Luxuria aliaq; enormia Desideria affectúsq; ex *anima* ejiciendi sunt per sanctitatem atq; puritatem, ut diaphanum deinde tantummodo glaciei frustulum immaculatúsve nivis flocculus evadat? Num tam pura fiet, tam pellucida, tam crystallina, tam omni labe ac

tincturis,

tincturis, omni immunditie colorúmq; fuscedine vacua, ut nihil præter silentes umbras nocteḿque, *diaphanam* suam puritatem occupet? Equidem tunc nihilo meliori conditione foret quàm nocturnus Aër, nihilo felicior quàm statua Alabastrina: Nihilq; totum hoc futurum esset, nisi mundior quædam emortuæ, & quasi fame enectæ animæ sepultura. Verùm nihil periculi est ne tam tenuis exitus adeò operosos paratus consequatur. Etenim *Amor* & Desiderium tam essentiales sunt animæ ut eos penitus *exuere* non possit, sed tantùm *commutare*. Est enim anima, quemadmodum eam *Psellus* appellitat, ἄϋλον ϗ ἀσώματον πῦρ, *Ignis immaterialis & incorporeus*, Activitas inextinguibilis, & quæ aliquod semper captabit objectum. Ac proinde si ab *amore mundi* propriiq; corporis cupiditatibus cessaverit, pro certo Christi corpus, Ecclesiam utique, confestim amabit, operámq; dabit illius commodis promovendis. Nec hîc quidem subsistere potest, verùm pura hæc vividáq; flamma sursum ascendit & reflectitur iterum deorsum, & in omnes partes se vibrat, ad objecta omnia in cœlo terráq; se extendens, quemadmodum naturalis Ignis omnem materiam combustibilem penetrat. Ac proinde ex puris suis & ardentibus speculationibus Deitatis & infinitæ illius Bonitatis, & ex observatione Capacitatis totius Creationis, quæ Bonum quidem tum ab ipso Deo tum à se invicem recipit, angustas illas *Fraterni Amoris* ripas statim inundat, in illámq; ineffabilis amplitudinis immensæq; præstantiæ gratiam ac virtutem, *universalem* intelligo *charitatem*, se expandit, quæ summa Perfectio est cujus humana Anima sive in hac vita sive in futura sit capax: Atq; sic demum *perfecta sit, quemadmodum pater ipsius in cœlis est perfectus*.

5. Hæc est illa via excellentissima quam S. *Paulus* tanto cum animi raptu, tanto cum Triumpho commemorat, 1 Cor. cap. 13. Ubi postquam multiplicia Dei dona Ecclesiæ collata enumeraverit, ut dona prædicandi, vaticinandi, edendi miracula, ægros sanandi, & loquendi diversis linguis, in effusissimas Charitatis supra omnia laudes continuò erumpit. *Si & hominum loquar & Angelorum linguis neq; charitate sim præditus, sum æs resonans & cymbalum tinniens. Et si tantum Divinationis habeam ut omnia arcana scientiámq; omnem teneam, & si adeò omni sim fide præditus ut vel montes transmoveam & tamen charitate non sim præditus, nihil sum. Et si omnes meas facultates in alendos egenos erogem, & si vel meum corpus comburendum tradam & tamen charitate non sim præditus, nihil proficio.*

Et postquam expectationem nostram existimationémq; cœlestis hujus virtutis magnificâ hac sua eloquentiâ accenderit, non *imaginationes* solummodò nostras inflammat (ut vani solent Enthusiastæ, *judicium* interim tenebris relinquentes) sed Divinæ hujus virtutis naturam nobis admodum distinctè & copiosè describit; adeò ut manifestò deprehendere possimus ubi nos consistere oporteat, quidnam oporteat quærere, & quo modo possit constare, nos, id quod quæsiverimus reverà obtinuisse.

6. *Charitas patiens est, benigna est; Charitas non æmulatur, non est temeraria, non tumet, non se gerit turpiter; Non sibi ipsi studet, non est irritabilis, non malè cogitat, non gaudet injustitiâ sed veritate lætatur: omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.* Hæc admodum plena viváq; est Descriptio *Amoris* sive *Charitatis*, characterq; maximè suavis cœlestisq; perfectionis quæ naturæ humanæ communicari potest, quæq; è sincero corde hujus tam opulenti possessoris illius, sancti utiq; Apostoli, tam fervidè effusa est, ut multo plus profectò me moveat, quàm omnis illa affectatitia loquacitas summorum *Enthusiastarum* qui in Professione hujus Mysterii tam magnificè gloriantur.

7. Hæc est summa *Divinitatis* participatio, quæ citra Mysticam illam conjunctionem humanitatis Christi cum Deitate, in humanam naturam cadat, quæq; proinde illud est quo *filii Dei* evadimus, quemadmodum *Johannes* evidenter declarat in prima Epistola cap. 4. *Charissimi amemus nos inter nos, nam Charitas à Deo est, ac quisquis amat, ex Deo natus est, Deúmq; novit. Qui non amat non novit Deum, nam Deus amor est.* Et vers. 10. *In eò amor est, quòd Deus, non ex eo quòd nos eum amaverimus, sed quòd ipse nos amaverit, misit filium suum pro peccatis nostris piaculum. Charissimi, si sic nos amavit Deus, nos vicissim debemus amare nos mutuò. Deum nemo unquam vidit, si alius alium amamus manet in nobis Deus, sumúsq; ejus perfectâ charitate præditi.* Et rursus vers. 16. *Deus amor est, & qui in amore manet, in Deo manet & Deus in eo.* Multa alia testimonia sunt summæ illius existimationis quam vera Ecclesia Christi de sancta hac virtute Charitatis habet. Sed quæ jam citavimus, ad demonstrandum sufficiunt quàm sedulò Evangelii Præcepta hunc præcellentem *Divinæ vitæ* ramulum urgeant, quam appellamus Charitatem, quámq; insuper citra omnem Excusationem injurii, impii, & blasphemi adversùs Christum Fanatici illi Impostores sint qui ab Ecclesia deficiunt, Christi officia abrogant,

Christia-

Christianámq; antiquant Religonem sub prætextu introducendi altiorem quandam Oeconomiam ac Revelationem, cui Titulum ac inscriptionem *Amoris* imponant, Ecclesiæ vexillum gerentes, ut hoc malo dolo eò tutiùs eam adoriri possint & profligare, saltem maximè simplicia (& optimè animata sæpenumerò) Ecclesiæ membra à vero suo Capite Jesu Christo seducere, qui ipsos pretiosissimo suo sanguine redemit. Cujus Principatus in Ecclesiam nunquam desinere potest cùm nec ipse desinat existere: Verùm Rex est & Sacerdos in æternum secundùm vaticinia.

CAP. IV.

1. *Servatoris stricta* Puritatis *præceptio; unde manifestum sit amorem quem is commendat*, Carnalem *non esse sed* Divinum. 2. *Multa loca ex Apostolis illud officium urgentia.* 3. *Duo alia loca eòdem spectantia.* 4. *Præsumptio eorum absurda qui Christianitate abutuntur ad libertatem peccandi.* 5. *Quòd Error hic maturè Ecclesiam incessit, & etiamnum in Ecclesia nimium quantum sylvescit.* 6. *Unde ipsum impugnandi apparet necessitas, quod se facturum pollicetur argumento Dissertationis è* 1 *Johan.* 3. 7. *sumpto.*

1. TErtius *Divinæ vitæ* ramulus est *Puritas*. In qua præcipienda cùm & *Christus* & *Apostoli* tam seduli sint ac fervidi, manifestum porrò est *Amorem* illum quem illi mundo commendant, suspectam aliquam affectionem quidem non esse (illi putà consimilem cui incerta ac præstigiosa Enthusiastarum loquela favere meritò existimetur) sed eum ipsum purum sanctùmq; *Amorem*, quem nos jure optimo nuncupavimus *Divinum*. Et quàm severiter hæc *Puritas* qua de agimus exigatur, paucas sanè sed oppidò quàm appositas jam producam Instantias. Matth. 5. 27. *Audivistis antiquis esse dictum, Nè adulterato: Ego verò vobis dico, quisquis fœminam sic aspicit ut eam concupiscat, jam eam animo adulteravit. Quòd si tibi vel oculus tuus dexter officit, erue eum & abjice; Præstat enim tibi unum membrorum tuorum perdi quàm totum corpus tuum in Gehennam dejici. Et si tibi vel dextra tua manus officit, amputa eam & abjice*, &c. Quæ magis seria sedulàq; monitio fieri potest ad *Continentiam Abstinentiámq;* à corporeis voluptatibus, quàm est hæc Servatoris? qui sub nulla leviori pœna quàm suppliciis Inferni omnem nobis interdicit *lasciviam* & *impuritatem*, etiam omnia præparatoria præludia ad turpes Libidinis actus inhibens, nec ullam permittens nè imaginariam quidem scenam illicitorum facinorum, quibus voluntas nostra reverà assensura esset, si oblata foret opportunitas.

2. Inveniemus verò & Apostolos sui Magistri vestigiis hac in re insistentes. 2 Cor. 6. *Quapropter exite ex medio eorum ac separamini inquit Dominus; neve impurum tangite; & ego vos accipiam vobisq; pater ero & vos mihi eritis filii ac filiæ, inquit Dominus omnipotens. Hæc igitur habentes promissa, charissimi, purgemus nos ipsos ab omni & corporis & animi labe, sanctitate perfungentes cum Dei metu.* Et 1 Thes. 5. *Ipse verò Deus pacis sanctificet vos totos, ut integer vester spiritus, & anima & corpus inculpatè in adventum Domini nostri Jesu Christi conserventur.* Et in præcedenti capite, vers. 3. *Hoc enim & Dei voluntatis est & vestræ sanctitatis, ut ab impudicitia vos abstineatis, sciátq; quisq; vestrûm suum vas cum sanctimonia ac honestate, non (ut alienigenæ Deum ignorantes) cum cupiditatis libidine, possidere.* Item 1 Cor. 6. v. 13. *Corpus verò non scortationi sed Domino, & Dominus corpori. Deus verò & Dominum suscitavit, & vos per ejus potestatem suscitabit. An nescitis corpora vestra Christi esse membra? Ergo Christi membra tollam & scorti membra faciam? Absit.* Et paulò pòst, *Fugite scortationem. Omne aliud peccatum, quodcunq; committit homo, extra corpus est; sed qui scortatur, is in proprium corpus peccat. An ignoratis vestrum corpus templum esse sancti Spiritûs, qui in nobis est, quem à Deo habetis; neq; vos esse vestros quippe pretio emptos? Honorate igitur Deum vestris & corporibus & animis quæ Dei sunt.* Porrò, Colos. 3. 5. *Quamobrem mortificate membra vestra terrestria, impudicitiam, obscœnitatem, libidinem, cupiditatem malam, & avaritiam quæ est Idololatria. Propter quæ invadit ira Dei homines contumaces.* Cui consimile est quod occurrit Ephes. 5. 3. *Scortatio verò & omnis impuritas aut avaritia nè nominetur quidem inter vos sicut decet Sanctos, & obscœnitas & stultiloquium & scurrilitas quæ non conveniunt; sed potiùs gratiarum actio. Nam hoc nostis, nullum scortatorem, aut*

impurum,

impurum, aut avarum qui est Idololatra, habere hæreditatem in Regno Christi & Dei. Nemo vos decipiat vanis verbis, propter hæc enim venit ira Dei in homines contumaces. Quare nolite eorum esse consortes. Et 1 Cor. 6. 9. *An ignoratis injustos non esse Dei hæreditatem possessuros? Nè errate, nec impudici, nec idololatræ, nec adulteri, nec molles, nec cinædi, nec fures, nec avari, nec ebriosi, nec convitiatores, nec rapaces regni Dei hæreditatem possidebunt.*

3. Ampliorem sanè locorum hoc *Puritatis* & *Sanctitatis* officium urgentium collectionem feci quàm institui, nec tamen abstinere me possum quin duo alia insuper addam, unum ex S. *Petro*, 1 Epist. cap. 2. *Charissimi, cohortor vos, ut tanquam inquilini & peregrini abstineatis à corporeis cupiditatibus, quæ adversùs animam militant.* Alterum ex eo est quem toties laudavi, Rom. 13. 12. *Discessit nox, dies autem adest, quare deponamus opera tenebrarum, & induamus arma lucis. Honestè nos ut in die geramus; non comessationibus & ebrietatibus; non concubitibus & libidinibus; non jurgiis & emulatione: Sed induite dominum Jesum Christum, neve carnis curam gerite, ejus indulgendo cupiditatibus.*

4. Abunde jam mihi demonstrâsse videor, quàm apertè & explicitè Christus ejúsq; Apostoli instent urgeántq; omnes homines qui Evangelium audiunt ut diligenter & religiosè ejus præceptis obtemperent, ut sancti sint etiam sicut Christus sanctus est, in omnimoda Conversatione; ut qui tenentur ad adnitendum & suspirandum ad participationem *Divinæ vitæ* in omnibus suis partibus, *Humilitate, Amore* & *Puritate, exosi etiam vestem carne coinquinatam,* quemadmodum loquitur *Judas* Apostolus; quámq; manifestum sit hanc *Sanctitatem* & *Justitiam* non minùs sanè seriò ac severiter requiri quàm sub pœna perdendæ salutis æternæ, nisi juxta hæc præcepta vitam suam instituant. Adeò ut obstupescam planè dum apud meipsum *Infernale* illud & abominandum, quod quidam Evangelio imposuerunt, glossema considero, tanquam si ipsa licentiæ schola esset, finísq; adventûs Christi in mundum fuisset ut secum à cœlesti Rege hominibus diploma deferret, quo instructi peccare possint in posterum cum *autoritate,* omni saltem cum *securitate* & *impunitate,* cùm nihil ex eorum parte deposcatur præterquam ut credant Christum pro ipsis fuisse mortuum, nec sanè id factum esse sub alia conditione quàm ut sic factum credant; tanquam si Christus seipsum ad redimendum nos à *peccato* non dedidisset, sed ad asserendum in *peccandi libertatem*; Quæ perversissima est depravatissimáq; Divinæ gratiæ in Christo revelatæ Interpretatio quæ excogitari potest, scopóq; principali adventûs Christi in mundum ex Diametro opposita. *Dedit enim seipsum pro nobis ut redimeret nos ab omni Iniquitate, & purificaret sibiipsi populum peculiarem, studiosum bonorum operum.* (Tit. 2. 14.)

5. Verùm enimverò quantumlibet repugnans sit hic error atq; absonus, Ecclesiam tamen admodum maturè incesserat, quemadmodum ex multis Apostolorum monitis apparet, quippe qui inter hortandum alumnos suos ad *sanctitatem vitæ* ac *realem Justitiam,* quàm propensi essent ad hanc fallacem opinionem [quòd liceret ipsis in hujusmodi rebus esse negligentes ac remissos] sæpe subindicant. Quasdam instantias observare poteras jam allatas, quibus illud addas S. *Jacobi*; *Reipsa verò præstate sermonem, nec estote auditores solùm; fallentes vosmetipsos.* (Jacob. c. 1. 22.) Verùm illud S. *Johannis* maximè expressum est & emphaticum; *Filioli, nemo vos decipiat; Qui justa facit justus est quemadmodum ille justus est*; (Johan. c. 3. v. 7.) hoc est, quemadmodum ipse Christus justus erat qui non *putatitiâ* & *imaginariâ* justitiâ justus erat sed *reali*; quanquam erant, ut videtur ex hac monitione, eis temporibus, qui operam persuadendis hominibus dabant aliter fieri posse ac docet Apostolus; Et optarem equidem, quòd hic error non tam latas etiamnum radices in Ecclesia spargeret, quo tamen in nullum credo majorem incidere posse homines nec periculosiorem, cùm mirandum illud machinamentum (quemadmodum appellavi) quod Deus in mundo ad vitam pietatémq; promovendam erexit, invalidum omnino reddat & inutile.

6. Quamobrem cùm omnes subsequentes *Potentiæ* hujus *Instrumenti* ab hac *prima* dependeant, nisi *primam* hanc probemus integrámq; præstemus, *reliquæ* nullam vim habituræ sunt nec effectum. Quocirca ut omnia reddam glabra, facilia, & expedita, obligatum me video in his quantumlibet evidentibus Testimoniis non acquiescere, *Quòd* utiq; *strictè tenemur ad inhærentem prosequendam sanctitatem,* sed demonstrare porrò apud idoneos judices, quàm illegitima & infirma sint fundamenta hujus Erroris quem illi mundo obtrudere volunt tanquam præcipuum Evangelii Mysterium, nimirum, *Si modò quis credat, quamvìs omni sanctitate sit destitutus, eum tamen tanquam sanctum justúmq; per imputationem Justitiæ Christi approbatum iri, & consequenter quomodocunq; vitam instituerit, æternam felicitatem esse hæreditaturum.*

hæreditaturum. Initium dissertationis sumam à gravi illo sinceróq; consilio sancti Apostoli, quod novitiis infirmísq; Christianis impertit, cujúsq; mentionem modò feci, *Filioli, nemo vos decipiat*, &c.

CAP. V.

1. *Apostoli cura nè Christiani novitii pernicioso hoc errore coinquinentur, opinandi se justos quamvis justa minimè faciant.* 2. *Quàm obnoxii sint isti contagio, ejúsq; rei causæ inquirendæ.* 3. *Primum genus scripturarum in eum finem perperam adhibituram.* 4. *Secundum genus.* 5. *Ipsum statum Christianæ Infantiæ pronos eos facere in hunc errorem.* 6. *Quæ natura sit illius Fidei ob quam* Abrahamus *adeò commendatur, quiq; sensus* τὸ λογίζεσϑ εἰς δικαιοσύνην. 7. *Exploratio sensûs vocabuli*, Justificatio. 8. *Responsum ad scripturas quæ* realem *Justitiam à* Fide *videntur disjungere.* 10. *Justósq; nos facere per* Imputationem. 11. *Irrefragabilia Scripturæ Testimonia quæ necessitatem* realis Justitiæ *probant.*

1. QUod *Plato* in Legislatoribus & Institutoribus vel Gubernatoribus Rerumpublicarum adeò commendat, quòd utiq; specialem primariámq; curam gerunt *Pueritiæ* & *Juventutis*, quemadmodum diligentes Agricolæ peculiaria sepimenta teneris plantis circumponunt ad defendenda pericula quibus ipsarum teneritudo eas exponat; illud etiam observari potest in beato Apostolo qui inter multa alia adminicula quæ in novitiorum Christianorum gratiam paravit, præmunivit eos etiam & circumvallavit hâc prudentissimâ Cautione contra tam periculosum in Christianitate errorem, ut imaginentur se statim justos fieri solùm profitendo se Christianos, quamvìs nulla sit realis Justitia in cordibus eorum nec ulli fructus illius in manibus; Error profectò improbus ad quem multi Impostores seducere homines olim tentârunt. Quales fuerunt *Nicolaus, Marcio*, & *Carpocrates*, quemadmodum Historici notârunt.

2. Et verò cùm nulla melior esse possit Antidotus quàm ut Christiani Novitii convincantur se huic obnoxios esse contagio, equidem diligenter explorabo apertéq; exponam causas propter quas adeò obnoxii sint, ut dum in hac conditione se deprehendunt, majorem adhibeant operam ad conservandos se nè pestilentiali hoc veneno inficiantur.

Atq; hìc certè illud reperiemus evenire in rebus *Spiritualibus* quod in *Naturalibus* sæpenumerò fieri solet. Etenim quemadmodum corpora infirma à cibo potúq; morbos contrahunt, immò verò ab illo, quod tam perpetuum ac palpabile vitæ principium est ut vix uno momento absq; eo vivere valeamus, *refrigerantem* intelligo *Aërem*, quæ teneriora corpora sæpe in febres aliásq; intemperies conjicit; ità teneræ infirmæq; Animæ ex mala sæpenumero concoctione, ipsum æternæ vitæ cibum, Dei utiq; verbum, in materiam morbificam convertunt, & cùm crescere quidem virésq; acquirere ex illius comestione debeant, Divinam è contrà in se vitam planè debilitant, atq; in ægrotationes periculosissimas miserrimásq; se præcipitant.

3. Prima igitur causa hujus pronitatis in Novitiis Christianis ad præsentem hunc errorem sunt certa quædam Scripturæ loca, quorum sensum cùm illi minùs intelligant, in gratiam propriæ suæ *carnalitatis* corporearúmq; Cupiditatum interpretari præsumunt. Immensum esset omnia corradere quæ in hunc malum finem pervertuntur. Principaliora tantùm producere contenti erimus, ad quæ postquam respondero, reliquis, eò ipsò, satisfiet.

Atq; hæc in duo genera dispescere possimus, sunt enim aut talia quæ videantur innuere, *Nudâ Fide nos justificari*, adeóq; ex inani sola persuasione justos evadere; aut hujusmodi quæ asserere videantur, *Justitiam Christi nostram esse*, justósve per illam ipsam Justitiam quæ in illo est, nos evadere posse.

Et primi quidem generis est illud, Rom. 4. *Credidit autem Abraham Deo & imputatum est ei pro justitia. Atqui ei qui operatur, merces non imputatur ex gratia sed ex debito. Ei verò qui non operatur, sed credit in eum qui justificat impium, imputatur fides sua pro justitia.*

Et Rom. 5. *Justificati igitur ex fide pacem habemus cum Deo per Dominum nostrum Jesum Christum.* Et Rom. 10. 4. *Nam finis Legis est Christus ad Justitiam*

cuivis credenti. Et verſ. 9. ejuſdem capitis, *Si confeſſus fueris ore tuo Dominum Jeſum & credideris in corde tuo quòd Deus eum excitavit à mortuis, ſervaberis.* Quæ loca innuere videntur, meram perſuaſionem quòd Chriſtus fecerit paſſúſve ſit hoc vel illud, Juſtificationem noſtram eſſe ac ſalutem. Poſſim huc adjicere Gal. 2. v. 16. verùm illud in proprium ſuum locum differam.

4. Venimus jam ad ſecundum genus Teſtimoniorum Scripturæ quæ videntur *justitiam Chriſti nobis imputare*, docereque, eam eſſe quâ & nos juſti evadimus. 1 Cor. 1. 30. *Ab eo autem vos eſtis in Chriſto Jeſu qui factus eſt nobis Sapientia à Deo Juſtitiáq; & Sanctificatio & Redemptio.* Et Rom. 5. *Ergo quemadmodum unius delicto factum eſt ut omnes homines damnarentur, ſic etiam unius juſtitia fit ut omnes homines abſolvantur atq; vivant. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ità per unius obedientiam juſti conſtituentur multi.* Ex his aliiſq; conſimilibus locis novitii Chriſtiani & imperiti, proni ſunt ad concludendum, ſe juſtos eſſe poſſe per *Obedientiam* ac *Juſtitiam* Chriſti *applicatam* ipſis & *imputatam*, quanquam nullam habeant realem juſtitiam in propriis animabus nec quicquam ipſis penſi ſit vitam juſtè inſtituere. Atq; hæc eſt prima cauſa ipſorum proclivitatis ad noxium hunc errorem. Sed reſtat altera, cujus abſq; concurſu prior hæc nullam habitura eſſet efficaciam. Nam omnes ſcripturarum ſententiæ proculdubio ſalubres ſunt ac veræ, verùm animarum noſtrarum inſalubritas eſt & corruptio quæ venenum haurit ex herbis his floribúſq; Paradiſi.

5. Dico igitur in ſecundo loco, Quòd præcipua cauſa propenſionis pueritiæ Chriſtianæ ad craſſum hunc errorem, eſt ipſa conditio eorum qui adhuc *pueri infantéſve* ſunt in Chriſtianitate. Nam *puerilem* hunc ſtatum hujuſmodi eſſe arbitror. Quando utiq; quis liberam ſanè apertámq; facit Chriſtianitatis profeſſionem, & cum gratiarum actione ad Deum quantâ poteſt maximâ, propter immenſam ejus miſericordiam in ſanguine Chriſti ad remiſſionem peccatorum, gratiam hanc firmiter quidem (ut ille opinatur) per fidem ſuam prehendit, infirmiores etiam aliquas fovens vitæ Juſtitiæ inchoationes; verùm homo vetus etiamnum valde fortis eſt corpúſq; peccati perquam parùm ſubactum aut labefactatum, adeò ut, quotieſcunq; *Novitius* hic impetitur, labor admodum gravis fit, & immenſa operis ſeries adhuc reſtet, & tam ingrati quidem & laborioſi, ut nec *Metaphora* ſit nec *Hyperbole perpetuam* eam appellare *Mortem, jugémq; Crucifixionem.* Cùm igitur hæc Conditio ſit ejus qui adhuc *puer* eſt & ferè *infans* in Chriſtianitate, cujuſvis Judicium appello an fieri poſſit quin ſatis magna futura ſit pronitas in hujuſmodi hominibus ad liberandum ſe ab hoc labore ac cruciatu *Mortificationis* quâ aſcendere debent ad altiores gradus *Juſtitiæ* atq; *vitæ*. Atq; nunc ſanè quandoquidem facilè inducimur ea credere quæ ad noſtrum commodum faciunt, noſtráſq; cupiditates adimplendas, fieri non poteſt quin ſi quid propiùs ad eum ſenſum ſonet, nos facilè ſimus conſonantiam expleturi, ſtrenuâ quidem perſuaſione quòd ſic omnino ſonat, & fortaſſean gratias Deo inſuper acturi propter amabilem hanc inſaniam, propter chariſſimas has hallucinationes noſtras & inſomnia. Quamobrem ut tandem aſſumamus; cùm itaq; Scriptura primo aſpectu huic aliquantulùm favere opinioni videatur, quòd *juſti eſſe poſſimus abſq; omni reali Juſtitia in nobiſmetipſis, ſed per eam utiq; quæ immenſo intervallo à nobis diſſidet, ſitáq; eſt in alio*, ut tanti angoris & cruciatûs quanto ad realem juſtitiam internam conſtiterit ſincerus nixus & ſuſpiratio, fiat compendium, aliter vix evenire poteſt, quin is, qui ad altiorem ſtatum nondum pervenerit, de facili aſſenſurus ſit tam gratæ & opportunæ Notioni, ſemélq; eam amplexus, exardeſcat vehementer contra quemlibet qui aggreſſus fuerit eum exturbare ex hac tam placida requie aut à falſo hoc gaudio & ſolatio dimovere, infirmo imbelliſq; animo hujus teneræ ætatis eligente potiùs, (ad præſentem dolorem evitandum) præproperam *palliationem*, quàm *Curationem* perfectam.

Sed enimverò nè confirmare potiùs videar hos Novitios in periculoſo ſuo errore quàm ab illo abducere, producendo in medium præcipua ipſorum loca nihilq; ad ea reſpondendo, allaborabo jam manifeſtum reddere, quòd aliter poſſint, ſi voluerint, illa loca intelligere, quàm intelligunt; & tum poſtea, cùm eorum gloſſema non ſit ità rationi reliquæq; Scripturæ conſentaneum, quòd relinquere debeant hunc adulterinum ſenſum, quem in vitiorum ſuorum improbitatiſq; gratiam fovent.

6. Utq; jam inſtructiores hanc rem aggrediamur, ſignificationem primò vocabulorum quæ tam frequenter in Epiſtolis S. *Pauli* occurrunt, quæq; controverſiam quæ præ manibus eſt tam propè ſpectant, determinabimus. Cujuſmodi ſunt *Fides, Juſtitia, Juſtificatio, Imputatio* & ſimilia.

Et primò, quantùm ad *Fidem*, quæ tantis laudibus ab Apoſtolo extollitur, præcipua

cipua illius vis ac natura quæ toties ab eo inculcatur, nihil aliud videtur, quàm prævalidus quidam sensus atq; fiducia in Potentia, Justitia, & Bonitate Dei, firmáq; persuasio quòd pro certo effecturus sit quicquid promisit, quantumlibet improbabile ac difficile visum id fuerit carni & sanguini. Atq; hoc est quod adeò commendatur in *Abrahamo*, quemadmodum liquet ex quarto ad Romanos. *Qui contra spem spe credidit fore se patrem multarum Gentium, ut erat promissum; sic erit tua posteritas. Itaq; Fide non infirmus non consideravit suum corpus jam emortuum (qui propemodum centenarius esset) aut enectam* Saræ *vulvam: verùm de Dei promisso, non dubitavit præ diffidentia sed Fide valuit, Deóq; gloriam tribuit: exploratum habens eum, quæ promisisset, etiam præstare posse, itaq; illud imputatum est ei pro Justitia*, hoc est, Deus approbavit eum tanquam virum bonum atq; pium, qui naturalem rei improbabilitatem non respiciens, sed promissis Dei firmam adhibens fidem illud præstitit quod & Divinæ Bonitati ac Potentiæ debitum erat, quódq; bonum justúmq; hominem decebat. Ità ut λογίζεσθαι εἰς δικαιοσύνην nihil aliud innuat, quàm approbari tanquam virum bonum, facientémq; quod bonum ac justum est, atq; ob eam sanè causam quòd facit quod bonum est atq; justum. Quemadmodum hic Actus Animæ exerentis seipsam supra abjectum inertémq; naturæ tenorem, alásq; quasi sibi addentis per vividum Potentiæ Divinæ ac Bonitatis sensum, quo assentiatur fidémq; habeat ejusmodi rebus quas præsens Naturæ status nunquam potuerit efficere, hic, inquam, Actus, bonus certè est atq; justus, itáq; à Deo æstimatur & censetur, atq; à bona sanctáq; animi temperie provenire, quæ δικαιοσύνη dicitur, & quamlibetcunq; significat virtutem vel Bonitatem in homine. Atq; sic de actu *Phineæ* quando tanto cum zelo vindictam sumpsit de *Zimri* & *Cosbi*, dicitur, Psalm. 106. ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, spectabatur tanquam nobilis & insignis actus Justitiæ in omnem seculorum perennitatem, hoc est, talis reputabatur qualis reverà suâ naturâ fuit. Verùm sensus non est, quòd hoc illi erat vice reliquæ omnis justitiæ, quódq; nunc ex omni parte reputabatur justus, quanquam in aliis rebus non omnino sic esset. Rom. 4. 18.

7. Jam verò quantùm ad *Justificationem*, optimè intelligemus vim vocabuli ex Græco δικαιοῦν, δικαιοῦσθαι & δικαίωσις. Primò igitur, præter sensum *Forensem*, qui maximè celebris est atq; obvius, δικαιοῦσθαι significat, *justum esse*; Gen. 38. 26. δεδικαίωται Θάμαρ ἢ ἐγὼ, *Thamar* justior me est. Ità Eccles. 31. 5. Ὁ ἀγαπῶν χρυσίον οὐ δικαιωθήσεται, *Qui aurum diligit non erit justus*, quo nempe sensu dicitur, Apoc. 22. 11. ὁ δίκαιος δικαιωθήτω ἔτι, *Qui justus est justus esse pergat*. Secundò, significat *justum apparere*; Psalm. 51. 4. ἵνα δικαιωθῇς, *ut æquitas tua appareat*. Et Psalm. 143. 2. Nam in conspectu tuo nemo mortalium δικαιωθήσεται, *justus apparebit*. Sed hunc sensum fateor obscuriorem esse & incertiorem. Tertiò & ultimò, δικαιοῦν significat *justum* vel *purùm facere*; Psalm. 73. v. 13. Ἄρα ματαίως ἐδικαίωσα τὴν καρδίαν μου, *Næ ego frustrà cor meum purificavi*. Et Eccles. 18. 22. Καὶ μὴ μείνῃς ἕως θανάτου δικαιωθῆναι, *Nec tuam probitatem usq; ad mortem differas*; ut habet Translatio. Et Rom. 6. 7. Ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, *Etenim qui mortuus est, liber est à peccato*. Item Act. 13. 39. *Et ab omnibus, quibus non potuistis per legem Mosis justificari, in hoc omnis qui credit, justificabitur*; δικαιωθήσεται, *liberabitur*, *purgabitur*, i. e. Perfectiùs purgari potestis & purificari à peccatis & impietatibus vestris quàm potuistis sub Lege *Mosaica*. Quod consentaneum est aliis scripturæ locis, veluti, * *Lex nihil perficit*. Et rursus, *Si data Lex esset quæ vitam conferre possit, planè in Lege sita foret justitia*. Atq; jam cùm legitimum invenerimus horum vocabulorum sensum, faciliùs indè poterimus & expeditiùs sensum etiam retegere præcedentium locorum Scripturæ, pro perniciosa hac opinione allatorum, *Quòd Christianus justus esse potest absq; omni reali Justitia*. * Hebr. 7. 19. Galat. 3. 21.

8. Quamobrem ad illud in quarto ad Romanos: Cujus vis major erit si illud etiam addiderimus quod paulò antè occurrit in cap. 3. v. 28. *Censemus ergo Fide justificari hominem absq; legis operibus*. Et quod porrò infert, v. 9. *Convicimus enim & Judæos & Græcos omnes peccato subesse*. Ubi Propositum Apostoli videtur, magnificare, quemadmodum maximè par erat, Ministerium Evangelii, mundóq; significare, quòd quicquid adhuc extitit, ante adventum Christi imperfectum sit, lapsum, & ruinosum, totúmq; omninò peccaminosum & infirmum, etiam ipsa *Legis opera*, lævisq; illa & æquabilis *Justitia* externa *meræ Moralitatis* ac *Ceremoniæ*. Adeò ut universus Mundus reus reperiatur coram Deo, nec per opera Legis possit ulla caro justificari in conspectu ejus. *Per legem enim agnitio peccati solummodo est*, nullas ministrat vires ad præstandum quod mandatur. Sect. 3.

Quocirca hæc omnia pro nihilo habentes, debemus ab ovo rem denuò ordiri

summísq; viribus eniti ad talem Justitiam quæ fit per *fidem in Jesu Christo*, nec acquiescere in ulla re quæ præstari potest per vires Carnis ordinarias, sed aspirare ad Justitiam illam quæ nobis communicatur per illum *Spiritum*, qui excitavit *Jesum Christum* è mortuis. Sed enim nec *Abrahamus* nec quivis alius justificari potest per ullam *carnalem justitiam* de suo, verùm ille summè *Spiritualis* actus *Abrahami* ultra communem *Naturæ* viam se extendens, qui contra spem spe credidit, illud utiq; erat quod *Abrahamum* tantoperè Deo commendabat. Atq; sic ab Exemplo *Abrahami* fidem Christianam toti mundo commendare vult Apostolus, ac præsertim *Judæis Abrahami* posteris. Nam in fine quarti Capitis imputationem Fidei *Abrahami* pro justitia, huic usui accommodat; ut nos nempe adduci possimus ad *credendum* Rom. 4. 24, 25: *in eum qui Jesum Dominum nostrum suscitavit ex mortuis qui propter delicta nostra traditus est & propter justificationem nostram revixit.* In quo versu continentur duo grandia Evangelii Privilegia, hoc est, *Peccatorum remissio* propter satisfactionem mortis Christi & *nostra justificatio* quâ justi sanctiq; evadimus per fidem firmam in eo qui Jesum excitavit ex mortuis. Cui Interpretationi versus 11. cap. 8. egregiè favet. *Quòd si spiritus ejus qui Jesum ex mortuis excitavit, habitat in vobis, is qui Christum ex mortuis excitavit etiam mortalia vestra corpora* vivificabit *per inhabitantem in nobis spiritum suum*, viz. in *Justitiam*: Quemadmodum liquet ex præcedenti versu; *Si verò Christus in nobis est, corpus quidem mortuum est per peccatum, sed spiritus vita est per Justitiam*, hoc est, *Corpus mortis*, à quo liberari cupimus, ut loquitur Apostolus, apparet per præsentiam Christi in nobis tam *mortiferum* esse *corpus* ob rationem peccati, cùm nihil in præsens percipiamus nisi gravantem quandam ineptitudinem ad omnem sanctitatem ac bonitatem in *corpore* ejúsq; affectibus, omnémq; improbitatem & impuras Atheásq; suggestiones à *carne*, quæ mors certè animæ est, *Nam quæ carnis sunt sapere, mors est.* Adeò ut propter improbitatem *corporis* stupidámq; ejus inertiam, res æquè funesta & dira appareat atq; *Mezentiana* illa vivorum mortuorúmq; colligatio, postquam semel Christus in nobis extiterit: Verùm *vita* tunc nostra illa Justitia est, quæ est ex *Spiritu*, dum invenimus admodum delectabilem calorem voluptatémq; grato affluxu *sanctæ* illius ac *Divinæ sensationis*. Verùm is qui Christum excitavit è mortuis, vivificabit tandem etiam hæc nostra *mortalia* vel emortua *corpora*, faciétq; ut conspirent mirâq; facilitate & alacritate concurrant, promptáq; Instrumenta fiant & actuosa, ac *Spiritui Justitiæ* in rebus omnibus morigerantia.

Quæ quidem persuasio præcipua Christianæ *Fidei* pars est maximéq; omnium *Abrahami* fidei consimilis, qui Bonitati, Potentiæ, ac veracitati Dei confidens, postquam & ipse & uxor ejus *Sara* marcidi essent & quantùm ad naturalem generationem emortui, atq; sic omni spe videndi unquam ullum ventris sui fructum destituti, habebat tamen *Isaacum* sibi natum, qui * *Gaudium risúmq;* in ipso nomine præfert, erátq; proculdubio Christi Typus secundùm spiritum. *Isaacus* enim Sapientia, Potentia & Justitia Dei est emanans ac penetrabili vi se disseminans per omnes facultates humanæ Animæ atq; corporis; adeò ut totus homo abripiatur cum gaudio ac Triumpho ad agenda omnia quæ reverà ac solidè bona sunt, pari profectò cum oblectatione ac voluptate atq; cùm edit esuriens aut sitiens bibit. Atq; sic per introitum progressúmq; in tam sancta vitæ conditione satis approbamur à Deo, atq; ad hunc modum per fidem justificati pacem habemus cum Deo per Dominum nostrum Jesum Christum. Rom. 5. 1.

* Γέλως γὰρ ψυχῆς καὶ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη ἑρμηνεύεται οὗτος. *Philo in Allegoriis.* Et in περὶ φυτουργίας. Οὐχ ὁρᾷς ὅτι τὸν αὐτηκόου καὶ αὐτομαθοῦς καὶ αὐτουργοῦ τῆς ἐπιστήμης ἀρυσάμενον οὐ μετέχοντα γέλωτος ἀλλ᾽ αὐτὸν ὄντα γέλωτα φησιν; vide etiam περὶ ὀνείρων. Et in *De Nominum mutatione*. Οὐχ ὁ ἄνθρωπος Ἰσαὰκ ἀλλ᾽ ὁ συνώνυμος τῆς ἀρίστης τῶν εὐπαθειῶν χαρᾶς, γέλως, ὁ ἐνδιάθετος υἱὸς θεοῦ τοῦ διδόντος αὐτὸν μείλιγμα καὶ εὐθυμίαν εἰρηνικωτάταις ψυχαῖς.

Adeò ut hæc justificatio non sit mera persuasio quòd Christus pro nobis speciatim mortuus sit, quódve è mortuis sit excitatus ut alterius justitia nobis imputetur; verùm fiducia est in Deo quòd is sanguinem Christi pro Piaculo acceptavit, quódq; potens est per vim *Spiritûs* sui nos etiam suscitare ad novitatem vitæ, quò animemur ad anhelandum aspirandúmq; ad interiorem illam perfectiorémq; Justitiam. Quæ privilegia Deus omnibus Evangelii auditoribus absq; ullo respectu ad opera, aut anteactæ vitæ modestiam proponit, modò nunc velint venire & summam hanc & opulentam Evangelii Oeconomiam amplecti, & alacri obfirmatóq; animo ferri ad impugnandum ac demoliendum hominem peccati in seipsis, ut viva hæc nováq; via *realis Divinæ Justitiæ* erigi possit in cordibus suis ibiq; dominari. Si animentur, inquam, ad sanctum hoc Inceptum per fidem in Christo ad remissionem peccatorum, & in virtute illius *Spiritûs* ad penitus eradicandam & extirpandam omnem internam corruptionem & improbitatem, *hæc Fides* continuò ipsis imputatur ad *Justitiam*, hoc est, & sunt & accipiuntur à Deo tanquam chari illius Filii & tanquam viri boni

&

& ex *Promissi semine* prognati. Nunc enim *nec ex sanguine nec ex voluntate carnis, sed ex voluntate Dei geniti sunt*, & voluntas eorum tota fertur ad Justitiam verámq; sanctitatem quam esuriunt sitiúntq; tam vehementer ac sincerè quàm naturalem suum cibum potúmve: Deúsq; qui corvorum pullis clamantibus dat pabulum, non ità crudelis est ut his cœlestem suum cibum deneget. Quem itaq; adipiscuntur exerendo se & quasi extorquendo eum è Dei manibus per *Fidem* in virtute illius *Spiritûs* per quem omnia se posse arbitrantur. Philip. 4. 13.

9. Atq; hæc est unica, quantùm ego video, legitima notio *Justificationis* per *Fidem*. Nec certè illa loca quæ suprà citavi ullam aliam ab hac disjunctam probant. Num ille locus qui maximè omnium huic Notioni videtur adversari [viz. Rom. 4. 5. *Ei verò qui non operatur sed credit in eum qui justificat impium, imputatur Fides sua pro Justitia*] optimè exponi potest juxta tenorem illius sensûs quem jam declaravi. Hoc enim magnum illud est ac lætificum Evangelii Privilegium quòd nullâ ratione priorum operum habitâ, si modò nunc credamus, remissionem Peccatorum in Christo, fiduciámq; ponamus in illius potentia ac virtute qui improbos justificat (i. e. justos improbos facit eósq; purgat ac purificat ab omni peccato, & iniquitate, à quibus per vires suas naturales purgari non poterant, eósq; ad justitiam realem internam per sui *Spiritûs* operationem restituit) hæc Fides imputatur ad Justitiam, atq; is qui sic habet, etiam sensu *Forensi* justus pronunciatur coram Deo. Nam qui sic credunt boni sunt justiq; viri quoad sinceritatem, adeò ut pacem habeant cum Deo per sanguinem Christi; Et per virtutem illius *Spiritûs* qui nunc in ipsis operatur, magìs magísq; indies renovantur in gloriosam illam Imaginem & exoptabilem libertatem quæ ex repetitis victoriis *Divinæ vitæ* in ipsis emergit efficítq; *ut justi sint quemadmodum & Christus justus est*. Sect. 3.

Cùmq; jam maximæ satisfactum sit difficultati, reliqua loca allata, per applicationem eorum quæ jam de Natura *Fidei* & *Justificationis* dicta sunt, suâ sponte facilè concident.

10. Quantùm ad illa Scripturæ loca quæ videntur *Justitiam Christi nobis attribuere*, veluti ubi dicitur, *Nobis factus à Deo Justitia & Sanctificatio & Redemptio*, sensus solummodò hic est, Quòd *operatur* in nobis Sapientiam, Justitiam, &c. Alioqui inferri possit quòd imputativam duntaxat Redemptionem habituri simus, quódq; reverà salvandi non simus nec redimendi. Et quod alterum spectat, *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ità per unius obedientiam justi constituentur multi*; locus, inquam, est qui contra ipsos militat. Etenim per *Adamum* facti sumus reverà peccatores & ad peccandum proni, originali labe ex illius lumbis contractâ, ac proinde sumus per Christum reverà justi constituendi. Atq; hic Finis erat Obedientiæ illius *qui factus est obediens usq; ad mortem crucis, ut sepulti unà cum eo per baptismum in mortem, sicut Christus excitatus est ex mortuis per gloriam Patris, ità & nos in novitate vitæ ambulemus*, Rom. 6.

Quapropter cùm reverà nullum sit fundamentum in Scriptura, hujus puerilis erroris, cúmq; æquè absonum sit ut una anima justa sit pro altera, atq; ut unum corpus sanum sit pro altero, si ostendero scripturam ipsam expressim à nobis requirere ut justi sanctiq; simus in propriis nostris personis, nihil tunc deerit ad plenam detectionem puerilis hujus absonæq; opinionis, *quòd quis justus esse possit absq; omni justitia in ipso habitante*.

11. Et, meo quidem judicio, hic ipse Textus S. *Johannis* perspicua est hujus veritatis evictio, utpote qui manifestò declarat, qui opinantur justos se esse posse tametsi justè non agant, neq; eo sensu justi sint quo Christus justus esse dicitur, omninò decipi. Sunt verò multa alia Apostolorum Testimonia eódem spectantia, quorum quædam jam notavi; quemadmodum ubi dicitur, *Quòd Christus manifestatus est ut peccata nostra tollat*, quódq; in *eum finem venerit, ut destruat opera Diaboli*, &c. *Quisquis natus est ex Deo peccatum non committit, quoniam semen ipsius in eo manet*, hoc est, perenne principium *Divinæ vitæ* atq; *sensûs* quo videt horrétq; quicquid improbum est viróq; bono indignum. Et rursus 1 Johan. 2. 3. *Per hoc scimus nos eum nôsse, si mandata ipsius observamus. Qui dicit novi eum, & mandata ejus non servat, mendax est & in eo veritas non est. Qui autem servat sermonem ejus, verè in hoc charitas Dei perfecta est. Per hoc scimus nos in ipso esse: Qui dicit se in eo habitare, debet sicut ille ambulavit ità & ipse ambulare.* Quale illud est, 2 Tim. 2. 19. *Quisquis nomen Christi nominat, discedat ab injustitia.* 1 Johan. 3. 7.

CAP. VI.

1. *Allegatio verſ.* 16. *cap.* 2. *ad Gal. ut & ſcopi totius Epiſtolæ.* 2. *Quid ſit* Justitia Fidei *juxta Apoſtolum.* 3. *In quo ſenſu illi qui in Chriſto ſunt dicantur non eſſe ſub Lege.* 4. Justitiam Fidei *non eſſe* Figmentum *ſed* Realitatem *in nobis.* 5. *Quòd hæc Juſtitia* nova *ſit* Creatura, *quidq;* nova *ſit hæc* creatura *juxta Scripturas.* 6. *Quòd* nova Creatura *conſiſtit in Sapientia, Juſtitia veráq; Sanctitate.* 7. *Juſtitia* novæ Creaturæ. 8. *Illius ſapientia & ſanctitas.* 9. *Quòd Juſtitia Fidei non excludit bona opera. Impia eorum perfidia qui contrà docent.*

1. Quantùm ad illum Textum cujus ſuprà explicationem differebam, illius etiam ſenſum nunc tandem excutiam. Erat autem Gal. 2. 16. *Scientes non juſtificari hominem ex operibus legis ſed per fidem Jeſu Chriſti; & nos jam in Chriſtum Jeſum credidimus ut juſtificaremur ex Fide Chriſti & non ex operibus Legis: Propterea quòd non juſtificabitur ex operibus Legis ulla caro.* Ab hoc etiam loco Scripturæ, ſunt qui inferre volunt antiquationem vel abolitionem omnis *Moralis Honeſtatis realiſq; Juſtitiæ* cujuſmodicunque, prætendentes nihil præter *nudam Fidem* requiri quo accepti ſimus Deo. Et certè totam hanc Epiſtolam imaginantur inexpugnabilia miniſtrare argumenta ad defendendam pernicioſam hanc Concluſionem, quamvìs nulla ſit apud æquos Judices, tam immenſæ confidentiæ ſolida Ratio. Quod de facili intelligemus, poſtquam notaverimus ſcopum hujus Epiſtolæ tantummodo eſſe ut *Galatas*, qui ad *Judaiſmum* Legémq; *Moſis* Ceremonialem ferè relapſi erant, reducat rurſus ad Chriſtianitatem. *Dies obſervatis & menſes & tempora & annos; Metuo equidem vobis, nè fruſtra in vobis laboraverim*, cap. 4. 10, 11.

Cæterùm præcipuus Apoſtoli ſcopus eſt contra *Circumciſionem*, ut planè conſtare poteſt vel ex prima Epiſtolæ perlectione; quam dum verbis extenuat unà cum lege *Moſis* in Genere, extollítq; Fidem in *Chriſto*, videtur aliquando eximere hominem ab ambulando ſecundùm legem *Moralem* ſub prætextu *Fidei* in *Chriſto*. Verùm ut S. *Petrus* rectè obſervavit, *Inſunt obſcura quædam*, in Epiſtolis *Paulinis*, *quæ indocti infirmique, ut & reliquas Scripturas, in ſuam perniciem detorquent.* (2 Pet. 3. 16.) Nos verò nè in eundem errorem & perniciem abducamur non parùm ſanè intererit S. *Pauli* veſtigia notare ut ità noſmetipſos poſſimus ex pericoloſo hoc Labyrintho expedire.

2. Cùm itaq; abolere aut ſaltem vili pendere *legem* videatur in extollendo illam Juſtitiam quæ eſt per *Fidem*, videamus quæ *hæc* per *Fidem*, quæq; illa *Legis Juſtitia* ſit. Cap. 2. 19. *Ego enim per legem legi mortuus ſum ut Deo viverem; crucifixus ſum cum Chriſto, vivo autem, non jam ego, ſed vivit in me Chriſtus. Ego per legem legi mortuus ſum*; quale hoc eſt ænigma, ut Lex ſuis diſcipulis ſe ſpoliet? Et tamen ità facit. Eſt enim *Pædagogus* ad *Chriſtum* vel potiùs *Hypodidaſcalus* qui poſtquam nos bellè inſtruxerit & caſtigaverit, ad altiorem gradum promovet, ut perficiamur utiq; in Chriſto, qui perfectio Legis eſt. Verùm ipſa Lex nihil perficit, atq; hæc ratio eſt cur Juſtitia non ſit ex Lege.

Atq; ad hunc profectò ſenſum loquitur Apoſtolus in hac ipſa Epiſtola, cap. 3. v. 21. *Ergóne Lex eſt contraria Dei promiſſis? Nequaquam. Si enim data Lex eſſet quæ vitam conferre poſſet, planè in Lege ſita foret Juſtitia.* Νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, *Lex quæ animare & vivificare nos poſſet.* Hoc verò ſupra Legis vires poſitum eſt. Is ipſe Titulus eſt & Prærogativa Chriſti, *qui via eſt, veritas ac vita. Ego ſum reſurrectio & vita; qui credit in me, etiamſi mortuus fuerit reviviſcet. Et quiſquis vivit & in me credit, nunquam eſt moriturus*, Johan. 11. 25. Hæc igitur eſt *Juſtitia Fidei*, quæ longè ſuperat *Juſtitiam Legis* ſive *Literæ occidentis.*

3. Quamobrem poſtquam hæc *Fides* venerit quæ nos extruat in vivam internæ Juſtitiæ formam, ſub Lege tunc *Moſaica* diutiùs non ſumus, verùm Dei filii ſumus omnes per Fidem in Jeſu Chriſto. Jam verò nulli ſunt Dei filii niſi qui ducuntur *Spiritu Dei*, quemadmodum Apoſtolus teſtatur in Epiſtola ad *Romanos*. Hi verò qui *Spiritum Dei*, habent quales fructus edant abunde exponitur apud Apoſtolum in hac Epiſtola ad *Galatas*, cap. 5. v. 22. *Fructus ſpiritûs eſt Charitas, gaudium, pax, lenitas, benignitas, bonitas, fides, manſuetudo, temperantia. Adverſùs eos qui ſunt ejuſmodi, non eſt Lex:* Etenim non opus eſt, cùm ipſi ſibi ipſis Lex ſint. Atq; ſic

videmus

videmus quomodo illi qui in Chriſto ſunt non ſint ſub Lege, quippe quòd internus ille Fons obedientiæ, vel *Lex viva* in cordibus ipſorum, illâ ſit ſuperior: Illi verè ac ſolidè eam complent per *Spiritum* illum qui eſt ex Fide. *Spiritus* enim ille *Amoris* genitor eſt, Amórq; Legis Completio. *Nam tota Lex uno verbo completur, Diliges proximum tuum ut teipſum*, Gal. 5. 14. *Hoc autem dico, Obtemperate Spiritui, neve carnis cupiditatem exequimini. Caro enim contrà quàm Spiritus, & Spiritus contrà quàm Caro concupiſcit; atq; hæc inter ſe ità contraria ſunt, ut ea quæ vos velitis non faciatis.* Qui proculdubiò verus & genuinus ſenſus eſt verborum, ἵνα μὴ, ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε, quemadmodum *Grotius* etiam notavit. *Atq; hæc inter ſe contraria ſunt*, hoc eſt, *unum alterum oppugnat, nempe ſpiritus carnem*, ἵνα μὴ, ἃ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε, *in eum finem ut ea non perpetretis ad quæ corrupta veſtra voluntas ac mens carnalis vos inclinet.* Quod aptiſſimè cohæret cum illo quod ſequitur, *Quòd ſi Spiritu ducimini, non eſtis ſub Lege. Contra tales enim non eſt Lex*, ut ſuprà dictum eſt. Quod quidem innuit, ſi non ducantur Spiritu, quòd obnoxii ſunt Legis maledictioni, Morti, Inferno & Damnationi. Nam ſic etiam loquitur Apoſtolus, poſtquam opera carnis recenſuerit, *Qui talia agunt, eos ſcilicet Regni Dei non fore hæredes.* Et v. 25. apertè declarat, *Qui Chriſti ſunt, eos carnem unà cum libidinibus & cupiditatibus crucifixiſſe.*

4. Adeò ut manifeſtò videamus *Juſtitiam* illam quæ ex *Fide* eſt, non eſſe meram *Chimæram* vel *Imaginationem*, ſed excellentiorem Juſtitiam quàm quæ eſt ex Lege. Lex enim non eſt *vivificus Spiritus* ſed *Litera emortua.* Chriſtus verò Reſurrectio eſt & vita; Iſq; Deus eſt Juſtitia noſtra, ad ſalvandum potens, qui facilè poteſtates *mortis, Tenebrarum* ac *Diaboli* ex anima hominis exterminat. Verùm eâ nos oportet eſſe patientiâ ut toleremus opus in nobis per eum fabricandum. *Vivo equidem, non jam ego, ſed vivit in me Chriſtus.* Quòd ſi palliare adhuc & cooperire velimus fœda noſtra corruptáq; corda fictitiis Inventis ab ipſa *Hypocriſi* conſutis, nobiſq; gratiam factam fingere quò minùs opus ſit aut ut inter nos invicem aut nobis ipſis benefici ſimus, propterea quòd Deus in Chriſto tam propitius nobis ſit & beneficus; audite quid *Apoſtolus* dicit in ſexto ultimóq; Capite hujus Epiſtolæ, v. 7. *Nè fallimini, Deus non irridetur, quicquid enim ſeminaverit homo hoc & metet; nam qui ſeminat carni ſuæ, ex carne metet interitum; qui verò ſeminat ſpiritui, ex ſpiritu metet vitam æternam.*

5. Scopus igitur Apoſtoli non eſt extenuare & deprimere veram virtutem realémq; Juſtitiam, ſed intento quaſi digito nobis oſtendere ubi reperiatur: non in Diebus nec Annis, non in Noviluniis nec Feſtis, non in Circumciſione aut in *emortua Legis litera*, ſed in *Chriſto Deiq; Spiritu*, in renovata Dei Imagine, in nova
Nativitate, in nova vita, in ſecundo *Adamo* de cœlo, in nova Creatura. *A me ve-* Gal. 6. 14.
rò abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti, per quem mundus mihi crucifixus eſt, & ego mundo. Nam in Chriſto Jeſu neq; Circumciſio quicquid valet, neq; præputium, ſed nova Creatura. Quam Apoſtolus alibi novum hominem appel-
lat. *Ut deponatis, quod ad priſtinam converſationem attinet, veterem illum homi-* Ephes. 4. 22.
nem qui deceptricibus cupiditatibus corrumpitur. Et renovemini ſpiritu mentis veſtræ; Induatiſq; novum illum hominem qui ſecundùm Deum conditus eſt ad juſtitiam verámq; ſanctitatem; hoc eſt, non ad externam Ceremonialem ſanctimoniam, ſed per Regenerationem interni Spiritûs in *vitam novam* ex ipſo corde ebullientem. Et rurſus, Coloſ. 3. v. 9. *Nolite alii in alios mentiri, exuti veterem hominem cum ſuis actionibus, induti q; novum, qui cognitione renovatur ad imaginem conditoris ſui: ubi non eſt* Græcus *aut* Judæus, *Circumciſio aut præputium, Barbarus*, Scytha, *ſervus, liber, ſed & omnia & in omnibus Chriſtus.*

6. Hæc *nova* igitur *Creatura* nihil aliud eſt quàm Imago Dei in Anima humana. Ità conjunctim teſtantur hi duo Textus, *Novus homo qui ſecundùm Deum conditus eſt, ad Cognitionem, Juſtitiam, verámq; ſanctitatem*; Idem quod *Plato* docet in *Theæteto* ſuo: Ὁμοίωσις δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον γενέσθαι μετὰ φρονήσεως, *ſimilitudo verò juſtum ſanctúmq; fieri ac ſapientem.* Verùm cùm pleriq; omnes (etiam vetus in nobis *Adamus*) ſanctos, juſtóſque, ac ſapientes ſe exiſtimant, opportunum hîc erit diſpicere, quænam Juſtitia, ſanctitas, ac ſapientia hæc ſit quæ in nova Creatura reperitur.

7. Et quis eam tam rectè edocere poteſt quàm is qui ipſa eſt? Matth. 5. *Audiſtis dictum fuiſſe antiquis, Non occides; quiſquis autem occiderit, tenebitur judicio: Ego verò dico vobis, Quicunq; iraſcitur Fratri ſuo temerè, tenebitur judicio: quicunq; verò dixerit fratri ſuo*, Raca, *tenebitur conſeſſu: quiſquis autem dixerit, Fatue, tenebitur Gehenna ignis. Audiſtis dictum fuiſſe antiquis, Non mœchaberis: Ego verò dico vobis, Quicunq; aſpicit mulierem ut eam concupiſcat, jam adulteravit*

eam

eam in corde suo. Rursum audistis dictum fuisse antiquis, Non pejerabis, sed reddes Domino quæ juraveris : Ego verò dico vobis, Nè juretis omnino, sed esto sermo vester, etiam etiam, non non; Quod præter hæc est, id à malo est. Audistis etiam ut dictum sit, Oculum pro oculo, & dentem pro dente : Ego verò dico vobis, Non esse resistendum injuriæ. Audivistis itidem dictum, Proximum tuum amato, & inimicum tuum oderis : At ego vobis dico, Amate inimicos vestros & bene precamini iis qui vobis imprecantur, benefacite vestris malevolis & orate pro lædentibus & insectantibus vos, ut filii sitis vestri Patris qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit in malos juxtà ac bonos, & justos injustósq; compluit. Ecce accuratam & intaminatam Justitiam quæ est in anima *Regenerata*, longè supra doctrinam & cogitatum aut *Legalis Pharisæi* aut *Philosophi* merè *Moralis*! Justitia extrinseca in exteriori homine, vel intrinsecùs justum esse, quatenus *corrupta Ratio* suggerit, ad instar menstruati panni est, si cum hac Justitia conferatur, quam Christus à nobis requirit, nováq; Creatura secum in nos adducit simul atq; in nobis ad debitam staturam adoleverit. Ad hanc normam igitur quisq; se examinet.

8. Et quemadmodum hæc *Justitia* longè præstat, imò aliquando adversatur Justitiæ *naturalis* hominis, (nam apud eum odisse inimicos & compensare malum malo justum est) ità *Sanctitas* multùm transcendit sanctitatem aut antiquorum aut modernorum *Scribarum* & *Pharisæorum* præfervidorúmq; Patronorum Ceremoniarum. Nam omnes Ceremoniæ Temporis, Loci, Gestuum, Vestimentorum & Rituum non sunt nisi signa & umbræ universa, corpus verò Christus est. Postremò nè *naturalis* homo imaginetur se sapientem esse, (ut nemo certè est qui non omnium rerum bonarum illud præ cæteris maximè proclivis sit sibi adjudicare) nè *sapientem* seipsum antè imaginetur quàm sanctus sit atq; justus, sapientiam suam juxta illam regulam expendat quæ in Epistola *Jacobi* occurrit, cap. 3. *Quis sapiens est & intelligens inter vos, ostendat bonis moribus sua opera cum sapientiæ mansuetudine. Quòd si amaram invidiam & simultatem habetis in animo, nolite contra verum jactare vos atq; mentiri. Non ea est ista sapientia quæ supernè proficiscitur, sed terrena, animalis, Dæmoniaca. Ubi enim invidia est & simultas, ibi est tumultuatio & omne opus pravum. At supernè oriens sapientia, primùm casta est, deinde pacifica, æqua, obsequiosa, pietate bonisq; referta fructibus absq; partium studio, sine simulatione. Justitia* igitur *novæ Creaturæ* Justitia est longè supra Legis *Mosaicæ* literam, quanquam exactè servatam. Ejúsq; *sanctitas* multò splendidior quàm stola *Aaronis*, omnísq; ejus ornatus Sacerdotalis, aut quæcunq; aliæ Ceremoniæ quas aut Deus instituerit aut homo excogitaverit. Et illius deniq; *Sapientia* longè supra omnes illas tenuiter attritas aut rixantium *Sectarum* aut *Scholarum* disputantium subtilitates, ut quæ ab omni contentione & amarulenta contradictione abhorret.

9. Adeò ut manifestum sit ex constanti scopo Apostoli & in hac Epistola & passim alibi, quòd virtutem verámq; *Moralitatem* non vilificat, sed ad altiorem ejus gradum & perfectionem collineat, quódq; *Justitia Fidei* quam ille *Justitiæ operum* præfert non introducitur ad excludenda bona opera è vita Christiana, sed ad urgendum nos ad exactiora Justitiæ opera quàm quæ præstari poterant sub *Oeconomia Legis*. Quàm improba igitur perfidia est contra Ecclesiam Christi quámq; inverecunda audacia in falsis illis Doctoribus, qui hominibus persuadere volunt, hanc doctrinam, *quòd quis in conspectu Dei propter aridam emortuámq; Fidem approbetur omni reali sanctitate ac justitiâ vacuam ac destitutam*, non solùm Christianam veritatem esse sed selectissimam maximeq; principalem Doctrinam in universa Christianitate, cùm tamen nullum illius inveniatur vestigium per omnia præcepta documentáq; sive Christi sive Apostolorum?

CAP.

CAP. VII.

1. *Quòd* exiguus *Sanctitatis* modus *homini Christiano non sufficiat.* 2. *Quemadmodum apparet ex Scripturis jam allatis.* 3. *Plures ejus rei demonstrationes ex Prophetis*; 4. *Utì etiam ex Evangelio*; 5. *Aliisq; locis novi Testamenti.* 6. *Valida Christiani militis armatura.* 7. *Vehemens ejus ad perfectionem contentio.*

1. QUamobrem postquam satis jam *primam* purgavimus inunximúsq; magni hujus machinamenti *rotam*, in cujus usu ostendendo tam diligenter occupamur, ad *secundam* nunc progredimur, ubi nisi parem industriam adhibuerimus, hæc certè machina neutiquam efficax erit ad illud Propositum ad quod destinatur, ad destruenda utiq; opera Diaboli. Cujus stratagematum subdolorúmq; Inventorum cùm non simus ignari, opportunè hîc quod huic loco maximè convenerit, declarare non dubitabimus, nempe, quòd, ubi animos nostros hoc periculoso errore inficere non potest, *Quòd Fides nuda & omni sanctitate destituta ad salutem suffecerit*; in secundo loco conabitur persuadere, *Exiguum quidem sanctitatis modum nobis sufficere posse* cùm *passio* Christi tanto pretio sit apud Patrem, qui mortem illius pro Piaculo acceptat, cúmq; per illius sanguinem reconciliemur Deo; & propterea, remissum quodvis desiderium, quamvis ignavam inclinationem ad obedientiam satis fore, cùm *Christi Passio*, ejúsq; *Justitiæ Imputatio* reliquum sint suppletura.

2. Cæterùm, quòd hæc reverà suggestio Diaboli sit, non sensus Evangelii, manifestum reddam ex multis Scripturæ testimoniis. Equidem affirmare possim multa ex iis quæ jam attulimus, idem planè demonstrare. Quid enim sibi vult illud *Johannis*, ubi declarat, Quòd *quisquis natus est ex Deo peccare non potest, propterea quod semen Dei in eo manet?* Quid illud *Pauli* ubi ait, *Quòd Christus venit ad redimendum nos ab omni iniquitate & ad parandam sibi Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, Ecclesiam sanctam & inculpatam?* Quî fit ut Christus Servator Regulam Justitiæ ad tam exquisitum Perfectionis gradum evexerit, æstimando *tacitos libidinis assensus* suppar quiddam esse ipsi *adulterio*, *iram* temerariam & irrationabilem, speciem quandam *homicidii*, nec solùm condemnaverit *retaliationem*, sed & nobis, ut *bono malum compensemus*, mandaverit? Quis, inquam, sensus est, quæ mens horum omnium nisi quòd nos Christiani ad altiorem gradum Perfectionis in vita ac sanctitate vocemur quàm quo unquam adhuc ulli omnino *Moralitatis* & *Religionis* magistri homines urserunt? Ac proinde tantum abest ut *Christianitatis Dispensatio*, vitia ulla morúmve defectus nobis indulgeat, ut non solùm ab istis nos purget, verùm etiam haud pauxillo momento altiùs nos attollat, nec unquam cesset donec animas nostras ad *Divinum* planè *statum* restituerit.

1 Johan. 3. 9. Tit. 2. Ephes. 5:

3. Hanc conditionem esse ad quam unusquisq; Christianus vocatur, nec contentus esse debet, nisi ipse sibi sit conscius, se totis viribus huc incumbere, aliquósq; saltem profectus illorsum indies facere, & Descriptiones Propheticæ Regni *Messiæ* in terris aliáq; multa Testimonia in Evangelio scriptísq; Apostolorum, adhuc pleniùs demonstrant. Nam præter ista loca quæ Regnum *Messiæ* ab Abundantia *Pacis* describunt & *Justitiæ*, quæ terrarum Gentes sit inundatura, ut *aquæ mare tegunt*; sunt etiam alia particularia loca quæ oppidò quàm ingentem sanctitatis mensuram, quâ Ecclesia Christi illustris foret, præfigurant, cum clariori scientia majoríq; alacritate ad ambulandum in semitis Dei. Et nullus equidem dubito quin illud quod corporeo sensu impletum est in temporibus Christi, haberet etiam sensum *spiritualem* magis, magísq; permanentem; Illud nempe *Esaiæ* cap. 35. 5, 6. *Tunc & cæcorum patefient oculi, & surdorum reserabuntur aures; tunc cervi ritu saliet claudus, ovabitq; lingua muti.* Quod ad vivum depingit conditionem verè credentis in Christum, dum fideles suos profectus facit in Christianitate, *de virtute in virtutem gradiens usq; dum apparuerit coram Deo in Sione.* Huc adjice illud *Zachar.* 12. (Etenim quòd mysticè ad præsens Propositum applicari potest, ex v. 10. apparet, *Et uspicient ad me quem crucifixerunt:*) Quod verò citaturus eram occurrit v. 8. *Eo tempore propugnabit* Jehovah *pro* Hierosolymitanis, *ità ut sit eorum infimus* Davidi *similis*, Davidæ *autem Deo similes Angelóq;* Jehovæ *eis præposito.* Quemadmodum Servator pronunciat de *Johanne Baptista*, *Qui est minimus in regno cælorum major est eo.* Propheticas prædictiones cum illa *Malachiæ* claudam, cap. 3. de Angelo Matth. 11. 11.

 fœderis,

fœderis, Christo scilicet, eáq; Oeconomiâ quam ille erecturus erat in mundo. *Ecce venit, dicit* Jehovah *Exercituum. Et quis ferre poterit diem adventûs ejus, quisve poterit stare cùm apparuerit? Ipse enim tanquam ignis conflans, & tanquam saponaria fullonum. Et sedebit conflans & emundans argentum, purgabit enim filios Levi, conflabitq; eos sicut aurum & sicut argentum, erúntq; ipsi* Jehovæ *offerentes munus in Justitia.*

4. Quod id ipsum est quod *Johannes Baptista* de Christo testificatur, Matth. 3. v. 11. *Ego quidem baptizo vos aquâ ad resipiscentiam; sed post me venit qui quidem adeò me præstantior est, ut ego non sim dignus, qui ejus calceamenta portem. Is vos baptizabit Sancto Spiritu & Igni. Is in manu suum habens ventilabrum, aream suam expurgabit, frumentúmq; suum comportabit in horreum; paleam autem igni cremabit inextinguibili.* Cui potes addere v. 10. *Jam verò securis arborum radici admovetur: Itaq; arbor omnis fructum bonum non edens exscindetur, & in ignem injicietur.* Consimiliter illi quod occurrit Matth. 15. 13. *Omnis planta quam meus cœlestis Pater non plantavit, extirpabitur.* Quæ Scripturæ nobis planè declarant finem adventûs Christi fuisse, ut penitùs consumeret radicitúsq; evelleret errorem omnem ac improbitatem ex eorum cordibus qui eum sint recepturi.

5. Atq; hoc profectò sufficere possit ad detegendum quàm sublimis gradus sanctitatis ab eo expectetur qui absq; omni fuco & tergiversatione verus vult esse Christianus. Cæterùm nolo prætermittere alia loca quæ ad eundem sensum sonant; 1 Pet. 1. 13. *Quamobrem succinctis mentis vestræ lateribus sobrii, perfectè sperate afferendum adventu Jesu Christi beneficium, ut obedientes filii, nec vos superioribus ignorantiæ vestræ cupiditatibus accommodantes; sed quemadmodum qui vos vocavit sanctus est, ità vos quoq; vosmetipsos in omni vita sanctos præbete; quandoquidem scriptum est, Sancti estote, nam sanctus ego sum.* Idem quod Servator nobis præcipit sermone suo in Monte; *Estote perfecti quemadmodum Pater vester qui in cœlis est, perfectus est. Paulus* etiam ad Ephes. cap. 6. v. 10. *Quod superest, Fratres mei, corroboremini in Domino & in robore virtutis ejus. Induite universam Dei armaturam ut possitis stare adversùs insidias Diaboli. Quoniam non est nobis lucta adversùs carnem & sanguinem, sed adversùs imperia, adversùs potestates, adversùs mundi Dominos, rectores tenebrarum seculi hujus, adversùs malignos spiritus in Aëre habitantes. Propterea assumite universam illam armaturam Dei, ut possitis resistere tempore adverso, & omnibus confectis stare. State igitur lumbis circumcinctis veritate, & induti thorace justitiæ; calceatis pedibus præparatione Evangelii Pacis. Insuper assumpto scuto fidei, quo possitis omnia jacula Mali illius ignita extinguere. Galeam etiam salutarem recipite & gladium Spiritûs, qui est verbum Dei.* Addemus solummodò breviusculam orationem à Principe salutis nostræ, Christiano militi sic armato oppidò commodam, Apoc 3. *Qui vicerit, ei dabo mecum in meo sedere solio, ut ego quoq; victor consedi cum meo Patre in ejus solio.* Quæ quidem sic collata, & anquisitè sollicitéq; considerata, non possunt sanè quin ex torpido illo & veternoso infructuosæ fidei insomnio nos exuscitent, & ex inerti illa sordidáq; servitute peccati (quâ sub *invincibilis Infirmitatis* obtentu tenemur) in fiduciam firmam, in omnipotenti virtute Christi ejúsq; armaturæ ac munitionis nos erigant; quibus & omnes nostras domesticas libidines, utcunq; ignitis Diaboli Pyrobolis accensas & inflammatas, possimus devincere.

6. *Qui vicerit ei dabo.* Et quando, obsecro, vincit? An non in eodem campo victoria paritur quo committitur prælium? Et militia nostra an non hîc in terris est? Ac proinde manifestum est nostram etiam hîc victoriam fore. In hac enim vita nobis præcipitur ut occidamus & mortificemus veterem in nobis hominem, qui quamdiu vixerit, semper malignum aliquod inventum excogitabit quo Christi regnum è cordibus nostris subruere possit & eradicare. Ac proinde oportet nos integro animo aut huc aut illuc nosmetipsos convertere. Non possumus & *Christo* & *Belial* simul
Cor. 5.16. servire. *Lux* & *tenebræ* in eodem nequeunt manere spacio. Et certè Apostolus tam perfectam nobis paravit armaturam, ut non possimus quin palàm profiteamur, fortiores nos esse *homine forti qui atrium hactenus custodiverit*, ità ut si non ejiciatur, nos in culpa simus. *Fidelis* enim Miles Christianus tam perfectè armatus est (quippe qui veritate cingitur, cujúsq; cor justitiâ & sinceritate munitur, mens æternæ vitæ repræsentationibus reficitur; cujus pedes promptitudine, & indefatigabili secundùm Christi Evangelium ambulandi Proposito calceantur, cujus memoria selectissimis, utilissimis, animosissimísq; Scripturæ præceptis instruitur, totáq; anima per fidem in virtute Dei contra omnes aggressiones ac tentationes Inimici salutis nostræ corroboratur) ut facere non possit quin prælio victor evadat, quanquam domesticis illius

Libidinibus suppetias ferat ipse Aëris princeps, qui dominatur in filiis Inobedientiæ. Nam *hoc scutum fidei ignita omnia tela Diaboli extinguere valet.* Hæc illa Fides est quâ antiqui *regna expugnârunt & Justitiâ functi sunt.* Atq; hoc illud est per quod unusquisq; Christianus victorias suas contra *Regnum Tenebrarum* ac *Injustitiæ* prolaturus est quantum ipsi placuerit. Nam secundùm fidem suam ità cuiq; eveniet. Hebr. 11.

7. Quamobrem qui inerti cuidam segnitiei ac indiligentiæ in his rebus aggrediendis patrocinantur, *Fideles* Christiani non sunt sed *falsi fratres* qui se in cætus nostros ingesserunt. *Nemo qui aratro admotâ manu respicit in tergum, aptus est ad* Luc. 9. 62. *Dei regnum.* Rursus, *Qui amat Patrem aut Matrem supra me, non est me dignus.* Matth. 10. 37. *Et qui amat filium aut filiam supra me, non est me dignus.* Immò verò qui vitam suam supra Christum amat, non est illo dignus, nec potest illius esse discipulus, quemadmodum ipse Servator declarat. Quomodo igitur is Christi discipulus esse potest, qui ullam amat libidinem, quantumlibet jucundam, quantumlibet utilem, supra filium Dei qui proprio suo sanguine eum redemit? Quocirca omnes veri Christiani in hac parte rem seriò egerunt, tum in actionibus, tum in professione ac precibus, aspirantes enixèq; contendentes ad omnem perfectionem sinceritatis ac puritatis tam *Carnis* quàm *Spiritûs*, sanctitate perfungentes cum timore Dei, quemadmodum Apostolus *Corinthios* hortatur. Juxta quod etiam est illud S. *Jacobi*; *Patientia* Cap. 1. v. 4. *verò perfectam operationem habeat, ut perfecti integriq; nullâ re careatis.* Qualis est illa oratio *Epaphræ* pro *Colossensibus*, cap. 4. 14. qui illic dicitur, *assiduis, pro ipsis, precibus certare ut perfecti absolutiq; stent in omni voluntate Dei.* Quod idem ferè est quod illud S. Petri 1 Epist. cap. ultimo. *Cæterùm Deus omnis gratiæ qui vocavit nos ad æternam suam gloriam in Christo Jesu, is vos paulùm passos, absolutos reddat, stabiliat, roboret, fundet.* Quibus addemus illud Authoris ad Hebræos, itáq; concludemus. *Deus verò pacis qui magnum illum ovium per æterni fœderis sanguinem,* Hebr. 13. 20. *pastorem, Dominum nostrum Jesum, à mortuis reduxit, perficiat vos in omni opere bono ad præstandam ipsius voluntatem, efficiens in vobis quod acceptum sit in conspectu suo per Jesum Christum, cui sit gloria in secula seculorum. Amen.*

CAP. VIII.

1. Auxilium *Christiani par saltem esse suo* Penso. 2. *Duæ* Potentiæ *sive* Virtutes Evangelicæ, *quæ* officium *illius* pensúmve *complectuntur.* 3. Auxilium *primum Evangelicum,* Promissum *scilicet* Spiritûs, *cum vaticiniis ea de re ex* Ezekiele *&* Esaia. 4. *Subindicationes quædam sensûs* Mystici *posterioris.* 5. *Alia præcellens illius rei prædictio.*

1. EVidentissimum jam fecimus, illam Justitiæ mensuram ad quam Christianus vocatur non inertem esse nec somniculosam inclinationem ad sanctitatem, non mancam, claudicantem nec Hypocriticam Christi consectationem, sed sinceram atq; alacrem contentionem, lætámq; tandem assecutionem talis gradûs Sanctitatis ac Justitiæ, qui præscriptiones omnium aliarum Religionum quarumcunq; longè transcendat, esséq; reverà adeò consummatam ac perfectam ut nihil præstantius aut exoptari possit aut excogitari. Tam sancta ac cœlestis vocatio est vocatio Christiani. Et certè expectatio tanta est, ut si auxilia & subsidia ipsi proportionata non essent, nunquam essemus ad finem nostræ vocationis perventuri. Verùm *subsidia* nostra, meo quidem judicio, majora sunt quàm pro nostro *penso*, nisi quòd nos nobismetipsis deesse videamur.

2. Hactenus vidimus, quàm necessaria Christiano sit interna sanctificatio, & ad quàm amplam illius mensuram vocetur. Quódq; ad contendendum aspirandúmq; perpetuò ad hæc ambo inviolabili jure tenetur, quemadmodum manifestò declaratur à Christo, ab Apostolis, & Prophetis antiquis. Quamobrem hæc duo, evidentiam intelligo, primò, quòd *oportet nos internâ realiq; justitiâ esse præditos,* nec id solùm, sed *perfectissimo* deinde *modo* & *extraordinario,* duæ sunt Evangelii *Potentiæ* quæ summum illud nostrum maximúmq; *officium* complectuntur, *ut sancti* utiq; *simus, quemadmodum is qui nos vocavit, sanctus est, perfectiq; quemadmodum Pater noster qui in cœlis est perfectus est.* Subsequentes Evangelii *Potentiæ* omnes *auxilia* sunt vel *subsidia* ad hunc Finem destinata. Quarum Prima est *Promissio Spiritûs*

 per

per Christi Intercessionem; Secunda, *Exemplum Christi*; Tertia, *super ejus Passione Meditatio*; Quarta, *super Resurrectione & Ascensione*; & Quinta deniq; *super Judicio ultimo*. Hæ *Potentiæ* tam mirabilis efficaciæ sunt, si ritè applicentur, ut omnes munitiones demoliri valeant, omnémq; malam imaginationem, ac sublimitatem omnem contra cognitionem Dei elatam ejicere, & in captivitatem omnem cogitationem, ad obediendum Christo redigere, ut loquitur Apostolus. Nulla vis habitualis peccati, nulla libidinum violentia adversùs ipsas stare poterunt quin statim funditus necessariò labefactentur.

3. Prima harum *Potentiarum*, est *Promissio Spiritûs*; non ad paranda *Miracula* (illa enim res tantùm transitoria erat primísq; Ecclesiæ seculis solummodò accommodata) sed ad *perfectam sanctificationem* purificationémq; ab omnibus nostris peccatis, ut robur plenum ac adultum in omni justitia ac sanctitate assequamur. Quòd hæc *Potentia*, *Dispensationis Evangelii* in omnibus verè credentibus sit comes, tum è prædictionibus Prophetarum, tum ex ore Servatoris & beatorum Apostolorum apparet.

Esai. 44. *Et nunc audi* Jacob *serve mi &* Israel *quem delegi, sic mandat Author, conditórq; tuus* Jehovah, *tuus ab utero adjutor. Noli timere servus meus* Jacob, *& tu* Jesurun *quem elegi*; *Nam perfundam aquâ sitientes, aridúmq; solum rivis*; *Perfundam spiritu meo tuam stirpem meâq; benedictione tuam progeniem, ità ut graminum more pullulent, tanquam ad aquæ profluentem salices.* Quod vaticinium maximè propriè applicatur Ecclesiæ Christi quæ verum semen est *Jacobi*; utpote qui illi sunt

Luc. 13.24. qui colluctantur cum Deo contendúntq; intrare per angustam portam quæ ducit ad vitam. Illi sunt verus * *Jesurun*, qui *recto* sunt *corde*, sincerìq; quæsitores Dei, qui esuriunt sitiúntq; Justitiam, ac proinde Deus ipsos supernaturali Influentiâ benigni sui Spiritûs saturabit.

* A ישר rectus.

Rursus, Ezekiel. 36. v. 25. ubi præfiguratur beata regni Christi Dispensatio. *Et effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*; *& ab universis Idolis vestris vos mundabo. Dabóq; vobis cor novum, & spiritum novum dabo, in medio vestri, & auferam cor lapideum è carne vestra, dabóq; vobis cor carneum. Et spiritum meum dabo in medium vestri, efficiámq; ut in præceptis meis ambuletis & judicia mea custodiatis & faciatis illa.*

Item Esai. 41. 10. Ubi proculdubiò si secundùm analogiam interpretandi vaticinia locum exponamus (cùm semen *Abrahæ* Typus sit spiritualis Ecclesiæ Christi ipsorúmq; militia non carnalis sed spiritualis, nec illæ aquæ à Christo promissæ istiusmodi latices qui in fluviis amnibúsq; profluant, sed emanationes illius purificantis refrigerantísq; virtutis Spiritûs Dei) statim videbimus quàm præsentaneo fidóq; auxilio Deo visum sit *vero* suo *Israëli* succurrere, in quibus nullus est dolus, sed qui sincero animo bellum gerunt & summis viribus resistunt omnibus tentationibus *Mundi*, *Carnis* & *Diaboli*.

Et tu Israel *serve mi*, Jacob *quem elegi*, *semen* Abrahæ *amici mei, nè metue, nam tibi adsum*; *Nè remollesce, nam ego te Deus tuus corroboro, te juvo, te meâ justâ dextrâ fulcio. Pudore quidem & ignominiâ afficientur omnes qui tibi sunt infensi: in nihilum redacti peribunt homines, qui à te dissident, ità ut eos quærens non sis inventurus: homines qui contendunt tecum redigentur in nihilum & perduelles tui abolebuntur. Nam ego* Jehovah *Deus tuus dextram tuam prehendo, dicóq; tibi Nè formida, ego te juvo. Nè formida vermis Jacob, mortales* Israëlis, *Ego te juvo, inquit* Jehovah, *vindéxq; tuus, sanctus* Israëlis. *Ego te traham, efficiam tribulam novam dentatam, qui montes triture atq; teras, & colles pro paleis habeas, quos ventus, te ventilante, auferat dissipétq; turbo*; *quum tu interea in* Jehovah *exultabis, in sancto* Israëlis *gloriaberis. Inopes pauperésq; aquam torridâ præ siti linguâ requirentes neq; nancìscentes ego* Jehovah *audiam, Deus* Israëlis *non deseram. Aperiam per excelsa fluvios & mediis in vallibus fontes, deserta siticulosáq; loca in aquarum stagna, lympharúmq; scatebras redigam.* Hoc vaticinium est accurata descriptio illarum internecinarum perfectarúmq; victoriarum quas Ecclesia contra peccatum & Satanam per supernaturalia Spiritûs Dei subsidia adipiscitur.

Quod promissum iterum repetitur subsequenti Capite, quod tametsi prolixius sit priori, parsq; illius jam allata sit in aliud propositum, abstinere tamen non possum quin totum transcribam, cùm tam perspicuum sit de Christo vaticinium (utì ex prima illius parte apparet) & de virtute illius Regni per *Spiritum* ad debellandum

Esai. 42. omne peccatum & improbitatem in eis qui *verè credunt*: *Ecce, meus servus cui adminiculor, quem mihi ex animi mei sententia delectum meo spiritu donavi, Jus edet Gentibus. Non clamabit, non queritabitur*; *non voce suâ foris strepet. Quassatam arundinem*

arundinem non perfringet, languescens ellychnium non extinguet; jus ad veritatem perducet. Non languescet neq; fatiscet, quin jus in terris statuat, ab ejúsq; Lege pendeant Insulæ. Sic dicit Deus Jehovah *qui cœlos creavit atq; distendit, qui terram ejúsq; progeniem porrexit, flatum incolentibus eam, hominibus in ea versantibus spiritum dans. Ego* Jehovah *te cum Justitia voco, prehensúmq; manu tueor, téq; in humanum fœdus lucémq; Gentium destino, ad aperiendos cæcos oculos, ad vinctos & in tenebris habitantes ex ergastulo & carcere educendos. Ego cujus nomen* Jehovah *est, gloriam meam alteri laudémve meam simulachris non dabo. Præterita ecce venerunt & nova ego significo: nondum orta vobis eloquor. Canite* Jehovam *novo carmine,* Jehovæ *laudem extremi terrarum, qui descendunt in mare, & quicquid eo continetur, Insulæ, earúmq; habitatores. Clament deserta, eorúmq; oppida, villæq; in quibus habitat* Kedar. *Ovent Petræ incolæ, ex montium vertice vociferantes. Afficiatur* Jehovah *gloriâ, ejúsq; laus in Insulis prædicetur.* Jehovah *Herois ritu prodibit, viri bellicosi modo impetum dabit, clamánsq; ac vociferans in hostes suos se corroborabit. Qui jam diu tacitus, me continens dissimulavi, more parturientis exclamabo, desolabo & deglutiam simul. Desolabo montes & colles omnésq; eorum herbas siccabo, & fluvios in insulas redigam, stagnáq; arefaciam, & cæcos per ignotam eis incognitámq; viam & semitas ducens agam, tenebrásq; in lucem ante eos, & prava in recta convertam; hæc faciam eis, eósq; non derelinquam.*

4. Est admodum magnifica ac exaggerata immensæ virtutis Dei desuper, quâ Ecclesiæ suæ opitulatur, Repræsentatio, docétq; ut Christus per Dispensationem Evangelii à servitute Peccati nos liberat, ut aperit intellectûs ignorantiam, & in libertatem asserit illos qui in tenebrosæ conscientiæ ergastulo clausi erant, in captivitate detenti sub peccato, ut illi qui aridi sunt ac steriles desertorum instar, cacuminúmq; rupium, vivarum aquarum scaturigine irrigabuntur, útq; Pagis quos * *Kedar* possidet, hoc est, illis, qui mœrore ac tenebris obumbrantur, orietur Lux, ipsiq; Dominum collaudabunt: propterea quòd ille ipse Dux eorum erit, bellum geret ipsorum, & per vim *Spiritûs* sui, pérq; ignem illum, per quem cum omni carne disceptabit, arefaciet summitatem & florem superbiæ ipsorum, exsiccabítq; restagnantes eorum libidines lubricásq; cupiditates, & illuminabit semitas eorum ante ipsos & in terram Justitiæ eos introducet. Hæc sunt vera prælia ac victoriæ Ecclesiæ Christi, quemadmodum illi qui velamen oculis cordibúsq; ablatum habent facilè cernunt. Et certè cum ullo alio utili sensu, raró contingit ut legi possint consimiles descriptiones victoriarum Ecclesiæ contra inimicos ejus per Christum partarum, aut per illos qui ejus erant typi; ut certè *David* Typus erat eximius. Ac proinde si mihi legendus esset Psalmus 18. [*Adamabo te Jehovah, meæ vires,* &c.] parùm profectò me indè ædificatum iri sperarem nisi in hujusmodi mysticum sensum eum resolverem, supponendo utiq; illud in me quod Christi particeps est, hoc est, internam meam mentem vel spiritum bellum gerentem contra * *Saulum*, qui est *potentia Carnis*, avida *vorago Inferni*, Peccatum illud quod habitat in hoc mortali corpore cujus vanæ cupiditates nec fundum habent nec finem.

* *A* קדר *obtenebratus, atratus fuit.*

* שאול *Infernus, à* שאל *petiit.*

5. Equidem hujusmodi allegationibus ex *Prophetis* & *Psalmis* abundare possim: Verùm intelligenti clavem in manum tradidi quâ ipse possit (si fidem suam, per copiosa illa Promissa talium subsidiorum, de quibus nos loquimur, seriis Evangelii Professoribus facta, auctam cupit ac corroboratam) hujusmodi thesauros reserare. Unum tantummodò superaddam testimonium, quod, meo quidem judicio, valdè expressum est. Estq; Esai. 35. *Confirmate manus languidas & labentia corroborate genua: dicite festinis animi, Este fortes & impavidi. En Deus vester ultor veniet, præmiator ipse Deus veniet servatum vos. Tunc & cæcorum patefient oculi & surdorum reserabuntur aures. Tunc cervi ritu saliet claudus, ovabitq; lingua muti. Nam erumpet in desertis aqua & in solitudine flumina, ità ut stagnent arida & scateant siticulosa lymphis: ac in qua statione cubuerint dracones, in ea sit arundinis junciq; statio. Erit autem ibi semita atq; via, quæ via sacra vocabitur, quæ pollutis impervia erit, verùm ipse in via cum illis incedet, & stulti non errabunt in ea. Non erit ibi leo, nec eam sæva scandet bestia, aut ibi extabit, sed ambulabunt per eam Redempti.* Jehovæq; *clientes reversi venient ovantes in* Sionem, *& sempiternâ perfusi caput lætitiâ voluptatem & gaudia consequentur, mœrore atq; gemitu fugiente.*

CAP.

Cap. IX.

1. *Magna utilitas Fidei* Promisso Spiritûs *adhibita.* 2. Esus Carnis Christi, ejúsq; Sanguinis Potatio *quid sint.* 3. *Ulterior Promissionis* Spiritûs *demonstratio.* 4. *Quòd nullo nostro merito Deum possimus devincire.* 5. *Alia Scripturæ Testimonia ad priorem scopum spectantia.*

1. HÆC loca quæ ex Testamento *veteri* recensuimus non possunt non refocillare, immò propter styli Prophetici sublimitatem inflammare, animum illius qui ipsa legerit, modò facultatem habeat res *Mysticè* applicandi ad eximium illum scopum quò diriguntur. Quæ verò ex *Novo* addituri sumus, quamvis imaginationem tam altâ grandiloquentiâ non sint perculsura, rationem tamen fortean multò certiùs penetratura sint fortiúsq; assensum extortura, etiam iis qui aliàs admodum ægrè agnoscerent hoc verum esse; *Quòd nempe tanta & tam supernaturalia subsidia Divinitùs nobis suppetant, quàm sit Sancti Spiritûs, in conflictationibus nostris contra Peccatum cooperatio.* Quæ persuasio magni certè momenti est ad corroborandos animos nostros adversùs omnes Tentationes, & ad efficiendum ut in omni Conflictu victoriam adipiscamur. Ac proinde uberiores jam producemus hujus veritatis demonstrationes.

2. Et prima quæ mihi in mentem occurrit, est illa beati Servatoris, Luc. 11. 13. *Quòd si vos, qui mali estis, scitis bona dona dare vestris liberis, quantò magis Pater cœlestis dabit sanctum Spiritum petentibus à se?* Quódq; hæc dispensatio Spiritûs sanctificantis commune donum sit omnibus Christianis, ex eo apparet quod jam citavimus ex S. *Matthæo*, ubi *Johannes* profitetur se gnarum solummodo baptizandi cum aqua ad resipiscentiam, verùm baptisma Christi fore cum *Spiritu sancto* & cum igni, hoc est, cum virtute *Spiritûs* qui conflabit nos & purificabit, quemadmodum argentum purificatur in igni. Item ex *Johan.* 6. ubi Christus *Manna* se nuncupat *quod descendit de cœlo,* declarátque, *qui comedit carnem, bibitq; sanguinem ejus, vitam habere æternam*; cum aliis id genus locutionibus. Quapropter discipuli ejus cœperunt offendi. *Jesus* verò respondit dixítque, *Hoccine vos offendit? Quid si videatis filium hominis eò ascendentem ubi erat priùs?* Illud mirum vobis ac stupendum futurum est spectaculum, taléq; quod certò vobis meam Divinitatem confirmaverit, sed tam longè simul meum corpus à vobis removebit, ut non potueritis tunc, si volueritis, tam crassè errare ut existimetis me loqui de hoc corpore ac sanguine quæ nunc mecum circumgesto. *Spiritus est qui vivificat, caro nihil prodest. Verba quæ ego vobis loquor spiritus sunt & vita sunt,* hoc est, intelligi debent de *spirituali corpore* quod intimum est *sancti Spiritûs templum,* cujus & vos hîc oportet ad aliquem modum compotes esse, quódq; consummatam habiturum est purificationem in ultimo Die, quando vos æternæ vitæ perfectione sum coronaturus. Vel simpliciter intelligenda sunt de *Spiritu vitâq;* illa quæ secundùm meam Divinitatem ipse sum, de *æterno* nempe *verbo* in *quo est vita, vitáq; illa lux hominum est.* Hoc est illud quo vos oportet vesci, imbiberéq; in animas vestras, quando non habetis particulare meum corpus præsens vobiscum. Etenim *verbum* hoc atq; *Spiritus* præstò sunt ubiq; ut ab eis qui esuriunt sitiúntq; cœleste hoc animarum suarum pabulum, hauriantur. Atq; sic id impletur quod declarat, v. 56. *Qui meâ carne vescitur meúmq; sanguinem bibit, is in me manet & ego in eo.* Nam Carnis esus est spiritualis corporis ad aliquem modum Participatio, ejúsq; Sanguinis potatio, *Imbibitio* insimul illius *vitæ* quæ in purgata omnia & purificata hominum corda, ex æterno verbo elucet, quo Christus in ipsis habitat, & ipsi in illo & Deus in omnibus.

Vers. 34. 51. 54. — Vers. 62. — Vers. 63.

3. Rursus Johan. 7. 37. *Postremo autem die, qui erat Festi celeberrimus, constitit* Jesus *& hisce verbis clamavit, Si quis sitit veniat ad me & bibat. Qui mihi fidem habet, ut * perhibent literæ, ejus ex ventre fluent perennis aquæ flumina.* Id autem dixit de Spiritu quem accepturi erant, qui ei fidem haberent, quemadmodum & ipse textus exponit. Ac proinde insignis est ratificatio sensûs *Mystici* eorum vaticiniorum quæ ex *Esaia* recitavimus.

* Vide cap. 8. sect. 3, 4, 5.

Verùm hæc apertiùs narrantur & absq; omni Metaphora, Johan. 14. 15. *Si me amatis, mea præcepta servate. Ego verò meum Patrem exorabo ut alium vobis consolatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat, scilicet veritatis spiritum, quem mundus consequi non potest, quòd eum neq; videt neq; cognoscit. Et vos eum cognoscitis,* *quoniam*

quoniam apud vos manet & in vobis futurus est. Quod præceptum promissúmq; consimile est illi, quod apud Esaiam occurrit, cap. 58. Quòd utique, (si seriò animos appellamus ad ritè Deo obediendum) ille Spiritum suum in nos effundet. *Tunc erumpet auroræ modo tua lux, salúsq; celeriter pullulabit, téq; & tua præcedet Justitia, &* Jehovæ *gloria excipiet.* Et paulò pòst: *Orietur in tenebris lux tua, & caligo tua erit ut meridies, &* Jehovah *te semper deducens appetitum tuum in siccitatibus saturabit, ossáq; tua impinguabit, & eris veluti hortus irriguus, & tanquam scaturigo aquarum cujus latices nunquam deficiunt,* hoc est, (prout spiritualis quivis Christianus ad interpretandum locum proclivis erit) si Justitiam sitias & summis interim viribus contendas ad externis ejus fungendum officiis erga Deum atq; homines, hic vitæ atq; veritatis *Spiritus* intra te ad instar *matutinæ lucis* erumpet, *Divinæq; emanationes* tam mirificè te reficient & corroborabunt, ut cum facilitate & jucunditate in omnibus Dei semitis ambulaturus sis, quæ veluti Paradisi ambulatoria tibi erunt amœnis floribus consita, & internum tibi externúmq; hominem modo ineffabili recreabunt. Vers. 8. Vers. 11.

4. Non quòd conatus nostri vel desideria per modum meriti nostra ex parte Deum obligent, sed illius est misericordiæ erga animam quæ sincerè ad eum suspirat. Etenim antequam is opus suum in nobis perfecerit, omnia nostra opera nullius sunt pretii; & si quando res eò venerit ut sint ullius pretii, equidem tunc nostra non sunt sed illius. Ad quem sensum loquitur *Paulus* ad *Titum*, cap. 3. *Sed postquam benignitas & humanitas extitit Servatoris nostri Dei, non ob justitiæ opera, quæ nos fecerimus, sed pro sua misericordia servavit nos lavacro regenerationis, renovationisq; Spiritûs sancti, quem effudit in nos copiosè per Jesum Christum Servatorem, ut ejus beneficio justi facti, fiamus hæredes vitæ, quæ speratur, æternæ.* Quem effudit in nos. Juxta illud Prophetæ, *Et eris veluti hortus irriguus.*

5. His adde Johan. 3. 5. *Respondit Jesus, Amen, Amen, dico tibi, nisi quis fuerit genitus ex aqua & Spiritu, non potest introire in Regnum Dei. Quod genitum est ex carne caro est, & quod genitum est ex spiritu spiritus est.* Et Rom. 8. 9. *At vos non estis in carne sed in spiritu, siquidem Dei Spiritus habitat in vobis. Quòd si quis Christi Spiritum non habet, is Christi non est.* Et vers. 26. *Adde quòd Spiritus quoq; nostris succurrit infirmitatibus. Nam quid oremus, ut fieri debet, nescimus; sed ipse Spiritus pro nobis supplicat gemitibus ineffabilibus.* Item 1 Cor. 3. 16. *An ignoratis vos esse templum Dei, & Spiritum Dei habitare in vobis?* Et postremò, Ephes. 3. 14. (infinitum enim esset omnia Scripturæ loca corradere quæ ad hoc propositum faciunt) *Hujus gratiâ flecto mea genua ad patrem Domini nostri Jesu Christi, ex quo omnis & in cœlis & in terra denominatur cognatio, ut pro sua gloriosa opulentia det vobis fortiter corroborari per suum Spiritum in interiori homine quo habitet Christus per fidem in vestris animis, & sitis in charitate radicati atq; fundati, ut comprehendere & cognoscere valeatis unà cum sanctis omnibus, quam latè longéque, quàm altè ac sublimè pateat, & quàm omnem cognitionem excedat amor Christi, ut omni Divinâ perfectione sitis perfecti. Ei verò, qui eâ vi quæ viget in vobis, potest omnia longè longéq; copiosiùs facere, quàm nos poscere aut cogitare, ei, inquam, sit gloria in Ecclesia per Christum Jesum, in omnem omnium seculorum perpetuitatem. Amen.*

CAP. X.

1. *Recapitulatio eorum quæ hactenus dicta sunt de* Evangelii Utilitate. *Déq; necessitate liberandi homines ab eis erroribus qui Christianam vitam tam propè tangunt.* 2. *Mala Conditio eorum qui* justitiâ imaginariâ *contenti sunt per oppugnatores* Arielis, *Montisq;* Sionis *præfigurata.* 3. *Ineptitudinis hujus Opinionis ulterior demonstratio.* 4. *Quòd verus Christianus peccare non potest quin sibi eo ipso dolorem cruciatúmq; inferat.*

1. ABunde jam ex testimoniis Scripturæ, *internæ sanctificationis atq; Realis justitiæ in nobis inhabitantis, intensiq; ejus gradûs* necessitatem demonstravimus, unà cum efficacissimo subsidio ad hunc finem destinato, *Promissione scilicet Spiritûs Dei* moventis & cooperantis in *interno homine* ad finienda perficiendáq; omnia

omnia nostra opera in nobis, quò sancti esse possimus & inculpati absq; macula aut ruga aut quoquam ejusmodi.

Occurrimus etiam perversis falsorum Doctorum glossematis, quibus laxare volunt & enervare robur & efficaciam *trium* harum *Potentiarum* Evangelii de quibus hactenus egimus, introducendo nudam, infructuosam, sterilémq; Fidem, vel externæ Justitiæ imputationem, quæ juxta eorum computum, longiùs ab ipsis quàm vel altissima stella est remota. Ad quem quidem errorem, si æquè noxâ careret atq; fundamento, pacificus quivis Christianus non ægrè sanè conniveret. Verùm cùm antiquum sit ac malignum contra Ecclesiam stratagema, & pro tali à sapientissimis Apostolis habitum, machinamentum malum à *Principe tenebrarum* ad subvertendum Regnum Christi excogitatum, nemo qui rem Domini Jesu sincerè sapit serióq; studet illius Regno atq; Imperio in terris promovendo, potest sanè bona cum conscientia, illud sicco pede præterire, sed omnes intendet nervos ad homines à tam periculoso errore liberandos.

2. Et quanquam ad *juncturam* proximam *Evangelicæ* hujus *machinæ* quam describo nunc propero, non possum tamen cum proprii animi pace ulteriùs progredi, antequam ad Apostolorum *suffragia* (qui unanimiter hanc opinionem, *quòd quis justus esse possit cùm tamen vitam suam justè non instituat*, admodum periculosam Imposturam ac delusionem concluserunt) addiderim porrò argumenta quædam è ratione *rei* petita, quæ majorem adhuc sensum malarum hujus opinionis consecutionum animis nostris incutiant. Equidem, quantùm ad me, ingenuè fateor minimè me deprehendere, quomodo quis *justus* hîc esse possit absq; *justitia*, aut *beatus* in futuro seculo nec tamen *justus* hîc esse; aut quomodo quivis *verus* Christianus suos animi morbos palliatos malit quàm curatos, contentúsve sit ullâ re aliâ quàm illo *Manna*, quod descendit de cœlo, verâ scilicet carne ac sanguine Christi juxta eum sensum quo sum interpretatus, aut absq; saturatione animæ suæ *reali spiritu Justitiæ*, sive *Divinâ Naturâ*, quæ verus animæ cibus est verúsq; potus. Neq; enim intelligo quomodo conditio horum Oppugnatorum tam Essentialis ac Fundamentalis veritatis ulla alia esse queat quàm illa quam Propheta *Esaias* præfiguravit in eis qui oppugnant * *Arielem*, Altare Holocaustorum, (ubi tota natura bestialis comburenda est & consumenda igni Dei) montémq; * *Sionis* obsident, montem *siccitatis sitisq;* quam promisit Deus se irrigaturum vivis aquarum fontibus. *Ut enim somnians famelicus videtur sibi comesse, deinde experrectus sentit inanem stomachum suum; útq; somnians sitibundus videtur sibi bibere, deinde expergefactus lassum se avidiq; appetitûs deprehendit: sic accidet tot Gentium turbæ adversùs montem* Sionem *militantium*. Hæc est conditio omnium sectarum quarumcunq; quæ adversantur eis qui sitiunt esuriúntq; justitiam. Hi enim reverà saturabuntur, rore Divinæ gratiæ ubertim stillante in hanc *Sionem*, implebunturq; spirituali *Manna* de cœlo; cùm è contrà illi alteri, quorum *fames sitisque*, (id est, *inopia* ac *defectus*) *realis* sanè est, sed non *realem* versùs *Justitiam*, vescuntur solummodò Imaginationibus & insomniis, & quandocunq; ex illis experrecti erunt, invenient se omni bono destitutos.

Esai. 29.
* *Ab* אור *ignis &* אל *Deus.*
* ציון à ציה *siccitas.*

3. Immò, quod adhuc pejus est, tutò ferè concludi potest, eos nè capaces quidem fuisse somniandi cibum cœlestem; Hæc enim vitæ est functio, somniare ea quæ grata sunt huic vel illi generi Animantium. Et siqua talia somniant quæ suæ naturæ congrua sint, indè fit quòd eis aliquando antè sint usæ, & subinde illis utantur juxta Naturæ leges, ac fruantur. Et certè is qui *verus Christianus* est, non est homo *merè naturalis*, sed est *Nova illa Creatura* quæ formatur in justitia veráq; sanctitate, ac proinde, ex eisdem principiis ex quibus genitus sit (non quidem ex *humana voluntate* sed ex *Spiritu Dei*) eum nutriri oportet. Ac propterea non solùm somniat sed reverà vescitur illo *Manna* quod est de cœlo, *internâ* illâ ac *essentiali Justitiâ* quæ est à Deo. Et quemadmodum impossibile est ut unus homo edat, bibat ac spiret pro altero, secundùm modum *naturalem*, ità similiter impossibile est ut una aliqua persona edat, bibat, spirétq; pro altera secundùm modum *spiritualem*. Et certè si vitam illam prorsus viveremus, quæ in omni vero Christiano reperitur, æquè incommodum judicaremus ut quis *justus* pro nobis esset, quàm ut quis nostri vice esset *sanus*. Quid enim solatii esset, dum nos ipsi Febris, Calculi aut Podagræ paroxysmo tenemur, quòd alia aliqua Persona nostro interim loco sanus sit bellèq; se habeat?

Ac proinde nimis quidem infausta est indicatio, homines hâc imaginariâ persuasione fascinatos, ἀπηλγηκότας evasisse, ut loquitur *Apostolus*, ob torporem animi *callo obductos*, & omni Divinâ vitâ sensúq; destitutos, alioqui vitium ac peccatum æquè ingrata futura essent animis ipsorum, ac morbi corporibus dolorifici. Atq; hinc est quòd

quòd S. *Johannes* ait, *Quòd is qui ex Deo natus est non peccat, propterea quòd semen Dei manet in eo*, prout suprà notavi. Ecquod enim vitæ Principium est quod contra seipsum peccat? Quæ bestia lubens seipsam vulnerat? Quæ arbor siderat seipsam? Quæ vita seipsam ullo modo violabit? Num Aquila natabit in mari? Delphinúsve volabit in Aëre? An non omnia animalia custoditè se intra proprium suum elementum retinent, fugiúntq; contraria tanquam quæ aut perniciem aut dolorem ipsis pariunt? Quis igitur homo renatus pati potest ut ad peccati regionem accedat? Quod certè non magis jucundum ei foret quàm fumus oculis aut auribus serræ stridor. *Quomodo possum hoc malum facere & peccare in Deum meum?* Immò verò quomodo possum secare, lancinare, atq; urere meipsum, illum potiorem meipsum, Christum utiq; qui vivit in me, cum quo ego patior, quoties ejus imago patitur.

Atq; hoc sufficere potest ad generaliorem prælibationem absurditatis hujus impiæ & perniciosæ Imposturæ quæ semper plùs minùs Ecclesiam Christi infestavit. Producemus jam magìs accuratam schedulam detrimentorum damnorúmq; ex unico hoc malo provenientium.

CAP. XI.

1. Realis Justitiæ defectum divinâ quoq; sapientiâ nos spoliare è Scriptura demonstratum; 2. Ut & ex ipsius rei natura. 3. In naturalibus etiam speculationibus animæ obesse. 4. Nobiles omnes & laudabiles actiones sufflaminare; 5. Imaginariúmq; Religionis sectatorem contumeliæ publicæ exponere. 6. Quòd Justitia merè imaginaria pacem conscientiæ animæ eripit; 7. Divinúmq; Gaudium; 8. Sanitatem porrò & incolumitatem; 9. Et æternam deniq; salutem. 10. Deum etiam hoc pacto gloriâ suâ privari, Ecclesiámq; pace publicâ ac prosperitate.

1. INfaustus verò hic computus comprehendi potest sub duobus hisce generalibus capitibus; *Bono* scilicet *hominis* ac *Dei gloriâ*. Illa autem particularia quæ *Bonum hominis* præcipuè complectitur sunt hæc:

1. *Vera sapientia sanúmq; de rebus judicium.*
2. *Nobiles utiléśq; Actiones.*
3. *Honesta existimatio.*
4. *Pax & tranquillitas animi.*
5. *Divinum Gaudium, animiq; in Deo Exultatio.*
6. *Corporis sanitas & incolumitas in hac vita.*
7. *Æterna Felicitas in futura.*

Jam verò quòd verâ sapientiâ mentéq; sanâ fraudamur per fatuam hanc suppositionem, *Quòd justus quis esse potest tametsi non sit justus ut Christus justus erat*, Justitiâ utiq; reali & insitâ, hinc abunde constabit, Quòd Justitia & Sanctitas sola vera via sit ad *divinam sapientiam* solidúmq; de rebus judicium. Quod tum innumeris Scripturæ Testimoniis, tum ex rei ipsius natura evinci potest. *Si quis voluerit Dei voluntatem exequi, cognoscet de doctrina*, inquit Servator, *utrùm ex Deo sit an ego à meipso loquar*, Johan. 7. & Psalm. 111. *Timor Domini* (per quem intelligitur Justitia, ut *declinemus malum* & *bonum faciamus*, ut *Psalmista* ipse se explicat) *principium est sapientiæ, rectè sapiunt hæc quicunq; præstant*, &c. Et alibi, *Secretum* Jehovæ *timentibus eum, pactúmq; ejus, ut illud scire faciat eos*, quemadmodum rectè *Hebraicum* reddi potest. Et Job. 32. *Cogitabam grandævitatis esse loqui, & tot annorum exercere sapientiam. Verùm afflatu aguntur homines eósq; Præpotentis aura reddit intelligentes.* Cæterùm, Afflatum hunc, Divinæq; sapientiæ auram pro habitaculo suo cor reverà justum habere, apertè nos edocet *Sapientia Salomonis*, adeò scilicet ut qui contentus sit Justitiam amittere, sapientiâ etiam necessariò simul exciderit. *Siquidem in malitiosum animum non intrat sapientia, nec habitat in corpore peccatis obnoxio. Sanctus enim disciplinæ spiritus fugit dolum & ab imperitis cogitationibus abigitur & injustitiæ adventu increpatur. Sapientia* igitur & *injustitia* sub eodem tecto manere non possunt. Nec corpora nostra fieri & Dei viventis Templa & fallacis Idoli. *Psalm.* 25.14.

Et sanè si opus esset Allegoricum quicquam Mysticúmve apertis hisce Scripturæ Testimoniis attexere, possemus etiam huc afferre, preciosam hanc veritatem, Quòd

sapientia utiq; *oritur ex Justitia*, Diei quarti Creatione, in quo cœli facta sunt Luminaria, esse adumbratam. Etenim ille Mysteriis scatens *Judæus* locum explicans, hoc Numeri *Quaternarii* Privilegium observatu dignum commemorat. Ὅτι πρῶτος ἀριθμῶν ὁ τέτταρα τετράγωνός ἐστιν, ἰσάκις ἴσος, μέτρον δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος, Quòd *Quaternarius primus quadratus est, pariter par, sive æqualiter æqualis, mensura Justitiæ & Æquitatis*. Quamobrem cùm hic diei numerus, symbolum sit Justitiæ, illa quæ creata sunt in hoc Die, *Luminaria* scilicet cœli, *Divinæ scientiæ* vel *sapientiæ* symbola meritò haberi possunt, *Solis* utiq; *Justitiæ*, quemadmodum *Christus* appellatur: insinuando scilicet Quòd *Divina sapientia* concipitur paritúrque, vel si malles, creatur in *Justitia*. Adeò ut hic *Sol Intellectualis* non oriatur nec luceat in mentes nostras ante hunc diem quartum, diem utiq; Justitiæ; Tunc verò id fit quod occurrit
Prov. 4. 18. in Proverbiis, *Quòd justorum semita sit quasi Lux splendens* הולך ואור *quæ pergit splendétq;* עד נכון היום, *usq; ad firmitudinem* vel *stabilitatem Diei*, hoc est, usq; ad *meridiem*, qui est quasi Diei *solstitium* ubi altitudo ejus non tam sensibiliter variat. Adeò ut sensus sit, Quòd semita justorum ad instar curriculi Solaris est qui scandit perpetuò usq; dum ad meridiem planè pertingat, via verò impiorum quasi caligo (quemadmodum dicitur in subsequenti versu) qui quò impingant nesciunt.

2. Atq; sic manifestum est è *Scripturæ* testimoniis, Quòd divina sapientia sanáq; mens non obtinetur nisi per Justitiam *realem*, & consequenter, quòd is qui realem justitiam amittit, necessariò simul amittat *veram* sapientiam.

Cæterùm præter hæc sunt etiam innata argumenta ab ipsis rebus desumenda, quibus eadem veritas probari possit. Nam manifestum est corruptionem *Voluntatis*, rubiginis instar, robur exedere, pulchritudinem deturpare & splendorem obscurare *Intellectûs*, naturalisq; acuminis aciem obtundere. Sed ut paulò explicatiùs rationes quasdam exponamus cur *Injustum* etiam *Insipientem* esse oporteat. Prima est, *Impii Cordis Falsimonia*; Secunda verò, *Asymmetria* sive *Incongruitas vitiosæ mentis cum divina veritate.* Et quantùm ad priorem, manifesta sanè ratio est cur sapientiæ thesauros *Injusto* committere nolit Deus. Etenim in *falsorum* hominum custodiam ipsi non visum est tradere. Quàm solicita sit hac in re Divina sapientia & circumspecta præclarè docet *Siracides*, cap. 4. *Ea quidem primùm cum eo aget obliquè, eiq; metum & formidinem incutiet, & eum suâ disciplinâ torquebit, donec ejus animo fidem habeat. Deinde, ubi eum suo jure tentaverit, rursus rectâ aggredietur viâ, exhilarabitq; & ei arcana sua deteget, eúmq; scientiâ, & Justitiæ prudentiâ locupletabit.* Verùm, quòd magnum hunc ac preciosum Thesaurum pollutis & prophanis animis non commissura sit, ipsorum quod jam dixi, in causa est perfidia, quippe, quum ad abutendum eo adeò sint proni, hoc est, quum aut contempturi sint eum, ut Porci margaritam, voluptates carnales, Divitias, mundíq; honores, ei præferentes, atq; sic extinguentes sordidis suis libidinibus pravísq; cupiditatibus benignam Dei gratiam, à Deo cum condigno contemptu rejiciuntur. (Neq; enim tam vilis ac prostituta res est *Divina Sapientia* ut more impudicæ mulieris in hominum familiaritatem se intrudat, verùm ad primum adventum conspectúmq; Rivalium suorum, *Cupiditatis* scilicet *Carnis, libidinis Oculorum fastûsq; vitæ*, si amicè excipiantur, tanquam correpta increpitáq; se subducit, multæq; hujusmodi contumeliæ eam penitus tandem fugabunt; adeò ut cùm illa nos antè quæsitum iverit, eam nunc à nobis quæsitam ægrè simus inventuri) Aut saltem, tametsi eam non videantur contemnere, & negligere, tamen perfidos se demonstraturi sint abutendo eâ ad alios usus quàm ad quos eam Deus destinavit. Veluti si indè conaremur majorem nobismetipsis famam colligere, propriáq; nostrâ arrogantiâ nosmetipsos oblectaremus, fastuosè aliis nos præferentes aut ingenii acumine, mentísq; sagacitate ad fraudem uteremur ac imposturam, aut ad ullis patrocinandum malis moribus sive in nobismetipsis sive in aliis; cùm homo injustus, inquam, adeò proclivis esset ad tam perfidè abutendum magno hoc Dei dono, indè fit ut *Divina Sapientia* nunquam in falso illius corde sit habitatura; verùm illius vice fortuitæ quævis opiniones, quas naturalis ejus propensio, consuetudo, educatio, propriæve mentis & Conscientiæ confusio promiscuè in ipso coacervaverint; quibus, ille tanquam veras amplectens, abutetur tamen, ostendétq; quàm indignis modis ipsam *Divinam Sapientiam* tractaturus esset, si quo pacto eam assequi posset, certè aut sic aut pejùs, vel potiùs seipsum pejùs habiturus esset cum illa quàm cum istis alteris, siquidem ille cibus pessimus ægrotis est, qui rectè valentibus est optimus.

Cæterum præterquam quòd Deus ità apud seipsum statuit, cordi scilicet impio se sapientiam nunquam concessurum, est & præterea *incongruitas* quædam, si non *incompossibilitas* in re ipsa, quò minùs fiat. Homo improbus illius prorsus est incapax.

Animalis

Animalis homo non capit ea quæ sint Spiritûs Dei, quippe quæ sint ei stultitia; nec potest ea cognoscere quia spiritualiter dijudicantur. οὐ γὰρ ἂν πώποτε εἶδεν ὀφθαλμὸς ἥλιον ἡλιοειδὴς μὴ γεγενημένος. ***Sol videri ob oculo non potest nisi solis similitudinem in se receperit***, ut loquitur ***Plotinus***. Quapropter admodum præpostere agimus, dum tantum temporis in κριτηρίῳ nostro exercendo impendimus, & tam parùm in illo præparando & adaptando ut meliori cum successu eo postmodum uti possimus. Si oculi infirmi sint, turbidi & obscuri, ferè ad cæcitatem usque, non adeò stulti sumus ut putemus diu, sæpéve vel multa Objecta intuendo visum posse perfici. Immò verò eum citiùs reddituri sumus indè pejorem. Sed oculi morbus priùs tollendus est, & tunc facilè & uno momento plura videre poterimus quàm antea multis annis potuissemus, curtam oculorum aciem laboriosè objectis admovendo; vel potiùs (& quod magìs facit ad rem) talia tunc cernere valebimus, quæ in priori conditione nullo pacto potuissemus percipere.

Sic anima humana in statu suo corrupto & polluto temerè & inconsultè facit, dum tanta cum curiositate & anxietate eruendis divinis veritatibus allaborat. Propterea quòd adhuc, læsum est illius organum, debétq; priùs fidelis medici peritiæ committi, Christi utique, qui humanarum animarum sanator est æquè ac olim eorum corporum; atq; ità restitui rursus in statum illum salutis ac sanitatis (& ***Justitia*** illa animæ ***sanitas*** est) atq; dein uti suâ facultate postquam capax sit recipiendi illud quo objectum cerni potest. ***In lumine tuo videbimus lucem.*** Quòd si oculus nullum lumen recipiat, nullum potest cernere objectum. Similiter anima si nullam à Deo impressionem recipiat, nihil ***divini*** dispicere potest. Est enim profectò verissimum quòd ***simile simili cognoscitur***, ac proinde nisi ***Imago Dei*** in nobis sit quæ est ***Justitia*** veráq; ***sanctitas***, nihil de natura Dei cognoscimus & consequenter nihil de eo rectè concludere possimus. Nullam enim mensuram habemus quam ipsi applicemus, quippe qui nihil possidemus illius naturæ homogeneum, atq; hoc solum mensura esse potest; Πᾶν γὰρ τὸ μέτρον συγγενὲς ut loquitur Philosophus. Postquam verò ad Justitiam illam pervenerimus Animíve Rectitudinem, per hanc, tanquam per Quadratum ***Geometricum***, nos etiam comprehendimus cum omnibus sanctis, quæ sit illa ***spiritualis Latitudo, Longitudo, Profunditas*** & ***Sublimitas***, qua de loquitur Apostolus. Quod ***rectus Angulus*** præstat in Mensurationibus ***Mathematicis***, idem præstat ***Animi rectitudo*** in conclusionibus ***Theologicis***.

3. Et nè momento minorem faciamus hanc sapientiæ jacturam quàm reverâ sit, superaddimus porrò, Injustitiam implicari onerarísq; multis morbis & impedimentis quæ ***naturali*** etiam Scientiæ æquè ac ***Divinæ*** multùm in hominibus obstant. Cujusmodi sunt ***Ira, Impatientia, Sui ipsius admiratio, majórve justo opinio. Admiratio personarum, pusillanimíve ipsarum nimii Æstimatio. Victoriæ cupiditas magìs quàm veritatis. Rebus mundanis nimis arcta adhæsio & attentio, ut Divitiis, Potestati ac Honoribus. Immersio mentis in corpus, nobilisq; illius & divini ignis Animæ per Intemperantiam & Luxuriam extinctio***; cum id genus aliis. Quæ omnia proculdubiò omni generi scientiæ tam ***Naturalis*** quàm ***Divinæ*** admodum sunt inimica. Et quantùm ad ***Iram*** quæ in Disputationibus apparet, eam judicium occæcare, ab omnibus agnita est veritas, quemadmodum & Dicta illa proverbialia testantur. ***Impedit Ira animum***, &c. & ***Ira furor brevis est.*** Insania verò & sapientia unà consistere non possunt. Hæc passio cùm ad objecta Religiosa fertur ***Zelus*** dicitur; & Apostolus, nequis fortè hac in re erret, ζῆλον πικρὸν, ***zelum amarulentum*** nuncupat. Verùm hæc inordinata ***Ira*** sive in rebus ***humanis*** fit sive ***Religiosis***, reverà ***turbo*** est in Anima secúmq; cænum, stramina, pulverem cunctáq; promiscuè in Intellectum rapit sempérq; plùs minùs Judicium occæcat. Quantúmq; impatientia adversatur selectissimæ illi naturalis scientiæ parti quæ circa Mathematica versatur, indè constet, quòd hæ scientiæ aut inveniunt aut faciunt earum alumnos animo mansueto ac tranquillo, ut rectè ***Petiscus*** observat. Utrùm verò ***nostri ipsorum admiratio***, an ***aliarum*** personarum plus veritati officiat non tam facilè definitur. Quanquam enim procliviores sumus ad admirandum nosmetipsos, possumus tamen minori Conscientiæ reluctatione alterum admirari, cùm id aliquam Amicitiæ modestiæve speciem præ se ferat; tametsi utplurimùm, si non semper, ipsi aliquod clandestinum aucupium illic exerceamus, atq; sic nosmetipsos in alio admiremur minori cum suspicione ac invidia. Quamobrem via compendiosissima, quâ quis abjectè sordidéq; alterum non admiretur, est ut nè nimiùm ineptè admiretur seipsum, suásve opiniones majori cum favore æstimet quàm alienas. Nam difficile admodum erit ut ei, cui ***Suiipsius amor*** non imponit, ab alio aliquo imponatur, quem seipso melius amare non potest.

 Et

Et quantùm ad *victoriæ cupiditatem*, sensus hujus dementiæ est, Quòd quis *sapiens* malit *videri* quàm *esse*, gloriámve habere ac *famam* sapientiæ quàm illius *possessionem*. Isq; qui ità affectus est, necessariò debet ejusmodi sequi studia quæ maximè obvia sunt, maximéq; plausibilia ac popularia, atq; ità apud *sapientes stultus* evadere, æquè ac *sapiens* videri apud *stultos*.

Et quod *Adhæsionem* spectat *rebus mundanis* & *Attentionem*, plures unâ animas in humano corpore eum certè gerere oportet, qui avaris hominibus & ambitiosis sat otii superesse tenet, quo aut divinarum rerum aut naturalium multum peritiæ nanciscantur: Nam consilia ipsorum de divitiis honoribúsq; acquirendis ineunda, & initorum executio, adeò totam animæ animadversionem occupabunt, ut unica animadversiva facultas ambabus provinciis non suffecerit. Unde sanè possibile est ut illi homines qui istiusmodi institutis se non addixerint, sed in sapientia sola exquirenda semper sint occupati, plus intelligant in rebus *naturalibus* ac *divinis* quàm illi qui per longam diligentiam ac industriam vel ad summum Honorum ac Divitiarum apicem pervenerint. Quæ tamen sententia est, quam nec *Judaici Prælati* olim, nec præsentes *Cardinales* approbant. Quod in causa erat, quòd alteri *Christum* tam audacter persecuti sunt, alteri præcipuos è Christianis Philosophis, ut patet in Historia *Galilæi*.

Postremò, Quòd *immersio mentis in corpus*, *sensualitas* & *Intemperantia*, magna sint scientiæ impedimenta, manifestissimum est. Etenim cùm Anima in hoc statu dependeat à *Cerebro* quantùm ad *Imaginationem* & *Memoriam* (sine quibus nec ulla esse potest *Intellectio*) æquè atq; ab *Oculis* & *Auribus* quantùm ad *Visum* & *Auditum*, sequitur planè, quòd alterato Cerebro & per frequentem Intemperantiam malè affecto, facultas *Intellectûs* pariter deficiat. Nam si ipsum Clima Cœlíq; temperies in quo homines nati sunt & educati tantum momentum habent vel ad *hebetudinem* Ingenii vel *acumen*, quantum ab omnibus habere agnoscuntur (unde natum illud Diverbium, *Bœoticum ingenium*) cibi certè potúsq; ratio tantundem saltem valebit, si non multò plus. Constátq; frequenti miseráq; Experientiâ, quàm multi homines qui naturales animi dotes præclaras quidem primùm nacti erant, eas tamen postea aut ingluvie sepeliverint aut ebrietate submerserint aut exhauserint libidine. Quæ veritas est quæ multò faciliùs intelligi potest, quàm condignè deplorari.

4. Satis luculentè jam probatum est, Nos *verâ sapientiâ* sanáq; mente, per perniciosam hanc opinionem, *quòd quis justus esse potest quamvis justus non sit ut Christus justus erat*, hoc est, *reali Justitiâ præditus*, certissimè defraudari.

Quòd verò omnibus præterea defraudamur *præclaris utilibúsq; Actionibus*, æquè est manifestum. Undénam enim illæ oriri possunt nisi ex his duobus fontibus *Justitia* ac *Sapientia*? Prior verò hic deesse supponitur, unde & alterius jactura manifestò demonstrata est. Quapropter humani Generis *Felicitas* ac Beatitudo miserrimè hîc naufragium patitur.

5. Ac propterea tertiò, Nullum relinquitur Fundamentum *bonæ existimationis* apud homines, sed ipsorum *ora* aut *silentio* claudentur, aut aperientur in *contumeliam*. Nam natura improba operabitur in eis qui *reverà improbi* sunt, actionésq; *Injustitiæ* in eis, qui nihilominùs se è justorum numero haberi volunt ob aliam aliquam rationem quàm quòd ità reverà sint, acerbiùs prolixiúsq; taxabuntur ob id ipsum quod se inter pios probósq; connumerant. Nam delicta eorum qui nullam speciem Religionis præ se ferunt nec sanctitatis nomen affectant, notantur solummodò ab iis qui sancti sunt, iíq; soli indè offenduntur; verùm quando illi qui inter Religiosos recensentur legem transgrediuntur, ipsi etiam impii, qui suis peccatis lubenter mutuò connivent, magnoperè ab his offendentur, & elatâ voce in eos invehentur. Nefariis enim ipsorum facinoribus per externum Religionis velamen perrumpentibus, meritò profectò deridentur; ut Asinus olim à feris sylvaticis, cùm *incongruentes* illius *aures* per pellem *Leoninam* apparebant, ineptúsq; *ruditus* indolem prodebat *Asininam*.

6. Hæc *imaginaria Justitia* spoliat nos etiam *Pace animi* ac *tranquillitate*. Nam qui injustè agit, eo ipso contra *rationem rectam Deiq; spiritum* rebellat. Is verò qui imaginariè duntaxat justus est, non potest quin injustè agat; quippe realis Injustitia realem suum sortietur effectum, ut venenosæ plantæ fructum, ováq; serpentes edunt. Quamobrem is qui non nisi imaginariam justitiam habet, regnum rebellionis secum circumgestat, & nisi in mentem reprobam à Deo permissus fit, pax animi ejus ac tranquillitas non potest non perturbari. Etenim *rationalis* profectò *Anima* hominis non est ità prorsus ab omni virtute ac bonitate alienata, immò verò ea inter ipsas intercedit congruitas & *connaturalitas*, ut perquam difficile sit antiquum illud

inter

inter ipsas fœdus omnino dissolvere. Virtus enim, quod dixi, *naturalis* est Animæ, Vitium verò & Improbitas *extranea* & *adventitia*. Alioqui cur emundatio Animæ purgatio illius dicatur? Purgatio enim est ἀφαίρεσις ἀλλοτρίου παντός, *Alieni omnis ablatio*, quemadmodum *Platonici* definiunt. Ac propterea cùm virtus *naturalis* Animæ sit, consentaneum est eam illic meliùs radicatam statuere, quàm ut derepentè imaginatione quâvis vel opinione penitùs extirpari possit, sensúsve illius ità facilè deleri. Ac poinde cùm ibi maneat, homóq; interim juxta præternaturalem aliquam & irrationalem in quam fortè fortunâ inciderit, opinionem agat, contra nobilem hunc & innatum Animæ sensum, necesse est eum indè vulnerari & inquietari.

7. *Divinum Gaudium Animæq; Exultatio* tollitur. Quid enim est *Gaudium* & *Exultatio* nisi plenior ac facilior cujusvis Naturæ juxta *propria sua Principia* Operatio? Ut in Flamma, postquam per fumum crudásq; lignorum suffocationes in magis liberam activitatem, magísq; incohibiles sui splendoris luminísq; vibrationes se expediverit. Et certè Anima suam propriam libertatem, virtutem, facilémq; Activitatem ac naturalem Complacentiam, postquam semel è variis Carnis mundíq; oneribus ac impedimentis in Divinam illam flammam eruperit, in spiritu Justitiæ invenit, adeóq; illud sentit, quod se suámq; felicitatem maximè omnium perficit, quódq; ipsi meliùs congruit quàm ulla unquam res cujus sensum hactenus perceperit. Quod iterum indicium est, hoc Animæ maximè esse *naturale*, quandoquidem ipsius sensus hoc maximè oblectatur eóq; acquiescit. Et inter summa illa Gaudia in tam immenso bono fruendo quid opportuniùs præstare potest quàm perceptas suas voluptates in affectuosis hujusmodi animi ejaculationibus efflare? *Gaudete in Domino semper, & iterum dicam gaudete.* Et cum *Psalmista*, *Ovate justi in Jehovah, probos decet Laudatio.*

8. *Sanitatem* autem & *Incolumitatem*, substituendo *meram Imaginationem* pro *reali Justitia* tolli manifestum est. Etenim si Legis observatio, *sanitas sit umbilico & medulla ossibus*, ut loquitur Sapiens, quid aliud futura est Injustitia nisi carcinoma in carne & ossibus putredo? Et si illud Apostoli verum sit, *Ecquis verò est qui vos lædat si bonitatis imitatores sitis*, quid demum damni aut periculi est in quod incidere non possitis, si illi quod malum est adhærescitis? *Proverb.* 3. 8. *1 Pet.* 3. 13.

9. Quemadmodum verò *sanitate* privamur & *incolumitate* in hac vita, ità etiam æternâ futuræ vitæ per dolum hunc & imposturam, quâ nosmetipsos circumvenimus, felicitate fraudamur. Nam ut ea argumenta prætermittam quæ ex ipsa rei ratione ducuntur, quàm incompetens animæ injustæ cœlum sit & incongruens, ipsæ sacræ Paginæ manifestum perhibent testimonium. *Nulla enim res immunda intrabit in sanctam Civitatem.* Et 1 Cor. 6. 9. *An vos latet injustos Regnum Dei non esse adepturos? Nè errate, nec impudici, nec Idololatræ, nec Adulteri, nec molles, nec cinædi, nec fures, nec avari, nec ebriosi, nec conviciatores, nec rapaces regnum Dei consequentur.* Et Hebr. 12. 14. *Pacem cum omnibus persequimini, & sanctitatem sine qua nemo Dominum videbit.* Atq; sic videmus totam hominis felicitatem realémq; beatitudinem per perniciosam hanc Imaginationem, *quòd quis aliter justus esse possit quàm per veram vivámq; Justitiam*, subverti funditùs & dissipari.

10. Atq; æquè porrò planum est hanc Imposturam *Deum suâ gloriâ spoliare* ac hominem privare suâ felicitate. Etenim sive per Dei *Gloriam imaginem Dei* intelligimus hominibus communicabilem, quemadmodum *Imago*, hoc est, *Lux Solis*, gloria Solis est, sive agnitionem illius excellentiæ & perfectionis, quæ est in Deo, profundè primùm in cordibus nostris conceptam & plenè dein ac liberè ore prolatam, ambo hæc proculdubio per falsam hanc opinionem tolluntur. Et de priori quidem nullum est dubium, propterea quòd *Spiritus Justitiæ* est *ipsa Dei gloria* sive *Imago Christi*. Ac proinde quodcunq; hanc intercipit, reverà Dei gloriam obscurat. Et æquè verum est de altero. Quippe quòd, cùm locupletissimæ pretiosissimæq; excellentiæ Divinæ Naturæ ab anima detegi non possint quantum oportet nisi ipsa evadat Divina (εἰ γένοιο τοῦτο, ὄψει αὐτό, *Si hoc ipsum feceris tum demum illud videbis*, quemadmodum *Plotinus* loquitur) necessariò sequitur nullam animam eas condignè admirari posse & extollere nisi quæ sit Divina, hoc est, quæ talis sit, in quam Deus *spiritum justitiæ* veræq; sanctitatis effuderit sine qua impossibile est Deum videre.

Quibus omnibus, quæ particulatim exposuimus, ad unumquemq; *privatum* hominem pertinentibus addere porrò potes ingentem damnorum summam ad *Publicum* etiam spectantium. Quæ enim pax fidésq; servari potest inter homines ubi professum Religionis Mysterium Realis Justitia est explosa? Quidve in illius locum substitui

ſtitui poteſt niſi Fraus & falſimonia, impuræ Libidines, Factiones furioſæ, Tumultus barbari, & cruentæ Rebelliones? Quibus ſuperadjicere potes ipſam ſpei noſtræ jacturam quòd mundus unquam melior ſit evaſurus, quódve ſancta Dei promiſſa ſuum unquam ſortitura ſint effectum. Neq; enim crudelius telum eſt aut immanius ad Teſtes occidendos nec inexpugnabilius *Fortalitium* contra Regni Chriſti adventum, millennémq; Beatitudinem, (quàm multi boni fideléſq; Chriſtiani expectant) quàm hæc ex *Inferno* genita Doctrina *Antinomorum.*

CAP. XII.

1. *De* attentione ad Lumen intra nos, *de quo* Spirituales *quidam tantoperè gloriantur.* 2. *Oportere eos per illud, Lumen Rationis & Conſcientiæ intelligere, niſi* Fanatici *ſint,* Maniaci *aut* Impoſtores. *Quódq; hæc Conſcientia neceſſariò informationem accipit ab extrá.* 3. *Et particulatim à ſacris Scripturis.* 4. Spirituales *hoſce ſuæ opinionis ineptiam per praxes ipſi contrarias prodere.* 5. *Provocatio ad* Lumen intra ipſos *ſi Chriſtiana Religio ſecundùm ſenſum* Literalem *non eſt vera.* 6. *Operationem* Divini Spiritûs *non abſolutè fieri ſed reſtrictè ad certas quaſdem leges & conditiones quemadmodum ſit in* Spiritu Naturæ. 7. Quarta Potentia Evangelica, Exemplum *utiq; Chriſti.* 8. *Propoſitum Autoris de vindicando* Exemplo *Chriſti ab aſperſis maculis, unà cum illius rei ratione.*

1. TRes primas Evangelii *virtutes* ſive *Potentias* jam expedivimus: Quarum trium poſtrema, *Promiſſio* ſcilicet *Spiritûs*, tam ſufficiens quibuſdam videri poteſt, ſine omni additamento (quemadmodum & aliis, ſat ſcio, ſic videtur) ut ex profeſſo hîc requiem ſuam ponant, excludántq; aut ſaltem negligant omnem illam utilitatem quæ ex *hiſtoria* Chriſti redundat, atq; eo ipſo Chriſtianam abrogant Religionem. Hi ſunt præſignes illi *Spirituales* qui de *lumine intra ſe*, de *vi ac impetu intra ſe* tam magnificè loquuntur, ſuſeq; gloriantur ſe nullius rei externæ indigere quâ regantur & ſuffulciantur, ſed per ſe progredi poſſe abſq; omni externo adminiculo. Nam modò ſtrictè *lumen intra ſe* obſervent, virtutem Dei *Spiritúmq; Dei* ipſis opitulaturum eſſe, eóſq; in omnem veritatem deducturum. Nec poſſum profectò quin aſſenſum præbeam his quæ declarant. Nam pro certo ſcio hoc veriſſimum eſſe, modò affectatas ſermonis formas abjicere vellent & expreſſis terminis rem definire, Quòd ſtricta ſinceráq; Obedientia Dictatis Rationis & Conſcientiæ, perpetuáq; ſui ipſorum abnegatio in hujuſmodi rebus quas aut noverint aut ſuſpicentur malas eſſe, unà cum piis interpellationibus ad Thronum Gratiæ pro aſſiſtentia & illuminatione *Spiritûs ſancti* ad detegendum devincendúmq; omnem errorem, falſitatem, ſuperbiam, & Hypocriſin quæ in cordibus ipſorum latere poſſunt; pro certo, inquam, ſcio, quòd hæc *diſpenſatio*, ſi quis illi ſe fidelem ac morigerum præſtiterit, ducet tandem in omnem ſalutarem veritatem; quódq; fieri non poteſt quin qui ſic ſe geſſerit futurus ſit ſenſu maximè ſolido plenóq; *Chriſtianus*, ad eorum utiq; formam qui Chriſto firmiter in primis puriſſimíſq; ſeculis Eccleſiæ adhærebant. Quòd ſi præfervidam quamlibet effrænémq; Imaginationem aut violentam & irrationabilem ſuggeſtionem *Lumen quod intra ſe eſt*, appellitabunt, illúdq; ſequentur, hoc non eſt religiosè ſanctéq; *Rationem* ac *Conſcientiam* obſervare, ſed in ſenſum reprobum tradi, ſéq; ipſos omnibus exponere tentationibus quibus aut *Diabolus* aut *Libido* propria ſordidáve *Melancholia* eos poteſt illaqueare.

2. Quamobrem per *lumen illud intra ipſos* intelligere eos oportet Conſcientiam in ipſis *rationalem* & *intelligibilem*, aut certè perfectos *Fanaticos* vel *Maniacos* haberi, vel quod adhuc pejus eſt, *Planos* meros ac *Impoſtores*, qui Conſcientiam prætendentes ſed irrationalem & ad nullam Legem expendendam, libertatem hoc pacto ſibi aſciſcere volunt faciendi quodcunq; ipſis placuerit, ut qui toti tandem effuſi ſint ſolutíq; in furorem ac libidinem.

Et tum deniq; hæc Conſcientia *intra ipſos*, res ità omnino *intra ipſos* non eſt ut nullam accipiat informationem ab eis quæ *extrà* ſunt. Etenim manifeſtum eſt quòd hæc *Dei lampas* quæ in nobis ardet, ab Objectis externis alitur nutritúrque. *Nam inaſpectabilia Dei, cujuſmodi eſt ejus ſempiterna Potentia ac Divinitas ex mundi Creatione, dum conſiderantur per opera, ſatis clarè perſpiciuntur*, æternæ utiq; Dei virtutes

virtutes per effecta externa. Et quemadmodum per *externum librum Naturæ* de existentia Dei erudimur, déq; ejus *generali* Providentia quantum spectat ad vitæ necessaria tum *hominum* tum *brutorum*; ità etiam possumus per *externa Scripta* vel monumenta de magìs *speciali* ejus Providentia ergà filios hominum, quantùm ad statum in mundo altero, æternámq; vitam in Christo manifestatam pleniùs informari. Verùm interim concedo *Lumen illud* esse *intra nos*, quod post perlecta hæc sive *Naturæ* sive *Divinæ Revelationis* volumina judicat concludítque.

3. Cæterùm, ut is qui ad res *Mathematicas*, *Architecturam*, *Agriculturam*, *Hortorum cultum* & similia, animum adjicit, si ex inepta opinione quòd *lumen ratioq; intra nos* solummodò sint & *non extrà* (ut certè nec atramentum nec charta nec ambo simul conjuncta lumen ac rationem magìs participant quàm sensum vitámq;) scriptis nolit uti *Euclidis* putà ad res *Mathematicas*, nec alius cujuslibet autoris qui de hujusmodi rebus scripserit, & sic de reliquis quas nominavi facultatibus, nec sermones cum quoquam serere oculósve conjicere in ea opera quæ fecerint, sed apud seipsum tantummodo cogitare, & ad propriæ lucernæ lumen otiosus domi sedere, misellus futurus est *Mathematicus*, *Architectus*, *Hortulanus*, aut *Agricola*: ità certè quantùm ad *Morales Divinásq;* veritates, is qui sic à seipso doceri vult ut nullis adminiculis externis sit usurus, talibus præsertim quæ *sacræ Scripturæ* suppeditant, invenietur tandem discipulus fuisse admodum stolidi & imperfecti Magistri.

4. Præterea, hi homines sibi ipsis per usus suos ac consuetudines contradicunt. Nam & illud vilificant per quod edocti sunt, ipsásq; loquendi formas retinent quas è Scriptura didicissent, nec sciunt sanè absq; Scripturarum vocabulis loqui, ullámve speciem probam Religionis præ se ferre sine allusionibus ad Scripturas; Grandéq; illud documentum tam sanctè *observandi lumen illud quod intra nos est*, mutuati sunt ex Evangelio *Johannis*: & tamen tam vesani sunt ac morosi ut ipsum baculum sine quo nè unum quidem gressum facere possunt in Religione, vellent abjicere. Ad hæc, si hoc *lumen intra nos* tam præcisè *intra nos* sit ut nullâ informatione indigeat *ab extrà*, cur illi tot libellos scriptitant? Catechismos concinnant? tótq; publicant Vaticinia? Cur exhortantur, redarguunt, imò verò convitiantur rixantúrq; adversos homines quò eos convertant, si illud quod *extrà est* ad id quod *intrà est* non pertingat? Cúrve unà congregantur ad audiendum unum aliquem è cœtu suo (postquam in Ecstasin lapsus sit rursúsq; in pedes erectus) ex turbato suo pectore oracula dictantem? Verba enim quæ audiunt *extrà* sunt aurémq; verberant, non sunt lumen quod est *intrà*; unde manifestum quòd lumen quod *intrà* est informari potest ab eo quod est *extrà*, sive id vox sit, sive scriptum: Quod si sit, Obligatio planè injicitur huic lumini quod *intrà* est ità consideratum esse, ut quàm accuratissimam potest, informationem ab eo quærat, quòd verisimillimum sit, ipsum informare posse ab *extrà*.

5. Ac proinde omni cum diligentia examinare tenentur maximè veneranda *Religionis* monumenta & præsertim illius Religionis sub qua non solùm nati sunt, sed quæ ex se absolutè & simpliciter nobilissima est Religio quæ unquam extitit. Quam propterea nulli nisi qui ab omni omnino Religione alieni sunt, utpote qui totos se libidini ac prophanitati dediderint, absq; examinatione ausint relinquere; Et certè si eam examinare velint, Religionem intelligo Christianam (quatenus ad *personam* Christi refertur, qui *Hierosolymis* inter duos latrones crucifixus est resurrexítq; è mortuis die tertio, qui ascendit visibiliter in cœlos, rursúsq; visibili modo redibit ad judicandum vivos & mortuos) ad *lumen hoc intra ipsos* provoco, ad rationem ipsorum ac conscientiam, ídq; vel versutissimorum inter ipsos Impostorum, aliorúmve quorumcunq; quos socios sibi asciscant, si evidentia hujus Religionis è vaticiniis, Historia, ex ipsáq; ejusdem Religionis Natura non talis est, quam nihil nisi ignorantia veri illius sensûs rectiq; scopi impedire possit quò minùs certissima agnoscatur veritas à quibuslibet hominibus, præterquam ab eis qui malè metuunt nè ulla Religio quæ ad sanctitatem ducit quicquámve promittit post hanc vitam, inveniatur vera.

6. Quantùm ad objectionem illam ab insigni vi *Divini Spiritûs* desumptam, quasi ea ex se adeò sufficiens esset ut fides in ea, ab eáq; profecta auxilia omnem anticiparent mentionem usúmq; alius cujuslibet *Potentiæ* qua videatur conducere ad finem Evangelii, animarum utiq; nostrarum sanctificationem; ad hoc respondeo; Qui ad hunc modum ratiocinantur, eos omnino errare nescientes Scripturas. Etenim hæc *Potentia Spiritûs* quæ credentibus communicatur, non est vis absoluta atq; omnipotens cui nec resisti potest nec quæ potest frustrari, ubi debita scilicet media desunt peritæq; accommodationes quæ cum ipsius concurrant operationibus conatibúsve

búsve ad operandum. Verùm hujus conditio ab eo quadantenus illustrari potest quod observatur in *Spiritu Naturæ*, celeberrimo illo omnium naturalium Generationum Incrementorum ac Perfectionum Principio. In quo nimirum *Hypothetica* quædam *Omnipotentia* est quantùm ad *Naturæ* opera; hoc est, *hic Spiritus* nunquam committet ut defuturus sit promovendis perficiendísq; singulis modò hæ vel illæ Circumstantiæ in Agentibus corporeis non desint. Ità prorsus se res habet in *Divino Spiritu* sive *Spiritu sancto* quatenus est nobis communicabilis, assistet pro certo finietq; opera sua si ex nostra parte nullum sit impedimentum, quod nos oporteat amoliri de via, nec defectus alicujus rei quâ nos uti possumus ad promovendam fidem nostram & ad sanctitatem vitæ perficiendam; cujusmodi sunt meditationes super sacris Scripturis, Colloquia cum viris sanctis reíq; Christianæ gnaris & expertis, ac submissus religiosúsq; usus omnium Institutorum Christi. Nam tametsi hæc *assistentia Spiritûs* supra quàm dici potest, efficax sit sincero ac diligenti, in negligenti tamen, quod dixi, & perverso, conatus ejus frustrantur & eluduntur. Atq; ea
Act. 7. 51. propter *Stephanus* ad hunc sensum cum *Judæis* expostulat, *Duri cervice & incircumcisi corde & auribus, vos semper Spiritui sancto obnitimini.* Atq; aliis in locis
Ephes. 4.30. 1 Thes. 5. 19. monemur, *non contristare Spiritum, nec Spiritum extinguere.* Quæ locutiones planè demonstrant communicationem *Spiritûs* non esse absolutam nec omnipotentem, sed juxta quasdam leges viásq; à Deo ipso ordinatas recipi; Qui pro sua infinita sapientia istiusmodi Methodum in Religione Christiana delineavit, quæ maximè accommodata sit ad lucrifaciendas animas sibi. Cujus quidem partem jam audivimus, pergemúsq; nunc porrò ad *quatuor* ultimas Evangelii *Potentias* quæ summoperè operationi *Spiritûs* in corda omnium verè credentium, inserviunt.

7. Harum verò prima est *Exemplum* semper-beati Servatoris, qui non alia nobis dedit præcepta quàm quorum ipse accuratissimum esset exemplar, taléq; adeò *exemplar vitæ*, hoc est, *Fidei in Deum, Humilitatis, Amoris ac Puritatis,* ut illius vestigiis insistentes minimè dubitare possimus an rectâ incedamus viâ, quippe qui per voces de cœlo, pérq; sua in terris miracula demonstratus sit ac declaratus unigenitus filius Dei. Quapropter quò propiùs ad illius semitam gressus nostros dirigimus, eò sumus certiores quòd super solo solido ambulamus. Ut prætermittam eum Dominum nostrum esse ac Principem, ac naturalem proinde Ingenuitatem urgere nos oportere ad sic instituendas vitas nostras, quemadmodum illius moribus maximè
Johan. 14. 15. conveniat. Ipséq; hoc expressim requirit tanquam certissimum amoris nostri ac fi-
Johan. 13. 34. delitatis erga eum testimonium. *Si diligitis me mandata mea servate.* Quorum præcipuum est illud, *Sicut ego dilexi vos ut vos etiam diligatis alii alios.* Ità discipulis dat exemplum *Humilitatis* erga se invicem, ex eo quòd ipse pedes eorum lavisset. *Si igitur ego vobis & Dominus & magister pedes lavi, vos quoq; debetis alii aliorum lavare pedes. Exemplum enim præbui vobis, ut quemadmodum ego vobis feci vos quoq; faciatis.* Johan. 13. Et Matth. 11. *Subite jugum meum, & à me discite qui mitis sum & animo submissus, & invenietis animis vestris requiem.*

8. Cæterùm non opus est ut huic argumento insistam, cùm in secunda parte *Tractatus* satis fusè ostenderim, totam Christi Historiam, omnes ejus actiones, mores ac res gestas, ad commendandam nobis *Divinam vitam* quàm efficacissimè tendere. Arripiemus tantùm hoc loco opportunitatem abstergendi istiusmodi maculas quibus fœdus ac insalubris halitus blasphemorum quorundam labiorum sive olim seu nuper conatus sit Divinum hoc perfectionis speculum contaminare. Quod non solum indispensabile fidelitatis officium erit erga personam Servatoris, sed egregium etiam suis sectatoribus corroboramentum: præsertim postquam addiderimus Parallelismum istiusmodi accusationum & calumniarum in ipsos, quæ maximè affines sint earum quæ ipsi Servatori sunt inustæ. Nam & ipse prædixit olim quid eventurum esset, *Non est*
Matth. 10. 25. *discipulus supra magistrum, neq; servus supra dominum suum. Si patremfamilias* Beelzebulem *vocârunt, quantò magis ejus domesticos?* Verùm quàm injustæ sint calumniæ sive contra ipsum *Servatorem* sive ejus *Sectatores* nunc tandem videbimus.

CAP.

CAP. XIII.

1. *Christum non blasphemâsse declarando seipsum Dei filium.* 2. *Nec fuisse Magum ex eo quòd ejecit dæmonia.* 3. *Injustè eum insimulatum fuisse profanitatis.* 4. *Nihil detestabile fuisse in ejus* Neutralitate *quantùm ad factiones Politicas.* 5. *Nec ullam Injustitiam partiúmve studium in eo inventum.* 6. *Severam ejus reprehensionem* Pharisæorum *non rectè posse convitium appellari.* 7. *Nec è Templo Nundinatorum efflagellationem* Zelum tumultuarium. 8. *Nec horrendum Ejulationem in* Passione, *impatientiæ vel Desperationi rectè imputari.* 9. *Dementiæ mentisve alienationis suspicio diluta.* 10. *Vindicatio à Prodigalitatis calumnia Morisq; dissoluti.* 11. *Curva ac perversa* Pharisæorum *Natura notata, cum Servatoris defensione quòd cum quibuslibet hominibus promiscuè conversaretur.* 12. *Christum sui-quæsitorem non fuisse in subeundo mortem crucis ob lætitiam sibi propositam.*

1. CUjus quidem pensi pars prior quamvis supervacanea videri possit si non ridicula apud *Christianos*, qui nullas pravas cogitationes de persona illa fovere possunt quam jure meritò colunt, nihilominùs tamen cùm non omnes qui in Christianis Rebus-publicis Regnísve degunt, nè ullo quidem sensu, *animitùs* sunt Christiani, ad hos convincendos, si fieri posset, de excellentia Christi, vel saltem ad vaniloqua ora faciliùs obturanda nè temerè in posterum ac imperitè judicent, non abs re fore puto *Postulationem Libellúmve delatorium* contra innocentem & immaculatum Agnum, *Christum Jesum*, per malignos insulsósq; homines exhibitum recitare, in hunc solummodò finem ut is quem illi tam indignè detulerunt æquè honorificè dimitti possit & absolvi. *Ut innocentia ejus luce evidentior, jus ejus meridie clarius effulgeat.* Psal. 37. 6.

Atq; hîc sanè ut satis altè in ipso Principio insurgere possint satisq; profundè ictum infligere, usq; ad condignam vitæ privationem ; 1. *Blasphemia* in fronte libelli ponitur, ut majorem speciem robúrq; subsequentibus accusationibus suppeditet.

2. *Exorcismi* dein *Magici & transactiones cum Diabolo.*
3. *Sabbati profanatio.*
4. *Neutralitas*, sive, *tepida in controversiis publicis indifferentia.*
5. *Injustitia.*
6. *Convitia.*
7. *Zelus tumultuarius & injuriosus.*
8. *Impatientia & Desperatio.*
9. *Mentis alienatio sive insania.*
10. *Luxuries vitáq; dissoluta.*
11. *Profusio ac Prodigalitas.*
12. *Ambitio* deniq; *& suiipsius quæsitio.*

Hæc sunt distincta illa fimeta è quibus impii ac perversi homines stercus effodere tantoperè contendunt, quod in illius faciem conjiciant, qui perfectum erat exemplar *Divinæ Puritatis ac Justitiæ.* Verùm in singulis his sordium puteis, maligno huic operi, quàm certatim velint, isti insudent, haud difficulter inveniemus quo omne id quod objiciant pari celeritate abstergere possimus atq; illi possunt offundere.

Et videamus primò, quomodo se gerant, quidve possint in prima causa efficere, quæ est de *Blasphemia.* Johan. 10. Ex eo quòd Deum declarat patrem suum séq; cum Patre unum esse, furiosè illîc postulatur *Blasphemiæ*, propéq; factum erat ut lapidaretur. Et *Johan.* 8. Illîc etiam eum lapidaturi erant ob id solum quòd dixerit *se fuisse ante Abrahamum.* Et Matth. 9. 3. Hîc iterum accusatur blasphemiæ ob id dictum, *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.*

Atq; hîc quidem in prima hac accusatione de *facto* constat. Christus confitetur *se unum esse cum Deo, se Dei filium esse, potestatem habere remittendi peccata, & fuisse ante Abrahamum.* Verùm id omnino negatur, Christum in ullo horum dictorum *blasphemâsse.*

Primò, enim, perpende ipsa verba Christi. *Ego & Pater unum sumus.* Quàm sine omni ratione ac sequela insulsi hi ac protervi verborum illius perversores, quem ob bonos mores doctrinámq; tanto odio prosequebantur, ab illo dicto deducunt,

[*Ego & Pater unum sumus*] *quòd hic cùm homo esset seipsum Deum faceret?* Etenim æquè pueriliter ineptéq; ab eis illinc infertur, quòd seipsum Deum faceret, quàm si *corpus* ipsam *Animam* esse concluderent quia *corpus* & *Anima* unum sunt, hoc est, unus homo. Nec major falsitas est multóq; minus *Blasphemia*, si *Humanitas Christi* (qui tam realiter ac vitaliter actuatus, informatus, unitúsq; erat cum Deo quàm ipsum corpus cum Anima) de seipso pronunciet, quasi reverà Deus esset, quàm cùm lingua dicit, *Ego intelligo, Ego credo, Ego percipio,* cùm tamen nec *corpus* nec *ipsa* credat, percipiat, intelligátve quicquam, sed *Anima* sola cum qua tam intimè unitur, & de qua id quod lingua enunciat in istiusmodi locis est intelligendum.

Et certè si hoc observatè curioséq; animadvertatur admittatúrque, nec alterum illud Christi dictum, quòd utiq; ante *Abrahamum* extiterit, invenietur *Blasphemia*. Christus enim propter suam tam intimam unionem essentialémq; Conjunctionem cum Deo, quam *Athanasius* unioni corporis ac animæ rectè assimilat, æquè propriè potest & naturaliter profiteri seipsum ante *Abrahamum* extitisse, immò verò ante mundum conditum quàm lingua hominis effari, *Ego post hujus mei corporis mortem ero superstes*. In quo nihil sensûs incongrui subest, juxta maximè sobriorum hominum sententiam. Verùm præterea, id quod occæcati *Judæi* minimè intelligebant, quippe suæ particularis Religionis & irregeneratæ naturæ nubilis & crassitudine obnupti; Christus aliquando de seipso sub notione *Divinæ cujusdam vitæ* & *Unctionis* loquitur, quæ filiis hominum communicatur per omnia secula ac loca. Quamobrem hic sensus est, Quòd scilicet cùm Religio *Judaica*, Topicáq; ac temperaria Sanctitas longiùs non inceperit quàm usq; ab *Abrahamo*, illa certè Christi quam is mundo adeò ad plenum exhibuit, verè universalis esset & quoad tempus & quoad locum. *Lux quæ illuminat omnem hominem venientem in Mundum. Æterna Dei sapientia quæ in omnibus seculis, eos qui eam receperint, Dei amicos effecit ac Prophetas.* Sapient. 7. 27.

Nec mirum est quòd *Divini homines* pro altiori magisq; intima sua unione cum Divinitate sensum quasi perdant, ac memoriam particularium suarum *Personalitatum*, déq; seipsis secundùm eas res potiùs quibuscum tam vividè uniantur, quàm secundùm corporeas suas, evanidas, circumscriptásq; personas pronuncient.

Jam verò cùm *Blasphemia* non sit prout planè liquet, admittere, quòd quis tam vitaliter actuari possit uniríq; cum Deo, in quo si ullibi Dei mentem habitare oportet; quis magis cum ratione censeri potest peccata posse remittere quàm talis támve manifestus Propheta quàm Servator seipsum declaravit per signa & miracula apud populum facta? Verùm Servator ipse tam præclarè pro seipso respondit & ad conditionem suorum opponentium tam apposite, ut postquam responsum ejus recitaverimus, huic primæ Accusationi factum erit plùs satis. *Nonne scriptum est in Lege vestra, Ego vos Deos appellavi? Si illos appellavit Deos ad quos Dei sermo habitus est, nec scriptum rescindi potest; vos me, quem pater consecravit & in orbem misit, impiè loqui dicitis, quòd me Dei filium esse dixerim? Si patre meo digna non facio, mihi nè credite. Sin facio, si mihi minùs creditis; at factis credite ut & patrem in me & me in eo esse cognoscatis & credatis.* Et sanè vel primo aspectu pulchra hæc est, coram æquo quovis judice, atq; honesta oratio, quòd Servator utiq; tantum aberat à *Blasphemia*, ut quantùm ad vitam *sanctus* esset, vel potiùs omnis *sanctitatis exemplar* ac *Archetypum*; quantùm ad miracula, *Potentia Dei*; quantúmq; ad *Naturam* ac Relationem, *Filius Dei* in sensu tuto, scripturali, ac *Judaico*, nè humili ipsorum captui per altiores ac difficiliores sententias negotium facessamus. Quæ tamen sententiæ non tam difficiles sunt quàm veræ; scriptísq; Apostolorum & Evangelistarum judicibus constitutis (quos Christianum unumquemq; oportet appellare) Divinitatem ad Christum realiter & essentialiter, non titulariter pertinere, (ut quæ æquè necessariò in formali ratione illius Naturæ includitur atq; anguli tres in notione Trianguli) apud homines nullo præjudicio laborantes facilè profectò probatum iri confido. Et certè quantùm ad me, equidem eos homines qui de Christi Divinitate tantas turbas cient (cùm tamen se velint & appellari & existimari Christianos) reatu absolvere non possum, non solùm quidem summæ imprudentiæ & temeritatis, sed & admodum grandis erroris in Christianitate.

Joh. 10. 34, 35.

Quin & ipsi *Judæi*, quibus magnum hoc Mysterium Coalitionis Dei atq; hominis in unam personam nondum innotuerat, admodum perversè tamen agebant interpretando verba Christi in talem sensum quem illi confidenter appellare possent *blasphemiam*, cùm ea interpretari potuissent sensu tali qui cum suæ ipsorum fidei tenore magis convenisset. In hoc inquam, insignis erat eorum *malitia*, quòd vulgarem candidámq; interpretationem illius dicto adhibere noluerint, cujus tamen opera

& actiones tam miraculosæ erant ac Divinæ, cujúsq; vita tam plena *Benignitate* ac *Innocentiâ*.

2. Verùm ea erat hujus stupidæ Nationis perversitas, ut illæ etiam res quæ promptam sui *Messiæ* agnitionem ab ipsis prolicere debuissent, eos reddiderint magìs obstinatos; minúsq; *amicos* illi præbere putârunt se oportere, quòd ipse *inimicus* esset *Diabolo*; eúmq; *Conspiratorem* contra *Deum* censuerunt, cujus tamen studium erat ac institutum *Satanam* ex *Hospitio*, ubicunq; eum invenerit nidulantem, *exturbare*.

In secunda igitur Accusatione omni opere enituntur Christum Mundo repræsentare tanquam *Magum*, *hominémq; qui pactum inierit cum Diabolo*, Matth. 12. 22. ubi postquam populus multùm consternatus erat ex magno illo Miraculo quod *Jesus* fecerat in sanando *Dæmoniaco*, cæco, & muto, adeò ut apud seipsos inceperint cogitare, quòd facilè fieri posset ut hic reverà esset *Messias*; impii invidíq; *Pharisæi* statim eum impudentissimè calumniantur, dicentes, *Iste non ejicit Dæmonia nisi per Beelzebulem Principem Dæmoniorum.* Responsum verò Christi ad tam immanem calumniam æquè solidum est atq; placidum & benignum.

Omne Regnum à sese dissidens desolatur; & omnis Civitas aut Familia secum ipsa dissidens non stat. Quòd si Satanas Satanam expellit, ipse sibi adversatur. Qui fieri potest igitur ut stet ejus regnum? Quòd si ego per Beelzebulem ejicio Dæmonia, vestri generis homines per quem ejiciunt? Itaq; ii erunt vestri Judices. Sin ego per Dei Spiritum ejicio Dæmonia, &c. Equidem hîc seipsum purgat per duo præstantissima argumenta. Primùm supponit Diabolos tam sapientes esse tantósq; sui amatores ut & noverint conservare & *conservandæ* operam dare voluerint propriæ suæ *Reipublicæ* ac *Potestati*. Quòd si Christo facultatem darent ejiciendi consocios Diabolos, initium hoc planè esset seditionis ac dissidii cladémq; ipsorum Politiæ portenderet. Nec cum ratione suspicari quis potest, Christum adeò intimum cum tenebrarum Principibus fuisse conspiratorem, eáve apud ipsos familiaritate valuisse ac gratiâ, ut hoc factum sit per collusionem inter ipsum ac Diabolos ut in alia aliqua re Dei regnum faciliùs pleniúsq; possit subvertere. Etenim nihil excogitari potest magìs contrarium Diabolorum tum *Rei* tum *Naturæ*, quàm illa vita quam Christus dictis factísq; mundo commendavit. Ut mittam *cultûs spiritualis* præceptionem, qui *Paganismum Dæmonúmq; cultum* funditùs evertit. *Joh. 4.23,24.* Ac proinde eò perversiùs à *Pharisæis* factum est quòd hoc miraculum *Diaboli* potiùs *potestati*, quàm *Spiritui Dei* imputarent, præsertim (quod est secundum argumentum) cùm ipsi filios suos ac discipulos per nullam malam artem, sed per virtutem Dei Dæmonia ejicere existimarent, quemadmodum multi scriptores testificantur, & *Judæos* & *Ægyptios*, spiritûs impuros propalam ejecisse adjurando ipsos per nomen Dei *Abrahami*, *Isaaci*, & *Ad Autolycum lib. 2.* *Jacobi*, & aliquando per nomen τετραγράμματον, κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὄντος θεοῦ, hoc est, per nomen *Jehovæ*, ut *Theophilus* testatur.

3. Tertium crimen est *Prophanitas*, Sabbatíq; violatio, Luc. 6. Ubi *Jesus cum discipulis iter per sata facientes, spicas vellunt manibúsq; confricatas comedunt, idq; Die Sabbati.* Hîc verò Christus suos defendit per exemplum *Davidis*, qui panes *Propositionis* sumpsit & comedit. Et versu 11. Scribæ & Pharisæi furore replentur, *quòd hominem sanaverat die Sabbati*, adeò ut consilium capiant de extrema ipsi injuria inferenda, quanquam certè quis putaverit mitem illam solidámq; pro re facta apologiam aut prævertere eorum bilem aut sedare potuisse, *Licétne sabbatis benefacere an malefacere? hominem servare an perdere?* Cæterùm nullum responsum meo quidem judicio vel fingi potest acutum magìs magísve appositum quàm illud quod occurrit Marc. 2. v. 27. *Sabbatum propter hominem factum est, non homo propter Sabbatum. Itaq; filius hominis etiam Dominus est Sabbati.* Ubi ritè prædispositus Christianus brevi sententiâ docetur, dignâ sanè quæ literis aureis scribatur, vel potiùs quæ cordi inscribatur viri cujusq; sancti & intelligentis, non solùm equidem quod ad Sabbatum spectat, sed ad totam etiam rem Religionis. Quòd scilicet hominis gratiâ potiùs constituta est quàm Dei, quódq; tametsi *Dei honor* præcipuè in ipsa prætenditur, est tamen *felicitas hominis*, quæ per eum reverà etiam à Deo ipso intenditur. Quod misselli homunciones crassis mentibus & obtenebratis, austeróq; *Pharisæorum* fermento nimiùm quantùm fermentatis, non intelligentes, multam sanè & sibiipsis & toti mundo creant molestiam per protervam suam ineptámq; prosecutionem earum rerum quæ ad Religionem attinent, utpote qui idonei aut opinionum aut actionum eorum hominum non sunt judices quos Divina Libertas ac Benignitas in Naturam transformaverint ipsorum naturæ planè contrariam.

4. Jam verò quantùm ad *neutralitatem* quæ adeò intoleranda & detestabilis videtur

detur eis quorum effrænata mundanorum commodorum desideria protervâq; consilia faciunt, ut eos omnes odio habeant, qui cùm possint nolunt tamen se instrumenta temerariis ipsorum inceptis præstare, tantum abest ut hoc crimen sit in Servatore, ut meâ quidem sententiâ, admodum præclarum ornamentum sit valdéq; decorum in moribus tam *Divinæ* piæq; personæ, qui ad meliora obeunda separabatur, quàm ut *politicis* factionibus ac dissidiis operam daret, quæ rarò ab ullo meliori Principio inchoantur promoventúrve quàm Invidiâ, Ambitione & Avaritiâ.

Cùm Servator admodum subdolè urgeretur ad declarandam sententiam suam aut pro aut contra *Cæsarem* (Matth. 22.) per hanc quæstionem, *Licetne pendere tributum* Cæsari *necne?* ille de hujus vel illius causæ æquitate sententiam ferre quàm cautissimè poterat declinavit, hoc solummodò scitè attemperatum reddens responsum, *Solvite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo. Ità Christus sapientissimo Responso & Seditionis mota & violatæ Religionis calumniam in quæstione insidiosissima effugit*, quemadmodum eximius ille Interpres observat. Atq; hoc pacto liberabat seipsum ab induendo sibi speciem aut *Herodiani*, *Gaulonitici* aut *Cæsarei*.

5. Quas fingere possint *Injustitiæ* imagines *studiive partium* ex hujusmodi locis excerptum iri verisimillimum est, Cujusmodi sunt *intempestiva ficûs maledictio*, ob id quod fructus non ferret, cùm nec tempus anni esset ut ferret fructus. *Reprehensio Pharisæorum ob prolixas suas preces*, cùm & ipse commemoretur per noctem integram oràsse. Et postremò, *absolutio fœminæ adulteræ* in ipso facinore deprehensæ.

Verùm quantùm ad primum, Ut Ficus nullum damnum sensit, ità nec ullum factum est damnum ex eo quòd exaruerit. Cæterùm factum erat purè *symbolicum* quo judicium Dei præfigurabatur contra infructuosam Religionem Judæorum, prout suprà notavi. *Vide lib. 4. c. 8. sect. 5, 6, 7.*

Quantùm ad preces prolixas; Cùm Servator dictus sit (Luc. 6.) in montem proficisci ad orandum, ibíq; *pernox orare Deum*, Græcum exemplare habet, ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ, non πρὸς θεόν. Quod igitur verisimilius est significare, non *in oratione ad Deum*, sed in *proseucha Dei* sive *Divino oratorio*, Loco scilicet ubi Deum orant, ut patet ex illo *Satyristæ*.

Ede ubi consistas in qua te quæro proseucha?

Quicquid sit, concludendum est Servatorem Hypocrisin potiùs & *affectationem* prolixarum precum condemnâsse quàm ipsam *prolixitatem*, quippe quòd impossibile sit, ut quispiam tam consummati *Spiritûs* quàm Servator erat, aut brevitatem aut prolixitatem orationum ab hominibus adhibitarum reprehendat, modò ex affectu sobrio ritéq; regulato, non ex *affectatione* vana oriantur.

Quod *absolutionem* spectat *adulteræ*, certè sic accipi non potest quasi approbatio esset conniventiáve ad hujusmodi fœda facinora, sed opportuna potiùs *Judæis* improbitatum suarum exprobratio, quarum cùm ipsos oporteret sibi conscios esse, non debuerunt nimis proni præcipitésq; ferri ad pœnas eorum quibus ipsi fortean pares essent peccatores, præsertim cùm potestas condemnandi puniendíq; ferè è manibus ipsorum per *Romanos* esset ablata. Atq; hîc sanè Christus id fecit quod Divinam illam benignámq; naturam quæ in ipso habitabat maximè condeceret. Cujus quidem hic fructus non erat nisi manipulus si cum plena illa messe conferatur quæ filiis *Adami*, ex eis quæ is fecit passúsq; est postea, esset metenda.

6. Ad *Convitia* quod attinet; Verbum vehementissimum quod ipsius ore unquam excidit illud erat quando *Scribas* & *Pharisæos Hypocritas* appellavit, quod juxta propriam vocabuli significationem idem est quod *Histriones* sive *Ludiones Scenici*: Et profectò *Scribæ* ac *Pharisæi* olim & ab eo usq; tempore eorum posteri se suámq; Religionem ità ornârunt ut meritò ille titulus quasi jure hæreditario ipsis affigi possit ipsorúmq; semini in perpetuum. Verùm Christus alibi paulò acerbior videtur Johan. 8. v. 44. ubi planè disertéq; loquitur, *Vos ex patre Diabolo estis*. Cæterùm is Titulus tam aptè ipsis, post inanem suam gloriationem quasi *Abrahamus* pater eorum esset Deúsq; *Abrahami*, (ad cujus tamen filiatum ipsi jus suum perdiderant, quippe qui naturam habebant ipsi prorsus contrariam) in sortem obtigit, ut inexcusabilis fuisset omissio in Christo non refricâsse ipsis memoriam de vera sua stirpe ac prosapia, præsertim cùm ad id plenâ autoritate esset instructus.

7. Quantùm ad *zelum* illum, ut primo quidem aspectu videtur, *injuriosum* ac tumultuarium, ubi factâ ex loris scuticâ Nundinatores è Templo exigit, mensásq; subvertit argentariorum, ipse patrandi modus facinus profectò justum præstat, cùm miraculosa

miraculosa planè res sit ut homo privatus, & armis & humanâ autoritate destitutus, tot homines abigeret tum à statione sua tum à lucro. Nec certè zelus hic quantumlibet tumultuarius videatur, ullam Indecori speciem præ se ferret, si considerare velimus unde emanaverit. Servator proculdubiò altam indignationem ac dolorem in corde suo concepit postquam despicientiam illam observaverat, ac contemptum quem cæci illi ac superstitiosi *Judæi* erga miseros abjectósq; Gentiles gerebant, dum locum cultûs eis destinatum tam fastuosè profanabant. Verùm hîc non est immorandum, præsertim cùm hanc Objectionem alibi jam tetigerim. Hoc addam tantùm in transcursu, Quòd *nihil erat quod majori vi mitem Servatoris spiritum ad iram provocare poterat & impatientiam, quàm superciliosa superbia vafráq; ac fucata Hypocrisis magìs eximiorum professorum Religionis.* *Lib. 4. cap. 8. sect. 3.*

8. Quod affertur de *desperatione* ipsius ac *diffidentia in Deo*, ex ultimis illis, horridis, Tragicísq; verbis colligitur, *Eli, Eli, lama sabacthani*, quæ cùm in ipsis mortis angoribus & intolerabili cruciatu prolata essent, si duriora fuissent magísq; absona quàm videntur, parùm causæ fuisset cur Christus ob ea accusaretur, quippe qui secundùm humanam naturam eisdem tenebatur angustiis quibus illi qui cum maximis ægritudinum paroxysmis confligantur, quorum facta Actiones *hominis* potiùs censenda sunt quàm *humanæ*, ipsíq; proinde ab omni culpa absolvendi. Verùm illa verba tam sobria sunt ut hujusmodi Apologiâ neutiquam indigeant: præsertim si integrum sit ea secundùm Textûs *Hebraici* latitudinem unde desumuntur interpretari. Nam *Lama*, *ut*, vel *quomodo* significabit æquè ac *cur*. Atq; tum non est nisi vox dolentis miserámq; suam vicem deflentis ex præsenti sensu intolerabilis suæ desertionis.

9. Quòd verò alii mentis quandam alienationem in Servatore fractámq; ac conturbatam oblivisentiam colligunt quòd seipsum ab eo derelictum pronunciaret qui & ipse erat (nam reverà erat Deus) atq; sic de eo conquereretur quod nullo pacto possit contingere, equidem hæc accusatio majorem in ipsis arguit intellectûs defectum. Nam *Humanitas* Christi non erat *Deus*; alioqui non esset θεάνθρωπος *Deus & homo*, sed δίθεος *bis Deus*. Cæterùm cùm per unionem solummodò Deus esset, etiam servatâ hâc unione, desertio humanitatis fieri potuit. Quemadmodum Sol, in *Passione Christi* à mundo non disjunctus, ad id tamen temporis mundum deseruit, subtrahendo ab ipso suum lumen. Verùm si hâc non succedit aliâ ingredientur viâ, qua insaniæ labem *ipsi* impingant qui meritò appellatus est *Sapientia Dei*. Hanc tamen accusationem etiam suorum dictis confirmabunt, Marc. 3. 21. *Quo audito, sui ad eum capiendum profecti sunt, dicebant enim eum esse insanum.* Sed enimverò hoc ferè fatum est omnium hominum qui plus cæteris sapiunt, ut vix meliori conditione habeantur quàm insani & maniaci. Etenim, cùm animi conceptus habeant aut altiores aut contrarios vulgo, & ex consequenti sæpenumerò contrà ac vulgus agant, dementiæ suspicionem ægrè profectò possunt evadere, cùm multitudo suorum judicum, etiam vilissimus ex ipsis tam vilem de seipso opinionem non foveat, quin infallibilem planè se putet in eis rebus quas à longo tempore tanquam veras tenuit absq; omni contradictione aut in seipso aut aliorum. Venítq; mihi in mentem dicti cujusdam alicubi apud *Tresmegistum*, ubi altissimorum Mysteriorum præceptor postquam filium suum *Tatium* illuminaverat, tandem de contumeliis præmonet quas subiturus esset à vulgo, utiq; pro certo affirmans, eum ipsis visum iri hominem vesanum ac *Maniacum*. Atq; hæc etiam erat *Democriti* conditio, quem, populus ex commiseratione nimia ac officiositate ab *Hippocrate* petiit, ut summâ adhibitâ arte ac diligentiâ tanquam mentis malè compotem sanaret. Cui rei cum Die proximo operam daturum apud se statuisset, monebatur præcedenti nocte per Divinum visum vel Insomnium, *Democritum* non insanire sed populum. Et ut redeamus ad allatum Textum, si conjecturas quorundam haud ità sanè improbabiles sequi velimus, Populus hîc rursus insanire reperietur non Christus. Nam ἐξίστη æquè consentiet cum ὄχλος atq; cum Christo. Factáq; multitudinis magìs affinia sunt vesaniæ quàm eorum quicquam quæ illîc de Christo commemorantur. Populus enim tam tumultuosè unà confluebat, adeóq; erat turbulentus, ut videtur, ut hominibus cibum pacificè per ipsum capere non liceret. Quamobrem cùm ille fervor esset atq; æstus in multitudine, Christi familiares proficiscebantur κρατῆσαι αὐτὸν, Christum manu prehendere eúmq; deducere ex Turba sive ὄχλῳ, ex multitudine, Ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξίστη, Dicebant enim *multitudinem* seu *populum insanire*, vel mente captum esse. Quæ res nimis sæpè credibilis est, sive hic Textus eò faciat, sive non.

10. Quantùm ad decimam undecimámq; Accusationem, de *Luxurie moribúsq; dissolutis*, de *Prodigalitate* inutilíq; rerum profusione, quæ quidem proximè accedunt

dunt ad summum pessimúmq; genus vesaniæ, istæ quidem expressim in Scriptura describuntur. Ipséq; Servator novit quàm sinistra Fama de ipso spargeretur, Luc. 7. 33, 34. *Venit enim Johannes Baptista qui nec panem comedit nec vinum bibit, & dicitis eum habere Dæmonium. Venit filius hominis qui & comedit & bibit, & dicitis hominem esse edacem vinosúmq; & amicum Publicanorum & peccatorum,* ἁμαρτωλῶν. Nam in sequentibus versibus illa mulier in Civitate, quæ ἁμαρτωλὸς dicitur, quæq; tantum sumptûs affectûsq; in Servatorem effudit, hujusmodi erat, *prostitutæ pudicitiæ mulier,* quemadmodum *Beza* interpretatur: Quomodo verò se gesserit erga Christum Servatorem, illîc describitur. *Ei à tergo flens, adstitit ad pedes, cæpitq; ejus pedes lacrymis rigare, & capitis sui capillis abstergere, ac deosculari, & unguento ungere.* Quod unguentum in alio Evangelio, *Alabastrum* dicitur *unguenti spicatæ nardi preciosi.* Quæ familiaris & affectuosa officiositas profusúsq; sumptus, unà cum sinistra illa fama quâ hæc mulier notabatur, non potuit non magno esse scandalo *Pharisæis* illîc præsentibus. Etenim cùm Legis *Oeconomia* sub qua vivebant, nihil perfectum redderet, sed externas tantùm actiones hominum coërceret, facilè fieri poterat, cùm ipsi sibiipsis nullarum meliorum motionum intùs conscii essent, ut ut sese gerebant ad extrà, quàm aut *Acerbitatis* aut *Libidinis,* ut Christi acceptationem tam familiaris & affectuosi officii à fœmina istius famæ, à nulla alia re provenire quàm ex vano aliquo vitæq; dissolutæ principio existimare valerent, Prophetámque propterea leviculo animo & inconstanti factum esse concluderent, aut nullum potiùs reverà fuisse Prophetam. Sed enim & Propheta erat, & animo constanter sobrio, & hac etiam in re prorsus inculpabilis. Novit enim eam jam aliquandiu conversam esse æquè ac olim fuisse peccatricem, cujus conversionem Servator, quippe qui sæpiùs cum ea conversatus est, aut inchoabat aut per hanc suam conversationem confirmabat. Nullas enim is societates declinabat, ut nec bonus Medicus ullum declinat ægrotum, aut morbum. Et proculdubiò magnum illud miraculum quod *Jesus* operatus erat in ipsius fratrem (hæc enim *Maria* erat soror *Marthæ* & *Lazari* quem Christus è mortuis suscitaverat) non potuit non firmiter eam stabilire in fide ac amore Dei ac *Jesu* Christi quem ille miserat. Unde factum est, cùm cor ipsius plenum illo tempore esset lætis recordationibus Divinæ misericordiæ ac Bonitatis per virum hunc *Jesum Christum* sibi tam ampliter exhibitæ (ut Remissionis peccatorum, verorum documentorum Justitiæ, novitatis vitæ & recuperationis charissimi sui fratris *Lazari* è sepulchro) ut ex profundo sensu Divini Amoris gratóq; animo erga eum per quem hoc omne ipsi manifestatum erat ac præstitum, benevolentiâ affectúq; mirum in modum abundaret. Quorum effecta cùm nullum mali sensum Servatori moverent (quippe cujus corpus æquè purum & immotum erat ac consecratum marmor, alæve Cherubinorum in Templo aureæ, ipsúmve Alabastrum quod preciosum unguentum in se continebat) non solùm profectò *Incivilitas* fuisset sed & *Impietas* devotam hanc *Proselytam* ullo modo inhibuisse, fervidóve ipsius cursui amoris sinceri, gratíq; affectûs frigidam suffudisse. Qui proculdubio cuicuimodi videri potuerit miseris illis spectatoribus, istis angusti pectoris *Pharisæis,* odor tamen bonæ fragrantiæ erat Deo, sacríq; suffimenti instar cœlestem aulam replebat, haud absimili modo atq; alabastri ungenti confractio totam odore perfundebat domum; eóq; grato sanè omnibus, præterquam *Judæ* (cujus avaritia fecit ut scito prætextu pro pauperibus, contra factum exclamaret tanquam profusum ac prodigum) & supradictis præterea Pharisæis qui sine dubio, quicquid odorati suffitûs proprias suas nares non attigerit demulseritque, id omne inanem sumptum reputarent.

11. Cæterùm observatu dignum est, tam perversam impiámq; fuisse horum tortuosorum *Superstitionistarum* indolem, ut vera bonitas quamcunq; externam induerit speciem, ipsis nunquam posset placere. In *Johanne Baptista,* ea erat præsignis severitas vitæq; austeritas cum irreprehensibili integritate cordísq; puritate conjuncta, ut facilè quis putaverit eum vel nutu suo ac autoritate ipsos potuisse ad id quod honestum est compellere. Verùm hunc tanquam *Dæmonio Melancholico* correptum considerabant. *Servator* speciem jucundam magìs, magísq; remissam induit, verendam illam seponens rigidámque, quæ in altero reperiebatur, severitatem, omnibus se societatibus immiscens, nihil vultuosè agens imperioséve, sed vitam similiter aliis hominibus componens, peccato solo excepto; (quod vitæ genus, ut perfectius est illo altero, quippe quod majorem naturæ benignitatem firmiorémq; radicationem supponit in Bono, ità pauci sunt qui illius sunt capaces, minimè verò omnium auceps & instabilis juventus, quam suspectas societates tanquam voracem pestem oportet devitare) hi tamen, quod dixi, miseri hi, inquam, Pharisæi, tanquam jurati omnis

realis

realis sanctitatis probitatísq; detestatores ac hostes, quicquid de umbra ipsius prætenderint, nè uno quidem benigno verbulo Servatorem nôrunt impertiri. Verùm benignum ejus ingenium & ad convictionem facilè, ità interpretantur, quasi ad victum absumendum natus esset, merúmq; cibi potúsq; mancipium; utilémq; suiipsius in omne genus hominum conventus ingestionem, (pubicanis & peccatoribus non exceptis) in eorum bonum, tanquam si amicitiam coleret fœdúsq; inivisset cum eis rebus quæ reverà sint malæ. Christus verò Servator sufficientem hac in re pro seipso apologiam contexuit hisce paucis verbis. *Non egent valentes medico, sed malè affecti.* Et in altera similitudine perversam eorum naturam per id quod in cantico à pueris in foro sedentibus cantato occurrit aptè repræsentat, *Nos vobis fistulâ cecinimus, neq; saltâstis; vobis luximus, neq; plorâstis*; hoc est, Inepti hi spiritúq; segni & inhabili homunciones Pharisæi, nec per tristem austerámq; vitam *Johannis* nec per mores magìs liberos & inaffectatos *Servatoris* ad id quod reverà bonum est moveri poterant.

12. Atq; ea propter relinquamus tandem ipsos tanquam incurabiles, ultimámq; criminationem examinemus, quæ ex uno è propriis sectatoribus & amicis desumitur. Hebr. 12. v. 2. *Spectantes in fidei ducem perfectorémq; Jesum, qui pro letitia sibi proposita, sustinuit, contempto pudore, crucem, & ad dextram solii Dei consedit.*

Cavillatores hìc ad derogationem perfectæ illi Justitiæ in Christo, insinuabunt, quòd suiipsius quæsitor esset in omni illo labore ac dolore quem sustinuit pro filiis hominum, immò verò ambitiosus Regni quæsitor (Illa enim lætitia qua ipsum suffulciebat hoc solium erat in Textu memoratum; quod à nemine fateor negari posse) quódq; propterea omnes illæ Actiones Perpessionésq; Servatoris, quæ adeò *Heroïcæ* videbantur, non nisi à principio mercenario provenirent. Verùm huic objectioni facilè respondetur. Etenim sive per Solium Regnúmve, magìs imperturbatam intelligimus magísq; *plenam Divinitatis possessionem*, quæ potentiorem innuit sublimiorémq; exaltationem humanæ naturæ Christi, liberiorémq; fruitionem *Divinæ*; (atq; hoc certè proprium Christi Servatoris bonum spectat;) sive potestatem illam quâ donandus erat, ad *captivam ducendam Captivitatem, & acquirenda dona hominibus*, & ad potestates *Inferni* ac *Tenebrarum* conculcandas, ut *Adami* filii à tam diuturna servitute liberentur; Hoc solium, hoc regnum, hæc potestas quò collineabat Servator, nec ambitiosum in eo animum nec mercenarium arguebat. Nam plenioris Dei fruitionis cupiditas *Ambitio* non erat sed *Divinus Amor*. Quam is modo illo *Luciferiano* non affectans, (*similis ero Altissimo,*) sed per humilem animi raptum in venerabunda recordatione *Divinæ pulchritudinis*; tantum aberat ut peccati quicquam admiserit, ut certè id fecerit, quod aut *Infirmitas* fuisset aut *Peccatum* non admisisse. Et quemadmodum *Jacobus* propriè dici non poterat, aut *sui-quæsitor* aut *mercenarius* respectu *Rachelis*, propter quam tot annos serviebat, *quámq;* adeò animitùs diligebat; sed respectu *Labanis* ejúsq; ovium custodiæ rectè dici poterat *mercenarius* suiq; quæsitor (nam illi, *Rachelis* tantùm causâ, serviebat) ità Christus *Divinæ Naturæ* cupidine accensus, per amorem cujus, tantum laboris ac miseriæ in terris sustinuit, non poterat respectu illius gloriosæ animúmq; ad se rapientis pulchritudinis, quâ frui adnitebatur, aut *sui-quæsitor* rectè dici aut *mercenarius*, siquidem ipsa Dei erat præsentia quâ tantoperè capiebatur, ut Amicus amabili personâ sui Amici.

Jam verò quantùm ad potestatem illam quâ se investitum iri prævidebat, *ducendi captivam captivitatem & acquirendi dona hominibus*, cùm in commune aliorum bonum esset, cur non ipsi licebat in hoc sibi ipsi placere, & sese consolari in mediis suis ærumnis ac laboribus absq; omni suspicione *Ambitionis* aut *Culpæ*?

Quamobrem harum omnium Objectionum ingratiis, & aliarum quarumcunq; quæ excogitari possunt contra *consummatissimum* illud *exemplar Justitiæ*, immaculatum illum Agnum *Jesum Christum*, cum cantico illo laudum in Apocalypsi per Seniores ante Thronum Agni cantato, concludemus. Rev. 5. 12, 13.

Dignus est mactatus Agnus qui potestatem accipiat & divitias & sapientiam & vim & honorem & gloriam & laudem. Omnísq; rerum natura quæ & in cœlo est & in terra & sub terra & in mari, hæc & quæ in eis sunt omnia cœlestem chorum adaugeant, dicántq; sedenti in solio, & Agno, *Laus & honos & gloria & imperium in sempiterna secula.*

CAP. XIV.

1. *Ratio cur tam diu vindicationi vitæ Christi à calumniis malevolorum immoratus sit.* 2. Realis Christiani *verus* character. 3. *Verus* character falsi Christiani *ac* Pharisaici. 4. *Quàm facilè vera Christi membra accusentur* Blasphemiæ *à Christianis* Pharisaicis; 5. *Suarúmq; Gratiarum operationes vitioso alicui principio imputentur.* 6. *Quomodò qui superstitiosi non sunt, habeantur tanquam pro* profanis. 7. *Tepiditas in infructuosis Religionis controversiis quantoperè* Pharisæis *displiceat.* 8. *Ipsorum ignorantia in* Æquitatis *lege ac* Charitatis. 9. *Quàm proclivis res sit ut sincerus Christianus pro convitiatore habeatur propter suam veriloquentiam.* 10. *Quòd vel levissima corruptionis Pharisaicæ impugnatio de facili ab ipsis accipiatur tanquam zelus tumultuosus ac amarulentus.* 11. *Quòd maximè solida scientia perfectissimorum Christianorum vesania existimari posset à* Pharisæo *formali.* 12. *Pronitas ejus ad judicandum de vero Christiano ex propriorum suorum vitiorum indomitorum motibus.* 13. *Prudens ejus ac versuta Avaritiæ præ aliis vitiis electio.* 14. *Absurda ejus in eos qui ad* Perfectionem *anhelant Censura.* 15. *Quòdq;* nemo ex ipso amore virtutis virtutem colat, *inscita Opinatio.* 16. *Utilitas hujus Parallelismi inter Christi contumelias & verorum ipsius membrorum.* 17. *Exemplum Christi piis animabus quàm ingens Privilegium.*

1. ATq; sic Christum vidistis ab omnibus illis suspicionibus & calumniis per malitiosos ac imperitos homines in eum conjectis vindicatum; quibus eum tanquam non tam nobilis ac *Divini* Principii Justitiæ compotem nec ab eodem res suas tam constanter administrantem repræsentare satagunt, quàm ipse profitetur, quámq; omnes ipsius sectatores de ipso semper testificati sunt. Cui quidem negotio plus operæ me impendisse fateor quàm in causa personæ adeò undiq; integræ ac innocentis expectari potuerit. At enim cùm Christum Servatorem non tam in seipso considerarem quàm in membris ipsius, in veris utiq; ipsius membris, qui unum habent communem cum ipso spiritum, quíq; proinde eisdem accusationibus pravisq; perversorum & inconsideratorum hominum censuris obnoxii sunt quibus ipse erat in carne, perquàm utile profectò fore putabam solicitè excutiendis & justè rectéq; interpretandis universis Christi factis majori cum diligentia insistere; ut hoc pacto illi qui se illius membra appellitant, meliùs cognoscant quemadmodum oporteat se invicem interpretari, vel si ipsi Christi membra non sint, ut discant saltem non temerè nec inconsideratè de eis judicare qui sunt, & reverà sic ambulant ut & ille ambulabat.

Utq; anteacti mei labores huic instituto accuratiùs inserviant, eò usq; eis addere non dubitabo quoad ostendero, quemadmodum homines, utplurimùm, idem stercus cœnúmve verissimis Christi membris injiciant, quod ipsi Christo olim injecerunt.

2. Atq; ut hoc majori cum evidentia accipiatis, permittite mihi brevi descriptiunculâ genuinam Imaginem veri Christiani seu vivi membri Christi in animis vestris præfigere. Atq; hujusmodi quidem is est, qui ejusdem vitis palmes est, quíq; in se eundem succum vitámq; derivatam habet, unúmq; ac eundem cum Christo Divinum spiritum participat. Cujus fructus est *Deum amare toto corde totóq; animo, suúmq; proximum ut seipsum, idémq; aliis facere quod ab aliis nobis fieri volumus.* Et nè illud solummodo nominem quod ferè pro nihilo apud nimiùm multos habetur, addo insuper, *Solum illum verum Deum cognoscere agnoscereque, & quem ille misit Jesum Christum.* Et proculdubio quisquis hoc in debita sua mensura ac vigore vitæ obtinuerit, is sibi conscius est percipitq; tantæ & tam gloriosæ perfectionis animi dulcedinem, ut quicquid ingenium sensúsve humanus eò addere poterit, haud majoris sanè valoris visum fuerit, quàm pulvis straminave quæ pedibus conculcamus.

Marc. 12.33.
Matth. 7.12.
Johan. 17.3.

3. Atq; nunc postquam quid verum vivúmq; Christi membrum sit explicaverim, sinite me quid *falsus, titularis*, vel *Pharisaicus* Christianus sit vobis itidem enarrare. Atq; hic certè is est qui *Divinum succum spiritúmve* in se derivatum non habet, utpote qui non inexistit & incrementum capit, coalescítve in unum cum vera vite *Jesu Christo*, nec compos est, ullámve perceptionem habet illius Sufficientiæ, Gaudii, Animiq; satisfactionis quæ in *interna vita Christi* spiritúq; Justitiæ, æternáq; ac indispensabili veritate Dei reperitur; sed maximè necessariis in Christianitate rebus emortuus, maximéq; pretiosis ac salutaribus, *vivúsq;* solùm existens aut præcipuè

spiritui

spiritui mundi, seipsum toto corde totóq; animo diligit, Deum verò ac Proximum suiipsius solummodò gratiâ; vel pro jumento potiùs, suo proximo utitur, eique, postquam aliquibus astutè callidéq; collatis beneficiis tanquam capistro illaqueaverit, inequitat: Deúmq; *colit* potiùs quàm *diligit*, utiq; nè noceat. Multis eum obsecrans, ut ex gratia speciali quamvis nihilo melior sit cæteris, nec intendat sperétve se unquam meliorem fore, ut meliùs tamen ipsi sit in novissimo, quàm cæteris mortalibus. *Utinam ipse eâdem morte moriar quâ probi, sitq; meus idem qui eorum exitus.* Num. 23. 10. Vel fortean ità erit, (quod tamen nihilo est præstabilius) ut loco vivæ Christi Justitiæ, egregiè se in affectatitiis quibusdam speciminibus electitiæ sanctitatis sit elaturus. Imaginatur enim Deum esse tutúmq; fore eum aliquâ ratione demereri, ac proinde ut conscientia ipsius in eis rebus quæ maximi sunt momenti ac utilitatis excusari possit, alias de suo sensu ac consilio assumet, ut Jejunationem bis in Hebdomade, prolixarum Precum effusionem, auditionem prolixarum Concionum, præcisámq; aliquibus non necessariis, incertis, & infructuosis Opinionibus de Deo ac Religione adhæsionem, hujusmodi sanè quæ nec per Scripturas nec per Rationem probari possint; & incalescens admodum in harum rerum agitatione ac zelascens; (quanquam in perturbationem Ecclesiæ Dei & in proximi sui injuriam) hæ tamen nugæ ac affaniæ suo cerebro sensúq; prognatæ, hic Ardor, Æstúsq; ac strepitus sunt Altare, Ignis, & Holocaustum, quibus per hunc zelum Deo sacrificat, sistítq; se tanquam Oblatorem coram Omnipotente. Atq; id omne ut excusetur in eo ab eóq; liberetur quod ipsissimus scopus est omnis Religionis ac Cultûs, mactationem intelligo propriæ vitæ corruptæ, & acquisitionem magni illius præmii quod nobis propositum est, qui *sanctus est Spiritus Justitiæ, Æquitatis ac Puritatis*, cujus moderatio ductúsq; mundi lux est ac vita hominum.

4. Cúmq; jam, laxè licèt rudíq; Minervâ, horum duorum oppositorum Christianitatis Professorum lineamenta deduxerim, (*veri* scilicet Christiani ac *Pharisaici*) equidem hinc tanquam ab ipsa causa ac origine, evidentiam in id, lucémq; derivabo, quod nunc eo propositum; Qui *Parallelismus* est inter falsas eas accusationes & contumelias quas Servator in propria sua persona sustinuit, atq; illas quibus vera viváq; illius membra, propter Spiritum Pharisaismi, qui semper in mundo dominatus est & etiamnum in eo dominatur, sunt obnoxia.

Primóque, de prima accusatione quæ Servatori intendebatur, de *Blasphemia* scilicet; *Blasphemavit*, Matth. 26. Manifestum est, cùm natura *Pharisaica* demoliendi annihilandiq; in nobismetipsis omnia elata & ambitiosa proposita, omnem suiipsiusquæsitionem, avaritiam & intemperantiam sibi gratiam fieri tantoperè discupiat, quòd de facili, (quò hanc negligentiam compenset pacificétq; conscientiam ac gratiam ineat cum Deo,) præclaris sublimibúsq; subtilitatibus omni studio contexendis, stupendísq; Mysteriis è qualibet occasiuncula è Scripturis desumpta eruendis, naturæq; Dei ac Religionis diligenter adornandæ juxta ementititium naturalis Imaginationis nitorem humaníq; ingenii curiositatem, gnaviter datura sit operam. Unde fieri potest, cùm *Pharisæi* hi traditionarii in maximo negotio habuerint omnes naturalium suorum ac irregeneratorum animorum nervos contendere ad magnificos aliquos conceptus (quemadmodum ipsi existiment) quos Deitati impertiant, investigandos, ut unus quispiam per Christum liberatus (qui veritas est quæ reverà nos liberos facit) non admittendo vel contradicendo sublimibus his Divinísq; ipsorum Inventionibus de Deo Christóve, quibus eum involverint vestierintve, (quanquam nihil aliud fecerint quàm quod *Jovis* vestimentis aureis *Dionysius* olim fecisse dicitur, aurea utiq; exuerint ut induant linolaneis; facilè suspectus esse possit accusatúsq; *blasphemiæ* ac injuriæ adversùs Deum, cùm tamen non sit nisi rejectio absurdarum Conclusionum temerariorum ac inconsideratorum hominum, vel quod pejus est, eorum profectò qui vel datâ operâ Deum Christúmve sic vestierint, eóq; ornatu populo spectandum exhibuerint, qui ad fucatam suam Hypocrisin, lucrúmq; ac utilitatem maximè faciat. E multis instantiis unam duntaxat in medium proferam. Ut torserunt sua ingenia Clerus *Romanus* excruciarúntq; in defendendo magno illo Transubstantiationis Mysterio, siquidem ordinarii ipsorum Sacrificuli majora habent potestatem edendi miracula quàm ipse Diabolus excogitare poterat, quibus Servatoris facultatem exploraret. Etenim quantilla res est lapidis in panem commutatio, si cum panis commutatione conferatur in Deum incarnatum? Et tamen Sacrificulus post verba pauca formalia Consecrationis prolata rem effecit, ut ut videatur prodigiosum? Et quicunq; nunc *panem* ausit *panem* appellare non autem *Deum Christúmve*, quî fieri poterit ut non existimetur *blasphemare*? Veruntamen hæc blasphemia adversùs naturam Dei Christíve non est, sed adversùs figmenta mendaciáq; hominum, ac proinde non

magis *blasphemia* est quàm *panis Christus* est, *humanáve Imaginatio* ipsa *Essentia Divina*. Lex igitur quam Christiani hoc in loco observare debent hæc est; Cùm ea sit morum protervia, mundani commodi sensus, educationisq; stupor, qui aut inchoare possint falsos de Deo conceptus, eosdémve continuare, si quis fortè se profitetur ejusmodi res, quas quidam tam imperiosè ac peremptoriè ipsi credendas proponant, concipere non posse, eum statim non existimandum esse, *Deum* blasphemare, cùm facilè fieri possit ut dissensus sit tantummodo à fictitiis *hominum* opinionibus.

5. Secunda Accusatio adversùs Servatorem erat, *Quòd facta illa miraculosa ac benigna quæ fecit, à potestate Satanæ proficiscebantur non Dei.* Nec difficile profectò mihi videtur aliquid huic consimile invenire in illis contumeliis quibus vera illius membra afficiantur per censuram temerariam ac *Pharisaicam*. Quod hoc quidem est; Vita nimirum bonorum sanctorúmq; hominum eximia & exemplaris, ab illis qui tali *vestitui externæve* formæ Religionis ex certis quibusdam ceremoniis ac opinionibus constitutæ magis addicti sunt quàm ipsius *Religionis veritati* ac *Essentiæ*, naturalibus sæpenumerò corruptisq; Principiis imputatur; qualia sunt, *inanis gloria*, *mundana existimatio*, *emolumentum Politicum* & similia; Quod non inscitè illi *Pharisæorum* declarationi respondet quòd Christus Dæmonia ejecerit per *Beelzebulem* Principem Dæmoniorum. Ità moderni *Pharisæi* de eis pronunciant qui de sua secta non sunt, quantumlibet sanctè inculpatéq; in hoc præsenti seculo vixerint, virtutem colentes ac devitantes vitium, quòd hoc scilicet non sit ab ullo *Divino* in ipsis *principio*, sed ex *spiritu superbiæ* omnium vitiorum *Principe*.

6. Sic in tertio loco, Illi qui rigorem plùs quàm *Judaicum* in observatione *Sabbati* affectant (quanquam profectò nimis id sæpe fit ut conscientiæ ipsorum magis liberæ sint ad operandam iniquitatem per totam insequentem septimanam) hi tamen tantum sibi assument ut non minoris sanè criminis quàm Prophanitatis eos insimulaverint qui eandem non observant mensuram aut *Superstitionis* aut *Hypocriseos* cum seipsis.

7. Quartò, *Neutralitas* tepidáq; in Controversiis publicis indifferentia, qui fieri potest quin valdè abominabilis videatur *Pharisæo* formalíve *Professori?* Etenim cùm nullam aliam Religionem noverint præter eam quæ in certis quibusdam dispensabilibus ac non necessariis opinionibus & consuetudinibus consistat, quando illæ concutiuntur periclitantúrque, is qui non extremo tunc se objecerit periculo tanquam si Deus ipse veráq; illius Religio in discrimen adduceretur, non potest quin existimetur homo admodum ignobilis ac detestabilis. Cùm tamen interea frigidè & indifferenter affici in rebus indifferentibus, si ad rectam rationis normam res expendere velimus, æquum justúmq; debeat existimari.

8. Nec certè istuc adeò mirum est, si Tribum Pharisaicum audiamus de veris regeneratisq; Christianis tanquam injustis conquerentem; quandoquidem *illi* secundùm externam aliquam agunt Regulam vel Traditionem, quæ ut improbis ipsorum indomitisq; corruptionibus obviam iret erat constituta, (malo nodo malus cuneus) & quâ nihilominus ii astutè perverséq; abutuntur ad injuriam sibi ipsis mutuò inferendam, iisve qui ipsis multò sunt meliores; *veri* autem *Christiani* secundùm vivam *Æquitatis* legem æternúmq; *Dei Amorem* in cordibus ipsorum ebullientem agunt judicántque.

9. Sextó. Quantùm ad *Accusationem convitiandi* ac maledicendi, certò vel sobriùs benéq; moratus Christianus huic calumniæ facilè obnoxius esse potest. Etenim cùm *Pharisæus* per opinionem suæ aut *formalis* aut *phantasticæ* justitiæ magnificè se efferat, ubivis potiùs perfugium quærens quo sibi persuadeat se justum piúmq; esse quàm veram participando justitiam ac pietatem, agátq; propterea secundùm illam naturam quam reverà habet, non secundùm id quod seipsum esse fingit; fieri profectò non potest quin verus Christianus Divinâ Naturâ spiritúq; Justitiæ imbutus, dum minimè apud se aut convitiari aut maledicere instituit, sed facillimâ maximéq; inaffectatâ verborum proprietate *ligonem*, ut diverbio dicitur, *ligonem* appellitat, sicq; se gerit ut *Adamus* olim in statu Innocentiæ, qui nomina creaturis juxta suas naturas imposuit; fieri, inquam, non potest, cùm Actiones eorum ac Personæ turpes fœdæq; sint, qui tamen se probitate nemini secundos existimant, quin quotiescunq; eis nominibus appellentur quæ veritatem omnino ipsorum naturæ exprimant, statim nihilominus judicaturi sint ὀνομαθέτην, convitiatorem ac maledicum.

10. Jam verò quantùm ad *zelum tumultuarium*, equidem fateor Hypocrisin *Pharisaicam* rem esse adeò abominabilem ac provocatoriam in conspectu filiorum Dei, ut vix fieri possit quin teneros ipsorum vividósq; spiritus, non certè minus quàm

quàm naturalis flamma carnem nostram naturalem, urat pungátque, quod nemo nostrum tanta cum patientia sustinere possumus, quin proclives simus ad testificandum dolorem gestibus nostris, actionibus ac verbis: ut præteream, quòd in benigniori benéq; moderato zelo contra rem *Pharisaicam*, cùm omnia ibi adeò putreant adeóq; ulcerosa sint miserísq; obducta emplastris, vel levissima actio oppugnantiáve eos antè exclamare coget, quàm quoquo modo lædantur, quippe qui sibi ipsis conscii sunt quàm insinceri sint atq; sustinendo vel minimo momento rudioris contrectationis impares. Adeò ut remississimus oppugnationis vigor qui contra injustas ipsorum vias ac Hypocriticas seriò dirigatur, ab eis habitus erit pro zelo amarulento ac tumultuoso.

Octavò, Justi ac tempestivi *planctus ejulatúsq;* charissimorum servorum Dei consociorúmq; membrorum Jesu Christi, quando natura nimiùm quantùm rebus adversis sævissimísve Tormentis opprimitur, *Impatientia* ac *Desperationis* symptomata non sunt temerè judicandi. Nam vocalis miseriarum sensûs expressio vitium non est, siquidem hujusce sensûs suppressio nec virtus aliquando esse potest, sed potiùs *superbiæ* symptoma vel *Spartanismi* affectatio.

11. Nunc verò loco nono, quantùm ad illam *Insaniam* atq; Phrenesin quæ vero Christiano à superstitioso *Pharisæo* perquam sæpe objicitur, hujus rei causa manifesta est ex utrorumq; naturis, vel ex ipsa natura insaniæ. Nam quemadmodum stupiditas mentísve imbecillitas extinctio est rationis in intemperie *frigida*, ità insania est inordinatio, conturbatio & dissipatio Imaginationis ac Rationis in *calida* intemperie. Quamobrem, ubicunq; *calor* sensum excedit rationémq; illius qui loquitur agítve, tantum se ingerit *insaniæ* quantum est hujus caloris excessûs. Cæterùm quod sensum ac rationem spectat, cùm non apparere perinde sit atq; non esse, necessariò indè sequetur, qui multo cum zelo ac vigore res enunciant in se quidem admodum veras aliis verò valde incredibiles parúmve intelligibiles, quòd ab eisdem habiti erunt pro *Maniacis*. Atq; hinc factum est quòd *Festus Paulo* dixerit, *nimias literas eum ad insaniam adegisse*. Atq; hinc forsan oriri possit dictum illud vulgare, *Nullum magnum ingenium sine admixtura insaniæ*. Partim ex eo quòd nullum magnum facilè esse potest Ingenium, quin bonam mensuram *Caloris* naturalis Activitatísq; Animi insuper habeat, & partim, vel potiùs præcipuè, quòd exercitium augmentúmq; harum ingenii dotum per subtiles rerum indagationes ejusmodi produxerunt Conclusiones tam paradoxas támq; vulgarium hominum conceptibus oppositas, & tamen tam evidenti ratione subnixas, prout ipsarum Inventores judicabant, ut pari eas ardore ac confidentiâ veras esse asserentes apud istiusmodi homines qui capaces non essent subtilitatis rationum quibus eas inferebant, non possent profectò quin sibi pro mercede existimationem acquirerent talium hominum, quorum cerebra aliquibus saltem granulis condirentur seminibúsve insaniæ ac Phrenitidis. Et juxta hanc Analogiam jure merito dici potest, *nullus insignis Christianus, &c.* Quòd nullus est præstabilis Christianus qui non videbitur aliquam in se habere speciem vesaniæ, præsertim si formalis rigidúsq; *Pharisæus* judex sedeat. Cujus gestus & actiones semper quasi ligneâ aliquâ externâ fabricâ coërcentur, puelli instar in sellula sua stataria; quippe cujus traditiones consuetæq; opiniones tam profundè in illius memoria exaratæ sunt & insculptæ, quàm externæ primóq; aspectu obviæ rerum in Universo formæ speciésve crassioribus inscriptæ sulcis cerebelli Idiotæ. Et quemadmodum imperitus Rusticus eum vix mentis compotem esse suspicaretur qui confidenter eloqueretur quicquam quod crassiusculas illas lineas quas sensibiles hujus mundi species in ejus Imaginatione descripserint manifestò decussaret cancellarétve, ità proculdubio formalis *Pharisæus* eum vesanum judicare non dubitaret, qui cum zelo ac confidentia ejusmodi res quæ nullo modo sui præjudicio laborantis animi præconceptionibus & præfigurationibus conformes essent, pronunciaret; maximè verò omnium si istiusmodi quarum nullum conceptum formare posset, utpote quæ non super eandem quidem Planitiem oppositæ essent, sed tam altè submotæ ut ejus apprehensio ad eas non posset pertingere. Certè quò verum quodvis Christi membrum vehementiùs de hujusmodi rebus dissereret eò furiosiùs insanire videretur, frigido prudentíq; *Pharisæo* Judicis sedem capessente.

12. Quantùm ad tres ultimas calumnias quæ in Servatorem conjiciebantur, quibúsq; vera ipsius membra, si merè *formalis* Christiani sententiæ staretur, similiter forent obnoxia; *Luxuriam* intelligo *vitámq;* dissolutam, Profusionem ac Prodigalitatem & *Ambitionem* deniq; & *suiipsius-quæsitionem*: breviter expediam universas. Et ad primam hæc generalis consideratio attinet; Quanto quisq; in se infirmior est magísq; tentationibus obnoxius; tanto est ad suspicandum proclivior, alios ibi pec-

care ubi occurrit quicquam quod humanas corruptiones possit prolicere aut irritare, ubive aliqua signa sunt effectáve illius quod in aliquibus hominibus vitiosum est, quanquam illa ipsa signa effectáve in seipsis nec bona sint nec mala. Hic Christianus *formalis* id consulens quod in ipso vivit agitque, suam internam utiq; corruptionem, de optimis hominibus ex suo ingenio judicat, concluditq; quemadmodum ipse afficeretur, quódq; ipse ageret pateretúrve in his vel illis circumstantiis, omnes in eisdem circumstantiis & conditionibus idem agere vel pati. Et eò plus profectò scandali & offensionis hominum perfectissimorum maximéq; purificatorum conversationi inesse potest, quòd ipsorum invulnerabilitas & insensibilitas in mediis istiusmodi vanitatibus quibus alii moveantur, qui etiamnum vivi sunt peccato, eos redditura sit magìs innocenter liberos, nec tam custoditè sibi caventes ab eis rebus quæ nihil in se habent realis malitiæ vel pravitatis.

13. Et quod *Prodigalitatem* spectat, obvium est concipere quòd Avaritiâ Judicis partes obeunte, ipsi etiam *Frugalitati* nomen illud inuratur; quódq; cùm Avaritia tam mundum siccúmq; ac authenticum peccatum sit (utpote quod tam perfectè adversatur vesanis debacchationibus moribúsq; dissolutis perditi ac profusi Nepotis) vix inveniatur *Pharisæus* qui adeò imprudens erit ut tam utile vitium non retineat. Quamobrem *Pharisæus* cùm avarus sit, equidem verus Christianus, quem nobilis illa ac Divina natura juxta quam regeneratus est magìs liberalem reddidit, necessariò ab ipso judicabitur prodigus & improvidus.

14. Postremò, quantùm ad *Ambitionis* & *suiipsius-quæstionis* Incusationem; non est certè Ambitio nec superbia quàm contentissimè possumus allaborare, ut in gloriosam illam ac Divinam Christi Imaginem renovemur, summóq; opere ut ea in nobis perficiatur eniti. Nam in hac Imagine modo quidem eminentissimo continetur saluberrima illa ac pulcherrima Animi dispositio, inaffectata *Humilitas*. Etenim cùm *Imago Christi* non adolescat in nobis nisi ex destructione & (si fieri possit) perfecta *annihilatione* effrænatæ nostræ ac indomitæ voluntatis, quæ semper avidè ac pertinaciter suam propriam quærit satisfactionem, & ubicunq; invenerit statim gloriatur, sibiq; ipsi arrogat successum; necessariò indè consequitur, quòd quantò perfectiùs vera *Imago Christi* in nobis recuperatur, tantò pleniùs liberemur ab omni superbia & arrogantia. Adeò ut quemadmodum superbiæ flatus neutiquam esse potest sed cœlestis Dei halitus in Anima qui nos ad aspirandum ad tam sublimem perfectionis gradum propellat, itâ nec gradus hic perfectionis postquam eum assequuti simus, ulla causa esse potest superbiæ; siquidem humilitas de ipsa ejus essentia est. Est enim res æquè contradictoria & repugnans atq; si dixeris, *superbos nos fieri evadendo humiles*.

15. Quod *suiipsius-quæstitionem* spectat, equidem Accusatio ejusdem ingenii videtur cum illa Diaboli adversùs *Jobum*, *Quasi verò gratìs religiosus sit Jobus*. Homines sanè *Justitiæ spiritu* destituti & in virtutibus ac voluptatibus *Divinæ Præstantiæ* ac *Gratiæ* hospites planè ac peregrini, nihil imaginari illìc possunt præter externos ipsius fructus, cujusmodi sunt Honor & Existimatio apud Homines, Præmiúmve futurum apud Deum. Quamobrem necesse est, cùm *Pharisæus Formalisve Christianus* nihil voluptatis ac dulcedinis in virtute *ipsa* ac sanctitate percipiat, si alios eisdem magnoperè addictos observaverit, ut eos statim judicet *uti* tantummodo hisce rebus ad alias res jucundiores acquirendas, laudem putà plausúmq; vel *futurum* aliquod post hanc vitam *præmium*, rebus verò ipsis quibus utantur minimè omnium *oblectari*. Cùm tamen proculdubiò vivum Christi membrum ac reverà in Imaginem ejus regeneratum, non certè magìs posset à placendo sibi desistere sibiq; indulgendo sensum & conscientiam hujus *Divinæ vitæ* amabilisq; illius fructûs, omnes Actiones intelligo *sanctas* ac *decoras*, quàm naturalis homo à gaudiis sui corporis abstinere, etiamsi noverit brevì fore quando corpus hoc nulla ipsi deinceps suppeditaturum sit Gaudia. Et tamen hìc insuper adjicias oportet, Quòd proximè accedit ad impossibilitatem, ut is qui adeò evasit *Divinus*, cor suum non habeat abunde repletum pretiosâ
Psalm. 21. spe futuræ Immortalitatis & Gloriæ. *Vitam petiit à te & ætatis longitudinem dedisti perennem.*

16. Parallelismum jam perfeci inter contumelias in Servatorem conjectas easq; quibus verissima ipsius membra obnoxia esse possunt. Quam operam malè collocatam minimè existimo, quippe quæ ad obturanda ora *carnalibus* rerum *æstimatoribus* tam commodè inserviat, & ad animandos sinceros Christianos nè ab imitando tam excellenti exemplo propter injurias ac contumelias hominum deterreantur, sed recognoscant propriam suam Innocentiam, Securitatem ac Libertatem dum in vera via incedunt, hoc est, in *Jesu Christo* Dei filio, *qui si nos in libertatem vindicat, reverà*

liberi evadimus, id est, liberi à propriarum nostrarum libidinum deceptionibus, & liberi à metu ac terrore imperiosorum ac superstitiosorum hominum, qui errores suos nobis pari importunitate & zelo obtrudere volunt, eósq; æquè indispensabiles facere ac ipsa infallibilia Dei oracula.

17. Atq; sanè tam ingens est, hoc Christi Exemplum, seriò Religioni operam dantibus privilegium, ut si ei contemplando, æterno obtutu defixi inhæreremus, immensas illius utilitates mente vix possemus assequi, ut habeamus utiq; tam certum, tam Divinum, tam infallibilem qui nobis exemplo præeat contra omnes *Animalis vitæ* stupores, subdolæve ac serpentinæ *carnalis sapientiæ* sophismata, *viæ ducem*, ut tam apertè cognoscamus quid *æterna Sapientia incarnata*, quid *ipse Dei Filius* à cœli nubibus sic declaratus, aut egerit aut acturus esset in datis circumstantiis; unde & quid nobis agendum sit, in ferendis injuriis & contumeliis, in honoribus mundanis contemnendis, in voluntatibus nostris cœlesti patri omni in re ex integro resignandis, in doloribus tolerandis, ipsáq; adeò morte in Dei gloriam veritatísq; testimonium quantumvis acerbissima subeunda, si res tulerit, facillimo negotio colligamus; *Omni scilicet abjecto pondere decurrendum nobis esse constanter, propositum stadium, intuentibus in fidei ducem & perfectorem* Jesum Christum, *qui pro sibi proposito gaudio pertulit crucem, ignominiâ contemptâ, & ad dextram throni Dei consedit.* Ex qua re vel sola judicari potest certitudinis Historiæ Christi, cui suprà tantoperè insudavimus, quanti à piis sincerísq; animabus æstimanda sit, Demonstratio. Atq; hæc de *Exemplo Christi* dicta sunto. De quo postquam ea enarravimus, quæ maximè putavimus fore necessaria, pergemus jam ad illius *Passionem*, quæ est quinta *Potentia Evangelica.*

CAP. XV.

1. Passio *Christi quinta* Potentia Evangelica, *cujus virtus speciali modo notatur ab ipso Servatore.* 2. *Quòd* Serpens æneus *in deserto Typus erat Propheticus Christi, quódq; morbos non per* Artem, *sed per* Divinam virtutem *curavit.* 3. *Quòd Præparationes* Telesmaticæ *superstitiosæ sunt, manifestum esse ex eorum* Collectionibus *qui de ipsis scripserunt.* 4. *Particulatim ex* Gaffarello *&* Gregorio. 5. Telesmatum *effecta esse supra leges Naturæ.* 6. *Si qua sit vis naturalis in* Telesmatibus *eam esse à* similitudine; *cum illius etiam rationis confutatione.* 7. *Ulterior rationis illius confutatio.* 8. *Quo sensu Serpens æneus* Telesma *esset, eúmq; necessariò Typicum esse de Christo vaticinium.* 9. *Accurata perfectáq; in eo Christi præfiguratio.* 10. *Superbia impia ac protervitas eorum qui admirabili hoc invento* Divinæ Providentiæ *non tangantur.* 11. *Intoleranda eorum Blasphemia qui unigenito Dei filio convitiantur ob ejulationem in horribili sua Agonia in cruce. Ubi speciatim detegitur* Inamabilitas Familiæ Amoris.

1. ET certè quinta hæc *Evangelica Potentia*, *Passio* utiq; Christi, tanti est momenti atq; efficaciæ ut ipse Servator cum majori solito voluptate miranda illa Effecta quæ in mundo productura esset animo revolvisse videatur, Johan. 12. 32. *Et ego si à terra evectus fuero, omnes ad me traham. Id autem dicebat significans quo letho moriturus esset*, prout Textus testificatur. Hoc verò ostendit quàm potens *machinamentum* ipse Servator ad trahendum ad se universum mundum, suam mortem fore putaret. Quæ Demonstratio est, quòd animus Christiani meditationi Mortis ac *Passionis* Christi multùm debet immorari. Cujus usus in altera Intimatione Servatoris, tametsi magìs Typicâ, apparet; Analogia autem tam manifesta est ut neminem possit latere. Johan. 3. *Et quemadmodum* Moses *extulit serpentem in deserto, ità extolli oportet filium hominis, ut quisquis credit in eum non pereat sed vitam habeat æternam.* Hæc tam perfecta *Passionis* Servatoris nostri est repræsentatio, ut nequeam profectò quin mihi ipsi dem vitio quòd eam inter alia vaticinia quæ ad probandam Messiæ *Passionem* attuli, non enumeraverim.

2. Et adhuc verò apertiùs apparebit, quòd in præfigurationem Typicúmve Christi vaticinium decernebatur, si consideremus, quòd *Moses* ex nulla naturali peritia ad hoc moveretur, quasi effigies hujus ænei Serpentis per ullam vim Artis Naturæve *Israëlitas* ab ignitis Serpentibus morsos sanaret. Sed immediatum erat à Deo consilium,

silium, per cujus potestatem supernaturalem cura perficiebatur. Quemadmodum
Cap. 16. 6. & Author *libri Sapientiæ* expressè notavit; *Quòd is scilicet qui respiciebat ad* σύμβολον σωτηρίας, quemadmodum ille appellat, *ad signum salutis, non servabatur per rem visam sed per eum qui est Servator omnium.* Nam præterquam quòd totum Mysterium *Telesmatum* non est nisi superstitiosa ineptia, maximè affinis connexáq; absurdo prætextui istiusmodi mirabilium Influentiarum quas veterum Paganorum ignorantia stellis attribueret, ipsa præterea materies hujus serpentis ad hunc effectum incommoda erat atq; inidonea, quemadmodum Interpretes in ipsum locum observârunt. Ad quod addere possim nullum extare exemplum ullorum *Telesmatum* quæ observata sunt morbum ad hunc modum curare, solo scilicet aspectu. Eáq; quæ facta sunt adversùs Scorpiones aliáve perniciosa Animalia fugâsse quidem eos è loco aut in ipso solo necâsse; verùm si quis morsus esset à venenosis his serpentibus, tactualem remedii applicationem adhibitam fuisse quò, qui læsus esset, curaretur.

3. Nec tamen hoc tantùm urgebo, quàm quòd totum negotium *Telesmaticarum* Præparationum sit superstitiosum, quódq; nullum per ullam naturalem virtutem vel Influentiam sortiantur effectum. Hoc ipse mihi videor manifestò deprehendisse ex eorum *Collectionibus* qui videntur in exhibendis aspectui hominum hisce *Curiositatibus* sibi maximè placuisse. Ex *Gaffarelli* verò præ cæteris, qui magnâ sanè verborum copiâ, ratione verò nullâ nobis persuadere adnititur *Telesmatum* vim esse naturalem. Verùm nunquam usquam Gentium causam novi magis levibus laxísque, magisq; frivolis rationibus defensitatam. Cæterùm ex proprio ipsius ore desumam quo eum convincam, ídq; ex his duabus rationibus. Primò, Ex eo quòd secundùm ejus conjecturas & narrationes erectio & præparatio horum *Telesmatum*, quemadmodum & nos contendimus, superstitiosa sit vel *Paganicè* Religiosa. Et tum dein, Quòd eorum effecta, si quando ulla habent, sint planè supra virtutem ullius causæ naturalis.

4. Quantùm ad primum, ipse se ea esse in opinione profitetur, quòd primi Dii *Latinorum*, quos illi appellabant *Averruncos* sive *Deos Tutelares*, alii non erant quàm hæ *Telesmaticæ* Imagines. Ejúsq; ratio est, quòd quosdam è Diis hisce *Tutelaribus* sub certis quibusdam *Constellationibus* fecerint. Quod quidem ego minimè mirum esse judico, cùm cœlorum copiæ *Paganorum* numina essent, & *Telesmata* ac *Astrologia* utræq; perinde antiquæ Superstitionis Laciniæ. Atq; equidem *Apollonius Tyaneus*, qui tanto studio ac labore totum terrarum orbem peragrabat ut Religionem Paganicam instauraret, præclaram habebat Facultatem (nisi Historici de ipso splendidè mentiantur) consecrandi *Telesmata* contra *Ciconias*, *Culices*, *Fluviorum inundationes*, *Ventos*, ac *Tempestates* aliásq; res noxias. Quam tamen nasutus ille Sophista *Philostratus* sciens prudénsq; omisit in illius vitæ *Fabula*, ut qui valde erat solicitus, quò sartum tectum eum servaret ab omni suspicione rerum magicarum; quemadmodum quivis observare potest è multis *Philostrati* locis. Adeò ut utràlibet viâ *naturalis Telesmatum* efficacia figmentum merum reperiatur.

Cæterùm quòd eorum Formatio non nisi Paganica Superstitio sit, accuratiores illæ *Collectiones* ac Transcriptiones *Gregorii* ulteriùs manifestabunt, si quis eas perlegerit. Ibi enim observare potest, ut in urbibus ædificandis non solùm *Astrologicas* Regulas consulebant, ut apta esset cœlorum Configuratio, sed loci *Genio* præterea sacrificabant ídq; aliquando cum humano sanguine, figurámq; erigebant æneam in quam, quemadmodum illi putabant, *Tutelare* Civitatis numen *Telesmaticè* deferebant. Quæ proinde Statua in aliquo tuto recessu vel in loco aliquo eminenti collocabatur. Verùm ubicunq; sita esset, ibi summam fati fortunæve rerum suarum contineri arbitrabantur. Hujus proculdubio generis erat *Trojanum Palladium*, *cæciq;* ac *claudi Davidi* adeò invisi, 2 Sam. 5. prout *Gregorius* ratione quidem solidâ, quantùm ego video, conclusit.

5. Hoc sufficit ad innuendum ex quò *Principio* hæ *Telesmaticæ Ineptiæ* ortæ sint, cujuscunq; fuerint generis. Ipsorúmq; *Effecta*, qualia commemorantur, istiusmodi planè sunt quæ cœlestibus Influentiis imputari non possint, si Circumstantias rerum cautè circumspectéq; consideremus. Exempli causâ: Quæ cœlitùs Influentia derivari potest in Civitatem ex eo quòd primum lapidem vel unum aliquem lapidem sub tali cœli aspectu habeat collocatum? Quid hoc ad totam Civitatem quæ per multos
Lib. 7. cap. 15, 16, 17. menses, imò annos fortean postea est extruenda? Ut taceam quàm clarè suprà demonstraverim universam *Astrologiæ* Artem merum esse nugamentum. Adeò ut tota hæc Ceremonia nihil aliud sit quàm consecratio Civitatis, ejúsq; tutelæ alicujus *Dæmonis* commendatio. Et tametsi figuram admitteremus *Telesmaticam*, putà *Ciconiæ* vel *Scorpionis*, Scorpiones abigere posse & Ciconias, quomodo tamen potest

Telesmatica

Telesmatica hominis statua hominem abigere & Fortalitium Provinciámve inexpugnabilem conservare ab inimicorum incursionibus? quemadmodum fecerunt argenteæ Statuæ in *Thraciæ Illyriæq;* confiniis conditæ, quas *Valerius* mandavit ut effoderentur auferrentúrque, ex quo illæ Regiones paucis pòst diebus *Gothis Hunnisq;* inundabantur. Præterea res mira est, quòd humanæ statuæ tale discrimen inter homines ponerent, ut ab horum quidem partibus starent, illis verò adversarentur, quando figuræ *Telesmaticæ* aliorum Animalium, sui generis omnia promiscuè fugant. Quæ quidem ejusmodi sunt quæ ex *Naturæ* legibus nullo pacto possint explicari.

6. Si qua sit vis naturalis in hisce rebus, eam certè à *similitudine* oriri oportet; verùm quàm ridiculum est cogitare hanc similitudinem quicquam commercii habere cum Astris? Etenim tametsi nomen ibi sit, putà, *Scorpionis*, nullus tamen ibi est Scorpio, nec ulla ejus Imago. Quòd si vis aliqua *Antiscorpionia* in ista Constellatione esset, materies metallúmve quod eam ullatenus recepturum est, reciperet eam in alia quavis figura æquè ac in figura *Scorpionis* & in aliquibus fortè commodiùs. Cæterùm hæc Influentia, cùm nihil aliud sit præterquam tenues quædam particulæ quæ Scorpionis ænei poros pervadant, æquè facilè potest exire atq; intrare, locúmq; cedet proximè subsequenti Influentiæ, atq; sic eadem nunquam permanebit. Est igitur omnino *Similitudo Scorpionis ænei* quam oportet Scorpios abigere. Cujus rei nemo quisquam, si vera esset, ullam rationem excogitare possit præter communitatem *spiritûs Naturæ*, & Instantiam illam unius chordæ trementis ad ictum alterius sibi unisonæ, sympathiæq; in personis propter rationem similitudinis & cognationis; ut in duobus illis fratribus Infantibus, per omnia oppidò quàm sibi invicem similibus, *Rhegii* natis in *Gallia*, quorum unus si ægrotabat, contristabatur, somniculosus erat, alter statim eodem modo afficiebatur. Quæ maximè plausibiles sunt rationes quas *Gaffarellus* affert pro sua adeò adamata conclusione. Si igitur *Scorpii* & *Culices* à loco fugiebant ex positione *figuræ Culicis* vel *Scorpii*, ex ære putà vel alio aliquo metallo conflatæ, hanc ego rationem esse augurarer, quia *spiritus* scilicet *Naturæ* dum duriter dissoneq; afficitur in hujusmodi corpore quod perfectam talis alicujus animalis similitudinem gerit, potest aliquatenus durum absonúmq; sensum in talibus etiam Animalibus excitare, quæ proinde in hujusmodi loco deprehendentia seipsa duriter ingratéq; affici, nunquam profectò committent ut satis longè se ab eo non contineant. Cæterùm si hæc vera sit causa, hujusmodi *Telesmata* fieri possunt absq; omni respectu ad cœlestes Configurationes. Unde rursus omnes istæ Astrologicæ Ceremoniæ demonstrari possunt meræ nugæ esse ac næniæ.

Quin & hoc ipsum ego demonstrabo nugamentum esse nugacissimum, nullámq; omnino vim esse naturalem in *Telesmatis*; quod ex ipsorum Historia evincam. Etenim *Gregorius* nobis narrat aut *Gaffarellus*, si pars aliqua *Telesmatis* abrumpatur, effectum cessare, (quod quidem afferre potuissemus tanquam argumentum quòd virtus *Telesmatis* in ipsa figura omnino sita sit) Exemplum autem adducunt *Crocodili Telesmatici* cujus maxilla abrupta erat. Crocodili enim exinde statim redierunt. Quod mihi profectò indicium est effectum non esse à *Spiritu Naturæ* sed à ludicris quibusdam & præstigiosis Dæmonibus quibus cordi est humano Generi imponere. Nam si *Ani Telesmatici Phallúsq;* in eas partes operantur, cur non & supradictus Crocodilus qui maxillâ mancus erat, operaretur in omnes partes Crocodilorum præterquam maxillas, quod certè satis cruciatûs esset ad eos à locorum finibus abigendos. Atq; ille *Phallus* cujus mentionem facit *Gregorius* (quem is rectè, ut opinor, inter *Telesmata* numerat) curabat cruciabátve *Atheniensium* pudenda, perinde ut illi numen recipiebant cui consecrabatur. Unde conjecturam quivis capere potest de reliquis hoc genus nugamentis.

7. Rursus, Hæc *Telesmata* contra istiusmodi res fabricantur quæ nullam vitam sensúmve in se habent, ut contra Ignem atq; Aquam. Quorum Insculpturæ nullas tales habere possunt Similitudines, quemadmodum cuivis patet, quibus *Spiritum Naturæ* ulli omnino operationi illigent, & tamen *Gaffarellus* venerabilem narrat Historiolam de *Telesmate* contra Ignem sub ponte *Parisiis* reperto. Quod certè si vim ullam naturalem haberet ad conservandam Civitatem ab immanioribus incendiis quæ ædes consumerent ac demolirentur, impedivisset etiam Incolas ab accendendis candelis per Ignarium, digitisq; calefaciendis pruinoso manè. Curiosus tamen hic Philosophus videtur nihilominus dolere hujus *Telesmatis* jacturam, quasi inde esset, prout ille ait, quòd Civitas ab eo usq; tempore crebris incendiis sit exposita. Verùm sint sculpturæ *Telesmaticæ* Ignis atq; Aquæ, eis rebus quàm simillimæ, adeò ut eas sperare possimus aliquo modo *Spiritum Naturæ* affecturas, tamen cùm nulla sit sagacitas nec sensus in fluvio putà *Lyco* quem *Apollonius* hac Arte cohibuit, nec in

Igni jam existenti, (multóq; minùs in eo qui nondum existit) quomodo se subducere possunt ab eis locis ubi *Telesmata* reconduntur, cùm nullam habeant, sicut Animalia, facultatem se movendi spontaneam?

Postremò sunt sanè *Telesmata*, quæ nullam omnino habent similitudinem cum eis rebus quas debent abarcere; ut statua illa ænea Equi cum Sessore *Constantinopoli* erecta adversùs contagium pestilentiale; quæ, prout illi narrant, postquam erat destructa, Civitas præter solitum subjecta est Pestilentiis dirísq; Mortalitatibus. Navis etiam illa ænea illìc *Telesmaticè* consecrata adversùs pericula tempestuosi illius maris, nullam omnino habebat similitudinem cum Aqua Ventóve, & tamen ejusmodi virtutis erat ut, postquam pars ejus erat abrupta atq; perdita, mare statim ad pristinum suum ingenium ac furorem redierit; verùm parte eâ postea repertâ, & ad reliquam navim agglutinatâ, mare continuò factum est tranquillum. Divellebant igitur denuò experimenti faciundi causâ, Ventíq; cum eo ac mare subitò turbidi erant ac tumultuabantur, adeò ut Navis commodè appelli non posset ad portum; verùm Navi æneâ rursus ritè compactâ ac ferruminatâ Venti Maréq; rursus mitescebant silebántque.

Quamobrem si quis oculos super totum argumentum absq; omni præjudicio conjecerit, vix potest sanè quin pronunciet eum qui sibi persuadere valeat virtutem *Telesmatum* esse naturalem, esse quidem magìs absurdè credulum quàm vel simplicissimum *Superstitionistarum*, qui unquam extiterunt.

8. Ex his quæ dicta sunt satìs constat, Serpentem æneum à *Mose* in deserto erectum, non fuisse *Telesma* eo sensu quo *Gaffarellus* vocem vult intelligi, hoc est, non fuisse sculpturam, statuam, vel similitudinem alicujus rei arte *Astrologicâ* fabricatam, cujus effecta, aut in malis futuris averruncandis aut in medendis præsentibus, omninò sint à causarum naturalium concursu, (tametsi earum Applicatio sit artificialis;) quarum præcipua sit cœlorum Influentia & figura *Telesmatis*. Manifestum enim est nihil quicquam hujusmodi fieri posse. Verùm si intelligant per *Telesma* talem figuram alicujus creaturæ ritu Religioso in prædictos fines consecratam, nihil impedit quò minùs *Serpens æneus Telesma* appellari possit, sive à voce *Hebraica* צלם quæ significat *imaginem*, seu à *Græca* τέλεσμα, quæ consecrationem denotat. Factus est enim ex præscriptione Divina, abundéq; ad quod erigebatur, præstitit effectum. Verùm sanationes cùm supernaturales essent, cúmq; nec figura nec materia Serpentis quicquam ad sanandos eos contribueret qui ab ignitis serpentibus morsi essent, manifestum est quòd *Mosi* integrum fuisset aliâ quâvis figurâ *Telesmaticâ* æquè ac *Serpentis* uti, (cùm nihil rei ipsi subesset quod ad eam ipsum invitaret) si Deus ipse utiq; illum eò non movisset. Neq; imaginari possumus ullam aliam causam cur Divina Revelatio ei hanc formam suggereret præterquam quòd magnum aliquod suberat Mysterium. Aliquid igitur quod summoperè ad Ecclesiam Dei spectat, in eo denotabatur; Et quod initio dicturus eram, remotis jam omnibus obstaculis, rursus hìc resumo, & fidenti voce pronuncio, Quòd manifestum erat, quantumvis Typicum, de *Passione Messiæ* vaticinium, déq; illius usu, ídq; tam perspicuum ut nulla verba eam accuratiùs nobis præfigurare potuissent. Analogia enim ac similitudo exquisitissima est, modò oculos in totam rerum scenam conjicere velimus.

9. *Israëlitæ* enim in deserto quàm naturaliter repræsentant Christi Ecclesiam in mundo? Iidémq; ab ignitis serpentibus morsi nos ipsos libidinum veneno infectos & vexatos, excruciatósq; conscientiæ morsu, postquam peccatum intraverit in animas nostras? Quid magìs ad vivum repræsentare poterat *Servatorem in cruce pendentem* (qui cùm *peccatum non noverit* pro nobis tamen *factum* est *peccatum*) quàm hic *Serpens æneus* ligno tereti in castris *Israëlis* impositus? Qui quidem externam habebat figuram *igniti Serpentis*, verùm tantùm à serpente aberat ut nihil commune cum serpente haberet præter *externam* ipsius formam, & sanabat præterea omnes qui morsi essent à venenosis illis ac lethiferis serpentibus. Ità beatus Servator immunis peccati ipse existens, & tamen in externa peccati specie maximè deformi quæ ipsi indui poterat, (utpote qui inter duos capitales malefactores passus est, quemadmodum de eo prædictum erat *quòd cum sceleratis reputandus esset*) est certè in hac positura (ubi tam vivam peccati gerit Imaginem) universæ Dei Ecclesiæ, quoties ignitis peccati percellantur incitamentis mortiferísve pungantur angoribus morsúq; Conscientiæ, quæ exulcerata sunt ista vulnera, quæ peccatum relinquit in anima postquam semel ab ipso morsa sit; est, inquam, ad hunc modum in cruce pendens, si in ipsum cum oculo fidei respiciant, Remedium præcellentissimum, præsentissimúmq; delenimentum dolorum suorum ac morborum quod cogitationibus hominum potest offerri; ejusmodi saltem hominum qui humili animo sunt atq; sincero.

[Margin: 2 Cor. 5. 21.]

[Margin: Esai. 53. 12.]

10. Quantùm

10. Quantùm verò ad eos, qui sui existimatione intumescunt, qui perversæ sunt rationis, & ingenii elati ac *Luciferiani*, qui subtilitatem opiniosi sui Acuminis curiosámq; arcanorum omnium inquisitionem tanto in pretio habent, majorísq; faciunt naturales sui animi dotes quàm Amicitiam illius qui amavit nos usq; ad mortem, hi profectò homines non sunt exuberantis dulcedinis illius benignitatis suavísq; condescensionis Divinæ Providentiæ in sua manifestatione Jesu Christi filiis hominum factâ idonei gustatores & æstimatores, utì nec præfervidus *Enthusiastes* fatuarum suarum Revelationum, Divinarúmq; (prout is eas opinatur) visitationum sensu repletus, tam intrepidus, tam inflexilis, tam perfectus (quemadmodum vana Imaginationis suæ blandimenta sibi persuadere volunt) ut nihil sanè præter Deum ac seipsum dignum suis cogitationibus judicet, nec omnino dubitet immediatum se præstare Omnipotentis Clientem absq; omni Medioxumi interpositu cujusmodicunque. Ad eam usq; duritiem tumorémq; cordis accrevit hic, sui opinione turgescens, Enthusiastes. Cæterùm verus hujus Character is est qui apud Apostolum *Judam* occurrit, *Quòd non sit utiq; nisi os loquens prætumida, inflatus, animalis, Spiritum non habens.* Et ejusdem ferè farinæ ii etiam sunt qui meditationem *Passionis* Christi omninò negligunt, quanquam tam insignem vim habet ad extinguendos supprimendósq; in ipsis omnes igneos motus peccati. Cæterùm *blasphematores* suprà quàm dici potest execrabiles sunt isti quorum superbia ac opiniositas fecit ut personæ Christi in altissimis suis angoribus in cruce convitiarentur, illúdq; peccaminosæ alicui infirmitati & imperfectioni imputarent, quod non nisi congruum erat immensi ponderis perpessionum *illius* effectum, qui totius mundi peccatum portavit quíq; factus est pro ipsis Piaculum apud Deum. Et tamen quia exclamavit in verbis illius Psalmi, qui valde graphicum est de *Perpessionibus* illius vaticinium, *Deus mi, Deus mi, cur me dereliquisti?* jus sibi idcirco datum putavit fatuus ille *Fanaticus* ab *Amstelodamo*, suísq; Senioribus illuminatis gloriandi se perfectiores esse ipso Dei filio, cujus tamen certus adventus in mundum tam clarè demonstratur ex antiquis vaticiniis *veteris* Testamenti, támq; manifestò confirmatur commemoratis miraculis *Novi*.

11. Atq; jam judicium omnium hominum appello si ipse *Satanas* quicquam potuit effutire malignum magìs magísve contemptuosum adversùs demerentes Perpessiones semper beati Servatoris (qui ex charissimo suo affectu erga genus humanum horrendos illos mortis angores subibat, pérq; gravissimam vadabat Dei indignationem pro peccatoribus) quàm perditi hi homunciones, qui se mundo commendare volunt sub ementita specie Titulóq; Hypocritico *Familiæ Amoris*, cùm tamen usum *Passionis* Christi antiquando ipsíq; Christo tam nefariè in cruce convitiando toti mundo demonstrent se nè minimum quidem habere sensum experientiámve tam Divini Mysterii, sed & improbos Apostatas esse à Deo qui purus ille est ac Divinus Amor, subversorésq; regni filii sui Jesu Christi: In quo nec elati hujusmodi Enthusiastæ nec ulli aridi asperiq; Ratiocinatores ac Disputatores unquam habituri sunt partem aut jus, usq; dum Giganteos hosce mores deposuerint factiq; sint (quemadmodum Servator Christus qui illa est infallibilis veritas, præscripsit) tanquam pueruli, talium enim solummodò est regnum cœlorum, prout Princeps illius Regni declaravit. Hos igitur amplexatus est & benedixit, quando in vivis erat; his moribundus in cruce brachia extendit ut eos reciperet; his guttas sanguinis lacrymavit, ut illi vicissim lacrymas amore saucii effunderent. Pro his cæsus est flagellis, ut illi propriarum suarum libidinum malarúmq; concupiscentiarum exorbitantias castigarent. Pro his pretiosum suum sanguinem profudit ut illi morerentur peccato & Justitiæ viverent per illam virtutem quæ Jesum Christum excitavit è mortuis. Hæc est crucis stultitia, scandalum sanè non solùm Infidelibus, sed multis etiam eorum qui haberi volunt fervidi ac intelligentes Christiani. *Matth. 19.12.*

CAP. XVI.

1. *Finem* Perpessionum *Christi non esse solummodò* Conscientiæ pacificationem *sed &* extirpationem peccati, *testimonio Scripturæ probatum.* 2. *Plura Testimonia eòdem spectantia.* 3. *Inutilitas ac Jejunitas* Allegoriæ Passionis *Christi si conferatur cum Applicatione* Historiæ. 4. *Applicatio* Perpessionum *Christi contra Superbiam & Avaritiam*; 5. *Ut & contra Invidiam, Odium, Vindictam, inanem Lætitiam, Angores Mortis & Amorem inhonestum.* 6. *Generalis Applicatio mortis Christi ad mortificationem omne genus peccati.* 7. *Celebrationis* cœnæ Dominicæ *sensus atq; utilitas.*

1. CÆterùm quòd hic sensus sit *Perpessionum* Christi, hoc est, quòd nos debeamus in carne pati ac mortificare membra nostra peccato obnoxia, præter id quòd ipse Servator insinuavit comparando seipsum *Serpenti æneo* in Deserto, cujus aspectus non *dolorem* solum sedabat eorum qui morsi essent, sed auferebat etiam *venenum* (unde tutò concludere possumus, quòd intuitus Christi in cruce non solùm *sanationi stimulorum Conscientiæ* post peccatum commissum inservit, sed & abolendo veneno & corruptioni Peccati nè quando in posterum peccatum committamus) manifestum est porrò ex eo, quòd ipsi Apostoli utilitatem urgent Christi crucifixi ad hos utrosq; fines ac proposita. *Johannes* 1 Epist. cap. 2. *Filioli mei, hæc vobis scribo, ut non peccetis*; *Quòd si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum, justum, qui idem piaculum est peccatorum nostrorum.* Hunc verò Crucis usum, *Propitiationem* utiq; pacémq; Conscientiæ, omnes sibi arripiunt. Nobis incumbit magis ut producamus ejusmodi loca quæ alterum usum, *Mortificationem* utiq; peccatorum, ostendant. Illud S. *Petri* 1 Epist. cap. 4. valde expressum est. *Igitur Christo pro vobis corpore supplicium passo, vos quoq; eâdem mente armamini, siquidem qui corpore supplicium tulit is peccare desiit, nè deinceps ad hominum cupiditates sed ad Dei voluntatem reliquum in corpore tempus vivat. Satis enim est vobis præterito vitæ tempore extraneis morem gessisse, versantes in libidinibus, cupiditatibus, vinolentiis, commessationibus, potationibus, & nefariis simulachrorum culturis.* Ad quem sensum æquè plenè loquitur cap. 2. v. 19. *Hoc enim gratiam emeretur si quis, quoniam sibi sit Dei conscius, dolores fert, patiens injustè. Ad hoc enim vocati estis, siquidem Christus quoq; pro nobis injuriam passus est, vobis præscriptum relinquens ut ejus vestigia subsequamini*; *qui peccatum nullum commisit nec extitit in ejus ore dolus: qui convitiantibus convitia non regerebat, injuriam patiens non minabatur, sed rem justè judicaturo committebat. Qui peccata nostra ipsa suo corpore sustulit in patibulum, ut peccatis defuncti justitiæ vivamus: cujus vibice vos estis sanati. Eratis enim quasi palantes Oves: sed nunc ad Pastorem & animorum vestrorum curatorem convertistis.* Quid manifestius hoc ipso confirmare potest usum Crucis ad curandum abolendúmve peccatum?

2. Sed & audiemus insuper quid S. *Paulus* dicat, 2 Tim. c. 2. v. 11. *Certa res est, si simul mortui sumus, simul etiam vivemus*; *si toleramus, etiam unà regnabimus*; *si negamus, ille quoq; negabit nos.* Equidem hoc certissimum est tam de *interna mortificatione* quàm de afflictionibus *externis.* Mentioq; fit mortis Christi ad sustentandos animos nostros in utrisq; perferendis. Et Philip. 3. v. 10. *Ut Christum cognoscam & vim Resurrectionis ipsius & communionem perpessionum ipsius, dum conformis fio ipsius morti.* Ut quemadmodum Christus scilicet in cruce mortuus est, ità ille per crucem mori possit mundo omnibúsq; illius vanis cupiditatibus. Eósq; qui aliter ambulant non potest quin *crucis hostes pronunciet, utpote quorum Deus est venter, qui gloriam sibi in sua turpitudine collocant*; *quiq; terrestria sapiunt*, v. 8. Et Gal. 6. 14. *A me verò absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi*; *per quem mundus mihi crucifixus est & ego mundo:* hoc est, mundus mihi non est nisi mortuum spectaculum, siquidem affectus mei erga ipsum sunt mortui. Concludam cum præclaro illo loco Rom. 6. 3. *An ignoratis quicunq; sumus Christi Jesu nomine baptizati, ad ejus mortem esse baptizatos? Sumus ergo unà cum eo per baptismum ad mortem sepulti: ut quemadmodum Christus ex mortuis in paterna gloria resurrexit, sic & nos in vitæ novitate gradiamur. Si enim ejus mortis similitudine insititii facti sumus, etiam Resurrectionis erimus: illud scientes veterem nostrum hominem*

nem simul esse crucifixum ut peccati corpus aboleatur, nè nos ampliùs peccato serviamus. Etenim qui mortuus est, à peccato est liber.

3. Videtis ut vehementissimæ Apostolorum Exhortationes ad enecandas superandásq; libidines nostras acuuntur consolidantúrq; opportunis recursitationibus ad *Crucifixionem* Servatoris. Quæ allusiones si nihil ampliùs essent, quàm quod absurda illa ac perversa Secta, quam toties nominavi, eas significare volunt, (qui tanto studio universæ Christi *Historiæ* in meram *fabulam Allegoricam* à capite ad calcem convertendæ allaborant, tanquam si nihil esset præterquam fictitia rerum repræsentatio in nobis moraliter transigendarum) argumentum profectò nullius planè esset momenti. Nam *mors Arietis Hircive* etiam multò aptiùs repræsentandæ mactationi sensualium nostrarum cupiditatum inserviret quàm *mors Christi*, ut qui erat tam innocens persona. Cæterùm vis Argumenti in hoc omnino consistit; Ut persona non solùm tam immaculata atq; innocens, sed tam sancta sacráque, tam venerabilis ac Divina, filius Dei viventis, sic de cœlo declaratus, evidentérq; prædictus per ora infallibilium Prophetarum, ídq; ad tot seculorum distantiam, talísq; indubitatò per propria sua miracula demonstratus, & per illud miraculum miraculorum, Resurrectionem ejus à mortuis, visibilémq; Ascensionem in cœlos in conspectu suorum Discipulorum, ut tam illustris ac Divina persona, ut hic Dei filius, per charissimum affectum atq; amorem erga Genus humanum se non solùm paupertino ac despicabili vivendi modo committeret, sed nec cædi diffugeret nec flagellari mortíq; tandem tradi & dolorificæ & ignominiosæ, cum latronibus & malefactoribus, atq; id in eum duntaxat finem ut iram Dei sedaret cœlíq; portas humano Generi huc illuc palanti longiúsq; indies à primæva sua felicitate aberranti aperiret; hoc profectò istiusmodi Argumentum est quod vel durissimum cor liquefaceret, tardissimúmq; ingenium ad promptam alacrémq; perfunctionem illius officii quod tantoperè ipsi incumbit, excitaret, nimirum ut obfirmatiùs si fieri possit apud se omnibus suis peccatis mundanísq; vanitatibus mori statueret, quàm Christus olim vitam suam deponere statuit, ut ab eis ipsum liberaret.

4. Ingens hæc mortis Christi *Potentia* tam invincibilem habet efficaciam apud eos qui meditationi ipsius seriò volunt immorari, ut nullum Peccati Fortalitium ei resistere potuerit, nec ullus sit malus ac inordinatus Affectus quem consideratio hujus *Passionis* non sedaverit, suppresserit, prorsúsq; subjugaverit. Vel ipsa Circumstantiarum *Perpessionum* ipsius enumeratio etiam ea ipsa vitia sordere faciet quibuscum maximam contraxerimus familiaritatem, tranquillabítq; omnes illas perturbationes animíq; inquietudines quibus adversissima vitæ Accidentia propriáve nostra Infirmitas nos poterunt exponere. Nummorum amator es? Quin erubescis ô homo dum apud teipsum recolis, quòd *Avaritia* Servatorem tuum prodidit nummísq; vendidit triginta argenteis? Quîve abstinere potes à communicando bona tua cum pauperibus, cùm Christus tuâ gratiâ proprii sanguinis tam prodigus fuerit? Superbia turgescis? Quî fit ut non pudeat efferre teipsum, postquam unigenitus Dei filius formam assumpsit hominis, immò hominis conditionis infimæ, submisítq; seipsum factúsq; est obediens usq; ad mortem, etiam ad ignominiosam mortem crucis, ut nos doceret *Humilitatem*, ut *eadem in nobis mens esse posset quæ erat in ipso*, ut loquitur Apostolus? Num neglectus incedis, despicatui habitus, aut convitiis laceratus? Servatori tuo alapas impingebant, illudebant, sputúmq; in faciem ejus expuebant. Tui Inferiores tibi præferuntur? *Barabbas* vir probior habitus est quàm *Jesus*. Num amici tui malè tibi servant fidem? Christus à *Juda* proditus est per osculum. Num de acquisitis decidis, vel ab expectatis excidis honoribus? Jesus nullam terrestrem Coronam gestabat, præterquam è spinis contextam, nec Sceptrum præter calamum, nec Chlamydem coccinam nisi quam injuriosi milites ei induissent ut ei genuflecterent & illuderent. Traducerísne per hominum ora tanquam is qui non rectè sentiat in Rebus Religionis? Servator tuus accusatus est blasphemiæ. Qui igitur motus vel perturbationes *superbiæ* inquietare poterunt animum tuum modò perpessiones Servatoris in memoriam revocaveris?

Philip. 2. 5.

1 Pet. 4. 1.

5. Et quantùm ad *Invidiam*, *Odium* & *Vindictam*, quî horum in te ferre potes vel levissimum tactum sensúmve dum eum contemplaris qui *ex amore* propriam suam vitam pro nobis deposuit, etiam *tum cùm inimici* ejus eramus, immò pro eis ipsis hominibus qui eum crucifixerunt, Deum orans pro ipsis, *Pater, ignosce eis, nesciunt enim quid faciunt?* Et si in *inanem lætitiam* facilè abriperis, quidnam meliùs sedare potest levem illam ac vertiginosam Intemperiem, quàm mœstitiæ illius recordatio *cujus Anima undiquaq; tristis erat usq; ad mortem?* Et si maximæ & penetrantissimæ afflictiones te adoriuntur, quid fortiùs poterit patientiam tuam munire

Luc. 23. 34.

Matth. 26. 38.

quàm si cogitaveris de amaro illo poculo, cujus consideratio Servatorem in tantam Agoniam adegit, *ut sudaret quasi grumos sanguinis descendentes in terram?* Et postremò si Libido ac lascivia animam tentant tuam, maximè præsentaneum remedium est contemplatio moribundi tui Domini ac magistri; qui cum extensis suis brachiis in cruce rivalem se præsentat fortissimis tuis affectibus. Contemplare inclinatum Caput non coronatum quidem Rosis sed Spinis vulneratum. Aspice semiclausos oculos spiritibus olim lucidis repletos ac venustatos (quorum mites lenésq; motus perpetui erant benignitatis ejus ac commiserationis erga filios hominum interpretes) jam verò gravissimâ mortis nube obductos & oppressos. Exosculare frigida ac pallentia labia, extremúmq; spiritum excipe, & dic quæso an non in eo hunc audiveris susurrum, Potésne quicquam me intensiùs amare qui ex amore hanc dolorificam & ignominiosam mortem tuâ causâ sustineo?

6. Cæterùm quod ineptæ huic lasciviæ Passioni tanquam proprium applicavi, æquè locum habet in quolibet alio inordinato affectu; meritóq; Servator quàm inhumanè quámq; ingratè secum agitur expostulare potest & queri, quoties professi ipsius discipuli quamlibetcunq; libidinem mortificare recusent illius causâ qui ipsorum gratiâ ignominiosissimæ morti se tradidit. Ac proinde quicquid opiniosi elatiq; Fatui imaginari possint de *cruce Christi* & meditatione super ipsius Crucifixionem, tanquam si res esset quæ infantes potiùs condeceret in Christianitate quàm homines adultos, ego eam profectò confidenter pronuncio *magnam Dei Potentiam* ad Salutem: Et quamdiu quisquam peccatum in se inveniat eum huc recurrere debere, ut curetur, quemadmodum olim *Israëlitæ* in Deserto, quoties morsi essent ab ignitis serpentibus ad *Serpentem æneum* quem *Moses* in castris suis erexerat, debebant respicere. Atq; eos sanè qui hujus utilitatem non agnoscunt, equidem facilè suspicor *Israëlitas* non esse, sed ipsam viperarum ac serpentum progeniem, quibus peccati venenum ità congener sit ut in naturam ipsis transierit ac oblectamentum, nè minimum quidem ipsis creans dolorem; unde nec ullam sibi quærunt curationem, sed crucem fugiunt ut Scorpii locum ubi *Telesma* contra ipsos sit erectum.

7. Verùm Christus Servator vim *Passionis* suæ ac efficaciam tam probè intellexit ut præcepto speciali de crebra Commemoratione *illius* provideret, *quod* eum par erat non nisi semel pati. Hanc vulgò appellamus *Eucharistiam* sive sacram *Communionem*. Quæ sanè solennitas est quæ nunquam, usquedum Servator in nubibus visibiliter redierit ad Judicium, sit antiquanda, prout S. *Paulus* innuit, 1 Cor. 11. 26. *Quotiescunq; enim editis panem hunc & poculum hoc bibitis, mortem Domini annunciatis usq; quò venerit.* Usus enim ejus solidus cessare antè non potest quàm omnia sint completa. Etenim quamdiu homines profectus facere in Pietate oportet, aut animare se invicem ad sacra aliqua Incepta, aut conflictari cum peccato, aut pro victoriis Crucis gratiarum actiones concelebrare, equidem impossibile est ut sancta Eucharistia cesset.

Nam maximè propria ad Sacramentum ritè recipiendum Præparatio, est seria de *Passione* Christi quæ in eo commemoratur meditatio. Cujus consideratio quàm ingentem vim ac efficaciam habeat ad devincenda perdomitandáq; omnia genera vitiorum ac corruptionum, satìs jam indicavi. Adeò ut *Communionis* quæq; celebratio quasi repetita quædam animi destinatio esse debeat firmáq; in sanguine novi fœderis conspiratio, omni opere adnitendi ad subvertendam potestatem *Peccati, Tenebrarum* ac *Diaboli*; ídq; ex sensu magni illius Amoris ac Fidelitatis quam debemus charissimo nostro Servatori ac Principi Jesu Christo, qui mortuus est pro nobis, suúmq; sanguinem ad astringendum agglutinandúmq; nos sibi ipsi & nobismetipsis invicem effudit. Adeò ut Mysterium Religionis Christianæ Mysterium sit profundissimæ charissimæq; Amicitiæ, maximéq; indissolubilis Unionis atq; Affectûs qui ullo pacto concipi potest. Ubi nec loci distantia nec temporis, ullam faciunt divisionem; sed cœlum terrámq; uno vinculo continet, adnectítq; præterita præsentibus, præsentiáq; actuat ac vegetat ad prosperam felicémq; maturationem futurorum. Sic se res habet apud omnes eos qui veri sunt Christiani, sanguinémq; Christi realiter participant. Unam illi habent mentem unúmq; cor. Unum illi votum habent, quæ amplificatio est Regni Domini nostri Jesu Christi in Mundo per veritatem ac sanctimoniam, ut Pax Christiana, Fides atq; Amor florere possint usq; ad extremos fines terræ.

CAP.

CAP. XVII.

1. *Sexta* Potentia Evangelica *quæ est* Resurrectio *&* Ascensio *Christi. Privilegium hujus demonstrationis Immortalitatis Animæ præ ea quæ è* Ratione subtili *ac Philosophia deducitur.* 2. *Magna vis quam hæc consideratio habet ad impellendos homines ad vitæ probitatem*; 3. *Avellendósq; à mundanis voluptatibus, eísq; assuefaciendos quæ sunt æternæ*; 4. *Et ad habendum suam Conversationem in cælis.* 5. *Conditiones æternæ Hæreditatis.* 6. *Plures ad officium instigationes à consideratione Immortalitatis Animæ.*

1. SExta *Potentia Evangelica* est *Resurrectionis* & *Ascensionis* Christi contemplatio, propter quem stupendum Eventum Apostolus declaravit Christum esse qui *mortem abolevit, & vitam in lucem produxit ac immortalitatem per Evangelium.* 2 Tim. 1. 10. Etenim profectò quæcunq; traditiones fuerint apud *Rabbinos Judæorum*, quæcunq; disquisitiones conclusionésve apud *Philosophos* sive *Platonicos* seu *Aristotelicos*, de *Animæ Immortalitate*, erant certè aut in seipsis tam dubiæ ac fallaces, aut tam subtiles, & ad commune judicium popularémq; intelligentiam tam parùm accommodatæ, ut de re sanè tanti momenti mundo neutiquam possent satisfacere. Atq; equidem si quis de hoc argumento scriberet, quantumlibet accuratè ac Apodicticè, hujus tamen scripti utilitas non nisi ad paucos se extenderet, ad eos utiq; qui ingenio sint patienti admodum & capaci, multóq; abundent otio, & perlegendis examinandísq; subtilibus hujusmodi presisísq; rationis contexturis magnoperè oblectentur, quod plerisq; profectò hominibus ingentis esset laboris atq; tædii. Et postquam quis scripserit legerítq; quicquid potest de hoc Argumento, & vel in optimas maximéq; demonstrativas rationes inciderit, quantùm tamen ad usum atq; accommodationem, Recollectio sanè earum res voluminosa est ac onerosa æquè, ac Collectiones ab ipsis incertæ ac fallibiles; saltem eis qui perfecti Rationis suæ domini non sunt ac magistri. Verùm è contrà *Resurrectio* & *Ascensio* Servatoris, quemadmodum res certa est, quippe sic de facto esse per ingentem testium multitudinem comperta & confirmata, ità & ipsius Recordatio & Repræsentatio animis nostris fit semel, fortitérq; ferit Imaginationem, Rationémq; nostram tam potenti convictione penetrat ut hoc credentes non possimus aut de *Dei Existentia* aut de propria *nostra Immortalitate* diutiùs dubitare. Et certè postquam semel satis persuasi simus de *Existentia Dei statúq;* nostro *immortali* post hanc vitam, vel hoc solum, quantùm ego quidem sentio, ad sustollendos nos sufficeret supra omnes illos laqueos quos nobis *Satanas* in hoc mundo jacturus est quibus nos queat illaqueare.

2. *Mortalitas* sanè, si ritè à quopiam perpendatur, non potest quin aliquid impedimenti nimiùm avidis Honorum & Divitiarum prosecutionibus, mundanísq; omnibus Consiliis ac machinationibus, quemadmodum & (ob morborum mortísq; accelerandæ metum) profusiori indulgentiæ voluptatum corporis ac intemperantiæ injiciat. Cæterùm futuræ vitæ certitudinem, cujus conditio talis futura est, qualis conversatio nostra in hoc statu semina jecerit, sive in felicitatum sive in miseriam, idq; ineffabiliter suprà quàm quod contingit vel contingere potest in hac vita; hanc sanè considerationem tantam in se vim habere oportet, si ritè perpendatur, ut nobis summa cum alacritate omnes illicitas voluptates ac molimina *hujus mundi* transitorii relinquere persuadeat, ut jus aliquod acquiramus in *futuro*, nec omnia uni carinæ concredere, si quicquam omnino, fatiscenti nimirum vasculo hujus *mortalis* corporis, quod propè subinde abest ut aut subsidat aut subvertatur, atq; sic spes nostras omnes submergat quas in eo collocaverimus. Quamobrem quemadmodum à S. *Petro* accepimus, *Debemus tanquam advenæ ac peregrini abstinere à carnis cupiditatibus quæ adversùs animam militant*, ut Animi nostri exeuntes impolluti ac puri à sordibus ac contagio hujus contaminatæ terræ in qua peregrinantur, in beatam Societatem recipi possint *spirituum hominum justorum consummatorum*, ut loquitur Author ad *Hebræos*. Cum è contrà si polluti exeant & impuri, par omninò eorum futura sit & consimilis receptio. Siquidem tradendi sunt in potestatem deformium illorum incolarum *Inferni*, quorum aspectûs & societatis vel ipsa cogitatio sufficere possit ad deterrendum quemlibet, qui ad Atheismum usq; non sit dementatus, ab assimilando seipsum per repetitos vitii ac improbitatis actus sordidis hisce ac fœtidis Carceronibus: Ut prætermittam supplicii dolorem qui & ad externos sensus sontésq; Conscientias inevitabili Dei vindictâ in ipsos ingruente, pertinget.

1 Pet. 2. 11. Hebr. 12. 23.

3. Quam-

3. Quamobrem rationi omninò consentaneum est, ut ***mundo hoc utamur, tanquam si ipso non uteremur***, útq; addicamus nosmetipsos ejusmodi voluptatibus quæ maximè propriæ sint statui futuro; Cujusmodi sunt deliciosissimi illi tactus sensúsq; ***Divini Amoris***, purúsve ille ac ***intellectualis*** affectus quem S. ***Paulus*** appellat ***Charitatem***: Quâ alieno bono oblectamur æquè, ac si nostrum esset: Quâ exultamus in Divina Sapientia ac Bonitate quæ è creaturis elucescit: Quâ amplificationem cupimus Regni Christi ardentiùs infinitò, quàm ullam privatam cuicuimodi sit utilitatem, fideliterq; promovemus avidéq; expectamus lætam consummationem perfectionémq; magni Mysterii Pietatis in plenissima sua Periodo usq; ad finalem Triumphum in ***Peccatum*** & ***Satanam***, perfectámq; Redemptionem Ecclesiæ Christi in gloriosam libertatem filiorum Dei.

4. Hæ sunt legitimæ voluptates Animæ quæ consilium iniit de fruenda vita futura; Animæ, quæ surrexit cum Christo, ac proinde quæ superna sunt quærit, ubi Christus ad dextram Dei sedet. Et ex hac ipsa ratione Apostolus suam urget exhortationem, Colos. 3. ***Mortificate igitur membra vestra terrestria, scortationem, impuritatem, mollitiem, cupiditatem*** malam, & ***avaritiam quæ est Idololatria.*** Et Servator in Sermone suo in monte: ***Nè congerite vobis opes in terris ubi & ærugo tineæq; corrumpunt & fures perfodiunt ac furantur. Sed vobis opes in cœlo congerite ubi nec ærugo nec tineæ corrumpunt nec fures perfodiunt aut furantur. Nam ubi vestræ erunt opes, ibidem erit & vester animus.*** Atq; idcirco S. ***Paulus*** de seipso profitetur (& exhortatur alios ut eum imitentur) quòd animus ejus totus occupetur in supernis, Philip. 3. 17. ***Este mei imitatores, fratres, & eos considerate qui ità se gerunt, ut nos exemplum habetis. Nam nostra quidem obversatio***, τὸ πολίτευμα ἡμῶν (Res nostræ municipales, nostræ maximi momenti negotiationes) ***in cœlis est, qua de Civitate nos sumus, & de qua Servatorem expectamus Dominum Jesum Christum qui humile nostrum corpus sic transfigurabit, ut eandem cum ejus glorioso corpore formam habeat, pro ea vi quâ ipse sibi subjicere potest omnia.***

Colos. 3. 1.

Math. 6. 19.

5. Et certè is qui per fidem semel hæc possedit, perquam mirum sanè mihi videtur, ut de re quapiam alia cogitaret. Quemadmodum nec ***Captivus*** abstinere se posset à voluptate cogitandi de stato Die suæ libertatis, vel ***pauperculus*** quis de hæreditate quæ post certos aliquot annos ad se sit descensura. Et si conditionalis esset, quemadmodum hæc Regni cœlorum est, facilè concludere possimus quanti suâ interesset omni studio curare ut conditiones propositæ observentur, omnésq; nervos intendere ad qualitates ejusmodi acquirendas quæ faciant ut nè jus perdat fruendi illâ Fortunâ quæ aliter illi naturaliter in sortem esset cessura. Quæ verò necessariæ qualitates sint eorum qui æternæ illius Hæreditatis Hæredes sunt futuri, Scriptura manifestò declarat. ***In civitatem sanctam non intrabit quicquam profanum.*** Nulli possunt esse ***Hæredes*** hujus Regni præterquam ***Dei filii:*** Nec ulli ***filii Dei*** præterquam qui ***Dei Spiritu aguntur***, Rom. 8. Et quinam fructus effectúsq; hujus domestici Ductoris sint, ipse Apostolus jam perspicuè enarravit, Galat. 5. ***Fructus scilicet Spiritûs esse Charitatem, Gaudium, Pacem, Lenitatem, Benignitatem, Bonitatem, Fidem, Mansuetudinem, Temperantiam. Et qui Christi sunt*** (sub cujus solius Titulo nobis licet regni cœlorum jus nobismetipsis vendicare) ***carnem crucifixerunt cum affectibus & concupiscentiis.*** Atq; rursus, Rom. 8. 13. ***Nam si carnis arbitrio vixeritis, morituri estis; sin spiritu corporis actiones peremeritis, vivetis***; hoc est, vivetis vitam pacis, gaudii & justitiæ hìc in terris, & æternæ postea gloriæ in cœlis.

Apoc. 21. 27.

6. Videtis igitur quàm vehementem vim habeat ***futuræ Beatitudinis Meditatio*** in verè credentem, quámq; eum excitet ad allaborandum quàm enixissimè potest ut ***Divinæ*** fiat ***Naturæ*** particeps, & ad aspirandum ad debitam mensuram sanctitatis, sine qua necessariò expectatâ nostrâ felicitate excidemus. Quæ quidem consideratio non potest quin animum ejus ab enormibus voluptatum, utilitatum atq; honorum hujus mundi cupiditatibus abalienet. Quæ tametsi multas non haberent sibi intermixtas vexationes & amaritudines nec curam multam ac solicitudinem, sed certæ pro hac vita essent ac integræ, cùm ipsa tamen vita incerta sit, & longissima ejus duratio non nisi instar insomnii cursorisve qui velociter præterit si cum nostra alibi futura commoratione conferatur, ausim equidem proprio cujusvis hominis ***mundani*** computo relinquere, quàm miserum pepigerit pactum, perdendo quod futurum est pro hisce temporariis fruitionibus; multò certè pejus quàm is qui suum ***jus primogeniti*** unico ruso edulio vendidit. Cæterùm nolo in argumento tam facili ac perspicuo longiùs expatiari. Omnis certè sapientia, omnis eloquentia humana eum movere non potest quem satìs nota illa sed admodum ponderosa Servatoris verba

non moverint, *Quid verò proderit homini si vel totum mundum lucratus fuerit, & animæ suæ jacturam faciat? Aut quam dabit homo animæ suæ compensationem.* Marc. 8. 36.

CAP. XVIII.

1. Dies Judicii *septima & ultima* Potentia Evangelica, *digna quam Regenerati æquè ac Irregeniti animis suis recolant.* 2. *Illius Diei incertitudo, quòdq; impios inopinantes opprimet.* 3. *Qui oblatam hìc gratiam obstinatè rejiciunt, in nihilo meliori conditione fore post mortem quàm sint ipsi Diaboli.* 4. *Funestissimi* Crepusculi vespertini *terribilis illius Diei Domini Descriptio.* 5. Matutinæ *ejus* Apparentiæ *terror hominibus improbis.* 6. *Ulterior ejus Descriptio.* 7. *Translatio Ecclesiæ Christi ad* æthereas *suas* mansiones, *cum brevi Descriptione* cœlestis *eorum* Beatitudinis.

1. VEnimus jam ad septimam & ultimam *Evangelicam Potentiam*, quæ *consideratio est tremendæ illius solennitatis Diei Judicii*; Cujus vel ipsa mentio ex ore *Pauli Felicem* Prætorem fecit contremiscere. Atq; equidem fateor tam durum esse telum, ut magìs idoneum videatur ad contundenda obdurata *Infidelium* corda & Irregenitorum quæ ferro incrustata sunt atq; silice, quàm ad molitiones ullas adversùs verè *Regeneratos*, ac *sincerè credentes.* Nam illæ alteræ *Potentiæ Evangelicæ* magìs accommodatæ sunt ac abunde sufficientes ad faciendum ut ii cum alacritate & constantia in divinis semitis incedant. Verùm est & in hoc Die Judicii Objectùm vel maximè seriis ipsorum cogitationibus haud sanè indignum; Quæ perfectio est & consummatio Redemptionis Piorum. *Omnes quidem non obdormiemus sed omnes mutabimur*, ídq; in melius. Quicquid enim mortale est immortalitatem tunc induet, nullíq; Sanctorum viliori veste circumvestientur quàm corpore *cælestis* seu *æthereæ* consistentiæ. Hæc est incorruptibilis illa Corona Gloriæ, Vitæ, ac Justitiæ cujus Apostoli mentionem faciunt sanctúsq; *Paulus* expresse declarat sibi reservatam esse in eum Diem, in *Diem* scilicet *Judicii.* *Quod superest, reposita est mihi Justitiæ corona quam reddet mihi Dominus in illo Die, justus ille Judex; non solùm autem mihi, sed & omnibus qui illustrem illum ipsius adventum expetiverint*; hoc est, quorum affectus & conscientiæ adeò sinceri sunt ut nihil longius ipsis sit quàm ut consummatam perfectámq; Ecclesiæ felicitatem videant; tantúmq; absunt à timore, ut corda eorum exultarent præ gaudio dum clangorem tubæ audiant cœlúmq; cernant propter cœlestes ipsius copias per universum aërem diffusas, resplendescere.

1 Cor. 15. 51.

2 Tim. 4. 8.

2. Hæc igitur meditatio cùm ad *Inconversos* juxtà pertineat atq; *Conversos*, perperàm sanè à nobis fuisset omissa. Et ut meliorem habere possit effectum, nostri sanè officii est ea suggerere, quæ aut diruere valeant aut prævertere ejusmodi falsa fatuáve munimenta quæ mens humana contra ipsam extruere possit, quò fortes illius impetus in animam conscientiámq; eludat. Atq; hæc duo præcipua sunt. Unum, *longum illud hinc temporis intervallum ad Diem illum*, quod terrorem illius admodum diminuit, sicut ea visûs objecta minora videntur quæ longiùs ab oculis removentur. Alterum est, *spes quædam quod intra tam longum temporis spacium data erit pœnitendi convertendiq; opportunitas, quamvìs totam hìc suo arbitrio vitam instituant.* Possunt enim seipsos præparare in illum Diem vitâ illâ alterâ quæ est futura. Verùm ad primum respondeo, quòd hujus Diei appropinquatio valde incerta est (propter obscuritatem vaticiniorum ipsarúmq; adeò eorum completionum) atq; sic relinquitur ad præsens bonorum exercitium & perpetuam vexationem impiorum tam in hoc rerum statu quàm in futuro. Adventus igitur ejus subitus erit, ad morem Cometæ Stellæve crinitæ, quam nemo prædicere poterat quando primùm esset apparitura, sed terribilior multò longéq; minacior, mortem quidem huic vel illi Principi, hujúsve vel illius Reipublicæ mutationem non minitans, verùm communem cladem subversionémq; omnium Regnorum ac Rerumpublicarum ipsiúsq; Terræ concremationem cum ejus operibus Incolísq; per ignem inextinguibilem. Et certè illud malum quod quis non novit quin Die crastino incepturum sit, si rectè consideretur, non potest videri longè distans sed propinquum esse, statímq; nos oppressurum.

3. Ad alterum respondeo, Qui repudiat scilicet gratiam oblatam, oblatásq; opportunitates

portunitates quibus probus ſanctúſq; evadat in hac vita, nullum majus habiturum eſſe privilegium in altera quàm ipſi habent Diaboli, qui, quemadmodum S. *Judas* nobis expreſsè enarrat, *in æternis vinculis ſub caligine magni illius Diei Judicio reſervantur*, quiq; inevitabiliter tunc fatum ſubibunt *Sodomæ* ac *Gomorrhæ*, *quæ ſempiterno igni pœnas luentes ad exemplum jacent.* Quales verò homines hi ſint, *Judas* & *Petrus* admodum graphicè deſcribunt; tales utiq; qui ſe totos exuiſſent omni Obligatione ad veram Sanctitatem ac Juſtitiam, impuræq; eſſent ac ſordidæ Converſationis; *Fœdi ſomniatores qui carnem quidem polluunt*, *Dominatum verò rejiciunt*, *convitiiſq; inceſſunt Dignitates*, Balaami *ſectatores deceptione mercedis veritatem pervertentes*; *labes in Chriſtianorum conviviis*, *irreligiosè conviventes*, *& abſq; omni metu ſeipſos paſcentes*, *nubes aquâ carentes ventis circumactæ*, *arbores emarcidæ*, *infrugiferæ*, *bis emortuæ*, *eradicatæ*, *undæ maris efferatæ*, *deſpumantes ſua ipſorum dedecora*, *ſtellæ erraticæ*, *quibus caligo tenebrarum in æternum eſt ſervata.* De quibus nihilo plus ſpei ſupereſt quàm de *Lucifero* & execrabilibus ſuis ſociis. Sanctúſq; *Petrus* de ipſis eandem planè ſententiam pronunciat, nam iidem prorſus ſunt homunciones; Spiritus utiq; confidentes & audaces, arrogantes & nimium quantùm ſibi placentes, deſpicientes Dominatum, Dignitatéſq; conviciis inceſſentes. *Qui prætumida vanáq; loquentes ineſcant libidinoſi corporis cupiditatibus eos qui propemodum eos effugerant qui in errore verſantur.* *Comeſſatores diurni*, *oculos habentes plenos adulterii*, *& qui à peccando ceſſare neſciant*, nec abſtinere ab eam aliis commendando libertatem; verùm *inſtabiles animas decipiunt*, *cor habentes ad avaritiam exercitatum*, *fontes aquâ carentes*, *nebulæ à turbine agitatæ*, *quibus tenebrarum caligo ſempiterna reſervatur.* Nam cum Diabolis *deturbantur in Infernum*, *traditique*, ſicut ipſi, *in tartarearum tenebrarum catenas*, *in Diem Judicii cuſtodiuntur*, 2 Pet. 2. Adeò ut nihil melius ſperandum ſit de hujuſmodi impœnitentibus peccatoribus poſt hanc vitam qui ſuas vaſtârint conſcientias obſtinatéq; neglexerint aut reſtiterint convictionibus multifariis, claríſq; illuminationibus, atq; oblationibus crebris gratiæ & aſſiſtentiæ per diſpenſationem Evangelii, quàm de antiquis iſtis Apoſtatis, impiis illis ſpiritibus qui captivi cuſtodiuntur in *Inferno* ad tremendum illum ac terribilem Diem Domini.

2 Pet. 2. 10, 14, 17.

4. Ad diem illum Domini in quo omnis caro infidelis contremiſcet, omníſq; facies nigrorem contrahet. Hæc enim reverâ invenietur *ſævitiæ Dies*, *anguſtiæ angoriſq; Dies*, *calamitatis ac miſeriæ Dies*, *tenebrarum & caliginis Dies*, *nubiloſa nebuloſáq; Dies*, *tubæ clangoriſq; Dies adversùm munitas urbes adverſúmq; pinnas altas* non *Judæ* ſolùm ſed adversùm omnes Nationes Terræ. Nam ipſe Dominus deſcendet de cœlo ut ſibi vindictam ſumat de inimicis ſuis. *Sumet armaturam ſuæ vehementiæ*, *& rerum naturam armabit in hoſtium ultionem.* *Sumet inexpugnabilem ſanctitatis clypeum & ſeveram iram acuet in enſem*, *ipſéq; adeò mundus unà cum eo dementes oppugnabit.* *Ferentur collimantia jacula fulgurum*, *& tanquam ex ritè curvato nubium arcu in ſcopum deſilient*, *ac ex lapidante furore grandines plenæ jacientur : Sæviet in eos aqua maris*, *calidiq; amnes inundabunt eos ſubmergéntque.* *Difflabuntur ventis ignitis*, *rapidiſq; turbinibus defatigabuntur*, *nec pacem ullam invenient nec ſolatium in æternum.* Lunæ ac Stellæ lucem ſuam ſubducent, ipſéq; adeò Sol in ſanguinem convertetur. Nihil enim præter caligines, nebulas ac fœtores, nihil præter vapores ſulphureos, æſtus ſuffocantes, nubes piceas horrendo tonitru ac fulgure onuſtas, immenſos terræ motus & innumeras ſubterranearum flammarum eruptiones, vulcanos crepitantes, fumantes montes, alta tortuoſáq; ignium flumina ac volumina ab ardentibus ſylvis nemoribúſq; conſurgentia, ſonoras ejulationes miſeróſq; ululatus perterritorum hominum ac brutorum, apparitiones tetricas ac truculentas, profundos horridóſq; excruciatarum animarum gemitus, nihil præter hujuſmodi calamitoſa Objecta, poſtquam ſemel finalis vindicta impiorum turbam oppreſſerit, Terræ Aëríſq; ſcenam explebunt.

Sophon. 1. 15.

Sapient. 5. 17.

5. Hujuſmodi eſt funeſtum illud *Crepuſculum veſpertinum* terribilis Diei Domini; Aſpectúſq; ejus *Matutinus* non multò lætior erit aut *profano homini* aut *Hypocritæ.* Spes enim Hypocritæ non poteſt quin eum fallat, córq; ipſius ad inſtar lapidis ſubſidat, dum juſtum videt Judicem, qui cor perſcrutatur atq; renes, venientem in nubibus cœli ad vindictam ſumendam de improbis, & ad bonos ab imminenti fato, quod tellurem manet, liberandos. Atq; equidem ſuperbus dicaculúſq; Epicureus, qui Religionem irridebat tanquam Imbecillitatis quandam ſpeciem & Fatuitatis, impudentérq; negabat Deum exiſtere ullámve eſſe Providentiam, tunc ſanè ſummo cum ſuo dedecore ac confuſione propriam ſuam agnoſcet Philoſophiam, quam tam egregium ingenii ſpecimen putaverat, infeliciſſimam in quam incidere potuiſſet ſtultitiam eſſe

ac

ac dementiam. Confutabitur enim etiam ad externos suos sensus quando ipsum Christum videbit adventantem, omnibus suis cœlestibus copiis comitatum, quando Tubæ clangorem audiet, spectabítq; continuò totum aërem rutilantibus Sanctorum Angelorúmq; Legionibus repletum. *Clangetur enim*, inquit Apostolus, *atq; tunc ii qui jam ex hac vita excesserunt*, apparebunt statim in cœlesti sua armatura in corporibus suis glorificatis. Neq; enim ii qui in vivis sunt, eos prævenient qui sunt mortui, sed potiùs è contrà. Nam eos qui obdormierint in *Jesu* Deus adducet secum, armabítq; eos splendidâ armaturâ vitæ ac Immortalitatis, quò pars fiant gloriosi illius exercitûs Angelici cum quo summus noster Princeps ac Servator *Jesus Christus* Tellurem paulisper aspectabit in consternationem maximam ac terrorem Turbæ Impiorum.

6. E quibus per Ministerium Angelicarum cohortum Sanctos suos colliget, qui vivi in carne inveniantur, ab omnibus partibus terræ, ut Angeli olim *Lotum* eripiebant è *Sodoma* quando Civitas destruenda erat igni ac sulphure de cœlo; Qui Typus erat proculdubio hujus *Judicii finalis*. Et certè sive per celerem fiat descensum curruum igneorum *Eliano* consimilium, qui tutò sic subvectus est in cœlos, & mille circiter annis pòst cum Servatore in monte versatus est, seu clarè nitentes nubes aurigarum suorum cœlestium gloriâ ac splendore rutilantes supponantur ipsis tanquam scabella quibus conscendant (neq; enim periculum est nè corporum pondus perrumperet, terrâ tunc carnéq; tam subitò in purum ætherem mutatis) seu quæcunq; alia pompa & solennitas esse possit in ipsorum transportatione à reliquis Mundi Incolis ad gloriosum illum cœtum qui omnium hominum oculos in cœlos aspectantium perstricturus est & consternaturus; hæc visibilis bonorum selectio ac secretio à malis, improborum corda necessariò impletura est terrore ac horrore ineffabili.

Idq; partim propter prodigiosa Accidentia inexpectatæ hujus visitationis supernaturalis quæ ipsos propter infidelitatem suam adeò inopinantes oppresserit, & partim ex tristi rerum futurarum præsagio, horridæ nimirum illius funestæq; Tempestatis quàm modò descripsimus, noctis utiq; perpetuæ tonitruum & fulgurum & terræmotuum, rugituum & ululatuum, omnigenæq; confusionis & destructionis in æternum.

7. Quæ dira vindicta postquam execrabilem illam turbam derelictam à Deo, rabidæq; irritatorum Elementorum sævitiæ traditam invaserit, victoriosa Christi Ecclesia cum reliquis Angelicis copiis recedent, in æthereas Regiones perquam pulchro ordine ascendentes amabiliq; apparatu; & resonantem ætherem, dum incedunt, canticis Gaudii & Jubilationis replentes. Etenim hìc maximæ est solennitatis Dies Festúmq; splendidissimum quod celebrari potest in cœlis; quorum Incolæ si unius peccatoris conversione lætentur, quæ gaudia, quas ovationes eos agere oportet in completa totius Ecclesiæ Redemptione? Ubi *Jesus Christus* salutis nostræ Princeps qui *ad plenum servare* novit, perfectè nos redimit, *corpus* pariter atq; *animam*, captivámq; Captivitatem ducens, nósq; ex potestate asserens *Inferni*, *Mortis* ac *Diaboli*, in propriam nostram patriam restituit, rursúsq; nobis confirmat antiqua illa filiorum Dei Privilegia, concives nos constituens cum puris & impollutis Angelis, plenósq; participatores omnium Jurum atq; Immunitatum ejus Regni cœlestis; etiam illius Regni ubi Ordo est & Regimen sine Invidia & Oppressione, & sine omni Superstitione Religio. Ubi est pulchritudo sine labe, amor sine libidine, dulcedo sine satietate. Ubi splendor est externus sine superbia, concentus musici sine asperitate & discrepantia, amicitia sine omni sordido proposito, sapientia sine rugis, & ingeniositas sine inani gloria. Ubi est beneficentia sine omni malo dolo, activitas sine lassitudine, sanitas sine morbo, & voluptas sine dolore. Et deniq; ubi visio est Dei, societas Christi, Angelorum familiaritas & communio Sanctorum; ubi est Amor & Gaudium & Pax & Vita sempiterna.

Hebr. 7. 25.

Ex cujus ineffabilis felicitatis consideratione quæ Conclusio magis genuina inferri potest quàm ea quam S. *Paulus* super eodem argumento jam intulit, *Itaq; fratres mei dilecti, firmi estote, immoti, abundantes in opere Domini semper, quum sciatis laborem vestrum non esse inanem in Domino.*

1 Cor. 15. 8.

CAP. XIX.

1. *Quòd nulla potest esse Religio quæ majorem vim habeat ad promovendam* Divinam *illam* Vitam *quàm Christianitas.* 2. *Externus* Divinæ vitæ *Triumphus quàm bene firmatus, quàmq; plenè celebratus.* 3. *Religiosus orbis Christiani splendor.* 4. *Spiritus Religionis Ceremoniarum onere suffocatus.* 5. *Voluptas quam fideles devotiq; servi Jesu Christi à Divino honore Personæ ipsius etiam ab improbis præstito percipiunt.*

1. SAtis jam conspectui vestro naturam usúmq; hujus septifarii *Machinamenti*, horum septem *Potentiarum Evangelicarum* exposuimus, quàm validæ sint ad diruendum quodlibet peccati munimentum, & ad *divinam* in nobis *vitam* spiritúmq; Justitiæ extruendum. Quòd verò tam parùm in orbe Christiano hactenus præstiterint, eam sanè disquisitionem in debitum suum locum tempúsq; differam. Intereà loci universum Mundum appello an ulla excogitari possit Religio quæ magis idonea sit ad hoc propositum quàm sit Religio Christiana.

2. Quantùm verò ad externos *Divinæ vitæ* Triumphos respectu *personæ* Christi, Religionis nostræ usus hac in re demonstrabilis est non solùm ab ipsius natura sed etiam à diutinis constantibúsq; effectis quæ hactenus obtinuit in orbe Christiano. Nam quantùm ad Religionis nostræ naturam, plenum sanè nobis constituit jus exhibendi *Divinum* Christo *honorem*, summum quem exprimere possumus; cùm tam perspicuè in ea declaratus sit *verus Dei filius* non solùm per multa de cœlis testimonia, sed etiam per modum supernaturalem ipsius generationis in utero virginis per inumbrationem Spiritûs sancti, per unionem mysticam cum *æterno verbo*, per miraculosam Resurrectionem è mortuis, per visibilem Ascensionem in cœlos, & à dextra nunc Patris sessionem. Hoc satìs securitatis nobis præstat omnem faciundi *Divinum honorem* beato Servatori tanquam unigenito Dei filio. Et certè Ecclesia, nequid justæ illius laudi detrahere videar, hac in re minimè parca fuit, cùm ipsa Religionis nostræ constitutio ad hoc propositum tam efficaciter conduceret. Etenim in tam *Divina Persona* quàm esset Christus (qui verus utiq; erat Dei filius, & tamen ad tam horridam mortem humani Generis causâ se demisit) qui potuit Gens humana adeò devincta, in exhibendis ipsi omnigenis amoris sui ac devotionis Testimoniis modum sibi imponere?

3. Innumeras itaq; erexerunt Templorum, Sacellorum aliorúmq; religiosorum ædificiorum structuras magnificas illiúsq; nomini consecraverunt, Sacerdotium Christianum amplissimis Reditibus ac Dignitatibus donaverunt, Instrumenta musica in Ecclesiis erexerunt, Hymnósq; Divinos in honorem Servatoris cantaverunt; Ornârunt Templa, Passionem ejus cum ineffabili affectu ac reverentia celebrârunt, Festa instituerunt, omnéq; tempus locúmq; tantâ ornamentorum varietate repleverunt, ut maxima pars splendoris pompæq; Orbis Christiani Religionis gratiâ facta videretur. Quod certè spectaculum futurum fuisset pulchrum admodum & amabile, nisi quòd *Superstitio*, *Hypocrisis* & *Tyrannis Ecclesiastica* per eandem fenestram in Dei Templum irrepserit.

4. Verùm externus hic cultus ejúsq; Ceremoniæ, res quidem, quæ à malis æquè ac à bonis præstari possunt, & à merè *Naturali* perinde homine atq; à *Regenerato*, hæ sanè enormiter crescebant & ad instar noxiarum herbarum luxuriantium Triticum suffocabant; vel, quod in plenis contingit nimiúmq; pinguefactis corporibus, (in quibus naturalis calor atq; activitas multùm diminuitur) Rituum visibilium ingens onus atq; moles vitam spiritúmq; Religionis extinguebant.

5. Cæterùm utcunq; exterior hic honos Servatori præstitus continuavit, & magna ex parte etiamnum per totum Christianum Orbem continuet, quanquam ipsius significationes ubiq; non sunt perinde splendidæ atq; urbanæ. Quæ Divini honoris ipsi præstiti continuatio non potest quin fidelibus suis devotísq; servis plurimùm gratificetur, ut qui profundum sensum habent dedecorosarum perpessionum quas Dominus suus ac Magister ex charissimo erga ipsos affectu sustinuit, naturalitérq; proinde Tributo hoc Divinæ Adorationis lætantur tam sanctæ sacræq; personæ ab Hominibus collato, cùm tam congrua pars sit præmii Humiliationis illius ac Ignominiæ. Nec mediocrem sanè porrò percipiunt voluptatem, ex eo quòd Divina Providentia de veris etiam Christi membris (quorum mores animíque sensa mundanis moribus ac rudimentis adeò sunt opposita, Personæq; tam invisæ

aut

aut contemptibiles) ità rem ordinaverit ut mundus tamen submissisimis prostrationibus id in Christo adorare cogatur, quod in suis membris despicatis adeò proterit proculcátque.

Verùm huic Argumento diutiùs non immorabor, cùm satis copiosè alibi de eo sim locutus. Demonstravimus jam *utilitatem Mysterii Pietatis* quantùm ad rationes omnes *Sacras* ac *Religiosas*. Quantùm ad res hujus præsentis vitæ valeat, verbo absolvam, partémq; *Tractatûs* quartam sic concludam.

CAP. XX.

1. Utilitas *Christianitatis ad bonum hujus vitæ per* Servatorem *sanctúmq;* Paulum *testificata.* 2. *Ejusdem ab ipsa rei natura probatio.* 3. *Objectiones contra Christianitatem quòd ad res* politicas *minùs sit idonea.* 4. *Concessio, primariam Evangelii intentionem non esse* Regimen Politicum, *cum illius concessionis usu.* 5. *Nihil esse in Christianitate quod Regnis ac Rebuspublicis non magnoperè prosit.* 6. *Eas ipsas res, quas Christianitati objiciunt, finem Regiminis Politici quàm efficacissimè promovere. Quemadmodum facit* Charitas, *exempli causâ.* 7. Humilitas, Patientia, *& inordinatarum Cupiditatum* Mortificatio. 8. *Invincibilis Fortitudo quam* Amor Christi *&* consociorum suorum membrorum *Christiano militi inspiret.*

1. QUòd *Christianitas aliquid felicitati etiam hujus præsentis vitæ contribuit*, evidens est tum à testimonio Christi & Apostolorum, tum ex ipsius rei natura, Matth. 6. Ubi Servator postquam nos hortatus est ut nimis solliciti non simus de rebus hujus vitæ, cibo ac vestitu, exponens nobis ante oculos Divinæ Providentiæ curam in creaturis multò minoris pretii quàm nos simus, quàm pulchrè provisum sit *volucribus aëreis quæ neq; serunt neq; metunt, nec in cellas congerunt, quámq; splendidè vestiantur agrorum Lilia neq; laborando neq; nendo*; concludit demum, nos tanta cum cura hujusmodi res quærere, quantâ mundano ingenio homines solent, minimè oportere. Sed *quærite primùm*, inquit ille, *Regnum Justitiámq; Dei, & ista omnia vobis addentur.* Et *Paulus* ad *Timotheum*, *Pietas ad omnia utilis est, promissiones habens & præsentis & futuræ vitæ.* 1 Tim. 4. 3.

2. Et si consideremus ipsius rei naturam; Præsenti felicitati à vera Christianitate, non quidem solummodo *virtute promissi* sed ex *naturali* etiam *dependentia causarum* & eventuum magna profectò fit accessio, præsertim postquam Christianus ille animi tenor ad aliquem notabilem gradum pervenerit perfectionis & maturitatis. Neq; enim *persona* est in universo mundo *magis devinciens* quàm *Christianus maturus & adultus*, nec ulla verior prudentia quàm alios devinciendi studium. Quæ quidem animi modificatio quantò sincerior est eò est amabilior, eóq; securius contra Fortunam adversam munimentum. Quam igitur utilitatem *Humanitas* habet, eam certè habet in gradu summo. Ut taceam *tranquillum* ejus *castigatúmq; spiritum cautum* eum efficere & suprà quàm dici potest *consideratum*, sagacémq; sanè supra omnem opinionem hominis irregeniti. *Fidelitatem* etiam ejus atq; *honestatem alacrémq; industriam* propriæ suæ comitantur Beatitudines. Et *moderata Divitiarum* ac *Honorum cupiditas commendabilisq;* eorum *usus* nullâ conspurcatus labe aut avaritiæ sordidæ aut inanis ostentationis, malignè intentata spicula secretæ *Malitiæ* & *Invidiæ* aut prævertit aut repellit. Et si mediocris tantùm rerum hujus mundi portio ipsi in sortem obtigerit, nihilo tamen minor est ejus animi acquiescentia dum illud verum reperit quod & *David* & *Salomon* pronunciaverunt,* *Multò utiq; præstare rem tenuem justorum, quàm impiorum opulentiam.* Et quando magis intolerandæ pressuræ & afflictiones in eum incidunt, cujusmodi sunt magni morborum Paroxysmi, Incarcerationes, ipsiúsq; adeò mortis aggressiones; tamen etiam in his ejus conditio (suprà quàm dici potest) superior est, præquam ut alius quivis mortalis sit capax. Etenim quò magis hæc *externum hominem* urgeant, eò magis *internus* inflammatur accenditúrq; ad exercitium earum facultatum quæ maximè sanctæ sunt ac pretiosæ; & nullâ quidem indigentem admonitione (quanquam tam aptâ sanè ac appositâ quàm sit illa *Epicteti*, Νῦν ἐστιν ὁ ἀγὼν ϗ ἤδη πάρεστι τὰ Ὀλύμπια) ipsæ rerum circumstantiæ Christianum hunc *Athletam* ad exerendas omnes animæ vires & ad feliciter armis

Psalm. 37. 16. Prov. 16. 8.

armis utendum spiritualibus, quibus accinctus est in hunc diem Conflictationis, sine mora excitabunt. *Fides* enim & *Devotio* & experrectiores de *statu altero Meditationes* ità munient illius spiritus, animúmq; corroborabunt, ut in tota hac afflictione plusquam victor evasurus sit per virtutem Christi quæ eum ad omnia reddit idoneum. Et quò magìs hujus præsentis vitæ gaudia minuantur, tantò magis mens ejus defigetur in ea quæ sunt futura.

3. Brevis hæc subindicatio suffecerit ad ostendendum quàm unicuiq; vero Christiano ad hujus præsentis vitæ solatia in *privata* sua conditione utilis sit Christianitas. Verùm prætermittere non possum quin eam porrò utilitatem exponam quam *Communitas* hominum percipiet ex eo quòd veri facti sint Christiani. Ad quod equidem eò vehementiùs moveor quoniam quidam de Christianitate tanquam de Religione corporibus *Politicis* nunquam destinata, rebúsq; publicis admodum incommoda non dubitârunt pronunciare. Quasi Christiana *Humilitas*, *Carnis Mortificatio*, & *Tolerantia injuriarum* ità debilitaret gentem & effœminaret, ut eam æquè *inermem* redderet ac *innocentem*, armísq; infestantium Finitimorum ac ferocitati victrici proderet. *Charitatis* verò præcepta tam acriter inculcata manus omninò laxarent eorum qui ad laborandum satis robusti sint, itáq; totam terram Mendicis desidiosis implerent. Hujusmodi cavillationes malevoli quidam non solùm adversùs Religionem Christianam, ut opinor, sed adversùs omnem omninò Religionem quæ inordinatos eorum affectus coërcere possit, adinvenerunt & in vulgus sparserunt, sed in ignorantiæ propriæ detectionem magìs atq; ignominiæ, quàm ullius imperfectionis aut ineptitudinis in Christianitate quò minùs Religio esse possit florentissimorum Regnorum ac Rerumpublicarum quæ possunt constitui.

4. Ut propositis igitur Objectionibus respondeam. Equidem in primo loco cum ipsis agnoscam, Evangelium primariò, ad utilitates hujus vitæ non fuisse destinatum, nec habere in se Propositum ullum Politicum de rebus publicis administrandis, sed de efficiendis hominibus, in privata sua conditione, bonis ac beatis, & de formandis ipsorum animis in eam vitæ ac sanctitatis formam quæ eos maximè certos facere possit de illa lætitia ac gloria quæ verè credentibus in mundo altero sit reposita. Verùm intereà loci non possum quin simul adnotem, quantò manifestius est nullum Politicum mundanúmve Propositum esse in Evangelio, tantò esse evidentius nullam ipsi fraudem malúmve dolum subesse, nec technam ullam esse machinationémve *astuti* alicujus *Legislatoris*, sed sanctum, sincerum & infallibile Testimonium voluntatis Dei de vera via ad salutem, æternámq; Animarum humanarum felicitatem.

5. Cæterùm tametsi hoc ipsis tam liberè concesserim, nego tamen quicquam omninò esse in Religione Christiana, nisi quod non solùm cum felicitate Reipublicæ Regníve quod *reverà* factum sit Christianum consistat, sed eam maximoperè promoveat. Inanes enim verborum sonitus rerúmq; nomina nihil efficiunt. Itaq; affirmo, quòd quascunq; habere præcellentias aliæ Religiones existimari possunt ad sinceram obedientiam supremo Magistratui præstandam, & ad res bonâ fide transigendas inter homines privatos, (qui generalis est omnium Religionum scopus, quatenus corporibus *Politicis* inserviant) has certè habet Christianitas & ex fundamentis magìs evidentibus & indubitatis quàm ulla alia Religio cujusmodicunque. Quæ enim per universum terrarum orbem Religio est quæ eam demonstrationem exhibere potest vitæ futuræ, quam Christianitas in Resurrectione beati Servatoris, infallibili illo pignore immortalis felicitatis, omnibus suis sectatoribus exhibet? Veritas igitur Christianæ Religionis ritè repræsentata cùm tam irrefragabiliter *literatos* juxtà atq; *illiteratos* convincat, Cor ac conscientia non *Populi* solius sed etiam *Magistratûs* eò magìs indissolubiliter devincietur ad sua sibi officia mutuò præstanda. Cujus effectus est pax inviolabilis, & simul cum ea omnia ea vitæ solatia quæ optimæ Leges ac Regiminum formæ ad felicitandum quamlibet Nationem collineare prætendunt.

6. Immo addo porrò eas ipsas res quas illi contra Christianitatem objiciunt, tales esse, quæ si natio reverà evadat Christiana, efficacissimè omnium, Politici Regiminis fines sint promoturæ. Quorum is unus è præcipuis est, ut *mutuò nobis invicem opitulemur prout res nostræ efflagitaverint.* Quid autem ad hoc magìs conducere potest quàm *Charitas?* Neq; sanè ullum periculum est nè hæc mutuò nobis succurrendi propensio *communitatis Politicæ* studia ac conatus relaxaret, cùm curam eorum tantummodò lenitura sit demulsuráq; industriam, & excruciantem illam exemptura solicitudinem, quæ eos necessariò invadit qui nimis certo nôrunt, nisi ipsi se sustinere valuerint, fieri non posse quin pereant. Quæ rerum suarum desperatarum consideratio eos ad omnimodas fraudes technásq; compellit quibus seipsos possint conservare. Quæ quidem vitæ inconsolabilitas malæq; illius tentationes in Republica

lica verè *Christiana*, ac charitati proinde sincerè dedita, maturè præciduntur. Nec tamen desidia indè aletur increscétve, siquidem eadem Christiana animi temperies universos facit beneficiorum conferendi magìs cupidos quàm accipiendi, juxta generosum illud Servatoris dictum, *Beatius est dare quàm accipere.* *Act.* 20. 35.

7. Et quemadmodum extra controversiam est, quòd *Humilitas*, *Injuriarum Tolerantia*, atq; *enormium carnis cupiditatum Mortificatio* in Republica Christiana ad pacem certissimè tendunt fidelémq; Justitiæ administrationem in rebus omnibus (unde enim bella ac dissidia, violentia ac injustitia, nisi ab inordinatis carnis nostræ cupiditatibus, à superbia nimiæq; vindictæ cupidine?) ità etiam verissimum est, quòd nè minimo quidem momento nos magìs obnoxios reddant hostium Invasionibus, tanquam magìs ignavos indè ac pusillanimos factos. Debita enim cupiditatum carnis Castigatio corpus reddit magìs sanum, rerúmq; asperarum & laborum patiens, cùm è contrà luxuria ipsum putridum ac effœminatum faciat & morborum omni generi expositum. Et inscita sanè res est & planè ridicula existimare, Quòd *Humilitas* Christianos tam cicurata effectura sit animalcula, ut hostis eos pro libitu manu tollere possit de humo & quasi loculo impositos secum deportare. Etenim *Christiana Humilitas* in eo non consistit, quòd contenti simus in servitutem redigi ab hominibus, sed in non contemnendo alios, nec nobismetipsis quicquam arrogando, injustúmve Dominium quærendo in alios pro nostra voluntate ac libidine.

8. Nec certè *Patientia* erga injurias particulares Christianum omnino assuefacit ad remissiùs resistendum injusto patriæ suæ ac libertatis Invasori. Nam illud ipsum Principium, *Divinus* utiq; *Amor*, qui ad privatas injurias ferendas eum instigabat, quarum damnum faciliùs computare poterat, æquè vehementer eum urgebit ad repellendam publicam violentiam in Christi corpus ingruentem, qui chariores ipsi sunt quàm propriorum oculorum pupillæ, quorúmq; res, etiam ipsius judicio, tantum rem suam privatam excedit quantum eorum numerus personam suam singularem. Hujus amor igitur erga Christum qui pro ipso mortuus est, cujusq; causa tunc reverà periclitabitur; Hujus sincerus erga consocia sua membra affectus quibus moribundus eorum Dominus sacrum illud amoris mutui Legatum reliquit, ipsorum etiam animis id stupendo suo exemplo imprimens, qui cùm eis tot gradibus præstaret demisit se tamen ad ignominiosam & acerbam mortem crucis ut ipsi ardenter integréq; se invicem amarent, & si quando res tulerit, proprias suas vitas non hæsitarent deponere pro se invicem; Firma hujus fiducia in Providentia Divina specialíq; assistentia eorum qui bella ejus gerant; Hujus deniq; præsentis mundi moderatus amor, certáq; felicitatis fruendæ in altera vita statim post hujus perditionem, expectatio: Consideratio, inquam, harum rerum omnium ità milites Christianos armabit (sint in privatis suis moribus quàm mites humilésque, quàm agnini cicuréq; volueris) tantâ animositate ac fortitudine ut non possim quin præsagiam Benedictionem illam *Mosaicam* Incepta eorum semper esse comitaturam; *Ut quini utiq; centenos & centeni decies mille in fugam versarent.* *Eos enim* Jehovah *præcedet, eos Deus Israëlitarum colliget.* Quæ igitur natio cum tali populo, qualis hic, confligtari potest? Etenim neq; vis est nec consilium contra Omnipotentem. *Levit.* 26. 8. *Esai.* 52. 12.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. IX.

CAP. I.

1. Mysterii Pietatis *proprietates* derivativæ. 2. *Certum quendam modum* Obscuritatis Venerationem *gignere, nobis ab ipsis sensibus suggestum*; 3. *Confirmatúmq; omnium Religionum suffragiis, & à natura animi* reconditi reservatiq; *in hominibus illustratum.* 4. Ignorantia & Rusticitas *eorum hominum qui unamquamq; Divinam Scripturæ veritatem Objectum fore intellectûs sui* comprehensibile *expectant, etiam in ipsis* modis ac circumstantiis. 5. Repugnantias *nihilominùs è Religione excludi debere.* 6. Divinitatem Christi *ac Divini* Numinis Triunitatem *nihil* repugnantiæ *in se continere.*

1. Expedivimus jam quatuor primas *Mysterii Pietatis* proprietates, siquidem de illius *Obscuritate, Intelligibilitate,* de ejus *Veritate* ac *Utilitate* tractavimus. Supráque, ex his alias quatuor Proprietates oriri monuimus, (quas, si lubet, appellare poteris *Derivativas*) ut exempli causâ, Ex *Obscuritate* hujus Mysterii, illius oritur *Venerabilitas*; ex *Intelligibilitate, Communicabilitas*; è *Veritate, vis extorquendi Assensum*; & ex *Utilitate* deniq; *affectuosa* illius *Existimatio, zelúsq;* ac desiderium promovendi quantum possumus ejus cognitionem ac virtutem per totum terrarum Orbem. Restat igitur ut de his singulis aliquid dicamus sed quantâ possumus brevitate.

2. Debitum quendam *Obscuritatis* modum *venerabilius* Mysterium efficere, veritas est quæ nobis à multis Observationibus suggeritur. Quomodo *Umbræ* & *Silentium* ipsos sensus afficiant quilibet testificari potest qui non tam durâ rudiq; corporis contexturâ filóq; sit ut eum *crassa* solummodò & *vehementia* Objecta moveant. Is verò cujus sensus *passivi* magìs sunt ac *delicati*, quomodo, dum in aliquod umbrosum inviúmq; *nemus lucúmve* intrat, affectus sit, cujus arborum conferta densitas umbræq; multiplicatæ aspectum ejus prohibent ac spem unquam transeundi per omnia quæ in sacro illo solo crescunt, cum haud mediocri voluptate narrare potest: verùm quæ videt tanquam jucunda admodum atq; amœna approbat, & peculiarem interim percipit voluptatem ex divinatione illa confusa obscuráq; repræsentatione rerum illic videndarum, quò oculi ejus in præsens penetrare non possunt nec pedes appropinquare. *Silentium* etiam loci multùm ejus auget *solemnitatem*, in quo (quod rectè monet *Plutarchus*) *aliquid Profundi subest & Mysteriosi.* Atque sanè propter hanc ipsam causam Umbrositas Taciturnitásque noctis videtur, utplurimùm, perquam venerabile Objectum eis quorum sensus adeò acuti sunt ac subtiles ut omnimodas Naturæ mutationes facilè persentiscant sapidéq; dijudicent. Quæ quidem impressio Poëtæ imaginationem illâ descriptione ditavit,

Nóxq; tenebrarum specie reverenda tuarum.

3. Communia

3. Communia etiam omnium Religionum suffragia à nobis sunt quæ semper aliquid primo sanè aspectu haut ità facilè intelligibile affectârunt; Ipsarúmq; Templa ità extructa sunt, ut *Adyta* etiam sua haberent, hoc est, Locum aliquem magis sacrum & inaccessum. Et notare porrò possumus quòd sermo parcus, Animúsq; reconditus ac reservatus in homine, naturaliter ei conciliat reverentiam. Quippe quòd restat adhuc aliquid in eo impervium atq; inaccessibile, quod si cum aliis communicaret, honorem suum diminuere posset ac seipsum reddere magis despicabilem. Est enim humana natura admodum proclivis ad miram aliquam & majorem justo opinionem fovendam de eis rebus quas ignoret, & ad eas quas semel nôrit negligendas ac vili pendendas. Hi sunt fures illi qui lubenter domum relinquunt postquam omnem ex ea thesaurum exportaverint. Verùm expectatio perpetua honorem continuat atq; conservat. Et quid nostrâ refert, si fundum putei sit profunditatis immensurabilis, modò aqua quam indè exhaurimus pura sit ac salubris? Quamobrem illi qui pro absoluta perspicuitate ac claritate in omnibus Religionis articulis tantoperè contendunt, plus sanè *Rusticitatis* & *Inscitiæ* ostendunt quàm aut *subtilitatis Ingenii* aut *Judicii*, ipsorúmq; zelus non tam ex *veritatis* studio quàm ex *superbia* & inani gloria oritur, utpote qui animo id oppidò quàm iniquo ferunt, ut quicquam in *Pietatis Mysterio* eò usq; *mysticum* sit, ut ipsorum sibi nimiùm placens ratio illud *comprehendere* non valeat.

4. Perlubenter autem ex his quæro qui tantos se *Rationis* Magistros gerunt, quíq; sibi solis illum Titulum in rebus Religionis arrogant & usurpant, per quam facultatem nobis demonstrare possint Divina Oracula nullarum rerum mentionem nobis facere debere præterquam earum quæ *adæquata* sint *Intellectûs* nostri *Objecta*, adeò ut hærere nequeamus nec confundi in adnitendo modos & circumstantias *comprehendere* illius generalis veritatis quam nobis proponunt. Generalis enim illius propositio nobis utilis esse potest etiam tum cùm circumstantiarum curiositas nulli alii rei inserviat quàm fatuæ cuidam cupiditati fovendæ omnem deglutiendi veritatem quæ nobis sit obvia, & nobismetipsis postea magnificè efferendis in tam opimo spolio. Hæc autem dico obscurissimorum Articulorum nostræ Religionis gratiâ, de *Trinitate* scilicet *Divini Numinis Christiq;* *Divinitate*. Sacram enim Scripturam utrasq; affirmare abunde suprà demonstravi; cúmq; hæ Assertiones eâdem Autoritate nobis commendentur quâ universum novum Testamentum, quâ fronte committere possumus ut eas negare audeamus, & nosmetipsos interea Christianos profiteri? Adversarii enim nullam afferre possunt causam præter *modi* rei *Incomprehensibilitatem*. Quæ certè objectio admodum iniqua est & nugatoria.

Lib. 1. *cap.* 4. *sect.* 8, 9, 10 & *cap.* 5. *sect.* 1, 2, 3, &c.

Quod enim nobis per *Divinam Revelationem* communicatur æquè certum est ac sensus nostri. Verùm sensus nostri nos certos faciunt de ejusmodi rebus quas nulla facultas concipere possit quomodo tales sint, quales sensus nostri nobis eas esse præstant. Exempli causâ; Immediatam unionem materiæ cum materia, & facultatem quam habemus per voluntatem ac cogitationem movendi quodlibet corporis membrum; has res certò novimus esse, quæ tamen æquè *incomprehensibiles* sunt atq; eorum quicquam quæ Scriptura declaravit de *Deitatis Triunitate* vel *Divinitate Christi*. Ac proinde omnia eorum argumenta contra duos hos Articulos vana sunt ac invalida. Sufficit enim ut in fines illos utiles quorum mentionem sæpenumero feci, in Scriptura proponantur, verùm modo quodam magis obumbrato, obscuro & generali, siquidem hoc satis est ad illud Propositum ob quod proponuntur. Et si quis se tanto Mysterio concipiendo parem non invenerit, religiosâ hic statim admiratione humilíq; veneratione damnum resarciat. Quæ affectiones quidem hominem pium magis condecent quàm vehemens ac peremptoria rationis suæ opiniosæ prosecutio, & temeraria affectatio inspectandi in ea quæ Deo visum sit ab oculis suis abscondere. Quod æquè protervum est & agreste ac peplum nobili cuivis matronæ modestæve virgini earum etiam ingratiis per vim vultibus abripere.

5. Cæterùm ut nulla fraus fiat veritati, nec humanum genus omnibus incredibilibus fictionibus avarorum Sacerdotum, impiorúmq; Impostorum fabulis obnoxium relinquatur, magis accuratè jam præciséq; hanc nostram *Reverentiæ* præceptionem ad istiusmodi Religionis Articulos determinabimus, qui non ob rationem solummodò Divinæ Revelationis utilitatísq; ad laudabilem aliquem finem, sed ob eorum etiam immunitatem ab omni *repugnantia & incompossibilitate* nobis commendentur. Nam quantùm ad me equidem satis certus sum, Deum qui facultates nostras creavit, nihil nobis credendum unquam oblaturum esse quod post diligentissimam disquisitionem ipsis planè contradicat. Alioquin omnes Religiones perinde credibiles essent, Lunæq; exitus è manica *Mahometis* æquè tolerabilis narratio foret ac Historia *Jonæ*, qui

qui postquam tres dies & tres noctes in ventre Ceti mansisset, vivus dicitur exiisse. Quod tametsi *miraculosum* quidem sit, non est tamen *impossibile.*

6. Quamobrem Confidentiâ pronuncio quantâ possum maximâ, *Divinitatem Christi* & *Deitatis Triunitatem* quatenus de his Articulis Scriptura determinaverit, nullam in se habere *Repugnantiam* seu *Impossibilitatem.* Immò verò addo insuper, Quantùm ad symbolum *Athanasianum* (quod meo quidem judicio, in hoc Mysterio explicando satìs distinctum est & expressum, si modò certa quædam inibi verba sensu varientur secundùm eam latitudinem cujus non solùm capacia sunt sed quam etiam necesse est ea in hoc Symbolo habere) talem equidem ejus interpretationem conflari posse, contra quam vel captiosissima ratio nullam excogitare possit Cavillationem.

CAP. II.

1. *Quòd latitudo sensûs sit in verbis Symboli* Athanasiani, *quòdq; unus & unitas non idem ubiq; significent.* 2. *Similiter se rem habere in vocibus* Deus *&* Omnipotens. 3. *De voce* Æqualis, *& in quem finem tam distincta Deitatis cognitio Ecclesiæ communicata sit.* 4. *Quo sensu* Filius Spiritúsq; sanctus *Deus sint. Divinam Adorationem indubitatum eorum jus esse, sensúmq; esse* Symboli Athanasiani *satìs intelligibilem, talémq; qui nec* Polytheismum, *nec* Idololatriam *nec ullam omnino* Repugnantiam *involvat.* 5. *Nullam esse difficultatem in* Divinitate *Christi nisi quam Scholæ per falsas suas Notiones* Suppositi *&* Hypostaticæ Unionis *introduxerint.* 6. *Unionem* Christi *cum* æterno Verbo *nullam implicare contradictionem, & quàm legitimum is sit Divini cultûs Objectum.* 7. *Hujusce rei Applicatio ad* Judæos. 8. *Unio Christi cum Deo cum illa Angelorum comparata qui in veteri Testamento nomen* Jehovæ *gestabant.* 9. Rationabilitas *unionis Servatoris cum* æterno Verbo, *cúrq; cum illa Hypostasi distinctim ab aliis.*

1. JAM verò necessariò supponi hanc varietatis latitudinem in sensu aliquorum verborum *Symboli*, manifestum est ex eorum consensu qui hoc quidem Mysterium summa cum subtilitate & curiositate tractaverunt. Est enim planè impossibile ut aut illi aut alii quivis existiment totius *Triunitatis* Deitatem eodem sensu unam esse quo *Pater* per se solus consideratus, vel Filius Spiritúsve sanctus sic consideratus unus sit; Tunc enim cùm nihilo plus esset *unitatis* in singulis *Hypostasibus* quàm in tota *Trinitate*, unaquæq; Hypostasis foret *triuna*, quod nemo quisquam, opinor, asseret. Unde manifestò efficitur, latitudinem sensûs in vocibus *unus* & *unitas* admittendam esse in *Symbolo.*

2. Ad eundem modum quando *Pater* dicitur esse *omnipotens*, *Filius* omnipotens, & *Spiritus sanctus* omnipotens, manifestum est vocem *omnipotens* eundem non habere sensum in illis omnibus. *Pater* enim habet potentiam æternæ generationis *Filii*, & tam *Filius* quàm *Pater* æternæ emissionis Spiritûs: *Filius* verò non procedit à *Spiritu*, nec *Pater* à *Filio* generatur. Verùm *Spiritus Filiúsque*, qui ambo à *Patre* sunt, quàm infinitis vicibus creatum mundum dignitate antecedunt. Idémq; dici potest de voce *Deus*, per quem si illud intelligis quod absolutè omnium primum est, tali utiq; sensu ut reliqua omnia sint ab ipso ipsúmq; à nullo, nec *Filius* nec *Spiritus* præcisè sumpti *Deus* dici possunt juxta hanc significationem, siquidem *Pater* ab ipsis non est sed ipsi à Patre.

3. Ac proinde porrò manifestum est vocem *Æqualis* non intelligendam esse *Mathematicè* & absolutè, sed cum utili respectu ad nos. Quæ quidem clavis est quæ totum *Symboli* Mysterium facilè aperiat; Quod Deus mundo non communicavit ad nendas indè texendásve infructuosas Aranearum telas, sed Divinæ suæ gloriæ cognitionem tam explicitè nobis impertiit, ut distinctam Deitatis in *Triunitate* naturam intelligentes *Divinitatem Christi* eò faciliùs concipiamus, & quàm legitimum is sit Objectum Divini cultûs, & Adorationis. Etenim cùm *Humanitatis titulos* pertranseat ad *æternum Dei filium*, nè minimus quidem scrupulus subesse potest umbráve Idololatriæ in hujusmodi *cultu Divino.*

4. Nam *Filius* Deus est, *Spiritúsq;* sanctus Deus æquè ac *Pater*; hoc est, omnes tres sunt *Æterni*, *Omnipræsentes*, *Omniscientes*, & *Omnicreantes.* Ac proinde Divina Adoratio citra omnem Controversiam, toti *Trinitati* à *Creaturis* debetur. Nec ob hanc solummodo rationem, sed etiam ex eo quòd adeò perfectè *unum* sunt, eandémq;

eandémq; habeant indivisibilem Omnipræsentiam, atq; una integra propterea sint Deitas, una coæqualis Gloria & coæterna Majestas. Dico igitur hâc significationis latitudine semel admissâ, quæ & necessariò supponitur, talem erui posse Symboli *Athanasiani* sensum, contra quem nulla *Polytheismi* involutio, vel *Idololatriæ*, ulliúsve *Repugnantiæ* vel *Impossibilitatis* objici possit, & tamen finem hujus Mysterii in hujusmodi intelligibili Interpretatione ad plenum obtineri. Verùm talem Paraphrasin hoc in loco perficiendam in me non suscipiam. Atq; id in quo jam periculum feci, per modum *Tentaminis* potiùs factum intelligi volo Invitationisve ad alios ut ipsi vires suas experiantur, quàm definitæ Assertionis in tam profundo Articulo, qui humilem nostram admirationem requirit potiùs quàm disquisitionem curiosam. Sufficit sanè quòd quousq; Scriptura de hoc Articulo determinaverit, extra omnem exceptionem sit ac contradictionem.

5. *Divinitas Christi*, meo quidem judicio, facilius objectum est Fidei nostræ, quippe quæ æquè intelligibilis est atq; *unio Animæ* & *Corporis*. Nam ut ambo illa unum efficiunt hominem, ità Deus & homo unum efficiunt Christum, prout ipse *Athanasius* rem explicavit. Hoc *Scholæ* unionem *Hypostaticam* appellitant, quæ nullam in se habet perplexitatem nisi quâ ipsæ eam intricaverint. Omnis enim *substantia* ex seipsa substantia est *individua*. *Universalis* verò substantia non nisi Notio *Logica* quæ ex nostra multarum ejusdem naturæ substantiarum comparatione emergit. Neq; ulla omninò est substantia quin per debitas modificationes præparatorias capax fieri possit unionis cum alia aliqua individua substantia, hæq; *duæ* individuæ substantiæ *unà* sic queant integra substantia evadere. Quæ tamen non ità *una* sunt ut *duæ Numericæ* substantiæ esse desinant, quippe quæ non aliter dicuntur *una* esse, nec sunt, sat scio, aliter una, quàm per aptam unius *Unionem* cum altera. Quod nihil impedit quò minùs etiamnum sint, & certè si sunt, necesse est esse *duas*; nimirum, *Animam* meam *corpúsq;* etiamnum esse *hanc* individuam Animam atq; *hoc* individuum corpus, quamvis sint, quemadmodum appellitant, *Hypostaticè* unita. Conjunctionem enim solummodò arguit non substantiarum confusionem nec ullam deperditionem *Individualitatis* substantiarum ad hunc modum conjunctarum. Nulla enim substantia conjungi potest cum altera quin hæc individua maneat substantia, etiam ob eam ipsam causam quòd sit substantia, cùm quælibet substantia per se sit Individua, quemadmodum suprà monui, & tamen unibilis cum altera substantia; unde manifestum est Scholasticam *Suppositi* notionem merum esse delirium.

6. Ex quo facile est intelligere, *Humanitatem* Christi *æternúmq; Verbum Hypostaticè* posse uniri absq; omni repugnantia Rationi humanæ Scholarum nugis nondum adulteratæ, & utrasq; ipsorum interim *Hypostases* naturásve *individuas* integras manere. Cujus quidem rei sensibiliorem hanc exhibebo Repræsentationem. Supponamus immensum globum ex solido auro conflatum, exceptâ unicâ parvâ sectione quam argenteam supponemus. Hoc individuum aurum atq; hoc individuum argentum, individuum hoc aurum argentúmq; etiamnum permanentia, unum integrum globum constituunt, qui sanè globus dempto eorum alterutro, integer non est. Similiter se res habet in *Christo*, quippe quòd cùm ex secunda Trinitatis *Hypostasi* & humana illa Persona, (seu individua, si malles, natura) quæ *Hierosolymis* obversata est, constituatur, hæc individua natura humana illud *argentum* individuum est, alteráq; illud *aurum* individuum; verùm utraq; simul *unus* ille *Christus* cujus *Divinitatis Sphæra* omnia implet, cúmq; ubiq; præstò sit non potest quin legitimum sit objectum Orationum Invocationúmq; nostrarum, quemadmodum & *passiva Christi humanitas* fulcrum fidei nostræ atq; confidentiæ per acerbam suam *Passionem* assiduámq; *Intercessionem* apud Deum.

7. Quæ igitur superstitio subesse potest, minimáve Idololatriæ suspicio in dirigendis orationibus nostris ad Christum, modò de eo cogitemus ad quem preces nostras dirigimus? Nam æterna Deitas immenso suo splendore in hoc Devotionis objecto ità omnia obruit ut mens nostra tota ferè in Deum ipsum feratur, quanquam cum debita honoris reflexione in personam Servatoris, virtute cujus *Mortis* & *Intercessionis* nostros accessus facimus ad Deum. Quæ quidem veritas etiam à *Judæo* recipi possit absq; omni scrupulo, modò meminerit quanta cum devotione atq; humilitate ipsorum Patres Angelorum præsentiam * adoraverint. Quibus in eorum Lege *Jehovah* nomen Dei sanctissimum etiam attribuitur. Et si Angelus qui personam solummodò Dei sustinet per modum Legationis, hunc Divinum habet honorem, quantò magis is debetur Christo qui *Jehovah* est non solùm Titulo externóve munere sed reali unione cum *æterno Filio* Dei, quem *Platonici* in sua Triade τὸ ὂν appellant, quod idem *Græcè* quod *Jehovah Hebraicè* sonat.

* *Exod.* 34. 8. *Gen. c.* 18. & 19. *Exod. c* 3. 14. 32 & 34.

8. Verùm

8. Verùm si adeò extraordinariam illic fuisse Angelorum unionem cum Deo, ubi tam sanctum nomen illis attribuitur, imaginari velint (quæ non inscita est defensio) ut ejusmodi raptu suspensorio abrepti essent quo propriarum suarum *Personalitatum* sensum perdiderint totiq; actuati fuerint à Deo, qui eis uteretur eodem planè cum imperio quo animæ nostræ propriis suis corporibus; hæc tamen duplici nomine inferior esse potest illâ unione quæ est inter *Humanitatem Christi* & *Æternum Verbum*. Nam primò fieri potest ut ejusdem non sit Generis, sed tantò fortean differat quantò *spiritûs* unio cum corpore vitâ casso ab unione humanæ Animæ cum sano vivóq; corpore. Et deinde si admitti possit quòd principium aliquod excitetur & expergiscatur modóve quovis inseratur Angeli Essentiæ, quò realem habere possit vitalémq; unionem cum Deo; tamen cùm hæc temporaria tantummodò sit, cum perlonga illa ac durabili *Messiæ* unione non est profectò conferenda. Nec certè Angeli præsentia visibilis eum magis idoneum Divini cultûs objectum reddit quàm est Christus. Christus enim secundùm excellentiorem suam magísq; adorabilem naturam, præsens est ubique. Vide *Castalionem* in Cap. 3. *Exodi*: Unde fortean hæc controversia rectiùs tutiúsq; possit dirimi.

9. Concludo igitur *Divinitatem Christi* humanæ rationi non repugnare; realem illius intelligo Physicámque, si ità fas sit loqui, cum *Æterno Verbo* unionem. Etenim cùm hoc ipsum *Verbum* sive *æterna Sapientia* esset per quam Deus creavit omnia, equidem res admodum decora est & congrua ut insigne illud instrumentum instaurandi tam nobilem partem Creationis quàm sit homo, particulariter cum λόγῳ sive *Æterno Verbo* sit unitum. Nec tam difficile est conceptu, quomodo particulariter immediatéq; cum hac *Hypostasi* uniri possit, nec tamen cum alteris duabus, etiam ex eo quod in Natura observamus. Nam & facultates animæ in eadem animæ parte residentes possunt, prout pars corporis attemperatur vel modificatur, aliæ se *exerere* in dicta parte, aliæ *silere*, nullámve actuationem in eam exercere. Estq; porrò evidens, tametsi sanctus *Dei Spiritus*, *Spiritûsq; Naturæ* ubiq; præsentes sint in mundo & in eisdem planè spacii punctis jaceant, actiones tamen ipsorum, applicationes, colligationésve cum rebus admodum esse distinctas. *Spiritus* enim *Naturæ* materiam tantùm prehendit, crassiora corpora deorsum Terræ centrum versùs dejiciens, ac vegetabilia omnia efformans in eam Pulchritudinis varietatem quam in ipsis deprehendimus, non agit verò omninò in animos spiritúsve nostros *Illuminatione* ullâ *divinâ*, non certè magis quàm *Spiritus sanctus* immiscet se, suámve dat operam depellendis lapidibus deorsum vel diffractis tegulis ab ædium culmine deturbandis. Quæ quidem res si rectè perpendantur sciteq; excutiantur, hoc Mysterium satis intelligibile reddet eis qui idonei sunt ad hujusmodi speculationes obeundas. Adeò ut nihil opus sit quicquam superaddere, cùm jam ultrà quàm intenderam progressus sim, per zelum utiq; contra *Fraudem* quorundam & *Imprudentiam* aliorum, qui tam confidenter affirmant quosdam Christianæ Religionis Articulos non solùm *obscuros* esse (quod lubens agnosco, Religionémq nostram eò fieri *venerabiliorem*) sed & *rationi repugnare*, quod omninò nego, ostendámq; suo loco funestas tam temerariæ Assertionis consequentias.

CAP. III.

1. *Quòd* Communicabilitas *Christianæ Religionis ejus* Rationabilitatem *innuit*. 2. *Recta methodus* communicandi *Christianum Mysterium*. 3, 4. *Exemplum breve illius methodi*. 5. *Ulterior illius continuatio*. 6. *Quomodo* Mystagogus *gerere se debeat erga magis tardos vel illiteratos*. 7. *Periculum demittendi Evangelium ad tarditatem vel exiguitatem cujuslibet imbecillis Ingenii*.

1. SEcunda Mysterii Pietatis *Proprietas Derivativa* est *Communicabilitas*. Nam ex eo quòd *Intelligibile* est, fit etiam *Communicabile*. Unde porrò apparet quam ego *Communicationem* intelligam; non talem utiq; quæ Picis Psittacisve competat, id est, verborum strepitum phrasiumve quas vel aves istæ, nobis præeuntibus, possint repetere, sed *rationalem* impertitionem quâ humano intellectui de veris fidei nostræ Fundamentis satisfiat. Hoc certè officio veterum Christianorum conscientia onerabatur, quemadmodum constat ex 1 Pet. cap. 3. v. 15. *Estote autem semper parati ad respondendum*

respondendum cuilibet petenti rationem ejus spei quæ in vobis est cum Lenitate & Reverentia. Ἕτοιμοι πρὸς ἀπολογίαν παντὶ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον. Quòd si *ratio* fidei nostræ à nobis petitur, ipseq; Apostolus nos jubet petenti respondere, proculdubiò is nullius *Irrationabilitatis* conscius erat quæ in fide esset Christiana suis quidem temporibus. Illud verò arguti illius Patris Ecclesiæ, *Credo quia impossibile*, quomodocunq; *Respondenti* placere potuerit, nunquam profectò potuit satisfacere *Opponenti.* Hoc enim non inveniretur ἀπολογία καὶ βεβαίωσις τοῦ εὐαγγελίου, ut S. *Paulus* loquitur, *Defensio & Confirmatio Evangelii*, sed potiùs illius expositio derisioni & contemptui. Is enim qui *impossibilia* in sua Religione agnoscit, causam deserit ante disceptationem; totúmq; id semel concedit Adversario pro quo ille tantoperè contenderet, nempe Religionem ejus nihil aliud esse quàm *Fictionem* quandam vel *Ineptiam.* Philip. 1. 7.

2. *Intelligibilitatem* igitur *Communicationem* præcedere oportet apud eum qui Mysterium communicat cum altero, eò usq; quò par esse putet illud communicare. Alioqui si linguæ semel licentiam permiserit præcurrendi intellectum, quam spem is habere poterit ab altero se intellectum iri qui nec ipse intelligit quæ dicit? Unde nisi in *stultum* aliquem inciderit, necesse erit ut ipse *talis* reperiatur, habeatúrve pro *Impostore* vel *Maniaco.* Tam parùm futurum est ædificationis in hujusmodi sermonibus.

Verùm si quis reverà prudens esse velit Christianæ Religionis *Mystagogus*, eum certè non solùm dare operam oportet ut nihil de Mysterio pronunciet quod ipsi non sit intelligibile, sed etiam admodum circumspectè cavere nè quicquam cuiquam effutiat cujus non sit capax. Ac proinde si rectâ Methodo uti velit, *incipere* debet à talibus quæ facillima sint intellectu, maximéq; omnium demonstrabilia, & certissima prætерea pignora illius felicitatis quam illi expectant, qui Christianitatem sincerè fervidéq; amplecti cupiunt.

3. Exempli causâ; Declarare debent, Christum Messiam *esse*, *expectatum olim à* Judæis, *quanquam ab eisdem rejectum postquam venerat. Eum* Dei *esse* filium *miraculosè è virgine genitum: Sacrificium fuisse pro peccato, & ignominiosam crucis mortem sustinuisse nostri causâ: Resurrexisse tertio Die è mortuis & visibiliter in cælos ascendisse, & expectari indè rediturum tanquam Judicem vivorum ac mortuorum; eósq; tunc qui in eum credunt coronandos esse summâ gloriâ ac immortalitate, corporibus eorum humilibus in cælestis ejus corporis similitudinem commutatis: Resurrectionémq; Christi manifestum esse pignus hujus Divini propositi, nos æternâ utiq; vitâ remunerandi.* Hujusmodi sanè primo loco *communicanda* sunt ac proponenda, quippe quæ humanum intellectum vel imaginationem nullâ concipiendi difficultate vexant aut fatigant, & tamen tam mirabilia sunt ut vel attentissimam nostram animadversionem inquisitionémq; acerrimam elicere possint quò nobis de ipsorum veritate satisfiat.

4. Quæstionis igitur terminis tam facilè intellectis proximo loco expectandum est ut *veritatis narrationis evidentia* demonstretur; Quod è perspicuis in veteri Testamento vaticiniis de Adventu *Messiæ* déq; eis quæ is aut facturus esset aut passurus, effici oportet, & ex solida demonstratione quòd Historia Christi in Evangeliis reliquísq; novi Testamenti scriptis incorrupta sit & authentica. Postea verò ordinatè & gradatim ducendi sunt ad eas res quæ magis obscuræ sunt ac mysteriosæ, & tamen patienti ritéq; præparato animo & veræ & intelligibiles. Nam tametsi res quædam in Christianitate *obscuræ* esse possint; tamen quousq; Scripturæ de ipsis quicquam definiverint, sunt & *intelligibiles* & *veræ.* Adeò ut *Veritas* & *Intelligibilitas* in unaquaq; legitima parte sit Christianitatis, saltem eis qui intellectum suum habent rationalibus speculationibus exercitatum. Quantùm verò ad illos quos ingenii tarditas vitæve ratio minùs idoneos reddiderit ad meditationes subtiles & obscuras, ii profectò tutâ adhæsione *exemplo sanorum dictorum* in Scripturis tradito contenti esse debent.

5. E quibus satis luculentè erudiri possunt de *Divinitate Personæ Christi*, ex eo quòd illìc legunt eum vocibus de cœlo filium Dei fuisse declaratum: Eum à viro non esse genitum sed per inumbrationem Spiritûs Altissimi: Talia eum miracula edidisse quæ verum Dei filium condecerent, quippe quæ planè excedebant naturæ potestatem: In eo *habitâsse plenitudinem Deitatis corporaliter*, cùm in Templo *Judæorum* typicè tantùm habitaret. Ac proinde multò majorem rationem esse ut *Christianorum* orationes dirigerentur ad *Christum* quàm *Judæorum* ad Templum *Hierosolymis*, versùs quod Deo supplicantes semper venerabantur etiam tunc cùm longè ab eo distarent. *Verbum* denique dici *carnem factum esse*, illud ipsum scilicet verbum *quod erat in principio apud Deum, quando omnia creabantur, atq; verbum hoc Deum* Apoc. 21. 22. Joban. 1. 14.

 fuisse,

1 Tim. 3. 16. *fuisse, Deúmque manifestatum esse in carne* per Christi adventum in Mundum.

6. Quòd hæc reverà ità se habent, ipsa Scripturarum Autoritas satis nobis demonstrat. Quantùm verò ad eos qui *Metaphysicis* speculationibus inexercitati sint, & nè unionem quidem propriæ suæ animæ atq; corporis consideraverint, fandóve quicquam unquam de distinctione *Reali* ac *Formali* inaudiverint, aliisq; præcisis determinatisq; Notionibus quæ ad magis expressam intellectionem tam sublimium speculationum quàm est *conjunctio Divinitatis* & *Humanitatis Christi*, *Numinisq; Divini Triunitas*, requiruntur; optima profectò monita quæ *Mystagogus* ipsis dare poterit, hujusmodi sunt; Debere utiq; eos suæ scientiæ defectum humiliori Adoratione supplere; Deum ex immensa sua bonitate Mysteria hæc mundo ad usum impertivisse non ad curiosam spinosámq; speculationem; támq; modestè de seipsis eos sentire oportere ut non statim id aliùs cujuslibet captum excedere statuant, quod ipsi in præsens non possunt intelligere.

7. Veritatem Evangelii rem esse stabilem & immutabilem, non alterandam mutandámve pro variis humanorum captuum gradibus, &, si nihil exhiberetur fidei nostræ præterquam quod omnes affirmaturi sint se planè plenéq; concipere, Religionem certè tandem ad nihilum prorsus redactum iri. Neq; enim hîc subsistent, limitésve sibi ponent, in rejectione nimirum *Divinitatis Christi* & *Triunitatis* in *Deitate*; sed & notiones *Angelorum* & *Spirituum* ac *immaterialis* Animæ, omniúmq; deniq; rerum quarumcunq; *reverà spiritualium*, ità *incomprehensibiles* quibusdam apparebunt, ut Religio tandem ad æquè abjectum rerum ordinem atq; sunt *corpus* & *materia*, deturbanda sit, nullum alium inventura Objectum præterquam *mundum visibilem*. Et tunc *Sol Stellæq;* maxima omnium erunt Numina. Atq; sic aut antiqua superstitio Paganica aut purus putus Atheismus in illius locum succedet.

CAP. IV.

1. *Christianum* Mystagogum *quomodo porrò oporteat se gerere in* communicanda *Evangelii veritate.* 2. *Maximam eum curam adhibere debere nè quid loquatur quod ad* vitam *ac* pietatem *sit inutile.* 3. *Zeli erratici quorundam vanorum* Boanergium *hujus seculi justa Reprehensio.* 4. *Abusum* Ministerii *ad subvertendos præcipuos Evangelii fines ejus perpetuationem in discrimen posse adducere.* 5. *Quemlibet ardorem zelúmve* Ministerium vivum *non constituere.*

1. Hujusmodi responsum aliquod, prudens peritúsq; Mysterii Christianitatis *Communicator* illi dabit qui rationem suæ fidei ab ipso requisiverit, suum

1 Pet. 3. 15. sensum de singulis aperiens μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου cum *lenitate* & *timore*, ut loquitur S. *Petrus*, hoc est, cum *patientia* & *mansuetudine* erga eum quem instruit, & *sancta cum observantia* & *reverentia* erga Deum cujus aliquo modo Legatus est, ac proinde summam operam adhibere debet nè quid in mandato sibi nuncio erret, néve quicquam de suo intermisceat cujus nullam sibi datam habeat potestatem eloquendi, néve veritatem distorqueat præ timore vel favore, nec seipsum ob levitatem ullam affectatámve vanitatem in stylo verbísve, quæ argumentum tanti momenti dedecuerint, reddat suspectum. Nam Ingenii concinnitas eloquentiáq; meditata aurem quidem ad tempus titillare potest ad morem cantilenæ Musicæ dum peritè contatur; *fidelis* verò ac *seria* ponderosissimarum Religionis nostræ partium Declaratio cor audientis vulnerabit, ipsámq; adeò animam captivam ducet in obedientiam Christi.

2. Verùm præter cætera, is qui vel de suo consilio aggreditur, vel meliori quopiam jure ad hoc munus vocatur, semper sibi ante oculos proponat *Utilitatem* Mysterii cui communicando allaborat, eandem reminiscens *universalem* illius esse *proprietatem*; quódque, si quando cum ipsius sive incuria sive curiositas in speculationes *inutiles* transvexerit, extra viam proculdubio vagatus sit, humanásq; jam communicet Inventiones quæ ad Christi Evangelium nihil pertinent; nec gregem quidem nunc sincero verbi *lacte* pascat, sed salsugineo cerebri alicujus plus justo fervefacti *sudore*. Hic maximè communis maximéq; periculosus error est qui in hac functione solet observari; tanquam si ars ipsorum ac facultas nihil esset aliud nisi ejusmodi verborum per horas aliquot integras ejulatio, quorum nè unum quidem

dem dirigatur intendatúrve in metam scopúmve Evangelii, quæ extirpatio est peccati Regníq; Diaboli demolitio.

3. Et tamen res profectò mira est, quantum observare liceat zelum ac ardorem quámq; turbinosum strepitum audire horum *Boanergium*, horum *filiorum tonitrui*, tanquam si quælibet sententia ignis esset ac fulgur de cœlo contra Peccati Satanæq; munimenta, omnémq; cogitationem redacturi essent ad obediendum Christo, qui in mundum venit ut *redimeret nos ab omni iniquitate*, *Ecclesiámq; sibi compararet puram, sanctam & incontaminatum*, *absq; omni labe ac macula*. Qui finis tamen nihilominus non solùm non intenditur sed nimis sæpe oppugnatur supplantatúrq; Hypocriticis Insinuationibus aut *Supervacuitatis* harum rerum aut earundem *Impossibilitatis*. Et nè longum faciam, maxima ex parte tam parùm sibi constat ipsorum Dissertatio, ut nesciat profectò quispiam quid sibi velint: Verùm haud absimile est atq; si quis canes leporarios in agrum introduceret eósq; laxaret cum clamore, cùm tamen nulla coram ipsis sit præda. Qui strepitus tametsi efficere possit ut exultim se moveant ad tempus attentéq; in omnes partes circumspiciant, statim tamen deprehendent suâ nihil interesse, cùm in ipsorum conspectu non sit quod prosequantur.

4. Quòd si exhortari velint *ad sequendam pacem & sanctitatem sine qua nemo Dominum videbit*, hoc certè studium nostrum ac conatum meritò possit excitare, ut qui notus est certúsq; Evangelii prædicandi scopus. Veruntamen si nullum hujusmodi finem in eo deprehendimus, ipsíq; proinde cæco impetu contraimus vilíq; pendimus *diluculum* Diei Justitiæ, qui tandem in terrarum orbem elucescet, ad lætificandas habitationes Christianorum reddendámq; Orbem Christianum Terram Gaudii & Pacis; Deíq; populum exanimamus portentosas enarrando Historias de filiis *Anak* invictis illis *Gigantibus*, cùm tamen nihil sit adeò difficile nedum invincibile vero *Josuæ*, Domino utiq; *Jesu*, *Sapientiæ* ac *Potentiæ* Dei. Equidem verendum est nè hanc functionem, quæ à Deo ad munimentum adversùs peccatum destinata est, si per imperitum zelum propugnaculum fiat Injustitiæ, nè eam, inquam, diruat Deus atq; amoveat tanquam murum Horti ruinosum, cujus segnia rudera lapidésq; in innocuas herbas floresq; subinde decidentes eos suffocant atq; enecant, vel tanquam vetustam aridámq; sepem, quæ viviradicibus jam adultis, evellenda est funditùs & auferenda.

5. Cæterùm, si opus Domini fideliter sequi velimus & secundùm Evangelii propositum, nosmetipsi tandem è *viviradicum* numero erimus, vivíq; lapides evademus sustinentes alii alios in templo Dei. Et verò nè illi qui nondum ad hunc modum vivificati sunt, se tamen sic esse propter extraordinariam suam promptitudinem ac vivacitatem existimare præsumant; non possum me abstinere quin pronunciem hanc vitam de qua loquor nullum esse æstum ardorémve naturalem, nec ulla externa illius effecta. Nec *vivum* illud esse *Ministerium* juxta hunc sensum, quod maximam zeli speciem præ se fert. Nam notissima profectò res est, *Medicinam frigefactivam in jusculo admodum calido ministrari posse.* Atq; equidem usu venire nimis quàm proclive est, ut quæ ardore æstúq; traduntur quàm fieri potest maximo, in auditorum mentes semel recepta, tantùm absint à calefaciendo ipsos postea animandóve ad sanctitatem veram ac justitiam, ut omne ejus è contrà desiderium in ipsis extinguant. Quod tamen non minus crimen est quàm suffocatio *vitæ Divinæ* in mundo quantum in nobis est, Regníq; Christi in terris supplantatio. Hæc profectò non potui quin notarem de *Communicatione* Evangelii, ut quæ in insignes usus & *Auditori* pariter ac *Doctori* inserviunt, quò nimirum nec alter ipse se fallat, nec alter ab ipso fallatur.

CAP.

CAP. V.

1. Fidei Historicæ *natura.* 2. Fidem *veram ac salvificam propriè* Fœdus *esse*; *déq; variis significationibus vocis* διαθήκη. 3. *In quo* Lex *&* Fœdus *conveniant.* 4, 5. *In quo* Fœdus *&* Testamentum *conveniant.* 6. *Quòd Ecclesia Doctrinam Christi appellare poterat vel* Novam Legem *vel* Novum Fœdus. 7. *Quare appellata sit* διαθήκη *potiùs quàm* Νόμος. *Prima ratio.* 8. *Aliæ ejus rei rationes.* 9. *Occasio reddendi* τὴν καινὴν διαθήκην, Novum Testamentum.

1. TErtia *Derivativa Proprietas* hujus Mysterii, *vis est eliciendi Assensum*, quæ oritur ex manifesta claritate veritatis Evangelii. Hic *Assensus* qui communis est omnibus manifestis veritatibus cuicuimodi sint Naturæ, *Divino* huic *Mysterio* propriè applicatus, *Fides* appellatur: Atq; hæc *Fides* in personis, quarum nihil interest, in *Angelis* putà vel *Dæmonibus*, (quibus Evangelium fortean non omnino intenditur, & qui tamen verum illud esse credunt, saltem *Angeli* boni) atq; in eis etiam personis quarum interest Evangelium recipere, nec tamen illud volunt amplecti quanquam verum esse credunt (si modò tales sunt qui sic effici possunt) in his, inquam, *Fides* hæc vulgò appellatur *Fides Historica*. Haud dissimiliter atq; cùm quis plenè intellexerit quempiam prædium pagúmve hoc vel illo pretio emisse, hæc in ipso *Historica* est *cognitio*, potéstq; ad unguem totam rei transactionem enarrare, credítq; omnia sic facta esse; verùm intereà loci is nullum illìc jus habet, ut qui profitetur se aut noluisse aut non potuisse hujusmodi conditionibus contrahere. Talis est *Fides Historica*, quæ sola nihil omnino nobis prodest ad salutem, nec ullum nobis jus partémve acquirit in Regno cœlorum.

2. Quòd si ex hac *Fide* ac *cognitione*, nos seriò acceptamus amplexamúrq; *Evangelii conditiones*, hæc certè *salvifica Fides* evadit, nec Cognitio *Fidésve* merè *Historica* est sed *Fœdus*. Cujus pacta ac promissa luculentè in *Novo* comprehenduntur *Testamento*, quemadmodum è Tralatione Latina illud vulgò appellamus. Verùm Græca Inscriptio est ἡ καινὴ διαθήκη, quod rectiùs reddi potest, *Novum Fœdus*, sed potest etiam præterea exponi *Nova Lex*. Tantæ enim latitudinis est significatio vocis Διαθήκη, cùm & *Legem*, *Fœdus* & *Testamentum* denotet, prout *Hugo Grotius* observavit è *Platone*, *Aristophane* & *Isocrate*.

Vide Grot. in Inscriptionem Novi Testamenti.

3. Et meritò sanè hæc tria juris genera sub una veniunt communi notione ac nomine Διαθήκη, si convenientiam & affinitatem quam inter se habent consideremus. Primùm enim *Lex* & *Fœdus* conveniunt in *Sanctione*, *Fœdera* præsertim *publica*, quæ olim facta erant pecudis alicujus mactatione. Unde *Sanctio* à *sanguine* est, à sanguine scilicet Sacrificii. Quam ob causam etiam Doctores *Hebræorum* ברית à ברא *succidere* sine omni hæsitatione deducunt, ut *Latini* fœdus à *feriendo*. Unde & ipsa phrasis *feriendi Fœdus* ità obvia est tum apud *Hebræos* tum etiam apud *Græcos Latinósq;* autores. Quòd *Sanctio* sit in *Legibus* æquè ac in *Pactis publicis* ac *Fœderibus* ex eo manifestum est, quòd *Sanguis Transgressoris Legi* debet satisfacere. *In legibus* Sanctio *dicitur ea pars*, inquit *Grotius*, *quæ sanguinem delinquentis Legi consecrat.*

4. Rursus, *Lex* & *Testamentum* hoc habent commune, quòd neutra sint absq; *sponsione* vel contractu. *Nam & hæres, eo ipso quòd hæres est, præstare debet factum defuncti; & subjectus alterius imperio, eo ipso quòd subjectus est, ejusdem legibus parere debet*, quemadmodum idem Author nos monet.

5. Postremò, *Fœdus* & *Testamentum* in hoc conveniunt, quòd initio integrum est homini pacisci vel non pacisci, & similiter administrationem obire, hæreditatémve hanc vel illam adire vel non adire. Sed non semper homini integrum est hujus vel illius imperio subjici vel non subjici, siquidem subjectio inevitabiliter in quempiam descendere potest, tanquam talibus parentibus prognatum, atq; in talis Principis jurisdictione.

6. Ex hac distincta intellectione harum diversarum significationum vocis διαθήκη, quænam ex illis Naturæ Evangelii aptissimè conveniat faciliùs judicare possumus, sapientiámq; Antiquorum observare in eligendo hanc Inscriptionem præ qualibet alia. Poterant enim τὸν καινὸν Νόμον appellare, duplicem eò habentes invitationem. Primò enim *Judæi Pentateuchum* suum ut & reliquos suos libros sacræ Scripturæ תורה appellabant, hoc est, Νόμον. Et Doctrina Christiana ità etiam nuncupatur à

Paulo

Paulo & *Jacobo*, Galat. 6. *Alii aliorum onera portate, atq; ita Christi lege perfungimini.* Et Jacob. 2. *Si quidem Legi paretis regiæ quæ sic literis est prodita, Alterum ut teipsum diligito; rectè facitis.* Poterant etiam Inscriptionem facere ὁ καινὸ συνθήκη, cujus determinatus sensus futurus fuisset, *Novum fœdus*; Hoc verò specialem illum sensum vocis διαθήκη ad quem Author ad *Hebræos* alludit, occultâsset, cap. 9. v. 17.

7. Sed enim illi διαθήκην potiùs appellaverunt quàm Νόμον, Primò, quia videntur ab ipso Christo non obscurè moneri ut sic Evangelium nuncuparent. Matth. 26. 28. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, *Hic est enim sanguis meus novi Fœderis.* Idem etiam legere est apud *Marcum* atq; *Lucam*. Adeò ut cùm *sanguinis* hic fiat mentio, *sanctio* propriè sic dicta, quæ res est in natura fœderis maximè conspicua, manifestò se prodat. Authórq; ad *Hebræos* accuratiùs pleniúsq; hoc argumentum prosequitur cap. 7, 8 & 9. ubi vers. 19. Christi sanguinem cum sanguine fœderis à Deo cum *Judæis* facti planè comparat. *Effusus enim omnia mandata ex Lege* Moses *universo populo, sumpto vitulorum & hircorum sanguine cum aqua & lana coccina ac hyssopo, ipsum librum & universum populum conspersit, dicens; Hic est sanguis Testamenti quod ad vos mandavit Deus.* Quo quidem cum sanguine Testamenti fœderisve *Judaici*, perpetuò ad finem usq; capitis, sacrificium Christi comparat, & pretiosi illius sanguinis effusionem, quando pacificum fœdus feriebat cum Deo in Remissionem peccatorum universi Generis humani. Exod. 24. 8.

8. Altera ratio cur διαθήκην appellaverint potiùs quàm Νόμον est, quia hæc Inscriptio planiùs nobis suavem illam Dei Omnipotentis condescensionem insinuat singularémq; Bonitatem in Evangelio, qui Christum mittendo non egit nobiscum jure summo, nec imperiosè nos tractat ac minaciter, ut severi solent *Legislatores*, sed mansuetè clementérq; ad instar eorum qui benigno quodam modo ac familiari inter se paciscuntur. Sacríq; Scriptores tantùm absunt ab ullam notabilem præbendo occasionem Νόμου nomine insigniendi Evangelium, ut *Legi* quasi datâ operâ frequenter illud opponant. Et si quando illi Titulum istum attribuunt, fit sanè utplurimum non sine aliquo emollienti mitigantíve adjectamento, ut quando vocant *Legem fidei* non operum, & *Legem Libertatis*, Jacob. 1. 25. Adeò ut videamus sufficientem subesse causam cur, tametsi *Judæi Pentateuchum* suum aliáq; scripta sacra תורה appellaverint, primitiva tamen Ecclesia scripta Evangelica appellaret διαθήκην, *Fœdus*, cùm & *Testamentum* præterea sæpenumero significet, ad quod Author ad *Hebræos* alludit, cap. 9. 17. quod quàm proximè etiam accedit ad naturam fœderis, ubi quis conditionaliter Hæres constituitur.

9. Ipse igitur Titulus Voluminis illius Authentici Religionis nostræ generalem aliquam ejus Naturæ notitiam nobis ministrat, nempe si aptè è *Græco* fuisset translatus. Verùm Christiani *Latini* tam in *Veteri* Testamento quàm in *Novo*, cùm semper reddiderint διαθήκην *Testamentum* (etiam ubi διαθήκη Θεοῦ nominatur, quemadmodum *Grotius* notavit, cùm Deus tamen mori nesciat, nec proinde unquam occasionem habiturus sit Testamentum conscribendi ultimámve suam voluntatem) Translatoribus nostris *Anglicanis* aliisque, opinor, quamplurimis, se, in hujus libri Titulo, sequendi Occasionem dederunt, reddendíq; *Testamentum* potiùs quàm *Fœdus*: per quod tamen *Fœdus* reverà est intelligendum. Alioqui si Voluntas ultima vel *Testamentum* hîc intelligatur, quemnam obsecro sensum *Vetus* præ se feret *Testamentum*?

CAP. VI.

1. Vetera *fuisse* Fœdera *plura uno.* 2. *Quodnam* vetus *illud* fœdus *esset à quo* novum *distinguitur, cuive speciatim opponatur, cum brevi significatione discriminis eorum.* 3, 4. *Objectio adversùs datum eorum discrimen, cum Responso.* 5. *Ratio cur secundum fœdus non facilè frangatur.* 6. *Ponderosam* secundi Fœderis *considerationem autorem ad ampliorem totius argumenti deductionem è S.* Paulo *instituendam urgere.*

1. IN genere igitur Religio nostra Christiana *Fœdus* est, cujus conditiones pactáve particularia in illis libris comprehenduntur, quod *Novum* vulgò appellamus *Testamentum*, quod meliùs significantiúsq; redderetur *Fœdus Novum*. Cujus naturam

ram tam commodè intelligere non possumus nisi ad *vetus* retrò *fœdus* respectando quod *novum* præcessit, cujúsq; mentio fit in Scripturis; cúmq; plura uno sint, notando cuinam præcipuè ex illis *novum* hoc *Fœdus* opponatur. Mentionem fieri plurium uno fœderum manifestum est ex *Ephes.* 2. 12. Et speciatim Circumcisio in libris *Mosis* ac Prophetarum vocatur ברית κατ' ἐξοχὴν, & διαθήκη in *Instrumento novo*, Act. 7. 8. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς, *Initq; Deus cum* Abrahamo *fœdus circumcisionis.*

2. Sed enimvero illud unum eminentissimum maximéq; formale ac solenne Fœdus quod Deus pepigit cum filiis *Israëlis*, illud inchoans quidem in ipsorum exitu ex *Ægypto*, consummans verò in *Sinai* Monte *Arabiæ*, hoc proculdubio *vetus* illud *Fœdus* est ad quod præcipuè illi respexerunt qui Religionem nostram *novum Fœdus* nuncupârunt. Quod profectò fecerunt satis grandi suffulti Autoritate, Prophetâ
v. 31, 32. *Jeremiâ* hac in re ipsis præeunte, c. 31. *Tempus erit, inquit* Jehovah, *cùm feriam cum* Israëlitica Judæáq; *Domo* novum *fœdus, non quale fœdus percussi cum eorum majoribus tum cùm manu prehensos eduxi ex* Ægypto, *quod quidem meum eis imperantis fœdus violârunt, inquit* Jehovah. *Sed hoc erit fœdus quod cum* Israëlitica *Domo post illa tempora percutiam, inquit* Jehovah, *Meam Legem in eorum pectora dabo, inscribámq; cordi, & ego eis Deus, & ipsi mihi populus erunt.* Quod promissum commemoratur etiam Esai. 54. *Eruntq; tui nati omnes à* Jehovah *docti & in multa pace degent tui nati.* Adeò ut inveniantur *vetus novúmq; fœdus* sibi invicem ex adverso posita etiam secundùm ipsorum Prophetarum ordinationem. Naturæ quorum differentia in hoc præcipuè consistit, Quod *vetus Fœdus, externum Fœdus* sit, aliquod extra hominem positum; alterum verò *principium quoddam vitæ intrinsecùs insitum.* Hoc est Verbum illud quod in corde nostro est æquè ac in ore, cujus & *Paulus* prædicatorem se profitetur, unde necesse est illud esse *Jesu Christi* Evangelium.

3. At verò, inquies, *Evangelistarum Apostolorúmq;* scripta etiam *extra* nos sunt æquè ac *Litera Mosaica.* Esto; manifestum tamen est nihilominus apertéq; constat eos ad *veram* Evangelii *Oeconomiam* non pervenisse qui *internum* vitæ principium non sunt assecuti. Quod cùm sit Evangelii maximè proprium ac peculiare propositum, Evangelium considerare debemus juxta hoc propositum finémve, illúdq; judicare suum opus nondum perfecisse, nihilq; ferè nobis antè prodesse quàm hoc effectum
Johan. 7. 38. sit. *Qui credit in me, sicut dicit scriptura, ejus ex ventre fluent perennis aquæ flumina.* Et Johan. 6. *Qui meâ carne vescitur, meúmq; sanguinem bibit, is in me manet & ego in eo. Quemadmodum vivit pater qui me misit, ità & ego per patrem vivo, & qui me vescitur is quoq; per me vivet.* Quæ loca manifestò innuunt maximè *intima* vitæ *principia* quæ concipi possunt, *divinâ* utiq; *Naturâ* quasi in succum & sanguinem in nobis conversâ.

4. Cæterùm Conversatio nostra, sub Fœdere *Mosaico*, spiritúsq; tenor, non est nisi assueta ordinariáq; temperies, habitúsve hæc aut illa agendi vel non agendi; & consequenter omnis illa Justitia non nisi quædam animi carnalibus rationibus affecti Forma, quam *Metus* ac *Consuetudo* in externam quasi Animæ superficiem insculpserint; quos characteres eadem Instrumenta legibiles conservant. Verùm sub Christi fœdere nec *Metus* nec *Consuetudo* sed *internus* vitæ *Spiritus* in æternam sanctitatem nos efformat permanentémq; renovationem naturæ, occultíq; hominis regenerationem.

5. Unde & ratio intelligenda est illius differentiæ quam Propheta *Jeremias* innuit, inter *Vetus Fœdus* atq; *Novum* : *Vetus* utiq; *Fœdus* violatum fuisse à populo suo, nunquam verò fore ut violetur *Novum.* Etenim cùm unum jugum sit externum, alterum verò interna voluptas vitæ ac radicatum Animæ desiderium; minimè mirandum est id quod violentum est non esse diuturnum, nósq; primâ datâ occasione, indomitorum Equorum more, sarcinam abjicere quæ nos adeò lædit atq; obterit, quippe quæ, cùm nostri pars nulla sit, tanquam superfluum pondus miserè nos onerat gravátque. Verùm perfecta *Lex Libertatis*, cùm nostra fiat quasi *vita* ac *natura*; maximam profectò gravamen esset secundùm eam non agere, & contra quidem agere, onus intolerandum. Esset enim quædam quasi vulneratio excruciatióq; *vitalis Principi spiritúsve Christi* in nobis, quo non solùm adjuvamur corroboramúrq; ad omne bonum opus, sed eodem naturaliter oblectamur: cùm è contrà sub *Lege Mosaica*, nullam habemus spiritûs conformitatem cum *puris præceptis Moralibus*, nec ullam in prolixa illa insipidarum & fastidiosarum Ceremoniarum sarcina complacentiam: Et nihilominus, Oeconomia *Mosaica*, tametsi nullum robur ministrat ad præstandum quod requirit, requirit tamen, durorum *Pharaonis* Pensi-exactorum ritu, eandem laterum summam, etiam cùm nulla Paleæ sit copia.

6. Atq;

6. Atq; hoc aliquam sanè nobis affert lucem ad detegendam duorum fœderum naturam, quatenus à Propheta *Jeremia* describuntur. Cæterùm cùm sit tam immensi momenti argumentum, brevi hâc curtâq; illius ratione non ero contentus, sed copiosiorem totius rei deductionem ex *Paulo*, (Gal. 4.) instituam, ut pleniùs tam utile intelligamus Mysterium: Et postquam indè præstantiam statûs *Novi fœderis* detexero, ea tandem superaddam quæ ad magìs fructuosam tendant tum ritè illud ineundi, tum felices in eo faciendi profectus, notitiam.

CAP. VII.

1. *Status differentes* duorum Fœderum, *Gal.* 4. *per duplicem Similitudinem illustrati.* 2. *Natura* Veteris Fœderis *adumbrata in* Agar; 3. *Et præterea in filio ejus* Ismaële. 4. *Natura* Novi Fœderis *adumbrata in* Sarah; 5. *Uti etiam in* Isaac *ejus filio & in* Israële *prole ejus.* 6. *Necessitas imitandi fidem* Abrahami *ut spiritualis* Isaac *sive* Christus *in nobis nasci possit.* 7. *Discrimen ingens inter* primùm secundúmq; Fœdus *in quo consistat, cum indicatione eminentissimi Objecti nostræ fidei obiter facta.* 8. *Alterum Caput principale, in quo hoc discrimen consistat,* Libertas *utique, idq; primò, à* Ceremoniis & Opinionibus. 9. *Secundò, ab omne genus* Peccatis, malisq; affectibus. 10. *Postremò, ad* omnimodam Justitiam & Sanctitatem.

1. D*Icite mihi qui sub Lege esse vultis, legem non auditis? Scriptum est enim* Abrahamum *duos habuisse filios, unum ex ancilla alterum ex libera, quorum ancillæ filius secundùm carnem natus est, liberæ autem filius ex promisso: per quæ aliud figuratur. Nam ea sunt duo Fœdera: Unum à monte* Sinai *in servitutem gignens, videlicet* Agar. *Nam* Agar Sinai *mons est in* Arabia, *qui cum ea quæ nunc est* Hierosolyma *congruit, quippe quæ unà cum filiis suis serviat. At superior* Hierosolyma *libera est, quæ mater est nostrum omnium.* Gal. 4. 21, 22, 23.

Historia de *Agar* & *Sarah*, de *Ismaële* & *Isaaco* hìc introducitur ad illustrandum (quod sanè admodum appositè graphicéq; facit) duas differentes conditiones eorum qui sub *Lege* sunt, & eorum qui sunt sub *Evangelio*, ut præcellentiâ præstantiâq; alterius supra alteram ante *Galatarum* oculos expositâ, non essent deinceps titubanti fluctuantive animo, nec pretiosam *Evangelii* puritatem superfluitatibus *Judaicis*, & inutilibus, si non perniciosis Ceremoniis coinquinarent, adulterarént que; sed soli *Christo* firmiter adhærerent, non relabentes rursus ad *Mosem*, nec *Mosaicos* ritus Ceremoniásq; cum simplicitate & sinceritate *Christi* commiscentes.

Verbis quæ recitavimus, duplex inest similitudo. Exponemus primùm, in utraq; *Protaseon* partes singulas, & pergemus dein ad *Apodoses*. Prioris quidem partes sunt *Agar Abrahami* ancilla, *Ismael* ancillæ filius, *modúsq; generationis* hujus filii ex ancilla. *Secundùm carnem natus est*, hoc est, secundùm ordinarium Naturæ cursum. Jam verò in *Apodosi*, *Hierosolyma* quæ nunc est, id est, Ecclesia *Judaica* respondet *Agar Abrahami* ancillæ; Iiq; qui ex ea sunt Ecclesia, *Ismaëli* ancillæ filio; & generationi secundùm *carnem*, externâ Legis *literâ* nasci.

Posterioris *Protaseos* partes sunt *Sarah* fœmina libera, & *Isaacus Abrahami* filius ex hac libera genitus. Et postremò *generationis modus*, qui κτ σάρκα non erat, sed διὰ τῆς ἐπαγγελίας, non erat secundùm ordinarium Naturæ cursum, sed per *Extraordinariam Dei potentiam* ejus *promisso* significatam. Atq; nunc in *Apodosi*, superior vel *quæ sursum est Hierosolyma*, hoc est, vera Ecclesia Christiana respondet *Sarah* liberæ, iiq; qui sunt ex illa Ecclesia *Isaaco* liberæ filio, ipsorúmq; *Generatio* ex *spiritu* non ex litera, *Isaaci* generationi quæ per *promissionem*, non secundùm *carnem* facta est.

Jam verò, si partes singulas harum duarum *Protaseon* inter se invicem suo debito ordine comparemus, insignem profectò deprehendemus in eis differentiam vel potiùs contrarietatem. Nam *Agar* & *Sarah* differunt ut *Servitus* & *Libertas*, & *Ismael* & *Isaacus* ut *Servus* & *Liber*, ipsorúmq; generationis via modúsve tantum à se invicem distat alter ab altero quantum *Deus* à *Natura*. Unde & realem necesse est oriri differentiam vel contrarietatem in partibus *Apodoseon*, nimirum, inter *veterem* ac terrestrem *Hierosolymam*, & *novam* quæ est sursum; inter *Judæum*, *Pharisæum*, externúmve

externúmve *Legalistam*, si fas sit ità loqui, & verum realémq; *Christianum*, & postremò inter *Carnem* atq; *Spiritum*. Atq; sic ut agam compendiò, Textus hic Apostoli nihil aliud est quàm differentium statuum sive conditionum duorum *Fœderum* descriptio Allegoriâ Historicâ illustratorum ab *Agar* & *Sarah* desumptâ, & duobus ipsarum filiis, &c. Cujus partes singulas jam aggrediar, eodem ordine quo proposui, explicare.

2. Ac primò igitur agemus de *Agar* Ancilla, quæ Legis *Fœdus* significat in *Sinai* monte latæ. Nam hoc *Agar Sinai* mons est in *Arabia*. Quod *Synecdochicè* dicitur ab oppido illîc sito, quod à *Plinio Agra*, à *Dione Agara* appellatur, populúsq; Ἀγρεῦος & Ἀγαρηνοὶ apud *Græcos* Geographos, quemadmodum peritè appositéq; notavit *Grotius*. Hæc Allusio igitur ad *Agar* in monte *Sinai* ubi Lex lata est, equidem magìs scitè nobis commendat faciliorémq; reddit Allegoriam ab Historia *Agar* & *Sarah* desumptam. Veruntamen, tametsi Geographica hæc concinnitas non esset, Applicatio nihilominus satis commoda appositáq; etiam absq; illa inveniretur. Multúmq; naturæ *veteris noviq;* Fœderis etiam in ipsis nominibus significatur; ut in hoc nomine *Agar*, quam *Peregrinam* vulgò interpretantur. Et quæ sanè relatio sit vel habitudo humanam Animam inter ac res *veteris* Fœderis, admodum aptè in significatione hujus nominis describitur. Nam quantùm ad eas res quæ *positive* in Lege *Mosaica* erant ac *Ceremoniales*, non sunt nisi ἀλλότρια, nisi res *alienæ* nulliúsq; cognationis cum humana Anima; & sanè quantùm ad eas res quæ pretiosissimæ sunt in Lege *Mosis*, & ratione maximè indispensabili bonæ; Anima, priusquam meliorem conditionem assecuta sit quàm quæ sub Lege reperiatur, ipsis profectò est peregrina. Lex enim *vitam* non impertit; Cùm tamen omnis Congruitas, sympathia vitalísq; cognatio ex *vitali* Principio debeat oriri. Atq; hinc fit, quòd *Lex nihil perfectum reddat*, quódq; *Justitia ex Lege esse non possit*, quemadmodum suprà monui ex Apostolo. Lege igitur *vitam* non impertiente, qui purus putus est *Legalista*, etiam eis rebus *peregrinus* est quibus se sub Lege exercet, agitq; sit ut Psittacus loquitur, per externam utiq; imitationem, non à debita facultate interna atq; insita.

Lib. 8. *cap.* 6. *sect.* 2.

Secundò, Hujusmodi erat hujus *Agar* conditio ut esset *ancilla* sive *servula*. Et quid obsecro est in *servitute* esse, *suive non esse juris*, quàm ad agendum compelli ad nutum alterius? Atq; in hac certè conditione omnes illi sunt qui sunt sub Lege. Neq; enim illi agunt secundùm internum aliquod, liberum, vivúmq; principium, sed cohibendi sunt, externísq; quasi vinculis, injunctionibus constringendi, quæ propria perfectáq; servitus est. Nec ulla alia est servitus nisi aliter quàm ipse velis, agere vel pati.

3. Tertiò, Ex hac *Agar* genitus est *Ismael*. Quid verò istuc rei est? *Ismael* hæc duo significare potest; Nimirum aut eum, qui Dei cognitionem habet tantùm ex * auditione à שמע *audire* & אל *Deus*; Eatenúsve quatenus eam *externa* aliqua *litera* ipsi impertit, quippe qui totam suam fidem in rebus quæ ad Deum pertinent, in externam aliquam Scripturam resolvit, & tam *terrestris* est forsan & *carnalis* ut vix crediturus sit Deum esse, nisi Scriptura eum id doceret: Aut eum significat qui *obedit* quidem *Deo*, à שמע *obedire*, ídq; *propriè*, *modo* scilicet *servili* ac coacto. Obedientia enim aliquam reluctationem innuit, illúdve in quo obedientiam nostram præstamus, naturæ nostræ aliquantùm adversari, nos verò nihilominus interim per obsequium erga imperantem mandatum exequi, ut qui Lege ad ipsi obediendum tenemur. Atq; hoc eis qui sub *primo Fœdere* sunt, maximè omnium est proprium; Lege enim *vitam* non impertiente, nullum vitæ Principium est naturalísq; ac genuina congruentia mentis humanæ cum *spiritualitate* Legis sub *primo Fœdere*; ac proinde id legis quod præstare conatur, necessariò ipsius ingenio adversabitur, eritq; sola *Obedientia* præcepto, non rei præceptæ *Amor* qui faciat ut conetur eam præstare. Atq; hæc verò conditio est *Ismaëlis* filii *Agar*. Neq; hîc intempestivum esset superaddere ferocem eum esse ex *litera* || disputatorem, Theologúmq; *Polemicum* insignem, Ignorantiámq; ac Immanitatem Animi sui *carnalis* admodum audacem eum reddere ac molestum; infestum quidem omnibus, utì & ab omnibus infestatum; *Manus ejus contra omnes & manus omnium contra eum*, prout de ipso Scriptura testatur. Verùm nolo his rebus diutiùs insistere.

* *Philo* περὶ φυγάδων. Ἑρμηνεύεται γὰρ Ἰσμαὴλ ἀκοὴ Θεοῦ, ἀκοὴ δ' ὁράσεως τὰ δευτερεῖα φέρεται, ὅρασιν δὲ ὁ γνήσιος υἱὸς καὶ πρωτόγονος Ἰσραὴλ κεκλήρωται, μεταληφθεὶς γάρ ἐστιν ὁρῶν Θεόν.

|| *Philo.* περὶ φυγάδων. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν. Σοφιστοῦ γὰρ βούλημα τοῦτο, τὸ λίαν σκεπτικὸν ἐπιμορφάζοντος καὶ λόγοις χαίροντος ἐριστικοῖς.

Quartò & ultimò, Hic *Ismael* filius *Agar* κατὰ σάρκα γεγέννηται, *natus* est *secundùm carnem*, vel secundùm *ordinariam* vel consuetam *Naturæ vim*. Atq; hujusmodi quidem is est qui sub *primo* tantùm *fœdere* est. Non est natus è *spiritu*, nec per *extraordinariam vim* opémq; *Divinam* regeneratus, quam is qui sub *secundo fœdere* est, per fidem in promisso, apprehendit; sed pro eo intellectu eáq; ordinaria ac naturali facultate quæ ipsi insit, ad propositæ Regulæ, modo quodam extrinseco, se confor-

conformandum laborat ſudátque. Atq; certè ſub egena hac ac mendica *Oeconomia*, poſtquam ad ſummum pervenerit aut partûs aut incrementi gradum, non eſt niſi κτ̀ σάρκα γεννηθεὶς, non eſt niſi *Caro* non autem *Spiritus*. Nam quod genitum eſt ex *carne*, hoc eſt, ex propriis noſtris naturalibus facultatibus, *caro* eſt; id verò quod ex *ſpiritu* genitum eſt, hoc eſt, ex Deo, Divinóq; ejus in nobis ſemine, id *ſpiritus* eſt, Homo *verè ſpiritualis*, *Dominus* de cœlo *cœleſtis*, in ſenſu quidem Myſtico. Hic verò ſub Lege, non eſt niſi *carnis terræve filius*, non autem filius *Hieroſolymæ*, quæ ſurſum eſt, *cœleſtis Hieroſolymæ*, quæ realium omnium verorúmq; Chriſtianorum eſt mater. Hæc enim eſt *Sarah* illa libera. *Vetus* verò *Hieroſolyma* ſervit cum filiis ſuis, quemadmodum apertè nobis enarrat Apoſtolus.

4. Atq; hactenus quidem conditionem deſcripſi naturámq; veteris Fœderis *Moſaici*, quatenus ſcilicet hoc Textu illuſtratur. Pergo jam ad ſecundum *novúmq*; *Fœdus* ſub *Chriſto*. Primúmq; hîc *membrum* in *Protaſi* eſt *Sarah*, (*Domina* prout vox ſignificat) quæ hîc *libera* dicitur. Libera utiq; à *vitiis* ac *ritibus*, (quemadmodum & Interpres rectè monet) talis quæ ad obedientiam ab aliis non compellatur, ſed ſui juris ſit, faciátq; quod ipſi ſit libitum. Quod certè illa jure ac meritò facit, quippe cui nihil libet præterquam quod bonum eſt, ac proinde quod fieri par eſt. Nam *Sarah*, ſive *nova* quæ ſurſum eſt *Hieroſolyma*, ejuſdem ſpiritûs atq; animi eſt cum *Chriſto*. Atq; hæc eſt vera Chriſtianorum Eccleſia, in quibus cùm peccati corpus mortuum ſit, & ipſi ab eo liberi fiunt, quemadmodum Apoſtolus loquitur ad *Romanos*, eóq; ſic penitùs immunes, liberè tutóq; ambulant etiam *cuſtode remoto*, tetrico utiq; illo Pædagogo, Legem intelligo, non ampliùs jam eos ad tergum inſequente. Quicquid enim illa ab *extrà* poteſt ſuggerere, *Spiritus* Dei intus ipſis inſuſurrat, vel ſi malles *viva* illa *Forma* omnis Sanctitatis ac Juſtitiæ, *Imago Chriſti* in ipſis reſtituta, ad id æquè facilè ac naturaliter eos ducit, atq; externi ſenſus naturalem hominem ad viſibilia hujus exterioris mundi objecta. Hæc igitur conditio eſt Eccleſiæ Chriſti & veri cujuſq; illius membri, ſaltem poſtquam ad debitam ſuam maturitatem ac perfectionem pervenerit, ut quælibet ibi Anima *Sarah* ſit, *Domina* ac quaſi *Regina* in parvo ſuo mundo, cùm ipſa nihil coactè faciat ſed liberè; tanquam à vivo principio, ſuóſq; ſubditos debito ordine ac imperio hac lege contineat. Quam conditionem proculdubio Scriptura hujuſmodi locutionibus indigitat. *Et fecit nos Reges ac Sacerdotes Deo*; & alibi, *vos autem eſtis Regale Sacerdotium*, & ſimilia.

5. Secundò, ex hac *Sarah* genitus eſt *Iſaacus*, qui * *riſum* ſignificat, ſymbolúmq; eſt *alacritatis* & *gaudii*. Quippe quòd is qui verus eſt Chriſtianus, cum gaudio & alacritate in Sanctitatis ſemitis ac Juſtitiæ verſatur ambulátque. Atq; hac in re præcipuè ab *Iſmaële* diſtinguitur, qui ſolummodo ex *obedientia* externæ alicui Formæ agit, atq; ſic ſeipſum compellit, adverſante ſuâ Naturâ, agere vel omittere illud quod, niſi per obedientiam teneretur agere vel omittere, nihil penſi haberet omninò negligere; interno ejus vitæ principio contra ejuſmodi mandata ſemper reluctante. Exempli causâ; Inimicum ulciſceretur ob illatam injuriam, niſi id illi Lex interdiceret; immergeret ſe in omnia voluptatum ſenſualium genera, niſi pœnâ Legis deterreretur, ut Canis famelicus ſcuticâ; & ſic in reliquis. Anima autem *veri* Chriſtiani, in quo genitus eſt *Iſaac*, non agit quod bonum eſt, omittítve quod eſt malum, per vim vel ex formidine externi ullius incommodi, ſed *naturaliter*, ut ità loquar, hoc eſt, ex *Divina* quadam *Natura* & virtute quæ ipſi ineſt, ac proinde pari cum alacritate & prolubio, atq; naturalis homo edit bibítve. Atq; ex hoc *Iſaaco* natus eſt *Jacobus* qui appellatus eſt *Iſrael*, quem *Philo Judæus* interpretatur, *hominem* * *Deum videntem*, ὅρασιν θεοῦ μηνύει τοὔνομα· *Iſmaëlem* verò meminiſſe poteris juxta primam ſui nominis ſignificationem hominem denotare qui ex ſola *auditione Deum novit*, quæ *viſioni Dei* planè opponitur. Illud enim privilegium *vero* Chriſtiano proprium eſt cui natus ſit *Iſaac* & ex eo *Iſrael*. Verùm is omninò extra lineam *Iſmaëlis* eſt, ſiquidem illi nihil rei nunc eſt cum *Auditionibus* & *Conjecturis* & infructuoſis diſputationibus ſuper *litera* perperàm intellecta, nec cum Theologia *Polemica*, vaniſq; ac ridiculis illius altercationibus ac jurgiis; quippe qui nunc Civis eſt *Novæ* quæ ſurſum eſt *Hieroſolymæ*, quæq; ſola vera eſt *Hieroſolyma* juxta Nominis notationem (quod ſignificare volunt *viſionem Pacis*) vivúſq; lapis in Templo illius, qui major eſt *Salomone*, ubi *non auditur ſtrepitus ullius aſciæ aut mallei*.

Tertiò & ultimò, *Iſaacus* hic non erat genitus ſecundùm *carnem* ſed διὰ τῆς ἐπαγγελίας, i. e. *per eam vim extraordinariam quam Deus promiſerat*. Eſt enim *Metonymia*, prout interpres rectè notavit. *Iſaacus* ex virtute *naturali* genitus non erat (nam naturalis facultas gignendi pariendiq; liberos extincta tunc erat in *Abrahamo* & *Sarah* propter eorum grandævitatem, quemadmodum Textus nos docet) ſed genitus

* *Vide lib.* 8. *cap.* 5. *ſect.* 8.

* *Philo* περὶ μέθης. Ἰακὼβ μὲν ἔστιν μαθήσεως καὶ προκοπῆς ὄνομα, ἀκοῆς ἐξηρτημένων δυνάμεων, Ἰσραὴλ δὲ τελειότητος. Ὅρασιν γὰρ θεοῦ μηνύει τοὔνομα· tanquam ſi vox *Iſrael* deducenda eſſet à שור *videre*, & אל *Deus*.

erat per *virtutem Divinam* modo extraordinario in Natura operantem, in qua virtute *Abrahamus* fiduciam ponens, fidémq; habens promisso, vidit præstituto tempore, fruebatúrq; illius effectu. Atq; hæc est illa pretiosa fides Christiana, tam insigniter necessaria, & tamen tam parcè apud eos qui res Theologicas satis fusè tractaverunt commemorata. Etenim absq; *hac Fide* in virtute potentiáve Divina, *Isaacus* in nobis nunquam gignetur, & certè si in nobis genitus non sit, nullam video rationem cur nosmetipsos Christianos concludamus, hominésve sub *secundo Fœdere* constitutos. Quamobrem hæc res est apprimè necessaria cui insistatur, ut id tandem reverà esse possimus quod pretendimus, hoc est, ut Filii esse possimus *Liberæ* non *Ancillæ*. Ut verus in nobis existat *Isaacus* qui *Christus* est secundùm spiritum, Dei sapientia ac potentia, Divinus quidam vigor atq; vita, quibus freti summa quidem cum alacritate & gaudio in Divinis semitis ambulare possimus.

6. Atq; hæc profectò ea erat tam necessaria utilísq; Fides, quæ in *Abrahamo* adeò commendabatur, ut imputaretur ei ad Justitiam quemadmodum suprà notavi. Confidentia utiq; illius in Divino Promisso in eis rebus quæ supra ordinariam Naturæ potentiam sitæ sunt. Ità enim plerunq; comparati sunt etiam illi homines qui amplas de Deo Divináq; Providentia professiones faciunt, ut nunquam tamen ipsi ultrà quàm in naturalibus causis ac probabilitatibus humanis, fidem habeant. Hoc verò non tam *Deo* confidere est quàm *Naturæ*, nec tam ab eo dependere quàm à frigida nostra ac inefficaci Ratione, quæ à consuetis Probabilitatibus semper concludit. Quod *Abrahamus* si fecisset, multam sanè commisisset, fecissétq; jacturam promissi partûs filii sui *Isaaci*. Atq; hìc profectò minimè alienum erit nosmetipsos examinare an non & nos spiritualis *Isaaci* partum per infidelitatem nostram impediamus. Etenim dum homines plerosq; omnes tam pravos deprehendimus, ac nobismetipsis corruptionis multæ omnimodæq; infirmitatis ac proclivitatis ad id quod malum est conscii sumus, rémq; tam vulgarem apud homines esse observamus in depravatis suis viis persistere, habitúsq; solitos non exuere, & nos ipsos etiam in nostris consiliis ac conatibus sæpenumerò victos decessisse, retróq; fuisse repulsos, valde profectò proclives sumus ex spiritu Infidelitatis ad concludendum id quod tam difficile est carni ac sanguini, quódq; tam raro in rebus humanis contingit, nunquam in nobis effectum iri. Et propterea prout fors tulerit sic vitam instituimus, aut saltem perquam tenues facimus profectus in vera Religione ac Pietate; ut ut est, deficimus, sat scio, longéq; absumus à præclara illa vocatione ad quam vocamur, ad gloriosam scilicet illam filiorum Dei libertatem à servilibus inutilium Ceremoniarum realiúmq; peccatorum illaqueamentis. Quod quidem indè proficiscitur quòd illâ *Abrahami* fide destituimur, qui contra omnem naturalem probabilitatem credidit, (non obstante vieto suo corpore, sterilíq; *Saræ* utero) Deum sibi semen excitaturum esse séq; filium in extrema sua senectute procreaturum. Oportet igitur nos *Abrahamum* Patrem fidelium imitari, nec diffidere quin id, in quo nosmetipsos infirmos deprehendimus, Deus opportuno tempore nobis sit suppleturus, ac propterea cum patientia ac perseverantia contentissimè porrò pergere, & per *fidem in Dei potentia*, qui Christum suscitavit è mortuis, expectare, quòd & nos postquam conformes facti simus illius morti, participes etiam erimus ejus Resurrectionis è mortuis. Christus enim in animis nostris per mortem nobiscum vadans, hoc est, sustentans nos corroboránsq; in maximis nostris angoribus, seipsum pariter ac nos in gloriosam è mortuis Resurrectionem effert. Quam, *Nativitatem*, si lubet, æquè aptè appellare poteris atq; *Resurrectionem*, tali tantummodò libertate utendo quæ jam in Scriptura usurpata sit, ubi Apostolus de *Resurrectione* Christi loquens illud citat è Psalmo secundo, *Tu filius meus es, ego hodie te genui*. Atq; hic ille filius est, qui, prout ipse de seipso profitetur, *si nos liberos fecerit, reipsa liberi erimus*. Est enim filius *Sarah* fœminæ *liberæ*, cúmq; nos ejusdem cum ipso spiritûs simus, eo ipso liberi evadimus.

7. Et certè si insigne illud discrimen inter primum secundúmq; fœdus declarare velimus per compendium, in his duabus potissimùm rebus consistit in quibus jam insistimus. Primò, *verum* Christianum, eúmve qui finem scopúmq; *novi fœderis* sit assecutus, id esse quod est per fidem in *supernaturali* virtute in ipso operante. Secundò, hanc conditionem quam assecutus est, conditionem esse *veræ ac perfectæ libertatis* propriè sic dictæ. Qui verò sub *primo fœdere* est, id esse quod est per *solas Naturæ vires* & componendo seipsum quantum potest ad externam Regulam ipsi ante oculos propositam. Et sanè is qui nihil hôc præclarius præstat vel in ipsa Christianitate, hoc est, qui extrinsecùs solummodò se ad *Literam* Evangelii componit, nondum ad Evangelii finem appulit, nec *Isaacus* adhuc in ipso est genitus, verùm sub externa forma *Legali* degit, vice *Legis Spiritûs vitæ*. Nec *liberè*

natus

natus esse potest, siquidem *Lex Spiritûs* vitæ ipsi deest, quæ reipsa *nos liberat à Lege peccati & mortis.*

Jam verò, quia verus Christianus ad felicem illam conditionem in qua situs est per *supernaturalem potentiam* pervenit (quæ conditio est ut *liberè* quis & *naturaliter* bonus sit atq; justus, hoc est, θείᾳ φύσει, *Divinâ Naturâ*; quam postquam assecuti simus, *naturaliter* & sine coactione illud agere quod bonum est atq; justum propriè dici possumus) innotescit illinc nobis eminentissimum quoddam *Fidei nostræ* Objectum: *Divina* scilicet *Potentia*, cujus ope formandi sumus in hunc felicem statum vivæ internæq; Justitiæ, quæ nobis tam intima est quàm sunt animæ nostræ, quæq; ipsa vita est ac spiritus animarum nostrarum ut Animæ corporum: Atq; sic *fide justificamur* quemadmodum alibi monuimus, *fide* utiq; in *virtute Dei* quâ Jesum Christum in nobis excitare potest è mortuis, vel quod idem est, quâ potest facere ut *Isaacus spiritualis* crescat in vietis nostris ac sterilibus uteris, idq; in nobis efficere, Gratiâ suâ assistente, quod solis Naturæ viribus nunquam fuisset effectum. Hoc, inquam, eminentissimum est & perquam nobilissimum nostræ Fidei Christianæ Objectum. Et de hujus Fidei defectu, sensu quidem Mystico Propheta meritò existimari potest conqueri ubi ait, *Quis credidit Orationi nostræ? &* Jehovæ *brachium cui patefit?* *Esai.* 53. 1.
hoc est, Homines admodum tardi segnésq; sunt ad credendum Potentiam Dei in Christo tam efficacem esse, quàm reverà est, ad diruendum quodlibet munimentum Satanæ & ad occidendum interimendúmq; Peccati corpus in nobis ut spiritus Justitiæ restituatur in nobis ac reviviscat. Atq; hæc breviter de primo *membro* in quo *secundum fœdus* differt à *primo*. Secundum hoc est, Quòd status *secundi fœderis* status est *libertatis*, quemadmodum ille sub *primo* status *servitutis*.

8. Atq; hæc *libertas* in his tribus potissimùm rebus consistit. Primùm, In eo quòd liberati simus à fastidiosis prolixísq; Ceremoniarum impedimentis, nec superstitiosis superfluarum opinionum laqueis retibúsve ampliùs simus implicati, talium utiq; quæ suâ naturâ ad *Divinam vitam* promovendam minimè tendant, Christíve regnum amplificandum in Terris. Atq; equidem animum nusquam inducere potui ut zelum crederem circa speculationes non necessarias quicquam aliud esse quàm naturalis caloris ebullitionem in illius rei gratiam quæ æquè chara sit, immò verò charior ipsi *Diabolo* & *Animali homini* quàm *veris* Dei filiis. Apud quos scientiæ speculativæ curiositas ac desiderium multùm minuitur, propter ardentem eorum appetitum atq; sitim *Divinæ vitæ* ac *sensûs*: qui modo quidem admodum vivido eos post debitum *Regenerationis* gradum *Resurrectionisve* è mortuis est possessurus, postquam scilicet resurrexerimus perinde cum Christo ac olim cum eo mortui fuimus. Intereà verò loci dum per dolorificos *Mortificationis* angores transimus, omnes profectò bellæ opiniones curiositatésq; Religionis, sparsæ tunc circa nos jacebunt neglectæque, ut nugamenta & crepitacula pueruli lethaliter ægrotantis.

9. Deinde, altera pars *libertatis* nostræ in eo consistit, Quòd liberi sumus à peccato. *Rom.* 6. 5, 6, 7.
Ipsa verba sunt Apostoli, *Si enim ejus mortis similitudine insititii facti sumus, etiam Resurrectionis erimus; illud scientes, veterem nostrum hominem simul esse crucifixum, ut peccati corpus aboleatur, nè nos ampliùs peccato serviamus. Etenim qui mortuus est à peccato est liber.* Atq; hinc manifestum esse autumo, qui debitos fecerit profectus sub *secundo fœdere*, sub Christi scilicet Evangelio, eundem à rebellione ac tumultu corporis peccati esse liberum. Et nè in tam generali notione tergiversari possimus ejúsq; vim eludere, magìs particulatim rem proponam. Liberum igitur eum dico à *Superbia*, ab *Invidia*, ab *Odio*, ab *Iracundia*, à *Dolore*, ab *Avaritia*, & ab omni *turpi Cupiditate*. Et quædam sanè ex his naturæ Christiani ità repugnant, *Superbia* putà & *Invidia* ut adinstar sint præsentissimi veneni, nec vel minimo gradu cum illa conditione qua de loquimur, unà possint consistere. Et tametsi aliquid per argumentationem afferri possit pro *odio*, credo tamen illud admodum perversè obtortéq; locum occupaturum in corde boni cujusvis Christiani, nec certè quicquam illo opus esse video, siquidem *Ira* & *Dolor*, hoc est, commiseratio, ejus vices supplere poterunt. Et observatu quidem dignum est, Christum Servatorem *Irâ* aliquoties abreptum fuisse & *dolore*, ac *commiseratione* colliquatum; verùm nè minima quidem intimatiuncula est odii per totam Servatoris vitam. Adeò ut tutissimum sit maximéq; securum aut irasci aut misereri improborum hominum, non autem odio prosequi, nè & nosmetipsi aliquo modo invisi evadamus nos induendo tam deformi larvâ. Quantùm verò ad *Libidinem* ac *voluptates corporis*, tam conspicuum illud est mortificationis Objectum, ut is sanè qui hîc metam non transfigit jugulúmq; percutit, nihil omninò necaverit. Est enim vitiositas omnium crassissima & lutulentissima (ut taceam quantum in se habeat scandali) & inquietatrix hominum

num importunissima qui serio studio ad Deum feruntur, maximáq; Fidei sensúsq; in rebus Divinis suffocatrix, itáq; alas Animæ delibutas reddit & quasi visco illitas, ut sursùm se movere non valeat nec seipsam ab impedimentis corporis ullo modo liberare, nec imaginari quicquam animóve concipere quod *cœleste* sit ac *Divinum*.

Jàm verò *Superbiâ Voluptatéq; corporeâ* exterminatis, manifestum est *Avaritiam* actutùm hinc submotum iri; siquidem illa utplurimum non est nisi istorum duorum vitiorum opsonatrix. Iisq; qui maximè sordidè avari sunt, probè sibi sunt conscii, cùm pecunia ad omnia valeat (quicquid homines obgannierint) se nec esse nec unquam fore despicabiles.

10. Tertia ultimáq; *Libertatis* pars est quæ nos liberos reddit ad *Justitiam*. Quódq; sic se res habet, ex eo quod jam dictum est planè apparet. Etenim postquam quis ab *onere inutilium Ceremoniarum*, ab *infructuosarum & superstitiosarum Opinionum* illaqueationibus, & à *corpore* deniq; *Peccati* liberatus sit, quid nunc, obsecro, *Divinum* illud *Principium Regenerationis* ab operatione alacri, libera ac delectabili potest impedire? Nam omnis collis jam depressus est, omnísq; vallis exaltata, omniáq; plana & æqualia coram eo facta, ut cum voluptate, pace ac gaudio ambulare possit in viis æternæ illius Justitiæ quam Christus in mundum introduxit. Nam æternum verbi semen ipsi insitum, viváq; Lex Justitiæ cordi ipsius insculpta, æquè naturaliter eum regit actuátque, quàm anima corpus solutum vinculis movet; nec major illi coactio est servitúsve illud agere quod reverà *bonum* est atq; *sanctum*, quàm homini irregenito id facere quod *naturale* est aut *peccaminosum*.

Atq; sic perspicuè fideliterq; nobis ante oculos proposui bene adulti Christiani Ideam, qui debitos suos profectus fecit sub ingentibus subsidiis *novi Fœderis* seu Evangelii; ut cognoscere indè possimus quò nos aspirare oporteat atq; anhelare, nec unquam quiescere donec facti simus hujus tam beatæ felicísq; conditionis compotes. Quod sanè Propositum tanti momenti est ut huic penso absolvendo me defuisse existimavero, nisi ea etiam quæ directioni in ineundo hoc *Novo Fœdere* quod descripsi, & ad progressus faciundos in eodem inservire possint, insuper addidero. Quod *adæquatum* ostendendo illius *Objectum*, *Principium verum* quo moveamur ad paciscendum, & *Media efficacissima* quibus nos fideles præbeamus prosecutores illius quod initio deliberatum habuerimus pactíq; simus, præstitum iri censemus.

CAP. VIII.

1. *Adæquatum Objectum* Fidei salvificæ *sive* Fœderis *Christiani*. 2. *Quòd obligatio etiam ex* nostra parte *sit*, *manifestum esse ex ipsa* Novi Testamenti *Inscriptione*. 3. Sanguis *in fœderibus quid significet*. 4. *Et quid per Analogiam* Sanguis Christi *in fœdere Christiano*. 5. *Periculosus error execrabilisq; Hypocrisis eorum qui sibi aliisq; persuadere volunt pacti præstationem ex eorum parte in hoc* Fœdere *nullam requiri*. 6. *Cœlestem Hæreditatem*, *sub* conditione *tantùm*, *nobis promitti è multis Scripturæ locis demonstratum*.

1. OBjectum adæquatum *Fidei salvificæ* sive *Fœderis Christiani* (per *Fœdus* enim intelligo fidelem nostrum sincerúmq; conditionibus Evangelii assensum) illud est quod vulgò appellamus *Novum Testamentum*, hoc est, omnes illæ utilissimæ veritates quæ illìc commemorantur, tam *Præcepta* quàm *Promissa*. Quibus omnibus fidem adhibendum est iisq; firmiter assentiendum. Vel ut majori cum compendio loquar; Quicquid Christus illìc dicitur fecisse pro nobis aut passum esse, nostri causâ egisse nobísve procurâsse; quicquid boni nobis jam effecit, promisitve ex sua parte in posterum, hoc omne sine ulla mala suspicione animíve fluctuatione est credendum. Et quicquid ex nostra parte agendum requiritur, id etiam libero plenóq; animi proposito acceptandum est ac spondendum, & summa cum constantia ac sinceritate eò allaborandum, sine omni fraude ac tergiversatione, sine ullis technis & elusionibus perversísq; interpretationibus sanctorum præceptorum Evangelii.

2. Ipsa enim Inscriptio hujus Instrumenti quod *Novum* appellamus *Testamentum*, ἡ καινὴ διαθήκη, *Fœderis* notionem præ se fert, hoc est, *mutuæ obligationis*; quanquam & *Novam Legem* potest etiam significare. Qui Titulus severiùs quidem refutaret Hypocriticos illos & sui ipsorum & sectatorum suorum palpones, qui fallacibus & præstigiosis

præstigiosis suis interpretationibus persuadere ipsis volunt, nihil ex eorum parte in hac Evangelica Oeconomia expectari. Et præterea Lex non temerè apud *Aristotelem* definitur per Συνθήκη *Fœdus*, cùm sit ἐγγυητὴς ἀλλήλοις τῶν δικαίων, quemadmodum eam *Lycophron* descripsit; cùm *Lex sponsor sit & susceptor quòd res justè bonâq; fide transigetur partem inter atq; partem.* Nec veritatem ad quam collineamus eludere poterunt prætendendo τὴν καινὴν διαθήκην eo solo sensu Novum *Testamentum* esse quo ad homines moribundos refertur, atq; idcirco significare posse jus alteri concessum sine ulla mutua Obligatione: Hoc enim sensu *Novum* Testamentum appellari non potest, quippe quòd nullum sit *Vetus* quod illi respondeat. Etenim Lex Dei Fœdúsve per *Mosem*, *Testamentum* appellari non poterit in hoc sensu: Deus enim Pater non moriebatur, nec certè est Lex *Mosaica* Legatum quodpiam ultimáve Voluntas ac Testamentum ad mortem *Mosis* relatum.

3. Restat igitur Christianitatem *Fœdus* esse *obligatorium*, quo pars parti obligetur, Deus scilicet homini, homóq; Deo; Hujúsq; Fœderis Mediatorem esse *Jesum Christum*, cujus *sanguis in Cruce* effusus, hujusce *Fœderis sanguis* est, quemadmodum & maximè sacra & solemnia Fœdera apud Gentes, ipsósq; adeò *Judæos* (prout suprà memoravi) sanguine aspergebantur. Quæ Ceremonia sacrificandi effundendíq; sanguinem nihil aliud erat quàm insinuatio mutuæ imprecationis comminationísve extremi mali sibi invicem, si fraudulenter egerint in concepto fœdere. *Grotius* antiquam Religionis Paganicæ formam producit quæ expressim ad hoc propositum facit. *Qui prior defexit, tu illum*, Jupiter, *sic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam, tantóq; magìs quantò magìs potes polléśque.* Atq; sic *Trojanis Græcisq;* solenne fœdus ineuntibus, ejúsq; se mutuò stare conditionibus religiosè obligantibus, pronunciabat unus quispiam hanc imprecationem seu comminationem utrivis parti qui fidem fefellerint.

Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Ὁππότεροι πρότεροι ὑπὲρ ὅρκια πημήνειαν,
Ὧδέ σφ' ἐγκέφαλος χαμάδις ῥέοι ὡς ὅδε οἶνος.

Jupiter *augustissime, maxime, cæteriq; immortales Dii,*
Utri priores contra fœdera noxam intulerint,
Sic cerebrum ipsorum in terram fluat sicut hoc vinum.

4. Ex hac generali notione significationéq; *sanguinis* in fœderum *Sanctione*, quis illius sensus sit in illo fœdere quod Deus nobiscum pepigit per sanguinem Christi, faciliùs intelligemus. Etenim sub Passionem suam ultimam, *vinum* appellabat *sanguinem novi Fœderis* pro multis effundendum in remissionem peccatorum, hoc est, in pacem ac reconciliationem Deum inter atq; hominem. Cæterùm in his publicis Pactionibus, Pacificationibus ac Fœderibus quæ fiebant per sanguinem, quanquam ea benevolentiæ ac consensûs ceremonia erat, Sanguinis tamen effusio non cessabat significationem etiam habere comminatoriam iis qui infidi futuri sint in sancito fœdere. Multóq; magìs sic se res habet in sanguine filii Dei. Ut pax multò majoris est momenti, ità & *fœderis* violatio multò majoris periculi. Hoc Author ad *Hebræos* expressè notavit, ostendítq; quòd in voluntariis impietatibus perversísq; defectionibus à Deo, pars *expiatoria pacificatoriáq;* sanguinis Christi virtutem suam amittit, parsq; *comminatoria* vim suam tunc inceptat exerere. Hebr. 10. 26. *Nam si postquam veri cognitionem assecuti sumus, datâ operâ peccamus; non jam superest ullum pro peccatis sacrificium, sed horrenda quædam expectatio Judicii, ignisq; sævitia adversarios confecturi. Siquis contra Mosaicam Legem commisit, is citra ullam misericordiam ex duorum triúmve Testimonio moritur: Quanto graviori putatis afficiendum pœnâ, qui Dei filium proculcaverit, fœderisq; sanguinem, per quem lustratus est, pro profano habuerit, & gratiæ Spiritum affecerit contumeliâ?* Ac proinde, quemadmodum statuit S. *Petrus* 2 Epist. 2. *Satius eis fuisset justitiæ viam nunquam cognovisse, quàm eâ cognitâ, à tradita sibi sancta disciplina retrò recessisse.* Quos homines is describit in antecedenti versu; Tales utiq; esse, qui cùm ex mundanis fœditatibus elapsi essent per cognitionem Domini nostri ac Servatoris Jesu Christi, eisdem iterum intricabantur devicti, rursúsq; in peccati servitutem redacti, auscultando præstigiosis doctrinis *Libertinismi*, quemadmodum pleniùs in illo Capite licet videre.

5. Quamobrem apertè constat ex eis quæ jam allata sunt, conditiones esse in *Novo Fœdere* ex nostra parte præstandas æquè ac promissa ex parte Dei, nec Christianitatem

nitatem esse tam laxam, remissam ac inertem Religionem quàm quidam Impostores eam facere volunt; quod & adhuc clariùs ex multis aliis Scripturæ testimoniis evincemus. Matth. 11. *Regno cœlorum vis adfertur, & violenti illud rapiunt.* Ex quo planè innuitur nullos segnes remissósve conatus nos perducturos esse ad fruitionem Promissorum Fœderis. Atq; alibi, *Nemo qui, aratro admotâ manu, respicit in tergum, aptus est ad Dei Regnum.* Et Luc. 13. 24. *Contendite intrare per angustam portam, quia multi (dico vobis) studebunt intrare & non poterunt. Quia angusta est porta & stricta via quæ ducit ad vitam; sed lata est porta & spaciosa via quæ adducit in exitium, multiq; sunt qui introëunt per eam.* Prout occurrit in consimili loco *Matthæi.* Quæ manifesta Scripturæ loca quivis judicaverit satis valida esse ad expergiscendum fœdos hos somniatores è perniciosis suis commentis ac opinionibus, per quas persuadere nobis volunt *Oeconomiam Evangelicam* rem esse tam mollem ac delicatulam, ut nulla sit manuum ad aratrum admotio, nulla contentio nec colluctatio, verùm nos ad cœlos in plumea culcitra *otiosæ Fidei Fanaticive Libertinismi* sublatum iri. Cùm tamen Oracula Evangelica nos doceant, *cum timore ac tremore nos nostram ipsorum salutem conficere oportere; curreréq;* nos debere ac *colluctari, pugnare* & *resistere, atq; id usq; ad sanguinem.* 1 Cor. 9. 24. *An nescitis ut, qui currunt in curriculo, omnes quidem currant, sed unus certaminis pretium obtineat? Sic currite ut assequamini. Enimvero omnes qui certant omnia perferunt, illi quidem ut interituram assequantur coronam: at nos immortalem. Equidem sic curro ut non incertò; sic luctor ut qui non aërem verberem; quin contundo subigóq; meum corpus nè fortè cùm alios docuerim ipse sim rejectaneus.* Et tamen S. *Paulus* æquè electum erat vas atq; selectissimus horum egregiorum Pietatis Professorum qui per propriam sui ipsorum palpationem ità sibi imponunt, ut opinentur se faciliorem reperisse ad salutem viam, quàm *Paulus* ipse noverit, sperántq; se victoriam obtenturos ac coronam, non quidem pugnando contra proprias suas corruptiones, sed affectatitiis blandorum verborum formulis inaniq; grandiloquentiâ aërem verberando; quæ ad nihil aliud tendunt, quàm ad palliandam propriam suam Hypocrisin ac Infidelitatem in facto Fœdere & ad seductionem exitiúmq; aliorum.

Philip. 2. 12. Ephes. 6. 12. Hebr. 12. 4.

6. Sanctus verò *Paulus*, ut ut illi quibusdam apud ipsum locis in pravæ suæ causæ favorem abuti volunt, apertissimus est hujusmodi falsæ doctrinæ redargutor, atq; adhuc expressiùs nos monet, Promissa Evangelii esse conditionalia. *Certa res est* (inquit ille ad *Timotheum* 2 Epist. cap. 2.) *Si simul mortui sumus, simul etiam vivemus; si toleramus, etiam unà regnabimus. Si negamus, ille quoq; negabit nos; si infidi sumus,* (putà in Fœdere) *ille tamen fidus manet, seipsum negare non potest.* Ille stabit pacto fœderi, juxta omnes illius rationes ac proposita, sive in *pœnam* sive in *præmium.* Et Rom. 8. *Nulla igitur nunc est condemnatio iis qui sunt in Christo Jesu,* verùm ipsorum conditio sive descriptio statim subuectitur, *qui non secundùm carnem incedunt sed secundùm Spiritum;* & vers. 8. *Qui verò in carne sunt, Deo placere nequeunt. At vos non estis in carne sed in spiritu, siquidem Dei Spiritus habitat in vobis. Quòd si quis Christi Spiritum non habet, is Christi non est. Si verò Christus in nobis est, corpus quidem mortuum est per peccatum, sed spiritus vivus per justitiam.* Et rursus, *Nam si carnis arbitrio vixeritis, morituri estis; sin spiritu corporis actiones peremeritis, vivetis.* Et vers. 16. *Ipse Spiritus animis nostris testatur nos esse Dei liberos; quòd si liberos, etiam hæredes; hæredes, inquam, Dei, Christi autem cohæredes; si modò simul patiamur, ut simul etiam glorificemur.* Quod planè innuit Hæreditatem cœlestem Regnúmve Gloriæ conditionale Regnum esse seu Hæreditatem. Et ut Regna taceamus, nè remissionem quidem peccatorum obtinebimus nisi sub conditione. Matth. 6. 14, 15. *Si enim remiseritis aliis hominibus sua delicta, remittet & vobis pater vester cœlestis. Sin minus remiseritis aliis sua delicta, nè Pater quidem vester vestra remittet delicta.* Quid isthoc potest esse evidentius?

CAP.

CAP. IX.

1. *Quid sit reverà* Novum *hoc* Fœdus *inire.* 2. *Hujus fœderis pactionem, actualem supponere* Resipiscentiam. 3. *Quòd* Fœderator novus *ex aqua & spiritu sit genitus.* 4. *Necessitas peritè tractandi recèns natos in Christo Infantulos.* 5. *Doctores quosdam meras* Striges *esse &* Infantisugas.

1. Novum hoc igitur *Fœdus Evangelicum*, Fœdus esse *conditionale* evidentissimè demonstravimus. Et certè nisi Hypocrisis & Impietas animas hominum tam degeneres effecerit ut Rationi consona absonáve eis perinde sint, ab ipso quidem sono & significatione vocabuli percipere possint capitulationes quasdam mutuas & conditiones subindicari, alioqui non posset esse *Fœdus*. His igitur præmissis quinam ille debitus sit affectus qualitásq; animi, quæ in eo requiritur qui *Novum* hoc *Fœdus* vult inire, quídve illud sit quo reverà illud jam iniisse intelligatur, faciliùs dispiciemus. Neq; enim est *Fides* merè *Historica*, seu Persuasio illa vera esse quæ in novo Testamento occurrunt, agnitióq; quòd ea omnia ad pacem salutémq; hominis tendant, quódq; homo ad vitam, quoad poterit, obligatur, juxta sancta illa Præcepta quæ inibi continentur, instituendam; sed *amorem* præterea oportet esse & *existimationem dictorum præceptorum æquè ac perfruendi æternæ vitæ Promissi desiderium*, sincerúmq; porrò institutum adnitendi sic vivere quemadmodum Leges Evangelicæ præscribunt, & hilarem deniq; expectationem *Divinæ assistentiæ*, quòd Deus utiq; vires illi per Spiritûs sancti cooperationem suppeditaturus sit ad tales faciendos in vitâ pietatéq; progressus qui verum Fidei Christianæ professorem condeceant.

2. Qui, post perlectas Evangelii capitulationes prout in *Novo* occurrunt *Testamento*, vel quocunq; alio modo ipsius substantia illi sit communicata, póstq; intellectos suos indè errores & deviationes, sive in opinione sive in praxi, itá affectus est quemadmodum declaravimus, manifestum, inquam, est, hunc *peccatorum suorum errorúmq; jam pœnituisse*, priorémq; Conversationem eatenus reverà improbâsse quatenus menti Christi erat incongruens. Adeò ut status suprà descriptus planè supponat *Resipiscentiam*, quæ rejectionem complectitur talium opinionum quas falsas esse detexerimus, & dolorem ac abhorrentiam ab omnibus nostris delictis cum voluntate compensandi injurias quantum in nobis est, si quid cuiquam nocuimus, & pronitatem ad vindictam quandam de nobismetipsis sumendam, in coërcendo nosmetipsos & inhibendo à fruitione earum etiam rerum quæ in se licitæ sint, sed quæ in præsens fortean haud itá nobis expediant, sed potiùs noxiæ sint & perniciosæ.

3. Qui sic affectus est, quemadmodum descripsi, quiq; tam lubenti potest sinceróq; animo Christum amplecti, eúmq; recipere ut *Regem* æquè ac *Sacerdotem* & *Prophetam*, & se jure obligatum sentit sic vivere in mundo sicut ille vixit, illius exemplum in omnibus sequens, quíque (quod dixi) amat approbátq; illas virtutes quas ille mundo commendavit, hic profectò perquam idoneus est *Novus Fœderator*. Nam caro & sanguis hæc non revelavit ipsi, sed Spiritus Dei qui est in ipso, quippe qui genitus est non ex corruptibili semine sed incorruptibili, ex verbo Dei quod vivit manétq; in æternum. De hoc statu intelligi potest illud *Johannis*, *Quisquis professus fuerit Jesum esse filium Dei, Deus in eo habitat & ipse in Deo.* Et cap. 5. *Quisquis credit Jesum esse Christum illum, ex Deo natus est.* Atq; hæc nova illa est Nativitas sine qua nullus est introitus in regnum cœlorum, nempe, nisi quis genitus sit ex *Aqua* & *Spiritu*, hoc est, nisi sit genitus ex *Spiritu*, qui per *aquam Baptismatis* significatur. Quod externum *symbolum* est internæ *Regenerationis*, quâ homo capax fit hujus *Divini Fœderis*, remissionem peccatorum per Christum obtinet, & reale ac visibile membrum ejus Ecclesiæ constituitur. 1 Johan. 4.15. 1 Johan. 5.1.

4. Et postquam ad hunc modum in Ecclesiam genitus sit, nec tunc certè receptus est in brachia absolutæ Omnipotentiæ ad eum sustinendum, defendendum ac nutriendum; sed eadem ferè hîc ratio est quæ in tenera Planta recèns è terra nata, vel in Infante recèns in mundum edito; qui nisi in manus incidant una periti hortulani, alter bonarum nutricum, ambobus profectò periculum est nè funesto aliquo casu pereant. Accretio saltem ipsorum impediri potest per negligentem inscitámq; curationem si non & ipsa vita extingui. Etenim Influentia Gratiæ non est semper irresistibilis, nec Propositum illius Indeclinabile; verùm itá ferè se habet ut *Spiritus naturæ*

turæ ejúsq; conatus ac tentamina ad perficiendas earum rerum species quas producit, quemadmodum suprà notavi. Illa certè semper ad optimum enititur, sed inhiberi potest, & sufflaminari, & ipse *Spiritus sanctus* (quod ait Apostolus) *extingui potest* æquè ac ignis naturalis. Et tametsi Natura jucundum illud vitæ Principium liberaliter suppeditet, refrigerantem scilicet Aërem; pulmones tamen infantis ità farciri possunt insalubri lacte miseræ ac infidæ nutricis, ut eum trahere non possit ad vitam tuendam ac sanitatem: sed infelix infans immanitati morbi cedere cogatur, & per eorum manus occidere, qui vitam ei ac nutrimentum prætendebant ministrare.

Vide lib 8. cap. 12. sect. 2.

5. Estq; par ratio in eis qui adhuc Infantes sunt in Christianitate, qui reverà vitam habeant sensúmq; ac desiderium illius quod bonum est, verùm ad id ætatis nondum pervenerint, quin opus habeant ab aliis lactari. Si illi igitur qui prætendunt eos nutrire, venenum pro sincero verbi lacte impertiunt, minimè dubium est quin permagno versentur in periculo nè vitam illam perdant in quam recèns geniti sint, & à *novo fædere* deficiant. Quòd hujusmodi erant olim Nutrices, vel *Striges* potiùs, quæ cùm Infantes nutrire deberent, ipsum sanguinem vitámq; Religionis eis exugebant, multa in Apostolorum Epistolis loca subinsinuant, quemadmodum jam *notavi. Parvulos nimirum eos fuisse infantes quibus isti Impostores persuadere volebant eos justos esse posse, quamvìs non essent justi ut Christus justus erat. Quod profectò frigidum torpidúmve venenum ipsis in ora exprimere est, non salutari verbi lacte nutrire. S. *Paulus* fidelior nutrix erat, ipsúmq; *Titum* sic esse docebat, cap. 3. ubi post mentionem factam de *novo* hoc *Fædere* ineundo per Lavacrum Regenerationis & Renovationem Spiritûs sancti, statim subjungit, *Fidus est hic sermo, & hæc volo te affirmare, ut ii qui Deo crediderunt bonis operibus studeant perfungi.*

* *Lib 8. cap. 5.*

CAP. X.

1. *Primum Principium quod* novus Fœderator *strictè debet observare.* 2. *Secundum Principium quod observare debet.* 3. *Tertium ultimúmq; Principium.*

1. QUamobrem ut nemo retrò cedat gradúmve sistat, sed debitos profectus faciat, ritéq; in Christiana vita adolescat; Primum Principium cui *Novus Fæderator* adhærere debet fixus & immobilis, hujusmodi est; *Indispensabilem* utiq; esse *Obligationem* in hoc *novo Fædere*, vitam quantum possumus instituendi secundùm illa præcepta Evangelii quæ aut ipsius Servatoris ore aut per sanctos suos Apostolos sint tradita: Nec indulgere nobismetipsis oportere in re qualibet quam propriæ nostræ conscientiæ nos monent esse peccaminosam, nec animo quidem dejici tanquam omnis spei expertes, si quando nos contra proprium nostrum institutum ac consilium erràsse quicquam lapsósve esse inveniamus, sed cum alacritate & confidentia, per mediationem Servatoris, obfirmatiores in posterum addere conatus majorémq; circumspectionem, adminiculum etiam aliquod ex lapsibus nostris (in quos subita erroris alicujus infirmitatisve anticipatio nos conjecerit) ad celeriores altioresq; profectus in *Divina vita* nobis comparantes. Has duas considerationes *indispensabilis obligationis ad officium*, *Christiq; pro nobis Intercessionis & Propitiationis*, S. *Johannes* scitè prudentérq; conjunxit, 1 Epist. cap. 2. *Filioli mei, hæc vobis scribo ut non peccetis: Quòd si quis peccaverit, Patronum habemus ad Patrem, Jesum Christum justum, qui idem piaculum est peccatorum nostrorum: nec solùm nostrorum, sed etiam totius mundi. Ac in eo nobis eum esse notum intelligimus, si ejus præceptis paremus. Qui eum sibi notum esse dicit, & tamen ejus præceptis non paret, mendax est, nec est in eo veritas. Qui verò ejus dictis paret, is verè perfecto Dei amore præditus est.* Quemadmodum hic Articulus valde perspicuus est, (prout alibi fusiùs probavi) ità profectò maximè necessarius est qui credatur animóq; recolatur perpetuò, ut nos tutos conservemus à gustando, tangendo, propiùsve modo quovis accedendo ad aspectum odorémve dulcorosi illius veneni Libertinismi (coloretur licèt, dulcoretur, & aromatizetur verbis quidem gratiosissimis, gloriosissimísq; locutionibus quibus humanæ Eloquentiæ fraus illud exornare potest) halitúmq; hujusmodi Impostoris devitemus, pari profectò studio atq; hominis peste infecti, quippe cujus conversatio mors est & æterna animarum nostrarum pernicies.

Lib. 8. c. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11.

2. Secundum

2. Secundum Principium cui adhærere debet, *Fides est*, penè dixerim, *Omnipotens in Deo per Christum. Fiduciam* intelligo *in Assistentia Sancti Spiritûs ad devincendum ejiciendúmq; è nobis omne genus peccati.* Nam si fortiter fideliterq; huic adhærescimus, nihil sanè nobis poterit obsistere, sed per patientiam & perseverantiam ex omnibus suis munimentis Satanam exigere valebimus. *Secundùm fidem tuam ità fiat tibi*, æquè verum est in sanationibus animarum nostrarum per Christum atq; olim erat in curandis ægrotorum corporibus quando erat in terris. Hic principalis est *Fidei salvificæ* ramulus, maximúmq; robur & adminiculum quod habemus, quo sustinere nos possimus nè subsidamus in peccatum nec fluminibus impietatis immergamur & abripiamur. Si hoc retinaculum perdimus, perimus. Etenim ii qui non credunt se posse peccato resistere, necesse est ut seipsos illi dedant captivos. Atq; hoc est quod facit sanctum *Paulum* tanto fervore ac affectu Deum orare pro *Ephesiis* ut dignetur eis largiri speciale hoc donum *Fidei* in confirmationem corroborationémq; interni Hominis, cap. 3. *Hujus rei gratiâ flecto mea genua ad Patrem Domini nostri Jesu Christi, ut pro suâ gloriosa opulentia det vobis fortiter corroborari per suum Spiritum in interiorem hominem, quo habitet Christus per fidem in vestris animis, & sitis in Charitate radicati atq; fundati, &c.* quemadmodum aliàs recensui. Et in Doxologia hanc Orationem proximè subsequenti, quàm ineffabilis efficaciæ in nobis sint Spiritûs operationes non vulgari grandiloquentiâ enarrat: *Ei verò, qui eâ vi, quæ viget in nobis, potest omnia longè longéq; copiosiùs facere, quàm nos poscere aut cogitare, ei, inquam, gloria in Ecclesia per Christum Jesum, in omnem omnium seculorum perpetuitatem. Amen.* Quæ verba planè innuunt ejusmodi esse inexhaustam Gratiæ & Assistentiæ opulentiam à Spiritu Dei ut effectus operationum illius in nobis in præsens nè cogitari quidem possit nedum exprimi. Quapropter fides nostra in hoc supernaturali Principio non potest justo major esse, quoq; major est eò major erit fortitudo, victoriáq; celerior & perfectior. *Lib. 8. c. 5.*

3. Et tamen aliud adhuc superest Principium quod fidem nostram ulteriùs actuabit, nósq; reddet magis adhuc vivaces, obfirmatos & invincibiles, atq; hic *Amor Christi* est, quo se Novitius quisq; Christianus calefacere debet animúmq; magis magísq; inflammare: Quod quidem optimè præstabit frequenti meditatione in *Passionem Christi*, quam ignominiam, quos dolores ac ærumnas sustinuerit ad conciliandum sibi amorem animarum humanarum, & ad devinciendas eas sibi dulcissimis illis ac inviolabilibus vinculis sinceri Amoris & Amicitiæ, ut hâc aureâ catenâ eas possit ad se à terra ad cœlos attrahere. Quocirca Novum oportet Fœderatorem, quoties ingentem Servatoris Amorem secum recolit, pectúsq; sentit jam incalescere cœlestis illius flammæ radio tactum, illustris utiq; Solis Justitiæ ad Dei dextram splendentis, oportet, inquam, reminisci quam is compensationem pro omni illo Amore ac Charitate quam nobis præstitit, requirat. Præceptum breve est, ac proinde nunquam obliviscendum, *Si diligitis me, mandata mea servate.* *Johan. 14. 15.*

CAP. XI.

1. *Examinatio diligens quam Novus hic Fœderator instituere debet ad inveniendum quicquid in ipso sit corruptum & vitiosum.* 2. *Verè* Regenitum *non posse quiescere donec omnis ex eo exacta sit corruptio.* 3. *Ferventissimarum precum* vivi Christiani *objectum.* 4. *Discrimen inter* filium Secundi Fœderis *&* Mancipium Primi. 5. *Vaticinii* Esaiæ *de hoc statu* Mystica *Impletio.*

1. CHristianus igitur *Novitius* ad hunc modum *Fide & Amore, confirmatissimóq; sensu officii sui armatus*, quòd utiq; eum sanctum esse oportet, quemadmodum is qui eum vocavit sanctus est, promptus tunc erit paratúsq; ad aspectum hostis sustinendum, & ad eos exquirendos, si primo circumtuitu non inveniat, & ad extrahendos ipsos ex omni latibulo Hypocriseos & in apricum educendos trucidandósque. Et si post diligens scrutinium nullos inveniat, ità tamen modestus erit ut diffisurus sit propriæ suæ peritiæ, & ferventissimis precibus apud Deum contenderit ut dignetur ipsi detegere quicquid internæ abditæq; impietatis in ipso adhuc latere possit; in eum utiq; finem ut vetus fermentum prorsus expurgetur, nihilq; omnino relinquatur quod adversetur Christi Sceptro Regnóq; Dei in ipsius corde.

2. Est enim reverà impossibile ut is, qui verè regenitus sit actúq; semen Dei vitámq; ejus Spiritûs in se habeat, quiescat unquam donec omne id quod pollutum corruptúmq; est ex ipso ejiciatur. Verùm res ad imaginem illius quàm proximè accedit quod fit in naturali corpore quando ægrotat; aut *Mors* aut *Sanitas* mediocri tempore totum corpus possidebit. Si materia morbifica non egeratur per sudorem, purgationem aliámve aliquam evacuationem, vita ipsa mox egeretur. Quòd si id quod adversatur vitæ, tempestivè amoveatur, sanitas certissimè succedet.

3. Atq; ità prorsus se res habet in ipsa *Divina vita* postquam radices egerit atq; adoleverit, quicquid ei contrarium est odiosum etiam est & onerosum, ad instar Inventi Tyranni illius qui mortuos vivósq; simul colligavit. Quamobrem verus Christianus nunquam se quietè habebit ac pacificè, donec molestum hoc onus dejecerit, *corpus* utiq; *peccati, veterem hominem,* qui terrestrem rancidúmq; emittit fœtorem, si vel ulla ex parte percipiatur, & sanè tam intolerabilem, ut *Divina vita sensúsq;* in homine eum nullo modo pati possit. Nec certè in conditione esse tam insensata ut quicquam supersit illius acidi fermenti, nec tamen ulla illius fiat perceptio. Ac proinde maximè importuna Dei sollicitatio apud Thronum Gratiæ in *vero vivóq;* Christiano, hæc est; nempe, ut dignetur Deus ei detegere, quicquid in ipso supersit turpitudinis aut deformitatis sive in praxi seu in opinione. Quod Deus pro sua misericordia gradatim facit, non totum simul, nè nimium distractionis confusionísq; animi indè oriatur. Verùm si nobismetipsis non defuerimus, opus suo quidem tempore perfectum erit, regnúmq; cœlorum æquè intra nos atq; extra ad instar grani erit sinapis. Crisis morbi opportuno fiet tempore, quod paulò antè monui, totúsq; Homo Dei Spiritu revivificatus erit, restitutúsq; ad statum Justitiæ, Pacis & Gaudii in Spiritu Sancto.

Lib. 8. cap. 5. sect. 8.

4. Etenim quibusvis aliis conditionibus acquiescere, non est profectò Filii *secundi Fœderis,* sed Mancipii cujuspiam desidis sub *primo,* qui non operatur ex principio *Amoris interneq; vitæ* ac *collibentiæ,* sed ob rationem aliquam *externam,* minimè curans quàm parùm operæ absolvat, qualíve animi tenore, modò severam in præsens fustigationem devitet, promissámq; tandem à Domino recipiat mercedem. Verùm sub *secundo Fœdere* res multò aliter se habet. *Verus* enim hic Christianus impatiens est peccati, eo ipso nomine quòd peccatum sit, eandémq; rationem habet ad *sensum* ipsius *animæ* quam molestus dolorificúsq; morbus ad *sensum corporis,* ac proinde intolerabili conditione est usq; dum ab ipsa liberetur, eóq; magis, quantò est certior illud menti voluntatíq; Christi adversari qui in mundum venit ad sanandas nostras iniquitates, & ab omni peccato nos liberandos.

5. Ac proinde postremò, nunquam debemus contenti esse donec nosmetipsos per Divinam potentiam ad eum statum tenorémq; animi senserimus pervenisse (idq; ad eum usq; gradum quo humana natura sit capax) ut nihil prorsus supersit non demolitum, quod *Divinæ* in nobis *vitæ* contrarium sit aut inimicum. Ut illud impleatur quod vaticinatus est *Esaias, Eos nimirum qui contra* Israëlem *pugnant tanquam nihilum fore; Eósq; qui cum ipso contendunt perituros. Quæres eos & non invenies, etiam eos qui tecum contendunt. Erunt tanquam nihil ac veluti nihilum qui contra te bellum gerunt.*

Esa. 41.11,12.

CAP. XII.

1. *Quòd peccati abolitio non sit sine aliquo confligendi spacio. Methodus maximè infallibilis ad eam rem exequendam.* 2. *Externarum actionum constans Regulatio.* 3. *Hypocritica eorum querela de defectu potestatis qui ea bona opera non faciunt quæ jam sint in eorum potestate.* 4. *Periculum mutandi* Novum Fœdus *in fœdus operum, Amorémq; Christi in Amicitiam mercenariam.* 5. *Ardentissimæ preces ad Deum ut Imago Christi perficiatur in nobis.* 6. *Circumspectio perpetua ac vigilantia.* 7. *Vilificationem externorum Institutorum nullum signum esse* novi Fœderatoris, *sed insolentis animi ac carnalis.* 8. Novo Fœderatori *monitum de sua conversatione apud homines.* 9. Divinæ vitæ *Ramulos sine* Fide in Deo & Christo *in meram degenerare* Moralitatem. *Examinatio omnium motuum & excursionum proprii spiritûs quàm benè cum* Humilitate, Charitate, *&* Puritate *conveniant.* 10. *Monita de exercendo* Humilitatem *nostram*; 11. *Ut & Puritatem*; 12. *Amorémq; vel* Charitatem.

1. ATq; hoc quidem inservire potest generaliori directioni ac animationi, veruntamen ea etiam subnectemus quæ rationem habent magis particularem. Ità enim hactenus locuti sumus quasi, simulatq; quis sub *secundo Fœdere* constitutus sit, nihil illi jam ampliùs opus esset præterquam peccatorum suorum investigatio: quippe quòd tunc *Fide* armatus & *Amore*, ea subitò posset conficere. Verùm nè quis me perperam intelligat, id sanè fieri non potest sine aliquo confligendi spacio. Cæterùm quantò hic Divinis virtutibus instructior est, tantò erit victoria facilior & celerior. Intereà verò loci *caro* adversùs *spiritum*, & *spiritus* adversùs *carnem* semper aliquid machinabitur, & patientia ac fidelitas ex nostra parte requiruntur ut id omne præstemus quod Deus jam in potestate nostra posuit. Et proculdubio in potestate *novi Fœderatoris* positum est, idoneo tempore omne genus corruptiones & immoderata desideria per brevem hanc & infallibilem methodum mortificare, *Per constantem* scilicet *ipsorum repulsam*. Pauperi ad fores tuas mendicanti si nihil des, nunquam te inviset. Desiderium non explendo extinguitur. Et res nota est hominem sæpenumerò appetitum perdere nimis diu expectando prandium.

2. Desiderium inordinatum in morem febris nos frequentabit si indulgeamus ipsi, eíq; satisfaciamus. Satanas intinctáq; offula in ventres nostros unà descendent. Verùm Fame expugnare poteris & *Desiderium* & *Diabolum* in eo latitantem, per obfirmatam *temperantiam*, & cohibitionem tuipsius in externis tuis actionibus. Noli affectare *inanem gloriam plausúmve* in actionibus tuis externis & sermonibus, sed modestè ea declina, & *superbia* mox concidet in anima tua, videbísq; suo tempore *Humilitatem* orientem in tuo corde dulcéq; in te nitentem suo miti lumine. *Iræ* tuæ exitum nè permitte, & extinguetur ad instar ignis suffocati. *Lasciviæ Libidinive* te solicitanti noli respondere, & desistent te inclamare, arescéntq; ut herbæ noxiæ in pulverem pedibus conculcatæ. Aude beneficus esse vel adversante degeneri abjectóq; tuo animo, & inimicis tuis gratificare, eis utiq; qui te oderunt invidéntque. *Avaritia* enim atq; *odium* sæpiùs sic frustrata, præ indignatione & ægritudine tandem te derelinquent.

3. Quòd si fallaciter agas cum Deo cúmq; Anima tua in eis rebus quas ille in potestate tua posuit (& externum quidem hominem planè posuit in tua potestate) eásq; perficere negligas, & tamen de defectu virium conqueraris, non possum quin apertè pronunciem te Hypocritam esse, perfidioséq; agere cum Christo in sancito fœdere, & Diabolum falsúmq; tuum cor te decepisse. Assentaris quidem ac blandiris labiis tuis, bellásq; narras Historias de Benignitate liberáq; Dei gratia in Christo, verùm cor tuum procul ab eo abest. Nam *quisquis nominat Christi nomen, eum oportet recedere ab injustitia*, quemadmodum suprà notavi ex Apostolo.

4. Jam verò in secundo loco, quemadmodum fideliter debemus in constanti abstinentia à malis actionibus externis persistere eásq; exercere perpetuò quæ sunt bonæ; ità certè summoperè cavere debemus nè in his ipsis acquiescamus, vertamúsq; hoc pacto *Novum Fœdus* in merum *Fœdus operum*, quasi externis his nostris peractionibus ità nos Christum devinciremus ut is obligaretur per modum gratitudinis nobis cœlum dare, aut vi contractûs seu emptionis, cùm tamen hac in re subdolè nos geramus, ut homines pauperculi aliquando agunt cum Magnatibus qui ipsis vilius aliquod munusculum

sculum præsentant ut præmium longè majoris pretii ab eis extorqueant, nullo interim sincero amore eos prosequentes, sed hamo tantùm escam indentes ut piscem capiant. Immò verò addo insuper, Quòd personalis amor atq; affectus ex sola ratione quòd Christus externo aliquo modo nobis beneficus fuerit nósq; ab æterno exitio liberaverit, nè hoc quidem plenè attingit finem ac propositum *secundi Fœderis*. Hoc enim vix quicquam aliud esset præterquam *Amicitia* quædam *mercenaria*, talísq; quæ vel *homini* merè *naturali* competet. Nam & is eum diligere potest qui tale bonum illi impertit, quòd ipsi *Animali vitæ* ac Appetitui gratificetur. Verùm *Amor* noster atq; *amicitia cum Christo* adhuc penitior esse debet atq; intimior, quandoquidem nos non solùm sensu externorum Beneficiorum sed & Spiritûs unitate ipsi alligamur, cùm eadem in nobis *vita Spiritûsq;* sit qui in ipso erat hîc in terris. Ac proinde in ipsis Animabus nostris summa sympathia erit ineffabilísq; voluptas ac prolubium in illa *Natura* atq; *Spiritu* qui in omnibus Actionibus spirat sermonibúsq; Servatoris in Evangelio commemoratis, animúmq; mirificè in universis ejus præceptis (sive per seipsum sive per sanctos suos Apostolos traditis) abreptans oblectatio. *Dulciora erunt favorum nectare & optabiliora quàm multa aureorum argenteorúmq; millia*, ut Propheta *Davides* loquitur.

5. Quamobrem nunquam cessandum est usq; dum nosmetipsos omninò abreptos deprehendamus & quasi absorptos amore ipsius *characteris* & *Genii*, ut sic loquar, beati Servatoris, & inveniamus nos sic affectos esse ut ille affectus erat in hoc mundo. Ac proinde externæ nostræ professioni preces fervidas ad Deum superaddere debemus, non solùm ut Tentationibus resistere possimus externísq; bonis operibus fungi, sed ut dignetur etiam naturam nostram nobis in integrum renovare, ut *Regeneratio* nostra perfecta esse possit, itáq; in vivam Domini nostri ac Servatoris Jesu Christi Imaginem in solidum transformemur. Quod profectò non statis solùm temporibus præstandum est sed perpetuò, prout opportunitas se dederit vacatióq; à rerum mundanarum turba ac tumultu. Tunc enim oportet nos sermocinari cum cordibus nostris Divinámq; illam Imaginem ac Characterem contemplari, *Christi* utiq; *vitam*, observaréq; ubi nos maximè deficiamus, & ad quam illius partem affectus nostri maximè frigescant, atq; sic cum seriis vehementibúsq; ejaculationibus Deum versùs, opem auxiliúmq; illius Spiritûs implorare ad consummandum bonum illud opus quod in nobis
1. Thes. 5. 17. inchoavit. Atq; ità quidem præceptum illud Apostoli explebimus, *Continenter orate*; hoc est, sive ob emergentem aliquam Tentationem, seu in ipsis nostri ipsorum Examinationibus ac meditationibus Religiosis.

6. Et quemadmodum debemus *continenter orare*, ità certè oportet & *continenter vigilare*, hoc est, transire ab una actione ad aliam cum *debita circumspectione*, ipsam nostram conversationem cum hominibus, negotiáq; mundana in usum ad principale nostrum trahentes Propositum, promovendi scilicet in nobis *Divinam vitam*. Nam prodeuntes ad hunc modum in communem vitam lucémq; hominum, præsentem eo ipso habemus illius gratiæ quæ in nobis est exercitationem, faciliúsq; indè possumus infirmitates nostras & defectus deprehendere, quásq; vires similiter nacti simus, quósq; fecerimus profectus in via illa quam elegimus, experiri. Atq; sic quod nacti sumus eò magis corroborabitur, & quod nobis deest, cùm nobismetipsis illius jam simus conscii, distinctiùs profectò sciemus, qua ratione sit petendum à Deo.

7. Sic prosperè proculdubio opus procedet per *perpetuam Meditationem*, *Preces* ac *Vigilantiam*. Et dum ad hunc modum in teipso occupatus es, vide ut aliorum hominum te rebus immisceas. Et speciatim tibi cave *nè publica Ecclesiæ Instituta contemnas*. Eadem enim monita ac consilia accipere potes in *Congregatione publica*, quibus in propria tui ipsius conscientia assensus es, ab ore fidelium & peritorum Ministrorum Evangelii. Quæ, si is sis quem te esse simulas, oblectabunt cor tuum, tum ex eo quòd testimonium sit veritatis, tum etiam quòd per divinam benedictionem suum effectum habere possint in aliis perinde ac in teipso. Quapropter *novi Fœderatoris* indicium non est sed *Animi insolentis* & carnalis, & mali aliquid molientis, hujusmodi res vili pendere.

8. Præterea & hæc etiam monita tecum reportare debes de *conversatione tua cum hominibus*. Primò, Neminem debes ob ullas res externas indifferentis interpretationis, in *victu*, in *vestitu moribúsve* civilibus judicare, sive quis more magìs aulico, sive rurali se gerat, sive vultu subtristi sit, sive magìs hilari & explicato, sive vinum bibat, seu à bibendo abstineat, sive splendidè vestitus sit, seu neglectiori ornatu incedat, & sic de id genus aliis; non debes, inquam, sententiam, nè in tacitis quidem tuis cogitatis, de hujusmodi rebus ferre, sed unumquemq; æstimare ex eo quod reverà Christianum ipsi insit, veræve Christianitati contrarium. Et tum dein, circumspectè tibi

cavendum est nè justa alterius libertas te ad aliquod incommodum adducat, pelliciendo te ad illius imitationem. Tu verò id strictè observare debes quod propria tua Conscientia te monet ad tuam incolumitatem maximè esse facturum, ut bonum opus feliciter in te procedat, útq; justitia firmam suam radicationem habeat suúmq; plenum incrementum. Interim verò sic te curare debes ut infantem temerum, hominémve ægrotantem quibus ea rectè interdicuntur quorum utendi adultis sanísq; semper datur copia. His duobus monitis omne *scandalum* præcavebitur, quo aut tibi ipsi nocere possis aut injuriam aliis inferre.

9. Postremò, magis particulatim expresſímq; tibi commendabo frequentem Meditationem de his tribus *Divinæ vitæ* ramulis, *Humilitate, Charitate* & *Puritate*, unà cum altissima ipsarum radice, *Fide in Deum per Jesum Christum*. Nam si hæc non adjungatur, progressus tuus in *novo Fædere* in *Moralitatem* quandam facilè degenerare potest *merè consuetudinariam* vel complexionalem, nihilq; in se habere quod reverà sit *Divinum*. Ejusmodi eum non fore sat scio qui idoneum te reddat ad salutem illam adipiscendam quæ omnibus *verè* credentibus promittitur. Et quantùm ad tres illos *Divinæ Radicis* ramulos, volo te eos semper ante oculos tuos proponere, omnésq; motus & excursiones spiritûs tui in externa opera, examinare, quàm bellè cum his conveniant, attentéq; observare, quando teipsum putas unius horum Principiorum stimulo, tanto cum zelo ferri, an non interim in id incurras quod alteri eorum alicui sit oppositum. Immo verò ardor tuus Enthusiasticus eò te fortean abripere potest, ut contra illud ipsum etiam Principium pecces à quo te moveri maximè existimes.

10. Sic dum nimis quàm enormes affectas indicationes *Humilitatis* tuæ, prudentes quidem gnarísq; rerum Religionis, *Superbiam* tuam ex eisdem deprehendent. Ut si contentus non esses homines pauperes ad mensam tuam excipere, sed ministrares ipsis insuper, quadrâ in manum sumptâ, apertóq; capite, omniáq; ministri mensarii officia ipsis præstares, tanquam si vetera jam instaurares *Saturnalia*. Cave tibi nè quid inanis gloriæ sapiat tam insolens actio, néve famam tibi quæras hominúmq; sermone celebrari. Et vide porrò an non peccatum sit contra *Charitatem*, & offendiculum futurum eis qui sunt extrà, qui si imaginari possunt te esse sincerum, vel inviti ferè trahentur ad credendum te valde Fanaticum esse & Melancholicum, totámq; forsan rem Religionis nihil esse præterea. Sed vera *charitas* nihil agit indecorè.

11. Et si quando *Puritatis* studium te impellit ad subigendum castigandúmq; corpus tuum, tam occultè rem illam perage ut contra *Humilitatem* nihil pecces Pharisaicâ tuâ ostentatione. Quamobrem si carnis mortificationi seriò operam das, noli id ostentare hominibus aut *vestitu sordido*, aut *aspectu tristi*, acerbóq; vultu; sed hoc tu tecum habe quàm potes secretissimum, ut *is qui in secreto te aspicit, reddat tibi in propatulo*.

12. *Charitatis* sensu incalescis, quam *Amorem* tu malles appellari? Cave nè quid contra *Puritatem* pecces deflectendo in impuram *Fanaticámq; Libidinem*, Foveam illam lutulentam in quam multi grandiloquorum *Enthusiastarum* corruerunt, itáq; illius cœno occæcati sunt, ut principalem Illuminationis suæ fructum statuerint, eas obire Actiones sine modo ac pudore ad quas & Naturæ lumen & Evangelium Christi nos docuerunt erubescere. Hujusmodi circumspectionibus tibi opus erit, si tutò tuum cursum dirigere cupias. Quòd si fidelis esse velis *interno* tuo *Ductori*, fidémq; in *sancto Fædere* illibatam servare, nullo profectò indigebis monitore. Via tua coram te tam plana fiet ut nec errare potueris nec titubare, sed pervenies tandem ad exoptatum scopum omnium laborum tuorum ac conatuum, ad firmam utiq; Pacem perennémq; Justitiam, *impleberi sq; omni plenitudine Dei*.

MAGNI

MAGNI MYSTERII PIETATIS EXPLANATIO.

LIB. X.

CAP. I.

1. *Affectum & existimationem quam habere debemus de Religione nostra, non consistere in damnando universos ad infimum* Inferni *Barathrum qui eam non profiteantur.* 2. *Intempestiva Christianis hujus sententiæ inculcatio.* 3. *Quòd Christianum spiritum ea approbare magìs condecet quæ bona sunt & laudabilia in aliis Religionibus, quàm tam fœdè eas vituperare.* 4. *Quæ sint debitæ demonstrationes Amoris nostri erga Christi Evangelium.* 5. *Quàm exigua pars mundi Christiana nuncupetur, & quàm pauci veri Christiani sint in ea parte sic nuncupata.* 6. *Imperitam aliquam fuisse aut perfidiosam* potentis illius machinamenti Evangelici *tractationem, quòd tam parùm exitii hactenus Diaboli regno intulerit.* 7. *Authoris Propositum in lucem protrahendi præcipua debitorum ejus effectuum impedimenta.*

1. Uarta ac ultima *Derivativa Proprietas* Mysterii Pietatis, & quæ ex illius utilitate oritur, magnóq; illo commodo cui non solùm, quantùm ad hanc præsentem ac transitoriam, verùm etiam ad futuram æternámq; humani Generis felicitatem inservit, est summa illa *Existimatio* atq; *Honor* quem aut extorquet à nobis aut saltem debet extorquere. Qui quidem non exprimendus est, quemadmodum vulgò fit, vilificando convitiísq; proscindendo omnes alias Religiones, damnandóq; vel optimos integerrimósq; *Turcas*, *Judæos* & *Paganos* ad imum Inferni, foresq; tunc in eos obserando clave bis versâ, excubandóve illìc ad ostium cum prælongis contis ad detundendos eos fundum versùs, si qui fortè ipsorum emergere adniterentur vel quovis modo erepere: Hic fervor zelus omninò falsus est, nec ulli usui Evangelio, tam apertè statuere quòd impossibile sit ullis hominibus, qui nati non sint sub Christianitate nec ad eam visibiliter conversi, Infernum evitare, cùm tamen nunquam audiendi opportunitatem habuerint veram Evangelii vocem. Nam si Providentia tam severa repræsentetur & arbitraria, Incredulitatem potiùs gignet de omni omninò Religione, quàm nostram propriam promovebit, præsertim apud Animos liberos & intelligentes.

2. Et quid obsecro opus est ut tam funestas Historiolas illis enarrent qui Evangelium audiunt de istis qui non audiunt, nec unquam occasionem nacti sunt illud audiendi? Illorum profectò nihil interest, sed & hos perturbat qui audiunt, facítq; ut Divina Providentia minùs sit intelligibilis quàm antea. An non hoc sat esset eorum Auditoribus, nempe ut intelligerent eos qui Evangelium audiunt & tamen illud repudiant, esse in statu damnationis, siquidem Fidem ipsi habere, ipse lapis *Lydius* salutis est eis, quibus Evangelium offertur. Quòd si operam dabunt curiositatibus (qui tamen mos est haud ità laudabilis) hoc tantùm possunt superaddere, Nullos salvos factum iri nisi virtute illius veritatis quæ comprehenditur in Evangelio, hoc est,

antequam aggregati sint ad unicum illud Caput Ecclesiæ, qui est Jesus Christus, quippe quòd *nullum aliud nomen est sub cœlo apud homines datum per quod servandi simus*, quemadmodum Apostolus declarat. Cæterùm quomodo Religiosi *Judæi*, *Pagani*, & *Turcæ* quibus Christianis mori non datum videatur, possint ad hoc Caput aggregari, equidem admodum decoræ in nobis modestiæ pars erit, ignorantiam nostram apertè profiteri.

3. Proculdubio multùm præstaret, multóq; magis spiritum Evangelii condeceret ea quæ laude digna sunt in *Judaismo*, *Turcismo* & *Paganismo* admittere & commendare, & cum benignitate ac commiseratione eos monere quibus in locis errent, quibúsve deficiant; quàm in os illis involare, ipsísq; consummatissimam in quam humana Natura circa res Religionis labi potest, exprobrare impietatem, atq; sic ab immoderata depressione aliarum Religionum propriam nostram extollere conari. Quod profectò mihi Schema Rhetoricum videtur perinde ridiculum atq; si quis *Salomonem* compararet cum universis per terrarum orbem fatuis, posteáq; gloriaretur quantò is omnes istas sapientiâ anteiverit, vel *Helenam* cum maximè deformibus fœmellis quæ unquam extiterint, atq; indè excellentiam illius pulchritudinis argueret, quippe quæ fœdas illas miseréq; distortas formas tanto intervallo superaret. Quæ meo quidem judicio, admodum exigua frigidáq; est commendandorum hominum ratio.

4. Verùm hujusmodi demonstrationes Amoris nostri erga Evangelium & venustate carent & judicio. Is qui profitetur se fidem habere veritati Evangelii *novúmq*; hoc iniit *fœdus*, si solidum erga illud sui affectûs reverà exhibere velit testimonium, oportet eum id vitâ suâ præstare ac conversatione. Nam si illud approbat eiq; credit, non potest profectò quin monita sequatur inibi contenta. Quòd si strictè fideliterq; faciat, inveniet sanè ea tam ineffabilis præstantiæ, támq; immensæ utilitatis, ut hoc solummodo contentus esse non possit, quòd ipse scilicet indè tam uberes fructus decerpserit, sed ingenti tenebitur desiderio, idem bonum, si fieri posset, cum universo mundo communicandi.

5. Atq; equidem quantùm ad me, quoties seriò apud meipsum irrefragabilem claritatem & evidentiam veritatis in Evangelio Christi supra reliquas omnes Religiones, perpendo, magnámq; illam ac penè irresistibilem vim ac efficaciam quæ in eo latet ad efficiendos homines pios probósque, non possum quin multo animi ardore latiorem illius in mundo diffusionem discupiam. Admodúmq; demiror, majores illud non fecisse profectus quàm reverà fecit. Etenim *Idololatria Paganica*, (quemadmodum *Brerewoodus* in libro *Inquisitionum*, probabiliter collegit) duas tertias Orbis cogniti etiamnum possidet, *Mahometismus* partem quintam, *Christianismus* non nisi sextam. Et (quod adhuc magìs deplorandum est) perquam magna pars Christianæ Ecclesiæ incursione *Turcæ* devastata est, & ad hunc usq; diem miseræ sub illo servituti subdita jacet. Et ut nihil desit quo augeatur admiratio, etiam earum mundi partium quæ purè, quantùm ad *Titulum*, sunt *Christianæ*, tanta profectò earum portio, sive sub nomine *Reformatorum* veniunt sive *Catholicorum*, tam crassâ Hypocrisi, tam apertâ Prophanitate professóq; apud suos clandestinos cœtus impiáq; Conventicula Atheismo inficiuntur, ut res haud parùm difficilis sit sincerum Christianum in maximè speciosis Orbis Christiani Ecclesiis invenire, talem utiq; qui professionem suam non neget aut corde aut opere aut utroque.

6. Quæ tristis rerum scena non potest quin quemlibet serium moveat Christianum, qui animitùs Religioni suæ bene optat, ad exquirendum quantum potest, veras causas hujus deplorabilis conditionis Orbis Christiani, quæq; impedimenta sint quæ obstent Evangelio (quod ex se tam potens est Instrumentum ad salutem) quò minùs effectum apud nosmetipsos sortiatur minúsve per alias Regiones quæ adhuc sunt Paganicæ, liberè currat. Peccata nostra in causa esse promptè respondebit quilibet piè animatus Christianus. Cæterùm quæstio adhuc manet, cùm machinamentum sit apud nos omnium sanè efficacissimum quod sapientia Divina excogitare potuit ad peccatum è mundo exterminandum, cur major clades peccati viribus *regnóq; tenebrarum* nondum sit illata. Inquisitionem igitur institui oportet qualisnam hujus machinamenti tractatio fuerit? quæ adjectiones ablationésq; factæ quibus efficacia illius eludatur aut aboleatur? qui errores in illius usu admissi, & similia. Etenim quòd alicubi miserè in usu Evangelii per totum Christianum orbem peccetur, valde manifestum est ex eo, quòd illius propositum ferè ubiq; ex toto frustretur, *Prophanitásque*, *Infidelitas* & *Atheismus* penè omnium corda occupârint. Quod pleriq; omnes sine hæsitatione confitentur, quidam sanè cum dolore verè Christiano, aut sincera indignatione, alii cum tacito quodam gaudio rictúve subrisorio, quippe gratulantes sibi corrupta sua cogitata & actiones tot hominum suffragiis confirmari & cohonestari.

7. Ut missa igitur faciamus istiusmodi Principia quæ nunquam intelligenda sint, sed æternùm obsignata ab aspectûq; nostro longè remota, ea saltem aspiciamus quæ intelligibilia sunt atq; visibilia. Eas, inquam, in medium causas producamus, quas nemo quisquam negare potest æquè latè patere atq; horrendos hosce morbos, vehementérq; inclinare, si non efficaciter ac necessariò præcipitare Orbem Christianum in hanc abominandam conditionem quâ his temporibus multísq; antè seculis est repertus.

CAP. II.

1. *Maximè fundamentalis error radixq; omnium corruptionum in Ecclesia Christi.* 2. *Superstitionem etiam esse posse in oppugnando Ceremonias & in prolixis precibus & concionibus.* 3. *Religionem* electitiam *veram Pietatem ubiq; extinguere.* 4. *Insalubre ac flatulentum pabulum affectatæ* Ὀρθοδοξίας *cum malis illius consequentiis.* 5. *Professorum* Hypocrisin *mundum* Atheis *replere.* 6. *Auctoritativam obtrusionem crassarum Falsitatum* Incredulitatem *gignere, circa totum Mysterium Pietatis.* 7. *Ecclesias Christiani orbis ferè omnes reas esse hujus perniciosi erroris.* 8. *Immensum Incommodum doctrinæ* Supralapsariorum.

1. QUamobrem ut liberè eloquar quod ex constantissimo propriæ Conscientiæ suasu verissimum esse sentio. *Universalissimum maximéq; fundamentale in Christiano orbe Erratum,* ídq; unde omnis Ecclesiæ corruptio incepit & etiamnum continuatur & invalescit, *est tumida illa Orthodoxarum Opinionum & externarum Ceremoniarum præ indispensabili obedientia Mandatis Christi existimatio, fideliq; studio perveniendi ad debitos gradus realis Renovationis interni Hominis in veram vivámq; sanctitatem & justitiam:* In cujus locum plerunq; *Opinionum Curiositas* in rebus inscrutabilibus juxtà atq; inutilibus substituitur, & *Obtrusio Ceremoniarum,* numerosarum, onerosarum, & non solùm supervacanearum sed & illibatam modestiam & castimoniam sponsæ Christi minimè condecentium; quæ sibi cavere debet ab omni specie umbráve *Idololatriæ,* quæ *Spirituale Adulterium* est seu *Fornicatio.* Etenim dum cor pruritu meretricio ad externas istas pompas fertur, majúsq; justo pretium ipsis imponit, interna Pietatis vita facilè extinguitur Amórq; indispensabilis Legis Christi frigescit & emoritur. Immò verò ii qui zelum maximum habent, &, si fas sit ità loqui, furorem erga res Religionis, adinventus est tantus & tam onerosus externorum exercitiorum cumulus, ut vel hujusmodi quidem *Zelotæ* omnes vires suas in exteriora munimenta antè absumere possint, quàm ad *castellum Regium* capiendum accedere vel ad *Legem perfectæ libertatis* ullum introitum invenire, ad *Divinam* illam utiq; *vitam* quæ in vera *Humilitate* consistat, perfecta *Puritate* & *Charitate* sincera. Nam omnes hoc genus Ceremoniæ ad nihil aliud faciunt nisi ad pulchram speciem in Carne, nec mentium nostrarum Regenerationem in fraternam Charitatem omnis simulationis expertem possunt attingere. Unde vel *speciosissimè pii* in hoc Religionis genere interim esse queunt maximè *immaniter crudeles* & *injusti,* maximéq; *implacabiles* & *malitiosi* omnium quidem mortalium. Et tamen juxta falsam illam Religionis formam quam humana inventio mundo proposuerit, possunt profectò & seipsos censere, & censeri pariter ab aliis modo plusquam *Seraphico* pii & Religiosi; quantumvis judicio Christi veræq; suæ Ecclesiæ, in felle amarissimo nexúq; Injustitiæ positi.

2. Atq; in aliis Christiani orbis partibus, ubi *Ceremoniarum pompa exteriórq; superstitio* tanto non urgentur opere, quanquam primâ quispiam conjecturâ sperare possit res meliùs illîc successuras, Experientia tamen eum docebit eas conditione haud multò illîc esse meliori, Causásq; degenerationis crassæq; Hypocriseos & Impietatis æquè prolificas hîc esse æquéq; bene instructas ad producendos suos effectus atq; in aliis locis. Etenim & hæc quædam *Superstitionis* species est totam Religionem in superstitiosis oppugnandis Ceremoniis collocare, & unumquemq; eò magis pium existimare quantò majori contra illas zelo exardescat. Quamobrem affectibus animi in calidam hanc contentionem exhaustis exhalatísque, corda nostra ad indispensabilia Evangelii Officia, cujusmodi sunt *Amor, Patientia, Mansuetudo, Fraterna Benevolentia,* cum reliquis fructibus qui arborem vitæ, vitam utiq; Christi nobis

nobis insitam demonstrant Spiritúmq; Dei in nobis manere, penitùs frigescant. Ut prætercam, meminisse nos oportere *prolixas preces* & oppidò quàm *crebras conciones Idolorum* loco succedere posse, & *externam Religionem* nobis constituere, vicésq; illius explere *Pietatis quæ indispensabilis* est & *interna*, perennísq; fons & scaturigo omnium venustarum & utilium actionum, probæq; Conversationis coram Deo & coram Hominibus.

3. Dico igitur Religionem hanc *electitiam* per omnes Christiani Orbis partes (quanquam aliusmodi non sit quàm quæ ab impio sanè homine æquè dextrè ac plausibiliter coli possit atq; à verè justo ac regenerato) cùm tantoperè extollatur populóq; commendetur, penè irresistibilem esse tentationem occasionémve unde pleriq; homines *reverà* ac *moraliter* improbi evadant. Illâ enim naturali inclinatione & appetitu in humano genere ad Religionem per insalubre hoc pabulum satiato aut consopito, nullo flagrare possunt desiderio illius Religionis, quæ omnino solida est ac vera, summoperéq; gaudebunt sibi illius gratiam factam esse, quippe quam initio difficilius sit amplecti & exercere. Unde necesse est propemodum ut eam omittant vel derelinquant.

4. Eóq; faciliùs ab ea abstinebunt, quòd aliud venenosum sit ferculum quod ità eos tumefacit ut parùm absit quin disrumpantur, quæ illa est magni æstimata Doctrina seu eruditio quam ὀρθοδοξίαν sive *opinionis rectitudinem* appellitant. De quâ Apostolus, *Scientia inflat, Charitas verò ædificat.* Hæc sanè ipsis res tam pulchra ac gloriosa videtur ut seipsos hinc planè Angelos Lucis imaginentur; summéq; idoneos, qui, modò nitidè elegantérq; splendidis his *Orthodoxiæ* ornamentis convestiantur, ad Divinam Præsentiam accedant. Vecordes Fatuos! cæcos & carnales! qui, ex eo quòd maculosis his tunicis, versicoloribus his pannis, quos ipsi sibi neverunt contexuerúntque, induti sint, se cœlesti Majestati commendaturos speraverint. Dum favorem Dei ad hunc modum opiniosâ suâ cognitione ambiunt, heu! quàm crassè suam produnt ignorantiam ac stultitiam! Quî enim fieri potest ut id quod plùs naturali homini gratificatur, imò ausim dicere, ipsi Diabolo, quàm Animæ regeneratæ, quî, inquam, fieri potest ut id quempiam acceptum reddat Deo? Et tamen in universis Ecclesiarum Sectis & Divisionibus summum huic rei pondus inesse judicant, maximum pro ea zelum gerunt, & vehementissimè eam populo commendant, qui Pastorum suorum exemplum sequentes, modò in dilacerantibus hisce controversiis diligentes sint ac fervidi, vitam profectò Christi plenissimo modo se possidere putant, quanquam interim *Charitas* erga vicinum planè friget, nec ad minimum *veræ* Justitiæ ac Sanctitatis gradum adhuc pervenerunt. In hoc præcipuè consistit *Mysterium Hypocriseos*, per omnes Christiani Orbis Ecclesias, quòd utiq; eos pios esse existimant qui pro viis opinionibúsq; suæ Sectæ magnum zelum fovent. Ii verò qui non fovent, sint aliàs quantumlibet inculpati & sinceri Christiani, aut odio habentur tanquam *Heretici*, aut ubi benignissimè cum ipsis agitur, contemnuntur tanquam misellí *Moralistæ*, hominésq; *merè Naturales*. 1 Cor. 9. 1.

5. Hæc verò maximè generalia sunt & admodum valida sanè *Obstacula*, ad impediendum Evangelium à producendo ejusmodi effectus quos aliter in Christiano Orbe produceret, & ad reddendos plerosq; Christianitatis Professores *Hypocritas*, hoc est, tales qui magnam Pietatis speciem præ se ferant, verùm illius interim vim negent & efficaciam; quæ in officiis nostris erga proximum maximè apparere debet, atq; in sobria justáq; conversatione sinceritatéq; in rebus omnibus obeundis tanquam in conspectu Dei. Jam verò hæc Professorum *Hypocrisis*, *Profanitatem* gignit, *Atheismum* & *Infidelitatem* in istiusmodi hominibus qui tam validam naturaliter ad res Religionis propensionem non habeant, hoc est, qui ingenium non habeant tam *superstitiosum* ut ad Religionem sub quibusvis conditionibus alligentur, sub forma qualibet & à quibuslibet illius commendatoribus. Naturalis enim ipsorum *Sagacitas* suggerit, si ulla omnino sit Religio, eam à solida *Moralitate* neutiquam esse separandam. Cui profectò tum *Prophetæ* tum *Apostoli*, præceptáq; *Christi* locupletissimum testimonium perhibent. Verùm isti observantes eos homines qui circa Religionem maximas turbas strepitúsq; excitant, summúmq; pro ea zelum gerunt, Honestatis leges negligere communísq; Humanitatis, in aliena jura facilè involare, colludere, dissimulare, & in rem suam splendidè mentiri, superbos itidem esse & opiniosos, auræq; popularis avidos captatores, invidos porrò, feroces & implacabiles, quin & impuros etiam ac sensuales, atq; immisericordes deniq; & crudeles, nec quicquam pensi habentes, si integra Regna in sanguine natent, modò sic suam in miserè delusarum animarum conscientias Tyrannidem tueantur, (cùm tamen contentio non sit nisi circa fœnum ac stipulam, combustibiles humanæ Inventionis superstructuras,

 quarum

quarum superstitiosus quisq; inanem affectans gloriam, pulchráq; specie in carne se venditare, manipulum saltem si non plenum sinum superinjecerit ad occultandas suffocandásq; indispensabiles Evangelii veritates, ad adigendos homines in angores laborésq; pro illo quod non est panis, ad discruciandas eorum mentes Repugnantiis, Contradictionibus & Impossibilitatibus, ad conficienda corpora infructuoso tædio prolixarum superfluarúmq; Ceremoniarum, ad corda illaqueanda nugis tricisque, & ad efficiendum deniq; hoc pacto ut sancta ac ponderosa Servatoris præcepta negligantur, quæ tamen omnibus intelligibilia sunt & aliquatenus ab universis approbata; Cujusmodi sunt, *Sic alterum tractare, quemadmodum nos ab aliis tractari volumus; Proximum diligere sicut nos ipsos*, & similia :) Ii, inquam, qui tam religioso per naturam non sunt ingenio, verùm sat interim habent acuminis & sagacitatis ad olfaciendas corruptiones, dijudicandásq; actionum hujusmodi Professorum incohærentias, dum hæc observant, vehementissimè profectò hoc offensaculo irritantur (atq; admodum ægrè quidem diffugere possunt quin devincantur tam perversâ simulatæ Pietatis scenâ) ad concludendum totam rem Religionis nihil aliud esse nisi intemperiem quandam animi ac insaniam, vel ad summum Technam duntaxat Politicam ad ditandum Sacerdotem, populúmq; in officio continendum.

6. Hoc magnum sanè scandalum est, nimiúmq; efficax contra vim *Evangelii* machinatio, *Moralis* nimirum *honestatis* per eos qui præsignes Zelotæ sunt summíq; Religionis Professores, *despicientia* ac *vilificatio*. Hoc *Atheismum* & *Profanitatem* immane quantum promovet. Est autem & *alterum Erratum* quod jam subindicavi æquè Epidemicum & universale, & ad minimum æquè ad malum hoc Propositum efficax atq; illud prius. Vix ulla est per Christianum Orbem his temporibus Ecclesia quæ non solùm *Falsitates* non obtrudit, sed istiusmodi quidem falsitates quæ libero cuivis animo puræ putæ apparuerint *Contradictiones* & *Impossibilitates*, eásq; demum eadem cum Gravitate, Auctoritate & Importunitate qua ipsa sacrosancta Dei Oracula. Cujus quidem rei funestam necesse est fore consequentiam. Quis enim vir pius peritúsq; ab Ecclesia non abigetur si ipsi Veritatem profiteri non licuerit absq; aperta assertione crassissimi Mendacii? Si bonum vinum ex uno utre, ex altero verò venenum præsentaneum effundi videt in eundem calicem, quis unquam ipsi persuadebit ex eo bibere? Triste hoc profectò spectaculum est verè Religiosis, sed hominum profanorum gaudium atq; ovatio, qui lubenter hanc occasionem sibi arripiunt vilificandi *totum Pietatis Mysterium*, perinde ac si nulla omnino in ipso esset veritas, quia tam crassæ *Falsitates* in ipsos urgentur imponunturque eadem cum Indispensabilitate eâdémq; Religionis solennitate, quâ eæ res, quæ (absq; seria illa esset Sacerdotum impudentia in aliis apertis Falsitatibus) etiam apud ipsos pro veris haberentur. Cæterùm hi tanto non abundantes otio ut res possint penitiùs introspicere curiosiúsq; explorare, nec tamen forsan multùm aversi à fidem adhibendo fideli narrationi à viro probo atq; honesto factæ, dum narratorem in aliquibus rebus quas vehementissimè urget, turpiter offendunt cæspitantem, toti fidem abrogant Historiæ, perfectíq; sic evadunt *Athei* & *Infideles*, quanquam in propriam suam securitatem colludunt cum Collusoribus, hoc est, submittunt se publicámq; Religionem colunt, externam exhibendo reverentiam, tametsi non possint quin in sinu derideant aut ignorantiam aut callidam fraudulentiam *Spiritualium* suorum Ductorum.

7. Et certè nè injustè videar Christiani Orbis statum criminari, universam intelligo Ecclesiam visibilem, in quacunq; sub cœlo natione sitam, equidem, si qua fides Historicis, nulli sunt nec *Græci*, nec *Romani*, nec *Lutherani*, nec *Calvinistæ*, quin hujus criminis inventi sint rei. Singulare aliquod exemplum in singulis producam. *Græci* æquè ac *Romani Transubstantiationem* tenent, *Lutherani Consubstantiationem*, opiniones profectò, quæ nullum habent in Scriptura fundamentum, quæq; rationi apertissimè repugnant. Nec tamen apertiùs quàm *absoluta Reprobatio*, prout rigidi nostri *Reprobatores* eam definiverunt: *Deum scilicet ineluctabili decreto ab omni æternitate statuisse, introducendas in rerum universitatem innumeras certarum animarum humanarum Myriadas, numerum earum quæ salvandæ sunt longè longéq; superantes, quæ, quemadmodum in mundum detrudendæ erant inconsultæ vel sine consensu suo, ità quicquid egerint vel quantumcunq; contrà allaboraverint, ad ineffabiles cruciatus simul atq; ex eo exiverint certissimè destinandæ, & ad altiorem adhuc miseriæ gradum Die novissimo adjudicandæ, tantum sanè ac tam vehementem ut omnes equulei, omniáq; tormenta quæ efferatissimorum Tyrannorum ingenium aut crudelitas unquam excogitare potuerit aut exercere, lusus præ eo essent ac deliciæ; hásq; pœnas ac cruciatus quasi recenter in eas incubituros esse in omnem seculorum perpetuitatem.*

8. Hæc vera est acerbi illius dogmatis Repræsentatio. Quod rationi perinde repugnans

pugnans est atq; si quis *Circulum quadrangulum Lucémve nigram* dixerit, æquéq; durum auribus ac horridum verè regenitorum in naturam Dei qui *ipse Amor* est, quàm vel summa Blasphemia quæ proferri potest. Nec sanè mentes eorum, qui satis aliàs irreligiosi sunt, à notitia Dei ità prorsus sunt alienæ, quin apud se concludant, si omnino Deus sit, talem eum esse non posse qui tam occultum profundúmq; inierit consilium sempiternis destinandi suppliciis miseram suam ac impotentem nunquámq; sibi resistentem Creaturam, quæ nihil unquam commisit nisi ad quod agendum ipsa Divina Decreta eam determinaverint, quæq; proinde semper servus erat obsequentissimus Omnipotentis; ob quod tamen ad æternas pœnas tandem est damnanda, per eum cui semper obsecundabat. Seria ac imperiosa tam diræ opinionis pro uno è summis selectissimísq; Religionis Arcanis obtrusio, efficiet profectò ut animi liberi nimiúmq; ad prophanitatem propensi, universam Religionis fabricam nihil aliud nisi Fatuorum Terriculamentum concludant, nullúmq; prorsus esse Infernum; siquidem homines tam innocentes constantésq; Divinorum Decretorum obsecundatores illius futuri sunt Incolæ.

CAP. III.

1. *Vera mensura Opinionum sumenda à Proposito Evangelii, quod in genere est*, superabundantis Misericordiæ ac Bonitatis Dei erga Genus humanum Illustratio. 2. *Et tum dein*, Triumphus *Divinæ vitæ* in persona Christi per divinum honorem illi legitimè exhibitum. 3. *Tertiò*, *Divinæ vitæ* in vivis illius membris Promotio. 4. *Quarta & ultima Regula, quâ probentur opiniones*; Commendabilitas utiq; Religionis nostræ peregrinis & extraneis.

1. MUltas alias Opiniones in diversis Christiani Orbis partibus invalescentes, quæ ad frustrandum eludendúmq; scopum serium ac propositum nostræ Religionis magnoperè tendunt, huc adjicere possim. Verùm antequam ulteriùs progrediar, notabo primùm præcipua Evangelii Christi Proposita ut magìs perspicuam certámq; habere possimus Regulam ac mensuram quâ opiniones examinemus. Scopus igitur Evangelii in Genere est *Bonitatis ac Misericordiæ Dei* magnificatio, qui humano Generi tam gloriosam lucem in qua incedant, suppeditavit, támq; efficacem extulit rationem ad redimendos eos ab amore caducarum vanitatum hujus præsentis mundi, & ad revocandos ad seipsum & ad participationem ineffabilium gaudiorum ac voluptatum regni sui cœlestis. *Sic enim amavit Deus mundum ut filium suum unigenitum dederit, ut quisquis ei fidem habeat non pereat sed vitam obtineat sempiternam. Non enim misit Deus filium suum in mundum ut mundum damnet, sed ut servetur per eum mundus.* Et Tit. 3. *Fuimus enim aliquando nos quoq; dementes, contumaces, errantes, variis servientes cupiditatibus & voluptatibus, in pravitate invidiâq; degentes, odiosi, alii aliis infensi. Sed postquam benignitas & humanitas extitit Servatoris nostri Dei, non ob Justitiæ opera quæ nos fecerimus, sed pro sua misericordia servavit nos, lavacro renascentiæ renovationisq; Spiritus sancti quo nos largè perfudit per Jesum Christum Servatorem nostrum, ut ejus beneficio justi facti, simus hæredes vitæ, quæ speratur, æternæ.* Ad quem sensum Apostolus etiam loquitur, *Ephes.* cap. 2. *Vos quidem mortui fuistis delictis & peccatis, in quibus aliquando versati estis, ut est hujus mundi vita, ad Principis aëreæ Potestatis arbitrium, videlicet spiritûs qui nunc in contumacibus viget hominibus. In eisdem peccatis nos quoq; omnes versati sumus aliquando, in nostræ carnis cupiditatibus facientes quæ vellet caro atq; cogitationes; fuimúsq; naturâ digni supplicio sicut & cæteri. Verùm Deus misericordiâ dives tantâ nos charitate complexus est, ut cùm delictis essemus mortui, revocaverit nos in vitam, unà cum Christo, (gratiâ estis servati) simúlq; suscitaverit & in Christo Jesu in cœlestibus collocaverit, ut ostendat in futuris seculis suam tam divitem beneficentiam quâ pro sua benignitate usus est in nos in Christo Jesu.* Ad quæ deniq; addere poteris Tit. 2. 11. *Illuxit enim gratia illa Dei salutifera omnibus hominibus, erudiens nos ut negatâ impietate & mundanis cupiditatibus, sapienter & justè & piè vivamus in præsenti seculo, &c.* Hæc Scripturæ manifestum perhibent testimonium generalioris hujus scopi Evangelii.

Regula prima.

Joh. 3. 16, 17.

2. Proximum Evangelii Propositum est, *Divinæ vitæ, quæ tam insigniter conspicuéq; apparuit in persona Christi Servatoris externa Exaltatio*; quemadmodum abunde

Regula secunda.

abunde jam declaravi Mysterium Christianitatis hoc præcipuè Institutum complecti, ut subvehatur utiq; in Triumphum *Divina vita* supra *Animalem* ac *Naturalem*; idq; aut *ad extrà* in Religioso illo cultu quem Servatori præstamus, quémq; etiam Hypocritæ, hominésq; impii eidem præstant, aut *ad intrà* in Propagatione vera Fidei ac Sanctitatis, in vivis illius membris sincerisq; disciplinæ suæ sectatoribus, Philip. 2. *Nam sic animati esse debetis ut Christus Jesus, qui cum in Dei forma esset non rapinæ habuit suam cum Deo æqualitatem, sed seipsum eò usq; ad nihilum redegit ut sumptâ servili formâ factus sit hominum similis, & figurâ repertus ut homo sese adeò dejecit ut obediens fuerit usq; ad mortem & quidem mortem Crucis. Quapropter Deus eum summoperè extulit, & nomine donavit omnium nominum summo, ut ad Jesu nomen omne se genu flectat, cælestium & terrestrium & subterraneorum: omnisq; lingua confiteatur Dominum esse Jesum Christum ad Dei Patris gloriam.* Et Hebr. 1. *Solium tuum, ô Deus, in omnem permanet æternitatem, sceptrum æquitatis sceptrum Regni tui est, Justitiam amas perosus improbitatem; propterea Deus, tuus Deus, oleo te lætifico inunxit præ tuis sociis*, hoc est, Exaltavit te ad debitum hunc honorem atq; imperium, omnia subjiciens pedibus tuis, ipsis Angelis non exceptis, quemadmodum S. *Petrus* nos docet, 1 Epist. 3. 22. *Qui est ad dextram Dei profectus in cælum, subjectis ipsi Angelis & Potestatibus ac Virtutibus.* Est verò ulterior Angelicarum classium Enumeratio, Coloss. 1. ubi Apostolus de sublimi hac personæ Christi exaltatione agens, insinuat etiam non solùm Ordinum Angelicorum sub ipso *Subjectionem*, sed & *Reconciliationem* eorum per ipsum Deo, pleniorémq; illorum, quemadmodum quidam volunt, *Confirmationem* in Divina Gratia, vers. 15. *Qui Imago est inaspectabilis Dei, totius rerum naturæ Primogenitus, utpote per quem condita sunt omnia, tum quæ in cælis tum quæ in terris sunt; tum aspectabilia tum inaspectabilia; & Solia & Dominatus & Principatus & Potestates. Omnia & per eum & propter eum condita sunt, & is est ante omnia & per eum constant omnia, & is corporis Ecclesiæ caput est. Is est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit is in omnibus Princeps. Quoniam per eum visum est Patri omnem Plenitudinem inhabitare, & per eum omnia sibi conciliare (pace per sanguinem Crucis ejus factâ) tum terrestria tum cælestia.* Tam mirificus ac illustris erat fructus *Humiliationis* Servatoris, támq; conspicuum est ille & legitimum Divinæ Adorationis Objectum.

Regula Tertia. 3. Atq; ad hunc modum *Divina vita* triumphos agit in *persona Christi* qui caput est Ecclesiæ. Sed & alterum insigne Evangelii Propositum est ut *Vita Divina in nobismetipsis promoveatur*, hoc est, ut *Fides in Deum per Christum*, ut *Humilitas*, *Charitas*, & *Puritas* debita sua in nobis incrementa habeant, ut indè idonei fiamus ad recipiendam immarcescibilem illam coronam Gloriæ quam omnibus verè credentibus ille donaturus est die novissimo, quando universam suam Ecclesiam cum canticis Gaudii atq; Ovationis ad regnum suum cœleste deducet. Quòd hic præcipuus sit Evangelii scopus satìs fusè jam probavimus, ac proinde nihil necesse est ut quicquam hoc in loco superaddamus.

Regula quarta. 4. Quarta & ultima Regula seu mensura Opinionum est *Religionis nostræ eis qui sunt extrà Commendabilitas*, hoc est, Summoperè quidem cavere debemus nè illi affigamus quicquam propriarum nostrarum Inventionum Interpretationúmve Scripturæ (tanquam Dogmata Christiana) quod peregrinis videri possit, iisq; qui adhuc liberi sunt, absurdum atq; insolens. Nam tametsi illi qui propter educationem suam, pleniorem Christianitatis notitiam habuerint, Religioni suæ quantumvis per multa glossemata falsa corruptæ ineptásq; hominem opiniones modo æquè indispensabili atq; ipsam Scripturam Canonicam obtrusas, mordicùs adhærebunt; *extranei* tamen qui illis nondum illigati sint nec assueti, facere non poterunt quin ab eis abhorreant; cúmq; ipsis pari prorsus autoritate atq; ipsum Dei verbum offerantur, cogentur profectò resilire, sanctámq; veritatem derelinquere propter indissolubilem ejus connexionem cum istiusmodi crassis falsitatibus quas ei intertextas conspiciant: id quod seriò certè considerandum est ab omnibus iis qui ullum Amorem habent erga Evangelium, sincereq; illius cupiunt propagationem & promotionem in Mundo. Nam destinabatur proculdubio in Bonum magìs generale, latiorémq; diffusionem quàm hactenus contigit, ex eo quòd in manus infidorum incidit ac perfidiosorum hominum qui instrumentum illud duntaxat faciunt colligendi sibi opes & acquirendi potestatem, dominandíq; populo non lucrifaciendi animas Deo.

CAP.

CAP. IV.

1. *Præcedentium* Regularum *usus generalis.* 2. *Specialis earum usus in favorem hominum mutuum qui Opinionibus dissentiant.* 3. *Examinatio* Electionis & Reprobationis *juxta has Regulas*; *quámq; bene conveniant cum illo* Divinæ vitæ *ramulo quam appellamus* Humilitatem. 4. *Discrepantia* absolutæ Reprobationis *cum prima Regula*; 5. *Quemadmodum & cum tertia*; 6. *Cum secunda etiam & quarta.*

1. HÆ sunt *quatuor illa præcipua Regulæ* quas ego admodum utiles judico ad examinandas tum proprias nostras opiniones tum alienas. Et si quando aut propriorum nostrorum spirituum ardor aut confidentia aliorum speciosas *veritates* nobis obtrudere voluerit (nam apertas *falsitates* vel figmenta, in quemcunq; id finem fiat, admittere, res intoleranda est) quæ supradictis scopis non inservierint, meritò eas tanquam inutiles curiositates æstimare poterimus, & si fortè insuper Revelationem vel Inspirationem prætenderint, totam rem concludere nihil aliud esse nisi vesaniam ac delusionem *Fanaticam*. Quòd si non solùm non promoveant fines suprà nominatos sed eos etiam impediant atq; impugnent, æstimandæ profectò sunt non tanquam frivolæ, sed tanquam noxiæ atq; impiæ, atq; adeò omnibus modis evitandæ. Et postremò, quanquam tales videntur, quæ si recipiantur eísq; obtemperetur nonnihil ad illos fines conferre possint, oportet tamen hanc cautionem superaddere quòd ità urgendæ non sunt ut nisi quis eas receperit, bonus non habendus sit Christianus. Etenim cùm à fallibili ac *dubitabili* judicio proveniant, non certè æquum est ut *indubitatum Christianæ libertatis jus* infringant, quandoquidem ipsa Scriptura sola sufficit ad Christianum perfectum reddendum & quantùm ad vitam & quantùm ad doctrinam.

2. Sed enim & ulterior usus esse potest harum *Regularum* in favorem utiq; mutuum eorum qui dissentiant opinionibus, observando scilicet bonum illud ad quod collineent æquè ac malum ad quod tendant. Quod multùm profectò facit ad pacem & amorem fraternum, & ad obtundendum ferocis acerbiq; zeli stimulum, qui efficit ut nimiùm fervidus *zelota* eum existimet qui adversæ ipsi sententiæ sit, nihil præter noxam oppositâ suâ doctrinâ intendere. In examinanda igitur qualibet opinione notare debemus cuinam Evangelii proposito consentaneum sit æquè ac cui adversetur. Et ut usus *Regularum* nostrarum manifestiùs appareat, praxin earum jam ostendam, paucas quasdam opiniones probando per hunc *Lydium* lapidem; Immensum enim esset universas examinare, ut & supervacaneum. Quippe quòd is cui libitum fuerit reliquas ad hæc exempla examinare poterit, atq; adeò quamcunq; quæ adhuc extiterit in rebus Religionis, aut in posterum sit exitura.

3. Prima Opinio quæ occurrit, *Talis est Electio & Reprobatio quæ liberum Arbitrium prorsus excludat.* Controversia tam vulgò nota est, ut nihil necesse sit eam delineare. Applicando hanc doctrinam *quatuor Regulis* quas descripsi, in *tertia* invenio, eam aliquem habere cum eximio illo *Divinæ vitæ* ramulo consensum ac congruentiam, cum *Humilitate* scilicet & suiipsius submissione totiúsq; mundi Divinæ voluntati; *Dominus est, quod illi videbitur, faciat.* Quódq; proinde fieri potest ut seria humilísq; Anima multùm hac consideratione occupata & abrepta de nihilo præterea cogitet, sed pro ipsissima veritate hanc doctrinam habeat, immò verò in ea vivat ac immoriatur, & ad beatas postea sedes proficiscatur. Unde *Satanici* planè furoris esset hujusmodi *Dogmatistas* persequi, & defectûs quidem charitatis, cùm hi æquè piè probéq; vivant ac alii Christiani, amorem erga eos parem non habere atq; erga alios, immò verò non augere nostrum in ipsos affectum superadditione *commiserationis* erga ipsos, utpote qui in domicilio magìs fusco tenebrosóq; habitent quàm alii Mortales. Quod manifestò, postquam opinionem ipsorum reliquis *Regulis* quas perscripsimus earúmq; partibus applicaverimus, apparebit. 1 Reg. 3. 18.

4. Nam si eam applicemus *primæ*, illa certè nos docet finem Evangelii Manifestationem esse superabundantis Misericordiæ ac Bonitatis Dei erga homines *qui neminem vult perire sed omnes redire ad sanitatem*, ut S. *Petrus* nos monet. Funesta verò hæc *Prædestinantium* Opinio vel primo aspectu huic fini Evangelii adversatur, quippe quæ *Divinam Bonitatem* adeò semi-plenâ facie induit, immò meritò dixerim, vultu magìs exili ac macilento, quàm sit quævis subtilissima nova Lunula, infinitísve 2 Pet. 3. 9.

nitísve vicibus exiliori, siquidem lamentabiles eorum narratiunculæ sint veræ. Nam ut rem uno verbo absolvam; Numerus hominum suprà quàm dici potest exiguus *necessariò* quidem per liberam Dei gratiam, æternùm salvabitur, reliquum verò humanum genus ad ineffabile, æternum, ac intolerabile supplicium ac cruciatum æquè *necessariò* damnabitur. Hæc est gloriosa illa ac superabundans Gratia Evangelii secundùm eorum sententiam. Quod Animi sanè liberi *pessimum* nuncium, maximéq; *perniciosum* judicabunt quod ad aures hominum unquam adhuc pervenerit. *Pessimum*, quippe quòd tam pauci salvandi sint; *Maximè perniciosum*, ut quod universos homines in damnationis discrimen præcipitabit juxta ordinariam rerum rationem. Etenim, si res jam prædeterminatæ sint, quis tenebitur vel uno passu pedem promovere nisi ad indulgendum suo genio, carpendúmq; præsentia hujus vitæ gaudia?

5. Est enim à ratione admodum alienum ut soliciti simus facessamúsve nobis negotium quò illud efficiamus quod æquè certò ac celeriter sine opera nostra effectum iri putamus. Adeò ut nisi quis supra omnem opinionem demens sit atq; stolidus, suáq; circa res ratione uti nesciat, cogetur profectò tantùm non, admodum vehementer, sat scio, pellicietur, ad dissolutissimos actus maximéq; impios, quos aut cor proprium aut mundanæ tentationes ipsi suggerere poterunt. Unde manifestum est hanc doctrinam in scipsa, quamvis quibusdam sub specie *Humilitatis* possit imponere, supplantatricem esse ac vastatricem universæ *Divinæ vitæ*, *Radicis* pariter ac *Ramulorum*, hoc est, Infirmat etiam *Fidem* hominum in Evangelio, (nempe si hoc seriò severéq; illis inculcetur tanquam speciale Evangelii Propositum) omnes eorum conatus ad bona opera sufflaminat, eósq; prorsus ab omni studio revocat beatæ illius Regenerationis Renovationisq; mentium suarum in *Amorem*, *Puritatem*, *ipsámq*; adeò *Humilitatem*, quam maximè omnium prætendunt. Ac proinde utplurimum, quanquam videntur submississimè se gerere erga Deum, sunt tamen valde proclives ad præbendos se nimis quàm rigidos, acerbos, & ferè crudeles erga homines, utpote qui pleni sunt superbiâ, dissensione ac confusione. Adeò ut hujus opinionis pravitas etiam per *tertiam Regulam* detegi possit.

6. Et aliquantum sanè peccat contra *secundam*. Etenim cùm juxta propria ipsorum concessa tanti esset sanguis filii Dei ut pro decies mille mundis pretium Redemptionis esse potuisset, quantum obstaculum hoc erit affectuosiori cujusvis venerationi illius in Cruce, dum secum recolit eum *Passionis* suæ Propositum ad tam valde paucos restrinxisse? Nihil profectò præter suiipsius Amorem, suíve adulationem sustinere hîc quempiam potest in suo cultu religioso. Quàm adorabilem obsecro rem fecerunt eximiam illam Dei clementiam in *Jesu Christo*, dum repræsentatur nobis, juxta explicationem Mysterii per ipsos factam, eodem tempore & plenam invenisse satisfactionem Justitiæ suæ pro peccatis totius mundi, & tamen eo ipso momento universum ferè mundum ad æternam damnationem destinâsse, atq; id sanè ad manifestandam suam Justitiam, quæ sufficienter per mortem filii sui manifestatur? An non illa Gratia magis libera est quæ omnibus designatur, cujúsq; amplectendæ omnes capaces fiunt, nisi ipsi sibi defuerint, quàm illa quæ non nisi certis quibusdam iísq; valde paucis Divinâ quâdam necessitate quasi impingitur, cujúsq; defectu reliqui mortales necessariò pereant? Quamobrem rebus sic constitutis, nemò quisquam amorem illum & venerationem Servatori debitam asciscere potest, nec fidem profectò narrationi, apud homines magis nasutos ac sagaces, procurare. Quod peccatum est etiam contra *quartam* Regulam. Quæ cohibere nos debet ab affigendo quicquam, modo quoquo peremptorio, Religioni nostræ quod eam redditurum sit extraneis minùs commendabilem. Quod proculdubio hæc opinio facit apud omnes homines nullo præjudicio laborantes. Quod quidem me planè attonitum reddit dum sedulam considero ejus obtrusionem per quosdam homines, quos ego per charitatem facilè judicare possum, ut habentur, ità reverà esse suo quidem modo pios ac Religiosos. Est enim intolerandæ superbiæ animiq; plus æquo sibi tribuentis seipsos infallibiles fingere in ea Controversia de qua homines Judicii liberi, & saltem æquè pii ac religiosi, si non magis, seriò ac datâ operâ, contrà statuerunt, præsertim cùm ipsorum sententia tam manifestis incommodis oneretur.

CAP.

CAP. V.

1. Electionem *&* Reprobationem *nonnihil ad* Humilitatem *conducere.* 2. *Quosdam homines irresistibili virtute* Discriminativæ Gratiæ *salvari.* 3. *Reliquum Genus humanum gratiam habere sufficientem, multósq; ex ipsis salvatum iri.* 4. *Hujus viæ* mediæ Calvinismum *inter &* Arminianismum *præstantia.* 5, 6. *Periculum ingens atq; noxa antecedentium extremarum.*

1. NIhil est quod hanc opinionem excusabilem reddit præter illam speciem, quod dixi, quam præ se fert *Humilitatis*, & cui fortean aliquâ ratione, reipsa inserviat. Atq; equidem admodum idoneum eam judicarem instrumentum ad tollendam superbiam omnem atq; arrogantiam quâ nobismetipsis quicquam attribuamus, proximúmve contemnamus, si professores ejus universim essent tam miti animo támq; humili ac submisso; cùm è contrà nimis sæpe inveniantur oppidò quàm asperi, feroces, & aliorum contemptores. Cæterùm fieri potest ut ea *Dogmatis* culpa non sit sed *Dogmatistæ*, quanquam profectò gravis illa Dei severitas quæ specioso hoc Mysterio includitur, exemplum est haud ità efficax ad *humanitatem* & *benignitatem*.

2. Sed enimvero ut selectissima illa atq; amabilissima virtus Christiana, *Humilitas*, nullis careat incitamentis & animationibus, nec suffocetur extinguatúrve voluptas illa, quam quædam Animæ ex libera agnitione *irresistibilis Divinæ Gratiæ* prævalentiúmq; ejus operationum in animos suos, meritò capere possint, talem equidem pacis redintegrationem inter utrasq; partes constituam, ut nisi invidia & ægritudo ex Divina bonitate erga genus humanum concepta eos etiamnum minùs contentos reddiderit, nullus dubitem quin ipsis plenè sim satisfacturus. Apertè igitur profiteor prorsúsq; credo esse quidem rem hujusmodi quam quidam *Gratiam Discriminativam* appellitant, ídq; ad eam graduum differentiam in bonum, ut pauci quidam è genere humano, hujus virtute, irresistibiliter salvandi sint, reliquum verò Genus humanum æternæ felicitatis sint candidati, hoc est, libero præditi sint arbitrio, salutísq; capaces existant, alii magìs alii minùs, ità ut si quisquam damnandus sit, ipse sit in culpa. *Deus enim*, quod ait *Siracides*, *homine improbo non eget.* • Ecclesiasticus 15. 12.

3. Et nè hoc merum videatur subterfugium nec multùm cuidam absimile commento aliorum Theologorum, addo porrò, de hoc reliquo Genere humano de quo loquor, quòd *Gratia sufficiens* aliquâ saltem ratione aliquóq; tandem tempore ipsis offertur, quódq; multi ex ipsis pro sua fidelitate erga lumen virtutémq; quam Deus ipsis impertierit, reverà salvabuntur. Quam quidem sententiam nec *Arminianus* ægrè ferre debet nec *Calvinista.* Quicquid enim boni *Arminianismus* erga humanum Genus prætendit, totum id exhibetur parti non absolutè electæ, & erga partem quidem alteram *Divina Beneficentia* major est, quàm quæ assignatur ab *Arminio.* Et quicquid boni prætenditur in *Calvinismo* erga eam partem quæ absolutè electa est, eadem hîc bonitas rursus exhibetur, diráq; illa insuper Larva avellitur quâ ignorantia & melancholia Divinam Providentiam amabilémq; Evangelii faciem induerant.

4. Huc adjicere possumus, Quòd is qui deprehendit seipsum modo quodam extraordinario ac prævalenti ad illud quod bonum est ferri, id omne *liberæ Dei Gratiæ* æquè plenè hîc ascribere potest atq; in *Calvinistica* Hypothesi: Quódq; is cujus animus non fertur ad id quod bonum est, Deum culpare non potest sed seipsum. Nec certè potest Satanas valido illo stratagemate homines circumvenire, eósq; vel in *desperationem* vel in *vitam dissolutam* seducere, suggerendo scilicet si damnandus sit homo, eum certò damnatum iri, si salvandus, certò salvum fore, ipsúmq; hominem nec unum promovere posse nec alterum impedire. Etenim nisi quis admodum profundè radicatus sit in Fide sinceráq; Obedientia, equidem judicarem animi esse nimiùm sibi tribuentis stolidéq; sibi assentantis, seipsum unum ex *Electis* censere, cùm magìs tempestivam profiteri possit *teneram*, & pro *Candidato* duntaxat salutis se gerere; postquam verò ad *irrelapsabilem* eorum conditionem pervenerit quorum Animæ quodammodò perfectæ consummatæq; sunt in Fide atq; sanctitate, opportuniùs tunc erit meliúsq; eum condecebit omnia illa opera intus in animo ipsius transacta *soli Deo* ascribere, illúdq; *Jacobi* dictum usurpare, *Certè hoc in loco* Jehovah *erat, atq; ego illud nesciebam*, locúmq; ubi dormierit *Bethel* nuncupare, *Templum* utiq; *Dei.* Tale enim est corpus uniuscujusq; Christiani regeniti, & præsertim *Electorum.* Gen. 28. 19.

 5. Hæc

5. Hæc nostra hactenus concessio, quemadmodum verissima est, & certè non inutilis ad promovendum gratum illum humilémq; Animi habitum qui omnia *liberæ* ac *irresistibili Gratiæ* lubens attribuit, virtutíq; particularis suæ ac irrevocabilis Prædestinationis & Electionis; ità magnum profectò propugnaculum est & præsidium contra periculosos illos errores qui in altera via nimiùm sæpe obtingunt. Ubi cùm nullum inveniatur medium quin quis sit aut *Electus* aut *Reprobus*, quàm proclivis res est ex sui Amore strenuam hanc obfirmatámq; opinionem assumere, se utiq; Dei filium esse, eò destinatum ante jacta mundi fundamenta, pariq; certitudine salvatum iri atq; fuit natus? Quantùm verò ad alios, misera retrimenta ac rejectanea Creationis, eos nunquam viam ad cœlum salutémq; esse inventuros, quicquid egerint, quantumcunq; precibus Deum solicitaverint, propriámve Naturam vexaverint ac defatigaverint, sed *Samsonis* instar eum effossis oculis, in hujus mundi scenam introduci tantùm ut ludicrum sint *Palæstinis* spectaculum, vel ad summum ut meræ umbræ sint maculæve quibus pulchritudo splendórve *secretorum Sanctorum* magis emineat & emicet, qui cùm inevitabiliter capiendi sint quodam quasi salutis laqueo tendiculáve ipsis ab omni æternitate positâ, simul atq; imaginati fuerint se pede prehensos ac constrictos, ità resiliunt exiliúntq; lineâ retenti, tantâ sanè & tam enormi violentiâ, ut facilè quis putaverit ipsis in animo esse, ferocibus suis vulsuris nisibúsq; tentare, propriarúmne suarum corruptionum vis an filum *Decretale* sit fortius.

6. Immò ad eum confidentiæ temeritatísq; gradum assurgunt, ut impossibile prorsus existiment se vel maximè vesanis dissolutísq; vitæ rationibus quæ fingi possunt ad incitas unquam redactum iri, latúmve se pilum, ob id, à favore Divino dimoturos. Deniq; eò dementiæ prorumpunt ut nullam legem agnoscant præter propriam libidinem, suæq; indomitæ voluntatis expletionem, consequentérq; concludunt se peccare non posse. Ità utiq; imitantes falsum illud exemplar, seséq; facientes compendiosas Icunculas, Imagunculásve portatiles illius magni ipsorum *Idoli* (neq; enim Deus est) *qui vult*, ut illi statuunt, *ob eam solam causam quia vult*. Atq; sic ludunt saltántq; circa Imaginationem proprii sui cordis, ut filii *Israëlis* olim, *absente Legislatore*, circa vitulum conflatilem. Ad hunc profectò modum cæca hæc & tenebricosa Opinio, quam Animæ quædam inconsideratæ essentialem Christianitatis partem constituere conatæ sunt, multos primò quidem in *Libertinismum*, postea verò in deploratissimum *Atheismum* seduxit.

CAP. VI.

1. *Opiniones Scholasticæ de* Divinitate Christi *antecedentibus Regulis applicatæ*; 2. *Ut & de* Trinitate. 3. Antitrinitariorum *Doctrinæ applicatio dictis regulis*; *Illius cum* tertia *discrepantia*; 4. *Utì etiam cum* secunda. 5. Antitrinitariorum *Defensio*. 6. *Ad eorum defensionem Responsio*. 7. Divinitatis Christi *negatio quàm vastè cum* tertia *Regula discrepat*.

1. PRoximæ opiniones quæ occurrunt illæ sunt de *Divinitate Christi* déq; sanctâ *Trinitate*, Primóq; illæ è scholis; de quibus tantùm in genere pronunciabo, Quòd tametsi industria sinceritásq; Propositi ipsorum laudabilis sit, uniendi nempe *Humanitatem Christi* adeò *Hypostaticè* cum *Divinitate*, ut nulla superesset in summis quidem præstandis Divinis Honoribus illi, quem Dei filium appellamus, suspicio Idololatriæ, atq; propterea illud ad quod collineant valdè congruens sit *secundæ Regulæ* quam proposuimus; tamen quantùm ad me, equidem existimo eos ad finem præcipuum tam parùm contulisse ut una illa perspicua locutio apud *Athanasium*, *Quemadmodum corpus & Anima unus homo est, ità Deus & homo unus est Christus*, universis ipsorum curiosis Definitionibus longè præstet, quæ ad nullam majorem unionem *Hypostaticam* pertingunt quàm illam corporis animæque. Cùm tamen ausim affirmare, si res à stirpe exquireretur, *Divinitatis*, *Humanitatisq*; in Christo unionem etiam unitiorem esse exactiorémq; quàm sit illa Animæ atq; corporis quam illi *Hypostaticam* vocant. Verùm tam imperitè perplexéq; res definiverunt, ut tametsi scopus eorum cum *secunda* nostra *Regula* satis conveniat, operis tamen peracti ratio multùm digladietur cum *tertia quartâque*. Quippe quòd hujusmodi contradictiones & inextricabiles spinositates fidem debilitant, cursúmq; Evangelii impediunt apud *Extraneas*.

3. Quod rectè etiam dici potest de subtilibus eorum maléq; consistentibus disquisitionibus & conclusionibus de *Trinitate*. Ubi quanquam eorum Propositum eâdem ratione laudabile sit quâ antea, Mysterium tamen tam repugnans ac intricatum effecerunt, ut Christianam fidem multùm infirment etiam eis qui *intùs* sunt, eámq; minùs probabilem, & commendabilem reddant *Peregrinis*: Occasionémq; hinc præbuerint ingeniis quibusdam audaculis, cùm tam perplexè ac præpeditè repræsentatum sit, totum negandi Mysterium, unde nomen sibi *Antitrinitariorum* compararunt.

3. Quorum quidem opinionem tanquam *fundamentaliter* Christianitati repugnantem ego considero; si modò novum Testamentum Christianitatis *fundamentum* sit, nihil enim isthôc novi in eis scriptis expressius. Ac proinde *Trinitatis* negatio, negatio est autoritatis novi Testamenti. Vel si prætendere volunt, se ea quæ illîc occurrunt ità posse interpretari ut hanc doctrinam evadant, eâdem sanè ratione eos existimo quamlibet doctrinam evadere posse, atq; sic etiamnum sacra Scriptura pro *ciphra* erit nihilq; significabit. Quod multùm tendit ad enervandam Fidem nostram, crassúmq; peccatum est contra *Regulam tertiam*.

4. Atq; ego profectò facilè demonstrari posse sentio peccatum etiam esse particulatim contra *secundam*. Nam *Divinitas* Christi non tam appositè aptéq; in eum quadrat sine suppositione *Trinitatis*, quemadmodum alibi insinuavi. Ac proinde tanquam specialem Dei Providentiam agnosco, quòd tam explicita Deitatis in *Trinitate* cognitio tam generaliter unà cum Christianitate mundo enotuerit, ut æternus utiq; Dei filius honorari possit in Christo, & tota, ut ità dicam, Deitas distinctè adorari & coli. *Lib.1.cap.4,5.*

5. Cæterùm respondebunt, tametsi *Trinitatem* negent ac *Divinitatem* Christi, nempe, quòd *æternum Verbum caro facta sit*, se Divinum tamen honorem illi debitum strenuè asserere, séq; propterea *secundam Regulam* non transgredi: Agnoscere enim se quamvis Christus merus homo sit, Deum tamen ei dedisse omnem potestatem in cœlo pariter ac in terra, eúmq; visibiliter rediturum esse ad judicandum vivos atq; mortuos; & *quemadmodum pater vitam habet in seipso, ità eum dedisse filio vitam habere in seipso*, hoc est, potestatem vivificandi nos & suscitandi Die novissimo, mutandíq; hæc humilia nostra corpora in gloriosi sui corporis similitudinem. Ipsorúmq; proinde opinionem Christianitatis fini æquè inservire atq; illam alteram quantùm ad *Divinum* cultum Christo debitum, magísq; præterea convenire *Regulæ quartæ*; siquidem perplexitates istæ de *Divinitate Christi* Numinísq; *Triunitate* Religionem nostram minùs plausibilem reddunt *extraneis* minúsq; commendabilem. *Joh. 5. 26.*

6. Verùm ad hoc regero. Primùm, ut antea, Quòd *Trinitatem Divinitatémq; Christi* tollere, est autoritatem tollere *novi Testamenti*, aut talem sumere libertatem violentè cogendi distorquendíq; rerum sensum, quæ illud contemptibile reddiderit & ad nihil utile. Quo quid obsecro potest perniciosiores effectus producere? Peccatum erit non contra *unam* solummodò *Regulam* sed contra quas perscripsi *universas*. Cursúmq; Evangelii non apud *extraneos* tantùm sed etiam apud nosmetipsos impediet, & Christianum Orbem ad *Infidelitatem* rursus reducet ac *Paganismum*.

Deinde, nego equidem Scripturam de *Divinitate Christi*, sanctáve *Trinitate* quicquam declarare quod sit impossibile, rationi repugnans, minúsve intelligibile quàm quibus homines passim assentiuntur qui liberi sunt Philosophi, quiq; nihil propter externam aliquam vim vel superstitionem, sed propter rationem solam singula admittunt. Unionémq; assero *Æterni Verbi* cum humana Christi Natura æquè facilè concipi posse, (quantùm ad modum ejus) quàm unionem Animæ ac corporis. Spinas *Scholarum* ac perplexitates nugas esse nec in Religionem nostram admittendas. Scripturas *Deitatis Triunitatem* in genere tantùm proponere, nullis obscuratam terminis, qui quemvis irretire possint qui vel mediocri ingenio sit & intellectu, nisi adeò stolidus esse velit ut existimet, ex eo quòd secunda *Hypostasis* in Trinitate *filius* dicitur, Deum *Patrem* aliquando *Maritum* factum fuisse *Uxorémq;* duxisse, quemadmodum *Turcæ* oppidò quàm ineptè objiciunt. Cùm reverà nihil aliud significetur quàm quòd *Filius* sit à *Patre*, sanctúsq; *Spiritus* ab utrisque.

Tertiò, Primum Autorem inceptorémve aut saltem eminentissimum instauratorem hujus Sectæ quæ tam strenuè audactérq; negat *Trinitatem*, hominem fuisse ingenio sanè, quanquam satis *leguleio*, tam inepto tamen & à *rebus Divinis* tam averso ut Existentiam Dei, naturæ ac rationis lumine innotescere posse apertè inficietur. Et postquam Scripturarum ope, quemadmodum ille opinatur, eum invenisset, deerravit tamen, nec dum eum apprehendit. Id enim quod *Essentiâ infinitum* non est, non potest esse *Deus*. Ac proinde minimè mirum est, quòd tam gravatim ferat, tantoperéve ab admissione distinctioris illius plenioríśq; Dei cognitionis in sacris

manifestatæ Oraculis abhorreat, quódve ii qui tantum cum illius Genio consensum habent in aliis rebus, eum etiam imitentur in hac.

Quartò, Nobilissimas Animas optimósq; Philosophos qui unquam uspiam extiterunt quantum ad Naturæ spectat Deiq; cognitionem, idq; aliquot ante Christum seculis, suâ sponte, absq; omni vi vel obtrusione *Triunitatem* Numinis tenuisse; quam tametsi nollem omni ex parte perfectam præstare, talis tamen est quantùm ad rei summam, ut ratio pro ea stet, nulláq; ullius momenti ratio contra eam produci possit; quin & generalioribus illis Scripturæ indicationibus valdè est congruens. Nec certè credo Christianum quenquam ad tenendum hoc Theorema in quibuscunq; conceptis Inventionis humanæ formis obligari, quanquam eas perlegere licet tantúmq; fidei quantum par est eis adhibere, admodúmq; consentaneum esse censeo ut humana ratio tam profundum Mysterium perfectè non comprehendat neq; exhauriat, ac proinde quod reliquum est, humili adoratione expleri oportere.

Quintò & ultimò, *Triunitatem Deitatis* negando *Christiq; Divinitatem*, alios etiam Articulos Fidei indè incredibiles apparere, Diviniúmq; illum cultum qui Christo exhibetur suspectum reddi Idololatriæ. Neq; enim verisimile videbitur Peregrinis, eis præsertim qui ab hujusmodi superstitionibus abhorrent, quòd Deus unquam merum hominem ad eum dignitatis gradum exaltaverit ad quem ipsi *Sociniani* Christum agnoscunt fuisse exaltatum; sed subdolam esse aliquam ac versutam Dæmonum Technam quâ mundum aut dejiciant in cultus Idololatricos aut saltem in eisdem detineant. Id etiam illis videbitur incredibile, si Christus merus est homo, nempe ut virtute in seipso sitâ, quemadmodum is profitetur, eximium illud promissum præstare valeat Die novissimo; suscitandi utiq; nos in vitam gloriosam ac immortalem, mutandiq; hæc corpora carnis in puram ac cœlestem substantiam. Quod profectò opus est quod nemo efficere potest præterquam solus Deus. Ac proinde si perficiatur virtute aliquâ in seipso, fit proculdubiò ipsâ Deitate in eo residente, *Æterno* scilicet *Verbo* per quod omnia creata sunt. Qui dicitur filius esse Dei ante Incarnationem; & post Incarnationem, tum is qui in tempore genitus est tum hoc *Æternum Verbum* simul considerantur tanquam unus Dei filius per realem ac Physicam unionem. Unde illud facilè intelligitur ad quod modò allusimus. *Sicut Pater vitam habet in seipso, sic dedit & filio vitam habere in seipso.* (*Johan.* 5. 26.) Adversariorum verò ratio viáve admodum difficulter concipi potest aut intelligi, & propterea manifestò peccat etiam contra eam *ipsam Regulam* cum qua ii eam prætendunt maximè consentire, nempe contra Christianæ Religionis *Commendabilitatem peregrinis & extraneis.*

7. Quemadmodum etiam non mediocriter peccat & in *Regulam tertiam.* Nam Christum spoliando *suâ Divinitate* quò minùs agnoscatur reverà esse filius Dei, omnes illæ condescensiones ejus ad quas in bonum nostrum se demisit, æstimatio, inquam, ipsarum omnium multùm minuetur exolescétque, nec scopum tam fortiter attingent feriéntque, quàm sub hac antiqua ac universali Hypothesi Ecclesiæ Christi quem illa semper agnovit reverà esse Dei filium. Quod pretium profectò æstimationémq; perpessionum ipsius non potest quin immensè amplificet, atq; ea propter eò efficaciùs affectus nostros in sinceriorem dolorem pro peccato colliquefaciat, nósq; in obfirmatiora erigat consilia mortificandi necandíq; omnes inordinatos motus ac desideria, omnes perversas corruptásq; Naturæ nostræ suggestiones, ut ut durum nobis videbitur, reducendíq; eas sub sceptro *Jesu Crucifixi*. Quod hæc quidem Secta tam parùm considerat, ut admodum ægrè adducantur ad agnoscendum Christi mortem sacrificium esse expiatorium, atq; sic sterilibus suis, aridis, temerariisq; ratiocinationibus, unam ex præcipuis potentiis, selectissimísq; Artificiis Evangelii quibus homines boni reddantur, è Christianitate expungunt.

CAP. VII.

1. Justitia imputativa, Invincibilis Infirmitas *ac* Solifidianismus *quo sensu dici possint cum* secunda ultimáq; *Regula consentire*, *& quo discrepare cum* tertia. 2. *Zeli pro* Justitia imputativa *Absurditas*; 3. *Et pro* Solifidianismo. 4. *Conspiratio* Justitiæ imputativæ, Solifidianismi *&* invincibilis Infirmitatis *ad excludendam omnem sanctitatem è Conversatione Christianorum.* 5. *Quòd prolixæ confessiones peccatorum ac infirmitatum sine Proposito mores nostros emendandi, mera Dei sit etiam in os ejus derisio & ludificatio. Et de ingenti periculo hujusmodi in Deum contumelia.*

1. EXempla ultima applicandi examinandíq; Opiniones juxta Regulas quas proposuimus erunt in *Justitia imputativa*, in *Perfectione* & *Infirmitate*, in *Justificatione* per *Fidem solam*, & in *Regno Christi* in *terris*. Et quantùm ad *Justitiam imputativam*, *Infirmitatem*, *Opinionémq*; *Solifidianorum*, equidem fateor eas egregiam præ se ferre speciem, quasi multùm tenderent ad exaltationem *Personæ* Christi & ad incutiendum sensum hominibus quantoperè ipso indigeant; cúmq; pacem videantur promittere ac securitatem dissolutis peccatoribus, facere profectò possunt ut Evangelium magis acceptum sit eis *extraneis* qui præsenti hoc mundo frui cupiunt æquè ac futuro, parémq; plausibilitatem habent apud hujusmodi homines ac *Indulgentiæ Pontificiæ*, *Absolutióq*; ex *levicula quavis pœnitentia*, & id genus reliqua. Cujusmodi erroribus pravísq; rerum administrationibus non possum quin magnam partem illius degenerationis imputem quæ Christiani Orbis faciem ad hunc usq; Diem adeò deturpat. Nec certè comminisci quicquam possum quod in causa sit, quò minùs pars maxima Ecclesiarum magis perfectè reformatarum, Christiani reperti forent reverà præstantissimi, nisi quòd hæ opiniones *Justitiæ imaginariæ*, *Solifidianismi*, & *Invincibilitatis peccati*, in locum istorum deliramentorum & errorum è quibus evaserunt, furtim successissent. Unde manifestum est quàm insigniter contra *tertiam Regulam* peccent, & consequenter quàm cautos nos esse oporteat nè ipsi istas opiniones amplectamur, nevè eas cum aliis communicemus.

2. Nam ad *Justitiam imputativam* quod attinet, valdè suspicandum est, siquidem Scriptura ea de re prorsus silet, eam suggestionem esse *Hypocriseos* atq; doli ad subruendam debitam illam sanctificationis altitudinem ac gradum ad quem vocamur. Aliter enim Inventum hoc omninò est supervacaneum, quandoquidem sacrificium *Passionis* Christi abunde sufficit ad expianda omnia peccata in quæ nos incidere possumus ex principio condonationis capaci. Quod sacrificium prorsus superfluum esset si perfecta Christi Justitia ità nobis imputaretur ut eam pro nostra habere possemus. Sic enim nos æquè justi essemus atq; Christus, quippe qui nullam habet justitiam suâ majorem quâ justus esse possit. Cúmq; hæc justitia in abstinendo à peccatis æquè consistat ac faciendo opera Justitiæ, manifestum est totum hoc nobis imputari oportere, ac proinde apud Deum sic habendos esse tanquam si nunquam peccavissemus. Unde nihil opus erat expiatione peccatorum, Christúsq; consequenter frustra est mortuus. Nam imputatio illius Justitiæ omnes vices explet. Quamobrem nemo quisquam causam ullam excogitare potest cur tam absurda opinio tantoperè quempiam oblectet nisi eam in peccati pallium destinet, séq; sic eximere velit ab omni obligatione ad *realem sanctitatem* & *justitiam*.

3. Neq; equidem novi in quem alium finem præterquam hunc, tanto cum zelo homines urgeant opinionem quòd *solâ fide salvandi sumus*, in tam perverso sensu quàm quidam faciunt: quippe qui hîc non intelligunt *Fidem vivam per charitatem operantem*, sed quòd justificandi sumus per *fidem, quæ à charitate, obedientia, & quicquid justum sanctúmq; sit, sese præscindit*. Verùm manifestum est, nisi quis dicere velit, se justificatum iri per *fidem mortuam*, quæ non magis *vera fides* est quàm *cadaver* fœtidum *verus* homo, quòd realis *Sanctitas* tam certò *Fidem* concomitatura sit, quàm *Lumen* comitatur *Solem*; quódq; æquè ridicula controversia moveretur de *Fide*, utrùm *sola* justificet, ac si quis in quæstionem duceret, utrùm *solus Sol* Diem efficiat. Nam si *Solem* intelligunt absq; suis radiis, evidenter falsum est; si verò intelligunt Solem solum absq; Luna atq; Stellis, est evidenter verum. Cæterùm, præscindendo *vitam* à *Fide*, & contendendo tamen sic eam justificare, æquè incongruum est, ac si quis assereret *Solem absq; lumine* Diem efficere, atq; æquè perniciosum

quàm

quàm insinuare internam sanctitatem non esse necessariam ad salutem. Ac proinde quando loquuntur de *Fidè sola* debent profectò mentem suam ità explicare ut non intelligantur *Christianam Sanctitatem* excludere sed *Judaicam*, & quæcunq; alia supervacanea, imperfecta, & superstitiosa Justificationis Principia quibus homines passim per terrarum Orbem hactenus innixi sint, simúlq; urgere Christianam charitatem ad bona opera promptam quæ est *Legis* impletio.

4. Huic *Justitiæ imputativæ*, *Fideisq; justificatrici*, quam illi summoperè cupiunt à *reali* sanctitate disjunctam, addunt insuper *Infirmitatem Christianam*, quâ insinuare volunt *Peccati Invincibilitatem*. Ità ut duabus harum opinionum, debitum illum Justitiæ gradum de quo locuti sumus (immò verò quemlibet illius gradum) *superfluum* esse suggerentibus, atq; hâc tertiâ *impossibilem*, quorsum hoc tendere potest nisi ad universalem neglectum omnimodæ sanctitatis in conversatione Christiana? Cujus quidem modi Religionis professio, etiamsi à quibusdam pro speciali Dei cultu habeatur, ille ipse tamen Apostolus cujus locutionibus nimis sæpe abutuntur, meram esse Dei subsannationem, quasi naso eum adunco suspenderent, apertè declarat.
Gal. 6. 7. Μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. *Nè fallimini, Deus naso non suspenditur, Deus non eluditur. Nam quod quisq; severit idem metet.* Abusus enim hic perversâq; Mysterii Christianitatis ad dissolutos mores securámq; vitæ improbitatem Applicatio derisio mera est benigníq; Consilii Dei in Christo subsannatio. Est certè rictus irrisorios in faciem cœli diducere, & sub prætextu extollendi Christum, regnum ejus reverà subvertere in terris.

5. An non hæc mera subsannatio est impudénsque, coràm, Divinæ Majestatis contemptio, cùm is Christum in mundum miserit in eum finem ut mundum redimat è vana sua Conversatione, útq; aboleat destruátq; peccati opera ac Diaboli, longas Deo in precationibus nostris narrare Historias de propria nostra Carnalitate Naturáq; Diabolica, ipsíq; in os significare sic tamen liberæ ipsius Gratiositati visum esse ut ità omninò sit, & per Justitiæ Christi applicationem fieri, ut Deus nec velit nec possit ullam in nobis videre Injustitiam; atq; propterea, quod omnium pessimum est, post prolixas tædiosásq; orationes, quarum pars maxima fœdus est aterq; propriorum nostrorum peccatorum catalogus, è præsentia illius recedere, sine omni spe, proposito, conatúve emendandi nostros mores studióve evadendi quicquam meliores quàm sumus: An non hoc, inquam, est pervertere ridiculúmve reddere benignum Dei consilium etiam in auditu ipsius, ipsúmq; in os ejus irridere? Verùm utut ad tempus connivere possit ad has ineptias vel contumelias, non tamen æternùm silebit, manúsve continebit.

Non semper stolidam præbebit vellere barbam
Jupiter.

Non semper eludetur per mœstas mutitiones, per confessiones Hypocriticas, vultus tristes, brachia ulcerosa, Tibiásq; panniculis colligatas lignísq; teretibus impositas cum lamentabili agnitione voluntariæ tantùm miseriæ ac paupertatis, fictitiæ ac simulatæ mutilationis ac infirmitatis. Si indignatio illius vel pauxillum exarserit, ligneas istas tibias statim absumet & naturales nostros pedes nos coget in conspectum proferre, manibúsq; uti, quò fugiamus defendamúsve si fieri possit, Divinæ vindictæ ictus quæ meritò nos deprehendet affligétque.

CAP. VIII.

1. *Jactabunda Hypocrisis* Perfectionariorum; *undéq; ea proveniat.* 2. *Leges faciles ad quas suam perfectionem expendunt. Funestúsq; Eventus suæ Apostasiæ à* Persona *Christi.* 3. *Multò plus perfectionis esse in multis millibus eorum qui perfectionis nomen abhorrent, quàm in his qui eam tantoperè venditant.* 4. *In quo consistat salubris ac decora integritas spiritûs verè Christiani.*

1. ATq; hæc de *reptili* illa *Hypocrisi* quæ tacito suspensóq; gradu incedit in istis opinionibus *Justitiæ imputativæ*, *Fidei operibus destitutæ*, *& invincibilis Infirmitatis.* Quibus contraria est *jactabunda* illa *Hypocrisis* altè volantum *Perfectionariorum*,

nariorum, quorum tamen animi temperies utplurimum æquè insalubris est ac priorum, multóq; magìs ipsi indoli spirituíq; Evangelii opposita ac repugnans. Immò ausim dicere, Opinionem esse, quæ astutè subdoléq; per Invidiam ipsius Diaboli in fervidos, feroces, acres, & melancholicos Animos urgetur & imprimitur, qui altè volant & oppidò quàm proclives sunt ad gloriationem in seipsis tumidámq; Arrogantiam; ut sic in ipsis memoriam *Passionis* Christi obliteret, eludátq; usum pretiosi illius sacrificii, ut extinguat amorem hominum erga eum, retrahátq; ipsos ab omni dependentia ab illius *Persona*. Qua de re certiores esse possumus si consideremus ad quàm faciles Leges suam expendant *Perfectionem* & immunitatem à peccato.

2. Nam motûs cujusvis pravi quantumlibet vehementis, modò ipsi non assentiantur, nullum profectò pudorem habent nec conscientiam; & si tentationis vi ferantur ad admittendum facinus, tunc sanè omnem culpam in assultûs violentiam conjiciunt, séq; ipsos tantùm ut violatas virgines (pro mollitie scilicet suæ Imaginationis benignáq; de propria sua sinceritate opinione) considerant contra voluntatem suam constupratas; atq; sic in suipsorum Justificatione persistunt. Et quod adhuc magìs execrandum est, postquam ad summitatem *Deificatæ* suæ conditionis ascenderint, perveneríntq; ad plenum *Perfectionis* statum, tunc, quod de *Indorum Abdutis*, & *Illuminatis Hispanorum* dicitur, peccare non possunt: Quicquid egerint, qualemcunq; turpitudinem fœditatémve admiserint, quantacunq; Injustitia crudelitásve ipsis suggesta sit, pro Inspiratione id omne accipiunt impuri hi ac superbi Fanatici; vel eò impudentiæ tandem deveniunt (en turpem Apostasiæ à simplicitate veritatis Evangelicæ fructum!) ut apertè profiteantur nullum esse discrimen honestorum & turpium, *Peccatúmq;* nihil præter *nomen* esse vel *opinionem*, nullum reale maleficium, nisi eis qui nondum libertatem suam nôrint. Qui ultimus rerum eventus manifestò indicat quis ex occulto primus esset hujus negotii motor instigatórq; in alienandis eorum animis à *Persona* Servatoris. Et certè Divina Justitia valde observabilis est in hujusmodi Apostatis, quantâ percussi sint cæcitate, quàm insulsi imbecilliq; sint in suis ratiociniis ac imaginationibus, vitæq; ipsorum atq; actiones quàm odiosæ & abominabiles.

3. Cæterùm quòd Religio horum *Perfectionariorum* non sit nuda per Technas Satanæ ex inopinato prensitatio & illaqueatio, sed operosa quædam ac præmeditata defectio à Fidelitate sua erga Beatum Servatorem, (quanquam quidem primùm suggesta per Invidiam *Luciferi* adversùs *Filium Dei*) ex hoc nimis quàm manifestum est; Quòd utiq; etiam tum cùm maximè tolerabiles videntur aliquámq; habere conscientiam rationémq; actionum suarum, id tamen quo Christiani conturbantur, cujúsq; eos pudet, hi nolunt agnoscere ullum esse peccatum, nè fortè videantur Christi sacrificio indigere, eíve quovis modo propter perpessiones suas esse obstricti. Quod indicium est, prout jam monui, *Familismum* inventum fuisse per malitiam Diaboli ad abolendum *officium Christi* ejúsq; *personam* deponendam; garriant illi interim quàm magnificè glorioséq; volent de statu suo *Deificato*. Quem *Infernalis* eorum Præceptor eos docuit tanto cum strepitu venditare, ut *Christus* indè videri possit minùs esse *Deus* quàm reverà est. Ego verò ausim pronunciare, multa millia simplicium modestorúmq; Christianorum qui *Perfectionis* nomen abhorrent, multúmq; loquuntur de *Justificatione* per *fidem solam*, & de *imputatione Justitiæ Christi*, gravitérq; admodum ac seriò de propria sua *Infirmitate* conqueruntur, pervenisse tamen ad longè majorem gradum *Perfectionis* quàm hi suiipsorum Magnificatores barbaríq; Insultatores in humiles hos contritísq; animis Christianos, qui nihil mali intelligentes machinantésve per istas loquendi formulas quas edocti sunt, affectuosè fervidéq; Servatori adhærent, & ex debita reverentia erga Deum & sincera aversatione ab omni specie mali, & ex horrore metúq; cujuslibet umbræ peccati & improbitatis ad *Christum* confugiunt tanquam ad *Asylum*, animásq; suas per fidem sublevant in illius Propitiatione & Intercessione pro ejusmodi Infirmitatibus quas tumidi hi Fanaticíq; Jactatores sibimetipsis aliisq; persuadere velint, minimè esse peccaminosas.

Et nunc sanè utri salubriorem animi temperiem habeant, *Elati* hi *Enthusiastæ*, an *Christianus humilis* & Orthodoxus, quilibet qui sponte non cæcutit, judicet, dicátq; quàm denum toleranda hæc sit *Perfectionariorum* doctrina, quæ tam perfidiosè ac proditoriè ipsam *Personam Servatoris* impetit, *Regalisq;* sui *Sacerdotii* antiquationem molitur, omninóq; amabili illi ac decoræ adversatur animi conditioni quæ ab omnibus hominibus requiritur, sed à *Christianis* præter cæteros, nempe ut *spiritu sint humili ac demisso*; quem Mors Christi nostráq; Fiducia in ejus Passione ac Intercessione pro gratia apud Deum naturaliter fovet alitque, & insalubrem illam

illam tumidámq; intemperiem Arrogantiæ ſuíque plus juſto exiſtimationis procul ablegat.

4. Quæ quidem ut nemo in ſuam perniciem aliter accipiat atq; ipſe ea intelligo, dico ſalubrem decorámq; Chriſtiani ſpiritûs temperiem in hoc conſiſtere; nempe ut ſincerè quis enitatur ad omnem perficiendam ſanctitatem tum corde tum opere, nec quicquam ſibi quod peccaminoſum eſſe putat indulgeat. Et poſtquam ad eum ſanctitatis gradum pervenerit ut ſibi non ſit conſcius ſe quicquam quod illicitum eſt patrare, ut omnem laudem Deo tribuat, Illiúſq; meritis & Interceſſioni qui ipſi ſancti Spiritûs aſſiſtentiam procuravit, & virtute mortis ſuæ tam potenter obligavit ad bellum gerendum contra cupiditates ſuas & ad immoderatos ſuos affectus mortificandos; ſimúlq; recordetur, etiamſi nullius rei ipſe ſibi conſcius ſit, ſe tamen per hoc non juſtificari, nec quenquam certum eſſe poſſe quin alicubi erret, quamvis nunquam peccet contra propriæ conſcientiæ lumen, útq; id potiùs imputet Divinæ miſericordiæ quæ eum in tam violentas tentationes non duxerit quàm quidam ducti ſint, quòd ſe reperiat nulli ſubmiſiſſe malæ ſuggeſtioni, quàm ut proprium ſuum robur jactitet, protectionémq; contemnat tam benigni Servatoris, qui humanarum Infirmitatum expertus meritò putari poteſt turbinoſos illos aſſultus à nobis defendiſſe qui aliter in nos fuiſſent invaſuri. Præterea, quamlibetcunq; juſti nunc ſimus, id tamen vetus æs alienum non exſolvet, quippe quòd oportebat nos ſemper fuiſſe abſq; peccato. Ac proinde ad tam miſericordem Servatorem confugere nunquam erit intempeſtivum. Quæ quidem veritas eſt inviolabilis, utpote quæ & honorem Chriſti tuetur & noſmetipſos in demiſſo humilíq; habitu animi adverſùs Deum atq; homines conſervat. Adeò ut opinio iſta horum Enthuſiaſticorum *Perfectionariorum* manifeſtò tum *ſecundam* tum *tertiam* Regulam quas perſcripſimus, tranſgrediatur.

1 Cor. 4. 4.

CAP. IX.

1. Sinceritas *via media inter* Infirmitatem ſimulatitiam *ac* venditationem Perfectionis, *cum illius deſcriptione.* 2. *Plenior character ſinceri Chriſtiani.* 3. *Qui ad illum ſtatum non aſpirant,* Hypocritas *eſſe; qui ſe ſupra eum eſſe prætendunt, contra æternum Chriſti Sacerdotium* Conſpiratores. 4. *Regnum Chriſti perſonale in terris &* Millennium *ſenſu magis ſobrio intellectum ad ſupradictas* Regulas *applicata.*

1. UT curſum igitur noſtrum inter hos qui *Invincibilem infirmitatem* Hypocriticè prætendunt, atq; altivolos illos de *abſoluta Perfectione* gloriatores rectè dirigere poſſimus, tutam illam ſemitam mediam non fictæ *ſinceritatis* tenere debemus. Quæ propterea nec Naturæ conditionem cauſabitur, tanquam omnino incorrigibilem, & quæ nè per vim quidem Spiritûs ſancti ad obedientiam reduci poſſit: nec culpam in Deum conjiciet, quaſi aut nollet aut ſuſq; deq; haberet Naturæ reductionem ſubactionémve ſub imperio Chriſti. Verùm ſeipſum quiſq; culpabit in omnibus ſuis maleficiis, officiúmq; ſuum reputabit (& tale quidem quod Divinâ ope præſtare poſſit niſi ipſe ſibi defuerit) *membra ſua Juſtitiæ arma præbere Deo, perinde ac olim ea injuſtitiæ arma peccato præbuerat.* Etenim cùm *Sinceritas* fidele ſupponat propoſitum voluntatémq; faciendi quicquid rectum ſit, Chriſtus eo ipſo Caſtellum Fortalitiúmve è manibus inimicorum recuperabit, omniáq; tunc inibi arma ac machinamenta in probos fines adhibebuntur.

Oculi qui antea Cogitata putida ac corrupta è falſis illecebroſíſq; objectis hauriebant, atq; ſic cor accendebant fœdis libidinibus, nunc puræ fiunt feneſtræ ad tranſmittendam lucem ac claritatem immaculatæ Dei ſapientiæ in viſibili creatione pulcherrimè depictæ. Aures quæ antea cum voluntate affabrè edolatas detractionis & calumniæ Fabulas imbibebant, nunc tantùm patent ſuſpiriis pauperum, ac honeſtæ famæ vicinorum. Pedes illi qui olim veloces erant ad effundendum ſanguinem, nunc multò promptiores ſunt ad redimendos Innocentes à violentia. Iſtæ manus quæ haud ità pridem totæ in extorquendo occupabantur rapiendóq; ab aliis, nunc porriguntur ſemper ad eleemoſynas largiendas bonáq; egenis diſtribuenda. Lingua iſta quæ vel amicum olim ſecretò vulnerare non parcebat, etiam inimicum nunc in cauſa juſta defendet.

In summa, nulla est externa actio veræ Sanctitatis ac Justitiæ, quin sincerus Christianus se potestatem habere eam faciendi & credat & inveniat, ac propterea constanter quod bonum est facit fugitq; contrarium, quicquid utiq; ipsius conscientia reverà sic esse, & in sua potestate esse vel facere vel effugere dictaverit; hoc est, Pro certo declinabit quod *injustum* est; Nunquam cum altero aliter aget quàm secum in eisdem circumstantiis actum velit; Certissimè abstinebit ab *Oppressione*, *Adulterio*, *Fornicatione*, nunquam invidum ullum malignúmve facinus per vindictam committet. Nec ità solùm, sed credit insuper se per Divinam gratiam ab omni malitia ac invidia posse repurgari, nec malevolum animum contra hominem quenquam gerere, immò nè contra inimicos quidem; & similiter de omnibus aliis inordinatis affectibus, quibus tametsi vehementer ac violentè moveatur, nunquam tamen eò usq; assentitur, ut eos explere vellet, quamvìs vel securissimam explendi nactus esset opportunitatem.

2. Nec tamen ob hoc, se perfectum autumat, quanquam nulli peccato assensum præbet quod sic esse judicat; nec de salute sua dubitat quamvìs sit imperfectus. Et si per tempestuositatem importunitatémve Tentationis vel per inevitabilem aliquam inadvertentiam in malam aliquam actionem incidit, voluptas sanè quam illic experitur non absimilis est illi, quam Infans ex lapsu in faciem super acutos silices, vel in manus super vivos carbones persentiscit. Quamobrem sincerus ejus amor Justitiæ summáq; abhorrescentia à peccato eum semper reddet circumspectum. Quippe qui se teneri censet non solùm ut peccatum non committat quoties sic esse apparet, quod impossibile fore existimat ut unquam faciat; sed ut perpetuæ vigilantiæ onus sibi imponat, nè illud vel tunc quidem committat cùm sub speciosiori aliqua forma se insinuare velit.

Et tametsi per Divinam assistentiam fidelémq; illi adhæsionem se ad eum gradum pervenisse deprehendat ut omnes suas corruptiones devicerit, adeò ut seipsum accusare non possit aut *Superbiæ* aut *Libidinis*, aut *Invidiæ*, aut *Avaritiæ*, aliúsve id genus vitii, quódve *fidem Divinis Promissis non habeat*, ab ejúsve *Providentia non dependeat*, *lubénsve in rebus omnibus se ipsius voluntati non submittat* ad quamcunq; conditionem eum evocaverit; tamen cùm ipse sibi conscius sit se nec infallibilem esse nec invincibilem, præsertim sine ope Christi, ac multis reipsa humanæ Naturæ incommodis circumvallari, (cujusmodi sunt Cogitationum aberrationes, inæqualitates Devotionis, minùs commodæ mentis habitudines propter terrenum hoc in quo degimus tabernaculum) recolátq; secum veteres anteactæ vitæ vanitates, quam nihil, præter ignorantiam, facere potest ut putemus fuisse sine peccato, quomodóq; hæc omnia (quamvìs vulgaris Philosophia ea nulla esse *Vitia* pronunciet sed meras humanæ Naturæ *Infirmitates*) cùm lapsu nostro contracta sint, justè per Religionem nobis imputari possint, sincerus hic Christianus cujus characterem descripsi, tantum aberit ab aspernando personam Christi vilificandóve ejus *Passionem*, *Intercessionem* sanctúmq; *Sacerdotium*, ut summâ, quâ potest, ac devotissimâ Reverentiâ ac amore eum prosecuturus sit & adoraturus, nec dulcem illam animi quietem ac gaudium, quod experitur in recordando quàm inæstimabilem amicum ac Patronum habeat apud Deum, pro universis voluptatibus locupletissimísq; thesauris hujus præsentis vitæ sit dimissurus; præsumpturúsve seper propriam vitam operáve justificatum iri, sed per *fidem in Christo*; quem summoperè gaudet se Judicem suum spectaturum die novissimo.

3. Hæc est vera solidáq; *sinceri Christiani* temperies: atq; is certè qui non fideliter ad hunc statum aspirat, claudicantem Hypocritam se demonstrat talémq; qui *Divinam vitam* animitùs non amet, quíq; nondum gustaverit sanctitatis Divinæq; Spiritûs dulcedinem, nec illius operationum vim sit expertus. Is verò qui supra eum prætendit, de se condemnatus est, apertéq; se prodit ad quodnam Regnum pertineat, quòd stimulatus sit utiq; per *invidiam Satanæ* contra Regnum Christi, ad abolenda ejus Officia, Personámq; deponendam. Quod multis animabus *Fanaticis* persuadet ut faciant, tumefaciens ipsas opinione propriæ Perfectionis eo solo consilio ut *Servatorem* excludat. Cujus profectò erroris periculum non levius est quàm æternæ ipsorum salutis jactura. Nemo enim vitam æternam hæreditabit nisi per donationem *Jesu Crucifixi*, quem Deus constituit judicem die novissimo. Ut taceam quòd ipsa *vitæ moralisq;* temperies in his à Dei filio Apostatis si cum illa sinceri Christiani conferatur, tanta inter eas intercedit differentia, apud eos saltem qui non jacentem habent gustum, quanta est inter dulces uvas ac labruscas. Tam difficilis res est aut *Naturæ* aut *Diabolo* veram imitari tincturam *Spiritûs Christi*. Vitis eorum sicut vitis *Sodomæ* est, & fructus eorum sicut racemi *Gomorrhæ*, ipsorúmq; Ecclesiæ

tanquam Ager quem Dominus sideravit, odor lacûs sulphurei, Infernalisq; putei est inter ipsos.

4. Ultima res quam proposui, *Personale* erat *Regnum Christi in terris.* Cujus quidem opinionis rationes quemadmodum oppidò quàm exiles sunt aut nullæ, itâ sanè illius utilitas mihi minimè est manifesta, nec ullum quod sciam, Evangelii finem promovet.

Quòd verò *Millennium* esse poterit, quemadmodum vulgò vocitatur, longæve temporis Periodus in qua excellentius Christi Regnum, quàm quod se hactenus mundo manifestavit, locum sit habiturum, equidem res est rationi tam consentanea, & cui tot & tam apposita Scripturæ loca patrocinantur, ut difficile putem cuivis homini qui nullo laborat præjudicio, eam inficiari. Cæterùm rerum statûs Renovationem tunc existimo fore, quemadmodum S. *Petrus* nos monet, in *novos cœlos novámq; terram in quibus inhabitabit Justitia.* In quibus realis Sanctitas universalísq; Pax dominabitur. In quibus *crucifixus Jesus* non solùm de longinquo adorabitur nec salutabitur tunc in statuis & picturis, & Ipse & Mater ejus omnésq; ipsius Apostoli ac eminentissimi Sectatores, (dum *Mars* interim, *Venus* & *Pluto* aliáq; Ethnicorum Idola animitùs amantur & obsecundantur, toto Orbe Christiano immane quantum Bello Sanguinísq; effusioni, Libidini & Luxuriæ, Opibus corradendis ac Avaritiæ se dedentibus, adeóq; hæc numina spiritu colentibus & veritate) sed ut *Divinus cultus* Servatoris Personæ præstitus tunc non cessabit, itá virtus illius Spiritûs ad repurgandum mundum ab omnimodo Paganismo potentiùs operabitur & ad abolendam etiam Idololatriam spiritualem, qui affectus sunt inordinati, indomitiq; *Animalis vitæ* motus, & inseminabit hominibus talem amorem ac complacentiam in vita Christi, ut *Pax* & *Justitia* omnia sit inundatura.

Contentiones circa opiniones tunc cessabunt, cùm nullius pretii sint nisi propter superbiam ac curiositatem *hominis naturalis*, Omnésq; bellæ adinventiones subtiliorum Theologorum tunc evanescent, omniáq; inepta ac perplexa Argumenta pugnacium Scholarum difflabuntur, solúmq; Evangelium exaltabitur in Die illo. Et certè *Millennium* ad hunc sensum intellectum mihi & admodum probabile videtur & valde exoptabile, talísq; esse opinio quæ omnibus Evangelii Propositis non solùm consentanea sit sed & apprimè utilis, quemadmodum quivis deprehendere potest modò ad *Regulas* quas proposuimus, eam voluerit applicare.

Quarum *Regularum* usui ostendendo pauca hæc Exempla sufficere possunt, hominisq; erudiendo, qui se ab ingenti illo onere numerosarum opinionum sive à suis ipsius cogitationibus suggestarum sive ipsi oblatarum ab aliis, liberare valeat. Nam si eas ad has *Regulas* applicet, plerasq; inveniet, aut tam parum facere ad fines Evangelii, aut tantum ipsis adversari, ut alias habiturus sit indignas examinatu, alias nè nominatu quidem dignas, multóq; minùs assensu apud sobrios Christianos.

Quæ quidem exercitationes rationésq; non possunt quin multùm tendant ad promotionem Evangelii Christi si diligenter vel à privatis solummodò Christianis observentur. Breviter jam tantùm, strictímq; attingam, quæ Magistratum maximè oporteat ad Christianitatis promotionem conferre, & tunc concludam.

CAP. X.

1. *Jus libertatis Conscientiæ ad eos qui Deum esse negant vitámq; futuram non pertinere.* 2. *Descriptio sinceri Professoris Religionis in genere ad quem hoc jus libertatis Conscientiæ pertineat.* 3. *Descriptio sinceri Professoris Christianitatis ad quem dictum jus pertineat.* 4. *Concessionem hujusmodi juris libertatis Conscientiæ contra rem nullius ferè Ecclesiæ facere nisi* Romanæ. 5. *Libertatis Conscientiæ etiam laxiori modo definitæ antiquorum Patrum autoritate confirmatio.* 6. *Argumenta pro libertate Conscientiæ è re ipsa deducta.* 7. *Argumenta deducta à magnis incommodis quibus adversa sententia oneratur.*

1. Antequam *Magistratûs* potestatem in rebus Religionis intelligere possimus, considerare primùm oportet commune humani Generis jus hoc in loco, modò in Atheismum profanitatémq; non degeneraverint. Etenim qui credit nullum esse Deum nec præmium pœnámve post hanc vitam, quem is colorem habere potest arrogandi

gandi ſibi jus libertatis Conſcientiæ? quámve alienum eſt verba facere de ejus jure in Rebus Religionis qui ex profeſſo nullam habet Religionem, nec ullam Conſcientiæ obligationem ut tam impiam Profeſſionem faciat? *Atheiſmus* enim quemadmodum res eſt, in ſe craſsè admodum ac conſpicuè falſa cuivis homini qui quidem mentis compos ſit, ſuáq; ratione uti nôrit, ità certè & noxia ſuprà quàm dici poteſt & perniciosa præſenti Regnorum ac Rerumpublicarum felicitati, ac proinde evitanda ac ſupprimenda tanquam funeſtiſſima humanarum Politiarum peſtis atq; lues.

2. Cæterùm quantùm ad eos qui ſeriam faciunt Profeſſionem exiſtentiæ Dei Creatoris rerum omnium, ejúſq; Providentiæ, agnoſcúntq; vitam eſſe futuram in qua Impii puniendi ſint, Pii verò probíq; remunerandi, qui animo admodum integro ſunt ac *ſincero*, nec ulli Religioſæ patrocinantur opinioni praxíve quæ ſolidæ adverſatur *Moralitati*; Qui ità circumcincti ſunt *Divinæ Majeſtatis* Reverentiâ atq; metu ut non poſſint quin bonam ſervent conſcientiam in rebus omnibus, agentes ſemper tanquam in conſpectu Dei; Qui fidelitate ſunt non fucatâ erga Principem, promptíq; ac cupidi obtemperandi Religionis Antiſtitibus in re qualibet quam ſua conſcientia ſibi permiſerit; Quorúmq; conſcientiæ tanta eſt integritas ac ſalubritas ut ſe obligatam ſentiat ad obtemperandum ipſis in rebus omnibus quas indifferentis naturæ eſſe deprehenderit, nec contra Dei mandata conſtitutas; Qui tantam rationem habent Decori ac ordinis, publicíq; Religionis commodi ut lubenter ſe quibuſlibet æquis mulctationibus ſubmittere velint, potiùs quàm ut ipſorum exemptionis jus aliis occaſionem daret abutendi hâc conſcientiæ libertate ad omnis Religionis neglectum ac deſpicientiam; Qui, inquam, ſic affecti ſunt, videntur profectò mihi naturaliter tale Libertatis jus nacti in Rebus Religionis quod planè inviolabile ſit, quódq; magiſtratui non liceat invadere, niſi aliqua fortè adſit perverſa mixtura quâ jus hoc tam liquidum perdere poſſint. Intereà loci ſi nihil ſupponamus præter errorem ſimplicem, quam qui adverſæ ſunt Religionis ſuperſtitionem appellabunt, Conſcientia tamen alterius partis cùm ad eam obligetur, naturale ipſorum jus eſt ſuâ hic Libertate frui. Quoniam Conſcientia eorum majori hic ſubjicitur poteſtati quàm ulla eſt in terris. Ac proinde Religionis libertatem ipſis non concedere, & inhumanitatis pars eſſet ac injuſtitiæ adversùs ipſos, quædámq; Rebellio adversùs Deum cujus legales ſunt Subditi.

3. Et certè ſi hoc verum ſit de *ſincero* Religionis Profeſſore *in genere*, manifeſtum eſt id non minùs verum eſſe de *Chriſtiano ſincero*. Hominem Chriſtianum intelligo ſimplicis cordis, verum *Nathanielem* in quo nullus latet dolus. Cujus characterem partim ex generica illa *ſinceri* Religionis Profeſſoris deſcriptione, partim è natura ſua propria non eſt difficile delineare. Eſt igitur homo converſationis irreprehenſibilis, Fidémq; habens in omnibus Chriſtianæ Religionis Eſſentialibus inconcuſſam, Conſcientiæ inviolabilis, ut qui omnes ſuas res peragit tanquam in conſpectu præſentiáq; Dei, inexpugnabilis Fidelitatis erga Principem, Eccleſiæq; obtemperans ad ſummum quod ſua Conſcientia ipſi permiſerit, hoc eſt, in rebus omnibus indifferentibus veréq; dubiis ac diſputabilibus; Cujúſq; Conſcientia tam bene ordinata eſt ut officium ſuum, ſic facere, exiſtimet; Et poſtremò qui tanto támq; profundo ordinis unitatíſq; in Eccleſia ſenſu afficitur, tantámq; curam metúmq; gerit nè commune verè Apoſtolicæ Chriſtianitatis Bonum quovis modo inutilibus pernicioſíſq; ſchiſmatis minuatur lædatúrve, ut tametſi ſibi ipſi per ſortem obtingeret quòd puniendus ſit (ut qui nec ipſe propter inſuperabiles quoſdam ſcrupulos omni Eccleſiæ inſtituto ſe ſubmittere valeat) perlubenter tamen quaſvis tolerabiles pœnas ſubire mallet quàm ut impunitas aut petulantibus hominibus aut malignis, abutendi hoc Titulo Libertatis ad ſubruendam ſuffodiendámq; pacem ac ſecuritatem Eccleſiæ verè Chriſtianæ ac Catholicæ anſam præberet. Hic eſt is cui præter cæteros jus hoc naturale Libertatis Conſcientiæ ſartum tectum conſervari oportet.

4. Quod quidem ſi ipſi integrum reſervaretur, contra rem profectò nullius ferè Eccleſiæ faceret præterquam *Romanæ*, quæ quidem tam enormiter corrupta eſt & tamen tanta cum confidentia *Infallibilitatem* prætendit ut ingenuè fatear nihil illi tam formidabile eſſe poſſe quàm eſt hoc jus *Libertatis Conſcientiæ* quantumvis his irreprehenſibilibus circumſtantiis deſcriptam. Quantùm verò ad Eccleſias Reformatas, quarum Religio ſunt illa *verè infallibilia* Dei Oracula quæ ſacris Bibliis continentur, non eſt certè quòd illæ ab hujuſmodi Libertate ſibi quicquam metuant, nec ſanè illis noxium eſſet aut indecorum tam ſcitè limitatam indulgentiam erga *ſinceros* ſuos alumnos adhibere, qui tam perfectè formati Chriſtiani ſunt ut omnes Eſſentiales Religionis noſtræ partes animitùs credant, ſed hæſitent ſolummodò in aliquibus opinionibus ac ſcrupuloſitatibus quæ ſunt prætereſſentiales; verùm in reali interim ver-

santur vitæ Spiritúsq; œconomia, cujus cùm bene experti ipsorum Gubernatores conscii sint, non magìs profectò eos dedecet aliquid ipsis speciatim permittere, quàm Matrem piam indulgere aliquid Infanti dentienti, vel aliâ quâvis ratione infirmo vel malè habenti, aut Patrem familiâs permittere, saltem, si non separatim proprias aliquas Accommodatiunculas eis è familia providere, quorum infirmitates malæve corporis habitudines eos minùs idoneos fecerint ad prandendum cœnandúmq; apud mensam communem. Hæc enim nulla illius autoritatis diminutio est sed magìs prudens ac laudabilis ejus exercitatio. Ubi omnia se habent ut inanimes statuæ & picturæ, quælibet res ordinari potest ad libidinem arbitriúmve *Pictoris* vel *Statuarii*; & otiosæ sterilésq; virgines minori cum periculo corpora sua ad eam gracilitatis mensuram coarctare possunt, quæ cum ineptæ suæ imaginationis curiositate maximè conveniat. Verùm unaquæq; Ecclesia Christi, ubi *Oeconomia vitæ* reperitur (nec certè unquam obliviscendum est, eam reverà illius conditionem esse debere) ad instar prægnantis fœminæ est, quam proinde præ omnibus cavere oportet nè arctè nimis succingatur, ob miserarum obortionum metum. Hæc profectò tam æqua sunt ac ferè necessaria ut neminem latere possint cui vita Dei apparuerit.

5. Atq; equidem antiqui Ecclesiæ Patres liberiùs hac de re locuti sunt & absq; hujusmodi cautione & restrictione. *Grotius* in *Tractatu de Jure Belli ac Pacis* multa producit Exempla. Canonem citat Concilii *Toletani* : *Præcipit sancta Synodus nemini deinceps vim inferre* ; *Cui enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat.* *Tertullianum* etiam, *Lex nova non se vindicat ultore gladio.* Huc etiam adducit *Clementis Constitutiones*, *Athanasium* & *Chrysostomum*, qui expresè vim excludunt & compulsionem in adducendis hominibus ad Christianitatem. Illud etiam notatu dignum est quod *Jewellus* citat è *Chrysostomo*, Homil. 19. in S. *Matthæum*. *Nunquid ovis lupum persequitur aliquando ? Non, sed lupus ovem. Sic enim* Cain *persecutus est* Abel, *non* Abel Cain. *Sic* Ismael *persecutus est* Isaac, *non* Isaac Ismael. *Sic* Judæi Christum, *non* Christus Judæos. *Hæretici Christianos, non Christiani Hæreticos. Ergo ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Quibus planè innuit Persecutionem Conscientiæ causâ symptoma esse prorsus Antichristianum. Et præcisè iterum in eadem *Homilia*, *Quem videris in sanguine persecutionis gaudentem, lupus est.* Et postremò valde apposita est illa Intimatio Apostoli ; *Is qui secundùm carnem genitus erat, persequebatur eum qui natus erat secundùm spiritum.* Tanta intercedit Antipathia *carnalem* inter vereq; *regenitum* Christianum. Quod terrorem homini incutere debet quoties motiones quaslibet persecutorias in animo suo oriri persentiscat, utpote quæ indicationes sunt *Cainiticæ*, *Ismaëliticæ*, ac *Lupinæ* naturæ, signúmq; certum eum non esse ex ovili Christi.

Lib. 2. cap. 20.

Gal. 4. 29.

6. Atq; hæc obiter de *sententia* antiquorum *Patrum* super hac re. Verùm supersunt argumenta è re ipsa deducta, quibus demonstrari potest quanta sit adversùs *homines Injustitia* contráq; *Deum* ipsum *Rebellio* tali sincero Religionis professori qualem suprà descripsi, hoc suum Libertatis Conscientiæ jus non concedere. Primò enim quod loquitur agitve secundùm inevitabiles propriæ mentis persuasiones non est peccatum, quippe quod juxta nostram Hypothesin ex Ignorantia oritur invincibili, nec supponitur quidem quicquam agere contra *notas Naturæ leges* ; ac proinde nullius jus legitimum indè læditur vel diminuitur, sed intereà loci Divini Numinis Primatus plenè agnoscitur, Fidelitásq; ac Integritas sinceri Professoris Religionis pariter exercetur & exeritur.

Quamobrem quæ ratio esse potest cur quispiam pro tam proba actione, quæ ob nihil quicquam culpabilis sit quod propriè sit peccaminosum, barbarè tractaretur, puniretur, vel quovis modo violento interturbaretur, impediretúrve ? Nam quicunq; eum per vim impedire conatur, non solùm innocentem actionem & laudabilem supprimit, sed & ipse necessariò fœdam perpetrat ac facinorosam. Nam ejusmodi planè est aliorum solicitatio ad omissionem illius Fidelitatis Officii quod propria ipsorum Conscientia eis persuadet se debere Deo. Quapropter is qui *sincerum* Religionis Professorem à sua profitenda Religione impedit, eundem urget propellitq; ad peccandum contra Deum. Quod nulli quidem Potestati in terris fas est facere quin eo ipso rei perduellionis evadant contra suum Creatorem, corrumpendo ad hunc modum legales suos *Subditos*, & ad infidelitatem officiiq; sui neglectum solicitando. Quàm *enormiter* igitur culpabiles sunt in compellendo ipsos ac per vim trahendo ad istiusmodi actiones quas persuasi sunt Deum ipsis severiter interdixisse ? Equidem si hoc non sit ei, qui sub alterius imperio est, injustè imperare, ego comminisci nescio quid sit, quidve peccatum reputandum sit adversùs Deum si aliorum solicitatio ad peccandum contra ipsum non sit peccatum. Adeò ut manifestum sit supremam Dei potestatem

statem *sincerum* Religionis professorem in rebus Religionis ab omni vi externa liberare.

7. Jam verò quemadmodum hæc opinio satis se à nativa sua concinnitate ac soliditate commendat, ità etiam adhuc solidior apparebit magisq; rationi consona si consideramus contrariæ sententiæ absurditatem. Quòd libertas scilicet Conscientiæ nullo pacto in Religione sit concedenda. Hinc enim sequitur, cuilibet Religioni licere, immò verò eam debere alias omnes Religiones summa cum cura ac diligentia prohibere ac depellere. Nam cujusq; Conscientia illi dictitat suam Religionem esse optimam, alioqui eam non coleret, imò verò nullam veram esse ac salutiferam præter suam. Etenim si agnoverit servari posse homines in aliis Religionibus, tunc præcedens nostrum Argumentum perfecta contra ipsum demonstratio est eum non tantùm adversus homines injuriosum esse, sed & reverà rebellem contra Deum, tam malè tractando eos qui legitimus ejus sunt populus, quósq; tantoperè amat ut apud se statuerit eos servare, ipsósq; persequendo ob eas ipsas actiones in quibus maximè seriò acceptam suam obedientiam erga illum ostendunt, suámq; quærunt salutem.

Quòd si unica duntaxat vera ac salutifera sit Religio unâ vice in mundo, hoc certè illi maximum incommodum est quod potest excogitari. Nam per hoc dogma illa pari curâ & violentiâ prohibebitur, ac quælibet è reliquis. Quod meo quidem judicio valde injustum est. Ac proinde hæc altera Evidentia est veritatis sententiæ quam defendimus, nempe ex eo, Quòd contraria maxima est injuria & incommoditas veræ Religionis quæ fingi potest, quam nihil præter vim externam impedit quo minùs omnia repleat loca. Nam *magna est veritas & prævalebit.* In mentibus nimirum & conscientiis eorum hominum apud quos liberam audientiam habere potest, non inter strepitus ac terrores Tyrannicarum impositionum ac obtrusionum. Ut frequentes prætercam miserias & calamitates quas hæc opinio in Nationes ac Regna superinducit; *Bella* scilicet, *effusionem Sanguinis*, *Familiarum subversionem*, *Principum pugionibus veneni sive peremptionem*, *Inimicitias perpetuas* atq; odia, omniáq; opera & actiones Regni Tenebrarum. Tam diræ sunt Consequentiæ Opinionis quam oppugnamus. Cùm è contrà si universim agnosceretur, Libertatem Religionis naturale jus esse humani Generis, omnia hæc mala præverti possint, Princeps nullam potest controversiam contra populum movere nec populus contra Principem contráve se invicem nisi circa jura civilia, quæ magis perspicua sunt, magisq; facilia intellectu.

CAP. XI.

1. *Omnem Nationem ac Personam jus habere examinandi suam Religionem, audiendiq; Religionem peregrinorum, propriámq; commutandi si convictæ sint.* 2. *Eas Nationes quæ agnoscunt hoc jus juxtáq; illud agunt, naturaliter jus habere emittendi Legatos in alias Nationes. De ipsorum illic Conversatione déq; jure ulciscendi injurias illis illatas. Quódq; hæc Methodus* Hispanorum *in* Indos *expeditionem justam præstitisset.* 3. *Præsens Theorema propter generalem mundi perversitatem ad praxin difficulter revocari posse. Magna ejus Christiano Orbi commoditas, congruentiáq; cum spiritu Christiano.* 4. *Religionem morum corruptricem à Magistratu coërceri posse*; 5. *Eámq; quæ regni robur ac tutamen tolleret*; 6. *Omnémq; omninò Religionem cui persecutionis Principia inseparabiliter intexta sint.* 7. *Responsum ad Objectionem*; *Sectas utiq; omnes Persecutioni esse deditas, ac proinde nullam Libertatem Conscientiæ posse concedi.*

1. Manifestum igitur est *Libertatem Religionis* commune esse ac naturale jus omnium *Nationum* ac *Personarum*, hoc est, potestatem habent quatenus sunt homines ac ratione præditi, credúntq; Deum esse vitámq; futuram, sincereq; juxta eam fidem vitam instituunt, examinandi quæ acceptissima via sit Deo serviendi in proprium suum commodum in altera vita, nec ità religantur ad eam Religionem quæ ipsis primùm proposita est, quin jus habeant suspicandi, præsertim si sua ipsis non placet, aliquam esse meliorem, ac propterea colloqui licet cum eis qui alias Religiones colunt, accersere eos ab aliis Nationibus, eósq; recipere postquam advenerint, diligenter eos audire, & si convicti sint, eorum Religionem apertè profiteri, vel si sponte adveniunt eadem cum indemnitate excipiendi sunt qua *Legati Politici*, júsq; liberè

liberè conversandi habent cum eis è Natione qui eos audire cupiant. Horum enim pars est libertatis *loqui* æquè ac alterorum *audire*. Quæ transactiones nullas omnino turbas excitarent, si hoc jus libertatis Religionis universim intelligeretur, agnosceretúrq; apud omnes Nationes Terræ, prout pro certo ipsorum jus est.

2. Cúmq; ità sit, videtur profectò planissimè sequi, Quòd quælibet natio populúsve qui sincerè hujus juris æquitatem agnoscunt nec praxis eorum cum eo discrepat, hanc etiam eo ipso hujus juris partem sibi acquirunt; nempe emittendi homines suæ Religionis in Gentes vicinas ad Religionem suam cum ipsis communicandam, tendandúmq; si eos de illius veritate convincere possunt, & ad ostendendum ipsis errores Religionis suæ propriæ, verùm opportunis temporibus, & sine omni contumelia ac tumultu, & sine omni cuicuimodi Interpellatione in sacris suis peragendis; Quæ res est admodum barbara ac intoleranda Domi, multóq; magis foris in Regionibus ubi peregrinemur.

Ad evitandas cujusmodi vesanas enormitates, videtur & in se rationi consentaneum, & de eo constitutum oportet, quòd nulla sit indemnitas ulli Peregrino qui tantùm sibi assumit ut populum congreget sub obtentu erudiendi eos in perfectiori Religione nisi *Legatus* sit in eum finem à sua Natione missus. Nec debet profectò cum rudi populo clanculùm modísve quibusvis surreptitiis incipere, sed omnia agere in propatulo, ipsósq; loci Præfectos quò advenerit super ea re convenire, nullásq; Inspirationum Præstigias prætendere irresistibilésve afflatus impetúsq; *irrationalis Conscientiæ*; sed primò cum prudenti candore probare & commendare quicquid in Religione loci bonum sit ac laude dignum; & dein per inaffectatam professionem Amoris ac Benevolentiæ eorum qui eum miserint, erga Nationem ad quam missus sit, prudentissimis quibusq; insinuationibus, absurditates crassásq; falsitates Religionis quam celebrant eis ante oculos proponere, ac postea rationes producere quàm potest maximè demonstrativas quibus ipsis commendet suam; tales utiq; de quibus conventum sit per maturam deliberationem consultationémq; eorum qui ipsum huic negotio præfecerint, quibus ineptas quaslibet inventiones de proprio tanquam eorum autoritate comprobatas superaddere crimen debet esse capitale.

Et si *Legati* hi pro Religione, dum nemini injuriam inferunt, illóve quod jure civili ipsi debeatur defraudant, malè tractentur ab eis quos lubenter velint erudire, si affligentur incarcerationibus aliisve malis mulctationibus, vel capite deniq; plectantur, illa Respublica Regnúmve ad quod pertinent, mortem eorum jure ulcisci potest, ipsorúmq; sanguinem de manu illius populi requirere, utpote qui crassè immanitérq; jus Gentium violaverint, adeóq; universi Generis humani, nisi quis mulctam committendo ipsum fortean perdiderit: Quod hi profectò non fecerunt, cùm hanc libertatem inter seipsos concedant, aliisq; qui ejusdem juris sensum habent ac conscientiam, firmitérq; apud se statuerint, si ad bellum res prorumperet, ipsíq; evaderent vicinorum victores, nullâ aliâ ratione utendum esse ad convertendos novos subditos ab antiqua sua Religione, quàm pacificè ac patienter demonstrando vanitatem illius & præstantiam soliditatémq; suæ propriæ. Quæ idcirco nullo pacto appellanda est Propagatio Religionis per gladium, cùm nè tanta quidem in ipsos vis adhibenda sit ad mutandam priorem Religionem, modò sinceri inveniantur, quàm quæ vel ipsos compellat Novæ Religionis sacris interesse, vel adesse solummodò ut spectatores vel auditores. Hoc tantùm ab ipsis requiretur, ut fidelitatem suam jurejurando victoribus confirment sedulóq; dent operam ritè intelligendo communi illi Juri universi Generis humani, Quòd neminem debeamus persequi propter Religionem suam, nisi alios persequendo, aliámve aliquam mulctam consimilem committendo jus hoc suum fortè perdiderit. Et propterea suâ propriâ Religione frui poterunt si eis usq; adeò etiamnum arridet, eâdem sanè cum libertate quâ ipsi victores, quantùm ad privatas suas capacitates. Si *Hispanus Indorum* se Dominum fecisset cum his conditionibus & ab execrandis suis crudelitatibus abstinuisset, suam causam coram toto mundo defendere potuisset. Hæc enim Religionis per gladium propagatio non fuisset sed juris cujusq; naturalis honesta vindicatio.

3. Equidem hoc *Theorema* valde sanum esse existimo solidúmq; in radice, admodúmq; liquidò constare quid fieri oporteat, veruntamen propter generalem hominum perversitatem ac corruptionem difficiliùs ad *praxin* revocari. Operæ pretium tamen fore putabam illud in medium proferre, quippe cujus agnitio maximo foret Religioni Christianæ commodo quod concipi potest. Quandoquidem nihil majorem vim habere potest ad *Turcas Paganósq;* convertendos ad professionem Christi quàm hoc Principium quod explicavimus, cùm Religio nostra non solùm in se solida sit sed longè longéq; demonstrabilior omnibus rationalibus Ingeniis, quàm ulla Religio quam

quæ unquam hactenus extitit. Præterea, quanquam ejus utilitas tam latè in Principio se expandere non potest, potest tamen nonnihil inservire commodo harum orbis partium quibus oculi magis aperti sunt ad contuendam veritatem. Et certè meo judicio, hoc Principium quod tantoperè commendo, ut ab *omnibus hominibus* meretur recipi tanquam verum, ità à *Christianis* præter cæteros, non solùm ob rationes *Politicas*, verùm etiam tanquam magis congruens illi Spiritui quo illi imbuti esse debent, abhorrenti utiq; ab omni vi ac crudelitate. Qui propterea plenam Conscientiæ Libertatem omnibus, qui immiscendo suæ Religioni istiusmodi Principia, quæ bonis moribus ac Civili juri aut huic ipsi *Libertatis* Principio, quo de agimus, adversentur, illius jus non perdiderint, permittere debent.

4. Quamobrem illi qui sub prætextu Religionis populum istiusmodi doctrinis corrumpunt quæ vitium planè promoveant, & ad eradicandum è qualibet Natione omnem veri honoris ac virtutis sensum tendant, commune hoc jus pro quo contendimus perdiderunt, quippe qui sunt communes corruptelæ ac pestes populi apud quem degant. Ac proinde Magistratus publicus cujuscunq; Gentis seu Religionis potestatem habet coërcendi ipsos, cùm doctrina eorum tam perniciosa sit ac detrimentosa bono Reipublicæ, luminiq; Naturæ sapientissimorúmq; hominum suffragiis per omnia mundi loca ac secula tantoperè adversetur. Nulla Religio tam putridis onusta mercimoniis in ullam oram recipienda est quócunq; appulerit, sed ab *Extraneis* repellenda & supprimenda domi.

5. Rursus illi etiam hoc Libertatis jus perderent quorum Religio aliquid in se contineret quod, si reciperetur, *robur Regni tutaménq;* eam recipientis tolleret vel diminueret. Ut si hujusmodi illi inesset absurda superstitio, nempe ut præ nimia virginitatis existimatione summáq; abhorrentia à bello, evirationem urgeret tertii cujusq; infantis Masculi, & luxationem abscissionémve Indicis Pollicisve; quo certè fieret ut Regio multo populo careret, iiq; qui supersint ad defendendam suam patriam essent inutiles; proculdubio Magistratus inhibendi hujusmodi Religionem plenum jus haberet.

6. Quemadmodum & in ultimo loco omnes istiusmodi Religiones quæ sibi lupinum illud inditum habeant ac ferinum Ingenium alios propter suam Religionem persequendi, qui pacificè apud ipsos degere vellent, nec quenquam cogere ad suam fidem, nec publicum Religionis exercitium interturbare. Hi enim nullum jus habent quo ampliùs tolerentur quàm pro libitu arbitrióve Magistratûs, nec majori cum ratione libertatem possunt Conscientiæ petere vel vendicare quàm Lupus Vulpésve liberam sibi fieri potestatem sua cubilia cavernulásve habendi in medio Ovilis, aut Noctua vel Nocticorax suos immiscendi accentus choro Lusciniarum.

7. Verùm dices, Omnes Religiones Sectásve hujusmodi esse Vulpes atq; Lupos, ac proinde nullam omninò Religionis Libertatem esse concedendam. Qui sic sunt, equidem fateor eos Legibus esse obnoxios ac Magistratui; ut qui jus suum Libertatis jure perdiderunt, ejúsve mulctam commiserunt. Quæ mulcta magis minúsve severè à Magistratu irrogari potest, perinde ut minorem majorémve securitatem viderit quòd astuta hæc ferociáq; Animalia nihil damni publico sint illatura. Cæterùm credo non omnes homines qui Religionem profitentur tam iniquæ esse Naturæ. Immò verò è contrà firmiter mihi persuadeo eos, qui maximè verè religiosi sunt, à persequendo alios conscientiæ causâ, omnium maximè abhorrere. Quamobrem quotquot parati sunt profiteri idq; jurejurando si requiratur, Ipsorum scilicet esse sententiam (praxi interim professioni non repugnante) neminem hominem incommodari debere quantùm ad jura Civilia in Libertate, fortunis, vitáve propter ejusmodi Religionem cujus Principia nos doceant alios eo nomine non incommodare, sanctéq; jurant suam illius generis esse, séq; æquè fideles fore Principi ac Reipublicæ in qua degunt atq; eos qui nationalem Religionem profitentur, hi cùm nullam quovis modo mulctam libertatis commiserint, nec hâc ratione nec ullâ omnino aliâ, *praxes* intermiscendo vel *Principia* quæ *lumini Naturæ* laudabiliq; *Moralitati* adversentur, summæ profectò injustitiæ esset liberam ipsis Religionem profitendi potestatem non concedere.

CAP.

CAP. XII.

1. *Quibus personis quibúsq; cum Circumstantiis* Christianum *oporteat* Magistratum *Conscientiæ Libertatem concedere. Magnáq; ejus veritati Christianæ commoditas.* 2. *Qui Christiani non sunt, non admittendos esse ad munera publica per magistratum Christianum, modò Christiani suppetant qui ad ea obeunda sunt idonei.* 3. *Quòd Christianum oportet Magistratum opiniones hominum fallibiles non magni facere, sed unumquemq; in Ecclesia ac Republica secundùm merita sua in vita Christiana suámq; facultatem promovendi rem Ecclesiæ Gentisq; cui servit, æstimare.* 4. *Quòd honorifica ac sufficientia stipendia continuare debet aut providere eis qui laborant in sermone & doctrina.* 5. *Vigilantiam Christiani Magistratûs istiusmodi Sectas supprimere debere quæ immediatam prætendant Inspirationem nulli sobriæ rationi examinandam, & quare.* 6. *Studium depauperandi Clerum* profanitatem *rancidè olere, &* Atheismum *ac* Infidelitatem. 7. *Christianum Magistratum Scholas humanæ literaturæ aut erigere debere aut suffulcire, cum ponderosis illius rei rationibus.* 8. *Rationum illarum in* Fanaticos Perfectionarios *ulterior prosecutio.* 9. *Horrendum periculum in abjicienda* Historia Evangelii *sub prætextu auscultandi* Lumini interno.

1. UT igitur tandem concludamus, breviterq; illud tangamus Argumentum ad quod hactenus collineavimus, nempe, *Quid Christianum oporteat Principem supremúmve Magistratum ad promotionem Evangelii Christi contribuere:* Ab his generalibus Principiis inferre possumus, Primò, Oportere eum *Libertatem Conscientiæ* omnibus concedere qui mulctam circa eam non commiserint, talibus utiq; quales suprà descripsi, præsertim si Indigenæ sunt; si modò possibile sit Indigenarum quenquam ullam aliam profiteri Religionem præterquam Christianam. Veruntamen simul exigere publicam solennémq; rationem cur Religionem suam mutare velint, quò constare possit conscientia sit maláne aliqua machinatio, an mera deniq; animi levitas vel imbecillitas quæ eos fecerit ad hunc modum à Christiana Religione deficere. Quæ sive *Fraus* seu *Vertiginositas* hominem reddet istiusmodi censuris atq; pœnis obnoxium, quas probabile sit populum à consimilibus temerariis defectionibus deterrituras. Verùm si homo sit moribus seriis, inventúsq; sit opinionem ex ejusmodi rationibus mutâsse, quæ, quanquam falsæ sunt, possint nihilominus hominem sincerè animatum in errorem seducere, tamen nequid doli fortè subsit, jusjurandum ipsi imponendum est. Quâ explorandi ratione, tametsi ad res viles abjectásq; nimis sæpe abutamur, non debet tamen profectò in rebus tam immensi momenti vim suam usúmq; amittere.

Quibus in causis, si qui fortè sub scrupulositatis prætextu affectatáq; specie severioris Sanctitatis quàm quæ in cæteris sit, omne omninò jusjurandum repudiaverint, proculdubio *Religio* non est sed imperscrutabilis aliqua *Improbitatis abyssus*, quæ huic rei subest; meritóq; suspecti esse possunt clandestinæ alicujus machinationis conspirationísve contra Religionem Regiménq; Politicum sub quo degunt. Itaq; antequam ipsis aliam profiteri Religionem erit licitum, sanctissimum ab eis exigetur *jusjurandum* cum vehementissima *Divinæ ultionis Imprecatione* in animam juxtà atq; corpus, si quicquam aliud eos huc moverit præter meram Conscientiæ convictionem, ullúmve commodum Mundanum ex hac Religionis mutatione quærant, plúsve libertatis sibi concedi cupiant quàm ipsi sentiant se per conscientiam obligatos aliis concedere. Quæ *examinatio publica* atq; *Juramentum* valde utilia sunt atq; justa etiam in derelictionibus publici Dei cultûs in Ecclesiis, quanquam ex professo non declarant se desiisse esse Christianos. Nam Christianis se non adjungere in cultu publico, proximè quidem abest ab aperta defectione à Christo.

Hæc profectò consuetudo immensæ foret commoditatis veritati Christianæ. Sacerdotes enim hinc magis cautè prospecturi essent nè Evangelium tantâ mole rejectaneorum scrutorum oneraretur, illíq; qui defecturi sunt, hac *examinatione* cogerentur robur ac soliditatem experiri illius Religionis cui vellent valedicere & clandestina sua consilia per *sanctitatem juramenti* præverterentur. Et postremò Christianus Magistratus concedendo hanc libertatem cum his debitis Circumstantiis (cujus proculdubio admodum raró propter Religionis nostræ evidentiam ei dabitur occasio) comprobationem evitabit Iniquitatis aliarum Religionum, quæ non per vim Rationis ac Conscientiæ, sed per externam violentiam Indigenas suos quò minùs Christiani fiant, impediunt.

2. Verùm

2. Verùm secundò, quanquam hi serii homines libertatibus, vitis, privatisq; suis fortunis multandi non sunt nec privandi, incapaces tamen reddentur munus quodlibet sustinendi in Republica, præsertim si Christianæ Religionis sint qui idem munus pari fidelitate ac peritiâ exequi possint. Est enim planè contra naturam si non impossibile prorsus, ut quispiam seriò suæ Religioni addictus peregrinum præferat ei qui eandem secum fidem profitetur, si cæteris in rebus sint pares. Ut taceam ipsas *Præcautionis prudentiæq;* leges non posse quin ipsi suggerant tam consentaneam electionem, quibus in hujusmodi re diligenter est auscultandum. Siquidem præsens potestatis possessio meliorem præstat securitatem quàm juramentum hominis quidem sincerè fortean animati, sed qui tamen tentari potest, & præ tentationum violentia in officio labi.

3. Tertiò, Christianus Magistratus ad assistendum per potestatem suam, ad opémve ferendam, ultrà quàm ipsius Christianitatis res vel utilitas postulet, neutiquam tenetur, hoc est, eas suppetias latas oportet quæ debentur à Magistratu ad defendendam ac promovendam nostram Religionem, quatenus reverà Christiana est, itáq; esse ex verbo Dei scripto, & *literaliter* ac *Historicè* intellecto demonstratur. Nam affectatitias solummodo Allegorias crepare est reipsa negare Fidem Christi. Et quantùm ad Opiniones, quanquam profectò possunt aliæ aliis præstare, nullæ tamen debent quempiam impedire quò minùs jus suum privatum publicúmve obtineat vel possideat, modò nihil animi virulenti ac persecutorii cum ipsis misceatur vel intexatur. Quinimò quicunq; fidem Christi profitetur, credítq; Scripturis *Historicè* intellectis, cujusmodicunq; fuerint opiniones ejus, is certè pro vitæ suæ meritis, præstantia ingenii, rerúmq; peritia, ubiq; præferendus est sive in *Ecclesia* sive in *Republica.* Quæ quidem promovendi *Evangelium*, Mundúmq; revocandi ad bonam frugem ratio est, quam quisquam excogitare potest, longè commodissima.

Cúmq; externa violentia in rebus Religionis ità in se indecora sit, Christianum verò Magistratum maximè omnium dedeceat, quicquid damni quis imaginari possit accidere, temperando à persecutione, ad plenum id resarciretur fovendo & approbando hujusmodi liberam nudámq; repræsentationem pulchritudinis ac perfectionis Evangelii, expediti prorsus ab omnibus falsò obtentis traditionibus aliisq; cuicuimodi offuscationibus humanæq; Inventionis irretimentis. Tunc enim Divina veritas evaginati gladii instar foret, splendida ac rutilans, acuta ac dissecans, & rationales hominum animos irresistibiliter convincens: Cùm Religio nostra nunc sanè tot fœni stipulæq; contortis integumentis involvatur ut nemo illius aciem videre possit neve sentire.

4. Quartò, cùm nulla adhibenda sit compulsio nec prudentia excludenda (ejusdem enim Fanaticæ vesaniæ esset prudentiam à rebus Ecclesiæ ac Reipublicæ procul amandare atq; rationem excludere è Mathesi ac Philosophia) oppidò quàm manifestum est Christianum Magistratum, *Libertati Conscientiæ*, *auxilium* honorifici satísq; ampli *stipendii* eis qui laborant in sermone & doctrina superaddere oportere, hoc est, per rationem ac conscientiam obligatur illud continuare ubi sit, & ordinare vel instituere ubicunq; desit. Fidentíq; voce pronuncio aut crassam esse ac *Fanaticam ignorantiam*, aut *occultam Satanæ malitiam* ac invidiam contra Regnum Christi (profanos homines atq; Atheos agitantem talésve qui animitus non sint Christiani) quæ quicquam contrà suggerit. Etenim quantò minùs Religio quæpiam externâ violentiâ suffulcitur, tantò instructiores oportet esse eorum mentes linguásq; qui solâ suâ doctrinâ, eloquentiâ vitæq; innocentiâ eam debent sustinere. Cúmq; præsentia secula tanto polleant ingenio & tam pauxillo pietatis sensu, is certè qui solidam Religionis suæ rationem reddere in se suscipit omnibúsq; opponentibus respondere, tametsi scrupuli sint ac controversiæ de iis solis rebus quæ planè occurrunt in Scripturis, otio debet abundare & vacatione à negotiis mundanis ut ad hoc munus se præparet paratámq; facultatem in hoc genere conservet.

Fastidiosus enim ille bombus inanísve strepitus de *Spiritu* adeò nunc demum, opinor, se ridiculum reddidit ac contemptibilem ut nemo prudens auscultaturus sit hujusmodi frivolis Imposturis. Unusquisq; tenetur ad reddendam rationem Fidei suæ, Sacerdotes verò vel Ministri multò accuratiùs cæteris, cùm ipsorum Provincia sit unamquamq; Bibliorum sententiam tueri præstaréq; illi qui cum ratione inquirere cupit in illorum Oraculorum veritatem. Quis igitur hisce rebus satis vacare potest cui onus incumbit panem quærendi sibimetipsi ac Familiæ? Quàm injusto igitur sordidóq; ingenio sunt isti homines qui perlubenter Clerum eò loci redactos velint ut manuum operâ victum sibi quæritent? Quivis infimi subsellii homuncio garrulare poterit, ac phrases effutire, variósq; vultus fingere, verùm si quando quispiam homo

sobrius sibi satisfactum cupit de rationibus earum rerum quas denarrant, nè syllaba quidem minimúsve apex responsi redditur, solum *Spiritum* crepant, & amarulentis convitiis Rationem lacerant, eam appellitando *carnalem*, quamvis profectò *mollis caro* non sit sed *ferrum durum* ac *penetrans*, taléq; quod ipsis vel invitis corda pungat atq; vulneret, quantumlibet eam contemnant & aspernentur.

5. Atq; equidem dum immanitatem malósq; effectus hoc genus Enthusiasmi considero, non possum quin sentiam Christiani Magistratûs vigilantiam ad hoc etiam inter alia extendi oportere, nempe ad supprimendas subjugandásq; Sectas omnes ac Religiones quæ à tam *Fanatico* capite derivantur, hoc est, quæ contra fidem Christianam se credere profitentur ab illuminatione ejusmodi Spiritûs quo de nullam rationem reddere queant; ejusmodi scilicet qui Rationem ipsorum non illuminet, quo doctrina eorum examinari possit ab aliis atq; intelligi, sed ardore tantùm illos incendat ac furore adversùs Ecclesiam Christi. Etenim præter integræ nationis dementandæ periculum (nam contagiosus profectò morbus est si non ipsa possessio Diaboli) mala aliqua Machinatio sublatere potest contra Christianitatem Regiménq; Politicum. Multò enim facilius est inflammare Imaginationes vulgi, quàm Judicia eorum informare, quanquam hoc ad sobriam ædificationem, illud ad confusionem rerúmq; subversionem tendit. Breviter Resolutionem dogmatum in immediatam *Spiritûs* suggestionem, Intellectus nostros non attingentis, duo hæc pessima comitantur. Primùm aut obliterat aut inutilem reddit eam in nobis Divinæ Imaginis partem quam *Rationem* appellamus, & deinde, *specialem* illam tollit *Christianitatis* præ reliquis omnibus Religionibus *præcellentiam* quòd ad tam solidam facultatem ausit provocare. Ac proinde is qui *rationis* usum in *Religione* tollit, cuniculis Christianitatem insidiosè subruit, eámq; vilissimis exæquat superstitionibus quæ unquam hactenus extiterunt.

6. Jam verò ut redeamus in viam; sermocinari, inquam, more *cæcorum* istorum *Illuminatorum*, qui nullam nè prætendunt quidem rationem eorum quæ dicunt, nullum studium requirit; nec quicquam omninò præter ardorem quendam ac impudentiam, supinámq; inadvertentiam quid proximè dicturi sint, aut quàm bellè una res cum alia cohæreat: Verùm is qui sic loquitur, ut rationem redditurus eorum quæ narrat, & eorum omninò omnium quæ jam denarrata sunt in sacris Paginis tam apertè, ut de sensu eorum satis constet (neq; enim quicquam incommodi est quòd quædam loca tam profunda sint ut præsens hominum solertia ad certum eorum sensum penetrare non possit) hic homo profectò curis mundanis implicari non debet cogíve manuum operâ sibi victum quærere, sed liberale habere, certúmq; ac honorificum stipendium. Sed enimvero Christianum Clerum contemnere eíve contemptibili reddendo operam dare, depauperando ipsos, & ad viles vivendi rationes detrudendo, *Profanitatem* valdè rancidè olet, etiam *Atheismum* & *Infidelitatem*. Et verò convitiis
Apoc. 12. 10. eos proscindere, *Mercenariósq;* appellitare ob justas sibi operæ mercedes constitutas, *invidi* illius *fratrum Accusatoris* proculdubio vox est, qui per maligna illa convitia ac contumelias suffodere conatur ac subvertere Regnum Christi in terris, impetendo ad hunc modum necessaria illius fulcra & sustentacula, *Ministros* utiq; *Evangelii*: Quorum victûs ratio à voluntate populi minimè pendere debet, ut liberiùs eos coarguere possint, & ut nulla sit ad intempestivas conniventias, nec ad inficiendam Christi doctrinam mellito aliquo veneno quo divites illaqueent, crumenásq; eorum aperiant Tentatio. Siquidem id quod sic pendunt, propriarum animarum pretium est in manus proditarum hujusmodi vaniloquorum *Agyrtarum*.

7. Quintò, Christianus Magistratus continuare debet & erigere ubi desunt, *Scholas literaturæ publicas*. Quantò enim doctiores fuerint subditi ejus, eò firmiùs adhærebunt Christianitati, aliíq; eò faciliùs ad eandem fidem perducentur. Nihil est quod perinde valet ad prævertendas omnes delusiones & imposturas in Religione atq; hoc. *Mahometismo* nusquam initia dari potuerant nisi in rudi Gente & illiterata. *Christianitas* verò primas agebat radices in eis mundi partibus ubi Humanitas maximè florebat, idq; inter varias persecutiones & oppugnationes. Ut taceam inauditæ prorsus esse dementiæ cogitare quenquam idoneum Scripturarum Interpretem esse posse sine illa quam quidam per contemptum appellant *humanam literaturam*. Cujusmodi est *Logica* sive rata illa ratiocinandi Principia. Quibus addam *Mathesin* ac *Philosophiam*, *peritiámq;* *Linguarum* & *Historiam*. Nemo quisquam sine harum cognitione veritatem illorum Oraculorum viris doctis & intelligentibus explicare potest aut confirmare. Ac proinde illi qui hujusmodi adminicula vilificant verbísve extenuant, aut admodum imperitos rerum esse oportet aut mentis minùs compotes, aut perfidiosum aliquod consilium contra *Christianitatem* agitare, Religionémq; aliquam

Fanaticam introducere studere, aut deniq; omnis omninò Religionis hostes juratos se præbere.

8. Dicite enim mihi, ô vos altivoli *Perfectionarii*, magnificiq; *luminis* illius quod *intra vos* est *venditatores*, an interni vestri Luminis perfectio vobis unquam monstrare poterat *anteactorum seculorum Historias*, universum *præsentis seculi statum*, cognitionem *Artium* & *Linguarum* sine omni ope librorum aut magistrorum? Quî igitur intelligere poteritis *providentiam Dei*, *vaticiniorum scopum*, autoritatémq; illius Religionis juxta quam nobis speciatim Deus præcepit incedere sine externis adminiculis? Quomodo rectè judicare poteritis de veritate Christianitatis sine consentanea explicatione *vaticiniorum* quæ Christi adventum prædixerunt, sine consideratione quid afferri possit ad demonstrandum Historiam Evangelicam authenticam esse & incorruptam, & sine pensitatione *rationabilitatis* rerum earum miraculosarum quæ de eo inibi commemorantur, utì & earum quæ adhuc ipsi restant præstandæ in visibili ejus reditu ad judicandos vivos & mortuos? Nullum lumen *intra vos* externis destitutum adminiculis cognitionéq; *Historiæ*, *Linguarum* & *Scientiarum*, diligentiq; *Rationis* usu, (præstantissimi illius doni humano Generi à Deo immortali dati) vos unquam super hac re idoneos judices est redditurum.

9. Et certè quemadmodum cognitione veritatis per stomachosam hanc vestram *internam Per-se-sufficientiam* multamini, ità & æternam vestram salutem adducitis in discrimen. Justam enim excusationem hæc res non habet, quòd tam pressè *internum* vestrum lumen sequamini, dum tanto id facitis cum contemptu ut ad nihil attendere velitis quod vobis offeratur ab *extrà*, quantumlibet accommodatum sit rationalibus illis facultatibus quas Deus vobis indidit, & consentaneum. Quamobrem cùm nulla sit per necessitatem ignorantia, sed spontanea vestra perversitas, quæ vos Apostatas reddidit à lege Christi, Incredulitas vestra nulla vobis est legis abrogatio; verùm quantumcunq; aures vestras contra eam obturaveritis, juxta eam tamen judicabimini in Die novissimo, ubi, cùm vos Deum non sic colueritis ut is se coli voluit, idem vos sic remunerabit quemadmodum vos remuneratos neutiquam velitis. Neq; enim aliud nomen est sub cœlo per quod oporteat nos servari, præterquam illud *Jesu Christi Nazareni*, quem *Judæi* crucifixerunt, Deus verò suscitavit è mortuis. Quocirca vos qui præcipuam vestræ Religionis partem statuitis eum rursus crucifigere, celebrando execrabilem illam *Pascham* sive *Phasen* quæ detestanda est trucidatio Christi secundùm *carnem*, hoc est, secundùm *literam* vel *historiam*, quod est Christum omnibus suis *Officiis* exuere ipsi à Patre assignatis, merósq; denuò *Paganos* & *Infideles* evadere; Sentiatis profectò de vobis ipsis quàm molliter quámq; benignè voletis, ea tamen demum in vos feretur sententia, (non quidem secundùm vestra quæ vobis adeò blandè imponunt Mysteria, sed secundùm *Literæ* veritatem) quæ omnes impios igni illi æterno adjudicabit, qui paratus est Diabolo & Angelis ejus.

CAP. XIII.

1. *Autoris ad sinceriores* Trementes *benevola compellatio.* 2. *Monitio ad eam Sectam, ut rationes explorent lucrúmq; computent suæ defectionis à Christo.* 3. *Nulla esse peculiaria effecta Spiritûs Dei in Secta* Trementium, *sed potiùs* Pythonismi. 4. *Inspirationes eorum non esse* Divinas *sed* Diabolicas. 5. *Vana Cognitionis Mysticarum Allegoriarum venditatio.* 6. *Rationes intolerandæ eorum amarulentiæ contra* Ministros Christi. 7. *Lumen intra se autorem ursisse ad testimonium perhibendum veritati* Historiæ *Evangelii, & ad monendum* Trementes. *Cantio sincerè animatis inter ipsos nè in* Familismum *divertant.* 8. *Pax animi ac satisfactio quòd hoc defunctus sit officio.* 9. *Commiserabilitas conditionis sinceriorum* Trementium; 10. *Et spes reditionis ad Christum.*

1. Sciens igitur terrorem Domini magnoperè animo commovebar ad præmonendos vos exhortandósque, eos utiq; è vobis quos curari posse sperabam & ad veritatem denuò reduci. Quidam enim è vobis execrandam illam *Pascham* tam plenè obduratéq; celebrârunt, ut obducto callo in errore obtorpuerint, nè minimas quidem reliquias spei perceptionísve earum rerum habentes quæ ad alteram vitam pertinent, Deo justè ipsos tradente in reprobum sensum quòd Dominum suum abnegaverint

rint qui ipsos redemit. Quantùm verò ad vos quorum defectio nondum est consummata, nec oculi clausi obsignatíq; ad perfectam usq; *Infidelitatem*, obsecro vos ut subsistatis paulisper, manibúsq; cordi impositis, absq; omni præjudicio vosmetipsos excutiatis, exquiratísq; quid vobis velitis; ubi vos constitui exoptetis, quidve bonæ rei vobis quæratis quod non apertè vobis ante oculos proponitur in Evangelio Christi. Bellè quidem inceperatis; Quis impedivit vos? Quæ tentatio vos seduxit è via? Sinceréne nunc cœleste Regnum quæritis, an terrenæ alicui prædæ inhiatis? Excutite proprias vestras Conscientias & vobismetipsis respondete. Neq; enim mihi in animo est dedecus vestrum in apricum protrahere. Spero tamen vos me non injurium habituros si ea notavero quæ & vobis visum est neminem celare.

2. Perscrutamini igitur corda vestra & vosmetipsos explorate, qualisnam is sit spiritus quo correpti estis ex quo tantâ amarulentiâ contra Scholam Christi exarsistis. Nulla virtus est quam vos prætendere possitis quæ in illius vita ac Doctrina summâ perfectione & claritate non comprehendatur. Quî potestis igitur novum vobis Ducem eligere, nisi id fiat ut gratum in aliquem errorem seducamini? Et certè non parùm gratum est superbis separatim aliquid & peculiariter habere de proprio, quò sapientiores sanctioréśq; videri possint cæteris mortalibus. Enixéq; vos rogo ut proprias appelletis conscientias quantam vim hoc vitium habuerit ad promovendam vestram defectionem; & computate, obsecro, si etiamnum ullam seriò colitis Religionem, quid ex hac vestra defectione lucrati sitis. Num *ratio* vestra indè quicquam facta est perfectior? Immò verò illam abscidistis & à vobis abjecistis tanquam *carnale* quiddam ac *profanum*. An *humiliores* facti estis majorísq; *charitate* præditi? Equidem si sic sitis, non rectè facitis quòd virtutes vestras tanto studio celatis, cùm tamen homines velitis tam magnificè de vobis sentire. Affectatis quidem vestitum vilem satis atq; sordidum, verùm interim non animadvertitis quantum oleat affectata hæc vestra sorditas fermentum *Pharisæorum*, qui se conspici cupiebant & collaudari ab hominibus, útve id omnino elimxeritis quod Paganus ille *Sophista Diogenes* in dolio suo reliquerat, satiúsq; judicaveritis *superbos* esse *Cynicos* quàm *Christianos civiles*.

Et si vestra profectò *Humilitas* tantum superbiæ exhalat, ipsa *superbia* vestra quàm rancidè olet in naribus omnium mortalium? Vester superiorum contemptus, impudentia vestra ac protervitas, intemperata ac inscita reprehendendi judicandíq; libertas, planè contra præcepta ac consuetudines omnium sanctorum hominum per omnia Mundi secula. Quamobrem cùm *Humilitas* tam pauxilla sit, certè *Charitas* vestra magna esse non potest. Quippe qui omnes præ vobis ipsis rudem pollutámq; massam existimatis, herbas terræ noxias & erraticas ad nihil idoneas nisi ut fanatici vestri furoris igne concrementur.

Verùm respondebitis, quanquam *rationem* abdicâstis omnésq; *bonos mores*, quòd *Dei* tamen *Spiritum* apud vos habetis, quod instar omnium est. Si habetis, cur non fructus illius ostenditis? Nam acerbitas *Pharisaica*, Contentio cum Magistratu, publica Ministrorum Christi interpellatio, hi non sunt fructus Spiritûs Dei. Et tamen hæc sola, cum rusticis quibusdam formulis dicendi *Tu* pro *Vos*, & nè movendi quidem *pileum*, ubi reliqui omnes *Civilitatis* causâ, capita aperiunt, præcipua sunt illius Spiritûs effecta qui vos à cæteris mortalibus distinguit.

3. Estne igitur hoc ingens illud lucrum quod fecistis, obvertendo terga Christo, contemnendóq; illius personam, adeò tetricos evadere & inurbanos erga reliquum genus humanum universum? Verùm mihi audire videor vos rursus sic respondere: Quantùm quidem ad virum hunc, nescimus quid de eo factum sit. Eccè verò *Spiritus* sensibiliter nobis adest ad hunc usq; diem. Cæterùm rogo quibus id signis deprehendatur? *Eho*, *contremiscimus*, *concutimúrq;*, *in singulis corporis articulis*. Id verò ego nego ullum certum esse *Divini Spiritûs* signum. An non ventus derepentè versus erat in partem *Borealem*, *Ephemerâve* correpti eratis, nimiúmve excitata cholera irretita aut è via exturbata pituita vel melancholia? Quid miraculi huic toti rei subest? At enimvero sunt etiam inter nos qui in *Ecstases* abrepti sunt, qui spumabant atq; intumescebant usq; dum fibulæ disruptæ sint abruptæque. Quamobrem fieri non potest, quin hi homines pleni essent *Spiritûs*, realéq; hoc esset miraculum. Si Religio vestra incrementum suum *Agyrtarum* technis & *Præstigiatorum* non debet, aut *Epilepsiæ* artificiosis, equidem lubens fatear, rem valde *miram* esse si non *miraculum*, propter hæc symptomata, si ipse *Satanas* hoc negotium non agitet. Hæ enim planissimè affectiones sunt *Pythonicorum*, sive talis possessionis quali vates Sacerdotésq; *Paganici* olim corripiebantur, qui omnino Dæmonum cultores erant, quorum Oraculis Christus silentium jamdudum imposuit. Examinate igitur vosmetipsos an non

non in propria ignominia gloriemini? Videte, ubi pedem figatis, retrospicite, vel potiùs introspicite in vosmetipsos & observate quis Instigator sit primúsve hujus novæ rerum scenæ motor.

4. Dicite enim mihi obsecro, Quidnam *spumantes* isti vates, quando sua solvebant ora, in aures vestras exonerabant quò existimari possint sanctiores diviniorésve Fanaticis illis Paganis? An non perpetua eorum erat cantilena, simul atq; in pedes erecti essent, *Omnium externorum Institutorum Exustio?* Unde igitur illa vox prodire poterat nisi ex ipsis *flammis* Inferni? quidve *tumefacere* poterat *Inspiratorum* vestrorum corpora præter *virus venenúmve* Diaboli, quod tandem in ora ipsorum ebulliens is invidè contra externum cultum *Personæ* Christi, contráq; omnia sancta illius *Officia* expuebat? Quæ altera Demonstratio est contra obtentas vestras Inspirationes quòd *Divinæ* non sunt sed planè *Diabolicæ*, quódq; Mysterium *Satanæ* apud vos operatur, qui omni studio ad eum deturbandum adnititur, quem Deus *verè* exaltavit, ut *Rex* sit & *Sacerdos* Gentibus in perpetuum.

5. Cæterùm longè maxima animi voluptas est quòd modo tam extraordinario illuminati sitis, ut Mysteria Regni Christi impendiò meliùs quibusvis aliis intelligatis, & superciliosâ quâdam commiseratione ignorantiam mundi deploretis, aut cum imperiosâ amarulentia in eorum ora involetis, eámq; ipsis exprobretis, populi præsertim doctoribus, quòd illi scilicet allegoricis vestris scitamentis se non assuefecerint, nec artem nacti sint totum Evangelium retexendi in sensus Mysticos à prædicatione *Johannis Baptistæ* usq; ad adventum *Christi* ad Judicium.

Sed enimvero, vos omni verâ illuminatione interim ità destituti estis, ut hujusmodi Inventiunculas, quantaquanta sit vestra sapientia, meras tamen esse humani Ingenii allusiones minimè intelligatis, quámq; parùm faciant ad urgenda ea in nos quæ significare supponuntur, Pœnitentiam scilicet & mortificationem cujusq; malæ concupiscentiæ ac libidinis, & animorum nostrorum renovationem in perfectam Imaginem Christi, ut illius Spiritus dominetur in nobis operáq; mortis ac tenebrarum penitùs aboleantur. Hæc enim veritas apertè ac *literaliter* continetur in Scriptura, adeò ut nisi animi vestri Imaginationibus magis dediti essent quàm salubri sapidæq; Disciplinæ, nihil opus esset ut tam properè vobis novum viæ ducem asciscatis qui ad hanc lucem vos deducat. Et, Deo est gratia, multi honesti sinceriq; cordis Christiani, qui non ità gloriantur, nec tanto cum strepitu phrases *Mysticas* crepant; & audiunt & vivunt secundùm hæc præcepta Evangelica, secretâ tacitáq; in se utentes severitate, non rigidum hispidúmq; in alios *Baptistam* agentes, quemadmodum vos facitis, quibus volupe est electitias vestras austeritates in mundi conspectu, *Pharisæorum* more, ostentare, qui mœstos acerbósq; vultus publicè fingebant nè populum lateret se corpora sua jejuniis affligere.

Quid igitur ex *Allegoricis* vestris *Mysteriis* lucrati estis nisi indè fortè impulsi fueritis ad Historicam Evangelii veritatem dimittendam, multúmq; vos relevatos eo pacto senseritis & in animi quiete constitutos, cùm fides vestra istiusmodi miraculosis rebus non oneretur, cujusmodi de Christo narrantur, partim ab eo jam patratæ, partim patrandæ in fine seculorum? Nam eo ipso vos *Infideles* esse declaratis, spiritúsq; vestros, quantumlibetcunq; vos efferatis, tam pollutos esse atq; impuros ut sacrosanctæ fidei Christianæ non sint idonea receptacula, quinimò eò loci vos depressos esse ubi *Epicuræi* ac *Athei* hærent, qui profectò harum rerum Fidei non magis capaces sunt quàm ipsa pecora campi.

6. Si sic se res habet apud vos, equidem proprias vestras Conscientias ausim implorare si tam integrè lumen *intra* vos observatis, ut cæcum illum ducem *Henricum Nicolai* aliquando non consulueritis, intinctásq; offulas perfidiosæ illius *Paschæ* non gustaveritis, cujus Fanatica audacia choream duxit huic vesanæ *Apostasiæ*. An non celebrâstis aliquando detestandam illius *Phasen* qui tam sedulò navavit operam persuadendis hominibus maximum solidissimúmq; esse Cœnæ Dominicæ *Arcanum*, *Judæ* instar, Dominum suum prodere, Christum trucidare secundùm carnem, hoc est, rejicere, fidémq; abrogare veritati illius Historiæ? Propria vestra corda interrogate, si hujus *intinctæ offulæ* calor non est, qui vos ità animavit imò verò inflammavit intolerandâ amarulentiâ adversùs Ministros Christi, tanquam nihil docentes præter mendacia, quia veritati credere nondum destiterunt. An non hæc *offula* cum *Diabolo* qui simul cum ea intrabat, tanto furore vos intoxicavit ut sacrosancta biblia sub pedibus conculcaveritis? An non hæc est quæ fecit ut tanto boatu ac rugitu convitiati sitis Concionatoribus è suggesto prædicantibus, cœtúsq; publicos turbaveritis rudibus vestris ac phreneticis interpellationibus? Quæ immanitates demonstrant quo spiritu ducamini, quódq; rebelles planè estis contra Christum & ad *Regni tenebrarum Potestates* defecistis.

7. Hæc

7. Hæc quidem mihi temperare non potui quin scriberem, ut qui vehementer eò apud animum meum commovebar. Nam *Lumen intra me*, hoc est, Ratio mea ac Conscientia firmiter mihi persuadent Fidem antiquam & Apostolicam Historico sensu intellectam veram esse atq; solidam, officiáq; Christi nunquam antiquanda esse ante visibilem ejus reditum ad judicium secundùm sensum Symboli *literalem*; *Familismum* verò merum *Figmentum* esse *Diaboli*, Fabulámq; plausibilem ad seducendos simplices à fidelitate sua erga Christum.

Ac proinde unumquemq; moneo in hisce temporibus Libertatis ut sibi caveant à divertendo huc, eos præsertim qui ingenii sunt Enthusiastici, cujusmodi ferè sunt honestiores sinceriorésq; *Trementium*. Nam si in solitudinariis suis errationibus eò divertant, maximum profectò periculum est nè universis Fidei Articulis spolientur, omniq; exuantur *Religione* ad nudam usq; *Infidelitatem* ac *Paganismum*, atq; adeò (quod omnium pessimum est) hujus Incantatricis poculo intoxicentur, ut hanc injuriam in lucro ponant, falsámq; *libertatem* Christianæ præferant *simplicitati*, pictúmq; illum Titulum ac phantasticum *Deificationis* reali possessioni Christianæ veritatis Divinæq; Gratiæ.

8. Hæc tum hoc in loco tum etiam alibi coactus sum coram mundo effari; erat enim ad instar ignis intra me, atq; hæc conscientiæ meæ exoneratio ut pacem mihi conciliat animíq; satisfactionem, ità nec despero quin si sincerus is zelus sit pro veritate ac sanctitate quæ prætenditur, ad salutem redundatura sit horum melancholicorum Erronum, qui ultrò citróq; incedunt ad investigandam veritatem cum illa *lucerna Domini*, Spiritu scilicet illo quem ille in ipsis accendit. Sed enim utcunq; etiam ubi nullum hæc nostra monitio sortitura sit effectum, ego nihilominus extra noxam ero, ipsorúmq; sanguis super ipsos erit & super execrabiles ipsorum seductores.

9. Non me quidem latet facilè fore, ut homines superbi atq; avari, qui nihil præter immeritæ sibi reverentiæ ab hominibus extorquendæ pecuniæq; quacunq; ratione sibi aduncis suis unguibus corradendæ studium sapiunt, vix se ab aperta derisione hujus mei zeli ac solicitudinis pro tam contemptibili populo abstineant, méq; consideraturi sint tanquam hominem admodum vilia abjectáq; Consilia agitantem, qui horum miserorum ac despicabilium *Peregrinorum* immiscere me rebus volo. Verùm *mundani* hi *Sophistæ* non satìs interim apud se perpendunt lucrifactionem vel vilissimæ Animæ ad æternam salutem magìs opimum esse spolium quàm integrorum regnorum in terris expugnationem, eíq; fore immensum operæ pretium qui in hanc rem omni studio incubuerit.

Et præterea, quantùm ad me, equidem sensa semper tam justa æquáq; de ipsorum conditione in animo meo gestavi, ut nullos ferè digniores putarem quibus quis operam det, quàm potest sedulò, dirigendis. Siquidem imperiosissimæ Sectæ tam deformes Christianitati larvas imposuerunt, ut Infantes hos absterruerint à se atq; abegerint, qui mihi quidem admodum cupidi videntur hauriendi sincerum Sermonis lac. Quod cùm ubiq; ferè adeò adulteratum sit humanis Imaginationibus & Inventionibus, hoc certè anxios hos *Melancholicos* ad *internum* exquirendum *Doctorem* impulit, & ad conjiciendum se in ipsum quem nôrunt eos non esse decepturum, vocem utiq; *æterni Verbi* intra ipsos, cui si fideles sint, firmiter sibi persuadent eum ipsis vicissim fidelem fore. Quæ quidem minimè absona ipsorum est præsumptio cùm nihil supponat quod non arctissimè cum natura Dei ejúsq; Providentia cohæreat. Et certè quotquot eorum in serio hoc persistunt sinceróq; desiderio istiusmodi cognitionis quæ ad *vitam* tendat ac *pietatem*, nullus dubito quin Deus opportuno tempore eos in veritatem deducturus sit, confirmatiorésq; facturus Christianos quàm unquam fuerint hactenus.

10. Qui ipsorum successus eò celerior futurus est ac certior, si, (quemadmodum aliis se vitiis opponunt) ità vires præcipuas contra *spiritualem superbiam* omnémq; *peculiaritatis* affectationem in *Religione*, contorquere velint, studiúmq; apparendi sapientiores in ejus Mysteriis quàm vel optimi Christiani hactenus se professi sunt. Maximè verò omnium si ab *Enthusiasmo* sibi caveant sive in seipsis seu in aliis, & ab imaginando donum *Spiritûs* ullam esse posse Revelationem quæ *Rationi* adversetur notæve Christi *Historiæ*, quippe cujus veritas tam evidenti ratione evinci potest apud omnes eos qui ei penitiùs examinandæ sine præjudicio incubuerint. Si in sinceris suis intentionibus prosequendis hos scopulos devitent, nullus dubito quin tandem redituri sint incolumes ad *Jesum Christum*, magnum illum animarum suarum *Pastorem* ac *Episcopum*.

CAP.

CAP. XIV.

1. *Cultum publicum essentialem esse* Religioni, *quamdiu à persecutione sit immunis. Recta circumstantiarum ipsius mensura.* 2. *De* fabrica *ac pulchritudine* Ecclesiarum *juxta hanc mensuram.* 3. *Res præcipuæ quas perstringere intendit Author super* Divino cultu. 4. Ecclesias *Christianorum non esse* Templa, *quippe quorum Religionis præcellentia cum illa Notione minùs congruit.* 5. *Vana* Sectariorum *Cavillatio circa vocabulum* Church Ecclesia, *locis publico cultui constitutis applicatum.* 6. Ecclesiam *quamvis* Templum *non sit, esse tamen aliquâ ratione* sanctam. *Et qualisnam honor ei deferri debeat, quæq; reverentia ibi adhiberi.* 7. *De* Catechesi, Expositione *&* Prædicatione. 8. *De* Oratione, *quæq; vera sit orandi ratio per* Spiritum. 9. *Publicarum* Liturgiarum *præstantia.* 10. *Quis sit genuinus* Ministerii *finis vel scopus.* 11. *Speciales quædam utilitates* Concionum, *& de præstantia* Concionis Christi Servatoris in monte. 12. *Optima ratio quâ quis* Ministerium *suum cohonestet.* 13. *De sanctâ* Communione, *& quinam indè excludendi sint, déq; positura inter recipiendum, Communionisq;* fructu. 14. *De* Baptismi *tempore, déq; signo* Crucis. 15. *De* Canticis Hymnisq; *ab Ecclesia componendis, & de* diebus Festis. 16. *De* Passionis *feriæ celebratione déq; sacra* Communione. 17. *De* Imaginibus *ac* Picturis *in locis cultûs publici.* 18. *Admonitio summaria de* Ceremoniis *ac* Opinionibus.

1. POst hanc Charitatis fœcundam digressionem ad *Trementes*, resumamus rursus negotium quod præ manibus est tandémq; concludamus. Res* sexta ultimáq; quæ ad Christiani Magistratûs curam pertinet est *Cultus publicus*: Qui quidem tam naturalis mihi videtur ac essentialis Religioni, ut non possit quin in propatulo fiat, nisi vis aliqua impediat, in quo rerum statu in privatis conventiculis conveniendi periculum audebunt, hoc est, suos Religionis actus quàm publicè poterunt exercebunt, nec æquo ferent animo privatis Musæis se domi quemq; contineri. Exercendæ igitur Religionis communio ac societas ab omnibus agnoscitur, quam proinde planè oportet *externam* esse & *visibilem.* Jam verò nullæ Actiones *visibiles* peragi possunt sine *Circumstantiis visibilibus*, harumq; Circumstantiarum aliæ magis commodæ sunt ac decoræ, aliæ minùs; quemadmodum vel primo intuitu manifestum est. Nec certè opus adeò arduum erit judicare de *aptitudine* vel *decoro* harum circumstantiarum si mensuram aliquam adinvenire possimus, quæ certus ipsarum finis sit atq; scopus. Quæ *significatio est illius honoris ac reverentiæ quam Deo exhibemus Filioq; ejus Jesu Christo, & proximi ædificatio.*

* *Vide cap. 12. sect. 7.*

2. Per quam *Regulam* ostendemus, de *Conventionis domo*, quemadmodum quidam appellare malunt quàm *Ecclesiam*, eam esse oportere *pulchræ* quidem structuræ, & pro numero populi quem in communi Religionis suæ exercitio continere debet, satis *magnificæ.* Nam tametsi æqualis Conditionis homines familiariùs inter se transigere possint & convenire in quocunq; ipsis libuerit loco, summæ tamen haberetur inurbanitatis expectare ut Princeps infimum quemvis Ruricolam conveniret in Fœnili sordido stabulóve Boario. An non igitur speciem irreligiosæ cujusdam Rusticitatis præ se ferret, quæ profectò quædam profanitas est, expectare ut omnipotens Deus Filiúsq; ejus Jesus Christus in locis squalidis sordidísq; nos convenirent, etiam tunc cùm summam eis Reverentiam prætendimus devotissimúmq; obsequium præstare? Etenim quanquam magnâ inter nosmetipsos libertate uti possumus, & ubicunq; nobis libuerit convenire, tamen cùm meminerimus nos ad Deum accedere illis in locis, atq; ea propter Deum vicissim speciali quidem modo accedere ad nos (sensu enim Philosophico ubiq; pariter adest) proculdubio non potest non esse debita nostræ erga eum Reverentiæ significatio, structuram loci habere pro conventu populi amplam, pulchrè affabréq; ædificatam, & satis venustè exornatam, idq; tantâ ac tam accommodatâ Religionis nostræ ac devoti cultûs quem *Crucifixo Servatori* debemus, significantiâ, quanta sine suspicione *Idololatriæ* scandolosæve cujusvis superstitionis fieri potest. Nam verum est ex ipso Naturæ lumine (quod notitia Christi non extinguit sed dirigit perficítq;) Ædes cultui publico destinatas aliquam habere debere magnificentiam ac splendorem, qui aptè exprimant Reverentiam quam gerimus erga Numen quod adoramus. Ac proinde Christianus Magistratus in honorem sui Servatoris qui tantum ignominiæ pro ipso passus est, & ad reddendam Christianam Religionem magìs commendabilem extraneis, (nam Religio profectò vix videbitur Religio sine cultu publico, nec exoptabilis

bilis Religio nisi publicus hic cultus peragatur innocuo splendore & decentia) hujusmodi probis consuetudinibus favere debet ac patrocinari.

3. Est certè extra limites præsentis meæ Dissertationis ullas curiosas inquisitiones aut determinationes de *Partibus* hujus *publici Cultûs* minutioribus instituere, quanquam temperare mihi profectò non possum quin generales aliquas indicatiunculas de debita Administratione rerum præcipuarum quæ ad eum pertinent, adhibeam; talium utiq; quæ cogitatu maximè obviæ sint, maximéq; utiles consideratu. Atq; hujusmodi quidem sunt inquisitiones de natura *Loci* hujus *publici Cultûs*, ejúsq; *sanctitate*, quomodóq; in eo nos oporteat versari, præsertim verò de Functione *Prædicandi*, *Orandi*, *Cœnam Dominicam celebrandi*, de *Baptismo* deniq; ac *Diebus Festis*. Quibus adjicere possumus tanquam quædam adminicula Devotionis accessoria, *Musicam* ac *Picturas*. De quibus omnibus propriam sententiam simpliciter declarandam potiùs duxi quàm solicitè enitendum Conclusiones nimis operosis ratiociniis demonstrare, quippe quòd pulverem id tantummodò excitaturum sit, turbámq; *Polemicam* irritaturum.

4. De hac *Domo* igitur *Cultûs publici* in qua Christiani conveniunt, equidem nihil opus esse video ut eam *Templum* imaginemur, immò verò par potiùs esse puto ut eam non consideremus tanquam *Templum*, quandoquidem illius Ceremoniæ usus antiquatus sit propter Religionis nostræ præstantiam ac supereminentiam. Nam celebratissimus *Jehovah* Numen *Topicum* nunc non est, nec *Christus* ad hanc vel illam Civitatem Populúmve restrictus, sed *Numen universale* declaratus totius terræ, nec angustis cujusvis Templi parietibus continetur sed personalem suam habet residentiam in cœlis; quò devotio nostra dirigenda est mentésq; suspendendæ & elevandæ illorsum, non dejiciendæ defigendæve in quemlibet terrestris Ædificii angulum, in

Act. 7. 48. quem postquam quis inspexerit nihil sanè inveniet adoratione dignum. Cui veritati

Act. 17. 24. tum *Stephanus* tum *Paulus* testimonium perhibent, alter *Judæis* declarando, alter *Areopagitis*, *Deum qui fecit mundum & omnia qui in eo sunt, quum sit cœli & terræ dominus, in manufactis templis non habitare.* Ipséq; Servator mulieri *Samaritanæ*, quæ se solicitè habebat utrum istorum Templorum, illúdne *Samariæ* an verò illud *Hierosolymis*, legitimus esset adorandi locus, apertè illi narrat hujusmodi *Topicas* ac

Joh. 4. 23, 24. *figuratas* Deo colendi rationes brevì cessaturas. *Horam venire ac nunc esse, quum veri Adoratores adorabunt Patrem spiritu ac veritate, etenim Patrem tales quærere, qui ipsum adorarent; Deum esse spiritum, & qui adorant eum oportere ut spiritu adorarent & veritate*; hoc est, *internâ animarum* suarum *sanctitate ac puritate*, veróq; cultu *orationum*, *laudum* ac *eleemosynarum*. Quarum suffimenta ac sacrificia non erant

Psalm. 141. 2. nisi figuræ atq; umbræ. *Habeantur apud te meæ preces pro suffitu, & manuum extentio*

Hebr. 13. 16. *pro sacrificio vespertino. Beneficentiam autem & liberalitatem nolite oblivisci, talibus enim sacrificiis propitiatur Deus.* Et postremò S. *Johannes* in Apocalypsi conditionem describens *novæ Hierosolymæ*, quæ Christi Ecclesia est in optimo suo statu, *In ea templum*, inquit ille, *non vidi, nam Dominus Deus omnipotens ejus Templum est, & Agnus*, hoc est, Adoratio ipsorum immediatè dirigitur ad Deum Christúmque, non ad aliquem locum, sicut *Judæi* olim semper venerabantur Templum versùs *Hierosolymis*.

5. At enim quamvìs natura noménq; *Templi* ad domum hanc *cultûs publici* non pertineant, secundùm Scripturæ sensum, (quod etiam effecit ut Christiani primitivi ab hac appellatione diligenter abstinerent) nullam tamen omninò rationem video cur quidam è *Sectis Fanaticis* offenderentur appellatione, **Church**, Ecclesiæ vulgò applicatâ. Etenim cùm Ecclesia domicilium sit in quo convenimus ad colendum *Dominum*, sive Deum Patrem seu Christum filium ejus, qui ambo κύριοι nominantur, domicilium hoc naturaliter profectò indè denominatur κυριακὸν *Græcè*, unde & *Anglicanum* nostrum vocabulum, **Church**, ut quivis vel è plebe Grammaticorum eos edocere potest.

6. Veruntamen cùm tam liquidò constet, Domum esse divino cultui destinatam, ac proinde specialem habere relationem ad Deum, quamvìs non dedicata sit solenni ejusmodi ritu quo templum olim *Salomonis*, necessariò tamen *Sanctimoniam* quandam hinc sibi consciscit, & cum hac Sanctimonia gradum aliquem debitum æstimationis, ità ut sarta ac tecta honestè conservanda sit, ab eáq; procul ablegenda omnis sorditas ac spurcities tam ab extrà quàm ab intrà, & cùm usus eam Divino cultui appropriaverit, nisi ingens aliqua necessitas eò urserit, ad alios minùs honestos usus nunquam sit applicanda. Qui aliter hac in re sentiunt meritò quidem rei videri possunt cujusdam, si ità fas sit loqui, *incivilitatis* adversùs Deum, & periculum incurrere nè puri puti Rustici habeantur in conspectu *cœlestis Aulæ* & omnium sanctorum

Angelorum;

Angelorum; ut certè id etiam reputabitur pro imperitia quadam obsoletáq; *Civilitate*, venerabundas quaslibet gesticulationes adhibere erga unam aliquam partem hujus domicilii, tanquam si *vel* ibi esset *Arcáq; fœderis*. Hoc enim perinde esset ac si *Christi Ecclesiam* in *Templum* commutaremus. Quamobrem illi qui post introitum in congregationem aut in genua procumbunt, aut stantes orationes suas privatas peragunt, & apertis capitibus persistunt etiam ante publicas preces inchoandas, religiosam hanc venerationem ipsi ædificio neutiquam destinant sed testificantur tantummodo quanto cum timore ac reverentia accessus suos ad Deum faciant; dúmq; corda ipsorum ad propinquiores accessus præparantur, qualem sensum *illius* ad ipsos appropinquationis habeant, cultu hoc ac reverentiâ religiosè significant. Veneratio enim in adventu illustrium Personarum ad magnas sanè distantias exhibetur, nec cessat quidem nisi ad debita Intervalla post digressum.

7. De *Prædicandi* ratione, quod maximè notatu sit dignum hoc est, quòd utiq; cùm tria præcipua sint illius genera, *Catechesis*, *Capitum Expositio*, & *Conciones* sive *Prædicationes* propriè sic dictæ, quorum primum optimum est, ultimum minimi quidem omnium momenti; ultimum tamen hoc ac minoris utilitatis quàm cætera; quasi *Idolum* quorundam hominum est, duóq; altera tanquam pauxilli momenti res, rejecta. Verùm proculdubio hæc duo maximam vim habent ad Evangelium Christi humanis mentibus efficaciter implantandum, éstq; quod dixi, è duobus, *Catechesis præstantior*; quippe quæ *Catechizatum* cogit diligenter notare quod edocetur; quódq; sic edoctus est, non est tam prolixum quin secum reportare possit memoriæq; in perpetuum mandare; ac proinde maximè *utilis*, ut quæ ipsa Christiani Symboli *Fundamentalia* complectitur primáve ac naturalissima ipsorum *consectaria*, & quæ ad *indispensabilia* vitæ *officia* tendunt, quæq; sola proinde si credantur sincerè, fideliterq; observentur, ad cœlum quemlibet sunt deductura.

Proxima verò utilis prædicandi ratio est *Capitum Expositio*, modò is qui ei rei operam dat, huc tantùm incumbat (omissis omnibus inanibus excursionibus quibus multifariam suam lectionem ostentet) ut ea loca Capitis quæ obscura sunt, facilia & intelligibilia Auditorum captui reddat, intermiscendo subinde breves quidem sed vehementes officiorum inculcationes ab ejusmodi Capitis locis quæ fortissimè nos eò impellant. Hoc certè privatam Scripturæ lectionem jucundam reddet populo suo; Eóq; magis ipsis proderit, si intra *novum Testamentum* se continuerit, eáq; duntaxat è *Veteri* accersiverit quæ inservire possint pleniori intellectioni *Novi*. Non est verisimile quicquam conscientias hominum æquè convicturum atq; hoc; quòd ipsum utiq; Scripturæ Textum legere possint & intelligere, sensibiliterq; vi percelli atq; impetu illius *Spiritûs* qui in illis scriptis spirat, eóq; mirificè, ultrà quàm fieri potest vel elegantissimis sermonibus comptissimísve humanæ Eloquentiæ formulis, moveri. Quod tamen rei caput est in illo *tertio* Genere *Prædicandi*, maximéq; genuinus illius usus; nimirum, non inutilibus noxiísve opinionibus mentes hominum effarcire, sed magis floridæ liberiúsq; fluentis orationis artificio inflammare Auditorum affectus ad studium ac prosecutionem earum rerum quas *Mandata Evangelica* nobis præcipiant.

Fateor itaq; Exercitium hoc laudabilem habere posse usum in Congregatione ubi totus populus in *Fundamentalibus* Christianitatis probè sit instructus, & in cognitione sacrorum Bibliorum bene versatus; alioqui si *duo* illa altera necessaria *Prædicandi genera hoc* magis *superficiarium genus* sed & magis plausibile extruserit, id certè non fiet absq; ineffabili Gregis Christi incommodo. Quod profectò etiam tunc eveniet quando vel optimâ ratione peragitur. Quàm ingens igitur malum putatis fore, ubi hujus popularis Eloquentiæ Exercitium nihil aliud fit *Concionatori* præter ostentationis scenam inanísq; Gloriæ, nihílq; gignat in auditoribus ejus & admiratoribus præter tumorem quendam spiritûs & flatulentiam, quippe qui opinionibus venenatâ quadam dulcedine tinctis intoxicantur, quæ ad nihil tendunt præterquam ad extinguendum amorem atq; studium veræ *Justitiæ* ac *Sanctitatis* & ad ingenerandum ipsis falsam animi securitatem execrandúmq; *Libertinismum?* An non multò satius fuisset nudis *Fidei Fundamentalibus* acquievisse Symbolo *Apostolico* comprehensis, Conscientiâ interim obligatos ad vitam juxta leges Christi sanctáq; ejus præcepta instituendam, quàm falsorum hujusmodi ductorum æstu atq; strepitu tam miserè infatuari & seduci?

8. De *Oratione* error *Epidemicus* est, Quòd plerìq; preces *extemporarias* per *Spiritum* fieri autumant; *conceptis* verò formulis *Spiritum* neutiquam adesse; cùm è contrà in *extemporariis* æstibus ac ardoribus vehementissimis *Spiritus* verè abesse possit præsénsq; adesse in *conceptarum formularum* usu, ubi videri poterit major malacia & tepiditas. *Spiritus* enim *orationis* in inventione verborum ac locutionum non

 consistit

consistit (quæ potiùs Naturæ donum est, quemadmodum extemporariè loquendi facultas in aliis causis, quæ à calore, imaginatione, animaliúmq; spirituum copia provenit) sed in firma fide in Deum per Christum & in non ficta approbatione & sincero desiderio rerum earum sanctarum obtinendarum pro quibus oramus. Ac proinde is qui aut ipse legit aut ab alio lectam *Liturgiam publicam* audit, tali animi affectu qualem descripsi, æquè verè orat per *Spiritum* atq; ille qui de suo verba phrasésq; adhibet. Nihil enim *Divini* huic rei subest præter hanc *sanctam fidem* ac *desiderium*, cætera meræ *Naturæ* sunt imputanda. Et manifesta profectò Demonstratio est ignorantiæ horum hominum qui de Spiritu tanto cum hiatu vociferantur, cùm interim nè discernere quidem nôrint quid reverà *spirituale* sit, quid *animale* seu *naturale*. Quibus addere potes, si nemo *per Spiritum* orat præterquam is qui phrases verbáq; adhibet de suo, tota sanè congregatio miselli erunt Precatores, Divinóq; Spiritu prorsus destituti, quippe qui omnes à labiis pendent Ministri, qui solus hìc agnoscendus est orare per Spiritum. Cui tamen non semper tam potenter opportunéq; assistitur, quin incurrat subinde periculum res absurdas frigidásve effutiendi, faciendíq; publicum Dei cultum insipidum vel fastidiosum, aut, quod nihilò melius est, contemptibilem ac ridiculum.

9. Quapropter multò tutius est, quemadmodum & proculdubiò multò solemnius, *publicam* adhibere *Liturgiam* totius Ecclesiæ autoritate signatam, quàm opus tam *sanctum* ac *devotionale* incertitudini privati Spiritûs cujusvis hominis committere, qui tentabitur tantummodò affectatam suam ostentare Eloquentiam, aut propriam suam imbecillitatem ac stultitiam propalare. Cùm *concepta Forma* omnem ostentationem præventura sit elegantulámq; nugacitatem, cultúmq; publicum in debita sua reverentia ac honore conservatura, præsertim ubi eâ cautione constituta sit, ut nihil in ea describatur quod incertis opinionibus mentem illiget seu illaqueet, sed ubiq; loquatur juxta notum Scripturæ tenorem humanis Glossematis minimè depravatum.

10. Verùm dices si Minister tam strictè curteq; in Exercitiis extemporaneè precandi, expatiandíq; in concionibus cohibebitur, quî ullum egregium poterit specimen suæ facultatis edere in eo munere quo fungitur? Ubi dabitur opportunitas ostendendi sua dona? Ad quod respondeo, Finem utiq; Ministerii non esse ostentationem donorum cujusquam particularium sed populi ædificationem, qui meliùs ædificantur diligenter catechizando fideliterq; ac peritè exponendo Scripturas quàm luxurianti vagáq; oratione è suggesto; ubi Concionator, postquam brevem Textum salutaverit, solo propriarum suarum Imaginationum strepitu ac Inventionum, populi aures, pro more, implere licebit, quum in exponendo toto putà capite unâ vice, mentes auditorum attentiùs detinebuntur ad infallibilia illa Oracula, faciliúsq; Doctoris sui aberrationes & prævaricationes notabunt. Cæterùm ad majorem securitatem, nè quis munus suum hìc infideliter perperámq; administret, perversæ sacrorum horum scriptorum interpretationes ad licentiam vitámq; dissolutam, Interpretem in posterum reddent muneris sui exercendi incapacem.

11. Præterea, neq; eò hæc dico quò prædicandi usum excludam, sed ut *Catechesi* sacræq; *Scripturæ Expositioni* majorem gratiam conciliem, quæ longè utiliores sunt multóq; plus faciunt ad ædificationem. Quinimo in ea omninò sum sententia, aliquos bene temperatos inaffectatæ Eloquentiæ modulos in Festis anni principalibus occasionalibúsq; Exhortationibus ad populum ex observatione in quo maximè ab ipsis peccetur, animo serio multáq; cum gravitate adhibitos, utì etiam in Jejuniis publicis ac gratiarum Actionibus, rem esse apprimè utilem, eóq; fore efficaciorem, quòd haud adeò frequenter recurrat. Quantùm verò ad dies alios, si Christi Servatoris sermo in monte oppidò quàm reverenter, emphaticéq; ac distinctè legeretur, cùm tam sanctæ infallibilísq; Personæ monita contineat, cujus in ore nullus error inveniretur nec dolus, qui Dei filius erat carnis nostræ *Formalitatibus* amictus in eum ipsum finem ut cathedram ad tempus apud nos capesseret, sanásq; ac salubres Prælectiones Theologicas nobis prælegeret, cujus in gratiam ipse Deus Pater ad officium præconis se demisit, silentium mandans è nubibus dicénsque, *Hic est Filius ille meus dilectus, ipsum audite*; qui tam misericors fidelisq; gregis sui pastor erat, ut vitam suam pro ovibus deponeret, adeóq; adamatus à Patre ut per miraculum suscitatus sit è mortuis & in cœlum assumptus, quiq; deniq; illinc descensurus est, & unumquemq; hominem juxta sua opera judicaturus; Si hujus, inquam, salubrium monitorum sanctorúmq; Præceptorum sermo distinctè reverenterq; coram populo legeretur, equidem fieri non posset quin ad majorem tenderet ædificationem, fortiúsq; hominum animos in ipsorum bonum moveret quàm adulterata affectatáq; Eloquentia fallibilis cujusvis Mortalis. Ut evitationem taceam omnis periculi nè aut suffocentur

tur hamatis spinosísq; *Theologiæ Polemicæ* controversiis, aut veneficentur intoxicentúrq; insalubribus offulis saccharatis *Antinomianismi* ac *Libertinismi*.

12. Et postremò, ut etiam adhuc pressiùs ad hanc Objectionem respondeamus; Si Ministerium tuum modo aliquo eximio magnificare cupias, loco donorum ostentandorum, Gratias tuas exerce & adauge quantum poteris, summis viribus adnitere ut inculpato Gregi sis exemplo *Humilitatis*, *Amoris fraterni*, *Obedientiæ erga Magistratum*, *Temperantiæ*, *Integritatis illibatæ in omnibus tuis transactionibus*, & *Commiserationis* erga pauperes & egenos. Summam adhibe diligentiam prudentiámq; ad tuendam pacem charitatémq; inter eos qui tuæ curæ concrediti sint, quemadmodum decet Christianos, & ad invitandos opulentiores ad maturè benignéq; succurrendum eis qui rerum inopiâ laborent, ut nulla intolerabilis calamitas vitam reddat consociorum nostrorum membrorum ærumnosam ac inconsolabilem. Et ad eos porrò privatim reprehendendos, qui maleficiorum quorumlibet scandalosorum sint rei, sed quàm sapientissimis potes prudentissimísq; aggressionibus & alloquiis, ut reprehensiones tuæ, quemadmodum debent, itâ planè appareant à nulla re alia provenire præterquam ab amore, officiíq; tui cura ac conscientia. In quo administrando si autoritatem tuam perdere nolis ac confidentiam, ipse debes juxta indispensabiles Christi leges vitam tuam instituere, nec nisi ob earundem violationem graves illas reprehensiones obire. Quòd si ipse reverà in hisce culpandus sis, vel ut majorem tibi sanctitatis opinionem concilies, hominem corripias ob neglectum pusillarum quarundam spuriarúmq; virtutum quas ipse tibi elegeris; equidem fieri non potest quin aut odiosus indè aut ridiculus evadas.

Verùm hîc magna illa versatur Hypocrisis, nempe ut compensatio fiat negligentiæ in his indispensabilibus Ministerii sui maximíq; momenti officiis, quòd infructuosâ oris labiorúmve operâ nimis quàm affatim abundent, autoritatémq; sibi conciliare conentur è donis, quæ prætendunt, spiritualibus *extemporaneè precandi* prædicandíque, loco *inculpatæ sanctitatis vitæ*, utilísq; *Prudentiæ* in sui populi gratiam adhibendæ, ac *Christianæ* deniq; *Bonitatis* & *Charitatis*. Et verò ut existimationem suam firmiùs apud populum suffulciant, fundamenta profectò callidè peritéq; jaciunt, docendo nimirum nullam prorsus spem esse sic vivendi ut debemus, nec ullam perinde necessitatem, atq; sic universum gregem æquè putridum reddendo ac seipsos, cùm nemo jam supersit qui falsum Prophetam aut *exemplo vitæ* aut *Doctrinæ contrarietate* coarguat, autoritatem suam hoc pacto sibi sartam tectam conservat per mirificam illam canoræ linguæ volubilitatem, quam quidam prædicandi precandíq; *technydrium* appellitant. Quæ tamen etiam ubi in meliores fines dirigitur, æquè pauxillæ efficaciæ est ac obbula picaria in spini ramusculo suspensa si cum personali applicatione privatáq; instructione ac coargutione conferatur. Hæc enim adfrictionis Pastoritii medicamenti Ovi morbidæ planè imaginem gerit, sine qua obbulæ in ramusculo suspensæ Ceremonia nihil faciet ad curationem, quantalibetcunq; solemnitate oves circa eam congregatæ fuerint.

13. Quantùm ad *Communionem*, nulli sanè ab ea excludendi sunt qui se fidem habere *sacris Scripturis* profitentur *symbolóq; Apostolico* in *Literali* ac *Historico* sensu intellecto; nisi crassi alicujus & scandalosi peccati rei sint (quod descriptum esse oportet in noto aliquo super hac re Decreto, non incertitudini Judicii privati cujusquam Ministri relictum) & in eodem persistant, pœnitentiam agere nolentes, ad bonámve frugem revocari. Perfidia enim esset in istiusmodi hominem quanta potest maxima, eum ad sacram hanc *Communionem* admittere, securúmq; reddere in ejusmodi peccatis quæ pro certo, nisi de ipsis pœnitentiam egerit, eum à *cœlesti* sanctorum *Communione* in perpetuum excludant. Ut prætereram scandalum ac offensionem reliquis seriò & sincerè animatis *Communicantibus* factam, quibus spectaculum apparebit æquè turpe atq; horridum, ac si quis fortè fortunâ in fœdam aliquam lacunam totus lapsus ac immersus, in squalido hoc ac lutulento habitu, fimo atq; cæno madens stillánsq; se apud mensam inter illustri loco homines quos Paterfamilias ad solenne aliquod ac speciale convivium invitaverit, collocaret.

Et quod *Posituram Communicantium* attinet, quemadmodum nulli sunt qui adeò sunt curiosi ut ad eam reducant in qua Christus ejúsq; Discipuli cœnam celebrabant, itâ nemo debet tam scrupulosus esse & irritabilis, ut indè offendatur si unus quidem genubus insistens communionem recipiat per devotionem erga Deum humilémq; gratiarum actionem pro ingenti illo beneficio quod per eam significatur, pro morte nimirum Christi cum illius effectis & participatione ejus corporis atq; sanguinis, eo sensu quo alibi ea de re locuti sumus, alter verò eam recipiat sedens, quatenus Cœnæ celebratio est, útq; à se omnem amoliatur suspicionem *Idololatriæ* erga externa

Lib. 8. cap. 9. sect. 2. & cap. 10. sect. 2, 3.

Elementa *panis* atq; *vini*. Etenim æquè contra *justitiam* peccatum est ac contra *charitatem*, ejusmodi actionibus quæ tam innocentes & laudabiles rationes habeant, quovis modo offendi; Omniúmq; maximè intolerandum in talis Mysterii celebratione quod *totum* ex *amore* consistat affectúq; erga Christum & erga nosmet invicem. Equidem fateor *uniformitatem* pulchriorem ad extrà speciem præ se ferre, haud tamen operæ esse pretium, ut vel minimæ turbæ illius ergò excitentur, ulláve adhibeatur violentia in diversitatibus *actionum* vel potiùs *circumstantiarum*, quas tam commodo sensu interpretari licet, solidúmq; charitatis nostræ exercitium in relinquendo singulos liberos omninò æquè congruens esse huic solenni Actioni quàm exquisitissimam *Uniformitatem* mansuetudinis mutuæq; Tolerantiæ spiritu destitutam.

Postremò, quantùm ad sanctæ hujus *Communionis* fructus, præter corroborationem unionis nostræ cum Deo Christóq; per Spiritum gratiæ ex digna corporis sanguinísq; Christi participatione uberiùs infusum, superadditur porrò peccatorum remissio, nec nostrorum solummodò illìc præsentium, sed omnium, ubicunq; terrarum, sincerorum Christianorum, per hanc *sanctam* quæ dicitur *Communionem* unitorum, quemadmodum nobis subindicat S. *Johannes*, 1 Epist. c. 1. v. 7. *Si autem in luce ambulamus sicut & ipse est in Luce*, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων *mutuâ sanctorum fruimur communione, & sanguis Jesu Christi Dei filii purgat nos ab omni peccato*, certóq; peccatorum remissionem obtinemus. Ad quod præcipuè inter cætera alludere etiam videtur ἡ κοινωνία ἁγίων in *symbolo Apostolico* memorata. Quò minùs soliciti sint omnes boni Christiani de *Absolutione sacerdotali*, cùm tam crebra ac repetita per *sanctam Communionem* omnibus *sinceris* Christianis sit peccatorum remissio, nec absolutio *sacerdotalis* quicquam prosit *non sinceris*.

14. Quod *Baptismum* spectat, equidem quantò diligentiùs quispiam in eum inquisiverit, tantò certiùs apud se statuet Scripturam de *tempore Baptizandi* eos, qui fidelibus prognati sint parentibus, nihil definivisse. Quidam audent longiùs, affirmántq; nullum esse præceptum quo baptizentur omninò, verùm eos jam esse membra Ecclesiæ, quippe ex eis prognatos qui sunt. Ad quorum Posteriores respondeo, Si juris *membraturæ* in Christi corpore quæ est Ecclesia, capaces sint, quî fieri potest ut signi illius sint incapaces? Cæterùm ad eos qui agnoscunt esse baptizandos, cùm manifestum sit nullum tempus in Scriptura definiri, dico naturaliter relinqui potestati Ecclesiæ ut illud tempus præscribat quod ipsi visum erit maximè commodum; Nam tametsi plus videri possit excusationis habere si quis Ecclesiæ (in statuendo novas *Ceremonias*, talésve veterum *Circumstantias* quæ necessariæ non sint) autoritatem in dubium vocaret, non potest tamen quin intolerandæ existimetur temeritatis de ea hæsitare hoc in loco, in determinandis utiq; ejusmodi *Circumstantiis* sine quibus ipsa *actionis* substantia haberi non possit. Etenim si quis baptizandus est, equidem oportet aliquo tempore baptizari. Et certè quanquam Adversariorum argumenta speciem tumidam ac confidentem præ se ferunt, quantum tamen ego intelligere possum, tutissimum profectò tempus est quod ipsa Ecclesia definivit. Etenim in eam sententiam admodum pronus sum, qui tamen me æquè parùm superstitionibus indulgere puto quàm cæteros mortales, bonum scilicet aliquod reale ad infantem redundare ex eo quòd per sinceram parentum suorum devotionem, tam maturè Christo sit dedicatus. Quam dedicationem ipsum oportet pleniùs ratificare & consummare, postquam ad annos *discretionis* quas vocant, pervenerit, quando capax erit respondendi ejusmodi quæstionibus quas nimis quàm proclive est imaginari, eum tunc intempestivè *interrogatum* fuisse quando *non* poterat *loqui*.

Jam verò de *Cruce* in *Baptismo*, certè tam opportuna erat in prima sua Institutione dum *Pagani professi* inter Christianos intermiscebantur & tam significans semper, ut si Ecclesiæ non liceat hujusmodi additamenta superadjicere, nullum profectò licet. Cæterùm cùm *unitas cordium* multò præstet *uniformitati* in actionibus indifferentibus, nullum debet esse dissidium nec contentio circa has res; verùm sive Parentes infantis baptismum ad annos usq; *discretionis* per conscientiam differunt, sive eum volunt in sua Infantia baptizari, si signationem *signo crucis* approbant sive ejus omissionem malunt, majorem Minister Autoritatem sibi conciliabit profitendo suam animi æquabilitatem ac indifferentiam his in rebus, summámq; quam habeat existimationem indispensabilium Officiorum Christianitatis, benevolæq; indulgentiæ erga conscientias hominum, (quæ res multò sacrior est Ceremoniâ quâlibet ab ipso Deo non institutâ) quàm si nimiùm duriter ad uniformem consensum eis in rebus homines urgeret, in quibus Christus nos reliquit liberos. Quippe conspicuum *professæ charitatis* benignæq; tolerantiæ exercitium ornamentum Ecclesiæ est longè pulchrius quàm *coacta Uniformitas*. Immò verò addam, Quòd constans indifferentiæ professio

fessio Ecclesiam citiùs effectura sit *uniformem* quàm si Religio in hujusmodi rebus ponatur. Cessat enim contentio, ubi ejus objectum nullius esse pretii judicatur.

15. De *Musica*, manifestum est *Hymnos Canticáq;* maturrimam fuisse cultûs publici speciem quæ Christo est exhibita. Et certè cùm Ecclesia potestatem habeat formandi *Liturgias publicas*, equidem puto eos rectè facturos, si nec publicas Cantationes ad *Psalmos Davidicos* restringerent, sed *Cantica* quædam de suo componerent, sermone facili & inaffectato, quin & laudabili stylo metróque, modulósq; musicos ipsis adaptandos curarent, non nimis quidem operosos ac artificiales, nec jacentes nimis ac languidos. Quos numero multos esse minimè quidem convenit, sed tot ferè, quot vel pueruli maturè ediscere possent, adeò ut nihil opus futurum esset profano merorum mercenariorum gutture ad Chorum explendum, cùm omnes *Devotiones musicæ* à tota congregatione peragi possent, unoquoq; Christiano partem educationis liberorum suorum ducente, *Modulorum Ecclesiæ Musicorum* peritiam, qui propterea propemodum æquè citò idonei forent ad cantandum atq; ad orandum unà cum reliqua Congregatione.

Hi *Hymni* ab Ecclesia compositi *Festis* suis principalibus potissimùm aptandi sunt, ad celebrationem institutis *Nativitatis* putà, *Passionis*, *Resurrectionis*, & *Ascensionis* Servatoris, *Missionisq;* Spiritûs sancti. Etenim res mihi profectò videtur ferè supra omnem fidem ut Gens quælibet Historiam Christi veram esse credat, eúmq; Deum fuisse tali tempore incarnatum, idémq; Numen incarnatum passum esse, &c. nec tamen tantæ rei consideratione adeò esse abreptam ut hujusmodi stupenda *Accidentia* Anniversariis solennitatibus celebraret, siquidem diebus Festis Annum adornare ipsi dictamini Naturæ consentaneum est praxíq; omnium Nationum. Quapropter qui *spiritualitatem* tantoperè prætendunt ut omnem Dierum observationem rejiciant, equidem vereor nè in ipsis sit symptoma *Infidelitatis* & secretæ alicujus Inimicitiæ quam adversùs ipsam Christianitatis veritatem in sinu foveant. Etenim ii qui Divinis perfectionibus maximè locupletantur, summis illis Gaudiis quæ indè oriuntur actu frui non possunt nisi à secularibus negotiis vacent; Ad quam igitur rem *Dies Festi* maximè sunt opportuni. Ii verò qui minùs perfecti sunt, per hanc à mundanis laboribus *vacationem*, opportunitatem nanciscuntur magis observatè curioséq; rimandi explorandíq; animarum suarum statum & conditionem, magísq; seriò meditandi, obfirmatioribúsq; consiliis statuendi vitæ suæ in posterum ad perfectissima veritatis ac sanctitatis Exempla componendæ, seriam se daturos operam.

Et in hunc ipsum finem Diei cujusq; septimæ observatio inviolabilis esse debet nec secularibus ullis negotiis ineptísve Ludicris profanari, sed in Religiosa Exercitia, quà publica quà privata, tota impendi; nec ità tamen quasi ulla sanctitas in diebus collocanda esset, sed quòd tam bella Occasio sit arripienda ad consummandum in nobis pietatis opus, & ad meditandum super infinita Dei benignitate in Mysterio *Creationis* ac *Redemptionis* patefacta.

16. Quarum posterioris cùm nos Christiani tam plenam distinctámq; notitiam hauserimus ut præcipua ejus progressûs noverimus delineamenta, equidem multò condignius est magísq; decorum rem totam in unum Diem confusè promiscuéq; non congerere, sed præcipuas tam eximii Mysterii partes distinctim separatímq; celebrare. Cujusmodi sunt *Nativitas Christi*, ejus *Passio*, *Resurrectio* & cæteræ. Inter quas *Passionis* celebratio cùm ad ædificationem maximè sit utilis, ejus, profectò solennitas ad minimum æquè sacra esse debet, æquè frequentata, ac religiosè celebrata concionando, orando, cantandóque, ac quævis alia Dies, ídq; ratione huic solennitati omninò congruâ, *Hymnisq;* ac canticis *Passioni* Christi appropriatis, mœstísq; ac emollientibus modulis hisce canticis quæ Ecclesia composuerit adaptatis.

Quæ *Passionis* quidem Cantica, Diebus *Eucharisticis* haud inutiliter poterunt adhiberi, quippe quæ in se contineant desideria fervida firmáq; consilia crucifigendi affectus nostros ac libidines, & fideliter diligendi Christum & nosmet invicem, quæ sunt præsignia illa Officia ad quæ *Passio* Christi digitum intendit atq; in nos inculcare satagit. Quamobrem Cantiones matutinæ diebus *Eucharisticis* per hæc *Passionis* Cantica oppidò quàm commodè poterunt suppleri. Cæterùm inter celebrandam *Communionem*, dum *Panis Calixq;* circumferuntur, *Davidicorum* Psalmorum aliqui qui maximè accommodati videantur, ingentémq; Dei bonitatem ac misericordiam declarent, vel cantica aliqua ab Ecclesia composita, huícq; Instituto destinata, gratiarum actionum, piorúmq; propositorum plena cantari possunt per totum tempus modulis alacrioribus, qualibus *Ascensionis* Cantica *Resurrectionisq;* cantentur. Quæ omnia Ecclesiæ *Cantica* officia in homines urgere debent ac sanctitatem premere, ex ejusmodi rationibus, quæ ex fide earum rerum quarum memoriam celebramus, naturaliter profluant.

Si

Si ad cantionem horum peritè compositorum Canticorum selectorúmq; Psalmorum *Organi* insuper adminiculum adderetur ad certiùs moderandam cantatoriam hanc Religionis nostræ partem, ádq; magìs affectuosam illius peractionem reddendam, haud facilè profectò quis excogitaverit, quid jam desit ad debitam & irreprehensibilem omnium condecentium Circumstantiarum *Cultûs publici* expletionem, quas professi Christiani adhibere debent; nisi quis fortè introductas velit *Imagines* ac *Picturas.*

17. Sed enimverò ut meam super hac re sententiam liberè eloquar, Ipsa *Imaginum statuarúmve* in Ecclesia collocatio, admodum audax est infensúmq; spectaculum: verùm incurvare se versùs eas, oraréq; flexis genibus oculísq; Religiosè ad eas sublatis res intoleranda, si modò ità sit Idololatria Paganica. Immò verò aliquâ ratione deterior, hoc est, magìs absurda ac ridicula, quippe quòd hæ *statuæ* non supponantur, ut apud ipsos, illius spiritûs ad quem precantur *Receptacula.* Adeò ut Devotionis hîc hominum ratio omninò absona sit, inepta ac stupida, æquè ac impia ac *Idololatrica.*

Equidem fateor picturas Repræsentationes esse aliquantò modestiores, considerationémq; gravissimarum contumeliarum quas nefaria quædam ora olim in *crucifixum Jesum* intorserunt & etiamnum aliquando intorquent, magìs devotos ejus personæ Amatores allicere posse in opinionem, si repræsentatio fieret ejus *Crucifixionis* in Pictura, hominésq; in introitu in Ecclesiam versùs ipsam se incurvarent, innocuam tantùm sibi animi satisfactionem fore, si suum tam publicè præstarent Servatori *Homagium*, in ea ipsa utiq; Repræsentatione qua maximè proculcatur ac contemnitur, justámq; ipsi compensationem pro omnibus contumeliis quas impuri impiíq; homines in ipsum conjecerint.

Verùm ad hæc respondeo, Primò quòd adorationis nostræ determinatio in unamquamlibet Ecclesiæ partem perinde videretur ac si *Ecclesiæ* Christianorum in *Templa*
Apoc. 21. 22. converterentur, contrà atq; scriptum est à S. *Johanne, Templum in ea non vidi.* Et tum postea tametsi longè petita humani ingenii Inventa admodum arguta esse possint in his causis atq; subtilia, expressè tamen dicitur, quòd Deus, *Deus est zelotes*, multíq; zelosi sunt ac scrupulosi homines tam intra orbem Christianum quàm extra; ac proinde praxis quæ nec in se proba est & tam immensum præterea aliis scandalum parit, nullo modo debet obtinere in *Cultu publico* Christianorum.

Si qua sit igitur Picturarum permissio, in Ecclesia, ad *cultum* adhiberi non debent sed ad *ornatum.* Cui rei haud commodè inservient sine sumptu competenti, nec sumptus hic rursus rectè collocabitur nisi ad aliquam tendat *Ædificationem.* Ac proinde non video quî futuræ sint ullo modo tolerabiles nisi aptæ quædam *Inscriptiones*
Colos. 3. 1. adjunctæ fuerint: Ut in Pictura *Resurrectionis* & *Ascensionis* Christi hujusmodi aliqua Inscriptio è S. *Paulo, Si surrexistis cum Christo, superna quærite.* In Pictura
Johan. 12. 32. *Passionis* Christi hujusmodi, *Et ego si sublatus fuero à terra, omnes traham ad me-*
Gal. 5. 24. *ipsum. Qui sunt Christi, carnem crucifixerunt cum affectibus & concupiscentiis.*
Johan. 15. 13. *Majorem hâc Charitatem nemo habet ut quis animam suam ponat pro amicis. Hoc*
Johan. 13. 34. *mandatum do vobis, Sicut dilexi vos, ut vos etiam diligatis aliis alios.*

Atq; sic singulæ Tabulæ, quas quidem multas esse non oportet, proprias suas debent habere *Inscriptiones* sine quibus non permittendæ sunt in Ecclesia, ut quæ ad nihil utiles sunt nisi ad otiosos hominum oculos diutiùs quàm par sit detinendos pascendósque. Jam verò sic inscriptæ, simul ac aspectantur, statim spectatoris animum piæ alicui meditationi illigant, eúmq; cogunt de maximè utili sensu præcipuorum *Accidentium* quæ in Historia Christi occurrunt cogitare. Inter quæ nulla majorem habent efficaciam quàm illud *Passionis.* Cujus ad vivum delineata descriptio, unà cum canticis *Passioni* appropriatis modulísq; ac Organo, cor hominis vulnerare possunt, plúsq; corrupti sanguinis uno ictu emittere quàm repetita *Blæsiloquia* aridæ enervísq; *dissertationis* in horam unam & alteram productæ. Quæ quidem *Cultûs publici* adminicula & ornamenta omnes *laudabilis* splendoris ac venustatis numeros explebunt, omnémque, si præcisè hîc subsistamus, speciem & suspicionem amolientur sive *Superstitionis* seu *Idololatriæ.*

Quòd si quis adeò infirmus sit ac scrupulosus, ut tam irreprehensibili *Picturarum* usu in Ecclesia offendatur, & particulatim si Religio nostra minùs commendabilis hoc pacto foret aut *Judæis* aut *Turcis*, quorum conversionem non solùm optare debemus, sed serio fideliq; studio quantum possumus promovere, vel saltem è via ipsis dimovere scandala omnia & offendicula; equidem potiùs quàm hujusmodi dispensabilia Punctillula amplificationem Regni Christi impedirent in essentiali sua Jurisdictione expressis verbi scripti præceptis comprehensa, albi plenus penicillus ab ipsa charitatis

charitatis manu porrectus omnes has innocuè destinatas *Delineationes* ac *Inscriptiones* statim deleret, & quò earum damnum compensaretur, unica illa è S. *Paulo* succederet, *Quòd si cui contentiosum esse libet, nos ejusmodi consuetudinem non habemus neq; Ecclesiæ Dei.* 1 Cor. 11. 16.

18. Ut igitur concludam; Talis Christianæ Religionis *veritas* est ac *simplicitas* ut si Ecclesiæ Autoritati visum sit additionales aliquas *Divini cultûs* circumstantias commendare, fieri profectò oportet, non ad *inefficacem pompam* speciémve, sed ad *realem usum* ac *ædificationem*, affectando ejusmodi pulchritudinem ac venustatem cujusmodi ipsa *Natura* in vivis animalibus affectat, quorum pulchritudo effectus est talis partium symmetriæ tenorísq; spirituum quæ vigorem ac habilitatem ad omnes vitæ functiones contineant. Et certè plures in Ecclesia Ceremonias esse non oportet quàm quarum utilitas facilè perspici possit vitáq; ac vis *sanctitatis* penitùs actuare; ut mentes nostræ non stent attonitæ, nec distrahantur, subsidántve deorsum, nec in ullas res externas in terris defigantur, sed ab omnibus visibilibus pompis ad amorem deferantur & admirationem beati *Servatoris* in cœlis, *vitæq;* illius *cœlestis* ac *Divinæ* quam is in mundum venit ut cordibus ingeneraret omnium verè Credentium.

Et quod de *Ceremoniis additionalibus* diximus, pari jure dici potest de *deductitiis Opinionibus*, quæ commendari debent solummodò ab *usu* suo ac efficacia ad vitam promovendam ac Pietatem in animabus hominum. *Earum* verò obtrusio æquè iniqua est ac *Ceremoniarum* si non iniquior. Propterea quòd *Ceremoniæ* utplurimum indifferentes sunt, *Opiniones* nunquam, sed determinatim *veræ* vel *falsæ*, aut saltem sic tenendæ ab iis qui de eis dubitant, aut fortean contrà omninò sentiunt. Quæ igitur tantò major profectò ingenuis animis est injuria. Ut & *usurpatio* major, se aut in *Propheticum* aut *Legislativum* Christi officium ingerere, quàm tantùm affectare *Magistrum* se gerere *Ceremoniarum*. *Superstitio* verò par, siquidem superstitio nihil aliud est quàm timor ac scrupulositas circa eas res quæ nullius pretii sunt apud Deum. Quemadmodum proculdubio harum neutræ ullo modo sunt, nec *opiniones* scilicet quæ ad vitam pietatémq; nihil attinent, nec *Ceremoniæ* quæ indifferentis sunt naturæ, & de se vel exerceri possunt vel omitti. Ac proinde qui timidè ac meticulosè hisce in rebus affecti sunt, indicium est eos *Legem Regiam* Christianæ Libertatis nondum satìs intellexisse, illúdq; interim committere, quod maximum sanè vitium est quod *δεισιδαιμονία* sive *superstitione* includitur, *captiosum* utiq; *morosúmq;* *Numen sibi fingere.*

Unde manifestum est, *nimis anxiam usurpationem, omissionémve scrupulosam indifferentium Ceremoniarum*, ut & *nimiam solicitudinem circa inutiles & incertas Opiniones rejiciendas amplectandásve* nullum esse commendabilem *Cultum* vel *Obsequium*, sed quandam implicitam potiùs *contumeliam* in sanctum illud Numen quod à nobis profitemur adorari.

FINIS.

[illegible]

MODESTA INQUISITIO

IN

Myſterium Iniquitatis.

PARS PRIOR

Diligentem juſtámq; comple&tens Delineationem

VERÆ IDEÆ

ANTICHRISTIANISMI

IN

Realibus genuiníſq; illius membris, talibus utiq; quæ Indiſpenſabilibus Inſtitutis Evangelii Chriſti ejúſq; Regni Incolumitati reverà adverſentur.

Per *Henricum Morum* Cantabrigienſem.

Sext. Empiric.

Παντὸς τοῦ ζητουμένου πρόληψιν καὶ ἔννοιαν δεῖ προηγεῖσθαι. Πῶς γάρ τις καὶ ζητῆσαι δύναται ἔννοιαν μὴ ἔχων τοῦ ζητουμένου πράγματος; οὔτε γὰρ ἐπιτυχὼν εἴσεται ὅτι ἐπέτυχεν, οὔτε ἀστοχήσας ὅτι ἠστόχησεν.

LONDINI,

Typis *J. Macock*, Impenſis *Johan. Martyn* ſub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* ſub Signo Capitis Epiſcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.

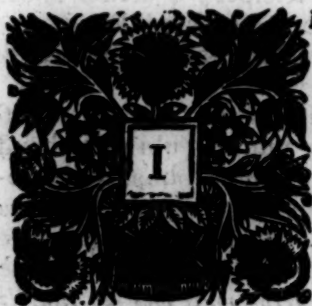
MDCLXXIV.

MODESTA INQUISITIO IN MYSTERIUM INIQUITATIS.

LIB. I.

CAP. I.

1. Mysterium Iniquitatis ***sive*** **Antichristianismi,** ***secretum innuere studium subruendi fines Christianitatis per talem potestatem quæ se interim prætendat Christianam.*** **2.** ***Descriptionis*** **Antichristi** ***à circumstantialibus characteribus omissionisq; partium essentialium Incommodum.*** **3.** ***Duo generalia Principia quibus*** **Antichristianismus** ***consistat.*** **4.** ***Verum Artificium describendi genuinam*** **Ideam Antichristianismi,** ***cum descriptionis distributione in duo maximè generalia Lineamenta.***

Niquitatem illius *Mysterii* qua de jam dicturi sumus apertam profanitatem non esse planéve confessam Impietatem, vel ex ipso Titulo evidens est, ex eo quòd dicitur esse *Mysteriosa*, cooperiens se umbrâ speciéve *Æquitatis* vel *Pietatis*. Quod quidem genus *Mysterii* tametsi aliquâ ratione modóve operari potest ruinásq; clanculùm moliri cuilibet Religioni ad realem Dei cultum & in propugnaculum adversùs Atheismum ac profanitatem institutæ; dubitari tamen non potest quin per hoc *Iniquitatis Mysterium* quod toties in Christianorum ore versatur, tale intelligatur Mysterium quod ad frustrandum propositum, ad enervandam vim ac efficaciam & ad fidem subdolè subvertendam ipsorum fundamentorum illius Religionis tendat quæ appellatur *Christiana*. Quam ob causam hoc *Iniquitatis Mysterium*, *Antichristianismum* etiam nuncupant, præcipuúmq; illius Authorem ac suffultorem (sive singularis Persona sit, sive Hominum societas) *Antichristi* nomine insigniunt; sive hinc eum intelligas qui *Christum oppugnet*, sive eum qui *Christi vices* sibi sumens, prætendénsq; se è re illius omnia acturum, reverà ejus Regno damna moliatur.

2. Harum vocum Phrasiúmve strepitus per aliquot continua secula orbem Christianum suo reboatu implevit. At enim non memini vel maximè fervidos hujus immanis Belluæ Insecutores, immò nè eos quidem qui eam se invenisse putarent & cepisse, tam perfectam & essentialem naturæ ejus ab externis præcisæ circumstantiis descriptionem reliquisse, ut legitimam quis habere possit plenámq; hujus *Mysterii Iniquitatis* notionem in qua reverà consistat. Ac proinde Mundum proclivem fecerunt

runt ad imaginandum eas res essentiales esse huic *Mysterio* quæ non sunt, easq; vicissim ad illud non pertinere quæ eò maximè spectant. Perinde ac si in descriptione Ursi omnem adhiberent operam nè collare omitteretur annulúsve naribus infixus, & tamen aliquas integrales corporis partes interim prætermitterent.

Verùm hujusmodi imperfectæ & indistinctæ Repræsentationes ad nihil aliud tendunt quàm ad accendendos hominum animos contra eas res quæ in seipsis innocuæ sunt, & ad faciendum ut ad eas conniveant quæ reverà vitiosæ sunt ac noxiæ. Ut exempli causâ; Si quis declararet in genere *Turcam* esse *Antichristum* vel *Papam*, minimè explicans quid illud sit quo ii reverà tales constituantur, certè effectum aliud futurum non esset atq; hoc, sine ulteriori utiq; examinatione nobismetipsis congratulari, quòd nos nec *Turcæ* simus nec *Papistæ* (quanquam nos ipsi interim fortean haud mediocrem in modum *Mysterii Iniquitatis* participes sumus) offensionésq; concipere ex conspectu *Tiaræ*, *Pedi*, Infulæve (aliarúmve rerum quæ parùm perinde aut minùs, si fieri potest, noxiæ sunt quàm hæ) ex eo solo quòd inveniuntur apud *Turcas* vel *Papistas*. Et tamen vix credam vel maximè furiosos Reformatores tam parùm ingenii zelo immixtum habituros, ut Reformationem nunquam perfectum iri arbitrentur, donec marris ligonibúsq; septem *Romæ* colles defoderint terrámq; versùs quatuor Cœli ventos rutris disjecerint; quanquam profectò illa videtur maximè obvia circumstantialium notarum meretricis *Babylonicæ* (quæcunq; ea Meretrix fuerit) maximéq; exposita, quæ in sacris Scripturis occurrit.

3. Videmus igitur oppidò quàm necessarium esse, nè cum umbris nobis sit digladiandum, talem investigare ac proponere *Antichristianismi* delineationem, quæ innocuas circumstantias prætermittat illúdq; solummodò sumat quod verè & essentialiter est *Antichristianum*, nec rem ullam, partem *Mysterii Iniquitatis* constituat quæ nihil in se habet iniqui, ut nec jure possumus ullam confessam *Impietatem* nisi quatenus simulatæ alicujus *sanctitatis* effectus sit, hujus Mysterii partem constituere. In his duabus igitur rebus in genere consistit *Mysterium Iniquitatis* seu *Antichristianismi*; Primò, in constituendo ejusmodi leges vel autoritativè docendo istiusmodi doctrinas, ac promovendo mandandóve tales usus ac consuetudines quæ naturaliter verum scopum ac propositum Evangelii Christi eludant ac frustrentur, & deinde in agendo hoc, tanto cum artificio, & sub tam pulchro prætextu, ut mundo interim persuadeant se opus Dei facere, regniq; filii ejus Jesu Christi rem promovere.

Hæc, inquam, in genere est vera natura ac essentia *Antichristianismi*: atq; ubi hoc venenum à publica aliqua potestate imbibitur, sive Persona singularis sit sive corpus Politicum, seu utraq; simul conjuncta, hi, si primi fuerint Inchoatores, vel Continuatores hujus *Mysterii Iniquitatis* ad mensuram debitam, sunt absq; omni dubio ille *Antichristus* de quo tantus auditur strepitus in orbe Christiano. Et quantùm ad eos qui ad eam mensuram, hujus Mysterii non sunt participes; quatenus tamen sub Religionis prætextu Doctores sunt, Fautores ac obtrusores istiusmodi Praxium ac Principiorum quæ naturaliter finem adventûs Christi frustrentur, eatenus profectò & ipsi sunt *Antichristiani*.

4. Quamobrem qui anquisitè solicitéq; consideraverit ipséq; sibi satisfecerit quisnam ille sit magnus scopus Evangelii Christi, inveneritq; insuper (ubi certè haud facilè errare poterit,) quæ res ipsi adversentur, modò eas plausibili obtentu promovendi rem Christi deauraverit, eo ipso sanè veram descripserit Imaginem seu *Ideam Antichristi*, quâ certò dignosci possit ubicunq; extiterit. Jam verò magnus ille scopus ac præcipua illa proposita ad quæ Evangelium Christi collineat, hæc planè sunt; *Extirpatio* nimirum *Idololatriæ è mundo*, ut & *liberatio populi Dei ab inutili onere Ceremoniarum Judaicarum*, (quem appellare possumus *privativum* Evangelii finem;) & *Exaltatio Divinæ vitæ*, *cujus Radix fides est in Deum*, *firmáq; vitæ futuræ expectatio*, *Ramuli verò Humilitas*, *Charitas*, *& Puritas*; atq; in hoc comprehenditur Finis *positivus* Adventûs Christi in hunc Mundum.

CAP.

CAP. II.

1. *Extirpatio Idololatriæ per* Messiam *prædicta à* Jeremia, Deos utiq; qui Cœlum & Terram non fecerunt ex terra & locis cœlo subjectis sublatum iri. 2. *Explicatio illius vaticinii jurisq; Servatoris Assertio quo colatur in perpetuum tanquam æternus* Logos *qui fecit Cœlum atq; terram.* 3. *Loca è Psalmis ad probandum* Messiam *extirpaturum Idololatriam.* 4. *Multa loca in novo Testamento contra Idololatriam cultúmq; Imaginum testificantia.* 5. Spiritualitatem *Christianæ Religionis à Servatore indigitatam abunde demonstrare Imaginum cultum omnémq; id genus Idololatriam esse illicitam.*

1. DEum sibi extirpationem Idololatriæ, per Christum missum in hunc Mundum, proposuisse manifestum est tum ex illis vaticiniis *veteris* Instrumenti quæ omnem omninò Idololatriam extirpatum iri prædixerunt (per quem enim id efficiendum est nisi per *Messiam* in quo omnes nationes Terræ sint benedicendæ?) tum etiam è multis locis in *Novo*.

Primi generis est illud *Jeremiæ* Cap. 10. ubi Propheta hoc vaticinium in ora indit *Judæorum* qui Captivi ducebantur in *Babylonem*; *Sic dicetis*, inquit ille, *Dii qui cœlum ac terram non fecerunt ex terra & locis cœlo subjectis tollentur*; verùm contextus antecedens tam vividus est ac magnificus & ad nostrum propositum adeò appositus ut non debuisset prætermitti. Ordiamur igitur à versu septimo. *Quis non timebit te ô Rex Gentium? Tuum est enim decus. Inter cunctos sapientes Gentium & in universis Regnis eorum nullus est conferendus tibi. Insaniunt illi ac planè desipiunt ligno vanitatem coarguente. Diductum argentum importatur de* Tharsis *& Aurum ex* Ophar, *fabri manuúmq; artificis opus, Hyacinthus & purpura indumentum eorum, opus artificum universa sunt hæc. Dominus autem Deus verus est, ipse Deus vivens & Rex æternus, ad cujus iram contremiscit tellus nec sustinent gentes indignationem ejus.* Et tunc sequitur hæc Prophetica denunciatio contra omne illicitum objectum Divini cultûs; *Sic ergo dicetis eis, Dii qui terram ac cœlos non fecerunt, ex terra & locis cœlo subjectis tollentur.*

2. Omnia in hoc vaticinio admodum sunt perspicua præter collationem illam *Regis Gentium* cum *sapientibus Gentium*, inter quos tam infinita est disparitas, ut collatio meritò videri possit, si pura Deitas hìc intelligatur cum quibuscunq; sapientibus comparari, immane quantum impropria. *Grotius* igitur ingeniosè innuit intelligendum esse de aliquibus Gentium sapientibus qui translati erant in numerum Deorum, ut *Taautes* exempli causâ: quod aliquantulùm unum è terminis comparationis suffulcit & corroborat, cùm hi sapientes supponantur ad Divinos honores post mortem subvecti atq; inter immortales Deos recensiti.

Sed enimvero fateor me de eo, quod 86. Psalm. occurrit, *Nullus Deorum tibi par est Domine, nulla cum tuis facta sunt comparanda*, sæpenumero hæsitâsse valdéq; laborâsse, quòd utiq; Propheta Gentium Deos (qui non erant nisi Mortales *Deificati* vel ad summum *Angeli* particulares seu *Dæmones* sensu sublimiori) cum ipsa pura, infinita & omnipotenti Deitate dignatus sit comparare. Quod certè fecit ut sæpe suspicarer hujusmodi loca intelligenda esse de *Messia*, cui caro nostra assumenda erat, quiq; sic verus ille θεάνθρωπος erat constituendus, ac deinde post perpessiones suas Rex Gentium declarandus ac universi terrarum Orbis Numen, prout sequitur in illo Psalmo, *Omnes à te factæ Gentes te coram adoratum venturæ sunt, Domine, tuúmq; veneraturæ Nomen.* Et notissimum est, eum *Logon* esse sive *Verbum quod erat in principio, per quod omnia facta sunt, & absq; quo factum est nihil quod est factum.* Apoc. 15. 3, 4.
Quemadmodum etiam testatur Author ad *Hebræos. Tu principiò Domine terram fundâsti, & opera manuum tuarum sunt Cœli.* Quod dicitur de *Messia*, quandoquidem Psalm. 102. 25.
illius tempora ibi tam planè describuntur, ut apparet vers. 22. *In conveniendo populos in unum & Reges ut serviant Domino.* Unde etiam illud manifestum est, *Christum semper eundem fore, nec annos ejus unquam defecturos*; háncq; Propheticam V. 27.
denunciationem, *Deos qui terram ac cœlos non fecerunt ex terra ac locis cœlo subjectis sublatum iri*, ad eum pertingere non posse. Cultus vero alius cujuslibet objecti quod non est pura Deitas, omnino exterminandus est juxta sensum hujus vaticinii.

3. Illud etiam *Psalm.* 97. planè demonstrat Idololatriam in adventu Christi pessundatum

ſundatum iri, *Pudore afficiantur omnes qui ſerviunt ſculptilibus, qui de Deaſtris gloriantur, eum veneramini omnes Dii,* quod Author ad *Hebræos* expreſſim interpretatur de Chriſto, quo Divinitatem ejus probat, & cum eo omnem Religioſum cultum improbat, qui cuivis defertur præterquam ei qui reverà eſt Deus, quemadmodum ſuo notavi loco.

4. Quantùm ad loca in *Novo* Inſtrumento, plura ſunt nec tamen minùs expreſſa. V. 14, 15. Primus occurrit Act. 14. ubi cùm Sacerdos *Jovis* ſacrificare voluiſſet *Paulo* ac *Barnabæ* in *Lyſtra* propter inſignia Miracula quæ ab eis viderat edita, illi laceratis veſtibus inſilierunt in turbam, hujuſmodi verbis clamantes: *Viri, cur ità facitis? Nos quoq; ſumus homines eiſdem quibus vos affectionibus obnoxii: qui vobis denunciamus ut à vanis iſtis ad Deum vos immortalem convertatis, qui & cœlum fecit & terram & mare & quæcunq; ſunt in eis.* Et quæ obſecro vana iſta erant à quibus eſſent convertendi niſi à deferendo divinum honorem meris Creaturis? Idem porrò Apoſtolus *Athenis* in concione medio *vico Martio* habita, præfervida quidem effundit Act. 17. 29, 30. præcepta adversùs Idololatriam. *Itaq; cùm Dei genus ſumus, non debemus exiſtimare auro aut argento aut lapidi arte & induſtriâ humanâ cœlato Divinitatem eſſe ſimilem. Temporibus igitur iſtius ignorantiæ conniventiâ diſſimulatis, Deus nunc denunciat omnibus ubiq; hominibus ut reſipiſcant. Eò quòd ſtatuit diem quo juſtè judicaturus eſt orbem terrarum, &c.* Quam exhortationem proculdubio *Paulus* adhibuit, animi contentione quâ potuit maximâ, ſiquidem dictum eſt, verſ. 16. Ὅτι παρωξύνετο τὸ πνεῦμα ἐν αὐτῷ, ſpiritum ejus, zeli quaſi paroxyſmo fuiſſe exacerbatum, dum *Athenarum* urbem videbat adeò Deaſtrorum cultui deditam.

Cap. 12. v. 2. Rurſus in prima Epiſtola ad *Corinthios*, Idololatriam ipſum characterem *Gentiliſmi* facit, à quo Chriſtus in Mundum venit ut homines revocaret. *Scitis vos Gentes fuiſſe & ad Idola illa muta iviſſe prout ducebamini.* Et alibi in eadem Epiſtola Cap. 10. v. 14, 20. copioſiùs ac vehementiùs eos hortatur, *Quapropter dilecti mei, fugite ab Idololatria. Quæ immolant Gentes, dæmoniis immolant & non Deo. Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe & menſæ Dæmoniorum: Irritandúſve nobis Dominus eſt? Num ſumus eo potentiores?* Et tamen hoc ſolummodo erat de Idolothytis. Quid igitur eum facturum fuiſſe putabimus de Incurvationibus versùs Idola? Magnâ etiam utiCap. 6. v. 14, 16. tur acrimoniâ in hoc argumento ſecundâ Epiſtolâ ad hos *Corinthios*. *Quod enim conſortium Juſtitiæ cum injuſtitia, & quæ communio luci cum tenebris, & quæ conCap. 5. v. 20. ſenſio templo Dei cum ſimulachris?* Et in Epiſtola ad *Galatas*, Idololatriam apertè recenſet inter craſſiſſima carnis opera, homicidium, veneficium, & adulterium. Ac Cap. 21. v. 8. proinde *Apocalypſis* conſimiliter *Idololatris* unà cum *Homicidis* & *Veneficis*, locum comminatur igne ac ſulphure ardentem; eóſq; cum *obſcœnis canibus* è ſancta Civitate Cap. 22. v. 15. excludit. Atq; ea propter S. *Johannes* proculdubio admodum ſeriò illam adhibet 1 Johan. 5. 20. dehortationem ab Idololatria in fine Epiſtolæ *Catholicæ: Scimus Dei filium veniſſe, & nos eâ mente donâſſe ut verum cognoſcamus: ſumúſq; in vero, in ejus filio Jeſu Chriſto. Is verus eſt Deus æternáq; vita. Filioli cavete vobis ab Idolis. Amen.* Ex his locis abunde manifeſtum eſſe exiſtimo pervulgationem Evangelii ad Idololatriam (fœdam illam Religionis depravationem) è mundo tollendam collineâſſe.

5. Qua de re etiam adhuc certiores eſſe poſſumus ex iis verbis ipſius Servatoris Johan. 4 v. 23, 24. ore prolatis. *Sed venit hora & nunc eſt cùm veri adoratores adorabunt Patrem ſpiritu ac veritate. Etenim Pater tales quærit qui ipſum adorent. Deus eſt ſpiritus, & qui adorant eum, oportet ut ſpiritu & veritate eum adorent.* Ubi *Grotius*, atq; equidem quantùm ego ſentio, rectè admodum, interpretatur τῷ πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν, *ſublatis ut ritibus ità locorum diſcrimine.* Et certè ſi Chriſtianus cultus tam purus ſit ut à *Judaizantium* Ceremoniarum luxuria abhorreat, & ab affigendo Dei reſidentiam loco alicui conſecrato, ut Templo olim *Judæorum*, ab Imaginibus proculdubio & Idololatria infinitò magìs abhorrebit, ut quæ infinitò magìs illius puritati repugnant. Et ſi Deus coli non debet cum Imagine, multò minùs quicquid Deus non eſt ſive cum Imagine ſive citra Imaginem debet coli.

CAP. III.

1. *Quid intelligatur per*, Gratiam *&* veritatem per Christum contigisse. 2. *Plura Scripturæ Testimonia ad evincendum, Christum venisse ut homines* Judaico *Ceremoniarum onere liberaret. Quid significetur per* χειρόγραφα τοῖς δόγμασιν & δογματίζεσθε. 3. *Mortem Christi in Cruce legem Ceremonialem abrogâsse.* 4. *Plures rationes eòdem spectantes.*

1. JAM verò crassitiem & carnalitatem *Judaicarum* Ceremoniarum inutilémq; earum onerositatem adventu Christi aboleri oportere, (quod alterum est quod restabat probandum) è multis Scripturæ locis admodum liquidò apparet. *Siquidem Lex per* Mosem *tradita est*, *Gratia & veritas per* Jesum Christum *contigit*: hoc est, Lex, tum *Moralis* tum *Ceremonialis*, tradita est per *Mosem*. Sed & Lex illa *Moralis* talis tantùm erat quæ vitam ministrare non posset, quemadmodum loquitur Apostolus: verùm *gratiosa* Assistentia Spiritûs Dei in Evangelio promissi ea demum vitam ministrat virésq; ad ambulandum secundùm voluntatem Divinam. Et tum dein, quantùm ad legem *Ceremonialem*, & ipsa profectò & alia universa quæ *Judæis* contigerant, *Typi* tantummodo erant atq; *umbra*; sed in Christo est *veritas*. Non erant sanè id quod præ se ferebant, ac propterea eo sensu falsa dici possunt; perinde ut is qui Imaginem seu Picturam Hominis vel Equi, Hominem Equúmve reverà esse dicit, falsum pronunciat. Ac proinde Servator verè loquitur ubi ait; *Hoc vobis etiam atq; etiam confirmo, non* Mosem *vobis panem dedisse de cælo; sed meus Pater verum vobis de cælo panem dat:* cùm tamen dictum sit de *Manna*, Psalm. 78. *Pluit illis Manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis.* Verùm quum umbra duntaxat esset atq; Typus veri cœlestis panis, qui est Christus, dicitur non esse panis de cœlo. Quemadmodum in Epistola ad *Hebræos* Lex dicitur *umbram habere futurorum bonorum.* Et *Paulus* ad *Colossenses*; *Nè quis igitur vos damnet ob cibum vel potum, aut respectu diei festi aut novilunii aut Sabbathorum, quæ sunt umbra rerum futurarum, at Corpus est Christi.* Tam manifestum est, quid intelligendum sit per, *Gratiam* ac *veritatem* contigisse per *Jesum Christum.* Is enim *illa veritas* est quæ significabatur per *umbras* legis, & per eum ea est *gratia* quæ non suppeditabatur per legem, *vivificans* utiq; *Dei Spiritus*, quod peculiare promissum est Evangelii. Quamobrem cùm ipsa veritas, *corpus Solis Justitiæ*, *cum sanitate in alis ejus ortum sit*, tempus est ut crassi *Typi* obscuræq; *umbræ* aufugiant. Johan. 1. 17. Galat. 3. 21. Johan. 6. 32. V. 25. Cap. 10. 1. Coloss. 2. 16, 17.

2. Atq; hinc est quòd S. *Paulus* tam strenuè hortatur *Galatas* nè teneantur diutiùs in servitute intra harum umbrarum spissitudines. *Verùm quid dicit Scriptura? Ejice ancillam ejúsq; filium. Non enim hæres erit ancillæ filius cum liberæ filio. Ergo fratres non ancillæ nati sumus sed liberæ. Quamobrem in libertate in quam Christus nos asseruit, state; & nolite rursum jugo servitutis teneri*, hoc est, nec Circumcisionis nec alius cujusvis inutilis ac onerosæ Ceremoniæ. Gal. 4. 30.

Et rursus super eodem argumento admodum ovanter sanè loquitur in suprà dicta Epistola ad *Colossenses*, eodem Capite, à versu 8. ad versum suprà citatum. In quo Paragrapho χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, *placitorum Chirographum*, videtur maximè naturaliter intelligendum de placitis Ceremonialibus, quòd hæc utiq; Cruci illius affixa erant & per mortem ejus abolita. Quantùm verò ad legem quæ *purè Moralis* est & æterna, cujúsq; observatio humanæ naturæ perfectio est, hanc quidem ad abolendam non venit sed ad asserendam perficiendámq; magìs perspicuis glossematis. Quæ quidem Interpretatio & cum præsenti argumento (quæ sunt *Placita Ceremonialia*, de quibus agit Apostolus, *Traditiones humanæ & Rudimenta Mundi*) & cum significatione insuper vocabuli δογματίζεσθε vers. 20. aptissimè convenit. *Itaq; si unà cum Christo, quod ad mundi rudimenta attinet, mortui estis*, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, *cur tanquam in mundo viventes placitis utimini?* decretis scilicet & Ceremonialibus præceptionibus hominum? Quemadmodum immediatè sequitur; *Nè tetigeris, neve gustaveris, neve attrectaveris*, quæ præcepta vocat, ac doctrinas hominum. Quæq; haud absimiles sunt earum quarum mentionem facit primâ Epistolâ ad *Timotheum*, *Prohibentium contrahere matrimonium, jubentium abstinere à cibis, &c.* quas uno quidem Textûs sensu videtur appellare *fallaces doctrinas dæmoniorum* tanquam ab iis suggestas, de quibus Christus hìc dicitur triumphâsse sub nomine Imperiorum ac potestatem, virtute suæ crucis, atq; sic ipsis insultans supponitur etiam Coloss. 2. Cap. 4. v. 5.

ipsorum

ipsorum placita conculcare, illas dæmonum doctrinas quibus illi per invidiam ac contemptum humanum genus miserè illaqueaverant. Et certè oppidò quàm pauxillò tolerabiliores hisce vel ipsæ *Judaicæ* Ceremoniæ habitæ erunt, si postquam Deo abrogatæ essent per Christum de integro urgerentur à novis obstrusoribus.

Etenim ille zelus qui hominibus inspiratur ad superstitiosa placita praxésq; promovendas contra præceptum Christi honorémq; Evangelii, cum ratione certè censeri potest à Satana provenire solertissimo illo Ecclesiæ Christi Adversario.

Cap. 2. v. 14. 3. Huic ad *Colossenses* haud absimile est illud ad *Ephesios*. *Is est enim pax nostra qui ex ambobus unum fecit, & intergerini parietis septum abrupit & in carne suâ* (in cruce scilicet mactata ut antea) *Legem præceptorum in placitis ritibúsve positam abolevit*, quod respondet τῷ χειρογράφῳ τοῖς δόγμασι, *Chirographo placitorum* in loco suprà citato. Et ex ambobus hisce locis evidens est, sacrificium Christi in cruce universas legis *Mosaicæ* abolevisse Ceremonias, prout *Daniel* Propheta prædixerat,

Cap. 9. *Æternámq; Justitiam* earum vices expleturam, Religionem utiq; quæ nos doctura esset Deum colere in *spiritu* ac *veritate*, quam & proinde æternam fore, utpote cui nulla perfectior unquam sit successura.

Act. 15. 10. 4. Et juxta hunc Evangelii tenorem S. *Petrus* perinde ac S. *Paulus* admodum fervidè instat in illa quæstione concilio *Hierosolymitano* habita, utrùm Gentiles conversi circumcidendi essent, ubi orationem suam concludit ad hunc modum. *Nunc ergò quid Deum tentatis discipulorum cervicibus jugum imponendo quod neq; majores nostri neq; nos ferre potuimus?* nempe, ob ingentem illum numerum præceptorum *Ritualium*, quemadmodum *Grotius* notavit. Sanctúsq; *Paulus* tanto zelo urget ejectionem ancillæ cum filio suo, ut præcisè *Galatis* interminetur, *Ecce ego Paulus dico*

Galat. 5. 2. *vobis, si circumcidamini Christum nihil vobis profuturum.* Adeò datâ operâ Apostoli Christi onerosum illud *Rituum* ac *Placitorum* legis *Mosaicæ* gravamen ab Ecclesia amoliebantur.

Atq; sic abunde profectò certi sumus de *Privativo Fine* Evangelii, nempe, fuisse, ut *extirparetur Idololatria è Gentibus, Lèxq; Mosis in omnibus suis Ritualibus & Ceremonialibus Placitis aboleretur, tanquam onerosum ac inutile Christianitati Deiq; Ecclesiis Gravamentum.*

CAP. IV.

1. *Finis* positivus *Evangelii summatim propositus*. 2. *Multifariæ Rationes Honoris Christo debiti, & particulatim de* Titulo Paternitatis. 3. *Et Deum Patrem & Christum Autores esse nostræ* Regenerationis, *nec quicquam impedire, quòd prima Hypostasis* Pater *appelletur, quò minùs secunda illo Titulo, respectu suæ Ecclesiæ, gaudeat*. 4. *Reliquos Christi titulos ex se satis esse perspicuos*. 5. Divinam vitam *cum radice sua ac ramulis secundam esse partem* Positivi *scopi Evangelii*. 6. *Tale Mysterium quod sub prætextibus religiosis principales fines Evangelii universos, sive* Privativos *sive* Positivos, *reverà frustretur, quòd notorium illud sit* Iniquitatis Mysterium, *manifestum esse evidentiâ planè Mathematicâ*. 7. *Partium hujus Mysterii copiosiùs prosequendi methodus*. 8. *In* Falsitatem, Fraudem, *&* Noxam *cujusq; membri* Antichristianismi *inquirendum esse*. 9. *Serium Autoris votum, ut veritas Descriptionis recognoscatur absq; præjudicio, citráq; tergiversationem ab iis qui ea de re convicti sint, agnoscatur.*

1. Positivus scopus *Evangelii*, prout dixi, aliásq; probavi, *Divinæ vitæ est exaltatio*; quæ fit vel omnem debitum honorem præstando ac obedientiam *Christo*, in quo hæc vita tam eminenter residebat, vel incrementum ejus promovendo tum *extensivè* tum *intensivè* in membris ejus, ut ad debitam altitudinem assurgat ubi est, & initium capiat apud eos ubi nondum est; ut sic universi generis humani, si fieri possit, Massa fermentetur, non quidem fermento Hypocriseos sed sincerâ doctrinâ vivificóq; spiritu Evangelii *Christi*.

2. Ille *Honor submissúmq; obsequium* quod personæ Christi debemus, considerandum est, præcipuè, juxta has quinq; rationes: Quatenus *Rex noster est*, quatenus *Propheta*, quatenus *Sacerdos*, quatenus *Deus in æternum benedictus*, & quatenus

Cap. 9. deniq; modo speciali Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, quemadmodum *Esaias* eum describit,

Pater

Pater Ecclesiæ suæ; sicut scriptum est de *Logo* sive *Æterno Verbo*, *Quotquot* nimirum
eum acceperint, iis potestatem datum iri ut Dei filii fiant fidem habentibus ejus no- Johan. 1. 12.
mini; *qui non ex sanguine, nec ex voluntate carnis, nec ex voluntate viri, sed ex*
Deo geniti sint. Juxta quæ Servator apud *Nicodemum* Philosophatur, *Quod ex carne* Johan. 3. 6.
natum est caro est, & quod ex spiritu natum est spiritus est. Est igitur Christi spi-
ritus per quem in novam Creaturam regeneramur. *Siquis Spiritum Christi non ha-*
bet, is non est Christi.

3. Veruntamen Spiritus hic Christi, est etiam Spiritus Dei patris, ac proinde no-
va nostra Creatio sive Regeneratio ipsi etiam attribuitur. *Nam ipsius sumus opus con-* Ephes. 2. 10.
diti in Christo Jesu *ad opera bona, quæ præparavit Deus ut in eis versaremur.* Et S.
Petrus in prima Epistola, *Benedictus Deus pater Domini nostri Jesu Christi qui re-* Cap. 1. v. 3.
genuit nos, &c. Cæterùm postea in eodem Capite iterum æternum verbum tanquam
hujus Actionis *Paternitatis* participem introducit, *Renati non ex seminis mortalis* V. 23.
sed ex immortali, διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα, *per sermonem viventem Dei*
& in æternum permanentem; quanquam potest etiam reddi per sermonem Dei vi-
ventis & in æternum permanentis; Atq; sic potest referri vel ad Deum Patrem vel
ad æternum Logon. Quemadmodum & illud *Johannis*, opinor, potest, *Quisquis na-* 1 Epist. 3. 9.
tus est ex Deo, peccatum non committit, quoniam semen ipsius (hoc est, spiritus veri-
tatis qui à Patre est & Filio) *in eo manet, nec potest peccare, eò quòd ex Deo na-*
tus est.

Quamobrem ut Christus *caput* vocatur *omnium imperiorum ac potestatum*, quamvis
& Deus Pater jure sic etiam nuncupetur; Christúsq; itidem *Caput Ecclesiæ* dicitur
quanquam nemo est qui inficietur quin Deus id etiam sit, siquidem is qui Maritus
Ecclesiæ est eo ipso illius est caput: ità sanè Christus pari jure *Pater Ecclesiæ suæ*
nuncupari potest, quamvìs ea primæ Hypostaseos sacrosanctæ Trinitatis ordinaria sit
appellatio. Ac proinde cùm adeò realis sit Relatio Paternitatis Christum inter &
Ecclesiam in tam notabili fundamento Regenerationis per spiritum in novam Crea-
turam posita, & laudabile putabam & utile fore eam notare, quintúmq; hunc reli-
quis titulum superaddere. Siquidem maximè nefaria sunt peccata quæ contra Chri-
stum etiam hac ratione committi possunt.

4. Quòd Christus *Rex noster* sit, *Sacerdos*, *Propheta* ac *Deus*, veritates sunt adeò
universim agnitæ, ac supra modum perspicuæ, ut nihil sit necesse ullas aut rerum ipsa-
rum aut concinnitatis appellationum probationes producere.

5. Alter generalis *positivi* scopi Evangelii ramulus, est *Disseminatio & propaga-*
tio, excitatio & enutritio Divinæ vitæ in membris Christi ad summam capacitatis
ipsorum mensuram. In qua *Divina vita* comprehenditur *Fides in Deum, firmáq;*
præmii Justitiæ expectatio in vita futura; ut & tres illæ excellentes Gratiæ Evan-
gelicæ, *Humilitas, Charitas* & *Puritas.* Quòd hæc omnes numeros magni scopi
Evangelii explent, quemvis ex eis quæ scripsi in *Explanatione Mysterii Pietatis*,
abunde persuasum iri confido.

6. Jam verò ex his, evidentiâ ac certitudine planè Mathematicâ sequitur, *Quòd*
tale Mysterium, quod efficax sit & realis contramolitio subdoláq; frustratio privativi
perinde ac positivi *scopi Evangelii Christi in suprà dictis capitulis, hoc est, Illud*
Mysterium quod cùm purgare debeat mundum ab Idolis, ipsam Ecclesiam multifariis
Idololatriis polluit, cùm liberare Ecclesiam Judaicarum Ceremonianum onere, eam
superfluorum Rituum, aut Judaicorum aut Paganicorum Christianorúmve falsò di-
ctorum multitudine implet: Illud Mysterium quod Christum Regem facit sine potestate
& legibus, Prophetam sine prædictione vel instructione, quod Rivales ipsi in cælo
terráq; subornat qui summum ipsi Sacerdotium ac Divinitatem auferant, quod eludit
vel prævertit inchoationem augmentúmve Novi partûs *malignis artificiis & consue-*
tudinibus: Illud Mysterium quod naturaliter tendit ad superinducendum terrarum
orbi Atheismum & Infidelitatem *imperiosè obtrudendo Hominum Fidei professionem*
istiusmodi rerum quæ non solùm creditu inutiles sint, sed & factu impossibiles: Il-
lud deniq; Mysterium quod Mater est superbiæ, obscœnitatis Nutrix, immanissimæ Ju-
stitiæ Schola, & truculentissimæ officina Crudelitatis: Hoc Mysterium, inquam,
quod tam horridum & Diabolicum est támq; ex diametro tum Personæ tum Spiritui
Christi Gratiisq; Christianis universis oppositum, (pone modò adinveniri colorem pro
crassis his maleficiis ac sceleribus, tanquam si ad honorem Christi bonúmq; ejus Eccle-
siæ tenderent) necessariò est famosum illud Iniquitatis Mysterium *ipsúmq;* Antichri-
stianismi *corpus cum distinctis suis membris ac articulationibus.*

7. Cujus imaginem postquam conspectui vestro in contracta hac delineatiuncula
exhibui, ipsi pleniùs laxiúsq; vobis ante oculos proponendæ nunc operam dabo;

 prose-

prosequendo utiq; partes quas enumeravi, modo magìs distincto, taliq; methodo quæ ratione aliquâ universam naturam *Mysterii Iniquitatis*, quatenus generali ratione *Mysterio Pietatis* opponitur, subinde attingat; hoc est, ut universaliora illa membra *Mysterii Pietatis* erant, *venerabilis Obscuritas*, *communicabilis Intelligibilitas*, *Veritas demonstrabilis*, & *exoptabilis Utilitas*; ità notabo dum singula percurro in suprà dictis capitulis *Mysterii Iniquitatis* tres has generales depravationes sive vitiositates; nempe per oppositionem ad *Veritatem* in *Mysterio Pietatis*, crassam ac palpabilem *Falsitatem*; pro *Utilitate*, intolerandam *Noxietatem*; pro venerabili *Obscuritate* cum *Intelligibilitate* conjuncta, insalubres horridásq; *Nebulas plusquam Ægyptiacæ caliginis*, ubi nihil habitat præter fallacem *Sophisticam*, suíq;-solius-studiosam *Fraudem*.

8. In summa igitur, *Falsitas*, *Fraus* & *Noxa* capitula erunt Inquisitionis in membra singula hujus *Mysterii* Antichristianismi: Cujus Ideam postquam plenè exposuerimus, talémq; esse demonstraverimus, pergemus tum porrò ad inquirendum ubi reverà actúve inveniatur; & ad vindicandum virtute dictæ *Ideæ*, nostram Ecclesiam quæ insons est, ab iniquis suspicionibus & infamationibus malignorum aut inconsideratorum hominum, qui res aut perversè repræsentant, aut perperàm intelligunt, atq; sic injustas eis de rebus sententias ferunt quæ saltem in se licitæ sunt si non laudabiles.

9. Ille omnium cordium scrutator & illuminator oculorum, ab omni partium studio ac Hypocrisi ità corda nostra emundet, itáq; illustret mentes nostras, ut quod scriptum est cum veritate ac sinceritate perlegatur absq; præjudicio, cum facilitate intelligatur, atq; ab iis qui intimâ conscientiâ convicti fuerint, sine ullis evasionibus aut tergiversationibus pro vero agnoscatur, ad Divini nominis Gloriam, Ecclesiæ pacem, ac promotionem Regni Jesu Christi: Amen.

CAP. V.

1. *Exempla multarum speciosarum partium* Idololatriæ *quæ in religionem Christianam introduci possint.* 2. *Nimia restrictio & laxatio Notionis* Idololatriæ *taxatæ.* 3. *Veram illius notionem exhibendi utilitas.* 4, 5. *Idololatriam non restringendam esse ad* Idolorum *cultum propriè dictorum.* 6. *Rem quamlibet quæ Deus non est, religiosè cultam, eo ipso fieri* Idolum: *quódq; Septuaginta* אלילים reddunt εἴδωλα & χειροποίητα æquè ac θεοὶ, δαιμόνια & μεγιστᾶνες. 7. *Quódq; similiter* אלוהים *aliquando reddunt* εἴδωλα, *quemadmodum &* Baalim, *&* עצבים; *quod generaliorem illum sensum vocis* Idolum *porrò confirmat.* 8. *Idolum &* לא־אל *i. e.* Non-Deum *unum idémq; esse existimatione Divinâ.*

1. EXordiamur à delineatione primi membri horridi hujus Mysterii primo scopi Evangelii Christi ramulo oppositi, quæ *mundi liberatio erat ab impuro cultu Idololatrico.* Dico igitur si loco multifariorum illorum *cultuum Idololatricorum* in Paganismo, introducerentur (sub prætextu majoris honoris erga Deum Christúmq; commodiorísq; instructionis populi) religiosus Crucis cultus ut & Imaginis Dei Patris, Filii, & Spiritûs sancti, devota beatæ virginis Invocatio aliorúmve quorumlibet Sanctorum vel Angelorum, Picturarum imaginúmve ipsorum cultus, Diviniq; honoris (prout olim factum est erga Imperatores Romanos) mero homini delatio, ob eam utiq; rationem quòd generalis Christi sit Vicarius, Capútq; *Oecumenicum* Ecclesiæ illius in terris, & Adoratio deniq; consecrati Panis in Eucharistia, ex opinione quòd *transubstantiatus* sit in ipsum Corpus Christi; si hæc, inquam, introducerentur in Ecclesiam tanquam veræ Doctrinæ laudabiléśq; consuetudines, equidem non possent quin unum, idq; principale, *Antichristianismi* membrum constituant.

Doctrina enim vera non est, nec praxis licita sed crassa & palpabilis *Idololatria* (unum ex maximè horrendis peccatis quæ notantur in Scriptura) quemadmodum facilè intelligetis postquam diligentiâ curâq; quâ possumus maximâ veram notionem determinatámq; illius naturam investigaverimus.

2. Voce hâc, *Idololatria*, quanquam nihil frequentius in sermone scriptísq; hominum occurrit, est tamen nihil perinde incertæ ac fugitivæ significationis. Quidam enim ad excusandos palliandósve Ritus praxésq; suas in Christiana Religione

 prorsus

prorſus illicitas, ſenſum vocabuli tam anguſtis limitibus clauſerunt, ut ſecundùm ſubtiles ipſorum diſtinctiones & reſtrictiones vel fœdiſſimus Paganiſmus *Idololatriæ* vix inventus erit reus. Alii, ſive id factum ſit ex formidine & abhorrentia à tam deteſtabili crimine, ſive ex nimis factioſa diſplicentia ac deteſtatione adverſæ partis, ità extenderunt ſignificationem vocabuli ultra naturalem ipſius domeſticúmq; ſenſum, ut non ſolùm innocuæ ſed & laudabiles *Divini cultûs* circumſtantiæ, Eccleſiæ autoritate inſtitutæ, nequeant ſanè quin ab ipſis inviſi hujus ac probroſi nominis ſtigmate notentur. Quorum quidem zelus ac paſſionibus opportuna Imperitia in amovendo grandem hunc errorem ex Eccleſia, conſimilem profectò ſortiti ſunt ſucceſſum, ſiquidem, non tam curârunt morbum quàm mutaverunt, unúmq; magnum malum pluribus aliis inferioris ordinis cambiverunt: cujuſmodi ſunt *Scandalum*, *temeraria injuſtáq; Cenſura*, ac *Superſtitio*. Quæ admodum pravæ ſunt miniméq; optabiles Intemperies in Eccleſia Chriſti, & non neceſſariorum ſchiſmatum Autores neceſſariæ ac Fautrices. Et ſi dixiſſem tantùm, *Idololatriam* eos *ſuperſtitione* commutâſſe, ſatìs id fuiſſet, quippe quòd reliqua omnia in ſe includit. Superſtitio enim cùm propriè *formido ſit nè Deum offendamus in eis rebus quæ eum nec propitiant nec offendunt, ex opinione orta bonitatis vel malignitatis earum rerum quæ in ſe ſunt indifferentes*; illi qui vel per ignorantiam vel ex deteriori aliquo principio ſuperſtitioſam ab hujuſmodi innoxiis licitíſq; actionibus averſationem mentibus hominum ingenerant, neceſſariò eos *ſcandalo* reddunt obnoxios & ad temerarias propellunt *injuſtáſq; cenſuras*.

3. Quamobrem ad excuſandos perinde innocentes, atq; ad ſontes detegendos, accuratè definiendis inſignis hujus peccati Idololatriæ limitibus operam dabo, ut indè dignoſcere poſſimus quando committatur & quando non, quando ritè appellari poſſit inviſo illo nomine, & quando contra juſtitiam & charitatem admiſſum eſſet hunc vel illum religioſi cultûs actum tam fœdo titulo inſignire.

4. Quòd nomen criménve *Idololatriæ* non reſtringendum ſit ad *Idoli* cultum, manifeſtum eſt ex vulgari ſermonis conſenſu, quando de Idololatricis Nationibus diſſerimus, quæ *Solem* colunt *Lunámq;* ac *Stellas*, minimè advertentes an cum Imaginibus eos colant necne. Etenim hi ἐμφανεῖς καὶ αἰσθητοὶ θεοί, hi *conſpicui ac ſenſibiles Dii*, quemadmodum à *Græcis* appellantur, facilè intelligi poſſunt rudem populum ad adorationem ſui antè pellexiſſe quàm aut artem aut otium haberent ædificandi templa ſtatuáſve ipſis erigendi. Unde & illa cautio à Deo populo ſuo in *Deuteronomio* præcipitur. *Cavendum autem vobis eſt diligenter, ſi veſtram ſalutem amatis, nè, quum nullius rei ſpeciem videritis quo die vos* Jehova *Deus veſter in* Horebo *alloquutus eſt de medio igne, in tantam perverſitatem veniatis ut ullius omninò figuratæ rei ſimulachrum faciatis*, &c. *Neve, cùm ſublatis in Cœlum oculis videbitis ſolem, lunam, ſtellas, omnes deniq; Cœli copias, impellamini ad ea adoranda atq; colenda.* Tam fortiter hæc humanos animos ad religioſum cultum ſibi præſtandum pellexerunt. Hæc prima fuerunt objecta quæ θεῶν nomina obtinuerunt, ut quæ in perpetuo erant motu, quemadmodum *Philo* notavit. Quæ appellatio poſtea in reliqua omnia hujuſmodi Numina derivabatur, ipſéq; *Maimonides* prima *Idololatriæ* fundamenta poſuit in his.

Origen. contra Celſ. Lib. 5.

Cap. 4. *v.* 15. *&* 19.

5. Cæterùm Nationes etiam *civilitate* ſatìs excultæ, ut *Perſæ* nimirum, dexteros ſe præſtabant *Idololatras* abſq; ſimulachris ſculptilibus ſeu Idolis. Sacrificabant enim in ſummitatibus Montium *Cœlo* viſibili, ſub nomine *Jovis*, ut & *Soli*, *Lunæ* ac *Terræ*, *Igni* item, *Aquæ*, & *Ventis*; quæ omnia Objecta ſunt ſenſibilia ſed ab ipſis culta abſq; omni ſenſibili figura ſeu repræſentatione. Nec tamen puto quenquam ſive *Literatum* ſeu *Idiotam* dubitaturum, quin hæc gens meritò appellanda ſit *Idololatrica*: ut & antiqui *Romani*, qui multitudinem Deorum ſuorum abſq; omni *Idolo* vel *Imagine*, per ducentos ferè annos continuos colebant, prout *Varro* & *Plutarchus* affirmant.

Herodot. lib. 1. *cap.* 131.

6. Quamobrem *Idololatria* non illîc ſolummodò eſt ubi *Idolum* colitur, verùm ubi quicquam adoratur quod *non* eſt *Deus*, ſive viſibile ſit ſive inviſibile. Quo ſenſu *Gregorius Nazianzenus* Idololatriam definit, Μετάθεσιν τῆς προσκυνήσεως ἀπὸ τοῦ πεποιηκότος ἐπὶ τὰ κτίσματα. Et *Tertullianus* pronunciat, *Quicquid exaltatur ultra humani honoris modum, id eſt, cultu plùs quàm civili colitur, eo ipſo* Idolum *fieri*. Quando non ſunt verè אלהים, colendo, אלילים evadunt, hoc eſt, אל־אלים Non-Dii (quemadmodum quidam rationem nominis explicant) ſed εἴδωλα, prout ſæpe vox redditur per *Septuaginta*, & interdum χειροποίητα. Et quod occurrit in primo *Paralipomenon*, Πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν εἴδωλα, planè demonſtrat εἴδωλα, etiam ad eas res, quæ non ſunt Imagines ſculptiles, referri. Gentes enim *Solem* colebant atq; *Lunam*, Animáſq;

In orat. panegyr. in natal. Chriſti.

* *De Idololat. cap.* 15.

Cap. 16. 26.

másq; hominum defunctorum, quæ Imagines non sunt arte factæ, sed res naturales. Ac proinde aliquando reddunt אלילים θεοὶ, δαιμόνια, vel μαγισᾶνες· Quorum posteriores manifestò ad ipsos invisibiles Dæmonas referuntur, qui cùm non sint nisi אלילים, juxta sententiam Scripturæ, cultus etiam eorum non potest non esse *Idololatria*, & citra omnem hæsitationem ità esse agnoscetur à quolibet, cujus in animo aut rerum sensus aut verborum vis ulla fida reliquerit vestigia.

7. Hoc etiam facere potuit ut *Septuaginta* paulò omissiores essent in vertendo אלוהים constanter θεοὶ quando de diis gentium usurpatur, sed interdum εἴδωλα, cùm & illa ipsa *Numina* quibus Idola consecrabantur hoc sensu non essent nisi *Idola*. Cúmq; per *Baalim* intelligerent falsa illa *Numina* ab *Imaginibus* suis distincta (quemadmodum liquet è secundo *Paralipomenon* ubi reddunt מסכות עשה לבעלים γλυπτὰ
Cap. 28. 2. ἐποίησε τοῖς Βααλεὶμ, Ahaz *statuas fecit vel Imagines ipsis Baalim*) tamen ob eandem rationem sæpenumero reddebant εἴδωλα· Siquidem ipsi *Baalim*, sive *Sol* sint sive defunctorum hominum *Animæ*, non nisi *Idola* sunt, hoc quidem sensu juxta quem nos loquimur.

Quam deniq; ob causam eos censeo עצבים ampliùs duodecies εἴδωλα vertisse, & θεοὶ tantùm semel, cùm tamen eruditus Ecclesiæ nostræ Doctor in ea sit opinione quòd vocabulum juxta sensum suum Originalem, (quippe quòd causam significet anxietatis, doloris, terrificæve alicujus passionis) δαίμονας ipsos præcipuè denotat, quorum immanes humani Generis tractationes horribilésq; apparitiones, perterrefactis hominibus illam Pusillanimitatis speciem introduxerunt quam *Græci* propriè appellant δεισιδαιμονίαν, *superstitiosum timorem* & *inquietantem formidinem Dæmonum*.
Grot. in Decalog. Quæ, tantum abest, ut censeatur ab ipsis Imaginibus proficisci, ut *Grotius* querelam esse notaverit *Varronis* adversùs eos qui puriorem Cultûs modum à *Numa* institutum Imagines introducendo corruperant; *eos utiq; civitatibus suis & metum dempsisse & errorem addidisse*. Sed enim, cùm res quælibet quæ non est Deus, religiosè colendo *Idolum* evadat, *Septuaginta* meritò excusari possunt, quòd adeò proclives fuerint ad eas voces interpretandas per vocem εἴδωλα, quas magis propriè expresséq; in his vel illis circumstantiis interpretari potuissent δαιμόνια· Ut & hæc in ipsis proclivitas ad sic faciendum, argumentum rursus est, quemadmodum jam dixi, concinnitatis & soliditatis tum *Notionis* tum *loquendi* modi apud eos qui cujusvis rei cultum, quæ Deus non est, Idololatriam appellitant.

8. Cui & ipse Deus testimonium perhibet quòd ejusmodi sit, declarando se eodem modo affici quando id quod non est Deus colitur, atq; quando quis veneratur Imaginem; quod dum interdicit, hanc addit rationem, *Ego enim Jehovah Deus tuus, Deus zelotypus sum*, Exod. 20. Textus *Hebraicus* habet אל קנא. Et *Deuteronomio*, cap. 32. dicit, הם קנאוני, *ipsi zelare fecerunt me*, בלא־אל in *Non-Deo*. Quo quidem moneri videmur in quo maximè immediatè *Idololatriæ* natura consistat, nec Imaginis cultum *Idololatriam* esse quatenus Imago est, sed quatenus ea Imago non est Deus: cùm nulla Imago Deus sit præter veram vivámq; Imaginem Patris, Jesum Christum. Illa igitur vera est ac generalis Notio Idololatriæ; *Id utiq; colere quod non est Deus*, quo Deum deserimus ac religiosè nos evanidæ cuilibet Repræsentationi longéve projectæ illius umbræ prostituimus; ejusmodi sanè rebus quæ non sunt nisi εἰδώλων εἴδωλα *umbrarum umbræ* per infinitas degenerationum & deficientiarum (si ità fas sit loqui) ab ipso myriadas extenuatæ: atq; sic zelum ejus provocamus multiplicatis hisce *Baalim*, cùm ille solus *Dominus* noster sit ac *maritus*. Verùm hæc veritas adeò perspicua est omnibúsq; nota, ut vix operæ pretium fuerit tantum temporis impendisse quò ullum ei è verbalibus allusionibus nitorem conciliarem.

CAP.

CAP. VI.

1. Israëlitas Jehovam *coluisse in* Vitulo aureo *ex* Exodo *demonstratum.* 2. Elohim *quantumvis cum verbo pluralis numeri conjunctum, de* vero Deo *intelligi, cum ulteriori Testimonio è Psalmo* 106. *quòd Deus colebatur in illo vitulo; quidq;* כבוד *ibi significet.* 3. *Vitulum aureum* Apis Ægyptii *Figuram non fuisse sed* Cherubum. 4. Aaronis *causa in conflatione Vituli aurei aperitur; Ratióq; ridiculi erroris* Taciti *detegitur.* 5. *Vitulos aureos in* Dan *&* Bethel *duos fuisse* Cherubim, *ad cultum Dei* Israëlis *erectos, probatum è rationibus politicis* Jeroboami; 6. *Nec non zelo* Jehu *&* Eliæ *& instructione Coloniarum* Assyriorum *per* Israëliticum *sacerdotem.* 7. Ephodum Michæ *&* Teraphim *etiam vero Deo fuisse destinatos.* 8. *Et eum nihilominus &* Israëlitas *in eremo, ob usum horum suorum* Teraphim *ac* Cherubi *in culto divino,* Idololatras *extitisse.* 9. Jeroboamum *itidem* Idololatram *fuisse ob erectos Vitulos in* Dan *&* Bethel, *probatum è Scriptura.* 10. *Plura Testimonia eòdem spectantia, & de* Idololatria *in* Serpente æneo *patrata.*

1. ISta profectò disquisitio videtur hîc opportunior, *Utrùm* scilicet, *quemadmodum Idololatria est sine cultu Imaginum, ità cultus Imaginum esse possit sine Idololatria, cùm Imagines colantur cum relatione ad verum Deum.*

Quòd *verum Deum colere per Imaginem Idololatria sit,* equidem manifestum esse existimo ex illo *Israëlitarum* cultu, qui eum per aureum Vitulum colebant quem *Aaron* conflaverat. Nam primò, quòd Deum colebant per hunc vitulum evidens est, ex eo quòd scriptum est Exod. 32. 4. ubi proclamatur, *Hi sunt Dii tui ô Israel qui te eduxerunt de terra Ægypti;* Et vers. 8. Deus ibi enarrans *Mosi* quid factum sit, *Fecerunt sibi,* inquit, *vitulum conflatilem & adoraverunt, atq; immolantes ei hostias, dixerunt, Isti sunt Dii tui ô Israel qui te eduxerunt de Terra Ægypti.* At enim manifestum est hunc vitulum non eduxisse eos de terra *Ægypti,* sed eos ipsum eduxisse, materiam utiq; ex qua conflatus est. Atq; proinde eos illum duntaxat considerâsse tanquam visibilem Imaginem & Repræsentationem illius præsentiæ qui re ipsâ illos illinc eduxerat, *Jehovæ* nimirum *Dei veri.*

2. Neq; quicquam scrupuli superest, ex eo, quòd pronunciatur numero *plurali,* tanquam si unus ille verus Deus non possit hîc intelligi. Nam *Elohim* non solùm æquè aptè dicitur de uno aliquo Deo, atq; de una aliqua Imagine, sed re ipsâ, atq; id frequenter, de hoc uno dicitur Deo *Jehova.* Et *Nehemias* hunc locum recitans *Cap. 9. v. 18.* planè ostendit sensum intelligendum esse de *uno,* quandoquidem is non legit, *Isti Dii tui sunt,* sed *Iste est Deus tuus qui eduxit te de Ægypto.* Neq; quòd verbum sit in numero plurali, veritatem hanc modo quoquam enervat. Quandoquidem *Elohim* cum verbo pluralis numeri conjunctum, intelligitur nihilominus de hoc uno vero Deo, quemadmodum ex multis locis Scripturæ apparet. Et ut hæc res omnimodè confirmetur, *Aaron* postquam Vitulum conflaverat, *Altare ædificabat coram eo & Præconis voce clamabat, Cras solemnitas Domini,* hoc est, Jehovæ noti *Israëlitarum* Dei. Et *Psalmista* hanc ipsorum violationem legis exagitans, *Fecerunt,* inquit, *vitulum in* Horeb, *& adoraverunt sculptile, & mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum.* Quæ gloria sive referatur ad Deum ipsum, sive ad conspicua symbola ipsius Residentiæ quæ posteriora secula magìs expressim appellabant כבוד *Gloriam,* (atq; equidem puto longiùs repeti posse quàm ab istis temporibus, siquidem *Arca fœderis* ità nuncupatur primo *Samuelis,* & fortassean Psalmo 85. & secundùm *Munsterum* Psalm. 63. & 2. *Jeremiæ,* si antiqua lectio erat כבודי quemadmodum vult *Grotius,* & postremò, in hoc ipso Psalmo si veteres *Hebræi* legebant non כבודם, sed כבודו, non *Gloriam suam* seu *eorum,* sed *Gloriam ejus,* ut *Grotius* suggerit) sive, inquam, referatur ad Deum ipsum sive ad *symbolicam* ejus *Præsentiam* in *Arca fœderis,* manifestum est, quando adorabant Imaginem hanc sculptilem, cultum factum fuisse Deo.

Vide Gen. 20. v. 13. Cap. 35. v. 7.

Psalm. 106. 19, 20.

1 Sam. 4. 22. Psalm. 85. 9. & 63. 2. Germ. 2. 11.

3. Quod quidem, ut certissimum est ex his Scripturæ locis, ità minùs mirum videbitur, si consideremus verisimillimum esse, vitulum aureum quem *Aaron* conflabat, non aliud fuisse quàm Figuram *Cherubi,* talem scilicet qualem ipse *Moses* postea faciebat & in Arca collocabat. Nam *Cherub* significat propriè μόσχον *vitulum* vel *Bovem* à כרב *arare,* qui & unum è quatuor Animalibus est quæ inveniuntur in

Curriculo

Curriculo Dei, in visionibus tum *Ezechielis* tum S. *Johannis*. Estq; id notatu dig-
Ezech. 1. 10. *Ezech.* 10. 14. num apud *Ezechielem*, quòd postquam quatuor illas distinctas Formas *Hominis*, *Leonis*, *Bovis* & *Aquilæ* in primo capite recensuisset, easdem deinde repetens in decimo, *Cherubi* nomen posuit loco *Bovis*. *Quatuor autem facies habebat unum: Facies una facies* Cherub, *& facies secunda facies Hominis*, *& in tertio facies Leonis*, *& in quarto facies Aquilæ*. Primam igitur respondere oportet faciei Bovis in primo Capite commemoratæ. Cæterùm in illo capite de omnibus observat universim quòd
V. 7. pedes eorum erant quasi pedes *vituli*; Quæ certè haud obscura est Insinuatio factum *Aaronis* non tam alienum fuisse, quàm primo aspectu videatur, quippe qui ejusmodi *Symbolum Divinæ Præsentiæ* erigebat, quod postea in *Arca* esset reponendum; Figuram utiq; *Cherubi* seu *vituli* aurei. Cæterùm imaginari tam sanctum hominem quàm erat *Aaron*, cultum ipsis *Apis Egyptii* proposuisse, atq; sic ipsis *Idoli Idolum* conflavisse ad celebrandam solennitatem *Jehovæ*, res est tam impia, tam enormis & inconcinna, ut omnem prorsus excedat fidem.

4. In summa igitur sic se res habet. Cùm Deus per *Mosem* populo *Visibilem* suam *Præsentiam* ad deducendos eos in Terram *Canaan* promisisset, quam *symbolicam Præsentiam* in *Arca* oportebat fore & speciatim *Cherubinis*, super quos eum seden-
Exod. 24. 10. tem vidit *Aaron*, quando admittebatur ad Dei conspectum in Monte; Conscius igitur hujus Propositi factus repræsentandi ad hunc modum *Divinam præsentiam* per *Cherubinos* sive *vitulos aureos*, cùm *Moses* interim tamdiu in Monte commoratus esset ut tum ipse *Aaron* tum Populus eum mortuum existimarent, & ab *Aarone* populus flagitaret ut is promissum præstaret sensibilis *Divinæ præsentiæ*, faciendíq; ipsis *Deos* ad deducendum eos in *Canaan*, aut saltem ad eos reducendos rursùs in *Ægyptum*, nè in sterili Eremo præ inedia perirent; ille certè in his rerum angustiis par esse putabat illud *Divinæ Præsentiæ symbolum* erigere quod *Moses* intenderat, atq; ità *Cherubum* fecit in forma *vituli*: quod quidem is & per peritiam & ex animi sui integritate fecit. Vanitas verò erat improbitásq; populi quæ in *Idolum* eum vertebat ipsum adorando, adeóq; *Ægyptios* imitando in ipso cultu Dei *Israëlis*.

Cui malo occurrere nitebatur *Aaron* quàm sapientissimè poterat, *hanc* eligendo formam potiùs, quàm illam *Aquilæ*, *Leonis*, *Hominisve*, utpote quæ minimè omnium eos allectura esset ad cultum sui religiosum: Quæ & ratio erat cur *Moses* hanc præ cæteris elegerit qui utrosq; *Cherubinos* hac formâ fecisse censetur. Puerilémq; illum *Taciti* aliorúmq; errorem de *Judæis* caput *Asini* colentibus valde profectò verisimile est fundatum fuisse in apparenti vilitate harum Figurarum pauxillò sanè tardis illis Animalculis meliorum. Eóq; magìs est improbabile, inquam ego, eos unquam destinatos fuisse ad religiosum cultum, ut proculdubio non erant, sed ut *symbolicæ* Repræsentationes essent *curriculi Divini*, visibilísq; ejus *Apparentiæ* Prophetis. Quæ visiones nullus dubito quin *figuræ* essent sive *symbola* aliquarum nobilium solidarúmq; veritatum quas hìc non est investigandi locus.

Ad hunc sensum *Moncæus* argumentatur in dissertatione super hac Materia; quod Scriptum si quis diligenter perpendat, judicare neutiquam potest quin cultus vitulo aureo præstitus, ad *Apin Ægyptiacum* aliúdve quodvis Numen extraneum non dirigeretur, sed ad ipsum *Jehovam* Deum *Israëlis*.

5. Estq; proculdubio par ratio de Vitulis aureis in *Dan* & *Bethel* quos *Jeroboamus* erexit, qui profectò lucem dabunt recipiéntq; vicissim ab hoc *Aaronis*, junctímq; probabunt utrosq; tales fuisse *Cherubinos* quales in *Arca Fœderis* erant, victimásq; ac solennitates à populo celebratas ad *Jehovam* fuisse directas. Quemadmodum
V. 26, 27, 28. constat è tertio Regum, cap. 12. ubi manifestum est Technam fuisse Politicam in *Jeroboamo* quòd istos *Cherubinos* seu *Vitulos aureos* in *Dan* & *Bethel* erigeret, ut sic decem Tribus retineret à deficiendo ad *Rehoboamum* Regem *Judæ*, nec sacrifi-
V. 28. catum irent ad domum Domini *Hierosolymis*, nè deficiendi à seipso indè eis daretur occasio. *Hinc excogitato consilio fecit duos vitulos aureos*, *& dixit eis*, *Nolite ultrà ascendere in Jerusalem: Ecce Dii tui Israel qui te eduxerunt de terra Ægypto.* Quod falsum fuisset ac ridiculum affirmâsse de Deo quolibet extraneo; facinúsq; sanè ab omni ratione Politica alienissimum, institutóq; suo maximè repugnans, ullum peregrinum Deum ipsis obtrusisse quem colerent. Neq; enim sperare poterat ipsorum animos quasi momento temporis à Deo *Israëlis* abalienatum iri, cui tamdiu etiam ab ineunte sua ætate servierant, séq; sic statis solennitatibus profectiones ipsorum *Hierosolyma* inhibiturum: hoc certè sperare non poterat. Huc verò illius consilia omninò collineabant, ut monerentur eidem Deo se posse servire Domi, sibíq; adeò molestarum itinerationum compendium facere; atq; in hunc finem se duos aureos erexisse *Cherubinos*, nota *Divinæ præsentiæ* symbola, unum in *Dan*, alterum

rum in *Bethel*, coram quibus convenire possent ac sacrificare, omnésq; suas Anniversarias solennitates æquè commodè, ac si *Hierosolyma* proficiscerentur, Deo *Israëlis* concelebrare.

6. Atq; hinc fit, quòd postquam inter cultum *Baal* & horum aureorum *vitulorum* quasi quædam competitio extiterit, posteriores hi cultores servi *Domini* appellarentur. Apertéq; *Jehu* profitetur zelum suum contra Sacerdotes *Baaliticos* in *Jehovæ* gratiam fuisse, quanquam is interim non cessabat *vitulos* aureos colere. Atq; ipse itidem *Elias* Tribus *Israëlis* animat suffulcítq; contra eos ex ipsis qui defecerant ad cultum *Baal*, agnoscens cultores esse veri Dei, tametsi modus ipsum colendi *Israëliticus* per aureos istos vitulos tunc erat. *Si Dominus est Deus, sequimini eum; si autem* Baal, *sequimini illum.* 4 Reg. 10. 23. 3 Reg. 18. 21.

Et cùm Coloniæ *Assyriæ* interficerentur à Leonibus in *Samaria*, id attribuebatur ignorantiæ cultûs Dei loci, quem satis notum erat fuisse *Jehovam*. Erátq; Sacerdos *Israëliticus* qui missus est ad eos qui in *Bethel* habitabant, eósq; proculdubio docebat ritu *Israëlitico* eum colere in istis aureis *Cherubinis* quemadmodum fecerant à temporibus *Jeroboami* ad eum usq; diem. Ità ut minimè dubitandum sit quin *Jehovah* cultus sit in illis vitulis aureis. 4 Reg. 17. 26, 27.

7. Huic consimile exemplum haud difficile est inventu etiam in antiquioribus temporibus, ut illud de Ephodo *Michæ* ejúsq; *Teraphim*, filióq; consecrato ac matre religiosa quæ argenteorum summam Domino dedicaverat, quâ simulachrum à Fusore concinnandum esset; Quòd etiam percupidè adeò *Levitam* hospitio exciperet, filii loco, quem Domino consecraverat, quódq; adeò beatum se prædicaret quòd tam feliciter hunc *Levitam* nactus esset, *Nunc scio*, dicens, *quòd benefaciet mihi Deus habenti Levitici generis Sacerdotem*: Omnia hæc planè demonstrant, quòd hæc *Teraphim* consulebantur tanquam Oraculum Dei *Israëlis*, Oraculum utiq; *Jehovæ*. Ephodíq; mentio facilè nos inducere possit ad credendum hæc *Teraphim* fuisse, quemadmodum opinatur *Hieronymus*, in forma *Cherubinorum*. Atq; hic proinde cultus erat *Jehovæ* per nudam Imaginem, éstq; secunda perspicua instantia hoc genus illiciti cultûs. Judic. c. 17. V. 13.

8. Etenim hanc Religionem *Michæ* illicitam fuisse planè innuitur in Epiphonemate, mentionem Ædiculæ, Ephodi & *Teraphim* seu Idolorum proximè subsequente, *In diebus illis non erat Rex in Israel, sed unusquisq; quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.* Cæterùm ut quàm breviter agamus: Aut hæc *Teraphim* seu Imagines similes erant *Cherubinis* quos *Moses* fecerat, aut alia erant Idola profana. Si posterius, Idololatria ità conspicua est ut nihil opus sit ejus probationem ulteriùs prosequi; si prius, probabimus tamen & sic puram putam esse Idololatriam; & proinde priorem multò magis esse. Judic. 17. 6.

Cultum aurei vituli in *Horeb* Idololatriam fuisse, quanquam dirigebatur ad *Jehovam*, manifestum est, tum ex summa illa ira & offensione quam concepit Deus adversùs Populum quòd coluissent & sacrificâssent simulachro fusili, *Dimitte me*, inquit Deus, *ut irascatur furor meus contra eos & deleam eos*; tum ex eo quòd *Moses* adeò passione ad conspectum rei abreptus esset ut præ æstu iræ suæ duas Tabulas Testimonii digito Dei inscriptas à se projecerit fregerítq; ad calcem montis. Quibus addere poteris severum supplicium, cædem delinquentium, quam mandabat *Moses*, formulámq; ejus confessionis peccatorum ipsorum coram Deo. *Obsecro peccavit populus iste peccatum maximum fecerúntq; sibi Deos aureos.* Exod. 32. 10. V. 19. V. 31.

Qui fingit sacros auro vel marmore vultus,
Non facit ille Deos; qui colit, ille facit.

Atq; hoc ipsum peccatum erat hujus populi, nempe grande illud peccatum *Idololatriæ*, qui *colendo* vitulum aureum quem *Aaron fecerat*, quanquam per eum *Jehovam* colere intendebant, *Idolum* ex eo *fecerunt*: Quemadmodum S. *Stephanus* etiam super hac re definivit. *Et vitulum*, inquit, *fecerunt per illos dies, obtulerúntq; sacrificium Idolo*, ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ. Act. 7. 41.

9. Sacráq; Scriptura eandem sententiam fert de aureis vitulis *Jeroboami*, cujus in diebus & porrò usq; dum *Ahab* seductus esset uxore suâ *Jezebel*, cultus nec *Baal* nec peregrini cujusvis Dei admittebatur in *Israel*. *Jeroboamus* tamen quanquam *Jehovam* in aureis istis vitulis colebat, Sacerdotes dicitur sibi constituisse *Excelsorum* & *Dæmoniorum*. Textus *Hebraicus* habet לשעירים *Faunis* vel *Satyris*, *hirsutis Dæmonibus* lucorum vel montium. Ad *monticolas sylvanos* allusum esse credo, idq; in opprobrium Idololatrici cultûs vero Deo in locis excelsis præstiti: quanquam *Septuaginta* reddunt 3 Reg. 16. 31. 2 Paralip. 11. 15.

reddunt solummodò, τοῖς ματαίοις quod tamen ad eundem sensum tendit. Nam & הבלים (*vanitates*) εἴδωλα in multis locis interpretantur. Rursus secundo libro *Paralipomenon*, ibi *Abijah* Rex *Judæ Israëlem* alloquens exprobrat ipsis fiduciam suam in populi multitudine & in *aureis vitulis* quos ipsis *Jeroboamus* fecerat in Deos, eis objiciens proculdubio Idololatriam suam, cùm אלהים hîc respondeat voci שעירים in suprà citato loco, *Dii Dæmonibus* seu Dæmoniis.

Cap. 13. v. 8.

10. Unicum jam ampliùs locum proferam è primo scilicet libro *Regum*, ubi *Abias* Propheta à Deo instructus aculeatum hunc nuncium mittit *Jeroboamo*: *Operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te, & fecisti tibi Deos alienos & conflatiles, ut me ad iracundiam provocares, me autem rejecisti post tergum tuum*: Quæ eadem planè sententia est quam *Psalmista* profert, de vituli aurei cultu in *Horeb*, *Obliti sunt Deum qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Ægypto*. Et tamen *Jeroboami* & *Israëlitarum* sola culpa erat quòd Deum colerent in istis vitulis, etiam Deum eum qui eduxerat ipsos ex *Ægypto*, quemadmodum apparet ex ipso titulo Molitionum suarum, in utroq; loco. *Isti Dii tui sunt qui eduxerunt te de Terra Ægypti*. Cæterùm naturalis sensus verborum *Abiæ* hic est; Quòd, cùm illi cultum præstarent alii alicui rei præterquam Deo, eo ipso Deum sibi constituebant distinctum ab eo, cujus cultus nullum *Rivalem* admittit neve participem. Cùm verò cultus aureorum vitulorum in *Dan* & *Bethel* adeò similis sit si non pejor quàm cultus vituli aurei in *Horeb*, sat profectò fuisset priorem probâsse perfectam Idololatriam, cùm necessariò indè sequitur & hanc esse similiter.

Cap. 14. v. 9.

Psalm. 106. 21.

Possumus & quartum hisce addere exemplum, Incensi scilicet Adoletionem *serpenti æneo*; quod proculdubio factum non erat in honorem ulli Deo peregrino cùm monumentum esset miraculosarum curationum à *Jehova* Deo *Mosis* præstitarum. Verùm adeò jam certum est ut nihil esse possit certius, *Cultum* utiq; *Imaginis*, *quanquam in honorem veri Dei intenditur, esse nihilominus puram putam Idololatriam*.

4 Reg. 18. 4.

CAP. VII.

1. *Cultus illius quod* Deus *non est per Imaginem, tertius modus Idololatriæ*. 2. *De Cultu Imaginis quatenus Imago*. 3. *Qui factum ut vulgus Paganorum ipsa Idola pro Diis haberent*. 4. *Quæ argumenta adhibita ad gignendam opinionem de residentia Dæmonum prope statuas suas*. 5. *Quæ Indicationes ipsorum præsentiæ in eis, quámq; formidabiles Imagines eorum indè factæ sint*. 6. *Commentum Dæmonis coalitionis & dedicatæ Imaginis in unam Personam*. 7. *Quódq; hujusmodi* Complicati *cultus, quartus modus esset Idololatriæ*.

1. ATq; sic duos quidem modos sive rationes Idololatriæ demonstravimus, nempe Cultum illius quod *non* est *Deus* sine Imagine, & cultum *veri Dei* cum Imagine.

Unde & tertii cujusdam modi sequitur evictio; nempe quòd cultus illius quod *Deus non* est *per Imaginem*, sit Idololatria, immò rectè dixeris duplex Idololatria.

Etenim si singulis separatim Divinum honorem præstare *Idololatria* sit, ambo hæc illicita Objecta simul adorare *duplicata* est *Idololatria*; Et si relatio externi *Objecti* cultûs ad verum Deum *Objectum* illud non reddat licitum, immo nè tunc quidem quando minimè prætendit formam esse sive Imaginem veri Dei (quod vitulus aureus proculdubiò non prætendebat, neq; homo quisquam ità unquam sentiebat) tunc certè Deus falsus *Imaginem*, cultûs liciti Objectum, reddere non potest, immò nec si ipsi similis esset.

2. Nec potest *Imago* ulla ex seipsa absq; omni respectu ad ullam rem aliam licitum esse cultûs *Objectum*. Nam ut verus Deus meritò à *Psalmista* appellatur, אלהי האלהים *Deorum Deus*, ita certè Idolum ritè appellari potest אליל האלילים *merissimum*, si ità fas sit loqui, *Nihilorum Nihil*, *vanissima omnium vanitatum* quæ ad religiosum cultum proponi possunt. Ex quibus quidem rationibus *alia species Idololatriæ* emergit, quæ est cultus *Imaginis* absolutè & absq; respectu ad rem aliam (quæ Idololatria esset sensu strictissimo juxta notationem nominis) modò ad praxin reduci posset. Videtur enim factu admodum difficile ut *Imaginem* colamus, scientes eam esse *Imaginem*, sui solius ratione, cùm ipsa natura *Imaginis* sit ad aliam rem referri.

3. Verun-

3. Veruntamen fieri fortasse potest, ut quis per imperitiam *Imaginem* colat sine respectu ad rem aliam, insolenti ornatu aspectúq; ejus formidabili opinionem animis simpliciorum incutiente, quasi mira aliqua ipsi inesset Divinitas. Quæ quidem secundùm quædam Scripturæ loca videtur fuisse conditio vulgi Ethnicorum, ut Psam. 135. 15. & rursus Psalm. 115. 4. עצבי הגוים *Dolores* vel *Terricula Gentium* (hoc est Dii eorum) *non sunt nisi simulachra ex argento auróve conflata, &c.* Per quæ quidem simulachra quamvìs propè factum sit ut omnis Religio in contemptum abiret apud magìs callidos & nasutos, splendor tamen eorum ac magnificentia ut videtur, rudioris plebeculæ oculos ità perstringebat ut ipsa Deos esse existimaret, quemadmodum planè apparet ex istis locis Psalmorum, copioséq; admodum inculcatur in Epistola *Jeremiæ*. Quæ sententia tum *Jeremiæ* tum *Psalmistæ* ità tamen intelligenda est ut minimè nos inducat ad credendum gentes nulla alia habuisse cultûs sui objecta præter ipsa *simulachra* vel *Idola* omni vitâ animáq; destituta. Etenim, quemadmodum suprà notavi, verisimillimum est hos עצבים, *terrifica hæc* superstitiosi sui cultûs Objecta primò fuisse ipsos Dæmonas, (sive defunctorum Animæ seu alia Dæmonia fuerint) qui aliquando, quanquam haud ità frequenter, præsentiam suam miraculosè manifestârant in his Imaginibus sive statuis, quasi ipsis inessent, actuarent, miróve aliquo modo assisterent, cujus rei fama continuata Reverentiam superstitiosam etiam erga ipsa Idola à plebe extorquebat, tanquam si viva aliqua fuissent ac potentia Numina.

4. *Origenes* horum Dæmonum prope statuas suas religationem commemorat; sive id Magicis quibusdam incantationibus factum sit, seu potiùs tanquam tot *Gnathones* mensarúmve asseclæ circa Altaria hærerent ut nidoribus fruerentur sacrificiorum, λίχνως μεταλαμβάνοντες τῆς τῶν θυομένων ἀποφορᾶς, *avidè abligurientes fumos pingues victimarum.*

Haud improbabile est quin dolosi Sacerdotes horum utrumlibet populo vellent afferre (sed honestiori formâ induta) tanquam argumenta minimè contemnenda Præsentiæ ipsorum Dæmonum in consecratis hisce locis ac simulachris. Et certè unctuosi vapores ex sacrificiorum crematione ascendentes Epulum ipsis congruentius videtur quàm crassus sanguis. Quem tamen *Maimonides* memorat *Zabios* existimâsse eorum esse cibatum, ac proinde eum comedisse ut communionem sic cum eis haberent.

5. Cæterùm, prout constat apud *Origenem*, Libro tertio contra *Celsum*, evidentiores adhuc erant demonstrationes præsentiæ horum Dæmonum in Templis suis ac statuis, in edendis utiq; Oraculis, Morbis curandis, & sensibiliter excruciandis superstitiosis si quid in quovis apice Religiosi sui Cultûs peccâssent. Hos ille appellat δαίμονας μαντικοὺς καὶ ἰατρικούς, quos innuit severos esse eis qui ritus suos violaverint monitores, πρὸς τὸ δεδίττεσθαι τὸν πολὺν καὶ ἀπαίδευτον, *ut terrorem rudi multitudini incutiant.* Verùm hi Terrores fraudésne fuerint sacerdotum, an è sola Dæmonum malignitate orti, nolo hîc disquirere. Ut ut erat, magnam proculdubio vel ipsarum *Imaginum* formidinem animis populi indidit, quasi potentia aliqua esset ac Divinitas etiam in ipsis.

6. Verùm nondum eò perveni quò institui; Ad commentum scilicet tam intimæ unionis *Dæmonis* atq; *statuæ*, quàm si essent unum sanctum *Animal* vel *Persona*. Hujusmodi enim proculdubio *Tyrii* putabant statuam *Apollinis*, qui aureis eam devincientes catenis, ipsum *Apollinem* indè sibi adeò devinctum opinabantur ut ab eis decedere non posset. Quemadmodum & *Athenienses* etiam videntur præsumpsisse de *Imagine Victoriæ*, qui abscindendo illius alas sperabant se Deam cohibituros nè avolaret.

Quam opinionem prodigiosa quædam Effecta in hujusmodi Imaginibus facilè fovere poterant, ut illud in Imagine Dei *Adrani*, qui cùm *Adranitæ* bello involvebantur, visus est copiosè sudare hastámq; vibrare à summa cuspide, utì refert *Plutarchus* in vita *Timoleontis*. Narrátq; *Valerius Maximus* statuas *Junonis Monetæ*, & *Fortunæ* locutas esse; unam, significantem quàm lubens *Romam* itura esset, alteram approbantem modum suæ consecrationis, *Ritè me matronæ vidistis ritéq; dedicâstis.*

Gentilium etiam *Teraphim* (quæ sub certa quadam figura seu constellatione cœlesti concinnabantur) ad fundenda Oracula erigebantur, éstq; verisimillimum eas *Statuas* fuisse *animatas futurorum conscias*, quarum mentionem facit *Trismegistus* in *Æsclepio*, quo de genere vocalium statuarum multæ occurrunt Historiæ, sed longiùs jam evagatus sum quàm putabam.

7. Quæstio nunc emergens è consideratione occasionum quibus populus inductus sit ad credendum dedicatas has *Statuas*, seu *Imagines* (à veri fama sit an mera opi-

nio nihil refert) viva veráq; Numina, hæc est, *Utrùm* scilicet *Idololatræ rectè censeri possint ob Divinum cultum ipsis præstitum, non tanquam Imaginibus alicujus alterius rei, sed, (juxta ipsorum opinionem) tanquam veris ac viventibus Diis.* Cui quidem quæstioni, quantum ego video, parùm admodum subest difficultatis. Nam si cultus illius quod non est Deus, & tamen sub notione salutiferi viviq; Numinis colitur, non sit Idololatria, nulli Idololatræ invenientur præter eos qui putant se omnium dexterrimè os sibi ab hoc genus fornicatione emundâsse, prætendendo se imaginem non colere propter seipsam, sed ratione habitâ ad illud Numen cujus est Imago, verùm intereà loci religiosum cultum præstant ei quod non est Deus sed res bruta seu inanimata.

Nos verò suprà probavimus, Cultum *Solis Lunæve* aut alicujus *Dæmonis* absq; *Imagine* esse *Idololatriam* (nec quenquam credo esse Christianum qui ea de re unquam dubitaverit.) Quamobrem cultus *Imaginis* vel *Complicati* ex Imagine ac Dæmone ipsam actuante, pro numine, quod non verum illud est solúmq; Numen Omnipotens & Infinitum, sed Res finita, talísq; quales plures esse possunt prætereà, procul omni dubio pura puta est Idololatria, quem & *Quartum* illius esse *modum* observare possumus.

CAP. VIII.

1. *Paganos unum supremum Numen tenuisse rerum omnium Conditorem.* 2. Procli *commentum de unitione supremi Numinis cum* statua Magica, *ità ut* Complicatum *evadat* unus visibilis *ac* supremus Deus. 3. *Utrùm Cultus* Magici *hujus* Complicati *per eum qui visibilem Deitatem autumat, esset* Idololatria. 4. *In quo peccatum Idololatriæ consistat, quódq; cultus hujus* Magicæ Statuæ Quintus *ejus* modus *futurus esset.* 5. *Aliorum casuum ad hos* quinq; Idololatriæ modos *reductio.* 6. *Quòd cultus alius cujuslibet rei præter Deum Idololatria est; & de Imaginum cultûs rejectione per* Numam *déq; illius Religionis cognatione cum* Pythagorismo. 7. *Prima illius Philosophiæ corruptio, quódq; objectum Divini cultûs æquè* unum *est ac* invisibile.

1. CÆterùm unus adhuc superest casus quem postquam proposuerimus concludemus. Melioris notæ Paganos haut ità ignaros fuisse Deitatis, quin *unitatem* illius essentiæ, *omnipotentiam* etiam atq; *omniscientiam* agnoverint, facile esset probatu, si quis ei rei vel primo aspectu non esset assensurus. *Falluntur in nomine sed de una potestate consentiunt qui* Jovem *principem volunt,* inquit *Minutius Felix.* Atq; parciùs equidem eum in eorum laudes locutum sentio, eò quòd ipsos dixerit *errâsse in nomine.* Nam *Jovis* tam propè ad *Jovah* accedit ut illud deducere à *juvo* potiùs quàm à יהוה non absimile sit accersitui notationis vocis *Fur* à *furvus*, potiùs quàm à *Græca* φὼρ, ob quod *Gellius* reprehendit *Varronem*.

Noct. Attic. lib. 1. c. 18.

Thebaidos Incolas Mundi coluisse Conditorem ipsa statua per quam eum colebant pro ipsis restatur, quippe quæ *Hominis Imago erat cum Ovo ex ore ejus prodeunte*; tanquam si sensus ità accuratè *Mosaicus* esset vel *Christianus*, ut Creationem mundi non solùm insinuaret, sed & per *Dei verbum* eum fuisse creatum. *Dionq; Chrysostomus* & *Maximus Tyrius*, ambo Pagani, apertè profitentur se in simulachris aureis, argenteis, eburneisve supremum Deum coluisse rerum omnium conditorem ac conservatorem. Verùm operosiorem hujus rei probationem hîc non aggrediar, siquidem nuda suppositio in præsens sufficiat.

Piero. Hieroglyph. lib. 59.

Dion Chrysost. Orat. 12. περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας. Max. Tyr. Dissert. 38.

2. Supponamus igitur aliquem Ethnicum Philosophum, qui verum Universi Deum cognoverit, sed qui à prava Imagines colendi consuetudine nondum sit purgatus; aut ipsum persuasum esse, aut saltem ob Fines aliquos sibi præcipuè cognitos aliis plenè persuasisse, talem quandam esse Artem Mysticam, qualem *Proclus* indigitare videtur in brevi suo Tractatu, De *Sacrificio* & *Magia*: ubi ex hac ratione quòd tam arcta sit *Terrestrium* cum *Cœlestibus* & *Cœlestium* cum *super-Cœlestibus* Essentiis concatenatio, & ejusmodi particulares quorundam unius generis cum quibusdam alterius respectus seu Harmonia, subinsinuare nobis velit secretam quandam esse Methodum fabricandi *Statuam Magicam* è selectis quibusdam Materiis; quæ Divina quidem symbola ritè commixta adaptatáq; in *Simulachrum* per Mysticum aliquem

Sacerdotem

Sacerdotem sive *Magum* consecratum, *unum tale* evasurum sint *quale Divinum existit secundùm Essentiam*, ac proinde fieri non posse quin per vim cognationis & similitudinis ipsum *Jovem Olympium* deducturum sit ex altissimo suo intimóve *supercœlesti* Throno effecturumq; ut *Divinam hanc Statuam* vitaliter actuet tali quidem modo ut *statua* cum ipsa *Divinitate* unus evadat visibilis *Jupiter*.

3. Quæstio igitur quæ hinc emergit hæc est, Utrùm, si simplex aliqua Animula, confidentiâ affectatitióq; præstigiosi hujus *Magi* sermone capta, & in plenam persuasionem inducta hanc *Statuam*, visibilem quidem, sed & verum æternúmq; Deum cœli atq; terræ evasisse, hoc *Divinum* propterea, ut censetur, *Complicatum* (quanquam reverà merum sit Figmentum) pro vero Deo coleret, hæc colendi actio innoxia esset & irreprehensibilis, an verò quintum Idololatriæ modum constituat. Etenim in defensionem ejus afferri potest quod bonum est eum intendisse, cultúmq; direxisse in verum Deum. Quod in causa antecedenti non erat factum. Verùm quod suprà monui, si ignorantia ab *Idololatria* excusabit, soli Philosophi sunt, qui reperientur hujus criminis capaces. Et in casu quidem præcedenti; quanquam tam veram Dei notionem non habebant quàm quæ non nisi uni competat, putabant tamen se in debitam Religiosi cultûs objectum incidisse, si modò id ipsos excusare posset. Atq; is quidem, qui hoc postremo casu veram Dei notionem nactus est, scopum tamen in ipsa applicatione non attingit, sed merum adorat *Idolum*. Ac sanè quanquam cum relatione sit ad verum Deum, reali putà ad eum mentis directione; ipsum tamen colere in *Idolo* Idololatria est, Idolum verò pro ipso per errorem accipere, longè deterius.

4. Breviter, ipsum cujusvis Idololatriæ peccatum adversùs Deum, præcipuè si non solùm consistere videtur aut in *Injustitia* quadam contra eum, aut *contumelia*, aut *utrisque*. Jam verò quemlibet appello an non major sit adversùs verum Deum contumelia merum Idolum pro ipso accipere, quàm applicare eum cultum, quem erga eum adhibemus, (quíq; semper ipso infinito minor est) ad illud quod est merum *Idolum*: vel an non minoris sit *Injustitiæ* illam *micam* honoris auferre (neq; enim quicquam quod nos possumus majus est) quæ Deo debetur, eámq; *Idolo* tribuere, quàm ipsum Deum quasi à seipso auferre, eum censendo id esse quod tot infinitis gradibus ipso inferius est. Quemadmodum majoris Injustitiæ esset, Principem è cunis suffurari illiúsq; loco deformem aliquem *Subdititium* relinquere, quàm amiculum ejus auferre, quo *Subdititius* hic deformis involvatur; multóq; minor contumelia esset Sceptrum ac Tiaram manui capitiq; simii *Cyri* adaptare, & tum postea *Persicam* ipsi exhibere Reverentiam, quàm hunc simium ipsum *Cyrum* existimare. Prius enim sic accipi potest tanquam si ridiculus excessus esset honoris seu Homagii per imperitiam ipsi Regi, in tam regaliter ornando reverenterq; adorando ejus simium, destinati: Posterius verò maxima crassissimáq; contumelia quæ excogitari potest, nempe ut quis, ex eo quòd ritè præfiguratam excellentissimi Principis Ideam animo non habeat, tam Heroicam personam à vili *Simio* vel *Cercopitheco* distinguere non valeret. Et tamen Mystica illa statua suprà memorata in quam præstigiosus *Magus* sacerdósve Paganicus se verum Universi Deum vitaliter incorporâsse prætenderit, vel cujuslibet sententiâ, multò vilior est, quàm vilissimum horum Animalium. Ità manifestum est, quintum hunc casum, quintum etiam modum constituere *Idololatriæ*, eúmq; oppidò quàm rancidum.

5. Atq; hæ quinq; instantiæ Idololatriæ nobis sufficient, ad quas tanquam ad tot perspicua illius nefarii Criminis exempla possimus recurrere, cùm vix ullus sit casus quin ad has aut directè aut analogicè reduci possit. Cultus enim religiosus *Fluviorum*, *Plantarum*, vel *Animalium*, cujusmodi *Ægyptii* multa coluerunt, quatenus *Res naturales* sunt ad *primum genus*, quatenus *Repræsentamenta* alicujus magis absconditi Numinis, ad genus secundum est referendus. *Picturæ* etiam ad secundum; *Columnæ* verò ac Lapides consecrati, si nullum sibi simulachrum superimpositum habeant & cultus tamen Divinus ipsis præstetur, referendi sunt ad statuas: ut ille lapis qui vestigium solummodò *Herculis* sibi impressum habebat quod *Thraces* coluerunt; aliúsq; formâ quadratâ quem *Maximus Tyrius* cultum fuisse narrat ab *Arabibus*: Quibus addere poteris *Lapidem Manalem Romanorum*, *Terminúmq;* lapideum in *Capitolio*. *Pier. Hieroglyph. lib. 49.*

6. Et summatim, nè vos diutiùs suspensos teneam, post omnium *particularium* modorum contuitum communis notio seu Idea *Idololatriæ* in hoc proculdubio consistit, nempe, in *præstando Religiosum seu Divinum cultum rei cuilibet quæ non est verus Deus*. Cujusmodi nulla res visibilis est quam aut Natura aut Ars potest exhibere. Ac proinde dicitur in Deuteronomio, *vocem quidem audivistis, sed nullius* *Cap. 4. v. 12.*

rei speciem vidistis. Cui consimile est illud dogma *Pythagoræ* quod *Plutarchus* notat in vita *Numæ.* Οὔτε γὰρ αἰσθητὸν ἢ παθητὸν, ἀόρατον δὲ καὶ ἀκήρατον καὶ νοητὸν εἶναι τὸ πρῶτον. Quod sanè effecit ut *Numa* omnes Imagines rejecerit in Divino cultu. Erexit verò Templum quod *Mundi* gereret similitudinem, magni illius ac augusti Templi Dei, τὸ ἄσβεστον πῦρ, *Ignem Vestalem* in ejus medio collocans. Qua etiam in re *Pythagorissare* videbatur quanquam aliquot seculis ante *Pythagoram* floruerit. Quod indicium est fuisse in illa Philosophia felicem conjunctionem profundissimæ quidem Naturæ peritiæ, purissimæq; Religionis, quæ usquam extra confessam Dei Ecclesiam inveniri potuerit. Adeò ut meritò mirari possimus undenam isti nisi indidem illas habuerint.

7. Verùm tunc primùm hujus Philosophiæ puritas contemerari cœpit, quum Angelorum cultum admisissent: Debitum enim cultûs nostri objectum æquè *Unum* est
Deut. 6. 4. ac *Invisibile.* *Audi* Israel, *Dominus Deus noster Dominus unus est, nec est Deus præter ipsum:* Cujus consequentia proxima est quòd is solus sit colendus, quemad-
Luc. 4. 8. modum & Servator Christus confirmavit. *Adorabis Dominum Deum tuum, & ei*
Cap. 1. 8. *soli servies.* Authórq; ad *Hebræos* Divinitatem Christi evincens id è Psalmis profert, *Adorent eum omnes Angeli Dei.* Quod, nisi Cultus Religiosus illi soli deberetur qui est Deus, *Divinitatem Christi* non inferret.

Et postremò, etiam secundùm Concilium *Nicenum,* qui nimirum Imaginibus favebant, *Arrianos* tamen Idololatriæ insimulabant, quòd Christum Creaturam esse tenerent non ipsum Deum. Et *Nestorio* inustum est stigma odiosæ illius appellationis ἀνθρωπολάτρης seu *Hominis cultor,* quòd Christum putaret merum esse Hominem. Nam & *Arriani* & *Nestoriani* Christum quantumvis meram Creaturam colendum tamen censuerunt. Quod illa Synodus apertam statuit *Idololatriam,* sive is Cultus cum Imagine, sive absq; Imagine fiat. Quemadmodum & Synodus *Laodiceæ* Angelorum Invocationem Idololatriam concludit. Et *Epiphanius* de *Persis,* Imagines, inquit ille, abhorrent, & tamen colunt Idola; *Solem* innuens *Lunámq;* ac *Ignem.* Et similiter *Gregorius Nazianzenus* (prout suprà notavi) in eo simpliciter Idololatriam ponit quòd illum cultum qui *Creatori* debetur, in Creaturam transferamus, juxta quam Notionem *Aquinas* etiam & *Bellarminus* eam definivit. Et sanctus deniq; *Hiero-*
Lib. 2. cap. 9. *nymus* rotundè affirmat *Idololatram factum esse, si quis tres Deos credit.* Vide D. *Reynoldum* de *Romanæ Ecclesiæ Idololatria.*

Adeò manifestum est Idololatriam non restringendam esse ad cultum Imaginum sed ad admissionem plurium objectorum Divini cultûs quàm unius illius veri Dei. Nam plurium cultus est illa עבודה זרה quam *Judæi* appellitant, quæ frequentissimè ac significantissimè in Scripturis vocatur *Fornicatio,* quæ pluralitatem objectorum potiùs respicit quàm distinctam objecti speciem. Quandoquidem hæc spiritualis *Fornicatio* committitur ubicunq; rem ullam colimus præter eum qui est Creator & Conservator omnium.

CAP.

CAP. IX.

1. *Necessitas cognoscendi quid sit cultus religiosus quò Idololatriam dignoscamus.* 2. *Vitiositas Distributionis Cultûs in* Latriam, Duliam *&* Cultum Civilem. 3. *Christum solum qui est* θεάνθρωπος, *talem habere excellentiam mediam quæ Cultûs religiosi sit capax.* 4. *Excessum excellentiæ in Deo supra illam in Sanctis Angelisq; adeò infinitò majorem esse quàm est excessus excellentiæ eorum supra illam in hominibus, ut admodum coacta res sit & absona cultum assignare unius denominationis primis & secundis, & non potiùs secundis & ultimis, qui cùm* concives *sint, rectè appellari potest* Civilis. 5. *Nullum genus Religiosi Cultûs* Sanctis *deberi &* Angelis *ex eo probatum quòd Angelus à S.* Johanne *noluerit adorari*; 6. *Et ex Proximitate porrò naturæ nostræ ad naturam ipsorum*; 7. *Quibus* Origenes *homines probos æquales pronunciat, nec præfulgentes stellas colendas esse admittit quamvis essent Intellectuales.* 8. *Sanctos Angelósq; religiosè colere nullam nostri officii esse partem, cùm nec ad ullum præceptum utriuslibet Tabulæ reduci possit.* 9. *Cultum Religiosum non esse nisi unum, eúmq; soli Deo deberi, probatum ex Responso Servatoris ad Diabolum*; 10. *Ut & ex Autore ad* Hebræos *evincente Christi Divinitatem è religioso cultu ipsi debito, cum multis aliis Testimoniis.* 11. *Responsio ad objectionem.*

1. Atq; sic tandem adæquatam invenimus *Objecti Idololatriæ* latitudinem, esse utiq; quicquid reverà non est Deus; πᾶν τὸ μὴ φύσει ὂν θεὸν, quemadmodum Apostolus loquitur ad *Galatas*. Cæterùm nisi nunc veram *Religiosi* seu *Divini Cultûs* notitiam habeamus, cognoscamúsq; quando & quâ ratione, cultum hunc illi quod Deus verè non est, præstemus, etiamnum nobis hîc aqua hærebit, nec dignoscere poterimus quando aut nosmetipsi aut alii quivis Idololatriam committant & quando non. *Cap. 4. v. 8.*

Sunt qui ad peritiùs palliandum illicitas suas praxes bellam profectò concinnârunt Historiolam; nempe, Tot esse genera *Honoris* sive *Cultûs* quot sunt *Excellentiæ*. Et propterea, cùm tria genera sint Excellentiæ, *Divinum*, *Humanum*, & *Medium Humanum* inter & *Divinum*, ut supernaturalis illa Gratia ac Gloria *Sanctorum* & *Angelorum*, esse itidem tria genera cultûs, *Latriam*, *Duliam*, cultúmq; *Civilem*. At enimvero Distributio minus fraudis plúsq; *Logicæ* in se habitura fuisset, si fuisset *bipartita*, tunc enim planiùs apparuisset qualem cultum intelligant per *Duliam*. Neq; enim eam volunt esse *Cultum Civilem*, cùm membrum sit ab eo distinctum. Restat igitur ut sit Cultus *Religiosus*, quanquam verebantur apertè id effari quod clàm in pectoribus suis fovebant. Nam *Religio* certè, quæ primo suo proprióq; sensu nihil aliud est quàm *Cultus Numinis*, ad Deum solùm de jure pertinet, & si ad rem aliam quamlibet transferatur, Idololatria statim est maláve superstitio.

Cæterùm si apertè agere voluissent, & sic ut viros probos decuisset, *Logicæq;* gnaros, opórtebat sanè *Honorem* distribuisse vel *Cultum*, primò, in *Religiosum* & *Civilem*; & deinde, secundùm sensum quem illi intendebant, *Religiosum Cultum* rursus divisisse in *Latriam* & *Duliam*. At enim cùm ad hoc occultè subdoléq; collineaverint, illúdq; supposuerint, quamvìs tam apertè non significaverint, cúmq; res omninò sit præcipua quam intenderint, Religiosum utiq; Cultum *Sanctis Angelisq;* deberi æquè ac ipsi Deo; contra hunc solum errorem responsum contorquebo.

3. Primùm igitur dico, Rationem assignandi Religiosum Cultum *Sanctis* atq; *Angelis* admodum esse infirmam, nempe, quia mediam habent excellentiam Deum inter atq; Hominem. Etenim manifestum est eam eos non habere sensu debito ac præciso; siquidem illud Privilegium est quod ad solum Christum attinet qui notus est ille θεάνθρωπος sive *Deus-Homo*, ac proinde jure merito cultu religioso potest coli. Quamobrem cùm nihil sit quod reverà mediam habet excellentiam Deum inter atq; Hominem (ut *Zoophyton* ritè dici potest mediam habere excellentiam inter *Animal* atq; *Plantam*) præter Hominem Jesum Christum, nulla Creatura capax est religiosi cultûs præter ipsum. Neq; is quidem illius capax aliter quàm virtute unionis Mysticæ cum vera Deitate quâ *Deus* æquè ac *Homo* evasit.

4. Et tum denuò, altera subest fraus, eáq; principalior, magísq; originalis, in distributione scilicet harum excellentiarum immediatè in tres, cùm fideliùs magísq; *Logicè* factum fuisset, si Excellentiam distribuissent primò, in *Creatam* ac *Increatam*, &

& *Creatam* deinde Excellentiam in illam *Sanctorum* atq; *Angelorum*, illámq; *Hominum*. At enim indè Temeritas crassáq; Inconcinnitas assignandi Cultum Religiosum meræ Creaturæ primo aspectu apparuisset; cùm ex adversùm illi Creator positus tam planè repugnet, qui infinitò excellentior est Creaturâ quamvìs vel glorificatissimâ; vel potiùs, cujus excellentiæ *gradus* supra Gloriosissimam Creaturam quæ existit, infinitò major est quàm *gradus* excellentiæ *Sanctorum*, *Angelorúmve* supra *Homines*.

Unde planè apparet, quàm temeraria coactáq; res sit, duas Excellentias inter quas tam infinita intercedit distantia, unâ communi *Religiosi* Cultûs capacitate continere, *Divinam* intelligo Excellentiam illámq; *Angelorum* & *Sanctorum*; cùm *Humana* excellentia illáq; *Sanctorum Angelorúmq*; infinitò propiùs ad se invicem accedant, ac proinde infinitò aptiores sint ad cultum unius communis denominationis recipiendum. Qui commodissimè appellari potest *Civilis*, cùm *Sancti* glorificati *Angeliq*; ac *Homines pii* conservi sint & *Concives* novæ illius *Hierosolymæ* quæ à Cœlo usq; ad Terram pertingit: juxta id quod scriptum est, *Verùm accessistis ad* Sionem *montem & Dei viventis urbem*, Hierosolymam *cælestem & myriadas Angelorum*, *Spiritúsq*; *hominum perfectorum*. Quod planè demonstrat Sanctos, & Angelos, Hominésq; pios in terris unius esse societatis, *Civésq*; ejusdem Civitatis, novæ nimirum *Hierosolymæ*; *Concives* verò cultum *Religiosum* sibi invicem præstare non solere notissimum est, sed duntaxat *Civilem*.

Heb. 12.

5. Nec sanè *Conservi*; quemadmodum *Angelus* argumentatur apud *Johannem* in *Apocalypsi*, *Et procidi ante pedes ejus ut adorarem eum*; *sed dixit mihi*, *Vide*, *nè feceris*; *Conservus tuus sum & fratrum tuorum qui habent Testimonium* Jesu: *Deum adora:* Nunc verò, si Angelus cultum *Civilem* repudiabat, quàm alienum futurum fuisset, quinimò quàm planè illicitum, *Religiosum* cultum illi obtulisse? Et si *Religiosum* cultum repudiabat etiam præsens, quantò magis illicitum est, hunc cultum, putà *Duliam*, *Sancto Angelóve* præstare absenti? Et si cultus ille oblatus *Latria* erat non *Dulia*, cur non Angelus dicebat potiùs, *Creatura* sum ut tu es, quàm, Ego tuus sum *conservus*? Et deniq; si *Dulia* cultus sit licitus, juréq; Angelis præstandus, cur tantâ Angelus carebat charitate, ut nollet *Johannis* cultum sic interpretari, tanquam si illud genus cultûs esset quod licitum erat atq; approbandum? vel quî factum est ut tam pauxillâ charitate usus sit erga Ecclesiam tantáve injuriâ Angelos suos consocios affecerit, ut alteram scrupulis æternis excruciaret circa officium hoc colendi Angelos & Sanctos, cùm & ipse hunc honorem tam scrupulosè declinaverit, alteros suo jure privaret, insigni hoc suo exemplo, quod verisimillimum erat, adeò apud Ecclesiam prævaliturum, ut huic Angelorum colendorum officio omnem fidem abrogaret? At enim verò, distinctionem *Duliæ* & *Latriæ* adeò subtilem esse existimo, ut vel Angeli oculus nunquam dispecturus esset talem aliquam rimam minimámve fissuram in Cultu religioso quâ ità disrumpi possit dividíve, ut vel minutissima illius particula illi in sortem cedat, quod reverà non est Deus: ut proculdubio nec *Sancti* nec *Angeli* sunt. Tam manifestò apparet tum è sensu Scripturæ, tum ex infinita inæqualitate inter distantias, Deum inter & Creaturas, & inter Creaturas ipsas, *Civilem* tantùm Cultum non *Religiosum* ipsis competere.

Cap. 19.

6. Cæterùm, tertiò, non est solùm immensa hæc distantia *Deum* inter & *Creaturam*, præcellentissimum putà è *Sanctis*, *Angelisve* qui existat; verùm est etiam (quod jam suprà innui) admodum arcta cognatio pressáq; naturæ propinquitas, *Sanctos Angelósq*; inter & *Homines pios*. Etenim quantùm ad *Sanctos* glorificatos, *piósq*; *Homines* in terris, præterquam quòd, eorum *naturam* quod spectat, *ejusdem* sunt prorsus *speciei*, etiam *Gratiæ* ipsorum præterea *ejusdem* sunt *generis*, quamvìs non ad eandem mensuram, siquidem utriq; regenerati sunt per unum eundémq; Spiritum, ac proinde utriq; pariter in conditione *supernaturali*: Quî potest igitur ille honor qui debetur eis toto genere differre, ità ut unum *Religiosum* alterum *Civilem* cultum esse oporteat?

Et tam parùm discriminis est *Sanctum glorificatum* inter & *Angelum*, ut *Homo pius* eandem repertus fuerit habere ad utrosq; excellentiæ rationem, ac proinde manifestum est *Religiosum* cultum neutri quidem deberi.

7. *Origenes* quidem, quanquam Solem Stellásq; (nempe ob minùs perfectam suam in Philosophia peritiam) ζῶα εἶναι λογικὰ καὶ σπουδαῖα *rationalia* esse *animalia* ac *virtute prædita* admittere potest, immò verò ità sancta piáque, ut orationes suas indesinenter Deo offerant per unigenitum ejus Filium, strenuè tamen dehortatur ab adorando ipsos precésve ipsis fundendo. Quæ Creaturæ nihilominus *Sancto* quovis *glorificato*, immensò forent illustriores; si utiq; essent quales *Origenes* opinatur, οὐ μόνον διὰ τὸ θαυμαζόμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν τὸ αἰσθητὸν φῶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ νοητὸν καὶ ἀληθινὸν, *non solùm ob visibilem*

Contra Cels. lib. 5.

visibilem earum lucem quam vulgus hominum admiratur, *sed ob veram & Intellectualem.* Quàm longè igitur sanctum hunc Patrem abfuturum fuisse putabimus ab approbando *Religiosum* cultum aut *Angelo* aut *Sancto* præstitum? Quinimò vocem quidem audaculam effert alio in loco, Ἀλλ' εἰσὶ τὰ σπουδαῖα καὶ μακάρια, *sed enim nec benigni beatiq; Genii* (seu *Angeli*, quemadmodum nos vocamus) inquit ille, *hominibus præstant ratione semel ac virtute perfectis.* Quì igitur unquam in illius mentem venire potuisset cultum præstandi *Religiosum Sanctis*, quibus nobiscum aliquantò propinquior intercedit similitudo & cognatio?

8. Quartò, Si sit hujusmodi *Religiosus* cultus qui appelletur *Dulia*, ad cujusnam duarum Tabularum officia spectat? Ad *primæ* an *secundæ* Tabulæ? *Secunda*, officia erga Proximum complectitur. Verùm si Sancti Angelive Proximi nostri sunt, quî fit ut cultus *Religiosus* ipsis debeatur? Si non sint, quî fit ut secundæ Tabulæ jura ab ipsis vendicentur? Si ullum igitur omnino locum in *Tabulis* habet *Dulia*, juxta quidem Adversariorum Hypothesin ad *primam* referatur oportet. Verùm ad quodnam illîc mandatum referri debet? Num Divina illa Interdictio, *Nè Deos ullos habeamus præter ipsum*, Divinum Cultum deberi innuit *Angelis* Sanctisve? vel ex eo quòd Deus zelotes sit, in Idolo coli sibi volupe fore? Etenim *Idolum* est, quicquid *Deus* non est, & tamen religiosè colitur. Quamobrem qui ausit asserere *Duliam* officium esse *Sanctis Angelisq;* debitum, oportet certè eum tertiam Tabulam confingere, eámq; adhibere impudentiam ut addat Decalogo, *Mosémq;* culpet ob tam grandem omissionem. Nam æquè illustres Angeli erant & religiosi cultûs perinde capaces in illius temporibus, atq; unquam fuerunt postea.

9. Quintò & ultimò, Duo illa loca quæ protuli ad probandum, Deum solum colendum esse, probabunt etiam Cultum Religiosum non esse nisi unum: ut illud è S. *Luca, Adorabis Dominum Deum tuum, & ei soli servies.* Vis cujus responsi Diabolo *Cap. 4.* per Christum facti quando eum tentare volebat ad se colendum, in hoc proculdubio consistit, quòd nullus cultus religiosus cuivis præstandus sit præterquam soli Deo. Nam quòd Diabolus eum non expetebat, qui *Latria* dicitur, evidens est ex eo, quòd monstraret se non esse supremum Numen, agnoscendo scilicet potestatem distribuendorum Honorum Regnorúmq; Terræ sibi ab altero esse concreditam, ὅτι παραδέδοται μοι, ac proinde à seipso eam non habuisse. Cui consequens est, eum se non prætendisse summum esse Deum à quo sunt omnia. Quamobrem Diabolus adeò omnis rationis exsors esse non poterat, nec ità stolidus ut Servatorem juberet ullum sibi cultum præstare tanquam *summo Deo*, cùm tam apertè jam confessus esset se eum non esse. Verùm illud erat cui is allaborabat, ut *religiosum* scilicet cultum illi præstaret, qualis nempe præstatur multis illis Diis Gentium, citra notionem *Supremi.*

Sensus verò Responsi Servatoris hic est, Nullum scilicet cultum Religiosum ad quenquam pertinere præterquam ad solum Deum. Et impatiens instigationis ad tam impium facinus, irâ concitatus Diabolum eum vocitat ob tam immanem suggestionem. Quippe nemo nisi Diabolus aut requireret aut admitteret, ut cultum Religiosum sibi quisquam præstaret. Non abstinebat à colendo eum propterea quòd Diabolus erat, sed eum concludit esse Diabolum, quia cùm verus Deus non esset, religiosè tamen coli volebat. Nec sanè respondebat Christus, Deum solum bonósq; Angelos adorabis, sed *Adorabis Dominum Deum tuum, & ei soli servies.* Unde liquidò constat, unicum esse *Religiosum* cultum, eum utiq; qui Deo soli debetur.

10. Idem similiter manifestò infertur ab illo ad *Hebræos* ubi Author illius Epistolæ, *Divinitatem Christi* demonstrans, illud è Psalmis affert, *Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Quod proculdubio intelligitur de *cultu Religioso*, alioqui nihil faceret ad rem; & tamen si duo sunt genera *religiosi cultûs*, & adhuc æquè parùm faciet. Tam manifestum est non esse nisi unum genus *cultûs religiosi* quod soli appropriatur Deo. Nec certè *Arriani* à concilio *Nicæno* justè Idololatræ censeri poterant, nec *Nestorius* ἀνθρωπολάτρης si cultûs religiosi plura uno sint genera. Quippe nec *Nestorius* nec *Arriani* intelligere poterant per cultum illum quem præstabant Christo, cultum qui dicitur *Latria.* Hoc enim pacto apertè eum agnovissent esse id quod tam obstinatè eum esse negabant, *verum* scilicet *æternúmq; Deum.*

Quamobrem & *Synodus* & S. *Cyrillus*, & quotquot alii præterea *Arrianos* Idololatras *Nestoriúmq;* Anthropolatram judicârunt, manifestum perhibent Testimonium, *Cultum religiosum non esse nisi unum.*

11. Nec certè potest affectuosus ille honos quem aut sacris Bibliis exhibemus osculando ipsa post jusjurandum, aut quem sanctis Dei Prophetis ejúsve sacerdotibus ac fidelibus ministris deferimus venerando ipsos quà tales, rationes nostras turbare, ulláve

ulláve verisimilitudine se obtrudere tanquam exemplum Religiosi alterius generis Cultûs. Apertè enim nego ullum esse Religiosum sive Honorem seu Affectum erga sacra Biblia vel erga virum Dei; sed ex honore illo & affectu religioso quem erga Deum ipsum gerimus, alium emergere erga eas res quæ ad eum referuntur, sed diversi generis, erga Personas, *Civilem*, verùm erga *res* inanimatas, si cum *personis sanctis* conferantur, haud tantæ sanè esset temeritatis audere definire, speciem esse honoris, *Civili* minorem, verùm Differentiæ existunt ubi nomina deficiunt quibus eas distinguamus.

Atq; equidem mihi perinde absurdum videtur, siquis ex eo concluderet, quòd honorem habeo Bibliis sacris sanctóve cuivis viro Dei ob Religiosum illum affectum quem erga Deum ipsum gero, hanc etiam erga Biblia virúmve sanctum, Religiosam esse Reverentiam cultúmve, atq; si inferret, quia Fœmina quæpiam ex *conjugali* illo affectu atq; honore quem marito habet, habet etiam illinc (quem aliter non habitura esset) favorem affectúmq; erga Canem ejus Aquaticum, hunc ipsum affectum quem erga Canem gerit, aut esse aut rectè appellari Affectum *conjugalem*; Quod profectò durum est, & ridiculum vel primo intuitu.

CAP. X.

1. *Recta Distributio Cultûs in sua genera.* 2. *Definitio Cultûs Religiosi.* 3. *Exhibitionem cultûs Objecto inidoneo, quantumvis coactè fictéve fiat, per signa appropriata agnitioni* Divinarum *excellentiarum crassam esse Idololatriam.* 4. *Nullósq; propterea modos esse gradúsve specificos cultûs* religiosi, *non quidem* Dulian *nec* Hyperdulian, *sed omnem esse* Latrian. 5. *Religiosum Cultum non applicari rei cuilibet eum dirigendo ad illam tanquam* Circumstantiam, *sed tanquam ad* Objectum, *indebitámq; propterea illius applicationem tanquam ad* Objectum *requiri ad Idololatriam constituendam:* 6. *Non autem ut Applicatio fiat tanquam ad Deum ipsum.* 7. *Ipsos Paganos nunquam fuisse reos ejusmodi Idololatriæ ut illi quod ipsi nôrunt non esse supremum Deum, tanquam Deo supremo cultum religiosum tribuerent.* 8. *Cùm Cultus* Religiosus *non sit nisi unus, indè fieri, ut illius applicatio alii cuivis rei præterquam Deo, sit Idololatria.* 9. *Inculcationem Divinitatis Christi Creaturam omnem probare religiosi Cultûs incapacem.*

1. QUapropter cùm adeò luculentè à nobis demonstratum sit *Cultum Religiosum non esse nisi unum*, instructiores hinc erimus ad veriorem magísq; *Logicam* Honoris Cultúsve distributionem formandam quàm suprà est producta; immediatè nimirum eum dividendo primò in *Religiosum* & *Civilem*; & Civilem deinde in *Politicum*, *Oeconomicum* & *Moralem*; & *Politicum* deniq; in *Secularem* vel *Ecclesiasticum*, seu in *Temporalem* & *Spiritualem*, cùm utrælibet appellationes satis sint notæ. Per cultum *Moralem* intelligo ejusmodi honorem, vel observantiam quæ in usu est apud homines privatos erga se invicem, aut saltem quatenus erga privatos, ob rationem *Moralis* alicujus præcellentiæ, cujusmodi est *Liberalitas*, *Prudentia*, *Fidelitas*, & similia: Reliqua ipsa verborum significatio tibi expediet. Nec ad propositum nostrum attinet ulli ipsorum insistere præterquam primo Cultui, nimirum *Religioso*, ad cujus penitiorem naturæ notitiam ut pervenirem, omnem hanc operam hactenus impendi.

2. Quem rectè ad hunc modum definiri posse existimo: *Devotam* scilicet *agnitionem incommunicabilis nominis seu excellentiæ Dei externum aliquem Ritum adhibendo vel Ceremoniam illi fini propositóve appropriatam, externæ* nimirum *significationi internæ nostræ agnitionis Divini Nominis seu Excellentiæ.* Hæc vera est maximéq; generalis Definitio *Religiosi Cultûs* quæ institui potest. Ea enim *Religio* quæ in *Sanctorum*, *Angelorum*, *Dæmonum*, *Imaginum* rerúmq; consimilium Cultu ponitur, est reipsa *Irreligio*, *Idololatria* vel *Superstitio*, nec meliori jure appellanda est *Cultus Religiosus* quàm Vitium *Virtus*, Injustitia *Justitia*, vel Pusillanimitas *Fortitudo*, qualescunq; vocularum abusus irrepere possint per imperitorum & inconsideratorum incuriam.

3. Jam verò cùm *Religiosi Cultûs* attributio illi quod non est Deus sit *Idololatria*, cúmq; *Cultus Religiosus* in vero hoc proprióq; sensu nihil aliud sit quàm *devota*

agnitio Divinæ Eminentiæ per appropriata quædam signa hujus nostræ Agnitionis indicativa, oppidò quàm manifestum est, ubi hujusmodi devota agnitio per hæc signa fit illi quod non est Deus, quòd ipso facto sit *Idololatria*.

Quinimo tametsi appropriata hæc signa adhiberentur ab aliquo sine omni devotione erga *objectum* suppositum, (quod dignissimum notatu est ac verissimum, quippe quòd completa pravitas vel defectus ad actum vitiosum non requiritur) & ab aliis duntaxat eò dirigenda decernerentur, vel ex communi usu ac consuetudine solummodo intelligenda essent ità dirigi, esset nihilominus *Idololatria*: Alioqui ad *Idololatriæ* crimen nemo profectò posset compelli, nec omninò opus habebat aut *Judæus* aut *Christianus* tam scrupulosè cavisse ab injiciendo Incenso in Altare cuivis Numini Paganico nec ab integris Hecatombis sacrificandis, si opes ipsorum tantos sumptus ferre potuissent: Et quicunq; Martyrium ex hac ratione passus sit, dementiæ certè ipsius ac stultitiæ potiùs imputandum esset quàm ulli veræ solidæq; Pietati.

Quamobrem, quemadmodum Blasphemia foret (quamvìs id homini metu extorqueretur nec cor assensum dicto præberet) dicere, Quòd *Jesus Christus non est filius Dei sed Impostor*; ità appropriatorum Signorum agnitionis Divinæ Excellentiæ applicatio illi quod non est Deus, quamvìs nullus comitetur assensus, est nihilominus agnitio illud Deum esse quod non est (ut Blasphemia negatio erat eum esse qui est) ac proinde non potest quin sit aperta Idololatria.

4. Et si *Idololatria* committatur absq; hominis devotione erga *Objectum* inidoneum, imaginetur profectò quivis externum hunc cultum religiosum quàm minimis velit gradibus devotionis seu internæ intentionis comitatum, apertè hinc patet fieri non posse quin etiamnum sit Idololatria. Quod consectarium apprimè utile est ad convincendos homines de futilitate vanitateq; istiusmodi subterfugiorum ad quæ recurritur in istis recèns excusis voculis *Duliæ* & *Hyperduliæ* & *Latriæ*; quibus significare volunt certas quasdam differentias & gradus *Cultûs religiosi*, immò distinctas ejusdem species, cùm tamen non sit nisi unus juxta veram illam definitionem quam proposuimus. Nam quilibet actus effectúsve religiosi nostri affectûs in Deum, circa res personásve indicati, non est statim *Cultus religiosus*, prout planè apparere potest ex ipsius definitione, & ex iis quæ jam tradidimus in Capite antecedenti. Verùm ut revertamur ad rem quæ præ manibus est.

5. Per generalem hanc igitur Notionem *Cultûs religiosi*, uno, nec eo quidem contemnendo, gradu propiùs accessimus ad certam dijudicationem quando Idololatria committatur. Tunc nimirum *quando ritum aliquem obimus seu Ceremoniam*, hoc est, *religiosam aliquam actionem externam peragimus, appropriatam significationi agnitionis Divinæ Eminentiæ, coram, vel potiùs, versùs illud quod non est Deus.* Ubi per *coram* vel *versùs*, intelligo distinctam directionem (aut per nosmetipsos aut per alios aut saltem per consuetudinis interpretationem) hujus actionis religiosæ tanquam ad *objectum* quod eâ volumus honorare. Hæc enim res sola est quâ actio evadit *Idololatria*. Semper enim erit necessitas Ritus nostros religiosos obeundi coram vel versùs hoc vel illud per modum *circumstantiæ loci*, quod tamen fieri potest absq; vel minimo reatu aut suspicione illius criminis. Quamobrem est *destinata & assueta applicatio appropriatorum signorum agnitionis Divinarum Excellentiarum ad objectum in quo Divinæ Excellentiæ non sunt*, hoc est, *ad rem quamlibet quæ reverà non est Deus, quod nefarium hoc peccatum sit Idololatriæ.* Hoc, inquam, oportet esse, atq; hoc solum, sine superadditione alius cujusvis rei, omnes numeros naturæ illius Peccati explebit.

6. Nam ii qui se opinantur tam mirificè astutos ac subtiles in hoc insuper inferciendo tanquam ad eam constituendam apprimè necessariam, ut applicatio scilicet horum signorum appropriatorum significationi illius honoris quem Deo debemus, *Creaturæ* fiat in actu Idololatrico, *tanquam Deo ipsi*, hoc est, cum intentione conciliandi adoratæ Creaturæ existimationem quasi ille verus esset Deus, magnæ proculdubio stultitiæ se alligant tam insulsam efferendo Assertionem.

Etenim quemadmodum Fœmina quæ largitur conceditve alteri qui non est maritus ejus, id quod marito illius est appropriatum, Corporis utiq; sui usuram, excogitet sanè quas volet restrictiones mentales, directionésve intentionis in ipso actu, reperitur proculdubio manifesta adulterii; ità quisquis appropriata agnitionis Divinæ Excellentiæ symbola, qui *Cultus* est *religiosus*, illi applicat quod non est Deus, minuat certè quantum volet, mentalibus limitationibus & restrictionibus, postquam semel cultum hunc Religiosum in *Objectum* hoc inidoneum transmiserit, eo ipso citra omnem controversiam crassus evasit Idololatra. Et quemadmodum fœminæ illius asseveratio, se non fecisse tanquam *marito suo*, non eam excusabit ab Adulterio,

terio, ità nec hujus affirmatio neq; se fecisse tanquam *vero Deo*, excusabit eum ab Idololatria, quæ est spiritualis *Fornicatio*.

7. Præterea, si Idololatria non committatur nisi quum Creatura religiosè colitur pro ipso summo Deo, vel tanquam si summus esset Deus, Cultum dirigendo tanquam ad talem, difficile erit Idololatriæ exemplum in universo *Ethnicismo* invenire. Nam inter multos illos Deos quos coluerunt, unum solum colebant tanquam summum, quem *Latini* Jovem, *Græci* Δία appellabant, qui *Pater Deorum* existimabatur. Quod & occasionem dedit *Aristoteli* utendi illâ locutione de officiorum distributione ac honorum, οὐδὲ τῷ πατρὶ πάντα καθάπερ οὐδὲ τῷ Διὶ θύεται, *Omnia officia non pendenda esse patri ut nec omnia sacrificia fiunt* Jovi. Ea verò quæ illi non fiebant (quæ proculdubio numero erant longè plurima) Cultus Idololatricus juxta hanc Hypothesin non erant. Nec ea quæ ipsius statuæ fiebant ab eis qui ipsum *Jovem* eam non reputabant, nec deniq; ea quæ ipsi *Jovi* sacrificabantur tanquam Patri ac Origini rerum omnium, quippe quæ satis solida notio est veri Dei. Quapropter hac ratione pauci admodum vel potiùs fermè nulli inter Ethnicos reperientur Idololatræ. Quod profectò tam incredibile est Paradoxon, ut illud quod ipsum inferat necessariò concludendum sit esse falsum.

Ethic. Nic. lib. 9. c. 2.

8. Quibus addere potes, Quòd ex eo quod jam demonstravimus, *Cultum scilicet Religiosum non esse nisi unum*, continuò sequitur illius Applicationem cuilibet objecto, quibuscunq; conditionibus, præterquam illi uni vero Deo, esse ipso facto Idololatriam.

9. Et postremò, si appropriata signa Religiosi cultûs adhibere possint ad venerationem Creaturæ, in quem finem Christi Divinitas tam expressè in Scripturis sacris describitur, tantóq; cum zelo defenditur per omnia Ecclesiæ secula? Nam *Divinus Cultus* quem ei attribuimus juxta insubidam assertionem suprà memoratam, ipsi præstari posset quamvìs merus esset Homo. Adeò manifestum est, Applicationem appropriatorum signorum *Divini* seu *Religiosi Cultûs* (nam unum idémq; sunt) cum intentione colendi per ea id quod non est Deus, quanquam illud minimè intendimus tanquam *summum Deum*, vel tanquam *verum Deum* colere, Actum esse Idololatriæ.

Vide cap. 9. sect. 10.

CAP. XI.

1. Sacrificia, Labamina & Suffitus *appropriata esse signa Cultûs religiosi secundùm* Grotium, *ut & quicquid* consensu Gentium *tale factum sit.* 2. Vota *etiam*, Juramenta, *Donorum* Supernaturalium Petitionem, Invocationémq; Sanctorum *vel* Angelorum *quando sunt invisibiles*; 3. *Et Petitionem ab ipsis, dum sunt visibiles, Boni cujusvis naturalis ad* Altare *vel in* Templo *ipsis consecrato.* 4. Imagines *erectas &* dedicatas *in* Templis *vel super* Aras *modum esse Cultûs Divini, ubi & objectioni occurritur.* 5. Cantica *etiam &* Incurvationes *ità formari posse iisq; circumstantiis circumscribi ut hujusmodi fiant Signa.* 6. *Omnem* Idololatriam *esse* Blasphemiam, *Diviniq; Nominis attributionem cuivis Creaturæ utrasque.* 7. *Generalis appropriatorum signorum Cultûs religiosi distributio.* 8. *Subterfugii anticipatio, prætendentis* laxiorem *esse* significationem Cultûs religiosi *quàm nos proposuimus*; *cùm nostræ tamen subsequentes Redargutiones omnes à veritate* definitionis Cultûs religiosi, *eo sensu quem nos declaravimus, omninò pendeant.*

1. Quamobrem nihil nobis nunc deest ad clarè dignoscendum ubi Idololatria committatur præter distinctam determinatámq; Notitiam *appropriatorum signorum Divini Cultûs*, quæ quidem ut opinor, cognitu haud ità sunt difficilia. *Grotius*, vir sanè ad imaginandum id Idololatriam esse quod reverà non est, minimè proclivis, tria hæc expressim nominavit, *Sacrificium, Libamen*, & *Suffitum*, quæ is appellat *venerationis signa quæ consensus Gentium Divini Cultûs esse propria voluit.* Atq; sic exempla nobis non solùm suppeditavit, sed & Regulam quâ invenire possumus quæ sint propria Divini Cultûs signa; quódq; ea utiq; saltem sint, quæ *consensus Gentium* talia constituit.

Atq; hîc tempestivum fore credo (cùm sint qui adeò temerè sacrificium *Latriæ* appropriant, quasi hoc signum Cultûs religiosi Deo omninò proprium esset, alia aliis

aliis etiam *objectis* communicabilia) obiter notare, quòd, si per *sacrificium*, Animalium mactationem intelligant, cùm id genus Cultûs apud Christianos planè exoleverit vel potiùs nunquam obtinuerit, necesse sit ut vim naturámq; aliorum signorum religiosi Cultûs majorem in modum evehat, eáq; manifestiùs reddat cuivis creato *objecto* incommunicabilia, prout reverà sunt, quamvis hic casus non contingeret.

2. *Vota* etiam ac *Juramenta Grotius* agnoscit partem esse illius generis Cultûs, ut & Petitionem *Spiritûs sancti*, *Remissionis peccatorum*, *Vitæq; æternæ.* Hæc igitur, juxta illius sententiam, non poscenda sunt ab Angelo, quamvis visibiliter præsens esset. Quibus haud cunctanter addam *religiosam Invocationem* cujusvis Angeli Spiritûsve *absentis* seu *invisibilis*. Etenim quemadmodum ex eo quòd Deus solus largitor est Vitæ æternæ, Remissionis peccatorum, & sancti Spiritûs, is qui res adeò sublimes à Creatura poscit, excellentias Dei incommunicabiles in ea Creatura agnoscit; ità etiam & is qui *invisibilem Angelum Sanctúmve* invocat, agnoscit similiter *Omniscientiam* quandam & *Omnipræsentiam* in hoc Sancto Angelóve, quæ sunt incommunicabiles Excellentiæ Dei.

3. Quinimò porrò addam, petitionem ejusmodi rerum quas penes Creaturam fit largiri, medicinæ putà huic vel illi morbo medendo aptæ, vel auxilii in periculo per viam in itinere, si unum poscatur putà ab *Æsculapio* in Templo & ad Altare *Manibus* illius consecratum, alterum ab *Hercule* ad Aram itidem ipsi dedicatam, dico petitiones horum haud ità factu difficilium beneficiorum, immò & si sic magis placet, ab his *Geniis* seu *Dæmonibus* præsentibus illîc & visibilibus petitorum (éstq; par ratio in *Sanctis* atq; *Angelis*) necessariò nihilominus fore *Idololatriam*; siquidem *consensus Gentium* erectionem & dedicationem *Templorum* & *Altarium* pro precibus, votis & sacrificiis, *Divini Cultûs* signa constituit; & notissimum est solennem fuisse cultum summi Dei, Deíq; utiq; *Israëlis*, dum Templum stabat. Cujus Residentia modo magis peculiari existimata est fuisse inter *Cherubinos*, qui ab oculis populi abscondebantur nè per ipsos *Idololatriam* committerent.

4. *Gentiles* verò depravatè admodum usi sunt hâc religiosi cultûs Circumstantiâ, supplicationésq; suas ad apertas Imagines Statuásve *Divinæ Residentiæ* direxerunt, in eum finem consecratas ut Deus loci suas illîc reciperet oblationes & preces. Adeò ut, tametsi omnes Nationes omnibúsq; quidem temporibus hac repræsentatione *Divinæ Residentiæ* per Imagines non sint usæ, tamen ubi in usu erat (& erat sanè in usu oppidò quàm frequenter) manifestum est partem fuisse *Divini Cultûs*, talísq; quo erga supremum Numen uterentur. Cúmq; hic modus *Divinæ præsentiæ* visibilísve Residentiæ per Imagines non solùm in cultu inferiorum *Dæmonum* adhibebatur, sed etiam in eorum qui nuncupabantur *Dii cœlestes*, (quos certè putare non poterant è Cœlo exulare ut hisce terrestribus statuis assisterent) argumento est *ipsam Imaginem* habitam esse pro *præsentia* illius Dei, quem adorabant, sed consequenter hanc repræsentationem cujusvis Numinis, sive Numen personaliter illîc præsens sit sive non, ejusmodi esse quæ consensu Gentium in ordinarium transierit *Divini Cultûs* modum.

Nec sanè potest Templorum erectio, Altarium, aliorúmve symbolorum religiosi Cultûs, eis qui non sunt Dii, efficere ut hæc desinant talia esse signa vel symbola. Tunc enim cùm universa ad hunc modum violata sint & ad alienos usus detorta, nulla *Divini Cultûs* signa omninò essent reliqua. Sed è contrà potiùs concludendum est quæcunq; res consecratæ erant Cultui honorive Dei *Israëlis*, easdem illi consecrare qui non est Deus, ipsius quidem juris esse violationem actúmq; conspicuum Idololatriæ.

5. *Hymni* etiam & *Incurvationes* sic formari possunt ut necessariò futura sint *Divini Cultûs* signa, ut, nempe si hæc incurvatio fieret versùs aliquem particularem spiritum *invisibilem*, etiam *dum invisibilis* est, esset enim agnitio unius ex incommunicabilibus Excellentiis Dei, illius nimirum *Ubiquitatis*. Possumus enim ubivis nos incurvare versùs invisibilem Deum, quia est ubique; verùm incurvare nos versùs particularem aliquem *Angelum Spiritúmve* dum est invisibilis, planè est incongruum, quippe quòd is ubiq; non est. Ac proinde ille qui cultum hunc ipsi præstat tanquam congruum, eo ipso interpretativè *Ubiquitatem* in eo per hunc cultum agnoscit atq; sic evadit *Idololatra*.

Incurvatio etiam versùs Imaginem cuivis Creaturæ erectam, (præsertim in Templo vel super Altare, imò quantumvis ab utrisq; remotam) signum esset *Cultûs religiosi* ex sententia *Divina* ac *infallibili*. *Non incurvabis te eis neq; coles ea:* hoc est, non præstabis ipsis cultum *Incurvationis*, nec alium quemvis Cultum religiosum. Nam עבודה est *Cultus religiosus*, cujus proculdubio Incurvatio in hujusmodi circumstantiis

cumstantiis una est species, quando utiq; exhibetur aut *Spiritui* alicui *invisibili*, aut *visibili* ejus *repræsentationi* in *Imagine* vel simulachro. Quorum posterius *consensus* etiam *Gentium* appropriatum fecit signum *Cultûs religiosi* in Templis præsertim ut paulò suprà notavi.

Et nunc quidem quantùm ad *Hymnos*, ipsa carminis compositio in laudem rei cujuslibet creatæ, *Solis* putà, *Lunæ* vel *Dæmonis*, si ejusmodi Epitheta ipsi inserantur quæ incommunicabiles Dei Excellentias significent, ut si quis sic exordiretur, *O Sol omnipotens*, vel *O Luna omniscia*, fieri equidem non potest, quin hæc *Divini Cultûs* attributio foret *Soli Lunæque*. Quam etiam ob causam *Martialis* sanè mihi videtur non solùm adulator *Domitiani*, sed & *Idololatra* in isto *Hendecasyllabo*.

Edictum Domini Deiq; nostri.

In quo tamen scribit secundùm ipsius *Domitiani* exemplar, qui ministros suos publicos hanc formam Epistolarem docuit, *Deus & Dominus noster sic fieri jubet*. Quod quidem si aliquantò tolerabilius esse potest in *Regnis Paganicis*, ubi *Dii* vulgò nihil amplius significant quàm *Angeli* apud nos; in *Christianis* tamen *Nationibus* ubi *Deus* est nomen *incommunicabile*, quemadmodum Author *libri Sapientiæ* nos monet, appellare profectò quenquam hominem *Deum*, fieri non potest quin horrenda sit *Idololatria*, vel *Blasphemia*.

6. Nec eò quidem minùs *Idololatria* quòd *Blasphemia* sit, quandoquidem omnis *Idololatria* est hujusmodi. Quippe quòd *Idololatria*, attribuendo *signa appropriata* agnitionis Divinarum Excellentiarum vili Creaturæ (& omnis sanè Creatura respectu Dei vilis est) eam æquat Creaturam Deo, & consequenter Deum æquè vilem facit ac eam Creaturam. Quæ manifesta est contumelia & *Blasphemia* adversùs ipsum, intolerabilior sanè quàm si quis Principem aliquem vilissimi Animalculi nomine appellaret. Dico igitur, quòd in eis Regionibus ubi nomen *Dei* Deum *verum* non autem *Angelos* ex loci consuetudine significat, si quis appellationem illam homini cuivis applicaret, *Idololatria* simul esset & *Blasphemia*; quemadmodum etiam foret quovis Corporis gestu erga eam uti qui *Divinæ adorationi* sit appropriatus, quod effecit ut *Græci* nollent reverentiam *Persarum* Regi exhibere more *Persico*, quippe quæ ea ipsa corporis positura erat quam illi in *Græcia* adhibebant in Deorum suorum cultu.

7. Hæc sunt præcipua, si non omnia *Divini Cultûs* signa, quæ facilè animo occurrunt. Et si qua fortè prætermisi in particulari hac recensione, ex præfacili revocabuntur, si non tutò in generali illa Notione signorum appropriatorum Religiosi Cultûs, quam proposui, custodientur. Quòd omnia nimirum ejusmodi sunt quæ vel *consensus Gentium*, vel *Regionum particularium consuetudo*, vel *ipsius rei naturalis significatio*, vel *Divina* deniq; *declaratio* talia constituit. Primi generis sunt *Sacrificia*, *Libamia*, *Suffitus*, *Altarium erectiones*, *dedicationes Imaginum*, & similia. Secundi generis est *certa* quævis *Positura religiosæ venerationis* huic vel illi Regioni propria, (ut in illo *Græcorum* exemplo) quæ conscientias astringebat incolarum Regionis. E tertio genere sunt *Petitiones pro sancto Spiritu*, *Peccatorum remissione*, *æterna Vita*, *aliâve quavis re*, *quam penès nullam Creaturam est largiri*: *Vota* itidem ac *Juramenta*, quippe quæ perfectam καρδιογνωσίαν in eis supponunt in quorum nominibus fiunt, nec solùm *notitiam facti* sed etiam *puniendi potestatem* extra communem legum humanarum viam. Quam potestatem ac notitiam nulli particulari spiritui inesse certi sumus præterquam soli Deo. Quibus addere potes *Invocationem cujuslibet spiritûs particularis dum est invisibilis*, quanquam in ejusmodi rebus in quibus naturalem habere possit facultatem nobis opitulandi. *Hymnos* etiam & quæcunq; *Compellationes* ad *Creaturam* factas, *si verba incommunicabiles Dei excellentias significent*. Hæc omnia ex sua natura, & quæcunq; horum similia sint, *signa* sunt *appropriata Cultûs Religiosi*, etiamsi *Gentium consensus* sua suffragia huc non conferret, nec quidem debentur, nec licet profectò ea ulli rei attribuere, nisi *vero Deo*. Unde inidonea ipsorum alii cuivis *objecto Applicatio* pro certo erit peccatum Idololatriæ. Denique, postremi generis exemplum est *Incurvatio* versus *Imagines*, quandoquidem cultum quendam ipsarum esse declaratur in *Decalogo*, prout suprà notavi.

8. Et nunc demum, ut nemo sibi fingat se ullum reperisse effugium quo vim & perspicuitatem ratiocinationum nostrarum evadat, prætendendo, Cultum religiosum laxioris esse significationis quàm quâ nos eum definivimus, maturè hic eum moneo, me scilicet non solùm nihil morari quinam per incuriam vocabulo abusus affigi possint,

possint, quæve vellicationes & distractiones adhibeantur, quibus propriæ concinnæq; vocum significationes ad cooperiendas, palliandásq; inconcinnas corruptásq; opiniones, extendantur, sed etiam (quod & eum præcipuè notare velim) minimè fore ut demonstrationes nostræ à singulari illa significatione *Religiosi Cultûs* (quem tamen luculentè probavi non esse nisi unum) dependeant, sed à veritate illius definitionis quam de eo formavimus, & eo ipso sensu quem ex professo illìc intendimus. Nemo enim negare potest quin religiosus Cultus soli Deo debitus (quamvìs adeò scævo esset judicio ut aliquod genus Cultûs religiosi aliquibus Creaturis deberi opinaretur) verè accuratéq; in suprà dicta definitione sit definitus. Atq; equidem hîc in ipso vestibulo fidem do meas Idololatriæ evictiones petitum iri, non quidem à suppositione quòd Cultus religiosus nullum alium habere possit sensum quàm juxta quem in hac definitione eum definivi, verùm à veritate solummodo *definitionis* illius *Cultûs religiosi*, qui soli debetur Deo; ut nè minimus quidem relinquatur locus cuivis possibili cavillæ aut subterfugio tenuissimæve eorundem umbræ aut insomnio.

CAP. XII.

1. *Partium plenæ illius instructionis quam nacti sumus ad dijudicandum quid sit* Idololatria, *brevis enumeratio*. 2. Adorationem Crucis *esse* Idololatriam; 3. *Ut & Cultum cujuslibet Personæ è sacrosancta* Trinitate *per* Imaginem *vel* Picturam. 4. *Cultum religiosum Angelis Sanctisve attributum, quantumvis sine omni* Imagine *vel* Pictura, *esse* Idololatriam. 5. *Meram* Invocationem Spiritûs *cujusvis* particularis invisibilis *esse etiam Idololatricam*. 6. *Ad effugia quædam circa* Sanctorum Invocationem *responsio*. 7. *Responsio ad aliud Effugium*. 8. Sanctorum *Cultum per* Imagines *duplicem esse Idololatriam*. 9. *Idololatriam esse*, Imaginem *colere quum pro ipso* Sancto *eam sumimus*; 10. *Ut & Adorationem cujusvis hominis superstitis in terris*. 11. *Cultum* Panis Eucharistici *pro reali Christi corpore habiti, esse* Idololatriam. 12. *Omnes suprà dictos actus esse Idololatricos, quicquid homines ad eorum cooperiendam deformitatem prætenderint*. 13. *Nec* εἰδωλολατρείαις ἀθεμίτοις *apud S.* Petrum *ullam* Idololatriam *supponere* licitam.

1. SAtìs jam, opinor, instructi sumus, partim ex confessis *Idololatriæ* Exemplis ab *Ethnicis Judæisve* commissæ, & partim ex notitia adæquati objecti *Idololatriæ*, ut & veræ definitionis *Cultûs religiosi* & *appropriatorum* simul *signorum formalisq;* ac essentialis ipsorum *Applicationis*, ad dijudicandum indubitatéq; definiendum quid foret Idololatria, ubicunq; apud ipsos *Christianos* suspecti quicquam in usu occurrat, & quid non.

2. Exempli gratiâ; *Crucem adorare, ullùmve ei Cultum Religiosum tribuere, quamvìs nulla in ipsa esset Imago, Idololatria foret*, juxta primum illius Exemplum, aliáq; ejusmodi quæ illuc referantur. Quæ planè ostendunt *Idololatriam* sine *Imagine* committi posse. Quódq; hîc committitur manifestum est ex eo quòd *appropriata Divini cultûs signa* in ejus adoratione adhiberi supponimus. Quod quum sit cuivis Creaturæ, est ipso facto *Idololatria*.

3. Secundò, Religiosum exhibere cultum *Picturæ* vel *Imagini* cujuslibet Personæ è *sacrosancta Trinitate* vel omnium trium, vel particulatim *Imagini Christi*, quanquam intenditur ut Cultus hic Religiosus per *Repræsentamentum* ad *Deum* ipsum pertranseat, *Patrem, Filium, Sanctùmve Spiritum*; est nihilominus *Idololatria* juxta secundum exemplum, ubi Cultus veri Dei per Imaginem probatur esse talis.

4. Tertiò, *Angelos colere Sanctósve*, immò & ipsam *beatam Virginem cultu religioso*, quantumvis sine *Imagine*, est Idololatria. Atq; hujusmodi esse potest *religiosa* ipsorum *Invocatio*, earúmq; rerum ab ipsis postulatio quas Dei solius proprium est largiri; ut *Remissionis peccatorum, Assistentiæ Gratiæ*, vel *Vitæ æternæ*; vel ejusmodi *Epithetorum* usurpatio in *Hymnis Canticisve* eis factis, quæ *incommunicabiles* Dei excellentias significent, vel deniq; *Votorum nuncupatio*, & per eorum nomina *Juratio*. Hoc manifestò apparet ex primo exemplo *Idololatriæ* & ab id genus appropriatis *Cultûs Divini* signis quæ ex sua natura talia esse intelligantur.

5. Et certè hujusmodi est *auxilii ab hoc vel illo Sancto imploratio*, tametsi in conspicuis illis circumstantiis supplicationum nostrarum faciendarum, in *Templo* vel

ante

ante *Imaginem Sancti*, quem oramus, non fieret. *Simplex* enim *Invocatio spiritûs particularis invisibilis*, ex se Idololatria est absq; reliquis illis circumstantiis, quoniam ex consequenti illud attribuit isti spiritui quod soli Deo proprium est, *Omnipræsentiam* intelligo vel *Ubiquitatem*. Nemo enim certus esse potest spiritum invisibilem in hoc vel illo particulari loco adesse, nisi supponatur in omnibus locis esse simul; quod proprium Dei est privilegium.

Quapropter simplex *Invocatio particularis alicujus spiritûs invisibilis*, res est haud perinde levicula ac quidam eam faciunt, sed aperta Idololatria. Quinimò ausim dicere eam partem esse maximè *fundamentalem* omnis illius Idololatriæ à Paganis commissæ, (si philosophicè ac cum ratione res examinetur) matrémq; reliquarum. Aut saltem quæcunq; insignes Objectiones extiterint rationémq; convicturæ, contra usitata *cultûs religiosi* signa, erga particulares hos *spiritus invisibiles* pro more adhibita, eas etiam hîc inveniri, contráq; *Invocationem* afferri posse; siquidem præcipua est quòd *Omnipræsentiam* innuit invisibilis illius spiritûs quem colunt.

Quam quidem ob causam *Templi Altarisq; consecratio*, *Residentia symbolica*, *visibilisve Repræsentatio*, & *oblatio sacrificiorum* & similia, nulli competunt præterquam *Omnipræsenti Deo*, quem semper certi sumus, si fas sit ità loqui, domi inventum iri, quoties illius ædes adimus. Quantùm verò ad alios *spiritus invisibiles particulares*, quis novit domi sint necne, an negotio aliquo occupati, hostem persequentes an itinerantes, an altùm alicubi dormientes? quemadmodum *Elias* sarcasticè argumentatur de *Baal*. Immo addam, an captivi abducti sint, vel in alium aliquem locum inclusi? Nemo profectò certus esse potest ubi sint, quódve illîc sint unquam ubi *Symbolica* eorum *visibilisq; Residentia* ponitur, nisi *omnipræsentes* sint & necessariò illîc sint, ex eo quòd sunt ubique. Sin minùs, nullum firmum argumentum habemus nec certitudinem aut *præsentiæ* eorum aut *audientiæ*. *Preces* verò & *Invocatio* fidem supponunt ac certitudinem quòd audiendi simus sensu eo saltem ordinario; de quo tamen cùm nulla sit certitudo nisi *spiritus invisibilis* invocatus, sit *omnipræsens*, manifestum est eum qui *spiritum invisibilem* invocat, illum *interpretativè* agnoscere *Omnipræsentem*, & consequenter, si spiritus *particularis* sit & *finitus*, eo ipso committere Idololatriam.

6. Nec potest profectò hujus demonstrationis evidentia vulgatis illis subterfugiis evitari vel eludi, quasi Sancti scilicet per particularem à Deo *Revelationem*, vel per *sublimitatem* peculiaris suæ conditionis in statu illo separato & glorificato in quo sint, omnia viderent & cognoscerent. Enimvero qui ad hunc modum loquuntur, bacchantur quidem magnificè & præstigiosas nunquam intelligendorum ænigmatum ampullas ejaculantur sine omni Rationis probabilitate Scripturæve testimonio. Cùm hæc certè *post-figmenta* sint, precariæq; Hypotheses ad vesaniam ac enormitatem *Idololatricarum* suarum consuetudinum excusandam excogitatæ.

Quantùm enim ad posteriorem suppositionem, omninò insomnium est ut quis existimet beatam putà Virginem vi solâ glorificatæ ac separatæ suæ conditionis ab hoc terrestri corpore, audire posse de cœlo, ad tam immensam distantiam, pia murmura ac suspiria affectuosorum suorum supplicum, humilésve ipsorum prostrationes per terræ crassitiem pervidere. Invocatur enim ab omnibus hujus Globi incolis in omnibus posituris distantiisve orbis habitabilis, etiam ab eis qui sibi invicem *Antipodes* sint, ubi si uni assistat necesse est ut Terræ saltem diametro distet ab altero, per quod intervallum nec visus ejus nec auditus unquam potest penetrare.

Et quantùm ad Hypothesin priorem, quàm puerilis & ridicula res est! quandoquidem prætendunt se *Sanctis* supplicare ut Deum suâ gratiâ alloquantur, quum *Sancti* interim Deum antè alloqui non possunt, quàm ille nuncium ipsis dicendum narraverit, ut qui illud à supplice priùs accipit eísq; statim communicat, ut illi denuò ad eum ipsi renarrent. Quod planè ostendit incongruentiam ullas faciendi supplicationes ad Sanctos. Et verò (si consideremus quàm perfectè placabilis Deus sit & propitius, & quàm liberè ad eum accedi possit in solo nomine & mediatione Jesu Christi) tam mutile esse Theologiæ assumentum & tam inscitum ac inartificiosum, ut nullam fidem apud quenquam habere possit communis rationis compotem. Ac proinde nulla est hujusmodi specialis revelatio *Sanctis* facta quando nos precibus nostris eos compellamus; & consequenter hujusmodi Invocatio (quæ Deo propria est propter omniscíam illius Ubiquitatem) ubi adeò perperam in *particulares* hos *spiritus invisibiles* translocatur, necesse est ut *interpretativè* actus sit *Idololatricus*. Siquidem ejusmodi cultus ipsis præstatur qui talem in objecto excellentiam supponat quæ non reperitur nisi in solo Deo.

7. Nec certè Professio ipsorum, quantùm ad alias rationes, quòd tam diminuentes

de

de Sanctis opiniones conceperint (eos utiq; verum Deum non esse sed Intercessores Christo inferiores & similia) eos potest ab *Idololatria* excusare. Quippe quòd agnitio unius cujusvis *Excellentiæ* seu *peculiaritatis Divini Numinis* in eo quod mera est Creatura, proculdubio est *Idololatria*, quemadmodum unius cujuslibet Castelli proditio hosti Principis læsæ majestatis crimen est adversus Principem. Et Pagani profectò Idololatræ existimati sunt ob cultum *Mercurii* totiúsq; ordinis *Medioxumorum* seu *Internunciorum* Deorum sive *Dæmonum*, quanquam apertè eos agnoscebant Deo supremo inferiores. Adeò ut videre non possim quin mera *Sanctorum Angelorúmve Invocatio* manifesta sit, immò verò *fundamentalis*, pars Idololatriæ, & ejusmodi quidem cui omnis Idololatriæ pompa ac apparatus sit superstructus, *ædificationem* intelligo *Templorum*, *Altarium* & *Imaginum erectionem*, *suffitus*, *Sacrificia* & similia. Universi enim desinunt in *Invocationem*, ex firma quadam fiducia quòd audiri possint, quam sanè cum ratione nemo de *spiritu* ullo *invisibili* concipere potest, nisi sit *omnipræsens*, quod *Invocatio* hæc naturaliter & necessariò supponit, alioqui actio minimè erit consentanea, sed oppidò quàm incongruens & ridicula. Omnes enim aliæ suppositiones de hujusmodi *spirituum invisibilium* conditione, arbitrariæ sunt, incertæ, imò verò planè incredibiles, taléſq; ex quibus nulla nobis esse possit fides vel certitudo quòd preces nostræ audiantur.

8. Quartò, Et quemadmodum cultus *Invocationis* sive *Sanctorum* sive *Angelorum*, *absq; usu Imaginis*, adeò manifesta Idololatria est, ità & ipsorum *Invocatio*, aliúsve quivis eorum cultus *cum Imagine*, duplex necessariò est Idololatria, & ad tertium illius modum potest referri.

9. Quintò, Cultus Imaginis, putà beatæ Virginis aliúsve Sancti cujuslibet, per errorem utique, quòd ipsam Virginem aut hunc illúmve Sanctum esse putemus, est itidem *Idololatria*, & ad *quartam* illius Instantiam referri potest.

10. Sextò, Hominem quemvis adhuc in terris viventem cultu religioso colere, sive *gestu corporis* id fiat seu *Compellatione*, *Appellationéve*, aut aliâ quavis re quod signum est appropriatum *incommunicabilium* Excellentiarum Dei; hæc etiam est Idololatria, referríq; potest ad Instantiam primam.

11. Septimò & ultimò, Panem consecratum in Eucharistia adorare, quanquam ex plena persuasione quòd transubstantiatus sit in Corpus Christi, atq; adeò cum *Divinitate Hypostaticè* unitus, nihil obstante hac opinione de ipso conceptâ, actus reverà est Idololatricus, & manifestò refertur ad Instantiam ultimam.

12. Omnes hi actus & alii quicunq; ejusmodi naturæ qui apud ipsos etiam Christianos inveniri possunt & sub prætextu colendi Deum Christúmq; usurpantur, sunt procul omni dubio actus *Idololatrici*, secundùm indubitatam illius notionem ac definitionem, quæ est, *Cujusvis rei cultus quæ non est Deus per signa religioso cultui appropriata*, talia scilicet, quæ vel consuetudo vel ipsius rei natura modos proprios nostræ agnitionis Divinarum excellentiarum constituerit.

13. Atq; nunc quidem postquam hujusmodi actus, Idololatricos esse probaverim, nihil opus est ut novam operam ad probandos eos esse illicitos impendam, quippe omnis Idololatria talis est, juxta suffragium Scripturæ omniúmq; omninò Mortalium. Nam aliquam Idololatriam licitam esse ex eo velle concludere, quòd *Petrus* ἀθεμίτων εἰδωλολατρειῶν mentionem fecerit, perinde ineptum est & nugatorium ac siquis ob mentionem impiarum Blasphemiarum adversus Deum à quopiam factam, eum qui sic locutus sit, colligeret aliquas supponere Blasphemias contra Deum non esse impias. Quamobrem manifestum est ἀθεμίτων superaddi non quidem per modum *distinctionis*, sed *aggravationis* vel descriptionis, ut quando dicimus, *alba Nix* vel *Corvus niger*, quæ non adhibentur in communi sermone tanquam notæ distinctionis Corvorum vel Nivis in *albam* & *nigram*, sed sola Epitheta sunt, earum rerum naturam notantia. Quapropter, praxes hujusmodi & consuetudines quas enumeravimus, si in Ecclesiam Christi introducantur, unum constituent *Antichristianismi* ramulum, eúmq; principalem sanè; necesséq; erit ipsorum doctrinas qui istiusmodi praxes licitas affirmant, falsas esse & rationi minimè consentaneas.

1 Epist. 4. 3.

CAP.

CAP. XIII.

1. *Professionem unius solius Dei veri populum non reddere* Idololatriæ *incapacem.* 2. *Istiusmodi cultum* Creaturæ, *quanquam eam Creaturam esse cognoscimus, præstare qui* vero Deo *proprius sit, esse* Idololatriam. 3. Judæos *fuisse* Idololatras *quamvis illum solum verum Deum professi sint.* 4. *Persuasionem, quòd* Panis Eucharisticus reale Christi corpus *sit, non excusare ab* Idololatria *ejus adoratorem.* 5. *Conditionis Ethnicorum qui* Solem *coluerunt cum hac* Artolatrarum *comparatio.* 6. *Sophismatis quòd Author olim ipse sibi imposuit in excusanda* Artolatria, *solutio.* 7. *Persuasionem, quòd Panis non insit Eucharistiæ, non excusare* Hostiæ adoratores *ab Idololatria.*

1. POstquam *Falsitatem Mysterii Iniquitatis* in hac parte tam apertè demonstravi, secundùm professam meam methodum ad *Fraudem* jam progrediar, quæ (prout suprà monui) fallaces *prætextus* & *perfugia*, unà cum *Sui-quæsitione* Promotorum hujus impii Mysterii, complectitur.

Et certè *Prætextus* ac *Perfugia* quibus se occultare volunt, oppidò quàm tenues sunt & exiles, *Sui* verò *quæsitiones* crassæ satis esse possunt & palpabiles. Ut, meo quidem judicio, illa perquam misera foret Christianorum defensio, nempe, quòd illi profectò nullo pacto esse possint *Idololatræ* quoniam non esse nisi unum verum Deum Naturæ supra omnem Creaturam infinitò eminentis, apertè declaratéq; profitentur, quódq; proinde, si illi *Idololatræ* essent, ipsi sibi planè contradicerent. Quamobrem nulli Christianitatis professores, quamvìs cultum religiosum *Sanctis* exhiberent, *Angelis*, *Imaginibus*, *Crucibus* & *Panis consecrati frustulo*, possent esse *Idololatræ*, præsertim si constanter factum negarent, & perfrictâ fronte coram Mundo testarentur se minimè esse tales.

Sed enimvero hujus excusationis ineptitudo & imbecillitas nimiùm quantùm apparens est, si consideremus quàm facile sit quámq; frequenter usu venire soleat ut homines suæ ipsorum fidei professioni contradicant. Quàm multi enim sunt etiam eorum qui reverà credunt vitam futuram, & tamen non ità vivunt tanquam si quicquam tale esset, atq; sic per actiones fidei suæ contradicunt? Quàm multi qui particularem profitentes Providentiam Dei Fidémq; in ipsam, in rebus tamen adversis ab ea non dependent, sed ad illicitas aliquas vivendi rationes divertunt, aut nefarium aliquod facinus committunt quo se in his angustiis sublevent sartósve tectos se conservent à periculo? Quàm multi qui magno sanè cum zelo invehuntur contra Crudelitatem & Injustitiam tanquam res quas Deus simul atq; homines abhorreant, & tamen ipsi interim insigniter injusti sunt & crudeles, omnium sanè judicio, quorum res illîc non vertitur, quamvìs ipsi benigniùs proprias actiones interpretentur, & æquè strenuè ac confidenter suam Justificationem testaturi sint, quàm hi Christianitatis professores se non esse *Idololatras*?

Tit. 1. 16. Ità igitur fieri potest, ut, quod ait Apostolus ad *Titum*, homines *profiteri se possint Deum cognoscere, & tamen suis eum negare operibus.* Possunt quidem asseverare non esse nisi unum Deum verum, & Cultum tamen ei soli debitum huic vel illi Creaturæ præstare, absq; declaratione vel intentione, ut hæc Creatura habeatur pro vero Deo, Cultúsve *Religiosus* existimetur ei præstari tanquam Deo vero. Quæ profectò talis est Idololatria quæ nusquam apud ipsos Ethnicos inventa sit. Nec in humanam mentem explicitè potest cadere, non certè magis quàm contradictionibus fidem adhibere, etiam tum cùm tales eas esse existimat, aut religiosè contraire dictatis propriæ Conscientiæ, etiam cùm dictata hæc existimat esse vera. Tam manifestum est nullum populum Religiosè ac per Conscientiam illum Cultum quem soli Deo debitum sentiunt, præstare posse illi quod existimant verum non esse Deum.

2. At enim per Inadvertentiam, pravam Educationem, assuetámve Superstitionem, non est impossibile, quin nescientes aut saltem non animadvertentes, quòd hi vel illi Ritus rationésve Cultûs soli vero Deo propriè debiti sint, eos adhibeant in illius rei honorem quæ mera est Creatura vel Creaturæ Imago, sive *Sanctus* sit sive *Angelus*. Nec certè potest reminiscentia in hoc casu quòd Dei sint Creaturæ, hominem sartum tectum conservare ab Idololatria. Error enim in *natura Cultûs*, quem ipsis præstat, eum demergit in Idololatriam, quanquam interim *Objectum* tanquam *Creaturam* considerat. Nec Ignorantia excusationi esse poterit, ubi opportunitas sit

sit melioris Informationis. Immò Incestus & Adulterium à nobis haberi debent & appellari Adulterium & Incestus, quamvis in usu sint ejusmodi Regionibus quæ illa approbent, debemúsq; affirmare eos magis pollutum esse populum quàm nos simus.

3. Quibus addere potes, Ecclesiam *Judaicam* aliquando fuisse *Idololatras* atq; sic à Prophetis Dei declaratos, quamvis cognitionem non abjecissent nec agnitionem sui *Jehovæ* unici illius veri Dei. Cur igitur Christiani Idololatræ esse non possunt quamvis etiamnum profiteantur se unicum illum verum Deum colere Jesúmq; Christum quem misit, eundem ipsum Deum Mariâ virgine olim incarnatum atq; sic in terris inter homines degentem?

4. Et particulatim quantùm ad Adorationem Panis in *Eucharistia* ex persuasione quòd verum Christi corpus sit, Christianus à crimine Idololatriæ nec per antecedentem defensionem generalem, nec per defensionem huic casui propriam purgare se posset, nempe, quòd is qui eum sic adorat omninò eum credit Christi corpus esse corporeámve illius præsentiam; non potest, inquam, purgare se hac ratione à reali reatu *Idololatriæ*. Ignorantia enim ejus nulli est ipsi excusationi non certè magis quàm priùs.

Sensus enim Excusationis hic omnino est, se nimirum divinum hunc Cultum præstare Pani *apparenti*, quia reverà credit *Deum* esse, ac proinde debitum hujus cultûs objectum, neq; se plus cultûs tribuere objecto quàm ei debitum esse arbitratur. Si quis sensus sit in Ratione humanisq; Facultatibus, hic profectò sensus est hujus defensionis; quæ si solida sit ac justa, equidem admodum injustè facimus, quòd ullas Gentes Personásve per totum terrarum orbem commissæ Idololatriæ insimulamus, quæ quidem seriæ essent in eo negotio peragendo. Possúntne enim religiosè ac seriò agentes, eodem tempore opinari, se *Divinum* hunc Cultum Objecto alicui præstare, ipsúmq; objectum interim tanti non esse cultûs capax existimare, quantum illi exhibent?

5. Infinitò potior ratio erat cur Pagani *Solem* verum illum æternúmq; Deum Creatorem rerum omnium ac Gubernatorem crederent, prout in *Liturgiarum* ipsorum fragmentis declaratur, quàm ut quivis Christianus imaginetur Panis consecrati frustulum eum esse. Nec quicquam dubito quin antiqui Pagani æquè firmiter crediderint *Solem* Deum esse, quàm Christianus quivis credere possit Panem Eucharisticum esse Corpus Christi. Et tamen credo nemini homini Christiano unquam venisse in mentem, ut dubitet an hi *Solis* cultores essent *Idololatræ*. Quî fieri igitur potest ut Christianus *Artolatra* ob easdem rationes *Idololatra* non sit, quum nihil ipsi rei insit quod unum excusare possit quin excuset & alterum?

Et quantùm ad mitigationem criminis ex utravis parte ob exteriores quaslibet circumstantias, breviter addo: Illustrem Solis splendorem, calorem beneficum, effecta notabilia, immensam influentiam in mundum hunc visibilem, longè fortius argumentum fuisse longéq; eluctabilius ad faciendum ut Pagani eum Deum esse crederent, quàm, *hoc est Corpus meum*, ullúmve super eo Patrum Ecclesiæ *glossema* jure esse poterat ad efficiendum ut Christianus quivis Panem Eucharisticum crederet corpus reale *Jesu Christi*. Ut præteream, quòd, quemadmodum Homicidium & Adulterium varios habere possunt aggravationis gradus, facto interim eodem permanente; ità sint certè Circumstantiæ pro ratione Imaginantium magis minúsve aggravabiles, ipse tamen actus quo de loquimur proculdubio est *Idololatria*.

6. Fateor equidem tempus fuisse quando magnoperè mihi ipsi placebam in eo, quòd tam evidens argumentum me invenisse putabam, ad probandam adorationem *Hostiæ*, quæ vocatur, non esse *Idololatriam* in eis qui ipsum corpus Christi eam esse crederent. Etenim errorem arbitrabar æquè excusabilem atq; in quem olim ipse incidi, cum puer essem, petendo à quodam è cognatis meis, viro sanè haud illepido, Benedictionem. Etenim sub obscuro crepusculo cùm ille fortè fortunà in cathedra se collocâsset quâ pater plerunq; solitus est sedere, ego sanè illàc transiens lectúmq; petens, orabam eum, consueto puerorum more, ut suam impertiret benedictionem, putans meum esse patrem: verùm eo remunerante cæcam meam pietatem benedictione ludicrâ altóq; cachinno, statim deprehendi errorem. Nescio profectò quantum leges *decori* transgressus sim trivialem hanc narrando de meipso historiolam, spero tamen Lectorem veniam daturum huic περιαυτολογίᾳ, cùm tam aptè præsenti proposito possit inservire.

Jam verò erroris hujus mei usus candidus ac benignus olim hic erat. Quòd scilicet, quemadmodum nè minimam quidem intentionem habebam Benedictionem emendicandi ullúmve filii officium præstandi inidoneæ illi personæ quæ in Cathedra

ſedebat ſed Patri ſoli, ac proinde quanquam Peregrinus locum occupaverat, officium tamen illud dirigebatur, intendebatur & reverà præſtabatur illi ſoli, quamvìs illîc non eſſet quò ipſum reciperet: ità per charitatem concludebam, (& certè quòd meipſum ad hunc modum feſellerim, magnum erat animo meo levamen, utpote cui minimè volupe erat plures obſervare in orbe errores, orbe præſertim Chriſtiano, quàm erat neceſſe) ſiquis Divinam *Hoſtiæ* præſtaret adorationem planè interim perſuaſus verum eſſe Chriſti corpus, quòd adoratio utiq; non magìs ad *Hoſtiam* tranſiret quàm mea Benedictionis emendicatio ad eum cui minimè omnium deſtinaveram; ſed quòd quemadmodum hæc poſterior in ſolidum dirigebatur ad Patrem meum, ità prior ad perſonam Chriſti tota tranſiret.

Hoc quidem ſophiſma quo meipſum illaqueaveram magnum quod dixi benigno meo Ingenio levamen erat ac voluptas, quamdiu laxiùs & incurioſiùs ſuper hac re cogitabam. Verùm poſtea, quum hiſce rebus accuratiùs anquiſitiúſq; penſitandis operam dediſſem, dictum ſanè illud *Solomonis* nimis quàm verum inveniebam, *Qui ſcientiam acquirit, acquirit dolorem.* Nec poſſum errorem illum ad hunc modum excuſare, quin eo ipſo omnes *Idololatras*, qui unquam extiterunt, modò in Idololatria ſua ſeriò rem egerint, neceſſariò excuſem. Nam proculdubio ſemper putabant ſe debitum objectum ſui cultûs habuiſſe, & quid aliud eſt *Idololatria* quàm debitum cultûs objectum non habere? Quamobrem ſi perſuaſio, quòd habemus, excuſabit nos ab Idololatria, nullus devotus ſeriúſq; *Idololatra* unquam reus erat illius peccati; quæ immanis profectò eſt contradictio.

Præterea, magna ſanè differentia eſt inter ſubitam ac inevitabilem abreptionem in actionem aliquam ſingularem, & conſtantem ejuſdem erroris repetitionem. Et major adhuc, ſi conſideremus quàm canora, poſtremis his temporibus, Monita contra hunc tam palpabilem *Tranſubſtantiationis* errorem edita ſint. Quandoquidem fuerunt qui voces ſuas intenderunt, hominéſq; inclamaverunt, non ſolùm ad ravim uſque, verùm uſq; dum ſanguinem expuerent, vitáſq; proprias effunderent liberè fideliterq; teſtificando contra Idololatricam hanc Falſitatem. Et propterea ubi homines aut divertunt ad craſſum hunc errorem aut in eo malo illius effectu perſiſtunt, neceſſe eſt ut inexcuſabilis ſit *Idololatria* judiciis omnium hominum qui *Panem Euchariſticum* corpus Chriſti non eſſe crediderint. Cujus veritatis par profectò eſt certitudo quàm ullius rei quæ humano Intellectui proponi poteſt.

7. Nec poſtremò, perfugium iſtud ad rem ſuam quicquam faceret, ſi contenderent ſe non rectè dici poſſe *Panem* adorare, quippe qui nè credunt quidem eum illîc eſſe. Etenim controverſia eadam ferè eſt quæ priùs, neq; novâ indiget reſponſione. At verò ex eis quæro utra minor Idololatria ſit, *Accidentia Panis* adorare, quæ illîc eſſe agnoſcunt, an *Panem ipſum*? Et certè ſi Corpus Chriſti non ſubſit eis Accidentibus, actus ipſorum Adorationis in viſibilia Panis Accidentia cadit, quæ ſi minùs nobilia ſint ipſo Pane, Idololatria eſt major. Præterea Pagani qui *Solem* adorabant, non putabant eam ipſam rem quæ reverà Sol eſt, illîc eſſe; (Sol enim non eſt aliud quàm inanimis & nihil intelligens materiæ flammeæ maſſa) ſed ipſum ſupremum Numen eſſe arbitrabantur, quod illi colebant tanquam Eſſentiam Intellectualem quæ creavit & gubernat omnia, prout paulò ſuprà monui. Et tamen nemo dicet hoc eos ab *Idololatria* excuſâſſe quando *Solem* adorabant. Ubi igitur eſt eorum excuſatio, qui prætendunt ſe *Artolatriæ* illius immunes eſſe in quam inciderunt, propterea quòd Panem certè ibi eſſe non putant, hoc eſt, illud quod illîc colunt non eſſe Panem? Pagani enim non putabant juxta ſenſum notionémq; noſtram de *Sole*, qui proculdubio verus eſt ſenſus, *Solem* illîc eſſe; quanquam externa *Solis* ſpecies illis ſimul & nobis eadem videtur, ut externa ſpecies Panis eadem videtur & *Artolatræ* & ejus accuſatori.

CAP.

CAP. XIV.

1. *Distinctionis ineptitudo* Idolum *inter &* Imaginem *quando utraq; fiunt Cultûs Religiosi objecta.* 2. *Nihil quod Essentiali & Infinitâ Excellentiâ non sit præditum, debitum illius esse objectum.* 3. *Absentiam Sanctorum à suis Imaginibus non excusare ab Idololatria.* 4. *Improbabile esse, quòd ulla vera extet Imago Christi, si licitum esset eam adorare.* 5. *Illicitum verò esse adorare eam quamvis extaret.* 6. *Totum Decalogum esse* Moralem. 7. *Usum Imaginum ad memoriam & devotionem, prætextum fuisse* Ethnicorum. 8. *Objecta externa Divini Cultûs impedimento esse illius perfectioni.* 9, 10. *Alia argumenta minimè contemnenda contra usum Imaginum in Ecclesiis.* 11. *Multos alios esse modos excitandi devotionem in populo, Imaginibus infinitò meliores.*

1. ISta etiam admodum manca esset Apologia pro cultu *Imaginum Sanctorum*, nempe, eas *Idola* non esse sed *Imagines* piissimorum *Sanctorum Dei* atq; *Christi*. *Idolum* verò esse *Imaginem Numinis* alicujus *Paganici*, ut *Bacchi*, *Veneris*, *Apollinis* & reliquorum, qui putabantur in ipsis *Idolis* residere, cùm *Sancti* apud Christum sint in *Cælis*. Quasi verò quæcunq; *Imago*, cui *cultus* exhibetur *religiosus*, non esset *Idolum*. Nulla enim intercedit differentia *Imaginem* inter ac *Idolum* nisi quòd una vox *Græca* sit altera *Latina*, cùm utræq; significent cujusvis rei similitudinem. Atq; hujusmodi Imagines formare, innocuæ sanè artis est specimen. Verùm ubicunq; istiusmodi *Imagines* seu *simulachra* rerum vel personarum *Divinum honorem Cultúmve religiosum* recipiunt, *Idola* ipso facto evadunt vel pessimo sensu ac crassissimo.

Nec certè ulla sufficiens suppetit Ratio, cur Imago *Bacchi Cererisve* religiosè culta *Idolum* evaderet, *Imago* verò *Petri Paulive* non item; cúrve alterorum Invocatio *Idololatria* sit, alterorum verò non. Quippe quòd si veri Dei cultus per *Idolum* sit *Idololatria*, cultus profectò illius quod non est Deus, duplex erit *Idololatria*. Atq; hic rei status est tam in cultu Imaginis *Pauli Petrive*, quàm *Bacchi* vel *Apollinis*.

2. Etenim *Bacchus*, *Apollo*, *Ceres* & reliqui, Benefactores erant humani Generis quantùm ad *Animalis vitæ* gratificationes, prout fusiùs alibi notavi; verùm infiniti Benefactores non erant. *Martem*, verisimile est, fuisse strenuum Bellatorem quando in terris degebat, at verò non est *Jehovah Zebaoth*, *Deus omnipotens*: Et *Apollo* vir sapiens erat ac peritus, sed non *omniscius*. Quamobrem cùm *Divinas* has excellentias modo infinito & essentiali in se non haberent, *Divini cultûs* sunt omninò incapaces. *Myster. Pietat. lib. 3.*

Jam verò par ratio est de Benefactoribus in rebus *Spiritualibus* ac *Divinis* atq; in eis quæ *Animales* sunt & *Naturales*. Ratio enim cur religiosi cultûs *Marti Apollinive* præstatio sit illicita, non est quòd Benefactores solummodo erant in eis rebus quæ ad *vitam Animalem* pertinent, sed quòd non erant *infiniti* ac *essentiales Autores fontésve* illarum perfectionum: Atq; ea propter S. *Petrus*, S. *Paulus*, sanctúsq; *Johannes*, immò ipsa beata Virgo, quanquam præclara profectò exempla erant potentésq; suasores ad Amorem Dei omniáq; officia ac perfectiones *Divinæ Vitæ*, quâ & ipsi tam eximiis modis erant ornati, tamen cùm *infinitè* non sint nec *essentialiter* boni sanctique, religiosi quidem cultûs (qui in his circumstantiis Idololatria evaderet) perinde atq; quivis prædictorum, omninò sunt incapaces. Atq; ii sanè qui cum eis *spiritualem fornicationem* committere volunt, quia tam sancti sunt bonique, æquè ridiculè improbi videntur, quàm isti *Sectarii* qui feruntur pro nihilo ducere *carnale Adulterium* vel *Fornicationem* committere cum fratre vel sorore, verùm apud prophanos impiósq; se ab hac libertate coërcere.

3. Nec potest illa suppositio, quòd *Sanctorum* Animæ in suis *Imaginibus* non sunt, quemadmodum *Dæmones Paganici* in suis olim *Idolis* fuisse existimabantur, vel minimam speciem Excusationis solidæ præ se ferre. Nam Præsentia *Sanctorum* cultum qui præstetur, redderet magìs excusabilem, siquidem ex eo magìs capaces sunt ejusmodi affectuosorum accessuum & compellationum. Verùm hæc subterfugia adeò vana sunt ac nugatoria, ut minimè digna sint quibus immoremur.

4. Apologia pro cultu *Imaginis Christi* plausibilior esse potest, ex eo quòd & verè Deus erat, & visibilis simul formæ & figuræ. Hæc certè non contemnenda esset

ratio cur licitum sit Picturam vel Effigiem ejus formare, verùm ad demonstrationem, quòd illius cultus sit licitus, neutiquam pertinget.

Præterea, quis novit quæ vera fuerit Servatoris facies? Et tunc sanè quàm ridicula & inepta est illa affectio & voluptas in contemplanda Pictura quam suam esse existimamus, cùm verisimillimum sit eam non ipsi similem esse nec cuivis alteri quem novimus? Non est enim probabile, tristem afflictúmq; spiritum *Servatoris*, aut devotos suos sectatores & rerum maximè seriarum anxios tanto abundâsse otio, ut illius picturam delineandam curarent, qui *homo erat dolorum & ægritudinis gnarus.* (*Esai.* 53.) Cæterùm cùm *Divinitas* Hypostaticè unita sit cum Christi solius Humanitate, cúmq; visibilis illius persona formæ figuræve fuerit certæ ac individuæ, & ab hac unione duntaxat oriri supponatur jus colendi ejus Imaginem: si Imago certè non sit Imago Christi, (quemadmodum sæpenumero, utì aiunt, accidit, ut Virginis Imago illius non sit, sed pulcherrimæ alicujus quanquam haud semper castissimæ è Civitate) sed Imago alterius cujuspiam, vel Imago temerè absq; ullius Personæ imitatione facta, quæ unquam extiterit, fundamentum hujus juris colendi Imaginem Christi vacillabit, ità ut nemo certus esse possit quin committat Idololatriam.

5. Et præterea, quamvìs vera esset Imago humanæ figuræ Christi, ut & hoc obtentum Fundamentum, quo licitum sit eam colere; obliviscimur interim, nè Christum quidem ipsum debitum esse *Divini Cultûs* objectum, nisi quatenus sit θεάνθρωπος, non *merus homo* sed & *Deus.* Verùm qui Pictor, quíve Statuarius describere potest exculperéve illius *Divinitatem*? Quæve intercedit illam inter & hanc Statuam vel Picturam unio? Et quæ tandem nobis data est licentia violandi mandatum Dei, qui expressè nobis interdixit Imaginis vel similitudinis cujusvis rei cultum, imò ipsam Imaginis vel simulachri fabricationem ad cultum Religiosum? Nam ipse Titulus primæ Tabulæ, qui est de Honore Dei, ejúsq; Cultu, planè ostendit hunc illius Mandati esse sensum.

6. Atq; equidem, quantùm ad me, nullus dubito quin totus *Decalogus* sit *Moralis*, atq; æquè severè nobis interdictus sit cultus Imaginum ac ipsum Adulterium. Cur enim misceret *Moses* officia naturarum adeò differentium in uno brevi Decalogo? præsertim cùm tam copiosè leges suas *Positivas*, sive *Ceremoniales* sive *Politicas*, in aliis locis tradiderit? Nam simplex interdictio Imaginis fabricandæ nullum omninò est præceptum, sed prohibitio tantummodo eam convertendi in *Idolum*; ac proinde illa verba, Non incurvabis te versùs ea nec ea coles, *exegeticè* adduntur ad omnem errorem evitandum, planéq; significant Idololatriam hîc interdici, non simplicem Imaginum Picturarúmve delineationem; vel Imagines interdici nè in cultum Idololatricum fiant, prout suprà monui ex ipso titulo primæ Tabulæ, quæ ad Religionem spectat officiúmq; nostrum erga Deum.

Præterea, cur hæc *decem* præsertim *Mandata* dicuntur *Dei digito illis Tabulis lapideis inscripta*, nisi ut *Typicè* nobis insinuaret quòd ea ipsa Lex est quæ etiam Cordibus nostris digito Dei inscripta est, modo sanè durabili & permanenti; quódq; mens cujusq; si abstergeretur purgaretúrq; è cœno sitúq; qui ipsi insidet, æterni illi characteres indispensabilis *Moralitatis* ac *Rationis* tam conspicuè & legibiliter illîc apparerent, ut non solùm congruerent cum *Decalogo*, sed & eum, si fas sit ità loqui, tanquam Legem justissimam æquissimámq; ratificarent? Satísq; porrò notum est Servatorem (*Matt.* 19. 17.) modo specialissimo *Decalogum* cohonestâsse, indigitando eum tanquam veram viam ad æternam salutem. Generalísq; eruditæ *Antiquitatis* consensus, *Moralis legis* compendium definivit. Neq; profectò quisquam potest, qui diligentiùs illius naturam consideraverit, quin æternam Dei legem Ecclesiæ suæ relictam, etiam in suo *literali* sensu agnoscat. Sed enimvero in Christianitatis gratiam (quæ cultum solitò longè spiritualiorem requirit) ità *Decalogum spiritualizare* ut hominibus Imagines colere sit licitum: mihi quidem idem videtur atq; in crassissimam eum *spiritualizare carnalitatem*, & perinde esse & impium & ridiculum, atq; mandatum *spiritualizare* adversùs Adulterium in sanctam quandam licentiam concumbendi cum uxore proximi sine culpa & pudore. Quem summum ferunt esse Christianæ libertatis ac perfectionis gradum apud quosdam *Sectarios.*

7. Postrema Apologia, quæ occurrit, pro religioso *Imaginum* usu in Ecclesiis adhibita, est, quòd *Memoriæ* ac *Devotionis* sint adminicula, cùm mens vulgi adeò crassa sit atq; hebes, & plumbea, adeóq; alienata ab omni sensu ac conceptione *Deitatis* & *Religionis*, ut hisce palpabilibus ac visibilibus machinamentis attolli debeat & subvehi, quæ prehendere quidem possint, atq; sic Devotionem suam & Affectionem erga res *Divinas* commodis his artificiis externísq; fulcris sustinere. Verùm hæc defensio *Ethnicis* communis est cum lapsis *Christianis*, eámq; Apologiam fallacem

cem frontem habere oportet, quæ causæ, quam in confesso est esse malam, perinde ac illi quæ bona esse prætenditur, inserviat.

Maximus Tyrius Statuarum usum in Cultu religioso ad hunc modum olim defendebat. Affirmans utiq; eas esse solummodò σημεῖα τῆς πρὸς τὸ θεῖον τιμῆς, καὶ ὥσπερ χειραγωγίαν τινὰ καὶ ὁδὸν πρὸς ἀνάμνησιν. *Signa esse tantummodo honoris quem Deo præstamus, & manuductionem methodúmq; quâ eum reminiscamur.* Quantùm verò ad eos, inquit ille, quorum memoria firmior est, mentísq; acies directiùs penetrare nôrit in *Divinam Præsentiam*, hos quidem nihil opus habere hujusmodi adminiculis. Verùm illos supponit esse admodum paucos. Differt. 38. Εἰ θεοῖς ἀγάλματα ἱδρυτέον.

Multa ad hunc sensum legere poteris apud illum *Sophistam*, qui postquam varios *Idololatriæ* modos, quemadmodum nos eos appellare debemus, in variis Regionibus notaverit, quódq; nihilominùs ubiq; ipsis esse possit τὸ θεῖον εἰς γνώμην, *Deus in animo*; quanquam affectio eorum erga ipsum externâ aliquâ Repræsentatione excitetur, ut Amatorum erga Amicas suas absentes Picturis aliísve quibusvis symbolis quæ ad eas referantur; pulchrè tandem ac plausibiliter Dissertationem suam hac quidem cautione seu admonitione concludit: Εἰ δὲ Ἕλληνας μὲν ἐπεγείρει πρὸς τὴν μνήμην τοῦ θεοῦ ἡ Φειδίου τέχνη, Αἰγυπτίους δὲ ἡ πρὸς τὰ ζῶα τιμή, καὶ ποταμὸς ἄλλους καὶ πῦρ ἄλλους, οὐ νεμεσῶ τῆς διαφωνίας, ἴστωσαν μόνον, ἐράτωσαν μόνον, μνημονευέτωσαν μόνον· hoc est, *Si artificiosè affabréq; facta Statua* Græcos *ad Dei memoriam revocat, sacrum aliquod Animal* Ægyptios, *si Fluvius alios, si Ignis alios, diversitate equidem non offendor, intelligant solùm, diligant solùm, reminiscantur solùm*; τὸ θεῖον εἰς γνώμην ἴτω μόνον, *Deus solùm sit in animis ipsorum.*

8. Verùm enimvero, meo quidem judicio, siquis visum defigat in *Fluvium*, *Bovem*, *Statuámve*, ità ut advertat se hoc facere (& certè si non advertat in quem finem id faciat?) via est ad Deum ex animo suo excludendum compendiosissima. Quis enim de rebus duabus uno tempore satìs firmiter cogitare potest? Quamobrem illa symbola religiosa quæ minimè animadversionem nostram ad se attrahunt aut in se ipsa defigunt, sed eam Deo liberam relinquunt, ad perfectiorem illius cultum sunt utilissima. Et (quod adhuc magìs ad rem facit) nullum omninò habere in cultu objectum præter ipsum verum Deum, tutissima erit, quâ mentes nostras in integrum apud ipsum collocemus, ratio, quáq; veriores magísq; comprehensivas piásq; conceptiones de eo formemus, quàm ullo pacto possumus dum eum in Statua quavis, vel Pictura qualicunq; videre vel concipere prætendimus. Nam cogitatio de *infinita* illius *Sapientia*, *Bonitate*, ac *Potentia*, de *infinita* illius *Misericordia*, *Justitia*, ac *Veritate*, déq; harum *Effectis* quæ immensa ejus Providentia complectitur, sensus etiam ejus *Ubiquitatis* seu *Omnipræsentiæ*, quódq; in *eo vivimus*, *movemur*, ac *subsistimus*, magìs viva est pleniórq; repræsentatio *Deitatis*, quàm vel exquisitissima *Ars*, *Materiésve* pretiosissima potest suppeditare.

Quòd si quis *externam* Dei *Imaginem* quærit quæ sub ipsos sensus cadat, En *Universum hoc* quod videmus, omnium optimum ac pulcherrimum. Quod tamen res admodum angusta est quousq; nostri visûs acies penetrare potest. Quàm miseram igitur ac minutam *Repræsentationem* fore necesse est rem quamlibet particularem, sive *Naturalis* sit, sive *Artificialis*, ad significandam *Divinam Majestatem*, & quàm inepta indignáve quæ prætendat, objectum fieri, quovis sensu, cultûs Religiosi? Quantò ea necesse est ab interna piæ mentis repræsentatione deficiat, cùm & illa mentis repræsentatio amplissimum pulcherrimúmq; hujus visibilis Universi prospectum quem oculus capere potest, tam immensè excedat? Quamobrem quicquid Deum inter atq; nos per modum *objecti* in illius cultu interponitur, adminiculo profectò non est sed ejusdem cultûs perfectioni impedimento.

9. Et ut ad minora etiam descendamus; piæ Vitæ similiter cujusvis *Sancti* character melior & utilior *Sancti* Imago est, majorémq; illi amorem honorémq; conciliabit, quàm Statuæ ejus Picturæve exhibitio. Nulla enim Figura, Positura, nec Colores *sinceritatem Animi* delineare possunt eámve illustrare. Quævis enim Forma artificialis, aspectum habeat quantumvis religiosum atq; pium, tantò magìs viva est *Hypocriseos* Pictura, quippe quæ tantò longiùs abest ut sit quod præ se fert. Ut hîc prætercam quod suprà attuli, minimè esse credibile, quosvis ex afflictis primitivis Christianis horas tam malè collocâsse, ut sederent dum Picturæ eorum describerentur, multóq; minùs beatam Virginem, sanctósve Christi Apostolos. Quod quidem facit ut religiosus Cultus ipsorum Imaginibus præstitus æquè *ridiculus* sit atq; *Idololatricus*. Manifestum est enim indicium nullas harum Imaginum veras esse, ex eo quòd omnes sic esse prætendant, perinde quasi omnes *Sancti* Dei, magni fuissent suarum terrestrium umbrarum admiratores, cùm verisimile non sit vel unum ex ipsis

sic

sic fuisse. Adeò in solidum universímq; contemptibilis culpabilísq; est Imaginum cultus in Christianitate. Sed ut in viam redeamus.

10. Tantum igitur abest (quantùm ad *Deitatem*) ut hic Imaginum usus in Ecclesiis mentem hominis in reminiscentiam Dei & in debitum dignúmq; sensum illius & agnitionem erigat, ut eam altiùs faciat subsidere, eámq; in vilia abjectáq; *objecta* defigat, quinimò, per incuriam, hebetémq; ad res materiales ac sensibiles propensionem in crassas Idololatrias deprimat & immergat: Et (quantùm ad *Sanctos*) cùm inflammare eam in affectuosam virtutum ipsorum admirationem prætendat, equidem facit ut in ea peccata delabatur, quæ illi summo cum zelo evitabant & abominabantur.

11. Quibus omnibus postremò addas, hanc defensionem adhuc infirmiorem esse in causa Christianorum, quippe quibus sunt satìs idonea fulcra, & machinamenta, immò *cochleæ* si velis, *trochleæq;* ad excitandum evehendúmq; amorem hominum piámq; affectionem, in palpabili illa ac sensibili commemoratione *mortis Christi* Filii Dei Mundíq; Servatoris. *Deus amor est, & qui in amore manet in Deo manet & Deus in eo.* Qui igitur sensus, conceptio, repræsentatióve Dei melior esse potest, quàm immensus quidam atq; infinitus Amor ac Benignitas? Et quæ melior ratio attollendi nos ad ullum debitum sensûs Amoris hujus gradum, quàm *Passionis Christi* Celebratio, qui pretiosissimum suum sanguinem in Redemptionem Mundi profudit?

Præterea, Ad constitutum Cultûs publici locum statis temporibus conventus, accessus illuc permansióq; ibidem cum reverentia, supplicationum perspicuarum faciléq; intelligibilium ad Deum oblatio, luculentarum faciliúmq; scripturæ expositionum auditio, hujusmodi proculdubio officiorum perfunctiones multò firmiùs hominum mentes sustinebunt detinebúntq; in sensu *Deitatis*, quàm qualiscunq; *Imaginis* aspectatio. Et si Hymnorum, Psalmorúmve cantationem superaddas, sive cum Organo fiat sive absq; Organo, modò ritè ea fiat modulatéque, devotionem populi longè potentiùs excitabit, sensúq; magìs determinato, majoríq; ædificatione, quàm *muta* Picturarum Imaginúmq; spectacula, quæ nihil effari possunt, quando ad Idololatriam eis abutimur, præter stultitiam vel perfidiam eorum qui ipsas erexerint. Privatæ etiam domesticæve Plebeis prælectiones, institutionésve quibus ipsi legere discant, præsentiam horum *silentum* Magistrorum reddent supervacaneam.

Qui usus igitur esse potest aut *Imaginum* aut *Idololatriæ*, vel ad rerum Divinarum cognitionem promovendam, vel ad excitandam devotionem, vel ad præcavendum deniq; relapsui in perfectam Dei oblivionem omnísq; sensûs Religionis, cùm aliæ tam multæ támq; idoneæ ad hanc rem rationes suppetant?

CAP. XV.

1. *Finem generalem hujus impiæ ac inutilis Idololatriæ cultûsq; Imaginum esse* lucrum *Sacerdotis.* 2. *Artes variæ quibus hæ* Imagines *fiant* lucrosæ. 3. *Lucrum* Transubstantiationis *causam esse cur admittatur ad perfectam explendam* Antichristianismi *Staturam.* 4. *Quàm mirificus poténsq;* Intercessor Sacerdos *videatur ex hoc prætextu.* 5. *Variæ rationes è re sua utendi lucrosâ hâc Persuasione.* 6. *Honor ineffabilis qui* Sacerdoti *videtur obtingere ob stupendum hoc miraculum.* 7. *Quòd jus videtur ei dare immunitatis à Jurisdictione civili, laborísq; ipsi compendium facere aspirandi ad veritatem sanctitatémque.* 8. Prætextus *ipsorum pro* Idololatria *quamvìs satìs tenues sint,* Sui-quæsitiones *tamen esse oppidò quàm palpabiles.*

1. Quamobrem cùm *prætextus* pro Idololatria Imaginúmq; cultu adeò planè *Sophistici* sint, videamus quæ *Sui-quæsitiones* sustinere possint tam indignas consuetudines eásve suffulcire. Et certè consilium eorum non tam altè absconditum est, quin quivis illud dispicere possit nisi datâ operâ cæcutiat. Eadem enim Mercatura exerceri potest quæ olim temporibus *Jeremihæ* exercebatur apud
Vers. 28. Idololatricos antiquæ *Babylonis* Sacerdotes, qualem notat in *Epistola* sua. *Sacrificiis autem illorum venditis Sacerdotes abutuntur, eodémq; modo mulieres ab eisdem in penum recondunt.* Et haud multò póst. *Eis vestimenta detrahunt Sacerdotes quibus uxores*

uxores liberósq; suos induant. In summa igitur; *Finis cultûs Imaginum* potest esse *Sacerdotis ditatio*, omnésq; suprà dicti *Prætextus* & excusationes effingi formaríq; ad suum *lucrum* solummodo augmentandum. Enimvero nisi hujusmodi aliquod subesset *Mundanæ Utilitatis* Mysterium, miranda professò res esset ut Christiani Sacerdotes istiusmodi consuetudinem retinerent quæ tam manifestò Dei verbo repugnet, & tam expressim ac particulatim secundo *Decalogi* præcepto adversetur, quæq; tam ingens scandalum sit multis sobriis piisq; Christianis, & tam immane deniq; tum *Judæis* tum *Turcis* offensaculum.

2. Non est igitur difficile imaginatu, postquam statuam hujus vel illius *Sancti*, Virginis putà *Mariæ*, S. *Jacobi*, S. *Petri*, aliorúmve quorumcunq; erexerint, scitéq; eos ac decorè ornaverint, formáq; personali satis vivâ eos exhibuerint, quòd populum docere possint (qui ad hujusmodi *spiritualem Fornicationem* nimiùm sunt proclives, præsertim instigati animatíq; consilio & exemplo lenocinantium suorum Ductorum) non solùm *ora* in *orationibus* aperire, sed & *manus* in variis *oblationibus*; quippe quorum rudes animos superstitioso metu imbuerint *Sanctum* offendendi si manu vacuâ accederent, & quibusdam artibus fortean efficere potuerint, ut *Imago* nunc frontem caperare nunc arridere ipsis pro donorum suorum tenuitate & amplitudine videatur, aut saltem oblatores ad æmulationem provocare suspendendo in omnium conspectu quod oblatum sit Imagini, etiam cum nominibus religiosorum ac liberaliorum Clientum.

Evulgatio etiam quòd hic vel ille *Sanctus* peculiarem habet facultatem edendi hæc vel illa miracula, his vel illis morbis medendi, aut opitulandi in hujusmodi angustiis vel calamitatibus, quódve tantâ putà copiâ Indulgentiarum sit dotatus; quàm fortiter hæ opiniones attractare essent superstitiosos homines ac simplices etiam ad Vota in periculo ipsis nuncupanda, & ad suscipiendas Peregrinationes ad eorum Templa vel Sacella? Ubi introducti ad *visibilem* quasi *præsentiam* ipsius *Sancti* bene ornato suo simulachro statuáve repræsentati, (sive ex opinione alicujus opis jam præstitæ, sive expectatione alicujus auxilii futuri) non possunt professò, præ pudore, quin saltem pro ratione facultatum suarum offerant, nihil dubitantes quantò liberaliores fuerint Clientes tam benigno ac potenti Patrono, fieri non posse quin aliquando recepturi sint saltem par soluto pretio mercimonium.

Cæterùm interim non considerant quòd imitatio alicujus peculiaris virtutis in quolibet horum *Sanctorum* plus eos obligaret, (εἴ τις αἴσθησις, si qua sit illis rerum humanarum notitia) ad benefaciendum ipsis quantum possunt, quàm si quis universas suas opes ad statuarum ipsorum pedes devolveret, quódq; sincera oratio ad Deum directa per Christum majorem apud ipsos gratiam obtineret, quàm si ad seipsos facta fuisset. Quemadmodum quivis bonus Christianus citiùs opitularetur homini pauperi quem apud Deum seriò piéq; de paupertate sua conquerentem fortè offenderit, quàm si à seipso opem poposcisset.

3. Manifestò igitur videmus quàm *lucrosa* in *Imaginum cultu* stabiliendo & *Invocatione Sanctorum* exerceri possit *Mercatura.* Et certè nisi hujusmodi aliquod fulcrum, Mysteriosum illud *Transubstantiationis* Commentum & Idololatriam ab eo dependentem sustentaret, proculdubio tam immanis támq; apertè Scripturæ repugnans communisq; Sensui ac Rationi contraria Absurditas nullo pacto posset pars ulla esse illius Ideæ *Antichristianismi* quam ego describo. Nunquam enim *irrepere* posset in Ecclesiam Christi suo nomine, sed quatenus alii alicui Fini seu proposito inserviret; saltem non posset illic *retineri* postquam semel diligenter serióq; examinata esset, nisi admodum *lucrosa* reperiretur suis propugnatoribus.

4. Quibus igitur *Sui-quæstionibus*, inquies, inservire potest simulata hæc potestas tam stupendum patrandi miraculum, quàm est *panis commutatio, in Eucharistia, in ipsum Corpus corporeámve Christi præsentiam?* Ingentibus proculdubio, & ad maximas *Sacerdotis utilitates* non obscurè collineantibus. Is enim qui existimatur habere potestatem *pronunciando quatuor quinquéve verbula, efficiendi* ut *Jesus Christus*, qui Deus est benedictus in æternum, *personaliter & corporaliter præsens sit*, non facilè putari potest ità angustari limitaríve in suæ Intentionis effectu, quin postquam *Personalis Christi præsentia* procurata sit, eas ipsas res effecturus sit quas Sacerdos in ea procuranda intendebat. Quemadmodum pauci dubitant, quin is qui *spiritum* excire nôrit, qui sit quasi θεὸν ἀπὸ μηχανῆς in præsentibus rerum angustiis, à *Spiritu* illo impetrare possit, ut eas res adjuvet ob quas esset excitus.

Quamobrem, si supponamus Sacerdotem potestatem habere devocandi realem hunc θεὸν ἀπὸ μηχανῆς in *præsentiam corporalem* hujusmodi *Divino carmine* (prout ipsi professò, sibi intus interim carmen canentes, illud facere volunt) quis dubitare potest,

poteſt, quin cùm Chriſtus *corporaliter* adſit, adjuturus ſit etiam, facturus, effecturúſq; rem quamlibet licitam ob quam Sacerdos virtute verborum Conſecrationis eum illuc accerſiverit? Chriſtus, inquam, cùm adeò realiter corporalitérq; adſit (corpore, animâ, & Divinitate). cúmq; tam viſibiliter ac perſonaliter offeratur per manus Sacerdotis, prout Populus quidem opinatur, ad impetrandum hoc vel illud beneficium à Deo, nequeunt illi profectò dubitare, quin is, cùm tale in manu pignus habeat, quodlibet à Deo impetraturus ſit, quod non planè ſit illicitum. Nam ſi modo hoc palpabili filium ſuum ei largitus eſt, quidnam, obſecro, eſſe poteſt, quod illi tandem ſit negaturus? Proculdubio qui Sacerdoti in uno fidem habent, haud facilè illi diffident in altero.

5. Quapropter Sacerdos tutò poſſit virtute hujus oblationis Chriſti *realiter* & *perſonaliter* in *Miſſa*, directioniſq; ſuæ intentionis in hac re ſacra peragenda, prætendere Sacrificium hoc valiturum eſſe pro *vivis* ſimul & *mortuis*, pro *ſanis* & *ægrotis*, pro *Hominibus* & *Beſtiis*, ſe per hoc *animas* poſſe *liberare* è *Purgatorio*, homines à *Peſte* conſervare, mederi *Pecoribus*, *Febres* fugare, *Dentium dolorem* prævertere, *Bona perdita* recuperare, *Oculorum* curare *lippitudinem*, adversùs Inimicos *Victoriam* dare, bonam deniq; *Uxorem Maritúmve* procurare, & quid non!

Quapropter *Sacrificulus*, cùm tam eximiâ imbutus ſupponatur poteſtate, modò tam affabilis eſſe velit & acceſſibilis, ut adiri poſſit & pro re nata ad utendum facultate, vel prece vel pretio adduci, an non pro certo utriuſlibet optionem habere poterit? Unde manifeſtum eſt, ſi *Sacerdotes* hac ratione ſe ditare vellent, omninò eſſe in eorum poteſtate. Eos verò pecuniam recepturos eſſe pro hujuſmodi rebus ſacris peragendis piiſq; officiis, haud ſanè difficile eſt imaginatu. Ac proinde minimè alienum eſt in hac *Antichriſtianiſmi* pictura quam deſcribo, hoc lineamentum ſupponere, quòd utiq; hæc *Tranſubſtantiationis* Opinio ſtrenuè mordicúſq; ad ſuffulciendas augendáſq; opes *Antichriſtiani* Sacerdotii poſſit teneri. Nam ſi omninò falſa ſit, quemadmodum eſt procul omni dubio, Mater eſt etiam *Idololatriæ*. Ac proinde Inventores ipſius vel Fautores meritò appellari poſſunt *Antichriſtiani*, præſertim cùm ſupponatur turpis lucri causâ tam acriter defendi.

6. Cæterùm fieri poteſt ut non opes ſolæ finis ſint ſcopúſve prodigioſæ hujus doctrinæ, ſed perſonarum ipſorum in majorem exiſtimationem & honorem quàm qui mero homini ritè competat, exaltatio. Transformatio enim fruſtuli Panis in realem Perſonam *Chriſti*, res pauxillò profectò minor eſt quàm *Creatoris Creatio*. Et ſi beata Virgo ob id ipſum quòd *Dei Mater* ſit, etiam ipſorum judicio, mereatur, quam illi appellitant, ὑπερδουλείαν, cultûs genus *Divino* honore, qualem ipſi Deo tribuimus, paulò inferius, quâ reverentiâ ſe dignos exiſtimaturi ſunt, qui illius ipſius *Dei* cujus *Maria* Virgo mater dicitur, ſeipſos imaginantur Creatores?

Magna profectò cuivis meritò videri poteſt difficultas, rationem excogitare, quâ ſufficiens exprimatur honor ac reverentia hujuſmodi *Thaumaturgico* Sacerdotio, qui hoc uno miraculo, quod tamen illi frequenter faciléq; faciunt, (quanquam ſanè Servator ſpiritu infremere coactus eſt ac ſeipſum turbare quando *Lazarum* è mortuis excitabat) qui, inquam, uno hoc miraculo mutandi inanimum elementum panis in vivum corpus perſonámq; Chriſti, omnia miracula quæ Chriſtus unquam fecit excedunt, creando utiq; eum qui omnium eorum miraculorum effector erat, ídq; etiam tunc quando non deſiit eſſe, & (quod aliud ingens miraculum eſt) faciendo ut panis nihilo alius externis noſtris ſenſibus appareat, ac fuit antea. Quem honorem quódve Privilegium jure illi ſibi vendicare non poterunt, qui fidem fecerint populo ſe frequentes quidem eſſe tam ſtupendi, tam incomprehenſibilis, & tam impoſſibilis Prodigii Effectores?

7. Equidem qui derivatam in ſe habent ejuſmodi illimitatam ac miraculoſam poteſtatem, quæ leges *Phyſicæ*, *Logicæ*, & *Metaphyſicæ* maximè adamantinas excedat, immò verò eiſdem adverſetur & repugnet, viderine poteſt aliud quàm modeſta quidem *Aſſumptio*, ſi ab omnibus etiam legibus *Politicis* & *Poſitivis*, niſi quas ipſi fortè fecerint, immunitatem ſibi poſcant?

Etenim quàm ſanctam, quàm ſacram perſonam eum Mundo apparere oportet, qui tam facilè támq; frequenter adeò ſtupendum edit miraculum? Et propterea quàm indecora res eſſet, ſi *ſeculares Poteſtates* ullum dominium in eum prætenderent, qui tam *Divinâ* poteſtate ſit præditus? Παραπλήσιον γὰρ κἂν τῷ Διὸς ἄρχειν ἀξιοῖεν, *Perinde enim eſt ac ſi leges* Jovi *ipſi ponere vellent*, (quemadmodum *Ariſtoteles* loquitur
Polit. lib. 3.
de ſuo virtute *Heroicâ* prædito:) ὥσπερ γὰρ θεὸν ἐν ἀνθρώποις εἰκὸς εἶναι τὸν τοιοῦτον, *Par enim eſt ut hujuſmodi vir tanquam Deus inter homines ſit*; vir utiq; tam eminenter inſignitérq; *bonus* quàm ille deſcribit. Quo igitur in loco ille habendus eſt qui exiſtimatur

matur *potestatem* habere (quod magis conspicuum populo est admirationis objectum) aut *æqualem* aut *superiorem* potentiâ ipsius *Dei*, qui, ut sapientes communi consensu definierunt, ea efficere non potest quæ implicant contradictionem?

Quamobrem, si degener Sacerdotium Christianum persuadere possit populo se potestatem habere tam immane edendi ac incomprehensibile miraculum, quod ad augendam ipsorum existimationem tam immensè conducat, minimè profectò mirum foret, si perquam fervidi futuri essent *Imposturæ* propugnatores, ut quæ illis, apud eos qui ei fidem habuerint, adeò ingentem honorem ac venerationem conciliaret, & difficilioris illius viæ eò perveniendi, (*immaculatæ scilicet Sanctitatis & Exemplaritatis vitæ, ut & Veritatis solidæq; cognitionis Mysteriorum Religionis quam profitentur*) ipsis faceret compendium.

8. Quapropter, quanquam Perfugia prætextúsque, pro *Sanctorum Invocatione*, pro *cultu Imaginum* & *Hostiæ adoratione*, tenues sint & nugatorii, videmus tamen *Sui-quæsitiones* in his *Idololatricis* ritibus & consuetudinibus satis conspicuas esse posse ac palpabiles: Verùm utraq; conjuncta *Antichristianam* illam *Fraudem* constituunt (& certè est una ex eminentissimis) quæ discooperiri possit, in *primo* hoc ac præcipuo *Antichristianismi* membro, quæ est *Idololatriæ* in Christi Ecclesiam *Introductio*.

CAP. XVI.

1. Idololatriam *esse summam maximéq; peculiarem injuriam quæ Deo fieri possit*. 2. *Quòd* cultus religiosus *Sanctis Angelisve præstitus, realis contra ipsos* contumelia *sit ac* blasphemia. 3. *Ingens malum animabus humanis factum per* Idololatriam. 4. Idololatriam *homines convertere in Lupos sanguinolentos atq; Ursos*; 5. *Matrémq; esse atq; Nutricem fœdissimarum Impuritatum*. 6. *Quòd Fons sit omnimodæ Improbitatis & æterna mors* Idololatræ. 7. *Magna damna quæ Christi Ecclesiæ facit*. 8. *Quòd Ecclesia domi per Idololatriam minuitur*. 9. *Ejúsq; propagatio impeditur foris*. 10. *Totúsq; consequenter mundus ab ea afficitur injuriâ*.

1. BReviter nunc *mala* considerabimus, horrendæ hujus Enormitatis, quæ aut ad *Deum* (quantùm quidem *malum* ullum ad eum potest pertingere) aut ad *Sanctos*, aut ad ipsos *Idololatras*, aut ad *Ecclesiam*, aut ad *Mundum* deniq; reliquum pertingant.

Peccatorum omnium *Idololatria* maximè propriè dici potest Deo injuriosa, quippe quæ adeò peculiariter ad jus cultûs honorísve sui spectat, quem nec alteri dare vult nec sibi sinere auferri. Et profectò summopere rationi consentaneum est ut sibi integer reservetur cùm nullum aliud *Tributum* præter hoc ipsi possit competere. Etenim Deus, qui infinita perfectionis est plenitudo, nullius rei indigere potest; nos verè cùm omnes ab ejus plenitudine receperimus, nec quicquam præterquam quod ab ea receptum sit habeamus, equidem tum juxta sensum æternæ illius legis *Rationis* ingenuæq; *Gratitudinis*, tum expressam sacrorum præceptorum Scripturæ injunctionem fit, ut modi proprii sint *Divini Honoris*, *Benefactori* tam *infinito* peculiariter debiti, quos quidem abalienare vel profanare applicando cuivis Creaturæ, maximè abominandum reputari debeat maximéq; execrandum Sacrilegium quod ullo pacto committi possit.

Deum igitur hoc honore defraudare, quo de ubiq; se adeò præbet solicitum, & tam severum illius vindicem, summa quidem est contumelia sive injustitia quæ contra gloriosam Cœli majestatem offerri potest. Quæ veritas adeò in confesso est apud omnes, ut eam ulteriùs prosequi planè sit supervacaneum.

2. Quod sequitur majus fortean videbitur *Paradoxon*, nempe, quòd per excessum honoris cultúsve quem *Sanctis* exhibemus, injuriâ eos afficimus, contumeliosève tractamus nimiam ipsis habendo reverentiam. Et tamen ità reverà se habet, si rem stirpitus excutiamus, atq; examinemus. Nam fervida ac diligens præstatio illius cultûs qui ipsis fit, argumento est nos omninò credere eum ab ipsis acceptatum iri: Verùm ut illi acceptent honorem illum cultúmve qui Deo debetur, (& certè omnis religiosus Divinúsq; cultus debetur Deo) idem est atq; Conjuratores se gerere

rere ac Perduelliones contra *Divinam Majestatem*, usurpantes aut saltem acceptantes *illius* jura ac privilegia: & cùm verè *Sancti* esse debeant fidelésq; subditi Christi cœlestísq; ejus Regni, *Titanas* agere & *Gigantes*, filiósve *Luciferi*, qui ad Thronum Dei ascendere volunt, ejúsq; Imperium inter se partiri.

Quamobrem quicunq; prætendunt *Sanctos* ejusmodi honores cultúsve qui ipsis præstantur, velle acceptare, reverà toti Mundo divulgant superbos eos esse ac inani gloriâ inflatos, immò Conjuratores esse ac Perduelliones adversùs Deum; atq; sic honoris loco, reipsà eos afficiunt injuriâ, calumniando eos, eósq; blasphemando.

3. *Malum*, quod ipsis *Idololatris* fit, perquam magnum est, & observatu obvium: siquidem *Imaginum Sanctorúmq; cultus* mentem deprimit eámq; superstitiosam efficit & pusillanimam, pingues crassósq; rerum conceptus ingenerat, spiritúsq; fæculentos reddit ac carnales, & ad res materiales nimiùm quantùm propensos, adeò ut *exterioritas* & *palpabilitas* exercitii affectionum suarum secundùm hunc modum erga res Divinas, eò homines inclinet, ut majori proclivitate ac promptitudine ad alia visibilia objecta eas transponant, atq; ità statim à blandè salutando amplexandóq; frigidas Imagines inaniméśq; statuas, & id genus sensibilia & palpabilia Religionis suæ objecta, ad eblandiendos tepentis carnis amplexus se recipiant, séq; ejusmodi impuritatis peccatis polluant quibus antiqui *Paganici Idololatræ* insigniter se contaminabant.

Etenim omnis profectò hujusmodi ludicra & superficiaria Religio necesse est ut corpus peccati integrum relinquat & intactum; internúmq; hominem emortuum planè ac enectum; ità ut habenæ cuilibet carnis impetuositati plenè laxatæ fuerint, fœdáq; libido, sanguinolenta iracundia, ac zelus pro istis Idolis Fornicationis (quemadmodum fit in irâ percitis Nepotibus Dominarum suarum causâ) ubiq; necessariò dominatura sit omniáq; inundatura. Obtusa, inquam, crassities harum *superstitionum* mentem relinquit nec mortificatam nec illuminatam, sed tamen zelum pro istis excitat & ignarum & sanguinolentum simul ac barbarum. Quæ, meo quidem judicio, maximè deploranda conditio est quâ anima quævis constitui possit.

4. Cæterùm quòd ferina hæc rabies Idolorum amorem comitatur (ut multa in Scripturis exempla prætermittam) veritas est ampliter quidem scripta & innumerabilium multitudinum primitivorum Martyrum sanguine testificata; qui tanta cum ignominia, tótq; cruciatuum modis trucidati sunt ob contemptum suum & oppugnationem antiquæ *Paganicæ Idololatriæ*, quemadmodum apud omnes est in confesso. Et *Idololatria* certè sive *Paganica* sive *Christiana*, naturaliter eos inclinat qui ei reverà addicti sunt, ad consimilem crudelitatem, furorem ac insaniam. Et tametsi crudelitas Ursi quidem Lupíve *noxa* magìs videtur eorum qui ab illis læduntur quàm *malum* ipsarum Bestiarum, quantùm tamen ad eam *Circen* quæ homines in hujusmodi ferinas formas convertat, pauci dubitant, quin illa *humana* ipsorum *corpora* injuriâ afficiat. Quàm injuriosa igitur *Circe* est *Idololatria* quæ *ipsam mentem* transformat in hujusmodi *belluinam Ferocitatem!*

5. Et quod *Impuritatem* spectat, Quòd tam contigua ferè Idolorum cultûs sit pedissequa, veritas est sæpenumero in sacris Scripturis inculcata, ut in Epistola ad *Romanos*, ubi Apostolus expresśè affirmat, quia Gentes *veritatem Dei mutaverant in mendacium, & coluerant ac servierant rebus creatis* plùs quàm *Creatori*, (vel potiùs *præter* Creatorem) *idcirco Deum eos permisisse animi sui cupiditatibus in tantam impuritatem, ut eorum fœminæ mutarent usum naturalem in non naturalem, similitérq; mares omisso fœminæ usu naturali exardescerent mutuâ libidine, mares cum maribus obscœna perpetrantes, atq; ità dignam errore suo mercedem in se accipientes.* Item è tertio libro *Regum*, ubi post mentionem ædificationis Ararum & Statuarum passim in collibus editis, statim subjungitur, *sed & effœminati fuerunt in terra, &c.* Loca tot sunt & tam obvia ubi etiam *non-naturales obscœnitates* cum *Idololatria* conjunguntur, ut supervacaneum perinde esset ac fastidiosum, ea recitare. Et propterea res admodum suspicanda est, ubi *Idololatria* Christi Ecclesiam maximè invadit, omnimodam ibi impuritatem similiter maximè abundare.

Cap. 1. *v.* 26, 27.

Cap. 14. 24.

6. Sed enim remissus nimis lenísq; ipse mihi videor in hac mea accusatione adversùs *Idololatriam*, dum illius *Noxam* ad *Impuritatem* solùm ac *Crudelitatem* restringo. Author enim libri *Sapientiæ*, illius effecta his limitibus non claudit, sed ad *Furtum* porrò *Fraudémq;* extendit, ad *Perfidiam*, *Tumultum*, *Perjurium*, & quid non? *Nam infandorum simulachrorum cultus*, inquit ille, *omnis mali origo, & causa, & finis est.* Sanctúsq; *Paulus* in suprà dicta Epistola fontem eam facit omnigenorum Vitiorum ac Improbitatum: Quod non temerè sed optima cum ratione concludit;

Cap. 14. 16. 27.

concludit; *Quemadmodum enim Dei cognitione non probè usi sunt, ità permisit eos Deus in improbam mentem, ità ut nefaria faciant, pleni omnis injustitiæ, stupri, perversitatis, avaritiæ, malitiæ*; referti *invidiâ, cæde, jurgio, fraudulentiâ, nequitiâ; susurrones, maledici, Dei osores, contumeliosi, superbi, arrogantes, malorum inventores, contumaces erga parentes, insipientes, insociabiles, inhumani, perfidiosi, immisericordes.* Tantum improbitatis diluvium in homines irrumpit ex eo quòd se addixerint *Idololatriæ*. Nam deficientes à Deo per nefarium hoc peccatum, Deus vicissim deserit, quemadmodum nos monet Apostolus. Rom. 1. 26, 29.

Et præterea, Idololatrici cultûs vecordia, quæ affectus ad tam crassa incongruáq; objecta evocat, meliorum rerum sensum naturaliter consopit, *verùmq; Religionis vitam* extinguit, *quæ mentis est in imaginem vel similitudinem Dei atq; Christi Renovatio, in sancto ac pacifico Amore consistens, & in puro, casto, impollutóq; spiritu & à vanis hujus præsentis mundi cupiditatibus minimè maculato.* Unde necesse est ut Idololatriæ introductio in Ecclesiam Christi, illius sit omni genere vitiorum ac improbitatum inundatio. Verùm illa consideratio ad locum potiùs proximum spectat; *Noxam* utique, quæ in *Ecclesiam* ab *Idololatria* redundat: ad quam pergam continuò, postquam breviter unam ampliùs *Noxam* notaverim quæ ipsum *Idololatram* attingit, quámq; puto illius animum maximè omnium penetraturam. Est autem hæc; *Quòd portio illi assignabitur in stagno ardente igne & sulphure, quæ est mors secunda*; hoc est, æterna illa mors ac pernicies quæ certissimè omnes Dei inimicos tandem est oppressura. Apoc. 21. 8.

7. *Noxam*, quæ *Ecclesiæ* ab Idololatria obtingit, partim jam indigitavi, nempe, quòd via sit ad illam omni genere vitiorum conspurcandam omnium compendiosissima, quódq; ipso facto hanc, quæ puram *Christi sponsam* præstare se debet, in fœdam transformet putidámq; *Meretricem*. Quibus addere potes magnos illos angores & ægritudines animi in quas vera Christi membra conjiciuntur, dum adeò abominandas consuetudines praxésq; intuentur. Ut personarum ipsorum prætercam expositionem, sævarúmq; periculum persecutionum, ac difficiles illas Tentationes & inquietantes animi Anxietates ac Solicitudines quæ naturaliter ipsos invadant, quatenus Homines sunt mortalíq; carne constituti, omnibúsq; malis quibus ea ipsos exponat, obnoxii, & injurias deniq; præsentes, contumelias, incarcerationes, mortésq; multifarias quæ sincerissimam partem Corporis Christi, quòd aut oppugnent, aut cum aliis communicare nolint in Idololatricis suis abominationibus, necessariò opprimerent.

8. Neq; hoc tamen rem totam exhaurit; Ingens adhuc *malum* superest valdéq; memorabile, tremendo hoc Idololatriæ peccato Ecclesiæ factum, nempe quòd impediatur quò minùs se extendat expandátq; per totum terrarum orbem.

Christianæ nostræ *Fidei* pars est, prout eam in *Niceno symbolo* profitemur, unam esse Ecclesiam *Catholicam* & *Apostolicam*. Quod planè supponit Ecclesiæ jus esse ut fiat *Catholica*, extendatúrq; per universam faciem Terræ. *Verúmq;* præterea ac *proprium* hujus Ecclesiæ Catholicæ *characterem* esse ut sit *Apostolica*. Gentem nimirum quamlibet Populúmve, partémve cujusvis gentis seu populi doctrinam ac disciplinam quæ à *Christo* suísve *Apostolis* tradita sit, profitentem, eo ipso partem Ecclesiæ *Catholicæ* fieri, eos verò qui profitentur præscribúntq; praxes ac Doctrinas quæ *Anti-Apostolicæ* sint, de perdendo Nominis *Catholici titulo* periclitari, proximéq; abesse ut nulla pars omninò Christi Ecclesiæ fiant. Et certè *Idololatria* res æquè *Anti-Apostolica* est doctrinæq; *Apostolicæ* contraria, atq; ulla unquam esse potest.

Quam ob causam illius in Ecclesiam Christi Introductio rescissio est totidem Animarum à corpore veræ Ecclesiæ quotquot persuasæ fuerint eam amplexari. Unde manifestum est *Idololatriam* esse quasi Gangrænam in Christi corpore sive Ecclesiæ, cujus quantum quidem invadit, tantundem exedit atq; absumit, igníq; Gehennæ absumendum relinquit nisi resipiscant.

9. Neq; hæc sola hoc genus *Noxa* est Ecclesiæ per *Idololatriam* illata, nempe quòd minuatur illius amplitudo divulsione eorum qui vera viváq; ejus erant membra; perinde memorabilis est præpeditio illa & obstructio quò minùs ii membra ejus fiant, qui aliàs eò adduci possent. Etenim res est admodum aperta, quòd *Idololatriæ* admissio in Ecclesiam Christi, quamdiu illìc duratura sit, in perpetuum excludet tum *Judæos* tum *Turcas*, qui meritò sanè Idololatriam tantoperè abhorrent. Ut Gentes taceam *Idololatricas*, apud quas sanè ridiculum esset monere (quod fecit Apostolus) ut converterent se à *mutis Idolis* ad serviendum *Deo vivo*; quandoquidem facilè prævidere possent conversionem tantummodo fore ab *assuetis* suis *Idolis* ad serviendum *Novis*.

 Est

Est igitur planè tremendum facinus, profiteri quidem *Ecclesiam Catholicam*; & tamen *Idololatriæ* introductione eam domi minuere, & horrendis hisce scandalis propagationem ejus impedire foris.

10. Quæ non solùm *Noxa* est ipsi Ecclesiæ, in obstando ejus Incrementis gloriámq; obfuscando, sed & grave infortunium universo terrarum orbi (quod *malum* postremum est indè promanans) siquidem certissimum ipsis pignus esset æternæ Felicitatis, Catholicæ Christi Ecclesiæ membra constitui. Cujus rei admodum exigua spes est de *Judæis*, *Turcis*, *Paganisve*, qui ullo pollent judicio & conscientiâ, dum hoc offensaculum in via ipsis injicitur, nec Christianitatem profiteri possunt, quin *Idololatriæ* praxin simul amplectantur. Quæ meo quidem judicio, gravissima censeri debet calamitas apud filios hominum.

Atq; sit satis luculentam vidimus descriptionem primi principalis membri *Antichristianismi*, scilicet, *Idololatriæ*, in Ecclesiam Christi sub prætextu majoris honoris *ipsi Sanctisq;* præstandi introductæ, unà cum detectione *Falsitatis* & *Improbitatis* doctrinæ atq; praxeos, crassæq; *Fraudis* magnorúmq; *Malorum* quæ eam concomitantur.

CAP. XVII.

1. *Levium* observantiarum *multitudinem ad onus intolerandum assurgere posse.* 2. *Nullam* Religiosam observantiam *levem esse posse quæ Conscientiæ obligationem innectit.* 3. *Quamvis generalis hæc oneris superstitionis æstimatio ex* obligatione Conscientiæ multitudinéq; observantiarum *sufficere possit, se tamen particulariorem hujus membri* Antichristianismi *delineationem superadditurum.* 4. *De* Uncturis *déq; multiplicitate* Sacerdotalium ornatuum. 5. Prætextus *&* Suiquæsitiones *in his Ornatibus & Uncturis.* 6. Malum *ex hujusmodi Ceremoniis Sacerdoti Populóq; provenient.* 7. Cultûs *ipsorum* publici *plenior* Descriptio. 8. *Reverentiam Sacerdoti rectiùs quæri, certiúsq; inveniri in* Vitæ Doctrinæq; *vi ac* potentia, *quàm in* Pompa *quavis* Histrionica; 9. *Quæ viris sobriis tam parùm satisfacit, ut periculum sit nè ob id ipsum discedunt.* 10. *Opinio miraculosæ virtutis in* Vestimentis religiosis. 11. Falsitas *ac* Fraus *hujus opinionis*; 12. Malæq; *ejusdem* Consequentiæ.

1. PRoximum *Antichristianismi* membrum, *oneratio est & irretitio mentium humanarum scrupulositatibus circa aut non-necessarias aut noxias opiniones & observantias:* par imponendo fidelibus jugum si non majus propter multitudinem horum Rituum & superstitiosarum Opinionum, quàm ipse *Judaismus* olim populo *Judaico* imposuit; atq; hoc pacto scopum frustrando adventûs Christi, quippe qui venit ut finem imponeret hujusmodi onerosis & inutilibus Placitis Ritibúsve, & compararet sibi Ecclesiam quæ Patrem colat in *spiritu* ac *veritate*.

Quæ quidem onerositas, quemadmodum jam insinuavi, à sola harum Ceremoniarum *multitudine* oriri potest, quamvis res ipsæ leves videantur in se *sigillatim* consideratæ: ut plumæ quæ leves sunt singulæ, possunt præ numero simul conjunctæ plumbi massâ fieri graviores: Quódq; quispiam aliquando fortè fortunâ per otiositatem, animíve levitatem seu laxitatem facere potest, corpus utiq; inclinare ut stramen de humo tollat, vel lutum cœnúmve extremitate baculi in quadrata vel oblonga dispertiri; tamen severè quispiam si ad hujusmodi pensum urgeretur, quàm pauxillò differret à condemnatione ad vilem illam servitutem *Ægyptiacam* colligendi paleas & lateres perpetim conficiendi?

2. Ut mittam Nugamentum quodlibet singulare, ad quod semel facta sit Religiosa obligatio, arctè stringere eos qui animo serio sunt ac religioso. Et hujusmodi quidem discipulos Christus expectat, & propterea nec ipse nec Apostoli ejus ullis rebus eos onerare volebant nisi quæ essent necessariæ; sed suademur potiùs *perstare in libertate quâ Christus nos liberavit*, nec nosmet sinere sub servitutem vilium ullorum ac inutilium onerum superstitionis redigi. Ipseq; Servator Christus, *Pharisæos* reprehendens apertè illis denunciat, *Eos frustrà* utiq; *Deum colere, docentes doctrinas quæ sunt præcepta hominum. Nam relicto Dei præcepto, hominum tenebant instituta, poculorum lotiones & urceorum & æramentorum, multáq; alia his consimilia.* (Marc. 7.)

Quamobrem

Quamobrem si Christus Servator eam pro discipulis curam gessit ut eos nollet quovis modo superstitioso illaqueari, nè in tam laudabilibus quidem & facilibus observantiis quàm erat manuum lotio ante pastum, proculdubio omninò adversus ejus voluntatem est ut sectatores ejus innumerabili irretiantur captiventúrq; Ceremoniarum multitudine. Quarum cuicuimodi natura sit, si ipsarum numerositas *Judaicorum* rituum onus ferè exæquet, generalis hæc æstimatio sufficeret ad demonstrandum haud leve profectò *Antichristianismi* membrum fore, in quacunq; Ecclesia hæc enormitas apparuerit.

3. Quod tamen eò non dico, quòd ipse mihi conscius sim excedere peritiam nostram, membrum hoc *Antichristianismi* magìs articulatim cum robustioribus nervis magísq; plenis solidísq; musculis describere. Ejusmodi igitur delineationem Placitorum ritualium dogmaticarúmq; Observantiarum nunc instituam, de qua ad quemlibet æquum Judicem provocare ausim, an non pars eminens existimari debeat illius Mysterii quod propositos fines adventûs Christi in mundum oppugnat planè ac frustratur. Qui proculdubio fuerunt, ut sectatores suos à peccato & superstitionum servitute liberaret.

4. Et certè dum observamus quanta cum cura ac solicitudine Servator præcaverit nè discipuli vel levissimâ superstitionis maculâ circa lotiones ciborúmq; delectus coinquinarentur, & quàm expressim ipsis affirmaverit in præstanti illa Parabola, *Nihil extra hominem quod ingreditur in eum posse eum polluere*, admodum facile erit hinc inferre, multò minùs id quod ipsi appensum sit vel circa-positum, sanctificare eum purúmve reddere.

Unde primo in loco, quanquam sanè summum rei momentum in eo non pono, si supponeremus *Sacerdotes Christianos* sibi multa genera *consecratorum vestimentorum* in majorem ornatum & sanctimoniam accumulare, ità ut cujusq; Sacerdotis vestimenta, vestimenta *Aaronis* summi Sacerdotis numero æquarent, eáq; ratione aliquâ imitarentur, *Pectorale* utiq; *Ephodum*, *Pallium*, *Tunicam ocellatam*, *Mitram* & *Balteum*; Et Episcopi sic non contenti ad majorem sui ornatum (quasi in animo ipsis esset Ceremonialia ipsius *Aaronis* vestimenta datâ operâ exsuperare) sex alia sacra ornamenta, imò novem insuper adderent; præter ipsam consecrationem horum Sacerdotum, sacro oleo rasa capita manúsq; inungendo, quæ adeò indè sanctificatæ evadant, ut magìs religiosi perquam cupidè & affectuosè manum Sacerdotis statim post ejus ordinationem deoscularentur, sperantes hoc pacto se pleniorem in modum participes fore illius devotionis ac sanctitatis: Quid hoc, inquam, aliud esset, quàm *Judaizare* in Christianitate mentésq; hominum istiusmodi superstitionibus illaqueare, à quibus Christus Servator eos liberatum venerit? Quæ quidem intimatio sufficit ad ostendendum *Falsitatem* & *Absurditatem* hujusmodi œconomiæ in Ecclesia.

5. Quantùm verò ad prætextum pro hujusmodi ornamentis *Aaronicis*, equidem nullum excogitare possum præter Legum *Leviticarum* imitationem, quæ pessima profectò est ratio, cùm istæ leges per Christum sint abolitæ. Ut prætercam vestimenta *Aaronica* * profundiorem habuisse & angustiorem significationem quàm ut quis ex levi quovis & superficiario proposito ea imitaretur; quandoquidem tum illa tum aliæ Figuræ *Mosaicæ* præscriptæ sunt secundùm certum quoddam Exemplare à Deo *Mosi* in monte exhibitum. Quæ cùm rerum futurarum umbræ essent, in *Meridionali* hac ac ferè *verticali* Evangelii apricitate naturaliter evanescunt. Ac proinde tot *novas* umbras introducere, reverâ est Christi Ecclesiam tenebris iterum obducere, abduceréq; homines à recta intelligentia *antiquarum*. Quæ proculdubio Typi omnes fuêre plenioris illius cognitionis Jesu Christi, internæq; ac spiritualis sanctitatis quam in eo obtinemus.

Vide Append. ad Defens. Cabbal. Philosoph. c. 5, sect. 2, 3, 4.

Verùm id *commodi* quod adulteratum hoc Sacerdotium hac in re sibi quærere possit, hoc est; Nempe, ut Histrionicis hisce *Larvis* ac peculiaribus *Ornatibus* magìs honorifici in populi conspectu evadant, qui multùm profectò externis rerum speciebus capiuntur, simpliciores præsertim è plebecula; & ut Personæ ipsorum admodum sacræ habeantur, utpote quorum ordinatio tam pompaticis celebretur ceremoniis, quorúmq; sacra Unctio eam aliquâ ratione reddat *Coronationis Principum* æmulam. Quòd si perfectiori possent & penitiori modo eximium illum *Judæorum* Sacerdotem summum imitari, séq; ipsos eis rebus ornare quibus per analogiam ejus * *Urim* ac *Thummim* respondent, *Illuminatione* utiq; *mentis* & *cordis sinceritate*, ea demum felix futura esset æmulatio, & quæ meritò eos eximere posset à nimis curiosa affectatione rerum omnium reliquarum.

** Vide Præfat. general. ad collect. Philos. sect 3.*

6. At enim sic est secundùm nostram hanc Hypothesin ut tam immensi boni loco, hæc illinc consequantur Incommoda: Quòd Pompa hæc splendórq; sacerdotalis, illis

illis quidem Sacerdotibus qui Christianæ Religionis naturam rectè intelligant, onus sit & scandalum, iis verò qui Christianitatem non rectè sapiant, nec verum illius sensum assecuti sint, intolerandæ superbiæ occasio fit & sui-existimationis, magnæq; securitatis & neglectûs verorum illorum & indispensabilium Christiani Sacerdotis ornatuum, & illius *Unctionis* quæ ipsos *doctura* sit *de omnibus*, illius utiq; quæ à sancto Dei Spiritu est, qui in consecratis vestibus non habitat sed in purioribus animi habitibus, in Homine interno, Deo integrè penitúsq; dedicato, per perfectam ac realem suiipsius, Carnis, Mundi, Diaboliq; abrenunciationem, per integram sui deditionem sincero amori Dei atq; Proximi, puritati etiam ac sobrietati vitæ, & non fictæ Humilitati, & sui-abnegationi. Quas reales perfectiones fundamentum esse oportet Reverentiæ Christiano Sacerdoti, non exteriora illa ornamenta quæ integumenta esse possunt *Bestiæ* aut *Diaboli*.

1 Johan. 2. 27.

Et postremò quantùm ad populum ipsum, ut quidam ex eis externarum harum pomparum *deceptionibus* miserè esse possunt obnoxii, ità sanè alii multis indidem *offensionibus*. Illos intelligo qui animo magìs serio ad *realia* Christianitatis officia feruntur, quíq; sincerum suum appetitum eludi deprehendunt non saturari externis istis in publico Dei cultu spectaculis.

7. Quod ut faciliùs intelligamus, pleniorem cultûs ipsorum publici repræsentationem instituemus, addemúsq; *vestibus* Sacerdotis *consecratis*, *ignotæ linguæ dedicationem* publicis suis orationibus & officiis, ad magnam sanè populi Ludificationem. Quidnam Spectaculum quis intueri potest magìs *Antichristianum*, quàm si Hominem conspiceret istiusmodi Sacerdotalibus vestimentis à capite ad calcem larvatum, eísq; consecratis universis eiq; usui dedicatis, ipsum etiam manus capútq; sacro Oleo inunctum, in inunctâ Ecclesiâ consistentem, & ad unctum Altare, cum uncto Calice, aliisq; utensilibus unctis; Cujus & Cœmeterium sacrum sit per consecrationem & benedictionem *aquæ lustralis* in ipsum conspersæ ad absterrendos dæmonas ab infestatione soli illius consecrati, & ab interpellatione somni corporum defunctorum; quinimo, Cujus vel ipsæ Pyramidis *Campanæ baptizatæ* sint & chrismatizatæ ad fugandos truculentos Aëris spiritus in discessu Animæ, pulsatione suâ ac tinnitu? Si eum conspiceret in sacris suis posituris, nunc ad unum extremum Altaris, nunc ad alterum; nunc facie versùs populum spectantem, nunc ipsis tergum vertentem; interdum manus attollentem, aliàs easdem demittentem, mox ad pectus decussatim detinentem; nunc crucem manu singularem, nunc duas trésve describentem; interdum sedentem, interdum stantem, mox inclinantem corpus sanctúmq; Altare deosculantem; nunc sublatâ voce eloquentem, dein submissâ sibi mussitantem, tali vero linguâ semper utentem quæ ab adstanti populo minimè intelligatur: si conspiceret, inquam, hujusmodi spectaculum & cum illo dicto Servatoris compararet, *Venit hora & nunc est cùm veri adoratores adorabunt Patrem Spiritu ac veritate*; *etenim Pater tales quærit qui ipsum adorarent*, equidem necessariò à spectatore justam hanc censuram extorqueret, aut hos scilicet *falsos* esse Adoratores, aut Prædictionem Servatoris non esse *veram*, aut ejus completionem jam simplici illo Ecclesiæ primitivæ ævo præteritam esse; vel potiùs, si invenire velit usquam veros Christianos Adoratores, aliàs eos quæsitum iri oportere, hìc verò nec *spiritum* esse nec *veritatem* nec *linguam intelligibilem*, omnia verò magìs tenebricosa esse magísq; cæca ac muta, quàm in *media nocte* umbrarum *Mosaicarum*.

Johan. 4.

8. Ac proinde (quemadmodum conclusurus eram) ut stolidiores è populo facilè etiam in brutam quandam admirationem animíve consternationem ab hac nec intelligibili nec utili pompa ac spectualo abripientur, obnoxiíq; fient omni *fraudi* & *tyrannidi* hujus minimè quidem *Christiani* sed nimiùm quantùm *inuncti* Sacerdotii; ità nasutiores sanè impellentur ad eam considerandam tanquam circumforaneum quendam *larvatorum* hominum ludum, nec facilè persuadebuntur illud quod adeò *Histrionicum* est atq; *Scenicum*, aliud quicquam seriò intendere, quàm quod alii *Histrionici* ludiones intendunt, Emunctionem scilicet populi pecuniis.

Quamobrem minimè mirum esset si videremus meliùs animatos Christianos ab hujusmodi pompis abhorrere, ut quæ ex diametro antiquæ sinceritati ac simplicitati Doctorum primitivorum sunt oppositæ, qui, ut ipse Servator, bonâ fide loquebantur agebántq; omnia, nec tanto se amovebant intervallo à Gregibus Curísve suis, enormi ullâ pompâ ac multitudine sanctimonialium ornatuum, sed cùm tales ferè essent, quales ipsi, excepto quòd majora essent *Fidei* exempla, *Humilitatis*, *fraternæ dilectionis*, *contemptûs* mundi, mirificæq; cujusdam vis eloquentiæ, & efficacis exhortationis, convictionísq; humanarum mentium, ad corroborandam ipsorum fidem, & affectus inflammandos amore veræ Justitiæ & sanctitatis, (qui inimitabilis erat

&

& indelebilis Christiani ipsorum Sacerdotii Character) retinebant quidem & imperabant cordibus fidelium hac autoritate Spiritûs, in virtute Rationis sinceræq; Eloquentiæ sese aperientis, obsignabántq; & arctè sibi omnia astringebant indissolubili illo vinculo reverentialis ac honorifici Amoris, qui ipsis ob puritatem vitæ illibatámq; integritatem obtingebat, quippe qui *docebant*, (quod de Servatore dictum est) *ut habentes Autoritatem non autem ut Scribæ, qui docebant sed non faciebant.*

9. Quorum quidem excellentium exemplorum recordatio sanctioris ingenii homines ad Sacerdotales has pompas formásq; personatas superstitiosum quoddam ac Hypocriticum ludorum Larvaticorum genus æstimandas fortiter impulsura esset, & ad efflagitandum ab ipsis, præ zeli sui vehementia, ut aliquantò propiùs ad se accedere, larvásq; suas ac personas seponere, & apertè secum & bonâ fide agere, veritatémq; Christi ipsis bonámq; Dei voluntatem in ejus verbo revelatam declarare dignentur; se enim paratos esse ad promptè eam amplectendam obsequendámque, liceat modò eam intelligere, quinimò sitire ipsam atq; esurire, nullam verò alituram refectionémve in mutis pompis reperire: quod certè si facere recusaverint, se eos esse qui hanc rationem colendi Deum minimè admirentur, sed abhorreant potiùs, eámq; esse relicturos, talésq; quæsituros Pastores qui in omni sinceritate cordis ac simplicitate secum sint acturi.

Nam profectò hujusmodi crassæ *Judaicæ*q; deteriores corruptiones in Ecclesia, maximè serios è Credentibus ad deserendam illius Communionem cogerent, ipsámq; quantum fieri potest, sincerissimis optiméq; animatis Christiani orbis hominibus exhauriret. Atq; hoc quidem non leve *malum* nec contemptibile existimo, siquidem *Loti* decessus, Ignis sulphurísq; prænuncius erat in *Sodomam* depluendi.

10. Cæterùm nec adhuc omnes irretientes superstitiones evolvi quæ in religiosis hisce consecratísve vestimentis & ornatibus convolutæ possint latere.

Neq; enim impossibile est, quin imponere possint credulis ipsísq; persuadere miraculosam aliquam virtutem in ipsis, vi consecrationis seu Benedictionis à Sacerdote vel Episcopo, manere. Ut, exempli gratiâ, quòd virtutem habent recuperandi hominibus bonam valetudinem, absterrendi Diabolum, eúmq; à possessis fugandi; procurandi peccatorum remissionem, quantùm ad pœnam simul ac reatum, siquis eis induatur, & servandi animam à damnatione eámq; incolumem transmittendi ad Paradisi Beatitates. Tam mirifica vis sub Religiosis hisce indumentis sublitescit. Quæ tamen opiniones tam ridiculæ sunt omnísq; ratione destitutæ, ut dignus sit profectò qui derideatur quicunq; earum refutationem seriò sit aggressurus.

11. Veruntamen tenuis aliquis prætextus pro earum veritate fortassis ex illo loco *Actorum* peti potest de miraculosa virtute corporis S. *Pauli*, *Quòd in ægrotantes afferrentur ex ejus corpore sudaria vel semicinctia atq; illi morbis liberarentur & ex eis immundi spiritus exirent*; atq; è virtute vestimenti Christi, cujus fimbriæ tactus fœminam curabat quæ tot annis sanguinis profluvio laboraverat. *Act.* 19.

Cæterùm considerare debemus, *Christum* Dei fuisse filium, *Paulúmq;* vas selectum, primáq; illa tempora selecta fuisse & peculiaria Ecclesiæ tempora quæ ad fidem Christianam propagandam requirebant miraculosa hujusmodi auxilia à Deo: Miracula porrò *Infidelium* causâ fieri, non autem eorum qui jam credunt, vestimentáq; illa aut desumpta fuisse aut appensa ejusmodi corporibus quæ reverà erant uncta *Spiritu sancto* idq; ad plenam mensuram, non infricta in manus exiguo unguento rasúmve in verticem oblita, quod externam tantummodo sanctitatem largitur, neminem omninò *sancto Spiritu* replet, nedum ad eum gradum ut edere possit miracula.

Quamobrem populo persuadere quòd vestimenta sive Sacerdotum seu Monachorum ullam hujusmodi in se habent virtutem, nihil aliud est quàm dolo astúq; ipsos in magnam inducere sanctitatis personarum suarum opinionem, utpote quorum ipse vestimentorum attactus tantam habet virtutem ac sanctimoniam. Scopus, inquam, hujus Imposturæ nihil est aliud quàm Sacerdotis aliorúmq; religiosorum Ordinum in Ecclesia magnificatio, nisi fortè hæc existimatio ad rem etiam pecuniarem aliquid momenti secum afferat.

12. Mala verò hujus rei consequentia est populi deceptio seductióq; in imbecillitatem animi, neglectúmq; (non dicam consilii Medici, sed) illius consilii, qui nos monet *vestimenta alba ab ipso emere ut induamur nec appareat dedecus nuditatis nostræ*; illiúsve S. *Pauli*, *Universam utiq; induere armaturam Dei, convalescere in domino ejúsq; virtutis robore; lumbos habere circumcinctos veritate, pectúsq; justitiæ loricâ armatum; scutum fidei nobis insuper assumere, spiritúsq; gladium,* *Apoc.* 3. *Ephes.* 6. 11.

quod

quod est verbum Dei, omni prece ac supplicatione precantes per Spiritum omni tempore.

Etenim hæc proculdubio armatura infinitò potentior est contra *Diaboli* insultus *morborúmve* quàm universa vestimenta sacra quæ Ecclesiæ vestiarium proferre possit, teláq; Mali ignea citiùs extinguet quàm vel integræ aquæ consecratæ urnæ adversùs ipsum siphonibus ejectæ.

CAP. XVIII.

1. *De* Incantatione *sive* Exorcizatione Aquæ, Olei, Salis, Cereorum, *&c. cum generali subindicatione* Noxæ *indè proficiscentis.* 2. *De* Exorcizatione Rosæ aureæ, Agníq; cerei. 3. *Usurpationem nominis veri Dei in his* Exorcismis *nihil impedire quò minùs propriè dici possint* Incantamenta. 4. *Exempla alia quibus se* Incantatores Magósq; *præstent, cum anticipatione objectionis.* 5. Falsitas, Fraus, *&* Noxa *horum* Exorcismorum. 6. Exorcizatorum *horum* Elementorum *in usus superstitiosos derivatio ac distributio.* 7. *De suppositione quòd Infantes obsessi sint, déq; sputo* Baptismali. 8. *De* extrema unctione *aliisq; superstitiosis consuetudinibus circa homines moribundos*; 9. *Ut & circa corpora ipsorum exposita.* 10. Fraus *&* Noxa *harum Praxium.*

1. A*Quæ consecratæ* mentio me in alterius *classis superstitionum* quæ excogitari possint, contrà ac Fidelitas simplicitásq; scholæ Christi postulat, in memoriam revocat. Quibus illaqueentur hominum conscientiæ spésq; in Creaturas magìs quàm *Creatorem* perperam collocentur, ac salutaris & consolabilis sensus internus *ipsius* invisibilis sed Omnipotentis *Omnipræsentiæ*, horum vanorum ac visibilium objectorum interpositu, quæ nec vim ullam habent nec approbationem in eos usus quibus se aptos prætendunt, extinguatur. *Exorcizationem* intelligo, vel *incantationem*, si malles, certorum quorundam naturalium *Elementorum* (sine omni exemplo sacræ Scripturæ,) quò supernaturali quâdam virtute possint imbui.

Ut si, verbi gratiâ, Sacerdos *exorcizando* Creaturam *Salis* per Deum vivum, per Deum verum, per Deum sanctum, prætenderet se *Sal sanctum* & *exorcizatum* ipsum efficere ad salutem tum animæ tum corporis omnibus credentibus illúdq; recipientibus, & ad fugationem omnis mali Phantasmatis & immundi Spiritûs, sui aspersione; atq; sic *exorcizando* Creaturam *Aquæ* in nomine sacrosanctæ Trinitatis eam virtute imbuere expellendi Diabolum morbósq; suâ aspersione, & unamquamq; rem malam ædes infestantem, usúmq; ejus commendaret ad aspergenda subinde Cubicula, ut & Ægrotos, Agros, atq; Vineas, ad salutem & incrementum. Si *Cereos exorcizaret* in virtutem fugandi Principem tenebrarum cum universis suis agminibus, & cogendi eos statim cum metu ac tremore se proripere à quocunq; loco ubi illi fuerint accensi. Si *exorcizaret* Creaturam *Olei* per Deum Patrem omnipotentem rerum omnium Creatorem, ità ut quicunq; eo usus fuerit, Diaboli agmina fugaturus sit, nec ipse unquam morsum veteris Serpentis passurus. Si deniq; *Herbas* Arborúmq; *ramulos* exorcizaret, *Campanulas* etiam ac Vestimenta *Sacerdotalia*, an non manifestum est universa hæc, & quotquot præterea hujus generis excogitari possunt, nihil aliud fore quàm superstitionis ludibria, merásq; præstigias ac Imposturas?

2. Verùm Impostura adhuc gratior esset & completior si bellam rem aliquam consecratam haberemus quæ portabilior esset, & universalioris tamen influentiæ, ut & durabilior magísq; permanens quàm sint pleraq; è prædictis. Ac proinde *Forma* sacræ alicujus *Plantæ Animalisve* ad hunc modum *exorcizati* summo esset usui ac voluptati, *Rosa* putà *Sharonis Liliúmve Convallium*, *Columba*, *Agnúsve*, quorum nomina cuilibet auri Christianæ sunt chara.

Quamobrem *Rosa aurea* gaudio ac lætitiâ à benedictione *summi Sacerdotis* hujus Ecclesiæ imprægnata, fragrantiáq; remissionis peccatorum fideiq; incremento plena (quanquam effectus nunquam deprehenditur) Divinâ etiam protectione, omniq; Prosperitate, *florum* profectò esset *fasciculus*, ad nasum Principi pulchrè sublinendum oppidò quàm idoneus. Et similiter mitis mansuetúsq; *Agnus* ex materia aliqua flexili effectus, elegantérq; efformatus è *Cera* putà, *exorcizatus* verò in potestates ac virtutes eis quæ in illo *Agno Dei* qui tollit peccata Mundi perquam pauxillò inferiores,

res, ut qui idoneus sit, vi cujusdam *Exorcismi* seu *Benedictionis*, ad eos qui eum gestaverint protegendos ab insultibus Carnis, Mundi ac Diaboli, à Peste, Fame, Mortéq; subitanea, à periculis Terræ juxta atq; Maris, à Fulmine, Tempestatibus & Abortione, munus equidem esset Imperatore vel Imperatrice haud indignum.

Multa hujusmodi exempla excogitari possunt, de quibus omnibus pronunciandum est, ea contraria esse *fideli simplicitati veræq; potentiæ* Evangelii Christi, Diviniq; Nominis reverentiam imminuere, totidémq; esse adversùs Præceptum tertium Admissa, *Nomen Domini Dei tui inaniter nè adhibeto.*

3. Contra quod Præceptum *Formulas* illas *Conjurationis*, quæ in libris *Magicis* reperiuntur, evidenter peccare autumo. Ut apud *Cornelium Agrippam*, *Petrúmq;* de *Abano*, ubi Divinæ illæ appellationes, *Jah*, *El*, *Adonai*, *Elohim*, *Elohe-Zebaoth*, *Elion*, *Sadai*, & similia, vanæ ipsorum reprobæq; Artis fiunt elementa. Quod manifestum quidem argumentum est, *Exorcizationem* per Dei Nomina sanctáq; Attributa, Sacerdotem à reatu *Incantationis* neutiquam posse absolvere, cùm & ipsi *Magi* veri Dei Nominibus in sua etiam arte utantur.

Et quantùm ad generalem *Incantationis* notionem, *Agrippa* quidem eam nihil aliud esse statuit quàm *derivationem mirificæ cujusdam potentiæ in rem incantatam virtute verborum ac spiritûs Incantatoris.* Nec phrases sanè locáve Scripturæ Sacerdotem excusabunt ab hac impietate, cùm hoc & præscribatur & in usu sit apud *Magos*. *Pentacula* enim ipsorum quæ à collis suspensa gestant dum *Conjurationes* suas obeunt (quæ ipsi profectò majoris honoris causâ *Pentacula Salomonis* appellitant) hujusmodi è sacra Scriptura transcriptionibus ornantur corroborantúrque.

Unde planè liquet, siquis omnes particulares Characteres talis *Apostaticæ* Ecclesiæ notare vellet, qualem ego describo, eum non posse prætermittere quin inter alios *Titulos*, *Veneficorum* seu *Magorum* nomen ipsis inurat.

4. Quod sanè mereri possint ob alias etiam rationes quas jam memoravimus, ut ob id nempe, quòd populum *preculas quasdam* docent *linguâ incognitâ*, quas ipsis præcipiunt ut repetant ad hæc vel illa proposita. Quid enim hæc sunt nisi *incantamina?* Et quòd faciunt, ut *Jesus Nazarenus* (qui antè plus mille sexcentos annos *Hierosolymis* crucifixus est) prolatis quibusdam verbis, cum carne, sanguine & ossibus *personaliter* appareat, *Panacearum specierum* tantummodo *laxéq; pendentium Accidentium* tenui *pallio* contectus & amictus, *Magiæ* certè specimen est supra illud *Pythonissæ Endorensis*, omniáq; monumenta *Necromantica* quæ unquam extiterunt. Quæ omnia professa ac venditata facinora cùm tam *universalia* sint in hac Ecclesia quam delineo, & *Epidemica*, quis tam omisso animo esse potest ut non facilè observet *Magorum Incantatorúmve* nomen in hoc hominum sodalitium perquam optimè quadrare?

Nam quòd hæc prætendunt solùm nec reverà quicquam efficiunt, tam gloriosi Tituli meritum ipsis non adimet, quandoquidem ipsum studium ac professio artem aliquam factitantibus jus nominis satis liquidò confert. Ut is qui arundinem piscatoriam per maximam Diei partem in fluvium injecerit, nec tamen unum pisciculum domum reportat, potest nihilominus rectè salutari in reditu suo, *Piscator mi*, vel *meus Hamiota*: Et is qui artem *medicam* profitetur, nec tamen quenquam fortè adhuc curaverit (præter eos qui sponte absq; illius opera convalituri fuissent) quamvìs non paucos sanè occiderit, nihilo seciùs ab hominibus *Medicus* ubiq; appellitatur. Et universim quicquid homines affectant venditántque, quanquam nihil in eo genere præstare possunt, jure potest per modum *scommaticæ* reprehensionis, ad numerum integrum dedecoris eorum & ignominiæ explendum inter characteris sui partes recenseri.

5. Quas rationes hisce *Incantationibus* usurpandis prætexere possint, equidem fateor me haud facilè deprehendere. Sanguis enim Agni *Paschalis* quo *Israëlitæ* superliminaria & utrosq; postes aspergebant, non *incantatus* antea erat quò virtus in eum derivaretur ad fugandum *Angelum percussorem*, sed solummodo præsens *signum* erat, ut & *Typus* aspersionis *sanguinis Christi*, qui tanquam Agnus immaculatus in futuris seculis pro peccatis Mundi erat sacrificandus. Nec miscebantur Aqua Vaccæq; cineres ullo cum *Exorcismo* seu *Incantatione* quantum ex Scriptura intelligere possumus. Nec sanè incantabat *Elisha* Salem quem in aquas conjiciebat ut eas curaret, sed utebatur duntaxat ut circumstantiâ signóve in ipsarum curatione. Quæ Ceremoniæ ad Christianitatem nihil attinent, nec certè fas est plures ex antiquis Typis Figurisve in Ecclesiam introducere, quàm qui jam in usu sint illius delectu qui errare non poterat.

Ratio igitur istiusmodi consuetudinum omninò nulla est. Verùm prætensio vendi-

quod est verbum Dei, omni prece ac supplicatione precantes per Spiritum omni tempore.

Etenim hæc proculdubio armatura infinitò potentior est contra *Diaboli* insultus *morborúmve* quàm universa vestimenta sacra quæ Ecclesiæ vestiarium proferre possit, teláq; Mali ignea citiùs extinguet quàm vel integræ aquæ consecratæ urnæ adversùs ipsum siphonibus ejectæ.

CAP. XVIII.

1. *De* Incantatione *sive* Exorcizatione Aquæ, Olei, Salis, Cereorum, *&c. cum generali subindicatione* Noxæ *indè proficiscentis.* 2. *De* Exorcizatione Rosæ aureæ, Agniq; cerei. 3. *Usurpationem nominis veri Dei in his* Exorcismis *nihil impedire quò minùs propriè dici possint* Incantamenta. 4. *Exempla alia quibus se* Incantatores Magósq; *præstent, cum anticipatione objectionis.* 5. Falsitas, Fraus, *&* Noxa *horum* Exorcismorum. 6. Exorcizatorum *horum* Elementorum *in usus superstitiosos derivatio ac distributio.* 7. *De suppositione quòd Infantes obsessi sint, déq; sputo* Baptismali. 8. *De* extrema unctione *aliisq; superstitiosis consuetudinibus circa homines moribundos*; 9. *Ut & circa corpora ipsorum exposita.* 10. Fraus *&* Noxa *harum Praxium.*

1. A*Quæ consecratæ* mentio me in alterius *classis superstitionum* quæ excogitari possint, contrà ac Fidelitas simplicitásq; scholæ Christi postulat, in memoriam revocat. Quibus illaqueentur hominum conscientiæ spésq; in Creaturas magìs quàm *Creatorem* perperam collocentur, ac salutaris & consolabilis sensus internus *ipsius* invisibilis sed Omnipotentis *Omnipræsentiæ*, horum vanorum ac visibilium objectorum interpositu, quæ nec vim ullam habent nec approbationem in eos usus quibus se aptos prætendunt, extinguatur. *Exorcizationem* intelligo, vel *incantationem*, si malles, certorum quorundam naturalium *Elementorum* (sine omni exemplo sacræ Scripturæ,) quò supernaturali quâdam virtute possint imbui.

Ut si, verbi gratiâ, Sacerdos *exorcizando* Creaturam *Salis* per Deum vivum, per Deum verum, per Deum sanctum, prætenderet se *Sal sanctum* & *exorcizatum* ipsum efficere ad salutem tum animæ tum corporis omnibus credentibus illúdq; recipientibus, & ad fugationem omnis mali Phantasmatis & immundi Spiritûs, sui aspersione; atq; sic *exorcizando* Creaturam *Aquæ* in nomine sacrosanctæ Trinitatis eam virtute imbuere expellendi Diabolum morbósq; suâ aspersione, & unamquamq; rem malam ædes infestantem, usúmq; ejus commendaret ad aspergenda subinde Cubicula, ut & Ægrotos, Agros, atq; Vineas, ad salutem & incrementum. Si *Cereos exorcizaret* in virtutem fugandi Principem tenebrarum cum universis suis agminibus, & cogendi eos statim cum metu ac tremore se proripere à quocunq; loco ubi illi fuerint accensi. Si *exorcizaret* Creaturam *Olei* per Deum Patrem omnipotentem rerum omnium Creatorem, ità ut quicunq; eo usus fuerit, Diaboli agmina fugaturus sit, nec ipse unquam morsum veteris Serpentis passurus. Si deniq; *Herbas* Arborúmq; *ramulos* exorcizaret, *Campanulas* etiam ac Vestimenta *Sacerdotalia*, an non manifestum est universa hæc, & quotquot præterea hujus generis excogitari possunt, nihil aliud fore quàm superstitionis ludibria, merásq; præstigias ac Imposturas?

2. Verùm Impostura adhuc gratior esset & completior si bellam rem aliquam consecratam haberemus quæ portabilior esset, & universalioris tamen influentiæ, ut & durabilior magísq; permanens quàm sint pleraq; è prædictis. Ac proinde *Forma* sacræ alicujus *Plantæ Animalisve* ad hunc modum *exorcizati* summo esset usui ac voluptati, *Rosa* putà *Sharonis Liliúmve Convallium*, *Columba*, *Agnúsve*, quorum nomina cuilibet auri Christianæ sunt chara.

Quamobrem *Rosa aurea* gaudio ac lætitiâ à benedictione *summi Sacerdotis* hujus Ecclesiæ impraegnata, fragrantiáq; remissionis peccatorum fideíq; incremento plena (quanquam effectus nunquam deprehenditur) Divinâ etiam protectione, omníq; Prosperitate, *florum* profectò esset *fasciculus*, ad nasum Principi pulchrè sublinendum oppidò quàm idoneus. Et similiter mitis mansuetúsq; *Agnus* ex materia aliqua flexili effectus, elegantérq; efformatus è *Cera* putà, *exorcizatus* verò in potestates ac virtutes eis quæ in illo *Agno Dei* qui tollit peccata Mundi perquam pauxillò inferiores,

res, ut qui idoneus sit, vi cujusdam *Exorcismi* seu *Benedictionis*, ad eos qui eum gestaverint protegendos ab insultibus Carnis, Mundi ac Diaboli, à Peste, Fame, Mortéq; subitanea, à periculis Terræ juxta atq; Maris, à Fulmine, Tempestatibus & Abortione, munus equidem esset Imperatore vel Imperatrice haud indignum.

Multa hujusmodi exempla excogitari possunt, de quibus omnibus pronunciandum est, ea contraria esse *fideli simplicitati veræq; potentiæ* Evangelii Christi, Diviniq; Nominis reverentiam imminuere, totidémq; esse adversùs Præceptum tertium Admissa, *Nomen Domini Dei tui inaniter nè adhibeto.*

3. Contra quod Præceptum *Formulas* illas *Conjurationis*, quæ in libris *Magicis* reperiuntur, evidenter peccare autumo. Ut apud *Cornelium Agrippam*, *Petrúmq;* de *Abano*, ubi Divinæ illæ appellationes, *Jah*, *El*, *Adonai*, *Elohim*, *Elohe-Zebaoth*, *Elion*, *Sadai*, & similia, vanæ ipsorum reprobæq; Artis fiunt elementa. Quod manifestum quidem argumentum est, *Exorcizationem* per Dei Nomina sanctáq; Attributa, Sacerdotem à reatu *Incantationis* neutiquam posse absolvere, cùm & ipsi *Magi* veri Dei Nominibus in sua etiam arte utantur.

Et quantùm ad generalem *Incantationis* notionem, *Agrippa* quidem eam nihil aliud esse statuit quàm *derivationem mirificæ cujusdam potentiæ in rem incantatam virtute verborum ac spiritûs Incantatoris*. Nec phrases sanè locáve Scripturæ Sacerdotem excusabunt ab hac impietate, cùm hoc & præscribatur & in usu sit apud *Magos*. *Pentacula* enim ipsorum quæ à collis suspensa gestant dum *Conjurationes* suas obeunt (quæ ipsi profectò majoris honoris causâ *Pentacula Salomonis* appellitant) hujusmodi è sacra Scriptura transcriptionibus ornantur corroborantúrque.

Unde planè liquet, siquis omnes particulares Characteres talis *Apostaticæ* Ecclesiæ notare vellet, qualem ego describo, eum non posse prætermittere quin inter alios *Titulos*, *Veneficorum* seu *Magorum* nomen ipsis inurat.

4. Quod sanè mereri possint ob alias etiam rationes quas jam memoravimus, ut ob id nempe, quòd populum *preculas quasdam* docent *linguâ incognitâ*, quas ipsis præcipiunt ut repetant ad hæc vel illa proposita. Quid enim hæc sunt nisi *incantamina?* Et quòd faciunt, ut *Jesus Nazarenus* (qui antè plus mille sexcentos annos *Hierosolymis* crucifixus est) prolatis quibusdam verbis, cum carne, sanguine & ossibus *personaliter* appareat, *Panacearum specierum* tantummodo *laxéq; pendentium Accidentium* tenui *pallio* contectus & amictus, *Magiæ* certè specimen est supra illud *Pythonissæ Endorensis*, omniáq; monumenta *Necromantica* quæ unquam extiterunt. Quæ omnia professa ac venditata facinora cùm tam *universalia* sint in hac Ecclesia quam delineo, & *Epidemica*, quis tam omisso animo esse potest ut non facilè observet *Magorum Incantatorúmve* nomen in hoc hominum sodalitium perquam optimè quadrare?

Nam quòd hæc prætendunt solùm nec reverà quicquam efficiunt, tam gloriosi Tituli meritum ipsis non adimet, quandoquidem ipsum studium ac professio artem aliquam factitantibus jus nominis satis liquidò confert. Ut is qui arundinem piscatoriam per maximam Diei partem in fluvium injecerit, nec tamen unum pisciculum domum reportat, potest nihilominus rectè salutari in reditu suo, *Piscator mi*, vel *meus Hamiota*: Et is qui artem *medicam* profitetur, nec tamen quenquam fortè adhuc curaverit (præter eos qui sponte absq; illius opera convalituri fuissent) quamvis non paucos sanè occiderit, nihilo seciùs ab hominibus *Medicus* ubiq; appellitatur. Et universim quicquid homines affectant venditántque, quanquam nihil in eo genere præstare possunt, jure potest per modum *scommaticæ* reprehensionis, ad numerum integrum dedecoris eorum & ignominiæ explendum inter characteris sui partes recenseri.

5. Quas rationes hisce *Incantationibus* usurpandis prætexere possint, equidem fateor me haud facilè deprehendere. Sanguis enim Agni *Paschalis* quo *Israëlitæ* superliminaria & utrosq; postes aspergebant, non *incantatus* antea erat quò virtus in eum derivaretur ad fugandum *Angelum percussorem*, sed solummodo præsens *signum* erat, ut & *Typus* aspersionis *sanguinis Christi*, qui tanquam Agnus immaculatus in futuris seculis pro peccatis Mundi erat sacrificandus. Nec miscebantur Aqua Vaccæq; cineres ullo cum *Exorcismo* seu *Incantatione* quantum ex Scriptura intelligere possumus. Nec sanè incantabat *Elisha* Salem quem in aquas conjiciebat ut eas curaret, sed utebatur duntaxat ut circumstantiâ signóve in ipsarum curatione. Quæ Ceremoniæ ad Christianitatem nihil attinent, nec certè fas est plures ex antiquis Typis Figurisve in Ecclesiam introducere, quàm qui jam in usu sint illius delectu qui errare non poterat.

Ratio igitur istiusmodi consuetudinum omninò nulla est. Verùm prætensio vendi-

tatióve hujusmodi potestatis tam stupendè mirificéq; res *incantandi* ad tam insignes usus, multum sanè faceret ad *honorem Sacerdotis*, qui non posset quin indè μέγας τις, magna profectò ac adorabilis persona popello credulo videretur, & *exorcizata* illa mercimonia præsenti argento vendibilia essent eis qui hujusmodi rebus fidem habent.

Cæterùm hæc interim est calamitas, quòd *Fides* ac *Temperantia* eò negligentiùs colerentur, *Urnaq;* *Aquæ consecratæ*, *Incantatiq;* *Agni cerei* vivam illam ac internam Spiritûs Dei in corde scaturiginem obstruerent, & ad sensum tenderent extinguendum *Innocentiæ*, quâ non fortius datur fideli Christiano contra ignea fulmineáq; Principis Aëris jacula propugnaculum.

6. Hæ sunt maximè crassæ ac fundamentales superstitiones quæ *Magiæ Incantationisve* speciem præ se ferunt: quæ in varios quidem usus derivari possunt, ac deduci; ut in *visitationibus Infirmorum*, in *Extrema Unctione*, in *Funeribus & Exequiis*, in *baptizandis Infantibus*, in *Fœminis post partum benedicendis*, & *contrahendis Matrimoniis*; ubi *Aqua consecrata*, *Exorcizatum Oleum* ac *Candelæ* frequenter adhiberi poterunt. Et quædam certè ex ipsis non sine magna aliqua molestia; ut in *Unctione Infirmorum*, quorum *Oculi*, *Aures*, *Nares*, *Ora* ac *Manus* inunguntur, etiam *Pedes Renésque*, quorum posterius molestum conflictum modestiam naturalem inter piúmq; zelum in eis qui sensum pœnitentialem peccatorum ab eis partibus profectorum habent, potest excitare.

Exorcizatio etiam *Diaboli* ex Infante qui *baptizandus* est, ipsi Infanti terrifica res videretur si intelligeret in quàm misera conditione eum Sacerdos esse supponit, dum ter in faciem ipsius insufflat formulámq; adhibet *exorcisticam* ad fœdum ejiciendum Dæmonem, qui nimis quàm præfidens hic fingitur ac protervus, qui sibi possessionem illius arriperet ad quem non poterat non videre *Jesum Christum* jus habere adeò manifestum, quippe prolem eorum qui *Christi* jam erant, siquidem Infans Christianis parentibus est prognatus. Verùm & hîc se ingerere potest (præter alias Ceremonias) ritus adhibendi *sacrum Oleum* ad manus pectúsq; ei inungendum, & induendi ipsum *albis vestibus sacrámq;* manui *Candelam* imponendi. Et quod omni oleo candeláve impendiò magìs est sacrum, ipsum sputum potest seu *saliva* Sacerdotis auribus naribúsq; infantis, ad eas lustrandas sanctificandásve leniter illini. Et postremò, ut omnia sana esse possint ac salutaria, *Sal* etiam *sacrum* ori infantis indi, ut verba ejus, simul ac loqui potuerit, magìs esse possint sapida.

Atq; sic videtis consecratorum Elementorum usum latè posse extendi, efficeréq; ut *Baptismus Christianus* Ceremoniarum multitudine *Judaicum* excedat, immò verò ipsorum *Circumcisionem*, cùm tamen solius Aquæ elementi usus sufficeret, unáq; aquæ infusio, infantisve immersio æquè aptè *Unitatem* Deitatis significaret ac ternæ *Trinitatem*. Et tamen tam amplas prolixásq; *umbras* projicere posset Christianitas, postquam in Ecclesia Sol justitiæ in occasum semel præcipitaverit.

7. Et valde mirum profectò istuc esset si nihil terrifici mulieribus in hac appropinquante caligine appareret. Etenim tametsi bella res sit *Sacerdoti* quòd existimetur tantam habere in spiritum *Stygium* potestatem, ut eum *Exorcismo* ex Infante possit ejicere; potest tamen admodum tristis esse speculatio mulierculis aliquibus melancholiâ pariter ac superstitione laborantibus, dum secum cogitant se nunquam laborare à dolore quin *Dæmonem* simul ac infantulum sint enixuræ, & si infans moreretur ante Baptismum (cùm Diabolus corporalem possessionem nactus sit) eum pro certo illuc abreptum iri quò vel indulgentissima Mater nè voto quidem & cogitatione adire ausit eúmq; invisere. Quod quidem summam maturandi Baptismi necessitatem argueret, sed & mentem simul Matris melancholicæ anxietate ineffabili affligeret ac deprimeret.

Delinitio etiam aurium nariúmq; Infantis *salivâ Sacerdotis*, horridiusculam aliquando aversationem magìs delicatarum animis incutere potest. Verùm multum facit ad opinionem ejus sanctitatis, cujus excrementum spumeum tam *sacram* habeat virtutem; & vota præterea omnium fœminarum in oppido hoc pacto extorquebit, nempe ut corpore sano sit morbisq; omnibus putidis ac contagiosis libero.

8. Cæterùm admodum iniquum esset si superstitionis onus totum teneræ Infantiæ imponeretur, primóq; nostro in hunc Mundum introitui; proculdubio tetrica hæc Dea faciet ut pressuram suam ii etiam sentiant qui ex illo sunt exituri. Et certè illa *extremæ Unctionis* Ceremonia, quæ viam magìs lævem facilémq; efficere prætendit, homini sanè minùs superstitioso eam salebrosam magìs molestámq; redderet.

Pectoris etiam apertio, aspero illo coactæ *Confessionis* & subdolæ postea *Satisfactionis* telo, ad hujus vel illius *sacri Ordinis* commodum usúsve Ecclesiæ elicitæ, facilè

facilè moribundi *Pœnitentis* mentem inter propriæ animæ curam, & prospectionem charissimæ uxori ac liberis distrahet. Verùm frequentes *Aquæ lustralis* aspersiones dilutum illius erunt solatium, habebitq; ante oculos, quamdiu hac luce frui licuerit, *Astites* quidem magìs frigidos ac inanimos quàm qui per totum quatriduum in sepulchro jacuerint; Imaginem putà *Christi* in Cruce, alteram virginis *Mariæ*, tertiam illius *Sancti* cui se speciatim devovisset. Ubi si libuerit, salutare poterit *Idolum Virginis* eis ipsis verbis quibus Angelus *Gabriel* eam olim salutavit. Verùm si omnem, *civilem*, dicam an *superstitiosam* blandiloquentiam seponere vellet, ac *veritatem* eloqui, *Jobi* hîc querelam de inanimis his adjutoribus aptè usurpare posset, *onerosi consolatores estis omnes*.

Utcunque, quicquid interea frequens *Aquæ Lustralis* aspersio præstare poterit, *Crucisve descriptio* in pectus atq; frontem, strictáq; præceptio, ut cuilibet articulorum apici quos Ecclesia veros esse definiverit, fidem habeat, (quippe anima, cùm tam prope jam absit à decessu è corpore, in abstrusis illis Mysteriis acutiùs videt) promissióve precularum ac oblationum postquam in altero statu fuerit, non deerit ad animæ illius consolationem, quam dum expirat, si in *Dominæ Mariæ* manus, loco *Domini Jesu*, commendaret, qui Deus est ubiq; ad servandum paratus, præceptum illud Sacerdotis expresso Dei mandato apertè adversaretur, essétq; funesta sanè moribundo homini vitæ *Catastrophe*, extremum halitum tam fœdo *Idololatriæ* peccato ad hunc modum impendere.

9. Cæterùm utut est, perinde ac si omnia rectè peracta essent, corpus decenti modo exponi potest, parváq; *Crux* defuncti manui in pectus jacenti imponi, aut saltem manus loco *Crucis* in *Crucis modum* decussatim componi, & *Aqua benedicta* in eum ritè aspergi, quæ quantamcunq; vim habere possit ad fugandum Diabolum à Cadavere, vix animam tamen vel ab ultimo illo Idololatriæ peccato abluerit, domúmve defenderit ab infestatione inauspicatarum volucrum variis coloribus plumísq; distinctarum, quæ ex cujusq; hujusmodi cadaveris casu, pergratam refectionem odorantur. Tantam turbam strepitúmq; excitare potest superstitio in *Exitu* hominum ex hac mortali vita æquè ac in ejus *Introitu*.

10. In medio harum *Ceremoniarum* equidem fateor *Sacerdotem* non posse non hominem mirificæ virtutis ac potestatis videri, ignaris utiq; rudibúsq; spectatoribus, qui in hujusmodi superstitionum fide ab ineunte usq; ætate enutriti sint, quippe qui tam præsentanea consolandis ægrotis, ac conspicua suppeditat remedia, (cujusmodi sunt *Aqua benedicta Dæmonifuga*, *Imagines beatæ Virginis*, *Sanctiq; Tutelaris*, *sacri Cerei*, & similia) ipsúmq; cadaver sartum tectum virtute *crucis* elementiq; *exorcizati* aspersione ab omnibus incursionibus Satanæ & cujusq; mali Phantasmatis conservat. Cæterùm homo moribundus quid commodi ex eo capturus sit, quòd mens ei distrahatur & ad hujusmodi emortua spectacula ad extrà evocetur, fateor me minimè intelligere, nec concipere posse quin impedimento futura sint magìs puræ ac collectæ emigrationi Animæ in statum Beatitudinis, occasionémq; harum Ceremoniarum *spectatoribus*, negligendi meliora illa ac interiora *Amuleta*, contra mortis formidinem terrorémq; Diaboli ministratura.

Talia intelligo, qualia sunt, *Mentium suarum in vivam Christi Imaginem Renovatio*, *Potentiæq; Peccati (tollendo Crucem in mortificationem omnium malarum cupiditatum in hac vita) devictio*, *consolabiliúmq; gaudiorum refectionúmq; spiritûs*, *permanentisq; ac inoliti sensûs misericordiæ Dei per fidem vivam in Jesu Christo* (ubi non possumus quin de peccatorum remissione certi simus) *consecutio*: quæ sunt *Aquæ* maximè *salutares*, maximéq; *sacræ* ac *benedictæ* quibus nos consolari possumus, dolorémve ac angorem animi sedare, pretiosissimum *oleum balsamúmve*, quod in afflictas conscientias potest infundi. Ad quam excellentem conditionem naturaliter obstruitur, per inanémq; in externis hisce spectaculis fiduciam, dependentiámq; à multifariis istis superstitiosi præstigiosíque Sacerdotii incantamentis præfocatur Aspiratio; Qui persuadere nempe volunt hominibus se *exorcizatis* elemementis machinísq; *Magicis* contra externos Diaboli insultus collineatis Animam ad cœlum tutam posse perducere, minimè interim animadvertentes, peccati & inobedientiæ *Radicescentiam* & *Accretionem* animam ipsam in *malum Dæmonem* transformare, idémq; fatum subeundi cum execrabili illa turba, necessitatem ipsi imponere.

CAP. XIX.

1. *Onus* spiritualis Cognationis *nimiaeq;* Numerositatis *Dierum* Festorum. 2. *Perpetua à Carne in Religiosis quibusdam Ordinibus Abstinentia.* Fraus & Noxa *illius Instituti.* 3. Cœlibatûs votivi *onus.* 4. *Scopi ipsius perniciosiores.* 5. *Ordinaria utilitas quam potestas, quam describimus,* Antichristiana *à vitam* monasticam *colentibus percipit.* 6. *Rem illius multùm corroborari ope* Monasteriorum. 7. *Divitiàsq; augeri cùm professorum Cœlibatûs sit Hæres.* 8. *Cœlibatûs* Noxæ *ingentes.* 9. *De* Flagellatione. 10. *Illius inefficacia, Pœnitentis Hypocrisis, barbara Ecclesiæ suæ superbia,* Noxæq; *indè provenientes.* 11. *De* Peregrinationibus & Jubilæis. 12. *Multarum aliarum* Antichristianarum severitatum *Enumeratio.*

1. ATq; sic ab uno quasi vitæ humanæ *extremo* ad alterum transvolavimus, cùm tamen multa observanda sint quæ *medium* etiam illius spacium molestum efficere possint & intricatum, *mundanis negotiationibus* impedimento esse non-necessario, *corpus* acerbè vexare & affligere, *mentémq;* gravibus ac funestis perplexitatibus inquietare. Pauca aliquot singulorum exempla indigitabo.

Ut exempli causâ; Si qui ex eo quòd facti sint in *Baptismate susceptores,* talem contraherent *cognationem,* quæ, quantumvis *spiritualis,* juxta Canones tamen Ecclesiæ quam describo, inter suos omnésq; Infantis cognatos matrimonium impediret; Quantas igitur difficultates parerent hujusmodi superstitiosæ opiniones, in filio filiáve nuptui collocandâ, cùm integræ viciniæ præstando sibi mutuò Christiana hæc officia, tales spirituales Affinitates necessariò contraxerint? Cujus rei finis proculdubio nihil aliud esset, quàm ut crumenas hominum nummis exhauriant, dispensationes impetrando laxationésve ab hujusmodi non-necessariis legibus & restrictionibus.

Numerus etiam *Dierum Festorum* tantus esse potest, observatióq; ipsorum tam superstitiosè strictéq; præcipi, ut onus ineffabile esse possit majori populi parti, iis utiq; qui manuum operâ victum quærunt, quósq; fame enecari necesse est, quando ipsis non liceat operari. Hujusce verò rei finis idem est atq; prioris. Multitudo enim crebritásq; delinquentium, mulctas Ecclesiasticis Officiariis capturásq; parat, quamvis sanè mulctas vel minimas admodum immanes esse oporteat, quæ pauperculis hujusmodi operariis extorqueantur, qui non nisi manuum operâ in diem victitant.

2. Rursus, Pone satis magnum hominum Numerum ad *Abstinentiam à Carne,* religiosâ, vel potiùs superstitiosâ Regulâ cui subditi sint, per totam vitam, religari, adeò ut instar mortis putarent, Carnem gustare propter *Voti vinculum* quo ipsorum Conscientiæ teneantur; Quàm planè ferreum hoc jugum esset super tot animas Christianas? Quàm stupidos, quàm deliros hæ *Monasticæ* severitates *diætæ, lecti incommodi, vigiliarúmq; intempestivarum* multos ex eis necessariò redditura essent qui servilibus his Captivitatis *Babylonicæ* vinculis illaqueentur? Cui nihil profectò *causæ* prætexi potest, nisi quòd sint tam benigno beneficóq; Ingenio, ut non solùm pro seipsis mereri velint, sed & pro aliis, útq; tot Rivuli unà concurrentes *Thesaurarium* illud *Meritorum* implere possint, quæ ab Ecclesia custodiantur, satísq charo divendantur illis Virginibus quæ otio ad reficiendas lampadas fuerint destitutæ.

Hæc est *Fraus publica*; *Privata* verò certa quædam *Hypocrisis* in hujusmodi hominibus, quâ sæpenumerò indispensabile Christi jugum ejúsq; verbi Regulam nimii æstimando, séq; subdolè occultando sub harum *Antichristianarum* Regularum sanctitate assumptitia, penitus excutiant. Estq; *Noxa* ulterior, quòd opinio merendi ad hunc modum pro seipsis aliisq; superbiâ illos inflet ac insolentiâ, atq; ideo magis abominandos eos reddat, quàm qui sub nullis hujusmodi peculiaribus Regulis Institutísve degant.

3. Est autem & altera *Abstinentia,* quæ pari severitate & rigore injuncta, plerisq; hominibus perinde foret onerosa si non multò magis; Institutum sanè quod apertè videtur menti Apostoli contrarium, qui ipsum *Ecclesiæ* jam à Christianæ Religionis puritate *deficientis* Characterem facit, quemadmodum & illud alterum, *Abstinentiam* scilicet *à cibis.* Verùm hæc *prohibitio* est *Matrimonii.* Quæ quidem non solùm expressæ *Dei* Legi adversatur, sed & *Naturæ* etiam, quæ nisi in *paucissimis* aliquibus (qui speciale castitatis donum habeant) admodum severa exactrix est illius *Tributi* absq; quo humanum genus intercideret. Quantum verò ad *alios,* ab eis certè

certè matrimonium facilè omitti non potest, quin summæ ipsis irrogandæ sint pœnæ per eam *Nemesin* quæ ipsi intexitur legi quæ violatur; sed hoc Medicis accuratiùs prosequendum relinquo.

Quamobrem dico, quòd Matrimonium interdicere, omnibus putà Sacerdotibus ac Diaconis, & infinito præterea numero Ordinum religiosorum ad Regulas vitæ *Monasticæ* religatorum, votáq; hujusmodi, æquè saltem, si non magìs sacra facere quàm ipsa vincula *Matrimonialia*, esset profectò Christiano orbi jugum æquè *Antichristianum* quàm ulla servitus quæ potest excogitari, virósq; ac fœminas, qui voto observando seriò operam navaverint, decepti verò sint in eo suscipiendo (aut minis *superstitiosis*, aut *dolosis* blanditiis promissísq; eò impulsi) in tantos animi angores corporísq; afflictiones & intemperies conjiceret, ut onus futurum esset prorsus intolerandum.

4. Et tamen Institutum hoc pro certo promoveretur in Ecclesia admodum rancidè *Antichristiana*, cùm ex utilitate tantoperè foret Ecclesiasticis Potestatibus. Cùm enim hîc nihil bonâ fide excogitetur, statuatúrve, sed solummodo in rem Ecclesiæ, urantur sanè, graventúrq; quàm volent, qui sub suis votis Monasticis ineptè serii sunt, equidem quamdiu sit, ut nulla hujus voti censeatur violatio nisi ducendo uxorem, innumeri homines ad hanc professionem essent confluxuri; qui peculiari quodam modo religioso *membra* vel potiùs jurati *subditi* hujus *summi Sacerdotis Antichristiani* facti eo ipso robur militare *Hierarchici* sui Imperii reverà evadunt, cúmq; aut duriter aut sordidè educati sint, ei summis quidem angustiis in magìs carnali militia ac seculari mereri poterunt.

Cæterùm intereà loci, ii ex hoc hominum genere qui solitudine ac superstitione magìs deliri evadunt, possunt sanè aut suâ sponte, aut virtute *voti obedientiæ Superioribus*, huc accersiti, seipsos promptos fervidósq; sicarios ad Reges ex improviso trucidandos præbere venenóve tollendos, aliósve quoslibet ex insidiis interficiendos quos viderint rem hujus Ecclesiæ *Apostaticæ* quovis modo notabiliori labefactare. Tam perniciosa profectò serpentum viperarúmve Progenies è solitario pulvere umbrísq; harum *Monasticarum* Cavernarum in Mundum possunt erepere, populíq; animos exacerbare, & corda subditorum irâ venenosâ imbuere adversùs suos Principes, & *Africanorum Jaculorum* more, Regum pectora repentino ictu pertundere, humíq; effundere sacrum ipsorum sanguinem.

5. Verùm hic usus aliquanto remotior est, & in fundum suppressus latet. Ille verò apertus magìs & expositus, Professionem scilicet tam duri vitæ instituti quàm est à maximis carnis voluptatibus *abstinentia*, in illum finem ut cœlestia gaudia eò certiùs mereamur, talíq; incedere vestitu qui tam conspicuæ *mortificationis* speciem præ se ferat quantùm ad omnia hujus mundi oblectamenta, ex firma expectatione eorum quæ nos manent in futuro; palàm est inquam professionem hanc non posse non mirificè afficere animos hominum simplicium ac credulorum, perinde ac si hi *sordidi sordidati* maximè serii essent diligentésq; Religionis promotores in quos quispiam speret se unquam posse incidere, eámq; proculdubio veram Ecclesiam fore, cujus hi se pia membra esse profiteantur, ac proinde cùm multi numero sint, vacétq; singulis hominem unumquemq; separatim adoriri, invenirentur profectò maximè idonea Instrumenta ad captivandos detinendósve homines sub hac *Antichristiana* potestate quam describimus, quæ quisquam potest excogitare.

6. Quamobrem hujusmodi *Angelicarum Fraternitatum* multiplicati conventus, quî fieri potest quin tot sint effossæ Piscinæ quò opes gentium Provinciarúmve, ubi instituti sint, deriventur? Quippe unusquisq; promptus erit ad opitulandum ipsis in *communi*, qui se nihil in *particulari* possidere profitentur, nec ullâ re, nisi ad Naturæ necessitates, sumptúsq; pios, uti; utpote qui adeò in solidum castrati sunt Mundóq; mortificati. At verò cùm vitam adeò *Seraphicam* profiteantur, majorémq; apud homines consequantur gloriam, quàm quæ ab ullis mundanis Negotiationibus facilè potest acquiri, Conventus ipsorum, honorifici sanè, etiam nobiliori stirpe oriundis Recessus esse possunt, quorum scilicet res in Mundo malè successerint, aut sanguinis Nobilitas rationes excesserit Fortunarum. Quæ quidem utilitates tam latè se diffundentes tale vinculum essent apud omne genus homines, ut non exiguum foret (si rem humanâ prudentiâ metiamur) incolumitatis hujus *Antichristianæ Politiæ* qua de agimus, stabilimentum.

7. Quibus omnibus addere potes (nam in his nimius esse nolo) quòd tam generalis Cœlibatûs professio in hac degeneri Ecclesia multùm facit ad ejus opulentiam, ut cui naturaliter in sortem contingit ut sit hæres, quandoquidem hæc sua devota membra necesse est ut moriantur absq; ullis liberis quos quidem ausint agnoscere esse

esse suos. Ut nihil dicam de nummis qui in sanctam *Pontificalem* Crumenam venire possunt, quotiescunq; alicujus momenti sit *voto Monastico* quempiam absolvi.

Hæ quidem *Sui-quæstiones* esse possunt quibus in hac *Antichristiana* prohibitione *Matrimonii* indulgeatur contra Dei legem præceptáq; sanctorum Apostolorum *Jesu Christi*.

8. *Noxæ* verò quas breviter indigitabo multiplices sunt. Qui enim hisce votis temerè sunt irretiti, & seriò rem agunt, sed per naturam inepti sunt ad hujusmodi vota observanda, hos quidem *onerosa* manet sub *imprudentibus* aut saltem *severis* Gubernatoribus servitus, & fastidiosa infirmáq; solitudo. Quantùm verò ad alios, Eventus sanè turpis est atq; fætidus, usq; ad conversionem falsæ hujus Ecclesiæ in veram *Sodomam*, caveámq; immundarum volucrum.

Nam *Hypocritica* hæc *Angelicæ Castitatis* professio apud ipsos non erit nisi *Adulterii*, *Sodomiæ*, *Fornicationisq*; mater, crudelísq; ac truculentæ peremptionis miserorum Infantum simul atq; in lucem editi sint, & maturiùs sanè si quâ id arte effici possit.

Quibus addere potes enervationem depopulationémq; orbis Christiani, quò minùs sit idoneus ad hostes extraneos oppugnandos. Quandoquidem hæc falsa *Politia Ecclesiastica*, quam ego delineo, magis est solicita, quî pleno imperio possit dominari Tyrannidémq; exercere in partem *Laicam*, quàm communem Christianitatem ab incursationibus & invasionibus *Infidelium* tutam conservare. Verùm quemadmodum olim dixit Servator, *Fur non venit nisi ut furetur, mactet & perdat*, ac proinde minimè istuc mirum est, eum nullam curam gerere aut providentiam, pro incolumitate ac præservatione Ovium.

9. Sed & durius adhuc onus superest quod superstitio adinvenire queat; Potéstq; aut *Monasticis* aliquibus Ordinibus superaddi, aut ut *Pœna* imponi, illúdve quispiam sibi ipsi ex cæco quodam deliróq; zelo suâ sponte infligere, cùm ab hac non *Matre* sed *Noverca* Ecclesia praxis applaudatur. Estq; uno verbo *Flagellatio*, sive cruenta feráq; flagris suiipsius verberatio, aut ad religiosè *satisfaciendum pro peccatis* aut ad *merita augenda*. Consuetudo sanè tam truculenta ac barbara, ut aram *Dianæ Tauricæ* quàm Christi templum magis condeceret, nec ullum habet exemplum nisi in istis Religionibus quæ ab ipso Diabolo sunt institutæ, cui oblectamento erat Tyrannidem exercere in miserum ac despicatum genus humanum. Hujusmodi verò *Pastor* non solùm *Tonsor* est ovium suarum sed & *Excoriator*, & ex diametro illius spiritui oppositns, qui promisit suis *jugum suum facile fore onúsq; leve*.

10. Cæterùm hujusmodi severitates, quanquam bellam quidem in *Carne* speciem exhibent, nihil tamen faciunt ad ritè castigandas perdomandásq; corruptiones *Spiritûs*, nec profectò multùm absimile est atq; siquis *currum flagellaret, equos verò impunes sineret*. Illa castigatio quæ ad emendationem vitæ pertingit & ad reducendum internum hominem sub obedientiam Christi, est *obfirmata omnibus carnis suggestionibus ac cupiditatibus resistentia*. Hæc *peccaminosum* in nobis *principium* vulnerabit altiùs, animámq; tandem reverà sanabit. Alterum verò illud permitti non potest nedum probari, nisi ex *Hypocritica* affectatione *pompaticæ* cujusdam *severitatis* in qua falsa hæc Ecclesia dominium suum in mentes corporáq; hominum possit ostentare, ac secreto indulgere gaudio in suavi gustu sensúve mirifici hujus imperii quod in mundum nacta sit, etiam ad vilissimam servitutem abjectissimámq; *Mastigiarum* conditionem.

Verùm intereà loci, istiusmodi Crudelitates *Americanæ*, ut hæ certè sunt, malè tractati *Pœnitentis* vitam, corporísve sanitatem in discrimen facilè possunt adducere, nec profectò potest fieri quin fœdissimum opprobrium in Scholam Christi superinducturæ sint, perinde ac si *Paganismo* similis omnino facta sit ac *Synagogæ Diaboli*.

11. Illa etiam *Paganica* quædam esset injuria deceptis animabus illata, ingénsq; labor ac inutilis corpori molestia, ad longas *Peregrinationes* obligari, ut hujus vel illius *Sancti* Imaginem in meliorem reconciliationem salutarent. Verùm oblationes hìc faciunt, ad ditandam Ecclesiam, & Peregrinorum confluxus ad oppidum ditandum, eâdémq; operâ ad conciliandam oppidanorum benevolentiam tam *lucrificæ* Religioni.

At verò res interim *Peregrinorum* domesticæ neglectæ relinquuntur incertis admodum rationibus administrandæ, liberi solius uxoris regimini, uxor inspectioni *Spiritualis* quem appellitant *Patris*, & aliorum quorumcunq; ex humanioribus visitatoribus qui se ad ipsius solatium ingesserint, in absentia Mariti.

Peregrinationibus addi possunt *Jubilæi* in magna hujus Ecclesiæ Apostaticæ *Metropoli*:

tropoli: qui tametsi haud ità sint frequentes, celebrationes tamen ipsorum à maximè longinquis Orbis Christiani partibus religiosorum Hospitum multitudinibus frequentarentur, ex falsa utiq; persuasione quòd peccata ob tam sanctam Itinerationem sibi sint protinus remittenda. *Finis* verò ac *noxæ* hujus solennitatis eædem ferè sunt quæ aliarum *Peregrinationum*, nisi quòd hæc magis speciatim instituitur ad cistas *summi Sacerdotis* locupletandas.

12. Immensum esset omnes modos superstitiosarum molestationum percurrere quæ sub prætextu complendi Christianitatis leges atq; Ecclesiæ, deceptorum mancipatorúmq; Christianorum Corporibus fatigandis possint adinveniri. Cujusmodi sunt, *Nudis pedibus, nudóq; capite longâ viâ perambulatio*; *In fontes gelidos aquis in nuda pectora prosilientibus descensio*; *In lectis glaciei nivisq; corporum suorum volutatio*; *Nudis geniculis per viam siliciam, usquequo caro cutisq; incidantur omniáq; circumfundantur sanguine, proreptio*; *Cilicii proximè Cuticulam, cinguliq; acubus ac claviculis obsiti, circumgestatio*; cum multis aliis hoc genus *Tragicis* exorbitantiis, de quibus nihil novi habeo quod adnotem: addo solummodo eas illi ingenuo spiritui qui in vera Christianitate spirat omninò adversari, &, quod suprà dixi, planè efficere, ut *Christianorum* Religio ad barbaras *Paganorum* superstitiones nimis propinquâ similitudine accedat.

CAP. XX.

1. *Afflictantium onus* opinionum. 2. *Hæsitabundæ Animæ distractio multifariis superstitionibus ac opinionibus irretitæ.* 3. Votorum Religiosorum *illaqueationes*. 4. *Intricamenta è superstitiosa fiducia in quibusdam quæ in* missa *finguntur virtutibus profecta.* 5. *Vexationes ac scrupuli de intentione Sacerdotis in Sacramentis administrandis.*

1. CÆterùm ut has *corporis* incommodationes missas faciamus, Christianitas sanè admodum difficilis ingratáq; variis excruciationibus distractionibúsq; *animi*, ob non-necessarias Conscientiæ obligationes intricatásq; Imaginationes ac *Opiniones* effici potest; Quæ cùm innumeræ etiam sint, alienum prorsus esset omnes enumerare conari. Paucas tamen è maximè obviis nominare non dubitabo. Cujusmodi sunt, *Officium*, quod fingitur, *colendi Crucem, Imaginésq; ac Reliquias Sanctorum*; *Communicationis meritorum opinio, Illaqueatio votorum*; *Superstitiosa fiducia in Eucharistia, & in intentione Sacerdotis in hoc atq; aliis Sacramentis*; *De necessitate Confessionis Auricularis persuasio, Assensúsq; cuiq; vel minimo apici doctrinæ ab Ecclesia traditæ, quamvis nulla sint illius in Scriptura vestigia, nec ulla pro ea adduci possit ratio*; *Metus excrucians Paganico pejoris Purgatorii, ac Necessitas deniq; pœnalis Satisfactionis ac Meriti.*

Verba quidem hæc quivis enunciare potest, nec tamen linguam eisdem ulcerare: verùm siquis ea tanquam *Principia Conscientiam obligantia* unquam imbibat, eisq; superstitiosè illaqueetur, equidem præ animi inquietudine æquè interturbatè dormiet ac siquis lecti linteis pilos concisos vitriq; pulverem inspersisset. Nec ulla certè requietis animi recuperatio erit, nisi per plenum haustum soporiferæ illius Potionis quâ in fidem Sacerdotis totus recumbat, itaq; agat credátq; citra omnem disquisitionem ac ratiocinium, quemadmodum ille voluerit; séq; ipsum hoc pacto è cauto rationaliq; homine in stupidum patientémq; convertat Asinum cui *falsus Propheta* inequitet.

2. At enim si propriæ suæ Beatitudinis promovendæ ex suo judicio ac sententia seriò operam navaret, quàm miserè distractus esset Objectorum Devotionis varietate? Nam si res meritoria sit unius *Sancti* delubrum visitare, certè neglectus esset propriæ suæ salutis si aliud prætermitteret. Et si *Sancti* adeò ambitiosi sint ut religiosis oblectentur Invocationibus, Invocatio unius invidiam & offensionem apud reliquos quos prætermiserit facilè invocanti potest concitare. Et si unum Patronum mihi elegerim, cur non suspicarer me reliquorum animos à me alienâsse, nempe si perinde cupidi essent *Divini cultûs* atq; nos imaginamur?

Et quantùm ad *sanctas Reliquias*, quæ Religiosis offeruntur ad deosculandum, qui Conscientiæ angores inde oriri possunt, quòd utiq; non satis corditùs labia

commiserimus eis quæ speciem præ se ferunt viliorem minúsq; amabilem? Quî poterit quisquam somnum quietè capere sensu morsúve ictus tam irreligiosæ, ut ità dicam, *Incivilitatis*, quantumvis adversùs sanctum solummodo aliquod muccinium immundum, aliúdve quodvis linteum luteum ac vetustum perpetratæ?

Porrò, cùm adeò ingens virtus sit in *Cruce exorcizata* ad conservationem sanitatis tum *Animæ* tum *Corporis*, & ad fugationem cujusq; mali *Phantasmatis* (éstq; eadem ferè ratio de *Reliquiis*) quas conflictationes animi in seriò religiosis excitabit, qui cùm per facultates potuissent, nondum tamen à tam longo tempore tam tutum sibi totíq; familiæ comparârint præsidium? aut, si per facultates minùs possunt, inter sensum paupertatis vegetósq; devotionis stimulos mordeantur distrahantúrque, nec facilè apud se possint statuere utrùm mercandum sit necne, & certè postquam eam mercati sint, quoties in die è re foret incurvare se versùs ipsam, propiúsve ad ipsam prorepere ut secretam illam virtutem quæ ipsi indita sit à sacra *incantatione*, sive *exorcizatione* Sacerdotis, eliciant.

Estq; par Ratio de *Aqua lustrali* (quoties nempe aspergenda sit) & de *Ramulis exorcizatis* & consimilibus. Et quantùm ad *Meritorum communicationem* per incorporationem in hoc vel illud *Sodalitium* seu *Fraternitatem*, quàm solicitum quemvis efficere possit de delectu, ut ei suppetiæ ferrentur ex optimis, & quàm cupidum ineundi quàm plurimas potuerit?

3. Et quod *Votorum* illaqueamenta spectat, quàm proclive est ut homines ipsis illaqueantur ut Rusticula reti? Quam durum ac servile est ut sub *Voto* constituar *illimitatæ Obedientiæ* istiusmodi homini de quo certus esse non possum, quin (sub prætextu indulgentiæ à *Potestate infallibili*) ea sit mandaturus quæ ipse mihi sim conscius contra legem Dei fore, contráq; Humanitatis leges ac Naturæ? Quàm variæ etiam occasiones esse possint *Vota temeraria* faciendi pro variis Passionibus, Exigentiis & Importunitatibus, in Ecclesia ubi tam frequenter sunt in usu, ipsorúmq; præstatio tantoperè facit ad ejus ditationem (ut & à votis absolutio per specialem dispensationem facta) diutiùs hîc non inculcabo. Hujusmodi enim sunt ferè infinita.

4. Possunt præterea oriri perquam magnæ sanè animi perplexitates, *è superstitiosa quadam fiducia in virtute* Eucharistiæ *ad alios perperam usus adhibitæ*, quàm quibus destinata est. Vulgò *Missa* dicitur. Quæ si talem haberet virtutem ac efficaciam qualem hæc Ecclesia prætendit, ut ad liberandas Animas à supplicio in vita altera, ad successus prosperos in præsenti, ad tutas peregrinationes per Mare ac per Terram, in Equo, pedibúsque, ad Fœminas steriles, gravidas, aut parturientes, ad dolores dentium atq; febres, ad Porcos & Gallinas, ad recuperanda bona suffurata, & consimilia; quàm multifariæ animi contractiunculæ conscientiæq; anxietates hinc orirentur apud eos qui diligentiùs, magísq; seriò has virtutes ac privilegia consideraverint?

Quamobrem ubi creditur, virtute illorum *quinq; verborum Consecrationis*, Christum eò se demittere ut corporaliter & personaliter se in manus Sacerdotis det qui eum levet offerátq; Deo Patri ad præsidium & incolumitatem ovium simplicis putà cujusvis Rustici, Gallinarúmq; aliarúmve rerum minuscularum, quî potest supradictus vir bonus tranquillo esse animo, cùm irresistibili fidem habeat importunitati tam stupendi sacrificii & certitudini eventuum ipsius (qui in rebus majoris momenti adhuc erunt certiores, *Annon longè vos passeribus antecellitis?*) nisi ad Sacerdotem se recipiat, quousq; quidem Crumenæ suæ astrigmenta se extenderint (& Conscientia certè sæpenumero excruciabitur distendetúrq; quò Crumenæ astrigmentis parcatur) è qualibet occasione ægrotationis pecorum, ventrísve uxoris moræ, in periculis graviditatis & puerperii, in suis vel alterius cujuslibet è familia itinerationibus, & id genus reliquis, nè fortè ipse reus futurus sit infortuniorum quæ eos opprimere possunt, ex eo quòd tam certas ipsis occurrendi rationes satìs maturè non adhibuerit, & si casus planè Tragici fuerint nè hanc suam negligentiam tanquam Homicidii peccatum apud se sit existimaturus?

Matth. 10. 31.

Quinimo, quomodo se poterunt homines abstinere ab expendendo seipsos ad cuticulam usque, nummos insumendo in *Missas* pro omnibus suis Amicis Cognatísque, & diligenter postea inquirendo apud pauperes quinam ex ipsis in hoc genere negligantur? Aut saltem quomodo evitare possunt quin miserè discrucientur *timorem* inter seipsos depauperandi & *commiserationem* erga eos quos credunt tam immania subire supplicia in mundo altero hujusmodi auxiliorum inopiâ?

Superstitiosæ hoc genus opiniones *Far Molendino*, quod dicitur, abundè suppeditabunt eis qui mentes hominum illis imbuunt, verùm tam duriter eos corradent

commoléntq;

commoléntq; qui hujuſmodi doctrinis fidem habuerint, ut neceſſe ſit eis vitam valde inquietam agere, ſub hac falſæ adulteratæq; Religionis onere.

5. Quod iterum immane quantum augebitur alterâ ſuperadditâ Incertitudine, magnámq; inducet addubitationem fluctuationémq; in omnibus hujuſmodi deliberationibus, cùm propenſiones ipſorum eos aliàs majori cum confidentia laturæ eſſent ad auxilia Religionis & Sacramentorum ſuorum præſidia. Suppoſito enim quòd effectus dependeat ab intentione Sacerdotis, & ſumptus & devotio noſtra planè incaſſum eſſet, ſi is aut per malitiam aut per incuriam intentionem ab opere diverteret. Quod quidem tametſi ſummoperè tendat ad efficiendum Sacerdotem magnum & formidabilem, & tanquam *Deunculum* quendam in terris, ut qui poteſtatem habet ſi non damnandi, ſaltem incertam reddendi eorum omnium ſalutem qui à ſincero ſuæ functionis exercitio, in *baptizando*, in *adminiſtrando* Cœnam Dominicam, & à peccatis abſolvendo, dependeant; (quæ ut fideliter peragat tenebuntur homines non ſolùm ratam mercedem pendere, ſed omnimodâ eum obſervantiâ, nè ſibi ſuiſve malum aliquod æternum & immedicabile meditaretur, honorare) eſſet tamen crux ulcúſq; animi ſuprà quàm dici poteſt intolerandum miſero credulóq; *Laico* qui hac perſuaſione imbutus ſit, Deum utiq; extra ſuam poteſtatem poſuiſſe, & nè ipſum quidem *Omnipotentem* corpori Eccleſiæ quenquam inſerere poſſe, perſonámve ſic inſitam participem fieri gratiæ per *Cœnam Dominicam* ſignificatæ, nec expreſſam peccatorum ſuorum Abſolutionem recipere, quamvìs omnia pro pio ſuo deſiderio extrinſecùs ritè adminiſtrata eſſent, & à profeſſo Sacerdote ad eam functionem ordinato, niſi hic Dei delegatus velit intendátq; ſic fore. Quod profectò neceſſe eſt ut Religioſos perpetuâ incertitudine diſcruciet & ſuæ & ſalutis aliorum.

CAP. XXI.

1. *De Anniverſariæ* Confeſſionis *neceſſitate.* 2. *De* Abſolutione *Sacerdotali.* 3. *Quid intelligatur per* Ligationem *&* Solutionem; *qualibúſq; perſonis Peccatorum remiſſio ſit commiſſa.* 4. Eraſmi *gloſſema in Textum S.* Johannis; 5. *Ut &* Hugonis Grotii; *unde* Auricularis Confeſſionis *&* Abſolutionis *fundamentum ſubvertitur.* 6. Confeſſionem voluntariam *&* in genere *utilem fore in Eccleſia in quibuſdam Circumſtantiis, & in ordine ad particularem* Abſolutionem *à Sacerdote*; 7. *Ut &* Confeſſionem particularem *modò ſit voluntaria.* 8. Sui-quæſitiones *hujus Eccleſiæ in tam particulari Confeſſione exigenda. ab hominibus.* 19, 10. *Hujuſmodi* Confeſſionum *ſervitus ac* Noxa. 11. *Immenſa ab* Opinionum incredibilium *impoſſibiliúmq; obtruſione religioſis ac ingenuis vexatio.*

1. A*Bſolutionis* modò facta mentio me in memoriam revocat prætextûs neceſſitatis ſemel minimùm in anno confitendi (idq; Sacerdoti *Parochiali*) peccata omnia non ſolùm *actu* commiſſa, ſed ipſa *propoſita*, *deſideria*, ac propenſiones ad ea committenda. Quæ meritò profectò appellari poſſit *Conſcientiarum Carnificina*; Eſtq; æquè vile ſervitutis genus, æquéq; abſurdum ac alienum, ac ſi omnes modeſtæ Virgines, graveſq; Matronæ in *Parochia* obligarentur veſtes exuere nudiſq; corporibus ſemel quotannis ſe coram Sacerdote humiliare. Quod profectò intolerandæ Tyrannidis ſpeciem præ ſe ferret.

Et tamen *extorta* hæc, ſub damnationis pœna ſi quid celaveris, *Confeſſio* non eſt ſanè hominem ad nudum uſq; corpus exuere, ſed & ipſo corpore eum ſpoliare ut nudum cor intueri poſſis, atq; ità virtute hujus Superſtitionis in ea ſecreta irrumpere, quorum ſolius Omnipotentis privilegium eſt eſſe conſcium, qui unicus legitimus eſt καρδιογνώστης, qui nihil mali pati poteſt intuendo maximè intimos opificii manuum ſuarum motus, nec certè, cùm noverit ex quo facti ſimus, quicquam mali nobis inferre; ſed judicabit omnia cum æquitate, nec deſpicatui habebit manuum ſuarum opus.

2. Prætextus pro hac *Confeſſione* eſt *Abſolutionis* neceſſitas per Sacerdotem, quâ ſiquis per propriam negligentiam exciderit, eum eo ipſo damnatum iri pro certo ſtatuitur. Cæterùm ullam hujuſmodi *Abſolutionem* neceſſariam eſſe præterquam in cauſa juſtæ *Excommunicationis*, nec Scripturâ nec Ratione poteſt probari. Etenim, ubi *Petro*, *Eccleſiæ*, vel *Apoſtolis* dicitur, *Quæcunq; alligaveritis ſuper terram, erunt* Matth. 18. 18.

ligata & in Cœlo; & quæcunq; solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo; & Johan. 20. 23. *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt:* Impossibile quidem est ut sensus sit, *Remiseritis* vel *retinueritis*, *Alligaveritis* vel *solveritis* rectè an secùs nihil refert, ego omnia in cœlis ratificabo quicquid Apostolorum meorum successores fecerint, succedant licèt *externâ* tantummodò professione nec eundem cum Antecessoribus suis *spiritum* participent. Quamobrem tam ampla perfectáq; Potestas seu commissio ad nullos pertinere potest præterquam ad *Apostolos ipsos*, aut ad homines *Spiritûs* verè *Apostolici*, qui ejusdem planè animi sunt cum Deo, atq; ità nihil agere possunt nisi quod sit rectum.

Et propterea cùm adeò rarum sit ac difficile hujusmodi invenire *Confessarium*, argumento est talem *Absolutionem* non esse necessariam. Siquidem nec Deus nec Natura desunt in necessariis. Cæterùm *Ligatio* per *Excommunicationem* eiq; respondens *Solutio* alterius planè rationis est, ut quæ ad *externam* Ecclesiæ spectat Oeconomiam.

3. Sed ut verum eloquar, Illa Phrasis *ligandi* & *solvendi* è Scripturis suprà citata, non tam *Personas* respicere videtur quàm *res*. Est enim ὃ ἐὰν δήσῃς, & ὅσα ἐὰν δήσητε non autem ὃν & ὃς vel ὅσους, *quæcunq;* non *quoscunque*, alludítq; ad notas formulas loquendi *Judæorum*, qui illud quod declaratum est *illicitum*, אסור *ligatum* appellabant, *licitum* verò appellabant מותר *solutum*. Ac proinde ille locus *Absolutionem* à peccato non spectat, sed *Leges* & *Instituta* ab Apostolis Ecclesiæ declaranda, quæ Christus affirmat se ratificaturum esse in Cœlis.

Alter verò locus, (Johan. 20.) de remittendis retinendísq; peccatis proculdubio *Absolutionem* à peccatis respicit, verùm interim observa cujusmodi tandem hominibus hæc potestas sit commissa, *Sicut misit me Pater & ego mitto vos*, (jam verò Christus plenus gratiâ sanctóq; Spiritu missus est) ac proinde ipsis insufflans dicit, *Accipite Spiritum sanctum*, & proculdubio eum ipsis impertiit. Et tum demum in eos derivata est illa Authoritas, *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.*

4. Unde *Erasmus* præclarè sanè super hoc loco; *Qui ex his posterioribus cristas erigunt, & Tyrannidem quandam sibi vendicant, cur non meminerunt eorum quæ mox præcesserunt? Toti turgemus mundano spiritu & tamen placemus nobis autoritate commissâ remittendi aut retinendi peccata. Tuere autoritatem, sed cura ut adsit Spiritus per quem Christus tribuit autoritatem.* Quod planè innuit ubi hic Spiritus non sit, ibi nec Autoritatem esse, nec cum ratione quenquam lætificari posse remissione peccatorum, nec retentione animo consternari, quoties ab hujusmodi fit *Patribus spiritualibus*, qui *Christi spiritu* ipsi destituantur.

5. Præterea, *Hugo Grotius* sobriè quidem, quantùm ego video, & cum judicio hunc locum interpretatur, de *Remissione peccatorum* per *Baptismum*, vel *Receptione rursus in Ecclesiam* si quis post Baptismum sit lapsus: *Retentionem* verò peccatorum, eorum esse Non-admissionem in Ecclesiam qui nondum contriti fiant *Fideles*, aut eorundem *Excommunicationem* ob lapsum aliquem tantâ censurâ dignum. Verùm quid hoc ad *Absolutionem Anniversariam*, quæ adeò iniquam ac inutilem *Confessionem* extorqueat? S. *Jacobus* monet, ut *delicta confiteamur alii aliis*. Cujus quidem stylus perperam directus esset, si tam indispensabile esset officium Sacerdoti confiteri, talíq; ratione qualis descripta est, & tam frequenter, támq; particulariter.

Anniversaria igitur hæc Provolutio *Pœnitentis* in humum ante pedes formalis *Confessarii* cum oculis manibúsq; religiosè versùs eum sublatis sede censoriâ sedentem, nulla pars est veræ Disciplinæ Christianæ, sed (ut *Erasmus* rectè insinuavit,) *Antichristianæ* cujusdam *Tyrannidis* species; quandoquidem res est admodum fastidiosa ac onerosa ut quis obligetur ad intimum animum aperiendum ei de cujus judicio, amicitia, ac fide minimè sit certus, & valde intolerandum, urgeri ad verba facienda de eis rebus de quibus nobis non permittemus nè cogitare quidem, ídq; coram istiusmodi viro quem probabiliter suspicari possimus turpem aliquam percepturum voluptatem ex hoc genus sermocinationibus.

6. Injunctio igitur adeò particularis *Confessionis* nullum omninò Fundamentum habet nec in *Scriptura* nec in *Ratione*; Quippe quòd nec *Apostoli* nec ipse *Christus* ullam talem requisiverunt particularem ac completam peccatorum enumerationem, nec in mandatis reliquerunt Successoribus suis ut ità facerent. Abundéq; sufficit modo magìs generali ea confiteri cum seria ac sincera professione detestationis eorum, obfirmatíq; propositi ea relinquendi: Qua in re si *Pœnitens* dissimulare velit, æquè facilè certè potest & numerum & circumstantias peccatorum suorum dissimulare. Adeò nullus hinc est hujus *Injunctionis* prætextus.

Cæterùm si profiteatur dolorem suum, fixúmq; mores emendandi consilium, nec tamen possit propter imbecillitatem aliquam melancholiámve *Promisso Remissionis* ex non ficta Resipiscentia, (absq; visibili hoc ac palpabili *Absolutionis Sacerdotalis* sigillo ei apposito) satìs firmiter adhærere; equidem non video quin Sacerdos, Christi Spiritu unctus, sanctáq; commiseratione plenus erga pœnitens Ecclesiæ suæ membrum rectè possit & utiliter per illam autoritatem quæ in Apostolos eorúmq; successores derivata est, & per Divinam illam virtutem quæ sincero Ministerii sui exercitio semper adest, pronunciando *Absolutionem*, peccatorum ejus *Remissionem* ipsi obsignare & inquietatum ejus animum in pacem reponere, cùm peccata ipsius æquè certò remissa sint ac si Christus propriâ personâ eum absolvisset, quippe qui in hujusmodi causis omni procul dubio in cœlis ratificat, quicquid hîc transactum sit in terris. Quod nec ipsum *Grotium* credo negaturum, indicaturúmve suæ S. *Johannis* interpretationi contrarium, quippe qui nec prætendit quas ibi commemorat solas esse remittendi peccata occasiones, sed maximè notabiles.

7. Et quemadmodum *generalis Confessio* voluntaria Sacerdoti in ordine ad *Pœnitentis* Absolutionem utilis est & laudabilis; ità voluntaria intimi animi apertio modo etiam magìs *particulari* ejusmodi homini cui confidere possimus rectéq; sperare aptum & idoneum fore ad hujusmodi officium obeundum, ut perfectiùs scilicet statum animæ nostræ intelligat, res est proculdubio quæ permagnam præ se fert utilitatem.

8. Verùm extorquere cuiq; Fideli singulis annis, si non crebriùs, *particularem* enumerationem omnium suorum delictorum, cogitatorum, dictorum factorúmque, cum universis eorum circumstantiis, non nisi vilis esset ac inhonestus prætextus Sacerdoti insinuandi se in omnium hominum pectora, ad ipsorum secreta expiscanda, quæ vel ad rem suam privatam postea referre possit, vel cum *Ecclesiastico Politicis* ea communicare, quæ maximè factura sint ad præcipuum ipsorum Institutum, Quod conservatio est & augmentatio istius mundani splendoris, opulentiæ ac Potestatis quam tantoperè affectant.

Atq; equidem hoc pacto secreta non *unius* tantùm *viri* fœminæve singularis, sed & integrarum *Familiarum Civitatúmque*, imò totarum *Provinciarum* atq; *Regnorum*, adeóq; *universi* Christiani *orbis* unà confluere possint in communem hanc Cisternam, vel si mavis, Mare Ecclesiasticarum *Notificationum*, qui ipse *oculus* est Actionis, rerúmq; scitè administrandarum *Anima*.

9. Sed enim tametsi perquam suavis hæc buccella foret huic *Pseudo-Clero* quem ego describo, valde acerbum tamen futurum esset *Laicis* condimentum, non ob id solùm quòd fœdissimum foret inevitabilis servitutis Insigne, quòd cogerentur hoc modo sub pœna damnationis semel saltem quotannis se in humum provolvere coram istiusmodi hominibus qui & ipsi tot cubitis in terram sint immersi, séq; ipsos dehonestare, accuratè enumeratéq; eis aperiendo sua delicta, de quorum Candore, Judicio, Amicitiâve minimè certi esse possunt, (& certè Sacerdotem *Parochialem* hîc prætermittere, notam esset ei inurere præcipuúmq; è vicinis maximè infensum sibi reddere) præter externam, inquam, hac in re servitutem, Ritúmq; obeundum, à quo vel maximè probi ingenuíq; Animi abhorrerent, *Noxis* profectò maximis *periculisq;* hic locus præterea est opportunus.

Is enim cujus officium est audire homines accuratè religioséq; semel saltem quotannis seipsos accusantes, majorem habet opportunitatem injustè eos defamandi (aut tacitis aliquibus insinuationibus, aut indicationibus magìs expressis) quàm par est ut cujusvis hominis fidei concredatur, qui non planè *Divus* sit in terris, Cujusmodi paucissimos in hac *Politia* qua de ago, suppono.

10. *Interrogatoria* etiam ab hujusmodi *Confessariis*, maximè verisimile est Maribus Fœminísq; adolescentulis exempla ac incitamenta peccati ac libidinis repertum iri; Secretorúmq; Familiarum notitiam, infinitarum inter vicinos contentionum semen fore, ut & inter eos qui sunt ejusdem Familiæ. Nam difficile erit eis qui ex his confessionibus quid *in* vel *contra* rem confitentium fecerit, haud obscurè intelligant, prurientes suos digitos abstinere ab agendo, rebúsve ipsorum se immiscendo, inflammatósve animos cohibere à solicitando castitatem ejusmodi fœminarum quas faciles fore præsentiant & acclives, aut ab officiosos se præstando *Indices prædæve præmonstratores* eis qui *Veneris* voluptates prosequuntur ac venantur.

Præterea, *Pœnarum* Leviculositas, quas tamen oportet aliquam præ se ferre speciem justi ponderis valorísve ad peccatum, indurare potest homines in opinionem nihil magni mali esse in peccando, eósq; facere ut Divinæ legis violationem tanquam rem leviculam, frivolam ac nugatoriam æstiment. Cùm è contrà si sola peccati

pœna labor esset studiúmq; illud omninò relinquendi, è ratione certæ expectationis diri illius ac tremendi Judicii venturi ipsis inculcatum, etiamsi nulla alia Absolutioni esset annexa conditio, hoc sanè multò majorem ponderis peccati sensum hominibus imprimeret, faceretq; ut celeriùs & diligentiùs ad se ab ejus onere liberandum operam navarent. Sed ut tandem concludamus.

11. Id etiam valdè excruciabit *Intellectualia* præsertim & *Rationalia* Ingenia; nempe, Per conscientiam obligari sub pœna damnationis ad credendum, quicquid Ecclesia profiteatur, esse verum, dum illa interim ea hominum fidei obtrudit quæ nullam habent Fundamentum nec in *Ratione* nec in *Scriptura*. Etenim etiam in eis rebus quæ in utramq; partem disputari possunt, id quorundam hominum est fatum, ut modo nihilominùs ferè invincibili inclinentur ad credendum hanc partem potiùs veram esse quàm alteram. Quas igitur luctas conflictúsq; oportet subire ut autoritati Ecclesiæ contra tam strenuas fataléſq; propriæ mentis sensationes adhæreant?

At enim, si Ecclesia ità severa esset ac imperiosa non solùm in iis rebus de quibus, juxta communem plerorumq; hominum sensum, in utramq; partem statui possit, sed statueret præterea requireretq; assensum in eis quæ *Scripturæ Rationive* omninò repugnant, quásq; impossibile est juxta facultates omnium hominum quos nullum præjudicium occæcaverit veras esse; utì v. g. Quòd unum idémq; corpus in totum integréq; in mille locis potest esse, millenis etiam milliaribus à se invicem dissitis; Quòd adorare licet simulachrum sculptile, & similia; quàm iniquum asperúmq; onus necesse esset has salutis conditiones esse animo qui non merus sit stipes? Quibus reciprocationibus Fidei & Indesidelitatis, spei ac desperationis salutis suæ eum vexari oportet, qui jus suum ad æternam beatitatem dependere putat à sincera persuasione quòd Ecclesia de rebus omnibus rectè pronunciet, quum id interim proponit quod juxta omnes suas facultates, non solùm veri dissimile sit sed & impossibile ut sit verum?

CAP. XXII.

1. *Horrendum Figmentum* Purgatorii. 2. *Quòd terrifica hæc Fabula totam molem superstitionum hactenus descriptarum infinitò graviorem facit ac onerosiorem.* 3. Antichristiana *Doctrina de* satisfactione Christi *quasi ad* reatum *solummodo tollendum non ad* pœnam *se extenderet.* 4. *In quàm multifarios labores ac molestias hæc Doctrina, Figmentúmq;* Purgatorii *homines conjiciant.* 5. *Dictæ Doctrinæ Figmentiq; confutatio.* 6. *Impossibile esse ut* sincerè animati *in hac vita ullam* Gehennam, Purgatoriúmve *experiantur in altera.* 7. *Nullum esse fundamentum* Antichristiani *hujus* Purgatorii *nec in* Scriptura *nec apud* Patres. 8. Fraus *crassa grandisq;* Noxa *hujus* Fictionis. 9. *Descriptionis hujus secundi membri* Antichristianismi *Conclusio.*

1. Postremò, ad justum pondus *Antichristiani* hujus Jugi atq; oneris explendum, Timorem superaddi supponamus plusquam *Paganici*, quod dixi, *Purgatorii*: hoc est, supponamus Ecclesiam statuisse, Nullas Animas, nisi omnimodè puræ fuerint ac perfectæ in hac vita (è quo genere aut nullæ reverà sunt, aut si essent haud adeò immodestæ forent ut tales se esse existimarent) post exitum ex hoc corpore in beatam & consolabilem conditionem statim migraturas, sed in statum paulò differentem à *Tormentis Inferni*, nisi quòd hæc non futura sint perpetua, quantumvis in plures pluréſq; annos producta, nisi aliqua adhibeatur cura ad recreandos redimendóſq; eos, qui in misero hoc ac funesto loco constituantur: Quem suppono eos, rebus quàm maximè possunt horridis rudi populo descripturos, fabulas ipsis narrantes de diris tetricísq; Spectris seu Apparitionibus, quæ genis pallidis flebilísq; voce extremam suam hominibus aperuerint miseriam in *Infernali* hoc supplicii Domicilio, opémq; imploraverint, ut prece, precióve in Missas impenso ipsis quantum possent succurrerent, doloréſq; ipsorum allevarent.

2. Neq; equidem credo fore ut abstinerent se ab exaggerando intolerandam hanc calamitatem quibuscunq; potuerint fictionibus: Cujusmodi sunt, visas fuisse viro alicui sancto humanas animas in visione miris modis in altero statu cruciari, cùm aliæ genu tenus, aliæ umbilico, axillis aliæ, aliæ etiam mento tenus in flumine steterint

terint Ignis atq; Sulphuris. Alias virgis ferreis transfixas ut Anseres in veru ad focum torreri, fœdis *Inferni* Dæmonibus, nigris interim oribus in carbones exsufflantibus, aut ut proprio parcant spiritui, ingentes folles aheneos adhibentibus; aliis verò eliquamentum quod è tostis animabus eliquatum sit, spathulâ tollentibus & præcalidum adhuc in animas rursùm infundentibus: Alias virgis è filis ferreis candentibus concinnatis flagellari; Alias in orbem super Rotam uncis ardentibus obsitam contorqueri; in sartaginibus alias confrigi: Aliis viscera ignitis hamatísq; aculeis immanium bufonum ac serpentum evelli; & alias deniq; in colliquatorum metallorum vasa imponi: Funestis hisce mortis cubiculis à cava testudine mœstos ejulatus horridósq; clamores excruciatarum animarum tristi interim reboatu resonantibus.

His vel harum similibus Fictionibus Imaginationibúsve si populi animos semel imbuissent, earum certè fides non posset quin totum hujus Superstitionis Tormentum, cui describendæ tamdiu incubui, ad summum attorqueret gradum quem mens humana potest comminisci. Nec fieri profectò potest quin hujus *Purgatorii* flammæ ille ipse esse Ignis deprehenderentur, in quo Mastigiis his ac mancipiis Mystici *Pharaonis* durorúmq; suorum *Pensi-Exactorum* (Apostatam illum Pontificem intelligo cum reliqua adulterata *Hierarchia* quam delineo) laborandum esset ac sudandum, quò impositum Laterum numerum conficerent ad extruendas his filiis superbiæ sua Palatia ac Pyramidas.

3. Quamobrem nudati spoliatíq; omnibus eis consolabilibus subsidiis quæ vera Fides in *Jesum Christum* hominibus suppeditat, & in eam persuasionem adducti, *Passionem* scilicet & *Satisfactionem* Christi *Reatum* tantummodo *mortalium* Peccatorum non *æternum supplicium* tollere; & tamen (quod magni profectò Beneficii loco habendum est) *Æternum* hoc *supplicium* potestate clavium in *Temporarium* commutari, quod unumquemq; oportet subire, Debitúmq; solvere aut in hac vita aut in futura, ídq; vel in propria sua persona, vel per alium aliquem; hoc est, Aut ipsum aut alios ejus loco teneri ad patiendas agendásve ejusmodi res quas Ecclesia constitutura sit & pro satisfactione acceptatura, Quod & de *venialibus* peccatis est etiam intelligendum; & postremò *Maculas sordésq;* peccati naturæ nostræ inhærentes omninò expurgandas esse *satisfactionibus* & *pœnis*, & si in hac vita plenè peractum non sit, Ignis expiatione in altera perfectum iri oportere: Populus, inquam, si hujusmodi Antichristianâ doctrinâ deluderentur, suavéq; illud ac facile Christi jugum ipsorum auferretur cervicibus (quod in sola sinceritate consistit, ut vitam nimirum quantum possumus secundùm simplicem ac indispensabilem Christi legem instituamus, & si quando fortè peccemus, certi tamen simus & reatum & pœnam externam per Intercessionem illius qui noster Advocatus est apud Patrem, perpetuúmq; pro peccatis Piaculum, continuò tolli) sed loco hujus facilis ingenuíq; obsequii, *Ægyptiacâ* illâ servitute quam descripsimus vincti constrictíq; tenerentur, in quàm immensam servilitatem ac intolerandos labores decepti Mortales hoc pacto præcipitarentur?

4. Ad quàm fervidas operum deproperationes à duris his *Pensi-Exactoribus* compellerentur! Quæ forent ab Ecclesia ad Ecclesiam, à Delubro ad Delubrum præfestinationes! Quæ ante hujus quæ ante illius Sancti simulachrum murmura vel ejulatus! Qui Pectorum planctus, frigidorúmq; Pavimentorum deosculationes! Quæ jejunia ac vigiliæ, non quidem ad emendationem vitæ sed ad satisfactionem! Quàm longè productæ Peregrinationes à Regione ad Regionem & ab uno Terræ limite ad alterum! Quæ supplicationes oblationésque, ut Simulachrum aut saltem Sacerdos supplicanti amicè arrideat! Quæ olidis Reliquiis impressa oscula! Quæ Cœlibatûs vota, Cibísq; Abstinentia! Quæ flagellationes corporis ac excoriationes! Quæ nundinationes Indulgentiarum! Quæ Reverentia servilitásq; erga Sacerdotem! Quàm stricta Jejuniorum publicorum Festorúmq; observatio! Quæ afflictantes scrupulositates circa opiniones inutiles! Quàm abjectæ positura, lugubrésq; vultus in coactis Confessionibus! Quæ indumentis religiosis sui ipsorum contectiones! Quæ in eremos ac solitudines exilia! Quæ in Cœnobia ac Monasteria incarcerationes ac clausuræ! Quæ moribundorum hominum in Monachorum cucullos irreptiones! Quæ in lectis cinerosis volutationes! Quæ aspersiones Aquæ lustralis! Quæ unguentis oleísve exorcizatis inunctiones vel illinitiones! Quæ nominum referendorum in album hujus vel illius sanctæ Confraternitatis ad merita participanda maturationes! Quæ amputationes ac demutilationes sortium Liberorum pro Missis precibúsq; conductitiis ad excantandam moribundi hominis animam ex imaginario hoc Purgatorio! In summa, Ad quàm infinitos circuitus ærumnarum ac laborum animi juxtà atq; corporis hic Tyrannus *Ægyptiacus* suos Mastigias compelleret hujus unius infestæ opinionis scuticâ, Christum nimirum non esse passum pro Remissione *pœnæ* peccatorum sed

reatûs

reatûs duntaxat, quíq; ad Cœlum proficisci cupit, eum propriis sumptibus impensísq; illuc itinerari oportere, propriáq; personâ satisfacere pro peccatis suis ac corruptionibus tali modo quem adulterata hæc Ecclesia ipsi præscripserit?

Quæ sanè nulla vera Methodus est liberandi Animas à *Purgatorio*, sed mancipandi ipsas in servitutem (quod dixi) plus quàm *Ægyptiacam*, eásq; damnandi ad colligendas paleas & ad lateres conficiendos, ad laborandum sudandúmq; quò imperiosi hujus *Pharaonis* crudeliúmq; suorum *Pensi-Exactorum*, opes ac magnificentia sustententur. Quæ quidem maximè abominanda atq; Antichristiana Captivitas est, quam quis fingere potest vel excogitare. Quippe quæ conditionem commutat naturámq; Christianæ Religionis (quâ tamen nihil magis liberum est ac ingenuum magísq; ex professo Legis *Mosaicæ* jugo contrarium) in vilem, miseram, inscitámq; ac servilem Pædagogiam, facitq; ut non solùm onus *Mosaicum*, sed (quod nimis crebrò inculcari non potest) ipsam servitutem *Ægyptiacam* excedat.

5. Sed enim Figmentum hoc *Purgatorii* quamvìs ad opes augmentandas potestatémq; hujus Pseudo-Cleri suffulciendam & ad immensos comparandos Reditus Ecclesiæ admodum utile foret Inventum, cùm illius metu, evitandíve studio omnes perinde urgerentur, Principes ac subditi, Nobiles & viliori stirpe nati; Nemo tamen inficiari potest, nisi qui omnem pudorem exuerit, quin merum sit Figmentum, nec ullum in se habeat fundamentum veritatis, immò verò quidni dicam, quin certissimæ veritati sit contrarium.

Est enim certissima veritas, & quivis bonus Christianus sic esse planè persentiscere potest, *Christum* utiq; *satisfecisse* Pœnæ *respectu æquè ac Reatus*. Estq; apertissima repugnantia ut sincerè animati Christiani per *Passionis* Christi ejúsq; personæ excellentiæ Merita (ut qui immaculatus ille Dei agnus est qui tollit peccati mundi) *justificentur*, hoc est, *sensu forensi* æstimentur justi, & tractentur tamen ut peccatores. Perinde enim est ac si quis pro eodem crimine, & coram eodem Tribunali absolveretur & puniretur simul, quo nihil dici potest ineptius aut absurdius.

Quare manifestum est nullum externum supplicium manere posse *sinceras* animas post exitum ex hac vita, (nihil enim ausim pronunciare in gratiam earum quæ non sint sinceræ, quia ipsum *Infernum* futura sit ipsorum portio) nullum Ignem, nulla Furiarum Dæmonúmve ad affligendas ipsas flagella, nullos satellites *Infernales*, horridósve *Purgatorii* Lictores qui manus ipsis injiciant, quò minùs liberè possint per omnia Præsidia, pérq; omnes Emissarios invisibilium Regionum pertransire, nemine ipsas violaturo.

6. Et certè ut is, qui sincero animo fuerit in hac vita, nec solùm in Christum crediderit sed quantum per vires peritiámq; licebat, omni opere adnixus sit præcepta illius exequi, cuíq; omnis peccati species, quotiescunq; ipsum attentaret, reverà fuerit invisa, nec opprimi potuerit corporísve importunitatibus, sine dolore magno & indignatione devinci, ut hic, inquam, in suo exitu è corpore ullum excrucians Infernum Purgatoriúmve in seipso gestaret, res equidem est impossibilis planè atq; incogitabilis.

Etenim cùm liberatus sit ab eo quìcum toties coactus est colluctari, cúmq; inter maximas conflictationes vita sua ex sensu propriæ sinceritatis Gratiæq; Divinæ fiducia in *Jesu Christo* ipsi fuerit consolabilis; quid obsecro hujusmodi homini mors esse potest, nisi vita ex mortuis? Is qui per patientiam tranquillo est animo in carcere, non potest quin hilariter se habeat in libero aëre. Et qui rectus potest incedere vinculis onustus, facilè poterit si voluerit, postquam eis exsolutus sit, præ gaudio saltare ac tripudiare. Tam parùm sanè periculi est ab istiusmodi *Mormolyceis* ac Terriculamentis Christiano sincero postquam è mortali hac vita decesserit.

7. Equidem aliquem pro *Purgatorio* prætextum, fateor eos habere posse ex illo
1 Cor. 3. 15. loco S. *Pauli*, *Si cujus opus exustum fuerit, damnum faciet: ipse verò servabitur, ità tamen ut per ignem:* Qui solus Scripturæ locus est qui ipsis ullam argumenti speciem suppeditet. At enim quamvìs intelligendum esset de *Igni Purgatorio* post hanc vitam, nec sic tamen illorum instituto quicquam inserviret, ut neq; illi bene multi apud Patres loci, qui huc facere videntur, quæ res prolixior foret quàm ut in eam me nunc induam. Cæterùm hujus loci Interpretatio, quam *Scaliger Hugóq; Grotius* afferunt, adeò domestica est ac naturalis, & tam parum ad Ignem Purgatorium faciens, ut hoc Fundamentum admodum lubricum repertum fuerit eis qui ipsi inædificare volunt. Nam σωθήσεται & ὡς διὰ πυρὸς *Scaliger* & *Grotius* sic exponunt; *Quòd evadere potest, sed sic ut is qui è voracibus flammis subitò eripitur.* Siquidem σώζειν ὡς διὰ πυρὸς proverbialis loquendi forma est, ad significationem summi periculi. Adeò ut sensus nihil aliud sit, quàm, *Eum* scilicet *ægrè evasurum esse tremendum Dei judicium.*

Et

Et quod *Origenis* ſpectat τὴν μετὰ βάσανον κάθαρσιν ψυχῶν, conſimileſq; loquendi formulas apud Patres, nunquam ſanè illæ confirmabunt tale *Purgatorium*, quale hi *malorum Architecti* in mundo volunt erigere; qui pro certo tradunt, neminem in hac conditione meritorii quicquam agere poſſe, nec ullos profectus facere in Gratia vel ſanctitate, quanquam & ipſe ignis appellatur *Purgativus* ſeu *Purgatorius*. Hoc enim *Indulgentiarum* pretium minueret, hominéſq; *Miſſarum* pro mortuis emendarum negligentes redderet, omnémq; illam impendioſam pro Amicis Cognatiſq; defunctis ſolicitudinem tolleret, nempe ſi ſupponerentur eo ſtatu eſſe ut ſuis vivendi rationibus piiſq; inſtitutis ac diligenti rerum ſuarum adminiſtratione in mundo altero, ſeipſos poſſint ab incumbenti calamitate expedire.

8. Cæterùm quantumlibet infirma fuerint ipſorum pro *Purgatorio* Argumenta, Incitamenta certè ad profitendam opinionem forent admodum valida, cùm hoc Figmentum effecturum eſſet ut reliquæ omnes eorum *Fraudes* certiorem apud homines ſortirentur effectum. Utpote quod eos terrefacturum eſſet in facilem fatúamq; proclivitatem ad elargiendum quodlibet, etiam ad ſui liberorúmq; ſuorum depauperationem, modò eis ſatisfactum ſit qui ſe claves geſtare prætendunt hujus *Purgatorii Ergaſtuli*, certóq; pretio adduci poſſunt ut aut ipſis nè in tam horridum locum intrent gratiam facerent, aut ſi illuc intrandum ſit, quàm primùm poteſt eos indè expedirent.

Magna verò interim *Noxa* fraudulentæ hujus Inventionis, blaſphema eſt contra Merita ac Satisfactionem chariſſimi Servatoris contumelia, Tyrannicáq; Conſcientiarum imperiti populi oppreſſio, ſed & tam ingens interim ſcandalum naſutioribus, ut prævalida profectò ipſis foret Tentatio ad univerſæ Religionis ſummæ fidem abrogandam, & ad nullum omninò Animarum ſtatum credendum poſt mortem, ſed ad putandum mortales eſſe ac cum corpore perire; cùm falſi hi Apoſtoli doctrinâ de earum Immortalitate poſt exitum ex hoc corpore, ad præſentem ſuam in hac vita conditionem lautiorem reddendam, & ad volutandum in opibus, dignitatibus omnigeniſq; corporis voluptatibus tam craſsè rancidéq; ſint abuſi.

Hæc ſecundi membri *Antichriſtianiſmi* competens quidem eſt delineatio, quod in coacervatione conſiſtit multitudinis moleſtarum illicitarúmq; tum Opinionum tum Obſervantiarum ſuperſtitioſarum, quò Jugum Chriſti Oeconomiâ *Moſaicâ* multò gravius evaderet, quinimò quò Chriſtianorum ſervitus pauxillo levior eſſet ſi non durior Tyrannide *Iſraëlitarum* in Terra *Ægypti*, in domo illa ſervitutis, prout ſpeciatim appellatur in Scriptura. Ac proinde particularem hanc rerum Conſtitutionem quam deſcripſi ſatis memorabile *Antichriſtianiſmi* membrum meritò cenſendum eſſe exiſtimo.

MODESTA

MODESTA INQUISITIO IN MYSTERIUM INIQUITATIS.

LIB. II.

CAP. I.

1. Positivi *fines Evangelii quos reliqua* Antichristianismi *membra oppugnant.* 2. *Usurpationem juris infallibiliter interpretandi leges Christi*, Regalis *ejus* Officii *esse supplantationem.* 3. *Exemplum illius Incommodi in Glossematis* Pharisæorum. 4. *Varia Scripturæ loca adducta ad probandum Ecclesiam esse* infallibilem. 5. *Primum* generale *Responsum ad dicta loca, quærendo an* Infallibilitatis *Promissum toti Ecclesiæ factum sit an parti.* 6. *Secundum, quærendo utrùm Promissum absolutum sit an conditionale.* 7. *Tertium, Promissum non posse esse universale quantùm ad omnia objecta de quibus potest disquiri.* 8. Particulare *Responsum ad primum Scripturæ locum.* 9. *Responsa ad secundum tertiúmque.* 10. Infallibilitatem *promissam fuisse primis duntaxat Ecclesiæ Fundatoribus.* 11. *Quid significetur per* Columnam *ac* Firmamentum *veritatis.* 12. *Illius loci* Pauli *ad* Timotheum *ulterior explicatio.* 13. *Si exponatur de Ecclesia universali, de Apostolicis solummodo temporibus intelligi posse.* 14. *Idémq; posse responderi ad locum ultimum.*

1. EXpedivimus jam illa *Antichristianismi* membra quæ *privativos* Evangelii Christi *Fines* oppugnant, qui erant *Idololatriæ Superstitionisq; oneris* è mundo sublatio. Pervenimus jam ad Finem illius *Positivum*; Qui in genere est *Vitæ Divinæ exaltatio*, ídq; aut *personaliter in Christo*, aut in *illius Propagatione in suis membris*, scilicet *in Ecclesia.* Divini illi Honores atq; Officia ad quæ Christi Persona subvecta est, quæq; notatu maximè sunt obvia, sunt officia *Regale*, *Sacerdotale*, & *Propheticum*, quorum oppugnationes supplantationésve non possunt non esse totidem execrandæ partes impii hujus *Antichristianismi*, cujus Imaginem suis vivis, quantum possumus, coloribus depingere conamur.

2. Quantùm igitur ad horum primum; Supponamus hominem quempiam, hominúmve societatem sub prætextu quòd ipsi vera visibilis sint Ecclesia à Christo ejúsq; Apostolis per successionem descendens, jus sibi assumere *infallibiliter* interpretandi legem Christi, doceréq; quòd omnes homines amplecti debent, & submittere se ipsorum glossematis, quantumlibet aliena, quantumlibet improbabilia, immò quantumlibet impossibilia visa fuerint, declararéq; peccatum fore mortale, siquis de ipsorum

rum hoc genus determinationibus addubitaverit; Hoc profectò aperta foret oppugnatio perfectáq; supplantatio *Regalis* Officii Christi, plenáq; exercitii Suprematûs sui sublatio, qui aliter quidem quàm per Mandata ac Decreta exerceri non potest, quæ postquam Rex publicaverit, si penès alterum sit ea quo ipsi libuerit modo, interpretari, Potestas Regia reverà erit in *Interprete*, minimè verò in ipso *Rege*. Hoc usurpatum inquam jus ac potestas *infallibiliter* interpretandi, reipsa *Interpretem Regem* constituit, *Regem* verò ipsum *Umbram* ac inanem Imaginem.

Proculdubio nullus terrestris Princeps existimaret se super Populum suum verè supremum, si omnes ejus Injunctiones Edictáq; quæ fecerit, facili naturaliq; sensu quem ipse intendit non accipienda essent, sed in alium sensum (quem Potestas extranea per exceptionem aliquam, Evasionem coactámve quamlibet Interpretationem ipsis impositura sit) distorquenda. Quamobrem quicunq; jus ac *Infallibilitatem* in interpretanda lege Christi prætendit, Christum reipsa nullum efficit *Legislatorem*, & consequenter nullum *Regem* aut Gubernatorem Ecclesiæ suæ. Quo quid obsecrò potest esse magis *Antichristianum*?

3. *Cui jus est interpretandi, hujus sententia pondus habet Legis Divinæ*, Dictum est quod tametsi in sua Ἰχθυοφαγίᾳ *Erasmus* vilioris cujuspiam personæ ori indiderit, magnam tamen præ se fert veritatem. Et Servator quidem perniciosum hujus præsumptionis abusum, & novit & tam apertè notavit in illo exemplo *Pharisæorum* (qui mandatum illud, *Honora Patrem tuum ac Matrem*, sic interpretabantur, ut *Corban* dicendo, vim ipsius eluderent) ut impossibile sit ut is ullum hujusmodi visibilem Interpretem cum tam illimitata potestate, quàm quidam volunt, ad Ecclesiæ injuriam suiq; *Regalis Officii* abrogationem ullo pacto admitteret. Quippe qui jam observavit *Pharisæos* irrita fecisse mandata Dei per suas Traditiones, hoc est, per suas Exceptiones, Restrictiones perversásq; Interpretationes. *Matth.* 15. 6.

4. At enim prætendent Christum Ecclesiam suam fecisse *Infallibilem*, quod si ità sit, Ipse Christus regnaturus est in ipsis, utpote qui secundùm illius mentem omnia sunt interpretaturi. Fecisse verò Ecclesiam suam infallibilem planè constare contendent ex hujusmodi Scripturæ locis. *Portas inferorum non prævalituras adversùs eam.* Et rursus, *Ego autem rogabo Patrem, & alium Consolatorem dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum: nempe Spiritum illum veritatis, quem mundus non potest recipere*, &c. Rursus, *Quum autem venerit ille Spiritus veritatis, introducet vos in omnem veritatem.* Quibus adde illud S. *Pauli* ad *Timotheum*, ubi videtur Ecclesiam vocare *Columnam* ac *Firmamentum veritatis*. Et postremò illud ad *Ephesios*, ubi Christus dicitur dedisse *alios quidem Apostolos, alios verò Prophetas, alios Evangelistas, alios autem Pastores ac Doctores, ad coagmentationem Sanctorum, ad opus Ministerii, ad ædificationem corporis Christi: Donec evadamus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei in virum perfectum, ad mensuram staturæ adulti Christi, ut nè simus ampliùs pueri qui fluctuemus & circumferamur quovis vento doctrinæ in hominum alea veteratoria & ad insidiosè fallendum versutia, sed veritatem sectantes cum charitate prorsus adolescamus in eum qui est caput*, nempe *Christus*. *Matth.* 16. *Johan.* 14. *Johan.* 16. 1 *Tim.* 3. 15. *Cap.* 4.

Sunto igitur hæc loca ipsorum Diploma, ac prælustris quam prætendunt potestatis *infallibiliter* interpretandi, nunquámq; errandi in ullis determinationibus sive conclusionibus, ipsis facta Concessio: Et nos vicissim clarè demonstrabimus merum esse obtentum.

5. Quæro enim an promissum hoc *Infallibilitatis* toti factum sit Ecclesiæ visibili per totam suam successionem, an certæ alicui parti? Non esse sanè absolutum & absq; omni conditione factum *toti Promissum*, manifestum est ex eo quòd partes Christiani orbis in rebus credendis tantoperè dissentiunt. Quòd si factum sit alicui certæ Parti, ubi est nominatio illius partis in his promissis, quò de ipsorum interpretandi jure, mundo possit constare? Nullius quidem particularis Ecclesiæ ibi facta est mentio, non *Græcæ*, nec *Romanæ*, non *Moscoviticæ* nec quæ in *Armenia* est, nec deniq; quæ in Regno *Presbyteri Johannis*, nec alius cujusquam Ecclesiæ. Unde planè liquet nullam *particularem* Ecclesiam ullum hujusmodi Privilegium jure sibi posse vendicare.

6. Rursus, posito quòd particulari alicui Ecclesiæ hoc *Promissum* sit factum, unde constat factum esse *citra omnem conditionem*, & non eâ demum lege ut seriò sincereq; investigandæ veritati animum adjungant, mentésq; purificent ab omnibus mundanis sordibus ac cupiditatibus corporeis quæ veritatis inventionem impediant? Nam spiritus hic *Infallibilitatis* in corpore peccatis obnoxio nequit habitare, siquidem *cordis vitæq; puritas*, ipsa *Lux* est *Organúmq; Crystallinum*, *ipse* Animæ *oculus*. Et

somniare quidem Privilegium *Infallibilitatis* absq; *sanctitate*, perinde est ac si quis *Promissum videndi* somniet sine *luce* atq; *oculis*.

Ut Ecclesia igitur Deum prætenderet *irresistibile* habere Propositum ipsos efficiendi in quolibet cujusvis Controversiæ apice *Infallibiles*, nec tamen simul *Sanctos Bonósque*, equidem opinio adeò est absurda & Hypocritica ut facilè quivis addubitare possit deploranda magìs sit an deridenda. Est verò hoc interim indicio eos veram *Bonitatem* aut abhorrere aut contemnere tanquam corruptis ipsorum naturis maximè dissonam, *Infallibilitatis* verò Privilegium valde affectare, quippe quod naturali eorum superbiæ magìs consentaneum est, ejúsq; venditatio Instrumentum ad omnia sua dolosa proposita assequenda apprimè idoneum. Ac proinde huc adjicere possumus, meritò dubitari posse, an Promissum factum sit ulli Ecclesiæ visibili, sed talibus solummodo hominibus, quales erant Apostoli, hoc est *vocatis*, *electis* & *fidelibus*, ac reverà sanctificatis ac regeneratis. Hi enim soli vera Christi Ecclesia sunt, & si promissum præstat eis solis qui sunt vera ejus Ecclesia, abunde sufficit.

7. Præterea, Promissum hoc sive *Conditionale* sit sive *citra* omnem *conditionem*, non possumus non esse certi hanc *Infallibilitatem* ad omnia omninò objecta, cuicuimodi fuerint, seipsam non extendere. Ac proinde ea aggredi quæ ad salutem necessaria non sunt nec reverà faciunt ad ædificationem, esset profectò fines concessæ Potestatis transgredi, &, cum eo, promissorum auxiliorum aut jus aut saltem beneficium perdere.

8. Cæterùm ipsos Scripturæ textus particulatim jam examinemus. Quorum primus nihil amplius infert quàm hoc; Christi scilicet Ecclesiam nunquam exterminatum iri, Mortem adversùs ipsam nunquam esse prævalituram, nec ad ipsam extirpandam ex hoc mundo, nec ad eam deprivandam gloriosâ Immortalitate in Mundo futuro. Nam πύλαι ᾅδου idem hîc significat quod ᾅδης, *Mortem* nempe, *Abolitionem*, *statúmve defunctorum*. Hoc autem verum esse potest de Ecclesia quamvìs non sit Infallibilis, usq; adeò infirma est hæc prima Allegatio. Matth. 16.

9. Quantùm verò ad secundam, bene profectò eis esset qui eam allegant, si tantummodo esset infirma. Est enim adversùs ipsos apprimè valida, multúmq; facit ad Hypothesin nostram, qui infallibilitatem statuimus *conditionalem*. Nam si integrum contextum perlegas, sic se habet. *Si diligitis me*, *mandata mea servate*, καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω, *& ego rogabo patrem*, &c. Quod planè innuit subesse *conditionem*, oportere eos scilicet diligere Christum ac mandata ejus servare, si illum expectant Spiritum qui cum ipsis mansurus sit in æternum (hoc est quamdiu vixerint, ità enim vox sæpenùmero significat in Scripturis) additúrq; insuper *talem esse Spiritum quem Mundus non possit recipere*. Quod propterea validè insinuat, eum non habitaturum in eis qui animo mundano sint ac carnali. Quæ Promissi *Conditionalitas* subinsinuatur etiam tertio in loco qui adducitur, *Quum Spiritus ille venerit veritatis*, *præibit vobis vel introducet vos in omnem veritatem*, hoc est, ducet vos tanquam *Hominem*, non violentè trahet rapiétve tanquam *lapidem Animálve brutum* quod non est Agens liberum. Adeò ut planè videamus *Infallibilitatem* hanc, ubicunq; fuerit, esse *conditionalem*.

Matth. 16. Johan. 14. Johan. 16. 1 Tim. 3. 15. Cap. 4.

Et certè tametsi nullus dubito quin conditione præstitâ promissum etiam præstitum fuerit omnibus hominibus quatenus ad eorum salutem sit necessarium; hæc tamen loca non sunt omnium optima quæ ad hoc propositum produci possunt. Siquidem Promissum hîc non est generale, sed ejusmodi quod ad certos quosdam homines in talibus circumstantiis dirigeretur, ut manifestum sit ad eos particulatim pertinere nec ullam successionem attingere inferréve. Homines enim quos illîc alloquitur tales esse describit quibuscum præsens fuerit, quiq; monendi essent per *Paracletum* de eis rebus quas ipsis dixerit quando erat præsens, qui mœsti essent propter inopinatum ipsius decessum, cum aliis id genus limitantibus circumstantiis, quæ ad nullam hominum successionem pertinere possunt, ut quæ propriæ erant *Apostolis* quos tum Christus alloquebatur. Joh. 14. 16, 17.

10. Ut & ipsa profectò *Infallibilitas* Promissum videtur *ipsis* maximè proprium, utpote quibus incumbebat Ecclesiæ fundamenta jacere domúmq; Dei exædificare, quod postquam præstitissent rationibus satìs manifestis & perspicuis quantùm ad omnia ad salutem necessaria, nihil opus erit ut *Infallibilitatis* Promissum ulteriùs se extendat, cùm Ecclesia semper in posterum incolumis futura sit, modò satìs arctè adhæserit eis rebus quæ ipsi à primis suis Fundatoribus manifestò sint traditæ. Neq; certè è re ejus foret ut quicquam præterea per modum *infallibilis* Impositionis fidelibus obtrudatur.

11. Et quod quartam spectat Allegationem, ubi Ecclesia *Columna* ac *Firmamentum*

tum veritatis videtur appellari; Si *Cameronis* & *Capelli* ingeniosas super hoc loco conjecturas admittimus, viz. Quòd [*Columna* ac *Firmamentum* veritatis] disjungendum sit per Colon saltem, à verbis præcedentibus, intelligimúsq; quod sequitur [*& sine controversia magnum est Pietatis Mysterium*] Parentheticum duntaxat esse Evangelii Christi elogium, in quod Apostolus abripi posset ex consideratione eorum maximi ponderis articulorum quos statim erat traditurus. *Deus conspicuus factus in carne*, &c. ità ut *Columna ac Firmamentum veritatis* quasi Præfatio esse possit ad insignes illos Christianæ veritatis Articulos qui, Parenthesi illâ sepositâ, immediatè sequuntur, prout solenne erat *Judæis* hujusmodi scientiæ Rudimentis Titulum hunc præfigere יסוד ועמוד החכמות *Fundamentum & Columna sapientiæ*, equidem hic locus prorsus inidoneus reddetur ad ullam exhibendam argumenti speciem pro illo ad quod probandum adducitur.

12. Quòd si hunc Titulum Ecclesiæ adjungere malles, Ecclesia erat *Ephesina* in qua *Timotheus* præsidebat quæ multa jam ante secula evanuit. Ac proinde quæ alia Ecclesia nisi Ecclesia quæq; particularis hunc locum pro Infallibilitate potest urgere? quod cognita ipsarum à se mutuò dissentiendi consuetudo manifestissimè refutat. Ut præteream ipsum Titulum (*Columnam* ac *Fundamentum*) significare posse non quidem ipsam præstationem officii, sed officium ipsum quod tenentur præstare. Sic ut quando Apostoli appellantur *Lux Mundi* & *Sal Terræ*, quod significat tantùm quales eos oportet esse, non quales per inevitabilem quandam necessitatem esse cogentur. Etenim ii quos tales esse oportet, possunt nihilominus talentum suum occultare aut insipidi suâ culpâ evadere, prout in *Juda* contigit, & in universa sua successione falsorum Apostolorum qui appellant se *servos*, sed reverà *proditores* sunt Domini *Jesu*.

13. Cæterùm, postremò, suppone Ecclesiam hanc *Catholicam* in genere hic intelligi debere, non statim sequitur, ex eo quòd *primæva* illa & *Apostolica* Ecclesia, obstinato Providentiæ Proposito, nihil sibi insculptum habitura esset, nullósq; Fidei Articulos, nisi qui veri forent, Mundo esset exhibitura, Ecclesiam per omnes successiones idem esse præstituram. Nam specialis quædam cura ac vigilantia primis Ecclesiæ initiis præsedit ut omnia esse possent vera atq; solida, primúmq; stabilimentum sanum atq; firmum; hoc autem præstito, quod sufficere poterat ad res Ecclesiæ rectâ administratione liberorum Agentium in posterum promovendas, successus postea ab ipsorum industria ac fidelitate pendere debebat, eò saltem usq; ut nullâ miraculosâ aut supernaturali vi adjuvarentur impellerentúrve ad omnia conservanda pura & intemerata. Atq; id credo sufficere potuisse Ecclesiæ quod cuiq; singulari homini sufficere creditur; nempe postquam Doctrinæ Præceptáq; Christiana in Evangeliis aliisq; Apostolorum scriptis fideliter essent tradita, quòd possit indè (ordinariâ Dei gratiâ, quæ non est irresistibilis, ipsi assistente) vitam fidémq; in eis rebus quæ perspicuæ sunt, congruenter instituere: & certè quæ ad salutem necessaria sunt, omnia sunt perspicua. Quæ Regula si observata fuisset, nullus profectò error in Ecclesiam ad hunc usq; diem irrepsisset.

14. Quæ postrema Responsio aliquid confert ad Responsum efformandum loco ultimo allato.* Videtur enim descriptionem tantùm continere specialis Dei Providentiæ quâ ritè stabiliendæ veritati in primis Ecclesiæ seculis prospexit. In quem finem constituit non solùm *Pastores* & *Doctores* (quæ Functiones etiamnum manent) sed & *Apostolos*, particularem habentes missionem ab ipso Christo, qui *veritatis spiritum* ipsis insufflavit, ut & *Prophetas* & *Evangelistas*, homines speciali modo inspiratos & adjutos in erigendo fabricam Ecclesiæ secundùm voluntatem propositúmq; Christi, qui tunc temporis modo quodam extraordinario per spiritûs sui assistentiam summæ rerum præsedit. Ac propterea quicquid in publicum usum Ecclesiæ scriptum est dum eorum quisquam quibus Christus Servator dixerat *Spiritum apud eos mansurum qui ipsos in omnem veritatem introduceret*, supervixit, vel ab eisdem est probatum, certam quidem habet ac infallibilem Autoritatem. Quæcunq; verò *Post-Inventiones* vel Superadditiones in Ecclesia fuerint, eæ minimè fallaci hâc Regulâ sunt metiendæ.

Hi igitur *Infallibiles* Pastores, Doctores, Apostoli, Prophetæ ac Evangelistæ promissi non erant omnibus Ecclesiæ successionibus, sed donum erant extraordinarium prout ipse Textus innuit, quòd Christus eo tempore, nempe in solenni sua Coronatione ac Triumpho, ascendens longè supra omnes cœlos ut impleret omnia, tanquam *Regale Donativum* in Ecclesiam ad celerem ejus consummationem effundebat, ut citò adolesceret, coalesceretq; in unitatem fidei cognitionisq; Christi, nec quolibet vento doctrinæ circumferretur, sed *illi soli* adhæreret quæ tradita sit ab illis

 cœlitus

cœlitùs inspiratis & miraculosè adjutis Ministris Evangelii. Cujus quidem rei agnitio, quantum ego sentio, *sola* certè futura fuisset ratio Ecclesiam conservandi in unitate in perpetuum. Cùm è contrà *Infallibilitatis* prætextus in succedente Ecclesia, ubi reverà non foret, jurísq; usurpatio leges imponendi doctrináſq; pari autoritate cum ipsis Apostolis, de sua sanè natura fontem necessariò aperturi essent omni errori, schismati, & confusioni.

CAP. II.

1. *Apostolicorum scriptorum tutam ad nostra usq; tempora per* Ecclesiam *Traditionem, ipsam non arguere* Infallibilitatem. 2. *Quòd Perspicuitas Scripturæ in rebus ad salutem necessariis,* Infallibilis *Judicis tollit necessitatem.* 3. *Quòd Scriptura cùm nullum indigitet Judicem* infallibilem, *ullúmve fidelem Traditionum Custodem, seipsam eo ipso declarat solam sufficientem Normam Ductorémve.* 4. *Non solùm nihil opus esse infallibili Judice, sed & è re magis fore nullum esse.* 5. *Defectum* Infallibilitatis, *non tollere Ecclesiæ Autoritatem, cùm privati cujusq; officium sit in rebus reverà dubiis Ecclesiæ sententiæ stare.* 6. *Quanquam opus sit infallibili Judice in causis Civilibus, in rebus tamen Religionis rem longè aliter se habere.* 7. *Privato cuiq; non solùm permitti sed præcipi ut ipse pro se in rebus fidei judicet.* 8. *Idem jus ac Privilegium ratione etiam demonstratum.* 9. *Rationem sive Judicium hominis cujusq; privati non esse* privatum spiritum *sensu eo ignominioso quo quidam loquuntur.* 10. *Jus sibi vendicare judicandi pro seipso in rebus fidei, neminem facit suâ Ecclesiâ superiorem;* 11. *Nec æqualem sanè:* 12. *Nec supponit demum eum sapientiorem Ecclesiâ seipsum existimare, sed potiùs de æterna sua conditione esse magis solicitum.* 13. *Non esse* privatam *suam sapientiam cui adhæret, sed* sapientiam Dei *omnibus cognitam præterquam iis qui spontè cæcutiant.* 14. *Ecclesiam non esse infallibilem probatum ab exemplo Ecclesiæ* Judaicæ. 15. *Parem esse rationem de Christiana.* 16. *Defectum Interpretis* infallibilis *haud ità grandi damno esse populo.* 17. *Ipsorum certitudinem de veritate Scripturæ per* Spiritum, *sententiam esse non tam superciliosè explodendam quàm quidam existimant.* 18. Spiritum *hunc propriè esse* spiritum Fidei *distinguendum à* cognitione *&* sapientia. 19. *Insignis* Fraus *immanisq;* Noxa *hujus prætextûs* Infallibilitatis.

1. CÆterùm postquam *Scripturis* citandis tam parùm profecerint, *Rationis* Demonstrationes prætendent (præsumendo scilicet se veram visibilem Ecclesiam per successionem à Christo & Apostolis descendentem) quibus *Infallibilitatem* in se hæreditario jure in perpetuum derivatam concludant.

Ut primò, Nisi Ecclesia per successionem perpetuam *Infallibilis* esset quòd nullam certam habere possemus & infallibilem fidem sacris Scripturis, quæ tales reverà esse ab Ecclesia asseverantur. Verùm breviter respondeo; Supposito quòd successiva hæc Ecclesia intemeratâ fide sacrarum Scripturarum exemplaria incorrupta transmiserit, non continuò sequi eam proinde infallibilem esse earundem Interpretem, non certè magis quàm fidelis *Platonis* ac *Aristotelis* scriptorum ad omnem posteritatem transmissio, eos qui ipsa transmiserint infallibiles ipsorum Interpretes argueret. Poterant enim utralibet scripta, exemplaria post singulas transcriptiones comparando, integra conservare. Et præterea specialis esse potuit Providentiæ super has sacras Scripturas Invigilatio, ut quæ adeò necessariæ erant ad conservandas eas veritates quæ ab hujusmodi hominibus publicatæ sunt, qui (quod jam dixi) *infallibiliter* à Deo essent inspirati.

Fuisse verò hujusmodi scripta, quæ ad transmittendam veram Christi cognitionem sufficerent, ab iis exarata qui veritatis testes erant infallibiles, nósq; certos esse posse quæ ipsorum Titulos vulgò præ se gerunt ea ipsa esse, equidem, citra omne perfugium ad Ecclesiæ *Infallibilitatem*, tam manifestò in *Mysterii Pietatis Explanatione* demonstravi, ut supervacaneum prorsus existimem quicquam super hac re hoc in loco superaddere.

Lib. 7. cap. 10, & 11.

2. Secundo loco prætendent, Ecclesiam infallibilem esse oportere ex eo quòd alioquin *Infallibilis controversiarum Judex* defuturus esset, quinimò nec ulla quidem Autoritas in Ecclesia ad res suas administrandas reliqua futura.

Sed

Sed Responsum hîc occurrit & facile & breve. Nihil utiq; opus esse hujusmodi *Judice Infallibili*, ac proinde nec Ecclesiæ *Infallibilitate*, quippe quòd Scriptura sufficiens Fidei Regula est omnibus qui mentis compotes sunt, sive literati sive illiterati, in rebus ad salutem necessariis, fidémq; ipsis habitam, vitámq; ad earum normam institutam quemvis hominem ad cœlum tutò esse perducturas.

Dei Spiritus igitur hîc solus est *Judex Infallibilis*, qui æquè perspicuè ac quivis succedentes Judices possunt, in eis quæ ad vitam ac salutem necessaria sunt, quid credendum sit quídq; agendum, declaravit. Quod quidem si credamus particulatim præstemúsque, & in genere porrò implicitéq; credamus, & in procinctu stemus parati ad obedientiam reliquæ Scripturæ præstandam, quum primùm nobis de ipsius sensu constiterit, satis equidem in tuto sumus, nec est quòd dubitemus quin benignè nobiscum actum erit in altero statu. Manifestum enim est, id quod est necessarium omnibus hominibus, in Dei verbo esse perspicuum, alioqui Salus sufficienter Mundo non esset revelata, nec quod suprà è S. *Paulo* recitavimus, verum, nec Providentia Divina satis vigilans in primis Ecclesiæ jaciendis Fundamentis. *Ephes.* 4.

3. Nam si *Scripturæ*, evidentia non esset sufficienter *infallibilis* omnium necessariarum veritatum, Deus alios postea homines excitaturus fuisset *Apostolicæ* planè puritatis in vita atq; moribus, & cum consimili potestate patrandi miracula, ut hoc pacto supplementum fieret prioribus (quod tamen nunquam factum est) aut saltem alteræ illæ necessariæ veritates, prædicatæ quidem à primis Apostolis sed ab ipsis non scriptæ, commissæ fuissent Traditioni. Quæ profectò via admodum lubrica futura fuisset ac periculosa, talisq; quam minimè verisimile sit Divinam Providentiam unquam fuisse electuram.

Quòd si ullam hujusmodi viam elegisset, proculdubio ipsa Scriptura de qua inter omnes convenit, eam nobis indigitâsset (ut & siquis institutus fuisset *Interpres*) ut infallibiliter nobis communicari posset quicquid superesset ad æternam nostram salutem necessarium: Cæterùm cùm Scriptura hîc sileat, eo ipso apertè declarat se sufficientem esse iis omnibus qui sincerè ac diligenter ei intelligendæ dant operam. Quod certè unusquisque, cùm æterna ipsius salus indè pendeat, quò suo bono consulat, facere cogetur, quandoquidem si alii pro ipso interpretentur, fieri potest, ut oscitantiùs id facturi sint aut fraudulentiùs.

4. Præterea, imperitum admodum ineptúmq; votum est ut quis hujusmodi Judicem *Infallibilem* exoptaret, qui nobis omnes controversias jam diremisset. Hoc enim anticipaturum esset ac præcisurum privatum illud ac peculiare commercium Deum inter illásq; animas quæ ipsi sunt præ cæteris chariores, quásq; speciali quodam modo certiores facit de ejusmodi conclusionibus ad quas quamlibet manum se porrigere sit nefas. Verùm post *infallibilem* Ecclesiæ determinationem par erit omnium certitudo, Deúsque, quod dicitur, è manu sua videbitur baculum tradidisse, ac seipsum exarmâsse. Cùm è contrà si nullus externus sit Judex infallibilis ad obscuriora Scripturæ loca interpretanda, Dei jus hoc pacto in dispensandis specialibus suis beneficiis sartum tectum conservabitur, hominésq; ingenio magis religioso ac intellectuali divinis quidem rationibus exercebuntur, & ad non vulgarem pietatem sanctitatémq; arctiùs obstringentur, ut gratiam sibi concilient *interni* illius *infallibilis Interpretis*, *sancti* utiq; *illius Spiritûs* quem Mundus recipere non potest, ejúsq; luminis præsentiâ capaces fient penetrandi in verum sensum eorum scriptorum quæ ipse primis olim Apostolis aliísq; sanctis divinísq; viris dictavit.

5. Et postremò, *Defectum Infallibilitatis Autoritatem Ecclesiæ sublaturum esse*, admodum imbecilla est argumentatio. Autoritas enim ipsi integra conservatur in urgendis eis veritatibus ac officiis in Scriptura, quæ omnibus sunt perspicua, etiam eis qui minimè omnium somniant se infallibiles. Et certè ea quæ adeò perspicua sunt, ejusmodi sunt quæ ad tutam in cœlestem nostram Patriam reductionem maximè sint utilia. Et quantùm ad eas *doctrinas* quæ *obscuriores* sunt (modò sint utiles ad ædificationem) ut & *Ritus* & *Ceremonias*, Ecclesia autoritatem habet quamvis non sit infallibilis, eas declarandi, constituendíque. *Omnia decenter fiant & ordine.* *1 Cor.* 14. 40. Quo autem eam modo gerere se oporteat erga eos qui dissentiunt, cùm copiosiùs ea de re alibi disseruerim hîc nè leviter quidem attingam.

Adjiciam tantummodo in rebus reverà dubiis ac disputabilibus me existimare officium cujusq; esse, qualecunq; privatum suum Judicium ac propensiones alioqui futura essent, Ecclesiæ autoritati ac judicio stare, & ob amorem Pacis ordinísque, ipsorum determinationibus se haud invitum sinere concludi.

6. Atq; nunc, quod jam allatum est tertio enervando sophismati inserviet. Videtur enim plausibilis objectio contra *Scripturam*, quò minùs sufficiens esse possit ad

ad regendum nos ducendúmq; sine publico aliquo ac *infallibili Interprete*, quòd perinde esset ac si quis contenderet *Legem solam* in rebus *Civilibus* sufficientem esse sine publico *Judice*. Nam præterquam quod suprà insinuavimus, *Legem perspicuam* (talémq; Scripturam esse asseveramus in rebus ad salutem necessariis) tutò posse carere Judice, ubi conscientia se deprehendit sub pœna æternæ damnationis obstrictam ad rectè eam intelligendam; hîc addimus præterea, Quòd Lex Christi urgenda sit & inculcanda per publicum Ministrum, Interpretem vel Declaratorem sententiæ illius Legis, quatenus omnibus hominibus nullo laborantibus præjudicio tam illiteratis quàm literatis constare possit illius esse sententiam, à nemine eorum negari qui contendunt Scripturam solam esse Fidei Regulam. Et quantùm ad me (quod & suprà dixi) etiam in eis locis quæ haud ità perspicua sunt, si ejusmodi Interpretationes fiant quæ aliis perspicuis Scripturæ locis non repugnent, sed ad illos Evangelii fines promovendos faciant quos alibi nominavimus, spero neminem Deum offensurum sed debitum obsequium Ecclesiæ præstiturum, si in his rerum circumstantiis ipsorum sententiis judiciisq; steterit; supponuntur enim cum conscientia & in timore Dei Scripturam exposuisse, non autem in privatum suum commodum carnaléve prolubium ullo in apice. Et proculdubio in hac causâ concessæ sibi potestatis diploma facilè
1 Cor. 14. 26. possunt producere apertéq; probare se cum autoritate agere, *Omnia fiant ad ædificationem*.

Verùm, *ex eo quòd Civilis quæq; Controversia determinanda est per Judicem, idcirco inferre* infallibilem *oportere esse Judicem, qui omnes argutas ac inutiles controversias determinet quæ apud Christianos circa Scripturas ac Religionem sint emersuræ*, imbecilla profectò est ac manca ratiocinatio. *Civilium* enim Controversiarum decisio omitti non potest sine facta alterutri parti injuria. Nemo verò injuriâ afficitur ex eo quòd inutiles hæ aut saltem non necessariæ Quæstiones non determinentur.

Possunt enim diversas suas tenere opiniones sine mutua injuria, modò observare velint notam illam legem Christi, *regiam* illam *legem* Charitatis. Quinimo hujusmodi controversiarum decisio per Judicem quem volunt *Infallibilem*, ingens esset parti alteri injuria, ut quæ conscientias ipsorum oblæderet, justam eorum libertatem minueret, viámq; ad cœlum angustiorem redderet quàm ipse Christus eam constituit. Nam reverà sic facit Judex hic *Infallibilis* qui suas determinationes hominibus imponit sub pœna æternæ damnationis. Deus verò pro infinita sua sapientia ac misericordia nè minimam quidem dedit intimatiunculam quâ jus sibi quisquam hoc arripiat & usurpet. Ac proinde cùm Judex hic *infallibilis* nec à Deo constitutus sit nec ab hominibus constitui possit, *Scriptura sola*, non autem hæ infallibiles venditatæ decisiones, nostræ fidei Regula esse debet.

7. Quartus & ultimus Prætextus est, *Quòd nisi sensus Scripturæ determinetur per Ecclesiæ* infallibilitatem, *privatus quisq; Spiritus Judex erit sensûs illius, immò quod adhuc pejus est, ipsius Ecclesiæ Judex, atq; eo ipso superior Ecclesiâ, quo nihil insanius excogitari potest aut absurdius.*

Magna profectò primo aspectu hæc videtur difficultas; Verùm respondeo: Ut
1 Thes. 5. 21. unusquisq; privatus homo pro seipso judicet, *potestatem* è Dei verbo sibi concessam habet, immò quidni dixerim, *Mandatum*, ut v. g. ubi ipsi præcipitur, *ut omnia*
1 Johan. 4. 1. *exploret, & quod bonum fuerit retineat*; utì etiam, *ut nè credat cuivis spiritui, sed spiritus probet an è Deo sint*; & alio in loco, *ut paratus sit ad rationem spei suæ reddendam cuilibet petenti*. *Beræenses* laudabantur etiam quòd *scrutarentur* quotidie
Act. 17. *Scripturas* ut certiùs explorarent, an ea quæ dicta erant à *Paulo* quantumvìs inspirato selectóq; Dei instrumento, vera essent. Ut verò unus aliquis homo, hominúmve societas à Deo constituta sit ad autoritativè absolutéq; pro aliis judicandum in rebus Fidei ac Religionis, nusquam aut Scripturâ aut Ratione hujusmodi ipsis concessam invenimus potestatem; sed monemur potiùs ut caveamus nè capita obnupti à
Matth. 15. 14. quoquam seducamur, nè fortè dum *cæcus cæco præit ambo in foveam cadant*.

8. Sed enim non *Scriptura* solùm, verùm etiam ipsa *Ratio privatis*, quos vocant, *spiritibus* planè dat potestatem judicandi pro seipsis. Nam qui hanc *Infallibilitatem* venditant, eo solo nomine hoc faciunt quòd glorientur se *veram* illam esse ab Apostolis usq; per successionem descendentem Ecclesiam. Cæterùm nisi se supra modum ridiculos præbere velint, oportet eos illius rationem convincere, quem Proselytum reddere conantur Ecclesiæ, suam nimirum *veram* illam esse ac Apostolicam Ecclesiam. Sic enim venditare sine probatione, vesania esset sibilis ac explosionibus apud omnes excipienda. Verùm id argumentis probare conari est certè ad privatam illius Rationem provocare quem velint convincere. Et si Christianus jam sit nec tamen ex ipsorum Ecclesia, communia ab utrisq; agnita principia sunt *sacræ Scripturæ*,

Scripturæ, è quibus dum argumenta depromit Disputator, eum ipsum appellat quem ad suas partes trahere conatur, an Interpretatio, Allegatióve earum vera non sit ac solida. Quòd si *Infidelis* sit vel *Paganus*, rationes exhibere oportet quibus probet ipsarum Scripturarum veritatem ac autoritatem. Quæ etiamnum provocatio erit ad illius Conscientiam qui lucrifaciendus est Ecclesiæ, an id quod ipsi offertur verum sit an falsum. Cúmq; id quod ipsi offertur, tota sit Fides Christiana (ea enim est quæ veram constituit Ecclesiam) manifestum est quòd ad ipsius Rationem ac Conscientiam provocatur an summa Credendorum in Christianitate non sit vera, hoc est, Etiamsi Ecclesia illéq; qui illius causâ disputationem suscipit jam apud seipsos judicaverint firmitérq; concluserint Fidem Christianam veram Fidem esse & in summa & in singulis suis partibus, nec ad aliud judicium provocent respectu suiipsorum, respectu tamen illius quem convincere student, ipsius judicium appellant an fundamenta suæ Fidei non sint solida, atq; sic supponunt agnoscúntq; eum hisce in rebus pro seipso esse Judicem, *spiritum privatum* quantum voles, aliúdve quodcunq; libuerit, appellitaveris.

9. At enim non video quin nimis contumeliosè appellaretur *spiritus privatus*, in eis saltem hominibus qui sincero simplicíq; corde sunt, qui nulla privata proposita fovent sed voluntatem tantùm Dei quærunt ut cognoscant & faciant; éstq; Dei voluntas ut omnes sic se gerant, *spiritúsq; hominis Lucerna Domini* dicitur: Atq; illud sanè quod κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας, *secundùm communes Rationis Notiones* quæ sunt in omnibus hominibus, judicat, & τὰ παλαιὰ σύμβολα nondum perdidit, illos communes utiq; characteres ingenuósq; sensus indispensabilis *Moralitatis* ac *Veritatis*, quos *Pater luminum* Animæ olim impressit, quíq; vix in ullis animabus prorsus obliterantur, necessariò autem conservantur vigéntq; in sinceris; Talis, inquam, *vita spiritúsve*, qualis hic est, in homine judicans, admodum absonè appellaretur *spiritus privatus*, quippe qui juxta *universalem* humanæ Naturæ *sensum* judicat, & sic ut unusquisq; omni amoto præjudicio, semper judicabit. Et certè si hoc parùm sit, addo judicium illud quod ità fit, judicium esse *universalis* illius *Regis* ac *Legislatoris Æterni Filii Dei*; Illius sententia est in hujusmodi causis, sed nostrorum cordium tabulis inscripta, labiisq; nostris prolata, tanquam per alicujus *Curiæ Præconem*. Tantum abest ut sit cujusvis merè *privati spiritûs* Judicium. At enimverò illud potiùs *privati spiritûs* Judicium habendum est, quamvis *infallibilis* Ecclesiæ Titulum præ se ferret, quod statuitur non quidem secundùm perspicuos Textus Scripturæ, sic intellectos ut quivis, qui nullo laborat præjudicio, eos sit intellecturus, nec secundùm indelebiles illos *veritatis* characteres, quos Christus qui *æternus* est *Logos*, rationalibus hominum Animis inscripsit, sed secundùm depravatas suas cupiditates, ac mundana, quæ parti, cui favent, his suis Interpretationibus venantur commoda. Sententia millenorum immò verò decies centies millenorum hujusmodi Judicum privati spiritûs sententia magìs est, quàm hominis cujuslibet privati judicium qui juxta ea principia quæ declaravimus, pronunciat.

Prov. 20.

10. Jam verò quantùm ad invidiosam illam imputationem, quasi is qui jus sibi judicii *discretionis* vendicaverit, *superiorem Ecclesiâ* seipsum faceret, dico eum plus sibi non vendicare quàm necessariò ipsi conceditur, quemadmodum jam demonstratum est. Nam si ad privati Hominis Rationem ac Conscientiam, quando quis ei convincendo dat operam, fiat provocatio, eo ipso sanè constituitur Judex; & si Judicem fieri hoc quidem sensu, idem sit atq; fieri superiorem, equidem necessariò fit superior. Cæterùm ego nullam necessitatem video cur ex eo quòd quis ad hunc modum pro seipso judicet, Ecclesiâ *superior* evadat. Fateor equidem si pro Ecclesia judicaret, quòd eo ipso Ecclesiâ *superior* foret, nunc verò cùm pro se solo judicet, nullam usurpat *superioritatem* in Ecclesiam, sed obedientiam tantùm præstat ei qui utrisq; superior est, nempe *Jesu Christo*, illius observans Mandata perspicua, ac præcepta, sive in *externo verbo* scripta, sive *cordis Tabulæ* legibiliter *insculpta*. Manifestis igitur ac inevitabilibus Dictatis propriæ Conscientiæ, quæ Dei tribunal est, obsequi, non est seipsum supra Ecclesiam exaltare sed submittere se Deo, eúmq; supra omnia exaltare.

11. Nec certè quis *æqualem* hîc suæ Ecclesiæ se facit, quippe qui pro aliis nihil definit, sed tantùm pro seipso, séq; interim profitetur paratum ad omnem obedientiam visibili Ecclesiæ, in ejusmodi rebus præstandam quæ expressis Dei Christíq; præceptis non repugnent, nec immutabilibus istis veritatis characteribus quos animabus humanis impressit, quíq; illìc pro certo inveniendi sunt, nisi durior aliqua violentia, mundanive commodi cupiditas obscuraverint ipsos ac obliteraverint.

12. Nec deniq; *sapientiorem* se facit suâ Ecclesiâ, quæ invidiosa etiam foret imputatio;

putatio; verùm citra omnem immodestiam in ea quis esse sententia potest, hominem privatum *magis solicitum* esse posse de propriis suis rebus quæ ipsi maximi futuræ sint momenti, magísq; fidelem in his quæ æternam suam salutem spectant, quàm multa millia hominum simul conjuncta: ac proinde, quamvis tanto non polleat ingenio ac doctrinâ quàm isti, res tamen suas tutiùs posse administrare quàm si in ipsorum manus traderentur, præsertim cùm ii qui se aliis ad cœlum viæ-duces esse prætendunt, hisce rebus mundanis toti videantur implicati occupatíque, perinde ac si planè obliti essent suscepti itineris. Non est igitur *sapientiæ* supra Ecclesiam *venditatio*, sed diligens solicitudo circa eas res quas utplurimum *hujus mundi Sapientes* non magnoperè curant, quæ privatum aliquem sed sincero corde Christianum ad dissentiendum ab aliquibus Ecclesiæ dictatis possit animare, qui agnoscet se interim in aliis rebus, tam imbecillem ac infantilem, quàm ipsi volunt, recolens subinde apud
Matth. 11. se illam Beati Servatoris Doxologiam, *Confiteor tibi Pater, Domine Cœli ac Terræ, quòd absconderis hæc à sapientibus & intelligentibus & ea detexeris infantibus. Etiam Pater, quia ità placuit tibi.*

13. Postremò, illa sapientia cui sic adhæret, apertè atq; evidenter est, non quidem *privati sui spiritûs* dictamen, (quem Ecclesiæ opponere reverà seipsum esset supponere Ecclesiâ sapientiorem) sed manifesta ac perspicua *verbi Dei testimonia, communésq; ac indubitabiles notiones universæ humanæ Naturæ, æternæ Sapientiæ* digito, quæ omnia creavit, omnium hominum animis, qui mentis compotes sint, inscriptæ, quæ proinde *illius sapientiæ* luculentum est ac legibile exemplar. Adeò ut is qui illi adhæserit, *propriam suam* sapientiam sapientiæ *Ecclesiæ* minimè sit prælaturus, sed fideliter se submissurus *sapientiæ Dei*, cui & Ecclesia debet se submittere, nec delere, quantum in se est, impressos illos veritatis characteres ex Animis hominum, quò eos sibi ipsi possit, injustísq; sui dolosi Regni caliginis ac tenebrarum utilitatibus mancipare.

14. Cæterùm, in confutando hoc *Infallibilitatis* insomnio copiosiùs egi quàm aut opus erat, aut quàm primò intenderam. Magnum opere compendium facere potuissemus, statímq; dementiam hujus Prætextûs demonstrare, si errorum eorum qui in Ecclesia Dei jam fuerunt mentionem in ipso initio fecissemus. Et certè Ecclesia *Judæorum* æquè verè Ecclesia Dei erat ac Ecclesia visibilis Christianorum, habétq; apud *Esaiam* æquè magnifica Promissa, atq; illa. Nam quod occurrit cap. 54. ad *Judæorum* Ecclesiam primò pertinet, quemadmodum *Grotius* notavit; atq; illic dicitur, *Omnes fore doctos à Deo, Deúmq; æternâ clementiâ ipsorum miserturum.* Et tamen tam turpiter erravit hæc Ecclesia, ut ipsorum Principes ac Gubernatores *Messiam* suum nescirent, postquam venerat in Mundum, sed eum morti ignominiosæ traderent,

Sed enim in eis etiam temporibus quando palpabilior erat mirificæ Dei potestatis apud ipsos residentia, perquam enormiter errârunt, ut in cultu *Vituli aurei* in Deserto. Et decem Tribus Vitulos etiam aureos colebant in *Bethel*, immò verò defecerunt omnes ad cultum Baalim, septem millibus exceptis, qui cum reliquis collati tam pauci erant ut *Elias* se solum relictum existimaret. Et *Ahab* Prophetas consulens, cum magno suo malo expertus est, quadringentos ipsorum falsos esse, solúmq;
Cap. 5. 30, 31. *Michaiam* dixisse verum. Et *Jeremias* de suis temporibus conqueritur, *Stupenda horrendáq; fiunt in terra. Prophetæ prophetant mendacium & Sacerdotes manibus suis admittunt, & populus id fieri amat: Quid igitur facietis in novissimo ejus?*
Cap. 7. 4. Est etiam illa satis acerba monitio, *Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes, Templum Domini, Templum Domini*, &c. Nam haud usquequaque, qui *Templum Domini se appellitant*, rectè se gerunt, prout in eodem Capite apparet, ubi accusantur *Idololatriæ* propalàm commissæ in civitatibus *Judæ* & *plateis Hierosolymæ*. Quod fieri non poterat nisi in manus incidissent cæcorum & errantium viæ-ducum, qui efficerent ut in viis suis impingerent, & ex antiquis semitis ejicerentur, & usurparent interim nihilominus præsumptuosam illam gloriationem, *Legem non perituram à Sacerdote nec consilium à Sapiente nec sermonem à Propheta*, immò nè tunc quidem quando malum machinabantur contra veros Dei Prophetas, quemadmodum videre est *Jerem.* 18.
Cap. 3. 6. Et *Michæas* apertè de Prophetis, qui lætis temporibus tantùm inserviunt, quíq; ventri indulgent atq; otio, *Noctem utiq; ipsis fore pro Visione, ac tenebras pro Divinatione, solem super ipsos occubiturum esse, & obtenebratum iri super ipsos diem; Divinos ac Fatidicos confusum iri præ pudore, quia non est Responsum Dei.* Esaiásq;
Cap 56. 10, 11. conqueritur, *Speculatores Civitatis omnes cæcos esse, indoctos, omnes mutos canes latrare non potentes, jacentes, recubantes, amantes stertere, canes ingluviosos nescientes*

entes saturitatem, & ipsos Pastores inconsiderantes, omnes ad unum suam viam, suum quemque lucrum sequi. Tam manifestum est Ecclesiam *Judæorum*, tametsi adeò speciali modo desponsata erat Deo, in ingentes admodum errores reverà incidisse.

15. Nec Christiana quidem Ecclesia majorem habet securitatem, quin, si avaritia, superbia, ac sensualitas suos Ductores occupet, ipsa etiam possit in magnos errores ac cæcitates incidere. Apostolus monet, *Qui sibi stare videtur videat nè cadat.* Et tempestiva profectò futura fuisset Ecclesiæ Christi jam olim monitio, quæ uon tantùm nutabunda erat sed penè universa in latè manantem Hæresin *Arrianismi* collapsa, ut cogitaret apud seipsam, etiam dum stat se non aliter stare quàm sub conditione obedientiæ præceptis Christi præstitæ, nec se adeò infallibiliter sapere quin erroribus obnoxia esse possit, eisq; tota impleri nisi vera sinceráq; sanctitas oculos sibi emundet, & illustret itáq; conservet nè tam fœda caliginis ac tenebrarum Nox eam opprimat. 1 Cor. 10. 12.

Et certè si ante duodecies centenos ampliùs annos adeò errori obnoxia erat, jamdudum tempus est ut evigilet, & consideret, an post tot secula otii, opulentiæ, honoris, omniúmq; rerum affluentiæ, impinguata non sit & incalcitraverit præceptáq; Dei post tergum rejecerit, legémq; merè carnalem de suo consilio formatam introduxerit, voluntati magìs carnis consentaneam, magísq; ad mundana sua commoda promovenda idoneam. Sufficit verò hoc in loco demonstrâsse *eam errare posse*; *in quibus rebus erraverit* definire, hujus præsentis dissertationis omninò est præter scopum.

16. Figmentum hoc venditatæ *Infallibilitatis* planè jam delevimus, cujus ruinam Adversarii nullam habent rationem cur deplorent, nisi in illiterati vulgi gratiam id fiat, quippe qui hoc pacto putentur omnis certitudinis fidei facti incapaces, ac æternæ perinde salutis, cùm sublatâ Ecclesiæ *infallibilitate* nulla fundamenta infallibilia habeant quibus innitantur.

Verùm meminisse oportet nos jam agnovisse sufficientem certitudinem in eo, de quo *universali Ecclesia* per omnia secula inter se convenit, eam verò esse *sacram Scripturam*. Ejusmodi *universalis Traditio*, quam habet Scriptura, firmum Fundamentum agnoscitur. Cujus Ecclesia potest inerrans esse ad omnem posteritatem & *indeficiens traductrix*, quamvìs eadem non sit ejus *infallibilis interpres*. Cujus tamen traductionis indeficientiam illibatam, equidem fateor rem esse magìs intricatam quàm ut quilibet vulgaris homo sibi eam queat expedire: quamvìs interim infinitò facilius sit quàm probare Ecclesiam quæ eum suæ Communitati inserere adnitatur, esse Infallibilem.

Quinimo apertè fateor minimè me intelligere quî fieri possit, ut quævis Ecclesia se vel *Ecclesiam*, sine *Scriptura*, nedum *infallibilem Ecclesiam* demonstret. Ac proinde ut de *Scripturarum veritate* firmiter persuasi simus, videtur omnium maximè immediatum atq; primum, quemadmodum * ille rectè monet. *Nam qui de fide ac autoritate Divinarum Scripturarum dubitat; quomodo quæso credet Ecclesiæ quæ nullam habet sine eadem Scriptura autoritatem?* * Cœlius Secundus Curio contra Florebellum.

17. Ac proinde ego nullo illud pacto explodere possum quod à quibusdam tanto cum supercilio deridetur, nempe *Dei Spiritum* esse qui certos nos facit de Scripturarum veritate plus quàm quælibet res alia cujusmodicunque. Nam Christus Servator ait, *Nemo venit ad me nisi Pater eum traxerit. Oves meæ vocem meam audiunt, & ego eas agnosco & sequuntur me.* Est igitur *Spiritus* in iis qui ad salutem destinati sunt, quo discernant utrùm vox Dei Christíq; sit an non. *Verus enim Pastor antegreditur & oves eum sequuntur quia nôrunt vocem ejus: Alienum autem nequaquam sequentur sed fugient ab eo quia non nôrunt vocem alienorum*, quemadmodum præclarè illo loco disserit Servator. Dico igitur *vocem* veri Pastoris *sacras* esse *Scripturas*, quas sensu quodam immediatio certi sunt esse Pastoris vocem. Súntq; eis qui ad electionem Dei pertinent perinde efficaces atq; *vox* Christi ac Apostolorum quando degebant in terris. Quorum sermonis vis *Spiritu* administrata homines in eam fidem captivos abduxit quæ operatur salutem. Johan. c. 6. & c. 20. Johan. 10. 4, 5.

Et citra omnem controversiam idem etiamnum salutis verbum quod est in sacris illis monumentis, seriò ac fervidè ab hominibus inculcatum qui sinceram profitentur Fidem ac illibatam depromunt Doctrinam, nihil humanarum Inventionum ipsi immiscentes, eundem apud multitudinem sortietur effectum; & quotquot præordinati sunt adducentur ad inconcussam fidem Christianæ veritati adhibendam quatenùs in sacris Scripturis exhibetur. Ipsæ enim de se lucem vitámq; habent, ac veluti *Spiritum* Christi ac Apostolorum sibi involutum retinent ad excitandum vulgus hominum

ad firmam vivámq; fidem, quamvis multi è versutis Sophistis *Regni tenebrarum*, callidis suis perversísq; ratiociniis ipsos illaqueare possint, & quantum quidem ad hujusmodi exteriores disceptationes ad incitas redigere. Ac proinde tuti conservantur in *Fide* Scripturarum per *vim Spiritûs* habitantis in ipsis, utpote cujus virtute adeò indissolubilis est suos spiritus inter atq; Scripturam harmonia ac concordia, quanquam interim se nesciunt per humanam *Literaturam* nec per Rationis acumen Arcanáve Philosophiæ defendere.

18. Quem *Spiritum* in ipsis residentem, largientémq; vim hanc solidam firmámq; distinguendi inter Dei Testimonia ac Traditiones, Doctrinásq; hominum, tutò propriéq; appellari posse censeo *Spiritum Fidei*, quatenus nudè in se consideratur, & separatim à Spiritu *Cognitionis* & *Sapientiæ*. Quam Distinctionem σοφίας, γνώσεως καὶ πίστεως *Origenes* olim notavit super illo Textu S. *Pauli* in Libro contra *Celsum*; & certè quantum ego existimo, glossema ejus valdè solidum est: Præcipuum scilicet maximúmq; donum *Spiritûs Divinam* esse *sapientiam*, quâ quis bene habilis fit ad comprehendenda altiora fundamenta Rationésq; Philosophicas veritatis Christiani Mysterii; Alterum verò esse *Cognitionem*, putà *Antiquitatis* & *Historiæ*, & facultatem comparandi Vaticinia ritéq; adhibendi humanæ Literaturæ, liberalium Artium ac Linguarum adminicula; Tertium deniq; *Fidem*, quæ & in prioribus comprehenditur, sed donum est, quod ut generalius, ità & magis est necessarium, cujus quidem natura hujusmodi est quam suprà descripsi, *Immediata* nimirum *adhærentia verbo veritatis Scripturis comprehenso per vim Spiritûs in sinceris beneq; animatis animabus residentis, quæ sapiunt quæ Dei sunt, intimóq; sensu eum timent & reverentur*, paratæq; sunt illàc ire quácunq; ille eas vocaverit. Hi enim propter ineffabilem cordium *sympathiam* cum veracitate *vocis Christi* in Scriptura loquentis, nunquam committent ut *vero* suo *Pastori* dicto non sint obedientes, quamvis se aversuri sint à voce *Alieni* & mercenarii, qui *in ovile non venit nisi ut deprædetur, mactet, & furetur*.

Lib. 6.

Unde porrò videmus venditatam hanc Ecclesiæ *Infallibilitatem*, quantùm ad Scripturam, inutilem pariter esse atq; falsam; nec multum esse absimile atq; si Luna tantum sibi assumeret ut in gratiam Solis testificaretur *eum* utiq; *lucere*, quod quilibet qui non cæcutiat, necessariò videret etiamsi Luna sub Horizonte esset. Ità sancti Dei filii electi ac fideles, persentiscent & gustabunt, clarè videbunt & deprehendent Scripturam esse Dei veritatem per *eam Lucem quæ ipsi inest*, quæq; *conformis* est illi *Spiritui à Patre* luminum *derivato*, & in corda ipsorum largiter effuso. Qui, quod dixi, *Spiritus* est *Fidei*, certáq; sors cujusq; membri Christi sive per *Cognitionem* profundámq; *Rationem* res expedire noverit sive secús. Et si homines vitilitigatores ipsum adoriantur, prudentiæ certè erit ad sua commembra, quibus Deus spiritum *Cognitionis* ac *Sapientiæ* dederit, eos ablegare, vel majoris fortean prudentiæ eos omninò negligere ac præterire, cùm non digni sint qui cuivis disceptandi creent molestiam, utpote qui quæstiones proponunt non eo quidem consilio ut ædificentur serióq; erudiantur in veritate, sed ad captionem contentionémque, & ex fastuosa spe eum illaqueandi à quo magnum aliquod edoceri se cupere assimulant.

19. Finis *fraudulentus*, quò Pseudo-christiana hæc Ecclesia per confidentem hanc *Infallibilitatis* venditationem collimare possit, admodum est conspicuus, ut & *perniciosa* illius *Effecta*. Ad quid enim hoc tendere poterit nisi ad Antichristianam hanc Potestatem absolutam efficiendam, ut possint absq; cujusquam detrectatione quicquid ad incrementum sui honoris ac opulentiæ sit valiturum, statuere & declarare, quantumcunq; communi rationi, & expresso Dei verbo præceptísq; Christi visum fuerit contrarium? Sententia enim infallibilis est, speciem præ se gesserit ab omni Regula, quam nos rectam existimemus, quàm velis maximè alienam ac repugnantem.

Quamobrem hæc Potestas quicquid ipsi libuerit, efficere poterit, *tempora mutare* ac *leges*, etiam ipsam *Legem Altissimi*; *Ædémq; Dei* per fenestras, quod dicitur, exturbare & ejicere. Quis enim est qui quicquam habet quod dicat contra Potestatem de qua ipse jam persuasus sit eam esse *Infallibilem*? Et ut summatim dicam, & quo nihil majus dici potest aut immanius, Admissio hujus *Infallibilitatis*, Christi exclusio est è suo Regno atq; Throno, meríq; Mortalis in eum collocatio, *illegis* utiq; *illius Hominis peccati*, vel synagogæ filiorum *Belial*, qui ejus Sceptrum in Mundo vibrarent. Hoc unum sufficit si admittatur, ad funditùs subvertendum Christi Imperium in Terris.

CAP. III.

1. *Absconsionem Legis Christi in Lingua peregrina supplantationem esse vel impugnationem illius Imperii*; 2. *Ut & calumniationem & vilificationem Legis ejus.* 3. *Fraudulentus Prætextus abscondendi Scripturas, cum vindicatione utilitatis earum & excellentiæ.* 4. *Vilificatio Legum Christi, irrogando minorem pœnam ob Admissa contra ipsas quàm contra leviora Instituta Ecclesiæ.* 5. *Rigidas Injunctiones Regno Christi esse contrarias: ut &* Legendorum *lectiones loco illius Legis in Ecclesiis.* 6. *Dispensationes contra jura Divina*; *Illiúsq; rei* Fraus *ac* Noxa. 7. *Perfidiosus Prætextus hujus Potestatis, quasi absoluta esse debeat jure successionis in Sedem Christi.* 8. *Malum hujus Prætextûs effectum in multis cerni Institutis Legi Christi contrariis*; 9. *Uti etiam in abrogandis illis Legibus quas ille quatenus Æternum Verbum est, nostris animis indidit.* 10. *Sanguinolenta oppugnatio Principatûs ac Imperii Christi in trucidandis fidelibus suis subditis.*

1. ET tamen Rationes sunt aliæ multæ quibus imperandi officium à Christi humeris tollatur. Ut primò; Si supponamus *Legem Dei in Lingua peregrina retineri ac abscondi*, nec cuiquam permitti ut eam legat in sermone quem intelligat; immò summoperè caveri, nè ipsæ preces publicæ sanctæq; Eucharistiæ celebratio à populo intelligi possint, nè fortè alicujus loci Scripturæ vis qui in Liturgia publica occurrat, homines à cæca illa exsolveret obedientia, quâ sub Antichristiana hac Tyrannide detinentur.

2. Quibus addere potes, (quod sanè meliori jure oportebat præcessisse) *Vilificationem* scilicet *Legis Christi*, tanquam *Libri nullâ aliâ re præterquam periculosis obscuritatibus referti, tanquam* Lesbiæ *plumbeæve Regulæ* quæ in quamvis partem inflecti potest, tanquam *Nasi cerei*, *Literæ emortuæ*, *Farraginis fortuitorum & occasionalium scriptorum*, quæ exarata sunt non quidem ex ullo instituto consilióve Divino, sed pro re nata duntaxat, ac prout casuales quævis necessitates Prophetas Apostolósve ad ea scribenda movissent; & certè ubi maximè modestè loqui volunt, eam insufficientem pronunciare Legem Regulámve, talémq; propterea quam perfici oporteat, Institutísq; propriæ suæ inventionis placitísve quibuscunq; quæ ipsis pro *Traditionalibus* doctrinis ac consuetudinibus populo obtrudere visum erit, compleri: Legem, inquam, Christi ad hunc modum vilificare, est reverà eam abolere, Christíq; simul imperium in Ecclesiam, & in manus eam prodere alieni, qui cum ea agat prout ipsi libuerit, *temporáq; mutet & leges* & consuetudines eò sanè usquè ut nihil reliqui futurum sit in Christianitate, quod quovis modo contra horum Usurpatoum utilitatem fecerit.

3. In summa igitur sic esse potest. Poterunt sanè prætendere Scripturam, cùm in aliquibus locis obscura sit, ità esse universim. Verùm nos jam abunde inculcavimus, sufficientem partem satìs perspicuam esse ad facem præferendam sinceris in via æternæ salutis. Verùm sub prætextu incertitudinis sensûs quorundam locorum totam Scripturam amovere poterunt, ut ea loca quæ manifestò detectura essent, & falsas ipsorum doctrinas praxésq; redargutura, in conspectum vulgi nunquam possint venire. Etenim, (prout rectè quidam è Patribus notavit) *Verbum Dei est Lucerna ad quam Fur deprehenditur*; & Servator Christus olim, *Dilexerunt homines tenebras potiùs quàm lucem, quia opera eorum sunt mala.*

Cæterùm ista Imputatio, quasi Scriptura ex occasione tantùm scripta esset, æquè imbecilla est atq; impia, & blasphema; Perinde quasi Spiritus Dei Apostolis tunc maximè non esset opitulaturus, quando id maximè postulet occasio; sive, quasi sumpto spacio, meditandum esset quî ipsos posset inspirare ac illuminare, nec id valeret ex tempore præstare, sed deprehenderetur omninò imparatus. Quæ quidem insignem ipsorum produnt Ingenii obesitatem crassámq; ignorantiam ipsius naturæ Dei sanctíq; illius Spiritûs, quem Christus promisit Apostolis non defuturum in æternum, ad rectè res Ecclesiæ administrandas stabiliandásque, hoc est, nunquam eos deserturum quamdiu vixerint, & Evangelico Ministerio essent perfuncturi. Quod proinde debet Scripturam admodum charam reddere pretiiq; planè inæstimabilis omnibus sincerè credentibus.

Quamobrem unus quilibet Paragraphus Epistolarum S. *Pauli* cui Christus apparuit, & de cœlo compellavit potestatémq; dedit ut fieret Apostolus ad fundamenta

jacienda primámq; structuram Ecclesiæ, multis millibus Conciliorum (quæ se Infallibilia prætenderint, nec tamen ullam hujusmodi extraordinariam Commissionem unquam ostendere potuerint quâ se infallibiles demonstrârint) omninò est anteponendus. Deus enim ex eo quòd tam miraculosè *Paulo* apparuerit de cœlo, itáq; eum Apostolum constituerit, universo Mundo denunciabat se infallibili quodam modo ipsi adfuturum, ac proinde quicquid mundo per ipsum impertiturus esset Legem fore orbi Christiano nunquam abrogandam. Unde Autoritatis scriptorum S. *Pauli* abdicatio, ipsius legis Christi esset abolitio. Quod maximè seditiosum esset ac blasphemum Inceptum contra ipsius *Christi* Imperium.

4. Est verò & alia ratio supplantandi subvertendíve Regimen & Principatum Filii Dei, quæ est *ipsius Legum ex proportione pœnarum contra ipsas delinquentibus irrogandarum, præ eis quæ contra leviora quædam humana Ecclesiastica Instituta delinquentibus irrogantur, vilificatio.* Atq; hæ proculdubio admodum Antichristianæ hujus generis Instantiæ forent. Nempe si illius Absolutio qui Patrem trucidârit vel cum propria concubuerit Matre, quinq; séxve vicibus viliori pretio esset, quàm illius qui uno die duos Ordines susceperit, vel sine Literis dimissoriis ordinatus sit; vel si Ordinationis extra rata Anni tempora mulcta decuplo major esset, quàm si quis cum propria Matre coiverit; vel si malis, par duntaxat pœnæ violatæ Virginis, Sororis constupratæ, Homicidii, Perjurii, Sacrilegii, Simoniæ, Confessionis foràs evulgatæ, alendi Concubinam, & coëundi cum fœmina in Ecclesia, par, inquam, duntaxat esset hisce novem simul conjunctis. Quid indispensabilem Dei Christíq; legem magis vilificare possit,quàm tot delicta & tam immania minoris momenti statuere quàm Titivilitium illud humanæ Traditionis, *quòd extra rata Anni tempora nemo sit ordinandus?*

5. Et certè omnes rigidæ impositiones earum rerum quæ necessariæ non sunt nec admodum requisitæ, violatio sunt Formæ & Politiæ imperii Christi, qui omnia justa suis membris intendebat allevamenta, nulla gravia inutiliáve juga aut onera. Quippe quæ Regni Christi signa non sunt, sed infames notæ Tyrannidis Antichristi. Verùm de doc disseruimus in secundo hujus fœdæ Imaginis membro, ac proinde hic illud missum faciemus. Hoc verò magis congener esset magísq; conspicua verbi Dei vilificatio, nempe si in Ecclesiis scitè confictæ Fabulæ ad demulcendas Populi aures istius loco legerentur. Perinde quasi isti sapientiores essent ipsius Dei sapientiâ, populúmq; possint excipere, ad majorem ædificationem, hujusmodi incredibilibus & ridiculis Historiolis, quàm ipsius *Jesu Christi* sermonibus, sobriis, ac facilè intelligendis veritatis narrationibus quas Divina Providentia ad informationem suæ Ecclesiæ literis mandavit.

6. *Dispensationes* etiam *contra Legem Christi*, sive verbo Dei scriptam sive in sacra Naturæ lege comprehensam, quæ non est nisi Transcriptum quoddam illius Legis quæ in æterno *Logo* est, *Christo* utiq; secundùm *naturam Divinam*, planè Antichristiana esset Regiminis Imperiíq; Christi subversio. Quemadmodum etiam foret seriarum ipsius *Injunctionum*, ejusmodi Interpretatio, quæ *præcepta* eas non statueret, sed *consilia*, quæ nobis integrum esset, vel relinquere vel sequi prout nobis visum fuerit; cùm tamen Christus planè declaret, eum qui contra vel minimum horum præceptorum fecerit & ità homines docuerit, minimum numeratum iri in regno cœlesti. Quale igitur illud futurum foret, in *Perjurio* dispensare, in *Perduellione*, in *Homicidio*, in *Incestu*, in *Adulterio*, *Sodomia*, aliísq; hoc genus criminibus maximè nefariis? Quid hoc aliud esset quàm Legis Christi sublatio, Regníq; ejus abolitio in terris?

Cujus indulgentissimæ Anarchiæ *Fraus* ac *Sui-quæstio*, illud solummodo est, ut rete repleant, quanquam putridis id fiat tantùm lignis, cœnóque; modò ex hoc cœno ac stercore ii argentum possint extrahere vel expiscari. *Noxa* verò, quòd opes hujus falsæ Ecclesiæ affluxuræ sint & incrementum capturæ pro abominationum ac criminum horum opulentorum Peccatorum atrocitate ac copia, usquedum Divinæ vindictæ diluvium hoc diluvium peccati à terræ facie deleverit & abluerit. Iiq; interim qui tam stolidi sunt ut hisce *Dispensationibus* fidem habeant, puténtq; se in perquam pulchram *Spiritûs* libertatem venisse ex quo tam faciles nacti sint Patres *spirituales*, certissimè hoc pacto evasuri sint *Peccati mancipia*, quò tandem æquè certò *æternæ morti* tradentur.

7. Cæterùm quis color speciésve, inquies, esse poterit, agendi *religiosè*, dum tam *enormiter* agunt in laxando eis habenas omnigeno sceleri, qui pro tanta libertate ratum pretium possunt persolvere? Equidem dicam. Potest nimirum hæc Antichristiana Potestas omnem illam potestatem quæ in *Christo* est (quanquam hæc

Christi

Christi planè esset è throno suo Regio ejectio) in hunc vel hos derivatam esse tanquam illius legitimos Successores, prætendere. Jam verò cùm *Christi* potestas sit absolutè summa, potest certè inquient facere quicquid voluerit, contráq; proprias Leges prout libuerit, dispensare. Quamobrem cùm *Antichristiana* hæc potestas prætendat se esse vel habere ipsam eandem Potestatem, etiam potest prout libuerit, contra Leges Christi dispensare, præsertim ad ditandam Ecclesiam, siquidem omnis hoc genus *utilitas* non potest non esse *pia sanctáque.* Quod tamen istiusmodi commentum est ut nihil esse possit magìs perfidiosum adversùs *Regium* Christi officium, nihil Regno illius magìs perniciosum.

8. Cujus nefariæ doctrinæ effectum pro certò appariturum esset in hac Synagoga *Satanæ* sive *Antichristi*; Inveniremúsq; Instituta ac leges Decretis Legibúsq; filii Dei planè contrarias: Quales hujusmodi proculdubiò futuræ essent. Multa nimirum *Idololatriæ Genera*, (qualia jam commemoravimus, nec opus est hîc repetere, *Lib.* 1. *c.* 12.
Fraudésq; notavimus, & *Sui-quæsitiones* in istis consuetudinibus;) *Mandatorum humanorum pro doctrinis Inculcatio*, quod tamen expressim est contra Servatoris mandatum, cujúsq; multa protulimus exempla in secundo Antichristianismi ramulo; *Lib.* 1. *c.* 17, 18, 19, 20, 21, 22.
Calicis Eucharistici à Laicis detentio, quamvìs Cœnæ Dominicæ per Christum ipsum Institutio communicationem tum *Panis* tum *Vini* tam apertè præcipiat, *Bibite ex eo omnes*; Sanctúsq; *Paulus* iterum Christi sequens exemplum, *Proinde exploret homo, seipsum*, inquit, *& ità de pane illo edat, & de poculo illo bibat.* Quod præceptum indefinitum proculdubio omnes includit. Cæterùm dum *Calicis bibitio* solius Sacerdotis sit privilegium, illius sanè conditionem egregiè illustrat & exornat, facítq; ut misellus *Laicus* intelligat sentiátq; quanto elongatus sit intervallo, quàm immunda res sit, quámq; remotus à Deo si cum Sacerdote conferatur. Hæc vera futura esset ratio, quanquam possint forsan prætendere (neq; enim quicquam scio majoris momenti quod prætendant) barbarum *Laicorum* prolixitatem; quas tamen credo eos lubenter sibi præscindi velle, modò omnem sic occasionem Sacerdotibus, suâ debitâ eos privandi tam sancti Sacramenti portione, possent præscindere. *Matth.* 26.17. 1 *Cor.* 11. 28.

Rursùs, *Cultus Dei in Ecclesia Linguâ peregrinâ*, *Orationes* ad *eum factæ*, & *Gratiarum actiones*, lectio etiam Scripturæ in lingua populo ignota, manifestò sunt contra præcepta S. *Pauli* super hac re, adeóq; contra illam magìs universalem ac indispensabilem legem, *Omnia fiant ad Ædificationem.* Estq; par ratio *de Angelorum cultu*, quem Apostolus expressè reprehendit, ut & *prohibitionem Matrimonii*, & *Abstinentiam à cibis* ob rationes religiosas, cum multis id genus aliis; quæ omnia cùm expressè sint contra Mandata Legésve Christi, maximè ignominiosa esset & perfidiosa adversùs *eum* contumelia, qui verum est Ecclesiæ Caput, apertáq; contra jus illius Imperii declaratio; Leges utiq; ad hunc modum Institutáq; facere, quæ eis quas ipse stabilivit tantoperè contrariantur. 1 *Cor.* 14. 1 *Cor.* 14.26. *Coloss.* 2. 18. 1 *Tim.* 4. 3.

9. Qualis itidem foret cuicuimodi *Pacti quod juxta Leges Dei Naturæq; universaliter cognitas obligat, ex quavis occasione solutio sive rescissio.* Nam hæ Christi Leges sunt quatenus est *æternus Logos.* Ac proinde si qui solenni juramento obstricti sint in publicis contractibus fœderibúsve legaliter suscepto, aut legitimo conjuncti matrimonio, nec quicquam admiserint quo sponsalia vincula dissolvi possint; equidem talem prætendere potestatem quæ dispensare possit contra juramenta hæc atq; contractus, quæve legitima efficiat istiusmodi matrimonia quæ contrà facta sint, quàm Dei Naturæq; leges flagitant, manifesta proculdubio futura esset contra Principatum Christi contumelia, eáq; potestas quæ sic egerit, se Antichristianam esse planè demonstraret.

10. Et postremò, ut mensuram hujus horrendi membri Antichristi quod depingimus, expleamus; Si potestas hæc, quam se venditat, infallibilis, cædes crudeles, & interneciones veris Christi subditis inferret, hominibus sanè qui innocentes sunt nec ullius contra quenquam injuriæ sibi conscii, quatenus è lege Dei ac Naturæ enotescat, verùm (quod dixi) veri sunt sinceríq; subditi Christi, an non hæc praxis insigniter esset Antichristiana? Quæ quidem sententia adversùs ipsos satìs dura esset, si sic tantùm haberet; *Malâ morte plectantur sine misericordia, quamvis veri sint subditi Jesu Christi.*

Quàm igitur Antichristianam dicam an Diabolicam eam oportet esse sententiam, quæ ob eam ipsam rem quæ eos *veros Jesu Christi subditos* constituit, ipsos morti adjudicat; nempe ob fidelitatem suam & adhærentiam indispensabilibus Institutis Legibúsq; Domini sui ac Principis? Et in quàm manifesto Hostilitatis statu adversùs veros fidelésq; Christi subditos necesse est eam potestatem fore, qui tam apertè profitentur, nec abludit consuetudo, si quos eorum possent deprehendere, penésq;

ipsos esset eos perdere, se ad unum omnes de facie terræ eradicaturos, operámve daturos eis subdomandis omnimodis suppliciis & crudelitatibus, Incarcerationibus, Equuleis, Vivicomburiis, & id genus reliquis Carnificinis? Atq; hoc omne (quod facinus reddit infinitò magis execrabile) sub prætextu serviendi *Jesu Christo*, cujus interim charissima sincerissimáq; membra tam barbarè persequuntur & conficiunt.

Hoc unum *Antichristianismi* membrum, *vafram hanc intelligo & sanguinolentam Perduellionem adversùs sanctam Christi Majestatem ac vera illius vivâq; membra*, tantum impietatis pondus secum gerit, ut solum de se sufficiat ad integrum ferè constituendum *Antichristum*.

CAP. IV.

1. *Particulares quædam oppugnationes contra* Propheticum Officium *Christi, qui characteres esse possunt grandis illius* Pseudo-Prophetæ, *qui venturus erat in mundum.* 2. *Spiritum Propheticum nulli uni personæ appropriatum esse, sed esse liberum.* 3. *Excerptum, quod huc facit, ex* Cœlio Secundo Curione. 4. *Silentium mandare Dictatis communium Notionum humanis animabus insitarum, contra* Propheticum *Christi* Officium *summam esse contumeliam.* 5. *Multæ Absurditates propositæ tanquam exempla illius Tyrannidis in* immutabilia *humanæ Rationis principia, insignisq; illius* Pseudo-prophetæ *indè detectio.* 6. *Infinitò probabilius esse, hunc, quem se venditat, Prophetam, fallibilem esse, quàm prædictas Absurditates esse veras.* 7. *Prophetarum trucidationem,* 8. *Unà cum supradictis* Prophetici *Officii Christi oppugnationibus membrum* Antichristianismi *conspicuum constituere.*

1. CÆterùm considerabimus porrò hanc Antichristianam oppugnationem respectu *Prophetici* officii Christi. Quod breviter quidem expediemus, quandoquidem multæ earum molitionum quæ contra *Regale* officium Christi fiunt, æquè attingunt *Propheticum*. Ut primò, Prætextus ille, quòd sacra Dei oracula tam obscura sint ut populus ea nequeat intelligere, & tum postea ex hoc prætextu, violenta eorum à populo detentio, sub pœna mortis, siquis ea tetigerit contra voluntatem Ecclesiæ. Hoc certè Christum efficeret Prophetam sine Prædictionibus & Instructionibus, prout suprà notavi; Quæ permagna proinde ipsi esset injuria, quatenus is insignis ille *Propheta* est à Deo in mundum missus. Prohibitio etiam lectionis ejusmodi expositionum Scripturæ quæ à viris cordatis, & sinceris Christi sectatoribus scriptæ sint, qui peritè ac fideliter maximè utilia sacræ Scripturæ loca sint interpretati; *Hoc*, inquam, *Christi* etiam esset Antichristiana in *officio* suo *Prophetico* oppugnatio; *Illud* verò, in veris *suis membris*, (si ipsis utiq; persuaderi posset, infallibilem jam existere Prophetam ac Interpretem, cujus solius interpretatio verus sit Scripturæ sensus, ipsámq; Scripturam sine illa nihil valere, neminémq; habere aut Autoritatem aut Peritiam interpretandi præter ipsum,) *Spiritûs prophetici* perfecta extinctio.

Quàm egregium igitur putetis hunc *Pseudo-prophetam* fore, qui dum nihil præter Oracula infallibilémq; veritatem se loqui venditat, talia tamen interim agit, loquitur, statuítque, qualia nos hactenus descripsimus, *Multifarias* scilicet *Idololatrias, Superstitiones intolerandas*, & *audacissimas perspicuarum expressarúmq; Legum ac Doctrinarum Christi expunctiones?* Quamobrem quis obsecro unquam potest *famigeratus* ille esse *Antichristus* nisi grandis hic *Pseudo-propheta*, qui sibi soli prophetandi jus arrogat, quò faciliùs mundum universum decipiat, séq; *infallibilem* venditat, hoc est, *indeficienter inspiratum*, ut enormis hæc gloriatio eò manifestiùs eum detegat eminentem illum esse *falsum Prophetam* quem Christianus orbis expectavit tamdiu ejúsq; adventum formidavit?

2. Equidem hujusmodi venditatum facultatis prophetandi *Monopolium*, spiritûs prophetici libertati, quod Christi æternæ Dei Sapientiæ donum est, ex diametro repugnat, utpote qui nusquam nisi ex impio & polluto corde, nisi ex anima quæ peccatis obnoxia sit, excluditur; alioquin ille Spiritus sic describitur in libro *Sapientiæ*, ut penès nullum Dynasten sit eum sibi soli quasi addictum & circumscriptum detinere.

Cap. 7. 22, 23.

Est enim boni studiosus, acutus, expeditus, beneficus, humani generis amans, fixus, firmus, securus, omnipotens, omnia perspiciens, & per omnes intellectuales, puros

tenuésq;

tenuésq; spiritus permeans. Nam quovis motu mobilior sapientia omnia præ puritate penetrat obitque: Est enim quidam vapor Divinæ potentiæ & sincera gloriæ omnipotentis effluentia, quò fit ut nihil in eam cadat polluti: Etenim lucis æternæ splendor est & intaminatum virtutis Dei speculum, & imago bonitatis ejus. Et cùm sit una, omnia potest, & in seipsa permanens, omnia renovat, & per secula in sanctas animas migrans Dei amicos efficit & Prophetas.

Quis unus igitur homo hominúmve Societas prætendere possunt donum prophetandi ad se solos quasi hæreditario jure descendere, nisi ipsi itidem soli essent illi puri ac immaculati? vel potiùs quam rationem habent firmúmve argumentum cur se rectè prophetari posse credant, cùm in peccatis vivant, in luxuria, omnimodísq; mundanis impuritatibus?

3. Præclarè profectò conclusum est à *Cælio Secundo Curione* contra *Floribellum* hoc in loco; *Neq; enim vera Dei cognitio verúsq; cultus unius aut Familiæ aut Gentis aut Sectæ propria esse potest; sed quicunq; sensu immortalitatis tanguntur, ii ad se eandem pertinere existimare debent. Poterat quidem* Judæorum *Gens Circumcisionem externam,* Aaronis *Familia Sacerdotium, alias item Ceremonias sibi jure quodam vendicare; sed Divinam & internam Circumcisionem, vivas illas animi veràsq; Hostias, æternas Naturæ leges, quas in hominum animis* Jova *Optimus Maximus à principio insculpserat omnium Mortalium sententiis comprobatas, sibi nec* Judæi, *nec* Græci, *nec* Romani, *nec ulla præterea Natio quasi propria vendicare potuerunt.*

Et statim pòst, magis particulatim loquens de Religione Christiana quatenus in Scriptura revelata est, *Ac nè illud quidem,* inquit, *verè dici potest, quod quidam putant; summam quasi Religionis Hæreditariam ad unum aliquem venisse sic ut pro libidine sua interpretari, addere, demere, mutare, statuere, abrogare aliquid in ea possit. Neq; enim idcirco leges Divinitùs latæ sunt, Religióve patefacta, quò in eam Mortales jus haberent, sed ut omni studio, curâ, labore, diligentiâ colerent, ejúsq; dignitatem tuerentur.*

4. Quamobrem quantùm ad illas æternas, ac immutabiles *Divinæ Rationis* Regulas quas cujusq; animo Deus insculpsit; quæ quidem lux eum, æquè liberè ac lumen Solis suos naturales oculos, penetrat, & sine qua, quæcunq; Vaticinia fuerint Doctrinæve in sacra Scriptura, impossibile esset ut nos de earum veritate vel de ullo omninò earum sensu certi essemus; sub prætextu, inquam, imperiosæ cujusdam *Infallibilitatis,* hos *Divinos* animæ *characteres* delere, ipsísve silentium mandare, aut insimulare mendacii, facinus esset maximè egregii *Pseudoprophetæ* adversissimúq; *Prophetico* Christi officio (sive *Humanitatem* ejus consideraveris sive *Divinitatem*) qui unquam se potest Mundo manifestare.

5. Exempli gratiâ. Si impudens hoc *Oraculum* declararet, *Unum idémq; individuum corpus eodem temporis momento in diversis locis esse posse, immò in locis ferè infinitis simul, iisq; immensis spatiis à se invicem dissitis; Id fieri crearive posse quod jam actu existit; Reales, sensibilésq; subjecti modos subsistere à subjecto separatos, Motum putà vel Duritiem, ubi nihil est quod moveatur durúmve sit; Illud quod per omnes nostros sensus, perq; sensus omnium omninò mortalium rem constanter sic repræsentantes, (modò objectum debitâ distantiâ positum sit, medium aptum ac idoneum, organáq; ritè disposita) nobis innotescit, posse nihilominus esse falsum; Idem corpus eodem tempore majus seipso esse atq; minus, pedem tantummodo à me distare & mille à me milliaria distare simul; Unam eandémq; Personam mille milliaribus à seipso abesse, sederéq; immotum & iter ad se facere eodem tempore; Corpus integrum organizatum totum esse in qualibet sui parte, totum in oculo, & consequenter Partes omnes in singulis, honestiora membra in membris minùs honestis; Corpus integrum dividi, nec tamen in duas putà partes, sed in duo integra; quæ idem sigillatim futura sint, quod ipsum corpus integrum primò divisum; Idem corpus esse nunc* Athenis *nunc* Thebis, *& tamen nullum transire per medium nec directò nec per circuitum, quo illic perveniat; Hominem posse omnia sui corporis membra simul in ventriculum suum (artus, dorsum, ventrem, caput, adeóq; os ipsum) ore suo deglutire; Unam eandémq; individuam personam differentes habere ætates, triginta putà annos natum esse, nec tamen ampliùs tres horas, eodem tempore; Cultum Religiosum, etiam eum qui* Latria *dicitur, Imaginibus exhiberi posse, nec tamen esse Idololatriam; Christum pro peccatis hominum satisfecisse, eosdémq; nihilò seciùs pœnis quas illa peccata meruerint obnoxios manere; cum multis id genus aliis.*

Dico, quicunq; sub prætextu, quòd *Propheta* sit *Oecumenicus,* os suum in altum levaverit, & hujusmodi *infallibiles Repugnantias* in nomine *Jehovæ* enunciaverit, aut saltem ejusmodi *definitiones Oraculares* quas necesse sit falsas esse nisi hæ sint

veræ,

veræ, equidem nihil opus est ut tempus conteramus rogando, *Tune is es, an alius est nobis expectandus?* Sed pro certo concludere possumus hunc esse eminentem illum *Pseudo-prophetam* olim expectatum, qui modo ità *Antichristiano* seipsum Spiritui opposuerit veritatis quem Christus mundo impertiit, partim inscribendo humanis animis immutabiles illas ac infallibiles leges communis *Rationis*; partim per sacras *Scripturas* quas Ecclesiæ reliquit, hominibus inspiratis & Prophetis exaratas, & partim deniq; speciali modo conversando cum puris sanctísq; animabus quibus certiori solito ac firmiori ratione illuminationis Spiritum communicat, prout apparet ex eo quod citavimus è libro *Sapientiæ*, probaríq; porrò possit è multis Scripturæ *Canonicæ* locis.

6. Atq; nunc sanè, cùm hic *Pseudopropheta* nihil habeat quo se à suspicione defendat quòd sit *Impostor*, nisi audacter impudentérve persuadendo hominibus se esse *infallibilem*, est certè hic locus admodum opportunus quo ad totius Mundi judicium provocemus an non infinitò verisimilius sit, hunc unum hominem hominúmve Societatem aut Successionem utrorumvis, cùm nulla vera edant miracula quibus fidem sibi extorqueant, nec honestiùs vivant æquéve honestè quàm alii homines, *fallibiles* esse *errorià*; obnoxios, aut dolis imposturísq; deditos, quàm supradictas absurdas Conclusiones esse veras. Etenim neq; *hic* neq; *illi* infallibiles esse possunt, si prædictæ conclusiones, quod proculdubio sunt, reverà sint falsæ.

7. Quibus omnibus addas si *Pseudo-prophetica hæc Potestas* veros Christi Prophetas fidelésq; testes ità tractaret ut falsus ille Propheta *Michæam*, si ipsos in maxillas percuteret, immò crudeliter persequeretur & occideret (sic agens cum ipsis ut *Judæi* olim cum charissimo nostro Domino ac Magistro qui conquestus est, *Nunc autem studetis me interficere, hominem qui veritatem vobis loquutus sum, quam audivi à Deo*) an non demonstraret seipsam illam esse *Hierosolymam* quæ facta est Meretrix, & de qua Servator prædixit fieri non posse ut Propheta pereat extra *Hierosolymam*? *O Hierosolyma, Hierosolyma, trucidatrix Prophetarum & lapidatrix eorum qui ad te missi sunt*, an non tu es mystica illa Civitas Hypocritarum, falsa Dei Domus, *Sodoma* & *Ægyptus*, ubi & Dominus noster (æquè ac Prophetæ ante ipsum, sanctíq; post eum Testes) est crucifixus? Falsa enim *Hierosolyma*, Ecclesia adulterata, perquam cupida est sibi monopolium arripiendi mercaturámq; sanguinis, & occidendi Prophetas, testésq; Dei. Verùm hæc vehementior, quàm par est, fortean videri poterit excursio.

Johan. 8. 40.

Luc. 13. 33.

8. Id quod contendo hoc est, Politiam hanc, quæ hanc sibi autoritatem usurpet, omnésq; has contumelias, injurias, ac crudelitates exerceat, omnibúsq; his illicitis rationibus, quas notavi, ad extinguendum Spiritum veritatis utatur, adeò ut Christus neq; in propria Persona, nec in sacris illis Scripturis quas mundo commendavit, nec in vivis suis Instrumentis quibus modo quodam extraordinario adest atq; dirigit, monere permittatur homines ac docere quæ sit via recta, quæq; indispensabilia illa officia quæ eos oporteat præstare, hanc, inquam, *Politiam* quæ ità se gerit, insigniter esse *Antichristianam*, hoc est, Christum in suo *Prophetico* quidem officio tantum oppugnare, quantum quivis *Antichristus* potest, atq; sic animatum esse itáq; agere, indubitatam ac conspicuam partem esse crassissimi Antichristianismi.

CAP.

CAP. V.

1. *Ementitam* Repetitionem oblationis realis corporis Christi *derogationem esse excellentiæ illius* Sacerdotii. 2. *Pleniores Aggravationes hujus impiæ contumeliæ.* 3. *Subterfugii præoccupatio.* 4. *Altera* Sacerdotii *Christi, præcipuiq; finis ejus Passionis magis perniciosa oppugnatio.* 5, 6. *Christi sanguinem statuere tantùm ad reatum peccati tollendum valere non ad pœnam, quàm truculentè sit* Antichristianum. 7. *Plures aggravationes hujus maligni generis* Antichristianismi. 8. *Nihil esse posse magis fundamentaliter* Antichristianum *quàm istoc.* 9. *Crimen, circumstantiis consideratis, majus videri quàm illud* Judæ; *cum* Fraude *hujus Impietatis,* 10. *Magnâq; illius* Noxâ. 11. *Injuria adversùs* Mediatorium *officium Christi.* 12. *Ad leviores quosdam prætextus Responsum.* 13. *Errorum hujusmodi Antichristianorum malarúmq; consuetudinum ulterior confutatio.* 14. Fraus *&* Noxa *multiplicandi Mediatores.* 15. Noxa specialis *incremento Gratiæ ac Sanctitatis illata.*

1. DEscribamus jam eam *Antichristianam* oppugnationem quæ contra *Sacerdotale* Christi *officium* fieri potest. Est quidem illud præcipuum atq; insigne *Sacerdotii* Christi privilegium, quod manifestò expresśimq; describitur apud Autorem ad *Hebræos*, specialisq; illius dignitas censetur ac perfectio, Heb. 9. *Neq; ut sæpe offerat seipsum, sicut Pontifex ingreditur in sacrarium quotannis cum sanguine alieno: (Alioquin oportuisset eum sæpe passum fuisse à mundo condito) sed nunc semel in consummatione seculorum ad abolendum peccatum per immolationem suiipsius patefactus est. Et sicut illud statutum est hominibus ut semel moriantur, postea verò judicium est; ità & Christus semel oblatus est ut multorum peccata tolleret, &c.* Et rursus cap. 10. *Cúmq; omnis Sacerdos pergat quotidie Ceremoniis fungi, & eadem sæpe sacrificia facere quæ peccata adimere nunquam possunt, ille uno pro peccatis functus in perpetuum sacrificio* (quam oblationem sui corporis semel factam paulò antè appellat) *consedit ad Dei dextram, &c.* Quæ verba planissimè declarant eam fuisse excellentiam veræ oblationis æterni illius Pontificis quando corpus suum Patri offerebat ad reconciliandum Mundum Deo, ut nullâ ejus opus sit repetitione, quandoquidem salus per unam illam Christi actionem, quantùm spectat ad Dei propitiationem pro peccatis, est perfecta.

Unde sequeretur, Quòd hujusmodi doctrinæ venditatio, quasi Christus in Eucharistiæ celebratione per manus Sacerdotis, tanquam Sacrificium Propitiatorium pro vivis ac mortuis reverà actúq; offerretur, fœda esset perfectioni unius illius oblationis præcellentissimi nostri Pontificis *Jesu* Christi, quando in piaculum pro peccatis totius mundi seipsum Patri offerebat, Derogatio. Præsumptuosa, inquam, hæc opinio, quòd Christus *realiter* & *corporaliter* in singulis Cœnæ Dominicæ celebrationibus offertur, *Antichristiana* esset adversùs *Sacerdotalem* Christi *dignitatem* contumelia admodum nefaria.

2. Quod Figmentum adhuc fœdius est atq; turpius si consideremus, quàm sordidæ Personæ Christi tractationes, quàm sceleratæ ac barbaræ injuriæ & contumeliæ illud necessariò intelligantur concomitari; quàm crebrò vi solâ *Quinque-verbalis* illius *incantaminis*, suprà memorati, prolabi cogatur in manus Peccatorum, quantumvis nulla cum religione affectúve erga ipsum recitati: Nam alioqui totus cœtus cogi posset ad crassissimam committendam Idololatriam, æquè crassam sanè atq; Nationes maximè barbaræ unquam commiserunt. At verò si in Sacerdotis manus deveniat, indignioribus modis excipietur, quàm *Jeremias* olim qui in cœnosum Barathrum est demissus.

Abhorreret profectò cujusvis Imaginatio eò persequi, quò isti eum ablegant, quem *Regem gloriæ* appellitant, vivum utiq; verúmq; corpus Personámve Christi. Cui horridæ spurcæq; servituti, non quidem semel & iterum, nec in uno horum cœnosorum Barathrorum sed in multis millibus eodem tempore, ídq; singulis septimanis semel, immò fortean diebus singulis, & per multos centenos annos perpetuos, ille necessariò innectitur.

Qualis igitur contumelia & illusio esset Ecclesias nitidas servare & ornatas, Incensum adolere & suffimina, omnia habere luculenta ac splendida in *Domini quem quærunt adventum in templum suum*, & tamen simul atq; advenit, eum non permittere

magnifico hoc apparatu in communi cum reliquis frui, sed tanquam per illusionem & contumeliam, quod dixi, in carcerem eum compingere magìs cæcum ac cœnosum quàm calamitosi Prophetæ? Et certè ubi benigniùs cum eo agitur, in Pyxidem tamen includere tanquam ampliatum Reum, in fætulenta ora corporáq; moribundorum hominum pro occasione postea emittendum? Perinde quasi Christus falsò vaticinatus esset in Cruce quando dixit, *Consummatum est*; quandoquidem inexhaustum planè adhuc restabat fastidiosissimæ operæ Residuum quæ ipsi postea erat suscipienda.

3. Equidem hæc admodum turpia sunt atq; indigna, quæ tametsi in nullius hominis potestate sit ea adversùs Christum perpetrare, tamen cùm profiteantur se hæc facere, agnoscunt planè, si possent, se perlubenter ea agere velle, ac proinde eum reverà vilificant, afficiúntq; contumeliâ: quemadmodum ii qui capite damnatum, qui è Judicum manibus effugerit, Patibulo suspendunt, aliúdve quodvis mortis genus ipsi irrogant in *Effigie*, apertè mentem suam declarant haud sanè minùs quàm si ipsius personæ pœnam reverà irrogâssent.

Verùm horrida hæc adversùs personam Christi contumelia adhuc gravior fieri potest, si tam truculentè seduli sint in imprimenda hac fide & persuasione mentibus hominum ut manus violentas ipsis injecturi sint qui eam negaverint, eósq; occisuri. Potéstne quisquam ullam excogitare majori cum industria disseminatam Blasphemiam quàm hanc contra corpus Domini Jesu Christi, sanctum illud *Deitatis Tabernaculum*? Firmiúsve exoptare argumentum promptitudinis eorum ad tam sordidè, si quo pacto possent, crudeliterq; tractandum Christi corpus, cùm minimè dubitent eos trucidare qui negant in eorum potestate esse sic facere, quantâcunq; id faciendi libidine exardeant?

4. Sed enim quamvìs maligno hóc ac præsumptuoso Proposito excidant, possunt tamen magìs periculosâ ac perniciosâ insulturâ, indignâ admodum & immane quantum absonâ, sacrosanctum Christi *Sacerdotium* impetere; veneno, quod ipsam medullam Christianæ Religionis ac dulcedinem exesurum esset, obfuscaturúmq; *Sacerdotalis* Functionis Domini Jesu dignitatem ac gloriam, & præcipuum scopum perpessionum illius frustraturum & elusurum, eum nempe ut Divinæ vindictæ pro peccatis Mundi satisfaceret sistendo se pro eis Sacrificium Propitiatorium, ut quotquot in Christum Jesum credituri sint secundùm benignum *novi Fœderis* tenorem (quod in proprio sanguine ad peccatorum remissionem stabilivit) ad præceptáq; ejus exequenda, pro lumine ac robore quod ordinatim gradatímq; ipsis impertiendum sit, sedulò adnisuri, de favore Dei certi essent, quippe qui justificati sunt per fidem in *Passione Meritisq; Christi*, non autem per propria opera meritáve.

Etenim hunc genuinum esse *Novi Fœderis* tenorem, verámq; acceptissimi lætissimiq; Evangelii summam abunde constat ex omnibus scriptis Apostolorum; Nempe, Quòd *justificati per fidem*, sensu quidem *forensi*, hoc est, absoluti liberatíq; à reatu omnium nostrorum peccatorum, æquè ac diversis gradibus, secundùm diversas ætates profectúsq; in Christianitate, *sanctificati*, ac *purificati* ab eisdem, (quæ absolutio à reatu necessariò involvit securitatem immunitatémve à supplicio) *possemus*, quod ait Apostolus, *pacem habere cum Deo per Dominum nostrum Jesum Christum*. (Rom. 5. 1.) Hæc proculdubio ipsa natura est *Oeconomiæ Evangelicæ* atq; indoles, & suavissimus vegetantissimúsq; Flos vietis mercidísq; mortalibus qui in universo hoc Dei Horto reperiatur, & peculiaris quædam illecebra ac inescatio sincerarum animarum quò fideles obedientésq; Filii fiant Dei, fervidíq; amatores Domini Jesu.

5. Unde sequitur, nihil esse posse magìs barbarè truculentéq; *Antichristianum*, quàm salutarem hanc plantam, hanc arborem vitæ, ex Paradiso Dei quæ est Ecclesia, extirpare. Nam talis reverà est *crux Christi*, in qua sanctum illud *Sacrificium Propitiatorium* pendet. Influentia cujus mortis, *Balsamum* est refrigerans quod vulnera puncturásq; perturbatæ sanat Conscientiæ, quæ quantò sincerior est tantò sæpenumero est afflictatior; Ac proinde *Piaculum* moribundi Servatoris in sua mirificè animas afficiente *Passione*, ipsi spectandum exhibetur, tanquam unica propriáq; ejus medela.

Nihil igitur contumeliosius excogitari potest contra pretium usúmq; illius inæstimabilis sanguinis quem Pontifex noster semper adorandus ad pacem nobis conciliandam in *cruce* effudit, quàm efficaciam illius itá interpretari, quasi virtutem solummodò haberet *reatum* tollendi peccatorum; si verò *supplicio* liberari velimus, quòd nosmetipsos oporteret per merita pœnásq; *satisfactorias* id proprio Marte adipisci. Equidem hoc planè esset designatam Oeconomiæ Christianæ dulcedinem in *Stygiam* acerbitatem, lætúmq; ac illustrem Diem Evangelii in nebulosam Noctem Ægyptiacam (in qua præter horrorem servitutémq; nihil habitet) & pacem deniq; animi

in

in perturbationem mutare, sanguinémq; Filii Dei viliorem reddere Taurorum sanguine & Hircorum.

6. Quamobrem manifestum est, Quòd, docere, nos justificari non quidem *Fide* sed *operibus pœnisque*, quas nos subire oporteat, quà tales; hoc est, quatenus *pœnæ* sunt *Satisfactoriæ*, non autem per modum correctionis emendationisq; vitæ, (hujusmodi intelligo asperitates, quæ medicinæ loco possunt esse, & cuicuimodi pravitates quibus laboremus sanare) sed in solam (quod dixi) satisfactionem pro peccato admisso, perinde ac si sacrificium & satisfactio Christi in *Cruce* ad Deum propitiandum non sufficeret, nisi & unusquisq; pro seipso pateretur supplicium, à quo Christus nos liberatum venit, ut per amorem magìs ingenuum, salutarémq; Spiritûs libertatem hujusmodi Legis vinculis servilibúsq; anxietatibus soluti, in vera viváq; via ei serviremus, in reali Sanctitate & Justitia; Hujusmodi, inquam, doctrinam docere, esset planè *Sacerdotale* officium Christi supplantare & oppugnare, in eminenti illo effectu, fructúq; genuino, *oblatione scilicet suiipsius pro peccatis Mundi nostrâq; Reconciliatione cum Deo*; quo quidem nihil excogitari potest magìs *Antichristianum*.

7. Quod adhuc magìs horrendum apparebit, si consideremus latitudinem quam harum pœnarum necessitas intelligi potest habere; utpote quæ non hujus solius vitæ pacem interturbent, sed nos porrò, ad instar Poëticarum *Furiarum*, cum flagellis facibúsq; persequantur, ad affligendos nos excruciandósq; in statu altero, quemadmodum suprà descripsimus: Quasi macula quælibet erratúmve hujus fragilis vitæ quod acciderit, expiari non posset nè per sanguinem quidem æterni filii Dei, sed unusquisq; proprium suum debitum in mundo altero ad ultimum usq; quadrantem solvere teneretur: Quod proculdubio perpessiones Christi nullius reddit efficaciæ, ipsiq; naturæ ac menti *Propitiatorii Sacrificii* planè repugnat. *Lib.* 1. *cap.* 22.

Hiccine is est de quo Propheta *Esaias* in illo melicè plorabundo Vaticinio tam dulci & consolabili voce conqueritur? *Sanè morbos nostros ac dolores ipse tulit, ac toleravit, ipse ob peccata vitiáq; nostra vulneratus pœnas nobis salutares dedit, ejúsq; vibicibus sanati sumus?* Nequaquam, inquiet, ingrata hæc ac perfida Potestas *Antichristiana*; quisq; propriis suis vibicibus sanabitur, propriisq; peccati onus sustentabit. Exuetur quisq; ac cædetur, proximéq; cutim cilicio induetur, longa ac fastidiosa itinera suscipiet, nudisq; genubus per extantes silices perreptabit, jejunabit deniq; ac vigilabit non quidem ad correctionem emendationémq; vitæ, sed ad satisfactionem pro peccatis jam commissis, tanquam si Dei filius pro eis nunquam satisfecisset. *Cap.* 53.

Atq; hoc quidem passurus est non solùm in hac vita, sed & Ignis *Purgatorii*, qui temporaria quædam Gehenna est (homines quamdiu huic Ecclesiæ placuerit excruciatura) in mundo altero circa eum accendetur, quem nihil extincturum est præterquam completa totius debiti solutio (nam si non totius curnam partis ullius?) plenáq; satisfactio, non quidem per *Christum* sed per *seipsum* præstita, amicúmve aliquem qui hoc ipsi velit officium præstare. Christi enim meritum ac satisfactionem docetur declinare (qui solus tamen pro nobis satisfacere potuit, idémq; suâ sponte præstitit *nullâ conductus mercede*) & ad quemlibet, modò nummos Ecclesiæ concilìet, potiùs quàm ad ipsum confugere.

8. Potéstne igitur quicquam magìs fundamentaliter essentialitérve *Antichristianum* esse, quàm ad hunc modum vilificare rejiceréque, aut fraudulenter, turpis lucri causâ, pretiosum fructum Passionis ac Meritorum tam sufficientis benigniq; Servatoris supprimere ac celare, hominibúsq; persuadere quòd per propria sua merita sint salvandi, debeántq; & hìc & in altera vita pro suis peccatis satisfacere, cùm tamen res sit & impossibilis & supervacanea, & menti institutóq; *Mortis* & *Passionis* plenæq; satisfactionis per beatum Servatorem præstitæ ex diametro opposita.

9. Hæc doctrina satìs abominanda videtur ex seipsa; quòd si consideremus ob quas rationes quibúsq; circumstantiis in Ecclesiam ab Antichristiana hac potestate quam describimus, possit introduci, infinitò magìs invisa erit atq; execrabilis. *Judas* Christum pro argenti summa in manus eorum tradidit qui eum crucifixerunt, ob quod facinus memoria illius execrabilis erit in omnem posteritatem: & tamen Christus non prodebatur nisi ad id quod ille lubens suscepturus erat, quippe qui lubenter iram Dei sustinebat, ut nos ab ea defenderet, qui ipsissimus finis erat suæ *Passionis* atq; *Agoniæ*.

Supponamus jam falsam hanc Ecclesiam quam depingimus pro Argenti summa ipsum finem propositúmq; *Passionis* Christi prodere, illúdq; omninò frustrari ac eludere; an non Christus hìc pejori modo quàm per *Judam* ipsum proderetur? *Judas* enim

enim illum non nisi ad id quod ipsi adlubescebat prodidit, nempe eâ lege ut oblatio fieret Deo pro Remissione peccatorum omnibus credentibus: verùm Ecclesia hæc *Antichristiana*, dum hunc finem illius *Passionis* irritum faciunt, ipso quidem *Judâ* crudeliores, Mundi Servatorem ad mortem produnt involuntariam, eóq; pretio eum privant quo solo vitam suam charissimam divendidit, magisq; verè hujus justi sunt occisores quàm ipsi *Judæi* qui eum crucifixerunt, dum illum eo spoliant quod ipsi quasi vitæ erat in sua morte, quódq; propriâ suâ vitâ ille charius habebat, nempe ut *sufficiens foret Piaculum*, *Sacrificiúmve propitiatorium pro peccatis totius Mundi.*

Quem sanctum sanè maximíq; momenti Fidei Christianæ Articulum ea Ecclesia quæ lucro divendit, ut populum territet in persuasionem quàm magna sit necessitas emendi Indulgentias, conducendíq; Sacerdotes ad excantandas suas Animas è Purgatorio, redimendíq; seipsos nummis à pœnis illis severiter irrogandis, necesse est ut in hac re *Antichristianiter* se gerat contra officium Christi *Sacerdotale*, modo quidem summo maximéq; nefario quem quivis potest excogitare.

10. Hæc est *Fraus* impia quam adhibent, éstq; par *Noxa* quæ eam comitatur. Etenim dum persuadent hominibus eos meritis suis justificari, & pro omnibus suis peccatis delictisq; debere satisfacere aut in hac vita, aut in futura, aut in utrisque, immò verò in utrisq; nisi moriantur tam perfecti quàm nullus homo modestus se fore sit unquam imaginaturus; nempe aut intolerandâ, hoc pacto, serios Animos solicitudinis carnificinâ exercebunt circa cruciatus *Purgatorii*, quos ità terrificè describunt, tanquam si ejusdem planè naturæ essent, quanquam haud paris durationis, cum cruciatibus *Inferni*; aut levium vanorúmq; hominum animas insalubribus superbiæ tumoribus inflabunt ex opinione suorum tantorum meritorum, quanta nunquam fuerunt nec unquam esse possunt in ullo omninò homine qui merus homo sit. Et deniq; peculiarem Christi gloriam ejúsq; Religionis obliterabunt, quæ nihil reverà præter dulcedinem benignitatémq; spirat ac tenerrimam commiserationem; siquidem Caput Princépsq; noster Dominus *Jesus* tam ingentes tum animi tum corporis cruciatus sustinuit, ut populus suus sic liberatus, per viam *Amoris* ac *Ingenuitatis* ipsi serviret, contrà atq; factum est in sanguinolenta illa sæváq; servitute quâ *Satanas* olim mancipatum mundum detinebat.

Quamobrem falsa hæc Ecclesia figmento *Purgatorii* pœnisq; sævis ac crudelibus Christi gregi irrogandis, flagellationibus truculentis, miserisq; carnis excoriationibus, quæ Diaboli, veteris illius Tyranni, Sacerdotes magis condecerent, quàm Ministros Evangelii filii Dei, Christianum orbem ad antiquam Paganismi Imaginem rursus refingeret, filiósq; *Israëlis* in alteram servitutem *Ægyptiacam*, quò à duris istis *Pensi-exactoribus* affligerentur opprimerentúrque, iterum divenderet. Qui rerum status quàm crassè *Antichristianus* sit, satis cumulatè suprà notavimus.

11. Et tamen alia est præterea *Sacerdotalis* officii Christi oppugnatio eáq; minimè contemnenda, quatenus scilicet *intercedit mediatq;* pro nobis apud Deum. Qua de re Scriptura admodùm expressè statuit, quemadmodum in priori Articulo, Christum non oblatum esse nisi *semel*, ità hìc, Mediatorem nostrum non esse nisi *unum.*
1 Tim. 2. 5, 6. *Unus enim Deus, unus etiam Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, qui seipsum redemptionis pretium pro cunctis dedit destinato tempore testificandum.* Ubi non solùm doctrina asseritur, *Non esse nisi unum Mediatorem*, sed & ratio subjungitur, *Qui seipsum redemptionis pretium pro cunctis dedit.* Quod cùm ipsi soli proprium sit, nullus esse potest Mediator Deum inter atq; hominem præter ipsum. Et merita profectò *Passionis* omnésq; vitæ illius perfectiones tam infinitæ sunt virtutis, (ut qui declaratus erat Dei filius) ut Sanctorum quorumvis Angelorúmve merita illius meritis hac in re adjungere, contumeliosa esset ac blasphema supereminentiæ illius conditionis derogatio.

Itáq; cùm jus *Mediatorium* ob rationem meriti ad Christum solum pertineat, necesse est ut facinus sit planè *Antichristianum*, apertáq; in personam Christi injuria, quosvis alios illi in hoc officio adjungere, ac si ipse sufficiens non esset, sed tam imbecillis, inhabilisq; ad eam Functionem, ut *Coadjutoribus* indigeat.

Gen. 18. 24. 12. Quantùm ad illas Allegationes, *Deum scilicet Civitati parciturum propter*
Is. 38. 5. *quinquaginta justos qui sint in ea, & protecturum Hierosolymam propter servum suum Davidem quippe qui fecerat quod Domino placebat, séq; clementiâ usurum ad millesimam usq; stirpem erga sui amantes suáq; præcepta conservantes*, nulla Ratiocinia ab his Scripturis deducta, rem quæ præ manibus est attingunt. Hæ enim omnes de rebus *Temporalibus* narrant; Fatúmq; justorum, in prima instantia, impiorum fato involutum fuisset. Quantùm autem ad illud de *Davide*, Typus ille agnoscitur esse Christi,

Christi, verùm exorto Sole Nox jam fugata est. Nec certè video quicquam concludi posse ex illo loco Exodi, nisi justi posteros, si sic permanserint, esse permansuros. Hi igitur obtentus solummodo sunt, nec casum quem hìc describimus, omninò attingunt, qui hic est; nempe, ut preces nostras huic illive *Sancto* offeramus, supplicantes ipsis ut pro nobis intercedant, tanquam si eodem gauderent privilegio quo ipse Christus, qui *Deus* pariter est atq; *Homo*, ac proinde *ubiq; præsto est* quò nos audiat, propriisq; meritis immensus quò valeat apud Patrem.

13. Quamobrem hoc planè Christum esset suo honore ac privilegio spoliare, si quis Sanctos præsumeret *omnipræsentiam* quandam vel omniscientiam habere, quæ illi soli sunt propriæ. Quemadmodum & solenni quodam & religioso modo ad Altare ac in Templo hujus vel illius Sancti Deum orare per *merita horum Sanctorum*, ut hoc vel illud concedat, an non apertè esset declarare defectum esse in meritis Christi magni nostri *Mediatoris*, quando perfugium ad hunc modum quærimus in nominibus meritísq; aliorum?

Quàm *Antichristianum* igitur futurum esset si Sanctum aliquem, putà *Virginem Mariam* in suis supplicationibus ipsi Christo præferrent, eam orantes ut imperare vellet Filio suo virtute illius officii quod ille debet Matri, si Titulum ipsi tribuerent *Reginæ Cœli*, *Matris misericordiarum*, *Vitæ suæ*, *suæq; Spei*, *Lucis Ecclesiæ*, *Advocatæ* suæ ac *Mediatricis*, immò verò omnes Psalmos Davidicos in supplicationes ad ipsam ejúsq; laudationes vocem [*Domina*] solummodo in locum [*Dominus*] substituendo mutarent? Quàm *Antichristianum*, inquam, hoc figmentum esset humilem facere virginem ad hunc modum de Cœlesti imperio, officióq; universali mediatorio, cum filio Dei conflictantem? Ut prætereeam integra examina aliorum *Mediatorum* quos etiam ob rationem meritorum constituant. Etenim nisi id esset ob rationem meritorum suorum ac perpessionum (quanquam nec mereri poterant nec pati ultrà quàm quod ad suam salutem conduceret) cur Mediatores eos constituerent? Quòd si eorum merita quicquam meritis perpessionibúsq; Christi superaddant, quomodo is perfectus esse potuit Sacerdos, meritáve ejus esse perfecta?

Quamobrem manifestum est, alios constituere *Mediatores meritorios* præter Christum, *Antichristianam* esse contumeliam atq; calumniam adversùs perfectionem excellentiámq; *Mediatorii officii* Christi.

14. *Fraus* verò impia hujus Inventi, oblationum esse potest multiplicatio novis his & appropriatis *Intercessoribus*, qui amplis largitionibus illecti causam Clientum suorum in curia cœlesti strenuè fervidéq; sint acturi, aut saltem *Antichristianum* hoc Sacerdotium sic fore ipsis sit persuasurum, ut qui unicum Christi officium *Mediatorium* æquè ac pretiosæ illius Mortis ac Passionis efficaciam nummorum summâ vendiderint, minimè perpendentes gravissimas illas *noxas* quæ Ecclesiam oppressuræ sint Patronorum Mediatorúmq; multiplicatione.

Etenim quàm proclive est inconsiderato populo hujusmodi næniâ soporificâ delenito securè obdormire, dum arbitrantur hunc illúmve Sanctum, quem peculiarem sibi patronum elegerint, tam certum sibi fore amicum, utpote quem superstitiosis quibusdam Ceremoniis tam officiosè coluerint, quémq; sibi hoc pacto tam firmiter se devinxisse putent, ut, qualitercunq; vitam instituerint, non dubitent quin tutò ad cœlum sint perventuri, quanquam eò per posticum aliquod ab hujusmodi amico peculiari intromissi, qui illìc ad eos recipiendos præstoletur. Cùm tamen Christus ipsis jam olim prædixerit, *nisi quis fuerit genitus denuò, eum non posse introire in regnum Dei*, séq; eos quorum mores non sint emendati, non esse accepturum, sed mandaturum *ut facessant cum operantibus Iniquitatem*.

Quàm facilè hoc pacto ab illa fide abducuntur recumbentiáq; quam habere debent in Deum Christúmque, dum Sanctificationem etiam ac Redemptionem expectant ab eo in quo nulla est salus? In quàm abjecta cogitata deprimuntur eorum animi qui levari debent ad solum Deum? Quámq; obnoxii sunt immersionibus in maximè sordidos crassiósq; gradus Idololatriæ, dum proni, absq; omni retinaculo, in imaginationem prolabuntur, Templum, Altare, Sacerdotem cum sacris suis vestimentis, Diémq; festum, sacrásq; Oblationes dedicatas esse vel destinatas honori illius Sancti quem illi Patronum sibi & Advocatum constituerint?

15. Et postremò, præcellentissimum illud ac potentissimum Instrumentum Sanctificationis nostræ, mentiúmq; Renovationis in amabilem Imaginem Domini Jesu, *Crucem* intelligo *Passionémq;* unici nostri *Mediatoris*, piámq; de ipsa meditationem, quâ animæ nostræ ad suis insistendum per omnia vestigiis, eíq; sincero amore serviendum firmiter illigentur; præcellentissimum hoc, inquam, Instrumentum quàm inutile fiet & inefficax, dum mentes hominum ad alios divertuntur Patronos electitios,

electitios, aut tam multorum varietate Mediatorum, (qui verè promovendæ sanctitati nihil inserviant) distrahuntur? ità ut Amor ille ac Fidelitas quæ soli Christo debetur, quæq; ipsa vita salutaris animarum nostrarum futura esset cordiúmq; purificatio, & ad æternum cum eo consortium in cœlesti suo regno requisita præparatio, immane quantum hinc diminueretur, redderetúrq; languida, tandémq; penitus extingueretur. Quæ *Noxa* est damnúmq; cujus summa nullo calculo iniri potest, quódq; nullo pacto potest resarciri. Distributio, inquam, ac derivatio devotionis nostræ, piiq; affectûs, à Christo, in tot devios Rivulos & in Objecta istiusmodi quæ infinitò minus momenti habeant ad nos obligandos urgendósq; ad probitatem vitæ verámq; sanctitatem, haud levius profectò malum est, quàm æternæ nostræ salutis aut periclitatio aut jactura.

Manifestum est igitur oppugnationem supplantationémq; Finium & utilitatum *Sacerdotalis* officii Christi eo modo quo declaravimus memorabilem fore partem illius *Ideæ Antichristianismi* cui describendæ incumbimus.

CAP. VI.

1. *Oppugnatio Christi in his suis tribus notissimis officiis quàm enormiter sit Antichristiana.* 2. *Aliorum Titulorum Christi Enumeratio.* *Ipsius oppugnatio quatenus est* Veritas; 3. *Quatenus* Lux; 4. *Quatenus* Vita. 5, 6. Illius Divinitatis *oppugnatio Sanctos Angelósq; ei æquales faciendo*; 7. *Immò meram ei* præferendo *Creaturam.* 8, 9, 10. *Oppugnationes Tituli* Paternitatis *per injurias ac crudelitates in suos Filios.* 11. *Ejus oppugnatio quatenus* Princeps *est* Pacis; 12. *In dirimendis circa opiniones controversiis non necessariis*; 13. *Vim solvendo obligationis* juramentorum; 14. *Et* belligerando *cum* Sanctis.

1. ATq; sic tandem naturam *Antichristianæ* illius oppugnationis in hisce *tribus* vulgò notis Christi officiis delineavimus, quam sanè vel solam consideratam quivis judicare possit sufficientem ad completum *Antichristum* constituendum, hoc est, ad Potestatem Ecclesiasticam eò usq; corrumpendam, ut verissimè plenissimóq; jure appellari possit *Antichristiana*. Et tamen *Antichristianismus* hic ulteriùs explicari potest, & per magìs particulares aliorum *Titulorum Christi* oppugnationes porrò illustrari. Non tam curiosi erimus ut omnes eos recenseamus, nec tam onerosi ut in quoquam eorum quos porrò recensuerimus, diu insistamus, cùm eorum pleriq; ad unum aliquod trium illorum *officiorum* quibus tamdiu jam institimus, reduci possint.

2. Horum Titulorum maximè insignes hi sunt, *Veritas*, *Lux*, *Vita*, qui in novo Testamento occurrunt; & apud *Esaiam*, *Deus Potens*, *Pater Æternitatis*, *Princeps Pacis*. Hæc sunt *Nomina*, hi sacri *Tituli* Christi, & quæcunq; Potestas ei prætendit succedere, & autoritatem habere atq; jus illius loco regnandi hîc in terris, quatenus in rebus administrandis hos Titulos Christi oppugnaverit, contráve iverit, eatenus se *Antichristianam* esse demonstrat. *Cap. 9.*

Ut exempli causâ, si hæc, quam se venditat, Potestas magnam exerceret mercaturam in nugatoriis *Legendis* Figmentísque, in falsis Miraculis, callidéq; concinnatis Fabulis, (contra quas Apostolus protestatus est) ut fraude malóq; dolo populum circumveniat, atq; istiusmodi eorum mentibus opiniones inseminaret quæ crumenas eorum omnium diductissimè aperturæ sint, ad eum planè modum quem pro occasione magìs particulatim jam descripsi; omniáq; Ceremoniarum multitudine obscuraret quæ non sunt nisi umbræ veritatis, (si id sanè sint) equidem hujusmodi rerum constitutio *Antichristianam* se planè demonstraret eúmq; Christi Titulum oppugnaret, qui eum declarat esse *ipsam veritatem*. *Foris sunt Homicidæ & Venefici, & omnis qui amat & facit mendacium.* Id certè tam expressim in Apocalypsi non dictum est frustrá. Idq; notatu dignum est quod apud *Danielem* occurrit, *Antiochum* scilicet, qui *Antichristi* Typus vulgò esse creditur, in *terram* illic dici, *veritatem prosternere.* *Apoc. 22. 15. Cap. 8.*

3. Proximus Titulus est *Lux*, qui figuratus Titulus est, significátq; sapientiam vel scientiam, éstq; reverà nihil omninò aliud quàm *symbolica* prioris indigitatio. *Veritas* enim veráq; sapientia, una eadémq; res sunt. Verùm quatenus irradiat illustrátq;

illustrátq; mentes aliorum magis speciatim *Lux* dicitur. Christúsq; ità appellatur tum ex eo quòd per Divinam suam naturam, omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum, tum ex eo etiam quòd *Lux* erat Gentium gloriáq; populi *Israëlis*, in exteriori sua personalíque, mundo factâ manifestatione.

Quamobrem omni eniti opere ad populum in tenebris plusquam *Ægyptiacis* custodiendum sub prætextu excitandi ipsorum devotionem erga Deum, cùm interim techna sit quâ ipsos totos sibi devotos addictósq; retineant, decipiántque, ac quácunq; eis placuerit circumducant, facinus hoc planè *Antichristianum* esset adversùs secundum Titulum Christi quatenus *Lux* dicitur, finísq; frustratio illius adventûs in mundum, qui erat, ut *Lux* esset *Gentibus*, & ut sedentes in tenebris è domo carceris educeret. Christúsq; hunc Titulum quasi hæreditario jure in omnes suos veros Sectatores ac Successores derivavit. Vos estis *Lux Mundi.* Quales igitur, obsecro, illi sunt qui non solùm ipsi *lucentes lucernæ* non sunt, sed & seduli molitores fautoré́sq; *ignorantiæ* & *tenebrarum*, & diligentes inhibitores omnis veri luminis quod alicunde in Ecclesiam immitti possit. *Isa.* 42. 6. *Mat.* 5. 14.

4. Tertius Christi Titulus *Vita* est, quemadmodum scriptum est in Evangelio S. *Johannis.* *In ipso vita erat, & vita erat lux illa hominum.* Quam vitam, ut ego quidem sentio, S. *Paulus* admodum sapidè describit, ubi ait, *Regnum Dei non esse escam & potum, sed justitiam, & pacem & gaudium per Spiritum sanctum.* Christianitas igitur status est internæ vitæ in omnes laudabiles utilésq; actiones profluentis, non *Babel* confusanearum perplexarúmq; opinionum & inutilium observantiarum, non Ceremoniarum cumulus, vanarúmq; Imaginationum, sed stabilis firmáq; in Deo mansio, qui *Amor* est, quiq; nos erudiet & ab interno vitæ sensu idoneos reddet ad eum amandum toto corde animóque, & proximum nostrum sicut nosmetipsos, quæ est nobilissima totius Legis impletio.

Quamobrem, loco sanctæ hujus Oeconomiæ *Spiritûs* atq; *vitæ*, si rigida inanibus opinionibus & minimè ædificantibus multifariarum Ceremoniarum observationibus introduceretur adhæsio, hoc certè *Antichristianum* esset contra hunc tertium Titulum Christi Admissum, dum ad hunc modum insipidas Speculationes Ritúsq; emortuos in *vis vitæq; Pietatis* locum substituimus.

5. Quartus Titulus est *Deus potens. Christiq;* *Divinitas* notus est fidei Articulus, adeóq; eximium Personæ illius privilegium, ut quicquid ei derogaverit, illud infregerit infirmaveritve, non possit non existimari admodum *Antichristianum.* Hujusmodi igitur esse oportet Templorum Altariúmq; extructiones, Adoletionem Incensi, ac religiosas Invocationes Orationésq; ad Sanctos Angelósve factas.

Immò verò, tametsi nullæ ipsis offerrentur preces, vel ipsas Sanctorum Reliquias in Templum Sacellúmve aliquod solenniter ponere, illósq; cum eo, Patronos Geniósve quasi Tutelares cujusvis Civitatis aut Provinciæ constituere, non minus crimen esset quàm *Idololatria*, Superstitióq; non multùm absimilis illi quæ in *Telesmatis Palladiisq;* ac *Diis Tutelaribus* cernebatur antiquorum Paganorum, quorum præsentiam hujusmodi superstitiosis Ceremoniis putabant detineri, atq; sic eos Patronos Protectorésq; suarum Civitatum Regionúmve constituebant. Quamobrem si Christiani religiosè reponendo Reliquias hujus vel illius Sancti in hanc vel illam Civitatem, ità superstitiosè animati essent ut fiduciam in præsidio ponerent horum Sanctorum contra Pestem, contra Bellum, contra Tonitru, contra Terræ motus & consimilia, credentes eos potentes fore benignósq; loci Protectores; proculdubio hoc quoddam genus Cultûs Religiosi esset ipsis præstiti, nec minus peccatum quàm Idololatria.

Omnis enim hujusmodi Fiducia ac Dependentia à quovis *invisibili Spiritu* particulari est *Idololatria*, æquè ac *Invocatio*, propterea quòd in invisibili illo spiritu particulari id perinde supponit quod soli proprium est Deo. Nulla enim certitudo est *Præsentiæ*, & consequenter *Assistentiæ Spiritûs invisibilis* ullo in loco, nisi illius natura talis sit ut in omnibus locis sit simul. Ac proinde qui fiduciam ponit in auxilio subsidióve, (eo modo quo descripsi) *Spiritûs invisibilis particularis*, illum invisibilem Spiritum *omnipræsentem* facit vel *omniscientem*, quæ sunt incommunicabilia Dei Attributa, eóq; ipso committit Idololatriam, quemadmodum copiosiùs suprà in consimili causa disseruimus.

6. Ipsa igitur Fiducia in *Sanctis* tanquam Patronis quorumvis locorum ac Protectoribus, æquè ac Altarium extructio, Adoletio Incensi, ipsorúmve Invocatio, unico illi certo Patrocinio potentiq; Divinitati Beati Servatoris derogat. Nam per Divinos hos honores dum hujusmodi Patronos vel Mediatores unigenito Dei filio æquamus, eum seipso minorem facimus, illísq; tantummodò similem, hoc est dissimilem sui; peculiaritatem *Divinitatis* ejus obscuramus, ejúsq; abnegamus Deitatem

Coloss. 2. tem; μὴ κρατέμενοι τὴν κεφαλὴν, ut loquitur Apostolus, *verum non retinentes Caput*, sed sub altero *Capitaneo* nosmetipsos constituentes. Est enim solùm unus qui hujus Divini honoris est capax, quem igitur si alii cuivis tribuamus, partes illius Antichristi
1 *Johan*. 2.22. agimus qui describitur definitúrve à *negando Patrem Filiúmque*, Nam *Pater & Filius unus sunt*.

Hujusmodi argumentationem Deus videtur adhibere in sua expostulatione cum
Act. 7. *Israëlitis* in deserto, *Nunquid mihi victimas & sacrificia obtulistis per annos quadraginta in solitudine domus Israëlis? Immò bajulâstis tabernaculum Moloch & sydus Dei vestri* Rempham, *quæ vos simulachra fecistis ad adorandum*. Cujus loci sensus proculdubio hic est; *Quòd tametsi* Israëlitæ *sacrificabant, ut illi opinabantur* (aut prætendebant) assueta sua sacrificia Deo, juxta Legem *Mosis*, dum in deserto morabantur, tamen cùm & alios Deos agnoscerent serviréntq; præter ipsum, concludit (& verè profectò meritóq; etiam secundùm humanas facultates) *eos reverà sibi non omninò serviisse*, hoc est non agnovisse talem esse qualis est, solum utiq; verum Deum. Ac proinde cùm errarent in opinione de excellentia Objecti cui cultus Divinus debitus sit, tanquam si tam vile esset ut plura ejus generis esse possent, cultum suum ad eum non dirigebant, sed ad phantasma vel Idolum propriæ suæ Inventionis, cui isti prophanè tribuebant nomen *Jehovæ*. Verus enim *Jehovah* res non erat tam abjecta ut plures cum ipso esse possent *Divini honoris* participes.

Atq; eodem planè modo se res habet de Christo, qui idem verus Deus est in æternum benedictus. Qui Divinum honorem illi soli debitum, Sanctis Angelísve tribuit, ejus abnegat Divinitatem, nec altiori gradu quàm eorum quilibet sit, ipsum constituit. Hæc una esset *Divinitatem* illius Antichristiana supplantandi ratio, æquales nimirum ipsi constituendo meras Creaturas.

7. Est verò & via altera, vel potiùs eadem via sed modo quodam exaggeratiori & consequenter magis *Antichristiana*, éstq; meræ Creaturæ, quanquam beatæ sanè ac gloriosæ, ante eum prælatio; ut verbi gratia, Si aut *Fraus* aut cæca Superstitio semper-beatam Virginem non solùm ad eum Divinum honorem exaltaret, ut Templa haberet & Altaria sibi erecta cum Precibus & Invocationibus, ut in reliquorum cultu Sanctorum Angelorúmque, sed ut illi honores frequentiùs magnificentiúsq; *Mariæ* Virgini præstarentur quàm ipsi *Christo*; hoc est, ut plura Templa, & Altaria magis sumptuosa & splendida illi erigerentur quàm Christo Jesu, plures Supplicationes, Preces & Oblationes illi fierent quàm huic, majórq; misericordiæ recognitio bonitatísq; ab illa profluentis, quàm ab hoc qui vitam suam inter acerbos cruentæ suæ *Passionis* angores pro salute mundi profudit. Et postremò, talis ipsi ascriberetur potestas & imperium in Christum ut ei mandare posset hoc vel illud, virtute officii sibi debiti, præstare.

Equidem si hoc non sit contra *Divinitatem Christi* Admissum, eum ad hunc modum facere defunctâ muliere inferiorem, etiam eum qui æquè *Deus perfectus* est, atq; *perfectus homo*, nihil omninò unquam esse potest. Est enim hoc planè *Deitatem* illius tollere, apertéq; declarare eum nullum omninò esse Deum. Quæ *Antichristiana* est adversùs *Christi Divinitatem* tanta sanè quanta quoquo pacto excogitari possit, injuria.

1 *Johan*. 2.22. Quis enim *Antichristus* est nisi is qui Patrem negat, Filiúmq; qui æqualis unúsq; est cum Patre? Et quisnam Deitatem tum Patris tum Filii negat, nisi is qui matrem Christi secundùm carnem, majorem utrislibet pronunciat? quod certè is facit, qui majorem eam pronunciat alterutro.

8. Quintus Titulus est *Pater æternitatis*, *Septuaginta* reddunt πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, intelligendo, ut opinor, *seculum sub Messia*. Efficaciam cujus Tituli credo Regenerationis mysterium respicere. Siquidem Christus nos in propriam Imaginem
Johan. 16.15. per internam operationem Spiritûs sui æterni regenerat. *Omnia quæ habet Pater mea sunt* (nec sanè mirum cùm is unus sit cum Patre) *propterea dixi illum* (i. e. Spiritum) *de meo accepturum quod renunciabit vobis*. Quamobrem cùm Christus regeneraturus esset mundum futurum per operationem æterni sui Spiritûs, ritè aptéq; dictus est πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, *pater seculi futuri*, vel si mavis *Pater æternitatis*, utpote qui filios gignit in secula sempiterna.

De hoc mysterio in terris egit in colloquio cum clandestino suo Discipulo *Nicode-*
Johan. 3.5,7. *mo. Hoc tibi magnoperè confirmo, qui desuper natus non fuerit, eum Dei regnum videre non posse. Noli mirari quòd tibi dixerim, vobis desuper est renascendum: Ventus quò vult spirat, & sonum ejus audis, sed nescis unde veniat, & quò vadat; ità est quisquis genitus est è Spiritu*. Nemo irregenitus notitiam sensúmq; habet primi impetûs motúsq; Spiritûs, nec intelligit quorsum illæ actiones sermonésq; tendant

qui

qui illinc proveniunt. Verùm ità se res habet in his quemadmodum in *illis centum quadraginta quatuor millibus* in *Apocalypsi*; qui virtute novæ Nativitatis *canticum novum canebant quod nemo quisquam potuit discere nisi illa centum quadraginta quatuor millia qui redempti erant à terra*, nempe ex eo quòd *desuper* regeniti essent, quemadmodum Servator monuit *Nicodemum*. Hi sunt veri *Israëlitæ* in quorum ore non reperitur dolus, quíq; ductu Spiritûs per quem regeniti sunt, *Agnum sequuntur quòcunq; iverit.* Cap. 14.

9. Quamobrem cùm Christus Ecclesiæ suæ *Pater* sit tam realis ex vera viváq; Regeneratione mentiúmq; Renovatione per Spiritum suum in sensus ejusmodi sanctos qui ad naturam omnium qui reverà Dei filii sunt pertineant, hos certè ità tractare tanquam si meræ Imagines essent è lapide lignóve factæ, vel materia potiùs nuda & inanima quæ celanda sit & quibuslibet notis, quas Potestati, quam se venditat, infallibili, ipsis visum fuerit insculpere, incidenda; magna hæc esset adversùs *Paternitatem Christi Antichristiana* contumelia, quasi nos in vivos filios non gigneret, qui æquè certò sensum habeant ac discriminandi facultatem in rebus *Spiritualibus* ac Fœtus quivis Animalis in *Naturalibus*, sed electorum numerus ad instar numeri truncorum, lapidum, laterúmve esset, incidendorum sculpendorúmve, vel quovis modo, pro petulantia & imperiositate effrænatæ potestatis (quæ sub prætextu infallibilis & indeficientis Successionis quæ debeat esse in Ecclesia, in Christi locum se ingesserit) tractandorum.

Maxima debetur puero reverentia ——

Verissimum est de quolibet *filio Dei*. Est enim sensus ejusmodi in ipsis Divinus, quem quicquid minùs sanctum est putidulúmve, admodum duriter ingratéq; sit rasurum. Et certè quicquid falsum est, invenietur ab ipsis, tum immutabilibus illis veritatis Principiis quæ in ipsorum animis sunt (quippe nullo laborantibus præjudicio) tum & Oraculis Dei literis mandatis, (quæ ab eodem Spiritu scripta sunt, per quem hæc genuina Christianorum progenies est regenerata) valde dissonum.

Quamobrem, quod dixi, hos ità tractare tanquam si nulla vita, nullus spiritus, nullúsq; sensus, discriminandíve facultas ipsis inesset, deberéntq; modo æquè passivo (sine omni convictione, aut provocatione ad quicquam in seipsis) hujus Tyrannicæ Potestatis, quam describimus, dictata accipere, atq; Pugillares chartæve quibus irresistibiliter à quavis manu inscribitur, infanda esset adversùs Christum, quatenus est *æternus Pater*, sanctúsq; Regenerator veræ suæ Ecclesiæ in propriam suam vitam ac similitudinem, injuria. At enim occidere & ad internecionem usq; trucidare hosce illius filios, quia tam strenuè accuratéq; *patrissant*, quia tanta cum religione & cura paternis vestigiis insistunt ejúsq; veritati coram mundo testimonium perhibent, an quicquam istôc excogitari possit magìs diabolicè contra Christi Paternitatem Antichristianum, cujusvis judicium ac conscientiam appello. Quid enim committi potest infestum magìs aut truculentum adversùs patrem, quàm genuinos illius filios, etiam ob eam ipsam rationem quòd eum adeò ad vivum referant támq; fideliter virtutibus deliberatissimisq; ejus consiliis ac præceptis adhæreant, trucidare?

10. Adjicere huc porrò possim, quòd nimia animorum corporúmq; hominum per multifarias externarum Ceremoniarum observationes exercitatio, frequénsq; ad transiliendum festinandúmve ab uno superstitioso exercitio ad aliud instigatio, Divini partûs facilè reperiri possit prædissolutio, ut nimia mulierum exercitatio in saltationibus aliísve operosioribus agitationibus gravioribúsve laboribus eas in naturali partura sæpenumero facit abortire.

11. Titulus sextus & ultimus est *Princeps Pacis*. In quo principatu sive Imperio siqui jus sibi Successionis vendicarent, & tamen res Ecclesiæ Christi tali ratione administrarent quæ naturaliter, si non necessariò, eam impletura sit dissidiis & contentionibus, hæc Potestas proculdubio supplantatrix esset *pacifici* Imperii Christi, authórq; foret *Antichristianæ* Tyrannidis & Confusionis. Ut exempli gratiâ, si Potestas hæc usurpatoria novos excuderet Fidei articulos in propriam utilitatem, notis Documentis Scripturæ Rationísq; contrarios, eorúmq; professionem ab Ecclesia Christi requireret, Ritúsq; suspectos, *Idololatriam* Superstitionémq; satìs rancidè olentes, institueret, ferè impossibile esset ut immania dissidia schismatáq; in Ecclesia non progigneret mundúmq; rixis & contentionibus impleret.

Quinimò si definiendo sensui Scripturæ ratione magìs determinatâ quàm reverà ex usu foret Ecclesiæ, operam darent, hásq; suas determinationes & expositiones hominibus tanquam necessarios Fidei Articulos obtruderent; hoc etiam multùm faceret

contra pacem Ecclesiæ. Siquidem homines fataliter ferè propensi sunt ad cogitandum hoc vel illo modo in rebus, quæ ut alterutrò determinentur, ad salutem minimè est necessarium. Unde iniqua hominum Conscientiis inferretur vis, quò ævi cursus inflammaretur. Cùm è contrà quod generale est, magìs *amplum* est ac *unitivum*, omnésq; recipit, omnibúsq; potestatem largitur pacificè vivendi cum se invicem, sine turba aut exturbatione.

12. Cæterùm *Fatuitas* atq; *Fraus* hujus curiositatis, studium esset lucrandi vel potiùs extorquendi reverentiam à populo, efficiendíq; ut Functio ipsorum res grandis videatur, & Eruditio magna & Judicia infallibilia, útq; propriam suam cum tacita quadam voluptate persentiscant autoritatem, faciántq; ut alii eam persentiant, quanquam cum gravi offensione ac divexatione Ecclesiæ Christi. Quasi verò si exemplariter viverent illúdq; urgerent quod in Scriptura perspicuum est, ordinatámq; exercerent eis in rebus disciplinam, non majorem istoc pacto reverentiam assecuturi essent & venerabiliores in Dei hominúmq; conspectu evasuri, aut apparituri non essent magìs infallibiles insistendo illius vestigiis qui *via est*, *veritas ac vita*, quàm apertè transiliendo eam viam, eámve relinquendo ob devia quævis hujus mundi commoda. Quarum *fraudum* detectio omnium mortalium odium necessariò in ipsos excitatura sit. Et postremò quantùm ad id consilii, quo suam Autoritatem persentiri velint, Christus ipsis viam eò præmonstravit, si modò illam velint sequi, *Docebat ut habens autoritatem & non ut Scribæ*, *dicunt enim & non faciunt*. Matth. 7. & cap. 23.

13. Hæc una est ratio *Antichristianiter* se gerendi adversùs illum sacrosanctum Christi Titulum, *Principem Pacis*. Est verò & alia sceleratior, & execrabilior quàm cujusvis animus comminisci possit, qui profunditatum *Satanæ* notitiam non habuerit. Est autem hujusmodi; Si potestas hæc scilicet *Antichristiana*, quam describimus, tantum sibi assumeret, ut Christiani orbis *Principes* à Juramentis, pactísq; publicis quæ super Pacis conditionibus inter se fecerint, absolveret, ut & *subditos* à juramento *Fidelitatis* suis Principibus præstito, an non hoc planè esset omnia *Unitatis* vincula diffringere, quæ non solùm *Religio* sed & *Naturæ leges* humano generi suppeditârunt? ad hunc utiq; modum jurisjurandi sanctitatem abolere quod hominibus omnis controversiæ est finis? Heb. 6. 16. Quî igitur poterit illa Potestas jus sibi vendicare succedendi *Principi Pacis*, quæ maximum Pacis vinculum cujus res humanæ capaces sunt, è mundo sustulerit?

14. Et postremò, sanguinolenta Doctrina de vita hominibus ob errores in opinionibus eripienda, cùm aliàs inculpabiles sint in *Fide* ac *Conversatione*, sinceríq; Professores hujusmodi Christianarum veritatum quæ evidenter in Dei verbo sint revelata, immò verò vitam ipsis eripere quia ea non faciunt tenéntve quæ expresso Dei verbo, quà internis animis, quà sacris paginis inscripto, omninò sunt contraria, quemadmodum exemplis multis in hac *Antichristianismi* descriptione declaravi; Cap. 3. sect. 8. Quid obsecro hoc aliud esset quàm vexillum sanguineum suspensum exponere adversùs veram Christi Ecclesiam, bellúmq; propalam indicere, auderéq; adversùs eos prælium qui in Agni cohortes conscripti sunt, professíq; sunt milites *Principis Pacis?* Quorum igitur oppugnatores ad eum modum quem insinuavi non possunt non esse Cap. 13. 7. Bestia illa *Apocalyptica* quæ *bellum gerit cum Sanctis*, *Materve illa Meretricum quæ* Cap. 17. 6. *ebria Sanctorum sanguine est & sanguine Martyrum Jesu*. Tam parum subest addubitationis de postrema hac oppugnatione quin Character sit *Antichristianus* idq; tincturæ sanè saturatissimæ. Verùm super hac re plura posthac disseremus.

CAP. VII.

1. *Quamlibet rerum constitutionem quæ* Divinam vitam *naturaliter oppugnet supprimátve, summo gradu esse* Antichristianam. 2. *Hujusmodi esse* Idololatriam, Superstitionem, *omnésq; supradictas oppugnationes Officiorum Titulorúmq; Christi;* 3. *Et opinionem de virtute Sacramentorum* ex opere operato: *quódq; nihil opus sit Devotionibus nostris animum attendere.* 4. *Muta etiam spectacula, & requiescentiam in nuda Religiosorum officiorum peractione à quocunq; ea fiat principio.* 5. Absolutiones *faciles,* Pœnásq; *leviculosas.* 6. *Plenas* Indulgentias *à Potestate Ecclesiastica nummis emercatas.* 7. *De* Noxis *cujusq; oppugnationis* Divinæ Vitæ *monitio generalis.* 8. *Plausibilitas suppositionis* Potestatis Pompæq; Ecclesiasticæ *majoris* Imperiali. 9. *Rationum hujus suppositionis imbecillitas.* 10. Noxæ *ab ea provenientes in depellendo Ecclesiasticorum animos à veritatis sanctitatisq; studio;* 11. *Imò faciendo ut quicquid verum sanctúmve sit oppugnent, si ipsorum Avaritiæ Ambitioniq; adversetur.* 12. *Quòd hujusmodi Potestas* Luciferiana, *ipsa subversio Regni Christi esset in terris;* 13. *Ecclesiæq; mutatio in merum* Emporium, *mercatúmve.*

1. TAM expressè claréq; hactenus *Antichristi Imaginem* delineavimus; quatenus scilicet Christum in officiis suis oppugnare deprehenditur, sanctissimísq; Titulis qui ipsius personam adornant, planè contraire. Venimus jam ad *Divinam vitam* quatenus in Mundo propagabilis est, cujus causâ Christo visum est naturam nostram assumere, suámq; vitam deponere pro nobis, *ut gloriosam sibi compararet Ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut quicquam ejusmodi, sed quæ sancta foret & inculpata.* Ephes. 5. 27.

Qui cùm ipse finis sit adventûs Christi in Mundum omniúmq; ærumnarum asperitatúmq; quas durante illius peregrinatione in terris est passus, ignominiosæq; &, suprà quàm dici potest, dolorificæ mortis Crucis cui se submisit; ut quis, hoc suum tam serium destinatúmq; consilium quâvis ratione rerúmve constitutione quam promovere affectet, eludat, aut quovis modo oppugnet supplantétve, summo profectò gradu hoc foret *Antichristianum.*

Itaq; distinctè jam articulatéq; consideremus præcipuas rationes oppugnandi supplantandíq; hoc *Propositum,* ponendo nobis ante oculos istiusmodi depravatas Leges, Instituta, Consuetudinésve in Ecclesia quæ ad extinguendam *Divinam vitam* aut in *genere* tendant, aut magìs particulatim adversùs *Radicem* ejus, *Ramulósve* dirigantur; nimirum vel adversùs *Fidem,* firmúmve *summæ* Christianitatis assensum, vel adversùs Gratias illas inæstimabiles, *Humilitatem, Charitatem,* & *Puritatem.*

2. Ad depingendam hanc *Divinæ vitæ* oppugnationem in genere, nihil opus est ut penicillum in novos intingam colores. Modi illi multifarii *Idololatriæ,* & *Superstitionis* quos in primo secundóq; *Antichristianismi* membro notavi, quiq; ad externa, quæ ad nihil valent, exercitia mentes hominum evocant, sed legitimam Zeli ac Religionis intentionem eludunt, (quæ nos debet interiori spiritu vitâq; justiores sanctiorésq; reddere) hi proculdubio ex sua natura *vitam Dei* in anima consopiunt suffocántve, & ad instar *falsi Pabuli* eam aut veneno aut fame enecant.

Illæ etiam oppugnationes quæ contra *Officia* Christi factæ sunt; illius Legis vilificatio, ejúsq; è conspectu populi remotio, lectióve in cœtibus publicis in lingua peregrina; Interpretatio eorum quæ *seriò* nobis Christus *præcepit,* tanquam si laxiora essent consilia & pro arbitrio nostro sequenda vel omittenda; falsa glossemata in Oracula Dei ab infallibilibus, prout se venditant, Interpretibus; frustratio *præpotentis* illius machinamenti ad conciliandam obedientiam Christo, affectuosarum scilicet meditationum super *Morte* ejus ac *Passione,* dirísq; quos pro nobis tulit doloribus, divertendo cogitationes nostras variis & ad nihil valentibus objectis, *pusillis* Advocatis & Patronis, qui Devotionem nostram suffurentur Christúmq; suo honore spolient animásq; nostras præcipuis adminiculis suæ sanctificationis ac salutis: Hæc aliáq; multa, quæ proferre possem, *Antichristianæ* planè sunt aggressiones oppugnationésq; *Divinæ vitæ* in genere, eóq; prorsus tendunt ut universam Religionis vim enervent ac præcidant.

3. Quibus addere potes impias istas præsumptiones, quòd Preces dinumerare sufficiat sine ulla mentis defixione in illud quod repetimus; quódq; suspensa magìs ac generalis attentio satìs sit, particularibus cogitatis interim aberrantibus quòcunq; libuerit;

libuerit; Sacramenta gratiam conferre *ex opere operato*, quippe quæ ipsa differentia sit inter Sacramenta *Veteris Noviq;* Fœderis, quòd priora ratione *operis operantis* gratiam conferant, posteriora ratione *operis operati*, nullámq; motionem bonam internam in eo requiri qui sacramenta recipit. Quid relaxare magìs potest intensa desideria sincerásq; aspirationes animarum ad realem naturæ suæ renovationem in veram sanctitatem ac justitiam, quàm hujusmodi corruptæ opiniones?

4. Populi porrò oculos mutis Spectaculis pascere, cùm ipsorum Conscientias explorari oporteat zelúmq; intelligibilibus exhortationibus formísve Devotionis excitari, quæ ipsos officii sui commonefaciant sensúmq; imprimant rerum ejusmodi sanctarum quibus indigeant, ipsorúmq; animos desiderio earum inflamment; hoc etiam planè esset *Divinam vitam* suo pabulo quo accrescere debeat atq; enutriri, defraudare. Qualis etiam foret generalis illa opinio de omnibus Actis Religionis, *operis* utiq; *officium* præstari, modò ipsum *opus externum* præstetur, qualecunq; fuerit Principium unde profluat, hoc est, quamvìs neq; attingat nec procedat ab illa vitæ scaturigine quæ in quoq; *regenito* Christiano debet ebullire, & sine qua nemo cum ratione seipsum potest existimare *Regenitum*; equidem necesse foret ut hujusmodi opiniones, usúsq; ac consuetudines *veram vivámq; Sanctitatem* è mundo protererent & exterminarent.

5. Et tamen etiam aliud præterea comminisci possumus venenum Antichristianum quod mirificè languefaceret homines torpidósq; in omnibus suis studiis ac conatibus ad veram sanctitatem redderet; Estq; *Absolutio facilis, Pœnæq;* post formalem Confessionem *leves* ac ferè *nugatoriæ*. *Confessio* enim quæ ab *Antichristiana* hac Ecclesia quam describo, tam rigidè ab hominibus extorquetur, cùm conjuncta sit cum opinione quòd post *Absolutionem*, pensásque, quæ irrogatæ sint, pœnas, jam puri integríq; sunt qui sint absoluti, & in æquè secura conditione ac si nunquam peccavissent, quippe quorum Conscientiarum offensarum justæ castigationes, leni fallacíq; consopitæ sunt interpositu fictitiæ Potestatis Sacerdotalis absolvendi ubi Deus ligaverit (& certè unusquisq; ligatus manet obnoxiúsq; æternæ condemnationis sententiæ die novissimo, quantumcunq; hic Sacerdos eum absolvendi potestatem prætenderit, rationémq; reddet eis de rebus quas in carne patraverit à quibus nulla in terris Absolutio pensáve Pœna liberabit, nisi reverà vias suas impias reliquerit sinceréq; conversus sit ad Deum) Hæc, inquam, rerum constitutio quantùm ad *Absolutionem Pœnásque*, necessariò efficeret ut habenæ in omnium cervicibus relaxarentur, cùm intellexerint quàm levis ac nugatoria res sit peccare contra Deum, ex eo quòd tam facilibus conditionibus cum eo rediri possit in gratiam. Adeò ut multò major insideret hominum animis timor, si *Condemnatio* ipsorum atq; *Absolutio* propriis Conscientiis concrederetur, utpote quæ tam luculentè instructæ sunt *Dei verbo* luminéq; *Rationis* & *Naturæ* ad singula ex lege expendenda, nec eos requiescere permissuræ donec ad competentem cordis sinceritatem emerserint. Quò postquam pervenerint, Christus *intrà* ejúsq; Verbum *extrà* ipsos absolvet animíq; pacem restituet. Et verò si opus fuerit, *Absolutionem* etiam à sobrio aliquo fideliq; Sacerdote accipere possunt, cujus virtus vitæq; exemplaritas ad tam seriam Functionem idoneum reddiderit, quemadmodum suprà insinuavi, ubi maturiùs quàm par erat in hoc Argumentum incideram.

6. Cæterùm maximè enormis contra *Divinam vitam* Antichristiana machinatio istiusmodi foret *Persuasio*, quòd solvendo utiq; certas parabiles nummorum summas levésq; aliquas obeundo Ceremonias obtenturi sint per supremam Ecclesiasticam Potestatem *plenarias Indulgentias* peccatorúmq; *Remissiones* in immensam annorum multitudinem, certámq; liberationem suiipsorum amicorúmve è *Purgatorio*.

Ut verbi gratiâ, si supponeremus aliquot Ecclesias, vel si mavis multas nactas esse à summa Ecclesiastica Potestate *plenariarum Indulgentiarum* jus perpetuum, ità ut is qui coram aliquibus Altaribus in his Ecclesiis oraverit, liberam omnium præteritorum peccatorum *Remissionem* sit obtenturus, securúsq; futurus à supplicio. Quod tamen parum est præ eo quod sequitur. Supponamus enim hujusmodi Devotionis specimen ante alia aliqua Altaria aliisq; in Ecclesiis Remissionem impetraturum peccati pœnæq; in annos viginti, triginta, quinquaginta, immò in centena millia annorum; Certarúmq; quarundam precularum repetitionem ante tale Altare Animam liberaturam è *Purgatorio*; Incurvationem ad nomen *Jesu* impetraturum vicenorum annorum *Remissionem*, Corporísq; inclinationem ad deosculandam Crucem in Ecclesiæ pavimento *Indulgentiam* seu *Condonationem* omnium Admissorum; Oscitantem festinatámve certi numeri precularum recitationem, præsertim si consecrati sigilli putà *Agni Dei* aut consimilis alicujus Nugamenti pondus appendatur, Animam liberaturam

turam è *Purgatorio*; & vel unam *beatæ Virginis* Salutationem octoginta obtenturam annorum *Indulgentiam*; Repetitionem brevis cujusdam oratiunculæ, vultu in Christi picturam religiosè defixo, peccatorum remissionem in decies centenos mille dies reportaturam; Aliarúmq; recitationes in decies centena non minùs annorum millia; solámq; certi cujusdam *Crucifixi* aspectationem, sexies mille Annorum *Indulgentiam*.

Hujusmodi exempla infinita essent: Tot jam produxi, ut talem planè Ecclesiæ constitutionem arguant quâ nihil magis contrarium esse possit magisve exitiosum *vitæ illi* ac *sanctitati*, ad quam Christus venit animabus hominum inseminandam, ac proinde non potest quin judicetur immane quantùm *Antichristiana*.

7. *Falsitatem* ac iniquitatem harum consuetudinum nihil opus est ut evincam, quippe quæ vel primo aspectu tam culpabiles deprehenduntur, nec ut *Fraudem* indigitem, cùm sit tam conspicua; Eadem nimirum quam in causis consimilibus suprà innui, *nummorum* scilicet *populi emunctio*. *Noxáq*; hîc est *Divinæ vitæ* oppugnatio vel extinctio prout consimiliter eveniet in *Radice* ac *Ramulis*. Adeò ut minimè necesse fuerit in posterum ullas alias notare *Noxas* quàm quæ subjecto comprehendantur in quo simus instituri, quandoquidem *Noxæ* in ipsis Argumentorum Titulis exprimentur. Quod è re fore putabam hîc semel notâsse, continuóq; jam ad delineandum proximum *Antichristianismi* membrum progrederer, nisi una insuper animo meo occurreret consideratio quæ non parùm ad statum Ecclesiæ valde *Novercalem* reddendum erga omnes adnisus ad *vitæ* ac *Pietatis* incrementum ac progressum faceret, si obtineret. Quæ suppositio hujusmodi est.

8. Fingamus aut bene magnam Ecclesiasticorum partem tale consilium cepisse, aut unius alicujus Episcopi ambitionem cum paucis ei adhærentibus, opportunitatibus adjuti munitique, nec ullo carentis ingenio, astu, vel industriâ, eò res perduxisse, ut Ipse cum Successoribus suis declararetur & à magna Ecclesiæ parte agnosceretur *Universalis Mundi Episcopus*, ejúsq; Autoritas æstimaretur magis sacra, magis celsa, ac gloriosa quàm cujusvis Imperatoris, Dynastæve in terris, ut sub ipso substituerentur diversi Ordines, quorum quidam, summi sanè gradûs, futuri essent tanquam tot Ecclesiastici Principes, quantùm ad Pompam Splendorémque, æquales ferè Regibus terræ; præter Patriarchas, Metropolitanos multósq; alios divites ac illustres *Sacerdotii* Ordines, Ecclesiâ interim omne genus emolumentis, Reditibus, opimisq; atq; honorificis Dignitatibus abundante, quò tota hæc pompa suffulciatur.

Enimverò, inquies, hactenus pulchrè se res habet debemúsq; optare ut reverà ità esset, nempe cùm Religio res sit omnium maximè sacra ac pretiosa, ut illi qui specialiori modo ipsius fulcra sunt ac Columnæ, vitam degerent maximè splendidam, magnificam & ornatam.

9. Equidem fateor in proclivi esse ut quis primâ specie ità existimet; videtur enim omninò in honorem Dei factum, cujus peculiari dedicatione illi sunt servi: Sed pari ratione Ecclesiæ etiam perinde esse debent maximè splendida ædificia & augustissima, præsertim cùm nihil periculi sit ut muri hi lapidei ullo superbiæ aliusve cujusvis passionis indecoræ sensu afficerentur.

Cæterùm supponamus hos quos se venditant, vivos Templi Dei lapides, æquè ægre excitari posse ad superbiam aut libidinem ac inanimes lapides parietum Ecclesiæ; quanquam sanè externus hic Splendor ac Pompa exuberánsq; rerum Mundanarum affluentia ipsorum moribus nihil nocere posset, credo tamen eos professuros se nihil illic commodi reperire, nisi quòd hoc pacto hominum pauperum facti sint Thesaurarii, (quod tamen munus futurum esset nimis seculare) vel quòd mundo testimonium perhibere possent Felicitatem Christianam in hisce rebus non consistere. Qua tamen in re pauci credituri essent eos seriò agere nisi mundanam hanc opulentiam prorsus abdicarent. Et quantùm ad externum ornatum splendorémq; propriarum personarum, credibile est eos declaraturos, si Domus Dei, externas intelligo Ecclesias, decorè saltem ornarentur, si non magnificè ac splendidè, libentiùs suis oculis se illud spectaculum contemplaturos, ac majori cum voluptate quàm ornamenta quævis Imperialia suis capitibus humerísve imponenda, quæ nec videre ipsi facilè possent imposita sine speculorum adjumento.

Hæc major ipsis voluptas foret, ut & nullos spectare pauperes qui vestitu ad sanitatem utili & ad aspectum tolerabili non essent vestiti, nec tam squalidè sordidéq; ut facilè spectantibus videri possint injucundæ quædam *Divinæ providentiæ* labes atq; maculæ.

Cæterùm, Mitras gemmiferas sumptuosásq; vestes Sancto alicui *Petro Paulóve* parare, non quidem esset *Tunicam Lunæ conficere*, sed (quod perinde ridiculum est)

Stolam

Stolam auream concinnare Soli, ac si illius nativus splendor omnia hujusmodi artificialia ornamenta fulgore non excederet. Vestimentorum Magnificentia ac Nitor possunt sanè efficere ut is qui ea gestet cum rudi quadam admiratione ac stupore aspectetur, Immaculata verò Sanctitas & Virtus facient ut illi, qui ipsis præditus sit, verus honor animitùs præstetur ac reverentia.

10. Enormis igitur hæc Magnificentia, in hujusmodi Ecclesiæ Antistitibus, quamvis ipsos Apostolos sanctitate æquarent, nec necessaria videretur nec requisita, nec omninò forsan exoptabilis. Quantùm verò ad eos qui tali animo Apostolico non sint imbuti, ut certè pleriq; non sunt, vel potiùs sunt oppidò quàm pauci qui sunt;
1 Joh. 5. 19. Dicto illo *Johannis* per omnia ferè secula verificato; Ὁ κόσμος ὅλος ἐν πονηρῷ κεῖται, *Totus Mundus in malo jacet*; in his certè hic illustris egressus, hæc serena splendénsq; Aurora diem profectò subitò introducet pluvium ac cœnosum.

Quippe cùm tot Temporalia præmia extent quò collineent, tot genera graduum dignitatúmq; ad ipsum usq; apicem supremæ Dominationis in universum mundum, inflammabuntur omnium animi studio ac desiderio ea assequendi quæ tam illecebroso aspectu ipsis ante oculos jacent, *Infernalisq; ignis Ambitionis* ipsa *vita* erit *animáq;* Ecclesiæ, utpote cujus omnis activitas motúsq; ab illo inviso principio derivabitur. Unde consequetur, nihil præter ipsum nomen *spiritualitatis* reliquum fore, Animósq; Clericorum totos abductum iri à meditando quid verum sit, quid sanctum Ecclesiámq; ædificaturum, ínq; res *mundanas* prorsus immersos fore ac sepultos.

Sunt enim & Ecclesiastici omnes Honores ac Emolumenta reverà *Mundana* quando ad *satisfaciendum libidini oculorum, cupiditati carnis, vitæq; fastui conquiruntur.*

11. Neq; profectò malum hoc hìc substiturum est in sanctarum putà Divinarúmq; meditationum neglectu, utiliúmq; aut generosarum investigationum Veritatis; sed unusquisq; cùm inflatus sit elatúsq; opinione ac sensu proprii sui Loci ac Dignitatis (præsertim is cujus Dominatio adeò immensa est ut se prætendat universalem totius orbis Christiani Episcopum, celsiorémq; omnibus Regibus Terræ) *furioso* hoc *Ambitionis spiritu* eò propelletur ut non solùm neglecturus sit, verùm etiam oppugnaturus quicquid *sacrum sanctúmve* sit, si modò cuivis adversetur excogitatæ methodo acquirendi opes Ecclesiæ, quò dominari omnes possint magnificéq; se gerere quisq; in proprio suo officio & Dignitate.

Quamobrem, genuina Christianæ Religionis simplicitas corrumpetur & adulterabitur, Legésq; ac Articuli ab *Infallibili* hoc Sacerdotio excogitabuntur quæ Christi Legibus & immutabilibus solidæ Rationis Regulis apertè repugnant; Aures omnium hominum dolosis *Figmentis* lucrosísq; *mendaciis* implebuntur, cujusmodi multa jam exempla produximus; *Passionis* Christi *merita vilificabuntur* ac concidentur; *Veritas* & *Justitia* in exilium mittentur, afflictabuntur & opprimentur; *Vetus Novúmq;* Testamentum *muta mortuáq; litera* reddentur; quæ nullum in se habeant sensum aut informationem, sed omnia *Dictata* immediatè depromentur ab Ecclesia quæ obstinato consilio statuet nihil dictandum esse quod *Mundanis* suis commodis adversetur; hoc est, *Duo Testes* occidentur corporáq; ipsorum in plateis jacebunt inanima; alioquin *habitantes in terra* (non qui *redempti sunt è terra* suámq; conversationem habent in cœlis) tantoperè gaudere non poterunt aliíq; aliis munera mittere, hoc est, suffulcire se invicem suásq; res operâ mutuâ promovere opésq; mundanas hilariter inter se partire.

12. Manifestum est igitur hanc *Luciferianam* Politiam etiam ex sua natura Regno Christi adversaturam esse præcipuúmq; Evangelii Propositum in solidum frustraturam; quæ est Renovatio Mundi in *veram justitiam* ac *sanctitatem*. Nam hisce rebus etiam illi qui *Sal terræ* esse debent, omnium mortalium evadent maximè *insulsi* atq; *putidi*. Siquidem cujusq; judicium aut præsenti possessione aut impatienti tantarum támq; opimarum Promotionum expectatione erit corruptum. Quarum cùm tam multi sint gradus, ambitiosorum animi nunquam acquiescent donec ad summum quod poterunt pervenerint, ac proinde necessariò mundanis machinationibus illaqueabuntur occupabuntúrq; quàm diu vixerint; ídq; magna sanè cum vehementia ac solicitudine, quippe quibus objecta tam magna videntur, & tam rutilanti specie ac fulgore ipsorum imaginationem feriunt. Cúmq; Ambitio Pompæq; affectatio per omnes Ordines, ipsos nummorum indigos reddat, nullus inferior Candidatus superiores Potestates frustrà conabitur corrumpere, & unusquisq; maturè quamplurimum potest Ecclesiasticarum promotionum acquiret, ut eo pacto possit plures postea mercari aut lautiores.

Quamobrem aut Lege aut dispensando contra Legem licebit hominibus non solùm

lum multa Beneficia sed & Episcopatus, præter alias Dignitates Ecclesiasticas tenere, quo fiet ut nullus Pastor capax futurus sit curandi proprium Gregem, sed cùm pascere ipsos salutari doctrinâ debeat, occasionem è contrà dabit Diabolo ad pessimum venenum infundendum quod in mentes humanas immitti potest; nempe, *Totam rem Religionis tantùm artem esse ditandi Sacerdotem.* Itâ necessariò & inevitabiliter absentiâ suâ ac silentio docebunt inculcabúntq; in populum suum, cui tanto sunt offensaculo, Atheismum & Infidelitatem. Etenim si Sal ipse tam insulsus factus fuerit, quid melius de illo sperari poterit quod per eum debet saliri? Annon *Improbitas* ac *Irreligio* omnia inundabunt?

13. Ac nè multa; Omnium animi inflammabuntur superbiâ & ambitione, cúmq; nullus Ambitiosus, sine pecunia, voti compos fieri possit, Templum Dei, ut olim, *venundatoribus* implebitur & *licitatoribus*, Ecclesiáq; merum *Emporium Nundinúmve* evadet, & Politia Ecclesiastica, *Civitas Mercimoniorum*, ac particularis quæq; Ecclesia *Navigium Mercatorium* in media hujus mundi populositate situm, quam stylus Propheticus *aquarum multitudini* assimilat.

Verùm diutiùs hâc chordâ non oberrabo. Satis plenam jam delineavi descriptionem ejusmodi Constitutionis rerum in Ecclesia quæ inseminationem incrementúmq; *Divinæ vitæ*, modò maximè universali oppugnaret & frustraretur, unde manifestò liquet eam admodum fore *Antichristianam.*

CAP. VIII.

1. *Istiusmodi rerum constitutionem quæ naturaliter tendat ad extinguendam* Fidem, *summè esse* Antichristianam. 2. Mundanam vivendi Rationem *in* Doctoribus spiritualibus *unam partem esse hujus Constitutionis*; 3. Suiq; quærentem Astum *in omnibus Doctrinis & Consuetudinibus hujus Ecclesiæ, alteram.* 4. *Tertiò*, Incertitudinis *&* obscuritatis *in* Fide Christiana *professionem.* 5. *Quartò*, Necessitatem, *ut quis sit in Ecclesia ubi nulla sit* Interruptio *propter* illegitimam Ordinationem. 6. *Quintò, Persuasionem hominum, quòd* Dissensus in ulla una re certitudinem tolleret omnium. 7,—12. *Sextò*, Miracula mendacia. 13----16. *Septimò, Immensum Incredibilium Reliquiarum Cumulum.* 17. *Octavò*, Transubstantiationem. 18. *Quàm naturaliter illa* Atheismum *introducat.* 19. *Quàm compressus sit impossibilitatum fasciculus.* 20. *Venditatam Ecclesiæ* Infallibilitatem *leviorem esse quàm ut ipsi contraponderet.* 21. *Nec credibilem reddi posse Fictorum miraculorum obtentu.* 22. *Multos Characteres eorum qui è sancta Civitate excluduntur præsenti hoc Antichristianismi membro contineri.*

1. PErgemus nunc ad principales illas partes *Divinæ vitæ*, *Radicem* scilicet illius ac *Ramulos*, ubi observatu obvium est, Quod *Radicem* enecat, quo tota Arbor necessariò emarcescat, non posse non esse summo gradu *Antichristianum.* Quamobrem si istiusmodi rerum in Ecclesia administrationem descripsero, quæ naturaliter tendat ad extinguendam *Fidem*, quæ necessaria aliarum *Divinarum Gratiarum* est *Radix*, nemo dubitabit quin eximium quoddam *Antichristianismi* membrum delineaverim.

2. Cujus quidem primus Articulus is est quem proximè omnium attigi, ejusmodi scilicet *Regiminis* Constitutio, eminentésq; *Dignitates*, quæ Ecclesiam in lapsum urgerent, in mundúmq; eam immergerent, eóq; pacto illos, quos *salem Terræ* esse oporteret, massam putidulam efficerent, secularis, vappidi insipidíq; spiritûs, nihil quod ad Regnum Dei attineat, sapientis, sed emolumentis ac Promotionibus hujus præsentis vitæ in integrum occupati. Tam propè enim hoc modo ad *Infidelium* speciem accederent, ut eorum *Fidem* vacillare facerent qui ipsis sint subjecti, efficeréntq; ut cogitent nihil expectandum esse post hanc vitam, quippe quum Doctores ipsorum ac Gubernatores tam ad amussim vivant juxta illam Hypothesin, *Quòd nihil utiq; post hanc vitam sit expectandum.*

3. Secundò, Exquisita Ratio ordinis ac Politiæ in Ecclesiastici sui Imperii rebus administrandis, si omnem artem ac industriam secularium Principum excederet, omnésq; Doctrinæ & Officia quæ urgentur maximè, maximéq; in usu praxíve occurrant, ejusmodi essent naturæ quæ planè ad Honorem, Potentiam ac Utilitatem Sacerdotis

cerdotis tendant: hoc, inquam, multum contribueret ad efficiendos omnes homines *Infideles*, vel ut nulli rei fidem habeant, præterquam quòd summa Religionis nostræ nihil sit aliud quàm scita Inventio tot fictitiarum Historiolarum, Doctrinarum, Præceptorum, Ceremoniarúmq; quæ Conscientiis hominum illaqueandis inservirent, mundúmq; redderent Imperio magis morigerum; sed ità interim à Sacerdotibus formata, quomodo maximè faceret ad mundana *sua* commoda promovenda. Et ejusmodi profectò jam indigitavimus Dogmata esse & Doctrinas hujus Ecclesiæ, exponendo perpetuò *Fraudes Suiq; quæstiones* omnium Errorum ipsorum malarúmq; Consuetudinum; neq; opus est hìc eadem denuo repetere.

4. Tertiò, Hoc etiam *Christianam Fidem* oppugnaret, Talem utiq; illius naturam statuere, quæ semper debeat esse incerta. Quæ res profectò quò tendat nescio, nisi ad detinendas hominum *animas* (quod dolosi quidam Medici ac Chirurgi in *corporibus* faciunt) in conditione infirma ac valetudinaria, ut frequentiùs ad ipsos recurrant arctiúsq; ab eis dependeant; vel fortean ob hanc causam quòd quædam Religioni necessariò credenda immiscuerint quæ impossibile est ut quisquam nisi planè Fatuus sit, firmiter credat. Atq; hinc *veri solidiq;* Christianitatis *Articuli*, tales nimirum, qui sufficientem habeant evidentiam ad humanam Rationem convincendam, reputandi sunt obscuri & incerti ob id solùm, quòd in crassarum *Falsitatum* vel Incertitudinum societate reperiantur, quæ tamen jus sibi vendicant ut æquè firmiter credantur atq; maximè perspicuæ & manifestæ veritates.

Et præterea, minimè mirum est istiusmodi Ecclesiam, quæ quicquid sit certitudinis in *Fide*, super propriam suam *Infallibilitatem* illud stabiliat, ac si illud esset reverà Fundamentum illius, & opinionem & professionem incertitudinis Fidei in Alumnos suos esse derivaturam, quippe qui Fundamentum solidius non habent quàm quod nos apertè demonstravimus cavum esse, fatiscens ac infirmum.

Sola verò quæ hìc ipsis restet hæc techna est ac perfugium, nempe ut suam *Infallibilitatem* Fundamentum Fidei faciant, cùm res quas ad credendum proponunt nullam habeant aut è *Scriptura* aut è *propria sua natura* commendationem, quâ quis eas amplectatur. Ac proinde cùm ex ipsorum rationibus res adeò demum incertæ sint, eos profectò oportet, loco firmæ solidæq; Fidei, dubiâ incertáq; esse contentos. Quæ tamen reverà *Fidei Christianæ* extinctio est, vertiginosæq; fluctuationis animi in ejus locum substitutio.

5. Quartò, Illa etiam Doctrina ad labefactionem *Fidei* tendit quæ supponit sine legitima Successione Episcoporum ac Sacerdotum nullam esse posse veram Ecclesiam, nec proinde ullam veram *Fidem*; Successionem autem hanc interrumpi posse illegitimâ ordinatione & consecratione Sacerdotis vel Episcopi, si Personæ utiq; ordinatæ vel consecratæ *Athei* sint aut *Judæi*, aut ordinatæ sint ab iis qui tales sunt, aut, præ malitia, id quod intendere debent in *Sacramento Ordinationis*, quod quidem vocant, non intendunt. Quæ profectò opinio esset, quæ omnes mortales, *Scepticos* de suo statu quantùm ad Religionem reddere posset, verùm Positio est quæ interno Sensui ac Rationi manifestò adversatur. Quasi verò quis in propria sua conscientia, utrùm sacræ Scripturæ veritatibus fidem habeat necne, persentiscere non posset, nisi priùs certus sit se membrum esse ejusmodi Ecclesiæ quæ legitimam Sacerdotii successionem non-interruptam habuerit ab Apostolorum temporibus usq; ad sua. Cùm tamen nihil magis intimum immediatúmve homini esse possit quàm sensus suus internus, quem penès nullam Artem sophisticam est, unquam confutare.

6. Quamobrem tametsi hæc Positio satis malignè collineet adversùs *Fidei* certitudinem, *Noxa* tamen quam inferre possit hominibus consideratis admodum levis est ac exigua, nec multùm dissimilis est perversæ illi suppositioni de necessitate *unitatis opinionum*; ac si illæ Ecclesiæ quæ in ulla re differant, de re nulla certæ esse possint. Præclara profectò Hypothesis si vera esset, talísq; quæ cum effectu utilitatem *infallibilis Judicis* Controversiarum commendaret, modò prece aut pretio possit obtineri, per quem Ecclesiæ partes tanquam subscudibus ferreis perquam arctè queant compingi.

Nulla verò omninò vis est in hoc Theoremáte; quod vel suâ sponte in pulverem non diffluat, si consideremus nullis aliis conditionibus illud stabiliri posse quàm quæ omnem Rationem Religionémq; per universum terrarum orbem supplantarent, cùm totus Mundus judiciis suis ac Conclusionibus circa utramq; dividatur. Unde manifestum est Aggressionem, quantumvis imbecillem, eò tendere, ut universalem *scepticismum* in rebus omnibus introducat. Quo diluvio Christiana etiam *Fides* submergeretur & cum reliquis omnibus veritatibus periret, cùm nulla Arca reliqua esset quò confugerent ut incolumes conserventur ab æstu absorptúq; fluctuum hujus reciprocantis Euripi.

7. Verùm

7. Verùm sextò, Insistemus jam in eò quod non solùm malignè intenditur, sed & successum habere necesse est in ingenerando animis hominum Atheismo ac Infidelitate. Est autem mendacibus miraculis animarum ipsorum saturatio, ludificatióq; per imposturas technásq; præstigiosas; *Pias fraudes*, alióve quocunq; elegantulo nomine, quo volent, appellaverint. *Falsitate* enim semel detectâ in tali Ecclesia quæ sibi credi postulat propter propriam suam *Autoritatem* & *Infallibilitatem* potiùs quàm propter credibilitatem earum rerum quas proponit; siquando, inquam, deprehensa erit adulterâsse, doloséve finxisse quicquam in ullis rebus, præsertim in eis quæ ad proprium tendant commodum, quî fieri potest ut non indè quatiatur vel potiùs labefactetur universa *Fidei* Fabrica ab imis usq; Fundamentis? Quàm ruinosam igitur necesse est *Fidem* Christianam esse, ubi istiusmodi mendacia ac Figmenta crebrò occurrunt, ac ferè æquè crebrò ab hominibus nasutioribus deteguntur. Proculdubio *Atheismus* & *Infidelitas* necessariò in hujusmodi Ecclesiam irrupturi sunt, velut Mare disciffis Aggeribus.

8. Qua in re ut clariùs intelligar, brevia aliquot exempla horum enormium *Figmentorum* producam. Ut v. g. si eâ essent impudentiâ ut populo affirmarent certum quendam *Sanctum* postquam caput ipsi amputatum esset, illud manu tenentem per quatuor vel quinq; milliaria ambulâsse, interquiescendo tantummodo ad terminum cujusq; milliaris ut per apertam gulam respiraret. Alium verò *Sanctum* mensâ hospitali exceptum per vitæ vaccæ vitulíq; dispendium, utrisq; postmodum vitam reddidisse ambósq; die proximo in Pascuis domini sui repertos fuisse. Diabolum ab alio *Sancto* ponè Altare visum esse, in pergamenam peccata hominum diligentissimè describentem, cùm verò nimis angusta esset, eam dentibus extendisse; membranâ verò, ut erat lubrica, morsu dentium elapsâ, Caput suum parieti allisisse. Fœminam quandam *Sanctam* à Dracone deglutitam, Cruce se signando in ventre Draconis eum frustulatim disrupisse, atq; seipsam sic liberâsse. Episcopum propriam manum sibi abscidisse ut quam pollutam putabat ex deosculatione nimiùm affectuosæ fœminæ, subitò verò agglutinatam fuisse sanatámq; precibus ad *Beatam Virginem* effusis. Consimile contigisse etiam alteri *Sancto* cujus ad genu abscissa erant crura; Capitíq; tertii, quod cùm amputatum esset, exiliisse statim super cervicem, denuóq; concrevisse, secundâ verò vice amputatum lapsu suo Fonti originem dedisse. Et postremò alteram fœminam *Sanctam* cùm funibus ad necem traheretur, signando se Cruce Virginémq; *Mariam* invocando eo robore donatam fuisse, ut integra Boum quadriga eam ad supplicii locum trahere non valeret.

9. Nec tamen adhuc finivimus; Illud etiam delicatulum de quibusdam *Sanctis* foret Figmentum, eos nimirum *personaliter* cum Virgine *Maria* versatos fuisse, eámq; ipsis adeò benignam fuisse ac beneficam, ut lac è mammillis in os ipsis immitteret ad ineffabile suum solatium dum ægrè in lecto decumbebant. Illud porrò valde splendidum miraculum esset omníq; fide majus, domum scilicet quandam sacram Virginis è *Palæstina* in *Italiam* manu invisibili per aërem fuisse transportatam. Dignam scilicet hi autumant hanc Dei Angelis provinciam ut lapidum lignorúmq; strui removendæ operam darent. Ut *Crucifixum* etiam per idem elementum noctu ad quinquaginta milliaria itineraretur, bellum figmentum esset ad exornandam Fidem Fatuorum. Crucifixorum etiam voces ac loquelæ nonnihil contribuerent ad explendum numerum harum Fabularum ac Delusionum.

10. Cui miraculosæ loquacitati addere potes silentiores Insomniorum fictiones, Matrimoniorum contractus Christum inter fœminásq; aliquas Sanctas; rationem efficiendi, Imagines ut oculos revolvant, lacrymentur atq; sudent; scenas Histrionicas ex pacto inter simulatum *Dæmoniacum* & *Exorcistam*; Fictitias Historiolas ad arguendam mirificam *Missæ* virtutem magnámq; ejus sanctitatem; cujusmodi sunt, Prima in quæ Infans eruperit verba fuisse, Ad *Missam*, ad *Missam*. Absentes eam aluisse dum viginti dierum jejunio operam dabant, & Captivorum cruribus catenas miraculosè excussisse. Ad singulos nummulorum tinnitus intra malluvium in offertorio, Animam exilire è Purgatorio. Hostiam à quodam non jejuno sumptam eum in formam mutâsse Equi vel Porci, &c.

Scita etiam adinveniri possint commenta ad magnificandam sanctitatem *Sacerdotis*, fingendo istiusmodi res quæ ab illius corpore desumantur, virtutem habere fugandi Diabolum, veluti si sic res gereretur ut Diabolus magìs impatiens appareret dum Sacerdotis chirotheca, caliga, cingulum, vel camisia cuivis parti dæmone correpti possessive admovetur: quod hìc fieri potest ex pacto, perinde ac in conciliando hujusmodi virtutum opinionem Sancti cujuspiam *Imagini* vel *Reliquiis*. Verùm quàm stupendum in modum beatum sanctúmq; necesse est eum Sacerdotem apparere, qui

 persuadere

persuadere populo possit, se ab ipsa beata *Trinitate* possideri corripive? Et quàm sacram par est eam fœmellam *Sanctam* censeri quam inter atq; Christum tam intima intercedebat affectio & necessitudo, ut alter alterius invicem corda gererent; Christi corde in ipsius corpus, ipsiúsq; corde vicissim in Christi corpus transmisso?

11. *Simulatæ* etiam *Apparitiones* ac fraudulentæ, compendiosissima via esset ad abscindendam omnem *fidem*, quòd ullæ unquam veræ extiterint. Ac proinde admodum *Antichristianum* improbitatis specimen esset ut Sacerdos quispiam hujusmodi technis ac præstigiis, sub quocunq; pio prætextu uteretur. Ut si Histrionicas vestes indutus partes ageret *Angeli* Beatæve *Virginis* de *cœlo* cum splendore descendentis, spiritúsve alicujus à partibus *Infernalibus* diro vultu atq; pallido, manibúsq; frigidis ac luteis, atq; sic personatus incertos dubiósq; animi inviseret, aut ad confirmandos eos in ea Religione quam amplexi jam sint, aut ad illam commendandam Religonem ad quam eos pertrahere satagant. Cujus generis alterum exemplum foret dispalantium in Cœmeterio luminum adinventio, cereos figendo in Cancrorum dorsis ut sic credi possint inquietæ defunctorum esse animæ, quæ in Purgatorio torqueantur, & refrigerium è pii populi precibus & oblationibus quærant.

12. Quibus addere potes descriptionem *Purgatorii* immane quantùm Poëticam ac fabulosam [cujusmodi est Animarum ante focum assatio, earundémq; carnis ab ossibus ignitis forcipibus discerptio; Frixatio itidem in sartaginibus & in flammantem picem sulphúrq; ac liquefacta metalla immersio; Immanium Serpentum venenatis dentibus admorsio; In equos nigellos transformatio, & colliquefactorum nummulorum in Manium guttura effusio, eorundémq; mox per vim factam revomitio ut in guttura denuò ab officiosis his Dæmonibus imfundantur; cum multis aliis hujusmodi incredibilibus excruciandi modis, à quibus nulla statuitur redemptio nisi per Indulgentias, *Missas*, Oblationes & similia, hoc est, nisi aliquod mundanum commodum indè redundet Ecclesiæ] Certè hujusmodi descriptio *Purgatorii* locíve tertii incredulitatem ingeneratura esset circa omnes tres locos, effecturáq; ut homines nec *Cælum* fore nec *Infernum* post hanc vitam credant, sed omnia Figmenta esse in utilitatem Sacerdotis excogitata: præsertim, prout suprà insinuavi, cùm hæc ab ea Ecclesia tradantur, quæ propriam suam existimationem & autoritatem præcipuum, si non unicum, *Fidei* fulcrum facit.

13. Sed enim & septimam viam describam, quæ miram vim habet ad Christianam *Fidem* extinguendam apud homines: Estq; immensus incredibilium *Reliquiarum* cumulus, quæ hominum fidei possint obtrudi. Quarum religiosa aspectatio cùm lucrum quotidianum afferret Ecclesiæ, manifesta foret demonstratio nulli ipsis esse religioni quidvis ementiri quod in proprium cedat commodum: Quod si crassè apertéq; hîc faciant, quî fieri potest ut in aliis Religionis rebus omnibus fidem non labefactent?

Hoc verò facilius intelligetur per exempla; Ut si, verbi causâ, ipsum *Fœnum* se prætenderent ostendere posse quod in præsepi erat ubi Servator jacebat, plurésq; unâ *caudâ* illius *Asini* quo vectus est *Hierosolymam* cùm Triumphum ageret; *Lapides* etiam quibus occisus est *Stephanus*, perinde ac *Sagittas* quibus *Sebastianus* est transfixus; Si Virginis *Mariæ supparum* cum *Sandaliis Josephi* ejúsq; subligaculis; item frustula quædam quinq; panum hordeaceorum & duorum pisciculorum quibus Christus quinq; hominum millia cibavit in deserto; partémq; *Sanguinis* atq; *Aquæ* qui ex Latere ejus in *Passione* effluxerunt; ut & ipsius *Soli partem* super quam stetit Christus quando in cœlum erat ascensurus; *Crines* sanguinémq; *Johannis Baptistæ*, & Cilicium quo vestiebatur; *Mensam* super quam Christus ultimam cœnam celebrabat, ipsúmq; *sedile* in quo sedit, & linteolum quo discipulis abstersit pedes.

14. *Picturam* Christi *Dei digito* in pariete depictam, alterámq; à *Nicodemo* dum à *Judæis* cædebatur delineatam. Etiam *Præputium* Christi, funiculúmq; umbilicalem, & *Chorion* quo in matrice involvebatur, *Muccinium* porrò Christi & *Camisiam* quam Beata Virgo ei confecit, ut & Cunabulum insuper quo agitabatur.

15. Præterea, *Mariæ* Virginis *Theristrum* quo solita est caput sibi cooperire, Pecten, Capillos, Zonam, Acus, Linúmq; consutorium & quasillum, immò ipsam Domum in qua habitabat, pensáq; absolvebat, transportatam (quod suprà dixi) ex *Palæstina* in *Italiam* per manus Angelorum; *Calamum* quo *Jesum* percusserunt; *Funem* quo eum traxerunt ad necem; ipsámq; *Spongiam* quâ *Judæi* ipsi porrexerunt acetum cum felle mixtum ad bibendum; & *nummos* aliquot pro quibus *Judas* eum prodidit; immò ipsam *laternam* quâ is usus est in hoc opere tenebrarum; *Tesserásq;* quas super tunicam inconsutilem jecerunt milites, quis eam tolleret: Præter hæc, purum Christi Sanguinem matrísq; Mariæ Lac vitris conservatos.

Columnam etiam ad quam Christus virgis cæsus est, *scalarúmq; gradus* quibus in Prætorium ascendit, & *Spinarum* aliquot quibus est coronatus; *Imaginem Mariæ* Virginis

Virginis à S. *Luca* descriptam, cui Angelica quædam è marmore statua sæpe visa est se incurvare; Vivi-mortui *Crucifixi* unguium præsegmina, picturámq; Christi vivam à se ipso in admotum sudanti faciei linteolum impressam.

16. Quid dicturi essent homines de credibilitate trium magnarum tonnarum *dentium* è mandibulis unius *Sanctæ* extractarum? de ipso Pugione in medium prolato Clypeóq; quibus armatus S. *Michael* cum Diabolo pugnavit? Et de *penna*, quæ fortean tunc temporis ex alâ Angeli exciderit? Quid de *Cranio Sancti* in uno loco, *Crinibus* in altero, *Maxilla* in tertio, *Sincipite* in quarto, & *toto* tamen *Capite* in quinto ostensis? Quid de Præputio Christi in quinq; diversis locis simul exhibito? de *Clavis* aliquot duodenis quibus Christus cruci sit affixus? Quid de tot *Crucis fragminibus* ut plaustrum ea vix caperet veherétve? déq; tot vitris Lacte Virginis repletis, ut vasa omnia in cujusvis Rusticæ Lactario implerent? Quomodo igitur fieri potest quin hujusmodi tam crassæ Imposturæ omnem existimationem *fidémq*; Sacerdotis labiis abstergant, totúmq; mundum conjiciant in deploratissimum *Atheismum* & *Infidelitatem*?

17. Verùm postremò, Incredibilium omnium maximè incredibile omniúmq; Impossibilium maximè impossibile esset venditatum illud *Transubstantiationis* Mysterium, quod si urgeretur pari necessitate veritatísq; certitudine atq; ulla res urgetur ab *Antichristiana* hac Ecclesia quam describo, maximè fatalem profectò cladem *Fidei* Christianæ inferret quam ulla omninò res quæ fingi queat, possit inferre. Supponendo enim hunc maximè Fundamentalem Articulum symboli ipsorum, vel si malles maximi omnium apud ipsos pretii, maximéq; seriò inculcatum Fundamentum, ipsúmq; Cardinem universæ ferè publicæ Devotionis ipsorum Diviniq; Cultûs, certè si hoc fatiscat dissiliátve, necesse est ut omnia in terram corruant. Nam si Ecclesia deprehensa fuerit in re tanti quanti hæc est, tam turpiter falsa, continuò consequetur ei in posterum fidem habitum iri in nullâ.

Quamobrem quantùm ad eos, quorum *Fides* aut ex toto aut maxima ex parte, apparenti magnitudine Autoritatis hujus Ecclesiæ sit suffulta, hâc concidente ex facili detectione tam crassi *Falsimonii* (quod illa tamen vehementissimè maximéq; seriò affirmat esse *verum*) hujusmodi hominum quorumcunq; *Fides* necessariò concidet, nisi per aliquam specialem gratiam *Divinam* ipsorum conversationi cum Personis scriptisve aliquorum saniorum Christianorum, in quos fortè fortunâ in vasta hac quâ vagantur solitudine, incidere possint, se adjungentem, à tam periculoso, quo stant præcipitio, retrahantur, nè lapsu cautibus se illidant, aut in cœnum se immergant *Atheismi* & *Infidelitatis*.

18. Nam proculdubio si nullo alio suffulciantur adminiculo præterquam hâc Pseudochristianâ synagogâ, quanquam externis quidem ejus comminationibus à profitendo suam *Infidelitatem* absterreri possint, impossibile tamen erit ut tacitum illius incrementum in propriis suis animabus sufflaminent, nec naturaliter fastidiant, omnéq; sincerum Religioni renuncient commercium, eámq; tanquam mendaciorum farraginem nauseabundi aversentur.

Quamobrem impossibile est quin hic Impostorum cœtus & Præstigiatorum (quos quàm vivis possum coloribus depictum eo) multitudinibus adultorum obduratorúmq; Atheorum scateat. Etenim *Impostura* de qua agimus cùm tam insignis sit, detectióq; tam facilis & obvia, quî fieri potest ut à quamplurimis etiam hominibus non detegatur?

Summa enim rei huc omninò redit. Utrùm probabilius sit ut Ecclesia in proprium suum commodum (quod eam ubiq; avidè acritérq; prosequi video) sciens prudénsq; mihi imponat aut saltem suo vacillet judicio (pro cujus *Infallibilitate* nullum argumentum habeo præter propriam ipsius gloriationem, cùm interim è re ipsius sit ità gloriari) summa, inquam, rei huc omninò redit, utrùm probabilius sit ut illa fraudes adhibeat aut præ cæca quadam Superstitione incidat in Errorem, an verò ut Sacerdos facultatem habeat, *quinq; verba* proferendo, mutandi *Panis frustulum* in *Hominem*, *pane* interim ad omnes nostros sensus *pane* perinde permanente atq; priùs. Quod duplex sanè miraculum est majúsq; quàm unquam adhuc extitit (quamvis eatenus tantùm consideretur) & ferè par profectò miraculum, ut quisquam illi habeat fidem.

19. Verùm majora adhuc restant, non dicam *Miracula* sed apertæ *Impossibilitates*. Ut primò, Quòd hic panis mutetur non quidem in hominem qui erat futurus, sed qui jam existebat; quæ absurdissima Repugnantia est quæ humano Intellectui offerri possit ad contemplandum. Et tamen in secundo porrò loco, Panis ità in hominem mutatur, nempe in hominem Christum, ut totus sit in quocunq; loco panis,

consecratus esse appareat, hoc est, in multis locorum millibus idq; ad admodum laxa Intervalla simul. Quæ perfectissima est contradictio quæ potest proponi, ut unum nempe idémq; corpus totum à seipso distet. Qui potest enim unum esse cùm sit ad hunc modum à seipso divisum, siquidem *Unitas* consistit in *Indivisione?* Et *Suiipsius-unitas*, proculdubio est *Suiipsius-indivisio*. Ac proinde si unum *seipsum Oxonii* alterúmq; *seipsum Cantabrigiæ* eodem tempore esse supponamus, impossibile est ut sit una eadémq; Persona, cùm distantia ac divisio eas duas distinctas esse personas planè demonstret. Et tertiò denique, à falsa hac suppositione, Quòd *unum idémq; corpus esse possit in diversis locis simul*, consequetur continuò quòd una eadémq; Persona Corpúsve totum esse potest & intra se & extra se, totum infra se totúmq; supra se, à sui dextra totum totúmq; à sinistra. Quòd *unum* esse potest corpus & tamen *multa* simul, vel potiùs non *corpus* sed *spiritus*, aut ut veriùs dicam, *Nihil*. Quòd una eadémq; persona sibi obviàm ire potest blandéq; seipsum in occursu salutare, moveri & quiescere in eodem tempore, exporrecta humi procumbere & ambulare, multis milliaribus ab amico abesse, præsénsq; cum illo esse simul; Nunc in cœlo esse, mox in terra, nec per intermedias Regiones pertransire; cum multis aliis hujusmodi *Absurditatibus*, quas cùm suprà notaverim supervacaneum esset eis diutiùs hîc immorari.

20. Satis jam manifestum est *Transubstantiationem* sive Panis commutationem in ipsum corpus Christi, tam multis onustam esse & tam manifestis *Impossibilitatibus*, faciléq; deprehensibilibus, ut venditata Impossibilitas, Ecclesiam aut errare præ ignorantia aut datâ operâ hominibus in proprium suum lucrum imponere, nullum momentum habere possit ad lancem in suam gratiam deprimendam, verùm tam insuperabilis erit vis harum manifestarum conspicuarúmq; Repugnantiarum hujus adeò audentur obtrusi Articuli Ecclesiæ, Transubstantiationem intelligo, ut pondus ejus naturaliter immersurum sit omnes ejus filios, qui vel paululùm de ea cogitaverint (si nihil suâ Ecclesiâ præstabilius eis occurrat & suffulciat) in horrendum *Infidelitatis* puteum primò, posteáq; in *Infernum*.

21. Neq; enim incrustari possunt hujusmodi *Impossibilitates* (quæ tales utiq; deprehenduntur ex universalibus immutabilibúsq; *Rationis* legibus) *fictitiis* miraculis, ad conciliandam ipsis fidem; ut si, exempli causâ, istiusmodi Historiolas comminiscerentur, *Sacramentum* scilicet pugione transfossum sanguinem emisisse; *Panem* ut putabatur, ex ore *communicantis* desumptum, carnem in digitis Sacerdotis repertum esse; Hostiam multas sanguinis guttas in *Coporale* stillâsse, dum in manus Sacerdotis accipiebatur; Eam è manibus ejus evolâsse, circumcircà in Ecclesia guttas stillantem sanguinis in pavimentum marmoreum toto suo volatu; Peramabilem Puerum in pane consecrato aliquando apparuisse, & similia. Hæ enim Historiæ veritatem rei illius neutiquam evincere possent, quæ planè impossibile est ut sit vera, sed falsitas ipsarum potiùs argueretur ex fine in quem sint productæ. Nam solemne est mendacibus, *mendacia mendaciis contegere*, nè perpluant.

22. Atq; nunc spero me tam plenè, accuratéq; hoc particulare *Antichristianismi* membrum descripsisse, quod *Radici* Divinæ vitæ, *Fidei* nimirum, opponitur, ut nihil putari possit deesse perfectioni istiusmodi *Contrarietatis*, nec quisquam dubitare, quin illa Ecclesia quæ ad hunc modum descripta sit, una sit reverà eadémq; cum ista quæ è nova *Hierosolyma* excluditur, ut quæ ab ejus Incolarum moribus tantoperè abhorret.

Cap. 21. & Cap. 22. A tali enim rerum constitutione qualem in hoc *Antichristianismi* membro delineavi, apertè sequetur professos filios hujus falsæ Ecclesiæ (ut illi sunt in Apocalypsi) δειλοὺς fore, ἀπίστους καὶ ψευδεῖς, & τοὺς ποιοῦντας καὶ φιλοῦντας ψεῦδος· hoc est, necesse est aut ut homines sint quorum animi *superstitiosis fabulis meticulosi facti sint*, qui sunt illi δειλοὶ *timidi*, & οἱ φιλοῦντες ψεῦδος, tales qui *mendacibus fabulis* aures sibi deliniri ament, rebúsq; vanis atq; falsis fidem habeant ex vecordia ac imbecillitate animi, brutáq; quadam simplicitate; aut certè ut sint ἄπιστοι, *Increduli*, atq; *Athei*, quanquam externo quodam modo, propriæ pacis causâ, se Ecclesiæ suæ placitis submittunt; aut deniq; ut sint ψευδεῖς, vel οἱ ποιοῦντες ψεῦδος, *mendaces* vel qui mendacia fingunt, operámq; decipiendo dant populo per multifarias Falsimonias ac Imposturas. Qui cùm characteres sint illius Ecclesiæ quæ *sanctæ Civitati* opponitur, equidem nos, hasce res (quæ adeò ex diametro Christianæ *Fidei* opponuntur supplantántq;) congerendo coagmentandóque, insigne *Antichristianismi* membrum reverà descripsisse, ulterior est Indicatio.

CAP.

CAP. IX.

1. Humilitatem *proprium esse characterem Personæ Spiritusq; Christi.* 2. *Principatus Ecclesiastici affectationem contrariam esse huic* Divinæ Gratiæ. 3. *Hujus Ambitionis pallium; Quòd visibilis utiq; Ecclesia cùm una sit, unum caput visibile requirit, cum Responso.* 4. *Plures rationes quibus probetur Ecclesiam nullo visibili Capite indigere præter Christum.* 5. *Unum hoc caput,* Christum Jesum, *unàmq; legem* Apostolicam, *Ecclesiam efficere sufficienter* unam. 6. *Nullum justum prætextum esse quo ullus Episcopus, ut Caput hoc universale constituatur, jus sibi vendicet.* 7. *Ambitionem verò talem ipsi Titulum malis aliquibus Technis acquirere posse.* 8. *Universalis hujus Episcopi methodus Clerum sibi mancipandi, supplantandiq; Seculares Potestates.* 9. Fraudes *ejus adversùs* Imperatorem *aliosq; Principes.* 10. *Ulterior* Fraudum *descriptio, Rapina, Superbiæq; hujus universalis* Pastoris, *ejusq; usurpationis totius ferè Potestatis Imperii.*

1. PErgimus jam ad, quàm maximè vivam possumus, descriptionem oppugnationis primi Ramuli *Divinæ Vitæ* delineandam, *Humilitatis* scilicet. Qui cùm tam specialis character sit naturæ indolisq; Spiritûs Christi, sicq; à seipso declaratus, cùm esset in terris (*discite à me quòd mitis sum ac humilis corde*) id certè quod ipsi perfectè contrarium est, necesse est ut exquisitè sit in omne genus hominibus *Antichristianum,* præsertim verò in eis qui modo magis peculiari Successores Christi Apostolorumq; se esse venditant, quos ille olim de superbia ac dominatione præmonuit & affectatione *Superioritatis,* scilicet, *Eos quibus videmus imperare gentibus dominari in eas, & qui magni sunt inter eas, licentiâ in eas uti; verùm non ità erit inter vos,* &c. Mat. 11. 29. Luc. 22. Marc. 10.

Cujus præcepti meminit etiam *Petrus,* sedulòq; id agit ut & aliis ipsum transmittat, ubi monet *Pastores, ut Dei gregem pascant qui penès ipsos sit, illius inspectioni vacantes, non coactè sed libenter; non turpiter affectantes lucrum, sed prompto animo, nec ut dominantes ovili sed ut qui exempla sint gregis.* Quàm contrarium igitur huic id foret, siquis se *supremum* simulans *Pastorem* (quem alii etiam locis suis distinctis ac subordinatis pro suo modulo imitaturi essent) non solùm in Gregem dominaretur sed in *Reges & Imperatores* Tyrannidem exerceret, & tanquam alter *Lucifer* se eodem cùm Deo Christoq; throno collocaret, vel potiùs ipsos throno exturbaret, ut solus ad suam voluntatem dominaretur, expressas Dei leges perspicuéq; promulgatas pedibus conculcans? 1 Pet. 5. 23.

2. Intingamus igitur penicillum aliquantò profundiùs in Pigmentorum eorum aliqua quibus usi sumus in descriptione illius membri *Antichristianismi* quod *Divinam vitam* oppugnat in *genere,* plenèùsq; delineemus *Politiam* talem *Ecclesiasticam,* quæ maximè luculentè *Luciferiana* apparitura sit & *Antichristiana,* maximeq; ex diametro sanctæ illi *Humilitati,* quam Christus Successoribus suis commendavit, opposita. Supponemus igitur ut antea, unum aliquem *Prælatum* qui præ cæteris longiùs emicuerit, omni opere eniti ut Titulum ac Autoritatem *Universalis Episcopi* obtineat. Quod tamen quicunq; fecerit, ipse *Gregorius Magnus* declarat eum *Antichristi* fore *Præcursorem;* Præcursorem illius *Regis superbiæ* cui Sacerdotum præparatur exercitus. Quod argumento est etiam ex sententia *Gregorii,* Antichristum non procreatum iri ex *Tribu Dan,* sed ex *Tribu Levi,* quem porro supponemus allaboraturum quantùm potest acquirendo huic *Levitico* Imperio, promovendæq; per successionem *Cathedræ suæ Episcopali,* ejusmodi ferè rationibus quæ sequuntur.

3. Primò, prætendet minimè consentaneum esse ut Ecclesia Catholica visibilis, cùm *una* sit, sub *uno visibili Capite* non uniatur. Quæ tamen Ratiocinatio quamvis bellam speciem primo aspectu præ se ferat, tamen si penitiùs introspiciatur statim abibit in fumum. Non est enim nisi scita *Concinnitas* quæ in apertæ *Repugnantiæ* gratiam urgetur. Hujusmodi enim unius hominis officii institutio, quod nemo unus qui extiterit exequi possit, illud possibile esse supponit quod est planè impossibile. Unde manifestum est caput minus fore quàm pro corpore, quæ proinde species etiam erit perversæ cujusdam *Asymmetriæ* & *Inconcinnitatis.* Nemo unus Mortalis caput idoneum esse potest illius Ecclesiæ quæ jus habet ut fiat Catholica, & per universum terrarum orbem se extendat. Nullum tale caput esse potest præter *Christum,*

qui

qui *merus homo* non est sed *Deus* humanâ naturâ vestitus, ac proinde cuiq; Ecclesiæ parti membrísq; singulis ad quantacunq; intervalla est præsens.

Verùm, universæ Ecclesiæ unum aliquem Episcopum præficere, esset planè supponere magnum illum animarum nostrarum Episcopum ab illa abesse, qui tamen pollicitus est cum illa se fore usq; ad consummationem seculi, nec otiosus profectò spectator, sed *Pastor* diligens fidelisq; *Gubernator* earum animarum quæ reverà in eum credant, sinceràmq; ipsi præstent obedientiam.

4. Neq; Ecclesia certè Catholica in terris suam hoc pacto perdet *unitatem*. Est enim sub uno communi Capite totius Ecclesiæ tam *triumphantis* quàm *militantis*, qui (ut objectionem propiùs perstringamus) suæ Ecclesiæ *Caput* est *visibile*, iis quidem omnibus qui ad Aulam suam Regiam appropinquant, in gloriosa illa *Metropoli* in Cœlis, ubi proculdubio conspiciendus est Throno suo *Sapphirino* insidens magna cum majestate & gloria, ubiq; veri illius subditi paulo temporis spacio eum aut ipsi videre poterunt, aut saltem cum eis versari qui ad eum frequenter eunt redeúntque, eiq; coram adstant & ministrant.

Et nemo, opinor, affirmabit amplum quodlibet *Imperium* caput idcirco *invisibile* habere, quia ipse *Imperator* Palatium suum in principali Imperii sui provincià collocaverit, nec unquam intra quarundam Regni partium in conspectum prodeat, ità ut multitudines hominum eum nunquam videant, ut qui nullam habuerint opportunitatem invisendi illas partes ubi *Aula Imperatoris* sita est. Cùm tamen *Jesus Christus* Ecclesiæ suæ caput ad bene longum tempus visus sit in terris, ut & conspicuè hinc in sublimiores Regni sui Regiones proficisci, atq; huc tandem præstituto tempore *visibiliter* rediturus sit, ad rationem accipiendam à rerum suarum administratoribus in inferioribus hisce suis Provinciis. Quamobrem Christus *visibilius Caput* est in suo amplo Imperio, quàm alius quivis Imperator in suo. Adeò evidens est, nihil opus esse ullo alio *visibili* Capite Ecclesiæ *communi*, præter ipsum *Christum*.

5. At enim hæc omnia minimè tamen obstabunt quò minus ambitiosus hic *Patriarcha*, quem ego describo, operam det hominibus persuadendis, valde consentaneum esse ut sit *unum aliquod caput visibile Ecclesiæ universalis*, qui *Christo* succederet, vel potiùs uni alicui, quem hic prætenderet Principem fuisse Apostolorum, illámq; ipsam sedem Apostolicam esse suam, ac necesse esse propter Ecclesiæ *unitatem* & ad *consopiendas omnes controversias*, ut hujusmodi sit sedes; quanquam profectò hæc argumentatio cuilibet qui nullo laboret præjudicio, non potest non videri infirma atq; frivola. Etenim, utì jam insinuavi, Ecclesia satis *una* ex eo futura est quòd sub *uno* sit *Capite Jesu Christo*, *unâq; Lege* quæ Dei verbum est, quod suprà probavimus satis perspicuum esse in rebus omnibus ad vitam salutémq; necessariis. Quantùm verò ad alias res, sive *Ceremoniæ* sint seu *Opiniones*, Regni Christi *unitatem* non omninò infringunt, utpote quod verè perspicuéq; illius Regnum futurum est quamdiu *Fidem Apostolicam* sit professurum, utantur interim quibus rituum differentiis libuerit, opinionibúsq; non necessariis quàm velint dissentiant, modò cautum sit nè *ritus* ulli *opinionésve* reverà planéq; doctrinis *Apostolicis* adversentur, quæ universales sunt nunquámq; abrogandæ *Leges* Imperii Christi in terris. Etenim *Ecclesia Catholica* ad hunc modum in Externis variegata, erit tamen visibiliter Christi *Sponsa*, quanquam ἱματισμῷ ποικίλῳ, quanquam veste induta acu pictâ variísq; floribus ac coloribus exornatâ.

6. Cæterùm, ut elatus hic *Patriarcha* suam sedem prætenderet infallibilem hanc esse omniáq; definientem sedem *Apostolicam*, oratio est cui nihil subest solidi. Nam si ulla unius alicujus Apostolorum supra reliquos facta fuisset prælatio, esset certè tam magni momenti res (si controversiarum utiq; decisio per omnia succedentia secula tanti momenti sit) ut memoriæ in Scripturis tradita fuisset, omnésq; finitura fuisset inter ipsos Apostolos aliásve de Apostolis ipsis disceptationes, vel potiùs eas
2 *Cor.* 12. 11. præversura. Cùm tamen S. *Paulus* contrà planè declaret se nulla in re inferiorem fuisse summis Apostolis, quod omnium planè arguit æqualitatem.

Præterea, si ità esset ut unus aliquis Apostolus Potestatem habuerit principatúmve in cæteros, suámq; in tali particulari sede *Residentiam* tenuerit, non statim sequitur ut is qui ipsi in hac sede successerit ei etiam in illo principatu succederet, aut ut omninò in Apostolatu, sed solummodo in Episcopatu. Neq; sanè credibile est si primus hic atq; *Oecumenicus* Apostolus immediatè suo successori eandem Jurisdictionis latitudinem assignâsset, ut ejusmodi juris nulla vendicatio, nec ulla ab universali Ecclesia in innocentioribus illis magísq; morigeris temporibus facta esset agnitio. Tantilli momenti sunt omnes hoc genus prætextus.

7. Quòd si arguta hujusmodi sophismata ipsi ad proposita sua obtinenda non sufficerint,

fecerint, cùm ambitio *Patriarchæ* animum adeò inflammaverit, nullum sanè non movebit lapidem quò cupiditatem suam possit explere. Quódq; Ars sophistica effectum reddere non potest, efficiendum tandem erit vel crassissimis rationibus Calliditatis *Mundanæ* aut *Infernalis*. Quamobrem ut absolutum hunc Ecclesiasticum Principatum obtinere possint, nihil in prima hac, quæ prætenditur, sede Apostolica successoribus Religioni fore supponemus; sed suppositiτios Authentici alicujus consilii Canones eos prolaturos esse, facturósq; ut pro sui Patriarchatûs primatu pronuncient; fauturos etiam aut approbaturos *proditiones* & *parricidia* etiam in *Imperatores* ac *Imperatrices*, in Reges Regináśq; totámq; ipsorum prosapiam, ab aliquo, cujus fidei rerum administratio commissa sit, perpetrata, cujúsq; ambitio ad legalem suum Principem truculentè occidendum instigavisset, ut ipse illi in Regno, Imperióve succederet. Post quæ tamen, Parasiticâ adulatione, conniventiâ, & approbatione, immò congratulatione successûs tam belluini Incepti, impatientes hi *Imperii* Ecclesiastici *Candidati* non dubitabunt gratiam sibi conciliare novi hujus Usurpatoris, quanquam manus ejus etiamnum recenti fumant sanguine; ut ab ipso nimirum utilem illum ac gloriosum Titulum *Episcopi Universalis* impetrarent, nec eo obtento ab ullis abstinere crudelitatibus in ejusmodi Episcopos qui novum hoc impositum jugum velint detrectare.

8. Postquam verò huc pervenerint, neq; hîc eos substituros supponimus, verùm in *secularium* etiam *Potestatum* jura malis technis mox irreptaturos. Nam *universalis* hic *Episcopus* plausibili quidem ratione juramentum obedientiæ ab omnibus aliis Episcopis in quibuscunq; Regnis fuerint, requiret. Quæ tamen haud minor est Improbitas quàm ejusmodi viis eos illaqueare quæ ad Insidiationes perducant ac perfidiam adversùs proprios suos Principes, séq; ipsos reverà efficiant propriæ suæ libertatis proditores. Etenim cùm soluti sint ad hunc modum, & alienati à propriis suis Principibus, sunt magìs firmiter quidem cum magno hoc *Oecumenico Patriarcha* uniti, sed, cum eo, tantò arctiora illius mancipia facti, cum quibus, quantùm ad omnimodas pecuniarum irrogationes, agere poterit prout libuerit.

Supponimus enim eos è manibus *secularium Principum* (prætextu summæ in rebus *Ecclesiasticis* Potestatis) *Investiturarum* jus extorturos, quò efficere possint ut omnes Episcopi à Temporali Potestate minùs dependeant magisq; sedi Apostolicæ devincti sint, sed & magìs adhuc eidem mancipati, ut antè notavimus, & absq; omni injuriarum remedio, si ab eadem fortè oppressi sint, sive removendo omnes cujusquam momenti Appellationes è curia particulari *Episcopali* ad Apostolicum Judicatorium, sive aliis gravaminibus quibuscunque. Cæterùm hoc solum *Appellationum* Gravamen tantum profectò est, ac si totus orbis Christianus *fidiculis* distenderetur, vel si mavis, spasmo crucianti contraheretur, ad adaptandam rerum administrationem tam coactæ *Universalitati*, utilitatiq; hujus *generalis* Vicarii Christi. Et tamen omninò sic se res habebit juxta hanc Hypothesin ad sustentandam Pompam ac Ambitionem *unius* in *universos* dominantis *Prælati*.

Efficient etiam ut totum Clericorum corpus à secularibus Judicatoriis sit exemptum, ut qui reverà, prosperis hisce machinationibus, subditi propriè facti sunt *Ecclesiastici* hujus *Monarchæ*; verùm hoc pacto omnes *seculares Dynastas* crassissimâ fraude totidem subditis privabunt quot sint homines religiosis Ordinibus per totum orbem Christianum instituti; cùm, eo ipso, facti sint subditi hujus *Regis superbiæ*, (quemadmodum *Gregorius* divino raptu illum appellabat) nec ante ullum *seculare Tribunal* rei peragendi, non Homicidii sanè aut Latrocinii, aut effractionis domuum, aliúsve cuicuimodi criminis. Quæ quidem Immunitas ut non potest quin ipsos superbos reddat & insolentes adversùs *Laicos*, quos vocant; itá necesse est, quod & suprà notavi, ut *Clerum* strictiùs mancipet *Ecclesiastico* huic *Tyranno*. Neq; enim ullam cum ratione opem expectare possunt ab illis Principibus à quorum imperio clam se subduxerint, & consequenter ab eorundem Protectione, per religiosas has technas fraudésque. Ac proinde illius voluntati omninò sunt obnoxii, cujus Tituli Pompæq; Pontificalis magnitudo, cùm justos suos reditus adeò infinitò excedat, necessariò eum redditura est rigidum *Tributi exactorem* ab eis qui peculiariori modo ipsius potestati sint subjecti, eósq; ad indignos modos rationésq; gravandi populum, per pias vel potiùs impias fraudes dolósq; redactura; dum is has suas Aves emittit diffunditque, numerosis gregibus, ut sui nummulorum sint famelici erutores per Pascuum Imperii & collectores.

9. Tanta sanè pari aliorum saginata injuriâ (præsertim Episcoporum aliorúmq; è *Clero* quos tyrannicus hic Pontifex detonderet spoliarétq; pro libitu) in hujus membri *Antichristianismi* delineatione quod describo, jam detecta est superbia; sed ad

altiorem

altiorem eveheretur gradum si ulteriores adhuc affingeremus enormitates; ut si *universalis* hic Sacerdos *Episcoporum Primatu* non contentus foret, sed & ipsum *Imperatorem* affectaret dignitate autoritatéq; superare, improbéq; ac perfidè securæ alicui occasioni invigilaret (putà dum *Imperiales* copiæ generosè fideliterq; occupentur in communem propellendo hostem ex orbe Christiano sive *Turcas* sive *Saracenos*) quâ bellum commoveat contra Imperatorem ejúsq; socios in eis partibus quæ suæ sedi sint proximæ, ut eum indè expellat, locúmq; sic faciat opportunitati sibi arripiendi aliquam *Imperii* portionem.

Equidem perquam furiosus Ambitionis ignis is esset qui quenquam ad machinationes tam diabolicas movere possit. Quale igitur facinus id putas fore, si callidus hic *Prælatus* hunc vel illum Principem in sanctas aliquas expeditiones ablegaret in eum finem ut eos Regnis suis defraudaret, ipsósve Reditibus emungeret? Quid si præcipuos Rei-publicæ Administratores omnésq; Principis subditos Fidelitatis juramento absolveret, idq; ob nullam aliam causam nisi quòd sic facere è re sua fore deputaverit? Si tantum sibi assumeret ut verum Principem deponeret alterúmq; in ejus locum substitueret, *legalem* utiq; *subditum* Principis depositi, & qui nullum jus ad Coronam habuerit, spe *præmii* adductus quod insolentissimi facinoris atrocitatem magnitudine exæquet, séq; ipsum ditandi oppressorum injuriis ac ruinis? Si adoraretur tanquam omnipotens quispiam *Plenipotentiarius* qui omnia possit; si Clientes coram ipso in terram prociderent ad deosculandum illius pedes, servíq; eum humeris in processionibus gestarent antiquorum more Idolorum *Babylonis*?

10. Immò verò quid existimaturus es, si *Sanctus* hic *Homo* Imperium occidentale penitùs subverteret, ut seipsum ruderibus locupletaret? Si syngrapha supposititia fictásq; donationes produceret, quibus horrendam latrocinii sui turpitudinem contegeret? Quid si nulla ferè Imperii vestigia relinqueret nisi quod sit *Sacerdotale*, hoc verò supra omnes *Reges*, *Imperatores* Christianósq; *Principes* immane quantum attolleret? Idq; effectum esset ab hominibus qui maximè impii fuerint omnium eorum qui *Pontificalis Sanctitatis* Titulum gestaverint? Unde confirmatiores esse possemus de *Antichristiana* ratione hujus Constitutionis, quippe quæ effecta sit & stabilita per impuros *Magos*, *Homicidas*, Principúmq; *Interemptores* per venena.

Hæc igitur potestas quam unus Prælatus *Luciferianus* sic obtinuerit, fraudibus utiq; ac rapinis, Reges spoliando suis juribus, Regna subvertendo ac Respublicas, Imperatorum filios illigando Conspirationibus, Rebellionibus ac Parricidiis, Subditos absolvendo à juramento Fidelitatis, orbémq; Christianum cæde & sanguine miscendo per insolens illud facinus excommunicandi Imperatores & Dynastas (qui nihil peccaverint, immò Christi legi firmiter adhæserint) Regnáq; ipsorum conferendi quibus ipsi libuerit; si hæc, inquam, vera non sit insignis illius *Antichristianæ Potestatis Idea*, quæ illi *Æquitati*, *Dulcedini*, *Mansuetudini*, *Animiq; Humilitati* quæ in *Christo Jesu*, etiam in summo suo Triumpho in terris, conspicua erat, perfectè est opposita, equidem fateor nescire me, nec credo quenquam alium fingere posse, quid sit.

Missum hîc facimus omnem illum Animi cruciatum Conscientiæq; torturam in quam immensa hujus *Principis Superbiæ* sublimitas totum orbem Christianum per anxias ac superstitiosas opiniones ac Ceremonias conjicere possit, inventas tantummodo ad conquirendum pabulum quo alatur sustentetúrq; splendor ac Pompa hujus *magnifici Sacerdotis*. Omnium animi solicitudine conterendi sunt Crumenæq; evacuandæ ut expleatur exturgescátq; hujus *Principibus inequitantis Patriarchæ* fastuosus tumor. Quo de argumento cùm satis jam dixerimus in Descriptione secundi membri *Antichristianismi*, illius mentionem tantùm fecisse hîc suffecerit.

CAP.

CAP. X.

1. *Rationem impiam evehendi ad tantam altitudinem* Supremi *hujus* Pastoris *potestatem, demonstrationem esse perquam enormis Ambitionis.* 2. *Blasphema ejus usurpatio acceptatióq;* Divinorum Titulorum. 3. *Barbara illius in excommunicatos* Reges *ac* Imperatores *insultatio.* 4. *Excessus Homagii à summis Magnatibus ei præstiti.* 5. *Sui-ipsius exaltatio supra Deum quantùm ad* Jurisdictionem. 6. *Sui-ipsius supra eum elatio quantùm ad* Honorem *sive* Præcedentiam. 7. *Alia hoc genus superbiæ exempla.* 8. *Sui-ipsius exaltatio supra Deum in ipsa Dei domo* literaliter *intellecta.*

1. IMaginem *Antichristi* in potestate unius particularis Sacerdotis *Patriarchæve* sitam, ad eam jam condidimus altitudinem, ut quo jure quáve injuriâ se in absolutissimi *Principatûs* in omnes Christiani orbis *Dynastas Titulum* si non *Possessionem* insinuaverit. Quod cùm effectum sit rationibus adeò impiis, necesse est ut Ignis Ambitionis plusquam *Infernalis* in fundo delitescat qui pleniùs adhuc se proditurus est in hisce visibilibus flammis; Nempe, *in certis quibusdam exorbitantibus Titulis ac Privilegiis quibus hic* superbiæ Filius *sit ornatus*; *in barbaris suis insultationibus in debellatos Principes ac Imperatores, & in Enormitate cultûs ac Homagii illius personæ in publicis solennitatibus præstiti.*

2. Ut exempli causâ, quid magìs *blasphemè Antichristianum* esse potest, quàm ut sinat se *Divinorum* Attributorum spoliis exornari? Quàm ut appelletur *Dominus Deus* noster, *optimum, maximum* & *supremum Numen in terris?* ut declaretur *ejus Tribunal* unum idémq; esse cum *Tribunali Dei?* Potestatem illius esse *absolutam?* quicquid facit eum tanquam Deum id facere non tanquam Hominem? omnésq; debere se submittere illius Decretis, ut qui infallibilis est? eum omnia esse ac supra omnia? penès eum esse regna quibus vult conferre, unúmq; è throno dejicere, atq; alterum illic collocare? Omnia eum posse quæ Deus potest, clave non errante? Naturam rerum eum posse commutare? aliquid ex nihilo efficere? de injustitia facere justitiam & injuriam in jus convertere? Omnes leges in scrinio esse illius pectoris? Contra canones Apostolorum novúmq; adeò Testamentum posse dispensare? Eum causam esse causarum? Sacrilegium esse de illius potestate dubitare? Imperium eum obtinere in *Angelos, Purgatorium* ac *Infernum?* Monarcham esse Mundi, & *Imperialem majestatem* tantum excedere quantum *Sol* excedit *Lunam*, ab omnibúsq; Terræ *Dynastis* debere adorari? Hæc est una flammifera ex hac *Luciferianæ Ambitionis Ætna* Infernalis Eruptio.

3. Altera erat *insolens ejus Insultatio in Excommunicatos debellatósq; Principes*; ut Exempli gratiâ, perquam barbarè *Antichristianum* esset si triumphans hic *Patriarcha* post Excommunicationem, suíq; submissionem ejus potestati faceret ut unus *Imperator* cum Imperatrice aliquot continuos dies nudis pedibus, vestéq; cannabinâ indutus ad januam ejus Absolutionem expectaret, idq; in media Hyeme, eúmq; cogeret Insignia Imperialia resignare, atq; post hæc omnia eum deponeret, Imperiúmq; alteri donaret. Si faceret ut alter seipsum publicè in Ecclesia prosterneret, & in hac prostratione pedem cervici *Imperatoris* imponeret, quasi viperam anguémve conculcaret. Si tertium coronaret non quidem manibus sed pedibus, móxq; eidem pedibus Coronam de Imperatoris capite in terram dejiceret. Si unum Principem cogeret Coronam resignare, aliquótq; dies privatam personam gerere, postea verò eâ lege, ut hujus summi Sacerdotis vasallum se profiteri velit, ei permitteret Coronam rursus à manibus Legati sui recipere submissè in genua procumbenti ante illius pedes. Si faceret ut alter per modum pœnæ, manibus pedibúsq; per suæ *sanctæ Celsitudinis* Palatium ad instar canis perreptet, mellio etiam cervici illius circumposito. Si tertium publicè in Basilica nudum virgis cædendum curaret unoquoq; Monacho Personáve Religiosâ certum plagarum numerum ipsi infligente. Proculdubio hujusmodi enormes *Imperatorum, Regum, Principúmq;* tractationes non possent non esse indicium *Satanicæ* planè elationis animi ac superbiæ.

4. Sed enim quid pœnarum mentione opus est, cùm adeò *invisam Imaginem* turpémq; ex assuetis ac pro more expectatis obsequiis observantiísq; describere possimus? Supponemus igitur juxta notas hujus *Sacerdotalis Aulæ* Ceremonias, quoties suæ *sanctæ Celsitudini*, universali Ecclesiæ *capiti*, Equum conscendendo celsiorem

adhuc fieri placuerit, Imperatorem Regémve qui præsens fuerit illi ex officio stapedem tenere debere dum conscendit; vel si ei libuerit, per occasionem, *Cathedrâ Pontificali* transportari, Imperatorem Regémq; cervices huic jugo submittere oportere, *Hominémq;* hunc *Pontificalem* in Cathedra sua humeris suis attollere. Quando etiam pransurus est hic *magnificus Prælatus*, Imperatori Regíve qui præsens fuerit hunc honorem impositum iri, ut aquam cum linteolo, ad unctas ejus manus lavandas ei ministret. Ob quod officium præstitum permittetur ei mox mensæ accumbere postquam expectaverit donec prima mensa imposita sit. *Imperatoris* etiam locum in Concilio Oecumenico hujus *summi Sacerdotis* ad pedes fore, ut bonum decet *Gamalielis* filium. Et postremò quócunq; *Patriarcha* hic *Oecumenicus* iverit, populo procidendum esse in genua; quod si promptè propenséq; non fecerint, eos fustibus in genua esse prosternendos rigido illius satellitio, torvis illis exactoribus adorationis tam stupendo Idolo.

5. Hæc Ceremoniarum ratio *summum* hunc *Sacerdotem* Terræ *Principibus*, sive *Imperatores* sint sive *Reges* aliíve ejusmodi *Dynastæ*, multis gradibus altiorem planè collocabit. Nunc verò lineamentum unum & alterum ducemus ejusmodi sanè elationis Animi sive superbiæ quantùm ad *civiles ritus* ac *præcedentiam*, ut meritò videatur *superioritatem* affectare supra *Deum ipsum*. Cujus Affectationis solida jam protulimus exempla, quantùm ad *Potestatem*, ex eo quòd supponebatur abrogare Leges Dei & in earum locum talia Decreta, quæ ad proprium lucrum facerent, substituere. Quæ aperta suiipsius exaltatio est *supra Deum* quantùm ad *Autoritatem realémq; Potestatem*.

6. Et quod *bonos mores* spectat *ritúsq; civiles*, si supponamus eas res quas ipse illíq; qui ei adhærent, summum cultum religiosum tribuunt infra hunc *supremum Prælatum* projectas, an non hoc esset *summo Deo præcedentiam præripere?* Ut verbi causâ, si Crux cui *latrian* debitam judicant, ad summi hujus Sacerdotis pedem demitteretur, an non is sic altior esset illo cui altissimus gradus *Divini honoris* debetur? Verùm hoc forsan dixeris eum tantùm æqualem redderet Deo.

At verò *Hostiam Panémve consecratum* à *Pseudo-Christiana* hac Ecclesia verum Christi corpus æstimari jam supposuimus, personámve ejus corpoream, hoc est, ubicunq; hic sit, Christum verum Deum verè ac corporaliter propriâ suâ personâ præsentem esse, æquè sanè verè & realiter atq; est in Cœlo. Si igitur hæc persona Christi quæ *sanctum sacramentum* vulgò appellatur, minori afficeretur honore quàm summus Sacerdos qui ipsum consecraverit, manifestum esset eum supra illud exaltari.

Quamobrem, exempli gratiâ, si in solennibus processionibus *summus* hic *Sacerdos* Ceremonias sic instituerit, ut hoc Sacramentum, id est (juxta eorum quidem sententiam) realis persona *Jesu* collocaretur in *ignobiliori* Pompæ parte, ipse verò summus Sacerdos inter Principes illustrissimos; ut *Jesus* Christus *Equo* veheretur, summus verò Sacerdos *Regum humeris* ac Dynastarum; ut viliusculus *Sacristæ* servus equum duceret qui *Christum Jesum* vehit, verùm si *Pontifex* eodem tempore Equo vehatur, *Princeps* aliquis ejus equum duceret, vel ipse Imperator; ut supra *Jesum Christum* umbonem deferrent *Romani* tantùm *Cives*, umbonem verò supra *Pontificem Nobiles* præcipui aut *Oratores*; an non hoc planè ac conspicuè esset ipsi Deo omnipotenti honore anteferri; adeóq; elatum esse *Patriarcham Oecumenicum*, ut æterno *Patri* Creatoríq; Universi se præferret?

7. Quod etiam fieri posset in Itinerationibus ordinariis, si *Pontifex* hic ità putà statueret, ut *Jesus Christus* veheretur pretii vilioris Equo, Agasoni alicui commisso, útq; præiret (O præclaram Præcedentiam!) sed inter Aulæ *Pontificalis* impedimenta, Calones, Lixas & Curtisannas; tanquam adventûs suæ *Sanctæ Celsitudinis* prænuncius; ipso interim lento magnificóq; passu incedente, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliísq; id genus personis illustribus stipato.

Equidem hoc meditabundo cuivis homini perquam altum quoddam Cogitatum profundámq; meditationem meritò posset injicere, quî scilicet fieri posset ut una eadémq; Persona secundùm circumscriptam suam Præsentiam corpoream uno eodémq; tempore summo cum dedecore & ignominia inter Calones equitet & Curtisannas in terris, & tamen in Throno simul sedeat majestatis ac gloriæ in summis cœlis, laudibus & Adorationibus sanctorum Angelorum circumcinctus.

Sed enimvero, ut ut hoc sit, admodum manifestum est interim *sublimem* hunc *Sacerdotem* in bonis moribus tam longè aberrâsse, æquè ac crassioribus Justitiæ partibus, ut se supra Deum ipsum efferat, juxta propriam suam concessionem, doctrinámve Ecclesiæ, ex eo quòd majorem sibi honorem quàm itineranti Personæ Christi decreverit.

8. Quibus omnibus hanc tandem suppositionem addere possumus, *Pontificem* scilicet hunc *Maximum*, suâ in supremum hoc munus *Inauguratione* super sanctum Altare Christi in principali aliqua Ecclesia suæ Metropolios collocari posse, pedibus *Pontificalis Cathedræ* sacrum *Thronum Corporis Christi* conculcantibus, ibiq; à principibus suis Ecclesiasticis & ab aspectabundo obstupefactóq; populo adorationem accipere.

Verùm credo me tam perfectè Antichristianæ superbiæ effigiem jam descripsisse, ut nihil opus sit quicquam superaddere, nec ullus scrupulus supersit quin is qui tam altè se efferat non possit non esse ille *homo peccati qui in domo Dei sedens extollit se supra omne quod dicitur Deus.* 2 Thess. 2.

CAP. XI.

1. *Superbiam hujus elatissimi Capitis diffusuram se esse in ejus membra.* 2. *Plura irritamenta generalia ad hoc vitium in hoc dominanti* Sacerdotio. 3. *Peculiaria irritamenta in magnis quibusdam* Dignitatibus. 4. *Peculiaritatem* Habituum *rationémq;* vivendi *in quibusdam Religiosis Ordinibus occasionem esse Superbiæ:* 5. *Prætextum merendi in his Ordinibus insignem esse ac invisam hujus vitii Instantiam.* 6. *Istiusmodi elatum* Pseudo-clerum *cujusmodi hic est, meritò haberi posse pro* homine illo peccati *qui se extollit supra omne quod colitur;* 7. *Rectéq; censeri in* Leviathanis *descriptione qui Rex filiorum superbiæ appellatur, præfiguratum.*

1. NEC sanè imaginari possumus Caput modis tam immanibus superbire, quin venenum hoc in totum corpus se diffusurum sit omniáq; illius membra aliquo modo tumefacturum. Quanquam enim summus hic Sacerdos magnam habet potestatem in Clerum suum, ut eos taxet, tondeátque, universi tamen haud parùm inflarentur ex opinione quòd ipsi membra sunt illius corporis cujus Caput supra omnes *Principes Terræ* tam mirificè se extulerit. In quos postquam Tyrannidem semel exercuerit, accreverítq; in ea potestate, belléq; stabilitus fuerit, facilior fortean postea benigniórq; propriæ Tribui esse poterit. Præterea, ipsa exemptio eorum à *secularibus Potestatibus* necessariò animos ipsorum tumefaciet, efficiétq; ut insolentes sint ac dominantes proclivésq; ad injuriam, cùm ad ejusmodi Judices se recipere possint qui suis partibus sint fauturi.

2. Porrò Potestas audiendi Auricularem Confessionem Privilegium est quod multum valet ad subjugandum insultandúmq; misellis *Laicis* ante Pedes *Confessariorum* suorum prostratis. Atq; illud etiam discriminans Privilegium *Calicis Eucharistici* Sacerdoti peculiare, necessariò efficiet ut *Laici* dejecto sint vultu, nec præ pudore mutilatæq; suæ conditionis conscientiâ Sacerdotem prope audeant accedere; ut qui tam immensæ conscii sunt inter se ac Sacerdotes distantiæ. Quæ omnia naturaliter tendunt ad horum *Clericorum* animos inani tumore inflandos. Quî igitur ferre poterunt illam opinionem quòd facultatem habent *creandi suum Creatorem*, quódq; ejusmodi Sacerdotes sunt qui *ipsum Corpus Christi* in Propitiationem offerant, ac proinde hac ratione imaginari se possint ipso *Christo* aliquo modo superiores. Atq; hæc quidem toto corpori *Sacerdotali* communia sunt.

3. Sunt verò & aliæ Considerationes quibusdam, sed satis numerosis multitudinibus peculiares. Manifestum enim est eos, qui *Sacerdotales Principes* sint illustrésve Personæ in hac Ecclesia, peculiarem ad hoc vitium habere instigationem. Nam cogitatu facile est hunc *Pontificem Maximum Ecclesiasticos* sub se *Dynastas* creare posse qui Co-assessores esse queant partémq; habere suæ *spiritualis Dominationis* in Populum, quippe quos ad hanc ferè formam creaverit. *Estote Fratres mei & Principes Mundi*, quod necesse est ut eorum animos ad immanem superbiæ gradum attollat.

Verùm multi Ordines his quidem inferiores sed æquales tamen dignitate, *Secularibus Principibus* ac Nobilibus (ejusmodi qui pompâ utantur aut accommodatione ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, *Equorum*, *Pilentorum*, & *Pedissequorum* Asseclarúmve qui eos comitentur & ab ipsorum latere currant) numerosam sanè multitudinem horum *filiorum superbiæ* constituere possint, qui Titulos tamen gerentes Pastorum Inspectorúmq; Gregis Christi eos minimè omnium inspiciant, sed despiciant potiùs contemnántque, Apoc. 18. 13.

temnántque, utpote qui tam altè supra ipsos collocati sint ut nihil animi habeant eò se demittere ut ipsos pascant, sed ut excorient potiùs sævéq; in eos dominentur.

4. Et postremò, quantùm ad eos qui adhuc numerosiores sunt, quos sibi personam induisse *peculiarioris* cujusdam *sanctitatis* supponere possumus, nominaq; sua inter eos qui sub *Titulo* & auspiciis hujus vel illius *Sancti* vitam suam instituunt profiteri, speciémq; præ se ferre *Humilitatis* gestando obsoletum aliquem sordidúmq; habitum, & simulando se separatos à mundo, ex eo quòd in otiosa ac populosa Monasteria se abscondèrint, ac mortificatos ejus fastui ac gloriæ, dum laudem & admirationem hominum imprimendo sibi ipsis hanc Notam specialis sanctitatis per peculiarem vestitum alienámq; vivendi rationem quærunt, equidem fateor mihi ad instar miraculi fore, si hæc ipsorum *electitia sanctitas* in cibo potúq; & à matrimonio abstinentia consistens & similibus, carnales eorum mentes non ità inflaret, ut meritò æstimari possint maximè genuini subditi hujus *Regis superbiæ*.

5. Ut omittam *ipsum* devii hujus generis vitæ *prætextum* non posse non turgidum modestiori sensui cujusvis sobrii veréq; sanctificati Christiani videri, qui non potest quin rem præsumptuosam existimet propriis meritis confidere, júsq; sibi ad cœlestem hæreditatem, ex quibùscunq; operibus quæ pro tam inæstimabili ineffabilíq; præmio in terris quis absolverit, vendicare. Quàm immanis igitur esset *Luciferiana* rabies ac *vesania* si *spirituales* hi rerum susceptores non sua solummodò pensa se absolvere posse prætenderent, sed & pensa insuper aliorum?

In qua quidem Professione continentur duo maximè invisa *superbiæ* specimina quæ excogitari possunt; nempe, *Vilificatio meritorum ad omnia sufficientium Christi*, perinde ac si illa imperfecta ac mutila essent, nec defectus eorum hominum quibus Deus vult esse propitius, possent supplere, sed pannosis indigerent assumentis miserorum horum *Suffenorum* religiosorum, quibus interpolentur, producantúrque; & tum postea, *Nimia sui existimatio, & ridiculè elata opinio quam de propriis viribus, robore ac sanctimonia conceperint*, quasi plus præstare possent ídq; per modum meriti, quàm sibi ipsis suffecerit, quámq; Deus ab ipsis requirat, cùm tamen in sacra Scriptura expressè doceamur fateri, *postquam omnia præstiterimus quæ possumus, nos tamen servos esse inutiles, & per fidem nos servatum iri non ex operibus nè quis glorietur.* Luc. 17. 10. Eph. 2. 9.

6. Quamobrem summum hunc considerabimus Sacerdotem universaléq; Caput hujus *Cleri Pseudo-Christiani*, unà cum singulis *Religiosis* Ordinibus sub eo constitutis, devotáq; ac submissâ agnitione agglutinatis ipsi ferruminatísq; & ab eodem actuatis, uno universis communi *spiritu superbiæ* sensúq; imperandi dominandíq; in personas ac conscientias *Laicorum* intumescentibus, summámq; de seipsis opinionem propter has *carnales* externásq; species sanctitatis ac supereminentiam supra mundum reliquum concipientibus, quæ consistit tantummodo in *Unctionibus*, in *Habitibus*, in *Abstinentia* à cibo, & similibus quæ *infirma* sunt *& egena elementa*, sed talia tamen quæ occulto quodam veneno inflent eos ac tumefaciant qui ea sapiunt æstimántque, & è re fore credunt suâ eorum observationi operam dare; considerabimus, inquam, hos universos à summo ad infimum, tanquam unum sub uno capite corpus, cunctósq; simul conjunctos tanquam *unum Hominem peccati*, qui cùm unum spiritum animúmq; habeant legi Dei Christíq; contrarium, adversùs utrosque, seipsos, quanquam alii alio modo, extollunt. Cæterùm cùm unam mentem ac voluntatem, unúmq; consensum habeant, omnium in omnes culpa recidit, talísq; sunt effigies repræsentatióq; Job. 41. 25. *Antichristianæ superbiæ*, ut nihil amplius esse possit, magísve absolutum. *Hic ille est qui omne sublime videt, ipséq; est Rex super universos filios superbiæ.* Summum maximéq; eximium superbæ elatæq; *Politiæ* exemplum quod unquam hactenus extitit.

7. Nec ipsum Textum ineptè hìc applicari posse credo, cùm tam magna intercedat Affinitas *Antichristum* inter atq; *Diabolum*, majórq; fortean *ipsum* inter quasdámq; *Phrases* in Textu *Leviathanem* describentes, quàm inter dictas illas Phrases, ejúsq; æmulum in hoc honore, utri ipsorum utiq; competat hæc *Typica* descriptio. V. 5, 6, 7. *Superbè clypeatus squamis est, arctâ compagine conclusis, quæ inter sese commissæ nè auræ quidem perviâ juncturâ, adeò aliæ aliis compactim cohærent ut sint indissolubiles.* Quam supponemus ipsissimam esse gloriationem hujus *Pseudo-Christianæ Politiæ*. Quòd sint nimirum omnes, non nisi una integra massa cujus partes aliæ aliis firmiter conjunctæ sunt, quanquam nullo Amoris ac Ingenuitatis vinculo, sed depactæ clavísve mutuò affixæ per manus ferreas Necessitatis Tyrannicæq; violentiæ; Timore extremorum patiendorum, sensu communis emolumenti, juramentóq; absolutæ obedientiæ infallibili Potestati, pari firmitudine eas compingentibus, atq; ænei clypei, arctéve commissæ squamæ *Leviathanis* compactæ sunt.

Jam verò si consideremus Caput hujus monstri, *Oculi* ejus dicuntur esse tanquam *Auroræ lumina*, hoc est, admodum sublatis subductisq; superciliis valde splendidi ac fulgentes, quemadmodum elatissimi hujus Capitis pompam jam descripsimus. *Ex faucibus autem prodeunt faces absilientibus tanquam stricturis igneis*; *Ex naribus prodit fumus tanquam aheni ferventis & undantis. Flatus ardet carbonibus, manante ex ejus ore flammâ*, hoc est, Totum mundum in superbia sua ac iracundia inflammat per impios suos Incendiarios & Emissarios, qui ad illius mandatum ad fulguris instar in omnes partes Imperii discurrunt, vel religiosâ, uti is simulat, rabie abreptus contra oppugnatores suæ *sanctæ Celsitudinis* excommunicationes effulminat adversus Principes, atq; bellum sic ac discordiam accendit omniáq; flammis miscet & sanguine. Et postremò, Ad obstinatam Immutabilitatem hujus *Politiæ* illustrandam, in Dogmatis suis crudelibúsq; carnificinis & occisionibus eorum qui se nolunt ipsi submittere, *Cor ejus saxo & inferiori molâ firmius esse dicitur*.

Vers. 9. *V. 10, 11, 12.* *V. 15.*

Cæterùm, quemadmodum de *Pharaone* Rege *Ægypti* dicitur in Psalmis, *Tu contrivisti capita Leviathanis, dedisti eum escam populo in deserto*, nempe *Israëlitis* quibus omnia in Typis contigerunt; Ità ut *Isaias* prædixit tempus fore quando *Terra deteget suum sanguinem neq; suos ampliùs cæsos operiet*, *In illo die* Jehova *suo duro, magno, validóq; gladio* (etiam eo ipso gladio qui prodit ex ore ejus) *animadvertet in Leviathanem, serpentem teretem, & in Leviathanem, serpentem tortuosum*, (obviàm ipsi ibit in omnibus fraudulentis suis flexuris & obliquitatibus) *interficiétq; Draconem qui est in Mari*. Hoc est, qui inter duo maria habitat, quemadmodum *Grotius* interpretatur *Leviathanem* aquaticum in *Psalmis* de *Pharaone* Rege *Ægypti*, quia regnum ejus extendebatur inter duo maria. *In illa die decantatote viniferam vineam, quam ego* Jehova *tuens subinde irrigem, eam nè invadatur noctes diésq; custodiam*. In illa die ità radices aget *Jacobus*, *ità florebit & fruticabit* Israel, *ut fructu repleatur facies orbis*. Verùm ultrà quàm institui hîc excursum est.

Psalm. 74. 14. *Cap. 26. 21.* *Cap. 27. 1.*

CAP. XII.

1. *Antichristiana rerum Constitutio* Divinam *Gratiam* Puritatis *oppugnans in genere, descripta*. 2. *Quòd Numerositas* Dierum Festorum *cum inefficaci exanimiq; Cultûs exercitio conjuncta deducit ad* Impuritatem; 3. *Ut &* Cœlibatûs *votum in* Monachis *&* Sacerdotibus *non-mortificatis*. 4. *Opportunitates* Ordinis *eorum ac* Functionis. 5. *Opinio de* Fornicatione *quòd non sit Peccatum, & de* Adulterio *quòd minus peccatum sit quàm voti* Cœlibatûs *violatio*. 6. *Viliora* Indulgentiarum *pretia quàm pro hujusmodi vitiis*. 7. *Pœnæ leves*. 8. *Bene magnæ partis Anni vesanis* Debacchationibus *sub Larvis Personisq; Dedicatio*. 9, 10. Concubinæ *Sacerdotibus permissæ*. 11. *Apparatus Pompaticus* Curtesannarum Supremiq; Pastoris *Tributum ex ipsarum mercimoniis*. 12. Exemplum *hujus summi Sacerdotis atq; ejus Cleri*. 13. Sodomiæ *crebritas prope ejus Palatium*; 14. *Illiúsq; illinc diffusio in remotissimas regni sui partes*. 15. *Quòd* Politia *Ecclesiastica in hac conditione constituta* Mystica *esset Civitas* Sodomæ, *in illis* Apocalypticis *Catalogis, sub Titulis* Πόρνων, Ἐβδελυγμένων & Κυνῶν, *descripta*.

1. REdibimus jam in viam ad prosequendum propositum quod præ manibus est, pergemúsq; ad proximam oppositionem Antichristianam, quæ est contra secundum Ramulum *Divinæ vitæ*, nempe *Puritatem*, ubi missâ factâ Hypocrisi quæ una species est *Impuritatis* (quæq; non potest non esse admodum frequens, in tali Religione qualem hactenus descripsi, quæ tantoperè in Formis superficiariis externisq; spectaculis consistit) penicillum dirigemus ad delineandum talem *Impuritatis* Imaginem, quæ magis crassa sit ac nauseosa, cujus partes præcipuæ sunt *Fornicatio, Adulterium*, & *Sodomia*. Dico igitur, si ipsa Forma Constitutióq; Politiæ Ecclesiasticæ vel Doctrinæ istiusmodi esset quæ naturaliter homines vi propelleret aut admodum illecebrosè invitaret ad tales *Impuritates*, an non hæc conspicua esset Christianæ illius *Puritatis* ad quam nos omnes vocamur, Oppugnatio?

2. Atq; hujusmodi quidem Constitutionem credo hanc fore quam nunc eo delineatum, à rebus minutioribus primum capiens exordium. Supponemus igitur magnum *Dierum festorum* numerum, in quibus non licebit hominibus operam dare rebus

secularibus

ſecularibus & honeſtis victûs quærendi rationibus, ſed omninò feriari; ipſúmq; Religionis exercitium illis diebus, ut non multum Temporis occupat (niſi in ludicris quibuſdam Pompis) ità ejuſmodi eſſe naturæ ut corda Hominum non omninò attingat penetrétve, nec timorem Dei inſeminet, nec Cupiditates Carnis in ipſis mortificet, quippe qui mutorum quaſi ſpectaculorum ſpectatores tantummodo ſunt, & publicæ Auditores Liturgiæ quam minimè intelligant, & poſtquam hoc fecerint ſe ſatis ſuo officio feciſſe arbitrentur, & fortean neq; hoc faciant, nec opus aliquod ſeculare, nè fortè malam ab Eccleſia ineant gratiam, cùm tutius ipſis ſit inveniri in *Oenopolio*, *Cauponula* aut *Lupanari*, quàm honeſtum his diebus quæſtum exercere.

Quamobrem quæro de hominibus qui mentes habeant minimè mortificatas, nullámq; opportunitatem, per intelligibilem, vivam ac penetrantem Dei publicè colendi rationem, Animarúmve convincendi potens Miniſterium ad præmuniendos ſe adversùs carnis Tentationes, ſed compellantur duntaxat feriari, in quid obſecro, hi homines magìs naturaliter prolapſuri ſunt quàm in compotationes, inebriationes atq; luxum, qui cum imperata hac deſidia conjunctus neceſſariò eos præcipitabit in iſtiuſmodi actus libidinis quos opportunitas ipſis obtulerit. Notiſſimus eſt Aphoriſmus, *Deſidiam matrem eſſe Spurcitiæ.*

Otia ſi tollas, periêre Cupidinis arcus,
Contemptæq; jacent & ſine luce faces.
Hæc ut ames faciunt, hæc quæ fecêre tuentur,
Hæc ſunt jucundi cauſa cibúſq; mali.

Ac proinde *Dierum Feſtorum* numeroſitas cum inefficaci exanimíq; Religioſi cultûs forma conjuncta, ubi qui aſſiſtunt, non ſunt niſi muti quaſi ſpectaculi, quod dixi, ſpectatores, quid hoc aliud eſſe poteſt quàm Turpitudinis ſchola, Nutríxq; Libidinis ac *Impuritatis?*

3. Rurſus, Pone ordinem hominum, eúmq; numeroſum qui lautè opiparéq; veſcantur, edant bibántq; ex potiſſimis, qui otioſam vitam degant, alieníſq; laboribus victitent, qui nec ſubtilia, miréq; effaſcinantia Philoſophiæ ſtudia nobiliſſimæq; ſpeculationis proſequantur, quibus ſuperfluas corporis vires minuant ſpiritúſq; ſuos exhauriant, nec ſe ullis penetrantioribus conterentioribúſq; *Devotionis* angoribus fatigent, ſed tumultuario tantùm ac feſtinatorio modo ſtatas ſuas preculas tanquam externum quoddam officium, obeant, in quibus, ſi intelliguntur, parum fortaſſis occurrit, quod ità animum afficiat ut corpus quoquam modo conficiat aut ſubdomet; pone, inquam, hos homines, quamvìs ſatìs habiles ſint ac idonei ad opera *virilitatis*, voto inviolabili (temerè & imprudenter non ſolùm contra legem Dei, ſed & propriæ ſuæ naturæ ac conſtitutionis corporeæ) facto ad Cœlibatum perpetuum damnari, quis naturalis eſſe poteſt hujus rei eventus niſi frequentes *Fornicationes*, aut *Adulteria*, Actúſve *Sodomitici?*

Quamobrem *Monachi* & *Sacerdotes* & quicunq; alii qui huic legi in hujuſmodi circumſtantiis alligantur, non poſſunt (niſi per miraculum) quin *conentur* ſaltem tranſgredi, ſi non crebrò *reverà* leges *Dei* ac Naturæ tranſgrediantur, orbémq; Chriſtianum putido fumo ac vapore ſpurcitiarum ſuarum impleant. Et veriſimile quidem eſt eos prædam ſuam faciliùs reperire poſſe inter fœminas conſimili voto obſtrictas, ſi ipſæ etiam ſupponerentur naturalis ſui ingenii inconſultu ac temperamenti, ſponte ſe obtuliſſe, aut dolis importuníſq; aliorum ſolicitationibus victæ in *Monaſteria* tandem conceſſiſſe.

4. Verùm ſupponamus has magìs cuſtoditè ſecluſas eſſe: Mundus tamen ſatìs latè patens eſt, & ſi verum ſit, quod vulgò dicitur, *Caſta eſt quam nemo rogavit*, illis certè, cùm tam bene inſtructi ſint, totíq; ferè iſtiuſmodi artibus & machinationibus vacent, haud erit difficile ſuam prædam conſequi. Enimvero nihil opus eſt ut opportunitates excogitent, cùm in aliquibus partibus ſuæ religioſæ Functionis ultrò ipſis offerantur, ut in *Auricularis confeſſionis* auditione privata. Tam valida ſanè foret Tentatio quamvìs *conſcientiæ* vis formidóq; *ſupplicii* integræ adhuc eſſent.

5. Supponamus verò quoſdam è *Literatis* pronunciare *ſimplicem Fornicationem* non eſſe peccatum, & *Adulterium* ſanè minus Peccatum eſſe quàm *Cœlibatûs voti violationem*; quàm alacriter profectò hi bene armati Monaſtici ſuam provinciam aggrederentur, & quàm multò faciliùs invitarentur innupti alii omnes, tum Mares tum Fœminæ, ad ſatisfaciendum ſuis cupiditatibus in ſimplici hoc genere *Impuritatis?*

6. Veruntamen ſi hoc tam plenè intelligi non poteſt aut tam firmiter credi, ſupponemus

ponemus plura adhuc supereſſe *Cardiaca* potentioráq; *irritamenta* ad libidinem. Tam amplas *Indulgentias*, tam vilia pretia pro *Diſpenſationibus* & *Abſolutionibus*, à minimè ſancto hoc *Pontifice Maximo* cujus mentionem toties fecimus, non ſolùm pro ſimplici *Fornicatione* & *Adulterio* ſed pro *Virginum violatione*, pro craſſiſſimo *Inceſtu*, pro concubitu cum propria ſua Nepte, immò cum propria Sorore Matréve, ut nemo multùm animo conſternari queat vel ad fœdiſſimos actus *Impuritatis*, poſtquam ſemel conſideraverit quàm parvi *Judex ille Controverſiarum infallibilis* eos æſtimaverit, nec abſtinere ſe à qualibet illecebroſa libidine ſibi indulgenda, cùm tantoperè eò invitetur atq; animetur per indulgentiſſimum hunc *Patrem* œcumenicum, Catholicúmve *Mitionem* Eccleſiæ.

7. Leves etiam *Pœnæ* altera eſſet haud inefficax Animatio ad hoc peccatum *Impuritatis*, ut ſi exiguæ aliquot *Eleemoſynæ*, *Preculæ* quædam tot vicibus repetitæ, ſcalarúmve Crucis in Foro mercatorio Circuitio, leve aliquod Jejunium & ſimilia, compenſatio foret pro tam fœdis Facinoribus in homine *Laico*, bimeſtríſq; aut trimeſtris excluſio ab Eccleſia *Sacerdoti*, quantumvìs alligato adulterii & in ipſo facto deprehenſo.

8. Cæterùm plures adhuc artes imaginari poſſumus corrumpendi mores hominum citra expreſſam præceptionem ut nequam fiant atq; improbi; ut ſi exempli causâ, bene magna pars Anni, duodecima putà ſextáve pars, uni Feſto continuo ſolenniter dedicaretur veſanæ cujuſdam *Debacchationis* atq; luxûs, & tam longo ipſis permitteretur tempore, ſub larvis perſoníſq; quamlibet improbitatem turpitudinémve committere quam effrænis ſuæ Imaginationis laſcivia vel petulantia ſuggeſſerit, perinde ac ſi, ex eo quòd vultus ipſorum ab Hominibus abſconditi ſint, eorum etiam actiones perſonæq; abſconderentur à Deo; an non hæc mera methodus eſſet initiandi homines improbitate ac nequitiâ, & imbuendi eorum animos ſceleratiſſimâ illâ opinione, *virtutem* ſcilicet & *vitium* inania tantùm eſſe *nomina*, omniáq; licere permiſſu aut conniventiâ ſuperiorum? Immò verò impia quædam Inſinuatio per nimis quàm ſignificans *Hieroglyphicum*, *Deum non eſſe*, at abſq; hominum pudore eſſet, *peccatum* pro nihilo fore?

9. Hoc etiam haud parvam *Fornicationi* exiſtimationem conciliaret, ſi illius libertatis exemplum eluceſceret in eis qui exquiſitiſſima eſſe debent Caſtitatis, Continentiæ & Mortificationis cupiditatum carnis exemplaria; *Sacerdotes* intelligo qui maximè immediati ſunt populi duces. Itaq; ſi procedente tempore corruptio hujus Eccleſiæ eò uſq; prorumperet ut *ſancti* hi *unctiq;* Viri Dei, permiſſu legum *ſummi* ſui *Sacerdotis*, *Concubinas* haberent quibus ſe oblectent, quæ cùm uxores non ſint, tam propè ſanè ad ſcortorum conditionem accederent quàm quatuor denarii, quod dicitur, ad drachmam, an non hoc ingens ſcandalum eſſet in conſpectu populi, tùm virorum tum fœminarum, ad præcipitandos eos in peccatum, dum eum vident, qui immediatus ipſorum viæ-dux ſit ad cœlum, Meretriculam tam audacter in intimam ſociam Itineríſq; comitem ſecum ducere? Religio enim Chriſtiana nullam rem talem admittit atq; eſt *Concubina*. Unumquemq; oportet maritum eſſe unius *Uxoris*, *Concubinæ* verò neminem; ſiquidem id à communi ſenſu Chriſtianitatis abhorret.

10. Quamobrem univerſi Juvenes in *Parochia* cùm tam Authenticum *Fornicationis* exemplum in *Patre* ſuo *ſpirituali* conſpiciant, qui tam ſacra Perſona eſt ut cuiquam Civilis Magiſtratûs miniſtro nefas ſit ei manus admoliri, qui tam ſanctus eſt ut idoneus exiſtimetur pro populo *Interceſſor* ad ſuperum Altare in *Sancto Sanctorum*, populo interim in corpore Eccleſiæ relicto, ut *Iſraëlitæ* olim ad pedem montis quando *Moſes* aſcendebat Deum privatim conveniendi gratiâ, in ſummitate montis *Sinai*. Cujus labia adeò ſanctificata ſunt, ut eis ſolùm (non autem profanis barbis *Laicorum*) ſacrum Poculum deoſculari liceat, immò totum ebibere, & calicem poſtea accuratè abſtergere, nè vel una guttula relinquatur ad ſedandam ſitim aut ſatisfaciendum curioſitati *Laici* cujuſvis quantumvis cupidi *viri fœminæve*. Et poſtremò, cujus Halitus adeò omnipotens eſt ut verbis quinq; recitatis creare poſſit ipſum humani generis Creatorem. Si tam ſanctæ magnificæq; perſonæ quàm hæc eſt, inquiet quilibet Parochiæ Juvenculus (cum bello illo adoleſcente in Comœdia) hujuſmodi laſcivos cum ea quæ ipſius uxor non ſit, ludos facere liceat; *Ego homuncio hoc non faciam? Ego verò illud faciam ac lubens*. Adeò naturaliter invitabuntur omnes hoc eximio Sacerdotis exemplo animabuntúrq; ad turpitudinem patrandam in ſingulis Villis, Oppidis, ac Civitatibus cujuſlibet Regni. Nec tam ingens ſcandalum falſa hæc Eccleſia edere dubitabit potiùs quàm ſeipſam minus capacem reddere, ſuámve ſpem minuere nè Hæres futura ſit executríxve ex obitu ſingulorum ſuorum Sacerdotum.

11. Et

11. Et quantùm ad *Pontificem* ipsum, hic etiam haud parum contribuere posset ad Christiani orbis mores corrumpendos, si sub ipsius aspectu, in sua propria putà Sede metropolive Imperii, nimiùm favoris adhiberetur aut indiligentiæ in punienda ac reprimenda hujus vitii petulantia ac præsidentia. Ut si permitteretur notis *Curtisannis* per Plateas incedere magnifico apparatu summarum Heroinarum æmulo, blandè officioséq; tractatis etiam sub meridiem, spectante populo, stipatísq; hominibus Ecclesiasticis summi gradûs ordinísque, nec in tam enormem crassámq; morum depravationem animadverteretur. Hoc sanè haud exiguo adjumento esset ad gratiam comparandam atq; existimationem huic *Veneris* ludo.

Verùm, suppone *sanctitatem summam Pontificiam* partem lucri harum *Monacharum Veneris* non luctanter acceptare, ad augmentandos suos reditus, an non hæc ulterior esset legitimationis hujus ludi confirmatio? publicáq; mundo significatio quòd nihil opus sit hominibus ut tanta cum cura ac solicitudine sibi ipsis contra importunam suarum libidinum obsidionem defendendis insudent, cùm ipsa *summa sanctitas Pontificia* ad faciles sanè æquásq; conditiones hac in re descenderit, patientérq; permittere velit numerosis quidem multitudinibus harum operariarum *Impuritatis* etiam in propria sua Sede Episcopali quæstum occipere, eâ lege ut annuos sibi indè pendant Reditus, eóq; pacto sacrosanctum hunc summum Sacerdotem, supremum agnoscant Civitatis *Sannionem*. Hoc profectò reverà esset, *matrimonii quidem persecutorem*, *Ganearum* verò *Patronum se præbere*, utì rectè quidam præciséq; super hac re pronunciat.

Quod enim majus Patrocinium exoptare possunt quàm illius suffragium & approbationem, qui aut est aut haberi vult *universalis Judex infallibilis*, saltem in causis omnibus Religiosis, cujúsq; ipse *Titulus* seu Inscriptio est, *sanctitas*? Quòd autem eas approbat manifestum est ex eo quòd acceptat, si non extorquet ab ipsis partem lucri. Cùm tamen verus ille sanctus *Israëlis* mercedem meretricis noluerit acceptare quantumvis oblatio esset voluntaria; ut suam nimirum ostenderet aversationem ab hujusmodi impuritatibus. Verùm impossibile est ut quispiam sciens prudénsq; vel ex pacto, lucri particeps fiat, sub conditione scilicet silentii conniventiæque, aut quovis modo favendi Improbitati quæ lucrum invehit, quin eo ipso ipse improbitatis sit particeps. Quod cùm supponatur in summo hoc Sacerdote, huic consequens est, quòd hanc *Veneris Nundinationem*, quæstum intelligo Meretricium, tanquam haud ità improbum considerat, atq; hoc pacto universo mundo habenas relaxat *Libidini* ac *Impuritati*.

Deut. 3. 18.

12. In quam etiam celeriùs præcipitarentur immergerentúrq; si suffragiorum multitudine ab inferioribus *Ordinibus Religiosis* circundarentur, impudicis eorum actionibus fœtidísq; sermonibus testimonium perhibentibus, se in ea esse opinione, hoc peccatum leviculum esse vel potiùs omninò nullum. Supponimus enim eos vix illud tanquam peccatum considerare ullâ aliâ ratione, nisi quòd peccatorem illud oporteat Sacerdoti confiteri (quò faciliùs Sacerdotes *Laicos* sibi obnoxios tenere possint, propriáq; ipsorum malefacta conscientiis suis minùs onerosa sentire dum alios sibi similes esse toties observant) ejúsq; agnoscere autoritatem, ac voluntati ipsius se submittere de negotio, in quo, prout ipsum jam descripsi, eum experturus sit hominem sanè perquam *civilem* ac *humanum*.

Supponemus igitur maximam partem Cleri hujus falsæ Ecclesiæ impuram turpémq; in actionibus, sermonibus ac gestibus; & ut nihil desit ad exaggerandam hanc *Antichristianismi* Ideam, ea in parte cui jam insistimus (poterísq; si lubet idem in cæteris supponere) fingemus ipsum summum Sacerdotem æquare saltem reliquos Fornicationibus, Adulteriis & Incestu, si non antecellere. Quæ res profectò necesse est ut malignam habituræ sint influentiam ad mores universæ illius partis Orbis Christiani corrumpendos quæ ullam existimationem habent, ullámve debent Reverentiam huic Imperio Sacerdotali.

13. Postremò, ut nihil desit ad mensuram hujus *Antichristianæ* Pollutionis sive *Impuritatis*, quam describimus, explendam, supponemus porrò eas Regiones & Principatus qui proximè summi hujus Sacerdotis Sedi adjacent, alteram esse *Pentapolin* propter *Impuritatem* omnium sceleratissimam, ipsam turpitudinem intelligo *Sodomiticam*.

Immò ipsos *Sacerdotes summos* utplurimum adeò impios fore ut ii certè ex eis tolerabiles habendi sint si non laudabiles qui quibuscunq; voluptatibus illicitis quas è *fœminis* decerpere possint, contenti fuerint, cùm *Venus mascula* tam frequens sit etiam in Capitibus hujus Ecclesiæ Apostaticæ; *Pathicósq;* esse, gradum fore proximum, saltem nullum obstaculum, ad summos Ecclesiasticos honores: Fœdum hoc

Gomorrhæ

Gomorrhæ peccatum eò invaluisse, illóq; esse in pretio ut *Principes Ecclesiastici* magnoperè sibi placeant ostentando Ingenium suum ac eloquentiam in describenda hujus vitii voluptate illiúsq; præcellentia supra omnia oblectamenta è sexu fœmineo; putidósq; hujusmodi tractatus in publicum edi cum securitate & impunitate, Capite hujus impiæ corruptæq; *Synagogæ* in ipsos minimè animadvertente, qui tamen contra voti *Monastici* violationem doctrinámve quamlibet eò tendentem igni ac sulphure Excommunicationis esset fulminaturus, & suppressurus fortean laudabilem quamlibet *Satyram*, ad perstringendum fœdum hoc ac nefarium crimen *Sodomiticum* concinnatam, immò dispensationem donaturus integris Familiis ob tenues profectò rationes super usu tam execrandæ Turpitudinis.

14. Et denique, Partim per audacissima Aulæ hujus *summi Præsulis* exempla, & partim per validas vitæ *Monasticæ* Tentationes & Importunitates (cùm desidia formulæq; Devotionis inefficaces corpus minimè mortificatum relinquant, immò fæculentum magìs ac libidinosum quàm in quibuslibet hominibus secularibus, ipsorúmq; à fœminis seclusio eis non permittat fœdo suo onere aliter quàm *Veneris masculæ* usu se levare) supponemus porrò noxium hoc venenum per universum ferè hunc Orbem *Pseudochristianum* se diffudisse, multáq; Monasteria hoc *Gomorrhæ* peccato abundare, impuro hoc æstu ab Inferni faucibus, *summi Pontificis* utiq; palatio, ad frigidiora ac Borealiora sui Imperii *Antichristiani* climata penetrante.

15. Quamóbrem cùm ipsa forma hujus *Pseudo-Christianæ Politiæ* ac constitutio talis sit quæ ex sua natura ejusmodi fœdis producendis fructibus sit apta, etiam fructibus *Sodomæ* pomísq; *Gomorrhæ*, cúmq; eam supponamus istiusmodi fructus, impurissima putà Carnis opera, *Fornicationem*, *Adulterium*, *Incestum*, ipsámq; adeò *Sodomiam* modo tam copioso producere; quomodo dubitare possumus quin insigne futurum sit *Antichristianismi* ipsiúsve *Antichristi* membrum, ubicunq; inventa fuerit, crassam hanc intelligo *Impuritatem* tam conspicuè secundo *Divinæ vitæ* ramulo oppositam, illáq; politia sic infecta (si modò illa Infectio dicenda sit qui naturalis omninò est flos fructúsve intrinsecæ constitutionis rei) cum variis *Impuritatum* generibus illa ipsa sit Civitas summo quidem gradu Antichristiana quæ *mysticè* dicitur *Sodoma* æquè ac *Ægyptus*, cujúsq; Incolæ excluduntur è sancta Civitate (Nova *Hierosolyma*) ut qui ipsi perfectè sunt oppositi, quorúmq; portio stagnum est *ardens igni & sulphure quæ est mors secunda*. Apoc. 11.

In quorum nigro damnatorum Catalogo recensentur inter alios οἱ πόρνοι *Meretrices* & *Scortatores*, sive simplex *Fornicatio* sit sive *Adulterium*, & *Incestus*, ut & οἱ ἐβδελυγμένοι, quos *Grotius* interpretatur ἀρσενοκοίτας & μαλακὰς *cum masculis concubitores* & *Pathicos*, quibus respondent οἱ κύνες *Canes* in altero Catalogo cap. 22. Siquidem libidinis & obscœnitatis caninæ furor facit ut promiscuè se invicem adoriantur sine sexûs discrimine. Apoc. 21. 8.

Atq; hoc sufficiat ad breviter describendum illud Antichristianismi membrum quod opponitur illi *Divinæ Vitæ* Ramulo qui Christiana *Puritas* est.

CAP. XIII.

1. *Præstantia* Charitatis, *quódq; ea est ipsa vita animáq;* Politiæ *Christi*. 2. *Descriptio naturæ Regni* Christi *è Scripturis*. 3. *Proprietatum illius Imperii è præcitatis Prædictionibus Collectio, quódq; omnes effectus sunt* Charitatis. 4. *Cui Regnum* Antichristi *est contrarium*. 5. *Pauperum oppressio atq; inopum per* Antichristianam *hanc Politiam*. 6. *Hominum, sub falso prætextu Hæreseos, suis fortunis expoliatio*. 7. *Absurdarum pœnarum barbaræ Injunctiones*. 8. *Hujus Politiæ nusquam æquiparanda superbia*. 9. *Indignissimarum calumniarum adversus veritatis professores disseminationes, quemadmodum Pagani olim fecerunt adversus primitivos Christianos*. 10. *Harum* Antichristianarum *Calumniarum exempla varia*.

1. Ultimus *Divinæ vitæ* ramulus est *Charitas* quod culmen est summúmve germen aut flos, immò ipsa *Quintessentia* Christianitatis, vitáq; ac anima illius *Politiæ* Regníve Christi quod prædictum est in sacris Scripturis, debétq; maximè immediatè in *Personis Ecclesiasticis* fundari; Quorum Conversationis *Gravitas*,

 Mansuetudo

Mansuetudo & *Exemplaritas*, ut & efficacis ipsorum doctrinæ & consolabilis ac benignæ disciplinæ vis & efficacia, ad accuratiorem pertingens vitæ humanæ emendationem quàm quò Leges *civiles* utplurimum collineant, (hoc est, ad homines reddendos magìs sobrios sanctósq; in Conversatione sua, magìs æquos moderatósq; in exactionibus suis, magìs liberales ac misericordes erga pauperes, magìs fideles ac sinceros, magísq; benevolos ac candidos erga se invicem quàm leges *Politicæ* eos efficere possunt) erigere debet illud *Regnum Christi* in mundo, quod reverà futurum esset ingens gaudium ac felicitas omnium Nationum Terræ, secundùm ipsorum votum atq; expectationem. Neq; enim quicquam magìs exoptabile est quàm *Regnum* Christi (quod ut veniat quotidie oramus) secundùm illas descriptiones quæ de eo fiunt apud *Prophetas* & in *Psalmis*.

Psalm. 72. 2. *Hominibus patrocinabitur inopibus, tuebitur genus pauperum fraudatores attenuans. Erit quasi descendens in detonsa prata pluvia, ut terram irrorans imber. Florebunt ejus tempore justi, multâq; pax donec desinat esse Luna.* Et paulò pòst in eodem *Psalmo*; *Tenues miserabitur & egenos, pauperúmq; vitam tuebitur. Eos à fraude & injuria vindicabit, & eorùm sanguinem in pretio habebit.* Et apud *Esaiam* de eo dictum est; *Quassatam arundinem non perfringet, languescens ellychnium non extinguet, jus ad veritatem perducet.* Et rursus in *Psalmis*; *Accinge femori gladium tuum heros, tuum decus & gravitatem. Atq; istâ gravitate feliciter invehere, fidei & tam mitis justitiæ ergô, & tua tibi dextra res ostendat stupendas*, nempe ut oppressorem attenuet, hominémq; fraudulentum publicâ obruat ignominiâ. Etiam apud *Zachariam*; *Exulta vehementer filia* Sion, *exclama latè filia* Hierosolymæ, *ecce venit tibi rex tuus qui justus & victoriosus est, humilis, equitans in Asino & pullo Asinâ nato.*

Cap. 42.

Psalm. 45.

Cap. 9.

Cap. 40. Et rursus apud *Esaiam*; *Ut pastor gregem suum pascet, lacerto suo congregatos in sinu gestabit agnos, fœtas agens.* Et alio in loco copiosiùs regnum Christi describens, *Terrarum tenues*, inquit, *justè judicabit, inopésq; terrarum corriget ex æquo, & terras oris sui baculo verberabit, & spiritu labiorum suorum necabit impios, habens pro laterum cinctu justitiam, pro ilium cinctu fidem. Itàq; versabitur cum agno lupus, accubabitq; pardus hœdo, copulatósq; vitulum & leonem & taurum ducet puer parvulus, & vacca ursúsq; compascentur, concubantibus eorum pullis, & leo more boum paleâ pascetur, & ludet super aspidis foramen lactens Infans, supérq; viperæ cavernam ablactatus puer manum agitabit. Nusquam malè aut nequiter fiet in meo sacro monte, quoniam tantæ cognitionis Jehova terra plena erit, quantis operitur aquis mare.*

Cap. 11.

Quibus omnibus addere potes, Christum cum sua Ecclesia in *Apocalypsi* semper ferè repræsentari sub Hieroglyphico *Agni* illius innocui & pacifici Animalis, & apud *Danielem* sub Typo *Hominis*, cùm reliqua Regna ibi præfigurentur per *Feras*. Quod planè innuit, Christi regnum regnum non fore *belluinæ ferocitatis*, sed *Rationis*, *Humanitatis*, summæq; *Benignitatis* ac *Misericordiæ*.

3. Secundùm hanc igitur *Regni Christi* descriptionem, Regnum *Pacis* prorsus est atq; *Amoris*, Imperium *Divinæ* illius *virtutis Charitatis*, séq; ipsum manifestat in defendendis, vindicandis, ac sublevandis pauperibus, in *Humilitate* & *Mansuetudine* imperantium, atq; in eorum veritate ac fide in rebus administrandis absq; omni malo dolo ac fraudulentia, in unitate amicóq; populi commercio, in cessatione belli ac hostilitatis, & in protectione Sanctorum Dei à persecutione & cæde; omnes hæ beatitudines in Regno Christi juxta suprà citatas Prædictiones includuntur, suntq; universæ effectus *Charitatis* prout S. *Paulus* Gratiam eam à præstantissimis suis fructibus descripsit.

1 Cor. 13. *Charitas* enim *benigna est*, plena actionibus Humanitatis, *non quærit quæ sua sunt*, multóq; minùs sive per invidiam sive per avaritiam inhiat alienis; *Charitas* superbiâ fastúq; animi *non inflatur, non gaudet injustitiâ* dolóve, sed *veritati gratulatur* ac fidelitati; *Charitas non facilè malum cogitat de hominibus, nec indecorè perperámve se gerit*, ex mala opinione quam de ipsis conceperit quantùm ad *Moralitatem* ac *Religionem*. *Charitas* tantum abest ab inflammandis aliis ad bellum ut *vix ipsa irritari possit ad iram*, sed lenis est atq; longanimis, tantoperéq; abhorret à persequendo trucidandóq; bonos, ut nimis severè vix animadversura sit in eos qui haud satìs probatæ sint conversationis. *Charitas* enim *omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet*; tantum abest ut persequatur, incarceret, torturis subjiciat occidátq; homines innocentes atq; probos (qui vero Dei timore imbuantur) ex *mundanis* suspicionibus malísq; ominationibus; hoc est, præ metu nè *veritatis Evangelicæ* disseminatio usurpatitium suum Imperium *Idolololatricæ Tyrannidis* ac *superstitionis* subrueret.

4. Quam-

4. Quamobrem cùm tam distinctum intuitum naturæ ac proprietatum *Charitatis* conditionisq; *Regni Christi* in Ecclesia, cujus Dominium in *Amoris lege* fundatur, habeamus; non difficile erit *Antichristianæ Politiæ* Imaginem delineare, quatenus ultimo huic *Divinæ vitæ* ramulo opponitur, quæ eximia illa est Gratia *Charitatis*.

Supponemus igitur cœtum hominum, qui se Christi ac Apostolorum *Successores* esse prætendant (qui certè si legitimi illius essent successores, oporteret eos etiam in donis sui spiritûs succedere) in rebus Ecclesiæ administrandis, illi *Regni Christi* descriptioni è Prophetis atq; Psalmis, prorsus esse contrarium; an non hoc crassum conspicuúmq; *Antichristianismi* membrum reperiretur?

5. Ut verbi gratiâ, primùm si supponeremus, cùm Servator Christus describatur tanquam is qui pauperum animas ac egenorum redimat ab oppressione & injuria, hujus Politiæ constitutionem, quam hi simulati illius successores in mundo erexerint, 1. *jugum* esse simplicissimis corde hominibus, majus *Judaico*, servitutémq; *Ægyptiacâ* intolerabiliorem, quemadmodum eam suprà descripsi, ut quæ tum conscientias eorum onerat & affligit, tum corpora etiam fatigat crumenásq; evacuat per mulctas ob istiusmodi peccata quæ contra nullam Dei legem committantur ullúmve officium quod debemus Proximo, sed tantùm adversùs ejusmodi superstitiosa Instituta quæ per quorundam ignorantiam, aliorum verò astum & calliditatem facta sint, qui leges superfluas multiplicant, ut dulci pœnarum lucro indè fruantur, sanguinémq; ac succum hominis pauperculi, qui laboribus victitat, exsugant, quoties eum hisce suis retibus illaqueaverint; an non hoc apertissimè adversaretur illi parti Descriptionis *Regni Christi* quæ consistit in protegendis sublevandísq; pauperibus & oppressis?

Lib. 1. cap. 19, 20, 21, 22.

6. Equidem res esset admodum à Christianitate aliena, nec obscurum quidem indicium eos haud veros & genuinos Christi esse successores, qui non eam apud civilem Magistratum gratiam obtinerent, ut omne vile vasallagium servitúsque, omnísq; squalida ac deploranda paupertas, ad gloriam Evangelii & in honorem *Regni Christi* fugetur, quod ibi semper supponitur esse ubicunq; Evangelium recipitur. Ut verò hi simulati ac Hypocritici *Successores* in mancipando mundo Instrumenta essent & Adjutores, ut partem spolii lucrentur, vel potiùs ut *spiritualem* quandam *Politiam* erigerent ad mancipandos universos, & intolerandam introducerent *corporis*, *animæ*, *fortunarúmq*; servitutem, qualem ipse *Paganismus* vix unquam viderit, certè hoc oportet esse vel summo gradu *Antichristianum*.

Etenim quæ esse potest magìs barbara oppressio, quantùm ad *fortunas* hominum, quàm sub prætextu *Infallibilitatis* talem fabricare Religionem quæ *verbo Dei* perspicuo immutabilibúsq; *Rationis regulis* omninò repugnet, omnia depravando ad hunc modum, in suum commodum mundanum, sicut satis fusè jam descripsi, ut ampliores reditus ad fastum pascendum luxuriámq; hujus falsæ Ecclesiæ acquirant? Et postquam Divinam veritatem tam crassè perverterint, ut declararent, eos qui ipsorum figmentis ac mendaciis fidem non habuerint, nullum habere jus ad proprias suas *fortunas*, non magìs certè quàm quivis fur latróve habet ad suam rapinâ acquisitam prædam, ac propterea ut non solùm eos ab omnibus publicis muneribus utilibus aut honorificis prohiberent, sed incapaces etiam redderent condendi Testamenta, Hæredésq; ipsorum hæreditandi suas Fortunas, eósq; absterrerent à vendicandis suis Patrimoniis, nè paterna Hæresis, quasi hæreditario quodam jure descendens, ipsis vel invitis impingeretur.

7. Quibus *Antichristianis* barbaritatibus addere porrò potes contemptuosas ac crudeles pœnas quas eis imponunt qui Ecclesiæ suæ se submiserint, cogendo eos squalidè ac horribiliter personatos in publica processione incedere, aut injungendo ipsis ut suris pedibúsq; nudis ambulent in subuculis, propriáq; flagellis cedant corpora in conspectu populi dum progrediuntur. Quàm dissimile, immò verò quàm prorsus contrarium hoc est illi mansuetudini ac benignitati quæ in disciplina ac regimine *regni Christi* describitur? Verùm non opus est ut hisce rebus immoremur, quandoquidem de ipsis satìs fusè suprà jam egimus.

8. Nunc verò quantum ad alterum illud spectat, *Humilitatem* intelligo, animíq; 2. demissionem, qui etiam unus fructus est *Charitatis*, & ex quo Persona Regiménq; Servatoris apud antiquos Prophetas describitur, equidem detestabilitatem vitii *Antichristiani* huic virtuti oppositi in primo *Divinæ vitæ* ramulo ostendimus, nec opus est ut hîc quicquam insuper adjiciamus.

9. Tertius *Charitatis* Character est, quòd *fidelitate* gaudet ac *veritate* in huma- 3. nis *transactionibus*. Quarum quidem contraria facili negotio discernuntur. Ut missas igitur faciamus *fraudes* illas multifarias quas in hac nostra *Antichristianismi* descriptione perpetuò ferè subnotavimus, hoc certè admodum *Antichristianum*

esset & à *Charitate* valde alienum, nimirum Actiones opinionésq; hominum publicis sermonibus scriptísve perversè perperámq; repræsentare, immò insignia adinvenire mendacia ac figmenta quibus personas hominum ipsorúmq; doctrinas deturpent, hominésq; subornare qui ea scribant, & in publicum divulgent tanquam vera. Qua quidem in re eorum imitarentur mores qui vixerunt sub Dracone, antiquo illo Serpente falsóq; primitivorum Christianorum *Accusatore*, quos defamabant ac calumniabantur tanquam *Solis adoratores*, quia Deum orabant faciebus ad Orientem conversis, *Hominúmq; mactatores, comestoréśq;* ac *potatores humanæ carnis ac sanguinis*, quia panem vinúmq; Eucharisticum corpus sanguinémq; Christi appellitabant, cùm tamen sensu tantùm mystico symbolicóve illud intelligerent. Ob professionem cum S. *Paulo nec masculum esse nec fœminam in Christo*, sed utrisq; pariter aditum ad æternum suum regnum patêre, eos *nullam* habuisse *rationem sexuum*, sed vilissimos fuisse *Sodomitas* fœdósq; cum masculis concubitores. Ob conventiones suas ad Deum privatè colendum, in cryptis spelæísq; subterraneis propter metum persecutionis, eos *conspiratores* fuisse contra *Rempublicam Imperiúmq; Romanum.* Et postremò ob reverentiam quam adhibuerunt in recipiendis elementis Panis atq; Vini in sacris suis Communionibus, cultores fuisse *Cereris* atq; *Bacchi.*

10. Ad eundem modum facilè quidem supponere possumus *Pseudochristianam* hanc Ecclesiam contra vera Christi membra hujusmodi perversas calumnias comminisci posse, eásq; in vulgum spargere, traducendo nimirum eos tanquam *Atheos* aut saltem *Arrianos*, quia *consecrati Panis* frustuli *Divinitatem* non agnoscunt, famigerando *Manichæos* quia Potestatem Ecclesiæ illâ Imperatorum Regúmq; superiorem non tenent, (ut sic unica nempe sit summa Potestas in Ecclesia) sed secularem potestatem asserunt ab Ecclesiastica minimè pendêre. Quasi quis profectò, has duas potestates tenendo distinctas, duo *Manichæorum* principia eo ipso teneret; tanquam *Scoparum inequitatores Magósve* eos defamando, quia propter sævissimas persecutiones loca deserta & montana habitare coacti fuerint; vel ob nocturnas suas in privatis ædibus conventiones, imputando ipsis istiusmodi horridas ac sceleratas consuetudines quæ de Christianis primitivis olim ferebantur, candelâ scilicet extinctâ eos Incestum omnéq; genus impuritatum in tenebris commisisse, immò proprios liberos in his occultis Conventiculis occidisse; Accusando illos *convitiationum* adversùs *Sanctos*, ex eo tantùm quòd profiteantur sibi licitum non esse eos invocare; aut *blasphemiarum* contra *beatam Virginem*, quia par esse non putant religiosum cultum ipsi exhibere; Insimulando eos *contumaciæ erga Magistratum* ex eo solummodò quòd in sincera professione illius fidei quæ Christi Apostolorúmq; doctrinæ consentanea sit, persistant; Et postremò impingendo ipsis quæcunq; illis libuerit execranda facinora, & obturando ora ipsorum (ligneis aliquibus ferreísve injectis epistomiis) quos tam injustè accusaverint aut calumniati fuerint, nè pro seipsis respondere possint, séq; coram populo purgare; Immò subjiciendo homines ejusmodi Torturis ut ipsa viscera è corporibus erumpant, ut cogant eos aut seipsos confiteri aut sectam suam istiusmodi nefariorum criminum reos esse quorum haud credibile sit vel ipsos persecutores eos reverà habere suspectos, ídq; in eum solùm finem, ut prætextum habere possent speciémve aliquam ex hujusmodi extortis confessionibus, suas populo verificandi calumnias, reddendíq; insontes atq; innocuos veritatis Evangelicæ professores odiosos omnibus atq; invisos.

Certè si hoc illi *Charitatis* parti quæ in *fide* ac *veracitate* cernitur, ex diametro non adversetur, nihil omninò excogitari potest quod illi possit adversari.

CAP.

CAP. XIV.

1. *Nota ignominiosa veris Christianis inusta ex inviso Titulo* Hæreticorum, *cum barbaris in ipsos injuriis indè ortis.* 2. Hæresin *&* Schisma *peccata esse contra Ecclesiam verè Catholicam & Apostolicam.* 3. *Quid intelligatur per* unam Catholicam *&* Apostolicam Ecclesiam. 4. *Quid sit nefarium illud peccatum* Hæresios. 5. *Quid* Schisma. 6. *Homines dum sincera Corporis Apostolici membra sunt, nec* Hæreticos *esse posse nec* Schismaticos. 7. Hypocritica *&* Schismatica *meticulositas hujus* Antichristianæ *Ecclesiæ in abstinendo se à communione, in quovis actu religioso, cum quolibet verè* Apostolici corporis *membro.* 8. *Propositum eorum fraudulentum in fovenda hac schismatica meticulositate & insociabilitate.*

1. SED enim & illud adnotabimus quod tam frequenter eis imputabitur qui à falsa hac Ecclesia dissenserint, ut vix in contumeliæ loco habitum fuerit, sed *Civilitatis* potiùs aut saltem *justitiæ*, éstq; illa adeò crebra horum, ignominioso *Hæreticorum* & *Schismaticorum* nomine, appellatio. Quod tamen proprio ipsorum judicio tam parùm habere ponderis vix credo, cùm realis eorum super hac re æstimatio ex illorum actionibus cerni possit, ut qui *Hæreticum* tam invisum habent ac contemptibilem ut nè communibus quidem humani generis privilegiis eum dignum reputent, nec protectione illâ quam humanæ Societatis leges omnibus hominibus ministrant, adeò ut nulla sit illi Promissi securitas quantumvìs juramento confirmati, siquidem *fides non est servanda cum Hæreticis*. Ut nè hìc commemorem *pœnam Hæresios* esse *capitalem*. Quod quàm justè statuatur, quando quis præ superbia nimiáve sui existimatione talis non evaserit, hìc non disputabo.

2. Magìs utile credo fore, si consideremus quid sit *Hæresis Schismáve* reale, ut sincerus *intelligénsq*; Christianus contumeliâ non afficiatur, nec *minùs intelligens* à veritate, hujusmodi *Mormolyceis*, absterreatur. Qui contra horum peccatorum immanitatem tantoperè exclamant, eorum certè zelus & eloquentia rectiùs impenderetur, si tam fideles esse vellent ut veram eorum notionem descriptionémve nobis depromant, alioqui dum tantam præ se ferunt industriam studiúmq; promovendi *Pacem* ac *Unitatem* in Ecclesia, fieri profectò potest ut majorem indè dent occasionem *Dissensionibus* ac *Simultatibus*. Plura enim statuere, *Hæreses* esse & *Schismata* quàm reverà sint, est certè plures excitare rixas ac controversias quàm sit opus. Equidem nemo me lubentiùs agnoscat *Hæresin* & *Schisma* crimina esse oppidò quàm gravia etiam saturatissimâ turpitudine tincta; at enim eam oportet veram esse *Hæresin* atq; *Schisma*; Non quicquid Protervitas, Mundani lucri ratio, aut præjudicium deniq; dominantis partis eo nomine appellandum censuerit, sub prætextu quòd illi, una illa Ecclesia Catholica sint, à cujus doctrina (quantumlibet falsa sit corruptáve) siquis dissentiat, *Hæresis*, si verò à communione eorum se subducat (quantumvìs *Idololatricæ* ipsorum sint praxes & consuetudines) *Schisma* sit habendum. Minimè gentium. Illa immania peccata *Hæresios* atq; *Schismatis* non sunt contra hanc illámve *particularem Synagogam*, quantumlibet numerosa sit, sed contra *antiquam* veré q; *Catholicam* ac *Apostolicam Ecclesiam*. Quibus *verbis* nè quis abutatur ad faciendum, ut Ecclesia minùs *Catholica* minúsq; *una* appareat quàm reverà sit, facilem hìc sensûs eorum resolutionem apponendam censui.

3. In ea igitur sum opinione, Objectum Fidei nostræ in hoc *Symboli* Articulo hasce tres esse Propositiones.

Primò, *Ecclesiam* Dei in qua æterna salus expectanda est, non esse nisi *unam*, hoc est, neminem in religione qualibet servari posse, ut quidam nimis temerè leviculéq; imaginantur, sed *viam unam* duntaxat esse ad salutem quæ *veræ* Dei *Ecclesiæ* est revelata; ad quam omnes antè venire oportet quàm æternam salutem possint adipisci.

Secundò, *Ecclesiam hanc* Dei, nunc esse Ecclesiam *Catholicam*, non *Topicam* seu *Nationalem*, ut in Republica olim *Judaica*, sed Ecclesiam, quæ jus habet ad extendendum se super faciem totius Orbis Terrarum, eóq; destinatam esse à Divina Providentia, quemadmodum in multis Prophetarum locis prædicitur. *Ab ortu Solis ad occasum magnum erit nomen meum apud gentes, & ubiq; locorum afferetur meo nomini suffitus & oblatio pura*, quemadmodum *Malachias* vaticinatus est; *Davidq*; in secundo Psalmo, *Postula à me & tibi gentes in hæreditatem, orbis fines in possessionem dabo.* Cap. 1. 11.

Tertiò

Tertiò denique, Ecclesiam hanc unam Catholicam nec tam latè esse extendendam, ut ibi agnoscatur ubi Doctrina *Apostolica*, Fidésq; ac Praxis à Christo ac Apostolis tradita ac mandata oppugnentur, Doctrinæq; ac praxes eis prorsus contrariæ sint introductæ; nec in tam angustum spatium coarctandam, ut ejusmodi hominum Societates apud quos Doctrinæ Apostolicæ obtineant primævæq; praxes Ecclesiæ quæ ab Apostolis ipsóq; Christo initium sumpserint in usu sint, pro hujus *Ecclesiæ Catholicæ* parte *non* habeantur; hoc est, ut Adæquatum Characterem hujus unius Catholicæ Ecclesiæ *non* censeamus hunc esse, ut nihil Apostolicarum Doctrinarum imitabiliúmq; consuetudinum quæ à Christo Apostolísve suis præceptæ sint rejiciat, nec doceat instituátve quicquam quod apertè ipsis contrarium sit verbóve Dei cui Christus Apostolíq; testimonium perhibent.

Ac proinde illam demum veram esse *Catholicam* Ecclesiam & quoad *totum* & in singulis illius *Societatibus particularibus*, quæ pro suis legibus ac consuetudinibus visibilibus, quibus ipsa etiam evadat visibilis, leges habet Christi & Apostolorum, & nihil præterea superadditum quod ipsis repugnet.

Hunc spero ab omnibus hominibus facillimum agnitum iri maximéq; genuinum hujus Articuli Christianæ fidei sensum quàm hæc verba possint ferre.

4. Atq; hinc credo quemlibet facilè posse discernere quæ sit illa *Hæresis* quæ tam atrox flagitium sit existimandum, nempe dissensionem esse ab *Ecclesia Catholica* etiam in eis rebus quæ in ipsa sint *Apostolicæ*. Nam per eas solas, dum integræ miniméq; in ipsa oppugnatæ manent, illa demonstrat se *unam* eam *solámq*; esse Ecclesiam Christi *Catholicam*. Et certè hoc atrox admodum facinus esset, contra illam autoritatem quam habet erudiendi imbuendíq; homines hac salutari veritate, vel mutire. Siquis, inquam, dissentiret ab ulla parte hujus *Apostolicæ* Doctrinæ, per spiritum *contradictionis*, nimiámq; sui existimationem, hæc profectò *Hæresis* esset turpissimis, quæ fingi possunt, circumstantiis induta.

Proximúsq; huic gradus esset, ab Ecclesia dissentire *Catholica* in ejusmodi rebus, in quibus universim inter se consentiant, quamvìs nulla pars essent doctrinæ *Apostolicæ*, verùm interim non manifestò aut *verbo Dei* aut *immutabilibus Notionibus* humani Intellectûs dissentaneæ.

Tertiúsqe gradus esset, à determinationibus propriæ cujusq; sive particularis *Nationalísve* Ecclesiæ in circumstantiis priorum non dissimilibus, dissentire.

Hæc sanè nimis propinquam habere videntur affinitatem cum illa quam maximè propriè primarióq; *Hæresin* esse definivimus. Cæterùm cùm ità sit, ut *Concilia* etiam *Oecumenica* errare possint, Scripturáq; in rebus ad salutem necessariis satis sit perspicua, Résq; ac Genii particularium *Nationum* oppidò quàm differentes ac mutabiles, Conciliáq; Generalia admodum difficulter tardéq; congreganda, equidem non debeo nimis præproperè illi Dissensui qui vel *Oecumenicam* aliquam doctrinam consuetudinémve spectet, tam gravem notam, quàm est illa *Hæresios*, inurere, cùm nulla hìc supponatur violatio collisióve cum Legibus doctrinísq; *Apostolorum*; Dissentire verò nolléve subscribere cujuscunq; Ecclesiæ determinationibus quæ doctrinis *Apostolicis* planè repugnant, non solùm *non Hæreticum* esset sed & *Heroicum*, præsertim si dissensus incommoda aliqua personalia illi probabiliter invecturus sit qui dissenserit.

5. Nunc verò quantùm ad *Schisma*, idem ferè statuendum est de *ipso* atq; de *Hæresi*. Manifestum enim est *Schisma* propriè sic dictum, separationem esse ab Ecclesia *Catholica* aut ab aliqua *Nationali* Ecclesia quæ illius pars sit etiam tunc ubi seipsam præstat *Catholicam*, hoc est, ubi *Apostolica* est vel quamvìs sit *Apostolica*, nullásq; offerat opiniones consuetudinésve nisi quæ conformes sint Consuetudinibus ac Doctrinis *Christi* & *Apostolorum*. Separare se ab Ecclesia in hujusmodi circumstantiis, magnum equidem fateor crimen esse & execrabile. Verùm separare se ab Ecclesia in aliis rebus ex invincibili suspicione quòd assensus praxísve in hoc vel illo placito peccatum esset facinúsq; Deo invisum (quamvìs illæ opiniones fortean veræ esse possint praxésq; in seipsis innòcuæ) hoc sanè quanquam hominem reddere possit *materialiter* Schismaticum, *formaliter* tamen non potest, éstq; *miseratione* potiùs dignus qui sic peccat quàm contumeliâ.

Quòd si quis se separet ab illa Ecclesiæ parte (modò ea pars Ecclesiæ dici possit quæ sic se gerit) quæ opiniones praxésq; injungit quæ Christi Apostolorúmq; præceptis planè repugnant; separatio sanè in hoc casu *miseratione* non indiget, nec *convitiis* debet excipi, sed summis *laudibus* & *encomiis*. Illáque vox eos justificabit, quæ ejusmodi sibi poscit *Separatistas*, *Exite ex ea popule mi nè participes sitis peccatorum ejus, & ex plagis ejus accipiatis.* *Exitus* enim heic reverà foret in veram Ecclesiam

Apoc. 18.

Introitus,

Introitus, mora verò protracta ab ea disjunctio, quemadmodum quidam acutè sanè atq; verè, *Is Ecclesiæ non jungitur qui ab Evangelio separatur.*

6. Quamobrem à vera hac determinatáq; rerum intelligentia manifestum est quàm enormi modo ac Antichristiano contra *Charitatem* contráq; vera Christi membra falsa hæc Ecclesia peccatura esset appellando ipsos *Hæreticos* & *Schismaticos* & Divulsores Discerptorésq; unitatis Ecclesiæ, cùm reverà tam longè absint ab *Hæresi* ut fideles testes sint *Jesu*, soláq; sincera membra corporis *Apostolici*, uníq; se illi fundamento agglutinent cujus *Christus* præcipuus est lapis angularis, tantúmq; absit ut sint *Schismatici* separando se à tali Ecclesia quam ego descripsi, ubi crassa *Idololatria* & *superstitio* omnia inundaverint, ut hac suâ separatione se ex illa *Babylonica* vel *Ægyptiaca* Captivitate redemerint, transierintq; ad illam civitatem quæ in *unitate*, unáve est cum seipsa, quámq; nunquam oportet variare, illam *unam* intelligo *solámq;* *veram Catholicam Ecclesiam*, ut quæ verè *Apostolica* sit. Nam si illud verum sit, *eum non Ecclesiæ jungi qui separatur ab Evangelio*, equidem verum id etiam fore credo, *eum qui sincerè jungitur Evangelio separari non posse ab Ecclesia.* Ac proinde strepitus hic ac vociferatio de divulsione discerptionéq; Ecclesiæ non est nisi injusta ac clamosa accusatio ab Hominibus qui persentiscunt usurpatitiam suam potestatem ac rem *mundanam* quassari, tanquam si in frusta dissultura esset in hac veræ *Apostolicæ* Ecclesiæ Resurrectione, restitutionéq; Imperii Christi in proprias suas manus ad erigendum promissum illud diúq; jam expectatum *Justitiæ regnum* in terris.

7. Et tamen quarto in loco, quamvis falsa hæc Ecclesia adeò perfectè *Antichristiana* sit, prout eam descripsi, adeò crassè *Idololatrica*, miseréq; superstitiosa & contra divulsionem unitatis Catholicæ Ecclesiæ, ut illa loquitur, tam stridulè clamosa ac querula, supponemus eam nihilominus tam *Hypocriticè* scrupulosam esse ac meticulosam, ut jungendo se, in Divino cultu, cum eis qui membra sint veræ ac *Apostolicæ* Ecclesiæ, nolit seipsam contaminare, immò nè in oratione quidem *Dominica* cum eis se jungere, aut in gratiarum actionibus ad mensam, nec dicere *Amen* ad breviusculam quamlibet ejaculationem vel doxologiam quam occasio aliqua ori eorum indiderit qui ad corpus pertinent *Apostolicum*, immò nec ipsi gratias agere volunt, nè *Apostolici* hi cum eis se jungerent suúmq; adderent *Amen*.

Et tamen hæc Præstigiatorum Synagoga tantum profectò zelum præ se ferunt ac industriam in suffulcienda *unitate Catholicæ Ecclesiæ* ut nihil possit esse suprà; dum interea odiq, invidiâ & contumeliis contra hos *Hæreticos*, quos vocant, ità flagrant turgéntque, ut minimè eos dubitent (ut & omnem omninò sanè Ecclesiam præter suam) *Ecclesiam* appellitare *Diaboli*, ac pronunciare Deum non esse Deum nisi eos æternis flammis sit adjudicaturus; Interdicántq; alumnis suis, nè *Requiem* quidem animabus eorum postquam ex vita hac excesserint, exoptent.

8. Cæterùm hæc non est nisi quædam obstrepera ac Histrionica Paratragœdiatio præ quod mox sequitur. Diabolica interim eorum *fraus* in prosequenda illa in rebus sacris insociabilitate eos inter, quos ipsis visum fuerit *Hæreticos* appellitare, atq; suos, admodum est conspicua. Nè commercium scilicet in rebus Religiosis occasionem illis præberet cognoscendi veritatem, qui nullo alio glutine huic falsæ Ecclesiæ adhærent, nisi fidem adhibendo mendaciis, non talia tantummodò intelligo quæ diu jam ficta sint ad mundanum Ecclesiæ commodum, sed istiusmodi perversas Interpretationes ac falsitates quibus alumnorum suorum animos adversùs eos, quos illi *Hæreticos* appellitant, imbuunt, quorum doctrinas depravant morésq; pro libitu traducunt, & commercium cum ipsis interdicendo, in vili illa de ipsis opinione quam per indignas suas calumnias infuderint, suos detinent.

Præterea, per hanc scrupulositatem de communicando cum ipsis in Religioso quolibet officio, magnam sanè, quod paulò antè insinuavi, ostentant *Pharsaicæ* suæ Ecclesiæ sanctitatem, odiúmq; ingenerant ac detestationem omnium qui ipsam oppugnent. Quod quidem institutum in eis qui tantoperè de *pace* ac *unitate* Ecclesiæ sermocinantur, duplex est *Iniquitas*, summáque *Charitatis* violatio quæ citra pugnas ac prælia consistat. Verùm proculdubio illa meretrix erat non mater genuina quæ tam crudeliter postulabat, ut infans divideretur. Et eam certè oportet adulteratam esse Ecclesiam, quæ Christianos in eis rebùs differre vult, in quibus profitentur se convenire, & in partes discindi ubi naturaliter coalescerent, in *Apostolicis* nempe doctrinis & consuetudinibus.

CAP.

CAP. XV.

1. Quales ad bella Instigatores horrendarúmq; cædium machinatores falsi hi sint Successores Christi. 2. Crudeles illorum lanienæ in Christi oves. 3. Prodigiosarum in ipsas Barbaritatum exempla propter fidelitatem suam erga Servatorem *ac* Redemptorem. *4. Numerositas eorum qui sic passi sint, cum particularibus quibusdam Crudelitatum generibus. 5. Plura exempla hujusmodi diabolicarum Barbaritatum. 6. Omnia elementa iræ ac furoris, hujus Antichristianæ Potestatis instrumenta facta. 7. Exempla hujus Antichristianæ sævitiæ maximè belluina & immania.*

1. CÆterùm restant adhuc manifestiora hujus *Antichristianæ* contrarietatis indicia adversùs hanc *Divinam Charitatis virtutem*, Regiam illam legem, quod jam dixi, Imperii Christi, quod describitur à Pace & securitate eorum qui sub eo vixerint, *Non nocebunt, non occident in universo sancto monte meo.* *Esai. 11. 9.*

5. In quinto igitur loco, Quàm prorsus *Antichristianum* foret in eis qui specialiori modo se prætendunt *Christi* esse *Successores*, si instigatores reperirentur ad bellum, sedulíq; cædium in orbe Christiano Machinatores; Si ingeniosi pœnarum ac crudelitatum inventores, barbaríq; executores earundem; sine misericordia erga pauperes, eos etiam paupertatis causâ odio habentes; Principum per venena interfectores; etiam per panem illum quo prætendunt se animas eorum velle pascere ad æternam vitam, summis interim Sacerdotibus, Capitibus utiq; hujus *Antichristianæ* Politiæ, sua consilia adjungentibus, aut plaudentibus saltem hujusmodi nefariis veneficiis & lanienis?

6. 2. Verùm sextò & ultimò, Crudelis ac sanguinolenta verorum vivorúmq; membrorum Regni Christi persecutio, ob id solum quòd manifestis indubitatísq; cœlestis sui Principis præceptis fideliter adhæreant qui Rex Regum, ac Dominorum Dominus appellatur, hic certè necesse est ut maximè insignis capitalísq; *Antichristianismus* sit quo ulla *Politia* infici potest, modóq; maximè crasso ac visibili oppositus tum *naturæ Charitatis*, (quæ omnia suffert omniáq; sustinet, quæ nimis severa esse non vult erga improbos, multóq; minùs crudelis in bonos) tum etiam *descriptioni Regiminis Christi, qui pauperes dicitur à fraude & injuria vindicare, eorúmq; sanguinem in pretio habere. Ut Pastor gregem suum pascit & Lacerto suo congregatos in sinu gestabit Agnos.* Hic est genuinus Spiritus verorum Pastorum Christianorum sive alto sive humili sint gradu, nempe ut tam benigno amicóq; animo sint erga suas oves. *Psalm. 72.* *Esai. 40.*

Ii verò qui eas cædunt, verberántq; & violenter agunt, cùm eas ducere debeant voce Evangelicâ exemplóq; Christiano eis anteire, hi sanè *Pastores* non sunt sed *Laniones*, faciléq; eas acturi sunt ad macellum, & ut gulæ sibi succidantur sine omni miseratione, curaturi.

3. Persecutio igitur *Sanctorum* Dei etiam ob eas ipsas res quibus se *sanctos* esse demonstrant, ut ob id quòd imagines nolint colere, aliúmve ullum actum Idololatricum admittere, quòd apertè sinceréq; Evangelii veritatem profiteantur, vitámq; secundùm illam Regulam instituant, ab omnibus istiusmodi rebus quas illa illicitas declaraverit religiosè abstinentes, hoc certè æquè manifestum est *Antichristianismi* membrum, atq; ullum quod aspectui nostro exhiberi possit; essétq; insigniter profectò *Antichristianum*, tametsi ultrà quàm ad mulctandos eos aliquâ parte bonorum, incarceratione, mortéve absq; ulteriori ulla dirissimarum circumstantiarum aggravatione, non procederet.

Nunc verò universis spoliari fortunis ad infimam usq; paupertatem, non in vulgarem carcerem impingi sed in solitarium aliquod Hypogæum barathrúmve super stramen humidum detrudi stercore fimóve fœtens, vel fortean sine illo Tapeto, cùm ipsum solum de se satìs molle sit ac cœnosum, ità ut nihil opus videri possit pulvinari, & tam angustum forsan præterea, ut vix spatium cuiquam sit quo exporrecto corpore decumbat.

Et tum postea, quantùm ad mortis genus, quando eò evocantur, quàm injustum barbarúmq; esset ut integritas ipsorum ac sinceritas erga Servatorem crimen haberetur magìs capitale quàm Furtum aut Homicidium, ac severiori proinde plecteretur morte? Siquidem decollatio aut suspendium in patibulo hîc non sufficit, sed

subeunda

subeunda est ipsis istiusmodi mors quæ maximam torturam terroremq; secum afferat. Vivicomburium constantis fidelisq; ipsorum erga Charissimum suum *Redemptorem* obedientiæ statuendum est præmium, & fortean cum extraordinariis quibusdam circumstantiis, dum illo cum favore eos non conficiunt quo parentum interfectores aut interfectrices maritorum, Magósve, & qui fœdus inierint cum Diabolo, sed maligno Trochlearum artificio dolores producunt, immergendo ipsos in flammas raptímq; mox ex eisdem eos sustollendo, ac si sellæ demersoriæ pœnam illis irrogarent, non autem id agerent ut torquerentur igni. Nec parcendo sanè mulieribus gravidis nec quidem Infantulo qui igni baptizatus sit statim atq; in lucem editus, & per flammas ex disrupto matris utero perbenignè transmissus (æquè ferè intactus ac tres olim Pueri in fornace ignis ardentis) per crudeles execrandi carnificis manus in vorax illud elementum iterum fuerit remissus, ut qui viliori pretio æstimaverit innocentem infantulum *Hæretica* quàm canis partum fœtúsve felinos, quibus nemo tam crudelis esse vult ut igni eos comburat, sed clementiæ potiùs mollioris illius ac lenioris elementi Aquæ concredat.

4. Quid hic multitudines eorum qui hoc mortis genus passi sint commemorem; non per successionem tantùm intelligo, sed tricenos, octogenos, centenósq; unâ vice aut ad unum communem rogum, aut etiam in horreis ædibúsve habitatoriis; ministris truculentis cum armis suis ferreis, retrò eos, quoties æstus fumúsq; eos coacturi essent tentare an in frigidiorem aërem possent erumpere, repellentibus? Quid Torturas & excarnificationes corporum eorum ante extremum hoc supplicium, linguarúmq; excisiones quando ad palum adducuntur, ut nè ullam pro seipsis defensionem proferre possent, Deúmve laudare aut ædificare populum?

5. Infinitum esset omnes vias quibus *Antichristiana* hæc Bestia, *Pseudochristiana* hæc *Politia*, falsóq; venditata Christi *Hierarchia* in explendo satiandóq; iram suam atq; odium in fideles hosce testes *Jesu*, viváq; veræ suæ Ecclesiæ membra uti possit, vobis ante oculos exponere, quàm immanes injurias ipsi eorúmq; ministri vel instrumenta atq; Asseclæ, zeli sui veneno inflammati, innocuo Christi gregi possint inferre; neutri sexui parcendo, nè in circumstantiis quidem maximè miserandis, sed educendo fœminas easq; haud ignobilis ordinis post triduum quatriduúmve quàm pepererint è puerperii cubiculo in horridum carcerem, eisq; utendo pari cum reliquis asperitate, cogendóq; ex *stramento*, quod dicitur, *puerperali* abreptas, super lectum spatularum fœtidarum in crudo tetróq; gurgustulo volutare, & haud multò pôst extendendo eas in equuleo, carnésq; penetrando ad ossa usq; chordis circa crura brachiáq; colligatis, totáq; corpora ità excarnificando ut eas plus quàm semimortuas in ipsis torturis relinquant.

Suspendendo alias, etiam dum Infans ex utero prodit, ventres aliis rescindendo, postquam manus pedésq; alicui tabulato clavis adfixerint, infantibúsq; in frusta dissectis, stillantem sanguine carnem in matrum ora infarciendo; Aperiendo aliis uteros infantésq; suos anniculos bimósve in eos ingerendo itáq; eos suffocando materno sanguine; Viros suspendendo per pudenda ante suas ædes, oppidiq; Ministros ad eundem modum in Ecclesiarum suarum propylæis; scalpendo manus, labia, verticésq; ejusmodi Sacerdotùm qui ad veram Evangelii professionem conversi sint, scalpellis fragmentísq; vitri; trahendo per pedes, homines quos ferè enecaverint per torturam ad instar emortui canis aliúsve cujuslibet id genus cadaveris, ut qui nec ipsi pedibus incedere possint, & quos barbari carnifices indignos putent qui portentur.

6. Immensum sanè esset omnes recensere calamitates quibus fragilis mortalitas sit obnoxia. Omnia elementa Instrumenta fieri possint iræ odiiq; hujus *Antichristianæ* Potestatis quam describo. Præter vivicomburium igitur picisq; per totum corpus illinitionem ut nidor fumúsq; sacrificii efferatæ horum crudelitati fiat acceptior, in fluvios multitudines possunt demergi tum virorum, tum fœminarum etiam parturæ tempore per vim in flumen propulsarum. Alii verò congelari possint suffocarive ad necem usque, pruinoso, fumidóve aëre, arborum ramis ante ora antrorum quò se receperint crematis; Et postremò alii vivi in terra sepeliri, gemitus profundos ac suspiria subter humum emittentes.

Vestibus etiam ad cutem usq; expoliari, virgisq; mox ferreis cædi durum profectò esset fatum, ut & brachia cruráq; chordarum constrictione sic incisa habere ut profundi in carne relinquantur sulci, quibus vermiculi gignantur, carnémq; absumant.

7. Quid hîc teneros *Hæreticorum* infantes commemorem devorandos porcis projectos, aliósq; vivos lebetibus lixatos? compulsionem liberorum ut propriorum parentum

rentum sint trucidatores, parentúmq; aliquando ut interfectores sint liberorum, matribus in aquas suos infantes projicere compulsis? Quid oculorum hominum effossiones abscissionésq; manuum, ut sic per latum terræ orbem dimissi viam palpent? Quid excoriatos hos, illos verò vivos assatos, aliósq; semi-interfectos, ut magis lentis doloribus ac cruciatibus pereant? Quid rescissos ventres aliis ut extremitate lactium prehensâ aboríq; affixâ misellus homo circuire cogatur, lactésq; arbori circumglomerare ut experiatur quantâ sint longitudine? Quid violationem corporum mortuorum? Candelásq; ex ipsorum adipe factas venditámq; arvinam apud Pharmacopolas? Quid corporum virorum fœminarúmq; unorum super altera impudicâ positurâ collocationem, emissionémq; puerorum cum flagellis quibus virorum pudenda qui in campis mortui jaceant, diverberent? Et postremò, quid barbaram in capita trucidatorum Evangelii Ministrorum palàm apud Crucem in Foro mercatorio insultationem, deturpando eorum vultus, ora rescindendo mutilandóq; nares, & præ rabido quodam phreneticóq; zelo colaphos maxillis impingendo, quanquam cum propriarum manuum obtorpefactione super inanimem carnem? Tam vesani barbaríq; sunt ii quos *Antichristianismi* spiritus inspirat.

CAP. XVI.

1. *Nova Diabolicarum injuriarum scena in innocuum Christi gregem illatarum.* 2. *Omnes imputandas esse* Antichristianæ *huic synagogæ quantumvis ab ea non sint injunctæ.* 3. Tribunalis *planè* Infernalis *specioso* sanctæ Inquisitionis *titulo colorati descriptio.* 4. *Quomodo* Infernales *hi* Judices *se erga accusatos gerant.* 5. *Barbara condemnatæ personæ à truculento carnifice Tractatio.* 6. *Nova prioribus Torturis additamenta.* 7. Scamni *solidi* excavati *Tortura.* 8. *Ut &* Prunarii *ignitis carbonibus pleni.* 9. *Exemplarem hanc in hisce* spiritualibus *Judicibus crudelitatem, cùm in instrumenta Asseclásq; ipsorum Ecclesiæ influentiam habeat, ipsam ream etiam facere omnium* militarium *Immanitatum.*

1. VErùm tam tristem Tragicámq; rerum scenam depingendo nimis equidem defatigor. Τὸ κακὸν ἄπειρον, *Improbitatis modi sunt infiniti.* Nihil quidem detestabilius videtur crudelitate *Cannibalum* qui humanâ carne vescantur. Atenim quantum ab hoc absuturum putes si supponeremus Instrumenta Asseclásq; hujus *Antichristianæ* Potestatis dapes ex cerebro humano instituere, mulierúmq; mammas mensæ imponere omasorum ritu frixas, earum scilicet quas per vim prius compressissent, pectoráq; postea abscidissent cum parte illorum membrorum quæ pudor vix permiserit nominare?

Quid judicandum esset de confossione hominis in pedum plantas auresque, de partium genitalium abscissione, frixione vulneris ad flammam candelæ, ad sistendum sanguinem, majorémq; vulnerati torturam? Quid de unguium per ignitos forcipes divulsione quò cogatur suæ Religioni renunciare, Religionémq; hujus *Pseudo-Christianæ* synagogæ amplecti? Quid de nudarum fœminarum transfixione veru per pudenda, earundémq; ad hunc modum longis contis transfixarum in humeris gestatione ad aliquod spatium? Quid de excoriatione brachiorum crurúmq; in longas corrigias, ligularum coriacearum instar, & de derelictione hominis in misero hoc statu in ergastulo ut conficiatur fame? Quid de per pedes pertractione ad Muli caudam per plateas, corpore lapidibus se allidente, populóq; lateres in pertractum projiciente dum ante eorum fores pertransit? Quid de pulveris Pyrii infarctura in ora gutturáque, quo accenso capita frustratim disrumpantur? Et quid deniq; de hac belluina barbaráq; crudelitate, ut quis oculos homini eruat, membrúmq; abscindat virile, illúdq; illius ori indat atq; eum sic mutilatum populi conspectui duos trésve dies continuos exponat, & postea eum vivum excoriet, cutísq; partes quadrifariàm dissectæ à præcipuis oppidi fenestris suspendat?

Ecquid magis execrabiliter *Antichristianum* esse potest quàm hujusmodi crudelitates contra innocuos Christi agnos, quos falsa hæc & imperiosa Ecclesia odioso *Hæreticorum* nomine deturpat? De quibus sanguinolentos suos asseclas monent, eos utiq; non dignos esse qui vivant, aut qui mitiori mortis genere moriantur, Christianáve sepeliantur sepulturâ, sed ut nuda eorum corpora rabiei exponantur & esurigini porcorum atq; canum.

2. Et

2. Et certè quanquam crudelitates omnes, quæ hîc describuntur, à *Spiritualibus* grandis hujus synagogæ Hypocriticæ *Patribus* non supponantur particulariter mandatæ, tamen cùm ministri ipsorum asseclæq; ab ipsis edocti sint, omnes qui ex ipsorum Ecclesia non sint esse *Hæreticos*, omnésq; *Hæreticos* ipsis canibus esse pejores, pejúsque, siquando eis visum fuerit, tractandos, immò meritorium esse tam malè eos tractare, talémq; eorum excarnificationem tantáq; cum barbarie occisionem, ipsos carnifices ab igni cruciatúq; Purgatorii esse liberaturam; manifestum est omnem hanc *Antichristianam* sævitiam ac crudelitatem ad horum *Patrum spiritualium* fores esse devolvendam. Quod magis adhuc liquidò constabit eorum meritum esse, si eos supponamus non solùm Antichristianâ sua doctrinâ sed & exempli gravitate & autoritate in alios influentiam habere.

3. Ut si verbi gratiâ hujusmodi aliquam fingeremus suppositionem, *Curiam* scilicet *Judicialem* institutam esse ad inquirendos examinandósq; omnes *Hæresios* suspectos, ut condignâ plectantur pœnâ postquam sint detecti, sacrásq; aliquas hujus Ecclesiæ Personas *Judices* esse in sacro hoc *Consistorio*, in *Inquisitione* hac *sancta*; rationes verò Potestatis exercendæ, quantùm ad Crudelitatem & Injustitiam, nullâ earum Immanitatum quas commemoravimus esse inferiores; an non hoc quasi datum signum esset synthemáve omnibus asseclis hujus Diabolicæ superstitionis ad tractandos inimicos tam crudeliter quàm opportunitas unquam permissura sit, aut naturalis animorum ipsorum acerbitas suggestura?

Supponamus igitur *Tribunal*, quanquam haud perinde justum, magis tamen severum (vel potiùs crudele magis) quàm illud cui *Infernales* illi *Judices* insident *Minos* & *Rhadamanthus*, & ut propiùs adhuc ad illius imaginem accedat, in subterraneo aliquo loco esse situm, (ut clamores gemitúsq; eorum qui torquentur ad aures populi non penetrent) ubi omnia peragantur in impuriori illo lumine ac fœtore tædarum lychnorúmque, quos manibus ministri tenuerint astitésq; vultibus æquè torvis & truculentis atq; *Furiæ Infernales*. Hujúsq; Curiæ definitiones ac sententias infinito esse injustiores quàm quæ apud *Inferos*. Siquidem *Sancti* hi *Judices* illimitatam habent potestatem, vilisq; quævis persona pro teste contra suspectos admitti potest, perindéq; ipsis est sive vivâ voce sive mutis tesseris instituatur injiciatúrve Accusatio in sacro hoc Consistorio. Etenim sine ulla personarum comparitione mutuáve oppositione Actio instruitur, sine parte, sine teste, & sine omni omninò lege præter voluntatem horum *Judicum spiritualium* sive *Infernalium spirituum*.

4. Jam verò postquam suspectus reúsve in has mortis umbras descenderit, supponemus *subterraneos* hosce *Judices* à terrificis quibusdam Præmonitionibus comminationibúsq; exorsuros, miscendo subinde Hypocriticas aliquas Exhortationes & Protestationes ac si manus, ut *Pilatus* olim, abluere vellent, séq; ab innocenti sanguine quem effusuri sint, purgare.

Verùm si reus præ harum minarum terrore se nihilominus accusare nolit, ut vitam tamen ipsi possint eripere tali modo cruciabili quem *Hæreticis* dignum putent, (immò tametsi liberè illud fateatur, quod illi *Hæresin* appellant, nisi omnes ejusdem opinionis prodat quos aut noverit aut suspectos habeat) statim ad istiusmodi Carnificinas cruciatúsq; damnatur, quibus crudelibus his hominum monstris visum fuerit eum adjudicare.

5. Quamobrem præstò est truculentus Carnifex à capite ad calcem horribili deformitate personatus, adeò ut diabolum potiùs referat quàm hominem, qui personas condemnatas prehendens, sive viri sint, sive fœminæ, nuptæ virginésve inferioris ordinis nobiliorisve conditionis, eos primùm omnibus vestimentis exuit ad pascendos horum sanctorum Fornicatorum oculos, quod certè modestis virginibus piisq; matronis non potest quin ipsâ morte tormentum sit longè intolerabilius. Posthæc manus à tergo revincit certo orbium numero ad octo putà decémve vices, crudelibus his ac libidinosis in *Tribunali* sicariis præcipientibus ut orbes singulos uno alterum arctiùs constringat, pollicésq; dein tenuiori chordâ colliget, manúsq; demum vincti atq; pollices ad *Camelum* alliget qui à *trochlea* pendet. Postmodum verò plumbi ferríve massam pedibus adnectat, viginti quinq; pondo putà primâ vice, sicq; in sublime eum fune rapiat usquedum caput *Trochleam* contingat. In qua miseranda positura inclamatur allatratúrq; à barbaris his *Judicibus* ut ea fateatur quæ ipsi volunt, atq; sic sublatus suspenditur in hoc exquisito cruciatu ad bene longum temporis spatium.

Si verò vinctus nihil fateri velit, nec amicos suos prodere, veros utiq; Evangelii professores, fidelésq; servos *Jesu Christi*, eum mox demittunt certè, sed in eum finem ut rursus rapiant in sublime, pedibus duplo ferri pondere oneratis, Judicibus interim

interim barbaris carnifici præcipientibus ut funis retrò porróq; currat cum crebris inhibitiunculis subitísq; retenturis, adeò ut pondus ferri omnes corporis articulos à se invicem divellat. Qui intolerandus cruciatus si hominem faciat ejulare & exclamare (quod ferè necessariò fit) truculenti hi qui pro Tribunali sedent Judices, suo rugitu ac contumeliosis vociferationibus clamorem obruent, vocitando eum *Canem* ac *Hæreticum* quòd tam obstinatè (hoc est tam fideliter) seipsum amicósq; suos prodere recuset.

Qua in re si perstiterit, rursus eum demittent majúsq; ad pedes pondus addent majorémq; cum eo cruciatum universo corpori, exercentes hoc afflictissimum Christi membrum intolerandis hisce torturis duas saltem trésve horas continuas, & fortean, prout ipsis visum fuerit, triduo pòst, tum cùm articuli maximè dolent, ad easdem eum carnificinas iterum perducent, immò eas repetent, si vita tolerare poterit, quinq; séxve vicibus, ídq; ad bene magna temporis intervalla.

6. Atq; hanc equidem ego crudelitatem fore existimo quæ nulli earum cedat quas in universis nostris funestioribus suppositionibus commemoravimus. Sed enim & aliam superaddamus scenam aliquanto diversam. Expoliationem scilicet hominis ut antea, universis suis vestimentis, manuúmq; revinctionem à tergo, & à trochlea suspensionem, sed cum tam arcta simul crurum tibiarúmq; per validas chordas constrictione, chordarúmq; in carnem, ligni cujusdam interpositu, impressione tam profundâ, ut ad ipsa ossa ferè penetrent. In qua intolerabili tortura eum detinebunt duas trésve horas continuas.

7. Vel sic, quod adhuc crudelius est, (siquid crudelius esse potest) utriusq; nempe cruris, tibiarum, brachiorúmq; per tenues validásq; chordas, ut antea, constrictionem tam arctam utique, ut in carnem è conspectu ferè ad os usq; subsidant; vinctúmq; simul supinum poni in scamnum grande solidum & in parte superna excavatum, in medio baculum habens transversum, in quem dorsum impositi recumbat cum ineffabili suo cruciatu; velum verò ex lino tenuissimum super jacentis os extensum nares quoq; obturare, aquámq; postea non guttatim sed uno quasi continuo filo ex sublimi in os sic jacentis effundi, ut velum suo lapsu in imum guttur propellat. Quod sanè in minores angores eum conjicere non potest, quàm quos illi experiuntur qui extremum spiritum trahunt. Quæ verò violentia ei inferatur per mollius illud machinamentum, velum tenue intelligo, dum raptim ex ejus ore retrahitur, sanguis & aqua quæ simul cum eo profluant, copiosum perhibent testimonium, equidem ipsa viscera è corpore cum eo putes esse evulsa.

8. Et postremò ut tandem finiam; Nè omnium elementorum immitissimum hisce improbis crudelitatum machinatoribus, memoriâ videatur excidisse, haud sanè difficile est imaginari, quòd prægrandia quædam Prunaria ferrea hîc adhibere possint, ignitis carbonibus plena, ad quæ admoveri jubeant Captivi pedum plantas, quas larido subinde perungendas curent ut ambustionis dolor eò fiat exquisitior.

9. Certè si *Religiosi* Ecclesiæ *ordines*, in *Forma Judiciali*, & sub *Pietatis Zeliq; prætextu* adversùs *Hæreticos*, stupendas hujusmodi immanitates, actúsq; barbaros contra fideles Christi sectatores patrare possunt, quomodo fieri potest quin eorum exemplum schola omnibus suis asseclis futura esset perpetuæ crudelitatis contra eos universos quos ipsi habituri sunt pro *Hæreticis*, & omnes sanè docentur pro *Hæreticis* habere qui ex sua non sint Ecclesia? Atq; propterea reatus omnium harum Tragicarum crudelitatum quæ in vera Christi membra commissæ sint, quamvis haud immediato ipsorum *Ecclesiasticorum* jussu sed per homines militares quibus illi & Præceptores sint & exempla, optimo sanè jure huic ipsi sanguinolentæ ac Prophetarum trucidatrici *Synagogæ* imputatur, huic crudeli & imperiosæ *Meretrici quæ ebria est sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum Jesu.* Quod facilè quidem illa committere potest, cùm istiusmodi imbuta sit principiis quibus eam imbutam hîc supponimus, & desævire sanè ad immensas hominum interneciones, quæ millenos, immò centies millenos unâ vice exhauriant.

CAP.

CAP. XVII.

1. *Oppugnationem hanc* Divinæ *Gratiæ* Charitatis *membrum esse* Antichristianismi *omnium immanissimum, Eorúmq; qui extra sanctam sunt Civitatem, characterem.* 2. *Repetitum illum horrendorum Titulorum in* Apocalypsi *Catalogum*, Synopsin *præcipuorum Characterum esse Politiæ* Antichristianæ *hic descriptæ.* 3. *Veritatis nostræ* Ideæ Antichristianismi *exinde confirmatio.* 4. *Summaria hujus* Ideæ *Repræsentatio in oppugnationibus frustrationibúsq;* Privativorum Finium *Evangelii, ut & notorum officiorum Christi*; 5. *Ipsius etiam* Divinitatis *aliorúmq; sacrorum Titulorum*; 6. *Ac* Vitæ *porrò* Divinæ *tum in* Radice *tum in* Ramulis. 7. *Parabola quâ barbara Injustitia ac crudelitas hujus* Antichristianæ *synagogæ depingitur.* 8. Apodosis *Parabolæ.* 9. Ideam *nos exposuisse maximè realis essentialisq;* Antichristianismi *qui potest existere; cum Responso ad ea quæ contrà queant objici.* 10. *Eúmq; ipsum esse* Antichristianismum *qui prædictus est à Prophetis. Cujus rei probatio necessitatem imponit inspiciendi antè in Prophetias, quàm ulla accuratior* Ideæ *ad* Apostasiam *Ecclesiæ instituatur Applicatio.*

1. POstremum igitur hoc membrum nostræ Descriptionis quod istiusmodi res complectitur, quæ adeò insigniter cœlesti illi *Charitatis* virtuti adversentur, membrum *Antichristianismi* oppidò quàm immane esse, equidem impossibile credo ut quisquam dubitet. Ac proinde minimè mirandum est præcipuum illius characterem sanguineis literis scriptum, *sanguinolentam* hanc intelligo *persecutionem*, cui omnium postremò immoratus sum, in nigrum illum relatum esse Nominum Catalogum, quæ è sancta civitate Dei excluduntur. *Foris sunt canes & venefici & scortatores & homicidæ & Idololatræ, & quisquis amat & facit vel fingit mendacium.* Quæ non dubito quin sit *Synopsis* rerum præcipuarum *Civitati sanctæ, Christive corpori oppositarum*; ac proinde quid aliud esse potest *corpus* hoc *alterum* nisi ipsum corpus *Antichristi?* Apoc. 22.

2. Atq; equidem brevem hunc detestabilium istorum Titulorum *Syllabum* memorabiliorem esse judico & accuratiori ratione supputatum, propterea quòd eadem summa, quantumvis non eadem verba, in duobus distinctis locis supputari videtur. Etenim ubi verba differunt, tamen singulorum ad se invicem comparatione ritè factâ, sensum utrobique inveniemus eisdem finibus claudi. Nam κύνες & πᾶς ὁ ποιῶν καὶ φιλῶν ψεῦδος, sensum æquè latè patentem habent atq; δειλοὶ, ἄπιστοι, ἐβδελυγμένοι & ψευδεῖς. Apoc. 21. 8. & 22. 15.

Etenim quod per occasionem suprà notavi, πᾶς ὁ φιλῶν ψεῦδος respondebit voci δειλοί siquidem istiusmodi homines utrobiq; intelliguntur qui facilè doctrinis falsis fictitiísq; *Legendis* tum verbo Dei tum communi sensui repugnantibus seducantur, animósq; habeant *meticulosos* & superstitiosis commentis ac mendaciis turpiter mancipatos ac delusos. Et tum dein πᾶς ὁ ποιῶν ψεῦδος respondet voci ψευδεῖς, & utrobiq; tales intelliguntur qui falsas doctrinas in Ecclesiæ suæ emolumentum excudunt, fictitiáq; *Legenda* comminiscuntur, Reliquiásq; supposititias ad crumenas nummulis emungendas populo obtrudunt. Et postremò ἄπιστοι & ἐβδελυγμένοι ambo includuntur in voce κύνες, *canes.* Ἄπιστοι, quod incredulitatem innuit circa res *Religionis*, includitur in voce κύνες quatenus sunt bruta, cùm Religio hominis sit proprietas. Ἐβδελυγμένοι verò sive *abominabiles*, nempe ob *Venerem masculam*, includitur etiam in voce κύνες, sed particulari habitâ ratione ad ipsorum speciem, cùm canis tam furiosè libidinosus sit ut in utrumq; promiscuè sexum œstro venereo sit percitus.

Jam verò quantùm ad reliquos in utroq; Catalogo Titulos φαρμακεῖς & φαρμακοί, exceptis verborum terminationibus, idem planè sunt. Terminationum verò differentia sensum nihil mutat. Cæterùm πόρνοι, φονεῖς, εἰδωλολάτραι idem sunt undiquaque. Ac proinde *Synopsis* utrobiq; prorsus est eadem.

3. Quamobrem, cùm *servilis superstitio, Infidelitas* sive *Atheismus, turpissima utriusq; generis impuritas*, Legenda *fictitia, doctrinæ, ad Impossibilitatem usq; apertámq; cum Scripturis repugnantiam falsæ, Homicidiorum atrocissima, sanguinolenta nempe* Sanctorum *Persecutio*, Magia *sive Incantatio professa, venditatióve rerum patrandi mirabiliorum quàm vel celeberrimi* Ægyptiorum Magi *unquam patraverint, crassa deniq; Idololatria solennisq; Imaginum cultus*; cùm hæc omnia, inquam, hìc notentur, idq; speciali quodam modo, quippe tanquam sanctæ civitati, quæ pura

pura Christi Ecclesia est, opposita perinde ac tam execrabilia in conspectu Dei ut expressim adjudicanda sint stagno igne atq; sulphure ardenti, equidem existimo, cùm hæc mea *Antichristianismi Idea* his membris præcipuè consistat, eáq; omnia præter alias ejusdem generis partes apertè complectatur, negari non posse quin vera hujus rei sit perfectáq; *Idea* etiam ex *ipso* sacræ *Scripturæ testimonio.*

4. Verùm *cujuslibet hominis rationem* breviter ausim appellare, qui vel prima Christianitatis rudimenta imbiberit nec communis sensûs expers sit vulgarémve quemlibet Catechismum perlegerit, minimámve habeat gratiæ in suo corde scintillam ullúmve saporem illius quod sanctum sit atq; Divinum, an earum rerum natura ex quibus hanc *Antichristianismi Ideam* composui, essentialiter non sit atq; intrinsecè *Antichristiana.*

Enim vero, ut rursus prospectum magis compendiosum capiamus illius argumenti in quo laxiùs exspatiati sumus, tutiúsq; dein super summa rei sententiam feramus, quæ obsecro *Hypothesis* fingi potest magìs *Antichristiana* quàm hæc est? Ut fraudulenta scilicet hominum Societas (sint sanè quàm voles numerosi) sub uno prædominante mutuò coalescerent capite, cui volupe sit Principibus insultare, & Imperatorum conculcare cervices coronásq; à capitibus ipsorum pede in humum dejicere, & sub prætextu quòd Christi successores sint ejúsq; Apostolorum (quanquam Christus jactabundis *Judæis* (qui tamen citra controversiam posteri erant *Abrahami*) apertè dixit, eos ex *patre* Diabolo esse, quippe qui illius libidinibus obtemperabant) vendicarent nihilominus sibi quandam *judicii infallibilitatem* júsq; res omnes per totam terrarum orbem regulandi in ordine ad Christi *Regnum Spirituale*, & tamen interim nihil aliud reverà quærerent nisi *mundani* sui *honoris* ac *potestatis* incrementum, atq; in hunc profectò finem totum Evangelii propositum subruerent & eluderent, dum leges Christi omninò negligant, & istiusmodi introducant Instituta talésq; praxes & consuetudines suffulciant quæ maximas opes invecturæ sint ad sustentandam magnificentiam Tyrannici hujus Pontificis, qui par esse putet ut Principum cervicibus inequitet. Ac proinde quodlibet peccatum lucrosum atq; huic proposito accommodum vim legis obtinebit (quantumlibet Dei Christíq; legibus sit oppositum) omniáq; illa sacra Adventûs Christi in Mundum proposita, scabelli instar, pedibus subjicientur hujus Conciliabuli Præstigiatorum quò in Thronum ascendant, quóq; faciliùs universos Terræ incolas proculcent.

Hoc est, cùm Christus per Evangelium silentium *Idololatriæ*, per totum terrarum orbem indictum venerit, hi Impostores in proprium lucrum atq; commodum palàm in Ecclesiis suis æquè crassum imaginum cultum instituent atq; unquam apud ipsos Ethnicos extitit. Cùm Christus venerit ut à *Mosaicorum* Rituum jugo atq; onere Dei populum liberaret, hi sanè humani Generis oppressores ipsorum corpora juxtà atq; conscientias numerosioribus & fastidiosioribus Superstitionibus ac Ceremoniis quàm ipse *Moses* unquam præceperit, onerabunt, ac viliora opera ac ministeria ipsis imponent, quàm *Ægyptiaci* Pensi-exactores filiis *Israëlis* in gravissima sua servitute unquam imposuerint.

Cùm Christus mundo datus sit à Patre ut absolutus *Rex* esset à cujus decretis nulla fieri debeat Provocatio, nec ulla abolitio, ulláve contra ipsius leges dispensatio; ut perfectus *Pontifex Maximus* esset qui per immolationem suiipsius semel factam, suámq; per se efficacem intercessionem nostri omnimodè sufficiens sit *Reconciliator* cum Deo; ut *Propheta* doctórq; cujus Præcepta ac prædictiones *infallibilia* Oracula sint universa: Hic certè Rex *Babylonis* (liceat enim mihi præstigiosum hunc Tyrannum sic appellare) cum Hypocriticis suis adjutoribus, prætendent *Christum* ipsis *Regnum* suum tradidisse, séq; eandem planè Potestatem habere quam ipse Christus, & dispensare posse contra eas leges quas ille fecerit eásq; abrogare, novásq; statuere eis prorsus contrarias, autoritatémve habere qualemcunq; ipsis visum fuerit sensum eis imponendi, quæ perfecta sanè autoritatis Christi abolitio est quatenus *Rex* est & *Legislator*, summáq; perfidia maximáq; contumelia quæ in *cælestem* illius *Majestatem* inferri potest. Falsus hic rursus *Pontifex Maximus* cum distinctis suis *Levitarum* ordinibus, perinde ac si una illa Corporis Christi oblatio, quam ipse semel fecit, non sufficiens esset sacrificium pro Mundo propitiatorium, nec illius Intercessio, virtute infinitorum suorum meritorum passionísque, satis sola valeret ad nos reconciliandos cum Deo, prætendent quidem (in ingens Christi oblationis suiipsius semel factæ dedecus & opprobrium) se utiq; propriis manibus ipsum realiter ac corporaliter singulis ferè diebus offerre; & verò ac si Intercessio Christi meritáq; ejus inæstimabilia ex se manca essent & mutila, merorum mortalium merita & intercessiones assumenti loco ipsis superaddent, eorum nempe qui nisi pro seipsis mereri non

poterant

poterant nec cœlum quidem nisi propter sola merita Charissimi sui Servatoris adipisci; quos tamen Antichristiana hæc Ecclesia eum facit in hoc suo incommunicabili officio tam inciviliter interturbare. Et postremò falsus hic *Propheta* cum reliquis sibi addictissimis Impostoribus, ut mendacia ipsorum populiq; seductiones non detegantur, sed cum intoleranda interim contumelia in magnum illum, verúmq; *Prophetam* Dominum *Jesum*, & cum ineffabili injuria adversùs sinceros ipsius sectatores, viva illa oracula ab ipso Apostolisq; tradita à notitia hominum abscondita detinebunt non sine magnis sanè contumeliis & opprobriis in sacras illas Scripturas conjectis. Quo nihil profectò atrocius aut immanius excogitari potest contra *Propheticum* Christi officium.

5. Rursus, cùm *Divinitas* Christi perspicuè distinctéq; ex data opera planè asseratur in Scriptura, ut certi esse possimus, quàm licitus ille cultus sit quem illi exhibemus, quippe quod illius *Regale* est Privilegium, ut qui non *merus homo* est sed *Deus*, immò cùm *Divinitas* illius nobis confirmata sit, ab illo Adorationis argumento ipsi debitæ, *Et adorent eum omnes angeli Dei*, perfida tamen hæc *Antichristiana* Hierarchia hoc privilegium subruere non dubitabit, & quantum in ipsis est toti mundo declarare eum nihil amplius esse quàm *merum Hominem*. Nam perinde ac si legitimum in ipso *Anthropolatriæ* exemplum invenissent, religiosum cultum centenis aliquot Sanctis æquè ac ipsi exhibebunt. Cùm Christus apud Prophetas describatur tanquam *Princeps Pacis*, hi simulatitii ipsius successores, vel potiùs *Satanæ* prosapia, qui humani generis osor erat ac homicida ab initio, dissidiorum se præbebunt motuúmq; publicorum fomites, autorésq; gentibus ac Regnis omnia miscendi bello, ex rationibus scilicet Politicis subdolisq; machinationibus quibus sacrosancti sui Conciliabuli rem injustè adaugeant. Cùm Christus *Lux* esset *mundi*, hi operam dabunt mundo detinendo in ignorantia quò faciliùs Tyrannidem in ipsos exercere possint stupidáq; reddere mancipia. Cúmq; Christus se professus sit *Veritatem*, hi toti in hoc erunt ut mundum impleant *Figmentis* & *mendaciis* modò eâ arte concinnata sint, quæ ad *mundanam* suam utilitatem, pompam ac Potestatem suffulciendam maximè fecerit.

6. Et tertiò denique, cùm præcipuum maximéq; indispensabile propositum adventûs Christi in mundum esset ut resuscitaret in hominibus illam *vitam* quæ verè *sancta* est & *Divina*, in qua quatuor illæ gratiæ cœlestes comprehenduntur, *Fides*, *Humilitas*, *Puritas* atq; *Charitas*; quantùm sanè ad primam, Pseudo-Christiana hæc Ecclesia propter multitudinem ementitorum suorum *Miraculorum*, crassorum *Legendorum* ac *Reliquiarum* falsarum, propter incredibiles Fabulas de Purgatorio, immanémq; *Transubstantiationis* impossibilitatem (quæ omnia ad rem lucrúmq; horum seductorum faciunt) eò res deducent, ut si omnes *Inferni* Incolæ sua consilia conferrent, nihil invenire possent quod majorem cladem Christianæ *Fidei* illaturum esset, magisve perversè insinuaturum Religionem nihil aliud esse nisi *Figmentum* ad ditandos Sacerdotes eósq; potentes ac venerabiles reddendos, excogitatum.

Et tum dein, quod *Humilitatem* spectat, cùm supremus ipsorum *Patriarcha* adeò elatus sit, atq; ad summum hunc gradum per fraudes ac mendacia subvectus promovendo fovendóve perduelliones, Parricidia aliáq; id genus nefaria facinora, Turbas excitando seditionésq; per orbem Christianum, cúmq; Tyrannis hæc *Sacerdotalis* eo cum fastu ac nusquam æquiparanda superbia exerceatur, dum *Supremus* hic *Levita* tam barbarè ac inhumaniter cervices Principum conculcat, summósq; Imperatores cum infenso in ipsos est animo *scabellum* suum, cùm verò maximè apud ipsum in gratia sunt *lecticarios* facit vel *sellarios*, cúmq; tota hujus *Hierarchiæ* constitutio in distinctis suis pompis atq; gradibus ignea potiùs sit inflammantis Ambitionis *Ætna* ad omnium mortalium animos dirâ dominandi libidine accendendos (dum illecebrosarum prædarum splendor ac opimitas ipsis ante oculos perpetuò obversatur, quas ambabus exporrectis manibus prensitent) quàm laudabilis Forma moderati Regiminis quo salubris disciplina in Ecclesia observetur; ecquam fingere possumus rerum conditionem *Humilitatis* spiritui magìs contrariam?

Et tum postea, ad *Puritatem* quod attinent, ut elatus hic *Pontifex* eò se demitteret ut approbandæ Fornicationi tanquam rei licitæ suum videatur Sigillum apponere, reditus suos augendo è meretricum quæstu in sua Metropoli, & Cœlibatum injungendo Sacerdotibus perinde ac si secum instituisset ipsos in harum retia vi adigere nè hisce *Veneris monialibus* mercatura unquam frigeret, ut *Monasticis* orbem impleret omnéq; Impuritatum genus nihili penderet, modò Instituta Ecclesiæ observentur,

ſerventur, efficaciſſima profectò methodus eſt quæ excogitari poteſt ad Chriſtianum orbem in immundarum inviſarúmq; volucrum caveam mutandum, & ad enecandum penitùs abſcindendúmve illum *Divinæ vitæ* Ramulum quem *Puritatem* appellamus.

Atq; nunc poſtremo in loco quantùm ad *Charitatem*, Quid illi magìs contrarium eſſe poteſt, quàm in legem Religionémve non ſolùm id intexere quod naturaliter *injuſtum* eſt, ſed modis quàm maximè barbaris *crudele*; nempe ſi non illos ſolùm qui *innocentes* ſunt trucidarent, ſed ad necem uſq; ſæviſſimis ſubjicerent tormentis, etiam eos qui *fideliſſima chariſſimáq;* *Chriſti* ſunt *membra*, & *ob eam ipſam cauſam* quòd tales ſe omninò præſtiterint; & quod adhuc Barbaritatem horum ſucceſſorum Satanæ magìs inviſam redditurum eſt, ſi illaquearent homines in articulo illius Myſterii quod pignus erat amoris Chriſti maximi ſanè qui exprimi poterat, quódq; inſtitutum eſt ut firmiſſimum eſſet tenaciſſimúmq; gluten ac coagulum eorum omnium qui appellantur Chriſtiani, ut hoc ipſo nomine quàm ſinceriſſimo amore atq; affectu ad ſe invicem unirentur? Nunc igitur ut *ſacrum hoc pignus Amoris, benevolentiæ unitatiſq;* in Eccleſia, corpus intelligo ſanguinémq; Chriſti *ſacramentalem* (quæ viva quædam eſt ineffabilis ejus erga Eccleſiam amoris in deponenda pro nobis vita ſuâ commemoratio) *præcipuum* efficeretur *Machinamentum* atq; artificium *illaqueandi* & poſtea *crudeliter torquendi trucidandiq;* *fideliſſima Chriſti membra*, quæ magìs horrida, magìs execrabilis, magíſq; *Antichriſtiana* eſſe poteſt in Dominum *Jeſum* contumelia & injuria? quæ Hoſtilitas adverſùs ipſum dira magìs & diabolica?

Quinimò quæ conſpiratio adverſùs humanam Naturam eſſe poteſt magìs Tragica ac truculenta, quæve magìs conſpicua Machinatio ad reddendum univerſum genus humanum mera mancipia ac maſtigias, & ad adimendum ipſis illud privilegium quo ſolo à brutis Animalibus diſtinguantur?

7. Supponamus numeroſum hominum gregem peculiari veſtitu ornatum qui ingens aliquod nemus ſolitudinémve habitarent, quiq; ut majorem præ ſe ferrent *Sanctitatis* ſpeciem, phantaſtico aliquo nomine ſe appellarent, *Equites* putà *Sacri Nemoris*, *Spiritûſve infallibilis Sacerdotes*, & obſirmatiſſimo inter ſe conſilio ſtatuerent ſe infallibiles cenſendos eſſe in quacunq; re quam illi uno ore veram eſſe affirmaverint, atq; ſic conſentirent univerſi ac determinarent (propter lucroſam venditionem tam mirabilis Mercimonii) tantam eſſe virtutem in tali certorum quorundam verborum Magicorum formula, quâ ipſi uti nôrint, ut, ſiquis ex ſacro ſuo Ordine eam ſuper unum aliquem ex puris illis albíſq; ac rotundis lapillis qui facilè in rivulis fluvioliſq; reperiantur, pronunciaverit, lapillus hic ſtatim, quamvìs eundem adhuc colorem, magnitudinem, figuram ac duritiem quam antea habebat, retinuerit, tamen (tam ſtupendum profectò eſt Myſterium) pro certo mutatus fuerit in *Aquilam*, ex eóq; ipſo hoc genus lapidum, *Aëtiten* appellari, ſive lapidem *Aquilinum*.

Quo ſuppoſito fingamus porrò hos *infallibiles Equites* occurrendo, ut fit, viatoribus in via, & declarando mirificam ſui Ordinis poteſtatem, oſtendendóq; ipſis unum aliquem ex ipſis lapillis, & poſt pronunciatam Formulam *Magicam* fortiſſimè affirmando eum reverà factum eſſe *Aquilam*, (quamvìs ad aſpectum non omninò mutatus ſit ab eo quod erat priùs) aliquando quidem incidere poſſe in viatorem tam honeſtum támq; veritatis amantem ut factum planè neget contendátq; lapillum incantatum *Aquilam* non eſſe, ſed etiamnum ut priùs eſſe *lapidem*. Ad quæ ſupponemus hos *ſacri Nemoris Equites*, buccinas inflando integra illius ſacri Ordinis agmina è loco evocaturos, qui ſacro-ſanctam ſui ordinis equeſtris *Dignitatem* & *Infallibilitatem* obteſtando, firmiſſimè aſſeveraturi ſint miraculum reverà eſſe præſtitum, illúdq; quod incredulus hic Peregrinus lapidem etiamnum eſſe contendit, eſſe quidem procul omni dubio regium illum alitem *Jovis*. Eam verò fore circumfuſi à multitudine Peregrini generoſam fortitudinem ac integritatem, ut ille nihilominus in priori opinione perſtiturus ſit, porróq; additurus ſe credere non poſſe illud *Aquilam* eſſe in quo roſtrum ullum nequeat nec ungues cernere, caput nec pedes, alas nec caudam, nec os deniq; nec carnem, ſed ex omni parte æquè lapis apparet atq; antea, ac proinde ſe nunquam perſuaſum iri ullam hîc factam eſſe tranſmutationem *Magicam*, cùm nulla ſit illius rei probatio præter proprium ipſorum teſtimonium, ídq; apertè contra manifeſtam ſenſûs rationíſq; evidentiam. Ad quæ ſi hi *Nemoris Equites* torvam ſibi ac truculentam efferati Zeli perſonam in propriæ ſuæ Mercaturæ atq; exiſtimationis gratiam induentes, innocentem

centem hunc hominem adorirentur & occiderent, in quicquid habeat involantes, Nummos, vestes Equúmque; an non hi *Equites*, *Spiritúsve infallibiles Sacerdotes* existimandi forent ex omnium mortalium sententia sanguinolentorum Impostorum subdola societas, turbáq; Latronum, qui consilium ceperint de diripiendis spoliandísq; honestis viatoribus dum per illas regiones itinerentur?

8. Quid igitur existimandum est de numerosis agminibus hujus infallibilem se venditantis Ecclesiæ quam describo, qui parati sunt ad adoriendum quemlibet Christianum Viatorem in hac sua peregrinatione per hujus mundi Eremum, si *Transubstantiationem* negaverit albi rotundíq; Libi in perfectum hominem, postquam Sacerdos certam verborum formulam super illud enunciaverit, quanquam profectò Libum post exquisitissimam sensuum examinationem, nè hilum quidem mutatum deprehendatur ab eo quod erat antea? Et tamen propter jactitationem *Infallibilitatis* hujus Ecclesiæ, quisq; tenetur ad id credendum ni mori velit crudelissimo mortis genere quo ulli unquam malefactores affici solent. Quis potest quin hujusmodi hominum cœtum non solùm tanquam Antichristianum æstimet, sed, si fas sit ità loqui, Anti-humanum, tanquam juratos humani generis hostes, qui quo jure quáve injuriâ eos conentur contundere Martyriísq; conficere, subjugare mancipareq; corpore juxtà atq; animâ, magísq; crudelem Tyrannidem in ipsos exercere quàm par est ut quisquam Homo in ipsa bruta Animalia exerceat.

Ecquid fingi potest magìs *Antichristianum* quàm hoc est, magísve contrarium nobili illi ac Divino spiritui *Charitatis* dulcísque Benignitatis quæ tam conspicua erat in Domino *Jesu* Christo, qui tam frequenter in Scriptura appellatur *filius Hominis*, quippe ad quem pertinebat expectatum illud *Pacis Regnum* sanctíq; *Amoris* & *Humanitatis*?

9. Quamobrem ex brevi hac delineatione credo quemlibet intelligere posse me admodum veram fidelémq; realis essentialísq; *Antichristianismi Ideam* exhibuisse, & ad summum profectò qui fingi potest gradum. Si quis enim rem extenuare velit dicendo *Pseudochristianam* hanc Ecclesiam Christum ejúsve Evangelium non apertè negare, nec unumquemq; qui Christiani nomen gerit persequi, nec deniq; Imagines erigere Paganorum Numinibus, *Marti*, *Veneri* reliquísque, ad hæc breviter respondeo.

Ad primum; E re ipsorum non fore si totam Evangelii veritatem negarent, quippe quòd potestas ipsorum hoc pacto atq; existimatio apud homines concideret. At enim è re Ecclesiæ Dei futurum esset, si ità facerent. Unde eos constat inimicos esse omnium pessimos, ut qui majorem noxam sub obtentu amicitiæ, quàm quilibet professus Hostis, inferunt. Ut hîc prætermittam manifesta esse in Scripturis argumenta *Antichristum* externâ professione fore *Christianum* non *Paganum* ullúmve alium à Republica Christiana alienum.

Ad secundum, Quòd universos non occidant, qui appellantur Christiani, argumento esse eorum malitiam ac crudelitatem accuratiori modo in *Christum ipsum* intorqueri & dirigi, ex eo quòd odium suum in *sola vera* illius *sinceráq; membra* evomant. Ii enim quibus isti parcunt, non sunt veri Christi servi, sed hujus summi Sacerdotis mancipia, aut saltem tales ab eo reputantur, alioqui illius furorem nequaquam effugerent, adeò ut illius contra Christum molitiones majori tantùm cum *astu artéque*, nè aberrent scopo, collineentur, non autem minùs *truculentæ* sunt aut *malignæ*.

Et ad postremum, Quòd Imagines Personásve colunt, non quidem *Veneris*, nec *Neptuni*, nec *Martis*, sed Beatæ Virginis, S. *Petri*, S. *Pauli*, &c. Supponamus præcellentem aliquem Principem, probúmq; perinde ac potentem contra Adulterium carnalémq; Fornicationem severa Edicta promulgâsse, quosdámq; hujusmodi facinorum reos apud suum Principem ad hunc modum se defendere. Equidem verum est augustissime Princeps, nos fornicationem commisisse, verùm enixè hoc à te petimus, ut unum hoc summoperè observare digneris, quàm excusabilibus scilicet id à nobis factum sit & disculpabilibus circumstantiis. Neq; enim nos sumus ex crasso illo sordidóq; *Fornicatorum* genere qui quâlibet carne se lubenter polluant, sed talibus solummodo, quas (ídq; ex summo suo merito) magno sanè honore sinceróq; amore prosequimur, idq; eo potissimùm nomine quòd tam propinquâ necessitudine *Celsitudini* vestræ sint vinctæ, *Filias* intelligimus, *Sorores*, *Neptésque*, & si quæ adhuc arctiori propinquitatis vinculo vestræ Celsitudini sint conjunctæ. An non hujusmodi defensio animum Principis majori irâ adversùs improbam eorum impudentiam accenderet?

Quàm invisa igitur ac ridicula foret istiusmodi defensio de Fornicatione spirituali cum charissimis beati Servatoris amicis ac cognatione proximis? Num *spirituale adulterium* quæ est *Idololatria*, in Beatam Virginem, in S. *Johannem* aliósq; perpetratum tolerabilius esse potest quàm in *Dianam*, *Apollinem* aliósq; ab Ethnicis in Deorum numerum relatos mortales?

Quinimò, an non posterius hoc simplex duntaxat futurum esset Fornicatio vel Adulterium (siquidem nulla est in hujusmodi profanis personis à recipiendis Divinis honoribus aversatio) prius verò *Raptus execrabilis*, cùm *Idololatria* sive spiritualis Fornicatio contra voluntatem horum cœlestium *Sanctorum* committatur, quos ad hunc modum vel ingratiis suis dehonestant ac blasphemant?

Adeò ut nè minimum quidem scrupulum superesse videam, cur quis dubitet quin *Ideam* delineaverim maximè perfecti maximéq; detestabilis *Antichristianismi* qui potest existere.

10. Atq; jam postquam tam plenè perfectéq; *Ideam Antichristi* delineaverim, possem equidem, juxta propositam methodum, illius Applicationem ad statum Ecclesiæ eò lapsum hîc instituere.

Sed enimvero cùm sint qui tam difficulter persuaderi queunt ullam Ecclesiæ Christianæ degenerationem, quamdiu externâ formâ *Jesum* profiteantur esse *Christum*, omnes numeros explere posse famosi illius insignísq; *Antichristi* quem vaticinia videntur indigitare, quem illi summa cum confidentia contendunt apertè Jesum abnegaturum esse, séq; expectatum *Messiam* esse asserturum, non professum Successorem veri Christi, ejúsve discipulum; equidem utile fore existimo, antequam ad applicationem hujus *Ideæ Antichristianismi* progrediamur, ut paulò exquisitiùs vaticinia perscrutemur indéq; demonstremus cum irrefragabili, prout spero, evidentiâ talem in summa *Antichristum* præfiguratum fuisse à sanctis Prophetis prædictúmque, qualem nos in hac *Idea* repræsentavimus; talem scilicet, qui tametsi istiusmodi abominanda facinora perpetret quæ nos commemoravimus, profiteatur tamen se interim partem, immò principem partem capútve Corporis Christi quæ est Ecclesia.

Hoc enim nisi præstitero, probè novi tam versutum ac prævaricatorium esse *Ignorantiæ* ac *Falsitatis* Genium, ut se putaturus sit hæc omnia posse evadere, dicendo me satìs operosam concinnâsse descriptionem *veræ* quidem *Ideæ*, sed non *illius* veræ *Ideæ Antichristianismi* quam libri Titulus præ se fert; hoc est, Ecclesiam sanè admodum nequiter fecisse, & secundùm aliquem sensum, Antichristianè, quòd in istiusmodi enormitates prolapsa sit, totum verò hoc non posse *illum* constituere *Antichristum* propriè speciatímq; sic dictum & Prophetarum prædictionibus indigitatum.

Quas igitur necesse est ut antè perscrutemur quàm ad cætera pergamus; quod eò lubentiùs facturi sumus, cùm methodus utrovis modo perinde sit naturalis. Prima enim proposita methodus erat ut post hanc *Ideæ Antichristianismi* descriptionem, accuratam illius ad lapsum Ecclesiæ statum applicationem instituissemus, ad detegendum quis de facto ille insignis esset *Antichristus*, posteáq; vaticinia comparâssemus cum eventis, unde constare potuisset vaticinia etiam idem malum, quod *Idea* nostra, præfigurâsse. Præsens verò methodus est, post Descriptionem *Ideæ Antichristianismi*, perscrutari statim vaticinia, quo comperiamus præfigurationes *Antichristi* in præcipuis suis lineamentis (neq; enim vaticinia de Christo, prædictiones sunt omnium particularium ipsius Actionum) manifestissimè respondere *Ideæ* quam nos exhibuimus, illúmq; *Antichristianismum* quem illa prædicunt degenerationem esse sive Apostasiam Ecclesiæ, formalem Christianitatis professionem adhuc retinentis, quemadmodum nos in *Idea* nostra rem descripsimus. Tandémq; loco ultimo accuratiorem *Ideæ Antichristianismi* suo cum prædictionibus Propheticis consensu ad hunc modum confirmatæ, ad Apostaticum Ecclesiæ statum à tot seculis ad nostra usq; tempora Applicationem facere. Quæ plenior futura foret evictio stupendæ veracitatis vaticiniorum. Estq; perinde proba ac naturalis methodus vaticiniorum *veritatem* arguere plenitudine Eventuum, atq; illustrare *eventuum naturam* applicatione Vaticiniorum.

Cæterùm intereà loci necessitas erit in præsenti hac inquisitione aliquo saltem modo recurrendi ad eventa. Quis enim vaticinia sine omni recursu ad eventa interpretari poterit? Omnis verò Historia ad quam opus erit ut recurramus, cùm aut talis sit quæ distincta est ab omni parte hujus *Ideæ* quam delineavimus, (ac proinde producenda in conspectum, prout loca quæ interpretaturi sumus, requisiverint)

rint) aut Notitia tantùm generalis iſtorum membrorum *Antichriſtianiſmi* quæ deſcripſimus, quæ vix quiſquam eſt qui ignoret dubitétve. Poſſumus profectò citra omnem confuſionem vel obſcuritatem (partim remittendo Lectorem ad hanc *Ideam* in eis rebus quæ probatione non indigent, partim producendo Hiſtoriam prout occaſio requiſiverit) ad propoſitam Inquiſitionem in vaticinia, ut veritatem *Ideæ Antichriſtianiſmi* pleniùs demonſtremus, noſmet accingere. Quod poſtquam finiverimus, accuratiorem faciemus illius Applicationem, ad reos manifeſtiùs convincendos, & liberandos innocentes ab omnibus hujuſmodi injuſtis, quibus impeti poſſint, Inſimulationibus.

SYNOPSIS PROPHETICA:

SIVE

INQUISITIONIS

IN

Mysterium Iniquitatis

PARS POSTERIOR,

Compendiosum continens Prospectum in illa Sacræ Scripturæ

VATICINIA,

Quibus Regnum Antichristi insignísve Lapsus seu Degeneratio

ECCLESIÆ,

In eis rebus omnibus quæ in *IDEA* Antichristianismi comprehenduntur, præfiguratur vel prædicitur.

Per *Henricum Morum* Cantabrigiensem.

Theognis.

Ἄνθρωποι τὰ μάταια νομίζομεν εἰδότες οὐδέν·
Θεοὶ δὲ κατὰ σφέτερον πάντα τελοῦσι νόον.

Daniel. 4.

Hæc res decreto Vigilum, *hæc* Rogatio *pronunciatione* Sanctorum *perlata est.*

LONDINI,

Typis *J. Macock*, Impensis *Johan. Martyn* sub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* sub Signo Capitis Episcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.

MDCLXXIV.

SYNOPSIS PROPHETICA, SIVE COMPENDIOSUS PROSPECTUS In Sacrarum Scripturarum VATICINIA DE *ANTICHRISTO VENTURO.*

LIB. I.

CAP. I.

1. Antichristianismum *quem in* Idea *nostra tam accuratè descripsimus, quémq; in genere tam vulgariter notum est per Christi Ecclesiam se diffudisse, reverà* Pagano-Christianismi *genus quoddam esse.* 2. *Quòd incredibile est nullas esse Prædictiones de tam notabili mutatione.* 3. *Malè collocata opera quorundam Interpretum qui obscurandis istiusmodi Prædictionibus operam navârunt, eas distorquendo in alios inutiles sensus.* 4. *Utrùm de magno hoc* Antichristo *quicquam prædictum sit in Epistola S.* Johannis *sub hoc ipso nomine.* 5. Barchocab, *si omninò applicabilis sit Textui, Typum esse posse insignis illius* Antichristi. 6. *Famam magni illius* Antichristi *à* Daniele *prædicti occasionem dedisse mentioni multorum istorum* Antichristorum *apud S.* Johannem. 7. *Parem ferè rationem esse tarditatis* Christianorum *in detegendo vero* Antichristo, *atq;* Judæorum *olim in vero* Christo *dignoscendo.* 8. *Fraudulentum & Hypocriticum Oppugnatorem Christi æquè realem esse posse ac formidabilem* Antichristum, *quàm professum ac apertum Inimicum; sanctiq;* Johannis *Descriptionem ei æquè esse applicabilem.* 9. *Inepta ac delicatula tergiversatio in declinando nomine* Antichristi, *quodq; Titulus hic magno huic Ecclesiæ Inimico per occasionem ex Epistola S.* Johannis *sumptam ab antiquis Patribus sit impositus.* 10. *Quædam considerationes de* Styli Prophetici *obscuritate propositæ.*

1. D quàm enormem gradum Ecclesia Christi degenerare possit vel apostatare potiùs à Puritate Evangelii in horrendam illam *Antichristianismi* conditionem, & tamen externam *Christianitatis* professionem retinere, abundè demonstravimus, nempe dum utuntur *Titulis* quidem & *Historiâ Christi* & Apostolorum, sed introducunt interim sub eo obtentu talem faciem *Idololatriæ* & *Paganicæ* superstitionis barbaræq; *Crudelitatis* adversus veros Christi servos ut ab iis quorum judicia magis libera sunt ac perspicacia, hujusmodi Ecclesiæ status *Paganismi* potiùs reviviscentia quàm non-interrupta successio *Christianitatis* non possit non judicari; vel ut mollissimâ, quam rei veritas admittere potest, formâ loquendi utar,

utar, pura quidem censeri non potest & inadulterata Christianitas, sed quidam potiùs *Pagano-Christianismus*. Siquidem ritus *Paganici*, Idololatriæ & Superstitiones, licèt circa objecta *Christiana* reverà exercentur, & *Paganismus* hic in adulterata hac *Christianitate* æquè ferinâ crudelitate propugnatur atq; antiquus ille Paganismus Ethnicorum Imperatorum temporibus est propugnatus. Nunc restat ut, secundùm propositam methodum, sacra scrutemur Oracula ad investigandum an istiusmodi *Antichristianismus* quem ego descripserim in eis non sit præfiguratus, támq; horrenda in Ecclesia Christi mutatio, quàm in genere manifestum est (secundùm omnium hominum sententias qui non sponte cæcutiunt) ab aliquam-multis seculis Ecclesiam invasisse, non sit olim prædicta à Prophetis aut Apostolis, aut ab utrisque.

2. Mira enim mihi res videtur ac planè incredibilis, ut Deus qui tanto studio atq; curâ Ecclesiæ *Judaicæ* invigilabat (prædicendo Captivitates eorum, reditúsq; ex Captivitate, & præmonendo eos de rebus cujusvis momenti ferè omnibus per ora Prophetarum suorum multis centenis aliquando annis ante eventum) Christi Ecclesiam per tam longam seculorum seriem sine *Ephod* & sine *Teraphim* relinqueret, hoc est sine Prophetis ullísve tempestivis Prædictionibus earum rerum quæ ipsi in tam longi temporis quàm mille ducentorum trecentorúmve annorum continuorum decursu, sint obventuræ; ut eam pateretur errabundam in tam immensa Nocte palari, ac fluitare super fluctus absq; omni quâ gubernetur *Cynosura*. Quamobrem nullus dubito, quin Christus tam fidelem se suæ Sponsæ præstiterit, ut monumenta aliqua oracularia reliquerit in quibus quis, modò oculos nullo caligantes præjudicio eis admoveat, charactere sanè admodum legibili statum conditionémq; Ecclesiæ grandémq; hanc illius Apostasiam cum maximè insignibus ejus circumstantiis perlegere possit, eáq; ferè omnia *Antichristianismi* capita quibus nos institimus illic invenire indigitata, eíq; præsertim appropriata Ecclesiæ quam Historia hujusmodi facinorum maximè affinem repræsentat.

3. Qua de re cùm tam certò apud meipsum persuasus sim, equidem sine magno animi dolore aut indignatione malè collocatas horas quorundam hominum doctorum recordari non possum, qui universis illis illustribus vaticiniis (sive apud *Danielem* sive in *Apocalypsi* aliísve quibuscunq; in locis) quæ Dei populum de grandi hac Ecclesiæ degeneratione præmonent, ad alios sensus quantumlibet coactos frivolósq; quantumlibet distortos & abjectos pervertendis operam navârunt, obscurantes eo pacto gloriosam Dei Providentiam, cujus vigilantiæ super Ecclesiam verus ac naturalis sensus horum Vaticiniorum Testis est locupletissimus, & avertentes porrò illud commodum quod nobis obventurum esset ex recta intelligentia harum sanctarum Præfigurationum ac Prædictionum. Quæ si rectè intelligerentur, mirificam vim habituræ essent ad reducendum mundum ad bonam frugem, orbémq; Christianum convertendum ad antiquam Apostolicámq; Puritatem tam in *Praxi* quàm *Doctrina* à qua tamdiu jam aberraverunt.

Quamobrem ex condigno sensu honoris Dei ac promotionis Regni *Jesu Christi* omnia illa Vaticinia tum *Veteris* tum *Novi Testamenti* quæ ab antiquis de *Antichristiana* hac Apostasia intellecta sunt, in medium proferre statui, & seposito omni præjudicio partiúmq; studio, eorum sensus, quâ par est libertate, explicare. Quod præstiturum me spero ea cum perspicuitate demonstrationis ac simplicitate, offerendo scilicet adeò incoactos, adeò faciles adeóq; naturales rerum sensus, & cum indubitatis principiis tam arctè cohærentes, ut nemo sit, nisi crasso occæcatur præjudicio, quin plenam satisfactionem de vera horum Divinorum Oraculorum Interpretatione sit hausturus.

4. Equidem fateor difficile fore ullum Scripturæ Textum producere in quo status hic Ecclesiæ *Apostaticus* indubitatè sub ipso nomine *Antichristi* sit prædictus, quanquam id nomen plus semel in Epistolis S. *Johannis* reperitur: Verùm, tametsi quidam id faciunt, ego sanè non ausim contendere hunc *Antichristum* vel *Antichristianismum* quem hactenus descripsi, tam apertè in singulis illis locis indicari. Non *Grotius* solùm sed ipse *Medus* istos *Antichristos* de *Pseudo-Christis* intelligit quos Servator apud *Matthæum* prædicit ante & post *Hierosolymorum* excidium exsurrecturos, quæ ἐσχάτη ὥρα erat Reipublicæ *Judaicæ*. Cùm verò ἐσχάτη ὥρα nihil aliud sit quàm καιρὸς ἔσχατος (nam עת indifferenter redditur ὥρα & καιρὸς) cúmq; quartum apud *Danielem* Regnum ultimum sit; tempus etiam illius Regni significari potest per ἐσχάτην
1 Epist. 2.18. ὥραν. Unde illud S. *Johannis* (*Filioli, ultima hora est & sicut audivistis,* ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, *insignem illum Antichristum venturum, etiam nunc Antichristi multi cœperunt esse, unde ultimam horam esse intelligimus*) hujusmodi sensum, supposito Prædictionem modo aliquantulùm *elliptico* formatam esse, habere potest, nempe

Quod

Quòd Tempus ultimum in quatuor Regnorum Kalendario *Danielis*, hoc est, Regnum ultimum tunc labebatur, quod est Romanum; durante quo Regno Cornu parvulum, qui hîc appellatur *Antichristus*, in scenam erat ascensurum. Hic est ὁ ἀντίχριστος, inquit ille, *insignis ille Antichristus*, quem ex *Daniele* accepistis venturum esse, verùm illius adventus *majori temporis spatio distat.* Ut ea igitur loquar quæ propiùs ad vos spectent, etiam *nunc* multi *Antichristi* cœperunt esse, quos non *Daniel* quidem sed ipse Servator venturos prædixit, unde *rursus* intelligimus *horam* ultimam esse, non autem quatuor Regnorum *Danielis* sed *Reipublicæ Judaicæ*, quemadmodum prædixit Dominus. Vel breviùs sic: *Filioli, ultima hora est*, hoc est, quatuor Regnorum ultimum, *Romanum* scilicet, & quemadmodum audivistis *insignem* illum *Antichristum* tunc venturum esse, viz. in ultima hora, ità & nunc in ultima hora Politiæ *Judaicæ* multi sanè sunt *Antichristi.* Unde certò colligere possumus ultimam illius esse horam, multis istis *Antichristis*, secundùm Prædictionem, *hanc* horam ultimam comitantibus, quemadmodum unus ille *insignis Antichristus illam* demum est concomitaturus.

Secundùm hujusmodi aliquem sensum fateor illum ipsum *Antichristum* vel *Antichristianismum* quem hactenus tractavi, sub eo ipso nomine in hoc Scripturæ loco significari posse, quamvìs litem moturus sim adversùs neminem qui eum aliter vult interpretari. *Grotius* insignem hunc *Antichristum* de quo audivisse poterant, de *Barchocab* intelligit. Sed enim cùm nulla unius cujusquam præter cæteros egregii Impostoris in Servatoris prædictionibus apud *Matthæum* facta sit mentio, admodum credibile est hunc rumorem ex *Danielis* Vaticinio de improbo illo *Cornu parvulo* originem traxisse, quod proculdubio *Symbolum Propheticum* est eximii illius *Antichristi* qui erat venturus.

5. Idem Author de *Barchocab* etiam interpretatur τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, itáq; reddit, *Quis potest esse major impostor?* & rectè credo. Res enim admodum tenuis esset & frigida si Apostolus *Antichristum* describeret ex eo solo quòd *Jesum* neget esse Christum magnum illum *Regem*, *Sacerdotem* ac *Prophetam* à Deo missum ad quem omnes Gentes essent confluxuræ. Tales enim *Antichristi* Infideles omnes sunt quorum immensa est copia. Hujusmodi igitur abnegator Christi hîc innuitur, qui agendo *Impostorem* & seipsum Christum faciendo vel ingerendo se in locum veri Christi qui ipse Jesus est, Jesum neget esse Christum, atq; sic eum negando illum etiam neget qui misit eum, quíq; de eo testatus est eum *dilectum suum esse filium cui omnes oportet auscultare.* Hujusmodi præsertim *Antichristus* erat *Barchocab* qui faciendo se *Messiam*, eo ipso negabat planè *Jesum* eum esse. *Vers. 22.*

Veruntamen ut eximii *Christi* Typi erant in populo *Judaico* talésq; ad quos unum idémq; Vaticinium æquè spectaret ac ad ipsum *Christum*; ità sanè intellectu obvium est quòd *Antichristi* etiam exsurgere possint apud eum populum cui omnia in Figuris contingebant, qui typi forent *insignis* illius *Antichristi* in Ecclesia Christiana exsurrecturi, quódq; unus idémq; Textus utrosq; possit indigitare, quemadmodum haud difficile est conceptu hunc ipsum Textum id facere.

Nam quod ad *magnum* illum *Antichristum* attinet quem in *Idea Antichristianismi* descripsimus, manifestum est quòd is *Jesum Regio, Sacerdotali Propheticóq;* suo officio exuit, illa omnia ipse usurpans, aut in alios ea conferens, quemadmodum copiosè illîc declaratum est. Quamobrem cùm seipsum Caput Ecclesiæ tam absolutum faciat, *Jesum* eo ipso excludit quò minùs is caput ejusdem esse possit, atq; sic demonstrat se *insignem* illum esse in Orbe Christiano *Antichristum.* Et sanè negando *Jesum* eum supremum esse *Regem*, *Sacerdotem* ac *Prophetam* cui omnes debent auscultare & obedire, cujus decreta verbáq; Leges sunt immutabiles, negat etiam ex consequenti Patrem qui eum misit, pari profectò ratione, atq; alius quisquam *Antichristus* inter *Judæos* existimari potest hoc unquam fecisse. Quis enim ex ipsis unquam dictus est nomen suum inter *Atheos* profiteri?

6. Quæ quidem res ritè pensitatæ satìs instructos nos reddent ad sensum faciliùs intelligendum illius quod quarto capite hujus Epistolæ S. *Johannis* scriptum est, ubi ait quòd *Quicunq; spiritus profitetur* Jesum Messiam *esse incarnatum, ex Deo est. Quicunq; verò spiritus non profitetur* Jesum Messiam *esse incarnatum, ex Deo non est. Sed hic est ille spiritus Antichristi de quo audivistis eum venturum esse, & jam nunc in mundo est.* Versio vulgaris *Latina* habet, *Et hic est Antichristus de quo audistis quoniam venit & nunc jam in mundo est.* Quod planè innuit eos non legisse ὃ ἀκηκόατε sed ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, *De quo Antichristo audivistis quòd venturus est.* Addit verò porrò, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. Quod simile est loco illi S. *Pauli*, τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας. Ubi futurus adventus insignioris cujuspiam *Antichristi* excluditur in neutro quidem loco. In hoc verò loco *Johannis Grotius* iterum

intelligit

intelligit Impostorem *Barchocab*. Antiqui verò adeóq; ipsi *Pontificii* insignem illum *Antichristum* Patrum. Unde pro confesso est tum apud *Grotium* tum apud *Pontificios* talem Inficiatorem, quòd *Jesus Messias* sive *Christus* sit in carne profectus, intelligendum esse, qui sit Impostor ac seipsum illum *Christum* esse glorietur, quo *Jesum* eum esse planè pernegat, prout in priorem locum notavi.

Et loci utriusq; sensus hic esse potest; Quòd utique, cùm ii ad quos *Johannes* scripsit, rumorem famámve accepissent de eximio quodam *Antichristo* ultimis temporibus in mundum venturo (cui famæ proculdubio *Danielis* Vaticinia de *Cornu parvulo* déq; *Rege superbiæ* qui se supra omnia exaltaturus esset, dederant occasionem) cúmq; horum Vaticiniorum completio longiùs tunc abesset, quanquam certò aliquando futura, in tales ille *Antichristos* qui propinquiores essent, eorum animos defigit, quiq; licèt Typi tantùm essent ac figuræ magni illius *Antichristi* post aliquot secula venturi, ex ipsorum tamen usu magìs foret, diligentiùs eos notare: interea verò *Antichristum* sic describit ut tametsi crassiori quodam modo Typos istos futuri *Antichristi* indigitet, descriptio tamen si penitiùs introspiciatur, *magnum* illum etiam *Antichristum* firmiter prehendit arctéq; constringit, quippe quæ planè innuit eum talem esse qui per modum *Imposturæ* se in locum *Jesu* (qui verus est Christus, Rex ille, Sacerdos ac Propheta à Deo constitutus, cui omnis debetur obedientia) sit ingesturus. Quod non solùm *Barchocab* & istiusmodi falsi *Messiæ* in Republica *Judaica* fecerunt, sed & is etiam qui ità se caput Ecclesiæ constituit, ut leges doctrinásq; Christi aboleverit, idem facere deprehenditur.

7. Equidem fateor Oppugnationem & Intrusionem insignis hujus *Antichristi* inter Christianos obliquam magìs esse magísq; subtilem quàm erat falsorum istorum apud *Judæos Messiarum* molitio ac usurpatio. Sed notare simul debemus Christianorum *Messiam* sive *Christum* magìs *spiritualem* esse quàm quem *Judæi* expectârunt, ac proinde minimè mirum esse si eorum *Antichristus* alius sit naturæ; non crassus quidem & violentus Invasor Imperii Christi, sed magìs subdolus Impostor astutúsq; Hypocrita, qui simulet se omnia facturum in ordine ad Regnum Christi *spirituale*.

Nec mirari sanè debemus orbem Christianum tam tardoculum fuisse in discernendo hoc *Antichristo* postquam advenisset, quippe quibus idem hîc contigit quod *Judæis* olim contigerat qui *Messiam* suum discernere non potuerunt etiam tunc quum quotidie ipsis ante oculos obversabatur; uterq; enim error ex consimili præjudicio falsâq; rerum notione ortus est. Siquidem *Judæi* talem in animis suis *Messiam* descripserant qui Regna ipsis subjecturus esset, eósq; populum opulentum ac potentem in terris redditurus (tam crassam mundanámq; *Ideam* de illius potestate ac officio conceperant) Christiani verò talem præfiguraverant *Antichristum* qui externam *Christi* professionem planè repudiaturus esset, & directè & ex professo Regnum illius oppugnaturus.

8. Sed enimvero fraudulenta & Hypocritica Oppugnatio æquè vera est & magìs sanè perniciosa oppugnatio quàm quæ aperta est & directa. Et qui alterum Dominum Regémq; appellitat sed profitetur interim se potestatem habere abrogandi leges illius aliásq; quascunq; ipsi libuerit sanciendi, cogendíq; hujus Principis subditos ad eas observandas, hic homo profectò seipsum reverà constituit Regem. Ac proinde is qui jus sibi assumit abrogandi leges Christi novásq; de proprio cerebro excudendi quibus orbis Christianus sit regendus, consimili sanè ratione seipsum *Christum* constituit, multóq; eminentior est *Antichristus* quàm *Barchocab*, quem *Grotius* nobis persuadere vult eum esse qui his S. *Johannis* verbis sit indigitatus; *Antichristus de quo audistis quoniam venit*; cùm tamen nihil ipsis, quod suprà monui, enotuisset de ullo uno eminenti *Antichristo* nisi ex *Cornu parvulo* apud *Danielem*, illóq; *Rege superbiæ* qui se extollit supra omne quod dicitur Deus.

Et certè omnia illa horrida lineamenta in descriptione *Antichristi* apud *Johannem* comprehensa invenientur in hoc *homine peccati*. Nam ex eo quòd se *Christum* facit, quod certè facit *Interpretativè*, eo ipso *Jesum* negat eum esse, quippe qui legis conditor est, contra quam nulla in terris potestas dispensare potest, siquidem illius Decreta decreta sunt *æterni filii Dei*. Quamobrem qui id juris sibi assumit ut contradicat, abroget, dispensétve contra has Doctrinas ac Decreta, eo ipso negat *Jesum* esse Dei filium, & qui filium negat, Patrem simul negat qui misit eum.

Hunc sensum valde perspicuum credo æquo cuivis judicio appariturum, nec opus est ut ei diutiùs insistam, cùm nonnulla quæ huc factura sint suprà suggesserim. Monebo hîc tantùm obiter quèm solenne sit in Scriptura Peccatorem directè onerare istiusmodi criminibus quæ is tamen non nisi *interpretativè* perpetraverit. Ut ubi
Amos 5. 15. Deus ait, *Israëlitas* ipsi non sacrificâsse in deserto. Quod verum est tantùm *Interpretativè*,

pretativè, ex eo quòd sacrificabant etiam aliis Diis, itáq; *Jehovæ* vero Deo non sacrificabant, utpote cujus nusquam æquiparanda perfectio, nullius Rivalis Sociive in cultu Religioso est capax, quem dum aliis præstant, *interpretativè* quidem negant *Jehovam* eum esse qui est, ac proinde ei non sacrificant, nè tunc quidem quando id maximè prætendunt, sed figmento proprii cerebri. Ità *Jeremias Judæos* istiusmodi stoliditatis insimulat ac si *ligno dixissent, Pater meus es tu, & lapidi, Tu me genuisti:* Quæ tamen accusatio vera est tantùm *interpretativè*, ex eo quòd cultum Religiosum præstabant lignis & lapidibus, eóq; pacto eos agnoscebant Deum esse universi generis humani Patrem, mundíq; conditorem. Et postremò in hac ipsa Epistola, S. Johannes ait, *eum qui negat* Jesum *esse* Christum, *patrem negare filiúmque.* Quis autem fando unquam audivit aut *Barchocab* aut alium quemvis Pseudo-christum *Judaicum* directè Deum negâsse, qui Pater erat Domini nostri *Jesu* Christi? Multa hujusmodi exempla occurrunt in Scripturis, quæ cùm ità obvia sint, nihil opus est ea proferre. Hæc pro obside esse possunt Concinnitatis nostræ Interpretationis.

Vide Ideam Antich ist. lib. 2. c. 6. sect. 6.

Jer. 2. v. 27.

9. Verùm supponamus rem totam in deplorato esse quantùm ad hanc S. *Johannis* Epistolam, nósq; eminentem hunc *Antichristum*, qui tamdiu jam in orbe Christiano regnavit, in nullo hujus scripti loco indigitari agnoscere debere, fateor equidem huic consequens esse, quòd *Antichristiana* hæc Potestas quam nos tam fusè in altero nostro Tractatu descripsimus, nusquam in Scriptura *Antichristus* sit appellata, quódq; sic quidem futurum sit, ut corruptus hic Pontifex Maximus cum Apostatico suo Clero à tali quidem exemptus fuerit infamia, ac si id nomen ei ab ipso Dei digito sit inustum; attamen non possum interea quin hoc delicias agendi tergiversandíq; genus, (in abhorrendo utiq; ad hunc modum à nominibus, cùm res ipsis significatæ adeò conspicuæ sint) æquè ridiculum existimem, atq; si monstrum aliquod hominis duodecim cubitos altum magnâ quidem exardesceret indignatione siquis eum Gigantem appellaverit, nullâ verò omninò injuriâ se affectum existimaret, ex eo quòd quis eum vocaverit *Dodecapechyn*, cùm tamen homo quispiam qui infra duodecim cubitorum staturam sit, *Gigas* meritò possit appellari.

Cæterùm quantùm ad me, equidem in ea sum sententia, compendii potiùs causâ factum fuisse quàm propter majorem Tituli infamiam, quòd Persona illa corpúsve Politicum quod adeò reverà *Antichristianum* factum erat, vulgò appellatus sit *Antichristus*, potiùs quàm *Meretrix Babylonica*, *Bestia bicornis*, *Homo peccati* & similia. Qui tituli nihilo quidem minùs sunt invisi, quanquam minùs compendiosi. Estq; observatu dignum, eos Scripturæ locos super quos antiqui Patres scripserant, *Vaticinium de Antichristo*, Titulum finge undecunq; volueris petitum, (quanquam non dubito quin ab hac S. *Johannis* Epistola sit accersitus) mirum in modum aptos esse ad præsignificanda illa Eventa quæ in *Romana Hierarchia* oculis nostris palàm sunt subjecta.

Si Veterum igitur nomenclaturæ stare velimus, cùm illa Vaticinia quæ illi de *Antichristo* interpretati sunt, adeò planè indubitatéq; inveniantur ad degener illud orbis Christiani corpus spectare, omninò Rationi consentaneum est ut dictum corpus cum suo capite generaliori hâc ac compendiosiori appellatione insigniatur.

10. Ut verò quis mirabilem hanc aptitudinem & Applicabilitatem illorum Vaticiniorum apertiùs demonstret, res est sanè operosior & laboriosior, & quæ feliciori quidem successu suscipietur si viam muniamus per considerationes quasdam de *styli Prophetici* obscuritate, apud *Danielem* præsertim & in *Apocalypsi*, ut verbi causâ, *Quare* hæc *obscuritas* sit, deinde *in quo consistat*, & postremò *quæ sit ad eam illustrandam familiarémq; nobis reddendam ratio efficacissima.*

CAP. II.

1. *Cur* Vaticinia *saltem medioori aliquâ obscuritate sint involvenda.* 2. *Indispensabilis Necessitas hoc genus Involutionum propter liberum hominum arbitrium.* 3. *Ut & propter Inimicos Ecclesiæ tum* Homines *tum* Dæmonas. 4. *Enumeratio ejusmodi* Schematum *seu* Figurarum *in quibus potissimùm hæc obscuritas consistat.* 5. *Quid sit* Diorismus, *cum diversis exemplis* Numeralium Diorismorum. 6. *Tutissimum videri* quinq; Locustarum menses *juxta hanc Figuram interpretari.* Apo. 9. 5. & 10. 7. *Usus* Numeralium Diorismorum *ratio.* 8. *Unde & aliquid lucis affertur ad rationem intelligendam incertæ designationis,* V, 15: *in* ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν, καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν. 9. *Exempla* Diorismorum proportionalium. 10. *Ut &* Diorismorum specificorum.

1. QUòd Vaticinia per obscuras ambages edita sint nec mirari debemus nec conqueri, cùm tam evidens illius rei ratio sit & tam justa. Valde enim consentaneum est ut illa scientia quæ tam longè supra captum humanum remota est, veneratione perinde humili ac profundâ recipiatur, quam omnibus quidem veritatibus obscura Mysticáq; tradendi Ratio conciliat, iis autem debetur maximè, quæ maximè sunt insignes, omniúmq; maximè facultates nostras naturales excedunt; cujusmodi est *Prophetia.* Ut omittam obscuritatem hanc non parùm quidem præcipiti fervori ac æstui quo utplurimum homines feruntur ad cognitionem rerum futurarum, obsistere & coërcere. Quam tametsi admodum paucis in sortem cedit ut modo aliquo immediato accipiant, si cui tamen obtingit, omnes ad eum ex naturali curiositate ac desiderio prænoscendi eventa futura certatim se conferunt irruúntque. Cui ignito pruritui ac cupidini cognoscendi res futuras Providentia difficilem hanc & Ænigmaticam Prædictiones Propheticas edendi rationem pro fræno injecit, sicut leges naturalis pudoris ac modestiæ, præter superinducta Religionis Instituta Ritúsq; Politicos, illis impetuosis ad experiendas Nuptialis Thori voluptates propensionibus objecit, nè tam validis Inclinationibus citra molestioris alicujus moræ, & expectationis ceremoniam ulla fiat gratificatio. Et certè fieri potest ut hæc ipsa spes & expectatio, ut quæ quasi quædam rerum fruendarum prælibatio est, in utroq; loco voluptatem producat.

2. Cæterùm restat adhuc & alia magna hujus obscuritatis necessitas, quam nondum indicavimus, quæ hæc est: Nè Divinæ scilicet Prædictiones de Ecclesia Dei aut facilè aut certè omninò intelligantur ab eis à quibus sint implendæ antequam tempus præstitutum advenerit, ubi id fieri possit sine veræ Ecclesiæ præjudicio, hoc est, Res non tam apertè præfigurandæ sunt ut nimis violenter in liberum illud agere possint humanæ Animæ principium quo (nisi per hujusmodi miraculum de cœlo ipsi obsistatur) pro suo libitu vias suas est determinatura. Divina enim Prædictio tam aperta ut certò quempiam præmonitura sit eum tale facinus perpetraturum esse quod ad ignominiam suam ac exitium tenderet, Notâve futura esset Characterq; conspicuus & infallibilis coram toto mundo quòd is sit invisa illa persona quam tam dirum fatum maneat, efficeret proculdubio (nisi Deus validam aliquam vim adhiberet quâ vel invitus impleret Vaticinium) ut ille ex solo honoris proprii ac securitatis studio illius impletionem declinaret, omitteretq; omnes circumstantias quibus ipse sit præfiguratus ut characterem propriæ suæ personæ in Vaticinio delineatum obliteret.

Exempli causâ. Si S. *Johannes* expressim dixisset se per *Bestiam bicornem* ac *Meretricem Babylonicam* successionem Episcoporum *Romanorum* cum tota ipsis adhærenti *Hierarchia* intellexisse, equidem difficile est creditu, quòd Præsul hic *Oecumenicus* ad occultandam propriam ignominiam, sedem *septicollem* non fuisset mutaturus nè videretur is esse ad quem Vaticinium collinearet. Saltem id nunquam commisissent, ut Coronæ Papali, *Mysterium* inscriptum foret, prout factum est in *Meretrice Babylonica*, si prævidissent hanc visionem, ad *Romanum Pontificem* tam precisè spectare. Nec certè imaginari possumus si loco sexcentorum sexaginta sex, viginti quinq; *Numerus Bestiæ* dictus fuisset, quòd Ecclesia *Romana* eum numerum tantoperè fuisset affectatura. Et sic de multis aliis exemplis quæ possint produci.

Deus autem vix dici possit hominem relinquere in manu consilii sui, eiq; permittere liberè agere secundùm propriam suam naturam, si Divina hæc de rebus futuris

turis oracula modo tam aperto ac perspicuo edidisset & impletionem tamen eorum efficiendam curaret.

3. Præterea, Rerum futurarum ad Ecclesiam spectantium Notitia cum illius Inimicis communicata, in damnum illius facilè cedere potest; cùm utplurimum res plena periculi sit ut Inimicus intelligentiam habeat Consultationum nostrarum ac Propositorum.

Quod quidem verum est non solùm respectu *hominum* sed & *invisibilium* illorum *Ecclesiæ Inimicorum* qui perpetuò eam sub auspiciis Principis Potestatum Aëris, (qui magni sunt illi Adjutores & Instigatores filiorum Inobedientiæ) aggrediuntur oppugnántque. Eximium hujusce rei exemplum est illud quod *J. Medus* notavit è S. *Augustino*. Quomodo scilicet Diabolus (qui jam olim tantâ rerum mathematicarum peritiâ pollebat, ut *Athenienses* duplicandi Cubi Problemate exercuerit) computando rationem inter exterius Templi atrium & interius, quam ut videtur comperit præter propter esse ut 1260 ad 365, statim conclusit *Christianitatem* non ultra 365 annos in Mundo duraturam, sed statim futurum postea ut *Paganismus* iterum invalescat. Ac proinde propriorum suorum Oraculorum fidem surreptitiâ hâc sed perperàm intellectâ *Apocalypseos* Prædictione exornans, sic palàm pronunciabat, ut Conversionem hominum ad fidem Christianam istoc pacto impediret. Quod argumentum equidem existimo satis validum ad nobis persuadendum quàm necessarium sit ut Vaticinia sacra *Ænigmaticis* involvantur integumentis, propterq; indeterminabiles ambiguitates incertæ sint Interpretationis, donec aut Eventa aut fidelis aliquis Interpres Dei assistentiâ plusquam ordinariâ adjutus claram eorum solutionem sit redditurus.

4. Jam verò ad Artem quod attinet obscurandi Prædictiones in quibus potissimùm illa consistat, quamvis totius declarationem in me non sim suscepturus, tantam tamen illius portionem in medium proferam, quanta ad præsens saltem Institutum sufficiat, quam harum paucarum *Propheticarum Figurarum* sive *Schematum* explicatione complectar. Quibus haud temerè à nobis hæc data sunt Nomina, *Diorismus*, *Hylasmus*, *Henopœia*, *Zoopœia*, *Tyraclismus*, *Ellipsis*, *Metalepsis*, *Homonymia*, *Paronomasia*, *Antiebronismus*, *Icasmus*. Quorum pleraq; externum Vaticiniorum Corticem venustant perindè adornántque, ac pretiosum sensum in eis latitantem celant & cooperiunt. Vide *J. Med.* Comment. Apocalyps. in cap. 9.

5. *Diorismus* ejusmodi styli Prophetici schema est, quod externam *Literam* apparenti quidem sensu admodum accuratæ & determinatæ rationis rerum, quantùm ad *Numerum*, *Proportionem*, vel *Specificationem*, exornet. Quod igitur fortiùs Imaginationem ferit, ut objectum fixum immotúmq; fortiorem Impressionem oculo infert, quàm quod fugitivum est ac mobile, quemadmodum quotidianâ edocemur experientiâ. Pariq; ratione *conceptus determinatus* vividiùs & palpabiliùs animum afficit quàm qui generalior est & indeterminatior.

Exemplum primi generis illud Apocal. 2. esse censeo: *Habebitis afflictionem dierum decem*, ubi fateor me nunquam intelligere potuisse hoc aliter dictum quàm per *Diorismum* (quamdiu istas Epistolas *literaliter* intelligebam) modestámq; esse subinsinuationem perfectissimæ plenissimæq; Persecutionis, quemadmodum innuitur ex verbis subsequentibus, *Esto fidelis usq; ad mortem*, &c. Vide *Vatablum* & *Drusium* in locum, qui multa producit exempla ubi *decem* ponitur pro *multis*. Quem sensum si *decem Cornua Bestia* habere supponerentur, nulla profectò futura esset absurditas in admittendo illam Interpretationem, quanquam nec eorum industriam vilipendo qui de *decem* omninò inveniendis tam soliciti sunt, tantámq; ei rei impendunt operam. Nam eò fortasse validiùs obstinatos convicturi sint dum alii satis persuasi sunt, eam tantummodo Imperii conditionem significare, quando divisum fuerit in bene notabilem multitudinem Regnorum sive Principatuum qui Regiâ Potestate pollerent.

Et certè illa *centum quadraginta quatuor millia* cum Agno in monte *Sion* non tot omninò esse, (nec plura nec pauciora,) quivis concessurus est qui observaverit Numerum 144 *Quadratum* planè esse Numeri 12, ac proinde, juxta rationem veteris *Cabbalæ*, conditionem Apostolicam illius multitudinis *symbolicè* significare, non autem Numerum determinatum, non certè magis quàm 666 numerum notant eorum qui sequuntur Bestiam.

Præterea, illa septies mille hominum capita qui occisi fuisse dicuntur in magno illo Terræ motu, Apocal. 11. per *Diorismum* suspicor *Propheticum* sic sanè memorari. Quis verò genuinus illius loci sensus sit proprio suo loco notabimus.

Addam & quartum exemplum, *Dies utiq; mille ducentos sexaginta*; Qui cùm nihil

nihil aliud sint nisi longiorum illarum mensurarum *trium Temporum ac dimidii* vel *quadraginta duorum mensium* in numerosiores particulas diductio, minimè à ratione alienum est, variandi phrasin potiùs, externámve Vaticinii formam, ejusmodi determinatâ illorum temporum mensiúmve in 1260 dies solutione, ornandi gratiâ factum suspicari, quàm ut expectatio nostra ad defigendum se in præstitutum aliquem diem Propheticum, quo prædictum eventum contingat, excitaretur. Siquidem unus dies è tam multis, & in re tam prolixæ ac moliminosæ transactionis parùm habet usûs aut ponderis, cùm & Epocha etiam incerta sit unde Tempus suum sumat exordium. Ut omittam quod Cl. *Medus* innuit, Variationem Temporis per *Menses Diésque*, *opera Lucis* spectare, operáq; *Tenebrarum*: ac proinde durationem eorum qui sub principatu *Lucis* sunt per *Dies* numerari, eorum verò qui sunt sub principatu *Tenebrarum*, cùm *Luna* Noctis Regina sit, numerari per *Menses*.

Quamobrem quis, nec sanè absq; ratione, imaginari potest, latitudinem esse posse computationis etiam in hac *trium Temporum & dimidii*, *Mensiúmve quadraginta duorum* in centum viginti sex decadas dierum solutione, perinde atq; est in illis *Temporibus* ac *Mensibus*, & variationem quamlibet, suprà infráve, quæ Decadem non excedat, rationes non turbare, cùm Divina Oracula in illius *Omniscientiæ* ostentationem data non sint (quis enim ignorare potest eum vel ad minimum horæ minutum eventa posse computare?) nec ad *gratificationem* intemperantiæ humanæ *Curiositatis*, sed ad *usum* & exercitationem suæ Ecclesiæ.

5. Insepulta etiam Cadavera occisorum Testium *per tres dies & dimidium* in plateis Urbis magnæ jacentia, exemplum eximium est hujus *Numeralis Diorismi*. Sensus verò idem esse potest qui *trium Temporum* & *Dimidii*, quemadmodum aliàs notavi.

Apoc. 9. 6. Et postremò, quod ad Menses attinet *Locustis* ad torquendos homines, datos; equidem fateor, postquam rem paulò accuratiùs perpenderim, *Diorismum* etiam esse me suspicari, significaréq; tantùm *Symbolicè* non *Arithmeticè*. *Saracenici* enim Regni continuatio (Notabilius illud Intervallum intelligo à principio *Caliphatûs Abasidarum Bagdadi* ad urbem captam à *Togrulbeco*) nec præcisè est bis quinq; mensium annorum, nec *duplicatio* quinq; mensium satìs confirmata ex eo, quòd illud tempus bis in Vaticinio commemoretur. Nam mentio ejusdem numeri bis facta in Vaticinio Historiáve, non sufficiens causa est cur addantur invicem ad novam constituendam summam, perinde ac si *expensorum particularium Schedula* esset. Nec postremò verisimile est Spiritum Dei Annos trecentos per illos *bis quinq; menses* indigitare voluisse, quandoquidem Imperii *Saracenici* continuatio multò erat diuturnior, ut & duratio *Caliphatûs Bagdadi* non usq; adeò adæquata.

Vide J. Med. Comment. Apocalypt. in cap. 9.

Infestatio *Italiæ* per *Saracenos* ab anno 830 ad annum 980 plausibilior fuisset, modò fuisset satìs commensurata. Verùm extendit se ultra annum 980. Etenim anno 1001 *Saraceni* expelluntur è *Capua* per *Othonem*, annóq; proximo *Salernum* obsident; Anno 1008 *Barium* & *Capua* ab eorum obsidione liberantur; Anno 1017 iterum *Italiam* invadunt, præter alias pugnas turbásq; postea factas.

Hoc autem sufficit ad ostendendum quinq; menses annorum nec ad Infestationem *Italiæ* ab ipsis factam satìs quadrare. Quanquam sanè puto Cl. *Medum* speciem maximè plausibilem hisce rebus induisse cujus sint capaces; Verùm conatum illius supervacaneum perinde fuisse ac sine successu. Neq; enim ulla exacta temporis ratio per hos *quinq; menses* significanda intenditur, sed elegans tantùm *Diorismus* est Typum spectans, quæ sunt *Locustæ*, quarum vitæ Continuatio cùm ad *Anni* spacium non pertingat, par erat ut mensibus per *Antichronismum* numeraretur. Et quis Numerus, obsecro, aptior quàm *quinarius*? Non solùm ob id quòd *Imperfectionis* symbolum esse possit (quemadmodum *Ribera* notavit, & istæ *Locustæ* dicuntur *torquere* quidem non autem *occidere*) sed etiam ex ratione durationis vitæ ipsarum, quam juxta *Plinium*, *Aristotelem* alióśq; Physiologos, verisimillimum est mensium circiter quinq; esse. Ità ut Mysterii horum Numerorum solutio non sit in simplicem *Antichronismum*, ubi *Numerus figuratus* verum numerum indicat determinátque, sed in *Diorismum* etiam, ubi quanquam accurata hæc temporis ratio in cortice exprimitur, in sensu tamen interiori non intenditur. Quod quidem Schema hìc singulari elegantiâ usurpatur propter relationem quam habet ad notum tempus continuationis illorum Animalium quæ sunt Typus.

7. Cæterùm cur hoc *Diorismorum* genus in usu sit, cúrq; non æquè accurata temporis ratio in interiori Vaticiniorum parte invenienda sit atq; cælata est in exteriori, Problema est paulò curiosius quàm in quod inquiri oporteat, quanquam non omninò inextricabile apud eos qui styli *Cabbalistici* satìs sunt gnari, & penitiùs insuper

apud

apud se perpendunt quàm aversa sit Providentia à nimis duriter violentérve urgendo liberum istud in homine principium, illúdve necessariò determinando quod sibi ipsi naturaliter permitti oportet, ut vergat quò libitum sit suóq; utatur libero agendi privilegio.

8. Unde etiam ratio peti potest de modo exprimendi illam temporis periodum quæ à capta *Bagdado* per *Togrulbecum* ad excidium *Constantinopoleos* per *Mahometem secundum*, intercurrit. Quanquam enim Intervallum Temporis præcisè sit 396 annorum, quemadmodum Cl. *Medus* ex *Elmachino Arabe* Historico apertè probavit, illius tamen in Vaticinio significatio, οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτὸν potest, quemadmodum Interpretes communiter notant, nihil amplius innuere quàm quòd parati sint ad tempus præstitutum, sive diem seu mensem sive annum. Nam per τὴν ὥραν verisimillimum est Vaticinium illam temporis partem non indigitâsse quam *Horam* vulgò appellamus, sed τὸν καιρὸν, quod articulus præfixus videtur insinuare, quippe qui illi soli est præfixus. Sensúsq; esse potuit, *Parati ad tempus præstitutum sive Diem seu Mensem seu Annum*, hoc est, ad tempus quodlibet præstitutum. Sed enim Eventum adeò exactum est & conspicuum, ut minimè dubitem quin sensus sit, Parati εἰς τὸν καιρὸν nempe καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτὸν, *Parati ad illud tempus quod indicatur per & diem & mensem & annum.* Quæ tamen nulla omninò foret indicatio, nisi adderentur invicem; tunc enim demum 396 dies constituent, qui *stylo Prophetico* totidem sunt anni. Quod accuratè eventui respondet; ac proinde certus firmúsq; paxillus est quo hoc *Euphrateorum* Equitum Vaticinium rebus Imperii *Turcici* affigatur. Unde, ut & ex descriptione *Loricarum horum Equitum*, ad quod mundi seculum hoc Vaticinium pertineat dignoscimus, & consequenter ad quod illud *Locustarum*. Quarum propterea Temporis exactior ulla notatio, quàm per modum *Diorismi* ad ornatum Vaticinii, ex hac ratione videtur minùs fuisse necessaria.

9. Exempla *Diorismorum proportionalium* ejusmodi sunt, Apoc. 8. *Tertia pars arborum exusta est. Tertia pars navium perierunt. Tertia pars maris sanguis facta est*; & vers. 12. *Tertia pars Solis percussa est, & tertia pars Lunæ*, &c. Ubi *Tertia* non significat illius quod percussum est rationem ad illud quod effugisset, sed Imperium, laxiori sensu, quod percussum est, hoc numero indigitatur. Quæ loquendi formula *Cabbalisticum* planè Genium sapit qui numeros pro rerum symbolis frequenter adhibent, sicut jam notavi. Ità *decima pars Civitatis* non est pars decima Civitatis quæ tunc erat, sed Civitas ipsa, cujus amplitudo *subdecuplam* tantùm rationem habebat ad eam amplitudinem quæ olim fuerat, quemadmodum Cl. *Medus* satìs accuratè computavit.

Huc etiam referri potest illud Apoc. 18. *Duplicate ei duplum secundùm opera ejus*, & *Propinate ei duplum.* Quod tam definitè enunciatur quàm si alterum tantum ei pro illatis injuriis esset rependendum, cùm sensus tantùm sit ei pœnarum satìs pro injuriis quibus alios affecerit, esse luendum.

10. *Specificorum Diorismorum* exempla talia sunt atq; vulgarium *Synecdocharum*, ubi *species* pro *genere* ponitur, quæ cùm objectum magis determinatum sit, fortiùs imaginationem ferit eiq; pleniùs gratificatur. Ità Imaginatio vehementiùs afficitur audito quòd talis res personáve comburenda sit ignive consumenda, quàm si tantùm dictum esset eam perituram esse, vel consumptum iri, modo distincto ac specifico minimè indicato. Sic *Bellum gerere* magìs determinatum est ac specificum quàm *resistere*, & *capite truncari* quàm simpliciter *mori* vel necari, & *trucidari* vel *occidi* magìs specificum quàm *perdi*, & postremò *Rex* terminus est magìs specificus acriúsq; Imaginationem verberat quàm *supremus Magistratus*, aut quæcunq; appellatio quæ magìs generalis est & ex consequenti magìs diluta. Quæ exempla tertii hujus generis *Diorismorum* passim occurrunt in *Apocalypsi*, & ubiq; ferè apud *Prophetas*.

CAP. III.

1. Hylaſmus *quid ſit, cum ejus generibus.* 2. *Eximia cujuſq; generis exempla.* 3. *Quæ prima ac præcipua ſpecies* Henopœiæ. 4. *Unam ſingularem Beſtiam ſignificare corpus Politicum, demonſtratum ex* Daniele. 5. *Succeſſionem Individuorum repræſentari uno quidem Individuo.* 6. *Unam individuam Beſtiam repræſentare Regnum corpúſve Politicum ab ortu ejus uſq; ad illius exitum.* 7. *Unum etiam virum ſingularem fœminámve* ſtylo Prophetico *corpus* Politicum *repræſentare.* 8. *Secundum genus* Henopœiæ *quid ſit, & an* Deuteroplerosis *illuc referenda.* 9. *Quid* Zoopœia, *cum illius exemplis.* 10. *Secundum genus* Zoopœiæ *probatum illuſtratúmq; ab exemplis.*

1. *Hylaſmus* eſt *Schema Propheticum* fortiter movens imaginationem craſſa exhibendo & palpabilia objecta, qualia in Logica notionem habitura eſſent *Subjecti* vel *Materiæ.* Primum genus coincidit cum *Metonymia Subjecti*, ut quando Civitas ponitur pro Incolis, aut Templum pro iis qui Deum inibi colunt. Hujus generis exempla paſſim apud omnes Autores occurrunt.

Ad ſecundum genus referendas eſſe cenſeo ejuſmodi Repræſentationes quæ per ædificia fiunt ac pavimenta & ſimilia, quæ ex craſſa quidem & palpabili materia coagmentantur, ſed aliarum rerum toto genere differentium *myſtica* ſunt ac *ſpiritualia ſymbola.* Exempla hujus generis ſunt *Atria* Templi *Interius* & *Exterius*, unum *Symmetrum*, alterum *Aſymmetrum*; Quæ Eccleſiam Chriſtianam ſignificant nunc quidem puram & Apoſtolicam, poſtea verò ad Idola apoſtatantem. Ità *Sancta Civitas calcata à Gentibus* Chriſtianam Eccleſiam ſignificat Paganiſmo inundatam. Adeò ut πόλις in hoc loco πολιτείας ſymbolum ſit ſive corporis Politici, ut & *Templum* eſſe poteſt vivæ Chriſti Eccleſiæ.

2. Eximium exemplum hujus generis *Hylaſmi* eſt *Hieroſolymæ* deſcriptio Apocal. 21. cum altis ſuis Muris Portíſq; duodecim, & per *Dioriſmum* Propheticum menſura Civitatis ſtatuitur ad duodecim ſtadiorum millia, & Muri quidem ad centum quadraginta quatuor cubitos. Materia verò eſt Aurum, Margaritæ & lapides pretioſi. Civitas tamen hæc adeò *Hylaſticè* repræſentata ſenſum habet maximè *ſpiritualem*, nihílque aliud ſignificat niſi Eccleſiam Chriſti ad puritatem Apoſtolicam rurſus reductam.

Maximè verò notabilis Inſtantia *Hylaſmi* Prophetici eſt deſcriptio Templi apud *Ezechielem*, quò inficiari non poſſum, quin hæc S. *Johannis* multis in locis alludat. Quòd autem *Hylaſmus* ſit non Deſcriptio *literalis*, facilè quemvis credo conceſſurum qui caput 47. perlegerit.

Poſtremò, Civitatis *Babylonis* excidium in *Apocalypſi* egregium etiam hujus Schematis exemplum eſt. Quanquam verò generaliter ad ſecundum hoc *Hylaſmi* genus pertineat, res tamen crebrò admodum illuſtrantur à genere priori, quod eſt *Metonymia Subjecti* non *continentis* quidem ut antea, ſed *occupantis*, cùm objecta Negotiationum *Spiritualium* tam craſsè exponantur deſcribantúrque.

3. Proximum *Schema Propheticum* eſt *Henopœia*, quæ ut maximam ſermoni addit gratiam, ità nec minorem quolibet alio ſuperinducit obſcuritatem. Primum verò præcipuúmq; illius genus hoc eſt; Nempe collectio multitudinis Individuorum in ſpeciem unius Individui, ut & ſucceſſionis Individuorum vel multitudinum in ſpeciem unius permanentis Individui. Hæc eſt illa antiquorum myſteriorum tradendi ratio quemadmodum quilibet deprehenſurus eſt, ſi penitiùs in naturam veritatémq; antiquæ *Cabbalæ* introſpiciat. Quam & *Danielem* & S. *Johannem*, poſſum etiam addere S. *Paulum*, in Vaticiniis ſuis imitatos eſſe facilè credo poſſe evinci.

4. Quantùm ad Collectionem multitudinis in ſpeciem ſive Repræſentationem unius Individui, id quidem manifeſtum eſt ex *Daniele.* Unus enim illìc individuus *Leo* totum Regnum *Babylonicum* denotat, unus *Urſus* Regnum *Medo-Perſarum*, unus *Pardus* Regnum *Græcorum*, quarta Beſtia Regnum *Romanum.* Equidem verum eſt quòd quatuor Beſtiæ dicuntur quatuor *Reges*, Latina tamen verſio vulgaris habet, *Quatuor Regna*, ut & *Theodotion*, ipſéq; Textus expreſſim ait, *Quòd quatuor Beſtiæ quatuor Regna ſunt in terris.* Ita *Aries* & *Hircus* in octavo capite (etiam ſecundùm ipſius *Grotii* ex Idiomate *Hebraico* Interpretationem) quamvìs dicantur *Reges*, *Regna* tamen ſunt. Atq; illìc ſanè ubi ſcriptum eſt, *Porrò Hircus caprarum Rex*

Græcorum

Græcorum est, & cornu grande quod erat inter oculos ejus ipse est Rex primus, nisi *Hircus* hîc significet aut successionem *Regum* aut *Regnum*, nullus est sensus; immò quantumvis successionem, admodum durus tamen sensus erit si Cornu grande primum Regem faciamus, reliquos verò Corpus bestiæ.

Quamobrem nisi res præter omnem modum distorquere volumus, *Corpus Hirci* necessariò significat *Regnum Græciæ*, ut & *Cornua* ejus *supremam Potestatem*; juxta quam rationem *Grotius* locum explicavit, nec dubito quin illius Interpretatio sit vera.

Nec quenquam puto tam imbecillo posse esse ingenio quin perlecto *Daniele* certus futurus sit *unam individuam Bestiam* in Figurationibus *Propheticis multitudinem hominum* in Regni corpus counitorum significare.

5. Cæterùm, sicut *grande Cornu Hirci* primus Rex dicitur, ità *quatuor Cornua* proculdubio quatuor Reges succedentes in hoc diviso Regno secundùm distinctas suas series significant, adeò ut quatuor successiones Individuorum, quousq; quidem se extensuræ essent, repræsentarentur sub specie quatuor singularium Individuorum, nempe quatuor illorum *cornuum*. Et certè cùm manifestum sit unam Individuam Bestiam repræsentare multitudinis successionem per aliquot continua secula (quæ sanè multitudines mortales sunt perinde ac singulares homines) in Regni corpus coagmentatæ, equidem delicatula admodum res esset & tergiversatoria dubitare de singularium Personarum successione sub specie unius Capitis Cornûve repræsentatarum.

6. Quòd verò una eadémq; Bestia pro Regno Imperióve ponitur ab *ortu ejus* usq; ad illius *interitum*, manifestum est tum ex *Daniele* tum ex *Apocalypsi*. Quatuor enim Bestiæ dicuntur ascendere ex mari, *Dan.* 7. Interitúsq; quartæ describitur in eodem capite quæ supponitur conculcare tertiam, ut & tertia postea dicitur in subsequentibus capitibus devicisse secundam. Et in *Apocalypsi* Bestiarum origo illìc describitur, ut & earum exitium per lacum igni ardentem. Unde evidentissimum est unam individuam Bestiam non solùm multitudinem sub uno Regimine repræsentare, sed & successionem hujus multitudinis per multa secula, donec cesset talis esse multitudo. Et ex consequenti Potestatem summam successivam hujus multitudinis (sive penès unum sit sive multos) per *capita cornuáve* talium Bestiarum repræsentari pariter oportere, nisi *Politian* absq; capite imaginari possimus, quæ certè *Politia* non foret sed *Anarchia*.

7. Nec *irrationales* solùm Creaturæ *Henopoëtici* fiunt Typi multitudinis sub unum regimen collectæ, sed etiam *Rationales*, quemadmodum manifestum est de *Muliere in Deserto*, quam ridiculum esset intelligere unam aliquam Mulierem esse singularem non autem corpus Ecclesiæ cujus verum vivúmq; caput est *Jesus* Christus. Mulier etiam apud *Esdram* significat *Sionem Deive Populum*. Et vir ille fortean, qui illìc è mari ascendit, ejusmodi aliquem sensum habet. Cur enim vir *unus* non æquè commodè populum multitudinémve significet ac *una* mulier? Et manifestum est Populum *Israëlis* vocari *Filium Dei*. (*Israel filius meus Primogenitus meus*) Ac proinde *Filius Perditionis*, *Homóq; peccati* nihil necesse est ut significent unum Hominem singularem Successionémve singularium hominum, sed Corpus Politicum sub uno capite consiliis pessimis techníśq; pollenti. Per consimilem *Henopœiam* ὁ ψευδοπροφήτης etiam, *falsus ille Propheta*, non unam singularem personam significat, vel ejusmodi singularium personarum successionem, sed collectionem corpúsve Impostorum sub uno Regimine simul conspirantium. Hæc sanè tam facilia sunt atq; obvia ut verear nè diutiùs quàm par sit eis sim immoratus.

8. Tantùm notabo alterum genus *Henopœiæ*, quod certè usum suum habiturum est non contemnendum; est autem quando res naturis quidem satis differentes sub uno tamen Typo comprehenduntur. Instantiam habemus hujus rationis interpretandi Prophetas admodum sanè authenticam, Apoc. 17. ubi Angelus declarat non septem solùm *Reges* sed & septem *Colles* sub symbolo *septem Capitum Bestiæ* subindicari. Juxta hanc verò Analogiam non alienum foret si quis *Babylonem* interpretaretur tum de urbe *Roma* tum de *Hierarchia*; *Duos Testes*, de *Novo Veteriq;* Testamento, de *Evangelica* Oeconomia ac *Legali*, & de *Magistratu* deniq; & *Ministerio*; *Cornua Bestiæ bicornis*, de *duobus Patriarchatibus* Imperialibus, de *duobus cornubus Mitræ Episcopalis*, & de *duplici potestate solvendi* & *ligandi*. Atq; hoc sanè secundum genus *Henopœiæ* novum videri non debet nec peregrinum, siquidem antiqui *Pythagorei* ac *Cabbalistæ* sub unius Numeri symbolo multifarias quidem Notiones congerebant atq; celabant. Nescio an & tertium huc *Henopœiæ* genus, ubi scilicet uno Typo prophetico eventa diversa, temporibúsq; dissita & distincta, significantur, non sit referendum, quæ *Deuteroplerosis* dici potest. Quæ cùm tam frequenter occurrat

in Vaticiniis *Veteris* Testamenti,nihil absoni subesse video si occurrere nonnunquam intelligatur in Vaticiniis *Novi.*

9. *Zoopœia* est significatio Typica alicujus rei vitâ carentis per id quod vitam habet, sive persona sit sive vivum aliquod Animal, illiusve Animalis pars aliqua. In quo sensu, cùm *septem montes* per *septem Capita* Bestiæ significentur, *Zoopœia* est.
Apoc. 11. Quemadmodum etiam foret si *duo Testes* de *duobus Novi Veterisq;* Testamenti *voluminibus* intelligerentur,
Apoc. 19. *sermo Dei*, qui albo equo insidet, de toto Bibliorum volumine. Istos verò sensus esse duntaxat collaterales qui ad unum aliquem primarium per *Henopœiam* reduci possint, suis locis monebimus. Quòd verò *Infernus* pallidi
Apoc. 6. 8. Equi sessori additus sit pedissequus, magìs absoluta videtur *Zoopœia*, ut & illa Gen. 4. *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra*, ubi actio vitæ sanguini hominis mortui attribuitur.

10. Cæterùm hic notabimus secundum etiam genus *Zoopœiæ* quod minùs durum magisq; elegans videri poterit; éstq; quando Actiones liberæ Agentibus liberis attribuuntur, quarum tamen illi possint non magìs esse causæ quàm si res inanimæ essent, omninóve in rerum universitate non existerent. Juxta hanc figuram est illud *Virgilii* ore *Æneæ Turnum* occidentis prolatum.

——Pallas *te hoc vulnere,* Pallas
Immolat, & pœnas scelerato ex sanguine sumit.

Pallas quantumvis mortuus *Turnum* dicitur occidere, quanquam is nihil hîc ad eum occidendum contribuit, sed illud tantummodo quod ille passus erat occasionem dedit *Æneæ* sumendi vindictam.

Secundùm quam loquendi figuram amplior Allusio Parabolave constitui posset. Ut si *Æneas* loco unius hominis occisi Civitatem expugnâsset, Viros Fœmináſq; ac Infantes pariter gladio trucidâsset, domos ipsorum combussisset, easq; ut ruderis acervum in vindictam mortis *Pallantis* reliquisset, poterat sanè de amico mortuo sic pronunciare; Quòd utiq; is erat qui animos militum ad muros ascendendos inflammavit; quòd is erat qui justum illud, quanquam severum, edictum edidit de cædendis viris fœminisq; pariter ac infantibus; quòd is erat qui domus eorum concremavit, Civitatémq; ipsorum æquavit solo; & postremò, quòd is erat quem illi meritò sæviorem inimicum experti sunt post mortem quàm cùm in vivis esset. Hæc certè figura locutionis admodum intelligibilis futura esset, nec vulgarem Eloquentiæ sublimitatem venustatémq; secum allatura.

Apoc. 6. 9. Juxta hoc schema illud Scripturæ exemplum est, *de animabus clamantibus sub Altari, Usquequò Domine*,&c. Quod nihil aliud est præterquam Parabola quæ significat mortem eorum à Divina Justitia vindictam poscere. *Eæ animæ*, inquit *Grotius*, *corpore solutæ multò magis quàm sanguis mortem toleratam testantur.* Prius enim dixerat, *Sanguis* Abelis *vindictam poscit, sic & animæ martyrum.* Quapropter *Zoopœia* agnoscitur in utroq; loco.

Alcazar etiam in hunc ipsum Textum, *Idem est*, inquit, *dici animas petere vindictam, ac dici earum sanguinem illam petere.* Ad quem etiam sensum *Tychonius* loquitur, sicut videre est apud *Riberam*. Quæ omnia confirmabunt secundum hoc genus *Zoopœiæ*, quæ liberis Agentibus vivas liberásq; Actiones attribuit, quæ tamen ipsorum respectu non sunt Actiones liberæ sed necessariæ consequentiæ, quæ ab aliquo, quod istæ personæ patiantur aut saltem passæ sint, naturaliter proficiscuntur. Quod *Schema Propheticum* notatu quidem dignissimum est.

CAP.

CAP. IV.

1. Iſraëliſmus *quid ſit.* 2. *Occaſionem crebri illius uſûs*, ſacramentalitatem *eſſe Eccleſiæ* Judaicæ *reſpectu* Chriſtianæ, *quemadmodum apparet ex ipſorum Tabernaculo & דביר.* 3. *Ex* Serpente æneo, Mannâ, Rupe percuſſa, *Legéq;* ignea. 4. *Ex* veſtimentis ſummi Sacerdotis, *ex* illius introitu ſemel quotannis in ſanctum ſanctorum: *& ex* adoratione *Judæorum* versùs Propitiatorium. 5. *Ex* ſervitute *Egyptiaca* fugáq; ipſorum per mare Rubrum. 6. *Quid propriè ſit* Ellipſis *Prophetica.* 7. *Quis ſenſus libri Apocalyptici* intùs & extrà ſcripti. 8. *Propheticæ* Ellipſeos *proprietas exemplo illuſtrata.* 9. Homonymia *quid ſit, & in quo differat à ſecundo genere* Henopœiæ. 10. Paronomaſia *Prophetica quid.* 11. *Quid* Metalepſis, *cum illius probatione & illuſtratione per exempla.* 12. Antichroniſmus *quid ſit, quæq; illius Origo.* 13. Tres dies *&* dimidium *inſepultorum Teſtium pro* tribus temporibus *&* dimidio *poſitos manifeſtò reſolvi in hanc figuram.* 14. *Quid ſit* Icaſmus; *Quòdq; hujus figuræ crebritas non ità Vaticinia obſcurat quin æquè facilè intelligi poſſint ac ſcutorum gentilitiorum explicationes qualibet ediſci.* 15. *Quid ſit* Iconiſmorum Metallaxis.

1. I*ſraëliſmus* eſt *Schema Propheticum* admodum frequens, præſertim in *Apocalypſi*, quod declaratio eſt rerum ad Eccleſiam Chriſtianam pertinentium ſub nominibus & cum alluſionibus ad talia loca perſonáſve ac res quæ ad *Iſraëlitas* olim populúmve *Judaicum* pertinebant, ídq; *myſtico* quidem ſenſu ac *ſpirituali*. *Quæ vocatur ſpiritualiter* Sodoma *&* Ægyptus. Unde etiam inſinuatur plagas *myſticæ* hujus *Ægypti Sodomæq; Spiritualis* combuſtionem, *myſticè* & *ſpiritualiter* eſſe intelligendas. Apoc. 11. 8.

2. Crebritatem hujus *Schematis* nemo mirari debet ſi conſideret populum *Iſraëliticum* unum ingentem fuiſſe integrúmq; *Typum myſticum* ſive *Sacramentum* Eccleſiæ Dei, qualis utiq; futura eſſet ſub *Chriſto*. Juxta quod S. *Paulus* ſcripſit, *Quòd illa omnia* Typicè *eveniebant eis: Scripta autem ſunt ad noſtri admonitionem in quos fines ſeculorum occurrunt.* 1 Cor. 10.

Et certè valdè ſtupendum admodúmq; jucundum ſpectaculum eſt ſi quis conſideret quomodo Eccleſiæ Chriſti per populum *Iſraëliticum* in deſerto, uno quaſi intuitu, nobis repræſentetur, quomodóq; tota inibi eorum congregatio unum omninò eſſet vivens movénſq; *Sacramentum* vel Imago Chriſti ejúſq; corporis in rebus maximi quidem momenti quæ ad noſtram ſpectent Religionem. Quid enim aliud erat *Tabernaculum* & דביר unde Deus dabat oracula, quàm ſymbolum τῦ λόγυ tabernaculum ſuum in carne noſtra ponentis? Nam & *Pythagorei* hoc noſtrum corpus vocabant σκῆνος, ut & S. *Petrus* σκήνωμα *Quamdiu ſum in hoc Tabernaculo*, inquit ille, ἐν τῷ σκηνώματι τύτῳ. Et S. *Johannes* de λόγῳ loquens ait, Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. *Et ſermo caro factus eſt, ſuúmq; inter nos poſuit tabernaculum:* Quemadmodum & in deſerto habitabat apud populum Judaicum dum ii illìc habitabant in umbraculis. Ac proinde demiror ſanè quòd *Judæi* ullo majori pungerentur ſcrupulo de adoratione Divinóve cultu versùs ſanctiſſimum *Meſſiæ* corpus exhibendo quàm versùs *Dabir* ſeu *Propitiatorium*, vel versùs *Tabernaculum* Dei. Hæc autem obiter dicta ſunto. *Tabernaculum Dei* inter *Judæos* in Tabernaculis habitantes *Sacramentum* ſive *Typum* fuiſſe *Incarnationis Chriſti* manifeſtum eſt. 2 Epiſt. 1. 13.

3. *Serpens* verò *æneus* in ipſorum caſtris erectus talis Chriſti typus erat in Cruce pendentis; ejúſq; uſus tam exquiſitâ analogiâ illi uſui reſpondens cui apud Chriſtianos inſervit Chriſti crucifixi contemplatio, quoties aut Reatûs aut veneni Peccati ſenſu punguntur, ut in admirationem ſtuporémve quemvis abriperet qui conſideraverit quàm vivida ac ineffabilis vis repræſentandi ejus rei Imaginem ab antiqua illa Figura umbráve, quæ caſtra *Iſraëlis* ſemper comitabatur in deſerto ad ſanandos eos qui morſi eſſent ab ignitis Serpentibus, (quemadmodum & *Jeſus Crucifixus* nos ſanat quoties noſmet deprehendimus ictu peccati vulneratos) eluceret.

Manna etiam quod filii *Iſraëlis* in Deſerto comedebant, an non Typus erat manducationis veri panis qui de Cœlo deſcendit, *corporis* nempe *Chriſti*, qui quotidianus eſt animarum fidelium cibus? Et *Rupes* quæ percuſſa eſt, ex qua aqua effluebat, an non manifeſtum erat ſymbolum *ſanguinis Chriſti* ex cujus latere ſanguis atq; aqua emanabant? *Legis* porrò *promulgatio* cum *fulgurationibus* ac *coruſcationibus*, an non planè præcurſatrix erat *legis Chriſti* quæ divulgata eſt per Apoſtolos in quos *ignitæ*

4 Esdr. 13.38. *linguæ* descenderant, éstq; reverà *lex illa Spiritûs*, quæ quemadmodum *Esdras* interpretatur, assimilata est *igni*, per quem Impii consumendi sunt, sicut illa visio videtur innuere.

4. Et quod ad *Divinitatem Christi* attinet, an non manifestò in vestimentis *Aaronis* adeò exquisitè *Universum* repræsentantis est præfigurata? Cujus enim *Mundus* vestimentum esse potest præterquam solius Dei? Et postremò singulare ejus *munus Mediatorium* & *Apotheosis* post mortem (immensum enim esset omnia percurrere) an non ad vivum repræsentata sunt, alterum ex eo quòd summus Sacerdos in *Sanctum sanctorum* ad intercedendum pro populo solus introiret, altera verò per *Tabernaculum* vel *Propitiatorium* versùs quod *Judæi* tenebantur adorare, quemadmodum planè constat ex *Apocalypsi*? Huic enim in Oeconomia Christiana humana Christi Natura succedit; ille est ἱλαστήριον sive *Propitiatorium*, ejúsq; corpus *Templum* versùs

Apoc. 21. quod oculos debemus dirigere, quemadmodum scriptum est, *Nec Templum illic vidi, Dominus enim Omnipotens & Agnus templum illius est.* Et tale sanè templum versùs quod proculdubio adorare quispiam potest pari cum securitate ab omni suspicione *Idololatriæ*, atq; *Judæi* olim versùs *Templum* vel *Propitiatorium* adorârunt.

5. Quamobrem cùm Populus *Judaicus* tam illustre sit ac locuples earum rerum omnium quæ ad Christianam Ecclesiam pertinent *Sacramentum*, minimè mirandum est, si illæ visiones quæ statum illius spectant adeò scateant Allusionibus ad eas res quæ illi populo contigerunt. Inter quos casus *servitus* quidem *Ægyptiaca* valdè celebris est, ac proinde eò sæpe alluditur in *Apocalypsi*. Et transitus quidem eorum per *mare Rubrum*, ubi *Pharao* Tyrannus est pessundatus, Ecclesiæ ex servili *Romanæ Hierarchiæ* jugo eluctatæ (recurrendo scilicet ad *Christi sanguinem* quo justificati sint, & à cæca servitute qua tenebantur sub duris his *Pensi-exactoribus* liberati) tam viva est imago, ut non possit profectò quin mira videatur cuilibet contemplanti concinnitas; siquidem Typus tam perspicua est illius rei prædictio quæ his proximis seculis in excutienda *Pharaonis Italici* servitute contigit.

6. Proximum Schema obscurum est *Ellipsis*, quæ verbi alicujus verborúmve omissio est quæ ad determinationem sensûs sunt necessaria. Exempla *Ellipsium* passim occurrunt in veteri Testamento, in *Psalmis*, *Jobo* aliisq; libris. Sed per Ellipsin hîc intelligo non simplicem quidem alicujus verbi, quo sensus expleatur, defectum, sed eâ arte adhibitum ut effecturus sit ut sensus perfectus videatur etiam absq; supplemento subintellecto. Is enim videtur Genius esse harum præsertim visionum *Apocalypticarum* ut sic concinnatæ sint, ut speciem elegantem admodum & expressam, valdéq; completam ac articulatam in ipso externo cortice præ se ferant, ad instar Libri alicujus qui jucunda quædam Emblemata & cælaturas parti exteriori affixas habet non minùs quàm veritatis Historiam intús.

7. Quò nihil dubito quin alludi possit in ista locutione de hoc Visionum volumi-

Apoc. 5. 1. ne, quòd *scriptum* utiq; sit *intùs* & *extrà* juxta antiquam rationem Mysteriorum *Cabbalisticorum*. De quibus Traditionibus *Parmenides* hoc effatum olim usurpabat. Διττήν τε εἶναι φιλοσοφίαν, τὴν μὲν κατ' ἀλήθειαν, τὴν δὲ κατὰ δόξαν, *Duplicem esse Doctrinam traditionalem, unam veritatis* (אמת vocatur apud *Danielem*, ut ab *Ænigmaticis* visionibus distinguatur) *alteram Typorum sive Parabolarum ad* opinionem *gustúmq; vulgi accommodatarum.*

Sanctus etiam *Hieronymus*, *Rupertus* aliiq; multi scriptionem hanc *intùs* & *extrà* de *mystico literaliq;* sensu intelligunt. *Grotius* prætendit Textum commatis haud rectè distinctum esse, quem igitur sic legit, γεγραμμένον ἔσωθεν, καὶ ὄπισθεν κατεσφραγισμένον, &c. *intùs scriptum & extrà obsignatum.* Quasi verò ulla volumina extrà scripta sint, obsignata verò intús. Tam infelix Interpres *Apocalypseos* est magnus ille *Hugo* etiam in rebus minusculis. Sed ut redeamus ad rem quæ præ manibus est.

8. Discrimen inter hæc duo *Ellipsium* genera quæ descripsimus, ex hisce exemplis enotescere potest. Exod. 3. Ubi Deus à *Mose* rogatus quid sibi nomen sit, respondet, *Ego sum qui sum.* Quæ *Elliptica* locutio est. Sensus verò integer sic est. *Mihi nomen est, Ego sum qui sum.* Huic consimile est quod occurrit etiam in *Apocalypsi*,

Cap. 1. 4. Gratia vobis ac pax, ἀπὸ τοῦ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος, quod pleniùs sic efferretur, ἀπὸ τοῦ ὀνομαζομένου, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος. Verùm hæ *Ellipses* istiusmodi sunt quæ apertè illius defectum exponant quod debet suppleri. Cujusmodi etiam est illa Apocal. 18. v. 13. καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων. Qui locus quosdam Interpretes multùm torsit, quippe qui non intellexerunt *Ellipsin* esse Propheticam. (Qui verò genuinus loci sensus sit nos alibi uberiùs edocemus.)

Interdum verò aliter se res habet, ut Apocal. 17. 8. *Bestiæ quam vidisti fuit & non est, & ascensura est ex abysso, & in exitium abitura.* Et paulò pòst, *videntes*

Bestiam

Bestiam quæ erat & non est, & tamen est. Qui rotundus quidem integerq; sensus videtur in exteriori cortice Vaticinii, cùm tamen nullus sanus inde sensus conflari possit nisi *Ellipsis* aliqua ejusmodi intelligatur qualem antè notavimus. τὸ θηρίον ὃ εἶδες ὀνομάζεται ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, & βλέποντες τὸ θηρίον ὅ,τι ὀνομάζεται ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καίπερ ἐστίν. Tam expressim verò rem enarrâsse, mysterium hoc nimis apertum expositúmq; fecisset, quod magis tectum fuisse debebat & celatum, quódq; propterea tanto studio obseratum erat hac *Ellipsi* Propheticâ. Quo de Textu pleniùs dicemus suo loco.

9. *Homonymia* est significationum diversitas in uno eodémq; symbolo ex quibus una solummodo intelligenda est, alioqui idem esset quod secundum genus *Henopœiæ*. Atq; hæc quidem *Homonymia* vel casû contingere potest (nec majorem tunc habet difficultatem quàm vulgaris verborum *Homonymia*, cujus sensum ipsarum rerum contexturæ consideratio est determinatura) vel ex instituto adhiberi ad venustiorem cælaturam exteriori visionis cortici insculpendam. Ut in visione *Testium*, ubi sanè suspicor *tres dies & dimidium* quibus *Testes* occisi jacent in plateis, non quidem significare ut *Dies* in principio visionis, ità ut *tres annos* innuant *& dimidium*, sed *tria tempora & dimidium*, hoc est 1260 annos. Immò verò sic eos significare fateor me non suspicari modò, sed firmiter apud meipsum persuasum esse de illius rei veritate. An verò verisimile sit significare etiam *tres annos & dimidium*, ipsa eventa optimè determinatura sunt. Quæ si consensura essent, non simplex profectò foret *Homonymia* in hoc symbolo trium dierum & dimidii, sed secundum genus *Henopœiæ*.

10. De *Paronomasia* non est quòd multùm laboremus, postquam monuerimus illius sensum ad Rhetorum *Paronomasiam* non restringi, sed ità latè extendi ut ubiubi sensus Prophetiæ, ex qualicunq; aut similitudine aut identitate Nominum, Nominúmve allusivâ significatione explicandus pleniúsq; intelligendus sit, allusio hæc ad similitudinem identitatémve Nominum aut eorundem significationem *Paronomasia Prophetica* sit appellanda. Atq; juxta hanc generalem quidem *Paronomasiæ* Propheticæ notionem, sunt Interpretationes *Medanæ*, ubi *Exercitum Euphrateum* sub *Tuba sexta* universos *Equites* appellari censet, quòd *Turcæ* apud *Græcos* Historiographos *Persæ* ferè vocentur. *Persæ* verò à פרס *Equites* significant. Et Dan. 8. *Alexandrum Magnum Macedonum* Regem, *Hirco Caprarum* præfigurari autumat, cum allusione ad αἲξ *capra*, unde *Macedones* dicti sunt *Ægeadæ*, éstq; hic *simplex* ad *significationem Nominum allusio*. Quod verò affert de Typo Regis *Persarum* Ariete, ad *agnominationem nominúmve similitudinem* propiùs accedit. איל enim *Aries* ab initio vocis עילם *Persiam* significantis, non multùm sono abludit. Multò verò expressior est illa apud *Grotium* allusio vocis ἀπολλύων ad Ἀπόλλων, eáq; quam ipse notavi in *Abaddon* ad אב־אדון. Et apud *Grotium* iterum vocis *Ephesus* ad Ἔφεσις, *Smyrna* ad *Myrrha*, *Sardis* ad *Sarda*, *Thyatira* ad θύων ἄτειρα. In *Pergamus* verò, *Philadelphia* & *Laodicea*, non est tantùm *similitudo* nominum sed *Identitas*; & cùm Nomina sint locorum *Propria*, ad significationem alluditur tanquam si essent *Appellativa*. Ingens profectò harum *Paronomasiarum* Propheticarum seges est in Epistolis ad *septem Ecclesias*, ubi, cùm omnia nomina propria sive hominum sive locorum, ut videre est in nostra *Expositione*, tam aptè cum sensu Prophetico cuiq; Epistolæ proprio, quatenus tale Ecclesiæ Intervallum repræsentat, conspirent, hujusmodi *Paronomasias* in usu fuisse apud Prophetas argumentum est evidentissimum, taléq; quod quemlibet nisi admodum hebeti aut sceptico sit ingenio, facilè convincat.

11. *Metalepsis* Schema Propheticum est quo effectum eventúmve cum eminenti aliqua *Persona* communicatur sive attribuitur, ex eo solo, vel præcipuè quòd tempus locúsq; ei conveniunt; eadémq; ratio est de *rebus*. Hoc schema fateor valdè *Poëticum* esse, at non inelegans nec inusitatum. Huc referendum est illud Virgilii,

Candidus auratis aperit cùm cornibus annum
Taurus———

& rursus,

Libra Dies somniq; pares ubi fecerat horas,

Ubi *Tauro* & *Libræ*, quia tunc in conjunctione sunt cum *Sole*, attribuuntur ascribunturq; istiusmodi effecta quæ reverà non ipsis sed *Soli* solummodò competunt.

Hujusmodi verò quam descripsi, etiam in *Stylo Prophetico Metalepsin* esse, unum illud in *Apocalypsi* exemplum *Sessoris Equi rufi* confirmabit; cui in manum datus est *gladius magnus*, quiq; *pacem à terra sublaturus* dicitur. Cùm tamen nihil aliud significetur nisi quòd hujus Imperatoris temporibus furibunda futura sit hominum Cap. 6. 4.

cædes

cædes ac mactatio in Imperio, quanquam nullâ ipsius culpâ. Dicitur enim ἵνα ἀλλήλους σφάξωσιν, ac si Textus datâ operâ hanc clavem porrexisset ad aperiendum sensum Visionis, quemadmodum Cl. *Medus* cum judicio sanè observavit. Cujus quidem *primorum sex Sigillorum* Interpretatio tam solida est ut impossibile fore credam, ut quisquam omni immunis præjudicio, universis ritè pensitatis, de ipsius veritate certus non sit futurus. Unde fit ut & ipse tam firmiter persuasus sim de præsenti Figura Prophetica quam hîc descripsi.

12. *Antichronismus*, Schema est Vaticinii obscurativum quod unam pro alia temporis mensuram ponit, ut *septimanam* pro *annis septem*, utì fit apud *Danielem*, *Mensem* pro *triginta annis*, *Diem* pro *anno*. Quæ quidem Figura in Visionibus *Apocalypticis* adhiberi videtur non solùm *obvelationis* causâ sed & *Proportionis* & *Decori*, nè externo Vaticiniorum cortici, τὸ πιθανὸν, blanda illa & jucunda Historiæ credibilitas esset defutura.

Quamobrem hi *Antichronismi*, *Henopœiæ Propheticæ* necessaria sunt sequela, quæ immensa Imperia aliáq; corpora Politica cum longis suis successionibus in *Bestiæ Personæve singularis* figuram speciémve contrahit, unde nè vitarum duratio major quàm pro ipsarum natura videretur, necessarium erat ut earum continuatio obvelatè symbolicéq; declararetur, *dies* ponendo pro *annis*. Vita enim ipsarum multis quidem casibus breviari potest. Verùm si quis narraret de *Bestia Fœminâve* vel *Duobus Testibus*, qui 1260 annos vixerint, λόγου πιθανοῦ *Decorum* non observaret, sed quisq; narrationem æstimaturus esset tanquam incredibilem Fabulam.

13. Quod etiam futurum esset si *cadavera duorum Testium* dicerentur jacere per *tres annos continuos* & *dimidium*, quum tamen intra quatriduum fætorem essent emissura, quemadmodum notatum est de corpore *Lazari*. Quàm durum igitur futurum fuisset, *Testium* cadavera tanquam per 1260 annos continuos in Plateis jacentia repræsentâsse? Quamobrem, tametsi occisorum Testium cadavera, ut sic jacere dicerentur, maximè consentanea erat maximéq; viva conditionis illius repræsentatio quam ii qui sub figura duorum Testium repræsentantur, per 1260 annos erant subituri, tamen nè leges τοῦ πρέποντος, & τοῦ πιθανοῦ quod in Historia requiritur, violarentur, necessarium erat ut hi 1260 anni sub symbolo obvelarentur *trium dierum & dimidii*. Qui cùm significarent idem quod *tria tempora & dimidium* (Nam ימים & עת unum pro altero promiscuè usurpantur) & *hæc tria tempora ac dimidium* idem quod 1260 *anni*, & veritas illa ad quam Vaticinium collinearet ad postera secula fideliter transmittitur, & decora illa cælaturæ ratio in *externo* Vaticinii *cortice* accuratè observatur. Neq; hoc sanè, tempus tantùm contrahendo, sed etiam adnectendo illud ad finem 1260 dierum per λημμαλογισμὸν, quæ idem *Latinè* sonat quod *Corticis continuatio*.

Hanc verò Figuram Propheticam, quam *Antichronismum* appello, non meum quidem esse commentum, sed veritatem solidam, in *Mysterio Pietatis* jam probavi; *Lib. 5. c. 15.* quod & porrò demonstraturus sum certitudine quidem planè mathematicâ ex nostrâ *Co-expositione decimi septimi & decimi tertii Capitis Apocalypseos*.

14. *Icasmus*, Schema Propheticum est cujus usus longè omnium creberrimè occurrit in omnibus visionibus tum *Danielis* tum S. *Johannis*, nihílq; aliud est quàm rerum ac eventuum Repræsentatio per ejusmodi symbola quæ aliquam similitudinem gerant earum rerum ac eventuum pro quibus ponuntur. Quæ quidem *Symbola* cum multa sint, Vaticinia interpretandi peritiam eò difficiliorem reddunt, sed nullatenus tamen deploratam, ut delicata quædam Ingenia apud seipsos imaginari amant, horrorémq; quendam simulare ac consternationem ad inopinatam istiusmodi variformium Bestiarum mentionem atq; Cornuum ipsarum strepitum; cùm tamen si ludicras has tergiversationes seponere vellent, possent equidem intelligere *Hieroglyphica* hæc *Prophetica* multò minori cum negotio familiaria ipsis reddi posse ac facilia, quàm *scutorum gentilitiorum* explicandi peritiam, quæ sanè haud ità profunda est ac insuperabilis scientia.

15. Ad *Icasmum* ut *Iconismi* referendi sunt, ità & *Iconismorum Metallaxes*. Est autem *Iconismi Metallaxis*, quando in eadem re non idem servatur *Iconismus* ab initio ad finem Vaticinii. Hujus complexæ Figuræ duo sunt illustria exempla in *Apocalypsi*; unum in *duobus* illis *Testibus* qui primò dicuntur *amicti saccis* prophe-
Apoc. 11. tari, deinde *occisi* in plateis urbis jacere, & sic jacentes à tribubus & populis ac
Apoc. 16. gentibus aspectari. Alterum est in immenso illo omnium ferè mortalium conventu confluxúve in tres partes diviso, quorum prima à *Deo* stare videtur, altera à *Dracone*, tertia à *Bestia* ac *Pseudo-Propheta*; sed primò tanquam si *tres exercitus* essent in valle *Armageddon* congregati exhibentur, deinde verò tanquam una magna *Civitas* in *tres partes* terræ motu dirempta. Sed nolo hisce immorari.

CAP.

CAP. V.

1. *Propheticorum* Iconismorum *Alphabeti magna utilitas.* 2. *Optima Ratio pervestigandi verum eorum sensum.* 3. *Quid momenti habitura sint antiquorum* Onirocritica *ad sensum eorum determinandum.* 4. *Eandem rationem esse significationis & interpretationis* Insomniorum *atq;* Visionum, *modò merè* Typica *sint non ex corporis temperie orta.* 5. Adoratio. 6. Adusti Sole, Ædificia. Aer *Regio propria Diaboli.* Albus vestitus. 7. Angeli, *Ipsorum ministerium in rebus Providentiæ dispensandis notam esse* Hypothesin *& in* Apocalypsi *& in veteri* Cabbala. 8. Aqua, Aquila. 9. Arbores, Arcus & Sagittæ. 10. Ascensio in cœlum. 11. Bestia. *Θηρία Regna esse* Idololatrica. 12. *Ratio cur* Agnus *significet singularem tantùm Personam ; Déq;* Feris Idololatriam *æquè ac* Crudelitatem *denotantibus.* 13. Blasphemia *quòd* Idololatriam *significet tum ex Ratione tum ex Scripturæ usu & Interpretum autoritate demonstratum.*

1. OStendimus jam in quo potissimùm Vaticiniorum obscuritas consistat, & explicando antecedentes figuras gradum quidem fecimus ad faciliorem reddendam interpretandi Artem. Sed enim cùm tam multa sint ac tam varia ultimi Schematis exempla, necessarium fore censemus eorum præcipua in unum *Alphabetum* colligere, singulorúmq; notare significationes. Quæ si memoriâ retentæ fuerint, multùm profectò conducent ad facilem extricationem veri sensûs omnium *Ænigmaticorum* Vaticiniorum in Scriptura. Nam quod *Aristoteles* affirmat de *Insomniis Ænigmaticis*, verum etiam est de hoc genus visionibus. Τεχνικώτατός ἐστι κριτὴς ἐνυπνίων ὅστις δύναται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν, τὰς γὰρ εὐθυονειρίας κρίνειν παντός ἐστιν. *Is maximè gnarus est Insomniorum Interpres qui similitudines optimè novit dignoscere, quantùm enim ad ea Insomnia quæ res ipsas Imaginationi repræsentant, de iis quilibet potest judicare.* Περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς. cap. 2.

Jam verò *Danielis* Visiones & *Apocalypseos* non rationem quidem habent Ἐυθυονειρίων sed Ἐνυπνίων αἰνιγματωδῶν, quippe quæ res sub *symbolis* & *similitudinibus* repræsentant. Ac proinde fixam habere ac determinatam significationem (eámq; solidis firmisq; rationibus innixam) hujusmodi *Symbolorum* atq; *Iconismorum*, non potest quin ad imbuendum nos facultate dextrè & cum successu interpretandi hæc Vaticinia, vel saltem intelligendi approbandíque, aut cum judicio improbandi Interpretationes aliorum hominum, multùm contribuat.

2. Et quod ad me attinet, nullam equidem meliorem novi methodum viámve defigendi certúmq; nobismetipsis faciendi verum sensum horum Symbolorum quàm attendendo quid ipsa Scriptura de eis declaret, accuratéq; observando quid incoacta Ratio nobis hìc suggesserit dispexeritve de eorum aptitudine ad res significandas vel repræsentandas. Quibus si eorum suffragia adjiciamus qui *Onirocritica* scripserunt, sive utplurimum ex propria ratione & observatione, sicut *Artemidorus* profitetur, sive (quod ad rem magis facit) collectionem fecerunt Antiquissimorum hujus generis Scriptorum, qualem *Achmetes* filius *Seirim* nobis paravit, non potest quin fidem nostram de sensu hujusmodi *Iconismorum* multùm quidem corroboret.

3. Atq; hæc *Achmetis* Collectio præ cæteris, cùm *Onirocritica* sint trium illorum celebratissimorum Interpretum Regum *Indiæ*, *Persiæ* & *Ægypti*, ac proinde cùm adeò antiqui sint adeóq; *Orientales*, tantò probabilius est majorem habitura cognationem cum *Schematis Propheticis* sacræ Scripturæ. Primus horum est *Syrbacham* interpres Regis *Indiæ*. Verùm tam frequenter támq; palpabiliter Christianissat ut meritò de ejus antiquitate dubitare possimus, immò pro certo concludere eum post adventum Christi vixisse. Alter est *Baram* Interpres *Saanisanis* Regis *Persiæ*, & tertius *Tarphan Pharaonis* Interpres Regis *Ægypti*. Quarum Interpretationum usus approbatus est ab Expositoribus qui aliàs toto genere differunt dissentiúntq; inter se, *Grotium* intelligo, ac *Josephum Medum* cui debetur honor viam primùm aperiendi hac in re.

4. Nec quicquam sanè scrupuli superest ex eo quòd *Insomniorum* Interpretationes sint non autem *Visionum*. Nam præterquam quòd magna quidem affinitas est *Visiones* inter & *Insomnia*, cùm utraq; phantasmata sint Imaginationi, nullâ sanè liberâ actione excitationéve nostri ipsorum sed ratione purè passivâ, impressa, externis etiam sensibus utrobiq; quodammodo consopitis, (unde hæc ὁράματα etiam ὀνείρατα apud *Achmetem*

Achmetem appellantur) quæſtio præterea non eſt de principio unde, modóve quo Impreſſiones hæ *Divinatoriæ* fiant, ſed quid repræſentent ſignificéntve. Quas ſi concedatur, rectè hæc vel illa in *Inſomniis* præfigurare, manifeſtum eſt eas idem prorſus præſtare in *Viſionibus*. Loquor enim de ejuſmodi Impreſſionibus quæ rationem non habent *effectorum temperamenti corporis* ulliúſve alius cauſæ naturalis, ſed meri *Typi* ſive *Præfigurationis*.

Quamobrem non abs re fore exiſtimo ſi addam interdum horum *Onirocriticorum ſcriptorum* ſuffragia ad ea argumentorum momenta quæ ex *Scriptura* & *Ratione*, pro interpretatione *Symbolorum* vel *Iconiſmorum* noſtro *Alphabeto Prophetico* contentorum, produxero. Quod jam vobis ante oculos ponam.

5. *Adoratio*. Quòd Veneratio vel Adoratio ſubjectionis *Iconiſmus* eſſe poteſt, ex ipſius Ceremoniæ natura patet, cùm Corporis incurvatio aptum ſymbolum ſit ſubmiſſionis Animi voluntatíſque, illius poteſtati cui hunc cultum præſtamus. Quódq; ſic ſignificat Idiomate *Hebraico* ex multis exemplis manifeſtum eſt. Sed & ipſum Symbolum explicatur Gen. 37. ubi manipuli fratrum *Joſephi* dicuntur ſe incurvâſſe manipulo *Joſephi*, hoc eſt, *Joſephi* manipulum adorâſſe. Τὰ δράγματα ὑμῶν προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα, *Veſtri manipuli adorabant manipulum meum*; unde Fratres ejus ſtatim interpretantes *inſomnium* dixerunt ei, *Túne ergo regnabis ſuper nos*, vel, *Túne ergo dominaberis nobis?* hoc eſt, Nóſne tui ſubditi erimus, tuæve ditioni ſubjecti? Ità *Eſaias* 45. 14. de ſubjectione *Æthiopum* loquens ac *Sabæorum* Regi *Cyro*, *Poſt te ambulabunt*, inquit ille, *in compedibus tranſibunt, tibiq; incurvabunt ſe*. *Græcum* exemplar habet προσκυνήσουσί σοι *adorabunt te*. Quæ omnia ſubmiſſionem ſignificant ac ſubjectionem illius Imperio. Unum tantùm inſuper locum addam, Gen. 27. *Serviant tibi populi, & adorent te Tribus. Eſto dominus fratrum tuorum, &* incurventur *ante te filii matris tuæ*; vox eſt προσκυνήσουσιν in utroq; loco, ſignificátq; obedientiam ſive ſubjectionem laxè ſumptam, quemadmodum patet.

Verùm, poſito quòd hanc generalem ſignificationem non haberet, ſed denotaret tantummodo eam partem officii ſubjectionis quæ eſt *Adoratio* ſive *Incurvatio*, *Stylo* tamen *Prophetico* poſſet quidem tam laxè ſignificare per *Dioriſmum*.

6. *Aduſti Sole*. *Achmetes*, *Onirocrit*. c. 167. Εἰ δὲ ἴδῃ τις ὅτι πλεῖστα ἀπέκαυσεν αὐτὸν ὁ ἥλιος, εὑρήσει τιμωρίαν παρὰ τοῦ βασιλέως ἀνάλογον τῆς καύσεως· *Si quis ſomniaverit ſe à Sole eſſe aduſtum, pari, cum aduſtionis ratione, pœnâ à Rege afficietur*, ſecundùm doctrinam *Ægyptiorum*, *Indorum*, ac *Perſarum*.

Ædificia. Idem ſecundùm ſententiam Interpretum *Indorum*, Εἰ δὲ ἀπὸ μαρμάρου ἢ λίθου τὸ κτίσμα, ὁ ἰδὼν ἔσται πολύζωος καὶ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ ἀκαταμάχητος· *Si quis ſomniaverit ſibi domum eſſe ex marmore vel lapide, is longævus erit, ejúſq; divitiæ inexpugnabiles*.

Aër. Quod *Aër* accipitur pro loco Imperii Diaboli apparet ex Epheſ. 2. *Et vos cùm eſſetis mortui delictis & peccatis veſtris in quibus aliquando ambulâſtis ſecundùm Principem Poteſtatis* aëris, *hujus Spiritûs qui nunc operatur in filios diffidentiæ*, hoc eſt, in Infideles, iſtiuſmodi qui ſe non ſubmiſerint Regno Dei, ſed Idolis ſerviant & ſecundùm propriæ mentis cupiditates ambulent. In quem locum *Druſius* ex מנחה חדשה. *Sciendum à terra uſq; ad expanſum omnia plena eſſe turmis ac præfectis*. Juxta quam opinionem *Rabbinorum Judaicorum*, Apoſtolus iterum loquitur cap. 6. *Neq; enim nobis lucta eſt adversùs ſanguinem & carnem, ſed adversùs principatus, adversùs poteſtates, adversùs mundipotentes tenebrarum hujus ſeculi*, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, adversùs eos qui hujus mundi imperium tenent, hujus utiq; *tenebroſi ac caliginoſi Aëris*; πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, *adversùs ſpiritus improbos ſive dæmonas in his locis* Aëreis *degentes*. Nam οὐρανὸς hîc eundem omninò ſenſum habet quod *Expanſum* in מנחה חדשה *ſpatium ſcilicet à Nubibus ad terram*, quemadmodum limitatur *Gen*. 1. Alioquin improbi hi ſpiritus quomodo dici poſſent σειραῖς ζόφου ταρταρωθῆναι, & δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τηρηθῆναι, utì & *Petrus* & *Judas* de iis declarant?

Verùm hac de re ſatìs, & fortaſſe plus ſatìs, quoniam ubi *Aër* occurrit in viſionibus Propheticis hoc in ſenſu quo de loquimur, *Metonymia* potiùs vulgaris eſt quàm *Icaſmus*.

Albus veſtitus. Comparando *Nicephorum* cum *Aſtrampſycho*, *albus veſtitus* videtur ſignificare honorem illum animíq; hilaritatem quæ ex hominis innocentia atq; integritate oritur.

Aſtrampſychus.

Λευκὴν στολὴν κάλλιστον εἰν ὕπνῳ φορεῖν.

Nicephorus.

Nicephorus.

Χιτὼν μέλας ἔδειξεν αἰχμῆς τρόπον.

Achmetes ſecundùm ſententiam *Indorum* cap. 157. Ἐὰν ἴδῃ ἄνθρωπος ὅτι φορεῖ λευκὰ ἱμάτια, εὑρήσει χαρὰν καὶ δόξαν εἰς τὴν πίστιν καὶ ἐν τῷ κόσμῳ. Et rurſus, cap. 232. Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἐνεδύσατο ἱμάτια λευκὰ καὶ καθαρὰ, τοσοῦτον ἀποκαθαίρεται πάσης λύπης, ἀναλόγως τῆς καθάρσεως καὶ τῆς λευκότητος, ſecundùm ſententiam *Ægyptiorum* & *Perſarum*. Non opus eſt ut hìc addam dictum eſſe in *Apocalypſi*, *Veſtimenta pura ac candida eſſe juſtificationes Sanctorum.*

7. *Angeli.* Adeò frequens mentio fit miniſterii Angelorum in *Apocalypſi*, ipſorúmq; Præſidentia adeò cuiq; rei præfigitur ut committere non poſſim quin & hoc etiam *Schema* inter reliqua notem, quanquam fortaſſis *Icaſmi* notio haud ità accuratè ei conveniat, quippe Angeli *Inſtrumenta* potiùs Divinæ Providentiæ ſunt quàm illius *Symbola*. Verùm ſi vulgarem illorum Repræſentationem conſideremus (quæ proculdubio à *Moſaicis Cherubinis* ſuam traxit originem) quàm aptè alis inſtructi ſint ad celeriùs ea obeunda Miniſteria quæ ab eis expectantur, ſunt ſanè haud obſcurum *Symbolum* illius ſapientiæ quæ *omnibus mobilibus mobilior eſſe dicitur, & attingere à fine uſq; ad finem fortiter, & diſponere omnia ſuaviter.* Sapient. 8.

Quòd verò Angeli in his *Apocalypticis* viſionibus tam conſtanter ac particulariter cuiq; Divinæ Providentiæ negotio præficiuntur, oppidò quàm conſonum eſt ſenſui *Danielis* (ut in magna illa *Nebuchadnezzaris* conditionis mutatione quæ facta dicitur decreto *Vigilum*, עירין, *Græci* eos dicerent φύλακας *excubitores* ſive *Vigiles*, per quos intelliguntur *Angeli*) ut & ſenſui antiquæ *Cabbalæ* quæ numerum *ſeptenarium* Divini *Sabbatiſmi* ſymbolum facit (in quo à ſuis quieſcit operibus) eúmq; numerum φυλακῖτιν appellat cum reſpectu ad officium horum *Excubitorum* ſive *Vigilum*, *Angelorum* horum ſanctorum quos adminiſtrationi ſuæ Providentiæ præficit.

8. *Aqua.* Aquas *Hieroglyphicum* eſſe poſſe verborum ac ſermonis illiúſve doctrinæ quæ per eum communicatur, palàm eſt ex Prov. 18. 4. *Aqua profunda verba ex ore viri, & torrens redundans fons ſapientiæ.* Et cap. 15. 18. *Os juſti meditatur ſapientiam, os verò impii effundit mala.* Nunquam verò tam nequiter mala quàm cùm effundit iſtiuſmodi ſermones quibus diſſidia & contentiones excitentur, quod ad inſtar diſſecationis eſt aggeris marini quò omnia inundentur. Unde factum eſt ut Sapiens ſalubre illud monitum dederit, *Antequam miſceatur litem dimitte. Nam velut is qui aperit viam aquis, eſt principium contentionis.* Vide alias aquæ ſignificationes in *Fluvius* & *Mare*. Prov. 17. 14.

Aquila. Eſai. 40. 31. *Qui ſperant in domino renovabunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut aquila, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* Et Exod. 19. 4. *Vos ipſi vidiſtis quæ fecerim* Ægyptiis, *quomodo portaverim vos ſuper alas aquilarum & aſſumpſerim mihi. Artemidor.* lib. 2. c. 20. Ὀχεῖσθαι ἀετῷ πένησι μὲν ἀγαθὸν, ἀναληφθέντες γὰρ ὑπό τινων πλουσίων ὠφεληθήσονται οὐ μικρά. *Somniare ſe aquilæ inequitare pauperibus fauſtum eſt, ſuſtentati enim ab aliquibus opulentis ac potentibus haud parvis fruentur commodis.*

9. *Arbores.* Quòd Arbores pro diverſis ſuis magnitudinibus ac proceritatibus diverſos hominum ordines gradúſq; ſignificant, manifeſtum eſt ex illo *Zachariæ*, cap. 11. *Aperi* Libane *portas tuas & comedat ignis cedros tuas. Ulula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vaſtati ſunt. Ululate quercus* Baſan, *quoniam ſucciſus eſt ſaltus munitus.* Paucula illa verba, *quoniam magnifici vaſtati ſunt*, certa clavis eſt *Parabolæ*, docéntq; Vaticinium in Arbores digitum non intendere ſed in Homines. Ac proinde *Vatablus* aliíq; Interpretes ad eum ſenſum locum Interpretantur. Proverbiale illud *Iambicum*,

Δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

ad hunc etiam ſenſum ſonat, *Nicephoriq;* *Onicritica* manifeſtius adhuc ſuffragium adjiciunt.

Κοπέντα δένδρα πτῶσιν ἀνδρῶν σημαίνει.

Et *Achmetes*, ſecundùm doctrinam *Perſarum*, *Indorum* & *Ægyptiorum* hiſce *Iconiſmis* multùm inſiſtit, applicando diverſa arborum genera diverſis Perſonarum ordinibus. Vide Onirocrit. cap. 151. Quod tamen copioſiùs adhuc facit magíſq; particulatim, cap. 200. Et poſtremò cap. 165. Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἄνεμος ἔκλασε δένδρα, ἀπὸ θυμοῦ

βασιλέως ἀπολοῦνται μεγιστᾶνες ἀναλόγως τῶν δένδρων. Ad quem ſenſum etiam loquitur in Capite ſubſequenti.

Arcus & Sagittæ. Naturaliter ſignificant *intentionem* ſive *collineationem* in aliquod, *ictúſq;* *ſcopus*, *finis aſſecutionem* in inceptis noſtris. Poteſt autem modo ſpecialiori ad victoriam bellicam referri, eóq; magis quòd Inſtrumenta bellica ſunt.
Onirocrit. 249. *Achmetes* ex *Onirocriticis Ægyptiorum* & *Perſarum*, Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἐκράτει βέλη καὶ τόξα, ἐπιχαρήσεται ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ· *Si quis ſomniaverit ſe arcum ſagittáſq; manibus tenere, inimicis ſuis inſultabit victor.*

10. *Aſcenſio in cœlum.* Cùm *Regnum* ſive *Politia* tam expreſſim aſſimuletur *Mundo* ſive *Univerſo*, (quemadmodum videbimus ſub illo Titulo) ut *cœli* quidem *ſummis locis* ac *dignitatibus* reſpondeant, admodum facilis eſt Analogia. Juxta hunc
Cap. 14. 12. ſenſum id dictum eſt apud *Eſaiam*, *Quomodo delapſus es de cœlo Lucifer Auroræ fili! Atqui ſic cum animo tuo dicebas, In cœlum conſcendam*, &c. *Aſpiraveras ad ſummam dignitatem*, ſic *Vatablus*; & *Achmetes*, Εἰ δὲ ἴδῃ τις ὅτι κάθηται ὡς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὀνομαστὸς ἔσται καὶ μέγας, *Onirocrit.* c. 161. & in capite ſequenti, Εἰ δὲ ἴδῃ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἀνέπτατο εἰς τὸν οὐρανόν, εὑρήσει ὕψος καὶ ὄνομα πλέον τῶν ἄλλων βασιλέων Et paulò pòſt, Ἐὰν ἴδῃ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἀνελθὼν ἐκάθισεν ἐν οὐρανῷ, μείζονα χώραν ἧς ἔχει κατακυριεύσει. Sic *Achmetes* è ſcriptis *Indorum*, *Perſarum* & *Ægyptiorum*. Quæ omnia expreſsè declarant, *Aſcenſionem in cœlum* ſignificare aut acquiſitionem aut incrementum Politicarum Dignitatum ac Honorum.

11. *Aves*, videntur ſignificare poſſe *Spiritus* ſive *Angelos* tum malos tum bonos. Malos Angelos per Aves indigitari poſſe planè conſtat ex parabola Satoris, ubi ipſe Servator per *volucres* quæ ſemina devoraverint, *dæmonas* intelligit, Marc. 4. 15. & Luc. 8. 12. Angelos verò bonos aliquando per Aves ſignificari, monet alicubi *Alcazar*. *Platonicíq;* id facilè admiſerint, qui Animas nondum lapſas faciunt *alatas*.

Beſtia. Quàm perſpicua ſimilitudo ſit *corpus Politicum* inter atq; *Animantem* S. *Paulus* copiosè declarat, 1 Cor. 12. Eſtq; res admodum ſanè facilis intellectu, quòd quemadmodum in *Animante* partes ſunt diſtinctim formatæ quæ ità ad ſe invicem ordinantur, ut per vim illam quæ in cerebro reſidet, ope ſpirituum per omnia pervadentium, in bonum totius ſingulæ ſint movendæ; ità in *Politia* diverſi hominum ordines gradúſq; ſunt, qui unâ communi continentur lege (quæ ad inſtar vitæ ſpiritúſq; eſt corporis *Politici*) qui nutu ac Imperio *ſummæ Poteſtatis*, quæ hujus Regni vel Politiæ caput eſt, in bonum publicum movendi ſunt ac dirigendi. Unde minimè mirum eſt Homines Nationéſve in corpus Politicum ad hunc modum formatas, quod *Regnum* dicitur, repræſentari apud *Danielem* ſub ſimilitudine חיון, hoc eſt, חיות *Animantium*, ſed iſtiuſmodi quæ rectè à *Septuaginta Interpretibus* reddantur θηρία, *Feræ*, quippe quòd tales ſunt quæ in illis viſionibus apparent. De quibus *Grotius* in Dan. 7. ubi mentio fit quatuor magnarum Beſtiarum è Mari aſcendentium, *Ideò Beſtiæ*, inquit ille, *quia Idololatrica erant Imperia, ut notat hic Jacchiades.* Non autem ob *Idololatriam* tantùm ſed etiam ob ſanguinolentam Tyrannidem, ſicut idem *Grotius* optimè notavit in *Matth.* 20. ubi Chriſto declarante quòd is qui maximus primúſq; in ſuo Regno eſſe velit, miniſter debet eſſe ac ſervus reliquorum, non autem κατακυριεύειν, vel κατεξουσιάζειν non *licentiùs imperitare* & *dominari* in ſuos Inferiores ſicut gentium Principes faciunt. *Hæc oppoſitio*, inquit ille, *oſtendit cur apud Prophetas Imperia mundi* Beſtiarum, *Regnum Chriſti*, Hominis *Imagine depingantur.* Ubi per *Beſtias* intelligi oportet *Feras*, ut vox frequentiùs ſignificat, eóq; in ſenſu accuratè reſpondebit voci θηρία apud *Septuaginta*, unde *Latinum* vocabulum *Fera* derivatur, mutando θ in φ *Æolicé*. Alioqui Regna mundi appellari poſſent ζῶα, quemadmodum quatuor Beſtiæ in Apocalypſi (quæ ad caſtra *Iſraëlis* in quatuor partes diſtributa, ſicut Cl. *Medus* rectè obſervavit, alludunt) non quidem θηρία appellantur ſed ζῶα, cùm ille Titulus in *Politian*, ubi *Humanitas æquitáſq;* dominantur, minimè quadraret.

12. Multóq; minùs conveniret vero Corpori Chriſti, minimè verò omnium *Agno* ipſi; nec Agnus ſanè idoneum fuiſſet ſymbolum Propheticum unius perſonæ ſingularis niſi quòd multò antè ille Titulus Chriſto in ſortem ceſſerat, ut qui à *Johanne* appellatus erat *Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, quippe qui Agnus ille *Paſchatis* eſt cujus ſanguis ſui populi eſt ſalus. Quamobrem niſi hujuſmodi aliquod ſit obſtaculum (etenim hæc Inſtantia videtur planè monadica) certiſſimum eſt *Animal* ſive *Beſtiam* ſtylo *Prophetico* ſignificare non quidem unum hominem ſingularem ſed hominum Cœtum, Politian, Regnúmve. Quomodo enim dici poſſent *Cornua* habere atq; *Capita*, eáq; cornua capitáq; expreſſim ab Angelo de Regibus exponi, niſi Beſtiæ integræ ſignificarent non quidem perſonas *ſingulares*, ſed *Regna*?

Cur

Cur verò hæ *Bestiæ Feræve Idololatriam* perinde innuerent atq; *Crudelitatem* suo Typo, ratio quidem aliquantò profundior est sed non prorsus impervestigabilis; quam igitur ego hanc esse existimo, nempe quòd Cultus *Idololatricus* intra merè *Bestialis Animalisve* naturæ confinia hospitatur, sicut apparere potest ex eo quod scripsi in *Mysterio Pietatis*, quò brevitatis causâ lectorem remitto. Lib. 2. cap. 10.

13. *Blasphemia. Blasphemia* pro *Idololatria* posita *Icasmus* etiam est. Nam quod *verba* in Deum contumeliosa sunt ad *aures*, idem est *Imaginum cultus* ulliúsve Creaturæ cultus religiosus ad *oculos*. Nam utroq; modo id declaratur quod in Deum contumelia est ejusdémq; vilificatio. Ac proinde minimè mirum est quòd stylus Propheticus artificiosam affectans rerum obvelationem, unum genus *Blasphemiæ* in locum alterius substituit, illam Blasphemiam quæ est διὰ λόγων καὶ ῥημάτων in locum illius quæ est διὰ πραγμάτων ἢ τύπων, quemadmodum *Chrysostomus* distinguit de Divinis Prædictionibus.

Observatu verò dignissimum est, Scripturam etiam in multis locis *Idololatriam* appellare *Blasphemiam*. Ut apud *Esaiam*, *Qui suffierunt super montes, & super colles probris affecerunt me*. *Septuaginta* habent ὠνείδισάν με, quod idem planè est quod ἐβλασφήμησαν, quod tamen non factum est διὰ λόγων sed διὰ πραγμάτων per actiones suas *Idololatricas*. *Qui colunt Idola quasi Deos, exprobrant Deo arrogantiam Divinitatis*, inquit *Cornelius à Lapide*. Consimilis locus planè occurrit apud *Ezechielem*; *Hæc dicit Dominus Deus, Adhuc & in hoc blasphemârunt me Patres vestri: Introduxi enim eos in terram super quam levavi manum meam ut darem illam eis, & viderunt omnem collem excelsum & omnem arborem densam, & sacrificaverunt ibi sacrificia sua, dederúntq; ibi irritationem oblationis suæ*, &c. Quod idem Interpres iterum interpretatur de *Idololatriis* eorum, ut & *Gaspar Sanctius*. Rursus Deuter. 31. 20. *Quum comederint & saturati crassiq; fuerint, avertentur ad Deos alienos & servient eis, detrahéntq; mihi*, &c. sic *Latina* versio vulgaris. *Hebraicum* verò exemplar habet ונאצוני quod proprè sonat, *blasphemabunt me*, quemadmodum exponitur à Septuaginta in Esai. 52. 5. כל־היום שמי מנאץ, διὰ παντὸς ὄνομά μου βλασφημεῖται. Utì etiam נאצה redditur Ezec. 35. 12. ἤκουσα τῆς φωνῆς τῶν βλασφημιῶν σου. נאצותיך vox est in Textu *Hebraico*. Cap. 65. 7. Cap. 20. 27, 28.

Postremò observatu dignum est quod Psalm. 69. 9. ubi *David* Propheta ait, *Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me*, οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε (quod idem est ac dixisset αἱ βλασφημίαι τῶν βλασφημούντων σε) *Chaldæus* Paraphrastes hoc interpretatur de illa contumelia quæ Deo fit cultum illius communicando Idolis, quanquam significatur per *blasphemiam* verborúmve contumeliam, ità enim ὀνειδισμὸς significat. Quamobrem cùm filii *Israel* dicantur in oberrationibus suis circa Divinum cultum aversionibúsq; ad *Idola*, *blasphemare*, admodum facile est intellectu, è Regula *Conjugatorum*, quòd hæc eorum *Idololatria* rectè dici *possit Blasphemia*.

Quam proinde ob causam *Alcazar* Nomina *Blasphemiæ* in septem Capitibus Bestiæ *Apocalypticæ* interpretatur de Templis *Idolorum*, ipséq; *Grotius* γέμον ὀνομάτων βλασφημίας sic exponit. *Plena Diis qui ità dicebantur in veri Dei injuriam*. Tam facilè ab omnibus agnoscitur, *Blasphemiam* poni posse pro *Idololatria*. Estq; certè aptissimus significantissimúsq, *Icasmus* qui fingi potest, cùm nihil destabilem Idololatriæ naturam eo magìs graphicè depingat. Nam *Idololatria* absolutissima subsannatio est ac vilificatio Dei quam malitia unquam potuit excogitare, atq; æquè improba, ac si eum vilis illius ac insensatæ materiæ nominibus ex quibus *Imagines* suas conficiunt, appellitarent, eúmq; pronunciarent illâ nihilo meliorem. Quippe quòd dum Divinum cultum illi præstant, ipsi eam faciunt æqualem. Atq; hæc quidem *Blasphemia* aliorum digniorum objectorum Cultui, qui tamen Dii non sunt, proportionaliter subest. Nam infinitâ planè vilitate sordescunt, si cum Deo conferantur. Ac proinde immensa contumelia est horridáq; *Blasphemia* adversùs Deum, quicquam omninò colere præter ipsum.

CAP. VI.

1. Candela. 2. Caput, ***quàm aptè significet summam Potestatem sive in uno sive in pluribus constitutam.*** 3, 4. Caro, duæ notabiles illius significationes. 5. Cauda. Cædes. 6. Cœlum & Terra. 7. Character. 8. Columnæ. Corona ***gemmis ornata.*** 9. Cornu. Cultus. 10. Desertum. 11. Deus. Dies. 12. Dolor parturientis. 13. Draco. 14. Ebrietas. 15. Eclipsis. 16. Equus. Eremus.

1. CAndela. Candela vel Lucerna significare videtur prosperum rerum statum in hoc mundo. Job. 18. *Nonne Lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis ejus? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius,* & *Lucerna quæ super eum est extinguetur.* Et cap. 29. *Quis mihi tribuat ut sim juxta menses pristinos, secundùm dies quibus Deus custodiebat me? Quando splendebat Lucerna ejus super caput meum, & ad lumen ejus ambulabam in tenebris.* Consimilem prosperitatem ac successum *Psalmista* etiam eâdem figurâ describit, Psalm. 18. 28. *Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine, tu Deus mi meas tenebras tuo lumine disjicis*; in cantico quo Deo gratias agit pro sua liberatione è manibus *Saul. Astrampsychus* & *Nicephorus.*

Φωςῆρας εἰδεῖν πραγμάτων δηλοῖ φάος.

Et *Artemidorus* lib. 2. cap. 9. Λύχνος δὲ καιόμενος ἐν οἰκίᾳ λαμπρὸς ἀγαθός· πρόσκλησιν γὰρ σημαίνει καὶ εὐπορίαν πᾶσιν. *Candela sive lucerna splendida in domo accensa bonum portendit, incrementum utiq; Divitiarum rerúmq; copiam.* Postremò *Achmetes*, secundùm mentem *Ægyptiorum* & *Persarum*; Εἴ τις ἅψῃ λαμπάδα καὶ φέρει αὐτήν, εἰ μὲν ὁ βασιλεὺς ὁ ἰδὼν, εἰς δόξαν καὶ νίκας καὶ ὄλεθρον ἐχθρῶν κεῖνται· εἰ δὲ τοῦ κοινοῦ, εὑρήσει ἀξίωμα ἀνάλογον τῆς λαμπάδος. Et eodem capite rursus ait, Quòd Lucernarum accensio gaudium significat & exhilarationem, χαρὰν καὶ χαραποίησιν, extinctio verò earundem, nobis invitis, θλῖψιν ἀπὸ ἐχθρῶν ἀναλόγως τοῦ σκότους, *afflictiones & ærumnas ab inimicis pro ratione tenebrarum.*

2. *Caput.* Caput Bestiæ in his *Propheticis* figuris eam Personam personásve significare penès quas suprema sit Potestas, æquè certò concludi potest, ac quartus Proportionalis in *Arithmetica* tribus numeris datis. Tres enim *Analogiæ* terminos hìc etiam habemus, nempe *Regnum summam* ejus *potestatem*, & *Bestiam* quæ Prophetica figura est Regni. Quamobrem non possumus quin promptè sic concludamus; ut *Regnum* ad *summam* suam *Potestatem*, ità Prophetica sive *figurativa Bestia* ad *Caput suum*; & alternatim, ut *Regnum* ad *Bestiam*, ità *summa Potestas Regni* ad *caput Bestiæ.* Unde manifestò videmus *Caput Bestiæ* respondere *summæ Potestati* sive in una singulari persona sita sit sive in multis. Nam sicut Potestas in abstracto non consideratur, ità nec Personæ à Potestate sua abstractæ seu præcisæ, sed utræq; in concreto *Caput* hoc *Politicum* constituunt. Ac proinde si Principatus non sit nisi in multis, illi multi *caput* sunt, nec certè minùs unum caput quod ex multis personis consistit, quàm corpus minùs unum corpus, quòd ex multis consistit personis. Quinimo siquis *Imaginationis* suæ symmetriam potiùs sequeretur quàm *Rationis*, caput ex multis Personis constitutum in corpore ex immensa Personarum multitudine conflato, magis elegantem magisq; proportionatam præ se ferret speciem, quàm una singularis Persona. Quemadmodum si Bestia ex globulis cereis concinnaretur mutuò sibi adhærentibus, caput ex uno globulo confectum ejq; adjunctum, eam conformitatem haud habiturum esset quam caput ex multis compositum ejusdem magnitudinis cum eis ex quibus totum corpus consistit.

3. *Caro.* Per carnem intelligitur in Scripturis quicquid *Spiritui* opponitur, ratione utiq; *morali mysticâve*, idq; omne consumendum est *spiritu* atq; *igni*. Verùm caro interdum magìs particulatim significat id omne quod vulgò venit sub nomine
Gal. 3. 3. *Placitorum Carnalium*, tali ferè sensu quo illud intelligitur apud S. *Paulum. Adebne dementes estis ut à spiritu exorsi nunc in carnem desinatis?* vel *cùm spiritu incepentis nunc carne perficimini?* utì *Beza* habet. Apostolus verò loquitur de lege *Mosaica.* Authórq; ad *Hebræos* magìs expressim, qui de Christo loquens eúmq; cum
Cap. 7. 16. *Aarone Mosaico* conferens, ait, *Qui non secundùm legem mandati* carnalis *factus est sacerdos, sed secundùm virtutem vitæ insolubilis.* Et quod adhuc ad rem nostram propius accedit, cap. 9. v. 10. ubi loquitur de *servitio, quod in cibis duntaxat consistebat*

ſiſtebat & potionibus & diverſis ablutionibus ac ritibus carnalibus *uſq; ad tempus Correctionis impoſito.* Per carnem igitur intelligi poſſunt omnia illa externa *Placita* ac Inſtituta quæ homines temerè Chriſtianitati accumulaverint, ſive ſimpliciter inutilia, ſive etiam ſuperſtitioſa ac Idololatrica. Hæc enim ſunt ad ſpiritum Chriſtianitatis idem quod obeſæ nimiúmq; ſaginatæ ac inſalubris carnis onus pondúſve ad Hominis animam vel ſpiritum, Ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης.

4. Sed enim & alia eſt Carnis ſignificatio quæ crebrò occurrit in *Onirocriticis. Artemidor.* lib. 3. cap. 23. Πλουσίῳ δὲ οὐκ ἀγαθὸν ἐσθίειν ἀπὸ τῶν ἰδίων σαρκῶν, πρόῤῥιζον γὰρ ἀναλωθῆναι τὸν βίον καὶ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἰδόντος σημαίνει. *Diviti ſomniare quòd propriam carnem comedit, non eſt bonum, ſignificat enim funditùs ſubverſum iri opes ſubſtantiámq; ſomniantis.* Achmetes, cap. 283. juxta *Indos, Perſas, Ægyptióſq;* Interpretes; Εἰ δὲ ἴδῃ τις ὅτι κρέας δρακόντων εὗρεν ἢ ἔφαγεν, εὑρήσει πλοῦτον ἀνάλογον ἀπὸ μεγίστου βασιλέως. Cui conſimilis eſt *Iſraëlitarum* comeſtio Carnis *Leviathanis* in Deſerto. Nam *Leviathan* ſive *Draco* eſt Rex *Ægyptius.* Et rurſus, cap. 285. Εἰ δὲ ἴδῃ τις ὅτι ἔφαγε κρέας σκορπίου ὃν ἐφόνευσε, τοιούτου ἐχθροῦ ὕπαρξιν λήψεται. Et poſtremò ſecundùm *Indos*, cap. 87. Ἐάν τις ἴδῃ ὅτι σάρξ αὐτοῦ ἐπλεόνασε, χρυσὸν καὶ πλοῦτον ἀναλόγως τῆς σαρκὸς κτήσεται. Et ſemel tandem ac per compendium, ἡ σάρξ ὅλη εἰς πάντα πλοῦτον καὶ χρυσὸν διακεῖται. *Caro univerſim refertur ad aurum opéſque,* in Interpretatione Viſionum ac Inſomniorum.

5. *Cauda.* Cauda Beſtiæ ea pars eſt quæ eam ſequitur comitatúrve à tergo, cui igitur magni cujuſvis Principis Magnatíſve Comitatus ex Analogia reſpondet. Cæterùm Analogia quantum mihi videtur, maximè accurata eſt in ſerpentibus immanioris longitudinis, qui & longum proinde ſyrma poſt ſe trahunt; ſed ſignificationem habet ſatis luculentam etiam in aliis Animalibus, ſicut obſervatum eſt in *Onirocriticis. Achmet.* Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἐπωχεῖτο τοιούτῳ ἵππῳ (τῷ φάρας ſcilicet) μέγα, δασὺ καὶ μακρὸν οὐραῖον ἔχοντι, εὑρήσει ἀκολούθους τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ ἀναλόγως τοῦ πλήθους καὶ μήκους τοῦ οὐρᾶς. *Si quis ſomniaverit ſe generoſo equo inequitare* (qualem *Perſæ Pharas* appellant) *amplam habenti caudam denſámq; ac longam, comitatum habebit catervámve hominum vel officiariorum, pro amplitudine longitudinéq; Caudæ Equinæ, amplam ac prolixam.* Tenebitq; hæc Analogia à Nobilibus ad Principes uſq; ac Imperatores omnémq; Regni cujuſvis vel Reipublicæ ſummam Poteſtatem. Quo quidem in caſu eorum copiæ populúſq; *ſyrma* ipſorum ſunt vel *cauda.*

Cædes. Vide Mors, & Reſurrectio.

6. *Cœlum* & *Terra.* Per Cœlum & Terram intelligitur *Univerſum*, quemadmodum *Grotius* rectè obſervavit in *Geneſin*, abundéq; confirmavit in 2 Pet. 3. 13.

Cæterùm quòd per *Cœlum & Terram* Prophetæ aliquando intelligunt *Univerſum Politicum*, hoc eſt, Regnum ſive Politian, equidem illius rei luculentius argumentum exoptari non poteſt quàm quod reperitur Eſai. c. 51. 15, *At ego* Jehovah *Deus tuus qui mare, frementibus ejus fluctibus, findo, nomine* Jehovah *armipotens, verba mea ori tuo ſuggeram, téq; meæ manûs umbrâ tegam ad plantandum cœlum fundandámq; terram & ad dicendum* Sioni, *Populus meus es tu*; hoc eſt, ad efficiendum ut ii qui modò diſperſi erant ac diſſipati homunciones meráq; *Ægypti* mancipia, coaleſcant demum in *Regnum* vel *Politian*, propriiſq; legibus ac magiſtratibus gubernentur. Rurſus cap. 65. 17. *Ecce enim ego creo cœlos novos & terram novam, & non memorabuntur priores nec venient in mentem; ſed gaudete & exultate in perpetuum in his quæ ego creo. Nam ecce ego creo* Jeruſalem *exultationem & populum ejus gaudium.* In quem locum *Forerius*, Decrevi enim *novum orbem condere*, per quem intelligit *Regnum Chriſti* in terris, id eſt, *Eccleſiam.* Juxta quem ſenſum etiam interpretatur, *Nam ſicut Cœli novi ac Terra nova quæ ego facturus ſum durabunt co-* Eſai. 66. 22.
ram me, ſic durabit ſemen veſtrum atq; nomen veſtrum. Quamdiu duraturus ſit novus orbis, i. e. *Regnum Dei & Eccleſiæ*, &c. Ipſéq; *Grotius*, quanquam hirquis obliquis intuetur nec parùm ſibi videtur metuere (quam verò ob cauſam ipſe optimè nôrit) à locis illis quæ commemoravimus, non poteſt tamen ſibi temperare quin *novos cœlos novámq; terram* Apoc. 21. interpretetur de ſtatu Eccleſiæ in Terris, & Cl. *Hammondus* in 2 Pet. 3. expreſſim agnoſcit *Novos cœlos Novámq; terram* ibi memoratam ſenſum habere *Politicum.* Quam quidem Notionem operæ pretium erat tanto ſtudium dilucidare, quoniam generalis hæc Analogia effectura eſt ut faciliùs intelligamus quid *partes Univerſi* figurativè ſignificent, ut *in cœlos ſurſum accerſiri, dejiciq; in terram* & ſimilia.

7. *Character.* Servos ac milites Characteres recepiſſe in frontes manuſq; quibus dignoſci poſſet ad quos pertinerent, apud gnaros Antiquitatis omni caret controverſia, quippe quòd ea de re apud Scriptores abunde ſit teſtimoniorum. Vide quæ congeſta ſunt apud *Medum Grotiúmq;* in Apocal. 13. *Stylus* verò *Propheticus* ullum viſibilem

visibilem characterem manui frontíve eorum qui notari dicuntur, inustum esse nequaquam supponit, sed apertam tantùm professionem quòd ad eos pertinent quorum characterem dicuntur recepisse. Etenim hi *Typi* tantummodo sunt *Proprietatis*, nec magìs intelligendi sunt reverà eis imprimi qui eos dicuntur gestare, quàm integra illa hominum regna quæ *Bestiæ* vocantur *stylo Prophetico*, credendi sunt per metamorphosin in *Ursos* Pardósve abiisse. Hæc enim omnia Attributa *Typica* sunt, non *realia* propriáve.

8. *Columnæ.* Columnæ Principes Procerésve Regni significant, μεγιςᾶνας vel τὺς μεγίςυς τῆς βασιλείας, quemadmodum videre est apud *Achmetem*, cap. 148. & 160.

Corona gemmis ornata. De Corona Gemmarum ac lapidum pretiosorum, *Achmetes* ex *Onirocriticis Indorum* cap. 247. Ἐὰν ἴδῃ ὅτι ἐτέθη ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῦ ςέφανος ἐκ τιμίων λίθων καὶ μαργαρειτῶν, ἀναλόγως τῦ κόσμυ καὶ τῦ κάλλυς τῦ ςεφάνυ ὅςις ἂν ἐίη, ἐυρήσει πλῦτον καὶ ὕψος καὶ δόξαν. Ubi vis interpretationis gemmas pretiosósve lapides maximè videtur respicere, quippe qui divitiarum, summarúmq; dignitatum ac honorum sunt *symbola*. Habent etiam sensum magìs *mysticum* in hoc ipso capite, significántq; τὴν δογμάτων τῶν θείων λαμπρότητα, *Divinæ doctrinæ veritatisq; splendorem.* Verùm cap. 248. secundùm mentem *Ægyptiorum* & *Persarum* de mundanis tantùm rebus exponuntur. Ἄλλος ἐὰν ἴδῃ ταῦτα margaritas scilicet & pretiosos lapides, ὅτι ἐυπορήσει quòd abunde eorum habeat, ἐυρήσει πλῦτον ἀνάλογον καὶ δοξάν. *divitias honorémq; pro margaritarum pretiosorúmq; lapidum ratione inventurus est parem.*

9. *Cornu.* Cornu perinde ac *Caput* summam significat Potestatem Corporis Politici quod *Bestiæ* assimilatur, ut quæ Bestiæ pars est & summa & totius corporis propugnatrix. Interpretatio est Angeli apud *Danielem*, *Primum Cornu Rex primus est.* Decémq; cornua decem Reges ab Angelo dicuntur in *Apocalypsi.* Erant enim *propriorum* suorum Regnorum summitates ac cacumina, quanquam septimo capiti Bestiæ aliquo modo subordinata.

Cultus. Vide *Adoratio.*

10. *Desertum.* Per *Desertum* Paganismum intelligi *Alcazar* summa quidem cum confidentia pronunciat, loquens utiq; de *muliere in Deserto*, *In qua*, inquit, *locutione notandum est per* Desertum *proculdubio figurari Gentilitatem.* Pro qua opinione nubem quidem Testium introducit, *Clementem Alexandrinum*, *Origenem*, *Ambrosium*, *Basilium*, *Hieronymum*, *Gregorium*, *Hilarium*, *Hesychium*, &c. Rationem cujus Hieroglyphici hanc esse autumo: Quòd *Idololatria* Paganorum frequenter celebrabatur in *Lucis* & *Nemoribus*, & in montium summitatibus & solitudinibus, Nominaq; Dæmonum eorum שדים & שעירים relationem habent ad *Agros* & *Deserta.* Ut omittam *Idololatras* supra vitæ merè *Animalis* Regionem nunquam ferè emergere, ipsorúmq; Cultum ac Religionem pauxillo sanè elevatiorem esse quàm Elephantorum & Cercopithecorum.

11. *Deus.* Hebraico idiomate אלהים magistratum significat perinde ac Deum, quemadmodum ex multis sacræ Scripturæ locis constat. Et *Artemidorus* Analogiam notavit à summa usq; antiquitate, lib. 2. cap. 37. Κοινὸν γὰρ πάντες οἱ θεοὶ λόγον ἔχουσι πρὸς δεσπότας. Ὀρθῶς γὰρ τῦτο τὸ παλαιὸν ἔχει. Τὸ γὰρ κρατῦν δύναμιν ἔχει θεῦ. Quicquid dominatur vim habet Dei. Et rursus lib. 3. c. 13. Θεὸς ὅτις ὑπολάβοι γενέσθαι πλύσιος ὤν, ἀρχὴν μεγίςην προσαγορεύει. Ἐπίσης γὰρ τοῖς θεοῖς καὶ οἱ ἄρχοντες δύνανται ἔυ καὶ κακῶς τινὰς ποιεῖν. *Si quis opulentus se Deum evasisse somniaverit, eum magnum obtenturum Principatum portendit. Principes enim benefaciendi & malefaciendi potestatem habent Diis ipsis quodammodo æqualem.*

Dies. Vide *Tempus.*

12. *Dolor parturientis.* Dolor parturientis Figura est sive Imago magni studii ac conatûs ad efficiendum aliquid nec sine multa difficultate, dolore, ac periculo. Finis verò propositíve assecutio *enixus* quasi facinoris est quo erant gravidi, ac liberatio à dolore ac periculo quibus laborabant. Multa sunt exempla hujus *Iconismi* apud Prophetas. *Jerem.* 30. 6, 7. *Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum quasi parturientis, & conversæ sunt universæ facies in auruginem. Væ quia magna dies illa nec est similis ejus, tempus est tribulationis* Jacob *& ex ipso salvabitur.* Item *Esai.* 66. v. 7. *Antequam parturiret peperit, antequam veniret partus ejus peperit masculum.* Interpretes pleriq; intelligunt de subito partu Ecclesiæ, de subita nempe Conversione Gentium. *Grotius* de subita liberatione *Judææ* per *Maccabæum.*

13. *Draco.* Vox *Hebraica* est תנין significátq; *Draconem* vel *Serpentem*, item *Cetum*, ut qui magnus Serpens Dracóve maris est. Et ad eam rationem *Septuaginta* reddunt התנינים הגדולים Gen. 1. τὰ κήτη τὰ μεγάλα. Figuram esse Diaboli antiqua *Cabbala Mosaica* satìs nos certos facere potest; & fortean, quanquam unus aliquis

præcipuus

præcipuus Diabolus ibi notatur, ſerpens tamen illic ut in *ſtylo Prophetico*, *Henopoëticè* intelligi poſſit, ſignificaréq; univerſum *Satanæ* Principatum Regnúmve Tenebrarum, quod ſemper ſe oppoſuit Regno Dei. Ac proinde minimè mirum eſt ea Regna quæ tam ſpeciali modo Eccleſiam afflixerint ſub hac figura fuiſſe repræſentata, veluti *Ægyptum Imperiúmq; Romanum.*

Suſcita te, ſuſcita te, indue te fortitudinem ô brachium Jehovæ, *ſuſcita te ſicut in diebus antiquis, ſicut in generationibus ſeculorum. Nonne tu is es qui* Ægyptum *excidiſti, qui cetum trucidâſti?* hoc eſt, *Pharaonem.* Sicut *Ezechiel* apertè pronunciat. *Ecce ego adversùs te* Pharao *Rex* Ægypti, *Draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum.* Atq; ob id ipſum ſanè quòd in mediis aquis jacet, appellatur *Leviathan*, tanquam ſi Serpens aquaticus eſſet ſive Cetus. *Tu confregiſti capita* Leviathan, *dediſti eum eſcam populo in Deſerto.* Vatabl. ראשי לויתן *capita Leviathan*, ac ſi hic *Leviathan*, ut Draco *Apocalypticus* plura haberet capita. Eſai. 51. Cap. 29. Pſalm. 74. 14.

Hæ certè conſiderationes planè nobis innuunt, *ſepticipitem Serpentem* in *Apocalypſi*, qui Reſpublica eſt Regnúmve *Romanum*, ſic repræſentari, non ſolùm habitâ ratione ad antiquam illam Formam ſerpentinam quæ primos Parentes tentavit, ſed alludendo etiam ad Regnum illud Tyrannicum *Ægypti*, quod ſub imagine *Draconis Leviathaniſq;* figuratum eſt. Nec ad *Romam Paganicam* tantùm hunc Typum pertinere, ſed etiam ad *Romam Pagano-Chriſtianam.* Nam ſeptem capita omnia ſunt è corpore *Draconis*, & Beſtia *quæ erat & non eſt & tamen eſt*, æquè *Draco* eſt ac *non* eſt *Draco*, ac proinde æquè *Ægyptus* (nè dicam magìs) quàm Eccleſia Dei, Regnúmve Filii ejus Jeſu Chriſti.

14. *Ebrietas.* Aliquando ſignificat, adeò impletos eſſe homines & intoxicatos mundanarum opum ac voluptatum affluentiâ, ut nullam omninò curam ſenſúmve habeant earum rerum quæ ſpectant ad Deum. *Eſai.* 29. *Obſtupeſcite & admiramini qui cæci cæcatis, abſq; vino ebrii, abſq; temeto titubantes, quoniam miſcuit vobis Dominus ſpiritum ſoporis, & clauſit oculos veſtros, Prophetas & Principes veſtros, qui vident viſiones, operuit.* In tam ſupinum ſtuporem ac temulentiam hujus mundi proſperitas homines ſæpenumero conjicit. *Achmetes* ex *Indorum* Interpretationibus, cap. 111. Ἐάν τις ἴδῃ ὅτι ἐμεθύσθη οἴνῳ, εὑρήσει πλοῦτον καὶ ἐξουσίαν ἀνάλογον τῆς μέθης. *Si quis ſomniaverit ſe vino inebriatum eſſe, Divitiæ ac potentia ei pro ratione Inebriationis affluent.* Idémq; affirmat in ſequenti Capite ex ſententia *Ægyptiorum* & *Perſarum.* Eſt etiam Inebriatio è poculo *Afflictionis*, cujus mentio ſæpe fit in ſacris Scripturis.

15. *Eclipſis.* Eclipſes *Luminarium* quid ſignificent facilè intelligetur ſi conſideremus quem locum habeant *Sol* atq; *Luna* in *Mundo Politico.* Sunt enim proculdubio Dignitates ſummæ in illo Cœlo. Quo de plura ſub propriis ſuis Titulis. Intereà loci ſuffecerit breviter notare ex *Achmete*, quòd ſecundùm *Indorum*, *Perſarum*, *Ægyptiorúmq; Onirocritica*, ſi Sol ſit ἀφώτιστος καὶ ἄνευ ἀκτίνων *ſine ſplendore* (tali putà ſpecie qualem *Virgilius* deſcribit.

Tum caput obſcurâ nitidum ferrugine tinxit)

& ſine radiis, τὸ πάθος καὶ ἀδοξία εἰς πρόσωπον τοῦ βασιλέως, *ingloria illa obſcuritas & tenebroſitas refertur ad Perſonam Regis*, ejúſq; gloriæ imminutionem innuit. Ἐὰν δὲ ἴδῃ τις ὅτι τοῦ ἡλίου ἐγένετο ἔκλειψις, θλῖψιν καὶ πόλεμον ἐχθρῶν εὑρήσει ὁ βασιλεύς. *Quòd ſi Sol paſſus fuerit Eclipſin, affligetur opprimetúrq; inimicorum bello Rex.*

Eandem ſententiam ferunt de *Luna* atq; *Stellis*, ſi ſint ὀλιγόφωτα, ἀφώτιστα, ſive σκοτεινὰ, τὸ πάθος εἰς λαὸν καὶ τοὺς ἄρχοντας βασιλέως κεῖνται. Vide cap. 167, 168. Hæc faciliora ſunt quàm ut opus ſit eis inſiſtere, neceſſarióq; agnoſcenda ſunt illo ſemel conceſſo, quòd *Mundus* ſive *Univerſum* ſymbolum ſit Propheticum *Regni* ſive *Politiæ*, quemadmodum luculentè ſuo loco demonſtravimus.

16. *Equus.* Nulla expreſſa Interpretatio hujus Animalis eſt in Scriptura. Verùm Equus generoſus cum Seſſore naturaliter Regimen ſive Imperium denotat. Quod etiam nobis innui videtur ex illo Pſalmi 45. 4. צלח רכב, hoc eſt, *Proſperè age, equita.* Quod Septuaginta reddunt κατευόδου καὶ βασίλευε, *Proſperè age & regna.*

Equus verò porrò ſignificat quemvis ſucceſſum fortunámve illius qui ipſi inequitat. Ità *Achmetes* ex Interpretationibus *Indorum.* Ἐάν τις ἴδῃ ἐποχούμενος τῆς φάρας, &c. *Si quis ſomniaverit ſe inequitare Pharas* (equo ſcilicet generoſo) qui ordinatim obſequentérq; incedit, ἀξίωμα καὶ φήμην *dignitatem famámq; obtinebit equo cui inequitat parem.* Atq; ſic poſtea fuſiùs diſſerit de amplitudine, denſitate, ac prolixitate *caudæ*, declarans poteſtatem comitatúmq; inequitantis ipſi ex analogia reſponſurum. Quòd ſi caudâ curtâ ſit pilíſve rarâ, poteſtatis defectum ſignificare. Claudicationem

etiam

etiam Equi impedimenta præmonſtrare in rebus Inequitantis, ejúſq; intractabilitatem & contumaciam (ſi ἀνυπότακτος ſit καὶ σκληροτράχηλος) Inequitantis noxam & afflictionem, multáq; alia conſimiliter in Equo referuntur ad eum qui ipſi inequitat, cap. 152.

Et rurſus cap. 233. Ἵππος τὸ φάλαρας τὸ ἐυγενὲς εἰς ὕψος καὶ ἀξίωμα κατὰ τὴν τῶν ὀνείρων ἐκείθη κεῖσιν. Et ſtatim poſt, Ἐὰν ἴδῃ τις κατ' ὄναρ ὅτι ἵππῳ ἐυθεῖ καὶ κεραίνοντι φάλαρας ἐπωχήσατο, ἐυρήσει φήμην μεγίστην καὶ ὕψος καὶ αἰσχημοσύνην ἐνάπιον λαοῦ. Et paulò pòſt, Εἰ δὲ ἴδῃ τις ὅτι ἐποχούμενος τῷ φάλαρας κατεῖχεν ἀσπίδα, ἐυρήσει ἀφοβίαν ἐξ ἐχθρῶν καὶ δύναμιν ἀνάλογον τοῦ ἵππου Et poſtremò, Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἑκὼν κατῆλθεν ἀπὸ ἵππου φάλαρας, ἐυρήσει ἑκουσίως ἐλάττωσιν ἐξουσίας. Ex quibus omnibus manifeſtò conſtat equos hos ſeſſorum conditionem repræſentare, Populíve cui præficiuntur, qui ipſe equus eſt cui inequitant. Quod uberrimam ſanè lucem afferret viſionibus *quatuor Equorum*, in *Apocalypſi*, intelligendis, quorum ſeſſores facilè intelliguntur *ſtrategi* aliqui eſſe, qui propriè *Imperatores* dicuntur, quódq; per equos ſignificatur, aut ad *Imperium* aut ad ipſos *Imperatores* referri.

Eremus. Vide *Deſertum.*

CAP. VII.

1. Filius maſculus. Flumen. Fluvii, *quid ſignificent reſpectu* Maris. 2. *Quid reſpectu* limpiditatis *&* irrigationis. 3. Grando, *ejus ſignificatio juxta Scripturam*; 4. *Juxtáq; antiqua* Onirocritica. Hora. 5. Ignis; *differentes illius ſignificationes.* 6. Ignis de Cœlo *quàm accuratum ſymbolum excommunicationis.* Inſulæ. 7. Lapides pretioſi, Locuſtæ, Luna, Lucerna, Lux. 8. Mare, Menſura, Menſis. 9. Meretrix. 10. *Accurata analogia* Idololatriam *inter &* Fornicationem. 11. Meſſis, *ſenſus illius auſpicatus & inauſpicatus.* Mola. 12. Mons; *variæ illius ſignificationes.* 13. Mors. Mundus. 14. Mulier *&* Mulieres. 15. Navis. Nota. 16. Nubes Cœli. Nuditas. 17. Occiſi. Oculus.

1. F*ilius Maſculus.* Sicut *Mulier* quæ parit non eſt *Mulier ſingularis* ſed Eccleſia Apoſtolica, ità Filius ejus non eſt perſona aliqua ſingularis ſed *Multitudo*, Apoc. 12. cui *Grotius* etiam ſubſcribit. Et *Andreas* in ipſum locum, *Filius maſculus eſt Eccleſiæ populus*, Chriſtus myſticus. *Totus enim Chriſtus & caput & corpus eſt*, quemadmodum *Caſſandrus* notavit è S. *Auguſtino*. Quamobrem ſi υἱὸς ἄῤῥην intelligi poteſt de multitudine uni capiti ſubjecta, cur non & υἱὸς ἀπωλείας, 2 Theſſ. 2. 3?

Caſſandr. Conſult. Art. 7.

Flumen. Vide *Aqua.*

Fluvii. Fluvius duplicem habet conſiderationem, primam reſpectu *Originis* ſuæ, unde venit & quò recurrit. Quæ res innuitur Eccleſiaſt. 1. 7. *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat, ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant.* Juxta quam rationem ſupponendo *Mare* Typum Amplitudinis Dominii ſive Imperii alicujus Principis, utì reverà eſt, *Fluvii* ſignificabunt quaſvis *emiſſarias* ex eo *Poteſtates*, ſive *exercitus*, ſive *magiſtratus Provinciales*, ſive quoſcunq; alios qui ſummæ hujus Poteſtatis juſſu peregrè profecti, ad illius utilitatem omnia agunt referúntque. Hi ſanè juxta accuratiſſimam Analogiam *Fluvii* appellantur, quippe qui & ipſi & res ipſorum quas adminiſtrant ad magnum mare relabuntur, ipſúmq; ſemper reſpiciunt, amplitudinem utiq; illius Regni ad quod pertinent.

Achmetes cap. 178. ex ſententia *Indorum*, *Perſarum* & *Ægyptiorum*, ἡ θάλασσα καὶ ὁ βυθὸς εἰς πρόσωπον τοῦ μεγάλου κεῖνονται βασιλέως, καὶ ὥσπερ οἱ ποταμοὶ πάντες βάλλουσιν ἐν αὐτῇ, οὕτω καὶ πᾶς ὁ πλοῦτος τοῦ κόσμου εἰσφέρει ἐν αὐτῷ. Cujus ſenſus eſt, *Quòd quilibet magnus Rex mari figuratur, Regnum puta ejus, quódq; quemadmodum omnes fluvii currunt in mare, ità omnes mundi divitiæ ad eum confluunt.* Et rurſus ad eundem ſenſum, Ἐὰν ἴδῃ ὁ βασιλεὺς ὅτι νέοι ποταμοὶ προσέβαλον εἰς τὴν θάλασσαν ἀσυνήθεις, πλοῦτον ἐξ ἐθνῶν μακρόθεν καὶ χαρὰν αὐτὸς δέξεται· *Quòd novi Fluvii in mare confluentes novos reditus ſignificent Regi Regnóve à remotis populis provenientes, ipſi fortean ſub poteſtatem ſubactis.*

2. Altera *Fluviorum* conſideratio, eſt eorum limpitudo & irriguitas; ſed & hoc reſpectu ſenſum habent aut *ſpiritualem* aut *mundanum*. De priori conſtat ex eo quod dictum eſt à Servatore, *Johan.* 7. 38. *Qui credit in me, flumina aquæ vivæ fluent ex ventre ejus.* Hoc autem dixit de *ſpiritu* quem credentes in eum erant accepturi.

cepturi. Fructus autem hujus ſpiritûs quatenus univerſæ Eccleſiæ communicabilis eſt, Juſtitia eſt, Pax & Gaudium, juxta *Onirocriticam* ſolutionem *Aſtrampſychi*.

Πηγὴ διαυγὴς τὰς σὺν λύει λύπας.

De hac aqua Servator Chriſtus *Johan.* 4. *Quiſquis biberit ex aqua illa quam ego ei dabo, non ſitiet in æternum; ſed aqua illa quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* Cui conſimile eſt illud *Eſai.* 58. *Et eris quaſi hortus irriguus, & ſicut Fons aquarum cujus non deficient aquæ.*

Cæterùm Aquæ intelliguntur etiam de *Mundana* affluentia, Jerem. 31. 12. *Et venient & laudabunt in monte* Sion, *& confluent ad bona Domini, frumentum & vinum & oleum & fœtum pecorum & armentorum, eritq; anima eorum quaſi hortus irriguus & ultrà non eſurient. Achmetes* cap. 176. ſecundùm ſolutiones *Ægyptiorum*: Οἱ ἄρδοντες τὴν γῆν ποταμοὶ εἰς ζωὴν διακείνονται τῶν ἀνθρώπων. *Fluvii qui ſolum irrigant, de rerum ad vitam humanam neceſſariarum affluentia intelliguntur.* Ἐὰν ἴδῃ τις τὸν ἄρδοντα τὴν γῆν συνήθως ποταμὸν ξηρανθέντα, εὑρήσει ὁ τόπος λιμὸν καὶ μέριμναν καὶ θλίψιν. *Si quis ſomniaverit fluvium qui terram irrigare ſolet exſiccatum eſſe, famem portendit illi loco, ærumnam ac afflictionem.*

Fornicatio. Vide *Meretrix.*

Gemmæ. Vide *Corona.*

3. *Grando.* Quando *Venti* ac *Tempeſtates*, Commotiones *Politicas* belláq; ſignificant quemadmodum à *Grotio* agnoſcitur aliiſq; Interpretibus univerſis, utì apud *Danielem*, c. 7. v. 2. (ubi quatuor venti cœli dicuntur pugnare in mari magno) valde conſentaneum eſt ut *Grandinis* tempeſtas *bellum* ſignificet & *Inimicorum incurſionem*, præſertim ſi ab *Aquilone* venerit, quippe quòd ipſa Meteori congelatio illius Regionis characterem præ ſe fert.

Duo eximia hujus figuræ Propheticæ exempla habemus apud *Eſaiam*. Primum cap. 28. *Ecce fortis robuſtúſq; Domini, quaſi grandinis quædam procella impetuoſáq; tempeſtas, quaſi impotens quædam redundantis aquæ diluvies vos vi proſternet humi. Pedibus conculcabimini ô ſuperbiæ Corona temulenti* Ephraim. Hæc ſignificant (inquit *Forerius*) hoſtium adventum qui univerſum Regnum *Iſrael* devaſtaturi erant. Verùm tam perſpicuum eſt ut nullâ indigeret Interpretatione. Alterum exemplum occurrit *Eſai.* cap. 30. *Sonabitq;* Jehova *voce ſuæ majeſtatis & brachii ſui impreſſionem oſtendet, cum truculento vultu & edacis ignis flamma, ſtrage, nimbo, grandiniſq; lapidibus. Nam* Jehovæ *voce paveſiet Aſſyrius*, &c. hoc eſt, Exercitus *Jehovæ* aggredientur *Aſſyrium* ad inſtar fulminis fulguríſq; cum grandine. Tam manifeſtum eſt procellam *grandinis*, ſymbolum eſſe *Incurſionis Impreſſioniſve Hoſtium* juxta ſtylum Scripturæ.

4. Eadémq; planè ſignificatio agnoſcitur in *Onirocriticis Artemidor.* lib. 2. c. 8. Ὄμβροι δὲ καὶ λαίλαπες καὶ χειμῶνες ταραχὰς πᾶσι καὶ κινδύνους καὶ ζημίας ἐπάγουσι. Eadem ferè profert cap. 41. quæ non multùm abludunt ab illo apud *Danielem*. Sed ut propiùs ad rem accedamus quantùm ad *Grandinem*. *Achmetes* ex *Indorum*, *Perſarum*, *Ægyptiorúmq;* ſolutionibus *Onirocriticis*, cap. 191. ἡ χιὼν, ἡ χάλαζα καὶ ὁ πάγος θλίψεις καὶ μερίμνας καὶ βασάνους σημαίνουσι. Sed & adhuc magìs particulatim de *Grandine* magíſq; ad noſtrum propoſitum accommodaté. Ἐὰν ἴδῃ τις χάλαζαν ἐν τόπῳ πεσοῦσαν, ἔφοδον ἀθρόαν ἐλπιζέσθαι. *Si quis ſomniaverit grandinem cecidiſſe in locum, hoſtium expectare par eſt incurſionem denſam ac ſubitaneam.* Et porrò, Εἰ δὲ ἴδῃ ὅτι ἡ χάλαζα ἐλυμήνατο τὴν καλάμην τοῦ σίτου καὶ τῆς κριθῆς, σφαγαὶ ἀνάλογοι γενήσονται τῆς κλάσεως ἐν τῷ τόπῳ ἀπὸ πολέμου. *Quòd ſi ſomniaverit Grandinem læſiſſe culmos ſtipuláſve frumenti atq; hordei, pro eorum fractione ſtrages futuræ ſunt cædéſq; hominum eo in loco per bellum.*

Hora. Vide *Tempus.*

5. *Ignis*, Ignis varium ſymbolum eſt, ſignificátq; *bonum* perinde atq; *malum*, ſed ſemper per modum *Conſumptionis* ſive deſtructionis; quando verò id quod *malum* eſt deſtruit, eſt *bonum*. Ipſe *Spiritus ſanctus* Igni aſſimilatur, quemadmodum Baptiſta teſtatur de Chriſto. *Ipſe vos baptizabit Spiritu ſancto atq; igni*, tali ſcilicet igni qui paleam exuſturus ſit, hordeum verò conſervaturus, ſicut eo in loco innuitur. *Matth.* 3. 11. Ità *Malach.* 3. *Quis autem ejus adventûs diem ſuſtinebit? aut eo apparente conſiſtet? Erit enim quaſi quidam ignis explorans aut lanaria fullonia, ſedénſq; explorabit ac expurgabit argentum, & expurgabit Levitas ac tam puros reddet quàm eſt aurum aut argentum*, hoc eſt, ſcoriam eorum abſumet. Multa occurrunt exempla hujus ſenſûs *Ignis*, ſed ſupervacaneum eſt ea producere.

Quantùm verò ad *Ignem* in altero ſenſu deſtructivo, ea ſignificatio adhuc magìs

 obvia

obvia est. Unum locum pro omnibus in medium proferam, Esai 66. 15. *Est enim venturus in Igne* Jehova *similibus turbini quadrigis, ut iram sævitiámque, igneis incandescens flammis, exerat. Nam igne* Jehova *gladióq; suo mortales omnes ulciscetur, erúntq; multi à* Jehova *cæsi.*

Quàm idoneum *Ignis* symbolum sit *Consumptionis* sive *Destructionis Artemidorus* notavit, lib. 2. cap. 8. Ἴδιον δὲ πυρὸς πᾶσαν ὕλην φθείρειν. Et in eodem capite eum significare ait, si satis magna illius in cœlo videatur copia, πολεμίων ἔφοδον *Hostium incursionem*, adventúmq; eorum ab ea cœli plaga quâ ignis sit visus. Atq; huic consimiliter *Achmetes* secundùm sententiam *Indorum* capite 159. Εἰ τις ἴδοι ἀπὸ φλογὸς, ἐν πολέμῳ ἐχθρῶν τελευτήσει. Et *Persarum* ac *Ægyptiorum*, cap. 160. Ἐὰν ἴδῃ ὁ βασιλεὺς ὅτι οἱ κίονες τοῦ παλατίου αὐτοῦ ἐφλογίζοντο, βασιλείαν ἄλλου σημαίνει, καὶ ἀπώλειαν τῶν μεγιστάνων ὡς αὐτὸς ἴσασιν. Et rursus, Ἐὰν ἴδῃ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐφλογίσθησαν αἱ τείχεις αὐτοῦ, τὸν λαὸν ἐν πολέμῳ ἀπολέσει. Et postremò ait, quòd si currus ipsius visus sit flammis corripi, ταπεινωθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ. Tam destructivum ubiq; symbolum est *Ignis*, speciatímq; denotat destructionem per bella ac hostilitates, quemadmodum observare licet ex suprà citatis Autoribus.

6. *Ignis de cœlo.* Ignis de cœlo & *Fulmen*, meritò idem æstimari potest, ὅτι ὁ κεραυνὸς οὐδὲν ἐστιν ἄλλο ἢ πῦρ, quod *Artemidorus* notavit, lib. 2. cap. 8. Verùm per allusionem ad *Eliam* qui ignem de cœlo descendere fecit in eos quinquagenos qui ab *Achazia* missi erant ad eum apprehendendum, præclari illius miraculi fama efficere potuit ut *devocatio Ignis de Cœlo* in loquutionem abiret *Proverbialem*, ad significationem ingentis alicujus miraculi editi. Hic sensus probus esse potest. Nos verò *Icasmum* hic quærimus.

Ignis igitur *de cœlo*, secundùm *Artemidorum*, significare potest ἀπειλὰς ὑπερεχόντων, *comminationem eorum qui pollent potestate*; ídq; aptè admodum, siquidem *Cœlum* dignitatum locus est in Universo *Politico*. Nihil autem tam minax est quàm ille *ignis* vel *fulgur* quod *Tonitru* antecedit. Quid igitur aptiùs ad significandam *Excommunicationem* quàm illud, præsertim si supponatur à nullo inferiori Officiario vibrari sed ab Episcopo aliquo *Oecumenico* Ecclesiæ Catholicæ *Capite*, qui in superioribus hujus *Cœli Politici* Regionibus est collocatus? Quæ analogia etiam adhuc accuratior erit si consideremus quod *Artemidorus* observavit de Tonitruo. Οὐ γὰρ ὁ κεραυνὸς ἑνοῖ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἡνωμένα χωρίζει. *Fulmen enim non unit, sed unita disjicit.* Quod & *excommunicatio* facit quæ membrum ab Ecclesia dilacerat.

Estq; porrò ulterior Congruentia ut *Excommunicatio* appelletur Fulmen, vel *Ignis de cœlo*, ex eo quòd *Ignis Infernalis* sit *comminatio*, cujus exitii *Sodoma* Typus erat quæ igni combusta est de cœlo, quemadmodum *J. Medus* observavit, & sanè cum judicio. Et quid obsecro novissima Ἐκπύρωσις est nisi *Ignis de cœlo?* Cui perditioni quisquis sibi tantum assumit ut homines adjudicet, meritò dici potest efficere ut *Ignis de cœlo* in ipsos descendat, quod *Fulmen* illud *Excommunicationis* comminatur.

Insulæ. Insulas significare posse *homines honore* & dignitate *excellentes*, ipsarum eminentia elatióve supra Planitiem maris nobis naturaliter insinuat. Verùm aliquando eas significare posse *Templa*, locósq; consecratos, disterminatio ipsarum à reliqua terra, ut sacra hæc Ædificia separantur à reliquis ædificiis, facilè cujusvis Imaginationem inducere potest ut credat. Vide Cl. *Medum* in *Sigillum sextum*.

7. *Lapides pretiosi.* Vide *Gemmæ*.

Locustæ. Quòd Locustæ numerosos significant exercitus hominum Regionem aliquam diripientium ac devastantium manifestum est ex *Joel.* 1. 6. *Nam invadit terram meam potens & innumerabilis Gens, Leoninis dentibus, molares habens quales sunt vetuli Leonis, qui vineas meas vastas efficit ficúsq; decorticando nudas reddit ac pervastat dealbatis earum ramis.* Per *Gentem*, *Judæi* & *Vatablus* cum aliis intelligunt multitudinem *Locustarum*. Is verò solus Typus est; *Persæ*, *Babylonii*, aliæq; Nationes quæ *Judæam* pervastaturæ erant, hoc Typo significantur juxta sententiam *Munsteri* atq; *Clarii*. *Grotius* etiam interpretatur de copiis *Phul* & *Salmanassaris*. Item capite proximo vers. 2. Illius Diei caligo & nubilositas *Locustarum* nubi imputatur in aëre volitantium, subitáq; earum in terram descensio Auroræ in montes diffusioni comparatur. Et v. 8. Edenis *viridarii similis est ante eas terra, post eas vasta solitudo*, nempe quòd omnes virides herbas devorant, ubicunq; venerint. Hæc est expositio multorum Interpretum *Hebræorum* ut & *Vatabli*, *Castalionis*, *Drusii*, *Liveleii*. *Munsterus* verò & *Grotius* interpretantur de numerosis copiis *Babyloniorum* & *Assyriorum* qui pervastaturi erant *Judæam*.

Achmetes, cap. 300. secundùm mentem *Indorum*, *Persarum* & *Ægyptiorum*. Καθ' ὅλου ἡ ἀκρὶς ἀπαραλλάκτως εἰς πλῆθος ἐχθρῶν κεῖνται. οὕτω γὰρ γέγραπται, ὅτι θείῳ κελεύσματι ἐκστρατεύονται εἰς ἀπώλειαν τοῦ τόπου.

Cujus

Cujus Aphorismi pars posterior referenda est ad *Indorum Onirocritica*, ut quæ proculdubio alludit ad illud *Joëlis*. Et rursus, Ἐὰν ἴδῃ τις βασιλεὺς ἢ ἐξουσιαστὴς ὅτι ἐξῆλθον ἀκρίδες κατὰ τόπου τινὸς, πλῆθος ἐχθρῶν μετ' ἐξουσίας προσδοκάτω ἐκεῖσε, καὶ ὅσον ἐλυμήναντο αὐταὶ, τοσοῦτον βλάψουσι καὶ αὐτοί. *Si Rex quivis Princépsve Locustas viderit exeuntes in locum aliquem, potentem illìc expectet inimicorum exercitum, quantúmq; damni Locustæ intulerint tantundem daturi sunt Inimici.*

Luna. Vide *Sol*, *Luna* & *Stellæ*.

Lucerna, *Lux*. Vide *Candela*.

8. *Mare.* Aquæ populum significant, quemadmodum Angelus S. *Johannem* edocet. Congregatio populi in unum corpus *Politicum*, Regnúmve vel Imperium aptè appellari potest *Mare* in mundo *Politico*, siquidem Aquarum congregatio sic appellatur in mundo *naturali*, Gen. 1. Totáq; Regnorum universitas magnáve pars eorum juxta hanc analogiam nuncupari potest *Mare magnum* vel *Oceanus*, sicut figuratur in visione *Danielis*, cap. 7. *Ego per nocturna visa mihi visus sum videre quatuor cœli ventos in magno mari certantes*, &c. ubi per *ventos* bellum proculdubio intelligitur perinde ac per *mare magnum* multorum Regnorum comprehensio in quibus hic Turbo Tempestásq; belli sit orta, uno Regno adversùs alterum pugnante, ut proprii Imperii fines proferant.

Hæc *Maris* similitudo agnoscitur etiam in Interpretationibus *Indorum*, *Persarum* & *Ægyptiorum*. *Achmetes*, cap. 178. Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἐδέσποσε τὴν θάλασσαν, κληρονόμος ἔσται τῆς βασιλείας πάσης. *Si quis somniaverit se dominum factum maris, ex integro Regni fiet Successor.* Et similiter de ventis, ὁ βασιλεὺς ἐὰν ἴδῃ τὴν θάλασσαν σφόδρα ταρασσομένην ὑπὸ ἀνέμου γνωρίμου, ἐκ τοῦ κατοικοῦντος πρὸς τὸν ἄνεμον ἔθνους ταραχθήσεται. *Si Rex mare viderit vento turbatum à nota Regione, Populo aliquo ab illa Regione infestabitur.* Εἰ δὲ ἴδῃ γαληνιῶσαν τὴν θάλασσαν, εὐφρανθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. *Quòd si tranquillum mare (per somnum putà) viderit, Regno fruetur cum pace.* Hæc igitur *Maris* Interpretatio *Fluviorum* Interpretationem ultrà confirmabit.

Mensura. Vide *Statera*.

Mensis. Vide *Tempus*.

9. *Meretrix* & *Fornicatio*. Per Fornicationem *Idololatriam* significari infinitis exemplis in veteri Testamento probari potest. Exod. 34. 15. *Nè ineas pactum cum hominibus illarum Regionum, nè cùm fornicati fuerint cum Diis suis*, &c. Deuteron. 31. 16. *Ecce tu dormies cum patribus tuis, & populus iste consurgens fornicabitur post Deos alienos in terra ad quam ingreditur*, &c. Et Ezec. 6. 9. *Fractus fui propter cor eorum fornicans & declinans à me, & propter oculos eorum fornicantes post Idola sua.* *Idololatriam* igitur *Fornicationi* assimilari manifestissimum est.

Et sanè Ratio hujus *Icasmi* minimè est obscura, siquidem Populus Dei, illius *Sponsa* est, prout Deus etiam seipsum ejus *Maritum* appellitat. Per quam Figuram innuitur summum humanæ Animæ fore gaudium & oblectationem si strictâ unione se cum Deo suo conjungat sincerámq; se præstet in ejus fœdere, ejúsq; officium esse sic facere, & singularem illum Religionis actum devotíq; Amoris qui ipsi debetur, in nullum aliud objectum ullo modo derivare debere, mentísq; nostræ oculum in eum solum oportere desigi. Hoc officium est cujusq; Animæ rationalis sive exteriori fœdere cum Deo conjuncta sit sive non. Et propterea ipsa Ethnicorum *Idololatria* hac ratione rectè Fornicatio dicitur, utì in primo illo loco Exodi, quem citavi. Verùm postquam externo etiam fœdere cum Deo conjuncta sit, Deúsq; maritus illius tum jure tum de facto evaserit, Fornicatio tunc sanè duplo est atrocior.

10. Videmus igitur Analogiam *Fornicationem* inter & *Idololatriam*. Nam quemadmodum in *Fornicatione* specialis illa Passio propriíq; illius effectus, qui soli legitimo marito debentur, derivantur in aliam personam; ità in *Idololatria* summitas illa ac flos divinissimi nostri Affectûs quæ Religiosa Devotio est & Adoratio cum externis suis signis soli Deo debitis, impenduntur exercentúrq; circa aliquam Creaturam, sive Idola lignea lapideáque, sive quascunq; alias res quæ reverà non sunt Deus. Hæc fundamentalis Ratio est quòd tam crebrò usurpatur hic *Iconismus* in sacris Scripturis.

Cui paucas alias congruentias insuper addere poteris, ut provocationem Zeli Dei adversùs eos præsertim qui externum etiam fœdus cum eo inierunt; Pompam ac splendorem *Idololatriæ*, *fuco* respondentes *meretricum*, enormíq; se ornandi studio, quò Amasios suos illaqueent; *Proclivitatem* porrò ac *propensionem* labendi in hoc peccatum, cùm perinde naturale sit corruptæ huic conditioni *Animæ* visibilia cultûs objecta deperire, atq; *corpori* est præceps ferri ad decerpenda illa gaudia quæ ex illecebroso quoq; objecto sibi obventura præsagit, nisi sublimior aliqua Lex utrobiq;

nobis id interdiceret. Quibus superadjicere potes *Insensibilitatem Conscientiæ*, in quam tam proclives sumus prolabi in utroq; peccato, dum secundo quasi flumine ferimur ad hæc vitia, tantáq; *animali nostræ naturæ* gratificatio indè obtingit. *Talis est via mulieris adulteræ* (utroq; sensu) *quæ comedit & tergens os suum dicit, Non sum operata malum.* Et postremò, Quemadmodum in muliere quæ artibus usibúsq; meretriciis assuescit, omnis ille amor honórq; qui suo debentur marito, extinguuntur; ità certè dum cultibus Idololatricis irretimur, suffocatur prorsus in nobis enecatúrq; Divinus ille sensus per quem Deo reverà fruimur, cujúsq; vi nostrum erga eum officium dignoscimus, indispensabiléśq; illas obedientiæ partes sapimus quibus eum verè honorare debemus.

Prov. 30. 20.

Tam profundus sensus ac ponderosus occultatur sub uno hoc Prophetico *Iconismo* Fornicationis. Unde tam speciatim videtur affectari in *Apocalypsi* non solùm per modum exprobrationis ob tam fœdum peccatum, sed propter accuratam *Iconismi* significationem, ut qui tam verè plenéq; *Idololatriæ* naturam repræsentat.

11. *Messis.* Demessio segetis quàm aptè hominum interitum significet, ex illa apparitione duodecim virorum constare potest qui avenam certatim videbantur falcibus desecare in *Merchia*, ex quo statim Pestilentia est subsecuta. Verùm illæ cædes quæ Bello fiunt, multò adhuc aptiùs hoc typo exprimuntur. *Achmetes* ex *Indorum Onirocriticis.* Ἐὰν ἴδῃ ὁ βασιλεὺς χώραν θεριζομένην ἢ θερισθεῖσαν καὶ λογίζεται οἰκείαν εἶναι αὐτήν, ἀκούσεται ταχέως σφαγὴν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. *Si Rex somniaverit Regionem aliquam, quam propriam esse autumat, se videre demessam, subitò auditurus est alicunde populi sui cædem esse factam.* Hæc similitudo etiam in Scripturis occurrit. *Jer. 51. 33. Filia* Babylonis *quasi area, tempus trituræ ejus adhuc modicum, & veniet tempus messionis ejus.*

Messis verò aliquando auspicatiorem sensum habet, ut in illo Servatoris, Johan. 4. 35. *Erigite oculos & rura aspicite ut jam alba sint ad messem, & messor mercedem accipit & sator fruges congerit ad vitam æternam, ut & sator simul gaudeat & messor.*

Mola. Achmetes ex Onirocriticis *Indorum*, cap. 194. Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἔχει μυλῶνα ἀλήθοντα, εὑρήσει ἀγαθὸν καὶ εὐζωΐαν ἐκ τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἀναλόγως τοῦ πάχους καὶ τοῦ κάλλους τῶν λίθων, &c. *Si quis somniaverit se molam habere molentem, res ipsius prosperos habituræ sunt exitus, victúsq; fruetur affluentiâ, pro crassitudine ac amplitudine lapidum molarium,* &c. Et cap. 195. ex *Persarum* & *Ægyptiorum* Interpretationibus, Ἐπὶ παντὸς καθόλου ὁ μυλὼν εἰς ζωὴν καὶ πλοῦτον κρίνεται.

12. *Mons.* Mons varias habere potest significationes. Ut primò, significare potest *Templa* locósve sacros *Idololatrarum*, quorum crebra fit mentio in Scriptura sub nomine *excelsorum* putà *locorum.* Jer. 3. 23. juxta versionem vulgarem *Latinam : Verè mendaces erant colles & multitudo montium, verè in Domino Deo nostro salus Israel.* Quem in locum *Grotius : Colles illi in quibus Idola celebrantur nos deceperunt.* Secundò, *Montes* significant *Civitates.* Esai. cap. 13. 2. de *Babylone*; *In edito monte tollatur signum. Forerius* ex *Chaldæo* Paraphraste, *super munitionem quæ habitat pacificé.* Vulgaris versio *Latina* habet, *super montem caliginosum.* Super quo *Grotius : Id ideo, quia vetus* Babylon *in palustribus locis sita erat unde ascendens vapor urbem obscurabat.* Jer. 51. 25. *Ecce ego ad te mons pestifer, ait Dominus, qui corrumpis universam terram, & extendam manum meam super te & evolvam te de petris,* &c. ubi *Munsterus*; *Vocat* Babylonem, inquit, *montem ob ædificiorum molem, cùm urbs ipsa in planitie fuerit sita*; & ex eadem analogia, Petras interpretatur de præsidiis turrium eminentium. Cui *Vatablus* & *Clarius* expressim consentiunt. Omnes verò montem hunc de Civitate *Babylonis* interpretantur. Et Zachar. 4. 7. *Quis tu mons magne ? ante* Zorobabelem *complanaberis. Grotius* interpretatur de *Babylone* à *Cyro* diruta. Tertiò, *Achmetes* juxta sententiam *Persarum, Indorum* & *Ægyptiorum* montes interpretatur de viris magnis & opulentis, cap. 144. ubi de Terræ motibus loquens eísq; rebus quæ ab illis subvertuntur, τὸ δὲ ὄρος, inquit, ἐφ' ὑψηλόν, ἄνδρα πλούσιον ἀναλόγως τοῦ ὄρους κρίνεται. Et postremò videtur intelligi interdum de integro Regno quod magnum evaserit. Ut Dan. 2. ubi *lapis abscissus de monte sine manibus, ipse fit mons magnus terrámq; implet universam.*

13. *Mors.* Mors est corporis atq; animæ dissolutio ac propterea non nisi ad *naturale Animal* propriè spectat. Verùm per analogiam ad *corpora* etiam *Politica* transferri potest, quæ stylus Propheticus sub figuris Animalium personarúmve singularium repræsentat, sive id fiat per *simplicem* appellationem *Viri Fœminæve*, sive superadditis quibusdam viri vel fœminæ *notis* vel conditionibus, ut *Meretricis, Sponsæ, Testis* vel similium. Jam verò quod *Vita spiritúsq;* est ad *naturale Animal*, idem

est

eſt *Dominium* & *poteſtas* ad figurativas Perſonas vel Animalia ſenſu *Prophetica*, utpote quæ *corpora Politica* ſunt. Ac proinde quemadmodum *naturalis vita* jactura unius mors eſt, ità & *analoga vita* perditio mors etiam eſt alterius. Cúmq; ſpiritus ſit in rebus omnibus etiam in eis quæ ſunt inanimatæ, defectus exitúſq; hujus ſpiritûs, per analogiam, earum rerum poteſt dici mors. Exempla ſunt innumerabilia. Hoc tantùm adjiciam, quòd quemadmodum Idiomate *Hebraico non eſſe* idem eſt atq; *mortuum eſſe*, ità per analogiam in re qualibet quæ *non* eſt quod *erat*, in re qualibet utiq; quæ à priori conditione eſt mutata, hæc illius mutatio pro mortis quodam genere haberi poteſt, ut & mors ipſa vulgò *mutatio* appellatur.

Mundus. Vide *Cœlum & Terra*.

14. *Mulier* & *mulieres*. Mulierem, ſchemate Prophetico, non ſignificare unam aliquam fœminam ſingularem ſed corpus politicum, jam ſuprà notavimus. *Etenim vocem audio quaſi parturientis, quaſi cruciatum primò parturientis, vocem filiæ Sionis*, *Jer.* 4. 31. Verùm hoc ſchema tam frequens eſt ut prorſus ſupervacaneum ſit pluribus exemplis inſiſtere. *Sion* hîc, hoc eſt, illius Incolæ, *Filia* vocatur eo ſenſu quo Puellam nobilem ac delicatulam ſignificat. Eſt verò & alius ſenſus *Filiæ* qui conſpicuus eſt, apud *Ezechielem*, ubi *Jeruſalem* meretricem vocat, cap. 16. v. 35. *Propterea ô meretrix, audi verbum Domini*, &c. declarátque, longiùs in criminatione ſua ſive querela progreſſus, ut *Hieroſolyma* cum ſuis filiabus pejor erat quàm ſuæ ſorores duæ *Sodoma* & *Samaria*, cum ſuis filiabus, quæ tamen v. 45. dicuntur viros ſuos reſpuiſſe, hoc eſt, meretrices fuiſſe & commiſiſſe Idololatriam. *Metropolis* igitur cum minoribus oppidis *Mater* ac *Filiæ* ſunt, & conſequenter mulieres omnes, & ſi Idololatricæ, tales quidem mulieres quæ illos inquinaturæ ſint qui cultu publico cum eis fuerint conjuncti.

Cæterùm alius etiam ſenſus ſupereſt hujus ſymboli *Mulieris*, non *Politicus* quidem ſed magìs *Phyſicus Cabbaliſticúſq;* quatenus vitam, ſenſum, ſapientiámq; *carnis* ſignificat. Hæc *mulier* eſt à qua ſummoperè nobis cavendum eſt nè cum ea coinquinemur, nimio ſcilicet affectu ejus ſuggeſtiones amplectendo, nimiſve intimè cum ea compatiendo, ſapiendóve eas voluptates quibus nos illaqueare velit animúmq; noſtrum ac voluntatem quàm arctiſſimè ſibi hoc pacto conſtringere. Neq; enim ſola *Idololatria* ſed & alia omnia enormia vitia in nobis oriuntur ex eo quòd falſis conſiliis hujus *Evæ* domeſticæ auſcultemus.

15. *Navis*. Quòd *Navis* perinde ac *Mola* Hieroglyphicum eſſe poſſit *lucri*, quivis facilè intelligere poteſt modò *Mercaturam* conſideret. *Achmetes* ſecundùm mentem *Ægyptiorum* & *Perſarum*, cap. 180. Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι κτίζει πλοῖα, πλουτεῖ προσθήκην ἀνάλογον τῶν πλοίων ὧν ἕξει. *Si quis ſomniaverit ſe naves ædificare, opulentus evadet pro ratione numeri navigiorum quæ ædificaverit*. Verùm antecedenti capite, juxta doctrinam *Indorum* Interpretum. Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἐτεκτόνει πλοῖον ἐμπορευτικὸν, συναγωγὴν ἀνδρῶν διὰ μυστήρια ποιήσει. Quæ profectò Interpretatio eſt ab extremis uſq; *Indis* petita. Nec facilè ſanè conjicere poſſumus cur *Navis* ſignificet cœtum hominum, religioſorum quorundam myſteriorum celebrandorum gratiâ congregatum, niſi Navigium concipiamus Templum repræſentare. Quod cur faciamus equidem neſcio, niſi quòd Naves ædificia ſunt diſterminata ac ſolitaria ad inſtar *Templorum*, non ſibi invicem conjuncta, non ſanè magìs quàm *Templa* aliis *ædificiis*. Quòd verò πλοῖον ἐμπορευτικὸν dicitur, *Navis mercatoria*; ad *lucrum* Sacerdotis fortean è ſacrificiis & oblationibus Idolis factis proveniens, ea in re alluditur. An verò obſcuriores aliqui receſſus in Nave repræſentare poſſint *Adyta* in Templis, neſcio. Hujuſmodi particularia perſequenda per otium diſquirendáq; cujuſq; Imaginationi relinquo.

Nota. Vide *Character*.

16. *Nubes Cœli*. Phraſi ſcripturali videntur ſignificare gloriam magnam ac poteſtatem. *Achmetes*, cap. 194. Ἐὰν ἴδῃ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐκάθητο ἐν νεφέλαις ὀχούμενος ἔνθα θέλει, ἐχθρῶν δεσπόσει καὶ εὑρήσει νίκας καὶ χαρὰς ἀπερισαλεύτους, ſecundùm mentem *Perſarum* & *Ægyptiorum*. Et cap. 162. ſecundùm *Ægyptios*, *Perſas*, & *Indos*. Εἰ δὲ ἴδῃ ὁ βασιλεὺς ὅτι ἀνέπτη ὡς τὸν οὐρανὸν ἔνθα οἱ ἀστέρες, εὑρήσει ὕψος καὶ ὄνομα πλεῖον τῶν ἄλλων βασιλέων. Et rurſus in eodem capite. Ἐὰν ἴδῃ ὅτι ἀνελθὼν ἐκάθισεν ἐν οὐρανῷ, μείζονα χώραν ἧς ἔχει κατακυριεύσει. Quorum omnium ſenſus hic eſt, Quòd *Inequitatio nubibus Aſcenſióq; in cœlum, honorem ac proſperitatem, ſucceſſúmq; adversùs inimicos & poteſtatis dignitatiſq; amplificationem ſignificat*.

Nuditas, intelligitur aut ſpiritualiter, ut Apoc. 3. 18. nempe Divinis gratiis nos eſſe deſtitutos, aut ſenſu magìs vulgari, afflictionem, paupertatem & ignominiam ſignificat. *Achmetes* ἐκ τῶν Ἰνδῶν περὶ γυμνότητος. Ἐὰν ἴδῃ τις ὅτι ἐγυμνώθη ἀθρόως ἐν τόπῳ τινὶ, καὶ ὅτι ἐφάνησαν τὰ κρυπτὰ αὐτοῦ ἐνώπιον λαοῦ, φανερωθήσεται καὶ θλιβήσεται μεγάλως. Vide etiam cap. 117. ubi occurrunt quæ eódem faciunt.

17. *Occiſi*.

17. *Occisi.* Vide *Resurrectio* & *Mors.*

Oculus. Lux corporis, inquit Servator, *Oculus est.* Et *Aristoteles*, ὡς ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ, νοῦς ἐν ψυχῇ, *Oculum* utiq; *Animæ, mentem esse sive Intellectum.* Adeò ut manifestum sit oculum esse *Iconismum scientiæ*, ut *Tenebræ cæcitásq;* sunt *Ignorantiæ*.. Quæ locutio est quæ trebrò occurrit in Scripturis.

Top. lib. 1. cap. 14.

Est autem peculiaris aptitudo in oculo ad significandam *humanam sapientiam* prospectionémve *Politicam*; siquidem illud corporis organum non solùm in *Capite* situm est, sed & præcipuus illius dux est totiúsq; corporis, ut qui longiùs multò pertingere potest celeriúsq; procurrere quàm quivis alius sensus. Quamobrem prospiciendi quidem in longitudinem, hoc est, sapienter maturéq; consulendi de rebus rectè administrandis, adinveniendíq; tales rationes quæ ad summæ rerum securitatem maximè facturæ sint & ad promovenda Reipublicæ commoda, *Oculus* profectò hujus peritiæ *symbolum* est significantissimum. Quod & *Ægyptii* videntur innuisse in noto illo *Hieroglyphico, sceptro* scilicet *cum oculo in ipsius summitate posito*; ubi palàm est oculum significare sapientiam illam *Politicam* prospectionémq; ac consilium quæ necessaria sunt ad Rempublicam rectè administrandam in maximam illius securitatem atq; amplificationem. *Oculos* verò Divinæ etiam Providentiæ administrationem significare videtur innui Zachar. 4. 10. cui tamen hic non est insistendi locus.

CAP. VIII.

1. Paradisus. Pardus. Parturientis dolor. 2. Philtrum, οἶνον θυμοῦ, *virus esse amatorium.* 3. *Verba* Magica *adhiberi solere in miscendis* Philtris. 4. Piscatura. Pisces *in mari* mortui. 5. Pluvia. 6. Ranæ. 7. Resurrectio. Interfici *vel* occidi *significare etiam* Politicè. 8. Rex *&* Regnum. Rubrum. 9. Sancti. 10. Sanguis. Scorpius. 11. Sepultura. Serpens. 12. Sol, Luna *&* Stellæ; *spiritualis significatio* Solis *&* Lunæ. 13. *Secularis eorum significatio in genere.* 14. *Significatio eorum magìs particularis eo in sensu.* 15. *Quonam sensu Rex* Babylonis *vocetur* הילל *sive* Lucifer, *Occidentalisq;* Cæsareatus Stella, *in* Apocalypsi. 16. Stellarum *significatio magìs* mystica; *quidq;* ἀστὴρ πετλωκὼς significet. Sole adusti. Statera.

1. P*Aradisus. Achmetes*, cap. 8. juxta *Indorum* Interpretum sententiam; *Si quis somniaverit se Paradisum intrâsse, eum salvatum iri significat.* Ἀλλὰ καὶ πλοῦτο κοσμικοῦ τοῦτο ἐπιτυχίαν σημαίνει. *Verùm significat etiam divitias mundanámq; prosperitatem.* Et statim pòst de fructibus *Paradisi*: Ἐὰν δὲ ἴδῃ τις, inquit, ὅτι ἔφαγεν ἐκ τῶν καρπῶν τῶν δένδρων, αὐτὸς εὑρήσει ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ σοφίαν καὶ γνῶσιν, διότι οἱ καρποὶ τοῦ παραδείσου λόγοι θεῖοι καὶ ἀγαθοὶ τυγχάνουσι. *Si quis somniaverit se edisse è fructibus arborum, inventurus est cum* Fide *sua* Sapientiam *&* Cognitionem, *quippe Paradisi fructus* Notiones *sunt divinæ atq; utiles.*

Pardus. Achmetes cap. 272. ὁ πάρδος εἰς ἐχθρὸν ἀδιάλλακτον κεῖνται. *Pardus significat Inimicum irreconciliabilem.* Et in eodem Paragrapho; Si quis Dux belli somniaverit se pugnare cum hoc Animale, εὑρήσει πόλεμον μετ᾽ ἐχθροῦ δυνατοῦ καὶ δολίου καὶ φοβεροῦ· *Cum hoste potente, fraudulento, & formidoloso bellum est gesturus.*

Parturientis dolor. Vide *Dolor parturientis.*

2. *Philtrum.* Philtrum est Potio amatoria, Virus amatorium, Compositio ad amorem extorquendum ab eo qui eam biberit. J. *Medus* illud Apocal. 14. 8. *Vinum* scilicet *iræ scortationis suæ* (quod in Textu *Græco* est ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς) *Philtri* facit periphrasin. Quod igitur sic reddit, *ex vino veneficii scortationis suæ.* Quemadmodum enim vox *Hebraica* חמה significat & *iram* & *venenum*, ità vox *Græca* θυμὸς eadem significat; sicut planissimè constat ex uno illo loco Deuteron. 32. 33. *Venenum draconum vinum eorum & venenum aspidum crudele.* Quod *Septuaginta* reddunt, θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος. Sunt & alia multa loca Scripturæ quæ eódem spectant. Vide *Grotium* in locum. Quamobrem ὁ οἶνος τοῦ θυμοῦ idem est quod vinum venenatum, tali utiq; sensu quo *virus* esse possit *amatorium.* Quam enim aliam Potionem par est in manu esse meretricis, talis præsertim quæ dicitur ἐν τῇ φαρμακείᾳ αὐτῆς, per veneficium suum ac incantationem Nationes terræ seduxisse, hoc est, per poculum suum incantatum, ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ φαρμάκου τῆς πορνείας αὐτῆς; Nam φάρμακον significat venenum perinde ac θυμὸς.

3. Ritus

3. Ritus verò Magicos ac Incantamenta in miſcendis his Potionibus amatoriis adhibita fuiſſe in Poëtarum ſcriptis paſſim famigeratur, ut apud *Juvenalem*, Satyr. 6.

Hippomanes carmenq; loquar coctúmq; venenum.

Et prope finem illius Satyræ,

Hic magicos affert cantus, hic Theſſala vendit
Philtra———

Quæ planè innuunt *Philtra* fieri per *Incantationem* & *veneficium*. Et *Virgilius* ſanè de ſuperſtitioſa collectione *Hippomanis*, potentis, ut creditur, in hujuſmodi effectis eliciendis, idem notat, Georgic. 3.

Hippomanes quod ſæpe malæ legêre Novercæ,
Miſcuerúntq; herbas & non innoxia verba.

Et poſtremò *Ovidius* lib. 2. de Arte amandi.

Non facient ut vivat amor Medeides *herbæ,*
Miſtáq; cum Magicis Marſa *venena ſonis.*

Quæ omnia loca cum multis aliis abunde nos erudiunt de natura *Philtri*, eam *Potionem* ſcilicet eſſe *Magicam*, & per certos quoſdam ritus, legéſq; *Incantationis* ac *veneficii*, qualiacunque, quæ vocantur, *Ingredientia* fuerint, ſuperſtitioſè mixtam; ac proinde τὸν οἶνον τοῦ θυμοῦ, *vinum veneficii Philtrúmve* redditum, quod eſt *virus amatorium*, optimè conſentire cum φαρμακείᾳ cum *veneficio* meretricis (Apoc. 18.23.) memorato; cujus cùm accuſata ſit, nec ulla illius improbitatis indicia præter poculum quod manu tenet, in ea appareant, maximè omnium veriſimile eſt illîc quidem reperiri.

4. *Piſcatura. Artemidor.* lib. 2. cap. 14. λαμβάνειν ἰχθύας ἅμα πολλὰς καὶ μεγάλες ἀγαθὸν καὶ κέρδ☉ φέρον πᾶσιν. *Somniare de piſcium captura multorum magnorúmq; bonum eſt, lucrúmq; portendit omnibus qui ità ſomniaverint. Achmetes* cap. 178. Ἐὰν ἴδῃ ὅτι ἠγκίστρευσεν ἰχθύας ἐν τῇ θαλάσσῃ δελεάσιν, εὑρήσει πλοῦτον, &c. *Si quis ſomniaverit ſe piſces ineſcatos cepiſſe in mari, divitias inventurus eſt*, &c.

Piſces in *mari mortui*, *Artemidor.* lib. 2. cap. 18. Ἰχθῦς νεκρὲς ἐν θαλάσσῃ ὁρᾷν δοκεῖν ἢ ἐυρεῖν, ἐκ ἀγαθὸν· ματαίας γὰρ ἐλπίδας σημαίνεσι, καὶ τὰ προσδοκώμενα ἐκ ἐῶσι τελεσθῆναι. *Si piſces mortuos in mari videaris ſomniare non eſt bonum: ſignificat enim ſpes noſtras irritas fore, nec quæ expectamus unquam eventura.*

5. *Pluvia.* Pluvia ſignificare poteſt puræ cœleſtíſq; doctrinæ refectionem. Ut in *Deuteronomio* cap. 32. 2. *Deſtillabit in modum pluviæ doctrina mea, fluet ut ros oratio mea, ut imber in ſtirpes, ut minuta pluvia in herbas.* Item Pacem & Juſtitiam per ſupremam Poteſtatem, Pſalm. 72. 6. Regnum Chriſti eo modo deſcribitur. *Erit quaſi deſcendens in detonſa prata pluvia, ut terram irrorans imber. Florebunt ejus tempore boni, multáq; pax donec deſinet eſſe Luna.* Similiter *Hoſeæ* cap. 10. v. 12. mentio fit de Domino adventuro depluturóq; Juſtitiam. *Achmetes* ex ſolutionibus *Indorum*, cap. 171. ἡ βροχὴ εἰς αἰτήσεως ἐκπλήρωσιν καὶ εἰς ἔλεον διακεῖνται. *Pluvia in petitionis impletionem divinámq; miſericordiam ſolvitur.* Et proinde ait, *Si quis ſomniaverit agrum ſuum pluviâ irrigari*, εὑρήσει πλοῦτον καὶ χαρὰν καὶ ἔλε☉ ἀπὸ θεοῦ, *divitias, gaudium & miſericordiam à Deo inventurus eſt.* Et paulò pòſt, τὴν βροχὴν. καθαρὰν interpretatur τὴν κοινὴν εὐεργεσίαν. Quò ſpectat etiam illud *Pſalmiſtæ*, Pſalm. 68. 9. *Tu pluviâ magnificè tuum, ô Deus, patrimonium conſpergebas, feſſúmq; recreabas.*

6. *Ranæ.* Rana *Hieroglyphicum* eſt imperfectionis, inquit *Pierius*, ex doctrina Sacerdotum *Ægyptiorum*; exiſtimátq; obſervationem ſemiperfectæ generationis hujus Animalis è limo *Nili* quem is inundans in terram ejicit, huic Hieroglyphico occaſionem dediſſe. Quippe poſt hanc inundationem Fluvii, Animal hoc ſemi-formatum cernitur, partim *Rana* partímq; *Lutum*; quod & *Horus Apollo* expreſſim affirmat: Ἔσθ' ὅτε ὁρᾶται τῷ ἑτέρῳ μέρει αὐτῆς βατράχῳ, τῷ δὲ λοιπῷ γεώδει τινὶ ἐμφερής. *Hieroglyph. lib. 29.* *Lib. 1. Hieroglyph 25.*

Cæterùm ex eo quòd è cœno limóq; gignitur, equidem idoneum eam ego ſymbolum exiſtimo ad ſignificandam illam ſapientiam quæ ſupernè non eſt, ſed ἐπίγειος, ψυχικὴ καὶ δαιμονιώδης, *terrena, animalis* ſive *ſenſualis* & dæmoniaca, *zelo amaro comitata & irritatione in corde*, utì Apoſtolus eo in loco innuit, *ſapientiæq; quæ ſupernè proficiſcatur*,

ficiſcatur, prorſus contraria, quippe quæ primò *pura eſt* nullis mundanis concupiſcentiis inquinata, *dein pacifica,* nullas conflans diſſenſiones, non verbis ſcatens & altercationibus rixíſque, importunarum ſimilibus aſperarúmq; ac diſſonarum coaxationum Ranarum (ità *Græcè* dictarum ab illo ingrato ſtrepitu, ac ſi βάτραχοι idem eſſet atq; βοάτραχοι, παρὰ τῆς τραχύτητος τῆς βοῆς, à *canora aſperitate ſtrepitûs* quem edunt) multóq; minùs ad bellum proclivis ſanguiniſq; effuſionem aut ad inſtigandos Reges Principéſq; ad eandem. Cujus flagitioſi ſtudii rauca aſperáq; horum animalium coaxatio aptiſſimum poteſt eſſe ſymbolum, tantóq; magìs, ſi iſti ad Bellum Buccinatores, homines ſupponantur tales, qui perinde molles ſint & imbelles ac nuda hæc & limoſa animalia, non magìs idonei ad pugnam quàm illa, ſed tantùm qui buccinatores ſint & inſtigatores ad bellum & confuſionem, ídq, proprii lucri causâ, quippe qui fervidis illis declamationibus & vociferationibus ſui ipſorum gratiâ utuntur, quemadmodum ſtrepitus quem Rana edit linguâ fit introrſùm versùs gulam ſuam conversâ. Unde hoc Animal videtur miſerorum horum homuncionum viva admodum Imago. *Artemidor.* lib. 2. cap. 15. βάτραχοι δ' ἄνδρας γόητας καὶ βωμολόχους προσημαίνουσιν· *Ranæ homines impoſtores & ſcurras ſignificant.* Quod certè non multùm abludit ab ampliori hac noſtra deſcriptione ipſorum.

7. *Reſurrectio.* Reſurrectionem mortuorum ſenſum *Politicum* habere æquè ac *Theologicum Phyſicúmq;* manifeſtò conſtat ex *Ezechiele* cap. 37. 9. *Atq; ille mihi, Vaticinare ad Spiritum, inquit, vaticinare homo, & dic ſpiritui, ſic dicit Dominus Jehova, A quatuor Regionibus veni ô ſpiritus & hos interfectos affla, ut reviviſcant. Itaq; vaticinatus ſum, ſicut eram juſſus, atq; in illa venit ſpiritus revixerúntq; & in pedes ſuos conſtiterunt, exercitus ſanè maximus.* Hoc intelligendum eſſe ſenſu quidem *Politico* de reſtitutione populi *Iſraëlitici* è ſervitute & captivitate in terram propriam, manifeſtum eſt ex ipſius Dei ore in verſibus ſubſequentibus. *Et ille mihi, Homo, inquit, hæc oſſa ſunt totum genus* Iſraëlitarum *qui ſanè dicunt aruiſſe oſſa ſua, ſpem ſuam periiſſe, ſéq; exciſos eſſe. Quamobrem vaticinare & eis dicito, ſic dicit Dominus* Jehova, *Ego aperiam ſepulchra veſtra, & vos meos ex ſepulchris veſtris extractos in terram Iſraëliticam introducam,* &c.

Unde palàm eſt, *excidi, interfici* & è *mortuis ſuſcitari,* ſenſum, quod dixi, *Politicum* habere æquè ac *Naturalem* vel *Theologicum, Reſurrectionémq;* Recuperationem eſſe ejuſmodi Jurum ac Immunitatum quæ nobis ereptæ ſint, & liberationem à perſecutione, afflictione & ſervitute. *Achmetes* cap. 5. ſecundùm doctrinam *Indorum*; Ἐάν τις ἐν ὀνείρῳ θεάσηται ἀνάστασιν νεκρῶν, ἐν ᾧ τόπῳ θεωρήσῃ τις, ἐκεῖ δικαιοσύνη πραχθήσεται. Et cap. 6. ſecundùm doctrinam *Onirocriticorum Perſarum,* Ἐάν τις ἴδῃ καθ' ὕπνους νεκρῶν ἔγερσιν, ἐν ᾧ τόπῳ ἡ ὄψις, ἐκεῖ δεσμῶν λύτρωσις καὶ θλίψεων ἀπολύτρωσις ἔσται. Et poſtremò ſecundùm *Ægyptios,* cap. 7. Ἐάν τις ἴδῃ καθ' ὕπνους νεκρῶν ἔγερσιν, δεσμίων ἐλευθερίαν καὶ πολέμων παῦσιν σημαίνει. Quorum omnium ſimul ſumptorum ſenſus eſt, Quòd *Viſa* per ſomnum de *mortuorum reſurrectione,* Juſtitiæ adminiſtrationem, & liberationem à bello, ſervitute & afflictione ſignificant.

8. *Rex* & *Regnum.* Si Rex conſideretur tanquam unum aliquod diſtinctum genus ſummæ Poteſtatis, quando pro ſupremo Gubernatore ponitur, aut *Icaſmus* eſſe poteſt, (Nam ſupremus quiſq; gubernator ſe habet ad ſuum corpus Politicum ut Rex ad ſuum) aut certè *Dioriſmus,* qui Prophetica quædam *Synecdoche* eſt, utì dixi, ſpeciémq; ponit pro genere. Verùm ſi ità ſe res habeat, quemadmodum Cl. *Medus* abundè probavit (in diſſertatiuncula ſua, *Quòd Regnum Romanum eſt quartum Regnum* Danielis) quòd *Rex* utiq; & *Regnum Hebraico* idiomate æquè amplum ſignificationis uſum habet ac *ſumma Poteſtas illúdq; corpus quod ei ſubjicitur* ſive *Regnum* ſit ſive *Reſpublica,* tum certè vocem *Rex* pro qualibet ſumma Poteſtate promiſcuè uſurpare (ut βασιλεὺς appellatur Apoc. 17.) *Helleniſmus* tantùm eſt, & Interpretatio ſeptem inibi capitum per ſeptem Reges ſolutionem requirit nec in *Dioriſmum* nec *Icaſmum,* ſed tantùm in *Henopœiam,* quantùm ſcilicet ad ea capita, quæ ſupponuntur tales eſſe ſummæ Poteſtates quæ penès multos ſint.

Quódq; porrò dicuntur *ſeptem Reges* non *ſeptem genera* Regum, ea certè non eſt inuſitata loquendi formula. Dicimus enim, *Quatuor morales virtutes, Quinq; ſenſus, Tria Principia Phyſica, Quatuor Paſſiones,* & ſic de reliquis. Ità quatuor *Beſtiæ* apud *Danielem* quæ dicuntur aſcendere ex mari, ſunt quatuor *genera* Beſtiarum, non *Individua* ejuſdem generis. Et *duo Teſtes* in *Apocalypſi* ſunt duo *genera* Teſtium, quemadmodum & *Grotius* ipſe agnoſcit.

Cæterùm, niſi eſſet quòd uſus hanc loquendi formulam nobis familiarem reddiderit, ſeptem certè genera Regum ſeptem Reges appellare *Dioriſmus* eſſet, quippe quòd ſermo magìs reſtrictus eſt & determinatus. Nam *Individuum* magìs determinatum

natum est quàm *Species*, & *Species* quàm *Genus*. Tam parùm in eo difficultatis est; quòd septem *genera* supremorum Gubernatorum *septem Reges* appellantur, quemadmodum fit in hoc loco *Apocalypseos*, cap. 17. 10.

Rubrum. Quòd Rubrum Rufúmve symbolum sit sanguinolentæ crudelitatis barbaræq; persecutionis, intellectu adeò obvium est ut minimum operæ pretium videatur notâsse. Quisq; agnoscit, quòd δράκων μέγας πυῤῥὸς, Apoc. 12. *draco ille magnus rufus* cum *septem Capitibus* ità appellatur propter suam sanguinolentiam sive crudelitatem. Quòd verò septimum ejus caput è *rufo* enascens *corpore* significat Bestiam hanc crudelem fore etiam sub *septimo capite*, ipsámq; hanc crudelitatem partem esse *Imaginis Bestiæ*, nemo, quod sciam, hactenus observavit.

9. *Sancti*. Prima *Sanctorum* Appellatio ad *Israëlitas* pertinet qui populus erant *separatus*, divisúsq; à reliquis Nationibus Dominóq; sanctificatus, adhærendo legi quam ipsis dederat, nec contaminando seipsos *Idololatricis* Institutis Gentium, Deuteron. 33. 2. *Dominus de* Sinai *venit & de* Sier *ortus est nobis*; *apparuit de monte* Pharan *& cum eo sanctorum millia*. Hoc est, inquit *Vatablus*, *cum populo* Israel, *quorum fuerunt quidem multa millia, licèt non singuli sancti, tamen sancta fuerunt millia quòd Deus illos sanctificâsset & in populum suum illos sibi segregâsset*. Et porrò in subsequenti versu, *Dilexit populos, omnes sancti in manu ejus sunt*. Quod planè dicitur de *Israëlitis* secundùm eum sensum in *Exodo*, cap. 19. v. 5, 6. ubi vocantur *Dei peculium ab omnibus populis separatum, Regnúmq; Sacerdotum & Gens sancta*. Atq; sic esse quidem dicuntur si dicto audientes Deo sint, fœdúsq; illius conservent.

Unde facile intellectu est eos Christianos in hunc Titulum succedere qui purè Evangelici sunt, nec contaminant seipsos ullis *Idololatricis* ritibus vel consuetudinibus contra mandatum fœdúsq; Dei; eos scilicet *sanctos* esse peculiari hoc sensu ac separato quòd se cum ritibus Gentium non miscent, sed præcepta unici illius Magistri *Jesu Christi* strictè observant. Quod si sincerè constanterq; faciunt (& certè de sinceritate ipsorum minimum subesse potest dubium, cùm vitam suam pro veritate profundere ipsi minimè dubitaverint) quamvis sanè haud usquequaq; sapientes sint, quantùm ad rationes *mundanas*, aut prudentes & plausibiles, nec humanæ infirmitatis labeculis omni ex parte immunes, sunt tamen proculdubio *sancti illi* quorum tam crebrò in *Apocalypsi* occurrit mentio, verúsq; *Israel* Dei, quibuscunq; sub asperitatibus durísq; Fortunæ conditionibus personarum ipsorum dignitas obveletur. Testes enim amiciendi erant saccis per mille ducentos sexaginta annos.

10. *Sanguis*. Sanguinem Cædis esse *Hieroglyphicum* ipsa Providentia videtur supponere præmittendo subinde prodigium pluviæ sanguineæ ante eruptiones Bellorum atq; Cædium, ut Historiæ referunt omnésq; homines naturaliter interpretantur. Atq; ubi Apostolus ait, *Nondum ad sanguinem usq; restitistis*, sensus est ad mortem usque, *Hebr.* 12. 4.
sive *mysticè* sive *naturaliter* intelligatur. Sed enim etiam illîc ubi mors *mysticè* intelligitur, mentio fit etiam sanguinis. Ut quando Prophetæ præcipitur ut denunciet contra eum qui in legem Dei contumaci animo peccaverit quòd certò sit moriturus, de morte æterna loquens; tamen si hanc comminationem omiserit Propheta, *Ezek.* 33. 8.
sanguis de illius manu dicitur requirendus. Et cap. 14. 19. etiam *mors naturalis*, ubi nulla est sanguinis effusio, ità describitur. *Si autem & pestilentiam immisero super terram illam & effudero indignationem meam in sanguine ut auferam ex ea hominem & jumentum*. In quem locum *Grotius* rectè ex *Chaldæo Paraphraste*, *Omne mortis immaturæ genus sanguis Hebræis*. *Sanguis* igitur *mortem* significat, & *sanguineum*, mortuum. Quoniam, prout scriptum est, *in sanguine vita est*. Atq; huic quidem consonanter *Achmetes* juxta sententiam *Ægyptiorum* & *Persarum*. Τὸ αἷμα δύναμις τῶ ἀνθρώπε καὶ ζωὴ ἐστιν. Ubi effusionem igitur illius sanguinis oportet esse mortem. Et per analogiam, cujusvis rei virium abolitio illiúsve potentiæ virtutísve, quâ est quod est, illius rei *mors* est, sive res animata sit sive inanimata.

Scorpius. Vide *Serpens*.

11. *Sepultura*. Ubi cadaver insepultum jacet, duplicem habere potest significationem, aut mortis magìs ignominiosæ aut spei Resuscitationis ad vitam. Juxta primum sensum illud dicitur apud *Ecclesiasten*. *Siquis vel centum liberos gignat & per multos annos vitam ætatis suæ proroget, & idem non modò appetitum suum bonis non exaturet, verùm etiam sepulturâ careat, dico hunc deteriore conditione esse quàm abortum*. Aliàs, *non sepeliri*, significare potest solummodò illud quod visio portendit ex omni parte non perfectum iri, siquidem sepultura omnium finis est ac consummatio, etiam ipsius mortis. Unde *Leonas Syrus* cum somniâsset se *mortuum* esse *non* autem *sepultum*, *Artemidorus* interpretatur de isthoc eventu, quòd scilicet *victoriam* *Cap.* 6. 3. *Artemidor. li* 4. *c.* 84.

adeptus

adeptus esset *non* autem *coronatus*. *Menander* verò *Smyrnensis* cùm somniâsset se etiam sepultum esse, Ludis *Olympicis* victor coronatus est. Quamobrem *non sepeliri*, in visionibus quæ bonum portendunt, malum est, in iis verò quæ malum portendunt, bonum. Et *Achmetes* expressim juxta sententiam *Indorum* Interpretum, ἡ στέρησις ἐνταφίων εἰς ἐλπίδα σωτηρίας κεῖται. *Si quid desit quò minùs defunctus sepeliatur, spem significat reviviscendi.*

Serpens. Forma illa infamis serpentina quæ *Adamum* decepit atq; *Evam* eósq; conjecit in rebellionem adversùs Deum, non potest quin cuivis fidem faciat verisimillimum esse, omne genus *Serpentinum* in Scriptura à Prophetis descriptum ad regnum referendum esse *Diaboli*. Vide *Draco*.

12. *Sol, Luna, & Stellæ*. *Sol* & *Luna* aut *spiritualem* habent significationem aut *secularem*. *Spiritualis* significationis *Solis* illud exemplum est ubi Christus appellatur *Sol justitiæ*; utì fit apud Prophetam *Malachiam*. Apostolus etiam ad *Ephesios*;
Cap. 5. 14. *Expergiscere qui dormis & surge ex mortuis, & Christus tibi affulgebit*. *Luna* etiam habere potest significationem *spiritualem*, si eam supponamus *Mosaicæ* Oeconomiæ *symbolum*. Quod certè meritò esse potest, tum quòd *Lux* sit, multóq; *obscurior Lux* quàm Lux *Evangelii*, tum etiam quòd admodum scitè sic alludi potest ad *Novilunia* aliáq; *Judæorum* festa quorum ordo omninò ab isthoc Planeta dependebat. Vide *J. Medum* in Apoc. 12.

Quibus addere potes, Quòd quemadmodum Lex *Mosaica* comparatur *Lunæ*, ità *Lux Evangelii* Christi *Soli* comparari potest. *Verbum enim Dei Luci* comparari ma-
Psal. 119. 105. nifestum est ex illo *Davidis*; *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis*, magnáq; illa Universi Lampas *Sol* lumen clarissimum est in quo homines possunt ambulare. Unde vulgaris illa locutio, *Apricitas* scilicet *Evangelii*, laudabili profectò Analogiâ formata est ultráq; nobis confirmat lucem Evangelii unam esse posse ex significationibus *spiritualibus* Solis.

13. *Secularis* significatio *Solis* atq; *Lunæ* est quando significant Potentiam Gloriámq; *mundanam*. Idq; aliquando in genere sensúve lato sumpto, ut Jerem. 15. v. 9. *Occidit ei Sol cùm adhuc esset Dies*. Quod *Targum* reddit, *Gloria ipsorum ab eis transiit etiam dum in vivis erant*. Huic consimile est illud Amos. 8. 9. *Faciam ut occidat in meridie Sol, terrámq; clarâ die tenebris obducam*. *Vatabl.* Cùm eritis *in supremo felicitatis gradu, tunc indè vos dejiciam & infelicissimos reddam*. Rursus *Esai*. 60. 20. *Non occumbet ampliùs Sol tuus tuáve Luna occidet*, hoc est, Non-interruptam habebis gloriam ac prosperitatem, quemadmodum immediatè sequitur. *Nam* Jehova *tibi luxerit æterna, finitâ tui luctûs die*. In hujusmodi locis *Sol* & *Luna* sensum quidem non habent determinatum ad ullam particularem in Regno quovis Dignitatem, sed gloriam illius ac felicitatem tantùm in genere significant.

14. In aliis verò locis sensus particularior esse potest horum *Luminarium*. Etenim, quemadmodum *Politicum* Universum est æquè ac *Naturale* (sicut jam ostendi) quod *cœlum* suum habet perinde atq; *terram*; ità oportet esse aliquid in cœlo hoc *Politico* quod Principalibus maximéq; conspicuis *Naturalis* cœli partibus, *Soli*, *Lunæ*, *Stellisq*; respondeat. Unde consequitur quòd is qui Princeps est in mundo hoc *Politico*, illius sit *Sol*. Sicut constare potest ex exemplo quantumvis ignobiliori, de corpore scilicet *Oeconomico*, Gen. 37. 9. ex Insomnio nimirum *Josephi* qui *Solem* utiq; *Lunámq*; & duodecim *Stellas* eum adorâsse somniavit. Quod *Jacobus* interpretans, *Quorsum spectat illud somnium*, inquit, *fili mi*, *An ego & mater tua atq; fratres te summissè veneratum veniemus*? Quamobrem si hæc symbola tam distinctè significant in Familia, quod tantùm *Oeconomicum* corpus est, multò magìs credendum est ea ità significare in corpore *Politico*.

Achmetes secundùm mentem *Indorum*, *Persarum* & *Ægyptiorum*, cap. 167. ὁ ἥλιος εἰς πρόσωπον βασιλέως κεῖται ἀπαραλλάκτως, καὶ ἡ σελήνη εἰς πρόσωπον τοῦ ὑπὸ τοῦ βασιλέως κειμένου δευτέρου ἐξουσιαστοῦ (in sequenti capite eum appellat τὸν δεύτερον ἤτοι τὸν ἐλάττονα βασιλέα, *secundum, minorémve Regem*) ἡ Ἀφροδίτη εἰς πρόσωπον τῆς Αὐγούστης, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν μεγίστων ἀστέρων εἰς τοὺς μεγίστους ἄνδρας τοῦ βασιλέως, quos sequenti capite appellat τοὺς εὐγενεῖς καὶ πλουσίους καὶ τοὺς ἔγγιστα τοῦ βασιλέως. Sensus quorum omnium breviter hic est, Quòd in Visionum Insomniorúmq; interpretationibus *Sol quidem semper Regem significat, Luna illi potestate proximum, Planeta Venus Reginam, reliquæ Stellæ majores, Principes Procerésve Regni*.

15. Quod tam præcisè scrupuloséq; intelligendum non est quin si Regina non sit, quælibet persona dignitatis gradu tertia per Planetam *Veneris* repræsentari possit. Nam *Venus* hæc etiam *Lucifer* est quem Hebræi הילל appellant, sub quo magnus

ille

ille Rex *Babylonis* repræsentatur, Esai. 14. 12. *Quo modo delapsus es de cælo Lucifer Auroræ fili, deturbatus ad terram qui Gentes opprimebas?* Quod videtur adversari Analogiæ *Onirocriticorum* quæ *Solem* statuunt *Regem* significare ἀπαραλλάκτως. At enim non aiunt *Stellam* eum significare non posse, præsertim cùm computatur non quidem cum *Regni sui Principibus* ac Magnatibus, sed cum aliis *Regibus*. Nam ut plures *Soles* simul sint in mundo, contra Naturam est. Quamobrem in hujusmodi casibus Parabola desumenda est de *Stellis* tantùm, præcipuúsq; è Regibus maximâ splendidissimâq; Stellâ significandus. Quam ob causam quum *Romanum* Imperium duos habebat *Cæsares*, alterum alteri minimè subordinatos, *Soles* illi rectè appellari non poterant, sed *Stellæ*, quanquam maximè illustres sanè ac splendidæ. Quod optimè convenit cum Interpretatione Cl. *Medi* qui magnam illam Stellam quæ ad clangorem *Tubæ tertiæ* cecidit, de Occidentalis *Cæsareatûs* exspiratione intelligit.

16. Sed enim & magìs *mysticum* Stellarum sensum esse, ex promisso Christi videtur innui, Apoc. 2. 28. *Et dabo ei Stellam matutinam*; quanquam nec sensum *Politicum* fateor hîc excludi. Verùm ubi Christus ait, *Ego sum* Davidis *stirps atq; genus, stella clara & matutina*, proculdubio illud intelligendum est in sensu *Politico*. Cap. 22. 16. Omnia enim Regna ei tunc se non submiserant, nec etiamnum se submiserunt. Ubi verò *Stellæ Angelos* significant, illud magìs *Cabbalisticum* est. Apoc. 1. 20. *Septem Stellæ Angeli sunt septem Ecclesiarum*. Quo sensu etiam intelligendæ sunt Job. 38. 7. *Cùm me laudarent simul Stellæ matutinæ, & jubilarent omnes filii Dei*. E quibus quotquot stationem suam non servârunt sed in hanc terrestrem pollutionem delapsæ sunt, Stellæ deciduæ dici possunt; ἀστέρες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν πεπτωκότες, *Stellæ de cælo in terram lapsæ*. Juxta quam rationem illud Apoc. 9. 1. καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, nihil aliud est quàm periphrasis *lapsi* alicujus *Angeli* vel *Dæmonis*, qui postea appellatur Angelus Abyssi, magnus quidem præfectus in *Regno Tenebrarum*. Quòd hic sensus sit, manifestum est ex eo quòd dicitur non πίπτοντα sed πεπτωκότα tempore perfecto. Nec alienum fortè erit huc addere quod *Horus Apollo* de hoc *Hieroglyphico* enunciat: Ἀστὴρ παρ' Αἰγυπτίοις γραφόμενος ποτὲ μὲν θεὸν σημαίνει, ποτὲ δὲ ψυχὴν ἀνθρώπου ἄρσενος. Lib. 2. Hieroglyph. 1.

Sole adusti. Vide *Adusti Sole*.

Statera. Vide *Trutina*.

CAP. IX.

1. Tempus. Horæ. Dies. *Quòd* Dies Annum significat, *Icasmum esse*. 2. Mensium & Dierum *ad Historiam impiorum ac justorum Appropriatio, Latitudóq; ex posteriori in computandis diebus* 1260 *Apocalypticis conclusa*. 3. Templum. Tenebræ, 4. Terræ motus. 5. Thronus Dei. Tonitru, *Divini Auxilii* Iconismus *in dissipandis hostium copiis*; 6. *Aliæ illius expositiones magìs* mysticæ. 7. Torcular; 8. *Spiritualem etiam cædem interitúmve significare*. 9. Trutina. Vestitus albus. Venti. Universum. 10. Stylum Propheticum *tam determinatè intelligibilem esse ut Vaticiniorum interpretandi studium ob rei difficultatem, admodum iniquè sanè reprehendatur*. 11. *An singuli* Parabolarum *Visionúmve* symbolicarum *apices in* Redditionibus *sectandi sint, & de schemate* Lemmatocosmesia *sive* Paraphyadia. 12. Regulæ *quædam ad quas expendi possint* Vaticiniorum Interpretationes *ad dijudicandum quæ magìs legitimæ sint ac genuinæ, quæ verò minus*.

1. **T**Empus. *Tempus & Tempora ac dimidium Temporis* apud *Danielem* significare *tres Annos ac dimidium*, *Grotii* etiam calculo comprobatur, nec certè ulli, quod sciam, Interpretes ea de re dissentiunt. Verùm hæc loquendi Formula ad nullum *Propheticorum schematum* quæ descripsi, referri potest; sed nuda duntaxat est *synecdoche Generis*, quemadmodum & *Hora synecdoche speciei* quando ponitur pro Tempore indefinitè brevi, sicut interdum fit, ut 1 Thess. 2. 17. *Nos verò fratres orbati vobis ad temporis momentum*, &c. Textus *Græcus* habet πρὸς καιρὸν ὥρας. Item ad *Philem*. 15. *Fortassis enim ideò ad tempus abfuit ut eum reciperes in perpetuum*, &c. ad tempus in *Græco* exemplari est πρὸς ὥραν.

Hic usus vocabuli *Hora*, in stylo vulgari est, utì dixi, *synecdoche speciei*; *Diorismus* verò ei voci subest in stylo Prophetico. Quantùm verò ad *Diem* quando

pro *Anno* sumitur, *Icasmus* est, cùm utrobiq; *Solis* sit *circuitus*, ac proinde mutuam inter se similitudinem gerant. Unde porrò sequetur, si unus *Dies* ponatur pro uno *Anno*, *mensem dierum* ex regula proportionis pro *triginta annis* rectè poni posse.

2. Cæterùm, Numerationem per *Menses* appropriari operibus *tenebrarum*, ut qui ad *Lunæ* circuitus referuntur, quæ *Noctis* Domina est, & Numerationem per circuitus *Solares* appropriari operibus *Justitiæ*, observatio est, quod & suprà notavi, Cl. *Medi*, styloq; *Apocalyptico* exactè congruit, ubi *continuatio Bestiæ*, & *sanctæ Civitatis Prophanatio* per Gentes, numeratur per *Menses*; sed *Testium vaticinatio*, ut & fortis ipsorum *toleratio Martyrii*, cadaverúmq; in Plateis *insepultorum expositio*, per *Dies*. Mora etiam mulieris in *Deserto* per *Dies* numeratur, & per *Tempus, Tempora & dimidium Temporis*, quæ secundùm hanc Appropriationis curiositatem necessariò significare debent *tres Solares annos & dimidium*, à quibus tamen, viginti ferè diebus, deficiunt. At verò, *Modicum nec curat Prætor nec Propheta*, rectiùs hîc applicari potest quàm ubi *Grotius* illud applicat. Atq; hinc profectò demonstrari potest celatam quandam tacitámq; viginti saltem annorum latitudinem in his 1260 diebus latére, qui idem sunt quod *Tempus, Tempora* & *dimidium Temporis*, primámq; mensuram *Icadem* esse posse. Sed enimverò cùm *sexaginta* sonent, illa verò sileat in hoc Numero, haud ità veri dissimile est, *Hexecadem*, si opus fuerit, sumi posse pro prima mensura sive *Divisore* hujus Numeri. Verùm *Diorismum* 1260 diebus subesse, suprà expressim notavimus.

3. *Templum*. Ut missos faciam illos *mysticos* moralésq; sensus *Templi*, id tantùm monere sufficiet, significare scilicet aliquando, Populum Deo consecratum & appropriatum externâ illius professione, atq; sic ab aliis gentibus separatum, ut loca sacra separantur ab aliis ædificiis terræve areis. 1 Tim. cap. 3. 15. *Ut scire possis quomodo oporteat in domo Dei versari, quæ est Ecclesia*. Et Apoc. cap. 3. 12. *Siquis vicerit, faciam ut sit columna in Templo Dei mei*. Quod & *Grotius* & doctissimus *Hammondus* de Ecclesia visibili interpretantur. *Grotius* de *Sardiana*, *Hammondus* de Ecclesia Catholica.

Tenebræ. Vide *Candela*, & *Oculus*.

4. *Terræ-motus*; sic utiq; utplurimum reddimus vocem *Græcam* σεισμός. Verùm ea significat etiam generaliùs quamlibet agitationem vel concussionem, ut *Hebr*. 12.26. Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω ὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν ὐρανόν. Ubi Author ait hunc σεισμὸν significare *concutiendorum amotionem*. *Hagg*. cap. 2. v. 21. *Loquere ad* Zorobabel *ducem* Judæ, *dicens*, *Ego movebo cælum pariter & terram, & subvertam solium Regnorum, & conteram fortitudinem Regni Gentium*. Ἰδὼ ἐγὼ σείω, &c. Atq; hæc manifesta est μετάθεσις τῶν σαλευομένων. Consimilis clades ruináq; rerum exponitur, sed per effecta σεισμῶ sive *Terræ-motûs*, propriè sic dicti, Jerem. 4. 24. *Vidi montes & ecce movebantur, & omnes colles conturbati sunt*. Quod vers. 26. sic interpretatur, ut *Haggæus* suprà, *Aspexi, & ecce locus fertilis erat ut Desertum, & omnes ejus Urbes destructæ sunt*, &c.

Achmetes ex *Indorum, Persarum, Ægyptiorúmq; Oniracriticis*. Ἐὰν ἴδῃ τις βασιλεὺς ὅτι ἐσείσθη ἡ πόλις αὐτῶ ἢ ἡ γῆ αὐτῶ, εἰς πόλεμον ἐλθεῖν καὶ ἀποβολὴν κατ' αὐτῶ κεῖται. *Artemidor*. lib. 2. cap. 46. Γῆ κινυμένη τὰ πράγματα τῶ ἰδόντ☉ κινηθήσεσθαι σημαίνει. Κάκιστα δὲ καὶ νοσοῖς καὶ συμπλέουσι πάντας ἀνθρώπυς ἀδικῶσι καὶ διαφθείρουσιν αὐτὸς ἢ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν. *Bella scilicet hominúmq; cædes ac Fortunarum subversiones per Terræ-motus significari*. Verùm hic *Iconismus* tam facilis est ut vix operæ pretium esset tot testimonia producere.

5. *Thronus Dei*. Thronus Dei magnum Thronum significat, vel Thronum magnificum juxta vulgarem illum *Hebraismum* ubi Nomina cum אל, אלהים vel יהוה conjuncta sensum acquirunt excellentiæ, vehementiæ vel magnitudinis. Sic *Arbores Dei, Cedri Dei, Montes Dei*, magnæ ac proceræ *Arbores* sunt, *Cedri*, & Montes; *Ignis Dei*, ignis *vehemens* & similia. Juxta quam rationem *Thronus Dei* sublimis est excelsúsq; Thronus, sedes *Regia* vel *Imperialis*, è qua mundus *Politicus* gubernatur, ut *Deus* è cœlo totum hoc Universum gubernat.

Tonitru. Tonitru & Fulmen disjectionem significant & dissipationem copiarum bellicarum. *Esai*. 29. 6. *A domino exercituum visitaberis in Tonitruo, & commotione Terræ & voce magnâ turbinis & tempestatis & flammæ ignis devorantis*. Et Job. 39. 25. *Procul odoratur bellum, Tonitruum ducum currnúmq; ipsorum*. Frequenter admodum usurpatur de Divina Profligatione hostium *Ecclesiæ*. 1 Reg. cap. 2. v. 10. *Dominum formidabunt adversarii ejus, & super ipsos in cælis tonabit*. Rursus cap. 7. v. 10. *Factum est autem cùm* Samuel *afferret holocaustum*, Philistæi *iniere prælium contra* Israel. *Intonuit autem Dominus fragore magno die illâ super* Philisthiim,

sthiim, *& exterruit eos & persecuti sunt Philisthæos, & percusserunt eos usq; ad locum qui erat subter* Bethoar. Quod sive intelligatur *figurativè* sive *naturaliter*, per *Israëlismum* profectò Imago erit ac figura liberationis Ecclesiæ ab hostibus suis in omnem posteritatem. *David* etiam suam ab inimicis liberationem ad hunc modum describit, Psalm. 18. *Intonuit de cœlo Dominus & Altissimus dedit vocem suam, grando & carbones ignis; misit sagittas suas & dissipavit eos, fulgura multiplicavit & conturbavit eos.*

6. Est verò & alia Tonitrui significatio magis *Mystica*, ubi *Prophetiam* Divinámve *Revelationem* significat per modum allusionis ad בת קול *filiam vocis*, quod unum Prophetiæ genus est. Talis erat vox illa de cœlo quæ de Servatore Christo testimonium perhibuit, *Matth.* 3. 17. item *Johan.* 12. 28. ubi populus qui astabant dixerunt, *Tonitrum esse factum.* Vide *Drusium* in locum. Cæterùm, præter hæc, *Tonitruum* ex se significationem habet *Prophetiæ*, cùm alterum vox cœli sit *vóxq; Dei* appelletur, altera verò à Deo editum Oraculum, quanquam id fortè externo aliquo modo non fiat, sed in intimis humani animi penetralibus, quod verum vivúmq; est *Sanctum sanctorum Dei.*

Est verò & alius sensus, cujus *Tonitruum* capax esse potest, ut nempe symbolum sit specialis alicujus prælustrisq; Promulgationis *Evangelii* populo alicui qui aut nondum illud audiisset aut saltem ipsi nondum assensus sit ritéve ei crediderit, atq; hoc sanè per allusionem ad legem *Israëlitis* latam cum *tonitru* & *fulgure*; nè dicam etiam aliquâ ratione habitâ ad modum quo Deus è nubibus de filio Christo testificatus est, per *Tonitrui vocem* declarans, se & nomen suum in eo glorificâsse, rursúsq; glorificaturum esse. Vide *Ignis.* *Johan.* 12. 28, 29.

7. *Torcular.* Torcular Hieroglyphicum esse magnæ pressuræ & afflictionis, immò verò effusionis sanguinis magnæq; cædis, ipsius rei natura testificatur, compressionem intelligo uvarum usq; dum *sanguis* earum elidatur, quemadmodum appellatur *Deuter.* 32. 14. *Et sanguinem uvæ biberit meracissimum.* Ad quam quidem rationem Scriptura hoc symbolo utitur. *Lament.* cap. 1. v. 15. *Conculcavit generosissimos quosq; meorum in medio mei, indicto adversùm me conventu solenni ad frangendos meos juvenes, Torculari calcavit Dominus virginem puellam* Judæam. Et Joel. cap. 3. 12. *Concieantur & proficiscantur gentes in vallem* Jehosaphat, *nam ibi sedebo ad judicandum gentes omnes undique. Immittite falcem, maturuit enim messis; adeste, descendite, nam refertum est prælum, redundant torcula, tanta eorum est improbitas.* Hoc intelligitur de magna cæde Inimicorum *Judæorum* in valle *Jehosaphat*, ἐν τῇ κοιλάδι Ἰωσαφάτ, quemadmodum Septuaginta reddunt.

8. Sed enimvero quamvis hic *Torcularis Iconismus* cædem significet, copiosámq; sanguinis effusionem, meminisse tamen oportet *mortem* ipsam cædémq; non semper *Physicè* significare, sed interdum *moraliter*. Et quantùm ad me, equidem nullus dubito quin illud Esai. 63. (*Quis est qui venit de* Edom *tinctis vestibus de* Bosra, &c. & rursus, *Torcular calcavi solus, & aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea*) quemcunq; alium sensum habeat, habeat etiam talem aliquam significationem *Allegoricam*, qualem antiqui Patres de *spiritualibus* Christi victoriis ei affixerunt, quam fusiùs explicandi suo loco dabitur occasio.

9. *Trutina. Libram, Trutinam, Staterámve, Justitiam* significare conceptu cuivis obvium est, cùm præcipuum sit *Justitiæ commutativæ* Instrumentum, aptissimúmq; symbolum exactè ponderandi partiendiq; omnia, omniáve accuratè dispensandi. *Achmetes* ex *Indorum Onirocriticis*, cap. 15. Ἐάν τις ἴδῃ καί ὄναρ ζυγὸν ἐν τόπῳ τινὶ σαθμιζόμενον, τοῦτο εἰς κρίσιν ... Omitto huc transcribere, ut πλάστιγγας, *bilancem* scilicet ad *aures* judicis refert, *pondera* in lances injecta ad *argumenta* ab utraque parte allata, quæ ipse sine omni partium studio debet ponderare. Et rursus in eodem capite, Ἐὰν τὸ ζύγιον ἴδῃ δεξιὸν καὶ καθαρὸν, νοείτω, ὅτι ὁ κριτὴς τῷ τόπῳ δίκαιός ἐστιν. Et rationibus sanè particularioribus de conditione *Bilancis* atq; *Jugi* porrò disserit; sed hæc sufficere existimo ad ostendendum quàm confessum *Justitiæ symbolum* sit *Trutina.* Idémq; insinuat περὶ τῶν μοδίων de *mensuris.*

Venti. Vide *Mare.*
Vestitus albus. Vide *Albus vestitus.*
Universum. Vide *Cœlum* & *Terra.*
Volucres. Vide *Aves.*

10. Hæ sunt præcipuæ voces *Icasticæ* quæ in stylo Prophetico occurrunt, quæ si fortè plures numero videri possint, quàm quæ præsentis hujus Tractatûs usui inserviant, alienum tamen minimè reputo hanc operam insumpsisse propter ea quæ in *Mysterio Pietatis* mihi scribendi data est occasio. Ut nihil dicam de non ingrata earum utilitate

utilitate in genere ad præcipuas *Visiones* ac *Prophetias* in Scriptura intelligendas. Speróq; me manifestum fecisse partim hoc *Iconismorum Alphabeto*, partim antecedentium *Schematum Propheticorum* explicatione, quòd æquè facile sit *Vaticinium* vel *Visionem* ex hoc stylo *Prophetico* in *linguam vulgarem* vertere, atq; est unam linguam per alteram interpretari. Quódq; difficultas intelligendi *Prophetias* haud sanè major sit, postquam quis determinatum peculiarium *ipsarum Iconismorum* sensum notaverit, quàm si vulgari sermone scriptæ fuissent, in quo æquè frequentes sunt verborum *Homonymiæ*, atq; hîc *Iconismorum*; & quòd nemini proinde vitio verti æquum sit, quòd *Vaticiniis* Scripturæ *intelligendis* operam navaverit, non magìs certè quàm quòd *Historiis*, cùm ipsa *Prophetia* nihil aliud sit quàm *Historia* quædam *Anticipatoria*, quæq; semel impleta æquè manifesta Historia est atq; illa de qua nulla unquam facta est prædictio.

11. Atq; hæc de *Propheticis* tum *Schematibus* tum *Iconismis* dicta sunto; in quorum posterioribus recensendis spero me nihil ullius momenti omisisse; & quantùm ad priora an quicquam illîc ullius momenti omissum sit, ex eorum judicio dependet qui in *Parabolis* (eadémq; ratio est in *Visionibus symbolicis* quæ planè *Propheticæ* sunt *Parabolæ*) interpretandis uniuscujusq; *particulæ* Parabolæ tam accuratam rationem in *Redditione* habendam esse negant, ut singulis in *Parabola* ramusculis aliquid in interpretamento ex analogia semper *particulariter* respondeat. Quædam enim tanquam παραφυάδας τινὰς, quæ substantiæ Parabolæ adnascantur sive ornatûs causâ agglutinentur, considerant, nullámq; in *Redditione* nisi fortè generalem habere debere significationem contendunt, inscitæq; esse περιεργίας, siquis articulatiori hîc insudet investi-
Matth. 13.32. gandæ Analogiæ: ut in Parabola de *grano sinapis*, *quod cùm excreverit maximum sit olerum*, *adeò ut veniant volucres cœli ut nidulentur in ramis ipsius.* Hîc rudem περιεργίαν esse volunt siquis in *Redditione* quærat quid ex analogia respondeat volucribus cœli; id enim generalem tantùm habere significationem & ad illustrandam magnitudinem arboris tantùm esse adhibitum. Quod idem proculdubio illi statuturi es-
Cap. 19. 21. sent de illo loco *Apocalypseos*, *Et omnes aves saturatæ sunt carnibus eorum*, nempe significare tantùm, plenam fuisse victoriam cædémq; magnam. Sic in *Parabola Virginum*, Matth. 25. v. 9. *Ite verò potiùs ad eos qui vendunt & ipsæ vobis emite.* Insubidè hîc quæri contenderent, quinam sint illi qui in *Redditione* Parabolæ, hîc *olei venditoribus* respondeant: παραφυάδα enim tantùm esse externi corticis parabolæ, ad nihil aliud adhibitam, quàm ut significetur impeditum iri eos aliquibus rationibus in Christi adventu quò minùs introëant in gaudia cœlestia, qui jam de suo non habeant quò tantæ felicitatis fiant capaces. Ad me verò quod attinet, equidem ingenuè fateor proniorem me esse ad singulos Parabolarum visionúmq; symbolicarum apices spectandos, ad eorúmq; reddendam rationem in ipsarum Interpretationibus. Quòd si graves doctíq; viri id aliquando πάρεργον fore contenderint, & intra modestiores limites esse subsistendum, non multùm renitor. Isthoc verò concesso, quòd sint aliquæ in Parabolis visionibúsq; *symbolicis* particulæ, quarum nulla in *Redditionibus*, sive Interpretationibus, saltem *particularis*, habenda sit ratio, manifestum est hoc esse quoddam *Schema Parabolicum* vel *Propheticum*. Nempe *quando aliqua particula* Visionis *vel* Parabolæ, *Decori vel ornatûs causâ*, *externo adnasci cortici intelligitur*, *cujus nulla*, *nisi fortè in genere*, *in interpretamento habenda est ratio*; quæ igitur cùm exteriori Parabolæ visionisve cortici, ornatûs gratiâ, sic adnasci vel adhærescere concipiatur, παραφυαδεία vel Λεμματοκοσμησία aptè potest appellari, intérq; *Schemata Prophetica* eis nominibus recenseri. Quod sic obiter monuisse eis hominibus fortè haud inutile erit, qui nimiùm multis allusionibus rerum & analogiis non facilè patiuntur mentem suam obrui.

12. Id solum jam superest, ut paucas adnectamus *Regulas* quibus indicari possit de *Vaticiniorum* Interpretationibus, utra utri sit præferenda & tunc concludamus.

Prima Regula.

Illa Interpretatio quæ exempla approbata notámq; styli Prophetici analogiam strictissimè observat, præferenda est eis quæ ad arbitrium formantur, privatámq; Imaginationem Interpretis.

Fundamentum hujus Regulæ hoc est, Quòd præterquam quòd tutius est approbata exempla sequi quàm eisdem destitui, privatóq; sensui in totum indulgere, cùm ipse stylus Prophetarum *peculiaris quasi* quædam *lingua* sit sive *dialectus*; necessitas præterea est res intelligendi juxta sensum *ipsorum dialecti* linguæve, non autem secundùm id quod *nostra* fortean sonaverit. Quod perinde ridiculum est ac si *Anglus* quis

quis auditâ *Latinâ* voce *Dux*, *Anates*, *Hebraicâ* verò יחיד, *Monedulam* ex sua lingua vernacula intelligeret. Et tamen æquè absonum est & incongruum Prophetarum *Iconismos* interpretari ad sensus aut *vulgares* aut nostros proprios. Ac si propterea quòd vitia ac virtutes pinguntur figuris *Fœminarum Bestiarúmve*, nos ideo eum sensum stylo *Prophetico* applicaremus, cùm tamen semper significent corpus *Politicum*, etiam in eo ipso schemate ubi Inscriptiones abstractæ eis imponuntur, Zachar. 5. 7. ubi mulier in media *Epha* sedens dicitur *Impietas*. Per quam Fœminam nihilominus *Vatabus* decem Tribus intelligit in *Idololatriam* lapsas. Aliiq; Interpretes ad eundem sensum exponunt. Atq; sic *grandinem* interpretari de *duritie cordis* perinde est ac siquis *Græcam Latinámve* vocem ex proximo alicujus *Anglicanæ* vocis sono interpretaretur. Hoc certè esset μεταβαίνειν εἰς ἄλλο γένος ut *Aristoteles* loquitur, prorsúsq; oblivisci ubi simus quídve rei simus acturi.

Secunda Regula.

Illa Interpretatio quæ eundem sensûs tenorem in eisdem verbis, in eadem præsertim visione, observat, præferenda est illi quæ prorsum retrorsúmq; cursum iterat, tótq; ferè distinctas significationes voci affingit, quot locis distinctis occurrit in visione.

Testem alternantem omnes suspectum habent, vel potiùs pro certo convictum tenent falsimonii; & certè ejusdem vocis in una eadémq; visione interpretationem variare *sine ulla solida ratione*, fraudulentæ quidem & coactæ Interpretationis clara est demonstratio, Interpretémq; ex mundani alicujus commodi sensu de via deflexisse, turpitérq; in sui gratiam vim Textui intulisse. Exempli gratiâ; Siquis sic interpretaretur *Iconismum Bestiæ*, ut *Regnum* vel *Imperium* nunc significet, nunc verò *Personam* aliquam Imperii *singularem*, mox verò *enorme aliquod* Imperii *vitium* denotet, an non fœda hæc foret ac deformis rerum consarcinatio, præ ea Interpretatione *Bestiæ*, quâ tale Regnum corpúsve *Politicum* in singulis Visionis locis significetur? Atq; alias quidem hoc genus Tergiversationes huc afferre possim, verùm una hæc instantia hoc loco sufficiet.

Tertia Regula.

Illa Interpretatio quæ ad res Religionis Deiq; Ecclesiam spectat, quæq; ad utilitatem ædificationémq; nostram facit maximè, verisimilior Interpretatio est, eiq; longè præferenda quæ minùs ad nos spectat, sed supponere videtur Divinum spiritum eas res prædixisse quæ ad Ecclesiæ utilitatem parum aut nihil facturæ sint.

Veritas hujus Regulæ non solùm ex perpetuis vaticiniorum exemplis, ubi admodum raro occurrunt ulla quæ Dei Ecclesiam speciali aliquo modo non respiciunt, (Nam & *Rufi*, *Nigri Pallidiq;* *Equorum Sessores* erant quasi tot speculatores qui Ecclesiam de succedentibus rerum suarum Periodis certiorem facerent) sed etiam ex ipsius rei ratione apparet. Nam si numerus Vaticiniorum hac mensurâ non limitetur, quinam tandem illius futuri sunt limites, & si ultra hos sint aliqua, cur non de omnibus Nationibus rebúsq; earum data sunt vaticinia etiam absq; omni respectu ad Ecclesiam? *Apoc.* 6.

Regula ultima.

Eas verisimilius est Interpretationes veras esse quæ menti nullo occæcatæ præjudicio externóve præpondio de via deflexæ suggeruntur, quàm eas quæ ab ejusmodi hominibus formentur quibus rerum secularium sensus, mundanæq; spes vel timores, ullàve inimicitia aut displicentia præpondium falsum agglutinaverit eorúmq; judicium partium studio infecerint.

Veritas hujus Regulæ vel primo aspectu manifesta est, usum verò illius fateor magis mancum esse & incertum. Quanquam enim satis constare potest in multis locis Interpretem præjudicio laborare propter aliquam earum rationum quas subindicavi; tamen cùm haud ità facile sit certò cognoscere an quis omni omninò præjudicio sit immunis, Applicationem Regulæ necesse est sanè eò difficiliorem repertum iri. Cæterùm ubi certa deest demonstratio, cauta conjectatio in illius locum jure succedit. Nec certè est quòd de vi atq; usu hujus ultimæ Regulæ nimis soliciti simus, quippe qui Interpretem magis quàm Interpretationem respicit, & à qualitate potiùs Personæ arguit quàm ab operis soliditate, quod rectiùs per tres antecedentes Regulas examinatur aliáq; firma Principia Rationis ac Scientiæ.

CAP.

CAP. X.

1. *Ordo & Introitus ſcrutationis Vaticiniorum, incipiendo à decimo ſeptimo capite* Apocalypſeos. 2. *Decimum ſeptimum & decimum tertium capita idem ſubjectum adæquatè tractare per duos* Congruentiarum Parallelismos *probatum.* 3. Parallelismus Congruentiarum *inter* Beſtiam bicornem & Meretricem Babylonis. 4. Parallelismus Congruentiarum *inter* ſepticipitem Beſtiam cum decem cornibus *in capite decimo tertio &* ſepticipitem Beſtiam cum decem cornibus *in capite decimo ſeptimo.* 5. Patallelismum ſepticipitum Beſtiarum *in illis capitibus perfectè adæquatum eſſe atq; exactum, ut &* Beſtiæ bicornis & Meretricis, *excepto quòd ortus ejus omiſſus, exitium verò memoratum ſit in capite decimo ſeptimo, de quibus utriſq; ſufficiens redditur Ratio.* 6. *Adæquata horum* Parallelismorum *ratio demonſtrata, decimo ſeptimo & decimo tertio capitibus ità inter ſe comparatis ut unum conſtet ab altero totum imbibi, excepto ſolummodo quod ſuprà exceptum eſt.* 7. *Quam Naturalis autem & incoacta hæc ſit Imbibitio, per duorum capitum* Coexpoſitionem *mox pleniùs probatum iri.*

1. Atq; nunc tandem ſanè ſpero nos ſatis inſtructos eſſe ad præcipuum noſtrum Inſtitutum proſequendum. Quod eſt, in Scripturarum vaticiniis, fœdæ hujus Chriſtiani orbis in conditionem illam Antichriſtianam Apoſtaſiæ, in quam vulgò notum eſt eum degeneràſſe, prædictiones ac præfigurationes notare. Quod faciemus eodem ordine quem in *Idea Antichriſtianiſmi* obſervavimus, incipiendo primùm à primo illo & eminentiſſimo membro *Antichriſtianiſmi, Idololatriâ,* quam per omnia illa vaticinia quæ eò digitum intendiſſe autumamus ſive in *Veteri* ſive *Novo* Teſtamento, notabimus. Ordiendo à decimo ſeptimo capite *Apocalypſeos,* quæ *Porta* quaſi *Regia* eſt, quæ nos ad contuendas, ſummâ quidem quæ exoptari poteſt claritate & certitudine, omnes illas rerum futurarum ſcenas, quæ aut à S. *Johanne* ipſo aut à S. *Paulo, Danieléve* de Eccleſia Chriſti in eo, quem nos deſcripſimus ſtatu, exhibentur, intromittet.

Quamobrem cùm tanti ſit momenti verum ſenſum *Viſionis* hujus capitis certò cognoſcere, diligentiâ ſanè haud ordinariâ (quod & cum æquali, ut ſpero, factum eſt ſucceſſu) genuinum *illius* ſenſum indagare par eſſe putabam, credóq; me, (diligenter eam comparando cum viſione capitis decimi tertii, atq; ſic demonſtrando utraq; capita eandem adæquatè rem tractare, ut & ſtrictè obſervando notam *Propheticorum Schematum* analogiam,) tam indubitatam ſignificationis utrarumq; viſionum claritatem elicuiſſe, ut nemo ſit, niſi datâ operâ cæcutiat, quin diſtinctè illius decimi ſeptimi capitis veritatem ſit percepturus.

2. Utraq; hæc capita idem prorſus ſubjectum tractare, & ut magìs particulatim loquar, *Beſtiam bicornem* eandem eſſe atq; *meretricem Babylonis, ſepticipitémq; Beſtiam cum decem cornibus* in decimo tertio capite, eandem omni ex parte eſſe atq; *Beſtiam ſepticipitem cum decem cornibus* in capite decimo ſeptimo, multiplices *Congruentiæ* inter binas priores, & inter binas poſteriores in his duobus ſequentibus *Parallelismis* abundè demonſtrabunt.

3. *Parallelismus Congruentiarum* inter *Beſtiam bicornem* & *Meretricem Babylonicam.*

Congruentia I.

Beſtia bicornis Meretrixq; Babylonica utræq; Inſtauratrices ſunt Promotricéſq; *Idololatriæ* in Imperio.

Congruentia II.

Utræq; regimen imperiúmve exercebant in *Beſtiam ſepticipitem* cum *decem cornibus.*

Congruentia III.

Utræq; aſpirabant ad Majeſtatem Poteſtatémq; planè Imperialem.

Congruentia IV.

Utræq; miraculorum effectrices erant, vel Præſtigiatrices quædam ſeu *Veneficæ,* idq; in eum finem ut Idololatriam inſtaurarent.

Congruentia

Congruentia V.

Utræq; Pietatis sunt simulatrices magnámq; præ se ferunt speciem omnia agendi Christi causâ, cùm reverà sunt interim *Idololatriæ* introductrices & *Antichristianismi.*

Congruentia VI.

Utræq; crudeles ac sanguinolentæ persecutrices sunt Sanctorum, Testiúmq; *Jesu.*

Congruentia VII.

Utræq; ità describuntur ut Jurisdictionem habere intelligantur in totum Imperium tam *Orientale* quàm *Occidentale.*

Congruentia VIII.

Sedes utrarumq; ità notificatur, ut perinde intelligi possit *novæ Romæ* esse sive *Constantinopoli* atq; in *Roma veteri.*

Congruentia IX.

Utrarumq; sedes postea determinantur ad *Romam veterem.*

4. *Parallelismus Congruentiarum* inter *Bestiam septicipitem cum decem cornibus* in capite decimo tertio, & *Bestiam septicipitem cum decem cornibus* cap. decimo septimo.

Congruentia I.

Utræq; septem capita habent & decem cornua.

Congruentia II.

Utrarumq; corpora descripta sunt symbolis crudelitatis & Idololatriæ.

Congruentia III.

In utrisq; visionibus Bestia septiceps Bestia est quæ aliquo modo esse cessaverat, quæq; restituta est ac sanata rursúsq; revixit.

Congruentia IV.

Tempus interitûs sive Non-existentiæ utriusq; non erat diuturnum.

Congruentia V.

In neutra visione Bestia tam perfectè restituta est ut omni ex parte sit eadem, sed ut sit potiùs *Imago* prioris, vel ut ità sit quæ prior uno sensu, ut non sit quæ prior altero, unde appellatur *Bestia quæ non est & tamen est*, vel *quæ erat, & non est & tamen est.*

Congruentia VI.

Utræq; Bestiæ dicuntur ascendere è mari.

Congruentia VII.

Utræq; destinantur ad exitium, ut quæ Regnum Sanctorum non sunt quod duraturum est in perpetuum.

Congruentia VIII.

De utrisq; hisce Bestiis restitutis dictum est, eos *quorum nomina in libro vitæ non sunt scripta, adoraturos illas esse atq; admiraturos.*

Congruentia IX.

Septem capita in utrisq; capita sunt Idololatrica.

Congruentia X.

Bestiæ occiduntur & è vita exterminantur sub sexto capite, restituuntur sive in vitam resuscitantur sub capite septimo.

Congruentia XI.

Decem cornua in neutra Bestia actu regnabant temporibus S. *Johannis.*

Congruentia XII.

Decem cornua in utraq; Bestia regnum inchoârunt cum Bestia.

Congruentia XIII.

Decem cornua in utraq; Bestia virtutem suam dant Bestiæ.

Congruentia XIV.

Bestiæ in utraq; visione bellum gerunt cum Sanctis.

Congruentia XV.

Sancti in utraq; visione tandem Bestiam vincunt.

Congruentia XVI.

Fides & constantia Sanctorum exercetur ab utraq; Bestia.

Congruentia XVII.

Tempus utriusq; Bestiæ à Deo dicitur determinatum, sanctísq; Prophetis esse prædictum.

Congruentia XVIII.

Sedes hujus *septicipitis Bestiæ* non definitur (sed libera relinquitur in utraq; visione) quamvis *Meretricis* sedes *Bestiæq; bicornis*, satis accuratè sit determinata. Quod mirabilem sanè consensum habet cum Eventis.

5. Hi sunt duo *Parallelismi Congruentiarum*, de quorum posteriori ausim affirmare, eum tam exactum esse atq; adæquatum ut *Parallela septicipitem Bestiam* inter capite decimo tertio, & *Bestiam septicipitem* decimo septimo totum exhauriant in utroq; capite quod ad eam Bestiam spectat. Prior *Parallelismus* non est ità accuratus cùm origo *Bestiæ bicornis* nulli rei *Parallela* sit in *Meretrice*, exitiúmq; *Meretricis* nulli rei *Parallelum* in *Bestia bicorni*, prout illic describitur. Quamobrem illud peculiare est in *Visione* capitis decimi septimi quod de supplicio *Bestiæ bicornis*, *Meretricisve* tractat, juxta ipsum Titulum Visionis. *Heus tu, ostendam tibi supplicium sive damnationem Meretricis magnæ.* Hoc verò nullum argumentum est adversùs *identitatem* personarum ipsarum, præsertim cùm ipsa *Bestia bicornis* supplicio afficienda sit mortéq; mulctanda eodem tempore quo ipsa *Meretrix*, quemadmodum facilè demonstrari potest ex *synchronismis Apocalypticis*. Et quantùm ad omissionem originis *Meretricis* quò minùs cum origine *Bestiæ bicornis* possit conferri, neq; illud certè ullum argumentum est contra ipsarum *Identitatem*. Equidem si origo *Meretrici* assignata fuisset quæ ab origine *Bestiæ bicornis* discreparet, aliquid momenti id fuisset habiturum; Nunc verò cùm non sit nisi nuda illius omissio, nihil significare potest nisi accuratum quoddam artificium *exterioris* etiam *corticis visionum*, quæ decorum in rebus omnibus usquequaq; observant. Ac proinde, cùm haud ità speciosum esset aut consentaneum Mulierem narrare è terra enatam (quanquam bruta sanè sic nata dicuntur Gen. 1. 14.) illius originis mentio perquam opportunè profectò omissa est, præsertim cùm *Bestiæ inequitans* sit introducta.

6. Verùm enimverò cùm minor *Congruentiarum* numerus in utroq; *Parallelismo* (modò nullæ intermixtæ repugnantiæ apparerent) non posset quin validum futurum sit argumentum pro *Identitate* subjectorum *Visionum* in utroq; capite, nempe, Quòd *Bestia bicornis* ac *Merctrix* una sit, *Bestiáq; septiceps* in utroq; capite eadem; quàm planè nunc persuasos nos esse oportet de his *Identitatibus*, cùm *Congruentiæ* horum duorum *Parallelismorum* (illis solis locis exceptis de quibus tam pulchram reddidi rationem) totam utriusq; capitis materiam prorsus exhauriant? Quod ut apertiùs constare possit, exponam vobis ante oculos totum caput *decimum septimum*, singulisq; versibus quicquid ei in capite *decimo tertio* parallelum sit, perpetuo ordine subjungam; videbimus enim quòd sic totum caput sit imbibiturum.

Apoc. CAP. 17.

1. *Tunc venit unus ex septem Angelis qui habebant septem phialas, & locutus est mecum dicens mihi, Heus tu, ostendam tibi damnationem meretricis magnæ sedentis super aquas multas.*

CAP. 13.

Maxima pars hujus primi versûs capitis *decimi septimi Apocalypseos* sola *Introductio* est ad Visionem, *nulla pars visionis* ipsius, ac proinde nihil opus ut in *decimo tertio* capite quicquam illi occurrat *parallelum*. Cæterùm ut *Meretricis* collocatio super aquas multas consentire videatur cum uno ex nostris *Parallelis*, suo loco notabimus, nempe in *Co-expositione* horum duorum capitum.

CAP. 17.

2. *Cum qua [a] scortati sunt Reges terræ, & cujus [a] scortationis vino inebriati sunt Incolæ terræ.*

CAP. 13.

a Parall. 1. Congr. 1.

11----Sed loquebatur ut [a] Draco.

12. Et facit ut terra & ipsius incolæ adorent Bestiam illam [a] primam cujus curata fuerit plaga lethalis.

14. Dicens incolis terræ, ut faciant [a] imaginem Bestiæ quæ gladio vulnerata fuit, & revixit.

CAP.

CAP. 17.

*3. Cúmq; me per spiritum in desertum transtulisset, vidi mulierem * insidentem Bestiæ [a] coccinæ, plenæ nominibus [b] blasphemiæ, habenti [c] capita septem & cornua decem.*

CAP. 13. * Parall. 1. Congr. 2.

*15. Datúmq; est ei ut * animaret imaginem Bestiæ ut etiam loquatur Imago Bestiæ.*
2. Erátq; hæc Bestia quam vidi, similis [a] Pardo, & pedes ejus ut pedes Ursi, & os ejus ut os Leonis. a{ Parall. 2. b{ Congr. 2.
5. Datúmq; est os ei loquens magna & [b] blasphemias.
6. Aperuit igitur os suum ad [b] blasphemiam adversùs Deum, ut convitiis afficeret nomen ejus & tabernaculum ejus, & eos qui in cœlo habitant.
1. Tum vidi bestiam quæ habebat [c] capita septem & cornua decem. c Parall. 2. Congr. 1.

CAP. 17.

4. Erat autem mulier illa amicta [a] purpurâ & cocco, & inaurata auro, lapidibus pretiosis & margaritis, habens [b] poculum aureum in manu sua plenum abominationibus & immunditiâ scortationis suæ.

CAP. 13.

12. Ea verò [a] Potestatem prioris bestiæ omnem exercet in conspectu ejus. a Parall. 1. Congr. 4.
13. Editq; signa magna adeò ut etiam ignem faciat è cœlo descendere in terram in conspectu hominum. b Parall. 1. Congr. 4.
14. Et seducit incolas terræ propter [b] signa quæ datum est ei ut faciat in conspectu bestiæ.

CAP. 17.

5. Et in fronte sua nomen scriptum, [a] Mysterium, Babylon magna, mater illa scortationum & abominationum Terræ.

CAP. 13. a Parall. 1. Congr. 5.

11. Deinde vidi aliam bestiam ascendentem è terra habentem cornua duo similia [a] Agni, sed loquebatur ut Draco.

CAP. 17.

*6. Et vidi mulierem illam ebriam * sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum Jesu, & miratus sum cùm viderem illam, admiratione magnâ.*

CAP. 13. * Parall. 1. Congr. 6.

*15. Datúmq; est ei ut animaret imaginem bestiæ ut etiam loquatur imago bestiæ, & faciat ut quicunq; non adoraverit imaginem bestiæ * occidantur.*

CAP. 17.

7. Tunc dixit mihi Angelus, Quare miraris? Ego dicam tibi mysterium mulieris & Bestiæ quæ [a] portat eam, quæ habet [b] capita septem & cornua decem.

CAP. 13. a Parall. 1. Congr. 7. b Parall. 2. Congr. 1.

11. Deinde vidi aliam bestiam ascendentem è terra habentem cornua [a] duo similia Agni.
1. Tum vidi Bestiam habentem [b] capita septem & cornua decem.

CAP. 17.

8. *Bestia quam vidisti* [a] *fuit & non est, & ascensura est ex* [b] *Abysso & in* [c] *exitium abitura: &* [d] *mirabuntur incolæ terræ (quorum* [d] *nomina scripta non sunt in libro vitæ à jactis mundi fundamentis) videntes bestiam quæ* [c] *erat & non est, & tamen est.*

CAP. 13.

a Parall. 2. Congr. 3. 2. *Dedit autem* [a] *ei Draco virtutem suam ac Thronum suum & Potestatem magnam.*
4. *Et adorârunt* [a] *Draconem qui dedit potestatem bestiæ,* &c. Vide & vers. 3.
b Parall. 2. Congr. 6. 1. *Tunc vidi bestiam è* [b] *mari ascendentem.*
c Parall. 2. Congr. 7. 10. *Siquis in captivitatem abduxerit, in* [c] *captivitatem abibit; si quis gladio occiderit, oportet eum gladio* [c] *occidi.*
d Parall. 2. Congr. 8. 3. *Et* [d] *admirans universa terra secuta est bestiam.*
8. *Itaq; adorabunt eum omnes incolæ terræ quorum non sunt scripta nomina* [d] *in libro vitæ Agni mactati jam inde à jactis mundi fundamentis.*
3. Et vidi unum ex capitibus ejus quasi [a] lethaliter cæsum, sed ipsius plaga lethalis [a] curata est.
e Parall. 2. Congr. 5. 14. *Dicens incolis terræ ut faciant* [e] *imaginem bestiæ quæ gladio vulnerata fuit, & revixit.*
15. *Datúmq; est ei ut animaret* [e] *imaginem ut etiam loquatur Imago bestiæ.*

CAP. 17.

9. *Hîc est mens quæ habet sapientiam, septem capita* [a] *septem montes sunt super quos mulier sedet.*

CAP. 13.

a Parall. 1. Congr. 8. 11. *Deinde vidi aliam bestiam ascendentem è terra habentem cornua* [a] *duo similia agni, sed loquebatur ut Draco.*

CAP. 17.

10. *Et Reges septem sunt, quinq; ceciderunt, unus est &* * *alius nondum venit, & cùm venerit oportet eum* [b] *breve tempus manere.*

* Parall. 2. Congr. 10.

CAP. 13.

b Parall. 2. Congr. 4. 1.----*Quæ habebat capita* * *septem & super capita ejus nomen blasphemiæ.*
3. *Et vidi unum ex capitibus ejus quasi lethaliter cæsum, sed ipsius plaga lethalis* [b] *curata est.*

CAP. 17.

a Parall. 2. Congr. 9. † Parall. 2. Congr. 7. 11. *Bestia autem quæ erat & non est is octavus est, & è* [a] *septem illis est, & in* † *exitium abit.*

CAP. 13.

1. *Quæ habebat capita septem, & super capita ejus nomen* [a] *blasphemiæ.*
10. *Siquis gladio occiderit, eum oportet gladio* † *occidi.*

CAP. 17.

a Parall. 2. Congr. 11, 12. 12. *Decem autem cornua quæ vidisti, decem Reges sunt qui regnum* [a] *nondum acceperunt, sed potestatem tanquam Reges* [a] *unâ horâ accipient cum bestia.*

CAP. 13.

1. *Quæ habebat capita septem & cornua decem & super cornua ejus decem* [a] *diademata.*

CAP. 17.

* Parall. 2. Congr. 13. 13. *Hi unum consilium habent & vires ac potestatem suam bestiæ* * *tradent.*

CAP.

CAP. 13.

1. *Tum vidi bestiam è mari ascendentem quæ * habebat cornua decem.* * Parall. 2. Congr. 13.

CAP. 17.

14. *Hi cum Agno [a] pugnabunt, & Agnus [b] vincet eos, quoniam Dominus dominorum est & Rex regum, & qui cum eo sunt [c] vocati & electi & fideles.*

CAP. 13.

4. *Quis similis Bestiæ? quis poterit [a] pugnare cum eâ?* a Parall. 2. Congr. 14.
7. *Et datum est ei [a] bellum gerere cum Sanctis, & eos vincere.*
16. *Sed & facit ut omnes, parvi & magni, divites & pauperes, liberi & servi accipiant characterem in manu sua dextra aut in frontibus suis.*
17. *Et nè quis possit [a] emere aut vendere, nisi qui habeat characterem aut nomen Bestiæ aut numerum nominis ejus.*
10. *Siquis in captivitatem abduxerit in captivitatem [b] abibit, siquis gladio occiderit oportet eum gladio occidi: hîc est patientia & [c] fides Sanctorum.* b Parall. 2. Congr. 15. c Parall. 2. Congr. 16.

CAP. 17.

15. *Deinde dixit mihi, Aquæ quas vidisti, ubi meretrix sedet, [a] populi sunt & turbæ & gentes & linguæ.*

CAP. 13.

7. *Et data est ei potestas in omnem [a] tribum & linguam & gentem.* a Parall. 1. Congr. 7.
12. *Deinde vidi aliam Bestiam ascendentem è terra habentem cornua [a] duo similia Agni, & potestatem prioris Bestiæ [a] omnem exercet in conspectu ejus.*

CAP. 17.

16. *Et decem cornua quæ vidisti in bestia hi odio persequentur meretricem, & solam reddent illam & nudam, & carnes ejus comedent & ipsam igne exurent.*

CAP. 13.

Nihil est in decimo tertio hoc capite quod decimo sexto versui alterius respondeat: Verùm ille versus accuratè respondet præcipuo Titulo visionis, qui est *Magnæ Meretricis damnatio.* Hunc verò defectum certitudini Parallelismi nostri nihil derogare jam suprà notavimus.

CAP. 17.

17. *Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod placitum est ei, & ut consentiant déntq; regnum suum Bestiæ donec compleantur [a] verba Dei.*

CAP. 13. a Parall. 2. Congr. 7.

5. *Datúmq; est ei os loquens magna & blasphemias, & data est ei potestas agendi menses [a] quadraginta duos.*

CAP. 17.

18. *Et mulier quam vidisti est urbs illa magna quæ [a] habet regnum super Reges Terræ.*

CAP. 13. a Parall. 1. Congr. 9.

18. *Hîc sapientia est, Qui intelligentiâ præditus est, computet numerum Bestiæ, numerus enim hominis est, & numerus ejus [a] sexcenta sexaginta sex.*
7. Atq; sic duas *decimi tertii* capitis *visiones* in *visionem decimi septimi* totas imbibitas videmus, exceptâ origine Bestiæ bicornis, qua de re rationem jam reddidi. Naturaliter verò imbibitas esse, non per vim injectas, ex *Co-expositione* nostra quam de

de duobus hisce simul capitibus formaturus sum, mox clarè constabit; ubi versus illos versuúmve partes *decimi tertii*, quos singulis versibus *decimi septimi* subjunximus, unà cum illis versibus quibus subjuncti sunt interpretabimur. Cæterùm antequam hoc pensum aggrediar, viam primò muniam confirmando certam quandam *Positionem* quæ magni profectò momenti est universalísq; Influentiæ ad dilucidandam demonstrandámq; veram significationem visionum in utrisq; capitibus. Quod pensum & diligentiâ & brevitate absolvam quantâ possum maximâ.

CAP. XI.

1. *Quanti sit momenti probare* septem capita Bestiæ *septem esse* summorum Magistratuum genera. 2. *Demonstrationem, quòd* septiceps Bestia *Romanum Regnum Imperiúmve* Idololatricum *significet, quatenus* Idololatricum, *multùm conferre ad prioris* Positionis *probationem.* 3. Bestiam septicipitem *Regnum esse sive Imperium*; 4. *Et nominatim* Romanum. 5. *Idololatricum eam esse Regnum Imperiúmve* Romanum. 6. *Eam Imperium hoc Regnúmve* Idololatricum *esse per omnia illa secula quibus sit* Idololatricum. 7. *Romanum Regnum sive Imperium eam repræsentare per ea sola secula quibus sit* Idololatricum. *Unde verus sensus cædis Bestiæ ulteriórq; confirmatio prioris Assertionis est intelligenda.* 8. *Adæquatam hanc Repræsentationem Idololatricæ durationis Imperii planè innuere nullas septem personas singulares septem illius capita esse posse.* 9. *Eadem Conclusio ex inusta* Idololatriæ *nota* septem capitibus, *cùm plures septem immò universi Imperatores Pagani* Idololatræ *essent, illata.* 10. *Uti etiam ex vulgari loquendi formula quando Animalia per partium numerum distinguimus.* 11. *Et postremò, ex eo quòd certum sit quòd caput septimum una singularis persona non sit sed successio.* 12. *Quæcunq; Interpretatio septem hæc capita personas esse singulares supponit, non falsam solùm esse sed & impossibilem.* 13. *Ex his quæ probata sunt, sequi Bestiam, cap.* 17. *Apoc.* Romanum *esse* Imperium *in Paganismi quoddam genus relapsum.* 14. *Ut &* Meretricem Babylonicam *non* Romam Paganam *esse sed* Pagano-Christianam. 15. *Adventúmq; Antichristi in extrema consummatione seculi Fictionem esse* Chimæricam. 16. *Verum argumentum Visionum decimi septimi & decimi tertii capitum* Apocalypseos.

1. POsitio cujus mentionem feci, quæq; tanti est momenti, hæc est, *Septem* scilicet *capita Bestiæ non esse septem personas singulares sive Imperatores, sive alios summos Magistratus, sed septem summorum Magistratuum genera alia aliis succedentia.* Quo quidem demonstrato, abundè nobis illinc constabit quodnam argumentum sit, quísq; sensus genuinus *Visionum* horum duorum capitum quæ præ manibus sunt.

2. Et certè multùm nos in demonstratione hujus tanti momenti *Positionis* profecisse deprehendemus, postquam conclusionem hanc quæ viam eò muniat, satìs stabiliverimus; *Bestiam* scilicet *septicipitem* cum decem cornibus *Regnum* Imperiúmve *Romanum Idololatricum*, quatenus *Idololatricum*, significare, hoc est, quando & quamdiu Idololatricum, nec ultrà. Cujus Propositionis veritati demonstrandæ operam dabo gradatim & perpartes.

1. 3. Primò igitur, per *Bestiam Regnum Imperiúmve* intelligi, nihil opus est hîc repetere, cùm id in *Alphabeto Prophetico* satìs luculentè probaverim, monuerímq; porrò in *prima Regula* de comparandis Vaticiniorum Interpretationibus quàm absonum sit atq; ridiculum *Figuras Propheticas* secundùm approbatum sensum ratúmq; *styli Prophetici* usum non interpretari. Quibus demum addere potes, cùm *septem Capita Bestiæ* intelligantur de septem Regibus in *successione*, decémq; cornua de decem Regibus ad eam eodem tempore pertinentibus, necesse est ut *Regnum* sit sive *Imperium.*

2. 4. Secundò, *Septicipitem* hanc Bestiam cum *decem cornibus Romanum* Regnum Imperiúmve esse, præterquam quòd *decem cornua* quæ *decacorni Bestiæ* apud *Danielem* respondent (quam Ecclesia semper de *Imperio Romano* interpretata est) Vaticinium ad hunc sensum videntur determinare, *Meretrix* præterea *Babylonica*, quæ dicitur insidere *Bestiæ septicipiti*, quámq; omnes *Romam* esse intelligunt, (*Alcazar* viginti minimùm Interpretes affert) idem necessariò infert. Et postremò, Interpretatio Angeli,

Angeli, qui septem *capita Bestiæ* significare ait *septem Montes* perinde ac septem Reges planè demonstrat Bestiam esse *Romanam*, cùm montes *Romæ* montes sint. Quomodo enim fieri potest ut septem montes *Romæ*, septem capita Bestiæ dicantur, nisi Bestia *Romanum* esset Imperium?

Septem verò montes *Romam* denotare nec ipsa *Ribera* negare ausus est. Et *Grotius* expressè super Textu, *Noti satìs montes ex Poëtis & Historiis, nec ulla potest ad describendam* Romam *adferri nota illustrior.* Estq; communis omnium Interpretum sensus. Et quantùm sanè ad *Montacutium* Episcopum qui ad Imperium *Turcicum* vult extendi, qui jam *Constantinopoleos* possessionem nacti sunt (quam Historia septem collium mentione aliquo etiam modo nobilitavit) veterem tamen *Romam* ab Angeli Interpretatione non excludit. Cæterùm Bestiam septicipitem *Turcicum* Imperium non esse, certitudine planè mathematicâ concludere possumus. Quippe quòd ea Imperium est quod per successionem quinq; capitum etiam S. *Johannis* temporibus duraverat, cùm Imperium *Turcicum* nè in rerum quidem natura esset, multis centenis annis póst. Nec ullum Imperium erat cujus Metropolis ob septem colles celebris erat præter *Romanum.* Unde summâ, quæ exoptari potest, certitudine concludere licet, *Bestiam septicipitem cum decem cornibus Imperium* esse *Romanum.*

5. Tertiò, Septicipitem hanc Bestiam *Idololatricum Regnum* Imperiúmve *Romanum* esse ex multis indiciis apparere potest. Et primùm, ex eo quòd ipse *Iconismus* Bestiæ, eo sensu quem vox *Græca* sonat, quæ θηρίον est, hoc est, *Fera* ex seipso significat Regnum Imperiúmve Idololatricum, quemadmodum in *Alphabeto Prophetico* satìs demonstravimus. Quod quidem solum sufficere possit ad evincendam tertiam hanc assertionis nostræ partem. 3. Cap. 5.

Cæterùm præter hæc, notatu dignum est in unaquaq; visione in qua septiceps hæc Bestia repræsentatur, illud occurrere quod planè eam declarat *Idololatricam.* Ut Apocalyps. 12. Ibi *Draco* dicitur vel *Serpens*; Quod igitur necesse est esse Regnum aliquod *Paganicum*, Imperiúmve *Idololatricum*, quippe cujus figura est ipsa effigies *Diaboli*, cujus bellum adversùs Ecclesiam Christi, ejúsq; debellatio atq; casus Regni Christi exaltatio. Ipséq; *Grotius* hunc πυῤῥὸν δράκοντα μέγαν *magnum hunc rufum Draconem, Martem,* Dæmonem Politiæ *Romanæ* Præsidem, quæ æquè insigniter *Idololatrica* erat atq; *crudelis*, lubens agnoscit. Apoc. 12.

Jam verò sicut certum est *rufum Draconem* Imperium esse *Romanum Idololatricum*, ità *septicipitem Bestiam*, cap. 13. commemoratam, *idem Imperium Idololatricum* esse æquè certò indicatur, ex eo quòd Bestia est cujus *plaga lethalis curata* est, quam in conflictu cum *Michaëlis* copiis acceperat, quódq; *Draco* dictus sit potestatem suam huic bestiæ tradidisse, Bestiáq; hæc *Imago* appelletur *Draconis*, qui tam lethaliter vulneratus erat. Et ex eo porrò quòd capite 17. *septiceps Bestia* quæ illìc exhibetur, *Bestia quæ erat*, nominata sit. Et quis alius, obsecro, ille est quàm *Draco*? Ac proinde *Draco hic redivivus* sive hæc *Imago Draconis* non potest non esse *Imperium Idololatricum*, vel Imperium rursus in Idololatriam lapsum.

Et postremò, Nè Lector fortè non satìs attentus sit ad observandam Idololatriam *septicipitis Bestiæ* in 13. & 17. capitibus ex eis rationibus quas ego nominavi, Spiritus Dei ulteriori expressioriq; hujus notæ inustione eam insignivit in utrisq; illis visionibus, nomina *Blasphemiæ* super septem illius capita collocando in 13. cap. & declarando corpus ejus plenum nominibus *Blasphemiæ* cap. 17. per *Blasphemiam* intelligens *Idololatriam*, quemadmodum *Alphabeto Prophetico* abundè probavimus.

6. Quartò, Has visiones exhibere *Romanum Imperium ut Idololatricum, per omnia illa tempora quibus sic erat, aut erat futurum*, hinc apparet, Primò ex *generali* natura harum *Propheticarum Figurarum*, ubi *Bestia* semper significat Regnum Imperiúmve *integrâ suâ successione & duratione*, nisi quid fortè innuatur contrarium. Quod manifestum est tum ex illis exemplis *Danielis*, ubi quatuor *Bestiæ* significant totidem Regna cum integris suis successionibus, tum etiam ex ipsa natura illius Schematis Prophetici quam *Henopœiam* appellamus, quæ semper cum his Bestiarum *Iconismis* conjuncta est. *Henopœia* enim nihil aliud est quàm Collectio tam successionis quàm multitudinis in unam individuam Formam vel speciem, sive *Humana* sit sive *Belluina.* 4. Vide cap. 3. sect. 6.

Rursus, ex eo quòd *septiceps Bestia* cap. 13. dicitur *Imago Draconis*, eadémq; Bestia cap. 17. *Bestia* nominatur *quæ erat*, qui proculdubio erat *Draco*, hinc etiam patet duarum illarum Visionum scopum esse Imperium repræsentare per omnia tempora quibus sit *Idololatricum*, per tempora Primitivæ suæ purève Paganæ *Idololatriæ*, perinde ac Imaginis Instaurationísve illius per *Paganicum* quoddam *Idololatricúmq;* genus Christianitatis. Vel pleniùs sic; Septiceps hæc Bestia sic repræsentatur

ut

ut intelligas eam sub uno aliquo capitum suorum pugnâsse & lethaliter vulneratam esse, postea verò revixisse; Item ad certum tempus extitisse, deinde verò existere desiisse, postea verò rursus exstituram, & tum demum perituram in perpetuum. Quamobrem tota duratio Bestiæ videtur his finibus concludi, divisa in duas partes per mortem cessationémve Bestiæ ad tempus. Cujus sensus apertus hic est; Imperium scilicet Regnúmve *Romanum*, fuisse ac futurum esse *Bestiam*, hoc est, *Idololatricum*, per certam temporis seriem, tunc verò sic esse *ad certum tempus* cessaturum, postea verò *Idololatricum* rursus futurum esse, & tum postea sic esse *in perpetuum* cessaturum. Hæ figuræ igitur Propheticæ, Bestias has intelligo, quæ hunc sensum exhibent, necessariò duas has integras Temporis partes, quibus Imperium repræsentatur tanquam *Idololatricum*, supponunt. Quemadmodum is qui lineam *dissecat*, *totam* lineam in duas partes *secat*.

Quibus omnibus adjicere potes, Cùm septem capita *Draconis* repræsententur tanquam actu coronata, quamvìs quinq; eorum cecidissent tempore S. *Johannis*, nec nisi unum præsens esset, septimúmq; propterea in rerum natura nondum existeret, ex eo planè constare, totam durationem successionémq; Bestiæ hìc exhiberi simul. Quod & adhuc evidentius est ex eo quòd septimum caput est ultimum sub quo *Bestia* unà cum *illo capite* perit, quemadmodum Textus ille Ellipticus proculdubio innuit, cap. 17. v. 11. Cujus sensus integer hic est; Et *Bestia quæ erat & non est*, *caput ejus scilicet*, *is est octavus & è septem illis est*, *eáq; cum capite suo abit in perditionem*, quemadmodum pleniùs per occasionem notabo suo in loco.

Quamobrem consentaneum est concludere, Quòd *primum* caput ad primum *Bestiæ* vel Imperii *Romani* principium pertingit, æquè ac *ultimum* ad illius perditionem. Neq; hìc superaddam, cùm ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος *Romanum* Imperium æquè ac Diabolum connotet, eum antiquitatem perinde utriusq; connotare posse.

5. 7. Quintò & ultimò, Quòd *septiceps Bestia Romanum Imperium non ultrà repræsentat quàm quatenus Idololatricum*, (quæ pars ultima nostræ assertionis est) ex eo apparebit, quòd *Imago* hæc *Prophetica* sive *Iconismus* θηρίου sive *Feræ* non adhibetur ad repræsentandum ullum Imperium quod non sit *Idololatricum*, quemadmodum suprà notavi; ac proinde si poneretur pro Regno Imperióve quod non est *Idololatricum*, consimile esset falsæ in verbis affirmationi, symbolicáq; reperiretur calumnia. Nomina etiam *Blasphemiæ* in capitibus & in corpore ejus, ineptiorem adhuc reddunt hanc *septicipitem Bestiam* ad repræsentandum ullum Regnum quamdiu ab Idololatria sit immune. *Vitam*, inquam, reddunt *existentiámq; Bestiæ* omninò ineptam.

Cædes verò *Bestiæ* ejúsve exterminatio è rerum natura, significare potest Imperium aliquod, quod *Idololatricum* erat, & ex consequenti secundùm stylum Propheticum *Bestia*, nunc cessare sic esse: Cúmq; *Romanum* Imperium, quatenus Imperium, nondum esse cessaverit, cessaret verò *Idololatricum* esse postquam *Constantinus* ad Fidem Christianam conversus esset, manifestum est *cædem* Bestiæ ejúsve *existentiæ cessationem* intelligendam esse de illo statu Imperii. Nam à tempore *Constantini* usq; ad introitum rursus *Idololatriæ* in Imperium, *Bestia vivens existénsq;* inepta illius erat imago, meráque, quod dixi, *Hieroglyphica* calumnia.

Cæterùm, sicut *Bestia occisa*, durante tempore quo cæsa jacet, omne tempus quo pura Christianitas in Imperio florebat, complectitur; ità *Bestia nondum cæsa*, & post cædem *ad vitam restituta*, totum illud temporis spatium quo Regnum Imperiúmve Romanum *Idololatricum* erat, comprehendit, illud perinde quod antecesserat florentem puræ Christianitatis statum atq; illud quod succedebat. Quæ altera clara est confirmatio veritatis quartæ partis nostræ Assertionis.

8. Abundè igitur liquet ex eis quæ allegavimus, *Bestiam septicipitem cum decem cornibus* Imperium Regnúmve *Romanum Idololatricum* significare, quatenus *Idololatricum*, hoc est, *quando* & *quamdiu* Idololatricum est, & non ultrà. Quod unum argumentum est haud mediocris sanè momenti ad evincendum *septem capita Bestiæ* non *septem esse Personas singulares aliis alias succedentes*, *sed septem summorum Magistratuum genera*. Quæ enim *Personæ septem* tempus explere possunt durationis Imperii quamdiu *Idololatricum* esset, nec multos centenos annos (immò supra annorum mille) summo Magistratu destitutos relinquere, atq; sic Bestiam fingere tot secula absq; capite viventem? Quo nihil dici potest absurdius.

9. Verùm huic soli Argumento non innitimur, quanquam illud solum sufficere potest ad præcipuam nostram Thesin stabiliendam. Confirmari enim porrò potest considerando naturam ac descriptionem horum *septem capitum*. Nam id quo describuntur, intelligi debet tanquam character qui ea distincturus sit ab omnibus aliis *Bestiæ*

capitibus (siqua sint alia præter ipsa) quæ omissa sint, & significaturus hæc quæ hoc charactere insigniuntur, omnia omninò esse quæ hujus sunt characteris. Ac proinde quando *septem hæc Capita* dicuntur *septem Coronas* gestare (nisi esset ut distinguerentur à septem montibus quibus Coronæ non tam propriè competunt) quærerem ex iis qui *septem hæc capita*, *septem Romanos Imperatores* faciunt, an septem solummodò *Romani Imperatores* coronati essent? Sed ipse quæstioni à me propositæ jam respondi, agnoscendo *septem capita* gestare *septem Coronas*, ad sensum determinandum eo in loco ad talia objecta quorum proprium sit Coronas gestare, nempe ad *septem Reges*, nè cujusquam Imaginatio ad septem montes collésve divagetur.

At enimvero, cùm in subsequenti capite, septem hæc capita (Nam eadem esse quæ cum *Michaële* pugnaverant, ex eo apparet, quòd unùm ex ipsis repræsentatur tanquam lethaliter in prælio vulneratum) dicantur inscripta sibi habere nomina *blasphemiæ*, hoc est, *Idololatriæ*, instanter rogo, an plures non erant *blasphemi* sive *idololatrici* Imperatores in tota *Romana* successione quàm *septem*? Et respondere sanè audeo, nihil morando consensum Adversariorum, fuisse plures. Ac proinde *septem singulares* Imperatores per *septem Capita* intelligi non posse, sed *septem summorum Magistratuum genera.*

10. Cui in secundo loco addere potes; Quemadmodum in vulgari sermone, per *Animal bipes* intelligitur Animal quod *duos omninò* habet *pedes*, non plures aut pauciores, & sic *Animal quadrupes* quod *quatuor omninò pedes habet*, non plures: ità per *Bestiam septicipitem* naturaliter intelligendum esse Bestiam quæ *septem habet capita*, non plura nec puciora, cùm tam constanter * repræsentetur cum illo capitum numero, non plurium. Quod verum esse non potest de Imperio *Romano Idololatrico*, nisi septem *generum* summorum Magistratuum numerus non *Personarum* intelligatur. Nam septem *singulares Personæ* in toto tractu durationis Imperii nihilo meliorem profectò speciem præbebunt quàm setæ septem solitariæ in Apri *Calydonii* dorso eminentes, qui neq; pingi nec dici potest Aper *cum septem* setis, cùm integra quidem sepes strigáve sit horum spiculorum setaceorum ejusdem naturæ cum eis septem quæ nominentur aut depingantur.

11. Postremò, *Bestia* (utì ex ipso Textu planè apparet) occisa est sub *sexto capite*, quoniam illius cædes à S. *Johanne* * prædicta est qui vixit etiam cùm sextum caput florebat, ultimúmq; caput caput est *restitutionis* illius sive reviviscentiæ, nec sunt plura omninò capita quàm septem. Quamobrem manifestum est *Bestiam* sub *sexto capite* fuisse *occisam*. Nec præcisè dici poterat caput ultimum, caput esse Bestiæ *quæ erat & non est & tamen est*, si antè extitisset quàm Bestia occisa esset & restituta. Quapropter palàm est cædem illius fuisse sub *sexto capite*, ut & *Bestiam restitutam* non habere nisi *unum caput* à principio illius restitutionis ad finalem usq; ejus perditionem, siquidem capita omninò non sunt plura quàm septem.

Jam verò *cædem Bestiæ* sive *illius è rerum natura exterminationem*, manifestum est fuisse *Christianitatis*, *Paganismi* loco, in Imperium introductionem, & *Christianorum* Imperatorum loco *Paganicorum Cæsarum*. Cujus rerum statûs duratio breve tantùm tempus fore dicitur, si cum *Bestiæ* restitutæ successione conferatur. (Nam tempus breve dici tam proximè subsequentis capitis quàm proximè antecedentis capitis durationis respectu nullus dubito.) Verùm breve illud tempus nemo dixerit tam breve esse ut unius Imperatoris Regno claudatur, ac proinde necesse est ut *Imperatorum* purè *Christianorum* successionem significet.

Atq; ea propter multò magis caput septimum (qui etiam *Rex octavus* appellatur, sed inter capita *ultimum* perinde est atq; *septimum*) significare debet *successionem*, cùm illius duratio futura sit multò diuturnior. Quod eos verò attinet qui introitum rursus *Idololatriæ* in Imperium recentiorem faciunt, nondúmve eam contendunt introivisse, quàm diuturnum, obsecro, Regnum illius Bestiæ *quæ erat & non est & tamen est*, *juxta eorum computum*, *reperiendum erit?* Si tempus illud breve in tredecies centenos annos jam excurrerit, quot tandem annorum millia Regnum restitutæ Bestiæ est duraturum? Tam impossibile est ut *septimum ultimúmve* caput de ulla *singulari persona* intelligatur, sed de *successione*; nisi Bestiam volunt vivere annos aliquot millenos sine capite.

Quòd si septimum ultimúmve Caput, certi alicujus generis summorum Magistratuum successionem significat, non *Personam singularem*, tunc sanè reliqua *sex Capita sex summorum Magistratuum genera* non *sex personas* significare debent, quemadmodum quivis qui nullò laborat præjudicio, facilè agniturus est.

12. Quæ quidem Conclusio digna erat investigatu, quippe cujus plena confirmatio tam planè evincit talem Interpretationem quæ *septem* supponat *Capita septem*

Ut cum omnibus septem coronatis, Apoc. 12. cum uno è septem vulnerato, cap. 13 cum successione omnium septem, cap. 17. Quæ sunt omnia omninò loca ubi capitum bestiæ sit mentio.

* *Apoc. 17. 11.*

Vide sect. 7.

Apoc. 17.

esse diversi generis summorum *Magistratuum successiones*, non solùm commodam esse ipsiq; Textui apertè consentaneam, sed etiam prorsus necessariam, omnésq; alias Interpretationes quæ *septem Personis* nituntur, non solùm *falsas* esse sed & *impossibiles*.

13. Jam verò ex conclusis porrò patet, *quodnam sit præcipuum subjectum hujus visionis in hoc decimo septimo capite Apocalypseos*. Quòd utiq; non sit Imperium *Romanum* purè *Paganicum*, quippe quod transierat maxima ex parte sub *quinq; primis capitibus*, transibátq; tunc sub *sexto S. Johannis* temporibus. Quòd *caput sextum* unà cum *Bestia* occisum est cessabátq; esse statim atq; Imperium *Romanum* Christianitatem receperat, *Imperatorésq;* evaserant *Christiani*, Christianáq; Religio permanebat cultibus *Idololatricis* incontaminata. Nam dum hoc erat (atq; ità profectò erat aliquando) Bestia cessabat esse. Cæterùm Bestia S. *Johanni* exhibita in hac visione (*Bestia quam vidisti fuit & non est*) *Bestia est quæ fuit sed postea cessabat esse, dein verò extitura erat, sed demum in perpetuum peritura*. Quæ Notæ simul sumptæ, tunc solùm Bestiæ competere possunt ubi ad tempus cessaverit existere. Noménq; est ei inditum cum respectu ad illud tempus momentaneæ suæ cessationis. Tunc enim omnia ista de illo vera erant, propriúsq; illius naturæ character est ordinísq; successionis, nempe quòd *illa ipsa sit Bestia quæ puræ Christianitati in Imperio erat successura*.

Apoc. 17. 8.

Quapropter manifestum est, subjectum hujus visionis esse *Romanum* Imperium in *Idololatriam* quasi redivivam rursus relapsum, itáq; mansuram usq; ad finalem ex ipso *Idololatriæ* extirpationem. Quæ plena perfectáq; Bestiæ perditio est, illiúsq; è rerum natura in perpetuum exterminatio, quemadmodum exterminatio *Idololatriæ* ex Imperio ad tempus, lethalis erat plaga cædésve Bestiæ ad tempus; ità tamen ut rursus revixerit evigilaveritq; in admodum vivam suipsius Imaginem.

14. Ex quibus porrò sequitur, Quòd *Meretrix Babylonica* de *Roma Paganica* neutiquam intelligi potest, sed de *Roma Pagano-Christiana*, sive de *Romana Hierarchia*, (*Romanam* intelligendo latissimo sensu) illicitis suis doctrinis, Idololatricísq; ritibus *Christianitatem* corrumpente. Quî autem fieri potest ut *Roma Paganica* quæ sub *sex primis* capitibus transierat, insideret Bestiæ *quæ erat & non est & tamen est*, hoc est, illi Bestiæ quæ nullam antè habebat existentiam quàm pura Christianitas facta esset Religio Imperii, sed illi rerum statui, tanquam funesta illius corruptio, sub *septimo Capite* erat successura?

Roma igitur *Paganica* sub sola successione *sex primorum* Capitum, *Bestiæ septicipiti* insidebat. Quibus quidem solis temporibus rectè dici poterat & simpliciter *quòd sit*. Verùm statim atq; incorrupta Christianitas facta erat Religio Imperii, tunc rectè dici poterat, Quòd Bestia *erat sed non est*, sed quòd rursus ascensura erat ex Abysso, & post certum quoddam, idq; haud exiguum, temporis spacium penitus peritura. Durante verò tempore corruptæ illius conditionis quando *Christiana* Religio *Paganica* evaserat & *Idololatrica*, rectè dici tunc poterat de Imperio, Quòd *Bestia est quæ erat & non est & tamen est*. Verùm *Meretrix* dicitur insidere huic ipsi Bestiæ. Quamobrem antiqua *Roma* non est sed *Mœcha Pagano-Christiana*, *Romanave Hierarchia*, quæ *Meretrix* est quæ Bestiæ insidet in hac visione.

15. Nec intelligi potest visio de *Paganismo* crassè sic dicto, qui rursus *Romanum* Imperium inundaturus esset paulò ante finem mundi sub *Chimarico Antichristo* tunc apparituro (quemadmodum quidam subterfugii causâ libenter imaginantur) sed interpretanda est de *Antichristianismo* qui jam ipsum occupavit, propterea quòd dictum est, *Cæsares* verè *Christianos* ad breve tantùm tempus esse mansuros. Quod planè innuit statum *Antichristianum*, præ eo, ad longum sanè tempus esse duraturum.

Quamobrem si status hic *Antichristianus* nondum venerit, sed omnia probè se habeant, nec *Idololatria Pagano-Christiana* adhuc intraverit à regno *Constantini* ad hunc usq; diem, Regnum sanè *Antichristi* minimùm erit, ter quatérve millenos annos, duraturum. Quæ tam monstrosa est consequentia támq; ex diametro * sacris Scripturis contraria, ut omninò necesse sit Positionem quæ illam inferat esse falsam.

* Daniel. 7. 25. & c. 12. 7. Apoc. 13. 5.

16. Quamobrem tutò concludere possumus, *Præcipuum subjectum visionis* in hoc decimo septimo capite *Apocalypseos*, ut & illius in decimo tertio (quæ ferè eadem est quæ hæc) *statum esse* Romani *Imperii corruptum & relapsum à vera ac pura Christianitate in conditionem Paganicam & Idololatricam*, propter falsas directiones inscitáq; aut maligna moderamina *Romanæ* Hierarchiæ, qui administrationem Imperii quantùm ad res Religionis sibi assumpserunt. Sed ità tamen ut hæc *Idololatrica* conditio tum in *Hierarchia* tum in *Imperio* post certam Temporis periodum mutanda sit, veráq; Christianitas omnia iterum inundatura, nec *Idololatria* unquam repullulatura.

Hæc

Hæc est harum Visionum ratio summaria. Aggrediemur nunc expositionem singularum particularum utriusq; capitis, quâ generalis hæc Ratio firmiùs adhuc & luculentiùs demonstrabitur.

CAP. XII.

1. *Hujus* Co-expositionis *scopus atq; ordo. Vers. I. Quid intelligatur per* Meretricem. 2. *Cur* magna *dicta sit.* 3. *Eam* Romam Paganicam *non esse sed Romam* Pseudo-Christianam. *Ver. II. Qui* Reges *sint terræ, quæq; ipsorum* Ebrietas. 2. *Prima* Congruentia Parallelismi *primi confirmata. Ver. III. Quòd &* Bestia bicornis *&* Meretrix *in deserto repræsententur, inter primi* Parallelismi Congruentias *recenseri potuisse.* 2. *Secunda* Congruentia *primi* Parallelismi. 3. *Quid intelligatur per* colorem *Bestiæ* coccineum. 4. *Secundi* Parallelismi Congruentia *secunda.* 5. *Secundi* Parallelismi Congruentia *prima. Ver. IV. Quid* purpura *ac* coccum *Mulieris*, lapidésq; pretiosi *ac* margaritæ *significent.* 2. *Quámq; manifestò tertia* Congruentia *primi* Parallelismi *sit demonstrata.* 3. *Quid intelligatur per* Poculum abominationum in manu Meretricis. 4. *Quòd Poculum sit* Philtrosum, *cum illatione illinc veritatis quartæ* Congruentiæ Parallelismi *primi.* 5. *Præcipuum Incantamentum quod in miscendo hoc* Philtro *adhibitum sit.* 6. Ignis de cœlo *Excommunicatio.* 7. *Alia miracula ad promovendam Idololatriam.* 8. *Quid* Poculum aureum *respectu metalli significet. Ver. V. Nomina Meretricum frontibus suis inscripta.* 2. *Totam sententiam nomen esse* Meretricis; *quámq; ridiculum sit per* [Mysterium] *meram synecdochen intelligere.* 3. *Interpretatio harum partium Nominis,* Mysterium *&* Babylon; 4. *Ut &*, Babylon magna, mater Fornicationum. 5. *Quintæ* Congruentiæ *primi* Parallelismi *demonstratio.* 6. Bestiæ bicornis *ortus ab aliis diversus.*

1. IN hac *Co-expositione*, quanquam in aliis rebus non sim defuturus, præcipuus tamen scopus erit notare & confirmare *Congruentias* duorum *Parallelismorum* quos suprà delineavi. Et brevitatis causâ absq; ulla ulteriori *Analysi*, secundùm ordinem versuum decimi septimi capitis expositionem meam deducam, transeundo à versu ad versum & comparando illos è *decimo tertio* capite, quos perpetuò subjunxi, cum singulis in unoquoq; versu *decimi septimi* comprehensis, quemadmodum suprà me facturum præmonui.

Ver. I. *Damnationem meretricis magnæ sedentis super aquas multas.* Condemnatio *magnæ meretricis* sive supplicium ad quod adjudicatur, eximia pars hujus visionis est, & propterea Titulum gerit totius. Nihil opus est ut eis rebus hîc insistam in quibus tam plenè Lectorem in Doctrina *Propheticorum Schematum* erudivi; Quomodo corpus *Politicum* multitudóve Personarum earúmq; successio sub una individua specie formáve repræsentetur; quod schema *Henopœiam* appellamus. Ac propterea facilè intellecturus est *Meretricem* non singularem quidem particularémve Fœminam ullam esse, sed Typum corporis *Politici*, quod cùm *Meretrix* appellatur, conditionem illorum *Idololatricam* significat, quemadmodum abundè probavi in explicatione illius *Iconismi* in *Alphabeto* meo *Prophetico*. *Cap. 3. sect. 9.* *Cap. 7. sect. 9.*

2. Quòd verò dicitur *magna* illa *Meretrix*, significat aut summum in ea fornicandi furorem ac libidinem, aut amplitudinem illius Jurisdictionis. Quorum posterius optimè convenit cum illius collocatione super *aquas multas*. Exemplar *Græcum* habet ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν, ubi secundum τῶν videtur demonstrativum esse & *emphaticum*, totum *Romanum* Imperium indigitans. Illud enim reverà *multæ illæ* sunt *aquæ*, magnum *mare* sive *oceanus*, juxta stylum *Propheticum*. Unde equidem existimo magnam *Meretricem*, *Romanam* esse *Hierarchiam* lato sensu sumptam, intelligendo totum corpus Cleri *Idololatrici* per totum *Romanum* Imperium diffusi; quanquam nihil dubito quin hæc Imputatio magìs insigniter spectatura sit ad unam partem quàm ad alteram, ad *Romanam* magìs quàm ad Ecclesiam *Græcam*; & tunc præcipuè cùm *Episcopus Romanus* Universalis Episcopi Titulum nactus esset, quippe qui hinc modo magis peculiari affinem se fecit omnium fœdarum depravationum in Ecclesia Catholica.

3. Quódq; *Bestiæ bicornis* visio ejusmodi universalem corruptionem *Idololatricam* in *Par. 1. Congr. 5.*

in Clero significat in *Orientalibus* pariter atq; in *Occidentalibus* partibus Imperii, per *duo cornua* hujus Bestiæ innuitur, uti etiam ex eo quòd dicitur *exercere omnem potestatem prioris Bestiæ in conspectu ejus*; qua de re ampliùs loqui differam donec ad decimum quintum hujus præsentis Capitis versum pervenimus. Hoc tantùm notabo antequam ulteriùs progrediar, me in antecedenti capite, methodo planè demonstrativâ, probâsse, *magnam* hanc *Meretricem* non intelligendam esse de ullo corpore *Politico* quod *Idololatriam*, dum Imperium *Paganicum* erat, promoverit, sed postquam evasisset permansissétq; aliquandiu *Christianum*, quanquam *Paganicâ* quâdam novelli modi *Idololatriâ* illius operâ tandem conspurcatum; Quam clarè evici per multa jam secula extitisse, juxta evidentem sensum vaticinii. Ità ut nullum hic obstaculum superesse possit, nec ullus super hac re scrupulus.

Ver. II. *Cum qua scortati sunt Reges terræ*; hoc est, cujus illecebris & persuasionibus inducti Reges *Romani* Imperii (quod οἰκουμένη, Terra habitabilis appellatur, Luc. 2.) doctrinas ritúsq; *Idololatricos*, quæ est *spiritualis fornicatio*, admiserunt & amplexati sunt. Ad decem Reges fortean hic alludi potest, quorum mentio fit v. 13. quíq; *unum consilium habere dicuntur, & vires ac potestatem suam Bestiæ tradere cui meretrix insidet. Et cujus scortationis vino inebriati sunt Incolæ terræ*, hoc est, Populus Imperii adeò inflammati erant, intoxicati & dementati insano zeli *Idololatrici* æstu, ut eos furore oppidò quàm Tragico adversùs omnes pulchræ suæ *Dianæ* oppugnatores contemptorésq; imbueret, támq; stupidos, socordes securósq; redderet, ut omnibus injuriis imposturísq; expositi essent quibus hæc præstigiosa *Circe* eos posset circumvenire.

2. Jam verò quemadmodum *magna* hæc *Meretrix* tantæ esse dicitur Promotrix instauratríxq; *Idololatriæ*, idem similiter de *bicorni Bestia* innuitur; quæ tametsi *duo* habet *cornua* instar *Agni*, loqui tamen dicitur ut *Draco*, id est, Edicta doctrinásq; *Idololatricas* edere. Et rursus v. 12. *facere* dicitur *ut terra & ipsius incolæ*, hoc est, Imperium (ut suprà dixi) *adorent Bestiam illam primam cujus curata fuerit plaga lethalis*. Et v. 14. *jubere terræ incolas imaginem Bestiæ facere quæ gladio vulnerata fuit, & revixit*. Quarum citationum posterioris sensus hic est, *Bestiam* scilicet *Bicornem* suâ autoritate sermonísq; vi persuasisse Incolis Imperii, quod tum purè Christianum erat (ac proinde tempus tunc erat cædis mortísq; Bestiæ, sicut antecedenti capite demonstravi) ejusmodi *Idololatriæ* faciem rursus introducere (quanquam sub prætextu meliùs ornandi promovendíq; Christianitatem) ut Bestia occisa meritò videri possit in hac *Imagine* reviviscere, hoc est, Imperium rectè dici *Bestia* denuò evasisse evadendo *Idololatricum*, sicut *cædes Bestiæ* erat Imperii ab *Idololatria* cessatio. Ac proinde, Imaginem facere Bestiæ quæ occisa est, idem est atq; imaginem facere in gratiam Bestiæ, quæ occisa est, ut reviviscerer denuò, saltem in hac imagine. Et in ipso Textu dicitur, καὶ ἔζησεν, & *revixit*; ità *Vatablus* & *Grotius*, hoc est, statim atq; facta est hæc *Imago*, *Bestia* revixit denuò, in hac scilicet *Imagine*.

Paral. 1. Congr. 1.

Ac propterea non adeò mirum est *Bicornem* hanc *Bestiam* dici *facere ut Terræ Incolæ adorent Bestiam illam primam, cujus curata fuerit plaga lethalis*, cùm ea esset sanatrix illius & ad vitam restitutrix, capacémq; illam faceret illius adorationis, hoc est, *Obedientiæ*, quemadmodum notavi in *Alphabeto Prophetico*, ídq; in istiusmodi mandatis quæ impia erant & *Idololatrica*. Etenim postquam *Pagano-Christianismus* hic Religio facta est Imperii, Lex Decretúmq; Imperii eo ipso fiebat, ità ut obedientia rectè dici posset sanatæ Bestiæ præstari ab omnibus qui talem Religionem amplecterentur séq; illi submitterent. Ex quibus omnibus manifestum est, *Bestiam bicornem* perinde ac *Meretricem Babylonicam* instauratricem fuisse *Idololatriæ* in Imperio ac Promotricem.

Ver. III. *Cúmq; me per spiritum in desertum transtulisset*. Hæc nulla pars visionis est nisi *Desertum* etiam Hieroglyphicum faciamus. Et certè *Alcazar* ex autoritate multorum è Patribus symbolum *Gentilismi* facit. Cæterùm sive Typum consideremus, sive secùs, Bicorne hoc θηρίον sive *Fera*, naturaliter intelligetur esse in *Deserto* æquè ac *Meretrix* sic esse declaratur; atq; *Pagano-Christianismus* hic cujus ambæ cultrices sunt, quidnam aliud est quàm *Gentilismus* quidam? Adeò ut haud ità absonum fuisset etiam hanc inter alias *Parallelismi* primi *Congruentias* recensuisse.

2. *Vidi mulierem insidentem Bestiæ coccinæ*. Insidere Bestiæ innuit inequitationem, & directionem illius, excitationem stimulationémq; in hunc vel illum cursum, prout visum fuerit illius Sessori. Et *Bestia bicornis* similiter dicitur animare Bestiam septicipitem & excitare ad sanguinolenta illa Edicta ad quæ allusum videtur cap. 13. v. 15. ut Bestia reviviscens loqueretur, facerétq; ut quotquot ei se non submiserint,

Paral. 1. Congr. 2.

quatenus

quatenus *Bestiæ*, hoc est, quatenus *Idololatricæ*, occidantur. Atq; hoc sufficere potest ad subindicationem veritatis secundæ *Congruentiæ Parallelismi* primi, Quòd nempe *Meretrix* æquè atq; *Bestia Bicornis* moderamen habet atq; regimen in *Bestiam septicipitem*.

3. Jam verò quantùm ad *colorem* Bestiæ *coccineum*, duplicem habet indicationem, primam *Crudelitatis Tyrannicæ*, alteram *Majestatis Imperialis*. Priori sensu *Victorinus*, *Aretas*, *Zegerus*, *Viegas*, *Alcazar* aliiq; eum interpretantur; posteriori *Cornelius à lapide*, *Pareus*, *Ribera* & *Grotius*. *Fera coccinea*, inquit ille, *nimirum quia illo colore tingi solebant Imperatorum* Romanorum *Paludamenta*. Verùm ubi uterq; sensus adeò aptus est, ambo sanè intelligendi sunt per *Henopœiam*, quæ multa objecta præfigurata sub unum Typum reducit. Impræsentiarum verò *crudelitatem* Bestiæ tantùm notabo sanguineo hoc colore depictam. Idémq; similiter figuratur in externa *Bestiæ septicipitis* forma, capite decimo tertio. *Pardi corpus* illic habet, *pedes Ursi*, *os* verò *Leonis*, quæ omnes Bestiæ eximiæ rapacitatis sunt & *crudelitatis*, unde planè confirmatur *Parallelismi* secundi *Congruentia* secunda. Paral. 2. Congr. 2.

4. *Plenæ nominibus Blasphemiæ*, hoc est, plenæ Titulis generibúsq; Idololatriæ. *Plena Diis*, ità *Grotius*, de Paganico Imperio interpretans. Nósq; tutò reddere possumus *Plenæ dæmonibus*, secundùm sensum Cl. *Medi*, hoc est, Plenæ superstitioso *Idololatricóq;* cultu Animarum Sanctorum defunctorum (præter alias *Idololatrias* circa rationem colendi debitum religionis nostræ objectum, Deum Christúmque, commissas) postquam utiq; Imperium *Pagano-Christianum* evaserat.

Nec certè *Bestia*, capite decimo tertio, ob fœdum hoc peccatum minùs est memorabilis. Nam quemadmodum *Bestia coccina* plena erat *nominibus Blasphemiæ*, scutulata quasi nigricantibus istis Titulis, ità *Grotius Pardum* facit variis *Idololatriæ* objectis maculatum. *Pardalis varii coloris Animal, sic Idololatria Romana Deos habebat Mares, Fœminas, Marisfœminas, Maximos, Medioximos, Minimos, vario vultu, vario habitu*, variâ potestate. Et certè *Idololatria Pagano-Christiana* ecquid ea illîc deficit? Annon & illa habet Divos suos Divásq; quibus cultum religiosum præstant? Annon & illi *Dulian* profitentur & *Hyperdulian* perinde ac *Latrian*? Quod certè quàm proximè accedit ad rationem Deorum *Minimorum* & *Medioximorum* cultorum à *Paganis*. An non alii *Sancti* celebres sunt ob facultatem mala quædam particularia infligendi, alii ob facultatem impertiendi particularia quædam bona? Alii uno aspectu habitúque, alii autem alio? Annon quidam unum habent officium, alii aliud? quemadmodum pleniùs fusiúsq; suo loco disseremus.

Cæterùm *Blasphemia*, hoc est, *Idololatria* hujus Bestiæ copiosiùs commemoratur expressiúsq; v. 5. *Datúmq; est ei os loquens magna & blasphemias*, hoc est, Autoritas stabiliendi magnas crassásve *Idololatrias* in Dei vivi contumeliam, *Cujus nomen dicitur blasphemare*, in proximè sequenti versu, *& tabernaculum ejus, & eos qui in cælo habitant*. *Deum* quidem *blasphemare*, nempe colendo eum per Imagines, aliisve cultum religiosum tribuendo qui illi soli debeatur, eúmq; sic vilificando, æquandóq; ipsi Creaturas. *Blasphemare* verò *Tabernaculum Dei*, hoc est, *corpus Christi*, (*in quo inhabitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter*, ut loquitur Apostolus) prætendendo frustum panis, quod in istiusmodi fœdum gurgustium ablegant, quò vel Imaginatio cujusvis hominis horreat descendere, ipsissimum corpus Christi esse, illud utiq; corpus stupendâ gloriâ plenum. Quæ proculdubio miserè obscuratur viliterq; proculcatur, dum frustum panis illud ipsum corpus reverà esse asseritur, & ob eam ipsam rationem adoratur. Et postremò *blasphemare eos qui in cælo habitant*, *Sanctos* scilicet, declarando eos adeò ambitiosos esse rebellésq; adversùs Deum, ut non solùm acceptare sed extorquere velint cultum religiosum ab hominibus per Neces & Incarcerationes variásq; pressuras & afflictiones quas sanguinolenta hæc Bestia sinceris Christi membris infert, odioso *Hæretici* nomine ac ignominioso eis priùs inusto, prætendens quidem hac in re zelum quendam ac honorem erga *Sanctos*, sed reverà his rationibus summâ eos afficiens contumeliâ, blasphemiáque, tanquam crudeles & inhumanos erga homines, æquè ac rebelles & perfidos adversùs Deum. Adeò mirum in modum verus est & significans hic Blasphemiæ character in Bestia, adeóq; indè luculentè secundam *Congruentiam Parallelismi* secundi confirmavimus.

Col. 2. 9. *Vide Ideam Antichrist. lib. 2. c. 5. sect. 2, 3.*

Vide Ideam Antichrist. lib. 1. cap. 16. sect. 2.

5. *Habenti capita septem & cornua decem.* Ità cap. 13. *Tum vidi Bestiam è mari ascendentem quæ habebat capita septem & cornua decem.* Quæ primæ *Congruentiæ* secundi *Parallelismi* evidentissima est demonstratio. Quid verò significetur per *capita septem decémq; cornua*, mox intelligemus. Parall. 2. Congr. 1.

Ver. IV. *Erat autem mulier illa amicta purpurâ & cocco, & inaurata auro, lapidibus pretiosis, & margaritis.* *Purpuram* & *coccum* colorem esse *Imperialem* suprà notavimus

notavimus, atq; sic esse iterum hìc à *Grotio* in hunc quartum versum agnoscitur. Sed enim opportunum hìc est observare, Quòd, quemadmodum Bestiam, quæ est universum Imperium Romanum, *coccinam* Bestiam appellari concessum est, quanquam ille Habitus capitum Imperii erat proprius, Imperatores ipsos intelligo ac Senatores; ità hæc *Meretrix* purpurâ coccóq; amicta dici potest (hoc est, *Romana Hierarchia* totúmve corpus illius Cleri) tametsi hic color ad caput solummodo pertineret, aut saltem ad superiores hujus corporis ordines à summo capite proximos. Taléq; sunt Togæ Habitúsq; *Romanorum Cardinalium*, quemadmodum satìs notum est. Quod verò *aurum* spectat, *pretiosos lapides* & *margaritas*, manifestum est referri ad Coronam Papæ auream, Gemmis ac pretiosis lapidibus coruscantem, ut & ad Margaritas sumptuosæ suæ vestis *Sacerdotalis*, &c. Quod quidem arguit hanc visionem Ecclesiam *Romanam* propriè sic dictam modo magìs peculiari respicere, quamvìs leviori aliquâ stricturâ universum Imperii Clerum Idololatricum possit etiam attingere.

Caput verò *Romanæ Hierarchiæ* cum purpuratis suis *Cardinalibus Imperatorium Senatoriúmq;* splendorem adeò referunt, ut manifestum sit Potestatis *Imperialis* ipsi *Papæ* inesse affectationem, cùm *Corona* ejus ac *vestimenta* tam planè sint *Imperialia*. Et certè tametsi color Bestiæ capútq; septimum ab hoc *Mitrato* capite distinctum, *Imperatorem* agnoscendum innuit distinctum à *Papa*, Hieroglyphicum tamen hoc planè significat *Papam Imperatoris* partes agere æquè aut magìs quàm *Imperator* ipse. Quod mirificè convenit cum noto rerum eventu, apertéq; etiam prædicitur cap. 13. v. 12.
Par. 1. Congr. 3. *Et potestatem prioris bestiæ omnem exercet in conspectu ejus*, hoc est, *Imperatoris* partes agit æquè magísve quàm ipse. Quod tamen intelligendum est præcipuè de *Bicorni Bestia in Roma* veteri residente, vel quatenus illìc residet, qui maturè sanè universalis Episcopi jus sibi vendicabat maturéq; per *Phocæ* Imperatoris liberalitatem sibi collatum habuit, posteáq; ità supra ipsos Imperatores emicuit, ut se ipsis majorem effecerit. Quanquam diffiteri nolo quin id verum sit quod *Grotius* tantoperè contendit, nec ipsos nec Imperium ipsorum adhuc cessâsse, quemadmodum & ipsum vaticinium videtur testificari, cùm caput *septimum* sit hujus Bestiæ à capite Bestiæ *Bicornis* sive *Meretricis* distinctum.

2. Quòd verò *Bestia* hæc *Bicornis*, pars princeps scilicet illius maximéq; eminens, exercet omnem potestatem primæ Bestiæ in conspectu ejus, ad admirationem usq; ex eo impletur quòd *Papa* adeò partes agit *Imperatoris*, nempe ex eo quòd non solùm *Mitram* simplicem *Bicornem* gerit ut *Episcopus*, sed Coronam triplicem *Imperialem* tanquam si esset *Imperator*. Vestimenta etiam purpurea rubeáq; sandalia; Titulus ejus, *Dominus Deus noster*; Senatus Cardinalium purpuratorum; ut Reges Principésq; pedes ejus deosculentur institutus mos; Tributum è remotissimis Imperii partibus receptum; ejus Sanctorum cum junctis *Cardinalium* suffragiis Canonizatio; Legatorum missio ad Principes; vectigal ex prostibulis & meretricibus, &c. (de quibus multis id genus aliis pleniùs te docebit *Molinæus* in *Vate suo*) omnia sanè hæc
Lib. 5. cap. 17. *Imperialis Potestatis* dignitatísq; quædam erant imitamenta. Tam accuratè profectò dici potest exercere omnem potestatem *primæ Bestiæ* in conspectu ejus.

Quod & adhuc magìs luculentè verum est, ex eo quòd omnem in rebus *Ecclesiasticis* potestatem *Imperatoris* aufert, ipséq; eam solus exercere vult; nè addam ut virtute hujus integræ *Ecclesiasticæ Potestatis*, *civilem* etiam Imperii *potestatem* Imperatoris manibus magna ex parte extorsit. Tam terrifica res erat Excommunicationis fulmen *Papale*. Atq; hoc quidem sufficit ad confirmandum primi *Parallelismi Congruentiam* tertiam.

3. *Habens poculum aureum in manu sua, plenum abominationibus & immunditiâ scortationis suæ.* Ubi *Grotius* in vocem *Abominationibus*; βδελύγματα, inquit ille, *in viso quidem intelligendo, humor fœtens, in re verò Dii falsi quos Græci vocant* βδελύγματα *.Hebræi* שקוצים & תועבות. Ac proinde *immunditia scortationis* suæ idem sonat quod priora, omniáq; significant *Romanæ Hierarchiæ Idololatriam*. Et quemadmodum in antecedenti capite demonstravimus *Meretricem* hanc non intelligendam esse de *Roma Paganica*, ità hæc sanè circumstantia oppidò quàm naturaliter cum eo convenit. Mulier enim hæc cum poculo in manu, innuit Inchoatricem illam esse non quidem *Propinationis salutiferæ* sed *damnabilis* hujus *Pollutionis Idololatriæ:* Cúmq; Imperium castum evasisset, refrixisſétque, quantùm ad hanc dementiam ac insaniam, vi puri Evangelii Christi ab istiusmodi sordibus repurgatum, istam certè mulierem per hoc *Incentivum*, per hoc *virus amatorium*, inflammare velle eorum animos novis stimulis libidinibúsq; colendi Idola, efficeréq; ut scortentur à Deo suo.

4. Verùm aliquid porrò superest in hoc poculo observatu dignum, nempe qua in re vis illius Incantationis Magiæve consistat. Poculum enim esse incantatum *Philtrúmve*

trùmve abundè sub eo Titulo in *Alphabeto Prophetico* probavi, nec solus Cl. *Medus* sed & *Cornelius à lapide*, *Alcazárq*; ad eum sensum interpretantur. Quorum postremus præter fœditatem compositionis ut Bufonum cineres, Cerebrúmq; hominum patibulis suspensorum, *cantiones* & *execranda verba* superaddit, quæ igitur necesse est ut *Magica* esse intelligantur, & virtutem habere miraculosam. Cui quidem respondet illud cap. 13. de *Bestia bicorni*, quæ ibi dicitur *edere signa magna*, *adeò etiam ut ignem faciat è cœlo descendere in terram*, *itáq*; *seducere incolas terræ propter signa quæ datum est ei ut faciat in conspectu Bestiæ*, hoc est, in conspectu *Imperii* quod illa his signis ad Idololatriam seducebat, itáq; rursus hac seductione, *occisæ Bestiæ* introducebat *Imaginem*. Unde manifestum est, *Magiam* miraculáq; *Meretricis* atq; *Bestiæ bicornis* ad unum finem tendere, ad reducendam scilicet rursus Idololatriam in Imperium juxta quartam *Congruentiam Parallelismi* primi. Cap 8. sect. 2.

V. 13, 14. Paral. 1. Congr. 4.

5. Una verò ex præcipuis *Incantationibus* quæ adhibitæ sunt in Poculo hoc *Magico*, erant proculdubiò præpotentia illa ac terrifica verba *Excommunicationis*, comminatio illa damnandi homines ad *Ignem Infernalem* nisi se Idololatricis Ecclesiæ Institutis sint submissuri. Hoc fulmen à *Romano Vejove* non fecit sanè ut acesceret hoc Poculum, sed illius haustum dulciorem jucundiorémq; reddidit, quippe quod sic *salutis Poculi* speciem adeò præ se ferebat in eis qui ipsum hauserint, postquam tanta cum autoritate ac terrore declaratum esset eos qui repudiaverint certò esse perituros. Hoc principale *carmen* erat quod virtutem hujus Potionis adauxit, fecitq; *Meretricis* Amasios pressiùs se in sinum ejus contrahere, attonitos scilicet ineffabili periculo & miseriâ quæ eos maneat qui ex eo ausint prorepere. Quæ simulatitia facultas ablegandi homines ad *Infernum* ob non commissam *Idololatriam*, cùm nec *legitima* sit nec *naturalis*, sed supra vires Naturæ, quæ alia meritò censeri potest quàm *Magica*, vel *Diabolica*? Atq; hæc ea ipsa potestas est quæ planè apertéq; figuratur in illis verbis cap. 13. ubi *Bestia bicornis facere dicitur ut ignis è cœlo descendat*. Quem *Alphabeto Prophetico* planè jam probavi significantissimum esse *Excommunicationis Iconismum*. Cap. 7. sect. 6.

6. Nec frequentius quicquam in ore omnium mortalium occurrit quàm *Fulmen Papale*, de quo tam miraculosum imaginati sunt effectum, ut populus *Parisiensis* vulgò crediderint illud *Hæreticos* ità ustulâsse ut facies ipsorum, diabolorum instar, nigrescerent, oculíq; diro aspectu extarent, halitúsq; noxii essent & pestilentes, quemadmodum præstantissimus ille vir *Edwinus Sandys* in suo *Europæ speculo* commemorat. *Erasmus* etiam crebrò hâc metaphorâ utitur in colloquiis, ipsiq; Pontifices in ea gloriantur. Et certè ac si Populus non satis promptus esset ad intelligendam hanc similitudinem absq; visibili aliqua Ceremonia, *Papa* in solenni quadam Excommunicatione ardentes faces è sublimi jaculatur. Et postremò *Nauclerus* hac phrasi Fulminationis intra unius & alterius Paginæ ambitum ter quatérve utitur, ipsiq; *Papæ* eos quos excommunicaverint tanquam fulmine afflatos considerant, itáq; de eis loquuntur, quemadmodum *Pareus* etiam notavit in locum. Ità ut nullum omninò spatium relictum sit addubitationibus an ad Excommunicationem allusum sit in illo ostento faciendi *ut ignis descendat è cœlo*, ut enim *Mortalis* quisquam id faciat, ingens profectò est miraculum.

7. Verùm ubi dicitur, quòd *seducit Incolas terræ propter signa quæ datum est ei ut faciat*, equidem fateor ad alia etiam miracula illic posse alludi, cujusmodi magna copia est de quibus *Romana Ecclesia* gloriatur, quibúsq; multas, quæ apud ipsos obtinent, Idololatriæ species volunt confirmare. Quæ tamen, quotquot eorum vera sint, ingenti Sacerdotum studio ac diligentiæ *Idololatriam* promovendi meritò attribui possunt, qui eo pacto Diabolum invitant ad istos ludos faciendos circa *Imagines*, *Altaria*, *Cœmeteriáve*; Sed ut ad poculum *Magicum* denuò redeamus.

8. Consideravimus quæ in ipso fuit intus, Magiámq; illam *supernaturalem* liquori infusam; sed & ipsum Poculi *metallum* quod Aurum est, suam etiam habet significationem, sensúmq; secum gerit *Magiæ* cujusdam magis naturalis quæ attrahit universa.

——Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

Quamobrem magna illa divitiarum affluentia, Honorésq; ac dignitates quæ obtineri possunt in Ecclesia *Romana*, non minima quidem Pars est intoxicatricis illius Potionis ἐκ ποτηρίου τῷ οἴνῳ, immò verò *quâ incolas terræ inebriavit*, fumis vaporibúsq; *Ambitionis* & *Avaritiæ* caput ipsorum occupantibus, eorum præsertim è Clero *Romano*, qui his aureis Ecclesiæ donis non ditantur nisi sub conditione adjuvandi promo-

promovendíq; illius Idololatriam. Hoc poculum igitur symbolum esse censeo *Sensualitatis*, *Luxuriæ* & *Affluentiæ*, ex eóq; *inebriari* idem esse atq; abundare *mundanâ felicitate*, usq; ad Insensibilitatem rerum meliorum, stupidámq; securitatem & acquiescentiam in oblectamentis ac voluptatibus hujus præsentis vitæ. Hic unus etiam esse potest sensus poculi hujus intoxicatorii, præter ea quæ suprà attigimus.

Ver. V. *Et in fronte sua nomen scriptum.* Quod Interpretes rectè notaverunt ad consuetudinem impudentium quarundam Meretricum, quæ nomina sua propriis frontibus inscripta habebant, alludere; utì apparet ex illo apud *Senecam*, *Nomen tuum pependit in fronte, pretia stupri accepisti, & manus quæ diis datura erat sacra, capturas tulit.*

2. *Mysterium, Babylon magna, mater illa scortationum & abominationum terræ.* Quam totam Inscriptionem nomen *Meretricis* esse existimo. Scriptura enim sæpe perquam longa format Nomina etiam ex integra sententia, quemadmodum pleniùs notandi mox dabitur occasio. Quinimò ipsum vocabulum [*Mysterium*] pars Nominis est. Totiúsq; sensus hic est, Nomen utiq; meretricis, esse *Babylonem magnam mysticam, meretricum matrem*, vel potiùs matrem *scortationum* πορνῶν, ità quædam exemplaria habent, quæ Versio vulgaris *Latina* sequitur, *Bezâque*, quódq; *Grotius* maximè probat, optiméq; convenit cum eo quod sequitur, & *abominationum Terræ*, ut utraq; esse possint *Abstracta*. *Mysticum* autem hîc idem significat quod *spirituale*
Cap. 11. v 8. alibi in *Apocalypsi*, Quæ vocatur *spiritualiter Sodoma & Ægyptus*, quemadmodum & *Cornelius à lapide* loca comparando statuit. Et certè *magna* Civitas est quæ illic ità appellatur. Quamobrem ad cujusvis judicium provoco, an *Mystica spiritualisve Babylon* de *Roma Paganica* intelligi possit, ánve verisimile sit ut Spiritus Dei vocem [*Mysterium*] inscriptioni præfigere possit quæ nihil ampliùs quàm jejunam *Synecdochen* in se habere intelligatur? Nam si de *Româ Paganicâ* exponi debet, nihil amplius *Mysterii* subest quàm unius *Paganicæ*, Idololatricæ & persecutricis Civitatis positio pro altera. Cum qua proculdubio tam profunda ac venerabilis Præfatio quàm est [*Mysterium*] rectè convenire non potest.

3. Quocircà, de *Civitate* seu *Politia Christiana Idololatrica* intelligi debet, aliósq; Idololatriis suis contaminante; sensúmq; *Mysterii* hunc esse oportet, Ut illa utiq; *Hierarchia* quæ per totum Imperium diffusa prætendit se puram illam esse & nondum adulteratam Ecclesiam Apostolicam, vulgóq; sic esse creditur, immò *Civitas illa è cœlo, Fundamenta cujus muri sunt duodecim, in quibus duodecim nomina Apostolorum Agni sunt inscripta, illa Civitas in qua Deus abstersurus est omnem lacrymam ab oculis servorum suorum, in qua mors ampliùs non extabit neq; luctus neq; clamor neq; dolor*, hoc est, nullæ cruentæ persecutiones, pressuræ, torturæve fidelium servorum Christi futuræ sunt ampliùs, ut rectè *Grotius* locum interpretatur; illa deniq; Civitas *ubi nullum Templum est*, hoc est, nullum objectum versùs quod nos incurvemus præter Dominum Deum omnipotentem & Agnum, qui solus religioso cultu est colendus: Hoc, inquam, *mysterium* est, ut *Oecumenica* hæc *Hierarchia* corpúsve Cleri, qui gloriantur se puram hanc esse & Apostolicam Civitatem, ut qui circa res Fidei planè infallibili sunt judicio utì jactant, ipsa civitas *Babylon* reverà sint, quæ, tantum abfuit, ut castum puritatis cultûs exemplar esset, ut è contrà Hominibus defunctis sacrificaret, *Belúmq;* coleret & adoraret, cultúmq; *Baalim*, hoc est, cultum *Dæmonum*, falsorúmve Deorum per totum terrarum orbem propagaret, ipsos etiam *Judæos* peculiarem Dei populum eo morbo inficiens; tantúmq; abfuit ut veris Dei servis *protectio* esset & levamen, ut longâ eos & tristi captivitate teneret, in ardentem igne fornacem illos etiam conjiciens qui incurvare se noluerint versùs Imaginem quam *Nebuchadnezar* erexerat. Hoc *Mysterium* est, & tamen oppidò quàm verum.

Etenim nimis sanè manifestum est *Pseudo-Christianam* hanc *Hierarchiam* professum Dei populum variis *Idololatriæ* generibus contaminâsse, eósq; sub dura servitute longo tempore captivos tenuisse, & præter alias torturas ac persecutiones, multa fidelium servorum Christi millia vivicomburio confecisse. Quapropter verè *Mysterium* est ut illa quæ tam audacter se Civitatem Dei profitetur, cuiq; tam feliciter res successit, ut ab universis ferè sic esse crederetur, reipsâ reperiretur *Babylon illa sanguinolenta & Idololatrica.*

4. Et quia gloriatur se *Catholicam* illam esse æquè ac *Apostolicam* Ecclesiam, exornatur porrò Titulo *Magnæ* perinde atq; *Babylonis*, & unâ simul dictione appellatur *Babylon illa magna*, quippe cujus vastus civitatis ambitus (quam qui maximè parcam computationem inierunt ad 360 vel 380 stadia statuerunt circuitu extendi, *Plinius* & *Herodotus* ad 480) aptum symbolum est illius ipsorum jactantiæ, quasi ii reverà

verà essent Ecclesia illa *Catholica* & *universalis*. Et postremò quia prætendit se *sponsam* esse Agni, *Materq;* *Ecclesia* amat appellari, Spiritus Dei in hujus falsæ gloriationis opprobrium, *Matrem illam meretricum* appellat *& Abominationum Terræ*.

5. Qui Titulus planè demonstrat hanc Civitatem *Babylonis Romam Paganicam* non esse, sed *Politian* aliquam *Christianam*. *Roma* enim Paganica non erat μήτηρ πορνῶν, ut *Grotius* legit, Mater, hoc est, Author vel disseminatrix Idololatriæ per terrarum orbem. Gentes enim Idololatricæ erant ex seipsis absq; illius ope, illáq; discipula potiùs receptrixq; *Idololatriarum* ab ipsis, quas pro victoriarum numero adauxit, quemadmodum apparere potest ex Carmine illo promissorio quod *Macrobius* describit à *Romanis* adhibito quoties spem habebant urbem expugnandi capiendíque, evocantes per illud *Tutelares Deos Loci*, Templáq; ac solennes ritus eis *Romæ* pollicentes. *Saturnal. lib. 3. cap. 9.*

Quamobrem *Mysterii* Titulus nomini *Meretricis* præfixus (vel potiùs cùm ipse pars Nominis sit, planéq; Mysterio Iniquitatis quod commemorat Apostolus, respondeat) simul cum hac parte nominis consideratus (*mater Fornicationum & Abominationum Terræ*) cum demonstratione nostra in præcedenti capite manifestò consentit, ubi probavi per *Babylonem* necessariò intelligendam esse non quidem *Romam Ethnicam*, sed statum *Ecclesiæ* qui in *Ethnicismum Idololatriámq;* degeneràsset. Quod, cùm profundiùs absconderetur quàm ut quilibet primo intuitu deprehendere potuerit, & coloratum obauratúmq; esset speciosis prætextis magnificandi Christum ejúsq; Apostolos cum *Sanctis* reliquis, præsertim *Mariam* Virginem *Matrem Christi*, rectè appellatur *Mysterium*. Qua in re *Meretrix* hæc *Bicornisq;* *Bestia* accuratè conveniunt. Etenim quòd *cornua agni similia* habet, id sanè prætextum est succedendi Christo & Apostolis, & potestatem indè habendi quâ Ecclesiam ad mentem Christi moderetur & gubernet, in rem ejus ac honorem, quem rebus singulis obtendunt. Verùm *loquela* illius *Draconica* planè indicat eos Idololatricorum rituum authores esse, doctrinarúmq; cultûs adulterati editores. Unde quinta *Congruentia Parallelismi* primi manifesta est, cùm & *Meretrix* & *Bicornis Bestia* Introductrices reperiantur Idololatriæ sub obtentu promovendi Christianitatem. *2 Thess. 2. 7.* *Parall. 1. Congr. 5.*

6. Hic *Agninorum cornuum* loquelæq; *Draconicæ* sensus est in *Bestia bicorni*. Quantùm verò ad ascensionem ejus *è Terra*, quæ ipsi peculiaris est, cùm reliquæ Bestiæ tum apud *Danielem* tum in *Apocalypsi* describantur tanquam ascendentes è *Mari*, etiam ventis in illius superficie contra se invicem præliantibus in *quatuor Bestiarum* ascensione apud *Danielem*, hoc demonstrat hanc quidem Bestiam generis esse prorsus diversi à cæteris, ut quæ caput suum extulit, non per bellum nec per vim gladii, quemadmodum alii *mundani Dynastæ* solent, sed ratione magìs tacitâ occultáque, & ab obscurioribus primordiis. *Cui origo privata non publica*, inquit *Grotius*; additq; porrò, morem esse *Hebræorum* vocare τοὺς ἰδιώτας *populum terræ*. Et *Molinæus* etiam in locum, Sic *Latini* homines novos & ex sordibus provectos ad nobilitatem & opes vocant *terræ Filios*, ipsáq; Scriptura dicit *Deum attollere humilem ex pulvere*. Quod quàm verum sit de *Meretrice* & *Bestia bicorni*, omnibus notum est. *Apoc. 13. 11.*

CAP. XIII.

Ver. VI. Quid intelligatur per Martyres Jesu. 2. *Sexta* Congruentia Parallelismi *primi. Ver. VII. Mulierem non esse* Romam Ethnicam *demonstrari posse è Bestia quæ eam bajulat.* 2. *Eam toti Imperio inequitare.* 3. Duo Cornua *Bestiæ duos esse* Patriarchatus Imperiales, *sed per Henopæiam perstringere etiam posse potestatem* ligandi & solvendi, *ut &* mitræ Episcopalis *cornua.* 4. *Septima* Congruentia Parallelismi *primi.* 5. *Prima* Congruentia *secundi. Ver. VIII. Quid significetur per ἀπόλλυσι.* 2. *Scopum visionis Bestiæ in hoc capite esse repræsentationem Imperii in illa* successione *quâ sit* Pagano-Christiana. 3. *Prolixitatem Tituli nihil impedire quò minùs appellari possit* Nomen Bestiæ. 4. *Quæ sit* Nominis *significatio.* 5. *Quòd Angelus, postquam integras Regni Imperiive* Romani *successiones considerâsset, mentem defixit in* illud tempus quo *Imperium* purè Christianum foret, *& quare. Quódq; indè apparet quæ Temporis Bestiæ successio sit intelligenda.* 6. *Uti etiam ex nomine titulóve mutato in* Fuit & non est & tamen est, *unde quinta* Congruentia *secundi* Parallelismi *etiam evincitur.* 7, 8. *Quî factum ut Angelus hæc nomina Bestiæ daret. Quódq;* Ellipsis *est ubi Angelus ait,* Bestia quam vidisti fuit & non est, *&c.* 9. *Nomen,* Fuit & non est & ascensura est, *&c. significare successionum* existendi ordinem, *non* actualem Existentiam *aut* Non-existentiam *Bestiæ, cum illius rei confirmatione ex* Alcazare. 10. *Manifesta evictio ex Nomine* [Fuit & non est & tamen est] *quòd* [Fuit & non est & tamen est] *non significat* actualem existentiam *aut* non-existentiam, *sed* ordinem existentiæ *&* similitudinem. 11. *Quòd* [non est & tamen est] *nec sensus tolerabilis foret nec elegantia ulla, nisi leges* contradictionis legitimæ *pressè attingerentur in hac* Mystica *assertione.* 12. *Absolutam tamen* Identitatem *in* Essentia *aut* Qualitate *huic affirmationi citra falsitatem subesse non posse, unde* similitudinem *eâ innui necesse est.* 13. *Quòd certitudo significationis hujus Tituli* [Fuit & non est & tamen est] *prioris sensum confirmat, & latitantem* Ellipsin *demonstrat in applicatione horum Nominum Bestiæ, quod etiam ex aliis rationibus arguitur.* 14. *Cur* Re-existentiam *sive* Imaginem Bestiæ *de Imperio Idololatrico rursus facto, potiùs quàm de* veteri Politia Romana *in* Potestate Pontificia denuò reviviscente *sit interpretatus.* 15. Congruentia *tertia* Parallelismi *secundi.* 16. Congruentia *sexta.* 17. *Septima* Congruentia. 18. Congruentia *octava.* 19. Congruentia *tertia iterum notata, cum confirmatione indidem suprà memoratæ* Ellipseos. 20. Similitudinis propinquitatem *pro Identitate haberi in communi sermonis elegantia, unde Bestiam* quæ fuit & non est & tamen est, *&* Imaginem Bestiæ *rursus evincitur idem esse, quintáq; secundi* Parallelismi Congruentia *indè pleniùs confirmatur.*

VER. VI. *Et vidi mulierem illam ebriam sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum Jesu,* hoc est, sanguine Sanctorum qui erant Martyres *Jesu.* Qui scilicet *Martyres* non erant pro doctrina hujus vel illius *erronei spiritûs* falsíve Doctoris, qui eos infatuare possit stolidâ confidentiâ, obfirmatáq; temeritate deponendi vitam in testimonium pro mendacio subdolè astutéq; conficto in rem mundanúmve commodum eorum qui ipsum excogitaverint. Equidem hi istiusmodi *Martyres* non erant, sed pressi ac præcisi Sectatores *Agni Jesu Christi,* illiúsq; solius vestigiis insistebant, & vestigiis eorum qui eum fideliter sectati sunt, Apostolos intelligo, juxta
1 Cor. 11. 1. propriam ipsorum præceptionem, *Imitatores mei estote sicut ego sum Christi,* atq; eum sanè sequebantur per res prosperas & adversas, per convitia & laudes, per vitam, ipsámq; adeò mortem.

2. Quorum quidem mors *Meretrici* hîc imputatur, quoniam illa consiliis & animationibus suis *Bestiam septicipitem* stimulat ad homicidium sanguinísq; effusionem, quemadmodum dicitur de *Bicorni Bestia,* quòd vitam & animationem huic Bestiæ redivivæ dedit, fecítq; ut spirans hæc *Imago* loqueretur, mandarétq; ut quotquot noluerint adorare, hoc est, *obedire* morémq; gerere *Imagini Bestiæ,* etiam in eis rebus
Paral. 1. Congr. 6. in quibus *occisæ Bestiæ Imaginem gerebat,* in ipsa putâ *Idololatria,* trucidarentur. Qua sexta planè *Congruentia* est *Parallelismi* primi.

Ver. VII. *Ego dicam tibi mysterium mulieris & bestiæ quæ portat eam.* Quod quidem mulieris Mysterium reserat explicando primò ordinem & successionem Bestiæ quæ eam portat. Hæc enim demonstratio est, de *Roma Paganica,* (quemadmodum capite

capite undecimo hujus libri luculentè probavi) intelligi non oportere, ac proinde ſenſum Myſterii Tituli Meretricis, qui illius naturam illuſtrat, talem eſſe, qualem in verſum quintum præcedenti capite declaravi.

2. Hîc tantùm notabimus ejus *inequitationem Beſtiæ*, illam innuere talem eſſe Politian quæ totius Imperii regimen haberet, non ad unam partem limitaretur. Quemadmodum is qui equo vehitur, non intelligitur unam Equi partem equitare, alteram verò non-equitatam relinquere, ſed totum equitare Equum: Ità certè *Meretrix* toti inequitat Beſtiæ, hoc eſt, toti Imperio, tam *Orientali* quàm *Occidentali*. Quod cum deſcriptione *Beſtiæ bicornis* etiam convenit, quam ſic depictam in Viſione exiſtimo propter duos Patriarchatus Imperiales, alterum *Romæ*, alterum *Conſtantinopoli*, partientes quodammodo ſic inter ſe Imperium, quemadmodum *Orientales Occidentaléſq;* *Cæſares* faciebant. Cæterùm totus Clerus Imperii, Clerum intelligo *Idololatricum*, corpus eſt hujus *Meretricis* ſive *Beſtiæ*, cujus duo hi Patriarchatus Imperiales ſunt *Cornua*.

3. Nec inveni quicquam adhuc apud Interpretes quod juxta ſtylum Propheticum de cornibus poſſet exponi, niſi hujuſmodi aliqua Poteſtas in concreto locum etiam habere poſſit in Typo. Verùm per *ſecundariam Henopœiam* (hoc ſemel admiſſo quòd hi duo *Patriarchatus* duæ ſunt reales Poteſtates ſive Dignitates in concreto, nam Patriarchas ipſos hâc poteſtate præditos ego hîc intelligo) ad duo etiam cornua *Mitræ Epiſcopalis* fortean alludi etiam poteſt, ſicut *ſeptem Capita* ſignificant *ſeptem Montes* perinde ac *ſeptem Reges*. Et *Joſephus Acoſta* in *Tractatu ſuo de Temporibus noviſſimis*, de *Beſtia bicorni* loquens, *Duo cornua*, inquit, *Epiſcopalis dignitatis, putà Mitræ ſive Infuſæ (hæc enim eſt bicornis) inſigne ſunt.* Lib. 2. cap. 17. *Videtur ergò quòd hic Pſeudopropheta erit Epiſcopus quiſpiam Apoſtata & ſimulator religionis.* Ad quam Interpretationem *duorum cornuum* Beſtiæ, *Cornelii à lapide* etiam videtur inclinare ſententia; rectéq; ſanè cenſet Interpretationem non magìs opprobrio eſſe Epiſcopatui, quàm quòd *cornua Agni* dicuntur, opprobrio eſſe Chriſto; ſed quòd argumentum potiùs eſt excellentiæ illius Gradûs ac Functionis, cùm magnus hic Apoſtata populo commendare ſe ſtudeat ſub hoc Habitu ac Dignitate.

Nec opus eſt ut Cl. *Medi* Interpretationem hinc excludamus, qui per duo cornua poteſtatem *ligandi* & *ſolvendi* intelligit, quam *Pſeudoprophetica* hæc *Beſtia* ab *Agno* Jeſu Chriſto ad ſe derivatam prætendit; nam hæ duæ ſignificationes, pluréſq; ſi plures eſſent, aptæ ac congruentes, per *Henopœiam* uni huic Typo ſubdi poſſent, proviſo primùm, quod jam dixi, ut Typus unam ſignificationem habeat, ex ſtylo Prophetico planè approbandam: Qui paſſim apud *Danielem* & in *Apocalypſi* per cornua *perſonas* aliquas intelligit ſummo loco ac dignitate conſtitutas non *abſtractas poteſtates virtutéſve*, tanquam ſiquis Imperatorem cum duobus cornibus depingeret propterea quòd poteſtatem habeat *vitæ* atq; *necis*. Hoc ſanè in *ſtylo Prophetico* non eſt tolerabile; Neq; hic ſenſus ſolus ſuffulcire poſſet tam ſolidum ſymbolum.

4. Quamobrem cùm *duo* hæc *cornua* Beſtiam *Pſeudopropheticam* innuant ſuper *Orientalem* æquè ac ſuper *Occidentalem* Imperii partem extendi, cúmq; *Meretricis* inequitatio ſuper *Beſtiam ſepticipitem*, eam denotet totius Imperii habenas quodammodo tenuiſſe, hinc certè apparet ſeptimam primi noſtri *Parallelíſmi Congruentiam* argumentis ex his viſionibus hauriendis minimè deſtitui. Quibus ſuperaddere potes ulteriorem pleniorémq; confirmationem ex eis quæ diximus in verſum primum Capite præcedente, ſectionibus ſecundâ ac tertiâ. Parall. 1. Congr. 7.

5. *Quæ habet capita ſeptem & cornua decem.* Eadem prorſus deſcriptio eſt Beſtiæ quantùm ad hoc, in capite decimo tertio, verſ. 2. Et ſuprà jam notavimus eam apertè probare *Congruentiam* primam *Parallelíſmi* ſecundi. Paral. 2. Congr. 1.

Ver. VIII. *Beſtia quam vidiſti fuit & non eſt, & aſcenſura eſt ex abyſſo, & in exitium abitura*; καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν, hoc eſt, εἰς παναλεθρίαν, in *exitium conſummatum perniciémve finalem.* Circumſtantia enim eum planè ſenſum innuit. Etenim ex eo quòd dicitur etiam ante ultimam hanc vicem, eam non fuiſſe, (quod planè arguit eam fuiſſe perditam) naturaliter ſequitur ultimam hanc inſigniorem fore perditionem, & finalem perinde atq; ultimam; vocémq; ἀπώλεια tali ſenſu accipiendam eſſe atq; in υἱὸς ἀπωλείας *Filius Perditionis*, qui idcirco ſic appellatur quia claritate adventûs Chriſti penitùs ſiderandus eſt atq; conſumendus; ac proinde hæc perditio eadem eſt de qua *Dahiel* loquitur, *Et ſpectante me perempta eſt Beſtia* (& de *bicorni* ſanè Beſtia loquitur) *ejúſq; contrucidatum corpus igni traditum eſt ad cremandum*, Dan. 7. 11. hoc eſt, ut penitùs conſumeretur. Cæterùm octavi hujus verſûs intelligentia cùm tanti ſit momenti, uberiorem in eum *Paraphraſin* inſtituam, ut eò pleniùs illius ſcopum intelligamus, cujus hunc ferè ſenſum eſſe exiſtimo.

 2. Beſtia

2. Bestia quam vidisti, quámq; duabus prioribus visionibus videras, eadem Bestia est, quemadmodum apparere potest è præcipuo illius charactere, *septem capitibus decémq; cornibus*, atq; unum idémq; est Regnum Imperiúmve Idololatricum, sicuti constat ex *serpentino* illius *corpore* in prima visione, è Nominibus *Blasphemiæ* in *singulis capitibus* in secunda, & è *corpore pleno Nominibus Blasphemiæ* in hac tertia & ultima. Præcipuus verò scopus hujus ultimæ visionis (quamvìs priorem partem successionis hujus Imperii *Idololatrici* leviori aliquo respectu attingat, quatenus scilicet denuò *repræsentatur* ea in parte integræ successionis quæ proximè antecedit Intervallum illud in quo ad tempus cessaret esse) præcipuus, inquam, scopus hujus visionis est determinatè hoc Imperium *Idololatricum* & adæquatè repræsentare sub illa temporis successione, quæ inceperit statim ab exitu illius Intervalli quo Imperium esset purè *Christianum*, nec Idololatricis superstitionibus adhuc contaminatum, etiam ad illud usq; tempus, quo Idololatria postquam cursum suum rursus peregerit, ex Imperio prorsus exterminanda sit, illuc nunquam reditura.

3. Quamobrem Angelus rerum ordinem quasi super digitos dinumerans, & tunc particulatim magìs hanc temporis successionem indigitans, *Bestia quam vidisti* (inquit ille *Johanni*) *nomen* scilicet ejus (nam *ecstaticus* Prophetiæ stylus facilè ejusmodi *Ellipsin* admittere potest) est, *Fuit & non est & ascensura est ex Abysso & in exitium abitura*. Quod certè nomen est pauciorum syllabarum quàm, *Mysterium, Babylon illa magna, mater scortationum & abominationum Terræ*. Verùm tam prolixa Nomina non sunt adeò inusitata in Scripturis, quemadmodum apparet in *Maher-*
Esai. 8. 1. *shalal-hash-bash*. Quod *Latinè* sic sonat, *ad festinandum spolium acceleravit prædam*.

4. Jam verò sensus *Tituli Nominisve Bestiæ* hic est, Idololatricum scilicet hoc Imperium repræsentari solummodò sub illa temporis successione (secundùm *præcipuum* præsentis hujus visionis scopum) sub qua si consideretur, opportunum aliquando erit dicere, eam Bestiam esse quæ *fuit* & *non est* & ascensura est ex Abysso, & tum postea in exitium abitura, hoc est, peritura in perpetuum, nunquam denuò revictura. De illo tempore statúve Imperii, sub quo si consideretur aliquando tempestivum erit sic pronunciare, præsens hæc visio Bestiæ intelligenda est, & de nullo alio, ac proinde ob eam ipsam causam speciatim Christi Ecclesiæ commendata est in illud tempus, quo Imperium cessaret esse *Idololatricum*.

5. Angelus igitur cogitationes defigens in ea Ecclesiæ tempora, fideles hìc præmonet de mira mutatione *Christiani* Imperii dum manebat adhuc purè Christianum, nondúmq; conspurcatum Idololatriâ. Purum utiq; hunc felicémq; statum abiturum esse, Bestiámq; rursus revicturam & in scenam prodituram, hoc est, Imperium *Idololatricum* denuò evasurum. Quæ præmonitio cùm tam utilis sit omnibus qui eam sint recepturi, nempe ad præmuniendos illos contra *Idololatricas* illas Innovationes, quæ, futurum erat, ut introducantur in Ecclesiam, minimè quidem mirum est mentem Angeli defixam esse in illa tempora, quando hujus visionis sensum *Johanni* aperuit, tanquam si præsens tum inter eos versaretur, commonefaciens ipsos de periculo futuro.

Hæc est una ratio determinandi sensum hujus Visionis ad illud tempus statúmve Imperii *Idololatrici* ad quod ea digitum intendit, nempe mentes dirigendo in ea tempora quibus hæc *Nota Noménve Bestiæ* rectè ei applicari potest tanquam futuræ nec dum ad vitam rursus restitutæ, quod tum erat quando Imperium planè erat Christianum.

6. Verùm enimverò, ut adhuc firmiùs visionis mentem teneatis, certóq; intelligatis sub qua temporis *successione Idololatricum* hoc Imperium hìc repræsentatum sit, ejus Notam Noménve, inquit Angelus, paululùm immutabo, eámq; appellabo, *Bestiam quæ erat & non est & tamen est*. Qui quidem Titulus supponit eam consideratam tanquam præsentem, quamvìs etiam agnoscatur adhuc futura, quippe quòd *Prophetia* sit non *Historia*. Dico autem eam in hoc Titulo considerari tanquam præsentem. Quemadmodum & illa verba maximè naturaliter innuunt, *videntes Bestiam quæ erat & non est & tamen est*. Videmus enim oculísq; usurpamus quæ *præsentia* sunt, ac proinde καίπερ ἐστὶ Lectio videtur magìs consentanea perinde ac magìs authentica & approbata, (non autem καὶ παρέσται, quemadmodum Cl. *Medus* contendit ex *Aretha*) denotátq; Imperium rursus factum *Idololatricum* ut olim, ac proinde Bestiam esse quæ *erat*, & tamen verum id etiam esse, quòd Bestia *est*; verùm ea Idololatria non est quæ consistit in cultu antiquorum Numinum *Paganicorum*, *Martis*, *Veneris*, *Vulcani*, &c. quamobrem hac ratione Bestia est quæ *erat* & *non est*. Considerando verò rursum, quod dixi, objecta solummodò mutata esse, *Sanctósq;* coli tali Idololatriâ

Idololatriâ quâ Paganica Numina olim colebantur, istoc sanè respectu, *Paganismus* rancidus est quamvis circa nova objecta exerceatur. Et propterea quanquam Bestia aliquo modo dicitur *non esse*, verum tamen est, sensu valdè memorabili, eam etiam *esse*. Unde manifestum est per *Bestiam, quæ erat & non est & tamen est*, Romanum Imperium intelligi, postquam in *Paganicam* quandam & *Idololatricam* Christianitatem degenerâsset. Quod tametsi *Christianitatem* profiteretur, *imaginem* tamen gessit antiqui Imperii *Paganici* & *Idololatrici*.

Ità ut *Imago Bestiæ*, & Bestia *quæ erat & non est & tamen est*, ad amussim sibi invicem respondeant. Imago enim est & non est illud cujus est Imago. Quod à quolibet facilè concipi potest & agnosci. Unde quintæ *Congruentiæ* secundi *Parallelismi* veritas planè apparet. *Paral. 2. Congr. 5.*

7. Interpretatio hæc quam dedi hujus versûs tam naturalis est & consentanea ut impossibile credam fore ut quisquam de ea dubitaret absq; obscuritate esset quæ oritur ex *Elliptica* loquendi formula quæ in principio versûs occurrit, *Bestia quam vidisti fuit & non est & ascensura est*, &c. videtur enim supponere *Romanum* hoc Imperium *Idololatricum* S. *Johannis* temporibus non fuisse aut præteriisse, quod veritati planè contrarium est. Verùm respondeo *Ellipsin* esse quam suppleri oportet, atq; tunc errorem in fumos esse arbiturum. Quod supplementum vel sic institui potest, quemadmodum jam innui, *Bestia quam vidisti, nomen scilicet ejus est, Fuit & non est*, &c. vel sic, *Bestia quam vidisti fuit & non est & ascensura est*, &c. *hoc illius nomen* est hic ejus character quo intelligatis sub qua temporis successione sit expectanda.

Etenim planè intelligendum est Angelum in conspectu suo habuisse integram Bestiæ successionem in duas partes, temporariâ illius interemptione per introductionem puræ Christianitatis in Paganismi locum, ut Religio fieret Imperii, dissectam. Jam verò has seculorum series mente suâ revolvens cum relatione ad Bestiam, primæ quidem nullum alium Titulum inscribere potuit quam, *Est*. Quippe quòd ante Idololatriæ cessationem in Imperio per victoriam puræ ac intemeratæ Christianitatis non erat proprium pronunciare de Bestia quòd *Fuit*, cùm adhuc in rerum natura permaneret, multóq; minùs quòd, *Non est*, cùm etiamnum existeret. Nec opportunum sanè erat mentionem facere de *Re-ascensione* illius ex *Abysso*, cùm nondum illuc descendisset, nec de ultima ac *finali* illius *perditione*, quippe quam post primam illius Interemptionem oporteret priùs reviviscere.

8. Quamobrem cùm Titulus hic *Imperio Idololatrico* in *prima* temporis *serie* sub qua consideraretur, minimè competat, manifestum est Angelum aspectum suum in has seculorum *successiones* porrò projecisse, cúmq; Intervallum invenisset in quo Bestia *cessat esse*, sed prævideret simul eam rursus ad vitam restitutum iri, & tum post certam temporis durationem in perpetuum perituram, sub ea ipsa periodo, palàm est, eum Bestiam descripsisse, nominando eam (ratione quidem abruptâ & raptuosâ absq; omni præfatione quòd id nomen ejus esset) *Bestiam quæ fuit & non est, sed quæ rursus in existentiam emersura esset, & postea in perpetuum peritura.* Quod Nomen Angelus ei tribuit dum oculum suum defigit in illud *Interregnum* ejus *temporariúmve Non-existentiam*, sed cum relatione tamen ad ejus *existentiam futuram* quæ objectum est hujus visionis. Quæ quidem occasio nominis ejus quanquam erat ferè momentanea, sicut & illa Infantis qui appellabatur *Maher-shalal-hash-bash*, permanens tamen esse potest Bestiæ nomenclatura, ad ostendendum suæ successionis ordinem. Nam conditio ejus ordóq; *successionis* in *existentiam* hoc nomine potiùs notatur, quàm declaratur quidquam de ipsius *existentia* aut *non-existentia* in temporibus S. *Johannis*. Quæ si diligenter considerentur rectéq; intelligantur, facilè ablatura sunt apparentem illam difficultatem in Textu quasi Bestia in S. *Johannis* temporibus non existeret.

9. Hæc enim locutio istiusmodi Assertionem minimè omnium attingit, sed tantùm considerat successionem seriémve temporis sub quo Imperium hoc Idololatricum comprehenditur. Noménq; indidit *Bestiæ* sub ultima successione non quidem cum relatione ad tempora S. *Johannis*, sed cum relatione ad *primam temporis seriem* sub quo *Imperium Idololatricum* oporteret *existere*, & tunc ad temporis seriem quo ipsum oporteret *non existere*, & postremò ad seriem successionis quâ oporteret *rursus existere* & postea *perire* in *perpetuum*. Qui character ab his temporum successionibus cùm se invicem comparatis æquè commodè fieri potuit temporibus *Danielis* atq; S. *Johannis*, quippe quæ nullam cohærentiam ligationémve habent cum tempore Prophetæ, sed solummodò cum se invicem. Nam quicquid in hoc versu exprimitur, significatio tantùm est de *successionis ordine* in *Existentia, Non-existentia*

&

& *Re-existentia.* Quæ mutationes eâ quidem ratione inter se satìs arctè connectuntur; sed adhuc liberæ sunt ab omni colligatione cum Prophetæ tempore aut cum tempore cujusquam alterius.

Cui quidem rei evincendæ quanquam satìs anxiè profectò insudavi, est tamen sententia admissu ità facilis, ut *Alcazar* eam in sua expositione supponat, nullâ rogatâ veniâ, nullâve datâ ratione cur supposuerit. Etenim dum intelligit redivivam sive re-existentem Bestiam de Imperio persecutorio sub *Juliano* Apostata quem *Regem* facit *octavum*, visionésq; agnoscit *Johanni* exhibitas esse *Domitiani* temporibus, quando *Romanum* Imperium actu erat *persecutorium*, manifestò sanè innuit [*Bestia quam vidisti fuit & non est*] non quidem intelligendum esse de *Existentia* aut *Non-existentia* cum visionis tempore connexa (falsum enim fuisset dicere temporibus *Domitiani* Bestia non est) sed de mutationibus duntaxat & successionibus conditionis Imperii. *Cùm igitur*, inquit ille, *persecutiones interrumpendæ forent, hac ipsâ Interruptione significatur quod Angelus ter repetit capite decimo septimo, dum ait de Bestia*, Fuit & non est, erat & non est. *Quod idem est ac si diceret, Modò est & modò non est.* Quæ phrasis nullum certum *Existentiæ* aut *Non-existentiæ* tempus significat, sed tantùm earum vicissitudinem.

Hæc in caput decimum tertium, & ad eundem sensum loquitur in decimum septimum caput, ubi asserit, per *Bestiam quæ fuit & non est*, Angelum tantummodò significare, *Intermissionem fore persecutionis.* Quibus adjicere possim Protestantium Interpretum expositiones generaliter eâdem niti suppositione, quemadmodum *Paræus* notavit. Verùm hanc rem spero me jam abundè demonstrâsse.

10. Et certè quod dictum est de prima Descriptione Bestiæ, *Fuit & non est, & ascensura est ex Abysso & in exitium abitura*, intelligendum etiam est de secunda, *Erat & non est & tamen est*, nempe quòd *Nomen, Natura*, sive *Character* Bestiæ est, nulla verò Assertio de præsenti illius *Existentia* aut *Non-existentia.* Nam de Idololatrico illo Imperio quod hîc indigitatur, propriè dici non poterat, quando *Johannes* scripsit, illud *fuisse*, sed *non esse.* Nam durabat tunc adhuc *existentiâ non-interruptâ.* Nec dici de eo poterat, *esse & non esse*, quippe quòd Idololatrici illius Imperii Paganici *Imago* non erat sed *ipsum* Imperium. Idq; summoperè notandum est quòd hæc Bestia sic describitur tanquam posthac ex abysso ascensura, quódq; populus cùm in scenam iterum prodierit miraturi sint, *Bestiam videntes quæ erat & non est & tamen est.* Ubi igitur neq; [*erat*] neq; [*non est*] ullam habent connexionem ligationémve cum præsenti ætate S. *Johannis*, cùm adeò manifestum sit [*est*] nullum habere, cùm prædictio non sit de *præsenti* Bestia sed de Bestia *futura.* Atq; equidem mihi oppidò quàm improbabile videtur ut Titulus noménve Bestiæ tam immediatè in eodem versu cum hac tenui variatione rursus repeteretur, nisi id factum fuisset datâ operâ ut *Clavis* esse posset Tituli prioris interpretationi, & Lectorem consideratum in ejusmodi sensum conjicere, qualem ego explicavi. Verùm legere καὶ πάρεσαι pro καίπερ ἐςὶν est certè Prophetiam insipidâ inutilíq; onerare tautologiâ, præcipuúmq; signum notámve directionis ad verum illius sensum, obliterare. Sed pergimus.

11. Nec potest [*est & non est*] de ullo intelligi objecto sine pressa quadam quasi strictura ad notas leges legitimæ *Contradictionis.* Qui ornatus ille mysticus est qui hîc affectatur ad excitandam admirationem, & sine quo sententia nec sensum habitura esset nec elegantiam. *Eadem* igitur *res* aliquo sensu affirmari hîc debet & negari de *eodem subjecto.* Quamobrem quemadmodum per illam partem Tituli [*erat & non est*] naturaliter intelligitur eam non esse quæ fuit, & sicut [*non est*] eâdem latitudine intelligendum est qua [*erat*] (ut si [*erat*] totam existentiam innuat, [*non est*] totam etiam debet existentiam tollere, & si [*erat*] conditionem duntaxat existentiæ qualitatémve denotet, [*non est*] tantundem etiam tollere debet & nihil amplius) Ità sanè [*non est & tamen est*] eâdem latitudine oportet intelligi, objectúmq; Affirmationis eorum atq; Negationis esse æquale, hoc est, aut tota rei existentia affirmari debet & negari, aut eadem conditio sive qualitas.

12. Prius, hoc in casu dici non potest, cùm tam *realis* sit *contradictio*, ut aperta sit falsitas. Et certè in posteriori si perfecta esset identitas, æquè rancida esset & irreconciliabilis *Contradictio.* Ut verbi gratiâ, si quis *Rex* esset & tum postea deponeretur ad tempus, mox verò in Regnum æquè plena cum potestate atq; antea restitueretur, realis profectò contradictio foret crassáq; falsitas dicere, & *Rex est* & tamen *non est Rex.* Unde Interpretationis *Hugonis Grotii* ineptitudo detegitur qui *Domitianum* facit Bestiam, *quæ non est & tamen est.* Nunquam enim de eo dici poterat eum Imperatorem non esse dum erat Imperator, aut dum non erat Imperator,

eum Imperatorem eſſe, ſiquidem Imperatorem eſſe eadem prorſus erat conditio utriſq; vicibus quibus ſic fuit, ſi utiq; ſic fuit duabus diſtinctis vicibus. Ubi nullum ſanè habet ſubterfugium eruditus *Grotius* niſi recurrendo ad lectionem ϗ πάρεσται.

Verùm quando hæc *Identitas* aliqua ex parte defectiva eſt, vergitq; ad naturam *ſimilitudinis* potiùs quàm *exactæ Identitatis*, tum demum proprius eſt hujuſmodi ænigma adhibendi locus, quippe quòd tametſi mentem legentis *contradictionis* umbrâ conſternare poterit, declarabit tamen *veritatem*, quemadmodum apparet ex noſtra Interpretatione *Beſtiæ quæ non eſt & tamen eſt*; Quæ ſic eſt, Quòd antiquum ſcilicet Imperium Idololatricum *non eſt & tamen eſt*. Ubi utraq; pars vera eſt. Quantùm enim ad modum *Idololatriæ*, eadem eſt Beſtia; reſpectu verò perſonarum quas ſic colere ſtudent, non eſt eadem; ac proinde, quemadmodum jam notavi, appellatur etiam *Imago Beſtiæ*. Paral. 2. Congr. 5.

13. Quapropter ſecundus hic Titulus Beſtiæ [*Erat & non eſt & tamen eſt*] cùm tam clarè deprehendatur non ſignificare quidem *exiſtentiam* ſed *conditionem ordinémq; ſucceſſionis*, ulterior confirmatio eſt Interpretationem noſtram in priori Titulo Beſtiæ, eſſe etiam veram, omiſſionémq; interſertionis vel ſubjunctionis hujuſmodi formulæ, *Hoc eſt nomen ejus*, vel, *hæc eſt proprietas ejus*, & ſimilia, meram *Ellipſin Propheticam* eſſe, celándiq; artificium, ob duplicem rationem hîc quidem approbandum, aut tanquam raptuosè & eſtaticè dictum, & propterea adeò *Ellipticè*, aut ob id ſaltem quòd exempla reperiantur ejuſmodi *Ellipſeos* in aliis locis Scripturæ & in eiſdem planè circumſtantiis, ut Apoc. 1. & Exod. 3.

Objicere verò hîc eas *Ellipſes* non talem offundere ſenſui obſcuritatem atq; huic loco offunditur, id ipſum equidem eſſet agnoſcere pro quo ego tantoperè contendo, *Ellipſin* nempe hîc adhiberi datâ operâ ut ſenſus *obſcuretur*; ſed obſcurationem hanc rurſus eò commendabiliorem eſſe, nec omninò invincibilem, ex eo quòd *Ellipſis* hæc exemplis non caret in Scriptura, fitq; fortean non ſine aliqua alluſione ad eos ipſos Textus, ubi Nomen Dei eſt אהיה אשר אהיה *Ero qui ero* & ὁ ὢν ϗ ὁ ἦν ϗ ὁ ἐρχόμενος. Exod. 3. 14 Quæ *Zegerus* & *Cornelius à lapide* ad inſignem oſtendendam diſcrepantiam cum nomine Beſtiæ comparant. Et poſterior quidem concludit Regnum impiorum aptè exprimi per *Erat & non eſt*; nomen verò Dei qui ſolus habet immortalitatem, cujúſq; Regnum Regnum eſt omnium ſeculorum, per *Qui eſt & qui erat & qui venturus eſt*; multáq; alia id genus addit comparando hoc *nomen* Dei cum *Nomine* Beſtiæ, nam ità is hanc ejus deſcriptionem appellat: *Sicut Dei nomen eſt Jehovah*, hoc eſt, QUI EST; *ità Beſtiæ nomen eſt*, QUI NON EST. *Secundò, Dei nomen eſt*, QUI FUIT ET EST; Beſtiæ, QUI FUIT ET NON EST. *Tertiò, Dei nomen eſt*, FUIT ET ERIT; *Beſtiæ*, NON ERIT AMPLIUS. Sic *Cornelius*. Quorum ultimum accuratè reſpondet noſtræ interpretationi illius locutionis εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. Cæterùm nimis copioſi ſumus nimíſq; ſoliciti in re dilucidanda quam tam plenè * jam ſuprà demonſtravimus, probando ſcilicet hanc Beſtiam cujus *Nomen*, Titulus vel Deſcriptio eſt [*erat & non eſt*] &c. *Romanum* eſſe Imperium poſtquam Chriſtianitatis profeſſionem ſuſcepiſſet, & degeneràſſet denuò in poſthumum quoddam genus Paganiſmi. * Cap. 11. ſect. 13, 14, &c.

14. Quòd verò interpretatus ſim Beſtiam in ſua *Re-exiſtentia* de Imperio *Idololatrico iterum facto*, potiùs quàm de formatione illius in novum aliquod Regimen Politicum, ut multi faciunt, id ſanè ob hanc rationem feci, quia hoc *tertiæ* meæ *Regulæ* de *interpretandis Vaticiniis* magis eſt conſentaneum. Et præterea quia Imperium ſenſu quidem Politico dici non poteſt unquam adhuc ceſsàſſe exiſtere; Nunquam adhuc tempus fuit à primis uſq; illius exordiis quo quis dicere potuerit, Non eſt. Et poſtremò *Meretrix* & *Beſtia bicornis* contemporaneæ non forent *Beſtiæ quæ erat & non eſt & tamen eſt*, niſi ortus hujus Beſtiæ incipere intelligatur ex ejuſmodi rationibus quas declaraverim, nempe niſi origo Beſtiæ relapſus Imperii fuerit in Paganiſmi quoddam genus ac Idololatriæ.

15. Atq; hæc quidem de *Nomine* Beſtiæ; *Congruentiarum* detectionem nunc proſequamur. *Fuit & non eſt & aſcenſura eſt ex Abyſſo*, hoc eſt, Fuit in illo temporis decurſu antequam *Michael* cum *Dracone* pugnavit eúmq; occidit, ſed ex ea cæde ceſſavit exiſtere. Ac proinde dicitur capite decimo tertio, Quòd *Draco dedit ei ſuas vires*, hoc eſt, ſucceſſit Hæres copiarum *Draconis*, Draconíſq; exercitus (ſic enim δύναμις ſignificat ut in Κύριος δυνάμεων) relictus eſt illius uſui & Regimini. Vel quia *Draco* Diabolum ſignificat perinde atq; Imperium Paganicum, *Diabolus* huic Beſtiæ copias ſuas tradidit ſuámq; poteſtatem ac thronum ſicut Imperio Paganico fecerat, hoc eſt, Aſſiſtentiam *malorum ſpirituum*; *Idolorum* ſive *Imaginum*, omnémq; Pompam ac ſatellitium Regni ſui tenebroſi, ſed ità ut mutaverit ſeipſum eáq; omnia

in speciem veræ Lucis, suámq; malignitatem occultaverit sub prætextu ornandi promovendíq; Cultum Christianum. Vide Cl. *Medum* in locum.

Parall. 2. Congr. 3. Quæ Bestiæ rursus *erectio*, quæ plagam lethalem acceperat, illiúsq; in vitam *resuscitatio*, Draconis ope armísq; illius militiæ propriis, cujusmodi sunt *Idolola* ac *Imagines falsáq; miracula*, aptissimè conveniunt cum *Re-ascensione* ejus ex *Abysso*. Sic enim ἄβυσσος significare potest, *Infernum* scilicet perinde atq; *Mare*. Atq; hinc demonstratur veritas *Congruentiæ* tertiæ *Parallelismi* secundi.

Parall. 2. Congr. 6. 16. Quòd si intelligamus ἄβυσσον mare denotare, quod frequentissimè solet, & certè respectu Imperii, nullus dubitò quin ità hîc significet, hoc respondet *septicipiti Bestiæ* ascendenti ex *mari* cap. 13. v. 1. éstq; sexta *Congruentia* secundi *Parallelismi*.

Parall. 2. Congr. 7. 17. *Et in exitium abitura.* Juxta id quod scriptum est cap. 13. v. 10. *Qui in Captivitatem duxerit, in Captivitatem vadet. Qui gladio occiderit, oportet eum gladio occidi.* Quæ *Congruentia* septima est *Parallelismi* secundi.

Parall. 2. Congr. 8. 18. *Et mirabuntur incolæ terræ quorum nomina scripta non sunt in libro vitæ.* Secundùm illud quod legimus cap. 13. v. 3. *Et admirans universa terra secuta est Bestiam*, & v. 8. *Itaq; adorabunt eam omnes Incolæ terræ quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ Agni*, &c. Quæ secundi *Parallelismi Congruentia* octava est.

19. *Videntes bestiam quæ erat & non est.* Dicitur hîc vel potiùs in principio hujus versûs, *non esse*, quemadmodum & *occidi* cap. 13. v. 3. *Et vidi unum ex capitibus ejus quasi lethaliter cæsum*; vulgaris versio, *quasi occisum in mortem*, quod eódem redit, ambóq; cum *Græco* consentiunt ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον. Nec certè ὡς, quod *quasi* redditur, caput innuit haud ità lethali plagâ cæsum esse ut moreretur. Nam præterquam quòd vulnus hoc πληγὴ τοῦ θανάτου *lethale vulnus* plus semel appellatur, evidens est præterea quòd particula ὡς non semper attenuat minuítve sensum, uti apparet cap. 5. v. 6. ubi reperimus ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, qui tamen Agnus reverà penitúsq; occisus mactatúsve erat, &c. Igitur ad Rationem *Imaginariam Repræsentationis* refertur, non ad Imperfectionem *mortis* cædísve *repræsentatæ*. Quamobrem hoc caput reverà occisum & trucidatum erat, ac supponit proinde corpus etiam fuisse *mortuum*, quemadmodum & hîc dicitur *non esse*. Quod jam notavi tertiam

Parall. 2. Congr. 3. *Congruentiam* esse *Parallelismi* secundi.

Quæ *Congruentia* cum *Congruentiis* hujus *Parallelismi* perpetuis simul considerata, invincibilis confirmatio est veritatis expositionis nostræ in hunc locum, *Bestia quam vidisti fuit & non est*, &c. Nempe quòd adæquatè loquitur de Bestia, sub ultima successione, *re-existente*, in hoc decimo septimo capite, perinde atq; de Bestia *sanata* in decimo tertio; quódq; nulla potest esse objectio contra nimis arctam sensûs occultationem in hac insigni *Ellipsi*, quippe quòd tametsi commissura æquè invisibilis sit atq; in Artificiis Chalybeis perquam affabrè factis, manifestæ tamen *Congruentiæ* hujus *Parallelismi* secundi inter *septicipites*, hujus & decimi tertii capitis, *Bestias* non possunt quin sensum referent apud homines consideratos & intelligentes.

Parall. 2. Congr. 5. 20. *Non est & tamen est.* Cujus jam ostendi nullum esse posse sensum, nisi intelligamus non perfectam quidem *Identitatem* sed potiùs repræsentationem quandam vel *similitudinem*. Quæ quidem *Repræsentatio* elegantiæ causâ Titulo indui potest *Identitatis*, tanquam si id quod valdè *simile* est, omninò esset *idem*. Ità is qui in *Eliæ* spiritu venerat, appellatus est *Elias*. Et egregius quispiam *Epicureus* vel *Platonicus* appellari potest *Epicurus redivivus*, vel *Plato redivivus*. Et vulgaris sanè locutio est, Talem quempiam nunquam moriturum esse quamdiu talis quispiam, putà filius ejus, ei admodum similis, sit victurus; concedendo sic patrem & vivum & mortuum esse posse simul; mortuum quidem quantùm ad propriam suam personam, vivum verò in viva sui Imagine in superstite, scilicet filio. *Quanquam nullum monumentum clarius* Servius Sulpitius *relinquere potuit, quàm effigiem morum suorum, constantiæ, pietatis, ingenii filium.* De hujusmodi filio est illud dictum

Eccles. 30. 4. *Siracidis*; *Mortuus est pater ejus & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se.*

Quapropter, quemadmodum *Servius Sulpitius* dici potest mortuus vivúsq; simul, mortuus quidem quantùm ad propriam personam, vivus verò in filio suo, qui tam perfecta illius effigies est; ità dici potest de Bestia, quòd *non est & tamen est*, quoniam antiquum illud Paganicum Imperium, quæ Bestia illa erat, introductione puræ Christianitatis, occisa, reverà *non est*, & tamen *est*, ex eo quòd revixerit in Imperio adeò *Paganicè* Idololatrico rursus facto, & adeò ad vivum referente illius statum in temporibus *Draconis*. *Res enim dicitur existere* (inquit *Cornelius à lapide*) *cùm ejus exemplar, Imago, Typus aut Figura existit.* Et quàm viva sanè *Imago*

sive

sive Repræsentatio degener hoc Imperium sit illius sub *Dracone*, particulatim hîc explicare possim; Verùm id differam potiùs in Capita sequentia. Intereà loci hoc sufficere potest in genere ad demonstrandam quintam nostram *Congruentiam Parallelismi* secundi.

CAP. XIV.

Ver. IX. Σοφία *quid significet, quódq;* Siracides *ad* Hebraicum צפיה *alludere videtur*
in descriptione illius. 2. Constantinopolin *etiam septem montes habere concedi-*
tur, idq; ad confirmationem facere octavæ Congruentiæ Parallelismi *primi. Ver. X.*
Septem Capita de septem summorum Magistratuum generibus interpretari, nullam esse
τερατολογίαν *sed naturalem ac necessariam veritatem.* 2. *Quàm naturaliter diffe-*
rentes supremarum Potestatum Romani Imperii successiones in octo partes se dissol-
vant. 3. *Unica illa vera ratio cur* octo Reges *recenseantur, cùm tamen* septem
tantùm capita *sint Bestiæ.* 4. *Divisionem Imperatorum in* Paganos, Christianos,
& Pagano-Christianos *intendi supponive in enumeratione* octo Regum, *veritatem*
esse irrefragabilem. 5. *Verisimillimum esse Angelum, post* Regem sextum, *nullam*
aliam summarum Potestatum Imperii rationem respexisse quàm quæ ad Religionem
pertineret. 6. *Ratio demonstrativa ab* [unus est] Ellipsin *subesse in* Bestia quam Apoc. 17. 10.
vidisti fuit & non est, &c. 7. *Cur* ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθεν, *potiùs quàm* ὁ ἕβδομος. *Unde*
ultima subdivisio confirmatur, decimáq; Congruentia *secundi* Parallelismi *evinci-*
tur. 8. *Quarta* Congruentia Parallelismi *secundi. Ver. XI. Descriptionem Be-*
stiæ, Nomen *illius esse, ejúsq;* partem *pro* toto *usurpari, quemadmodum fit in*
Nomine Dei. Quod & suprà memoratam Ellipsin *porrò confirmat.* 2. *Facilis*
genuinúsq; sensus istorum verborum καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστιν. 3. *Sensum*
illius sententiæ [Bestia quæ erat & non est is octavus est] *esse quòd* illius caput *is* Ver. 11.
octavus *est.* 4. Octavum Regem *per* Henopœiam *admittere posse plures* Cæsares
uno, in eodem tempore, & quare. 5. Parallelismi *secundi* Congruentia *nona.*
6. *Septima* Congruentia. *Ver. XII. Parallelismi secundi* Congruentia *undecima.*
2. *Duodecima* Congruentia. 3. *Illius sententiæ sensus,* Ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν Ver. 12.
λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. *Ver. XIII.* Congruentia *Decima tertia, cum explicatione*
illius versûs, Hi unum consilium habent ac vires & potestatem suam Bestiæ tra- Ver. 13.
dent. 2. Papam *supra Imperatorem etiam seculari Potestate elatum continuare*
posse successionem septimi Capitis, *cùm per ipsum nihil aliud significetur quàm* secu-
laris *Principatus* Pagano-Christianus *Imperii. Ver. XIV. Decima quarta* Congru-
entia Parallelismi *secundi.* 2. Congruentia *Decima quinta.* 3. *Decima sexta*
secundi Parallelismi *Congruentia.*

VER. IX. *Hîc est mens quæ habet sapientiam,* ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν, in tali sensu quo ὧδε ἡ σοφία ἐστίν, cap. 13. 18. *hîc est sapientia,* hoc est, hîc est *speciale Arcanum,* hîc sapientia *recondita* est, vel Parabola *Cabbalistica.* Quemadmodum innuitur Ecclesiastic. 6. 22. Σοφία γὰρ κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι, καὶ οὐ πολλοῖς ἐστι φανερά, *Sapientia enim secundùm nomen est ejus, & non est multis manifesta.* Ubi verisimillimum est *Siracidem* alludere ad צפה quod significat rem *cooperire* atq; sic eam celare, ac si σοφία indè derivata esset. Et proculdubio sapientia veterum talis erat, externámq; habebat crustam sive corticem perinde ac pulpam internam. *Diogenémq;* sic potiùs oportebat de *Parmenide* scripsisse Διττὴν τε εἶναι σοφίαν (non autem φιλοσοφίαν) τὴν μὲν κατ' ἀλήθειαν, τὴν δὲ κατὰ δόξαν. Antiquam scilicet *Sophiam,* quam *Siracides* sono alludere supponit ad צְפִיָּה, duplicem habere sensum, unum secundùm *externam apparentiam,* alterum secundùm *internam veritatem.* Quamobrem sicut ὧδε ἡ σοφία significat, Hîc est hujusmodi recondita sapientia qualem descripsi; ità ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν significat, Hîc sensus est qui tanquam in speciali antiquæ *Sophiæ* exemplo latitat, quæ solita est insignes summíq; momenti veritates externis *Hieroglyphicis Typisq;* occultare.

2. *Septem capita septem montes sunt super quos mulier sedet. Romam* veterem hîc indigitari per hos septem montes omnes Interpretes unanimiter consentiunt, cùm illa civitas eo nomine celebratissima sit tum apud Historicos, tum apud Poëtas. Ut apud *Dionysium Halicarnasseum, Plinium, Plutarchum,* etiam apud *Varronem, Tertullianum,*

num, aliósque. Apud Poëtas, ut *Virgilium*, *Horatium*, *Ovidium*, *Claudianum*, & *Sibyllas*. Quæ res cùm adeò notæ sint & obviæ apud Expositores *Apocalypseos*, prorsus supervacaneum puto ulla huc afferre exempla.

Sunt autem qui magnoperè sibi placent quòd *Constantinopolin* etiam ob septem Colles in monumentis antiquitatis celebratam invenerint. Quod & *Montacutius* Episcopus facit in Tractatu, quem inscripsit, *Appello Cæsarem*; ubi affirmat Civitatem hanc πόλιν ἑπτάλοφον à *Niceta* appellari, Urbémq; septicollem à *Paulo Diacono*, atq; sic esse agnosci à *Jano Dousa*, ac *Richardo Knollisio* in Historia sua *Turcica*. Quibus addam quod in Theatro urbium reperio, nempe *Scholarium* Patriarcham *Constantinopolitanum* in sua *Enarratione vaticinii de Turcici Regni interitu*, Civitatem ἑπτάλοφον nominare. *Dilichius* etiam in hujus Civitatis Descriptione non solùm septem montes commemorat, sed narrat præterea quàm magnifica super ipsos ædificia sita sint. Et postremò *Ludovicus Gotofredus*, *Muri ejus* (inquit ille de hac Civitate loquens) *sunt incredibilis altitudinis*, *complectentes ambitu suo septem colles*. Adeò ut tametsi non sit tam antiqua ac matura mentio septem montium *Byzantii* sive *Constantinopoleos* quàm sit *Romæ*, nec verisimile sit quin postquam Imperator Civitatem *Novam Romam* appellandam statuisset, *septem* etiam *colles* in ea invenire vellent (per æmulationem veteris urbis *Imperialis*) sive septem omninò essent sive non, hoc est, quamvis plures essent quàm septem, vel si pauciores, captare occasionem imaginandi unum eundémq; montem ob inæqualitates aliquas sive lacunulas, uno plures esse; dubitare tamen non possum quin ratio hujus Tituli aliqua sit haud contemnenda; cúmq; apud Historiæ illius Scriptores obtinuerit, equidem non ibo inficias quin & illa pro urbe septicolli possit etiam haberi. Quod expositioni nostræ nihil allaturum est incommodi, sed confirmaturum potiùs Interpretationem de *cornibus Bestiæ*, quæ ego duos *Patriarchatus* Imperiales *Romanum* & *Constantinopolitanum* esse existimo. Quod latè patentem quidem Pseudopropheticæ illius Bestiæ Jurisdictionem ostendit, utpote quæ super totum Imperium tam *Orientale* quàm *Occidentale* sit diffusa.

Atq; hîc invenimus sedem *Meretricis* æquè latam, his septem montibus ad *Romam veterem*, ut vulgò creditur, eam non defigentibus, sed illam permittentibus residere etiam *Novæ Romæ* sive *Constantinopoli*, cùm & *septem colles* illîc sint æquè ac in altera sede, quanquam non tam celebres quàm sunt illi alteri, quemadmodum nec fornicationum fama tanta ab unis sit quanta ab alteris. Juxta quem sensum αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ὄρη εἰσὶν ἑπτὰ reddi debet, *septem capita septeni sunt montes*, hoc est, *septem capita* significant *duos* montium *septenarios*, unum *Romæ*, alterum *Constantinopoli*, unde octava primi *Parallelismi Congruentia* elucescit.

Paral. 1. *Congr.* 8.

Ver. X. *Et Reges septem sunt*, hoc est, significant septem *summorum Magistratuum* genera. Qui *Reges* hîc appellantur per *Diorismum* vel *Hebraismum*, qui per Regem Regnúmq; quodvis corpus Politicum cum summa sua Potestate intelligunt, sive penès unum sit sive multos. Atq; *septem* quidem *genera* sunt, non *septem* diversorum generum *Individua*, sed tota cujusq; generis successio, per usitatam *Henopœiam*. Quòd verò *septem* diversa Magistratuum *genera* æquè aptè appellari possunt *septem capita* ac *septem personæ Individuæ*, ratione apertè demonstrari posse censeo, quippe quòd major differentia est inter genus & genus, quàm inter individua ejusdem generis. Unde profectò temeritatem *Grotii* demiror, quòd septem Formas Regiminis, in concreto acceptas (sicut omnes eas accipiunt) περιττολογίαν appellaverit; cùm tamen si sit hujusmodi septuplex summarum Potestatum in successione Imperii differentia, Imperio semel considerato ut *Bestia*, nobis vel invitis eo ipso *septiceps* evadet. Tantum proinde abest ut sit περιττολογία, ut *veritas* naturalis sit & inevitabilis.

2. Nunc verò Divisio successionis summarum Potestatum Imperii naturaliter sic fit. Potestas hæc aut penès *multos* erat aut penès *unum*. Penès *multos*, ut in *Consulibus*, *Tribunis militum* & *Decemviris*; Penès *unum*, ut in *Regibus*, *Dictatoribus* & *Imperatoribus*. Quos *Imperatores* rursus dividam in *Paganos*, *Christianos*, & *Pagano-Christianos*. Ità ut tota linea successionis harum supremarum Potestatum divisa sit primùm in *duas* partes æquales, deinde utraq; duarum in *tres* subdivisa, & postremò una pars secundæ subdivisionis rursus in *tres*, ità ut tota linea naturaliter in *octo* partes solvatur, congruenter quidem rerum *Historiæ* ac declarationi *Vaticinii*.

Nam recensentur planè *octo* Reges, quanquam *septem* tantùm *capita* Bestiæ. Nam sub *Christianis Imperatoribus* Imperium non erat *Bestia*, ac proinde nullum poterat illius esse caput.

3. Nec certè scio ullam tolerabilem hujus Ænigmatis, *octo* quidem *Regum* & tamen *septem* tantùm *capitum*, solutionem præter hanc. Brevis enim mora Christianæ successionis

ſucceſſionis è numero Capitum eos expungere non poteſt, cùm mora *Decemvirorum* plus quadraginta vicibus brevior eſſet. Quamobrem hoc in cauſa non eſt; ſed quia *Imperium* durante eorum ſucceſſione non erat *Beſtia,* nec ipſi idonea veráve *Beſtiæ* capita, ſed *capita* tantùm erant *Regiſve nondum degenerantis* nec adhuc rurſus *Paganiſſantis Imperii.* Quod igitur intervallum erat *interitûs Beſtiæ* quando *non erat,* capútq; proinde nec habebat nec habere poterat.

4. Nec minimus quidem locus eſt ulli Cavillo adversùs poſtremam noſtram *ſubdiviſionem,* quæ eſt Imperatorum diviſio in *Paganos, purè Chriſtianos* & *Pagano-Chriſtianos,* tanquam ſi cauſa non eſſet ſatis fundamentalis ultimæ hujus diſtributionis. Cùm tamen è contrà tam fortis oppoſitio ſit inter duo prima illius membra ut alterum alterum excludat, *ſeptimo* ſanè *Rege ſextum caput* vulnerante & occidente. Et certè, quandoquidem, poſtquam Religio facta ſit Religio Regni Imperiíve, Lex quodammodo illius Imperii evadit, cum ratione profectò concludi poteſt *Politicum* etiam diſcrimen eſſe inter *Chriſtianum* & *Paganicum* Imperatorem. Ac poſtremò quicquid de eo ſit, manifeſtum eſt omnibus, oppidò quàm eminentem inſignémq; differentiam eſſe *Chriſtianum* Imperatorem inter & *Paganicum,* majoríſq; momenti quantùm ad *Eccleſiam Dei,* quàm eſt ulla *Politica* Regiminum diſtinctio. Quod verò maximè Eccleſiæ illius interſit, certi eſſe poſſumus Deum maximè curare, ac proinde æquè ſaltem veriſimile eſſe eum ſummorum Magiſtratuum ſucceſſionem hoc diſcerniculo diſtincturum fuiſſe atq; ullo alio.

5. Immò verò tutò addi poſſe exiſtimo, probabile eſſe, poſtquam Angelus ad diviſionem *capitum* vel potiùs *Regum* in *Chriſtianos* & *Pagano-Chriſtianos* perveniſſet, eum neglexiſſe omninò conſiderationem *Politicæ* differentiæ Formarum Regiminis in Imperio, cùm iſta notio ad ſuum propoſitum parùm jam faceret, & eorum diſtinctione ex ſolius Religionis ratione factâ contentum fuiſſe; verùm uſq; dum huc perveniſſet eos numeràſſe juxta Formæ *Politicæ* diſtinctionem, cùm omnes uſq; ad illud tempus in puro Paganiſmo conſentirent. Adeò ut hujus ſententiæ ſenſus [*Beſtiæ quæ erat & non eſt illius caput octavus eſt*] hîc eſſe videatur, ſummam ſcilicet Poteſtatem, (Politica forma Titulúſve cuicuimodi fuerit, quæ redivivæ Beſtiæ præeſt, hoc eſt, quæ *Idololatrico* rurſum facto præeſt Imperio) totam illam ſucceſſionem, ubicunq; oculum defixeris, ſive in *Papam,* ſive in *Imperatorem,* conſiderari tanquam *octavum Regem ultimúmve caput Beſtiæ.* Hoc enim eſt cui ſoli hæc viſio inſervit, non autem inutilibus diſcriminatiunculis & curioſitatibus. Quæ ſuppoſitio *tertiæ noſtræ Regulæ interpretandi prophetias* apprimè convenit.

Et quod dictum eſt in gratiam diſtinctionis duorum primorum membrorum ultimæ meæ ſubdiviſionis, tam facilè applicari poteſt ad poſtremum cum ſecundo comparatum, hoc eſt, Pagano-Chriſtianum cum Chriſtiano, ut nihil ampliùs opus ſit quàm ut hoc obiter moneam & ſic ad alias res pergam.

Demonſtrationem veritatis primæ meæ ſubdiviſionis in *Conſules, Tribunos militum, Decemviros,* & *Reges, Dictatores* & *Imperatores* ſive *Cæſares,* uſq; dum hanc meam *Coexpoſitionem* finivero, differam.

6. *Quinq; ceciderunt, unus eſt.* Quinq; qui ceciderunt S. *Johannis* temporibus, *Reges* erant, *Conſules, Decemviri, Dictatores* & *Tribuni militum*; unus qui tunc erat, continuata erat ſucceſſio *Cæſarum Paganicorum.*

Atq; hîc opportunum erit notare, cùm S. *Johannes* unum è ſeptem capitibus Beſtiæ vixiſſe nec dum occiſum fuiſſe quando hæc viſio illi obtingebat, tam apertè aſſerat, quòd & tunc *Beſtia vixit,* & in rerum natura extitit, ac proinde quòd tum Beſtia non pervenerat ad ſtatum [*erat & non eſt*]. Quæ demonſtratio eſt planè Mathematica quòd [*erat & non eſt*] vel [*fuit & non eſt*] non ſignificant fixam aliquam determinatámve *exiſtentiam* vel *non-exiſtentiam,* ſed earum tantùm *ordinem* vel *ſucceſſionem,* quemadmodum declaravi; quódq; ex conſequenti ejuſmodi *Ellipſis* eſt qualem ſuppoſui in [*Beſtia quam vidiſti fuit & non eſt,*] &c. Tam demonſtrativâ evidentiâ nituntur ſingulæ partes Interpretationis noſtræ; ſed pergo.

7. *Et alius nondum venit,* ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθεν. Non ait ὁ ἕβδομος οὔπω ἦλθεν, ſed ὁ ἄλλος, quippe quòd ſeptimus hic non eſt propriè ex linea anteceſſorum, cùm omnes illi eſſent *Pagani.* Quapropter appellatur ὁ ἄλλος ob inſignem *differentiam* diſtinctionémve ab eis qui præceſſerant, tanquam ſi planè *ſpecifica* eſſet, quemadmodum *Porphyrius* definivit, Ὅτι πᾶσα διαφορὰ προσγινομένη τινὶ ἑτεροῖον ποιεῖ, ἀλλ᾽ αἱ μὲν κοιναῖς τε καὶ ἰδίως ἀλλοῖον ποιοῦσιν, αἱ δὲ ἰδιώτατα, ἄλλο. Et tunc addit αἱ μὲν οὖν ποιοῦσαι ἄλλο εἰδοποιοὶ κέκληνται, *Illæ differentiæ quæ rem faciunt* ἄλλο τι, *differentiæ vocantur ſpecificæ,* Quæ maximæ ſunt differentiæ quæ fieri poſſunt. Subdiviſionis noſtræ ultimæ tam ſolida profectò eſt ratio.

Ex quibus porrò planè conſtat, Beſtiam lethali plagâ affectam eſſe in *ſexto capite*. Hîc enim ὁ ἄλλος, cùm tam perfectè illi oppoſitus eſſet atq; contrarius, è rerum natura eam exterminabat, ſiquidem impoſſibile erat ut *caput Imperii* purè *Chriſtianum* eſſet & *Paganicum* ſimul. Quod cum eo apprimè convenit quod occurrit capite decimo tertio, ubi enumerantur *ſeptem capita Beſtiæ* cum inſcriptione in ſingulis *Blaſphemiæ*, hoc eſt, *Idololatriæ*. Jam verò cùm *ſeptem* tantùm ſint *capita Idololatrica*, quorum quinq; ceciderant S. *Johannis* temporibus, ſeptimúmq; ac ultimum pertineret ad *Beſtiam redivivam*, cujus curata fuerit plaga lethalis, quæq; hîc appellatur *Beſtia quæ erat & non eſt & tamen eſt*, neceſſariò illa ſors *ſexto capiti* illic obtingit ut ſit vulneratum cæſúmve caput, ſicut & caput eſt ex *exiſtentia exterminatum* in hoc capite decimo ſeptimo. Unde decimæ *Congruentiæ* ſecundi *Paralleliſmi* veritas apparet.

Parall. 2. Congr. 10.

8. *Et cùm venerit, oportet illum breve tempus manere.* Breve & longum termini ſunt comparativi, reſpiceréq; debent alium aliquem terminum cum quo comparentur. Et proculdubio ad id quod proximum eſt, maximéq; recèns memoratum maximè naturaliter reſpecturum ſit; Ad durationem ſcilicet ſexti Capitis vel Regis. Mora *ſeptimi Regis* brevis erit ſi cum *ſexto* conferatur. Quódq; mora illius brevis futura ſit, videtur etiam præfigurari in illis verbis Capitis decimi tertii, *Et ipſius plaga lethalis curata eſt.* Nam tametſi ἐσφαγμένην εἰς θάνατον eam tandem reverà mortuam ſupponit, tamen ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη, *ipſius plaga lethalis curata eſt*, videtur innuere moram illius in morte non fuiſſe diuturnam, ſed ad inſtar potiùs alti cujuſdam profundíq; ſomni, lethalíſve animi deliquii. Talis enim plaga quæ hominem longo tempore in ſtatum mortuorum tranſmittit, prorſus incurabilis eſt. Hæc verò hîc curata fuiſſe dicitur.

Quamobrem hic mortis ſtatus in hac lethaliter vulnerata Beſtia breve tantùm tempus erat, ſicut regnum τοῦ ἄλλου eſſe affirmatur, altero alterum neceſſariò inferente. Nam omninò quamdiu *Cæſares* purè erant *Chriſtiani*, tamdiu *ſextum* Caput quod cæſum erat (qui *Cæſares* erant *Idololatrici*) in terra mortuum jacebat nec diutiùs. Quod quartam *Congruentiam* ſecundi *Paralleliſmi* confirmat; Tempus ſcilicet *Mortis* ſive *Non-exiſtentiæ* Beſtiæ in neutra illius fati deſcriptione fore diuturnum.

Paral. 2. Congr. 4.

Ver. XI. *Beſtia autem quæ erat & non eſt, is octavus eſt.* Obſervatu ſanè dignum eſt, quòd quemadmodum Exod. 3. poſtquam Deus declaràſſet *nomen* ſuum eſſe ERO QUI ERO, poſtmodum partem tantùm illius ſumit, dicens, *Sic dicas filiis Iſrael*, ERO *miſit me ad vos:* ità hîc poſtquam hæc Beſtia ſic deſcripta eſſet [*Fuit & non eſt & aſcenſura eſt ex abyſſo & in exitium abitura*] & paulò pòſt [*erat & non eſt & tamen eſt*] brevis tamen portiuncula illius tantùm adhibetur [*Beſtia quæ erat & non eſt*] per quod ſignificari cenſeo (ſicut ſuprà notavi) hanc illius deſcriptionem tanquam nomen ejus conſiderari, ſicut ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος conſideratur tanquam nomen Dei; atq; in his locis omnibus *Ellipſin* ſubeſſe, defectúmve hujuſmodi Monitionis, verùm perinde firmiter ſubintelligendum eſſe ac ſi tale aliquod factum fuiſſet ſupplementum. V. 8. Θηρίον ὃ εἶδες ὀνομάζεται, ἦν καὶ οὐκ ἔστι, &c. Et in eodem verſu, βλέποντες τὸ θηρίον, ὅτινι τὸ ὄνομα αὐτῷ, ἦν καὶ οὐκ ἔστι καίπερ ἐστίν. Et in verſu hoc undecimo, καὶ τὸ θηρίον ᾧ τὸ ὄνομα αὐτῷ, ἦν καὶ οὐκ ἔστι, &c.

2. *Is eſt octavus*, ità *Beza*, ſed ſenſu haud ità pleno & adæquato. *Græcum* habet, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστι. Quod facillimè maximéq; naturaliter ſic reddi poteſt, *Et ipſiſſimus ille octavus eſt & tamen è ſeptem*; vel breviùs ſic, *& ipſe octavus eſt & de ſeptem.* Beſtiam hanc *quæ erat & non eſt*, nempe caput ejus (eſt enim manifeſtò *Synecdoche*) & octavum Regem eſſe, & ſimul è *ſeptem*, nempe è ſeptem illis Regibus qui ſignificantur per *capita Blaſphemiæ*, ſive Idololatrica capita.

Ubi certè perquam dignum eſt notatu quanta cum cautione & circumſpectione res in ſacroſancto hoc Myſticóq; *Apocalypſeos* volumine deſcriptæ ſint. Primùm enim poſtquam veniſſet ad ſextum caput ſive Regem, non dicebat *ſextus* eſt, ſed *unus* eſt, ut viam ſterneret ad proximum numerandum ſub nomine τοῦ ἄλλου, quod tam apertæ ſignificationis eſt ſicut ſuprà notavi, támq; neceſſariæ ad deſcribendam naturam illius ab omnibus ejus anteceſſoribus prorſus differentem, cùm illius propriè omninò non ſit generis ſeu lineæ. Quid enim communionis affinitatíſve intercedere poteſt purè *Chriſtianos Cæſares* inter puréq; *Paganicos*?

Jam verò ſtatim atq; pervenit ad ultimum hoc caput, quod non poſſum quin ſignificantiæ causâ *Pagano-Chriſtianum* appellem, (ſiquidem totum Imperium à capite ad calcem tale eſſe ſupponitur) hunc Regem *octavum* quidem appellandum cenſet, quippe qui è duplici linea oriundus, omnium ſuorum Anteceſſorum cognationem complectitur, *Chriſtianorum* perinde ac *Paganorum*, ac proinde annumerando

rando τὴν ἄλλον successioni à quo etiam prognatus est, meritò vocatur Rex *octavus*: Et tamen considerando quòd *Paganicum* sive *Idololatricum* caput est æquè ac *Christianum*, dicitur unus esse è *septem*, nempe è septem istis Regibus qui notantur per septem ista *blasphema capita* Bestiæ, quæ *septem* omninò sunt, non plura. Hic quidem, meo judicio, sensus certissimus, facillimúsq; est quem de ullo Scripturæ loco quis exoptare potest.

3. Nec certè ei diffidere oportet propter duram illam, ut videtur, *synecdochen*; quâ tota Bestia pro parte ponitur, nempe pro capite, siquidem hæc loquendi formula non solùm per hanc figuram defendi potest, sed & exemplis confirmari. Ut Dan. 2. 38. *Tu es ergo, ô Rex, caput aureum*; & tamen caput hoc aureum Typus erat totius Regni *Babylonis*. Quapropter manifestum est totum caput aureum pro præcipua aliqua illius parte poni. Item Dan. 4. 20, 22. *Arbor quam vidisti sublimem atq; robustam*, &c. *tu es Rex qui magnificatus es & invaluisti*, &c. Ubi nihilominus arbor illa symbolum erat totius illius Regni largæq; Amplitudinis Dominii ejus. Ità ut Rex hìc rursus Arbor appellatus sit, quamvìs reverà pars sit tantùm illius, *Radix* putà, prout βασιλεὺς dicitur βάσις esse τῆ λαῶ. Arborísq; detruncatio ad humum usque, Figura erat ad significandum abscissionem ejus à Regno suo ad tempus. Quibus omnibus addas, sensum planè non esse sine hac *synecdoche*. Quomodo enim caput verè propriéq; esse potest tota Bestia? Quomodóve Bestia esse potest sine capite?

4. Quamobrem Rex octavus successio est Christianorum *Cæsarum* per illud tempus quo Imperium rursus *Paganissat*, hoc est, Idololatrias exercet in Christianitate. Quæ quidem tametsi eorum successio longa sit, personæq; plures uno simul in aliquibus seculis, per *Henopœiam* tamen sub unius Regis singularis specie repræsentantur. Nam divisio in *septem* non per *Individua* sed per *Generum differentias*, sicut suprà declaravimus, facta est. Ac proinde *Orientales*, *Occidentaléſq;* Imperatores in Imperio simul regnantes in hoc Prophetico computandi modo rationes minimè confundunt, quippe qui per *Individua* non numerat sed per *Genera successionésq;* in unam Individuam formam speciémve concinnatas. Quæ ratio est cur nullius successionis *Personarum*, non certè magìs quàm enumerationis *annorum*, in hoc libro *Apocalypseos* usquam facta sit mentio, quanquam res tractat quæ bis ferè mille annorum periodum explent idq; sanè citra tempus *Millennii*.

5. *Et è septem illis est.* Hoc etiam innuit septem capita Bestiæ capita esse Idololatrica, quemadmodum declarantur cap. 13. v. 1. Quæ demonstratio est nonæ *Congruentiæ Parallelismi* secundi. Parall. 2. Congr. 9.

6. *Et in exitium abit*, hoc est, in finalem perniciem; quemadmodum etiam innuitur capite decimo tertio v. 5. & v. 10. ubi tempus etiam ejus statuitur 1260 dierum, postea verò morti adjudicatur. Estq; septima *Congruentia* secundi *Parallelismi* quemadmodum jam notavimus. Paral. 2. Congr. 7.

Ver. XII. *Decem autem cornua quæ vidisti decem Reges sunt qui regnum nondum acceperunt*, hoc est, in temporibus S. *Johannis* qui vixit dum sextum caput regnabat, sub quo Bestia pugnavit & à *Michaële* occisa est, quo quidem in prælio etiam repræsentatur cum septem capitibus & decem cornibus *sine coronis impositis*, quippe quorum Coronatio non futura erat ante caput septimum. Ac proinde [*qui regnum nondum acceperunt*] *cornuum* Typo respondet *nondum coronatorum*. Quæ est undecima *Congruentia* secundi *Parallelismi*. Parall. 2. Congr. 11.

2. *Sed Potestatem tanquam Reges unâ horâ accipiunt cum Bestia*, hoc est, cum Bestia cujus nomen est [*erat & non est & tamen est*] quæ est Bestia considerata sub successione septimi ultimíve capitis, capitis sanati sive convalescentis à lethali plaga sub qua succubuerat. Reges potestatem accipiunt & reipsa coronantur tanquam Reges eo tempore quo Bestia rursus in *Existentiam* prodit. Atq; ea propter *sanatæ* hujus Bestiæ cornua decem cum decem impositis coronis repræsentantur cap. 13. v. 1. Quod accuratè huic præsenti Textui respondet, *Potestatem tanquam Reges unâ horâ accipiunt cum Bestia*, manifestáq; probatio est duodecimæ *Congruentiæ Parallelismi* secundi. Paral. 2. Congr. 12.

3. Ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τῆ θηρίου. Cujus sensum esse censeo, *Sed potestatem tanquam Reges accipiunt nunc hic nunc ille, vel nunc hi nunc illi, circa eandem horam cum Bestia.* Tempus enim præsens in λαμβάνουσιν, *actionis* productionem innuere potest, esséq; quasi *in fieri*, nec certè supponit quin acceptum eant (non quidem ratione adeò passivâ ut excludat omnem strenuum conatum in ipsis studiúmq; acquirendi hanc potestatem; nam λαμβάνειν ἀρχὴν & λαμβάνειν πόλιν alacriorem sensum habent, magísq; actuosum quàm ut sic exponantur) quin accipiant, inquam, acceptúmq; eant regiam hanc potestatem per aliquod temporis spacium continuum, quamvìs

quamvìs alii aliis citiùs voti compotes fiant, nulli verò diu prædâ carent. Sic enim intelligi volo μίαν ὥραν per *Diloriſmum*, ut Horam non ſignificet propriè dictam, ſed breve quodlibet temporis ſpacium de cujus menſura Circumſtantiarum ratio optimè nos doctura eſt quid ſit judicandum. Quapropter ſic reddendum cenſeo, *Sed poteſtatem accipiunt tanquam Reges circa idem tempus cum Beſtia.* Sic ut verſio *Anglicana* exponit Exod. 5. 18. *En cras pluam circa hoc tempus grandinem multam nimis. Græcum* habet, Ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω ταύτην τὴν ὥραν ἄνεμον χάλαζαν. Quòd verò μίαν ὥραν ſignificet τὴν αὐτὴν ὥραν manifeſtum eſt ex *Exod.* 36. 9. aliiſq; multis Scripturæ locis.

Senſus igitur hujuſmodi eſt; Circa id tempus ſcilicet quo futurum ſit ut Beſtia reviviſcat & adoretur, hoc eſt, ut ei pareatur; vel apertiùs ſic; Circa illud tempus quo Imperium in *Idololatriam* rurſus ſit relapſurum, veteréſq; Ritus Paganicos reſumpturum, quantumvis in objecta quidem Chriſtiana eos ſit collocaturum, circa illud ipſum tempus fore ut Imperium in *decem* diripiatur *Regna*, decémve hi Reges captent accipiántq; regalem poteſtatem, omnibus in ſcenam ſe proferentibus, Inceptáq; peragentibus intra pauxillum tempus à prima degeneratione Imperii in Paganicas Superſtitiones & Idololatrias. Quod fieri poteſt intra ſpacium quadraginta vel quinquaginta annorum. Vide *Diagramma* decem Regum apud *J. Medum.*

Parall. 1. *Congr.* 13. Ver. XIII. *Hi unum conſilium habent, & vires ac poteſtatem ſuam Beſtiæ tradunt.* Ac propterea capite decimo tertio, hoc dono beneficióve dato exornatur, ubi deſcribitur Beſtia *cum ſeptem capitibus ac decem cornibus, & cum decem diadematis ſuper cornua decem.* Quod planè oſtendit, etiam tunc cùm reipſa Reges erant, *ſe ſponte* vires ſuas huic Beſtiæ tradidiſſe. Quæ enim vis potentiáve in Imperio eos compellere poterat, cùm ipſi ejuſdem robur eſſent? Unde decimæ tertiæ *Congruentiæ* ſecundi *Parallelismi* veritas apparet.

Verùm ſenſus hujus verſûs breviter ſic eſt; Hi decem Reges unam mentem habebunt, hoc eſt, unam mentem ſententiámve in rebus Religionis, Religionem Imperii profitebuntur, hoc eſt, Religionem Pagano-Chriſtianam, quâ Imperium denuò Beſtia evadit, *ſuáſq; vires ac poteſtatem Beſtiæ tradent*, hoc eſt, parati erunt, etiam vi armorum, ſi opus fuerit, aliáve quâcunq; potentiâ vel autoritate quam habuerint, Beſtiam hanc in ſua Beſtiali, hoc eſt, in ſua *Idololatrica* conditione *Paganiciſq;* ſuperſtitionibus tueri ac defendere; vel perpetuam ſupponendo *Synecdochen*, Pagano-Chriſtiano Imperatori (qui caput eſt hujus Beſtiæ) copiarum ſuarum auxilium adverſùs omnes hujus *Pagano-Chriſtianiſmi* oppugnatores miniſtrabunt. Imperator enim ſpectatur tanquam Pugil præcipuus, maximéq; univerſalis Dux omnium copiarum *Pagano-Chriſtianarum.* Et ſanè quantumvis diſtincti hi Reges ſint abſolutíq; in Regnis ſuis propriis, tamen ſi ſpectemus eos tanquam in unum, ex ratione Religionis Imperii, colligatos, cujus, Imperator, ex officio ſuo, præcipuus ſit *Hyperaſpiſtes*, hi decem quidem Reges conſiderari poſſunt tanquam in ſubordinationem quandam ſub ipſo reducti, concipíq; cornua eſſe hujus capitis, hujus nempe univerſaliſſimi *Ducis*, *Imperatoriſve* illius exercitûs qui pugnant cum Agno; ſed vis illa poteſtáſve quæ omnia actuat animátq; *Meretrix* eſt quæ *Beſtiæ* inſidet.

2. Et certè ſimul atq; caput *Meretricis* tam grande repertum ſit ut ſupra ſecularia capita *Imperii* ipſóſq; adeò Imperatores emineat, ut jactitatum illud jus *utriuſq; gladii* ſibi vendicet & uſurpet, hoc eſt, ſimul atq; *Papa* repertus ſit *Cæſarem* agere æquè ac univerſalem *Patriarcham*, non eſt ſanè incongruens eum agnoſcere repræſentari in duobus locis perinde ac duas partes ſuſtinere, concíperéq; illum in *ultimo capite* Beſtiæ æquè ac in ſumptuosè ornato *capite Meretricis* præfiguratum. Noſtra verò ratio magìs diſtincta eſt *Grotiiq;* opinioni magìs conſentanea, qui majeſtatem Imperialem ad hunc uſq; diem permanere tam acriter contendit. Et mihi ſanè rationi maximè conſonum videtur *Prophetias* interpretari juxta ſenſum phraſímq; *Hiſtoriæ.* Siquidem *Prophetia* nihil aliud quàm *Anticipativa Hiſtoria* eſt. Ac proinde cùm *Romanorum* Imperatorum ſeries Imperiiq; Titulus ac corpus Imperii etiamnum maneat (quanquam multò contractius) cúmq; ut tale in Hiſtoria conſideretur, equidem maximè naturalem interpretandi vaticinia rationem cenſeo, ſecundùm vulgò agnitam phraſin ſenſúmq; Hiſtoricorum ea interpretari.

Verùm quod dixi, ſi *Papa* intelligatur locum ſupplere *Imperatorum*, quàm primùm quotiéſve appareat eum ſupra eos etiam *ſeculari* poteſtate emicare, verúmq; ſe oſtendere Imperii caput, *Cæſaris* partes agendo æquè ac *Patriarchæ*, illa etiam Interpretatio admodum laudabilis eſſet & irreprehenſibilis. Summa enim Poteſtas Beſtiæ, *quæ erat & non eſt*, ab Angelo tanquam unum idémq; caput ſpectatur, modò perpetuò caput ſit illius Beſtiæ quæ eſt *Pagano-Chriſtiana.* Spiritus enim Prophetiæ inutiles diſtinctiones & diſcriminationes nihil moratur. Quamobrem illa ſuprema Poteſtas

testas quæ reperta fuerit Pagano-Christiana, unum idémq; perpetuò Caput est, juxta stylum Propheticum, quemadmodum suprà notavi. Illud verò quod illi reverà subsit, quamvìs Imperatoris Titulo insignitum esset, in decem cornuum numerum referendum foret, ex divisione Imperii in multa Regna emergentium, in decem putà minimùm, vel circiter. Numerum enim illum symbolicè potiùs quàm omninò *Arithmeticè* significare existimo.

Ver. XIV. *Hi cum Agno pugnabunt.* Quod hîc dicitur de decem his Regibus, de Bestia dicitur capite decimo tertio. *Quòd datum sit ei bellum gerere cum Sanctis,* quod idem est atq; *pugnare cum Agno.* Saul, Saul, *quid me persequeris?* Qúmq; decem hi Reges cornua sint Bestiæ, quicquid ab illis fit, ab ipsa fit Bestia. Ità ut Bestiæ in utroq;capite bellum gerant cum Sanctis secundùm Decimam quartam *Congruentiam Parallelismi* secundi. *Parall. 2. Congr. 14.*

Quantùm verò ad decimum sextum & decimum septimum versum capitis decimi tertii, sensus sic est, Neminem hominem scilicet cujuscunq; sit ordinis, nisi sit *Pagano-Christianæ* Professionis (id enim intelligitur per Characterem in dextra vel in frontibus acceptum) permissum iri mercaturam facere, ullúmve tractare negotium in Imperio, decémve horum Regum territoriis; quod sanè obsidionis quoddam genus est per famem, ac proinde meritò inter belli Hostilitates recensitum. Quæ commercii interdictio effectum est Excommunicationis per *Bestiam Bicornem.* Exempla hoc genus militiæ in Historia passim sunt obvia. De Nomine Bestiæ, Numeróq; nominis illius quorum fit mentio versu 17, ad versum ultimum præsentis hujus capitis loquar.

2. *Et Agnus vincet eos.* Juxta illud quod occurrit capite decimo tertio v. 10. *Qui in captivitatem duxerit, in captivitatem vadet.* Decima quinta hæc *Congruentia* secundi *Parallelismi* abundè manifesta est. *Parall. 2. Congr. 15.*

3. *Et qui cum eo sunt, vocati & electi, & fideles.* Congruenter quidem illi quod habetur capite decimo tertio v. 10. *Hîc est patientia & fides Sanctorum.* Pondus rei illis verbis incumbit, *Electi & fideles, Patientia* & *Fides. Multi enim sunt vocati, pauci verò electi.* Illi verò electi qui cum eo esse dicuntur, strenui profectò milites sunt, & qui Agnum sequentur quocunq; iverit, nunquam eum ob quamcunq; persecutionem relicturi; sed firmiter ei fideliterq; adhæsuri, quibuscunq; perpessionibus Patientia ipsorum exercenda sit. In quo decima sexta *Congruentia* secundi *Parallelismi* comprehenditur. *Parall. 2. Congr. 16.*

CAP.

CAP. XV.

Ver. XV. Congruentia *septima* Parallelismi *primi.* *Ver. XVI. Inscitia eorum Interpretum qui* Meretricis combustionem *de ædium* Romæ *per ignem concrematione intelligunt.* *Ver. XVII.* Decem Reges Potestatem Regnúmq; suum dedisse Bestiæ juxta Divinum propositum, *quàm stupendum sit Arcanum.* 2. *Quo sensu dici possit Deus* dedisse in corda ipsorum. 3. Fatum *fuisse potiùs quàm Prudentiam* Politicam *quo res Meretricis tam prosperè olim gestæ sint, cum monitione super ea re.* 4. Donec compleantur verba Dei *quomodo intelligendum sit*; *cum admonitione ad Ecclesiam* Apostaticam. 5. *Veritatis* Congruentiæ *decimæ septimæ secundi* Parallelismi *demonstratio.* *Ver. XVIII. Cur* sedes Meretricis *tam determinatè affixa sit tandem* Romæ veteri *in hoc vaticinio.* 2, 3. *Evidens ac confessa demonstratio quòd* Roma vetus *hîc indigitatur tanquam* sedes Meretricis, *cum brevi Paraphrasi in sensum illius versûs.* 4. *Sedem* Bestiæ bicornis *veteri* Romæ *etiam affixam esse*; *& de* Cabbalistica *ratione* Apocalypseos. 5. Numerale *Nomen Bestiæ esse* Λαῖτειν*. sicq; esse scribendum, non autem* Λατῖνος, *probatur ex antiqua orthographia Linguæ tum* Græcæ *tum* Latinæ. 6. Latinos *veteres qui utplurimum* [i] *longum ut* [ει] *diphthongum proferebant, vocales suas pronunciâsse ad* Græcorum *exemplum proximè.* 7. *Quàm accuratè hoc nomen* Λαῖτειν *eventui respondeat.* 8. *Inventionem Numeri* 666 *in aliis nominibus, determinatam hujus Applicabilitatem neutiquam enervare.* 9. *Quo sensu numerus* 666 numerus Bestiæ *appelletur.* 10. *Applicatio Radicis illius ex applicatione Radicis* Tetractyos *illustrata.* 11. *Ultima* Congruentia Parallelismi *primi.* 12. *Ultima* Congruentia *secundi.* 13. *Visionem* Meretricis *magis peculiarem esse ac appropriatam Ecclesiæ* Romanæ. 14. *De Inscriptione* Mysterii *in Coronam* Papalem, *& de Fœmina* Papa.

VER. XV. *Aquæ quas vidisti, ubi Meretrix sedet, Populi sunt, & Gentes & Linguæ.* Hæc aquarum Interpretatio ad describendam amplitudinem Jurisdictionis Meretricis facta, eam innuit admodum amplam esse. Et certè si cum isthoc conferamus quod occurrit capite decimo tertio v. 7. non minorem quidem indicare videtur ambitum quàm qui totius sit Imperii. Bestia enim illîc proculdubio totum Imperium est, & de ea tamen tantùm dicitur, ὅτι ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. Non hîc dicitur fateor, πάντες λαοὶ καὶ ὄχλοι, &c. Præcepta enim Artis interpretandi vaticinia hîc tradit Angelus, ac proinde commodè dicere non potuit aquas significare *omnes* populos ac turbas; veruntamen ex eo quòd tam multa verba accumulat præ quàm in suprà citato versu alterius Capitis occurrunt, idq; in numero plurali, videtur eundem latitudinis ambitum hîc indicare atq; in altero illo loco. Quod, ex eo quòd hos *populos*, *turbas*, *gentes*, & *Linguas*, τὰ ὕδατα τὰ πολλὰ sub initio hujus vaticinii appellat, (quæ totum Imperium videntur indicare, *utì suprà monui) porrò confirmatur. Quibus addere potes quòd tum *Grotius* tum *Alcazar* sensum loci de universali Romani Imperii ambitu intelligunt. Estq; præterea *Cornelii à lapide* in Textum glossema, *Aquæ quas vidisti* (ait ille) *significant omnes gentes & populos quibus Roma imperabit.*

*Cap. 12. in v. 1, 2.

Parall. 1. Congr. 7.

Cæterùm duo cornua *secundæ Bestiæ* idem significare suprà jam monui. Utrùm verò ejus usurpatio omnis Potestatis primæ Bestiæ in conspectu ipsius, ad loci amplitudinem perinde referri non debeat atq; ad potestatis genera, aliis porrò disquirendum relinquo. Satis jam prolatum est ad evincendam septimam *Congruentiam* nostri *Parallelismi* primi.

Ver. XVI. *Et decem cornua quæ vidisti in Bestia, hi odio persequentur Meretricem, & solam reddent eam & nudam, & carnes ejus comedent & ipsam igne exurent.* Igne exurere *Diorismus* est, & significat tantùm consumere & perimere, faceréq; ut quid desinat esse quod erat. Qualem etiam cladem [*solam eam reddere ac nudam, & carnes ejus comedere*] significet, ejus rei declarationem in ultimam Tractatûs nostri partem differam.

Intereà loci postquam tam apertè deteximus *Meretricem* hanc non esse quidem Civitatem lignis & lapidibus extructam, sed *Hierarchicam Politiam*, quæ in *Idololatrici* Paganismi genus quoddam degeneraverit, equidem fateor me nullam videre necessitatem ullius istiusmodi pugnæ, quæ ad antiquæ Civitatis *Romæ* Incendium collineet,

collineet, ſed vaticinium hoc abſq; ullo tali tumultu ſtrepitûve bellico ſtragibûſve aut *veſtibus ſanguine volutatis* expleri poſſe. Quæ certè res eſt quæ propter orbis Chriſtiani pacem ac proſperitatem ſeriò ſit conſideranda. Odium enim horum Decem Cornuum adversùs Meretricem, ejúſq; perſecutio, nullas neceſſariò ſupponit militum conſcriptiones, nullas inſtructas acies, vel Propugnaculorum oppugnationes, aut Murorum Ædiúmve, longáſve ad *Romam* uſq; Expeditiones. Hæc enim *Civitas* amplior eſt quàm ut univerſæ *Italiæ* finibus contineatur. Eſt enim *Politia Pſeudoprophetica* quæ ſe per omnes fines Imperii diffudit, *Nympha aquatica*, cujus veſtimentorum oræ tam laxæ ſunt ut toti Imperiali Oceano per multa ſecula fluitans inſederit, ac proinde talis eſt cui nec concremationis ſupplicium nec ſubmerſionis competat, ſenſu quidem illo craſſo ac *literali*, quemadmodum vulgò res intelligitur; verùm de iſtis proprio ſuo loco dicendum erit.

Ver. XVII. *Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod placitum eſt ei, & ut conſentiant déntq; regnum ſuum Beſtiæ.* Hoc idem prorſus videtur eſſe atq; verſus decimus tertius, *Hi unum conſilium vel unum animum habent* (μίαν γνώμην ἔχουσι, quod reſpondet τὸ ποιῆσαι μίαν γνώμην hoc in loco) *& vires ac poteſtatem ſuam Beſtiæ tradent.* Quod verò maximè ſtupendum Arcanum eſt, nec ſine ſumma humilitate ac veneratione recognoſcendum, hoc eſt, Quòd Deus utiq; huic conſilio ac communi Propoſito horum Regum hîc immiſcetur. Is hîc dicitur *in eorum corda dediſſe*, appellatúrq; *illius propoſiti conſiliive impletio* (τῆς γνώμης αὐτοῦ) *Regnum ſuum Beſtiæ tradere.* Cujus ſenſus obvius eſt, contribuere Regna ſua ad conſtituendam hanc *Beſtiam Decacornem*, ut filii *Iſraëlis* dici poterant ad aureum vitulum conflandum inaures ſuas contribuiſſe.

2. Mirandum profectò hîc videtur Providentiæ ſpecimen. Quò illud S. Pauli Act. 17. vix pertingit, ubi de craſſis Paganorum *Idololatriis* loquens quæ multis ſeculis per orbem terrarum invaluerant, *Temporibus*, inquit ille, *iſtius ignorantiæ per conniventiam diſſimulatis, Deus nunc denunciat omnibus ubiq; hominibus ut reſipiſcant.* Deus verò hîc non ſolùm dicitur *connivere* in hac re, ſed *in corda* horum regum *dediſſe*, &c. Ver. 30.

Quamobrem proximè omnium accedit ad indurationem cordis *Pharaonis*, ut nè dimitteret *Iſraëlem*, vel ad Chriſti Servatoris crucifixionem à *Judæis*. *Quem cùm* inquit *Petrus, accepiſſent, manibus ſceleratis cruci affixum interemerunt*, τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον, *definito conſilio & providentiâ Dei ipſorum furori quaſi expoſitum atq; deditum.* Videtur igitur quòd ejuſmodi inſuperabiles Circumſtantiæ & opportunitates invitatoriæ, quas permiſſivâ ſuâ magíſve poſitivâ Providentiâ Deus in mundum introducit ad explorandum vel potiùs detegendum quid in impiorum cordibus ſit, quáſq; certus eſt naturaliter effectum ſortituras eſſe in eis qui in inferiorem hanc ſortem fatúmve lapſi ſunt, conſiderantur quidem tanquam ſuggeſtiones, tranſmiſſionéſve ac motiones in corda hominum à Deo ipſo; quódq; per hujuſmodi providentialem rerum contexturam, quam is permittit ſaltem ſi non fabricat, humanæ mentes ad hoc vel illud agendum determinantur. Nec ullam certè aliam rationem opus eſt ut intelligamus, de corde *Pharaonis*, quomodo induratum ſit à Deo. Cujus præcipua cauſa erat, quòd Deus *Magis* permitteret, imitari ſaltem ſi non æquare maxima ex parte ipſius *Moſis* Miracula, ſic enim Textus innuit, *Magos* ſcilicet *per ſuas incantationes idem feciſſe, & cor* Pharaonis *induratum fuiſſe.* Act. 2. 23.

Et intellectu profectò facile eſt, permitti poſſe *Beſtiæ Pſeudopropheticæ* (per officioſam opitulationem Poteſtatum tenebrarum) iſtiuſmodi portenta edere, talibúſq; uti rationibus imponendi decem Regibus quæ ſatis certò determinaturæ eſſent mentes eorum ad *Idololatricam* Imperii Religionem. Quòd verò tam certò futurum eſſet ut deciperentur, ipſorum lapſui imputandum eſt malignitati illius conſequentiis, nulli verò Injuſtitiæ Dei.

3. Cæterùm opportunum eſt hîc conſiderare (nè falſorum Prophetarum Schola nimiùm quantùm ſuis retibus ſacrificent, nimíſq; fusè mirandæ perfectioni ſuæ & anteceſſorum ſuorum Peritiæ Politicæ applaudant) ut Politici Pontificii per longum quidem temporis ſpacium ſecundo quaſi flumine remigaverint, útq; Deus hujus Ignorantiæ tempora per conniventiam quaſi diſſimulaverit, ante inopinatam utiq; illam, in *reſurrectione Teſtium*, Civitati ipſorum inflictam cladem, quâ amplitudo Regni Beſtiæ haud parùm ſanè acciſa eſt, quanquam quod reliquum erat firmiùs forſan eo pacto coaluerit. Verùm nihilominus pro certo ſtatuere poſſumus, *Noctem jam proceſſiſſe Diémq; propinquâſſe*, quo futurum eſt, ut nec Deus diu conniveat, nec homines tam univerſim dormiant altóve ſopore obruantur quin facilè tandem evigilaturi ſint ad vocem S. *Pauli* præcipientis *omnibus ubiq; hominibus ut reſipiſcant*; vel,

vel, si malis, *Johannis Baptistæ, Resipiscite, appropinquavit enim Regnum Cœlorum.* Neq; enim ullâ aliâ ratione præcaveri potest tremenda illa ac peremptoria sententia
Apoc. 18. 7. adversùs Meretricem, (*quæ in corde suo dicit, Sedeo Regina, nec sum vidua nec luctum videbo*) quàm abjiciendo Idola sua ac serviendo Deo viventi. Alioquin, *unâ die venient ejus plagæ, mors, & luctus, & fames, & igne exuretur, quia validus est Dominus Deus qui damnabit eam.* Quæ comminatio, quemadmodum haud ità pridem aliqua ex parte expleta est, ità pleno tandem, nisi resipuerint, maximéq; ingrato sensu poterit expleri. Tempus autem integræ suæ prosperitatis præfixum erat, utì planè apparet ex eo quod sequitur in præsenti hoc versu Capitis hujus decimi septimi.

4. *Donec compleantur verba Dei*, hoc est, Decem hæc regna, quæ ad *decacornem Bestiam* constituendam conspiraverant, cui *Meretrix* inequitatura esset eámq; pro suo libitu agitatura, ad hunc modum subjecta fore ad illud tantùm tempus quod à Deo decretum sit & à Prophetis suis prædictum. Ad illud quidem tempus eos servos ipsius fore, ἄχει τελεσθῇ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ, *donec compleantur Dei verba*, Prophetæ *Danielis* ore prolata, non autem diutiùs. Nam apud *Danielem* cap. 7. apertè dicitur de *parvo Cornu*, qui potestatem sibi assumit mutandi tempora atq; leges (hoc est, qui dies festos ac solennitates pro libitu statuit, & in proprium lucrum Leges & Instituta facit, non solùm nova quidem sed notis Dei legibus planè repugnantia) ea scilicet *illius in manu traditum iri usq; ad tempus & tempora & dimidium temporis.* Statim verò sequitur, *At judicium sedebit, ut auferatur potentia & conteratur ac disperdatur usq; ad finem.*

Versus igitur hic decimus septimus rationem reddit inexpectati odii ac hostilitatis decem cornuum adversùs Meretricem in præcedenti versu; Traditionem scilicet Regnorum suorum Bestiæ (quæ Religionis *Idololatricæ* professio est quâ per *Meretricem Bestiæ* insidentem sunt intoxicati) ad tempus duntaxat determinatum duraturam esse Divinis Oraculis prædictum; illâ verò periodo finiente, rerum scenam fataliter mutatum iri, & de *Cornu parvulo magnâve Meretrice* sumptum iri supplicium, potentiámq; subinde contritum iri ac disperditum usq; ad finem. Durum verò esse contra
Act. 9. stimulos recalcitrare, sicut cœlitùs *Saulo* dixit Servator. Atq; utinam illi quorum maximè interest, fidem habere vellent voci, atq; sic pro persecutoribus, veri discipuli Christi, vivâq; illius Corporis, veræ utiq; Catholicæ Apostolicæq; Ecclesiæ, membra evaderent, cessaréntq; esse *corpus Meretricis*.

5. Verùm observare possumus à conjuncta horum duorum versuum consideratione, Decem hos Reges *sua Regna Bestiæ tradere* & *fœdere cum Meretrice consociari* idem esse. Nam ex eo quòd à *Meretrice* regantur, fit ut Imperium *Bestia* evadat, cùm eo pacto fiat *Idololatricum.* Et quantùm ad decem illa Regna, quanquam *Reges* appellantur *cornua Bestiæ* (ut quatuor *Alexandri* successores quatuor cornua *Græci* Imperii in quatuor partes divisi nuncupantur) tamen hæc Regna ipsa considerari possunt tanquam maxima pars corporis Bestiæ, dum Meretricis voluntati subjecta sunt ejúsq; *Idololatricam* Religionem profitentur. Unde, ipsos adoriri Meretricem ad consumendam eam, idem reverà est, atq; perimere & interficere *Bestiam*, hoc est, efficere ut Imperium cesset esse *Idololatricum.*

Parall. 2. Congr. 17. Quamobrem manifestum est durationem hujus *decacornis Bestiæ* à Deo determinatam dici in hoc capite æquè ac in Capite decimo tertio ubi dicitur datum ei esse potestatem faciendi *menses quadraginta duos*, hoc est, *tres annos & dimidium*, quod est, *Tempus & Tempora & dimidium temporis.* Unde veritas decimæ septimæ *Congruentiæ* secundi *Parallelismi* elucet.

Ver. XVIII. *Et mulier quam vidisti est urbs illa magna quæ habet regnum super Reges Terræ.* Hujus ultimæ partis Interpretationis adjectio eximii momenti est, rerúmq; eventis admodum congruens. Etenim cùm hæc *Hierarchia Idololatrica* æquè magnificam primitùs sedem haberet in *Orientali* parte Imperii atq; in *Occidentali*; cúmq; ambo hi *Imperiales Patriarchatus* æqualem, aut æquali saltem cum autoritate, operam darent Imperio depravando Idololatricis doctrinis & consuetudinibus, sedes magnæ *Meretricis* necessariò primitùs non restringitur ad unum locum magìs quàm alterum. Verùm cùm *Occidentalis* hic postea *Patriarchatus* tantò supra alterum emergeret, eúmq; excederet, non solùm obstinato Idololatriam tuendi propagandíq; studio, (támq; fœdè delibutus esset vel potiùs suillinosè inebriatus sanguine Martyrum *Jesu*) sed & præterea jus titulúmq; *Episcopi Universalis* acquisivisset; cúmq; diu jam hanc potestatem sibi arrogaverit exercueritq; (ut missas hìc faciam indignas illius insultationes in majestatem *Cæsaream*, ejus jurum usurpationes, gestationésq; Insignium Imperialium) cùm *Idololatrica*, inquam, hæc *Hierarchia* in his *occidentalibus*

dentalibus Imperii partibus tantùm creverit, potestásq; eorum qui in partibus erant *Orientalibus* tantùm decreverit & contabuerit, nec duraverit adoleverítve ad eam crassam *Antichristianismi* mensuram quæ in altera reperitur, Spiritus Dei similiter dignorationis notam fortiùs *Occidentali Hierarchiæ* impressit quàm *Orientali*; & quia illa jus sibi vendicat universalis Jurisdictionis, *Romam veterem*, (*totam Hierarchiam* intelligo, cujus Caput illîc situm est,) magnam hanc fecit *Meretricem*. Ait enim, *Mulier quam vidisti est Vrbs illa magna, quæ* nunc *habet regnum super Reges Terræ*. Est enim tempus præsens, dictúmq; in S. *Johannis* temporibus, quando nulla erat septicollis Civitas præter *Romam veterem*; quæ regnum habebat super Reges Terræ. Ac proinde necesse est ut illa sit.

2. Cæterùm præterquam quòd ἡ ἔχουσα βασιλείαν significationem habet temporis præsentis, idémq; est atq; si quis dixerit, *quæ nunc regnat*, observatu porrò dignum est, quòd nisi determinaretur ad hunc sensum, Nugatio potiùs esset, si fas sit ità loqui, quàm Interpretatio, nullíq; usui foret illius additio, quippe quòd incertum sonat, nec quicquam potest, quod non antè dictum sit, significare. Nam ex eo quòd dicitur scortari cum Regibus Terræ, & Bestiæ inequitare, insideréq; populis & multitudinibus, & Nationibus, & Linguis, hoc jam tantundem valet quantum Regnum habere super Reges Terræ. Quamobrem adjectio hæc hoc in se peculiare habere debet, ut dicendo, ἡ ἔχουσα βασιλείαν, illa Civitas intelligeretur quæ orbi terrarum imperabat tempore S. *Johannis*. Ac proinde *Roma* esset septicollis.

Sed enim quid ego tanto studio enitor illud probare quod & ipsi Adversarii nostri minimè inficiantur, ut *Ribera* & *Cornelius à Lapide*, qui ambo agnoscunt *Romam veterem* hîc intelligi, & *Alcazar* etiam & *Bellarminus*, ab hoc versu particulariter convicti? Verba *Bellarmini* hæc sunt; *Neq; enim alia Civitas est quæ* Johannis *tempore imperium habuerit super Reges Terræ quàm Roma, & notissimum est super septem montes Romam ædificatam esse*. Quæ duo simul considerata demonstratio est *Romam* in *Italia* hîc intelligi, nullam verò aliam Civitatem.

3. Sensus igitur hujus versûs brevi hâc Paraphrasi sic enucleari potest; *Mulier* quam vidisti insidentem *Bestiæ quæ erat & non est & tamen est*, magna illa Civitas est quæ regnat super Reges Terræ, hoc est, *Roma* est, cujus Incolæ, quamvìs fluxu perpetuo alii aliis succedant, habentur tamen una eadémq; Civitas, quippe qui eisdem mœniis ædibúsq; includuntur, ut is unus idémq; fluvius habetur qui inter easdem ripas fluit, quanquam eadem Aqua unum diem continuum non permanet.

Hæc *Mulier* igitur, quam *Johannes* Imperio sub ultimo capite inequitantem vidit, sub prætextu quidem, quòd verè Catholica & Apostolica Ecclesia esset, quanquam reipsâ Meretrix Apostatica; hæc mulier, inquam, illa ipsa Civitas, illa magna Civitas, magna illa *Politia* Statúsve *Romanus* est qui nunc regnum habet super Reges Terræ, inquit *Angelus* S. *Johanni*. Ubi verò undéve hoc fieri poterat nisi à *Roma* urbe Imperiali? Unde manifestum est *Romanam* Catholicam Ecclesiam (quemadmodum se appellitat) quæ à septem montibus orbi imperat, intelligendam esse, utpote quæ consideratur tanquam una eadémq; Fœmina, cùm nova hæc *Romana Hierarchia* æquè succedat sitáq; sit in eadem Civitate, hoc est, intra mœnia *Romana*, ac antiqua *Politia* erat.

Quod æquè facile intellectu est ac si quis de certo quodam fluvio vaticinaretur qui post trecentos annos sanguine fluxurus esset, & tum demum adderet, fluvium hunc fluvium esse qui nunc septem ostiis in mare Mediterraneum se exonerat; manifestum enim est hoc intelligi oportere de Aquis *Nili*, nec tamen de eis quæ jam fluunt, sed de eis quæ post trecentos annos sunt fluxuræ. Et quemadmodum diceremus hunc ipsum fluvium *Nilum* qui nunc in Mediterraneum currit, illum fluvium esse qui post trecentos abhinc annos tinctus sanguine illuc sit cursurus, quamvìs aqua eadem non sit hoc tempore atq; illo nec ejusdem qualitatis: ità dici poterat tempore S. *Johannis* illam ipsam Civitatem (intelligendo potestatem inibi sive *Politian*) quæ tunc orbi imperabat, *Bestiæ quæ erat, & non est & tamen est*, post tot secula inequitaturam, quanquam sanè *Politia* non magìs eadem sit quàm aqua Nili nunc fluens eadem est quæ cruenta illa aqua quæ prædicitur intra ripas suas post trecentos abhinc annos fluxura.

Tam facilis ac Naturalis est locutio Angeli in hoc ultimo versu, támq; manifesta *sedis Mulieris* determinatio ad *Romam veterem*, sicut reverà factum est.

4. Utq; visio *Bestiæ bicornis* pari passu cum hac *Meretricis* procedat, ob easdem rationes quas hîc jam attuli, sect. 1. sedes *Bestiæ bicornis* ad *Romam* itidem tandem restringitur tanquam ad unicam universalis Capitis Corporis Pseudoprophetici sedem.

Quæ restrictio detegitur per *Numerale Nomen* Bestiæ perinde ac per *Numerationem Numeri* ejus nomine comprehensi. Priorem Computationem, observatum est à *Dounhamo* Episcopo, cavillis à quibusdam tanquam *Cabbalisticam* excipi. Sed enim satis luculentè probat ex *Irenæo* hunc computandi modum etiam ab ipso S. *Johanne* traditum fuisse: Et certè tametsi multi *Pseudo-cabbalistæ* ipsum nomen *Cabbalæ* suspectum reddiderint, ingenuè tamen fateor me existimare, non de nihilo illius famam ortam esse & increbuisse, verùm reverà fuisse ejusmodi occultam rationem magna tradendi scientiæ Arcana, ejúsq; partem fuisse *Numerorum symbola* (quod quidem frequens est in hoc Libro *Apocalypseos*, ut & primo capite *Geneseos* perpetuum) ut prætercam illam ipsam loquendi formulam *Alpha & Omega*, videri planè *Cabbalisticam*, quippe apud quos frequens fit mentio *Aleph lucidi* & *Aleph tenebrosi*, de quibus *Robertus Flud* (qui magnoperè sibi placebat induendo se in hæc Profunda, quóusq; illius situla pertingere poterat) *Habetis*, inquit ille, Aleph Cabbalistarum *tenebrosum in lucidum conversum omnia creans, cœlúmq; ac terram informans, & consequenter habetis* Alpha & Omega, *Principium & Finem.* Hoc respondet versui illi *Orphaico* de Deo.

De Antichrist. lib. 8. cap. 4.

Meteorolog. Cosmic. lib. 4. cap. 3.

Ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων ἅμα καὶ μέσον ἠδὲ τελευτήν.

Quem *Plato* τὸν παλαιὸν λόγον appellat, nec dubito quin veterum *Cabbalistarum* doctrina fuerit, verisimillimúmq; sit eam aliquo hujusmodi ornatu fuisse tectam.

Grotius ipse agnoscit phrasin *Alpha* & *Omega Rabbinicam* esse, desumptámq; ab ipsorum מאלף ועד תיו. Illúdq; quod sequitur, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, quid aliud est quàm vocum אהיה vel יהוה *Talmudica* Expositio? Quæ hujus libri *Apocalypseos* est quædam peculiaritas. Quamobrem si deprehendatur in aliis rebus *Cabbalam* sapere, *Cabbalistica* hæc Numeri Bestiæ Computatio majorem ex eo meretur fidem quòd sit *Cabbalistica*.

Apoc. 1. 8.

5. Jam verò ex hac Computatione nomen illius invenitur Λατεῖνος. *Valores* enim *Numerales* harum *Literarum* ad summam assurgunt *666*.

Λ Α Τ Ε Ι Ν Ο Σ.

30. 1. 300. 5. 10. 50. 70. 200.

Hos numeros si addas, omninò conficiunt *666*. *Grotius* Orthographiam vocis Λατεῖνος vellicat, ac si scribi oporteret Λατῖνος. Verùm præterquam quòd *Irenæus*, Pater *Græcus*, qui certiùs cognoscere poterat quàm *Grotius* ullúsve nunc dierum alius quomodo tunc hanc vocem scriberent, apertè affirmat eam cum ει scribi, eo ipso in loco quo an Τιτὰν sic scribendum sit dubitat, & tali quidem tempore quando nesciebat an ea unquam huic Textui futura esset applicabilis. *Josephus Scaliger* hanc Regulam etiam tradit, *Græcos* utiq; in *Latinis* vocabulis mutare *i* longam ante *n* in ει, ut Σαβεῖνος, Ἀντωνεῖνος, Λατεῖνος. Et *Latini* sanè ipsi loco *i* longæ *ei* diphthongum scribebant. Cujus infinita occurrunt exempla apud *Ennium*,

Poinei sunt solitei sos sacrificare puellos
Diveis———

Annalium libro septimo. Et rursus in eodem libro,

Quorum virtutes bellei fortuna pepercit,
Horundem me leibertatei parcere certum est.

Unum tantummodò versiculum superaddam, sed qui non pauciora quàm quinq; exempla offert.

Quam preimum Cascei populei tenuêre Lateinei.

Tam pauxillâ profectò ratione nititur illa opinio *Grotii*.

6. Nec sanè enervari possunt hæc exempla propter suam antiquitatem aut infirmari, quippe quòd prisci *Latini* ad exemplum *Græcorum* proximè pronunciabant, sicut apparet in istis diphthongis *æ* & *a*, & in *y*, quam recentiores *Latini* non distinguebant ab *i*; quæ tamen *u* brevis erat *Græcorum*, nec ullam aliam habebant præter ipsam. Quòd verò *Græci* eam pronunciabant ut *u*, ex multis vocibus apparet ab

ab ea Lingua derivatis; ut in *Sus*, *Super*, *Fucus*, *Turba*, *Trutina*, & similibus, quæ fiunt à Græcis ὗς, ὑπὲρ, φῦκος, τύρβη, τρυτάνη. Quam Analogiam observat *Ennius*, in eo quòd dicit *Olumpus* non *Olympus*, *Cuclops* non *Cyclops*, *Luchnus* non autem *Lychnus*, pronunciátq; *æ*, *oi*, & *e*, *ai*,

——Adeste
Musai quai pedibus magnum polsatis Olumpum. Annal. lib. 1.

Et quantùm ad illud exemplum in *Cuclops*, nono Annalium libro occurrit.

Cuclopis venter velut olim turserat, alti
Carnibus humaneis.——

Tertiúmq; exemplum eodem loco habetur,

——Luchnorum lumina bis sex.

Quod pronunciationem spectat *æ* diphthongi tanquam *oi*, unum jam allatum est exemplum in *Poinei*. Cui adjicere potes lib. 1.

Quanquam molta manus ad coilei coirola templa
Tendebam lacrumans.

Ubi etiam est *lacrumans* pro *lacrymans* quod à *Græco* δάκρυον est, mutando δ in *l*, ut in *Ulysses* ab Ὀδυσσεύς. Duo etiam habuimus exempla pronunciandi *æ* ut *ai*, in *Musai*, & *quai*; quibus addere potes ex eodem libro,

——O gnata tibei sunt ante ferondai
Airomnai.

Súntq; alia exempla infinita eódem spectantia, unde apparere potest, Latinos veteres multò propiùs ad modum pronunciandi *Græcanicum* accessisse quàm *Latinos* recentiores, ac proinde verisimillimum esse *Græcos Latina* vocabula pronunciâsse secundùm modum veterum *Latinorum*; cúmq; hi dicerent *Lateinus* non autem *Latinus*, *Græcos* eo ipso dixisse scripsisséq; Λατεῖνος non autem Λατῖνος. Quòd si Λατῖνος reperiatur apud *Græcos* Authores, id factum fuisse ex officiosa Imperitia temerariorum quorundam Scribarum Criticorúmve qui vocis Orthographiam depravaverint. De cujusmodi temeritate exempla extant innumerabilia. Hæc verò argumenta trivialiora sunt quàm ut eis insistamus.

7. Atq; sic tandem Nominis Orthographiam confirmavimus. Jam verò Applicatio Bestiæ bicorni mirum in modum adaptata est. Quanquam enim primò sua cornua quodam quasi cum æquilibrio gestare poterat, postea tamen cùm Cornu *Orientale* tanto intervallo, omni ex parte, ab altero superatum esset, & in tam tenuem potestatem contractum, Bestia tandem tota ferè facta est ἡ Λατεῖνος, non Ῥωμαῖος. Et satìs notum est statim ex Divisione Imperii in *Orientale* & *Occidentale*, *Græcos* Occidentales Ecclesias, *Latinas* Ecclesias appellâsse, seipsos verò vocâsse *Romanos*.

Quamobrem cùm non solùm *Latini* sed & *Græci Romanos* se appellarent, suósq; Imperatores Imperatores *Romanos*, & suam porrò Civitatem *Romam novam*, Regionémq; circa eam, *Romaniam*, Ecclesia *Latina*, sive κλῆρος Λατεῖνος, admodum particulariter sanè ac discriminatim indigitatur describitúrq; per hoc *Numerale Nomen* Bestiæ Λατεῖνος, Eventu cum vaticinio perquam accuratè consentiente. Hæc enim distinctio *Græcæ Latinæq;* Ecclesiæ adeò insignis erat adeóq; in confesso, ut in generalibus Conciliis *Occidentales* Episcopi *Latini* Episcopi appellarentur, & utrorumq; subscriptiones similiter distinctæ essent sub Titulis *Patrum Latinorum* & *Patrum Græcorum*. Tam exquisitè profectò Nomen Bestiæ eam ad *Romam Italiámq;* determinat.

8. Nec quicquam hîc valeret si quis objiceret, multa alia esse nomina in quibus literarum valores additi summam 666 conficiant. Nam hanc vocem Λατεῖνος nihilominus ipsissimam illam esse vocem sive Nomen, non solùm Eventum sed & connexio quam *Bestia bicornis* cum *Bestia septicipite* & *decacorni* i. e. cum Imperio *Romano* habet, planè demonstrat. Quis igitur tam idoneus ad hosce ludos in eo faciendos quàm hæc Bestia *Latina*, cujusmodi planè deprehenditur, itáq; in rebus omnibus *Latinissat*,

nissat, *Missa*, *Precibus*, *Hymnis*, *Litania*, *Canonibus*, *Decretalibus*, *Bullis*, *Conciliis*, *Bibliis*, & similibus, ut levis profectò causa videri non possit quæ Divinum Spiritum moverit ad tam particulariter eam describendam ab hoc Nomine? Non potest, inquam, quodlibet, cujus nomen 666 suis literis complectatur, *hæc* esse *Bestia*, sed unà cum nomine hunc numerum continente, omnia illa quæ de *bicorni Bestia* dicuntur, ei adaptata esse debent, cuicuimodi sit, quam hanc Bestiam esse velis. Nemo enim qui animum attendit ad ea quæ dicturus est, sic unquam argumentabitur, Hujus *Personæ* hujúsve *Politiæ* nomen 666 complectitur, Ergo hæc est *Bestia*. Sed potiùs sic, Hæc *Persona* vel *Politia* facit fecitve omnia illa quæ *Bestia bicornis*, quantùm ad *Romanum* Imperium, fecisse dicitur, & Nomen illius præterea complectitur 666. Quamobrem hæc proculdubio est Bestia. Hæc solida demum Ratiocinatio est, immò perfecta Demonstratio.

9. Hactenus Numerum Bestiæ in *Nomine* tantùm Bestiæ numeravimus. Est verò porrò ulterioris *Cabbalismi* in numerando *Numero ipso*, quo principalis Bestiæ residentia iterum determinatim detegatur, *Romanáq*; Catholica Ecclesia quæ nunc sic appellatur, ea esse deprehendatur ad quam hæc *Bestiæ bicornis* visio maximè collineat. Quamobrem ut in antiqua *Cabbala* Numerus *Denarius* & Numerus *Triginta sex*, uterq; appellantur *Tetractys*, cùm reverà δυνάμει sive *potentia Tetractyos* sint, (quanquam sensu *Cabbalistico* magis quàm *Geometrico* aut *Arithmetico*) quippe quorum alter è partibus *Quaternarii* simul additis, alter ex additione *quatuor primorum* Numerorum *fœmininorum* & *masculinorum* oritur: ità hic *Numerus Bestiæ* (quamvis *Numerus* illius appellatur) *Potentia* potiùs illius Numeri est qui Bestiam detegit, quàm *Numerus ipse*.

Neq; enim dicere poterat, ὧδε ἡ σοφία; &, *Qui intelligentiâ præditus est computet numerum Bestiæ*, si simplex perlectio Numeri esset, vel *numeralium literarum* alicujus Nominis additio. Major igitur Peritia requiritur ad computandum *Numerum Bestiæ* quàm ad computandum *Numerum Nominis* illius. Et tamen humano more computandus est, Quemadmodum innuitur istis verbis [*Numerus enim hominis est*] Cæterùm unum solum Numerum datum computare non possumus nisi per *Radicis extractionem*.

10. Quamobrem sicut *Radix quadratica* numeri 36. meritò concipi potest indicare quòd celebratissima illa *Tetractys* ad *Hexameron Mosaicum* relationem habebat, significabátq; uniuscujusq; Diei Creationem principium suum habere *fœmininum* perinde ac *masculinum*, ipso primo non excepto (quod consentaneum est illi *Judæorum* Aphorismo, [*Nulla virtus Divina descendit sine indumento*] *Mosisq*; assimulationi Creationis primi diei, *Luci*) ità *Radix quadratica* hujus *Numeri Bestiæ* indicare etiam potest ad quem hæc *Bestiæ bicornis* visio pertineat. Et jam sanè in *Mysterio Pietatis*, Radicem ostendi hujus Numeri esse 25, eámq; planè convenire cum multis rebus memorabilibus in Ecclesia *Romana* eorúmq; Civitate, ídq; per modum perfectæ ἀντιστοιχίας *Numero* 12, qui *Radix* est 144, Numeri Cohortium quæ conspiciuntur cum Agno in monte *Sion*. Quæ cùm abundè explicata sint in dicto Tractatu, & adhuc pleniùs intelligi possint ex *Pottero* ipso, plura verba super hac re hoc in loco facere supersedebo, Lectorémq; illuc prorsus remittam quò sibi satisfaciat.

Lib. 5. cap. 16. sect. 8.

Paral. 1. Congr. 9.

11. Intereà loci non dubitabo concludere manifestum esse partim ex eis quæ illîc tradidi, partim ex his quæ superaddidi hoc in loco, sedem tam *Bicornis Bestiæ* quàm *Meretricis*, tandem in suis utriusq; visionibus ad *veterem Romam* determinari, tanquam maximè durabilem conspicuámq; Sacerdotii Apostatici sedem, talémq; quæ, cùm tam insigne hujus nequitiæ exemplum sit, mensura Reguláq; fiat comparandi dijudicandíq; magnitudinem Apostasiæ aliarum Ecclesiarum ex propinquiori accessu & consensu cum hac Regina Meretricum. Ac proinde ex indicatione Nominis, Numeri, Sedísve hujus præcipuæ partis Cleri Apostatici, clara indè nobis suppeditatur notitia firmáq; deprehensio totius corporis corrupti omniúmq; illius partium ubicunq; & quamdiucunq; reperiendæ sint intra fines *Romani* Imperii.

Postquam verò semel absorptæ sint, & extraneæ alicujus Potestatis quasi alluvione abreptæ & alius alicujus Imperii subjectæ jurisdictioni, equidem fateor, quòd (tametsi has etiam hac mensurâ metiri possumus) non video tamen, quî illas hæc duo vaticinia attingere possint ad eásve collineare, cùm & *Bestia bicornis* & *Meretrix* considerentur tanquam inequitatrices rectricésq; *Bestiæ septicipitis* cum *decem cornibus*, ac proinde supponantur intra *Romanum* esse Imperium. Quæ quidem causa manifesta est cur hæc vaticinia *Romanæ* Ecclesiæ tam firmiter ad finem se affixerint, perinde ac si ad eam solam pertinerent. Pax enim erat ut sic fieret, propter durationis illius *permanentiam* æquè ac *eminentiam* Improbitatis.

Quæ

Quæ una etiam ratio esse potest cur hoc Cleri adulterati corpus *Bestia* appelletur *bicornis*, quippe quòd omnes illi *Patriarchatus Græcæ* Ecclesiæ accensiti, maturè abrepti essent novo eos Imperio inundante; *Patriarchatus* verò *Constantinopolitanus* usq; ad ducentos circiter abhinc annos liber erat ab ea inundatione. Adeò fidelis est spiritus propheticus in præfiguratione Eventuum; quemadmodum quivis deprehendere potest cui libuerit Historiam consulere. Intereà loci, satis (quod dixi) manifestum est sedem *Meretricis* perinde ac *Bestiæ bicornis* ad *Romam veterem* in utraq; visione determinari, Quæ est ultima Congruentia Parallelismi primi.

12. Ut & ultima secundi est, sedem *Bestiæ septicipitis* in utraq; visione liberam relinqui, nec ad ullam particularem Metropolin defigi. Equidem ex eo quòd *septem Capita* Bestiæ Angelus de septem montibus *Romæ* interpretatur, manifestum est Bestiam aliquo modo ad eum locum referri, aliquémq; Titulum sive denominationem ab ea Civitate habere debere. Aliter quî fieri poterat ut *septem* Bestiæ *capita* septem montium Typi essent? vaticinium verò quasi datâ operâ Imperialis sedis *Bestiæ septicipitis* determinationem prætermittens, privilegium illud *Meretrici* impertit, illíq; sedem septicollem assignat, dicens, *Septem capita septem montes sunt super quos Mulier sedet*, Quod mirandum in modum cum eventu congruit. Nam *Roma* profectò *Meretricis* constans sedes fuit, sedes verò Bestiæ septicipitis varia, nunc *Roma*, nunc *Constantinopoli*, postremò in *Germania*. *Parall. 2. Congr. 18.*

13. Atq; sic quidem exquisitam vidimus Congruentiam Coincidentiámq; omnium partium visionum horum decimi tertii & decimi septimi Capitum cum se invicem: Quæ tametsi adeò accuratè sibi mutuò respondeant, fateor tamen non usq; adeò adæquatè, quin visio *Meretricis Romanam* Ecclesiam pressiori arctioríq; ratione perpetuò perstringat. Et certè præter apertam sedis illius designationem, quæ utriq; communis est, ornatus ejus supra modum splendidus ac magnificus, sanguinísq; sitiens crudelitas, vel potiùs profusissima ex Sanctorum sanguine ebrietas, quemadmodum describitur, videtur peculiari modo illi magìs quàm Ecclesiæ *Græcæ* hanc visionem appropriare. Quæ quidem Ebrietas ut & enormis ornatuum splendor quamvis per totum Meretricis regnum non perpetuò fuerint, pro ratione tamen harum Figurarum Propheticarum, quæ integram rerum successionem sub una compacta specie exhibent, citra omnem temporis discriminationem semel erant repræsentanda.

Quæ quidem consideratio quemlibet alium consimilem scrupulum de his Propheticis schematis & repræsentationibus tollere potest. Quod enim ad tempus duntaxat factum sit, æquè has Imagines exornat ac quod permanens est & perpetuum, cùm nulla successionis temporis mentio fiat sed omnia semel repræsententur.

14. Et propterea tametsi illa Inscriptio [*Mysterium*] in Coronam Pontificis, quod proculdubio per imitationem factum est Inscriptionis in Mitram *Aaronis* (siquidem omnium illius vestimentorum ornamentorúmq; de industria in ornatu *Papali* affectatur imitatio) nunc mutata sit in [*Julius Pontifex Maximus*] nihilò tamen minùs probabile est ad eam in hac Meretricis descriptione allusum esse. Cujus Historiæ veritatem *Dounhamus* Episcopus summa quidem cum confidentia asserit, *Quòd autem dit in fronte Meretricis scriptum fuisse nomen* [*Mysterium*] *id in* Romano *Pontifice completum esse, pro comperto habemus.* Quæ quidem veritas est adeò apud omnes in confesso, ut nec ipse *Lessius* in suo ad *Jacobum* Regem Responso, eam negare potuerit. Quapropter quemadmodum Christus Servator primum illum proferendo versum Psalmi vicesimi secundi, *Deus meus Deus meus ut quid dereliquisti me?* omnibus significavit totum Psalmum de sua passione esse vaticinium: ità primum hoc vocabulum Nominis *Meretricis Babylonis* in *Papalem* Tiaram inscriptum subindicatio erat totum nomen Titulúmve ad *Papam* ejúsq; Clerum pertinere, eósq; esse *magnam hanc Meretricem quæ Terræ Incolas vino scortationis suæ inebriavit.* *De Antichristo lib. 1. cap. 3.*

Hæc quidem in Coronam Papalem Inscriptio, & Papæ fœminæ electio, quæ (præter alia) se Meretricem esse prodidit in *Romæ* plateis solenni processione laborando è dolore partúmq; reddendo (atq; sic omnibus populis patefaciendo oppidò quàm palpabili Hieroglyphico, *Romam* reverà sedem esse magnæ illius Meretricis Apocalypticæ) duo insignia specimina sunt jocabundæ illius, si fas sit ità loqui, Festivitatis, quæ aliquando observari potest in *Divina Providentia*, quæ *Naturæ* lucibus aliquo modo respondet in suis *Gamaieu* & ejusmodi jocularibus ludicrísq; Productionibus. Atq; equidem hujus de Papa Fœmina Historiæ veritas æquè certa est atq; illa Inscriptionis, si quidem sexaginta ampliùs Scriptorum testimonia idq; Pontificiorum, sat esse censendum sit ad fidem ei faciendam. Quæ omnia à *Gabriele Powello* asseruntur in Disputationibus suis Theologicis de *Antichristo*. Verùm hasce res Expositioni horum duorum Capitum temerè interserendas non censui, siquidem rerum contextura abundè absq; eis perspicua est atq; firma. *Lib. 1. Cap. 28. thes. 7.*

CAP.

CAP. XVI.

1. *Quid restet ad plenissimam, quæ exoptari potest, veritati nostræ* Co-expositionis *fidem faciendam.* 2. *Politian* Romanam *à Principio usq; ad finem tanquam unum Regnum Imperiúmve considerari, ex* Floro *constare.* 3. *Quinq; præteriisse supremi Magistratûs genera tempore S.* Johannis, Reges, Consules, Tribunos Consulares, Decemviros, Dictatores; Tribunósq; Plebis *summum Magistratum non fuisse*; 4. *Nec* Tribunos militum *simpliciter sic dictos.* 5. Decemviros *verò ac* Tribunos Consulares *reverà fuisse*; 6. *Ut &* Dictatores. 7. *Plura quàm quinq; summorum Magistratuum genera S.* Johannis *tempore non præteriisse,* Interreges *verò nec fuisse nec habitos esse ab Historicis summi Magistratûs genus à* Regibus *distinctum.* 8. *Triumviratum Reipublicæ constituendæ aut temporaneam fuisse contentionem confusionémq; in Politia* Romana; 9. *Aut formalem* Cæsareatum *quem* Augustus, Lepidus *&* Antonius *exercuerint.* 10. *Plenè ac sufficienter demonstrari posse Ratione & Historiâ* Triumviratum Reipublicæ constituendæ *sextam formam Regiminis non esse censendam ab* Imperatoribus *& quinq; Antecedentibus Formis distinctam.* 11. *Quamvìs aliæ fuissent Formæ reverà distinctæ sed proximæ quidem affinitatis cum reliquarum aliquibus, haud ità absonum fuisse, eas tanquam easdem censere cum eis cum quibus tantam habebant affinitatem.* 12. *Verùm rationem applicandi hanc visionem magìs exactam esse, talémq; de qua vel ipse* Scepticismus *vix possit dubitare.* 13. *Argumenti totius capitis Conclusio, cum pressiore inculcatione illius veritatis.*

1. Finivimus jam *Co-expositionem* horum decimi septimi & decimi tertii Capitum *Apocalypseos*, nisi quòd restat ut eam partem pleniùs confirmemus quæ *septem Capita* de *septem summorum Magistratuum* generibus sibi invicem in Imperio succedentibus interpretatur; & ut magìs particulatim indigitemus *quàm accurata Bestiæ occisæ imago sit Bestia rediviva quantùm ad Superstitionem & Idololatriam.* Quibus si addidero solidam *Riberæ* Interpretationis de *Bestia septicipite* Confutationem, ut & *Hugonis Grotii*, spero nihil defuturum ad maximam veritati Interpretationis nostræ fidem faciendam quæ potest exoptari.

2. In primo Argumento Controversia tantùm est de *sex primis Capitibus*, utrùm scilicet à *Regibus* ad *Paganicos* usq; *Imperatores*, intelligendo inclusivè, sex Formæ Regiminis fuerint non plures; vel, si malis, utrùm quinq; omninò fuerint ante *Cæsares Romanos*.

Regnum Imperiúmve Romanum à primis usq; Regibus ac deinceps repetendum esse neminem credo dubitaturum, eandémve perpetuò esse *Bestiam*, quemadmodum *Florus* ipsum tanquam *unum Hominem* considerat, ejúsq; ætates distinguit, primos à *Romulo* ducenos quinquagenos annos Populi Imperiíve *Romani* Infantiæ assignans, & ducenos dein annos illius *Juventuti*, alterósq; ducenos quinquagenos qui ad *Augusti* tempora pertingebant, *Virili ætati* Imperii; Proximos verò ducentos annos Senectutem Imperii appellat. Quod planè ostendit eum totam successionem, quanquam sub diversis ætatibus, tanquam unum idémq; Imperium spectâsse. Quod tamen multo longævius erat quàm ut *Trajani* temporibus existimaretur consenuisse. Quamobrem cùm ipsa Historia totam successionem *Romani* Populi tanquam unum corpus Politicum considerat, nè minimum quidem incongruentiæ esse potest in describendo hoc corpore per ejusmodi numerum Capitum quæ à primo Successionis initio ad ultimam Imperii Periodum pertingerent.

3. Quorum quinq; præterierant temporibus *Johannis*, non autem plura nec pauciora quàm quinque, quemadmodum jam probaturus sum, *Reges* scilicet, *Consules*, *Tribuni*, *Decemviri* & *Dictatores*. Populus enim *Romanus* nullas unquam præter has habuit summas Potestates ante *Cæsares* suos, nempe præter *Reges*, *Consules*, *Tribunos Consulares*, *Decemviros*, *Dictatores*.

De *Regibus* & *Consulibus* nulla omninò extat Controversia. Jam verò quantùm ad Tribunos Consulares, illi quidem ità appellantur ad distinguendum eos à *Tribunis Plebis*, & *Tribunis militum*, vulgò sic dictis, quorum neutri summæ Potestates erant *Romani* Regni sive Imperii. Nam *Tribuni plebis*, Plebis potiùs quàm populi *Romani* Magistratus erant. Et quod paucos illos annos spectat quibus impediebant electionem aliorum Magistratuum, Civitas tunc considerabatur tanquam Magistratu destituta. *Quatuor annis sine Magistratibus* Roma *fuit*, inquit *sextus Rufus* de eo tempore.

pore. Quam Civitatis conditionem *Diodorus Siculus* etiam ἀναρχίαν appellat. Atq; illud etiam *Marci Varronis* apud *Gellium* planè ostendit hos summam Potestatem esse non posse. *In Magistratu habent alii vocationem, alii prensionem, alii neutrum; Vocationem, ut Consules & alii qui habent Imperium; Prensionem, ut Tribuni Plebis & alii qui habent viatorem: Neq; vocationem neq; prensionem, ut Quæstores & cæteri qui neq; lictorem habent nec viatorem.* Ubi manifestum est *Tribunos plebis* inter eos recenseri qui non habent Imperium, ac proinde non sunt summi Magistratus. *A. Gell. Noct. Attic. lib. 13. cap. 12.*

4. Ut certè *Tribuni militum* simpliciter sic dicti, non sunt; quemadmodum ex illo *Livii* loco apparet. *Disciplinâ enim militari, miles Centurionis, Centurio Tribuni, Tribunus Legati, Legatus Consulis paret imperio.* *Tribuni* verò *militum Consulari* potestate ii ipsi *Tribuni Consulares* sunt quos jam nominavi. De quibus *Fenestella*; *Penès quem sanè magistratum (ut ipsum nomen indicat) eadem quæ apud Consules potestas erat, collata est, nominibus tantùm immutatis, ac Plebis ratione haberi cœptâ.* *Liv. lib. 8.* *De magistr. Roman. c. 16.*

5. *Decemviros* summam fuisse Potestatem manifestum est ex *Livio*: *Anno trecentesimo altero quàm condita* Roma *erat, iterum mutatur forma Civitatis ab Consulibus ad Decemviros, quemadmodum ab Regibus antè ad Consules venerat, translato Imperio,* Item ex *Sexto Rufo*: Quadraginta enim novem annis *Romæ Consules defuerunt*; *sub* Decemviris, *duobus*; sub *Tribunis militum*, quadraginta tribus; sine Magistratibus *Roma* fuit annis quatuor. Sic *Rufus* in suo Breviario; ubi nupera editio Textum fœdissimè corrupit, legendo, *Novem enim annis*, pro *Quadraginta enim novem annis*, & postea, *tribus* pro *quadraginta tribus*, obliviscendo prorsus *Historicum* paulò antè dixisse Populum *Romanum* sub *Consulibus* fuisse quadringentos sexaginta septem annos, nempe à *Bruto* & *Poplicola* ad *Pausam* & *Hirtium*, & tamen intra hoc spacium numerâsse tantùm quadringentos septendecim Consules. Qui igitur fieri potest ut novem anni lacunam expleant? Atq; hoc quidem dictum sit obiter. Hinc verò planè apparet summam Potestatem horum *Tribunorum Militum* perinde ac Decemvirorum ab hoc Autore asseri, *Consulari* Potestate eorum temporibus cessante. Et quod brevitatem regni *Decemvirorum* attinet quod non durabat ultra biennium, id certè nihilo magìs eos ex harum Formarum Regiminis catalogo delere potest, quàm *Othonis* regnum tantùm trimestre eum potest ex *Romanorum* Imperatorum catalogo expungere. *Liv. lib. 3.*

6. Et postremò, *Dictatores* summam Potestatem fuisse minimè dubitatur, immò apertè affirmatur à *Fenestella*. *Ea summa quidem apud* Romanos *potestas fuit, à qua nec provocandi jus fuisse & animadversionem in capite cujuscunq; Civis Romani, totiúsq; Reipublicæ summam ditionem penès ipsam habuisse, veterum scripta testantur.* Nec quicquam contra nos facit quòd *Consules* erant, etiam Dictatore suam potestatem obtinente, cùm iidem etiam essent durante regno *Imperatorum*. Quamdiu enim *Dictator* erat, *Consules* Reipublicæ *Romanæ* supremum Caput non erant, immò minori pollebant potestate quàm sub *Imperatoribus*. Et quanquam sanè hæc potestas diu durare non debebat, tamen prout rerum necessitas exigebat, subinde repetenda erat. *Sylla* tres annos continuos hoc officio fungebatur, & *Julius Cæsar* decem; mox verò perpetua *Dictatura* unà cum *Imperatoris* Titulo illi commissa est, in quo *Augustus* cæteriq; *Imperatores Romani* ipsi successerunt. *De Magistr. Rom. c. 8.*

7. Atq; sic certi sumus quinq; fuisse summorum Magistratuum genera in Politia sive Imperio *Romano*, ante S. *Johannis* tempora. Nec plura quàm quinq; fuisse credo facilè persuaderi posse, cùm nullos queant alios Competitores afferre præter *Interreges*, & *Triumviros Reipublicæ constituendæ*, quos urget *Grotius*. Manifestum enim est *Interreges* ad *Regalem* Potestatem necessariò reduci debere, quippe quæ vicaria tantùm illius appendix est, non autem summæ potestatis species per se distincta nec ab Historicis ità habita. Nam *Messalus Corvinus* in libro de *Augusti Progenie* mentionem tantùm facit de *Regibus*, *Consulibus*, *Dictatoribus*, *Tribunis militaribus*, & *Tribunis plebis* usq; ad tempora *Cæsarum*, omissis *Interregibus* & *Triumviris* illis quibus *Grotius* patrocinatur. Errat tantùm in eo quòd *Tribunos plebis* summum facit Magistratum, quemadmodum apparet ex eis quæ suprà dicta sunt. *Livius* etiam *Interreges* omittit in sua *Romanarum* formarum Regiminis enumeratione. *Quæ ab condita urbe* Roma *ad captam eandem urbem* Romani *sub* Regibus *primùm*, Consulibus *deinde*, *ac* Dictatoribus, Decemvirisq; *ac* Tribunis Consularibus *gessère, foris bella, domi seditiones, quinq; libris exposui.* Ubi quinq; illæ formæ pro quibus contendimus distinctè enumerantur, nulla verò *Interregum* fit mentio (non certè magìs quàm *Proconsulum*) cùm & ipsi quasi *Proreges* tantùm essent, subitáq; & temporanea sedis vacantis suppletio, maturâ mox perfecti permanentisq; Regis *Liv. lib. 6.*

 electione

electione implendæ. Et dum res administrabant, dicuntur præfuisse cum *Regia Potestate* ac Insignibus. Adeò manifestum est *Reges* & *Interreges* unam duntaxat esse *Regiam* Potestatem, ac proinde rectè significari per unum Bestiæ caput, non autem per duo.

8. Et quantùm ad *Triumviros Reipublicæ constituendæ*, *Tacitus*, qui datâ operâ sub initio Annalium suorum omnes summæ Potestatis formas in Politia Romana recenset, hujusmodi Triumviratûs mentionem omnem omittit. *Urbem* Romam *à principio* Reges *habuêre* (nulla illìc mentio *Interregum*;) *Libertatem & Consulatum* L. Brutus *instituit*; Dictaturæ *ad tempus sumebantur*; *neq;* Decemviratûs *potestas ultra biennium*, *neq;* Tribunorum Militum Consulare *jus diu valuit*. Quæ loquendi ratio innuit eum nullam summæ Potestatis formam, quàm libet brevissimæ durationis, omittere voluisse, modò à cæteris satis esset distincta. Jam verò quum ea aggreditur tempora quibus hic *Triumviratus Reipublicæ constituendæ* notandus esset, eum profectò prætervolat tanquam rem notatu haud satis dignam, ad hunc omninò modum pergens, *Non* Cinnæ, *non* Sullæ *longa dominatio*, *&* Pompeii Crassiq; *potentia citò in* Cæsarem (qui quidem *Cinna* Consul tantùm erat, *Sulla* primùm *Consul*, dein *Dictator*, & *Pompeius* & *Crassus Consules* aut *Proconsules*, & nihil ampliùs:) nunc verò ubi locus maximè opportunus erat nominandi hunc *Triumviratum Reipublicæ constituendæ*, tantùm addit, Lepidi *&* Antonii *arma in* Augustum *cessere*, *qui cuncta discordiis Civilibus fessa nomine Principis sub Imperium cepit*.

Quamobrem juxta hanc rerum descriptionem, obtentus hic Triumviratus, summus Magistratus non est, sed Politica digladiatio contentióve, aut momentanea colluctatio inter hosce tres viros *Octavium*, *Antonium* & *Lepidum*. Et tametsi Triumviros Reipublicæ constituendos seipsos appellaverunt, fucum tamen in eo tantùm populo fecerunt, nec ullam quidem legitimam habuerunt creationem ad illud officium, nisi *Octavius* supponatur fuisse *Imperator*, illíq; instituti admisive ab ipso in participationem suæ *Imperatoriæ* Potestatis. Atq; tunc manifestum erit hanc omninò partem fuisse sexti Capitis quod & tempore S. *Johannis* existebat. Alioqui non est nisi momentanea usurpatio confusióq; in Republica, nullus autem legitimus Magistratus.

De Magistr. Rom. cap.22. Ac proinde *Fenestella*, quanquam primùm subdubitanter quidem de hoc *Triumviratu* loquitur, *utrùm Potestatibus annumerandum censuerim haud satis scio*; mox tamen animum recolligit magisq; definitè pronunciat, *Quippe quòd eas Potestates quas injussu pratérq; Senatûs autoritatem quisq; non dicam sortitus fuerit, sed per libidinem dominandi arripuerit, Tyrannides potiùs quàm Potestates seu Magistratus appellandos duxerim.* Et ad calcem ejusdem Capitis, rursus hujus Potestatis prætextum severiter taxat, nullúmq; legitimum Magistratum esse concludit: *Igitur Tyrannidem prætextu Magistratûs palliare pergentes, sese Triumviros Reipublicæ constituendæ appellavêre, quorum nutu & auspiciis omnis Respublica niteretur. Cæterùm eorum animos quorsum inclinarent, mox ipse eventus rerum ostendit, omnes res simul divinas humanásq; commiscens.* Quamobrem rebus sic intellectis, hujusmodi momentanea Colluctatio qualis hæc erat, nulla legitima Regiminis forma esse potest, sed præsens Romanæ Reipublicæ confusio, quibuscunq; nominibus hi usurpatores seipsos aliive eos aut per metum aut per adulationem appellaverint.

9. Cæterùm si hanc rem per alteram ansam tractemus, consideremúsq; *Octavium Augustum* tanquam *Julii Cæsaris* hæredem, penès quem summa Imperii potestas fuerat, & tanquam hominem cui Senatus dignitatem supra ipsos *Consules* concesserat, potestatémq; nullâ lege limitatam, adeò ut meritò *Princeps Reipublicæ* existimari posset, eúmq; per technam tantummodò invitâsse, permisisséq; *Antonio* & *Lepido* Principatûs sui fieri participes, quò faciliùs *Brutum Cassiúmque*, posteáq; hos ipsos sui Imperii socios unum post alterum supprimeret; Hi sanè *Triumviri* reverà reperientur tres esse *Imperatores* (ut certè bini subinde fuerunt, & terni aliquando quaterníq; in aliquibus Imperii casibus, sicut notum est omnibus in Historia vel mediocriter versatis) nulla autem species Regiminis à *sexto Capite* distincta quod est *Imperatorum*.

Etenim cùm essent Copiarum Imperii tres summi Duces, *Antonius* quidem *Orientalium*, *Octavius* verò *Occidentalium*, & *Lepidus* deniq; *Africanarum*, potestatémq; haberent legibus prorsus solutam nullíve alii Magistratui subordinatam, quid aliud obsecro erant quàm tres *Imperatores* simul, eáq; planè notione quâ *Romani* Monarchæ postea appellati sunt *Imperatores*? Et certè ad hanc rationem *Augustus* apud Historicos ab ipso obitu *Julii* patris ut *Imperator* dicitur negrâsse. Ad quem sensum *Suetonius* loquitur, *Atq; ab eo tempore excercitibus comparatis primùm cum* Marco Antonio

Antonio Marcóq; Lepido, *dein tantùm cum* Antonio, *per duodecim ferè annos, novissimè per quatuor & quadraginta solus Rempublicam tenuit.* In quæ *Nauclerus* sic commentatur: *Regnavit annis quinquaginta sex, duodecim cum* Antonio *&* Lepido, *solus verò quadraginta quatuor.* Et *Chronologi* quidem tum *Pontificii* tum *Protestantes*, initium Regni illius anno ab N. C. septingentesimo decimo assigunt.

10. Quamobrem hi *Triumviri Reipublicæ constituendæ* cùm aut nullus in Republica *Romana* Magistratus essent aut cum *Imperatoribus* planè coinciderent, cúmq; in formarum Regiminis enumeratione apud Historicos Romanos omissi sunt, aut lineæ *sexti Capitis*, hoc est, ordini *Imperatorum* accensiti; manifestum est sufficientem fuisse, vel potiùs necessariam causam non numerandi hunc *Triumviratum* inter illa Capita quæ *Johannis* tempore præterierant, ac proinde Historiæ veritatem accuratè cum *visione* consentire, quæ ait, *Quinq; ceciderunt*, non autem sex, nedum septem. Nulli enim Historici alitèr numerant. Et quid pleniorem rei fidem facere potest quàm ut Prophetia ipsâ linguâ utatur *Historicorum?* Quidve incongrui est aut indecori supponere visionem tot solummodò distincta capita recensere quot apertè & ex confesso habentur & *capita* & *distincta*, notantúrq; passim in *Historia* tanquam memorabiles in Politia *Romana* Formæ Regiminis; cùm & illæ quæ omissæ sunt in *visione*, in *Historicis* etiam narrationibus prætermittantur, tanquam ejusmodi de quibus aut consensum non sit distinctas esse formas aut omninò conclusum non esse?

11. Et certè si ullæ aliæ Regiminis formæ fuissent quæ viderentur solennem hunc septenarii Numerum conturbare, modò satìs propinquam affinitatem cum aliquibus è principali septenario haberent, existimari potuissent singulæ tanquam unæ cum illis cum quibus tam propinquam haberent affinitatem, atq; ità Bestia etiamnum *septiceps* haberi, ut & *Nilus* septem habere ostia; (dum distincti illi Rivuli qui prope principalia fluenta hujus Fluvii septemflui currunt fluentis accensentur Principalibus, uníq; cum eis habentur) atq; sic tanquam ἑπτάστομος vel ἑπτάδρομος fluvius apud probatos Autores passim celebrari. Quæ quidem libertas admodum tolerabilis futura fuisset, immò verò prorsus irreprehensibilis in quinq; illis Capitibus quæ jam præterierant; quandoquidem computus in posterum, cui totum rei pondus innititur, tam certò in *sexto* defixus est (cujus Apostolorum temporibus vices erant) ut nullam obscuritatem superinducere potuerit aut confusionem.

12. Et tamen ratio hìc multò exactior adhibetur, unde manifestum est maximam, quæ exoptari potest, de vero sensu hujus visionis quantùm ad locum hunc, nos habere certitudinem; siquidem suprà demonstravimus septem Capita Bestiæ ità intelligenda esse ut per totam Capitum successionem à principio ad finem usq; pertingant, ac proinde necesse esse ut sint distinctæ successiones tot generum summarum Potestatum, non septem personæ singulares; deprehendimúsq; porrò de facto quinq; harum successionum perquam accuratè convenire cum numero quinq; illarum Formarum Regiminis quæ juxta Historiæ fidem, tempore *Johannis* præterierant, sextámq; quæ successerit, qui sunt Imperatores Paganici, illud ipsum fuisse caput quod tunc existebat. Quæ quidem res tam accuratâ ratione conveniunt, ut ipsum *Scepticismum* vix credam se abstinere posse quin assensum præbeat tam luculentæ veritati.

13. Manifestò igitur evicimus sex omninò fuisse summarum potestatum genera, *Regium* scilicet, *Consulare*, *Tribunitium*, *Decemvirale*, *Dictatorium* & *Imperatorium*, à primo Regni *Romani* initio ad tempora Apostolorum. Illa enim *Interregum* Potestas planè erat *Regia* (si omninò memorabilis) ac proinde naturaliter uno eodémq; Capitis Typo quo Potestas *Regia* significatur; quemadmodum & *Triumviratus Reipublicæ constituendæ* (nisi status belli & confusionis fuerit) *Imperatoria* etiam erat *Potestas*, quanquam alio nomine obtecta, ac proinde ad sextum Caput rectè reducitur. Quod valdè proclive ac naturale cuilibet videbitur qui consideraverit quàm *Collectivi*, atq; *Henopoëtici*, si fas sit ità loqui, Typi Prophetici sint. Cujus *Collectivæ* horum Typorum *unitivæq;* rationis consideratio ex una parte, & expressa explicitáque, apud Historicos, quinq; distinctorum generum summarum Potestatum enumeratio ex altera, non potest quin certam & indubitatam homini persuasionem imprimat, Spiritum Propheticum nec plures nec pauciores *Regiminis* formas ante *Imperatores* recensere voluisse quàm quinque. Quod cùm satis jam demonstratum sit, ad alterum pergo; nempe ad pleniùs explicandum, quàm aptè congruentérq; degener ille Imperii status qui præfiguratur per *Bestiam* quæ erat & non est & tamen est, *Imago* etiam *Bestiæ* appelletur.

CAP. XVII.

1. *Relapsum Imperii in Idololatriam in genere sufficere ad illud reddendum* Imaginem *veteris Imperii* Paganici, *& tamen similitudinem esse adhuc magis exquisitam & articulatam.* 2. *Propositum imitandi ritus* Paganicos *in Ecclesia* degenerante. 3. Papa *cum* Cæsaribus Paganicis *comparatus, ejúsq;* Cardinales *cum Senatu* Romano. 4. Tutelares Sancti *cum* Diis Tutelaribus *comparati*; *Et de esu illius quod* adoratur. 5. *Minutorum multitudo* Deastrorum Paganicorum *collata, minórq; deprehensa quàm* Divorum Medicinæ rerúmq; ruralium Præsidum *in hac* Pagano-Christiana *Ecclesia.* 6. *Quod etiam sit in Artium Mechanicarum Præsidibus.* 7. Sancti Numináq; Paganica *quantùm ad sua officia comparati, & quàm scitè* beatam Virginem *surrogaverint in locum* Veneris atq; Lunæ. 8. *Viva admodum lineamenta Paganismi restituti in* Pantheo, Virgini *cunctisq;* Sanctis *dedicato*; *utì etiam in septem montibus septem distinctis* Sanctis *dedicatis*; *In extruendo* Altaria *&* Imagines *super ea erigendo*; *In* exornandis *hisce Imaginibus*; *In diebus* Festis *statuendis*; *In* Adoratione *& Precibus*; *In oblationibus* Cereorum *&* Incensi; *& in* deportando Imagines *in* Processionibus. 9. *In* Votis, Juramentis, *hominum defunctorum* Deificationibus, Peregrinationibus, Curationibus miraculosis, *earúmq;* monumentis *in* Templo suspensis. 10. *In* Aspersionibus *& Purificationibus per aquam* lustralem. 11. *In abigendo Diabolo per* Campanarum baptizatarum *strepitus.* 12. *In* Jubilæis *modisq; generalibus celebrandi suorum Festorum.* 13. *In celebrandis* Calendis Maii; *In* discurrendo per agros *cum* accensis facibus; *In conspergendo pecudes aquâ lustrali per fraterculos S.* Antonii; *In transiliendo ignes S.* Johannis; *In* Sputo Baptismali; *In* Ludicrorum Magistro *in Christi Natalitiis*; *in* Carnisprivio *aliisq;* Festis. 14. *Imaginem etiam Bestiæ aliquo modo in* Funeribus *revixisse.* 15. *Sed majorem in modum in* religiosis Fraternitatibus *sub hoc vel illo* Sancto. 16. *Utì etiam in* Capitibus rasis; *In* Cœlibatûs voto, *& in* Ninevitis *suis sive* Flagellantibus. 17. *In venditata facultate* Christum corporaliter *& personaliter* deducendi *in* Missa; 18, 19. *Ut & in magnificentioribus suis* Processionibus. 20. *Magna utilitas observandi quàm accuratè Eventus prædictionibus de statu Ecclesiæ, respondeant.* 21. *Quàm demiretur stupeátq;* Hugonem Grotium, *quòd tam claram facilémq;* Imaginis Bestiæ *significationem declinaverit, & tam impossibilem elegerit & inutilem.*

1. EQuidem simplicem Imperii mutationem denuò in superstitiosam aliquam & Idololatricam conditionem, tametsi nullum fuisset imitandi studium, ulláve, inobservata primitùs, coincidentia aut convenientia cum *particularibus* modis illius *Idololatriæ* ac *superstitionis* quæ antè extitêre; propter *generalem* tamen in eis Imperii sic relapsi consensum meritò eam dici posse fatear prioris illius statûs Imaginem. Sed enim cùm magis *articulata similitudo* sit etiam ad affectationem usq; aut saltem miro quodam fato, non abs re fore censeo pauca ex multis illis exemplis quæ occurrunt adnotare, ad majorem lucem pleniorémq; fidem faciendam, quòd per *Imaginem Bestiæ* intelligendus sit hic in Paganicas Superstitiones ac Idololatrias Imperii relapsus.

2. Et certè hanc *Imaginem* non fortè fortunâ factum fuisse, sed per imitationem, jam olim observatum est etiam ab eis qui in *Romana* Ecclesia vixerunt, & aliquo modo facta excusârunt; ut à *Polydoro Virgilio*, in Procœmio ad quinq; ultimos libros *De rerum Inventoribus*, ubi, *Patres*, ait, *Ritus suos ac Ceremonias à Paganis* recepisse, *sed in bona illorum parte recipienda, piè ac cum causa fecisse, quippe qui gentes etiam barbaras ad veræ pietatis cultum ducere aventes, arbitrati sunt humanitatis condimentis tractandas, cùm earum instituta haud prorsus horruerint, nec abstulerint, sed meliora fecerint, quo nè ullum religionis periculum crearetur*, &c. Ubi loqui videtur ad sensum *Gregorii Magni* in Epistola ad *Mellitum*, in qua *Dæmonum* oblationes mutari mavult quàm aboleri, Festáq; *Deorum* in *Sanctorum* Celebritates verti. Quorum *Reliquiarum* Repositorium, Paganorum more, foliis ramisq; arborum ornandum statuit in diebus ipsorum nomini dedicatis. Et *Theodoretus* pingui sanè confidentiâ confitetur Festa S. *Pauli*, S. *Petri*, S. *Marcelli*, S. *Thomæ*, &c. in *Dionysiorum*, *Diasiorum*, *Pandiorum* aliarúmq; Solennitatum *Paganicarum* locum successisse. Quod *Bestiam lethaliter vulneratam* sanandi & in vitam revocandi maturam

Lib. 9. Epist. 71.

De curandis Græc. Affect. Dissert. 8.

maturam planè affectationem, in quolibet illius membro lineamentóve, demonstrat.

Et *Durandum* deniq; tam parùm pudet imitationis consuetudinum *Paganicarum*, ut Ecclesiarum suarum dedicationem cum *Judæorum* Templo comparare non sit contentus, sed statim superaddit exemplum Dedicationis Imaginis illius *Babylonicæ* apud *Danielem: Nabuchodonosor etiam Rex*, inquit ille, *vocavit omnes Satrapas & Optimates ad dedicationem statuæ aureæ quam fecerat.* Cujus tamen rei in imaginum consecratione mentionem facere opportunius fuisset. Verùm ut minùs soliciti simus de ipsorum professionibus, ipsum Effectum propensionem eorum ad veteres Ritus consuetudinésq; *Paganicas* declarabit, quemadmodum plurimis quanquam breviusculis exemplis luculentè probabo.

3. Ut primùm, ex *Divinis* illis *Honoribus* quos suprà notavi à *Papa* & affectari & acceptari, ut & *pedis deosculationem*; Quid verò aliud ista sunt præterquam *Cæsarum Paganicorum* imitatio qui Divinos Honores etiam antequam defuncti essent recepêre? Quantóve minùs *Idololatricè* sonat *Dominus Deus noster Papa* de Episcopo *Romano*, quàm *Edictum Domini Deiq; nostri* de *Romano* Imperatore *Domitiano*? De quo etiam *Lampridius*, & *Aurelius Victor* eam testificantur affectationem, *Passus est adorari se appellariq; uti Deum:* Quem igitur *Papæ* ad vivum imitantur, qui etiam à *Diocletiano* aliisq; Imperatoribus didicerunt *pedem porrigere ad deosculandum.* Et quemadmodum *Numa Martium Marci* filium (quem *Pontificem Maximum* fecit) *Judicem* constituit *ac Arbritrum rerum æquè Divinarum ac humanarum*, utì refert *Festus*; ità *Papa* sub prætextu universalis sui Pontificatûs jus sibi vendicat utriusq; gladii, *Cæsarisq;* partes agere vult perinde ac *Episcopi*, ut *Romani Cæsares* ante eum æquè *Pontifices Maximi* erant atq; *Imperatores.* Quæ viva lineamenta sunt in rediviva *Bestiæ Imagine.*

Quibus addere porrò potes Senatum *purpuratorum Cardinalium purpuratis Senatoribus* quos Imperatores in sua Politia habuerunt, respondentium; Potestatémq; *canonizandi Sanctos* quæ penès hos *Cardinales* cum *Papa* est, quæ potestati Senatûs *Romani* respondet, penès quem jus erat *Apotheoseos* sive homines defunctos referendi in album Deorum, constituendíq; ipsis *Templa*, *Aras*, *Statuas*, *Festa*, quemadmodum *Papa* & *Cardinales* faciunt *Sanctis* defunctis, qui de Ecclesia *Romana* bene meruerint. Vide *Polydorum Virgilium* de *rerum Inventoribus*, ubi summâ confidentiâ *Polydor. lib. 6.* affirmat Imitationem esse veteris Consuetudinis *Romanæ*. *Hujus rei rationem nostri* *cap. 8.* *Pontifices secuti non dubitanter videri possunt.*

4. Rursus, quemadmodum veteres Pagani *Tutelaria* sua *Numina* habuerunt Regnorum, Provinciarum & Civitatum;

Dii quibus Imperium hoc steterat——

(supráq; notavi quomodo consueti sint *Deos Tutelares* è Civitatibus certo quodam *Cap. 12. vers. 5.* carmine evocare) ità *Romana Ecclesia* suos habet *Tutelares Sanctos* hisce *Paganicis* *sect. 5.* *Numinibus* ad amussim respondentes; ut S. *Georgium* pro *Anglia*, S. *Andræam* pro *Scotia*, S. *Patricium* pro *Hibernia*, S. *Jacobum* pro *Hispania*, S. *Michaëlem* pro *Gallia*, S. *Marcum* pro *Venetiis*, S. *Ambrosium* pro *Mediolano*, S. *Dionysium* pro *Lutetia Parisiorum*, S. *Romboutum* pro *Mechlinia*, S. *Petrum* & S. *Paulum*, vice *Romuli* & *Remi*, pro *Roma*.

Præterea, Appropriatio horum *Sanctorum* peculiaribus suis officiis exquisitissimo modo *Paganica* est, & Divisioni *unius* illius *objecti* Divini cultûs in plurima, op- *Hist. Nat. lib.* pidò quàm consentanea; pro qua *Plinius* hanc instituit Apologiam, *Fragilis & la-* *1. cap. 7.* *boriosa mortalitas in partes ista digessit infirmitatis suæ memor, ut portionibus quisq; polleret quo maximè indigeret.* Ac proinde ex hac ratione Numina *Paganica* in immensam ferè multitudinem excreverunt cùm nec *Allia Cepæq;* apud ipsos quodam *Divinitatis* genere caruerint.

Τὸ γὰρ τρέφον με τῦτ' ἐγὼ οἶμαι θεόν.

In hos *Ægyptios Idololatras* est acerrimum illud *Ciceronis* dictum; *Ecquem tam* *De naturâ Deorum lib. 3.* *amentem esse putas qui illud quo vescatur Deum esse credat?* Cujus tamen *Paganicæ* amentiæ *Pontificii* planè rei videntur, dum profitentur eum Deum esse quem in ventres suos deglutiunt.

5. Quàm minutam *Romani* fecerint deorum suorum distributionem is facilè observare potest qui hæc nomina perlegerit, *Victua*, *Potua*, *Pomona*, *Flora*, *Cinxia*, *Unxia*,

Garna,

Carna, *Cloacina*, *Febris*, *Fortuna*, *Tempestas*, &c. Infinitum esset tot varietates recensere, & cùm universis notissimæ sint, prorsus supervacaneum. Et certè *Romana* quæ nunc est Ecclesia, veteri superstitioni vix quicquam cedit hac particularitatum copiâ. Quid enim est cui illi *Sanctum* non præfecerunt perinde ac antiqui *Pagani* Deum Deámve, immò vero fortean magìs particulatim quàm ipsi? Nam unus universalis Medicinæ præses Deus, unus putà *Apollo*, unúsve potiùs *Æsculapius* ipsis non satisfacit, verùm tot peculiares *Sanctos* rei Medicæ præficiunt quot ferè sunt morbi: S. *Rochum* quidem pestilentiæ, S. *Cosmum* & *Damianum* ulceribus ac tumoribus, S. *Jobum* pustulis, S. *Apolloniam* dolori dentium, S. *Claram* oculis affectis, S. *Agatham* mammillis ulceratis, S. *Margaretam* obstetricationibus, S. *Petronellam* febribus, S. *Johannem* & S. *Valentinum* morbo comitiali, S. *Benedictum* venenis, S. *Genoam* podagræ, S. *Mainium* scabiei, S. *Phiacrum* hæmorrhoidibus, S. *Sigismundum* causoni, & S. *Eutropium* hydropi, cum multis aliis quos nimio fastidio esset recensere.

Quemadmodum etiam Pagani varia habuerunt *Numina Ruralia*, ità Ecclesia *Romana* varios habet *Sanctos* Rurales; ut S. *Wendelinum* pro pastoribus, S. *Pelagium* pro bubulcis, S. *Antonium* pro subulcis, S. *Loyium* pro equis & armentis, S. *Feriolum* pro anseribus, S. *Johannem* pro *agnis*, S. *Hubertum* pro venatoribus suísq; canibus, S. *Getrudus* etiam specialem potestatem habet in mures soricésque.

6. In *Romano Paganismo* veteri mercibus emundis vendundísq; omnibúsq; omninò artibus factitandis, *Mercurius*, sicut & nomen illius innuit, præerat, erátq; similiter popularis Eloquentiæ Deus. Verùm *Ecclesia Romana* hac in re multò curiosior videtur, quæ singulis ferè artibus factitandis peculiarem *Sanctum* præfecit; ut S. *Honorium* pistoribus, S. *Eloyium* fabris ferrariis, S. *Lucam* pictoribus, S. *Nicolaum* nautis, S. *Ivam* jurisperitis, S. *Crispinum* calceariis, S. *Arnoldum* molitoribus, S. *Stephanum* textoribus, S. *Eulogium* carpentariis, S. *Goodmannum* sutoribus vestiariis, S. *Goarum* figulis, & S. *Urbanum* equitibus, quos vocant, cervisiariis, bellísve congerronibus, sicut & S. *Magdalenam* curtisannis sive meretricibus. Immensum esset tam prolixas afferre Inductiones quàm hæc materia est capax. Hoc sufficiet ad ostendendum quàm planè antiqua Theologia *Paganica* in appropriatis *Sanctorum* officiis revixerit, & quàm utilis illius notitia prætendi possit, quemadmodum & *Varro* olim definivit de Diis *Paganorum*, quantum intersit, *si sciatur quam quisq; Deus vim ac potestatem habeat cujusq; rei*, ut perinde invocari possit.

7. Facilè etiam hîc esset, sed superfluum, hos *Sanctos* cum Paganorum *Divis* quantùm ad officia sua comparare. Sic enim S. *Nicolaus* esset Divus *Neptunus*; S. *Margareta*, Diva *Lucina*; S. *Magdalena*, Diva *Flora*, & S. *Martinus*, Divus *Bacchus*; S. *Hubertus*, Diva *Diana*, & S. *Maturinus*, Divus *Apollo*; siquidem sapientiæ Deum consentaneum est optimum fore medicum Fatuorum.

Cæterùm beata Virgo, prout *Reginam Cœli* eam appellitant, ità tot officia titulósq; habitura est quot & ipsa *Luna*. *Junonem* enim *Lucinam* eam faciunt dum tam constanter illam invocant mulieres dolore laborantes; & deinde *Hecaten* sive *Proserpinam*, quippe quæ fingitur tam frequenter ad infernales umbras descendere ad animas liberandas è Purgatorio. Nautæq; eam tam frequenter invocando in Tempestatibus, in locum *Veneris* substituunt, *Neptunive*, sicut manifestum est ex supplicatione illa Rhythmica quam ad eam effundunt in Itinerationibus suis marinis.

Salve splendor Firmamenti,
Tu caliginosæ menti
Desuper irradia.
Placa mare maris Stella,
Nè involvat nos procella
Et tempestas obvia.

Et postremò nimiùm exuberans erga eam in terris mortalium devotio, tam multa illi extruendo Templa & Altaria, occasionem dedit plura illi indendi nomina quàm *Dea* illa *Paganica* unquam habuit. Nam quemadmodum *Venus* appellata est *Idalia*, *Cytherea*, *Cnidia*, *Paphia*, multísq; aliis id genus Nominibus, à locis ubi colebatur; ità Virgo *Maria* appellatur virgo *Lauretensis*, virgo *Bononiensis*, *Aquæ-sextiensis*, *Montserratensis*; virgo *Carmilitana*, virgo *Lucorum*, *Agrorum*, *Fontiúmque*, cum innumerabilibus aliis Appellationibus. Verùm hæc minoris forsan momenti videri possunt.

8. Rediviva hæc veteris *Paganismi Romani Imago* magìs adhuc luculentè se prodit in extruendo Templa multifariis his *novorum* Deorum generibus (sic enim fit

quicquid

quicquid cultu colitur religioso) aut religiosum Cultum eis exhibendo in Templis *veterum*. Cujus egregium quidem Exemplum est *Beatæ Virgini* omnibúsq; *Sanctis Panthei* consecratio, quod à Paganis dedicatum erat *Cybelæ omnibúsq; Diis*. Quod perquam elegans profectò est lineamentum *redivivæ* hujus *Imaginis Bestiæ*. Neq; illud sanè multò inferius est quod *Cornelius à lapide* etiam notavit. Sub Regibus scilicet *Romanis* quemadmodum septem montes consecrati fuêre *singuli singulis Diis*, *ità nunc consecratos* esse *singulos singulis Sanctis*; Quod & alterum vivum lineamentum est hujus effigiei à S. *Johanne* prædictæ.

Verùm pergo; Speciatim etiam reviviscatur hæc Imago in erigendo *Altaria*, *Statuásq; Sanctorum* super ipsa collocando, in vestiendo ipsas vestimentis sumptuosis exornandóq; materiâ pretiosissimâ, Auro putà, Ebore & Gemmis. Coronas præterea imponendo florúmq; serta eorum Capitibus, Diésq; festos instituendo in honorem nominis eorum & incurvando se coram ipsis, precésq; ac supplicationes fundendo oculis manibúsq; devotè versùs eos sublatis. Ecqua potest esse magìs viva antiqui *Paganismi* Imago quàm est hæc? Et tamen hoc facit *Sanctis* suis eorúmq; Imaginibus *Ecclesia Romana*, multóq; sanè plura, ad reviviscandam *Imaginem Bestiæ* & ad vaticinium implendum. Vide lib.2.cap. 22. sect.5,6.

Nam ut *Pagani* oblationes ferebant Idolis suis atq; Diis, ità & hi *Sanctorum* suorum Imaginibus, quemadmodum notissimum est. Ut Pagani *lumina* ante *Imagines* suas accendebant, (ut verbi causâ ante aram *Saturni* ex humaniori Expositione, ab *Hercule*, illius oraculi, facta,

Καὶ κεφαλὰς ᾅδῃ καὶ τῷ πατρὶ πέμπετε φῶτα)

multúmq; Religionis in igni *Vestali* statuebant; *Apud nos itidem*, inquit *Polydorus*, *nullo magìs honore quàm Cereis candelis decorantur extrinsecùs Cœlicolæ*. Antiqui *Pagani* Incensum adolebant Diis suis,

(———*ubi Templum illi centúmq;* Sabæo
Thure calent Aræ) Æneid. lib. 1.

quod consumptitium sacrificium (est, ipsáq; notatio vocabuli *Thus*, est περὶ τοῦ θύειν, à sacrificando:) ità & Ecclesia *Romana* Incensum adolet coram Imaginibus *Sanctorum* suorum, atq; hoc sacrificii genus ipsis perpetrant. *Pagani* certis quibusdam temporibus *Idola* sua in *processione* deportabant; Quod itidem facit *Ecclesia Romana*; In Imagine scilicet S. *Rochi*, *Apollinis* illius *Apotropæi*, & S. *Genevefvæ*, *Jovis* illius *pluvii*, vel si mavis, *Junonis* pluviæ, &c.

9. Ora *Paganorum* implebantur variis jurandi formulis per nomina Deorum suorum: ità & ora *Pagano-Christianorum* per suorum *Sanctorum* nomina. *Votáq; faciendi* ratio admodum consimilis est in utrisque. Patres Primitivæ Ecclesiæ in opprobrium *Ethnicis* objiciebant quòd Divinum honorem puris putis Mortalibus exhiberent, quorum Cadavera sive Reliquiæ in ipsis Templis eorum erant. Et *Ecclesia* certè *Romana* annon illa hunc ipsum Honorem *Sanctis* suis præstat, profitetúrq; eorum *Reliquias* in suis Ecclesiis reponi? Veteres *Pagani* laboriosa susceperunt itinera, ad oraculum putà *Delphicum*, vel *Jovis Hammonis*, ad Templum *Æsculapii* aliáve ejusmodi loca, ad responsa reportanda aut malorum levamina; & *Romanistæ*, annon illi æquè molestas peregrinationes ad *Sanctorum* suorum delubra suscipiunt?

Sive Sacerdotum fraude id factum sit sive officiosorum aliquorum *Dæmonum* ope, multa profectò miracula prodigiosæq; morborum Curationes credebantur fieri in Templis & prope Imagines Deorum *Paganicorum*, certáq; earum monumenta in honorem *Numinum* suorum lucrúmq; Sacerdotis, (ut oblationes eo pacto augerentur) appensa erant. *Polydorus* è *Strabone*, *Mos fuit in Templo*, inquit, *ejus Dei qui auxiliatus esset & præsertim* Æsculapii *quod* Epidauri *insigne erat*, *tabellas appendere in quibus morbi sanati erant inscripti*. Ad sensum cujus consuetudinis est illud *Tibulli* distichon,

Nunc Dea, nunc succurre mihi; nam posse mederi
Picta docet Templis multa tabella tuis. Eleg.lib.1,3.

Idem agnoscit *Polydorus* fieri in *Ecclesia Romana*, & in memoriam cruris, brachii, auris, mammillæ aliúsve cujusvis partis ab hoc vel illo *Sancto* curatæ, effigiem harum partium publicè prope Delubra, aut saltem in Sacellis eorum Templisve appendi.

10. Ipsorum

10. Ipsorum etiam superstitio in *Aqua lustrali* notatu haud indigna est. Illius usus frequens erat apud *Athenienses*,

(*Spargit aquâ captos lustrali* Graia *Sacerdos*)

virtus verò illius meritò ac cum judicio deridetur ab *Ovidio*.

Fast. lib. 2.

Ah nimiùm faciles, qui tristia crimina cædis
Fluminea tolli posse putatis aquâ.

Æneas verò apud *Virgilium* contrà sentire videtur, qui patrem *Anchisen* alloquens quando sacrificium oblaturus erat, sic argumentatur.

Æneid. lib. 2.

Tu, genitor, cape sacra manu patriósq; penates;
Me bello à tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nefas, donec me flumine vivo
Abluero.

Et rursus in alio loco,

Occupat Æneas aditum, corpúsq; recenti
Spargit aquâ.

Et in funere *Miseni*,

Æneid. 6.

Idem ter socios purâ circundedit undâ
Spargens rore levi & ramo felicis olivæ,
Lustravitq; viros.

Tibullus etiam libro secundo Elegiarum,

Casta placent Superis: pura cum veste venite,
Et manibus puram sumite fontis aquam.

Aqua erat prope *Portam Capenam Mercurio* sacra quâ *Romani* veteres cum Ramo laureo soliti sunt se aspergere, *Mercatores* præsertim ad purgandos se à suis peccatis, speciatim à fraudibus & mendaciis. *Ovidius* tam graphicè ac festiviter Ceremoniam descripsit, & cum tam acri Judicii nota de malo effectu hujusmodi fictitiarum Purificationum ad corrumpendos hominum mores, ut mihi temperare non possim quin narrationem transcribam quanquam aliquantulùm prolixam.

Fast. lib. 5.

Est aqua Mercurii *portæ vicina* Capenæ,
Si juvat expertis credere, Numen habet.
Huc venit incinctus tunicâ Mercator, & urnâ
Purus suffusâ, quam ferat, haurit aquam.
Uda fit hinc Laurus; Lauro sparguntur ab uda
Omnia quæ dominos sunt habitura novos.
Spargit & ipse suos Lauro rorante capillos,
Et peragit solitâ fallere voce preces.
Ablue præteriti perjuria temporis, inquit;
Ablue præteritâ perfida verba fide.
Sive ego te feci testem, falsóve citavi
Non audituri numina vana Jovis;
Sive Deum prudens alium Divámve fefelli,
Abstulerint celeres improba verba Noti.
Da modò lucra mihi, da facto gaudia lucro,
Et face ut emptori verba dedisse juvet.

Hoc est, à *Mercurio* petit ut virtute hujus superstitiosæ Devotionis aspersionísq; suiipsius aquâ suo Numini sacrâ emptores circumveniat ditescátq; cum hilari conscientia, & citra periculum iræ Deorum.

Exempla *aquæ lustralis* infinita sunt, ut & imitatio illius superstitionis oppidò quàm

quàm frequens in *Ecclesia Romana*; ac certè verendum est, nè pari cum Hypocrisi & securitate peccandi, ex vana præsumptione virtutis hujusmodi superstitiosarum & imaginariarum Purificationum, quas Poëta hîc descripserit.

11. *Tubilustria* sive purificatio Tubarum aliqualem sanè cum Papali *Campanarum baptizatione* habere videtur affinitatem. Verùm similitudo, fateor, major foret si quemadmodum consecratæ hæ *Campanæ* creduntur vim habere abigendi tinnitu suo Spiritus malos, ità hæ Tubæ creditæ fuissent virtutem habere fugandi Lemures spectráq; suo clangore. Cæterùm ut hæ Tubæ non credantur istiusmodi specialem virtutem habere, Instrumentorum æneorum tinnitus cum *Aqua lustrali* conjunctus eam planè habere dicitur in *Fastis Ovidianis*.

Rursus aquam tangit, Temesæáq; concrepat æra, *Fast. lib.* 5.
Et rogat ut tectis exeat umbra suis.

Quòd verò æneárum tinnitus Cucumarum, Cymbalorum, aliarúmve ejusmodi rerum, superstitiosè credebatur ab Ethnicis vim habere contra fascinationes & incantamenta, quæ effecta sunt mali alicujus Dæmonis, *Tibullus* etiam videtur in illo disticho significare,

Cantus & à curru Lunam deducere tentat, *Lib.* 1. *Eleg.* 8.
Et faceret, si non æra repulsa sonent.

Quàm propè hoc accedat ad Pontificiam illam superstitionem abigendi malos Dæmonas *Campanarum baptizatarum strepitu* cuilibet judicandum relinquo.

12. Jam verò quantùm ad Festa, Quid erat *Papæ Bonifacii octavi* singulis centenis annis *Jubilæi* Institutio, nisi *Ludorum secularium* imitatió apud *Romanos*? Nam si *Mosem* imitatus esset, quinquaginta anni istius Celebritatis fuisset Periodicum Intervallum. Verùm ut quæ magis generalia sunt notemus, Cantus, Choreæ, Compotationes, pedúmq; vacillationes Festorum Paganicorum perpetui ferè erant comites.

Immemores nostri festas duxêre Choreas.

Et rursus apud eundem Poëtam,

Pars pedibus terram pulsant & carmina dicunt.

Tibullus etiam dies eorum festos describit ab otiando combibendóq; usq; dum pedibus titubent.

Vina diem celebrent, non festâ luce madere *Lib.* 2. *Eleg.* 11.
Est pudor, errantes & malè ferre pedes.

Quem Erasmus in Colloquiis magnoperè conqueritur modum esse celebrandi *Sanctorum* Festa suis Temporibus.

Mos erat apud Paganos in Festis Deorum suorum celebrandis, *Deos induere*, quemadmodum loquitur *Tertullianus*, hoc est, ut unus quispiam personam sustineat partésq; agat illius Dei cujus Festum celebretur. Hanc consuetudinem etiam invaluisse in Ecclesia *Romana* in suorum *Sanctorum* Festis, particulatim à fidis Testibus edoctus sum, unúmq; aliquem in eis *Sancti* partes agere, ad demulcendum populum hilari quidem quanquam superstitioso quodam genere Ludicrorum. Vide *Polydor. Virgilium de rerum Inventoribus*, lib. 5. cap. 2.

13. Cæterùm ut pauca quædam ex ipsorum Festis particulatim consideremus, eáq; strictim attingamus; *Maiarum* frondium à ludibunda utriusq; sexûs Juventute domum reportatio quid aliud est præterquam imitatio *Floralium Romanorum* (quemadmodum *Polydorus* observavit) *apud quos*, inquit ille, *sic Flora cunctorum fructuum Dea, mense Maio lascivè colebatur? Cerealia* Paganorum noctu celebrabantur Sacerdotibus cum facibus ultrò citróq; discurrentibus. In cujus superstitionis imitationem *Polydorus* ait, in *Umbria* aliisq; *Italiæ* partibus pridie Calend. *Martias*, id est, eâ nocte quæ primum diem mensis *Martii* præcedit, crebros passim fieri ignes, puerósq; facibus, quæ ex arundinibus jam aridis utplurimum fiunt, accensis per arva currere, *ut precantes fœcunditatem agrorum tum terrâ jam fœtum parturiente*. De *Palilis*, Ovidii præceptum est in Fastis.

De rerum Invent. l. 5. *c.* 2.

Lib. 5. *cap.* 2.

 Pastor

Fast. lib. 4.

Pastor oves saturas ad prima crepuscula lustret,
Unda priùs spargat, virgâq; verrat humum.

Sed hæc tantùm præparatio est ad ovium *Lustrationem*; Ceremonia præcipua adhuc superest.

Cærulei fiant puro de sulphure fumi,
Tactâq; fumanti sulphure balet ovis.

Quæ *lustratio* per fumigationem in *aquæ lustralis* aspersionem stato anni tempore non in oves solas sed & equos bovésque, à S. *Antonii* fraterculis commutata est. Verùm utriq; in superstitiosa expiatione sive lustratione brutorum animalium conveniunt. Mos transiliendi Ignes quosdam S. *Johannis Baptistæ* die structos exactior imitatio est antiquæ consuetudinis *Paganorum*, qui Ignes etiam in suprà dictis *Paliliis* Festóve quod Dea *Pales* sibi consecratum habebat, transiliêre.

Fast. lib. 4.

Móxq; per ardentes stipulæ crepitantis acervos
Trajicias celeri strenua membra pede.

Romanúsq; hic *Hierophanta Ovidius* hujusce rei rationem illicò reddit.

Omnia purgat edax ignis——

Adeò ut manifestum sit hujusmodi consuetudines quæ in Ecclesia *Romana* retentæ fuerint, Paganicarum superstitionum & Purificationum quædam quasi esse vestigia. Quarum ipsum *Sputum Baptismale* luculentum sanè videtur exemplum, quemadmodum ex illo *Persii* loco apparere potest.

Satyr. 2.

Ecce avia, aut metuens Divûm matertera cunis
Exemit puerum, frontémq; atq; uda labella
Infami digito & lustralibus antè salivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita,
Tunc manibus quatit, &c.

Tam mirandam virtutem in *Sputo* esse arbitrabantur vetulæ *Romanæ* contra fascinum aggressurámq; diaboli. Quam ceremoniam peragebant in ipso die *lustrico* Infantis qui etiam Dies *Nominalis* dicitur cùm & nomen Infanti illo die tribuerent, ut *Saliva* hæc *lustralis Sputo Baptismali* in *Romana* Ecclesia magìs accuratè respondeat. Verùm id obiter dictum esto.

In antiquis *Saturnalibus*, Domini servis ministrabant epulis eos excipientes, quemadmodum L. *Accius* in his versibus commemorat;

——*per agros urbésq; ferè omnes*
Exercent epulis læti, famulósq; procurant
Quisq; suos——

De verum Invent. l.5. c.2.

Unde *Polydorus* notat consuetudinem in Natalitiis Christi, unum aliquem ex servis constituendi Magistellum ludicrorum cui servi reliqui ipséq; adeò Dominus patérve familias obediat, esse profectam. In *Quinquatriis* minoribus *Ludis ve Megalensibus* homines personati vesanè lascivientérq; discurrebant impudica multa committentes. Hæc insania diem tantùm unum & alterum in antiquo hoc Festo *Romano* durabat; verùm eam non solùm imitatur Ecclesia *Romana* in suis *Carnisprivìis* sed longè excedit. Quippe quòd hæc licentia istiusmodi atrocia sub personis perpetrandi flagitia (tanquam si abscondere se à conspectu Dei istoc pacto possent) non in dies duos sed in duos continuos Menses aliquibus in locis producitur. Quo etiam tempore intemperanter edendi bibendíq; libertatem sibi immane quantum indulgent, perinde ac si corpora sua *Cellaria Penariáq;* in imminens *Quadragesimæ* jejunium constituere intenderent, quò faciliùs religiosæ illius Famis *obsidionem* possent sustinere. Unde *Carnisprivium* hoc duarum illarum nefariarum solennitatum *Paganicarum* videtur conjunctio, ludos *Megalenses* intelligo & *Bacchanalia*. Fœdæ quorum Festorum & abominabiles atrocitates in impuris impudicísq; gestibus, omnigenísq; verborum

pariter

pariter atq; actionum obscœnitatibus, quanquam tantæ sunt & tam variæ ut non cujuslibet sanè hominis sit, nisi perlectis harum Paganicarum Enormitatum narrationibus, eas imaginatione suâ assequi; novus tamen hic *Romanismus*, quemadmodum Historia ab oculatis testibus Pagano-Christianorum *Bacchanaliorum* nos certos facit, *Romam veterem* in omni genere impudentissimæ spurcitiei ac impuritatis in hoc festo superavit. Adeò ut *Bestia* hoc quidem in Articulo non solùm sanata sit; sed & robustior facta & pinguior.

Pergere hîc possim observaréq; quibus in rebus Ecclesia *Romana* veterum *Vinalia*, *Robigalia*, *Terminalia*, *Parentalia*, *Proserpinalia*, aliáq; *Ethnicorum* Festa imitetur; verùm hæc sylva tam ampla vastáve est ut citiùs illîc æternùm errabundus hærere quàm ullum possim invenire exitum.

14. Cæterùm non omittam *Bestiam* aliquo modo revixisse etiam in *Funeribus* defunctorum.

> *Hinc Tuba*, *Candelæ*, *tandémq; beatulus alto* — *Pers. Satyr. 3.*
> *Compositus lecto* ——

Hanc solennitatem Funereas etiam cantilenas habuisse, Præficásq; quæ mœstis suis modulationibus dolorem cierent, conductas, res est quam nemo non observavit. Facésq; portandi pompa admodum graphicè apud *Virgilium* describitur.

> Arcades *ad portas ruere & de more vetusto* — *Æneid.*
> *Funereas rapuêre faces : lucet via longo*
> *Ordine flammarum & latè discriminat agros.*

Quàm propinqua Imitatio hujus Nocturnæ pompæ moderna *Pontificiorum* Funera sint, vel tardissima Imaginatio facilè potest discernere. Verùm hujusmodi rebus non multùm insistendum puto.

15. Nimis prolixum foret ut & supervacaneum rationem inire variorum Religiosorum Ordinum in veteri novóq; *Romanismo*. Satìs erit si notemus, quemadmodum constat varias fuisse *sodalitates* Sacerdotum, Marium pariter atq; Fœminarum, in veteri Religione *Paganica*, devotas dedicatásq; alias *Marti*, *Veneri* alias, aliásq; *Vestæ*, & alias deniq; uni Numini, alias alteri; ità in *Romana* Ecclesia varios esse Sacerdotum Personarúmq; Religiosarum Ordines, quorum alii hujus *Sancti* cultui addicti sunt, alii alterius; quidam cultui beatæ *Virginis*, alii S. *Francisci*, & sic de reliquis.

16. Tantùm notabo *rasos vertices* nuperum non esse Inventum, sed ceremoniam antiquorum Sacerdotum *Isidis* ac *Dianæ*. Nec *Cœlibatûs votum* adeò recens esse ut *Romanæ*, quæ nunc est, Religionis Manachis approprietur, siquidem *Vestæ*, *Apollinis*, *Junonis Argivæ*, *Dianæ* ac *Minervæ* Sacerdotes ad perpetuam damnabantur virginitatem. *Cybelésq;* Deorum matris Sacerdotes exsecando sibi virilia certò sibi constantem asciscebant *Cœlibatum*. Hoc novam *Romam* fateor non adeò examussim imitari, castitatem tamen interim tanta cum confidentia vovere, ac si seipsos sensu *Origenico* ac *Literali* Eunuchas fecissent, aut nati essent Eunuchi, propter Regnum Cœlorum. Verùm quemadmodum hac in re à *Gallis* superantur, ità *Lupercos* longè superant in *Ninevitis* suis ac *Flagellantibus*, quippe qui scuticis caprinis non seipsos flagellabant sed obvios quosque. Illa igitur *Ninevitarum* aliorúmq; seipsos flagellantium severitas ab *Ægypto* potiùs, quæ tamen Imperii Romani pars erat, petenda est, quàm à *Roma* veteri, (siquidem qui *Isidi* sacrificabant, cædebant seipsos, dum Holocaustum igni consumebatur; καιομένων ἢ ἱρῶν τύπτονται πάντες, inquit *Herodotus*:) aut à Sacerdotum *Deæ Syriæ* in se sævitia, aut à rigida *Dianæ Lacedæmoniæ* disciplina, quæ placanda non erat nisi per sævas cruentásq; verberationes, quemadmodum aliàs notavi. — *Myster. Piet. lib. 3. cap. 13.*

17. Tot profectò superstitionum *Romanæ Ecclesiæ* cum antiquo *Paganismo* Coincidentiæ sunt, ut oppidò quàm laboriosi pensi foret si vel minimam adniterer earum partem recensere, ac proinde hîc lubens plura referre supersedebo. Permitte modò unicam insuper Congruentiam quæ menti meæ obversatur, eámq; præcipuam, silentio non præterire.

Paganorum Sacerdotes Ἐποπτείαν quandam prætendebant sive Αὐτοψίαν; se nempe facultatem habere exhibendi in Templorum Adytis *præsentialem* Deorum suorum *aspectum*. Quò respicere videtur illud Claudiani.

De raptu Proserpinæ lib. 1.

Jam mihi cernuntur trepidis delubra moveri
Sedibus, & clarum dispergere culmina lumen
Adventum testata Dei.

Jam verò cujuslibet nullo laborantis præjudicio Conscientiam appello, an *Pontificia Transubstantiatio* professióq; facultatis præsentialem exhibendi, Quinquiverbalis sui carminis (utì ipsum illi faciunt) virtute, ipsius corporeæ Christi personæ comparentiam, admodum exquisita non sit hujus Paganicæ *Epoptiæ* imitatio. Christus, fateor, secundùm suam Divinitatem ubiq; est & per specialem illius operationem in aliquibus locis, & ex aliquibus occasionibus, modo quodam extraordinario adesse rectè dici potest; verùm profiteri se humanam corporeámve Christi præsentiam de Cœlo in Templum Sacellúmve certâ verborum formulâ deducere posse, Bestiam profectò revivificare est in memorabili illa Imposturæ ac superstitionis *Paganicæ* parte, quæ appellatur Ἐπόπτεια, sive Deorum è Cœlo evocatio, ut visibilem suam præsentiam Hominibus exhibeant.

18. Unicam adhuc singularem Rituum collationem superaddam & tunc concludam. Est autem Sacrificalis Pompæ *Paganorum* cum supplicationibus sive Processionibus *Ecclesiæ Romanæ* comparatio, prout *Polydorus Virgilius* utrasq; descripsit.

De rerum Invent l.6.c.11.

Pagani in superstitiosis suis & *Idololatricis* Pompis Processionalibus Deorum suorum Imagines deportabant, sed ad demulcendos animos rudis multitudinis ibat etiam in hac Processione Imago quædam ludicra quam *Latini Citeriam* vocant; quámq; vulgò derivant à κίτλα & ἐρῶ, alludendo in ea vocis ratione, ad *Picæ loquacitatem.* Nam ità formata est hæc Imago ut crepitaret & obgarriret in morem illius avis. *Quid ego cum illo dissertem ampliùs, quem ego deniq; credo in pompa vectitatum iri ludis pro* Citeria? *Catonis* verba sunt contra *M. Cæcilium.* *Plautus* autem alterius formidabilis Idoli mentionem facit, quod portabatur in his superstitiosis spectaculis, quem is *Manducum* appellat. *Quid si ad ludos me pro Manduco locem, quapropter clarè crepito dentibus?* Erat enim ingens deformísq; Imago cum ore laxo, ad aures usq; utrinq; rescisso, & horribiliter hians, & immanè dentibus stridens crepitánsq; in magnum hominum simplicium terrorem. De hac *Mormo* est illud *Juvenalis* dictum, quam Rusticorum infantes in sinu Matrum vastis suis hiatibus ait territare.

——*Cùm personæ pallentis hiatum*
In gremio matris formidat rusticus Infans.

Verùm postea hujus superstitiosæ Pompæ *Paganicæ* ex *Apuleio* magìs continua est descriptio. *Ecce,* inquit, *pompæ magnæ paulatim procedunt anteludia. Hic incinctus baltheo militem gerebat; illum succinctum Chlamyde copides,* (i. e. *cultri recurvi*) *& venabula venatorem fecerant; nec ille deerat qui Magistratum fascibus purpurâq; luderet; Vidi & ursam,* inquit, *mansuetam quæ cultu matronali sellâ vehebatur, & simiam pileo textili.* Et sequitur, *Jam sospitatricis Deæ* (Lunam intelligit) *peculiaris Pompa moliebatur. Mulieres erant candido splendentes amicimine, vario lætantes gestamine, verno florentes corouamine, quæ de gremio per viam quà sacer incedebat comitatus, solum sternebant flosculis. Illæ etiam quæ cæteris unguentis & geniali balsamo guttatim excusso conspergebant plateas. Magnus prætereа sexûs utriusq; numerus lucernis, tædis, cereis, & alio genere ficti luminis siderum cœlestium stirpem propitiantes. Symphoniæ dehinc suaves fistulæ tibiæq; modulis dulcissimis personabant; eas amœnus lætissimæ juventutis veste niveâ prænitens sequebatur Chorus. Erant etiam qui facilem sacris viam dari prædicarent; Locáq; velabantur quâ veheretur pompa, nec permittebatur cuiquam è fenestris eos spectare.* Sic erant antiquorum Paganicorum religiosæ Pompæ ac Processiones.

19. Nunc rationem describamus quarundam Processionum sive supplicationum in *Ecclesia Romana*, vel potiùs ex eodem *Polydoro* transcribamus, qui istiusmodi ritus ignorare non poterat. *In supplicationum nostrarum pompa,* inquit, *solent ludicra quædam procedere,* hoc est, *ordo militaris equitum peditúmq; vel effigies aliqua arguta, loquax, ridicula, aut magnis malis latè dehiscens, dentibúsq; sonitum faciens, valdè formidolosa, ac aliæ oblectationes ludicræ vagari; In quibus Prophetæ repræsentantur, alati pueri concinunt, chorus inducitur fœminarum & virorum tripudiantium, hic agit* Davidem, *ille* Salomonem *gerit, alii Reginas fingunt, alii venatores ludunt, simiam vel jumenta simul inducentes; ut deniq; in hoc ludicro apparatu multijuges recitentur Historiæ antiquæ! Item cereæ tædæ & symphoniæ adhibentur, loca velantur*

tur quà pompa vehitur. Item pueri & puellæ ex fenestris vetantur despicere, hoc est, ex fenestris deorsum versum spectare. Præterea Sacerdotes vel alii Divorum personas agunt, eorum Imagines aut Reliquias ferentes, viæ & plateæ variis odoribus consperguntur floribúsq; sternuntur, ac demum aliquot præficiuntur qui jubeant viam dari ut pompa sine impedimento procedat. Nunquid ovum ovo similius esse potest quàm est hæc Romana Processio antiquæ Pompæ superstitiosæ Paganorum? Solidè igitur *Polydorus* infert & citra omnem exceptionem, *Ità Romani factitabant & aliæ pleræq; gentes à quibus ad nos ritus ejusmodi dubio procul manavit.*

20. Tam plenè sanè antiquum hoc *Paganicum* Imperium, *occisa* utiq; *Bestia*, in vitam denuò rediit, támq; perfectè affabréq; ejus *Imago* concinnata est consilio & regimine *Bestiæ Bicornis* sive *Pseudoprophetæ*. Nec possum, dum hæc considero, quin flexo poplite Divinam Providentiam, quæ tam accuratè rebus humanis invigilat, adorem, agnoscámq; cum gratiarum actione, ac humilitate quantâ possum maximâ, magni nostri Pastoris Domini *Jesu Christi* benignissimam curam ac fidelitatem qui statum Ecclesiæ tam exquisitè præfiguravit antéq; nos præmonuit, quomodo res ad tempus se essent habituræ, ut veritas horum eventuum firmiori nobis pignori foret certitudinis ejus restitutionis ad primitivam suam ac Apostolicam puritatem, quemadmodum & ipse prædixit in his propheticis Visionibus.

21. Equidem accurata hæc *Romanæ Ecclesiæ* in *Idololatria* & *Superstitione* cum *Imperio Paganico* congruentia, cum abominabili utriusq; in vera Christi membra *crudelitate*, simul considerata cum interdictione omnis civilis commercii, vitæq; necessariorum privatione, nisi in *Idololatrica* praxi & professione ipsis se adjunxerint,

Non illis emendi quicquam
Aut vendendi copia,
Nec ipsam haurire aquam
Dabatur licentia,
Antequam thurificarent
Detestandis Idolis.

(quæ, quemadmodum *Beda* conqueritur, conditio erat primitivorum Christianorum qui Paganismi Idololatriis se nolebant submittere, & quæ reverà sors est eorum sub *Ecclesia Romana*, qui contra ipsorum *Pagano-Christianismum* suam sententiam declarant; immò Inquisitiones instituunt quibus vitam insontibus eripiant, sanguinémq; venantur hominum innocentum, torquéntq; ac cruciant & vivicomburiis desæviunt in eos qui crassam Idololatriam cum eis committere renuunt:) similitudo, inquam, quam status *Romanæ Ecclesiæ* cum antiquo *Paganismo* gerit, in *Idololatria*, *Superstitione* & *crudelitate* (ut mendacia miracula taceam & imposturas) tam perfecta est omnibúsq; numeris absoluta, ut non possim quin religiosissimè admirer exactam harum *Divinarum visionum* in Prædictione rei tanti momenti veracitatem, quemadmodum nec possum pariter satìs demirari, nè dicam stupere *Hugonis Grotii* sortem, (cùm eventus rerum tam pleni sint & adæquati, tam apti exquisitéq; accommodati ad hanc *Imaginis Bestiæ* Interpretationem) ut homo eo ingenio & eruditione, expositione tam coactâ quàm sit illa quam is elegit, contentus sit, & tam futili, tam impossibili deniq; támq; inutili. Quam tamen nunc pleniùs confutabo, postquam Interpretationis *Riberæ* vanitatem ac ineptitudinem demonstravero.

SYNOPSIS

SYNOPSIS PROPHETICA, SIVE COMPENDIOSUS PROSPECTUS In Sacrarum Scripturarum VATICINIA DE *ANTICHRISTO VENTURO.*

LIB. II.

CAP. I.

1. *Magna utilitas demonstrandi ineptitudinem Expositionum* Riberæ & Grotii *super his duobus Capitibus* Apocalypseos. 2. *Bestiam, juxta sententiam* Riberæ, *esse* Diabolum; 3. *Septémq; Reges, Reges impios septem seculorum Mundi.* 4. *Quinq; ex his seculis præteriisse tempore S.* Johannis, *Regnúmq;* Antichristi *esse septimum*, Romámq; Ethnicam *Meretricem.* 5. Co-expositionis *nostræ utilitas generalis.* 6. Bestiam *non esse* Diabolum *ex multis circumstantiis per eam probatum, Nec* septem Capita *septem istiusmodi* secula *ex* lethali plaga *in* sextum caput inflicta; 7. *Nec Meretricem* Romam *esse* Ethnicam, *non certè magìs quàm* Bicornis Bestia *ea sit.* 8. Diabolum *non posse esse* Bestiam quæ fuit & non est, &c. *argumentis probatum* Co-expositioni *nostræ non innitentibus.* 9. *Ulterior ejus rei probatio, ex ea parte illius Nominis* [& tamen est] *cum vindicatione illius Lectionis.* 10. *Expositionis* septem capitum *apud* Riberam *confutatio ex divisione durationis Mundi in septem secula precariâ & obnoxiâ.* 11. *Ex* incoalescentia *Regum cujusq; seculi in unum caput.* 12. *Ex* Diaboli Eminentia *& superioritate* super hæc capita. 13. *Ex eo quòd nec* tempus *nec* spacium *relinquitur* octavo Regi. 14. *Ex* disproportionalitate septimi seculi *mundi ad* reliqua, *ac præsertim ad miranda illa facinora quæ intra illud tempus perpetratum iri aiunt ab* Antichristo. 15. *Et postremò à* septem montibus Romano *Imperio necessariò appropriandis.* 16. *Has* Riberæ *Expositiones ut & reliquas* Romanorum *Interpretum etiam ipsius* Grotii *judicio esse admodum ineptas, quippe quæ & illi occasionem dederunt excudendi novas.*

1. HActenus verò ac genuino sensui horum duorum præcipuorum Capitum *Apocalypseos* plenè ac luculentè demonstrando operam impendimus. Sed. enimverò cùm Hypocrisis eorum & aversatio, quos mundani commodi sensus aliò diverterit, promptæ pronæq; admodum futuræ sint ad pondus ac evidentiam eludendam tam claræ demonstrationis, prætendendo scilicet homines quidem perquam doctos *Expositiones*, huic prorsus dissimiles, horum vaticiniorum tradidisse, ac proinde planè incertum esse quid significent, duos è præcipuis Expositoribus in medium producam eósq; quibus *Romana Ecclesia*

Ecclesia maximè adhæret, maximoperéq; in eis sibi ipsi applaudit, *Riberam* intelligo & *Grotium*, claréq; demonstrabo quàm ineptæ, quàm coactæ, quàm omninò impossibiles sint ipsorum *Expositiones*; ut vel eos, qui præjudicio aliàs occæcati sint, pudeat in posterum se ad tam misera suffugia ac diverticula recipere.

2. Expositio *Bestiæ septicipitis* cum *decem cornibus*, quæ *erat & non est & tamen est*, ac *Meretricis Babylonicæ* quæ ei insidet, apud *Riberam* breviter sic est: Bestia *Diabolus* est consideratus cum relatione ad statum regnandi & non regnandi in orbe terrarum. Quamobrem ubi dictum est, *Bestia quam vidisti fuit & non est*, illud is interpretatur ad hunc modum, Diabolus in seculis præcedentibus ante Christum erat *Diabolus regnans*, verùm tempore S. *Johannis* non erat *Diabolus regnans*, quippe quòd *Princeps hujus mundi tunc ejectus erat*. Ac proinde ad hunc sensum dicitur *Bestia quæ fuit & non est*, verùm futurus est denuò *Diabolus regnans* in Antichristo, qui caput septimum est, quo regnante rursus ascensurus est ex Abysso.

3. *Septem Reges*, Reges sunt impii septem ætatum sive seculorum mundi ab *Adamo* ad diem usq; novissimum. Primum seculum est ab *Adamo* ad *Noe*, in quo *Cain* & *Gigantes* particulatim vapulant. Secundum à *Noe* ad *Abrahamum*, in quo *Nimrodes* perstringitur. Tertium ab *Abrahamo* ad *Davidem*, in quo Reges *Ægypti*, aliíq; notantur tanquam persecutores oppugnatoréq; Populi Dei. Quartum à *Davide* ad *Captivitatem Babylonicam* in quo populus *Judaicus* multùm affligebatur à Regibus *Assyriæ*. Quintum à Captivitate *Babylonica* ad Adventum Christi, in quo multùm affligebantur à *Chaldæis* & *Græcis*. Sextum ab adventu *Christi* ad adventum *Antichristi*, in quo Ecclesia multas passa est persecutiones à *Romanis* Imperatoribus & à *Turcis* & *Saracenis*, pluréq; adhuc pati potest ab eis qui in posterum sint exsurrecturi. Septimum ab adventu *Antichristi* ad Diem novissimum, in quo intervallo *Antichristus* cum decem suis cornibus, hoc est decem Regibus, crudeliùs Ecclesiam persecuturus est quàm unquam factum est hactenus.

4. Quinq; ex his *Capitibus*, id est, ex his *seculis* ætatibúsve cum impiis suis Regibus præterierant S. *Johannis temporibus*; unum tunc erat & etiamnum durat; alterum, id est, septimum & ultimum, nondum advenit, postquam verò semel advenerit durare oportet breve tempus, hoc est, *tres annos & dimidium*, sive menses quadraginta duos, quippe quòd *Antichristus* Bestia est in Capite decimo tertio, quemadmodum ille interpretatur. Et postremò quantùm ad *Meretricem*, quæ *Bestiæ quæ erat & non est* inequitat, *Romam Ethnicam* esse ait. Hæc perspicua fidelisq; est Expositionis *Riberæ* recitatio, quemadmodum cuivis liquere potest, cui eum lubet super ipso loco consulere.

5. In cujus examinatione ut & insequentis *Expositionis*, utilitatem nostræ adeò perspicuæ demonstrationis, *quòd utiq; una eadémq; res omninò intelligatur per septicipitem Bestiam in decimo tertio capite, & per septicipitem Bestiam in capite decimo septimo*, deprehendere possumus: quod similiter fit in *Meretrice Babylonica* & *Bestia bicorni*. Nam vel hoc unum nugacitates ac vacillationes harum Expositionum per se facilè est detecturum.

6. *Bestiam quæ erat & non est*, *Regnum Diaboli* (ut *Ribera* loquitur) *esse non posse*, *Diabolúmve regnantem* in mundo per sua membra qui ab initio ferè mundi regnare cœpit in hominibus, demonstrari potest ex Bestia septicipite in capite decimo tertio, quæ eadem planè est Bestia, cujus tempus durationis *mensibus quadraginta duobus definitur*. Quod indicium est *Riberam* toto cœlo errâsse. Nam eadem numero Bestia debet habere eandem numero durationem. Rursus, *Bestiam* in decimo tertio capite *Antichristum* facit, hanc verò *Diabolum*, quæ altera est in ejus Interpretatione vacillatio. Verùm porrò, cùm *Bestia* capite decimo tertio, dicatur ascendere *ex mari*, manifestum est secundùm usitatum sensum illius Typi in *Stylo Prophetico*, corpus esse *Politicum* ex hominibus constitutum: Quomodo autem Diabolus talis esse potest cum tenebrosis suis Legionibus? Illi *homines* non sunt sed *Diaboli*, nec qui in Captivitatem duci possint aut gladio occidi, quod tamen dicitur de Bestia cujus illìc fit mentio. Præterea, *Draco*, hoc est *Diabolus*, copias suas tradere dicitur Bestiæ septicipiti in capite decimo tertio. Quomodo igitur *Bestia* potest esse ipse *Diabolus*?

Quibus omnibus addere potes, *Sextum* caput Bestiæ in illo capite lethaliter esse vulneratum, nunquam sanandum ante revivificationem Bestiæ ejúsq; restitutionem sub capite *septimo*. Quomodo verò dici possunt impii sextæ Ætatis Reges lethaliter esse vulnerati, Bestiáve non reviviscere ante caput *septimum*, cùm Ecclesia Christi tam horrendis persecutionibus afflicta sit primitivis temporibus, & ad hunc usq; Diem à *Turcis* tam crudeliter infestetur ut antè à *Saracenis*? Hæ profectò Actiones nulla

nulla indicia ſunt quòd caput *ſextum* magìs lethaliter aut æquè certè vulneratum ſit quàm quinq; præcedentia. Poſtremò, Quomodo *Diabolus* in hoc decimo ſeptimo capite *Imago* eſſe poteſt Beſtiæ redivivæ quæ lethaliter vulnerata erat, cùm Diabolus denuò regnans *Pagano-Chriſtianus* futurus non ſit, ſed aut omninò *Paganus* aut *Judæus*, quemadmodum & adverſarii noſtri confitentur? Ac proinde non futurus eſt *Imago* ſed aut *res ipſa*, aut nè *Imago* quidem illius ſed res toto cœlo differens.

7. Et quantùm ad *Meretricem* quæ Beſtiæ inſidet, equidem hîc quærere poſſim, quo ſenſu *Roma Ethnica* duo cornua habeat *ſimilia Agni*, cur *è terra aſcendere* dicatur, cum aliis id genus quæſtionibus, quas brevitatis causâ omitto. Notabo potiùs quàm indecorum ſit atq; abſonum, *Romam Ethnicam* fingere *Diabolo inequitantem*, cùm multò magis conſentaneum ſit concipere *Diabolum inequitantem Romæ Ethnicæ*, hoc eſt, regentem, actuantem, inſtigantémq; quò ipſi viſum fuerit.

8. Cæterùm *Beſtiam, quæ erat & non eſt*, non eſſe *Diabolum*, nunc aliis argumentis citra relationem ad caput decimum tertium evincemus. Ut, primùm, Si Diabolus Beſtia ſit, id quod eum talem conſtituit eſt illius naturæ improbitas, crudelitas ejus in Eccleſiam Dei, ſtudiúmq; *regnum* erigendi, contra eum, *Idololatrarum*. Jam verò Diabolus nunquam talis ceſſavit eſſe ab initio Mundi ad hunc uſq; diem. Hæc eſt ipſa indoles naturáve Beſtiæ, atq; hæc natura ejus nondum occiſa eſt, nec unquam, opinor, occidetur. Quamobrem nunquam de eo verum erat nec unquam futurum eſt verum, *Quòd ſit Beſtia quæ erat & non eſt*. Nam ut regnet poſteáq; regnare deſinat, id tamen non efficit, ut Beſtia ſit & poſtmodum non Beſtia, ſed tantùm *non regnans* Beſtia; ſed & hoc etiam falſum eſt, quòd unquam hactenus regnans eſſe Beſtia deſiverit.

Nam ante adventum Chriſti exceptis *Judæis* toti ferè terrarum orbi imperabat, poſt verò Chriſti adventum trecentos circiter annos Tyrannidem in Chriſtianos exercebat. Et poſtquam Imperium in ſolidum ferè Chriſtianum factum eſſet, regnum tamen Diaboli anguſtioribus terminis non claudebatur quàm reliqui orbis habitabilis, cum quo ſi pars altera conferatur, exiguum ſanè eſt terræ ſpaciolum; de quo tamen magna profectò ſegmina ſunt abſciſſa, ut taceam illius in ipſum orbem Chriſtianum dominationem introducendo tam univerſalem ſpiritûs Antichriſtianiſmi colluviem craſſis *Idololatriis* crudelibúſq; chariſſimorum ſervorum Dei perſecutionibus conſiſtentem. Nunc ergo quivis rem apud ſe perpendat pronunciétque, Diabolus Beſtia ſit non regnans an regnans in mundo ab adventu Chriſti ad hunc diem, & quàm omni ratione caret *Riberæ* Interpretatio qui Beſtiam quæ erat & non eſt, de *Diabolo laxè* intelligit, non autem de *Romano Imperio* tali ſenſu quo nos expoſuimus.

Quartum enim eſſe Imperium, quod eſt *Romanum*, decem cornua planè indicant, quæ ſunt quartæ Beſtiæ apud *Danielem* inſignia, quod neminem credo adhuc fuiſſe tam enormiter delirum ut de *Diabolo* interpretaretur.

9. Præterea, Beſtia hæc non ſolùm dicitur *Beſtia quæ erat & non eſt*, ſed ſuperadditur illius Titulo [*& tamen eſt*] Qui totus titulus de Diabolo *Antichriſti* temporibus regnante ſecundùm *Riberæ* ſententiam, verus eſſe non poteſt. Etenim cùm tunc *regnet*, idem prorſus Diabolus eſt uſquequaque, nemóq; tunc dicere poteſt quòd ſit *non regnans*, quanquam tunc verum eſt, quòd *ſit*. Adeò ut pars tantùm Tituli ei convenerit, nempe eum *fuiſſe* & *eſſe*. Quæ altera perſpicua eſt falſitatis expoſitionis *Riberæ* detectio.

Nec ullum hîc in variis Lectionibus quærendum eſt effugium. Exemplaria enim pleraq; omnia habent, ὐκ ἔςι, καίπερ ἐςίν. Quæ iſtiuſmodi videtur Contradictio, ut effecerit ut quidam καίπερ ἐςὶν omiſerint, alii in καὶ πάρεςαι ipſum commutaverint; cùm neutri interim ad genuinum vaticinii ſenſum penetrâſſent. Verùm cùm hæc Lectio quam ſequimur, tam generaliter obtineat, quamvìs primo aſpectù tam obvia videatur ineſſe incongruitas & repugnantia, irrefragabile profectò argumentum eſt veram hanc omninò eſſe ac genuinam lectionem; & ex ſola indubitata authenticáq; exemplarium fide factum eſſe, ut duæ illæ alteræ lectiones expunctæ ſint, quas quorundam temeritas & imperitia in veræ locum intruſerant.

10. Rurſus, contra *ſeptem Capitum*, quam tradidit, Expoſitionem, multa quidem objici poſſunt. Ut primùm, Diviſionem, quam fecit, totius durationis Mundi in ſeptem ætates ſive ſecula, rem eſſe ſine omni ratione meréq; precariam, cùm nihil occurrat in Traditione aut Scriptura quod eam poſſit ſuffulcire. Eſt ſanè antiqua *Eliæ* Traditio, quæ durationem Mundi in quatuor partes dividit, *Bis millenos annos vacuitati*, *bis millenos Legi*, & *bis millenos Meſſiæ* aſſignans, magnúmq; demum ſuperaddens *Sabbatiſmum*. Verùm hujuſmodi Diviſionis qualem *Ribera* finxit, nulla apud Antiquos fama eſt aut exemplum. Et in illis quidem gradibus

quos

quos fecit, caput *Mosis* transiliit oppido quàm, profectò, inciviliter, ac si is homo esset nullius pretii, nec dignus qui inter præclaros hujus Divisionis *Articulos* recenseatur; cùm tamen proculdubio ea una sit ex eminentissimis temporum *Epochis*, sicut apparet ex illa traditione *Eliæ*, ac proinde illius mentionem antè factam esse oportebat quàm descenderetur ad *Davidem*; ut & *Enochi* Natalitia ob suam tam celebrem in cœlum assumptionem, antè notata esse debebant, quàm deveniretur ad *Noachum*. Ut alias prætereàm æquè legitimas Divisiones, quas facile hîc esset adnotare. Verùm breves hæ Indicatiunculæ suffecerint ad ostendendum quàm lubricum fictitiúmq; etiam ex hac parte commentum sit *Riberæ* Expositio.

11. Verùm secundò, quî possunt Reges in singulis harum Mundi ætatum, cùm nullam habeant inter se *subordinationem* sed absoluti sint, absolutéq; propriis suis Regnis disjuncti, vel potiùs nullam habeant Politicam *Coordinationem* consociationémve tanquam Capita unius corporis *Politici*, quî, inquam, possunt unum caput singulare pro singulis Ætatibus constituere? Nullum omninò firmamentum est aut exemplum ullius hujusmodi rei in *stylo Prophetico*. Quòd si dixeris singulorum seculorum Reges unum esse caput, propterea quòd ad unum corpus pertinent, nempe ad *Diabolum*, tota quidem successio impiorum ac persecutivorum Regum per omnia hæc secula ex hac ratione non nisi unum erunt caput, atq; ità *Bestia unum tantùm* caput habebit non *septem*. Temporis enim distantia & successionis, nullum discrimen *Capitum Bestiarúmve*, sed notabilis aliqua ipsarum naturarum distinctio in *stylo Prophetico* constituit.

12. Tertiò, Admodum absonum est & incongruum hos improbos Reges Diaboli capita fingere, cùm Diabolus è contrà ipsorum potiùs Princeps sit atq; caput, quippe qui supra ipsos emicat tum *Naturæ præeminentiâ*, cùm Angelus sit quantumvis impius, ut & illi non nisi impii homines, tum etiam *jure Imperii*, siquidem omnes qui rebelles sunt adversùs Regnum Dei additamentum fiunt Regno Diaboli. Adeò ut expositio hac ratione æquè dura sit & præpostera, atq; siquis Equum pingeret caput quidem in coccyge, caudam verò à pectore pendulam habentem,

Spectatum admissi risum teneatis amici?

13. Quartò, Si *septem Reges*, septem Ætatum Mundi Reges impii sunt ad diem usq; novissimum, quis est ille Rex octavus? quóve Mundi seculo is futurus est? Videtur enim nihil aut loci aut temporis illi reliquum esse. Imò profectò *Ribera* hîc versutum admodum callidúmq; huic rei præfecit Artificem qui è re sua in omnia, si possibile sit, loca temporáq; se insinuaturus sit: *Octavus* hic *Rex*, inquit ille, *Diabolus* est; verùm, *Diabolus*, inquam ego, Bestia est, juxta *Riberæ* scilicet sententiam sive Hypothesin, atq; octavus hic dicitur unus è septem, nempe Capitibus sive Regibus; Quî verò fieri potest ut unus idémq; & tota Bestia sit & tamen non nisi unum è capitibus ejus? Quamobrem manifestum est hanc Expositionem hoc respectu communi sensui ipsísq; primis humani intellectûs Notionibus adversari.

14. Quintò, Septimum Mundi seculum, quod Regni *Antichristi* mensura est, ridiculæ profectò disparitatis est si cum reliquis conferatur, ut quod trium annorum & dimidii spacium non excedit, quemadmodum *Ribera* computat. Quod tamen magìs tolerabile esset, si rectè proportionatum esset ad ingentia illa facinora quæ brevi istoc spacio ab *Antichristo* sunt perpetranda. Oportet enim eum universum terrarum orbem hoc pauxillo tempore sibi subjicere, vel si malis, decem Reges, quos illi fingunt tunc temporis quando Antichristus suos ludos incepturus est totius orbis fore Imperatores. Primâ enim illius Expeditione adversùs tres Reges transactâ, Regem putà *Ægypti*, Regem *Libyæ*, & Regem *Æthiopiæ*, eisdémq; ab ipso occisis, reliqui septem illi se sponte submittent, septémq; fient Capita *Antichristi*, quorum primum bella ejus gerendo lethaliter vulneratum is è mortuis per miraculum suscitabit. Atq; sic mirabili Metamorphosi decem cornua in septem Capita mutaverunt, fecerúntq; quidem ut cornua *Antichristi* ante capita nascerentur. Tam miserè hærent hi homines & implicantur in prævaricatoriis suis Expositionibus sanctorum Oraculorum Dei.

Nec contenti uno hoc singulari Miraculo, occisos è mortuis suscitandi, magnum hunc *Dynasten* exornare, assignant illi porrò potestatem ignem *literaliter* de cœlo evocandi, efficiendíq; ut propria sua statua loquatur. Regium ejus Palatium in *Judæa* collocant, Genealogiámq; deducunt de tribu *Dan*, Thronúmq; faciunt ipsum Templum Dei *Hierosolymis*, ipsúmq; quasi Præconis voce expectatum *Judæorum Messiam* pronunciant, ad quem omnes se congregare debeant. *Româ* etiam ab ipso

obsidendá est & comburenda. Et convocabit ad se gentes è quatuor Terræ Regionibus ad consilia ineunda quò Nomen Christianum subter Cœlum penitùs deleant: Quod ut videtur nihil obstante *Pontificis* vigilantiâ totiúsq; Concilii *Cardinalium* sedulorúmq; suorum Emissariorum, omniúmq; Copiarum Christiani orbis, in solidum ferè sunt effecturi: atq; hoc omne, quod miraculum est omnium sanè miraculorum maximum, intra spacium *trium annorum & dimidii*. Immò quod adhuc magis stupendum est, hic quadrimulus *Antichristus* non solùm orbem Christianum debellabit, sed & *Turcarum* subjugabit Imperatorem, *Persiam* perdomabit, faciétq; ut *Cham Tartarorum* in septentrione sibi se submittat, & usq; ad remotissima *Africæ* regna sui Imperii fines promovebit. Quæ profectò talis Prophetica Fabulositas est qualem nemo quisquam in Historiis vel maximè *Romanticis* unquam ausus sit imitari. Tam incredibilis etiam ex hac ratione est hæc *Riberæ* Expositio de septem Capitibus Bestiæ.

15. Sextò & ultimò, Ad eam solam Bestiam ad quam aliquo saltem modo *septem montes* spectant, *septem Reges* possunt pertinere; Nam utriq; per septem Bestiæ capita dicuntur significari, ac proinde utriq; proprio quodam ac peculiari modo ad Bestiam referuntur. Etenim cùm capita ipsius, Capita Typica sint, necesse est ut ad eam illud pertineat cujus sint Typi; sunt autem capita Typi montium perinde ac Regum: verùm manifestum est septem montes ad *Romanam* Bestiam, hoc est, ad *Romanum* Imperium pertinere. Quamobrem ut septem Reges eò similiter pertineant, necesse est. Unde planè sequitur, hos Reges, Reges septem seculorum Mundi esse non posse. *Roma* enim condita non erat ante Annum ferè Mundi 3200, quando quartum etiam Mundi seculum, juxta ipsius *Riberæ* computationem, penè præterierat. Adeò omni ex parte impossibilis est hæc illius Expositio contráq; omnem sensum & rationem. Et tamen optima omnium est quas habent *Pontificii*, talísq; in qua se putent tutissimum reperire suffugium, utì apparet ex eo quòd *Cornelius à lapide Lessiúsq;* illi magìs adhærent quàm ullis aliis quæ hactenus ab eis inventæ sint.

16. Ineptitudinis quarum omnium Expositionum, amicè, ut videtur, misertus *Grotius* novam in ipsorum gratiam super propriam suam incudem emalleavit, quam tametsi aliàs aliqua ex parte jam examinavimus, levémq; invenimus & adulteratam, tamen cùm tanti momenti res sit, ad secundum examen adducemus, in quo si rursus manifestò falsa deprehensa fuerit pleniúsq; detecta crassis Incongruitatibus ac Repugnantiis abundare, nihil profectò omissum spero, quò minùs summa quæ exoptari potest certitudo appareat veritatis illius *Expositionis* quam nos in hæc decimum septimum & decimum tertium Capita *Apocalypseos* tanto studio elaboravimus.

CAP.

CAP. II.

1. Bestia coccina septiceps *&* decacornis Mulierq; ei insidens *quid significent secundùm* Grotium. 2. Grotianæ *Interpretationis ex* Co-expositione *nostra Confutatio*. 3. *Duo Fundamenta principalia fulcráve necessaria Interpretationis* Grotii; *Unum quòd S.* Johannes *septem capita recenset incipiens à* Claudio, *cum illius Confutatione*; 4. *Alterum, quòd visio hæc scripta sit temporibus* Vespasiani, *ostenditurq; quàm falsa ac vacillans sit ista opinio*. 5. *Exulationem* Judæorum *à* Roma *per* Claudium *multùm abesse à demonstratione quòd* Johannes *tunc in* Patmo *exularet, illáq; verba* [Impulsore Chresto] *apud* Suetonium *nè hoc quidem evincere, quòd ulli tunc Christiani è Civitate expellerentur*; 6. *Nec si illud Decretum ad Christianos pertineret, continuò sequi ad* Johannem *etiam pertigisse*. 7. *Responsum ad locum* Epiphanii *pro* Johannis *exilio tunc temporis allegatum*. 8. *Responsum ad alium locum eòdem spectantem*. 9. *Testimonium* Epiphanii *contra principalem* Grotii *scopum facere*. 10. Epiphanii *Testimonium unicum esse ac solitarium contra testimonia reliquorum Patrum, uniúsq* Irenæi *testimonium illius testimonio longè esse præferendum*. 11. *Testimonii* Irenæi *explicatio irreprehensibilis: quódq; nec ipsa sensûs illius detorsio* Grotii *proposito inservire potest*. 12. *Nè minimam quidem esse speciem Probabilitatis* Apocalypsin *citiùs scriptam fuisse quàm sub exitum Regni* Domitiani. 13. *Argumenta ex ipsa* Apocalypsi *quòd scripta non sit ante Persecutionem sub* Domitiano. 14. *Quanti sit momenti hanc veritatem demonstrâsse, quandoquidem universas Interpretationes* Grotianas *subvertit Sigillorum Tubarúmq; cum omnibus suis Synchronis*.

1. EXaminemus igitur accuratiùs *Grotii* Interpretationem, cujus summa hæc est: *Bestia coccina* cui insidet *Meretrix Babylonica* est antiqua *Idololatria Romana*, quam antiquus Ethnicus *Romanus* status sive Dominatio, quemadmodum ille appellat, regit ac dispensat. *Septem capita Bestiæ* septem *Romani* sunt Imperatores, *Claudius*, *Nero*, *Galba*, *Otho*, *Vitellius*, qui quidem quinq; ceciderant, quando visio hæc *Johanni* obtigit, aut saltem scripsit, uti supponit *Grotius*. *Vespasianus* verò tunc regnabat, *Titus* qui septimus, nondum advenerat, postquam verò advenerit breve tempus mansurus est. *Bestia* verò *quæ erat & non est*, quíq; *Octavus* Rex est, & ex consequenti *Caput octavum*, is *Domitianus* est, qui quemadmodum prætendit *Grotius*, primùm regnabat absente *Vespasiano* patre, cùm verò post reditum *Vespasiani*, ab Imperii gubernaculo recessisset, tunc factus est *Bestia quæ erat & non est*, emersurus verò erat postea rursúsq; Imperium resumpturus post *Vespasiani Titiq;* regnum, mortémq; violentam obiturus. *Decem cornua*, deniq; ait ille, decem Reges sunt, qui nondum erant (hoc est S. *Johannis* temporibus) in fide & reverentia *Imperii Romani*, sed futuri erant ad tempus. Iique, inquit, erant, *Ostrogotthi*, *Wisigotthi*, *Vandali*, *Gepidæ*, *Longobardi*, *Heruli*, *Burgundiones*, *Hunni*, *Franci*, *Angli* sive *Saxones*.

2. Hæc sunt fila principalia Interpretationis *Grotii* in decimum septimum caput *Apocalypseos*, cujus generales delineationes cùm istis decimi tertii minimè respondeant, meritò eam suspectam reddat eis, qui satis consideraverint, quàm magna sit præsumptio vel potiùs demonstratio, quòd hæc duo capita easdem planè res tractent, itáq; interim sint constituta ut alterum alteri lucem ferant.

Quamobrem, cùm *Draco* Capite duodecimo, *septem capita habens septémq; in capitibus diademata* (quæ planè innuunt, *Regum* significationem non *montium* illic intelligi) in uno Capitum vulneratus sit illo prælio, sanatúsq; rursus, ità ut omnes post eum admirarentur, hîc rogare vellem *Grotium*, quisnam sit ex Imperatoribus qui lethaliter vulneratus sit in prælio illo cum *Michaële* sanatúsq; rursum ad totius Mundi admirationem? Porrò, Non sunt nisi *septem* Reges capite decimo tertio, quî fit igitur ut *octo* sint in decimo septimo? Tertiò, *Octo* Reges capite decimo septimo juxta illius sententiam, Idololatrici sunt universi. Idololatria verò *septem tantummodò* capitibus inscribitur capite decimo tertio, quod planè innuit Bestiam plura non habuisse capita. Quarum rerum nullus esse potest sensus, nisi secundùm talem Expositionem qualem ego jam exhibui.

Præterea, si *Bestia*, decimo septimo capite, *Idololatria* sit *Romana Paganica*, quî fit ut ultra menses quadraginta duos non maneat, juxta sensum hunc *Grotianum*?

 illa

illa enim duratio est *septicipitis Bestiæ* capite decimo tertio; Ipse etiam *decem cornua* unius Bestiæ agnoscit non eadem esse quæ *decem cornua* alterius. Omitto hic Dominationem *Romanam*, quam ait *Meretricem Babylonicam* esse in capite decimo tertio, non eandem esse quæ *Magia* in capite altero, cùm tamen satìs constare existimem, *Meretricem Babylonicam Bestiámq; bicornem* unius ejusdémq; rei Typos esse. Verùm fateor nimis Magistrale meritò hoc videri posse, propriam nostram *Expositionem* quantumlibèt veram, reliquarum normam ac regulam constituere. Quamobrem ab iniquis hujusmodi conditionibus *Grotium* in solidum liberabo, illiúsq; Interpretationes in hæc duo capita *Apocalypseos*, secundùm ejusmodi libera & communia principia, jam examinabo, ad quæ omnes provocent.

3. Quod facturus sum primò, ratione generaliori, duorum principalium Fundamentorum, quæ supponit, examinando soliditatem. Quorum unum est, Quòd S. *Johannes septem capita Bestiæ* à *Claudio* incipiens recenseat; Alterum, Quòd visio *Meretricis Babylonicæ* ac *Bestiæ quæ erat & non est*, scripta sit à S. *Johanne* temporibus *Vespasiani*. Quæ Fundamenta tam necessaria sunt illius Interpretationi, ut sine illis non solùm *incongrua* foret sed etiam *impossibilis*; propterea quòd *quinq;* dicuntur *cecidisse & unus esse*, &c. quem hæc igitur Interpretatio necessariò requirit, suppoítq; esse *Vespasianum*, adeóq; tunc fuisse quando hæc visio *visa* est aut saltem *scripta*. Ac proinde rationes quas pro his Fundamentis adducit eò diligentiorem merentur examinationem.

Pro quorum primo hasce duas profert. Prior est, quòd *Claudius* primus esset Imperator qui persecutus est Christianos. Quod tamen universæ antiquitatis suffragiis adversatur, qui primam persecutionem *Neroni* affigunt, omittentes *Judæorum* expulsionem è *Roma*, aut ut nullius momenti rem, aut ut nihil ad Christianos attinentem, quatenus tales erant, sed quatenus habiti sunt *Judæi*. Quantùm autem ego video, *Caius Claudii* antecessor plus *Judæos Christianósq;* afflixit immanibus suis exorbitantiis quàm unquam fecit *Claudius*. Qua de re ipse *Grotius* scripsit in Notationibus in 2 Thess. 2. *Mæror metúsq; maximus & Judæorum & Christianorum plenum habuit effectum*. Adeò ut *Epocha* figi potuisset in *Caligula* æquè commodè ac in *Claudio* juxta hanc rationem, quod planè ostendit *Expositionem* esse precariam. Præterea, si *Epocha* incipiat à *Claudio*, quoniam Persecutor erat, cur non abrupta est computatio statim atq; persecutio cessaverat? Nec *Galba* enim nec *Otho*, nec *Vitellius* nec *Titus* nec *Vespasianus*, nulli horum infames erant ob ullam persecutionem.

Altera ratio cur hæc *Epocha* fixa sit in *Claudio* est, quòd ipse S. *Johannes Patmon* missus sit in exilium temporibus *Claudii*. Ac proinde calculum iniit à tempore sui *exilii*, ut *Ezekiel* ab Epocha suæ *Captivitatis*. Verùm hæc admodum infirma est argumentatio. *Ezekiel* enim tempora non computabat à sua particulari Captivitate sed à captivitate *Jechoniæ*, quemadmodum videre est semel atq; iterum apud *Gasparem Sanctium* in *Ezekielem*. Præterea, alia res est computare quod sibi acciderit, uti fecit *Ezekil*, à tempore privatæ suæ captivitatis, alia verò Regum successiones recensere ac Imperatorum à tam privata Epocha. Porrò, quod adhuc deterius est, non omninò probabile est, S. *Johannem Patmon* in Exilium missum fuisse regno *Claudii*, non solùm quòd id passus sit non quidem ut *Judæus* sed ut *Testis Jesu*, verùm etiam quòd *Epocham* hanc literis non mandaverit, quod admodùm necessarium fuisset pessiméq; omissum, si tanti futurum fuisset momenti ut indè certi possimus esse de veritate principalium visionum *Apocalypseos*.

His adde, quòd S. *Johannes* non erat *Romæ*, eúmq; proinde ab hoc *Claudii* edicto immunem fuisse; & si illìc fuisset, aut ubicunq; alibi, nullam fieri mentionem relegandi homines ad certa loca in his expulsionibus; videmúsq; Act. 18. *Aquilam* & *Priscillam*, qui *Româ* expulsi erant, satìs securè degisse *Corinthi*, quibus & S. *Paulus* se adjunxit, artémq; communem cum ipsis exercuit Tabernaculariam. Et postremò contra universum Antiquitatis consensum est, *Irenæi*, *Origenis*, *Tertulliani*, *Eusebii*, *Hieronymi*, *Nicephori*, *Victorini*, *Primasii*, *Andreæ*, & *Aretæ*, contráq; universa tum *Pontificiorum* tum *Protestantium* suffragia, qui uno ore testantur S. *Johannem* in *Patmon* sub *Domitiano* missum esse in exilium. Sed non opus est ut hisce rebus tam prolixè in præsens immorer, siquidem & hoc etiam penitùs subversura sit secundi Fundamenti confutatio.

4. Quod secundum Fundamentum hoc est, Visionem scilicet *Meretricis* & *Bestiæ* à S. *Johanne* scriptam fuisse temporibus *Vespasiani*. At enimvero nisi & tunc visa sit, ad *Grotii* propositum nihil facit, quandoquidem vox est non quidem *Johannis* sed Angeli dicentis, *Quinq; ceciderunt & unus est*, & propterea ipsam visionem perinde ac scriptionem illius oportet esse tempore *Vespasiani*, alioqui nihil effecturum est.

est. Addo & in *Patmo* Insula, quia semel ac in genere in ipso initio hujus *libri Visionum*, eas sibi obtigisse ait in *Patmo* Insula, nec aliter usquam monet per totum librum; unde incredibile est quin omnes ei obtigerint in istoc secessu. Quod ego hîc noto ut obviàm ire possim suppositioni *Grotii* in Dissertatione de *Antichristo*, nempe Quòd tametsi S. *Johannes* in *Patmon* missus esset in exilium sub *Claudio*, reversus tamen erat ex Insula tempore *Vespasiani*. Unde inferri volo, visionem Meretricis ac Bestiæ à *Johanne* non fuisse visam temporibus *Vespasiani*, sed scriptam tantùm, prout & ipse **Grotius* & *Hamondus* innuunt. Quod Expositionem *Grotii* penitùs subvertit, quemadmodùm suprà notavi. Vide Sect. 9.

* *Vide* Grotium & Hamondum, *in Apoc. c.* 17. *v.* 9, 10.

5. Atq; hoc unum profectò quod suâ sponte concessit, sufficere potest ad finem imponendum huic controversiæ. Cæterùm cùm res tanti momenti sit, paulò diutiùs ei immorabor, planéq; demonstrabo omnimodam hujus *Fundamenti* quo *Grotius* utitur, ineptitudinem ac imbecillitatem. Quamobrem perquam arctè adhærentes suffragio Antiquitatis Catholico, omniúmq; scriptorum, Pontificiorum pariter atq; Protestantium, examinemus iterum quam rationem habeat *Grotius* ut in exilium mittat *Johannem* in *Patmon* regnante *Claudio*. Expulsio enim *Judæorum* è *Roma* per *Claudium* multùm sanè abest à demonstratione, quòd *Johannes Patmon* missus sit in Exilium.

Primò enim probare debuit *Grotius* per *Judæos*, Christianos intelligi eo in loco. Neq; enim desunt non contemnendæ rationes quibus inducamur credere *Judæos* non *Christianos* hîc intelligendos esse. Primò, quòd Christiani regnum supernum quærebant ac cœleste, non sublunare ac terrenum. *Judæi* verò istiusmodi *Christum Messiámve* qui eos Mundi Dominos reddere posset, vesano quidem modo affectabant, ac proinde ab illis solis periculum esse *Romæ* rectè statui poterat, quippe quorum tumultus ad terrena reportanda spolia manifestò tendebant. Secundò, in *Actis Apostolorum* Edicti *Claudii* mentio fit tanquam ad *Judæos* solos pertinentis, *Aquiláq*; & *Priscilla* ut *Judæi* (quòd Christiani enim essent illo in loco, nè minima quidem est subindicatio) dicuntur à *Roma Corinthum* recessisse. Tertiò, Edicti *Tiberii* adversùs Christianorum Accusatores recens recordatio, eam etiamnum in animis successorum ipsius vim obtinere potuit, ut sententia adeò dura contra ipsos tam citò non ferretur; præsertim cùm populus essent, ut dixi, quorum cogitationes ad cœlum anhelabant, minimè verò inhiabant rebus terrenis. Et postremò, nulli antiquorum *Claudium* unquam ob ullam Christianis illatam injuriam culpaverunt, cùm tamen si in exilium missi fuissent, ipséq; S. *Johannes* in *Patmon* relegatus (quod sanè admodum severum futurum fuisset supplicium, carníq; & sanguini ipsâ morte paulò tolerabilius) proculdubio tantæ crudelitatis infamia ad posteros per Ecclesiam transmissa fuisset, *Claudiúsq*; Persecutoris inustam notam non effugisset.

Nec illa sanè *Suetonii* verba, Claudius Judæos *impulsore* Chresto *tumultuantes* Roma *expulit*, edictum probant ad *Christianos* pertinere; sed Decretum tantùm fuisse adversùs *Judæos*. Quis enim ullam vim ejus assertioni inesse putare potest, quasi tumultuarentur *impulsore Chresto*, cùm *Christus* tunc in terris non viveret, multóq; minùs *Romæ*, quò *Judæos* cieret in tumultus? nisi fortè fieri posset ut *Judæi* per occasionem à Christianis offenderentur *Romæ*, omnésq; in partes se moverent adversùs eos quòd talem agnoscerent *Messiam* qui crucifixus erat, & de quo proinde nulla spes esset ut ipsorum proposito inserviret in recuperando libertatem eorum eósq; cumulando mundanis opibus ac potentiâ. Quamobrem cùm has turbas excitarent *Judæi* de suo *Christo* sive *Messia* adversùs *Christianos*, incerta fama efficere potuit ut *Suetonius* istâ loquendi formâ uteretur; Hæc verò in *Judæorum* genium inspectio movere *Claudium* ut Civitate eos expelleret, in gratiam fortè *Christianorum* perinde ac propriæ securitatis. Tantum abest ut hic locus *Suetonii* Edictum determinet ad Christianos, ut *Orosius* hanc de ipso sententiam tulerit: *Utrùm contra Christum tumultuantes* Judæos *coërceri & comprimi jusserit, an etiam Christianos simul velut cognatæ Religionis homines, voluerit expelli, nequaquam discernitur.* Tam parùm constat *Claudium* ullo malo affecisse *Christianos* per Edictum illud à *Suetonio* memoratum.

6. Verùm supponamus Decretum ad Christianos etiam *Romæ* spectâsse; equidem precaria planè suppositio est existimare illud ad alias Imperii partes pertigisse. Et si ad alias partes Imperii pertigerit, non est tamen *ad certum locum relegatio*, sed tantùm, quod suprà monui, *à certo loco Expulsio*; & talium solummodò, ut verisimillimum est, qui tumultuarentur, aut à talibus saltem oppidis ubi tumultus excitare possent. Quod factum iri maximè omnium improbabile erat, ubi S. *Johannes* degebat. Cujus mite ac mansuetum Ingenium quemvis prudentem Præfectum meritò invitare

invitare potuit ut eum retineret, ad magìs pacificam rerum adminiſtrationem. Et tamen tam abſona eſt hæc ſuppoſitio & abſurda, ut hic ſolus ſit qui tam duriter ſit tractatus; nec cujuſquam præterea exemplum producere poſſunt, temporibus *Claudii*, exulantis, cùm tamen omnes Apoſtoli proculdubio ſatìs ſtudioſè incumberent ſuis muneribus fungendis ad Chriſtianitatem propagandam in Imperio.

7. Cæterùm reſpondebitis, Teſtimonium hoc de *Claudio*, quòd *Judæos* Româ expulerit, cùm ei ſuccenturiatum ſit Teſtimonium etiam *Epiphanii*, qui *Johannem* affirmat *Patmon* miſſum eſſe in Exilium ſub eodem Imperatore, iſtiuſmodi duplicem funiculum eſſe qui facilè abrumpi non poſſit. Quod lubentiùs concederem ſi ullam vim haberent ſinguli, quippe quòd primum nullam habere ſatìs oſtendi, idem effecturus in ſecundo.

Duo loci allegantur ex *Epiphanio*: Prior, *Hæreſ.* 51. ſect. 33. ubi de S. *Johanne* loquens, ſic ſcribit; Αὐτοῦ δὲ προφητεύσαντος, ἐν χρόνοις Κλαυδίου Καίσαρος ἀνωτάτω, ὅτε εἰς τὴν Πάτμον νῆσον ὑπῆρξεν, &c. Hæc verò verba non definitivè dicuntur de S. *Johanne*, tanquam ſi certò in *Patmo* eſſet regnante *Claudio Cæſare*, ſed quòd in *Patmo* eſſet ibíq; prophetâſſet. Quantùm verò ad tempus, ait, longiſſimè quàm fieri poterat, fuiſſe regno *Claudii*. Is enim ſenſus eſt vocis ἀνωτάτω, quòd maturius fieri non poſſit ut prophetaret exul in *Patmo*. Verùm non affirmat ſimpliciter eum *tunc* prophetâſſe. Adeò ut laxior ſit magíſq; conjecturalis Affirmatio de tempore, ſolúmq; aſſerit ultimam eſſe diſtantiam intra quam putari poteſt prophetâſſe, neutiquam interim negans quin tempus prophetandi ſerius eſſe poſſit, in regno putà *Domitiani*. Qua de re *Petavius* ità certus eſt, ut è regione Textûs qui habet [*Imperante Claudio*] brevem hanc Notam Marginalem ſcripſerit, *mendoſè pro Domitiano*, pro conceſſo habens *Epiphanium* magìs definitivè locutum eſſe, quàm ego eum locutum credo; ſuſpicórq; tum *Grotium* tum alios qui locum hunc in eundem finem cum illo citant, conſcios fuiſſe ejuſmodi ſenſûs vocis ἀνωτάτω quem ego innui, quod effecit, ut in Citationibus ſuis omitterent, ut quæ vim hujus Teſtimonii multùm enervatura eſſet.

Neq; ullum profectò argumentum eſt, *Epiphanium* dogmaticè definire de S. *Johanne* quòd prophetaret temporibus *Claudii*, quia ſi ſic perſuaſus non eſſet, vulgarem ſecuturus fuiſſet opinionem, ut quæ commodior erat adversùs *Montaniſtas* qui veritati *Apocalypſeos* derogabant propter Epiſtolam ad Eccleſiam *Thyatirenſem*, quum illi *Apocalypſin* antè ſcriptam prætendunt, quàm ulla illîc eſſet Eccleſia: tunc enim quò ſeriùs ſcripta ſit, eò factum fuiſſet melius. Supponendo verò Patrem incertum eſſe utrùm verum eſſet, nec ſatìs ſecurum quin *Montaniſtæ* probare poſſint nè *Domitiani* quidem temporibus ullam *Thyatiris* Eccleſiam fuiſſe, ecquid veriſimilitudinis erat ut preciſè ad *Domitiani* regnum ſe alligaret potiùs quàm alterius, nec utrumq; potiùs declinaret, & ad aliud reſponſum ſe reciperet, quod & reverà facit? Videtur enim valdè adamare objectionem his circumſtantiis veſtitam, cùm eò uſque, utì putat, Objectorem indè debellaverit, ut per ſuam ipſorum ſuppoſitionem ab eis extorquere poſſet S. *Johannem* Autorémve hujus *libri viſionum* Spiritu Prophetico reverà fuiſſe præditum. Ἐὰν γὰρ εἴπωσιν, οὐκ ἔνι νῦν ἐκκλησία εἰς Θυάτειρα, δεικνύουσι προπεφητευκέναι τὸν Ἰωάννην. *Nam ſi dicunt Eccleſiam in* Thyatiris *tunc non fuiſſe quando* Johannes *ſcripſit, planè declarant eum prophetâſſe anteàq; ſignificâſſe mox futuram.* Quamobrem *Epiphanius* parum invenit rationis ex ſtatu præſentis Controverſiæ cur vulgarem potiùs opinionem eligeret, quàm quæ ipſi attribuitur ut propria.

8. Alter locus *Epiphanii* occurrit, *Hæreſ.* 51. ſect. 12. ubi dicit S. *Johannem* impulſum fuiſſe coactúmq; inſtigatione Spiritûs ſancti ad ſcribendum Evangelium, quum multùm, δι' εὐλάβειαν καὶ ταπεινοφροσύνην, illud declinaret. Adactus tamen eſt illo impulſu etiam cùm grandævus eſſet, μετὰ ἔτη ἐννενήκοντα τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς, μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Πάτμου ἐπάνοδον τὴν ἐπὶ Κλαυδίου γενομένην Καίσαρος. *Nonaginta ampliùs annos natus, poſt reditum ejus è* Patmo, *qui* Claudii *temporibus contigit.* Ubi mentio adjicitur reditûs illius è *Patmo*, [illegible]quam confirmatio grandævitatis Apoſtoli eo tempore.

Jam verò videamus quid operæ magnus hic teſtis & Hiſtoriarum diligentiſſimus Inquiſitor (quemadmodum *Grotius* eum perinde appellat atq; *Petavium* qui tam apertè illi hac in re contradicit) docto huic Interpreti in præſenti controverſia præſtare poſſit. Hic enim locus, ſi qua vis fuiſſet in altero, eam penitùs obtundit, quippe qui *Epiphanium* oſtendit Chronologiæ nullatenus diligentem (ſicut *Alcazar* rectè etiam obſervavit) dum S. *Johannem* nonaginta ampliùs annos natum facit temporibus *Claudii*: cùm communis traditio Eccleſiæ ſit eum admodum adoleſcentem fuiſſe quando ſuum iniit Apoſtolatum. S. *Hieronymus* Chriſtum eum elegiſſe dicit cùm omninò Adoleſcens eſſet ſive puer. *Baronius* viginti quinq; annos non ampliùs natum facit in *Paſſione Servatoris*. Scriptura ipſa etiam eum innuit valdè Juvenem fuiſſe

ex

ex eo quòd Christus matri ait de *Johanne*, *Mulier, ecce filius tuus*, quod supponit eum saltem æquè juvenem fuisse ac Servatorem Christum, quippe qui virgine natus est cùm omninò quindecennis esset, sicut refert *Nicephorus* ex Epistola *Evodii* Episcopi *Antiochiensis*. Ex *Epiphanii* verò Chronologia S. *Johannes* viginti minimùm annis ætatem B. Virginis excederet; de qua tamen nihilominus Christus ait *Johanni*, *Ecce mater tua*. Et quod adhuc funestius est, si *Johannes* nonaginta annos natus esset quando è *Patmo* rediit regnante *Claudio*, Nativitatem Christi quadraginta ferè annos retrò pelleret, longéq; ante *Cyrenium* Syriæ Præfectum eam constitueret: quandoquidem omnes homines *Johannem* æquè juvenem saltem credunt ac Servatorem si non multò juniorem.

Quæ absurditates *Epiphanium* ostendunt haud adeò magnum & irrefragabilem Testem in Historia, quàm *Grotius* eum facit. Ac proinde *Petavius* rursus fidenter in margine, è regione istorum verborum *Epiphanii*, ἐπάνοδον τὴν ἐπὶ Κλαυδίου γενομένην Καίσαρος, scribit, *Sub* Cocceio Nerva Johannes *revocatur ab exilio*. Quod proculdubio verum est, consentítq; cum ætate quam *Epiphanius* assignat *Johanni* quando scripsit Evangelium. Nam si eum supponamus natum eodem tempore quo Servator, paulóve serius, hæc Evangelii scriptio in *Nervæ* annos incidet, erítve saltem paucis annis post *Domitianum*, quemadmodum videre est in Libris *Chronologicis*.

9. Cæterùm quamvis Testimonium *Epiphanii* validum hac in re admitteremus, idem *Epiphanius* qui testatur *Johannem* in *Patmo* fuisse imperante *Claudio*, testatur etiam eodem tempore exiisse. Quod, quemadmodum * suprà notavi, *Grotii* institutum prorsus subvertit, utpote qui *Johannem* contendere debet *Vespasiani* temporibus prophetâsse, alioqui actum omninò est de illius Expositione Capitis decimi septimi *Apocalypseos*. Credo autem me planè probâsse nihil ex *Epiphanio* elici posse, ad *Grotii* opinionem stabiliendam, quandoquidem hæc Patris loca aut conjecturæ sunt, aut inadvertentiæ, aut scribæ deniq; lapsus, qui nomen *Claudii*, ut videtur, magis promptè expeditéve scripsit, quàm duorum alterorum Imperatorum, quemadmodum apparere potest in secunda illa Citatione, siquidem *Johannes* reverà id ætatis erat quando è *Patmo* exiit temporibus *Cocceii Nervæ*, non autem *Claudii*. * *Sect.* 4.

10. Adeò ut nè unum quidem testem *Grotius* habeat ad suffulciendam novam hanc suam Inventionem. Et si unum hunc haberet, quid unus hic valet contra universum consensum *Antiquitatis* & *Ecclesiarum*? Immò verò quid est *Epiphanii* Testimonium si cum Testimonio conferatur vel unici illius Patris *Irenæi* qui ducentis annis propiùs à S. *Johannis* temporibus aberat quàm *Epiphanius*, quíq; expressim asserit apud *Eusebium*, quòd *Apocalypsis* S. *Johanni* communicata sit sub exitum regni *Domitiani*? Nam de nomine Bestiæ loquens sic scribit, Εἰ δὲ ἔδει ἀναφανδὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τοὔνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐῤῥέθη τοῦ καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἑωρακότος. οὐ γὰρ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἑωράθη πρὸς τῷ τέλει Δομιτιανοῦ ἀρχῆς. *Si nomen Bestiæ vulgò hoc tempore esset propalandum, ab eo utiq; dictum fuisset qui eas visiones vidit quæ sub uno Titulo collectivo vocatur* Apocalypsis. *Nam haud diu est ex quo sunt visæ, sub exitum scilicet regni* Domitiani.

11. Nullus dubito quin hic horum verborum genuinus sit sensus, nec de *Visione solius Bestiæ* loquatur sub nomine *Apocalypseos* sed de toto *systemate visionum* ità appellato: Alioqui distinctionis ergô dicturus fuisset, non quidem τὴν ἀποκάλυψιν ἑωρακότος, sed τὴν αὐτοῦ ἀποκάλυψιν ἑωρακότος· præsertim cùm *Apocalypsis* notissimus tunc temporis esset hujus voluminis visionum *Titulus*, ut omittam *nomen Bestiæ* non visum fuisse à S. *Johanne* sed *Numerum Nominis* ejus. Ac proinde cùm *Latinum* exemplar habeat, *Antichristi nomen per ipsum utiq; editum fuisset, qui Apocalypsin videret, neq; enim antè multum temporis visum est*, facile credo [*visum*] irrepsisse pro *visa* per Scribæ oscitantiam. Etenim nisi *Irenæi* interpres intellexisset [*qui Apocalypsin videret*] de toto *systemate visionum*, non autem de *Bestia sola*, *ejúsq; nomine*, dixisset potiùs *Revelationem*, & in majorem cautelam [ejus] etiam addidisset, ad reddendum sensum distinctum magis & determinatum; *qui Revelationem ejus videret*. Et postremò si supponeremus Testimonium hoc solummodò probare visionem decimi tertii capitis *Apocalypseos* visam fuisse sub exitum regni Domitiani, (quod nè minima quidem ex parte mihi probabile videtur) *Grotii* instituto neutiquam tamen inserviet, siquidem hæc decimi septimi capitis visio posterior est tum *ordine positionis* in *Apocalypsi* tum etiam *ordine naturæ*. Cùm enim maximè perspicua sit visio de *Bestia septicipiti* & decacorni, quæ unquam S. *Johanni* exhibita est, cúmq; clavem in se contineat ad alteras rectè intelligendas, loco ultimo succedere debet, quippe Commentarius naturaliter Textu posterior est juxta communem omnium hominum sensum ac rationem.

12. Quamobrem

12. Quamobrem cùm nullum Argumentum produci possit, quod probet *Claudium* Christianos persecutum esse, multóq; minùs *Johannem* misisse exulem in *Patmon*, *Domitianum* verò infamem fuisse Persecutorem; cúmq; universa testetur Antiquitas S. *Johannem* in *Patmon* eo regnante missum esse exulem, ibiq; Apocalypsin recepisse, nihil est quod obicem ponere potest quò minùs concludamus totum harum visionum volumen illìc ab eo scriptum fuisse sub exitum regni *Domitiani*, quemadmodum affirmavit *Irenæus*; (quandoquidem secunda persecutio non incepit ante annum decimum *Domitiani*) exitum autem intelligo regni ejus realis & indubitati postquam *Tito* fratri successisset, non imaginarii illius in absentia Patris, tunc enim reverà non erat Imperator. Et certè tametsi admitteremus bis regnâsse, si regni exitûs mentio fiat in genere veluti hìc fit apud *Irenæum*, necesse est ut significet aut totius temporis exitum quo regnaverit, aut exitum notabilioris sui regni magísq; confessi, qui idem planè est, ac proinde proculdubio hìc indigitatur; ità ut *Irenæi* Autoritas hoc artificio eludi non possit. Ut præteream, nullam Persecutionem memorari toto regno *Vespasiani* factam, nullámq; proinde *Johanni Patmon*, & ex consequenti nullam Prophetiam obtigisse; quemadmodum suprà notavi. Adeò ut nè minima quidem Probabilitatis species reliqua sit, *Apocalypsin* ullo alio tempore scriptam fuisse quàm quo eam scriptam *Irenæus* declarat.

13. Ipsa etiam *Apocalypsis* in generali Præfatione omnibus visionibus præfixâ, testimonium perhibet contra hoc insomnium quòd *Johannes* in *Patmo* esset regnante *Claudio*. *Ego* Johannes *qui & frater vester sum & socius in afflictione & regno & tolerantia Christi Jesu, &c.* quod planè arguit tempus fuisse maximarum angustiarum apud *Christianos*, acerbæq; Persecutionis. Quod tamen nemini contigit præterquam *Johanni*, si hoc contigerit temporibus *Claudii* saltem in *Asia*, quibus Ecclesiis scribit.

Est autem & alius locus nostro proposito magis appositus, *Martyrium* intelligo *Antipæ Pergamenæ* Ecclesiæ Episcopi, qui passus est sub *Domitiano* annum circa decimum illius regni. Cujus in Historia id notatu dignissimum puto, quòd solicitaretur à Loci Præfecto ad renunciandum Christianitati, quòd *Novitas* esset, urgendo in ipsum ὅτι τὰ πρεσβύτερα τιμιώτερα, ipsissimum argumentum quo Pontificii utuntur ad seducendos modernos *Antipas* sive *Antipapistas*. Id verò quò collineo hoc est; Quòd Martyrii *Antipæ* mentio in principio hujus libri visionum tanquam rei præteritæ, planè ostendit omnes visas fuisse post initium secundæ Persecutionis, quæ erat sub *Domitiano*, & viginti ampliùs annis post excidium *Hierosolymæ* per *Titum*. Nam de ipso tempore Martyrii *Antipæ* nulla subesse potest dubitatio, cùm illius mentio in *Apocalypsi* facta Ecclesiam obligaret hujus Martyris memoriam haud vulgari diligentiâ ac curâ conservare. Nec possunt quidem ulla Post-figmenta de Martyrii circumstantiis modóve, fidem Ecclesiæ de tempore suspectam reddere. Tam solida undiquaq; certitudo est quòd visionum *Apocalypticarum* volumen *Johanni* traditum sit in *Patmo* sub exitum Regni *Domitiani*, evidentiáq; ex omni parte tam demonstrativa, ut *Scepticum* esse oporteat ad delirium usq; qui post debitam rei pensitationem de ea possit dubitare.

14. Cujus veritatis Evictionem tam copiosè sedulóq; elaboravi, propterea quòd non solùm omnes *Grotii* interpretationes decimi tertii & decimi septimi Capitis solo æquat prorsúsq; subvertit, sed & omnes illius expositiones *septem Sigillorum*, *septémq; Tubarum*, & ex consequenti totius Libri *Apocalypseos*. *Sigilla* enim & *Tubas* interpretatur de rebus quæ multis annis ante hanc Prophetiam contigerant. Quod tam bellum *Apocalypseos* sensum reddit quàm si *Prædictio* esset *rerum præteritarum*, cùm tamen totius libri Præfatio vel potiùs Titulus expressim sic se habeat, *Apocalypsis* sive *Revelatio Jesu Christi quam dedit ipsi Deus ut indicaret servis suis*, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, *quæ oporteat fieri citò*. Attamen secundùm *Grotii* Interpretationem *Sigillorum* & *Tubarum*, quæ præcipua pars est Prophetiæ, ut & prælii *Michaëlis* cum *Dracone* multarúmq; aliarum visionum, Titulus sic se habere deberet, *Revelatio Jesu Christi quam dedit ipsi Deus ut indicaret servis suis, quæ haud ità pridem facta sunt.* Quæ res cùm tam Ænigmaticè descriptæ sint, tanquam si ipsi in animo esset occultare ea, quæ in lucem ediderant manifesti eventus, Titulus magìs propriè sic institui posset, *Obvelatio* sive *Obscuratio*, quàm *Revelatio*. Tam fœcunda est vel una absurditas semel admissa ad multas alias progignendas propagandásque.

CAP. III.

1. Grotium, *ut* Parachronismum *admisit in assignando tempore harum visionum, ità & Interpretationes fecisse perinde absurdas & incongruas.* 2. *Quàm absq; omni ratione sit numerationem inire* septem Capitum à Claudio, *& desinere in* Domitiano. 3. *Antiquorum Patrum Cæcutientia qui* Domitianum, Bestiam esse quæ erat & non est, *discernere non poterant, qui infinito ferè propinquiùs ei adstabant quàm* Grotius. 4. *Quàm frivolum falsúmq; sit hoc illius commentum.* 5. *Secunda, tertia, quartáq; Absurditas* Grotianæ *Expositionis hujus decimi septimi Capitis.* 6. *Absurditas quinta, sexta, septima & octava.* 7. *Nona, decima, undecima, & duodecima.* 8. *Decima tertia, decima quarta, decima quinta, & decima sexta Absurditas hujus Expositionis.*

1. QUamobrem cùm Fundamentum Expositionum *Grotii* tam falsum sit & vacillans, taléq; quod non possit si duriùs prematur non subsidere, nec structura quidem potest esse solida, nec bene formata, sed coacta, distorta, & deformis. Nam si Prophetiæ eis perinde temporibus quadrant quò non collineant, atq; eis ad quæ pertinent, tam invincibili profectò obscuritate obnubilabuntur, ut & utilitatem suam omnem perdituræ sint & Autoritatem.

Demonstrabimus igitur, quemadmodum *Grotius* falsum posuit Fundamentum, ità omnes ejus *Expositiones* horum Capitum *decimi septimi* & *decimi tertii*, perinde duras esse & inapplicabiles, viámq; Regiam eum reliquisse, pérq; vepres fossásq; proruipisse, omniáq; evulsisse sepimenta, ut florum fasciculum colligat & malè olentium, statimq; marcescentium in manibus etiam dum eos colligit.

2. Supposito igitur quòd decimi septimi & decimi tertii Capitis visiones S. *Johanni* impertitæ sint temporibus *Vespasiani* (quod tamen nullus dubito quin falsissimum sit) brevem hanc faciamus perlustrationem Asperitatum atq; Incongruitatum Interpretationis à *Grotio* factæ.

Ut primò, Cùm septem Capita Bestiæ septem Imperatores faciat, quorum quinq; cecidissent tempore *Vespasiani*, nempe *Claudius*, *Nero*, *Galba*, *Otho* & *Vitellius*; dico me jam ostendisse nullam omninò esse rationem cur computum ineat à *Claudio*, siquidem neq; *Johannes* in exilium missus est eo regnante, nec is tam malus Imperator erat quàm Antecessor ejus *Caius Caligula*, nec Ecclesia decem Persecutiones commemorat tanquam ante *Neronem* inchoatas, nec ulla facta est querela de *Neronis* successoribus ante *Domitianum*, quò hi istiusmodi capita sint Blasphemiæ præ reliquis Imperatoribus. Unde absq; omni ratione res est planéq; fictitia, ut quis asserat quinq; solummodò Capita præcessisse *Vespasianum*, cùm is decimus esset à *Julio Cæsare*, & è successoribus duos tantùm assumat, *Titum* & *Domitianum*, cùm triginta saltem ei successerint, quorum temporibus octo Christianorum Persecutiones contigerunt.

3. Quem curtum mancúmq; Computum *Grotius* nullâ aliâ ratione excusare potest, quàm quòd tam commodè in sortem cedat *Domitiano* ut sit *Bestia quæ erat & non est & tamen est*, quippe qui Imperator *fuerat* in absentia Patris, *non erat* quando impertita est hæc visio, & tamen *erat*, nempe in rerum natura, & *rursus ascensurus erat ex abysso*, hoc est, Imperator rursum futurus post Patris Fratrísq; *Titi* obitum. Hoc est in quo *Grotius* tantoperè sibi applaudit in magnam sanè antiquorum Patrum ignominiam, qui cùm adeò immani quanto propinquiores erant temporibus *Domitiani* quàm *Grotius*, non potuerunt tamen hanc Prophetiam in eo impletam discernere: quæ proinde, ut videtur, semper inutilis erat Ecclesiæ, cùm nullus rei ipsis facta sit præmonitio.

4. Sed ut liberè nostram super hoc Commento proferam sententiam; videtur equidem mihi supponere quòd *Spiritus Prophetiæ* prædictionem affectet rerum *bellularum* potiùs quàm ponderosarum & *utilium*. Verùm quemadmodum jam ex *Chronologia* demonstravi suppositionem temporis hujus visionis esse falsam (quo peculiare fulcrum & commendabilitas Interpretationis funditùs subvertitur) ità multæ in ea sunt Inconcinnitates defectúsq; etiam in *Historia*, nihilq; omninò inest quod non durum sit & suspectum.

Primùm enim, negabo *Domitianum* Imperatorem reverà unquam fuisse temporibus patris, sed præfervidum tantummodò fuisse juvenem & actuosum, *terminósq; ætatis*,

ætatis, quod & *Vespasianus* pater conquerebatur, & *concessa filio egressum esse*; quod facere potuit nec tamen Imperator esse, ut & eo Titulo salutari, per enormem Civilitatem hominum Adulatorum: Civilis verò salutatio, nulla in Imperatoriam Potestatem est Inauguratio, alioqui *Titus* etiam Imperator factus fuisset tempore patris, quem Milites in Excidio *Hierosolymitano* universali Acclamatione gratulatoriâ salutârunt Imperatorem. Immò verò *Memphide* in *Apis Ægyptiaci* consecratione diadema gestavit. Magníq; rumores erant & suspiciones quòd Orientalem Imperii partem contra patrem occupâsset. Nimis prolixa res esset me in Historiam induere; nullus verò dubito, quin locis omnibus comparatis, *Titus* Imperator æquè inventus erat temporibus patris atq; *Domitianus*, multóq; forsan magìs, aptiórq; proinde persona quæ *Bestia sit quæ erat & non est*, hoc respectu, quàm *Domitianus*. Neutri verò apti, cùm neuter eorum reverà Imperator esset ante patris obitum.

Præterea, planè extra viam styli Prophetici est Personam singularem *Bestiam* appellare, quæ eo stylo *Corpus Politicum* semper significat. Et dein dicere, quòd non *est* quia *non est Imperator*, vix quidem verum est. Elegánsq; illa contradictio [non est & tamen est] sic exposita, ac si *homo* sit quamvìs *non* sit *Imperator*, non est nisi surda & diluta Oppositio si cum ea conferatur quæ in nostra Expositione occurrit, ubi ostendo *Imaginem Bestiæ*, *Bestiam esse* & tamen *non* esse *Bestiam*. Non potuerunt autem dicere tempore *Vespasiani*, nec ipsius *Domitiani* tempore, *Domitianum* & *Imperatorem* fuisse & *non Imperatorem* simul.

Et postremò, *Ascensio ejus ex Abysso*, Phrasis prophetica est, idémq; significat atq; *è mari ascendere*, sive è multitudine aquarum, quod corporibus *Politicis* propriè competit, ut quæ ex hominum multitudinibus consistunt. De *persona* verò *singulari* rectè non dicitur, non certè magìs quàm *Bestia*, stylo putà Prophetico.

5. Secundò, Interpretatio Angeli de *Capitibus Bestiæ*, est, quòd tot sint Reges, quorum, inquit *Grotius*, *Domitianus* est octavus, αὐτὸς ὄγδοός ἐστιν, *Is octavus Rex est*. Quocirca *Domitianus* planè & inevitabiliter caput *octavum* est, secundùm Interpretationem *Grotii* (quæ omnium horum Regum naturam unam facit ac congenerem) & antecedentem Angeli expositionem quæ rejici non potest. Unde sequitur Bestiam *octo* habere capita, quod universis Bestiæ visionibus quæ eam semper *septicipitem* exhibent, ex diametro repugnat.

Tertiò, Et tamen *Grotius Domitianum* Bestiam ipsam etiam facit. Quod impossibile est, ut una eadémq; res & Bestia integra sit & Caput Bestiæ. Præterea, quàm durus & coactus sensus est, vel potiùs quàm ab omni omninò sensu aliena est Interpretatio quæ *Claudium*, *Neronem*, *Galbam*, *Othonem*, *Vitellium*, *Vespasianum*, & *Titum*, *Domitiani* Capita faciat, cùm omnes illi Potestate, utpote summâ, essent Pares; *Domitianus* utiq; cum reliquis illis septem antecedentibus *Cæsaribus*, qui & desiverant esse quando ille erat Bestia, quíq; proinde impossibile est ut illius essent septem Capita?

Quartò, Quàm vesanum Commentum est, decem cornua hujus unius, sive hominis sive Bestiæ, *Domitiani*, post aliquot secula quàm esse desivisset, capiti inserere, quemadmodum alibi *Grotium* fecisse notavi, qui decem hæc cornua *Ostrogotthos*, *Wisigotthos*, *Vandalos*, *Gepidas*, &c. esse statuit? Equidem *Domitianum* ex Inferis resuscitari oportet quò rursum in terris vivat (sicut nuperus quidam Interpretator *Apocalypseos* imaginatus est) ut hæc pars Prophetiæ ullatenus illi competat. Unde Expositionis *Grotianæ* Enormitas plenè detegitur, quæ absq; adeò incredibilium fabularum adminiculo suffulciri non potest.

6. Quintò, *Bestia quæ erat & non est*, ea ipsa Bestia est cui Meretrix insidere dicitur, sicut patet ex Textu, *Bestia quam vidisti fuit & non est*, & Meretrix ei Bestiæ quam *Johannes vidit*, insidebat. Meretríxne igitur (quam *Grotius Romanam* Dominationem interpretetur) eques *Domitiani* temporibus tantùm facta est, in antecedentibus verò & subsequentibus seculis semper incedebat pedes?

Sextò, *Bestiam* quam vidit *Johannes*, *Grotius*, primò, interpretatur *Idololatriam Romanam Paganicam*. Verùm enimvero adeóne brevis ævi erat hæc Bestia, ut septem Imperatorum regni spacio illius vita concluderetur? vixítve hæc Bestia tam longo tempore sine ullis capitibus, dein verò cum *septem capitibus* continuatim succedentibus, & rursus deniq; longo tempore sine capitibus ullis, quò Bestia cum septem omninò Capitibus rectè appelletur?

Septimò, Idololatriam *in abstracto* Bestiam appellare à stylo Prophetico prorsus alienum est; unámq; & eandem Bestiam nunc *Idololatriam* facere, nunc *Domitianum*, est certè *Accidentia* in *substantias* mutare & *substantias* vicissim in *Accidentia*, loquíq;

quíq; repugnanter expressæ ipsius Angeli interpretationi, qui ait, *Bestia quam vidisti fuit & non est*, quæ juxta rationes *Grotianas*, nullus esse potest præter *Domitianum*. Nec quærendum est ullum subterfugium hoc casu in *Henopœia* secundaria. Illa enim Figura nullum Receptaculum est *Imperitiarum* & *Tergiversationum* ab *Abstractis* ad *Concreta* in eodem genere, sed Repositorium commodum rerum diversarum eodem Typo significatarum; sicut facile est intelligere ex eis quæ super eo schemate declaravimus.

Octavò, si *Domitianus* Bestia sit *Meretrixq;* Potestas *Romana*, *Romana* tunc Potestas *Domitiani* dorso inequitat, ac si *Domitianus* Caput non esset sed Corpus Imperii. Vel si mavis, transformatus esset per mirificam hanc Interpretationem in Asinum *Apuleianum*, cui *Romana* Potestas insideat. Sed enimverò cùm *Domitianus* Potestatis Romanæ Princeps sit, hac quidem ratione sibi ipsi eum inequitare oportet, talémq; *Centaurum* constituere, qualem nullus vel profundissimi ingenii Poëta unquam somniaverit.

7. Nonò, si *Meretrix* sit *Romana* Potestas *Paganica*, quomodo dici potest mater Fornicationum, pérq; poculum suum Reges terræ istoc Improbitatis genere intoxicâsse, cùm universa Terra antequam Imperium Christianum factum sit, suâ sponte Idololatræ essent, multósq; Idololatriæ modos ipsi *Romæ* suppeditarent? Quam objectionem nec *Grotius* ipse nec quisquam alius, omnibus suis technis scitísq; inventiunculis, unquam poterit diluere.

Decimò, Inscriptio hæc in frontem *Meretricis Babylonicæ*, *Babylon magna mater illa scortationum*, non potest intelligi de *Roma Ethnica* prout vult *Grotius*, quoniam ipsi præfixum est [*Mysterium*.] Quod valdè pusillum profectò esset Mysterium, si nuda esset *Synecdoche*, nihílq; aliud significaret quàm *Romam* Paganicam alteram esse *Babylonem*. ὢ βάθος, *O Mysterii Profunditatem!*

Undecimò, Decem illa regna quæ *Grotius* insinuat *decem* esse *cornua*, Regna intra fines Imperii Romani (uti ille loquitur) non erant ante Imperii Conversionem ad Christianitatem, immò verò ante illius subversionem discerptionémve in multa Regna; quomodo igitur poterant hi Reges vires ac potestatem suam tradere *Bestiæ*, non dicam *Domitiano* qui longiùs ab ipsis remotus est, sed & *Idololatriæ Romanæ Paganicæ*, quæ ante tempus hoc *discerptionis*, Imperii Religio esse desiverat? Quomodóve dici possunt *carnem Meretricis comedere ipsámq; igne exurere*, cùm Civitas *Romæ* Meretrix *Paganica* antè esse desivisset quàm hi Reges existerent, multóq; priùs quàm impugnata esset per *Totilam* & excisa, quod factum est Anno 547. cùm *Gentilismus* è contrà ejectus esset, Templáq; ipsorum & Idola diruta circa Annum 399. ei anno proximum, quo (secundùm falsam Diaboli conjecturam ex supputatione Rationis *interioris* Atrii Templi ad *exterius* factam) ab Ethnicis expectabatur ut *Christianitas* supremum efflaret halitum? *Apoc.* 17. *v.* 16.

Duodecimò, Quomodo decem isti Reges quos *Grotius* profert, dici possunt, secundùm illius sensum, cum Agno pugnare, hoc est, pro *Idololatria* Romana *Paganica* contra *Christianitatem*, cùm Imperium jam factum sit Christianum, nec *Bestia* illa *Paganica* esset cui vires ac potestatem suam commodarent contra Evangelii Prædicationem? Nunquid verisimile erat ut istiusmodi Reges decem qui hostes essent Christianitatis, intra fines, quod ait *Grotius*, Imperii *Romani Romanis* ipsis concedentibus regnarent? Adeò undiquaq; impossibilis est de decem Cornibus hæc *Grotii* Interpretatio. *Apoc.* 17. 14.

8. Decimotertiò, Destructio hæc *Babylonis* perfecta est πανωλεθρία, plena ac finalis destructio, projectione Lapidis molaris in medium mare illustrata. Nemo autem ex decem Regibus *Grotii*, Romam ad hunc modum unquam destruxit vastavítve.

Decimoquartò, Exhortatio illa ad Populum Dei ut exirent ex *Babylone*, nè peccatorum illius fiant participes, nullum bonum ferre sensum potest temporibus *Totilæ*. Númnam enim vult Angelus universos Christianos Civitatem *Romæ* relinquere in Anno 546. à multísq; retrò Annis versùs tempora Constantini, quòd nonnulli inter eos etiamnum esse possent Idololatræ Paganici, & non potiùs in Civitate manere, quò meliùs Idololatriam supprimant penitúsq; extinguant, nec eam sinant proserpere per cordatiorum sinceriorúmq; Christianorum absentiam? Equidem hoc glossema *Grotii* valdè ridiculum est & incredibile, quod Angelum facit tam absonam adhibere Exhortationem.

Decimoquintò, si [Exite ex ea popule mi nè participes sitis peccatorum ejus] sic sonet, quemadmodum *Grotius* interpretatur, *Tu popule mi, ubi apparuerit* Totilæ *exercitus, exite ad Basilicas Apostolorum extra urbem*; consequens erit, ut revertisse

tisse rursus in Civitatem postquam *Totilas* abiisset, reverti fuisset rursus in *Babylonem*, ejúsq; denuò peccatorum participes fieri. Quod commentum est valdè vanum ac ineptum.

9. Postremò, Ut interpretetur istam Instigationem [*Reddite ei sicut & ipsa reddidit vobis, & duplicate ei duplum*, &c.] tanquam *Totilæ* factam atq; *Gothis*, durum est & ab omni ratione alienum. Quam enim injuriam *Roma* intulerat Gothis? Quinimò Imperium ab ipsis potiùs injuriam est passum. Ac proinde *Grotius* memor quàm malè pronomen ὑμῖν suæ Interpretationi inserviat, *Manuscripto* cuidam applaudit, quod pronomen illud omiserat, quanquam profectò haud admodum canorè, quippe cui reliqua exemplaria universa contradicunt. Sed ὑμῖν abest in MS. non malè.

CAP. IV.

1. *Necesse esse ut visionum* Parachronizatio Grotium *in consimiles Absurditates in interpretando capite decimo tertio conjiciat; Expositionémq; primi versûs illius novem decémve Absurditatibus laborare.* 2. *Quatuor crassæ Repugnantiæ in secundo.* 3. *Incongruitates totidem sive vacillationes in tertio;* 4. *Quemadmodum & in quarto quintòque.* 5. *Duæ Absurditates in sexto & septimo;* 6. *Totidem in octavo.* 7. *Tres difficultates in Expositione versûs decimi.* 8. *Quinq; Incongruitates in undecimo.* 9. *Crassa Interpretatio versûs duodecimi.* 10. *Quatuor Absurditates in decimo tertio.* 11. *Octo Incongruitates sive vacillationes in expositionibus versûs decimi quarti.* 12. *Tres in decimo quinto.* 13. *Tres quatuórve adhuc in decimo sexto & decimo septimo.* 14. *Novem deniq; in versu decimo octavo.* 15. *Stupenda consideratio Absurditatis* Grotianarum *Expositionum cum Ingenii dotibus ac eruditione ejus comparatæ.* 16. *Perquam utilis à misello hoc* Grotii, *in hoc genere, specimine Illatio;* Omnes nempe Pontificiorum Expositiones in hæc duo Capita supra modum frivolas esse & incredibiles.

1. TOT quidem *Incongruitates* & *Incompetentiæ*, nè dicam *Impossibilitates* & *Contradictiones*, inventæ sunt in *Expositione* hujus Capitis *decimi septimi.* Videamus jam quàm bellè ipsi res successerit in *decimo tertio.* Ubi cùm eandem libertatem sibi assumpserit applicandi vaticinia temporibus, de quibus nunquam intelligenda erant, mininè profectò mirandum est si Interpretationes reperiamus perinde duras & incongruentes. Percurramus igitur totum Caput à versu ad versum. Ubi,

In versu primo, *Bestiam septicipitem & decacornem* Idololatriam facit *Romanam*, cujus *Capita* sint septem Montes, cujúsq; *Cornua* Reges decem, nempe, *Armeniæ*, *Thraciæ*, *Galatiæ*, *Ponti*, *Judææ*, *Arabiæ*, *Adiabenæ*, *Sueviæ*, *Alpium Cottiarum*, & *Alpium Idionni.* A quo computo tamen in secundis Notationibus variat. De quibus omittam quicquam ampliùs notare, quàm quòd Reges tam [1] pusilli quàm istorum quidam sunt, præsertim si cum Imperio conferantur *Romano*, nomen Cornuum ipsius rectè mereri non possint, ídq; minùs ratione *Idololatriæ*, [2] acsi tam peculiares illius essent Defensores; nulla enim Historia commemorat quenquam adeò speciatim ac notabiliter illius causâ ab his cornubus impetitum ac vulneratum, ipsáq; *Judæa* cornu videtur admodum incongruens Capiti Idololatrico. Præterea [3] Diadematum gestatio nimis magnificum est ornamentum pro eorum statu qui Tributarii erant Imperio Romano, ut quorundam taceam perangusta Territoria. Adeò ut inventio hæc de decem Regibus, videatur haud parùm elumbis ac languida, ipsúmq; vaticinium sic expositum inutile, ut quod nullius rei notitiam Ecclesiæ affert, quæ ipsi ullo tempore in ullum usum inserviat.

Jam verò quantùm ad Bestiam ipsam; Præterquam quòd [4] non sit secundùm stylum Propheticum *Bestiam* interpretari de *vitio* sed de *corpore Politico*, quomodo per eam repræsentari potest [5] *Romana* Idololatria, cùm dicatur ascendere ex mari, quod & ipse *Grotius* confitetur significare, *ortum habere? Romana* verò *Idololatria* à *Johanne* præfigurari non potuit tanquam res postea surrectura, cùm per multa secula in mundo jam fuisset, & etiamnum duraret. Quamobrem non [6] inceptura erat cum quadraginta duobus mensibus futuris, nec cum eisdem desitura secundùm

sensum

ſenſum *Grotii.* Nec *Cæſarum* quidem *Deificatio* novam conſtituit Idololatriam, non certè magìs quàm aliorum Numinum in ſuam Religionem aſſumptio. Nec [7] durabat *illa* Idololatria non niſi quadraginta duos menſes, prout *Grotius* hoc loco menſes exponit. Nec *Romana*, inquam, Idololatria, nec Crudelitas durabat non niſi menſes quadraginta duos, ac proinde *Beſtia* hìc deſcripta non poteſt eſſe Idololatria ferino more ſæviens eo ſenſu quam innuit *Grotius*.

Quibus omnibus addas, Quòd *ſeptem capita ſeptem montes Romæ* faciat, valdè improbabilem eſſe expoſitionem; tum quòd in præcedenti capite *Capita hæc* dicuntur [8] *diademata geſtare*, quod montibus ſanè non competit, [9] unúmq; ex ipſis in hoc capite 13. *vulnerari* & *ſanari* rurſus, quod æquè parum profectò competit inanimis hiſce Terræ cumulis: tum etiam quòd admodum abſonum ſit [10] ſeptem Capita decémq; cornua *ſenſu concreto*, Beſtiæ, quod *abſtractum* ſit, inſerere. Quod æquè diſſentaneum eſt, ac ſi quis corpus Tauri ruffedinem faceret in *abſtracto*, ſolidúmq; dein ei caput & cornua inſereret ex duris oſſibus ac carne, &c. Si quis adeò curioſus eſſe velit ut computum ineat, inveniet ſanè Interpretationem *Grotii* Novem minimùm decémve vacillationibus vel incongruitatibus in hoc ipſo primo verſu laborare. Sed pergimus.

2. In ſecundo, Corpus quidem Beſtiæ hujus Pardo ſimilis *Claudium* facit, *Domitianum* verò Os ejus. Quo nihil quidem eſſe poteſt à ratione alienius. *Beſtiam* enim hanc *ſepticipitem* & *decacornem*, etiam capite decimo ſeptimo, *Romanam* agnoſcit *Idololatriam*. Unde conſequens eſt, [1] *Claudium* & corpus eſſe Beſtiæ & unum ex capitibus, [2] *Domitianum* verò & corpus & caput & os, quemadmodum apparet ex eis quæ præcedenti capite notavimus. Præterea, quod æquè durum eſt atq; quodvis aliud, cùm *Claudius* corpus Beſtiæ ſit, *Domitianus* verò os ejus, [3] corpus per tot annos ore carebit quot interceſſerunt *Claudii* Regnum inter & *Domitiani*, quod ſpacium erat annorum circiter quadraginta. Quòd [4] Draco etiam Poteſtatem ſuam Beſtiæ dederit atq; Thronum, de *Romana Idololatria* vaticinium eſſe non poteſt, quaſi ipſa tunc reciperet, quippe quòd illud multa ante ſecula factum ſit.

3. In tertio, *Caput Beſtiæ lethaliter vulneratum* Capitolium facit, ejúſq; ſanationem Reædificationem ejus per *Veſpatianum*, cujus etiam in Nummis impreſſum eſt, *Roma reſurges*. Jam verò dico primùm, [1] duram eſſe Metaphoram de ligneo lapideóve ædificio dicere, quòd lethaliter vulneratum ſit, poſteáq; ſanatum. Sed Capitolium ponamus vulneratum, [2] Mons ipſe non erat læſus, ſaltem non vulneratus lethaliter. Adeò ut niſi ſeptem perinde eſſent Capitolia atq; Colles ſeptem, admodum ægrè ſe cuiquam commendabit hoc commentum. Verùm ſi *Capitolium* mittas, & ad *Collem* te recipias, Collis certè vulnerari magìs dici non poteſt, quàm caput hominis cùm pileus ſolummodò inciſus ſit. Porrò, Res præcipua ad quam collineat *Grotius* in interpretando cæſum hoc caput de *Capitolio*, non eſt vera. [3] *Idololatria* enim non omninò imminuta eſt Capitolii lapſu, nec *Romanorum* metus erat nè Idolorum cultus ſtatim poſt ipſum lapſurus eſſet, ſed nè Imperium vaſtaretur ſeptentrionalium gentium Incurſionibus, & ob hanc rationem omen illud *Veſpaſiani* Nummis inſcriptum eſt, *Roma reſurges*. Et poſtremò, ubi dicitur, *& admirata eſt univerſa terra poſt Beſtiam*, ex lethali vulnere ſanato, manifeſtum eſt rem aliquam [4] mirabiliorem hìc intelligendam eſſe quàm *Capitolii* reædifiationem. Adeóne enim res mira erat, & quæ totum mundum attonitum reddat, ut Capitolium à tam opulenta Civitate totiúſq; Mundi ferè Domina reædificaretur? Equidem ſi reædificatum non fuiſſet, id demum omnium maximum futurum fuiſſet miraculum.

4. In quarto, Interpretatur καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ *Idololatriæ inſervierunt*, ac ſi ſcriptum fuiſſet προσεκύνησαν εἰδωλολατρείᾳ, *Idololatriam adoraverunt*. Quæ dura admodum locutio eſt atq; abſona.

In quinto, Hìc *Domitianus* os Beſtiæ fingitur, ut ſuprà dixi, regnúmq; Beſtiæ ei attribuendo, [2] tota quidem Beſtia; ídq; fit propterea quòd perſecutio *Domitiani* ſupponitur non excedere tres annos & dimidium. Perſequi enim incepit, inquit *Grotius*, anno decimo tertio regni ſui, & occiſus eſt decimo ſexto. [3] Hoc verò non probat illius perſecutionem duràſſe tres annos omninò & dimidium. Et *Baronius* aliíq; Chronologi initium ejus perſecutionis, anno Regni ſui decimo conſtituunt. Præterea [4] Textus non ait, Perſecuturam eſſe tres annos & dimidium, ſed tamdiu manſuram. Sic enim ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο, hoc loco ſignificat. Vide Jac. c. 4. v. 13. *Domitianus* verò in Imperio manſit plus annos tres & dimidium, regnavit enim ſexdecim annos, ipſo confitente *Grotio*.

5. In

5. In sexto septimóque, *Domitianum* etiamnum Bestiam facit, exponitq; [& data est ei potestas in omnem tribum & linguam & gentem] de vi exempli ejus ad impudentiorem usum Idololatriæ. Hoc unum effugium est. Alterum verò hoc; Quòd *Dacæ*, *Catti*, & *Sarmatæ* illius regno victi sint, Romanáq; eo pacto Idololatria propagata; ac si illa deterior esset Idololatria quàm ista Barbarorum. Penès quemlibet verò judicium esto, an tam laxus sensus ac improprius mentem explere possit Prophetiæ, quæ de [1] *Politica* loquitur, non de *Morali* potentia in Nationes, déq; re tanquam [2] nova. Quòd autem *Romanum* Imperium tam amplam haberet Dominationem, in regnis antecedentium Imperatorum perinde verum erat atq; in illius, nempe ut potestatem haberet in omnem tribum, &c.

6. In octavo, Hîc Bestiam facit, quam omnes (quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ) adorant, in una quidem Expositione, *Domitianum*, & [1] adorare ipsum, esse Idololatriam ejus ac crudelitatem imitari, qui sensus est admodum insipidus & sine exemplo in hoc casu, talisq; cui ipse minimè confidit. Ac proinde in sua Post-expositione, *Domitianus* non est Bestia sed Idololatria, ac si [2] adorare Idololatriam Locutio esset paulò tolerabilior. Verùm necesse est hujusmodi alternationes esse partiúmq; quasi in sella dimotitationes, quando Interpretatio tam incommodè insidet Textui quàm hîc facit.

7. In decimo, Siquis gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Hoc applicat *Domitiamo* qui à *Stephano* confossus est. Videtur autem maximè [1] consentaneum ut abductionis in Captivitatem comminatio & occisionis gladio, eódem spectare intelligantur. Ac proinde cùm abductio in Captivitatem de *Domitiano* non intelligatur, ut nec occisio gladii ad eum referatur; sed ut vaticinium ad corpus Politicum pertineat non ad personam singularem. Nam [2] Patientia Fidésq; Sanctorum videtur etiam innuere ampliorem virtutum suarum exercendarum campum quàm qui trium annorum & dimidii terminis contineatur; quemadmodum & intimatio [3] eos liberatum iri à calamitatibus & ærumnis, postquam hæc Bestia devicta sit. Quòd si *Domitianus* illa Bestia sit, nè minima quidem earum pars ab illius obitu præteriisse censenda est, cùm non pauciores quidem quàm octo gravissimæ persecutiones eos adhuc manerent. Nè suggeram majorem Christianos toleràsse afflictionem *Neronis* temporibus quàm *Domitiani*, quem ideo *Tertullianus* portionem Neronis tantùm appellat. Ac proinde tunc maximè exercebatur *Fides* ac *Patientia* Sanctorum. Quod porrò ostendit quàm precaria sit quámq; sine omni ratione hæc *Grotii* Expositio.

8. In undecimo, Hîc *Bestiam cornua duo similia Agni habentem*, Artem facit Magicam, ipsáq; duo cornua *abstinentiam à Cibis*, & *Castitatem* sive *abstinentiam* à *Mulieribus*, Quas ille vult Imitationes esse *Christianitatis* ac proinde *Agni cornua* appellari. Quòd verò *Bestia loquitur ut Draco*, eâ quidem re significari, quòd in honorem Diaboli sit quicquid loquitur. In qua Interpretatione hæc sunt vitia; Primùm, quòd Bestia *Ars* sit, non autem corpus Politicum, quod Styli Prophetici legibus planè adversatur. 2. Quòd *Cornua virtutes* simulatitiæ sint non potestates *Politicæ* in hominibus aliquibus collocatæ, qui genuinus sensus est *cornuum* in stylo Prophetico, quiq; priùs inveniendus est quàm ullus alius sensus secundarius Typo adjungendus. 3. Cœlibatûs votum, Ciborúmq; Abstinentia tantùm abest ut sint Characteristicæ virtutes *Christianitatis* ut ab ea prorsus abhorreant tanquam partes signáve magnæ illius Apostasiæ quæ occupatura esset Ecclesiam. 4. Mira videtur subindicari in hujus Bestiæ ingenio repugnantia ac contrarietas, ut, cùm speciem *Christianam* adeò referret, loqueretur tamen ut *Diabolus*: Quòd si hæc Bestia *Magia* esset, mirum certè esset si non loqueretur linguâ Draconis. Postremò, Tempora quibus *Grotius* hanc Prophetiam affigit, *Domitiani* scilicet & *Trajani*, commento huic minimè conveniunt, cùm hi Imperatores, *Magiæ* fautores omninò non essent, priórq; ejus potiùs persecutor, adeóq; illius ipsius *Apollonii* quem *Grotius* speciatim indigitari censet in hoc vaticinio.

9. In duodecimo, Quòd *Bestia bicornis potestatem prioris Bestiæ omnem in conspectu ejus exerceat*, per hoc significari vult, *Magiam* etiam sua perinde habere sacrificia atq; *Idololatriam*. At verò *Magia* quanquam sacrificia habebat, *clandestina* tamen erant, utpote quæ erant tam execrabilia atq; horrida. Sæpéq; *Philostratus* huic rei incumbit ut *Apollonium* purget ab hac suspicione. Quod argumento est *Magiam* haud ità in propatulo horrendorum suorum sacrificiorum usum habuisse quàm hic Textus innueret, si *Grotii* Interpretatio vera esset. *Plinius sacra prodigiosa* appellat, narrátq; hanc hominum mactationem Senatûs decreto sublatam fuisse, hoc Epiphonemate *Romanam* Rempublicam impertiens, ob tam præclarum

Histor. Natur. lib. 30. cap. 1.

Senatûs-

Senatûs-Consultum. *Non satis æstimari potest quantum Romanis debeatur qui sustulêre monstra, in quibus hominem occidere religiosum erat, mandi verò etiam saluberrimum.* Atq; hæc proculdubio illa propriè *Magia* est quæ distinguebatur ab *Idololatria Paganica* propriè sic dicta, talisq; erat quam *Romana* Idololatria suam Potestatem in conspectu ejus exercere nullo prætextu pati voluerit. Neq; ullam hujusmodi potestatem exercebat *Apollonius*, qui cùm *Pythagoreus* esset ab omnibus cuicuimodi sacrificiis cruentis abhorrebat.

10. In decimo tertio, Interpretatur *eductionem Ignis de cœlo*, de fulgure quod in *Apollonii* Nativitate contigit, déq; coruscatiuncula luminis quam *Achillis* umbra edidit in decessu post *Apollonii* noctu ad sepulchrum cum ea colloquium. Quæ admodum frigida est Expositio. Cur enim fulgur illud quod in *Apollonii* Nativitate contigit, imputaretur ei tanquam effectum *Magiæ* illius, [1] qui tunc nec *Magiæ* nec alîus cujusquam Artis erat capax? Ut omittam natum fuisse ante hoc vaticinium, quemadmodum & ipse *Grotius* ex propria sua Computatione necessariò debet admittere & agnoscere; ob [2] quam ipsam ideo rationem, Interpretatio est planè impossibilis. Illa luminis etiam coruscatiuncula quam *Achillis* umbra in suo decessu edidit, ut sit eductio ignis de cœlo, omninò est incredibile. [3] Illa enim scintillatio Luminis fuit in terra ubi erat umbra, nec cœlitùs delapsa, sed prope terram emissa; ut omittam in [4] secreto factum fuisse, quemadmodum constat apud *Philostratum*, non autem ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, in propatulo sive in conspectu hominum.

11. In decimo quarto [*dicens incolis terræ ut imaginem faciant Bestiæ*] ille interpretatur de *Apollonio* gloriante se *Achillis* umbram excitâsse in gratiam *Idololatriæ*. Quis autem unquam exposuit ποιῆσαι εἰκόνα (quod est Imaginem, Picturam, Statuámve facere) umbram excitare? Supposito enim quòd εἰκὼν ità significet ut *umbra* Latinè, (cujus tamen ausim dicere nullum extare exemplum) ποιῆσαι εἰκόνα nihilominus sensus esset satìs profectò ineptus, quandoquidem Evocationes *Magicæ* hujusmodi umbras non faciant, sed faciunt tantùm ut nobis ante oculos appareant. 2. Non dicturus fuisset ποιῆσαι, quod utplurimum nihil ampliùs significat quàm ποιεῖν, sed πεποιηκέναι, si gloriatio esset de re aliqua jam facta, non autem Præceptum Mandatúmve faciendi aliquid. 3. Si sensus esset λέγων πεποιηκέναι, dictum etiàm fuisset ad sensum commodiùs continuandum in versu proximo, καὶ ὅτι ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι, quemadmodum quivis agnosciturus est qui totius sententiæ contexturam observaverit. Postremò, Cùm *Achillis* Umbræ Evocatio facta sit ad revivificandam Bestiam quæ lethalem plagam acceperat, sicut *Grotius* innuit, hæc sanè cum antecedente sua expositione digladiatur, quæ plagam hanc in reædificando Capitolio sanatam affirmat. Nec intelligi certè potest hæc sanatio naturaliter de ulla alia plaga præter eam qua de primùm facta est mentio, quámq; Bestia in pugna acceperat cum *Michaële*.

Grotius verò de aptitudine hujus Expositionis diffidens, post secundas cogitationes alteram excudit addítque, nempe, Discipulos *Apollonii* fecisse, ut *Statua* ipsi erigeretur. Verùm si hoc sit ποιῆσαι εἰκόνα θηρίῳ, *Apollonius* reperietur septiceps illa Bestia, quandoquidem Imago illi erigitur. 2. *Grotius* nullam profert Historiam quæ testetur Magos quosdam discipulos *Apollonii* hujusmodi Mandatum dedisse. 3. Illa locutio [*dicens incolis terræ*] majus quid sonat quàm pro mandato privato quorundam discipulorum *Apollonii*, singulari oppido paucísve in eo personis dato. Postremò, Res est equidem admodum jejuna unam singularem *Statuam Idololatriæ* dicatam notare, cùm innumeræ jam essent in Imperio Romano.

12. In decimo quinto [*datúmq; est ei ut animaret imaginem Bestiæ ut etiam loquatur Imago Bestiæ*] hoc interpretatur de confabulatione *Apollonii* cum umbra *Achillis*, vel de suæ Statuæ loquela. Supposito autem Statuam ejus locutam esse (quod tamen *Philostratus*, qui hoc sibi onus imposuit, ut multis itinerationibus sedulísq; inquisitionibus cognosceret ubi sepultus sit *Apollonius*, nusquam commemorat) non statim illud *Magiæ* imputandum est, cùm illa *Idolorum* garrulitas sæpiùs notata sit in Historia absq; ulla istiusmodi criminatione. 2. Imago illa quæ hîc dicitur loqui, dicitur etiam præcipere, ut quicunq; non adorârint Imaginem Bestiæ, occidantur. Nullum autem extat testimonium ejusmodi Edicti aut ab *Achillis* umbra aut à *Statua* Apollonii, ut ii qui non adorârint Imagines eorum, occidantur. 3. Quòd si adoratio Imaginis Bestiæ intelligatur de universalitate Imaginum sive Idolorum; præterquàm quòd valde durum est atq; absonum certum sensum hujus vocabuli mutare in quo ter antea usurpatum erat, illud præterea probatione caret, quòd aut Statua *Apollonii* aut *Achillis* spectrum unquam præceperit, ut ii qui imagines in genere non adorârint, occidantur.

13. In decimo ſexto & decimo ſeptimo, καὶ ποιῆ πάντας, videtur maximè naturaliter dici de imagine Beſtiæ in verſu præcedenti, de qua dictum eſt, ἢ ποιήσῃ, quæ aut umbra *Achillis* erat aut *Statua Apollonii*; hîc tamen derepentè *Magia* intelligitur, quod durum quidem eſt effugium. Verùm hæc *Magia* ipſa eſt quæ facit ut omnes omnium ordinum homines alicui religioſæ ſodalitati ſe adjungant, & in illius rei argumentum characterem recipiant inuſtum hujus vel illius Numinis, fulmen putà pro *Jove*, folium hederaceum pro *Baccho*, caſſidem pro *Marte*, & *Tridentem* pro *Neptuno*; aut nomina deorum ſuorum, numerúmve nominibus comprehenſum, alioquin ut nec liceat eis aut emere aut vendere.

Ad hæc verò reſpondeo, Characterem obſignatorum (cap. 7.) non eſſe viſibilem puncturam ſive ſtigmatiſmum, ac proinde nec veriſimile eſſe ut in libro tam ſymbolico quàm ſit *Apocalypſis*, Character Beſtiæ tam craſsè & literaliter intelligatur. 2. Hæ Fraternitates ſive ſodalitates, *Magiæ Apollonii* operâ, *Trajani* temporibus non ſunt factæ, cùm à longo antè tempore in uſu fuiſſent. Poſtremò, non eſt credibile, nec ex ulla Hiſtoria probari poteſt, nullum Paganum potuiſſe emere aut vendere niſi ſacrum aliquem in Corpore geſtaret ſtigmatiſmum. Tam inadæquata eſt támq; omnem citra rationem hæc Interpretationis *Grotii* pars.

14. In decimo octavo, *Ulpium Trajanum* eum facit ad quem Numerus 666. pertineat; ſed citra, immò verò contra omnem rationem. Eſt enim pura puta illius hallucinatio quòd exiſtimet Numerum intelligendum eſſe de cujuſcunq; hominis Nomine, quippe quòd expreſsè dicitur, *Nomen eſſe Beſtiæ:* Omnémq; occaſionem tollit *Ribera* ullius hoc genus erroris, interpretando [*Numerus enim hominis eſt*] juxta mentem *Aretæ*, (aut ſaltem juxta quod putavit illius mentem pariter fuiſſe oportere atq; ſuam) alio planè ſenſu; *Numerus enim proprius hominis eſt, & intellectum habentis & ratiocinantis eſt numerare.* 2. Si Numerus hominis eſſet, cùm aſſignaretur ut nota unius cujuſpiam inſigniter improbi & Eccleſiæ injurioſi, cur *Trajano* in ſortem cedat, cùm Imperatores eſſent illo longè deteriores, vel potiùs cùm is adeò benignus eſſet Imperator, nec tam crudelis Chriſtianorum perſecutor quàm alii, ſed talis qui facilè deſiſtebat, poſtquam rectè de ſtatu rerum monitus eſſet, qui tantâ apud Chriſtianos exiſtimatione fuit, ut cœleſtibus gaudiis eum poſt mortem fruiturum tandem arbitrarentur, quíq; apud Paganos partem fauſtæ illius acclamationis Senatûs ad *Cæſares* ſuos explebat, *Felicior* Auguſto, *melior* Trajano? 3. Qualis hic ſaltus eſt, ſeptem Beſtiæ capita univerſa præterire, unúmq; eligere, qui per totum hoc tempus in ſcena non apparuerat? 4. Illud etiam valdè infirmum eſt & ſuſpectum, quòd Numerus in Prænomine non autem in Nomine obſervetur. 5. Multò verò adhuc deterius eſt, quòd malè inſtituatur computatio. Nam proculdubio in ʹΟυλπιοC, quomodocunq; ſigma finale ſcripſeris, cùm etiamnum ſigma ſit, nullum alium habiturum eſt valorem quam 200. unde ſumma Nominis erit, non quidem 666. ſed 860. ut cuilibet conſtare poteſt, cui adlubeſcit computare. Nam quòd Sigma etiam in fine poſitum ſignificet 200. manifeſtum eſt in Νεῖλος, Ἰησοῦς, Λατεῖνος, multíſq; aliis exemplis. Hoc equidem veriſſimum eſt nec ullo evitari poteſt ſubterfugio, quemadmodum *Mareſius*, *Grotii* adverſarius, plenè contra ipſum demonſtravit, ut certè ubiq; ferè eum debellat devincítque, quanquam *Grotius* interim ſatìs præter decorum eum contemnit & in lutum ſub inurbano illo ſordidóq; nomine *Borboritæ* proculcat. 6. Character, Nomen & Numerus ad unum eundémq; pertinent. Quamobrem ſi Numerus *Trajani* ſit, Characterem illius etiam eſſe oportet. Nemóne verò emere aut vendere potuit niſi qui illius Characterem in manibus haberet frontibúſq; inuſtum? 7. *Hîc ſapientia eſt, qui intelligentiâ præditus eſt computet Numerum Beſtiæ*, illiuſmodi Præfatio eſt, quæ aliud Numerationis genus innuat, quàm ſimplicem collectionem Numeralium literarum Nominis in unam ſummam. 8. In quem finem poſitus eſt hic Numerus 666. quo denotetur *Ulpius Trajanus* Imperator, cùm in nullius unquam mortalis mentem venerit eum hîc ſignificari, antequam *Grotius* hunc ſcopum & attigit & aberravit ſimul? 9. Et poſtremò, ſi ʹΟυλπιοC in ſe 666. præciſè contineret, (ut planiſſimè 860. præciſè continet,) ſequeretur quidem, hoc nulli fore obſtaculo quò minùs *Trajanus* illa prior eſſe poſſit Beſtia in viſione ſecundùm Expoſitionem *Grotii*. At verò ſimul recordari oportet quòd *Domitianum* antea fecerat hanc Beſtiam atq; *Claudium*; adeò ut *Beſtiarum Triumviratus* una tantùm ſit Beſtia. Sed his tribus variationibus non contentus & Idololatriam præterea eam facit in *Abſtracto*. Quod craſſum profectò peccatum eſt adversùs *ſecundam* noſtram *Regulam* rectè interpretandi Prophetias. Tam infinitis modis coacta & diſtorta, immò precaria prorſus aut ſibi ipſi repugnans perpetuò eſt horum duorum Capitum Apocalypſeos *Grotiana* Interpretatio.

15. Cujus

15. Cujus quidem rei consideratio sæpè me attonitum reddidit, ut Vir utiq; tam mirandis Ingenii dotibus ac eruditione præditus, támq; utì ego semper sperabam, ingenuus, in ullo hoc genus specimine sibi unquam ullatenùs placeret. Atq; equidem plus hæreo in investiganda causâ hujus infelicis Erroris in quem incidit, quàm ullius Phænomeni in Natura, quod cogitationes meas unquam exercuit. Nam ut rem seriò egisse existimem in hac expositione sinceréq; dixisse sententiam, nota ejus in aliis rebus peritia atq; acumen mihi non permittit. Nec patitur sanè illa Ingenuitas & Integritas quam ei inesse semper putavi, ut suspicarer eum scientem volentémq; ex studio partium, falsa procudisse glossemata verúmq; sensum adulterâsse Oraculorum Dei: cùm nihil profectò sit, meo judicio, magìs abominandum, quàm ut quispiam, quem Deus præclaris ingenii dotibus, doctrinæq; copiâ, ac bonâ apud homines existimatione locupletaverit, hisce omnibus utatur adversùs largitorem, & ut *Factionis* commodis inservire possit, Christi Regnum tanto incommodo afficiat, ut veritates vel maximi momenti quæ eò pertineant, datâ operâ abscondat ab hominibus, illósq; claritatis sui nimiùm celebrati Nominis splendore, oculos inter dictásq; veritates interposito, studeat occæcare.

16. Sed nolo nimis curiosus esse circa rem cujus profundum assequi non possum. Id quod è re nostra magìs esset considerare, hoc est, Cùm *Grotius* scilicet eximio ingenio doctrinâq; vir, adeò in Historia versatus, tanto zelo studióq; ad commodum harum visionum sensum in gratiam Ecclesiæ *Romanæ* concinnandum percitus esset, ut in eum finem libertatem sibi assumeret (etiam contra universum Antiquitatis consensum) in ea irruendi tempora quæ suo instituto maximè accommoda putaret, & tamen post hæc omnia, tam miserum ac incongruum artis suæ specimen ediderit, quanquam proculdubio, propriâ suâ sententiâ, multò præstantius quàm quicquam eorum quæ Ecclesia *Romana* pro seipsa antea procudisset, quòd utiq; manifestum sit partim hinc, ab ipsius nempe *Grotii* Judicio, qui novo hoc Invento omnes præcedentes Expositiones antiquavit & condemnavit, & partim ex nostra multifariarum Incongruitatum &, ut ità dicam, Impossibilitatum Expositionis illius observatione, nullam extare Interpretationem contra principalem sensum Protestantium, quæ non supra modum infirma sit ac frivola, prorsúsq; incredibilis & impossibilis. Immò quidni ausim etiam dicere, nec ullas in posterum excudi posse aut excogitari, quæ non statim omninò falsæ deprehendantur & incongruæ?

CAP. V.

1. *Noviter inventæ Interpretationis* septem Capitum Bestiæ *scopus*; *ut vim nempe Demonstrationis nostræ lib.* 1. *cap.* 11. *descriptæ eludat.* 2. *Summa illius demonstrationis proposita.* 3. *Hujus novæ Interpretationis brevis Propositio.* 4. *Argumenta quibus hæc Interpretatio funditus subvertitur.* 5. *Plures eodem spectantes Refutationes.*

1. QUod nè temerè affirmare videar, novum quoddam hujus generis specimen non inelegans sanè nec inargutum, in quod haud ità pridem incidi, in medium producam, quod statim atq; examinatum fuerit, non dubito quin falsum ac absurdum sis deprehensurus. Eò autem præcipuè collineat, ut vim demonstrationis eludat quæ occurrit lib. 1. cap. 11. ubi manifestò evinco *Meretricem* quæ Bestiæ inequitat *quæ erat & non est & tamen est*, *Romam* esse non quidem *Paganicam* sed *Pontificiam*.

2. Quod breviter sic effeci, Probando, 1. Bestiam septicipitem decacornem Romanum esse Imperium, quatenus, vel quamdiu, vel quibuscunq; temporum vicissitudinibus sit *Idololatricum*, & nunquam aliàs. 2. Deinde *septem Capita* septem esse genera summorum Magistratuum, sed *Idololatrica* universa, temporibus *Idololatriæ* Imperii commensurata præciséve conjuncta. 3. *Caput* deniq; *sextum* Imperatores esse *Paganicos*, ipsúmq; hoc caput esse quod dicitur *lethaliter vulnerari*, ut & Bestia cum ipso interimi, & cessare existere. Unde duo hæc manifestò promanant Consectaria.

Conſectarium primum.

Cùm nihil utiq; ſit in univerſa Hiſtoria quod præfiguretur per cædem hujus Beſtiæ Capitiſq; ſexti lethalem vulnerationem præter Imperii Converſionem ad Chriſtianitatem ſucceſſionémq; Chriſtianorum Imperatorum in locum Paganicorum; *cúmq; ſucceſſio hæc atq; converſio Præfigurationi Propheticæ ad amuſſim reſpondeat, liquidò hinc conſtare, quòd Chriſtiani Imperatores ſexto capiti immediatè ſuccedant, fuitq; proinde* Rex ſeptimus, *qui breve tempus dicitur manſurus,* Beſtiáq; quæ erat, non eſt & tamen eſt, *ſtatim ſucceſſura, cujus caput* Rex octavus *ſit, & tamen* Caput Beſtiæ ſeptimum, *utpote qui futurus ſit* Idololatricus.

Conſectarium ſecundum.

Unde neceſſariò ſequitur, Meretricem Babylonicam *quæ inequitare dicitur* Beſtiæ quæ erat, non eſt & tamen eſt, *non quidem eſſe* Romam Paganicam *ſed* Pontificiam, *utpote quæ ſub Paganicis* Cæſaribus *Beſtiæ non inequitat, ſed* Beſtiæ *in* vitam *exiſtentiámq; rurſus reſtitutæ (uti & nomen ipſius indicat) ſive* Beſtiæ ſanatæ reſuſcitatæve *in* vivam Imaginem *Imperii Paganici Idololatrici, poſtquam Chriſtianum factum eſſet, puréq; Chriſtianorum* Cæſarum *ſucceſſio exiiſſet, quæ breve tantummodò tempus erat duratura.*

3. Hæc eſt Demonſtrationis noſtræ ſumma dicto loco uberiùs deductæ, quam nova hæc, quam dixi, Interpretatio eludere conatur ad hunc modum. Etenim cùm negari non poſſit quin *ſeptem capita Beſtiæ, ſeptem* ſint ſummorum *Magiſtratuum genera* non *Perſonæ ſingulares ſeptem*, hæc etiam Interpretatio, primùm, admittit vel potiùs ſupponit ſeptem ſucceſſiones non quidem *Perſonarum ſingularium*, ſed *ſummorum Magiſtratuum* aliquo modo diſtinctorum, *ſextúmq; caput Beſtiæ* ſtatuit *Cæſarum* ſucceſſionem ab *Auguſto* ad *Diocletianum*, ſolitariè, hoc eſt, abſq; ullis ſibi conjunctis Collegis regnantium, quem ſtatum *Cæſarum* duràſſe innuit ad Annum Chriſti 282. ubi *Diocletianus* regnum init aſſumpto ſtatim Collegâ *Maximiano*. Deinde ſeptimum Caput eſſe Imperatores, ſocios Imperii Collegáſve habentes, à *Diocletiano* ad Annum Chriſti 306. quod intervallum haud ampliùs 24 annos continet, ut *Caput ſeptimum* vel *Rex ſeptimus* breve tempus durare rectè dicatur. *Octavum* deniq; *Caput* ſive *Regem Octavum* eſſe Imperatores *Arianos*. Quod certè Inventum iis, qui quodlibet credere malunt quàm *Romam Pontificiam* eſſe *Idololatricam*, ingenioſum meritò videri poteſt. Quàm verò falſum ſit ac imbecillum, multis argumentis facile eſt demonſtrare.

4. Etenim ut prætermeam, hiatum eſſe, ſeptimum inter octavúmq; caput; vel id ſolum, quòd *octo* Capita faciat hæc Interpretatio, manifeſtò evincit illius falſitatem, ſiquidem apertè id repugnet Textui, qui ſeptem tantùm Capita Beſtiæ ubiq; aſſignat.

Deinde, Planiſſimè conſtat ex eis quæ ſcripſimus, (lib. 1. cap. 11. ſect. 11.) ſextum eſſe Caput ſub quo *Beſtia* lethaliter vulnerata eſt & ad *Non-exiſtentiæ* ſtatum redacta. Nullus autem hujuſmodi ſtatus Imperio obtigit ſub ſucceſſione Imperatorum ſingularium ſive ſolitariè & ſine Collega regnantium, nempe ante *Diocletianum*. Quamobrem horum ſucceſſio ſextum Caput eſſe non poteſt.

Porrò, Beſtia *quæ erat & non eſt & tamen eſt, plena* dicitur nominibus *Blaſphemiæ*, hoc eſt, *Idololatriæ*; Imperium verò *Arianum* factum, non erat plenum *Idololatriæ*, cùm unâ illâ tantùm infectum eſſet Idololatriâ, quòd Chriſtum cultu colerent religioſo, tametſi verum eum non arbitrabantur eſſe Deum. Ut omittam, cùm reverà Deus eſſet, quæſtionem profectò eſſe an propriè dicti cenſendi ſint *Idololatræ*, utpote quorum cultus religioſus legitimum offendebat objectum, quanquam id factum ſit *caſu* potiùs, quàm *conſilio*, debitâve rei agendæ peritiâ.

Præterea, *Beſtia quæ erat & non eſt & tamen eſt, Imago Beſtiæ eſt.* Imperium verò *Arianum* factum, qualis ea, obſecro, *Beſtiæ* Imago eſt, quæ unicum tantùm illius lineamentum habet, illúdq; gracile admodum & evanidum? Compara *Arianam* hanc Beſtiæ Imaginem cum illa quæ deſcripta eſt lib. 1. cap. 17. et tunc dic mihi quænam ex duabus vera demum illius ſit Imago. Si vel unum ψιλὸν ἄνθρωπον cultu religioſo colere, *Imaginem Beſtiæ* in Imperio conſtituit, quid facturæ ſunt tot defunctorum hominum in Imperio *Pontificio* cultæ multitudines!

Rursus, Si Imperium *Arianismo* infectum, Imago sit Bestiæ, ubinam erat illa *Bestia bicornis* quæ miracula edidit coram hominibus, fecitq; ut ignis de cœlo descenderet modo speciali præ cæteris ac mirabili, ad instaurandam *Bestiæ Imaginem?*

Ad hæc, Si Imperium infectum *Arianismo* Bestia sit instaurata, *Romana Ecclesia Meretrix* erat quæ ipsi inequitaret. Cur autem *Romana Ecclesia* Meretrix hæc censeri debeat potiùs quàm ulla alia Ecclesia, cùm multæ aliæ Ecclesiæ *Arianismo* majorem in modum laborarent quàm *Romana*, (quæ non nisi unum eis temporibus apud Historicos notatur Episcopum habuisse *Arianum*,) ego certè non video.

Denique, Bestiæ instauratæ data est Potestas agendi menses quadraginta duos, Imperium verò factum *Arianum* non sic mansit tam pauxillo tempore, nec ad annos 1260. sive ad tempus, tempora & dimidium temporis sic duravit.

5. Atq; hæc sanè Argumenta sufficere possunt ad tam lepidum commentum penitùs subvertendum, quanquam rationes aliæ plures suppetunt si cui liberet expatiari. Opportunè enim hîc quæri potest de hujus Bestiæ instauratæ Synchronis, *sex scilicet Tubis*, quomodo contemporent Imperio facto *Ariano?* Et quænam sit *septem Phialarum* in Meretricem *Arianam* effusio? Cùrve *Arianæ Meretrici* inscriptum fronti sit μυςήειον, cùm *Arianismus* aperta esset matureq; damnata Hæresis, nec Mysticum quicquam affectaret, sed à magis reconditis potiùs abhorreret Mysteriis? Adde, Meretricis sedem septem *Romæ* montibus affixam esse, *Arianismum* verò rem fuisse vagam, & in *Oriente* plus viguisse quàm in *Occidente*; Repetitámq; toties Imperatorum *Arianorum* & *Orthodoxorum* subalternationem non tam bellè convenire cum *una* illa Capitis Bestiæ lethaliter cæsi plaga. De *Magia* etiam & *Incantamentis* Ecclesiæ *Arianæ* quæri potest aliisq; pluribus, sed plus satìs jam dictum est in re tam facili ac comperta. Et tamen novum hoc inventum in medium proferre haud abs re fore duxi, ut clarè pateret, quibus auspiciis quisquam ulla excusurus sit Interpretamenta quæ interpretationi tam firmis validísq; vaticiniorum interpretandorum rationibus ac fundamentis innixæ adversentur, quámq; facile sit, denso ea argumentorum imbre statim atq; apparuerint, obruere & confodere.

CAP. VI.

1. Co-expositionis *nostræ* Consectarium *primum, veritatisq; illius probatio.* 2. *Secundi* Consectarii *utilitas magna ad pacem & securitatem Ecclesiæ.* 3. *Determinata Notio* Longi *ac* Brevis. 4. *Veritatis hujus* Consectarii *demonstratio.* 5. Consectarium *tertium, quartum, quintum, sextúmque, cum ipsorum probationibus.* 6. *Demonstratio* Consectarii *septimi, quámq; specialem usum habeat ad Orbis Christiani pacem.* 7. *Consectarium* octavum *cum illius probatione.* 8. Consectarium *nonum cum copiosa veritatis ejus demonstratione.* 9. *Veritas decimi* Consectarii, *quòd Protestantes liberat à schismate, clarè demonstrata.* 10. Consectarii *undecimi probatio.* 11. *Probatio utilitásq; insignis* Consectarii *duodecimi.* 12. *Quàm clarè apertéq; illa pars* Antichristianismi *quæ in* Idololatria *consistit, in his visionibus præfigurata sit ac prædicta, in* Co-expositione *nostra satìs explicatum esse.*

1. Quamobrem cùm omni ex parte Adversarios profligaverimus campóq; expulerimus, satisq; de vero sensu horum duorum capitum *Apocalypseos* facti simus securi, quandoquidem nihil in *Expositione* nostra distortum sit coactúmve, sed omnia juxta ratas Interpretationis *Propheticæ* rationes in quatuor illis *Regulis* quas posuimus, juxtáq; notissimum symbolorum in *Alphabeto Prophetico* memoratorum sensum formata sint ac delineata; pauca nunc demum, sed quæ admodum ponderosa sint, *Consectaria*, aut partim inibi contenta, aut saltem necessariò è perpetua *Co-expositionis* dictorum capitum firmitudine emanantia, observemus ac describamus, ut primùm,

Consect. 1.

Quòd quadraginta duo menses, per quos duratio Bestiæ septicipitis & decacornis, *post cæsi capitis curationem, præfiguratur, dierum menses non sunt, sed Anni* 1260.

 Hoc

Hoc necessariò sequitur ex *Co-expositione* nostra, in qua clarè demonstravimus, *Bestiam cujus plaga lethalis curata sit*, *Bestiámq; quæ erat, non est & tamen est*, unam & eandem absolutè & adæquatè esse Bestiam, ac eandem propterea necessariò habere durationem. Duratio autem *Bestiæ quæ erat & non est & tamen est*, non potest esse per menses 42 *literaliter* intellectos. Oportet igitur eos *Symbolicè* significare, exponíq; debent de mensibus *Annorum*, quemadmodum Annorum Hebdomades apud *Danielem* exponuntur. Jam verò quòd duratio 42 mensium *literaliter* intelligi non possit de Bestia *quæ erat & non est & tamen est*, hinc est manifestum, quòd
Apoc. 17. 10. de *Rege septimo* dictum sit, quòd oportet illum *breve tempus manere*. Quæ debet peculiaris illius esse proprietas & distincta tum à proximè antecedente, tum à proximè subsequente Rege. Quod innuit utrosq; illo diutiùs manere oportere. Et tamen ille brevis *ævi Rex* centum circiter annos ad minimum mansit, prout apparere potest ex Historia, ulteriúsq; demonstrabitur in sequenti *Consectario*. Unde necesse est, ut Bestia quæ erat & non est, plus *tres annos ac dimidium maneat*, immò verò plus
Vide Myst. Piet. l. 5 c. 15. sect. 2. annos centum. Quos, cùm menses quadraginta duo minimè apti sint significare, manifestum est per menses hos, annos 1260 intelligi oportere. Quod erat demonstrandum.

Consect. II.

Quòd Ecclesia libera erat ab Idololatria & Antichristianismo usq; ad quadringentesimum ferè à Christo nato Annum.

2. Insignis hæc certè est veritas, magnóq; propugnaculo contra ferocem multarum Sectarum Fanaticarum impetum qui sub prætextu judicandi rem quamlibet quæ ad propriam suam Imaginationem non quadret, *Idololatricam & Antichristianam*, reformare volunt etiam ad extremam Confusionem, Deformitatem & Vastationem. Hoc autem *Consectarium* summis maximéq; conspicuis Religionis Christianæ veritatibus tutum est Refugium; cùm generali sententiæ Ecclesiæ de istiusmodi rebus quæ universim tunc tenerentur, conclusæve essent in Conciliis, nec *Idololatricas* fuisse nec *Antichristianas*, quasi per Dei digitum facta sit subscriptio.

3. Jam verò Consectarii veritas sic patet. De *Rege septimo* qui vocatur ὁ ἄλλος,
Apoc. 17. 10. (quémq; probavi Imperatores esse purè Christianos) de eo inquam, dicitur, quòd oportet illum *breve tempus manere*; quod nisi vaticinium omninò indeterminatè loquitur nihílq; definit, consentaneum est ut intelligatur de tertia circiter parte illius spacii, quod hæc Locutio subindicat *longum* esse. *Breve* enim & *Longum* termini absoluti non sunt sed *relativi* sive *comparativi*, duóq; sunt extrema quæ medium supponunt. Quamobrem determinatam eorum Ideam meliori ratione definire non possumus, quàm si lineam supponamus in tres partes æquales divisam, totámq; consideremus lineam tanquam subjectum *Longitudinis*, duos Trientes lineæ ut subjectum *Mediocritatis*, unúmq; Trientem *Brevitatis*. Unde colligere possumus universim quam Rationem (si accuratè Mathematicéq; loqui velimus) *Breve* & *Longum* ad se invicem habeant. Quòd scilicet notione quidem præcisâ, id quod *tertia* omninò pars est alterius, illius respectu *Breve* sit, sed in usu loquendi communi, quamvìs paulo majus minúsve sit, rationes nihil conturbat.

Hujusmodi modus aliquis adinveniri debet ad definiendam hanc Notionem, alioqui *Breve* & *Longum* nihil significatura sunt, sed verba erunt sine scopo dicta, nisi eis in locis, ubi nota mensura sit *mediocritatis*. Ut quando dicimus, Homo procerus, vel Homo humilis staturæ, ubi pro concesso habetur, mediocris staturæ hominem tot habere pedes nec ampliùs. Postquam determinatæ alicujus Notionis horum duorum vocabulorum necessitatem seriò considerâssem, quámq; naturaliter in hanc Proportionem labantur, equidem non potui assensum à tam manifesta veritate conti-
Myst. Piet. lib. 5. c. 16 sect. 9. nere, quanquam præjudicio præpeditus meritò videri poteram, ex eis quæ alibi de μικρὸν χρόνον scripsi; sed verò tunc temporis rem tam accuratè non perpenderam.

4. Admisso igitur illo pro genuino sensu horum terminorum *Brevis* & *Longi*, quem ego proposui, & duratione *Regis septimi* cum duratione *sexti* comparatâ, nempe *Cæsarum Paganicorum*, quæ à *Julio* ad *Constantinum* annos facit circiter 360; manifestum est *Regis septimi* durationem, hoc est, *Cæsarum* purè *Christianorum*, 120 ferè annos constituere. Qui additi Annis Christi 312, quando *Constantinus* conversus est ad Christianitatem, annos 432 conficiunt. Quod nolo pronunciare ità definitum esse ac si intelligeremus ἀκρίβειαν Mathematicam in rationibus *Brevis* atq; *Longi*, sed cum aliqua laxitate, qualis communem sermonem deceat in hujusmodi locutionibus, quamvìs necesse sit subinde recurrere ad Ideam hanc Mathematicam ut dijudicemus an horum terminorum usus tolerabilis sit, an immane quantum devius.

devius. Quod verò laxiùs hîc relinquo, magìs præcisè determinabitur in proportione *Interioris* Atrii Templi ad *Exterius*, quæ tempus hoc paululùm intra quadringentos annos coërcebit, ità tamen ut præsentis hujus Computi ratio ad eam facilè flecti possit & attemperari. Nam si *brevis* Terminus, viz. 120, in tres gradus partésve subdividatur, quicquid duos Trientes excedit, rectè & cum ratione Breve censeri potest in primo gradu Comparationis. Et meminisse quidem oportet durationem Bestiæ instauratæ per Annorum menses computari, quod, sicut suprà notavi, làtitudinem innuit triginta annis haud minorem, in harum Epocharum computatione; cùm coarctatio rerum ad Anni coincidentiam,in tam longis periodis, naturísve rerum ipsarum prædictarum, parùm habeat utilitatis, nec proinde affectetur intendatúrq; à Spiritu illo qui hæc vaticinia dictaverit. Quæ non dubito quin admodum vera sit solidáq; observatio. Quamobrem satìs manifestum est Ecclesiæ lapsum in Antichristianismum ante quadringentos ferè annos post natum Christum non contigisse, cùm septimi Regis imperium ante id tempus non exiverit.

Consect. III.

Quòd Regnum Antichristi *intra* 1260 *ferè annorum ambitum comprehenditur,*

5. Tamdiu enim *Imperium* permansurum erat Idololatricum, sicut evidens est ex *Co-expositione* nostra, primóq; illius *Consectario.* Sed ferè impossibile est ut Imperium diutiùs maneat Idololatricum quàm Clerus Idololatricus ei inequitet regátque, quæ *Meretrix* est *Bestiáve bicornis*, atq; hi typi, Typi sunt sive symbola *Antichristi*: Quas cum *Bestia decacorni*, i. e. cum Imperio *Pagano-Christiano* contemporare, pleniùs sequenti Capite probabimus.

Consect. IV.

Quòd Antichristus *jamdudum ingressus est in mundum, milléq; ferè ac ducentos annos jam regnavit.*

Veritas hujus *Consectarii* liquet ex secundo, ubi ostenditur quòd ὁ ἄλλος sive *Cæsarum* purè Christianorum successio centum viginti ferè annos non excesserit, qui anno Conversionis *Constantini* additi 312, annos 432 conficiunt; ab eo ferè tempore *Antichristus* regnare incepit,ac proinde mille ducentos ad minimum annos jam regnavit.

Consect. V.

Quòd secundùm computationem Propheticam Ruina Antichristi appropinquet, nihilq; eam retardare possit præter Nequitiam, Hypocrisin & Factiositatem, si ità fas sit loqui, Ecclesiarum Reformatarum.

Hoc *Consectarium* valdè manifestum est è tribus Consectariis proximè præcedentibus, nec opus est ut quicquam addamus ulterioris illustrationis ergò. Tantùm vide si lubet, *Mysterium Pietatis*, lib. 5. cap. 17. sect. 10. Qui quidem locus ut & quæ hîc dicuntur in hoc quinto Consectario, *Medanæ Hypothesi* innituntur, de numerando durationem Bestiæ & Synchronorum illius per annos. Quid verò ego de ipsa sentiam, in pluribus locis monui, apertéq; declaravi Periodum mille ducentorum sexaginta dierum, sive *temporis, temporum & dimidii temporis*, jam exiisse quantùm ad usum omnem Propheticum, Ruinámq; Antichristi speciminalem jam factam esse in *Testium Resurrectione.* Id tamen etiamnum verum est, nostrarum Ecclesiarum peccata nè finalis illa *Antichristi* ruina appropinquet, seculáq; *Philadelphiana* accelerentur, posse esse obstaculo.

Consect. VI.

Quòd Imperium Romanum *in decem Regna divisum, sedes facta sit* Antichristi.

Hoc directè in *Co-expositione* nostra continetur, quippe Bestia *decacornis* ibi probatur *Romanum* esse Imperium sic divisum, *Meretrixque*, qui est *Antichristus*, dicitur huic Bestiæ insidere, *Bestiáq; bicornis* Clerus esse Imperii Idololatricus sub duobus illis Imperialibus *Patriarchatibus Romæ* & *Constantinopoleos*; ut & *Meretrix* & *Bestia bicornis* unum idémq; esse ibidem demonstrantur. Quæ abunde confirmant hoc sextum Consectarium.

Consect. VII.

Quòd ruina quartæ Monarchiæ, quintæq; Introductio, quæ Regnum est Sanctorum Altissimi *quemadmodum* Daniel *eam appellat, bella non supponit nec spolia Jurúmve Invasionem ullius Principis Populive, secundùm Styli quidem Prophetici tenorem, sed Renovationem duntaxat Imperii in Evangelicam Doctrinæ, Cultûs, vitæq; Christianæ Puritatem.*

6. Hoc planè constant ex *Co-expositione* nostra, ubi manifestum est, quòd *Bestia*, quæ est Monarchia *Romana*, dicitur occidi & in rerum natura non esse, ex ea sola causa quòd *Idololatria Paganica* ex ea expulsa esset, cessâssétve Religio esse Imperii, quódq; resuscitata sit è mortuis & in existentiam denuò reducta, solâ Reintroductione *Idololatriæ* in Imperium, Ritúsq; Paganicos usurpando circa Objecta Christianitatis. Quod confirmari porrò potest è Sigillo sexto, ubi Cœlum Terráq; misceri videntur totáq; Universitas *Politica* dissolvi, & tamen ipsum *Romanum Imperium* esse minimè desiit, sed mutatio tantùm fuit à *Paganismo* ad *Christianitatem.* Quo de sexto Sigillo eruditissimus *Medus* hoc etiam adnotavit; *Jam verò mutationis hujus Objectum est Imperium Romanum; at non quà Politicè à* Cæsaribus *gubernatum, sed quà* Satanæ *Principi ejúsq; Angelis Dæmonibus religioso nomine subditum.*

Quapropter evidens est, quòd secundùm stylum Propheticum quarta hæc Monarchia Idololatrica, solius *Idololatriæ*, & quicquid aliud in ea sit *Antichristianismi*, repetitâ exterminatione destrui potest, eóq; ipso verum Regnum *Sanctorum Altissimi* inchoari, quanquam nè capillus quidem de capite cujusquam cadat, nec Princeps ullus subditúsve in Juribus suis ac Fortunis quicquam lædatur. Hoc *Consectarium* valdè perspicuum est, & perinde utile ad sedandum æstum & furorem quorundam Fanaticorum qui tale expectant *Regnum Sanctorum* qualem *Judæi Messiam*, qui temporalibus scilicet eorum commodis inservire possit. Amor verò mundanus utrorumq; judicia perinde occæcavit.

Consect. VIII.

Quòd nulla expositio decimi septimi Capitis Apocalypseos *quæ τὸν ἄλλον sive* Regem septimum *purè Christianum non fecerit, vera esse potest & perfecta.*

7. Hoc facilè apparebit si consideremus mirificam Harmoniam quæ reperitur decimum tertium Caput inter & Caput decimum septimum; Quorum uno Bestia *occidi* dicitur, altero *cessare esse*; Uno *redivivæ esse Bestiæ Imago*, altero *Bestia esse quæ erat & non est & tamen est:* quódq; tametsi *octo Reges* sint, non sunt tamen nisi *septem Bestiæ capita*; quem nodum nihil præter hanc Hypothesin solvere potest. Dum enim ὁ ἄλλος regnabat, Bestia *non fuit*. At verò si caput illud *purè Christianum* non erat sed *Idololatricum*, Bestia adhuc *fuit* in rerum natura, *octóq;* habuit *Capita* etiam juxta ipsius Angeli computationem. Cæterùm manifestum est supponi in Bestia cessationem ab existendo, ex istis verbis, *Erat & non est, & ascensura est ex Abysso.* Quorum verborum sensum reddendo, præstantissimum illum interpretem *Josephum Medum* hac suppositione destitutum, solita sua etiam destituit peritia. Ait enim dici posse de hac Bestia, ídq; S. *Johannis* tempore, & jam olim eam fuisse necdum tamen natam esse. Quod quidem menti nullo præjudicio laboranti non potest quin duriter sonet verbis Textûs applicatum. Nemo enim unquam dicet de re etiamnum existente, *Erat*, multóq; minùs, *Et non est.* Hujusmodi equidem asperitudo sensus meos tam duriter radit, ut si vaticinium absq; tali violentia contra ordinariam verborum significationem facta intelligere non possem, multum frigidæ suffunderet quò minùs Interpretationi præberem assensum. Verùm doctissimus vir in aliis rebus tam egregiè se gessit, ut facilè hîc mereatur veniam.

Consect. IX.

Quòd Meretrix Babylonica Constantinopoli *nunc non sedeat, sed quòd* vetus Roma *sit, si ità fas sit loqui, sedes illius Imperialis.*

8. Hujus *Consectarii* veritas ex multis Conclusionibus in *Co-expositione* nostra apparet. 1. Primò enim, Meretrix *Babylonica Romano* Imperio insidet, regitq; illud ac gubernat in rebus Religionis. Quod de *Turca* verum non est, *Constantinopoli.*

tinopoli. 2. *Meretrix* Urbi illi *Septicolli* insidet quæ quasi orbis terrarum Domina erat S. *Johannis* temporibus (hic traditur tanquam certissimus sedis suæ character) quam *Constantinopolin* tunc non fuisse notissimum est. 3. Nomen Bestiæ repertum est Λατεῖνος, quæ *Bestia bicornis* cùm eadem sit quæ *Meretrix*, manifestum est hanc meretricem sedem habere in *Italia.* Et certè tametsi *Montacutius* Episcopus ingenii sui festivitatem ostentaverit in inveniendo Numero 666 in Μαομέτις, credo tamen eum fecisse tantùm per ludum jocúmq; in dispectos Adversarios, ut eorum ignorantiæ imponat illudátque. Quomodo enim existimare potest Numerus 666. *Mahometis* nomen subindicare, cùm tam variis modis scriptum occurat apud *Græcos* Historiographos? Etenim apud *Nicetam* vocatur Μωάμεθ· apud *Chalcocondylam* Μεχμέτης· apud *Johannem Cantacuzenum* Μαχέμεθ· apud *Ducam Michaëlem* Μέχεμετ· & postremò apud *Johannem Cananum* Μωάμεθ & Μαχουμέτης· sed nusquam quod sciam appellatur Μαομέτις. Nec verisimile est nomen ejus exiturum in τις sed in της. Adeò ut planè suspicer festivum Episcopi esse commentum quò se in hilaritatem paulò laxiùs effundat. 4. Septem montium *Romæ* fama alterorum notitiam ità obruit & obscurat, ut non sit probabile quin illi, si non soli, præcipuè tamen indigitentur in descriptione sedis *Meretricis.* Quòd si unica è Civitatibus indigitaretur, intolerandum esset opinari vaticinium ità lubricum esse & imperfectum, ut cùm duæ essent Civitates, una ob septem montes celebratissima, altera tam parùm celebrata ut frequenter dubitetur utrùm septem montes habeat necne, hanc Posteriorem per urbem *septicollem* intelligeret, non autem priorem, cùm nè minima subindicatio in Textu sit quòd intelligatur de posteriori ad eámve ullo modo determinetur. 5. *Meretrix* sive *Antichristus* qui septem collibus insidet, multos ante annos erat, sicut ex quarto apparet *Consectario,* quàm Turca *Constantinopoleos* factus est dominus, quod non ampliùs ducentos abhinc annos contigit; ità ut *Antichristus,* ut videtur, mille annos sederit citra Pulvinum. 6. Fronti Meretricis *Babylonicæ* inscriptum est *Mysterium*; *Turca* verò apertus professúsq; est Christianorum Adversarius. 7. Denique, *Meretrix* sive *Antichristus* Imperii corruptor est per *Idololatriam* cultúmve Idolorum; *Turca* verò eorundem eversor. Tam vana est eorum opinio qui *Turcam Antichristum* imaginantur in *Apocalypsi* præfiguratum.

Consect. X.

Quòd Ecclesia Anglicana *aliâve quævis Protestantium Ecclesia Ecclesiam reliquerit* Romanam, *non esse schisma.*

9. Hoc vel primo aspectu, per *Co-expositionem* nostram, verum est. Neq; enim schisma esse potest illud facere quod omittere peccatum esset; vel si id non sufficit, quod monemur facere per Divinam vocem in *Apocalypsi, Exite ex ea populi mi, nè participes sitis peccatorum ejus & ex plagis ejus accipiatis.* Quæ quidem monitio digna est cui ab omnibus auscultetur quibus Incolumitas sua & salus cordi est, immunitásq; à peccato pœnísq; *Meretricis.* Apoc. 18. 4.

Consect. XI.

Quòd Autoritas Patrum Conciliorúmq; post annos ferè quadringentos à Christo nato habitorum nullam vim habeat ad controversias dirimendas adversùs Ecclesias Protestantium iis de rebus in quibus Ecclesia Romana *ab ipsis dissentit.*

10. Hoc spontè fluit ex Epocha *Antichristianismi* in ea tempora incidentis quorum facta est mentio: post quæ cùm Ecclesia supponatur in grandem *Apostasiam* aliquo modo lapsa, nec *Patrum* doctrinæ, nec *Concilia* jus ullum habent ità decidendi controversias *nos* inter & *Pontificios,* ut *Autoritativè* quicquam adversùs nos testificentur. At enim observatu dignum est, Testimonium eorum vim habere adversùs *Pontificios* in eis rebus in quibus ipsis contradicunt, utpote qui ea in re successivæ sententiæ Ecclesiæ serpenti hâc lue nondum mutatæ Testes sunt, aut saltem testantur quid de facto verum fuerit contra falsos prætextus Traditionum *Pontificiarum.*

Consect. XII.

Quòd omnes visiones quæ huic Bestiæ septicipitis & decacornis visioni, quæ durare dicitur menses quadraginta duos, *synchronæ sunt aut isochronæ, spacium necessariò habent annorum mille ducentorum sexaginta.*

11. *Syn-*

11. *Synchronum* esse idem est atq; *incipere, continuare,* & *desinere simul.* Unde manifestum est, illud quod synchronum est illi quod mille ducentos sexaginta annos durat, ipsum annos totidem durare oportere. *Bestiæ* verò *menses quadraginta duo,* mille ducenti sexaginta anni sunt, per *Consectarium* primum. Quæ veritatis *Consectarii* hujus ultimi perspicua est demonstratio. Cujus usus maximi profectò momenti est ad detegendam falsitatem istiusmodi pusillarum Expositionum quas nonnulli his visionibus quæ huic *instauratæ Bestiæ visioni* synchronæ sunt, imponant. Si enim super hanc temporis mensuram distendas, disrumpentur statim & in frustula dissilient, eóq; pacto (quod hic maturè notatum volo) *ab omni ulterioris ipsarum confutationis me liberabunt molestia.*

Quam ob causam operæ pretium fore existimo omnes visiones quæ huic instauratæ Bestiæ visioni synchronæ sunt notare, cùm tam necessaria sit Methodus ad rectum earum sensum assequendum, certiúsq; discernendum in quibus *Apocalypseos* vaticiniis illa *Antichristianismi* lineamenta præfigurata sint, quæ in antecedenti Tractatu Lectori ante oculos proposuimus.

12. Intereà loci nihil opus habeo ei in memoriam revocare, quòd visiones horum duorum Capitum, quæ tam accuratè exposuimus, insignem illam *Antichristianismi* partem, quæ in cultu *Idololatrico* consistit, manifestò prædicunt, quomodo utiq; illa se per Imperium propagatura esset per seductionem & sedulitatem fallacis Cleri. Qui præfiguratus est in Typo *Bestiæ* duo cornua *Agni similia* habentis, sed quæ locutura sit ut *Draco, Imaginémq;* veteris *Paganismi,* sub prætextu elevatioris cujusdam devotionis & affectionis erga Christum, beatam Virginem reliquósq; Sanctos ac Martyres, rursus introductura: ut & in Typo *Meretricis Babylonicæ* quæ vocatur *Mater scortationum & abominationum Terræ,* i. e. Cultûs *Idololatrici* & Paganico similis; quæq; Reges Terræ illiúsq; Incolas poculo immunditiæ Fornicationum suarum dicitur inebriare, i. e. ad Idololatriam seducere. Hoc enim est πορνείαν *Idololatriæ* calicem, quemadmodum & ipse *Grotius* interpretatur. Quamobrem hæ duæ insignes sunt Ecclesiæ in *Paganicos Idololatricósq;* cultus lapsæ *Prædoctiones.* Producturus sum tamen & alias ex eodem libro, postquam viam Synchronismos quosdam demonstrando qui eódem pertineant, præmunivero.

CAP.

CAP. VII.

1. *Synchronismus* Meretricis, Bestiæ bicornis, Bestiæq; instauratæ *sive Bestiæ* quæ erat, non est & tamen est, *è* Co-expositione *nostra demonstratus.* 2. *Quibus &* Pseudopropheta *probatur synchronus*, Cœtus virgineus, Duo Testes, Mulier *in Deserto, &* Atrium Exterius, *ut qui aut iidem sunt aut* Antistœchi, *aut perpetuò cum illis ex necessitate connexi.* 3. *Rursus ratione magis abstractâ, Quòd* Bestia instaurata, Mulier in Deserto, Atrium exterius duóq; Testes Isochroni *sunt.* 4. Mulierem in Deserto Bestiámq; instauratam *simul incipere, ac proinde* Synchronas *esse.* 5. Bestiam *verò* instauratam duósq; Testes *synchronos esse, ut qui simul finiunt.* 6. Duos *verò* Testes Atriúmq; exterius *synchrona esse, ut quæ & incipiunt & finiunt simul. Quatuórq; hæc* Synchrona Meretrici *ac* Bestiæ bicorni *contemporare, quoniam* Bestia bicornis Meretrixq; Bestiæ instauratæ *contemporant, cui & contemporant reliqua tria.* 7. Cœtum virgineum, *éq;* duodecim Tribubus obsignatos *eundem esse Cœtum, ac utrosq; proinde* Meretrici *per ἀντιστοιχίαν* synchronos, *& ex consequenti reliquis sex quibus illa contemporat.* 8. Cœtum virgineum obsignatorum *suprà dictum* sex primarum Tubarum seriei *contemporare, ut qui obsignati sunt immediatè ante clangorem* Tubæ primæ, luctuíq; Testium *contemporant qui in* fine Tubæ sextæ *cessat.* 9. Sex prima Sigilla, Prælium Michaëlis *cum* Dracone Atriúmq; Interius *synchrona probantur.* 10. *Quòd visio* mensurationis Templi *à prima Epocha incipiat, indicari à qualitate Personæ quæ* librum apertum *manu tenet.* 11. *Et ex eo quòd locum supplet* Angeli septimi, Tubæq; septimæ *spacium* septem Tonitruis. 12. *A suspensione Clangoris Tubæ septimæ ut fiat Regressio.* 13. *Et ex eo quòd aut* novus Liber *sit in manu Angeli, aut* nova *saltem* libri Conditio. 14. *A* voce colloquente *cum* Johanne *de cœlo, ut in initio Prophetiarum* Sigillorum. 15. *Ab amaritudine libelli in ventre ejus, & quòd* iterum *jussus sit vaticinari, idq;* coram Regibus, Populis *ac Nationibus.* 16. *Ab* Epocha *deniq;* Visionis in sequenti *Capite.* 17. *Synchronismus primorum* sex Sigillorum *cum* Interiori Atrio, *res maximi momenti.* 18. Millenne Christi Imperium, Turbam Palmiferam, Novámq; Hierosolymam *ac* Ligationem Satanæ, septimæ Tubæ *aliquo modo* Synchrona *esse universa.* Apoc. 12.

1. QUòd *Bestia septiceps* capite decimo tertio contemporet *Bestiæ quæ Meretricem bajulat* decimo septimo, manifestum est ex eo quòd utræq; omni ex parte una eadémq; Bestia sint, quemadmodum ex *Co-expositione* nostra apparet. Quòd *Meretrix* etiam *Babylonica, Bestiáq; bicornis* eadem res sit, ex dicta Expositione liquidò constat, quódq; proinde contemporent, nisi una eadémq; res oriri possit etiam cùm aliquandiu in rerum natura extiterit, duraréq; adhuc etiam cùm desierit existere. Quòd *Meretrix Bicornisq; Bestia Bestiæ septicipiti* & *decacorni* in his duobus capitibus contemporent, ex eo manifestum est, quòd *Bestia bicornis* Instauratrix est & sanatrix *hujus septicipitis* Bestiæ, ejúsve in Existentiam Restitutrix, hoc est, *Clerus Idololatricus Imperium Idololatricum* rursus facit, unum sine altero non potest consistere, nec unum altero diutiùs durare, ut ex ipsarum rerum natura abundè constat. Adeò ut manifestum sit, quòd naturæ rerum per has visiones significatarum connexio perpetua firmam nobis fidem facit eas *synchronas* esse, i. e. incipere, durare, & finire simul. Atq; sic ex plano perspicuéq; demonstrabili sensu, visionum Capitis *decimi tertii & decimi septimi* infallibiliter colligimus, *Bestiam bicornem, Meretricem Babylonicam, Bestiam quæ erat & non est & tamen est*, sive *Bestiam Instauratam* seu redivivam quæ dicitur septem habere capita decémq; cornua diadematis redimita, *sibi invicem contemporare.*

2. Sed quatuor adhuc supersunt visiones hisce *Synchronæ*, quæ sic esse eodem modo possunt demonstrari, à naturali putà & necessaria rerum ipsarum præfiguratarum inter se connexione, vel ex perfecta ipsarum identitate sub diversis schematis & Typis, cùm res quas naturaliter significent *tribus primis synchronis* jam comprehensæ sunt, vel deniq; ex ratione Ἀντιστοιχίας perpetuæve oppositionis. Ut primò, per modum *Identitatis, Pseudopropheta*, hoc est, universum falsorum Prophetarum Corpus necessariò contemporat *Bestiæ bicorni*, sive *Meretrici*, cùm eædem planè res sint sub diversis *Typis* vel *Nominibus*. Per modum Ἀντιστοιχίας sive *oppositæ Correspondentiæ*, ut in *Testibus lugubribus, Cœtúq; virgineo.* (Supposito enim quòd vera Eccle-

sia nunquam esse desiverit, (quemadmodum omnes consentiunt) necesse est, ut cum temporibus *Meretricis Bestiæq;* *bicornis Cœtus virgineus Testésq;* *lugubres* correspondenti oppositione concurrant, & Posteriores quidem per *causalem* cum illis connexionem. Quod proinde exemplum esse potest modi primi suprà memorati, quanquam nulla illius antea producta sit Instantia.

Subjectum etiam duarum istarum visionum *mixtarum* necessariò eodem tempore cum tribus primis synchronis continetur, hac Hypothesi concessâ, *Quòd vera Ecclesia nunquam intercidit.* Tunc enim *Mulier in deserto* quid est aliud nisi Ecclesia pura ac virginea in Paganissante Imperio abscondita, quæ *Imago* est *Bestiæ?* Quídve *Atrium Templi exterius à Gentibus calcatum,* nisi Christianum Imperium Christo veróq; Dei cultui dedicatum, sed novo quodam *Gentilismo* cultúve *Idololatrico* obsitum, qui sic omnia inundat ut vera virgineáq; Ecclesia occultetur quodammodo hoc *Idololatrarum* diluvio, vel proculcetur saltem valdéq; deprimatur, Christiani orbis pars abjectissima facta? Quamobrem, ex nuda, inquam, rerum ipsarum natura arctáq; quam habent inter se connexione, evidentissimè patet, *Meretricem, Bestiam bicornem, Bestiam septicipitem decacornem instauratam, Pseudoprophetam, Cœtum virgineum, Mulierem in Deserto, Duos Testes, Atrium Templi exterius à Gentibus calcatum,* universa inter se contemporare.

3. Sed enimvero rationem illam magìs abstractam quam doctissimus *Medus* in probando hæc *synchrona* adhibuit, in totum non negligemus. Primò igitur manifestum est, *Mulierem in Deserto, Bestiam decacornem instauratam, Atrium exterius à Gentibus calcatum, Luctum duorum Testium, Isochrona* esse. *Mora* enim *Mulieris in deserto* notatur per *tempus & tempora & dimidium temporis,* utì etiam *per dies* 1260. Quæ ambæ locutiones tres annos & dimidium *literaliter* significant. *Bestiæ* etiam *decacornis instauratæ* duratio, per *menses quadraginta duos* describitur, ut & *Atrii exterioris Conculcatio;* Diésq; *Testium saccis amictorum* sunt 1260. Quæ omnes temporis descriptiones, Moræ *Mulieris in deserto Isochronæ* sunt, suntq; *literaliter* tres anni & dimidium. E quibus omnibus si vel una symbolicè significet, credo neminem esse posse adeò *Scepticum* perversúmve, ut alias sic facere neget. Jam verò hæc quatuor non solùm *Isochrona* sed *Synchrona* esse breviter sic apparebit.

Vide Cap. 5. *Consect.* 1.

4. *Mulier in Deserto Bestiáq; decacornis instaurata* simul incipiunt. Nam dum *Mulier* in desertum properat, *Draco* ex ore suo flumen ejicit quo eam abripi faceret, si posset, antequam illuc pervenisset. Sed scopo excidens ac furore percitus, statim ad alia consilia se confert, *Bestiámq; decacornem* instaurat, suisq; viribus, & Throno magnáq; Potestate donat. Quamobrem *Mulier* in *Eremum* citiùs ingredi non potuit, quàm *Draco* Inimicum adversùs eam instruxisset. Verùm evidens est *Isochrona* ab eodem tempore incipientia esse *Synchrona.*

Apoc. 12. 15.

5. *Bestia decacornis instaurata* luctúsq; *duorum Testium* simul finiunt. Nam sub exitum *Tubæ sextæ Testes* in cœlum ascendunt, & in principio *septimæ,* quod *sextæ* fini conterminum est, hæc de cœlo fit Acclamatio, *Facta sunt Regna Mundi Regna Domini nostri & Christi ejus.* Unde manifestum est aliquo quidem sensu *quadraginta duos menses,* quod tempus est Regni *Bestiæ decacornis instauratæ,* tunc finiri. Quæ verò *Isochrona* sunt simulq; finiuntur, sunt etiam *synchrona.*

Apoc. 11. v. 12, 14, 15.

6. Luctus *duorum Testium* & *sanctæ Civitatis* sive *Exterioris Atrii à Gentibus conculcatio* simul incipiunt: quemadmodum apparet Apocalyps. 11. ubi planè innuitur uno eodémq; tempore oriri. *Luctum* intelligo *Testium,* dolorísq; eorum *Objectum, Civitatis* utiq; *sanctæ conculcationem à Gentibus.* Et præterea sub finem *Tubæ sextæ Testes* in cœlum ascendunt, & in principio *septimæ* Gentes dicuntur propter Divinam in ipsas vindictam irasci: adeò ut *Synchronismus* hic (quanquam supervacaneum est, cùm hæc *visa* suprà inventa sint *Isochrona*) in utroq; termino firmiter sit ligatus: *Mulier* verò *in Deserto* cùm *Bestiæ decacorni instauratæ* synchrona sit, *Bestia* hæc *decacornis duobus Testibus,* hi *duo Testes Exterioris Atrii* sive sanctæ Civitatis *Conculcationi à Gentibus,* manifestum est cuncta quatuor inter se contemporare.

V. 2, 3.

Sed enim vi *Co-expositionis* nostræ demonstrari etiam potest, *Bestiam Bicornem, Meretricem,* & *Bestiam decacornem instauratam,* quæ planè Bestia est *quæ erat & non est & tamen est,* contemporare inter se. *Meretrix* enim & *bicornis Bestia* unus idémq; est hominum cœtus atq; ordo, quorum suasu ac regimine Imperium Paganicum quod lethaliter vulneratum erat purâ Evangelii prædicatione, iterum factum est *Paganissans,* atq; ità à salubri illo vulnere convaluit, resuscitatúmq; est rursus in priorem statum *Idololatricum,* factáq; est Bestia *quæ erat & non est & tamen est.* Unde manifestum est Autores hujus Instaurationis Bestiæ, *Imaginisve Bestiæ* artifices,

ces, quà tales, incepiſſe ſimul cum Beſtia. Hi verò, *Beſtiam* intelligo & *Pſeudoprophetam*, (qui figuratur per *Meretricem* & *Beſtiam bicornem*) ambo ſimul capiuntur, & vivi conjiciuntur in ſtagnum ignis ardens ſulphure, Apocalypſ. 19. 20. Quamobrem cùm *Beſtia hæc decacornis inſtaurata*, ſicut ſuprà demonſtratum eſt, ſynchrona ſit *Mulieri in deſerto, duobus Teſtibus, ſanctæq; Civitatis* ſive Atrii exterioris *conculcationi*, manifeſtum eſt, *Meretricem* etiam *Babylonicam Beſtiámq; bicornem* ipſis *ſynchronas* eſſe, cùm cunctæ ſint *Beſtiæ decacorni inſtauratæ* ſynchronæ. Atq; demum in ſumma, *Mulierem in Deſerto, Beſtiam decacornem inſtauratam* (quæ eadem eſt quæ Beſtia *quæ erat & non eſt & tamen eſt*, ſive *Imago Beſtiæ*) *Civitatem ſanctam* ſive *Atrium Exterius à Gentibus calcatum, Luctum Teſtium, Beſtiam bicornem* & *Meretricem Babylonicam*, ſena nempe hæc univerſa ſynchrona eſſe inter ſe.

7. De contemporatione *Cœtûs virginei* cum *Meretrice* (& conſequenter cum reliquis quinq;) vide Cl. *Medum*. Res non eſt ubi quis hæſitare poſſit, propter neceſſariam ἀντιστοιχίαν magnámq; rei congruentiam ut Chriſtus ſuos *milites obſignatos* haberet, quæ ſunt *Agni Cohortes* in monte *Sion*, ſimulatq; & quamdiu ii eſſent qui *Characterem Beſtiæ* geſtarent, quod fieri ſupponitur per totum illius Regnum, quandoquidem hæc Characteris receptio nihil aliud eſt quàm aperta profeſſio à quorum partibus quis ſtet, eíſve ſaltem appropriatio.

Verorum illorum membrorum *conſignatorúmve militum* Chriſti mentio fit in *ſeptimo* & *decimo quarto* capite *Apocalypſeos*. In quibus locis utriſq; *Numerus idem* eſt, nempe 144 *Chiliades*, ſive *Cohortes*, dicuntúrq; conſignari, vel fronti notam inſcriptam habere. *Afflictio* & *Patientia lætáq;* demum ſuper inimicos *victoria* utrorumq; ſors eſt, utræq; Cohortes ſunt *Apoſtolicæ* ut quæ abhorrent ab *Idololatria*, ſiquidem *Virgines* capite decimo quarto appellantur, eáq; in ſeptimo adhibetur cautio in ordinata collocatione duodecim Tribuum ut eæ præcedant quæ ſplendidiſſima ſpecimina zeli ſui adversùs *Idololatriam* ediderint. *Dan* verò & *Ephraim* ex illo cenſu planè expunguntur, quòd eo in crimine adeò eſſent obnoxii, quemadmodum prolixiùs videre eſt apud *Joſephum Meaum*. Nam quòd Duodecim Tribus de *Chriſtianis* intelligendæ ſint, non autem de *Judæis*, nemo dubitaturus eſt qui conſideraverit quàm plena *Apocalypſis* ubiq; ſit *Iſraëliſmis*, adeò ut falſi *Chriſtiani, Judæi* ſimulatitii appellentur, Apoc. 2. 9. *Novi blaſphemiam eorum qui ſe dicunt Judæos eſſe & non ſunt, ſed ſynagoga Satanæ.*

Manifeſtum eſt igitur 144 *Chiliadas* conſignatorum ſervorum Dei capite ſeptimo, & 144 *Chiliadas* in capite decimo quarto, eundem eſſe Apoſtolicum virgineúmve Cœtum. Quod multùm profectò refert ut notemus, quandoquidem hinc evidens erit, quòd *ſex primæ Tubæ ſex primis noſtris ſynchronis* contemporent, utpote quibus univerſis contemporant hæ 144 *Chiliades conſignatorum Militum, cohortéſve virgineæ* Chriſti.

8. Sex prima noſtra ſynchrona his 144 cohortibus contemporare jam probatum eſt, ex eo quòd illæ & quinq; è ſex ſynchronis *Meretrici* contemporent. Seriem verò *ſex primarum Tubarum* eis contemporare ſic demonſtratur; Incipiunt enim cum *prima Tuba*, & ad finem uſq; *ſextæ* durant. Quòd incipiunt cum *prima Tuba*, ex capite ſeptimo apparet. Poſt *ſexti* enim *Sigilli* effectum, cùm procedendum ſtatim eſſet ad *ſeptimum*, quod *Tubarum Sigillum* eſt, ſuſpenſio tamen fit pauliſper, uſq; dum hæ 144 *Chiliades* conſignatæ ſint, itáq; præmunitæ adversùs *Tubarum* mala. Verùm ſimul atq; illæ conſignatæ eſſent, aperitur *Sigillum ſeptimum*, ſeptémq; Angeli cum *Tubis* ſuis apparent, &c. Quòd 144 cohortes quantùm ad belli conditionem, & ἀντιστοιχίαν ad Adverſarios qui ſub *charactere Beſtiæ* militant, terminantur in exitum *ſextæ Tubæ*, ex eo manifeſtum eſt, quòd lugubris *Teſtium* conditio quæ cum hac bellicoſa Cœtûs virginei conditione contemporat, ſub *Tubæ ſextæ* exitum finitur, cap. 11. v. 14. *Væ ſecundum abiit*, hoc eſt, *Tuba ſexta abiit*, quod immediatè dicitur poſt *Teſtium* Aſcenſionem in cœlum, magnámq; rerum commotionem, quæ eâdem horâ accidit. Quamobrem 144 *Cohortes virgineæ*, quæ conſignatæ erant initio *Tubæ primæ*, quantùm ad earum confligantem conditionem, terminantur quidem in exitum *ſextæ*.

Atq; ſic videmus, quemadmodum in *Synchroniſmorum Tabulis* depictum eſt, 144 *Chiliadum* cohortes è duodecim Tribubus *Iſrael* ſigillo Dei frontibus conſignatas, eſſe *communem* quaſi *terminum* omnium eorum ſynchronorum ex hac atq; illac parte ſitorum; nempe ſeriei *primarum ſex Tubarum* ex uno latere, & ſex primorum noſtrorum ſynchronorum ex altero. *Decacornis* ſcilicet *Beſtiæ inſtauratæ, Beſtiæ bicornis, Duorum Teſtium ſaccis amictorum, Conculcationis exterioris Atrii*, ſive ſanctæ Civitatis, *Mulieris in deſerto*, ac *Meretricis*.

9. Ità ut tutam firmámq; totius successionis rerum in his visionibus Propheticis jam nacti simus comprehensiunculam, ut qui mediam hanc partem tam arctè manu teneamus, ut nullo pacto possit elabi, quò minùs facile nobis foret, necessarium reliquorum ordinem aperire. Etenim necesse est ut *sex prima sigilla septimum* antecedant, *Præliúmq; Michaëlem* inter & *Draconem* sit ante vulnerationem cædémve Bestiæ ejúsq; Instaurationem. Unde consequens est ex ipsa natura rerum atq; ordine, eas esse synchronas; seriem intelligo sex primorum sigillorum, præliúmq; *Michaëlis* cum *Dracone*. Quòd verò *Interius Templi Atrium*, quod Angelus calamo suo *symmetrum* sive *commensurabile* invenit, *sex primis Sigillis* sit etiam *synchronum*, hinc apparere potest, quod conditionis eorum temporum *symbolum* tam aptum sit & significans. Nam in cruento illo *Draconis* prælio sancti Dei vitas proprias illius causâ lubenter sacrificabant, quod perquam aptè repræsentatur per Altare Holocaustorum *Interiori* Templi *Atrio* collocatum, ac planè apertéq; respondet visioni *Si-*
Apoc. 6. 9. *gilli quinti*, ubi occisorum animæ dicuntur magnâ voce vindictam petere de sub *Altari*.

10. Sed præterea, cap. 11. visiones de novo incipiunt à prima Temporis *Epocha* quâ Sigilla. Unde *Atrium Interius* exquisitè sex primis sigillis synchronum esse oportet, cùm *Exterius* Atrium cum septimo inceperit.

Jam verò quòd nova vaticiniorum series à prima usq; *Epocha* illìc incipiat, indicationes sunt multæ ac notabiles cap. 10. quæ ad quemlibet hominem qui vel micam habuerit sagacitatis convincendum sufficiant. Primò enim, magnificentia illius Angeli, quemadmodum appellatur, qui *Librum apertum* manu tenet, tanta est, ut valdè verisimile sit minorem personam non esse quàm ipsum Christum. Illustrium illorum radiorum gloriæ descriptio ab eis non multùm abludit qui primo capite ei attribuuntur. Quòd verò ἰσχυρὸς appellatur, quid illud aliud est quàm אל גבור? Quódq; pictus sit cum *Iride* circa caput cúmq; facie Solem referente, quid hoc significare potest minus quàm *solem Justitiæ*, qui & *æternum est verbum*, cujúsq; vestitus *Mundus* est quem ipse fecit? Quin & loquela ejus ipsum facit manifestum, ejus rugitus ad morem *Leonis*, innuens eum *Leonem esse ex Tribu Judah*. Videtur igitur quòd is qui sub specie *Agni* librum *septem Sigillis* obsignatum ad ultimum usq; *Sigillum* aperuerat, sub alia specie hìc appareat novam vaticiniorum inchoans seriem ab eadem *Epocha* in *Libro* hoc *aperto*.

11. Qua de re adhuc certiores esse possumus si consideremus quòd in locum *septimi Angeli* se intulerit, *Tubæq; septimæ* spacium *septem Tonitruis* compleat; Quod signum evidens est totum curriculum *septem Sigillorum* percursum esse ad ultimum usq; *Tonitru* Diei Judicii, eò usq; vel potiùs eo modo quo ipsi hoc tempore visum sit percurrere, antequam orsurus sit de novo.

12. Tertiò, Ex eo quòd jurat, *tempus non fore amplius*, *sed in diebus vocis septimi Angeli*, *quum futurum est ut clangat*, *consummandum esse Mysterium Dei sicut annunciavit servis suis Prophetis*, (ubi proculdubio respicitur illud Dan. 12. 7.) manifestum est temperare se ab explicitè procedendo ad finem usq; *Sigilli septimi*, hoc est, ad *Tubæ septimæ* speciale ac determinatum effectum. Quæ suspensio haud parùm nobis confirmat *Regressionem* esse; & quò, obsecro, nisi ad ipsam primam novæ seriei vaticiniorum Epocham? *Immò* verò *Regressio* necessariò supponitur propter juramentum Angeli, *tempus non fore ampliùs* nisi quod à *Tubæ septimæ* occupatur, cujus clangor non est ante *Testium Resurrectionem*, utì videre est sequenti capite, versi. 14, 15.

13. Quartò, *Novus* hic *liber*, (quod tamen nunc haud ità probabile censeo, sed priorem potiùs esse librum cujus sigilla omnia ab Agno aperta sint, quíq; illius adhuc in manu sit, tametsi sub alia specie appareat) aut *nova* libri *conditio* (utpote qui liber *apertus* nunc est, cùm antea esset *signatus*, prior liber *oculis conspiciendus*, hic *deglutiendus* in *ventrem*) *novam* innuit vaticiniorum *seriem* inchoandam, diversæ naturæ à priori, unâ, putà, *Fatum Imperii* respiciente, alterâ *Ecclesiæ*, ut vult Cl. *Medus*; ut universus verò hic paratus nulli novo Instituto inserviat, mira res est & incredibilis.

14. Quintò, Illud quod eruditissimus *Medus* urget de *voce de cœlo tanquam Tubæ colloquentis* cum *Johanne*, suâ vi non caret. Etenim, quemadmodum aliàs notavi, mentio *Tubæ*, quæ loco hoc tertio supprimitur, quámq; J. *Medus* vult subintelligi, omitti hìc potest, nè sensus vaticiniorum nimis apertus sit & expositus. Verùm observatu dignum est satìs notabilem Affinitatem intercedere inter Introitum primæ illius seriei Prophetiarum *Sigillorum*, atq; harum *Libri aperti*. Nam manifestum est cap. 4. v. 1. quòd ait *ostium apertum esse in cælo*, *primámq; vocem*, *quæ erat tanquam*

Tubæ,

Tubæ, cum eo collocutam: Ità hìc cap. 10. ait, *vocem de cœlo cum eo collocutam esse.* λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ· quo innuitur vocale colloquium vel sermocinatio. Et loco prioris ἡ πρώτη, hìc ponitur πάλιν. Quod tametsi referri potest ad vocem de cœlo v. 4. tamen quò minus opus est hac intimatione cœliq; mentione propter rem tam recens factam, eò probabilius est referri oportere ad vocem de cœlo quæ collocuta est cum eo Cap. 4. 1. Eóq; magìs, quòd illa sola vox dicta sit λαλεῖν, hæc antem vers. 4. hujus Capitis tantummodo λέγειν ac proinde tam rectè dici non potest, πάλιν λαλεῖν, cùm nè omninò quidem λαλεῖν dicta sit antea. Quapropter vers. 8. πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ maximè naturaliter refertur ad Caput 4. v. 1. ac proinde novum ab ea ipsa *Epocha* vaticiniorum initium indicat.

15. Sextò & ultimò, Postquam *Johannes* libellum devorâsset, tales equidem licet observare circumstantias quæ strenuè suggerant novam vaticiniorum seriem ordiendam esse, qua *Ecclesiæ Fatum* præcipuè contineri videatur. Primùm, ex eo quòd libellus quanquam in ore ejus dulcis erat tanquam mel, amaruisse tamen dicitur in ventriculo. Qua de amaritudine harum Prophetiarum præ istis quæ antecesserunt, nulla reddi potest ratio si idem subjectum respiciant, unæq; ad *Imperium* non pertineant, alteræ verò ad *Ecclesiam* Dei. Quamobrem *Ecclesiæ fatum* his continetur, ac proinde ab *Epocha* perinde alta ordiendæ sunt atq; illæ *Imperii*. Deinde, ex eo quòd Angelus ait, δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι. Quæ quidem locutio, nisi ipsi rursus incipiendum esset prophetare à prima usq; *Epocha* eorum temporum de quibus hactenus prophetaverat, omni careret ratione. Nam si simpliciter significet eum iterum prophetare debere, eo sanè sensu iterum atq; iterum jam prophetaverat, ut qui tot visiones viderat, earúmq; fecerat declarationes. Tertiò denique, ex eo quòd additur, *Coram populis, gentibus, linguis, & regibus multis,* argumento est, eum non ad pauca quæ reliqua sunt *particularia* pergere, sed magìs excitatè jam & evigilatè agere oportere, altiúsq; rem repetere; cùmq; jam *libello devorato,* quasi cibo sumpto, refectus esset, de novo curriculum facere à prima usq; *Epocha,* & sic ut universi Mundi res æquè hìc agatur atq; in Prophetiis *Sigillorum.*

16. Hæ rationes, spero, quemlibet inducere possunt ad credendum, quòd caput undecimum à *prima* visionum *Apocalypticarum Epocha* incipiat. His verò adde, quòd caput duodecimum sic incipit, quemadmodùm jam demonstratum est. Nulla enim visio inter *Sigilla* est, quæ *Michaëlis* pugnâ cum *Dracone* sit prior. Quod demonstrationi est, quòd S. *Johannes* secundâ hac vaticinandi vice ad altissimam *Epocham* recurrit, novámq; orditur vaticiniorum seriem, quæ nempe pertinent ad *Ecclesiam.* Quod cùm tam clarè constat, quemlibet appello an omninò credibile sit aut possibile, ut cum visione adeò *acephala* inciperet, quæ à prima *Epocha* trecentis quadringentísve annis deficiat.

17. Quamobrem, proculdubio ut *Exterius Atrium* gentibus calcatum *primis sex Tubis* in sigillo septimo synchronum est, ità *Atrium Interius primis sex sigillis* est synchronum, quod erat demonstrandum. Quæ quidem conclusio summæ utilitatis est maximiq; ponderis, sicut suo loco apparebit. Cap. 8. sect. 9. Cap. 9. sect. 1.

18. Et ut tandem finiam; ut *Medialia* nostra *synchrona* ea quæ præcedunt necessariò ad hunc modum detexerunt; ità pari facilitate & certitudine etiam quæ sequuntur, detegent. Nam *Millenne Sanctorum Imperium, Ligatio Satanæ, Turba palmifera Triumphus, Cælestisq; Hierosolyma* in terris conspicua, hæc omnia aliquo sensu cum *Tuba septima* planè contemporant. *Septimus igitur Angelus clanxit, & factæ sunt voces magnæ in cœlo, dicentes, Facta sunt regna mundi, regna Domini nostri & Christi ejus, qui regnabit in secula seculorum.* Adeò ut manifestum sit *Millenne Christi* Sanctorúmq; *Imperium* sub *Tuba septima* eventurum esse. *Turba* etiam *Palmifera* immediatè succedit 144 *Cohortibus virgineis,* quæ *sex primis Tubis contemporant,* unde & *Turba* hæc *Palmifera* sub *septima* necessariò est. *Ruina* etiam *Babylonis sexta Tubæ* conterminat; ac proinde *Nova-Hierosolyma* quæ succedit, necessariò reperitur in septima. Et postremò, *Satanas* qui cum *Michaële* pugnavit per *sex prima* continua *Sigilla,* adeóq; dominatus est in regno *Antichristi* per *sex primas Tubas,* dici non potest *ligari,* in *Abyssum conjici,* ibiq; obseratus includi in mille annos, ante *millenne* Christi *Imperium,* ante gloriam ac splendorem *Cœlestis Hierosolymæ* in terris, ante *Turbæ Palmiferæ* victoriam & Triumphum, hoc est, ante clangorem *Tubæ ultimæ,* non solâ *synchronorum* serie, sed & ipsarum rerum *naturâ Satanæ ligationem* in postremam illam temporum Periodum propellente.

Hoc

Hoc admodum planum est atq; obvium. Quòd siquis adhuc hæsitet, legat *Jos. Medum*, Part. 2. Synchronism. 4, 5, 6, 7. ubi pleniorem habiturus est & copiosiorem demonstrationem horum synchronorum *Tubæ septimæ* contemporantium. Quomodo verò hæc *contemporatio* intelligenda sit, ex sequenti capite meliùs apparebit.

CAP. VIII.

1. *Ratio, cur* sex primæ Phialæ *intra* Tubam sextam *collocentur, apud* Joseph. Medum. 2. *Quòd veritas hujus rationis ab haud verisimili sensu* expirationis Regni Bestiæ *dependeat, quasi immediatè post* 42 *menses integrè & universim esset expiraturum.* 3. *De interpretatione* Styli Prophetici *cautio.* 4. *Expiratio* Regni Bestiæ *in exitu Tubæ sextæ,* partialis *sive* speciminalis *esse, ex eo quòd Tuba septima* Væ-Tuba *appelletur, probatur*; 5. *Uti etiam à* septem Tonitruis. 6. *Duo alia Argumenta eódem spectantia.* 7. *Deniq; à fixa* Epocha synchronorum Medialium, *cum rebus* Europæ *comparatâ.* 8. *Hinc sequi, quòd omnes* Phialæ *loca sua capessere debeant in* Tuba septima, *utpote quæ* septem ultimæ Plagæ *sunt.* 9. *Idemporrò probatur à cantico* Citharistarum *post partam in Bestiam victoriam*; 10. *Et ab ordine visionis* Phialarum, *ut & à* Templo (*ex quo Angeli egrediuntur*) *post* sextam Tubam *apparente, & ante ullius* Phialæ *effusionem.* 11. *Quo sensu* Synchrona Medialia *in Exitu* Tubæ sextæ *sint implenda.* 12. Medialia synchrona *quocunq; sensu gradúve expirent, omnia simul expirare.* 13. *De initio* Synchronorum Post-Medialium, *quidq; tempus sit* Millennii *magìs eminenter sic dicti.* 14. *Utilitas præmissorum horum ritè ordinatorum* synchronismorum *ad ulteriorem Inquisitionem in ea vaticinia quæ lapsum Ecclesiæ in* Antichristianismum *prædicunt.*

1. Omiseram ferè *Phialarum* collocationem, quarum *sex primas* Cl. *Medus* intra *Tubam sextam* collocat, ob hanc breviter rationem: Quòd cùm *septem ultimæ Plagæ* sint *Bestiæ*, ab occidentis & ruentis *Bestiæ* initio debeant incipere. Verùm suprà probatum est quadraginta duos menses dominationis Bestiæ & victoriarum in Sanctos, cum ultimo halitu Tubæ sextæ expirare, quemadmodum omnia *Synchrona Medialia* faciunt. Ac perinde verum est, *Thronum Bestiæ tenebrosum non fieri* ante *Phialam quintam*. Unde concludit *quinq;* saltem *Phialas*, si non *sex*, *Tubam septimam* præcedere.

2. Quæ quidem Cl. *Medi* ratiocinatio admodum firma foret, si certi esse possemus sensum durationis Bestiæ per 42 menses talem esse qualem ille supponit. Quòd duratio nempe regnúmve ejus intelligendum sit *absolutè* (quasi tamdiu regnatura esset non autem diutiùs) nequaquam verò *comparativè*, hoc est, quòd exactis 42 mensibus non regnatura sit cum tam plena potestate splendidísq; victoriis in *Sanctos*, ità eos subdomando ut distincta *Politia* sive *Dynastia* apparere non possint satìs potens ac valida ad seipsam defendendam ab illius Tyrannide & Crudelitatibus.

Qui posterior legitimus vaticinii potest esse sensus, perinde ac prior, nempe, Quòd simul atq; *Regnum* apparuerit sive *Politia* ex *Christianis* verè *Evangelicis* sive *Apostolicis* constituta, non Superstitiosis, non *Idololatricis*, non *Sanguinolentis*, minásq; ac cædem adversùs veros Christi discipulos spirantibus, sed qui animitùs in manifestis Religionis Christianæ articulis consentiant, nec alia ponant Fundamenta quàm quæ indubitatus verbi Divini sensus requirat, in aliis homines liberos sibi permittentes; simul, inquam, atq; hujusmodi *Politia* extiterit, quòd quadraginta duo menses Bestiæ dici possint, & quantùm ad regni illius *integralitatem*, & ex eo quòd id jam inceptum sit quod illis certò ruinam pariet, exiisse, ac proinde *Stylo Prophetico*, ruinam æstimetur jam dedisse. Juxta quam rationem

Cap. 21. 9. *J. Medus* interpretatus est illud apud *Esaiam*, *Cecidit*, *cecidit Babylon*; Cùm tamen *Esaiæ* temporibus prima duntaxat jacta essent ruinæ ejus fundamenta per *Medos*, qui jugum *Assyrium* excutientes, séq; asserentes in libertatem, *Ecbatanáq;* sub novo suo Rege *Deioce* ædificantes, Regni fundamenta jecerunt, quod fatale futurum erat *Babyloni*.

Nec

Nec certè commodè intelligere possumus illud in *Apocalypsi*, post clangorem *Tubæ septimæ*, ad eum planè gradum quo dictum videtur, *Facta sunt regna mundi regna Domini nostri ac Christi ejus*. Cujus quidem fateor me non posse non suspicari sensum maximè sobrium Dicti illius Servatoris nonnihil esse similem, *Nunc mundi hujus adest Damnatio, nunc Princeps hujus Mundi ejicietur foràs.* Et tamen Possessionem tenuit usq; ad tempora *Constantini*. Cæterùm tali sensu quo regna mundi sub initium *Tubæ septimæ* fiant regna Christi, *Bestia* etiam suum Regnum perdidit, mensésq; quadraginta duo expiravêre. *Johan. 12. 31.*

3. Magna igitur cautio adhibenda est in locutionibus Propheticis intelligendis, quæ semper altum admodum grandéq; sonant, résq; sic exprimunt, quemadmodum mentem maximè impleant, fortissiméq; feriant Imaginationem; quæ si præcisè scriberentur, restrictéq; ad μικρολογίαν, styli altitudinem majestatémq; diminueret & deprimeret, facerétq; ut apud lectorem vim suam planè perdant *ecstaticam* ac *raptoriam*; ut taceam notabilem utilitatem quam istiusmodi animosæ pompaticæq; locutiones secum adducunt.

4. Neq; hic possibilis solummodo sensus est expirationis 42 *mensium Bestiæ* cum *Tuba sexta*; sed valdè etiam probabilis. Primò, quoniam *Tuba septima* una ex *væ-Tubis* est, & ruinam proinde cladémq; in aliquo sensu significat. *Væ secundum abiit*, (hoc est, illius Præfiguratio, tali sensu quo *Ovidius* ait, *Janus habet finem*; manifestum verò est quòd effectus *Tubæ sextæ* post inceptam *septimam* durare potest, ut effecta *primi Sigilli Tubæq; primæ* durârunt postquam *secunda* incepissent, successione, in effectis, harum partium visionum non quidem jacente, ut Pavimenti tesserulæ, sed ut squamæ Piscium, ubi pars posterior prioris super priorem posterioris partem obducitur; sed hoc obiter dictum sit) *& ecce Væ tertium veniet citò.* Quæ hæc *septima Tuba* est, quæ igitur Flatus est destructionis in omnes Potestates quæ se Christi regno opponunt. Quod igitur eum supponit prodire vincentem & ut vinceret, totúmq; opus nondum consummatum esse in ipso introitu Tubæ septimæ, sed tantum adhuc superesse ut verisimillimum sit 42 menses Bestiæ nondum exactos esse ullo alio sensu quàm quo jam definivimus.

5. Quod adhuc magis consentaneum videbitur, si, secundo in loco, *septem Tonitrua* consideremus, quæ nullus dubito quin partes integrales sint *Tubæ septimæ*. Textúsq; ait, quòd *fortis ille Angelus* (quem Expositores vulgò Christum interpretantur Leonem è Tribu *Judah*) *clamavit voce magnâ sicut Leo rugit, quódq; cùm clamaret loquuta sunt septem tonitrua voces suas*, sic enim *Græcus* Textus se habet, ϰ̀ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. Quamobrem perpetuus hic rugitus Leonis è tribu *Judah* per *septem* hæc *Tonitrua*, distinctióq; spacii Tubæ septimæ in has septem portiones, in quibus proculdubio belli status, septémq; notabilia prælia ac victoriæ, Judiciáve ac Triumphi, miráve molimina, aliquo in sensu, intelliguntur, perquam latam supponunt *Continentem*, quæ de jure ad Christi regnum pertineat, sub initium Tubæ septimæ, nondum debellatam. Ac proinde valdè probabile est perquam magnam *Romani* Imperii partem sub jurisdictione & regimine Bicornis Bestiæ esse posse etiam sub primum *Tubæ ultimæ* flatum, intráve *Tonitrui primi* fragorem.

6. Tertiò, Dicitur de *Meretrice Babylonica*, quæ damnatur ad concremationem, quòd fumus ejus ascendit εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, hoc est, ad remotissima novissimáq; mundi secula. Nullus autem fumus esse potest quin aliquid ignis subsit, nec sanè ignis, nisi materia aliqua sit combustibilis. Qui locus igitur insinuat aliquid *Meretricis* superfuturum quod comburatur, in postrema usq; mundi secula, in secula usq; *Tubæ novissimæ*. Et manifestum est dum quidam Reges eam igne exurunt, quòd alii illius vicem dolent, defléntque, (*tales utiq; qui cum ea scortati sint & luxuriati*) *dum fumum vident incendii ejus.* *Apoc. 19. 3.* *Apoc. 18.*

Quartò, Divinæ sapientiæ magis consentaneum videtur ut Antichristiani hi *Canaanitæ* ad tempus maneant, partim ut umbra maculáve sint ad quam Ecclesiæ Apostolicæ immaculata puritas amabilísq; pulchritudo comparata illustrior appareat, & partim ut in excitamentum sint & exercitium zeli eorum & vigilantiæ, aliarúmq; omnium gratiarum ac virtutum.

7. Quintò & ultimò, Synchronorum *Medialium Epocha* tam firmiter affixa est temporibus circa annum à Christo nato quadringentesimum, tum propter rationem brevis spacii durationis *Regis septimi* ad durationem *sexti*, Atriiq; *interioris* ad *exterius*, tum etiam propter exquisitam concinnitatem *Medanæ* Interpretationis *Tubæ primæ*, ut omninò non sit verisimile, Residuum, siquod sit, 42 *Mensium*, *Annorúmve Regni Bestiæ* mille ducentorum sexaginta, ad talem Imperii mutationem sufficere

sufficere posse, quæ ad pleniorem *exitûs* regni illius sensum assurrectura sit, quàm nos jam tradidimus. Et Interpretes certè, quanquam Prophetæ per raptum & ecstasin scribunt, visiones tamen eorum exponere debent cum cautione & sobrietate. Nisi res *Europæ* derepentè dehiscant, quemadmodum *Olaus* de Oceano glaciali narrat, quem & rugire ait Tonitrui instar in fissura glaciei, statímq; glaciem subsidere, (quod miraculum est supra omnem fidem) nullam video omninò probabilitatem sensûs cujusquam alius restringendi *Regnum Bestiæ* ad menses 42, quàm istiusmodi quem nos jam declaravimus.

8. Cujus Conclusionis consequens quidem hoc est, Quòd nulla ratio reliqua sit cur septem *Phialas* ante Tubam septimam collocemus, quódq; proinde luxatio quædam schematis *Chronologici* vaticiniorum meritò existimari possit, quæ Cl. *Medus* aliàs magno sanè cum judicio & acumine disposuit. Quamobrem locum debitum unumquodq; membrum capessat, septémq; *Phialæ* aut septem *Tonitruis* currant parallelæ; (Quæ tunc probabilius est suppressa fuisse, quòd hæ illorum locum suppleturæ essent) currant, inquam, intra *Tubam septimam*, ut *Tubæ septem* intra *septimum Sigillum*, (Hæc enim videtur facillima, naturalissima maximéq; approportionata

Apoc. 15. 1. ipsarum dispositio. Hujúsq; Posituræ jus sibi vendicare videntur, ex eo quòd appellentur septem *Plagæ ultimæ* per quas expleta vel finita sit ira Dei, quod fieri non posset nisi *Tubæ ultimæ* plagæ essent) aut saltem synchronæ sint *Tonitruo primo*, ut *septem Tonitrua Tubæ ultimæ*. Qua de re suo loco magìs determinatè disseremus.

9. Quibus omnibus addere potes quod occurrit Apoc. 15. ubi mentio fit eorum qui victoriam jam nacti erant adversùs Bestiam, & *Israëlitarum* more ex *Ægypto* effugerant, & propterea Citharas Dei manu tenentes cantant Canticum *Mosis* servi Dei & Can-

Apoc. 15. 3, 4. ticum Agni, dicentes; *Magna & mirabilia sunt opera tua, Domine, Deus Omnipotens, justæ & veræ sunt viæ tuæ, Rex sanctorum. Quis non timebit te, Domine, & glorificabit nomen tuum? Nam solus sanctus es. Nam omnes gentes venient & adorabunt coram te, nam judicia tua patefacta sunt.* Quod ad amussim nostræ suppositioni respondet. Primò, nempe, particularem aliquam duntaxat fore victoriam, Regnúmq; Christi ad aliquot Nationes Regnáve restrictum iri; quod cùm futurorum successuum sit pignus, in cœlo fit illa Acclamatio, *Regna hujus mundi regna facta sunt Domini nostri ac Christi ejus.* Cujus quidem sententiæ hoc *Citharistarum* canticum commodissima videtur Interpretatio, *Omnes gentes venient & adorabunt coram te, nam judicia tua patefacta sunt.* Non quòd jam venissent, sed quòd cer-

* Vers. 5. tum sit eas aliquando illius potestati subjectum iri. Hic primus aspectus est * Templi Tabernaculi in cœlo, quò Testes etiam ascenderunt.

10. Posthæc verò *septem Phialarum* effusio est, ut planè ex rerum ordine in Textu constat, sive illa *Medialia synchrona* notaveris, quæ suæ durationis tempore illu-

* Apoc. 13. 5. strantur (ut illud * *Bestiæ instauratæ*, cui mox additur * *Cœtus virgineus* tanquam Pa-

* Apoc. 14. rallelâ oppositione cum ipsa decurrens) post quæ hoc *Mosis* Canticum sequitur, in gratiarum actionem pro primis illis victoriis contra Bestiam, sive Templum consideraveris apertum in cœlo, quod hoc Canticum *Mosis* ordine sequitur, & ex quo Angeli qui septem habent phialas, prodeunt. Nam ab utrisq; innuitur, quòd *Phialæ* omnes in *septimam Tubam* procurrunt. Quod porrò confirmari potest ex cap. 11. ubi etiam Dei Templum aperitur in cœlo, Arcáq; fœderis uti hìc memoratur, brevísq; iræ futuræ significatio, adeò ut valdè rationi consonum sit existimare eandem rem utrobiq; intelligi. Aspectus verò Templi (cap. 11.) Arcæq; est post initium clangoris Tubæ septimæ. Ergo septem Phialæ intra clangorem Tubæ septimæ sunt.

11. Breviter, (& sic tamen ut ad imum usq; præsentis controversiæ pertingamus) summi quidem momenti est observare, quòd septem *Synchrona Medialia* Prophetiæ *libri aperti*, impletionem suam habent vel quoad *Speciem* vel quoad *Gradus* in eadem specie, cùm vel unus gradus sufficiat ad vaticinium implendum quoad *speciem*: quódq; unum horum *synchronorum* impleri non potest quoad *speciem* vel quoad *gradus*, quin eo ipso omnia impleantur, quippe quæ tam arctè intiméq; inter se cohærent. Ut exempli causâ, si supponamus vel in una Republica Regnóve Christiani orbis Ecclesiam rursus factam purè Apostolicam in doctrina pariter & disciplina, in vita atq; moribus, hinc statim sequitur *Regnum Bestiæ* quoad *speciem* hìc expirâsse, hoc est, unum hoc esse specimen Instantiámve hujus *specifici* eventûs, nempe istiusmodi expirationis *regni Bestiæ* quæ *Resurrectionem Testium* secum adducat, regniq; Christi successionem in eo loco. Quod quidem si contingat sub exitum 42 mensium à legitima Epocha deductorum, Prophetia verè impletur in omnibus circumstantiis quoad *speciem*, in hoc primo exemplo; sed longiùs longiúsq; postea procedere potest, quantùm ad *gradus* & *latitudinem*.

Cæterùm

Cæterùm quod ſpeciatim hîc contendo hoc eſt, quòd primus hic impletionis modus ſolummodò intenditur in *Medialibus* his *Synchronis* Prophetiæ *Libri aperti*, gradúſq; *Phialis* reſervantur in *Tuba ultima*.

12. Quódq; id quod dixi de *Regno Beſtiæ*, neceſſariò verum eſt de reliquis; Impletionem ſcilicet eorum contemporantem cum ſex primis Tubis primóq; Tubæ ſeptimæ flatui conterminam, impletionem eſſe tantùm quoad *ſpeciem*, vel quoad *eſſe*, non quoad *gradus*, qui *Tubæ ſeptimæ* reſervantur. Ratio autem eſt, quia univerſa hæc ſeptem Synchrona tam arctè uniuntur, adeóve unam eandémq; rem ſignificant, ut neceſſe ſit ut promoveantur & retardantur ſimul. Verbi gratiâ; *Meretricem Babylonicam* concipere non poſſumus in uno aliquo Regno igne exuſtam, hoc eſt, *Clerum* ceſſare *Idololatricum* eſſe & *Antichriſtianum*, puréq; Apoſtolicum evadere quantùm ad doctrinam & diſciplinam, quin ſimul certi ſimus Civilem etiam Magiſtratum *Antichriſtianum* eſſe ceſſâſſe, *Beſtiámq; decacornem* hoc in loco ſuos quadraginta duos menſes tranſegiſſe, *Beſtiam* etiam *bicornem* evanuiſſe, ut quæ eadem eſt quæ *Meretrix*, *Teſtéſq;* lugubrem ſuam Prophetiam abrupiſſe, utpote qui hîc non habent de quo conquerantur, *Atrium exterius* hac in parte purgatum eſſe à pollutione Gentium quæ illud conculcaverant, *Mulierem* hîc diutiùs non latere inter ferinos *Idololatras*, ſed, ut glorioſa Civitas, in monte apparere, quò Gentium oculos ad ſe attrahat. Et poſtremò *ſignatas cohortes virgineas* ἀνλιςοιχίαν ſuam amittere hoc in loco, & præliantium Militum vice, pacificorum Sacerdotum Collegium evadere albis veſtibus indutorum, eſſéq; ante Thronum Dei eiq; ſervire nocte diéq; in Templo ſuo.

Modo quidem hoc conjuncto *Medialia* hæc *ſynchrona* ſemper implebuntur, ſive latiùs id fiat ſive parciùs, ſive ſimpliciter quoad *ſpeciem* ſive iteratim quoad *gradus*, primâ Impletione cum introitu *Tubæ ſeptimæ* conterminante, reliquis in ea progredientibus uſq; ad effuſionem *Phialæ ultimæ*.

13. Et quod obſervatu dignum eſt, ultima illa *ſynchrona* quæ ſuprà notavimus, nempe *Millenne Chriſti Regnum*, *Turba Palmifera*, *Nova Hieroſolyma*, & *Ligatio Satanæ*, eo modo ac ratione incipiunt quibus hæc *Medialia ſynchrona* deſinunt expirántve. Verùm ſpecialis illa & eminentiſſima *Epocha Ligationis Satanæ*, ut & *Millennis Imperii*, non init, opinor, ante finitam *Phialam ſeptimam*; ſolutióq; illa Satanæ ad breve tempus, collocanda eſt paulò ante *ſeptimi Tonitrui* vocem, quo univerſa *Terra* concremanda eſt, *Mórſq;* & *Infernus* eis flammis ſimul involvendi. Spacium verò intermedium, *Millennium* eſt eminenter ſic dictum. Cæterùm quæ de his pinguiori modo hîc ſcripſimus, in *Viſionum Apocalypticarum Ratione ſynchroniſtica* magìs limatè accuratéq; tractavimus, quò lectorem remitto. Apoc. 20. 3.

14. Quantùm verò ad ſummam, hanc veriſſimam credo tutiſſimámq; eſſe conceptionem quam habere poſſumus de rerum ſerie in *viſionibus Apocalypticis*. Quam cùm ſatis pro ſcopo noſtro illuſtraverimus, majori, & mihi ipſi & aliis, utì ſpero, cum voluptate, ad producenda ex volumine hoc Prophetico ea loca perrecturus ſum, quæ varia illa lapſuum Eccleſiæ in *Antichriſtianiſmum* genera prædicunt. Jam enim novimus ubi quærenda ſint, nempe inter utriuſq; Prophetiæ *ſynchrona Medialia*, quæ à temporibus circa Annum à Chriſto nato quadringenteſimum ad hæc ipſa ferè ſecula pertingunt.

CAP. IX.

1. *Tria alia* Synchrona *esse* Medialia *quæ Ecclesiæ lapsum prædicunt in* Idololatriam; *Qualia sunt, visio* exterioris Atrii à Gentibus conculcati; 2. Mulier in Deserto. *Quid per* Desertum *significetur.* 3. *Totius visionis brevis expositio.* 4. Hypallagen *esse in eo quòd dicitur* fugere in Desertum, *sicut in eo ubi* Hades *dicitur in ignem conjici, Regnúmq; apud* Danielem *Sanctis dari.* 5. *Nostram Interpretationem* Mulieris in Deserto, *quanquam differt à* Medana, *minimè tamen ei repugnare.* 6. *Tertium Synchronum,* Cœtus virgineus. *Quid significetur per* cohortes *ipsorum, quidq; per* Canticum novum *quod nemo quisquam præter ipsos discere poterat.* 7. *Quomodo* milites Virginei *lapsum Ecclesiæ in* Idololatriam *innuant.*

1. PRæter notabilia illa ac Principalia vaticinia de Idololatria Ecclesiæ in decimo tertio & decimo septimo capite *Apocalypseos*, plures occurrunt subindicationes ejusdem lapsûs aliis etiam in locis. Equidem non pauciora quàm sex è septem *Synchronis Medialibus* Prophetiarum *Libri aperti*, prædictiones sunt *Idololatrici* status Ecclesiæ. Quorum tria jam absolvimus, nempe *Meretricem Babylonicam*, *Bestiam bicornem*, & *Bestiam septicipitem decacornem*.

Primum eorum quæ supersunt est *Atrium exterius*, sive *Civitas sancta à gentibus conculcata per spacium mensium quadraginta duorum*. Quod *Atrium exterius Civitásve sancta* quòd intelligenda sit de eis qui visibilem Christianitatis professionem faciunt apud mundum, ex *Synchronismorum* evidentia apparet. Siquidem Templi *Atriive interioris* synchronismus ab ipso Ecclesiæ initio ad tempus porrigitur lapsûs illius in talem conditionem quæ Angeli calamo minimè commensurabilis esset, ac proinde facta esset rejectitia. *Sed Atrium quod extra Templum est*, ἔκβαλε ἔξω, *ejice foras*, ità verba significant. *Exterius* autem Atrium pertinet ad *Interius*, cúmq; *Judæi* multò antè rejecti fuissent, manifestum indè est, totum hoc intelligendum esse de *orbe Christiano*. Nec sanè magis mirandum est quòd Templum *Judaicum* illiúsve *Atria* Christianam Ecclesiam per Typum repræsentent, quàm quòd *Tribus* eorum id fecerint cap. 7. Nihil enim est hoc nisi tritus *Israëlismus*.

Quamobrem cùm orbis Christianus harum Actionum sit scena, cúmq; statim addatur de *Atrio exteriori quòd datum sit gentibus* (quemadmodum scriptum est, cap. 17. *Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod placitum est ei, & ut consentiant déntq; regnum suum Bestiæ donec compleantur verba Dei*) *quòdq; calcaturæ essent sanctam civitatem mensibus quadraginta duobus* (quæ sancta Civitas & Atrium exterius eadem quodammodo res est, quandoquidem ipsa Castra *Israëlis* Atrium exterius erant in Deserto; Atq; hoc *exterius Atrium* Populi *Israëlitici* Receptaculum cultûs anniversarii temporibus postquam Templum extructum erat, quemadmodum observavit *J. Medus*) hinc, inquam, evidens est in fatis, si fas sit ità loqui, futurum fuisse, ut Christianus Orbis *Gentilismo*, hoc est, *Paganismo*, cujus vita animáq; est *Idololatria*, ad tantum temporis obrueretur, siquidem *sancta Civitas Atriúmve exterius* existere hîc supponitur, populus utiq; qui *Christianitatem* profitentur & externis aliquibus modis Deo sunt dedicati, sed *Ethnicâ* quadam interim superstitione & *Idololatriâ* mirandum in modum obsiti.

Apoc. 12. 1. 2. Proximum horum posteriorum synchronorum est, *Mulier in Deserto*, illa scilicet mulier quæ duodecim stellarum coronam in capite gestat, cujus gloria decúsq; est, quòd pura illa sit & *Apostolica* Ecclesia, incontaminata superadditіtiis super-
v. 2. stitionibus & *Idololatriis*, illa mulier quæ dicitur *clamare parturiens & cruciari ut pareret*, póstq; diuturnos cruciatus ac dolores, hoc est, post acerbissimas perse-
v. 5. cutiones *peperisse filium masculum qui gentes esset recturus*; Hæc mulier cùm ipsa locum non mutaret, dicitur tamen nihilominus *aquilæ alas habere sibi datas*, qui-
v. 14. bus in *Desertum* volaret, ut ibi tuta esse posset à persecutione *antiqui Draconis rufi*, qui sanguinolentæ sunt Imperii *Romani* Potestates Paganicæ ad Christianitatem nondum conversæ. Atq; equidem per hujusmodi fugam, quanquam in Desertum solummodò, contra eas satis munita est. Quòd verò in *Deserto* esse dicitur, subindicatio est eam abscondi misceríq; inter eos qui sub externa Christianitatis professione propter superstitiosos suos ac *Idololatricos* cultus Pagani rursus videbantur evasisse; quemadmodum intelligere est ex interpretatione symboli *Desertum* in

Alphabeto Prophetico. *Homines* enim non *meram Arborum Bestiarúmq;* *solitudinem* per *Desertum* intelligendos esse manifestum est ex illo apud Evangelistam, *Vox clamantis in Deserto, parate viam Domini, complanate semitas ejus.* Quod *Bestiis arboribúsq;* ille non dixit, sed *Hominibus*, quos hæ referunt quando functionibus & oblectamentis Naturæ merè vegetabilis ac animalis toti occupantur, cujus pars una est *Superstitio* & *Idololatria*, quemadmodum suprà monuimus. Matth. 3. 3. Vid. lib. 1. cap. 12. v. 3. sect. 1.

3. Sensus igitur hujus vaticinii hic est; Quòd pura & *Apostolica* Ecclesia quanquam eo ipso, ad tempus, à *ruso Dracone* defenderetur, serpsit tamen interea & longè latéq; se in ea diffudit Christiano-Paganismus quidam ab una parte ad alteram *Orientali* ad *Occidentalem* Aquilæ sive Imperii *Romani* alam. Quod propter *Orientales* suos ac *Occidentales Cæsares* cum duabus alis figuratur, idq; faciliori concinnitate quàm *Pardus* apud *Danielem* cum quatuor, quæ *Græci* Imperii in quatuor partes divisionem significant. Hoc igitur subindicat *Græcam* Ecclesiam perinde ac *Latinam* in re cultûs Idololatrici fuisse culpabilem, juxta id quod de *duobus cornibus Bestiæ* notavi, ea significare scilicet *duos Patriarchatus* Imperiales, unum *Romæ*, alterum *Constantinopoli*, duas principales Cleri *Idololatrici* summitates. Nullus quidem dubito quin hæc significatio sit *Mulieris in Deserto.* Quamvìs id durius dictum videatur, quòd *volet* in Desertum, cùm *Desertum* hoc illam potiùs invadat atq; occupet quàm illa Desertum in re significata. Cap. 7. 6.

4. Sed *Hypallage* est, cujus hoc exemplum non est solitarium, sed illi consimile ubi *Hades* dicitur in *stagnum ignis ardens sulphure conjici*, cùm tamen Ignis in *Hadem* potiùs conjiciatur, in *Mundi conflagratione*, fulmine ac fulgure accensus. Figura sanè etiam sine necessitate & propter elegantiam à Poëtis affectata & usurpata.

Brutium Ponto feriente Corum.

Hujusmodi etiam *Hypallagen* suspicor esse apud *Danielem* cap. 7. ubi ait, *Universa sub cœlo regna datum iri populo Sanctorum Altissimi.* Cujus rei sensus nihil aliud quidem esse potest, quàm quòd ii qui hæc regna jam possident, Sancti fieri possunt, hoc est, Professores & Fautores Religionis puræ ac *Apostolicæ*, & *Idololatricis* Inventis Decretísq; Antichristi incoinquinatæ. Sed utcunque, hoc sanè optabile est, ut ii qui nimis propensi sunt ad imaginandum se Sanctos esse si hæc *Hypallage* non placeat, saltem modestiam Locutionis in Textu imitentur, nolintq; Regna capere antequam ipsis data sint.

5. *J. Medus* visionem interpretatur *Mulieris in Deserto* in sensu paululùm à nobis diverso, comparando *Israëlitarum* fugam à *Pharaone* in Eremum, fugæ Mulieris à *Dracone ruso*, ipsorúmq; libertatem serviendi *Jehovæ* secundùm ritus à *Mose* institutos, Christianorum libertati ad suam Religionem exercendam; lapsus etiam in *Idololatriam*, *Apostasiæ Idololatricæ* Ecclesiæ Christi in hoc statu; Itinerationes deniq; eorum quadraginta duas in eremo, Num. 33. memoratas, quadraginta duobus mensibus quibus Mulier dicitur manere in Deserto. Qui si expressim eisdem terminis descripti fuissent, nec solùm æquivalenter in 1260 diebus, sive Tempore, Temporibus & dimidio Temporis, magìs apta fuisset magísq; aperta Ratio. At enimverò, utcunque, interpretatio admodum elegans est atq; plausibilis, unúsq; esse potest Typi sensus quanquam non solus. Est enim horum Typorum Propheticorum proprium ut abundent Allusionibus. Cùm verò status Ecclesiæ in *Deserto* idem sit atq; Captivitatis illius ac servitutis in *Ægypto*, quemadmodum apparet ex Apoc. 11. hâc ratione Interpretationem quam ego dedi probabiliorem censeo, vel potiùs magìs Authenticam. Cæterùm non video quî necesse sit ut una alteram excludat, cùm Regnum *Draconis*, verè *Pharaonis* regnum sit in novos hos *Israëlitas*, (nisi quòd hoc Draconis regnum magìs sanguinolentum erat) statúsq; rursus *Deserti* in quo Mulier occultatur non solùm *servitutis Ægyptiacæ* renovatio, sed & instauratio *Draconis* quatenus *Idololatrici*, in fabricando tam vivam ejus Imaginem in novo hoc *Pagano-christianismo*, quem visiones *Apocalypticæ* tam copiosè prædicunt. v. 8.

6. Posteriorum horum synchronorum *Prophetiæ libri aperti* tertium atq; ultimum est *cœtus virgineus*, *signati milites Agni* super montem *Sion*, quorum descriptio mirandum in se continet mysterium. Nam quòd dicuntur 144 *Chiliades* sive cohortes esse, non quidem *numeri* ipsorum definitio est, sed *naturæ* ac *qualitatis* secundùm consuetudinem antiquæ *Cabbalæ*, quæ proprietates rerum per numeros describit. *Radix* igitur Numeri 144. quæ *duodenarius* est, planè ostendit eos veros esse discipulos ac successores illius Ecclesiæ quam Christus in *duodecim Apostolis* fundaverat, Apoc. 14. 1.

fundaverat, Religionémq; Christianam non adulterâsse cultu ullo Idololatrico illicitísve hominum Institutis, sed fidem ipsi servâsse, cujus nomen frontibus inscriptum gerebant, tanquam *signati Dei Christiq; servi, redemptósq;* inæstimabilis sanguinis illius pretio noluisse *hominum servos* ulla in re fieri ad dedecus & incommodum illius qui eos redemerat.

Novum etiam illud *Canticum* quod Citharistæ Citharis canunt ante Thronum, *quod nemo potest discere nisi illa centum quadraginta quatuor millia*, quid aliud est quàm puræ Conscientiæ gaudium & immaculatæ coram Deo & omnibus Sanctis ejus, & ineffabilis voluptas Divini Spiritûs in nobis habitantis, cujus nulli participes esse possunt præterquam *novæ Nativitatis* filii à *terra redempti*, & liberati animo & affectu ab omnibus illaqueamentis hujus præsentis seculi, qui simplex cor habent ac sincerum, & in *quorum ore non est inventus dolus*, sed recti & inculpati sunt ante Thronum Dei? Quæ conditio est adeò ecstatica & inenarrabilis, nempe *rectitudo hæc* sive *Justitia ac Pax, Gaudiúmq; in Spiritu sancto*, ut minimè mirandum sit quòd nulli dicantur, præter illa centum quadraginta quatuor millia, cog-
Pro. 14. 10. noscere quid pertineat ad hanc melodiam. *Cor novit amaritudinem animæ suæ, nec in gaudio ejus miscebitur extraneus.* Verùm hæc excursio est cum præsenti nostro scopo non tam arctè cohærens.

7. Id quod nobis hic præcipuè est observandum hoc est, *Cœtum hunc virgineum* synchronon esse, quod perpetuo Parallelismo eis opponitur qui *Characterem Bestiæ* receperint professíq; sint *Idololatræ*, quemadmodum *virginitatis* significatio, juxta sensum *Styli Phophetici*, planè indicat. Ad quam rationem, [*Hi sunt qui cum mulieribus non sunt inquinati*] rectè aptéq; potest intelligi. Nec ipsi solummodò ab
Apoc. 14. 4. Idololatria se abstinent, sed & alios hortantur ut debitum adorationis suæ objectum eligant, ut eum *scilicet adorent qui fecit cœlum & terram & mare & fontes aquarum.* Dei etiam judicia adversùs *Babylonem* denunciant, dicentes, *Cecidit, ce-*
v. 7, 8, 9. *cidit Babylon urbs illa magna, quia vinum iræ scortationis suæ potandum præbuit omnibus gentibus.* Et postremò, tertius Angelus ex eodem cœtu horrendos & nunquam finiendos cruciatus denunciat eis qui adoraverint *Bestiam* & imaginem ejus, hoc est, qui se submiserint redivivæ illi Idololatriæ quam injunctura sit, quámq; ego jam tam plenè descripsi. Quam Comminationem velim eos seriò apud se perpendere quàm gravis sit, qui rem adeò indifferentem esse autumant utrùm è *Protestantium* numero quispiam sit an *Pontificiorum*, ac si minæ hæ plusquam Tragicæ mera Terriculamenta essent vanáq; Mormolycæa.

CAP. X.

1. *Tria alia Vaticinia quæ Ecclesiæ lapsum prædicunt in Idololatriam, utì visio* Tubæ sextæ, *quæ Imperium* Romanum *multò pòst spectare probatur quàm factum sit Christianum.* 2. *In hac visione* Græcam *pariter ac* Latinam *Ecclesiam* Idololatriæ *ream peragi, & cum Aggravationibus, Paganis cum ipsis communibus.* 3. *Constare etiam ex illa visione quanti Orbis Christiani interesset si à crasso illo peccato se repurgarent, eósq; optimos eorum esse amicos, qui liberè apertéq; ob hoc aliáq; crimina in ea visione subindicata, reprehendunt.* 4. *Prophetia* Pauli *ad* Timotheum *proposita, ejúsq; pars prima ex* Epiphanio *exposita de Instigatoribus ad prædictum hunc errorem*; 5. *Ut & pars illa quæ errorem ipsum continet, cultum scilicet* Dæmonum: *Unde manifestum sit, Prophetiam ad notorium hunc Ecclesiæ lapsum in* Idololatriam *spectare*; 6. *Sicut etiam ab instrumentis disseminationis hujus erroris*; 7. *Et à mentione* Mysterii Pietatis *antè proximè facta, cui hoc* Iniquitatis mysterium *opponitur*; 8. *Et postremò, à temporibus lapsûs, quæ vocantur* ὕστεροι καιροί. 9. *Qui Terminus esse probatur* stylo Prophetico *proprius*, Tempus & tempora & dimidium temporis *denotans, quod posterius est durationis quartæ Monarchiæ segmentum.* 10. *Horum* ὑστέρων καιρῶν *regniq;* Antichristi *periodum per Numeros Dierum in ultimo* Danielis *indigitari.*

1. Medialibus hisce synchronis *Libri Prophetiarum aperti*, addemus tantùm visionem *Tubæ sextæ*, Prædictionem S. *Pauli* de *Apostasia posteriorum temporum*, illámq; Prophetiam apud *Danielem* unde hanc videtur Prædictionem hausisse, & tunc finem hoc genus Vaticiniis imponemus.

Et

Et sanè *sextæ Tubæ* visio admodum illustris est ac notabilis. Quòd de *Turcis* autem intelligitur Christianum Orbem invadentibus, secundùm Interpretationem Cl, *Medi*, abundè contra *Grotium* in Mysterio Pietatis demonstravimus. Quibus breviter addimus, Irruptionem Equitum *Euphrateorum* longè pòst fuisse quàm Imperium factum sit Christianum, immò verò quàm Pagano-Christianum, quandoquidem *Tuba sexta* est ultima earum quæ ordinatim sumptæ cum Regno *Pagano-Christianæ* Potestatis (*Bestiæ quæ erat & non est & tamen est*) *contemporant.* Et quantùm ad locum perinde ac tempus; *Imperium* fuisse ad quod hæc visio spectabat, ex sæpe repetito illo Charactere quo denotari solet, *Tertiæ* scilicet *partis* ratione, clarè constat. *Nam tertia pars hominum hic dicitur occisa.* Romanum verò Imperium à *S. Johanne* ad Trientem sive partem tertiam orbis, suo seculo cogniti, æstimatum fuisse manifestum est ex Descriptione *Draconis rufi septicipitis & decacornis*, ex eo quòd dicitur caudâ suâ tertiam partem stellarum cœli traxisse & abjecisse in terram, Apoc. 12. 4. *Lib. 5. cap. 16. sect. 5.* *Apoc. 9. 15.*

Præterea, Positura horum Equitum talis erat, quemadmodum *J. Medus* etiam notavit, ut ratione aspectûs S. *Johannis* in *Patmo* qui ad eos tanquam ab *Euphrate* venientes prospexit, necesse sit ut in Romani Imperii Territoria graderentur. Cujus etiam rei, *tertiæ nostræ Regulæ* interpretandi prophetias consideratio pleniorem nobis fidem facit. Quid enim ad S. *Johannem* attinebat, alias commemorare visiones quàm quæ ad Ecclesiam Christi spectarent? Quamobrem nullus omninò restat scrupulus, quin *Medana* hæc *Tubæ sextæ* Interpretatio admodum vera sit.

2. Unde evidenter apparebit, prævisionem fuisse crassæ illius *Idololatriæ*, quæ tum in *Græca* tum in *Latina* Ecclesia mox erat futura. Etenim post descriptionem numerosi illius exercitûs *Turcarum* sub Typo Equitum *Euphrateorum*, magnæq; quam intulissent cladis,(utpote quorum operâ tertia pars hominum occisa est, per ignem, fumum ac sulphur quæ ex ore equorum prodibant adversùs hostes suos Leonum more rugientium. Quibus addere potes præcedentem *Saracenorum* plagam, Locustarum istarum excruciantium) statim subjicitur; *Porrò reliqui homines qui occisi non sunt his plagis, non resipuerunt ab operibus manuum suarum, ut nè adorarent dæmonia & simulachra aurea, & argentea & ærea, & lapidea, & lignea, quæ neq; videre possunt neq; audire neq; ambulare. Neq; resipuerunt ab homicidiis suis, neq; à veneficiis suis, neq; à scortatione sua, neq; à furtis suis.* Potéstne ulla esse expressior planiórve de Christiani Imperii Idololatriis Prophetia quàm hæc est? Nam sensus planè hic est; Quòd tametsi *Saraceni Turcæq;* Ecclesias *Orientales* inundâssent, omniáq; vastâssent igni atq; gladio, *Occidentalis* tamen Imperii pars minimè id curaret, (ut nec *Græca* Ecclesia quantùm oportebat) sed *Ecclesia Romana* nihilominùs in cultu suo *Idololatrico* persisteret, in adoratione *Dæmoniorum* sive *Dæmonum*, Animarum scilicet Hominum defunctorum (*Anglicana* nostra Translatio legit **Devils** hoc est, *Dæmonum malignorum*, & nulli certè (cùm Deus ipse non sint) Divinos honores post obitum suum acceptarent, nisi maligni essent spiritus. * Tanta quidem contumelia est honor hic quem *Pontificii* Sanctis assignare prætendunt) & in cultu simulachrorum aureorum, argenteorum & æreorum, &c. *quæ neq; audire possunt nec videre nec ambulare.* Hoc additur tanquam exaggeratio magísq; palpabilis detectio vesaniæ ac stupiditatis hujus peccati. * *Vide lib 1. cap. 12. ver. 3. sect. 4.*

Etenim an non eadem est ratio in *Sanctorum* Imaginibus atq; in Imaginibus *Deorum Ethnicorum? Sanctorum Imagines*, an clariùs vident, acutiùs audiunt, agiliúsve ambulant quàm *Idola* Paganorum? Quamobrem talem videmus reprehensionis rationem, hujus peccati *Idololatriæ*, quæ illi Paganorum communis sit cum eorum qui se Christianos appellitant. Ità ut nulla reliqua sit rimula per quam possint elabi.

Cæterùm alia quoq; crimina sunt à quibus *Romana Ecclesia*, severo Dei judicio adversùs Ecclesiam *Græcam* nihil apud ipsos valente, nondum resipuit. Ut abs *Homicidiis*, in sanguinem insontem effundendo, crudeliterq; homines ac infensè persequendo, sub *Hæreseos* prætextu; à *Veneficiis*, in tali utiq; sensu quem exposui in Idea *Antichristianismi*; à *Fornicatione*, propter præternaturalem impuri sui Cleri constitutionem commissâ; & à *Furtis* denique, *fraudes* intelligo & *imposturas*, quibus credulum populum nummis suis emungunt. Verùm ista ad præsentem scopum non pertinent. *Lib. 1. cap. 18.*

3. Intereà loci observatu dignum est, quàm immensi momenti foret ad incolumitatem ac prosperitatem Orbis Christiani si repurgare se vellent à crasso hoc *Idololatriæ* peccato, à cultu *Dæmonum, Imaginúmq;* aurearum, argentearum, ex aliísq; materiis conflatarum. Quis enim novit, vel potiùs quis non novit quin Deus, qui

immanem

immanem hanc *Turcarum* plagam propter crassas suas *Idololatrias* Christiano orbi induxit, facere possit, ut in proprium alveum rursus refluat, simul atq; nos rediverimus ad illam antiquam puram ac Apostolicam Christianitatem? Causâ enim hujus magni mali remotâ malum ipsum indè remotum iri verisimillimum est.

Unde manifestum est, eos fidelissimos Christiani orbis ipsiúsq; adeò *Romæ* amicos esse, qui ipsis non assentantur & in vitiis suis demulcent, suffulciúntque, mitigando & occultando fœda ipsorum facinora, sed apertè bonáq; fide cum eis agunt, ad propriam ipsorum incolumitatem ac salutem; qui neq; admittunt neq; excogitant subterfugia ad commendandas palliandásve superstitiosas ipsorum ac *Idololatricas* consuetudines, sed palàm ipsis enunciant quantum à vero cultu Dei Christíq; ad *Paganismum* & *Idololatriam* defecerint. Meliores sunt Reprehensiones fidelis amici, quàm conductitiæ adulationes blandi mercenarii.

4. Quamobrem in eadem loquendi libertate persistens non dubitabo affirmare Prædictionem illam S. *Pauli* 1 Tim. 4. ad Apostasiam Imperii in cultus Idololatricos, seducentis seductíq; Cleri operâ introductam spectare, qui cultum religiosum hominibus mortuis tribuendum docuerunt, itáq; *Sanctos Dei defunctos*, quantum in ipsis erant, in *Dæmonas Paganicos* commutârunt. Verba Prædictionis hæc sunt: *Spiritus autem manifestè dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum, in Hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere à cibis*, &c. *Græcum* exemplar habet ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, &c. quod *Latinè* reddi debet, *per Hypocrisin loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam*, &c. ut quivis qui Syntaxin intelligit, non potest non agnoscere. Nam τινὲς & ψευδολόγων non possunt convenire Grammaticè, nec *Dæmonia* & *Conscientiæ cauteriatæ* juxta usitatum loquendi modum sensúmque, si totum Textum rectè perpendas.

Prioris partis hujus Prædictionis expositio melior esse non potest quàm *Epiphanius* per occasionem scripsit in acerrima sua reprehensione *Collyridianorum*, qui Divinum cultum *Mariæ* Virgini exhibebant, offerendo ipsi *Collyridam*. Eis in more erat εἰς ὄνομα τῆς ἀειπαρθένου κολλυρίδα τινὰ ἐπιτελεῖν, quemadmodum Pater ille loquitur. Unde dicti sunt *Collyridiani*, cujus Idololatriæ fœminas quasdam in *Arabia* primas ait fuisse Inventrices, quæ ex *Thracia* illuc venerant, nefariámq; hanc ἱερουργίαν illîc exercebant, quod ille βλάσφημον πρᾶγμα appellat (quod eò libentiùs noto, quoniam *Idololatria* toties in *Apocalypsi* eo nomine insignitur) tandémq; super tota materia plenè rotundéq; sic concludit: Ὅπερ τὸ πᾶν ἐστιν ἀσεβὲς καὶ ἀθέμιτον, ἠλλοιωμένον ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὥστε εἶναι τὸ πᾶν διαβολικὸν ἐνέργημα καὶ πνεύματος ἀκαθάρτου διδασκαλίαν. Πληροῦται γὰρ ἐπὶ τούτους τὸ, Ἀποστήσονταί τινες τῆς ὑγιοῦς διδασκαλίας, προσέχοντες μύθοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων. Ἔσονται γὰρ, φησὶ, νεκροῖς λατρεύοντες, ὡς καὶ ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐσεβάσθησαν. Quæ postrema verba planè innuunt hanc Apostasiam hîc intelligi de religioso cultu Dæmonibus exhibito, & Animabus hominum defunctorum. Et observatu dignum est *Chrysostomum* & *Theophylactum* δαιμόνων legere non δαιμονίων, quemadmodum *Erasmus* in locum ipsum notavit; si cui fortè illud vocabulum magìs arridet quàm alterum; *Epiphanius* verò eandem rem per utraq; intelligere videtur, Animas nempe hominum defunctorum, religiosè cultorum, quos cum *Baalim* confert quos *Israëlitæ* coluerunt, Psalm. 106. 28. uti *Psalmista* conqueritur, *& initiati sunt* Beelphegor, *& comederunt sacrificia mortuorum*. Quamobrem breviter secundùm sententiam *Epiphanii* πνεύματα πλάνης, quod *Latina* versio reddit, *spiritus erroris*, erroneæ sunt fallacésq; doctrinæ sive prophetiæ (quemadmodum etiam *Grotius* utplurimum πνεῦμα interpretatur) humanis mentibus à Diabolo inspiratæ. Sic enim appellat διαβολικὸν ἐνέργημα καὶ πνεύματος ἀκαθάρτου διδασκαλίαν, *Inspirationem Diabolicam doctrinámq; ab impuro spiritu traditam*, ad contaminandum Dei cultum. Hoc ad ea verba Textûs refertur, [*Attendentes spiritibus erroris*] quibus fontem & originem impiarum harum doctrinarum notari vult;

5. *Materiam* verò *objectúmve* earum illâ magìs definitivâ locutione includi, καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, hoc est, non quidem *doctrinis Dæmoniorum* quatenus ab eis traditis suggestísve, sed doctrinis *de Dæmonibus*, hoc est, circa *Dæmonas* circáve cultum *mortuorum*, sicut *Israëlitæ Baalim* coluerunt, quas *Psalmista* animas fuisse innuit hominum defunctorum. Πληροῦται γὰρ ἐπὶ τούτους, inquit *Epiphanius*, τὸ, Ἀποστήσονταί τινες τῆς ὑγιοῦς διδασκαλίας, προσέχοντες μύθοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων. Impletur enim hæc Prophetia in *Collyridianis*, viz. *Discedent quidam à sana fide, attendentes fabulis, doctrinisq; de dæmonibus*. Nam quòd *Genitivus* hîc, *Genitivus* esse potest *Objecti* æquè ac *Agentis*, nemo non agnoscet. Ab *Epiphanio* verò priori sensu hîc intelligi manifestum

manifestum est, tum ex eo quòd μύθοις ante διδασκαλίαις præfixit (quæ fabulosæ narratiunculæ non concipiuntur à Dæmonibus sed *de* ipsis narrari) tum etiam quòd immediatè sequitur, Ἔσονται γάρ, φασί, νεκροῖς λατρεύοντες, &c. *Erunt enim*, *inquit*, *qui cultum religiosum mortuis præbebunt*, &c. Quod tamen Apostolus non dicit, nisi διδασκαλίαις δαιμονίων significet *doctrinas de dæmonibus*, qui Animæ sunt hominum defunctorum, quemadmodum abundè alibi demonstravi. Quamobrem manifestum est ex hac *Epiphanii* expositione, hanc Prædictionem S. *Pauli* perquam facilè applicari posse ad Ecclesiæ *Romanæ* Apostasiam, quòd Divinum honorem *Sanctis* præbeant, quod est manifestò νεκροῖς λατρεύειν, *cultu religioso mortuos colere*.

6. Quæ quidem prædictio etiam adhuc magìs exquisitè reperietur *Pontificiis* convenire, si consideremus quibus externis rationibus hic *Dæmonum* cultus promotus sit. Hi enim qui dicuntur à fide discedere, hoc est, à sana illius doctrina, quemadmodum *Epiphanius* interpretatur, & in *Idolatricum D monum* cultum apostatare, dicuntur hoc facere ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, *per Hypocrisin loquentium mendacium*, (Apocalypsis eos vocat τὸν ποιοῦντα ψεῦδος, *mendacium facientes*) hoc est, fingentium edentiúmq; *Legenda* de miraculis *Sanctorum* suorum sive *Dæmonum Animarúmve separatarum*. Quod profectò ità impudenter faciunt, ut si ipsis per conscientiam liceret quaslibet pias fraudes fabulásq; consuere; unde dicuntur *cauteriatam* habere *conscientiam suam*. Quid magìs ad vivum *Græcos Romanósq; Legendarios* exprimere potest quàm hoc? Et tamen character adhuc magìs particulariter additur [*prohibentium nubere, abstinere à cibis*] Quibus tam bellè quadrare potest hic character quàm Monachorum Ordinibus in quorum sodalitates nemo admitti poterat nisi sub stricta harum legum observatione? Prohibebant unumquemq; qui è sua Fraternitate esse voluit, uxorem ducere, & mandabant simul à certis quibusdam cibis abstinere. Hæc sanè tam solidè & copiosè in *Apostasia posteriorum Temporum* à Cl. *Medo* scripta, demonstrantur, ut nihil præterea superaddere opus sit nisi illius *Dissertationis* commendationem. Vix ulla extat Prophetia quæ tam plenè aptéq; ullum attingit eventum, quàm hæc Ecclesiam, eis temporibus quibus lapsa erat in hunc *Dæmonum* cultum per seductionem superstitiosi fraudulentiq; Cleri.

7. Tertiò, Cùm summaria totius Mysterii Pietatis descriptio in ipso ultimo versu capitis antecedentis tam immediatè præcedat, mihi profectò valdè videtur consentaneum ut immediata hæc Digressio in mentionem lapsûs à puritate hujus mysterii, res pusilli momenti non sit, qualis esset paucorum *Pythagorissantium* Christianorum perstrictio, taliúmve qui à Christianitate defecerint ut sequerentur *Apollonium*, (qua de re in nullas memini me incidisse particulares Historias) sed magis celebris ac notoria Ecclesiæ Christi Apostasia magniq; Pietatis mysterii proximè antè memorati in *Iniquitatis mysterium* commutatio, quemadmodum alibi appellatur. Ista enim locutio [*Discedent quidam à fide*] nihil omninò obstat huic Interpretationi, quemadmodum *J. Medus* multis exemplis eísq; satis aptis abundè demonstravit, ubi [quidam] nunc de majori parte, nunc de toto ferè populo dicitur; sicut videre est in suprà dicta *Dissertatione*.

8. Quartò & ultimò, Præfatio hujus Prædictionis [Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς, &c.] videtur non solùm augustior, sed ad alium scopum determinatior quàm ut cum illo conveniat cum quo nos *Grotius* dimittere vult, cum strictura scilicet in *Apollonium* ejúsq; sectatores. Est enim nimis dilutum frigidúmq; glossema nihil ampliùs per [ὕστεροι καιροὶ] intelligere quàm per Adverbium *posthac*, ac si voces [ὕστεροι καιροὶ] in Terminum Artis jam non transiissent, nec longè antè ab Angelo apud *Danielem* definitæ fuissent, aut saltem necessarium fuissent Consecta- *Cap. 12.*
rium illius definitionis qui rogatus, *Usq; quò finis horum mirabilium? Elevavit dextram & sinistram suam in cœlum & juravit per viventem in æternum fore in tempus & tempora & dimidium temporis.* Iterúmq; rogatus à *Daniele* ut apertiùs declaret, quando harum rerum finis sit futurus, hoc dat responsum, *Verba clausa esse & obsignata usq; ad tempus finis.* (Quod sic appellatur, ut quod notabile illud segmentum est temporis quod quartæ ultimæve Monarchiæ proximè finem jacet.) Sed statim pòst, hanc addit subindicatiunculam quâ hoc *tempus finis* indigitet, *A tempore cùm ablatum fuerit juge-sacrificium & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducentos nonaginta fore. Beatum verò eum futurum esse qui usq; ad dies mille trecentos triginta quinq; pervenerit.*

Jam verò finis earum rerum quas *Daniel* inquisivit, sicut ex ipso Textu generaliq; Interpretum consensu apparet, ad diem usq; Judicii, quomodocunq; ea locutio intelligenda sit, se extendit. Unde consentaneum est concludere, *Danielis* vaticinia

per

per quatuor illa celeberrima Regna Monarchiásve *Babylonicam, Persicam, Græcam,* ac *Romanam* percurrere, Regnúmq; *Romanum* contemporare cum plenitudine temporis Finéve temporum ac seculorum; cúmq; pars quarta ultimáq; sit divisionis hujus sacri Kalendarii Prophetici, quemadmodum appellat Cl. *Medus*, rectè nuncupari *Tempora novissima* vel *Dies novissimos* in quibus *Messias* expectabatur venturus. Post Christi verò adventum cùm futurum esset admodum mirabile ac notorium *Antichristi* regnum durante quartâ hâc Monarchiâ sive Tempore novissimo, qui per *Bestiam bicornem* ac *Meretricem Babylonicam* præfiguratur, quæ è *Synchronis Medialibus* sunt *libri Prophetiarum aperti*, quásq; jam demonstravi incipere annis circiter quadringentis post Christum natum, earúmq; durationem eandem esse quæ *Temporis, Temporum & dimidii Temporis*, háncque, aliquo sensu, 1260 esse annorum, manifestum est hanc temporis portionem esse ὑστέρους καιροὺς, *Novissimorum horum temporum posteriora, tempúsve Finis* propriè sic dictum, ut quod illi proximè adjacet vel conterminat, eáq; ipsa tempora de quibus in hoc capite loquitur Angelus, ubi jurejurando asserit, mirabilia ista, hoc est, *portentosum Antichristi regnum* duraturum esse in *tempus & tempora & dimidium temporis; postquam verò completa fuerit dispersio manûs populi sancti, universa hæc de quibus dictum est, completa fore.* Quod idem est atq; illud in *Apocalypsi*, ubi Angelus jurat per viventem in secula seculorum, *Tempus non fore amplius, nisi in diebus vocis septimi Angeli, cùm clanxerit, consummatúmq; erit mysterium Dei sicut evangelizavit per servos suos Prophetas,* ubi alludit particulariter ad hunc locum *Danielis.* Hæc est vera interpretatio hujus loci *Apocalypseos* secundùm communem sensum, constructionémq; Grammaticam. Quod planè ostendit, *Tempus, Tempora & dimidium Temporis* cum *Tuba sexta* finire.

Ex quibus rationibus planè constare potest cuivis qui nullo laborat præjudicio, quòd ὕστεροι καιροὶ *terminus Phrasisve* sit *stylo prophetico* propria, idémq; significent quod *tempus Finis*, cum allusione ad *sacrum* hoc *Kalendarium Danielis* ex quatuor *Monarchiis* consistens, utpote qui posterius segmentum sunt ultimæ, pari passu cum *Antichristi regno* decurrens, eíq; planè contemporans. Sic enim communiter *Ecclesia, Tempus, tempora & dimidium temporis* interpretatur apud *Danielem.*

10. Quòd verò ad *Regnum Antichristi* pertinent, etiam in sensu Protestantium, *Jos. Medus*, meo quidem judicio, manifestissimè evicit, ab istis Numeris 1290 dierum, & 1335 dierum in exiguo suo Tractatu de his Numeris, quem *Revelationem Antichristi* appellat. Qui proculdubio dati sunt pro clave ad aperiendam veritatem vaticiniorum *Danielis* de *Regno* hujus *hominis peccati*, & de *tempore Revelationis* illius, *Clausa & obsignata sunt verba usq; ad tempus Finis*, hoc est, usq; ad *hæc tempora posteriora*, ὑστέρους καιροὺς, nec tamen tunc ea *intellecturi sunt impii, sapientes verò intelligent*, certíq; de ipsis esse possunt per clavem hanc Numerorum Annorum ab *Epocha Prophanationis Templi* per *Antiochum*, cum Eventu comparatorum; cum duabus primis utiq; notabilibus Instantiis *Revelationis hujus Hominis Peccati.*

Primus illorum Numerorum ab illa *Epocha*, finitur Anno Domini 1120, alter Anno 1165. (Tam irrefragabili enim evidentiâ jam demonstravi, Dies *Stylo prophetico* significare Annos & in hoc Tractatu & in * *Mysterio Pietatis*, ut neminem credam ea de re dubitaturum; hîc verò *Dies* significare non posse Cl. *Medus* non minori quidem evidentiâ evicit.) Jam verò *Eventus prædictioni* ad admirationem usq; quadrat. Anno enim 1120, vera ac perfecta detectio sive descriptio *Antichristi* in lucem prodiit, nec ante id tempus, ut videre licet ex ratione illa compendiaria quam *J. Medus* super hac re dedit.

* *Lib.* 5. *cap.* 15. *sect.* 2.

Alterius etiam Periodi exitus notabilis est propter *Waldenses* & *Albigenses*, quorum temporibus *Iniquitatis Mysterium* pleniùs revelatum est, contráq; illud à numerosioribus hominum cœtibus Testimonium perhibitum. Unde *beati illi dicuntur qui ad hæc usq; tempora perveniunt*, propter exuberantem claritatem lucis Evangelii quæ tunc emicuit. Nec minùs beati illi qui propter Testimonium veritatis morte tunc temporis mulctati sunt, sed multò profectò beatiores, quippe quorum præmium majus futurum erat magísq; singulare atq; eximium. Prophetia enim declarat quemadmodum verè se res habet, non autem quomodo judiciis falsis perfidísq; sensibus carnalis Animi appareat. Vide pereruditum Authorem *J. Medum.* Neq; enim hisce rebus possum immorari.

Addo tantummodò, ad majorem fidem faciendam expositioni Cl. *Medi*, nullam aliam locum hìc habere posse. Neq; enim verisimile est hos *Numeros Dierum*, ul-

lam esse Interpretationem Periodi suprà memoratæ *Temporis*, *Temporum & dimidii Temporis*, cùm utriq; à justa hujus periodi mensura varient, cùmq; sensus ænigmaticæ illius Locutionis non tam obscurus sit, quin omnes eum attingant in eóq; consentiant. Quibus addas *Epocham* ab *Antiocho* cum instituto non convenire, (& difficile sanè est efficere ut illa * *Epocha* ullam aliam verisimilem significationem ei scopo congenerem habeat quàm *Literalem*) uti etiam præcipuæ difficultati de qua *Daniel* solicitus erat, hoc modo non satisfieri, quæ est, quando hoc *tempus Finis* futurum esset, non *quantùm* vel *quamdiu* futurum. Ad cujus curriculum ὑστέρων putà καιρῶν, sive *temporis Finis* (quod est illud *Tempus, Tempora & dimidium Temporis*) Numeri hi 1290 & 1335 speciali modo nos dirigunt à suprà dicta Epocha deducti, ut fusiùs videre licet si præstantem illum Interpretem adeas, ad quem paulò antè te remisi. Angelus *Danieli* narrat verba obsignata fore usq; ad *tempus* Finis, *Medúsq;* clarè demonstrat rem revelatam fuisse in *hoc tempore Finis*, etiam in eis ipsis temporis articulis ad quos hi Numeri nos dirigunt. Quod profectò nostrâ dignum est tum consideratione, tum admiratione.

* Dan. 8. v. 14, 26.

CAP. XI.

1. *Expositio Prophetiæ* Pauli *ad* Timotheum Epiphaniana *ex relatione quam ad illam* Danielis *habet, confirmata.* 2. Parachronismus *à* Grotio *in hac* Danielis *Prophetia commissus, ejúsq; ad* Antiochum *Applicatio quàm temeraria omniq; ratione destituta.* 3. *Confutatio Applicationis.* 4. *Recta temporis hujus Prophetiæ assignatio per* Calvinum Medúmque, *qui ambo de* Imperio Romano *interpretantur.* 5. *Magis particularis enodatio duorum priorum versuum hujus Prophetiæ juxta mentem Cl.* Medi; 6. *Ut & tertii*; 7. *Atq; quarti.* 8. *Sensum hujus Prophetiæ tam apertè convenire cum illa S.* Pauli, *ut manifestum sit eum huc spectâsse in eis verbis,* τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει. 9. *Quamvis hæc* Medi *Interpretatio omninò inculpabilis sit, duos tamen priores prophetiæ versus aliter exponi posse, magisq; congruenter S.* Pauli *Prophetiæ in Epistola ad* Thessalonicenses.

1. Videmus igitur quàm parùm rationis habeat *Grotius* cur hos ὑστέρους καιροὺς adeò perfunctoriè interpretetur per frigidam illam ac indeterminatam voculam [*posthac*], cùm in hoc saltem loco tam præcisam habeant ac determinatam significationem. Quod adhuc clariùs evincitur ex eo quòd Apostolus affirmat spiritum dicere ῥητῶς, quod planè innuit aliquod extare scriptum antiquum in quo Prophetia hæc totidem ferè verbis scripta occurrat. Si qua enim vis sit argumentationis à vocibus formísq; loquendi, necesse est ut ῥητῶς tale quid significet, non *simplicem Inspirationem*, sed *verbalem* illius *descriptionem* quod est inspiratum. Quod Privilegium nec *Grotius*, nec alius quisquam pro sua Interpretatione afferre potest, si cum hac non consentiat in quam tam feliciter *Epiphanius* incidit, quámq; *J. Medus* tam mirificè expolivit, & quæ deniq; tam accuratè cum illa *Danielis* Prophetia convenire deprehenditur. Quæ ultima erit lapsûs Ecclesiæ in *Idololatriam* Prædictio, quam producere decrevimus. Verba hæc sunt.

Tunc faciet juxta voluntatem suam Rex, & extollet sese atq; magnificabit se super omnem Deum, & contra Deum deorum loquetur miranda, & prosperè evenient ei omnia donec finita fuerit ira. Nam quod determinatum est, fiet. I. Dan. 11. v. 36, 37, 38, 39.

Tunc ad Deum patrum suorum non adjiciet animum, nec ad concupiscentiam mulierum, nec ad ullum Deum adjiciet animum; Nam super omnia magnificabit se. II.

Unà enim cum Deo in sede sua venerabitur Mahuzzim, *etiam cum Deo quem non noverunt majores ejus, venerabitur auro & argento & lapide pretioso rebúsq; pretiosis.* III.

Et munimenta Mahuzzim *Deo simul peregrino faciet, quem agnoscens honore cumulabit, istósq; faciet dominari in multis, terrámq; in præmium dividet.* IV.

2. Hæc est *Medana* Textûs Translatio; quæ admodum facilis est ac naturalis quantùm ad Regulas *Grammaticas* & *Criticismum*, sicut mox notabimus. Intereà loci non possum non observare quàm omni fundamento ac ratione careat Interpretatio *Grotiana*, qui omnia hæc de *Antiocho* intelligit, & contra *Antiquitatis* consensum, (quæ semper *Antichristum* hìc præfigurari suspicata est) & contra *rerum Probabilitatem.*

Nam ut directionem prætercam illorum Numerorum suprà memoratorum qui in illud *Tempus, Tempora & dimidium Temporis cadunt*, quæ mirandorum durationem in quæ *Daniel* inquirit, comprehendunt, (quæ *miranda* præsenti hâc *Prophetia* æquè ac illâ de *cornu parvulo* significantur) ut & necessariam determinationem hujus *temporis, temporum & dimidii temporis* per *Medialia synchrona* Apocalypseos; quis imaginari potest seriem visionum *Danielis* cap. 11. & 12. quæ ad *Diem Judicii* pertingunt, quod proculdubiò faciunt, tam vastum admittere chasma seu hiatum quàm qui inter res gestas *Antiochi* & finem mundi intercedit, negligendo longum illud temporis spacium ubi res *Ecclesiæ* agitur, illiúsq; fatum ac conditio erant describenda?

Quamobrem *Calvinus*, idq; cum judicio, interpretatus est hos versus de *Imperio Romano*, quod *Græco* immediatè successit (cujus in postremis temporibus *Antiochus* regnare dicitur secundùm Prophetiam *Danielis*) quanquam nimis temerè sanè vicissim opinionem Antiquorum rejecit, qui *Antichristi* descriptionem hisce versibus latere suspicati sunt. Cl. *Medus* igitur utrumq; felicissimè conjunxit, quemadmodum mox videbimus.

3. Jam verò ut *Grotius* Parachronismum commisit in hac Prophetia, ità Applicationes ejus perinde frigidæ sunt & incongruæ. Nunquam enim probare potest *Antiochum* ad Deos patrum suorum animum non adjecisse, aut ad concupiscentiam mulierum; Contra quod commentum *Grotii*, ipsi scriptores *Pontificii* expresse testificantur. Nam *Cornelius à lapide* in ipsum locum, affirmat eum & Deos patrum coluisse, & *Judæos* pariter ad eos colendos coëgisse. Et tum ipse, tum *Gaspar Sanctius Antiochum* culpant ob mulierositatem suam enormémq; luxuriam. Et quantùm ad *Mabuzzim*, præterquam quòd מעזים plurali numero unius alicujus Dei nomen proprium esse haud ità verisimile sit, nullam quidem affert Historiam quâ probet *Antiochum* tam fervidum fuisse hujus Dei *Modin* (quemadmodum hîc eum appellari vult) cultorem, Templúmve illi extructum fuisse in *Modin*, quæ *Judæa* Civitas est in rupe excisa, quam & munimentum aliquod fuisse verisimile est, ac proinde appellatum esse *Modin*, absq; omni autem relatione ad hunc Imaginarium *Modinum Grotii*, Deum peregrinum, cujus *Antiochum* tam fervidum cultorem fuisse fingit. Pro qua opinione nullum quidem affert argumentum præterquam quod occurrit 1 *Mac.* 2. 15. ubi ministri *Antiochi* dicuntur *Judæos* cogere thura accendere & immolare in *Modin*, non autem Deo *Modin*. Unde nullam vim huic argumento inesse liquet, totámq; *Grotii* Interpretationem puram putam esse Imaginationem merúmve Figmentum. Conjiciamus nunc oculos in expositionem *Medanam*.

4. *Medus* igitur, quemadmodum & *Calvinus* ante eum, vaticinium de *Antiocho*, in fine versûs tricesimi quinti cap. 11. abrumpi supponit, résq; *Regni Romani* prædicendas iniri. Quæ quidem minimè dubia aut conjecturalis sententia est, sed ob rationes suprà memoratas firma ac necessaria. Unde manifestum est ועשה כרצנו המלך rectè sic reddi, *Tunc faciet juxta voluntatem suam Rex.* Particula enim ו tam laxæ significationis est ut nulla facta sit injuria tam determinatum ei imponendo sensum; Quemadmodum & Paræus reddit καὶ κλαύσονται, *tum flebunt*, Apoc. 18. 9. Et per *Regem* hîc intelligitur sicut alibi apud *Danielem*, *Respublica* sive *Regnum*. *Romanum* autem hîc significari, successionis ordo indicat, ut quod *Græco* succedit juxta omnes Chronologias, & certè secundùm Historicorum sententiam *Græco* successisse statuitur, statim atq; *Romani Macedonas* devicerant, quod factum est posterioribus temporibus *Antiochi*. Tam aptè coincidunt res amicéq; conspirant quantùm ad rationem Temporis in hac nostra Hypothesi; quod sensum venâ facili perpetuò fluentem promittit. Cujusmodi hic est:

I. 5. In primo horum versuum, Statum utiq; *Regnúmve Romanum* sub exitum regni *Antiochi* prosperrimo successu omnia gesturum esse, & pro libitu dominaturum; exaltaturum se esse populum eum, majorémq; se omni Regno effecturum. Gentem enim debellare, gentis illius est debellare Deos. Quos *Romani* è Civitatibus quas capiebant, vocali carmine, cujus suprà mentionem feci, soliti sunt evocare, atq; sic *Gentium Deos* quodammodo captivos abducere, perinde ac populos ipsos. Immò ministri hujus Reipublicæ mirabilia locuti sunt ac blasphema adversùs Deum Deorum, hoc est, adversùs ipsum *Jesum Christum*, quem tam indignis dicteriis & contumeliis exceperunt, flagellârunt & crucifixerunt, & tamen prosperè res successit in Imperio quamvìs nefaria hæc facinora adversùs Christum perpetrâssent, crudeliterq; persequerentur membra ejus, novas hoc pacto in eum contumelias cumulantes & blasphemias, usq; dum *tempus determinatum hujus furoris* exiisset, Imperiúmq; factum esset Christianum.

Nam ut in proximo versu sequitur, successurum proximè erat illud tempus in quo futurum esset ut Imperium *Romanum* contemneret, negligeret abjiceretq; Deos majorum suorum, hoc est, Deos Paganicos, & converterentur ad Christianitatem, sed ut matrimonium simul (quod tanto antè in pretio erat apud *Romanos*, quemadmodum ex Legibus *Julia* & *Papia* appellatis apparet, quas *Constantinus* abrogavit) magno primùm haberetur despicatui, sed procedente tempore Sacerdotibus pariter & Monachis superstitiosè interdiceretur, illo *Homine peccati* Imperii habenas manibus sibi arripiente, qui nullam ullius Dei rationem habiturus est, sed propter legum Christi antiquationem & conculcationem cervicum Principum, meritò dicitur se magnificare super omnia, sicut de eo scriptum est in Epistola ad *Thessalonicenses*. II.

6. Et congruenter sanè huic ἀνομίᾳ, huic licentiæ illicitæ Deiq; contemptui, sequitur in versu tertio, ולאלה מעזים על כנו יכבד, hoc est, *Nam unà* cum, *vel* præter (etenim אל & ל ità significant) *Deum, venerabitur* Mahuzzim, על כנו *in sua ditione*, *Grotius* reddit, referendo ad *Antiochum*, *Latina* Translatio legit, *in suo loco*, referendo ad *Idolum*, *Medus* verò *in sede sua*, referendo ad Christum Deum verum. Potest etiam & alius esse sensus τῶ על כנו, viz. *super basin ejus*, tanquam si honor *Mahuzzim* præstitus fundaretur super honorem, in eo ipso cultu, Christo destinatum, quæ planè defensio est *Pontificiorum*. Sensus igitur breviter hic est; manifestum esse quòd Potestas *Romana*, sicut præcedenti commate dictum est, verum Dei timorem à se abjecturi sint, seipsos exaltaturi supra omne quod dicitur Deus, etiam supra Christum ipsum, propterea quòd contra expressam Dei legem Divinum honorem præstituri sint *Mahuzzim* (quanquam sub prætextu verum, eo pacto, colendi Deum) aureis & argenteis ligneisq; statuis, & omni genere rerum sumptuosarum & pretiosarum, quemadmodum immediatè sequitur, ולאלה אשר לא ידעהו אבותיו יכבד בזהב, hoc est, *etiam cum Deo quem non noverunt majores ejus*, id est, cum *Christo*, (qui verè erat θεὸς ἄγνωστος, inter *Romana* Numina omninò peregrinus, talísq; cui veteres Romani nunquam sacrificâssent) *venerabitur eos*, viz. *Mahuzzim*, *auro*, *argento*, &c. III.

Unde manifestum est *Dæmonas* de quibus S. *Paulus* loquitur, hîc apud *Danielem* indigitari. Nam hi *Mauzzim* ipsi sunt, nempe *Sancti* ab hoc Idololatrico Imperio in *Dæmonas* conversi, qui *Deastri* sic fiunt *falsive Dii*, hoc est, falsa religiosi cultûs objecta, ut omnes sanè sunt nisi is qui fecit cœlum & terram, *Jerem.* 10. *Dii qui non fecerunt cœlum ac terram peribunt de sub cœlis*, &c. Et rursus in Psalmis, Πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια, ὁ δὲ κύριος τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν. Quæ loca innuunt nullum verum esse objectum Divini cultûs præter Deum eum qui cœlum fecit atq; terram; reliqua omnia hujus cultûs objecta, eo ipso fieri *Dæmonas* sive *Dæmonia*, *Deunculos*, *Deósve falsos*, quamvìs injuriâ colentium. Quòd autem hîc *Mauzzim* vocantur, quos *Paulus Dæmonia* appellat, mirandâ profectò fit Dei providentiâ, cùm vox hæc *Hebraica*, quantùm ad sensum, ipsa loquela sit eorum qui præ nimis superstitioso zelo ac affectu erga *Sanctos* hunc introduxerunt *Dæmonum* cultum, magìs sensibilem reponentes fiduciam in eorum Reliquiis ac Protectione quàm in ipso omnipræsenti Deo. Hos igitur vocabant πύργους, προβόλους, τείχη, ὀχυρώματα, δορυφόρους, ὑπερασπιστὰς, *Turres*, *Valla*, *Muros*, *Propugnacula*, *Spiculatores*, *Protectores*. Quæ omnia *Mauzzim* naturaliter propriéq; significant, uti copiosiùs videre est apud *Jos. Medum*. Tam facili ductu fluit sensus, de hoc abusu cultûs *sanctorum*, quos, tametsi Christus in omni illo honore divino ipsis præstito prætenditur, manifestum est in Templorum dedicationibus aliisq; cultibus religiosis illius cum ipso consortes fieri.

7. Ad quod ultimus etiam versiculus collineare videtur, istis verbis tanto cum artificio obvolutum, מבצרי מעזים עם-אלוה נכר, *Munimenta* Mauzzim *cum Deo peregrino*, (tanquam si *Simul-tenentes* essent, ut loquuntur Juridici.) Quæ munimenta Ædificia sacra sunt, *Templa*, *Sacella*, *Monasteria* honori *Christi* & *sanctorum* dedicata. Loca enim hæc sacra מבצרים appellantur cum allusione ad *Mauzzim*, quæ vox bellicosum sensum præ se fert, & *Militares* significat Protectores & *Hyperaspistas*, quorum ædes proinde meritò appellantur *Munimenta*. Versûs integri sensus hic est; Et potestas hæc *Romana* Templa eriget & Ædificia alia religiosa *Christo* & *Sanctis*. Ubi Christus indigitatur per אלוה נכר *Deum peregrinum*, quippe qui secundùm humanitatem suam stirpe oriundus est ab omnibus Nationibus Paganicis aliena, ità ut hac ratione alienior sit quàm quisquam alius esse possit, tum etiam Deus perfectus perfectúsq; homo, quod ejusmodi Numen est quod in eorum mentem nunquam antea venisset. Tam eximiè ac singulariter quidem præfiguratur in hoc vaticinio Christus sub nomine *Dei peregrini*. Postquam verò ipsis innotuerit, con- IV.

 dignum

dignum illi honorem præstabunt, nisi quòd partem illius cum *Mauzzim* sint communicaturi, eósq; etiam Principes constituturi super Imperium, mundum inter ipsos distribuentes tanquam debitum (quemadmodum prætenditur) perpessionum suarum præmium, dum unus *Sanctus* hujus Civitatis Regionísve Patronus sive Protector constituitur, aliíq; aliarum, quemadmodum suprà fusè enarravimus.

Lib. 1. c. 17. sect. 4.

8. Hic profectò tam perspicuus facilísq; sensus est, ut minimè mirandum sit quòd S. *Paulus* ait, *Spiritum dixisse* ῥητῶς *expressim, in posterioribus temporibus fore*, hoc est, in *Danielis tempore, temporibus & dimidio temporis*, quæ pars posterior est durationis *Romani Imperii, ut homines à fide discederent, doctrinámq; Dæmonolatriæ* cultúsve *Mauzzim* amplecterentur. Cui quidem Prædictioni eventus adeò ad amussim respondet, ut mirum in modum præjudicio eum occæcari oporteat qui hoc nequit discernere; ut & enormem esse concinnitatis & proportionis contemptorem, si ipsi oblectamento non sit observare quàm commodè aptéq; ingens illud ac deforme chasma inter Prædictiones in capite undecimo *Danielis* eásq; in duodecimo rebus summi quidem momenti expleatur, seriésq; temporum ad diem usq; judicii filo continuo deducatur.

9. Tam omni ex parte in se irreprehensibilis est horum quatuor commatum apud *Danielem Medana* Interpretatio. Et certè quantum ego intelligo, unus potest esse continuus sensus qui reverà per totum Textum intenditur. Attamen diffiteri non possum, dum verba illa Apostoli respicio 2 *Thess.* 2. *Qui adversatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur*, quæ aperta videtur allusio ad hæc verba *Danielis*, *Extollet se atq; magnificabit se super omnem Deum*, quin suspicio mihi in animum irrepat, per *Deuteroplerosin*, Pontificiam etiam Potestatem, quæ, postquam Papa eam supra Imperatores caput extulerat, rediviva quædam Imperialis Potestatis *Romanæ* Paganicæ imago erat, hìc porrò perstringi, ac proinde duo priora commata ex his quatuor de *Papa* etiam exponi posse, déq; *Luciferiana* illius superbia, quemadmodum suo loco magìs distinctè sum declaraturus.

Cap. 18. sect. 11.

CAP. XII.

1. *Cur tam prolixus hactenus fuerit in Idololatriæ Ecclesiæ prædictionibus enarrandis, quódq; in reliquis* Antichristianismi *partibus brevior sit futurus.* 2. *Secundum* Antichristianismi *membrum per* occisos Testes *in Plateis magnæ Urbis* Ægypti *appellatæ jacentes præfiguratum.* 3. *Brevis expositio illius versûs* Apocalypseos. 4. *Quòd eadem res præfigurari videtur per* Meretricem Babylonicam Bestiæ insidentem. 5. *Prædictiones oppugnationis* Sacerdotalis *officii Christi.* 6. Bestiam Bicornem *ac* Pseudoprophetam *eundem esse*, Antichristianámq; Prophetici *officii ejus* oppugnationem *utrisq; præfigurari.* 7. *Afflictionem verorum Prophetarum Christi per visionem* duorum Testium *significari, ut &* Antichristianam *oppugnationem* Regalis *officii ejus.*

Apoc. 11. 8.

1. INtereà loci satìs copiosè, utì spero, Divinam Providentiam vel à minima suspicione vindicavimus tam insignis neglectûs defectúsve, ut non prædixerit perinde ac præviderit generalem hunc Ecclesiæ lapsum in primam hanc principémq; *Antichristianismi* partem, *Dæmonum cultum* sive *Idololatriam*. Qua in re eò copiosiùs egi, cùm præcipuus sit *Apostatantis* Ecclesiæ character, & reverà radix plerarumq; reliquarum Enormitatum *Antichristianarum* quæ in Christianum orbem irrepserunt, illius saltem, sat scio, quæ nefariâ immanitate proximè ab ea abest, si non æquat vel exuperat, cruentæ scilicet Persecutionis charissimorum filiorum Dei, fideliúmq; membrorum Jesu Christi, qui hujusmodi *Idololatricis* consuetudinibus se submittere nequeunt.

Cæterùm ad primam methodum redibo, Prædictionésq; uniuscujusq; partis *Antichristianismi* exquiram eo ordine quo eos jam tractavi. Quod multò breviùs nunc effecturus sum, cùm principalem scopum jam attigerim, nec ferè quicquam reliquum sit, quàm ut Lectorem remittam ad multas earum Prophetiarum quas jam explicavi. Ut taceam, plurimas harum partium *Antichristianismi* quæ supersunt, non omninò æquè plenè frequentérve prædictas esse atq; hanc *Idololatriam*.

2. Quemadmodum observare licet vel in hoc proximo membro quod nobis se offert, *spiritualis* scilicet *Captivitas servitúsve* cui homines subjiciuntur propter superstitiosarum opinionum, fastidiosarúmq; ac inutilium observantiarum onus, falsámq; persuasionem pœnarum subeundarum, non quidem *vitæ emendandæ* causâ,

causâ, sed *satisfactionis*, perinde ac si sanguis filii Dei nullius esset pretii aut valoris; cùm tamen istiusmodi figmenta in nullum alium finem excusa sint, quàm ad Potestatem Tyrannicam injustúmq; Sacerdotis quæstum augendum suffulciendúmque.

Ad quam Ecclesiæ conditionem non dubito quin Spiritus Dei digitum intendat, Apoc. 11. ubi cadavera *duorum Testium* dicuntur in *plateis magnæ Urbis jacere, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Ægyptus*, ubi *& Dominus noster crucifixus est.* ἥτις καλεῖται πνευματικῶς, hoc est, κατὰ τὸ μυστήριον, *secundùm mysterium*, vel *Typicè*, quemadmodum & ipse *Grotius* agnoscit. Dico igitur magnam hanc Civitatem, quæ *mystica* hæc *Ægyptus* est, illa Servitutis domus antiquæ Dei Ecclesiæ adhuc in Typo, & modernæ in Antitypo, esse Ecclesiam simulatitiam Catholicam *Romanam*, & Spiritualem hanc servitutem sub superstitiosis Institutis *Papæ*, & cujuscunq; ejusdem farinæ Cleri in hoc loco visionis perstringi.

Etenim cùm *Duo Testes*, *Bestiæ instauratæ* synchroni sint, frustrà somniatur rem ullam *Hierosolymæ* gestam hujus Prophetiæ impletionem esse. Est igitur, inquam, *Romana* Ecclesia quæ hæc *mystica Ægyptus* sit, *Papáq*; *Pharaoh* ille *Ægyptius* cum duris suis *Ergodioctis*, qui faciunt ut delusus populus sub superstitionum suarum oneribus laborent sudéntq;. Spiritualis autem hujus *Pharaonis*, exercitûsq; sui Ecclesiastici subversio manifestò figuratur per illam *Ægyptiorum* in Mari rubro, quod Christi sanguini respondet, qui murus est à dextra & sinistra sinceris hisce *Israëlitis* in fuga sua ab his Tyrannis *Ægyptiis*, sed Pharaonem ejúsq; exercitum inundat obruítque; oribúsq; eorum, qui per seriam meditationem super virtutem scopúmq; proprium cruentæ passionis Christi ex hac servitute Ægyptiaca effugerunt, hoc gratiarum Actionis canticum indit, *Cantabo* Jehovæ *quia gloriosè magnificatus est; equum & sessorem ejus projecit in mare*; vel quod idem est, Canticum *Mosis* & Agni, Apoc. 15. *Magna & mirabilia sunt opera tua, Domine Deus omnipotens, justæ ac veræ sunt viæ tuæ, Rex sanctorum, &c.* Sed de his jam locuti sumus, ac proinde brevis hæc indicatiuncula sufficiet. *Lib. 1. cap. 4. sect. 5.*

Tantùm ad corroborationem hujus Typicæ significationis *Ægypti* omitttere non possum, quomodo Canticum hoc *Mosis* atq; *Agni* dicatur cantari ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί. Quod notabile indicium est ad fugam *Israëlitarum* à *Pharaone* per *Mare rubrum* in hoc cantico alludi, tum ex eo quòd mare cujus super ripam dicitur cantari, *Mare vitreum* vocatur, quod duram maris consistentiam quam tunc habere videbatur, repræsentat, quippe quòd erat ut Murus vitreus crassus ex hac atq; illa parte *Israëlitarum* (immò verò expressè dicitur in Cantico *Mosis* (Exod. 15. 8.) *steterunt sicuti acervus fluenta, conglaciatæ sunt voragines in corde maris*) tum ex eo quòd *igni mixtum* dicitur, quod nobis subindicat, quomodo duo hi solidi muri glaciei à lumine splendoréve Angeli qui noctu *Israëlitas* per mare rubrum euntes comitatus est, penetrarentur. Ad nomen etiam colorémve Maris, non est adeò veridissimile (cùm Rubrum, haud ità improprium sit *Ignis* Epithetum) in hac Descriptione alludi.

Potest etiam adhuc magìs mystica subesse significatio mixtionis hujus maris cum igni (*sanguinem* intelligo Christi cum *Spiritu* mixtum) sed brevitatis causâ hoc in præsens missum faciam, brevémq; tantummodò Paraphrasin instituam in versum quem citavi.

3. *In plateis urbis magnæ, quæ vocatur spiritualiter* Sodoma, *&* Ægyptus, ὅπου καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἐσταυρώθη, quod vulgò redditur, *ubi & Dominus noster crucifixus est*, qui valdè commodus facilísq; est sensus, si ὅπου referamus ad magnam urbem, & [*quæ spiritualiter vocatur* Sodoma *&* Ægyptus] Parentheticè legamus. Quòd si illud referamus vel potiùs conjungamus cum *Sodoma* & *Ægypto*; sensus quidem durior videtur, nisi *Ellipsin* subintelligamus, cujus supplementum tunc foret; καὶ ἡ πόλις ὅπου ὁ κύριος ἡμῶν ἐσταυρώθη. *In plateis magnæ Civitatis, quæ spiritualiter vocatur* Sodoma *&* Ægyptus, & *Civitas* ubi Dominus noster crucifixus est, hoc est, *Propheticida Hierosolyma*, ad quam proculdubiò fit Allusio, quicquid fit de hac *Ellipsi*; sensúmq; Textûs hunc esse autumo:

Magnum utiq; illud corpus Politicum quod prætendit se Ecclesiam esse Catholicam, quanquam tam crassè à doctrina Apostolica praxíq; apostatantem, κατὰ τὸ μυστήριον, ut loquitur *Grotius*, *Spiritualiter* sive *Mysticè Sodomam* vocari ac *Ægyptum*, Civitatémq; ubi Christus est crucifixus, cum justo sanè opprobrio adversùs contrarios suos prætextus, falsásq; species ac simulatas. Tanquam si Divinus Spiritus sic loqueretur: Cùm degener illa Ecclesia *Romana* gloriando de votivi Cœlibatûs professione perpetuæq; Virginitatis, præ se ferre velit, ac si ea esset verus ille *Cœtus Virgineus* sanctáq; ac *casta sponsa* Christi atq; Agni, clarè enuncio, eam nidum

dum esse immundarum volucrum, impuram ut *Sodomam* & pollutam sicut *Gomorram.* Cúmq; prætendat se eam unicam esse *Christi filii mei* Ecclesiam, qui declaravit, *Si filius vos in libertatem vindicârit, verè liberi eritis*, eámq; esse *Hierosolymam* quæ *libera* est matérq; est omnium verè credentium, apud totum mundum profiteor eos *Spiritualiter* ac *Mysticè* eam ipsam terram *Ægypti* esse *Domúmq; servitutis*, in qua populus meus fastidiosis & superstitiosis onerosísq; Institutis (quæ nulli rei præterquam pompæ atq; fastui spiritualis hujus *Pharaonis* durorúmq; ejus *Ergodioctarum* suffulciendo inserviunt) opprimitur miseréq; obteritur. Et postremò, cùm hominibus persuasum velint se *Sanctam* illam esse *Civitatem*, quæ perfugium sit ac receptaculum Sanctorum Dei, tutum contra Persecutionem præsidium ac munimentum, ubi Deus abstersurus sit omnem lacrymam ab oculis eorum, *Novam* illam *Hierosolymam* quæ de cœlo descenderit (quæ profectò essent si id essent quod se esse gloriantur, Ecclesiam nempe Christi verè Apostolicam) equidem reverà successio sunt veteris illius *Hierosolymæ*, superstitiosorum utiq; acerborúmq; *Scribarum* ac *Pharisæorum* qui filium meum *Jesum* crucifixerunt, quemadmodum & hi ad huncusq; diem vera illius membra crucifigunt, qui tamen ipse, quemadmodum eis nunciavit, persecutionem patitur, quoties illa patiuntur persecutionem.

Ac proinde, ὅπου καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἐσταυρώθη, Christi membra perinde respicere potest atq; Christum ipsum, quanquam sit Aoristum prius. Commoda enim est illa Notatio *Grotii* atq; vera, *Aoristi, sine designatione temporis, designant quod fieri solet.* Atq; ea propter per [ἐσταυρώθη] hîc significatur repetita Christi persecutio in veris suis membris sub potestate hac *Antichristiana.* Crucifixio enim per *Diorismum* quodlibet persecutionis genus significare potest.

Hierosolyma igitur hîc *literaliter* non intelligitur sub hoc involucro *Sodomæ* & *Ægypti*; (Qui certè adeò *mysticus* & *spiritualis* sensus non foret, sed mera *Synecdoche*, qualem puer quilibet Grammaticus facilè intellexerit) sed Magna illa Civitas, Politia est ex hominibus constituta, qui prætendunt se unicam illam esse veram Ecclesiam Catholicam, quanquam tam miserè à Fide apostatantes. Hæc Civitas tali sensu *mystico* quem proposui, vocatur *Sodoma*, *Ægyptus*, & *Hierosolyma* ista quæ occidit Prophetas, Dominúmq; crucifigit persequendo sua membra. Id verò quod nunc speciatim notamus, hoc est, quòd appelletur *Ægyptus* ex eo quòd Populum Dei in hujusmodi spirituali Captivitate ac servitute detineat.

4. Quam servitutem captivitatémq; animadvertere possumus etiam in figura *Meretricis Babylonicæ* quæ *Bestiæ* insidet, subindicari. Quòd enim imperiosus hic Clerus *Romanus* sic appellatur, non ob id solum factum est quòd *Babylon* in colendo *Belo* primum ferè videatur *Idololatriæ* exemplum, sed ob Tyrannicam suam superbiam populíq; in violenta Captivitate detentionem, ex qua nemo se subducere potuit pedémq; Hierosolymam versùs, verúmq; Dei Templum referre, quin Crudelitati truculentæ hujus *Meretricis* caput exponeret, quæ in corde suo dicit, *Sedeo Regina & luctum non videbo.*

Bestia etiam cùm dicatur à *Meretrice* inequitari, Bestiales quidem innuit labores & delassationes Christiani Imperii quibus opprimebatur, sub eísq; per multa secula ingemiscebat. Quod quò magis Bestiam referret, *Equum* putà *Mulúmve, quibus non est intellectus*, ipsum studuerunt in quanta maxima poterant retinere ignorantia, ut populus eo pacto patientiùs Sacerdotii calcaria pati posset, sessorémq; quietiùs tutiúsq; bajulare.

5. Hæ sunt præcipuæ stricturæ quæ occurrunt in visionibus Propheticis, quæ ad secundum hoc *Antichristianismi* membrum applicari possunt, ídq; solummodò ratione hac generaliori. Illud S. *Pauli* magis particulare est; *Vetantium matrimonia contrahere, abstinere à cibis*; sed intellectu tam facile, ut sat sit nominâsse. Ac proinde ad proximos *Antichristianismi* ramulos pergam, ad illas scilicet oppugnationes quibus sacra Christi officia, quatenus *Rex* est, *Propheta*, ac *Sacerdos*, impetuntur ac subruuntur. Contra quorum ultimum summa injuria hæc est, Quòd alios præter Christum *Mediatores* constituant, cultúmq; religiosum illis præstent (quod prædictum est à S. *Paulo* & *Daniele* eis in locis quos produximus & explicavimus, de *Dæmonibus* & *Mauzzim*) quódve supprimant vilíve pendant præcipuum *mortis* Christi *usum*, quod solabile Conscientiæ levamen est ab omni suspicione Divinæ iræ, metúve supplicii in altero mundo, ex eo quòd pro peccatis non satisfecerimus in hoc, modò sincerè nos eorum pœnituerit moresq; emendaverimus secundùm Christi præcepta. Qui quidem abusus unum est ex præcipuis generibus servitutis ac Captivitatis quibus Dei populus subjugatur in hac *Ægypto* Spirituali; ac proinde generaliori modo præfiguratur in illo Typo quem jam explicavimus, uti

utì etiam in *Meretrice Babylonica* juxta ea quæ suprà innuimus. Ità ut hoc Christi officium missum facere libeat, & ad officium *Regale* ac *Propheticum* pergere.

6. Quorum posterioris oppugnatio planè prædicitur in mentione *Pseudo-prophetæ* in *Apocalypsi* commemorati, qui idem est qui *Bestia Bicornis*, quæ *Bestiæ lethaliter vulneratæ* (hoc est, Imperii *Paganici* Christiani facti) in novum quoddam genus *Paganismi* est Instauratrix, dicitúrq; *magna signa edere in conspectu Bestiæ, quibus seducebat incolas terræ, faciebátq; ut adorarent Imaginem Bestiæ ejúsq; acciperent characterem*, &c. cap. 13. Quæ res tam apertè dicuntur de *Pseudo-propheta*, cap. 19. 20. ut nihil subesse possit dubii, quin *Bestia Bicornis* & *Pseudo-propheta* idem sint. *Et comprehensa est Bestia & cum ea* Pseudo-propheta *ille qui ediderit signa coram ea, quibus seduxit eos qui acceperunt characterem Bestiæ & qui adoraverunt imaginem ejus.*

Quamobrem manifestum est *Pseudo-prophetam Bestiámq; bicornem*, ac *Meretricem* ex consequenti *Babylonicam*, unum idémq; prorsus esse, quemadmodum suprà notavi, ac proinde *Clerum Romanum Idololatricum*, (qui se *Ecclesiam* adeò *infallibilem* esse gloriatur, ac si Deus eos in quibuscunq; rebus, quæ à Papa suo aut saltem ab eo, cum generali, quod ipsi æstimaverint, Concilio determinatæ sint, certò inspiraret) in opprobrium jactatæ hujus *infallibilis Inspirationis*, sub nomine titulóve *Prophetæ* hîc præfigurari; Ex eo verò quòd Mundum doctrinis falsis & aut Diabolicis miraculis, aut technis imposturísq; miraculosa effecta imitantibus seducant, eadem hominum Societas ignominiosè magìs ac apertè, ob hanc impietatem, condigno illo *Falsi* Epitheto [ὁ ψευδοπροφήτης *falsus ille Phopheta*] sibi in contumeliam præfixo, infamatur. Quid istòc potest esse manifestius? Quæve magìs impia *Prophetici* officii Christi oppugnatio quàm ut quis tantum sibi assumeret ut *infallibilis* sit *Christi Vicarius generalis* per orbem, & ut mundum tamen impleret *Idololatriis* ac *Mendaciis*? Quod fecit profectò plus minúsve hæc *Pseudo-prophetarum* Societas ad mille ducentos circiter annos, quemadmodum patet ex ultimo *Co-expositionis* nostræ Consectario.

7. Unde certi esse possumus veros Prophetas qui secundùm doctrinæ Apostolicæ rationem loquerentur, calamitosa habituros fuisse tempora, futurúmq; fuisse ut *officium* Christi *Propheticum* quatenus hos verbo Spiritúq; suo illuminet, impugnaretur, omnibúsq; modis impeteretur, atq; hæc illius Instrumenta reprimerentur afficerentúrq; omnimodâ injuriâ ac violentiâ, prout hoc *Iniquitatis mysterium* incrementum caperet in Ecclesia, quod incepisse videtur annis post natum Christum circiter quadringentis.

Quæ Ecclesiæ conditio mihi videtur in visione *duorum Testium* esse præfigurata. Quorum Prophetandi functio saccis amictorum, Regno *Pseudo-prophetæ*, quemadmodum suprà demonstratum est, contemporat. Istiusmodi verò est rerum descriptio ut oppugnationem *Regalis officii* Christi perinde ac *Prophetici* comprehendat, utì ex Visionis explicatione constabit. Nam quisquis sibi tantum assumit, ut legum Regis, infallibilis sit Interpres, idem reverà pro Rege leges condit sancítque, eúmq; Throno ac sceptro exuit; vel quâcunq; aliâ ratione leges illius supprimi possint abscondíq; à populo aliæq; in illarum locum substitui, *Regale* hoc *officium* planè hoc pacto irritum redditur. Cum Verbo autem Dei quod *Novo Veteriq;* Testamento continetur, apud hunc *Pseudo-prophetam* sic agi, in *Idea Antichristianismi* abundè declaravimus.

CAP.

CAP. X.

1. *Visionis* Testium *Explicatio.* *Ver. III. Ratio cur duo sint. Ver. IV, V. Cur* duæ Olivæ *&* Candelabra, *quidq; significet* hominum occisio per ignem ex ore ipsorum prodeuntem. *V, VI. Potestatem* claudendi cœlos nè pluat, *ipsis tribui posse per* Metalepsin; 2. *Vel potiùs per secundi generis* Zoopœiam. 3. *Secundùm quam Figuram dicuntur* terram percutere omni plagâ Ægyptiacâ. *Et quisnam harum plagarum sit sensus. Ver. VII.* ὅταν τελέσωσιν, Ἐκ τῆς ἀβύσσου, Prælium *&* Mors Testium, *quid significent. Ver. VIII.* Ægyptus *& suprà dictæ* Plagæ *quàm opportunè simul commemorentur. Ver. IX.* Tres dies & dimidium *quid denotent*, Cadaveráq; Testium insepulta. *Ver. X. Quid* Terræ incolæ. *XI. Quid* Spiritus Dei in Testes ingrediens. *Ver. XII. Veros Testes cœlum non invadere, sed illuc ascendere accersitos. Ver. XIII.* Terræ-motus, Civitas, casúsq; Civitatis, Nominúmq; hominum 7000 cædes, *quid significent.* 2. *Antichristianam* Regalis *ac* Prophetici officii *Christi oppugnationem in hac visione* duorum Testium *clarè præfigurari.*

1. INquiramus jam quid de his injuriis renunciatum sit in hac visione *duorum Testium* lugentium. Neq; enim de nihilo est quòd conquerantur ac lugeant, cùm *Regale* perinde ac *Propheticum* Christi officium tam manifestò oppugnetur ab *hoc Homine peccati.* Brevem visionis explicationem dabimus à versu ad versum ordinatim procedentes, à tertio incipientes, pergentésq; usq; ad decimum quartum, ubi *Testium* Historia exit.

Ver. III. *Et dabo duobus testibus meis & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis.*

Dies hos totidem esse annos ex ultimo *Co-expositionis* nostræ *Consectario* satìs apparet. Quòd verò *Testes* hi *duo* sint, partim fit propter Typos ad quos in Veteri Testamento alludunt, partim ob naturam rerum quas denotant. Typi ad quos alludunt, sunt *Moses* & *Aaron*, *Elias* & *Elisha*, *Zerobabel* & *Jeshua*, tria distincta sanctorum hominum paria qui ob populi regimen celebres erant in istiusmodi temporibus quæ hisce *duorum Testium* temporibus etiam sint analoga, utpote qui dum *exterius Templi Atrium* à *Gentibus* conculcatur, dicuntur prophetare, hoc est, dum polluitur *Idololatriâ.* Quemadmodum *Moses* & *Aaron Israëlitis* in Eremo præfecti erant, ubi sæpe labebantur in *Idololatriam* (quò per *Mulierem in Deserto* fortean alludi potest) & *Elias* ac *Elisha* in Apostasia eorum *Baalitica*, & *Zerobabel* ac *Jeshua* quando abducti erant in Captivitatem *Babylonicam.*

Sunt etiam tria rerum paria quæ per *duos* hos *Testes* aptè possunt significari. Aut suppressi utiq; *Magistratus* & *Ministerium* (istiusmodi intelligo qui *Bestiæ decacorni* & *Pseudo-prophetæ* ex opposito respondeant, & *Mosis* ac *Aaronis*, *Zerobabelis* & *Jeshuæ* speciem gerant) aut *Populus Judaicus* (eos ex ipsis intelligo qui ità sinceri sunt, ut nisi *Antichristianismi* in mundum Imperium obstaret, ad Christum converterentur) unà cum *cœtu Christianorum virgineo*; aut deniq; (quæ duobus hisce postremis Testibus respondent) *Vetus Testamentum* ac *Novum*, quæ reliquis per *Henopœiam* addi possunt.

Ver. IV. *Hi sunt duæ olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.*

Manifestus est *Israëlismus* ad illud apud *Zachariam* alludens, cap. 4. 11. *Quid sunt duæ olivæ istæ ad dextram candelabri & ad sinistram ejus?*

Et tum postea, vers. 14. *Isti sunt duo filii olei qui assistunt Dominatori universæ terræ.* Quod omnes Interpretes de *Zerobabele* intelligunt atq; *Jeshua.*

Ver. V. *Et siquis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore eorum & devorabit inimicos eorum; & siquis voluerit eos lædere, sic oportet eum occidi.*

Allusio est ad Historiam *Mosis* & *Eliæ* qui ignem cœlitùs deduxerunt in Adversarios. Hìc verò magìs *mysticè* intelligendum est de *igni Spiritûs*, sive de *Lege Divina* ex ore eorum prodeunte, quâ mundum convincant, Jer. 23. *Numquid non*
Ver. 29. *verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram?* Ad
Ver. 4. instar hominis illius è mari, 4 Esdræ cap. 13. *Et quòcunq; ferretur ex ore ejus vox, ardebant quicunq; ejus audirent sonitus, quemadmodum pervastatur incendio grassan-*
Ver. 9. *te terra.* Ac rursus eodem capite, *Et ecce, ut vidit venientis impetum multitudinis*

nis, non extulit manum suam nec ense usus est, aut ullo belli telo, sed, ut vidi, misit duntaxat ex ore suo quendam quasi flatum ignis, ex labiis suis flammantem spiritum, & ex lingua scintillas ac procellas ejaculans, quæ omnia commixta simul, scilicet flatus ignis, flammans spiritus, & procellarum vis, irruerunt cum impetu in multitudinem quæ erat parata pugnare, & omnes ità cremati sunt, ut subitò ex innumerabili multitudine nihil extaret præter pulverem tantùm nidorémq; fumi. Quod postea exponitur, ver. 38. *de vi legis ignea, Et perdet eos sine labore per legem igni consimilem.*

Hinc intelligere licet quid significetur per [*si quis eos voluerit lædere, sic eum oportet occidi*] Hicq; erat sermo Domini ad *Zerobabelem*, ad quem alluditur in his *Testibus, Non in exercitu nec in robore, sed in spiritu meo dicit Dominus exercituum.* Zechar. 4. 6. Tam manifestum est *duorum Testium* arma, suæ lugubris vaticinationis tempore, esse tantùm *Spiritualia.* Quæ res digna est quæ notetur consideretúrq; seriò.

Ver. VI. *Hi habent potestatem claudendi cœlum ne pluat diebus prophetiæ ipsorum, & potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plagâ quotiescunq; voluerint.*

Diebus Prophetiæ ipsorum, hoc est, *Lugubris ipsorum vaticinationis* vel in diebus quibus prophetent *saccis amicti.* Quemadmodum clarè intelligere licet ex versu tertio. Manifesta est allusio ad *Eliam* qui pluere inhibuit temporibus *Achabi* per tres annos & sex menses. Quod præcisè tempus est *Prophetiæ* horum Testium, nempe mille ducenti sexaginta Dies. Sensus vero necesse est ut sit magis mysticus, siquidem hi dies annos significant. Quamobrem per *pluviam* intelligitur puræ ac revivificantis doctrinæ Evangelicæ falsis hominum glossematis nondum adulteratæ distillatio. Quæ cœlestes guttæ Lugubri durante *Testium* prophetiâ, non descendunt. Hæc verò Cœli clausura ipsis ad hunc modum ascribitur, non quòd cœlestis hujus roris descensum ipsi *positivè* impediunt, sed per *Metalepsin*, qualem jam observavi in *sessore equi rufi, cui potestas data* esse dicitur *ut sumeret pacem de terra, & ut invicem se interficiant, cuiq; datus est gladius magnus,* Apoc. 6. 4. cùm tamen nihil ampliùs per hoc intelligatur, quàm quòd suo tempore multa crebráq; futura sit ἀλληλοφαγία. Itá ut *effectum* assignetur *signo* utì res talis eventura sit, ut in versu illo vulgari.

Pallida luna pluit, rubicunda flat, alba serenat.

2. Hæc una est legitimè interpretandi ratio; verùm superest & altera melior: Nempe si hæc cœli clausura hisce duobus lugentibus testibus attribuatur, non quidem per nudam solummodò *Metalepsin*, sed per secundi generis *Zoopœiam*, qualem suprà descripsi. In qua quantumvis is cui effecta attribuuntur, nullam adhibuerit ad ea producenda *actionem* vel *activitatem*, aliquo tamen sensu *causalem* in ea habeat influentiam. Quemadmodum *Solis absentia* causa dici potest *Noctis*, omniúmq; facinorum sub illius umbraculo commissorum. Itá suppressio horum testium locóve ejectio, causa est clausuræ cœli, verbiq; puri apud populum inopiæ. Ipsis verò Testibus attribui non potest nisi per *Metalepsin* vel potiùs *Zoopœiam.*

3. Ad quam rationem *conversio aquarum in sanguinem, terræq; percussio omni plagâ quoties voluerint,* ipsis attribuitur, nempe per *Zoopœiam*, tametsi nullam *positivam* actionem illàc exerant; non certè magis quàm sol in omnibus illis Homicidiis & Adulteriis quæ propter illius absentiam in latibulo vel sub velamento committuntur umbrosæ Noctis. Ac proinde cùm porrò addatur ὁσάκις ἂν θελήσωσιν, *quoties voluerint* (ut omittam vocem ἐθέλειν & θέλειν rebus etiam inanimatis apud bonos Autores tribui) non est nisi altitudo sive sublimitas hujusce schematis, nec quicquam ampliùs significat, quàm quoties opportunitates se dederint ad hujusmodi effecta, in quæ lugubris horum *Testium* conditio *consequentialem*, si ità fas sit loqui, influentiam habeat quamvis minimè *activam*. *Voluntásq;* ipsis tribuitur pari profectò ratione & elegantiâ atq; ipsa *Activitas*, & juxta necessariam certè Analogiam, siquidem *occasionales* illæ *Consequentiæ occasionalibus actuum voluntatis* in eo qui propriè agere dicitur nec per *Zoopœiam*, *exertionibus* ex amussim respondent. Si cui verò minùs placet accuratior hæc & articulatior Analogiæ explicatio, equidem statuat per me licet, παραφυάδα esse, copiámq; ac crebritatem harum plagarum *Ægyptiacarum* in genere tantùm significari. Allusio est ad *Mosem* qui Terram *Ægypti* decem plagis percussit. Quarum inflictio per mysterium hisce duobus Testibus in humili hoc abjectóq; statu existentibus ascribitur.

Sensus igitur breviter hic est: Quòd Imperium *Romanum*, in quo spiritualis hæc *Ægyptus* Dei populum in servitute detinet, sive *Aquas* suas habeat per bella intestina

ac tumultus in *Sanguinem conversas*, sive noxiis abundet *Ranis*, hoc est, hominibus lutulentis, salacibus ac Veneri deditis, sive otiosis ac *pediculosis* mendicis scateat, sordidâ squalidáq; paupertate, propter oppressionem malámve rerum administrationem per eos qui sunt in Imperio, plerosq; omnes inundante, sive homines importunis *culicum muscarúmq;* agminum incursionibus infestentur inquietentúrque, hoc est, numerosis superstitionum scrupulositatibus, anxiisq; Theologiæ Polemicæ controversiis, quæ pungunt mordéntque, & mentes ac conscientias hominum, in nullum alium finem nisi solicitudinis & inquietudinis ergô, divexant atq; turbant, *Bestiæve* quas corpora nostra esse volunt *Platonici*, *malâ lue* tabescant, hoc est, impuritate & putredine onustæ sint noxióq; peccatorum mortalium veneno, seu multitudo inquieta sit ac si *inflammatis ulceribus* efferaretur, gentésve barbaræ ab Aquilone ad instar *violentæ grandinis procellæ* Imperium invadant, *Turcæve* ac *Saraceni* ab Austro ad modum numerosi exercitûs *Locustarum*, palpabilísve *caligo* ac *cæcitas* in rebus divinis mentes hominum occupet, & *Primogenitus* deniq; in unaquaq; Familia inveniatur *mortuus*, hoc est (inquit *Alcazar*) Anima cujusq; æternæ morti obnoxia, (ac si animam esse nollet σῶμα ὑστερογενὲς sed Primogenitam esse in homine, aut saltem quòd *jus* habeat *Primogenituræ*, id est, jus Imperii exercendi in corpus) Sensus, inquam est, quòd omnes hæ mysticæ *Ægypti* plagæ qualescunq; sint, (& certè faustæ significationis esse non possunt) duobus his luctuosis *Testibus* per *Zoopœiam* attribuantur, utpote quæ sunt *contumeliæ* Testium, *Afflictionis*, locóq; ac dignitate dimotionis *consequentiæ necessariæ*, ut Furta, Homicidia & Adulteria absentiæ Solis.

Ver. VII. *Et cùm finierint Testimonium suum, Bestia quæ ascendit de Abysso faciet adversùm eos bellum, & vincet eos & occidet eos.*

Textus *Græcus* habet ὅταν τελέσωσιν. Quod nihil ampliùs significat quàm, *quando peragent testimonium suum.* Et ex abysso, ἐκ τῆς ἀβύσσου significat, vel *ex profundo puteo in terra*, vel, *ex Mari*, atq; sic vel *Bicornem Bestiam* vel *Decacornem* denotare potest. Belligeratio cum ipsis significat, per *Diorismum*, qualemcunq; ipsorum oppugnationem studiúmq; subdomandi ipsos vel supprimendi, bello cædéq; non exclusis, quemadmodum propiùs à fine Prophetiæ ipsorum contigit, apud *Waldenses* utiq; & *Albigenses* aliósque. Et sicut Bellum quamlibet oppugnationem significat, ità *Mors* & *Cædes* quamlibet ipsorum conditionis mutationem in pejus, ità ut cessent esse id quod fuerant antea. Quódq; hæc *Politica mors* sit Imperióve expoliatio ex eo manifestum est, quòd *Resurrectio* ipsorum talis sit. Vide *Mors* & *Resurrectio* in *Alphabeto Prophetico*. Adeò ut sensûs hic sit; Quòd Testes hi statim atq; officium suum testificandi veritatem peragere incipiunt, impetentur ab inimicis, supprimentur & *Politicè* occidentur, hoc est, omni excludentur dignitate & Imperio.

Ver. VIII. *Et cadavera eorum jacebunt in Plateis urbis magnæ quæ vocatur spiritualiter* Sodoma *&* Ægyptus, *ubi & Dominus noster crucifixus est.*

Hunc versum jam exposui capite proximè præcedenti. Hic tantùm notari potest quàm bellè hæc *Ægypti* appellatio cum plagarum *Ægyptiacarum* mentione ad quas modò allusum est, conveniat, quæ terræ incubuerunt quòd Dei populum in servitute non desisterent detinere, nec permitterent ipsis Deum colere secundùm ejus voluntatem ac præcepta.

Ver. IX. *Et videbunt ex tribubus & populis & linguis & gentibus cadavera eorum per tres dies & dimidium, & cadavera eorum non sinent poni in monumentis.*

Carere sepulturâ, duplicem habet sensum, quemadmodum videre est in *Alphabeto Prophetico*. Ego verò faustiorem veriorem hîc esse existimo, quódq; careant sepulturâ pignus esse eos tandem resurrecturos, nempe post *tres dies & dimidium*, Quod in *Mysterio Pietatis* ostendi idem esse quod *Tempus*, *Tempora & dimidium Temporis* sive Anni mille ducenti sexaginta, quibus & *Testes saccis amicti* dicuntur prophetare. Etenim cùm tantùm *Politicè* mortui sint, nihil repugnat omninò in veritate rei quæ significatur, ut modo luctuoso vaticinentur, immò verò necesse est ut sic fiat. Cúmq; decrevisset Divinus Spiritus hasce duas partes conditionis ipsorum, nempe *Propheticas* ipsorum *Testificationes*, omnísq; *Politicæ Potestatis expoliationem* nobis ante oculos proponere (quam *Potestatis privationem* Scriptura *mortem* populi appellat, ejusdémq; recuperationem, *Resurrectionem* ipsius ad vitam) factum est sanè (partim ob id quòd valdè incongruum esset ut vaticinentur dum sunt mortui, partim quòd tam longum tempus, quàm ipsorum vaticinandi functio durare dicitur, dies nempe mille ducenti sexaginta, haud ità conveniebant cadaveri insepulto jacenti in plateis, & post id tempus mox reviviscenti) ut cortex hujus visionis sic contexatur, tam mirabili utiq; Artificio ut hæ Dissonantiæ per *Homonymiam* istam *Trium dierum & Dimidii* evitentur, omnésq; Figurationum Propheticarum partes, perinde ac internus

Lib. 5. cap. 15. sect. 4.

ternus rerum significatarum sensus debitam proportionem ac symmetriam observent, idq; absq; omni impedimento, cuivis homini sagaci, in vera investiganda Interpretatione visionis, quippe cui *Tres dies & dimidium* facilè mentem in *Tempus, tempora & dimidium temporis* (quod idem prorsus est quod dies 1260) statim sint directuri. Utrùm verò secundariâ aliquâ significatione hi *tres dies ac dimidium* talem sensum habere possint, qualem *Jos. Medus* proposuit, optimè definiturus est Eventus. Quantùm ad me, parùm vel potiùs nihil in Textu causæ video cur quis indè ejusmodi sensum eruat. Vide *Mysterium Pietatis* eáq; quæ suprà scripsimus in hoc ipso *Tractatu*.

Ver. X. *Et Incolæ Terræ gaudebunt super illis & lætabuntur & munera mittent invicem, quoniam hi duo Prophetæ cruciarent terræ incolas.*

Terræ incolas, *Ribera* alio in loco ex *Andrea* interpretatur, *Habentes in terra perpetuam cordis habitationem*, quorum mentes rebus *mundanis* nimiùm multùm immorentur. Hi certè necesse est ut lætentur cùm *duo Testes* occisi sint, siquidem liberæ eorum reprehensiones ex Divinis oraculis valdè inquietant cruciántq; eos qui mundum adeò carnémq; sapiunt. Vide * *mysterium Pietatis.* *Lib. 5. c. 17. sect. 8.

Ver. XI. *Et post dies tres & dimidium Spiritus vitæ à Deo intravit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos.*

Quòd *Spiritus vitæ à Deo* intraverit in ipsos optimè respondet eis quæ jam ex *Zacharia* citavimus, *Non in exercitu, nec in robore, sed in spiritu meo dicit Dominus exercituum*. *Resurrectionem* hanc significationem habere *Politicam* pleniùs intelligere potes, si *Alphabetum Propheticum* adeas, ex eis quæ nos illìc super hoc Termino tradidimus.

Ver. XII. *Et audierunt vocem magnam dicentem eis, Ascendite huc; & ascenderunt in cœlum in nube, & viderunt eos inimici eorum.*

Mallem reddere, καὶ ἤκουσαν, *Nam audierunt*, &c. cùm hæc vox de *Cœlo* ipsos à mortuis excitâsset, ut Christi vox olim *Lazarum* excitavit. Per quod cœlum hìc intelliguntur celsiora in *Mundo Politico* loca, quò *Testes occisi* accersuntur per vocem illinc emissam dicentem, *Ascendite huc*. Ubi haud intempestivum est notare, veros Testes antequam sint accersiti, nunquam venire velle, nec ad morem antiquorum *Gigantum* cœlum invadere contra eorum voluntatem qui illìc resident, sed manere usq; dum ex legitima vocatione ad Officia Politica Dignitatésq; accedere queant. Illud enim non de *cœlo Politico* sed de *Spirituali* verum est, *Regnum cœlorum vim pati & violentos rapere illud.* Matth. 11. 12.

Quòd verò hi *Testes* dicantur in cœlum ascendisse in nube, videtur Allusio esse ad *Ascensionem Christi* post ejus *Crucifixionem*, ad quam hìc etiam allusum est versu octavo. Quóq; adhuc perfectior Allusio esse possit, Luctuosæ *Christi* Prophetiæ ante *Resurrectionem* tempus, tres circiter annos & dimidium æquabat, siqua *Chronologis* fides.

Ver. XIII. *Factúsq; est in illa hora terræ-motus magnus, & decima pars Civitatis cecidit, & occisa sunt in terræ-motu nomina hominum septies mille, & reliqui territi sunt & dederunt gloriam Deo cœli.*

Quòd Terræ-motus motus significet *Politicos* rerúmq; mutationes, obvium cuiq; est notare. Quòd verò Civitas hìc memorata non intelligenda sit de *Civitate ex lateribus* lapidibúsve extructa sed de *Politia*, haud ità in proclivi fuit cuivis assequi. Mihi autem satìs constare videtur quòd hæc Civitas ipsissima illa Civitas sit cujus mentio fit versu octavo, quæ appellatur *Civitas magna*, éstq; hæc magna Civitas *Meretrix Babylonica*, *Meretrixq; Babylonica* nihil aliud nisi *Cleri Idololatrici* in Imperio corpus seu communitas, quæ ad *Septimum* sive ultimum caput *Bestiæ* pertinet, quod perinde ac sex prima, caput est *Blasphemiæ*, hoc est, caput *Idololatricum*. Unde intelligere licet quid significetur per hæc *septies mille nomina hominum*. Neq; enim hìc septies nec mille *numerum* ullum *determinatum* significant (quamvìs per elegantem *Diorismum* id facere videantur) sed *naturam* duntaxat ac *conditionem* eorum nominum *hominum* qui dicuntur occidi; Quòd *Tituli* sint, *Dignitates, Officia, Ordinésve* hominum ad Christiani orbis statum pertinentium quatenus sub capite septimo, quod factum est *Idololatricum* & *Antichristianum*. Quòd verò Numerus hic *Septenarius* ductus sit in *Millenarium*, integram solidámq; fortè significat omnium hujusmodi Officiorum Ordinúmq; hominum abolitionem, sàltem externi Corticis Prophetiæ ornatui inservit. Quod quidem si Cl. *Medus* notavisset, compendium ipsi fecisset operæ circa eruendum sensum τῶ ὀνόμαλα ἀνθρώπων, ademissétq; ei solicitudinem de proportionalitate Numeri occisorum. Etenim nulli omninò homines necessariò hìc supponuntur occidi, sed *Officia omnia Antichristiana* ac *Fraternitates*

ternitates tantùm dissolvi & abrogari, résq; ad puritatem primorum quadringenorum Annorum reduci. Nam occidere, per ***Diorismum*** nihil ampliùs significat quàm efficere ut res cesset esse. Quin hic verus sit hujusce loci sensus, nullus equidem dubito. Cui & τὸ δέκατον τῆς πόλεως significatione valdè consentaneum est arctissiméq; conjunctum.

Quòd verò ullum sit in lapides lateresque, in muros ædificiáq; ***Romæ***, aut in hac præsenti visione, ulláve alia in ***Apocalypsi***, consilium aut molitio, equidem fateor me adeò obtusâ oculorum acie in præsens, ut illud non videam, cùm ***Politia Papalis*** per ***Hylasmum*** non ***Materialis Urbs***, quantùm ego possum perspicere, in omnibus illis contra ipsam denunciationibus intelligatur. Adeò ut si futurum sit ut incendatur aut devastetur, aut terræ-motibus absorbeatur, fieri potest ut is casus sit obiter contingens, non speciatim præstitutus nec datâ operâ præfiguratus in visionibus ***Apocalypticis***. Quòd si tale quid eventurum sit in istiusmodi circumstantiis quæ speciali quodam ac peculiari modo ad aliquod horum vaticiniorum adaptetur, per secundi generis ***Henopœiam*** erit inibi comprehensum, quemadmodum in schematibus ***Propheticis*** monui.

Hac verò de re quicquid statutum fuerit, nullus interim dubito, quin decimus tertius hic versus capitis quod præ manibus est, præcipuè si non unicè ad ***Clerum Idololatricum*** spectat. De reliquis verò dicitur, ***quòd territi sunt & dederunt gloriam Deo***, ut qui justus erat in judiciis suis, juxta illud Hymnodiæ ***Mosis*** atq; ***Agni***, ***Quis non timebit te, Domine, & glorificabit nomen tuum? Nam solus sanctus es***, &c. Immò verò nè eventus minùs amplus videatur quàm reverà fuit, fuerunt etiam ex ipso ***Clero***, ***Papis*** ipsis non exceptis, ut in ***Adriano*** patet & ***Clemente***, præter ***Laicos***, qui in communione ***Pontificia*** adhuc manebant, qui non solùm ***territi sunt***, sed & ***gloriam dederunt Deo***, hoc est, confessi sunt ob enormia delicta ac peccata Cleri miram hanc rerum mutationem contigisse, ut videre est in ***Historia Concilii Tridentini***.

Apoc. 15. 4.

2. Ex eis quæ ***hìc*** scripsimus & in ***Mysterio Pietatis***, satìs constare existimo, ***Antichristianam*** illam oppugnationem, quæ contra ***Propheticum Regaléq;*** Christi officium fit, in hac visione ***duorum Testium***, qui occisi ***in plateis magnæ urbis jacere*** dicuntur, durante ***exterioris Atrii Templi per Gentes conculcatione***, clarè præfigurari.

Lib. 5. cap. 17. sect. 8.

Et certè quanquam quidam sibi tantoperè placent in imaginando visionem hanc adeò inextricabilem Griphum vel Ænigma, non possum quin profitear illius sensum mihi quidem videri ***meridiano sole*** clariorem. Et quantùm ad specialem illum nodum scrupulúmve quem versui octavo inesse arbitrantur, quî fieri possit ut hi Testes de ullis Christiani orbis Incolis intelligantur, cùm Cadavera ipsorum jacere dicantur in plateis ***Urbis magnæ ubi Dominus est crucifixus***, quam igitur oportet esse ***Hierosolymam***; ad hoc jam respondi innuendo Civitatem hanc ***Spiritualiter*** ac ***Mysticè***, ***veterem*** appellari ***Hierosolymam***, æquè ac ***Sodomam*** & ***Ægyptum***. Et siquis ***cor*** habeat ad audiendum (neq; enim ullum adeò magnum ***Cerebri*** laborem requirit ut intelligatur) brevis perspicuúsq; hujusce versûs sensus hic est: Quòd hi ***duo Testes*** spoliati jacebunt omni honore ac potestate in districtibus Jurisdictionis illius Ecclesiæ quæ semper hactenus maxima fuit (ut ***magnæ Civitati*** aptè sic respondeat) & nunc sanè admodum ampla est, ex merè formalibus, carnalibus, & hypocriticis veri Dei Cultûs Professoribus consistens, in qua Ecclesia Dominus etiam noster crucifixus est. Quid istôc facilius intellectu esse potest, magísve perspicuum? Hoc enim solummodò supponit ***Carnalem*** hanc, ***Hypocriticam***, ***Testicidámq;*** ***Christianorum*** Ecclesiam, unam eandémq; Civitatis, Synagogæ, falsæve Ecclesiæ successionem esse cum ***Formali***, ***Hypocritica*** ac ***Propheticida*** Ecclesia ***Judæorum***. Quæ manifesta veritas est, sive hæc Prophetia eandem supponat sive secùs; sed pergimus.

CAP.

CAP. XIV.

1. Cornu parvulum *apud* Danielem *Typum esse illius Potestatis quæ oppugnatura sit* Regale *officium Christi.* 2. Quartum Regnum *apud* Danielem *non esse* Lagidarum *&* Seleucidarum *sed* Romanum, *ex communi Scriptorum Ecclesiasticorum consensu probatum*; 3. *Et ex eminentia ac magnitudine Regni quarti*; 4. *Ex temporis distantia inter* Lagidarum *&* Seleucidarum *Regnum, & Regnum* Lapidis abscissi sine manibus, *vel* Regnum filii hominis, *quod est* Regnum *etiam* Cœlorum *sive* Regnum Dei. 5. Grotiana *Interpretatio* Filii hominis *profana & inepta, ac si per eum intelligeretur* populus Romanus. 6. *Par dementia in interpretando* Lapidem sine manibus abscissum *de eodem populo.* 7. *Insoliditas illius opinionis adhuc clariùs distinctiúsq; detecta.* 8. *Regnum* Lagidarum *&* Seleucidarum *quartum Regnum non esse, ex* decem Regum *secundùm Typum* Co-existentia *porrò confirmatum*; 9. *Ab immensè differentibus Periodis, cùm unum secundùm* Danielem *statim post* Antiochum *finiatur, alterum non ante* Diem Judicii; 10. *Et ex eo quòd* Daniel *magnum Cornu, primum Regem faciat in tertio hoc Regno, quatuórq; minora post ipsum ex ejusdem* Hirci *capite enasci*; 11. *Et ex quatuor capitibus* Pardi *quæ quatuor Successores sunt* Alexandri, *in hac tertia Bestia sive Regno, ex eóq; quòd* Daniel Antiochum *prope finem illius successionis collocat.* 12. *Quòd* Cornu parvulum *necessariò ad Regnum* Romanum *pertinet &* Decacorne *&* Pagano-Christianum *factum simul.* 13. *Quòd æqualis durationis sit cum* Meretrice *&* Bestia bicorni, *saltémq; cum illis &* Bestia instaurata *tempore coincidit.* 14. *Per quam* Æqualitatem *&* Co-incidentiam *ipsa* Meretrix Bestiáve bicornis *esse demonstratur.* 15. *Quòd Patriarcham* Romanum *magìs speciatim hic Typus attingit.* 16. *Accurata Applicabilitas characterum hujus* Cornu *ad dictum Patriarcham.* 17. *Applicatio eorum characterum qui magìs particulatim ad ejus oppugnationem* Regalis officii *Christi pertinent.*

1. ILla etiam apud *Danielem* Prophetia de *Cornu parvulo*, quod mutaturum dicitur tempora & leges, *Antichristianæ* oppugnationis adversùs *Regale* Christi *officium* luculenta est Prædictio. Nam quòd hoc *Cornu parvulum* idem sit quod *Bestia bicornis* sive *Meretrix Apocalyptica*, neminem credo dubitaturum, qui consideraverit *Cornu* hoc Romani partem esse Imperii quod figuratur per *Decem cornua*, & ad ea ipsa tempora pertinere quibus Imperium reverà factum sit *Decacorne*, ídq; non quidem *successione* sed *simul*: ut *decem digiti pedum* Statuæ, qui *decem cornibus* respondent, *decem* Regum *successiones* non significant sed decem Reges in eodem tempore constitutos; sicut digiti pedum Imaginis, nullam propriè in situ *præcedentiam* habent sed potiùs *Co-ordinationem*.

2. Jam verò quòd Regnum quartum quod præfiguratum est per *Tibias ferreas*, per *Pedes decémq; digitos Imaginis*, & per *Bestiam dentes ferreos habentem decémq; cornua*, *Lagidarum* non sit & *Seleucidarum*, quemadmodum vult *Grotius*, sed Regnum Romanorum, multæ sunt eæq; magni ponderis rationes, quibus convincamur. Dan. 2.

Primò, Bestiam quartam *Romanum* esse Imperium communis omnium Scriptorum Ecclesiasticorum est sententia, quemadmodum & *Cornelius à Lapide*, & *Gaspar Sanctius*, utriq; *Jesuitæ*, confidentissimè tamen affirmant; verba posterioris hæc sunt, *Est ergo, omnium sententiâ, innominata hæc atq; horribilis Bellua* Romanum *Imperium, neq; necesse est quenquam nominare, cùm nemo non dicat.*

3. Secundò, *Lagidarum* & *Seleucidarum* Regnum esse non posse, contrà ac pertendit *Grotius* (in qua devia quidem opinione universæ Ecclesiæ Christi sententiam relinquit ut *Porphyrium* sequatur juratum *Christianæ* Religionis hostem) manifestum est ex eo quod occurrit Dan. 7. 23. *Bestia quarta Regnum quartum erit* in terra, די תשנא מן־כל־מלכותא, *Quod majus erit omnibus regnis.* Ità vulgaris Translatio & *Vatablus*. Septuaginta etiam Interpretes reddunt ἥτις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας, optiméq; convenit cum verbis sequentibus, *& devorabit universam terram* (quod intelligi oportet eodem sensu quo antea Terra intellecta est) *& conculcabit & comminuet eam.* Quod sanè efficere dici non posset, nisi tam magnum esset quàm hic indicatur. Jam verò manifestum est quòd Regnum *Seleucidarum* & *Lagidarum* nec majus erat nec excellentius, nec magìs victoriosum Regnum quàm ullum è tribus præce-

præcedentibus, quàm *Babylonicum* ſcilicet, *Perſicum*, illúdve *Alexandri Magni* à cujus Regno hoc *Lagidarum* & *Seleucidarum* diſtinctum eſſe volunt. Quamobrem eorum Regnum quartum hoc eſſe non poteſt.

Hæc concluſio *Gaſpari Sanctio* tam perſpicua videtur ut admodum ſeveriter quidem, quantumvis juſtè, *Porphyrium* caſtiget propter hunc errorem quem *Grotius* tam inauſpicatò amplexus eſt. In hæc enim verba ſuper hoc Textu adversùs *Porphyrium* erumpit: *Vide Porphyrii ſtuporem & oſcitantiam, in cujus mentem venire potuit ut exiſtimaret regnum eorum qui* Alexandro *ſucceſsêre, omnium eſſe maximum, quódq; omnem terram ſibi ſubjecerit conculcaveritque, cùm reliquis Regnis longè fuerit infirmius & ab omnibus conciſum, & malè vexatum.* Immò verò ipſum Vaticinium Regnum ſucceſſorum *Alexandri*, ſuo, magnitudine & poteſtate, facit inferius, *Dan.* 8. 22. ubi dicitur fore ut quatuor Regna conſurgerent, ſed non juxta fortitudinem poteſtatémve *Alexandri*, hoc eſt, quòd inferiora futura ſint illius Regno. Quod proculdubio intelligendum eſt de eis ſimul ſumptis, cùm ſupervacanea foret de ſingulis monitio, ac ſi Spiritus Divinus partem toto minorem futuram prædixiſſet; ut prætaream unum eundémq; Hircum eſſe qui nunc unum Cornu permagnum, mox quatuor illi ſuccedentia habere dicitur.

4. Tertiò, *Tibiarum ferrearum digitorúmque pedum Regnum*, & Regnum *Beſtiæ decem cornua & dentes ferreos habentis*, unum idémq; Regnum eſt, etiam juxta ſententiam *Grotii*, quod is *Lagidarum* & *Seleucidarum* Regnum *facit*. Jam verò ſcriptum eſt Dan. 2. Quòd *lapis de monte ſine manibus abſciſſus percuſſurus ſit comminuturúſq; has tibias pedúmq; digitos*, immò totam Imaginem è ferro, ære, argento auróq; conflatam, itáq; huic Regno *Seleucidarum* ſucceſſurus, nempe ſecundùm *Grotianam* hujuſce viſionis Interpretationem. Et cap. 7. *Venit quis tanquam filius hominis cum nubibus cœli ut recipiat regnum*, nempe extincto *Antiocho Epiphane* parvulo illo *Cornu* inter decem in quarto hoc Regno quod *Grotius* ſibi finxit. De quo *cornu* dicitur ver. 21. *Aſpiciebam & ecce illud Cornu faciebat bellum adversùs ſanctos, & prævalebat eis donec venit Antiquus dierum & judicium dedit ſanctis Excelſi.* Quod idem eſt quod *Adventus Filii hominis cum nubibus*, ut *Regnum* ab Antiquo dierum recipiat, verſ. 13. Ambóq; cum *Lapide ſine manibus abſciſſo* conſentiunt, ſignificando utiq; opus *humanum* non eſſe ſed *Antiqui dierum*, nempe *Dei ipſius*, ipſúmq; reverà eſſe *Chriſti Regnum*, quemadmodum Interpretes ſemper adhuc expoſuerunt. Quod *Grotii* Inſomnio apertiſſimè repugnat, ut *quarta Beſtia cum dentibus ferreis, ferreæq; Tibiæ* Imaginis, Regnum *Lagidarum* & *Seleucidarum* denotent, *Antiochúſq;* ſit *Cornu parvulum*.

Antiochus enim *Epiphanes* ducentis ferè annis antè extinctus eſt quàm vel doctrinam Regni Chriſtus prædicavit ullóſve habuit diſcipulos qui illum ſectarentur. Et tamen ſcriptum eſt Dan. 2. 44. *In Diebus autem Regnorum illorum ſuſcitabit Deus cœli regnum quod in æternum non diſſipabitur* (ex quo loco nullus dubito quin illæ phraſes [*Regnum Dei*] quemadmodum & ex illo ſuperiori [*Regnum cœlorum*] quæ toties in Evangelio occurrunt, ortæ ſint, ut & ille Titulus *Filii hominis* quem Chriſtus tam frequenter ſibi attribuit, ipſéq; *Grotius* in *Matthæi* cap. 8. v. 20. agnoſcit בר אנש *filium hominis* Dan. 7. v. 13. memoratum, intelligendum eſſe de *Meſſia*) Quamobrem impoſſibile eſt ut Regnum *Lagidarum* & *Seleucidarum* quartum Regnum ſit.

5. Verùm hîc *Grotius* contra ſententiam quâ erat quando ſcripſit in *Matthæum*, commentum adinvenit quod vix licet enunciare ſine horrore ſummáq; animi conſternatione; Adeò ut ſupra modum obſtupeſcam, quòd Homo aliàs doctus & laudabilis, (quemadmodum ille de *Porphyrio* loquitur) in tam ſcævum ſeductus ſit errorem. *Filius hominis veniens cum nubibus cœli*, ſicut ille nunc vult, eſt *Populus Romanus nullum intra ſe habens Regem.* Cùm Servator Chriſtus ſummo Sacerdoti ſubinſinuâſſet ſe *Filium hominis* eſſe *venientem cum nubibus cœli*, tanta ipſi viſa eſt arrogantia ut veſtimenta ſcinderet, dicerétq; eum blaſphemâſſe. Atq; equidem credo nec *Judæum* nec *Chriſtianum* rectè ab hoc crimine abſolvere poſſe *Grotium* qui peculiarem *Meſſiæ* characterem prophano Paganicóq; populo attribuit, atq; id quidem propterea quòd Regem non haberent, quaſi eam ob rem ullatenus eſſent præſtantiores. At enimverò Reges illi habuerunt in principio, atq; tum in Infantia Imperii ſui, tum poſtea, ſupremam habuerunt Poteſtatem, tam amplam ſanè ac magnificam ut facilè ipſos vel à minima contemptûs ſpecie poſſit eximere. Summa aliqua ſemper ipſis præfuit Poteſtas, ità ut ob nullam adeò privatam conditionem *Filius hominis* poſſent appellari. Poteſtas enim *ſumma*, ſumma eſt Poteſtas ſub quocunq; demum nomine formáve, ejuſdémq; ferè majeſtatis. Præterea populus erant admodum celebris

celebris ac victoriosus ante *Antiochi* tempora. Adeò ut admodum dilutum insipidúmq; sit commentum *Grotii* quo phrasin *Filii hominis* ipsis vult applicari ob ullam eorum vilitatem vel obscuritatem. Tales enim non erant temporibus *Antiochi*.

6. Rursus, Regnum *filii hominis*, & *Lapis sine manibus abscissus*, & reverà & secundùm ipsius *Grotii* sententiam idem sunt; verùm hic Lapis *Christus* est *ejúsq; Regnum*, utpote quod cœleste est, ἀχειροποίητον, res quidem quæ non humanis viribus effecta sit & consummata, sed *Divino spiritu* ac *virtute*. Quòd hic sensus sit istorum verborum [*sine manibus*] communi Interpretum, ut S. *Hieronymi*, *Irenæi*, *Justini*, *Epiphanii*, S. *Augustini*, *Theodoreti*, aliorúmq; multorum suffragio confirmatur.

Ad quæ latibula putatis se jam recipere *Grotium*? Ad hoc utique, Hanc *Figuram*, quæ adeò appropriata est Christo, totiésque de eo in *Novo Testamento* memorata, *Lapidem* hunc abjiciendum esse tanquam si nec *pretiosus* esset nec *Angularis* lapis, populóq; Paganico rursus, *Romanis* scilicet, tribuendum. Sic enim *Grotius* minimè dubitat enunciare, Idem *Lapis* & *Filius hominis*. Filium verò hominis Populum *Romanum* paulò antè statuit. Potéstne verò quisquam credere originem successúmve illius Populi, ἀχειροποίητόν τι fuisse, rem speciali virtute *spiritúq; Dei* effectam, & non more *humano*, juxta ordinarium Mundi cursum seu rationem, eámq; sanè haud optimam, cùm prima hujus Populi initia facta sint per turbam Raptorum ac Prædonum?

7. Atenim illud *Grotii* glossema esse non potest, inquietis. Audiamus igitur quodnam sit. *Lapis abscissus de monte sine manibus*, secundùm eum, *exercitus est populi qui suæ esset spontis nulliq; Regi pareret*, *cujus populi origo à monte*, *nempe Palatino*. In quibus verbis nihil profectò sani est aut solidi. Erátne enim quicquam Exercitus hic populúsve *Romanus* magìs suæ spontis quòd nullum Regale Regimen Potestásve *Romæ* tunc esset? Summa illa *Consulum* & *Senatorum* potestas parem dirigendi coërcendíq; vim habuit ac si fuisset *Regia*. Adeò ut motus Exercitûs nihilo indè magìs factus sit *spontaneus*, nec ipsius quidem Populi. Præterea, *Lapis de monte sine manibus abscissus* supponit à monte tunc sponte divisum fuisse quando illinc dicitur abscissus. Cùm autem *Romani* primùm à monte *Palatino* orti sunt, vel quum primùm populus facti sunt *Romanus*, Potestas Regia apud ipsos obtinebat, quippe quæ prima Regiminis forma hujus populi erat, ac proinde Populus suæ spontis tunc non erant, etiam secundùm hoc *Grotii* Commentum; adeò ut efficere ut omnia hìc inter se consentiant, ipsi sit impossibile. Et postremò, Quòd montem hìc sensu literali interpretaretur admodum inscitè factum est, & contra styli *Prophetici* analogiam, ipsámq; præsentis Textûs indicationem, qui dicit *lapidem hunc parvum qui statuam percusserat*, *montem magnum factum esse*, & *universam implevisse terram*. Quamobrem cùm *hic mons* non *literaliter* sed *Politicè* significet, minimè dubium est quin & *alter* sic significet, lapísq; aliquo sensu, huic saxoso monti sit congener.

Unde Interpretatio manifestò sic institui debet: Quòd scilicet ex magno illo monte, hoc est, *Romano* Imperio, Populus suscitandus esset, non equidem per *Potentiam* Politiámve *humanam*, sed per *Spiritum Dei* Evangeliíq; prædicationem, per Christum & Apostolos, qui peculiaris ipsi populus futurus esset subditíq; fierent illius Regni, hoc est, Quòd *Ecclesia Christi* abscindenda esset ex Imperio *Romano* absq; *humano* auxilio. Hic facillimus sensus est minimèq; distortus, & contra quem nè minima proferri potest objectio.

8. Quartò, quod jam suprà innui, *Decem cornua* quartæ Bestiæ *dentes ferreos habentis*, *decémq; digiti tibiarum* statuæ, idem significant. Quamobrem manifestum est, cùm *Decem Digiti* propter sitûs eorum *co-ordinationem*, decem etiam Cornuum *Co-existentiam* arguant, decem Reges *simul* esse oportere in Regno quarto. Verùm in *Lagidarum* ac *Seleucidarum* Regno decem Reges nunquam fuerunt eodem tempore simul; Ac proinde Regnum illud non potest esse Regnum quartum.

9. Quintò, *Antiochus Epiphanes*, hujus regni *Lagidarum* & *Seleucidarum* pars, surgere dicitur in novissimo Regni successorum *Alexandri*, Dan. 8. 23. Quamobrem hoc Regnum *Lagidarum* & *Seleucidarum* antè bis mille ferè annos exiit; Regnum verò *Bestiæ quartæ* ad Diem usq; Judicii pertingit, Dan. cap. 7. v. 9, 10. *Aspiciebam donec Throni positi sunt & Antiquus dierum sedit*---*Thronus ejus flammæ ignis*, *rotæ ejus ignis accensus*. *Fluvius igneus rapidus à facie ejus egrediebatur*, *millia millium ministrabant ei*, *& decies millies centena millia assistebant ei*, *judicium sedit & libri aperti sunt*, &c. Hanc descriptionem esse diei Judicii, communis est tum *Christianorum* tum *Judæorum* opinio. Et accuratè sanè respondet *stagno ignis*

nis librisq; apertis, Apoc. 20. quæ & ipse *Grotius* de die novissimo interpretatur. Unde securè concludere possumus Regnum *Lagidarum* & *Seleucidarum* non esse *Regnum quartum*, quippe quod longè ante hoc tempus esse desiit, quantumvis intelligeremus *Diem judicii* eodem sensu quo *Rabbini* suum יום דינא רבא, juxta quem sensum [*Aspiciebam donec throni positi sunt libriq; aperti*] sic intelligendum est, *Danielem* Prophetam prospectum habuisse usq; ad *ultimum* magni illius Diei *terminum*. Verùm magìs particulatim ab initio illius Diei incipit versu undecimo. Hoc verò obiter tantùm notavi.

10. Sexto & ultimò, Regnum *Alexandri* illúdq; successorum suorum unum idémq; Regnum est. *Alexandri* verò Regnum tertium est, juxta ipsius *Grotii* concessa. Jam verò quòd illud successorum ejus (cujus lineæ sunt *Lagidæ* & *Seleucidæ*) unum idémq; Regnum est cum regno *Alexandri*, manifestum est ex *Danielis* capite. 8. v. 21. *Porrò Hircus Caprarum Rex Græcorum est, & Cornu grande quod erat inter oculos ejus, ipse est Rex primus. Quòd autem fracto illo surrexerunt quatuor pro eo, quatuor Reges de gente ejus consurgent, sed non in fortitudine ejus.* Hoc argumentum perspicuum est, quòd Regnum *Alexandri* ejúsq; successorum unum idémq; est Regnum. *Alexandrum* enim vocat *Regem primum*, quod necessariò arguit illius successores esse secundos, ac proinde ad unum idémq; regnum omnes pertinere. Immò planè ait, Quòd hæc quatuor cornua surrexerunt pro uno illo grandi cornu, hoc est, *illius loco*. Quid hoc aliud est, quàm in illius locum succedere, tanquam capita unius ejusdémq; Imperii? Nulla enim *nova Bestia* huic *Bestiæ* dicitur succedere, sed *Cornua Cornu*. Et deniq; quòd quatuor cornua cum primo comparet, dicátque, *sed non in fortitudine ejus*, porrò innuit cognationem & successionem ejusdem lineæ, eúmq; non loqui de Capitibus duorum diversorum Regnorum.

Quod clariùs adhuc constabit ex vers. 8. *Hircus autem caprarum magnus factus est nimis; cúmq; crevisset, fractum est cornu magnum, & orta sunt quatuor cornua pro eo ad quatuor ventos cœli.* Sed ubi oportet hæc cornua oriri vel crescere, nisi in illo capite quod cornu magnum perdiderat, quod compensatur quatuor minoribus sed in suo genere insignibus? Valdè enim incongruum est & ab omni ratione alienum supponere ea ex ullo alio capite surgere. Ità ut *Latina versio* & *Septuaginta* Interpretes תחתיה reddant, una *subter illud*, alteri ὑποκάτω αὐτοῦ, locum capitis paulò inferiorem innuentes quàm quo *magnum cornu* steterat, sed idem planè caput eandémq; Bestiam supponentes. Et certè si ad ullam aliam Bestiam pertinuissent, fieri non potuit quin illa Bestia nominata esset. Quamobrem necesse est ut aut ex hujus Hirci capite crescant, aut nullibi nisi ex humo, quod ridiculum esset. Ac proinde manifestum est Regnum *Alexandri* & *successorum* ejus unum idémq; esse Regnum. Nam Hircus ille unus idémq; Hircus est sub hac diversorum Cornuum successione.

11. Et major tamen adhuc hujus veritatis evidentia elucet ex capite 7. v. 6. *Post hæc aspiciebam, & ecce alia quasi Pardus, & alas habebat quasi avis quatuor super se, & quatuor capita erant in Bestia, & potestas data est ei.* Quatuor capita hujus Bestiæ quatuor successores esse *Alexandri*, nempe *Perdiccam*, *Seleucum*, *Ptolemæum*, *Meleagrum*, ipse *Grotius* liberè fatetur. Alæ igitur quatuor, regna denotant in quæ *Alexandri Imperium* post illius obitum divisum est, quod nihilominus tanquam una Bestia consideratur, uti & *Romanum* Imperium in decem regna divisum, quæ per decem Cornua notantur, vel in partes *Orientalem* & *Occidentalem* distributum, per duas alas *Aquilæ* sic figuratum.

Heic quidem *Grotius*, si clarè eloqui velit, *Alexandrum* Bestiam facturus esset, quemadmodum *Domitianum* fecit alióśq; in *Apocalypsi*, contra omnes leges Interpretationis Propheticæ, immò verò contra quicquid rationi consonum est & concinnum. Ejus glossema sic est: *Pardus varium Animal, sic* Alexander *moribus variis.* Quam supra modum hoc absurdum sit, quilibet apud se pensitet. Nam sic *Alexander* inferior erit quatuor suis præcipuis Ministris, illiq; ipsius erunt caput. Quæ *Politica* est Absurditas, immò caput illius postquam obiisset, quæ est Absurditas *Metaphysica*. Quamobrem *Alexander* primum *caput*, grandéve *Cornu* hujus Bestiæ est non ipsius *corpus*, ut superior esse possit suis quatuor principalibus Ministris, nec esse Bestia; quæ quatuor hæc cornua capitáve gestet etiam postquam ex hac rerum scena exiisset. Hæc enim nec *Capita* nec *cornua* erant antequam ille esset mortuus. *Alexander* igitur primus est in successione horum *capitum cornuúmve* Bestiæ, non autem *Bestia ipsa*.

Sed ut propiùs ad rem ipsam accedamus; Dico valdè manifestum esse ex *quatuor* his

his *capitibus alisq;* *quatuor* quas hic *Pardus* habere dicitur, quòd *Regnum tertium quatuor primos Alexandri successores* in se comprehendit. Nihil hôc evidentius esse potest vel ex ipso textu. *Pardus* enim describitur in tertio loco, & immediatè pòst cum *quarta Bestia* memoratur & appellatur pariter *quarta*, v. 7. Quamobrem *quadriceps* hic *Pardus* manifestò *tertia* Bestia est. Jam verò quòd successio horum quatuor capitum usq; ad *Antiochum Epiphanem* unius ejusdémq; Regni est successio, ex cap. 8. 22. planè patet. *Quòd autem fracto illo* (nempe *cornu illo magno*) *surrexerunt quatuor pro eo, quatuor Reges de gente ejus stabunt, sed non juxta fortitudinem ejus. In novissimo verò regni eorum* (Textus *Hebraicus* habet ובאחרית מלכותם quod Septuaginta reddunt καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῆς βασιλείας αὐτῶν) *stabit Rex fortis facie & intelligens ænigmata.* Quem *Grotius* cæteríq; omnes agnoscunt esse *Antiochum Epiphanem.*

Unde liquidò constat, totam successionem Præfectorum *Alexandri* à primis illis quatuor inclusivè ad tempora usq; *Antiochi* unam successionem unúmq; regnum esse. Nam *Antiochi* tempora, novissima regni eorum tempora appellat.

Quapropter manifestum est, cùm *Regnum Alexandri* unum idémq; regnum sit cum *Regno quatuor Præfectorum* (illud enim regnum tertium est) Regnúmq; quatuor Præfectorum unum idémq; cum eorum successione ad *Antiochi* usq; tempora, quòd tota successio ab *Alexandro* ad *Antiochum* una successio sit Regnúmq; unum. Equidem hoc si non sit demonstrativè verum, nulla omninò est apud ipsos *Mathematicos* demonstratio. Veruntamen hoc si verum sit, *Regnum Lagidarum* & *Seleucidarum* non potest esse *Regnum quartum*, sed Regnum Imperiúmve *Romanum*, quemadmodum omnes cordati homines atq; sobrii hactenus tenuerunt.

12. Qua de re cùm tam firmiter persuasi simus, facilè jam dignoscemus ubi hoc *cornu parvulum*, quod *tempora & leges mutare* dicitur, sit quærendum. Ubi enim ipsum investigare possumus nisi inter numerosa illa cornua in Regno Imperióve *Romano?* non autem in *Græco*, ad quod refertur *Antiochus Epiphanes.* Et certè jam clarè demonstravimus, *Bestiam* Apocalypticam *septicipitem* ac *decacornem*, Regnum hoc esse *Romanum*, háncq; Bestiam semel sanatam taliq; conditione constitutam, ut rectè dici possit, quòd sit *Bestia quæ erat & non est & tamen est*, (quod tum fit cùm facta sit *Pagano-Christiana*) Imperium hoc esse in decem Regna divisum, simúlq; cum hac Divisione Imperium gradatim in Idololatriam relapsum fuisse per pravam Actuositatem, Regiménq; *Bestiæ bicornis* sive *Meretricis*, quam etiam ostendi *sanatæ Bestiæ* contemporare, sive *Bestiæ quæ erat, non est & tamen est.*

13. Verùm *Bestiæ instauratæ* sive *sanatæ* duratio est per 42 *menses*, qui sunt dies 1260, seu *tempus, tempora & dimidium temporis.* Mora enim *Mulieris* in deserto utrolibet horum posteriorum numerorum indifferenter exprimitur, primúsq; ac secundus simul adhibentur in visione *Atrii exterioris* & *Duorum Testium.* Quamobrem cùm 42 *menses*, & *tempus & tempora & dimidium temporis* idem sunt quod 1260 *dies*, idem sunt inter se. Cæterùm cornu hoc parvulum apud *Danielem* de quo loquimur, suum etiam habet regnum definitum per *tempus, tempora & dimidium temporis.* Ergo ejusdem durationis est cum duratione *Meretricis Bestiæve bicornis*, quæ Bestiæ instauratæ cujus duratio est per menses 42, contemporat.

Quamobrem, Quòd *coincidentia* est saltem temporis, si non rerum, *complicationisve naturarum* (quinimò *Identitatis* quarundam) inter hoc *cornu parvulum* apud *Danielem*, illáq; tria *synchrona*, *Bestiam instauratam*, *Meretricem*, & *Bestiam bicornem*, vehemens quidem subest suspicio. Illa enim locutio Dan. 7. 24. *Et alius consurget post eos*, nulli omninò est obstaculo, quandoquidem אחריהון à Septuaginta redditur ὀπίσω αὐτῶν *ponè ipsos*, quippe quòd sitûs ordinem perinde ac temporis significat. Quódq; ponè collocetur, ea positura est convenientissima ad istiusmodi factum moliendum quale hoc cornu machinari dicitur, nempe ad subvertendum humiliandúmve *tres Reges.* Quod *technis* potiùs ac consiliis ipsi faciendum est quàm *aperto Marte.*

14. Jam verò ab hac temporis *Æqualitate* sequetur porrò, quòd duratio hujus *cornu* parvuli sit 1260 annorum, per ultimum *Co-expositionis* nostræ *Consectarium.* Quod rursus arguit quàm impossibile sit ut hoc cornu sit *Antiochus Epiphanes.* Quibus accedit quòd dicatur *differre* à reliquis *cornibus* in ipsorum explicatione. * *Porrò cornua decem ipsius regni* (hoc est Regni *Romani*, quemadmodum suprà demonstratum est) *decem Reges erunt, & alius surget* ὀπίσω αὐτῶν *ponè eos*, והוא ישנא מן־קדמיא, *& ipse diversus erit à prioribus, & tres Reges humiliabit.* Jam rogo, quisnam è Regibus decem, Regnísve, adeò diversum est à reliquis, nisi regnum sit *Ecclesiasticum?*

* Dan. 7. 24.

Quamobrem *Co-incidentia temporis* cum Imperio *Pagano-Christiano* longáq; *Duratio*, ut & *Diversitas* hujus Regni à decem reliquis, plusquam suspicio vehemens est, partem successionis esse *Regni* alicujus *Ecclesiastici* quod pari passu decurrere oportebat cum Imperio ad Christianitatem converso. Quòd si oriatur Quæstio utrùm *Regni* hujus *Ecclesiastici* pars hæc incorruptum *Christi Regnum* sit an *Regnum Antichristi*; solutio quidem minimè est difficilis. Quòd enim Christi regnum non sit, manifestum est ex eo, quòd *Antiquus dierum* venturus dicitur ut ipsum igni comburat & consumat. Unde planè liquet, Ecclesiam conjecturâ non erràsse, quòd *Cornu* hoc *parvulum Antichristum* esse censuerint, & ex consequenti, quemadmodum ego sentio, idem quod *Bestia bicornis* & *Meretrix*, quæ planè *Isochrona* est, nullúsq; dubito quin sit *Synchrona* huic *cornu parvulo*. Adjudicatur verò combustioni in *Apocalypsi* ut *cornu* hoc *parvulum* hîc apud *Danielem*.

15. Ut verbo igitur expediam; Hoc *cornu parvulum*, *Idololatricus* Imperii *Clerus* est, sed magìs præcipuè speciatímq; magna illa pars & notoria sub Episcopo *Romano*, Qui singularem præ cæteris operam navavit, ad obtinendum degener hoc *Ecclesiasticum* in *Romano* Imperio Imperium, & ad Imperium præcipitandum in lapsum superstitionis & *Idololatriæ* ad idémq; in eisdem detinendum. Ac proinde rectè dicitur *Cornu* ex hac Bestiâ ortum, cùm ipsum Symbolum [*Bestia*] quemadmodum & ipse *Grotius* fatetur, innuat *Idololatriam*.

16. Et si accurata Applicationis aptitudo nos certos facere potest de recto Vaticinii sensu, hîc certè falli non possumus, singulos examinando hujus *Cornu parvuli* characteres. Nam quemadmodum illud parvum est, ità origo *Paparum humilis* & obscura, eorúmq; *Principatus* secularis *exiguus* quidem ad eos Principes comparabus quibuscum conflictârunt. Rursus, ut *Cornu* hoc *oculos hominis* habebat, ità notissimum est quantùm ad ὀξυδορκίαν *Politicam* visûsve acumen in rebus administrandis,

(*Tu regere Imperio populos* Romane *memento*)

nullam hominum extitisse Societatem, quæ cum *Hierarchia Romana* sit conferenda. Adeò ut in proverbium ferè abierit, Religionem *Pontificiam* nihil aliud esse quàm meram *Technam Politicam* ad augendum conservandúmq; Honorem, Potentiam Opulentiámq; *Papæ* suíq; *Cleri*. Vide *Europæ Speculum* ab incomparabili Viro *Edwino Sandys* Equite aurato scriptum; deprehendes sanè hanc vaticinii partem mirandum in modum impletam, nec de nihilo esse quòd hoc *Cornu parvulum hominis oculos* in se habere dicitur, quod de nullo alio cornu præter hoc per universa vaticinia narratur. Tertiò, Sicut hoc cornu dicitur *os* habere *loquens ingentia*, sive intellexeris de *venditatione suæ Potestatis* sive de *Blasphemia*, satìs notum est ab hoc cornu talia verba enunciari, quæ *Papam omnibus Principibus* ac Imperatoribus innuunt majorem. Immò non solùm *Infallibilis* dicitur, sed *Deus* appellatur, dignúsq; declaratur Divino honore. Quartò, quantùm ad *Humiliationem* subjugationémq; *trium Regum* quod *Cornu* hoc effecturum prædicitur, an non olim hoc præstitum est à Papa *Romano* in suis tractationibus *Leonis Isauri*; in subvertendo *Lombardorum* Regno ut sibi *Ravennæ* Exarchatum acquireret; & in excruciando inquietandóq; *Henricum quartum*, ejúsq; Successores Ecclesiasticis Fulminationibus, Technísq; Politicis ac malignis machinationibus, donec omne jus ac Jurisdictionem in *Italia* ipsis extorsisset?

17. Quintò, ut propiùs ad id quod præ manibus est accedamus ubi dicitur, Quòd *sermones contra Excelsum loquetur*, & *sanctos Altissimi conteret, & putabit quod possit mutare tempora & leges, & tradentur in manu ejus usq; ad tempus & tempora & dimidium temporis*, Idololatricus, inquam, hic Clerus non multùm jam abest ab implendo *hanc Temporum Periodum*, cùm degeneratio Ecclesiæ ante annos quadringentos ferè post Christum natum inceperit, & (quod notatu dignius est) cùm ipsi tam notabilem cladem acceperint in decursu hujus *semi-temporis* quod alibi *semidies* dicitur, in quo enormis eorum dominatus probè comminutus est & castigatus. Sextò, Et quantùm ad prædictionem de *conterendo & consumendo Sanctos Altissimi*, hoc certè fecit modo truculentiori & crudeliori quàm ipsi *Pagani* in Christianos primitivæ Ecclesiæ, Quæ maximè furiosa *Regalitatis* Christi oppugnatio est quæ concipi potest: Veros utiq; illius subditos tam diris cædibus trucidare, & occidere. Septimò, Et quòd dicitur *sermones contra Excelsum loqui*, hoc est, contra *Divinam Majestatem*, an non hoc planè impletur in *Papæ* prætextibus, quòd potestatem habeat dispensationes concedendi circa *Leges* Injunctionésq; *Christi*, eásve prorsus seponendi? Cujus rei multa exempla in *Idea Antichristianismi* protulimus,

mus, eáq; istiusmodi, quæ probè notum sit ad illam Ecclesiam pertinere. Ad hæc reus est *Læsæ Majestatis Divinæ*, quòd cultum religiosum suis *Sanctis canonizatis* instituit, qui Honor est nulli debitus præterquam soli Deo. Postremò, Quòd etiam dicitur *mutare Tempora & leges*; Quàm innumera Instituta procudit *Papa* de quibus verè usurpari potest illud quod Servator olim dixit *Scribis* & *Pharisæis*, Ἀπ' ἀρχῆς ὀ γέγονεν ὅτω; *Ab initio non fuit sic?* Quid hoc igitur aliud est quàm *mutare Tempora & Leges?* Et sæpenumerò cum perfecta oppugnatione Legum Dei Christíq; quemadmodum suo loco notavimus. *Matth. 19. 8.*

Unde clarè perspicimus *Antichristianam* hanc oppugnationem *Regalis* officii *Christi* admodum expressè prædictam esse in hac visione *cornu parvuli*, quod surrexit inter *decem cornua* in Imperio *Romano*, & Imperium in Imperio, ut quidam loqui amant, fabricavit, factáq; est *Bestia bicornis* in *Bestia decacorni*, *Ecclesiasticum* extruens Imperium *Antichristianum* intra *Civile*, in oppugnationem *veri Imperii* Regníve *Christi*, & in frustrationem Potestatis illius atq; Legum in Ecclesia, immò in oppugnationem *immutabilium* illorum Decretorum quæ *Æternus Logos* edidit, qui omnem hominem venientem in mundum illuminat.

CAP. XV.

1. *Visio* Sessoris albi Equi (*Apoc. 19.*) *proposita.* 2. *Generalior hujus* Visionis *Explicatio.* 3. *Quid significetur per* Equum album, *quid per* Sessoris oculos flammeos. 4. *Quid per* Nomen sibi soli cognitum. 5. *Quid per* vestem tinctam sanguine. *Quódq; hic pariter atq; præcedentes Characteres applicari possunt Christi corpori, Ecclesiæ.* 6. Gladii ex *ejus* ore prodeuntis *significatio*; 7. Calcationísq; lacûs vini iræ Dei. 8. Inscriptionis *in ejus* femore *significatio quantùm ad seipsum*; 9. *Quantúmq; ad illius Ecclesiam, cui potest applicari; quemadmodum &* Lacûs vini Calcatio, Gladiúsq; *ex illius* ore prodiens.

1. QUarum Oppugnationum posterior, illam intelligo adversùs *æternum Logon*, admodum graphicè præfigurari mihi videtur Apoc. 19. incipiendo à versu undecimo; ubi videre licet, quid depressum sit ac proculcatum in regno *Meretricis Babylonicæ* (quam idem esse quod *Cornu parvulum* apud *Danielem* jam innui) ex descriptione *Hujus* victoriæ in *illius* occasu & ruina, *Meretricis* scilicet, quæ eadem est quæ *Bestia bicornis* sive *Pseudo-propheta*, qui capitur & simul cum Bestia decacorni in stagnum ignis ardens sulphure conjicitur, vers. 20. Pompa verò splendidáq; ad hoc bellum victoriámq; incessio sic describitur.

11. *Et vidi cœlum apertum & ecce Equus albus, & qui sedebat super eum vocabatur Fidelis & Verax, & cum justitia judicat & pugnat.*

12. *Oculi autem ejus sicut flamma ignis, & in capite ejus Diademata multa, habétq; nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse.*

13. *Et vestitus erat veste aspersâ sanguine, & vocatur nomen ejus* VERBUM DEI.

14. *Et Exercitus qui sunt in cœlo, sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo & mundo.*

15. *Et de ore ejus procedit gladius ex utraq; parte acutus, & in ipso percutiet gentes, & ipse reget eas in ferrea virga, & ipse calcat torcular vini furoris iræ Omnipotentis.*

16. *Et habet in vestimento & in femore ejus scriptum* REX REGUM & DOMINUS DOMINANTIUM.

2. Videtis in hac Visione *æternum Dei verbum*, cujus *Sacra Biblia* sunt aliquo sensu aliquáq; ex parte *Transcriptum*, ad victoriosum prælium splendidè incedere, multis diadematis coronatum, tanquam jam possidens justum illum Titulum, totius mundi oculis visibiliter expositum, per Inscriptionem super femur illustris hujus Herois, REX REGUM & DOMINUS DOMINANTIUM. Quam Potestatem *Babylonis* Domina hactenus usurpaverat, & sub *Infallibilitatis* prætextu non solùm manifestæ *Legi verbi Dei scriptæ* silentium indixerat, sed fœdè admodùm barbaréq; innata illa *Moralitatis* ac *Rationis* Principia proculcaverat, quæ *Æternus Logos* sive *Verbum æternum* humanis Animis insevit, & per terrorem ac vim truculentam opere

 quanto

quanto maximo poterat ea suffocare extinguerétq; contenderat. Jam verò mirum in modum mutari incipit rerum scena, *puro Dei verbo* tam apertâ Pompâ ad prælium proficiscente, ad certúmq; pergente contra corruptas, superstitiosas, Idololatricas sibíq; repugnantes opiniones, ineptáq; Instituta Antichristianæ illius hominum Societatis, quibus Papa specialiter præest, Triumphum ac victoriam.

3 Nulla ferè difficultas erit in intelligendo hoc Vaticinio si ad *Alphabetum Propheticum* recurramus, ubi notavi quid *Equus* quídq; *color albus* significent. Quòd hujus *Herois* oculi dicantur tanquam *Flamma ignis*, egregium visûs acumen denotat, quemadmodum scriptum est in Epistola ad Hebræos, *Quòd vivus sit Dei sermo & efficax, discernátq; cogitationes & conceptiones cordis, nec ulla sit res creata quæ* Hebr. 4. 12. *non manifesta sit in conspectu ipsius; quòd verò omnia nuda sint & patentia oculis ejus quîcum nobis est negotium.* Ubi verbum scriptum, & *Æternum* verbum simul describuntur, quemadmodum & hîc describi videntur in hac Visione per *Henopœiam.*

Rursus quòd oculi ejus dicantur tanquam *Flamma ignis*, notare porrò possumus, Ignem esse Symbolum *Intellectualitatis*, præsertim Ignem flammeum, qui lucem implicat, sicut facilè intelligitur ex *Cabbala* Philosophica Creationis primi Diei.

Igneus est ollis vigor & cœlestis origo
Seminibus.———

Occurrítq; in *oraculis Magicis* πυρινὸς νοῦς· & πῦρ φαεινὸν Animæ tribuitur tanquam θείᾳ τινὶ ὁσίᾳ καὶ νοερᾷ, ut loquitur *Plethon.* Quamobrem *Logos* rectè hîc dicitur oculos habere tanquam *flammam ignis*, quippe qui non solùm *Intellectualis* est sed magnus ille ac *Æternus Intellectus*, unde omnes Substantiæ Intellectuales ortæ sunt, ut & Operationes earum peraguntur ope magìs purorum, æthereorum igneorúmq; spirituum.

4. Quòd nomen etiam habeat inscriptum quod nemo noverit præter seipsum, Doctrinæ *Cabbalisticæ* videtur consentaneum, quæ *Aaronem* Symbolum facit *Æterni Verbi* quod implet universum; Ut & *Christi*, qui hoc Verbum est *incarnatum.* Allusio igitur est ad *Tetragrammaton Aaronis* Mitræ inscriptum, ad Nomen illud quod ἄῤῥητον καὶ ἀνεκφώνητον esse dicitur, nec ab ullo alio legi posse præterquam à summo Sacerdote qui aureæ laminæ ipsum super Mitram inscriptum habuit, quemadmodum *Alcazar* notavit. Verùm in summa, *Incomprehensibilitatem* significat & *Imperscrutabilitatem Divinitatis Servatoris*, cùm is solus qui sit eam comprehendere possit.

5. Quódq; vestimentum ejus sanguine aspersum dicitur, Symbolum est illius *Passionis*, ut cognoscamus *Messiam* esse qui hîc indigitatur. De quo S. *Johannes* in Evangelio scripsit, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, *Verbum facta caro est.* Atq; hîc appellatur ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, *Verbum Dei*, & tamen cum *veste sanguine aspersâ*, quod *Humanitatem* ejus indicat sive *Corpus terrestre*, (Nam hoc corpus non est nisi vestimentum Animæ, nulla pars hominis permanens juxta *Platonicos*) quod eum capacem reddidit oppetendi mortem.

Hæc omnia de *Capite* nostro *Principéve* dicta sunt, nec tamen absq; omni relatione ad *Corpus suum*, Ecclesiam. Ad quos etiam pertinet ut sint *alborum Equorum sessores*, quemadmodum apparet ex versu decimo quarto. Illi etiam oculos habent igneos atq; flammeos, propter *Intellectualia* sua Charismata, dicitúrq; *homo Spiritualis omnia dijudicare*, 1 Cor. 2. Habent etiam Nomen quod nemo noverit præter seipsos, quæ est *nova* eorum *Nativitas*, *Divinæve Naturæ* participatio; vestimenta porrò eorum sanguine aspersa sunt, quòd tam multi ex ipsis trucidati sunt ob testimonium Evangelii adversùs *Idololatriam* Tyrannidémq; *Antichristi*; omnésq; *Martyrium* passi, hoc est, occisi & mortificati quantùm ad vitam peccati, Agníq; *sanguine aspersi* in remissionem delictorum quorumcunq; præteritorum. Et postremò futurum est ut coronentur & regnent tanquam Reges super Terram, propterea quòd *Regnum & potestas & magnitudo regni quæ est subter omne cœlum, detur tandem populo sanctorum Altissimi*, Dan. 7. 27.

6. Verum ut redeamus ad descriptionem cœlestis hujus *Herois*; *Acutus gladius dicitur ex ore illius prodire.* Cui respondet quod occurrit in Epistola ad Hebræos, *Vivus est enim sermo Dei & efficax, & penetrantior quovis gladio ancipiti.* Quódq; dicitur *Gentes in virga ferrea regere*, allusio est ad Psalmum secundum, quod vati-
Psalm. 2. 9. cinium est de *Messia*, *Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.* Quod Symbolum propheticum est mirandæ illius *Contritionis* cordis, quam *Verbum*

Dei

Dei efficax producit quando tempeſtivè ſinceréq; evibratur adversùs Regni ſui Inimicos; quemadmodum dicitur in Epiſtola ad *Hebræos*, *pertingere uſq; ad diviſionem animæ ac ſpiritûs, compagúmq; & medullarum.* Talis quidem militia eſt hujus Cœleſtis Exercitûs. *Percutiet terram virgâ oris ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium*, Eſai. 11. 4.

7. Quódq; dicitur *calcare torcular vini furoris iræ Omnipotentis*, veriſimile eſt referri debere ad illud Eſaiæ, cap. 63. *Quis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra, Iſte formoſus in ſtola ſua, gradiens in multitudine fortitudinis ſuæ? Ego qui loquor Juſtitiam & propugnator ſum ad ſalvandum.* Quæ iſtis reſpondent in hac præſenti viſione occurrentibus, *Qui vocabatur Fidelis & Verax, & cum Juſtitia judicat & pugnat.* Verùm ſequitur apud *Eſaiam*, *Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari? Torcular calcavi ſolus & de gentibus non eſt vir mecum, calcavi eos in furore meo & conculcavi eos in ira mea, & aſperſus eſt ſanguis eorum ſuper veſtimenta mea, & omnia indumenta mea inquinavi. Dies enim ultionis in corde meo, annus redemptionis meæ venit.* Hoc reſpondet illi quod ſcriptum eſt de *Seſſore albi Equi* in hac Viſione, quòd *veſtitus eſſet veſte aſperſâ ſanguine.* Quæ in utroq; horum vaticiniorum referuntur tum ad *Paſſionem Chriſti*, tum ad *victorias ſpirituales* adversùs Inimicos ſuos. *Torcularia* etiam invicem reſpondent in utraq; viſione.

Cúmq; *meſſis*, ſicuti ait Servator, conſummatio ſit ſeculi, *vindemiam* quæ aliquantò ſerior eſt, ſeriorem oportet partem eſſe alicujus ſeculi cujus *meſſis* ſit conſummatio. Adeò ut viſio hæc de *Edom* & *Boſra* huic *Apocalypticæ* eâ etiam ratione optimè conſentiat. Eſtq; porrò haud indignum notatu, quòd *Boſra vindemiam* ſignificet, *Edómq;* Eccleſiam *carnalem* perſecutionibus ſævam, valdéq; veræ *Hieroſolymæ* infeſtam, ut *Edomitæ* olim erant *Iſraëli.* Nec opus eſt addere quòd *Edom* & *Iſmael* unius ejuſdémq; rei Typi ſint. Unde prælium hoc planè ſpirituale videtur; quemadmodum fortaſſis occaſionem capiam pleniùs evincendi alio in loco.

8. Poſtremò, Quòd ſcriptum ſit in *femore* ejus, REX REGUM & DOMINUS DOMINANTIUM, *Regalem* Chriſti *ſtirpem* oſtendit etiam ſecundùm carnem, ac ſi hunc Principatum ſibi vendicaret quòd à *Davide* Rege ſit oriundus: Juxta id quod ſcriptum eſt cap. 22. 16. *Ego ſum Radix & progenies illa Davidis, Stella illa ſplendida & matutina. Radix Davidis* quantùm ad *Divinitatem* (πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγώ εἰμι) *progenies* verò *Davidis* quantùm ad *Humanitatem.* Senſus verò hujus partis viſionis hic eſt; nempe, quòd *Verbum Dei*, hoc eſt, *Lex Chriſti interna* & *externa* proximè jam abeſt à conſummatiſſima victoria & triumpho, quamvìs jam diu ſuppreſſa eſſet & in cœnum planè proculcata in Regno *Beſtiæ bicornis* ſive *Meretricis.*

9. Quòd verò Eccleſia Chriſti, quæ illius corpus eſt, portionem etiam habet in hac parte viſionis, facilè deprehenditur. Nam quòd Titulus hic, REX REGUM & DOMINUS DOMINANTIUM, *femori* illius inſcriptus ſit, ſignificat Dominium etiam *Poſteritatis* ſuæ, nempe *Eccleſiæ*, quemadmodum *Ribera* & *Alcazar* rectè notârunt; juxta quod alibi ſcriptum eſt in *Apocalypſi, Et fecit nos Reges & Sacerdotes Deo.* Et quantùm ad *calcationem Torcularis iræ Divinæ*, ſive ſubjugationem *Edom*, annon Chriſtus illud præſtat per potentem & convincentem Zelum *Sanctorum* ſuorum fideliúmq; Miniſtrorum verbi ſui, qui ſeriò ac vehementer Legem, gravémq; Dei iram adversùs peccatores, in corda & conſcientias horum carnaliter affectorum *Edomitarum* prementes, elidunt quaſi, ſi fas ſit ità loqui, hac preſſurâ, putridum ſanguinem & corruptum, illud impiæ in ipſis vitæ principium ac fomitem, (nam vita Animalis in ſanguine) atq; ſic mortificantes eos, quantùm ad peccatum, reviviſcere mox faciunt ad juſtitiam & ſalutem æternam? *Gen.* 9. 4.

Atq; ſic, acutum gladium quod attinet, qui hìc dicitur ex ore Chriſti prodire, idem ſanè reverà eſt atq; is qui ex Sanctorum ſuorum ore prodit, qui Mundum regunt convincendo homines de impietate ſua eóſq; convertendo ad Deum. Acris hæc acutáve ac penetrans Increpatio ex ore populi Dei adversùs Beſtiam & Pſeudoprophetam, *Gladius* hìc eſſe dicitur *ex ore Chriſti prodiens*, quoniam eorum ora ipſius os eſt uſu legitimo & poſſeſſione, ipſéq; ſpiritu ſuo inſpirat, iſti autem ſolummodò ſunt illius ὑποφῆται, qui igneam hanc legem tranſmittunt, *Flatum* hunc *igneum* ac flammantem ſpiritum, quemadmodum appellatur apud *Eſdram*, quo impii conſumantur; Iſti, inquam, ſunt tantummodò ut porta occupata viáve, per quam vel in qua hic acutus gladius quo Gentes percutiantur, tam potenter per victorioſum noſtrum Servatorem vibratur. Hæc enim *Flamma Gladiúſq;* hic, meo quidem judicio, nihil aliud eſt, quàm clara veritas ſolidáq; ac penetrans Ratio ab

æterno

æterno Verbo inspirata, quæ dum sancto, sincero minimèq; affectato Zelo Enthusiastico acuitur, irreprehensibilíq; vitâ & conversatione munitur, erit equidem acuto gladio haud absimilis cum Argento vivo in longam cavitatem ipsi indito, qui tanto cum pondere casurus sit, ut hostem uno ictu sit dissecturus, divisurúsq; animam & spiritum, & in compages medullásq; penetraturus, sicuti loquitur Apostolus.

Hæc verò excursio præter præsentem scopum facta est, qui hîc tantùm erat, ut ostenderem scilicet *Antichristianam* hanc oppugnationem contra *Regale Propheticúmq;* Christi officium factam apud Prophetas esse præfiguratam. Quod spero me abundè præstitisse in explicatione visionum *duorum Testium, Cornúq;* *parvuli* oculos habentis, & in hujus præsentis visionis *Sessoris albi Equi.*

CAP. XVI.

1. *Reliquos sacros* Titulos Christi *referri posse ad prophetias de quibus jam egimus;* 2. *Quemadmodum & omnes oppugnationes* Divinæ vitæ *in genere, præter mutationem Ecclesiæ in* Civitatem mercaturæ, *quæ prædici videtur in Lamentatione super ruinam* Babylonis, *Apoc.* 18. *Ver. IX. Versuum noni & decimi explicatio. Ver. XI. Sensus versuum undecimi, duodecimi & decimi tertii. Ver. XIV. Sensus decimi quarti, decimi quinti & decimi sexti; Ver. XVII. Et decimi septimi, decimi octavi, undevicesimi & vicesimi. Ver. XXI. Expositionis continuatio à versu vicesimo primo ad finem usq; capitis.*

1. QUantùm ad illa alia personæ Christi *Attributa*, veluti, ubi appellatur *Æternus pater*, ubi *Deus* nuncupatur, *Lux*, *Veritas*, *Princépsq; pacis*, horum oppugnationes ad eas prophetias referri possunt de quibus jam egimus. Primum ad eas quæ ad prima Antichristianismi membra spectant. Neq; enim quicquam magìs inimicum est *novæ Nativitati* sanctæve *Regenerationi* quàm colluvies illa Idololatricarum ac superstitiosarum consuetudinum duobus primis Antichristianismi membris comprehensarum. Ista verò vaticinia de *Mauzzim* sive *Dæmonum cultu* prophetiæ sunt de oppugnatione *Divinitatis* Christi; Et caligo *Ægyptiaca*, oppugnationis *Lucis* Evangelicæ præfiguratio; *Pseudo-propheta* & *Mendaciorum* concinnatores, oppugnationis *Veritatis*; *Bellúmq;* adversùs *Sanctos*, *Rebellionis* contra *Principem Pacis*. Brevia hæc Intimamina reliquis his personæ Christi Attributis sufficere possunt. Pergemus jam ad prædictiones oppugnationum *Divinæ vitæ*.

2. Talésq; primæ erant quæ Divinam vitam in genere oppugnabant, Cujusmodi quidem & omnes istæ oppugnationes sunt hactenus commemoratæ, *Crassa Idololatria*, *onerosa Superstitio*, *Oppugnationésq;* contra Christum ut *Regem*, *Sacerdotem* & *Prophetam*. Ad quas istæ *particulares* oppugnationes *Divinæ vitæ in genere*, quas notavi, referri possunt, nec ulteriori indigent tractatione.

Idea Anti-christ. lib. 2. c. 7. sect. 3. &c.

Unicum jam superest, quæ mutatio est Ecclesiæ Dei in Emporium Urbémve mercatoriam, per religiosas istas Nundinationes collationésq; Ecclesiasticarum Dignitatum, ob rationes solummodò *Mundanas* ac seculares, Conversio functionis sacrorum officiorum in meram mercaturam, lucríq; capturam cujuscunq; gradûs Sacerdotibus. Crassa hæc rerum personarúmq; *Venalitas* in *Romana* Ecclesia graphicè admodum præfiguratur, vivísque, quod aiunt, coloribus depingitur in ista *Lamentatione* super ruinam *Babylonis*, Apoc. 18. incipiendo à versu nono. Cui breviter illustrandæ inter recensendum Vaticinium operam navabo.

Ver. IX. *Tum flebunt eam & plangent super ea reges terræ qui cum illa scortati & luxuriati sunt, quum viderint fumum incendii ejus;*

10. *Procul stantes propter metum cruciatûs ejus*, & dicentes, *Heu, heu, magna illa Civitas* Babylon, *Civitas illa fortis, quoniam unâ horâ venit judicium tuum.*

Civitatem hanc *Babylonem*, Civitatem non esse ex lateribus lapidibúsq; extructam sed *Politiam*, speciatimq; *Hierarchiam Romanam*, in *Co-expositione* nostra manifestò demonstravi. Nec videtur sanè mihi probabile, ut Spiritus *Divinus* Apostolum ad tam prolixam copiosámq; componendam *Threnodiam* super istius ruina & vastatione instigaret, si nihil aliud significaretur quàm Civitatis *Romanæ* in *literali* sensu incendium, ídq; tam leve quàm quod à *Totila* factum sit, & cum tam nullo

ferè

ferè Inſtituto vel effectu. Quamobrem in illo ſenſu quem jam declaravimus, & de quo minimè dubitamus quin verus ſit, pergamus breviter Textum illuſtrare.

In his duobus primis verſiculis introducitur *Lamentatio* Regum terræ, talium qui cum ipſa fornicati ſint, hoc eſt, talium qui ejuſdem cum ipſa profeſſionis *Idololatricæ* fuerint. Aliquando, nempe, fore innuitur, ut in eas anguſtias conjecta ſit, ut Reges terræ quos vino fornicationis ſuæ inebriaverit, ipſi præ metu non auderent opem ferre, ſed ſinerent eam cremari porrò uſque ad finem. Quod rurſus arguit caſum *Babylonis* non futurum eſſe ſemel ſed gradatim, quemadmodum jam notavi. Quanquam enim judicium ejus venit unâ horâ, nihil tamen impedit quò minùs illius executio intelligatur in tempus longiuſculum produci.

Ver. XI. *Et Mercatores terræ flebunt & lugebunt ſuper illam, quoniam merces eorum nemo emit ampliùs.*

12. *Merces auri & argenti & lapidis pretioſi, margaritarum, byſſi, purpuræ, ſerici & cocci, & omne lignum thyinum & vas eburneum, & omne vas ex ligno pretioſiſſimo, ex ære & ferro, & marmore;*

13. *Et cinnamomum, & ſuffitus, & unguentum, & thus, & vinum, & oleum, & triticum, & jumenta, & oves, & equos, & rhedas, & mancipia, & animas hominum.*

Primum genus Lugentium lamentantiúmve ſuper *Babylonem* ii videntur eſſe qui ſunt ex ordine ſeculari. Verùm enimvero per hos ἔμποροι τῆς γῆς intelligi debent *Perſonæ Eccleſiaſticæ* quæ mercaturam faciunt in Ecclesia, ubi omnia ſupponuntur tranſigi adminiſtraríve propter pecuniam, commodúmve aliquod *mundanum:* ac proinde in contumeliam appellantur *Mercatores terræ*, quanquam aliàs Tituli eorum profeſſionéſq; ad nihil aliud præterquam ad Deum, ad Chriſtum Cœlúmq; digitum intendunt, quippe quorum, *Divinus*, *Sanctus*, *Sacer*, vel *Religioſus*, externus univerſorum eſt Character ſive Titulus.

Varietates mercium quas tractant adeò numeroſæ ſunt, ut myſterium in omnibus inveſtigare (cùm fortean nihil aliud ſit quàm *Hylaſmus*, ſive luxuriantior in objectis *materialibus* immoratio in externi corticis Vaticinii uberiorem ornatum, quæ & pro Λημμαλοκοσμησίᾳ proinde agnoſci poteſt) nimis magna eſſet περιεργία. Cæterùm occaſio in genere *Lamentationis* horum mercatorum eſt ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι. Quòd Nundinæ aut violenter abruptæ ſint, aut prorſus infrequentatæ, quòd nulla emptio venditióq; talium Mercium in *Babylone* ſit qualium ſolet eſſe, cùm & ipſa *Babylon*, utpote quæ ardens flammánſq; jacet in ira Dei, facta ſit inacceſſibilis; Nulla venundatio *Auri*, *Argenti*, *Lapidum pretioſorum*, *Margaritarum*, *Byſſi*, *Pur-* v. 12.
puræ aut *Cocci*, ſumptuoſorum ornamentorum ſuperiorum illarum partium *Meretricis* (ut videre licet in * præcedente capite) *Papis*, *Cardinalibus*, aliiſq; magnis perſo- * Apoc. cap. 17. ver. 4.
nis è corpore *Babylonico*, illorúmq; miniſtris convenientium; Nullum lignum *Thyinum* ad Templorum Teſtitudines ornandas, ſculpendáve *Idola*, quibus ſua fiant ſacrificia vel oblationes, (nam illùc alludi ſuſpicor in πᾶν ξύλον θύϊνον) Nullum *Thus Suffitúſve* pro Imaginibus colendis; Nullæ Imagines *ex ligno*, *ære*, *ferro*, vel *marmore*, ùlláve alia ſacra *Utenſilia*. Nam tam latæ ſignificationis eſt σκεῦος, prout uſus vocabuli occurrit in Hiſtoria *Byzantina*, ubi Imagines argenteæ & aureæ appellantur τὰ ἅγια σκεύη. Et *Achmetes*, cap. 12. Ἐὰν δὲ τὸ εἴδωλον χαλκοῦν ἢ σιδηροῦν ἢ μολιβδοῦν ᾖ, ὁ τοῦτο ἰδὼν ψευδόπλουτος ἔσται, ταῦτα γὰρ πάντα σκεύη τοῦ κόσμου.

Sed ut pergamus; Nulla Nundinatio ampliùs in *Odoribus aromaticis*, *Oleis*, vel v. 13.
Unguentis ad ſacras Unctiones; Nemo ampliùs participabit de *Pane* illius *benedicto*, nec *Idololatricam* ejus *Hoſtiam* deguſtabit vel ex puriſſimo Tritico confectam, nec pitiſſabit de *Vino Calicis* ejus, non ſanè quantumvis jus fieret bibendi Laico; *Vitulus* etiam *Agnúſq;* decumani ſacráq; Vellera deficient; Nec fiet ampliùs per *Miſſas* conductitias Redemptio *Animarum* ex *Purgatorio*; Equorum etiam, Curruum & Mancipiorum mercatura omninò ceſſabit in die illo.

Græcum exemplar habet ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, quæ tria vocabula cùm in Genitivo caſu ſint ſola reliquorum, nec tamen in *Regimine*, quemadmodum videre eſt ſi partes verſûs utrinq; proximas cum eis legas, καὶ σιμίδαλιν, καὶ σῖτον, καὶ κτήνη, καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων, καὶ ῥεδῶν, καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων, planè innuit ea ſimul ſumi debere unámq; aliquam rem conficere. Quam igitur Pompam eſſe ſuſpicor Paratúmve ordinarium majorum aliquarum Dignitatum in hác *Babylone* myſtica, clavémq; eſſe Interpretationi reliquarum harum mercium, quòd ſic utique exponi debeant; ad eam ſcilicet ferè rationem juxta quam ego eas expoſui, háſq; exponi volo, non quidem *Equos*, *currus* & *mancipia*, ſed tanquam ſi ſcriptum eſſet, καὶ γόμον τινὰ ἐκ ῥέδης καὶ ἵππων καὶ σωμάτων συνεστηκότα, Rhedas bijugas, quadrijugas vel ſejugas, id eſt, equos binos, quaternos,

ternos, senósve habentes, & pedissequos utrinq; ad latera Rhedæ currentes, qui σώματα hîc dicuntur, non solùm quòd ea vox *Servos* significet, sed magis speciatim fortasse quòd hi servuli *nudi*, id est, sine *pallio penulâve*, quod *Hispani in querpo* dicunt, currere soleant. Hujusmodi autem Rhedas quadrijugas sejugásve simul cum pedissequis tanquam unam mercem venum ire, res proculdubio insolita est, quod *literalis* tamen Interpretatio requirit. Verus igitur sensus est, idémq; *Mysticus*; Quòd Nundinatio talium Dignitatum in ipsorum Ecclesia, quas Rhedarum quadrijugarum sejugarúmve cum pedissequis ad Rhedæ latera currentibus pompa paratúsve ordinarius condeceat, defutura sit inter reliquas in ruina hac & desolatione *Babylonis*.

Ver. XIV. *Et fructus desiderii animæ tuæ abierunt à te, & omnia pinguia & præclara abierunt à te, nec ea invenies ampliùs.*

Hoc est, *Magnæ* illæ ac *opimæ* Promotiones ac Dignitates quas ambitiosa tua mundóq; dedita anima tam vehementer concupiscit. Hæ enim sunt ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας, *Poma desiderii*, quemadmodum habet vulgaris *Translatio*. Hæc sunt illa λαμπρὰ καὶ λιπαρὰ *pinguia* illa *pulchráq*; objecta quæ salivam hominum oribus movent in pleno hoc *Babylonico* Emporio, ubi omnia pecuniâ obtineri possunt, verùm absq; ea ferè nihil.

15. *Horum mercatores ab ea locupletati, procul præ metu cruciatûs ejus astabunt, plorantes & lugentes,*

16. *Et ità dicentes, Heu, Heu, Civitas illa magna induta byssino & purpurâ & coccino & auro deaurata gemmisq; & margaritis, unâ horâ depopulatæ sunt tantæ opes.*

Sensus est, Quòd Emptores perinde ac venditores *Spiritualium Promotionum*, qui ex ea mercatura locupletati sint, tristes admodum erunt dum ruinam vident illius *Politiæ* quæ ipsos sustentaverat, nec tamen ei possunt opem ferre, sed magnificabunt tantummodò ingentem Pompam splendorémq; *Meretricis* inter Lamenta super illius clades. Observandum enim est quòd versus hic decimus sextus idem ferè est qui quartus Capitis præcedentis, ubi vestitus *Meretricis* describitur. Quod intelligitur de *Papa* & *Cardinalibus* aliisq; *Magnatibus Idololatricæ* illius Ecclesiæ.

Ver. XVII. *Item omnes Navicularii omnisq; copia navalis & nautæ & quicunque in mari negotiantur, procul astiterunt.*

18. *Et ejus incendii fumum spectantes ità vociferari instituerunt, Ecquæ par fuit Civitati illi magnæ?*

19. *Tum sparso super capita sua pulvere, flentes ac lugentes ità queritari, Heu, heu, Civitas magna in qua omnes habentes in mari Navigia ditati sunt ejus pretiis, ea unâ horâ depopulata est.*

Si consideremus quid *Mare* significet stylo Prophetico, multitudines nempe hominum in terra, Analogia facilè nos ducet in intelligentiam quid per *Navigia* innuatur; Ædes utique consecratæ à reliquis disjunctæ, ut Navigia utplurimum separatim existunt in mari. Videtur igitur alludere ad Ecclesias Templáve *Babylonica* ob ipsorum abusum ad lucrosas Idololatrias ac Superstitiones, ubi usum, aspectum, possessionémve multarum rerum consecratarum venundant, Animas ex Purgatorio redimunt pecuniâ, nec inscitè dici possunt καπηλεύειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ipsum Dei verbum in corruptum aliquod & adulteratum mercimonium commutare.

Nimiùm fortassis phantasiæ indulgere videbimur si imaginaremur hæc πλοῖα ἐμπορευτικὰ, *Naves* hasce *mercatorias* cum ulla allusione memorari ad notum illud artis vocabulum in *Architectura* Ecclesiastica, *Navem* scilicet *Ecclesiæ*, quemadmodum & *Anglicè* appellamus, quanquam Cl. *Medus* in visione *Hirci* caprarum qui *Græci* imperii Symbolum erat, Allusionem esse putabat ad αἴξ, Unde *Ægeadæ*, qui sunt *Macedones*, sint nominati. Nec omninò improbabile est (ut objectiones eorum anticipemus, qui magnam meritò erga locos Divino cultui consecratos gerunt reverentiam) ut Christus, qui olim conquestus est *Judæos* Templum *Hierosolymitanum* in *speluncam Latronum* convertisse, in hac *Visione*, cùm tam vehementer provocatus sit, perinde severiter non absimiles peccatores increparet, dicendo hos homines *Babylonicos* Ecclesias suas, quas in meliores usus extructas oportebat, in totidem *Navigia falsorum astutorúmq; Mercatorum* commutâsse. Vide *Alphabetum Propheticum*.

Tum sparso super capita sua pulvere, &c. Hi tres versus planè alludunt, & *Exscriptum* quomadmodo sunt è Visione vastationis *Tyri* apud *Ezekielem*. *Et descendent de suis navibus cuncti remigatores navitæ, cuncti marini Gubernatores in terra stabunt & de te sublatâ voce tristem edent clamorem, ac imposito capitibus suis pulvere, in cinere volutati, & propter te attonsi amictiq; centonibus cum tristi mærentis* Cap. 27. 29.

rentis animi luctu deplorabunt, & aſſument ſuper te carmen lugubre, te ità lamentantes, Fuit incomparabilis Tyrus *quæ nunc in mari deleta jacet.* Quod conſimile eſt huic de *Babylone, Heu, heu, magna illa civitas,* &c. *Ecquæ par erat Civitati illi magnæ?* Atq; adeò conſimiles ſtricturæ occurrunt, tum in hac viſione *Ezekielis,* tum in illa *Eſaiæ,* cap. 23. ut ingenuè fatear me ſuſpicari has etiam eſſe eadem de re prophetias, præſertim dum conſidero ſcortationes *Tyri* tantoperè ipſi exprobrari in iſtis prophetiis, quemadmodum hîc fit *Babyloni.*

Ea unâ horâ depopulata eſt, hoc eſt, derepentè & præter expectatum deſolatio ipſi ingruit incumbítque, poteſt enim diu ardere nec incendi in omnibus locis ſimul, ſicut ſuprà notavi. Quòd verò Navitæ hi tam lamentabilem ululatum tollerent, cauſa eſt manifeſta; Actum enim eſt de quæſtu eorum ac Mercatura, *Qui modò divites facti erant de ejus pretiis.* Sic habet & Tranſlatio vulgaris, & ſatìs accommodatè ad ſenſum *literalem;* ſed ἐκ τιμιότητος æquè commodè ſignificare poteſt *ex theſauro Honorum, Dignitatum, Promotionum, officiorúmq; Eccleſiaſticorum* quibus hos mercatores ditare valebat.

20. *Lætare ſuper ea cœlum, ſanctiq; Apoſtoli atq; Prophetæ, quoniam Deus veſtras injurias in eam ultus eſt.*

Hoc eſt, Exultate vos *Cœleſtes animi,* ſuper hos *terræ mercatores,* vóſq; qui puram ac Apoſtolicam doctrinam docetis, nudámq; rerum veritatem mundo ante oculos exponitis, Lætamini, quòd Deus Anteceſſorum veſtrorum ſanguinem in eam ultus ſit, ſanguinem *Waldenſium* & *Albigenſium* eorúmq; qui *Mariæ* Reginæ temporibus ob veritatem Evangelicam combuſti ſunt, reliquorúmq; Sanctorum Martyrum Jeſu.

Ver. XXI. *Deinde ſuſtulit robuſtus quidam Angelus ſaxum ingens, ut molam, & in mare dejecit dicens, Tali impetu jacietur* Babylon *Civitas illa magna, nec ampliùs extabit.*

Senſus eſt, Quòd funditùs tandem ſubvertetur & diſſipabitur *Idololatrica* hæc *Civitas* ſive *Politia,* nempe in effuſione *Phialæ ſeptimæ.* Intereà verò loci omittere non poſſum quin notem, quàm omninò veri diſſimile ſit ut ingens hic Triumphus & exultatio, támq; perfecta & *conſummata devaſtatio,* per projectum à robuſto Angelo lapidem magnum quaſi molarem in fundum maris *præfigurata,* nihil aliud ſignificet quàm *Romam* captam per *Totilam,* (quæ tamen ſtatim vires ſuas recuperabat) *Spiritúſq;* Apoſtolorum ac Prophetarum per cœlorum feneſtras deorſum ſpectantes mirificéq; gaudentes ſpectaculo quod non potuit non videri funeſtum atq; Tragicum quamplurimis quidem bonis Chriſtianis.

22. *Et vox citharœdorum & muſicorum & tibiâ ac tubâ canentium non audietur in te ampliùs, nec ullus artifex cujuſcunq; artis audietur in te ampliùs, nec ſonus molæ in te audietur ampliùs.*

23. *Et lux lucernæ non lucebit in te ampliùs, nec ampliùs in te ſponſi ſponſæve vox audietur. Quia mercatores tui erant principes terræ, tuîſq; veneficiis erraverunt omnes gentes.*

24. *Et in ea ſanguis Prophetarum & Sanctorum inventus eſt & omnium in terris occiſorum.*

Verſus viceſimus ſecundus párſq; viceſimi tertii triſte ſilentium ac deſolationem hujus Civitatis complectuntur, reliqui cauſam illius deſtructionis.

Et vox Citharœdorum & muſicorum, &c. Tota hæc pars prior aut Propheticus *Hylaſmus* eſſe poteſt & nihil ampliùs, (niſi quòd haud facilè ſeparari poteſt à Λεμμαλοκοσμησίᾳ) unicam utiq; rem illuſtrans, deſtructionem ſcilicet, ſilentium, vaſtámq; ſolitudinem *Hierarchiæ* hujus *Idololatricæ,* per privationem abſentiámve iſtiuſmodi craſſorum ſenſibiliúmq; Objectorum quæ in Civitate habitata occurrere ſoleant, ut Muſicorum voces, malleorum ſtrepitus, pulſúſq; Artificum, Molarum triturationes, Lucernarum lumina noctu, cantúſq; ac choreæ in Nuptiis & ſimilia. Aut magìs diſtincta eſſe poteſt ac articulata Allegoria cum relatione ad res particulares hujus *Myſticæ Civitatis* adumbrandas concinnata, ut ſi per *melodiam* hîc memoratam intelligeremus potiùs Muſicam Idololatricis ſuis ſacris adhibitam, qui *Doriſmus* eſſet, & per hos τεχνίτας, tales qui technas *Sophiſticas* & *Politicas* in Theologia, Eccleſiáq; adminiſtranda in rem ſuæ Hierarchiæ conſuant, iſtos *Artifices* Imperii in Imperio, eóſq; inſuper qui *Scholaſticas* ſubtilitates perquam affabrè contexunt; per *ſonum molæ,* fraudulentum ſuum lucrum; nam ὁ μύλος εἰς ζωὴν καὶ πλοῦτον κεῖται, quemadmodum videre eſt apud *Achmetem,* & *Molitores,* vel ex proverbio, malè audiunt ob *fraudes* atq; furta; per *Lucernæ lumen,* Honorem ac proſperitatem, utì cognoſcere licet ex eodem Autore. Et poſtremò per ſponſum ſponſámq; non *Spiri-*

 tuale

tuale quidem *connubium Christum* inter & *Monialem*, *Mariámve virginem* & *Monachum* in Monasteriis, sed *Pseudo-catholicæ* hujus Religionis propagationem, eam scilicet haud propagatum iri ampliús. Etenim Connubii finis est propagatio.

Quia mercatores tui erant Principes terræ, &c. Nunc sequitur causa magnæ hujus desolationis, quæ triplex est. Prima, *luxuria & magnificentia* horum mysticorum Mercatorum. Erant μεγιστᾶνες τῆς γῆς, i. e. *Magnates mundi*, *magnoperéq; mundani*, ambitiosi, avari carníq; dediti, quæ est ipsa mentis sapientiæve terrenæ essentia. Quæ quantum apud *Pontifices*, *Cardinales*, *Abbates*, aliósq; μεγιστᾶνας Primates, Maximatésve si velis, *Romanæ* Ecclesiæ viguerit, Historia omniúmq; ferè hominum ora plenè ebuccinant.

Secunda est, *corruptio Mundi per Idololatriam* comitatam suffultámq; prætextu optestatis planè *Magicæ* mutandi elementa tali modo, quo universi *Pharaonis* Magi nunquam valuerint, nec quicquam simile ausi sint tentare, adeò omnem excedit fidem; Ut facta Magica inferioris generis prætercam, Necromanticásq; Historiolas de apparitionibus *Sanctorum* defunctorum. Unde *Idololatriam* per φαρμακείαν hìc indigitari liquet, quemadmodum & *Poculum* in manu *Meretricis* tanquam *Philtrum* quoddam consideratur. Quòd, inquam, *decipi* homines dicantur in utrisq; locis, per hæc *Veneficia*, *seductionem* planè innuit ad *Idololatriam*, ad quam ista tendunt; prout manifestò apparet ex eo quod scriptum est de miraculis *Bestiæ bicornis* Cap. 13.

Causa tertia & ultima est, *truculenta Crudelitas* hujus Hierarchiæ Romanæ. *In ea inventus est sanguis Prophetarum & Sanctorum*, &c. Talium scilicet qui, per conscientiam erga legem Dei Christíque, *Idololatricæ* ipsorum professioni ac praxi se submittere non potuerint, sed fidum adversus ipsos perhibuerint testimonium. Nec illorum solummodò sanguinis effusio huic imputatur, sed *omnium occisorum in terris*; communes cædes Christiani orbis per publicos tumultus atq; bella, quibus illi, quò faciliùs suam potentiam in Regionibus Regnísq; stabiliant, mundum illaqueant, aut alunt saltem atq; promovent, à secularibus fortè potestatibus inchoata; cùm è contra si veri essent Apostolorum successores, prout se venditant, id summoperè agerent ut Christiani mutuum non effunderent sanguinem, & pii integráq; conscientiâ homines, propter fidelem puræ Apostolicæq; doctrinæ professionem libertatem vitámve non perderent, nec minùs soliciti essent nè *Turca* orbem Christianum invadat debellétque, quàm nè ipsi *Idola Dæmonúmq;* cultum derelin-
Apoc. 9. 20, 21. quant, & à Propheticidiis suis, Fornicationibus, Veneficiis Imposturísq; furtuosis agant pœnitentiam.

CAP XVII.

1. *Mysticus hic sensus de Incendio* Babylonis *ex* Co-expositione *sua* Alcazarisq; *interpretatione confirmatus*, *quódq; idem præfiguratum sit per destructionem* Tyri. 2. *Quàm vivus Patriarchæ* Romani *apud* Ezekielem *Typus sit Rex* Tyri. 3. *Visio altera eodem spectans apud Prophetam eundem.* 4. *Tertia visio apud* Esaiam *de*
Esai. c. 23. Tyro Romam Paganicam, Christianam *& tum postea* Pagano-Christianam *præsignificante. Ver. XVIII.* Tyrum *aliquando, hoc est*, Romam *à suo* Pagano-Christianismo *reformatum iri, puréq;* Christianam *rursus &* Apostolicam *futuram*, *secundùm hanc Visionem.* 6. *Necesse esse ut hæ Visiones* Tyri *ulteriorem habeant sensum quàm qui in* Litera *ad eam spectet Civitatem.* 7. *Ultimæ visionis versus decimi octavi Expositio, qui Prædictionem de Romæ Pagano-Christianæ Reformatione complectitur.* 8. *Quid significetur per* מכסה עתיק*, cum generali Notatione Aptitudinis horum quatuor postremorum Vaticiniorum ad significandas Ecclesiæ* Romanæ *Nundinationes in sua Administratione rerum Ecclesiasticarum.*

1. QUòd hujusmodi sensum aliquem Mysticum in genere huic *Babylonis* incendio, prolixæq; super eam Lamentationi subesse oporteat, *Co-expositio* nostra planè confirmat. Siquidem ibi manifestum est quòd *Meretrix Babylonica Bicornisq; Bestia* eadem res sit, quódq; ex consequenti non *Civitas* sed *Politia* per eam sit intelligenda. Ipséq; *Alcazar* hanc desolationem interpretatur sensu non quidem

dem *Literali* sed *Mystico*, quippe qui per eam *Romæ Paganicæ* ad *Christianitatem Conversionem* intelligit, quemadmodum ego Romæ Pagano-*Christianæ* ad puram rursus & Apostolicam Christianitatem. Quod significari quidem videtur in visione *Tyri*, quæ *mysticè* idem est quod *Incendium Babylonis*. Deiq; Spiritus videtur datâ operâ digitum huc intendere, cùm phrasis adeò ex integro è visionibus *Tyri* apud *Ezekielem* & *Esaiam* in Visionem hanc *Babylonis Apocalypticam* transferat, tanquam si ipsi in animo esset nos monere de quarta *Mysticæ* hujus *Civitatis* appellatione, eam utique *Tyrum* nominandam esse perinde ac *Sodomam*, *Ægyptum*, & *Babylonem*. Cùm verò *Alcazar Romam Paganicam* per *Tyrum* vult intelligi, ego certè existimo *Romam Pagano-Christianam* apud *Ezekielem*, apud *Esaiam*, *Romam Paganicam*, *Christianam*, & *Pagano-Christianam* simul significari, prout breviter videbimus; nec omninò erit extra Propositum, cùm *Mysticæ* hæ Nundinationes in eis omnibus attingantur.

2. Ecce igitur quàm ad vivum summus ille Sacerdos *Romanus* describatur apud *Ezekielem* sub Typo *Regis Tyri*, cap. 18.

Ver. 2. *Fili hominis dic principi* Tyri, *hæc dicit Dominus, Eò quòd elevatum est cor tuum, & dixisti, Deus ego sum, & in cathedra Dei sedi & in medio Marium, quum tu homo sis & non Deus, & posuisti cor tuum tanquam cor Dei.*

An non hic planè is est qui in *Cathedra infallibili* sedet in *medio Marium*, hoc est, inter mare *Tyrrhenum* & *Adriaticum* in *Italia*, seq; ipsum exaltat supra omne quod dicitur Deus? Hoc verò magis propriè spectat ad eam *Antichristianismi* partem quæ Divinæ Gratiæ *Humilitatis* opponitur.

3. *Ecce sapientior es Daniele, nihil est absconditum quod sit absconditum tibi.*

Hoc tantùm *Diorismus* est; sed venditatam *Infallibilitatem* ac nunquam errantem Inspirationem grandis illius *Pseudo-prophetæ Romani* satis illustrat; pariterq; perstringere potest exquisitam illorum calliditatem sagacitatémq; & universalem undiq; intelligentiam sive notitiam ad res suas administrandas; Quidámq; Textum interpretantur de *Sapientia Politica* ob quam *Daniel* etiam insignis erat. Et ipse profectò prætextus *Infallibilitatis* in rebus Divinis, in falso hoc Propheta *Techna* est *Politica*; Totiúsq; ipsorum Politiæ scopus in solidum est *Potentiæ* Opúmq; acquisitio. In quibus prosequendis nihil dubitant Leges, Instituta ac Decreta ipsius Dei mutare vel abrogare. Ad quod quidam hîc alludi imaginentur in nomine *Danielis*, quod Dei judicium significat, ac si ipsi *Leges Decretáq*; majori cum judicio condere possent quàm *Ille*. Cùm tamen nihil aliud sint quàm Inventa Politica ad opes cumulandas, quemadmodum dixi, apertéq; indicatur in sequentibus versibus.

4. *Sapientiâ tuâ & intelligentiâ tuâ congregâsti tibi opes, & acquisisti aurum & argentum in thesauris tuis.*

5. *Multitudine sapientiæ tuæ in negotiatione tua multiplicâsti opes tuas, exaltatúmq; est cor tuum propter opes tuas.*

Hæc est mystica illa Mercatura quam suprà notavimus in præcedenti Visione de Ruina *Babylonis*. Sequentes versus usq; ad versum decimum exitii illius est comminatio, in cujus fine cùm additum sit, *Morte incircumcisorum morieris*, &c. Regem *Tyri* innuit stylo Prophetico esse *Judæum*, quod in visionibus *Apocalypticis* idem sonat atq; *Christianum*, sive professione sive reipsa. Quod ulteriori argumento est quòd huic vaticinio competat sensus etiam Mysticus.

3. Hæc verò majorem adhuc lucem mutuabuntur è sequenti Visione eodem in capite.

Ver. 12. *Fili hominis leva planctum super Regem* Tyri, *& dic ei, Sic dixit Dominus Jehovah, Tu sigillas summam, plenus sapientiâ & perfectus decore.*

Hoc est, Non est *Politia splendórve Imperii*, qui comparari possint cum *Episcopatu Romano*.

13. *In* Eden *horto Dei fuisti, omnis lapis pretiosus operimentum tuum, Sardius, Topasius, & Jaspis*, &c.

Ornatur sicut *Meretrix Babylonica* propter lapides pretiosos gemmásque, utì par est, quandoquidem *Meretrix ipséq*; una eadémq; res est significatu. Quòd autem dicitur in Horto *Eden* versari, quid dici potest convenientiùs amœnitati ac deliciis *Italiæ*, quam Hortum *Edénve Europæ* vulgò existimant?

14. *Tu Cherub unctus tegens, & sic posui te, in monte sancto Dei fuisti, in medio lapidum ignitorum ambulâsti.*

Sensus est, Tu æstimaris ut infallibile orbis Christiani Oraculum (nam è *Cherubinis* Deus loquebatur) túq; idem ille summus Sacerdos, Pontiféxve maximus es vestimentis Sacerdotalibus incedens, super quæ erant rutilantes illi Lapides qui splen-

debant sicut Ignis, Solísq; erant Symbolum secundùm antiquam *Cabbalam*. Quod dignitatis fastigium, ad quod ascendisti, quanquam proclivis esse potes ad tibi ipsi ascribendum, tuæq; vigilantiæ ac calliditati, oportet tamen te scire, quòd omnis Potestas à me sit, meúmq; sit robur quo steteris.

Vid. Append. ad Defens. Cabbalæ meæ Philosophicæ, cap. 5. sect. 3.

15. *Perfectus fuisti in viis tuis à die quâ creatus es, donec inventa est iniquitas in te.*

Hoc est, Nullum erat vitium defectúsve in te quòd creatus esses Episcopus *Romanus* (Episcopatus enim ex meo est Instituto) donec degenerâsti in *Superstitionem* & *Idololatriam*, primásq; reliquisti Creationis tuæ leges Apostolicas, funestámq; superinduxisti in Orbem Christianum Apostasiam.

16. *Multitudine negotiationis tuæ repleverunt medium tui iniquitatibus, & peccâsti, & ut prophanum te ejiciam de monte Dei, & perdam te, ô* Cherub tegens, *de medio lapidum ignitorum.*

Per multiplicatas tuas *Negotiationes* ac *Mercaturas* (quales scilicet in antecedenti visione *Babylonis* descripsi) injustitiam facis (hæc sunt tua * κλέμματα) ac vim & manus attulisti eis qui adversùs impias has *Nundinationes* loquuntur, & occidisti *Testes veritatis*. Quamobrem non sedebis ampliùs super *Romam septicollem*, quæ ob professionem Christi filii mei *sancta* est, sed humiliabo te, qui *Oraculum universale* te venditas, *summúm*q; Orbis Christiani *Sacerdotem*, & spoliabo te vestimentis Sacerdotalibus quæ pretiosis lapidibus Ignis instar lucent, atq; hoc quidem modo perdam te.

** Apoc. 9. 21.*

17. *Elevatum est cor tuum propter decorem tuum, perdidisti sapientiam tuam propter splendorem tuum, in terram projiciam te, ante Reges ponam te ut videant te.*

18. *Præ multitudine iniquitatum tuarum & ob iniquitatem negotiationis tuæ, polluisti Sanctuaria tua,* (*Septuaginta* habent ἐβεβήλωσας τὰ ἱερά σου) *& producam ignem de medio tui qui consumet te, & redigam te in cinerem super terram in oculis omnium aspicientium te.*

Summa hæc est, Magnitudo splendórq; Episcopi *Romani*, prosecutio nempe & affectatio harum rerum in ipso, & pro ratione Ordinum in reliquis *Cleri Magnatibus*, effecit ut *Politiam* suam impiis corrumperent Principiis, adeò ut polluerent profanaréntve *Sanctuaria* sua, hoc est, *Ecclesias Christianas* istiusmodi *Idololatrico* ac *Superstitioso* cultu, qui maximè conduceret ad suum lucrum, tali *Nundinationum* iniquitate qualem in visione *Babylonis* innui; Pecuniæ putà *Missariæ*, Oblationum *Sanctis*, eorúmq; *Imaginibus* factarum, & similium. Quamobrem Rex hic *Tyri* (ut Meretrix *Babylonica*, quæ ejusdem rei est Typus) ad idem damnatur supplicium, ut concremetur scilicet & redigatur in cineres, per ignem qui erupturus sit è medio ipsius, quemadmodum dicitur de *Meretrice*, quòd *decem Cornua*, qui principatus sunt intra suam Jurisdictionem, *osuri sint meretricem, comesturi ejus carnem, & igne ipsam exusturi.* Visio adeò naturaliter applicatur ad idem quod *Meretrix Babylonica*, & tam difficulter in quibusdam locis ad *Regem Tyri*, ut non mediocris profectò indè certitudo sit scopum præcipuum Vaticinii *Pontificem Romanum* potiùs spectare quàm *Tyri Principem*.

4. Qua de re adhuc magis certi esse possumus ex altero illo *Vaticinio* ad eundem ferè sensum apud *Esaiam*, cap. 23. Ubi *Forerius* non quidem *Romam Paganicam* notari existimat, sicut *Alcazar*, sed expressè dicit videri *Johannem* (Apoc. 18.) Civitatem *Antichristianorum* per hanc Civitatem *Tyri* intelligere, quanquam Civitatem ibi non nominat. Ver. 19. *Heu, heu, Civitas magna in qua omnes habentes in mari navigia ditati sunt ejus pretiis.* Ego verò cum *Forerio* & *Alcazare* simul junctis, existimo per *Tyrum* hîc intelligi *Romam Antichristianam* factam, *Antichristiana* illius *Hierarchia* cùm hîc indigitetur sicut in *Babylone*. Etenim S. *Johannes*, quemadmodum suprà monui, apertè nobis illum sensum visionis indicavit, easdem omninò phrases transponendo in visionem *Babylonis*; quemadmodum liquet præter illa quæ jam notavimus etiam ex octavo versu hujusce Capitis, *Quis consuluit hoc super Tyrum, Civitatem coronantem, cujus mercatores Principes erant, cujus negotiatores Inclyti terræ?* Mitto hîc, quàm aptè *Civitas coronans* ad eam *Politiam* quadret quæ in *ordine* ad *spiritualia*, jus sibi sumit auferendi imponendíq; Regum coronas & Imperatorum, fecítq; sanè cum Insultatione quæ fingi potest maximâ. Id tantùm innuo reliqua, istis Apoc. 18. 23. examussim respondere, *Quia Mercatores tui erant Principes terræ*, quemadmodum hîc *Principes* & *Inclyti terræ*. Quàm aptè hæc Amplitudini Dignitatíq; *Papæ* & *Cardinalium* reliquísq; illius Ecclesiæ *Magnatibus* conveniant, cuiq; obvium est animadvertere. Cæterùm superest quippiam in parte posteriori Capitis, quod lætum magis est & jucundum auditu, & boni profectò ominis, versu

15. *Et*

15. *Et erit in die illa, in oblivione eris, ô Tyre, septuaginta annis, sicut dies Regis unius, post septuaginta autem annos erit quasi* Tyro *canticum meretricis*, i. e. canet ut meretrix. Sic *Forerius*, ut & Translatio *Anglicana*.

Bonus hic pariter malúsq; ex hoc versu affertur nuntius. Nam per *Tyrum* hîc intelligitur, prout suprà monui, *Roma Idololatrica*, quæ oblivioni tradenda est septuaginta annis, pro ratione dierum *unius Regis*, quem ego dico unum ex *octo Regibus* esse in *Apocalypsi* cap. 17. Et per sensum *Cabbalisticum* Numeri 70, facilè dignoscitur quis sit, *Rex* utiq; *septimus*, quæ *Christianorum Cæsarum* est successio. Spacium quorum regni, sive quamdiu regnaverint, hîc non indicatur, sed natura eorum ac character, multiplicando 10 in 7. Cujus sensus *Cabbalisticus* est, quòd per totum horum *Christianorum Cæsarum* regnum (*Denarius* enim *Totalitatis* est symbolum) *Tyrus* oblivioni tradenda sit, hoc est, Politia *Romana* Religionem non professura sit *Idololatricam*; post hoc verò temporis spacium, tunc *Tyrus* rursus cantatura sit ut *meretrix*; versu

16. *Sume citharam, circui Civitatem, ô meretrix oblivioni tradita, bene cane, multiplica canticum ut sis in memoriam.*

Hoc est, Tandem fore, postquam tempus abrogatæ *Idololatriæ* exierit, ut *Hierarchia Romana* pulchris prætextibus blandisq; loquelæ incantamentis, sermones suos & hortationes, corruptis populi inclinationibus miro concentu & congruentiâ adaptans, dulcisonásq; subinde & Idololatricas componens ad beatam *Virginem* aliósq; *Sanctos* cantilenas, his aliisq; id genus artibus illecebrísq; meretriciis brutos sensus ferientibus & illaqueantibus, Cultum *Idololatricum* in Imperium *Romanum* rursus sit introductura, voluntate Dei, quantum ego video, sic quodammodò statuente aut permittente, quemadmodum sequitur versu

17. *Et erit post septuaginta annos, visitabit Dominus* Tyrum *& reducet eam ad merces suas, & rursum fornicabitur cum universis regnis terræ super faciem terræ.*

Et erit, determinatior sensus est. *Nam erit*, alioqui nimis propè accedit ad *Tautologiam*. Apostasia illius in *Idololatriam* hîc describitur, modo haud absimili atq; *Meretricis Babylonicæ quicum Reges terræ dicuntur fornicari.* Cúmq; dicatur, *visitabit Dominus Tyrum*, id respondet illi quod occurrit Apoc. 17. 17. *Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod placitum est illi.* Quæ *Apostasia* etiam incipit, ut *hîc* post *annos septuaginta*, ità *illìc* in Apocalypsi post *Regem septimum.* Quod verò sequitur omnium est gratissimum.

Vers. XVIII. *Et erunt negotiatio ejus & merces ejus sanctificata Domino, & non condentur neq; reponentur, quia his qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio ejus, ut manducent in saturitatem & in operimentum vetus. Anglicana* Translatio habet *durabile.*

Hîc rursus mutatur rerum scena, & equidem in melius. Interpretes enim hîc universim consentiunt, *Conversionem* hîc esse ad *Christum*. Sanctus verò *Hieronymus* quidámq; ex Scriptoribus *Hebræis* intelligunt de Conversione ipsius Civitatis *Tyri*. *Alcazar* de *Roma Paganica*. Ego verò existimo intelligendum esse de Conversione *Romæ Pagano-Christianæ* ad antiquam puram & Apostolicam *Christianitatem*. Quod *rerum Congruentia* tum in hac Visione apud *Esaiam*, tum in illa apud *Ezekielem*, abundè videtur confirmare.

Neq; enim fieri potest quin expectandum sit, cùm adeò sit evidens, populum *Judaicum* unum magnum Sacramentum Typúmve fuisse Ecclesiæ Christi futuræ, quemadmodum iterum iterúmq; inculcatur in *Apocalypsi*, quæ utiq; illo Schemate, quem *Israëlismum* appellamus, tantoperè abundat; fieri, inquam, non potest quin expectandum sit, ut illæ Gentes quæ *Judæorum* hostes erant, *Typum* etiam gererent talium qui inimici futuri sint veræ *Ecclesiæ Christi*, útq; Prophetæ dum res prædicebant quæ ad eos pertinerent in prima Completione, quæ est *literalis*, in exaltatione sui spiritûs in istiusmodi locutiones eveherentur, quæ ad eos magìs quadrarent quorum *Typi* essent, quàm ad ipsos. Ad quem modum multa de Christo vaticinia conformata sunt, perindéq; notata ab Interpretibus. Quæ vel purè *Allegorica* sunt vel *Mixta*, de quibus scripsimus in *Mysterio Pietatis.* *Lib. 9. Cap 7. sect. 2, 3, 4.*

6. Atq; equidem duas has de *Tyro* Visiones adeò perfectas de *Antichristo* illiúsq; casu Prædictiones esse existimo, ut mereantur secundo Visionum generi accenseri, quandoquidem ea in ipsis reperiuntur quæ *primæ* ipsorum *Impletioni* non competant. Inter quæ illud est, quòd *Tyrus* Meretrix appelletur, dicatúrq; fornicari *cum universis regibus terræ.* Qui sensus certè non est tolerabilis si *literaliter* intelligatur de *Tyro*, facilè verò & naturaliter intelligitur de *Roma Antichristiana.* Id quod *Cornelius à lapide* affert de זנה quòd *cauponam* perinde ac *Meretricem* significet, misellum

misellum est subterfugium, ac si Propheta verbalis joci gratiâ, tam insignem Civitati ob utiles suas Negotiationes & mercaturas impingeret contumeliam. Præterea quanquam זונה *cauponam* significat perinde ac *Meretricem*, זנה tamen solummodò significat scortari. Ac proinde וזנתה את־כל־ממלכות הארץ sensum debet determinare alterius.

Item *septuaginta annorum silentium & oblivio* ad *Tyrum* applicari adeò non potest *literaliter*, ut *Grotius* (quanquam illius minimè probo audaciam) non dubitet mutare Annos septuaginta in septem, tanquam si Textus corruptus esset. Quæ scæva profectò est infaustáq; Scripturas interpretandi ratio, nec multùm abludens ab illa *Cephalalgiæ* curatione, quæ fit per *decollationem*. Et sanè postquam hos annos reduxit ad *septem*, nec *vita* nec *regnum Salmanassaris* septem erat annorum, nec is demum *Civitatis Rex*. Quod tamen juxta communem sensum necessariò videtur intelligendum.

Porrò, cùm *Incircumcisorum* mors Principi *Tyri* intentetur, eum planè arguit ex professione membrum esse *Ecclesiæ Dei*, sed præcipuè cùm *Cherub unctus* appelletur, adornetúrq; vestimentis *summi Sacerdotis*, contráq; ipsum vibretur Comminatio, quasi ejiciendus esset è *Monte Dei* tanquam *profanus*, & reprehensus deniq; sit ob *polluta Sanctuaria*; Cuncta hæc plusquam subindicamenta sunt, quòd *Rex Tyri* Typus sit magnæ alicujus Personæ qui Sacerdos sit in *Ecclesia Dei*, ad quem *Visio* hæc præcipuè pertineret, quæ nec intelligi potest ullâ cum sensûs congruentiâ in aliquibus rebus, nisi ad eam referantur.

7. Cæterùm huic materiæ non ampliùs immorabor; ultimi hujus versûs brevem tantùm Explicationem instituam. *Et erunt negotiatio ejus*, &c. hoc est, *Tum*, vel *postea Negotiatio* (tam laxæ enim significationis est ו, quemadmodum notavimus in Dan. 11. 36.) *& merces ejus sanctificatæ erunt Domino*. Sensus est, Reditus illos ac Promotiones quas *Simonia* aliæq; perversæ ac injustæ rerum administrationes in Ecclesia in *Nundinationes* & *Mercaturas* mutaverant, ut & ea quæ mercedes meretricis fuerant, hoc est, ea quæ *Ecclesia Romana* per Artes suas Idololatricas ac meretricias acquisiverat, cuncta hæc tandem ablatum iri, & in usus bonos collatum, in verum scilicet essentialémq; Dei cultum, illíq; iri dedicatum, hoc est, appropriatum reali hujus servitio. *Non condentur nec reponentur*, hoc est, non corradentur in paucorum aliquorum manus ad rem sibi suísve Familiis conflandam amplificandámve, non occupabunt possidebúntq; ut suum, (ità enim vox יחסן subindicare videtur) ad satisfaciendum suæ propriæ luxuriæ aut avaritiæ. *Quia his qui habitaverint coram Domino erit negotiatio ejus*, hoc est, Erit *Domesticis Fidei* (Gal. 6. 10.) qui alibi *Dei domestici appellantur*, talibus scilicet qui tanquam in conspectu Dei ambulent, sensúmq; habeant ac reverentiam illius præsentiæ in omni sua conversatione; talibus qui *Fidei Christianæ* sint non *Factionis Antichristianæ*, sive *Laici* fuerint sive *Clerici*. *Ut manducent in saturitatem*, ut victus hominibus sufficiens suppetat, belléq; caleat Hospitalitas, & saturentur pauperes ac famelici.

Ephes. 2. 19.

8. *Et in operimentum vetus*, למכסה עתיק significare potest vel *vestimentum durabile*, vel *vestimentum modestum* ac *venustum* quale *senem* deceat. Nam מכסה עתיק verbatim reddi potest, *operimentum senis*; *Ut vestiantur veste honestâ & decorâ, qualis decet Senes & Presbyteros*, *Glossema* est ipsius *Cornelii à lapide*, in Interpretationem *Vatabli*, *ad operimentum senum*. Ex quo equidem suspicor quòd Prophetia hæc Luciferianam superbiam, Pompámq; splendidam *Papæ*, *Cardinalium*, aliorúmq; Ecclesiæ illius *Magnatum* perstringat, prædicens tempus fore, ubi illi Reditus qui in *Antichristianam* hanc vanitatem perperàm prodiguntur, meliùs expendentur in Christianam *Hospitalitatem*, communémq; prospectionem universi corporis Christi, ut nemini *debitus victus* desiat, *honestúsq; vestitus*, neq; *Clerico* neq; *Laico*. Verùm hæ *Excursiones* sunt ultrà quàm institui.

Intereà loci puto me valdè manifestum fecisse, tum ex *Apocalypsi*, tum ex his Visionibus *Ezekielis* & *Esaiæ*, Nundinationes improbas ac mercaturas in Ecclesia *Romana*, tanquam si Mercatorum Civitas omninò esset, clarè admodum graphicéq; in *Tyro* ac *Babylone* præfigurari.

CAP.

CAP. XVIII.

1. *Falsa ipsorum* Legenda *perstringi in S.* Pauli *prophetia de* Temporibus posterioribus. 2. *Plenior Præfiguratio* Antichristianæ *illius oppugnationis* Fidei *in parte Prophetiæ ejus de* Homine peccati. 3. *Illius partis prophetiæ luculenta expositio.* 4. *Stricturæ in visionibus* Apocalypticis *eodem spectanter.* 5. Romani *Episcopi superbia in* Rege Tyri *præfigurata, ut & casus illius, & quo modo.* 6. *Splendor illius magnificus in* Rege Tyri & Meretrice Babylonica *repræsentatus.* 7. *Superbia casúsq; hujus Patriarchæ in* Rege Babylonis *præfiguratus. Sensus versuum duodecimi & decimi tertii. Vers. XIV. Sensus vaticinii à versu decimo quarto ad decimum nonum. Ver. XX. Explicatio versûs vicesimi.* 10. *Plures Præfigurationes* Superbiæ Papalis *in* Meretrice cornúq; parvulo. 11. *Genuina facilisq; Expositio sive Paraphrasis tricesimi sexti & tricesimi septimi versuum undecimi Capitis* Danielis, *ubi Impia sui-ipsius elatio in* Pontifice Romano *clarè prædicitur.* 12. *Sensum duorum sequentium versuum hujus Prædictionis eundem esse posse quem Cl.* Medus *reddidit.*

1. VEnimus jam ad partes *Divinæ vitæ*, *Radicem* & *Ramulos*, in quorum priori diu non insistemus, quippe cujus prædictiones nec tam amplæ sunt nec tam frequentes. Veruntamen *Prophetia* de istiusmodi rebus quæ modis tam crassis Christianæ Religionis Fidem oppugnent subruántve, omni quidem ex parte non filet. Veluti, verbi gratiâ, de historiis *Legendariis*, quarum mentionem fecimus; Annon illæ apertè prædicuntur in prophetia de *Apostasia posteriorum Temporum?* Quòd doctrinæ *Dæmonum* introducendæ essent ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων per *Hypocrisin eorum qui narrant mendacia*, qui per Hypocriticum obtentum *Abstinentiæ à Cibis atque Nuptiis*, (tanquam si ipsi istiusmodi *Sanctuli* essent viríq; planè *Angelici*,) sic quidem larvati lucrantur sibi apud populum opinionem *Sanctitatis*, eóq; faciliùs *Sanctorum* cultum eis commendant, propter *Legenda* quæ illi finxerint mendacibus Sanctorum miraculis referta, ad quæ credenda populus admodum proclivis fit ob Reverentiam quam erga has Sanctitatis Larvas gerit. Quid hôc esse potest apertius?

2. Rursus, 2 *Thess.* 2. plenior illic est conditionis lapsæ Ecclesiæ hac in re præfiguratio, versu

8. *Et tunc retegetur impius ille quem Dominus conficiet spiritu oris sui, & illustri adventu suo abolebit.*

9. *Illum, inquam, cujus adventus est ex efficacia Satanæ cum omni potentia & signis ac prodigiis mendacibus.*

10. *Et cum omni fraude injustitiæ, in iis qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt ut salvi fierent.*

11. *Propterea igitur mittet illis Deus efficaciam deceptionis ut credant mendacio.*

12. *Ut damnentur omnes qui non crediderunt veritati, sed in Injustitiâ placidè acquieverunt.*

3. Descriptio consistere videtur ex duabus illis partibus quæ in *Apocalypsi* breviter indicantur, nempe ὁ ποιῶν & ὁ φιλῶν ψεῦδος, is *qui facit* & is *qui amat mendacium. Impius hic*, hoc est, *Papa* cum suo *Clero* est ὁ ποιῶν ψεῦδος is *qui mendacium facit*, cujus adventus est ex efficacia *Satanæ* patris Mendaciorum ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους. Ubi ψεύδους ad cuncta præcedentia refertur ἀπὸ κοινοῦ, ac si diceret, in omni falsa & fictitia specie *Potentiæ*, (curandi putà ægrotos, liberandi animas è Purgatorio, &c.) *Signorum* & *Miraculorum*. Videtur enim in ulteriorem explanationem superaddere, ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας, *in omni injusta iniquâve deceptione vel impostura.* Eadem sanè Accusatio quæ videtur adversùs ipsos intendi in *Apocalypsi*, ὅτι οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν. Cap. 9. 21.

Nunc verò ὁ φιλῶν ψεῦδος sequitur, Descriptio scilicet eorum qui amant mendacium. Atque hi illi quidem sunt, qui pereunt ob defectum *sinceri* amoris veritatis quâ salvi fierent. *Hypocrisis* enim utplurimum in fundo est ipsis qui hisce *Imposturis* decipi possunt. Quippe qui dum Regnum Dei ejúsq; justitiam sincerè non quærunt, præda fiunt his deceptoribus. Quemadmodum pleniùs innuitur v. 12. (ubi dicuntur εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ, *Placidè acquiescere in injustitia, eóq; statu contenti esse*) *quódq; ob hanc causam mittit eis Deus efficaciam deceptionis* (validámve delusionem ut habet Tralatio *Anglicana*) *ut credant mendacio.* Nec uni sanè sed multis;

tis; omnibus fabulosis impossibilitatibus *Transubstantiationis*, *Miraculorum Legendariorum*, terrificarúmq; *Narratiuncularum Purgatorii*. Atque sic una pars ipsorum Ecclesiæ *stolidi* fiunt & *Bigoti*, ut dicuntur, altera verò qui hanc rerum scenam contemplantur, quanquam ex ipsorum Ecclesia se esse profitentur, cœtus fiunt profanorum *Atheorum* clandestinorúmq; omnis quidem *Religionis Derisorum*. Tam miserum in modum labefactatur *Christiana Fides* per hujusmodi *Imposturas*. Immò verò magna quæstio est, an illi ipsi qui superstitiosiùs eis adhærent, id non faciant ex confusione potiùs animi & obstupefactione, ex formidine ac suspicione, quàm ex ulla determinata certitudine firmáve persuasione earum rerum quas publicè profitentur.

Nec pugnat quicquam hæc nostra Interpretatio cum illorum suppositione qui agnoscunt res aliquando extraordinarias in illa Ecclesia contingere. Nam & illæ, siquando fiunt, Mendaciis splendidis suffulciendis inserviunt. Atque satìs profectò est, quòd adeò abundent miraculis de illísq; glorientur, quódq; adeò admodum paucæ ex universis istorum narratiunculis omninò veræ sint, nec istorum ulla *vera miracula*, sed præstigiosa ludibria Diaboli, egregii illius ψηφοπαίκτου, quemadmodum *Theodoretus* eum appellat.

4. Hisce addere potes Apoc. 13. v. 13. ubi *Bestia bicornis* (quæ idem est qui *Pseudo-propheta* & hic *Homo peccati*) dicitur magna edere signa ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων & ἐνώπιον τοῦ θηρίου, in conspectu Hominum & in conspectu Bestiæ, hoc est, inquit *Aretas*, κλέπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁρώντων, *oculos aspectantium perstringens*. Et ad eum sensum *Bellarminus* verba ea etiam interpretatur. Quod præstigium nihilominus ad oculos animi perinde spectat atq; corporis. Nam *Transubstantiatio* non quidem efficit ut Panis aspectum externis oculis alium exhibeat atq; assolet, sed oculis *Fidei* & *Rationis*, quibus, cùm efficere possunt ut fragmen Panis consecrati ipsum corpus personáq; Christi esse appareat, istiusmodi præstigium est ut nusquam illi par sit reperiendum.

Accuratissimæ *Politiæ humanæ* (ut mollissimè dicam) in Religione sua fabricanda, manifesta affectatio, in Visione *Cornu parvuli habentis oculos*, perstringitur. *Atheismus* autem & *Infidelitas* in genere in istis locis Apocalypseos, cap. 22. 8. *Timidis autem & incredulis*, &c. & cap. 22. 15. *Foris autem erunt Canes*. Quæ
Lib. 2. cap. 17. loca quo sensu ad præsens argumentum pertineant, in *Idea Antichristianismi* jam explicavi, ac proinde hìc rursus repetere supervacaneum esse sentio.

5. Venimus jam ad oppugnationes Ramulorum *Divinæ vitæ*, *Humilitatis*, *Puritatis*, *Charitatis*: Illáq; adversùs primum eorum omninò est incomparabilis illa Elatio atque Fastus quem in suprà dicta *Idea* descripsimus, quémq; Historia ubiq; conqueritur in *Pontifice Romano* adeò insigniter eminere. Quæ res ad vivum prorsus mihi repræsentari videtur in visione *Ezekielis* de *Rege Tyri*; *Tyrum* enim Typum esse *Romæ Antichristianæ* credo me suprà rationibus satìs manifestis evicisse.
Ezek. cap. 28. 2. Verba quorum recitandi mihi antè data est occasio hæc sunt; *Fili hominis dic Principi* Tyri, *Hæc dicit Dominus*, *Eò quòd elevatum est cor tuum*, *& dixisti*, *Deus ego sum & in cathedra Dei sedeo in medio marium*. Annon hæc est ipsa appellatio quam *Papa* acceptat, *Dominus Deus noster Papa?* Quódq; sedes & Tribunal Papæ sit ipsa sedes & Tribunal Dei? Rursus ver. 6. *Propterea hæc dicit Dominus Deus*, *Eò quòd elevatum est cor tuum quasi cor Dei*, idcirco *ecce*, *ego adducam super te alienos robustissimos gentium*, &c. *Cor habere elevatum quasi cor Dei*, est suam voluntatem prosequi in rebus omnibus in eáq; dominari, *Voluntati enim ejus quis resistit?* Rom. 9. Illi autem an non *Papæ* voluntatem legem faciunt? *Supremum Numen in terris*, ad cujus nutum & autoritatem omnia agenda sunt sive justa sive injusta? immò verò injusta esse non possunt quando is ea vult? Quod certè agnoscere est in eo *cor quasi Dei*, sensu perquam eximio, non solùm *irresistibile* sed & *infallibile*. Ad hoc quidem fastigium ascendit in fiducia Politicæ suæ subtilitatis & astutiæ.

Robustissimi verò gentium nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiæ suæ, polluéntq; ejus decorem, inquit Propheta. Quod quomodo sonet in sensu *Literali* facilè intelligi potest, perindéq; ad Regem *Tyri* applicari, & ex accidenti ad ruinam *Romæ*. Cæterùm sensum etiam habere potest magis *Mysticum*; Atque tunc עריצי גוים quod reddunt *robustos gentium*, poterit nihil aliud significare quàm *fervidos obfirmatósq;* Assertores suffultorésq; veritatis, quâ nihil quidem *robustius* est & *fortius*, (*veritas magna est & fortior præ omnibus*, 3 *Esdræ*, cap. 4.) Hi strenui igitur Athletæ gladios suos nudabunt adversùs pulchritudinem sapientiæ ejus, hoc est, *gladium* vibrabunt *Spiritûs* (qui est *Verbum Dei*, etiam gladius iste qui ex ore *sessoris albi Equi* procedit (quæ *Ratio* est minimè sophistica, & *Scriptura*)

ptura) contra affabrè concinnatas subtilitates sive *Scholasticas* sive *Politicas*, omnésq; plausibiles pulchrósq; Sapientiæ *Pontificiæ* prætextus, Gloriáq; Evangelii tenebrosam reddet *sedem Bestiæ*, ut lux Solis, Ignis artificialis cujusq; lumen obscurat extinguitve. Ad hunc modum è medio gentium est Potestas *Pontificia* peritura.

6. Jam verò quantùm ad eam plusquam Imperialem majestatem splendorémq; in *Papalibus* vestimentis, dicitur de *Rege Tyri*; *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, Sardius, Topazius* & *Jaspis*, quemadmodum dicitur de *Meretrice Babylonica*, quòd amicta erat *auro, lapidibus pretiosis & margaritis*

Quæ potestas *Pontificia* quanquam per Imaginem Mulieris præfigurata sit in *Apocalypsi*, quò meliùs illustrentur *meretricia* illius Ecclesiæ *Mysteria*, fastus tamen illius, *Papæ* verò præter cæteros, per *Regem Babylonis* videtur tanquam in Typo exhiberi. Nunquid enim possibile est ut quisquam dubitet, cùm *Babylon* adeò notus sit *Ecclesiæ Antichristianæ* Typus, quin caput hujus Ecclesiæ *Antichristianæ* per *Regem Babylonis* tanquam in Typo pariter repræsentetur?

7. Audiamus igitur quid *Esaias* de exaltato hoc *Dynasta* enunciaverit Capite decimo quarto, versu

12. *Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer fili Auroræ? Et succisus es ad terram qui debilitabas gentes?*

13. *Tu autem dixisti in corde tuo, Cœlum ascendam, super stellas Dei exaltabo solium meum, & sedebo in monte Congregationis in lateribus Aquilonis.*

Quomodo unaquæq; Natio per potestatem debilitetur *Pontificiam*, in *Idea Antichristianismi* satis demonstravimus. Ascensio ejus in cœlum *stylo prophetico*, suíque ipsius exaltatio super *Stellas Dei*, quæ stellæ sunt primæ magnitudinis in hoc cœlo, idem est atq; scansio ejus in *Potestatem Imperialem* suiq; elatio supra omnes *Romani Imperii Reges* atq; *Principes*. *Sessio* ejus in *Monte congregationis*, in *Templo Dei* illius est sessio. Adeò ut videatur duplex esse Allusio, tum ad *Montem* Templi Dei *Hierosolymis*, tum ad *Montosam* Pontificis *Sedem Romæ*, quæ præcipua Civitas est Ecclesiæ Christi. Sessio hæc in *Monte congregationis*, sive *Dei Ecclesia*, mirificè coincidit cum vaticinio de sessione ejus, nempe *Hominis Peccati*, in *Templo Dei*, 2 Thes. 2. Neq; sanè [*in lateribus Aquilonis*] frustrà superadditur, quanquam exigui profectò momenti in *litera*. Videtur enim prædicere Dominium *Papæ* magis *Aquilonem* versùs extensum iri; Satísq; notum est eum apud Ecclesias *Australes* res suas nihil prorsus promovere potuisse, quippe cui *Africana* semper strenuè resistebat; ut alias rationes taceam, quas brevitatis causâ prætermitto.

Ver. XIV. *Ascendam super Altitudinem nubium, similis ero Altissimo.*

Hoc est, Ascendam supra omne Imperium ac Dominium omni lege solutus, *ἀνυπεύθυνος*, infallibilis ut Deus.

15. *Veruntamen ad Infernum detraheris, ad latera sepulchri.*

16. *Videntes te, te prospicient, te contemplabuntur, dicentes, Num hic est vir ille, qui conturbabat terram, qui concutiebat regna?*

Sensus est, Num hic est Vir ille qui Mundum terrefecit, tremendis suis Excommunicationis *fulminibus*? quíq; magnâ quâ valuit apud Imperii Principes gratiâ, Cleríq; sui potestate luxare potuit, cardinibúsve dimovere Principatus atq; Regna, propter cæcitatem Populi, bardámq; eorum superstitionem?

17. *Qui posuit orbem terrarum sicut Desertum, & urbes ejus destruxit, & vinctis suis non aperuit carcerem.*

Hoc est, Qui per impios suos Incendiarios Imperium *Romanum* bellis intestinis implevit magnásq; maluit superinducere depopulationes ac vastationes Civitatibus, quàm illos dimittere quos Babylonicâ hâc Ægyptiâve servitute tenebat. Quorum permulti modis admodum barbaris tractati sunt in arctioribus *Inquisitionis* carceribus, tantâq; mactati crudelitate ut omnes Tragicas Historias sanguinolentorum sævorúmq; Infidelium excedat.

18. *Omnes Reges Gentium ipsi universi dormierunt cum gloria quisq; in Sepulchro suo.*

Hoc est, Omnes *Dynastiæ Politiæve* Nationum, Regna Potestatésq; *Seculares*, & expiraverunt & expiraturæ sunt, si ad te quidem comparentur, cum gloria, & honorificam obtinebunt sepulturam ac memoriam.

19. *Tu autem projectus es de sepulchro tuo tanquam stirps abominabilis ---- ac veluti cadaver conculcatum.*

Sensus est, *Pontificiam Potestatem* non expiraturam esse cum illo omninò honore, memoriam verò illius abominabilem fore & execrabilem. Non obtinebit Regalem illam sepulturam, quorum corpora Aromaticâ odoriferâve condiebantur pollin-

 cturâ,

ctura, sepulchráq; ornabantur pulchro artificio & splendido, sed erit ad instar putridi cadaveris in viam publicam ejecti, quod omnium oculos narésq; offendit illàc transeuntium. Tam ingratus exhalabitur fætor è monumentis ac Historiis *Antichristianæ* hujus *Politiæ*, adeò *sanguinolentæ* & *Idololatricæ*, quemadmodum innuitur versu hoc ultimo.

Vide Homil. contra Rebel. part. 5 & 6. Ver. XX. *Non habebis consortium cum eis in sepultura, quia terram tuam disperdidisti, populum tuum occidisti.*

Hoc est, Quemadmodum Potestas tua à *secularibus* Potestatibus ac *Dynastiis* Terræ distincta est ac diversa, ità Fatum tuum erit distinctum planè ac singulare. Nam infelix erit Memoria tua Noménq; tuum in sibilum omni posteritati. Et causa etiam singularis est, *Quia terram tuam disperdidisti, populum tuum occidisti*, hoc est, Quia cùm præ te feras ac si *Christi Vicarius* esses, *Ecclesiæ Sponsus*, *Orbis Christiani Pater*, *Gregisq; Pastor universalis*, Furem profectò egisti & Prædonem populando quasi, militari modo, in Imperio, edendo & impinguescendo, prout scriptum est Johan. 10. *Fur non venit nisi ut furetur & mactet & perdat oves.* Quod tu quidem immaniter fecisti, post tuum in Domum Dei usurpatum Imperium; Orbem Christianum implens Bellis intestinis ac vastationibus, internecionibus, sævísq; martyriis per Vivi-comburia, per Equuleos ac Fidiculas, omnéq; genus torturis, idq; in tuam propriam Terram populúmque, hoc est, in Christianos, quorum caput te esse venditas, immò spiritualem eorum Patrem, vigilantémq; Protectorem. Quamobrem ut Atrocitates tuæ singulares fuerunt, sic erit tua pariter Perditio, exitúsq; tuus infaustus, fætórq; memoriæ tuæ in nares exhalabit perpetuis hominum Posteritatibus, in secula seculorum.

Apoc. 18. 24: Causa horrendi hujus exitûs *Regis Babylonis* eadem est quæ exustionis *Reginæ Babylonis* sive *Meretricis*, (nam unius ejusdémq; rei sunt Typi) *Et in ea sanguis Prophetarum & Sanctorum inventus est, omniúmq; qui occisi sunt in terra.* Et certè ultima illa clausula in Vaticinio de *Rege Babylonis*, Potestati *Papali* ità est propria, ut ad illam tantùm, non autem ad *Babylonis Regem* pertineat. Quod quidem certitudinis hujus sublimioris ulterioríśq; sensûs hujus Prophetiæ, pignus est eximium: Tardiq; ingenii eum esse oportet, & à Religione nimis quàm alieni, qui dum tam miram rerum aptitudinem & congruentiam in vaticiniis de *Rege* & *Civitate Tyri*, déq; *Babylonis Rege* ad hunc modum explicatis considerat, *Divinæ Providentiæ* de rebus Ecclesiæ in tam longinqua tempora solicitæ, piâ admiratione non abripiatur. Sed pergo.

10. Potestatis *Pontificiæ* celsitudo & sublimitas supra *Imperatoriam*, præfiguratur etiam per *Meretricem Bestiæ insidentem*. Nam proculdubio Sessor superior est *Bestiâ* cui insidet. Expressímq; dicitur de *Bestia bicorni*, quæ eadem est quæ *Meretrix*, Quòd *potestatem prioris Bestiæ omnem exercet in conspectu ejus*.

Hisce addere potes prædictionem illam apud *Danielem*, cap. 7. 24. *Et alius consurget post eos vel ponè eos Rex*, (quem *Papam* esse suprà demonstravi) *ipséq; diversus erit à prioribus, & tres Reges humiliabit & sermones contra Excelsum loquetur, Sanctósq; conteret Altissimi, putabitq; se posse mutare tempora & leges.* Quæ verba enormem illam Potestatem, quam *Papa* sibi assumpturus erat, planè indicant. Quemadmodùm facilè intelligitur ex eis quæ suprà scripsimus in hunc textum.

11. Postremò, videtur etiam mihi valdè manifestum, Quòd immanis hæc *Papæ superbia* præfiguretur rursus apud *Danielem*, cap. 11. ver. 36, 37. Quorum duorum versuum brevem hanc Paraphrasin instituam.

36. *Post regnum* Antiochi Epiphanis, *qui Typus* Antichristi *erat insignisq; populi Dei hostis in* Græco *Imperio, consurget* Rex Sacrorum, *vel* Regalis, *si malles*, Pontifex, *qui cum formato suo corpore Politico, Potestatéve Ecclesiastica, se verum illum* Antichristum *ostendet, respondens in* Romano *Imperio, quantùm ad persecutiones Populi Dei, impio illi* Antiocho *in* Græco, *qui proximè ipsum præcessit. Qui* Princeps Ecclesiasticus *sive* Pontifex *Fortunæ rerúmq; cursum inveniens ad voluntatem suam fluentem*, tandem seipsum exaltabit supra omne quod dicitur Deus, hoc est, *supra supremum quemq; Magistratum, Imperatore ipso non excepto. Immò* stupenda loquetur *contra ipsam* Divinam majestatem, *contra Deum deorum, ac si potestatem haberet abrogandi vel relaxandi leges Dei Christiq; ipséq; adeò esset* supremum Numen in Terris. *Quæ quidem impia consilia prosperè ipsi succedent, quamdiu Divinæ Providentiæ visum fuerit populum suum illius iræ exercendum permittere. Tempus enim plenæ illius dominationis decisum est, à Deóq; præstitutum, ultra* tempus & tempora & dimidium temporis non duraturæ.

37. *Et tamen nihilominus purè Paganus non erit, nec* Patrum *sive* Antecessorum *suorum*

ſuorum (*hoc eſt, ſummorum Magiſtratuum* Romanorum *qui illic multis ſeculis ante eum regnârunt*) curabit Deos, *cujuſmodi fuerunt* Mars, Neptunus, Jupiter, Venus, *& id genus reliqui. Hoc verò habebit ſingulare ac notabile, quòd externâ ſpecie rigidus vitæ cœlibis ipſe futurus ſit profeſſor, nec cum Dignitate ſua* Pontificali *conſiſtet matrimonium*; *eiſdémq; ejus* Clerus *ſubjicietur legibus, quò faciliùs ferocientis ſuæ & inſatiabilis* Ambitionis *conſilia felicem obtineant exitum. Qui ſuperbiæ ſpiritus ſapientiæq;* mundanæ *ità tandem in eo luxuriabitur, ut omnem realem ſincerúmq; Religionis ſenſum exuturus ſit, nullúmq; omninò Deum vel hili curaturus; ſed ſeipſum magnificaturus ſuper omnia.*

12. In duobus ſequentibus verſibus nihil opus eſt ut quicquam in Interpretatione *Medana* varietur. Senſus enim eorum quatenus hos præcedentes verſus reſpiciunt, hic tantùm eſt, Quòd propter magnam hanc illius impietatem ac irreligionem aut ſaltem Animi elationem præſumptionémq; adversùs notas Dei leges, erecturus ſit, proprii lucri causâ, *Dæmonum cultum, religioſum* (vel potiùs irreligioſum ac impium) prout ſuprà Textum expoſuimus ex doctiſſimo *Medo.*

CAP. XIX.

1. *Veritas antecedentis* Paraphraſeos *ex prophetia S.* Pauli *de* Homine peccati *confirmata. Tres primi verſus expoſiti. Ver. IV. Quibus in rebus* Homo hic peccati ſe extollat ſupra omne quod dicitur Deus, *quidq; ſit*, oſtendere ſe tanquam ſit Deus. *Ver. V. Interpretatio iſtorum verborum* [ut reveletur in ſuo tempore] *quidq;* id ſit quod detineat. *Ver. VII.* [Nam myſterium jam operatur Iniquitatis] *quomodo intelligendum ſit, quiſq;* ὁ κατέχων. *Ver. VIII. Quid ſignificetur per* ὁ ἄνομος, *quiſq; ſenſus modúſq;* perditionis illius, *cum indicatione exquiſitâ Applicabilitatis hujus vaticinii ad* Pontificiam *Poteſtatem ac Impoſturam.* 6. *Paralleliſmus brevis* Cornu parvulum *inter apud* Danielem, *&* hunc filium Perditionis.

1. QUòd unus hic certus ſenſus ſit horum duorum verſuum apud *Danielem*, Prophetia illa in ſecunda Epiſtola ad *Theſſalonicenſes*, pleniùs evincet, quæ tantam ſanè cum hac cognationem habet ut nullus dubitem quin in eandem enormem Poteſtatem hujus *Patriarchæ Romani* ſuiq; *Cleri* digitum intendat, quodammodóq; indè ſit *Exſcriptum.*

1. *Rogamus autem vos fratres per adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti & noſtræ* 2 Theſſ. 2.
congregationis in ipſum, cujus mentionem feci in * priori mea Epiſtola. * 1 Theſſ. 4.17.

2. *Ut non citò dimoveamini à veſtra mente, neq; terreamini neq; per ſpiritum neq; per ſermonem, neq; per Epiſtolam* ὡς δι' ἡμῶν, *tanquam à nobis*, ac ſi nos vaticinati fuerimus, dixerimus, ſcripſerimúſve quicquam per literas, nè per priores quidem illas ad vos miſſas, quod rectè in eum ſenſum exponi poſſit, *quaſi Dies Domini inſtaret.*

3. *Nè quis vos ſeducat ullo modo*, neq; per Inſpirationis prætextum, neq; per ſcripturam, neq; per ullas à me literas, perperam interpretatas. *Dies enim ille non adveniet quin venerit defectio priùs*, (ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, antequam *inſignis illa* venerit *Apoſtaſia* (ſic enim *Alcazar* interpretatur articulum ἡ hoc in loco) lapſus ille in cultus *Idololatricos*, quæ Rebellio eſt adversùs Deum Chriſtúmque,) *& retectus fuerit Homo ille peccati, Filius ille perditionis.*

Quòd hoc intelligendum ſit de inſigni illo *Antichriſto*, Antiquorum communis eſt opinio; immò *Alcazaris, Riberæ*, & ipſius *Bellarmini.* Nos verò dicimus *Antichriſtum* hunc *Papam* repertum iri cum ſuo Clero. Ridicula enim defenſio eſt ut quis argumentum diluat, dicendo, quòd *Homo peccati* unam ſupponit perſonam ſingularem. Cùm tamen *Homo* perinde atq; *Fœmina* ſtylo prophetico non ſolùm Succeſſionem hominum ſingularium, ſed & corporis Politici per *Henopœiam* facilè ſignificet, perindéq; hìc ſucceſſionem ſignificet *Paparum* lapſorum cum ſuo Clero, qui appellantur *Filius perditionis* quoniam delendi ſunt illuſtri adventu Chriſti potentiq; luce Evangelii. Non quidem *mundanâ* potentiâ aut robore, ſed *ſpiritu meo, inquit Dominus exercituum.*

Ver. IV. *Qui adverſatur & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ità ut quaſi Deus in Templo Dei ſedeat oſtendens ſe tanquam ſit Deus.*

Quòd *Episcopus Romanus* omnem apicem hujus prædictionis implet, quivis deprehendere potest qui oculos conjecerit in ea quæ scripsimus in *Idea Antichristianismi*, eáq; quæ communiter nota sunt omnibus qui rerum orbis Christiani Historiam vel primoribus labiis degustaverit. Manifestum enim indè est eum *adversari, & supra omne quod dicitur Deus* insigni aliquâ ratione *extolli*. Adversatur & extollitur supra *Christum* qui verus Deus est quantùm ad omnia illius officia, *Regale, Sacerdotale* & *Propheticum*, quemadmodum abundè probavi, atq; ideo ex consequenti supra omnes *Sanctos*. Immò nominatim extollitur supra *Sanctos* atq; *Angelos*, quemadmodum *Dounhamus* Episcopus fusè probat in *Tractatu de Antichristo* lib. 4. cap. 4. Et quantùm ad *Imperatores*, ipsas cervices eorum conculcat, & tanquam mancipia sibi subjicit, Coronas eorum, suis pedibus, capitibus excutit, eisdémq; pedibus eas capitibus rursus imponit. Tam clarè patet quòd Princeps hic *Civitatis coronantis* exaltet seipsum ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, hoc est, supra quascunq; Potestates sive *Cœlestes* sive *Terrestres*, quarum inter posteriores recensentur Σεβαστοί, *Augusti* sive *Imperatores Romani*.

Idea Antichrist. lib. 2. cap. 11. Hæc subindicatiuncula sufficit; Plenior enormis illius superbiæ amplificatio in suprà dicta *Idea Antichristianismi* describitur, quæ tamen major non est quàm quæ obvia est & notoria per vulgarem *famam* perinde ac *Historiam*. Locus hic hujus versûs adeò ad amussim respondet illi apud *Danielem* cap. 11. 36. *Elevabitur & magnificabitur adversùs omnem Deum*, ut minimè dubitem quin Apostolus ad *Regem superbiæ* illìc descriptum respexerit, eandémq; hoc in loco rem indigitet per *Hominem peccati*.

Ità ut quasi Deus in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός, hoc est, Facientem acceptantémq; istiusmodi res, quæ si ritu ad eum pertinerent, demonstrarent eum Deum esse. Hæc verò agendo admittendóve, *ostentat se esse Deum*. Templum Dei hìc est intelligendum aut *Materialiter*, atq; tunc manifestum est quàm bellè conveniat cum illo honore quem *Papa* recipit super Altare sedens in Ecclesia S. *Petri*, *Romæ*, post Electionem, cúmq; adoratione ibi ipsi præstita; vel si *Figuratè* intelligatur pro populo qui Christi Nomen gerunt, ipsíq; sunt dedicati, hìc etiam *sedet* regnátq; *ut Deus*, infallibiliter ἀνυπεύθυνος, *omni lege solutus*, immò ipsius Dei Leges aut abrogans aut Dispensationibus solvens relaxánsque.

Ver. V. *Non retinetis, quòd, cùm adhuc essem apud vos, hæc dicebam vobis?*

6. *Et Nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore*; Hoc est, quid obstet quò minus revelet se ostendátq; se *in Rerum Natura existere*. Omnia enim in confusa *Universi Potentialitate*, si fas sit ità loqui, existunt, sed modo *occulto* ac *latenti*, tanquam in *semine*, ut Rosa Hyeme, veruntamen ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ apparent. Quod verò obstabat quò minus *Antichristus* tunc appareret, secundùm communem Antiquorum opinionem erat *Romani* Imperii *Integritas*, dicam, an *Integralitas*. Ante fractionem *Imperii* in *decem Regna* non adventurus erat *Antichristus*, nec nisi postea quidem, alio in sensu, fortean appariturus. Quod τὸ κατέχον hoc, *Romanum* sit Imperium, abundè Testium adducit *Alcazar* ex *Malvenda*, *Tertullianum*, *Chrysostomum*, *Ambrosium*, *Hieronymum*, *Augustinum*, *Theophylactum*, *Oecumenium*. Quibus superaddit *Anselmum*, *Haymonem*, *Strabum*, *Thomam*, *Lyranum*, *Cajetanum*, *Bellarminum*, *Suarezium*, & *Pamelium*.

Ver. VII. *Nam Mysterium jam operatur Iniquitatis, tantùm qui nunc detinet, detinebit usq; dum è medio sublatus fuerit.*

Tertullianus & *Chrysostomus* & Expositores pleriq; omnes (ut *Alcazar* affirmat) operationem hanc Iniquitatis in temporibus Apostolorum tanquam Typum tantummodò & figuram intelligunt illius quæ futura sit sub *Antichristo*; Fuisse nempe tunc aliquid aut reverà existens aut saltem sub incude, quæ *prævia* esset *Repræsentatio* statûs Ecclesiæ sub *Antichristo*. *Alcazar* vult *Paganismum* esse *Romanum*, sive cultum Idolorum. Illud verò *Iniquitatis Mysterium* non erat; cæterùm forsan dixerit, Typum esse posse illius quod, postquam venerit, *Mysterium* foret, idq; sanè mirandum, viva nempe *Paganismi Imago* in Christianitate renovata, ac propterea *futurum Mysterium* in Typo suo *operatum esse*, æquè ac in suo Typo *extitisse*. Imperium enim in *Idololatriam* reviviscens, appellatur, *Bestia quæ erat & non est & tamen est*. Commentum sanè est haud usq; adeò alienum.

Ego verò in eam pronior sum sententiam, quòd Apostolus loquatur de re aliqua in Christianitate jam *existente* (nempe in Professoribus illius) quæ non multùm abluderet ab imagine magni illius *Antichristi* qui suo tempore erat appariturus; quòd significare utiq; possit per præsentem hanc *Iniquitatis* operationem, errorem labémve aliquam

aliquam in quibusdam Christianis aliquásve illorsum propensiones, ut qui non mediocrem *Antichristiani spiritûs* saporem contraxissent, & nominatim spiritûs contentionis de *Superioritate* ac *Dominio*. Cæterùm annon *Simon Magus* hîc perstringi possit, suo loco considerabimus.

Antichristianum autem hunc *Ambitionis æstum* in rebus minoribus se exercere oportet usquedum ὁ κατέχων, usquedum *Romanus Imperator* propriè sic dictus, nempe qui sedem Imperialem habeat *Romæ*, è medio sublatus fuerit; ἕως ἐκ μέσου γένηται, usquedum illinc aut amotus sit aut deletus. Horum autem *Romanorum Cæsarum* series exiit in *Augustulo*. A quo statim tempore *Papa* partes suas egit in his *Occidentalibus* Imperii Regionibus, magnásq; opes ac potentiam ex illius ruinis sibi conquisivit, tandémq; visibiliter accrevit ad plenam mensuram staturámve illius *Hominis peccati* sive *Antichristi*. Tunc satìs magnus factus est ut conspiceretur ab omnibus qui cæci non essent, prout sequitur in versu proximò.

Ver. VIII. *Et tunc revelabitur ille Iniquus quem Dominus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione sui adventûs.*

Iniquus ille, ὁ ἄνομος, *exlex ille*, qui extollit se *supra leges Dei* Christíque, & dispensationes contra ipsas dare potest prout lubet. Cujus perditio erit per Evangelii prædicationem, & per victoriosam veritatis *evidentiam*, *clarámq;* ac irrefragabilem Rationem, mundo per *eos* divulgatam qui ex *Spiritu Dei* loquuntur & ex *vivo* veróq; Principio *in cordibus* eorum *ebulliente*. Horum enim *os*, *Dei os est*, ipsorúmq; *halitus* tanquam *torrens igneus* ad consumendum impium Deceptorem.

Partem hujus Prophetiæ reliquam suprà exposuimus, ac propterea supervacaneum est Expositionem hoc loco repetere. Nulla profectò Prophetia magis expressim ad ullum eventum applicari potest quàm hæc ad Papatûs *potestatem* ac *præstigias*. Cùm effectus igitur jam existat, quis dubitare potest quin hæc sit illius prædictio, præsertim cùm commune *Antiquitatis* suffragium habeamus quòd de quopiam intelligenda sit, qui postquam Imperium *Romanum* in partes diffractum sit, esset appariturus? Ante mille autem ampliùs annos jam facta est illa diffractio. Si quis *Tertullianum* roget quisnam sit ὁ κατέχων hic, qui *Antichristi* Revelationem impediret, rotundum hoc illicò accipiet responsum; *Quis nisi Romanus Status? cujus in decem Reges abscessio dispersa, Antichristum superinducet, & tunc revelabitur Iniquus.* Quemadmodum fideles Christi servi experti sunt cum magno suo malo ac dolore infando.

6. *Homo* hic igitur *peccati* est *Cornu* illud *parvulum Hominis oculos in se habens* (quibus utrisq; forsan locutionibus Humana *Papatûs* Politia innuitur) Rex ille diversus à decem, ut qui Princeps *Ecclesiasticus* est, surgítq; ponè eos ut clanculum supra eos accrescat, technisq; suis Politicis omnes tandem superemineat: Quem S. *Paulus* τὸν ἄνομον *Hominem exlegem* appellat, ut & *Daniel* eum facit *Temporum & legum mutatorem*, ut qui coërceri non vult aut limitari eis quæ jam sint constitutæ, etiamsi Dei ejúsq; Christi sanctiones fuerint. In illo *Cornu* est etiam *os loquens ingentia*, idq; contra *Altissimum*, hoc est, Dei Christíq; majestatem lædentia, quemadmodum *Homo hic peccati* etiam se gerit, *corpus* hoc *Papale*, qui *Papam* caput suum, supra omne *exaltant quod Deus dicitur aut colitur*. Et postremò, sicut *Cornu parvulum* apud *Danielem* exurendum est *fluvio igneo* & *rapido* à facie tremendi Judicis profluente; ità *Homo hic peccati* consumendus est *spiritu oris Domini ignitóq; splendore adventûs ejus*. Quæ quidem considerationes nos persuadere possunt unicam eandémq; Personam perstringi & in *Cornu parvulo Daniel.* 7. & in dominabundo illo *Rege* cap. 11. *qui elevatur & magnificatur supra omnem Deum*, cùm utriq; conveniant in præsenti hac prophetia de *Homine peccati filióve Perditionis*.

Tam manifestum est hanc Prophetiam non intelligendam esse de *Caio* aut de *Simone Mago*, utì *Grotius* absurdè opinatur; cujus opinionem jam examinabo, quippe quòd Nomen istius Autoris tantum apud quosdam valeat, alioqui vix operæ pretium esset in eam inquirere.

CAP.

CAP. XX.

1. *Summæ Expositionis* Grotii *in antecedentem Prophetiam Propositio.* 2. *Adventum* Christi *in hac Prophetia de* Hierosolymæ excidio *intelligi non posse.* 3. *Nec* Apostasiam Caio *attribui, eúmve dici in* Dei Templo sedere, *nec τὸ κατέχον* Vitellio *adeò convenire.* 4. *Propositum* Caii *de collocanda Statua sua in Templo, nullum* Mysterium *fuisse* Iniquitatis *sed apertam Impietatem.* 5. *Ridicula sensûs Prophetiæ luxatio per* Grotium, *dum* Caium hominem peccati *facit* filiúmq; Perditionis *celatum per interjectam* Vitellii *præsentiam, cùm tamen remoto* Vitellio *non* Caium *quidem sed* Simonem Magum *faciat* Hominem revelatum *& deperditum.* 6. *Verisimillimum esse quòd* Simonis Magi *Historiola Figmentum sit, & ex qua demum occasione sit natum.* 7. *Quòd si vera sit haud ità tamen quadrare, cùm impius hic* Simon *spiritu oris Christi ipse consumptus non sit, sed illius currus tantùm atq; equi.* 8. Grotium, Paulum *introducere prophetantem de rebus præteritis, quippe cujus Epistola scripta est decem annis post obitum* Caii, *cum pleno Responso ad primum* Grotii *argumentum pro sententia contraria. Responsum ad secundum argumentum.* 10. *Demonstratio ex Scripturæ ipsiúsq;* Grotii *concessis, quòd secunda hæc Epistola scripta sit decem Annis post mortem* Caii, *quódq; casus etiam* Simonis Magi *è curru igneo octo annis contigerit ante hanc Prophetiam.*

1. Summa Expositionis *Grotii* in Caput hoc secundum secundæ Epistolæ ad *Thessalonicenses*, hæc est:

Primò, Interpretatur Adventum Christi de excidio *Hierosolymæ.*

Secundò, *Apostasiam* sive *Defectionem*, & *Revelationem Hominis peccati* intelligit de *Caio Caligula*, qui profectò admodum impius erat Imperator, suámq; Statuam collocari voluit in Templo *Hierosolymitano.*

Tertiò, *τὸ κατέχον* vel *τὸν κατέχοντα Lucium* vult esse *Vitellium Syriæ* Præsidem, & consequenter *Judææ*, qui rebus *Judæorum* favebat, ac proinde illius tempore non opportunum fuisse *Caio*, ut propositum collocandi Statuam suam in sancto Templo aperiret.

Quartò, Per *operationem mysterii Iniquitatis, consilia* intelligit *Heliconis* aliorúmq; *Ægyptiorum* Impostorum, qui in magna gratia erant cum *Caio*, quiq; viam sternebant ad grande hoc Impietatis Specimen.

Quintò, Verùm, postquam *is qui detinet è medio sublatus sit*, hoc est, *Lucius Vitellius* (qui obstaculo adhuc fuerat *Caio*, quò minùs impium propositum collocandi Statuam suam in Templo *Hierosolymis* exequeretur) *tunc revelabitur Iniquus ille* (qui clanculùm adhuc egit cum sociis suis Conspiratoribus *Helicone* reliquisq;) *Caius* proculdubio, inquies, minimè vero *Simon Magus*, inquit *Grotius*. Fuitne usquam gentium tam ridiculum *Ἀπροσδόκητον* in ulla seria Authorum Interpretatione admissum, nedum in sacris exponendis Scripturis?

Sextò, & ultimò, Hoc verò fit, propterea quòd Prophetiæ pars reliqua loqui videatur de *Mago* vel Præstigiatore, cujusmodi *Simon Magus* esse ferebatur, quem per aërem *Romæ* igneis quadrigis vectum *Petrus* precibus suis ad Christum humi præcipitavit. Atq; ad hunc modum consumptus est *Simon, spiritu oris Domini, & illustri illius adventu*, quemadmodum vult *Grotius*.

2. Hæc summa est illius expositionis; Cui nè unus quidem inest solidus articulus. Quantùm enim ad *primum*, qui Christi adventum intelligit de excidio *Hierosolymæ*, quisquis consideraverit Epistolam hanc *secundam* esse Epistolam ad *Thessalonicenses* (quemadmodum mox probaturus sum) quódq; in priori Epistola de *Finali* scribat *adventu* Christi, qui cum *Resurrectione mortuorum* conjungitur, nostriq; *congregatione* atq; *obviatione Domino in aëre*, non potest sanè sine magna vi rebus illata, quin hunc Christi adventum *nostriq;* ad *eum congregationem* in hac secunda Epistola, de eodem tempore déq; eadem re intelligat, de qua Adventus Christi in prima intelligitur. Atq; ideò magis, quòd tam *seriò* eos obtestetur Apostolus per *adventum Domini, nostriq;* ad eam *congregationem*, addátq; porrò μήτε σαλευθῆναι ἀπὸ τοῦ νοὸς, μήτε θροεῖσθαι, *ut mente non dimoveantur, agitentur, nec quassentur, nec perturbentur vel tremefiant.* Verba quæ tam grande sonant, quàm si vix mentis compotes essent præ metu instantis hujus casûs, cùm excidium *Hierosolymitanum* eos tantoperè afficere attingeréve non posset, ut qui *Thessalonicæ* habitabant. Et postremò [neq; per sermonem neq; per Epistolam quæ per nos scripta sit] *priorem* planè videtur Epistolam

Cap. 4. v. 15, 16, 17

Epistolam respicere, ubi Apostolus per usitatam ἀνακοίνωσιν loquens ac si is cum reliquis tunc viventibus obviàm ituri essent Domino in Aëre, occasionem dedit *Thessalonicensibus* existimandi quòd Dies Judicii brevì esset futurus. Quem igitur errorem corrigit in præsenti hac Epistola. Unde manifestum est Adventum Christi hîc non intelligendum esse de *excidio Hierosolymæ*, sed de *Die novissimo.*

3. Et quantùm ad *secundum*, ille etiam valdè infirmus est, quandoquidem *Caius* Apostata à Deo *Israel* dici propriè non poterat, quippe qui cum eo nunquam fœdere sit junctus. Neq; statuam suam in Templo collocavit *Hierosolymis*, quæ tamen præcipua res est ad quam *Grotius* collineat, multóq; minùs *ipse illîc sedebat*, quod tamen verba planè innuunt. Nec ὥστε αὐτὸν εἰς ναὸν Θεοῦ καθίσαι, significat *collocare seipsum* in Templo Dei, sed *illîc sedere*, ex consensu omnium Interpretum, alioqui ἑαυτὸν scriptum fuisset non αὐτόν. Tam coactum ac distortum est unumquodq; in hoc *Expositionis* Articulo.

Tertius sensum haberet satìs commodum, si ad res ipsas quadraret; & tamen tunc etiam aliquid subesse vitii videtur, si ipsa verba spectemus. Nam si *Vitellius* intelligeretur nec ampliùs quicquam, in utroq; loco scriptum fuisset, ὁ κατέχων, ut quod aptissimum fuisset genus ad personam denotandam.

4. Et quantùm ad *quartum*, valdè equidem alienum est, *privatum* illud *celatúmq;* *Caii* propositum de Statua sua in Templo Dei *Hierosolymis* collocanda, *Mysterium Iniquitatis* appellare. Simplex enim *clandestinitas celatióve* non statim rem quampiam constituit *Mysterium*, alioqui clancularia quæq; Furti, Homicidii vel Adulterii molitio *mysterium* esset *Iniquitatis*. Illud verò demum *mysterium* est quod quantumlibèt verbis prolatum, suâ naturâ adhuc manet *mysteriosum*, ac profunditatis aliquid in se habens, sive *bonum* Mysterium sit sive *malum*. Hoc verò *Caii* Propositum de Statua sua in Templo *Hierosolymitano* collocanda, alia prorsus res est, nihilq; nisi manifesta quædam ac conspicua species Impietatis, qualem quisq; primo aspectu sit intellecturus. Ac proinde loca illa quæ à *Grotio* afferuntur, viz. Rom. 11. 25. 1 Cor. 15. 51. nihil faciunt ad hanc rem. Illa enim ardua ac profunda *Mysteria* sunt quæ illîc memorantur, etiam postquam fuerint divulgata.

5. In *quinto* Articulo, jam notavi, quàm enormis sit *luxatio*, eámq; credo profectò posse latere neminem. Quis enim non expectaturus esset juxta communem sermonis tenorem, postquam Apostolus prophetiam orsus sit cum mentione *Hominis peccati*, quem & *filium perditionis* appellat, addens porrò fore ut reveletur, & clandestinas jam esse ad eam rem molitiones, solúmq; *Lucium Vitellium* impedire quò minùs retegatur suo tempore, sublatum verò iri illud impedimentum simulatq; *Vitellius* è medio sublatus sit, quis, inquam, non expectaturus esset ut versus octavus, *Et tunc revelabitur ille* Iniquus *quem Dominus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione sui Adventûs* (prout antea Filius *perditionis* perinde atq; Homo *peccati* est dictus) intelligatur de eadem persona, cum qua Apostolus inceperat? Et tamen *Homo peccati* & *Filius perditionis Caius* est, *Iniquus* vero *ille* quem Dominus *destruet* (ac proinde *filius* est *perditionis* sensu eminentissimo) est *Simon Magus*. Tam violentis sanè *Grotius* Textum distendit fidiculis ut falsa Responsa extorqueat, quibus *Caius* accusetur & *Simon Magus*, *Papa* verò suspicionem effugiat, quòd sit ille *Antichristus*. Qua in re aut Judicium aut Conscientia *Grotii* valdè profectò periclitatur.

6. Et loco quidem ultimo; Cùm ad *Simonem* pervenerit, quanquam fateor Historiam de igneis ejus quadrigis non esse impossibilem, multóq; minùs de lapsu per *Petri* preces in terram, longè tamen antè quàm mihi notus esset hujus fabulæ usus, narratio mihi semper visa est incredibilis, quanquam nemo quisquam est, opinor, qui *Spirituum existentiam* & *Apparitiones* magis firmiter credat quàm ego. Videbatur enim mihi adeò Ludicrum *Petauristicum* referre, ut non possem non collocare inter *Figmenta* magis præcocia primáq; pia *Legenda* Ecclesiæ ab otiosis Monachis ad oblectandos credulos & superstitiosos inventa. Tam notorium Accidens cùm in Civitate *Roma* contigisset, non potuit sanè in vitis *Cæsarum* non memorari, & nominatim *Neronis*; In cujus vita *Suetonius* inter spectacula Theatrica brevem hanc tantummodo subindicatiunculam habet, cap. 12. *Icarus primo statim conatu juxta cubiculum* Neronis *decidit, ipsúmq; cruore respersit.* Ex qua inauspicata Poëticæ Fictionis Repræsentatione *Legendum* hoc *Monasticum* videtur efformatum. In quo Narratores addunt alterántq; prout ipsis visum fuerit. Quod quidem multum de Historiæ derogat fide.

7. Narrationem maximè accuratam & plausibilem Doctissimus *Hammondus* elegit occurrentem apud *Arnobium*: *Viderant currum* Simonis Magi *& quadrigas igneas*

Petri

Petri *ore difflatas, & nominato* Christo *evanuisse*; *viderant pondere præcipitatum suo, cruribus jacuisse præfractis: post deinde perlatum* Brundam, *cruciatibus & pudore defessum, ex altissimi culminis se rursum præcipitâsse fastigio.* Hæc quidem verba [*Quadrigas igneas* Petri *ore difflatas evanuisse*] optimè conveniunt cum [*quem Dominus interficiet spiritu oris sui*] (Nam ut *Grotius* præclarè quidem atq; verè, *Apostoli sunt os Christi*, juxta quam rationem Visionem *sessoris Equi albi* ipse exposui:) quando autem currum video quadrigásq; dissipatas & consumptas, *Simonem* verò *Magum* ad terram delabi integrum, nisi quòd tibiæ ipsi præfractæ sint, quæ, ut videtur, *Brundæ* postea ità sanatæ sunt, ut pedibus insistere posset quò præcipitaret seipsum de loco aliquo edito, immò verò ad altiora Ædis Tabulata ascendere, (quis enim eum illuc perlaturus esset, cùm inferius aliquod conclave homini claudo magis conveniret?) equidem non intelligo quomodo hæc Prophetia in *ipsum Hominem peccati*, aut *Iniquum illum* impleta sit, quod proprium subjectum est Prædictionis, sed in *currum* solummodò & *quadrigas*. Si ad hoc Accidens prophetia respexisset, ipse *Simon* proculdubio *sideratus* fuisset aut *consumptus*, non *currus* tantùm cum quadrigis.

8. Quamobrem, admissâ *Grotii* Chronologiâ, qui, in rem suam, secundam hanc Epistolam ante primam scriptam prætendit, & in regno *Caii*, vides tamen quàm distorta, quàm coacta quámq; nullatenus cum Textu consentiens sit illius expositio, cùm idem hîc ei eveniat, quod in aliis suis circa Prophetias *Parachronismis*. Sed ut omnem omninò nugandi ansam ipsi eripiam, dico utrasq; has Epistolas anno nono decimóve regni *Claudii* scriptas fuisse, tot utiq; annis post mortem *Caii*, ac proinde *Grotium Paulum* introduxisse de rebus præteritis prophetantem. Hanc constantem Ecclesiæ Traditionem esse nemo potest inficiari. Primum verò hoc tempus non est, quo *Grotius* omnes modestiæ limites transiliit, ut manus ad ea porrigeret quæ defluunt ac vanescunt in ipsa prensitatione. Scio pauculos habere prætextus quibus secundam Epistolam scriptam ante primam probaret, ut eo pacto imaginari posset scriptam quàm maturè ipse velit. Argumentis verò, quæ ad hanc suam opinionem defendendam evaginat, proprios ipse sibi scindit digitos.

Primum est, à Conclusione Epistolæ secundæ, *Salutatio meâ manu* Pauli, *quod est signum in omni Epistola*; *ità scribo*, viz. *Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis, Amen.* Hoc scriptum *Pauli* manu propriâ, signum est in unaquaq; Epistola. Et tamen *Grotius* hinc inferre vult, hanc Epistolam priùs scriptam fuisse, quia nullum hujusmodi signum reperitur in antecedente Epistola, quippe quòd tunc in vivis erant apud *Thessalonicenses*, qui jam manum *Pauli* cognoverint. Sed respondeo,

Primò, Epistolam scilicet antecedentem hoc ipsum signum habere. Annon enim concluditur cum [*Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis, Amen?*] Atq; hoc, suprà ait, scriptum est, *manu propriâ, in omni Epistola* [*meâ manu* Pauli] Signum igitur perinde valet in utraq; Epistola.

Secundò, Nisi misisset ad eos priorem aliquam Epistolam cum hoc signo, colligere indè non potuerint hanc esse suam.

Tertiò, Misit eis Epistolam hâc priorem, sicut apparet ex cap. 2. v. 15. *Itaq; fratres state & tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem sive per Epistolam nostram.* Quamobrem *signum hoc* nulla potest esse prioritatis demonstratio, ità enim futura fuisset illâ alterâ, quæ præcesserat, prior. Quæ aperta est repugnantia. Nec ipse *Grotius* it inficias quin Epistola hîc memorata hâc prior fuerit, sed eam perditam statuere mavult, quàm primam eam esse Epistolam, secundùm Canonem.

Quartò, Hæc ipsa juxta Ecclesiæ Canonem prima, ea planè Epistola est quæ cap. 2. v. 15. memoratur, quemadmodum ex argumento hujus secundi Capitis liquet, quod omninò nihil aliud est quàm sensûs sui de Adventu Christi de quo scripserat priori Epistolâ, cap. 4. v. 13. usq; ad finem capitis, & cap. 5. v. 1, 2, 3. luculentior explicatio. Quibus quidem in locis istiusmodi locutiones sunt ac si Resurrectio Diésq; novissimus instarent capitibúsq; ipsorum imminerent.

Ac proinde, Quintò & ultimò, illinc planè est, quòd *Paulus* eos tam solicitè moneat, quòd secunda hæc Epistola sua sit, quódq; ex *signo suo, ut in omni Epistola, manu propriâ scripto*, ea de re certi esse possint, ut per illius utiq; autoritatem in animum quietum ac sedatum restitui possent, per quam ex sensu illius Epistolæ perperam intellecto, animo facti fuerant tam attonito ac perturbato. Tam apertè contra ipsum militat prima hæc *Hugonis Grotii* Argumentatio.

9. Secundum argumentum pro prioritate secundæ hujus Epistolæ hoc est, Christianos

anos ſcilicet *Theſſalonicæ* tam paucos tunc fuiſſe quando *Paulus* eam ſcripſit, ut Eccleſiam ſive Presbyterium conſtituere non poſſent, quò res Eccleſiæ autoritativè adminiſtrarent. Ratio autem hæc eſt, *Quòd homines non ex regula viventes Apoſtolus hîc non excommunicari præcepit, quod juſti cœtûs fuerit, ſed vitari, quod jus ſingulorum eſt.* Ad quòd quò magìs commodè reſpondeam, ipſa verba Apoſtoli hîc apponam, cap. 3. v. 14, 15. *Quòd ſi quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam, hunc notate, & nè commiſceamini cum illo, ut confundatur, & nolite quaſi inimicum exiſtimare, ſed corripite ut fratrem.* Verba in *Græco* exemplari ſunt μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, & νυθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. Prius occurrit 1 Cor. 5. 11. *Nunc autem ſcripſi vobis non commiſceri, ſi is qui frater nominatur, eſt fornicator, &c. cum ejuſmodi nec cibum ſumere.* Quæ explicatio eſt τῶ, μὴ συναναμίγνυσθαι. Ubi ipſius *Grotii* Adnotatio eſt, *Hebræis mos erat cibum communem non ſumere cum eo qui erat in* נדוי *qui excommunicatus erat.* Adeò ut μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ *excommunicationem* innuat, & ſupponat proinde Chriſtianos in *Theſſolonica* Eccleſiam fuiſſe (quemadmodum etiam & *Paulus* eos ſalutat) etiam tum cùm ſecundam hanc Epiſtolam ipſis ſcripſit.

Et quantùm ad νυθετεῖτε ὡς ἀδελφόν, annon in prima ad *Theſſalonicenſes* occurrit, cap. 5. v. 14. νυθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους; Et tamen *Grotius* agnoſcit *Eccleſiam* tunc in *Teſſalonica* fuiſſe propriè ſic dictam. Unde manifeſtum eſt nullam ei omninò fuiſſe cauſam ut harum Epiſtolarum ordinem inverteret, & *Autoritatem* propterea *Eccleſiæ* conſtantémq; Traditionem obtinere debere, ſecundámq; hanc Epiſtolam etiam in ſenſu Eccleſiæ ſecundam haberi oportere, hoc eſt, poſt primam ſcriptam. Quemadmodum etiam ex innatis Epiſtolæ argumentis apparet, quæ contra priorem *Grotii* Argumentationem produximus.

10. Jam verò primam Epiſtolam ipſe *Grotius* in Præfatione ad Annotationes in primam hanc Epiſtolam agnoſcit ſcriptam poſtquam *Paulus* fuiſſet *Theſſalonicæ.* Paulus autem *Theſſalonicæ* non fuit ante Concilium *Hieroſolymis* ab Apoſtolis habitum, quemadmodum apparet ex Act. cap. 15, & 16. totáq; ſerie Hiſtoriæ Apoſtolorum. Nec Concilium ab Apoſtolis habitum eſt *Hieroſolymis* ante annum decimum quartum Converſionis *Pauli*, quemadmodum liquet ex Epiſtola ad *Galatas*, c. 2. v. 2. ubi ipſe *Grotius* fatetur *Paulum* tunc aſcendiſſe ad illud Concilium. *Nihil credibilius reperio quàm notari hîc illud ipſum* Pauli *iter cujus mentio* Act. 15. 2. Veruntamen poſt hoc iter ad *Hieroſolymam Paulus Silam* elegit (hoc eſt *Sylvanum*) & *Timotheum* (quemadmodum apparet ex Act. 15. v. 40. & 16. 1.) in itineris comites, quorum & nomina præfixa ſunt *ſecundæ* ad *Theſſalonicenſes Epiſtolæ* perinde atq; *primæ*; ut prætercam in ſecunda mentionem fieri præſentiæ *Pauli* apud *Theſſalonicenſes*, cap. 2. v. 5.

Quamobrem & ſecunda & prima ſcriptæ ſunt quatuordecim annis poſt Converſionem *Pauli*, & conſequenter circa Annum decimum regni *Claudii*, hoc eſt, annis circiter decem poſt mortem *Caii*, & octo circiter annis poſtquam *Petrus Simoni Mago* ex curru igneo *Romæ* præcipitato tibias præfregiſſet. *Grotius* enim ex *Hieronymi* ſententia & aliorum, geſtum hoc miraculoſum in anno *Claudii* ſecundo collocat. Adeò ut *Paulum* faciat per Applicationem Hiſtoriæ *Simonis Magi* perinde atq; *Caii* ad Prædictionem de *Homine peccati* & *Filio perditionis*, de rebus præteritis vaticinari.

CAP. XXI.

1. *Præcellentia hujus recentioris* Interpretationis *præ illa* Grotii. 2. *Summa dictæ* Expositionis *proposita.* 3. *Prima pars hujus* Expositionis *eadem quæ* Grotii, *ac proinde jam confutata*; *secunda porrò confutata ex* Chronologia; *ex ulteriori detectione* incredibilitatis Historiæ *de* Simone Mago; *ex sufficientia prioris Revelationis*; *& ex eo deniq; quòd* nusquam in ullo Templo sederit *ubi Divinos reciperet honores.* 4. *Tertia enervata, ex* Chronologia Antiquorum, *ex ipsisq; adeò* Scripturæ *locis, quæ Apostolos innuunt maturè* Judæis *valedixisse.* 5. ὁ κατέχων *haud satis* Grammaticè *rei indicatæ convenire, cùm & personam indicet. Nec Apostasiam cum* Chronologia, *nec* Gnosticorum *Impietatem* Mysterium *esse, sed apertam Hostilitatem adversùs Ecclesiam.* 6. *Ratio dura ac absona interpretandi* Quem, *in* [Quem Dominus interficiet, *&c.*] *de* duobus diversis subjectis, *uno abolendo* spiritu oris Christi, *altero per* illustrem illius adventum, *idq;* diversis locis *ac* temporibus. 7. *Si Historia* Simonis Magi *vera fuisset & ad Prophetiam applicatio congrua, fieri non potuisse quin Antiqui Patres in eam incidissent, atq; sic quidem præludium quoddam Typicum esse potuisse ad magnum illum* Antichristum *venturum.* 8. *Breves Stricturæ Propheticæ de* Impuritate Antichristiana. 9. *Antichristiana* Crudelitas *in visione Regis* Babylonici Cornûq; parvuli *prædicta.* 10. *Item in visione* Testium trucidatorum, *& in* Bestia bicorni, *quæ facit ut quicunq; nolint adorare Imaginem Bestiæ, eos* Bestia decacornis occidat. 11. *Porrò in* Visione Angeli cum Phiala tertia, *& in declaratione* causæ *ruinæ* Meretricis. 12. *Et postremò, in descriptione* Meretricis *tanquam* ebriæ sanguine Sanctorum. 13. *Omnia membra* Antichristianismi *in* Idea *memorata tam expressim in sacræ Scripturæ vaticiniis præfigurari ac prædici, ut impossibile sit tam luculentam* Evidentiam *æternùm elusum iri.* 14. *Amplum illud* Apocalypseos *testimonium, per novellam istam* τῶ, ἃ δεῖ γενέσθαι τάχει, *Expositionem, irritum fieri non posse.*

1. QUamobrem recens quidam idémq; doctus sanè Interpres longè emunctiori cum judicio, modò *Chronologia* annueret, regnum *Neronis* præclaro huic *Simonis* gesto elegit, Vectionem illius intelligo per aërem quadrigis igneis, ut sic saltem *Historia* commodè applicari possit ad *Prophetiam.* Qua in re cùm *Simonem* solam partem faciat cujus res agitur, multò profectò meliori conditione est quàm *Grotius*, quippe qui, hoc pacto, violentam illam Textûs in versu octavo luxationem, quam in *Grotiana* Interpretatione notavimus, evitet. Verùm alternatio hæc Historiæ *Simonis* quantùm ad Tempus, ulteriorem facto addit Incredibilitatem. Et tametsi Applicatio ingeniosa sit, tam magnis tamen laborat difficultatibus, ut non possit quin omnem apud cautos perdat fidem. Cæterùm cuicuimodi sit, primùm eam breviter describam, & examinabo postea, ut planiùs constet nullam esse Interpretationem, quæ conferri debeat cum illa quam communis *Protestantium* consensus confirmavit, qui maxima ex parte ad eum sensum Prophetiam interpretati sunt quem ego declaravi.

2. Primò, igitur, ille, ut *Grotius*, *Adventum Christi* interpretatur de excidio *Hierosolymitano.*

Secundò, *Revelatio Hominis peccati* est *Simonis*, *Romæ*, spectaculum quadrigis igneis per aërem vecti, unà cum *Gnosticorum* Persecutione in Christianos.

Tertiò, *Apostasiam* sive *Defectionem* intelligit de Defectione à Fide ad Hæresin *Gnosticorum*, vel de derelictione *Judæorum* per Apostolos, solitæq; circa Ritus *Mosaicos* conniventiæ abruptione.

Quartò, ὁ κατέχων vel τὸ κατέχον est Apostolorum ad *Judæos* Evangelii *Prædicatio* nondum desita, eorúmq; tanquam hominum contumacium ac desperatorum, necdum facta derelictio.

Quintò, *Mysterium Iniquitatis quod jam operatur*, est occulta Christi & Christianorum oppugnatio, expressáq; Christianitatis per sectam *Gnosticorum* sub *Simone* ac *Carpocrate* Renunciatio, statim atq; Apostoli popularibus suis *Judæis* valedixerint, palàm eruptura.

Sextò & ultimò, *Spiritus Oris Domini* est Oratio Petri quâ *Simon Magus* humi præcipitatus est, & *illustris illius adventus Hierosolymorum* Devastatio, quâ *Judæi Gnosticiq;* persecutores deleti sunt.

3. Hæc

3. Hæc est summa *Interpretationis* illius quam breviter jam sed diligenter expendemus. Contra cujus *primam* partem idem dicendum est quod contra primam partem Expositionis *Grotii*, cap. 20. sect. 2. nec opus est hîc repetere. Illud solum sufficit, si æquus adsit Lector, nulloq; laborans præjudicio, ad utrorumq; Interpretationes penitùs subvertendas.

Secunda, Præcipua Basis est totius Expositionis. Verùm hic primò repugnat *Chronologia Facti*, *Petri* pariter ac *Simonis Magi*. Anno enim *Claudii* secundo *Petrum* ivisse *Romam* ad occupandum *Simonem Magum* nos docet *Hieronymus*, inquit *Grotius*, Regnóq; *Claudii* non *Neronis* hæc contigisse testes addit vetustissimos *Justinum*, *Irenæum*, *Eusebium*, *Cyrillum*, & *Theodoretum*. *Quòd autem* Philastrius, inquit ille, *& Posteriores quidam ad* Neronis *Tempora hæc referunt*, *errorem esse puto ortum ex ambiguo Nominis. Nam &* Claudius *ex* Neronum *erat Gente*, *patriq; ejus nomen* Nero *fuerat*, *&c.* Per hanc Authenticam igitur *Chronologiam* nova hæc Expositio radicitùs evellitur, quippe quæ huic innititur Fundamento; Quòd expugnatio *Simonis Magi* per *Petrum* facta sit temporibus *Neronis*. Sed ut mittam *Chronologiam*, magnam ipsius Historiæ Incredibilitatem esse abundè suprà insinuavi. Quæ adhuc suspectior videbitur cuivis qui non sit nimiùm credulus si consideraverit, quid ei apud *Baronium* sit superadditum, nempe quòd *Petrus*, extraordinario hoc miraculo quod edidit, præcipitando per preces suas *Simonem Magum* ex Aëre, tantùm abfuit ab acquirendo honorem ullum apud *Neronem* spectatorem hujus conflictûs, ut incarceraretur ob hoc tam splendidum facinus. Certè si Populus ob *Magicam* illam virtutem qua de *Simon* adeò gloriabatur, eum tanquam Deum honorabant, multò majorem honorem ei exhibituri fuissent quem ipso *Simone* potentiorem experti essent, qui tamen se *magnam Dei potentiam* venditabat.

Præterea, *Simon Magus*, Homo peccati *revelandus* propriè dici non poterat, tunc cùm scripta est hæc Epistola; cùm juxta nuperi etiam hujus Interpretis concessa sub initium Regni *Claudii* hominem impium ac blasphemum se ostendisset, præ se ferendo tanquam si Deus esset, *Romæq;* Divinos acceptando honores, nec quicquam contrà apparet, quin perinde impius esset ab eo usq; tempore ad vitæ suæ finem.

Et postremò, quantùm ad sessionem in *Templo Dei*; Quam obsecro is Sedem illîc habuit? Quódve Templum ei usquam extructum est? Statua quidem illi erecta fuisse dicitur. Hoc verò factum est sub initium Regni *Claudii*, ac proinde multò antè quàm hæc Prophetia scripta sit, quemadmodum patet cap. 20. sect. 10. Cæterùm nec hæc Statua *Templum* est, nec in ea potuit sedere *Simon*, fieríq; potest ut fictitia Statua fuerit, si vera sit *Petri Ciaconii* conjectura, Historiam scilicet originem traxisse ex antiqua inscriptione Paganica super marmor Anno 1574. effossum eo ipso in loco ubi hæc Statua *Simonis* fuisse dicebatur, Quæ Inscriptio erat, *Semoni Sango Deo Fidio Sacrum*, quemadmodum videre est apud *Baronium*.

4. Quantùm ad *tertiam*, cùm tam clarè constet ex antiquissimorum Testimoniis inauspicatam hanc *Simonis Magi* Pompam aëream *Petriq;* cum illo Pugnam sub initium Regni *Claudii* contigisse, quam, cùm *Simon* sit *Iniquus ille*, *Homóve Peccati*, necesse est ut hæc *Apostasia*, qualiscunq; sit, antecedat; manifestum est nec *Defectionem* à Fide ad *Gnosticorum Hæresin*, nec *derelictionem Judæorum per Apostolos*, nec aliud quicquam quod *Simonis* spectaculum præcedit propter Epistolam seriùs scriptam, hic intelligi posse. Quantùm verò ad *Judæorum* derelictionem per Apostolos, misso *Simone*, palàm tamen est eam hîc non posse intelligi, quippe quæ multis antè annis incepta est, quàm hæc Prophetia sit scripta; Quemadmodum apparet ex Act. 13. v. 46. *Vobis necesse fuit*, inquit *Paulus* & *Barnabas*, *primùm exponi sermonem Dei: postquam autem repellitis illum, & indignos vos ipsos discernitis æternâ vitâ, ecce convertimur ad Gentes.* Hoc autem factum est anno Christi 41. in ipso initio Regni *Claudii*. Incepta autem hæc *Judæorum* derelictio rursus repetitur Act. 18. v. 6. *Judæis autem sese opponentibus & blasphemantibus, excussis vestibus dixit eis* Paulus, *Sanguis vester super caput vestrum, purus ego ab hoc tempore ad Gentes proficiscar.* Hoc autem contigit anno Christi 51. proximo nempe quàm *Paulus* scripsit ad *Thessalonicenses*. Quod malè profectò convenit cum istis v. 1, 2, 3. *Nè terreamini quasi instet dies Domini, quoniam nisi venerit discessio primùm*, &c. Quæ tamen decem antè annis incepta erat rursúsq; repetita intra annum circiter, quàm hæc Epistola scripta sit. Quæ igitur cùm adeò è proximo ipsis immineret, vel potiùs jam occupâsset, Dies Domini non poterat non instare, contrà ac vult Apostolus. Quibus postremò addas, ἀπόςασιν quidem simplicem *decessum* perinde ac *defectionem* significare, ἀποςασίαν verò *defectionem* tantùm.

5. Et quod *quartam* spectat; Ponere hîc ὁ κατέχων, cùm non *persona* quidem, sed

res intelligatur, non est adeò legitima *Syntaxis*. Præterea, τὸν κατέχοντα vel τὸ κατέχον hoc, ablatum priùs fuisse oportet quàm *Simon Magus* se in scenam proferret, quippe quòd *Iniquus ille* hoc remoto obstaculo statim dicitur apparituros. Cùm autem ipsius *Simonis* Revelatio decem ferè annis antè facta sit quàm hæc Epistola scripta, quomodo Apostolus dicere potest, *Nunc verò quid obstet nôstis?* Immò verò cùm tunc ablatum esset illud Obstaculum, derelictionis nempe *Judæorum* per Apostolos procrastinatio, quemadmodum liquet ex Act. 13. v. 46. Nè, postremò, addam incredibile videri hanc esse Obstaculum quò minùs *Mysterium Iniquitatis* propalàm fiat (hoc est, nè aperta Christi & Christianorum oppugnatio ac Persecutio expressáq; Christianitatis per Sectam Gnosticorum sub *Simone* ac *Carpocrate* Renunciatio exeat in effectum) quippe quòd & *Paulus* & *Thessalonicenses*, ut patet v. 6. Obstaculum probè noverint; hanc autem si novissent *Apostoli* esse Obstaculum, *procrastinationem* scilicet *decessionis* à *Judæis*, tantas sanè calamitates Ecclesiæ superinducere noluissent tam subitâ ipsorum derelictione, cùm hujus rei procrastinatio tam validus obex esset firmúsq; agger contra *Gnosticismi* inundationem & Persecutionem Ecclesiæ.

Et quod *quintam* attinet, Eadem ferè hîc Objectio fieri potest quæ facta est contra expositionem *Grotii*, qui videtur *rem* quamlibet *celatam*, *Mysterium* statim facere, quæ falsa quidem vocabuli est significatio. *Aperta* enim ac manifesta *Oppugnatio Renunciatióve Christianitatis destinata*, sed interim clam alios habita (qui præsentis causæ status est) *Mysterium* certè non magìs est quàm *celatum Homicidum* & *Adulterium*, quemadmodum suprà monui. Ut prætereàm *Carpocratem* cum suis violentè admodum & quasi obtorto collo huc arripi, tum propter temporis distantiam, tum etiam propterea quòd nec de ipso *Carpocrate* nec de *Gnosticis* aliis præter unum *Simonem* constat, quamvìs *Magiam* colerent & *Idola*, aut habitos esse aut venditâsse se Deos, aut Statuas sibi erectas habuisse, multóq; minùs in Templo ullo dici sedisse tanquam Deos. Ad solum igitur *Simonem* restringi debet Prophetia, quod tamen si fiat, prædictio erit post eventum.

6. Deniq; quantùm ad *sextam* & *ultimam*, durum profectò videtur atq; absonum ut intelligamus pœnam per *spiritum Oris Domini* inflictam pertinere ad *Simonem Magum Romæ*; & cladem tamen per *illustrem illius adventum* illatam, *Gnosticos* spectare excidio *Hierosolymitano* involutos: præsertim si consideremus nullam fuisse *Simonis Magi* cum *Gnosticis* in unum corpus Politicum coalitionem, sed videri potiùs *Gnosticos* à *Nicolaitis* descendisse, quemadmodum *Baronius* innuit, ac proinde nullam ad se invicem habuisse relationem. Ut taceam, ipsum Textum sensu tenoréq; continuo miniméq; interciso dicere, *Quem Dominus interficiet spiritu oris sui, ac destruet illustratione sui adventûs.* Quod nihil aliud est quàm *splendens flamma ignéusq; spiritus* ex illius *ore procedens* (juxta illas Descriptiones apud *Esdram* & *Danielem*) in *unum* idémq; *Objectum*, in *hominem* utiq; *Peccati* (qui idem est quod *Cornu parvulum* apud *Danielem* qui ad hunc modum est delendus, nempe per *adventum Christi illustrem*) quem priori Epistolâ *Paulus* commemorat, quemadmodum clarè demonstravimus. *Simonem* autem *Magum spiritu oris sui*, *adventu* verò *suo illustri* alterum aliquem *hominem peccati* deleri, ridiculum est.

7. Quibus omnibus addere potes, si Historia *Simonis* vera sit, *Adventúsq; Domini* de excidio *Hierosolymitano*, non de *Judicio ultimo* intelligendus, rem miram esse quòd antiquissimi Patres, qui propinquiorem habuerunt prospectum earum rerum quæ eis temporibus transactæ sunt, completionem Prophetiæ in *Simone Mago* & *Gnosticis*, *Carpocratianisq;* cernere non possent; nos verò qui maximè dissiti sumus ab eventis adeò *Lyncei* essemus in deprehendendo ipsorum ad prophetiam applicabilitatem. Cæterùm abundè jam satis argumentorum attuli ad demonstrandum Prædictionis S. *Pauli* sensum genuinum hunc esse non posse. Quòd si adduci possim ut credam conditionem *Simonis* ac *Gnosticorum* in hac Prophetia uspiam perstringi, agnoscerem sanè eatenus Typicum quoddam esse posse præludium ad magnum illum *Antichristum* tunc futurum, illúmq; præcipuè locum [*nam Mysterium jam operatur Iniquitatis*] de eis intelligendum putarem: Quod potest sanè fieri, quamvìs reliquum Prophetiæ multis in locis *Simoni Gnosticisq;* minimè congruat, sed illi magno soli *Antichristo*, cujus *Magus* hic potest esse Typus tantùm ac Figura, & certè non absona prorsus atq; surda, si cum characteribus magni illius *Antichristi* in Prophetiis passim occurrentibus conferatur. Ut in visione *Cornu parvuli*, in visione *Meretricis Babylonicæ*, *Regis Tyri*, *Regisq; Babylonis*, *Bestiæ bicornis* sive *Pseudo-prophetæ*, *Regis Superbiæ*, in allusionibus ad *Sodomam* & *Ægyptum* & ad *Hierosolymam carnalem* & *propheticidam*, in Prophetia de *Civitate*

Tyri,

Tyri, & in mentione *exclusorum è Civitate sancta*, & similibus, ubi characteres aut Capitis aut corporis *Antichristi* aut utriusq; deniq; inveniuntur, talésq; qui à *Simone Gnosticisq;* minimè abludant.

Quemadmodum enim *Simon* iste, *Magus* erat sive *Veneficus* & *præstigiator*, ità *Bestia bicornis* signa dicitur edere, *Meretrixq;* *poculum* φαρμακείας in manu tenere, *exclusiq;* è *Civitate* sancta inter alia φαρμακοὶ, i. e. *Magi* sive *Venefici* appellantur.

Rursus, ut *Simon* nomen primúmq; Exemplum impio illi peccato *Simoniæ* dedit, ità magnus ille *Antichristus* corpúsq; illius, in visione *Regis Tyri*, & *Civitatis Tyri*, & in *Threnodia Babylonis*, tanquam egregii rerum Sacrarum ac spiritualium Mercatores ac Nundinatores describuntur.

Tertiò, *Simonis* & *Gnosticorum* Apostasiæ pars *Judaismus* erat dum præ se ferebant se esse *Christianos*. In allusionibus autem ad *Hierosolymam* illam *carnalem* & *Ægyptum*, hanc notam *Antichristo* ejúsq; corpori inuri manifestum est, quasi populus essent onusti Ceremoniis, *Judæorum* instar, & servitute operum nemini nisi *Pharaoni* suo ejúsq; Ministris utilium lassati & protriti.

Quartò, *Simon* & *Gnostici* infames erant ob *impuritatem* suam ac *spurcitiem*. Corpúsq; hujus magni *Antichristi* Civitati *Sodomæ* planè assimilatur in visione *duorum Testium*, & inter *exclusos è sancta Civitate* recensentur *canes* & *scortatores* & *impudici*.

Quintò, Quanquam *Simon* & *Gnostici* tam scelerati erant támq; fœdis moribus ac impuris, erant tamen γνωστικοὶ, haud vulgares professores ac gloriatores de *certitudine suæ scientiæ* etiam in *rebus* maximè *Divinis*. Annon verò hic præcipuus character est *Antichristi* in visione *Regis Tyri*, *Ecce sapientior es Daniele, nihil est absconditum quod sit absconditum tibi*, & mox eodem capite, *Tu sigillas summam, plenus sapientiâ & perfectus decore*. Et in visione Regis *Babylonici*, de *Pulchritudine sapientiæ illius* fit mentio, & *Jezebel prophetissam* se dicit Apoc. 3. *Bestiáq; bicornis* idem est qui *Pseudo-propheta*; quibus innuitur caput corpúsve hujus magni *Antichristi Infallibilitatem* quandam scientiæ sibi attribuere in rebus maximè Divinis, quanquam interim vitâ moribúsq; vilescant atq; planè sordeant.

Sextò, *Simon* & *Gnostici* oppugnatores erant & Persecutores veræ Ecclesiæ, quod ubiq; notorium est de magno illo *Antichristo*, ut in visione *Cornu parvuli* bellum gerentis cum *Sanctis*, & in aliis locis quamplurimis, quæ nihil necesse sit notare cùm adeò sint obvia.

Septimò, *Simonis* sectatores polluerunt se *Idolis*. Et quid obsecro est *Meretrix Babylonica* quàm corpus Antichristianum *Idololatricum?* *Bicornisq;* *bestia* antiquæ quasi *Idololatriæ Paganicæ* est *instauratrix*, &c. nemóq; dubitat quin insignis ille *Antichristus* sit *Idololatra*.

Octavò & ultimò, *Simon* grandia ac mirabilia de se prædicabat exaltabátq; se super omne quod dicitur Deus, Divinósq; honores acceptabat in terris. Ità *Cornu parvulum* grandia & mirabilia dicitur de se prædicare apud *Danielem*, & *Rex superbiæ* extollere se super omnem Deum, & magnificare seipsum, tum apud *Danielem*, tum in Epistola ad *Thessalonicenses*.

Adeò ut cùm istiusmodi eis temporibus agerentur, & per eos quidem qui aliquam Christianitatis speciem præ se ferebant, S. *Paulus* rectè potuit etiam de *magno* illo *Iniquitatis Mysterio* pronunciare, quòd & tunc aliquo sensu existeret, & operaretur; in *Simone* scilicet ejúsq; sectatoribus, qui tanquam Typus fuerunt & præludium ad miranda facinora magni illius *Antichristi* venturi, quódq; nihil deesset præter amotionem validi illius obstaculi *Romæ*, *Occidentalis* scilicet *Cæsareatûs*, quo facto, ὁ ἄνομος, *insignis* ille *Antichristus*, seipsum ostensurus esset, cujus *Simon* non erat nisi *Figura*. Vide cap. 19. ver. 7. Hæc sanè Expositio aliquantò plausibilior est illâ *Alcazaris* (qui *Mysterium Iniquitatis jam operans* de puro *Paganismo* intelligit;) utrùm verò omnium optima sit, penès pios doctósq; viros sit judicium.

Intereà loci spero me veritatem sufficienter elucidâsse præcipuarum Prophetiarum in scriptura, quæ ad enormem spectant *elationem* ac superbiam *Antichristi*, quæ tam manifestò primum *Divinæ vitæ* ramulum, *Humilitatem* Animíq; demissionem, oppugnat.

8. Proximè succedit *Puritas*, cui planè opponitur *Impuritas* ac *Impudicitia*. Prædictiones causarum quæ ad hoc vitium ducunt, jam attigimus. Quantùm verò ad vitium ipsum, cùm adeò individuus comes sit *Idololatriæ* quæ *spiritualis* quædam *Fornicatio* est seu *Adulterium*, ob id ipsum credo Spiritum Prophetiæ particulariorum illius Præfigurationum sive Prædictionum magis parcum fuisse. Verùm nihil

dubito

dubito quin huc spectet illa *Magnæ Civitatis* Descriptio Apoc. 11. *Et cadavera eorum jacebunt in plateis urbis magnæ, quæ vocatur spiritualiter* Sodoma, &c. Quàm impura verò ac obscœna Civitas *Sodoma* fuerit, nemo potest ignorare.

Rursus illi qui excluduntur è *sancta Civitate* quæ adeò ex Diametro *huic urbi, Sodomæ* nominatæ, opponitur, *Canes* appellantur, & ἐβδελυγμένοι, *Abominabiles*, per quos, quemadmodum ex *Grotio* notavi, intelliguntur ἀρσενοκοῖται ϗ μαλακοὶ, id est, *Dranci* & *Pathici*, utriq; *Cinædi*, hoc est, obscœnitate *caninâ* præditi. *Scortatores* etiam in eodem Catalogo recensentur; sed de istis locis abundè jam diximus in *Idea Antichristianismi*. Postremò, quòd Ecclesia dicitur *Desertum* sive *Eremus*, id etiam subindicatio esse potest exuberantiæ istarum operationum *Animalis vitæ*, quæ *Crudelitatem* sapiunt ac *Libidinem*. Atq; hæc intimamina de secunda Oppugnatione *Divinæ vitæ* in suis ramulis sufficiant.

9. Tertia & ultima illa est, quæ tam conspicuè ultimæ optimæq; trium Christianarum gratiarum opponitur, *Amori* utiq; *Divino* seu *Charitati*, eáq; est sanguinolenta illa *Crudelitas Antichristiana* adversùs sinceros servos Christi. Quæ notatur in multis earum Visionum quas jam explicavimus, ac proinde nihil ampliùs opus est quàm ut in medium producamus. Primóq; eam de *Rege Babylonis* qui Papæ Typus est; Causa illius Ruinæ, in istac Visione, esse declaratur barbara ejus ac *Antichristiana* Crudelitas, Esai. 14. *Quia terram tuam disperdidisti, populum tuum occidisti*, hoc est, Orbis Christiani populum, Terram super quam Ecclesiasticum quendam Principatum tibi vendicas, tanquam Christi Vicarius; & tamen interim verissimos fidelissimósq; illius servos modis truculentissimis occidisti atq; mactâsti.

Rursus Daniel. cap. 7. *Cornu* illìc *parvulum*, quæ Figura ejusdem *Pontificiæ* potestatis est, *bellum gerere* dicitur & *conterere Sanctos Altissimi*, hoc est, perpetuis persecutionibus eos interimere & consumere.

10. Tertia præfiguratio est, Apoc. 11. de *duobus Testibus, Bestia illa ascendens ex Abysso geret adversùs eos bellum, & vincet eos & occidet eos, & cadavera eorum jacebunt in plateis urbis magnæ quæ vocatur spiritualiter* Sodoma *&* Ægyptus, *ubi & Dominus noster crucifixus est*. Quæ descriptio est perpetuæ Oppugnationis & Persecutionis, expoliationisq; verorum servorum Dei, aut honoribus suis aut officiis, aut bonis aut vitis denique. Adeò ut *realis* sinceráq; *Christi Ecclesia*, quæ illius *corpus* est, dum *exterius Atrium* conculcatur, ad instar *Cadaveris* jaceat sine omni Politica vita ac Potestate; & horrendum in modum *vulnerata*, totáq; *cruore oblita* per truculenta Homicidia, Martyria, ac Interneciones fidelium suorum Membrorum.

Quartò, Apoc. 13. *Bestia Bicornis* instigare dicitur *Decacornem* (postquam in antiquam *Paganismi* formam *Idololatricam* revixerit) ad occidendos omnes qui mandatis suis *Idololatricis* nolint obtemperare; *Datúmq; est ei ut animaret Imaginem Bestiæ, ut etiam loquatur Imago Bestiæ, & faciat ut quicunq; non adorârint Imaginem bestiæ occidantur: Et nè quis possit emere aut vendere nisi qui habeat characterem aut nomen Bestiæ, aut numerum nominis ejus*; hoc est, Quicunq; noluerint se *Romano-Catholicos* profiteri eóq; pacto *Paganissare* in Christianitate, fame & inediâ enecandi essent, nec ipsis permittendum communi luce frui. Tanta nempe est *charitas* hujus Tyrannicæ & *Antichristianæ* Potestatis erga vera Christi membra. Verùm, *Beati mortui qui in Domino moriuntur*, quemadmodum dicitur in sequenti Capite de Martyriis eorum qui ab hac potestate Pontificia mactantur.

11. Quintò, Illud etiam monimentum est crudelitatis *Romanæ Antichristianæ* (nam Phialæ effunduntur in *Bestiam*, Plagæ *Ægyptiacæ* in *Ægyptum Antichristianam*) Apoc. 16. Ubi Angelus *tertiæ Phialæ*, qui fluvios vertit in sanguinem, sic loquitur: *Justus es Domine, qui es, & qui eras, & qui eris, quòd hæc judicâris. Quoniam sanguinem Sanctorum & Prophetarum effuderunt, & sanguinem eis dedisti ad bibendum, digni enim sunt.*

Sextò, Ut ruina *Regis Babylonis* apud *Esaiam*, ità ruina *Meretricis Babylonicæ* apud S. *Johannem*, huic sævæ ac barbaræ *crudelitati Antichristianæ* imputatur, *trucidationi* scilicet *Sanctorum Dei*. *Vox Citharœdorum & Musicorum non auditur in ea ampliùs, nec ullus Artifex cujuscunq; Artis auditur in ea ampliùs, & Lux Lucernæ non lucet in ea ampliùs*, sed extremis relinquitur tenebris ac solitudini, *quia in ea sanguis Prophetarum & Sanctorum inventus est & omnium in terris occisorum. Homicidæ* etiam nominatim recensentur in utroq; Catalogo *Exclusorum* è *sancta Civitate*.

12. Septimò & ultimò, In descriptione *Meretricis Babylonicæ*, quam suprà clarè demonstravi *Ecclesiam* significare, *Romanam* præsertim, in *Idololatriam* apostatantem, mentio fit execrabilis hujus ramuli *Antichristianismi*, hujus truculentæ Persecutionis

secutionis verorum membrorum Christi, *expressa* admodum & *emphatica. Erat autem mulier amicta purpurâ & cocco, & inaurata auro, lapidibus pretiosis & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominationibus & immunditiâ scortationis suæ. Et in fronte sua nomen scriptum, Mysterium* Babylon *magna, mater illa meretricum & abominationum terræ. Et vidi mulierem illam* ebriàm *sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum Jesu; & miratus sum, quum viderem illam, admiratione magnâ.* Qui splendidam *Papæ* pompam suorúmq; Principum Ecclesiasticorum *Cardinalium* aliorúmq; *Magnatum* contemplatur, ut & sumptuosa & præfulgida Ornamenta coruscantium Altarium & Templorum; ut decoraverit se hæc Meretrix omnimodo ornatu, ut intexuerit funibus lectulum, ut straverit tapetibus pictis ex *Ægypto*, ut suffierit cubile suum myrrhâ, aloë & cinnamomo, Incenso & odoribus aromaticis: si quam omninò habet *styli Prophetici* peritiam, non potest quin profiteatur hanc admodum vividam graphicámq; præfigurationem esse statûs Ecclesiæ *Romanæ*, quantùm ad splendorem ejus ac sumptuositatem. Nam sic mundo propinatur *Idololatria*, aureo hoc poculo, externáq; hâc rerum pretiosarum specie.

Verùm hoc non unicum est hujus *Ecclesiæ* erratum. *Ebria est etiam sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum Jesu. Grotii* glossema in hanc partem Textûs rem admodum ad vivum depingit: *vidit eam ore rabido despumante & evomente sanguinem, ut ebrii solent.* Quod necessariò omnes illius spectatores admiratione percussurum erat; ut fœmina tam sumptuosè splendidéq; vestita, tam ferino esset sævóq; ingenio. Quam admirationem multùm profectò in eis augeri oportet dum considerant quomodo illustris hæc Regina *Catholicam Christi Ecclesiam* seipsam profiteatur, *Orbisq; Christiani Matrem*, cùm tamen adeò despumet ore, imò impotenti exoneratione stomachi, sanguine propriorum liberorum onusti, vestimenta conspurcet. Cæterùm dum vitæ suorum Infantum tam prodiga est, demonstrat se *Matrem* quidem *Catholicam* non esse, sed sanguinolentam perfidámq; *Meretricem*, quemadmodum Spiritus sanctus fronti illius inscripsit, *Mater Meretricum* & *Abominationum Terræ.*

13. Atq; sic vidimus singula *Antichristianismi* membra *Ideâ nostrâ* comprehensa, ut *facilè* in *Romana Ecclesia* inveniuntur, ità admodum *graphicè* expresséque, tanquam ad eam pertinentia, in scriptis sanctorum Prophetarum præfigurari, nullámq; esse elusionem exinanitionémve tam clarorum perspicuorúmq; *Testimoniorum* per ulla humani ingenii cujusmodicunq; Inventa atq; Technas, cùm abominandæ illius enormitates, tribus illis præcipuis Capitibus, *Imposturæ*, *Idololatriæ* & *Homicidii* comprehensæ, æquè determinatè ac conspicuè in his Prophetiis descriptæ sint atq; res jam transactæ describuntur in ulla Historia. Ac proinde veritas neminem latere potest, nisi talem qui otium suum intelligendo *stylo Prophetico* nondum impenderit, aut qui præjudicio aliquo, commodíve alicujus mundani sensu occæcetur. Quem apud quosdam tantum profectò valere existimo, ut eos effecturus sit etiam in demonstratione *Mathematica* hæsitare *Scepticósq;* agere. Cæterùm tam manifestam evictionem, in hac adeò immensi momenti veritate, quàm hîc dilucidavimus, confidenter ausim affirmare non elusum iri frustráve fore in perpetuum.

14. Hoc pro certo scio, præcipuum illud effugium quo se adeò munire assolent, eos esse frustraturum, illa nempe verba in ipso initio *Apocalypseos*, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. Unde concludere volunt, nulla eventa præterquam ea quæ post communicatas has Prophetias brevì erant futura, ad ipsas debere applicari. Huic verò scrupulo credo me abundè satisfecisse in *Mysterio Pietatis*, monendo conclusionem hanc perinde absonam esse ac si quis audito *Comœdiam* aliquam aut *Tragœdiam* agendam esse intra semi-quadrantem Horæ, statim concluderet universos illius Actus Scenásq; ultra illud Tempus se non extensuras; cùm sensus tantùm sit, fore quidem ut intra illud tempus *Comœdia* vel *Tragœdia* agi incipiat. Ac proinde *Cornelius à lapide*, in ea verba [*Quæ oportet fieri citò*] apertè & cum judicio sic scribit, *Hoc est, quæ citò incipient fieri, licèt non citò finiantur.* Et *Alcazar* in eadem verba, *Quasi diceret, In hac Revelatione continentur quædam quæ citò oportet fieri, & alia quæ non adeò citò implebuntur.* Estq; ipsius *Grotii* in ea Annotatio, *Alia citiùs, alia seriùs.* Verùm propterea quòd *quædam* harum serierum visionum, quæ ad finem usq; rerum ultimum pertingunt, citò implendæ erant, dicitur idcirco in genere de earum subjectis, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. Quemadmodum opinor quis dicturus esset de Exercitu qui per milliarii quadrantem in longum extenderetur, quòd Exercitus hic ad ipsas portas Civitatis attingeret, cùm tamen illi soli qui in primo ordine siti sint tam propè appulissent.

Rursus, nisi ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει significet, *quæ citò incipient fieri*, non autem *finita*

finita erunt, aperta Repugnantia est cum natura quarundam rerum prædictarum; ut cùm *regno Sanctorum* & *Ligatione Satanæ*. Duratio enim horum eventuum per *mille annos* fore prædicitur. Quamobrem nisi mille anni *breve* Temporis spacium sit, Eventa prædicta ipsi Titulo voluminis Prophetici contradicunt, si nempe is sensus sit, τὰ ἃ δεῖ γενέϑαι ἐν τάχει, pro quo contenditur. Unde manifestum est, ἃ δεῖ γενέϑαι ἐν τάχει, in eventis singulis, non quidem significare *quæ finita erunt*, sed quæ *fieri incipient*, ἐν τάχει, nempe quatenus tota rerum series tunc incipit.

Tertiò, Quod ad significationem attinet hujus locutionis, ἐν τάχει, quàm subitum quámve breve tempus per eam oportet denotari? Quísve illud definiturus est? Propheta enim *Haggæus* ubi dicit, *Adhuc unum modicum est & ego commovebo cælum & terram*, &c. illius prædictio in Tempus cadit, quingentis annis à tempore Prophetiæ dissitum. Unde *Sigillorum* & *Tubarum* impletionem in Excidio *Hierosolymitano* quærendi nulla est necessitas. Intelligendum est igitur comparativè, quemadmodum *Grotius* modicum illud Tempus apud *Aggæum* interpretatur. Quo quidem in sensu ego similiter intelligi volo illa verba toties in *Apocalypsi* repetita, Ἰδὲ ἔρχομαι ταχὺ *Ecce venio citò*. Quæ speciali modo *sigillum sextum* respicere credo; quod describitur tanquam si *Dies novissimus* esset, sive *Dies Judicii* propriè sic dicti, sed reverà ruina est *Draconis* per *Christum* Imperiíq; *Romani* in proprias manus (statim à conversione *Constantini* ad Religionem Christianam) assumptio. Quod factum est bene multò minori spacio quàm annorum quingentorum, & tempore sanè admodum brevi, si cum magnitudine Incepti, quod in eo peractum est, conferatur.

Quartò, *Sex prima Sigilla*, *Prælium Michaëlis* cum *Dracone*, & *Templi Atrium Interius*; omnes hæ *Visiones*, earum eventa intelligo, minori temporis spacio, quàm quod *Aggæus* modicum appellat, finiuntur.

Quinto, *Templi Atrii Exterioris*, *Meretricis Babylonicæ*, *Bestiæ bicornis*, *Bestiæ decacornis*, *Duorum Testium*, *Cætûs virginei*, *Mulieris in eremo*; *omnium* harum etiam *Visionum* eventa incipiunt fieri intra minus Temporis spacium quàm quod *modicum* vocatur ab *Aggæo*. Tubæ etiam intra hoc Tempus clangere inceperant. Res verò septem Ecclesiarum multò maturiùs finiri poterant, Impletionésq; semel atq; iterum repeti, quatenus volitantes vagæve sunt Prophetiæ, nec ulli Tempori locóve affixæ, (quemadmodum fit in reliquis Visionibus) prout etiam notavit *Grotius*. Atq; hoc spero satis fore ad confirmandum verum sensum generalis Argumenti sive Objecti harum Prophetiarum, nempe ἃ δεῖ γενέϑαι ἐν τάχει. Neq; quicquam ampliùs quàm hoc supponitur in *Methodo* quam Cl. *Medus* adhibet in interpretanda *Apocalypsi*.

Sextò, Ipsi Adversarii coguntur quasdam Prophetias interpretari de rebus quæ evenerunt aut eventuræ sunt bis quingentis ampliùs annis post prædictionem. Ut *solutio Satanæ*, *exercitus Gogi & Magogi*, *dilectæ Civitatis obsidium*, *Ignis delapsus de cælo in obsessores*, *Dies Judicii universalis*, & similia. Quæ ipsorum Hypothesi eò magis repugnant, quia ejusmodi *ordinem* sive *concatenationem* visionum non faciunt, cujusmodi *Medus* facit; eóq; proinde difficilius erat efficere ut tam commodè conveniant cum τῷ, ἃ δεῖ γενέϑαι ἐν τάχει. Quantùm verò ad eam viam cui ego faveo, ubi una res tam aptè ac necessariò alteram sibi inuncat, Primum Tonitruum septem Phialas, Tuba ultima septem Tonitrua, Sigillum ultimum septem Tubas, & primæ Sex harum Tubarum sua Synchrona, ut Sex prima Sigillorum sua, totum quodammodo *Visionum volumen* unius adeò compagis est, unáq; res alteram tam continuatim sequitur, ut statim atq; primus eventus apparuerit, tota series rectè dici possit incipere, &, si citò, citò. Tam parum Repugnantiæ habet *Medana* Methodus cum τῷ, ἃ δεῖ γενέϑαι ἐν τάχει.

Et postremò, Cùm tam clarè demonstraverim *Apocalypsin* ante *Domitiani* Tempora S. *Johanni* non fuisse communicatam, ac proinde Applicationem hanc *Sigillorum* ac *Tubarum* ad excidium *Hierosolymitanum*, non solùm duram esse (prout quivis videre potest modò examinaverit) sed etiam impossibilem, visionibus sic post eventum contingentibus; istásq; res propterea ex eorum numero esse non posse ἃ δεῖ γενέϑαι ἐν τάχει, quippe quæ jam præterierant, non autem erant futura; cúmq; coactus hic locutionis usus hujus solius expositionis causâ sit, cui si seriò adhæreretur, efficeret ut *Apocalypsis* prorsus esset inexplicabilis, & ex consequenti Ecclesiæ inutilis, immò ineffabile damnum ipsi inferret, eam spoliando illustri illo *Divinæ Providentiæ* pignore: Hæc sanè omnia simul sumpta, momenti credo infinito majoris esse ad persuadendum nobis vulgari illi ac antiquæ τῶ, ἃ δεῖ γενέϑαι ἐν τάχει, quam in principio nominavi, interpretationi adhærere, quàm novellæ huic quæ non nisi recèns admodum inventa est ad suffulciendas istiusmodi *Apocalypseos* expositiones

tiones quæ non solùm admodum duræ sunt ac coactæ, sed prorsus impossibiles.

Atq; hoc vel plus satis credo fore ad amolienda omnia veritati præjudicia, quæ cujusquam animum occupare possint ex his verbis perperàm intellectis, & ad efficiendum ut sine omni hæsitantia atq; mora irrefragabilem perspicuitatem agniturus sit earum Expositionum *Apocalypseos*, quas ego ipsi ante oculos proposui.

CAP. XXII.

1. *Mirabilis Perfectio* Reformationis *Ecclesiæ* Anglicanæ *in Doctrinis suis ac Institutis.* 2. *Quòd* Invocationem Sanctorum *planè condemnat tanquam* Idololatricam; 3. *Ut &* Adorationem Sacramenti *sive* Hostiæ, *ubi mos noster in genua astandi inter communicandum vindicatur.* 4. Cultus Imaginum *per eam Condemnatio.* 5. *Rationem colendi* Sanctos *&* Imagines *eandem esse concludit apud* Pontificios *quæ olim erat apud* Paganos. 6. *Libera ejus justáq; censura de* Ornatu Imaginum, *prætextúq; quòd* Libri *sint* Laicorum. 7. *Quàm perfectè nos liberaverit à jugo illo* Ægyptiaco *quod nobis* Papismi *temporibus incubuit.* 8. Dierum Festorum Celebratio, observatio Quadragesimæ, usus Superpellicii, *sensu Ecclesiæ* Anglicanæ, *ab omni Superstitionis aut* Antichristianismi *Imputatione vindicantur.* 9. *Quòd Superpellicii usûs ob nullas rationes* Politicas *in Ecclesia nostra retinetur, sed ex mera charitate, cum vindicatione usûs* signi Crucis *in* Baptismo.

1. POstquam veram Naturam *Ideámve Antichristianismi* tam clarè demonstravimus, apertéq; probavimus istiusmodi *Antichristianismum Antichristúmve* qui delineatus sit in ista *Idea*, eum ipsum *Antichristum* esse quem *Prophetiæ* in sacris Scripturis præfigurant, vel prædicunt, progrediendum nobis jam esset ad magis articulatam Applicationem dictæ *Ideæ* ac *Prophetiarum* ad statum Ecclesiæ, ab eis temporibus quibus in hunc *Antichristianismum* lapsa sit, ad hunc usq; diem. Cæterùm cùm hoc institutum nimis prolixum sit ac moliminosum, minúsq; meo ingenio gratum qui longè majorem voluptatem capio in vindicando malè tractato amico, quàm ungues ingerendo haud bene olentibus ulceribus aut *Peregrini* aut *Inimici professi*; Hâc saltem vice, eâ solâ parte *Applicationis* contentus ero quæ Ecclesiam *Anglicanam* Reformatam attingit. Quâ nullus dubito quin eam liberaturus sim ab omni Imputatione suspicionéve quasi rea esset, ulla in re, *veri* ac *realis Antichristianismi*, in *Doctrinis* suis aut Institutis. Unde manifestò apparebit quàm parùm ad illam spectet libera hæc ac fidelis *Antichristianismi* delineatio, nisi quòd hinc occasionem capere debeat gratias agendi Deo humillimas ac ferventissimas, qui inclytos illos *Heroas* tam obfirmatâ animi fortitudine ac judicio munire dignatus est ad tam felicem mirabilémq; perficiendam *Reformationem*, in qua nihil jam reliquum est, nullum membrum, minimúsve Articulus invisæ illius ac detestandæ Imaginis *Ideæve Antichristi* quam descripsimus, nullæ *fraudes* aut *adulterationes* Evangelii Christi in rem *Mundanæ Ecclesiæ*, & ad Sacerdotium alendum ex *mendaciorum mercatura* & imposturarum. Quod effecturum fuisset ut quemvis ingenuum hominem puderet illius *Ordinis* seu *Professionis* inveniri: Cùm jam è contrà nisi aliqua in animo latitet Prophanitas, meritò hoc genus vitæ existimare possit Personæ suæ honori fore ac ornamento. Quòd autem hæc *jactantia* non sit sed *pura puta veritas*, percurrendo singula membra *Antichristianismi* (sive *Privativos* sive *Positivos* Evangelii *fines* oppugnantia, quæ in *Idea* proposui) breviter evincam.

2. Quorum è primo genere primum est *Idololatria*, *In Invocatione Sanctorum* & *Angelorum*, in *Adoratione Sacramenti* sive *Hostiæ*, & in *cultu Imaginum*. Qua in re tametsi universalis Ecclesiæ *Anglicanæ* usus praxísq; abundè eam liberet à crassis hujusmodi criminationibus, non abs re fore tamen censeo, in majorem illius honorem, ratam & declaratam ejus de hujusmodi rebus sententiam in lucem proferre, ut toti mundo innotescere possit, quàm sanum sincerúmq; cor habeat in hisce summi momenti Religionis Articulis.

De Invocatione igitur *Sanctorum* (cum imaginum cultu) quòd apertè eam condemnet,

 demnet,

Artic. 22. *Hic verò mitior Ecclesia sententia est, quod de Purgatorio, de Reliquiis, & de Indulgentiis aquè ac de Sanctorum Invocatione & Imaginibus, simul pronunciat.

demnet, satis constat ex *Libro Articulorum.* Ubi *rem* * *futilem doctrinam istam appellat, inaniter confictam, & nullis Scripturarum Testimoniis innixam*, immò verò *Dei verbo repugnantem potiùs ac contradicentem.* Tantum abest ut super illud sit fundata. Et secunda pars *Homiliæ* de *Oratione*, huic rei probandæ tota insumitur, nempe, *quòd ad nullum preces nostras dirigere debemus præterquam ad ipsum Deum.* Ubi præclara profectò afferuntur argumenta eò spectantia, ubiq; planè declarat *Christum solum nostrum Mediatorem esse & Advocatum*, quemadmodum facit etiam in *Liturgia*, ad præcidendum omnem prætextum orationes fundendi ad *Sanctos*; punctímq; tandem ac compendiosè concludit, *Invocationem rem esse Deo propriam, quam si Sanctis tribuamus, malè sonat & in ipsorum* contumeliam, *quam à nobis illatam æquo animo ferre non possunt.* Quod perinde est ac si judicaret, *Idololatriam.* Quid enim aliud est *Idolatria* quàm illius cultus prestatio *Creaturæ* qui *soli* convenit *Deo?* Ac proinde cum Sacrificio *Paulo* per Paganos *Lystræ* oblato comparat. Quódq; receptio Divini Honoris in contumeliam redundet cujuscunq; Creaturæ quæ eam receperit, abundè aliàs notavimus.

Lib. 1. cap. 12. v. 3. sect. 4.

Non nisi unum jam ampliùs urgebimus locum, cúmq; explicitum admodum & magni momenti. Argumentum sic est: *Invocatio sive Oratio fieri non debet sine Fide in eum quem invocamus, sed debemus priùs in eum credere quàm preces nostras ad eum fundamus; unde conficitur unum solúmq; Deum nos orare debere. Nam si quis diceret quòd in Angelum Sanctúmve credere debeamus, ullámve aliam cuicuimodi Creaturam, horrenda omninò esset adversùs Deum Blasphemia.* Hic locus notatu est dignissimus, claráq; Demonstratio quòd *Invocatio Sanctorum* aperta *Idololatria* sit, itaq; ab Ecclesia Anglicana habita, utpote quæ planè agnitionem ejusmodi Excellentiæ supponit quæ nusquam reperiatur nisi in solo Deo. Nec putari potest Sancta nostra Mater Ecclesia eam *Idololatriam* minùs existimare, ex eo quòd appellet *Blasphemiam*, quandoquidem omnis *Idololatria* talis est, & sæpenumero sic appellatur in Scriptura, quemadmodum suo loco notavimus.

Lib. 1. cap. 5. sect. 13.

3. Jam verò quantùm ad secundam *Idololatriæ* speciem, *Adorationem Hostiæ*, quæ panem *Transubstantiatum* supponit, suam *apertè* sententiam declarat adversùs tum *opinionem* tum *praxin*. Ut in libro Articulorum; *Panis & vini Transubstantiatio in Eucharistia ex sacris literis probari non potest; sed apertis Scripturæ verbis adversatur, Sacramenti naturam evertit, & multarum Superstitionum dedit occasionem.* Unde rectè & demonstrativè concludit, *Sacramentum Eucharistiæ non servandum esse, circumferendum, elevandum, nec adorandum.* Nemo enim est qui *Hostiam* adorare potest ex præsumptione quòd *Christus sit*, cui *Divinus* debetur Honor, quin ipso facto sit *Idololatra*, quemadmodum alibi fusiùs demonstravi. Et rursus in eodem libro expressè declarat, *Missarum sacrificia quibus vulgò dicebatur Sacerdotem offerre Christum in Remissionem pœnæ aut culpæ pro vivis & defunctis, blasphema Figmenta esse & perniciosas Imposturas.* Cujus veritas facilè intelligi potest ex eis quæ scripsimus in *Idea Antichristianismi* de *Idololatria* abusúq; Personæ ac officii Christi in hoc enormi errore.

Artic. 28.

Artic. 31.

Et in *Homilia* de *Sacramento*, Missas Pontificias expressim *Idololatriæ* accusat, eámq; imputat ignorantiæ naturæ Cœnæ Dominicæ. *Quæ causa extitit crassæ hujus Idololatriæ, nisi ignorantia illius?* (nempe Cœnæ Dominicæ.) *Quæ causa extitit harum Histrionicarum Missarum, nisi illius ignorantia?* Et paulo pòst, *Demus igitur operam Cœnæ Dominicæ ità intelligendæ ut in causa non simus, quòd cultus Dei minuatur aut exolescat, nec occasio sit ullius* Idololatriæ, *nec ullarum mutarum Missatiuncularum, ulliúsve odii aut malitiæ*, &c: Quibus omnibus addere potes id quod in *Liturgia* nostra ad calcem *Communionis* annectitur, viz. *Quòd Sacramentalis Panis atq; Vinum manent adhuc in ipsis naturalibus suis substantiis, ac proinde adorari non debent (illa enim Idololatria foret ab omnibus fidelibus Christianis detestanda): Et naturale Corpus Sanguisq; Christi Servatoris nostri, in cœlo sunt, non autem hic; quippe quòd contra veritatem esset naturalis corporis Christi, ut in locis uno pluribus sit uno eodémq; tempore.* Quæ quidem *Rubrica* summo cum judicio & fidelitate in *Liturgiam* nostram interseritur, suæq; intersertionis finem mihi plenè assequi videtur. Nemo enim, opinor, tam *crassæ ignorantiæ*, aut tam *apertæ malitiæ* esse potest, ut prætendat post tam *manifestam* Ecclesiæ nostræ *declarationem*, quòd ipse aut alius quisquam *Idololatriæ* reus esse possit ob humilem illam *Posituram astandi in Genua* dum recipit Sacramentum.

4. Et postremò, quantùm ad *Imaginum cultum*, à nulla Ecclesia contra rem ullam magìs seria fieri potest Protestatio, quàm contra enormem hanc Impietatem à nostra est facta. Ut omittam quàm bene eas perstringat in *libro Articulorum*; in Liturgia quidem

quidem earum cultoribus *maledictionem* apertè *denunciat, Maledictus homo qui facit sculptile & conflatile ad colendum illud.* Et in *Homilia adversus periculum Idololatriæ*, cum fervido quidem sed irreprehensibili prudentíq; zelo copiosè invehitur contra ipsam *præsentiam Imaginum* in Ecclesiis, tales intelligo quæ cultûs quoquo modo capaces videantur, immò contra *ipsam* fabricationem *Imaginis Dei, ulliúsve Personæ* è sacrosancta *Trinitate*, immò *ipsius Christi*, ut qui *verè Deus* est, contendens *nullam fieri posse Imaginem Christi, quæ non sit Imago mendax, cùm Christus Deus perinde sit atq; Homo. Quamobrem quantùm ad Divinitatem, quæ pars longè est præstantissima, cùm nulla ejus Imago fieri possit, falsò appellatur Imago Christi. Ac proinde Imagines Christi non sunt tantùm defectus, sed & mendacia.*

Neq; hîc sanè subsistit, sed argumentum urget, ídq; profectò non sine judicio, contra *Imagines Sanctorum*; *quorum Animæ, pars ipsorum excellentissima, per nullas*, inquit illa, *Imagines repræsentari possent aut exprimi.*

Cæterùm de collocatione *Imaginum* in Templis, cum sancta quadam zelotypia affirmatissimè contendit, peccatum esse contra secundum Præceptum, hanc addens rationem, *Quòd sic semel collocatæ statim colebantur, & etiamnum coluntur, sempérq; colentur, quódq; eo ipso abominanda evadent Idola, ab istis Paganorum nihil differentia, quippe quæ ex materia fiunt eadem cum ipsis, easdémq; Homines opiniones habent de Sanctis quibus eriguntur, quas Pagani de suis Numinibus habebant, eisdémq; eos colunt ritibus ac ceremoniis.* Et ut ostendat eandem habere Opinionem de *Sanctis* quam *Pagani* de variis suis *Numinibus*; istiusmodi *Sanctos* qui Regnorum Custodes fiant, *Diis* Paganorum *Tutelaribus* comparat; Cujusmodi erat *Belus Babyloniis, Osiris* & *Isis Ægyptiis, Vulcanus Lemniis: Sanctos Civitatum* Custodes *Diis* eorum *Præsidibus*; Cujusmodi erat *Apollo Delphis, Minerva Athenis, Juno Carthagini* & *Quirinus Romæ:* Et postremò *Sanctos* in *Templis* locatos, *Jovi* in *Capitolio*, & *Dianæ* in celeberrimo illo *Templo Ephesi.*

Et quantùm ad *Sanctos* qui in *diversis locis Imagines* habebant, cum *Domina Walsingamiensi, Domina Ipsuicensi, Domina Wildoniensi, Venerem Cypriam, Venerem Paphiam*, & *Venerem Gnidiam* confert; cum Numinibus marinis *Neptuno, Tritone, Nereo* & *Venere*, S. *Christophorum*, S. *Clementem*, & Beatam *Virginem*; cum *Vulcano* & *Vesta* Numinibus Ignis, S. *Agatham*. Et postea innuens quemadmodum in antiquo Paganismo, Amorum negotia, Bellorum, Morborúmq; in Hominibus ac Brutis, variis assignarentur *Numinibus*, ità & in Religione *Pontificia Sanctis* variis assignari; in hanc tandem vehementissimam pariter ac Religiosissimam Exclamationem prorumpit, *Ubi interim Divina Providentia debitúsq; Deo honor? qui dicit, Cœli mei sunt, & terra est mea, totus mundus & quæ in eo existunt universa. Ego do victoriam, ego in fugam verto. Nisi ego Civitatem custodiam, frustrà vigilat custos. Tu Domine & Homines conservabis & Bestias. Nos verò nec Cœlum, nec Terram, nec Aquam, nec Regionem, nec Civitatem, nec Pacem Bellúmve ipsi reliquimus quæ regat & moderetur, nec Homines, nec Bestias, nec Morbos quos curet. Ità ut vir pius præ ferventi indignatione meritò exclamare possit, O cœlum! O terram & maria! In quam vesaniam, impietatémq; homines inciderunt! Heu, quantam Creaturæ Creatori suo ac Conditori impingunt contumeliam!* nempe supponendo quasi, Deum aut non posse res humanas adjuvare, aut eis adjuvandis non vacare, & religiosam reponendo *fiduciam* in eis *Sanctis*, quos invocant, quæ tamen ad neminem pertinere potest præterquam solum Deum.

5. Et quantùm ad *rationem colendi has Imagines Sanctósque, Qui fit*, inquit illa, *ut more Idololatrarum Gentilium, Incensum adoleant, aurúmq; offerant Imaginibus, grallas, catenas, & naviculas, crura, brachia, viròsq; integros, & mulieres ex cera confictas ante Imagines suspendant, ac si per istas, Sanctósve, uti illi aiunt, à Clauditate, Ægrotatione, Captivitate, Naufragióve liberati essent! An non hoc est colere Imagines, tam severiter in Dei verbo interdictum?* Et paulò pôst pleniùs & vehementiùs; *Quamobrem cùm videamus viros fœminásq; peregrinationes catervatim facere ad Imagines, eisq; in genua procidere, manúsq; ante eas attollere, Lucernas accendere, Incensum adolere coram eis, aurum argentúmq; eis offerre, naviculas, grallas, catenas, viros, fœminásq; cereas coram ipsis suspendere, Sanitatem Incolumitatémq; quæ Dei dona sunt, istis, Sanctisve, quod illi malunt, quos repræsentant, attribuentes; quis, inquam, dubitare potest, quin hi nostri Imaginum cultores ac Patroni, dum in omnibus Opinionibus Idololatricis & externis ritibus ac Ceremoniis cum Idololatris Paganicis conveniunt, conveniant etiam in committendo maximè abominandam, quæ fieri potest, Idololatriam?*

Equidem quod ad me attinet, ingenuè fateor me ea de re non omninò dubitare, ac proinde ab hiſce locis aliíſq; ejuſdem naturæ multis in excellentiſſima hac Eccleſiæ noſtræ *Homilia* paſſim occurrentibus, *de Idololatria* & *Imaginibus*, haud ità arduum penſum eſſe exiſtimo probare talem ſtatum Eccleſiæ qualis hìc deſcribitur, eſſe *ipſam Imaginem Beſtiæ* in Apocalypſi prædictam, quemadmodum quivis ex antecedenti noſtro *Tractatu* facilè poteſt deprehendere.

Cæterùm non detrectabo operam tranſcribendi unum alterúmq; inſuper locum; ut iſtum nimirum, de præclaro illo facinore pii Regis *Hezekiæ* in confringendo *Serpente æneo* (poſt abuſum illius ad *Idololatriam*) quamvìs ex ſpeciali Dei mandato erectus fuiſſet, adeóq; myſtica eſſet ipſius Servatoris Figura. *Quomodo*, inquit illa, *cenſetis pium illum Principem ſi nunc in vivis eſſet, noſtra hæc Idola tractaturum, quæ contra * expreſſum Dei mandatum eriguntur, nec ullius rei figuræ ſunt niſi ſtultitiæ, ſtultorúmq; ſpectacula quæ fixis oculis tantóq; affectu aſpectent, quouſq; haud magis ſenſati evadant quàm ipſa Ligna ſtipitéſve quos intuentur, atq; ſic in hoc obtutu ad inſtar obſtupefactarum alaudarum prolabantur, cúmq; ipſi vivi ſint, inanimes tamen truncos lapidéſve venerentur, aut Aurum Argentúmve; itáq; coram Deo vivo abominabiles evadant & execrabiles Idololatræ?*

* *Apertè hic declarat Eccleſia ſententiam ſuam, quam modeſtiùs inſinuat Artic. 22. Ipſáq; ſcriptura Idola nunc τὰ μάταια nunc βδελύγματα appellat.*

6. Et rurſus; *Jam verò quantùm ad immodicas Imaginum Idolorúmq; decorationes pigmentis & deaurationibus, quantúmq; ad ſumptuoſarum veſtium ornatus, margaritarum lapidúmq; pretioſorum; ad quid, obſecro, tendit iſtud niſi ad majorem incitationem illectationémq; ad Fornicationem ſpiritualem, quòd Meretrices ſpirituales tam ſumptuoſè laſcivéq; ornentur? Quod Eccleſia Idololatrica ſatìs profectò intelligit. Quippe quæ, cùm non ſolùm reverà Meretrix ſit (quemadmodum Scriptura eam appellat) ſed fœda, lutulenta ac rugoſa Meretrix (ut quæ jam grandæva eſt) ſuúmq; naturæ veræq; pulchritudinis defectum perſentiſcat, magnámq; quam ex ſe faceret nauſeam & faſtidium, talium idcirco Meretricum more ceruſsâ faciem oblinit, decoratq; ſeipſam auro, margaritis, gemmis & omni genere ornamentorum pretioſorum, ut externâ horum pulchritudine & ſplendore fulgidâ ineptam ſtolidorum ſuorum Amaſiorum imaginationem oblectet, eóq; pacto eos alliciat ad ſpiritualem fornicationem cum ipſa committendam.* Ubi manifeſtiſſimum eſt, quòd Eccleſia *Anglicana* (idq; profectò cum veritate & judicio) innuit Eccleſiam *Romanam Apoſtaticam* per Typum *Meretricis Babylonicæ* præfigurari, quemadmodum ſuprà in præſenti hoc Tractatu demonſtravimus. Huicq; cenſuræ conſequens eſt & conſentaneum quod in ſequenti Paginâ occurrit, *Proculdubio Propheta* Daniel *capite undecimo, hujuſmodi ſumptuoſas Imaginum decorationes Auro, Argento & pretioſis Lapidibus, Regni Antichriſti notam eſſe declarat.* Ubi nemo prorſus dubitare poteſt quin alludatur ad illa verba Prophetæ, ולאלה מעזים, *Nam ad Deum*, vel *unà cum Deo*, Mauzzimos *in ſede ejus honorabit*; *cum Deo ſcilicet quem non agnoverunt majores ejus, auro eos colet & argento & lapide pretioſo, rebúſq; pretioſis.* Quod apprimè convenit illi hujus Prophetiæ ſenſui quem nos ſuprà tradidimus.

Verſ. 38.

Cap. 11. ſect. 6, 7.

Et quantùm ad vulgarem illum Prætextum pro *Imaginibus*, Quòd *libri* ſint *Laicorum*, ſeveriter quidem reprehendit tam ineptam & ſophiſticam Defenſionem: *Verùm, apagite*, inquit illa, *pudendos illos colores ac palliationes Idololatriæ, de libris ſcripturíſq; Imaginum ac Picturarum ad docendos Idiotas, immò verò ad faciendos Chriſtianos, Idiotas, meróſq; Fatuos, inſulſáſq; Pecudes. Soléntne homines, obſecro, cùm eoſdem libros domi habeant, peregrinationes ſuſcipere, ad* Romam *ac* Compoſtellam, *ad* Hieroſolymam, *conſimiles libros quærendi causâ quibus doceantur? Num lucernas accendunt ſub meridie libris ſuis? Num Incenſum adolent Aurúmve ac Argentum, aliáq; dona ipſis offerunt?* Et paulò pòſt; *Quamobrem appellent, quodcunq; ipſi volunt, evidentiſſimum eſt ex Factis eorum quòd libros ſcripturáſve alias non faciant, quàm quæ maximè fœdam horribilémq; doceant Idololatriam, quemadmodum illi qui iſtiuſmodi libris utuntur, quotidianâ ſuâ praxi comprobant. Proh libros & ſcripturas! in quas Magiſter Diabolicus, immò ipſe Satanas nefarias lectiones impiæ Idololatriæ meticuloſis ſuis diſcipulis (οἱ δοῦλοι* appellantur in *Apocalypſi) & ſcholaribus inſcripſit, ut eas inſpicerent, legerent, diſcerent ad immenſum Dei dedecus & horrendam ſuiipſorum damnationem!*

Et poſtremò, Orationis vela complicatura tandem ſic concludit: *Vera Religio Deóq; grata non conſiſtit in fabricandis, erigendis, pingendis, deaurandis, veſtiendis mutis emortuíſq; Imaginibus (quæ nihil aliud ſunt quàm majuſculæ quædam Pupæ ac Icunculæ quibuſcum grandævi Fatui per delirium impiámq; Idololatriam ludant ac nugentur) nec in oſculandis ipſis, capitéve coram ipſis aperiendo, aut procidendo in genua, Incenſum adolendo, accendendo Lucernas, ſuſpendendo Crura, Brachia, integráq;* corpora

corpora Cerea coram ipsis, aut orando petendóq; ab ipsis aut à Sanctis, talia quæ penès Deum solum sit dare. Verùm omnia illa vana sunt & abominabilia, maximéq; execrabilia in conspectu Dei. Quippe quum omnes hujusmodi non solùm pecuniam operámq; inaniter impendunt, sed labore sumptúq; Dei iram extremámq; indignationem sibi lucrantur, æternámq; damnationem Corporis pariter atq; Animæ. Et paulò pòst; *Quamobrem horrenda Dei ira terribilissimúmq; nobis imminens periculum evitari non potest sine destructione plenáq; abolitione Imaginum & Idolorum ex Ecclesia Temploq; Dei. Quod ut perficiatur, Deus in mentem indat omnibus Christianis Principibus, Amen.*

Tam liberè, fervidè peritéq; Ecclesia *Anglicana Romanam* Religionem crassæ *Idololatriæ*, in omnibus illis partibus quas in *Idea* recensui, condemnat. Neq; reliquit profectò instituitve ullam Consuetudinem aut Ceremoniam quæ ullam gerat similitudinem ullámve habeat cum tam nefario crimine cognationem. Adeò usquequaq; sanè inculpabilis est quantùm ad primam hanc partem *Antichristianismi*, quæ est Ecclesiæ Christi per Paganicam quandam *Idololatriam* Pollutio.

7. Jam verò ad secundam *Antichristianismi* partem quod attinet, secundo Evangelii scopo privativo oppositam, qui est *Judaicorum Institutorum & Ceremoniarum Jugi amotio*, in quorum loco *Antichristus* ingentem cumulum ac colluviem superstitiosarum Opinionum, Rituum & Ordinationum (quæ onus reperiuntur non solùm Lege *Mosaicâ*, sed & ipsâ Tyrannide *Ægyptiacâ* intolerabilius) introduxit; quæro, An non Ecclesia *Anglicana* Decreto *Regiæ Majestatis* hujus Nationis nos à tam misera servitute liberavit? Cujus nunc torquetur patientia & excruciatur attendendo ad spectacula muta, Missásque, quemadmodum rectè in *Libro Homiliarum* vocantur, *Personatitias* vel *Larvaticas*, ubi propter ignorantiam linguæ nè hilum quidem *vitæ* & *devotionis* Auditori administratur? Cujus jam artus defatigantur longis susceptis Peregrinationibus superstitiosis, quò domo exulans & charissimâ uxore & liberis, inanimem aliquam Statuam Imaginémve, *Romæ*, *Compostellæ*, aut *Hierosolymæ* salutet? Cujus jam Anima Corpúsve læditur stolidis ac temerariis *Cœlibatûs*, aut *Sacerdotalis* aut *Monastici*, votis? Cujúsve Uxor aut Filia per Hypocriticos ejusdem professores violatur? Cujus nunc pectus extorsione *Confessionis Auricularis* in ludum & oblectamentum profani aut Hypocritici Sacerdotis, & clandestinam pœnitentis injuriam effringitur & expilatur? Cujus mens jam aut stupefit aut distrahitur per nimis securam fidem & inevitabilem diffidentiam animíq; inquietudinem circa *incredibiles* immò *impossibiles Opiniones?* Ecqua modesta Matrona jam consternatur ex Melancholica ista Imaginatione, quòd *gravida* sit *puero* ac *Diabolo* simul, quódq; fœdus ille spiritus (cujus proprius locus Infernum est) quoties gravida sit, in illius ventre stabuletur? Ecquis ad eam mentis inopiam nunc adigitur ut in *Monachi Cucullum* irrepat quò abscondat se defendátq; ab irati Dei præsentia? *Caudámve* Asini osculetur, quò in gratiam redeat cum suo Triumphanti sessore? *Nam in aliquibus locis* (ait ea *Homilia*) *cauda Asini cui Dominus Jesus Christus insedit, inter alias reliquias offertur ad osculandum:* Ad quod in justam hanc fervidámq; Exclamationem erumpit; *O impios, effrontes, & durissimi Oris homines, qui has res adinvenerint! O stupidos, stolidos & meticulosos Homunciones, Brutósq; magis quàm ipse Asinus cujus caudam osculabantur, qui fidem istiusmodi rebus adhibuerint!* Ubi non possum quin iterum notem, quàm rectè hæ *Idololatriæ* & *Superstitiones* in *pusillanimitatem* quandam ac *meticulositatem* resolvantur, quámq; congruenter descriptioni eorum qui in *Apocalypsi* excluduntur à *sancta Civitate*, quorum primus character est δειλοὶ, *Timidi*, (non quidem ob timorem illum qui ignavorum animos occupat in Bello, sed ob terriculamenta illa quibus homines in Religione dementantur) idémq; sonat atq; δεισιδαίμονες, *Homines* nempe quorum *animi debilitantur timidiq; redduntur vi superstitionis*.

Sed ut pergamus, vel potiùs abrumpamus sermonem; Nam & fastidiosum esset & supervacaneum si omnes illas partes hîc repeterem quibus in Descriptione hujus membri *Antichristianismi* immoratus sum. Quum olim factum sit ut abjectissimo incessu ad Cruces *exorcizatas* prorepèrent, ut *Rationis lumen aquâ lustrali* incantatisq; oleis *extinctum* haberent & suffocatum, *Oculos obscuratos* præstrictósve pompâ *Histrionicâ* Indumentísq; larvaticis Sacerdotum, Fidémq; abusam ut vim aliquam mirificam ipsis subesse crederent propter eorum incantationes & consecrationes, ut & multis aliis rebus exorcizatis; cùm intempestivâ *extremæ Unctionis* administratione vexarentur, *sordidóq;* tenerarum *narium auriúmq; Infantis* illitu in *Baptismo*; cùm miseris exercerentur luctis corpus læsum inter & illaqueatam Conscientiam, *de abstinentia à cibis*, & numerositate & superstitione observationum Dierum

rum Sanctis consecratorum; cùm expoliarentur hominum animæ fructu *Passionis Christi* maximè consolatorio, dum eis persuadere volunt *illius satisfactionem* non ad *Pœnam* sed ad *Reatum* tantùm tollendum pertingere; & postremò cùm homines vix mentis compotes essent præ metu horrendi illius Figmenti, *Infernalis* cujusdam *Purgatorii*, corporáq; ferè excoriarentur barbaris Paganicísq; *Flagellationibus Processionariis*: de his omnibus quæro, aliisq; quibuscunq; quæ *Antichristiani*, aut *impositi Oneris* aut *Imposturæ* speciem præ se gerant (ad secundum hoc membrum *Antichristianismi* pertinentibus,) an non Cura & Fidelitas, an non Judicium incorruptum ac indelibata Probitas Pietásq; Serenissimorum Reverendissimorúmq; nostrorum *Reformatorum*, tanquam lutum stercúsq; Superstitionis ejecerit penitus universa?

8. Verùm objicies, *Sanctorum Festa* adhuc celebramus; observamus adhuc *Quadragesimam*, *Superpellicia* adhuc in usu sunt, *Signúmq; Crucis* in *Baptismo*. Cæterùm ad hæc facilè breviterq; respondeo. Levis enim & trivialis est Accusatio, & quæ nè ad minimam quidem *Antichristianismi* labeculam assurgit.

Quantùm enim ad *Sanctorum Festa* in Ecclesia nostra, nec multa sunt, quò eorum Observatio onerosa evadat, nec *Idololatricè superstitiosève* observantur, cùm nullus cultus Religiosus eis exhiberi soleat, nullum Templum Altaréq; eis dedicari, nec preces ad eos fundi, sed honorifica tantùm virtutum eorum mentio fieri, in nostram Imitationem. Qua in re Ecclesia nostra admodum explicitè agit, suámq; Autoritatem Autoritati adjungit S. *Augustini*, declarando, *Nec Templa nec Ecclesias extrui aut fabricari debere Martyribus Sanctisve, sed Deo soli, nec ullos Sacerdotes constitui Martyribus Sanctisve, sed Deo soli*: ut videre licet in secunda parte *Homiliæ* adversùs *Periculum Idololatriæ*. Atq; is qui legerit præcepta quæ tradidit de observatione horum Festorum in *Constitutionibus* sive *Canonibus Ecclesiasticis*, suam tantùm Impietatem proditurus est si adeò Religioso Instituto contradicat. Illius enim Injunctio est, *ut Diem Dominicum cæterósq; Dies Festivos juxta Regulam Divinæ voluntatis & Ecclesiæ Anglicanæ Instituta celebremus, in audiendo nempe Dei verbo, tam lecto quàm prædicato, in privatis publicisq; precibus faciendis, in peccatis Deo confitendis & eisdem emendandis, in charitate cum proximis (sicubi læsa fuerit) reconcilianda, in sacra communione corporis & sanguinis Dominici frequentanda, in pauperibus juvandis & ægrotis visitandis, piam omnem & sobriam Conversationem interim adhibentes.* (*Can.* 13.)

Et nunc quidem quantùm ad *Quadragesimam*; Quòd Ecclesia nostra nullius conscientiæ laqueum injiciat de discrimine ciborum, manifestum est ex eo quod occurrit apud eminentissimum illum Præsulem, *Jewellum*, Episcopum *Salisburiensem* in defensione suæ Apologiæ (Libro per autoritatem publicam unicuiq; Ecclesiæ imperato) (*Part.* 2. *Cap.* 14. *Divis.* 1.) ubi dictum illud præstantissimum memorat *Tertulliani*; *Deus ventre non colitur, nec cibis, quos Dominus dicit perire, & in secessu, naturali lege, purgari. Nam qui per escas Dominum colit, propè est ut Dominum habeat ventrem suum.* Is cujus Religio adeò carnalis est, parùm distat ab eis qui ventrem faciunt Deum. Et in eadem Pagina de suo philosophans apertè dicit; *Piscium carniúmve discrimen nihil moramur, sed mentis onus, & Conscientiæ laqueum.* Ipsáq; Ecclesia in *Homilia de jejuniis* declarat, Nullam omninò esse sanctitatem in cibis, rémq; esse in se indifferentem sive esu piscium *Quadragesimam* observemus, sive omnimodâ cibi abstinentiâ usq; ad noctem, ubi cibum quemlibet promiscuè liceat comedere. Observationémq; *Quadragesimæ* per abstinentiam à carne fundamentum habere merè Politicum, & constitutum esse per Magistratum ad Incrementum Opsoniorum, Boum, Oviúmque, in majorem copiam melioremq; Pauperibus Provisionem, ad Classes etiam commodiùs instruendas, Oppidáq; Maritima ditanda Piscationibus, quò populosiora fiant meliúsq; parata ad repellendum Hostem, si qua fortè fiat Invasio. Quæ admodum honesta profectò solidáq; ratio est, cur à carne abstineamus in Jejuniis *Quadragesimalibus*, piscibúsq; vescamur, & ab omni Papismo & Superstitione remotissima.

Tertio, Quantùm ad *Histrionica* ac *Pompatica* Sacerdotum *Vestimenta*, nemo ea potest aut magis seriò condemnare, aut magis salsè lepidéq; deridere quàm nostra fecit Ecclesia in illa nunquam satis laudata *Homilia* contra *Periculum Idololatriæ*. Ubi postquam notaverat quòd *Lactantius* Ethnicorum Idola *Pupis minusculis*, quibuscum puellulæ ludere assolent, comparet, quódq; dicta Idola, nihil sint aliud quàm *Pupæ* quædam *majusculæ*, quibuscum grandævi Fatui ludant; *Ecclesiæ nostræ*, inquit illa, *Pupis ejusmodi majusculis plenæ sunt mirum in modum decoratis & ornatis. Serta ac Coronæ capitibus ipsorum imposita sunt, Margaritæ pretiosæ circa colla suspensæ, digiti annulis rutilant quibus lapides pretiosi ac splendidi sunt inserti,*

serti, inanimáq; corpora & rigida vestimentis auro rigidis vestiuntur. Credas sanè Sanctorum *Imagines Principes aliquos esse è Terra usq;* Persiæ *huc appulsos, superbo suo ornatu insignes*; Sanctarum *verò Idola delicatulas quasdam & elegantulas Meretriculas Amasios suos ad lasciviam proritantes. Quibus rebus* Sancti *Dei non quidem honorantur sed turpissimè dehonestantur, eorúmq; Pietas, Sobrietas, Castitas, Mundanarúmq; opum & vanitatum Contemptus deturpatur, & in dubium vocatur, per monstrosas hasce decorationes à pia sobriáq; ipsorum vita immane quantum differentes.* Et tunc demum adjicitur quod ad ipsum spectat Sacerdotem; *Et ut totum scenæ spectaculum omnibus numeris expleatur, non sufficit Idola sic decorare sed tandem intrant ipsi Sacerdotes Auro Gemmisq; similiter adornati, (ut idonei utiq; sint horum Dominorum Dominarúmq; famuli & congruentes istiusmodi Deorum ac Dearum cultores) tardóq; ac solenni incessu coram aureis hisce Pupis prodeunt, humiq; procidunt in Genua ante honorabilia hæc Idola; móxq; surgentes Odores & Incensum ipsis offerunt, nimirum ut populo Duplicis, hoc pacto, Idololatriæ exemplum edant, dum non nudum Idolum, sed etiam Aurum résq; alias pretiosas, quibus ornatum est, tam submissè adorant.* Quid expressius contra hujusmodi Ornamenta Histrionica dici potest?

Verùm respondebis, Quid hoc interim ad *superpellicium?* Equidem res est tantilli momenti ut è memoria ferè esset elapsa. Quid, obsecro, *Antichristianismi* illìc potes dispicere, modò satis candidum sit atq; mundum? Annon ipsa Agni Sponsa in *Apocalypsi* cooperiri dicitur byssino splendenti & candido? Putásne verò stylum Propheticum *Christi* Sponsam tali Habitu, quæ nota sit *Antichristi*, adornaturum? Quamobrem manifestum est nec *Superstitionem* simpliciter esse nec *Antichristianismum*, album candidúmve gestare vestimentum, quamvìs nullum sit vestimentum quin superstitiosè usurpari possit, paríq; superstitione rejici. *Consecrare, exorcizare* sive *incantare* vestimenta, quæ Sacerdotes gestent, quemadmodum fit in Ecclesia *Apostatica*, palpabile quoddam esset genus *Superstitionis*, ullámve in eis sanctitatem agnoscere: Hæc verò res est contrà quàm Ecclesia nostra apertè protestatur, utpote quæ in suis *Constitutionibus Ecclesiasticis* de Vestitu præscripto planè declarat, *se id non agere in formis vestitûs præscriptis ut ullam vestibus ipsis sanctimoniam aut præcipuam dignitatem tribuamus, sed ut gravitas, decorum atq; ordo per omnia conserventur.* Can. 74.

9. Et certè imaginari hoc genus Ornamenti in Clero nostro *Anglicano*, fastui ipsorum gratificando inservire, acceptioréśve se reddere studere apud populum ob externam hanc habitûs speciem, quò illis magìs requisitis essentialibúsq; Animi Ornamentis tutiùs careant, admodum imbecille quidem est & citra omnem rationem suspicio. Quomodo enim censeri possunt sibi tantoperè placere in tali vestimento, aut acceptiores sperare se fore apud Populum ob istiusmodi Ornamentum quod illi adeò conspurcatum coinquinatúmq; autument ex usu, per tot secula, istius *Mulieris Apostasiarum?* Quamobrem inspice, quàm penitissimè voles, nunquam sanè dispicies vitia illa *Antichristiana Superbiæ* aut *Hypocrisios* in ulla vel arctissima plica nivei hujus vestimenti latitantia. Quod nisi adeò candesceret ut oculos tuos perstringat eorúmq; obtundat aciem, *Antichristianismi* loco, duas selectissimas Christianarum Gratiarum illius usu involutas detegere possis, *Charitatem* intelligo & *Humilitatem.*

Nam proculdubio *Heroici* nostri *Reformatores* non quidem, ut in more est apud quosdam, ex malevolentia quadam ac protervitate res administrabant, vel affectui proprio indulgebant suíve animi impetuositati, sed cùm pars essent *castæ Sponsæ Christi, Ecclesiæ verè Apostolicæ* nostri omnium *Matris*, agebant ut *Mater* cum eis omnibus qui se *Ecclesiæ Christi* quoquo modo *Filios* profiterentur, ac proinde nolebant eos dividi ultrà quàm necesse esset. Unde factum est ut Ecclesia nostra ex spiritu *Charitatis* teneræq; Indulgentiæ in rebus aliquibus in se indifferentibus eò se demiserit ut levem aliquam similitudinem ac convenientiam cum lapsa illa *Romæ* Domina ferre non recusaret, ut hoc pacto deceptos illius Amasios ad purum Dei cultum revocaret. Quæ morigeratio illius, prudénsq; ac humilis ad aliorum captus sui attemperatio, pulchrum sanè per aliquot annorum spacium sortita est effectum, *Catholicique*, ut amant appellari, in publicæ *Liturgiæ* Celebratione se nobis adjungebant, usq; dum imperiosa illa *septem montibus insidens Mulier* (quæ ex omni occasione prodit se non *Matrem* quidem esse, sed *Meretricem* illam quæ nihil pensi habet quin Infans vivus dividatur) *Romano-Catholicos Anglicanos* ab æqua hac & Christiana *Communione* violenter avulsisset. Et tamen nihilominus necdum cessat Ecclesia nostra benignâ hâc ac Christianâ Civilitate suavíq; Morigeratione erga ipsos

ipsos uti, quò eos alliciat ad talem cultum qui ex omni parte æquè decorus sit atq; iste *Pontificiorum*, & simul absq; omni noxa aut *Superstitionis* aut *Idololatriæ*.

Quæ quidem moderatio, dum mecum reputo, quamdiu adhibita fuerit, nec vel minimum apud hujus Nationis *Catholicos* obtinuerit effectum, equidem non possum quin eum aut ingenii tardiusculi aut injusti censeam, qui tertiam virtutem Christianam in matre nostra, Ecclesia *Anglicana*, prioribus superadditam non statim sit agniturus: Inexpugnabilem intelligo ac invincibilem *Patientiam*, cùm per totum hoc
Rom. 10. 21. Tempus nec querelam illam Prophetæ assumpserit, *Toto die expandi manus meas ad populum contumacem & contradicentem*, firmúmve illud Apostolorum Propositum,
Act. 13. 46. Judæorum contumaciâ defatigatorum, *Quoniam indignos vos ipsos judicatis æternâ vitâ, ecce convertimur ad Gentes.*

Postremò, Quantùm ad *Crucis signum* in *Baptismo*, eadem ferè ratio est quæ de hoc ultimo, nisi quòd illius usus maturiùs obtinuerit in Ecclesia, unde propter Antiquitatem factum est venerabilius; & ob eam ipsam causam retinetur, utì etiam propter ipsius Ceremoniæ significantiam, verùm absq; omni detrectatione ipsi Sacramento, quippe quod sine eo perfectum completúmq; agnoscitur. Addam etiam illud Tempestivum esse nunc ut maximè, cùm *Passio Servatoris* adeò vili-fiat támq; fœdè proculcetur à novo hominum genere qui in cordibus suis *paganissant* quanquam linguam tingunt externis phrasibus ac locutionibus *Christianorum*. Cæterùm nihil opus est ut nimis soliciti simus hac in re, cùm tam ampliter satisfactum sit scru-
Canon. 30. pulosis in libro *Ecclesiasticarum Constitutionum*. Ac proinde pergemus nunc ad eas *Antichristianismi* partes quæ *positivos* Evangelii *fines* oppugnant.

CAP. XXIII.

1. *Quàm ex Diametro opposita sit Ecclesia nostra illi* Antichristianismi *parti quæ* Regale *ac* Propheticum *Christi Officium subverteret*; 2. *Ut & illi quæ* Sacerdotale *officium impetit.* 3. *Eam nihil tenere adversùs cæteros illos Christi Titulos sacros*, Veritatem, Vitam, Lucem, *&c.* 4. *Demonstrativa vindicatio* Episcopatûs *ab imputatione* Antichristianismi, *ex ipsa* Apocalypsi *petita.* 5. *Quantùm ad stabilimentum Coronæ Ecclesiæq;* Anglicanæ *iste liber faciat si rectè intelligatur.* 6. *Nullam potestatem* Papalem *aut* Presbyterianam *de jure supra Regem esse nè in causis quidem Ecclesiasticis.* 7. *Ecclesiæ* Anglicanæ *sententia super hac re.* 8. *Peculiaris gloria Ecclesiæ nostræ quòd adeò in solidum immunis sit omnium Fraudum & Imposturarum.* 9. *Illius à Superbia* immunitas; 10. *Ab Antichristiana* Impuritate; 11. *Et à* Crudelitate. 12. *Reformatio illius eminens Impletio specimi-nalis* Resurrectioni Testium. 13. *Hujus* Vindicationis *utilitas ad* Papismum *supprimendum atq;* Schisma.

1. Quæro igitur de tribus illis notissimis Christi officiis *Regali*, *Sacerdotali* & *Prophetico*, an non Ecclesia nostra admodum fidelis est hac in re ac sincera? nec ullorum istiusmodi *oppugnationum* clandestinarúmve contra ipsa *machinationum* astricta, quas in *Idea Antichristianismi* recensuerim? Num Ecclesia nostra prætendit se *infallibilem* esse, aliarúmve jactitatæ *Infallibilitati* ullo modo connivet consen-
Artic. 21. titque? Immò verò, an non apertè declaravit, *Generalia Concilia quia ex Hominibus constant, qui non omnes Spiritu & Verbo Dei reguntur, & errare posse & interdum erràsse etiam in his quæ ad Deum pertinent; ideóq; quæ ab illis constituuntur, ut ad salutem necessaria, neq; robur habere neq; autoritatem, nisi ostendi possint è*
Artic. 20. *sacris literis esse desumpta?* Et in antecedenti Articulo affirmat, *Non licere Ecclesiæ quicquam instituere quod Verbo Dei scripto adversetur, nec unum Scripturæ locum sic exponere ut alteri contradicat.* Et postremò concludit, *Quòd licet Ecclesia sit Divinorum librorum Testis & conservatrix, attamen ut adversùs eos nihil decernere, ità præter illos nihil credendum de necessitate salutis debet obtrudere.* Ad quem sensum
Artic. 6. etiam loquitur in alio Articulo de Divinarum scripturarum sufficientia; *Scriptura sacra*, inquit illa, *continet omnia quæ ad salutem sunt necessaria, ità ut quicquid in ea non legitur neq; indè probari potest, non sit à quoquam exigendum, ut tanquam Articulus Fidei credatur aut ad salutis necessitatem requiri putetur.*

Aliáq; rursus eódem spectantia profert in excellentissima illa *Exhortatione ad studium*

dium legendi intelligendiq; sacram Scripturam. Ubi quàm contentissimè singulos invitat ad diligentem illius perlectionem, declarans, *In sacris Scripturis plenè contineri quid debeamus agere, quid evitare & quid amplecti, & quid tandem à Deo expectare :* Optimámq; rationem eas intelligendi indicat, in Paragrapho digno quidem qui literis scribatur aureis, prope finem primæ partis illius *Homiliæ. Et in legendo Dei verbo,* inquit illa, *is non maximè proficit, qui libri folia promptissimè vertere nôrit, memoritérve teneat, sed is cui illud maximè conversum sit in succum atq; sanguinem,* hoc est, *qui sancto Spiritu maximè sit inspiratus, maximè in corde vitâq; mutatus in eam rem quam legit, qui minùs minúsq; indies superbus sit, minùs iracundus, minùs avarus minúsq; mundanarum vanarúmq; voluptatum cupidus, qui quotidie (veterem vitiosæ vitæ relinquens consuetudinem) majores ac majores in virtute faciat profectus.*

Et in *secunda parte* dictæ *Homiliæ* filios suos præmunit animátq; contra impedimenta illa & obstacula quæ falsa illa ac perfida Ecclesia ipsis in viam injecerit, de insuperabili Scripturæ difficultate & obscuritate, exhortans eos ut Dei opem implorent in legendis sacris literis, strenuè ipsis confirmans, modò seduli sint ac serii, si qua in re hæsitent, Deum ipsis aut virum aliquem pium ac prudentem missurum esse, (quemadmodum *Philippum* misit Eunucho Prophetas legenti) qui eos doceat, aut ipsum cœlitùs eorum mentibus lumen esse immissurum, eáq; edocturum quæ eis necessaria sint, quorúmq; sint ignari: addens porrò ex S. *Chrysostomo, Quòd humana mundanáq; sapientia vel scientia ad intelligendam Scripturam non sit adeò necessaria, sed Revelatio Spiritùs sancti qui verum ejus sensum eis inspiret, qui cum humilitate & diligentia eum investigaverint.*

Et postremò concludit, *Nullos esse Lectioni Divini verbi Inimicos, nisi tales qui aut ità ignari sint, ut nesciant quàm salubris res sit, aut tam ægroti ut medicinam aversentur maximè refocillatoriam quâ possint sanari, aut deniq; tam impii, ut id apprimè cupiant ut populus adhuc maneat in cæcitate & ignorantia Dei.* Quàm ex Diametro oppositus sit hic nostræ Ecclesiæ *Genius Antichristiano* illi *spiritui,* quem ex *Oppugnationibus* suis clandestinísq; *molitionibus* adversùs *Regale* ac *Propheticum* Christi Officium descripsi, cuivis internoscere obvium est cui libeat comparare.

2. Et quantùm ad officium *Sacerdotale,* quod injuriâ contumeliáq; afficitur, multiplicando *Mediatores,* prætendendo *oblationem ipsius corporis Christi* in *Missa,* derogando virtuti illius *Sacrificii* quod ipse fecit pro peccatis Mundi, quasi non ad *Pœnam* sed ad *Reatum* tantùm se extenderet, singulísq; per impositas mulctas pœnásq; pro seipsis satisfaciendum esset, aut in hac vita aut in Purgatorio: Quod ad primum attinet, illud jam probavimus nostræ Ecclesiæ Doctrinæ prorsus adversari. Illéq; unicus Articulus, cujus partem contra *Transubstantiationem* jam citavimus, abundè nobis confirmabit ejus rejectionem duorum posteriorum. *Oblatio Christi semel facta,* inquit illa, *perfecta est Redemptio, propitiatio & satisfactio pro omnibus peccatis totiùs mundi, tam Originalibus quam Actualibus. Neq; præter illam unicam est ulla alia pro peccatis Expiatio.* Et tum sequitur, *Unde Missarum sacrificia, quibus vulgò dicebatur, Sacerdotem offerre Christum in remissionem pœnæ aut culpæ pro vivis & defunctis, blasphema Figmenta sunt & perniciosæ Imposturæ.* Vide etiam Articulum de *Hominis Justificatione,* & *Homiliam* de *Salute* & *bonis Operibus.* Verùm hæc adeò nota est Ecclesiæ nostræ Doctrina, ut supervacaneum sit ulteriorem operam insumere ad probandum eam ab illa asseri ac defendi.

Artic. 31.

Artic. 11.

3. Quantùm ad oppugnationes aliorum *Titulorum Christi* in sexto capite secundi libri *Ideæ Antichristianismi* memoratorum, manifestum est eas ad Ecclesiam nostram nihil attinere. Neq; enim nos in *Mendaciis, Legendariis falsisq; Miraculis* mercaturam facimus, contra sacrum Titulum *veritatis,* nec operam damus *detinendo Populo in Scripturarum ignorantia,* & in tenebras claudendo, contra sacrum Titulum *Lucis,* neq; contra sacrum *vitæ* Titulum peccamus, constituendo Religionem nostram ex *mutis spectaculis* surdorúmq; Rituum ac Ceremoniarum acervis, nec *Divinitati Christi* derogamus, Religiosum *cultum exhibendo Sanctis* atq; Angelis, nec *Paternitatem* illius offendimus fingendo *filios illius* cœtum esse *stipitum* atq; *lapidum,* auferendo ipsis *judicium discretionis,* cogendóq; eos *credere* ut *Ecclesia credit,* seu rectum seu secùs, sive cum Scriptura sive contrà; tantúmq; abest, ut *vita* ullius *filii Dei* per nos periclitetur ob ullam captiosam impiámq; sanctionem, ut nihil profiteamur ad salutem necessarium præterquam quod conspicuum sit ex Scriptura, quemadmodum apparet ex eis quæ jam ex Ecclesiæ *Articulis* sunt allata; Quod quidem solum eam vindicaturum est ab imputatione sequentium partium *Antichristianismi* contra *Pacem* Regni Christi. Et quantùm ad *Absolutionem Principum à Juramentis,*

quæ unquam Ecclesia præterquam *Romana* tam blasphemam sibi assumpsit potestatem?

4. Proxima Antichristiana Oppugnatio & quæ occurrit Capite proximo, est contra *Divinam vitam* in Genere. Cujusmodi est *Idololatria*, *omneq;* Genus *Superstitionis*, *muta Spectacula*, *Linguæ ignotæ usus in sacris*, *inanium pœnarum in realis Pœnitentiæ locum*, *vitæq; emendationis substitutio*; contra quæ omnia Ecclesia nostra tam apertè protestatur in *Articulis* suis & passim in *Homiliis* ac tam asseveratè, ut citandi ipse mihi non facessam negotium. Quidam fortassis minùs bene animati proclives esse possunt ad imaginandum Officium *Episcopale* Reditúsq; majorem habere cognationem cum ista *Hypothesi* sub finem Capitis, quàm quivis homo moderatus unquam sit judicaturus. Oportet enim admodum ignarum esse statûs Orbis Christiani qui non planè videat in illa Hypothesi Hierarchiam *Papalem* omninò adumbrari. Quod rursus fit pleniùs magísq; particulatim, in Capitibus nono & decimo. Etenim quantùm ad me, quamvìs singulorum Episcopatuum hujus Nationis valores satìs accuratè non calleam, dum amplitudinem tamen Diœcesium, grandéq; pondus tum *curæ* tum *sumptûs* in Functione hac condignè administranda, ipse mecum reputo, equidem credere non possum, quin officii Onus Redituum valori ubiq; sit præ-
Luc. 10. 7. ponderaturum. Et in Evangelio legimus, *Dignus enim est Operarius mercede suâ.* Et quod ipsum Officium Dignitatémve spectat, mihi nunquam persuaderi potest quòd ille Ordo Ecclesiæ qui *Symmetris* illius temporibus constitutus erat obtinuítque, vel ullâ Rationis specie aut Conscientiæ *Antichristianus* queat censeri. Ecclesiam verò *Symmetram* fuisse quadringentis circiter annis post Christum natum, Consectarium est è *Co-expositione* nostra planè demonstrabile. Eáq; *Co-expositio* tam certa atq; evidens, ut nullius Scripturæ Interpretatio certior esse possit aut evidentior.

5. Unde non possum quin demirer, quòd ullus genuinus Ecclesiæ *Anglicanæ* filius, adeò caveret ab *Apocalypsi*, tantoperéq; sibi ab ipsa metueret ut eam tangere non ausit sine *manicis Hybernicis* ab ipso *Grotio* consutis, nè mordeat; hoc est, nisi explicetur vel potiùs implicita magìs fiat & involuta, per inscitas absurdásq; *Grotii* Interpretationes. Neq; enim usquam extat Liber qui magìs facit ad stabilimentum *Coronæ Ecclesiæq; Anglicanæ* quàm sacer hic liber *Apocalypseos*, si rectè solidéq; intelligatur; id quod prudens ille ságaxq; Princeps *Jacobus* beatæ Memoriæ Rex, maturè deprehenderat, eáq; perinde usus est adversùs usurpationes Ecclesiæ *Romanæ*. Et certè nihil ego in *Apocalypsi* invenio, quamvìs stylus *Mysticus* videatur & *Ænigmaticus*, quod rationi non sit admodum consentaneum, eámq; considero tanquam *fidelissimum* maximéq; *Philosophicum* Scriptum quod ab ulla manu unquam sit exaratum. Cujus quidem rei delibationem quandam habemus in Catalogo isto qui malos eorum characteres complectitur qui è sancta Civitate excluduntur; Ubi *Zelus immanis* & *sanguinolentus*, ut & *vanæ* ac *superstitiosæ Imposturæ* tam apertè perstringuntur, prior in φονεῖς, *Homicidæ*, posteriores in φαρμακοὶ, & πᾶς ὁ ποιῶν καὶ φιλῶν ψεῦδος, *Magi*, *Exorcistæ*, sive *Incantatores*, & *mendaces Legendistæ*, & in δειλοὶ, *Timidi* & *meticulosi Animi*, qui ex Superstitione proclives sunt ad se delusionibus & mendaciis tam impudentum Deceptorum submittendos. Hos *fidelis Animarum nostrarum Redemptor* qui bonâ fide cum humano Genere agit, ut delusas eorum mentes à Tyrannide & onere *Superstitionis* liberet, nigro notat carbone *Infamiæ* & *Damnationis*. Tam constans amicus est Dominus *Jesus*, Humanitatis, Æquitatis, Veritatis ac Rationis.

6. Sed enimvero ut ista Visionum *Apocalypticarum* loca (quæ sanè non pauca sunt) omittamus, quæ hanc ipsam rem innuunt, equidem ratio æquitásq; omnium maxima est ut unusquisque Princeps Christianus proximè sub *Christo* supremum Caput sit super omnem eam Ecclesiæ *illius* partem cujus Rex sit sive Princeps, super *Clerum* perinde atq; *Laicos*, in causis *Ecclesiasticis* pariter atq; *Civilibus*, útq; nulla *Papalis* aut *Presbyteriana* Potestas supra eum sit, prout *Anglicanus* noster Episcopatus justissimè & ex professo ei se submittit. Cur enim ulli *Clerici* à Principe expectarent qui æquè pretiosam fidem cum ipsis receperit, ut potestate minuatur ex quo factus sit Christianus? Quod perinde injustum est, atq; esset ridiculum imaginari procerum quemq; hominem tantum de naturali sua statura perdere debere, quousq; humilior breviórve fiat Sacerdote qui eum baptizaverit. Christianitas enim Naturam Potestatémve non tollit, sed ritè ordinat rectéq; eis utitur.

Putásne fieri potuisse ut Imperatorum Paganicorum quisquam ad fidem Christianam conversus esset si Episcopus *Romanus* Imperii Principatum sibi vendicásset quatenus factum sit Ecclesia Christi? An non potiùs suspicaturi fuissent prædicationem *Regni cœlorum* Sacerdotum technam fuisse quâ se *Terræ Dominos* constituerent? Immò enimvero

enimvero *Princeps* semel factus *Christianus*, hoc est, unus ex eorum numero qui fidem Apostolicam verbo Divino perspicuisq; illis communiterq; confessis Religionis nostræ partibus comprehensam credunt & profitentur, Persona est tam sacra ut nihil supra illius Principatum scandere possit in suis propriis Dominiis. Nam *unctio Spiritûs* quâ credimus ad salutem, infinitò sanctior est quàm ullum *Oleum* externum *Sacerdotale* cujusmodicunque. Cur igitur *fons* tam *sacer caput* esse non potest, *vitæq;* ac *motûs origo*, in rebus Ecclesiæ administrandis? utérve major est, Christus ut *Sacerdos* an ut *Sanctorum Rex?* Quive superioritatem in *Judæorum* Politia obtinebant, *Pontifices* an *Reges Israëlis?* An non verò Politia illa Typus erat seu figura Ecclesiæ Christi?

Lex Christi *manifesta*, prorsus *immutabilis* est, & sic certè esse debet. Nemo in terris circa vel unum illius apicem potest dispensare. Quantùm verò ad Interpretationum Opinionum, Rituúmq; ac Ceremoniarum Cultûs Divini Autorizationem, aut hæc in Christiani *Principis* potestate est non autem in *Sacerdotis*, aut Regnum suum tutáq; illius Administratio non est in illius potestate. Hæc enim omnia juxta æternam Naturæ Rationísq; Legem in illius manu esse debent qui supremus sit Gubernator, aliterq; esse illius *Suprematui* planè repugnat. Nam qui habenas *Animarum* hominum tenet, *integras* regit *personas*. Et validissimæ habenæ sunt illæ *Religionis*. Ac proinde siqua potestas à *Regia* distincta res Religionis administrandi jus, ultrà quàm cum Regis consensu ac approbatione, sibi vendicaverit, ista Potestas reverà *Rex* est, ipséq; *Rex* potestas precaria, quæ huc illuc diffletur, effletúrq; tandem è Throno falso halitu horum hominum Principatum Ecclesiæ sibi vendicantium, quoties & quàm violenter ipsis placuerit.

Quamobrem, quemadmodum *manifesta confessáq;* Christi *Lex immutabilis* est, ità quod *dubium* est meréve *Rituale*, suam *Interpretationem* habere debet, *Mutationem* aut *Continuationem* ad judicium delectúmq; cujusq; Christiani *Principis*, qui justè ac necessariò potestatem habet hujusmodi res accommodandi ad Pacem, Tranquillitatem ac Prosperitatem Regni sui. Nec habent sanè Potestates Ecclesiasticæ ullum jus affigendi Religioni Christianæ rem ullam modo immutabili & essentiali, quæ non expresse declaratéq; in illa comprehensa sit secundùm Divinam Scripturarum Autoritatem. Summa enim illi Religioni injuria est quam *æternam* esse oportet ac *universalem*, ut vinciatur & astringatur aut Ritibus aut Opinionibus quæ *Temporariæ* tantùm sunt aut *Topicæ*; aut ut errores & hallucinationes cæcæ *Antiquitatis*, tanquam Lex *Medorum* & *Persarum* fiat magìs seriæ ac oculatæ *Posteritati*; aut quæ ex *transitoria* aliqua *occasione emerserint*, ut omnes Importunitates ac Necessitates posterarum rerum Ecclesiæ, ullarúmve illius partium, non valeant *descensum* ipsi denuò imperare in *Abyssum*, hoc est, ea abolere, quò Evangelium liberiùs currat & glorificetur.

7. Ac proinde apertissimè & cum judicio Ecclesia nostra in *Homilia* de Jejuniis declarat, *Ecclesiam Dei nec debere nec posse obligari ulli Ordinationi nunc factæ aut in posterum faciendæ comminiscendæve per Autoritatem humanam, quin jure possit ob causas justas alterare, mutare, vel mitigare Ecclesiastica illa Decreta, seu Ordinationes, immò in totum ab eis recedere, easq; violare, quando tendunt aut ad Superstitionem aut ad Impietatem, quando populum à Deo retrahunt potiùs quàm ullam in eis pariunt ædificationem.* Et in libro *Articulorum* rursus planè asserit, *Traditiones atq; Ceremonias non omninò necessarium est esse ubiq; easdem aut prorsus consimiles. Nam & variæ semper fuerunt & mutari possunt pro Regionum, Temporum, & morum diversitate, modò nihil contra Dei verbum instituatur.* Et postremò ad calcem illius *Articuli*; *Quælibet Ecclesia particularis sive Nationalis autoritatem habet instituendi, mutandi, aut abrogandi Ceremonias aut Ritus Ecclesiasticos humanâ autoritate institutos, modò omnia fiant ad ædificationem.* Quæ res tam dispensabilis & mutabilis naturæ si ordinari possint per potestatem à suprema cujuslibet nationis Christianæ potestate distinctam & independentem, immane dictu est quàm effrænes commotiones & confusiones pariturum esset in Republica Christiana, dum Asinus stimulatur calcaribúsq; suffoditur ut per eam viam pergat, ubi Angelum Domini videt cum stricto gladio ad eum repellendum! *Artic. 34.*

Quamobrem tutissimum pariter est atq; justissimum, ut in omnibus rebus Christianæ Religioni *præteressentialibus*, Magistratus supremus in singulis Nationibus Christianis, approbandi ac rejiciendi jus habeat, nullíq; Ritus aut Opiniones in Decreta abeant nisi per illius Autoritatem, ut penès Sacerdotes non sit (quemadmodum eos adeò fideles Principi esse decet, ut si penès ipsos esset, nollent) docere decernerève quicquam contra rem illius cujus subditi sint, contrâve incolumitatem,

pacem ac prosperitatem totius Reipublicæ, cujus ipsi pars tantùm sint, ac proinde nullam potestatem habere debeant faciendi quicquam independenter à Principe, qui totius Patriæ communis Pater est, cujúsq; commodum, publicum commodum est communéq; omnium emolumentum. Quem igitur omninò oportet *caput* esse *Ecclesiæ* super omnes causas & personas tam *Ecclesiasticas* quàm *Civiles*, (quemadmodum Ecclesia nostra manifestò agnoscit) ut vitalis Influentia ex æquo ab eo fluat in universa membra suorum Dominiorum.

Hæc verò speculatio est quæ tempestiviùs differri potuerit usq; dum ad *Antichristianam* Oppugnationem venissemus primi ramuli *Divinæ vitæ*, qui est *Humilitas*, cui enormis Fastus ac superbia suprematûs *Papalis* tam manifesta cum contumelia ac injuria adversatur. Quòd nè minima verò *Antichristianismi* macula in ipso Episcopatu sit, abundè jam demonstravimus.

8. Nunc verò quantùm ad illas Oppugnationes quæ *Fidem* impetunt *Divinæ vitæ* radicem, harum omnium Ecclesia nostra adeò immunis est, (quemadmodum cuilibet constare potest cui libuerit eas recensere) ut satis sit hoc tantùm subindicâsse. Superest solummodò ut opportunam hanc occasionem non omittam triumphandi illius gratiâ; quòd adeò in integrum repurgata sit à notoria ista, licèt subtili ac versuta, specie *Antichristianismi*, illam *sui-quærentem* intelligo *calliditatem* in istis doctrinis & consuetudinibus, quæ tam *multæ* in Ecclesia *Romana* sunt & tam *lucrosæ*, & tamen nostra cœlitùs gubernata Reformatio ab eis omnibus nos penitus emundavit ac repurgavit. Cujus quidem rei consideratio necessariò efficere debet ut Mater nostra Ecclesia *Anglicana* pulchra admodum & amabilis videatur cuiq; ingenuo ac gnaro formarum spectatori, qui non potest quin gratias agat Deo ob debitum illud Judicium ac Fidelitatem quam Serenissimis Reverendissimísq; nostris Reformatoribus indiderit. Nec potest non magnæ esse animi satisfactioni probo cuiq; Sacerdoti seu Ministro Ecclesiæ, quòd nec *seipsum*, more Sacerdotii *Romani*, nec populum alat mendaciis, nec vel unam Panis buccellam ori indat per fraudes & imposturas à *Laicis* suffuratam; quódq; quemadmodum operatur *in Evangelio*, itá *ex Evangelio* vivat, non autem ex *Figmentis* & scitè concinnatis *Fabulis*.

9. Ad oppugnationes etiam Divinæ Gratiæ *Humilitatis* quod attinet, quæ in capitibus nono, decimo, & undecimo recensentur, quòd earum itidem Ecclesia nostra immunis sit, manifestius est cuivis qui consideraverit quàm ut mihi opus sit particulatim demonstrandi operam suscipere. Non solùm declaratur contra *Papæ Suprematum*, sed & juratur, prout justum admodum est atq; æquum. Et tametsi peculiares quidam sint *Clericorum* Habitus, tamen, quemadmodum suprà notavi, Ecclesia nostra nullam eis rebus inesse sanctimoniam, sed ad decorem tantùm, ordinúmq; distinctionem adhiberi ex professo declarat. Discrimen autem *Laicos* inter atq; *Clericos*, æquè antiquum est atq; ipsa Christianitas, & non partem solùm sed & integras eas Ecclesiæ ætates percurrit quas nos *Symmetras* solemus appellare. Adeò manifestum est nihil reliquum esse in Ecclesiæ nostræ Anglicanæ constitutione quod ex sua natura cœlestem illam ac Christianam virtutem *Humilitatis* Antichristianiter oppugnet. Quòd si Personas curiosiùs inspectemus, quis obstare potest quin Homo *Laicus* perinde superbus sit atq; *Clericus*, & *Presbyter* æquè ac *Episcopus*? Ità ut universos hoc pacto *Antichristianos* fieri necesse esset.

10. Et certè porrò evidens est nullas earum Oppugnationum cœlestis Gratiæ *Puritatis*, quæ in duodecimo capite notantur, in Ecclesia nostra reperiri. Nec id solum, verùm etiam credo nos posse (modò id fiat cum humillima gratiarum actione Omnipotenti Deo, quòd Heroicos nostros *Reformatores* tam exquisitâ Prudentiâ ac Judicio inspiraverit) de eximia commodissimáq; rerum constitutione in Academiis nostris, sine vanitate gloriari. Ubi nulli *Cœlibatûs Voto* obstringuntur, nec cellis includuntur solitariis, ut, si res tulerit, exotico aliquo habitu personati, cum verticibus rasis & circumcisis, vultúq; livido & obstupefacto (tanquam aves quædam peregrinæ) ostendantur, verùm sub liberioribus magísq; masculis Legibus degunt magísq; ingenuis Exercitiis occupantur, sine *flagello* aut *Hypocrisi* superstitionis, eáq; eis studia commendantur, quibus tempus insumant, quæ animas verâ cognitione ac virtute exornent. Ubi etiam honestus frugalísq; victus eis provisus est quibus lubet corpora perinde atq; Animas in *Academiæ* pulvere sepelire. Ad quod si natura aut vis aliqua Divinior eos idoneos fecerit, sic eis agere licet cum honore, & si Cœlibatûs fortè tæduerit vitæve adeò privatæ, Universitatem relinquere possunt quandocunq; placuerit, sine vel minimo dedecore aut ignominia. Quæ libertas ingenua & Christiana, meo quidem judicio, multò præferenda est superstitiosæ servituti ac Hypocrisi Monasteriorum *Pontificiorum*, ubi homines caveâ quasi includuntur

incarce-

ncarcerantúrve, tanquam tot Captivi Regis *Babylonis* tótve Mystici *Pharaonis* Mancipia ad texendas nescio quas Telas imaginarias *Operum supererogationis*, quibus locupletetur Ecclesiæ meritorum Thesaurarium, quæq; præsenti argento divendantur ad augendos reditus quibus sustentetur Pompa hujus magnifici Regis *Ægypti*.

11. Postremò, quod ad istas maximè Antichristianas oppugnationes spectet, præstantissimæ illius Gratiæ *Charitatis*, tantum abest ut *Anglicana* nostra Ecclesia eam impugnet, ut egregium sanè illius virtutis sit exemplum, quippe quæ Doctrinas praxésq; pessimæ istius Ecclesiæ ultrà quàm necesse sit, nusquam condemnat, adversámq; partem ad communionem suam optimis quibusq; accommodationibus, suiq; ipsius ad ipsorum ingenia attemperationibus in publica *Liturgia*, ut quoquo modo aliquos ex ipsis veritati possit lucrifacere, invitat. Cùm è contrà *imperiosa* illa *Mulier* in *septem montibus* ut *Regina sedens*, expectat ut quisq; eam versùs se inflectat, cùm ea interim ad nullam æquam conditionem se acclinatura sit aut descensura, sed ut *Marpesia rupes* rigida persistat in propria sua voluntate, mundanóq; commodo prosequendo, quantumlibetcunq; æternis *Dei* legibus rectæq; *Rationis* adversentur.

Deinde quantùm ad truculentum illud ac ferinum Decretum de occidendis *Hæreticis*, eis nempe qui quicquam tenent contra dogmata illius Ecclesiæ, quanquam ea ipsa Dogmata expressæ Scripturæ planè repugnant; Quàm contraria *Antichristiano* huic ac *Diabolico* spiritui est Anglicanæ nostræ Ecclesiæ Doctrina, quæ quemadmodum suprà notavi, declarat, *Nullam Ecclesiam Autoritatem habere decernendi quicquam quod sacræ Scripturæ adversetur, aut exigendi à quoquam ut credatur tanquam Articulus ad salutem necessarius*, ut videre licet in libro Articulorum. Artic. 20.

Nec ullam justam possunt pro detestanda hac crudelitate ex legibus Capitalibus hujus Regni adversùs Sacerdotes Pontificios ac Jesuitas *Apologiam* contexere. Quàm immane enim hîc discrimen est quum hi ut perduelles adversùs legitimum suum Principem capite plectuntur, illi verò (quos *Hæreticos* vocant) quia nolunt perduelles esse adversùs Deum Dominúmq; *Jesum Christum*? nam quilibet *Idololatra* talis est, nec potest quisquam se *Romanæ* Ecclesiæ submittere, quin eo ipso necesse sit ut se submittat *Idololatriæ*.

12. Equidem dum considero quàm probus fidelísq; spiritus in libro *Homiliarum* aliisq; scriptis Ecclesiæ nostræ passim spiret, quámq; exquisitè perfectéque, per prudentem rerum administrationem & sanum solidúmq; judicium inclytorum nostrorum *Reformatorum*, ab omni illa Impostura ac Impietate liberati simus quæ propriè dici potest *Antichristiana*, quomodóq; hujusmodi homines, qui mente integrâ erant ac sincerâ, saníq; in Fide judicii, per supremam Potestatem ad imperium evecti essent tum in *Ecclesia* tum in *Republica*, non possum profectò me abstinere quin declarem me non omninò dubitare quin *Anglicanæ Ecclesiæ Reformatio*, in eam conditionem quam breviter repræsentavi, una eminens esset *speciminalis Impletio vaticinii de Resurrectione duorum Testium*, déq; voce illa de cœlo (hoc est, à suprema Potestate) dicente eis, *Ascendite huc*. Nam singuli Prophetiæ apices exactè ad eventum possunt applicari, prout quivis deprehendere potest, cui libeat facere periculum. Ut prætereamus, tam illustrem Providentiam quàm est *Protestantium Reformatio*, nusquam per ullam visionem *Apocalypticam* prædictam esse, si non per visionem hanc. Nullæ enim ex *Phialis* intra *Tubam sextam* sunt, sicut *Testium Visio* est, sed intra septimam universæ, quemadmodum suprà satis manifestò probavimus. Nec illæ sanè *primam Reformationem* satis exprimunt in præcipius suis Circumstantiis, nec ulla alia visio præterquam hæc de *Resurrectione Testium*.

Nec quicquam sanè scio quod effecturum sit ut quisquam super hac re hæsitet, nisi fortè sit quòd *Testes* dicantur *post* tres Dies & dimidium resurgere, hoc est, *post* tria tempora & dimidium, cùm *Reformatio* contigerit *intra* hæc Tempora, nempe *intra postremum semi-tempus*. Cæterùm nulla Observatio magis trita esse potest quàm hæc; Designationem scilicet Temporis in multas partes divisi, nisi subindicatio aliqua ad alterutrum sensum *determinet*, significare posse spacium Temporis aut *plenè jam finiti*, aut *finientis solummodo* in parte sua ultima. Ut siquis dicat, *Post triduum mortis resurrexit Christus*, nemo potest illud intelligere de Christo mortuo per *integrum* Triduum, vel tres dies *integros*. Atq; pari modo, *Aliquot post menses*, æquè commodè exponi potest *intra* aliquot menses pòst, atq; *post* aliquot menses *in plenum* finitos. Et *Septuaginta* Interpretes expressè reddunt illud in *Genesi*, כמשלש חדשים μετὰ τρίμηνον, cùm genuinus sensus sit *intra* tres menses, vel tribus Cap. 38.24. *ferè* mensibus pòst, ut *Castellio* vertit, vel *cùm* tertius mensis *ageretur*, ut habet expositio marginalis apud *Vatablum*. Unde manifestum est quòd μετὰ non necessariò ibi innuit Tempus plenè elapsum, sed ultimam illius partem tunc elabi. Atq; sic oportet

oportet esse in hoc *Vaticinio*, cùm *Reformatio* contigerit in *semi-tempore* sive *semi-die* ultimo. Adeò de facili amovetur hic scrupulus. Ac proinde applicatio ità ad amussim eventui congruit, ut nullus dubitem quin hæc visio illius prædictio fuerit. Quod igitur debet Reformationem nostram eò magìs sacram reddere, eámq; hominibus Reverentiam incutere, ut nec violenter apertéq; illam adoriri ausint, nec occultiùs obliquiúsve corrumpere clàm ingerendo merces mucidas & ejectitias, quas pii nostri prudentésq; *Reformatores* reprobârunt jam olim longéq; ablegârunt.

13. Cæterùm hæc *Mantissa* injecta est suprà quàm ex pacto debebatur. Pensum antè absolveram, quod utiq; erat ut probarem (& clarè id, ni fallor, & luculentè feci) Quòd divinitùs inspirata Prudentia ac Judicium Serenissimorum, Reverendissimorum maximéq; Heroicorum *Reformatorum* Ecclesiæ nostræ *Anglicanæ*, eam ab omni *Doctrina* professâq; Praxi, quæ rectè propriéq; *Antichristiana* censeri possit, penitùs repurgaverit emundaverítque, quódq; nihil teneat nec injungat quicquam, quod verè *Catholicæ* & *Apostolicæ* Fidei adversatur. Quæ justa ac tempestiva illius vindicatio cum libera nostra fideliq; veræ Naturæ ac *Ideæ Antichristianismi* descriptione, talis scilicet qualem sacræ Scripturæ Vaticiniis prædictam demonstravimus, simul considerata, non potest, utì spero, quin præclaro in æternum ei futurum sit Remedio, tutóq; Alexipharmaco contra duos istos invisos funestósq; morbos Ecclesiæ, *Papismum* & *Schisma*. Quem felicem laborum nostrorum fructum pro infinita sua misericordia nobis largiatur Deus propter sola merita Domini *Jesu*. Amen.

FINIS.

EXPOSITIO

EXPOSITIO
PROPHETICA
SEPTEM EPISTOLARUM
AD
SEPTEM ECCLESIAS
ASIATICAS

Missarum, ab Eo

QUI EST & QUI ERAT & QUI VENTURUS EST.

Per *Henricum Morum* Cantabrigiensem.

Cantic. cap. 2. v. 4.

Quæ est ista quæ emergit ut Aurora, Lunâ pulchrior, splendentior Sole, & terribilis ut Exercitus cum vexillis?

Ezechiel. cap. 43. v. 10.

Tu, fili hominis, ostende Domui Israel domum istam, & erubescant propter Iniquitates suas, & metiantur exemplar.

LONDINI,

Typis *J. Macock*, Impensis *Johan. Martyn* sub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* sub Signo Capitis Episcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.

MDCLXXIV.

EXPOSITIO PROPHETICA

SEPTEM EPISTOLARUM

AD

SEPTEM ECCLESIAS

ASIATICAS

Missarum, ab Eo

Qui Est & Qui Erat & Qui Venturus Est.

Per Henricum Morum Cantabrigiensem.

Cantic. cap. 6. v. 9.

Quæ est ista quæ emergit ut Aurora, Lunâ pulchrior, splendentior Sole, & terribilis ut Exercitus cum vexillis?

Ezechiel. cap. 43. v. 10.

Tu, fili hominis, ostende Domui Israel domum istam, & erubescant propter Iniquitates suas, & metiantur exemplar.

LONDINI,

Typis J. Macock, Impensis Johan. Martyn sub Signo Campanæ, & Gualteri Kettilby sub Signo Capitis Episcopi in Divi Pauli Cœmeterio.

MDCLXXIV.

EXPOSITIO PROPHETICA

SEPTEM EPISTOLARUM AD SEPTEM ECCLESIAS ASIATICAS MISSARUM.

CAP. I.

Ad Mysticam *sive* Propheticam *septem Epistolarum ad* septem *Ecclesias* Asiaticas *missarum Interpretationem* Præparatio.

1. Ponemus primùm, Quemadmodum duo illa subsequentia Vaticinia, *septem* scilicet *Sigillorum, Libriq; aperti*, à principio Ecclesiæ usq; ad ejus finem pertingunt: ità hoc *septem Ecclesiarum* ab initio Ecclesiæ ad mundi usq; finem pariter pertingere. Quod quidem consentaneum videtur tum ex Natura ipsius Visionis, tum ex subsequentibus Exemplis Vaticiniorum *septem Sigillorum Libriq; aperti.*

Ponemus deinde, Quemadmodum manifestum est, *quatuor* è septem Ecclesiis Nomina statum aliquem conditionémve in qua sint constitutæ, *Smyrna* scilicet, *Pergamus, Philadelphia* & *Laodicea*, distinctè significare: ità oppidò quàm credibile esse *trium reliquarum* nomina ad aliquod quo illorum Natura ac Conditio illustretur itidem alludere, nempe *Ephesi, Thyatiræ* atq; *Sardis*; sicut expressiùs in hujus nostræ Expositionis progressu notabimus.

Denique, Quod æquè commodè, si non commodiùs, primo loco notari poterat; Sensus hic septem Ecclesiarum *Mysticus*, quem nunc reddituri sumus, cum sensu earundem *Literali* non omninò digladiatur, neq; ullam utilem earum Applicabilitatem ad opportunas laudes vel vituperationes quarumlibet Ecclesiarum particularium, in quovis Ecclesiæ Christianæ seculo, quæ ob res consimiles aut obnoxiæ sint aut commendabiles, excludit. Verùm distincta Dei Providentia fidelisq; ejus rebus Ecclesiæ suæ invigilatio *Mysticâ* hâc interpretandi ratione meliùs quàm aut *Literali* aut *Morali* illustrari potest atq; explicari.

2. Dividemus igitur totam Ecclesiæ Christi durationem (præsertim quatenus intra *Romani* Imperii limites sita est, quod & alia *Apocalypseos* Vaticinia præcipuè videntur respicere) in *septem Intervalla*, primúmq; supponemus Intervallum finiri ubi secundum inceperit, nempe in anno decimo *Neronis*, Annóve Christi sexagesimo tertio.

3. Quæ igitur Ecclesiæ *Ephesinæ* periodus cùm tam maturè exiverit, etiam triginta antè annos ferè, quàm *Johannes* scriberet Apocalypsin, egregiè profectò convenit cum loco illo cap. 1. v. 18, 19. ubi postquam Christus se *primum* & *ultimum* declaraverit (quemadmodum & antea eodem Capite vocatur *qui est & qui fuit & qui venturus est*) Mortisq; suæ ac Resurrectionis mentionem fecerit, quódq; victurus sit ad finem usq; mundi ad res Ecclesiæ suæ administrandas; statim subdit, *Scribe igitur quæ vidisti, & quæ sunt, & quæ sunt posthac futura;* (quod is expressè atq; immediatè *mysterium* appellat, *septem Stellarum septémq; aureorum Candelabrorum* ver. 20., quæ res est notatu dignissima) hoc est, Scribe quæ *jam vidisti*, vitæ tuæ præteritæ temporibus, nempe Ecclesiæ *Ephesinæ* statum; Et *quæ sunt*, statum utiq; Ecclesiæ *Smyrnæum* in quo & ipse constitutus es, illiúsq; degustas *amaritudinem* in hoc tuo in *Patmon* Insulam exilio; (Decem enim persecutiones jam tunc inceperant, secundáq; *Johannem* opprimebat) Et quæ sunt *posthac futura*, nempe ad mundi usq; finem, in Residuo Periodi Ecclesiæ *Smyrnææ* & in Periodis reliquarum è septem Ecclesiis succedentium. Atq; proculdubio *albi Equi Sessoris Visio* id quod tunc præteritum erat respicit, nempe primam Christi militiam post devictam mortem & glorificati corporis conscensionem; qui subsidiarias postea copias Apostolis Discipulísq; ex alto demisit, adjuvítq; adeò, illustréq; illud bellum primis Apostolicis temporibus inceptum tam feliciter ac gloriosè administravit, ut infinita hominum multitudo sub potestatem obedientiámq; Evangelii etiam intra *Ephesinæ* Periodi spacium redigerentur.

Apoc 6. 1.

4. Unde nullus scrupulus subesse potest quin *Ephesina* Ecclesia statum Ecclesiæ præteritum repræsentare possit, nisi ob id solum quòd nimis absonum videatur, Epistolam mittere ad Ecclesiam quæ tunc esse desivisset. Hoc verò argumentum nullam vim apud eos habere potest qui septem Ecclesias septem successivas Ecclesiæ conditiones ad mundi usq, finem significare autumant. Fac enim exitum Ephesinæ Ecclesiæ ultra *Johannis* tempora, putà ad annum Christi ferè centesimum, se extendere, reliquæ tamen Epistolæ scriptæ erunt ad Ecclesias nondum existentes, quasdámq; earum ante centenos, immò verò ante millenos aliquot annos non extituras. Quod tamen isti absurdum existimare non debent.

5. Brevissima igitur hujusce rei ratio hæc est; Spiritum Dei in hac septem Ecclesiarum Visione duo præcipua sibi simul proponere videri. Unum summâ quâ potest efficaciâ, animare & urgere Ecclesiam *ad bene agendum, ad adhærendum veritati ac sanctitati* per omnes præsentis vitæ calamitates ac pericula, eósq; pariter deterrere ab omni genere peccati, cuicuimodi sit, ac improbitatis, sive à *Fide Apostasia* sit, sive *Idololatria*, sive *carnalium voluptatum* nimia *indulgentia*, morúmve ac bonæ disciplinæ qualiscunq; relaxatio. Cui Instituto Epistolaris hæc ratio admodum accommodata est, ut quæ formam præ se fert personalis cujusdam cum hominibus colloquii, eóq; fortiùs animadversionem eorum excitat, facítq; quodammodo vel invitos ad ea quæ dicuntur attendere. Alterum Institutum, idq; ità comparatum ut priorem commoditatem minimè amittat, Ecclesiam est de *Dei Providentia* ejúsq; prospicientia erudire ac docere, ostenderéq; quomodo res omnes nudæ apertæq; ante illius conspectum jaceant, tali ordine ac successione, qua definitis temporibus sint eventura.

In *Literali* sensu harum Epistolarum ad septem Ecclesias, prius illud Institutum planè intenditur & obtinetur, intelligendo eas ad septem Ecclesias in *Asia* tunc existentes missas; Et magna profectò ex parte in sensu *Morali*. Hæ Epistolæ, inquam, cùm tam facilè applicari ad quamlibet Ecclesiæ Catholicæ cujusvis seculi partem in eisdem aut consimilibus conditionis circumstantiis cum his Ecclesiis *Asiaticis* sitam, Epistolaris hæc ratio insignem habitura est efficaciam ac influentiam in eis animandis reprehendendísve.

6. Cæterùm, hæc magna illa est quæ hîc oritur difficultas, Cur Institutum *Propheticum* quod in *Mystica* Interpretatione nobis se prodit, huic Epistolari rationi intexi debuerit, præsertim cùm Epistola ad Ecclesiam in *Epheso* scripta sit postquam *Ephesina* Periodus exivisset. Ad quod respondeo, Hoc *Propheticum* utiq; institutum sensúmq; hunc *Mysticum* non *Ephesinæ* Ecclesiæ sed futuris seculis esse destinatum, Eámq; propterea ob id solum reliquis accenseri ut totius successionis Ecclesiæ Integralitas per singulos suos status distinctos à principio ad finem usq; ultimum indè constituatur. Rationem verò hanc Epistolarem in *Mystico* hoc sensu etiamnum retineri ob eundem usum quem in *Literali* habuit ad septem Ecclesias reverà tunc in *Asia* existentes. Nam statim atq; quælibet harum Epistolarum ex hoc *Mystico* sensu intelligitur ad quamlibet succedentem Ecclesiæ partem dirigi, ut nunc exempli causâ (quem-

(quemadmodum mox patebit) Epistola ad Ecclesiam *Sardensem* dirigi intelligitur ad Protestantium Ecclesias, sive ad Orbem Christianum *reformatum*, hæc particularis Ecclesiæ successio æquè tangi ac commoveri eâ debet atq; particularis illa *Sardensis* Ecclesia in *Asia minori* eâdem olim commovebatur. Atq; hic scopus Spiritûs sancti semel intellectus similem usum habebit in *Philadelphensi* præsertim Ecclesia, sed & in Ecclesia *Laodicensi*.

Quamobrem objectiones admodum tenues forent ac infirmæ, utilitate hujus rationis Epistolaris rectè pensitatâ, etiamsi nullus alius harum septem Epistolarum ad septem Ecclesias sensus esset præter *Mysticum*. Quemadmodum enim in integra *Visione*, cujus initium aliquod præteritum præsénsve respicit, tota tamen visio *Prophetiæ* titulo insignitur, quanquam illa pars quæ res præteritas respicit, non est nisi *Historica* repræsentatio: ità in integra hac visione *Epistolari*, quamvìs prima etiam pars *Epistolaris* sit, non est tamen nisi repræsentatio *Historica*, tempora exhibens personásq; præteritas, (perinde ac si præsentes essent eisq; scribi posset) idq; uniformitatis gratiâ in forma *Epistolari*, veluti id quod in Historia *præteritum* est, repræsentatur aliquando sub forma Visionis *Propheticæ*, quemadmodum fit in *Sessore equi albi*, quod primum est in visione sigillorum, quamvìs illius fit repræsentatio quod partim præteritum partim præsens tunc erat. Quod verò futurum est, Objectum proprium est omnis Visionis *Propheticæ*.

Nunc verò præter hæc omnia, cùm, quod ad sensum *Literalem* attinet, Ecclesia *Ephesi* tunc esset quando illa Epistola ad eam scripta est, cúmq; cuilibet Ecclesiæ, juxta sensum *Moralem*, (quâcunq; Orbis Christiani parte & quâcunq; ætate) quæ mores imitetur *Ephesinos*, applicari possit, hæc difficultas, meo quidem judicio, planè evanuit in minorem ipso nihilo nullitatem. Ac proinde minimè morando hanc Objectionem, *Ephesinæ* successionis terminum in decimo Regni *Neronis* Annóq; Christi sexagesimo tertio collocare non dubitabimus.

Usq; ad id temporis repræsentetur Christi Ecclesia sub Titulo *Ephesinæ*. Ab eo tempore usq; ad trecentos & paulò plures post Christum annos, sub nomine *Smyrnææ*. Indè ad finem circiter persecutionis *Albigensium* & *Waldensium* Ecclesia esto *Pergami* habitans. Ex illo tempore usq; dum Nationes integræ à Papa defecerint, *Thyatirensis* nomen eadem Ecclesia obtineat. Ab eo verò tempore quo *Protestantismus* Nationum Religio facta sit, usq; ad Phialam ultimam, *Sardensis* Titulum hæc Ecclesia gerat. Deinceps verò ad quartum usq; * Tonitruum *Philadelphensis* nomine gaudeat. A quarto deniq; Tonitruo, donec Christus visibiliter in nubibus cœli ad judicium redierit, appelletur Ecclesia *Laodicensis*. Hæc sunt illa septem Intervalla, quæ quàm aptè Titulis horum distinctorum Ecclesiæ statuum succedentium rebúsq; quæ de ipsis in hac narrantur Visione, conveniant, mox conabimur explicare.

* *Vide Dialog. Divin. Dial. 5. sect. 38.*

CAP. II.

Ex primo Apocalypseos *Capite, unde sensus hic Visionis septem Ecclesiarum* Propheticus *clariùs confirmetur, ulterior Præparatio.*

1. INtereà verò loci ad majorem Confirmationem sensûs hujus *Prophetici* sive *Mystici*, plura primùm instituemus in primum Caput *Apocalypseos* Adnotamenta, ubi unicam hanc eámq; satìs modestam supponemus Hypothesin; Spiritum scilicet Dei nihil uspiam Immethodicè frustráve ponere, aut saltem nihil *Immethodici* frustrá. Quamobrem in ipsum primum Versiculum, qui totius libri Titulum gerit, *Revelatio Jesu Christi quam dedit ei Deus ut servis suis ostenderet quæ brevi futura sunt*, h. e. quæ futura sunt alia brevi, alia tempore procedente, utì omnes consentiunt Interpretes; non possum quin hoc adnotem, Quòd Spiritus utiq; Dei, modò *Titulum*, quod aiunt, respicere velit, (quod proculdubio facturus est) nullas integras descripturus sit Visiones, cujusmodi hæc *septem Ecclesiarum* est, quin *summa* argumenti futura sit de rebus venturis, non de simpliciter *præsentibus* & minimè absconditis, sed ante hominum oculos expositis, quemadmodum erat eo tempore harum Ecclesiarum status quarum hîc facta est mentio. Ac proinde majus aliquod per Apoc. 1. 1.

ipsas significari oportet quàm quod sensu *Literali* contineatur; qui non est de rebus *futuris*, prout *Titulus* requirit, sed de *præsentibus* solummodo, aut de promissionibus quibusdam & comminationibus, quæ *Prophetica* prædictionis naturam propriè non constituunt, non certè magis quàm Lex *Mosis* Prophetia constituitur ob promissa ac comminationes annexas.

Vers. 3. 2. *Beatus qui legit, quiq; Prophetiæ dicta audiunt, tempus enim instat.* Hoc iterum planè innuit, librum hunc totum (integras illius intelligo Visiones) librum esse *Vaticiniorum*; qualem, quod paulò antè monui, promissa solummodo & comminationes eum facere non possunt, non magis quàm Leges *Mosaicas* quibus adjunctæ sunt. Et, tametsi distincti *septem Ecclesiarum* status distinctis particularium Ecclesiarum subsequentium seculorum in orbe Christiano statibus applicari possint, id tamen sensu hoc *Literali* per modum *Prædictionis* fieri non potest; sed tantùm per modum *Exempli* virtutis atq; vitii, piarúmq; atq; impiarum Actionum quæ repetitis vicibus in omni Historia occurrunt. Unde hæ Epistolæ ad *septem Ecclesias* si nihil in se contineant ampliùs, *Prophetia* existimari non debent, ac proinde heterogeneæ sunt, & à scopo Tituloq; hujus Libri alienæ.

Vers. 4. 3. Veruntamen cùm *Johannes*, postquam tam expressim *Prophetiarum librum* appellaverit, statim septem Ecclesias in *Asia* ad hunc modum salutet, *Gratia vobis ac pax ab eo qui est & qui erat & qui venturus est*, equidem hoc mihi ejusmodi videtur, quod vi ferè cogere quempiam possit ad credendam Visionem hanc *septem Ecclesiarum*, quam is adeò immediatè aggreditur, *Vaticinium* esse, juxta *Titulum* in antecedente versu proximè memoratum. Ut taceam ipsam descriptionem Personæ cujus nomine eas salutat, *Qui est & qui erat & qui venturus est*, oppidò quàm naturaliter innuere, ea tractari quæ ab initio Ecclesiæ ad extrema usq; illius secula pertingunt. Quibus rebus ampliùs insistit versu septimo (postquam de Christi persona egerit) *Ecce*

Vers. 7. *venit cum nubibus*, (hoc ad ultimam *Laodicææ* periodum se extendit quando Deus judicaturus est populum) *eúmq; cernet omnis oculus & qui eum transfixerunt, déq; eo plangent omnes terrarum Nationes*, (Terra enim tunc conflagratura est cum suis operibus) *Etiam, Amen.* Hoc certò eventurum est circa Tonitruum septimum (in cavo illo ac tenebroso gurgustio ubi fletus futurus est ac ploratus stridórq; dentium) quicquid contrà imaginaturi sint aut oggannituri *filii Infidelitatis*. Quamobrem mens scopúsq; spiritûs *Prophetiæ* videtur hîc longiùs proferri, etiam ad ultima usq; mundi secula.

Vers. 8. * Vide Dialog. Divin. Dial. 3. Sect. 32. 4. Quemadmodum portò declarat versu proximo, *Ego sum Alpha & Omega, principium & finis, inquit dominus, qui est & qui erat & qui venturus est, Omnipotens*; Illa scilicet Sapientia ac Potestas quæ ab extremo ad extremum potenter pertingit, ordinátq; omnia suaviter: Hoc, mihi certè, luculentè significare videtur visionem *septem Ecclesiarum*, perinde atq; *septem Sigillorum* visionem, *Libriq; aperti*, à principio Ecclesiæ ad finem usq; mundi se extendere. Quæ consideratio tam crebrò nobis inculcatur proculdubio, ut id de nihilo esse minimè censendum sit, sed ut index sit infallibilis, altiorem aliquem *septem Ecclesiis* subesse sensum, quàm primo aspectu eis subesse putemus. Summa enim Visionis, antequam ad particulares Ecclesias descendat, ab hoc incipit & cum eodem desinit, v. 11. & 18. *Ego sum primus & ultimus, & claves habeo mortis & Inferni.* Quod proculdubio ultimæ sententiæ executionem respicit sub septimo *Tonitruo*.

Vers. 10. 5. Cæterùm egregium illud interim notandum est quod occurrit versu decimo, *Factus sum in spiritu Dei dominico, & audivi post me magnam quasi Tubæ vocem.* Introitus hic pompaticus cum clangore Tubæ in hanc *septem Ecclesiarum* visionem, & gloriosus Aspectus filii hominis in medio *septem aureorum candelabrorum cum septem Stellis in dextra sua* ambulantis, tam propè accedit ad splendidum illud visionis *septem Sigillorum* Præludium, ut nemo sagacioris ingenii facere possit quin utrasq; Visiones ejusdem comprehensionis ac momenti esse suspicetur, nec ad tam angustos usus restringi ut ad septem Ecclesias *Asiaticas* solummodo pertineant. Nam in ipso initio utrarumq; *Visionum* aspectus Christi gloriosus in *medio Ecclesiæ* occurrit, in priori *stantis* aut *ambulantis in medio septem aureorum Candelabrorum*; in posteriori *sedentis in medio quatuor Animalium* & *viginti quatuor Seniorum*. Atq; ambo hæc Præludia ad futuras Visiones cum *Tubæ clangore* introducuntur. Quamobrem cùm pompa utrobiq; æqualis sit, verisimile omninò est, *pondus* utriusq; visionis & *comprehensionem* esse æqualem. Neq; sanè hîc objici potest, pompam ante visionem septem Ecclesiarum pro *Frontispicio* toti libro vaticiniorum destinatum esse, quippe quòd *Frontispicium* æquè saltem splendidum iterum erigitur ante *septem Sigillorum* visionem. Unde planè constat, prius illud ex toto destinatum esse visionibus

nibus *septem Ecclesiarum*, ac proinde magnum aliquod summiq; momenti *Mysterium* inibi latitans portendi, taléq; quod præsens septem istarum particularium Ecclesiarum in *Asia* status attingere non potuerit, nedum exhaurire. Sed pergimus.

6. Dicentis, *Ego sum Alpha & Omega, primus & ultimus. Tu quæ cernis scribe in librum & mitte Ecclesiis quæ sunt in* Asia. Hîc rursus immediatè ante Epistolarum missionem ad septem Ecclesias in *Asia*, illos suos Titulos exponit qui minimè omnium cum exigua istarum particularium Ecclesiarum duratione conveniunt. Sancta verò Ecclesia Catholica ab initio ad finem usq; mundi perdurat. In quam igitur nullus dubito quin spiritus Prophetiæ suos oculos eo tempore conjecerit, *mysticéq;* per septem Ecclesias in *Asia* sanctam Catholicam Ecclesiam in septem succedentia Intervalla divisam, juxta *Petri Galatini* opinionem, intellexerit. Etenim si rationes rectè supputare velimus (nisi magnum aliquod subsit Mysterium) cur ad *septem* tantùm Ecclesias *Asiaticas* scribendum esset, cùm aliæ essent, multæ sanè aliæ aut hîc aut saltem in aliis Imperii partibus, quas verisimile sit propter ejusmodi vitia & virtutes rerúmq; durarum perpessiones quæ in his notantur, æquè notas fuisse.

7. Respondebis forsan, *Asiam minorem* S. *Johannis* fuisse specialem quasi Diœcesin. Verùm qui sic respondent, obliti videntur *Johannem* omninò passivè se habuisse in hisce *Visionibus*, nec aliter scripsisse quàm ut à Spiritu sancto movebatur, qui personarum non est acceptor. Ut mittam alias certè fuisse in *Asia* Ecclesias præter has septem. Cur igitur septem omninò? Cúrve hæ præter cæteras? *Septem* verò *universalitatem* significare in stylo Prophetico tritum est atq; obvium. Quapropter *septem* Ecclesiis in *Asia* idem est atq; *universis* in *Asia* Ecclesiis. Veruntamen res mira est omnes in *Asia* minori Ecclesias tam studiosè à Spiritu sancto salutari, reliquásq; interim per orbem Christianum Ecclesias insalutatas prorsus præteriri. Tanquam si hîc ageretur juxta vulgatum Proverbium, *Oscula per favorem dispensari*; cùm tamen expressè dictum sit in Scripturis Deum non esse personarum acceptorem, quemadmodum paulò antè monui.

8. Cæterùm urgebis porrò, non esse possibile ut quicquam amplius hinc efficiamus quàm omnes in *Asia* Ecclesias hîc intelligi, nisi nomen *Asia* in Appellativum converteretur. Quæ consideratio obicem omnibus conatibus positura est hanc visionem *Mysticè* interpretandi, adeò ut necessariò acquiescendum sit in sensu *Literali*. Verùm *Hugo Grotius*, qui omnes Ecclesias ex ratione Nominum *Mysticè* etiam interpretatur, nullam tamen allusivam notavit significationem in voce *Asia*. Adeò ut secundùm eruditi hujus viri sententiam illius Argumenti sequela non sit ità firma.

At verò præter hæc, quanquam verborum lusibus, suprà quàm opus sit, haud oblectari soleo, difficile tamen fore non credo, allusivam in nomine *Asia* significationem invenire destinato sensui *Mystico* satìs appositam. Etenim אשיה & עשיה (quorum prius *Fundamentum* significat, posterius *Actionem* vel effectionem) quantùm ad sonum *Paronomasticum*, tam propè ad vocem *Asia* accedunt ut Auris vel maximè *Critica* ac delicata nihil propinquius in hujusmodi causis possit requirere. Et quantùm ad sensum utriusque, is ad præsens propositum admodum certè accommodatus est. Sic enim Inscriptio hæc, *septem Ecclesiis in* Asia, aut significabit, *universis* Ecclesiis in *Fundamento*, hoc est, quæ *Apostolicum* in rebus Doctrinæ ac Professionis *Fundamentum* observant, aut, *universis* Ecclesiis in *Actione*, hoc est, Epistolas has ad eas scriptas esse in destinatam censuram *Actionum* ipsarum. Et expressim habetur *Pet. Ram. lib.*
apud *Dialecticos* de *Topico* Effectuum & *Actionum*; *Hujus loci sunt Laudes & vituperationes*, in quibus hæ Epistolæ omninò versantur. *Et novi opera tua*, cujusq; *1. cap. 9.* est Epistolæ exordium. Præterea ad nullos missæ sunt præter eos, qui Christianæ Fidei *Fundamentalia* profitentur, nec quicquam quod eis repugnet intermiscent; quemadmodum in Interpretatione nostra appariturum est. Nec mirum est omninò S. *Johannem* quanquam *Græcè* scribit, ad vocabula *Hebraica*, cùm ipse *Judæus* sit, aliquando allusiones facere, neq; id certè caret exemplo. *Siracides* enim planissimè eo in loco *Græci* textûs, Σοφία γὰρ κατὰ ὄνομα αὐτῆς ἐστιν, ad vocem *Hebraicam* צפן *abscondere*, ac si σοφία idem esset quod צפיה, videtur alludere. *Eccles. 6. 12.*

9. Verbales hæ Allusiones in stylo *Prophetico* tam frequentes sunt ut nihil opus sit illud porrò monere. Nec est, opinor, probabile Spiritum Dei in hoc libro vaticiniorum, ubi omnia tam augustum habent ambitum ac Majestatem, septem solas particulares Ecclesias ex universis orbis terrarum Ecclesiis idq; circumstantiis tam pompaticis salutare voluisse; & postquam tam magnificè vaticiniorum librum exorsus esset eúmq; eo *Titulo* tam *expressè* insignivisset, statim postea, tanquam oblitus quid esset acturus, prolixam introducere visionem, septem partibus consistentem, in quibus nihil omninò sit *Propheticum*, sed Reprehensiones tantùm ac Laudes, Com-

minationes

minationes ac Promissa paucis particularibus Ecclesiis facta. Hoc sane secundùm stabilem ordinem methodúmq; Divinæ sapientiæ non fieret, præsertim in hoc libro, quo nihil unquam accuratius scriptum extitit, nec in posterum unquam est exiturum.

Ver. 16. 10. *Et habebat in dextra sua stellas septem.* Equidem mihi admodum durum videtur, imaginari septem has Stellas septem esse tantùm Episcopos septem quarumlibet particularium Ecclesiarum in *Asia*, tanquam si reliqui non sustentarentur nec gubernarentur manu Christi, essêntve solummodo septem in manu *dextra*, reliqui verò omnes in *sinistra*. Repræsentationes hujusmodi tam sublimes Ecclesiis septem particularibus quibuscunq; appropriari non possunt. *Septem* verò, *universas*, quantùm ad coexistentiam pariter ac successionem ad mundi usq; finem, significare oportet. Qui sensus dignus est quidem *Libro* tam *excelso* quàm est hic *Apocalypticus*, mentiq; reliquorum septenariorum qui in libro hoc *Prophetico* occurrunt, consentaneus; quippe qui *integram* significant successionem rerum aliquarum septenarum ad quas repræsentandas introducuntur.

Ver. 20. 11. *Septem Stellæ Angeli septem Ecclesiarum sunt, & septem Candelabra quæ vidisti septem sunt Ecclesiæ.* Quanquam secundùm sensum *Literalem* septem hæ Ecclesiæ septémq; Angeli septem istis particularibus *Asiæ* Ecclesiis suprà memoratis facilè applicantur; facere tamen non possum quin ex eo quòd eas hic septem *Asiæ* Ecclesias non appellaverit, sed septem Ecclesias in genere, invitationem esse censeam ad investigandum sensum aliquem ampliorem *Propheticum*, qualem nos quærimus; utì etiam ex eo quòd dicat *Angelos* septem Ecclesiarum in genere nec nominatim Ecclesias recenseat; sed præcipuè ex eo quòd loco *Episcoporum* aut *Pastorum Angelos* appellet. Etenim cùm in stylo *Prophetico* huic libro proprio, qui omnia Angelorum Ministeriis ascribit, tam constanter perseveret, argumento est septem Epistolas ad Angelos Ecclesiarum scriptas *Propheticum* suum perinde sensum habere atq; *Literalem*, vel potiùs hunc ipsum sensum maximè omnium intendi.

12. Omnes hæ Indicationes ex primo hoc capite ad fidem faciendam quòd septem *Asiæ* Ecclesiarum sensus quidem *Propheticus* etiam sit, apud me, simul sumptæ, eam vim obtinent, ut tametsi ipse ejusmodi sensum continuum *Mysticum* sive *Propheticum*, qui perpetuò facilis ac naturalis foret, producere non possem, non possem tamen quin suspicarer aliquem hujusmodi subesse sensum, quamvis supra vires meas esset eundem assequi. Quòd si Divinâ gratiâ adjutus ejusmodi sensum erui qui & cohærens sit & apprimè utilis, & ex styli *Prophetici* analogia satìs affabrè concinnatus, spero hanc *Præparationem* fidem Lectori vel invito extorturam. Qualis verò sit, ipsius oculis statim jam subjiciam.

CAP. III.

Interpretatio Epistolæ ad Ecclesiam Ephesinam.

1. EX præcedentis Capitis versu ultimo significatum est, omissam septem Ecclesiarum Appropriationem, nominatim *Asiæ*, bellam nobis esse invitationem ad suspicandum ampliorem aliquem laxiorémq; sensum subesse huic *septem Ecclesiarum* visioni. Et certè Relaxatio hæc liberior est in *Græco* exemplari quàm in Tralatione *Anglicana*, aliisq; id genus Tralationibus. Textus enim originalis sic se habet, καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι ἃς εἶδες ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν, *Et septem Candelabra quæ vidisti septem Ecclesiæ sunt*, non αἱ ἑπτὰ ἐκκλησίαι, septem *illæ* Ecclesiæ; Quas sensu *Literali* cuivis in proclivi esset existimare alias non esse quàm istas in *Asia minori* sitas. Hæc verò Ecclesiarum Divisio in septem sensu *mystico*, distributio potiùs est ex *adjunctis* quam è *subjectis*, dum tota Ecclesia Catholica per integram suam successionem à principio usq; ad finem, pro septemplici morum suorum ac conditionum insigniori diversitate in septem Intervalla diducitur. Sic enim dicimus Ecclesiam *primitivam*, Ecclesiam *apostaticam*, Ecclesiam *reformatam*, &c. denotando non quidem locum, sed tempus earum ac qualitatem; Quas styli Prophetici *Genius*, si ipsi ex usu esset eas exprimere, tanquam totidem Ecclesias locis distinctis sitas exhiberet.

2. Verùm præter hæc, porrò notandum est, omissionem septem has Ecclesias appropriandi *Asiæ*, Interpretem *Mysticum* à ratione reddenda illius nominis, cùm in

Interpre-

Interpretatione septem aureorum Candelabrorum omissum sit, opportunè liberare. Quod observatu dignum censui ut omnis cavillandi prætextus iis præcidatur quibus *Græci* nominis, ab *Hebraica* Allusione reddita, ratio minus fortean sit satisfactura. Quanquam ipsorum cavillationem, eis qui majori pollent judicio, existimatum iri spero omni omninò ratione carere.

3. Nec deniq; quòd ad septem *nominatim* Ecclesias in his ad ipsas scriptis Epistolis spiritus Prophetiæ rursus redeat, determinanda propterea visio est præcisè & adæquatè ad septem istas Ecclesias *Asiaticas*, *Topicè* intellectas; quandoquidem omnium harum Ecclesiarum nomina saltem per facilem *Allusionem*, significationem habent *Appellativam*, qualitatémq; earum ac conditionem Mysticè intellectarum manifestò denotant, quemadmodum in progressu *Expositionis* videbimus.

4. Primùm igitur de Ecclesia *Ephesina* quam Christus ad hunc modum salutat: *Ephesinæ Ecclesiæ Angelo sic scribito; Hæc dicit qui septem stellas suâ dextrâ tenet, qui in medio septem aureorum candelabrorum ambulat.* Per *Angelos*, secundùm stylum *Apocalypticum*, omnes eos qui sub eorum Præfectura agunt quovis modo aut negotiantur, repræsentari vel insinuari, suprà jam notavimus. Estq; adeò frequens in *Apocalypsi* atq; obvium, ut nemini qui illo in libro versatus sit, ullo modo dubium esse possit. Quamobrem Christus scribendo hic Angelo Ecclesiæ *Ephesinæ*, *mystico* hoc sensu, omnibus Episcopis, Pastoribus & Christianis in primo hoc Apostolico Ecclesiæ Intervallo scribere intelligitur. Apoc. 2. 1.

Quòd verò particulatim in hac ad hanc Ecclesiam Epistola, (sensu putà illius *Mystico*) ipsis se commendat sub charactere illius *qui septem stellas dextrâ suâ tenet, quiq; in medio septem aureorum candelabrorum ambulat*, sensus pompâ hac Propheticâ denudatus hic est; Quòd ego scilicet is sum qui omnes meos Episcopos ac Pastores, omnésq; qui Regno meo amplificando allaborant, sustento ab hoc tempore in perpetuum. Quemadmodum in primis Ecclesiæ suæ fundamentis jaciendis declaravit; *Ite igitur & docete omnes Gentes eósq; baptizate in nomine Patris, Filii & Spiritûs sancti, Docentes eos exequi quæcunq; vobis præcepi. Et ecce ego vobis adfuturus sum perpetuò usq; ad finem seculi.* Is in medio est suæ Ecclesiæ ubicunq; duo trésve in suo nomine sint congregati. Is per medium successionum septem Intervallorum Ecclesiæ, septem utiq; aureorum candelabrorum, ad finem usq; mundi perambulat. Hoc autem dicitur ad animos addendos eis qui initia jacturi essent suæ Ecclesiæ, methodicéq; primo in loco ponitur ut quod generale est & per omnia Ecclesiæ Intervalla ad finem seculi permeat. Matth. 28. 19, 20.

Quòd verò *Frontispicium*, quemadmodum suprà appellavi, hujus visionis *septem Ecclesiarum*, qui gloriosus erat character semper beati Servatoris, *membratim* hic adhibetur ad introitum in *partes* hujus visionis, sicuti fit quidem in singulis, (quod ulteriori argumento est primarium harum Epistolarum sensum *Propheticum* esse, nec tam ad privatas aliquot Ecclesias *Asiaticas* quàm ad Ecclesiam Catholicam pertinere) non possum non notare quàm aptè id *sigillorum visioni* respondeat; Ubi etiam *Frontispicii* partes ad sigillorum quatuor introductionem adhibentur. Quatuor enim *Animalia* unum post aliud (idq; significatione admodum apposità uti & hic) in aperiendis primis quatuor Sigillis introducuntur hanc vocem edentia, *Veni & vide*. Quamobrem cùm idem fit in utrisq; visionibus artificium, haud inarguta sanè subindicatio est eas esse paris momenti visiones, hoc est, latè admodum & comprehensivè *Propheticas*; quemadmodum ex primo capite conatus sum evincere. Apoc. 6.

5. Quàm verò accommodata sit illa pars characteris beati Servatoris huic Visionis parti quæ ad *Ephesinam* Ecclesiam spectat, jam declaratum est. Allusionis *Paronomasticæ* aptitudinem in nomine jam considerabimus. Stylum enim Propheticum ejusmodi Allusiones affectare & *Grotius* & *Medus* omnésque, quod sciam, Interpretes consentiunt. *Grotius* verò particulatim rationem nominum omnium harum Ecclesiarum reddit in Adnotationibus in *Apocalypsin*. Adeò ut nihil subesse possit levitatis aut temeritatis si quis hac in re periculum fecerit. In voce *Ephesus* igitur, quantùm ego video, duplex esse potest Allusio, & ad ἄφεσις & ad ἔφεσις. Nam quoad א, cùm una ex tribus matribus Lectionis esset, quòd & *E* & *A* in se continebat, planè innuit, sonum E & A haud ità multùm inter se discrepare. Quod autem sensum vocis ἄφεσις attinet, mirificè profectò & peculiariter huic Ecclesiæ accommodatus est, cùm *primum* sit è septem Intervallum, & quasi ἀφετήρια (vóxq; ἄφεσις idem significat) ipsi *carceres* unde incipit omnium *septem Ecclesiarum* successionis curriculum, quod & in mundi finem desinit: Christianorúmq; vocatio à S. *Paulo* curriculo comparatur.

Et nè ullus supersit scrupulus de prima hac Allusione, ex eo quòd *Martinius* expressè loquens de his tribus matribus Lectionis אוי, primam dicit valere A, secundam

dam E & I, & tertiam O & U, in scriptis quidem *Hebraicis* non punctatis nihil frequentius est quàm א pro E; ut in אצבע, אשכול, אלהים, & similibus. Et in lingua Græca, ε & ι, & ο & υ crebrò, pro dialecti diversitate, inter se mutantur, ità ut difficultatis nihil reliquum esse possit super hac re.

Quod vero alterum attinet vocabulum, Ἔφεσις, quod *Grotius* etiam expresse notavit sibíq; elegit, Allusio quidem illa omni omninò labe caret & quantùm ad sonum & quantùm ad significationem. Magnum enim illum ardorem denotat, fervidúmq; desiderium Ecclesiæ in temporibus illis Primitivis & Apostolicis erga res Christi Regníq; illius Amplificationem, eos utiq; sincerè enixéq; sub illius Herois auspiciis *albo Equo insidentis, cum arcu sagittisq; in manu dextra*, collineâsse, & *ad anteriora se intendisse, contendisséq; ad scopum, ad palmam ad quam supernè vocati sunt divinitùs per Christum Jesum*; eos inflammatos fuisse studio proferendorum finium Imperii Christi in hac vita, & obtinendi postea immarcessibilem illam coronam, & comedendi fructus æternæ vitæ in cœlesti Paradiso Dei. Hæc prima illa fuit hujus Ecclesiæ charitas, hæc ipsorum ἔφεσις τῦ τέλυς, hoc vehemens sincerúmq; desiderium, unicúsq; scopus omnium Actionum eorum, nempe ut hîc Christo servirent, eóq; postea fruerentur in cœlesti suo Regno. Ac proinde ex fervido hoc erga Christum amore, sensúq; propriæ felicitatis, facilè omnes initio difficultates devorabant.

Ver. 2, 3. 7. Quemadmodum notatur in duobus versibus sequentibus, *Novi opera tua, laborem & patientiam, útq; malos ferre nequeas.* Ii enim qui sincerè fervidéq; boni sunt, fieri non potest quin Antipathian habeant adversùs omne malum, cernántq; eos, qui, ut ut Apostolicè se gesserint, nec tamen intus boni sunt, meros *Hypocritas* esse ac mendaces.

Et eos exploraveris qui se profitentur Apostolos, nec sunt. Fuisse *falsos Apostolos, fallaces operarios qui in Christi Apostolos transformabantur* Apostolorum temporibus (intra quæ hujus Ecclesiæ Periodus constitit) ipse *Paulus* Apostolus commemorat, 2 Cor. 11. 13. Quod igitur valdè consentaneum est primæ hujus Ecclesiæ Intervallo. Quando enim præ se ferat quisquam à Deo se missum Apostolum esse, si non eâ ætate quâ Apostoli reverà ab eo in mundum missi sint?

Et tolerâsti patientiáq; uteris, & propter meum nomen laboras indefessus. Quod hîc occurrit eundem ferè sensum habet atq; verba quæ in antecedenti versu occurrebant. Verùm hæc repetitio non fit frustrá. Hæc enim verba, credo, nempe, ϗ διὰ τὸ ὄνομά μυ κεκοπίακας ϗ ὐ κέκμηκας, speciali modo promissum illud versu septimo respiciunt. Qui laborare nolunt non comedent. Is verò qui multùm laborat, nec propter inertem quendam languorem culpabilémve lassitudinem intercessat, is dignus est qui *pane vitæ* vescatur. Præterea verò hic labor ac patientia summis hîc repetitur circumstantiis, quò meliùs quorundam arguatur in hac *Ephesina* Ecclesia, negligentia ac desidia; quemadmodum fit in versu proximo.

Ver. 4. 8. *Sed habeo de te quod expostulem, quòd charitatem tuam pristinam omisisti.* ὅτι τὴν ἀγάπην συ τὴν πρώτην ἀφῆκας. *Grotius* & *Hammondus* exponunt, *Quia de charitate pristina aliquid remisisti*, itáq; agnoscunt ἄφεσιν relaxationem significare & remissionem sensu graduum intentioni contrario. Unde alia esse potest ratio allusionis in voce *Ephesus* ad ἄφεσις, ità ut contradistinguatur ab ἔφεσις· atq; *Ephesina* hæc Ecclesia nomen sic habere possit à charitate prima *intensa* & ab ejusdem *remissione* postmodum facta, per duplicem allusionem. Cæterùm quemadmodum allusio ad ἔφεσις perfectior est quàm ad ἄφεσις, ità proculdubio primum hoc Ecclesiæ intervallum celebratius extitit ob sincerum fervidúmq; Christi amorem quàm ob ejusdem remissionem. Quod nonnihil facit ad corroborandum primi hujus Intervalli terminum.

Quòd charitatem tuam pristinam omisisti, hoc est, Quòd tam fervidus spiritu esse desiisti quàm eras initio. Quæ prima charitas cùm secundùm Præcepti ipsius Christi mensuram esset, talis proculdubio erat quæ effecerit ut Ecclesia *Ephesina* Christum plus Patre, aut Matre, aut Uxore, aut Liberis réve aliâ qualicunq; mundanâ, prout ille postulaverat, amaret. Sub finem verò Intervalli hujus primæ successionis Ecclesiæ Amor hic animúsq; obfirmatus flaccescebat, nimiúmq; multi incipiebant *Gnosticos* agere, quemadmodum appellitant, hac in re, fideiq; abnegationem tempore persecutionis pro re nihili ducere, etiam ii qui profitebantur se ex Ecclesia esse numeróq; habiti sunt Fidelium. Hoc, intra Intervallum *Ephesinæ* Ecclesiæ (nostro etiam sensu) contigisse, multæ reprehensiones & exhortationes in Epistolis Apostolorum planè evincunt. Vide clarissimi *Hammondi* notas in hanc ipsam Ecclesiam, quæ plenè scopum nostrum attingunt. Atq; Epistolæ *Pauli*, primáq; *Petri*, illáq; ad *Hebræos* scriptæ sunt cunctæ intra illud Intervallum quod *Ecclesiæ Ephesinæ* assignavimus,

culpæ

culpæ autem antea erant commissæ. Ob quas culpas, visio hæc eos reprehendit ac comminatur, quanquam in commonefactionem seculis futuris, quemadmodum videre est versu sequenti.

9. ***Quamobrem memento unde excideris & ad sanitatem redi, ac priora opera facito.*** Jubet eos ad priorem reverti charitatem, quæ fortior ipsâ erat morte. Atq; opportunum erat hoc dare mandatum atq; animationem Ecclesiæ propter ingentes Tentationes eis obventuras in Conditione *Smyrnæa*. Ante decem enim Persecutiones rariùs fiebant Martyria. Ver. 5.

Alioqui adoriar te brevi, tuúmq; Candelabrum ex suo loco movebo nisi ad sanitatem redieris, hoc est, per *Hypallagen*, Ego te dimovebo à Candelabro tuo. Quod igitur magìs peculiariter dirigi videtur ad *Episcopos* & *Pastores* Ecclesiæ eo in tempore, ac si comminatio esset, propterea quòd aut ipsi in hunc remissum charitatis gradum lapsi essent, aut greges sibi concreditos eò labi permisissent. *Septem enim Candelabra septem Ecclesiæ sunt*, c. 1. v. 20. *Et septem stellæ Angeli septem Ecclesiarum*, hoc est, *Episcopi* & *Pastores* Ecclesiæ. Quamobrem hæc adversùs ipsos comminatio significare potest, per *Hypallagen*, eorum amotionem ab Ecclesia per vindictam aliquam Divinam, eorum nempe omnium qui remissi essent ac negligentes. Cæterùm membris quibuslibet Ecclesiæ *Candelabri ab ipsis remotio* potest esse Juris communionis Ecclesiasticæ amissio sive perditio. Ut eripere alicui vel adimere alicui *Civitatem*, pro eo est atq; efficere ut Civis esse diutiùs desinat. Qui sensus etiam in *Episcopos* ac *Pastores* quadrare potest. Potest enim Christus eos in foro Divino abscindere, nè diutiùs membra sint Ecclesiæ, nec, per consequentiam, salutis participes. Sed cùm figuratæ hæ locutiones duriores aliquibus videri possint (quamvìs sic loqui queant, qui *ænigmaticè* aut *Poëticè* volunt loqui) producendus tandem est alius sensus qui mihi profectò maximè omnium arridet, & in quo *Victorinus*, *Andreas*, *Lyranus*, & *Alcazar* unanimiter consentiunt, qui dimotionem Candelabri è suo loco, interpretantur de comminata aliqua rerum commotione tempestatéve quæ Ecclesiam esset oppressura. Non quòd innuatur Ecclesiam hanc indè abreptum aut ablatum iri, sed ut in Tempestate aut Terræ-motu, motam fore & agitatam. Hoc illi intelligunt de Ecclesia *Ephesina* in *Asia*, *Literaliter* intellecta. Quod argumento est Interpretationem ipsis visam fuisse facilem ac genuinam. Paríq; facilitate *Mystico* sensui applicari potest. Cæterùm ego tempestatem paulò latiorem excitari volo ac violentiorem, diram utiq; hìc intelligi Persecutionem quæ Ecclesiæ obventura erat in suo *Smyrnæo* Intervallo. Consideratur enim perpetuò à principio usq; ad finem tanquam una eadémq; Ecclesia Apostolica, quanquam in diversa hæc Intervalla distincta. Idq; summoperè observandum est, *esse quidem in unaquaq; Epistola ad particularem quamq; Ecclesiam scripta, Prædictionem aliquam subsequentis Ecclesiæ intervallo implendam.* Quod hìc semel notandum putavi ; & particulatim procedendo, propriis suis locis porrò notabimus. Sensus igitur hujusmodi esse videtur, Nisi Ecclesia hoc *Ephesino* intervallo in altiorem evigilet gradum zeli, amoris, studiíq; propagandi Regnum Christi, Christum animos eorum excitaturum esse, eósq; hujusmodi fervidis persecutionibus (sanguis Martyrum semen Ecclesiæ) exercitaturum, quæ efficaciores forent ad consilia sua adimplenda. Quod perinde contigit in decem persecutionibus intra *Smyrnæam* Ecclesiæ Periodum.

10. ***Quanquam id habes, quòd*** Nicolaitarum ***facta odisti, quæ ego quoq; odi.*** Ecclesia hoc tempore tam mollis ac remissa evaserat ut nihil superesset fervidæ illius industriæ quæ in multis olim fuerat, nihil animi obfirmati in rebus omnibus sustinendis Christi gratiâ. Nec tamen tam corrupti evaserant ac belluini ut se impuritatibus dederent Nicolaitarum, quas subsequentibus seculis aliqui sibi indulgebant per errorem temerariæ cujusdam actionis *Nicolai* Diaconi qui in his ipsis Apostolorum temporibus vixerat, & ab hoc vocitati sunt impuri hi nebulones *Nicolaitæ*. Admodum pauxillum verò vel nihil potiùs hujus impuritatis se prodidit intra hujus *Ephesinæ* Ecclesiæ periodum. Quam tamen Divinus Spiritus prævidebat detestabiliter frequentem fore ac notoriam in istiusmodi perditis hominibus, quos tametsi seipsos Christianos appellitabant, Ecclesia tamen Apostolica pro suis noluerit agnoscere. Hoc conceditur Ecclesiæ *Ephesinæ* in eorum solamen ac honorem, quòd *Nicolaitismo* sint immunes ; & ut puritati patientiam invincibilem ac fortitudinem superaddere possint, porrò subditur, Ver. 6.

Vincenti dabo vesci arbore vitæ quæ est in medio Paradisi Dei mei. Pro operibus, ac exantlatis laboribus & difficultatibus devoratis, esitatio & refectio hìc ipsis promittitur ; Pro patientia ac tolerantia, Paradisus voluptatis ; pro vita ac sanguine propter Evangelium profusis, æternæ vitæ fruitio in regno Christi. *Memento* Ver. 7.

Luc. 23. 42, 43. *mento mei, domine, cùm veneris in regnum tuum. Amen, dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.*

Cæterùm penè obliti fuimus prioris partis hujus versûs septimi, *Qui aurem habet, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.* Quod cùm universis septem Epistolis commune sit *Epiphonema* per omnes à prima ad ultimam repetitum, proculdubio haud exigui momenti esse oportet. Ad duo igitur collineatum existimo in affigendo hoc cuiq; Epistolæ *Epiphonemate.* Unum, ut significetur nobis, tametsi *Literalis* sensus sit harum Epistolarum, unamquamq; tamen earum esse insuper *Parabolam.* Quod repetitâ hâc subindicatur loquendi formulâ, quâ Christus dum in vivis erat, utplurimum usus est in fine *Parabolarum, Qui aures ad audiendum habet, audiat.* Ut taceam ipsum sensum *Epiphonematis* idem insinuare, qui hic est; Qui intelligentiam habet quâ profunditatem sensûs harum Epistolarum attingere possit, attingat. Neq; enim est intra ictum cujuslibet ingenii, ipsarum investigare scopum. Alterum ad quod collineatur, est insinuatio sensum quidem septem hisce *Parabolicis* Epistolis *summi momenti* atq; utilitatis Ecclesiæ, subesse. Unde porrò inferri volo, verisimillimum esse eam demum ipsarum Interpretationem quæ maximi omnium momenti sit, verissimam etiam fore. Ac talem equidem, hanc ipsam quam ego molior, apud homines doctos, ac prudentes judicatum iri spero. Atq; hæc de prima successione Ecclesiæ sub Titulo *Ephesinæ* dicta sunto.

CAP. IV.

Interpretatio Epistolæ ad Ecclesiam in Smyrna.

Apoc. 2. 8. 1. *ITem Angelo* Ecclesiæ Smyrnæorum *scribito.* Venimus jam ad secundam successionem statûs Ecclesiæ, cujus Titulus est Ecclesia *Smyrnæorum* vel Ecclesia in *Smyrna*; Cujúsq; Intervallum est à decimo *Neronis* Annóve Christi sexagesimo tertio, usq; ad annum Christi trecentesimum vicesimum quartum, ubi *Constantinus Magnus*, fervidus Christianitatis professor, ejus pariter ac suiipsius potentissimos adversarios bello devicerat. Tunc enim Ecclesia excitata est è pulvere (vel potiùs ex cæno sanguinéq; in quos conculcata erat per decem crudelissimas persecutiones) incepítq; esse Ecclesia in πεϱγάμῳ in *sublimitate* & *exaltatione*, juxta illius vocabuli significationem. Verùm in hoc Afflictionum suarum ac Martyriorum intervallo Ecclesia reverà erat in *Smyrna.*

Σμύρνα enim & μύῤῥα idem sunt, *Myrrhámq;* significant. Quæ sive plantam ipsam respicias, quæ in locis arenosis, aridis incultisq; oritur, ipsáq; aspera est & spinosa, spiculatísq; foliis horrida, sive ipsum gummi arboris quod mordax est & amarulentum gustui, ipsúmq; nomen indè in lingua *Syriaca* sortitum est מורא quia *amara*, quemadmodum *Martinius* notavit, admodum profectò significans est hujus Intervalli Ecclesiæ quod succedit, quo horribiles illæ Paganicæ persecutiones adversùs Christianos excitatæ comprehenduntur. Ità ut *Smyrna* amaram afflictionem & persecutionem Ecclesiæ significet, quemadmodum magna illa stella *Lampadem* referens nominata *Absynthium*, funestam Occidentalis *Cæsareatûs* calamitatem denotat.

2. Quibus addere potes *Smyrnam*, hoc est, *Myrrham* præcipuam pollincturæ partem fuisse in condiendis defunctorum corporibus. Quod iterum multa illa funera respicit, vel potiùs lanienas & *Martyria* Membrorum Christi per ingruentes istis temporibus persecutiones mox eventura. Præterea quatenus *Myrrha* corpus à corruptione conservat, symbolum esse potest *Memoriarum Martyrum* omni posteritati consecrandarum. Ut prætermittam ipsorum Corporum conservationem, quas *Reliquias* appellitant; quanquam hæc quidem Allusio nullus prætextus esse potest abusuum in his rebus repertorum. Et postremò, Allusio hæc ad *Myrrham*, adhuc magis emphatica est, ex eo quòd corpus Servatoris fidelis illius *testis* sive *Martyris*, quemadmodum se appellat, post *Martyrium* in cruce peractum, *Myrrhâ* conditum esse dicitur, *Johan.* 19. 39.

3. *Hæc dicit Primus & Ultimus, qui fuit mortuus & revixit.* Tituli quibus Christus seipsum ornat dum Ecclesiam *Ephesinam* alloquitur, hi sunt; *Qui septem Stellas suâ dextrâ tenet, & qui in medio septem aureorum Candelabrorum ambulat*, nempe per omnes ipsorum successiones; juxta promissum illud, *Ecce ego vobiscum ero*

usq; ad finem seculi, innuendo istis verbis sui Spiritûs præsentiam, per quem in omnibus difficultatibus Episcopos Pastorésq; Ecclesiæ suæ sit sustentaturus. Quæ generalis quidem significatio satis attemperata videtur & adaptata conditioni Ecclesiæ *Ephesinæ*, cùm ab ipsis expressim nihil ampliùs requirat quàm zelum quendam ac fortitudinem in genere. Jam verò dum *Smyrnæorum* Ecclesiam alloquitur, dúmq; cruenta magis incipit & terribilis rerum scena, eos confirmare velle videtur altioribus, magísq; sensibilibus ac particularibus animationibus in ipso alloquii sui introitu; *Hæc dicit Primus & Ultimus*, idem utiq; qui bellum propter hoc Regnum pro quo contendimus, inchoavit, ultimúsq; futurus sum in acie ad Amicis opitulandum fugandúmq; Inimicos perinde ac fueram primus. Et nolite, quæso, vereri, pro veritate mortem oppetere; Ipse enim quanquam crucifixus fui, *ecce* tamen *jam revixi*; Quod ego eâ re vobis narro, ut pignus vobis esse possit vestræ itidem felicitatis, si & vos vitas vestras (prout temporum ratio brevì requiret) pro me meóq; Evangelio deponere velitis. Hoc admodum proprium est conditioni Ecclesiæ in *Smyrnæo* hoc Intervallo (in quo tam multæ támq; cruentæ persecutiones erant futuræ) valdéq; appositum.

4. *Novi opera tua ac calamitatem ac pauperiem*, hoc est, Novi magnam tuam afflictionem ac miseriam quâ opprimeris, ut quæ universis præsentis vitæ solatiis destitueris, perpetuóq; in mortis versaris periculo. Quæ quidem Conditio verè admodum *Smyrnæa* est, secundùm Titulum Ecclesiæ in *Smyrna*. Ver. 9.

Cùm tamen dives sis; Gratiis scilicet spiritualibus Mansuetudinis, Patientiæ, Christianæq; Constantiæ ac Fortitudinis, & sinceri invictiq; Amoris erga Dominum *Jesum*, etiam ad ipsam usq; mortem.

Noviq; eorum blasphemiam qui Judæos *se dicunt nec sunt, sed Synagoga Satanæ*, hoc est, Contumeliam illam mecum recognosco quâ isti homines Christianitatem afficiunt qui exortis propter nomen meum persecutionibus pro nihilo ducunt fidem abnegare, quanquam interim Christianos se appellitent, tanquam si Christianus tam vilis esse possit falsúsq; ac abjectus Hypocrita. Hoc certè est blasphemare eos qui ex meo nomine appellantur. Verus *Christianus*, *Judæus* verus est qui corde circumcisus est linguáq; proinde non mentietur, Cujúsq; fides in me tam fortis est, meliorísq; vitæ spes tam firma, ut possit, si Evangelii mei causa id requirat, lubenter vitam hanc amittere, propter amorem mei Regníq; mei amplificationem. Hi *vera* sunt *membra meæ Ecclesiæ* qui non aversantur pati, alteri verò synagoga *Satanæ*, quemadmodum *Petro* dixi, cùm dissuadere me vellet à subeundo mortem Crucis, *Abi ponè me Satana, scandalo mihi es, quia ea non sapis quæ Dei sunt sed quæ hominum*. *Judæos* significare *Christianos*, nihil eo, in stylo *Apocalyptico*, est frequentius. Atq; hæc falsorum Christianorum, per oppositionem hisce *Smyrnæis* Athletis, mentio, eum planè sensum insinuat quem nos dedimus. Matt. 16. 23.

5. *Noli metuere quæ passurus es*; Nolite imitari ignobilem istam ignaviam hujus synagogæ *Satanæ*, horum Hypocritarum turpissimorúmq; simulatorum. Post acrem illam Desertorum Fidei reprehensionem, rursus redit ad confirmandam corroborandámq; Ecclesiam *Smyrnæam*, *Ecce conjecturus est Diabolus vestrûm nonnullos in carcerem ut exploremini, feretisq; decem dierum afflictionem*. Draco rufus, antiquus ille Serpens in suo cum *Michaële* prælio, (Res enim illius visionis cum hoc *Smyrnæo* Ecclesiæ intervallo coincidunt) Pagani, inquam, à veteri Serpente incitati multos è vobis in custodiam daturi sunt ut exploretur fides vestra, Deúsq; fortitudinis vestræ ac constantiæ gloriam reportet. Hoc vobis continget per *Dies decem*, hoc est, usq; ad tempus consummationis, quo aut victoria & redemptio vobis parta sit, aut moriamini. Ver. 10.

Vel potiùs sic; *Decem dierum afflictionem feretis:* Decem cruentarum Persecutionum futuræ sunt tempestates quas vos sustinere oportet; Decem scilicet earum Persecutionum quæ adeò in Historia Ecclesiastica celebrantur, támq; frequenter in omnium ferè ore occurrunt. Quæ quidem consideratio inter alias haud parùm profectò hanc nostram *Smyrnæ* Ecclesiæ Expositionem confirmat, & per consequentiam toti septem succedentium Intervallorum Hypothesi robur administrat.

6. Nec eorum Objectionem quicquam moror qui plures decem persecutiones numerant, addendo undecimam sub *Constantio Ariano*, duodecimam sub *Juliano* Apostata, & decimam tertiam sub *Valente Ariano* Imperatore. *Prophetia* enim cùm *anticipatoria* quasi *Historia* sit, sat sanè est, si loquatur juxta linguam usitatam *Historicorum*, quorum Narrationes in his decem adeò celebratis distinctéq; cognitis Persecutionibus recensendis versantur. Neq; plures decem sunt in eo Intervallo quod Ecclesiæ *Smyrnæ* assignavimus. Post quam indiciis manifestis se infert scena *Pergamena*

gamena Christianitate de Paganismo veteri devicto ejúsq; persecutionibus, triumphos agente. Et *Julianus* duos annos integros haud regnavit, erántq; ejus utplurimùm diversi generis molimina, nec ulla eorum tanti momenti ut hunc computum conturbent. Ut taceam ea accidisse in intervallo diversæ naturæ ac denominationis, nec proinde notatu digna esse, ut quæ si cum contrariis illius Periodi casibus conferantur, nullam habitura sunt rationem.

Equidem fateor *Arrianas* persecutiones satis notabiles esse, sed naturæ longè diversæ sunt ab his decem. Ecclesia ἐν τῷ πύργῳ constituta, superba perinde evasit ac exaltata è pulvere, & contentiosa perinde ac superba, juxta illud Sapientis, Prov. 13. 10. *Superbia nihil nisi contentionem dat, apud consultos verò est sapientia.* Christus igitur fidelis erat quantùm ad promissum Ecclesiæ *Smyrnææ* factum, paravératq; ipsis *coronam vitæ* securitatémq; à Paganicis crudelitatibus & Persecutionibus. Quòd autem Ecclesia postea in *Pergamo* constituta inimicitias inter se exercerent, ipsorum culpæ imputandum est non illius qui expressim ipsos docuerat, *In eo cognoscent omnes vos meos esse discipulos si mutuo vos amore prosequamini.*

Ad decem igitur illas Persecutiones per dies decem hîc alludi nullus dubito. Quanquam nec inficias eo decem illos annos notorios crudelissimæ omnium Persecutionis sub *Diocletiano* speciatim etiam innui posse, æquè ac decem illas persecutiones in genere, per Propheticam *Henopœiam.*

7. *Esto fidelis ad mortem usq; & dabo tibi coronam vitæ*; hoc est, Durate usq; ad consummationem decem persecutionum quibus explorandi estis, & coronam vitæ obtinebitis. Ego coronabo vos *coronâ Imperiali*, quæ *corona vitæ* vobis fiet. Christianitas tandem Religio constituetur Imperii, quod à rufi Draconis persecutione vos in posterum incolumes conservabit. Crudelitati *Romani Paganismi* propter Religionis vestræ professionem non eritis diutiùs obnoxii. Hæc igitur *corona vitæ* vobis erit. Quod quidem consentaneum est, dicto illi Apocalyps. 21. 4. *Nec ampliùs mors erit*, hoc est, non erit Persecutio, hominúmve Religionis ergô mactatio. Quæ eximium in modum hujus *Smyrnææ* Ecclesiæ sub *Paganica* crudelitate erat conditio. Quamobrem postquam libertatem suam acq uisivissent, *vitæ corona* ipsis erat per *legem oppositionum.* Hunc genuinum sensum esse apparebit porrò ex eo quod sequitur.

Vers. 11. 8. *Qui aurem habet audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.* Hoc cùm usitatum sit Parabolarum *Epiphonema*, planè innuit quod hactenus dictum est, vaticinium esse *Parabolicum.* Est autem natura Prophetiæ sive vaticinii ut ejusmodi res prædicat quæ hîc in terris peragendæ sint. Ac proinde ubi promissum non est de rebus Divinis statuve post hanc vitam, *Epiphonema* sequitur; uti valde manifestum est in promisso Ecclesiæ *Thyatirensi* facto quod primum exemplum est *Epiphonematis* loco omnium ultimo positi; quod indicio est totam Epistolam ibi esse Propheticam. V. 26. *Qui vicerit & verba mea custodierit, in gentes ei dabo potestatem*, &c. Quod igitur ad præsentem hujus terræ scenam spectat. Ac proinde promissum hoc de *corona vitæ* ante *Epiphonema*, de præmio in hac vita super hanc terram interpretandum statuo, quemadmodum hunc locum exposui.

Jam verò, quod sequitur hoc Epiphonema, est alterius generis Promissum, viz. *Qui vicerit non lædetur à secunda morte.* Est enim ipsis Confirmatio beatæ Immortalitatis post hanc vitam, videtúrq; porrò respondere illi loco in Apocalypsi, c. 20. v. 6. *Beatus & sanctus qui partem habet in prima Resurrectione, In eos secunda mors non habet potestatem.* Quamobrem tametsi non quidem secundùm severiorem rigidi syllogismi illationem, secundùm tamen scitas illas ac delicatas stricturas Propheticarum subindicationum conclusum volo, Promissum sortis in *Prima Resurrectione* afflictis hisce *Smyrnæis* hîc proponi. Quæ sors propria erat *Martyrum* ac *Confessorum* juxta opinionem Ecclesiæ primitivæ, quemadmodum Clarissimus *Medus* doctè & cum judicio observavit. Quæ quidem opinio hanc Epistolæ ad Ecclesiam *Smyrnæam* scriptæ applicationem huic Intervallo, quod omnium ferè perpessionum primitivorum Martyrum tempora complectitur, mirificè corroborat. Promissum quidem beatæ Immortalitatis satis proprium fuisset & accommodatum huic *Smyrnæo* Ecclesiæ statui, quibus tam frequenter ob professionem Evangelii vita erat perdenda; ut verò ipsis subindicetur se in prima Resurrectione partem habituros, quod proprium est *Martyrum*, sicut ex loco suprà citato apparet, hujus Intervalli tam clarus est character, (in quo nempe Primitivi Martyres ferè omnes mortem passi sunt, in decem utiq; illis Persecutionibus) ut mirum in modum Expositionis præsentis hujus Epistolæ secundùm hanc *Mysticam* Rationem, quam adhibuimus, veritatem confirmet. Atq; hæc de Ecclesia in *Smyrna*, hoc est, in מרא in *Amaritudine* Oppressionis

sionis & Afflictionis, quemadmodum Allusio ad vocem *Syriacam* innuit. Ad Ecclesiam jam pergimus *Pergamenam*.

CAP. V.

Interpretatio Epistolæ ad Ecclesiam in Pergamo.

1. ITem Pergamensis *Ecclesiæ Angelo scribito.* Intervallum hujus Ecclesiæ est ab anno Christi 324. ubi *Constantinus Licinii* copias penitus profligavit, non ampliùs triginta millibus è millibus centum & triginta elabentibus, itáq; cum suis victoriis Ecclesiam pariter ex diuturnis suis & intolerandis miseriis triumphantem reddidit, in sublime eam evehendo è funestis suis oppressionibus & persecutionibus. Ab hoc anno, inquam, ad annum millesimum ducentesimum quadragesimum secundum, quando *Papæ* Legatus *Amelinus* cum *Trancavello* filio notho *Comitis Beziers* bellum Albigense finivit, Intervallum hoc sit Ecclesiæ in *Pergamo*. *Apoc. c. 2. vers. 12.*

2. De principio hujus Intervalli nullum potest esse dubium; & de illius terminatione, duæ hæ rationes adsunt quibus confirmetur. Prima est, quòd posterior eorum Numerorum in ultimo Capite *Danielis*, viz. Numerus 1335, digitum intendit in principium rerum *Waldensium* & *Albigensium*, qui utriq; una Secta sunt & ab uno Autore, *Waldo Lugdunensi*, viro pio probóque, cujus prædicationes, suæq; & sectatorum suorum afflictiones & persecutiones inciderunt in terminum circitèr illius Numeri, cujus Epocha est Templi prophanatio per *Antiochum Epiphanem*. Tam notabile Providentiæ specimen est Exortus *Waldensium* iis temporibus inter Annum Christi 1160, & millesimum centesimum septuagesimum. Damnati enim erant tanquam Hæretici ab *Alexandro* Papa in Concilio *Lateranensi*, Anno 1162. Unde minimè dubium est quin persecutiones statim sequerentur. Et *Josephus Medus* magno sanè cum judicio posteriorem hunc Numerum apud *Danielem*, in hæc ipsa tempora digitum intendere contendit. Nec sanè illa vox *Danielis*, hujus omninò opinionem enervat, ex eo quòd dicit, *Beatus qui expectabit & pertinget ad dies mille trecentos triginta quinque.* Nam & in *Apocalypsi* etiam dicitur, *Beati mortui qui in Domino moriuntur*, hoc est, qui propter Dominum *Jesum* mortem oppetunt. Et de Ecclesia *Smyrnæa* dicitur, *Novi calamitatem tuam ac pauperiem, cùm tamen dives sis.* Judicium Spiritûs Dei carnalísq; hominis judicium hisce de rebus inter se prorsus adversantur. Quod hic *pauperiem* appellat, *Spiritus* appellat *divitias*; quod hic *miseriam*, Spiritus *Beatitudinem*. Quamobrem res *Waldensium* seu *Albigensium*, notabilis, distinctus conspicuúsq; temporis articulus est etiam secundùm sententiam *spiritûs* Prophetiæ.

Nunc verò secundo in loco, Intervallum hujus Ecclesiæ *Pergamensis*, non in principium sed in exitum rerum *Waldensium* sive *Albigensium* termino, quippe, cùm iidem ferè sint, eóq; igitur anno cujus feci mentiònem, planè conclusi, eorum perpessiones hoc pacto unius illius *Martyris Antipæ* perpessionibus accuratiùs respondebunt, qui hîc in *Pergamo* dicitur occidi. Cæterùm harum rerum concinnitatem, postquam nominis Pergami sensum rationémq; aliquantisper excusserimus, rectiùs intelligemus.

3. Per *Pergamum* statum *Exaltationis* sive sublimitatis significari, suprà monui. Sublimia omnia dicta *Asiaticis* πύργαμα notat *Hesychius*, *Suidas* & *Servius*, inquit *Grotius* in Apoc. 1. 11. Unde ille Ecclesiam in *Pergamo* commonefacere nos ait de rebus celsis, Divinis utiq; ac cœlestibus. Verùm hic *Moralis* sensus est non *Propheticus*. Cæterùm cum eo nihilominus agnosco ad *sublimitatis* significationem alludi in genere, hîc verò omnium elegantissimè maximéq; tempestivè ratione ad præcedentem Ecclesiæ in *Smyrna* statum habitâ, qui status erat *Humiliationis amaræq;* afflictionis. Verùm in ipso hujus Intervalli initio, cùm ex hoc humili, funesto ærumnosóq; statu in statum gloriæ, pacis ac prosperitatis emergeret, quid potuit esse significantius quàm Titulo *Ecclesiæ in Pergamo* eam salutare, quemadmodum & hîc salutatur? Quod congratulationis quoddam genus est de recenti emersione è nuperis suis miseriis. Atq; hic ipse sensus ad tempus in hoc intervallo obtinebit, ad dies nempe Apostasiæ suæ. Tunc verò Ecclesia Apostolica, Ecclesia quidem in *Pergamo* etiamnum erit, sed diverso sensu intellecta.

4. Pro styli igitur Prophetici sensûs opulenta varietate, *Pergamus* etiam aliam hîc habet

habet significationem, qualem scilicet civitas *Babylon* civitásq; *Tyrus* quando ponuntur pro civitate *Roma*; Qui nequaquam talis sensus est ut mœnia lapidésq; *Romanæ* Civitatis intelligantur, sed *Romana Ecclesia* ejúsq; potestas & Jurisdictio. Et tali omninò sensu *Pergamus* hîc pro *Roma* ponitur. Adeò ut hæc Epistola ad Ecclesiam Christi in *Pergamo* scripta, (ad Ecclesiam utiq; verè Catholicam & Apostolicam) ad Ecclesiam hanc dirigitur sub *Romana* Ecclesia vel intra *Romanæ* Ecclesiæ jurisdictionem habitantem, *Romam veterem* præsertim intelligendo; prout visiones omnes *Apocalypticæ* eam præcipuè perstringunt. *Romam* verò hoc sensu per *Pergamum* perstringi valdè manifestum est, Primò, ex facili Allusione *Pergami* ad *Romam* propter consimilem vocabulorum significationem. Quemadmodum enim *Pergamus* sublimitatem significat, ità (sicut *Martinius* notat) *Roma* ab Hebraica voce רום *Exaltari* originem ducit. Præterea ipse situs Urbis sublimis est ædificiáq; excelsa juxta illud Poëtæ,

Collibus è septem totum circumspicit Orbem.

Omnium autem celsissimus est ipse Episcopus *Romanus*, qui *se exaltat supra omne quod Deus dicitur aut colitur.* Annon hic igitur idoneus est *Pergami* Episcopus, qui caput suum supra omnes Reges ac Imperatores Principésq; terræ sic effert? Nostrum verò Intervallum Ecclesiæ *Pergamensis* ad summæ exaltationis suæ tempora pertingit, utpote quod & *Gregorii septimi* tempora comprehendit qui primus Imperatorem excommunicavit, potestatémq; ipse sibi assumpsit creandi Imperatores: Et *Alexandri* tertii, qui Imperatoris *Frederici* cervicem pede imposito turpiter calcavit; Et *Cælestini* deniq; tertii, qui *Henricum sextum* uxorémq; Imperatricem pede suo coronavit, & per ludibrium Imperatoris coronam pede capiti excussit postquam eum coronâsset. Equidem Papæ *Romani* eis temporibus Episcopi erant sensu eximio *Pergameni*; nec post hoc Intervallum cristas suas tam altè unquam poterant attollere. *Bonifacius* quidem octavus Fulminator erat furiosus ac Thrasonicus, excommunicavitq; *Philippum* Regem *Galliæ*, Pulchrum cognominatum. Verùm hanc ob id facinus mercedem tulit, ut stultus ab eo per opprobrium appellatus sit, itáq; tandem tractatus, ut captus *Anagniæ*, strigoso jumento contumeliosè impositus captivus deferretur *Romam*, ubi per mœrorem ac superbiam anima ipsi suffocata est, mortémq; sic obiit ingloriam.

Deinde de hoc *Pergamo* dicitur quòd omnium Civitatum in *Asia*, Idololatriæ maximè sit dedita (ità de ea refert *Andreas Cæsariensis*) Qui Character *Romæ* notorius est præ reliquis Civitatibus universis. Ac proinde alibi in *Apocalypsi meretrix Babylonica* propter spiritualium suarum Fornicationum insatiabilitatem appellatur.

Tertiò, *Pergamenses* admodum feroces ac diligentes fuerunt Christianorum Apostolicorum Accusatores, ut afficerentur utiq; *Martyrio*, quemadmodum doctissimus *Hammondus* ex antiqua Historia in locum adnotavit. Ob quod etiam *Roma* aliàs taxatur in *Apocalypsi*, quæ ebria dicitur sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum *Jesu*.

Quartò, Memoriæ mandatum est Præfectum hujus Civitatis *Pergami* persuadere voluisse Christianis ut Fidem Apostolicam desererent, & redir.nt ad Ethnicismum, ὅτι τὰ πρεσβύτερα τιμιώτερά ἐστι, Quòd *antiquior Religio venerabilior esset* magísq; præferenda. Quemadmodum *Antiquitas* magnus est *Papalis* Ecclesiæ prætextus. Præfectus ille de Christianitate dixit quòd non nisi ὀψὲ ποθὲ ἀρξαμένη esset, non nisi *hesterno quasi die orta*; nec dubium est quin Ecclesia *Romana* sic pronunciaret de *Waldensium* Religione & *Albigensium*. Vide *Hammondum* in locum.

Postremò, Ut Martyr *Antipas* sit qui in *Pergamo* esset occisus, Ecquo certiori magísve definito indicio Ecclesia *Romana* sive *Papalis* indigitari potest quàm hoc? Πᾶς enim *Pater* est, & πάππας qui est *Papa* non est nisi Reduplicatio vocabuli πᾶς, sicut *Eustathius* notavit. Et ἀντὶ idem sonat atq; adversùs sive contrá. Hoc sanè satìs apertum est. Expectâsse verò Ἀντιπάππας pro Ἀντίπας in hac, utì supponitur, Prophetia, styli *Apocalyptici* legibus repugnâsset, qui de debita *celatione* perinde solicitus est atq; de certitudine *Revelationis*. Adeò ut locus tam perspicuus modo nimis rudi duróq; supra reliquam repexam delicatámq; harum visionum contexturam extare deprehensus fuisset, nimísq; maturè sensum horum vaticiniorum intelligendi dedisset occasionem. Ut prætercam *Antipapas* nullius hominis esse nomen proprium, ipsámq; *Literalem* Historiam requirere ut sit *Antipas*. Quamobrem indicatio, & quoad sensum & quoad sonum in hac voce *Antipas*, æquè exquisita est atque, si styli *Apocalyptici* naturam respiciamus, esse aut potuit aut debuit. Ac proinde quis tam

tam cæcus esse potest quin facilè videat quàm aptus sit Typus hic *Antipas*, eorum quibus in hoc Ecclesiæ Intervallo propter suam sancti illius Patris, Papæ, qui dicitur, oppugnationem mors esset oppetenda? Nihil sanè congruentius magisve harmonicè sonat, quicquid contrà, per cavillationem, à quoquam dici possit. Summa igitur Interpretationis hujus præsentis Epistolæ ad Ecclesiam in *Pergamo*, ad puram Ecclesiam Apostolicam intra Jurisdictionem *Romanæ* Ecclesiæ manentem pertinebit, quemadmodum hic sensus planè innuit; ad *mulierem* utiq; in *Deserto*, sicut Spiritus sanctus alibi loquitur.

Hæc dicit qui gladium habet ancipitem acutum. Christus sic describitur in hac Epistola ad Ecclesiam in *Pergamo*, quia hic gladius Spiritûs, quod Dei verbum est, (per Divinum Spiritum in nobis sapidè intellectum) præcipua armatura erat quâ Ecclesia in *Pergamo* se à *Pergamenis* corruptionibus defendebat, itáq; se à falsis glossematis impurisq; traditionibus sive superstitiosorum hominum sive callidorum Impostorum, integram & incontaminatam conservabat. *Vers.* 13.

5. *Novi tua facta & ubi habites, ubi Satanæ thronus est, tenésq; meum nomen, nec meam fidem negâsti etiam iis temporibus quibus* Antipas *fidus ille testis meus apud vos interfectus est, ubi Satanas habitat*; hoc est, Novi te, quantùm ad summam, rectè facere, & in majorem tuam laudem, ubi habites considero, etiam illic ubi Primogenitus *Luciferi* thronum suum habet, is qui se extollit supra omne quod Deus dicitur aut colitur, (sic Christus *Satanam* comparat *Lucifero* sive Regi *Babylonis* (de quo Propheta ait, *ut cecidisti Lucifer fili Auroræ!*) Luc. 10. 18. *Vidi Satanam sicut fulgur de cælo cadentem*) & tamen nec timor nec splendor illius Ecclesiæ efficere potuit ut nomen meum desereres, & cùm verus Christianus esse deberes, ut *Antichristi* membrum evaderes, itáq; puram fidem Apostolicam relinqueres, nè in illis quidem temporibus quibus fidus meus testis *Antipas*, hoc est, simplices illi palámq; professi hostes Papæ ejúsq; adulteratæ ac Idololatricæ Religionis, *Waldenses* scilicet & *Albigenses*, tam crudeliter tractati sunt ac trucidati. Qui apud vos occisi sunt, qui restitistis quidem & tamen evasistis, quanquam in ipsa synagoga *Satanæ*, hoc est, in illa Ecclesia quæ omnium meorum verorum membrorum perfidiosa hostis est & acerba calumniatrix accusatrixq; ob id solum quòd Improbitatis Legibus quas ipsa stabiliverit, nolunt assentiri, pejórq; profectò hostis quàm *Draco* olim erat *Paganicus*, quem igitur mea Ecclesia paucis seculis debellavit. Hic, inquam, *Satanas* hostis perniciosior est quàm *rufus* ille *Draco* propter calliditatem suam ac Hypocrisin, prætextúsq; quòd à me sit cùm reverà sit contra me, & propter simulatæ meæ Autoritatis abusum adversùs veræ meæ Ecclesiæ membra. Quamobrem non possum quin mecum recognoscam ubi habites, quomodóq; eâ ratione pejori conditione constituta sis quàm ipsa Ecclesia *Smyrnæa*, cui cum professo tantùm inimico decertandum erat, tibi verò & cum maligno Inimico & cum Amico falso & Hypocritico. Præclarè igitur abs te factum est quòd in tam arduis & difficilibus rerum circumstantiis tam fortiter perseveres.

6. Hic sensus hujus versûs est in genere. Jam verò particulatim, cur *Waldenses* & *Albigenses*, qui hoc Ecclesiæ Intervallo persecutionibus infestati sunt, *Antipas* debeant appellari, cur *martyr*, cur *fidelis*, & cur *occisus* potiùs quàm *crematus* vel *combustus*, hanc breviter reddemus rationem. Multitudinem autem sive corpus hominum successivum, sub una singulari persona stylo Prophetico repræsentari, tam tritum est ut nihil opus sit notare. *Alcazar*, *Jesebelem* proximâ Epistolâ commemoratam Ecclesiam facit *Judæorum*; *Aretas*, *Nicolaitarum* Sectam; *Hammondus* verò, *Gnosticorum*. Jam verò ut hæc persona singularis *Antipas* appelletur, nihil profectò eo congruentius est doctrinæ *Waldensium* & *Albigensium*, qui audacter Papam esse *Antichristum*, Missam *abominationem*, Hostiam *Idolum*, & Purgatorium deniq; *fabulam* prædicabant. Et *Waldus* qui præcipuus hujus sectæ Author erat, ejusdem erat sententiæ, negans Papam Caput esse Ecclesiæ, ullámve habere autoritatem in Reges Principésq; terræ, quos à solo Deo immediatè dependere contendebat. An non hic eximius erat *Antipas* tam directè impugnans seséq; *opponens* summæ *Paternitati* sancti Pontificis *Romani*? *Fideles* autem erant in eo quòd tanti momenti veritates tam apertè mundo declarabant; Et *Martyres*, quia ob hoc ipsum mortem oppetebant; siquidem Dei causâ hoc perpessi sunt, & in amplificationem *Regni* Christi. Et *occisi* deniq; dicuntur (putà gladio alióve quovis telo bellico) non *cremati*, quoniam concrematio sive combustio rarior erat hoc Ecclesiæ Intervallo; sed multa centena eorum millia in acie occisi sunt. Magna *Waldensium* multitudo qui arma sumpserant in *Germania*, ad internecionem usq; cæsi sunt Anno 1220, (utì *Matthæus Parisiensis* refert) cùm in loco tam incommodo, nempe mare inter ac paludem,

dem, clausi essent, ut elabi non possent. Et *Josephus Medus* ex *Petri Perionii* libro de bello *Albigensium*, ferè decies centena eorum millia diversis temporibus, ídq; in sola *Gallia*, bello occisos narrat. Quamobrem *per gladium occisio* admodum characteristicè de *fideli Martyre Antipa* in hac Epistola memoratur, cùm vivicomburium nondum tam frequens esset, nullámq; rationem haberet ad ingentem illam multitudinem in bello occisorum. Unde hæc notabilis distinctio est inter præsens hoc Ecclesiæ in *Pergamo* intervallum, illúdq; statûs illius in *Thyatiris*, utì suo loco videbimus.

Nec certè hîc ullus scrupulus subesse potest, quòd hunc locum de *Martyre Antipa*, *Albigensibus* & *Waldensibus*, qui in prælio occisi sunt, applicavimus, ac si minùs rectè, ob id ipsum, *Martyres* sint appellandi. Nam qui vitam servare potest abrenunciando veritatem, & tamen illius causâ eam perdit quantumvis in prælio, *Martyr* rectè judicatur. Atq; sic omninò se res habuit apud hos homines. Insigniterq; huc facit quod ab eruditissimo *Medo* notatum est, nempe, cùm *Simon Monfortius* Crucesignatorum Dux magnâ clade eos ad *Morellum* devicisset, Episcopúsq; *Tolosanus* stragi intercedens, eos qui adhuc residui in tentoriis fortè manserant, misso quodam *Religioso* admoneret, ut tanto quasi Dei irati & contra eos pronunciantis flagello convicti jam tandem feritate depositâ, ad fidem, quam vocant, Catholicam converterentur, eos statim se populum Christi per *Bestiam* (Apoc. 13. 7.) victum retorquentes, fatúmq; suum agnoscentes hoc quasi clypeo Tentationis impetum frustratos esse, atq; ad unum omnes à recurrentium militum manu interfectos fortiter occubuisse. Unde manifestum est *Martyres* fuisse propriè sic dictos, juxta nostram *Martyrii* definitionem: Ut erant sanè multi *Antipæ* in hoc Intervallo qui eo etiam modo Martyrium passi sunt, contra quem nulla moveri possit Cavillatio, modo scilicet omninò *passivo*, nullâ factâ contra vim inferentes *resistentiâ*.

Ver. 14. 7. *Sed habeo contra te pauca, quòd habes istic qui* Balaami *doctrinam teneant qui* Balacum *docuit scandalum* Israëlitis *afferre quò Idolothytis vescerentur & scortarentur.* Hoc toti eorum cætui dicitur qui propriis judiciis & doctrinam & praxes Ecclesiæ *Romanæ* condemnabant. Hi verò in tria genera partiri possunt: In eos qui etiamsi hujus sententiæ essent, communionem tamen cum ipsa nihilominus colebant, prætendebántq; ea in re rectè se facere: in eos qui separaverant se ab illius communione; & in eos deniq; qui non solùm se separâssent, sed mortem ob id ipsum perpessi essent. Hi postremi *Martyr* erat *Antipas* suprà nominatus; primi *Balaamitæ* qui hîc reprehenduntur, qui ingenio erant magìs *Gnostico*, nimiúmq; ad carnalem sapientiam proclives, eò prudentiores reliquis se existimantes quòd caput periculis ob opinionem suam in rebus Religionis non exponerent. Rectè profectò facitis, *inquit ille*, in profitendo sententiam vestram de Papalis Ecclesiæ enormitatibus, & in condemnando eas in internis vestris cogitationibus ac conscientiis; Hoc verò malè me habet, quòd permittitis, (aliqui vestrûm) *Balaami* doctrinam effectum sortiri, hoc est, Quòd communionem colitis cum hac Ecclesia *Romana* in *Idololatrica* sua Eucharistia, & comedendo *Deum* illius *Panaceum* spiritualem patratis Fornicationem, & Idololatriæ scelere vosmet alligatis. (*Idolothytis vesci* unus modus est *Idololatriæ*, sed per *Diorismum* Propheticum *Idololatriam* hîc significare potest in genere.) Hanc vobis libertatem aliisve indulgere, scandalum profectò est afferre *Israëlitis*, & occasionem dare & animationem multis ad adhærendum *Romanæ* Communioni, cùm ab ea se separare debeant, ut nullum damnum veræ meæ Ecclesiæ fiat nec Regno meo detrimentum.

Durum hîc fortassis tibi videri possit, quòd *Idolothytorum* comestionem interpreter de communione cum *Romana* Ecclesia in Missa sua *Idololatrica*. Quomodo enim Panis ille consecratus *Idolo* dici potest offerri? Equidem verum est, eum cui offerre prætendunt, *Idolum* non esse sed Deum verum: At enim per *Idololatricas* suas consuetudines Divinum illi cultum communicando quod non est Deus, veri Dei naturam adeò deprimunt, ut notionem illius veram perdidisse videantur, ejúsq; loco *Idolum* colere ex proprio cerebro fictum. Neq; enim verus Deus tam vilis res est & abjecta, ut quævis res alia illius cultum participet. Ac proinde secundùm styli Prophetici rationem mordacem ac penetrantem, illi qui *Idololatriam* cum Dei veri cultu miscent, repræsentantur tanquam nullam habentes veram illius notitiam. Et propterea quicquid cultûs religiosi exhibent, cùm veri Dei notitiâ destituti sint, *Idolo* alicui necessariò concipiuntur præstare. Juxta quem sensum intelligendum est illud *Amosi*; *Num mihi victimas & oblationes obtulistis in solitudine annis quadraginta, domus* Israëlis? *Immò verò* Molochi *tabernaculum tulistis, signúmq; vestrorum simulachrorum, sidus Dei vestri, quod vobis feceratis.* Ubi verus Deus propter ipsorum

ipsorum *Idololatriam* in colendis aliis Objectis, negat se ullo tempore tunc ab ipsis cultum fuisse, quanquam proculdubio putabant se victimas ac sacrificia illi obtulisse. Hoc sanè expressum est satisq; propositæ difficultati appositum.

Verùm in Expositione hac nostra id solum innuimus, *Diorismum* esse Propheticum sive Synecdochen, quâ *Idololatria* in genere per particularem illam speciem, *Idolothytorum* esum, significatur. Quæ locutio majori hîc cum aptitudine & elegantia usurpatur, quia *Idololatria* in ea Religionis parte committitur quæ in rebus consecratis comedendis celebratur. Et certè si consideremus Cœnam Dominicam Epulum Festúmve esse post Sacrificium, juxta illud S. *Pauli*, *Pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus, itaq; festum agamus*, statim atq; supponimus Sacrificium hoc *Idololatriâ* contaminatum, quæ obsecro magis naturalis appositáq; illius reprehensio esse potest quàm si Paganorum Festis Epulísve ex *Idolothytis* comparemus? Quamobrem nè minima quidem huic Interpretationi inest inconcinnitas aut inelegantia. 1 Cor. 5. 7.

Quin & ipsorum nominum hoc versu occurrentium rationem breviter attingere haud abs re fore puto, quippe quæ *Pergami* Titulo satis sunt consentaneæ. Nam ut *Pergamus sublime* significat, ità *Balaamus Dominum populi*. Qui quidem *Balaamus* cùm *Pseudopropheta* sit, Papæq; atq; ejus Cleri Typus, cum *Pergamena* hac Periodo, in qua cervices Imperatorum calcavit, coronásq; pede excussit capitibus, apprimè profectò convenit. Quæ enim hâc potest esse major Dominatio? Et *Balacus*, qui hîc secularis potestas est, sive *exitium*, sive *inanitatem* significet, in horum temporum statum optimè quadrat, ubi potestas *Papalis* omnes ità subjugaverat ut *secularis* Magistratus non esset nisi cruentus illius Edictorum minister, surdæve tantùm Cyphræ vices impleret, *Temporali* Potestate ferè prorsus exinanitâ per lascivientiam *Spiritualis*.

8. *Item habes & tu qui* Nicolaitarum *doctrinam teneant, id quod ego odi.* Id etiam quibusdam vestrûm vitio vertendum est quòd vasa vestra eâ honestate ac sanctitate quâ par est non possidetis, quódq; tametsi spirituales *Pergami* fornicationes superbiámq; planè *Luciferianam* discernere potestis, non tam puri tamen ipsi estis castiq; quàm oportet, támq; liberi à carnis cupiditatibus. (Quæ turpitudo hîc per *Nicolaitismum Dioristicè* notatur, ut *Idololatria* antea in genere per esum *Idolothytorum*.) Caro & sanguis nimis quàm proclivis est ad res hujusmodi pro nihilo ducendas, quoniam adeò naturales sunt sensibúsq; congruæ: verùm apertè vobis enuncio, hoc mihi summoperè displicere. *Estote sancti, quemadmodum & ego sanctus sum.* Vers. 15.

Corrige te; alioquin aggrediar te brevì, & cum istis oris mei gladio depugnabo. Emendate mores istos nè ad vos veniam in judicio; Fortassis per magis sedulam *Dominorum Inquisitionis* vigilantiam, (quorum Dominatio præcipuè erat in Intervallo subsequenti) ut & aliarum Curiarum; Quarum ministri præ curiositate præter modum prompti erunt ad subodorandum & retegendum unumquemq; qui Religionem suam dissimulet. Frequénsq; terror Vivicomburii, Lasciviæ ac Libidinis flammas efficaciùs supprimet & extinguet. Et quemadmodum ad vos sic in judicio venturus sum nisi resipueritis, ità certè mecum statui cum Adversariis vestris porrò pugnare, *Pergamenis* utiq; sive *Romanis*, oris mei gladio, usq; dum ingentes à corpore hujus latè extensæ arboris ramos absciderim, integrásq; Nationes à communione hujus Ecclesiæ Idololatricæ virtute verbi ac prædicationis Evangelii detruncaverim. Hæc est quorundam Eventuum in subsequenti Intervallo contingentium, secundùm harum Epistolarum genium, prædictio. Vers. 16.

9. *Vincenti dabo vesci mannâ abscondito.* Promissum hic cùm post Epiphonema sequatur (Qui autem habet audiat) intelligi debet (juxta Regulam) *Theologicè* sive *Spiritualiter*, non *Physicè* aut *Politicè*. Quamobrem sensus hic est; *Pergameni* quidem isti, quando album illud ac dulce crustulum consecratum oribus communicantium indunt, se *verum Manna* ipsis dare prætendunt, ipsum utiq; corpus meum sanguinémque, qui cruce effusus est, ipsámq; meam carnem quæ illîc crucifixa est fractáq; pro ipsis, cùm tamen Eucharistiam suam ità ministrent ut cœnam meam in *Idolothytorum* festum convertant, ejúsq; participes *Idololatriæ* ac Fornicationis spiritualis crimine astringunt, quandoquidem Divinum cultum illi præstant quod non est Deus. Ità ut, quemadmodum in rebus *Balaami Israëlitis*, Idolis immolata comedenda erant in ordine ad *carnalem Fornicationem*; ità qui hanc adulteratam Eucharistiam participant, eo ipso (præsertim ex quo quartum Concilium *Lateranense* celebratum est) necessariò trahuntur in *spiritualem Fornicationem* sive *Idololatriam*. Qui verò fortis est obsirmatéq; ab illicita hac communione abstinet, & per Vers. 17.

 fidem

fidem omnes devincit difficultates, pro externo hoc ac visibili albo crustulo quod amiserit, dabo illi *Mannâ* absconditò vesci, vero illo *Mannâ* spirituali, Johan. 6. memorato. *Caro enim mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.* Verba autem quæ ego illîc loquor, *spiritus sunt & vita sunt.* Quòd si in causa hac sustinenda illi mori obtigerit, ego *Manna* iterum occultum illi dabo, etiam invisibilem cibum Angelorum, animáq; ejus transibit in societatem beatorum *Geniorum*, Animarúmq; Sanctorum hujus vitæ ærumnis defunctorum.

10. *Eiq; dabo calculum album & in calculo novum nomen quod nullus novit nisi qui accipit*, hoc est, Quamvìs accusetur & contumeliosè tractetur pro Hæretico & Schismatico in Ecclesia *Pergamena* ubi *Satan* Accusator habitat, dabo tamen illi calculum album absolvámq; in judicio, & gaudium pacémq; bonæ Conscientiæ illi stabiliam. Vel sic, Ego dabo illi calculum album in quo novum nomen scriptum est, hoc est, Vetus homo penitus crucifigetur & novum assequetur hominem in sua puritate, & inæstimabilem possidebit *Divinæ Naturæ* margaritam puram ac permanentem; Cujus præstantiam nemo novit, nisi qui illius sit particeps. Regenerationem illi consummabo aut in hac vita aut ex transitu in statum alterum, si subito contigerit ut abripiatur Martyrio. Atq; hoc quidem abundè compensabit omnes injurias quas elata *Pergami* Ecclesia illi in vita, bonis, bonóve nomine sit illatura.

CAP. VI.

Interpretatio Epistolæ ad Ecclesiam in Thyatira.

Apoc. 2. 18. 1. ITem Angelo Ecclesiæ in *Thyatira* scribito. Vera Christi Ecclesia adhuc sub potestate & intra Jurisdictionem *Romanæ* Ecclesiæ est; Ac proinde quemadmodum *Roma* indigitata est per Civitatem *Babylonis*, *Tyri* & *Pergami*, ità hîc necessariò in hoc Intervallo intelligenda est per Civitatem *Thyatiræ*, tali putà sensu quali per Civitatem *Pergami.* Ad vocem θυγάτηρ (unde & *Strabo* & *Plinius*, aliiq; qui *Critici* sunt, rationem Nominis *Thyatira* deducunt) hîc alludi proclivis sum ad credendum propter istas Autoritates, Romanæq; Ecclesiæ muliebritatem in hac periodo perstringi. Mollitiem ejus ac Luxuriam majora solito incrementa sumpsisse in hoc Intervallo non est dubitandum, ut nec ejus Avaritiam, mirásq; mangonizationes ac ornatus in splendore Altarium, Templorum, vestium Sacerdotalium & similium. Quod tam perpetuum tantóq; gradu priori Intervallo esse non potuit. Hîc verò illa continuè spectari potest tanquam θυγάτηρ ἰταμίας, *Filia delicatula, sedens sicut Regina, & luctum non videns*, cùm paulò antè propè abfuerit ut à *Waldensibus* & *Albigensibus* debellaretur, coactáq; esset in aciem prodire *viriliterq;* pugnare pro sua Incolumitate. Paulò post initium hujus Intervalli *Innocentius quartus* in Concilio *Lugdunensi* constituit, ut Cardinales cum roseis Galeris Stolisq; incederent, Equisq; inequitarent cum Ephippiis Phalerísque, nobilitati sui Ordinis lautitiæq; Conditionis congruentibus. *Pauliq; secundi* Mitra speciatim notatur propter eximiam Gemmarum pretiositatem. Nec dubium est quin consimile Ecclesiastici splendoris ubiq; esset Incrementum. Paulò autem ante initium hujus Intervalli *Honorius tertius* statuit ut *Carmelitæ* albis vestibus incederent, ut morem virgineum magìs ad vivum referrent, decrevítq; ut appellarentur *Familia Virginis.* Et *Franciscani* & *Dominicani* per totum hoc Intervallum notorii sunt, qui & Virginem *Mariam* pro peculiari sua Patrona habuerunt. Et ut summatim dicam, Ecclesia *Romana* intra hoc Intervallum venæ fœmineæ ità indulgebant, ut generaliter sub regimine ac providentia *Dominæ*, potiùs quàm *Domini Jesu Christi* seipsos profiterentur. *Gregorius nonus* paulò ante præsentis hujus Intervalli principium, ut *Salve Regina*, Hymnus ad *beatam Virginem*, in universis Ecclesiis cantaretur, præcepit. *Bonifacius octavus* Anno 1293. orationem, *Ave virgo gloriosa*, composuit, & Annò 1470. Psalterium *Marianum* ejúsq; Rosarium ab * *Alano de Rupe* composita sunt.

* *Vide an Psalterium Marianum antè non fuerit. Antidot. advers. Idol. c. 6. sect. 8.*

2. Quàm verò fœminina hæc Ecclesia hoc Intervallo esset, Observationes præstantissimi viri, *Edwini Sandis* Equitis aurati (quanquam post illius Intervalli exitum, cùm vel per astum eos castigatiores in rebus Religionis futuros fuisse quivis judicaverit) plenè nos edocebunt. Honor, inquit ille, quem Virgini *Mariæ* exhibent, altero

altero tanto utplurimum major est eo quem ipsi exhibent Servatori. Ubi unus quispiam *Domini* Devotum peculiarémve servum profitetur, integra oppida se Devotos *Dominæ* prolixè gloriantur. Magnificentissima Templa illius utplurimum sunt, & in Templis pulcherrima illius Altaria. Ubi unus quis ante Crucifixum orat, duo orant ante illius Imaginem. Ubi unus Christo Votum facit, decem faciunt illi Vota; & pro uno Miraculo quod refertur tanquam per Crucifixum factum, non pauciora fortean quàm centum per Imagines Virginis facta dicuntur. Diaboli in Exorcismo docentur nomen *Dei* atq; *Trinitatis* sine molestia ferre, ad nomen verò *Dominæ* volutare se, vehementérq; cruciari assimulare. Ubi unus die *Veneris* jejunat propter passionem Domini, multi sanè Matris causâ jejunat die *Saturni*. Et in Rosariis denas profectò *Dominæ* salutationes pro singulis *Orationibus Dominicis* filo adstringunt. * Campanula etiam quæ ad Ortum solis, ad Meridiem, ad solísq; pulsatur Occasum, *Ave-Mariana* campanula appellatur, quâ omnes homines illis statis temporibus ubiq; obstringuntur ad Devotiones suas Virgini *Mariæ* offerendas. Et postremò, Præcipui concionatores è suggestis auditores docent quicquid occurrit in Scriptura de Christo *Dei filio* dictum, idem *Dominæ* etiam applicare, tanquam ejusdem *Dei filiæ*. Annon igitur *Romana* Ecclesia meritò Thyatira nominatur alludendo ad θυγάτηρα, quam & *Strabo* & *Plinius* rationem nominis illius Civitatis esse volunt? Quod *Cornelius à lapide* expressim in ipsum locum notavit. *Verùm* Strabo (inquit ille) lib. 13. *Plinius* lib. 5. cap. 9. *& alii passim tradunt eam*, nempe Civitatem *Thyatiram*, *primitùs nuncupatam à* Seleuco *filio* Nicanoris, θυγάτηρα, *ob lætum nuncium natæ sibi filiæ, unde nomen Thyatiræ.* Thyatira *igitur Græcè significat filiam, quod aptè competit* Jezebeli *illici, quæ hîc arguitur.* Hæc *Cornelius.*

* *Hoc institutum erat Papæ Johannis 22. intra priorem partem Intervalli Thyatiræ: vide Polydor. Virgil. de rerum Invent. lib. 6. cap. 12.*

3. Et certè tametsi post investigationem horum locorum, ex *Strabone Pliniòq*; citatorum, quod quæsivi invenire non possem, nullam tamen rationem invenio cur ab hac parte Interpretationis meæ recedam. Primò, quòd quæ *Cornelius* hîc citat, quamvìs in his inventa non sunt, in aliis forsan locis horum Autorum inveniri possint. Deinde quòd nihil opus sit hujusmodi Nominis notatione, cùm Allusio *Paronomastica* sufficiat. Et *Thyatira* per se satìs propè accedit ad sonum vocis *Thygatira*, quemadmodum universim ab eis concedi oportet qui illius derivationem indè duci contendunt. Nec difficile est id probare ex facili elisione literæ G. ex multis vocabulis. Anglicana satìs obvia sunt. E re magìs erit exempla *Græca* proferre, ubi αἶα apud Poëtas frequenter ponitur pro γαῖα. Etiam in medio vocabulorum, *Bœotis* pronunciantibus ἰὼ & ἰὼν pro ἐγώ. Et à *Latina* voce magìs *Gallica mais* profecta est, & à magister *maister*. Et *Caninius* in genere pronunciat, *Alia sunt innumerabilia quæ deperdunt G.* Quod argumento est eam debilem & evanidam esse consonantem, & quæ facilè degeneret in *y*, ac prout locata sit, facilè posse deperdi. Quod planè evincit sonos θυάτηρα & θυγάτηρα satìs propinquos esse quantùm ad *Paronomasticam* allusionem ex cujusvis hominis judicio qui non surdus sit harum rerum æstimator.

Quòd autem θυγάτηρα idem sit quod θυγάτηρ, præter communem Analogiam formandi nomina Parisyllaba, quæ vocantur, à quinta declinatione, ut à χελιδὼν χελιδόνος, χελιδόνη, ἡγεμὼν ἡγεμόνος, ἡγεμόνη, exemplum est, huic θυγάτηρα à θυγατέρος exemplo exquisitè respondens, nempe μήτηρα à μητέρος· ità ut vocabulum abunde legitimum sit.

Et postremò quamvìs concederemus nec apud *Plinium* nec apud *Strabonem* istiusmodi loca, quæ *Cornelius* citavit, extare; apud *Stephanum* tamen *Byzantium* tale quid expressim occurrit in libro suo περὶ πόλεων καὶ δήμων, cujus ipsissima verba ut Lectori pleniùs satisfiat, transcribam. Θυάτηρα πόλις Λυδίας, ἡ πρότερον Πελόπεια καὶ Σεμίραμις, Σέλευκος δὲ ὁ Νικάτορος Λυσιμάχῳ πολεμῶν, καὶ ἀκούσας ὅτι θυγάτηρ αὐτῷ γέγονε, τὴν πόλιν ἐκάλεσε θυγάτηρα· καὶ ἔδει θηλυκῶς, νῦν δὲ οὐδετέρως φασίν· hoc est, Thyatira *Civitas* Lydiæ Pelopea *olim appellata est, &* Semiramis, Seleucus *verò filius* Nicanoris *bellum gerens cum* Lysimacho, *audiénsq; sibi natam esse filiam, Civitatem* Thyatira *appellabat, & fœminino genere pronunciari oportet, cùm neutro tamen utplurimum pronuncietur.* Certè cuncta hoc *Paronomasticam* Allusionem ad *Thygatira* quæ filiam significat, abundè spero confirmatura. Atq; hæc obiter de ratione nominis *Thyatiræ.*

4. Unicum hoc superaddam; *Alstedium* nempe hoc Temporis Intervallum quod nos Ecclesiæ in *Thyatira* attribuimus, *regnum Locustarum* appellare; propter varietatem scilicet ordinum Monachorum qui intra hoc tempus exorti sunt. Et certè notatu dignissimum est quod *Polydorus Virgilius* de uno illo circa ea tempora *Franciscanorum* Ordine scribit, qui *beatæ Virginis* servi erant peculiariter devoti; *Totum*, inquit, *terrarum orbem una hæc implevit Familia, ut vulgus jam tum stupefactum, suspicaretur non tam pietatem quàm otium & ignaviam interdum multis cordi esse.*

Quamobrem cùm Ecclesia *Romana* Monachis ac Fraterculis ità scateret qui irrevocabili *Cœlibatûs* voto *virilitatem* abjuraverant, vitam otiosam degentes, circumcursantes, atq; ultrò citróq; garritum euntes, ineptas populo narrantes fabulas, sicut Anus vetulæ ac Nutrices solent Infantibus, cum mentis etiam æquè levibus glabrísq; ac mulierum, capita cucullis obnupta habentes ac vestes fœminarum instar laxas longásque, tanquam si majori ambitione tenerentur ut Pedissequæ Ancillæve beatæ Virginis habeantur (quam Doctores hujus Ecclesiæ *filiam Dei* appellare amant) quàm servi militésq; *Jesu Christi*; an non valdè consentaneum erat ut spiritus Prophetiæ in justam reprehensionem hujus *muliebritatis* hunc Characterem Ecclesiæ *Romanæ* hoc tempore inureret, appellando eam *Thyatiram*, tanquam si *filiæ* potiùs quàm *filii* hominum, generali hac *muliebritate* pluribus in rebus quàm Monasticis his habitibus quorum mentio facta est se prodente, evasissent? Præterea hi vestitu muliebri homines, *Dominicani* præsertim, oppugnationes suas adversùs veram Ecclesiam more oppidò quàm *fœmineo* obibant, non *viriliter* ut antea, aperto campo obviàm se hosti obferentes, sed *pusillanimiter*, per perfidiam atq; dolos ut ducantur in *Inquisitionem*, & *crudeliter* tum postea & *insultatoriè*, quemadmodum facilè intelligitùr ex lectione Historiæ, *sanctæ*, quam appellitant, *Inquisitionis*. Quamobrem cùm omnia hæc Muliebritatis symptomata Ecclesiæ *Romanæ* in hoc Intervallo insint, rationi equidem consonum est ut sentiamus, hanc illius corruptionem hîc perstringi, eam appellando Civitatem *Thyatiræ*, per allusionem ad *Thygatira*, quod non quidem *filium* sed *filiam* Adami significat.

5. Cæterùm absq; *Strabonis* & *Plinii* vel potiùs *Stephani Byzantii* autoritate esset, possim & alteram allusionem *Paronomasticam*, quam huic præferendam ducerem, in medium proferre. Quamobrem secundùm styli Prophetici opulentiam, statuerem etiam *Thyatira* ad θύα τείρειν alludere, quod est, *contundere obtereréve Aromata*, quo efficitur ut suaviores odores emittant: aut ad θυαλῆια sive θυηλῆια, *Altaria ad adores adolendos*. Quorum utrumlibet ut mihi videtur, minùs coactum est quàm aut *Grotii* θύειν ἀτηρία aut *Strabonis* θυγάτηρ. Et quantùm ad sensum; *Paronomasia* Persecutionum quidem verorum membrorum Christi intra hoc Intervallum admodum est significans, accuratéq; convenit cum Historia, in qua occisorum gladio rárior fit mentio; contrà ac factum est in antecedenti Intervallo ubi *Martyr Antipas* occisus dicitur, (quod mirificè convenit cum ingenti illa *Waldensium* & *Albigensium* cæde qui martyrium in campo à copiis Pontificiis passi sunt, quemadmodum vox κτείνειν sive ἀποκτείνειν propriè *occidere* significat, putà *gladio* alióve quovis telo bellico;

Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει.)

Persecutiones verò in *Thyatiræ* Intervallo, *Vivicomburia* erant utplurimum, aut Tortura, vitæve per longas & ærumnosas Incarcerationes consumptio & labefactio. Id verò quod maximè frequens maximéq; famosum erat in hac Periodo, hominum vivorum erat cum ignitis fascibus Concrematio. Hoc Thyatiram tot θυηλῆιαις implebat. Ubi etiamsi Crudelitas Persecutorum maximè execrabilis erat, Fides tamen, constantia & devota sinceritas beatorum Protestantium Martyrum, cum flammis globísq; fumi, suaviores omni thure ac odoribus ab Altari in cœlestis Majestatis præsentiam ascendebant, illícq; acceptæ erant illius gratiâ qui seipsum pro nobis tradidit oblationem hostiámq; Deo in odorem suavitatis.

Downham. de Antichrist. lib. 6. cap. 5.

6. Frequentia horum Holocautomatum his temporibus à *Sandero* Papista notata est; *Infinitos* Lothardos *& Sacramentarios in tota* Europa *ignibus traditos fuisse*. Nihil autem significantius esse potest mutationis scenæ Persecutionis Ecclesiæ in *Pergamo*, ubi *Antipas* occisus est, in hanc in Thyatira, quâ ad θυηλῆια hæc alluditur, quàm locus ille in Historia *Albigensium* lib. 2. cap. 9. qui occasionem mihi dedit *Pergamenum* Intervallum terminandi in istum annum, viz. 1242. *Hîc videtis*, inquit ille, *postremum conatum quem* Albigenses *fecisse invenimus*, *ultimámq; Peregrinorum Expeditionem adversùs ipsos conscriptorum. Omnis postea contra eos Prosecutio per Monachos Inquisitores facta est*, (*Dominicanos* intelligit, de quorum Patre *Dominico*, quando Mater ipsius in utero eum gestabat, Cane se gravidam somniavit ignem ex gutture evomenti) *Qui Monachi*, inquit ille, *Pyras suas nunc accendebant plus quàm unquam factum erat hactenus. Et miserum hunc ac inermem populum opprimentes, & sigillatim ad necem extrahentes, effecerunt ut impossibile esset eos diutiùs subsistere.* Atq; sic ærumnosa hæc Christi Ecclesia ex eo statu transiit quo *Antipas* gladio occisus est, ad statum *Thyatiræ* ubi *sancti Martyres Religionis reformatæ* ignitis

tis fascibus concremabantur. Atq; hæc spero satis fore ad nos erudiendos cur Potestas ac Jurisdictio *Romanæ* Ecclesiæ *Thyatiræ* titulum hoc Intervallo gerat.

7. *Hæc dicit Dei filius qui oculos habet igneæ flammæ similes, cujúsq; pedes similes sunt chalcolibano.* Ubi profectò haud alienum fore puto notare obiter quàm opportunus hic Christi Titulus sit & quasi datâ operâ sumptus ad exprobrandum *Romanæ* Ecclesiæ præposterum suum studium, superstitiosis colendi ritibus planéq; Idololatricis *Mariam* Virginem tanquam *Dei filiam*, eámq; quasi præferendi ipsi Christo vero *Dei filio*, quemadmodum suprà notatum est. Cæterùm latiori sensu, *Filius Dei*, Christus hic est aut *Personaliter*, aut *Mysticè* pro Ecclesia, suo corpore, accipiendus. Si de Christo intelligas *personaliter*, ignei illius oculi, penetrantem ejus omniáq; discernentem prospicientiam ac Providentiam denotant; portendítq; porrò iram ejus ac vindictam adversùs Persecutores, Ecclesiam suam ignitis fascibus infestantes. Pedes autem chalcolibano similes, obfirmatam innuunt viarum suarum constantiam ac puritatem. Quòd si pedes chalcolibano similes de *corpore Christi mystico* intelligamus, Descriptioni supplementum oportet ex antecedentis Capitis versu 15. accersi, *Pedes chalcolibano similes tanquam in fornace igniti*; quo significatur, *Tentatio* verè *ignea* quæ Ecclesiæ suæ hoc *Thyatiræ* intervallo, sensu vel maximè crasso obventura sit, cùm multis servorum suorum palo alligatis standum sit cum pedibus in medio flammantis Pyræ à barbaris suis Persecutoribus accensæ. Filium verò Dei præcedenti Capite descriptum, corporis etiam *Mystici* exhibere imaginem, *vocis* illius descriptio planè videtur innuere. Vox, inquam, ejus *multarum aquarum* sonitui comparata, descriptionem hanc, corpus etiam ejus mysticum respicere, quæ *multitudo* est, satis subindicat.

8. *Novi opera tua ac charitatem & fidem.* Vera Ecclesia in *Thyatira* cùm oppressa esset & afflicta, arctissimâ officiosissimáq; Amicitiâ sibi invicem adhærebant, animabántq; ac confirmabant alii alios & supportabant quantum poterant, & ad omnem Pietatis exemplaritatem, debitúmq; in Religionis potentia ac virtute profectum, tanquam Candidati illius Liberationis quam per fidem haud ità longè abesse perspexerant, anhelabant. *Vers.* 19.

Et patientiam atq; opera, & postrema plura esse prioribus. Hoc est, Opera patientiæ tuæ video, in tolerando Incarcerationes, Torturas ipsámq; adeò mortem, & particulatim in tradendo vosmetipsos in Oblationem Incensi, pyris fascibúsq; consumendos ad tantas multitudines in veritatis meæ testimonium. Quod cùm prope finem hujus Intervalli contingeret, perquam aptè dicitur, *& postrema plura esse prioribus.* Hoc certè eis quæ in Historiæ monumentis reperiuntur, apprimè congruit.

9. *Sed habeo contra te pauca, quòd mulierem* Jezebelem *quæ dicit se Prophetissam, sinis*, &c. *Papalem* scilicet *Hierarchiam*, quæ prætendit se esse *infallibilem*, atq; hoc prætextu *Idololatriam* introducit quæ est *spiritualis Fornicatio*, detinétq; homines in communione *Missæ* suæ *Idololatricæ*, quam Divinus Spiritus *Idolothytorum* esui hìc comparat. *Jezebel* igitur *Prophetissa Pseudoprophetæ* respondet in *Apocalypsi* posthac memorato; atq; hæc exprobratio Ecclesiæ in *Thyatira*, quòd *Jezebelem* permittit dolos suos ad hunc modum exercere, voci illi Angeli, *Migrate ex ea populus mi, nè sitis ejus peccatorum participes, néve de plagis ejus accipiatis.* Solicitatio quædam est Principum ac populorum Christiani Orbis, talium utiq; qui fraudes cernant & Idololatrias Romanæ Ecclesiæ, ut defectionem ab ea faciant nec illius diutiùs ferant Imposturas. Tempus enim defectionis nunc appropinquabat, résq; eò planè maturescebant, erátq; in eorum potestate, quibus præsens rerum conditio displicebat, easdem emendare; Et propterea dicit, *Quia sinis mulierem* Jezebelem; Nos enim in culpa non sumus si eas res sinamus, quas in potestate nostra non est corrigere. *Vers.* 20. *Apoc.* 18.4.

10. *Jezebel* hæc, admodum profectò significans est *Romanæ* Hierarchiæ si ad libri Regum Historiam recurramus; non ob id solùm quòd Cerussâ fucóve se oblineret, (quod notorium est in Ecclesia *Romana*, (præsertim hoc Intervallo) taléq; quod Homiliæ Ecclesiæ nostræ Anglicanæ speciatim notent, comparando omnes opulentos illos splendidósq; ornatus Ecclesiæ *Romanæ*, Cerussaturæ rugosi vultûs Meretricis) sed ob *Fornicationes* etiam ac *Veneficia*, quemadmodum notatur 4 Reg. 9. 22. *Qua pax*, inquit, *durantibus adhuc tot matris tuæ* Jezebelis *stupris ac veneficiis?* Quod exactè respondet descriptioni Meretricis *Babylonicæ*, quæ dicitur *mater Fornicationum* & abominationum terræ, ex poculo etiam *Veneficii* in manu porrò descripta, quo Reges terræ intoxicat, inebriátq; vino fornicationis suæ. Et quemadmodum illa ebria dicitur sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum *Jesu*, ità *Apoc.* 17.

Jezebel

3 Reg. 18. 4. *Jezebel* etiam satis suâ Historiâ celebratur ob Interfectiones Prophetarum Dei.

11. Fœdáq; illa Flagitia ab *Achabo* perpetrata, qui abominabilem se præstitit in colendis Idolis & in servis Dei veri persequendis, quíq; operandæ iniquitati se mancipâsse dicitur, ea certè omnia astutæ ac sanguinolentæ huic Meretrici ac Veneficæ 3 Reg. 21. 25. imputantur, quemadmodum Textus planè declarat: *Nemo autem erat consimilis Achabo, qui seipsum mancipaverat operandæ iniquitati coram Domino, quem* Jezebel *uxor instigabat.* Hoc est, *Romana* Hierarchia (quemadmodum & visio *Meretricis Babylonicæ* & *Bestiæ bicornis* planè significat) Author erat, Excogitatrix & Instigatrix ad omnes illas truculentas & Idololatricas actiones quibus Magistratus secularis se contemeravit durante illius potentiâ ac tyrannide in veros servos Christi. *Bestia* Apoc. 13. *bicornis* exercebat omnem potestatem coram *Bestia decacorni*, vel potiùs potestate seculari utebatur ad perducenda ad effectum omnia sua consilia Diabolica adversùs filios Dei; quemadmodum *Jezebel* literas scripsit *Achabi* nomine ipsiúsq; sigillo eas obsignavit. Ecclesia omnibus impiis Dogmatis suæ Religionis, & consuetudinibus Idololatricis quas ad mundana sua commoda promovenda excogitaverat, *Imperialis* authoritatis notam imprimendam curavit: atq; tunc si quis *Nabothus* paternam suam Hæreditatem nollet relinquere, possessionem scilicet sanctæ justæq; ac rationalis Conscientiæ, nec profiteri quicquam agerève contra τὰ παλαιὰ σύμβολα, contra insitas veritates ac notiones quas Deus pro infinita sua misericordia ac fidelitate omnium mortalium mentibus persentiendas insevit, qui nullam innatæ luci violentiam, candelæ illi Domini omnia intima viscera perscrutanti, intulerint; is sanè per truculentos dolos hujus Meretricis *Jezebelis* falsò accusabatur Blasphemiæ in *Deum* atq; *Regem*, perinde ac si & *Catholicæ fidei* ac *seculari Magistratui* inimicus esset, atq; sic morti adjudicabatur. Mórsq; ei per improbas hujusmodi accusationes hoc Intervallo obvenit, quemadmodum Intervallo præcedenti, in quo *Antipas* occisus est, in acie aperto *Marte* obtigit. Tam apposita est ad illustrandum statum hujus Intervalli Ecclesiæ sub Ecclesiæ *Romanæ* Tyrannide, ad *Jezebelis* Historiam Allusio.

12. Nec omninò durum est *Vineam* sensu *spirituali* ità interpretari ut aliquid intra nos significet, siquidem *Philo* aliíq; antiqui Interpretes *Paradisum* hortúmve *Eden* eo sensu interpretati sunt. Atq; alii certè non possunt non agnoscere Legem illam *Mosaicam* Deuter. 22. 9. *Vineam tuam miscellaneis nè conserito*, habere etiam sensum *Moralem* sive *Mysticum*, præceptúmq; esse simplicitatis sive sinceritatis cordis. Quamobrem *Nabothi* vinea optimè significare dotest voluntatem intellectúmq; humanum illis solis notionibus rerúmve notitiis consitum quæ sunt à Deo, sive *innatæ* sint illæ Animi *Ideæ*, sive quicquid per Spiritum Dei in sacris inspiratorum hominum scriptis porrò communicetur, aut immediatiùs nobis inspiretur per habitationem illius Spiritûs in nobis. Omnes hæ plantæ à cœlesti nostro Patre plantatæ sunt, nec ullum aliud semen conserendum est quod illis sit contrarium. Atq; hæc sanè vinea omnium verorum Christianorum Hæreditas est in eos ab Apostolicis usq; temporibus ad hunc ipsum diem descendens. Imperium verò *Romanum* Doctrinis *Meretricis Bestiæve bicornis*, aut etiam propriæ Naturæ corruptionibus coinquinatum, eò animum inclinabat ut antiquum hoc jus invaderet, ut *Achabus* olim possessionem vineæ *Nabothanæ*, sub prætextu quòd hominibus propriam voluntatem ac intellectum supremæ potestati tradentibus, *Regiminis* ratio multò esset securior. Om-Apoc. 13. nésq; *qui admirati sunt post Bestiam* in manus secularis Potestatis vineas suas tradebant, nec aliter Religionem profitebantur quàm secundùm formam Imperii; atq; sic vineas suas habebant *seminibus consitas diversis*, immò verò *Apostolicæ* Plantationi planè *contrariis*. Mentésq; eorum *crassis Mendaciis*, *fœdis* omne genus *Idololatriis*, & *truculentis adversùs veros Dei filios Inimicitiis*, mirum in modum implebantur.

13. Quantùm verò ad vineam *Naboth*, hoc est, ad vineas verorum Prophetarum vel Prophetissarum, utì vocabulum *Naboth* videtur subindicare, illæ non sunt traditæ, hoc est, Illi qui pro forma vel in speciem Christiani non erant, nec parem recèns inventis mendaciis atq; veritati *Apostolicæ* fidem adhibebant, sed fide verâ vivâq; *Jesum* credebant esse Christum, hi vitas suas perdere malebant quàm vineas relinquere quæ nobile illud vinum eis ferebant, perpetuum illud Festum bonæ Conscientiæ pacisq; ac gaudii in Spiritu sancto. Unde erat quòd Meretrix hæc & Venefica *Jezebel* mortem eorum machinaretur aut persecutionem & oppressionem, quemadmodum & duo Prophetæ dicuntur & *lugere sacco & occidi*. Vinea igitur Apoc. 11. *Nabothi* ille sensus est & notitia, conscientiáq; ac vita Spiritûs in *nova Nativitate*, quâ

quâ homo planè vividéq; Christi vias & Antichristi dijudicans, æquè necessariò unum aversatur atq; alteri adhæret.

14. Vera enim firmáq; fides in Christum est à nova Nativitate, sicut & S. *Johannes* testatur; *Omnis qui credit Jesum esse Christum, ex Deo natus est.* Ac proinde necesse est ut hic *Spiritus vitæ* antipathian habeat adversùs omne id quod ipsi sit contrarium. Estq; hic ipse *spiritus Prophetiæ* sensu nobilissimo; sicut *Johannes* itidem innuit in Epistola sua generali, ubi post mentionem multorum Pseudoprophetarum qui in mundum exierint, statim subdit, *In hoc cognoscitur spiritus Dei; Omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venientem, ex Deo est.* Quod accuratè convenit cum illo in *Apocalypsi*, ubi Angelus dicit *Johanni*, *Ego conservus tuus sum & fratrum tuorum habentium testimonium Jesu*, hoc est, eorum quorum corda firmiter vivacitérq; sibi testantur *Jesum* esse Christum perindéq; profitentur. Quod nulli præstare possunt nisi qui à Deo nati sunt, ac proinde Spiritum Dei habent. Quod subsequentibus verbis planè innuitur, *Nam testimonium Jesu est spiritus Prophetiæ*, hoc est, Quòd quis idoneus sit ad testificandum Jesum esse Christum eo quo dictum est modo, à spiritu vitáq; Dei est in nobis qui omnem sanctam veritatem inspirat. Unde Angelus paritatis quoddam genus *Johannem* inter ac seipsum arguit, eósq; adeò omnes qui testimonium habent Jesu juxta eum sensum quem declaravimus, atq; ab eis proinde noluit coli.

1 Johan. 5. 1.

1 Johan. 4. 12.

Apoc. 19. 10.

15. Cæterùm hæc ferè Digressio est, nisi quòd illustrare possit locum illum in *Apocalypsi* ubi duo *Testes* duo *Prophetæ* etiam appellantur, (non tam à prædicendo res futuras quàm à testificando veritatem ex *spiritu vitæ in nova nativitate*, & à tam firmiter tenendo hanc doctrinam ut illius causâ extrema quæque, etiam ipsam mortem, velint pati) & faciliorem conciliare fidem huic *Mystico* sensui vineæ *Nabothanæ*, vineæve Prophetiarum, cùm nullas miraculosas prædictiones supponat sed ut quis affletur sano rerum sensu ex *spiritu vitæ*, præditúsq; sit confidentiâ *loquendi veritatem prout est in Jesu.* Nihil opus est ut quicquam amplius per has res intelligatur.

Apoc. 11. v. 3. 10.

16. *Docere, & seducere servos meos quò fornicentur & vescantur Idolothytis.* Fœmina hæc *Thyatirensis* (sive uxor sit *Thyatirensis* Episcopi sive alia aliqua persona nobilis, *Literæ* enim *Interpretes* hìc dissentiunt) juxta *Literalem* sensum à factis suis describitur tanquam rea tantummodo simulandi se *Prophetissam* esse, eâq; re seducendi servos Christi ad Fornicandum & ad vescenda *Idolothyta.* Quæ Gnosticismi, qui vocatur, pars præcipua est. Et veritatem quidem suppositæ historiæ nos nequaquam hìc negamus; Verùm superaddimus, Admodum profectò improbabile esse *spiritum Prophetiæ* unam quamvis fœminam tam particulariter in scripto tantâ majestate fulgido notaturum fuisse (quod etiam *Alcazar* valdè seriò ac vehementer urget) nisi majus aliquod indè intenderetur. Quamobrem dico *spiritum Prophetiæ* significantiæ malefactorum hujus fœminæ *Thyatirensis* opportunitate fretum, quæ partem enormitatum Ecclesiæ quæ hìc perstringuntur, illustrent, nomen *Jezebelis* hisce addidisse ut Prophetica præfiguratio perfectior esset; siquidem Ecclesia *Romana* ad vivum adumbratur hac Allusione ad *Jezebelem* eis additâ quæ de hac *Thyatirensi* fœmina referuntur, viz. Quòd se prætendat *Prophetissam* esse, ut *Romana* Ecclesia se esse *infallibilem*, quòd Christi servos ad *Idololatriam* & *impuras libidines* traxerit, sicut *Romana* Ecclesia facit astringendo homines *Missæ* aliisq; modis Deum colendi *superficiariis*, qui mentem relinquunt rebus sensualibus perinde deditam, usibúsq; præterea *Idololatricis* necessariò eas illaqueant. Atq; hæc de Actionibus hujus fœminæ.

17. Jam verò ex eo quòd hoc *Jezebelis* nomen ei inditum sit, proculdubio Dei Spiritus nos remittit ad illius Historiam ad perficiendum hunc Parallelismum fœminam hanc inter atq; *Romam*, quatenus scilicet *trucidatrix* est *Prophetarum* servorúmq; Dei, & falsarum adversùs eos *Accusationum concinnatrix*, ac si retinendo *Paternam Hæreditatem*, puram nempe Conscientiam secundùm antiquam fidem *Apostolicam* innatásq; notiones veritatis quas Deus mentibus insevit omnium mortalium, *blasphematores essent Dei atq; Regis*, criminiq; adversùs *civilem* pariter atq; *spiritualem* Magistratum obnoxii. Et postremò (quod summoperè notandum est) Ecclesia Romana in hoc Intervallo successionis Ecclesiæ Christi, appellatur *Jezebel*, quoniam nihil obstantibus fucis suis ac cerussaturis elegantiáq; ornatuum meretriciâ, per fenestram brevì ejicienda erat, caróq; à canibus devoranda. Quod justa Dei indignatio zelúsq; *Jehu* (nobilium utiq; Reformatorum) Divino Spiritu instigati ad effectum perduxit in fine hujus Intervalli Ecclesiæ, quemadmodum hoc malum denunciatum etiam est in sequentibus partibus hujus Epistolæ.

Gregor. Franc. Lexic. sanct. tit. 107. 18. Quod quidem fatum ipso etiam nomine *Jezebelis* subindicari videtur. Quemadmodum enim satis severus in Lingua Hebraica Criticus in sua Notatione nominis איכבוד (quod consimilem prorsus compositionem habet huic voci איזבל) illud componi posse ait aut ex אי *ubi*, aut אוי *væ*, aut אין *non*, & כבוד *gloria*; ità ego dico vocem איזבל componi posse aut ex אי, aut ex אין, & זבל quod *habitaculum* significat, aut ex אוי & זבל quod *Chaldaicè* (quæ linguæ *Hebraicæ* dialectus est) significat *stercus*. Quæ nominis rationes apprimè *Jezebelis* Historiæ conveniunt fatóq; *Romanæ* Ecclesiæ in hujus Intervalli *Thyatirensis* exitu. Nam si derivemus איזבל ab אי *ubi*, aut אין *non*, & זבל *habitaculum*, planè respiciet *Jezebelis* deturbationem per fenestram ex habitaculo suo, sed & aptissimè præfigurabit *ejectionem Romanorum* Sacerdotum ac Monachorum sub initium Reformationis, nempe quòd exturbandi essent ex habitaculis suis, edictis Magistratuum.

Quòd si derivemus vocem איזבל ab אוי *væ* vel *heu* & זבל *stercus*, & crimen & pœna *Romanæ* Ecclesiæ huic nomini inscripta deprehendentur, cùm sordes & corruptiones ejus, stercori comparentur; pœnáq; subindicetur haud absimilis pœnæ *Je-*
4 Reg. 9. 37. *zebelis*, quemadmodum scriptum est, *Et jacebit* Jezebelis *cadaver tanquam stercus sub dio*. Ità ut ipsa nominis notatio denotet quanto cum dedecore & contumeliâ Papalis potestas ac superstitio abolenda esset eis in locis ex quibus erat exterminanda, quòd in ipsum cænum utiq; esset conculcanda. Adeò ut in eum qui *Pergameno* Intervallo בל־עם erat, i. e. Dominus populi, (Papali Hierarchiâ ubiq; dominante) in fine hujus *Thyatirensis* Intervalli hæc insultatoria Lamentatio sumi possit, cum allusione Paronomastica præcedenti Etymologiæ quoad sensum haud multùm absimili, & propinqua satis sono vocis איזבל, nempe אוי־צא־בל, *Heu stercus* sive *cænum Dominatûs Papalis!* Heu quàm conculcatus est in lutum viarum! Quod egregiè præstitum est in Actionibus *Martini Lutheri* adversùs Papam Clerúmq; Romanum. Levitas forsan quibusdam videri potest adeò verborum indulgere lusibus; sed enimvero id leve censeri non debet sed res summi profectò ponderis, quòd universa Nomina propria sive hominum sive urbium in his Propheticis Epistolis scopo illi Prophetico adeò aptè incoactéq; & ad amussim conveniant.

Vers. 21. 19. *Et dedi illi tempus ut pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatione sua.* Satis longum tempus habuit ad recognoscendas crassas suas Apostasias à puritate mei cultûs ex quo *Waldenses* & *Albigenses* testimonium adversùs eam perhibuerant, & tamen manet adhuc obdurata & impœnitens, antiquámq; fornicandi consuetudinem etiamnum retinet.

Vers. 22. *Ego verò eam in lectum, & cum ea adulterantes in magnam calamitatem prosternam, nisi à suis operibus destiterint.* Nisi resipuerit, certum est me eam in lectum ægritudinis & languoris, pro illo lecto Adulterii quo terræ Reges acceperit, esse conjecturum. Robur ejus & Gloria multùm diminuentur, Amasiíq; illius calamitatem lugebunt quam ego in ipsam sum inducturus. Erunt enim è Regibus qui osuri sunt Meretricem, nudámq; ac desolatam in dominiis suis reddituri, qui esuri sunt carnem ejus, eámq; igni concrematuri. Quemadmodum ante seculum ferè contigit, integris Nationibus ab ea deficientibus.

Vers. 23. *Ejúsq; filios morte mulctabo*, hoc est, Spiritûs gladio eos occidam, itáq; illos ei mortuos reddam suâ conversione ad veritatem, aut, non mysticâ quidem sed naturali morte eos mulctabo, illos utiq; qui adversùs veram meam Ecclesiam malum machinantur, sive integri Exercitus sint, sive seditiosi Emissarii; quemadmodum sæpe factum est post Reformationem.

Ut intelligant omnes Ecclesiæ eum esse me qui renes & corda scrutor, & vos pro suis quemq; operibus remunerabor, hoc est, Per omnia ora celebratissimum erit perq; totum Christianum Orbem notissimum, quàm justa mea judicia sint, quòd cum *Jezebele* non agam secundùm pulchros suos prætextus Titulósque, quæ *sanctam Ecclesiam* se appellitat, prætenditq; omnes suas crudelitates ac Imposturas næniásq; Idololatricas meæ gloriæ destinatas esse, cùm in degenerem hunc statum, turpis lucri rerúmq; suarum mundanarum augendarum causâ, corruerit. Mei verò oculi qui flammantis ignis instar sunt, & in corda renésq; hominum penetrant, abominabilem ipsorum Hypocrisin clarè vident: pedésq; *Chalcolibano similes*, qui de via puritatis justitiæq; nunquam deflectunt, certò eos assequentur, debitámq; vindictam de eis sument. *Ego unumquemq; pro suis factis remunerabor.*

Vers. 24. 20. *Vobis autem dico reliquisq; Thyatirensibus quotquot hanc doctrinam non habent*; vobis Pastoribus veræ meæ Ecclesiæ in *Thyatira*, reliquisq; qui vestræ fidei concrediti sunt, qui doctrinam fidémq; Idololatricam *Thyatirensis*, hoc est, *Romanæ* Ecclesiæ non tenent.

Et qui profunda Satanæ non nôrunt, quemadmodum illi dicunt, hoc est, Qui non approbâstis *profunda Mysteria*, ut illi loquuntur, *rationis imperii*, *Romanæve* Religionis (cujusmodi sunt *innocentum hominum in rem sanctæ Ecclesiæ sævæ trucidationes*, *Infallibilitas*, *Transubstantiatio* & similia) ego verò qui corda renésq; perscrutor, *Satanæ profunda* esse apertè declaro, quippe quæ ad nihil aliud tendunt quàm ad superbiam prorsus *Luciferianam*, ad *Persecutiones* barbaras ac truculenta Homicidia, & ad crassam deniq; *Imposturam* & *Idololatriam*.

Non imponam vobis aliud onus, at quod habetis tenete donec veniam. Ostendi vobis quàm approbatæ sint mihi viæ vestræ, vers. 19. ob id quòd communionem cum hac *Idololatrica Jezebele* non colatis, in eo animo persistite & ad extremum durate; Nullæ persecutiones vos territent, donec in judicio veniam adversùs hanc *Jezebelem*; quæ idem est quod *cornu parvulum* apud *Danielem*, quod sub exitum temporis, & temporum & dimidii temporis certò sum judicaturus. *Vers. 25.*

21. *Qui verò vicerit operáq; mea ad extremum retinuerit, huic ego dabo in gentes potestatem.* Illa hominum multitudo illéve populus qui verba mea ad extremum observaverit usq; ad ultimum semi-tempus è septem, ipsi potestatem habebunt in *Pagano-Christianos*, illi subdomabunt eos nec eorum ampliùs dominationem patientur. *Vers. 26.*

Eósq; virgâ ferreâ pascet; hoc est, sufficienti potentiâ ac rigore ad ipsos legibus coercendos, nè subjectionis jugum excutiant. *Vers. 27.*

Tanquam vasa fictilia confringentur. Lapis pedes Imaginis percutiet atq; conteret. Hoc profectò tandem eventurum est.

Ut & ego à patre meo accepi. Ego in vobis & vos in me. Vos in me per virtutem potentiæ spiritûs mei sic regnabitis: Et ego in vobis juxta id quod scriptum est, Psalm. 2. *Tibi Gentes in hæreditatem, Orbis fines in possessionem dabo, quos tu sceptro regens ferreo tanquam fictile collides.* Hoc verò paulò longinquius est.

22. *Eiq; stellam dabo matutinam.* Intereà loci & quod proximè successurum est, Dabo illi *stellam matutinam*, hoc est, non contemnendum diluculum magni illius Diei illustris Regni Christi super terram in *sanctis* per suum Spiritum, *Phosphorum* præfulgidi *Solis-ortûs* beati *Millennii* propriè sic dicti. Hoc Intervallum idem est quod *Phialarum* quas tantus fumus concomitatur. Quemadmodum & promissum hîc quod præstandum est proximâ Ecclesiæ successione, illícq; continuandum non enunciatur pari vigore atq; alibi, ubi Christus *stella splendida matutina* appellatur, hîc tantummodo *stella matutina* absq; ornatu illius Epitheti. Regnum igitur Christi sub *primo Tonitruo* appellari potest *stella matutina*, sub *secundo* verò ac porrò *stella splendida matutina*. Estq; notatu dignum, quòd cùm in altero illo loco dicatur ἀστὴρ ὀρθρινός, in hoc nominetur ἀστὴρ πρωϊνός. Quod significationem habere potest rei maturiùs obtingentis quàm expectabatur, quod exquisitè eventui respondet, qui sub priorem partem ultimi *semi-temporis* contigit. Sed hæc obiter tantùm dicta sunto. *Vers. 28.* *Apoc. 22. 10.*

Qui autem habet audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. Nihil novi hîc notandum in hoc *Epiphonemate* nisi quòd post integram Epistolam collocetur, quod indicio est totam Epistolam esse *Parabolam*, nec de sola Ecclesia *Thyatirensi*, sensu *literali*, intelligendam esse; sed conditionem rerum alîus alicujus Ecclesiæ, Ecclesiæ verè Catholicæ & Apostolicæ, in Intervallo definito, præfigurari hîc propheticè ac describi. Ac promissa proinde præstanda esse in hoc Terræ Theatro, quemadmodum & ex sua natura videntur talia esse quæ sensum habeant *Politicum*. Quod propterea certos nos simul facit talem Interpretationis tenorem ad tres sequentes Epistolas pertinere, quippe quòd *Epiphonema* singulas claudit. Et nos ea propter Interpretationis nostræ rationem perinde instituemus. *Vers. 29.*

CAP. VII.

Interpretatio Epistolæ ad Ecclesiam Sardensem.

1. ITem Angelo *Sardensis* Ecclesiæ scribito. *Sardes* Civitatem *Asiæ* fuisse manifestum est, cap. 1. & sub nulla alia ratione considerata conditionem quintæ hujus successionis statûs Ecclesiæ non omninò illustrat. Concedendo autem hîc rursus *Paronomasticam* Allusionem ad *Sardam* lapidem pretiosum quod facit *Grotius*; no- *Apoc. 3. 1.*

 tandóve

tandóve cum *Plinio*, illum lapidem sic appellatum esse ex eo quòd *Sardibus* primùm inventus sit, admodum profectò significans esse potest conditionis Orbis Christiani reformati intra hoc Intervallum quod à *Resurrectione Testium* incipit, & in ultimam *Phialam*, partem intelligo, terminatur. Post quam incipit Intervallum *Philadelphiæ* secundúmq; porrò ac tertium *Tonitruum* occupat. Aliquæ speciales igitur qualitates Ecclesiæ *Sardianæ* hîc intelligendæ sunt ex lapide *Sarda*, aliæ ad laudem illius, aliæ ad nominis diminutionem. Virtus hujus lapidis est quòd circumgestatus hominem hilarem reddat & animosum, & veneficia fuget & incantamenta, venenúmq; ritè adhibitus expellat, quæ quidem *Sardianæ* hujus Ecclesiæ privilegia quædam adumbrant. Cujusmodi sunt *læta* illa ac *hilaris securitas* in *Justificatione per fidem* in Christi sanguine, quódq; liberati sint à doctrinarum *Idololatricarum veneno* & *effascinatoriis Incantamentis* Poculi Meretricis. Nihil hîc *Jezebelis* in hac Ecclesia, nulláq; esûs *Idolothytorum* mentio, nec in duabus subsequentibus Epistolis, quæ non contemnenda quidem confirmatio est veritatis sensûs Mystici harum successionum. Et illæ pariter atq; hæc bene se habent sanæq; sunt, quantùm ad hos Articulos.

Cæterùm quod lætitiam attinet sive hilaritatem suprà memoratam, illa sanè non sola Lapidis *Sardii* virtute sed & Civitatis *Sardis* nomine planè significatur; *Sardis* enim, quemadmodum in vulgari Dictionario *Latino* videre est, idem sonat atq; *Canticum Lætitiæ*. Quasi *Sardis* à שר cantare & à דים quod à דום *Arabico* exultare, deducendum esset, ut פרדים *Paradisus* à פרי & דים, utpote qui *fructus lætitiæ edit*, deducendum videtur. Quas Notationes à viris Linguarum Orientalium peritissimis approbatas esse sat scio. Nec id præterire hîc potui, cùm nomen *Sardis* juxta hanc Notationem, cum *Citharistarum* cantico Apocalyps. 16. tam mirificè conveniat. Nam Citharistarum cantilena *Phialarum* effusionem immediatè antecedit, ac proinde cum *Sardiani* Intervalli initio coincidit. Quæ certè pulcherrima rerum congruitas est, sed quam ulteriùs hîc prosequendi non est locus. Atq; hæc ferè sunt quæ ad laudem *Sardianæ* Ecclesiæ faciunt in Allusione *Paronomastica* notanda.

2. Verùm hic lapis *Sarda*, quæ vocatur etiam *Carnalina* & in lingua *Hebraica* אדם, ut qui humanam carnem sanguinémq; adeò ad vivum refert, insinuare etiam videtur aliquid quod *Sardianæ* Ecclesiæ deroget, tanquam si *Caro* essent non autem *Spiritus*, quæ quidem specialis videtur esse Ecclesiæ *Philadelphianæ* dispensatio. Cúmq; Christi victoria in *Edom* fiat emittendo elidendóve corruptum veteris *Adami* sanguinem, *Odem* hæc sive *Carnalina* eam è contrà habere virtutem dicitur ut sanguinem sistat, impediátq; quò minùs exeat; ac proinde admodum significans esse videtur earum doctrinarum in *Sardiana* Ecclesia, quæ debitam ac requisitam veteris hominis mortificationem prohibent, quasi timerent nè nimis debilitaretur, nimiúmq; illius sanguinis vitæq; efflueret.

3. Sensus igitur est, quòd, tametsi Ecclesia *Sardiana* à fœdis *Idololatriis* crassisq; Imposturis *Papalis* Ecclesiæ liberata sit, status tamen illius non est, utplurimum, nisi *Carnalis*. Nondum est illa Dispensatio *Spiritûs vitæ*, sed maximi strepitus turbæq; sunt circa externas *opiniones* ac *ceremonias*. Videntur Christum cognoscere duntaxat secundùm *carnem*, non secundùm *virtutem Spiritûs* ejus quo potens est omnia sibi ipsi subjugare. Quanquam Christus, postquam dixisset, *Carnem suam verè cibum esse, & sanguinem suum verè potum*, apertè se explicet, declarando expressim, *carnem nibil prodesse, verbáq; quæ ipse locutus est, spiritum esse & vitam esse*: Magna tamen pars hujus Ecclesiæ *Sardianæ*, *Lutheranos* intelligo, & propria torquent ingenia molestiámq; reliquo Orbi Christiano Reformato creant, defendendo scævum illud *Consubstantiationis* Paradoxon, nempe ut hoc pacto homines in suis Eucharistiis celebrandis *crassum* illum *sanguinem carnémq;* Christi quæ in cruce olim crucifixa est, edere possint atq; bibere. Quid obsecro *Carnalinæ* speciem magis referre potest quàm hoc? Ut prætereamnimis multos esse qui æquè *crassè* errant ac *carnaliter*, circa naturam corporis in *resurrectione* suscitandi, dum ipsum imaginantur æquè terrenè modificatum (quanquam cœleste ac spirituale corpus in Scripturis appellatur) atq; illud corpus quod in sepulchrum condimus, capáxve est amplexuum tori Nuptialis. Aliæq; istiusmodi crassæ carnalésq; opiniones sunt (quas sciens prudénsq; prætermitto) *Sardianæ* hujus Ecclesiæ mentibus nondum expunctæ.

Johan. c. 6. v. 55.

Johan. c. 6. v. 63.

Cæterùm, nullum magis nefarium est *Carnalitatis* hujus Ecclesiæ indicium, quàm Dissensiones atq; Schismata ad mutuas usq; *Persecutiones*, quámq; bella ejus intestina ingenióq; Christiano planè contraria, unâ parte Christiani Orbis reformati adversùs alteram præliante. Hæc profectò rancidè *carnem* sapiunt, debitæq; *Spiritûs Dispensationi* ex Diametro adversantur. Quæ postquam advenerit, Ecclesiam introducet

Philadelphianam.

Philadelphianam; Ecclesiam sinceri minimèq; fucati Amoris & Charitatis, in qua juxta Prophetarum prædictiones belli strepitus inter Christianos non audietur ampliùs. Effrænis deniq; opes accumulandi libido huc accenseri potest, quæ Ecclesiam facit pessimo sensu, *Sardianam*, quasi *Cræsi Sardium* Regis opulentiam affectare mallemus quàm Christi paupertatem, regnúmve illius, rejectis mundanis cupiditatibus, omni honesto studio morúmq; probitate promovere. Hæ stricturæ sufficere possunt ad ostendendum cur Spiritus Dei hanc Ecclesiæ suæ successionem per *Sardianæ* Ecclesiæ Titulum significaverit.

4. *Hæc dicit qui septem Dei spiritus habet.* Numerus septenarius *universalitatem* aliquando significat; unde *Pythagorei* ὁλομέλειαν appellitant. Sensus igitur est, se in promptu habere omnes spirituales Divináve gratias quas impertiat ad perficiendum Dei hominem in omni bono sermone atq; opere.

Et septem stellas, hoc est, Qui septem stellas tenet in dextra sua.Ità se habet in Descriptione ante alloquium ad Ecclesiam *Ephesinam*, quod ad majorem animationem hic repetitur; cùm Christus hoc pacto suam potentiam declaret promissúmq; adjuvandi *Renovationem* Christiani Orbis per inceptam *Reformationem*, sicut *Formationem* ejus promoverat in Principio, & extirpationem Paganismi in Ecclesiæ primordiis quod Intervallum erat *Ephesinum*.

Novi tua opera qui cùm viventis nomen habeas, mortuus es. Statum tuum apertè video ac conditionem; vitæ quidem speciem præ te fers, quippe multum caloris habes atq; zeli, plurimáq; externo quodam fervore peragis quæ famam tibi conciliare possunt, quasi præter modum religiosa esses. Multæq; possunt esse Disputationes fervidæ pro hac vel illa ceremonia, pro hac vel illa opinione, & contra easdem, multæ eæq; valdè vehementes disceptationes de Fide & Justificatione & similibus. Qui quidem Fervor & Activitas, vitæ speciem in se referunt: Verùm pro certo scias, nisi *Fidem* illam habeas quæ operatur per *Charitatem*, omnis hic æstus nihil aliud est nisi æris sonantis strepitus & tinnientis cymbali. Cúmq; sic viva sis, meo tamen nihilominus judicio parum distas à mortua. Et tametsi ad hunc modum *calentem carnem* & *sanguinem* imiteris, non es tamen aliud quàm frigens *Sardius* ad meum quidem tactum sensúmque. Quemadmodum *illa quæ in deliciis vivit, vivens mortua est*, quamvìs seipsam tum omnium maximè vivere existimet: ità prorsus se res habet in eo qui Christiano Amore & Charitate destitutus, ferventi tamen, amarulento, imperitóq; ac præpostero zelo animatur. Hæc profectò *Dei* vita non est, sed meræ *Naturæ* ac *Carnalitatis*. 1 Tim. 5.

5. *Præsta te vigilantem, & cætera moritura confirma.* Vide nè *amoris* vitæq; inopia *Fidem* etiam in discrimen vocet, morúmq; relaxatio *Atheismum* & *Infidelitatem* in universa superinducat. Vers. 2.

Neq; enim inveni opera tua perfecta coram Deo meo. Quæ in se vitam habent, pergunt ad perfectionem. Quamobrem si antè gradum sistunt nullósq; faciunt profectus, indicio est lethalem aliquam intemperiem ipsi cordi vel radici inhærere, atq; istiusmodi plantam necesse est marcescere ac mori. Opera tua nec perfecta sunt, nec ejusmodi sanè doctrinas facilè admittis quæ ad perfectionem efficaciter perducant.

Memento igitur quomodo acceperis & audieris, & serva & pœnitentiam age, hoc est, Vos qui vera mea Ecclesia *Apostolica* estis, reminiscamini quæ à meipsa aut *Apostolis* meis acceperitis. Verbo infallibili mordicùs adhærete quod fideliter vos erudiet & ad omnes debitas mensuras Pietatis excitabit; nec ullam fidem adhibete putridis corruptísq; glossematis hominum dolosorum, qui pulvinulos omnium axillis consuere volunt, opinionésq; formare ac præcepta quæ carnis cupiditatibus faveant. Nimiùm admirari homines, *Carnalitatis* certè pars est; admirari verò ob ipsas *carnales* opiniones præceptáq; vitioso animo faventia, *Sardianum* est sive *Carnalinum* bis tinctum. Resipiscite igitur, nam appropinquat regnum Dei, Isq; qui *septem spiritus Dei* habet præstò est ad opitulandum & succurrendum per Divinas suas gratias omnibus eis qui sincerè operam dant Justitiæ. Ità ut culpa in vos ipsos sit devolvenda. Vers. 3.

Quod si non vigilaveris adoriar te ut fur, neq; scies quâ te adoriar horâ. Si redire nolis ad veram sobrietatem morúmq; sinceritatem, ingens aliquod malum ex inopinato tibi inferam. Subitò adversùs te veniam in judicio, cùm minimè ea de re cogitas. Pro infinita sua misericordia malum avertat omen Deus, cordáq; nostra mutet ut mores emendemus, illiúsq; rursus recipiamur in gratiam.

6. *Sed habes pauca nomina etiam in Sardis quæ sua vestimenta non contaminârunt.* Quamvìs *Sardianæ* Ecclesiæ Dispensatio tam generaliter *carnalis* sit, ad ipsum colorem illius lapidis *Carnalinæ*, qui meram Carnem atq; sanguinem adeò ad vi- Vers. 4.

vum refert; sunt tamen pauci aliqui qui vestimenta sua hoc colore non inquinârunt, sed veluti primitiæ sunt *Dispensationis Spiritûs*, quorum homo interior renovatur indies in meam ipsius Imaginem, participésq; Divinæ Naturæ fiunt, veréq; sunt filii Lucis.

Et ambulabunt mecum in albis: Hi non solùm præclaris meis fruentur oblectabuntúrq; colloquiis, gratiásq; meas spirituales abundè participabunt, sed optimos rerum suarum successus habebunt maximéq; prosperos. Albis enim vestiri ità significat in *Onirocriticis*, quemadmodum videre est apud *Achmetem*.

Vers. 5. *Quia digni sunt.* Atq; ego unumquemq; secundùm opera sua remuneror.

7. *Qui vicerit, is albis induetur vestibus.* Qui omnes cupiditates hujus terreni corporis superaverit, illi communicabo *cœleste* sive *Divinum*. Hic sensus magìs *Theologicus* est; *Politicus* verò est magìs proprius, *Epiphonemate* integram Epistolam concludente. Quamobrem *albis vestibus vestiri*, cùm hîc promissum sit ei qui vicerit, significat (idq; hîc potiùs quàm in antecedenti versu) successum & prosperitatem in rebus externis, atq; immunitatem à dolore & afflictione, quemadmodum *Onirocritica* expressim interpretantur. Vide *Achmetem*.

Nec ejus nomen ex libro vitæ delebo. Sensus magìs proprius ac *Politicus* est, Quòd postquam Ecclesia per victorias suas in conditionem *Philadelphianam* emerserit, nunquam in posterum sit mutatura, saltem quantùm ad externam formam, sed ad finem usq; duratura, quódq; eam Deus manifestò agniturus sit usq; ad extremum, etiam tum cùm in *Laodicensem* statum transiverit, statúsq; persecutionis nunquam eam rursus sit obruturus. Atq; sic *Liber vitæ* hîc significare potest ut *Corona vitæ* suprà in Epistola ad Ecclesiam *Smyrnæam*.

Et ejus nomen coram meo Patre corámq; ejus Angelis confitebor, hoc est, Agnoscam naturam illius evasisse quodammodo *Divinam* & *Angelicam*, idoneúmq; proinde eorum fore comitem, in cœlesti meo regno in æternum. Hic *Moralis* sive *Theologicus* sensus esse potest: *Politicus* verò maximè intenditur, quemadmodum innuitur ex *Epiphonemate* postremo loco collocato. Confessio igitur nominum horum paucorum in *Sardis*, qui rectè se habent itáq; uti oportet, & aliorum quorumcunq; qui ad eorum sanctitatis mensuram anhelant (qui proinde semen sunt Ecclesiæ *Philadelphianæ*) eorum nominum à Christo coram Patre sanctísq; Angelis facta Confessio, ipsorum commemoratio est tanquam populi peculiari modo sibi proprii, & præter modum chari, ut agnoscendo eos more tam benevolo tanquam sibi proprios, favori & protectioni Dei fideliq; ac vigili ministerio sanctorum ejus Angelorum specialiori modo commendentur: Quæ causa efficiens erit quòd albis induantur, quódq; nomen eorum non deleatur è libro vitæ; hoc est, quòd permansura sit externa eorum prosperitas ac securitas ab ærumnis & oppressionibus; ut Innocentia hoc pacto & externa felicitas perpetuæ comites sint in beato *Millennio*, quod idem ferè est quod Intervallum hoc Ecclesiæ *Philadelphianum*. Pauca hæc nomina in *Sardis* hanc summam tandem sunt confectura. Salutem enim ex *Sardibus* oriri oportet, non autem ex *Babylone*. Nec mirum omninò est Angelorum ministerium ità occupatum iri circa Ecclesiam quæ tunc adeò Angelica sit evasura, quemadmodum pleniùs notatur in *Dialogis Divinis*.

8. Hæc sunt fortissima illa Argumenta quibus Christus utitur ad *Sardianam* Ecclesiam carnalem instigandam, ut sinceriores adhiberet conatus ad adipiscendam *Spiritûs Dispensationem*, & ad maturanda beatissimorum illorum temporum initia; Cujus rei auspicata molitio per illustrem illum *Heroem* repræsentatur *albo Equo insidentem*, cap. 19. ubi eum sequuntur in albis Equis Exercitus candido mundóq; byssino induti. Quod ad finem Intervalli hujus Ecclesiæ *Sardianæ* pertinet. Quorum magna pars ante hoc tempus verisimile est fore, ut colorem *carnalinum* in purè album commutâssent, ad ordinatim incedendum parati cum eo ad bellum illud spirituale (ut quidam hîc dicuntur cum eo ambulare *in albis*) idq; mira cum felicitate ac successu, quod & albæ vestes significant.

Vers. 6. *Qui autem habet audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.* Christianus verò Orbis reformatus præ cæteris, cùm eorum res tam manifestò hîc agatur. Illi enim, quod initio dixi, sunt Ecclesia hæc *Sardiana*. Cujus Intervalli principium cùm sanctitate verâ zeliq; sinceritate majorem in modum ornatum esset, meliori jure *Resurrectionis Testium* Titulum meruit. Et certè hîc quanquam ob sua delicta multùm reprehendantur, agnoscuntur tamen una esse è septem Ecclesiis in *Asia*, cap. 1. 11. hoc est, באשיה in *fundamento*. Et vera & Apostolica Ecclesia etiamnum sunt, juréq; optimo testimonium perhibent adversùs *Idololatrias* crassásq; *Antichristianas* consuetudines Ecclesiæ *Romanæ*; tales intelligo quæ apud ipsos in legem abierint, eóq; ipso propriè fiant *Antichristianæ*.

Hoc quidem superaddere haud abs re fore putabam ad inhibendam præposteram quorundam proclivitatem propensósq; affectus erga Ecclesiam *Romanam*, ob id solum quòd omni ex parte Ecclesiarum Reformatarum conditio tam perfecta non sit quàm possit exoptari. Etenim quanquam illarum conditio tam perfecta non sit quàm oportet, cuivis tamen nisi qui admodum moroso sit ingenio aut præjudiciis occæcato, non potest quin infinito melior videatur quàm Ecclesiæ *Romanæ*. Atq; hæc de *Sardiana* Ecclesia.

CAP. VIII.

Interpretatio Epistolæ ad Ecclesiam Philadelphiensem.

1. ITem Angelo Ecclesiæ *Philadelphiensis* scribito. Quid sibi velit *Philadelphia*, manifestum est nullóq; modo Ænigmaticum. Ipsa vox *fraternam charitatem* significat; Quæ ritè intellecta, Legis est Impletio. Adeò ut per φιλαδελφίαν idem intelligatur atq; per ἀγάπην, *Amor universalis* (sumus enim omnes fratres in *Adamo*;) sed magìs speciatim Amor eorum qui *Fidei domestici* sint, hoc est, qui in Christum credant. In Ecclesia *Sardiana* maximus strepitus erat circa *Fidem: Opera verò ejus non sunt inventa perfecta coram Deo.* Hujus verò Ecclesiæ Inscriptio *Amor* est sive *Charitas*, quæ Legis, quod antè dixi, est Impletio. *Velúmq; ejus super me Amor erat.* Hoc *Philadelphianæ* Ecclesiæ Insigne est. *Quæ est ista quæ emergit ut Aurora, Lunâ pulchrior, splendentior Sole, & terribilis ut Exercitus cum vexillis?* Immò verò quænam alia illa esse potest quàm hæc Ecclesia *Philadelphiana*, ob *Arma* æquè celebris atq; *Amorem*? quemadmodum in sermonis progressu videbimus. Intervallum enim hujus Ecclesiæ in *ultima Phiala* incipit & ad *quartum* pertingit *Tonitruum*. Apoc. 3. 7. Cant. 2. 4.

Hoc dicit Sanctus. Et eam alloquitur Ecclesiam, quæ hujusmodi documenta avidè imbibit: *Estote* sancti *quoniam ego* sanctus *sum*; &, *Estote ergo vos* perfecti, *sicut pater vester qui in cœlis* perfectus *est.*

Verus. Is qui omnia sua promissa splendidásq; prædictiones de Ecclesia sua in hoc illius statu qui per Ecclesiam *Philadelphiensem* præfiguratur, impleturus est, ad eósq; scribit qui id credunt, firmámq; habent fiduciam in potentia spiritúq; Christi atq; Dei.

Qui Davidis clavem habet, quo aperiente nullus claudit, claudente nullus aperit. Quod *Eliakim Hezekiæ* erat, qui ex stirpe erat *Davidis*, idem Christus est Deo Patri, quem S. *Johannes* appellat Amorem, דוד. Ille princeps est Regni Dei minister, & universa, ut lubet, pro autoritate sibi commissa, gerit; Cujus potestatis *clavis* symbolum est, (vide *Grotium* in locum;) nihil est tam arduum atq; impervium quin is penetrare possit, ostiúmq; successui aperire, illúdq; rursus adversùs Inimicos suos occludere.

2. *Novi tua opera.* Atq; ità sanè ut ipsa approbem, quippe qui fructus sunt *Divini Amoris*, quo nihil ego habeo charius aut antiquius. Nihil tu ex zelo agis amarulento partiúmve studio, nihil ex inani ostentatione ulláve ratione seculari, sed simpliciter ex amore mei, meæq; justitiæ, & ex amore humani generis, ad cujus & præsentem & futuram Beatitudinem promovendam, omnes sincerè nervos intendis. Vers. 8.

Ego tibi apertam proposui portam quam claudere nullus queat. Ecce ego providentiâ meâ eò res perduxi, quódq; exorsus sum speciali meo auxilio ità adjuvabo, ut omnium hominum ac Diabolorum contrà machinantium ingratiis, opportunitates nactura sis Regni mei res gloriosè ac prosperè administrandi. Hoc perficiendum est *ultimâ phialâ* in magno illo prælio *Dei omnipotentis*, ubi & *Bestia* & *Pseudopropheta* comprehendi dicuntur, & in stagnum ignis ardens sulphure conjici. Vide *Dialogos Divinos*. Apoc. 16. 19.

Quoniam exiguas vires habes, & servâsti meum verbum, & non negâsti nomen meum. *Grotius* interpretatur, *exiguum Exercitum*. Atq; sic quidem Δύναμις exponi potest, idq; apposité præsenti scopo, congruenterq; prælio pauló antè nominato. Sensus est: Quia pauci estis cum reliqua mea Ecclesia regnóve comparati, (nam *Sardiana* etiam Ecclesia illius regnum & Ecclesia est, ex qua Ecclesia *Philadelphiana* emergit) sed præsertim cum Infidelium & Antichristianorum cætibus collati, cum

eis

eis utiq; sub *Dracone* & *Bestia* & *Pseudopropheta*, & servâstis tamen verbum meum nec nomen meum abnegâstis, hoc est, illi quod sanctum verúmq; est & in cordibus vestris adhæsistis, idémq; professi estis verbis ac operibus; ideo vobiscum ero modo tam glorioso, támq; felices vobis in Regno meo amplificando dabo successus. Hujus igitur Ecclesiæ *Philadelphianæ* sunt Exercitus illi in cœlo visi Apoc. 19. Christum sequentes *in equis albis candido mundóq; byssino induti* (Quod & causæ ipsorum justitiam innuit & succesûs certitudinem) Ut & *Boanerges* illi in *ultima phiala* (alteri illi visioni synchrona) qui fulgurant intonántq; super civitatem in tres partes divisam, quo Civitates Gentium cadunt, *Babylónq;* cum suis filiabus penitùs subvertitur.

Vers. 9. *Ecce cogam nonnullos ex synagoga Satanæ qui se* Judæos *esse dicunt nec sunt, sed mentiuntur. Judæi*, quemadmodum suprà notavi, secundùm stylum *Apocalypticum*, Christiani sunt. Et *Judæi* qui tales se profitentur nec sunt, sed mentiuntur, sunt *Pseudochristiani*, seu *Antichristianorum* cætus, hìc verò è Satanæ synagoga esse censentur, propter abominanda illorum mendacia & truculenta Homicidia. Nam Diabolus *Homicida erat ab initio*, & eodem in loco *mendax* etiàm à Servatore appellatur. Ut præteream superbiam illius Ecclesiæ *Luciferianam*, Satanæ instar, Principis Diabolorum.

Johan. 8. 44.

Ecce eos adigam ut te ante pedes tuos veneratum veniant; Etiam eos qui antea Papæ pedes deosculati essent, elati illius Pontificis. Hoc admodum aptè respondet loco illi suprà memoratæ visionis, ubi *Bestia* & *Pseudopropheta* comprehenduntur & vivi conjiciuntur in stagnum ignis: hoc est, *Bestiana* & *Pseudoprophetica* potestas, quà talis, comburitur, destruitur & aboletur, potestásq; *Philadelphiana* tunc supra omnes caput effert, vel Dominus potiùs solus in illo die exaltatur; Nam ad hoc præsertim tempus spectat dictum illud, *Non potentiâ neq; viribus, sed Spiritu meo, inquit Dominus Exercituum.*

Apoc. 19. 20.

Etenim, colluctatio profectò hactenus Ecclesiæ *Sardianæ* adversùs illam Civitatem quæ *Sodoma* appellatur & *Ægyptus*, quamvìs in suo genere laudabilis fuerit, fuit tamen nihilominus certamen ferè *Edomi* adversùs *Edomum*, partis aliquantò purioris adversùs partem magìs impuram, quantùm ad *Vitam*, intelligo, & *Pietatem*; Nec arma militiæ ipsorum tam spiritualia fuerunt quàm par erat, nec induti sunt *byssino candido mundóque*; non eò utiq; aspirârunt ut fierent illa Ecclesia quæ nullâ maculâ aut rugâ aut ullâ tali re prædita sit: *Sardiana* verò tinctura eos nimiùm quantùm coinquinavit.

Cæterùm, quemadmodum verum est sensu naturali, *carnem & sanguinem non posse hæreditare regnum Dei*; ità etiam sensu *Politico*, gloriosa illa tempora Regni Dei apparere non posse, donec Ecclesia ex *Sardiano Carnalinóve* statu in *Philadelphianum* emerserit. Contra quam Ecclesiam Christus nullas omninò profert querelas, sed eam amat approbátq; in solidum, sicut & is vicissim ab ea animitùs amatur. Et procul dubio illius Ecclesiæ status adeò amabilis est, ut etiam Inimicos suos in amorem sui sit pellectura, suíq; spontaneæ quasi obedientiæ subjectura, cùm omnia in ipsa sint tam irreprehensibilia. Verùm utplurimum homines improbi adversùs viros bonos qui suæ Sectæ non sint, si qua fortè labecula infirmitásve eos maculaverit, admodum elatè ac ferociter se gerunt.

Ac proinde hanc *Philadelphianam* Ecclesiam, si ullam, Ecclesiam esse oportet quæ *Pontificiorum* corda emolliat, eósque, quotquot Deo visum fuerit, ad veritatis agnitionem reducat. Quantùm verò ad *Civitates gentium*, victoriæ illius contra ipsas erunt ferè inenarrabiles. Hi enim sunt potentes illi *Fulminatores*, per quorum Intonationes & fulgurationes *Gentium Civitates* casuræ sunt, quemadmodum suprà monui.

Téq; mihi charum esse intelligant. Ipsi *Pontificii* deprehendent ex stupendo Ecclesiæ *Philadelphianæ* successu, quanto honore apud Christum sit & quàm longè is illius *Integritatem*, *Simplicitatem*, *Charitatem fraternam*, *Humilitatem*, *Mansuetudinem*, *Cultûsq puritatem*, Pontificiorum *fraudibus* & *Imposturis*, *barbaris* ipsorum *Persecutionibus* & *crudelitatibus*, *superbiæ Luciferianæ*, & *superstitiosis* ac *Idololatricis* Ritibus præferat.

Vers. 10. 4. *Quoniam servâsti verbum patientiæ meæ*, hoc est, Quoniam & animo mansueto es & fidelem te præbuisti, nec retrocessisti tempore afflictionis, sed tolerâsti omnia propter nomen meum.

Ego quoq; te adversùs tentationis horam conservabo eventuram toti Orbi, quo tententur incolæ terrarum. Nempe eo tempore quo universus Orbis turbis bellísq; miscebitur in multiplices angustiàs ac calamitates conjectus. Quod fit sub *Phiala ultima*, ubi *tres immundi spiritus* ad *Reges terræ & totius Orbis exeunt* ad *congregandos* eos

eos ad prælium magnæ illius Diei Dei omnipotentis, tantúsq; fit *terræ-motus* ut post homines natos tam ingens terræ-motus nullus extiterit. In sævissima hac tempestate rerúmq; turbine ego te à periculo conservabo, incolumísq; per omnia perambulabis. Minori cum damno effugies quàm ulla hominum Secta propter conspicuam tuam Innocentiam, sinceritatem, vitæq; exemplaritatem, Doctrinámq; planè Apostolicam & irreprehensibilem, & propter singularem tuum erga me, totúmq; adeò Genus humanum, amorem. Quoniam mitis es, & mansueta & benigna, beneficáq; adversùs omnes; Quoniam unitatis amatrix, nihilq; proprio commodo quærens, nemini infesta, solísq; vitiis hominum ac miseriis inimica. Hæc cum singulari meo erga te favore in magna illa rerum confusione summáq; fermentatione animorum ac fluctuatione, sub *Phiala ultima*, certò te sunt protectura. *Ecquis verò est qui vos lædat si bonitatis imitatores sitis?* 1 Pet. 3. 13.

5. *Ecce venio citò.* Tu jam in illa temporis periodo versaris in qua magnum hoc judicium venturum est super terram, nempe sub *tonitruo primo*. Vel potiùs, quoniam Ecclesia *Philadelphiana* non supponitur distinctè extare aut apparere ante *Phialam ultimam*, *ultima Phiala* hæc debet esse Periodus. Et tunc adventus hic ratione illius temporis admodum profectò citò fiet. Vers. 11.

Tene quod habes, nè quis coronam tibi præripiat. Ex animi mei sententia tu sanè Ecclesia es, ô *Philadelphia*, nec ullius culpæ te insimulo, sincerè te geris atq; integré. Retine igitur quicquid assecuta sis veritatis atq; integritatis, ut coronâ non priveris quam tibi decrevi. Nam in te implebuntur omnia mea gloriosa Promissa de Regno meo in terris.

6. *Qui vicerit, eum ego columnam faciam in templo Dei mei, quæ deinceps indè non exibit.* Ὁ νικῶν, *Is qui vicerit*, hoc est, stylo *Apocalyptico*, omnes, vel universus ille hominum cætus qui vicerint. Quod hîc intelligitur de *Philadelphianis*. Erunt tanquam columna in templo Dei, hoc est, Populus sanctus erunt fixus atq; stabilis, vera sancta Catholica Ecclesia quæ nunquam deficiet, sed durabit usq; dum in nubibus venero ad judicium die novissimo. Reliquæ omnes formæ ac denominationes deficient, hæc verò *Dominium* obtinebit usq; ad extremum.

Eiq; Dei mei nomen inscribam. In hoc persequitur priorem metaphoram à columna sumptam; adjectâ allusione ad Antiquorum στηλογραφίαν. Hi *Philadelphiani* nomen Dei sibi inscriptum habebunt, hoc est, Conversatio eorum atq; mores tam sancti erunt & divini, ut æquè manifestum futurum sit omnibus, eos Ecclesiam sanctam electúmq; Dei populum esse ac si frontibus ipsorum esset inscriptum: Vel breviùs, idq; sensu magìs *Politico*, *Nomen Dei mei* alludere potest ad *Jehovah Shammah*, innuendo hos *Philadelphianos* eam fore Ecclesiam quæ repræsentatur per Civitatem *Hierosolymam* ab *Ezekiele* descriptam, quæ dicitur *Jehovah Shammah*. Cujus rei sequentia verba videntur magìs expressa significatio.

Et nomen Civitatis Dei, novæ Hierosolymæ de cœlo à Deo meo descendentis. Nomen Civitatis, novæ *Hierosolymæ*, pariter atq; *Jehovah Shammah* ipsis inscribetur; Civitatis ubi Deus habitat, regnátq; per Spiritum suum. Civitas illa erunt *Hierosolyma*, sub *secundo tonitruo*, formâ actúq; constituta. Nam vocari atq; esse *Hebraico* idiomate idem sonant. Et nomine vocatur *Verbum Dei*, Apoc. 19. 13. idem est atque, *Est verbum Dei*. Quamobrem *Philadelphia* hæc *secundo tonitruo* eadem fit quæ *nova Hierosolyma*; Titulus verò *Philadelphiæ* maturiùs incipit, & ad *quartum* usq; *Tonitruum* pertingit.

Hæc *Philadelphianorum* Inscriptio, quòd nova appellentur *Hierosolyma*, &c. eisdem verbis quibus illa postea describitur Apoc. 21. nobilis indicatio est per Ecclesiam *Philadelphiæ* intelligendam esse successionem Ecclesiæ quæ sub *secundo tertióq; Tonitruo* futura est, sed quæ primùm emergere debet *Phialâ ultimâ*. Nam est illa nova *Hierosolyma* quæ de cœlo à Deo descendit. Quæ cùm manifestum hunc habeat sensum *Politicum*, admodum duriter profectò accommodaretur Civitati *Philadelphiæ* in *Asia literaliter* intellectæ, nisi ratione habitâ ad succedens hoc Ecclesiæ Intervallum quo de loquimur. Nec promissum sanè *literali* Ecclesiæ *Philadelphiæ* præstitum est, quæ jam diu periit; Hæc profectò columna non erat tam durabilis ac diuturna. Ac proinde ulterioris alicujus sensûs necessitas est, *Mystici* putà sive *Prophetici*.

7. *Et novum meum nomen ei inscribam.* Expressè dicitur Apoc. 19. 16. quòd Christus nomen in vestimento & femore scriptum habet, *Rex Regum & Dominorum Dominus*. Hoc ipsum nomen hîc intelligi vult *Grotius*. Nec contemnendâ sanè ratione illius sententia nititur, cùm nomen illud tam particulatim ac pompaticè describatur, tanquam illius nomen speciale. Et tametsi semper ad illud jus habuerit, tamen

tamen cùm hujus juris acquisita possessio *nova recénsq;* futura sit hoc Intervallo *Philadelphiano* post prælium *Herois* albo Equo insidentis, rectè appellatur *nomen novum*, aptissiméq; hisce *Philadelphianis* inscribitur, ut qui tam strenuè operam navaverint victoriis suis adipiscendis. Hi sunt illi *Boanerges* (super magnam Civitatem intonantes in tres partes divisam) ut & Equites illi albis Equis insidentes, quemadmodum suprà significavi. Christus igitur per hos *Rex Regum* & *Dominorum Dominus* evadit, vel potiùs ipsos summum is in terris Imperium constituit. *Fixus est ædis* Jehovæ *mons in culmine montium factúsq; collium editissimus, confluéntq; ad eum gentes omnes.* Quemadmodum eventurum est sub *Tonitruo tertio.* Per quod *tertium secundúmq; Tonitruum, phialámq; ultimam*, Intervallum successionis Ecclesiæ *Philadelphianæ*, quemadmodum suprà monui, deducitur.

Qui autem habet, audiat, &c. Nihil opus est ut hìc sensûs rerum Politici subindicationem urgeamus ex eo quòd *Epiphonema* ultimo loco sit positum, cùm ipsæ locutionum formulæ id postularent, quamvìs nullum hujusmodi haberemus indicem; sed è contrà potiùs argumentari possumus, cùm res ipsæ tam manifestum habeant sensum *Politicum* non *Moralem* aut *Spiritualem*, quòd nostram id confirmet Regulam de hujus *Epiphonematis* positione. Hoc autem obiter dictum sit. Ad *Laodicensem* Ecclesiam jam pergimus.

CAP. IX.

Interpretatio Epistolæ ad Ecclesiam Laodicensem.

Apoc. c. 3. v. 14. 1. ITem *Angelo Ecclesiæ* Laodicensis *scribito.* Intervallum successionis Ecclesiæ *Laodicensis*, quartum, quintum sextúmq; *Tonitruum* est, hoc est, à *solutione Satanæ* usq; ad *adventum Christi* ad judicium sub *Tonitruo* sexto. Hoc Intervallo *Philadelphiæ* scena præterita est, ejúsq; locum *Laodicea* occupat. Quæ vera quidem agnoscitur esse Ecclesia, quantùm ad cultum doctrinámque, sed ut desidiosa ac Lethargica Ecclesia repræsentatur, in qua prior ille zelus *Philadelphianus* apud plerosq; extinctus sit, quamvìs sit verisimile hunc statum degenerem paulatim hoc Intervallo ipsis irrepsisse.

2. Sic igitur prævisum est secundùm Divinæ Providentiæ seriem; Postquam gloriosus hic Ecclesiæ status qui secundo tertióq; *Tonitruo* synchronus est (quo durante spacio & paulò antè res *Philadelphianæ* scenam ornabant) orbem Christianum ab omnibus suis ineptis opinionibus ac superstitionibus, & ab execranda illa consuetudine persequendi se invicem ritè purgâsset, veritásq; Evangelii purâ suâ simplicitate eluxisset, tantâq; evidentiâ adversùs omnes priorum seculorum ineptias ac Imposturas, ut Ecclesia in nullo ferè periculo constituta sit, nè rursus ab eisdem ipsi imponeretur, cùm vaticinia penè universa ante oculos impleta perspexisset, ità ut nullum dubium subesse posset quin Ecclesia *Philadelphiana* vera esset Ecclesia, nec ulla superesset capacitas rerum innovandarum in fide cultúve; Post hæc, inquam, ut sunt res omnes quodammodo variabiles ac mutabiles sub sole, *Philadelphianæ* Ecclesiæ degenerandum tandem erat in statum hunc *Laodicenum*. Illúdq; quod antea regnum *Spiritûs* erat, *vivæq; Justitiæ Dei*, mox futura erat Ecclesia *Laodiceæ*; quæ justitiam magìs vulgarem externámq; ac Politicam sive *populi Justitiam* significat. Externam Professionem rerúmq; peractionem ad eum planè modum, qui à *Philadelphianis* viâ vivâ adhibitus est & cum virtute *Spiritûs*, eandem hæc Ecclesia *Laodicena* continuabit quidem sed oscitanter ac remissè cum pauxillo zeli spiritûsve, & applaudet tamen sibi nihilominus ob scientiæ abundantiam propter vaticinia impleta, atq; ob puritatem externi cultûs quem etiamnum retinet, tanquam si præclarè indè se haberet, nulliúsq; rei indigeret.

3. Hæc summatim hujus Ecclesiæ conditio est, quemadmodum significantissimè ab ipso nomine subindicatur. Nam Λαοδίκεια idem planè sonat atq; *Populi Justitia.* Populus verò est quælibet hominum multitudo in corpus *Politicum* collecta; sicut manifestum est ex illa notatione vocis βασιλεὺς ac si esset à βάσις & λαός· & rursus apud Homerum,

Ὦ λαοὶ τ' ἐπίκλητοι ———

Ac

Ac proinde *populus* cùm corpus sint *Politicum*, certis quibusdam legibus reguntur ac continentur; quas si observent, perinde est quo animo quáve intentione id faciant, quóve fonte facta proficiscantur. *Nova Natura*, *Regeneratio* atq; *Spiritus* ab hac via longè dissita sunt. Nationalis autem sive Oecumenica Religio, Doctrina aut Cultus, quatenus ab extrà sunt, nihil sunt aliud nisi *Lex Politica*, ejusmodíq; *Justitia* nihil aliud nisi *Justitia Laodicena*, quemadmodum abundè jam inculcatum est.

Cæterùm præter *hunc sensum* nominis *Laodicea*, qui, nullus dubito, quin speciatim intendatur, potest quidem secundùm multifarias styli *Prophetici* allusiones, alius sensus nobilis porrò indigitari, qui sit huic Ecclesiæ admodum proprius. Ratio enim Nominis in *Laodicea*, potest etiam peti παρὰ τῦ δίκας δικάζειν τοῖς λαοῖς, quoniam hujus Ecclesiæ Intervallo Deus venturus est ad *judicandum populum* modo quodam maximè illustri ac terribili. Ob id utique, quòd hujus Ecclesiæ exitus ultimum judicium propriè dictum introducit, ideo postremum hoc Ecclesiæ Intervallum appellatur *Laodicea*, i. e. *Judicatio populi*, omnium gentium terræ, die novissimo. Neq; quicquam occurrit frequentius in Scripturis, quàm à notabili aliquo casu externo qui rem personámve sic nominatam respiciat, nominum impositio.

4. *Hæc dicit Amen, Testis fidus atq; verus.* *Paulus* secundâ Epistolâ ad *Corinthios* ait, *Omnes Dei promissiones in Christo sunt Etiam & Amen*, hoc est, tam firmæ sunt atq; certæ, ut nemo dubitare debeat eas præstitum iri. Quamobrem hoc Christi Attributum tempestivè hîc adducitur, utpote quod tum completionem respicit promissionum jam præstitarum in perducendo Ecclesiam suam ad admirabilem illam ac gloriosam Conditionem in successione *Philadelphiana*, tum præstationem etiam illius summi momenti promissi sub finem hujus Epistolæ de æterna vita ac beata immortalitate in Christi regno cœlesti. De qua hi *Laodiceni* degenerésve *Philadelphiani* (instar modernorum *Familistarum* qui *Philadelphianam* hanc Dispensationem venditant) (nonnulli saltem) proclives fortean esse possunt ad dubitandum.

Cæterùm Christus hîc porrò appellatur *Testis fidus atq; verus*, quia tam fideliter testificatur veritatem de Conditione *Laodicenorum*, eósq; tam apertè monet de periculo. Cúmq; narratio tam Paradoxa ipsis apparitura sit, eò magìs necessarium est suam fidelitatem ac veracitatem ipsis inculcare, ut fidem sic ipsis extorquere possit contra falsos suos sensus ac opiniones de semetipsis.

Principium Creaturæ Dei. Sublimiorem hoc sensum habet, sicut illud initio Evangelii S. *Johannis*, Christíq; spectat *Divinitatem*, per quem omnia facta sunt & in quo subsistunt. Sed enim credo & illud magìs speciatim hîc insinuari, quod expressim de eo declaratur (secundùm Septuaginta Interpretes) à Propheta *Esaia*; πατὴρ τῦ μέλλοντος αἰῶνος, *Inchoator* authórve *Mundi* sive seculi sub *Messia*. In quo cùm, quod suprà monui, omnia tam accuratè perfecerit quantùm ad promissa & prædictiones, opportuna hæc videtur repetitio illius quod subindicatum est in illo Attributo Amen: Perinde ac si diceret; Ego inceptor eram hujus mirabilis rerum scenæ ab eo tempore quo in terris incarnatus vixi ad hunc usq; diem, & videtis quàm stabili ratione secundùm Prædictiones ac Prophetias omnia successerint. Quamobrem fidem mihi habete in reliquis (sive Comminationes sint sive Promissa) quæ jam vobis sum narraturus. Hic videtur genuinus sensus hujus præloquii ad Epistolam.

5. *Novi tua opera, qui neq; frigidus sis neq; fervidus.* Tuam video tepidam, formalem, remissámq; esse Dispensationem; Externam quidem formam adhuc retines Ecclesiæ *Philadelphianæ* quantùm ad Doctrinam Cultúmque, verùm *spiritu illo vitæ in nova Nativitate* destitueris, qui proprius character erat defunctæ tuæ sororis *Philadelphiæ*. *Vers. 15.*

Utinam aut frigidus esses aut fervidus. Quanquam in se melius non sit, tibi tamen melius foret si extrinsecùs tam bona non esses quàm es, ut citiùs sic de propria tua inopia convinci possis & in statum pœnitentiæ & mortificationis & Regenerationis deniq; intrare, atq; ità mei *Spiritûs* particeps fieri. Nunc verò calentis Carnis externa tantummodo Imago es ex qua Anima nuper exierit, etiam tum quum soror tua *Philadelphia* ex hoc mundo excessit. Tu externa quasi fabrica es illius *Philadelphiæ*, Spiritus autem te reliquit.

6. *Ergo quia tepidus es, neq; frigidus neq; fervidus, evomam te ex ore meo*, hoc est, flumine torrentéve verborum adversùs te declarabo quantam nauseam ac fastidium mihi crees, quámq; mihi moveas stomachum. Quod fit versu sequenti, ubi justa illa adversùs eam effundit opprobria, quòd *ærumnosa sit & misera & pauper & cæca & nuda.* Vel sensus forsan hujus Comminationis paulò profundior esse potest, nec tamen minùs solidus, quatenus prædictionem scilicet plenæ illius exterminationis innuat; Successionem scilicet Ecclesiæ Christi in terris in ea esse cessaturam. *Vers. 16.*

Etenim cùm Immensitas *Divinitatis* Christi omnia comprehendat, ille nihil evomere potest quin statim intelligatur in Regionem Non-entium ejiciendum. Et *Laodicena* quidem Ecclesia ultima Providentiæ scena est, & Ecclesia hæc & universa adeò rerum scena in terris, illius causâ, finem brevì est habitura. Nam in proximo post hoc Intervallum *Laodicenum Tonitruo*, quod omnium ultimum est, futura est *Conflagratio*. Nec nisi ad breve tempus solvendus est *Satanas*, adeò ut tempus *Laodicenæ* Ecclesiæ longum esse non possit. Quamobrem Comminatio, *Evomam te ex ore meo*, plenæ exterminationis Ecclesiæ è rerum natura, quantùm ad statum illius in terris, potest esse prædictio. Etenim quemadmodum ante Diluvium dicitur Deum pœnituisse quòd fecisset homines in terris animóq; indoluisse; itá Christus hîc declarat quantum in ipso nauseæ stomachíq; cieatur adversùs Ecclesiam suam sub hoc Intervallo Titulóq; *Laodiceæ*, quàm cholera ejus & indignatio exardescat contra illius tepiditatem, quódq; proinde eam evomiturus sit cum flumine igneo, & calidarum flammarum sulphurearum Diluvio obruturus. Quod eventurum est in *Conflagratione*. Statu Ecclesiæ jam in senecta naturaliter in deterius prolabente, Christus consultissimum reputabit finem scenæ rerum imponere, suósq; ad Regnum suum cœleste transferre.

Ver. 17. 7. *Quoniam te divitem ditatúmq; esse dicis, nec ullâ re indigere.* Atq; hæc sanè una ratio est socordiæ ac desidiæ hujus Ecclesiæ *Laodicenæ*, quòd jam omnia quæ optanda sint se possidere existimet, ut Pacem rerúmq; affluentiam, potestatem ac dominationem, securitatem ab inimicis, & externi cultûs puritatem superstitione & Idololatriâ liberam, scientiæ tum naturalis tum Theologicæ abundantiam, intelligentiam vaticiniorum propter manifestam ipsorum Completionem, suorúmq; Antecessorum Interpretationes summâ fide ac judicio elaboratas; Nullam oppressionem, nullam Persecutionem Conscientiæ causâ, vivente unoquoq; pacificè suóq; indulgente animo sub vitibus suis atq; ficubus. Quid igitur vel ad summam felicitatem nobis deest? Annon etiamnum sumus vera illa Ecclesia *Philadelphiana* novâq; illa *Hierosolyma*, quæ de cœlo descendit cum omni sua opulentia ac splendore? Ità sanè quis putaret si carnali judicio res æstimet. Verùm audiamus quid ille *Amen* dicat, *Testis verus*, atq; *fidus*.

Neq; scis te esse ærumnosum & miserum & pauperem & cæcum & nudum. Christus Ecclesiæ *Smyrnææ* dicit, *Novi tua opera & calamitatem ac pauperiem, cùm tamen dives sis.* Primitiva Ecclesia dum *Spiritus vitæ* in ea spirabat, quanquam in media omnium externorum solaminum inopia, horrendis etiam persecutionibus infestata, Christi tamen judicio dives reputatur: *Laodiceni* verò in maxima rerum externarum affluentia, quoniam *Spiritu vitæ* destituti sunt, *pauperes* existimantur & *ærumnosi* ac *nudi*, ac si ne unum quidem panniculum haberent quo humeros contegant; immò *cæci* etiam quamvis scientiâ tantoperè abundent, quippe qui Mysteriorum *Spiritus vitæ* in *nova Nativitate* Animæq; in internam vivámq; Justitiam renovatæ scientiâ & experientiâ privati sunt, & *externo Laodiceno* statui ac conditioni acquiescunt.

Ver. 18. 8. *Suadeo tibi ut à me aurum igni candens emas quo ditescas.* Ego tibi author sim, ut omnes nervos intendas (hoc enim hujus est auri pretium quod solvi oportet) ad restituendum teipsum in statum novæ *Hierosolymæ* de cœlo descendentis; Quæ civitas ex *puro auro* constabat, ità sanè igni purificato ut nitidum esset ac pellucidum ut vitrum. Hæc est *nova* in te *Creatura*, transformatio naturæ tuæ in *cœlestis Adami* imaginem. Hæc est opulentia reverà durabilis ac solida, talísq; quæ te in summos cœlos sit comitatura, quando terra hæc ejúsq; metalla igni colliquefiant. Allabora igitur omni opere ad solidum hunc Thesaurum acquirendum, qui fatales illas flammas sustinebit nec peribit tecum in *Conflagratione* generali.

Et vestimenta candida quo induare, ne nuditatis tuæ confusio appareat. Ingemisce sedulò in hoc, ô Spiritu cassa *Laodicea*, superindui cupiens domicilio tuo spirituali quod est de cœlo; ut sic induta nuda non inveniaris. Etenim dum in hoc terreno Tabernaculo es, onus existimare debes, nec oblectamentis hujus vitæ acquiescere, ex eo quòd omninò pacificè te habeas omniáq; succedant prosperè. Non quòd tibi suasor essem corripiendi vitæ spacium, sed ut sic indutæ vestimento hoc spirituali mortalitas tibi absorbeatur à vita. Estq; *vitæ Spiritus*, Divinúsq; amor qui unam hanc sed summi momenti rem in te operetur, quâ tu quidem tantoperè indiges, nec tuam tamen persentiscis indigentiam.

Et Collyrio illine tuos oculos ut cernas, hoc est, Purga teipsum per debitam mortificationis mensuram, purificationísq; interni hominis ab omni inquinamento carnis atq; spiritûs, ut Prudentiam Divino-moralem assequi possis quæ rectè te imbutura

butura sit judicio in rebus omnibus discernendis. Hoc igitur Collyrion est, quo te suadeo ut oculos tuos illinas, purgatio utiq; tuiipsius ab omnibus *corruptionibus animalibus* ut *internam* perficias *justitiam* cum mei timore: *Externa* enim neminem perductura est ad cœlum. Unguentum quod ego præscribo, punget quidem, verùm absq; illo cæca permanebis, nec viam unquam invenies ad æternam salutem.

9. *Ego quos amo, arguo.* Ego apertè, verè ac fideliter tecum ago, nec ex ulla profectò factum est malevolentia quòd sic te arguam: sed ex amore *benevolentiæ*, quanquam sanè ex amore *complacentiæ* id fieri non potest. Etenim ut nunc te habes, omninò odiosum spectaculum es, valdéq; fastidiosum. Ac proinde ego te ad hunc modum arguo moneóq; ut status animi tui emendetur.

Et Castigo. ἐπαιδεύω quæ vox & erudire & verberare sive verberibus cædere significat. Posterior verò hîc potior videtur significatio. Quæ quidem Comminatio est externæ alicujus calamitatis & afflictionis quam Christus superinducturus sit in *Laodicenos* nisi de remissis suis moribus pœnitentiam egerint; & quidem tali ratione cujus ipsi causæ esse possint per suam morum relaxationem ac tepiditatem. Nam priori illo zelo ac sedulitate *Philadelphianâ* jam consopitâ, quâ Ecclesia in amplificando Dei Regno usa est antea, eorum Inimici facilè præter solitum augeri possunt, præsertim soluto jam *Satanâ* nullúmq; lapidem ad decipiendas Nationes non movente, cui omnibus rationibus resistere deberent, navando strenuè operam conversioni Gentium ad veritatem. Atq; hoc quidem tempus esse potest, quo Prædictio de *Gogo* & *Magogo* implenda est, qui congregari dicuntur ad prælium, castráq; Sanctorum circumire, & dilectam Civitatem, quæ in hoc statu *Ecclesia* appellatur *Laodicena*, sed in illa visione *Castra Sanctorum*, quia non solùm multi erunt inter ipsos antiquo *Philadelphiano* ingenio Sancti, sed etiamnum externâ suâ formâ sanctus erunt populus Civitásq; sancta, à Gentilibus non prophanata, hoc est nullâ *Ethnicâ* superstitione, nec *Idololatriâ*, nec *Imposturâ*, nec *crudelitate* polluta, nec eorum qui sic sunt, sub potestatem & dominationem reducta. Quæ tamen aliquando *Sanctæ Civitatis* conditio erat ad *tempus* & *tempora* & *dimidium temporis*, sive per quadraginta duos menses, Apoc. 11. 2.

10. Et etiamnum appellatur *dilecta Civitas* ob eandem rationem, non autem nova *Hierosolyma* de cœlo descendens, quoniam *nova* illa ac *cœlestis Natura* tam generaliter apud ipsos perdita esset. Cæterùm *Laodicena* hæc Ecclesia Christo *dilecta* adhuc est, partim suâ, partim sororis defunctæ gratiâ, amabilis *Philadelphiæ*, (quam illa tantoperè refert in omnibus suis externis lineamentis) charissimæ illius sponsæ Christi.

Ac proinde *Civitatis dilectæ* Titulus cum præsenti hoc Textûs loco optimè convenit. *Ego quos amo arguo, imò etiam castigo.* Etenim hæ rerum angustiæ, in quas *Laodiceni* conjiciendi sunt per obsidionem *Gogi* ac *Magogi*, ratio videtur probabilissima quâ ex sua *Tepiditate* ac veternosa *Formalitate* excitari possint. Sed nè res periclitentur in deteriorem indies conditionem ruere, nec infinita fiat vicissitudinis Scenarum in Theatro hoc terrestri repetitio, Providentia tali tempore rerum seriem abrumpet, ut impia profanáq; mundi turba imperium nunquam rursus sit in veram suam Ecclesiam adeptura, sed finem imponet colluctationi per *Diluvium Ignis* de cœlo, quemadmodum in illa visione significatur. Hæc verò plura sunt quàm quæ ad præsentem versiculum pertineant.

Quamobrem vehementior esto, & age pœnitentiam, hoc est, Corrigo emortuam illam *Formalitatem* ac *Tepiditatem*, *spiritum vitæ* assequendo per mortificationem & regenerationem, ut sic recuperare possis antiquum *Philadelphianum* zelum ac amorem. Hæc enim sola res est quâ indiges.

11. *Ecce pro foribus asto atq; pulso.* Noli causari difficultates. Ego non solùm præstò sum ad opem tibi ferendam, sed solicito te insuper; Ego bonas tibi motiones suggero, modò tu eas persequaris eisq; fideliter utaris. *Vers. 20.*

Si quis auditâ voce meâ januam aperuerit, hoc est, Si quis obediverit dictatis Conscientiæ, Lucísq; ac Gratiæ adjumentis usus fuerit quæ Christus illi subinde offerat, nec eum in re qualibet magna parvâve offenderit (quod impossibile est quin fiat ubi desiderium *sincerum* est, & hoc quidem sincerum desiderium *Janua* est quæ Christum intromittit, utpote qui per *famem sitimq; Justitiæ veram* ac *realem* in nos transit) tunc utiq; ait;

Ingrediar ad eum & cum eo cœnabo & ipse mecum, hoc est, Naturam meam Spiritúmq; cum eo communicabo, illéq; carne meâ vescetur quæ verè cibus est, sanguinémq; meum bibet qui verè est potus: hoc est, particeps corporis sanguinísq; mei non in symbolis solummodo (Quæ quòd servetis usq; dum venero, rectè facitis) sed

Joh. 14. 20. 23. viâ verâ vivâque, quâ illud effectum dabitur; *Ego in Patre meo & vos in me & ego in vobis. Si quis me amat is sermoni meo parebit, eúmq; meus Pater amabit, & ad eum veniemus & apud eum manebimus.* Quamobrem cùm adeò repletus fueris Deo vitæ, Patréq; Luminum, non potes quin spiritu plenus fias omníq; alacritate & promptitudine ad omne opus bonum. Tepiditas tua ac socordia statim fugabuntur.

Ver. 21. 12. *Qui vicerit, ei dabo mecum in meo sedere throno, ut ego quoq; victor consedi cum meo Patre in ejus throno.* Et ut efficaciùs ex *Tepiditate* hac ac veterno excitari possis, me Patréq; meo non solùm in hac terrestri scena frueris, sed si ità contendas ut victoriam reportaveris eis rationibus quas tibi narravi, in *cœleste Regnum* maximè Math. 26. 29. naturaliter propriéq; sic dictum te transferam, ubi accumbes bibésq; de fructu vitis in Regno Patris mei. Quemadmodum ego postquam vicissem, ad cœlum ascendi in gloriosa illa habitacula ibíq; ad Dei dextram consedi: Ità qui tentationes & impedimenta, qui voluptates & illecebras hujus mundi inferioris vicerit, equidem faciam ut is mecum considéat in locis cœlestibus die novissimo. Quæ monitio eò tempestivior est quantò adventus magnæ illius Diei est propinquior. Visibiliter enim venturus sum ad judicium proximo post *Gogi* & *Magogi* obsidionem *Tonitruo*, ubi humilia vestra corpora in gloriosi mei corporis similitudinem transfigurabo, ut idonei mihi in cœlis socii esse possitis in æternum. *Ecce Mysterium vobis narro, non omnes dormietis, & tamen omnes immutabimini ut mortalitas absorbeatur à vita.* Hoc sanè magnum ac stupendum Promissum est, sed considerare debetis quòd ab eo dictum sit, qui est ille *Amen, verus ille fidúsq; testis* & *principium Creaturæ Dei*, ac proinde & vult & potest omnia sua Consilia ad exitum perducere. Amen.

Ver. 22. 13. *Qui aurem habet, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.* De *Epiphonemate* loco ultimo hic collocato ut in cunctis his quatuor Epistolis postremis, hanc forsan proferre quispiam potest objectionem, hunc sensum scilicet promissi immediatè præcedentis haud satìs *Politicum* esse vel Propheticum, sed merè *Theologicum* potiùs, cùm Promissum in mundo altero sit præstandum, ac proinde nec proprium Prophetiæ objectum quæ res terrestris hujus scenæ spectat. Atq; hoc propterea professæ nostræ Regulæ adversari.

Verùm respondeo, Quanquam Promissum cœli adipiscendi post mortem hujus corporis, promissum sit merè *Theologicum*, déq; re spirituali ac invisibili nec super faciem hujus terræ spectandâ; Promissum tamen cœli obtinendi in *Resurrectione* diéq; Judicii generalis, cùm dies sit magni illius ac *visibilis Conventûs* in qua Animæ Sanctorum appariture sunt in corporibus glorificatis, eidem classi accenseri potest cum reliquis promissis *Epiphonemata* in unaquaq; Epistola immediatè præcedentibus; & visibiliter in hac vita perficiendis. Sensus enim Promissi breviter hic est; Quòd, quemadmodum Christus post perpessiones suas, post mortem suam ac passionem visibiliter in cœlum ascendit (Cœlum enim Thronus Dei dicitur in Scripturis) sicq; *cœlum* Christi *Thronus* factus est; ità ii ex *Laodicea* qui ex cupiditatum suarum mortificatione statum vitæ in nova Nativitate assecuti fuerint, *visibiliter* in Christi *thronum* ascensuri sint, in *cœlum* utique, in *communi conspectu* eorum qui relicti sint in terris, & in inferioribus Aëris Regionibus ad æternum ignem damnati, Diabolo præparatum & Angelis ejus.

Hic est simplex obviúsq; sensus hujus Promissi, talísq; quem *Epiphonematis* situs requirat. Nec mediocris meo quidem judicio Confirmatio est *veri* ac *literalis* sensûs illius Articuli Christianæ Fidei de *visibili Resurrectione* & glorificatione corporum nostrorum, Ascensionísq; in cœlestes Regiones, adversùs eos qui omnes hujusmodi veritates difflare volunt solvendo eas in *Allegoriam* merè *Moralem*. Adeò undequaq; harum Epistolarum Interpretationes & sibi ipsis & Apostolicæ veritati sunt consonæ.

CAP.

CAP. X.

Præcipuorum argumentorum veritatis, Mysticæ *hujus sive* Propheticæ *Expositionis septem Epistolarum ad septem Ecclesias in* Asia *(per modum solutionis difficultatum circa dictas Epistolas earúmq; Circumstantias, aliàs vix aut ne vix quidem solvendarum) Recapitulatio.*

1. QUemadmodum in naturalibus *Hypothesibus* eæ verissimæ habentur quæ *Naturæ Phænomena* omnium naturalissimè facillimèq; salvent, & præsertim si talia quæ aliter salvari non possint quàm ex proposita *Hypothesi*: ità illa Scripturæ interpretatio, Justam aliquam intelligo illius partem, verissima existimari debet, quæ plurimas difficultates diluere potest quæ de eadem aut de Contextibus præcedentibus subsequentibúsve possunt proponi; Et si omnes solvat, eo est certior; & si aliter non solvendas, adhuc major certitudo est irrefragabilis Demonstrationis. Nunc verò *Mystica* hæc sive *Prophetica* harum Epistolarum Expositio, quàm propè ad hujus rei evidentiam accedat, Lectori (postquam solutiones perpenderit Quæstionum, quæ aut ex Epistolis ipsis aut ex præcedenti Capite, facilè quidem elici possunt at non tam facilè persolvi, nec omninò plenè ac satisfactoriè, saltem earum plurimæ, nisi ex Hypothesi quâ nos usi sumus) judicandum relinquam.

2. Ut primo in loco, Si quis quæreret cur spiritus Prophetiæ, postquam tam expressè significâsset libri hujus *Apocalypseos* scopum esse ut *servis suis res futuras* ostenderet, planéq; *prophetiarum librum* vocâsset, ità derepente à destinato Tituli subjecto desiliret ut non minùs septem Epistolas, quæ nihil ferè Prophetiæ in se habent sed Promissa tantummodò & comminationes, ad certas Ecclesias scriberet, antequam ullas propriè dictas prophetias tradat, idq; pari pompâ faciat & æquè augusto proœmio atq; cùm tam celebrata Vaticinia quàm sunt *septem Sigillorum libriq; aperti*, aggreditur. Verùm juxta nostram Hypothesin, Responsum in promptu est; nempe, Tametsi septem hæ Epistolæ ad septem Ecclesias *Asiaticas* sensum habent *literalem*, *Parabolam* tamen esse sive *Prophetiam* parisq; momenti, & quoad argumentum & quoad temporis ambitum, (utpote quæ ab initio Ecclesiæ ad mundi finem usq; pertingunt) atq; Vaticinia *Sigillorum Librique aperti*, eásq; eo consilio tanta cum pompa introduci ut scopus earum *Propheticus* hoc pacto subindicetur.

Secundò, Proclivis quispiam esse potest ad quærendum cur Spiritus *Literas* ad Ecclesias in *Asia* dictet & non potiùs ad Ecclesias in *Europa*, *Asia* & *Africa*. Nam Ecclesia proculdubio in omnes illas mundi partes seipsam eo tempore disseminaverat. Ac si spiritus veritatis personarum esset acceptor. Nam hæ *Johannis* quidem Epistolæ non sunt sed *Spiritûs sancti*. Nostrum verò responsum in numerato est; Quod propter significantiam vocabuli *Asia*, ut pares cum significationibus nominum septem Ecclesiarum vices obtineat, sola *Asia* ad hanc rem selecta est. Veruntamen secundùm sensum Propheticum vera Ecclesia Catholica his literis salutatur sub istiusmodi prævisis conditionibus in quas variatura esset ad finem usq; mundi. Adeò ut nullum sit partium studium Personarúmve acceptio hac in re.

Tertiò, Siquis sciscitetur de ordine sive præcedentia harum septem Ecclesiarum ad quas scriptæ sunt Epistolæ. Quàm perspicua ac manifesta ratio ei occurrit, qui Epistolas juxta sensum suum *Propheticum* cum Intervallis Ecclesiæ Catholicæ eodem ordine, quo hæ Ecclesiæ dispositæ sunt, jacentibus comparaverit? Hæc luculenta quidem ratio est dignáq; illo Spiritu qui has Epistolas scripsit. An verò hoc ordine dispositæ sint ex eo quòd Tabellarius *Patmo* proficiscens primùm iter facit ad *Ephesum*, deinde ad *Smyrnam*, & sic in ordine donec venerit ad *Laodiceam*, an sanctus Spiritus Propheticus huc respexerit in dictando has literas, (quanquam *Alcazar Jesuita* sic sentit) non possum quin sententiam, idq; non fine subrisu aliquo, suspendam. Verùm de hac ἀταξίᾳ mox magis particulatim agemus.

3. Quartò, Si quis roget, cur ad septem omninò Ecclesias in *Asia* Literæ mittantur, non ad plures nec pauciores, (præsertim cùm *Thyatirensem* nondum tunc fundatam fuisse, sed post scriptas has Epistolas, *Epiphanius* agnoscat;) Responsum, *sensu literali*, quod plenè satisfacturum sit, difficile profectò est dare. Dicere enim hunc librum *Apocalypseos* affectare numerum septenarium, &, quia numero septenario in sequenti parte omninò utitur, quæ prophetica est, propterea conformitatis ergò, in scribendo ad Ecclesias quanquam *Literaliter* intellectas, eundem etiam numerum adhibere,

adhibere, ratio videtur admodum jejuna, abjecta & nugatoria, Institutúmq; sancto Spiritu qui hunc librum dictavit, prorsus indignum. Verùm numeri hujus septenarii usus perpetuus argumento potiùs est librum perpetuò vel ubiq; esse *Propheticum*, hásq; adeò Epistolas Prophetiam esse, quemadmodum & eas explicavimus. Quas sic esse si agnoveris, Responsum planum est & obvium. Numerum scilicet septenarium hîc adhiberi ut *symbolicum*, cùm nota sit *Universalitatis*, unde *Pythagorei*, sicut supra monuimus, eum appellârunt ὁλομέλειαν.

Quamobrem ad *septem* (nec *plures septem*) Ecclesias hîc literæ scribuntur, ut quæ septem universæ Ecclesiæ Intervalla ab initio ad finem usq; repræsentant.

Quintò, Si quæratur cur ad has potiùs septem Ecclesias quàm ad ullas alias, quas verisimillimum sit easdem habere virtutes & vitia ob quas hæ aut commendantur aut reprehenduntur; hujusce quidem rei ratio ipsis Nominum Notationibus inscripta est, cùm unumquodq; nomen, conditionem Ecclesiæ Catholicæ in illo succedentium temporum Intervallo quod hæc vel illa Ecclesia ità nominata repræsentat, taliq; ordine quo recensentur, significet.

Sextò, Si quis rationem petat cur Christus Stellas septem manu dextrâ tenens describatur in Epistolis ad Ecclesias *Ephesinam* & *Sardianam*, cur eadem sit utrobiq; descriptio, curve talis omninò descriptio in utralibet: Secundùm *Literalem* sensum difficile sanè erit ullam peculiarem rationem investigare; secundùm sensum verò *Propheticum* jam declaratum, ratio satis obvia est. Septem enim Stellæ universos Pastores significant, sive præsentes sive in successione. Est autem *Ephesus* primordialis status Ecclesiæ, ac proinde & tempestivum est & methodicum primum illius Fundatorem, sustentatorem, & continuatorem per hoc Emblema repræsentare: *Ecce ego vobiscum sum usq; ad finem seculi.* Quòd autem hoc iterum innuitur in Epistola ad Ecclesiam *Sardianam*, evidentem id analogiam habet & congruentiam cum rebus Ecclesiæ illic repræsentatæ. Ecclesia enim *Sardiana* novum quasi exordium est vel emergentia veræ Ecclesiæ Regnive Christi ex potestate Regni *Antichristi*.

4. Septimò, Cur Ecclesia *Ephesina* præ reliquis omnibus Ecclesiis propter falsorum Apostolorum explorationem sit commendanda? Cur non & aliæ Ecclesiæ ab ipsis imperi potuerint eosdémq; pariter detegere æquè ac Ecclesia *Ephesina*? Cujus Problematis solutio facilis est in harum Epistolarum sensu Mystico, qui Intervallum *Ephesinum* intra Apostolorum tempora, reliqua citra collocat.

Octavò, Siquis quærat cur dictum sit Ecclesiæ *Smyrnææ* potiùs quàm ulli alii Ec-
Apoc. 2. 10, 11. clesiæ, *Esto fidelis ad mortem usque, & dabo tibi coronam vitæ*; & rursus, *Qui vicerit non lædetur à secunda morte:* In literali sensu admodum difficile erit ullam peculiarem rationem invenire cur hoc perinde dici non possit Ecclesiæ *Pergamenæ*, ubi homines propter Religionem occidebantur, ut videtur, ex mentione *Martyris Antipæ*. At enim illic nulla Corona vitæ sensu ullo peculiari erat obtinenda. Sed corona vitæ, hoc est, Corona imperialis Primitivorum Martyrum perpessionibus sub decem Persecutionibus data est: Ad quos etiam juxta antiquæ Ecclesiæ opinionem, primæ Resurrectionis promissum pertinebat. Quod hîc obliquè indigitatur (secundùm modum styli *Apocalyptici*, qui res per Ellipses aliquando innuit) in isto Pro-
Apoc. 20. 6. misso, Qui vicerit non læderur secundâ morte; quo subindicatur eum primæ Resurrectionis participem fore.

Nonò, Siquis magis particulatim objiceret adversùs Ecclesiarum ἀταξίαν, eas nempe nec secundùm meritum, nec secundùm conditionum suarum congruentiam disponi, multóq; meliùs futurum fuisse contenderet, si duæ irreprehensibiles Ecclesiæ unà junctæ fuissent, nempe *Smyrna* & *Philadelphia*, contra quas nulla omninò profertur accusatio; & dein *Ephesus*, *Sardis* & *Laodicea*, contra quas nulla profertur accusatio de esu *Idolothytorum*; & postremò *Pergamus* & *Thyatira*, contra quas solas ea profertur Criminatio: Si quis, inquam, contenderet hanc methodum futuram fuisse multò accuratiorem, equidem sensu *literali* difficile foret responsum formare commodum & satisfactorium, præsertim si urgeret Deum *Methodi autorem* esse perinde ac *Deum ordinis*. Veruntamen sensu *Mystico* sive *Prophetico* Responsum suppetit satis solidum & exquisitum, idémq; ferè quod datum est ad consimilem difficultatem generaliùs antè propositam; Ecclesias has scilicet *Asiæ* eo ordine recenseri quo Catholicæ Ecclesiæ Intervalla essent successura, quorum hæ Ecclesiæ *Asiaticæ* symbola tantummodo erant, sive *Hieroglyphica*. Ac proinde duo illa Intervalla quæ Regnum *Bestiæ* ac *Pseudoprophetæ* comprehendunt, Intervalla scilicet *Pergamensis* Ecclesiæ & *Thyatirensis*, proximè post *Ephesum* & *Smyrnam* debere collocari, quoniam paulò post exitum illorum duorum Intervallorum *Idololatria* rursus in Ecclesiam Apostatantem intravit. Et tria subsequentia Intervalla *Sardis*, *Philadelphia* &

Laodicea,

Laodicea, Intervalla sunt veræ Ecclesiæ è dominantis *Idololatriæ* manibus elapsæ, ac proinde in ipsis nulla de *Idolothytorum* esu, nulla de *Jezabele* fit mentio. Et *Philadelphia* quæ sanctissimum & gloriosissimum Ecclesiæ Intervallum est quod in terris unquam est exiturum, non quidem secundùm suam dignitatem recensenda vel collocanda est, sed secundùm temporis successionem prope finem mundi, quemadmodum hîc disponitur. Verùm hac de re plus satis, quippe quam in genere jam antea attigimus.

5. Decimò, Cur Christus in descriptione sua ante Epistolam ad Ecclesiam *Pergamensem* cum gladio ancipite figuretur, ex *ore putà ejus prodeunte, (secundùm *Ellipticum* styli *Apocalyptici* loquendi modum) Quæ ratio *sensu literali* hac de re reddi potest? Etenim (præsertim si hoc supplementum addatur) occisionem *Antipæ* cum gladio respicere non potest. Quæ res igitur peculiaris in Ecclesia hac *Pergamensi* occurrit quæ hanc requirat Descriptionem? Nihil profectò se offert in sensu *Literali*; sensu verò *Prophetico* Descriptio hæc admodum apposita est, cùm *Waldenses* & *Albigenses* hoc Intervallo Romanam Ecclesiam adorirentur, aut saltem seipsos putámq; suam fidem hoc telo tam præclarè defenderent, *gladio* nempe *Spiritûs quod est verbum Dei*, quanquam ipsorum interim tot millia in Acie gladio occisi sunt, quòd eo modo fidem suam defenderent. * Apoc. 1. 16. Apoc. 2. 12.

Et loco quidem undecimo, Quantùm ad descriptionem Christi ante Epistolam Ecclesiæ *Thyatirensis*, *Et pedes ejus Chalcolibano similes* (*tanquam in fornace igniti*) illud enim supplementum subintelligendum est ex ejus descriptione Capite primo, ut antea) Quam, inquam, peculiarem significationem habet hæc descriptio, quámve congruentiam cum ulla re in *Thyatirensi* Ecclesia *literaliter* intellecta? Nullam profectò. Verùm sensu *Prophetico* inferiora corporis Christi, Ecclesiæ utiq; in terris, membra admodum graphicè depingit, invincibilem scilicet ipsorum zelum ac patientiam, Affectúsq; sinceritatem, talem quidem quæ ignitissimas explorationes quibus exerceri poterant, sustinuit, effecitq; ut ad palum starent inter ardentes fasces flammarum globis supra caput exundantibus, nec tamen animo conciderent; quemadmodum notatum est in illius Epistolæ Interpretatione. Hic illius Intervalli Ecclesiæ status erat. Apoc. 2. 18.

Duodecimò, In libro qui involucris *Ænigmaticis* adeò est refertus, & integumentis super integumenta, ubi Ecclesias *aurea Candelabra* appellat, & Episcopos sive Pastores *Stellas*, & *Angelos*, etiam tunc ubi interpretari minúsq; obscurus videri velle videtur; ut idem Author tam apertè planéq; mentionem cujuspiam *nomine* faceret, quod in *Antipa* Martyre facit, nisi majus aliquod subesset Mysterium, magna profectò esset difficultas nec à sagacioribus & curiosioribus ingeniis unquam devoranda. Equidem fateor me multoties demiratum esse quòd *Antipas* hîc nomine memoretur donec uberiorem illius rei sensum intellexissem, qualem scilicet in Expositione illius Epistolæ explicavi.

6. Decimò tertiò, Meritò quis sciscitari potest, cur majorem Christus displicentiam exprimat contra *Laodicensem* Ecclesiam, quàm contra *Sardensem*. Quanquam enim prior *tepida* dicitur, altera tamen, cùm majorem vitæ speciem præ se ferret, nihilominus declaratur *mortua*. Ut Christus majori irâ exardescat adversùs *Tepiditatem* quàm *Hypocrisin*, & longè diriora huic comminetur quàm alteri, *Evomam te ex ore meo* (quod est rem penitùs abjicere nunquam resumendam) non potest quin mirum videatur cuivis homini considerato. Certè, nisi majus aliquod subesset, Spiritus Christi non tam ferventer loqueretur *Metaphoræ* solummodo prosequendæ causâ. Verùm sensu Prophetico solutio facilis est, cùm phrasis illa prædictionem innuat exterminationis Ecclesiæ è terris in fine mundi, quemadmodum exposuimus.

Decimo quartò, Quæri potest cur tam affectatè ac repetitiò in singulis Epistolis Phrasis illa adhibeatur, *novi opera tua*, sine ulla variatione aut omissione. Quæ res parvi profectò momenti videatur, in *Literali* sensu harum Epistolarum: Sensu verò *Prophetico* datâ operâ videtur sic repeti ut Allusionem innuat in *Asia* ad vocem *Hebraicam* עשׂי (tanquam si ἀλλὰ κ τὰ ἔργα, eo consilio positum esset, ut Hebraico ידעתי מעשיך responderet) ut *Asia* suam etiam significantiam haberet, perinde ac nomina septem Ecclesiarum. Quam cùm illa omnia habeant, non obscura subindicatio est hanc repetitionem factam esse in talem aliquem finem qualem nos declaravimus: cùm sensus *Literalis* nullam hujusce rei rationem reddere possit.

Decimo quintò, Ipsi *Alcazari* hîc aqua multùm hæret, quòd Spiritus Dei videatur particularem aliquam fœminam in Ecclesia *Thyatirensi* notare, itáq; eam *Jezabelis* nomine appellare, quemadmodum vulgò existimatur. Atq; hæc profectò minora

sunt

sunt quàm quæ majestatem hujus scripti *Apocalyptici* condeceant. Atenim, quodnam huic malo remedium inveniri potest sensu *Literali*, si cum constantia ac cohærentia res velimus interpretari? Sensu verò *Prophetico* nulla hujusmodi incongruitas est. Objectum dignum est quod in hoc genere Spiritus notet; cùm *Jezebel* hæc, fucata sit illa fœmina *Romana*, Reges terræ poculo spiritualis suæ fornicationis inebrians, quemadmodum in ipsum locum ostendimus.

7. Decimò sextò, Mirum videtur & à re alienum ut Promissum *potestatis in Gentes, stellámq;* recipiendi *matutinam*, (quæ proculdubio promissa *Politica* sunt) *Thyatirensi* Ecclesiæ fiat magìs quàm Pergamensi aut *Ephesinæ*, aliisve Ecclesiis. Quas victorias quódve Dominium *Thyatirensis* Ecclesia in Asia nacta est præ cæteris Ecclesiis? Durus est hic nodus in sensu *Literali*: in *Prophetico* autem primo aspectu solvitur. Exitus enim Intervalli Ecclesiæ Thyatirensis integras Gentes introducit qui à Papa ejúsq; Ecclesia *Idololatrica* defecerint, professiq; fuerint Religionem Reformatam, adeóq; eis in Regionibus partem Pontificiam sibi subjugaverint.

Decimò septimò, In Epistola ad Ecclesiam *Philadelphiensem* mentio fit de magna Tentatione quæ totum orbem oppressura sit terræq; incolas exploratura, de qua ait, *Ecce venio citò*, cur hoc dictum est Ecclesiæ *Philadelphiensi* magìs quàm ulli alii Ecclesiæ hìc nominatæ? Nè minima quidem hujusce rei rationis in sensu *Literali* extant vestigia. Sensu verò *Prophetico* ratio obvia est. Siquidem, cùm Intervallum *Philadelphianum* in ultima Phiala incipiat, in qua ingens ille ac terribilis *terræ-motus* eventurus est, magna illa Tentatio quæ sit manifestò illinc intelligitur, quomodóq; ratione hujus *Philadelphiensis* Ecclesiæ citò sit ventura, cùm illa incipiat eâ ipsâ *Phialâ* qua hic casus futurus est.

Decimò octavò, Cur *Philadelphiensi* huic, privatæ Ecclesiæ *Asiaticæ*, nomen *Civitatis Dei, Novæ Hierosolymæ* quæ de cœlo à Deo descendit (idem planè quod narratur Apoc. 21.) inscriptum dicitur? Titulus hic major est ac turgentior, nisi rei alicujus majoris Typus symbolúmve esset, quàm ut privatæ alicui Ecclesiæ competat. *Propheticâ* autem interpretatione difficultas hæc penitùs amovetur. *Philadelphianæ* enim Ecclesiæ Intervallum cum temporibus *novæ Hierosolymæ* coincidit (prope finem *Apocalypseos* memoratis) millenniq; Imperii Christi in terris.

8. Decimò nonò, Curiosi proclives esse possunt ad quærendum cur Ecclesia *Laodicensis* seipsam eis temporibus existimaverit tam immensè prætérq; modum, divitem auctámq; bonis, nec ullius rei indigentem. Et sanè cur hic illius status sit potiùs, quàm cujusvis alìus Ecclesiarum nominatarum, ex *literali* Hypothesi nullam haurire possumus rationem. Admittendo autem sensum *Propheticum*, hócq; ultimum esse Ecclesiæ Christi Intervallum, naturaliter quidem id eventurum est. *Laodicæa* enim hæc, hæres relinquetur omnium Divitiarum sororis *Philadelphiæ*, *Pacis* scilicet, *Prosperitatis*, *puritatis* in *Cultu*, *abundantiæ Scientiæ naturalis* omnimodæq; in *Vaticiniis* interpretandis *peritiæ*, & si qua res alia bona sit quæ ad Christi Ecclesiam pertineat, vitâ solâ Spiritúq; excepto, quem *Philadelphia* secum in mundum alterum deportaverat. Quàm facilè igitur ac naturaliter vel potiùs necessariò hæc *Laodicensis* Ecclesiæ descriptio in Intervallum ultimum incidit?

Et postremò, Quæstio est rogatu admodum obvia, cur hæc Phrasis, *Qui aurem habet audiat*, quam Servator toties usurpare observatur in fine *Parabolarum* populo narratarum, adeò repetitim hìc in singulis Epistolis adhiberetur, si Parabolæ non essent sed Epistolæ ad singulas septem Ecclesiarum in *Asia* sitarum scriptæ. Et deinde cur hoc *Epiphonema* totam Epistolam aliquando clauderet, aliquando non. Cujus Problematis nulla tolerabilis est solutio secundùm sensum harum Epistolarum *Literalem*. Supponendo autem sensum *Mysticum* sive *Propheticum*, necessitas erat affigendi hoc *Epiphonema* ut ostendatur ulteriorem sensum quàm *Literalem* hìc intendi: utì etiam ponendi aliquando *Epiphonema* ultimo omnium loco (ut in quatuor postremis Epistolis) ut promissum victori sive illi qui vicerit, certiùs intelligi possit sensum habere propriè *Propheticum* sive *Politicum*, non merè *Theologicum*, *moralem* sive *spiritualem*; quemadmodum abundè declaratum est in *Expositione*.

9. Multò plures quæstiones solutionésq; à consideratione *Literæ*, hujúsq; *Hypotheseos* quâ utimur, ad illius soliditatem concinnitatémq; ostendendam producere potuissemus, nisi quòd judicaremus superfluum, cùm tam multas jam in medium protulerimus. Quæ simul cum perpetua facilitate naturalíq; ductu totius *Expositionis* omnium Epistolarum consideratæ, accuratáq; Congruentiâ nominum Ecclesiarum cum Eventis succedentium Intervallorum veræ Ecclesiæ Catholicæ quæ repræsentant, meritò quis judicare possit impossibile fore quin cuilibet hujus nostræ *Expositionis*, nullo præjudicio laboranti, Lectori, de illius veritate plenè sint satisfacturæ. Atenim

nim abundè per experientiam edoctus sum, Ut ipsam Inventionem Divinarum Veritatum, ità & earundem pariter receptionem ab aliis inventarum, speciale Dei donum esse. Ac proinde illi soli deberi omnem gloriam in omnia secula. Amen.

EPILOGUS

Expositionis *harum septem Epistolarum* utilitatem *exponens.*

1. Atq; hæc de *veritate* hujus nostræ *Expositionis*; pauca de illius *utilitate* jam subjungemus. Et certè *utilitatem* habet cuivis alii visionum *Apocalypticarum* Expositioni æqualem, eóq; majoris momenti quanto compendiosior sit earum omnium scopi comprehensio.

Primùm enim Confirmationi fidei nostræ in particulari Christi Providentia vigilantiáq; super Ecclesiam inservit; cùm adeò manifestum sit ex hac *Expositione* quanta cum cura ac constantia res hactenus in primis his quinq; Intervallis rexerit & ordinaverit, quódq; haud aliâ conditione constitutæ sint quàm quâ in his Epistolis *Propheticis* ipse prædixit fore.

2. Deinde, secundo in loco, Amplum hîc occurrit maturúmq; Testimonium pro causa *Protestantium*, eos omnes intelligo qui contrà declarârunt, renunciârúntq; *Romanæ* Ecclesiæ communionem, à temporibus usq; *Waldensium* ad primos *Reformatores* vulgò sic dictos. Quippe quòd *Waldenses* hîc agnoscuntur fideles Christi Martyres, illíq; alteri qui intra Intervallum Ecclesiæ in *Thyatira* vixerunt, non minus reportant Encomium, ut qui sic describuntur in Epistola ad illam Ecclesiam, *Novi tua opera & charitatem & fidem & ministerium & patientiam tuam, & opera tua novissima plura prioribus.* Apoc. 2. 19. Adeò ut majores ac majores profectus fecerint, usq; dum in Nationales tandem *Reformationes* erupissent. An non digni igitur primi nostri Reformatores habebuntur quibus *Resurrectionis Testium* visio applicetur, qui tam amplum ab ipso Christo testimonium obtinent quem orbis terrarum Judicem Pater constituit? Apoc. 11. 11, 12. An non illi etiam in *cœlum ascendisse* sensu Politico rectè dicentur, quibus præstitum est illud promissum Ecclesiæ in *Thyatira* factum, *Illi qui vicerit dabo potestatem in Gentes*, &c. Hoc igitur de Ecclesia in *Thyatira*, confirmat porrò quod albi de *Resurrectione Testium* tradidimus. Apoc. 2. 26. Impletionem scilicet illius Prophetiæ factam fuisse in miranda illa Reformatione, quam Deus præter omnium expectationem per *Lutherum* aliósq; perfecit.

Cui tamen consequens erit clangorem *sextæ Tubæ* jam esse præteritum, & *quadraginta duos menses, mille ducentos sexaginta Dies*, sive *tempus & tempora ac dimidium temporis*, quantùm ad impletionem Prophetiæ exiisse, ac proinde in vanum fore, ut quis eventa futura ex hac suppositione, quòd horum Exitus adhuc sit futurus, computet, quíq; sic faciunt se confutatos Eventuum disparitate deprehensuros, eóq; pacto interpretandarum Prophetiarum studium derisioni & contemptui expositituros, fidémq; hominum infirmaturos etiam de illis Expositionibus quæ sint veræ, résq; communis Adversarii insigniter indè promoturos.

3. Sed enim quemadmodum in se verissimum est, ità in rem Reformatæ Christianitatis maximè facit, ut recognoscamus *Protestantium Reformationem* impletionem esse visionis de *Resurrectione Testium*, eorúmq; Ascensione in cœlos, ut is honos *Reformationi* qui ei debetur, haberi possit, (quippe cujus tam manifesta confirmatio est per Divinum Testimonium, ejúsq; rectitudinis & æquitatis adversùs *Romanæ Ecclesiæ Idololatriam* ac *Tyrannidem*) útq; Magistratus & populus arctiùs ubiq; ex hac ratione uniantur, omnésq; Sectæ, quæ *Fundamentum* tenent, majorem sui invicem existimationem habeant, nec tantoperè, quod solent, se mutuò contemnant ac aversentur, sed paratæ sint ad Christianam unitatem & Amorem. Est enim hæc *Spiritûs Dispensatio* quæ plagam Antichristo inflictura sit omnium quæ futuræ sint maximam, non autem *gladius flammeus ex ore sessoris Equi albi* literaliter *intellectus, largáve ignis flumina quasi per colliquias cœlitùs in ipsum effusa*, ullúmve aliud istiusmodi prodigiosum auxilium, quemadmodum quidam in fine mille ducentorum sexaginta dierum expectant. Quæ absurda suppositio ad nihil aliud idonea est nisi ad inanes animi æstus ac præsumptuosas opiniones, quibus nullum dabitur Responsum præter frustrationem ac pudorem.

Verùm hæc luculenta veritas sic ut est intellecta, naturaliter tendit ad ingenerandam toti orbi Christiano *Reformato* mutuam sui ipsorum Existimationem, & ad supprimendam inanem illam Præsumptionem in Sectis, quasi illæ solus Populus essent ad

quem *Testium* visio pertineret, ac proinde miras sibi res expectare deberent cum exitio aut suppressione reliquorum omnium qui suæ Sectæ non sint, conjunctas. Quæ ineptæ vel potiùs ab omni Christianitate abhorrentes opiniones, per veram fidelémq; *Resurrectionis Testium* Interpretationem quam ego publicavi, penitùs expunguntur. Utpote quæ in viam eos reducit honorem debitum sibi mutuò præstandi, junctísq; studiis in spiritu sobrietatis communem *Reformati Orbis Christiani* rem promovendi potiùs quàm ut una aliqua pars tam vanè fastuoséq; de seipsis præ reliquis præsumant, ac si aliquando de eis Triumphos sint celebraturi.

4. Et postremò, Expectatione hac absonâ ullorum hujusmodi Eventuum miraculosorum in mille ducentorum sexaginta dierum exitu, deletâ, (siquidem tempus illud quantùm ad *Prophetiarum impletionem* jam præteriit, nec ullum tempus in futurum definitum est, sed rerum ordo tantùm in Phialarum visione;) id solùm restat Protestantibus ut finalis ruinæ *Antichristi beatiq; Millennii* appropinquationem secundùm profectus suos in Mysterio *realis Regenerationis* & indispensabilis Christianitatis officiis computent. *Quò sanctiores, quò innocentiores, quò humiliores, quò vehementiùs ad cœlestia Bona anhelantes alii alios deprehenderint; Quò prudentiores fuerint, quò fideliores obedientioré sq; publico Magistratui; Quò mansuetiores benignioré sq; erga se invicem, quóq; majori nixu ad bonum publicum communémq; universi generis humani felicitatem promovendam omnes suos nervos intenderint*, (quod *Philadelphianum* sanè Intervallum introducet) *tanto propiùs concludere poterunt ruinam* Antichristi, *gloriosúmq; Christi regnum cum Sanctis in beato* Millennio, *instare.* Quæ verò alia præter hæc sint Indicia in visionibus Propheticis quibus illorum temporum appropinquationem computare possimus, ingenuè fateor me ignorare. Hæc autem excursio subita erat. Redeamus jam in viam.

Apoc. 2. 20. 5. Tertiò, In eo quod dicitur, *Sed habeo contra te pauca quòd mulierem* Jezebelem *quæ se Prophetissam esse dicit, docere sinis & seducere servos meos quò fornicentur & vescantur Idolothytis, &c.* luculenta hìc profectò apparet Protestantium Reformatorum ab immani illo Schismatis crimine, quod *Romana Ecclesia* ipsis tam magisterialiter impingit, absolutio, cùm planè innuat, separationem eorum ab *Ecclesia Romana* non solùm non culpam fuisse sed & virtutem, partémq; debitæ mandatis Christi obedientiæ inviolabilem, & inobedientiam futuram fuisse, ac rebellionem adversùs Christum non separâsse, ac proinde impossibile esse ut ullum omninò esset schisma. Quæ quidem res digna est quam observatè notemus ac consideremus.

Quemadmodum & hoc (contra hominum quorundam, aliàs doctorum, opinionem) Quòd separare ab *Ecclesia Romana* ob ipsius *Idololatriam*, non est schisma coram Deo, sed tantùm in conspectu hominum, eorúmque, quod licet suspicari, haud purissimis mentibus præditorum, sed talium potiùs qui majori mundani Ecclesiæ commodi, quàm Dei gloriæ ipsiúsve cultûs puritatis sensu tangantur. Christus enim, qui Deus est in æternum benedictus, reprehendit hìc Ecclesiam in *Thyatira* quòd mulierem *Jezebelem* diutiùs patiatur, nec eam à se prorsus rejiciat, (ut Eunuchi eam olim è fenestra in Typo ejecerunt) idq; ob hanc ipsam causam quòd *Idololatriæ* sit Institutrix, Autórq; ac Fautrix Fornicationis spiritualis; sicut in Textu manifestum est. Adeò ut coram Deo, id est, in conspectu Dei, & *Ecclesia Romana Idololatriæ* reatu manifestò teneatur, & ipsi etiam *Protestantes*, qui *eo nomine* communionem illi renunciârunt, vel à minima labecula aut suspiciuncula *Schismatis* apertè absolvantur. Quòd autem Spiritus Dei de hujus rei veritate spiritibus nostris omninò contestetur, nisi liberæ rationis usum perdideris, Tractatus meus de *Idololatria* abundè tibi demonstrabit.

6. Quartò, Ex eo quòd orbis Christianus Reformatus (præsertim post relaxationem probitatis vitæ atq; morum, streperásq; circa res nihili rixas & contentiones) sub Typo Ecclesiæ in *Sardibus*, tanquam in adeò imperfecta conditione, quantumvis è crassis Papismi *Idololatriis* emersa, (neq; enim ulla hìc superest aut de Doctrina *Balaami* aut de *Jezebele* querela) repræsentatur, hinc profectò discamus oportet humiles esse, non feroces nimis ac confidentes in doctrinis nostris ac opinionibus, sed cum omni mansuetudine alios alios ferre, paratósq; esse ad instructionem recipiendam alios ab aliis ad enucleandam veritatem.

Intereà autem loci, etiam dum res meliori non sunt conditione, cùm deteriori sanè non sint quàm erat prædicta, hinc oportet nos discere, nostri esse officii non permittere animos nostros versùs ollas carnium Ægyptiacas relabi, aut apud nos statuere è re nostra perinde fore, si *Romam* rursus reverteremur, atq; in meliori conditione non esse quàm in præsenti simus. Hic enim status *Sardianus* deerrationi in Deserto haud absimilis est *Ægyptum* inter *terrámq; promissam*, qui status est *Philadelphianus*

delphianus in quem nullus est introitus nisi post *septem Phialas*, hoc est, antequam ultima aut effusa sit aut saltem effundatur. Quemadmodum scriptum est decimo quinto *Apocalypseos*; *Et impletum est templum ex gloria Dei ejúsq; potentia, ut nemo posset in templum intrare donec consummarentur septem Plagæ Angelorum.* Ubi; *nemo*, secundùm stylum *Apocalypticum*, significat, eum hominum cætum sive multitudinem qui eò intraturi essent, eúmq; statum Ecclesiæ constituturi qui hîc Ναὸς nuncupatur: *Vivum* utiq; *illud Dei templum*, non appariturum esse eâ conditione eminenti nisi *post Phialas*, ultimam scilicet aut elabentem aut elapsam. Quod cum loco illo Epistolæ ad *Philadelphiam* mirificè consentit, *Qui vicerit, eum ego columnam faciam in templo Dei mei.* Adeò ut hi *Philadelphiani* post fumum *Phialarum* non solùm intraturi sint Templum, sed nunquam indè rursus egressuri, eo sensu quem nos explicavimus. Apoc. 3. 12.

Quamobrem cùm in *Eremali* quadam conditione constituti simus, cum Fide, Mansuetudine ac Patientia expectare debemus donec Deus nos in felicem illam Terram introduxerit, nec murmurare adversùs eum, ejúsq; Providentiam contumeliis afficere, quòd ipsi visum sit res tam lento gradu promovere, nec protervè falsóq; pronunciare perinde è re nostra fore *Romam* reverti, dubiúmq; esse plúsne profuerit an obfuerit Orbi Christiano nupera illa *Reformatio*. Hujusmodi enim cogitationes sermonésve, falsæ, absurdæ ingratæq; contumeliæ sunt adversùs sacram Dei Providentiam, cujus vias amarulenta, superficialia profanáq; hæc Ingenia minimè intelligunt, quippe quorum oculos *spiritus hujus mundi* prorsus occæcavit.

Cúmq; nulla existat in Epistola ad Ecclesiam *Sardianam* de *Idololatria* querela, nec vel minima *ad separationem* animatiuncula, contrà ac antea factum est; omnes Orbis Christiani Reformati Ecclesiæ omnésq; particulares Sectæ membráq; illius, solertissimè cavere debent ut nè propter Ceremoniarum opinionúmve discrepantiam dividantur à se invicem communionémq; violent, sed Fundamentum tenentes universi inviolabile, testimoniúmq; adversùs crassas *Idololatrias* immanésq; enormitates *Romanæ* Ecclesiæ junctim perhibentes, Paci studere mutuæq; Tolerantiæ, ut Reformati Christiani Orbis corpus eò robustius fiat magísq; compactum ad obsistendum communi Adversario.

Præ cæteris verò omnibus huic uni summoperè studendum est, ut mundemus utiq; nos ipsos ab omni inquinamento carnis & spiritûs, perficientes sanctificationem in timore Dei, ad averruncandam cladis illius immanitatem quam Christus comminatur *Sardianæ* Ecclesiæ subitò & ex inopinato obventuram. Atq; hæ, si quid ego judico, non contemnendæ utilitates sunt quæ in Interpretatione Epistolæ ad Ecclesiam *Sardianam* cerni possunt. Apoc. 3. 3.

7. Quintò, Et quantùm ad Expositionem Ecclesiæ *Philadelphianæ*, summi profectò ea momenti est ad efficiendum ut terrarum Orbis ad bonam frugem redeat. Est enim illa vulgaris Excusatio, quòd impietas improbitásq; ubiq; gentium ità dominetur; *Homines scilicet futuros esse homines dum mundus sit duraturus*, longéq; verisimilius esse quòd res in deterius indies abituræ sint quàm in melius: Ac proinde paucissimi sunt qui aut suos mores emendare student, aut autores sunt aliis ut id faciant. Cùm tamen ex Epistolæ ad Ecclesiam *Philadelphianam* sensu *Prophetico*, manifestum sit fore aliquando tempus ubi justitia veráq; sanctitas gloriosum Imperium obtentura sit in terris.

Qui verò ab hac persuasione abhorrent, abhorrent etiam utplurimum à persuasione quòd ulla sit in Vaticiniis interpretandis certitudo. Illi nolunt nimirum tam præsumptuosi esse ut prætendant se ea intelligere posse, præsertim si istiusmodi sint quæ abominandam *Romanæ Ecclesiæ* improbitatem castigare videantur, aut tempora polliceri præsentibus longè meliora. Quod Hypocrisios quoddam genus est ab illo *Achazi* haud multùm abludens, quando Propheta eum jussit signum petere à Domino Deo suo; Is verò bonus Hypocrita ac modestus negavit se signum petiturum, aut *Jehovam* tentaturum. Cujus responsi sensus est, Quòd mentem suam inquietare noluerit & distrahere, magísq; obnoxium seipsum reddere, siquo modo conscius factus esset evidentiæ supernaturalis contra naturales sensus ac persuasiones *animi sui carnalis*; cujus *regimini* totum se subjicere, obfirmatè apud se decreverat, noluitq; idem turbari immissione cujusvis *Divinioris Lucis*. Applicatio admodum facilis est atq; obvia. Esai. 7. 12.

8. Et postremò, Sensûs *Prophetici* Epistolæ ad Ecclesiam *Laodicensem* admissi utilitas magna est ad corroborandam fidem circa nobilem illum Articulum; Quòd terrestris hæc scena finem habitura sit, inq; extremo rerum termino Christus visibiliter

venturus in judicio ad remunerandos homines secundùm opera sua; Quòd judicaturus sit & vivos & mortuos juxta Orthodoxum sensum Doctrinæ Apostolicæ.

Quibus omnibus addi potest, Quòd, quemadmodum harum septem Epistolarum ad septem in *Asia* Ecclesias, Expositiones parem ferè arguendi vim habent atq; quævis aliæ visiones in universa *Apocalypsi*; ità multò faciliores sunt, præcipuúmq; scopum minori verborum ambitu attingunt, nec eam *Synchronismorum* operositatem quam aliæ, ad sensûs enodationem, sibi annexam habent, sed septem tantùm Intervalla sunt unum alteri manifestò succedentia, quorum limites in quantum res præteritæ sunt, facilè determinantur. Novimúsq; *Sardianum* Intervallum ibi finiri ubi incipit *Philadelphianum*. *Laodiceam* verò extremum esse omnium terminum. Quæ facilitas ac comprehensibilitas utilitatem harum Expositionum haud mediocriter amplificabit.

9. Cæterùm inter omnes illarum Expositionum utilitates sive generales sive speciales, nulla ità me reficit ac recreat ut suavissima *Philadelphiani* Intervalli characteris recordatio. *Philadelphia* enim, utì notavimus, fraternam dilectionem significat, sive dilectionem Proximi. Quis autem Proximus noster sit docet Servator in *Parabola* de *Samaritano*: nihilq; magìs tritum est quàm nos omnes in *Adamo* fratres esse. *Philadelphia* igitur *amorem Proximi*, id est, *universi Generis humani amorem innuit*. Qui proinde amor verè est Divinus, utpote qui profectus est à Deo, juxta illud *Johannis*, *Charissimi*, *amemus nos inter nos*, *nam amor à Deo est*; *ac quisquis amat*, *ex Deo natus est Deúmq; novit*. *Qui non amat*, *non novit Deum*, *nam Deus Amor est*. Atq; hæc omnia dicta sunt de *Amore proximi*, quòd is nimirum Imago quædam sit aut proles *Amoris* illius qui *verè Deus* est. Unde fieri non potest quin & ipse verè sit *Divinus* & *Origine* & *Opere*, cùm & *à Deo* sit, & *universam Creaturam* ut *Deus ipse* sincerissimo *Amore complectatur*, verissimámq; Dei notitiam in se contineat; Eam ipsam utiq; Dei notitiam qua de simul cum his temporibus *Philadelphianis* tam clarè vaticinatus est *Esaias*, *Nusquam malè aut nequiter fiet in meo sacro monte*, *quoniam tantæ erit Jehovæ cognitionis plena terra quantis operitur aquis mare*.

1 Joan. 4. 7. — *Esai. 11. 9.*

Quæ profectò valdè firma est solidáq; Conclusio, nihil malè aut nequiter factum iri in Monte sacro quòd Terra verâ hâc Dei cognitione ac notitiâ, quæ *Amor Divinus* est, tam plena sit futura. Nam hunc Amorem, docente Deo, nos didicimus, aliisq; discendum in *Enchiridio nostro Ethico* tradidimus, primam omnium esse moralium virtutum mensuram ultimámve rationem in quam omnis bona actio resolvi & debet & potest, & citra quam nulla potest esse bona. Unde *omnia facienda esse cum charitate* ipse præcipit Apostolus, utpote sine qua nihil rectè potest fieri. Adeò sanè consentaneum est ut quæ mater primáq; omnium rectè factorum est ratio, eadem sit felicissimi perfectissimiq; Ecclesiæ statûs nota propria ac appellatio.

Enchirid. Eth. lib. 3. — *1 Cor. 16. 14.*

Quod certè res magni momenti est notâsse, ut & nostra & aliena dicta factáque, omniáq; omninò molimina ad hanc normam expendamus, exploremúsq; spiritus an à Deo sint, memores illius Dicti Apostolici, *Qui non amat*, *non novit Deum*, *nam Deus est amor*. Qui venit sine hac Tessera non accipiendus est, & nè salvere quidem jubendus. Sine hac Tessera autem venit quisquis de rebus opinionibúsve non necessariis dissidia fovet & schismata, quibus à Genio *Philadelphiano* nihil esse potest alienius. Qui verò ea affert quæ liberrimum humani Generis Amorem spirant, quæ ad pacem Christiani Orbis faciunt ac concordiam, quæq; parentum animis ad filios, & filiorum animis ad parentes convertendis inserviunt, is demum spiritus veridicus est à Christo missus, & *Philadelphianorum* seculorum quasi Prodromus ac prænuncius ab omnibus hominibus audiendus. *In hoc omnes cognoscent vos meos esse discipulos*, *si mutuo vos amore prosequamini*.

Johan. 13. 35.

FINIS.

DE VERIS RATIONIBUS Sive Fundamentis CERTITUDINIS FIDEI IN REBUS RELIGIONIS BREVIS DISSERTATIO.

Per *Henricum Morum* Cantabrigiensem.

2 Theſſ. cap. 3.

Ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις.

LONDINI,

Typis *J. Macock*, Impenſis *Johan. Martyn* ſub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* ſub Signo Capitis Epiſcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.

MDCLXXIV.

DE VERIS

RATIONIBUS

Sive Fundamentis

CERTITUDINIS

FIDEI

IN

REBUS RELIGIONIS

BREVIS

DISSERTATIO.

Per Henricum Morum Cantabrigiensem.

2 Thess. cap. 2.

[illegible]

LONDINI,

Typis J. Macock, Impensis Johan. Martyn sub Signo Campanæ, & Gualteri Kettilby sub Signo Capitis Episcopi in Divi Pauli Cœmeterio, MDCLXXIV.

DE VERIS RATIONIBUS CERTITUDINIS FIDEI.

Ides tametsi utplurimum rebus Religionis approprietur, vox tamen ipsa ex se nihil aliud significat præterquam *Assensum Persuasionêmve de veritate alicujus rei ex aliqua ratione ortam.* Quæ quidem persuasio nobis certa esse potest & indubitata, hoc est, Nos certò & absq; omni fluctuatione de ea persuaderi possumus, quamvis rationes falsæ sint ipsáq; adeò res falsa, qua de tam firmiter persuasi simus. Adeò ut persuaderi firmiter de re aliqua, nullum aliis argumentum sit nec nobis ipsis esse debeat quòd aut Rationes aut ipsa Fides sit vera. *Οἱ ἰδιογνώμονές εἰσιν ἰσχυρογνώμονες.* Atq; hæc *ἰδιογνωμοσύνη* facilè oriri potest ex *ἰδιοσυγκρασίᾳ* aliqua vel *ἰδιοπαθείᾳ.* Peculiaritas *temperamenti Educationisve* stupor eò usq; prævalescere possunt, ut Assensui nostro magna sanè cum vi falsitatem obtrudant (tum in rebus Naturalibus tum in Religiosis) aut ex rationibus admodum infirmis falsísque, aut ex omninò nullis præter Corporis temperiem, Educationem, Affectum, privati commodi studium & similia.

Cæterùm *veræ* Rationes *certitudinis Fidei* tales sunt, quæ non solum *certam firmámq;* fidem ingenerent, sed etiam *veram*, idq; virtute *veritatis suæ* ac soliditatis, utpote quæ hujusmodi sunt quæ veræ solidæq; apparuerint omnibus qui eas absq; præjudicio partiúmq; studio examinaverint, hoc est, eis universis quibus nec corporis temperies, nec educatio, nec affectus, nec privati studium commodi judicium ipsis perverterit, sed *κριτήριον* habuerint purum ac perspicuum, tanquam oculum ad discernendos colores. Unde manifestum est primam maximéq; necessariam præparationem ad investigandas percipiendásq; *veras* rationes *Certitudinis Fidei*, *Moralem* esse *Prudentiam*, tali utiq; sensu quo naturam ipsius descripsimus, in *Enchiridio Ethico*, lib. 2. cap. 2. Hæc sanè antecedere debet judicium sententiámve nostram de qualibet sive *autoritate* sive *ratione*. Verùm ut quis animi *polluti* homo tantum sibi assumeret ut ab institutis sententiisq; Ecclesiæ sub qua natus sit, dissentiret, equidem admodum audax facinus esset ac temerarium. Perinde quasi Deus magis obligaretur ad opem ferendam uni alicui homini *impio* in investiganda veritate, quàm *multitudini*, posítve quisquam tutiùs aut laudabiliùs *solus* errare quàm cum hominum *cœtu* cui *Autoritatis Titulus* impressus sit. Quòd si huic rei incumbas ut *sanctitate* persungaris cum *Dei timore*, & in omni incedas *humilitate* coram ipso & coram hominibus, poteris profectò *Magistrorum* tuorum *Fidelitatem* ipsorúmq; *doctrinam* circa res *Religionis* ad manifesta hæc rationis Principia expendere.

Primùm igitur, Manifestum est quòd *Certitudo Fidei* præsupponit *Certitudinem* tum *Rationis* tum *Sensûs* debitis circumstantiis positi. Etenim cùm *Fides propriè* sic *dicta* nihil aliud sit præterquam *immobilis Assensus alicui Doctrinæ Infallibilis Testimonii fundamento innixæ & propositæ*, oportet aliquam esse *rationem* quæ nobis persuadeat illud *Testimonium* esse infallibile, hoc est, eos qui testificantur nec obnoxios esse errori in eis rebus quibus testimonium perhibent, nec animum I.

habere

habere decipiendi alios quò falsum verum esse credant, aut saltem nunquam nactos fuisse falsificandi opportunitatem in eis Articulis quos fidei nostræ proponunt. Certitudo *Sensûs* porrò requiritur. Nam si Sensus certus non est, nullum Testimonium infallibile de veritate rei gestæ esse potest. Potéstq; fieri ut *Mosis* cum Deo colloquium in monte merum fuerit Insomnium. Nec ulli *certi* esse poterant oculati testes *Resurrectionis Ascensionisq;* Servatoris, si Deus sensus nostros vult deludere. Quapropter ritè circumstantiati *sensûs certitudinem* tollere, est reverà tollere *certitudinem Fidei* in præcipuis Religionis nostræ Articulis.

II. Secundò, *Sensus* & *Ratio* rectè circumstantiantur sive in debitis circumstantiis ponuntur; Unus, quando *Organum sanum est*, *Medium aptè modificatum*, *objectiq; Intervallum debitè proportionatum*, & similia; Altera, *quando cum Morali conjungitur Prudentia rectè sic nuncupata*, qualis scilicet definitur in suprà dicto *Enchiridio*. *Lib. 2. cap. 2.* Nempe ut ratio hæc in animo habitet nullo laboranti præjudicio, aut saltem qui nullo laborat præjudicio circa eam ipsam rem quæ proponitur. Sunt enim quædam veritates tam perspicuæ ut ipsa *Immoralitas* (modò eò usq; non prorumpat ut hominem stupidum prorsus ac dementem reddat) nulli futura sit impedimento quò minùs ipsis assensum præbeamus, hoc est, quò minùs ipsæ apparuerint omninò esse veræ, non certè magìs quàm illæso oculo impedimento est, quò minùs colores discernat, quod improbi perinde atq; probi homines faciunt juxta hanc Hypothesin. Ac proinde

III. Tertium Theorema erit, Quòd sunt *naturales* quædam veritates sive *Logicæ*, sive *Physicæ*, sive *Mathematicæ*, quæ tam manifestò veræ sunt, ut constanter ac perpetuò *impiis* perinde ac *piis* sic appareant, modò mentis compotes sint nec propriis vim inferant facultatibus.

IV. Quartum, Eas naturales veritates, sive *communes notiones* sint, seu *conclusiones scientificæ*, quæ tam manifestò veræ sunt, ut perpetuò malis juxtà atq; bonis sic appareant, saltem æquè certas esse ac indubitatas quàm sit ulla omninò res cui mens ratióq; humana potest assentiri; hoc est, Esse saltem æquè firmam certitudinem horum Axiomatum quòd vera sint, quàm sit omninò ullorum. Ac propterea cùm agnoscatur certitudo in aliquibus rebus quas mens ratióq; nostra amplectuntur, ponamus sanè pro

V. Quinto Theoremate, Quòd hæ naturales veritates quæ constanter tales apparent malis perinde atq; bonis, (modò læso cerebro non sint propriisve facultatibus vim inferant) sunt quidem in seipsis certissimè veræ.

VI. Sextum, Quicquid repugnat *certæ veritati* non solùm incertum esse, sed potiùs necessariò falsum; siquidem utræq; partes *Contradictionis* non possunt simul esse veræ.

VII. Septimum, Nullam *Revelationem*, quæ aut *ipsa*, cujúsve ipsum *revelandi Propositum*, *Modúsve* deniq; *Revelationis* Divinis Attributis repugnat, posse esse à Deo.

VIII. Octavum, Nullam Traditionem hujusmodi *Revelationis* veram esse posse, quandoquidem ipsa Revelatio est impossibilis.

IX. Nonum, Quòd nulla Revelatio à Deo est quæ repugnat sensui ritè circumstantiato. Hoc manifestum est ex prima Ratione; Quòd utiq; *Certitudo Fidei* præsupponit *certitudinem sensûs* rectè circumstantiati. Nam si sensus nostri falli possunt etiam tunc quando debitis agunt Circumstantiis, certi esse non possumus eos unquam esse veraces. Quod necessariò certitudinem destruit omnis *Revelationis ab extrà*, omnísq; omninò *Traditionis*, ipsámq; adeò ex consequenti Religionem subvertit Christianam. Quapropter Deus non potest esse Author ullius hujusmodi Revelationis per Conclusionem septimam. Repugnaret enim illius Sapientiæ ac Bonitati.

X. Decimum, Nullam Revelationem esse à Deo quæ manifestis contradicit veritatibus naturalibus, quales scilicet suprà descripsimus. Hoc abundè patet è Theorematis 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Nam si Ratio etiam ubi maximè perspicua est falsa esse potest, nullam habemus securitatem quòd unquam sit vera, ac proinde nullam *Fidei certitudinem* quæ Rationem præsupponit, per Theorema primum. Præterea per Theorema sextum, Id quod certæ veritati contradicit est certissimè falsum: Divina verò Revelatio vera est. Et propterea nulla Revelatio à Deo esse potest quæ istiusmodi contradictionem secum ingerit. Quinimò insuper addimus, Quòd si ulla Divina veritas esset quæ apud *ritè circumstantiatam Rationem* appareret firmæ cuilibet naturali veritati repugnare, Deus istiusmodi veritatem cum hominibus non communicaret per Theorema septimum. Nam Revelatio ejusmodi veritatis ejus Sapientiæ Attributo repugnaret. Quippe quæ *veram* Religionem æquè obnoxiam redderet suspicioni

ſpicioni & reprehenſioni, atq; *falſum*. Neq; enim major Objectio fieri poteſt contra veritatem cujuſvis Religionis quàm quòd Articulos proponit qui communibus notionibus indubitatæq; ſcientiæ repugnant. Ut prætercam, quòd vel unicus obtentus hujuſmodi veræ Revelationis, fallaci Sacerdotio facultatem miniſtraret totum mundum implendi Figmentis ac Mendaciis. Quamobrem Deus nunquam tanti mali Author erit hominibus. Et poſtremò, cùm prima Revelatio per Traditionem ad poſteros ſit derivanda, cùmq; Traditio non ſit niſi Teſtimonium humanum, & infinitò magis lubricum ac fallibile quàm ſunt aut *κοιναὶ ἔννοιαι* aut *ſcientia naturalis*, quî fieri poteſt ut quiſquam homo niſi ſtipes planè ſit ac Bardus, *humanæ Traditioni* contra *ſolidam ſcientiam communéſq; notiones* fidem adhibeat? Adeò ut neceſſariò aut *cæca Superſtitio* aut *Irreligio craſſa* aut *univerſalis Scepticiſmus* hujus rei exitus foret.

Undecimum, Nullam Revelationem, quæ urget, fovet promovétve *Immoralitatem* poſſe eſſe à Deo. Hoc manifeſtum eſt è Theoremate ſeptimo. Repugnat XI. enim Divinis Attributis, ejus Juſtitiæ, Fidelitati, Bonitati, ac Puritati ſive Sanctitati. Dei Imago Juſtitia eſt veráq; Sanctitas. Quocirca nulla Doctrina quæ ad Injuſtitiam tendit, Improbitatem & Impuritatem, Revelatio à Deo eſſe poteſt.

Duodecimum, Nullam cujuſvis Divinæ Revelationis Interpretationem quæ *Senſui* XII. *Rationive* ritè circumſtantiatæ perſpicuæve ac indubitatæ *Moralitati* repugnat, ſive à privata manu ſive à publica proveniat, Inſpirationem eſſe poſſe à Deo. Neq; ullâ novâ opus eſt confirmatione hujus Theorematis. Quippe quòd ea ipſa argumenta quæ nullam Divinam Revelationem ad hunc modum eſſe poſſe repugnantem probant, probant ſimiliter nullam cujuſvis Revelationis Interpretationem *Senſui* ad hunc modum, *Rationi*, ſolidæve *Moralitati* repugnantem, eſſe poſſe Divinam.

Decimum tertium, Quòd nulla ſacræ Scripturæ Interpretatio quæ Seditionem, XIII. Rebellionem vel Tyrannidem juſtificat, Inſpiratio eſſe poteſt à Deo. Hoc facilè evincitur è proximè præcedente Theoremate. *Seditio* enim & *Rebellio* graves ſunt ac enormes *Injuſtitiæ* ſpecies adversùs *Magiſtratum* uti & *Tyrannis* adversùs *populum*; utraq; ſanè modi tam immanes *Immoralitatis* ut nulla Scripturæ Interpretatio quæ has juſtificaverit, *vera* eſſe poſſit, nedum *Divinitùs inſpirata*.

Decimum quartum, Nulla Eccleſia quæ pro Articulis Fidei iſtiuſmodi res pro- XIV. ponit quæ ritè circumſtantiato *Senſui* & *Rationi*, ſolidæve *Moralitati* repugnant, infallibilis jure haberi poteſt. Ratio manifeſta eſt: Etenim planè conſtat ex eis quæ hactenus dicta ſunt, eos reipſa jam eſſe deceptos, aut ſaltem aliis decipiendis operam navâſſe.

Decimum quintum, Certitudinem Fidei fundari non poſſe in *Infallibilitate* ul- XV. lius Eccleſiæ, ſive particularis ſeu univerſalis, tanquam infallibiliter inſpiratæ quæ reipſa falli deprehenditur etiam in eis rebus quas pro neceſſariis Fidei Articulis credendas proponit. Hoc adeò per ſe perſpicuum eſt ut ulteriori probatione non indigeat.

Decimum ſextum, Certitudo Fidei *humana* ac *moralis* fundatur in certitudine XVI. *univerſalis Traditionis*, *Prophetiæ*, *Hiſtoriæ*, & in natura ipſarum rerum quæ traduntur, *Ratione* ac *Senſu* menti aſſiſtentibus in Diſquiſitionibus ſuis circa has res. Illam Fidei certitudinem *Moralem* voco ac *Humanam* quæ *Carnali* Homini, Hominíve *nondum regenito* competat; quemadmodum dicitur de Diabolis quòd credunt & contremiſcunt. Per *Traditionem univerſalem* intelligo talem Traditionem quæ ab Apoſtolis uſq; extiterit, hoc eſt, quæ poſt Apoſtolatuum ſuorum perfunctionem, *ſemper* perinde ac *ubiq;* extitit in Eccleſia. Etenim cùm futura eſſet tam generalis támq; matura Eccleſiæ degeneratio quàm quæ in ſacris Scripturis prædicitur, Generalitas ſuffragiorum Eccleſiæ non ſemper erat ſufficiens Argumentum ad probandam Traditionis veritatem. Quantùm verò ad eas veritates, quæ conſtanter & immutabiliter ab Apoſtolicis Temporibus ad hunc uſq; diem invaluerunt, equidem indicio eſt eas tam ſacras fuiſſe támq; certas ac indubitatas veritates támq; vulgariter ac univerſaliter cognitas agnitáſque, ut in hominum poteſtate non eſſet eas adulterare. Per *Prophetiam* intelligo prædictiones Divinas, tum eas quæ ſunt de adventu Chriſti, tum eas de Eccleſia poſt illius adventum. Per *Hiſtoriam* verò non ſolùm illam Sacrorum Bibliorum innuo & particulatim *Teſtamenti Novi*, ſed alias etiam Hiſtorias tam Eccleſiaſticas quàm Prophanas. Quid verò intelligam per *ipſam naturam rerum* quæ traduntur, optimè percipi poteſt ex iſtiuſmodi Diſſertationibus quæ de Chriſtianitatis *Rationa-*

bilitate conscriptæ sint; Cujusmodi libri sunt D. *Hammondi*, *Baxterique*. Quin & meum etiam poteris consulere *Pietatis Mysterium*, ubi nostræ Fidei Christianæ *Rationabilitas* pleniùs repræsentatur, planéq; demonstratur penès Ecclesiam non fuisse etiamsi id voluisset maximè, nos circa præcipuos Fidei nostræ articulos decipere.

Lib. 7. c. 9, 10, 11.

XVII. Decimum septimum, Nulla Traditio magis universalis magísq; certa est quàm Traditio de ratione Authentica ejusmodi librorum in sacris Bibliis quos omnes Ecclesiæ unanimiter statuerint esse Canonicos. Non potest esse certior nec universalior Traditio quàm hæc, propterea quòd Testimonium habet universæ Ecclesiæ omniúmq; illius partium unanimi consensu, quanquam in aliis rebus tantoperè inter se discrepant. Quamobrem nulla Traditio autoritatem habere potest huic ullo modo æquiparandam. Ac proinde meritò ponere possumus pro Theoremate

XVIII. Decimo octavo, Quòd sacrosancta Biblia Fundamentum sunt certitudinis Fidei firmissimum verissimúmq; quod intellectui nostro offerri potest cui acquiescat. Ratio est, quia est maximè universalis tum tempore tum loco, maximè immaculata, maximéq; universaliter, ídq; propter rationes peculiares maximéq; solidas, agnita Traditio quæ existit.

XIX. Decimum nonum, Sacrosancta Biblia sive sacram Scripturam à Spiritu Dei dictatam, hoc est, à viris sanctis Divinitúsq; inspiratis scriptam, sufficienter perspicuam esse cuilibet intellectui nullo præjudicio laboranti in rebus omnibus necessariis ad salutem. Hoc necessariò verum est per Theorema septimum. Alioqui modus quo utitur Deus in revelando suam veritatem in sacris Scripturis, Divinis Attributis repugnaret; &, quod Blasphemia esset effari, videretur sanè nimis quàm imperitè sacros suos *Amanuenses* inspiràsse, hoc est, tali modo, qui ad Scripturarum finem nullatenus sit accommodatus, qui Animarum humanarum est salus; nec prospexisse satis recuperandæ Ecclesiæ ex crassis istis erroribus in quas ille & prævidit & prædixit eam esse lapsuram.

XX. Vicesimum, Quòd verus primariúsq; sensus sacræ Scripturæ *Literalis* est seu *Historicus*, nisi in istiusmodi partibus locisve ubi subindicatio sit *Parabolas* esse vel *visiones*, stylo Prophetico conscriptas, vel ubi *Literalis sensus* ritè circumstantiato sensui naturalive scientiæ repugnat, &c. Etenim id argumento est locum *Figuratè* vel *Parabolicè*, non *Literaliter* esse intelligendum. Hujus rei veritas è proximè præcedenti Theoremate apparet. Nam alioqui Scriptura non sufficienter perspicua esset in rebus omnibus ad salutem necessariis, immò verò in nullis omninò, sed omnes Articuli Fidei qui *Historiam* Christi respiciunt, oppidò quàm frivolè leviculéq; possent in meras Allegoricas Fabulas Poëticásq; mythologias attenuari. Quòd verò Historia Christi literaliter intelligenda est, manifestum est tum ex ipso *Textu* tum ex perpetua ac *universali Traditione*. Qui si verus sensus non esset, argumento esset Scripturam etiam in præcipuis Fidei Articulis admodum obscurè scriptam esse. Quod antecedenti Theoremati planè adversatur. Cæterùm quòd illa loca quæ *ritè circumstantio sensui naturalive scientiæ* repugnant, *Figuratè* interpretanda sunt, manifestum est è communi omnium hominum consensu, ex eo quòd universaliter inter ipsos convenit, quando Christus dicit, *Ego sum janua*, *Ego sum vera vitis*, &c. quòd hæ res *literaliter* non possunt esse veræ. Estq; par ratio in, *Hoc est corpus meum*.

XXI. Vicesimum primum, Nullum Fidei Articulum esse cujus Professio facta sit à temporibus Apostolicis ad hunc usq; Diem, quíq; ab omnibus in Christiano Orbe Ecclesiis sit agnitus, qui non planè reveletur in scriptura. Hoc partim argui potest è Theorematis decimo nono & vicesimo, ulteriúsq; probari, comparando hos Fidei Articulos cum ipsis Scripturæ Textibus qui super eisdem rebus agunt.

XXII. Vicesimum secundum, Quòd comprehensio horum Articulorum Fidei *semper* perinde ac *ubiq;* ab omnibus Christianis Ecclesiis ab Apostolicis temporibus ad hunc usq; Diem professorum, itáq; manifestorum è Scripturis sacris, optimo jure *Communis* nuncupatur seu *Catholica* ac *Apostolica Fides*.

XXIII. Vicesimum tertium, Quòd est etiam *Divina* quædam *Fidei Certitudo*, quæ præter rationes quibus *Moralis* seu *Humana certitudo* innititur, suffulcitur porrò ac corroboratur per *spiritum vitæ in nova Nativitate*, pérq; *Rationem illuminatam*. Hoc non arguendum est, sed tacito internóq; sensu percipiendum. Intereà loci nihil ampliùs asseritur quàm hoc; Quòd hæc utiq; *Certitudo Divina*, altiorem habet gradum Firmitudinis, Persuasionis ac Assensûs sacrarum Scripturarum veritati;

veritati; ut quæ particeps est ejusdem spiritûs cum Servatore ejúsq; Apostolis; verùm nihil variat in veritatibus quæ in communi Fide traduntur ac tenentur.

Vicesimum quartum, Quamlibetcunq; allatam *Inspirationem* vel Divinorum Oraculorum *Interpretationem* quæ suprà descriptæ *Communi* seu *Catholicæ & Apostolicæ Fidei* repugnat, Imposturam esse ac Falsimonium, sive à privata manu provenerit sive à publica. Ratio verò manifesta est ex eo quòd *Articuli communis Fidei* doctrinæ erant hominum reverà Divinitùs inspiratorum, nec potest Dei Spiritus ipse sibi contradicere. XXIV.

Vicesimum quintum, Nulla pars sacræ Scripturæ de se est inexplanabilis, talísve quæ prorsus intelligi non possit; verùm perinde ut mentes hominum prædispositæ erunt, tempúsq; erit idoneum, quemadmodum Deus jam largitus est, ità sanè poterit (prout rerum opportunitates flagitaverint) majorem adhuc ac majorem lucem animabus Fidelium impertiri, ad pleniorem generaliorémq; intellectionem obscurissimorum locorum in Divinis Oraculis. Veritas hujus Assertionis adeò perspicua est, ut parùm abesse à Blasphemia meritò videatur ipsi contradicere. Etenim asserere sacram Scripturam talem esse in se ut omninò intelligi non possit, perinde est atq; pronunciare *nullum ipsi subesse sensum*: Quinimo affirmare hos vel illos libros in ipsa, librorúmve locos nunquam intelligendos esse ab hominibus, est certè insinuare quasi *Divina Sapientia* non solùm *oblectaret* se cum filiis hominum, sed & cum ipsis *nugaretur*. Hoc tantummodò subterfugium est obnoxiæ istius fraudúmq; consciæ Ecclesiæ quæ tantoperè sibi prætimet à fulgore illius lucis quæ adversùs eam ex ejusmodi Scripturæ locis quæ à longo tempore obscura visa sint, emicat. XXV.

Vicesimum sextum, Quòd innumera Scripturæ loca sunt, tam Præcepta quàm Historias continentia, quæ æquè perspicuè intelligi possunt ac ipsi communis Fidei Articuli, & quæ proinde admodum utilia esse possunt ad ea explananda quæ videntur magìs obscura. Hoc nullâ probatione indiget præterquam provocatione ad experientiam & Theorema vicesimum. XXVI.

Vicesimum septimum, Nullum miraculum, quanquam ab hujusmodi homine patratum qui videri possit vitâ irreprehensibili & non vulgari sanctitate, posse per rationem ratificare ullam Doctrinam Praxínve, quæ ritè *circumstantiato sensui*, *naturalibus veritatibus*, aut *scientiis*, communíve Christianæ Fidei, ullíve perspicuæ Doctrinæ aut Assertioni in Scriptura, repugnat. Cujus rei Veritas hinc manifestò patescit; Quòd utiq; nemo quisquam tam certus esse potest quòd hujusmodi homo versutus non sit callidúsq; Hypocrita, ejúsq; miraculum præstigium collusióve Diaboli aut (si fortè ipse rei gestæ Testis oculatus non fuerit) falsa miraculi fama, quàm sit certus de veritate *ritè circumstantiati Sensûs*, *communium Notionum* ac *naturalis scientiæ*, *Articulorum Fidei Apostolicæ*, aut cujuslibet *perspicuæ Assertionis in Scriptura*. Ac proinde in hujusmodi casu, rationi consentaneum est, ut eo quod maximè certum est gressus nostros dirigamus. XXVII.

Vicesimum octavum, Non solùm jus esse sed & officium privati cujusq; hominis conversari cum Scripturis, modò præmonitus sit meminerítq; contra *ritè circumstantiatum Sensum*, *veritatem Naturalem*, *communem Honestatem*, *Analogiam Fidei Catholicæ*, contráve alia ulla *perspicua sacræ Scripturæ Testimonia* interpretari quicquam sibi non licere. Hujus veritas ex proximè præcedenti Theoremate apparet. Cúrnam enim inhibeantur à recurrendo ad tot támq; utiles ac efficaces Informationes à *spiritu infallibili*, cùm tam commodè præmuniti sint contra omnem errorem, & tam subdolè impetiti à tot non solùm *fallibilibus* sed & *fraudulentis hominibus*, quò seducantur? Et quî fieri potest ut non majus sit periculum nè in errorem seducamur ab eis qui non solùm fallibiles sunt sed etiam fraudulenti & dolosi, quàm ab inspiratis illis hominibus qui Scripturam conscripserunt, qui nec fallibiles erant in eis rebus quas scripserunt, nec animum habuerunt quenquam fallendi? Quapropter, cùm nullum habeamus magìs tutum quàm est ipsa Scriptura Ducem, quæ sine affectu, sine fraude & sine omni proprii commodi studio de rebus pronunciat, est certè non solum jus ac privilegium cujusq; Christiani sed & officium Scripturas consulere, statáq; observare tempora conversandi cum eis, si ulla omninò ipsi sit æternæ suæ salutis cura. XXVIII.

Vicesimum nonum, Quòd etiam privatus quispiam *spiritu vitæ in nova Nativitate* munitus, ritéq; circumstantiatâ Ratione, & sufficienter porrò cognitione XXIX.

 Linguarum,

Linguarum, Historiæ, Antiquitatis, solidæq; Philosophiæ adjutus, horum possit adminiculo, Divinâq; benedictione labores ejus secundante, aliqua obscuriorum locorum Scripturæ illustrare ad plenam sanè certitudinem ac satisfactionem & sibi-ipsi & alteri cuilibet qui interpretationes ejus sine præjudicio perlegerit. Hujus Assertionis veritas probari potest ex multiplici Experientia, siquidem multi extiterunt qui talia Scripturæ loca dilucidârunt cumulatéq; plana fecerunt, quæ ad tempus visa sunt admodum intricata & obscura. Sed evinci potest etiam à priori, è decimo septimo scilicet & decimo octavo Theoremate, quæ Scripturam maximè authenticam Traditionem affirmant, ut & à vicesimo quinto, quod eam negat aut in se non intelligibilem esse aut humano generi; & ex primo deniq; quod certitudinem Fidei certitudinem Rationis præsupponere asserit. Etenim hinc cùm objectum intellectûs nostri hîc certum sit nec operam impendamus Figmento vel Delusioni, Ratióq; nostra sit ritè circumstantiata nec occæcata præjudiciis, aut in assensum ante debitam deliberationem clarámq; rei perceptionem ac comprehensionem præcipitata; equidem si post tam circumspectam anxiámq; disquisitionem ipsi plenè satisfactum sit, etiam certò ipsi factum est satìs, alioqui nulla certitudo esset in *Ratione ritè circumstantiata*, quæ tamen præsupponitur in *Certitudine Fidei* per Theorema primum. Adeò ut ipsa Fidei certitudo ruinas agere videatur si nemo privatus certus esse possit de interpretatione cujusvis loci Scripturæ qui semel obscurus est habitus. Nè addam, omnem Scripturam quæ semel obscura extitit, cujúsq; Interpretatio ab universali Ecclesia nondum sit declarata, & fuisse hactenus, & fore porrò per nescio quot secula omninò infructuosam ac inutilem. Quæ admodum vesana profectò est suppositio, talísq; quam nulli lubenter admiserint, nisi illi qui quidvis mallent admittere quàm illud Scripturæ lumen, quod tam apertè detegit quinam ipsi sint, & quàm indignas adhibeant præstigias ac imposturas in transactionibus suis cum filiis hominum.

XXX. Tricesimum, Quòd nulla Traditio vera esse potest quæ alicui perspicuo Scripturæ Textui repugnat. Ratio est, quia Scriptura est maximè vera maximéq; Authentica Traditio quæ existit, talísq; in qua Universa Ecclesia consenserit.

XXXI. Tricesimum primum, Si unus aliquis Articulus in Authoritate Traditionis fundatus, quem nunquam post hominum memoriam ab Ecclesia non traditum fuisse contenditur, falsus reperiatur, nulla reliqua est Certitudo quòd ulla Traditio sit vera, nisi talis quem nunquam in potestate Ecclesiæ esset supponere, corrumpere vel depravare, aut saltem è re ipsorum non foret circa eam ità se gerere. Ratio est, quia *Certitudo Traditionis*, quatenus *Traditio*, in eo omninò collocatur etiam ab eis ipsis qui tantoperè pro ea contendunt, quòd nihil in Ecclesiam introduci possit tanquam Praxis Doctrináve Apostolica præterquam quod ab Apostolicis usq; temporibus reverà sic erat. Quamobrem si res aliqua semel in Ecclesiam introducatur, credatúrq; ac usurpetur tanquam Apostolica, quæ tamen manifestò probari potest talis non esse, hoc fundamentum *Traditionis*, quatenus *Traditio*, funditùs subvertitur, &, si consideramus eam falsimoniam ac imposturam quæ tamdiu in Orbe Christiano invaluit, pro nullo omninò Certitudinis Fundamento haberi potest. Quemadmodum nec *Ratio* quà *Ratio*, nec *Sensus* quà *Sensus*, sed quatenus ritè circumstantiati certitudinis scientiæ fundamenta esse possunt: ità nec *Traditio* quà *Traditio* fundamentum esse potest certitudinis fidei, sed talis solummodò Traditio quam in degeneratæ Ecclesiæ potestate non esset supponere aut adulterare. Atq; hujusmodi profectò sola sunt sacrorum Bibliorum monumenta.

XXXII. Tricesimum secundum, Quòd *Sensus Ratióq;* ritè circumstantiati *sacráq; Scriptura* verissima sunt Fundamenta *certitudinis Fidei*. Hæc est communis Protestantium Doctrina, & magna sanè ac irrefragabilis veritas, & quæ ad maximam quæ exoptari potest certitudinem ascendet, modò *Spiritus vitæ Deiq;* adsit. Hic enim omnia firmiter arctéq; obsignabit, omnésq; addubitationes fluctuationésq; excludet. Intereà loci etiam de Hominibus *merè Moralibus*, sed talibus tamen qui *Sensu Rationéq; ritè circumstantiatis* in suis de veritate sacræ Scripturæ ac Religionis dijudicationibus, utantur, manifestum est eos verissimis Fidei Fundamentis insistere, quibus se applicare possunt & inniti, quandoquidem sacra Scriptura *verissima omnium certissimáq;* est *Traditio*, nec *Traditio* ulla deprehendi potest vera, nisi ex *Certitudine ritè circumstantiati Sensûs* ac *Rationis*, prout è primo Theoremate apparet.

Hæc

Hæc Monita quanquam aliquantùm ſanè numeroſa, ſatis brevia tamen ſunt, ſed admodum efficacia, ut ſpero, ſi ſtrictè obſerventur, ad tantâ ſe imbuendum ſapientiâ, ut nec ipſe tibi impoſiturus ſis, nec tibi ab aliis imponi, in rebus Religionis, permiſſurus; tantáq; demum Orthodoxiâ, ut nec *Enthuſiaſtes* nec *Romaniſta*, ſed *verè Catholicus*, *Primitivus Apoſtolicúſq;* *Chriſtianus* ſis evaſurus.

FINIS.

ANTIDOTUS

ANTIDOTUS
ADVERSUS
IDOLOLATRIAM:
SIVE
Dissertatio brevis multa complectens
THEOREMATA
Ad dignoscendum quid sit haberive debeat
IDOLOLATRIA
Apud Christianos apprimè utilia.
CUM
Applicatione ad Doctrinam Concilii
TRIDENTINI
Ad sistendam, quantum fieri potest, Contagionem Romanam.

Per *Henricum Morum* Cantabrigiensem.

Matth. 4. 10.
Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.

LONDINI,
Typis *J. Macock*, Impensis *Johan. Martyn* sub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* sub Signo Capitis Episcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.
MDCLXXIV.

ANTIDOTUS ADVERSUS IDOLOLATRIAM:

SIVE

Dissertatio brevis multa complectens

THEOREMATA

Ad dignoscendum quid sit haberive debeat

IDOLOLATRIA

Apud Christianos apprime utilia.

CUM

Applicatione ad Doctrinam Concilii

TRIDENTINI

Ad sistendam, quantum fieri potest Contagionem Romanam.

Per Henricum Morum Cantabrigiensem.

Matth. 4. 10.

Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.

LONDINI,

Typis J. Macock, Impensis Johan. Martyn, sub Signo Campanæ, & Gualteri Kettilby sub Signo Capitis Episcopi in Divi Pauli Cœmeterio. MDCLXXIV.

ANTIDOTUS ADVERSUS IDOLOLATRIAM.

CAP. I.

Quid sit Idololatria *secundùm* Declarationem Divinam.

1. QUÆ in Genere viæ sunt discernendi quid sit haberive debeat *Idololatria* apud Christianos; una, *Divina Declaratio*, altera perspicua dilucidáq; *Ratio*; Quæ quidem tametsi una fortean alterâ longiùs haud pertingant, hoc est, quicquid per *Divinam Declarationem* Idololatria concludi possit, idem per *Rationem* nullo laborantem præjudicio possit itidem concludi, & vice versâ; junctorum tamen testimoniorum concursus majorem nobis veritatis certitudinem parit, duóq; funiculi simul contorti, fortiores sunt quàm utervis solus. Quam ob causam nos utrasq; adhibebimus, & à *Divina Declaratione* capiemus exordium.

2. Primum igitur Theorema hoc erit, Quòd, quemadmodum in Regimine Civili Supremæ potestatis jus est, *læsæ majestatis crimen* quid sit haberíve debeat, & ut tale puniri, definire & declarare; itâ manifestissimum Dei omnipotentis jus est, qui & *infinitè bonus* est atq; *sapiens*, definire & declarare populo suo quid sit haberíve debeat *Idololatria*, quæ quædam adversùs Deum perduellio est, criménq; *læsæ Majestatis Divinæ*. Quódq; sic à Deo *Idololatria* declaratur, tale id à nobis haberi debet, quanquam lascivientis nostræ Rationis ludicra ac fugitiva versatilitas multa latibula subtilésq; prætextus adinvenire possit quibus hanc rem illámve actionem à tam fœda imputatione excuset, ejúsq; extenuet aut abscondat turpitudinem. I.

Cæterùm, ut in rebus civilibus ipsa Declaratio, quòd hoc vel illud *læsæ Majestatis* crimen sit, sensu quidem *Politico* efficit ut ipso facto sit tale; itâ Divina Declaratio, quòd hoc vel illud *Idololatria* sit, efficit sanè ut eo ipso fiat *Idololatria*, quamvìs vulgari captui judicióve, neq; hæc *perduellio*, nec illud *Idololatria* sine præviis hisce Declarationibus fortean fuissent apparitura. Verùm ubi Legislator *infallibilis* est, maximè profectò est consentaneum ut nos submittamus non potestati soli sed sapientissimo illius judicio in rebus definiendis, simúsq; persuasissimi illud reverà *Idololatriam* esse, quod is sic esse declaraverit.

3. Secundum Theorema, Quicquid à Deo *Idololatria* declarata est *Judæis*, idem à nobis *Christianis* agnosci debet *Idololatria*. Hujus Theorematis ratio ipsi Christianæ Religionis naturæ innititur. Etenim cùm *Christianitas* Religio sit longè spiritualior quàm *Judaismus* atq; ab omni omninò proinde superstitione abhorrens, nè *minima* quidem *Superstitioni* omnium *maximè rancidæ*, ipsi nimirum *Idololatriæ*, fieri potest relaxatio. Quamobrem quicquid habitum est pro *Idololatria* apud *Judæos*, taléq; per *Divinam* Legem definitum, idem multò potiori jure sub *Christianitate* tale agnitum oportet, cùm nè minimus quidem prætextus sit *relaxationi*. II.

Præterea, Nihil ritè habitum est apud *Judæos* (nec apud quenquam populum haberi

haberi potest) pro *Idololatria*, quin satìs accuratè contra id cautum sit, satísq; manifestò sit interdictum in primo secundóq; Præcepto *Decalogi*. Totus verò Decalogus *Moralis* est, atq; sic à Deo declaratus, ex eò quòd proprio illius digito in tabulis lapideis scriptus dicatur, (qui permanentis animarum nostrarum substantiæ sunt symbola, cui omnia generalia *Moralitatis* præcepta insculpta sint, tanquam innata officii nostri *Noëmata*:) Ac proinde hinc innuitur, Præcepta *Decalogi* justa esse & consentanea, non νόμῳ solùm, sed & φύσει, non Lege aliquâ solâ *externâ*, sed & insita esse ipsi Naturæ nostræ ac Rationi, eorúmq; causam ac radicem illinc facilè erui posse.

Exod. 31. 18.

Quibus addere potes, Assumentum esse admodum ἀμφίβολον & heterogeneum, Dei sapientiâ servíq; illius *Mosis* indignum, cùm reliquus Decalogus *Moralis* sit, imaginari unum & alterum præceptum alìus esse naturæ. Tam temeraria crassáq; hæc est adversùs *Divinam sapientiam* contumelia, ut meo certè judicio, omni destituatur excusatione.

Ad hæc verò, *Moralitas Decalogi* agnoscitur etiam ab Ecclesia, cùm *Liturgiæ* ubiq; pars sit, & facultatem virésq; oremus quò *secundum præceptum* observemus perinde atq; reliqua. Et Christus etiam remittit nos ad Decalogum quò vitam æternam assequamur.

Marc. 10. 18, 19.

Et postremò, Videtur sanè à reliquis Legibus Mosaicis separatus quasi ac selectus tanquam *stabilis permanénsq;* *Lex* Ecclesiæ Dei (unde & ipsis *Catechismis* inseritur) nunquam abolenda, vel potiùs in suo vigore semper retinenda, *secundi* potissimùm *præcepti* causâ, ut fortiter contra validas illas Invitationes ad *Idololatriam*, quæ in constitutione nostræ Religionis offerre se nobis videantur, reniti possit, aut Ecclesiam eò lapsam, ad pristinum statum revocare; Quemadmodum *Judæis* olim repagulo erat quò minùs Nationibus circumjacentibus se adjungerent in cultu suo Idololatrico. Quamobrem cùm contra omne genus *Idololatriæ* cautum sit per Decalogum Moralem *Judæis* datum, nulla sanè illius genera à *Christianis* ullis recipi debent aut approbari.

III. 4. Theorema tertium, Quicquid *Idololatria* erat in *Paganis*, idem in nobis *Idololatriam* esse, quoties eam committimus. Hujus Assertionis ratio hæc est; Quoniam *Pagani* tam expressam à Deo Declarationem contra omne genus *Idololatriæ* non habebant quàm *Christiani* habent ac *Judæi*, ac proinde in qua re cunq; isti *Idololatriæ* rei sunt, *Judæus* & *Christianus*, si consimilia faciunt, multò magìs sunt rei.

IV. Theorema quartum, Idololatria *Paganorum* in hoc consistebat, Quòd aut aliquid, summum Numen esse censebant, quod reverà non erat, perindéq; illud tanquam tale colebant, aut summum colebant Numen per Imaginem, aut cultum religiosum exhibebant, hoc est, Altaria erigebant, Templa & Imagines, Sacrificia offerebant, nuncupabant Vota atq; invocabant tales quos ipsi noverint supremum non esse *Deum*, sed aut *Animas defunctorum* aut *Dæmonas*, aut *particulares* deniq; aliquas *Naturæ virtutes* vel *Apparentias*.

V. Quintum, Quòd tum *Divina* Declaratio, tum communis Orbis Christiani Consensus nobis asseveratissimè confirmant omnes prædictos *modos Idololatriæ Paganicos* ab ipsis usurpatos, fuisse in istis *Paganis* praxes *Idololatricas*. Ac proinde per Theorema tertium multò magìs sic esse necesse est, sive in *Judæis* sive in *Christianis*.

VI. 5. Sextum, Quòd cultûs Religiosi præstatio, hoc est, extructio Templorum, Altarium erectio, Invocatio, Votorum nuncupatio & similia, alicui qui Deus summus non sit, tametsi non *tanquam ipsi* sed tanquam *inferiori* alicui Potestati *auxiliatrici* facta, manifesta est *Idololatria*. Hoc perspicuum est ex præcedenti Theoremate, & confirmari porrò potest hac consideratione; Quòd *Idololatria* admodum rara erat apud Gentes, Romanos præsertim, si hic *Idololatriæ* modus reverà non sit Idololatria; Vixq; quicquam apud ipsos *Idololatria* invenietur, nisi error censendi aliquid summum esse Numen quod reverà non est, perindéq; illud colendi tanquam tale. At enimvero si ulla omninò res summo Numine inferior cultu Religioso Idololatriæ immuni coli possit, res omnes possunt, quanquam aliæ aliis magìs ridiculè atq; absurdè. Quamobrem quibuslibet supradictorum modorum cultûs erga illud uti quod summo Numine sit inferius, tametsi non tanquam erga summum Numen, necesse est ut sit *Idololatria*; alioqui ipse *Paganismus Romanus* admodum rarò, si omninò, illius erat reus, quippe qui Notionem habebant *summi Numinis* satìs accuratam, satísq; distinctam ab aliis suis *Deitatibus*, adeò ut nisi fortè per Imaginem ipsum colebant, rarò aut nunquam potiùs deprehendendi sunt *Idololatræ* juxta quorundam opinionem,

opinionem, qui aiunt nullos, qui notitiam habent unius veri Dei, Idololatriæ esse posse capaces.

6. Septimum, Quòd sacrificare, Incensum adolere, aut ullam Genuflexionem facere corporisve incurvationem versùs Imaginem ullo modo, tanquam cultûs illius Objectum, *Idololatria* est per *Divinam* Declarationem. Hoc manifestum est ex secundo primóq; Theoremate, quemadmodum vel primo intuitu constare potest. Nam in secundo Præcepto Decalogi apertè declaratur de Imaginibus, *Non incurvabis te eis, nec eis servies*. Quorum verborum proculdubio sensus est, Non erunt ullo modo Objectum illius cultûs quem religionis ergô præstes, sive Incurvatione versùs eas, sive aliâ quâviscunq; ratione. Secundum enim præceptum proculdubio Declaratio est *Divinæ* voluntatis circa cultum *Religiosum*, cujusmodicunq; fuerint Ceremoniæ. VII.

Octavum, Quòd erigere Templa, Altaria, Imagines, aut Incensum adolere *Sanctis Angelisve*, Invocare ipsos Votáve ipsis nuncupare & similia, manifesta est *Idololatria*. Hæc evidens est ex tertio præcipuè, quarto, quinto, sextóq; Theoremate hujus capitis. Dæmones enim *Paganici*, Christianorum *Sanctis Angelisq;* exquisitè respondent, quantùm ad hoc; nisi quòd *spiritualis* hæc *Fornicatio raptus* sit in nostros *Sanctos Angelósque*, sed *simplex* tantùm *Fornicatio* in *Paganis* cum *impuris suis Dæmonibus*. VIII.

Nonum, Religiosa *Incurvatio* Crucifixum versùs, aut Hostiam, ullámve Imaginem, tanquam ad Objectum & non meram & inobservatam Circumstantiam *accidentalem*, est *Idololatria*. Hoc manifestum est ex Theoremate septimo & octavo. Cultus verò *Latriæ*, ex opinione Transubstantiationis, Hostiæ exhibitus *Idololatria* est per tertium & quartum. IX.

7. Theorema decimum, In cultu nostro Religioso, ullâ figurâ, imaginéve, datâ operâ, uti, quanquam *circumstantialiter* tantùm non autem *Objectivè*, sed ità tamen ut incurvemus nos versùs eam; & in genua procidamus coram ea cum oculis manibúsq; devotè versùs eam sublatis, verùm cum intentione, quod dixi, faciendi eam nullo modo *Objectum* hujus cultûs religiosi, tamen si hoc fieret in Natione ubi homines crebrò & ex professo id faciunt, esset nihilominus, non obstante illâ intentione, crassum specimen *Idololatriæ*. X.

Quòd si universa Natio conspiraret ad hunc magìs plausibilem istis incurvationibus gestibúsq; sensum imponendum, licèt sperare quidem possimus *Idololatriam* non esse, esset tamen proculdubio admodum impia ac scelerata Dei ludificatio, voluntatisq; ejus in secundo præcepto declaratæ frustratio (quod naturaliter innuit prohibitionem omnis omninò cultûs incurvationisve versùs Imaginem per modum Religionis) criménq; æquè scandalosum & *Idololatriæ* contiguum, ac ingestio suiipsius in lectum ad uxorem alterius, cum castis prætextibus, crasso esset adulterio.

Immò verò immensæ quæstionis est, si quis sciens prudénsq; se in hujusmodi gestus ante Imaginem componat, an imago non futura sit *Objectum* horum gestuum & incurvationum vel illius ingratiis; vel potiùs manifestum videtur quòd ità sit futurum. Etenim corporalis actio Honoris ac Reverentiæ significans, *corporaliter* quidem, (quanquam non *mentaliter*) versùs Imaginem dirigitur ab eáq; recipitur, ídq; pro libitu *Religionistæ*, (potest enim se abstinere) quod eum facti reum facit.

Cæterùm non est ut tantoperè de ultimo hoc Theoremate laboremus cùm duo priora Theoremata Ecclesiam *Romanam* multifariarum Idololatriarum satìs abunde convincant, si modò *Divinæ Definitioni* stare volunt & *Declarationi sacræ Scripturæ* super hac re.

CAP. II.

Quid sit Idololatria *juxta Determinationem* liberæ *perspicuæq;* Rationis.

1. EXperiemur jam de *Romanistis*, ex manifestis *Definitionibus* & *Declarationibus* liberæ perspicuæq; *Rationis*, quàm sint huic crimini obnoxii. Qua igitur in methodo ponamus pro

Primo Theoremate, Quòd *Idololatria* Injustitiæ quoddam genus sit adversùs Deum. Quòd hoc verum sit, ex Definitione Religionis apud *Ciceronem*, qui eam I.

 definit

definit *Justitiam adversùs Deum*, apparere potest. Quæ non unius *Ciceronis* sententia est, sed ipsa *Rationis* ac *Naturæ* vox. Ac proinde cùm *Idololatria* unum genus sit Irreligionis sive Impietatis, ut Injustitiam quandam adversùs Deum includat necesse est,

II. 2. Secundum Theorema, Quòd *Idololatria* gravis admodum ac perniciosus animæ morbus sit, turpiter eam in sensualitatem & *Materialitatem* deprimens ac demergens, longóq; ipsam à vero sensu rectáq; Dei notitia distinens intervallo, corporeísq; eam reddens concupiscentiis magìs obnoxiam. Hæc, inquam, naturalis est *Idololatriæ* tendentia, tametsi humanæ Animæ in hoc statu lapso, naturaliter proclives sint ad tam immanem morbum; quemadmodum & Historia & quotidiana Experientia abunde testificantur. Vide mala *Idololatriæ* effecta in *Mysterio Iniquitatis*, Part. 1. lib. 1. cap. 16.

Nec veritatem hujus Theorematis quicquam enervat, quòd quis veram adhuc Dei notionem retinens juxta Divina illius attributa, possit interim, secundùm peculiarem aliquem, quem sibi fingat, sensum aut intentionem, incurvare se versùs corporeum cultûs Objectum. Nam per vim luctámq; retineat necesse est, contra istiusmodi praxin quæ eos naturaliter corrumpat ac coinquinet qui se ei assuefecerint. Ac proterea si *Vitam Dei* reverà in se haberet perinde atq; illius *Notionem*, istiusmodi profectò actiones cor suum ingrato quodam tactu radere persentisceret, perciperétq; quomodo invasuræ essent ac tentaturæ depressionem extinctionémq; illius verioris purioríſq; sensûs Dei cultúsq; illius, Animámq; ad externam vanitatem seducturæ.

Cæterùm ponamus hominem unum & alterum, à subsidendo à recta *Notione Deitatis* mentes suas posse retinere; *Idololatriæ* tamen nihilominus æquè rei sunt, si Religiosum cultum Objectis corporeis exhibent, atq; is est *Adulterii* ac Fornicationis quicis tamen tam cautè utitur ut nec sanitatem corpoream minuat nec naturales ingenii dotes indè obtundat. Ac proinde tametsi pauci aliqui hoc genus homines esse possint, leges tamen adversùs *Fornicationem* & *Adulterium* deberent nihilominus unicuiq; esse admodum sacræ; etiam hisce ipsis cautioribus eorum Transgressoribus, semperq; ab ipsis observari, cùm tantum intersit Reipublicæ ut observentur.

Quod autem de *Dei cultu* diximus, Analogicè verum est de cultu *Sanctorum*, qui optimè tunc coluntur, cùm virtutes eorum reminiscimur ac imitamur, non autem cùm longè reductas genuflexiones coram ipsorum Imaginibus formamus, eorúmve simulachra arctiùs amplexamur, quæ tamen ipsos *Sanctos* sanè, *non magìs quàm Pomum* (quod dicitur) *ostream, specie referunt.*

III. 3. Tertium Theorema, Quòd vehementes illæ Declarationes *Divinæ Zelotypiæ*, illiúsq; severæ Indignationis adversùs *Idololatriam*, ipsi naturæ rei paternæq; suæ Animarum humanarum curæ, admodum congruunt. Ex præcedentibus Theorematis hoc patet, Quippe quòd tum prærogativarum jurúmq; ipsius *Divinæ Majestatis*, tum etiam Perfectionis, Nobilitationis, Salutísq; adeò humanarum Animarum res hîc agitur. Hoc quidem ratione deprehendimus, Ratióq; nostra Divino rursus suffragio fortiùs confirmatur.

IV. Quartum, Quòd *Idololatria* quamvìs adeò immane sit peccatum, tamen, ubi maximè serio Animi proposito committitur, necessariò in se involvit Ignorantiam vel Errorem; aut in *Actu* scilicet *Cultûs* aut in *Objecto*; quandoquidem *Objectum* vel *Deum* esse putant cùm non sit, vel aliquod *Attributum Dei* habere cùm non habeat, vel aliquâ *Divinâ Prærogativâ* frui cùm non fruatur; aut errant in *Actu Actúsve specie*, Divinum *non* reputantes esse *cultum* cùm sit; aut deniq; in *Applicatione cultûs*, arbitrantes se Divinum cultum *non applicare* Objecto, quando *reverà applicant*.

V. Quintum, Quòd error circa *Objectum cultûs* vel circa *Speciem cultûs* vel circa illius *Applicationem* rem nullam excusare potest, quò minùs pura puta sit Idololatria, siquidem nulli seriò *Idololatræ* sunt sine aliquibus horum Errorum.

VI. Sextum, Peculiaris honos seu cultus Deo tributus, illi tribuitur non quidem tam ut honos illius cultúsve, quàm ut illius debitum atq; jus; adeò ut quisquis eum Deo non tribuit, illúmve alteri communicat, *Divinæ Majestati* faciat injuriam. Hoc manifestum est, illíq; quod in primo Theoremate occurrit consentaneum; Quòd *Religio* utiq; *Justitia quædam sit adversùs Deum.* Et certè nisi Divinus Honor Deo tribueretur tanquam *Debitum* illius atq; *Jus*, actus *Honoris* omninò non esset sed potiùs *Benevolentiæ*.

VII. 4. Septimum, Peculiaris illius honoris cultúsve quem Deo præstamus jus fundatur aut in *Natura incommunicabilium ejus Excellentiarum*, aut in *Excellentiis* ejus *nulli*, quod

quod scimus, *Creaturæ communicatis*, aut deniq; in *Divina Declaratione* seu Præscriptione viarum rationúmve eum hoc vel illo modo colendi, quas ipse aliquando descripserit.

Octavum, Quòd Actiones quælibet, Gestúsve aut Verba quæ ad ullam Creaturam tanquam ad *Objectum* dirigantur, naturaliter innuentia vel significantia aut *incommunicabiles* aut *incommunicatas* Dei Excellentias, est exhibitio illius cultûs Creaturæ quod solius Dei jus est atq; debitum, eáq; injuria adversùs *Divinam Majestatem*, quæ propriè dicitur *Idololatria*. Evidentia hujus Theorematis hinc apparere potest, Quòd nullus alius modus sit applicationis externi Cultûs quàm dirigendo istiusmodi significantes Actiones Gestúsve aut Verba versùs Ens aliquod tanquam ad Objectum. VIII.

Nonum, Quòd quarumlibet earum Actionum Gestuúmve usurpatio, Rituúmve quorumlibet quos verus supremúsq; Deus in describendo modo sui cultûs sibi elegerit ac vendicaverit, versùs vel cum relatione ad ullam Creaturam tanquam ad *Objectum* peractio, hæc etiam ipsa sit illa contra Deum injuria quam appellamus *Idololatriam*. IX.

Ratio hæc est, Quoniam hujusmodi cultus peculiare Dei jus manifestò apparet, quod nemo in alterum transferre potest præter ipsummet Deum. Quamobrem cùm jus hoc nulli alteri per ipsum communicatum sit, quotiescunq; hoc genus cultûs adhibetur erga eum, adhiberi debet erga nullum verò alterum.

Nec potest quidem ejus derelictio hujusmodi cultûs, illius postea usurpationem versùs ullam Creaturam licitam efficere, quoniam nulla Creatura Deus vel istiusmodi circumstantiis esse potest quibus ipsi visum est talem sibi cultum instituere. Nulla enim Creatura Deus omninò esse potest, nec proinde ullorum istorum modorum *Divini Cultûs* quos Deus aliquando sibi ipsi instituerit, unquam capax. Præterea si derelictio hæc ac desuetudo ullius modi *cultûs Divini* eum reddere posset Creaturæ competibilem, tunc certè possimus Boves Ovésq; (ut prætercam alios Templi ritus) *Sanctis* sacrificare atq; *Dæmonibus* citra omnem *Idololatriam*.

5. Decimum, *Omnipercipiens omnipræsentia* quæ audit vidétq; quicquid dictum factúmve fit in mundo, sive secundùm Integrum consideretur sive distribuatur in *Terrestrem*, *Cœlestem* & *Supercœlestem*, non tantùm cunctæ hæ *Omnipercipientiæ* simul sumptæ sed quælibet earum sigillatim, certa quædam in Deo Excellentia est, & quantum nos quidem scimus, nulli Creaturæ communicata. X.

Undecimum, Quòd *omnipræsentia* seu *omnipercipientia* hæc *Terrestris* unum è præcipuis Fundamentis sit Religiosi illius cultûs Deo debiti quem appellamus *Invocationem*. Hoc certè manifestum est quòd ob hanc ipsam causam quòd Deus audit vidétq; (quantumvis ipse sit invisibilis) quicquid dictum factúmve fit in terris, hunc honorem habet, ut quolibet in loco vel ubiq; invocetur Templáq; ipsi extruantur. Quoniam is qui *Omnipræsens* est, à Templo suo abesse non potest; verùm illic semper adest ut invocetur. XI.

Duodecimum, Quòd nisi *Omnipræsentia*, vel *Omnipercipientia* saltem *Terrestris* (si non *cœlestis*) Sanctis Angelísq; à Deo communicata sit, Invocatio utrorumlibet palpabilis est *Idololatria*. Hoc manifestum est ex Theoremate octavo. Invocatio enim supponit *Divinam Excellentiam*, Sanctis atq; Angelis incommunicatam, atq; sic jus illud illis communicat, quod ad solum Deum pertinet. Eáq; proinde injuria est adversùs Deum quæ appellatur *Idololatria*. XII.

Adeò ut inane sit illud effugium quo prætenditur quòd eò magis Deum honoramus dum tam beneficum eum facimus erga *Sanctos* atq; *Angelos*, ut hanc excellentiam ipsis impertiat, quum tamen haud ità visum sit illius sapientiæ sic facere. Tantum enim abest ut hoc pacto eum honoremus, ut injuriâ eum afficiamus tribuendo jus illius alteri; eúmq; sanè dehonestemus præsumendo quòd sapientiùs meliúsve facturus fuisset, si id fecisset quod tamen non fecit. Quanquam profectò, si tam prodigus esset in propriis suis Excellentiis creaturæ communicandis quàm quidam eum esse, ad palliandas suas proprias Idololatrias, nobis persuadere volunt, compendiosissima quidem via esset ad efficiendum ut obliviscantur homines Devotionum omnium erga Deum, eúmq; penitus ex memoriis deleant, magísq; particularibus acquiescant *Sanctorum Angelorúmq;* Patrociniis.

6. Decimum tertium, Persuasio nostra quòd *Angelus Sanctúsve* audire nos possit ubicunq; eum invocaverimus, illius Invocationem nequaquam excusat, nec immunes nos reddit *Idololatriæ*, siquidem omnis *Idololatria* cum serio instituto commissa aliquem supponit errorem, prout jam notatum est in Theoremate quarto. XIII.

Decimum quartum Theorema, Quòd omnes modi seu rationes Communicationis XIV.

hujus

hujus *Omnipercipientiæ* Sanctis Angelísve, aut admodum *incredibiles* sunt, si non *impossibiles*, aut supra modum *ridiculæ*, quantùm ad ullam Excusationem ipsorum *Invocationis*. Quippe quum usitata *Sanctorum Angelorúmq;* Residentia, juxta Ecclesiæ *Romanæ* sententiam, in *sede Beatorum* sit, illáq; sedes in cœlo *Empyreo* supra omnes stellas sita, ut *Angeli Sanctiq;* propter naturarum suarum exaltationem usq; abinde videant audiántq; quod dictum factúmve sit per totum terrarum orbem in partibus etiam ex Diametro oppositis, supra modum *incredibile* est si non *impossibile*; immò sufficienter *incredibile* vel potiùs *impossibile*, tametsi *citra Lunam* degerent.

Atq; sanè ut res omnes dum peraguntur videant omnésq; preces & supplicationes audiant in *speculo Divinitatis*, pariter *incredibile* est; id quod ipsius *Christi Humanitas* quantumvìs cum *Divinitate* unita, sibi non arrogabat. Ut verò Deus aut in hoc speculo, aut alio quovis modo eos certiores faceret quòd hic vel ille homo eos oret ut ipsum orarent pro dictis personis, an non vel primo aspectu supra modum est *ridiculum*?

Et perinde quidem ridiculum est, *Sanctum Angelúmve* orare, tanquam si *præsentes* nostras preces audirent, cùm tamen in confesso sit eos esse *absentes*, & nescire omninò quòd oremus, nisi per *nuncium* aliquem facti certiores. Hujusmodi Devotio actus profectò est monstrosus & incongruus, planéq; indicat id nos facere *Creaturæ* invisibili, quod factum oportet soli invisibili *Deo*, ac proinde *Idololatriam* esse, quippe quòd istiusmodi cultûs jus tribuit aliis, qui illi soli competat.

XV. 7. Decimum quintum, Etiamsi à Deo communicata esset Sanctis Angelísq; *Terrestribus* saltem *Omnipercipientia*, tamen si is hujusce rei notitiam (quemadmodum eum non fecisse certissimum est) nobis non communicaverit, ipsorum *Invocatio* nihilominus admodum præsumptuosa esset indubitatorum jurum Dei Invasio, ejúsq; Prærogativarum diminutio, ac proinde quantùm ad Actum *internum* non minus sanè peccatum quàm *Idololatria*.

Rationes hujus Theorematis sunt, Primùm, Quòd Deus, cùm nos celaverit notitiam communicationis hujus Excellentiæ, eò ipsò naturaliter innuat se nolle tamen eos invocatos, sed *honorem nostræ Invocationis Potestatis invisibilis*, sibi ipsi soli reservari.

Deinde, Quòd quicquid ex fide non est, peccatum sit; ac proinde cùm ratio Invocationis *Sanctorum* vel *Angelorum* maximè fundamentalis, saltem dubia sit, ipsorum Invocatio peccatum est; cúmq; sit contra jura Dei ad cultum ejus spectantia admissum, quid rectiùs existimari potest quàm Idololatria?

Tertiò, Principium hoc fingendi temeréve imaginandi sine ulla Revelatione Divina quòd Creaturæ ullæ capaces sint istiusmodi honorum qui indubitata Dei jura sint ac Prærogativæ, *Incus* est & *officina*, *Prætextus* & *pallium* innumeris generibus deformatissimarum varietatum Objectorum Idololatricorum: Ac proinde contra tam præsumptuosum & detestandum Principium quod & *Mater* & *Nutrix* est adeò innumerabilium modorum *Idololatriæ* atq; Injustitiæ adversùs Deum, etiam juxta rationem humanam, apertè sententia ferri debet, tanquam Idololatricum, & ex consequenti omnes praxes consuetudinésve indè pendentes *Idololatria* etiam censeri. Utpote quæ oriuntur ex tali Principio temerè assumpto quod tam fundamentalis pars sit *Idololatriæ* & Injustitiæ contra Deum; quódq; eum exponat omne genus injuriis *Idololatricis*.

Quartò, Audere id agere quod nescimus *Idololatria* sit necne, cùm minimè opus sit, Conscientiâ eò nos non omninò impellente, hoc ipsum est *Idololatriam* committere audere. Audere autem *Idololatriam* committere, adeóq; *Divinam Majestatem* vilipendere ac provocare, quid hoc aliud est quàm *Idololatram* esse? Nam secundùm internum hominem, principalémq; Actionis *Moralitatem* talis est. Quemadmodum is *Moraliter* Homicida est, qui dubius vel haud ità certus quin proprius *amicus* esset, fortuitò, quem intenderat, occiderit *inimicum*. Mens enim sensúsq; hujus actionis est, quòd nihil pensi habiturus sit vel charissimum Amicum trucidare, quò minùs ullam occasionem prætermittat ulciscendi Inimicum.

Et postremò, Hæc *Idololatria* eò magìs conspicua est & criminosa, in invocandis *Sanctis Angelisve*, quòd eorum *Omnipercipientia* adeò supra modum incredibilis sit si non impossibilis aut ridicula, quacunq; ratione defendatur, quemadmodum apparet ex antecedenti Theoremate.

XVI. 8. Decimum sextum, Quòd *Præsentias symbolicas* erigere, seséq; illorsum incurvare, consecrare Templa & Altaria, Oblationes facere, Incensum adolere, & similia, declarati sunt à Deo summo, Deo *Israëlis*, modi cultûs ipsi debiti, ac proinde sine

sine illius concessione hi modi cultûs nulli alteri sunt tribuendi, prout apparet ex Theoremate nono.

Decimum septimum, Quòd *Pagani* colendo suos *Dæmonas*, quanquam non ut *supremum Deum*, per *Præsentias symbolicas*, Templa, Altaria, Sacrificia & similia, ipso facto *Idololatræ* evaserunt. Hoc manifestum est ex nono, decimo quinto & præcedente Theoremate. XVII.

Decimum octavum, Quamvìs *Terrestrem* saltem admitteremus *Omnipercipientiam* Sanctis Angelísq; esse communicatam, nósq; hujus Communicationis habere notitiam, eóq; pacto nos posse *civili* modo, quantumvìs nobis invisibiles alloqui; tamen in istiusmodi circumstantiis eos invocare, putà ad Altare vel in Templo quæ ipsis dedicata sint, vel ad *symbolicas* ipsorum *Præsentias*, hoc palpabilis *Idololatria* foret. Veritas rursus manifesta est ex nono & decimo sexto Theoremate. XVIII.

9. Decimum nonum, Incurvatio, Religionis ergò, versùs ullam apertam nudámve *Præsentiam symbolicam*, cuicuimodi figura sit seu Imago, tanquam ad *Objectum*, manifesta est *Idololatria*: In cultu *Sanctorum*, *Angelorum*, *Dæmonúmque*, duplex *Idololatria*, in cultu Dei veri simplex. XIX.

Hujusce rei Ratio, partim in Theoremata nonum & decimum sextum, partim in naturam *Applicationis* hujusmodi cultûs resolvitur. Nam cultus externus non aliter intelligitur ad *Præsentiam symbolicam* applicari, quàm illius directione versùs ipsam, tanquam *Objectum*. Quamobrem si Religiosa incurvatio versùs ullam Figuram Imaginémve dirigatur tanquam ad *Objectum*, Figura hæc seu Imago, eam cum Deo (si illi Imago sit dedicata) simul participat, quæ manifesta est *Idololatria*. *Directio* enim *Intentionis* nostræ hac in re, non est nisi Præstigium *Jesuiticum*. Ac proinde ponam pro Theoremate

Vicesimo, Quòd Religiosa Incurvatio si versùs *nudam* Præsentiam *symbolicam*, scienter & cum conscientia, à quibuscunq; dirigatur, quantumvìs cum mentali reservatione, quòd tantùm ut circumstantiâ cultûs eâ uti instituant, realis nihilominus est *Idololatria*. XX.

Ratio est, quia Actio externa versùs istiusmodi rem, quæ tanquam apta nata consideratur ad recipiendam talem Actionem (quæq; frequenter receperit) si tali modo dirigatur, naturaliter notiones Relationésve *Actionis* & *Objecti* inter hæc duo conciliabit, sive nos id intendimus sive non. Estq; profectò perinde ridiculum prætendere motus eorum seu actiones versùs circáve talem *Præsentiam symbolicam* ad eam non dirigi, circáve eam non versari, tanquam *Objectum*, atq; esset si Sagittarius metam contenderet, quam sagittâ impetit, *scopum* non esse vel *Objectum* sed *circumstantiam* suæ sagittationis; illéq; qui Amicum amplexatur, Amicum non esse *Objectum* sed *Circumstantiam* suæ Amplexationis. Quæ commenta sunt longè extra viam Regiam omnis omninò *Rationis*, *Artisq*; *Logicæ*. Vide Theorema ultimum capitis antecedentis.

10. Vicesimum primum, Adoratio cujusvis Objecti quod nos per errorem credamus verum esse Deum visibilem ex Hypostatica Unione cum illo factum, manifesta est *Idololatria*. Ratio est, quia error non excusat ab Idololatria, per Theoremata quartum & quintum. Atq; in hac quidem suppositione, deest nobis una pars Objecti, soláq; pars quæ separatim sive solitaria Divini Honoris est capax. Etenim nisi Deus uniatúr cum hoc Objecto adorato, perinde est ac si planè absens esset. Nam Deus non consideratur nec intenditur in hoc Actu Adorationis, nisi quatenus cum visibili hoc Objecto unitus. Quæ unionis Relatio si intercidat, illa consideratio ac intentio pariter intercidit, Cultúsq; cadit in meram creaturam. XXI.

Breviter, Si per errorem, aliquam ad vivum formatam statuam corpúsve aliquod inanime pro tali homine saluto, quamvìs homo hic ejúsve anima præsens esset atq; salutationem hanc videret & audiret, palàm tamen est ineptè me fecisse deridendúmq; me propinâsse, neminémq; putaturum me eum salutâsse quem volebam: Itâ si Objectum ullum, *Solem* putà, *Magicámve* aliquam *Statuam* pro vero visibili Numine adoro, cùm tamen neutri tales sint; *Idololatram* ago, & detestandum me reddo ob apertam impietatem, debitóq; Adorationis *Objecto* excidi & aberravi.

11. Vicesimum secundum, Adoratio *Hostiæ* ex præsumptione quòd in vivum Christi corpus sit transubstantiata, crassa itidem est *Idololatria*. Hoc apparet ex antecedenti Theoremate. Quibus addere potes, *Romanistas*, dum *Transubstantiationem* hujus Adorationis veram ac *Fundamentalem* rationem faciunt, ipsi equidem supponunt quòd, absq; hac foret, Adoratio *Hostiæ* futura esset *Idololatria*. Quòd autem *transubstantiata* non sit, eorúmq; ratio sit falsa, quivis æquè certus esse potest, atq; de ulla omninò re, quæ in universa rerum natura occurrit, nec minùs XXII.

certus

certus quòd sint *Idololatræ* juxta propriam ipsorum suppositionem & implicationem: Quod *Costerus* sanè admodum Emphaticè expresséq; agnoscit, nempe si errent in doctrina de *Transubstantiatione*, quemadmodum mox videbimus.

XXIII. Theorema vicesimum tertium, Adoratio hostiæ per Protestantes aliósve quoscunq; qui *Transubstantiationem* non tenent, facta, manifesta est *Idololatria*. Ratio petenda est è Theorematis decimo nono & vicesimo. Nam Religiosa veneratio est versùs nudum Divinæ præsentiæ Symbolum corporeum non Deum ipsum qualem * Pontificii autument: & quò Actio majorem in modum aggravetur, versùs Symbolum quod Imaginem sibi habet impressam, eámq; personæ quam colere prætendunt. Si hoc non sit Idololatria, quid obsecro esse potest?

*Vide Appendicem.

XXIV. Vicesimum quartum, Invocatio Sanctorum & Angelorum, quanquam his considerationibus comitata, quòd Excellentia, quam in eis supponimus, quæq; eos honoris hujus capaces reddit, & finita censeatur, &, quantacunq; fuerit, tota à Deo derivata; excusari nihilominus non potest à crassa *Idololatria*. Hoc planè liquet ex septimo, octavo, decimo, & sic deinceps usq; ad decimum sextum Theorema. Tametsi enim Excellentia hæc finita supponatur, si tam magna tamen sit, ut nusquam invenienda sit nisi in Deo, illius solius jus est istiusmodi habere honores qui eam supponant. Atq; etiamsi censeatur concipiatúrve à Deo derivata, tamen si ità non sit, incommunicatam Excellentiam Creaturæ tribuimus, Deúmq; spoliamus suo jure ac honore. Et postremò, quamvìs hæc Excellentia communicata esset nec tamen communicatio hæc nobis revelata, præsumptio perduellioni finitima foret adversùs *Divinam Majestatem* ità, de propria nostra sententia, istiusmodi res divulgare quæ peculiaria Deitatis jura violatura sint, &; (quod nos quidem scimus) innumeris crassissimæ *Idololatriæ* audacibus exemplis Mundum impletura. Ac proinde omnes praxes nostræ huic Principio innixæ necesse est ut *Idololatricæ* sint, affinésq; perduellionis adversùs *Majestatem Divinam*. Perpende probè Theorema decimum quintum.

XXV. 12. Theorema ultimum, Quòd hæc quæ prætendatur Consideratio, quòd utique, ubi Christus adest *corporaliter*, Divinus cultus suæ *Humanitati* non exhibetur sed *Divinitati*, quódq; proinde, etiamsi Panis non transubstantiaretur, cultus Divinus eidem præstatur Objecto cui prius, nempe *Divinitati*, quæ ubiq; est, & propterea in pane; hæc, inquam, Consideratio Adorationem Hostiæ non excusabit à palpabili *Idololatria*.

Primò enim, Pars illa prætextûs quæ Divinum cultum nullo sensu debitum esse *humanitati* Christi, eíve præstari oportere supponit, falsa est. Neq; enim major præsumptio est affirmare, quòd aliquo sensu *Divinus Cultus Humanitati* Christi communicabilis sit, quàm quòd *Divinitas* ipsi sit communicata. Tali igitur sensu quo *Divinitas Humanitati* communicata est, quæ per unionem *Hypostaticam* unum quid fiunt, *Divinus* etiam *cultus* ipsi communicari potest, nempe tanquam recognitio quòd Divinitùs cum omnibus suis adorandis Attributis *Hypostaticè*, *vitaliter* & transplendenter in hac Christi *Humanitate* residet. Quod genus quoddam *Divini cultûs* est *Humanitatis* Christi, illíq; soli peculiare, eíq; (Humanitati putà illius) debitum, quanquam Deus non sit *essentialiter*, sed *Hypostaticè* tantùm unita cum eo qui est; & verò æquè naturaliter religiosi Divinive cultûs in nostris ad Divinitatem accessibus particeps sit, atq; corpus eminenter probi, sancti sapientísq; hominis magnæ illius Reverentiæ civilísq; Honoris ipsi præstiti ob Excellentias illas quæ magis immediatè atq; intimè illius animæ inhærent.

Qui honos indistinctè transit in totum hominem; Et quemadmodum ipsa præsentia corporea hujus præclaræ Personæ *civilem* honorem recipit, ità ex facili Analogia Christi *Humanitas* recipit *Divinum*, sed utræq; ut objecta partialia illius quod recipiunt & cum significatione statûs totius causæ, nempe quòd uniuntur, alter cum *Divinitate*, alter cum tam *præstanti Anima*; Hinc idonea utriq; Objecta evadunt integri illius cultûs *externi* versùs ipsos præstiti, *Civilis* versùs unam, versùs alteram *Divini*.

Atq; ea propter secundo in loco, manifestum est non unum idémq; Objectum debitum adesse cultûsq; religiosi capax in utralibet suppositione, in ea perinde quæ Panem *transubstantiatum* supponit, atq; in ea quæ eum supponit non *transubstantiatum*. Nam in priori vera viváq; est corporea *Christi* præsentia, cujus integrum Suppositum, quemadmodum declaravimus, *Divini* honoris est capax; in posteriori verò ad summum est *Symbolica* tantùm illius *præsentia*. Cujus Adoratio Idololatria est per decimum nonum, vicesimum & vicesimum primum Theorema.

Et postremò, quod obtentum illum attinet, Quòd tametsi Panis transubstantiatus non

non esset, Divinitas tamen Christi ibi est, quódq; proinde debito cultûs nostri Objecto non excidimus; hæc tam laxa excusatio est, ut *rubri panni* adorationem apud *Lappos*, ipsiúsq; adeò *Diaboli* apud *Americanos* tanquam licitam defenderet, modò prætenderint se Deum in illis colere. Deus enim in illo *rubro panno* est & in ipso Diabolo, eo quidem sensu quo dicitur esse ubique. Quinimo, nè ullum quidem est Objectum de quo Antiqui *Pagani* erraverint, opinando *Divina* Attributa inibi inhærere, sive *Sol* fuerit, *Cælúmve*, seu ulla alia Creatura cujus Adoratio hâc sophisticâ ratione ab Idololatria non possit excusari. Nam *Divina Attributa*, quemadmodum & *Deus* ipse, sunt ubique.

Adorationem nostram versùs supernaturalem & inimitabilem *Divinæ Præsentiæ* Transplendentiam, versúsve Naturam aliquam visibilem corpoream quæ cum Divinitate *Hypostaticè* unita sit, dirigere, non est certè vecors illud atq; plumbeum, non illud stupidum ac delirum peccatum *Idololatriæ*. Quantùm enim ad posterius, cuicunq; rei Divinitas *Hypostaticè* unita sit, vel (ut omnes cavillationes evitemus circa terminos) æquè speciali Mysticóq; modo communicata atq; ipsi Christo; jus *Divini cultûs* proportionaliter illi communicatur, quemadmodum jam insinuavi. Quantùm verò ad prius, Illud per quod *Divina Transplendentia* apparet, Adorationis nostræ non magìs Objectum est quàm est pellucidus Aer, per quem visibilis Christi *Humanitas* apparet quando colitur.

Verùm *Panis Eucharisticus*, cùm neq; *Hypostaticè* unitus sit cum Divinitate, nec sit medium per quod ulla hujusmodi supernaturalis *Præsentiæ Divinæ* Transplendentia nobis apparet, Adoratio, si versùs eam dirigatur, non potest quin palpabilis sit Idololatria. Panis enim Eucharisticus hanc Adorationem recipiet tanquam illius Objectum, per Theorema vicesimum & vicesimum tertium. Cæterùm Adoratio ullúsve Divinus cultus Objecti in quo Divina Attributa *personaliter* non resident, (tali utiq; sensu qualis innuitur per illa verba 8. Johannis, *Et verbum caro factum est*) sed tantùm *localiter*, ut ità dicam, hoc necessariò, juxta solidam Rationem, Christianæq; Ecclesiæ sententiam, pura puta erit *Idololatria*.

CAP. III.

Quòd Romanistæ *secundùm Injunctionem Concilii* Tridentini, *summi cultûs genere, ipsâ utiq; Latriâ, Hostiam colunt, quódq; crassissima* Idololatria *sit sic facere.*

1. POstquam verò tam clarè distinctéq; quid sit haberíve debeat *Idololatria* apud Christianos, evicimus ac declaravimus, pleniùs tandem Particularia quædam notemus, in quibus juxta has determinationes Ecclesia *Romana Idololatriæ* manifesta deprehendetur, idq; secundùm ipsas Definitiones sui Concilii *Tridentini*. Veluti primùm, In *Adoratione hostiæ*, de qua ipsa verba *Concilii* sic habent: *Latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic sanctissimo Sacramento in Veneratione esse adhibendum.* Et rursus, *Si quis dixerit in sancto Eucharistiæ Sacramento Christum non esse cultu Latriæ etiam externo adorandum & solenniter circumgestandum populóq; proponendum publicè ut adoretur, Anathema sit.* *Concil. Trident. Sess. 3. cap. 5. Can. 6.*

2. Audax hæc crassæ *Idololatriæ* (qualis proculdubio est) Injunctio, ipsorum de Doctrinæ *Transubstantiationis* veritate Confidentiæ innititur. Caput enim de *Adoratione Hostiæ* capiti de *Transubstantiatione* tanquam naturale vel potiùs necessarium illius Consectarium succedit. *Nullus itaq; dubitandi locus relinquitur*, &c. hoc est, Cùm Doctrina *Transubstantiationis* tam bellè stabilita sit, nullus reliquus est scrupulus de Adoratione Hostiæ, sive de *Divino cultu*, Sacramento (seu *Christo* quemadmodum illîc appellatur) quando circumgestatur, populíq; conspectui publicè in Processionibus exponitur, exhibendo.

Sed enim cùm Doctrina *Transubstantiationis* falsa sit, necessariò sequitur, quòd cultus Divinus Hostiæ præstitus æquè crassum sit *Idololatriæ* genus, atq; ab ullis unquam Ethnicis sit commissum. Hoc enim pacto cultus, quem vocant, *Divinus*, cultúsve *Latriæ*, qui soli vero Deo tantùm debetur, meræ exhibetur *Creaturæ*, eíq; pusillæ admodum & contemptibili. Quod proinde necesse est ut crassa sit *Idololatria*, per Theoremata vicesimum primum & vicesimum secundum Capitis secundi.

3. Jam verò, quòd Doctrina *Transubstantiationis* falsa sit, postquam in ipsis verbis

hujus Concilii eam proposuerimus, irrefragabilibus Demonstrationibus evincemus.

Concil. Trident. Seff. 3. cap. 4. *Per Consecrationem Panis & Vini, Conversionem fieri totius substantiæ Panis in substantiam Corporis Christi, & totius substantiæ Vini in substantiam Sanguinis ejus; quæ Conversio convenienter & propriè à sancta Catholica Ecclesia Transubstantiatio est appellata.* Et paulò antè cap. 3. *Siquis negaverit in venerabili Sacramento Eucharistiæ sub unaquaq; specie vel sub singulis cujusq; speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri, Anathema sit.* In quibus paragraphis apertè affirmatur, quòd non solùm panis in totum Christi corpus convertitur vinúmq; in illius sanguinem, sed quòd utraq; eorum in totum Christi corpus convertuntur, & utrorumq; partes singulæ (quoties divisio separatióve facta sit) in totum illius corpus commutantur. Quod quidem contradictionibus adeò scatens est Figmentum, ut nihil prorsus sit quod humanæ Animæ facultatibus æquè repugnet.

Cap. 3. Can. 3.

4. Hinc enim corpus Christi infinitis ferè millenis locis futurum est simul, infinitísq; millenis milliaribus à se invicem distantibus. Cùm tamen *Amphitruo* rectè cum servo suo *Sosia* expostulat, acritérq; increpat tanquam aut mentis minùs compotem aut Impostorem, quòd ipsi persuadere vellet se domi esse (ut certè tunc erat haud ità procul à domo) cùm tamen ad eam distantiam à domo secum esset: *Quo id (malùm) pacto potest fieri nunc uti tu hîc sis & domi?* Et paulò antè in eodem colloquio cum servo suo, *Nemo unquam homo vidit,* (ait ille) *nec potest fieri, tempore uno homo idem duobus locis ut simul sit.* Qua in re *Amphitruo* omninò loquitur secundùm communem sensum sententiámve omnium Mortalium, etiam infimorum *Idiotarum.*

5. Nunc verò rem examinemus secundùm Principia *Literatorum,* primáq; omnium Artium ac Scientiarum Rudimenta, *Physicæ, Metaphysicæ, Mathematicæ* atq; *Logicæ.* Principium *Physicum* est: Internum spacium quod corpus uno tempore occupat, corpori illud occupanti æquari. Jam supponamus unum idémq; corpus duo istiusmodi loca interna spaciáve eodem tempore occupare; Corpus hoc igitur hisce duobus spaciis est æquale, ut quod utraq; eodem tempore opplet, quæ tamen alterutrius spaciorum sunt duplum. Quamobrem & corpus, illius corporis duplum est in spacio alterutro siti, ac proinde unum idémq; corpus duplum sui ipsius. Quæ enormis profectò est contradictio.

Rursus in *Metaphysicis*; Corpus Christi *unum* agnoscitur, ídq; æquè ac ullum aliud corpus in tota rerum Universitate. Jam verò Notio *unius* Metaphysica est, ut sit *indivisum à se (tum quoad partes tum quoad totum) æquè ac divisum à quolibet alio.* Corpus autem Christi cùm sit tum in Cœlo, tum etiam, sine ulla ejusdem corporis continuatione, simul hîc in Terra, totum Corpus dividitur à toto corpore, ac proinde omninò est & *unum* & *multa* simul. Quæ perfecta rursus est contradictio.

6. Tertiò, in *Mathematicis*; Cùm *Concilium* statuerit in separatione partium Speciei, (illius utiq; quod externam *Vini panisve* similitudinem præ se gerit) quòd ex hac divisione dispartitio fiat Integri in tot integra Christi corpora divisi; hinc planè sequitur, Cùm Christi corpus eodem tempore semper sibi ipsi sit æquale, *partem* divisionis æquari *Toti,* contra communem illam Notionem apud *Euclidem, Quòd totum majus sit suâ parte.*

Et postremò, Axioma *Logicum* est, *Partes quidem cum Toto consentire, dissentire verò inter se.* In suprà dicta autem Hostiæ seu Sacramenti divisione partes adeò inter se consentiunt, ut una omninò eadémq; res sint. Cúmq; Divisio quælibet sive *Logica* sive *Physica,* divisio sit *unius* alicujus in *multa,* hæc omninò divisio est *unius* in *unum,* ídq; seipsum; haud absimiliter illi, qui Textum compendii causâ, in unam partem divisit.

Quibus omnibus addere potes, Quòd nisi duos *Sosias* duósq; *Amphitruones* admittere velimus eo ipso sensu quo ludi isti jocíq; fiunt in illa *Plauti* Comœdia, nec Panis nec Vinum in corpus Christi integrum possunt transubstantiari. Hoc enim planè implicat eandem rem & esse & non esse eodem tempore. Res enim individua quævis *permanens nec, postquam extiterit, unquam desitura,* quæ fieri potest, futurúmve est ut fiat ex re aliqua, illa nondum existit. Individuum verò Christi corpus *incorruptibile* fieri potest, futurúmve est ut fiat ex pane consecrato, quippe qui in corpus ejus individuum convertitur. Corpus autem ejus individuum & incorruptibile indesinenter erat ante hanc consecrationem. Quamobrem & erat & non erat eodem tempore. Quod planè contra fundamentale illud Principium est in *Logica* & *Metaphysica, Utramq; partem Contradictionis non posse esse veram,* vel, *Idem non posse & esse & non esse simul.* Tam plenè integréq; omni Sensui ac Rationi, omnibúsq; indubitatis Artium omnium ac Scientiarum Principiis Figmentum hoc *Transubstantiationis*

tionis contradicit ac repugnat. Unde manifestò constat eam esse falsam. Lege decem prima Theoremata brevis Dissertationis *de veris Rationibus Fidei.*

7. Et certè nullo nè minimo quidem è Scriptura suffulcitur adminiculo. Summa est, Quòd Christus panem manu tenens, *Hoc est corpus meum*, dixerit, partémq; postea * suo ori indiderit (æquè ac suis reliquum distribuerit discipulis:) quod agendo integrum suum corpus, juxta doctrinam hujus Concilii, in guttur deglutivit semel; aut saltem sic facere potuit si voluisset. Atq; sic totum Christi corpus, caro, ossa, os, dentes, capilli, caput, calces, crura, brachia, humeri, venter, per os in stomachum transierunt universa, atq; sic erant universa in stomacho, quamvis totum corpus, stomacho excepto, etiamnum extrà esset. Quod an verisimilius sit quàm ut verba illa Christi, *Hoc est corpus meum*, figuratè intelligenda sint, quivis judicet; quippe quum verbum substantivum satis frequenter hoc sensu in sacris Scripturis usurpetur, utì in [*ego sum vitis*; *septem vaccæ graciles, sunt septem anni famis*] & similibus: quúmq; magis speciatim Servator ipse aliàs de carne sua comedenda, déq; bibendo sanguine loquens apertè profiteatur, *Verba quæ locutus sit ipsis, spiritum esse & vitam esse*, hoc est, *spiritualem* esse ac ænigmaticam veritatem, nec carnaliter aut *literaliter* intelligendam.

* *Vide* Paul. Fagium *in* Deuter. 8 v. 10.

Joh. 15. 5. Gen. 41. 27. Joh. 6. 63.

Quò verò quis Romanæ Ecclesiæ judicio hìc fidem minùs habeat, quæ seipsam adeò sacrosanctam ac infallibilem venditat; superbia quidem & mundana calliditas, omnifariáq; imponendi ratio ab Ecclesia ista, toties & tam citra omnem pudorem repetita ac usurpata, facere non potest, quin ipsius Autoritatem ad nihilum redigat in re quæ tantoperè ad *mundanum* suum commodum spectat, præsertim cùm eam oppositam oporteat indubitatis communis Sensûs Rationísq; principiis, Artiúmq; omnium ac Scientiarum quibus Deus humanam mentem illuminaverit. Duodecimum Theorema supradicti Tractatûs perpende, unà cum decem reliquis indè citatis. Quamobrem quivis qui non sit ex merorum quos vocant *Bigottorum* numero, æquè certus esse potest *Transubstantiationem* merum Figmentum esse enormémq; falsitatem, ac de ulla re alia cujusmodicunque.

8. Unde nexu quidem inevitabili consequetur, nec ipsi profectò negare queunt, eos maximè crassos esse ac palpabiles *Idololatras*, & *Homicidas* insuper ex consequenti maximè omnium barbaros, dum insontes Dei servos quòd eisdem se nolint cum ipsis submittere *Idololatriis*, occidunt. *Costerus* Jesuita expressè articulatéq; hac in causa loquitur, (& congruenter, ut opinor, *Concilii* suppositionibus) Si Ecclesia scilicet ipsorum erret in Doctrina Transubstantiationis, eos ipso facto istiusmodi *Idololatriæ* reos esse, cujusmodi per totum terrarum orbem nunquam visa est aut audita. *Tolerabilior est enim error eorum*, inquit ille, *qui pro Deo colunt Statuam auream aut argenteam aut alterius materiæ Imaginem, quomodo Gentiles Deos suos venerabantur; vel pannum rubrum in hastam elevatum quod narratur de Lappis; vel viva Animalia ut quondam Ægyptii: quàm eorum qui frustum panis, quod hactenus per universum orbem tot annis fecère Christiani, nisi vera sit Doctrina Transubstantiationis.*

Francisc. Coster. Enchirid. Controvers. cap. 12.

Quæ plenior esse potest expressiórve crassæ *Idololatriæ* Ecclesiæ *Romanæ* Agnitio, si erroris nempe immunis non reperiatur Transubstantiatio? Quo tamen nihil in tota rerum natura occurrit quod humanis facultatibus certius sit & exploratius, quemadmodum manifestum est ex eis quæ hìc attulimus. Ac proinde necessariò sequitur *Romanistas* crassos esse Idololatras ex secundo, tertio, quarto, septimo, nonóq; Theoremate Capitis primi, & è quarto, quinto, octavo, nono, vicesimo primo, vicesimo secundo, & vicesimo quinto Capitis secundi. Universa hæc Theoremata, sua contra ipsos, quòd admodum notorii sint *Idololatræ*, conferent Testimonia.

9. Ac proinde cùm hoc tam insigne sit ac palpabile Idololatriæ genus in *Eucharistia* ab ipsis commissum, seu in comestione corporis, ac potatione sanguinis Christi; ubi Christus per Sacerdotem offertur tanquam *Oblatio*, Populúsq; eo vescitur tanquam in *Epulo* post *sacrificium*, quod sine Divina Adoratione Hostiæ præstita, ex præcepto hujus Ecclesiæ non peragitur: hoc profectò interpretationem nostram de esu *Idolothytorum* in Epistolis ad Ecclesias in *Pergamo* & *Thyatiris* mirificè confirmat, cùm hæc Hostiæ Adoratio tam apertè à Papa ejúsq; Clero rationem agnoscatur habere cultûs Latriæ, quæ soli debetur Deo. Ac proinde mirabili cum delectu ac judicio à spiritu Prophetiæ præ omni alio Idololatriæ modo perstringitur, ut quæ tam crassum est confessúmq; illius specimen, taléq; cui nulla parata sit excusatio aut evasio.

Hic teneas vultus mutantem Protea *nodo.*

CAP. IV.

Crassa Romanistarum *Idololatria in Sanctorum Invocatione, etiam secundùm approbationem Concilii* Tridentini *facta, ratámq; consuetudinem Ecclesiæ.*

1. CÆterùm aggrediemur etiam eos Idololatriæ modos in quibus Ecclesia *Romana* videri potest minùs audax: quanquam profectò, una hæc, quæ ità crassa est, tam crebrò, támq; universim in *Romana* Ecclesia repetitur, ut per hanc solam, tametsi reliquas omnes missas faceremus, Idololatria eam videri posset totam ut fœdissima lepra cooperuisse. Veruntamen utcunq; pergemus, primúmq; ad *Invocationem Sanctorum*. De qua Concilium *Tridentinum* hanc Doctrinam expressim declarat: *Sanctos utiq; unà cum Christo regnantes, Orationes suas pro hominibus offerre, bonúmq; atq; utile esse suppliciter eos invocare; & ob beneficia impetranda à Deo per filium ejus Jesum Christum, ad eorum Orationes, opem, auxiliúmq; confugere.* Ubi Sanctorum Invocatio manifestò approbatur & commendatur. Et præterquam quòd orent pro nobis nostrásq; Orationes Deo offerant, apertè præterea innuitur alia esse auxilia suppetiásque, quas si supplicentur, hoc est, humillimâ prostratissimáq; devotione invocentur, afferre possint. Prætextus verò quòd totum hoc nihil aliud sit nisi bonorum illorum, quibus indigeamus, à Deo per filium Christum impetrandorum ratio, hoc sanè facit ut *Sancti* ad Paganicorum *Deorum Medioxumorum* similitudinem propiùs accedant, *Dæmonúmq;* qui hominum negotia cum summo Numine transigebant.

Concil. Tridem. Sess. 9.

2. Dico igitur, Etiamsi ulteriùs non processissent, etiam hoc, quod Concilium *Tridentinum* tam apertè profitetur (& consequenter universa Romana Ecclesia) pura puta est *Idololatria*; quemadmodum ex tertio, quarto, quinto, sexto & octavo Theoremate primi capitis, & ex quinto, septimo, octavo, decimo, undecimo, duodecimo, decimo tertio, decimo quarto, decimo quinto, & vicesimo quarto secundi apparet. Sed enim si orationes illas examinemus quæ Sanctis offeruntur, ipsorum Invocatio adhuc magìs inexcusabilis deprehendetur.

3. Quamobrem, si publicam Ecclesiæ *Romanæ* consuetudinem consideremus ab ipsis Pontificibus autorizatam, Invocatio certè *Sanctorum* non in nudo [ora pro nobis] consistit, contrà ac quem populus proclivis est ad imaginandum statum esse Quæstionis (quanquam & mera ipsorum Invocatio ut pro nobis orent, futura esset Idololatria, quemadmodum jam demonstratum est;) sed, quod & ipsum Concilium insinuat, sunt etiam aliæ particulares suppetiæ atq; auxilia quæ ab ipsis petantur, quædámq; ex eis, si Invocationum formulas spectemus, ejusmodi, quæ nulli nisi Deo Christóq; proprium sit petentibus dare. Cujusmodi sunt Protectio à Diabolicis Incursionibus, Divinæ Gratiæ, gaudiáq; Paradisi. Verùm ut res quas à Sanctis petunt, grandiores sunt quàm ut illi ipsarum sint Largitores, ità *compellationes*, Virginis præsertim Mariæ, supra naturam conditionémve sunt ullius creaturæ; unde necesse est ut hæc Sanctorum Invocatio crassissimus maximéq; palpabilis *Idololatriæ* modus in hac Ecclesia appareat; Quemadmodum ex subsequentibus exemplis manifestum dabo. Quæ istiusmodi quidem Devotionis specimina sunt quæ in Conclavium Angulis mussitari non soleant, sed in ipsis Ecclesiis, idq; vocibus *Stentoreis*, legi vel cantari. Hoc autem genus Idololatriæ exempla prælibare tantùm visum est, non autem eis immorari. Immensum enim esset omnia quæ possemus in medium proferre.

4. Primúmque, ut à *Sanctis* minoribus incipiamus, (quales certè omnes censendi sunt, si cum beata Virgine conferantur, cui proinde cultum tribuunt quem *Hyperduliam* appellitant, ut *Duliam* reliquis Sanctis, & *Latriam* Deo soli Christóq; tanquam Deo) Oratio illa ad S. *Cosmam* & S. *Damianum* planè Petitio est, ut nos à morbis omnibus tam animæ quàm corporis conservent, ut vitam spiritûs assequamur, & in gratia hîc vivamus, cœliq; posthac consortes simus.

O medici piissimi
Qui meritis clarissimi
In cælis refulgetis,
A peste, clade corporum
Præservetis & operum,
Moribus nè langueamus:

Nec

Nec moriamur spiritu,
Sed animâ ab obitu
Velociter surgamus;
Et vivamus in Gratia,
Sacra cœli Palatia
Donec regrediamur.

5. Huic consimile est illud ad *Franciscum* Devotionis specimen: S. *Francisce, prosperè veni; Pater accelera ad populum, qui premitur & teritur sub onere, palea, luto, latere, & sepultos Ægyptio sub sabulo nos libera, carnis extincto vitio.* Quæ ad hunc *Sanctum* planè Petitio est, ut nos liberet à Captivitate & servitute peccati, quod penès magnum illum nostrum Servatorem Redemptorémq; Jesum Christum solum est efficere.

Illa etiam S. *Andreæ* Invocatio fit ad impetrandum spiritualem illam gratiam ritè tolerandi Crucem hìc, ut cœlo posthac fruamur.

Jam nos foveto languidos
Curámq; nostri suscipe,
Quò per crucis victoriam
Cœli petamus Gratiam.

Illa verò ad S. *Nicolam* fit contra aggressuras & incursationes Diaboli.

Ergo piè nos exaudi
Assistentes tuæ laudi,
Nè subdamur Hostis fraudi
Nobis fer auxilia.
Nos ab omni malo ducas,
Vitâ rectâ nos conducas,
Post hunc vitam nos inducas
Ad æterna gaudia.

Et consimilis quidem Devotio S. *Martino*, S. *Andreæ*, S. *Jacobo*, S. *Bartholomæo* aliisque, quamvis non eisdem verbis, præstatur.

6. Postquam exemplum unum & alterum Orationum ad *Sanctas Divásve* factarum dedero, paulo uberiùs eis insistam quæ beatæ Virgini offeruntur. A S. *Agnete* gratiam petunt maximam quam ipse Deus humanis Animabus potest impertire, hoc est, *Deo servire in perfecta Charitate.* Hoc tamen tam ingens donum una hæc misella Diva precibus solicitatur ut in homines universos conferat.

Ave, Agnes *gloriosa,*
Me in fide serves recta,
Dulcis virgo & dilecta
Te exoro precibus:
Charitate da perfectâ
Deum, per quem es electa,
Colere piè omnibus.

Devotio illa ad S. *Bregittam* effusa, fit, ut dignaretur peritum agere Nauclerum, nósq; tam tutò per omnes Tempestates casúsq; hujus mundi ducere, ut tandem pulchro suo gubernatu vitam assequamur æternam. Rythmus sic habet.

O Bregitta, *mater bona,*
Dulcis ductrix & matrona,
Nobis fer suffragia;
Naufragantes in hoc mari
Tuo ductu salutari
Duc ad vitæ bravia.

7. Illud verò ad S. *Catharinam* Devotionis specimen est, venæ paulò altioris, vel copiosioris potiùs magísq; expressæ. Tantum autem ab ea Bonum petitur, quantum penès nullum est præter Deum solum, dare.

Ave,

Ave, virgo Dei digna
Christo, prece, me consigna,
Audi preces, præsta votum;
Cor in bono fac immotum.
Confer mihi cor contritum;
Rege Visum & Auditum;
Rege Gustum & Olfactum,
Virgo sancta rege Tactum;
Ut in cunctis te regente
Vivam Deo purâ mente.
Christum pro me interpella,
Salva mortis de procella.
Superare fac me mundum
Nè demergar in profundum.
Nè me finas naufragari
Per peccata in hoc mari.
Visita tu me infirmum,
Et in bonis fac me firmum.
Agonista Dei fortis
Præstò sis in hora mortis.
Decumbentem fove levâ,
Et de morte solve sæva,
Ut resurgam novus homo
Civis in cœlesti domo.

8. Jam verò in Rythmo hoc Devotionali ad S. *Catharinam* observatu dignum est, quòd cùm Concilium Tridentinum homines ad Sanctorum orationes, opem auxiliúmq; confugere doceat, ex his tam multis versibus, non nisi duo trésve sint, quibus *Sancta* oratur ut pro nobis intercedat, sed ut auxilium nobis ferat succurrátq; tali ratione, quàm Historia *Sanctæ* ad ejúsq; nomen Allusio imaginationem Devoti induxerit ad credendum maximè naturaliter ipsi convenire. Ac si Largitrix esset Fortitudinis ac Patientiæ, & Puritatis Animi, ejúsq; esset officium in ipsa mortis Agonia nos per præsentiam suam confirmare ac suffulcire. Quæ petitio ad alios etiam Sanctos frequens est. Tam manifestum est invocationem *Sanctorum*, non simplicem esse petitionem ut orent pro nobis.

Heic verò Devotus totum Animæ, juxtà atq; corporis Regimen, huic *Sanctæ* committit, ut illa omnes ejus facultates sensúsq; regat, tantásq; ac tam sublimes virtutes gratiásq; ab ipsa petit, quantas nullus præter Deum nobis potest impertiri, quemadmodum suprà monui. Unde invocatio ob eam ipsam etiam rationem non potest quin appareat vel crassissimo modo Idololatrica, quemadmodum & *Grotius*, qui tamen haud ità infenso animo est erga Errores *Pontificios*, expressim agnoscit declarátque.

CAP. V.

Invocationum formulæ ad Beatam Virginem à Romana *Ecclesia usurpatæ, insigniter* Idololatricæ.

1. Et certè si rectiùs sibi temperare nequeunt in Devotionibus versùs *Sanctos* minores quibus *Scholastici* eum duntaxat cultum assignant quem *Duliam* vocant, quàm effrænes enorméśq; se præbituri sunt in supplicibus suis accessibus ad *Mariam* Virginem Dei matrem, cui cultum assignant quem *Hyperduliam* appellitant? Atq; hoc id ipsum est quod jam notaturi sumus, quamvìs neutiquam pro Argumenti copia; utpote quod volumen integrum impleturum esset. Aliquot tamen Exempla in medium proferam, eáq; publica satìs & authentica, quemadmodum initio monui. In *Rosario*, Beata Virgo salutatur ad hunc modum.

Reparatrix

Reparatrix & salvatrix desperantis Animæ,
Irroratrix & Largitrix spiritualis Gratiæ,
Quod requiro, quod suspiro, mea sana vulnera,
Et da menti te poscenti Gratiarum munera;
Ut sim castus, & modestus, dulcis, fortis, sobrius,
Pius, rectus, circumspectus, simultatis nescius,
Eruditus & munitus Divinis Eloquiis,
Constans, gravis, & suavis, benignus, amabilis,
Corde prudens, ore studens veritatem dicere,
Malum nolens, Deum volens pio semper opere.

Præclara profectò Precatio si ad debitum facta fuisset Objectum. Talia verò hîc petuntur quæ penès nullum sit, præter ipsum *Jesum Christum* qui Deus est, petentibus largiri.

2. Neq; enim quicquam minus heic *Maria* Virgo supponitur, quàm Servator, Gratiarûmq; spiritualium Largitor: Ut & æternæ vitæ donator, in his quæ sequuntur in Oratione Prosaica: *Peccatorum consolatrix, infirmorum curatrix, errantium revocatrix, justorum confirmatrix, desolatorum spes & auxiliatrix, atq; mea promptissima adjutrix, tibi, Domina gloriosa, commendo hodie & quotidie Animam meam, ut me in custodiam tuam commendatum ab omnibus malis, & fraudibus Diaboli custodias, atq; in hora mortis constanter mihi assistas, & animam ad æterna gaudia perducas.* Commendatur heic Anima Devoti in tutelam Virginis, ut ab omni malo, dolisq; ac technis omnibus Diaboli custodiatur, rogatúrq; Virgo ut præstò sit in hora mortis illiúsq; ope Anima Devoti æternis cœli Gaudiis perfruatur.

3. Cui haud absimile est quod ad calcem *Rosarii* occurrit; *Cor meum illumina, fulgens stella maris, Et ab Hostis machina semper tuearis. O gloriosa Virgo* Maria, *mater Regis æterni, Libera nos ab omni malo, & à Pœnis Inferni.* Quæ petitio est pro illuminatione Cordis, & pro securitate à Diabolo æternáq; morte: Quæ sanè solius filii Dei privilegium est, æternæ Patris sapientiæ, dare, qui etiam dicitur habere *claves Inferorum & Mortis.* Apoc. 1. 18.

4. Id verò quod observatu valdè dignum est, & ad quod potissimùm collineo, hoc est, *Romanam* scilicet Ecclesiam posterioribus temporibus, antequam Reformatio eluxisset, Virginis Patrocinium studio adeò insano affectâsse, ut filii Dei ferè obliti essent, in eámq; omnes Devotiones insumpsissent, quam Christo saltem æquant, atq; sic eam reverà, prout quidam illam amant appellare, *Dei filiam* faciunt, sensu æquè pleno ac sublimi, atq; Christus illius dicitur *filius*, quemadmodum mox pleniùs ex eis quæ afferentur, est appariturum. Ut ex illa Oratione ad Beatam Virginem quæ sequitur apud *Chemnitium*; *Te, mater illuminationis cordis mei, te, nutrix salutis meæ mentis, te obsecrant quantum possunt cuncta præcordia mea. Exaudi Domina, adesto Propitia, adjuva Potentissima, ut mundentur sordes mentis meæ, ut illuminentur tenebræ meæ. O gloriosa Domina, Porta vitæ, Janua salutis, Via Reconciliationis, Aditus Recuperationis, obsecro te per salvatricem tuam fœcunditatem fac ut peccatorum meorum venia & vivendi gratia concedatur, & usq; in finem hic servus tuus sub tua Protectione custodiatur.* Quæ petitio & compellationes, exceptis quæ ad sexum pertineant, maximè propriè & naturaliter erga Christum usurpentur. Virgo verò heic Salvatrix nostra ac Mediatrix fit sine ullo, nisi Sexûs, discrimine.

5. Quemadmodum rursus expressè fit in illa Oratione ad ipsam in Festo Visitationis.

Veni præcelsa Domina Maria; *tu nos visita: Ægras mentes illumina per sacræ vitæ munera.*

Veni Salvatrix seculi; sordes aufer piaculi: In visitando populum pœnæ tollas periculum.

Veni Regina Gentium; Dele flammas reatuum; Dele quodcunq; devium; Da vitam innocentium.

In qua Invocatione Virgo *Maria* Servator mundi apertè appellatur, oratúrq; ut spiritualem illuminationem Animæ infundere dignetur, eámq; à sordibus tam Peccati quàm Reatûs purgare. Per quod manifestò *Dei filio* æquatur alteráq; quasi *Christa* constituitur, *Delve filia.*

Ad eundem etiam sensum sunt Orationes illæ ad eam factæ, in Festis *Conceptionis* & *Annunciationis*; sed infinitum esset omnia in medium proferre. Lege Orationem illam apud *Chemnitium*, ipsi à Concilio *Constantiensi* cantatum: Quæ antiquæ Orationis Ecclesiæ ad *Spiritum sanctum* perfecta est Imitatio. CAP.

CAP. VI.

Plures formulæ Invocationum Beatæ Virginis ex Psalterio, *quod dicitur*, Mariæ, *admodum* Idololatricæ *ac* Blasphemæ.

1. LOca nunc tantùm paucula notabimus in *Psalterio* Virginis Mariæ, ex quibus, quantum eis temporibus Ecclesia Romana se in tutelam ac Patrocinium Virginis intrusisset eámq; fecisset *Dei filiam*, cùm circa jura & prærogativas *Filii*, ejúsq; cultum potiùs se fidelem præbere debuisset, oppidò quàm evidens erit ac manifestum. Exordium capiam à Psalmo tricesimo: *In te, Domina, speravi, non confundar in æternum. In gratiam tuam suscipe me; inclina ad me aurem tuam. Tu es fortitudo mea & refugium meum, Consolatio mea & Protectio mea: ad te clamavi cùm tribularetur cor meum, & exaudisti de vertice collium æternorum. In manus tuas, Domina, commendo spiritum meum, meam totam vitam, diem ultimum.* Hic est ille integer Psalmus ad virginem: tali prorsus formâ, talíq; animi recumbentiâ, quali *David* Deum ipsum precatus est.

2. Cæterùm partibus tantùm quibusdam selectioribus transcribendis contenti erimus. Ut ex Psalm. 71. *Resperge, Domina, cor meum dulcedine tuâ: Fac me oblivisci miserias hujus vitæ: Concupiscentias æternas excita in Anima mea, & de gaudio Paradisi inebria mentem meam.* Et rursus Psalm. 104. *Salus sempiterna in manu tua est, Domina; qui te dignè honoraverint, suscipient illam. Clementia tua non deficiet à seculis æternis, & misericordia tua à generatione in generationem.* Et Psalm. 117. *Dispositione tuâ mundus perseverat, quem tu, Domina, cum Deo fundâsti ab initio. Tuus totus ego sum, Domina, salvum me fac, quoniam desiderabiles sunt laudes tuæ in tempore peregrinationis meæ.* Nemo Deo ipsi æterno majora attribuere, majoráve ab ipso expectare potest.

Unde æternam Deitatem æquè Hypostaticè cum Virgine unitam faciunt atq; cum ipso Christo, séq; erga eam gerunt tanquam si illa æquè propriè *Dei filia* esset, ac is *Dei filius*. Alioqui quomodo dici possit æternam salutem in sua Potestate habere, Mundíq; fundamenta ab initio unà cum æterna Deitate jecisse?

3. Sunt & alia præterea loca in hoc Psalterio quibus Virginem *Mariam Christam* alteram Deíve *Filiam* faciunt eo sensu quo Christus est *Filius*; applicando scilicet Virgini ipsas Phrases locutionésve quæ in Scriptura de Christo adhibentur. Ut Psalm. 2. *Venite ad eam omnes qui laboratis & tribulati estis, & refrigerium & solatium dabit animabus vestris.* Et Psalm. 81. *Terge Fœditatem meam, Domina, quæ semper rutilas puritate. Fons vitæ, influe in os meum, ex quo viventes aquæ profluunt, & emanant. Omnes sitientes venite ad eam, & de fonte suo gratanter vos potabit.* Hoc donum est Spiritûs quod penès Christum solum est in eum credentibus
Joh.3.37,38. dare. Atq; is est qui levamen & requies est omnium qui onerati sint & fati-
Matth.11.28. gati.

Et rursus Psalm. 46. *Omnes gentes, plaudite manibus, psallite in jubilo Virgini gloriosæ. Quoniam ipsa est porta vitæ, janua salutis, & via nostræ reconciliationis, spes pœnitentium, solamen lugentium, pax beata cordium atq; salus.* Hoc Virgini attribuitur, cùm tamen solus Christus sit, quæ via sit Salutis ac Reconciliationis nostræ cum Deo.

4. Fæculentum sanè ac fastidiosum argumentum est in quo versamur, ac proinde ut finiamus tandem, illam consideremus Blasphemiam quæ occurrit Psalm. 41. *Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum, ità ad amorem tuum anhelat anima mea, Virgo sancta. Quia tu es genitrix vitæ meæ, & altrix reparationis carnis meæ: quia tu lactatrix salvationis animæ meæ, Initium & Finis totius salutis meæ.* Hîc illud Virgini attribuitur, quod de Christo dicitur, nempe quòd sit fidei salutísq; nostræ *Author & Consummator.* Immò Creatio Generatióve Vitæ Carnísq; perinde ac Salutis nostræ, Virgini heîc ascribitur. Quæ quidem nullum sensum nec veritatem habere possunt nisi illa θεόγονος sit eâdem planè ratione ac Christus θεάνθρωπος, vel θεῖος, & quod dixi, æquè propriè Dei *Filia* sit atq; ille *Filius*.

5. Quemadmodum expressè *Filia Dei* in sua *Litania* appellatur. Quæ certè si consideremus quàm alti Tituli tum in hac *Litania* tum aliàs ipsi tribuantur, ut *Illuminatrix cordium, Fons misericordiæ, Flumen sapientiæ, Mater Dei, Regina cœli, Domina mundi, Domina cœli & terræ,* admodum tenuis & obscura Appellatio esset

(quippe

(quippe quæ ad omnes fœminas spectat in Christum credentes) nisi istiusmodi aliquis sensus elatus ac sublimis subesset, cujusmodi subesse insinuavi.

Atq; ea propter, quum accessus ad ipsam supplices ejusmodi sint, ac si, quod dixi, *Christa* esset altera, *Deiq; filia* sensu æquè saltem sublimi ac Christus Dei filius est, cúmq; *Filia Dei* in Litania *Mariæ*, publicáq; ad eam factâ supplicatione vocitetur, manifestum est illo Ecclesiæ Intervallo, in quo maximè conspicuè notoriéq; hoc contigerit, quòd Ecclesia *Romana* (quemadmodum & propter immensam Devotionum versùs Virginem copiam) rectè dici possit *Filiæ* Dei potiùs quàm *Filii* cultrix. Quódq; proinde, cùm *Spiritus Prophetiæ* hæc tempora prævidisset, sicut per tale spacium *Romam Pergamum* appellavit, ità Intervallo proximo quando hæc rerum scena successura erat, titulum *Pergami* meritò in *Thyatiræ* mutaret, non sine derisoria Allusione ad occasionem nominis illius Civitatis, nuncium scilicet *Nicanori* allatum de *filia* sibi recèns genita: Ac si Deus omnipotens, ex eo quòd *Romanistæ Mariam* Virginem in Dei *filiam* mutâssent, consimilem haberet occasionem mutandi nomen *Pergami* in *Thyatiram*, quæ *filiam* significat.

6. Cui Insolentiæ ut obicem poneret Christus, videtur sanè datâ operâ in Epistola ad Ecclesiam *Thyatirensem Dei filii* Titulum sibi resumere, tametsi Filius hominis in præcedente capite appelletur, ex quo tamen perpetuò descriptionem suiipsius accersit in cujusq; ad Ecclesias Epistolæ exordio. Id quod, meo quidem judicio, observatu dignissimum est; ut & hanc Virginis *Mariæ* in *Filiam Dei* mutationem solam, occasionem sufficientem esse mutandi *Romanæ* Ecclesiæ nomen à *Pergamo* in *Thyatiram*. Quod tamen nihil obstat quin res aliæ satis appositè eâdem voce comprehendi possint per Propheticam *Henopœiam*. *Apoc. 2. v. 18. Apoc. 1. c. 13.*

7. Hoc autem ex abundanti adjectum est præsenti nostro Instituto additamentum; Detectioni scilicet crassæ Idololatriæ Ecclesiæ *Romanæ* in Invocatione Sanctorum & præsertim *Mariæ* Virginis, quomodóq; Concilii *Tridentini* definitio hac in re Idololatrica sit, multóq; magìs Ecclesiæ praxis autoritate publicâ comprobata.

8. Etenim hoc ipsum *Mariæ* Psalterium quod maximè enormes ac Blasphemas Invocationum Idololatricarum formulas continet, non est privatum unius alicujus obscuri & superstitiosi Monachi Inventum, sed Seraphici illiùs Doctoris S. *Bonaventuræ*, olim *Cardinalis Romani*, titulum præ se fert. Quod non tenue profectò est illius libri in publicum cohonestamentum. Cæterùm ut nihil prorsus deesset adeò Devotionalis generis Idololatriæ honori ac profectui, instituta est peculiaris Societas, *Fraternitas Psalterii Mariani* appellata, confirmatáq; postea à *Sixto quarto*, multis additis Indulgentiis Anno 1470. Innocentiúsq; octavus plenariam Remissionem à pœna & culpa semel in Vita & semel in Articulo mortis omnibus ingredientibus istam Fraternitatem hisce Indulgentiis addidit.

9. Atq; sic quidem Ecclesiæ Romanæ status est etiam hodiernus, hoc est, etiamnum *Thyatira* est; ob cultum *Mariæ* Virginis Idololatricum oppidò quàm notoria. Intervallum verò Ecclesiæ veræ in *Thyatira* desiit postquam facta sit Reformatio, Papæq; jugum excusserimus, nec *Jezebelem* diutiùs passi simus servos Dei deludere, modísq; cultûs Idololatricis corrumpere. Sed hoc obiter dictum esto.

Abundè interea patet, Invocationem Sanctorum in Ecclesia *Romana* non esse petitionem ad eos simplicem ut orent pro nobis, sed & auxiliorum suppetiarúmque, idq; utplurimum ejusmodi, quas in nullius potestate sit præterquam Dei, Christiq; quatenus Deus est, dare, quæ proinde eò crassior est Idololatria.

CAP. VII.

Quòd doctrina Concilii Tridentini *de cultu* Imaginum *Idololatrica est, Doctrinæq; ratio infirma ac invalida.*

1. Atq; hæc de ipsorum *Idololatria* in *Invocatione Sanctorum*. Videamus jam quis Concilii *Tridentini* sensus sit de *cultu Imaginum*. *Imagines porrò Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in Templis præsertim, habendas & retinendas esse, eisq; debitum honorem & reverentiam impertiendam. Quoniam honos qui eis exhibetur, refertur ad Prototypa, quæ illæ repræsentant; ità ut per Imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus & procumbimus, Christum* *Concil. Trid. Seß. 9.*

adoremus, & Sanctos quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur. Id quod Conciliorum, præsertim vero secundæ Nicænæ *Synodi, Decretis contra Imaginum oppugnatores est sancitum.*

Quæ sit *Tridentinorum* Patrum sententia palàm est: Imagines nempe *Christi, Beatæ Virginis*, aliorúmq; *Sanctorum* colendas esse; Rationésq; quas afferunt ad stabiliendum hoc Dogma duas esse: Prima est, Quòd honor qui præstatur *Imaginibus* refertur ad *Prototypa* quæ repræsentant; Altera, Quòd Injunctio hæc omninò eadem sit, quam Concilium *Nicænum* olim decreverat.

2. Ad quæ respondeo; Quòd tantillum hoc quod Concilium *Tridentinum* de Imaginibus declaravit, aperta manifestáq; Idololatria est, per primi Capitis Theorema septimum, expresśimq; contra præceptum Dei, qui interdixit nè ullam faceremus Imaginem ad incurvandum nos versùs eam, eámve colendum. Concilium verò *Tridentinum* è contrà, Immò verò, ait, licet vobis Imagines Sanctorum sculptiles facere, & in Templis erigere, debitúmq; eis præstare honorem cultúmve, quinimò debetis sic facere; ipsásq; formulas innuit incurvandi se, & in genua procidendi, procumbendíve ante eas. Hæc Concilii Definitio tam palpabiliter adversatur Mandato Dei, ut omittere sanè coacti sint secundum præceptum in Decalogo, nè populus resciscat quàm crassè adversùs Dei mandata peccet in assuetis suis ritibus & consuetudinibus Idololatricis quibus obligatur. Vide primum, secundum, nonum, decimúmq; Theorema primi Capitis; ut & tertium, quartum, quintum, decimum octavum, decimum nonum & vicesimum secundi.

3. Nec possunt suæ omninò præstigiæ & tergiversationes, subtiléśq; elusiones quicquam ipsis hìc prodesse. Etenim Decalogus proculdubio ad facilem populi captum scriptus est, quorum proinde Corda ac Conscientiæ optimi illius sint Interpretes; non autem Evasiones stolidæ perversáve perfidorum Sophistarum subterfugia, qui quò infirmas Animas Idololatriæ ac Damnationi æternæ prodant, Crumenásq; interim ipsis diductiùs aperiant, persuadere eis volunt Imagines in Templis à Concilio *Tridentino* injunctas, ut & honorem cultúmve ipsarum nostriq; coram ipsis Incurvationem, cum Divina Interdictione (nè ullas faciamus Imagines sculptiles, néve nos ipsis incurvemus colamúsve) posse consistere. Adeò ut, quod dixi, ipsum Concilium apertam Christiano orbi exercendam imperet Idololatriam. Cúmq; tam prodigiosum ac enorme facinus sit, rationes tandem quibus eò impulsi sint, consideremus.

4. Prima est, Quia honor *Imagini* præstitus refertur ad *Prototypum*. Verùm respondeo; Hanc relationem fieri aut virtute similitudinis quam illarum personarum gerant quas repræsentant, quod verba *Concilii* videntur innuere saltem circa Sanctos, [*quorum illæ similitudinem gerunt*;] quemadmodum cùm Picturam hujus vel illius personæ laudamus, dicendo eam admodum venustam ac elegantem esse picturam, Laus hæc naturaliter ad eam personam refertur cujus sit Pictura, virtute similitudinis quæ picturam inter & hominem depictum intercedit.

Aut saltem fieri, nullâ quidem ratione habitâ personalis similitudinis, sed per directionem intentionis *Devotionistæ*, si fas sit ità loqui, quòd is intendat ad aspectum, & incurvationem sui versùs Imaginem Christi, beatæ Virginis Sanctíve cujusvis, occasionem simul sumere colendi sic Christum, beatam Virginem Sanctúmve quemlibet, cùm Imago tantùm *Præsentia* sit ipsorum *symbolica* latè sumpta, nec quicquam pensi habeatur an *Symbolum Imagóve* ullam personalem gerat similitudinem illius Personæ quam repræsentat.

5. Verùm quantùm ad prius, manifestum est, oppidò quàm incertum esse ullam Christi Imaginem, beatæ Virginis, Sanctíve cujusvis carnali Figuræ harum personarum, dum in terris erant, esse consimilem. Quinimò contrarium potiùs certum est, cùm nullæ harum sanctarum Animarum istiusmodi mundanis vanitatibus deditæ essent, ut picturas suas dum in vivis erant, delineandas curarent. Vide *Mysterium Iniquitatis* Part. 1. lib. 1. cap. 14.

Cùm verò admodum improbabile sit quin Imago alicui saltem homini similis sit, qui aut nunc vivit, aut aliquando post orbem conditum vixit in terris; juxta hanc primam quidem suppositionem, honor hic cultúsve Religiosus *Christo, beatæ Virgini, Sanctóve* cuilibet alii destinatus, non solùm illos non attinget, sed aliis aliquibus certò obtinget, qui, tantùm absit ut sancti sint, ut sint fortean, aut fuerint turpissimi profligatissimiq; homines qui unquam vixerint in terris.

6. Sed præterea, Nulli, ut Sancti, antè coluntur quàm sint in cœlis, nec antè quidem propriè *Sancti* sunt: *Gloriæq*; sive *splendores* circa picturarum Capita planè ostendunt, omninò intendi ut *Sancti* in præsenti conditione cœlestis gloriæ repræsententur. Unde manifestum est Imagines neutiquam similes esse eis, quibus fiunt, repræsen-

repræſentandis. Quomodo enim poſſunt hæ *Imagines* æneæ, lapideæ aut ligneæ, ex ullâve alia materia factæ, Animæ ſeparatæ ſimilitudinem gerere cujuſmodi in præſens omnes *Sancti* ſunt? Quæve ſimilitudo inter corpus Chriſti glorioſum, cœleſte ac ſpirituale, & Imaginem ex materia terreſtri qualibetcunq; factam poteſt intercedere? Non major certè quàm ſtercoris fruſtulum fuliginémve inter ipſúmq; ſolem aut Auroræ ſplendorem.

Et quod maximè omnium conſiderandum eſt, Quæ terreſtris Imago eum ullo pacto repræſentare poteſt qui verè eſt θεάνθρωπος, nec Adorationis noſtræ Objectum eſt niſi quatenus *Divinum* hoc *Complexum* ſit ex *Divinitate* perinde ac *Humanitate* conſiſtens? Quis autem ſtatuarius Deitatis effigiem exculpere poteſt? Adeò ut prætextus hic referendi honorem ad *Prototypum*, primo hoc ſenſu valdè elumbis ſit ac frivolus. Nec, tametſi naturalis hæc relatio eſſet, omninò ſequeretur nos hoc modo eos honorare debere, cùm tam apertè interdictus ſit, cúmq; alii modi ſint longè meliores, commemoratio ſcilicet virtutum, earundémq; imitatio.

7. Et quantùm ad alterum illum ſenſum, eſt certè prioribus illis difficultatibus liberatus & evolutus; ſed majores heîc occurrunt. Nam quod Chriſtum Servatorem ſpectat, cùm Imago illius quæ dicitur, non ſit niſi *Præſentia* illius *ſymbolica*, Divinus cultus versùs ipſam præſtitus aperta rurſus Idololatria eſt, quemadmodum apparet ab Exemplo *Iſraëlitarum* qui Vitulum aureum colebant cum relatione ad *Jehovam*, utì manifeſtò conſtat ex Hiſtoria. Et quod ad beatam Virginem reliquóſq; Sanctos attinet, Incurvationem versùs ipſorum *Præſentias ſymbolicas* apertam eſſe *Idololatriam*, manifeſtum eſt ex octavo, nono & decimo Theoremate primi, & ex quinto, decimo nono & viceſimo ſecundi capitis hujus Tractatûs. Exod. 32. 4, 5.

Et certè *Sanctorum*, quos vocant, Imagines *Præſentias* ipſorum *ſymbolicas* ad hunc modum facere, eóſq; ante has Imagines venerari ac colere, eſt *honorem Divinum* ipſis præſtare. Hoc enim naturaliter declarat eos *terreſtrem* ſaltem habere *Omnipræſentiam* aut *Omniſcientiam*, quam nulla, quod ſcimus, Poteſtas inviſibilis habet præter Deum. Verùm ſubmiſsè ſe incurvare versùs perſonam infinitis ferè milliarium myriadibus diſtantem, res eſt adhuc magìs coacta & ridicula. Ac proinde hujuſmodi *Sanctorum* ſalutatio ad Imagines *Præſentiâſve* ſuas *ſymbolicas*, dum verſari agnoſcuntur in ſede Beatorum (quod certè ſit oportétq; fieri, niſi eos cœlo velimus excluſos) eſt agnoſcere planè unam Animam Cœlum Terrámq; ſuâ præſentiâ implere, talíve complecti *Omniſcientiâ*, *cœleſti* ſcilicet ac *terreſtri* ſimul. Quorum utrumlibet immenſum illud eſt Dei omnipotentis Privilegium; ac proinde hæc ipſos colendi ratio, craſſa eſt *Idololatria*, ut quæ *naturaliter* in ipſis talem perfectionem ſupponit, quæ nuſquam reperiatur præterquam in Deo.

Præterea, quod & ſuprà innui, cuicuimodi ſit hæc Relatio ſive reſpectus, cùm Incurvatio fiat Proſtratióve corporis ante Imagines, ſive mera *Symbola* ſint ſive Repræſentationes accuratæ, neceſſe eſt ut ſit *Idololatria* ipſo facto, per Capitis primi Theorema ſeptimum. Cui conſequens eſt, quòd Sancti hoc Imaginum ſuarum cultu non honorantur, ſed immani afficiuntur contumeliâ, quippe qui eos ſupponit eâ re gaudere ac oblectari quæ Domino Abominatio eſt craſſáq; expreſſi illius mandati violatio. Supponit, inquam, eos ambitioſos, inanis gloriæ cupidos, rebelléſq; eſſe adversùs Deum. Ac proinde illi qui hanc rationem colendi eos per Invocationes & Imagines omnium vehementiſſimè oppugnant, veriſſimi omnium ſunt ac fideliſſimi ipſorum cultores, quippe qui tanto cum zelo animíq; ardore feruntur ad vindicandum eos à fœdiſſimis illis probris ac contumeliis quibus alii eos cumulaverint. Tantum abeſt ut rei ſint hac in re vel minimæ Ruſticitatis Incivilitatíſve adversùs ſanctos Dei.

CAP. VIII.

Doctrinam secundi Concilii* Nicæni *de cultu Imaginum (ad quod Concilium* Tridentinum *nos remittit) crassè etiam esse Idololatricam.

1. JAM verò quantùm ad alteram Patrum horum *Tridentinorum* rationem, quâ suam hac in re Determinationem volunt suffulcire, Autoritatem scilicet secundi Concilii *Nicæni* Anno circiter 780 habiti, (ut omittam, quòd multò ante hoc tempus Ecclesia facta sit *Asymmetra*, quæ tamen magni profectò momenti est consideratio) breve hoc tantùm heic responsum dabo. Deus *Israëlis*, Pater Domini nostri *Jesu Christi*, expressum hoc mandatum *Ecclesiæ* dedit in perpetuum, *Non facies tibi Imaginem quamvis sculptilem, non incurvabis te ei nec eam coles.* At verò è contrà Concilium *Nicænum* secundum ait, Licet tibi profectò incurvare te Imagini Christi, Beatæ Virginis & reliquorum Sanctorum. Deo autem nunc potiùs an hominibus obedire oporteat vos ipsi judicate; Possimq; porrò addere, Hominibus tam inscitis in defendenda sua opinione ac nugacibus, tam falsis ac fabulosis in allegandis Testimoniis, & miraculorum Historiolis recitandis, quemadmodum *Chemnitius* copiosè probavit in suo Examine Concilii *Tridentini*.

Matth 5. 15. 2. Exemplum proferam unum & alterum. *Nemo accendit Lucernam, & ponit eam subter modium.* Ergò Imagines Sanctorum collocandæ sunt super Altare Cereiq; accendendi coram ipsis in honorem eis debitum. Rursus, Psalm. 16. *Sed sanctis qui sunt in terra.* At enim, Sancti, inquiunt illi, in cœlis sunt. Ergò Imagines eorum debent esse in terra, &c. Quod ad miracula attinet per Imagines facta, cujusmodi sunt earum loquelæ, interq; se colloquia, ægrotorum sanationes, ultiones injuriarum sibi factarum, guttarum roris & unguentorum distillationes quibus sanentur vulnerati, ægroti claudíve, arefacto puteo Aquæ restitutio, & similia, res nimis quàm fastidiosa esset istiusmodi figmenta recitare.

Illud tamen de Imagine Virginis, quam *Devotus* suus, longum iter suscepturus, eiq; valedicturus, rogavit ut Candelam curaret quam ipsi accenderat, usq; dum redierit, præterire non possum. Historia enim affirmat eandem Candelam arsisse per sex continuos menses usq; ad reditum *Devoti*. Exemplum sanè prodigiosissimi *Prolongatoris*, quod quisquam unquam fando inaudiverit. Hujusmodi Imago Virginis multum profectò de Candelarum impensa, modò res licita esset ac possibilis, studiosis pauperculis demeret.

3. A paucis his subindicatiunculis, quali autoritate secundum hoc Concilium *Nicænum* haberi debeat, etiamsi nihil apertè contra Dei verbum conclusisset, facilè quivis potest dijudicare. Cæterùm quoniam illa clausula in hoc Paragrapho Concilii quem citavi, *Id quod Conciliorum, præsertim verò secundæ* Nicænæ *Synodi*, &c. ad determinationem quid hi Patres intelligant per illum *debitum honorem* & reverentiam, quam Imaginibus Christi Sanctorúmq; deberi declarant, perinde collineare potest, atq; ad confirmationem propriæ suæ sententiæ per *Nicæni* Concilii Autoritatem, notabimus etiam qualem Imaginibus honorem aut reverentiam Concilium *Nicænum* assignaverit; Estq; breviter hujusmodi:

Quòd nempe colendæ sunt & adorandæ, & accendendo Cereos honorandæ, ac adolendo Incensum & suffimina. Quod satis rancidè profectò Idololatriam olet, quemadmodum & ipse *Grotius* in *Decalogum* non potest non agnoscere. Nec tamen hæc totum exhauriunt. Invocatio Sanctorum ipsorúmq; Mediatio, Diviníq; Numinis ob suarum Imaginum cultum nobis propitiatio, ut & morborum sanatio aliáq; auxilia ac suppetiæ præter, *Ora pro nobis*, manifestò in cultu Imaginum eorum involvuntur secundùm *Nicæni* Concilii sententiam.

4. Et certè legendo collectiones *Photii* apud *Justellum*, quilibet proclivis esse possit ad existimandum, quòd *Latriæ* cultum Imagini Christi assignaverint, quippe qui voce διαβαίνειν utuntur, ac si cultus ille qui Imagini præstatur ad Christum ipsum transiret, qui illi certè non competeret, nisi Divinus cultus esset. Et ubi istud vocabulum non usurpatur, sensus tamen magnoperè huc tendit. Ut in hoc Paragrapho, de secundo Concilio *Nicæno*, apud *Photium*. Τὴν δὲ εἰκόνα χριστοῦ ἐπὶ τιμῇ καὶ σεβασμιότητι τοῦ εἰκονιζομένου προσκυνεῖσθαι καὶ τιμᾶσθαι ψήφοις ἁπάσαις ἐπεκύρωσέ τε καὶ ἐπεσφραγίσατο, τῆς προσκυνήσεως, καὶ τιμῆς δηλονότι προσαγομένης καθ' ὃν τρόπον καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς συμβόλοις καὶ τύποις τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης λατρείας προσερχόμεθα. Οὐ γὰρ ἐν αὐτοῖς ἱστῶμεν καὶ συμπερικλείομεν τὴν

τιμὴν

τιμὴν καὶ προσκύνησιν, οὐδὲ εἰς ἑτερόφυλα καὶ διάφορα τέλη σχιζόμεθα· ἀλλὰ διὰ τῆς φαινομένης διαφορᾶς καὶ μεριστῆς αὐτῶν θεραπείας καὶ προσκυνήσεως ἱεροπρεπῶς τε καὶ ἀδιαιρέτως εἰς τὴν ἀμέριστον ἐκείνην ἑνοειδῆ τε καὶ ἑνοποιὸν θειότητα ἀναγόμεθα.

Septima hæc Synodus, inquit ille, (hoc eſt, ſecunda *Nicæna*) *Imaginem Chriſti, ad honorem & venerationem illius quem ipſa refert, adorandam atq; colendam ſuffragiis omnibus cenſuit & confirmavit; Cùm Adoratio nimirum atq; honor adhibeatur eodem modo quo in aliis ſacris notis & formis ſanctiſſimæ Latriæ utimur.* Neq; *enim in illis conſiſtimus, honorémq; ac Adorationem inibi concludimus, nec in diverſos ac diſcrepantes ſines diſtrahimur, ſed per cultum ipſarum & adorationem, quæ diſcrepans videri poſſit ac diviſa, nos ſanctè ac indiſtractè in indiviſam illam undiq; ac unificam Deitatem ſurſum ferimur.* Ubi aperriſſimè declaratur, eum ipſum cultum qui ad Deitatem tranſit, præſtari priùs, aut ſimul, Imagini Chriſti, ut qui reverà unus idémq; indiviſus eſt cultus, quemadmodum & hunc cultum eum cultum eſſe qui appellatur *Latria*, ſolíq; Deo altiſſimo competit.

5. Cultum verò *religioſum* Sanctorum omnium Imaginibus tribui, inſinuari videtur in eo quod ſequitur, ubi ait, Quòd ſecunda hæc Synodus *Nicæna* (quam idem *Photius* ἁγίαν καὶ θεόφρονα πανήγυριν appellat) οὐ μόνον τὴν εἰκόνα Χριστοῦ ἀλλὰ καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὰς ἱερὰς εἰκόνας κατ' ἀναλογίαν τῆς τῶν πρωτοτύπων ὑπεροχῆς καὶ σεβασμιότητος τιμᾶσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι ἐπισφραγίσατό τε καὶ ἐπεκύρωσεν. Καὶ γὰρ καὶ δι' αὐτῶν εἰς ἑνοποιόν τινα καὶ συναγωγὸν ἀναγόμεθα θεωρίαν καὶ πρὸς τὸ ἀκρότατον τῶν ὀρεκτῶν, δι' αὐτῆς, ἀξιούμεθα θείας καὶ ὑπερφυοῦς συναφείας. Quòd hæc Synodus *non ſolùm Imaginem Chriſti, verùm etiam* Mariæ *ſemper Virginis omniúmq; Sanctorum Imagines ſacras, pro ratione excellentiæ & venerabilitatis Prototyporum colendas & adorandas conſtituit ac decrevit. Utpote per quas in unitivam quandam conjunctivámq; Viſionem attollimur, cujus beneficio, Divino illo ac ſupernaturali congreſſu contactúve fruimur Illius, qui rerum expetendarum ſummus eſt; ipſius utiq; Dei.*

Ecquid eſt quod majorem in modum Animas humanas Myſticâ illâ libidine, rabidóq; Idolorum deſiderio inflammare poteſt quàm hæc Synodi *Nicænæ* doctrina? Nam quantùm ad Imaginem Chriſti, eadem Devotio cultúſq; illi præſtatur, qui ipſi præſtatur Deo. Et quod ad Imagines *Mariæ* Virginis & reliquorum Sanctorum attinet, quanquam cultus qui ipſis aſſignatur, pro ratione Prototyporum videatur circumſcribi, tali tamen modo coluntur ut dum Imaginibus Statuíſve ipſorum adhæremus, idonei indè dicamur evadere ad tactualem fruendam unionem cum ipſo Deo. Quod *Philtrum* efficacius eſt ad excitandam illam *Idolomanian*, veſanum illum rabidúmq; Imaginum Idolorúmve amorem ac deſiderium, quàm hoc? Quídve affectus hominum magis accendere poteſt erga Idololatriam, quàm imaginari dum Idola colimus inanimíſq; Statuis inhæreſcimus, quòd ille individuus actus (qui proinde non poteſt eſſe nimis intenſus) ipſe eſt, quo aduniamur arctíſq; conſtringamur amplexibus veri æternúmq; viventis Dei?

7. Senſus Synodi eſt, ſecundùm repræſentationem *Photii*, (quem ſi quis actus *Synodi* perlegerit, fideliſſimum ſanè deprehendet Interpretem) Quòd colimus ſcilicet & noſmetipſos cum Deo unimus in Imaginum Virginis aliorúmq; Sanctorum cultu, perinde atq; in cultu Imaginis Chriſti. Adeò ut *Religioſus* cultus ſit omnis & craſſa conſequenter Idololatria, cùm præſtetur Stipitibus Lapidibúſq; reliquíſq; ejuſmodi Objectis inanimatis. Omnis enim Idololatriæ ſuffugium eſt quando in quæſtionem vocatur, & aſtutè callidéq; defenditur, quòd per Dæmonum cultum Imaginúmque, ſupremi Numinis cultus, Devotioníſq; ac affectuum cum illo conjunctio intenditur. Quamobrem cùm Concilium *Tridentinum* ad mentem Concilii *Nicæni* ſententiam ſuam declaraverint, cæcis, quod dicitur, ducentibus cæcos, deciderunt ambo in horrendam Idololatriæ foveam.

CAP.

CAP. IX.

Sensus Doctrinæ Concilii Tridentini *de cultu Imaginum à generali praxi* Romanæ *Ecclesiæ Pontificúmq; suffragiis paulò determinatiùs illustratus, quo deprehenditur adhuc magìs crassè Paganicéq; Idololatrica.*

1. CÆterùm quibusdam forsan pleniùs satisfacturum sit, si proprium Ecclesiæ *Romanæ* de honore debito, quem illa Imaginibus Christi Sanctorúmq; præstandum decrevit, sensum resciverint. *Apertionem Capitis, corporisq;* ante eas *prostrationem*, Concilium nihil dubitat speciatim, obiter, nominare. Sed enim, cùm Concilium, hoc, nec *Duliam*, nec *Hyperduliam*, nec *Latriam* appellet, in proclivi fortean erit quibusdam, vim loci eludere, interpretando de *Civili* tantùm Reverentia hisce Imaginibus earúmve Prototypis facta.

Verùm enimvero cùm Concilium *Tridentinum* nihil ampliùs declaraverit, quæ certior esse potest mentis eorum Interpres quàm constans Ecclesiæ consuetudo, sensúsq; ejusmodi Doctorum qui ob eminentiam suam in *Sanctorum* numerum relati sint, ut *Thomas Aquinas* & *Bonaventura*, qui ambo declarârunt Imaginem Christi cultu *Latriæ* colendam esse, eodem quo Christus ipse colitur?

2. Et *Azorius Jesuita* constantem affirmat opinionem esse *Theologorum* (suos proculdubio intelligit) Imaginem eodem honore cultúve honorandam colendámq; esse quo is cujus sit Imago. Quod ab illo in Concilio *Nicæno* non multùm abludit, κατ' ἀναλογίαν τῆς τῶν πρωτοτύπων ὑπεροχῆς, in suprà memorata citatione. Omnes autem religiosi cultûs capaces esse ipsum Concilium *Tridentinum* (perinde ac *Bellarminus* atq; alii si non omnes illius Ecclesiæ Theologi) palàm agnoscit, ex eo quòd *Invocationem* ipsius assignaverit, quæ nulli *Potestati invisibili* præterquam ipsi *Divino Numini* competit. Unde manifestum est Imagines ipsorum cultu etiam *religioso* coli.

3. Sed & adhuc certiùs super hac re judicium ferre possumus, si Consecrationem harum Imaginum consideremus, quas Concilium *Tridentinum* colendas esse declarat. Consecratio enim ipsarum atq; cultus, eas ut *Deastros Paganicos* planè constituit, quemadmodum *Octavius* apud *Minucium Fælicem* Ethnicorum *Deos*, hoc est, *Idola* ipsorum salsè irridet: *Ecce funditur, fabricatur, scalpitur; nondum est Deus. Ecce plumbatur, construitur, erigitur; nec adhuc Deus est. Ecce ornatur, consecratur, oratur; tunc postremò Deus est.* Et certè si hac ratione res effici potest, *Romanæ* Ecclesiæ Imagines æquè belli *Deastri* reperientur atq; ullæ Ethnicorum.

4. *Chemnitius* Consecrationum aliquot formas recenset. Ego verò illas Imaginum *beatæ Virginis* & S. *Johannis* solas hîc apponam. Illa Virginis sic est: *Sanctifica, Deus, hanc Imaginem Beatæ Virginis, ut tuis fidelibus salutaris auxilii opem ferat, tonitrua aut fulmina, si valuerint, nocentia celeriùs expellantur, pluviarum quoq; inundatio, aut civilium bellorum commotio seu Paganorum devastatio ad præsentiam ejus comprimantur.* Quæ certè via compendiosissima est ad efficiendum, ut omnes homines veniant in istiusmodi periculis, seséq; sub protectione Imaginis Virginis, tanquam sub alis magni *Jehovæ* abscondant. Oppidò quàm proximè accedit hoc ad similitudinem *Telesmatum* Paganorum.

Audiamus verò & formulam Consecrationis Imaginis S. *Johannis*: *Præsta, Deus, ut omnes illam cum reverentia intuentes, precésq; coram illa fundentes, pro quacunq; necessitate oraverint, exaudiantur. Sit hæc Imago Dæmonum sancta expulsio, Angelorum advocatio, fidelium protectio, ejúsq; in hoc loco potenter vigeat intercessio.* Quàm potens hoc Incantamentum est ad efficiendum ut Animæ infirmorum circa has Imagines, tanquam si ipsarum præsentia, ipsa Divina esset Protectio, perquam superstitiosè hæreant?

5. Has formas *Chemnitius* ex *Pontificali*, quod ille perlegerat, recenset. Cæterùm *Rituale Romanum Pauli Quinti* Pontificis jussu editum, & *Urbani Octavi* autoritate recognitum, nostro Instituto abundè suffecerit, cùm utriq; post Concilium *Tridentinum* vixerint, ac proinde per Interpretationem horum Pontificum facilè constiterit quis sit ille honor debitus, cujus mentionem faciunt Patres *Tridentini*, tanquam qui Imaginibus Christi, beatæ Virginis, aliúsve cujusvis Sancti debeat præstari. Consecratio enim Imaginum ipsorum sic se habet: *Præsta, Deus, ut quicunq; coram hac Imagine unigenitum Filium tuum, vel beatissimam Virginem (prout Imago fuerit*

quæ

quæ consecratur) vel gloriosum Apostolum, sive Martyrem, sive Confessorem aut Virginem, suppliciter colere ac honorare studuerit, illius meritis & obtentu à te gratiam in præsenti & æternam gloriam obtineat in futuro.

Adeò ut Virgo Sanctiq; alii, Gratiæ ac Gloriæ supplicantibus ante suas Imagines, Condistributores fiant cum ipso Christo, idq; ex propriis suis meritis, & propter cultum hunc ipsis præstitum in fundendo preces nostras ante Statuas ipsorum *Præsentidsve symbolicas.* Quæ major excogitari potest Blasphemia & Idololatria? *Ornatur, consecratur, oratur, tunc postremò fit Deus,* hoc est, Oratur ante Dæmonis statuam, sed ipse oratur interim Dæmon. Nihil ampliùs fit in ipso Paganismo. Et tamen ex ipsa Pontificis Interpretatione hic est ille debitus honor quem Sanctorum Imaginibus tribui oporteat. Posteriorem partem perpende ultimi Theorematis Capitis primi, Formásq; Invocationum in quarto & quinto, ut & Theorema decimum octavum Capitis secundi.

6. Totum hoc, ex Auctoritate Ecclesiæ ipsorum, perspicuum est & expressum. Quódq; præter *Adorationes, Orationésq;* ante has Imagines, (quibus profectò, si Supplicantium, Imaginúmq; *Posituras* consideremus, æquè orantur, atq; *Pagani* suas oratas agnoverint;) *Cerei* etiam ante eas accenduntur, Oblationésq; fiunt *Incensi* & *suffiminum*; *Festa* etiam, *Templa* & *Altaria* eisdem Sanctis consecrata, *Imaginúmq;* in *Processionibus circumgestationes,* (qui antiqui *Paganismi* mos erat) adeò omnibus nota sunt, ut nihil opus hic sit Autores allegare. Quódq; hæc Ecclesiæ *Romanæ* consuetudo sit conjunctim cohærentérq; cum harum Imaginum cultu, toti Orbi innotescit, quódq; proinde æquè vera *Idololatria* fit atq; ipse *Paganismus,* & ex consequenti *realis Idololatria,* per Theorema tertium Capitis primi. Et postremò notandum est, cùm Concilium *Tridentinum* debitum honorem Imaginum nominet, nec colendi modos qui in usu apud ipsos erant, excipiat, maximè omnium consentaneum esse, ut intelligantur Patres *Tridentini* has ipsas cultûs Circumstantias, quantumlibet Paganicæ sint, subindicare.

7. Eóq; magis, quoniam aliquas, in re Imaginum, pravitates ac abusus videntur velle corrigere; ut omne illicitum ac inhonestum lucrum, omnes lascivos Imaginum ornatus, omnem ebrietatem & comessationes profusas, & similia. Quibus quidem rebus mihi perinde guarè prudentérq; cautum videtur contra Idololatriam, ac si ad supprimendam fornicationem decrevissent, quòd omnes meretrices *Romæ* ab omni procace venustate se abstineant ornatúq; illecebroso, ut summoperè curent, linteamina omnia munda sint & candida; ut cum fratribus natu minoribus quibus minus rei suppetat, de noctis hospitio, æquiori pretio transigant; ut corpora sana luéq; immunia conservent, & similia; quæ certè abolitio non esset, sed scortorum scortationísq; in Papatu firmior constitutio. Atq; sic planè se habet in his cautionibus circa Imagines; *Exceptio firmat Regulam in non exceptis.* Quamobrem cùm hæ *Idololatriæ* circumstantiæ à *Tridentinis* Patribus, in exceptionibus suis non nominentur, palàm est eisdem ratificari. Quæ tamen antiquam Idololatriam Paganicam adeò ad vivum referunt, ut *Ludovicus Vives* illius Ecclesiæ membrum, abstinere se non potuerit quin profiteretur, *non posse aliquid discrimen ostendi, nisi quòd nomina tantùm & titulos mutaverint*; hoc est, *Nomina* & *Objecta* sola antiquæ *Idololatriæ* Paganicæ alterata esse, non autem *Modos.*

8. Si Concilium *Tridentinum* reverà bonáq; fide Ecclesiam suam in re Imaginum emendare corrigerévе voluissent, periti illius celebrísq; Medici *Butleri* exemplum sequi debuissent, ejúsq; de esu Pyri præscriptum imitari; nempe, primùm, illud amputare diligenter nos debere, dein curare ut exscindatur arulla extrahatúrve rutellulo, ut cavamen postea impleatur sale, atq; his demum factis ut confestim projiciatur in cloacam. Hæc tutissima Methodus est eas res tractandi quibus intrinsecum aliquod venenum noxáve insit. Vide saluberrimas illas summóq; cum judicio descriptas Ecclesiæ *Anglicanæ Homilias* adversùs *periculum Idololatriæ.*

9. Atq; hæc sufficiant ad demonstrandam Ecclesiæ *Romanæ* Idololatriam in quantum ab Ecclesia ipsa approbari videatur. Quantùm verò ad crassas istas exorbitantias ad quas tametsi conniverint, neutiquam tamen admitterent tanquam autoritate publicâ comprobatas, nec mihi ipsi nec Lectori negotium facessam me istiusmodi rebus immiscendo. Cujusmodi sunt sudores Imaginum arte repræsentati, oculorum volutationes, artificium efficiendi ut subridere videantur pro re nata, frontémve contrahere vultúmq; tristem induere, immò ponderosæ sentiri levésq; & similia. Quæ necessariò tendunt ad illaqueandum populum, quò spem suam ac fiduciam in ipsis Imaginibus ponant, quemadmodum illæ consecrationes innuunt quas citavi è *Chemnitio,* quódq; iste *Rythmus* videtur agnoscere, quo Christi faciem alloquuntur, quam appellunt *Veronicam.* Qui Rythmus sic se habet.

Nos perduc ad patriam, felix ô figura,
Ad videndam faciem quæ est Christi pura.
Nos ab omni macula purga vitiorum,
Et tandem consortio junge beatorum.

Et cum consimili cæca Devotione Crucem itidem assantur.

O crux, spes unica
Hoc Passionis tempore,
Auge piis Justitiam,
Reisq; dona veniam.

Non potest sanè quin hoc immane quid sonet atq; absonum auri cuilibet piæ & sensatæ. Et tamen Sancti cujusvis ante Imaginem suam ad auxilia suppetiásq; ferendas, (cùm Imago & *nomen* & *repræsentationem* Sancti gerat) cum oculis manibúsq; ad eam sublatis Invocatio, æquè verum est cum insensibili stipite lapidéve colloquium, atq; hoc, & æquè crassum genus *Idololatriæ* quantumvis Ecclesiæ *Romanæ* autoritate comprobatum. Sed sermonem antè abrumpere institueram. Nec tamen possum quin hoc unicum superaddam, eò magis invisa ac propudiosa videri in *Romana* Ecclesia Imagines, spectacula, quantò certiùs constat eas tot esse, inter alia, χλαμμάτων istorum, quorum in *Apocalypsi* mentio facta sit, Harpagonas.

Vide cap. 1. Theor. 10.

Cap. 9. v. 21.

CAP. X.

Consectaria aliquot à luculenta hac crassæ Idololatriæ Ecclesiæ Romanæ detectione deducta, cum sincera ac vehementi Exhortatione ad omnes homines, qui salutem suam seriò curant, ut sibi caveant, nè in illius Ecclesiæ communionem trahantur.

1. ATq; sic abundè quidem Ecclesiam *Romanam* crassæ Idololatriæ ream esse etiam secundùm Concilii sui *Tridentini* concessiones & definitiones demonstravimus; sic utiq; eam esse, etiamsi nihil ampliùs ipsi imputaremus, quàm quod ab ipso Concilio approbatum sit in adoranda *Hostia*, in *Sanctis invocandis* & in *colendis Imaginibus*. Cæterum minimè interim obliviscendum est crimen adhuc ingravescere, fœdiorémq; habere aspectum, si particulares Sanctorum invocandorum formulas Imaginúmq; colendarum Circumstantias ab ipsis etiam Pontificibus ratificatas, totiúsq; suæ Ecclesiæ usu ac consuetudine minimè prohibitâ corroboratas, consideremus. Quos proinde omninò consentaneum est esse mentis Concilii interpretes. Adeò ut nullus ipsis reliquus sit evadendi locus, quò minùs rei sint *Idololatriæ* maximè crassæ atq; palpabilis quæ unquam commissa sit per filios hominum, non minùs profectò crassæ quàm ipse *Romanus* olim fuerit *Paganismus*.

2. Unde loco proximo necessariò sequitur, eos maximè nefarios esse ac truculentos in servos Dei *Parricidas* qui usquam gentium extiterunt. Etenim sanè, tametsi veritas à parte ipsorum eò usq; stetisset, ut res quæ à Dissentientibus postularent *licitæ* essent (quantumvis *non* omninò *necessariæ*;) tamen si expressam Scripturæ vocem consideremus, quæ non potest non esse admodum efficax ad Conscientiæ scrupulos movendos, immò verò ad figendum obfirmandúmq; animum in contrariis Opinionibus, ut taceam irrefragabilia *communis Sensûs* ac *Rationis*, Principiorúmq; *Artium* omnium & *Scientiarum*, quæ Religioni in ullis suis Disquisitionibus Theoreticis utiles videri possint, suffragia; cùm, inquam, hinc adeò proclive sit si non necessarium, ut aliqui homines in contrariam, vi Religionis ac Conscientiæ, abriperentur persuasionem, proculdubio etiam in hoc casu, tales qui à Doctrina & Praxi ipsorum dissensissent, occidisse, notorium in parte *Pontificia* futurum fuisset homicidium.

Nunc verò cùm ipsi Parricidæ in tam palpabili versentur errore, requirántq; à Dissentientibus ut *Blasphemias* profiteantur *crassásq;* cum ipsis committant *Idololatrias*, quod est apertè *contra Deum* rebellare, sub prætextu obediendi *Sanctæ* (prout amant appellari) *Ecclesiæ*; cúmq; tot centena hominum millia propter Creatori servatam

servatam fidem, & indispensabilem erga Dominum *Jesum* obedientiam, trucidaverint; hoc *dibaphum* profectò *parricidium* est, taléq; cum quo cunctæ illæ barbaræ Persecutiones sub *Dracone rufo*, sub *Paganicis* utiq; *Imperatoribus*, non sint conferendæ.

3. A quibus duabus principalibus Considerationibus sequitur loco tertio, aptâ illâ obviâq; Nominum septem Ecclesiarum Eventuúmq; septem Intervallorum (per ipsa significatorum) congruitate cum *visionum* Præfigurationibus perspectâ, nullum dubium esse posse, quin per *Balaam* in Epistola ad Ecclesiam in *Pergamo* memoratum, in qua *Antipas*, hoc est, Papæ oppugnatores trucidantur, *Hierarchia Papalis* intelligatur. Quod etiam fit in *Jezebele* Prophetissa, in Epistola ad Ecclesiam in *Thyatiris*, quæ interfectrix etiam erat Prophetarum Dei, amboq; egregii *Idololatriæ* Patroni, quemadmodum ex ipso textu patet.

Neq; adeò istuc mirum est, ut *Balaam* & *Jezebel* cùm alter vir sit, altera verò fœmina, eandem rem significent: Nam *Pseudopropheta Meretrixq; Babylonica* in sequentibus visionibus *Apocalypticis* ambo unam eandémq; rem denotant, *Hierarchiam* scilicet *Romanam*, *Papam* cum reliquo corpore *Ecclesiastico* complectentem.

4. Et verò quod de *visione septem istarum Ecclesiarum* dixi, idem de omnibus illis expositionibus decimi tertii, & decimi septimi Capitis *Apocalypseos*, eáq; de *Cornu parvulo* apud *Danielem* pariter pronuncio; nempe, cùm verba vaticiniorum tam aptè ac naturaliter ad res illius Ecclesiæ applicari possint, cúmq; præter *Synchronismorum* demonstrationem, duarum antecedentium Conclusionum ponderis sit superadditio, nè minimum quidem dubium scrupulúmve superesse posse, quin illæ Interpretationes sint veræ, Ecclesiáq; *Romana* corpus sit illud *Antichristi*, *Mater* illa *scortationum* & *abominationum Terræ*, hoc est, multifariorum modorum crassæ *Idololatriæ*, *coccinave illa Meretrix septem montibus insidens quæ & ebria est sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum Jesu*.

5. Ac proinde, quarto in loco, consequens esse, cùm in Ecclesia *Romanæ* venenum *Antidoti* virtutem excedat, nullum illîc esse posse salutis sperandæ fundamentum. Funesta veritas est ac deplorabilis, attamen cùm veritas sit, eáq; tam immensi momenti, nullo pacto profectò erat celanda. Quid Deus facturus sit juxta magis occultas arcanásq; suæ Providentiæ rationes ipse solus novit. Ac proinde confidenter pronunciare non possumus unumquemq; Paganum Idololatricum æternùm periturum. Cæterùm nisi loqui velimus ultrà quàm quod nobis permissum sit non autem juxta facilem ac genuinum sacrosanctæ Scripturæ tenorem, profiteri quidem debemus quanquam non sine profunda animi mœstitia, nos nullum habere firmamentum autoritatémve censendi declarandíve quenquam è Religione Pontificia, quamdiu sic duraverit, in statu esse salutis; præsertim post vocem Angeli in Intervallo *Thyatirensi* prolatam, dicentis, *Exite ex ea, popule mi, nè participes sitis peccatorum ejus, & ex plagis ejus accipiatis*. Et Apostolus in Cap. 6. 9.
prima Epistola ad *Corinthios*; *Nè errate, neq; scortatores, neq;* Idololatræ, *neq; Adulteri*, &c. *regni Dei hæreditatem possidebunt*. Et certè qui è *Romana* Ecclesia sunt, obligantur ad persistendum in *Idololatriis* suis quamdiu vivant, aut ad renunciandum suæ Ecclesiæ, ac proinde ad Damnationem obstringuntur adhærendo Ecclesiæ *Romanæ* nisi in ea possint vivere in æternum. Nam qui in istiusmodi capitali peccato, cujusmodi est Idololatria, sine pœnitentia, immò verò in cæca obstinatáq; perseverantia, moritur, quî fieri potest ut æternam evitet Damnationem?

6. Cæterùm, etiamsi intra *Apocalypsin* nos continuissemus, ex eo solo libro de re liquidò constitisset, cap. 22. v. 14, 15. ubi omnes Idololatræ expressim excluduntur ab arbore vitæ, *Beati qui præstant ejus mandata* (quorum unum est quanquam per Ecclesiam *Romanam* expunctum, *Non adorabis Imaginem sculptilem*) *ut sit jus eis in arborem vitæ*, &c. *Foris autem canes, & venefici, & scortatores, & homicidæ, & Idololatræ, & omnis qui amat & facit mendacium*. Hi universi excluduntur è cœlesti *Hierosolyma*, & ab esu Arboris vitæ. De qua tamen qui non comederit, certissimè detinetur in æterna morte. Quemadmodum scriptum est in præcedenti Capite, *Homicidis scilicet, & scortatoribus, & veneficis, & Idololatris, & omnibus mendacibus portionem esse in stagno ardente igni & sulphure, quod est mors secunda*. Quæ sententia istâc potest esse expressior?

7. Sed enim præter hanc Divinam adversùs ipsos sententiam, αὐτοκατάκριτοι etiam

sunt, à *seipsis* utiq; *condemnati* aut saltem adversùs seipsos sententiam ferunt, dum tam promptè pronunciant nullos Idololatras salvari posse, quod frequenter faciunt ut Ecclesiam suam istoc pacto ab Idololatriæ propudio liberent. Etenim quoniam quidam Protestantes pro possibilitate salutis in *Romana* Ecclesia sententiam declarant, illi favorem ultrà extendunt ad liberandos seipsos à *Reatu*, ex eo quòd alii perbenignè præsagierint, per sinceram, quantumvis implicitam, de omnibus suis peccatis pœnitentiam (etiam de eis quæ propria illius Ecclesiæ sunt crimina) per misericordiam Dei in Christo liberandi sint à *Pœna*.

Hoc *charitatis* specimen in quibusdam è nostra Religione illi in locum clypei adhibent, quo omnem *Idololatriæ* imputationem à se defendant, sic argumentando: Nulli Idololatræ salvari possunt: Qui verò è *Romana* sunt Ecclesia juxta horum Protestantium opinionem possunt salvari: Ergo qui è *Romana* sunt Ecclesia non sunt *Idololatræ*.

Verùm enimvero; dum charitate quorundam ad hunc modum abutuntur, apertissimè etiam ex sui Syllogismi Propositione, sententiam Condemnationis à reliquis omnibus in propria Capita necessariò trahunt, quemadmodum & hìc contra seipsos tulerunt, affirmando, omnes Idololatras damnandos esse, nullósve Idololatras salvandos. Quippe quòd in præsenti hac Dissertatione, Luce meridianâ clariùs demonstratum sit, Ecclesiam *Romanam* esse *Idololatricam*.

8. Et certè in eo, quòd quidam è nostra Ecclesia eos dicant, per sinceram fervidámq; Pœnitentiam implicitam de peccatis universis (in quibus Idololatrias omniáq; alia peccata includunt quorum se, propter cæcam pravámq; educationem, reos esse nesciant) salvari posse, nihil hìc ampliùs conceditur quàm sic, nempe quòd *improbando* Ecclesiam *Romanam* salvandi sint, & seipsos ab ea quantum possunt, avellendo, acerbitérq; pœnitendo quòd membra illius Ecclesiæ, quatenus talis, unquàm fuerint, talémq; animum gerendo ut statim atq; resciverint quàm corrupta sit Ecclesia, separare se ab ipsa minimè dubitaverint. Adeò ut reverâ ii è *Romana* Ecclesia quos quidam è nostris salvatum iri opinantur, non aliter salvandi sint, si omninò, quàm per implicitam renunciationem Communionis cum ipsa, quæ in foro Divino accipienda sit pro actuali formalíve separatione.

Qua quidem in Positione si ulla esset veritas, ad honestiores *Paganos* perinde pertineret; sed neutros tutari potest, nisi in istiusmodi Circumstantiis, ubi opportunitatem non habuerint ediscendi veritatem: Quæ ex quo Reformatio enituerit, & præsertim hoc novissimo seculo, per Divinam Misericordiam, abundè hominibus est revelata. Ità ut omnes, præsertim ii qui in Protestantium Regionibus Regnísve degunt, omni destituantur excusatione, ac proinde nisi *Pseudoprophetissam* illam *Jezebelem* relinquant (quemadmodum in Epistola appellatur ad Ecclesiam *Thyatirensem*) quæ corruptis suis Doctrinis populum decipit crasséq; Idololatricis usibus & consuetudinibus illaqueat, æternæ Dei Iræ ac Damnationi fiunt obnoxii.

9. Tam pauxillum profectò est, quod ab eis è reformatis Ecclesiis, qui mollissimè benignissiméq; de Ecclesiæ *Romanæ* Sectatoribus loquuntur, conceditur. Et tamen pauxillum hoc retractum oportet, nisi probare possimus, esse ex ista Ecclesia qui etiam dum ex ista sunt, sinceræ fervidæq; Pœnitentiæ sint capaces. Pœnitere enim ut fur, qui malè sibi metuit à patibulo, Pœnitentia non est salutifera. Pœnitentiam verò sic agere, ut verum decet Christianum, nemo quidem potest nisi Dei Spiritum habeat & in statu sit Regenerationis.

Vera enim Pœnitentia ex detestatione deformitatis ipsius peccati oritur & ex amore pulchritudinis & amabilitatis *Divinæ vitæ* veræq; virtutis, quibus nulli tangi possunt nisi qui renati sint ex Deóve geniti. Nunc verò sancta illa ac Divina *Novæ Nativitatis* sensa, fraudibus & imposturis, Idololatriis crassis, sævisq; ac truculentis Ecclesiæ *Romanæ* Parricidiis, quæ illa in charissimos Christi servos per multa jam secula perpetravit, adeò contraria sunt, ut impossibile sit cuivis homini qui sanctum hunc sensum assecutus sit, quin continuò ab hac Ecclesia fugiat pari cum horrore & pavore atq; quilibet Rusticus à malo aliquo spectro, aggressúve Diaboli.

10. *Quisquis natus est ex Deo non peccat*, inquit S. *Johannes*. Quî igitur illi sic nati esse possunt, quorum ipsa Religio perpetuum est peccati exercitium, ídq; summi generis, quippe qui crassos identidem *Idololatriæ* actus obeunt? Ut prætermittam hìc ipsorum assensum (dum truculentis illius Ecclesiæ Conclusionibus fidem suam dedunt ac suffragia) maximè barbaris ac sanguinolentis Sanctorum Persecutionibus quæ aut jam evenerint, aut suis temporibus evenire possint, aut postea per istam Ecclesiam unquam sint eventuræ: harum, inquam, omnium rei evadunt adjungendo

gendo seipsos *sanguinariæ* isti hominum Societati, apud quos trucidatio eorum qui Idololatriam cum ipsis committere nolunt, atq; sic contra Deum rebellare, in sanctam *Papalem* Legem abiit ac Decretum.

Ac proinde dico, quî potest quisquam concipere eos homines ex Deo natos esse, qui sanguinariis ac Idololatricis sordibus & impuritatibus tam fœdè contaminati sint, & non in *cæca* potiùs ac *carnali* conditione constitutos, & omnis veræ ac sinceræ, dum sic sunt, Pœnitentiæ incapaces, ac consequenter pœnitentiæ agendæ de quotidianis suis *Idololatriis* quas committunt,& utplurimùm sanè (ne vacillet ipsorum damnatio) in ipso Articulo mortis, quò extra omnem salutis capacitatem positi sint dum membra manent istius Ecclesiæ? Quemadmodum planè apparet tum ex hoc præsenti argumento à natura *Regenerationis* petito, tum etiam ex opinione ipsorum *Pontificiorum* de statu *Idololatrarum* post hanc vitam, tum deniq; præcipuè ex expressa Divini Spiritûs sententia in *Scripturis*, quemadmodum suprà innui.

11. Ac propterea quintò & ultimò, Valdè quidem manifestum est quàm stupidæ ac negligentes suæ salutis illæ animæ sint quæ in *Romanæ* Ecclesiæ communione persistant, quámq; immaniter dementes ac vecordes sint ii qui cùm nunquam ex ista Ecclesia essent, sed meliora Principia ediscendi opportunitatem habuerint, eáq; imbiberint, inducere tamen animum possunt ut reconcilientur cum ipsa. Non potest sanè quin hoc indicium sit ingentis alicujus defectûs aut *Judicii* aut *Sinceritatis*, quòd ad Religionem unquam allici queant quæ tam longè remota sit à cœlo Deóque.

12. Veruntamen hæc Ecclesia, est, fateor, ut fœmina in *libro Proverbiorum*, & sermone admodum blando & corde callido ac subtili, valdéq; gnara adoriendi illaqueandíq; homines imperitos ac simplices. Illa bellè callet quomodo carnales eorum sensus captivet luxuriosis suis illecebris; *Illa stragulis stravit lectum suum, picturatis tectis Ægyptiacis, suffivit cubile suum myrrhâ, aloë & cinnamomo.* Illa Amasios suos excipit quàm dulcissimis Musicæ modulis, suavissimásq; cantat & jucundissimas cantilenas quibus eos in gremio suo consopiat; Tales utiq; quales sunt Idololatricæ illæ formulæ quas produxi, Invocationis Virginis *Mariæ* aliorúmq; Sanctorum, quarum illa numerosam habet copiam. Ad quas credo Prophetam *Esaiam* alludere eo in loco ubi loquitur de Civitate *Tyri*, mysticè illîc repræsentans *Romanæ* Ecclesiæ relapsum, *Sume citharam, circui Civitatem meretrix oblivioni tradita, bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit.* Vide Synopsin Propheticam lib. 2. cap. 17. sect. 4.

Prov. 7. 16, 17.

Esai. 23. 16.

13. Illa seipsam insuper deaurat pulchris ac speciosis Titulis *Unitatis, Antiquitatis, Universalitatis*, facultatis *edendi Miracula, Sanctitatis* itidem & *Infallibilitatis*, multúmq; de se gloriatur, quòd potestatem habeat *Clavium*, tutámq; præstare possit ad cœlos viam *Absolutione Sacerdotali*, &, si fortè opus fuerit, ex *repositis Meritis hominum sanctorum* suæ Ecclesiæ, quem *Thesaurum* ipsa custodit ac dispensat, oleum lampadibus addere improvidarum Virginum, atq; ità ipsis supplere operum Justitiæ defectum. Tam blandos sermones habet, subdoláq; verborum artificia ad imponendum imperitis hominum simplicium Judiciis.

14. Verùm, quantùm ad primum, manifestum est, illam *Unitatem*, quæ per vim consistit, nullum fructum esse *Spiritûs*, ac nullum proinde signum veræ Ecclesiæ; nec illam quidem quæ à liberis Agentibus sit, nisi sit etiam in bonum finem. *Salomon* enim latronum prædonúmve consensum describit, animantium se invicem ad prædas & homicidia, & ad tam strictam societatem ineundam ut unum habituri sint marsupium. Ac proinde ut Societas hominum, sub *spiritualitatis* prætextu, in inveniendis consentiant defendendísve istiusmodi Doctrinis aut fictionibus quæ scopo suo *mundano* maximè inserviant, & ad faciliùs illudendum dorsísq; inequitandum credulorum hominum ac carnalium, quò Domini fiant personarum ipsorum atq; opum; hæc sanè nulla *sancta* est *Unitas* sed horrida & injusta contra deceptos *Adami* filios Conspiratio. *Prov. 1. 14.*

15. Et quantùm ad *Antiquitatem* & *Universalitatem*, utræq; à parte sunt Protestantium, qui nulla fidei fundamenta faciunt nisi talia quæ manifestò contineantur in Scriptura quæ multò antiquior est multóq; universaliorem habet receptionem quàm ullæ earum rerum propter quas à *Romana* Ecclesia discessimus, quæ non sunt nisi fructus illius * Apostasiæ in quam post quadringentos ferè annos Ecclesia lapsura esset, secundùm Divinam prædictionem. Adeò ut æquè *Antiqui* ac *Universales* simus atq; ipsa Ecclesia *Apostolica*, nec ullius profectò gestimus Ecclesiæ, quæ Apostolica non sit, membra apparere.

* *Synops. Prophet. lib. 2. cap. 6.*

Et quantùm ad *Miraculorum* venditationem, quæ ad subdola sua Figmenta ratificanda producuntur, ipsæ omninò Fictiones sunt à Sacerdotibus formatæ, aut Diaboli Delusiones: juxta id quod scriptum est de Adventu *Antichristi*, illius
2 Thess. 2. 9. hominis peccati, (qui Papa cum suo Clero proculdubio est) nempe, *Quòd adventus ejus sit secundùm operationem Satanæ in omni potentia & signis & prodigiis mendacibus*. Adeò ut in proprio dedecore glorientur, & in notissimo se *Antichristi* charactere jactitent, sanctámq; Ecclesiam se probare satagant, privilegia sibi vendicando *illius hominis peccati* & provocando ad signa palpabilia assistentiæ Diaboli. Illinc enim sunt omnia *Miracula* quæ in favorem producuntur istiusmodi opinionum ac consuetudinum quæ apertè Doctrinis sacrosanctæ Scripturæ repugnent.

16. Jam verò, quantùm ad eorum *Sanctitatem*, Quàm sancta Ecclesia sint, ex lectis *Pontificum* vitis Historiáq; *Cardinalium*, aliorúmq; Ordinum Ecclesiæ *Romanæ* quivis potest judicare. Quàm rancidè omnia Fraudem oleant & Imposturam, Superbiam & Avaritiam, Ostentationem & Hypocrisin; quàm monstrosa *Sensualitatis* Exempla identidem fuerint ipsissimæ *Pontificum Sanctitates*, quàm *Fornicationis* & *Adulterii*, Incestûs & Sodomiæ; ut *Simoniam* prætermittam, & infernale illud peccatum *Necromantiæ*. Quantùm verò ad *Homicidium* & *Idololatriam*, *horrenda* illa *Crimina*, non solùm ipsis familiaria facta sunt, sed & *Legis vim* apud ipsos obtinent, & in ipsam essentiam Religionis eorum sunt intexta. Dic igitur, quàm sancta illa Ecclesia sit, cujus Religio *Idololatriæ* & *Homicidii* sit sanctio. Posterioris quorum Criminum, *Sancta Inquisitio* exemplum est nusquam quidem æquiparandum. Et tamen hæc *Homicidarum Spelunca*, cujus officium est trucidare homines qui cum Ecclesia *Romana* Idololatriam nolint committere, *Sancta* sibi Titulum usurpat.

17. Et quantùm ad venditatam *Infallibilitatem*, In *Apocalypsi* S. *Johannis* ea expressim prædicta est, perinde ac *Miraculorum* ostentatio. Nam quemadmodum
Apoc. 13. 13. *Bestia bicornis* dicitur magna signa edere, facereq; ut ignis descendat de cœlo,
Apoc. 2. 20. quæ *Bicornis Bestia Papa* est cum suo *Clero*; ità *Jezebel* quæ eadem est *Hierarchia*, fœmina dicitur quæ sibi nomen indit *Prophetissæ*, cujus proinde Oracula infallibilia esse oportet. Neq; enim vult intelligi falsam se Prophetissam esse quanquam reverà talis sit. Talisq; *Papa* cum suo Clero à Divino Spiritu judicatur, ex eo quòd
Apoc. 16. 13. *Pseudopropheta* perinde ac *Bestia Bicornis* dicitur in illis visionibus S. *Johannis*.

Et dum prætendit se *Prophetam*, facilè quidem, etiam citra Divinam Revelationem, *Pseudoprophetam* esse ab illa una notoria *Transubstantiationis* instantia manifestò potest probari. Quæ Doctrina est, quæ communi *Sensui* & *Rationi* omnibúsq; *mentis* humanæ *facultatibus* repugnat, apertéq; maximè perspicuis indubiisq; Artium ac Scientiarum omnium Principiis contradicit, quemadmodum suprà probavi. Adeò ut magis certi esse possimus hanc esse falsam, quàm quòd propria corpora palpemus, digitósve numerare possimus in manibus pedibúsve. Dic igitur, sodes, utrùm verisimilius sit ut Ecclesia *Romana* infallibilis sit, an *Transubstantiatio* merum Figmentum, præsertim cùm *mundanis* suis commodis tantoperè inserviat, cúmq; in tam multis deprehendantur fraudibus & Imposturis. Adeò ut *Infallibilitas* merus fumus sit inanísq; Jactitatio.

18. Et nunc quidem ad *Absolutionem Sacerdotalem* quod attinet, quasi tam tutò per eam homines ad cœlum transmittere possint, ab Infernive faucibus redimere, hæc certè de *Sacerdotum* suorum *potestate* gloriatio, grandisonum vaniloquium est,
Johan. 3. 3. haud absimile illius de *Transubstantiatione*. *Amen, Amen, dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuò, non potest videre regnum Dei*. Verborúmq; formula cuiquam in lecto jacenti moribundo adhibita, haud majorem vim habet ad regenerandum hominem quam *quinquiverbiale* ipsorum *Carmen* ad transubstantiandum Panem atq; vinum in corpus sanguinémq; Christi. Si *Absolutionis forma* sortiatur effectum, in eos fieri oportet, qui jam reverà regeniti sint, fervidéq; ac sincerè agant pœnitentiam, quod nemini competere posse probavi quamdiu & quousq; *Romanæ* Ecclesiæ adhæreat. Adeò ut hoc in casu *Æthiops Æthiopem* lavet. Quod frustrà suscepti laboris est dispendium.

Naturæ mutationem oportet esse; alioqui nulla Ceremonia verbáve quicquam valent. Nam *Absolutionis* Formula, *carmen*, quod dixi, non est, quo rerum natura mutetur, sed *Tessera* duntaxat, quâ liberè liceat per Excubitores Exploratorésq; transire, viáq; tuta præstetur ad cœlestes Regiones. Verùm nisi quis per *Regenerationem* debitámq; *Pœnitentiam*, societatem affinitatémq; cum Sanctis Angelisq; inierit, sed

sed reverà impurâ Infernaliq; naturâ adhuc implicitus sit & irretitus, *Regni tenebrarum* torvi satellites vendicabunt proculdubio quod suum est, certóq; eam Animam in locum congenerem, secum captivam abducent, quantumlibet blandis sermonibus auspicatisq; Ceremoniis adulabundus Sacerdos eam hinc demiserit. Hæc quidem maximè horrida, maximè periculosa, maximéq; perfida illius Ecclesiæ *Romanæ* est Impostura (ad perdendas miseras credulásq; Animas, quæ adeò usq; à vano Sacerdotis halitu ob salutis suæ securitatem dependent) in quam unquam delabi potuisset.

19. Et tamen nec hoc solo ad homines securè in improbitate consopiendos contenti sunt Artificio, sed præter professionem *excantandi* Animas ex *Purgatorio* per *Missas conducititias*, prætérq; pecuniarias Redemptiones per peccatorum Remissiones ac Indulgentias, nugásq; alias nescio quas, ad Ecclesiam homines porrò alliciunt hoc quidem nomine, quòd magnam illam copiam habeant ac *Thesaurum* quasi *Meritorum* Virorum sanctorum ac Fœminarum; Operum utiq; *Supererogationis*, quæ sibi tradita prætendunt custodienda & dispensanda. Adeò ut misella quævis Anima quæ sua omnia decoxerit, nec ullam bonorum Operum sortem habeat reliquam, abundè hinc, aut prece aut precio, instructa esse possit per hujus *Thesaurarii* mercatores: Quod præterquam quòd Blasphema sit meritis Christi derogatio, est præterea crassissima falsitas quæ usquam gentium fando sit audita.

Nam Viri hi *sancti* quos appellant, Virginésque, ipsi profectò erant miserrimi peccatores, & horridissimis *Idololatriis* immortui sunt, ut qui in praxi illius Ecclesiæ sunt mortui. Et qui illi Ecclesiæ se adjungit, ipse necessariò evadit crassus *Idololatra*; ut prætercam eum sigillum suum apponere, reúmq; seipsum facere effusionis omnis illius insontis sanguinis, sanguinis tot centenorum millium Martyrum, ob veritatem *Evangelicam* trucidatorum, quos *sanguinaria* illa *Fœmina* septem montibus insidens, cum maximè execrandis circumstantiis adeò frequenter trucidaverit.

20. Quamobrem quisquis es, qui ullum sensum curámve habeas futuri tui status ac salutis, noli huic fœminæ subtilis labii dolosiq; cordis credere, nec fidem habe ipsius fictionibus & grandiloquiis; sed quantò magis se magnificaverit, tantò magis tu eam humiliato, ostendendo ipsi deformem horridúmq; suum vultum in sacrarum Scripturarum speculo.

Si glorietur se sanctam illam esse *Hierosolymam* Civitatem sibi simul conjunctam & unitam, cùm reliquus Orbis adeò Sectis & Factionibus scateat; dic illi, Eam carnalem illam esse *Hierosolymam* in qua Christus in veris suis membris tam barbarè divexatus sit & trucidatus, lapidésq; ædium ipsius neutiquam vivos esse lapides, sed ferreâ omninò violentiâ constrictos, murorúmq; *lithocollam* largâ insontis sanguinis effusione commixtam esse & contemperatam; siquidem ea bicornis illa Bestia est, quæ *animaret Imaginem Bestiæ feceritq; ut mandaret ut quicunq; edictis illius* Idololatricis obtemperare noluerint, *occidantur*. Hæc *Unitatis* vestræ vis est, quæ à Dei Spiritu non est sed à spiritu Diaboli, qui Homicida erat ab initio. *Protestantium* verò *Divisio*, & sinceræ nostræ investigationis veritatis argumentum est fortiúsq; contra vos Pontificios Testimonium, quandoquidem, cùm adeò inter nos divisi simus, tam unanimem tamen adversùs vos feramus sententiam, quippe quorum errata atq; crimina adeò impensè crassa sunt, ut non possit quin libera quævis acies ea facilè cernat.

Psalm. 122.3. Apoc. 13.

21. Si glorietur de *Antiquitate*; Indulge ei illic largiter, addéq; porrò eam Originem suam ducere à magno illo *Dracone*, *Serpente* illo *antiquo* qui vocatur *Diabolus* & *Satanas*, qui *Homicida* erat à Principio. *Vos ex patre Diabolo estis*, inquit Servator, *patrisq; vestri libidinibus libenter obtemperatis*. Concedimus sanè & speciem Ecclesiæ vestræ & prosapiam extendi etiam ultra Apostolorum tempora, cùm *Bestia bicornis*, *Paganicæ* Bestiæ *Imaginem*, magni scilicet *Draconis rufi*, instauraverit, introducendo iterum antiquas illas sanguinolentas *Persecutiones* & *Idololatrias*. Nobis sufficit quòd nostra Ecclesia cum Apostolis inceperit.

Apoc. 12.9. Johan. 8.44.

Si *Universalitatem* jactitet ampláq; Territoria; dic ei, *Quòd MAGNA sit illa Urbs, quæ vocatur spiritualiter* Sodoma *&* Ægyptus, *quódq; sit* Babylon *MAGNA*, *mater illa Scortationum & abominationum Terræ*. Apoc. 11.

Si *Clavium* potestatem crepet & *Absolutionem Sacerdotalem*; dic ei, Quòd *is qui sanctus & verax est, qui habet Clavem* Davidis, *qui aperit & nemo claudit, & claudit & nemo aperit*, hoc est, Dominus Jesus Christus, nunquam has Claves commissurus sit inveterato suo Inimico, notorio *illi homini peccati* sive *Antichristo*. Apoc. 3.

Si bellas suas Merces coram te expandet, conductitiarum *Missarum*, *Indulgentiarum*, *mutuatitiorum bonorum Operum*, Virorum, quos vocant, sanctorum Fœminarúmque,

rúmque, *Opésve* ac *externos* Ecclesiæ suæ *splendores*, varietatésq; *opimorum emolumentorum* & *Dignitatum*; dic illi, Quòd sit *Civitas* illa *mercaturæ* de qua scriptum est, Merces ejus nemo emet ampliús. *Væ, væ, Civitas illa magna, quæ amicta erat bysso & purpurâ & cocco, & deaurata erat auro & lapide pretioso & margaritis; quoniam unâ horâ vastatæ sunt tantæ divitiæ. Nam mercatores ejus erant Proceres terræ, ejúsq; veneficiis seductæ sunt omnes gentes. Et in ea sanguis Prophetarum & sanguis Sanctorum inventus est, & omnium qui interfecti sunt in terra.* (Cap. 18.)

22. Si te attonitum reddere studeat stupendorum *Miraculorum* per ipsam patratorum narrationibus; dic ei, Quòd sit *Bestia illa bicornis, quæ magna edit signa, quæq; seducit Incolas terræ propter signa quæ datum est ei ut faciat in conspectu Bestiæ* decacornis; vel *Pseudopropheta ille edens signa, quibus seduxit eos qui acceperint characterem Bestiæ, & qui adoraverint imaginem ejus, qui simul cum Bestia capiendus est, amboq; vivi in stagnum ignis ardens sulphure conjiciendi*; vel denique, *homo ille peccati filiúsq; perditionis, cujus adventus est ex efficacia Satanæ cum omni potentia & signis ac prodigiis mendacibus.* (Apoc. 13. 13, 14. Apoc. 19. 20. 2 Thess. 2. 9.)

Si illaqueare te tentet per obtentum *Infallibilitatis*; dic ei, Quòd sit fœmina illa *Jezebel*, quæ se *Prophetissam* vocat; vel *Propheta Balaam*, qui *Israëlitas* illigavit *Idololatriæ*, illéq; ipse *Pseudopropheta qui simul cum Bestia vivus conjiciendus sit in stagnum ardentis sulphuris.* (Apoc. 2. 20. Apoc. 2. 14. Apoc. 19. 20.)

23. Et postremò, Si tibi imponere vult per speciosum illum multúmq; affectatum Titulum *Sanctæ Ecclesiæ*; dic ei, Quòd Spiritus veritatis in Divinis Oraculis (seipsam extollat quantum volet) talem ipsi characterem nusquam assignat, sed planè contrarium, sedem *Romanam* * Thronum appellans *Satanæ*, Ecclesiámq; eorum [a] illius synagogam; Papam cum Clero [b] *Balaam* filium *Bozor* qui mercedem amavit iniquitatis, quiq; fidelem Christi Martyrem occidit *Antipam*; Fœminam [c] *Jezebelem* quæ seipsam vocat *Prophetissam*, sed reverà erat venefica, verorúmq; Prophetarum Domini interemptrix; [d] *Pseudo-prophetam* etiam eam innuit qui vivus capiendus est & in stagnum conjiciendus ignis atq; sulphuris; *Magnam* porrò illam Civitatem quæ spiritualiter vocatur [e] *Sodoma* & *Ægyptus* ubi Dominus noster est crucifixus; [f] *Bestiam* quæ *duo cornua* habet *similia Agni*, sed *Draconis* vocem Idololatrias imperantis sævásq; persecutiones adversùs populum Dei; [g] *Babylonem* illam magnam matrem scortationum & abominationum Terræ; Mulierem septem montibus insidentem quæ *ebria est sanguine Sanctorum & sanguine Martyrum Jesu*; Et postremò, *illum hominem peccati*, illum notorium *Antichristum*, qui *adversatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Cujus adventus est cum omni fraude injustitiæ in eis qui pereunt, pro eo quòd amorem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Quapropter mittit illis Deus efficaciam Deceptionis, ut credant mendacio, ut damnentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati,* hoc est, πᾶς ὁ φιλῶν perinde ac πᾶς ὁ ποιῶν ψεῦδος. Illi qui *Pontificia* mendacia ac Imposturas amant, perinde ac ii qui excogitant & comminiscuntur, manifestò hîc declarantur in statu damnationis.

(* Apoc. 2. 13. [a] Apoc. 3. 9. [b] Apoc. 2. 13. [c] Apoc. 2. 20. [d] Apoc. 19. 20. [e] Apoc. 11. 8. [f] Apoc. 13. 11. [g] Apoc. 17. 2 Thess. 2.)

Hoc fasciculo Rutæ & Absynthii tanquam Antidoto præmuni te contra Idololatricam Infectionem halitûs mulieris extraneæ, *cujus labia* tamen *favum stillant, leniúsq; oleo est palatum ejus.* Et pro compertissimo habe eam *verè sanctam Ecclesiam* esse non posse & in qua salus expectanda sit, quam Dei Spiritus tam fœdis planéq; Stygiis Characteribus notaverit, glorietur de propria sua *Sanctitate* quantum volet. (Pro. 5. 3.)

24. Et si fortè hoc responsum tibi dederit, Hoc non esse *argumentari* sed in scripturalibus loquendi formulis *convitiari*: Breviter hoc illi regere; Cavendum scilicet esse nè dum ea te *convitiorum* insimulat contra obnoxios & peccaminosos homines, ipsa rea deprehendatur *Blasphemiæ* contra sanctum Spiritum Dei. Equidem fateor, si loca illa prophetica istiusmodi personis applicarentur quibus reverà non competant, enormis omninò esset admodúmq; agrestis convitiandi modus, & ab omni Christianitate communiq; Humanitate longè remotus: Appellare verò *Convitia* quando applicantur ei ipsi hominum cætui de quibus reverà intelliguntur per eum Spiritum qui illa dictavit, speciem quidem præ se ferre potest alicujus sensûs *Civilitatis* erga *homines*, verùm interim pura puta *Blasphemia* est contra *Spiritum Sanctum* qui dictavit hæc Oracula.

Quòd verò perperàm non applicentur, quivis nullo laborans præjudicio & vel vulgari patientiâ ingeniiq; captu, summam, quæ exoptanda sit, certitudinem assequi potest, ex illa veritatis demonstratione quæ octo postremis capitibus primi libri *Synopseos Propheticæ*

Propheticæ comprehenditur; ut taceam *Expositionem septem Epistolarum ad septem Ecclesias in Asia*, capútq; illius decimum & ultimum.

25. Quamobrem, ô seria Anima, quisquis es, noli præ *Civilitatis* studio veritatem amittere, nec à destinata propriæ salutis prosecutione, ob inanem sensum applausuum opprobriorúmve hominum, desistere, ob ullámve considerationem quid ipsi de te sensuri sint quòd attestatus sis steterísve ejusmodi veritatibus quæ tam ingratæ sint multorum auribus, sed tam immensi interim momenti ut ab omnibus audiantur. Neq; enim minor res vertitur in delectu Ecclesiæ cui adhærendum sit, *Romanæ* an *Reformatæ*, quàm cœli hæreditas æternæq; vitæ ac gloriæ.

Quamobrem his armis accinctus strenuè te defende, & quandocunq; blandis verbis impetitus fueris mellitísq; sermonibus callidæ illius Mulieris, (quæ speciem quidem præ se geret magnæ solicitudinis de futura tua felicitate, contentissimè te invitans, ut in gremium redeas Sanctæ Ecclesiæ) fac fideliter memineris quàm sancta sit illa Ecclesia juxta descriptionem Divinam, &, si assensus fueris astutis ejus persuasionibus importunísq; blandiloquiis, quòd ipso facto, (da verbo vehementi veniam) Inferni faucibus te committas, conjiciásq; teipsum in amplexus Diaboli. *Matth.* 23.15.

Deus pro infinita sua misericordia nobis omnibus largiatur gratiam, ut quæ dicta sunt, attentè perpendamus, mortísq; laqueos sic æternùm evitemus. Amen.

FINIS.

NUPERI

[illegible] non prohibeantur, ut tacam [illegible] [illegible] ... illius decimum & ultimum.

34. [illegible] o sera Anima, consule ea, noli cera Credulitate [illegible] [illegible] ... propria [illegible] professione, [illegible] ... hominum, deceptos, ob ullam ... [illegible] ... intuit momenti [illegible] ... [illegible] Ecclesiae [illegible] ... quam coeli haeredibus aeternae, vitae ac gloriae.

Quamobrem [illegible] tuis strenue te defende, & quandocunque [illegible] ... illius Malicas, [illegible] ... de futura tua felicitate, conscientiaeque tran[illegible] ... Sanctae Ecclesiae) fac fideliter [illegible] ... Ecclesiae [illegible] in Divinam, & si [illegible] ... quod ipso facto, ([illegible] ... templum in ... Dei.

Deus [illegible] sua [illegible] omnibus [illegible] gratiam, ut qua [illegible] ... morti, laqueis sic aeternis evadamus. Amen.

NUPERI
ANTIDOTI
ADVERSUS
IDOLOLATRIAM
APPENDIX:
IN QUA
Vera & adæquata Notio seu Definitio
IDOLOLATRIÆ
Communiter sic dictæ proponitur,

Exempla plurima istiusmodi Idololatriæ in
ROMANA ECCLESIA
Per propositam Definitionem examinantur,

Consuetudines quædam in
ECCLESIA ANGLICANA
Vindicantur,

Seriæq; aliquot Monitiones de
IDOLOLATRIA SPIRITUALI
demum annectuntur.

Per *Henricum Morum* Cantabrigiensem.

LONDINI,
Typis *J. Macock*, Impensis *Johan. Martyn* sub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* sub Signo Capitis Episcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.
MDCLXXIV.

Uuuuu

NUPERI ANTIDOTI ADVERSUS IDOLOLATRIAM APPENDIX.

1. UID sit, haberíve debeat *Idololatria* apud Christianos, in *Antidoto advẹrsùs Idololatriam*, sufficienti quidem, quantùm ad usus religiosos, evidentiâ ac certitudine jam detexi; sed tali interim ratione, ut varios tantùm casus Instantiásve Idololatriæ exhibuerim, easq; sic esse, aut per *Testimonium Divinum*, aut *commune hominum*, Christianorum putà, *suffragium* potiùs quàm ex intrinseca ac generali *Notione Idololatriæ* probaverim, quæ illi Tractatui minimè destinabatur inserenda. Quandoquidem ista Methodus, quam tunc adhibui, ad eos usus finésq; suffecit, quos mihi tunc proposueram, nempe ut homines per argumenta perspicua atq; obvia convincerem, quæ res professæ ac quotidiano usu in Ecclesia *Romana* celebratæ, justè possint Idololatricæ censeri.

I. Methodi suæ in Antidoto adversùs Idololatriam, brevis Explicatio.

2. Nunc verò, ut *Genio* magis curioso ac Philosophico cumulatiùs satisfaciamus, minutiùs & scrupulosiùs singula scrutabimur, & ex variis illis instantiis in *supradicto Tractatu* allatis unam generalem Notionem Definitionémve Idololatriæ communiter sic dictæ extrahemus & veram & adæquatam, quæ certa futura sit mensura quâ expeditè intelligere possimus, quid reverâ *Idololatria* sit quid non. Nam manifestum est, ad quamcunq; rem *Definitio* pertinet, *Definitum* ad eandem pertinere; & ad quamcumq; rem *Definitio* non pertinet, *Definitum* ad eandem non pertinere. Quo innumerarum λογομαχιῶν occasio præscindetur, viáq; intercludetur eis, qui in vaga verborum Notionúmq; incertitudine latebras sibi quærunt & suffugia. Adeò immensi momenti res est, veram ac adæquatam hujusmodi *Idololatriæ* Definitionem proponere, Quam hanc esse censeo: *Cultus ritualis superstitiosus, quo, aut ex vi instituti consuetudinisque, aut ex naturali rerum verborúmve significatu, Peculiaritates Divinæ violantur.* Nullum genus actúsve Idololatriæ communiter sic dictæ sive Ritualis est qui sub generalem hanc Notionem non cadat, nec genus ullum actúsve cultûs Ritualis qui sub ipsam cadit, qui non sit Idololatria, quemadmodum post Definitionis explicationem apertiùs apparebit.

II. Definitio Idololatriæ cum indicatione illius utilitatis.

3. Quantùm ad terminum definitum, *Idololatria*, nemo quisquam sanè adeò imperitus est, (quanquam secundùm Notationem Nominis, cultum *Imaginis* seu *Idoli* propriè significat) ut hunc adæquatum Idololatriæ sensum concipiat, quandoquidem illi qui *Solem* colunt, pro *Idololatris* habentur, etiamsi eum colant sine Imagine. Ac proinde exempto illo scrupulo, nihil obstat quò minùs *Idololatriæ* Notio æquè lata sit atq; proposita Definitio; Quæ est, Cultus Ritualis superstitiosus, quo, aut ex vi *Instituti consuetudinisque*, aut ex naturali *rerum verborúmve* significatu, *Peculiaritates*

III. Explicatio Definitionis.

Divinæ violantur. Quorum singulorum Terminorum vim sensúmq; breviter indicabimus. 1. Primùm igitur, per cultum non intelligitur nuda aliqua opinio de objecto cultûs. Nuda enim opinio de natura Objecti, Objectum respicit ut *speculandum*, non ut *colendum*. *Cultus* verò *Objectum* respicit ut tale, ad quod animus honorifico aliquo affectu seu devotione aut verâ aut saltem simulatâ feratur. Unde palàm est, *nudam Opinionem* non posse esse *cultum*, nec proinde *Idololatriam*, quamvìs istiusmodi esset opinio quâ Peculiaritates Divinæ violentur. 2. Multóq; minùs *cultum Ritualem*, qui est significatio honoris ad Objectum delati, per *signa externa* & *sensibilia*, per *verba* utiq; *gestus corporis* aliásve actiones; Hisce enim universis destituitur nuda Opinio. 3. Nec his contentus, addo tertio in loco, *superstitiosum*, ad *cultum Ritualem*, ut genus magìs immediatum proximúmve esse possit. Per *superstitiosum* verò *Pseudo-religiosum* intelligo, si fas sit ità loqui, hoc est, falsum depravatúmq; Cultum Religiosum. 4. *Objectum* verò nullum nomino, quoniam ad nullum unum Objecti genus restrictum volo; verùm sive *Deus* coli prætendatur, sive *Sanctus* seu *Angelus*, *Objectúmve alind* cujusmodicunque, quando eâ ratione fit ut Divinæ Peculiaritates violentur, hoc ipsum Idololatria est secundùm hanc Definitionem. 5. *Cultus* igitur *Ritualis superstitiosus Genus proximum* est Definitionis; Reliquum est *Differentia*, viz. *Quo ex vi Instituti consuetudinisque, aut ex naturali rerum verborúmve significatu, Divinæ Peculiaritates violentur.* 6. *Quo*] i. e. quo adhibito. *Ex vi Instituti Consuetudinisq;*] Sensus est, Si cultus hic ritualis adhibeatur, non pendere à mente Cultoris transiturus sit ad *Objectum* necne, sed certò, quantumlibet internum cultûs actum suspenderit, ex *ipsa vi Instituti* consuetudinisq; ad assuetum transibit vulgóq; cognitum cultûs Objectum. Ut si quis in Natione ubi in Templis *Solem* colunt incurvando se versùs *Orientem*, ipse etiam in Templo cum ipsis se versùs *Orientem* incurvaret; ut *internum* Animi cultum suspenderit, *externâ* tamen illâ incurvatione reverà coleret *Solem*, & manifestam committeret Idololatriam. 7. *Aut ex naturali rerum verborúmve significatu.*] Eadem ferè ratio est quæ prioris clausulæ, eadémq; res innuitur. Quòd *veri* scilicet *cultûs Ritualis*, quatenus Ritualis, *præstatio*, ab *intentione* nostra non pendet, sed à *naturali rerum verborúmve significatu*, quem intentio nostra non mutat. *Qualis est*, inquit *Salomon*, *qui insaniam simulans jaculatur ignes, sagittas, necem, talis est qui fraudulenter nocet amico suo, & deprehensus, se equidem ludere dicit.* Verùm istæ Actiones lusum non significabant, sed malignum nocendi studium. Qui igitur fraudi, injuriæ, & Imposturæ dant operam, Actionum quidem istiusmodi hominum, non ex *professa* simulatáve ipsorum *intentione*, sed ex *naturali* ipsius rei *significatione* omninò instituenda est Interpretatio. Quicquid contra genuinam ac domesticam rei ipsius indicationem fingitur, legitima Interpretatio haberi non debet, sed absurda ac distorta hominum in malo dolo deprehensorum tergiversatio. 8. Quod verò ad *naturalem verborum significatum* attinet, non sic intelligo ac si *nullus figuratus* verborum sensus admittendus esset sed *nativus* tantùm, verùm quòd nullus *figuratus* admittendus sit, qui non sit itidem *naturalis*, *modóve legitimo figuratus*. Neq; enim verborum sensus, quem quis intendat à *nativo* discrepans, statim *figuratus* est, sed si ad certam *Figuram* referri possit, nec contra generalem *Rhetoricæ* scopum usurpari. Neq; enim nos pro libitu *novas* in *Rhetorica Figuras* excudere possumus, non certè magìs quàm *novos Modos* in tribus *Figuris Dialecticæ*. Sed omnia mensuranda sunt fine utriusq; Artis, *Bene dicendi* in prima, in altera *Bene disserendi*. Quicquid consentaneum non sit posteriori, nullum esse potest præceptum in *Dialectica*; quicquid priori non sit consentaneum, nullum præceptum in *Rhetorica*. Et certè si prætendatur *usus* ullius *ratæ Figuræ* in *Rhetorica* qui illi fini non sit consentaneus, Figurâ, quâ prætendimus uti, hîc sanè uti non possumus, sed verba, nostro loquentium periculo, in proprio suo sensu remanent. Ut si vecors quispiam homuncio, admodúmq; absoni ingenii, sic orationem suam ad Deum ordiretur, *O infinitè impotens, insipiens & immisericors Deus!* & prætenderet *Ironiam* esse sensúmq; se contrarium sic loquendo subindicare, númnam hoc eum liberaturum esset à maximè horrenda blasphemia? Minimè gentium. Usus enim illius *Figuræ*, hoc in loco, generali fini *Rhetoricæ*, quæ est Ars *bene dicendi*, non est consentaneus. Cum quo fine nulla detestabilis, deformis absurdáq; loquendi formula potest convenire. Quamobrem si *sensus figuratus* hîc admitti nequit, ubi figura reperitur tam obvia ad quam sermo possit referri, quomodo *Figuræ* prætextus eum sermonem excusare potest, quem vel Rhetoricæ peritissimus difficulter inventurus sit *Figuram* ad quam referret? Exempli causâ, si quis S. *Franciscum* sic oraret, *O sancte Francisce, da mihi spiritum gratiæ in hac vita & æternam gloriam in vita futura*; Ad quod quopiam exclamante, crassissimam

Margin notes: Explicationis Particula 1. — Partic. 2. — Partic. 3. — Partic. 4. — Partic. 5. — Partic. 6. — Partic. 7. — Prov. 26. 18. — Partic. 8.

crassissimam esse *Idololatriam*; si is qui absurdam hanc ac Idololatricam precandi formam adhibuerit, diceret, se figuratè intellexisse, nec quicquam ampliùs intendisse, quàm si sic oràsset, *O sancte Francisce, Deum ora ut largiatur mihi spiritum gratiæ*, &c. hic etiam sermo cùm tantam nauseam creet & detestationem, tantúmq; pariat scandali, non potest esse *sermo figuratus*, sed necessariò in proprium verborum sensum clauditur & quasi obseratur; & quemadmodum ille alter horrendam *Blasphemiam*, ità hic crassissimam *Idololatriam* commisisse meritò est existimandus. 9. *Peculiaritates Divinæ*] Hoc magìs generali ac abstracto Termino [*Peculiaritates*] uti hìc coactus sum, ut complecti possit quæcunq; Deo sint peculiaria, sive *Attributa* sint, sive *Ritus selecti*, illiúsq; cultui appropriati, quos illius delectus satìs est ad peculiares sibi efficiendos, quanquam penitiùs inspecti naturalem etiam habere possunt significationem earum Excellentiarum quæ Divino Numini sunt propriæ. Hujusmodi sunt *Templum* habere, *symbolicámq; Præsentiam* sibi erectam ad *Invocationem* cultúmque, *Orationes ante hanc Præsentiam symbolicam effusæ*, *Incensiq; suffimina*, *Lampades* etiam *Lucernæve* accensæ, &c. Hi, horúmq; similes, modi erant quos elegit Deus ad significandum honorem cultúmq; sibi debitum, ac proinde ad alium quemlibet colendum eosdem adhibere *Peculiaritatum* illius est violatio. 10. Et quod ad *Attributa internásve* Dei *Peculiaritates* attinet, non parvi quidem momenti est sensum definitionis rectè hìc intelligere. *Divina* igitur *Peculiaritas est quicquid nusquam reperitur nisi in solo Deo.* Ut si v. g. Divina Perfectio includeret in se 1000, *Milléq;* omnes complecteretur Numeros ac Perfectiones, nulla verò *creata* Perfectio plus quàm 10 includeret, si 15 annumerarentur *creatæ* Perfectioni, manifestum est quòd id quod *Divinæ* Perfectioni peculiare est, attribueretur *creatæ*, ubi deest; Nam 15 inveniuntur quidem in 1000, in 10 verò nequaquam. Non solùm igitur 1000 Divina perfectio est, sed numeri omnes supra 10; hoc est, non solùm integra, si fas sit ità loqui, Divinitas Deo peculiaris est, sed quicquid ipsi insit perfectionis quod nusquam alibi reperitur. Hoc nisi verum sit, nulla unquam à Paganis in innumeris suis Diis Dæmonibúsve colendis commissa est *Idololatria*, integram enim Divinitatem Divinámve Perfectionem nulli nisi uni soli summo Deo attribuerunt. Ut verbo igitur absolvam; *Non sola integra Divinitas, Divinúmve Attributum integrum, sed portio quælibet gradúsve, stricturáve quævis generica, majoráve quæcunq;* quàm quæ *in ulla Creatura inveniantur*, Divinæ peculiaritates *sunt habendæ*. Ut si quis *Omniscientiam* alicui creaturæ tribueret, sed aliunde *derivatam*, (cùm Divina sit à se, ut & sua Essentia) cùm tamen *Creata* & *derivata Omniscientiæ* genere conveniunt, nec ulla omninò Omniscientia reperiatur nisi in solo Deo, etiam *generica* hæc *Omniscientiæ natura* illi soli competit, nec potest quin habeatur *Peculiaritas Divina*. Eadémq; ratio est de portione gradúve hujusmodi *Omniscientiæ*, sive *Omnipercipientiæ*, de Omnipercipientia putà *cœlesti terrestrive*, modò major sit quàm pro creatura, & sic de reliquis. Atq; ea propter, in exhibendo cultu objecto alicui creato, si ex naturali *rerum verborúmve significatu*, quemadmodum partic. 7. & 8. explicavimus, hujusmodi *Omnipercipientiam* attribuimus, *Divinarum Peculiaritatum* aperta est violatio. 11. Nam per *Divinarum Peculiaritatum* violationem, quodlibet genus prophanationis aut vilificationis earundem intelligo, sive obscurando minuendóve eas in ipso Deo, sive eas aliis communicando. Ut si istiusmodi *Præsentia symbolica* ad cultum illorsum dirigendum erigeretur, quæ Deum prætendat repræsentare, qui prorsus est irrepræsentabilis, ut qui infinitæ Majestatis est atq; Amplitudinis, hoc certè imminuere esset, obscurare planéq; abolere infinitam illam ac gloriosam Dei Majestatem quæ ipsi est peculiaris atq; propria, adeóq; *Idolum* eum efficere, quod manifesta proinde esset Idololatria. 12. Erigere verò *Præsentiam symbolicam Creaturæ*, hoc ob aliam rationem *Idololatria* esset, quippe quod *Omnipræsentiam* vel *Omnipercipientiam* majorem sanè quàm pro Creatura, ex partic. 7. hujus Explicationis, *Creaturæ* inesse implicaret.

Partic. 9. *Partic. 10.* *Partic. 11.* *Partic. 12.*

4. Nam Præsentia symbolica nihil aliud est, nisi *Figura Imagóve aliqua instituta vel erecta ad invocandum supplicandúmve, aliáve quavis ratione religiosâ ad illam invisibilem Potestatem spiritúmve colendum cui facta sit aut erecta.* Adeò ut summatim loquendo, omnis Idololatria istiusmodi sit, ut aut *Deum* mutet in *Idolum*, aut *Idolum*, hoc est, *Creaturam*, cui religiosum cultum præbemus, aliquâ ratione mutet in *Deum*, illi scilicet tribuendo quod peculiare est Deo.

IV. *Quid sit* Præsentia symbolica.

5. Ex quo, ut omnem omninò circa terminos litigandi occasionem præscindamus, concludendum est, Cultum illum *Religiosum* qui perperàm applicatus exhibitúsve ulli Creaturæ *Idololatriam* constituit, rectè veréq; appellari etiam posse *Divinum*. Talísq; reverà est si Actum reddit *Idololatricum*, quippe supponit eum

V. *Illum* Religiosum *Dæmonum cultum qui verè Idololatricus erat, verè fuisse* Divinum.

Divini

Divini Numinis *Peculiaritatem* aliquam violare, illámq; tribuere Creaturæ, atq; eo ſanè reſpectu *Creaturam Deum* facere, immò addere potes etiam *Deum illum ſummum*, quippe quòd eo charactere eam indigitat, qui nuſquam reperitur niſi in *ſummo Deo*. Nam perſona quævis quæ ſexcentos putà habeat characteres proprios ac peculiares nuſquámq; alibi inveniendos, vel uno ex iſtis æquè certò definitur quàm univerſis, & qui perſonam per unum ex illis characteribus deſcribit, *naturali* rei *ſignificatu* eam ipſam perſonam indigitat quæ reliquos habet quingentos nonaginta novem; & ſi alienæ perſonæ ſingularem iſtum characterem applicet, eam ipſam, *naturali* rei *ſignificatu*, illam perſonam facit characterum ſexcentorum, quum nemo ſit qui unum habet quin habeat omnes, nec ulli eorum niſi in unica certa perſona reperiantur juxta Hypotheſin. Atq; hujuſmodi ſanè *cultus Divinus* ille erat quem Ethnici *Dæmonibus* ſuis tribuebant, quanquam illi *Religioſum* tantummodo eum cenſebant, talémq; qui ipſi Deo peculiariter non competeret: Quod ſpeciatim obſervari poteſt in *Platoniſtis*, quos tamen nec S. *Auguſtinus* nec ulli alii ſerii Chriſtiani dubitabunt in ſuo *Dæmonum* cultu, Idololatras fuiſſe. Ac proinde ſi *juſtis* velimus uti *ponderibus* ac *menſuris*, quicunq; *Chriſtiani* conſimiles Ritus obeunt Sanctis Angeliſve, prætendentes interim *Divinum cultum* non eſſe ſed inferiorem quendam cultum *Religioſum*, illi etiam cenſendi ſunt committere *Idololatriam*.

VI. Pontificios Idololatriæ convincendi methodus in hoc Tractatu.

6. Atq; hæc quidem una Methodus erat, eáq; ſatis utilis ac ſolida, coarguendi *Romanam* Eccleſiam de ſuis *Idololatriis*. Veruntamen ſepoſitis in præſens omnibus illis exterioribus magíſq; obviis argumentis, magìs præciſè Philoſophicéq; nunc agemus, argumentantes à ſolo illo maximè intrinſeco eſſentialíq; Topico *Logicæ*, *Romanáſq*; *Idololatrias* per intimam rei *Notionem Definitionémve* examinabimus, oſtendentes quòd etiam illud quod per *ſolam Divinam Revelationem* Idololatria videri poſſit, ſi altiùs penitiúſq; inſpiciatur ac perpendatur, *Idololatria* etiam ſit ſecundùm propoſitam *Definitionem*.

VII. Quòd prohibitio cultûs Dei per Imaginem ſit naturalis ſenſus ſecundi Præcepti.

7. Ut certè cultus Dei per Imaginem planè per Deum ipſum in ſecundo præcepto declaratur *Idololatria: Non facies tibi Imaginem ſculptilem, &c. non incurvabis te ei neq; coles, &c.* Incurvatio Imagini illiúſq; cultus, quanquam ſub prætextu Deum colendi per eam, apertè prohibetur per hoc præceptum. Prohibitio enim cultûs Dei alieni ſufficienter evidens eſt ex primo Præcepto, ut nihil opus ſit quicquam ea de re ſuperaddi. Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ, *Non habebis Deos alios præter me.* Quid poteſt eſſe expreſſius? Quò clarè pronunciat quòd ipſe ſolus colendus ſit, idémq; ſimul ſic pronunciando *Iſraëlitis* imperat. Cui naturaliter conſequens eſt, Quòd proximum Præceptum ſaltem præcipuè circa puritatem congruitatémq; illius cultûs verſetur, prohibendo nè quis eum per Imaginem colat incurvando ſe versùs eam, eámve colendo quanquam cum Relatione ad ipſum. Hic maximè naturalis, quinimò neceſſarius quidem ſenſus eſt hujus præcepti, ſi extremam conſideremus incredibilitatem aliarum omnium Interpretationum quæ afferuntur aut afferri poſſunt.

VIII. Quòd alii ſenſus omnes planè impoſſibiles ſunt & incredibiles.

8. Nam ſupponamus primùm ſenſum eſſe, *Non incurvabis te versùs Imaginem quam tibi feceris & erexeris, nec coles eam*; ipſam Imaginem, inquam, Dei loco vel pro Deo non coles: Eſſet certè rei prohibitio, quæ humanæ Naturæ factu ſit impoſſibilis; ut *Judæus* ſcilicet Imaginem coleret quam ipſe ex ligno lapidéve fecerit, pro illo Deo qui eum è terra *Ægypti* eduxit, & ex domo ſervitutis, quiq; univerſum adeò mundum creavit; tanquam ſi Imaginem ligneam lapideámve hunc Deum putare poſſet, nec eam cum *Relatione duntaxat* ad ipſum colere. Quàm delirum & nugacem hîc fingere volunt *Divinum Legiſlatorem* per iſtiuſmodi prohibitionem quæ ea hominibus interdicat quæ factu ipſis prorſus ſint impoſſibilia? Et nunc alterum quidem hujus præcepti ſenſum eſſe ſupponamus, (neq; enim plura vel meditanti ullius momenti mihi occurrunt) Non facies tibi *Idolum*, hoc eſt, Imaginem *Numinis* cujuſvis *Paganici Deive falſi* cujuſmodicunque. Hunc Principalem ſenſum eſſe non poſſe, manifeſtum eſt; Primùm, à conſpicua ſuperfluitate hujus præcepti, cùm hoc tam ſtrictè apertéq; antè interdictum eſſet, nè haberent Deos Paganicos, ullóſve omninò Deos præter ipſum Jehovam. Quod dum obſervant, impoſſibile eſt ut faciant ſibi Imagines aut Idola eorum Deorum quibus incurvent ſe ac colant. Adeò ut prohibitio ſit quæ planè ſupervacanea foret, ſi ille ſolus eſſet ſenſus hujus præcepti.

Et tum dein ſenſus hic cum verbis ſubſequentibus malè cohæret, *Ego Dominus Deus tuus Deus ſum zelotypus:* Quod ſuſpicionem innuit malè ſervatæ fidei inter membrum quodlibet Sponſæ ſuæ, Eccleſiæ, ac ſeipſum; nè illud alteri communicaverit quod ipſi peculiari modo debetur. Quòd ſi *Judæi* Idolum facerent, hoc eſt, Imaginem Dei alicujus

alicujus Paganici eámq; colerent, res plusquam in suspicione esset, apertéq; & ex professo reperirentur fidem *Jehovæ* fefellisse, & adulterium commisisse cum Deo alieno.

9. Quibus addere potes tertiò, Quòd ipse Deus hoc præceptum sic interpretatus sit, se nolle utiq; coli per Imaginem quantumvis erectam cultámq; cum relatione ad seipsum. Quemadmodum abundè manifestum est in vitulo aureo quem *Aaron* fecit, qui non destinabatur in Imaginem *Apis* Dei illius *Ægyptiaci* sed symbolica Præsentia erat *Jehovæ*. Equidem S. *Stephanus* ait, Act. 7. 39, 40. *Et aversi sunt corde suo in Ægyptum* (fortean sensu etiam crassissimo si *Aaronem* ad suum propositum attrahere potuissent) *dicentes* Aaroni, *Fac nobis Deos qui præeant nobis:* sed verisimillimum est reprehensionem tantùm esse affectationis rituum *Ægyptiacorum* in rebus Religionis, dum visibile aliquod Objectum Figurámve desiderabant, quâ fidem sustinerent, & in quam Devotionem suam impenderent, secundùm modum *Ægyptiorum* qui Divinum cultum Imaginibus præstabant. Ad hunc modum Religionis, animi ipsorum impensè propendebant, sicuti & oribus salivam movebant ollæ carnium *Ægypti*. Ob quod facinus porrò reprehenduntur Psalm. 106. 19. *Et fecerunt vitulum in* Horeb *& adoraverunt Imaginem sculptilem, & mutaverunt gloriam suam*, hoc est, Deum *Israëlis*, Divinámve ejus præsentiam, *in similitudinem Vituli comedentis fœnum*. Tanquam si *Jehovah*, Omnipotens, Infinitus, & Æternus ille Deus, qui *ea magnalia fecit in Ægypto, mirabilia in terra* Cham, *terribilia in mari rubro*, repræsentari posset per ullam talem figuram. Adeò ut hac in re planè obliti essent Deum Servatorem, quàm excellens sit Essentia prorsúsq; per ullam Imaginem irrepræsentabilis, & obliti mandatum illius (qui specialis est summíq; profectò momenti modus eum obliviscendi) *Non facies tibi Imaginem sculptilem, non incurvabis te ei nec coles eam.*

IX. Aureum vitulum Imaginem Apis non fuisse sed symbolicam Præsentiam Jehovæ.

10. Cæterùm nulla loca tam idonea sunt ad convincendum, quòd aureus Vitulus quem *Aaron* fecit factus sit ac adoratus cum Relatione ad *Jehovam*, quàm quæ in ipsa Historia occurrunt. Deus populo promiserat se Angelum suum missurum qui præeat ipsis & custodiat eos in via, Exod. 23. 20. Hoc cùm populus cognosceret desperarétq; de *Mose* unquam rursus videndo, aut impatiens esset illius tam diutinæ moræ in monte (quod S. *Stephanus* interpretatur rejectionem *Mosis* ipsiúsve repulsionem ab eis, Act. 7. 39. de *Mose* enim dictum est non de Deo) accedunt ad *Aaronem* (Exod. 32.) dicúntq; ei, *Surge, fac nobis Deos qui nobis præeant.* Cui postulatui statim assentitur *Aaron*, & postquam ab ipsis inaures aureas recepisset, formavit ex eis vitulum conflatilem. Dixerúntq; continuò, *Hi sunt Dii tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti.* Et ædificavit *Aaron* Altare coram hac Imagine quam ipse fecerat, & clamavit voce Præconis dicens, *Cras solennitas Domini est*, id est, *Jehovæ*. Et die crastino juxta hoc edictum, festum celebrârunt, & obtulerunt Holocausta hostiásq; pacificas huic ipsi Imagini. Nunc dicat quivis, qui nullo laborat præjudicio, cui *symbolica* hæc *Præsentia* erigi posset præterquam *Jehovæ?* An non *Israëlitæ* ab *Aarone* petebant quod Deus promiserat? Angelum in quo Deus suum positurus esset nomen? Nunquid dubitabat Aaron ipsorum postulatui annuere & explere? An non populus de *symbolica* hac *Præsentia* clamat, *Hi sunt Dii tui, ô Israel*, vel quod idem est, *Hic est Deus tuus, ô Israel*, (quemadmodum habet *Nehemias* cap. 9. v. 18.) *qui eduxit te de terra Ægypti*, quod planè impossibile est ut intelligant de Vitulo aureo qui hesterno primùm die factus est, ac proinde necessariò intelligitur de illo Deo qui ipsos ex *Ægypto* eduxerat, qui *Jehovah* est, nullum autem Numen *Ægyptiacum*, sed is qui omnes illas plagas *Ægypto* superinduxerat, extensóq; brachio populum suum liberaverat. Et postremò, Annon Altare extructum coram eadem *symbolica Præsentia*, Diésq; festus indictus qui celebretur *Domino?* Quæ magìs perspicua cohærentia exoptari potest ad certitudinem sensûs ullius loci Scripturæ confirmandam?

X. Quod Historia aurei vituli hunc sensum planè supponit.

11. Omnia ductu naturali in hac Hypothesi fluunt: Supponendo autem Vitulum hunc, *symbolicam Præsentiam Apis* Dei *Ægyptii*, qui formâ erat bovinâ (Quod aliquibus antiquorum Patrum occasionem, opinor, dare poterat sentiendi sic esse, quippe qui non considerâssent *Cherub* etiam significare *Bovem* vel *Vitulum*, unámq; è formis Angelicis in curru Dei & *Bovem* esse & *Cherub* appellari, Cherubinósq; in Arca hujus figuræ fuisse, quod symbolum est Angelorum qui sunt currus Dei, Psalm. 68. 17. *Currus Dei non semel decem millia, multiplicia millia in quibus est Dominus sicut in* Sinai *in sanctitate*. In quo sancto monte currus hic, seu quadrigæ (quoniam ex quatuor partibus consistebat) conspectæ sunt ab *Aarone*, quemadmodum illæ ab *Ezekiele*, ubi una pars formam Bovis vel Vituli habebat, cunctæq; quatuor

XI. Crassa Repugnantia quas involvit suppositio, quòd vitulus symbolica præsentia sit Dei Apis.

tuor pedes *bovinos*. Tam parùm aliena est forma *Bovis* vel *Vituli* ab usu *Præsentiæ* repræsentandæ Dei *Israëlis*) sed supponendo, inquam, quòd non sit Præsentia symbolica *Jehovæ*, sed juxta Opinionem quorundam (quam ex honore quem Patribus deferunt, amplectuntur) *Apis Ægyptiaci*, quàm durum interim & intolerandum opprobrium in summum Dei Sacerdotem Pontificémve conjiciunt dum affirmant eum tam profanè impiéq; Idolum *Ægyptium* Dei populo colendum erexisse, operámq; eis commodâsse in violando tum primo tum secundo præcepto simul; atq; etiam tunc, cùm populus tantùm flagitabat ut promissum ipsis factum compleretur, nempe ut *visibilis Præsentia* Dei, Angelíve in quo nomen suum posuerit, eis præiret itinerantibus, & tamen *Aaronem* nihilominus in hujus locum *Præsentiam symbolicam* alieni Dei substituisse? Præterea ipse populus de eo sic non sentiebat, quippe qui declarabat *symbolicam* esse *Præsentiam* illius qui eos de terra *Ægypti* eduxerat. Nec possibile fuit ut crederent *Ægyptium Apim* fuisse qui id fecerit, quiq; omnes illas plagas propriæ terræ inflixerit in gratiam populi extranei. Huc accedit, Quòd universa declarantur fuisse per *Mosem*, in Nomine Dei *Israëlis*, facta, cui & *Aaron* Altare coram Vitulo extruxit, Diémq; festum *Jehovæ*, Præconis voce indixit; quòd si per Vitulum hunc intelligeretur *Apis Ægyptius*, par esset repugnantia, ac si quis diceret, *Apim* & *Jehovam* unum idémq; esse Numen.

XII. *Certitudo hinc facta, quòd secundum Præceptum, Cultum Dei per Imaginem prohibeat.*

12. Quamobrem de nulla re magis certi esse possimus quàm quòd aureus hic Vitulus sive *Cherub Jehovæ* erectus sit per *Aaronem* & sic à populo intellectus. Cujus tamen *Cherubi* cultum apud omnes in confesso est fuisse *Idololatriam*. Unde manifestò sequitur, quòd secundum præceptum *cultum Dei per Imaginem* prohibeat, quod erat probandum. Nec certè scio quibus suffugiis adversæ sententiæ homines tam claram evadere possint hujus Argumenti Præceptíq; evidentiam. Cùm Deus tam apertè mentem propriæ suæ legis per severam suam vindictam in cultores vituli aurei quantumvis sibi erecti, sit interpretatus.

XIII. *Duæ evasiones ad evitandum hunc sensum; Prima à Translatione vocis* פסל *apud* Septuaginta, *proposita & refutata.*

13. Optimæ maximéq; pervulgatæ Evasiones hæ duæ sunt. Prima est, quòd *Septuaginta* Interpretes, dum פסל reddunt non γλυπτὸν *sculptile*, sed *Idolum*, satìs clarè insinuent Imaginem ad cultum veri Dei hìc non prohiberi, sed *Idola* tantùm sive Imagines Deorum Paganicorum aut quorumcunq; Deorum falsorum. Qui verò sic argumentantur, oblivisci videntur, quòd *Græca* vox εἴδωλον æquè indifferentis latæq; significationis est atq; *Latina* vox *Imago*. *Plotinus* cùm rogaretur ut sederet ad Picturam ejus delineandam, recusavit, dicens, se nolle eis id negotii facessere ut εἴδωλον εἰδώλου describant, ut *Imaginem Imaginis, umbræve umbram* delineant. Adeò ut meliori ratione concipere possimus Septuaginta hoc vocabulum elegisse, tanquam universalem, contra non modò *Statuarum* sed & *Picturarum* cultum, obicem: vel delectum fecisse vocis εἴδωλον potiùs quàm γλυπτὸν *sculptile*, quia determinatiùs significat istiusmodi *sculptilia* quæ Imagines sint Imaginésve sibi insculptas habeant, quòd ipsis utiq; non liceat cuiquam se incurvare, minimè vetando cultûs directionem versùs rem omnem sculptilem etiam eam quæ non omninò prætendit Deum facere *repræsentabilem*, quemadmodum sit in *Imaginibus*. Quamobrem cùm hæ sint tam obviæ Rationes cur Septuaginta פסל *Idolon* potiùs transtulerint quàm γλυπτὸν *sculptile*, manifestum est, *Idolorum Ethnicorum* respectu fecisse, mendosè & insequenter colligi.

Præterea, supponamus פסל *Idolum* significare eo ipso sensu quo volunt Adversarii, quid hinc lucrantur, siquidem Textus tunc sic curret; *Non facies tibi quodvis Idolum Imaginémve Dei ullius Paganici, nec similitudinem rei cujusvis quæ sit in cœlis suprà aut infrà in terra aut in aquis sub terra, non incurvabis te eis nec coles.* Manifestum adhuc est nihilominus omnem omninò Imaginum & Picturarum cultum non solùm Deorum *Paganicorum*, sed cujusmodicunq; prohiberi. Ac proinde coli non possunt nè cum relatione quidem ad ipsum Deum verum. Vel si subsequentia verba, *Nec similitudinem rei cujusvis in cœlo suprà, &c.* de Paganicorum Deorum Imaginibus intellecta velis, (Quod omni prorsus Logicæ repugnat nec à quovis admitti potest qui rationi satìs attenderit, cùm Præcepti Objectum apertè hìc in duas partes sit distributum; primam quidem, Idola Imaginésve Deorum Paganicorum, alteram, quascunq; præterea similitudines Imaginésve;) si verba, inquam, ad eundem sensum cum præcedentibus tracta velis, ut Imagines Deorum Paganicorum aut quorumcunq; Deorum falsorum per ea intelligi possint, atq; tota sic prohibitio esset de istiusmodi Imaginibus seu Idolis, illud etiam planè digladiaretur cum verbis proximè sequentibus, *Ego enim Deus sum zelotypus*. Nam in hoc casu, quemadmodum suprà notavi, res ultra zelotypiæ ambiguitatem processit, cùm Actus confessus compertúsq; foret spiritualis Adulterii, quæ *Idololatria* est. Inferre verò velle ex mentione

mentione *zelotypiæ* Divinæ, quòd *alieni* alicujus Dei intelligenda sit Imago, (quis enim *maritus* zelotypiâ moveretur adversùs uxorem quòd honoret osculetúrve *propriam illius* picturam?) hoc certè argutum omninò sophisma est super falsam Hypothesin extructum; ac si *pictura viri* virum æquè facilè fraudare posset eo quod illi ab uxore debetur, quàm *Imago* Deum fraudare eo quod debetur ipsi. Nam cùm Imago *visibilis* sit, Deus verò *invisibilis* nec per Imaginem repræsentabilis, manifestum periculum est nè quis devotionem adjungat, quæ sola res est quam nos Deo pendere possumus, splendidæ ac speciosæ Imagini magìs quàm Deo ipsi ejúsve veræ Notioni in mentibus nostris; & nè colendo eum tam vili crassóq; modo, abducatur tandem ad Deos alios colendos æquè viles & abjectos atq; hunc ipsum, hoc genere cultûs, reddiderit.

14. Altera Evasio quæ longè maximi est momenti, hæc est, Quòd prætendunt utiq; Deum ipsum, Legem suam in alium sensum interpretatum esse atq; nos volumus, præcipiendo aureos *Cherubinos* super Propitiatorium ad proprium cultum imponi. Hæc excusatio admodum frequens est apud Pontificios, secundúmq; Concilium *Nicænum* eandem adhibet. At enim manifestum est, à præsenti causa admodum esse alienum. Scopus enim secundi præcepti non est operis omnis effigiati in locis Divini cultûs prohibitio, sed incurvationis versùs Imagines earúmq; adorationis, quò Cherubinorum casus non pertingit. Populus enim nunquam jussus est incurvare se versùs aureos Cherubinos eósve adorare, nec profitentur *Judæi* se sic fecisse, sed incurvâsse se versùs Deum, eúmq; solum adorâsse. Et præterea quòd non destinabantur Populo in Objectum Cultûs sive Adorationis ex eo manifestum est, quòd ab eorum conspectu diligenter essent absconditi. Et si Imaginatione per velum penetrare possent & se coràm quasi sistere *Cherubinis*, positura tamen ipsorum planè ostendit eos nunquam destinatos esse cultui seu Adorationi, cùm facies ipsorum populo non essent obversæ, quò salutationes eorum reciperent, sed versùs se invicem. Equidem si Objectum essent, quod ex præcepto declarationéve Divina, quando videntur, deberet adorari, eadem *religiosa Affectio* concipi possit etiam per velum versùs eos dirigi. *Adoratio* verò *formalis* Objecto *visibili* facta dum absconditur & fit invisibile, æquè absonum, meo quidem judicio, est, & contra naturam, atq; Incurvatio suiipsius versùs personam aliquam ponè murum lateritium, in quo nè minima sit fissura vel transenna per quam quis transpiciat. Quamobrem cùm nec præceptum sit *Judæis* ut se *Cherubinis* aureis incurvent, eósq; adorent, nec professa ipsorum praxis, cúmq; Cherubinorum positura talis sit quæ planè insinuet eos factos non fuisse ut ab eis adorentur, summóq; studio absconditi essent ab oculis populi nè eos viderent, (quanquam symbola erant specialis præsentiæ Divinæ, notæq; seu Instrumenta ad Adorationem suam illorsum dirigendam ubi Deus speciali modo præsens erat) manifestum est eos populo nullum fuisse Adorationis Objectum, populúmq; minimè fuisse obstrictum incurvare se ipsis eósve colere, quanquam se versùs eos incurvabant tanquam determinativam Circumstantiam Adorationis suæ Deo factæ. Hoc tam evidens est, ut nemo, opinor, qui satis perpenderit illud ausit negare, nempe *Cherubinos* populo non fuisse *Objectum Adorationis*, multóq; minus à Deo ad id destinatos.

XIV. *Secunda Evasio de Cherubinis super Propitiatorium, proposita & refutata.*

15. Magna verò illa Difficultas, ut videtur quibusdam, est, quomodo Pontifex Maximus, quando introibat in Sanctum sanctorum (quod quotannis semel faciebat) & incurvabat se, utì illi opinantur, coram his *Cherubinis* nudis & aspectui suo expositis, ità se adhibere posset, ut reatum effugeret incurvandi se sculptilibus Imaginibus eásq; colendi. Quod si fecit, equidem fateor Pontificios non contemnendam indè nactos defensionem suæ Interpretationis secundi Præcepti, ac si veri Dei cultum per Imaginem non prohiberet. Ad hanc verò Difficultatem duobus modis respondeo.

XV. *De Adoratione Pontificis maximi in Sancto sanctorum, Difficultas proposita.*

16. Primò, Quòd si Pontifex Maximus, quando erat in Sancto sanctorum, incurvare se non potuit ad Deum adorandum isto gestu corporis, quin eo ipso se incurvaret Cherubinis Objectivè & non merè Circumstantialiter, apertè nego eum illìc se incurvâsse. Nec probare unquam poterunt eum sic fecisse, cùm nulla illius rei in Scriptura, ubi quomodo se gerere oporteat præscribitur, (Levitic. 16.) facta sit mentio. Sed enim, cùm manifesta sit in secundo Præcepto prohibitio, nè quis Imaginibus sculptilibus se incurvet, demonstrari hinc potest Pontificem Maximum hoc in casu illud facere noluisse. Nam si melior sit obedientia quàm victimæ, & auscultare magìs quàm offerre adipem arietum, 1 Reg. cap. 15. v. 22. certè Pontifex Maximus non potuit non videre quin tam perspicui strictiq; Præcepti obedientia, *Non incurvabis te ulli Imagini sculptili nec coles eam, &c.* melior esset, quàm tam sancti

XVI. *Prima Responsio, negando factum, si fieri non posset sine incurvatione Cherubinis tanquam objecto.*

 mandati,

mandati, sub prætextu colendi Deum incurvando se Cherubinis, violatio. Quamobrem certi esse possimus eum hoc in casu se versùs illos noluisse incurvare. Quòd si versùs illos se incurvare posset sine hoc periculo, sublata est difficultas verúsq; secundi Præcepti sensus firmus manet & inviolabilis, Deum nempe ipsum non colendum esse per Imaginem, incurvando nos ipsi eámq; colendo.

XVII. *Responsio secunda, asserendo Pontificem istiusmodi circumstantiis se incurvare potuisse, quibus Cherubini non fierent cultûs sui Objectum.*

17. Jam verò præter hæc in secundo loco respondeo, Si quis adeò probabile putet Pontificem Maximum se alicubi, dum in Sancto sanctorum erat, versùs Propitiatorium incurvâsse, tempus verisimillimum eligamus, nempe quando propinquiùs ad illud accedebat ad aspergendum sanguine; manifestum est nullum esse colorem cur quis dicat eum hisce Circumstantiis se *Cherubinis* incurvâsse eósve coluisse.

1. Quia primùm quod illi agendum incumbebat quando illi intrandum erat intra velum, hoc erat, ut *assumeret plenum Thuribulum prunis ignitis & plenas volas suas de Incenso Aromatico comminuto, & inferret intra velum, poneretq; Incensum super ignem coram Domino, ut nubes Incensi operiat Propitiatorium quod est super Testimonium, nè moriatur*, Levit. 16. v. 12. Quod indicio est, nè respectare quidem illi permissum fuisse versùs Propitiatorium, nedum versùs ipsum adorare, priusquam omnia super Propitiatorium aureíq; adeò Cherubini Incensi nube essent absconditi, quod illius instar est occultationis ipsorum à conspectu populi per *velum*. Aureúmq; proinde eorum splendorem nullum fuisse Adorationi cultuíve destinatum Objectùm, quippe fumo ad hunc modum obvelatum, nec videndum ad *quamlibet* distantiam.

2. Nunc verò, quando Pontifex Maximus propiùs accedit ad Propitiatorium, quod probabilissimum tempus supponimus adorandi, videamus quàm possibile hîc sit, ut reus appareat colendi *Cherubinos* etiamsi tunc incurvaret se versùs Thronum Dei, magìs quàm in priori circumstantia. Duo enim *Cherubini* in duobus extremis Propitiatorii collocabantur ídq; cum faciebus sibi invicem obversis, non autem cuivis qui versùs Propitiatorium ascenderet; quæ quidem positura minimè idonea erat ad adorationes recipiendas si ullis rutilatiunculis in densa hac fumi nubísve caligine cerni possent. Et certè si possent, directioni tantùm essent Pontifici Maximo quò visu eos perinde supervaderet, ac præteriret insalutatos, sequendo illam subindicationem quam Deus ei dederat, Exod. 25. *Conveniámq; tecum illuc & loquar tecum* מעל הכפרת *de supra Propitiatorium inter duos Cherubinos super arcam Testimonii positos*. Et in Psalmis describitur tanquam sedens inter Cherubinos, Psalm. 80. 1. & 99. 1. Hoc igitur compertissimum est, Pontificem Maximum non potuisse quin specialem Dei præsentiam intelligeret inter duos Cherubinos sedentem, ac proinde devotionem suam dirigens corporísq; gestum juxta illud monitum, sui incurvationem formare debuit versùs illam inter duos Cherubinos Præsentiam, à Propitiatorio sursum, ac si Majestas invisibilis illîc collocata esset in Throno Cathedráve Regali. Cui facta quidem incurvatio, ad *Cherubinos* spectare non potest, non certè magìs quàm Incurvatio Principi facta super amplum Thronum Cathedrámve sedenti, ad opus effigiatum in brachiis Cathedræ spectare potest, duobus Aquilinis putà Capitibus perquam affabrè ornatis. Ecquis ullam potest adorationem concipere duobus illis Aquilinis Capitibus præstitum, dum salutantis adoratio versùs faciem personámve Principis sursum & inter duo Aquilina Capita dirigitur? quanquam sanè duo Capita Aquilina commodiori situ posita sunt ut quis eis se incurvet, quàm facies Cherubinorum. Est igitur undiquaq; planum ac manifestum, nec *populum Judæorum* nec *Pontificem Maximum* incurvâsse se *Cherubinis*, nec eos ullâ ratione coluisse incurvando se versùs eos, sed eum solum qui sedebat inter *Cherubinos*, quod erat demonstrandum. Ac proinde nullam evasionem esse reliquam, quâ eludatur secundi Præcepti vis quod tam strictè prohibet veri Dei cultum per quamvis Imaginem sculptilem. Qui igitur ex sensu illius præcepti necessariò est Idololatria.

XVIII. *Idololatria in secundo Præcepto interdicta, ad propositam Idololatriæ definitionem reducta.*

18. Restat nunc & reducamus hoc genus Idololatriæ, (quemadmodum & in reliquis omnibus ordine fiet) ad generalem nostram Idololatriæ definitionem, ut sic esse constare possit etiam secundùm conspicuam naturam notionémve rei, nempe ex eo quòd colendo Deum per Imaginem *Peculiaritates Divini Numinis* violantur. Quod evidens hîc videtur ob duplicem quidem rationem; tum ex eo quòd infinita & *irrepræsentabilis* Majestas Divina per Animalem Figuram sit *repræsentabilis*, quod peculiarem Divini Numinis Excellentiam perquam turpiter deprimit ac vilificat, quippe modis adeò infinitis formam visibilem quamlibetcunq; excedentis, ac proinde nulla *Animalis Figura* illius Repræsentativum prætendi ullo modo potest; tum etiam ex eo quòd Divinus cultus hisce Figuris Animalibus *Præsentiisve symbolicis*, qui soli Deo peculiaris est, tribuitur.

19. Qui

19. Qui *Divinus cultus Repræsentativas* Figuras eas planè arguit, non merè *Hieroglyphicas*, sive illi qui colunt eas sic appellatas volunt sive secùs: Quemadmodum apertè constat ex prima ad *Romanos*, ubi Apostolus de istis Paganorum sapientibus, qui Deum cognoverint & tamen tam stolidè subtiles erant & imaginationi indulgentes, ut eum in *Imaginibus Hominum, & volucrium, & quadrupedum, & reptilium colerent*, quas ignorare non poterant, ad summum, *Hieroglyphica* illius tantùm esse non *personalia Repræsentativa* illius Deitatis, nihilominus quòd has Figuras colerent, manifestò declarat, eos mutâsse *gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem Imaginis harum corruptibilium* Animantium. Nam colendo has Imagines cum Relatione ad Deum, aptitudinem eis inesse naturaliter agnoscunt supponúntve ad repræsentandam gloriam Dei, *Divinámve* illius *Præsentiam*; Quam ineffabilem igitur necesse est vilificationem esse infinitæ illius ac gloriosæ Majestatis. Et quis obsecro prætextus esse potest cur Figura ulla *Præsentiâve symbolica* Divinum cultum sibi præstitum haberet, essétve ullo in sensu Objectum illius, si nullam conciperetur habere aptitudinem ad repræsentandam Divinitatem? Ac proinde *Psalmista*, juxta hanc naturalem Notionem vel ex naturali rei actionísve significatu, (explic. part. 7.) ex eo quòd *Israëlitæ* vitulum aureum adorârint, eos divinam gloriam in eam animantem commutâsse declarat Psalm. 106. 19. *Et fecerunt vitulum in* Horeb *& adoraverunt sculptile, & mutaverunt gloriam suam*, (i. e. Deum suum ut *Vatablus* aliiq; omnes interpretantur) *in similitudinem vituli comedentis fœnum.* Quod illi S. *Pauli* perquam aptè respondet, *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem Imaginis corruptibilis hominis*, Rom. 1. v. 23.

XIX. *Distinctionem inter Imagines Hieroglyphicas & Repræsentativas dum Divinus cultus eis præstatur, nihil valere.*

20. Quòd verò *Repræsentativarum* harum *Imaginum* cultus cum relatione ad Deum, Divini cultûs etiam ipsis sit præstatio, præter *Explicationis* partic. 7. manifestum porrò est ex Scriptura, ut Act. 7. *Et vitulum fecerunt diebus illis & obtulerunt hostiam simulachro.* Excipere verò hîc, sacrificium sic factum, *Relativum* fuisse seu *Transitivum*, quòd ad Deum transiret, non autem *Terminativum* quòd terminaretur in vitulum ipsum, *Scholasticæ* Næniæ sunt & Araneæ. Sacrificium cultûs est Deo peculiariter debitus, nec per ullam distinctionem evasionémve potest aliud quicquam eum participare, ità ut ei offeratur, Hoc quidem evidens est in hoc genere Divini cultûs, éstq; par ratio in universis. *Adorârunt Vitulum in* Horeb, sed cum relatione ad *Jehovam*, quemadmodum manifestò apparet ex Historia, ac proinde cum *Latria Relativa*, sive *Transitiva*, non *Terminativa*. Hæccine verò potest distinctio tam subtilis Texturæ probrum suum operire? minimè gentium. Si hæc distinctio valeret, Actúmve ipsorum justum præstare posset, cur aut *Psalmista* aut S. *Stephanus* eos criminaretur? Manifestum est igitur, *Divinum cultum* ità Deo soli debitum esse ut nullo quidem sensu ulli alii rei sit debitus, sed & merè naturalis externúsve Actus illi soli fieri debeat. Atq; ob id ipsum etiam per Imaginem non vult coli, nè Imago ullo in sensu sui cultûs sit particeps, quod tamen fiet in *naturali Actûs Externitate* si cultus fiat versùs Imaginem visibilem. Nam quantùm ad speciem externam, non aliter sanè nos adhibemus versùs Imaginem quàm versùs Deum ipsum, nec ullo alio externo Gestu utimur versùs unum quàm versùs alterum. Ut putà si Imago poneretur Dei Patris in Hominis grandævi Figura ac Habitu, velletq; quispiam Deum adorare versùs hanc Imaginem, talem formando vultum, tam devotum aspectum, tam Religiosam seriámq; spirituum motionem in oculis quæ profundam Reverentiam quam Deo debemus condeceat; hæc certè naturalis, visibilis, externáq; cultûs Actio ad Imaginem planè transit perinde, eóq; modo quo ad Deum ipsum, talísq; est, ut major magísve vivida summæ suæ devotionis significatio à nullo supplicante fieri possit. Cui igitur, obsecro, nisi Deo soli hoc competere potest? Et propterea ut quis hujusmodi Devotionis significationes erga inanimem stipitem lapidémve adhibeat, *Divinarum Peculiaritatum* quàm turpissima est violatio, communicando utiq; eas tam indigno subjecto, perinde ac minuendo, obscurando, vel potiùs abolendo infinitam ac gloriosam Divini Numinis Majestatem, dum eam supponit implicátve per Imaginem ex ligno, metallo aut lapide, *repræsentabilem*, quemadmodum suprà notavi.

XX. *Quòd colendo Repræsentativas has Imagines cum relatione ad Deum Divinus cultus illis tribuitur, ut putà Imagini Dei Patris.*

21. Et nunc quidem quantùm ad statuam Imaginémve Christi, si cultus versùs eam dirigatur cum tam Religioso vultu, támq; devoto oculorum jactu quàm antea, quibus summa significetur quæ debita sit Deo, quæve à nobis ipsis præstari possit, veneratio, manifestum est exteriorem hunc Ritualem cultum huic etiam Imagini fieri, nec magìs certè dubitari potest, quàm si osculatio Imaginis, Ritus esset, osculúmq; Imagini daretur, an Imago Objectum esset istius Osculationis cum universa illa exteriori Devotione inibi adhibita. Ac proinde Imago ad hunc modum adorata, quanquam

XXI. *Quòd par Ratio sit de Imagine Christi.*

quam *relativè* duntaxat, *Divinum tamen cultum* participat. Quâ quidem participatione, Divini Numinis Peculiaritates manifestò violantur, perinde ac adolendo Incensum, aliáve quâvis ratione sacrificando Imagini; quemadmodum S. *Stephanus* de *Israëlitis* conqueritur quòd sacrificarent aureo Vitulo, quanquam cum relatione ad *Jehovam*, quod tamen Idololatriam eluere non potest.

XXII. *Relativam Idololatriam puram putam perinde esse Idololatriam, ac relativum Adulterium & Homicidium, purum putum Homicidium & Adulterium.*

22. Nam ex communi sensu pervulgatáq; omnium hominum intelligentia quivis judicet, An Actio perquam impensè incongrua Objectóq; indebito præstita, ob relationem destinatam ad Objectum debitum vel congruum possit excusari. Nihil magìs enormiter incongruum esse potest quàm ut quis *Divinum cultum* qui *Latria* est, stipiti lapidíve sculptili tribuat, qui *Idolum* vulgò appellatur vel *Imago*. Atq; *Latria* hæc huic *Idolo* exhibita id ipsum est quod maximè propriè *Idololatria* vocatur. Sed enimvero, si in exhibenda *Latria* huic *Idolo*, quod objectum est adeò impensè *incongruum*, cum *Relatione* ad objectum *congruum*, rectè agamus factúmq; sit licitum, summa rei huc recidit, Quòd *Relativa* quidem *Idololatria* sit licita, quod sensus æquè inscitus est & absonus, ac si quis diceret *Relativum Homicidium* vel *Relativum Adulterium* licitum esse. Ut si quis innocentem quemlibet in quem inciderit occideret, ut iram suam sic evomat contra nocentem qui meruisset occidi; quasi verò istud Actionem excusare possit, quò minùs existimanda sit apertum Homicidium: vel, si quis cum muliere aliena per benignam suæ absentis recordationem concumberet, crassum non esset Adulterium. Cur igitur hæc *Relativa Idololatria* aperta perinde Idololatria non est ac Relativum Homicidium & Adulterium, apertum Adulterium & Homicidium? Cúrve Homicidium & Adulterium Relativum, apertum adhuc manet Homicidium & Adulterium, nisi quòd destinata illa Relatio specificam Facti turpitudinem non tollat? Quî igitur potest destinata in *Relativa Idololatria* Relatio specificam istius facti Turpitudinem tollere, quò minùs pura puta adhuc maneat Idololatria?

XXIII. *Idololatriam relativam realem propriámq; esse Idololatriam etiam juxta præcisam notionem scholarum.*

23. Quæ tamen sic profectò manet, etiam præciso sensu notionéve *Scholarum*; cùm *Latria*, hoc in casu, reverà non sit *Transitiva* vel *Relativa*, quatenus *Latria*, sed terminata in ipsum Idolum. Nam quatenus *Latria*, ultrà transire verè ac realiter non potest, sed illìc finitur, & in relatione ad Deum Actio definit esse *Latria*, illius utiq; honos cultúsve, speciémq; mutat, & *Actus contumeliæ*, contemptûs, inobedientiæ, turpissimæq; ignominiæ adversùs eum evadit. Nec potest intentio *Religionistæ* specificationem Actûs alterare, quò minùs ignominiæ actus sit adversùs Deum, quamvìs evitari non possit, quin Deus illius Actûs sit *Objectum*, sed Objectum erit Actûs sub hac specificatione ignominiæ. Quemadmodum fit in Medico qui per talem medicinam Ægrotum curare intenderit, sed reverà eum eâdem, tanquam propinato veneno, perimit. Ægrotus nihilominus quicquid intenderit Medicus, nullum est *realis* Curationis Objectum, sed è contrà *Peremptionis* solius. Quamobrem cùm nulla *realis* Latria in hac *Relativa Idololatria* ad Deum transeat sed ignominia tantùm ac contumelia, *Latria* reverà (cuicuimodi fuerit Intentio) in Imaginem Idolúmve terminatur, ac proinde *Idololatria* est in sensu *Scholastico* maximè proprio. Etenim unus idémq; Actus quemadmodum contrarias *specificationes* respectu duorum diversorum Objectorum habere potest, ità & duas diversas *Terminationes* respectu eorundem. Exempli causâ, unus homo Rosis delectatur, alter magnâ adversùs eas laborat antipathiâ, tertius Rosarum calathum in locum introducit; Hic unus Actus & *gratificatio* est & *offensio*, gratificatio quidem illi qui delectatur Rosis, offensio verò isti qui Rosas tantoperè aversatur: Actus *gratificationis* in unum horum Objectorum terminatur, in eum scilicet cui gratæ sunt Rosæ; Actus verò *offensionis* terminatur in alterum. Pari planè ratione, Actus *Latriæ* Diviníve cultûs in Imaginem Idolúmve terminatur, Actus *ignominiæ* & contumeliæ in Deum, qui provocatur, cujúsq; detrectatur autoritas. Quid potest esse manifestius? Quamobrem cùm Divinus cultus in Imaginem Christi terminetur, nec ad eum *verè* ac *realiter* transeat, sed tantùm secundùm ineptam nostram intentionem, palàm est *Divinas peculiaritates* hoc pacto violari propriámq; esse Idololatriam.

XXIV. *An Divinus cultus versùs Imaginem Christi præstitus irrepræsentabilitatem Divini Numinis violet, ut & versùs Imaginem Spiritûs S.*

24. Restat verò magìs curiosa quæstio, utrùm cultus Divinus versùs Christi Imaginem præstitus alteram illam in se etiam involvat *Peculiaritatum* Divini Nùminis *violationem*, ex eo quòd *Repræsentabile* hoc pacto fiat per Imaginem? Etenim cùm *Christus* homo perinde sit atq; Deus, statum quæstionis valdè differentem videtur efficere ab eo de Imagine *Dei Patris*. Verùm respondeo, parem utrobiq; esse rationem, cùm Christus æterna, infinita ac gloriosa Majestas Divina sit æquè ac Homo, nec cultûs Divini capax nisi quatenus sit Majestas illa Infinita. Quamobrem qui Imaginem erigit eámq; Christi Imaginem appellat, Divinúmq; cultum versùs eum dirigit,

æternam ac infinitam Dei Majestatem æquè palpabiliter deprehenditur, per lignum lapidémve sculptilem, facere repræsentabilem, atq; is qui Divinum cultum versùs istiusmodi Imaginem sculptilem Dei Patris direxerit. Pater enim & Filius æquales sunt, Filiúsq; proinde *æqualiter irrepræsentabilis*, quantùm quidem ad id quod in ipso Divini cultûs sit capax. Quod tamen hæc Imago repræsentare prætendit prætendendo se Christi esse Imaginem, ac proinde illam infinitæ ac gloriosæ Majestatis Divinæ peculiaritatem violat, quæ eam irrepræsentabilem facit per ullam Imaginem corpoream. Qui Christum adorat, ipsum Divinum Numen adorat, ac proinde Majestatem illius blasphemare non debet eam repræsentabilem faciendo per ullam corpoream Imaginem. Divinum Numen humanæ Naturæ Christi Templo Hypostaticè quidem unitum insidet, verùm æterna ac infinita Divinitas sola est quam illîc adoramus. Tam parum superest scrupuli, qui aut *Judæum* aut *Turcam* impedire possit, ex ulla suspicione Idololatriæ, dum Christum sic colimus, quò minùs fiant Christiani.

Quod verò de Patris ac Filii Imaginibus Statuísve diximus, idem de Imagine *S. Spiritûs* dicendum est. Columba Hieroglyphicum quidem illius esse potest, ut Descriptio illa Antiqui dierum apud *Danielem* Hieroglyphicum Dei Patris; Divinum verò cultum versùs hujusmodi Columbæ Imaginem dirigere, eadem prorsus Idololatria est quæ facta est versùs Imagines Dei Patris Christíque.

25. Nulla igitur symbolica Præsentia, stabilísve ac visibilis *Figura Animalis* præter sanctam Humanitatem Domini Jesu Christi, quæ cum æterna Divinitate Hypostaticè unita est, cultum Divinum habere potest versùs se exhibitum, quin ipso facto sit Idololatria. Peculiare, inquam, Privilegium est Humanitatis Christi, ut capax sit Divini cultûs versùs se præstiti, propter unionem cum Divinitate, quemadmodum corporis privilegium est hominis sapientis & virtute eximiâ præditi, propter sapientiam virtutémq; quæ in illius anima resident, magnam illam habere versùs se factam Reverentiam solius Animæ gratiâ cum qua Hypostaticè est unitum. Animâ verò semel separatâ per mortem, corpori, secundùm communem omnium hominum sensum praxímque consueta illa Reverentia diutiùs non præstatur, ut quæ solius animæ causâ semper præstabatur. Adeò ut medium quoddam honoris genus peculiare, (majus quidem quàm cujus ulla alia creatura capax sit, minus verò Divino,) Humanitati Christi, virtute Hypostaticæ illius unionis cum Divinitate, (quod in Imagine Christi non fit) naturaliter obtingat. Et propterea, præter crassam illam Idololatriam in Divino cultu versùs illius Imaginem exhibendo, suprà memoratam, est etiam illîc hujus sanctæ Humanitatis Christi Privilegii violatio. Versùs quam *vivam* Divinitatis *Præsentiam symbolicam* solam, Divinum exhibere cultum, quando visibiliter in terris versabatur, futurum fuisset consentaneum, nempe postquam perspicua unionis illius cum Divinitate facta esset declaratio. Quæ magìs apertè ac tempestivè manifestata est postea per S. *Johannem*. Sed enimvero, si profundam illam ac ineffabilem B. Servatoris humilitatem consideremus, qui cùm quidam ei dixisset, *Magister bone*, statim hominem increpavit, declarans nullum esse bonum nisi unum, nempe Deum, Marc. 10. v. 17. valdè profectò videtur verisimile, si quis expressum Divinum cultum versùs visibilem illius Humanitatem exhibere voluisset, ut *Lycaonii* qui *Paulo* & *Barnabæ* sacrificare voluerunt, quòd fuisset recusaturus. Sed hoc tantùm obiter dictum esto.

XXV. Nullam symbolicam Præsentiam præter sanctam Humanitatem Christi, Divini cultûs capacem esse versùs se facti.

26. Hactenus de Imaginibus quæ referuntur ad Deum. Quibus ex sententia *Concilii Nicæni* (præstanti illo doctóq; ac limatissimi judicii Patriarchâ *Constantinopolitano Photio* interpretante) assignata est *Latria relativa*, quam & *Azorius* Jesuita constantem agnoscit *Romanorum* Theologorum fuisse opinionem. Et certè ut sic sit, magna videtur necessitas, quò commodior fiat hoc genus Religionis sensus. Nam Incensum adolent hisce Imaginibus, quòd sacrificium quoddam est; cúmq; preces effundant coram ipsis oculósq; & manus versùs ipsas tollunt cum compellationibus Imagini Prototypóq; communibus, hoc etiam Precationis sacrificium est ipsis oblatum æquè sane directò & expressim, si non magìs, quàm sacrificia in altari *coram* Vitulo aureo, *ipsi aureo Vitulo* offerebantur. Quod quidem quoniam factum est super Altare coram Imagine, S. *Stephanus* plenus Spiritu sancto, apertè declarat, eos *sacrificâsse Idolo*.

XXVI. Necessitas ut Pontificii Latriam relativam eis Imaginibus præstitam agnoscant quæ referuntur ad Deum.

Quamobrem cùm tam evidens sit, quòd in hujusmodi casibus agnoscere debeant se *Latriam* exhibere Imaginibus, videbatur sanè scitissimum tutissimúmq; Inventum, declarare in genere, Imagines, quæ referuntur ad Deum, *Latriam* sibi factam habere debere, non autem *absolutam* sed *relativam*, quò, quemadmodum illi putant, inferius quoddam *Latriæ* genus evadat, quandoquidem *Latria* hæc relativa (propter

(propter relativam suam rationem) Deo sit incompetens. Quàm bellum autem hoc sit subterfugium suprà notavimus.

Quòd verò hic sensus sit ipsorum Ecclesiæ, etiam ipsius Concilii *Tridentini*, in confesso est apud *Azorium* ab eóq; speciatim notatum, & consentaneum sanè si non necessarium ut ab unoquoque, qui hisce Imaginibus colendis seriò dat operam, agnoscatur. Nam si *Latria relativa* non esset, sed talis cultus cujus ipsæ Imagines sint capaces, cujúsq; Objectum ultimum esse possint, cultúsq; illìc possit terminari, quàm tenue & exiguum, quàm vile ac depressum Cultûs genus esset illud futurum? Adeò ut reperiretur merus lusus inutilisq; cum Imaginibus connugatio, cultu Imaginis quantumvis ad Deum relatæ, illius Adorationem nihil omninò promovente animúmve acuente ad Religionem, sed necessariò potiùs nos deprimente (dum cultus restringitur ad id cujus Imago ipsa Objectum sit ultimum) ad maximè evanidum tenuémq; cultûs modum, qui exprimi potest, modò sit, quod profectò fieri oportet, tam parùm digno Objecto commensuratus. Quamobrem incredibile prorsus est ut hic sensus sit colendi Imagines ad Deum relatas, ullíve è Populo, qui eas docentur colere, illas non colant, summum illum affectum ac venerationem exerendo, quibus utuntur erga Deum, cùm Imago ad Deum referatur, ipsíq; doceantur etiam secundùm sententiam Concilii *Tridentini*, per Imaginem Christi, quam adorant, Christum ipsum adorari. Tam manifestum est, actum Adorationis ante Imaginem ad Deum relatam, destinatam esse Adorationem Dei ipsius, secundùm Concilium *Tridentinum*.

Vide Antidot. cap. 17. sect. 1.

Quantùm verò ad suffugia privatorum Doctorum illius Ecclesiæ pro re nata adhibita, qui Incurvationis cultum Devotionísq; signa eundem concomitantia in ipsam Imaginem volunt terminari, ut certò sic viam præcludant omni sensui significationíve *Latriæ*, quàm miserè illis hærebit aqua in solvendis difficultatibus de adolendo Incenso precibúsq; ad Deum effundendis ante has Imagines ad eum relatas? ut taceam secundum Præceptum hujusmodi Tergiversatoribus planè contravenire, quod universim Incurvationem prohibet versùs Imagines ad Deum relatas, quò objectum cultûs fiant quoquam modo, nec ullis se Deus eludi patietur evasionibus. Est enim Deus zelotypus, &c.

Nec omninò sanè indecorum erat (quanquam minùs fortean methodicum,) subterfugio adeò distorto ac absurdo viam tam strenuè intercludere, addam etiam *Tridentino* Concilio adeò repugnanti, (qui *Lapis Lydius* est eorum Fidei,) ubi hisce verbis expressis declaratur, quòd *per Imaginem Christi Christum adoramus*. Ea verò *Adoratio* quæ Christo fit, *Divina Adoratio* est & consequenter *Latria*.

XXVII. Reductio cultûs Angelorum & Sanctorum ad Definitionem propositam & nominatim Invocationis votorúmq; eis factorum.

27. Pergimus jam ad considerationem Imaginum *Præsentiarúmve symbolicarum Sanctorum* & *Angelorum*, ad omnésq; modos religiosi ipsorum cultûs: quorum Invocatio maximè principalis est, & scopus quasi ac fundamentum omnium reliquorum. Quem quidem ipsorum cultum etiam *Idololatricum* esse manifestâ ejus reductione ad propositam Definitionem *Idololatriæ* planè demonstrabo. Quod summa cum brevitate, cùm nulla omninò hac in re difficultas sit, effectum dabo. Exordium autem sumam ab *Invocatione*, quam in *Antidoto* ad nullam *invisibilem Potestatem* Spiritúmve præter solum Deum pertinere probavi. Propterea quòd nemo firmam fidem habere potest aut certitudinem quòd Invocationes nostras audire possint ullámve habeant Omnipræsentiam vel Omnipercipientiam, nè terrestrem quidem. Unde manifestum est in eis invocandis unam è *Divinis Peculiaritatibus* violari vel profanari, ex eo quòd communicetur creaturæ, cùm soli Deo jure sit attribuenda. Siquidem Sancti nullam hujusmodi *Omnipercipientiam* vel *Omnipræsentiam* in se habent, quemadmodum ipse *Thorndikius* homo aliàs superstitionibus Pontificiis nimiùm quantùm addictus, non potest non fateri.

Invocare verò eos ab eísq; istiusmodi res petere quas penès Deum solum sit largiri, quod omnes *Papistæ* faciunt, quemadmodum idem *Thorndikius* planè asserit, nec figurati sermonis prætextu eludi potest, (utì ex Definitionis explicatione patet partic. 8.) hæc duplex Idololatria est, ut quæ duas *Divinas Peculiaritates* simul violat, tum *Omnipræsentiam* sive *Omnipercipientiam* Divinam, tum illius *Omnipotentiam*, dum eam potentiam Creaturæ attribuunt, quæ soli insit Deo. *Sancto* verò cuivis *Angelóve* vota facere in istiusmodi periculis, à quibus nos creatura liberare possit, idem ferè Idololatriæ genus est, quod *simplex Invocatio*, nempe si utraq; aut *mente* tantùm concepta sint aut *voce* pariter prolata.

XXVIII. Idololatria erigendi Templa, Altaria, Imagines seu Præsentias symbolicas Sanctis Angelísve ad propositam Definitionem reducta.

28. Jam verò quod ad Erectionem *Templorum*, *Altarium*, *Imaginum*, seu *symbolicarum Præsentiarum* Sanctis Angelísve factarum attinet, quæ omnia manifestò cum Relatione ad Invocationem fiunt, indè quidem planè liquet, omnia in finem

Idololatricum

Idololatricum fieri, ac ob eam ipsam rationem atrâ Idololatriæ fuligine maculari. Cæterùm ut distinctiùs porrò agamus, cùm Deus hos cultûs modos sibi ipsi appropriaverit, cúmq; illius judicium quid ipsi, quando ratione magis externâ ac rituali coli vult, maximè conveniat aptissiméq; congruat, sit infallibile, evidens profectò Præsumptio est ac Profanatio *Peculiaritatum* illius Numinis, eosdem Creaturæ communicare, quemadmodum probavi in *Antidoto*. Et postremò ipsa rei natura Idololatriam demonstrat, cùm sint permanentes significationes naturalium *Peculiaritatum Dei* Creaturæ communicatarum. Templum enim *Præsentiáq; symbolica* congruenter securéq; erigitur Deo, quoniam certi sumus de illius inibi residentia seu Præsentia, quemadmodum & ναὸς inhabitationem Divini Numinis inibi innuit. Sint certè quot voles, *symbolicæ Præsentiæ Templáque*, & ad quantam voles distantiam, Deus certò domi erit in omnibus, quippe qui omnipræsens est. Quod verò ad finitam *invisibilem Potestatem* Spiritúmve attinet, quamvis unicum tantùm Templum, *Præsentiáve symbolica* ei erigeretur, nulla foret hujus Spiritûs residentiæ inibi certitudo, vel si effectus esset alicujus Spiritûs ibi præsentis, quòd non alius aliquis Spiritus sit quàm is cui Templum vel symbolica Præsentia erat erecta, quòd non sit alius *Sanctus Angelúsve* pro alio, immò quòd *Diabolus* non sit loco *Angeli Sanctive*. Templa verò hæc *Præsentiæq; symbolicæ* cùm in multis locis longè invicem dissitis erigantur, planè supponit ex *naturali* rei *significatu* eos in multis locis distantibus esse simul, quæ solius Divini Numinis *peculiaritas* est. Μόνυ γὰρ τῶ Θεῶ ἐν δυσὶ τόποις, ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ ἑυρίσκεσθαι· & rursus, Οὔτε γὰρ ἄγγελος δύναται ἐν διαφόροις τόποις ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ ὀπτάνεσθαι, εἰ μὴ μόνος ἀπερίγραπτος Θεός, quemadmodum ex *Athanasio*, & *Anastatio Niceno* alibi notavimus. Quæ incongruitates etiam observandæ sunt in *Altari* erigendo aut singulari aut pluribus in locis longè dissitis, eidem *Sancto Angelóve*. Ut prætercam odiosam illam relationem ad *sacrificium*, quódq; supponit Sanctis etiam Angelísq; sacrificari, quod aperta confessáq; est apud omnes *Idololatria*.

29. Neq; ulla hinc afferenda est huic rei excusatio, quòd *Templum* & *Altare* Deo soli *principali sensu* prætendantur erigi & dedicari, *Sancto* verò, *respectu secundario minúsve principali*. Nam præterquam quòd Deus zelotypus est, omnísq; impatiens consortis in honoribus sibi ipsi debitis, (quanquam τιμὴ tantùm non autem θυσία ei deberentur) *naturalis* erigendi *Templa* ac *Altaria* finitæ creaturæ, intentione Agentis mutari neutiquam potest *significatio*. Quod sicuti jam notavi, Omnipræsentiam illius innuit, quæ soli propria est ac peculiaris Deo. Ac proinde communicatio hæc *Peculiaritatis* Divini Numinis, Creaturæ, quicquid nos intenderimus, Idololatria est juxta perspicuam illius Definitionem. XXIX. *Evasioni occurritur.*

30. Quantùm ad superstitiosum Cultum versùs nudas *Præsentias symbolicas* apertásve Sanctorum aut Angelorum *Imagines* præstitum, supponendo eundem prorsus esse qui ipsi Sancto Angelóve præsenti ac visibili præstaretur, quòd hoc eos repræsentabiles innuat, nulla profectò est Idololatria. Nam quòd *illi* sic fiant per Imaginem repræsentabiles, ad *Divinas* quidem *Peculiaritates* nihil attinet nec easdem violat quoquam modo. In hoc verò versatur *Idololatria*, quòd Actus, eos certò præsentes supponat; (Valdè enim absona res est & incongrua ut quis se personæ absenti incurvet:) Et verò cùm hæ *symbolicæ Præsentiæ* multæ sint, Locísq; longè à se invicem distantibus, *Angelum Sanctúmve* pluribus uno locis esse simul, tantúmq; sortiri *Omnipræsentiæ* quantum nulli competere agnosci potest, præterquam soli Deo; adeò ut illa *Divina Peculiaritas*, quando quis se ad hunc modum *symbolicis Præsentiis Imaginibúsve Sancti* vel *Angeli* incurvat, violetur. XXX. *Idololatria incurvandi se versùs Imagines Sanctorum & Angelorum in quo consistat.*

31. Et certè quamvis nulla *necessaria* sit inter res connexio, valdè magnum tamen est periculum, in vulgo præsertim, quando se incurvant versùs Imagines *Sancti* vel *Angeli*, eósve ante dictas Imagines invocant, periculum est, inquam, nè in summam procurrant Devotionem & Reverentialem affectum ac Passionem in quam humana Natura excitari potest, vultúve ad Religionem composito motionéve spirituum in oculis profundè devotâ, exprimi. Quæ Passio ejúsq; significatio soli debentur Deo. Estq; *Idololatria* perquam sordida, ut quisquam eam *Sancto Angelóve* applicet, multóq; magis intolerandum quando Imaginibus eorum adhibetur ligneis aut lapideis, quantâcunq; arte pictæ sint & deauratæ. Manifestum est enim quòd per istiusmodi cultum specialis *Dei peculiaritas* violatur, qui solus hoc genere Devotionis est colendus. Quam tamen observavi à Plebe simplici æquè ad plenum expressam versùs Sancti Imaginem, atq; unquam factum memini ab homine maximè devoto in suis precibus ad Deum. Adeò ut non de nihilo sit quòd hoc à me hîc obiter sit notatum. Et certè si hoc fiat versùs Imaginem Sancti, indubitanter concludere licet, non posse quin fiat versùs eas Imagines quæ ad Deum ipsum referuntur. Cæterùm hoc præter propositum scopum est. XXXI. *Periculum nè vulgus eam Devotionem quæ Deo debetur in colendis Sanctorum & Angelorum Imaginibus adhibeat.*

32. Quod

XXXII. *Ritus adolendi Incensum & accendendi Lucernas coram eis, ad Definitionem reductus.*

32. Quod ad Ritum attinet adolendi Incensum & accendendi Lucernas coram *Præsentiis symbolicis* Sanctorum & Angelorum; cùm consuetudinis adolendi Incensum & accendendi Lampadas ante *symbolicam Præsentiam Jehovæ* in Sanctuario tam conspicua sit Imitatio, manifesta profectò violatio est Illius Peculiaritatum proprio suo delectu sic judicatarum. Et quantùm ad *Incensum*, sacrificium esse aliàs innui idq; nobilissimum ac significantissimum. Paríq; profectò jure Sacrificium ex Ovibus Bobúsq; in inferiorem ceremoniam deprimere possunt, atq; hoc Incensi. Nam ex usu consensúq; Nationum ad supremi Numinis cultum alterum altero magìs non restringitur. *Lampadésq;* ac *panes Propositionis* indicare videntur *Jehovam, patrem Luminum, à quo provenit omne perfectum donum, quiq; suâ bonitate pascit universa.* Et Lucernæ ante Imagines *Sanctorum* & *Angelorum*, tanquam si & illi Lucularum quarundam paterculi essent, Lumen ac solatium expectandum esse à supplicantibus qui preces suas versùs has *symbolicas Præsentias* fuderint, saltem subinsinuant; ac si præsentes utiq; illic essent ad assistendum eis qui ipsos invocaverint opémq; eorum imploraverint. Quod *Omnipræsentiam* quandam sive *Omnipercipientiam* finitis hisce ac creatis spiritibus inesse supponere vel implicare etiam atq; etiam inculcavi, & consequenter *Divinarum Peculiaritatum* esse violationem. Tam facilè varii illi Actus Idololatrici in Ecclesia *Romana* observati in *Sanctis Angelisq;* colendis ad perspicuam Definitionem reduci possunt verámq; Notionem generalem Idololatriæ quam proposuimus. Quantùm verò ad sublimes illas Compellationes, ad B. Virginem præsertim, tales utiq; quæ *peculiares* Divini Numinis *Excellentias* planè denotent, sunt sanè tam apertè *Idololatricæ* ut nullâ indigeant reductione.

XXXIII. *Perplexitates quæ obtenduntur in Mysterio SS. Trinitatis nulla cum Ratione afferri posse contra perspicuas demonstrationes quòd Doctrina* Transubstantiationis *sit falsa.*

33. Ut nec *Artolatria* ipsorum apud eos qui libero judicio sint, illúdq; credant quod certissimè verum est, quòd Panis scilicet non sit *Transubstantiatus*, quemadmodum iterum atq; iterum in *Antidoto* adversùs *Idololatriam* irrefragabiliter demonstravi. Quarum demonstrationum perspicuitatem perplexitates quæ obtenduntur in Mysterio SS. *Trinitatis* neutiquam possunt obscurare, cùm & inter ipsa *Objecta* & inter *Facultates* hinc atq; illinc tam immensum sit discrimen. Etenim in Transubstantiatione *Objectum* materia est seu corpus, substantia finita & quæ à sensibus nostris ac ratione facilè potest comprehendi. In Mysterio Trinitatis *Objectum* est infinita & incomprehensibilis Deitas, substantia incorporea, seu *spiritus* ad quem *sensus nostri* non pertingunt nè in infima quidem illius notione. Triuna verò Deitas etiam *Rationem* nostram transcendit, quamvìs ipsi non repugnet. Nunc verò *Facultates* quæ versantur circa *Transubstantiationem*, sunt quinq; sensus in debitis circumstantiis constituti, *Organo* utiq; *Distantiâ* & *Medio* congruenter dispositis ac proportionatis, unde *Sensus* necessariò capaces evadunt dijudicandi quale sit Objectum, corpus hoc sit an illud, *Humanum* putà *corpus* an *Panis frustulum*. Ad hæc, non *exterior* sola *ratio* sed illud etiam quod Græci νοῦν appellant (qui primas & per se evidentes *Notiones communes* complectitur sive *Axiomata*, quæ sine ope syllogismi *Noëmaticè* vera ac manifesta sunt) *Objectum* plenè firmitérq; apprehendit in hac controversia. Quandoquidem *Transubstantiatio* in apertas cum hisce ac manifestas repugnantias facilè resolvitur, quemadmodum abundè in *Antidoto* illiúsq; *Defensione* demonstravi. In Mysterio autem Trinitatis nulla omninò est aut cum *externis Sensibus* aut *communibus Notionibus* repugnantia; *Exterior* tantùm *Ratio* ac *Imaginatio* nebulas aliquas circa eam & obscuritates obducit, quas animi in contemplatione bene exercitati facilè cernunt, simúlq; à venerando hoc Mysterio dispellunt in quantum antiquis Ecclesiæ Catholicæ Symbolis nobis exhibetur. Quamobrem è duabus conclamatis opinionibus illa minùs desperata videtur, quæ tametsi Panis non sit transubstantiatus, modò interim transubstantiatus credatur, præstare vult ità credentes non fore *Idololatras*, quàm quæ Panem transubstantiat ut sic evitetur crimen *Idololatriæ*.

XXXIV *Quòd credant Panem in Eucharistia non esse, Pontificios neutiquam liberare sub aperta* Artolatria, *quæ est* Idololatria.

34. Atq; equidem fateor meipsum olim in hanc Opinionem proclivem fuisse, hoc in casu eos non fore Idololatras (vide *Ideam Antichristianismi*, lib. 1. cap. 13. sect. 6.) antequam rem pressiùs & anquisitiùs consideràssem. Neq; nunc dierum desunt profectò Ecclesiæ *Romanæ* arguti Patroni qui miro suadendi artificio & eloquentiâ minùs cautos in hanc securitatem trahunt, nempe quòd si Panis *non Transubstantiatus* reperiretur, *Artolatras* tamen eos esse non posse qui credunt *Transubstantiatum*. Nam dum credunt *Transubstantiatum*, credunt etiam illic non esse, nempe intra *Symbola* seu *species*, indéq; prætendunt evidenter demonstrari posse se eum non posse colere, sed *Christum* duntaxat in cujus substantiam creditur transubstantiatus. Nam quidquid sumitur, inquiunt illi, pro Objecto Cultûs, Intel-

lectum

lectum oportet affirmare, (aut verè aut falsò) illîc esse quò cultus dirigitur; Quod argumentum plausibilem præ se fert acuminis speciem; Verùm respondeo, Ubi quid Objectum cultûs fit per errorem, nihil necesse est ut Intellectus illîc esse affirmet, sed potiùs contrarium. Neq; enim existimat indebitum Objectum illîc esse sed debitum. Qui *Solem* adorabant, illud utiq; quod nos appellamus Solem, quódq; flammeum quoddam esse corpus sensûs & intelligentiæ expers intelligimus, eandémq; sui speciem *Heliolatrarum* oculis exhibebat atq; nostris (quemadmodum species eadem eis apparet qui panem *Transubstantiatum* credunt atq; eis qui idem non credunt) quocunq; demum nomine appelletur, ii sanè non credebant, id quod nos scimus Solem esse, illîc esse, sed intellectuale Numen, qualis Sol non est; & tamen nihilominus agnoscimus omnes eos *Heliolatras* fuisse & consequenter *Idololatras*. Quamobrem modò *justis ponderibus ac mensuris* uti velimus, *Pontificios* etiam concludere debemus *Artolatras* & ex consequenti *Idololatras*, cùm Panis non sit *Transubstantiatus*, siquidem Adoratio eorum in *Panem* tunc, loco Christi, delabitur, ut *Heliolatrarum* in *Solem* loco intellectualis Numinis. Qui amico colaphum impingit in fusco crepusculi, inimicum esse ratus, amicum illîc non esse planè censet, qui tamen nihilominus seipsum ictûs illius Objectum sentit cum magno suo malo, optátq; se illîc non fuisse. *Idololatriam* hanc per errorem committi lubens agnosco, verùm idem fit in omni *Idololatria*, quæ ex serio Animi instituto committitur; adeò ut hoc factum liberare non possit à tam nefarii criminis ignominia. Quòd verò Idololatria sit evidens est, cùm panis frustulo *Divinus* deferatur *honos*, quæ Peculiaritas est Divini Numinis, nulli nisi ipsi tribuenda. Violatio verò cujusvis *Divinæ Peculiaritatis* Idololatria est, per propositam Definitionem.

35. Virtute cujus Definitionis varias *Romanæ* Ecclesiæ *Idololatrias*, in colendis *Imaginibus Christi*, in *colendis invocandísq; Sanctis* atq; *Angelis*, & in *adoranda* deniq; *Eucharistia* planè apertéq; demonstravimus. Ac virtute quidem ejusdem Definitionis *Paganorum Idololatriæ* æquè clarè, in colendo supremo Numine per Imagines, retegi possint, & in Religioso cultu quem *Dæmonibus* suis exhibebant, quémq; hæc Definitio facilè probaret esse *Divinum*. Verùm hoc omninò extra præsentem scopum foret, nec omninò utile, aut argumento quod præ manibus est congruum. XXXV. *Applicationem Idololatriæ Paganicæ ad hanc Definitionem, extra præsentem esse scopum.*

36. Restat nunc tantùm ut Ceremonias aliquas in nostra Ecclesia usurpatas, applicando eas ad hanc Definitionem, ab imputatione *Idololatriæ* perinde atq; multas *Romanæ* Ecclesiæ Idololatricas evicimus, liberemus. Quæ non minùs utilis erit quàm, fortean, jucunda nostris consideratio, dum observant, quàm frustrà Adversarii manus injecturi sint tenuibus istis funiculis quibus nos rursus retrahendos sperant in *Papismum*. Nam si Definitio *Idololatriæ* illis applicari non potest, manifestum est eas non posse esse Idololatricas. Definitionem verò eis applicari non posse tam facilè ostenditur, ut huic Argumento insistere minimè sit necesse. In genere igitur notandum est quàm ingens discrimen sit inter *Religiosum* cultum propriè sic dictum, qui idem est qui cultus *Divinus*, ac pium vel *Religiosum affectum* & *respectum Præferentiámve* unius rei præ altera, propter relationem quam habet ad Objecta exercitiúmve *Religionis* nostræ *Divinive* cultûs. Est quidem paulò inurbanius proverbium, *Si amas me, ama canem meum*, significationem tamen habere potest à præsenti instituto minimè alienam. Non est enim intelligendum de *Amore Amicitiæ*, sed de istiusmodi *Amore* cujus inferior illa creatura sit capax, quémq; par sit illi impertiri cum relatione ad Dominum suum cui debeatur *Amor Amicitiæ*. Ità illi qui sinceram erga Deum gerunt Divinam Reverentiam, minimè mirum est si animum in se proclivem sentiant ad aliquam habendam Reverentiam respectúmve erga eas res vel personas quæ speciali modo ad eum referuntur: sive *Sacerdos* sit seu *Templum*, ullúmve *sacrum vas*, & id genus alia. Quæ Reverentia toto genere differt ab illo *Divino cultu* seu *Reverentia* quæ ipsi Deo debetur (plus inquam differt quàm Amor Amici ab amore caniculæ illius) ac proinde nulla esse potest *Divini Numinis Peculiaritas* & consequenter nulla *Peculiaritatum* illius violatio, si alteri alicui tribuatur. Quæ vera Notio est Idololatriæ. XXXVI. *Magnum discrimen inter Religiosum* respectum *vel* præferentiam *& Cultum Divinum.*

37. Paucis aliquibus hoc exemplis illustrabimus & sic concludemus. Qui capita aperiunt in Ecclesia, idémq; faciunt etiam tunc cùm Liturgia publica illîc non celebratur, nullo pacto concipiendi sunt Divinam Reverentiam cultúmve Deo peculiariter debitum, Ædificio in quo sunt præstare; sed quia locus hic ad usus sacros est separatus & differentis conditionis à locis ordinariis qui talem relationem ad Deum Divinúmq; cultum non habent, ex profundæ Devotionis habitu erga Deum, inferiorem hanc affectionem & reverentiam erga locum illius cultûs etiam exprimunt, XXXVII. *Aperto capite versari in Ecclesia per hanc Definitionem ab Idololatria liberatum.*

per modum *Discriminationis* & *Præferentiæ* illius præ aliis ædificiis communibus, quantâcunq; magnificentiâ sint extructa. Quod certè non est reverentiam exhibere ullo modo æqualem, ejusdémve generis cum ea quam præstamus Deo, sed major tantùm aliúsq; classis reverentia est quàm ea sit, quam ulli loco exhibemus qui non refertur ad Deum. In quo quidem nihilo plus Idololatriæ est quàm quòd *Moses* calceos sibi de pedibus detraxerit quia terra sacra erat, ob specialem Dei illìc apparentis præsentiam. Ac proinde nequaquam incongruens erat aliquam ipsi loco exhibere reverentiam in istis circumstantiis, nec profanare aut contaminare cænosis pedibus. Quinimò necessarium erat si expressum Dei spectes præceptum. Vel si quis ultrò sic faceret, eo sensu reverentiæ quem insinuavi, quamvìs *superstitiosum* quidem esse posset sub Christianitate, non posset tamen esse *Idololatricum*, cùm nullæ *Divini Numinis Peculiaritates* indè violentur.

XXXVIII. *Ut & osculatio Bibliorum in Juramentis accipiendis.*

38. *Deosculatio* etiam *Bibliorum* in Juramentis accipiendis, quæ in usu est apud nos (quæq; secundùm propriam vocis Notationem, appellari potest *Adoratio*, cùm ea vox aut admotionem oris rei osculandæ, aut manûs Adorantis admotionem suo ori propriè significet, atq; sic eam osculando, quòd amorem nostrum atq; affectionem præcipuè, sed honorem simul erga personam vel rem ostendimus, quam ad hunc modum salutamus) hæc Ceremonia nihil aliud est quàm significatio amoris ac existimationis quam habemus etiam de *materiali*, si ità loqui fas sit, *verbo* Dei, cujus lectione tam Divina solatia ac voluptates percipimus, quódq; nobis notitiam impertit Divinæ voluntatis & salutis illius quæ per Jesum Christum in hoc libro revelatur. Et si quis post seriam alicujus Capitis lectionem, corde ejus gestiente præ gaudio sanctáq, Consolatione abundante, (ex pio affectu erga ipsum Instrumentum tantæ gratiæ ac solatii ipsi communicati) oscularetur demum Biblia dum deponit, quæ major Idololatria in hoc esset, quàm ille commiserit, qui Biblia pectus inter ac brachia tam arctè è suggesto in conspectu Populi compressit ad significandum quàm chara ipsi essent esséq; debeant universis?

XXXIX. *Incurvationem versùs Altare mensámve Dominicam sub veram notionem Definitionémve* Idololatriæ *non cadere.*

39. Et quantùm ad *Incurvationem versùs Altare*, qui sic faciunt, per illam Actionem proculdubio Deo Adorationem intendunt propriè summóve sensu sic dictam, ità ut species sit *Latriæ*. Quæ quòd versùs locum dirigatur, ex se Idololatria esse non potest, cùm omninò peragi non possit, quin versùs aliquem dirigatur locum. Et si Ecclesia *Uniformitatis* gratiâ unum locum eligat præ reliquis, modò Adoratio *versùs* eum tantùm fiat, non potest esse *Idololatria*. Etenim Deum colere *versùs locum* quàm *in loco* non major est Idololatria; Utræq; enim tantùm *Circumstantiæ* sunt, non autem Divini cultûs *Objecta*. Jam verò postquam par esse statuerit ut Adorationem adhibeamus quum primùm in Dei domum introiverimus, ut & *uniformitatis* causâ versùs certum aliquem illius locum partémve, cúmq; totus locus aliquâ ratione sanctus sit, & tamen *Præferentia* fit unius partis præ alia propter devotionem plusquam ordinariam in celebrandis longè omnium charissimis Religionis nostræ *Mysteriis* illìc adhibitam, *Mortem* intelligo ac *Passionem* B. *Servatoris nostrámq;* cum ipso *unionem* per participationem illius Carnis atq; Sanguinis, minimè profectò mirum est si ille locus ubi hujus rei symbola exhibentur magnáq; hæc ac pretiosa *Mysteria* celebrantur, *Præferentiam* habeat in Religiosa nostra affectione ac respectu præ reliquis locis in Ecclesia universis, ut sit quasi *Instrumentum directivum* versùs quam partem Ecclesiæ Adorationes facere debeamus; nempe ut *Altare* sive *Mensa Dominica* hoc *Instrumentum* sit *Directionis*, útq; hic peculiaris illius honos sit, hoc munere fungi. Quo quidem in sensu Incurvationes versùs eam fiunt, ut versùs *Propitiatorium* olim apud *Judæos*, aut nunc versùs *volumen Legis* sub canopeo in synagogis absq; omni specie aut suspicione *Idololatriæ*.

Divinus enim cultus *illi* neutiquam præstatur in hisce circumstantiis, *versùs quod* dirigitur, sed *ipsi soli Deo*; cùm nulla *Animalis Figura* exponatur quæ hunc cultum recipiat, quemadmodum fit apud Paganos; cúmq; *Panis Eucharisticus* nullâ ratione *Præsentia symbolica* sit, perinde ac nullam Imaginem sibi impressam habeat, sed & *Panis* & *Vinum* mera signa sint *corporis* Christi *occisi*, *crucifixi* vel *mactati*, *sanguinisq;* *effusi* pro nobis. Quæ proinde persona Christi non sunt, nec *Hypostaticè* in hoc statu unita cum illius persona, & consequenter nec *Symbola* eorum, ulla esse possunt *Præsentia symbolica*; quemadmodum in *Antidoti Defensione* notavi. Altare igitur eum honorem obtinet ut *Instrumentum directivum* sit, *quorsum*, ut Ecclesia honorem, *ubi*, Divina fiat Adoratio. Adoratio verò non magìs fit *Altari*, ex eo quod *versùs* illud fiat, quam *Ecclesiæ Templóve*, quòd fiat *in* eo. Quandoquidem nulla super illud prostat *Figura Animalis*, quemadmodum antiqui Pagani sentiebant Deos suos in variis id genus formis apparere, atq; eos propterea sub eisdem colebant.

lebant. Hoc enim *Repræsentativum* esset *Personale* Cultúmq; versùs ipsum factum reciperet, juxta manifestum sensum Scripturæ & naturalem Rationis interpretationem. Hic verò cùm nulla hujusmodi statua aut Imago erecta sit, tota res est in vado.

Quamobrem honos omnis quem Altare recipit in his Adorationibus *versùs* ipsum factis, hic est, ut adhibeatur ut *instrumentum directivum* populo ad ostendendum quò vultus vertere debeant, quando has Adorationes peragunt Deo, quod longè abest à tribuendo ullum cultum Divinum *Mensæ* seu *Altari*, ac proinde longè extra ictum nostræ Definitionis *Idololatriæ*.

40. Et ad eundem modum cùm omnia *Nomina* ac *Attributa* Dei sacra sint, majorémq; erga ea habeamus Reverentiam, quàm erga ulla vocabula nomináve quæ non referuntur ad Deum, (quanquam nullum quidem cultum reverentiámve Divinam eis debemus, quippe quæ Deus non sunt sed verba quæ transeunt ut alii soni solent) cùm omnia, inquam, Dei Nomina sacra sint, tamen quia nomen *Jesu*, Dei manifestationem nobis in maximè obligatoriis circumstantiis exhibet, idcirco, quemadmodum Mysteria super Altare celebrata causa erant prælationis illius præ reliquis Ecclesiæ partibus universis, ut locum designet *versùs* quem adorationem dirigamus, ità hoc nomen *Jesu* præ reliquis omnibus nominibus vocabulísve quæ Deum significant, aut illius Attributa, meritò adhiberi potest ad determinandum *Tempus* & occasionem *quando* in publica Liturgia uberiori modo debeamus Devotionem nostram exerere in colendo Deo Servatore, præsertim cùm Scriptura tale quid nobis subinsinuare videatur. Atq; hic quidem honos est Nomini Jesu datus, ut ad illius nominationem nobis occasionem arripiamus profundam præbendi Reverentiam Divinúmq; cultum æterno nostro Redemptori. Unde manifestum est eum honorem qui *Nomini Jesu* obtingit aut *Altari*, in incurvationibus factis *ad nominationem* unius & *versùs situm* alterius, multùm abesse ab honore Divino, *Divinásq;* propterea *Peculiaritates* indè non *violari*, nec ullam *Idololatriam* committi.

XL. Nec incurvationem ad nomen Jesu.

41. Et postremò, quantùm ad *Eucharistiam* sacráve *Panis* ac *Vini symbola*, quòd in genua *ipsis* non procidimus, in *Antidoti Defensione* abundè ostendi: verùm in ea invenimur positura, quoniam devotis erga Deum ejaculationibus toti occupamur, cordibus nostris versùs eum anhelantibus inter recipiendum sanctum hoc sacramentum. Atq; hæc sanè summa illius Reverentiæ debitæ est, quam per Rubricam Ecclesiæ nostræ ullámve indè directionem, in celebrandis sacris hisce Mysteriis requiri video. Et si privati aliqui Doctores Ecclesiæ de adorando Sacramento quicquam dicant, cùm talis intelligatur Affectio & Reverentia quæ erga *verbum Dei sacráve Biblia* exprimatur, hanc nullam *Divinarum Peculiaritatum violationem* esse suprà notavi, ac proinde nullam esse posse *Idololatriam*. Et si loquuntur de *Adoratione propriè sic dicta*, equidem per charitatem suspicor, intelligendum esse de Adoratione *versùs* symbola factâ, quemadmodum suprà explicavi factum *versùs* Altare, hoc est, utendo eis tanquam *Instrumentis directivis* versùs quæ adorationem præstamus Christo, nequaquam verò *ipsis* tanquam *Objectis* illius. Quod valdè difficile credo ut quisquam imaginetur fieri, qui sibi ipsi conscius sit, quali motu agatur Anima, quando Actum *realis sinceræq; Adorationis Divinive* cultûs obit, perpendátq; secum, quid sit quoquo sensu illius esse *Objectum*. Syntaxin profectò inventurus esset tam turpiter vitiosam ac distortam, rem quamlibet quoquo sensu *Objectum Adorationis* facere præter Deum, ut tantæ vecordiæ eum prorsus puderet, magísq; absonum deprehenderet & incongruum, magísq; impertinens ac onerosum, quàm si quis solem visibilem adoraturus, candelam junceam oculos inter atq; solem interponeret, & ad eam simul adorandam tanquam *Objectum* cum relatione ad solem se obligaret, dum prætendit ultimatim eodem tempore ipsum solem adorare; manifestum utiq; est, distractioni ac impedimento ipsi fore.

XLI. Nihil quod vel minimam habeat speciem Idololatriæ in celebranda cœna Dominica ab Ecclesia nostra requiri.

42. Quod certè meritò facit ut suspicemur eos qui ad adorationem faciendam *externis Objectis* adeò proclives sunt, ad corda quidem animósq; cum *æterna* illa ac *invisibili Potestate* conjungendos, (quæ in minima cogitationum distractione optimè sentitur) non satis acri intentione ferri, sed externis hisce rebus lubenter inhærere velle, atq; sic Religionem in Terram demum deprimere solóve æquare, Animásq; hominum permittere in inerti quadam carnalitate stupere planè ac obbrutescere. Quamobrem de quibuscunq; particularibus Ecclesiæ nostræ Doctoribus meliora spero quàm ut in animo habeant Adorationem Divinúmve cultum symbolis Eucharisticis præstitum, rem licitam asserere, quasi Adoratio *Objecto indebito* facta transire sic possit ad *Objectum debitum*, nempe ad Christum; hoc enim suprà probavi manifestum esse Idololatriam.

XLII. Ratio cur quidam homines ad adoranda externa Objecta sint proclives.

XLIII. *Mentem Ecclesiæ non interpretandam esse ex temerè dictis privati cujuscunq; Doctoris.*

43. Quòd si quis ex Ecclesia nostra tam inconsideratè loqueretur, quid istud ad ipsam Ecclesiam, quæ se longè infra hos limites continet? Atq; ii quidem qui ex Ecclesia sunt, ad nullorum particularium hominum opiniones tenentur, sed ad generalem professionem praximq; Ecclesiæ. Quæ ex his instantiis, (quæ tamen maximè omnium scrupulum movent) videre potes quàm immunis sit ab omni labe maculâve Idololatriæ juxta veram illius Notionem ac Definitionem, quippe quæ nullos Religiosos ritus usurpat quibus *Divini Numinis Peculiaritates* violentur.

XLIV. *Ingens periculum in relinquendo puriorem Ecclesiam pro Ecclesia Idololatrica.*

44. Ac proinde brevem hanc operam, quam insumpsi in ritibus tum Romanæ Ecclesiæ tum nostræ, per tam perspicuam Regulam, adeò libere & fideliter examinandis, gratam perinde fore confido ac tempestivam omnibus qui salutem suam seriò curant, summoperéq; eos spero sibi, hoc lubrico seculo, cauturos, nè puram relinquant Ecclesiam pro Ecclesia tam multifariis Idololatriæ maculis contaminata, quinimò & illos qui in ista Ecclesia contaminata sint, meliùs sibi prospecturos ineundo communionem cum illa Ecclesia quæ est magis pura. Intereà verò loci, zelum hunc nostrum plusquam ordinarium excusatum iri spero in re tam immensi momenti, & in qua vertitur æterna nostra felicitas atq; salus, quippe quum tam expresse declaretur in Scripturis, *Nullum Idololatram Cælorum regnum esse hæreditaturum*.

XLV. *Spiritualis Idololatria. Varia illius Instantia, ut Avaritia, quam Apostolus appellat Idololatriam.*

25. Quod quidem quemadmodum irrefragabiliter verum est & in confesso apud omnes de hac *externa* ac *Rituali Idololatria*, ità sanè non minùs verum est de *interna* seu *spirituali*, nisi sincerè studeamus nosmet ab ea liberare. Sunt enim alia *Idololatriæ* Genera quàm quibus hactenus institimus, taliáq; quæ pari curâ evitari debeant, si propria nostra nobis cordi sit salus. S. *Paulus* unum expressim ex hoc genere memorat & ipso nomine indicat, *Mortificate igitur membra vestra terrestria, scortationem, impuritatem, mollitiem, cupiditatem malam, &* avaritiam *quæ est Idololatria*, Colos. 3. 5. Vox *Græca* est φιλαργυρία, *Pecuniæ cupiditas*, quam credo Apostolum *Idololatriam* non reputare propter *Imagines* in nummos usitatè impressas, sed propter fidem ac recumbentiam quam pleriq; habent in incertis divitiis. Eadémq; prorsus ratio est in rebus omnibus *Mundanis* cujusmodicunque, in Potestate, in Amicis, aliisq; id genus reliquis. Qui majorem in his fiduciam ponunt quàm in Deo vivente, spiritualem manifestò committunt Idololatriam. *Confidite Jehovæ in perpetuum, Nam in Deo Jehova est robur sempiternum*, Isai. 26. 4. *Jehova mea rupes est, arx mea, Deus meus, meum Numen cui confidam*, Psalm. 18. 2. *Etiam si occiderit me, in ipso sperabo*, inquit *Jobus*, Job. 13. 15. Atq; sic nos oportet facere, cuicunq; permiserit occidere nos, vel ullo modo persequi, quippe certos nihil in pejus obtingere posse eis qui fiduciam ponunt in eo. Quòd si cùm omnia visibilia solatia deficiunt, in Deo invisibili nostra itidem deficit fides, indicio est nos Creaturam fecisse rupem Confidentiæ nostræ, eiq; illud tribuisse quod *peculiare* est Deo, quod manifesta est Idololatria.

XLVI. *Falsam Ideam de Deo fovere, horridam, ac terrificam, alterum genus esse spiritualis Idololatriæ.*

46. Quemadmodum etiam esset si falsam Ideam de Deo formaremus, magis horridam ac terrificam quàm maximè formidabilia *Idola Paganorum*; Huicq; adularemur & nobismetipsis, quasi in speciali apud ipsum essemus gratia, quia talem eum credimus qualem nos falsò confinximus, adamantinæ putà *severitatis*, vel potiùs *crudelitatis* erga partem humani generis longè maximam, ad æterna & ineffabilia tormenta inevitabiliter damnandam, sed adeò inæquali interim erga personas nostras præ reliquis mortalibus universis indulgentiâ ut necessariò ac fataliter salvandi simus, quomodocunq; vitam instituerimus, ex eo solo quòd sic voluerit, atq; hoc ipsissimum Fundamentum foret Fidei nostræ ac recumbentiæ in Deum; Hoc certè etiam *spiritualis* esset *Idololatria*, & egregia pretiosi illius Divini Attributi, si non ipsius Naturæ Dei violatio, quem S. *Johannes Amorem* esse declarat, *Deus amor est, & qui in amore manet, in Deo manet & Deus in eo*, S. Johan. 4. 16.

XLVII. *Christianos qui ob dissensum per conscientiam in rebus Religionis persequuntur & occidunt alii alios, Deum Christianorum commutare in fœdissimum Idolum Paganicum,*

47. Lege *Mosaicâ* vetitum est nè quis alienum suffimentum ignémve offerat, atq; æquè strictè sanè vetitum est Evangelio Christi. Etenim cùm discipuli ejus ignem de cœlo devocatum voluerint, (quemadmodum ab *Elia* olim factum erat) ob injuriam Domino suo ac Magistro illatam, objurgabat eos dicens, *Nescitis cujus spiritûs vos sitis*, Luc. 9. 54. Acerbus ac truculentus zelus (Apostolus ζῆλον πικρὸν appellat) alienus ille ignis est vel suffimentum Domino minimè offerendum sub Evangelio. Nihil enim magis alienum esse potest à spiritu Evangelii quàm illud. Johan. 16. 2. *Veniet tempus quum quisquis trucidabit vos, putabit se* λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ, *acceptum quoddam Divini cultûs genus præstare Deo*, ac si oblationem sacrificiúmve ipsi offerret. Atq; hoc equidem est illud *alienum Incensum, Ignis & sacrificium* quod omnes *Religionistæ* Deo offerunt (cujuscunq; fuerint Sectæ aut Opinionis, sive *Pontificiæ* sive *Reformatæ*) qui ob dissensum in rebus Religionis persequuntur & trucidant alii alios, ac si hæc genuina arma essent militiæ Christi, qui tamen ex-

pressim

pressim pronunciavit, *In hoc cognoscent omnes vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore prosequamini.* Dum verò persequuntur, occidunt, & præ barbaro quodam zelo mactant alii alios, putantes se hac ratione λατρείαν προσφέρειν θεῷ, *acceptum cultum præstare Deo*, commutant quidem Christianorum Deum vivum in *turpissima Idola* Paganorum, quibus solenne erat hujusmodi sanguinolentis hominum mactationibus sive ἀνθρωποθυσίαις coli, apertéq; proinde *spiritualem Idololatriam* committunt, violando ac deturpando *peculiarem* Dei Christianorum *characterem*, dum ad hunc modum eum prætendunt colere.

XLVIII. *Vires omnes corporis atq; Animæ propriæ voluntatis satisfactioni impendere, hujus Idololatriæ exemplum alterum.*

48. S. *Paulus* cohortatur *Romanos*, cap. 12. ut *præstent corpora sua, hostiam viventem, sanctam, acceptam Deo*, quam & τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν, *cultum nostrum rationalem appellat*, illum utiq; Divinum Cultum, qui maximè congruum est & rationi consentaneum ut tribuatur Deo, nempe ut dedicemus devoveamúsq; omnes vires ac facultates *animæ* juxtà atq; *corporis*, (nam ex eo quòd θυσία ζῶσα dicitur, *Anima* manifestò implicatur) Deo colendo ac serviendo. Hæc est illa nostra rationalis congruénsq; *Latria*, quam Deo debemus; ac proinde, si vires omnes animi robúrq; corporis nobis ipsis serviendis impendamus nostrísq; carnalibus ac *Mundanis* cupiditatibus, manifestum est nos ex nobismetipsis *Idolum* efficere, nobísq; illum cultum tribuere, quod rationi consentaneum est ut soli tribuatur Deo.

XLIX. *Plenitudinis integritatísq; affectuum nostrorum in quamlibet creaturam effusio aliud ejusdem rei exemplum.*

49. Cúmq; scriptum sit, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua*, hoc est, summus vigor ac plenitudo amoris nostri omninò in eum derivanda sint, aliáq; amanda illius gratiâ, Deo hoc postulante ut *peculiare* suum debitum, certè si fervorem hunc & integritatem affectuum nostrorum erga ullam personam aut rem, Amicum, Uxorem, Filium, Existimationem, Voluptatem, aliúdve cujusmodicunque, ferri sinamus, *hæc Divina Peculiaritas* violatur, éstq; certissimè genus quoddam *spiritualis Idololatriæ*. Unde minùs mirandum tam frequenter hominibus Fortunam adversari in eis rebus vel personis quas tam impensè amant quibúsve supra modum oblectantur. Ac proinde incolumitas nostra est perinde ac officium, affectus moderatos habere erga res omnes præter solum Deum, ubi nullum esse potest excessûs periculum.

L. *Nosmetipsos finem ultimum facere actionum nostrarum cultúsq; adeò Deo præstiti, Instantia egregia hujus spiritualis Idololatriæ.*

50. Et postremò (in argumentum enim incidimus adeò copiosum, ut necesse sit nobis limites imponere nè nullum videamur invenire posse exitum) notissimum est nec negari potest, quin Deus finis ultimus sit rerum omnium. Sic est in se, & sic esse à nobis agnosci debet tum per verba tum per actiones nostras. Quamobrem si actionum nostrarum finem ultimum nosmetipsos facimus, nostrámq; propriam felicitatem *quatenus nostram*, non autem *quatenus juxta voluntatem* sit *naturâmq; Divinam*, callidum quasi paciscentes pactum cum omniscio Deo idémq; non ultrà præstantes (quod omnium pessimum est) quàm cum præsenti nostra quiete, securitate & emolumento consistat, præferentes hæc illius voluntati ac præcepto, hæc etiam manifesta est *Idololatria spiritualis*, rursúsq; nosmetipsos Idola facimus, nos faciendo finem ultimum nostrarum Actionum. Finis enim ultimus non potest esse nisi unus, quæ voluntas Patris est, Lumen notitiæ Dei in facie Jesu Christi in nobis manifestati, qui splendor illius Gloriæ est expressáq; forma illius Personæ. Qui in carne declaravit *se non descendisse de cœlo ut voluntatem suam faceret, sed voluntatem ejus qui misit illum.*

Hæc igitur *suprema* lex est Deiq; mandatum *de puritate sui cultûs* ut nullam habeamus voluntatem finémve Proprium. Nam quemadmodum non nisi unum Deum habere debemus, *Audi Israel, Dominus Deus noster Deus unus est*, Deut. 6. 4. ità habere debemus non nisi unam voluntatem, voluntatem utiq; illius Dei quem colimus. Quam certè non habemus, si ullam habemus propriam *suive quærentem* voluntatem, finémve, voluntati Dei non subordinatum. Cujus *Voluntas* atq; *Lex*, *nihil-sibi-quærentis Amoris* Lex est, qui paratus est agere, & in bonum Creationis Dei quidvis, quantumlibet acerbum ac dolorificum, contentus pati. Cujus conspicuum quidem exemplum erat Beatus Servator. Atq; hoc equidem est de quo testatur Domini *Jesu* Intimus, in calce suæ Epistolæ, 1 Johan. 5. 20. *Scimus item Dei filium venisse, & nos eo ingenio donâsse, ut verum cognoscamus Deum, sumúsq; in vero, in ejus filio Jesu Christo. Is verus est Deus æternáq; vita. Filioli, cavete vobis ab Idolis.* Amen.

FINIS.

[illegible] prosequuntur [illegible] nobis [illegible] Nam [illegible] Christianorum [illegible] ad [illegible]

[illegible] Deo [illegible] confirmationem [illegible] Dei [illegible] hoc [illegible] Hinc [illegible] tria [illegible]

[illegible] quod [illegible] Deo [illegible] Voluptatem [illegible] Deum [illegible] ulla [illegible] praeter Deum, [illegible] nullum esse [illegible]

[illegible] ne nullum videamur [illegible] nostrum est [illegible] Sic [illegible] per verbum [illegible] Quamobrem si [illegible] propriam [illegible] Deo [illegible] Christo in nobis [illegible] Qui [illegible]

[illegible] nullam habere [illegible] Nam quemadmodum [illegible] unum Deum [illegible] Deut. 6. 4. [illegible] Dei [illegible] colimus. [illegible] voluntatem [illegible] in bonum [illegible] Dei [illegible] quidem [illegible] Domini Jesu [illegible] Amen.

FINIS.

DIVINORUM HYMNORUM HEPTACHORDON:

SIVE IN

Nativitatem Christi,

IN

Ejus *Passionem*, *Resurrectionem*, *Ascensionem*, *missionem Spiritûs Sancti*, & in *Mundi Creationem*

EJUSQUE

Redemptionem per Christum Re-introductione *Novæ Creaturæ*

CARMINA SEPTEM,

Anglicè primitùs scripta & nunc demum Latinè versa.

Per *Henricum Morum* Cantabrigiensem.

Psalm. *96.*

Ἄσατε τῷ κυρίῳ ᾆσμα καινὸν, ᾄσατε τῷ κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ.

Ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, εὐαγγελίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ.

LONDINI,

Typis *J. Macock*, Impensis *Johan. Martyn* sub Signo Campanæ, & *Gualteri Kettilby* sub Signo Capitis Episcopi in Divi *Pauli* Cœmeterio.

MDCLXXIV.

DIVINORUM HYMNORUM HEPTACHORDON.

HYMNUS PRIMUS.

In *NATIVITATEM Christ*

1.

Ancta Dei soboles summi de vertice Cœli
Lapsorum *Adamidûm* mœstos miserata dolores
Descendit, linquens ultrò *Cælestia Tempe*,
Nos ad ea ut reduces traheret felicia Regna. *Narratio Historica.*

2.

Deposuit vestes radianti luce coruscas
Personam ornabant quæ Majestate verendam,
Humanas subiítq; vices ac tristia Fata,
Humanâ formâ & mortali sanguine cretus.

3.

Matutina suo sic lapsa est cœlitùs Orbe
Spirantis terræ ut condat se Stella sepulchro.
Æthereum extinguens splendorem protinùs omnem
Udi uteri ingressu castæq; humilísq; Puellæ.

4.

Angelici ergò Chori, decurso tempore, tandem
Cœlesti celebrant *Natalia Mystica* cantu,
Atq; immensa ferunt inopinâ gaudia voce, &
Pastorum vigiles læti modulantur ad aures.

5.

Æterni sic sancta *Dei proles*, *Homo* facta est,
Ut queat esse *Dei proles*, *Humana* Propago, *Historia Applicatio ad promovendam vitæ probitatem.*
Divinam possint rursúsq; capessere *formam*
Quâ consanguineo mens Enthea Numine gaudet.

 6. Da

6.

Da Pater & mentes *humiles*, da cordáq; *pura*,
Imple animósq; tuo *cœlesti* prorsus *amore* ;
Sic toto ut totum dum haurimus pectore Christum,
Omnes possimus *Divino semine* nasci.

7.

Dáq; precor, *Pater alme*, sacrâ sic stirpe *renati*
In tam *Divinum sensum* vitæq; vigorem,
Condigno *horrore* ut fugiamus *turpia* cuncta
Quæramúsq; tui vivi solatia verbi.

8.

Utq; hoc *cœlesti* mens enutrita *cibatu*
Ætatem Christi tandem pertingat *adultam*,
Quâ tunc tam stabili gressu prosequamur Honestum,
Omnibus ut constet *quâ* simus *Origine* nati.

9.

Tu *Soboli* concede *tuæ*, ut vis nulla pudicas
Inquinet huic Animas, cogátve ad turpia Facta,
Erigat at celsa in campo quocunq; Trophæa,
Clareat ut latis *Patris* indè Potentia terris.

10.

Da tandem nobis post splendida bella peracta,
Terrenæq; hujus passis incommoda vitæ,
Cum Christo *gnato* tua *nos* quoq; *pignora* posse
Promissa accipere in puro *Patrimonia* Cœlo.

HYMNUS SECUNDUS

In PASSIONEM Christi.

1.

Narratio Historica.

PAstor ab excelso descendit sidus Olympo
Palantes in valle Greges Telluris opacæ
Ut legat, & cæcâ mortis Regione jacentes
Excitet ad læti visenda Palatia Cœli.
Delicias tantas equidem res magna fuisset
Liquisse, atq; bonis ultrò caruisse supernis ;
Verùm & velle pati vitæ mala summa caducæ,
Immensum hoc sanè est & inenarrabile Factum.

2.

Quem modò fulgentem cœlestis gloria cinxit,
Vitæ hujus jam urgent viléq; gravésq; Tenebræ ;
Dúmq; assueta oculos feriunt malefacta tenellos,
Illius heu! misero lacerantur corda dolore.
Innocuos levis irridet contemptio mores.
Quæ verò attonito fecit miracula mundo

Invidia

Invidia hæc carpit, tetro & *Pharisæa* veneno
Tincta, maligno ausu, Rabies sua spicula figit.

3.

Tandem odium tumidâ in tantum ebulliverat undâ
Subjicerent falsos ut Testes, morte nefandâ
Quò dominum vitæ possent occidere, postquam
Candida contortis lacerârant membra flagellis.
Quin præ contemptu & Regalis purpuræ amictu
Induerant corpus, spinarum & tempora laureo,
Atq; indulgentes lusum sibi porrò malignum
Pro sceptro *Tyriam* dignantur arundine vestem,

4.

Tunc per ridiculum venerantur poplite flexo
Conspuitúrq; sacer petulanti milite vultus.
Arborea tandem fixerunt in Cruce passum,
Proh pudor! atq; duos posuêre utrinq; latrones.
Clavis, heu! misero fodêre pedésq; manúsq;
Sanguineis subter maduerunt gramina guttis.
Ferrea Nox oculos urget, Mortísq; dolores
Divini extinguunt florentia lumina vultûs.

5.

Peccati infelix portans sic pondera nostri
Innocuus queritur gemibundis vocibus Agnus;
Dúmq; ità nos redimit tristis de Faucibus Orci
Multa inter, propriam amittit, suspiria, vitam.
Natura, en! resilit, subito perterrita casu,
Exhorrétq; mali specie stupefacta nefandi.
Conscia Terra tremit, duræ Rupésq; dehiscunt,
Attonitúsq; aufert lucem Sol aureus Orbi.

6.

Et nos tam surdo interea sensu esse queamus
Quàm talem non flere vicem lacrymísq; madere? *Historia Applicatio ad promovendam vitæ probitatem.*
Facta sit hæc nostrâ cùm tristis Agonia culpâ,
Nostra ut non crucient obnoxia corda timores?
Scilicet huic visum est tam diras pendere pœnas
Iratum ut proprio placaret sanguine Numen,
Virgarum & sævos nobis defenderet ictus,
Queis solet ira Dei sceleratam scindere gentem.

7.

Nequitiês, O turpe Caput! quâ filius olim est
Ipse Dei tanta & tam dira subire coactus!
O Amor immensam superas qui gurgite Abyssum,
Támq; aptam profers, semper venerande, medelam;
O amor, Angorem vincens ac, viribus, Orcum,
Quî poteris pensari unquam tali nisi amore
Quo vitámq; animámq; atq; omnia membra teramus
Puro sancta Dei prosequentes Numina cultu?

8.

Quémnam etenim nunc non pudeat conflare querelas
De Cruce quam nobis rata Mortificatio figat,

Dum recolit secum miseros tristésq; dolores
Quos nostris pro Animis Servator pertulit ipse?
Quísve potest nunc sævæ indulgere æstibus iræ
Invidiámve fovere Odiúmve in pectore acerbum,
Attento gratóq; recenset corde stupendum
Immensúmq; sui dum Servatoris Amorem?

9.

Da, pater, ergo, tuus propriam cùm Filius olim
Pro nobis *naturalem* deperdere *vitam*
Nequaquam abnuerit, *vitam* ut nos sacrificemus
Impuram nostram, mactemus & impia membra:
Ut *nobis ipsis defuncti*, postea *Christo*
Vivamus soli, qui nobis mortis ut atras
Pelleret ærumnas dirum Inferníq; dolorem,
Sponte suâ irato facta est grata Hostia Patri.

10.

Da tanti ut possit renovatus sensus Amoris
Nostra illi firmis constringere pectora vinclis,
Invictâq; omnes vi cogere mutua amorum
Præstare officia, atq; animum coalescere in unum;
Nullus ut, obtentu, locus Iræ Odióve supersit,
Illati damni, quódve ulla injuria facta est.
Quippe Dei proles etiam *tunc hostibus ipsis*
Charam non renuit pro *nobis* fundere vitam.

HYMNUS TERTIUS
In RESURRECTIONEM *Christi.*

I.

Narratio Historica.

QUisnam hîc quem video lentum descendere ab *Edom*
Et *Bosra*, madidas conspersum sanguine vestes?
Ille *est* quem Judæ dederat Gens perfida morti,
Quem pessùm dederant immissæ cœlitùs iræ.

2.

Illius, heu! anima innocua est vi sola coacta
Purpuream calcare irati Numinis Orcam. *Esai. 63. 3.*
Hinc est quòd niveos ità commaculavit amictus
Sanguineo & tinxit sua vestimenta rubore.

3.

Inferno & *Morti* pugnavit fortiter, atro
Claudere, plus triduo, nec eum valuêre sepulchro.
Libertatem etenim est subitò se vindice nactus
Invictúmq; caput de Manibus extulit imis.

4.

Horribilis confregit ahena Repagula *Mortis*
De *Peccato* egitq; suos *Erebóq;* Triumphos,

Quassârat quum Regna gravi *Infernalia* motu
Implêrátq; omnes diris terroribus *Umbras.*

5.

Ille vel invito mactatum corpus ab *Orco*
Eripuit rursúsq; tulit sua saucia membra,
Omnia perfundens Terræ loca finitima indè
Suavi expectatæ vitæ immortalis odore.

6.

Æterni O invicta Dei venerandáq; Proles, *Historia Applicatio ad probitatem vitæ promovendam.*
Peccatum qui vicisti *Mortémq;* *Erebúmque*,
Præclaros nobis etiam concede Triumphos
Mortifera ex animis cuncta ut *Peccata* fugentur.

7.

Perge, age, subde armis porrò victricibus * *Edom*,
Illius & stirpem reseca radicitùs omnem,
In nobis pulchrámq; tuam bonus erige Formam,
Deformare solet miserè quam perfidus || *Edom.*

* ὁ γήϊνος Ἐδὼμ, Phil. Jud. *Caro & sanguis* moraliter intellecti.
|| *Vetus Adam*, Rom. 6.6.

8.

Da *mortis* virtute *tuæ* ut nos *mortificemus*
Affectus pravos, cæcósq; Cupidinis ignes,
In nos, ut *nobis defunctos* prorsus, abundè
Æthercam infundas *vitaï* simplicis *auram.*

9.

Sícq; ad Justitiam nostras expergito mentes,
Vivificáq; tuâ perdulci vitâ & amore,
Ut verbis factísq; tuas hîc pandere laudes
Possimus, puro & mox vitam degere cœlo.

10.

Fac nos ætherea incedamus gloriâ amicti
Ambrosiámq; gerant fulgentia corpora vestem,
Cùm, Pastor venerande, tuos tu comiter Agnos
Cœlestes ad Agros duces & lucida *Tempe.*

HYMNUS QUARTUS
In ASCENSIONEM *Christi.*

1.

Conspicuus Cœlum Deus ecce ascendit in altum *Narratio Historica.*
Clangore gressus alacri comitante Tubarum,
Regalem, supra nubes, sedémq; capessens
Extendit totum Victor sua Sceptra per Orbem.

2.

Mobilis aut *Tholus* aut fixum & venerabile *Templum*,
Judæis olim *paucis* sua Numina clausit:

Sed

Sed noſtram huic poſtquam viſum eſt aſſumere carnem
Protulit extremæ Imperium ad pomœria Terræ.

3.

Quippe quòd in *carne Humana* tot triſtia paſſo
In *totam* effluxit patrata Redemptio *Gentem.*
Humanúmq; ſuâ genus omne ità morte redemptum
Ducet ad æternæ credentes gaudia vitæ.

4.

Eja igitur laudes, claras huic pangite laudes,
Immenſo totum Sceptro qui temperat Orbem;
* Act. 1. 9. Cœlum olim aſcendit * vectus qui *nube coruſcâ*
Ter, quater, huic laudes, claras huic pangite laudes.

5.

Hic captivantem duxit captivum; *Erebóq;*
Ecce, Triumphato, & proſtratis viribus *Orci*,
Fulgenti his tumidos perſtrinxit gloriâ ocellos
Aëreis qui dia plagis habitacula ponunt.

6.

Humanâ formâ eſt humanâ & carne profectus,
Quam Crucis ornabant toleratæ vulnera, quæ ille
Cœlituum ante oculos monſtrabat hiantia Patri,
Splendida, ſyderio & rutilantia cuncta fluore.

7.

Hiſtoriæ Applicatio.

O firmum veniæ peccati, dulcéq; pignus!
Atq; ſtatûs nullo claudendi limite vitæ!
Quippe ſuis Humana poteſt natura peremptis
Sordibus æternùm fieri grata Incola cœli.

8.

Pronos ergo animos ſurſum, Pater alme, levato
Ad charam Patriam miſeri quam liquimus olim;
Et ſanctis purga cordis penetralia flammis,
Illâ apti ut ſimus purâ ſic veſcier aurâ.

9.

Fac noſtra in ſuperis ſit converſatio Cœlis
Ad tuam, ubi Chriſtus geſtat Sceptra aurea, dextram.
Mundanúmq; omnem in nobis extinguito amorem,
Arctiùs affectum tecum ut coëamus in unum.

10.

Celſo animo fac ſpernamus Terreſtria cuncta,
Præſentis fusè & ſpargamus munera ſècli,
Ut ſic æternæ lucremur præmia vitæ,
Quæ proprio eſt nobis mercatus ſanguine Chriſtus.

11.

Flammiferis ut cùm vectus redit ille quadrigis
* Act. 1. 11. Auratâq; effulget, * ut olim, gloria nube,

Noſtræ

Nostræ animæ puræ inveniantur & immaculatæ,
Innocuæ & dulci virtutis luce nitentes.

12.

Ut sic findentes Aquilinis Aëra pennis
Illius Æthereis possint se adjungere Turmis,
Geniorum & tandem illustri comitante catervâ
Luminis Æterni ad lætas deducier Oras.

HYMNUS QUINTUS
In MISSIONEM *Spiritûs sancti.*

1.

COrpoream Christus postquam subduxerat atq; *Narratio Historica.*
Cœlo discipulis formam occultaverat alto,
Illi, heu! Orborum ritu, tristésq; querelas
Fudêre, assiduo & miseri indulsêre dolori.

2.

Syderei verùm ille petit sublimia Cœli
Ut majora inibi magè sacráq; dona capessat,
Inq; sinus horum, quos hac Tellure reliquit,
Sedibus Æthereis felici depluat imbri.

3.

Ergo his sollicitis mox *mortalis* vice *carnis*
Spiritus offertur, *divináq;* munera *vitæ*.
Æternum Fontem, æternos laticésq; ministrat,
Arentes Animas recreans & languida corda.

4.

Nempe animóq; locóq; omnes concorditer uno
Dum coëunt, sacro sese abscondúntq; recessu,
Ecce, ruit rapidâ de cœlo effusa procellâ
Gratia linguarum bifido memorabilis igni.

5.

Occupat æternus delectas Spiritus ædes *Act. c. 2.*
Viribus & plenis imo à fundamine quassat,
At tali interea linguas dote ornat, ut illæ
Attonitas reddant Aures & Pectora *findant*.

6.

Spiritus & sancti *Zeli* & cœlestis *Amoris* *Historiæ Applicatio.*
Adveniat, Domine, & *distincti* Spiritus *Æqui*,
Roboris à supera descendat *Spiritus* Æthra,
Concordisq; Animi, Pacem impenséq; colentis.

7.

Spiritus argutæ *perscindentisq;* loquelæ,
Cujus vim persensit est mens conscia quaque, *Act. 2. 37.*

Cæcáq;

Cæcáq; *pervadet* pravi Penetralia Cordis,
Errorémq; omnem Peccatúmq; indè fugabit.

8.

Purifici nobis veniat citò Spiritus *ignis*
Anfractus Animi ſcrutans & Pectoris ima,
Irarum ut *purget* turpéſq; cupidinis œſtros
Mitia Divinæ accendendo *lumina* vitæ.

9.

Inq; tui hac, *Fidei* huc accedat Spiritus, Hora
Roboris, adverſas poſſit quæ frangere vires
Peccati: Auxilio hoc freti ut ſemper valeamus
Debellare feros armis victricibus hoſtes.

10.

Spiritus internæ infletur, Rex inclyte, *Vitæ*,
Ut noſtro ſic corde tuas conſcribere leges
Poſſis, quò vivo *inſtinctu* ac omni abſq; labore
Natura ex *propria* Juſtum patremus & Æquum.

11.

In cunctas Orbis fundatur Spiritus Oras
Tota ut Juſtitiæ renovetur Imagine Tellus,
Frangantur *Satanæ* ut ſcelerata atq; impia Regna,
Subjecta & Chriſti fiant grato omnia Sceptro.

12.

Torrentis ritu magni, ingentíſve *Procellæ*
Cœlitùs excurrens obſtantes proruat omnes,
Atq; omnem impuram legem ſtolidámq; refigat,
Uni ut ſubdatur *Chriſti* Gens omnis *Amori*.

13.

In cunctis *Pax* læta locis *Æquúmq;*, *Bonúmq;*
Creſcant, O fructus, edit quos *Spiritus*, almos!
Creſcat *Amicitia* & *manſuetus* deniq; *mos*, &
Omnia Spiritui quæ ſunt bene conſona Chriſti.

14.

Concede hæc, O ſancte Pater veráxque, futuri
Conſcia qui corda inſpirâſti Vatibus olim,
Confeſtim attonito propera fata aurea mundo,
Servorúmq; audi concordia vota tuorum.

HYMNUS SEXTUS
In CREATIONEM Mundi.

1.

Narratio Hiſtorica.

AUguſti cùm prima Deus Fundamina Mundi
Subſtruxit, tenerum pulchrè formavit & Orbem,

Divi-

Divino ſplendore Chaos penetrante profundum,
Illius *Angelicæ* laudes panxêre *Camœnæ.*

2.

Progenies tunc læta Dei, ô quàm dulcè canebant! *Job.* 38. 7.
Extulit ut primos ejus Lux aurea vultus,
Et croceas Aurora comas, quæ primitùs omnem
Naturam pinxit ſpecie variante Colorum.

3.

Omnia quæ fecit, fecit ſex ille diebus,
Quicquid Terra tenet Cœlúmve aut Cærula Ponti;
Septimam & indè diem proprio dignatus honore
Separat, ut celebrent ſancto hâc ſua Numina cultu.

4.

Nos ergo, cum prole Dei, jam læta canamus
Carmina, *eúmq;* alacri uſq; ad ſydera voce feramus,
Omnia qui ex *Nihilo* in lucem produxit *opaco*
Fulgidáq; extendit lati *verbo* atria Cœli.

5.

O rerum Sator alme, tuis mirandéq; Factis
Omnibus! Heu, ſtupidi quàm percelluntur ocelli
His quæ quotidie occurrunt ſaturaréq; poſſint
Obtuſum ſenſum & longo vileſcere ab uſu!

6.

Quales ſunt grati Reditus *Noctiſq; Dieſq;*
Atq; ratæ *Tempeſtates* revolubilis *Anni,*
Agricolæ qui ritè ſolet penſare labores.
Farráq; ſufficiens & læti pocula Vini.

7.

Stellarum certâ, Numeros, habiléſq; Figuras,
Ac *Lunæ* pariter curſus, tu lege revincis,
Tu cæcos æſtus furioſáq; *Materiai*
Divino placidè componis prælia Verbo.

8.

Amplexus, *Terræ* partes, tu cogis in arctos,
Durâ hâc conſensûs vitæ dulcíq; Catenâ:
Tu tenues *pluviæ* guttas mirâ arte rotundas,
Enitet unde *Iris* vario depicta colore.

9.

Nubibus impinguas *oleum ſtillantibus* Agros,
Ac viridi vegetas flores ac gramina Campo.
Tu *ſylvas* florere comis facis, atq; *volucres*
Frondibus argutas denſis criſpare querelas.

10.

Tu *Pecore* exornas vario ridentia prata,
Planitiémq; rigant flexis tua *Flumina* rivis,
Squamigeram liquido tu pascis in æquore *gentem*,
Permeat & *totum Bonitas* tua sustinet *Orbem*.

11.

Historia Applicatio.

Hæc tu cuncta tuâ fabricâsti, ut cætera, dextrâ,
Æternâq; Homini fecisti subdita lege,
Verùm ut rursus Homo tibi sit subjectus, & ultrò
Obsequium justum & justos tibi præstet honores.

12.

Ergo *crea*, Pater alme, in nobis *pectora pura*,
Erectúsq; regat renovatos Spiritus artus,
Nos iterum ut lapsæ reparantes munera vitæ
Cuncta tibi Officia absolvamus justáq; jura.

13.

Utq; sumus *toti* Sator, ex te, sancte, *profecti*,
Atq; *animam* pariter nobis *corpúsq;* dedisti,
Corpora sic *animásq;* tuo addicamus honori,
Nósq; tua oblatos *totos* exhauriat Ara.

HYMNUS SEPTIMUS

In REDEMPTIONEM *Mundi per Christum Novæ Creaturæ Re-introductione.*

1.

TEllurem fecit Dominus Cœlúmq; profundum,
Verbum ejus cuncta creavit;
Atq; Creaturæ leges proprias dedit omni,
Quæ etiamnum servat easdem.
Constanti repetens cursus vice, tempora reddit
Rata *Sol* revolubilis Anni;
Certâ & *Luna* suas commutans lege Figuras
Nunc *plena* est nunc *cava* vultu.

2.

Pæoniam retinent virtutem in montibus *Herbæ*,
Retinent speciem atq; virorem;
Nec mores *Pecora* aut *Volucres* mutare videbis
Aliámve assumere formam.
Solus *Homo* est ausus Naturæ frangere leges
Prima usq; ab Origine Mundi,
Angelica & postquam ac fulgentia perdidit ora
Speciem gestare ferinam.

3.

Ille Dei sacra jura ferox fugit propriæ atris
Animaï percitus œstris.

Unde

Unde *Hominis vera*, heu! *species* defecit in ipso
Citò, *Brutalisq;* secuta est.
At tu, sancte Parens, *verbo* qui cuncta creâsti,
Æterno fœdere sancis;
In nostram carnem *Verbo* veniente, ut eodem
Fœcunda Redemptio fiat.

4.

Nobile opus manuum propriâ sic labe fatiscens
Renovatâ tu Arte refingis;
Verbo nos *incarnato* retrahísq; beatæ
Ad pristina munera vitæ.
Cujus quum *Incepti* luxit magè *gloria*, Christus
Victo dum surgit ab *Orco*,
Unius duplex hæc ritè *Creatio Festi*
Celebratur Luce *Diei*.

5.

Ille Deus densis primæ qui Noctis ab umbris *Applicatio 2 Cor. 4. 6.*
Lucem eradiare jubebat,
Vivificet nostra atq; illuminet intima Corda
Divini lumine verbi;
Ut postquam hæc nova sit perfecta Creatio nobis
Ad lætum ductáq; finem,
Fulgeat illustris Faciei gloria Christi
Nostris in mentibus orti.

6.

Ut sic nos à peccatis vitiísq; redempti *Heb. 4. 10.*
Nostris cessemus *opellis*,
Ac *Paci æternóq;* Dei feriemur *Amori*
Animis quem *Spiritus* inflet.
Terrenis tandem vacuíq; laboribus alto
Celebremus *Gaudia* Cœlo
(Felices inter Genios) habituráq; nullum
Jubilæa ac *Sabbata* finem.

CARMINA
Quædam in
SCRIPTIS PHILOSOPHICIS
Anglicè occurrentia
Et hîc per Autorem *Latinè* reddita.

In Antidoto adversùs Atheismum, lib. 3. cap. 4.

UT ferrugineo laternæ cortice clausa
Lux, timidos regimus noctis, quâ, tempore gressus,
Canales ut vitemus pluviásq; lacunas,
Pauxillos mittit radios de culmine nigro:
Per latus at plures fundit reserata Fenestra
Cornea; Verùm ubi jam post cæca pericla viaï
Est perducta domum nigricanti exutáq; Thecâ,
Nuda, ô quàm claro *Lampas* tunc lumine fulget,
Æstivos referens splendoribus æmula *Soles!*

Terrestri sic mens conclusa in corpore, dum istis
Angustis claudísq; astringitur Instrumentis,
Segniùs heu! proprios profert ac parciùs actus;
Hic parit auditum, visum parit ille meatus,
Gustum alii olfactúmque: Exuta at corpore toto
Ut lampas quam nulla tegit nigra stannea turris,
Integra fit sensûs ac vitæ lucida sphæra,
Conspicit atq; semel quicquid tenet ejus Horizon,
Aërea est jam *tota Auris*, jam *totus Ocellus*.

***In Defensione* Moralis Cabbalæ, *Cap.* 3.**

Est magè difficile effrænes moderarier æstus
Delicio instigante animam, quàm urente *Dolore*.
Tam validè allectat nostros nam blandula sensus
Dulcedo, ut vix aut nè vix illo abstineat se,
Proclivis quod tam miserè Natura cupiscit.
Verùm Ira atq; Dolor, manifesti scilicet hostes
Humanæ vitæ, haud ægrè superantur ab ipsa.
At *Virtus* victrix per utrumq; sua explicat arma,
Erigit & *Guyon* illustria ubiq; Trophæa.

IN DIVINIS DIALOGIS

Hylobaris Cantilena de *Divina Providentia*, Dialog. 2. sect. 28.

Ubi nunc objecta tui sunt
Luctûs Gemitûsq; Metûsque?
Abiêre ut somnia vana
E fumis corporis orta.
Piceum ô Formidinis antrum!
Lemurum tenebrosa Caverna!
Animam quæ Noctis amaræ
Tetris perterritat *Umbris*.
Quid Pestis? Carcer? Amicûm

Jactura,

Jactura, ac Bella Famésque?
Quid Mors quæ cuncta resorbet?
Nil sunt nisi *Mormolycæa*
Mentis ratione carentis,
Cæcorum & *Panicus* horror.
Unum te collige in Orbem
Lucis, terrámq; relinque,
Animæ vaga sensa coërce
Latum peragrantia mundum;
Sphæram sic mens tua in unam
Lucentem pacta, Timores
(Ut *Noctis* inania *Spectra*
Surgens *Aurora*) fugabit.
Clarè tunc cernere possis
Teneris ut cuncta lacertis
Bonitas complectitur *alma*,
Quódq; hæc non sunt mala vera,
Mala quæ vulgò esse putantur,
Verùm opportuna medela ac
Majorum cura malorum;
Anima ut mortalia cuncta
Sublimi transvolet alâ;
Talem repetátq; statum quo
Pedibus Fata omnia calcet.
Vis certò secula Mundi
Quædam *Divina* creavit,
Sapientérq; atq; benignè
Etiamnum cuncta gubernat:
Sed nostra *Inscitia* casus
Temerè causatur iniquos,
Cùm nemo fingere possit
Meliori tramite cursum
Primo quàm qui extitit usq;
Decurso Solis ab Orbe.
Summi de vertice Cœli
Qui conspicit omnia, novit
Meliùs quàm ego quid sit agendum,
Nec, cùm meus ipse ego non sim,
Mea si fortè ille reposcit,
Ægrè id reputo esse ferendum.
Cæcis tua pectora curis
Propriâq; cupidine purga,
Mala nulla Deo esse profecta
Clarâ tunc luce videbis.
Totum rutilantibus Orbem
Radiis *Bonitatis* hic implet,
Seséq; per omnia fundit.
Cuncta *hic*, seu Lumen & Aura,
Pertransit *Spiritus*, illis
Vitalis ut Halitus haustus,
Sibi queis non turpiter ultrò
Volupe est consciscere mortem.
Verùm quos occupat hujus
Vivæ Ignorantia *Legis*,
Hos semper solicitudo
Rerum de casibus angit,
Miseris perplexáq; rodunt
Tristes præcordia Curæ.

Bathynoi *Cantilena, Dialog.* 3. *Sect.* 37.

Clarè hujus pangite laudes
Mundum qui condidit altum,
Cœlos sine fine tetendit,
Vivósq; hic pinsuit Orbes.
Hic celsi in vertice *Olympi*
Oculo vigili agmina pascit;
Oculúmq; hunc multiplicavit,
Medio ut quôq; agmine præsit.
Radio sic singula recto
Circumcurrentia tangit.
Agili motu illa rotata
Formant Noctémq; Diémque.
Æstas, Autumnus, Hyémsq;
Prono horum inducitur Axe.
Nunquam circa *Ignea Centra*
Cessant agitare Choreas.
  Dum pulchro hoc ordine pergunt,
Jucundam motibus Echo
Vasti per inania Cœli
Penetrantem molliter urgent.
Melos! almi quod *Jovis* imum
Læto cor mulcet amore,
Vagulis delinit & aures
In sphæris velificantûm.
Non sermo, Lingua nec ulla,
Quò vox non ivit eorum.
  Deus est Sapiénsq; Bonúsque;
Testatur tota creata
Vis, Linguáq; quæq; fatetur.
Unde orta, huc cuncta recurrunt,
Ut grata flumina, Ponto,
Hinc quod sumpsêre, rependunt.
  Totum nunc me, ecce, resigno,
Tuus omnis sum, accipe me omnem.
Propriâ Deus eripe *flammâ*,
Vera hæc *Mors*, vera *Gehenna*.
Odium atrox, *Livor* & *Ira*
Gravis & *Vindicta* facessat,
Pia nec præcordia tentet
Quævis malesana *Cupido*.
  Liber, tua facta canendo,
Tremulas tunc pectine chordas
Feriam ictu vividiori.
  O proles sancta *Sophiæ*
Vanas qui Religiones
Ritè excussistis, adeste,
Cantúsq; adjungite vestros.
Vos de procul, ecce, saluto
Citharâ mihi dulcè vibrissans.
  Seu vos *Ægyptia* Tellus,
Seu *Græca, Asiatica*, sive
Juga *Carmeli Libanive*,
Montisve cacumina *Lunæ*,
(Pinguis nivea ubera *Nili*)
Aliúsve locus teneat, Nos
Omnes sumus unus & idem,
Quanquam loca dissita habemus,
Dum omnes communiter unâ
Vitali vescimur Aurâ.

Unâ

Unâ vice surgite, sacra
Unà faciamus, odores
Tingant suavi Æthera fumo.
O, quàm bene molliter urit
Cœlestis fulgetra mentem
Mysteria ad ardua anhelam!
Substantia tota Animaï
In nubes Thuris odoras
Cœlum scandit resoluta:
Scandat cœlósq; ità tota,
Nostri ut pars nulla supersit
Præter vocémve manúmve
(Neq; enim his est pluribus usus)
Operâ quas porrò teramus
Gratæ Citharæve Lyræve.
Clarè hujus pangite laudes
Mundum qui condidit altum.

Sophronis Cantilena à Bathynoo *cantata,*
Dialog. 4. *Sect* 39.

O Deus omnipotens! equidem magna atq; stupenda
Tua sunt opera edita Mundo.
Est ratióq; viarum justa ac vera tuarum,
Sanctorum ô inclyte Princeps!
Quis poterit quin te timeat, Domine, atq; verendum
Submissè nomen honoret?
Quippe quòd es sanctus solus, tuáq; omnia Facta
Puro candore renident.
Omnis adoratum veniet Gens quum innotuêre
Tua Judicia æqua per Orbem:
Vota tibi sanctè facient, & lumine cuncti
Sub Evangelico requiescent.

Cantilena Philothei,
Dialog. 5. *Sect.* 41.

O tu quem in sede superna
Residentem gloria cingit,
Quo vivimus atq; movemur!
O quàm dulce atq; decorum est
Consensu Cordis & Oris,
Hilari corde oréq; grato
Nomen celebrare tuum, cùm
Rosea Aurora Æthera pingit!
Cùm fulgida Sydera surgunt,
Memorare fidem atq; favores
Ingentes, carmine læto!
Citharam cape Barbitulúmque,
Quin incipiat Lyra dulcis,
Instrumenta & decachorda,
Cúmq; his argentea jungant
Tinnitus Cymbala acutos.
Animum ut recreant tua Facta!
Quantos ago ego indè Triumphos!
Tua quis miracula narret!
Tua Consilia alta ut Abyssus,
Cæcis abscondita homullis,
Stultis abscondita, quorum
Vitium corda obtenebravit.

Humanæ

Humanæ dicite Genti
Regnum occepisse *Jehovam*,
Arctis Populúmq; catenis
Ad justum astringere & æquum.
Ridentes plaudite Cœli!
Vocem effer lætáq; Tellus!
Fluctus saltate Marini
Atq; augustum edite murmur,
Littúsq; reverberet Echo.
Tunicas vibrate virentes
Ornati floribus Agri;
Lætentur cunctáque, Veri
Æterno dulcè reflectunt
Avium dum cantica Sylvæ.
Reboënt sacro atria plausu,
Venit, en! venit ille superbum
Justè qui temperet Orbem,
Populo qui jura det æqua,
Mysteria veráq; pandat.

FINIS.

Rerum ac Verborum Locorumque S. Scripturæ in hoc Volumine Theologico explicatorum *INDEX* locupletissimus.

ficatio

Apocalypsis

INDEX.

Apotheoseos

C.

Concilium

INDEX.

Cultum

G.

Eeeeee

Gratiam

INDEX.

INDEX.

Irenæi

INDEX.

Gggggg Messiam

Ad

INDEX.

Quatuor

Septem

U.

Vaticinia

Necessariò

Præcipuorum membrorum *Antichristianismi Descriptionum* simul & *Prædictionum* eisdem respondentium Index particularis.

Nun-

FINIS.

ERRATA.

Præfat. p.1.l 34. lege corroboratæ, l.48.lenem, p.2.l.5. lancinaret. Illi, p.3.l.6. Christianitati, l. 25. definiatur, p 5.l. 55. At-enim, p.6.l 38. in gremio, p.7.l.21. cætera, p.8.l.14. vendicare, l.16. vendicet, l 33.necessario, l. 59. Epinicion, p 9. l.12. occæcari, l. 19. excursu, l.51. Papalem, l.60. Et tamen, p.10.l.37. Babylonis, p.11.l.8. sævæ, l.9. cœlibatus, piæ, l. 35. persentiscere, p.12. l.5. resipiscentiam, l.60. inexpugnabile, p. 13. l. 29. cap.17. l.54. juveniliotis, p. 14. l. 24. moliendas. Visionem, l.36. Erit, erit.

Ratio Synchronism. p.18.l 41. subindicetur, libri, p.21.l.1. Eremicolæ, p.22.l.2.cap.13. l.22. Ascensionem, p. 23. l. 3. ut hi, p.31. l 26. ἀντισοιχίας cœtûs, p.34 l.27. Numerationibus, p 35.l.43. excedunt, p.39.l.5. Sed &, l. 25. curriculi, p. 40. l. 39. in prælio, p.46.l. penult. pro Tubæ lege Phialæ.

Myster. Pietatis. p 58.l.8. dele τῶ, p. 64. l. 53. lege ἐπιθεῖναι, p.76 l.13. impassibiles, p 79.l 33. Secla, p.81. l.12. quæque, p.86. l.24. scilicet syderum, p 93 l 26. persona, p.94.l.11. Lunula, l.18. tantam, p.95.l.39. non aliter, l 50. quâ sunt, p 98.l.1. ἀῤῥενόθηλυς, l.28. Idololatricum, p.99. l 33. ὃς ᾔδει, p.102.l.4. Robigum, p.103.l.49. cognitione, Belli, p.106.l 55. spacium faciunt, p.108.l.44. Cybeles, p.111.l.18. Δηώ, p.113 l.37. adjacentium, p.117.l 8. ἀγενεῖς, l 45. Liberum, p.118 l 29. ψυχὴν ἔχοντα, l 31. δαίμονα, l.36. ἀνιμαχεῖς, p.119.l.36. Ζεύς, p.131 l.53. prospectum, p 138.l.36. cum, p.144.l.8. vestimenta, p.149 l.47. sermocinans, p.162. l.49. exuta, p.165.l.50. primam, p.171.l.56. Anaiar, p. 173. l.24. Christianitas facta, p.174.l 28. subsultim, p.179. l.35. incipiant, p.192.l.5.linearem, p.193 l.2.v.g. p.194.l.6. possederunt, p.196.l.24. præteritarum, p.207. l.2. oppidò, l. 16. auritus, p.215.l.21. ut qui, l.52. Anima, p.219.l.27. furiosa, p.221.l 37. χάσῃ, p.224.l.18. lentam, p. 228. l. 41. declaraverit, legerítque, p. 235.l.57. commendandam, p.240.l.4. fit, p 241.l.62. impudentia, id, p.246.l.28. Domino, p.248.l.17. Vanino, p.251.l.43. explicata, p.252 l.1. lege, vocabulum יקהת significare potest, Congregationem, Expectationem, Obedientiam vel Contractionem, p.254.l.27. ablatum, p.257. l.13. נהרתר, p.258.l.29. יבר ה, p.264 l 42. Gaulonites, p. 266. l. 28. dele non, p. 271. l. 29. ינוחו, p.298.l.49. Ælurorum, p.309 l.43. Almugeam, p 310.l.54. striatas tabulas, p.314 l 29. beatum, p.316.l.47. opus fuerit, p.320. l.35. obrepserit, p.322.l.8. Psellus, p. 325. l. 8. adhibitarum, p.336. l. 47. traham efficiam, tribulam, p.345.l.54. fueris, p.346. l.23. abrogent, p.347.l.30. adversùs, l.57. quæ videatur, p.355. l.5. Publicanis, p.358. l. 38. Pharisaicam, p.365. l. 4. Giganteos, p.372.l.52. explebit, p.373.l.27. quam, p.384.l.43. cantatur, p.385.l.22. reddendúmque, p.386.l.15. affici, p.388.l.56. Principii, p.390. l.27. sic ut, p.392.l.62. liberæ, p.402.l.7. competat, p.410.l.4. veræ, p.414.l.38. discrepet, p.417.l.26. evaserant, p.418.l.7. Fidesque, p.425.l.21. Religioni, l.53. accersere, p.426.l.9. tentandúmque, p.435.l.51. scandalosæve, p.442.l.42. alii alios, p. 443. l. 7. oporteat, l. 35. amplectendásve.

Idea Antichristian. p 451.l.penult. Potestatum, p. 455. l. 55. προσκυνήσεως, l.57. eo ipso, p.469.l.49. necessarium, p.470. l.22. adhiberi, p.471.l.25. Dei utique, p 474 l.55. inutile, p.475. l.13. audire, p.483.l.24. attracturæ, p.488.l.12. sic satis, p.492.l.18. me, alterius, p.496.l.49. Regulam, nimii, p.500.l.21. illaqueentur, p.503.l.12. judicaturúmve, l. 25. Ecclesiastico-Pol. p.506.l.30. quin ipsum, p.512.l 2. sola certa, p.516.l.28. operæ, p.517.l.52. immediato, p.519.l.52. stabiliendásque, p.526.l.29. nempe; ut, l 40. marcidísque, p.527.l.30. propriisque, p.528.l.13. illic, p 540.l.55. quæ vel, p.544 l.24. audenter, p.555.l.28. & absque, p.563. l.50. Pharisaicæ, p.566.l.6. arbori, p.570.l.22. totum, p 573 l.2. infallibilis.

Synopsis Prophet. p.580.l.3. Christiana, reverà, p.582.l.16. prehendet arctéq; constringat, p.591.l.30. Ecclesia, p.592.l.12. ἱλαστήριον, p.600.l.29. Regnum, summam, p.601.l.55. studio, p.604 l.11. afferet, p.618.l 37. sectandos, l.51. judicari, p.619.l.8. Vatablus, p.623 l.19. Congr. 3. p.625.l.33. Congr. 17. p.630.l.8. Quod, p.632.l.23. tanta, p.635. l.51. sint intùs, p.638.l.53. Quæ sexta, p.639.l.23. Insulæ, p 641.l.14. formula, p. 644.l. 4. Idola, l. 52. superstite scilicet, p.647. l. 4. Regésve, p. 658. l.61. Par enim, p.659.l.56. lusibus, p.661.l.24. Pansam, p 662.l.61. regnâsse, p.663 l.26. ἀπλάςομαι, p.667.l.28. sacrificium est, (, p.671. l.35. Monachis, l.40. Eunuchos, p 673.l.21. crudelitate simul considerata; cum, p.674.l 31. vero, p.681.l.13. nititur, p.685.l.47. nullius, p.700.l.29. Prædictiones, p.705 l.54. Satanas, p.709.l 9. retardentur, p.711.l.10. ab Orientali, p.718.l.40. ו, p.725.l.30. ubi res, p.728 l.19. spectet, p.734 l.23 comparatus, p.748. l.3. fiunt, p.749.l.60. cum ullo, p.753.l.45. unam, p.768.l.28. fulgida, p.771.l.36. imbecillis, p.772 l.39. ullarum, p.773.l.49. Mendaciis Legendariis, p.775. l. 12. Interpretationum, opinionum, p.778. l.17. futura sit.

Expos. Prophet. p.784.l.47. Die dominico, l.60. destinatam, p.785.l.13. scribendum erat, l.15. fuisse? p.792. l.30. oppositorum, p.797.l.57. astringant, l.58. Balaami, Israëlitis, Idol. p.798.l.2. manna, p.799.l.2. se profitetur, l.10. jejunant, l.50. ἔδει θηλυκῶς, l.54. cuncta hæc, p.800 l.4. lævibus, l.27. odores, l.47. Lolhardos, p 802.l.35. potest, p.811.l.31. σηλογραφίαν, p.821.l.29. alibi.

Reliqua scripta. p.830.l.42. circumstantiato, p.832.l.33. quam, p.833. l.2. te, p.841.l.20. adhibetur, erga eum adhiberi debet, erga, p.844.l.40. Divinitas, p.858.l.23. ipsis, p.863. l.26. textis, p.865. l. 61. expandat, p.876 l.19. possumus, l.34. delineant, l.41. fit, p.878.l.57. fit, p.879 l.28. cultus, p.880. l.62. eam, p.881. l.52. tollant, p 886.l.52. fit, p.887. l.62. manifestam, p.898.l.16. timidos, p.906.l.25. sphæris, velificantum.

Errata quæ mihi impressa exemplaria festinantiùs perlegenti occurrebant, hæc ferè sunt omnia. Siqua verò sunt alia quæ me fugerint, sive per Typographi, sive per Scribarum, sive per meam ipsius incuriam facta, Lector, quæ est illius humanitas, ipse corriget & condonabit.